ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΟΜΟΣ Α΄
1915-1956

Διεύθυνση Επιστημονικών Μελετών
Αθήνα 1994

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ
ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Copyright 1994 Βουλής των Ελλήνων

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΟΜΟΣ Α΄
1915 - 1956

Συλλογή των κειμένων και επιμέλεια
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΓΕΡΟΖΗΣΗ
Δ.Ν., Επιστημονικού Συνεργάτη
της Διευθύνσεως Επιστημονικών Μελετών της Βουλής

ΑΘΗΝΑ 1997

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι εξελίξεις του Κυπριακού ζητήματος κατά τον 20ό αιώνα αποτελούν ένα από τα δραματικότερα, αλλά και ηρωικότερα κεφάλαια της ιστορίας του Νέου Ελληνισμού. Δεν είναι τυχαίο, ότι οι ίδιοι οι Βρετανοί ξεκίνησαν την αμφισβήτηση της διεθνούς θέσης της Κύπρου ως τμήματος της αποικιακής τους αυτοκρατορίας το 1915. Η ενέργεια εκείνη, αντανακλά την αυξημένη διεθνή επιρροή της χώρας μας κατά την επαύριο των Βαλκανικών Πολέμων και τη γεωστρατηγική της σπουδαιότητα για τις δυνάμεις της Εγκάρδιας Συνεννόησης, χάρη στη σοφή πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου.

Ο εθνικός διχασμός δεν επέτρεψε στα οράματα να πραγματοποιηθούν και έδωσε την ευκαιρία στον τουρκικό εθνικισμό να ανδρωθεί και να αποκτήσει στρατηγικούς συμμάχους και τακτικούς συνενόχους. Μετά το 1922 ο εκτός συνόρων Ελληνισμός δεν θα μπορούσε να υπολογίζει πλέον στην αυξημένη διεθνή επιρροή της χώρας μας, αλλά θα έπρεπε να στηριχθεί κατά βάση στις δικές του δυνάμεις.

Το πλέγμα των πολιτικών και οικονομικών εξαρτήσεων στις οποίες ενεπλάκη η χώρα τη μεταπολεμική εποχή, ελαχιστοποίησαν τις δυνατότητες της Ελλάδας, να οδηγήσει τον Κυπριακό αγώνα σε ένα αίσιο τέλος. Έτσι, ενώ ο Κυπριακός λαός ήταν πρωτοπόρος στον αντιαποικιακό αγώνα, η διεθνής κοινότητα αναγνώρισε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των λαών σε όλα τα αποικιακά εδάφη, με εξαίρεση την Κύπρο.

Η δικτατορία το 1974 ολοκλήρωσε την τραγωδία του Κυπριακού Ελληνισμού και έφερε τον κατακτητή στην Κυρήνεια, την Αμμόχωστο και τις παρυφές της Λευκωσίας. Όμως, το έργο των εισβολέων παρέμεινε ημιτελές. Η παραβίαση της απαγόρευσης της χρήσης βίας στις σχέσεις μεταξύ των κρατών και το εγχείρημα της δημιουργίας κράτους υπό την εποπτεία των αρχών κατοχής δεν νομιμοποιήθηκαν ποτέ από τη διεθνή κοινότητα, επειδή θα δημιουργούσαν ένα εξαιρετικά επικίνδυνο προηγούμενο για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Για το λόγο αυτό, ο επίλογος του Κυπριακού ζητήματος δεν έχει ακόμη γραφεί.

Η παρούσα έκδοση της Βουλής των Ελλήνων δεν αποσκοπεί μόνο στη διευκόλυνση της ιστορικής έρευνας, αλλά έχει κυρίως στόχο πολιτικό. Το Κυπριακό πρόβλημα δεν αποτελεί παρελθόν, αλλά παρόν και μέλλον. Οι ανατροπές του συστήματος των διεθνών ισορροπιών του ψυχρού πολέμου απέδειξαν ότι κανένα τείχος δεν διαρκεί για πάντα. Η γραμμή του Αττίλα θα πέσει, αργά ή γρήγορα.

1 Μαρτίου 1994

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ
Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κύπρος με έκταση 9.282 τ.χ. είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου, μετά τη Σικελία και τη Σαρδηνία. Σύμφωνα με όλες τις απογραφές, πριν από την τουρκική εισβολή του 1974, το 80-82% του πληθυσμού αποτελούσαν Ελληνοκύπριοι, 18% Τουρκοκύπριοι και 1-2% Αρμένιοι, Εβραίοι κ.λπ. Η ελληνικότητα της Κύπρου ανάγεται σε πολύ παλαιούς χρόνους, πολύ πριν εμφανιστούν στην ιστορία διάφοροι λαοί που κατά καιρούς την κατέκτησαν.

Η Κύπρος έλαβε μέρος στον Τρωϊκό Πόλεμο, στους Περσικούς Πολέμους, στην εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Οι Κύπριοι, με όλα τα χαρακτηριστικά των Ελλήνων, ίδια γλώσσα, ήθη, έθιμα και έντονη την συνείδηση της Ελληνικότητας, λάμβαναν μέρος μαζί με τους άλλους Έλληνες στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η εξαιρετικά στρατηγική θέση του νησιού σε όλες τις ιστορικές περιόδους το έκανε αντικείμενο επιβουλής, εισβολών και κατακτήσεων. Η Κύπρος κατακτήθηκε από τους Ρωμαίους, όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα, ηπειρωτική και νησιωτική. Ύστερα από δέκα περίπου αιώνες αποτελούσε ιδιαίτερο Θέμα στο πλαίσιο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Αργότερα γνώρισε την εισβολή και κατοχή των Φράγκων, των Ενετών, των Οθωμανών Τούρκων και των Βρετανών.

Το 1821 η Κύπρος απομονώθηκε από την υπόλοιπη επαναστατημένη Ελλάδα. Η προσπάθεια ξεσηκωμού εκεί πνίγηκε στο αίμα, με κορύφωμα τις σφαγές 470 ηγετών της, του Αρχιεπισκόπου, Μητροπολιτών, Δημογερόντων, Προκρίτων και άλλων. Μεγάλος όμως αριθμός Κυπρίων που ξέφυγαν από τον Τουρκικό κλοιό έλαβε μέρος στην Επανάσταση.

Το 1828 ύστερα από αίτημα των Κυπρίων, ο Ι. Καποδίστριας ζήτησε από τις τρεις μεγάλες Δυνάμεις την ενσωμάτωση της Κύπρου στην επαναστατημένη Ελλάδα. Η πρόταση δεν είχε τότε ελπίδες να ευοδοθεί, αλλά έδειχνε τις ελπίδες των απανταχού Ελλήνων για εθνική αποκατάσταση (βλ. Γ. Τενεκίδη - Γ. Κρανιδιώτη, Κύπρος, Ιστορία προβλήματα και αγώνες του λαού της, 1981, σ. 161). Οι Κύπριοι εξεγέρθηκαν πάλι το 1832 και το 1833 κατά της Τουρκικής κατοχής. Το 1870 παραχωρήθηκε στην Κύπρο καθεστώς «αυτόνομης τουρκικής επαρχίας» μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Το 1878 σε αντάλλαγμα για την αγγλική υποστήριξη στον πόλεμο κατά της Ρωσίας, η Τουρκία παραχώρησε την Κύπρο στην Μ. Βρετανία. Το 1914 η Βρετανία προσήρτησε την Κύπρο και το 1925 η Κύπρος έγινε αποικία του Βρετανικού Στέμματος.

Στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 πολλοί Κύπριοι υπηρέτησαν στις τάξεις του ελληνικού στρατού. Το ίδιο συνέβη και στους Βαλκανικούς Πολέμους.

Το 1912 οι Βρετανοί πρότειναν ανεπίσημα την παραχώρηση της Κύπρου με τον όρο να χρησιμοποιούν σε περίπτωση πολέμου το λιμάνι του Αργοστολίου, αλλά η τότε κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου, πιεζόμενη από τον βασιλιά Κωνσταντίνο, δεν το δέχτηκε. Το 1915 η Μ. Βρετανία πρότεινε επίσημα πλέον την παραχώρηση της Κύπρου με αντάλλαγμα την έξοδο της Ελλάδας από την ουδετερότητα, αλλά η κυβέρνηση Ζαΐμη, πάλι υπό την πίεση του Κωνσταντίνου, δεν δέχτηκε. (Βλ. Τενεκίδη - Κρανιδιώτη, Κύπρος, ό.π. σ. 161).

Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έλαβαν μέρος στις τάξεις του βρετανικού στρατού 11.000 Έλληνες Κύπριοι, ενώ η Τουρκία ήταν σύμμαχος της Γερμανίας και εμπόλεμος κατά της Μ. Βρετανίας. Με τη συνθήκη της Λωζάνης, το 1923, η Τουρκία παραιτήθηκε από κάθε δικαίωμα στην Κύπρο. Το 1931 οι Κύπριοι εξεγέρθηκαν κατά της βρετανικής κατοχής. Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έλαβαν μέρος από τις τάξεις του βρετανικού στρατού 30.000 Έλληνες Κύπριοι, ενώ η Τουρκία παρέμεινε ουδέτερη.

Η Βουλή των Ελλήνων άρχισε να ασχολείται με την Κύπρο, όπως προκύπτει από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεών της, από το 1915. Βέβαια, το θέμα επανέρχεται συνεχώς στις κοινοβουλευτικές συζητήσεις, ιδίως από την αρχή της δεκαετίας του 1950, όταν ο αγώνας των Κυπρίων δονεί τον ελληνισμό και το κυπριακό διέρχεται αδιάκοπη κρίση.

Από τότε, το «Πρόβλημα της Κύπρου», δηλαδή της Ένωσής της με την Ελλάδα, ενταγμένο στο ευρύτερο πλαίσιο του «Μεγάλου Ανατολικού Ζητήματος» και της κατάρρευσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, έγινε σιγά-σιγά αντικείμενο των μεγάλων διεθνών στρατηγικών ανταγωνισμών. Σ' αυτό συνέτεινε το ότι η Κύπρος έχει ιδιαίτερη στρατηγική σημασία για τον έλεγχο των πετρελαίων της ευρύτερης περιοχής και των μεγάλων θαλάσσιων γραμμών, της διώρυγας του Σουέζ κ.λπ.

Στα πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων διαφαίνονται όλα τα σχετικά με την Κύπρο, αλλά και το «Κυπριακό Πρόβλημα» γενικότερα, είτε στο πλαίσιο των σχέσεων Ελλάδας - Μ. Βρετανίας είτε στο ευρύτερο πλαίσιο της εμπλοκής στην περιοχή.

Στα Πρακτικά υπάρχουν για την περίοδο 1915-1990 δύο κενά. Πρόκειται για τον περίοδο που αρχίζει το 1936, με την δικτατορία της «4ης Αυγούστου», συνεχίζεται με την ξενική κατοχή της χώρας και λήγει με την σύγκληση της Βουλής του 1946. Πρόκειται, δεύτερον, για την περίοδο της δικτατορίας της «21ης Απριλίου» (1967-1974). Στην δεύτερη περίοδο συνέβηκαν γεγονότα συγκλονιστικά και καθοριστικά για την τύχη της Κύπρου. Τα γεγονότα όμως αυτά δεν απουσιάζουν από τα Πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων. Φαίνονται μέσα από τις συζητήσεις που έγιναν μετά την αποκατάσταση του κοινοβουλευτικού βίου της χώρας και της Δημοκρατίας.

Τα κείμενα που περιέχονται στους τόμους αυτούς, είναι δημοσιευμένα όλα στα Επίσημα Πρακτικά της Βουλής. Δεν έχει γίνει καμιά επιλογή. Η αξία της συλλογής βρίσκεται ακριβώς στο ότι αυτά είναι πλέον εύκολα προσιτά στους Αντιπροσώπους του Λαού, στους ερευνητές, αλλά και σε όλους τους Έλληνες που θα ήθελαν να μελετήσουν το Κυπριακό και ενδεχομένως να αντλήσουν διδάγματα από την εξέλιξή του.

Η αρχική ιδέα αφορούσε στην επιλογή κειμένων από τα Πρακτικά της Βουλής και ανήκει στον καθηγητή Γ. Κουμάντο, μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου της Βουλής. Η δική μου πρόταση, όταν μου ανατέθηκε η εργασία, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του τμήματος Κοινοβουλευτικών Ερευνών και Μελετών, ήταν να γίνει όχι επιλογή αλλά συγκέντρωση οποιουδήποτε κειμένου αφορά το Κυπριακό στα Πρακτικά της Βουλής. Και τέτοιο είναι το έργο που παραδίδεται στη δημοσιότητα. Η έκδοση των κειμένων της συλλογής αυτής ξεκίνησε την Ζ΄ περίοδο της Βουλής (1990-1993) επί Προεδρίας Αθαν. Τσαλδάρη.

Τα κείμενα είναι χωρισμένα κατά έτη. Υπάρχουν χρονιές όπου τα κείμενα καλύπτουν λίγες σελίδες και χρονιές, ιδιαίτερα μετά το 1950, όπου τα κείμενα καλύπτουν δεκάδες ή εκατοντάδες σελίδων, ανάλογα με την εξέλιξη του Κυπριακού.

Δεν επιχειρήθηκε ούτε σύνδεση χρόνου με χρόνο, ούτε κάποιο σχόλιο, γιατί έτσι θα ήταν ενδεχόμενο να επηρεασθεί η αντικειμενικότητα των τεκμηρίων. Οι συζητήσεις για το «Κυπριακό» μιλούν μόνες τους και συνεπώς, κάθε σχόλιο, μέσα στα ίδια τα κείμενα, θα ήταν ίσως ανεπίτρεπτη παρέμβαση στην καθαρά ιστοριοδιφική εργασία.

Η προσπάθεια συλλογής των κειμένων διήρκεσε περίπου δύο χρόνια, γιατί έπρεπε να βρεθούν αποσπάσματα που αφορούν το «Κυπριακό», μέσα σε γενικότερα κείμενα, προγραμματικές δηλώσεις, συζητήσεις επί προτάσεων εμπιστοσύνης κ.λπ. Η μέθοδος που επελέγη ήταν η φωτογραφική αναπαραγωγή των κειμένων, όπως αυτά είναι δημοσιευμένα στους τόμους με τα Πρακτικά της Βουλής.

Εκτός από το κύριο θέμα, πάντως, τα στοιχεία που μπορεί να βρεί κανείς είναι πάμπολλα, αν διατρέξει τους συγκεντρωτικούς τόμους. Για παράδειγμα, η εξέλιξη της γλώσσας μας μέσα από τους λόγους διακεκριμένων πολιτικών στις διάφορες περιόδους, πολιτικών ανδρών που διακρίνονταν για μεγάλες ρητορικές ικανότητες, αλλά και για την βαθειά γνώση της ελληνικής γλώσσας. Αυτά καθ' αυτά τα στοιχεία που φωτίζονται τώρα, μπορούν να θεμελιώσουν αυτοτελείς επιστημονικές μελέτες, όχι μόνο στον χώρο της Ιστορίας, αλλά και σε όλο το φάσμα των κοινωνικών επιστημών. Πράγματι, το Κυπριακό και οι εξελίξεις του προσφέρουν άφθονο προβληματισμό για μονογραφίες διεθνούς δικαίου, διεθνών σχέσεων, συνταγματικού δικαίου, πολιτικής και γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής κ.λπ.

Τριαντάφυλλος Αθ. Γεροζήσης
Δρ. Νομικής, Επιστημονικός Συνεργάτης
της Βουλής των Ελλήνων

Μετά την εξάντληση της Πρώτης Έκδοσης του έργου αυτού το 1994 και λόγω του συνεχιζόμενου ενδιαφέροντος η Βουλή πραγματοποίησε και Δεύτερη Έκδοση, την παρούσα το 1996.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΤΟΣ	ΣΕΛΙΔΑ
1915	1
1918	3
1920	4
1924	5
1925	6
1931	7
1946	9
1947	11
1948	12
1949	13
1950	16
1951	30
1952	36
1953	44
1954	45
1955	50
1956	95

1915

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 25η
21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1915

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ .....

Καὶ ἐπωφελοῦμαι Κύριοι τῆς στιγμῆς διὰ νὰ εἴπω ἀπὸ τοῦ ἐπιτήμου τούτου βήματος κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐλέχθησαν εἰσέτι καὶ τὰ ὁποῖα ἄφησαν ἴσως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀμφιβολίας τινὰς περὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δυνάμεθα τολμῶντες καὶ ἀκολουθοῦντες τὰς ὑπαγορεύσεις καὶ τῶν ὑποχρεώσεων ἡμῶν τῶν συμμαχικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν στοιχειωδῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, νὰ ἀποκτήσωμεν. Διότι δὲν θέλω νὰ ἀφήσω τὴν κοινὴν γνώμην πλανωμένην ὡς πρὸς τὸ μέγεθος ἐκείνων τὰ ὁποῖα τολμῶντες θὰ ἀποκτήσωμεν. Ἀφέθη νὰ πιστευθῇ ὅτι τὰ ὠφελήματα ἡμῶν εἰς ἐνδεχομένην μετοχὴν εἰς τὸν ἀγῶνα δὲν θὰ ἦσαν παρὰ ἡ παραχώρησις τῆς Κύπρου. Σημειωτέον ὅτι ἡ Κύπρος εἶναι ὀλίγον μεγαλειτέρα ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν μου πατρίδα, ἔχει πληθυσμὸν ἀπὸ δικαιοσίας τριάκοντα πέντε χιλιάδων ἀρίστων Ἑλλήνων συνολικῶς δὲ πληθυσμὸν 285.000 κατοίκων. Καὶ ὅμως περὶ αὐτῆς ἐγένετο λόγος ἀτυχῶς ἐν τῷ τύπῳ ὡς περὶ πράγματος μικρᾶς τινος σημασίας ὡς περὶ παρονυχίδος κατὰ τὴν κοινὴν ἔκφρασιν. Οὐδεμία συγκίνησις ἐξεδηλώθη ἐκ μέρους πολλῆς μερίδος τοῦ τύπου.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ. Ὅτι γράφονται εἰς τὸν τύπον δὲν δύνανται νὰ ἐπαναλαμβάνωνται καὶ νὰ στηρίζωνται εἰς αὐτὰ ἐπιχειρήματα.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Ἀλλὰ κύριοι δὲν ἐπρόκειτο μόνον νὰ ἀποκτήσωμεν 235 χιλ. πληθυσμοῦ ἀληθῶς Ἑλληνικοῦ ἔχοντος μόρφωσιν ἡ ὁποία βεβαίως ἕνεκα τῆς μακρᾶς Ἀγγλικῆς κατοχῆς ἀπὸ 37ετίας εὑρίσκεται εἰς ἐπίπεδον οὐχὶ κατώτερον τοῦ μέσου ὅρου τοῦ ἐπιπέδου τῆς ὅλης Ἑλλάδος.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ. Εἶναι ὑπέρτερος.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Χαίρω διότι αὐτὴν τὴν γνώμην ἔχετε καὶ τοῦτο ἤθελον καὶ ἐγὼ νὰ εἴπω ἀλλὰ ἐφοβήθην μήπως ἔχω διαμαρτυρίας.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ. Τὰς σκέψεις αὐτὰς καὶ τὰς γνώμας αὐτὰς περὶ τῆς Κύπρου τὰς ἔχομεν βαθύτερον ἡμεῖς ἐγκεχαραγμένας.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ Θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ παρατηρήσω ὅτι θὰ ἐλαμβάνομεν ἕνα λαὸν εἰθισμένον εἰς τὴν εὐνομίαν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου καὶ ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς ἔδιδε ἕνα διοικητικὸν προσωπικὸν ἄριστον.

Ἀλλὰ δὲν ἐπρόκειτο περὶ τῆς Κύπρου μόνον. Ἡ Κύπρος προορίζετο πρὸς ἡμᾶς ἀσχέτως πρὸς οἱανδήποτε ἔκβασιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, ὡς ἀντάλλαγμα τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τὸν ἀγῶνα.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ. Πότε προσεφέρετο ;

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Τώρα πρὸς ὑμᾶς.

Τὰ περὶ Κύπρου, ἀξιότιμε συμπολῖτα, ἀνάγονται εἰς ὀλίγον παλαιοτέραν ἐποχήν. Ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ 1913. Ἔρθασαν εἰς τὴν διατύπωσιν αὐτὴν κατὰ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν εἴχατε τὴν τιμὴν σεῖς νὰ εἶσθε εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Δὲν θέλω νὰ εἴπω τίποτε περισσότερον. Ἀρκοῦμαι εἰς τοῦτο. Πρὸς ὑμᾶς προσεφέρετο ἡ Κύπρος, ἐπαναλαμβάνω, ὡς ἀντάλλαγμα τῆς μετοχῆς ἡμῶν εἰς τὸν ἀγῶνα ἀσχέτως πρὸς οἱανδήποτε ἔκβασιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἔκβασις τοῦ ἀγῶνος ἦτο εὐτυχὴς αἱ παραχωρήσεις εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἔμενον ἰσχύουσαι πάντοτε. Ὁσονδήποτε δὲ καὶ ἂν ὁ κ. βουλευτὴς Ἀχαϊοήλιδος ἤθελε νὰ μετριάσῃ τὴν σημασίαν τῶν παραχωρήσεων ἐκείνων, ἔχω καθῆκον νὰ σᾶς εἴπω ὅτι μόνον τὸ Βιλαέτιον Ἀϊδινίου εἶναι κατ' ἔκτασιν εὐρύτερον τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος τῆς πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ 1912, ὑπὸ ἔποψιν δὲ πλούτου καὶ παραγωγῆς εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερον. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ταῦτα μόνον τὰ ὁποῖα θὰ εἴχομεν μετέχοντες εἰς τὸν πόλεμον, ἐὰν ἡ λῆξις αὐτοῦ ἦτο σύμφωνος πρὸς τὰς εὐχὰς ἡμῶν. Εἴχομεν καὶ ἄλλα νὰ ἐπιτύχωμεν μεγίστης καὶ ταῦτα σημασίας. Εἴχομεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀπώθησιν τῆς Βουλγαρίας ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Αἰγαίου καὶ τὸν περιορισμὸν αὐτῆς πέραν τῆς γραμμῆς τῆς Ροδόπης.

Γ. ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. Κινεῖται ἡ τέφρα τῶν Μεσολογγιτῶν.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Γνωρίζω, κύριοι, ὅτι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δὲν ἐγένετο πρὸς ὑμᾶς ἀνακοίνωσις ἐπίσημος, ἀλλὰ δικαιοῦμαι νὰ εἴπω πρὸς ἡμᾶς, διότι αἱ περὶ τούτου συνεννοήσεις εἶχον ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἤμην εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἠδυνάμην νὰ παρακολουθήσω καὶ μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας ἔφθασεν εἰς τοῦτο, ὅτι αἱ Δυνάμεις εὑρέθησαν σύμφωνοι ὅτι ἡ δικτυπωθεῖσα παρ' ἐμοῦ ἀξίωσις ἦτο δικαία, ἀλλὰ δὲν ἤθελον ὅμως νὰ προβῶσιν εἰς νέας προτάσεις πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ νὰ ἔχωσι καὶ νέας πάλιν ἀποτυχίας, ἀλλὰ περιέμενον νὰ ζητηθῇ τοῦτο παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ περὶ τούτου πληροφορία μου ἔχει χαρακτῆρα ἐπίσημον, καὶ σημειώσατε, κύριοι, ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις τῆς Βουλγαρίας ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ἔχει πολὺ ἀνωτέραν ἀξίαν παρὰ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἠδυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὴν μέχρι τοῦ 1912 καὶ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος πολέμου, διότι ἡ ἀποτελεσματικότης τῆς δράσεως τοῦ ὑποθαλασσίου στόλου ἀπεδείχθη τοιαύτη ὥστε ἡ Βουλγαρία ἐξακολουθοῦσα νὰ ἔχῃ τρεῖς λιμένας εἰς τὸ Αἰγαῖον, τοῦ Πόρτο—λαγό, τῆς Μάκρης καὶ τοῦ Δεδεαγάτς θὰ ἔχῃ τρία ὁρμητήρια ἀπὸ τῶν ὁποίων δεκὰς μόνον ὑποβρυχίων θὰ ἠδύναντο ἐν περιπτώσει πολεμικῆς συγκρούσεως πρὸς ἡμᾶς νὰ καταστήσῃ λίαν δυσχερῆ καὶ λίαν ἐπικίνδυνον καὶ λίαν βραδυτέραν τὴν συγκέντρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἰδίᾳ τοῦ προερχομένου ἐκ τῶν Νήσων, Νήσων αἱ ὁποῖαι ἔχουσι πληθυσμόν, ἐκτὸς τῆς Κύπρου, 1.300,000 καὶ ἐν περιπτώσει ἐπιστρατεύσεως ἔχουσι νὰ δώσωσι δύναμιν στρατιωτικὴν 130.000 ἀνδρῶν.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ .....

Ὁ ἀξιότιμος συμπολίτης μου ἐμνήσθη τῆς γενομένης προσφορᾶς τῆς παραχωρήσεως τῆς Κύπρου. Καὶ ἡ προσφορὰ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν πολιτικήν σας ἢ τὴν πολιτικὴν ἡμῶν; Σᾶς εἶχον παραχωρήσει τι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ; Ἐνθυμοῦμαι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐδηλοῦτε ἐνώπιον τοῦ

Βασιλέως κατὰ τὸ δεύτερον Συμβούλιον, ὅτι οὐδεμία σᾶς εἶχε γίνει προσφορά, καὶ μᾶς ἐκάλουν, ὅπως μετάσχωμεν τοῦ ἀγῶνος, ἀνέμενον δέ, ὅπως ἡμεῖς προσέλθωμεν ἐκλιπαροῦντες τὴν τιμὴν νὰ παράσχωμεν τὴν συνδρομὴν μας ἐκστρατεύοντες ἢ συστρατεύοντες μετὰ τῶν Δυνάμεων τῆς Τριπλῆς Συνεννοήσεως. Ὁ κ. πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐρχόμενος ἀσθμαίνων ἐκ Παρισίων ἐδήλωσεν εἰς πάντας ἡμᾶς ὅτι ἀναχωρῶν ἐκεῖθεν ἠρώτησε τὸν πρώην Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας ἐὰν ἔχῃ νὰ εἴπῃ τι εἰς τὴν Κυβέρνησίν του καὶ ὁ Ὑπουργὸς τοῦ ἀπήντησε ὅτι οὐδὲν ἔχει νὰ εἴπῃ πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Οὕτως ἠμείβετο ἡ προθυμία τοῦ συμπολίτου μου εἰς τὸ νὰ τρέχῃ ἀπὸ ρυτῆρος εἰς πολιτικὴν ἐντελῶς ἐπικίνδυνον, ἂν ὄχι ἄλλο τι. Ἡ προσφορὰ τῆς Κύπρου ἐγένετο ἡμῖν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας, ὡς πάντες γνωρίζετε. Ἀλλ' ἐνῶ ἐγένετο πρὸς ἡμᾶς μὲ τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν τηροῦμεν, παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἡ προσφορὰ αὕτη, ἐρωτῶ τὸν κ. συμπολίτην μου, ἐὰν ἐτόλμησε κατὰ τὴν περιοδείαν του πρὸ τῶν ἐκλογῶν νὰ μεταβῇ εἰς Κύπρον καὶ ἐὰν, προτιθέμενος νὰ τὸ πράξῃ, δὲν ἀπετράπη.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Λυποῦμαι πολὺ ὅτι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ διαψεύσω τοῦτο.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ. Ἤσθε ὑποχρεωμένος νὰ τὸ διαψεύσητε.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Εἶχον κουρασθῇ τόσον ἐν Αἰγύπτῳ, εἶχον δὲ τοιαύτας εἰδήσεις περὶ τῆς ὑποδοχῆς μου ἐν Κύπρῳ, ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑποφέρω νέας κοπώσεις.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι σᾶς παρεσκευάζετο ἡ ὑποδοχή, ἀλλ' ἡ ὑποδοχὴ, ἡ ὁποία σᾶς παρεσκευάζετο, σᾶς ἀπέτρεψε, διότι ἡ παρασκευὴ θὰ ἦτο ἐναντίον τῆς κυριαρχίας, τῆς Ἀγγλικῆς, καὶ ἡ κυριαρχία αὕτη ὑπεχώρησεν εἰς τὰς τύχας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ Κυπριακοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν ἀξίαν καὶ ἀνάπτυξιν δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ μάθητε ἀπὸ ἡμᾶς. Καὶ νομίζετε ὅτι μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου ἐξογκοῦνται τὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς ὑμῶν!

ΕΛ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Θὰ σᾶς παρέπεμπον εἰς τὸ τρίτον ὑπόμνημα, τὸ μὴ δημοσιευθέν, διότι εἶχεν ἐμπιστευτικὰς δηλώσεις, διὰ νὰ ἴδητε πότε ἐγένοντο προτάσεις περὶ Κύπρου.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ. Δὲν ἠξεύρω τὶ λέγεται ἐκεῖ. Ἀλλ' ἡ παραχώρησις τῆς Κύπρου προσεφέρθη διὰ πράξεως ἐπισήμου ἀναγνωσθείσης πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως παρὰ τοῦ Ἄγγλου πρεσβευτοῦ. Μὴ μὲ παραπέμπετε εἰς ἔγγραφα οὐδὲν λέγοντα καὶ οὐδὲν σημαίνοντα. Διότι τὰ ἔγγραφα αὐτὰ εἶναι ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐλαμβάνετε διὰ μέσου τρίτου παρὰ τοῦ Λόυδ Τζώρτζ. Τοιαῦτα ἐλάμβανον καὶ ἐγώ, διότι γνωρίζετε τοὺς δεσμούς, οἱ ὁποῖον μὲ συνδέουσι πρὸς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος σᾶς τὰ διεβίβαζε. Ἀλλὰ τί συνέβη, ὅταν διεβιβάζοντο ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἔγγραφα καὶ κατόπιν, δηλαδὴ κατὰ τὴν δίοδον τῆς Κυβερνήσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, μίαν ἡμέραν ἐκεῖνος ὁ κοινὸς φίλος, ὁ ὁποῖος διεβίβαζε τὰς διαθέσεις τῆς Κυβερνήσεως, τῆς Ἀγγλικῆς, εὗρε τὴν θύραν τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν κεκλεισμένην καὶ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ γείνῃ δεκτός. Αὐτὰ ὑποθέτω ὅτι τὰ γνωρίζετε, Ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς ὑμῶν. Εἰς στιγμήν, καθ' ἣν διεβιβάζοντο ὑμῖν διὰ τόσον παραδόξου ὁδοῦ αἱ διαθέσεις τῆς Κυβερνήσεως τῆς Μ. Βρεττανίας, ὁ μόνος ἁρμόδιος νὰ διαβιβάσῃ ταύτας, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν σὲρ Γκρέϋ ἐβάδιζε πρὸς τὴν ἐξοχήν, λόγῳ τῆς παθήσεως τῶν ὀφθαλμῶν του, καί, ὅταν ἐπέστρεψε ἐκ τῆς ἐξοχῆς μετὰ τὴν θεραπείαν, ἣν ὑπέστη, τότε εὗρεν ὁ διάμεσος κεκλεισμένας ὅλας τὰς θύρας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τῶν ἀνταλλαγμάτων, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς ὑμετέρας πολιτικῆς κατεκτήσαμεν. Ἡ ἱστορία τῶν ἀνταλλαγμάτων τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δὲν εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τοῦδε νὰ ἀναγγελθῇ εἰμὴ μόνον ὡς πρὸς τὴν Κύπρον. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ὑποδείξεις θετικώτεραι ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἐλάβατε, ὡς πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἀλλ' ἡ νῦν Κυβέρνησις μὴ ἔχουσα τὰς ὁρμὰς τῆς Κυβερνήσεως ὑμῶν, τῆς Κυβερνήσεως τῆς Νέας Ἑλλάδος πρὸς τὰ ὠφελήματα, τὰ ὁποῖα προσφέροντο ἡμῖν ἐξετίμησε καὶ τοὺς κινδύνους.

1918

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 24η
28 ΜΑΡΤΙΟΥ 1918

Ν. ΣΤΡΑΤΟΣ.....

Ἀφ' ἧς ὅμως σήμερον ἀποβλέπει ἡ Γαλλία εἰς πολιτικὴν ἐγκατάστασιν ἐν Συρίᾳ εἶναι μοιραῖον, ὅτι θὰ ἀποκατασταθῇ πάλιν ἰσχυρὰ ἡ προστασία τοῦ Λατινικοῦ κλήρου καὶ ἐναπόκειται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν καὶ εἰς τὸ σύνολον τῶν Ἑλληνικῶν Πατριαρχείων νὰ προβάλωσι τὴν ἐξασφάλισιν τῶν προνομίων τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

Καὶ ἐν τέλει, κύριοι, θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ μὴ καταλείπω τὸ βῆμα, χωρὶς νὰ μνησθῶ, ὅτι ὑπάρχει μεγαλόνησος τῆς Ἑλλάδος ἀπολαμβάνουσα τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ, ὑπὸ πεπολιτισμένην διοίκησιν, ἡ ὁποία ὅμως πάντοτε ἔχει καὶ θὰ ἔχῃ ἀκμαῖον τὸ ἐθνικὸν συναίσθημα, ἡ Κύπρος. Εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅτι ἐδόθη ἄλλοτε ὑπόσχεσις ἀποκαταστάσεως τῆς Κύπρου ὑπὸ ὅρον, ἡ ὁποία ἀνεκλήθη μὴ ἐκπεπληρωμένου τοῦ ὅρου. Αἱ ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι διέπουσι τοὺς Συμμάχους εἶναι ἀρχαὶ ἐλευθέρας διαθέσεως τῶν λαῶν. Ἡ Κύπρος ἀποτελεῖ σήμερον χώραν στρατιωτικῶς κατεχομένην ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, διότι τὸ Πολιτικὸν καθεστὼς τῆς Κύπρου ὑπῆρξε τὸ ἀκόλουθον κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ 1878.

Ἀνέλαβεν ἡ Ἀγγλία τὴν κατοχὴν καὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐγγυήσεως τῆς ἀκεραιότητος τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς ταύτην τῶν περιφερειῶν Κάρς, Βατοὺμ καὶ Ἀοξαγάν.

Αὗται δὲν ἐπεστράφησαν διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου, ἡ δὲ Κύπρος παρέμεινεν ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν κατοχήν. Ἀρξαμένου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἡ Κύπρος ἐκηρύχθη προσάρτημα καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν Ἀγγλικὴν κατοχήν. Ἔχω τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία μετὰ τόσης ζωηρότητος καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἐτηλεγράφησεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας, δὲν ἔχει ζωηροτέραν πραγματοποίησιν τῆς εὐχῆς ταύτης νὰ κάμῃ παρὰ νὰ διευκολύνῃ τῆς Κύπρου τὴν ἕνωσιν.

Δὲν ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις προκειμένου περὶ τῶν νησιωτῶν, οἱ ὁποῖοι διετήρησαν ἀπαραμείωτον τὸ Ἑλληνικὸν αἴσθημα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ὁποῖοι προσῆλθον ἐθελοντικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀδείᾳ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ἵνα χύσωσι τὸ αἷμά των ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἡ φιλελευθέρα, εἰς τὸ πνεῦμα τῆς δικαιοσύνης, τῆς ὁποίας ὀφείλομεν τὴν προσάρτησιν τῶν Ἰονίων νήσων, ἡ Κυβέρνησις ἡ ὁποία ἀνεγνώρισεν ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἐθνικὸν συναίσθημα τῶν Κυπρίων, ὥστε ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς νὰ συναγωνισθῶσι μεθ' ἡμῶν, ἡ Κυβέρνησις αὕτη ἀποβλέπουσα εἰς τὰς θυσίας, εἰς ἃς πρόκειται νὰ προβῇ ἡ Ἑλληνικὴ Χώρα ὁμοῦ μετὰ τῶν Συμμάχων αὐτῆς, ἀποβλέπουσα εἰς θυσίας χρήματος καὶ αἵματος δὲν θέλει διστάσῃ ἵνα τὸ δίκαιον τὸ ἀναγνωρισμένον ὑπ' αὐτῆς μεχρι τοῦδε τῆς ἐθνικότητος τῶν νησιωτῶν πραγματοποιήσῃ ἐμπράκτως δι' ἐθνικῆς αὐτῶν ἀποκαταστάσεως. Καὶ τότε ἀκριβῶς θὰ ἠδύνατο ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις νὰ εἴπῃ ὅτι τὴν εὐχὴν αὐτῆς ὑπὲρ ἀναζωογονήσεως τῆς Ἑλλάδος ἐπραγματοποίησεν ἀποκαθιστῶσα λαόν, ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ ἐθνικὸν συναίσθημα ἀκμαῖον.

1920

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 55η
30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1920

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ .....

Ἡ ἱκανοποιητικὴ λύσις εἶναι ὄντως διὰ συνθήκης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, ἡ ὁποία θὰ ὑπογραφῇ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ὑπογραφῇ ἡ Τουρκικὴ συνθήκη, ἡ Ἰταλία παραχωρεῖ τὰς Δωδεκανήσους εἰς τὴν Ἑλλάδα πλὴν τῆς Ρόδου, ἡ ὁποία θὰ παραμείνῃ ὑπὸ τὴν Ἰταλικὴν κατοχήν, ἀλλὰ καὶ ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ προεπικυρωθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὴ ὀψέποτε καὶ ἡ Κύπρος θὰ ἠδύνατο νὰ παραχωρηθῇ ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δυστυχῶς τὸ Καστελόριζον ἀποξενοῦται ἀπὸ ἡμᾶς ἐντελῶς.

1924

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 37η
24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1924

ΠΡΟΕΔΡΟΣ.....

—Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κύριλλος διαβιβάζει τὸν ἑξῆς χαιρετισμὸν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς :

Ἐν Λευκωσίᾳ τῇ 12]25 Φεβρουαρίου 1924.

Ἐ ν τ ι μ ό τ α τ ε·

Τὸ ἐθνικὸν τῆς νήσου Συμβούλιον, οὗτινος ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ προεδρεύωμεν, ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδρίᾳ, συγκροτηθείσῃ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀρχιεπισκοπῇ τῇ 4]17 Φεβρουαρίου 1924, βουλευόμενον ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ὑποθέσεων τοῦ Τόπου, ἔφερεν ἐν τοῖς πρώτοις τὴν σκέψιν, ὡς πρὸς πολιτικὸν ἀστέρα, πρὸς τὸ παρὰ τὸν Ἱερὸν τῆς Ἑλλάδος βράχον ἐθνικὸν κέντρον καὶ ἐμνήσθη τοῦ ὑψηλοῦ ἔργου τῆς Δ΄ τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως, ἧς τὰς προσπαθείας καὶ ἐνεργείας παρακολουθεῖ μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἐνετείλατο δ' ἡμῖν ὅπως, ἀπὸ μέρους αὐτοῦ, ἐκπροσωποῦντος τὸν Ἑλληνικὸν τῆς νήσου ταύτης πληθυσμόν, διαβιβάσωμεν δι' ὑμῶν πρὸς τὴν Δ΄ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν τὸν εὐλαβῆ αὐτοῦ χαιρετισμὸν καὶ τὰς μᾶλλον θερμὰς αὐτοῦ εὐχὰς ὑπὲρ εὐοδώσεως καὶ εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς, ἣν τὸ Ἔθνος ἀνέθετο ταύτῃ ἐν οὕτω κρισίμοις καὶ ἐξαιρετικοῖς καιροῖς.

Ἰκρὰ τοῦ ὑπάτου καὶ κυριάρχου τούτου ἐθνικοῦ Σώματος ἀπεκδέχονται οἱ πανέλληνες, καὶ δὴ ἡμεῖς οἱ ὑπὸ δουλείας βιοῦντες τὴν καταβολὴν τῶν ἀσαλεύτων θεμελίων ἐφ' ὧν θέλει ἐδραισθῇ τὸ ἐθνικὸν οἰκοδόμημα, ὑφ' οὗ τὰς ἀφίδας θέλει συντόμως ἀντηχήσει ὁ ἐθνικὸς παιὰν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ὁλοκληρώσει εἰς μίαν ἑνιαίαν καὶ ἀδιαίρετον ἐλευθέραν Πολιτείαν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις διατελοῦμεν τῆς ὑμετέρας Ἐντιμότητος ἐλάχιστος πρὸς Θεὸν ἱκέτης καὶ ὅλως πρόθυμος

ἐν Χριστῷ εὐχέτης
† *Ὁ Κύπρου Κύριλλος*

Γ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ Τὸν λόγον, κ. Πρόεδρε ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Νομίζω ὅτι προκειμένου περὶ ἁπλῆς ἀνακοινώσεως δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ συζήτησις. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ ἔννοιά σας εἶναι αὕτη· νὰ ἐξουσιοδοτηθῇ ὁ Πρόεδρος ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὸν χαιρετισμὸν αὐτὸν ἐκ μέρους τῆς Συνελεύσεως.

Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ *(Πρωθυπουργός)* Νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία ἀντίρρησις, κ. Πρόεδρε, ὅπως ἀπαντήσητε καταλλήλως.

Γ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ. Θὰ εἴπω ὀλίγας λέξεις, κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Εἴμεθα εἰς τὸ στάδιον τῶν ἀνακοινώσεων.

Γ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ. Παρακαλῶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ *(Πρωθυπουργός)*. Ἂς εἴπῃ, κ. Πρόεδρε.

Γ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ. Ὡς Κύπριος θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ δηλώσω εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν ὅτι ὁ πόθος τῶν Κυπρίων περὶ ἑνώσεως μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος παραμένει ἀναλλοίωτος παρὰ τὰ τελευταῖα δυστυχήματα. Δὲν ἀμφιβάλλω δὲ ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος, ἡ ὁποία ἐκάλεσε τὴν Ἰταλικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀποδώσῃ τὰ Δωδεκάνησα εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς φυλετικῶς συνδεόμενα πρὸς αὐτήν, θὰ θελήσῃ δικαιοῦσα τὴν πολιτικήν της ν' ἀποδώσῃ καὶ τὴν Κύπρον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν ἔλθῃ ἡ κατάλληλος στιγμή, ὅπως ἑνωθῶμεν ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀληθῆ Ἑλληνικὴν Δημοκρατίαν. *(Χειροκροτήματα)*.

Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ *(Πρωθυπουργός)*. Ὑποθέτω, κ. Πρόεδρε, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀντίρρησις ὅπως ἀπαντήσητε ὑμεῖς καταλλήλως εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο.

Πλεῖστοι πληρεξούσιοι. Μάλιστα, μάλιστα.

1925

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 158η
18 ΜΑΡΤΙΟΥ 1925

—Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἀποστέλλει τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως: «Ἐθνικὸν Συμβούλιον Κύπρου ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν του τῆς Β΄ περιόδου ἀπευθύνει ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, εὐχόμενον ταχεῖαν πλήρωσιν τοῦ Πανελληνίου πόθου».

1931

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Β'
18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1931

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ .....

Ὁ ἀκοίμητος Ἐθνικὸς πόθος τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου, μὴ συγκρατηθεὶς ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας τῆς μεγαλονήσου, ὡς ὤφειλεν, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν νομίμων ἐκδηλώσεων, ἤγκγεν εἰς παρεκτροπάς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι προωρισμέναι προφανῶς νὰ ἐξυπηρετήσουν τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ἡ ἐν Κύπρῳ κίνησις ἦτο φυσικὸν νὰ ἔχῃ βαθυτάτην καὶ συμπαθεστάτην ἀπήχησιν εἰς τὴν ψυχὴν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Κατὰ τῶν ἐκδηλώσεων δὲ τῆς συμπαθείας ταύτης κανεὶς δὲν θὰ εἶχε νὰ ἀντείπῃ, ἐφ'ὅσον, ἰδίως, ἀπὸ σοβαρὰ ὄργανα τοῦ Ἀγγλικοῦ Τύπου, ἐτέθη ὑπὸ ἀμφισβήτησιν, ὄχι ἁπλῶς ἡ εἰλικρίνεια τῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνταπόκρισις τὴν ὁποίαν τὰ αἰσθήματα ταῦτα εὑρίσκουν γενικῶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν. Ἀτυχῶς αἱ ἐκδηλώσεις τῆς συμπαθείας ταύτης δὲν ἐτηρήθησαν ἐντὸς τοῦ προσήκοντος μέτρου. Ὄργανα τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου, μεταξὺ τῶν σοβαρωτέρων, ὄχι μόνον δὲν ἐξέφερον μίαν κἂν λέξιν κατακρίσεως κατὰ τῶν παρεκτροπῶν τῶν ἐν Κύπρῳ ἐμπρηστῶν, ἀλλὰ καὶ ἐχαρακτήρισαν τὴν ἄμυναν, ποὺ δικαιοῦται νὰ ἀντιτάξῃ κάθε νόμιμος ἐξουσία ἐναντίον οἱασδήποτε ἀποπείρας βιαίας ἀνατροπῆς της, ὡς κακουργίαν ἀξίαν στιγματισμοῦ.

Κάθε ἀνεύθυνος πληροφορία περὶ παρεκτροπῶν ἀποδιδομένων εἰς τοὺς στρατιώτας λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνέλθει εἰς τὴν ἀνωτάτην κορυφὴν τοῦ ψυχικοῦ ἰδίως πολιτισμοῦ, ἐδημοσιεύετο εἰς σοβαρὰ ὄργανα τοῦ ἐγχωρίου Τύπου, χωρὶς νὰ ὑπολογίζεται ὅτι ἠδύνατο ἐντεῦθεν νὰ διαταραχθῇ ἡ πατροπαράδοτος μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν φιλία. Ἡ ἔλλειψις συναισθήσεως τῆς εὐθύνης, τὴν ὁποίαν ἐπιδεικνύει ὁ χειρισμὸς τῆς δυνάμεως τοῦ Τύπου, ἰδιαίτατα μάλιστα ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων, ὑπῆρξεν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν αὐτόχρημα ἐκπληκτική. Ἐὰν δὲ ἦτο ὀλιγώτερον βαθὺ τὸ ὑγιὲς λαϊκὸν αἴσθημα, τὸ ὁποῖον ἐπὶ ἕνα καὶ πλέον αἰῶνα ἀπέβλεψεν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, ὡς πρὸς δεδοκιμασμένην καὶ πολύτιμον φίλην τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἂν δὲν παρεμποδίζοντο αἱ σχεδιασθεῖσαι διαδηλώσεις, δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι ἠμποροῦσαν νὰ δημιουργηθοῦν ἐπεισόδια, διὰ τὰ ὁποῖα μόνον ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἠμποροῦσαν νὰ ἐπιχαίρουν. Εἶμαι ὑποχρεωμένος ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ φέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν, ὅτι κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ Ἄγγου ἐντεῦθεν Πρέστωσεως, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Σὶρ Τζὼν Σίμον θὰ ἐθεώρει ἀναγκαῖον νὰ προσῇ εἰς ἐντονωτάτην ἐπίσημον διαμαρτυρίαν διὰ τὴν συκοφαντικὴν καὶ ἐχθρικὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τύπου κατὰ τῆς διαγωγῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς Ἀστυνομίας ἐν Κύπρῳ, ἐὰν ἡ στάσις τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ἡ Κυβέρνησίς μου ἦτο ὀλιγώτερον ἔντονος.

Ἀλλ' ἐπιλαμβάνομαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης διὰ νὰ δηλώσω ἐπισημότερον ποία εἶναι ἡ ἀντίληψις τῆς παρούσης Κυβερνήσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐθνικὰς διεκδικήσεις ὄχι μόνον τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ καὶ τῶν Δωδεκανησιωτῶν. Ὅσον βαθεῖα καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀπήχησις ποὺ εὑρίσκουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν οἱ ἐθνικοὶ πόθοι τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῶν νήσων τούτων, εἶναι ἀδύνατον τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑποστήριξιν τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῶν, ἢ νὰ ἀνεχθῇ ὅπως τὸ ἔδαφός του χρησιμοποιεῖται πρὸς ὀργάνωσιν συστηματικῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῆς ἡσυχίας τῶν νήσων τούτων. Ζωτικά, ζωτικώτατα συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος ἐπιβάλλουν εἰς αὐτὴν νὰ διατηρῇ σχέσεις ἀδιαταράκτου φιλίας καὶ πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ πρὸς τὴν γείτονά μας μεγάλην Μεσογειακὴν δύναμιν, τὴν Ἰταλίαν. Εἶναι ἀδύνατον ἡ φιλία αὐτὴ νὰ μείνῃ ἀδιατάρακτος, ἐὰν τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ὑπέθαλπεν, ἢ ὑπεβοήθει τὴν ἐπιδίωξιν τῶν ἐθνικῶν πόθων τῶν κατοίκων τῶν νήσων τούτων. Ἔχομεν μάλιστα τὸ δικαίωμα, ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας τὸ γένος κατοίκους αὐτῶν, νὰ ζητήσωμεν νὰ εἶναι ὀλιγώτερον ἐγωϊσταί. Ὀφείλουν νὰ πεισθοῦν ὅτι ἐπιζητοῦντες νὰ διαταράξουν τὰς φιλικὰς καὶ ἁρμονικὰς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν μὲ τὴν παράλογον ἐλπίδα, ὅτι θὰ ὑποβοηθήσουν οὕτω τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν των πόθων, τούτους μὲν οὐδὲ κατὰ κεραίαν θὰ προαγάγουν, ἠδύναντο ὅμως νὰ προκαλέσουν συμφορὰν διὰ τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ὁποίαν ζητοῦν νὰ ταυτίσουν τὴν τύχην των. Αἰσθάνομαι ὅτι ἔχω καθῆκον, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς κατοίκους τῶν νήσων τούτων, νὰ τοὺς βεβαιώσω ὅτι, ἐφ'ὅσον αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις, εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν ὁποίων ὑπόκεινται σήμερον, νομίζουν ὅτι οὐδεμία συμφέροντά των ἐπιβάλλουν τὴν συνέχισιν τῆς ἐπ' αὐτῶν κυριαρχίας των, καμμία δύναμις δὲν ἠμπορεῖ νὰ κλονίσῃ αὐτούς.

Μόνον εἰς περίστασιν, καθ' ἣν ἡ Μεγάλη Βρεττανία θὰ ἐπείθετο ὅτι ἡ Κύπρος οὐδαμῶς τῆς εἶναι χρήσιμος, ἢ ὅτι τὴν χρησιμότητα ποὺ ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ δύναται νὰ τῆς ἀσφαλίσῃ ἡ παρακράτησις μικροῦ μόνον τμήματος αὐτῆς θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ πιθανότης νὰ εἰσακούσῃ τὰς ἐθνικὰς εὐχὰς τῶν Κυπρίων, ὑπὸ τὴν πρόσθετον προϋπόθεσιν ὅτι αἱ σχέσεις τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὴν κυρίαρχον δύναμιν νὰ ἀπεκαθίσταντο τόσον ὁμαλαί, ὥστε νὰ μὴ ἠμπορῇ νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ τελευταία αὕτη ὑπέκυψεν εἰς βίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Γ΄
19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1931

Α. Παπαναστασίου. .....

..... Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἐξέθεσε περαιτέρω τὰ σχετιζόμενα μὲ τοὺς πόθους τῶν Κυπρίων καὶ Δωδεκανησίων, καὶ ἐτόνισεν ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι αἱ καρδίαι ὅλων τῶν Ἑλλήνων πάλλουν διὰ τοὺς πόθους τῶν ὁμοεθνῶν των, καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἀρχὰς ἐλευθερίας ἔχουν δικαίωμα νὰ ζητοῦν τὴν ἕνωσιν μετὰ τῆς μητρός των πατρίδος.

Ἀλλὰ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ὑπῆρξεν αὐστηρότερος τοῦ δέοντος διὰ τὴν συμπεριφορὰν τῶν πολιτῶν ἐκείνων. Πρέπει ὅταν κρίνωμεν διὰ τὰ πράγματα ἐκεῖνα νὰ μεταφερώμεθα εἰς τὴν θέσιν τῶν ἐξεγειρομένων. Κανεὶς βεβαίως δὲν ἐφαντάσθη ὅτι ἔπρεπε νὰ μὴ διατηρηθοῦν αἱ ἀγαθαὶ σχέσεις μετὰ τῆς Ἀγγλίας ἢ μετὰ τῆς Ἰταλίας. Κανεὶς δὲν ἐλησμόνησε τοὺς δεσμοὺς τοὺς ὁποίους ἔχει ἡ Ἑλλὰς μετὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ὅπως καὶ μετὰ τῆς Ἰταλίας. Εἶναι ὅμως ἀντίθετον εἰς τὴν ἑλληνικὴν συνείδησιν, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ χωρέσῃ εἰς τὸν ἑλληνικὸν νοῦν, ὅτι εἶναι δυνατὸν μία μεγάλη δύναμις ἡ ὁποία ἐχειραγώγησε τὸ ἔθνος αὐτὸ εἰς τοὺς ἀγῶνάς του ὑπὲρ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας, ὅτι εἶναι δυνα-

τὸν νὰ κρατῇ ἀκόμη μακρὰν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μίαν νῆσον καθαρῶς Ἑλληνικήν. Ἀπὸ τὴν ἀνωτέραν αὐτὴν ἀντίληψιν δύναται μόνον νὰ κρίνῃ κανεὶς τὴν δυσαρέσκειαν τῶν Κυπρίων. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον δὲν δύνατσι νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἑλληνικὸς νοῦς ὅτι μία μεγάλη δύναμις κρατεῖ δέσμια νησιὰ καθαρῶς ἑλληνικά. Εἶναι εὐτύχημα ὁπωσδήποτε ὅτι ἠκούσθησαν οἱ συμπαθεῖς ἐκεῖνοι λόγοι ἔστω μὲ αὐστηρότητα. Δὲν ὁμιλῶ περὶ τῆς ἐξαιρέσεως δύο ἢ περισσοτέρων νήσων, διότι δὲν πρόκειται σήμερον νὰ διαπραγματευθῶμεν οὔτε νὰ παζαρεύσωμεν. Εὔχομαι μόνον νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ πόθοι τῶν ὁμοεθνῶν μας, ὅσο τὸ δυνατὸν ταχύτερον.

Κ. Ζαβιτζιάνος.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ προσοχὴ ἡμῶν ὑπῆρξεν ἡ ἐπιβεβλημένη ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ζητήματα, ὑπῆρξεν ὅμως ἰδιάζουσα ὡς πρὸς τὸ μέρος τῶν δηλώσεων τὸ ἀφορῶν τὸν ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἶναι ζήτημα ἐσωτερικὸν τῆς Κύπρου καὶ τῆς κυριάρχου δυνάμεως, ἀλλὰ δὲν θὰ ἦτο ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐὰν ἀπέκρυβέ τις ὅτι τοῦτο ἀπήχησε τοσούτῳ βαρέως ἐν Ἑλλάδι παρὰ τῷ λαῷ, ὅστις θεωρεῖ, καὶ εὐλόγως, τὰς προσπαθείας τὰς ἡρωϊκὰς τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ὡς προσπαθείας ἰδικάς του. Ὁ τύπος ἐξωτερίκευσε καὶ διερμήνευσε τὴν βαθυτάτην συγκίνησιν τοῦ Κυπριακοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Βεβαίως ὅταν παρόμοιοι ἀγῶνες ἐγένοντο ἐν τῇ ἱστορίᾳ οἱ λαοὶ ὑπεβλήθησαν εἰς τὰς βαρυτέρας τῶν θυσιῶν, αἵτινες ὅμως δὲν ἀπηρτίζοντο ἀπὸ πλατωνικὰς εὐχὰς καὶ εἶναι βεβαιωμένον ὅτι ὅσον αἱ θυσίαι ἦσαν σοβαρώτεραι τόσον καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν ταχύτερα καὶ εὐχάριστα. Οὐδεὶς ἐξ ὅσων παρακολουθοῦμεν τὸ ζήτημα ἐφαντάσθη ὅτι ὁ Βρεττανικὸς κολοσσὸς ἤθελεν ὑποκύψει ἄκων καὶ διὰ τῆς βίας εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι τὰ ἐλατήρια τοῦ ἀγῶνος τούτου εἶναι τόσον ἠθικά, ὥστε νὰ μὴ ἐπηρεάσουν καὶ τὴν ἀγγλικὴν κοινὴν γνώμην καὶ τὴν ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν.

Ἡ ἰδιαιτέρα μου πατρὶς εὑρέθη ἄλλοτε ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας μὲ τὸν ἡρωϊκὸν Κυπριακὸν λαόν. Εἶχε νὰ παλαίσῃ μὲ τὴν ἰδίαν μεγάλην δύναμιν, ἀλλ' ὁ πόθος τῆς ἐπικρατήσεως τῶν δικαίων του ἦτο τόσον ἐρριζωμένος, ὥστε οὐδεὶς Ἑπτανήσιος δὲν ἐφαντάζετο ἀποτυχίαν τοῦ ἀγῶνος, καὶ ἡ πεποίθησίς του αὐτὴ ἦτο τύτη, ὥστε ἐπέτυχεν ὅπως τὸν ἀγῶνά του αὐτὸν ἐνστερνισθῇ ὁλόκληρος ἡ κοινὴ γνώμη τῆς μεγάλης Αὐτοκρατορίας καὶ μετ' ὀλίγον ὁ ἀγὼν του ἐπεστέφθη μὲ τὴν ποθητὴν ἕνωσιν. Ὡραιότερον παράδειγμα διὰ τὴν Κύπρον δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον, τώρα μάλιστα ποὺ τὸ δόγμα τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν λαῶν ἐξασκεῖ τόσην μεγάλην ἐπιρροὴν ὅσην δὲν ἐξήσκει ἄλλοτε. Διὰ τοῦτο πάντες οἱ ἀγωνιζόμενοι τὸν ὡραῖον αὐτὸν ἀγῶνα καὶ πάντες ἡμεῖς εἴμεθα βεβαιότατοι, ὅτι οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἀγγλικῆς κοινῆς γνώμης, μὲ τὴν διαφώτισιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ κατισχύσουν καὶ θὰ εἰσέλθῃ τάχιστα ὁ εὐγενὴς Κυπριακὸς λαὸς εἰς τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν οἰκογένειαν.

1946

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Δ'
17 ΜΑΙΟΥ 1946

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ.....

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Μεγαλονήσου Κύπρου, (οἱ κ. κ. Βουλευταὶ ἐγείροντα καὶ χειροκροτοῦν), οὐδεμία ἐπιτρέπεται νὰ γίνεται σύγχυσις. Δὲν πρόκειται περὶ διεκδικήσεως. Πρόκειται περὶ θέματος, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν Μεγάλην μας φίλην Μεγάλην Βρεττανίαν, καὶ τὴν Ἑλλάδα, τοῦ ὁποίου ὅθεν ἡ περιπλοκότητος διὰ τὸ Ἔθνος διευθέτησις ἀφορᾷ μόνον ἡμᾶς τοὺς δύο.

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν δικαίων αὐτῶν κέντρων ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ ἔχῃ οὔτε ἀξιώσεις, οὔτε διαφοράς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΣΤ'
20 ΜΑΪΟΥ 1946

Δ. Σφαέλος. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν Δωδεκανήσων δὲν ὑπάρχει τί τὸ ἀσαφές. Ὡς πρὸς τὴν Κύπρον εἶναι ἱκανοποιητικὴ ἡ δήλωσις τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν πρόκειται νὰ χειρισθῇ τὸ ζήτημα. Ὀφείλω ἐν τούτοις νὰ τονίσω ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ τοιοῦτος χειρισμὸς ὥστε νὰ μὴν εὑρεθῶμεν εἰς θέσιν ἀνάλογον ὅταν ὁ κ. Τσῶρτσιλ ὁμιλῶν εἰς Κύπρον, ἠσχολήθη μὲ ὅλα τὰ ἄλλα, ἀλλὰ δὲν εὗρε λόγους νὰ ἀπασχοληθῇ διὰ τὸν πόθον καὶ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ διὰ τὴν Ἕνωσιν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ε'
18 ΜΑΙΟΥ 1946

Ν. Ζέρβας.....

Ἂν ὡς πρὸς τὰ Δωδεκάνησα δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, ὅμως ἡ ἀοριστία τῶν δηλώσεων ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κύπρον, ἰδίως μετά τινα ἀνησυχητικὰ σημεῖα τῶν τελευταίων ἡμερῶν, δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν. Βεβαίως ἡ Κύπρος δὲν εἶναι διεκδίκησις καὶ ἀποτελεῖ ζήτημα φιλικῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ δύο φίλων χωρῶν, ἀποτελεῖ ὅμως πᾶσι ἐσνολογικὴν ὀντότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Χάρτης τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ ἡ ἐνσωματώσασα αὐτὸν Δήλωσις τῆς Βασιγκτῶνος ἐγγυῶνται τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Τέλος, ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις ἐμνήσθη τῆς ἔναντι φίλης χώρας ἀξιώσεως ταύτης, μολονότι δὲν ἀνέφερεν εἰς τὴν Βουλήν, ἂν διετύπωσε τὴν ἀξίωσιν διὰ τῆς προσηκούσης ὁδοῦ, παρέλειψε καὶ ν' ἀναφέρῃ κἂν παρόμοιον ζήτημα ὑφιστάμενον πρὸς ἄλλην φίλην χώραν καὶ σχετιζόμενον μὲ τὰ βόρεια σύνορα τῆς Ἑλλάδος.

Π. Κανελλόπουλος.....

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐδαφικὰ μας δίκαια συμφωνῶ πλήρως πρὸς ὰ ἐτυπώσεν εἰς ἃς ποιᾷδη ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Σημειοῦ εἰδικώτερον καὶ μὲ τὴν ἀντιδιαστολὴν εἰς τὴν ὁποίαν προέβη, μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν μας διεκδικήσεων ἐπὶ τῆς Θρᾴκης Ἠπείρου, ἐπὶ τῆς Δωδεκανήσου καὶ ἐπὶ τῆς διορθώσεως τῶν βορείων συνόρων μας πρὸς Βουλγαρίαν, συμφωνῶ λέγω πλήρως καὶ πρὸς τὴν ἀντιδιαστολὴν εἰς τὴν ὁποίαν προέβη μεταξὺ ἑνὸς μὲν τῶν διεκδικήσεων μας, καὶ τῆς θετικῆς καὶ νομίμου ἐλπίδος, ἐν σχέσει πρὸς τὴν Κύπρον (χειροκροτήματα).

Αἱ διεκδικήσεις μας στρέφονται ἐναντίον ἐχθρῶν. Ἡ ἐλπὶς μας διατυποῦται ἀπέναντι τῆς μεγάλης καὶ ὑπερόχου εὐεργέτιδος τῆς Ἑλλάδος τῆς Μ. Βρεττανίας (χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ζ'
22 ΜΑΪΟΥ 1946

Ὁ κ. Α. Ἰασωνίδης ἀρχόμενος τοῦ λόγου του λέγει ὅτι, ὑπάρξας καὶ αὐτὸς ἀλύτρωτος, αἰσθάνεται βαρυτάτην τὴν ἀγωνίαν τῶν ἀλυτρώτων ἀδελφῶν καὶ εὔχεται ὅπως λίαν ταχέως ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων καινοτομοῦσα, συγκροτήσῃ μίαν συνεδρίασιν εἰς τὴν Κορυτσᾶν μίαν συνεδρίασιν εἰς τὴν Ρόδον καὶ μίαν ἑτέραν εἰς τὴν Κύπρον. Ἀναφέρει τὰς προσφορὰς τῶν Κυπρίων εἰς χρῆμα καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν εἰς αἷμα κατὰ τοὺς Ἐθνικοὺς ἀγῶνας καὶ προσθέτει ὅτι ἡ Μ. Βρεττανία πολλὰ διακεκριμένα τέκνα τῆς ὁποίας ἀνεγνώρισαν κατ' ἐπανάληψιν δι' σχετικῶν δηλώσεων των τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Κύπρου καὶ τὸ δίκαιον τῶν ἐθνικῶν μας διεκδικήσεων ἐν γένει, ἡ Μεγάλη Βρεττανία λοιπὸν θὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἐθνικὰς μας διεκδικήσεις γενικῶς καὶ θὰ ἀποδώσῃ τὴν Κύπρον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς πατρίδος.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΛΒ'
28 ΙΟΥΝΙΟΥ 1946

(Ζωηρὰ χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγαί).

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

Θεμιστοκλέους 18 Ἀθῆναι τῇ 28 Ἰουνίου 1946
Τηλέφ. 29—607
ΑΘΗΝΑΙ

Τηλεγράφημα

Ἡ συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Κυπριακῶν Σωματείων συνελθοῦσα σήμερον 28 Ἰουνίου 1946 εἰς τὰ γραφεῖα αὐτῆς ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Δωδεκανήσου ἀπεφάσισε τὰ ἀκόλουθα.

1) Ἀποτείνει θερμὸν χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς ἀπελευθερωθέντας ἀδελφοὺς Δωδεκανησίους.

2) Διακηρύττει πρὸς ὅλον τὸν κόσμον τὴν ἀδάμαστον θέλησιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια αὐτοῦ διὰ τὴν ἕνωσιν του μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

3) Ἀποστέλλει εὐχαριστήριον τηλεγράφημα εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν τεσσάρων Μεγάλων Συμμάχων Δυνάμεων.

4) Ζητεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων, ὅπως προβῇ ἀμέσως εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς Ἑνώσεως.

5) Στέλλει θερμὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὸν ἐν Κύπρῳ ἀγωνιζόμενον Κυπριακὸν λαὸν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ μὲ τὰς εὐχάς της ὅπως ὁ ἀγὼν αὐτὸς στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας.

Τὰ μέλη τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς

Ν. Λανίτης, Θ. Τσαγκαρίδης, Θ. Καλοκαιδης, Χ. Μυριάνθης, Ι. Πολυδωρίδης, Ν. Πανταζῆς, Ι. Κατσουνωτός, Β. Λυσσαρίδης.

(Παρατεταμένα χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγαί).

Ὁ Ἐθνικὸς Ἠπειρωτικὸς Σύλλογος ὑποβάλλει ἀντίγραφα ὑπομνημάτων του πρὸς τὸ ἐν Παρισίοις Συμβούλιον τῶν τεσσάρων Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν κλπ., διὰ τοῦ ὁποίου ἀποδεικνύει τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν διεκδικήσεών της καὶ ἀπευθύνει χαιρετισμὸν τιμῆς πρὸς τὰς Συμμάχους Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ ζητεῖ τὴν ἕνωσιν τῆς Δωδεκανήσου, Κύπρου, Β. Ἠπείρου, Α. Ρωμυλίας μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος κλπ.

Α. Μακκᾶς.Χαίρω ἰδιαιτέρως διότι καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ κεφάλαιον συμπίπτει ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὰς εὐχὰς τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Θὰ ἤθελα νὰ ἀπευθύνω καὶ ἔξω τῶν συνόρων μας μίαν σφοδροτάτην εὐχήν. Κάποιος ἐκ τῶν ρητόρων παρωμοίασεν τὴν Δωδεκάνησον μὲ περίλαμπρον περιδέραιον ἐξ ἀδαμάντων. Ἕνας ἀδάμας ὅμως, κύριοι βουλευταί, τὸ Καστελόριζον, εὑρίσκεται γεωγραφικῶς ἔξω τοῦ κύκλου τῶν Δωδεκανήσων κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος συμβολίζει μίαν χειρονομίαν ποὺ ἀπευθύνουν τὰ Δωδεκάνησα πρὸς τὴν Κύπρον καὶ τὴν καλοῦν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς Πατρίδος. Ἂς εὐχηθῶμεν ὥστε ἡ μεγάλη καὶ ἔνδοξος Σύμμαχός μας Βρεταννία ποὺ οὐδέποτε ὑπῆξεν ἐπιλήψιμον τῶν ὑποχρεώσεών της ἔναντι τῆς δικαιοσύνης, μᾶς χαρίσει καὶ μίαν ἀκόμη, ὡς ἡ σημερινὴ ἱστορικὴν στιγμήν. Ἡ Ἑλλὰς ζητεῖ δικαιοσύνην καὶ διὰ τὸ μέλλον. Διὰ νὰ ὑπάρξωμεν ἐπὶ τέλους καὶ Ἕλληνες πρὸ νὰ μὴν ὀδημονοῦν ὅτι τόσοι νεκροί μας ἀπέθανον ἐπὶ ματαίῳ. (Χειροκροτήματα).

.....

Αὐτὴν τὴν ὁδὸν ἀκολουθήσαντες πρέπει νὰ εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ἀρχίζει σήμερον νὰ ἐναγκαλίζεται τὰ τέκνα της, θὰ ἐναγκαλισθῇ καὶ τὴν Κύπρον καὶ τὴν Ἤπειρον καὶ τὰ Βορειότερα τέκνα — ὅπου ἔβρασεν ὁ μέγιστος τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐδίδαξεν ὁ Ἀριστοτέλης. Ἕλληνες καὶ αὐτοί, ὅπως Ἕλληνες ὑπῆρξαν καὶ ὅλοι οἱ Μεγάλοι ποὺ ἐδίδαξαν τὸν κόσμον.

Φ. Μανουηλίδης.....

Στενάζουν ἀκόμη ἀδελφοί μας ὑπὸ τὴν τυραννίαν ξένων καὶ μισητῶν κατακτητῶν. Ἡ Βόρειος Ἤπειρος εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Μητρὸς Πατρίδος (χειροκροτήματα) καὶ τρέφω ἀκόμη τὴν βάσιμον ἐλπίδα, ὅτι ἡ Μεγάλη μας Σύμμαχος, ἡ ἰσχυρὰ Βρεττανικὴ Αὐτοκρατορία θὰ χαρίσῃ ὁμοίαν χαρὰν πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας Κυπρίους. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Α. Βαμβέτσος.....

Ἀπὸ Ἑλληνικῆς ἀπόψεως ἡ ἀπόδοσις τῶν Δωδεκανήσων ἀποτελεῖ μίαν ἀπαρχὴν ἀγλαῶν ἐλπίδων. Μᾶς κάμνει νὰ στρέψωμεν τὴν σκέψιν πρὸς τὴν Μεγαλόνησον Κύπρον. Βεβαίως ὅπως ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀνεκοίνωσεν εἰς τας προγραμματικάς του δηλώσεις τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου δὲν ἔχει τὴν ἰδίαν μορφὴν πρὸς τὰς ἄλλας ἐθνικὰς διεκδικήσεις. Ἀποτελεῖ ὅμως ἐθνικὸν πόθον, ἡ δικαίωσις τοῦ ὁποίου στηρίζεται ἐπὶ τοῦ χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ περὶ αὐτοδιοικήσεως τῶν λαῶν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Μεγάλη μας Σύμμαχος Μ. Βρεττανία θὰ δικαιώσῃ τοὺς πόθους τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τόσον μᾶλλον ὅσον καὶ εἰς τὸ παρελθὸν ἡ τύχη τῆς Κύπρου εἶχε συνδεθῇ μὲ τὴν Δωδεκάνησον καὶ εἶχεν ὁρισθῇ ὅτι ἡ ἀπόδοσις θὰ ἐγίνετο συγχρόνως.

Γ. Μαῦρος.....

Τὸ εὐτυχὲς γεγονὸς δὲν εἶναι ἢ ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἐθνικῶν δικαίων, ὁ ἀραβὼν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐθνικῶν ὀνείρων. Μετ' ὀλίγον θὰ δεξιωθῶμεν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν τοὺς Βουλευτὰς Δωδεκανήσου. Δὲν θὰ βραδύνῃ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ δεξιωθῶμεν τοὺς Βουλευτὰς τῆς Βορείου Ἠπείρου καὶ τῆς Κύπρου. Διότι ἐπὶ τέλους ἐπικρατεῖ εἰς τὸν κόσμον ἡ μεγίστη τῶν δυνάμεων, ἡ δικαιοσύνη.

Ζήτω τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος! Ζήτω ἡ Ἑλληνικὴ Δωδεκάνησος! (Ῥαγδαῖα χειροκροτήματα ἐκ τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΛΘ'
9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1946

Ἀνακοινοῦνται εἶτα αἱ κάτωθι ἀναφοραί, τηλεγραφήματα καὶ ὑπομνήματα.

Ὁ Δήμαρχος Λευκωσίας ἀποστέλλει πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς τηλεγράφημα ἔχον οὕτω:

Συμβούλιον Ἑλλήνων Δημάρχων καὶ Ἀντιδημάρχων Κύπρου συγχαίρει ἐπὶ ἀποδόσει Δωδεκανήσου παρακαλεῖ Βουλὴν ἀξιώσῃ ἕνωσιν Κύπρου.

Ἡ Ἕνωσις Λερίων Ἀθηνῶν—Πειραιῶς καὶ περιχώρων ὑποβάλλει ἀντίγραφον τηλεγραφήματος Δημάρχου Λέρου ἔχον οὕτω:

«Ἕνωσιν Λερίων. Ἀθήνας»

Μετ' ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ καὶ δακρύων ἱερᾶς συγκινήσεως ἐπὶ τῇ ἐνσαρκώσει τῶν προαιωνίων ὀνείρων καὶ πόθων του, σύσσωμος ὁ Λεριακὸς Λαὸς ἀπευθύνει ὑμῖν ἔνθερμον ἀδελφικὸν ἀσπασμόν.

Παρακαλῶ ὑποβάλητε Ἐθνικῇ Ἀντιπροσωπείᾳ καὶ Κυβερνήσει φιλοστόργου λατρευτῆς πατρίδος, εὐγνώμονα καὶ εὐλαβῆ συγχαρητήρια διὰ τὸ ἐπιτελεσθὲν μέγα ἔργον καὶ ἐγκαρδίους εὐχὰς διὰ τὴν ταχείαν ὁλοκλήρωσιν τῶν Πανελληνίων Ἐθνικῶν Δικαίων.

1947

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ϟΑ'
27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1947

Δ. Μάξιμος.....

Ἡ Κυβέρνησις, ὁμιλοῦσα περὶ τῶν Ἐθνικῶν μας θεμάτων, ἀποβλέπει μετὰ συγκινήσεως πρὸς τὴν Μεγαλόνησον τῆς ὁποίας παραμένουν ἀκλόνητοι οἱ δεσμοὶ μὲ τὴν μητέρα Πατρίδα καὶ τῆς ὁποίας οἱ πόθοι εὑρίσκουν βαθεῖαν ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα).

Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος ἔχει χαραχθῆ κατὰ τρόπον ὑψίστων ἀπὸ ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα. Εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς «ἴσης φιλίας» πρὸς ὅλους τοὺς μενάλους Συμμάχους.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ϟΖ'
26 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1947

Π ρ ό ε δ ρ ο ς.....

Τέλος ἐλάβομεν τὴν 14 Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. ἐκ μέρους τῆς Κυπριακῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα :

«Ὑψηλοτάτων Προέδρων Βουλῆς Ἑλλήνων, Ἀθήνας

κατόπιν δηλώσεων Ὑπουργοῦ Ἀποικιῶν ἐν Λονδίνῳ πρὸς Ἑλληνικὴν Κυπριακὴν Πρεσβείαν κατὰ 7 Φεβρουαρίου 1947, ὅτι, τελικῶς ἐστω περὶ Κύπρου διατεθῆμαι καὶ δηλώσεις τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων ἐξέφραζον ἁπλῶς πόθον, οὐχὶ ὅμως ὑφίσταται ἐνώσεως Κύπρου μετὰ Μητρὸς Ἑλλάδος, Συμβούλιον Ἀποκρίας Κύπρου ἐξ ὀνόματος Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ ποιεῖται θερμοτάτην ἔκκλησιν πρὸς Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων ὅπως ἐκφράσῃ, αὕτη διὰ τοῦ πλέον σαφοῦς καὶ κατηγορηματικοῦ τρόπου, τὴν θέλησιν τοῦ Ἔθνους ὅπως ἐνσωματωθῆ ἡ Κύπρος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος καὶ ὅπως ἐξουσιοδοτήσῃ Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ θέσῃ τὸ ζήτημα ὡς Ἐθνικὴν Ἑλληνικὴν ἀξίωσιν, παρὰ τῇ Φίλῃ καὶ Συμμάχῳ Βρεττανικῇ Κυβερνήσει. Κυρηνίας Μακάριος».

1948

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 35η
13 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1948

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Μακάριος διὰ τηλεγραφήματός του πρὸς τὸ Προεδρεῖον Βουλῆς ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων διὰ τὰ ἀποσταλλέντα αὐτῷ συγχαρητήρια καὶ εὔχεται ταχείαν ἐκπλήρωσιν τοῦ κοινοῦ ἱεροῦ πόθου τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς Πατρίδος.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 63η
20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1948

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀνακοινῶ εἰς τὴν Βουλὴν τὸ κάτωθι ὑπόμνημα ὑποβληθὲν ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῶν Δικαίων :

Πρὸς
Τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων
Ἀθήνας

Κύριε Πρόεδρε,

Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἑλληνικῶν Δικαίων, λαμβάνει τὴν τιμήν, διὰ τοῦ παρόντος ἐγγράφου της ν' ἀπευθυνθῇ εὐσεβάστως πρὸς τὴν Δ' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων.

Θεωροῦμεν ἐπιτακτικὸν ἡμῶν καθῆκον, νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους περὶ θέματος προσφιλεστάτου εἰς πασαν ψυχὴν Ἑλληνικήν, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ τελματώδης κατάστασις ἀνησυχεῖ σοβαρῶς ἡμᾶς καὶ ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνισμόν.

Πρόκειται περὶ τῆς Ἑλληνικωτάτης Κύπρου, τῆς ὁποίας ἡ ἑνωτικὴ κραυγὴ καὶ ἡ εἰς πᾶσαν περίστασιν δι' αἵματος καὶ θυσιῶν συμμετοχήτης εἰς ὅλους τοὺς ἐθνικούς μας ἀγῶνας καὶ ἡ ὁμόθυμος ἀφοσίωσίς της εἰς τὰ μεγάλα ἰδανικὰ τῆς φυλῆς, κυριαρχοῦν εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐγιγάντωσαν τὴν ἐθνικὴν θέλησιν διὰ τὴν ταχεῖαν αὐτῆς ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν.

Δὲν πρόκειται νὰ ἐπιχειρηματολογήσωμεν περὶ ζητήματος τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε καὶ νὰ θεωρῆται ζήτημα. Τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου ἐπιβάλλει ἡ δικαιοσύνη, ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία τοῦ Ἔθνους νὰ κρατηθῇ ἐνισχυμένη ἡ Ἑλληνοαγγλικὴ φιλία τὸ κοινὸν πολιτικὸν συμφέρον τῶν δύο φίλων λαῶν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον.

Ἀλλ' ὡς μὴ ὤφειλεν, ἡ Ἀγγλία διὰ τῆς ἐν Κύπρῳ πολιτικῆς της κρατεῖ εἰς ἀγωνιώδη κατάστασιν καὶ τὴν Μεγαλόνησον καὶ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον.

Νομίζομεν, κύριε Πρόεδρε, ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ προληφθῇ ἡ δημιουργία ἐν Κύπρῳ καταστάσεων, αἵτινες θὰ ἐδυσχέραινον τὴν εὐκταίαν λύσιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος, δι' ἧς τὸ Ἔθνος θὰ καταστῇ ἐλεύθερον νὰ ἔχῃ ἐστραμμένην ὁλόκληρον τὴν προσοχήν του πρὸς Βορρᾶν, ὅπου κινδυνεύει καὶ ἡ χώρα ἡμῶν καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Μεγάλης Συμμάχου μας ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ Μ. Ἀνατολῇ καὶ νομίζομεν περαιτέρω, ὅτι σήμερον, ὁπότε γίνονται ζυμώσεις πολιτικαὶ στενῶς συνδεδεμέναι μετὰ τῆς ἐν Μεσογείῳ καταστάσεως, ἐνδείκνυται, ὅπως ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ καὶ ἡ θέλησις τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Κύπρου, πρὸς τὴν ὁποίαν μετὰ τόσου πόθου καὶ τόσον ἀγωνιώδους προσδοκίας στρέφει τὴν προσοχήν του τὸ Ἔθνος.

Τοῦ πόθου τούτου ἀκριβῶς καὶ ταύτης τῆς ἀγωνίας γινόμεθα σήμερον, κύριε Πρόεδρε, ἑρμηνεῖς, ὑποβάλλοντες εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν τὴν σκέψιν, ὅπως ζητήσῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἔναρξιν φιλικῶν συνομιλιῶν περὶ τοῦ ζητήματος καὶ ὅπως ἀκουσθῇ ὑπερήφανος ἀπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ἡ φωνὴ τῆς Ἑλλάδος, ζητούσης παρὰ τῆς κραταιᾶς φίλης καὶ συμμάχου δικαιοσύνην, καὶ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἱερὰν κραυγὴν τῆς ἑνώσεως ἡ ὁποία ἀκούεται ἀπὸ πάσης γωνίας τῆς κυπριακῆς γῆς συγκλονίζουσα τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρον.

Μετὰ βαθυτάτης τιμῆς

Ὁ Πρόεδρος — Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
† Ἀργυροκάστρου Παντελεήμων — Β. Κ. Σαμαρτζῆς

Ἀνακοινῶ ἐπίσης τὰς κάτωθι δηλώσεις.

1949

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 7η
8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1949

Α. ΒΑΜΒΕΤΣΟΣ.....

Δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ τερματίσω τὴν ἔρευναν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, χωρὶς νὰ ἀναμνησθῶ τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας σήμερον τελεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Μεγαλόνησος Κύπρος, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νὰ μὴ ἀπολαμβάνῃ τῆς ἐλευθερίας, εἰς τὴν ὁποίαν δικαιοῦται. Καθὼς γνωρίζετε, ἡ πολιτική, ἡ μέχρι πρό τινος ἀποφασισθεῖσα, καὶ ἐφαρμοσθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς νήσου, οἱ ὁποῖοι ἀτυχῶς λόγῳ τοῦ κομμουνιστικοῦ μιάσματος εὑρέθησαν διχασμένοι, ἦτο ἡ τήρησις μιᾶς παθητικῆς ἀντιστάσεως. Ἀλλὰ ἀντιλαμβάνεσθε εὐκόλως, ὅτι ἡ παθητικὴ ἀντίστασις δὲν ἔχει πολιτικὴν ἀπόδοσιν, κατόπιν μάλιστα τοῦ διχασμοῦ τῆς πλειοψηφίας, ἕνεκα τῆς στάσεως τῆς κομμουνιστικῆς μειοψηφίας καὶ φαίνεται τώρα, ὅτι ἀποτελεῖ ἀπόφασιν τῆς Ἐθναρχίας, νὰ προβῇ εἰς κάπως, ἐντονωτέραν δρᾶσιν διὰ τῆς προκλήσεως ἑνὸς δημοψηφίσματος ἀνεπισήμου, νὰ ἐρωτηθῇ δηλαδὴ ὁ Ἑλληνικὸς Κυπριακὸς λαὸς ἐὰν ἐπιθυμῇ ἢ ὄχι τὴν Ἕνωσιν. Πρόκειται περὶ ἑνὸς ἱεροῦ διαβήματος, πρὸς τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἐκφράσωμεν ὁλόκληρον τὴν συμπάθειαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Διότι τοῦτο θὰ εἶναι ἴσως ὁ προάγγελος μιᾶς περαιτέρω ἐνεργείας, ἡ ὁποία θὰ διευκολύνῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν ἰδικήν της προσπάθειαν. Διότι μεταξὺ τῶν ἄρθρων τοῦ Χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὑπάρχει καὶ ἡ ἐλευθερία ἑκάστης χώρας νὰ ἐκλέξῃ τὸ πολίτευμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖ νὰ διοικηθῇ. Εἶναι φυσικόν, ὅτι καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κύπρος ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο καὶ ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατόν, τό γε νῦν ἔχον, διὰ διεθνῶν μεθόδων νὰ καθορισθῇ ἡ διενέργεια δημοψηφίσματος, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ προκύψῃ, ὅτι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν κατοίκων, δηλαδὴ τὸ σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἐπιθυμεῖ τὴν ἕνωσιν τῆς νήσου μετὰ τῆς μητρὸς πατρίδος, θὰ ἔπρεπε τοὐλάχιστον διὰ τῆς ἠθικῆς μας ἐνισχύσεως νὰ εἴπωμεν εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς Ἕλληνας τῆς Μεγαλονήσου, ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς τὸ πλευρόν των, ὅτι ἡ Ἑλλὰς βεβαίως δὲν λησμονεῖ τὴν νῆσον Κύπρον καὶ ὅτι ἐλπίζει, ὅτι ταχέως θὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ ὡς ἰσότιμον μέλος τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὁλοκλήρου τῆς αἰθούσης).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 10η
13 ΔΕΚΕΜΡΙΟΥ 1949

Χ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ. Κύριοι βουλευταί, ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς τελευταίας Συνόδου τῆς Βουλῆς, συμπίπτει μὲ δύο ἐθνικῶς σεβαρὰ γεγονότα : Τὴν στρατιωτικὴν συντριβὴν τῆς Κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας καὶ τὴν ἔντασιν τοῦ ἀγῶνος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ δεύτερον γεγονὸς δὲν ἔχει ἐθνικῶς μικροτέραν σημασίαν, διότι ὁ ἀγὼν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ εἰσέρχεται πλέον εἰς νέαν φάσιν. Ἐφ' ὅσον δὲν τοῦ παρέχεται κατ' ἄλλον τρόπον ἡ δυνατότης ν' ἀποφασίσῃ διὰ τὴν τύχην του, ἀπεφάσισεν, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἐθναρχίας του, νὰ διοργανώσῃ ὁ ἴδιος ἐθνικὸν δημοψήφισμα καὶ νὰ διακηρύξῃ ἔτσι πρὸς ὅλον τὸν κόσμον τὴν ἀμετάτρεπτον θέλησίν του, νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σύσσωμος εὑρίσκεται παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Μεγαλονήσου καὶ συμμερίζεται ἀπολύτως τὸ ἐθνικόν του αἴτημα. Ἡ ἕνωσις τῆς Κύπρου μὲ τὴν Μητέρα — Πατρίδα εἶναι διὰ τοὺς Μεγάλους μας Φίλους ζήτημα στοιχειώδους αὐτοσεβασμοῦ τῶν διακηρύξεών των περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ πολέμου. Διεκήρυξαν, ὅτι ὁ πόλεμος διεξήγετο ἐν ὀνόματι τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν λαῶν. Ὅτι ἡ συμμαχικὴ νίκη θὰ παρεῖχεν εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεώς των, τῆς ἐκλογῆς τοῦ πολιτεύματος τῆς ἀρεσκείας των.

Εἰς τὸν Κυπριακὸν λαὸν ἐδόθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου περισσότερον συγκεκριμέναι ὑποσχέσεις. Καὶ ὁ Κυπριακὸς λαός, ὅπως καὶ ὁ Ἑλληνικὸς ἐπίστευσεν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν ἰδανικῶν αὐτῶν. Καὶ ἐπολέμησε διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἰδανικῶν αὐτῶν καὶ ἐθυσιάσθη ὑπὲρ αὐτῶν.

Δικαιοῦται συνεπῶς, ἡ Ἑλληνικὴ Κύπρος ν' ἀξιώσῃ τὴν δικαίωσιν τῶν ἐθνικῶν της πόθων. Ὅταν ἐν ὀνόματι τῶν ἀρχῶν τῆς «αὐτοδιαθέσεως» καὶ τῆς «ἐλευθερίας», ἀνέκτησαν τὴν ἐθνικήν των ἀνεξαρτησίαν λαοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, ὅπως ἡ Βιρμανία καὶ ἡ Ἰνδονησία, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν, οὔτε τὴν ἱστορίαν, οὔτε τὴν συμβολὴν εἰς τὸν πολιτισμόν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν ὡριμότητα τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου, δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ μεγάλοι νικηταὶ τοῦ πολέμου νὰ τὴν ἀρνοῦνται εἰς αὐτόν. Καὶ δὲν εἶναι ἀκόμη ἀποδεκτὸν νὰ ζητοῦν νὰ διασπάσουν τὸν ἀγῶνα του ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως, διὰ τῆς ὑποκινήσεως ἐθνικῶν τοπικῶν ἀντιθέσεων ἀσημάντων μειονοτήτων.

Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, ἡ Ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη, κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Κυπριακοῦ δημοψηφίσματος, ἐννοεῖ νὰ διαδηλώσῃ τὴν πλήρη καὶ ἀνεπιφύλακτον ἀλληλεγγύην της πρὸς τὴν ἀγωνιζομένην Κύπρον καὶ νὰ γίνῃ συμπαραστάτης της.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους κατανοῶ, εἶναι ἴσως ὑποχρεωμένη νὰ τηρῇ τὴν στάσιν, ποὺ τηρεῖ. Ἐγώ, ὅμως, μὴ ἀνήκων, ὄχι μόνον εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλ' οὔτε κἂν εἰς τὴν κυβερνητικὴν παράταξιν, δὲν βαρύνομαι μὲ τὰς αὐτὰς δεσμεύσεις, καὶ ὀφείλω, ἀλλὰ καὶ δύναμαι νὰ γίνω φορεὺς τῆς διαχύτου θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο καὶ διότι ἡ Κυβέρνησις ἐδίστασεν εἰς τὰς ἀνακοινώσεις της πρὸς τὴν Βουλὴν νὰ ἐκφράσῃ πανηγυρικῶς τὴν τοιαύτην θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔχω τὴν τιμήν, νὰ ὑποβάλω μετ' ἄλλων συναδέλφων πρότασιν Ψηφίσματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Δ' Ἀναθεωρητικὴ τῶν Ἑλλήνων Βουλή, διερμηνεύουσα τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, διαδηλοῖ τὴν ἐμπιστοσύνην της πρὸς τὸν Ἐθνικὸν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεώς του μετὰ τῆς Μητρὸς—Πατρίδος καὶ συγχρόνως διακηρύσσει τὴν πίστιν της εἰς τὴν τελικὴν ἀναγνώρισιν

καὶ δικαίωσιν των δικαίων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα). Ἡ πρότασις ἔχει ὡς ἀκολούθως :

ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

«Ἡ Δ' Ἀναθεωρητικὴ τῶν Ἑλλήνων Βουλή, διερμηνεύουσα τὰ αἰσθήματα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς τελευταίας Συνόδου αὐτῆς, χαιρετίζει τὸν ἀδελφὸν λαὸν τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου, διαδηλοῖ τὴν ἀλληλεγγύην της πρὸς τὸν Ἐθνικόν του ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεώς του μετὰ τῆς Μητρὸς—Πατρίδος καὶ διακηρύσσει τὴν πίστιν της εἰς τὴν τελικὴν ἀναγνώρισιν καὶ δικαίωσιν τῶν δικαίων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13ῃ Δεκεμβρίου 1949

Χ. Ἀλιβιζᾶτος, Α. Σακελλαρίου, Δ. Σφαέλλος, Α. Βαμβέτσος, Ν. Κώττας, Ι. Μπερνίτσας, Ἰ. Κονιουμβάκης, Γ. Μπάρδας, Ε. Κουσαῆς, Ι. Φωτόπουλος».

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 11η
14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1949

Χ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ.....

Κλείνων ἐδῶ τὰς γενικὰς παρατηρήσεις μου, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἔλθω εἰς ἕνα τελευταῖον ζήτημα γενικωτέρου χαρακτῆρος. Ἐδιάβασα πρὸ ὀλίγου εἰς τὰς ἀπογευματινὰς ἐφημερίδας, ἕνα «ἡμιεπίσημον», ὡς ἀναγράφεται, ἀνακοινωθέν, ἀναφερόμενον εἰς τὴν πρότασιν ψηφίσματος τὴν ὁποίαν χθὲς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ καταθέσω μετ' ἄλλων συναδέλφων, σχετικῶς μὲ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτὴν γίνεται λόγος περὶ «ἀνευθύνων», «ἀνευθύνως» εἰς τὸν Τύπον καὶ τὴν Βουλὴν ἀναμιγνυομένων εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἐπειδὴ εἶχα τὴν τιμὴν νὰ ἀναλάβω τὴν σχετικὴν πρωτοβουλίαν καὶ νὰ καταθέσω καὶ ἐξ ὀνόματος ἄλλων συναδέλφων τὸ ἐν λόγῳ ψήφισμα ἀλληλεγγύης τοῦ Ἑλληνικοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Κυπριακὸν λαόν, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ διαμαρτυρηθῶ ἐντονώτατα διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀνωτέρω ἀνακοινωθέντος, ἡ κυβερνητικὴ προέλευσις τοῦ ὁποίου εἶναι προφανής.

Δικαίωμα, βεβαίως, τῆς Κυβερνήσεως εἶναι νὰ διαχειρίζεται τὴν ἐξωτερικὴν τῆς χώρας πολιτικήν, καθ' ὃν τρόπον αὐτὴ κρίνει σκόπιμον. Οὐδεὶς τῆς τὸ ἀμφισβητεῖ. Διὰ νὰ μὴ ὑπάρξῃ μάλιστα οὐδεμία ἐν προκειμένῳ σύγχυσις ἐφρόντισα —καταθέτων τὴν πρότασιν ψηφίσματος— νὰ δηλώσω, ὅτι «δὲν ἀνήκω κἂν εἰς τὴν κυβερνητικὴν παράταξιν» καὶ ὅτι οἱ ὑπογράφοντες, προβαίνοντες εἰς τὴν κατάθεσίν του, τὸ ἐπράττομεν ἀκριβῶς, διότι ἡ Κυβέρνησις, δεσμευομένη προφανῶς ἀπὸ εὐνοήτους λόγους, παρέλειψε νὰ κάμῃ λόγον περὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος εἰς τὰς κυβερνητικὰς ἀνακοινώσεις πρὸς τὴν Βουλήν.

Ἐφρόντισα, ὅπως βλέπετε, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ διαχωρίσω τὴν θέσιν μου ἀπὸ τὴν ἰδικήν σας καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Σεβόμενος, ὅμως, τὴν ἰδικήν σας θέσιν, σέβομαι ταὐτοχρόνως τὰ δικαιώματα τῆς Βουλῆς καὶ τὰς ἰδικάς μου προσωπικὰς ὑποχρεώσεις, ὡς ἐκπροσώπου τοῦ Ἔθνους.

Ἐὰν ἡ σημερινὴ κυβερνητικὴ ἀνακοίνωσις ἤρκειτο νὰ τονίσῃ τὴν διάφορον ἄποψιν τῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὸν ἐπιβαλλόμενον διπλωματικὸν χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, οὐδὲν παράπονον. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις, κ. Ἀντιπρόεδρε, δὲν εἶχε δικαίωμα, ὑπονοοῦσα τοὺς καταθέσαντας τὸ ψήφισμα ὑπὲρ τῆς Κύπρου βουλευτάς, νὰ ὁμιλήσῃ περὶ «ἀνευθύνων» στοιχείων.

Τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦτον δὲν τὸν ἀποδέχομαι καὶ ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν συναδέλφων, ὁλοκλήρου τῆς Βουλῆς, διαμαρτύρομαι ἐντονώτατα. Ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης δὲν ὑπάρχουν «ἀνεύθυνοι», διότι οἱ βουλευταὶ ὑπέχουν πολιτικὰς εὐθύνας. Εἶναι ὑπεύθυνοι καὶ λογοδοτοῦν ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Κάποτε μάλιστα, λογοδοτοῦν καὶ διὰ σφάλματα, ποὺ δὲν βαρύνουν αὐτούς, ἀλλὰ τὰς Κυβερνήσεις, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα σφάλματα —ἐκ λόγων πατριωτικῶν— οἱ βουλευταί, πολλάκις σιωποῦν, ἀναλαμβάνοντες νὰ συμμερισθοῦν τὰς εὐθύνας.

Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅμως, ὅτι ἡ Κυβέρνησις διαχειρίζεται ὑπευθύνως καὶ ἐπισήμως τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας, δὲν ἕπεται, ὅτι ἡ Βουλὴ παύει νὰ ἔχῃ δικαίωμα νὰ ἐκφράζῃ τὴν γνώμην της ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐθνικῶν ζητημάτων, ἐπὶ ζητημάτων τὰ ὁποῖα —ὅπως τὸ Κυπριακὸν— συγκλονίζουν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Ζῶμεν, εὐτυχῶς, ἐντεῦθεν καὶ ὄχι ἐκεῖθεν τοῦ «σιδηροῦ παραπετάσματος»

Τύπος καὶ Βουλὴ εἶναι, συνεπῶς, ἐλεύθεροι νὰ διερμηνεύουν τὴν κοινὴν γνώμην τῆς χώρας, ἀδέσμευτοι ἀπὸ τὴν ἑκάστοτε ἐπίσημον πολιτικήν, ἀνεξαρτήτως τῆς γραμμῆς, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ ἑκάστοτε Κυβέρνησις. Καὶ τῶν δικαιωμάτων μας αὐτῶν δὲν πρόκειται νὰ παραιτηθῶμεν.

Νομίζω, συνεπῶς, ὅτι δὲν ἔβλαψεν ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς, ὅπως διακηρύξῃ, ὅτι καὶ αὐτὴ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εὑρίσκονται κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἀγωνιζομένου διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἕνωσίν του μὲ τὴν Μητέρα - Πατρίδα Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἡ Βουλὴ ἐπετέλεσε χθὲς ἁπλῶς τὸ καθῆκον της.

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. (Ἀντιπρ. Κυβερν.). Δὲν ἐλέχθη καὶ ἀνακριβῶς διετυπώθη, διότι δὲν ἐδόθη τίποτε γραπτόν. Δὲν ὡμίλησα, οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ ὁμιλήσω περὶ ἀνευθύνων ἐν τῇ Βουλῇ. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἦτο «ἀνευθύνως» ὄχι «ὑπὸ ἀνευθύνων».

Χ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ. Προσωπικῶς, εὐχαριστῶ τὸν κ. Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν διόρθωσιν. Παραμένει ὅμως τὸ γενικὸν ζήτημα.

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. (Ἀντιπρ. Κυβερν.). Καὶ πέραν τούτου, ἐπιλαμβανόμενος τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς, θὰ ἤθελον καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου νὰ δηλώσω ἐπὶ τοῦ θέματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου συζητεῖτε, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς, ἔχει χαραχθῆ ἐν προκειμένῳ καὶ δι' ὡρισμένης ἀποφάσεως λυρθείσης πρὸ 2ετίας καὶ πέραν τούτου, διὰ δηλώσεων σαφῶν καὶ κατηγορηματικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξηγγέλθησαν διὰ τοῦ μακαρίτου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως Θ. Σοφούλη. Αὐτὴ εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐν προκειμένῳ καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ πλαισίου ἐξακολουθοῦμεν νὰ παραμένωμεν, ἂν καὶ ἐφ' ὅσον θέλωμεν νὰ μὴ βλάψωμεν τὸ ζήτημά μας, ἀνακινοῦντες αὐτὸ ἀκαίρως. (Χειροκροτήματα).

Χ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ. Δὲν ἀνακινοῦμεν ἡμεῖς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα εἶναι τεθειμένον καὶ τὴν στιγμὴν αὐτήν, ἐν ὄψει τοῦ παρασκευαζομένου δημοψηφίσματος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, εἰσέρχεται ἁπλῶς εἰς νέαν φάσιν.

Ἐξεθέσατε τὴν ἐπίσημον πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡμεῖς διεκηρύξαμεν τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὰ ὁποῖα δὲν στρέφονται ἐναντίον οὐδενός. Δὲν βλέπω διατὶ θὰ ἔπρεπε νὰ παραλείψωμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ.

Ἐπὶ τέσσαρα ὁλόκληρα χρόνια, διὰ νὰ μὴ ἀνατρέξω εἰς παλαιοτέραν ἐποχήν, καὶ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Βουλὴν καὶ εἰς τὰ Κοινοβούλια ἄλλων συμμάχων καὶ φίλων Κρατῶν, ἐγένοντο κατ' ἐπανάληψιν, ἀπὸ μέρους βουλευτῶν καὶ μελῶν τῶν Κοινοβουλίων αὐτῶν, ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Καὶ αἱ ἐπιθέσεις αὐταὶ ὑπῆρξαν κάποτε ὑβριστικαὶ καὶ συχνὰ συκοφαντικαὶ διὰ τὴν χώραν μας καὶ πάντως, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ δηλητηριάσουν ἀδίκως εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος εὐρέα στρώματα τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης. Καὶ τὴν κατασυκοφάντησιν αὐτὴν ἐπλουτίσαμεν καὶ πληρώνομεν ἀκόμη ἀρκετὰ εἰς αἷμα, εἰς ὑλικὰς καὶ ἠθικὰς καταστροφάς.

Διὰ τὰς ἀδίκους, ὅμως, αὐτὰς ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἐθεωρήσαμεν ὑπευθύνους οὔτε τοὺς λαούς, οὔτε τὰς Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν εἰς τὰ Κοινοβούλια τῶν ὁποίων ἠκούσθησαν. Αἱ διπλωματικαὶ καὶ εἰλικρινῶς φιλι-

καὶ σχέσεις μας μετ' αὐτῶν δὲν ἐπηρεάσθησαν. Διατὶ θὰ πρέπει νὰ συμβῇ τώρα τὸ ἀντίθετον, ἐφ' ὅσον οὔτε ὑβρίζομεν, οὔτε συκοφαντοῦμεν, οὔτε κἂν ἐπιτιθέμεθα ἐναντίον οὐδενός;

Διατὶ διὰ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς θὰ ποέπει νὰ θεωρηθῇ περισσότερον ὑπεύθυνος ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, παρ' ὅ,τι ἐθεωρήθη πάντοτε ὑπεύθυνος οἱαδήποτε Κοινοβουλευτικὴ Κυβέρνησις οἱασδήποτε χώρας, διὰ τὴν ἐλευθέραν λειτουργίαν τῶν κοινοβουλευτικῶν της θεσμῶν; Παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ σᾶς εἶναι εὐχάριστος, νομίζω, ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπισήμου πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ Κυπριακὸς λαὸς ἀγωνίζεται νὰ διατρανώσῃ τὴν θέλησίν του νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ καθ' ἣν στιγμὴν γίνονται προσπάθειαι, ὅπως ἡ ἐκδήλωσις αὕτη μὴ προσλάβῃ καθολικότητα δι' ὑποκινήσεως ξένων στοιχείων, ἔχομεν καθῆκον ἡμεῖς καὶ ὄχι σεῖς οἱ ἐν τῇ Κυβερνήσει, ἔχομεν καθῆκον ἡμεῖς, ὡς προερχόμενοι ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ ἐκπροσωπήσωμεν αὐτόν. Καὶ ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ διαδηλώσωμεν τὸ φρόνημα αὐτοῦ, ὅτι δηλαδὴ εἶναι εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἀγωνιζομένου διὰ τὴν ἕνωσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. (Ἀντιπρ. Κυβερν.). Κύριε συνάδελφε, χαράσσετε μίαν γραμμὴν λίαν ἐπικίνδυνον διότι, ὅ,τι συζητεῖται αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἠμπορεῖ νὰ τὸ συζητήσουν οἱ ἄλλοι εἰς βάρος μας. Δὲν εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς νὰ γίνωνται τοιαῦται δηλώσεις, προκειμένου περὶ λαῶν μὴ τελούντων ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν κυριαρχίαν. Αὐτὸ ἀποτελεῖ φανερὰν παρέμβασιν, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ζητοῦμεν πάντοτε νὰ ἀποκρούωμεν δι' ἡμᾶς αὐτούς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 17η
22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1949

ΠΡΟΕΔΡΟΣ.....

Ἀνακοινῶ τὸ ἑξῆς:

Ὁ Κυπριακὸς λαὸς διὰ τηλεγραφήματός του ἀναφέρει, ὅτι κατανοεῖ τὴν πίεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔναντι τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος καὶ ἀναμιμνήσκεται παρομοίαν στάσιν εἰς ἀγῶνας Ἰονίου καὶ Κρητικούς. Κατανοεῖ ἐπίσης, ὅτι πρωτίστως ἡ τιμὴ ζητήματός του εὑρίσκεται εἰς χεῖρας του καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς τὸν Βασιλέα, τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν Τύπον.

Ε. ΚΟΥΛΟΥΜΒΑΚΗΣ. Ζήτω ἡ Κύπρος.

(Ἅπαντες οἱ βουλευταὶ ἐγείρονται καὶ μὲ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἀνακράζουν. Ζήτω ἡ Κύπρος! Ἕνωσις! Ἕνωσις! Ἕνωσις!).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἑλληνικὰ Σωματεῖα Μόρφου, ἀντιπροσωπεύοντα ὁλόκληρον Κοινότητα, εὐχαριστοῦν καὶ εὐγνωμονοῦν θαρραλέας δηλώσεις φίλων Κυπρίων βουλευτῶν ὑπὲρ δικαίου ἑνωτικοῦ αἰτήματος Κύπρου. Ἐμμείνατε σταθεροὶ συμπαραστάται ἀγῶνος μας. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

1950

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 8η
26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1950

Θ. Τ ο υ ρ κ ο β α σ ί λ η ς ..... Νὰ εὐχηθῶ ἐξ εἰς αὐτὰ λαμπρὰν πολιτικὴν σταδιοδρομίαν. Νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε ἐπίσης, κύριοι βουλευταί, νὰ συμμεριστῶ ἀπολύτως τῆς περικοπῆς ἐκείνης τοῦ Βασιλικοῦ λόγου, τῆς ἀφορώσης τὸν χαιρετισμὸν τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Μεγαλειοτάτου πρὸς τοὺς συναδέλφους ἐκπροσώπους, τῆς ὄντως ἡρωϊκῆς καὶ μαρτυρικῆς Δωδεκανήσου, οἱ ὁποῖοι διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους μας μετέχουσι τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου. Νὰ εὐχηθῶ ἐπίσης ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ δεχθῇ εἰς λίαν προσεχὲς μέλλον καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους μιᾶς ἄλλης μεγάλης νήσου, ἡρωϊκῆς νήσου ὄχι ὅμως μαρτυρικῆς, τῆς Κύπρου, ἡ ἕνωσις τῶν κατοίκων τῆς ὁποίας μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖ πλέον κοινὴν συνείδησιν ὄχι μόνον Ἑλληνικήν, ἀλλὰ καὶ διεθνῆ. Θὰ ἠδυνάμην νὰ εἴπω. (Χειροκροτήματα). Ἐλπίζω, ὅτι ὁ ἐθνικὸς πόθος τῶν Κυπρίων, δὲν εἶναι μακρὰν ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ ἱκανοποιηθῇ καὶ θὰ δεχθῶμεν εἰς τοὺς κόλπους μας καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἐνδόξου αὐτῆς νήσου.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΚΑ΄
23 ΜΑΪΟΥ 1950

Γ. Β α σ ι λ ε ι α δ ὴ ς. Κύριε Πρόεδρε, ἀπὸ τινων ἡμερῶν, ἕνα ἐξαιρετικὸν γεγονὸς συγκινεῖ πᾶσαν ἑλληνικὴν ψυχήν. Ἀπὸ τετραημέρου εὑρίσκεται ἐνταῦθα ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία τῆς Κύπρου. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Ἡ Κυπριακὴ Ἀντιπροσωπεία ἦλθε νὰ μεταβιβάσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὰ Δημοκρατικὰ Κράτη, τὸν διακαῆ πόθον καὶ τὸν πόνον τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, διὰ τὴν ἕνωσίν του μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Κύριε Πρόεδρε, θὰ παρεκάλουν δι' ὑμῶν τὴν Κυβέρνησιν νὰ πληροφορήσῃ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ἐὰν ἤδη προέβη εἰς τὰ ἐνδεδειγμένα διαβήματα διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Διότι ὁ Κυπριακὸς Λαὸς στενάζει ἀπὸ πολλῶν ἑκατονταδων ἐτῶν ὑπὸ τὴν ξένην κυριαρχίαν.

Νομίζω, ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμὴ ὅπως συμφώνως πρὸς τοὺς Δημοκρατικοὺς θεσμοὺς καὶ ἐπαγγελίας τῶν Δημοκρατικῶν Κρατῶν ἐκπληρωθῇ ὁ πόθος τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ διὰ τὴν ἕνωσίν του μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι πάντοτε ὁ Κυπριακὸς Λαὸς ἐπρωτοστάτησεν εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Δημοκρατικῶν Λαῶν. Θὰ ἤμην εὐγνώμων, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις θελήσῃ νὰ πληροφορήσῃ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν περὶ τῶν διαβημάτων καὶ τῶν ἐνεργειῶν της ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου ζητήματος. (Χειροκροτήματα).

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἐθνικὴ ἔμπνευσις τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος κ. Βασιλειάδης εἶναι ἀξία συγχαρητηρίων. Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων δὲν δικαιοῦται νὰ μείνῃ ἀπαθὴς ἀπέναντι τοῦ ὑπερόχου φαινομένου τὸ ὁποῖον ἐσημειώθη εἰς τὴν Κύπρον. Ὑπάρχει ἡ ἀντίληψις, ἀντίληψις βαρύτατα πεπλανημένη, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου εἶναι ὑπόθεσις ἀφορῶσα τὰ ἐσωτερικὰ τῆς μεγάλης ἡμῶν φίλης, τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἐκδοχὴ αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σταθῇ. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, κ. συνάδελφοι, ὑπῆρξε πάντοτε, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἑνιαῖον. (Χειροκροτήματα). Ὁλόκληρος ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐντεῦθεν οὐδέποτε ἐξελήφθη, ὑπὸ καμμιᾶς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἱστορία ἁπλῶς καὶ μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀλλ' ἐξελήφθη πάντοτε ὡς ἱστορία τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου, τοῦ Ἔθνους τὸ ὁποῖον, ὅπως ἐτόνισα προχθές, ὁπότε ἐθεώρησα καθῆκον μου νὰ ὑποδεχθῶ τὴν Κυπριακὴν πρεσβείαν ἐν Πειραιεῖ, ὑπερβαίνει τὰ ὅρια, τὰ πολιτικῶς τεχνητά, τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Δὲν θὰ ὑπήρχομεν, ἀγαπητοὶ κ. συνάδελφοι, ὡς ἀνεξάρτητον κράτος κατὰ τὸ 1950 ἐὰν αἱ κυβερνήσεις τοῦ 19ου αἰῶνος, ἐὰν αἱ κυβερνήσεις τῶν 50 τελευταίων ἐτῶν καὶ ἰδίᾳ ἐὰν ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου δὲν εἶχον δώσει πάντοτε τὸν τόνον αὐτόν, τὸν τόνον ὅτι τὸ ἔθνος εἶναι τὸ πρωταρχικὸν γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλεται εἰς τὰς συνειδήσεις μας καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἔρχεται τὸ Κράτος. Ἄλλωστε, καὶ αἱ Ἀγγλικαὶ Κυβερνήσεις, εἰς στιγμὰς κρισίμους διεθνῶς, ἐθεώρησαν καθῆκον των, ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ διαπραγματευθοῦν μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἰδίᾳ μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον τὸ πρόβλημα τῆς Κύπρου. Καὶ μόνον διὰ τῆς ἐνεργείας των ἐκείνης αἱ Βρεττανικαὶ κυβερνήσεις ἀνεγνώρισαν ὅτι τὸ θέμα τῆς Κύπρου δὲν εἶναι θέμα ἀναφερόμενον εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ μετὰ τὸν τερματισμὸν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ δευτέρου, ἀνεγνωρίσθη ἡ βασικὴ ἀρχή, τότε μὲν εἰς τὴν συνδιάσκεψιν τῆς εἰρήνης κατὰ τὸ 1919, κατὰ τὴν διαδρομὴν δὲ τοῦ προσφάτου πολέμου κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν δύο μεγαλυτέρων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος, τοῦ ἀειμνήστου Ροὺζβελτ καὶ τοῦ κ. Οὐίνστον Τσῶρτσιλ, ἀνεγνωρίσθη ἡ βασικὴ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως των λαῶν. Ἐπικαλούμεθα ὡς Ἕλληνες τὴν ἀρχὴν τὴν ὁποίαν πάντοτε διὰ τοῦ αἵματος τὸ ὁποῖον ἐχύσαμεν ὑπεστηρίξαμεν, ἐκυρώσαμεν καὶ καθιερώσαμεν, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν καὶ οἱ μεγάλοι ἡμῶν φίλοι οἱ Βρεττανοὶ κατὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα ἐθεώρησαν ὡς μίαν ἐκ τῶν βασικῶν προϋποθέσεων τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτισμοῦ.

Κύριοι συνάδελφοι, κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942, ὅτε τὰ καθήκοντα τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς ἐν ἐξωτερικῷ εὑρισκομένης Κυβερνήσεως, ἐθεώρησα στοιχειῶδες ἐθνικὸν καθῆκον, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ προβλήματος τῆς Βορ. Ἠπείρου, νὰ ἀποστείλω, ὅπως μοὶ εἶχε δώσῃ προσωπικῶς τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἄδειαν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεττανίας κ. Ἤντεν, νὰ ἀποστείλω ἀπ' εὐθείας καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο ἐν Λονδίνῳ, τηλεγράφημα διὰ τοῦ ὁποίου ἔθεσα καὶ τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου. Καὶ ἐρώτησα τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεττανίας, κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942, ὅπως προβῇ ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις εἰς ἐκδήλωσιν γενναιόφρονα, ἡ ὁποία μάλιστα κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην θὰ εἶχε οὐσιώδη καὶ μεγ.στην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν πνευμάτων ἐν Ἑλλάδι. Καὶ προσέθετα εἰς τὸ τηλεγράφημά μου ἐκεῖνο πρὸς τὸν κ. Ἤντεν, ὅτι ἐὰν αἱ μεγάλαι σύμμαχοι Δυνάμεις, δὲν τονώσουν τοὺς ὑπὸ κατοχὴν εὑρισκομένους λαούς, διὰ τῆς ἐκδηλώσεως γεναιοφρόνων χειρονομιῶν ὡς πρὸς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τῆς ζωῆς των τὰ ὁποῖα εἶναι ἱερά· ὅπως εἶναι ἱερὸν τὸ σημεῖον τῆς ζωῆς μας τὸ ἀφορῶν τὴν Κύπρον, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος, ὑπὸ τὴν νύκτα τῆς κατοχῆς, αἱ συνειδήσεις νὰ διαστραφοῦν καὶ νὰ κατευθυνθοῦν ἀλλαχοῦ, ὅπως πράγματι, ἐν πολλοῖς, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς βίας τοῦ κομμουνισμοῦ, κατηυθύνθησαν. Καὶ διετύπωνα τὴν πρόβλεψιν αὐτὴν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942 κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος, δυστυχῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀπεδεχθη πράγματι ἀκριβῆς.

Κύριοι βουλευταί, νομίζω ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τὸ μεταπελευθερωτικὸν ἦσαν συγκεχωρημέναι αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήτεις, διότι, εὑρεθεῖσαι ἐνώπιον προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀφεώρουν αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τῆς Ἑλλάδος, ἠναγκάσθησαν ἐν πολλοῖς νὰ ἀποσιωπήσουν ἢ καὶ πλήρως νὰ ἀποσιωπήσουν, παρὰ τὴν ἐντολὴν ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τὴν αὐθουσαν αὐτήν, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1947, νὰ ἀποσιωπήσουν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου. Ἡ Ἑλλὰς ἐπάλαιε διὰ τὴν ἐπιβίωσίν της καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ δὲν ἦτο εὔκολον ἐν πάσῃ περιπτώσει κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδήλωσιν αἰτημάτων οἱονδήποτε ἱερῶν, τὰ ὁποῖα ἴσως νὰ εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα, δὲν τὸ πιστεύω ὅτι θὰ εἶχον, διότι θὰ ὑπετίμων τὴν γενναιοφροσύνην τῶν Βρεττανῶν, ἀλλ' ἴσως τινὲς ἐκ τῶν κυβερνώντων νὰ ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχουν συνεπείας δυσμενεῖς διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν ὥρᾳ κρισίμου ἀγῶνος. Ἤδη ὅμως ὁ κρίσιμος ἀγών, ὑπὸ τὴν συγκεκριμένην δηλαδὴ φάσιν του, τὴν φάσιν τοῦ ἀντισυμμοριτικοῦ ἀγῶνος, ἔληξε, τονίζω τοῦ ἀντισυμμοριτικοῦ ἀγῶνος, διότι ὁ κίνδυνος βεβαίως δὲν παρῆλθε, καὶ οὕτω ἡ Ἑλλὰς ἔχει σήμερον καθῆκον, καθῆκον ἔναντι τῆς ἱστορίας, καθῆκον ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, καθῆκον εἰδικώτερον τῆς Κύπρου, ὅπως θέσῃ τὸ ζήτημα τῆς Ἑνώσεως τῆς Μεγαλονήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκτὸς τούτου σήμερον πλέον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὑρίσκεται καὶ ἐνώπιον μιᾶς πράξεως, ἡ ὁποία ἔχει παμμεγίστην ἠθικὴν σημασίαν καὶ νομικὴν σημασίαν, εὑρίσκεται ἐνώπιον τοῦ ἀποτελέσματος ἑνὸς δημοψηφίσματος τὸ ὁποῖον διεξήχθη ὑπὸ τὴν αἰγίδα—καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὸ μεγαλεῖον τῆς Δημοκρατικῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Τὸ Δημοψήφισμα αὐτὸ ἀποδεικνύει πλέον ὄχι μόνον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καὶ οἱ Τάϊμς τοῦ Λονδίνου τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1943 ἐτόνιζον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ κ. Τσῶρτσιλ εἰς τὴν Κύπρον, ἀποδεικνύει δηλαδὴ ὄχι μόνον ὅτι ἡ πλειονότης τῶν διαβιούντων ἐν Κύπρῳ εἶναι Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος, γλώσσης καὶ θρησκείας, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτοῦ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι Ἑλληνικῆς καταγωγῆς καὶ ἐθνικότητος ἐπιθυμοῦν καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἕνα πρόσφατον πολιτικὸν γεγονὸς ἐπιθυμοῦν τὴν ἕνωσιν, ἀπαιτοῦν τὴν ἕνωσίν των μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Κατόπιν αὐτῶν τῶν δεδομένων ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ προχωρήσῃ. Ἡ Κυβέρνησις τὴν ὁποίαν κατεψήφισα, ἡ Κυβέρνησις τὴν ὁποίαν κατεπολέμησα καὶ καταπολεμῶ, θὰ φανῇ ἀξία τῆς Πατρίδος καὶ θὰ εἶμαι ἐγὼ ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος θὰ διακηρύξω τοῦτο—ἂν ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἂν δώσῃ τὴν λύσιν. Διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως θὰ εἶναι ὁ προάγγελος θὰ εἶνε τὸ προμήνυμα, θὰ εἶνε ὁ ἀσφαλὴς πρόλογος τῆς ὁριστικῆς λύσεως τοῦ προβλήματος.

Κύριοι βουλευταί, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις δὲν προβῇ εἰς τὴν λῆψιν μιᾶς τοιαύτης φύσεως πρωτοβουλίας, ἐκτὸς τοῦ ὅτι κινδυνεύει τὸ ἠθικὸν μέγα πρόβλημα τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν μας νὰ εἰσέλθῃ εἰς περίοδον νέου μαρασμοῦ, ἐκτὸς τούτου προβάλλουν καὶ ἄλλοι κίνδυνοι, τοὺς ὁποίους γνωρίζει ἄριστα ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ μὴ εἰσέλθω εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν εἰδικωτέρων αὐτῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους γνωρίζουν ἐκτὸς τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, εἶμαι βέβαιος περὶ αὐτοῦ, καὶ ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Βουλῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐκτός δηλαδή, τοῦ ὅτι ἡ παράλειψις τοῦ καθήκοντός μας τὴν στιγμὴν αὐτὴν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκθέσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς κινδύνους βαρυτάτους, μεταβαλλομένου τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος εἰς ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος, ἐκτὸς τούτου νὰ εἰσθε ἀπολύτως βέβαιοι ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε καὶ ἀξιότιμε κύριε Ἀντιπρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἐὰν παραλείψετε τὸ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ καθῆκον σας, εἰς τὴν συνείδησιν αὐτῶν τούτων τῶν ὑπερόχων εἰς γενναιοφροσύνην καὶ ὑπερόχων εἰς δημοκρατικὴν συνείδησιν Ἀγγλων πολιτῶν θὰ πέσῃ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Κοινοβούλιον καὶ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλων τῶν σημείων τῆς αἰθούσης).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἀριστερῶν Δημοκρατικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Ι. Σοφιανόπουλος: Κύριοι βουλευταί, τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον πάλλεται ἀπὸ συγκίνησιν, διότι εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Μητροπόλεως εὑρίσκεται ἡ Κυπριακὴ Πρεσβεία, μὲ τὴν ρητὴν ἐντολὴν νὰ ἀξιώσῃ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τοὺς Ἀντιπροσώπους τοῦ Ἔθνους, ὅπως καταβάλουν πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ δικαιωθῇ ὁ προαιώνιος πόθος τοῦ Λαοῦ τῆς Κύπρου, πρὸς ἕνωσίν του μὲ τὴν Μητέρα Πατρίδα.

Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ μακρυγορήσω ἐπὶ ἑνὸς θέματος, τὸ ὁποῖον εἶνε λεπτομένον εἰς τὴν συνείδησιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Εἶνε τόσον ὥριμον τὸ ζήτημα, ὥστε δὲν νομίζω ὅτι θὰ χρειασθῇ νὰ καταβληθῇ ἐξαιρετικὴ προσπάθεια διὰ τὴν ἐπίλυσίν του, μολονότι δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ τὸ ὅτι μὲ τὴν σημερινήν, λόγῳ τοῦ ψυχροῦ πολέμου, ἔντασιν τῶν διεθνῶν σχέσεων, θὰ σημειωθοῦν ἐν συνεχείᾳ δυσκολίαι διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ προθουμένου.

Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ἡ μεγάλη φίλη καὶ σύμμαχος τῆς Ἑλλάδος ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ἡ ὁποία καὶ ἄλλοτε εἰς παλαιοτέραν ἐποχήν, κατὰ τὸ 1920, εἶχεν ὑποσχεθῇ, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, εἰς τὸν τότε Πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος Ἐλευθέριον Βενιζέλον τὴν ἀπόδοσιν τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἐπέστη πλέον ἡ στιγμὴ ὅπως ἐκπληρώσῃ σήμερον τὴν ὑπόσχεσίν της ἐκείνην. Μία τοιαύτη γενναία ἐκ μέρους της χειρονομία θὰ συνετέλει ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὴν ἀώμη στεναωτέραν σύσφιξιν τῶν δεσμῶν τῆς φιλίας ποὺ συνδέουν τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν μὲ τὴν Ἑλλάδα. Θέλω ἐπίσης νὰ πιστεύω ὅτι καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς θὰ συντελέσουν διὰ τῆς φιλικῆς των συμπαραστάσεως εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ δικαίου τούτου αἰτήματος. Ἐὰν ὅμως, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, ἡ λύσις τοῦ ζητήματος συναντήσῃ δυσχερείας, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ πρέπει, χωρὶς κανένα δισταγμόν, νὰ υἱοθετήσῃ τὸ ζήτημα καὶ νὰ τὸ θέσῃ ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἕνας ἐκ τῶν σκοπῶν τοῦ ὁποίου εἶνε καὶ ἡ καταφάλισις τῆς εἰρήνης διὰ τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ δικαίου τῆς αὐτοδιαθέσεως, τῶν Λαῶν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὸ προθούμενον ἀποτέλεσμα θὰ πρέπει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν συναρωγὴν καὶ τὴν εὐνοϊκὴν ὑῆφον ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ποὺ συμπαρεδρεύουν εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦτον καὶ ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν μονιμωτέραν διευθέτησιν τῶν διεθνῶν σχέσεων. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τὸ δημοψήφισμα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλεστέραν βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ στηριχθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν βρά-

βευσιν τῶν δικαίων προσπαθειῶν της. Τόσον ἡ Κυπριακὴ Πρεσβεία ὅσον καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶνε ὑποχρεωμέναι καὶ τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην νὰ διαφωτίσουν καὶ τὴν Συνέλευσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν νὰ πείσουν ὅτι εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν, αὐτοδιαθέσεως τὴν ὁποίαν ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔχει κατοχυρώσει καὶ ὁ «Χάρτης τοῦ Ἀτλαντικοῦ», ἡ ἱκανοποίησις τοῦ αἰτήματος τοῦ Λαοῦ τῆς Κύπρου ἀποτελεῖ ἐκπλήρωσιν ἠθικῆς ἐπιταγῆς καὶ πρᾶξιν κατασφαλίσεως τῆς Εἰρήνης.

Ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ πράξῃ τὸ καθῆκον της καὶ ὅτι θὰ ἀνταποκριθῇ κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν, ἡ ὁποία εἶνε κρίσιμος ἀλλὰ καὶ ἱερὰ εἰς τὴν ἀξίωσιν τοῦ Ἔθνους ὅπως συμπεριληφθῇ ἡ Κύπρος εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας.

Καὶ τολμῶ νὰ πιστεύω, ὅτι συντομώτατα θὰ ἴδωμεν συμπαρακαθημένους εἰς τὸ Κοινοβούλιον αὐτὸ καὶ τοὺς ἀδελφούς μας Κυπρίους, ὅπως πρὸ ὀλίγου εἴδαμεν συμπαρακαθημένους τοὺς ἀδελφούς μας Δωδεκανησίους.

Μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτὴν χαιρετίζω καὶ πάλιν ἐξ ὀνόματος τῆς «Ἑνώσεως Δημοκρατικῶν Ἀριστερῶν καὶ Ἀριστερῶν Φιλελευθέρων» τὴν Κυπριακὴν Πρεσβείαν καὶ παρακαλῶ καὶ συνιστῶ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅπως πράξῃ πᾶν τὸ δυνατὸν διὰ νὰ δικαιωθῇ ὁ προαιώνιος καὶ τόσον δίκαιος αὐτὸς ἐθνικὸς πόθος (χειροκροτήματα).

Ν. Ζέρβας. Κύριοι βουλευταί, 220.000 Ἑλλήνων Κυπρίων οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε ἔπαυσαν νὰ ἀγωνίζωνται τὸν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνα του. 220.000 Ἑλλήνων Κυπρίων ἔστειλαν ἐδῶ μίαν Πρεσβείαν ἡ ὁποία σκοπὸν ἔχει, ὄχι νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος συναντήλῃψιν καὶ συμμετοχὴν εἰς τὸ ἐθνικὸν των αἴτημα, ἀλλ' ἡ ὁποία σκοπὸν ἔχει νὰ συνεγείρῃ ὅλους ἡμᾶς εἰς μίαν κοινὴν προσπάθειαν ὑπὲρ ἀποδόσεως δικαιοσύνης εἰς τὸν ὡραῖον ἀγῶνα των.

Ἡμεῖς ἔχοντες τὴν τιμὴν κατὰ τὴν σκληρὰν κατοχὴν νὰ ἔχωμεν ὑπὸ τὰς διαταγάς μας συμπολεμιστὰς τέκνα τῆς ἡρωϊκῆς Κύπρου συγκινούμεθα περισσότερον παντὸς ἄλλου διὰ τὸ Ἐθνικὸν τοῦτο αἴτημα.

Ἐνώνομεν καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν Κυπριακὴν Πρεσβείαν τὴν παράκλησιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὅπως μὴ ἐκλάβῃ τὸ αἴτημα τοῦτο ὡς ἁπλῆν ἐκτέλεσιν ἑνὸς τετριμμένου καθήκοντος ἀλλὰ νὰ θεωρήσῃ ὡς τοιοῦτον ἱερὸν καὶ ὡς ἐπιταγὴν τοῦ Ἔθνους. Θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὴν Κυβέρνησιν λαμβάνουσαν οὐσιαστικῶς ἐνεργὸν μέρος, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπόδοσιν δικαιοσύνης πρὸς τὸν ἡρωϊκὸν Κυπριακὸν Λαόν.

Οὐδεὶς δύναται καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου οὐδεὶς Βρεττανὸς νὰ θεωρήσῃ τὸ αἴτημά μας τοῦτο ὡς προσπάθειάν μας στρεφομένην κατὰ τῆς Μεγάλης μας Συμμάχου. Ἡμεῖς ὄχι μόνον δὲν ἀμφισβητοῦμεν τὴν καλὴν της θέλησιν ἀλλὰ πιστεύοντες εἰς τὸ ἐξαίρετον πνεῦμα τοῦ Μεγάλου της Λαοῦ καὶ εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Δημοκρατικοὺς θεσμούς, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ Μεγάλη Σύμμαχός μας ἡ Βρεττανικὴ Αὐτοκρατορία θὰ δώσῃ ἄμεσον λύσιν εἰς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ζητοῦμεν ἀπὸ τὴν Μεγάλην μας Σύμμαχον καὶ φίλην νὰ ἔλθῃ συμπαραστάτης τοῦ γενναίου καὶ μαρτυρικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ἀποδώσῃ τὸ ταχύτερον τὴν ἡρωϊκὴν Κύπρον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ἂς εἶναι δὲ βεβαία ὅτι τοῦτο ὄχι μόνον δὲν θὰ ἀδυνατίσῃ τὴν ἀσφάλειάν της εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἡ ἕνωσις τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος θὰ σημάνῃ ἐνίσχυσίν της εἰς τὸν μεγάλον της ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν πανανθρωπίνων ἐλευθεριῶν.

Κάμνομεν καὶ πάλιν ἔκκλησιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ μὴ θεωρήσῃ τὸ αἴτημα τοῦτο τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ ὡς συμβολικὸν ἀλλὰ ὡς μίαν ἐθνικὴν φωνὴν τῶν αἰώνων καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν αἰωνίων πόθων τοῦ Ἔθνους λάβῃ ἐνεργὸν μέρος καὶ ἐπιτύχῃ οὕτω τὴν πραγμάτωσιν τοῦ δικαίου πόθου τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Κ. Τσαλδάρης. Κύριοι βουλευταί, δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Σῶμα ἐπιλαμβάνεται τοῦ θέματος αὐτοῦ. Θὰ ἐπεθύμουν ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον κατέχω, νὰ διαβεβαιώσω τὴν Βουλὴν ὅτι αἱ προηγούμεναι Κυβερνήσεις ἀπὸ τοῦ 1946 καὶ ἐντεῦθεν κατὰ διαφόρους περιόδους, εἴτε ἀφορμῆς δοθείσης ὑπὸ τοῦ Σώματος, εἴτε ἐξ ἰδίας αὐτῶν πρωτοβουλίας, ἔπραξαν ἀπέναντι τοῦ Ἐθνικοῦ αὐτοῦ αἰτήματος τὸ καθῆκον των καὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ πιστεύουν, ὅτι ὅσα ἐπὶ τοῦ θέματος ἠθέλησαν νὰ προβάλουν πρὸς ἀντιμετώπισιν του, δὲν ἔτυχον οὐσιαστικῶν ἀπορριπτικῶν ἐκ μέρους τῆς ἄλλης πλευρᾶς θέσεων. Ὅταν τὸ θέμα ἀνεκινήθη ἐν τῇ Βουλῇ ὅπως εἶπε καὶ ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος κ. Καλλόπουλος, ἡ Βουλή, ὅπως ἐνθυμεῖσθε οἱ παλαιότεροι καὶ θὰ ἐξακριβώσετε καὶ οἱ νεώτεροι, προέβη εἰς ἔκδοσιν ψηφίσματος, τὸ ὁποῖον ἔκτοτε ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τῆς ἰσχυρᾶς μας ὑπάρξεως καὶ μεγάλης δυνάμεως τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος. Ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλαι περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἐπανελήφθησαν τὰ αὐτὰ σχετικῶς μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ θέματος καὶ τὸ θέμα τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς εἶναι καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἐν σχετικῇ ἐκκρεμότητι. Ἡ παρουσία ἐνταῦθα τῆς Κυπριακῆς Πρεσβείας, ἡ ὁποία ἔρχεται πλέον, ὄχι ἐξ ἰδίας μόνον αὐτῆς πρωτοβουλίας, ἀλλὰ ὡς συνέπεια ἐνὸς δημοψηφίσματος διεξαχθέντος καθ' ὅλον τοῦτον τὸν τύπον καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν καταπληκτικὸν ἀπὸ ἀπόψεως τῆς ἐνότητος τῆς ἐκφράσεως τῆς βουλήσεως τοῦ λαοῦ τῆς νήσου, χαρακτηρίζεται καὶ παρ' ἡμῶν μὲ τὴν σειράν, ὅπως τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀνέλαβεν, κατορθώσῃ, ἐπικουρούμενη καὶ ἀπὸ τὰ κατάλληλα ὄργανα, εἴτε τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, εἴτε τῆς Ἀγγλικῆς Πολιτείας, τὰ ἐπιβραβεύσῃ τὰ ὑψηλὰ αἰσθήματα τῶν δύο χωρῶν νὰ τὸ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας. Εὐχόμεθα καὶ ἐλπίζομεν, διότι δὲν γνωρίζομεν ἐν προκειμένῳ ποία θὰ εἶναι ἡ στάσις τῆς Κυβερνήσεως εὐχόμεθα, λέγω καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι τὸ ἔργον τῆς Ἀντιπροσωπείας αὐτῆς νὰ εἶναι εὐτυχές, καὶ ἐκφράζω τὴν βαθυτάτην εὐχήν, ὅπως πραγματώσῃ τὸ δημοψήφισμα αὐτὸ τοῦ ὁποίου εἶναι φορεὺς ἀπευθύνῃ τὸν τελευταῖον στεφάνι πρὸς τὴν ἕνωσιν τῆς Μεγαλονήσου μετὰ τῆς Μητρίδος μας. (Νέα χειροκροτήματα).

Θ. Τουρκοβασίλης. Δὲν ὑπάρχει Ἑλληνικὴ ψυχή, ἡ ὁποία νὰ μὴ συγκλονίζεται, ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, τὴν ἐπιτακτικὴν πλέον, τῆς Ἑνώσεως τῆς Μεγαλονήσου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ὁ ἀκοίμητος ἐπὶ τρεῖς χιλιάδας ἔτη Ἐθνικὸς πόθος τῶν Κυπρίων ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἱκανοποιηθῇ. Ἡ περαιτέρω παραμονὴ τῆς Κύπρου ὑπὸ τὸ σημερινὸν καθεστώς, εἶναι ἠθικῶς ἀπαράδεκτος. Ἂς ἀναμετρήσουν τὰς εὐθύνας των οἱ ἁρμόδιοι διὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, ἔναντι τῆς ἱστορίας. (Χειροκροτήματα).

Π. Λιαρούτσος. Κύριοι βουλευταί, εἶμαι ὑπερήφανος, διότι διὰ πρώτην φορὰν ἀνέρχομαι εἰς τὸ βῆμα αὐτὸ ἐπ' εὐκαιρίᾳ θέματος τόσον γενικοῦ, τόσον μεγάλου, τόσον ὡραίου, τὸ ὁποῖον συγκινεῖ κάθε Ἑλληνικὴν ψυχήν. Φαίνεται πὼς εἶναι ἡ μοῖρα μου ὅλους τοὺς ἀγῶνας μου νὰ τοὺς ἀρχίζω πάντοτε διὰ τὸ Κυπριακόν. Διότι καὶ εἰς τοὺς φοιτητικούς μου χρόνους, ὅταν ἤμην πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Παμφοιτητικοῦ Συλλόγου, κατὰ τὸ 1931, ὅτε ἔγινεν ἡ ἐπανάστασις εἰς Κύπρον, μετέσχον ἐνεργῶς τότε τῶν ἐκδηλώσεων τῶν φοιτητῶν καὶ πράγματι κατορθώσαμεν νὰ δώσωμεν ἕνα παλμὸν γενικώτερον εἰς τὸ θέμα καὶ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ λάβῃ μέρος ἐνεργὸν καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐντόνως διὰ τὴν ἀδικίαν, τὴν συνεχῆ ἀδικίαν, ἡ ὁποία προσηύξετο εἰς μίαν μικρὰν Νύμφην, ἀλλ' ὑπερήφανον καὶ μεγάλην εἰς ψυχήν, ὅπως ἡ Ἑλλάς. Ἤδη λοιπὸν σήμερον, ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, εἶμαι ὑπερήφανος διότι λαμβάνω καὶ ἐγὼ τὸ μέρος τοῦ τμήματος αὐτοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸ ὁποῖον ὅσων λαρύγγων καὶ ἂν εἶναι, ὅσον καὶ ἂν ἐπέρασαν τόσοι αἰῶνες ἀπὸ ἐπάνω του, δὲν ἤρκεσαν διὰ νὰ ἀλλοιώσουν, ἔστω καὶ ὑπὸ τὰς καλλιτέρας προϋποθέσεις συμβιώσεως τὸ φρόνημά του, διότι ἀκριβῶς εἶναι ἡ Κύπρος ἐν θέσει μία τῆς ζωτικότητος αὐτῆς τῆς φυλῆς, ποὺ λέγεται Ἑλληνισμός. Κύριοι συνάδελφοι, αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ Ἀφροδίτη ἔρχεται ἱκέτις εἰς τὴν Ἀθηνᾶν καὶ ζητεῖ ἐν ὀνόματι τῆς μακραίωνος ἱστορίας μας τὴν Ἕνωσιν, τὴν Ἕνωσιν καὶ πάλιν τὴν Ἕνωσιν. Εἶναι τὸ θέμα ποὺ πρέπει νὰ συγκινῇ βαθύτατα ὅλον τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἡμᾶς οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦμεν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ εὑρισκόμεθα οἱ φορεῖς

τῶν βουλήσεών του. Θὰ ἤθελον λοιπὸν νὰ παρακαλέσω τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐγὼ καὶ νὰ ἐνώσω τὴν μικρὰν φωνήν μου εἰς τὸ νὰ φανῇ θαρραλέα εἰς τὸ θέμα μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ ἔχῃ συμπαραστάτην ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὁ ὁποῖος ἔχει ζήσει τὸ δράμα τοῦ Κυπρίου. Ὁ Κύπριος βεβαίως διαβιοῖ σήμερον ὑπὸ συνθήκας σχετικῶς ἀρκετὰ καλὰς ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρκετὸν αὐτό. Αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς του, ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὸν αὐτὸ νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἀπεμπολήσῃ καὶ νὰ λησμονήσῃ τὴν ἐθνικήν του συνείδησιν. Εἶπε προηγουμένως ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Ἑνωτικοῦ Κόμματος ὅτι ἐνῶ διεξήχθη ἓν δημοψήφισμα τοῦ ὁποίου τὰ ἀποτελέσματα ἔφερεν ἐδῶ ἡ πρεσβεία, τὸ δημοψήφισμα ὅμως δὲν ἔγινεν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Ἄγγλων. Ἀξιότιμε κ. Ἀρχηγέ, ἔγινε τῇ ἀνοχῇ τῶν Ἄγγλων, ἔπειτα ἀπὸ τὴν πίεσιν τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν ἀπὸ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Κύπρου, διότι καὶ τελευταῖον ρουμάνι τῆς Κύπρου φωνάζει Ἕνωσιν καὶ μόνον Ἕνωσιν (χειροκροτήματα).

Η. Κανελλόπουλος. Θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι εἰς τὸ ὡραῖον παρθενικόν σας λόγον ἐκάματε λάθος, ἀντιδικοῦντες εἰς μίαν ἔκφρασιν ἡ ὁποία ἦτο ἀναγκαία, εἰς μίαν ἔκφρασιν ἄλλοστε ἡ ὁποία ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα. Διότι, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, εἰς τὴν Κύπρον ὑπάρχει Μεγάλη Βρεττανία καὶ ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ τὴν διακυβέρνησιν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας διεξήχθη, εἴτε ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων εἴτε ὄχι, τὸ δημοψήφισμα. Ἀρκεσθῆτε εἰς τὴν διατύπωσίν μου. Εἶναι καὶ αὐτὴ ἐπαρκής, διὰ νὰ εἴπωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χρειάζεται νὰ εἴπωμεν.

Η. Λιαρούτσος. Ἀξιότιμε, Κύριε Ἀρχηγέ, ἐφ' ὅσον θὰ τὸ ἠθέλατε ὡς φιλοφρόνησιν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν τὸ δέχομαι. Ἐὰν ὅμως τὸ θέλετε ὡς πραγματικότητα, δὲν τὸ δέχομαι.

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἤθελον νὰ παρατηρήσω, εἰς ὅσα εἶπεν ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τῶν Ἀριστερῶν Δημοκρατικῶν ὅτι θὰ πρέπει τὸ θέμα νὰ ἔλθῃ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., ὅτι αὐτὸ εἶναι ζήτημα Κυβερνητικόν. Ἀλλὰ τότε πρέπει ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. νὰ ἔλθῃ συγχρόνως μὲ τὸ Βορειοηπειρωτικὸν καὶ τὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Διότι ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη εἶναι καὶ θὰ παραμείνουν πάντοτε Ἑλληνικὰ ἀνεξάρτητα δυνάστου. Κύριοι, παρακαλῶ τὴν Κυβέρνησιν καὶ πάλιν νὰ τηρήσῃ ἔντονον στάσιν εἰς τὸ θέμα αὐτό. Εἶναι θέμα, τὸ ὁποῖον δὲν βοηθεῖ μόνον τὴν Ἑλλάδα, δὲν βοηθεῖ μόνον τοὺς Κυπρίους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἄγγλους, νὰ ἐνθυμηθοῦν κάποτε τὴν ἱστορίαν των (ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Ν. Γρηγοριάδης. Κύριοι συνάδελφοι, τὴν στιγμὴν αὐτὴν τῆς ἐθνικῆς μυσταγωγίας δὲν πρόκειται νὰ μακρηγορήσωμεν. Δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, ὅτι ἐπὶ ἐθνικοῦ κατ' ἐξοχὴν ζητήματος, ὁλόκληρος ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων θὰ εἶχεν ὁμόφωνον τὴν γνώμην τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς Κυπριακῆς Ἀντιπροσωπείας, τῆς ὁποίας ἡ ἐνέργεια ἦτο πολιτικωτάτη καὶ ὁ χειρισμὸς τοῦ ζητήματος τῆς Ἑνώσεως τελείως εὔστοχος. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχομεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι θὰ χειρισθῇ τὸ ζήτημα ἀνάλογα μὲ τὴν ὑψίστην σημασίαν του καὶ παράλληλα μὲ αὐτὴν ἡ Κυπριακὴ Ἀντιπροσωπεία. Εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας, ὅλαι αἱ προσπάθειαι εἶνε συντελεστικαί, δὲν ὑπάρχει δὲ ποτὲ ἄκαιρος ἐνέργεια, ἀλλὰ ὅλαι συντείνουν εἰς τὴν ἐθνικὴν λύσιν. Ἰδιαιτέρως συγκινούμεθα ἡμεῖς οἱ ἄλλοτε ὑπόδουλοι τῆς τουρκικῆς δυναστείας καὶ πιέσεως, ἐλεύθεροι τώρα.

Ε. Βουλευτής. Καὶ τῆς Βορείου Ἠπείρου;

Ν. Γρηγοριάδης. Μάλιστα, κ. συνάδελφε, ζητοῦμεν καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς Β. Ἠπείρου καὶ ὅπου ἀλλοῦ ὑπάρχει ὑπόδουλος Ἑλληνικὴ πλειονοψηφία. Συγκινούμεθα λοιπὸν οἱ ἐξ ὑποδούλου χώρας Ἕλληνες, ὅταν ἐνθυμηθῶμεν πόσον μᾶς ἐκλόνισεν εἰς ἐθνικὸν παλμὸν εἰς τὰ μαθητικά μας ἔβδομα τότε, ἡ ὑπέροχος ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ἔδωσε πρὸ δεκάδων ἐτῶν εἰς τὸν τότε Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν εἰς τὸ Λονδῖνον, ὁ πρόεδρος ὁμοίας ἐπιτροπῆς Μητροπολίτης Κιτίου, ὅταν τοῦ ἔλεγε νὰ μιμηθῇ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τὴν χειρονομίαν τοῦ Γλάδστωνος. Ὁ Ὑπουργὸς τοῦ εἶπεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἦτο πτωχή, καὶ ἡ Κύπρος θὰ εὐημέρει ὑπὸ τὴν πλουσίαν Ἀγγλίαν. Ἀλλ' ὁ Ἕλλην Ἱεράρχης ἀπήντησεν: Ἐκλαμπρότατε, προτιμῶμεν ρακένδυτον Μητέρα, ἀπὸ ἀδαμαντοστόλιστον μητρυιάν.

Η. Τσιριμώκος. Κύριοι βουλευταί, ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ὁμὰς τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος ΕΛΔ ἐπιθυμεῖ νὰ συμμετάσχῃ καὶ εἰς τὸν χαιρετισμὸν τῆς Βουλῆς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Κυπριακὴν Πρεσβείαν εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθημάτων ὅλων τῶν Ἑλλήνων βουλευτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦν ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος, αἰσθημάτων ἐπιμονῆς εἰς τὸ ἐθνικὸν αἴτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα. Ἐπίσης ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑπογραμμίσωμεν ὅτι συμφωνοῦμεν μὲ ὅσους ἐκ τῶν ὁμιλητῶν ἐτόνισαν ὅτι ἡ ὕψωσις τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τῆς Βουλῆς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐθνικοῦ αἰτήματος δὲν ἀποτελεῖ πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἐκδηλώνει ἐχθρικὰς διαθέσεις πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Νομίζομεν πράγματι ὅτι τὸ θέμα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου ἀποτελεῖ ἀξίωσιν τῆς Ἑλλάδος, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ τὰ αἰσθήματά της πρὸς χώραν φιλικήν, ὡς ἡ Μεγάλη Βρεττανία. Θὰ ἠθέλαμεν ὅμως νὰ ὑπομνήσωμεν ἡμεῖς ὅτι ἡ Μεγάλη Βρεττανία ὑπὸ τὴν νέαν Κυβέρνησίν της, τὴν ἐργατικήν, κατώρθωσε νὰ λύσῃ ἄπειρα προβλήματα ἀνάλογα πρὸς τὸ Κυπριακόν, κατὰ τρόπον σύμφωνον μὲ τὴν δημοκρατικὴν ἰδεολογίαν τοῦ Κόμματος, τὸ ὁποῖον σήμερον τὴν κυβερνᾷ. Ἀλλὰ τὸ θέμα τῆς Κύπρου παραμένει εἰς τὸ στάδιον, εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο καὶ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου. Νομίζομεν ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἀδικίαν, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἐπανορθωθῇ. Ἀναμφισβητήτως μὲ τὴν θέλησιν καὶ τῶν Βρεττανῶν φίλων, ἀναμφισβητήτως ὅμως ἐπίσης καὶ μὲ τὰς ἐνεργείας τῶν Ἑλλήνων καὶ μὲ τὰς ἐνεργείας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Γνωρίζομεν ὅτι εἶναι εὐκολώτερον ὅταν εὑρίσκεται κανεὶς ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει νὰ ὑποδεικνύῃ καθήκοντα εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ δυσκολώτερον εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ χειρίζεται τὰ ζητήματα. Ἐν τούτοις πιστεύομεν ὅτι ἦλθεν ἡ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ χειρισμὸς τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου εἶναι εὐχερέστερος παρὰ εἰς τὸ παρελθόν. Πρῶτον ὑπάρχει ἕνα κεφαλαιῶδες γεγονός, ὑπάρχει τὸ γεγονὸς τοῦ δημοψηφίσματος τὸ ὁποῖον διεξήχθη εἰς τὴν μεγαλόνησον. Τὸ δημοψήφισμα αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ γεγονότα τῶν ὁποίων ἡ σημασία δὲν δύναται νὰ ὑποτιμηθῇ ἀπὸ κανένα καὶ εἶναι γεγονὸς τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ μόνον του ἱστορίαν. Ὅλαι αἱ πληροφορίαι, ἀπὸ τὴν Κύπρον εἶναι ὅτι ἡ κατάστασις μετὰ τὸ δημοψήφισμα αὐτό, ἀπὸ ἀπόψεως ἀγγλικῆς παρουσίας, εἶναι λίαν δυσάρεστος. Ὅτι τὸ αἴσθημα τὸ ἐθνικὸν τῶν Κυπρίων μετὰ τὸ δημοψήφισμα ἔχει ἐξαφθῇ περισσότερον παρὰ ποτὲ καὶ ἡ κατάστασις κινδυνεύει νὰ γίνῃ περισσότερον ἐκρηκτικὴ ἀπὸ ὅσον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ φαντασθῇ ἡ Μεγάλη Βρεττανία. Δεύτερον γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐπίσης εἶναι νέον καὶ τὸ ὁποῖον βοηθεῖ τὴν Κυβέρνησιν, εἶναι ὅτι πράγματι αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα εὑρισκόμεθα «ὑπὸ τὰ ἐμβλήματα τῆς Εἰρήνης», καὶ τὸ ὅτι εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ταλαιπωρούμενον ὅπως ὁ ἰδικός μας μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς, ἀναβιοῖ τὸ αἴσθημα τῆς ἑνότητος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἀλληλεγγύης εἰς ὅλα τὰ μεγάλα προβλήματα ἀποτελεῖ τὸ δεύτερον μεγάλο γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐνισχύει τὴν περαιτέρω κυβερνητικὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Καὶ ἰδοὺ τὸ τελευταῖον σημεῖον τῶν ἀπόψεων μας: Δὲν εἶναι μόνον στοιχειῶδες καθῆκον τῆς Κυβερνήσεως ὅπως καὶ τοῦ Κοινοβουλίου ἀπέναντι τοῦ διακαοῦς πόθου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τρόπον θαρραλέον ἀμέσως ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Κύπρου. Εἶναι τὸ ἴδιον τὸ συμφέρον τοῦ ζητήματος διὰ τὸ μέλλον. Διότι ὑπάρχει κίνδυνος, ὅπως γνωρίζῃ ἡ Κυβέρνησις καὶ οἱ κύριοι βουλευταί, τὸ θέμα τῆς Κύπρου νὰ ἀποτελέσῃ θέμα διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ. Ὅλα ὅσα ἀκούονται διὰ τὸν τρόπον τῆς διεκδικήσεως τοῦ αἰτήματος τούτου δὲν ἀγνοεῖ ἡ Κυβέρνησις ὅτι ὁδηγοῦν εἰς ζημίαν τοῦ ζητήματος, ἐφ' ὅσον τοῦτο μεταβληθῇ εἰς θέμα διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ. Διότι αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν Μεγάλων εἶναι τοιαῦται σήμερον, ὥστε πᾶν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐμπίπτει μέσα εἰς αὐτὸ τὸ σύμπλεγμα τῶν μεταξύ των προστριβῶν εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ὠφεληθῇ. Δι' αὐτὸ πιστεύω ὅτι δὲν εἶναι ἁπλῆ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθή-

κοντος ἀπὸ τὴν ἄποψιν τὴν γενικὴν τοῦ ἐθνικοῦ αἰτήματος, ἡ ὁποία ἐπαινεῖ τὴν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἀποφασιστικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος καὶ τὴν ἀνάληψιν πρωτοβουλίας. Εἶναι καὶ τὸ ὅτι πρέπει ὄχι μόνον ἡ Κυπριακὴ Πρεσβεία νὰ μὴ ἀφεθῇ μόνη ζητοῦσα τὴν Ἕνωσιν μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι χρέος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νὰ μὴ ἀφήσουν τὸ ζήτημα αὐτὸ νὰ γίνῃ θέμα διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ. Δὲν τίθεται διὰ τὸν Κυπριακὸν λαὸν ζήτημα προτιμήσεως διεθνοῦς προσανατολισμοῦ, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τίθενται παρόμοια ζητήματα προκειμένου περὶ ἑνὸς λαοῦ, ὁ ὁποῖος ζητεῖ τὴν ἕνωσίν του μὲ τὴν πατρίδα. Ἕνα εἶναι δι' ὅλους μας τὸ θέμα ποὺ τίθεται: Ἡ Ἕνωσις τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἡ Κύπρος μαζὺ μὲ τὴν Ἑλλάδα θὰ ἀποτελέσῃ ἑνιαῖον σύνολον, ποὺ καθορίζει σύμφωνα μὲ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον τὴν τοποθέτησίν του ἐν μέσῳ τῆς διεθνοῦς καταστάσεως ὡς αὐτὴ διαμορφοῦται.

Δι' αὐτὸ θὰ ἔλεγα, ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις τῆς Βουλῆς δὲν εἶναι μόνον ἔκφρασις τοῦ Πανελληνίου πόθου ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως, ἀλλὰ καὶ προσπάθεια νὰ πεισθῇ ἡ Κυβέρνησις ὅτι εἶναι χρέος της νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ τώρα ἀμέσως διὰ νὰ ἐπιτύχῃ λύσιν ὄχι μόνον διότι δύναται καὶ πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ἡ λύσις αὕτη, ἀλλὰ καὶ διότι ἐὰν δὲν δοθῇ σήμερον, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ χαθῇ τὸ ὅλον ζήτημα τῆς Κύπρου. Νομίζομεν ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένα θέμα εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις νὰ δύναται νὰ ἔχῃ τόσον πλήρη ὁμοφωνίαν ὄχι μόνον τοῦ Κοινοβουλίου τὸ ὁποῖον εἶναι ὁλόκληρον πρόθυμον νὰ τῆς παράσχῃ πᾶσαν συνδρομήν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἑνὸς πρὸς ἕνα. (χειροκροτήματα).

Δ. Χριστάκος. Κύριοι βουλευταί, θὰ ἐκόμιζον γλαῦκα εἰς Ἀθήνας ἐὰν ἤθελον νὰ ἐξάρω καὶ ἐγὼ τὴν ἔκτασιν τοῦ Πανελληνίου πόθου διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο θὰ περιορισθῶ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν πρακτικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ζητήματος καὶ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἡμεῖς ὡς Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν Κυβέρνησιν ἡ ὁποία θὰ πρέπῃ νὰ καταβάλῃ ὅλας της τὰς προσπαθείας διὰ νὰ λυθῇ κατ' εὐχὴν τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Μεγαλονήσου ἐντὸς τοῦ ἔτους τοῦ 1950 καὶ εἰ δυνατὸν πρὸ τοῦ φθινοπώρου.

Ὑπῆρξε μέγα σφάλμα, τὸ ὁποῖον διέπραξαν αἱ προηγούμεναι κυβερνήσεις ἀπὸ τοῦ 1945 καὶ ἐντεῦθεν, διότι δὲν ἐτοποθέτησαν προσηκόντως τὸ ζήτημα, διότι ἐθεώρησαν τὸ ζήτημα ὡς ζήτημα φιλικῆς διευθετήσεως μετὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, καὶ ὄχι ὡς ἐθνικὴν διεκδίκησιν. Κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι ζήτημα καθαρῶς ἐθνικῆς διεκδικήσεως τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ, ὅπως ἡ κατέχουσα δύναμις, ἡ Μεγάλη Βρεττανία, πεισθῇ διὰ τὸ δίκαιον τῆς διεκδικήσεως. Ὀφείλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω ὅτι αἱ ἐλπίδες μου διὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τούτου εἶναι πολὺ ἰσχναί. Τοῦτο τὸ συμπεραίνω καὶ ἀπὸ τὸ ἀπόστροφον παρελθὸν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ πρόσφατον. Δεῖγμα τῶν ἀμυβολιῶν μου εἶναι ἡ ἐσχάτως γενομένη ἀπέλασις τοῦ Γυμνασιάρχου Χιωτέλλη. Πρὸ ἡμερῶν ἀνεγνώσαμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι ἀπηγορεύθησαν τὰ ἐπίσημα ἀναγνωστικὰ εἰς Κύπρον, ἐκτὸς ἐὰν παραλειφθοῦν τὰ κεφάλαια, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου. Ταῦτα ὅλα δεικνύουν ὅτι δὲν ὡρίμασεν εἰσέτι εἰς τὸ πνεῦμα τῆς κατεχούσης δυνάμεως ἡ λύσις τοῦ ζητήματος. Δι' αὐτὸ νομίζω ὅτι ὀφείλει ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ στάσιν ἐνεργὸν καὶ πρὸς τοῦτο μία μόνη ὁδὸς ὑπάρχει. Ἡ διεκδίκησις τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου νὰ εἰσαχθῇ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ νὰ ζητηθῇ ἡ παγκόσμιος συμπαράστασις, καὶ πρώτιστα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Ἑνώσεως Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν. Ἀλλά, ὅπως γνωρίζωμεν, διὰ νὰ εἰσαχθῇ μία ὑπόθεσις εἰς τὸν Ο.Η.Ε., θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, διότι μόνον Κυβερνήσεις δικαιοῦνται νὰ εἰσάγουν ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. ζητήματα πρὸς συζήτησιν καὶ λύσιν συμφώνως πρὸς τὸ καταστατικὸν τοῦ Ο.Η.Ε. Ἡ πρεσβεία τῆς Κύπρου δὲν δύναται νὰ τὸ εἰσαγάγῃ εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Νομίζω, ἐπίσης ὅτι, ὅταν τὸ ζήτημα ἔλθῃ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., θὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ὁλόκληρος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος. Καὶ ἐκεῖ θὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς προσέφερεν εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ φασισμοῦ θυσίας ἀνωτέρας ὅλων τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Καὶ θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔχει δικαιώματα ἐπὶ τῆς Κύπρου. Πρέπει ἀκόμη, κύριοι βουλευταί, νὰ ὁρισθῇ μία ἡμέρα εἰδική, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ πρέπει νὰ δεξιωθῇ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία τὴν Κυπριακὴν Πρεσβείαν. Καὶ πρὸς τοῦτο ὑποβάλλω τὴν ἑξῆς πρότασιν.

«Πρότασις

Πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων

Ἐκφράζουσα ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων τον Πανελλήνιον πόθον τῆς ἑνώσεως τῆς Μεγαλονήσου Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀποφασίζει,

1) ὅπως δεξιωθῇ ἐν ἡμέρᾳ, καθορισθησομένῃ ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου, τὴν ἀρτικυρωμένην ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν, καὶ

2) ὅπως ἡ Κυβέρνησις τῆς Χώρας ὑιοθετήσῃ τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως ὡς ἐθνικὴν διεκδίκησιν καὶ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς λύσεως αὐτοῦ διὰ τῆς ὀργανώσεως (Ο.Η.Ε.), εἰσάγουσα τοῦτο εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ συμπαρασταθοῦσα ἐν παντὶ τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς Κύπρου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῇ Μαΐου 1950

Ὁ Προτείνων Βουλευτής
Δ. ΧΡΙΣΤΑΚΟΣ»

Καὶ μὲ τὴν πρότασιν αὐτὴν ἀναφωνῶ. Ζήτω τὸ Ἔθνος, ζήτω ἡ Ἕνωσις. (Νειροκροτήματα).

Π. Μουτζουρίδης. Κύριοι συνάδελφοι, τὸ Σάββατον τὸ πρωὶ εισῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς ἑλληνικὸν ἀτμόπλοιον, φέρον τὴν Κυπριακὴν πρεσβείαν ἐκ τῆς ὑποδούλου πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα. Ἀπὸ τετραημέρου εὑρίσκεται εἰς τὸ ἔδαφος τῆς μητρὸς πατρίδος ἡ πρεσβεία αὐτὴ καὶ πατᾷ συγκεκινημένη τὰ ἱερὰ χώματά της, ἐλθοῦσα πρὸς ἐκτέλεσιν ἱερᾶς ἀποστολῆς. Κομίζει τὰ ἀποτελέσματα τοῦ δημοψηφίσματος, τὸ ὁποῖον ἐγένετο κατὰ Ἰανουάριον ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κύπρου. Καὶ εὑρέθημεν πρὸ ἑνὸς θεάματος, τὸ ὁποῖον ἔφθανε μέχρι παραληρήματος. Εἴδομεν τὸν Πειραιᾶ, εἴδομεν τὴν πρωτεύουσαν, τὰς ὡραίας καὶ ἐνδόξους Ἀθήνας, νὰ ὑποδέχωνται ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ τὴν πρεσβείαν ταύτην, ὥστε ἡ ὑποδοχὴ αὐτῆς νὰ λάβῃ τὴν μορφὴν καὶ τὸν τόνον ἑνὸς ἄλλου δημοψηφίσματος. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἄλλου δημοψηφίσματος ὅμως, ἀλλὰ περὶ ἑνὸς ἑνιαίου δημοψηφίσματος, διότι ἐκεῖθεν ἐγένετο ἡ πρότασις καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀποδοχή. Πρόκειται περὶ ἑνὸς καὶ μόνου δημοψηφίσματος, ὅπως ἕνας εἶναι καὶ ὁ λαὸς ὁ Κυπριακὸς καὶ ὁ Ἑλληνικός (χειροκροτήματα).

Κατόπιν τῆς ἐκφράσεως τῶν αἰσθημάτων τούτων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ—αἱ δὲ ἐπαρχίαι συμμετέσχον εἰς τὰς ἐκδηλώσεις διὰ τοπικῶν συναθροίσεων καὶ διὰ ψηφισμάτων—ἡμεῖς ὡς Βουλή, ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ τούτου, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παρίδωμεν γεγονὸς βαρυσήμαντον, ὡς ἡ ἔλευσις τῆς πρεσβείας. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ Σαββάτου μέχρι τῆς Δευτέρας, χθές, δὲν ἐγένετο συνεδρίασις τῆς Βουλῆς διὰ νὰ λάβω τὸν λόγον ὁ ἴδιος καὶ ἐζήτησα καὶ θέτω τὸ ζήτημα τοῦτο, συνεφωνήθη, ἐν συνεννοήσει τῶν Ἀρχηγῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως τὸ ὅλον ζήτημα ἔλθῃ πρὸς τὴν Βουλὴν σήμερον.

Καὶ ἔρχεται ἤδη, κύριοι, πρὸς τὴν Βουλήν. Καὶ ζητοῦ ἀπὸ τὴν Βουλὴν διὰ ψηφίσματος, ὄχι μόνον νὰ τονώσῃ τὴν πρεσβείαν εἰς τὴν ὡραίαν, εἰς τὴν ἡρωϊκήν, εἰς τὴν πατριωτικὴν της ἀποστολήν, ἀλλὰ καὶ νὰ πεισθῇ συμπαραστάτις καὶ συνοδὸς εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἡ Κυβέρνησις, εὑρισκομένη πρὸ τῶν μαιάνδρων τῶν διεθνῶν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων, ἂς δώσῃ τὴν μορφὴν καὶ εἰς τὸ σχῆμα τῆς διατυπώσεως, ἐὰν πρόκειται μόνον περὶ διατυπώσεως. Ἡμεῖς ὅμως, ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ δ

μηνύσεως ἐκείνου, περὶ τοῦ ὁποίου ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλήσω προηγουμένως πρὸς ὑμᾶς, ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν σαφῶς νὰ διαδηλώσωμεν πρὸς τὸν φίλον Βρεττανικὸν λαόν, ὅτι ἀπαιτοῦμεν, δικαιούμενοι εἰς τοῦτο, τὴν ἕνωσιν τῆς ὑποδούλου μεγαλονήσου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Καὶ τὸ δικαίωμά μας αὐτὸ τὸ στηρίζομεν εἰς τὸ δόγμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, τὸ στηρίζομεν εἰς ἱστορικὰ καὶ φιλολογικὰ δικουμέντα εἰς τὰ ὁποῖα ἔρχονται συνεπίκουροι τόσοι πολυχρόνιοι ἀγῶνες καὶ ἀναφοραί, περιφερόμενοι ἀπὸ τὸν πόθον αὐτῆς τῆς ἑνώσεως. Διὰ τοῦτο νομίζω, ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις, εἰς μίαν γενναίαν καὶ ἀνδρικὴν στάσιν τῆς Βουλῆς, πρέπει νὰ σταθῇ συμπαραστάτις καὶ νὰ ζητήσωμεν ἐκεῖνο, πού πρέπει νὰ ζητήσωμεν. Ἡ ἀνδρικὴ στάσις ἡμῶν ἴσως ἐξεγείρει τὴν καρδίαν, τὴν εὐγενῆ καρδίαν, τῶν δημοκρατουμένων λαῶν, οἵτινες θὰ πιέσουν τὸν φυχρὸν λογισμὸν τῶν κυβερνήσεων. Καὶ ἴσως τότε ἡ κυβέρνησις ἐκείνη—μακρὰν πάντως ἀπὸ διεθνεῖς Ο.Η.Ε. καὶ τοιαύτας περιπλοκὰς—ἴσως τότε, ἡ κυβέρνησις ἐκείνη, ἡ τόσον φιλελευθέρα καὶ τόσον φιλειρηνική, ἐπαναλάβῃ τὴν χειρονομίαν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ἄλλοτε μὲ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου. Ἡ πρᾶξις της δὲ αὐτὴ θὰ συνδέσῃ τοὺς δύο ἡρωϊκοὺς λαοὺς στενότερον καὶ θὰ τοὺς ἐξυπηρετήσῃ συνοπιμώτερον εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν πεπρωμένων των.

Ὑπὸ τὰς ἀντιλήψεις ταύτας ἂς ἀναφωνήσωμεν: Ζήτω ἡ Ἕνωσις! (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Γ. Γεωργιάδης. Νομίζω ὅτι εὐτυχής, κ. βουλευταί, διότι, ἀνεχόμενος τὸ πρῶτον εἰς τὸ βῆμα τοῦτο καὶ ἐγκαινιάζων τὴν πολιτικήν μου σταδιοδρομίαν, εὑρίσκομαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ χαιρετήσω τὴν Κυπριακὴν Ἀντιπροσωπείαν καὶ νὰ ἑνώσω τὴν φωνήν μου μὲ τὴν ἰσχυρὰν φωνὴν περὶ ἑνώσεως τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων. Πᾶσα τῇ Ἑλληνικὴ καὶ πᾶσα θάλασσα Ἑλληνική, ἂς ἑνωθῇ μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Ἡ Κύπρος πρέπει μίαν ἡμέραν, θᾶττον ἢ βράδιον, νὰ ἑνωθῇ. Καὶ θὰ ἑνωθῇ! Ἂς μὴ νομίζῃ ἡ σύμμαχος καὶ φίλη Ἀγγλία, ὅτι εἶναι μόνον τὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα ἑνώνουν τοὺς λαούς. Πολὺ περισσότερον ἀπὸ αὐτὰ εἶναι αἱ πράξεις γενναιοφροσύνης. Μία πρᾶξις γενναιοφροσύνης ἔχει μεγαλυτέραν ἀξίαν καὶ ἀποτελεῖ συνεκτικώτερον καὶ διαρκέστερον δεσμὸν διὰ δύο λαοὺς καὶ ἀπὸ μίαν ἀκόμη πρᾶξιν συμμαχίας. Ἡ πρᾶξις τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία θὰ στερεώσῃ ἐπὶ μᾶλλον τοὺς ἀρρήκτους μέχρι σήμερον δεσμοὺς μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι, ὅπως εἰς τὰ ὅπλα, οὕτω καὶ εἰς τὰς Πολιτείας, δὲν εἶναι μόνον αἱ ὑλικαὶ ἀξίαι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἐξαίρουν τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας καὶ ἀναβιβάζουν τὰς Πολιτείας εἰς μεγαλύτερα ἐπίπεδα, ἀλλὰ περισσότερον αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι, ἡ ἔξαρσις τῶν αἰσθημάτων ἀνυψώνει τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα καὶ προκαλεῖ τὴν ἐκτίμησιν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχει, ὃν εἶναι ἡ μεγαλοψυχία, ἡ ὁποία θὰ ἐξάρῃ ἕνα πολιτικὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἡ ἔξαρσις τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν καὶ τῶν εὐγενῶν συναισθημάτων. Ὁ ἠθικὸς κόσμος πάντοτε ἀποτελεῖ κριτήριον τῆς ἀνωτερότητος τῶν ἀνθρώπων. Εὐτυχῶς εἰς τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν προΐσταται ὁ στρατηγὸς Πλαστήρας, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλην τὴν σταδιοδρομίαν του τὴν στρατιωτικὴν ἀπέδειξεν, ὅτι ἐμπνέεται ἀπὸ τὰ ἠθικὰ ἰδεώδη καὶ ἠγωνίσθη διὰ τὴν πραγμάτωσιν αὐτῶν. Σήμερον ἡ πραγμάτωσις τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου, ἀποτελεῖ ἓν ἱερὸν ἰδεῶδες ἐθνικόν. Καὶ μὲ τὴν γενναιότητα, ἡ ὁποία τὸν χαρακτηρίζει, νομίζω ὅτι θὰ θελήσῃ καὶ πάλιν νὰ ἐκτελέσῃ γενναίαν πρᾶξιν ἀπὸ τῆς θέσεως τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται. Καὶ ἂν δὲν κατορθώσῃ νὰ συνεγείρῃ τὰ αἰσθήματα τῆς γενναιοφροσύνης καὶ νὰ ἀνασύρῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὰ συναισθήματα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὰ ὁποῖα διέπουν τὸν Ἀγγλικὸν λαόν, τότε θὰ πράξῃ ἓν βῆμα γενναῖον, ἐὰν θέσῃ τὸ ζήτημα εὐθέως ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε.

Ὑπάρχει ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἡ Βουλὴ τὴν ἕνωσιν αὐτήν. Συνεπῶς εἰς τὴν γενναίαν αὐτὴν πρᾶξιν, τὴν ὁποίαν νομίζω ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ ὁ ἀξιότιμος κ. Πρωθυπουργὸς στρατηγὸς Πλαστήρας, θὰ ἔχῃ συμπαραστάτας ὁλόκληρον τὴν Βουλήν, ὁλόκληρον τὸν Κυπριακὸν λαὸν καὶ σύσσωμον τὸ Ἔθνος. Καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα αὐτὴν ἀναφωνῶ καὶ ἐγώ! Ζήτω ἡ ἕνωσις τῆς Κύπρου! Ζήτω ἡ Ἑλλάς! (Ζωηρὰ Νειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Μανιαδάκης ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Μανιαδάκης. Κύριοι βουλευταί, ἀφ' ἧς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1878 ἡ Ἑλληνικὴ Κύπρος μετεβιβάσθη ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν εἰς τὴν Μεγ. Βρεττανίαν, νομίζω ὅτι δὲν ὑπῆρξεν οὔτε μία στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς νὰ μὴ ἐθεώρησεν, ὅτι αὐτὴ ἡ μεταβίβασις εἶναι προσωρινὴ καὶ πάντοτε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μὲ ἀγωνίαν ἀνέμενεν τὴν εὐγενῆ τῆς Μεγάλης Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας χειρονομίαν, τῆς ἀποδόσεως τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ πολεμικὴ Κυβέρνησις τοῦ ἀειμνήστου Κορυζῆ προβλέπουσα τὴν καταστροφὴν καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἶχεν προέλθῃ εἰς ὅλας ἐκείνας τὰς συνεννοήσεις αἱ ὁποῖαι ἀπῃτοῦντο ἵνα ἡ Κυβέρνησις διερχομένη ἁπλῶς ἐκ Κρήτης διὰ νὰ ἐνισχύσῃ ἐκεῖ ἐπ' ὀλίγον τὴν ἀντίστασιν, καταλήξῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κύπρον καὶ ἐκεῖ νὰ παραμείνῃ καὶ ἐκεῖ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸν περαιτέρω προορισμόν της. Μάλιστα εἶχε ζητήσει νὰ ἐπιτραπῇ καὶ ἡ λειτουργία Ἑλληνικῶν Δικαστηρίων, ἔστω καὶ εἰς μίαν περιορισμένην περιοχὴν τῆς Κύπρου. Δυστυχῶς, ἡ ἀπρόοπτος καὶ τραγικὴ αὐτοκτονία τοῦ λεπτοῦ καὶ ἐντίμου Ἀλεξάνδρου Κορυζῆ, μετέτρεψε πολλὰ πράγματα, ἐν οἷς καὶ αὐτὸ καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ προετοιμάσῃ ἐκεῖ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἀπαίσια καὶ ἀντεθνικὰ κινήματα, τὰ ὁποῖα εἶχον καὶ ἐδῶ τὸν ἀντεθνικόν τους ἀντίκτυπον. Τὰ κατὰ τὸν πόλεμον καὶ μετὰ τὸν πόλεμον γεγονότα, δὲν ἐπέτρεψαν φαίνεται εἰς τὴν Μεγάλην μας Σύμμαχον, νὰ θεωρήσῃ ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὸ Νησί μας. Ἤδη ὅμως, ὅτε τὸ αἴσθημα τῆς Ἐθνικῆς ἀσφαλείας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔχει ἐδραιωθῇ ἰδίως μετὰ τὰς Νίκας τοῦ Γράμμου καὶ τοῦ Βίτσι, καὶ μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν συμμοριτῶν πέραν τῶν συνόρων μας, νομίζομεν ὅτι μὲ ἕναν καλὸν χειρισμὸν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τοῦ θέματος αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύμμαχόν μας Ἀγγλίαν, θὰ λάβῃ καὶ τὸ θέμα αὐτὸ καὶ ὁ πόθος αὐτὸς τὴν ὁριστικήν του μορφήν, διότι θὰ ἔχῃ πεισθῇ πλέον ἡ Ἀγγλία, ὅτι δὲν τῆς χρειάζεται ἡ Κύπρος, ἀφοῦ τὸ σύμπλεγμα ὅλων τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τοῦ Ἰονίου τῶν Δωδεκανήσων ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Ἠπειρωτικὴ Ἑλλάς, εἶναι εἰς τὸ πλευρὸν τῶν ἐλευθέρων λαῶν ἐναντίον πάσης εἰς τὸ μέλλον ἰδεολογικῆς ἢ ἰμπεριαλιστικῆς ἐπιβουλῆς (χειροκροτήματα).

Α. Στράτος. Κύριοι συνάδελφοι, εἶναι τόσον ὁμόθυμος ἡ γνώμη καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς Βουλῆς πρὸς τὸ ἐθνικὸν αὐτὸ θέμα, ὥστε θὰ ἐπερίττευον καὶ ἄλλοι λόγοι, καὶ ἀνάγκη νὰ παρακαλέσωμεν τὴν Κυβέρνησιν διότι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀπαρτίζουν τὴν Κυβέρνησιν εἶναι καὶ αὐτοὶ Ἕλληνες καὶ ἔχουν τὸν ἴδιον μὲ ἡμᾶς πόθον. Συνεπῶς δὲν μένει παρὰ νὰ εὐχηθῶμεν, ὅπως ἡ Κυβέρνησις μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ἀγγλοελληνικῆς φιλίας ἐνισχύσῃ τὴν Κυπριακὴν Πρεσβείαν εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον ἀνέλαβε διὰ τὴν Ἕνωσιν τῆς Κύπρου μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα. Ἡ στιγμὴ αὐτὴ κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ Ἕνωσις, θὰ ἀποτελέσῃ δι' ἡμᾶς τὸ εὐτυχέστερον γεγονός. Ἐὰν οἱ Κύπριοι οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν καὶ ἐθυσιάσθησαν ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἴδουν τοὺς πόθους των ὁλοκληρωμένους θὰ εἶναι καὶ δι' ἡμᾶς τὴν στιγμὴν πού θὰ ἀποτελέσῃ ἡ Κύπρος τὸ διαμάντι τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὡραιοτέρη στιγμὴ τῆς ζωῆς μας. (Νειροκροτήματα).

Ν. Πλαστήρας (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἑλλήνων δοκιμάζει βαθεῖαν συγκίνησιν ἀπὸ τὴν παρουσίαν εἰς τὰς Ἀθήνας τῆς Ἐθνικῆς Πρεσβείας τῶν Κυπρίων, ἡ ὁποία φέρει τὸ πάνδημον μήνυμα τῆς Μεγαλονήσου, πρὸς Ἕνωσιν μὲ τὴν Μητέρα Πατρίδα.

Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς Παλαιᾶς Ἑλληνοβρεττανικῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμοῦμεν ἀδιατάρακτον καὶ εἰς ἐφαρμογὴν τῶν δεδοκιμασμένων φιλελευθέρων παραδόσεων τῆς Δημοκρατίας, ἐκφράζομεν τὴν ἐλπίδα τῆς ἱκανοποιήσεως

τοῦ Πανελληνίου πόθου τῆς Ἑνώσεως, ἡ ὁποία προώρισται νὰ καταστήσῃ περισσότερον ἐγκαρδίους τοὺς δεσμοὺς καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ κοινὸν συμφέρον τῶν δύο Χωρῶν. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 48η
3 ΙΟΥΛΙΟΥ 1950

ΠΡΟΕΔΡΟΣ.....

Ἀνακοινῶ εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι σήμερον τὴν πρωΐαν ἐπεσκέφθη τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς ἡ Κυπριακὴ Πρεσβεία, ἡ ὁποία παρέδωκεν εἰς αὐτὸ τοὺς τόμους τοῦ Δημοψηφίσματος, τὸ ὁποῖον ἔγινεν εἰς τὴν Κύπρον διὰ τὴν ἕνωσίν της μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

(Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων).

* Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ὡς ἐγράφη εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἐγένοντο προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις. Ἔπρεπε νὰ ἀνακοινωθοῦν αἱ προσφωνήσεις αὗται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Αὔριον θὰ ἀναγνωσθοῦν πρὸς τὴν Βουλήν.

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Θὰ παρακαλέσω νὰ ἀναγνωσθοῦν. Ὅπως ξεύρετε τὸ Κυπριακὸν ζήτημα θὰ εὕρῃ τὴν κατεύθυνσίν του διὰ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλπίζω δὲ καὶ τῆς Βουλῆς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Χαίρω πολὺ ὅτι ἤχθημεν εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν καὶ ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι λίαν εὐτυχὴς ὅτι δύναμαι νὰ συγχαρῶ βαθύτατα ὑμᾶς κύριε Πρόεδρε, ὡς προέδρου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ποὺ μαζὶ μὲ τὸ Προεδρεῖον ἐδέχθητε τὰς δέλτους τοῦ Δημοψηφίσματος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Θὰ παρακαλέσω ὅπως ἀνακοινωθοῦν εἰς τὸ Σῶμα αἱ προσφωνήσεις καὶ αἱ ἀπαντήσεις, διότι φυσικὸν εἶναι νὰ ἀνακοινωθοῦν καὶ καταχωρηθοῦν εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς ὡς καὶ ὁ σχετικὸς φάκελλος τῶν τόμων τοῦ δημοψηφίσματος.

* Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Καὶ ἡμεῖς, κ. Πρόεδρε, ἐλάβομεν γνῶσιν τοῦ εὐχαρίστου αὐτοῦ γεγονότος τῆς παραδόσεως ὑμῖν τῶν τόμων τοῦ Δημοψηφίσματος παρὰ τῆς Κυπριακῆς Πρεσβείας. Ἀνεγνώσαμεν δὲ εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τοὺς ἐκφωνηθέντας λόγους κατὰ τὴν παράδοσιν τόσον ἐκ μέρους τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κυρηνείας, Ἀρχηγοῦ τῆς Κυπριακῆς Πρεσβείας, ὅσον καὶ ἐκ μέρους Ὑμῶν. Αἱ προσφωνήσεις αὗται ἑκατέρωθεν ἐπλήρωσαν ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναγνωσθῶσι καὶ ἐπισήμως ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Ἐλπίζω, κύριε Πρόεδρε, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τελικῶς θὰ θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ εἰς χεῖρας της τὸ ἐξόχως ἐθνικὸν αὐτὸ ζήτημα καὶ θὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα εὕρῃ τοῦτο τὴν μόνην λογικὴν λύσιν του, τὴν ἕνωσιν τῆς Μεγαλονήσου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τῆς Ἑλληνο-Βρεττανικῆς φιλίας. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει ὡριμάσει εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπεται περαιτέρω ἀναβολὴ αὐτοῦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ Κυβέρνησις μετ' ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος παρακολουθεῖ τὸ ζήτημα τοῦτο.

Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἔχω ὑπ' ὄψει μου σχετικῶς, κ. Πρόεδρε, τοὺς λόγους τοῦ Γλάδστωνος, τῆς μεγάλης αὐτῆς ἠθικῆς Βρεττανικῆς προσωπικότητος, εἰπόντος σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ τὰ ἑξῆς : «Ὅτι μόνον ἡ ταχεῖα ἐπιστροφὴ τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ δικαιολογήσῃ καὶ τὸν τρόπον τῆς καταλήψεως αὐτῆς καὶ τὸν χρόνον τῆς κατακρατήσεως αὐτῆς». Ἔκτοτε διέρρευσαν δεκάδες ὁλόκληροι ἐτῶν καὶ ὁ ἐθνικὸς πόθος τῶν Κυπρίων παραμένει ἀνικανοποίητος.

Ποιούμεθα ἔκκλησιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ μὴ διστάσῃ νὰ ἀναλάβῃ τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐθνικωτάτου αὐτοῦ ζητήματος, ὅπερ βαθύτατα συγκινεῖ τὴν ψυχὴν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς πεπολιτισμένης ἀνθρωπότητος. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 49η
4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1950

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ προσφώνησις ποὺ ἐγένετο πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς ἀπὸ τὴν Κυπριακὴν Πρεσβείαν κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν τόμων τοῦ Κυπριακοῦ Δημοψηφίσματος, ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Κύριε Πρόεδρε τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων,

Ἡ Κυπριακὴ ἐθνικὴ πρεσβεία ἐκόμισεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πρωτεύουσαν τὰ δελτία τοῦ πρό τινος, βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, διεξαχθέντος εἰς τὴν Κύπρον δημοψηφίσματος, δι' οὗ οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου ἀξιοῦν τὴν ἕνωσιν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος.

Τὴν 22αν παρελθόντος μηνός, 205 βουλευταὶ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, παρέδωσαν εἰς τὴν Κυπριακὴν πρεσβείαν διακήρυξιν, διὰ τῆς ὁποίας ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διακηρύσσουν ὅτι, συνεπεῖς πρὸς τὸ Πανελλήνιον αἴσθημα, ἀποδέχονται μεθ' ὑπερηφανείας τὴν διὰ τοῦ δημοψηφίσματος ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως ἐκφρασθεῖσαν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ ὅτι θεωροῦν ὑποχρέωσίν των, ὅπως παραλάβουν τοὺς περιέχοντας τὰ δελτία τοῦ δημοψηφίσματος τόμους.

Τοὺς τόμους τούτους, κύριε Πρόεδρε, ἀποτελοῦντας τὴν Ἱερὰν Βίβλον τῆς θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, παραδίδομεν σήμερον εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων ὡς ἀρραβῶνα διὰ τὴν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἕνωσιν τῆς Κύπρου.

Παρακαλοῦμεν δέ, ὅπως ἀνακοινώσητε τοῦτο εἰς τοὺς Ἕλληνας βουλευτάς, κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς, μὲ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πίστεως ἡμῶν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ θὰ ἐπιτελέσῃ πλήρως τὸ καθῆκον της ἔναντι τοῦ Ἔθνους, οὕτως ὥστε ἡ φίλη καὶ ἡ Σύμμαχος Μεγάλη Βρεττανία νὰ σεβασθῇ τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν Πανελλήνιον ἀξίωσιν τῆς ἑνώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Νήσου μετὰ τῆς Μητρὸς Πατρίδος».

Εἰς τὴν προσφώνησιν αὐτήν, κ. βουλευταί, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς, ἀπήντησα ὡς ἑξῆς:

«Σεβασμιώτατε, Κύριοι,

Μετὰ συγκινήσεως παραλαμβάνω ἀπὸ ὑμᾶς τοὺς τόμους τοῦ Δημοψηφίσματος, διὰ τοῦ ὁποίου ὁμόθυμος ἐκδηλοῦται, ὁ Ἐθνικὸς πόθος τῆς ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου.

Ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι οἱ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ συμμερίζονται βαθύτατα τὰ αἰσθήματα τοῦ τιμήματος ἐκείνου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸ ὁποῖον σεῖς ἐκπροσωπεῖτε.

Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι θὰ ἐπιστῇ ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ἡ ὁποία δὶς ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς διὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, μὲ τὴν Ἑλλάδα παρὰ τὸ πλευρόν της ὡς πιστὴν φίλην καὶ σύμμαχον θὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ὄνειρον ὅλων τῶν Ἑλλήνων. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

* Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ ἡ προσφώνησις καὶ ἡ ἀντιφώνησις θὰ καταχωρηθοῦν

εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς. Ἀλλά, πέραν τοῦ τυπικοῦ αὐτοῦ θέματος τῆς καταχωρήσεως τῶν προσφωνήσεων εἰς τὰ πρακτικὰ καὶ τῆς ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς τῶν τόμων αὐτοῦ τοῦ δημοψηφίσματος, ἀπομένει καὶ τὸ οὐσιαστικὸν θέμα. Τὸ οὐσιαστικὸν δὲ θέμα ἦ μᾶλλον, ὁ χειρισμὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ θέματος ἐγένετο μέχρι τοῦδε καὶ δὴ ἀπὸ τῆς 22ας Μαΐου ποὺ ἀφίχθη ἐνταῦθα ἡ Κυπριακὴ Πρεσβεία κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος βεβαίως δὲν συνετέλεσε ποσῶς εἰς τὴν διατήρησιν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Νομίζω ὅτι σήμερον τοὐλάχιστον, ἀφοῦ ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσις αὐτὸν τὸν μόνον ἴσως κατ' ἐμὲ ἐνδεδειγμένον δρόμον, τὸν ὁποῖον μάλιστα, ἂν ἐνθυμῆσθε, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τῆς 25ης Μαΐου, ποὺ ἔγινε σχετικὴ συζήτησις εἰς τὴν Βουλήν, εἶχον ἀφήσει νὰ ἐννοηθῇ διὰ τῶν δηλώσεών μου—τὴν συνεπικουρίαν δηλαδὴ τῶν ὁρμοδίων ὀργάνων τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἀγγλικοῦ Λαοῦ, ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, τώρα, λέγω, ποὺ τὸ θέμα εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν τὴν ὁδόν, θὰ πρέπει ἡ Βουλὴ νὰ ἐξουσιοδοτήσῃ ὑμᾶς, κ. Πρόεδρε, διὰ μίαν περαιτέρω ἐνέργειαν, πέραν τῆς ἀναλήψεως τῶν τόμων τοῦ δημοψηφίσματος, ἐνέργειαν, ἡ ὁποία, εἶμαι βέβαιος, γενομένη παρ' ὑμῶν, ὡς ἐκπροσώπου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, πρὸς τὴν συνάδελφον Ἀγγλικὴν Βουλήν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τύχῃ οὐδεμιᾶς παρεξηγήσεως καὶ θὰ εἶναι ὠφέλιμος γενικῶς εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ζητήματος, τὴν ὁποίαν ὅλοι ἐπιθυμοῦμεν, χωρὶς βεβαίως ποσῶς νὰ θιγοῦν τὰ συμφέροντα καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς μεγάλης φιλίας, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν μὲ τὴν Ἑλλάδα. Τὰ αἰσθήματα ὅμως αὐτὰ ἐκπροσωποῦνται ἀπὸ τὰ δύο Σώματα, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι δυνατὸν διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεως νὰ συντελέσουν παρὰ ταῖς κυβερνήσεσιν, αἱ ὁποῖαι βασίζονται κοινοβουλευτικῶς ἐπὶ τῶν Σωμάτων αὐτῶν, διὰ τὴν ταχυτέραν λύσιν τοῦ ζητήματος. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς μορφῆς τῆς ἐξουσιοδοτήσεως αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς, κ. Πρόεδρε, ἴσως θὰ ἦτο σκόπιμον τὸ θέμα τοῦτο νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν βουλευτῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ὑπογραφῆς τῆς σχετικῆς διακηρύξεως.

Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἡ ὑπόθεσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐτερματίσθη μὲ αὐτὸ τὸ στάδιον, τὸ ὁποῖον, κατ' ἐμὲ τοὐλάχιστον, εἶναι τὸ πρῶτον στάδιον, ἀλλὰ πρέπει νὰ συνεχισθῇ μὲ τὴν περαιτέρω ἐνέργειαν, ἐξευρίσκομένου, ὡς εἶπον, κατόπιν συνεννοήσεως τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου διὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτήν.

Πάντως, τονίζω, ὅτι τὸ βῆμα αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ ὁποῖον ἐγένετο διὰ τὴν ταχυτέραν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος, καὶ δύνανται νὰ ἐπακολουθήσουν καὶ ἄλλα, ἀνεξαρτήτως τῆς συζητήσεως ἐν τῇ Βουλῇ, διὰ τῆς πρωτοβουλίας τῶν κ. κ. συναδέλφων, οἱ ὁποῖοι ὑπέγραψαν τὴν σχετικὴν διακήρυξιν καὶ οἱ ὁποῖοι θὰ ἐξεύρουν μεθ' ὑμῶν, κ. Πρόεδρε, τὸν περαιτέρω τρόπον ἐνεργείας. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Ζέρβας ἔχει τὸν λόγον.

* Ν. ΖΕΡΒΑΣ. Δὲν ἐξεπληρώθη ἕνας τύπος. Ὑπῆρξεν οὐσία ἡ παράδοσις καὶ ἡ παραλαβὴ τῶν τόμων, οἱ ὁποῖοι περιέχουν τὴν θέλησιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Διὰ τῆς παραδόσεως δὲ εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς κατόπιν τῆς ὁμοφώνου ἐκδηλώσεως τῆς θελήσεως τοῦ Σώματος, ἐκφράζεται διὰ τῆς πράξεως ταύτης καὶ ἡ θέλησις τοῦ Ἔθνους.

Ἡ οὐσία ὅμως αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ σάρκα καὶ ὀστᾶ εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν συμβῇ ὅ,τι καὶ κατὰ προηγουμένην συνεδρίασιν καὶ συζήτησιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, εἶχον τὴν τιμὴν νὰ εἴπω πρὸς τὸ Σῶμα. Δηλαδή, νὰ μὴ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν λῆψιν ἐπαφῶν μεταξὺ τῶν δύο Βουλῶν τῶν δύο φίλων Κρατῶν, ἀλλὰ νὰ ὠθήσωμεν ἔτι περαιτέρω τὴν ἐνέργειάν μας καὶ νὰ ἀναλάβῃ οὐσιαστικὴν πρωτοβουλίαν ἡ Κυβέρνησις τῆς Χώρας μας μὲ σκοπὸν τὴν ἄμεσον καὶ ταχίστην τακτοποίησιν τοῦ μεγίστου ἐθνικοῦ τούτου θέματος.

Οἱ φόβοι, οἱ ὁποῖοι ἀκούομεν νὰ ἐκφράζωνται ἀπό τινος —καὶ τοὺς ὁποίους βλέπομεν κατὰ ἕνα τρόπον ἐκδηλουμένους καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Κυβερνήσεως — τὸ ὅτι, δηλαδή, ἡ οὐσιαστικὴ ἀνάληψις τοῦ ζητήματος τούτου ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Χώρας μας θὰ ἐσήμαινε πιθανῶς ἐλάττωσιν τῶν εἰλικρινῶν αἰσθημάτων ἀγάπης καὶ φιλίας, τὰ ὁποῖα συνδέουν τὸν Λαόν μας μὲ τὸν Λαὸν τῆς Μεγ. Βρεττανίας, οἱ φόβοι οὗτοι, κ. Πρόεδρε, νομίζω ὅτι εἶναι ἀστήρικτοι. Αἱ σημερινὰὶ κρίσιμοι στιγμαί, ἀντιθέτως ἐπιβάλλουν ὅπως εἴμεθα εἰλικρινεῖς πρὸς τοὺς φίλους μας καὶ συμμάχους Βρεττανούς. Αἱ σημερειναὶ κρίσιμοι στιγμαὶ ὁμιλοῦσιν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ λέγουσιν εἰς ὅλους τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους, ὅτι οὐδεμία ἀδικία εἶναι δυνατὸν νὰ σταθῇ ἐπὶ τῆς γῆς. Πᾶς ὁ ἀδικῶν, βλάπτει. Καὶ εἶναι ἀδικία νὰ ἀφήνεται ἔκθετον τὸ ἐθνικὸν τοῦτο θέμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἁπλῶς θέμα, ὅπερ ἀπορρέει ἐκ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀγνῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου, ἀλλ' εἶναι θέμα πανανθρώπινον. Εἶναι θέμα, οὗτινος ἡ ἐπίλυσις σύμφωνα μὲ τὴν θέλησιν τῶν πόθων τοῦ Πανελληνίου θὰ δώσῃ μίαν ἀποστομωτικὴν ἀπάντησιν εἰς ὅλους τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους τοὺς διατεινομένους ὅτι αἱ Δημοκρατικαὶ χῶραι τῆς Δύσεως μετέρχονται ἀντιφιλελεύθερα μέσα πρὸς ἐπιβολὴν τῆς θελήσεώς των.

Ἐὰν ἡ φίλη μας καὶ σύμμαχος Μ. Βρεττανία, ὅπως ἡμεῖς ἀκραδάντως πιστεύομεν, ἀρθῇ εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων, εἶμαι βέβαιος ὅτι τάχιστα θὰ δώσῃ λύσιν εἰς τὸν τόσον πανηγυρικῶς ἐκφρασθέντα πόθον τῶν Κυπρίων καὶ τῶν Πανελλήνων γενικῶς. Ἐὰν δὲ ἡ Κυβέρνησις ἀναλάβῃ τὸ θέμα τοῦτο ὑπ' εὐθύνην της καὶ δὲν τὸ ἀφήσῃ μόνον νὰ τραπῇ πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ἕως αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔχει ἀκολουθήσει νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ ἔχῃ πράξει τὸ καθῆκον της ἔναντι τοῦ Ἔθνους, ἐὰν ὄχι θὰ ἔχῃ παραλείψει τοῦτο. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Τουρκοβασίλης ἔχει τὸν λόγον.

* Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μοῦ ἐδόθη καὶ χθὲς ἡ εὐκαιρία νὰ εἴπω ὀλίγας λέξεις σχετικῶς μὲ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἔχει καταστῆ πλέον ζήτημα φλεγούσης ἐπικαιρότητος. Σήμερον, κύριε Πρόεδρε, ὅταν ἤκουσα ἐπισήμως πλέον τὰς προσφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντηλλάγησαν τόσον ἐκ μέρους τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ὅσον καὶ ἐκ μέρους ὑμῶν, πρέπει νὰ εἴπω ὅτι ἐπλήρωσαν αὗται τὴν ψυχήν μου καὶ τὴν ψυχὴν ὁλοκλήρου τῆς Βουλῆς ἑνὸς ἀκράτου ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἐλπίζω, κύριε Πρόεδρε, ὅτι οἱ ὄντως ἐμπνευσμένοι λόγοι σας μὲ τοὺς ὁποίους ἀντεφωνήσατε τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην καὶ Πρόεδρον τῆς Κυπριακῆς Πρεσβείας, συμπαθέστατον δὲ ἄνθρωπον κ. Κυπρισνόν, θὰ εὕρουν ἰδαιτέραν ἀπήχησιν κυρίως παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει ἡ ὁποία πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐβάδισε μέχρι σήμερον, χειριζομένη χλιαρώτατα τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ἡ Κυβέρνησις, δεδομένου ὅτι πρόκειται περὶ ἑνὸς ζητήματος κατ' ἐξοχὴν Ἐθνικοῦ, ὀφείλει νὰ τὸ ἀναλάβῃ εἰς τὰς χεῖρας της καὶ νὰ τὸ διαχειρισθῇ κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον, μὲ γοργότερον πρὸς παντὸς ρυθμὸν καὶ μὲ πίστιν. Δὲν εὑρίσκω τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμποδίσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ χειρισθῇ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπέναντι τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ πάντοτε τῆς ἑλληνοβρεττανικῆς φιλίας. Θὰ ἤμην πάρα πολὺ εὐτυχὴς, κύριοι βουλευταὶ καὶ κύριε Πρόεδρε, νὰ μάθω ποῖοι εἶναι οἱ λόγοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠμπόδιζον τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἀκοίμητον αὐτὸν πόθον τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων, ὁ ὁποῖος πάντοτε ἀλλὰ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἰδιαιτέρως συνδέεται ἀρρήκτως μὲ τὸν ἐθνικὸν πόθον ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Καθ' ἣν στιγμὴν οἱ Ἄγγλοι, κύριε Πρόεδρε, ἐν τῷ ἀκράτῳ φιλελευθερισμῷ των ἔδωσαν ἐλευθερίαν εἰς λαοὺς σχεδὸν ἀπολιτίστους ἰδίως εἰς τοὺς Βιρμανοὺς τῶν ὁποίων ἡ στάσις ὑπῆρξεν ὀλίγον τι καὶ ὕποπτος κατὰ τὸν τελευτσῖον ἰδίᾳ παγκόσμιον πόλεμον καὶ εἰς ἄλλους ἀκόμη λαοὺς Ἰνδοὺς κ. λ. π., πῶς εἶναι ἐπομένως δυνατὸν οἱ φίλοι μας οἱ Βρεττανοὶ νὰ ἀρνηθοῦν νὰ δώσουν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀπὸ τὴν διάνοιαν τῶν ὁποίων ἀπέρρευσεν ὁ θεσμὸς τῆς ἐλευθερίας καὶ μετε-

δόθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον, εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς Μεγαλονήσου ; Εἰς τὸν Κυπριακὸν λέγω λαόν, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν μεγαλύτερον βαθμὸν ἠσθάνθη πάντοτε ὅλας τὰς συγκινήσεις τοῦ Ἔθνους ; Ὁ ὁποῖος μετέσχεν αὐθορμήτως τόσον κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ὅσον καὶ κατὰ τὸν δεύτερον, καὶ κατὰ τοὺς ὁποίους εἰς μέγας ἀριθμὸς Κυπρίων Ἑλλήνων ἔσπευσαν ἐθελοντικῶς ἐπαναλαμβάνω ὑπὸ τὰς ἑλληνικὰς σημαίας μὲ ἀσυγκράτητον ἐνθουσιασμὸν διὰ νὰ βοηθήσουν τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα ; Τί θὰ ἐφοβεῖτο, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐννοήσω, ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ τόσον γενναιόφρων λαός της ἐὰν μᾶς ἔδιδεν αὐτὴν τὴν μεγάλην εὐκαιρίαν τῆς εὐχαριστήσεως καὶ τῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ πόθου ἡμῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων ἀποφασίζοντες ἐπὶ τέλους τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος ; Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶναι εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Μ. Βρεττανίας. Πιθανὸν νὰ πικραινώμεθα ἐνίοτε, κύριε Πρόεδρε, ἀπὸ τοὺς συμμάχους μας — καὶ αὐτὸ συμβαίνει συχνὰ — ἀλλά, τὸ τονίζω ἰδιαιτέρως, ποτέ, μὰ ποτὲ ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ ἀντιβρεττανικὸν στρατόπεδον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. (Χειροκροτήματα). Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ἐξ ἰδιοσυγκρασίας φιλοαγγλικός, ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶναι εἰς τὸ πλευρόν της μὲ ὁλοκληρωτικὴν προσήλωσιν. Διατί ἀρνεῖται ἄραγε νὰ μᾶς δώσῃ αὐτὴν τὴν ἱκανοποίησιν ; Ἱκανοποίησιν ἄλλως τε ὄχι μόνον δικαίαν καὶ ἐπιβεβλημένην ἀλλὰ καὶ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποφασίσει καὶ εἶχεν ὑποσχεθῇ καὶ εἶχεν ἐξαγγείλει ἡ Μ. Βρεττανία εἰς μίαν περίοδον, ἤτοι εἰς τὰς ἀρχὰς ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι τοῦ 1915, ὅταν εἴχομεν τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Διότι ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ὅτι ὁ τότε πρόεδρος τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως εἶχεν ὁμιλήσει σαφῶς πλέον περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχεν ἐνθουσιάσει ἡ δήλωσίς του ἐκείνη τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Οἱ Κύπριοι εἶναι Ἕλληνες ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων ὅπως ὀρθότατα ἐτονίσατε χθὲς ἐν τῇ ἀντιφωνήσει σας, κ. Πρόεδρε. Δὲν βλέπω λοιπὸν κύριε Πρόεδρε—τὸ λέγω εἰλικρινῶς, ὅπως ἐσυνήθισα νὰ ὁμιλῶ πάντοτε — τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἠμπόδιζε τὴν κυβέρνησιν νὰ ἀναλάβῃ μετὰ προθυμίου δισθέσεως τὴν διαχείρισιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ τὸ ὁποῖον τόσον συγκινεῖ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἰδιαιτέρως τὴν στιγμὴν αὐτήν.

Κύριε, Πρόεδρε, δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀπολύτως τὸ ὁποῖον νὰ παρουσιάζεται ἐμπόδιον τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ἂς τὸ προσέξουν πολὺ αὐτὸ οἱ μεγάλοι φίλοι μας Βρεττανοί. Εὑρισκόμεθα μάλιστα αὐτὴν τὴν ὥραν εἰς μίαν περίοδον παγκοσμίου ἀνησυχίας. Δὲν ἀποκλείεται ἀπὸ τῆς μιᾶς στιγμῆς εἰς τὴν ἄλλην νὰ εὑρεθῶμεν πρὸ μιᾶς τρίτης παγκοσμίου συρράξεως. Ὁποία ἠθικὴ τόνωσις θὰ εἶναι διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἕτοιμον νὰ πολεμήσῃ καὶ πάλιν, ἐὰν εὑρεστεῖτο νὰ κάμῃ αὐτὴν τὴν μεγάλην χειρονομίαν ἡ ὄντως Μ. Βρεττανικὴ Συμπολιτεία. Κύριε Πρόεδρε, πρέπει νὰ ἀσκήσητε ὅλην σας τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν σᾶς δίδει τὸ ὑψηλόν σας ἀξίωμα καὶ ἡ Βουλὴ ἐπίσης ὁμόθυμος πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό, κατὰ τρόπον οὐσιαστικώτερον καὶ πρὸ παντὸς ταχύτερον. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἀκούσω πάλιν αὐτὴν τὴν θλιβερὰν ἐπωδόν: ὅτι ὅταν «ἐπιστῇ ὁ χρόνος θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἕνωσις μετὰ τῆς Ἑλλάδος», καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διαφωνῶ μὲ τὴν χθεσινὴν καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ἐμπνευσμένην προσφώνησίν σας. Ἐπέστη ἡ ὥρα, κύριε Πρόεδρε, ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Ὡρίμασεν ἡ λύσις ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Δὲν ὑπάρχει πλέον εὐθετωτέρα στιγμὴ ἀπὸ τὴν παροῦσαν διὰ νὰ ἐπιτελεσθῇ ἡ Ἕνωσις τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἱκανοποιηθῇ ὁ ἀπὸ 3.000 ἐτῶν ἀκοίμητος ἐθνικὸς πόθος τῶν Κυπρίων.

Ἐπὶ οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ ἀφίσωμεν τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπὸ τὰς σκέψεις μας, μέχρι τῆς λύσεώς του, ἰδιαίτατα ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ὀλίγον τώρα τελευταίως τὰ ζητήματα τοῦ Ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τὰ ἔχει μεγάλως παραμελήσει καὶ ἐχαλάρωσεν ἰδίως τὰς τελευταίας ἡμέρας τελείως τὸν Ἐθνικὸν τόνον. Θὰ ἔπρεπεν ἑπομένως νὰ πάρῃ τὸ ζήτημα αὐτὸ γερὰ εἰς χεῖρας της διὰ νὰ ἐπανεύρῃ καὶ τὸν ἀπολεσθέντα Ἐθνικὸν τόνον περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὁμιλήσωμεν λίαν προσεχῶς καὶ λίαν ἐκτενῶς, ἀλλὰ καὶ καυστικῶς διὰ τὴν Κυβέρνησιν. Κύριε Πρόεδρε, ἐπιμένω εἰς τὸ ζήτημα αὐτό. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλομεν νὰ ἀπαντήσῃ ἀπόψε πῶς σκέπτεται νὰ χειρισθῇ τὸ μέγα αὐτὸ ἐθνικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον συγκλονίζει τὴν ψυχὴν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Καὶ τὸ ζήτημα αὐτὸ ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε δὲν ἔχει ἄλλην λύσιν, παρὰ μίαν καὶ μόνην : τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου τὴν ἄμεσον μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Α. Σβῶλος ἔχει τὸν λόγον.

* Α. ΣΒΩΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, κύριοι βουλευταί, διὰ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ τόμου τοῦ Κυπριακοῦ δημοψηφίσματος εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς παραλαβῆς αὐτοῦ, δύο τμήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὡμίλησαν τὴν γλῶσσαν τῆς δημοκρατίας πρὸς ἄλληλα. Ὁ λαὸς τῆς Κύπρου ἐξέφρασε τὴν θέλησίν του κατὰ ἕνα τρόπον γνωστὸν καὶ συνήθη εἰς τὴν δημοκρατίαν. Καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Προέδρου τοῦ Σώματος, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὸν λαόν, παρέλαβε τὴν θέλησιν αὐτήν. Τοῦτο σημαίνει μίαν κοινὴν πλέον αἴτησιν τῶν δύο τμημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πρὸς ἕνα τρίτον λαὸν ὁ ὁποῖος εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς θεματοφύλακας τῆς ἰδέας, τῆς δημοκρατίας εἰς τὸν κόσμον, πρὸς τὸν λαὸν τῆς Μ. Βρεττανίας, νὰ ἑνωθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν διπλῆν αὐτὴν θέλησιν ἀποδεχόμενος τὸ αἴτημά της. Ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος δὲν ἀπετελέσθη ποτὲ ἀπὸ μόνον τοὺς πολίτας τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, αὐτὸ εἶναι κύριοι βουλευταί, γνωστὸν ἱστορικῶς, ὄχι μόνον διότι ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἀλλ' ἀκόμη καὶ διότι κατ' ἐπανάληψιν ὅπως θὰ ξέρετε, ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔξω τῆς Ἑλλάδος Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἔλαβον μέρος ἀκόμη καὶ εἰς συνταktικὰ Σώματα τοῦ ἐλευθέρου κράτους καὶ ἐψήφισαν καὶ πολιτεύματα τοῦ ἐλευθέρου κράτους, πρᾶγμα ποὺ δείχνει τὴν πολιτικὴν ἑνότητα ποὺ ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ τοῦ τμήματος ποὺ εἶχεν ἀπελευθερωθῇ μὲ θυσίας τοῦ ὅλου Ἔθνους καὶ τῶν τμημάτων, ποὺ εἶχον μείνει ὑπὸ ξένην κυριαρχίαν πάντοτε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς προσωρινότητος. Τὰς ἀληθείας αὐτὰς εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀντιλαμβάνεται ἕνας λαὸς ὡσὰν τὸν Βρεττανικόν, ἕνας λαός, ὁ ὁποῖος περὰ τὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς πολιτικῆς ποὺ ἐτήρησε κατὰ σύστημα ἀπέναντι ξένων λαῶν εἰς τὸ τέλος στερεοτύπως κατέληξεν, ἀφοῦ συστηματικὰ πολλὰς φορὰς ὁ ἴδιος ἄνοιξε τὰ μάτια τῶν λαῶν καὶ τοὺς προώθησε μὲ τὸ παράδειγμα, μὲ τὴν διδασκαλίαν, μὲ τὸν τύπον, μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν, μὲ τὴν προπαγάνδαν, εἰς τὴν ἰδέαν τῆς αὐτοδιαθέσεως, εἰς τὸ τέλος τὴν παρεχώρησε τὴν αὐτοδιάθεσιν αὐτήν. Ἄπειρα εἶναι τὰ παραδείγματα εἰς ὅλας τὰς χώρας. Καὶ διερωτᾶται κανεὶς ἐὰν εἶναι ἀνάγκη σήμερον εἰς τὰ 1950 ἡ Μ. Βρεττανία νὰ συνεχίσῃ ὡς πρὸς τὴν Κύπρον τὴν πολιτικὴν τῆς βραδείας χειραφετήσεως, ἐνῷ σήμερον πλεῖστα ὅσα πράγματα γίνονται ραγδαῖα, διότι ὡρίμασαν εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων καὶ δεύτερον διερωτᾶται κανεὶς ἐὰν θὰ δύναται ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἡ Μ. Βρεττανία νὰ τηρῇ δύο μέτρα καὶ δύο σταθμά, νὰ εἶναι αὐστηρά, ἐφεκτικὴ καὶ πολλάκις σκληρὰ ἀπέναντι ἑνὸς λαοῦ, ὡσὰν τὸ Κυπριακόν, καὶ γενναία ἀπέναντι ἄλλων λαῶν, τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἐκπολιτιστικὴ θέσις καὶ ἡ ἱστορία καὶ τὸ σύνολον τῆς ὑποστάσεώς των δὲν ἔχουν καμμίαν σύγκρισιν μὲ τὸν Κυπριακὸν λαόν. Αὐτὸ εἶναι ἕνα ἀντιφατικὸ πρᾶγμα.

Τὸ αἴτημά μας ὅθεν ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Λαὸν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἀναγκασθῇ νὰ πεισθῇ, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλη εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν λύσις, ἀπὸ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τὰ δύο αἰτήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπευθύνονται καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὴν Βουλήν, διότι στηρίζεται εἰς τὴν Βουλήν, διότι εἴμεθα μία Δημοκρατία, θέλομεν νὰ λέγωμεν ὅτι εἴμεθα μία Δημοκρατία καὶ εἰς τὴν Δημοκρατίαν ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι ὑπεράνω τοῦ Σώματος αὐτοῦ. Ἑπομένως ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ τὰ

πρόσφατα καταλήγομεν ὅτι ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀποβάλῃ τοὺς δισταγμοὺς καὶ νὰ ἀναλάβῃ θαρραλέα τὴν διαχείρισιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, ἐν τῷ πνεύματι τοῦ καθολικοῦ αἰτήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑπεύθυνον διαχείρισιν τοῦ ζητήματος μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι οὐδεὶς θὰ παραγνωρίσῃ τὴν ζωηρὰν ἔκφρασιν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ μὲ τὴν πίστιν ὅτι ὑποστηρίζει τὴν δικαιοτέραν ὑπόθεσιν τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἐθνῶν. Καὶ ἡ λύσις δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι μία καὶ μόνη ἡ λύσις εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν γνωστή. Καὶ ἐρωτοῦν οἱ λαοί : Διατὶ ἔκαμαν οἱ ἡγέται μου τὸν χάρτην τοῦ Ἀτλαντικοῦ ; Διατὶ ὑπεσχέθησαν ζητοῦντες τὰς θυσίας τῶν λαῶν, τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Ἐθνῶν ;

Ἔχει ὅλην τὴν ἠθικὴν βάσιν τὸ ἐπιχείρημα αὐτό, ὥστε εἰς χεῖρας μιᾶς Κυβερνήσεως τολμηρᾶς νὰ παρέχῃ τὴν ηὐξημένην πεποίθησιν ὅτι θὰ ἱκανοποιηθῇ τὸ αἴτημα καὶ ἐπέστη ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἓν καὶ μόνον ἔχει νὰ ζητήσῃ ἡ Κυβέρνησις ἐρειδομένη εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Σώματος, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ : Τὴν ἀπόδοσιν τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἑλλάδα. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Χατζήμπεης ἔχει τὸν λόγον.

Σ. ΧΑΤΖΗΜΠΕΗΣ. Ἑνώνομεν καὶ ἡμεῖς τὴν φωνήν μας εἰς τὴν ὁμόθυμον θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ πόθου τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἀντιλαμβανόμεθα τοὺς δισταγμοὺς τῆς Κυβερνήσεως. Πάντοτε θὰ ὑπάρχουν αὐτοὶ οἱ διπλωματικοὶ λόγοι, ἀλλ' ὅ εἷς καὶ μόνος εἶναι ἡ ἕνωσις τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Πρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμεν εἰς τοὺς Συμμάχους ὅτι ὁ Λαός μας ἐπολέμησε πάντοτε εἰς τὸ πλευρὸν τῶν ἐλευθέρων λαῶν καὶ θὰ πρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἐφαρμόσουν ὅσα ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν χάρτην τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Θὰ πρέπει ἡ Κυβέρνησις νὰ τολμήσῃ, καὶ ἰδιαιτέρως ὁ Πρόεδρος αὐτῆς ὁ ὁποῖος πάντοτε ἐπέτυχε τὰς μεγάλας νίκας, νὰ γίνῃ σημαιοφόρος τοῦ Πανελληνίου αἰτήματος τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα.(Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Γεροκωστόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Λ. ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αἱ ἀπόψεις τοῦ κόμματος εἰς τὸ ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκω καὶ ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ἔλαβε τοῦτο ἐπὶ τοῦ συζητουμένου, ἐθνικοῦ θέματος, ἐξετέθησαν ἐκτενῶς καὶ μὲ ἀπόλυτον σαφήνειαν ἀπὸ τὸν ἀρχηγόν μας κ. Π. Κανελλόπουλον κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ Σώματος τὴν 23-6-1950. Τὸ κόμμα μας συμφωνεῖ μὲ τὰς ἀπόψεις τῶν προλαλησάντων ἀξιοτίμων κ. κ. ἀρχηγῶν τῶν διαφόρων κομμάτων καὶ τῶν ἄλλων κ. κ. συναδέλφων. Φρονοῦμεν ὅτι ἦλθεν πλέον ἡ στιγμὴ ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἐγκαταλείπουσα τοὺς μέχρι σήμερον δισταγμούς της λάβῃ σαφῆ θέσιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἐπὶ πλέον ὅμως θὰ πρέπει εἰς ὁλοκλήρωσιν τῆς φάσεως ταύτης ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ ζητήματος καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὴν Βρεττονικὴν Βουλὴν καὶ νὰ διερμηνεύσῃ τὸν ὁμόθυμον πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου. Μία τοιαύτη ἐνέργεια δὲν δύναται νὰ δημιουργήσῃ παρεξήγησιν τινὰ μεταξὺ τῶν φίλων λαῶν, τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀντιθέτως, ἡ μεγάλη μας σύμμαχος καὶ φίλη ἐκτιμῶσα τὸ ἐθνικὸν θάρρος μας θὰ προσπαθήσῃ νὰ δώσῃ εἰς τὸ ζήτημα λύσιν ἡ ὁποία θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν σύσφιξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Λαῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Στρᾶτος ἔχει τὸν λόγον.

Α. ΣΤΡΑΤΟΣ. Νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ἑνώσω καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν τοῦ κόμματος τὸ ὁποῖον ἐκπροσωπῶ εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην μὲ τὴν φωνὴν τῶν προλαλησάντων συναδέλφων ὑπὲρ τῆς πραγματώσεως τοῦ πόθου τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Νομίζω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς μεγάλης Ἑλληνο-βρεττανικῆς φιλίας ἡ ὁποία συνδέει τὰς δύο χώρας, πρέπει νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας μίαν ὑπόθεσιν διὰ τὴν ὁποίαν πονεῖ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνισμός.

* Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι διετυπώθησαν δύο γνῶμαι, κατ' οὐσίαν, δύο προτάσεις πρὸς τὸ Προεδρεῖον, μία τὴν ὁποίαν διετύπωσα ἐν ἀρχῇ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Βουλὴ ἐν γνώσει ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνακοινώσεων καὶ τῶν διακηρύξεων ἀναθέτει τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τοῦ θέματος εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς, ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι θὰ κάμῃ ὅ,τι νομίζει σκοπιμώτερον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ καὶ ἡ ἄλλη τῶν κ. συναδέλφων, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν, ὅπως τὴν πρωτοβουλίαν αὐτὴν ἀναλάβῃ ἡ Κυβέρνησις.

Λὲν ἐζήτησα ὁμιλῶν νὰ ἀπαντήσῃ ἡ Κυβέρνησις ἐπὶ τῶν προτάσεων αὐτῶν, εἶναι ζήτημα ἰδικόν της.

Ἐν τούτοις ὅμως, ὑπάρχουν αὐταὶ αἱ δύο προτάσεις καὶ δὲν εἶνσι δυνατὸν νὰ μείνουν ἄνευ σχετικῆς ἀποφάσεως τοῦ Σώματος.

Θέλει τὸ Σῶμα νὰ ἀποφασίσῃ νὰ δώσῃ μίαν ἐντολὴν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, δύναται νὰ τὸ πράξῃ, θέλει πάλιν ν' ἀποδεχθῇ τὴν πρότασίν μου, πάντως πρέπει νὰ ληφθῇ μία ἀπόφασις. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ μείνῃ ἐκκρεμὲς τὸ ζήτημα.

Ἀρκετὰ ἐπὶ 11)2 μῆνα ἀφήσαμεν νὰ σήπεται αὐτὸ τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον εἶναι ὑψίστης σημασίας. Νομίζω ὅτι ἡ συμβατικὴ λύσις τὴν ὁποίαν ἐπρότεινα ἐγὼ τοῦ νὰ ἀνατεθῇ εἰς ὑμᾶς κ. Πρόεδρε ἡ περαιτέρω ἐνέργεια, ὅτι εἶναι σκοπιωτέρα καὶ ὅτι ἡ Βουλὴ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδεχθῇ αὐτήν, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ θέσῃ εἰς δυσχερεστέραν θέσιν τὴν Κυβέρνησιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐγὼ ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως δὲν τὸ κάμω.

Ἐὰν ἡ Βουλὴ προκρίνῃ τὴν ἑτέραν λύσιν, αὐτὴ βεβαίως εἶναι καλλιτέρα καὶ δὲν ἔχω κομμίαν ἀντίρρησιν.

Παρακαλῶ λοιπὸν ἡ Βουλὴ νὰ ἀποφασίσῃ καὶ νὰ ἀναθέσῃ εἰς ὑμᾶς κ. Πρόεδρε, ὡς πρόεδρον τῆς πλειοψηφίας, τῆς παμψηφίας τῶν βουλευτῶν· μίαν ἐκ τῶν δύο λύσεων, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ ἐκκρεμὲς τὸ ζήτημα αὐτό.

* Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Καὶ τὰ δύο θέματα, ἤτοι καὶ αἱ δύο προτάσεις δύνανται νὰ πραγματοποιηθῶσιν ἄριστα. Ἡ μὲν Ἑλληνικὴ Βουλὴ νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὴν Βρεττανικὴν τοιαύτην καὶ νὰ διαδηλώσῃ τοὺς πόθους τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἡ δὲ Κυβέρνησις θὰ χειρισθῇ τὸ ὅλον ζήτημα ἔναντι τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως. Τὸ ζήτημα, κύριοι, θὰ πρέπει νὰ λάβῃ τὴν ὁριστικήν του λύσιν. Ἡ Κυβέρνησις θὰ πρέπει ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν μεγίστην δραστηριότητά της ἐγκαταλείπουσα τὰς μέχρι τοῦδε ἐθνικῶς ἀσυμφόρους μεθόδους της. Ἔχει ἐκτεθῇ πάρα πολὺ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινὴν γνώμην σχετικῶς. Ἡ ἀδιαφορία της εἶναι μεγάλη, τραγική. Τὸ πνεῦμα τῆς συζητήσεως κατὰ τὴν ἑσπέραν ταύτην πρέπει πολὺ νὰ τονώσῃ τὴν Κυβέρνησιν καὶ αἱ συνεπείᾳ τοῦ πνεύματος τούτου, νέαι ἐξορμήσεις τῆς Κυβερνήσεως δέον νὰ εἶναι δραστηριώτεραι. Αὐτὴν τοὐλάχιστον τὴν ἐπιτακτικὴν ἐντολὴν λαμβάνει ἀπόψε ἀπὸ τὸ σύνολον τῆς Ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ αἱ εὐθῦναι αὐτῆς ὡς ἐκ τούτου εἶναι βαρύταται ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα).

Σ. ΧΟΥΤΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, θὰ εἶναι σοβαρὰ παράλειψις τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἐὰν τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν στρέψῃ τὴν σκέψιν της καὶ πρὸς μίαν ἄλλην Ἑλληνικὴν ἐπαρχίαν, ἡ ὁποία ὄχι μόνον τελεῖ ὑπὸ ξένην κυριαρχίαν ἀλλὰ στενάζει ὑπὸ τὸν ἐπαχθέστερον τυραννικὸν ζυγόν. Ἐννοῶ τὴν Βόρειον Ἤπειρον. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Καὶ θὰ εἶναι ἐπίσης παρέλειψις καὶ ἀποθάρρυνσις τοῦ Λαοῦ ἐκείνου, ἐὰν δὲν διαδηλωθῇ ἡ ἄκαμπτος ἀπόφασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ὅπως ἔστω καὶ ὀλίγον ἀργὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς μαρτυρικῆς αὐτῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαρχίας. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ. (Πρόεδ. Κυβ.). Κύριοι Βουλευταί, ὁ πόθος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ εἶναι γνωστὸς ἀνέκαθεν. Εἶναι πόθος ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἠκούσθησαν ἀπὸ ὅλα τὰ κόμματα συγκινοῦν ἐπίσης ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Γνωρίζετε ὅμως ὅλοι, ὅτι αἱ στιγμαὶ τὰς ὁποίας διερχόμεθα εἶναι τόσον ρευσταί, ὥστε ὅλα τὰ ζητήματα καὶ μάλιστα ζητήματα μεγάλης Ἐθνικῆς σημασίας, δὲν νομίζω ὅτι

δύνανται νὰ ἔρχωνται εἰς δημοσίαν συζήτησιν. Θὰ παρακαλέσω τὴν Βουλήν, ὅπως ἀποδεχθῇ καὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ χειρισθῇ τὸ ὅλον ζήτημα ὡς αὐτὴ γνωρίζει.

Εὔχομαι ὅπως τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιτύχῃ ἡ Κυβέρνησις, ἱκανοποιοῦν τὸν πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ. (Χειροκροτήματα).

* Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΙΣ. Δηλαδὴ καταλήγετε εἰς τὸ νὰ ἐξουσιοδοτηθῇ ἡ Κυβέρνησις, ὅπως χειρισθῇ περαιτέρω τὸ ζήτημα, μετὰ τὴν γενομένην συζήτησιν καὶ τὴν ἀνάληψιν τῶν τόμων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, καταλήγετε εἰς τὸ νὰ ἀποδεχθῆτε τὴν λύσιν, ὅτι ἡ Βουλὴ ἐξουσιοδοτεῖ τὴν Κυβέρνησιν, διὰ τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τοῦ ζητήματος. Θὰ ἠμπορούσατε νὰ ἀποδεχθῆτε ἴσως τὸ ἄλλο τὸ ὁποῖον ἐπρότεινα ἐγώ, τὸ νὰ ἐξουσιοδοτήσῃ δηλ. ἡ Βουλὴ τὸν Πρόεδρον αὐτῆς ὅπως προβῇ εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας, ἡ δὲ Κυβέρνησις νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τῆς εἰδικῆς της πλευρᾶς.

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ (Πρόεδρος Κυβερν.). Τὸ ζήτημα τῆς ἐξουσιοδοτήσεως εἶναι ἄσχετον μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀναλήψεως τῶν τόμων. Ἀποτείνομαι πρὸς τὴν Βουλὴν διὰ νὰ δοθῇ τέρμα εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ Κυπριακοῦ καὶ νὰ ἀνατεθῇ ἡ διαχείρισις τοῦ ζητήματος εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Ν. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ. Ἡ Κυβέρνησις ἐκ τῆς ἀποστολῆς της ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ὅλα τὰ ἐθνικὰ ζητήματα νὰ τὰ διαχειρίζεται. Νομίζω ὅμως ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ πρότασις τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος ὅπως παραπλεύρως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐξουσιοδοτήσωμεν καὶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς ὅπως προβῇ εἰς ἐνεργείας παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ Βουλῇ.

* Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΙΣ. Ἂν μετὰ τὴν διευκρίνησιν τοῦ κ. Μπακοπούλου εἴμεθα σύμφωνοι, θὰ πρέπει νὰ ληφθῇ μία ἀπόφασις διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐξουσιοδοτῆται τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς διὰ τὰς παραιτέρω ἐνεργείας. Θὰ παρεκάλουν τοὺς κ. συναδέλφους, οἱ ὁποῖοι ἔσχον τὴν πρωτοβουλίαν τῆς διευκρύξεως ὅπως συντάξουν ἕνα σχέδιον ἀποφάσεως, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἀνατίθεται εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς ἡ περαιτέρω διαχείρισις τοῦ θέματος.

* Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν ἀντελήφθην καλῶς, νὰ ἐμπιστευθῶμεν περαιτέρω τὸ ζήτημα εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Δὲν γεννᾶται ἀμφιβολία ὅτι αὐτὸ πράττομεν, ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις δέον ν' ἀλλάξῃ μεθόδους σχετικῶς. Ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς τοῦτο, κ. Πρόεδρε, ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐπιθυμίαν της πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Βουλήν, ὅπως καὶ αὐτὴ ἑνώσῃ τὰς προσπαθείας της παρὰ τῇ Ἐργατικῇ Βρεττανικῇ Κυβερνήσει ἵνα ἐπέλθῃ ἡ Ἕνωσις.

Φρονῶ ὅτι δὲν θὰ ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ ἀντίρρησιν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Ἑπομένως θὰ πρέπει νὰ διατυπωθῇ σχετικὸν ψήφισμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐγκριθῇ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀντιπροσωπείας καὶ θὰ σταλῇ πρὸς τὴν Βρεττανικὴν Βουλὴν ἡ ὁποία δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ ἐκτιμήσῃ δεόντως τὴν ὁμόθυμον αὐτὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἄλλως πιγαίνουν περίπατο ὅλαι αἱ ὡραῖαι ἀρχαὶ περὶ αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν κ.λ.π. διὰ τὰς ὁποίας ἐπολεμήσαμεν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων μας. Τότε τὰ συνθήματα αὐτὰ τί ἦσαν; Ἀπατηλά;

Ἡ Κυβέρνησις αὐτὴν τὴν στιγμὴν λαμβάνει νέαν ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τῆς Βουλῆς, ὅτι μὲ γοργὸν ρυθμὸν θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἄμεσον Ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ν. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ. (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἀνέλαβε νέαν ὑποχρέωσιν, ἀλλ' ἐκείνην τὴν ὁποίαν εἶχε πάντοτε εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων. Τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ Δημοψηφίσματος τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ εἶναι ἄσχετον.

Ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν χειρίζεται ἡ ἰδία καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνεται συζήτησις δημοσίᾳ διότι χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ζητημάτων αὐτῶν.

* Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Ἀσχέτως πρὸς τὴν γενικὴν ὑποχρέωσιν τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἐνδιαφέρεται περὶ παντὸς ἐθνικοῦ ζητήματος—πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν βλέπομεν δυστυχῶς κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς—ὅλως ἰδιαιτέρως θὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ Δημοψηφίσματος. Τὸ διενεργηθὲν Δημοψήφισμα ἀποτελεῖ νέαν ἀφετηρίαν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ ἐπιβάλλει προσθέτους ὑποχρεώσεις εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅπως κινηθῇ γοργῶς καὶ ὄχι μὲ νυσταλέα βήματα, ὡς ἔπραξε μέχρι σήμερον, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν λύσιν του τὴν ὁριστικὴν λύσιν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἄλλη, τὸ ἐπαναλαμβάνω διὰ πολλοστὴν φοράν, δὲν εἶναι ἄλλη, παρὰ ἡ Ἕνωσις. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Κ. Ρέντης ἔχει τὸν λόγον.

* Κ. ΡΕΝΤΗΣ. Ὑπάρχει ἕνα θέμα, συναισθηματικόν: Ὁ πόθος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καθὼς καὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἕτερον θέμα πολιτικὸν καὶ πολιτικῆς εὐθύνης, ἡ ὁποία βαρύνει τὴν Κυβέρνησιν.

Τὸ κατ' ἐμὲ εἶμαι ἱκανοποιημένος ἐκ τῆς προσφωνήσεως καὶ τῆς ἀντιφωνήσεως τοῦ κ. Προέδρου τῆς Βουλῆς πρὸς τὴν Ἀνιπροσωπείαν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Νομίζω ὅτι ἡ ἀντιφώνησις ἐκείνη ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ αἴσθημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦτο καὶ μόνον δύναται νὰ τερματίσῃ τὸ θέμα. Λὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζεται ὅτι ἡ Κύπρος δὲν ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀνήκει εἰς ἄλλο κράτος καὶ τὸ θέμα αὐτοδιαθέσεως εἶναι θέμα περισσότερον οἰκογενειακὸν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Ἡ ἄσκησις τοσαύτης πιέσεως ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἰς στιγμὰς ὑπὸ τὰς ὁποίας νῦν εὑρισκόμεθα, νομίζω ὅτι εἶναι ὑπερβολικὴ καὶ εἶναι βαρεῖα ἡ εὐθύνη τὴν ὁποίαν θέλομεν νὰ ρίψωμεν εἰς τοὺς ὤμους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀπόκειται εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ διαχειρισθῇ τὸ ὅλον ζήτημα, ὡς τὸ διετύπωσεν ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, μὲ διπλωματικὰ μέσα, καὶ θὰ χειρισθῇ βεβαίως τὸ ζήτημα εἰς εὔθετον χρόνον καὶ μὲ εὔθετον τρόπον.

Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τοῦ νὰ θέλωμεν νὰ πιέσωμεν εἰς δηλώσεις καὶ εἰς διακηρύξεις καὶ πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως νὰ θεωρηθοῦν ὅτι μεταμορφώνουν τὴν ὑπόθεσιν εἰς διένεξιν μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ Μεγάλης Βρεττανίας, ὑπάρχει ἀπόστασις.

Καὶ θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν ἀξιοτίμων κ.κ. συναδέλφων ἐπὶ μιᾶς τοιαύτης κατευθύνσεως. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ δώσωμεν τὴν ἔννοιαν διενέξεως μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Μεγάλης Βρεττανίας. Ἀρκεῖ ἡ διαπίστωσις τὴν ὁποίαν ἐκάματε, κ. Πρόεδρε τῆς Βουλῆς, ἀρκεῖ τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον δημοσιεύεται καὶ καθίσταται γνωστόν. Πρέπει νὰ ἀφεθῇ ἡ Κυπριακὴ Ἀντιπροσωπεία νὰ χειρισθῇ τὸ ζήτημα ἀπ' εὐθείας μὲ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Βρεττανικὴν Βουλήν, ἄλλως ἠμπορεῖ νὰ διαπράξωμεν σφάλματα καὶ νὰ βλάψωμεν τὴν ὅλην ὑπόθεσιν. (Χειροκροτήματα). Τὸ θέμα εἶναι οἰκογενειακὸν μεταξὺ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ Λαοῦ.

Ὁ Κυπριακὸς Λαὸς ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ ζητεῖ ὅπως ἐνεργήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς παρὰ τῇ Βρεττανικῇ Κυβερνήσει. Τὸ ζήτημα εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὸν καὶ συνεπῶς δὲν παραβιάζεται τίποτε ἐὰν ἐπιμείνῃ ἡ Κυβέρνησις νὰ διαχειρισθῇ τὸ ζήτημα ὡς αὐτὴ νομίζει.

* Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ. Κε Πρόεδρε, ἡ γνώμη τὴν ὁποίαν ἐξέθηκεν ὁ κ. συνάδελφος ἐκ Κορινθίας πιστεύω ὅτι δὲν ἀντιπροσωπεύει τὸ φρόνημα τῆς Βουλῆς. Τὸ φρόνημα τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας εἶναι τελείως διάφορον. Ἡ Βουλὴ ἐπιθυμεῖ καὶ ἐπιθυμεῖ σφόδρα, τὸ ἐξεδήλωσε πολλάκις, ὅπως ἡ Κυβέρνησις λάβῃ θέσιν σαφῆ. Αἱ λέξεις τὰς ὁποίας ἐξεστόμισεν ὁ κ. συνάδελφος, ὅτι δῆθεν τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι οἰκογενειακὸν μεταξὺ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Μ. Βρεττανίας, ἀποτελοῦν τὴν πλάνην του. Βεβαίως ὁ Κυπριακὸς λαὸς αὐτὴν τὴν στιγμὴν εὑρίσκεται

ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μ. Βρεττανίας. Ἀλλὰ ὁ Κυπριακὸς λαὸς νομιμοφρόνως ἐξεδήλωσε τὰ φρονήματά του διὰ τοῦ διενεργηθέντος δημοψηφίσματος, οὗτινος ἡ Βουλὴ εἶναι θεματοφύλαξ ἀπὸ χθές, παραλαβοῦσα τοὺς σχετικοὺς τόμους, καὶ ἀπηυθύνθη πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τοῦ ὁποίου εἶναι σάρξ ἐκ σαρκός του καὶ ζητεῖ νὰ τὸν βοηθήσωμεν παρὰ τῇ Βρεττανικῇ Κυβερνήσει. Δὲν εἶναι λοιπὸν ζήτημα οἰκογενειακὸν ὅπως ἐσφαλμένως πιστεύει ὁ κ. συνάδελφος, εἶναι κατ' ἐξοχὴν Ἐθνικὸν Ἑλληνικὸν ζήτημα καὶ ἑπομένως ἡ Κυβέρνησις πιστεύω ὅτι πρέπει, ὅτι ὀφείλει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν φυσικὴν λύσιν, τὴν μόνην ἡ ὁποία ἐνυπάρχει εἰς τὸ ζήτημα. Καὶ ἡ φυσικὴ ἐπαναλέγω λύσις εἶναι ἡ Ἕνωσις.

* Κ. ΤΣΑΛΛΑΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τονίσω δύο σημεῖα τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Ρέντη. Ὡς ὁλόκληρος ἡ Βουλὴ ἀντιλαμβάνεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δὲν ἔθεσα τὸ ζήτημα ὅσον ἀφορᾷ τὴν Κυβέρνησιν. Τοὐναντίον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπον ἐγὼ εἶναι τὸ ἑξῆς:. Ἀφοῦ ὅπαξ τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς ἔκαμε τὴν ἐνέργειαν αὐτήν, ἀφοῦ ὅλοι σχεδὸν οἱ βουλευταὶ ἔκαμον μίαν διακήρυξιν σχετικὴν καὶ παρελήφθη ἀπὸ τὸ Προεδρεῖον, ἐπρότεινα καὶ νομίζω ὅτι εἶχε γίνει δεκτόν, ὅτι θὰ πρέπει τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς, ἐξουσιοδοτούμενον ἀπὸ τὸ Σῶμα, νὰ προβῇ εἰς μίαν περαιτέρω ἐνέργειαν, ἐὰν καὶ ἐφόσον κρίνῃ ὅτι πρέπει νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτήν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἐφόσον κρίνει.

Κ. ΤΣΑΛΛΑΡΗΣ. Βεβαίως. Τὸ εἶπον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Νὰ ὑπάρξῃ μία ἀπόφασις ἡ ὁποία θὰ ἀναθέτῃ εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς νὰ χειρισθῇ περαιτέρω τὸ θέμα ἐν συνεννοήσει μὲ τοὺς 205 βουλευτὰς οἱ ὁποῖοι ἔκαμον τὴν διακήρυξιν. Αὐτὴ ἦτο ἡ πρότασίς μου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.

Κ. ΡΕΝΤΗΣ. Αὐτὴ ἡ πρότασις δύναται νὰ γίνῃ δεκτή. Συμφωνοῦμεν.

* Ε. ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ (Ὑπ. Συντον.). Νομίζω ὅτι ὁ κύριος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐτοποθέτησε τὸ θέμα ἐκεῖ ὅπου χρειάζεται. Ἡ ἑρμηνεία τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ βουλευτὴς Κορινθίας κ. Ρέντης, ἐπίσης διεσαφήνισε πλήρως τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃ ἡ Βουλή. Εἶναι ἀναμφισβήτητον τὸ δικαίωμα τῆς Κυβερνήσεως, τῆς κάθε Κυβερνήσεως, νὰ χειρίζηται Ἐθνικὰ ζητήματα ὑπ' εὐθύνην της, εἰς δὲ τὴν Βουλὴν ἀνήκει ὁ ἔλεγχος τῆς διαχειρίσεως τῆς πολιτικῆς τῶν ἑκάστοτε ζητημάτων. Ὅσοι διεχειρίσθησαν ἐξωτερικὰ ζητήματα γνωρίζουν πόσον εἰς τὰ ζητήματα αὐτὰ τὸ φρόνημα συγκρούεται μὲ τὴν φρόνησιν. Καὶ ἑπομένως εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἂς προσέξωμεν πάρα πολὺ μήπως παρασυρόμενοι ἀπὸ τὸ φρόνημα προσκρούσωμεν εἰς τὴν φρόνησιν τῆς διαχειρίσεως. Ἡ ἀπάντησις τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς πρὸς τὴν Κυπριακὴν Ἀντιπροσωπείαν ἐτοποθέτησε πολὺ καλὰ τὸ πρᾶγμα. Ἐξέφρασε τὸ φρόνημα ὅλων μας, ἀλλὰ συνέστησε καὶ φρόνησιν. Εἶπεν ἡ περαιτέρω διαχείρισις τοῦ ζητήματος ἀνήκει εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Σήμερον ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, κ. Τσαλδάρις, παρεμβάλλει μίαν νέαν πρότασιν καὶ εἰς τὴν ὑπεύθυνον διαχείρισιν τῆς Κυβερνήσεως τοποθετεῖ μίαν νέαν διαχείρισιν : τὴν διαχείρισιν ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς διὰ λογαριασμὸν τῆς Βουλῆς. Νομίζω, ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀντινομία. Κατὰ τὴν γνώμην μου, δὲν ὑπάρχει προηγούμενον Βουλῆς, ἡ ὁποία νὰ πάρῃ εἰς τὰ χέρια της, χωριστά, ἕνα ζήτημα ἀπὸ τὴν ὑπεύθυνον Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία ἀπολαμβάνει τῆς πλειοψηφίας τῆς Βουλῆς καὶ νὰ τὸ χειρισθῇ οὕτως εἰπεῖν, μόνη της. Ὑποθέσατε ὅτι γίνεται δεκτὴ ἡ πρότασις αὐτὴ τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ ὅτι ἡ ἀπάντησις ἡ ὁποία δύναται νὰ μᾶς ἔλθῃ ἀπὸ τὴν ἄλλην Βουλὴν θὰ εἶναι εἴτε ἄρνησις εἴτε σιωπή. Νομίζω ὅτι θὰ εἶναι μία περιπλοκὴ διὰ τὴν θέσιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τοῦ ζητήματος. Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά μου ὡς βουλευτοῦ νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ συστήσωμεν εἰς τὴν Βουλὴν νὰ μὴ ἀποδεχθῇ τὴν πρότασιν τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Τὰ αἰσθήματά μου καὶ λόγῳ καταγωγῆς καὶ λόγῳ ἀγώνων, εἶναι τοποθετημένα ἐκεῖ ποὺ πρέπει νὰ εἶναι τοποθετημένα διὰ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ἡ Βουλὴ δὲν δύναται νὰ παρασυρθῇ εἰς τὸ νὰ κάνῃ πρᾶξιν διαχειρίσεως περαιτέρω τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Καὶ ἡ ὀρθὴ λύσις θὰ εἶναι μία περιπλοκὴ διὰ τὴν θέσιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ θὰ εἶναι νὰ συστήσῃ εἰς τὴν ὑπεύθυνον Κυβέρνησιν τὴν διαχείρισιν. Καὶ περαιτέρω ὁ ρόλος τῆς Βουλῆς θὰ εἶναι νὰ τὴν ἐπικρίνῃ ἐν καιρῷ, ἂν ἡ διαχείρισις δὲν θὰ εἶναι ἡ προσήκουσα. Ἀλλὰ συνιστῶ νὰ μὴ ἀναλάβῃ περαιτέρω εὐθύνας ἡ Βουλὴ εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ζητήματος. (Χειροκροτήματα).

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Ἐὰν ἐνθυμοῦμαι καλῶς ὑπάρχει καὶ προηγούμενον εἰς τὰ 1947 ἢ 1948. Τότε ἐγένετο ψήφισμα τῆς Βουλῆς ἐκφραζούσης ἀνάλογα αἰσθήματα καὶ ἀνάλογον πολιτικὴν περὶ τῆς ὁποίας ὡμίλησα σήμερον, τῆς Βουλῆς ὡς Βουλῆς πρὸς τὸν Λαὸν κατ' εὐθεῖαν τὸν Ἀγγλικόν. Ὑπάρχει τὸ προηγούμενον. Δὲν εἶμαι παρασκευασμένος διὰ νὰ ἔχω πρόχειρα τὰ σχετικὰ ψηφίσματα, ἀλλὰ βεβαίως θὰ εὑρεθῇ τὸ σχετικὸν ψήφισμα τῆς Βουλῆς. Συνέβη τοῦτο ἐπὶ Κυβερνήσεως Μαξίμου. Ἂν ἀνατρέξῃ ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Συντονισμοῦ κ. Τσουδερὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ θέματος αὐτοῦ, πῶς συνεζητήθη καὶ ποῦ κατέληξεν ἡ Βουλή, ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς, τότε θὰ ἴδῃ ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐπρότεινα εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ πλαισίῳ. Καὶ ὁ κ. Ρέντης ἂν ἀνατρέξῃ εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς τότε ἐνεργείας μας, θὰ ἴδῃ ὅτι δὲν διατρέχομεν τοὺς κινδύνους ἐκείνους ποὺ νομίζει ὅτι θὰ διατρέξωμεν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Περὶ τῆς ἀπαντήσεως ποὺ ἐλάβομεν τότε ὡμίλησεν ὁ κ. Ὑπουργός.

... ΤΣΑΛΛΑΡΗΣ. Δὲν ἐλάβομεν ἀπάντησιν. Τοὐναντίον μάλιστα. Τώρα μὲ ἀναγκάζει νὰ σᾶς εἰπω ὅτι ἡ ἀπόφασις τότε εἶχε τύχει εὐμενοῦς κρίσεως. Ἂν ἀνατρέξωμεν εἰς τοὺς φακέλλους τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν θὰ ἴδωμεν ὅτι εἶναι ἀκριβῆ ὅσα λέγω. Καὶ δι' αὐτὸ ὑποστηρίζω τὴν ἄποψιν ταύτην.

Κ. ΡΕΝΤΗΣ. Ὡς διετυπώθη ἀπὸ τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἡ πρότασις δὲν δεσμεύει οὔτε τὸν Προεδρον τῆς Βουλῆς, οὔτε τοῦ ἐπιβάλλει τίποτε, διὰ τοῦτο συνεφώνησα ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ ἡ ἐντολὴ αὐτή. Ἀφήνει πλήρη ἐλευθερίαν νὰ ἐξετάσῃ, διότι πρέπει νὰ ἐξετάσῃ καὶ τὰς λεπτομερείας.

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ. Βεβαίως.

Κ. ΡΕΝΤΗΣ. Ἀφήνει πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς νὰ ἐνεργήσῃ πῶς καὶ πότε. Νομίζω ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λήγει ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ τῆς παραδόσεως τῶν τόμων.

Ε. ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ. Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἐξεφράσθη ἡ Κυβ ἐνέργεια ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς διὰ λογαριασμόν της θὰ πε Βουλῆς θὰ φθάσῃ ἐκεῖ ὅπου πρέπει νὰ φθάσῃ. Ἐπίσημος ἐνέργεια ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς διὰ λογαριασμόν της θὰ περιγράψῃ τὰ δικαιώματα τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ ζητήματος τούτου.

Π. ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΔΗΣ. Διαφωνῶ μὲ τὴν ἀντίληψιν τοῦ κ. Τσουδεροῦ περὶ περιγραφῆς τῶν δικαιωμάτων τῆς Κυβερνήσεως. Ἄλλο τὸ ζήτημα, ἂν θέλῃ ἡ Βουλή, κρίνουσα, ν' ἀφήσῃ τὸν χειρισμὸν ἐπὶ Ἐθνικοῦ ζητήματος εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὡς ὑπεύθυνον, ἀλλὰ ἐὰν θέλῃ ἡ Βουλὴ καὶ περιγραφὴν τῶν δικαιωμάτων τῶν Κυβερνητικῶν νὰ κάμῃ, εἶνε τῆς ἁρμοδιότητός της, διότι ἡ Κυβέρνησις ἀπορρέει ἐκ τῆς Βουλῆς καὶ οὐχὶ ἡ Βουλὴ ἐκ τῆς Κυβερνήσεως, αἱ δὲ ἀποφάσεις τῆς Βουλῆς εἶνε, ὡς ἐκδηλώσεις τῆς Λαϊκῆς Βουλήσεως, ὑπέρτεραι παντὸς καὶ σημειώνουν τὰς συνεπείας των, πτώσεις Κυβερνήσεων ἢ σταθεροποιήσεις τούτων. Συνεπῶς ἡ Βουλὴ ἐκφράσασα τὴν πρόθυμον θέλησίν της περὶ ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Μητρὸς Πατρίδος, ἀπαιτεῖ τοῦτο νὰ διατυπωθῇ ὡς ἐξεδηλώθη. Ἄλλο τὸ ζήτημα καὶ συμφωνῶ μὲ τὸν ἀρχηγόν μου, ὅπως ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς χειρισθῇ τὸ ζήτημα κρίνων τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον, συνεννοούμενος καὶ μὲ τὴν ὑπεύθυνον Κυβέρνησιν ἐκ σκοπιμότητος διπλωματικῆς.

'Αλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ Μαίανδροι τῶν διπλωματῶν, οἵτινες ἔχουσι τὴν καρδίαν εἰς τὴν Κεφαλὴν καὶ ἄλλοτε κατέληξαν εἰς τὴν σύμπηξιν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, ἀλλὰ μία δραξ ἀνθρώπων, τῶν σκλάβων τότε Ἑλλήνων, ἐξάιρασα τὸ φρόνημα τῶν Δημοκρατικῶν λαῶν κατερράκωσε τὰς ἀποφάσεις της καὶ συνέπιηξε τὸ νέον Ἑλληνικὸν Κράτος. Εἶνε ἡ διαφορὰ τοῦ φρονήματος καὶ τῆς φρονήσεως περὶ ἧς ὡμίλησεν ὁ κ. Τσουδερὸς καὶ βλέπομεν ὅτι τὸ φρόνημα ἐπεκράτησεν. Διὰ τοῦτο ἂς διατυπωθῶσι τὰ ὅσα ἐλέχθησαν λεπτομερῶς εἰς τὰ πρακτικὰ καὶ ὑπάρχει τρόπος εἴτε ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, εἴτε καὶ πᾶς βουλευτὴς μὲ αὐτὰ ν' ἀποταθῶσιν εἰς τὸ φρόνημα τῶν ἄλλων Λαῶν καὶ θὰ ἴδῃ ὅτι πάντες θὰ καταλήξωμεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἑνώσεως, προαιωνίων πόθων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὡς στηριζόμενοι εἰς τὸ δόγμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Μανιαδάκης ἔχει τὸν λόγον.

Κ. ΜΑΝΙΑΔΑΚΗΣ. Οἱ λόγοι ὅλων τῶν ἀξιοτίμων προλαλησάντων, ἀνταποκρίνονται ἀναμιβισβητήτως εἰς τὸ αἴσθημα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Εἰς οἱανδήποτε στιγμὴν καὶ ἐὰν ἔλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἀκουσθοῦν τὰ ἴδια λόγια, διότι διὰ τὰ ζητήματα τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα, τὰ αἰσθήματά μας πιεραμένουν ἀναλλοίωτα διὰ μέσου τῶν αἰώνων,

τὸ θέμα συνεπῶς δὲν εἶναι αὐτό. Τὸ θέμα εἶναι τὸ κατὰ πόσον ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἐξέλθῃ ὀλίγον τῆς μεγάλης συντηρητικότητος καὶ διστακτικότητος, ἡ ὁποία τὴν διακρίνει ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι οἱ χειρισμοὶ τοῦ θέματος τῆς Κύπρου μὲ τὴν σύμμαχον Ἀγγλίαν εἶναι πολὺ λεπτοὶ καὶ θὰ ἐξέλθῃ τῆς συντηρητικότητος, ἐὰν προσγειωθῇ εἰς τὴν πραγματικότητα τὴν σημερινήν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἑξῆς :

Ὡς γνωστόν, τὸ Κρεμλῖνον ἐνδιαφερόμενον νὰ ἐξεγείρῃ τοὺς καθ' οἱονδήποτε τρόπον δυναστευομένους λαούς, ἔχει δώσει τὸ σύνθημα τοῦ Ἐθνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ εἰς τὸν Κυπριακὸν λαὸν καὶ ἐξ ἀφορμῆς αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ μᾶζα, ἡ ὁποία ἀκολουθοῦσα τὰς ὑποταγὰς τοῦ Κρελίνου, προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ ζητήματα παίρνουσα τὴν σημαίαν τῆς ἑνώσεως οἱονεὶ προπορευομένη εἰς τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ζήτημα.

Τὸ θέμα αὐτό, εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προσέξῃ καὶ νὰ χειρισθῇ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῆς Κυβερνήσεως ἐξαρτᾶται νὰ πείσῃ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἔχει κάθε συμφέρον νὰ μᾶς δώσῃ τὴν Κύπρον. (Χειροκροτήματα).

Ε. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἔληξε τὸ ζήτημα, ὡμίλησεν εἷς βουλευτὴς ἐξ ἑκάστου Κόμματος.

Π. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρνηθῆτε νὰ δώσητε τὸν λόγον εἰς τὸν κ. συνάδελφον, ὁ ὁποῖος ζητεῖ νὰ ὁμιλήσῃ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἔληξε καὶ θὰ σᾶς εἴπω διατί. Ἐγκρίνει ἡ Βουλὴ τὴν κατωτέρω ἀπόφασιν ;

«Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ἀκούσασα τὰς ἀνταλλαγείσας προσφωνήσεις μεταξὺ τῆς Κυπριακῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, ἀναθέτει εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς νὰ χειρισθῇ περαιτέρω τὸ θέμα τῆς γνωστοποιήσεως τῶν πόθων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐπὶ τῆς ἐκφρασθείσης θελήσεως τοῦ Λαοῦ τῆς Κύπρου, καθ' ὃν τρόπον ἤθελε κρίνει προσφορώτερον».

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ. Μάλιστα, μάλιστα, ἐγκρίνεται.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 3η
7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1950

Α. Σβῶλος.....

.....**Τὸ παράδειγμα τῆς ὀρθῆς πολιτικῆς ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθηθῇ εἰς τὸ θέμα, μᾶς τὸ ἔδωσεν ἀκριβῶς ἡ Ἐργατικὴ Ἀγγλία μὲ τὴν πολιτικὴν ποὺ ἐφήρμοσεν ἀπέναντι τῶν ἀσιατικῶν λαῶν. Ἐχειροκροτήσαμεν καὶ χειροκροτοῦμεν τὴν πολιτικὴν αὐτήν, ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν καὶ ὡς ἐγγύησιν εἰρήνης καὶ τὸ παράπονόν μας εἶναι μόνον, ὅτι τὸ παράδειγμα αὐτὸ δὲν ἔχει ἐπεκταθῇ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου. Ἀλλ' ἐπειδὴ πιστεύομεν, ὅτι ὁ σοσιαλισμὸς ἔχει μίαν συνέπειαν εἰς τὴν πολιτικήν του καὶ εἰς τὰ θέματα τῶν διεθνῶν σχέσεων, αὐτὸ ἐνισχύει τὴν**

.....Τὸ παράδειγμα μιᾶς ὀρθῆς πολιτικῆς τὸ ἔδωσεν ἡ ἐργατικὴ Ἀγγλία. Καὶ τὸ παράπονον τὸ ὁποῖον ἔχομεν εἶναι, ὅτι δὲν ἐφαρμόζει τὴν αὐτὴν πολιτικὴν καὶ εἰς τὴν Κύπρον. Πιστεύω ὅτι ὁ σοσιαλισμὸς ἔχει συνέπειαν καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ περιμένωμεν ἀπὸ τὴν σοσιαλιστικὴν Ἀγγλίαν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

Δ. Χριστάκος. Κύριοι βουλευταί, λαμβάνω τὸν λόγον καίτοι εὑρίσκομαι πρὸ ἀνυπαρξίας ἀκροατῶν. Θὰ κάμω ὅμως ὁμιλίαν ἐπὶ τῶν παραλειπομένων. Θὰ ἤθελα νὰ εἴπω δι' ὡρισμένα οὐσιώδη ζητήματα διὰ τὰ ὁποῖα οὐδὲν ἀναφέρεται εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις.

Τὸ πρῶτο ζήτημα τῶν παραλειπομένων εἶναι τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου. Τὴν ἱστορίαν τὴν γνωρίζομεν ὅλοι. Ἐδέχθημεν τόμους τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος δὲν βλέπω τίποτε περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως καὶ διερωτῶμαι μήπως ἀπενεκρώθη ὁλοσχερῶς τὸ ζήτημα τοῦτο: Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Κυπριακὴ Ἀντιπροσωπεία μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἐκλεκτὸν καὶ ἀγωνιστὴν ἱεράρχην εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν ἐνδιαφέρεται, οὔτε κἂν νὰ ὑπενήσῃ ἐκ τοῦ λαθάργου. Καὶ ἂν ἀποτύχῃ ἡ προσφυγὴ τῆς Ἀντιπροσωπείας εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ δὲν τὴν ἐνισχύσῃ τὸ Κράτος θὰ ἐπιζητήσῃ ὁ Κυπριακὸς Λαὸς ὅπως διὰ τῆς βίας λύσῃ τὸ ζήτημα του, ὅπως ἀκριβῶς τὸ Κράτος τοῦ Ἰσραήλ.

Γ. Σερπάνος. Καὶ διὰ τὴν Βόρειον Ἤπειρον τί λέτε;

Δ. Χριστάκος. Εἶναι καὶ αὐτὴ μία τῶν Ἐθνικῶν διεκδικήσεων.

Γ. Σερπάνος. Ἐκεῖ δὲν θὰ κάμωμεν ἐπανάστασιν;

Δ. Χριστάκος. Ποῦ νὰ τὴν κάνωμεν τὴν ἐπανάστασιν; Ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ἐὰν μπορῇ νὰ γίνῃ, ἂς γίνῃ.

Λ. Μπουκουβάλας. Σεῖς εἶσθε Διεθνισταί. Ὁμιλεῖτε περὶ Κύπρου διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ντιρεκτίβα ποὺ σᾶς ἔδωσε ἡ Μόσχα, ὄχι ἐπομένως διότι πιστεύετε ὅτι ἡ Κύπρος ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα. λέτε καὶ μιλᾶτε γιὰ τὴν Κύπρο, ἀλλὰ διότι θέλετε νὰ ἐκτελῆτε ἐπακριβῶς τὴν ἐντολὴν ποὺ ἔχετε. Τὸ θέλει δὲ αὐτὸ ἡ Μόσχα γιὰ δύο λόγους, πρῶτον διὰ νὰ ψυχανθοῦν αἱ σχέσεις τῆς ἐπισήμου Πατρίδος μας μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ δεύτερον, διότι πιστεύει ὅτι θὰ καταλάβῃ κάποτε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν βοήθειαν τὴν ἰδικήν σας, ὁπότε εὐκολώτερα θὰ πάρῃ καὶ τὴν Κύπρον. Διὰ δὲ τὴν Βόρειον Ἤπειρον λέτε ὅτι ὑπάρχει Ἐθνικὴ διεκδίκησις καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑποστηρίζετε ὅτι πρέπει νὰ ἀποφανθῇ ὁ Λαὸς τῆς Βορείου Ἠπείρου διὰ δημοψηφίσματος ἐὰν θέλῃ νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Ποῖος λαός, ὅμως θὰ ἀποφανθῇ ἐφ' ὅσον εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι δὲν ὑπάρχει τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον τῆς Βορείου τὸ ὁποῖον λόγῳ τῶν συνεχῶν διωγμῶν ἔχει ἀπομακρυνθῇ ἐκ τῆς Βορείου Ἠπείρου καὶ ἔχει ἐξοντωθῇ κατὰ τὸ πλεῖστον.

Ν. Βέης. Κύριε Χριστάκο, νὰ δώσετε τὴν ἀπάντησιν εἰς τοὺς κυρίους ὅτι ἡμεῖς τὴν Βόρειον Ἤπειρον τὴν εἴχαμεν εἰς τὸν πίνακα τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων. Μὴ λησμονῆτε ὅτι πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν οἱ ἀδελφοὶ Κύπριοι εἶχον ἐπαναστατήσῃ κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς κατοχῆς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Δ΄
8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1950

Ν. Γρηγοριάδης.....

Γιὰ τὴν Ἕνωση τῆς Κύπρου ἀδίσταχτα πρέπει νὰ υἱοθετηθεῖ ἐνεργότερη πολιτική, πρᾶγμα ποὺ δὲν ἔγινε ἕως τώρα. Γιὰ τὴ Μακεδονία εἴμαστε βέβαιοι, ὅτι δὲν ὑπάρχει Ἕλλην, ποὺ νὰ μὴν ἔχει τὴν πίστη, ὅτι ὁλόκληρη εἶνε ἑλληνική. Ἡ ὀνομασία «Μακεδονία Αἰγαίου» εἶναι ἀνεδαφικὴ κυριολεκτικά. Μειονότητα σλαβόφωνη χωρὶς κατακάθαρα ἑλληνικὰ φρονήματα, δὲν ὑπάρχει. Οἱ δίγλωσσοι Μακεδόνες τῶν περιφερειῶν Φλωρίνης, Ἐδέσσης, Ἀλμωπίας, ἔδειξαν καὶ στὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα 1905–1912 καὶ στοὺς Ἐθνικοὺς πολέμους τῶν τελευταίων ἐτῶν, ὅτι ἀπὸ κανένα Ἕλληνα δὲ μένουν κατώτεροι σὲ φιλοπατρία καὶ ἡρωισμό. Ἔχουνε γνήσια ἑλληνικὴ συνείδηση, θέλουν νὰ εἶναι Ἕλληνες καὶ θὰ μείνουν Ἕλληνες.

1951

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΛΑ΄
28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1951

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριοι βουλευταί, ὑπὸ τῆς Κυπριακῆς ἀδελφότητος ἔλαβα τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν.

Π ρ ὸ ς τὸν
κ. Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς
Ἐνταῦθα

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τοῦ ἱστορικοῦ δημοψηφίσματος τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, δι' οὗ διετρανώθη διὰ μυριοστὴν φορὰν ἡ ἀκατάβλητος θέλησίς του διὰ τὴν Ἕνωσιν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, ἡ Κυπριακὴ Ἀδελφότης ὑποβάλλει θερμὸν χαιρετισμὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλήν.

Ἡ Κύπρος θέλει ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας της, πιστεύει δὲ ὅτι μὲ τὴν συμπαράστασιν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τὸ Πανελλήνιον τοῦτο αἴτημα θέλει εὕρῃ τὴν μόνην πρέπουσαν λύσιν διὰ τῆς ἀποδόσεως τῆς Ἑλληνικωτάτης νήσου εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Μετὰ παντὸς σεβασμοῦ

Ὁ Πρόεδρος
ΧΡ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεύς
ΧΡ. ΜΥΡΙΑΝΘΗΣ

(Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΜΒ΄
15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1951

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλῶ τὸν ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὸ ἀκόλουθον ἐρώτημα.

Εἶναι ἐθνικῶς ἐπιτρεταμμένον νὰ μείνῃ ἀναπάντητος ἡ χθὲς γενομένη εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων δήλωσις τοῦ Ὑπουργοῦ ἄνευ χαρτοφυλακίου κ. Γιῶγκερ, καθ' ἣν οὐδέποτε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐνδιεφέρθη πλησίον τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α.Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος;

Ἐπειδὴ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ δήλωσις αὐτὴ τοῦ ἐντιμοτάτου μέλους τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως βασίζεται ἐπὶ πλάνης, παρακαλῶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως νὰ θελήσῃ νὰ διαφωτίσῃ ἐπὶ τοῦ κρισίμου αὐτοῦ θέματος τὴν Βουλὴν καὶ διὰ τῆς Βουλῆς τὸ ἔθνος ὁλόκληρον τοῦ ὁποίου ἀναπόσπαστον ὀργανικὸν τμῆμα ἀποτελεῖ ὁ λαὸς τῆς Μεγαλονήσου Κύπρου. (Χειροκροτήματα ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης καὶ θεωρείων).

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Κύριοι βουλευταί, εὐχαριστῶ τὸν κ. Κανελλόπουλον, διότι μοῦ δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀνέλθω εἰς τὸ βῆμα καὶ νὰ δηλώσω πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν ὅτι μὲ κατάπληξιν πραγματικῶς ἀνέγνωσα τὸν λόγον τοῦ ἄνευ χαρτοφυλακίου ὑπουργοῦ κ. Γιῶγκερ. Ἡ κατάπληξίς μου εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπὸ τοῦ 1912 συστηματικῶς καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς Κυβερνήσεις τὸ αἴτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου διετυπώθη. Ἐὰν τὸ ζήτημα δὲν προωθήθη μέχρι σήμερον, τοῦτο ὀφείλεται εἰς λόγους ἀναφερομένους ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἀβρότητα τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, αἱ ὁποῖαι ἀνέμενον τὸν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ διακανονισμὸν φιλικῶς τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ οὐδεμία ἀπολύτως ἀμφιβολία, εἶμαι εὐτυχὴς ὅτι μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ διατυπώσω διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου τούτου βήματος πρὸς τὴν Βουλὴν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ὁλόκληρον ὅτι ὑφίσταται τὸ αἴτημα περὶ τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, πρᾶγμα ποὺ ἀποτελεῖ τὸν διακαῆ πόθον καὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 72η
4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1951

Πρόεδρος. **Ὁ κ. Α. Παυσέληνος ἔχει τὸν λόγον ἐπὶ ἐρωτήσεώς του ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως σχετικῶς μὲ τὰς ἐνεργείας τῆς Κυβερνήσεως, διὰ τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου.**

Α. Παυσέληνος. **Μετὰ τὰς δηλώσεις τοῦ ἀξιοτίμου κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα, δικαίως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀνησυχεῖ νὰ μάθῃ τί σκέπτεται ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Τὸ παρὸν ζήτημα δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα διὰ τὰ ὁποῖα δύναταί τις νὰ κάμῃ πολιτικήν, δι' αὐτὸ ἁπλῶς ἐρωτῶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἂν ἔχῃ προβῇ ἢ σκέπτεται νὰ προβῇ εἰς ἐνέργειάν τινα, ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Πληροφορῶ ἔτι τὴν Βουλήν, ὅτι τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐχει συναντήσει τὴν ἀντίδρασιν τοῦ Τουρκικοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ δι' αὐτὸ ἤθελα νὰ συστήσω εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τῶν ὁρμοδίων ὀργάνων νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ξένους κύκλους, ὅτι οἱ Τοῦρκοι οὐδὲν δικαίωμα ἔχουν ν' ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Κύπρον, προσέτι δὲ ἡ Κυβέρνησις νὰ κάμῃ διὰ τὸ ζήτημα αὐτό, τὰ ἀναγκαῖα διαβήματα παρὰ τῇ Τουρκικῇ Πρεσβείᾳ.**

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΟΕ΄
7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1951

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἀνακοινῶ εἰς τὴν Βουλὴν τὴν κάτωθι ἐπιστολήν:

Ἀξιότιμον Κύριον
Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων
Ἐ ν τ α ῦ θ α

Κύριε Πρόεδρε,

Εὑρισκόμενοι ἐν Ἀθήναις ἐπὶ Ἐθνικῇ ἀποστολῇ ἀπευθύνομεν πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν τιμῆς καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου.

Ἐκφράζομεν συγχρόνως τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ διὰ τὴν εἰς τὸν ἱερὸν ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως ἀγῶνα του πρόθυμον συμπαράστασιν τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους, ἐπιδειχθεῖσαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διὰ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Κυπριακοῦ Δημοψηφίσματος καὶ τῆς ἐκκλήσεως πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Βουλὴν ὅπως σεβασθῇ τὴν ἐκφρασθεῖσαν θέλησιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Ἀτυχῶς ἡ δουλεία τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν Μεγαλονήσου παρατείνεται. Διὰ τοῦτο ἡ Κύπρος στρέφεται καὶ πάλιν πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων παρακαλοῦσα ὅπως ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία τὸ μὲν ἐνισχύσῃ τὰς πρὸς λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος προσπαθείας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐφ' ὧν καὶ οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν πολιτικῶν Κομμάτων τῆς Χώρας συνεφώνησαν, τὸ δὲ στραφῇ πρὸς τὰ Κοινοβούλια ὅλων τῶν Ἐλευθέρων Χωρῶν καὶ ζητήσῃ τὴν εἰς τὸ Διεθνὲς πεδίον ἠθικὴν ὑποστήριξιν τῆς Πανελληνίου δικαίας ἀξιώσεως περὶ σεβασμοῦ τοῦ δικαιώματος Αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Διότι οἱ Κύπριοι εἶναι ἀποφασισμένοι, ἂν δὲν γίνῃ σεβαστὴ ἡ θέλησίς των, νὰ φέρουν διὰ παντὸς τρόπου τὸ ζήτημά των πρὸ τῆς Ἀνωτάτης Διεθνοῦς Ἀμφικτυονίας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἵνα αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ σκοποὶ αὐτῶν ἐφαρμοσθοῦν καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μεγαλονήσου.

Ἐπιδαψιλεύοντες ἐφ' ὑμᾶς, κ. Πρόεδρε, τοὺς Ἕλληνας Βουλευτὰς καὶ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον τὰς διαπύρους ἡμῶν Εὐχάς.

Διατελοῦμεν
† ὁ Κύπρου Μακάριος

(Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων).

Ε. Μπακλατζῆς. Ζήτω ἡ Ἕνωσις τῆς Κύπρου.

Ἅπαντες οἱ βουλευταὶ ὄρθιοι χειροκροτοῦν καὶ ζητωκραυγάζουν ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΝΗ΄ -98
25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1951

Ὁ κ. Δ. Ντάγγας, ὁμιλῶν ἐπὶ ἀναφορᾶς τῆς Γ.Σ.Ε.Ε., ἀπευθυνομένης πρὸς τοὺς κ.κ. Ὑπουργοὺς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, Ἐργασίας καὶ Οἰκονομικῶν ἐν σχέσει μὲ τὴν ἕνωσιν τῆς Βορείου Ἠπείρου καὶ Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, λέγει, ὅτι ἡ ἕνωσις τῶν δύο αὐτῶν περιφερειῶν ἀποτελεῖ αἴτημα ὅλου τοῦ λαοῦ καὶ πρέπει συντόμως νὰ ἐκπληρωθῇ. Ἐκτὸς τούτου πρέπει νὰ ἀφίνωνται τὰ συνδικάτα ἐλεύθερα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν τῶν διοικήσεών των καὶ νὰ ἐπανεξετασθοῦν ὅλαι αἱ μετὰ τῶν ξένων οἰκονομικῶν συγκροτημάτων συναφθεῖσαι συμβάσεις.

Α. Δερδεμέζης: Κύριε Πρόεδρε. Τὸ αἴτημα τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας ἐργατῶν Ἑλλάδος περὶ ἀμέσου ἑνώσεως τῆς Β. Ἠπείρου καὶ τῆς Κύπρου δὲν εἶναι μόνον αἴτημά των, ἀλλὰ αἴτημα Πανελλήνιον καὶ διακαὴς πόθος ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Τὰ βασανιστήρια ἅτινα ὑφίστανται οἱ Β. Ἠπειρῶται εἶναι ἀπερίγραπτα. Καθημερινῶς ἐκτελοῦνται Ἕλληνες Βορειοηπειρῶται εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως καὶ ὑποβάλλονται εἰς μυρίας κακώσεις καὶ στερήσεις. Ἐπιβάλλεται ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία νὰ ὑψώσῃ φωνὴν διαμαρτυρίας πρὸς τὰ ἐλεύθερα ἔθνη διὰ τὰ βάρβαρα μέτρα καὶ τὰ ἐγκλήματα ποὺ προκαλοῦν αἱ ὀρδαὶ τοῦ Χότζα κατὰ τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου τῆς Β. Ἠπείρου. Ἔπρεπε αἱ πολιτισμέναι καὶ Μεγάλαι Δυνάμεις νὰ δείξουν καὶ ἐμπράκτως τὴν πίστιν των πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ νὰ ἀποδώσουν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν Β. Ἠπειρωτικὸν Λαὸν διὰ τῆς Ἑνώσεως τῆς Β. Ἠπείρου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ὡς καὶ τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Ἐπίσης συνιστῶ τὴν ἀναφορὰν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰτημάτων τῆς Συνομοσπονδίας ἐργατῶν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΓ΄
23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1951

Π. Κανελλόπουλος. Αἱ σκηναί, αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν χθὲς εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν ὑπῆρξαν ἐξαιρετικῶς θλιβεραί. Ἡ Κυβέρνησις ἔπρεπε νὰ σταθμίσῃ κάπως περισσότερον τὰς εὐθύνας της, ὅταν ἀπεφάσισε τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ συλλαλητηρίου τῶν φοιτητῶν ἢ ἐὰν ἐνόμιζε, διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοήσω, ὅτι τὸ συλλαλητήριον ἔπρεπε νὰ ἀπαγορευθῇ, ὤφειλεν ἡ Κυβέρνησις νὰ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας ἐντολάς—φοβοῦμαι μήπως ἔδωσε τὰς ἀντιθέτους—τὰς ἀναγκαίας ἐντολάς, ὅπως ἡ συμπεριφορὰ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων εἶναι ὅσον τὸ δυνατὸν ἠπιωτέρα. Δὲν ἔπρεπε ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ ἀναγκασθῇ ἡ Ἀστυνομία Πόλεων, εἰς ἐκπλήρωσιν ἐντολῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰδικώτερον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, νὰ προβῇ εἰς πράξεις, αἱ ὁποῖαι, εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἀποδοκιμάζονται καὶ ὑπ' αὐτῆς ἀκόμη τῆς συνειδήσεως ἐκείνων οἱ ὁποῖοι διετάχθησαν νὰ τὰς ἐκτελέσουν. Εἶναι γνωστή, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἡ βαθεῖα ἐκτίμησις, τὴν ὁποίαν τρέφει ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὴν Ἀστυνομίαν Πόλεων. Δὲν πρόκειται μόνον περὶ ἐκτιμήσεως, πρόκειται περὶ αἰσθήματος εὐγνωμοσύνης, τὸ ὁποῖον διέπει τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ εἰδικώτερον τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, ἀπέναντι τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων καὶ δεσμοὶ ἀγάπης πραγματικοὶ ἔχουν συναφθῇ μεταξὺ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων καὶ τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν. Δὲν εἰσέρχομαι εἰς τὸ θέμα τὸ γενικώτερον, τὸ συνδεόμενον μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ χθεσινοῦ συλλαλητηρίου, διότι δὲν νομίζω ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ αἰφνιδιάσω ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ τὴν Κυβέρνησιν.

Εἶμαι ἄλλως τε βέβαιος, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις, ὅτι ὅλοι μας εἴμεθα σύμφωνοι, ὡς πρὸς τὸ γενικὸν θέμα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι διεπόμεθα ὅλοι, Κυβέρνησις καὶ Ἀντιπολίτευσις ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων, τῶν αἰσθημάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα συμπίπτουν πρὸς τὰ αἰσθήματα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως, δὲν θὰ ἤθελον νὰ αἰφνιδιάσω τὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ ἐρωτήσω, ποῦ εὑρίσκεται τὸ θέμα τῆς Μεγαλονήσου Κύπρου. Ἀρκοῦμαι εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἑξῆς δύο παρατηρήσεων:

Πρῶτον, δὲν ἔπρεπεν, ὅπως εἶπον καὶ προηγουμένως καὶ ἐπαναλαμβάνω ἐντονώτερον, διὰ τῆς ἀποφάσεώς της καὶ τῶν ἐντολῶν της ἡ Κυβέρνησις νὰ ὠθήσῃ τὴν Ἀστυνομίαν Πόλεων εἰς ἀντιδικίαν καὶ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κοινὴν Γνώμην. Καί, δεύτερον, ἔπρεπε νὰ σεβασθῇ περισσότερον τὴν Ἑλληνικὴν Νεολαίαν καὶ δὴ τὴν νεολαίαν, ἡ ὁποία φοιτᾷ εἰς τὰ Πανεπιστήμια καὶ νὰ μὴ ὠθήσῃ τοὺς νέους διὰ τῶν ἐνεργειῶν της, διότι οἱ νέοι ἐξεδήλωσαν, ἔστω καὶ μὴ ὑπακούοντες εἰς τὴν ἐντολὴν τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ συλλαλητηρίου, ἐξεδήλωσαν τὴν ἀγνότητα τῶν ἐθνικῶν των αἰσθημάτων, δὲν ἔπρεπε νὰ ὠθήσῃ τοὺς νέους εἰς ἀντικρατικὰς ἐκδηλώσεις.

Χρειάζεται μεγαλειτέρα προσοχή, ἀξιότιμοι κύριοι, — ἀπευθύνομαι εἰδικώτερον εἰς τοὺς ἀπαρτίζοντας τὴν Κυβέρνησιν — ἀπέναντι τῆς νεολαίας. Εἰς ὥρας κρισίμους δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δημιουργῶμεν διὰ τῶν ἐνεργειῶν μας, εἴτε τῶν θετικῶν, εἴτε τῶν ἀρνητικῶν, εἰς τὴν ψυχὴν τῆς νεολαίας συμπλέγματα ἀντιθέσεως πρὸς τὸ Κράτος.

'Εφιστῶ ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Ἄλλως τε, κύριοι συνάδελφοι, τὸ χθεσινὸν συλλαλητήριον, καθὼς γνωρίζω καὶ ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατὸν νὰ διαπιστώσω τὰ πράγματα, εἶχε μορφὴν ἀπολύτως νομιμόφρονα. 'Εκινήθη ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ δὲν ἐσημειώθη οὐδεμία προσπάθεια, ὅπως ἐπεκταθῇ πέραν τοῦ σημείου ἐκείνου τῆς πόλεως, ὅπου πράγματι θὰ ἦτο ἠναγκασμένη ἡ Κυβέρνησις διὰ τῶν ὀργάνων της νὰ τὸ σταματήσῃ. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ ἀξιοτίμου 'Αντιπρεσέδρου τῆς Κυβερνήσεως, πρὸ ὀλίγων μόλις μηνῶν, ἐπέτρεψεν ἀνάλογον συλλαλητήριον ἢ ἐὰν δὲν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, πιθανῶς νὰ τὸ ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ πάντως ἐξεδηλώθη καὶ μάλιστα ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Βενιζέλος, ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ Ξενοδοχείου τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ καθησύχασε τὰ πνεύματα τῶν νέων, ὅπως εἶχε καθῆκον καὶ μὲ ἀπόλυτον ἠρεμίαν διελύθησαν οἱ φοιτηταί. Δὲν νομίζω ὅτι χθὲς θὰ ἐσημειοῦντο ἔκτροπα, δὲν νομίζω ὅτι ἦτο δυνατὸν ποτὲ ἡ ἀγνότης τῆς ψυχῆς τῶν 'Ελλήνων φοιτητῶν νὰ συνεδέετο μὲ πράξεις αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ συνεβιβάζοντο μὲ τὴν ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν. 'Εφ' ὅσον τοιαῦται πράξεις ἀπεκλείοντο ἢ ἐὰν ἐξεδηλοῦντο θὰ εἶχεν ἡ Κυβέρνησις διὰ τῆς ἀστυνομίας τὴν δυνατότητα νὰ τὰς ἐμποδίσῃ, δὲν νομίζω ὅτι ἦτο δικαιολογημένη ἡ ἀπόφασις περὶ ἀπαγορεύσεως τοῦ συλλαλητηρίου ἢ καὶ ἐὰν ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις, ἐπαναλαμβάνω, δὲν ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν διὰ τὴν καταστολὴν μιᾶς τόσον ἀγνῆς καὶ ἀθῴας ἐκδηλώσεως τῆς 'Ελληνικῆς νεολαίας. Ἄλλωστε κ. βουλευταί, πρέπει ἐπὶ τέλους αἱ Κυβερνήσεις νὰ συνηθίσουν καὶ νὰ μάθουν ὅτι ζῶμεν εἰς Δημοκρατίαν καὶ δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ παρεμποδίζεται ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἐθνικῆς βουλήσεως καὶ συνειδήσεως τῶν 'Ελλήνων πολιτῶν καὶ δὴ τῶν νέων. (Χειροκροτήματα).

Μ. Στεφανίδης. Κύριε Πρόεδρε, ὡς Ἕλλην καὶ ὡς μέλος τῆς 'Εθνικῆς 'Αντιπροσωπείας θεωρῶ στοιχειῶδες χρέος μου νὰ ἐκφράσω τὴν ζωηρὰν δυσφορίαν μου καὶ τὴν ἔντονον διαμαρτυρίαν μου διὰ τοὺς χθεσινοὺς βανδαλισμοὺς μερικῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων εἰς βάρος χιλιάδων 'Ελλήνων φοιτητῶν, οἱ ὁποῖοι εἰς στιγμὰς τόσον γνωρίμου διὰ τὴν φυλὴν μας πατριωτικῆς ἐξάρσεως, διηρμήνευσαν χθὲς τὸ ὁμόθυμον αἴσθημα καὶ τὸν ἱερὸν πόθον ποὺ συνέχουν τὴν καρδίαν τοῦ Ἔθνους τῆς 'Ενώσεως τῆς μαρτυρικῆς Κύπρου μετὰ τῆς 'Ελλάδος. Παρέστην αὐτόπτης μάρτυς τῶν λαβόντων χώραν ἐκτρόπων, καὶ διεπίστωσα μὲ ὀδύνην καὶ ἀγανάκτησιν πόσον ἀδικαιολόγητος, διὰ νὰ μὴ εἴπω βάρβαρος, ἦτο ἡ συμπεριφορὰ πολλῶν ὀργάνων τῆς τάξεως τὰ ὁποῖα ἔπληττον χωρὶς οἶκτον νέας καὶ νέους τῆς 'Ελλάδος οἱ ὁποῖοι ἐζητωκραύγαζον μὲ ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως. Μὲ τὴν ζωηρὰν αὐτὴν διαμαρτυρίαν ἐπιθυμῶ, κύριε Πρόεδρε, πρῶτον μὲν νὰ διαδηλώσω τὰ αἰσθήματα συμπαθείας τὰ ὁποῖα συνέχουν πιστεύω ὁλόκληρον τὴν 'Εθνικὴν 'Αντιπροσωπείαν μας πρὸς τὰ ἀνυπεράσπιστα θύματα καὶ τὰ ἡρωϊκὰ τέκνα τῆς 'Ελλάδος τὰ ὁποῖα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀρξαμένης συζητήσεως τοῦ μεγάλου 'Εθνικοῦ αὐτοῦ θέματος εἰς τὸν 'Οργανισμὸν 'Ηνωμένων 'Εθνῶν, ὑπερησπίσθησαν τὴν δικαιοτέραν καὶ ἱερωτέραν ἐθνικὴν μας ὑπόθεσιν, δεύτερον δὲ νὰ ζητήσω ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ τιμωρήσῃ παραδειγματικῶς τοὺς ὑπευθύνους τῶν χθεσινῶν θλιβερῶν σκηνῶν. Δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔδωσεν ἐντολὴν εἰς τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα νὰ συμπεριφερθοῦν κατὰ τόσον ἀνοίκειον καὶ ἀχαρακτήριστον τρόπον πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν μας εἰς μίαν ἐθνικὴν καὶ πατριωτικὴν της ἐκδήλωσιν. Δι' αὐτὸ ἀναμένω τὴν ἀμείλικτον τιμωρίαν τῶν παρεκτραπέντων ὀργάνων ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία ἐλπίζω ὅτι διὰ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ὑπουργοῦ τῶν 'Εσωτερικῶν θὰ παράσχῃ σχετικὴν διαβεβαίωσιν εἰς τὴν Βουλήν. (Χειροκροτήματα).

Ε. Ζαννῆς. Κύριοι καθ' ἣν στιγμὴν ὑπὸ τῆς ἐπισήμου Κυβερνήσεως ἐτίθετο ἐπισήμως τὸ διακαὲς Πανελλήνιον αἴτημα περὶ ἑνώσεως τῆς μεγαλονήσου Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς 'Ελλάδος, ἡ σπουδάζουσα νεολαία ἠθέλησε καὶ αὐτὴ νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ αἰσθήματά της περὶ τοῦ ἰδίου σκοποῦ. Δυστυχῶς ἡ συμπεριφορὰ τῶν ὀργάνων τῆς τάξεως ἔναντι τῆς σπουδαζούσης νεολαίας ὑπῆρξεν ἀνήκουστος καὶ βάρβαρος. Διὰ τοῦτο θὰ παρακαλέσω τὴν Κυβέρνησιν ὅπως διατάξῃ ἀνάκρισιν, τοὺς δὲ τυχὸν ὑπευθύνους νὰ τιμωρήσῃ ἀμειλίκτως καὶ παραδειγματικῶς.

Κ. Ρέντης (Ὑπουργὸς 'Εσωτ.). Εἶναι γνωστός, κύριοι συνάδελφοι, ὁ γενικὸς πόθος τοῦ 'Ελληνικοῦ Λαοῦ ὅσον ἀφορᾷ τὴν Κύπρον καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ θέμα ἔχει ἀνακινηθῇ καὶ διεθνῶς. Εἰς τὰ χθεσινὰ γεγονότα εἶναι ἀνάγκη συνεπῶς νὰ διακρίνωμεν τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν οἱ Ἕλληνες, τὸν τρόπον ἐκδηλώσεως αὐτῆς καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδράσεως τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων.

Εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ προβῇ εἰς ἐκδηλώσεις ἡ σπουδάζουσα νεολαία καὶ τοῦτο τὸ ἐξεδήλωσεν εἰς τὴν συγκέντρωσιν εἰς τὰ Πανεπιστήμια, συμφώνως πρὸς ἔκθεσιν, τὴν ὁποίαν ἔχω τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς. Ἡ ἐντύπωσίς μας ἦτο ὅτι θὰ περιωρίζοντο ἐκεῖ αἱ ἐκδηλώσεις καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐγίνετο ἀπόπειρα διαδηλώσεως εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτευούσης. Γνωρίζετε ὅτι ὁ καλλίτερος τρόπος τοῦ νὰ ἀνακινηθῇ τὸ ζήτημα καὶ νὰ τύχῃ τῆς καλυτέρας δυνατῆς ἀντιμετωπίσεως διεθνῶς, εἶναι νὰ μὴ προσδώσωμεν ἔννοιαν ἀντιδικίας πρὸς μίαν μεγάλην σύμμαχον δύναμιν, μετὰ τῆς ὁποίας μᾶς συνδέουν ἱεροὶ δεσμοὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸ παράδειγμα ἄλλων λαῶν νὰ γίνῃ ἐν 'Ελλάδι καλλιέργεια ἀντιβρεταννικοῦ πνεύματος. Εἶναι ὑποχρεωμένη ἡ Κυβέρνησις νὰ συγκρατήσῃ τὰς τοιαύτας ἐκδηλώσεις, διότι δὲν εἶναι πάντοτε κύριοι, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν πρωτοβουλίαν. Καὶ ἄλλα στοιχεῖα πιθανὰ νὰ παρεισφρήσουν καὶ νὰ τονίσουν συνθήματα τὰ ὁποῖα νὰ ἑρμηνευθοῦν, ὡς μία ἐχθρότης, τοῦ δημοσίου φρονήματος τῆς 'Ελλάδος ἐναντίον τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Διὰ τοῦτο, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν ἐπιτρέψωμεν διαδηλώσεις εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν 'Αθηνῶν καὶ εἴχομεν μείνει μὲ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πράγματι δὲν θὰ ἐγένετο τοιοῦτον τι. 'Αλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ μέχρι τοῦ σημείου νὰ μεταχειρισθοῦν βίαν ὑπερβαίνουσαν τὰ ὅρια τὰ 'Αστυνομικὰ ὄργανα, ὑπάρχει ἀπόστασις.

Πράγματι ἐσημειώθησαν, ὡς ἔλαβον καὶ ὁ ἴδιος ἀντὶ λήψιν, ἀτοπήματα 'Αστυνομικῶν ὀργάνων ἐναντίον νέων ἀνηκόντων εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, διὰ τὰ ὁποῖα θλίβομαι ἰδιαιτέρως. Τοιαῦται διαταγαὶ δὲν ὑπῆρξαν, καὶ δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ δοθῇ μία ἔννοια τρόπον τινὰ ἀντιδικίας τῆς 'Αστυνομικῆς ἀρχῆς πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, τῶν φοιτητῶν.

Εἶναι φυσικὸν οἱ νέοι καὶ οἱ φοιτηταί, ζωηρώτερον νὰ ἐκφράζουν τὰ αἰσθήματά των καὶ τὰ μέσα τοῦ νὰ παρεμποδίσωμεν ἐκδηλώσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶχον τὸν κίνδυνον νὰ παρεξηγηθοῦν θὰ ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἀνάλογα πρὸς τὴν κοινωνικὴν τάξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν καὶ πρὸς τὴν ζέσιν τοῦ φρονήματος τοῦ 'Εθνικοῦ τῶν 'Ελλήνων φοιτητῶν. Ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἤπια. Δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ καταφύγωμεν εἰς βιαιότητας. 'Εκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει σημασίαν, εἶναι ἡ προσπάθεια τοῦ κράτους νὰ μὴν ἐπιτρέψῃ νὰ γίνουν ἐκδηλώσεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύνατο νὰ παρεξηγηθοῦν.

Διέταξα συνεπῶς ἀνακρίσεις καὶ ἐζήτησα τὴν αὐστηρὰν τιμωρίαν τῶν ὀργάνων, τὰ ὁποῖα παρεξετράπησαν. Δὲν γνωρίζω διατὶ μερικὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα κατελήφθησαν ἀπὸ ἓν αἴσθημα κακίας, τρόπον τινά, ἐνῷ ἀντιδικία εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τοῦ Σώματος τῆς 'Αστυνομίας Πόλεων καὶ τῆς σπουδαζούσης νεολαίας. Ὁ πόθος εἶναι γενικός. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸν ἴδιον πόθον ἔχουν, ὄχι μόνον οἱ φοιτηταί, οἱ ὁποῖοι ἐξεδήλωσαν τὰ φρονήματά των, ἀλλὰ καὶ τὸ Σῶμα τῆς 'Αστυνομίας Πόλεων. Συνεπῶς δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ θυμώσουν μερικὰ 'Αστυ-

νομικὰ ὄργανα διὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν φοιτητῶν. Θλίβομαι, δὲ διότι παρουσιάσθησαν τοιαῦτα συμπτώματα, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ προΐδῃ, διότι δὲν ὑπῆρχεν αἴσθημα ἀντιδικίας. Πρόκειται προφανῶς περὶ παρεξηγήσεως, εἴτε, διότι οἱ νέοι ἴσως πλέον θερμόαιμοι, πιθανὸν νὰ εἶπον μίαν λέξιν περισσότερον ἢ ἐξεσφενδόνισαν μερικὰ τεμάχια ξύλων ἐναντίον ἀστυνομικῶν. Οἱ ἀστυνομικοὶ δὲν θὰ ἔπρεπε εἰς τοιαύτας περιπτώσεις νὰ χάνουν τὴν ψυχραιμίαν των. Πρέπει νὰ στέκωνται ὡς ὄργανα ἠρεμίας καὶ τάξεως, χωρὶς θυμοὺς καὶ χωρὶς τάσεις ἀντιδικίας πρὸς τοιαύτας ἐκδηλώσεις ἐθνικοῦ περιεχομένου. Συμφωνῶ συνεπῶς μετὰ τῶν ἀξιοτίμων προλαλησάντων. Γίνονται ἀνακρίσεις. Θὰ ἐπιβληθοῦν κυρώσεις, ὥστε νὰ μὴ ἐμφανισθοῦν ἄλλοτε τοιαῦται ὑπερβολαὶ καὶ ὑπερβασίαι. (Χειροκροτήματα).

Π. Κανελλόπουλος. Ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν εἶπεν, ὅτι συμφωνεῖ μὲ τοὺς προλαλήσαντας. Λυποῦμαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ τοῦ εἴπω, ὅτι δὲν συνεφώνησε μαζί μου. Συνεφώνησε μὲ τοὺς ἄλλους δύο ἐκ τῶν κυρίων συναδέλφων. Ἐγὼ τὴν εὐθύνην δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν ἐπιρρίψω εἰς τὴν Ἀστυνομίαν Πόλεων. Ἔχομεν προηγούμενα. Καὶ ἐμνημόνευσα τὸ προηγούμενον τῆς Κυβερνήσεως Βενιζέλου πρὸ ἓξ περίπου μηνῶν. Καὶ τότε ἡ Κυβέρνησις ἔδωσεν ὡρισμένας ὁδηγίας, ἀλλ' ὅμως αὐτὸς οὗτος ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, παρηκολούθησε μόνος—καὶ νομίζω ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ὤφειλε νὰ παρακολουθήσῃ μόνος τὰ γεγονότα καὶ νὰ προλάβῃ τὰς τυχὸν παρεκτροπὰς—τότε, λέγω, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, παρηκολούθησε μόνος τὴν κίνησιν τῶν φοιτητῶν καὶ ἔφθασε μέχρι τοῦ Ξενοδοχείου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ καθησύχασε τοὺς φοιτητάς. Ἑπομένως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδώσω τὴν εὐθύνην εἰς πέντε ἢ δέκα ἀστυνομικὰ ὄργανα, διότι ἀναμφισβητήτως μέσα εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, θὰ ὑπάρχουν καί τινες, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν τὴν ψυχραιμίαν τὴν πρέπουσαν. Μεταξὺ ὅλων τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων, μεταξὺ ὅλων τῶν ἐπαγγελμάτων ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι ὀξύθυμοι καὶ ἄνθρωποι ψύχραιμοι. Δὲν ἔπρεπε αἱ ἐντολαί, αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν νὰ εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν. Δὲν τὰς γνωρίζω, ἀλλὰ γνωρίζω τὰ ἀποτελέσματα. Ἐὰν δὲν ἐπενέβαινε, ὅπως ἐπενέβη ὁμαδικῶς ἡ Ἀστυνομία, ἐπὶ τῇ βάσει ὡρισμένων ἐντολῶν, εἰς τὴν ἀπόκρουσιν τῆς κινήσεως τῶν φοιτητῶν καὶ δὴ εἰς τὴν ἀπόκρουσιν μιᾶς πράξεως ἱερᾶς, ὅπως εἶναι ἡ κατάθεσις τοῦ στεφάνου καὶ ὅπως εἶναι ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος, καὶ ἐὰν εἶχεν ὁδηγίας νὰ παρακολουθήσῃ ἁπλῶς καὶ νὰ παρεμποδίσῃ τὰς ἐκτροπὰς καὶ ὄχι νὰ προκαλέσῃ αὐτὴ τὰς ἐκτροπάς, δὲν θὰ ἐσημειοῦντο τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἐχαρακτήρισεν ὡς θλιβερά.

Συμμερίζομαι ἀπολύτως τὴν ἄποψιν τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν γενικωτέραν τοποθετησίν μας ἀπέναντι τοῦ προβλήματος τῆς μεγαλονήσου Κύπρου. Συμμερίζομαι ἀπολύτως τὴν ἄποψίν του, ὅτι δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ γεννηθῇ ἐν Ἑλλάδι πνεῦμα ἀντιβρεττανικὸν καὶ οὔτε θὰ εἶναι ἀναγκη νὰ γεννηθῇ, διότι εἰμεθα βέβαιοι, ὅτι ὁ φιλελεύθερος λαὸς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας θὰ ἀντιληφθῇ τὴν ὑποχρέωσιν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἀπέναντι τοῦ ἐξ ἴσου φιλελευθέρου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ἀσχέτως αὐτοῦ, δὲν εἶναι αἱ στιγμαὶ τοιαῦται, ὥστε νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἀνάπτυξις μιᾶς ἀντικυβερνητικῆς ψυχολογίας. Δὲν ἀνεπτύσσετο ὅμως, κύριε προεδρε καὶ ἀξιότιμοι κ.κ. συνάδελφοι, ἡ ἀντιβρεττανικὴ ψυχολογία, ἐὰν δὲν ἐπενέβαινεν ἡ Ἀστυνομία.

Διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς Ἀστυνομίας προκαλοῦνται τὰ πάθη. Διὰ τῶν σκηνῶν αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἀτμόσφαιρα ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργος τῶν Ἐσωτερικῶν, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ διπλωματικὴν τὴν σταδιοδρομίαν καὶ διπλωματικὴν τὴν σκέψιν, λέγει πολὺ ὀρθῶς ὅτι πρέπει νὰ ἀποτρέψωμεν. Ἀκριβῶς δι' αὐτῶν τῶν ἐπεμβάσεων, ὅπως ἦτο ἡ ἐπέμβασις ἡ χθεσινή, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ δημιουργηθῇ καὶ ἐν Ἑλλάδι μία ψυχολογία, τῆς ὁποίας ἡ δημιουργία πρέπει ὁπωσδήποτε, ἀξιότιμοι κύριοι, χάριν τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς ἀλληλεγγύης ὅλων τῶν ἐλευθέρων κρατῶν τοῦ κόσμου, νὰ ἀποτραπῇ.

Διαστέλλομεν, λοιπόν, μεταξὺ των τὰ δύο ζητήματα. Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀντιβρεττανικῆς ψυχολογίας. Συμμερίζομαι ἀπολύτως τὴν ἄποψιν τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι πρέπει να πράζωμεν πᾶν τὸ δυνατόν, διὰ νὰ ἀποτρέψωμεν τὴν δημιουργίαν τοιαύτης ἀντιβρεττανικῆς ψυχολογίας. Καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ποιοῦμαι ἔκκλησιν καὶ πρὸς τὴν νεολαίαν, ἡ ὁποία φοιτᾷ, καὶ πρὸς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ὅπως συγκρατήσουν τὴν σκέψιν των, ὅπως ἀφήσουν, βεβαίως, τὴν καρδίαν των ἐλευθέραν ἀπὸ ἀπόψεως θετικῶν ἐκδηλώσεων, ἀλλὰ συγκρατήσουν τὴν σκέψιν των εἰς οἱανδήποτε ἐκδήλωσιν, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἀρνητικὴ καὶ ἐχθρική. Ἐξ ἄλλου ὅμως, ὑπάρχει τὸ ἕτερον θέμα, τῆς εὐθύνης τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐντολάς, τὰς ὁποίας ἔδωσε. Κατ' ἐμὲ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν διαδήλωσιν. Δεύτερον, καὶ ἐὰν τὴν ἀπηγόρευεν, ἔπρεπε νὰ δώσῃ ἐντολὴν ὅπως ἡ ἀνυπακοὴ αὐτὴ τῶν φοιτητῶν, ἀνυπακοὴ ὀφειλομένη εἰς ἕνα ἀγνὸν πατριωτικὸν αἴσθημα τύχῃ ἀντιμετωπίσεως ἀναλόγου, ἀναλόγου ὄχι ὅπως εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, πρὸς τὴν κοινωνικήν του τάξιν—διότι ἡ φράσις αὐτή, θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εἴπω, ὅτι ἦτο ἀτυχής—ἀλλὰ ἀναλόγου πρὸς τὴν ἡλικίαν των καὶ τὴν ἀγνότητα τῶν αἰσθημάτων τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας. (Χειροκροτήματα).

Κ. Τσαλδάρης. Κύριε Πρόεδρε, δὲν ἤμην παρὼν ὅταν ἐδημιουργήθη τὸ θέμα. Ἐκ τῆς συζητήσεως συνάγω ὅτι ἐλέγχεται ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν στάσιν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων κατὰ τὴν χθεσινὴν διαδήλωσιν τῶν φοιτητῶν. Δὲν νομίζω ὅτι τὸ θέμα ἔγκειται εἰδικῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν στάσιν δηλαδὴ τῶν ὀργάνων τῆς τάξεως. Ἐὰν θὰ ἐγίνετο ἔλεγχος τῆς Κυβερνήσεως, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι οὗτος πολὺ εὐρύτερος καὶ γενικώτερος. Ἡ διαχείρισις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, τόσον εἰς τὸν Ὀργανισμὸν ὅσον καὶ ἐδῶ, δὲν μὲ εὑρίσκει σύμφωνον. Καὶ εἰς τὰ δύο σημεῖα ἐπιδιώκομεν νὰ δημιουργοῦμεν ἐντυπώσεις ἁπλῶς, χωρὶς πραγματικῶς νὰ ἀντιμετωπίζωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο κατ' οὐσίαν. Διὰ τῶν ἐντυπώσεων αὐτῶν, εἴτε εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, εἴτε εἰς τὸν Ο.Η.Ε., κινδυνεύομεν νὰ ματαιώσωμεν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ἢ νὰ τὴν ἀναβάλωμεν ἐπ' ἀόριστον, μὲ τὴν ἀνάθεσίν της εἰς ἕνα ὀργανισμὸν ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζω πότε θὰ φθάσῃ εἰς συγκεκριμένα συμπεράσματα. Ἀφ' ἑτέρου, ἐν τῷ πνεύματι παροχῆς ἱκανοποιήσεώς τινος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κοινὴν Γνώμην, ὀημιουργοῦμεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι προβαίνομεν εἰς διαφόρους ἐνεργείας εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας ἐπιτρέπομεν ἀρχικῶς, διὰ νὰ τὰς ἀναστέλωμεν ἔπειτα, φθάνοντες καὶ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων, ἀφοῦ ὅμως προηγουμένως σπάσουν μερικὰ κεφάλια ἐνθουσιώντων ἀπὸ ἀγνὸν πατριωτισμὸν νέων, τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἔθνους.

Τὰ πράγματα αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ διαχείρισις ἐν συνόλῳ τοῦ ζητήματος γίνεται ἄνευ θάρρους. Ἡ ἔπρεπε τὸ ζήτημα νὰ κριθῇ ὑπὸ ἄλλας συνθήκας, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶχε ζητηθῇ, ἢ, ἅπαξ τεθέν, ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθῇ κατὰ διάφορον τρόπον. Δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, εἴτε εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῶν φοιτητῶν, εἴτε εἰς τὸν Ο.Η.Ε., νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὸ πρόβλημα αὐτό, ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ δημιουργῆται θόρυβος, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀντιμετωπίζεται τοῦτο οὐσιαστικῶς.

Διὰ τῆς ὁδοῦ ἡ ὁποία ἀκολουθεῖται δημιουργεῖται κατάστασις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προκληθοῦν κίνδυνοι ἀντιθέσεως πρὸς τὴν φίλην καὶ σύμμαχον, καθ' ὃν τρόπον ἀφῆκε νὰ ἐννοηθῇ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. Εἶμαι ὅμως ἥσυχος ὅτι, παρὰ τὰς Κυβερνητικὰς ταλαντεύσεις, τοιοῦτος κίνδυνος ἀποκλείεται διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡμ-

πορεῖ νὰ ἀναπτύσσεται ἀντιξενικὸν πνεῦμα εἰς τὰς μεσοανατολικὰς χώρας, εἰς χώρας δηλαδὴ ὅπου τὸν ὑπερεθνικισμὸν ἐκματαλλεύεται ἡ Κομινφόρμ. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διότι, οἱ Ἕλληνες εἴμεθα ὥριμοι καὶ ισορροπημένοι διὰ νὰ μὴ παρασυρώμεθα.

Ἐπανέρχομαι ὅμως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἐλέγχου τῆς Κυβερνήσεως ἐν σχέσει μὲ τὸ συλλαλητήριον. Ἐὰν ἔφθασεν ἡ ἡ Κυβέρνησις νὰ εἴπῃ ὅτι θὰ διαλύσῃ τὸ συλλαλητήριον διὰ τῆς βίας καὶ ἐὰν ἐσημειώθησαν ἐκδηλώσεις βίας ἀστυνομικῶν, ὅπως ἐλέχθη, αὐτὰ εἶναι λεπτομέρειαι ἀπορρέουσαι ἐκ τῆς κακῆς διαχειρίσεως τοῦ ζητήματος καὶ ἐδῶ καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἐνέργειαι αὗται τῆς Κυβερνήσεως ἀποδεικνύουν ἔλλειψιν θάρρους καὶ δημιουργοῦν ζητήματα, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔπρεπε νὰ δημιουργοῦνται. Καὶ αἱ ἐνέργειαι αὗται εἶναι συνέπειαι τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον καὶ ἄλλοτε ἤλεγξα καὶ τὸ ὁποῖον ἀφήνει ἡ Κυβέρνησις νὰ διαποτίζῃ καὶ αὐτὰ τὰ ὄργανα τῆς τάξεως. Διότι εἰς τὰ ὄργανα τῆς τάξεως δίδεται ἡ κατεύθυνσις τῆς ἐπιεικείας καὶ τῆς ἀνοχῆς ἔναντι τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῆς αὐστηρότητος εἰς τὰ ἄλλα ζητήματα. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν τὰ ὄργανα τῆς τάξεως δὲν γνωρίζουν πῶς νὰ ἐκδηλωθοῦν διὰ νὰ εἶναι συνεπῆ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός των, κατὰ τὴν Κυβέρνητικὴν ἀντίληψιν. Αὐτὸ ὀφείλει νομίζω νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ Κυβέρνησις καὶ μόνον ἐπὶ τοιαύτης βάσεως θὰ παρεδεχόμην ἐγὼ ἐν προκειμένῳ τὸν ἔλεγχον αὐτῆς. Καὶ νομίζω ἀκόμη ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἔχουσα ταῦτα ὑπ' ὄψει της, θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν κατ' ἐμὲ ἐξ αἰτίας τῶν ἀστόχων ἐνεργειῶν της, τρωθεῖσαν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. (Χειροκροτήματα).

Κ. Γ α β ρ ι η λ ί δ η ς. Κύριοι βουλευταί, δὲν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὸ χθεσινὸν ἐπεισόδιον, οὔτε νὰ χαρακτηρίσω τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων, συμπεριφορὰν ἡ ὁποία εἶναι πάρα πολὺ γνωστὴ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν (φωναί, διαμαρτυρίαι ἐκ τῆς δεξιᾶς—κωδονοκρουσίαι).

Γ. Ρ ο υ μ ά ν η ς. Δὲν ἔχει δικαίωμα αὐτὸς ν' ἀσχολῆται μὲ ζητήματα τοῦ Ἔθνους.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Ὕβριν κατὰ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων δὲν δεχόμεθα καὶ ὅποιος εἶναι διατεθημένος νὰ ὑβρίσῃ τὴν Ἀστυνομίαν Πόλεων, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ὁμιλῇ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν. Παρακαλῶ, κύριε Πρόεδρε, νὰ ζητήσητε ἀπὸ τὸν ἀγορητὴν νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν φράσιν του, ἐὰν προέβη, δὲν ἤκουσα καλῶς, ἀλλὰ βλέπω τὴν ἀντίδρασιν τῶν κ.κ. βουλευτῶν, εἰς γενικοὺς χαρακτηρισμοὺς ἐναντίον τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων.

Λ. Δ ε ρ δ ε μ έ ζ η ς. Μόνον διὰ τὴν πολιτοφυλακήν σας ἠμπορεῖτε νὰ τὰ λέγετε αὐτά.

Τ. Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ λ ά κ ο ς. Σεῖς εἶσθε ὑπόλογοι ἔναντι τοῦ ἔθνους καὶ τὰ χέρια σας στάζουν αἷμα.

Κ. Γ α β ρ ι η λ ί δ η ς. Κύριε Πρόεδρε, δὲν προέβην εἰς κανενὸς εἴδους χαρακτηρισμόν, ὅσον καὶ ἐὰν φωνάζουν οἱ ἀξιότιμοι συνάδελφοι τῆς Δεξιᾶς. Εἶπα μόνον σαφῶς, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ χαρακτηρίσω τὴν στάσιν τῶν Ἀστυνομικῶν ὀργάνων, ἀλλὰ ὅτι πρόκειται νὰ ἀσχοληθῶ, μὲ ἕνα ζήτημα Ἐθνικόν, ποὺ συγκινεῖ τόσο τὶς δικὲς μας καρδιὲς... ...(θόρυβος—κωδωνοκρουσίαι)

Γ. Ρ ο υ μ ά ν η ς. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐμπαιγμόν, τὸν ὁποῖον τὸ Σῶμα δὲν εἶναι διατέθειμένον ν' ἀνεχθῇ.

Κ. Γ α β ρ ι η λ ί δ η ς. Ἀπευθύνομαι πρὸς τοὺς ἡγέτας τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ καὶ τοὺς παρακαλῶ νὰ προστατεύσουν τον λόγον, διότι ἡ συμπεριφορά των δὲν εἶναι..... (Φωναί, θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Α. Δ ε ρ δ ε μ έ ζ η ς. Κύριε Πρόεδρε, νὰ ἀνακαλέσῃ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ λέγῃ τοιαῦτα πράγματα, ὅτι τὰ μέτρα αὐτὰ εἶναι γνώριμα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἐδήλωσεν ὅτι δὲν εἶπε τοιοῦτόν τι. (Φωναί, θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Κ. Γ α β ρ ι η λ ί δ η ς. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἔδωσα σαφῶς ἐξηγήσεις εἰς τὸν ἀξιότιμον κ. Κανελλόπουλον καὶ νομίζω ὅτι θὰ πρέπει ὁ κ. Κανελλόπουλος νὰ ἐπέμβῃ διὰ νὰ προστατεύσῃ τὴν ὁμιλίαν μου. Δὲν ἠθέλησα κἂν νὰ χαρακτηρήσω τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐζήτησα νὰ διευκρινισθῇ ἦτο τοῦτο, ἐὰν ἐλέχθη φράσις γενικεύουσα τὴν κακὴν κρισιν περὶ τοῦ Σώματος Ἀσφαλείας ὀνομαζομένου Ἀστυνομία Πόλεων. Ἠκούσθη ἡ φράσις, ὅτι ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων εἶνε γνωστή. Τὴν φράσιν αὐτην, ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε, ἡμεῖς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῶμεν, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε οὔτε σεῖς νὰ δεχθῆτε, οὔτε ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Εἶπεν ὅτι δὲν εἶπε τοιοῦτόν τι.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Ἐπομένως τὸ ἀνακαλεῖ.

Κ. Γ α β ρ ι η λ ί δ η ς. Κύριοι βουλευταί, θὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὸ σοβαρὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐπροκάλεσε τόσον θόρυβον καὶ ὅλην αὐτην τὴν συζήτησιν. Ποῖον εἶνε τὸ ζήτημα αὐτό.; Εἶνε τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου, εἶναι ἕνα Ἐθνικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον, ὅπως εἶπα, ἐξ ἴσου συγκινεῖ καὶ ἡμᾶς, ὅπως συγκινεῖ καὶ σᾶς. Εἶνε τὸ ζήτημα 300.000 Ἑλλήνων, ποὺ ζητοῦν τὴν ἕνωσιν. Νομίζω ὅταν τίθεται καὶ συζητεῖται τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ὅλοι νὰ ἱστάμεθα προσοχὴν διὰ νὰ παρακολουθοῦμε τὸ ζήτημα αὐτό, διότι εἶναι ζητημα κατ' ἐξοχὴν ἐθνικόν, διὰ τὸ ὁποῖον παλεύει ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικος λαός. Ἐδῶ ἐλέχθη ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔλθωμεν εἰς ἀντιδικίαν μὲ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ λέγω ἐγώ, ὅτι δὲν ἐζητήσαμεν καὶ δὲν θέλομεν νὰ ἔλθωμεν εἰς ἀντιδικίαν μὲ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Ἀλλὰ τὸ νὰ ζητοῦμεν τὸ δίκαιόν μας εἶνε ἀντιδικία πρὸς μίαν χώραν, ἡ ὁποία δὲν σκέπτεται, ὅτι ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Κύπρου εἰς πανηγυρικὸν δημοψήφισμα ἐψήφισε διὰ τὴν ἕνωσίν του μὲ τὴν Ἑλλάδα; Οὔτε οἱ φοιτηταὶ ἐπρόκειτο νὰ ἔλθουν εἰς ἀντιδικίαν, ἤθελαν ἁπλῶς νὰ ἐκδηλώσουν τὸν ἐθνικὸν πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, νὰ τὸν διαλαλήσουν πέρα ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα, νὰ φθάσῃ ὁ πόθος αὐτὸς εἰς τὸν ΟΗΕ, διὰ νὰ καταλάβουν ὅτι δὲν εἶναι μόνον οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου, ἀλλὰ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ὁ ὁποῖος ζητεῖ καὶ θέλει τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου. Νὰ γιατὶ λέγω ὅτι ἐδῶ πρέπει νὰ συζητήσωμεν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου. Τώρα πταίει ἡ Κυβέρνησις, πταίει ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ποὺ ἔδωσε κακὲς ἐντολὲς ἢ τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα ποὺ δὲν κατενόησαν τὰς ἐντολὰς καὶ ἐνήργησαν ὡς ἐνήργησαν; Ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν εἶπεν ὅτι ἔδωσε ἐντολὰς διὰ νὰ τιμωρηθοῦν τὰ ὄργανα αὐτά, τὰ ὁποῖα ἐξετράπησαν. Διατὶ δὲν διεμαρτυρήθησαν οἱ ἀξιότιμοι βουλευταὶ μὲ τὴν φράσιν αὐτὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ὅταν εἶπα ἐγώ, ὅτι δὲν θέλω κἂν νὰ χαρακτηρίσω αὐτὴν τὴν συμπεριφοράν, ξεσηκώθηκε ὁλόκληρη αὐτὴ ἡ ἡ πτέρυξ τῆς δεξιᾶς;

Διὰ νὰ τεθῇ σωστὰ τὸ ζήτημα πρέπει ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία νὰ βγάλῃ μίαν πανηγυρικὴν ἀπόφασιν διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν νὰ τὴν ἐκλαϊκεύσωμεν μέσα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν μὲ Συνέδρια, μὲ διαδηλώσεις, μὲ συλλαλητήρια, ὄχι ἀντιβρεταννικά, ἀλλὰ φιλικά, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ πόθος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποψίς μας, καθαρὰ ἐθνικὴ καὶ κανένας δὲν δύναται νὰ τὴν θίξῃ ὅσο καὶ ἂν φωνάζῃ.

Γ. Β α ρ β ο ύ τ η ς. (Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Κύριοι Βουλευταί, ἐὰν ὁ ἀξιότιμος βουλευτὴς τῆς ἀριστερᾶς ἠθέλησεν ἁπλῶς νὰ ἐλέγξῃ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ὀργάνων τῆς Ἀστυνομίας ἔναντι τῶν διαδηλωτῶν φοιτητῶν, ὁ ἔλεγχος εἶνε ἐλεύθερος δέον μόνον νὰ ἀσκῆται μὲ εὐπρέπειαν καὶ ἀντικειμενικότητα. Πάντως, ὁ ἁρμόδιος Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν θὰ ἐξετάσῃ ἐὰν καὶ μέχρι ποίου σημείου παρεξετράπησαν τὰ ὄργανα τῆς τάξεως καὶ θὰ λάβῃ τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα. Ἀλλὰ ὁ κ. Βουλευτὴς ἐπεξετάθη καὶ περαιτέρω καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ ἐκδηλώσῃ διὰ συλλαλητηρίων

τὴν ἀξίωσίν του διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου. Εἶνε γνωστὴ κύριοι βουλευταί καὶ ὁμόφωνος ἡ γνώμη καὶ ὁ πόθος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ζητήματος, ὡς καὶ ἡ στάσις τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων. Ἐξεδηλώθη δὲ ἐπανειλημμένως, ὥστε νὰ μὴ παρίσταται ἀνάγκη θορυβωδῶν παροτρύνσεων. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ μέχρι τοῦ νὰ ἐπιδιώκεται ἡ λύσις ἑνὸς ἐθνικοῦ ζητήματος διὰ τῶν δρόμων καὶ τῶν συλλαλητηρίων ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις. Εἰς τὴν χώραν μας καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ἐπικρατεῖ ἀπόλυτος ἐλευθερία οἵα οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ὑφίσταται εἰς ἄλλας χώρας (χειροκροτήματα). Συνεπῶς σεβαστὴ εἶνε ἡ ἐκδήλωσις τῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων ὡς καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν νέων σπουδαστῶν. ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου ἡ ὁποία προστατεύεται ἐνταῦθα δι' ὅλους, ἀνεξαρτήτως τῶν φρονημάτων των. Ἀλλ' ὀφείλω νὰ τονίσω ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία δὲν ἔχει, οὔτε δύναται, οὔτε θέλει νὰ ἔχῃ διάφορον γνώμην ἀπὸ τὸν ὁμόφωνον πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐπὶ τοῦΚυπριακοῦ ζητήματος, φρονεῖ, ὅτι ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ συλλαλητηρίων καὶ ἀνευθύνων διαδηλώσεων ἀλλὰ διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ τῶν διαπραγματεύσεων καὶ τῆς συννενοήσεως μετὰ τῆς συμμάχου χώρας μετὰ τῆς ὁποίας μᾶς συνδέουν ἄρρηκτοι δεσμοὶ φιλίας ἐκ παραδόσεως καὶ κοινῶν ἰδεωδῶν καὶ ἀγώνων. Παρακαλῶ συνεπῶς τὴν Βουλὴν νὰ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις διεξάγει τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον τοῦτο εὑρίσκεται εἰς λεπτοτάτην φάσιν.

Ταῦτα εἶχα νὰ παρατηρήσω, ὥστε ἐὰν ἤθελε κανεὶς νὰ λάβῃ τὸν λόγον καὶ νὰ κρίνῃ τὴν στάσιν τῆς Ἀστυνομίας ἔναντι τῶν φοιτητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξεδήλωσαν τὰ φρονήματά των διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου, ἠμπορεῖ νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ παρακαλῶ καὶ τὸ τονίζω νὰ ἀποφευχθῇ ἡ ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ συζήτησις. διότι αὕτη μᾶλλον βλάβην παρὰ ὠφέλειαν θὰ προκαλέσῃ. (Χειροκροτήματα).

Α. Δερδεμέζης. Ὁ κ. συνάδελφος ὁ ὁποῖος τόσον ἐνθουσιωδῶς ὡμίλησεν διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου ἠθέλησεν νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι ἡ ψυχή του πλημμυρίζει ἀπὸ ἐθνικὰ αἰσθήματα. Ὅταν ὅμως πρὸ ὀλίγου ἀνεγνώσθη ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς ἡ ἀναφορὰ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Βορειοηπειρωτικοῦ ἀγῶνος, δὲν εὑρῆκε μίαν λέξιν διὰ νὰ καυτηριάσῃ τὰς ὠμότητας καὶ τὰ θηριώδη κακουργήματα. τὰ ὁποῖα διαπράττονται εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου Ἠπείρου. ἀπὸ τὸ τυρρανικὸν καθεστὼς τοῦ Χότζα. Ὅπως ἐπίσης δὲν εὑρῆκεν μίαν λέξιν διαμαρτυρίας διὰ τὴν κατακράτησιν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῆς Ἑλληνικωτάτης περιοχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. (Χειροκροτήματα).

Δὲν ἦτο ὅμως δυνατὸν νὰ πράξῃ διαφορετικά. Ὅ,τι λέγει καὶ ὑποστηρίζει ἀπηγεῖτο τὴν φωνὴν τῶν αὐθεντῶν του εἰς τοὺς ὁποίους δουλεύει πιστά. Ἦτο λοιπόν, περιττὴ ἡ ἐπίδειξις ἐκ μέρους του πατριωτικῶν αἰσθημάτων. ἂς γνωρίζῃ δὲ ὅτι οὐδένα πλέον δύναται νὰ ἐξαπατήσῃ. (Χειροκροτήματα).

Κ. Ρέντης. (Ὑπ. Ἐσωτ.). Διὰ νὰ ἀπαντήσω καὶ εἰς τὴν δευτερολογίαν τοῦ κ. Κανελλοπούλου καὶ εἰς τὸν ἀξιότιμον ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, ἔχω νὰ προσθέσω τὰ ἑξῆς: Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, βεβαίως θὰ ἔλθῃ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ γίνῃ συζήτησις ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν οὔτε ἡ Ἀντιπολίτευσις οὔτε ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἐγείρουν τὸ ζήτημα, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον δὲν ἔχουν τερματισθῇ αἱ διεξαγόμεναι συνομιλίαι εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἀπουσιάζουν καὶ ὁ Ὑπουργὸς καὶ ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐκ τῆς αἰθούσης αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ στιγμὴ θὰ γίνῃ συνεννόησις διὰ τὴν διεξαγωγὴν συζητήσεως. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον θέμα, ὅτι εἰς ἄλλην στιγμὴν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεφανίσθη καὶ ὡμίλησεν εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν σᾶς ἀπαντῶ, ὅτι τοῦτο ἔγινε ὑπὸ ἄλλας προϋποθέσεις. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν κα μάλιστα χθές, τὸ νὰ δοθῇ ὑπόνοια ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑποκινεῖ διαδηλώσεις ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ δίκαια ἐπὶ τῆς Κύπρου, νομίζω ὅτι, θὰ ἦτο ὀλεθρία παρεξήγησις καὶ βλαβερά.

Ἐπίσης τὸ νὰ ἐμφανισθῇ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἐν μέσῳ τῶν διαδηλωτῶν, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς φοιτητὰς δὲν νομίζω ὅτι τοῦτο θὰ συνετέλει εἰς τὴν εὐόδωσιν ἑνὸς σκοποῦ καὶ θὰ ἠδύνατο τοῦτο μᾶλλον νὰ δημιουργήσῃ βλάβην. Διὰ τοῦτο ἀπέφυγον νὰ ἔλθω παρὼν καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι τὸ Σῶμα τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπεύθυνον ἐν τῷ συνόλῳ του. Ἐὰν ὄργανά τινα ἔχασαν τὴν ψυχραιμίαν των καὶ ἐν δεδομένῃ στιγμῇ ἀνταπήντησαν κατὰ τρόπον, τὸν ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθοῦν, τοῦτο δὲν βαρύνει ὁλόκληρον τὸ Σῶμα. Ὡρισμένα ὄργανα δὲν ἐπετρέπετο νὰ μεταχειρισθοῦν τὰ globs ἐναντίον τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, διότι ἡ σπουδάζουσα νεολαία, ὅπως εἶπον καὶ πρότερον, ἀποτελεῖ μίαν τάξιν χωριστήν, ἡ ὁποία διακρίνεται διὰ τὴν θερμότητα τῶν ἐθνικῶν της αἰσθημάτων καὶ τὴν θερμότητα τῶν ἐκδηλώσεών της. Καὶ τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα ἔπρεπε κατόπιν τῶν τοιούτων ἐκδηλώσεων νὰ μὴν ἀντιδικήσουν πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν. Εἴμεθα σύμφωνοι ἐπ' αὐτοῦ. Εἶναι σύμφωνος καὶ ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας ὁ ὁποῖος μοῦ ὑπέβαλε σχετικὴν ἀναφορὰν καὶ θὰ ἀναμείνῃ τὸ πόρισμα τῆς ἀνακρίσεως. Θὰ ἐπιβάλω δὲ ποινὰς ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παρεξετράπησαν. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΚΑ΄
10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1951

Ἐπίσης ψήφισμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Παφιακοῦ Λαοῦ τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ψήφισμα Ἑλληνικοῦ Παφιακοῦ Λαοῦ ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ Δημάρχου Πάφου κατὰ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1951 ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἁγίου Θεοδώρου

Ὁ Ἑλληνικὸς Παφιακὸς Λαός, μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, διαμαρτύρεται ἐντονώτατα πρὸς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον διὰ τὴν παράτασιν τῆς δουλείας του καὶ τὴν ἐναντίον τῆς θελήσεώς του παράτασιν τῆς Βρεττανικῆς Κυριαρχίας ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου. Ἐπιλαμβανόμενος τῆς εὐκαιρίας τοῦ σημερινοῦ Ἑορτασμοῦ ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ Ἱστορικοῦ Ἑλληνικοῦ ΟΧΙ, συμβόλου τῆς ἀκατάλυτης ἀντιστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, διακηρύττει καὶ τὴν ἰδικήν του ἀπόφασιν διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἀγωνιστικῆς του γραμμῆς καὶ τῆς Κυπριακῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῆς παρατάσεως τῆς δουλείας του. μὲ τὴν ἰδίαν ἀποφασιστικότητα καὶ ἀδιαλλαξίαν τὴν ὁποίαν ἐμπνέει εἰς τὴν συνείδησιν καὶ ψυχήν του, ἡ σημερινὴ ἡμέρα.

Διακηρύττει πρὸς τὸν ξένον Κυρίαρχον, ὅτι δὲν θὰ παύσει ἀγωνιζόμενος μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐλευθερίας του, τὴν ὁποίαν καὶ θὰ ἐπιδιώξῃ, ἀγωνιζόμενος δι' ὅλων τῶν δυνάμεών του, καθότι πιστεύει ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀγαθὸν τὸ ὁποῖον ἐδώρησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου οὐδὲν δικαίωμα ἔχουν ὁποιοιδήποτε ἄλλοι, ὅσον κι' ἂν εἶναι οὗτοι δυνατοὶ νὰ τοῦ τὸ στερήσουν.

Ψηφίζει:

Τὴν Ἕνωσιν τῆς Πατρίδος του Κύπρου, τμήματος Ἑλληνικωτάτου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, μετὰ τῆς ἀδιαιρέτου Μεγάλης Πατρίδος αὐτοῦ Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον τμῆμα.

Ἐγκρίνει:

Τὴν ἀποστολὴν ἀντιγράφων τοῦ Ψηφίσματος τούτου πρὸς τὴν Βρεττανικήν, τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

1952

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 31η
21-28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1952

Πρόεδρος. **Ἄρχεται ἡ συνεδρίασις. Ν'ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα. Παρακαλεῖται ὁ Γραμματεὺς κ. Δ. Μανέντης ὅπως ἀναγνώσῃ τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.**

Δ. Μανέντης **(Γραμματεύς). (Ἀναγινώσκει). (Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν).**

Πρόεδρος. **Ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.**

Κύριοι βουλευταί, ὑπὸ τῆς Κυπριακῆς Ἀδελφότητος ἔλαβα τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν.

Πρὸς τὸν
κ. Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς
Ἐνταῦθα.

Κύριε Πρόεδρε, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τοῦ ἱστορικοῦ δημοψηφίσματος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, δι' οὗ διετρανώθη διὰ μυριοστὴν φορὰν ἡ ἀκατάβλητος θέλησίς του διὰ τὴν Ἕνωσιν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, ἡ Κυπριακὴ Ἀδελφότης ὑποβάλλει θερμὸν χαιρετισμὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλήν.

Ἡ Κύπρος θέλει ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της, πιστεύει δὲ ὅτι μὲ τὴν συμπαράστασιν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τὸ Πανελλήνιον τοῦτο αἴτημα θέλει εὕρῃ τὴν μόνην πρέπουσαν λύσιν διὰ τῆς ἀποδόσεως τῆς Ἑλληνικωτάτης νήσου εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Μετὰ παντὸς σεβασμοῦ

Ὁ Πρόεδρος	**Ὁ Γεν. Γραμματεὺς**
ΧΡ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ	**ΧΡ. ΜΥΡΙΑΝΘΗΣ**

(Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Πρόεδρος.....

Ἡ Δ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, θεωροῦσα ὅτι, μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῶν ἀφορωσῶν τὴν Ἑλλάδα Συνθηκῶν Εἰρήνης, ἐπέστη ἤδη ἡ στιγμὴ ὅπως διατυπωθῇ φιλικῶς ἀλλὰ σαφῶς πρὸς τὴν μεγάλην φίλην καὶ σύμμαχον Δύναμιν τὸ αἴτημα αὐτῆς περὶ ἑνώσεως τῆς Κύπρου, δηλαδὴ ὁμοφώνως τὰ ἑξῆς :

Ἡ ἕνωσις τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος δὲν ἀποτελεῖ ἁπλῶς πόθον τῶν Κυπρίων ἢ ἁπλῆν εὐχήν, ἀλλὰ ἐπιτακτικὴν καὶ ὁμόθυμον ἀξίωσιν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις προσδοκᾷ μετὰ πίστεως ὅτι ἡ μεγάλη καὶ δεδοκιμασμένη φίλη τῆς Ἑλλάδος Ἀγγλία θὰ δώσῃ, κατ' αὐστηρὰν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν, πλήρη ἱκανοποίησιν εἰς τὸ φιλικὸν αὐτὸ ἀλλὰ Πανελλήνιον αἴτημα, παγιώνουσα οὕτω καὶ ἰσχυροποιοῦσα εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἀναλλοιώτους δεσμοὺς φιλίας τοὺς συνδέοντας τὰς δύο χώρας.

Ψηφίζει ὅπως ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως φέρῃ τ' ἀνωτέρω εἰς γνῶσιν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνακοινώσῃ τὸ παρὸν ψήφισμα εἰς τὴν Φίλην Κυβέρνησιν τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου.

Δ. Μάξιμος (Πρωθυπουργός). Παρακαλῶ τὴν Βουλὴν νὰ συναινέσῃ νὰ διακόψωμεν τὴν συνεδρίασιν διὰ 5 λεπτά.

Ἡ Βουλὴ συναινεῖ.

Πρόεδρος. Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις ἐπὶ 5 λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Πρόεδρος. Ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τὸν λόγον.

Δ. Μάξιμος (Πρωθυπουργός). Ἡ Ἕνωσις τῆς Μεγαλονήσου Κύπρου μὲ τὴν Μητέρα Πατρίδα ἀπετέλεσεν ἀνέκαθεν καὶ ἀποτελεῖ καθολικὸν αἴτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις, φορεῖς τοῦ Ἐθνικοῦ αἰσθήματος ἀπέβλεψαν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ αἰτήματος τούτου τὸ ὁποῖον καὶ εἰς τὸ παρελθὸν εἶχεν εὕρει εὐμενῆ ἀνταπόκρισιν.

Ἡ εὐτυχὴς διευθέτησις τοῦ θέματος ἐπιδιώκεται ἐν τῷ πνεύματι τῶν δεδοκιμασμένων παλαιῶν καὶ ἐγκαρδίων σχέσεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς μεγάλης Βρεττανίας καὶ πραγματοποιουμένη θέλει προκαλέσῃ τὴν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Κατετέθη ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῆς Βουλῆς τὸ κάτωθι σχέδιον ψηφίσματος:

«Ἡ Δ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, θεωροῦσα ὅτι εἰσήλθομεν εἰς τὴν περίοδον τῆς ἱστορικῆς διαμορφώσεως τοῦ μεταπολεμικοῦ κόσμου καὶ ὅτι ἐπέστη ὁ χρόνος διὰ τὴν εὐτυχῆ διευθέτησιν καὶ τοῦ ἱεροῦ ἐθνικοῦ αἰτήματος τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν εὐγενῆ καὶ γενναῖον Λαὸν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ὑπῆρξε πάντοτε πιστὸς σύντροφος εἰς τοὺς καιροὺς τῆς δοκιμασίας, καὶ ἐκφράζει τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ἐθνικὸν τοῦτο αἴσθημα θὰ εὕρῃ τὴν πλήρη αὐτοῦ ἱκανοποίησιν.

Ἡ προσθήκη καὶ τῆς νέας αὐτῆς φιλικῆς καὶ γενναιόφρονος ἐκδηλώσεως τῆς Μεγάλης Βρεττανίας θὰ προκαλέσῃ τὴν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ἡ Συνέλευσις ἐμπιστεύεται τὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου θέματος εἰς τὰς φιλικὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῆς φίλης συμμάχου Μεγάλης Βρεττανίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Φεβρουαρίου 1947.

Οἱ προτείνοντες Βουλευταί

Κ. Τσάτσος, Ι. Μελᾶς, Δ. Σφαέλλος, Ι. Πολίτης, Γ. Θεμελῆς, Κ. Καραμανλῆς, Ι. Κίνας, Κ. Καλλίας, Α. Ἀναγνωστόπουλος, Π. Παπαληγούρας, Α. Βαμβέττσος, Λ. Μακκᾶς, Δ. Θεοχαρίδης, Δ. Χατζηγιάννης, Γ. Μπακόπουλος, Δ. Μαντούβαλος, Η. Σωτηρόπουλος, Κ. Παπακωνσταντίνου, Γ. Φιλιππίδης, Θ. Διακουμόπουλος, Ν. Καράμπελας».

Κ. Τσαλδάρης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Μὲ ἐβαθεῖαν συγκίνησιν εἴμεθα ἀπόψε μάρτυρες τῶν ἀναγνωσθέντων δύο ψηφι-

σμάτων, τοῦ ψηφίσματος τὸ ὁποῖον ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων καὶ τοῦ ψηφίσματος τὸ ὁποῖον ὑπεβλήθη ὑπὸ τῶν κ. κ. Βουλευτῶν οἱ ὁποῖοι τὸ ὑπέγραψαν. Εἴθισται εἰς τοιαύτας στιγμὰς καὶ πρὸ τοιούτων συζητήσεων ὅταν εὑρίσκωνται αἱ Βουλαὶ νὰ μὴ ἀντιμετωπίζεται εὐρεῖα συζήτησις. Ἐὰ ἠδυνάμην δὲ ὡς ἐκ τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν κατέχω ὡς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ βεβαιώσω ὅτι τυχὸν ἐπέκτασις τῆς συζητήσεως, θ' ἀποτέλει ἴσως ἐπικίνδυνον κομπὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ζητήματος.

Ἡ Κυβέρνησις φρονεῖ ὅτι τὸ ὑπὸ τῶν κ. κ. Βουλευτῶν ὑποβαλλόμενον ψήφισμα εἶναι τὸ μᾶλλον συντρέχον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ ζητήματος καὶ παρακαλῶ τὴν Βουλὴν ὅπως γίνῃ δεκτὸν τὸ ψήφισμα τὸ ὑποβληθὲν ὑπὸ τῶν κ. κ. Βουλευτῶν. (Χειροκροτήματα).

Ἅπαντες οἱ Βουλευταὶ ὄρθιοι διὰ ζωηρῶν καὶ παρατεταμένων χειροκροτημάτων, φωνάζουν, δεκτόν, δεκτόν.

Πρόεδρος. Συνεπῶς τὸ ἀνωτέρω ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τοῦ Σώματος κατατεθὲν ψήφισμα ἐγένετο δεκτὸν ὡς ἔχει.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΠΒ΄
14 ΜΑΪΟΥ 1952

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταὶ ἐκ μέρους τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδος Ε.Δ.Α. κατετέθη εἰς τὸ Προεδρεῖον ἡ ἑξῆς δήλωσις:

Ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ὁμάδα τῆς Ε.Δ.Λ. λαμβάνουσα ἀφορμὴν καὶ ἀπὸ τὸ τελευταῖον Παναθηναϊκὸν συλλαλητήριον διὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου:

Διαδηλώνει τὴν πλήρη συμπαράστασίν της εἰς τὸ Πανεθνικὸν αἴτημα τῆς ἑνώσεως.

Χαρακτηρίζει ἀπαράδεκτον ἐθνικῶς τὴν μέχρι τοῦδε διαχείρισιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ζητήματος, ἐκ μέρους τῶν ἐκάστοτε Ἑλλην. Κυβερνήσεων, εἰς τὴν ἄτονον καὶ συμβιβαστικὴν τακτικὴν τῶν ὁποίων ὀφείλεται ἡ μὴ ἐπίλυσίς του.

Ὑπογραμμίζει ὅτι οὐδεὶς ποτέ, μηδὲ τῆς κατεχούσης δυνάμεως ἐξαιρουμένης, ἐτόλμησε νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Μεγαλονήσου καὶ τὸ ἀπαράγραπτον δικαίωμα τοῦ λαοῦ της νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸ ἐθνικὸν σύνολον, στιγματίζει δὲ ὡς σωβινιστικὰς τάσεις καὶ ἀποτελέσματα μηχανορραφιῶν τὰ δημοσιεύματα μερίδος τοῦ Τουρκικοῦ Τύπου ἐναντίον τῆς ἑνώσεως.

Θεωρεῖ ἀσυμβίβαστον μὲ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ πανεθνικοῦ τούτου αἰτήματος πᾶσαν προσπάθειαν κομματικῆς ἐκμεταλλεύσεώς του.

Καλεῖ τέλος τὴν Κυβέρνησιν, ὅλα τὰ Κόμματα καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν νὰ διατυπώσουν ἀμέσως καὶ σαφῶς εἰς εἰδικὸν ψήφισμα πρὸς τὴν κατέχουσαν δύναμιν καὶ τὸν Ο.Η.Ε. τὸ αἴτημα τῆς ἀμέσου ἑνώσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Μαΐου 1952

Ε. Μάντακας, Β. Εὐφραιμίδης, Θ. Βλαχόπουλος, Γ. Σῖμος, Λ. Μπριλλάκης, Γ. Σπηλιόπουλος, Π. Κατερίνης.

Λ. Ἀκρίτας. Μὲ ὅλως ἰδιαιτέραν συγκίνησιν ἀπευθύνομαι σήμερον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὄχι μόνον ὑπὸ τὴν ἰδιότητά μου, ὡς ἐκπροσώπου τμήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς Κυπρίου τὴν καταγωγὴν διὰ νὰ θίξω τὴν ὑπερτάτην Ἐθνικὴν ἀξίωσιν: «Τὸ Κυπριακόν».

Ἡ μεγαλειώδης ἐκδήλωσις τῆς παρελθούσης Πέμπτης εἰς τὴν Πλατεῖαν Ὁμονοίας δὲν ὑπογραμμίζει μόνον τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ εὑρισκομένου ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν συνόρων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, ὅπως δοθῇ ἄμεσος καὶ ἱκανοποιητικὴ λύσις εἰς μίαν ἐκκρεμότητα, ἀλλὰ ὑποδεικνύει συγχρόνως καὶ εἰς τὴν ἡγεσίαν τοῦ τόπου, ὅπως ὁλοκληρωθῇ ἡ πολιτικὴ της πρὸς ὁριστικὴν πλέον ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, καὶ χάριν αὐτῶν τούτων τῶν Ἑλληνικῶν σχέσεων.

Εἶναι ἀπαράδεκτον καὶ ἐπικίνδυνον εἰς τὴν ἀμυντικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου νὰ ὑπάρχουν ζητήματα εἰς τὰ μετόπισθεν τοῦ μετώπου. Καὶ ἀσφαλῶς, μέγα ρῆγμα, ἀπὸ ψυχολογικῆς ἀπόψεως, εἶναι τὸ Κυπριακόν. Τὸ Κυπριακὸν ἐτοποθετεῖτο πάντοτε, ὡς ζήτημα τὸ ὁποῖον ἀφεώρα τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Ἄλλωστε τὸ δικαίωμα τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς Κύπρου ἀνεγνωρίσθη καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν τὸ 1915 ὅταν ἐγένετο ἡ προσφορὰ τῆς Μεγαλονήσου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἔκτοτε, δυστυχῶς, κατ' οὐδὲν προωθήθη τὸ ζήτημα. Εἰς δύο παγκοσμίους πολέμους ἐκλήθησαν οἱ Κύπριοι διὰ νὰ προσφέρουν τὸ αἷμα των. Εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἀνεγράφοντο μάλιστα εἰς τὰς πινακίδας, διὰ τῶν ὁποίων ἐκαλοῦντο οἱ Κύπριοι, νὰ καταταχθοῦν εἰς τὸν Στρατὸν αἱ ἑξῆς χαρακτηριστικαὶ λέξεις: «Χάριν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἑλλάδος».

Οἱ Κύπριοι προσέφεραν χιλιάδας θυμάτων εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ τὸ Δυτικὸν Μέτωπον. Δὲν ἠγωνίσθησαν ὅμως οἱ Κύπριοι διὰ νὰ διαψευσθοῦν εἰς τὴν ἱερὰν προσδοκίαν των. Κανένας λαὸς δὲν ἀγωνίζεται διὰ νὰ θεμελιώνῃ τὸ καθεστὼς τῆς δουλείας του.

Ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐγένοντο πολλαὶ ἐνέργειαι. Θὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰς πλέον σημαντικάς.

Εἰς διατυπωθὲν αἴτημα τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου Β' ὅπως ἡ ἐξόριστος Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐγκατασταθῇ ἀντὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον εἰς Κύπρον, δὲν ἐδόθη ἀπάντησις ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἢ μᾶλλον ἐλέχθη ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνταποκριθῇ ἡ Ἀγγλία εἰς ἐνέργειαν ποὺ θὰ παρεξηγεῖτο ὡς σημαίνουσα τὸν διαμελισμὸν τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας. Νέον διάβημα ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Δαμασκηνοῦ, ὅταν οὗτος μετέβη εἰς Λονδῖνον. Καὶ εἰς αὐτὸν ἐδόθη ἀόριστος ὑπόσχεσις. Κατόπιν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, ἔθεσε κατὰ τρόπον πανηγυρικόν, τὸ ὅλον ζήμημα εἰς τὴν βαρυσήμαντον συνέντευξίν του πρὸς τοὺς «Τάϊμς» τῆς Νέας Ὑόρκης. Ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διεδήλωσεν, ὅτι ἡ ἐπίλυσις τοῦ Κυπριακοῦ εἶναι ἐπιβεβλημένη, χάριν τῆς διατηρήσεως τῶν δεσμῶν Ἑλλάδος καὶ Ἀγγλίας.

Δὲν θὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰ σχόλια, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Ἀγγλικὸς Τύπος ὑπεδέχθη τὴν συνέντευξιν τοῦ Βασιλέως καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὸ ἀνοίκειον καὶ ὑβριστικὸν σχόλιον τοῦ «Ἐκονομίστ», ὅπου διετυποῦντο ἀπροκύλυπτοι ἀπειλαὶ κατὰ τοῦ Βασιλέως.

Συνέχεια ὑπῆρξεν ἡ ἐπερώτησις τοῦ ἀξιοτίμου κ. Κανελλοπούλου, ὁ ὁποῖος ἐξεδήλωσεν τὴν βαθεῖαν ἀνησυχίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἐξ ἀφορμῆς ἀπαραδέκτων δηλώσεων εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον. Ὁ κ. Βενιζέλος ἀπήντησεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐγκαταλείπει τὸ Κυπριακόν.

Κύριοι βουλευταί, εἶναι φανερὸν πλέον ὅτι τελευταίως ἐδημιουργήθησαν προστριβαὶ εἰς τὰς σχέσεις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐξ αἰτίας τοῦ Κυπριακοῦ. Βεβαίως ὁ Ἀγγλικὸς Τύπος δὲν ὑβρίζει πλέον τὸν Κυπριακὸν Λαόν, δὲν ἐπαναλαμβάνει δηλώσεις παλαιοῦ Ἄγγλου Ὑπουργοῦ τῶν Ἀποικιῶν, τοῦ Λόρδου Ἔμερυ, ὁ ὁποῖος ἐδήλωσεν ὅτι ἐπιβάλλεται κρανιολογικὴ ἐξέτασις τῶν Κυπρίων διὰ νὰ διαπιστωθῇ ἡ Ἑλληνικότης των. Ὁ Ἀγγλικὸς Τύπος ἀναγνωρίζει τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Μεγαλονήσου. Ἡ τοπικὴ διοίκησις ὅμως λαμβάνει πιεστικὰ μέτρα. Εἰς τὴν Κύπρον ὑφίστανται παραβιάσεις κτυπηταὶ καὶ δι' αὐτὸ ἀκόμα τὸ ἀποικιακὸν καθεστώς. Εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν αἱ Κοινότητες ἔχουν ἀποστερηθῇ οἱασδήποτε φωνῆς, ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων των. Ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία, τόσον ἡ ἀρχαία, ὅσον καὶ ἡ νεωτέρα ἔχει ἐξοστρακισθῇ.

Ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν Βαλκανικῶν Χωρῶν. Παράβασις τῆς διακηρύξεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων εἶναι ἐπίσης ἡ ἀπαγόρευσις οἱασδήποτε εἰρηνικῆς πολιτικῆς συγκεντρώσεως, καθὼς καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Περιορισμοὶ ἐπίσης ὑπάρχουν καὶ εἰς τὸν τύπον. Ἡ πιεστικὴ αὐτὴ κατάστασις συνεχίζεται καὶ δυστυχῶς θὰ συνεχισθῇ ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εὑρίσκετο τὸ Κυπριακόν, ὅταν ἡ τελευταία Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεία, ἀνεχώρησε διὰ νὰ ἐκπροσωπήσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Στ' Σύνοδον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ὡς Κύπριος, αἰσθάνομαι βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς ΕΠΕΚ, Πρωθυπουργόν κ. Πλαστήρα καὶ πρὸς τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Σ. Βενιζέλον, διὰ τὴν πρόθυμον συμπαράστασιν, ἐνίσχυσιν καὶ καθοδήγησίν των, πρὸς ἀνακίνησιν τοῦ Κυπριακοῦ. Τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἀνεκινήθη μὲ τρεῖς ἀγορεύσεις, τοῦ κ. Πολίτη, τοῦ κ. Μαύρου καὶ μὲ τὴν ἰδικήν μου. Κυρίως τὸ Κυπριακὸν ἐτοποθετήθη ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν. Ἐπικίνδυνος διαδικασία εἶναι ἐὰν θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλὰς οἱανδήποτε ἄλλον δρόμον. Ὁ ἑνωτικὸς Κυπριακὸς πόθος θὰ εὕρῃ τὴν φυσικὴν λύσιν του μόνον διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ἐγένοντο, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν σοβαραὶ προσπάθειαι καὶ ἀνελήφθησαν πρωτοβουλίαι. Εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὸ προοίμιον τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ο.Η.Ε. γίνεται μνεία τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν, χωρὶς ὅμως νὰ προβλέπεται ἡ ἐφαρμογή, ἡ κατοχύρωσις καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ δικαιώματος τούτου. Κατεθέσαμεν τὴν γνωστὴν τροπολογίαν διὰ τῆς ὁποίας ἐζητήσαμεν τὴν σύνταξιν τῶν διαδικαστικῶν ἐκείνων ἄρθρων, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς Λαοὺς νὰ κάμνουν χρῆσιν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ ἀπαραβιάστου αὐτοῦ δικαιώματος. Ἡ τροπολογία μας ὑπερεψηφίσθη καὶ ἤδη ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἀπὸ τῆς 24ης Ἀπριλίου, ἀσχολεῖται εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην μὲ τὴν διατύπωσιν τῶν σχετικῶν ἄρθρων. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπροχώρησεν καὶ εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ σπουδαιοτέρου ἄρθρου τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὸ δικαίωμα τῶν Ἐθνικῶν πλειοψηφιῶν νὰ ζητοῦν τὴν διενέργειαν δημοψηφίσματος. Φοβοῦμαι, κύριοι βουλευταί, ὅτι μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς Συμβάσεως τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, ἡ Ἀγγλία καὶ ἄλλαι Ἀποικιακαὶ Δυνάμεις δὲν θὰ ὑπογράψουν τὴν Σύμβασιν. Ἀπὸ τὰς δηλώσεις τοῦ Ἄγγλου ἀντιπροσώπου εἰς τὴν Γ' Ἐπιτροπὴν τοῦ Ο.Η.Ε., συμπεραίνω ὅτι, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἄρθρου περὶ αὐτοδιαθέσεως καὶ κυρίως, ἐξ ἀφορμῆς τῆς διαδικασίας περὶ σεβασμοῦ καὶ κατοχυρώσεως τοῦ δικαιώματος τούτου, ἡ Ἀγγλία θ' ἀρνηθῇ νὰ ὑπογράψῃ τὴν Σύμβκσιν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Φοβοῦμαι λοιπόν, ὅτι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα θὰ εὑρίσκεται καὶ πάλιν εἰς οἵαν θέσιν ἦτο πρὸ ἓξ μηνῶν.

Τὸ θέμα κ. συνάδελφοι, εἶναι σοβαρώτατον καὶ νομίζω ὅτι ἀπὸ σήμερον πρέπει πάντες νὰ σκεφθῶμεν κατὰ ποῖον τρόπον θὰ τὸ προωθήσωμεν πρὸς τὴν ποθητήν λύσιν του.

Δὲν θέλω νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα κατὰ καιροὺς ἡ Ἀγγλία ἐπικαλεῖται διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀποδοσιν τῆς Κύπρου.

Παλαιότερον ἔλεγον, ὑπῆρχεν κίνδυνος μήπως ἡ Ἰταλία κατελάμβανε τὴν Κύπρον. Κίνδυνος ποὺ ἀπεδείχθη φανταστικὸς καὶ ἀνύπαρκτος.

Σήμερον ἐπισείει τὴν Σοβιετικὴν ἀπειλήν. Ἐὰν ἡ ἀπειλὴ αὐτὴ εἶναι ὑπαρκτή, τότε σημαίνει ὅτι ἐνδείκνυται τὸ ταχύτερον ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ μετώπου, κάτι ποὺ δὲν εἶναι νοητὸν χωρὶς τὴν ἐλευθέραν βούλησιν καὶ συμπαράστασιν τῶν κατοίκων τῆς Κύπρου.

Τιμῶ ἰδιαιτέρως τὴν Ἀγγλίαν καὶ λατρεύω τὸν πολιτισμόν της. Καὶ ὡς Ἕλλην, αἰσθάνομαι εὐγνωμοσύνην πρὸς αὐτήν, διότι δὲν λησμονῶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀνεπτύχθη μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας. Τιμῶ ἰδιαιτέρως τὸ μέγα ἱστορικὸν πείραμα τοῦ αἰῶνος μας. Τὸν μετασχηματισμὸν δηλαδὴ τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας εἰς Ἀγγλικὴν Κοινοπολιτείαν. Τελευταίως ἔδωσεν εἰς τετρακόσια ἑκατομμύρια λαοῦ τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ πρό τινος ἀπηλευθέρωσεν τοὺς Σενουσίους καὶ ὑπεσχέθη τὴν διενέργειαν Δημοψηφίσματος εἰς τὸ Σουδάν. Θέλω νὰ πιστεύω, ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν θεωροῦν τὸν Κυπριακὸν λαὸν κατώτερον οὔτε τῶν Σενουσίων, οὔτε τῶν Σουδανέζων.

Ὁ Ἀγγλικὸς Τύπος ἐξεμεταλλεύθη καὶ μερικὰς ἐκδηλώσεις, αἱ ὁποῖαι δυστυχῶς ἐμφανίζονται ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς πλευρᾶς. Θέλω, ὅμως νὰ πιστεύω ὅτι αἱ μεμονωμέναι αὐταὶ ἐκδηλώσεις τῶν Τούρκων φοιτητῶν δὲν ἀπηχοῦν καὶ τὸ αἴσθημα τοῦ Τουρκικοῦ λαοῦ. Καὶ τοῦτο διότι ἡ φίλη Τουρκία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύῃ ὅτι 80.000 Τούρκων πρέπει νὰ κρίνουν τὴν τύχην τετρακοσίων χιλιάδων Ἑλλήνων. (Χειροκροτήματα). Ἡ Κύπρος, ἐξ ἄλλου, δὲν πρόκειται νὰ ἀποτελέσῃ σημεῖον ἀντιθέσεως μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἀλλὰ σημεῖον συνδετικόν, ὅπως ὑπῆρξεν καὶ ἡ Θράκη.

Δὲν θέλω νὰ ἐπεκταθῶ εἰς τοὺς στρατηγικοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐπικαλοῦνται ὡρισμένοι Ἀγγλικοὶ κύκλοι, κατὰ τῆς Ἑνώσεως. Ἁπλῶς θ' ἀναφερθῶ μόνον εἰς τὴν τελευταίαν δήλωσιν μεγάλου ἀνδρός τοῦ Στρατάρχου Μοντγκόμερυ. Πρὸ ἡμερῶν ἐτόνισεν ὅτι τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν λαῶν εἶναι συνηρτημένον μὲ τὴν ἄμυναν μιᾶς Χώρας.

Ὅταν λοιπόν, τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον ἑνὸς λαοῦ ἐπιδρᾶ ἐπὶ τῆς ἀμύνης του πιστεύω ὅτι πολὺ περισσότερον ἐπ' αὐτῆς ἐπιδρᾷ, τὸ καθεστὼς τῆς ἐλευθερίας του ἢ τῆς δουλείας (χειροκροτήματα). Ἂν οἱ χορτασμένοι λαοὶ μάχονται διὰ τὴν ἀμυναν των, πιστεύω ὅτι μὲ μεγαλύτερον πεῖσμα δι' αὐτὴν μάχονται οἱ ἐλεύθεροι λαοί.

Ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, αἱ σχέσεις Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος ὑπέστησαν τελευταίως μίαν χαλάρωσιν.

Ε. Ζαννῆς. Αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Χωρῶν κ. συνάδελφοι, εἶναι συμβατικαί. Πρέπει νὰ τὸ εἰπῆτε αὐτό.

Λ. Ακρίτας. Θὰ πρέπει, κατὰ συνέπειαν, νὰ ἀναληφθῇ προσπάθεια ἐκ μέρους τῆς πολιτικῆς μας ἡγεσίας, ὅπως ἀναπροσαρμοσθοῦν αἱ σχέσεις αὐταί. Καὶ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις εἶναι ἡ ἐπίλυσις τοῦ Κυπριακοῦ. Ὁ Κυπριακὸς λαὸς πρέπει νὰ κληθῇ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ δημοψήφισμα, τὸ ὁποῖον διενήργησεν τὸ 1950, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως τὰ 96 ο/ο, τοῦ ὑπολοίπου 5 ο/ο, τῶν Δημοσίων δηλαδὴ Ὑπαλλήλων, ἐμποδισθέντος νὰ λάβῃ μέρος εἰς αὐτό.

Ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ θὰ πρέπει νὰ ἀναθέσῃ εἰς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς κ. Γόντικαν, νὰ διαβιβάσῃ μίαν τελευταίαν ἔκκλησιν πρὸς τὰ Νομοθετικὰ Σώματα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ὅπως ταῦτα δώσουν λύσιν ἱκανοποιοῦσαν τὸν Κυπριακὸν λαόν. Ἐαν δὲ καὶ πάλιν δὲν ὑπάρξῃ ἀπάντησις ἱκανοποιοῦσα τὸ Ἐθνικὸν αἴσθημα, ἐπιβάλλεται ὅπως ἡ πολιτικὴ ἡγεσία λάβῃ τὴν ἀπόφασιν νὰ θέσῃ τὸ Κυπριακὸν ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. ὁπότε διενεργουμένου Δημοψηφίσματος, νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ Ἕνωσις.

Δὲν ἀντιδικοῦμεν, οὕτω πράττοντες κ. συνάδελφοι, πρὸς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν. Ἐπιθυμία μας εἶναι ὅπως ἡ Μεγάλη Βρεττανία μὴ ἀντιδικοῖ πρὸς τὸ δίκαιον. Εἶναι ἀπαράδεκτον νὰ ἐπιδιώκεται νὰ διατηρηθῇ τὸ Αὐτοκρατορικὸν ἰδεῶδες τῆς Μεγ. Βρετανίας μόνον εἰς τὴν Ἀνατολ. λεκάνην τῆς Μεσογείου, εἰς τὰ κράσπεδα τῆς Εὐρώπης, εἰς βάρος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Πρέπει πάντες, ἐπαναλαμβάνω νὰ σκεφθῶμεν ἀπὸ τοῦδε, κατὰ ποῖον τρόπον θὰ προωθήσωμεν τὸ Κυπριακὸν πρὸς τὴν λύσιν του. Πρὸς τοῦτο πάντες καὶ Κυβέρνησις καὶ Ἀντιπολίτευσις, εἴμεθα ἁρμόδιοι. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἀναρμόδιος. Ὅπως ἡ Ἐθνικὴ ψυχὴ εἶναι ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετος κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ Ἐθνικὴ εὐθύνη εἶναι ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετος. Πιστεύω δὲ ὅτι μὲ μίαν σθεναρὰν πρωτοβουλίαν πάντων ἡμῶν, καὶ κατὰ πρῶτον λόγον τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ, θὰ σημάνῃ ἡ ὥρα ποὺ τὸ ὄνειρον τῶν ἀλυτρώτων ἀδελφῶν θὰ στεφανωθῇ μὲ τὴν ἐλευθερίαν. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα)

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι βουλευταί, συγχαίρω, τὸν συνάδελφον κ. Ἀκρίταν, διὰ τὴν πρωτοβουλίαν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε νὰ ἐξάρῃ τὴν μεγάλην ἠθικὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ πάνδημος ἐκδήλωσις τῶν Ἀθηναίων διερμηνευόντων ἄλλωστε, τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα, ὅλων τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. Εὑρίσκω ἐπίσης, ὄχι μόνον, ἐθνικῶς θεμιτήν, ἀλλὰ καὶ ἐπιβεβλημένην, τὴν πρωτοβουλίαν, τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν ὁ κ. Ἀκρίτας, νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς προηγουμένης ἑβδομάδος, ὡς ἀφορμήν, διὰ νὰ φέρῃ ἐκ νέου τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς. Δὲν ἔχει ἀνάγκην βεβαίως ἡ καρδία τῶν Ἑλλήνων, ἀφορμῶν. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν σκεπτόμεθα τὴν Κύπρον, σκεπτόμεθα τοὺς ἀδελφούς μας Κυπρίους, ἀλλὰ ἡ ἐκδήλωσις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, ὑπῆρξε πράγματι, μία ἰδιαιτέρως, ἔντονος ἡ ἐντονωτάτη δυνατή, ἀπὸ ψυχικῆς ἀπόψεως, ἐκδήλωσις τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, νὰ ἀπαιτήσῃ ὅπως δοθῇ τέρμα εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν ὑπόθεσιν καὶ ἔπρεπε ἡ ἐκδήλωσις αὐτή, ἡ ἔντονος, τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ σχολιασθῇ εἰς τὴν Βουλήν.

Ὁ κ. Ἀκρίτας προέβη εἰς σύντομον καὶ ἐπιτυχῆ ἀναδρομὴν εἰς τὸ παρελθόν. Πράγματι εἶναι περίεργον, κύριε συνάδελφοι, ὅτι θέμα τῆς ὑψίστης σπουδαιότητος, τῶν σχέσεων Ἑλλάδος καὶ Κυπριακοῦ λαοῦ, θέμα συνδεόμενον μὲ τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῆς Ἑλλάδος, θέμα τὸ ὁποῖον πρὸ 37 ἐτῶν ἐδέχοντο αἱ Κυβερνήσεις τῆς Μεγάλης Βρεταννίας νὰ συζητοῦν μὲ τοὺς Ἕλληνας, εἶναι πράγματι περίεργον. Εἶναι πράγματι, λέγω περίεργον ὅτι 37 ἔτη ἀργότερον δὲν δέχονται πλέον νὰ τὸ συζητοῦν ἐπὶ ἐπιπέδου διπλωματικοῦ. Κύριοι συνάδελφοι, ἐπιτρέψατέ μου νὰ ἀναφέρω μίαν πενιχρὰν προσωπικὴν συμβολὴν μου εἰς τὴν διπλωματικὴν προβολὴν τοῦ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ ζητήματος. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942 ἀσκῶν ἐν Μ. Ἀνατολῇ τὰ ἔργα καὶ καθήκοντα τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργοῦ τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης καὶ λαβῶν, κατὰ πρόσφατον τότε ἐπίσκεψίν μου εἰς τὸ Λονδῖνον, ἀπὸ τὸν τότε καὶ νῦν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεταννίας κ. Ἤντεν τὴν ἐξουσιοδότησιν, ὅπως ἐπικοινωνῶ ἀπ' αὐθείας πρὸς ταχυτέραν διεκπεραίωσιν τῶν ζητημάτων καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, τὸ ὁποῖον ἤδρευεν ἐν Λονδίνῳ, ὅπως ἐπικοινωνῶ ἀπ' εὐθείας μετ' αὐτοῦ, ἐθεώρησα καθῆκον μου ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς ἀνεπαρκοῦς τότε δηλώσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἀλβανικῆς ἀκεραιότητος εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐγένετο μνεία σαφὴς τῶν δικαίων τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς Β. Ἠπείρου, ἐθεώρησα καθῆκον μου νὰ ἀποστείλω τηλεγραφικὸν ὑπόμνημα εἰς τὸν κ. Ἤντεν, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἠρκέσθην νὰ λάβω θέσιν ἀπέναντι τῆς τότε γενομένης δηλώσεως, τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν ἀνεπαρκῆ καὶ μὴ ἀνταποκρινομένην εἰς τὸ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς ἔχει χύσει, ἀλλ' ἔθιξα καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου.

Καὶ εὑρεθεὶς εἰς τὸ χεῖλος τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἠπείλησα παραίτησιν, ἐκλήθην ἐπειγόντως εἰς τὸ Λονδίνον καὶ ἐνόμισα ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ φιλικὴ ἐπὶ τοῦ θέματος συζήτησις. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς εἴπω ὅτι συζήτησις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ. Κύριοι συνάδελφοι, τὸ πρᾶγμα εἶναι λυπηρόν, ἀντιλαμβανόμεθα τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ἡ Μ. Βρεταννία εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ κύρους της, κύρους ἀπαραιτήτου διὰ τὴν ἐλευθερίαν ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Ἀντιλαμβανόμεθα τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἀποδίδει εἰς τὴν συγκράτησιν καὶ διατήρησιν τῆς ἀξιοπρεπείας της. Δὲν νομίζω ὅμως ὅτι εἶναι μείωσις τῆς ἀξιοπρεπείας ἑνὸς μεγάλου καὶ γενναιόφρονος λαοῦ, ὅπως εἶναι ὁ βρεταννικὸς ἡ ἀναγνώρισις καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας ἑνὸς λαοῦ μικροῦ ἀλλὰ καὶ γενναίου. (Χειροκροτήματα) Δὲν εἶναι νοητὸν νὰ μὴ ἀποδέχωνται συζήτησιν. Ἤδη ἄλλως τε ἀπὸ τοῦ 1915, ὄχι μόνον ἐγκαινίασεν ἡ βρεταννικὴ Κυβέρνησις τὸ στάδιον τῶν συζητήσεων, ἀλλὰ προέβη καὶ εἰς ρητὴν ὑπόσχεσιν. Δὲν νομίζω ὅτι σηνάδει πρὸς τὴν πατροπαράδοτον φιλίαν τῶν Βρεταννῶν καὶ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ὑπερόχους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας τοὺς ὁποίους ἔχουν διεξαγάγῃ οἱ Βρεταννοί, τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τοῦ 1915 μέχρι σήμερον ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον, ἀντὶ νὰ προχωρήσουν, νὰ ὑποχωρήσουν. Κύριοι συνάδελφοι, ἔκαμον μνείαν ἑνὸς μικροῦ περιστατικοῦ, ἀναφερομένου εἰς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942. Τὸν ἑπόμενον μῆνα, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1943 καὶ δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ μνημονεύσω τὸ γεγονὸς τοῦτο, διὰ νὰ ὑπογραμμίσω ὅσα σχετικῶς περὶ τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου εἶπεν ὁ κ. Ἀκρίτας, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1943, μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ τότε καὶ νῦν Προέδρου τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Οὐίντσων Τσώρστιλ εἰς τὰ Ἄδανα, ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἐπεσκέφθη τὴν Κύπρον καὶ ὡμίλησε πράγματι πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Κύπρου κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος συνεκίνησε, νομίζω καὶ ἐκείνους καὶ ἡμᾶς.

Καὶ τὴν ἐπομένην, τὸ ἐνθυμοῦμαι καλῶς, οἱ Τάϊμς, τοῦ Λονδίνου ἔγραψαν ἄρθρον περὶ τῆς Κύπρου καὶ ἐτόνιζον εἰς τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο, καὶ εἶχον προηγουμένως ἀβγνῶσιν τοῦ γεγονότος ὅτι θὰ ἐδημοσιεύετο, ἐτόνιζον, ὅτι ἡ μεγίστη πλειονότης τῶν κατοίκων τῆς Κύπρου – καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς τὰς λέξεις – συνδέεται στενότατα καὶ θρησκευτικῶς καὶ γλωσσικῶς καὶ ἐθνικῶς μὲ τὴν Ἑλλάδα. Τὸ γνωρίζουν ἑπομένως καὶ τὸ πιστεύουν οἱ μεγάλοι μας φίλοι οἱ Ἄγγλοι. Ἂς προχωρήσουν καὶ πάλιν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκοντο κατὰ τὸ ἔτος 1915. Δὲν θὰ ἀπετέλει ἡ τοιαύτη ἐνέργειά των οὐδεμίαν ἀπολύτως μείωσιν τοῦ κύρους καὶ τῆς δυνάμεώς των, κύρους, διὰ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς πρῶτοι εἰς τὸν κόσμον ἐνδιαφερόμεθα καὶ δυνάμεως, τῆς ὁποίας τὴν ἀκεραίαν διατήρησιν θεωροῦμεν διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ κόσμου ἀναγκαίαν. Καὶ δὲν συμμεριζόμεθα τὰς εὐκόλους ἐκδηλώσεις ἀγανακτήσεως, τὰς συνδεομένας μὲ ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουν τὰ αἰσθηματικῶς ἐπιτρεπόμενα, τὰς ἐκδηλώσεις, λέγω, ἀγανακτήσεως, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξ ἀφορμῆς εἴτε τοῦ Κυπριακοῦ, εἴτε ἄλλων θεμάτων σημειοῦνται, ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ τύπου καὶ εἰς συζητήσεις μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ ἀδικία, ἡ ὁποία μᾶς προσγίνεται, ὅσον καὶ ἐὰν εἶναι μεγάλη, δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι χρεωστοῦμεν πολλὰ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι εἰς κρισίμους ὥρας ἐστάθη πλησίον μας. Ἀλλὰ παρακαλοῦμεν ταὐτοχρόνως τὴν Μ. Βρεταννίαν νὰ μὴ λησμονήσῃ ὅτι εἰς ἐξ ἴσου κρισίμους ὥρας ἐστάθημεν καὶ ἡμεῖς πλησίον της. (Χειροκροτήματα).

Β. Β ρ α χ ν ό ς. Καὶ μόνοι.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Ἐστάθημεν πλησίον της, ὅπως ὀρθότατα προσθέτει ὁ συνάδελφος στρατηγὸς κ. Βραχνός, μόνοι, ὁλομόναχοι εἰς μίαν φοβερὰν ὥραν τῆς ἱστορίας, ἡ ὁποία, ὅσον δήποτε καὶ ἂν ἦτο φοβερά, δὲν μᾶς ἐφόβισεν, διότι δὲν εἶχε φοβίσει καὶ τοὺς Ἄγγλους. Τιμῶμεν τὴν μεγάλην των γενναιότητα. Ἂς τιμήσουν ἐμπράκτως καὶ τὴν ἰδικήν μας. Τὴν γενναιότητα εἰς ὥρας κινδύνου πρέπει νὰ τὴν διαδέχεται ἡ γενναιοφροσύνη εἰς ὥρας εἰρήνης.

Κύριοι συνάδελφοι, οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν, εἶπον, ὅσα ὀφείλομεν εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν. Διατί ὅμως προσπαθεῖ εἰς πεῖσμα αὐτῆς τῆς ἀποφάσεώς μας νὰ μὴ λησμονήσωμεν, διατί προσπαθεῖ νὰ μᾶς πικράνῃ τόσον; Κύριοι συνάδελφοι, ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι βῆμα Βουλῆς καὶ δὲν εἶναι ἕδρα Κυβερνητικῶν εὐθυνῶν, δὲν δικαιοῦμαι νὰ ἐκφράσω ἄλλο τίποτε ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πόνον καὶ τὴν θλῖψιν, ποὺ αἰσθανόμεθα. Καὶ αἰσθανόμεθα ὄχι μόνον ἡμεῖς, οἱ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εὑρισκόμενοι, ἀλλὰ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, βαθύτατον πόνον καὶ θλῖψιν, ἡ ὁποία πνίγει τὴν τόσον ἀφιερωμένην εἰς τὴν Ἀγγλοελληνικὴν φιλίαν καρδίαν μας.

Κύριοι βουλευταί, ὁ κ. Ἀκρίτας εἰσῆλθε καὶ εἰς τὸ θέμα τὸ τεχνικόν, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀντιμετωπίσεως τοῦ Κυπριακοῦ. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ μὴν εἰσέλθω εἰς τὸ θέμα τοῦτο. Νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις θὰ ἦτο δυ-

νατόν, ὄχι ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἀλλὰ ὑπὸ μορφὴν ἄλλης κεκλεισμένων θυρῶν συνεννοήσεως. νὰ συναποφασίσωσιν τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ γίνῃ ἐν τῷ πλαισίῳ καὶ πάντοτε ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἑλληνοαγγλικῆς φιλίας ἡ ἀντιμετώπισις καὶ πρακτικὴ πλέον προσπάθεια ἐπιλύσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος. (Χειροκροτήματα).

Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ σημερινὴ συζήτησις, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπακολουθήσῃ ἀσφαλῶς καὶ ὑπεύθυνος ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τοποθέτησις ἐπὶ τοῦ ζητήματος, θὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς βήματα σοβαρά. Δὲν γνωρίζω, ἂς τὸ κρίνῃ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ἐὰν ἔχῃ οὐσιώδη σημασίαν ἡ ἀποστολὴ τηλεγραφημάτων. Προέβημεν καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν σύνταξιν καὶ ἀποστολὴν τηλεγραφημάτων πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων. Ἀπεστείλαμεν τηλεγράφημα ὅταν ὡρκίσθη καὶ ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Μαξίμου, τῆς ὁποίας εἶχον τὴν τιμὴν νὰ μετέχω.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Καί, ὅταν ἦλθεν ἐδῶ ἡ Κυπριακὴ Πρεσβεία.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Καὶ ἐστάλη ἐπίσης, ὅπως πολὺ ὀρθῶς μοῦ ὑπενθυμίζει καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, καὶ ἄλλο τηλεγράφημα, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ πρεσβεία τῆς Κύπρου φέρουσα τοὺς τόμους, τοὺς ἱεροὺς τόμους, τοῦ δημοψηφίσματος.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἴτε γίνῃ ἡ ἐνέργεια αὐτὴ εἴτε ὄχι καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν θὰ μὲ εὕρητε σύμφωνον. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θεωρῶ ἀπαραίτητον, εἶναι ὅπως ἡ Κυβέρνησις σταθμίσῃ τὰς εὐθύνας της, ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἐπιχειρήσῃ τὴν χάραξιν κοινῆς γραμμῆς ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος καὶ προχωρήσῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πρακτικῆς ἐπιδιώξεως τῆς ἐπιλύσεώς του.

Εἶναι ἱερὸν τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἀπέναντι τῶν ἀδελφῶν μας τῆς Κύπρου.

Δὲν εἶναι μόνον χρέος ἀπέναντι των. Εἶναι χρέος ἀπέναντι τῆς ἰδίας ἡμῶν ἐθνικῆς καὶ ἱστορικῆς συνειδήσεως. Εἶναι χρέος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατόν, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶναι ἡ φιλία μας μὲ τὴν Μ. Βρεττανίαν, νὰ τὸ θεωρήσωμεν κατώτερον ἢ, ἔστω, καὶ ἰσότιμον πρὸς τὴν φιλίαν αὐτήν. Εἶναι χρέος αἵματος, χρέος παραδόσεως, χρέος βασιζόμενον ὄχι μόνον ἐπὶ στοιχείων συνδεομένων μὲ τὸ συμφέρον τὸ κρατικόν, ἀλλ' ἐπὶ στοιχείων συνδεομένων μὲ τὴν ὀντότητα τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα). Θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς ἐάν, ὡς προεῖπεν ὁ κ. Ἀκρίτας, ἡ Μεγ. Βρεταννία θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ πρώτη ἐπὶ τοῦ θέματός πρωτοβουλίαν. Θὰ εἴμεθα βαθύτατα ἀπέναντι τῆς Βρεταννικῆς κυβερνήσεως εὐγνώμονες. Καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι βαθεῖα θὰ εἶναι ἡ ἀνακούφισις καὶ τῆς μεγάλης πλειονότητος τοῦ τόσον φιλελευθέρου καὶ ὑπερόχου βρεταννικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀρέσκεται-εἶμαι ἀπολύτως περὶ αὐτοῦ βέβαιος-εἰς ἀπόκρουσιν καί, μάλιστα, τόσον ἀπόλυτον καὶ ἀπότομον ἀπόκρουσιν αἰτημάτων, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικήν του παράδοσιν καὶ ἰδεολογίαν.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν πρέπει ἡ ὁδὸς καὶ ἡ διαδικασία νὰ εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν προέτεινεν ὁ κ. Ἀκρίτας, ὁμιλήσας περὶ προθεσμιῶν.

Θὰ προετίμων νὰ ἀποφύγωμεν τὰς τοιαύτας διατυπώσεις καὶ τοὺς τοιούτους ὅρους. Ὑπάρχει ἐκτὸς τῶν προθεσμιῶν καὶ τῶν τύπων οὐσιαστικὴ ὁδός, ἡ ὁδὸς τῆς ἀνοικτῆς συζητήσεως, τὴν ὁποίαν εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ κυβέρνησις, συναισθανομένη, ὅπως καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Συναγερμὸς καὶ ὅπως ὅλα τὰ Κόμματα καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, τὸ καθῆκον της ἀπέναντι τῆς Κύπρου, θὰ θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ. Δὲν παραγνωρίζω, ἄλλωστε, καὶ δὲν ὑποτιμῶ τὴν σημασίαν τῆς πρωτοβουλίας, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν τελευταίαν Συνέλευσιν τοῦ Ο.Η.Ε. ἀνέλαβε. Δὲν νομίζω ὅτι ὑπῆρξεν ἐπαρκὴς καὶ πολιτικῶς εὐτυχὴς καὶ ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ὁδηγήσῃ εἰς καλὸν τέρμα. Ἦτο ὅμως πρωτοβουλία ἠθικῶς ἀξιέπαινος.

Ἂς σκεφθῇ, λοιπόν, καὶ ἂς ἀποφασίσῃ ἡ κυβέρνησις. Ἡ συνείδησις τῶν Ἑλλήνων ἔχει λύσει τὸ ζήτημα, ἔχει ἀποφασίσει ἐπ' αὐτοῦ. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα ἐξ ὁλοκλήρου τῆς αἰθούσης).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος κ. Κ. Τσαλδάρης ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Τ σ α λ δ ά ρ η ς. Κύριοι βουλευταί, ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ λίαν οὐσιώδους αὐτοῦ ζητήματος ἔρχεται καὶ πάλιν καὶ εὑρίσκει τὴν Βουλὴν ἀπαράσκευον. Ὄχι μόνον ἡ Βουλὴ εἶναι ἀπαράσκευος, ἀλλὰ καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Πρωθυπουργεύων τῆς Κυβερνήσεως δὲν παρίσταται κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτήν.

Εἶναι ἀνάγκη, πρὶν ληφθῇ οἱαδήποτε θέσις ἐπὶ τοῦ ζητήματος, τοὐλάχιστον εἰς ἐμέ, νὰ γνωρίζω ἐὰν πρόκειται μόνον λόγους ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ νὰ εἴπῃ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἢ ἂν ἡ συζήτησις θὰ ἔχῃ καὶ κάποιαν συνέπειαν καὶ κάποιαν συνέχειαν μὲ μίαν οἱασδήποτε μορφῆς ἀπάντησιν τῆς Κυβερνήσεως, ὥστε πράγματι τὸ θέμα νὰ τύχῃ τῆς δεούσης προσοχῆς.

Ἐὰν εἰς ἡμᾶς ἔμενεν ὁ ρόλος νὰ ἐξαγγείλωμεν ὡρισμένας γενικὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πατροπαράδοτον πρὸς τὴν Ἀγγλίαν γενικῶς φιλίαν τῆς Ἑλλάδος, αὐτὸ δὲν εἶναι ὑποθέτω τὸ θέμα τὸ ὁποῖον σήμερον ἀπασχολεῖ τὸν Κυπριακὸν Λαόν.

Τὸ θέμα εἶναι εἰδικώτερον. Ἂν πρόκειται περὶ ζητήματος ἀφορῶντος τὰς σχέσεις μόνον τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν ἢ καὶ περὶ ζητήματος εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἡ Ἑλλὰς γενικῶς ἔχει θέσιν καὶ δὴ πρωτεύουσαν πρὸς ἐπίλυσίν του. Ὁ κ. Κανελλόπουλος καὶ ὁ κ. Ἀκρίτας ὁμιλοῦντες ἀνεφέρθησαν καὶ εἰς πριγενέστερα γεγονότα τὰ ὁποῖα πάντοτε μεταξὺ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἐτέθησαν ἐπὶ τάπητος. Δύναμαι νὰ προσθέσω ὅτι ἀπὸ τοῦ 1946 καὶ ἀκόμη ἀπὸ τῆς πρώτης συναντήσεως τὴν ὁποίαν εἶχον εἰς Παρισίους μὲ τὸν ἀείμνηστον Μπέβιν, Ὑπουργὸν τότε τῶν Ἐξωτερικῶν, εἰς τὴν πρώτην μας συνάντησιν συνεζητήθη καὶ τὸ θέμα αὐτό.

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπάρχουν δύο ἐπιστολαὶ ἐκ μέρους μου καὶ δύο ἐπιστολαὶ ἀπαντήσεων. Ἡ ἐπιδίωξις τὴν ὁποίαν τότε ἐγὼ τοὐλάχιστον, ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἤθελον νὰ ἐπιτύχω, ἦτο νὰ μείνῃ τὸ ζήτημα ἀνοικτόν. Ἐννοοῦμεν ὑποθέτω τί λέγω. Ἐκ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ὑπῆρχεν ὁ κίνδυνος ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὥθει τὸ ζήτημα πρὸς λύσιν πιθανῶς νὰ εὑρισκόμεθα πρὸ μιᾶς ἀπαντήσεως ἡ ὁποία θὰ ἐθεωρεῖτο ὅτι ἔκλειε πᾶσαν περαιτέρω θύραν πρὸς συζήτησιν. Καὶ τὸ θέμα ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τὰς ὁποίας εἶχον τότε ἀνταλλάξῃ, ἔμενε τοὐλάχιστον μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ἀνοικτόν. Δὲν γνωρίζω ἔκτοτε ἐὰν ἔλαβεν ἄλλην μορφὴν ἐπίσημον ἐννοῶ, ἐνθυμοῦμαι βεβαίως, ὅπως ὅλοι ἐνθυμούμεθα, τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ ζητήματος ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, τὴν μορφὴν τὴν ὁποίαν ἠθέλομεν νὰ δώσῃ ἡ Βουλή, ὅταν ἀπηυθύνετο ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διὰ τῆς Βουλῆς πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν λαόν. Ἀλλὰ ποῖαι ὑπῆρξαν ἐν προκειμένῳ αἱ ἐπίσημοι ἐνέργειαι καὶ αἱ ἐπίσημοι ἀπαντήσεις ἐπὶ τῶν ἐπισήμων τούτων ἐνεργειῶν δὲν γνωρίζω.

Ἐὰν ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔχῃ γνῶσιν, ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν ἔχω. Συμφωνῶ ἀπολύτως μὲ τὸν κ. Κανελλόπουλον, ὁ ὁποῖος διετύπωσε τὴν ἄποψιν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ καὶ μία νεωτέρα σύσκεψις, ὡς ἐγένετο καὶ πέρυσι, μεταξὺ τῶν διαφόρων πολιτικῶν κομμάτων, ἵνα ἡ ἀκολουθουμένη πολιτικὴ ἐν προκειμένῳ εἶναι ἐνιαία καὶ ἵνα μὴ ὑπάρχῃ ἡ περίπτωσις, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται καὶ ἐπὶ ἄλλων πολιτικῶν ζητημάτων, ὅπου ἄλλος μειοδοτεῖ, ἄλλος πλειοδοτεῖ καὶ ἄλλος διαφωνεῖ ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀντιλήψεων καὶ ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις δέχεται πραγματικῶς ὅτι τὸ θέμα ἀφορᾷ τὰς μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως σχέσεις, νομίζω ὅτι τὸ ζήτημα θὰ ἐτίθετο οὕτω εἰς εὐθυτέραν ὁδὸν καὶ διὰ διπλωματικῶν πλέον διαπραγματεύσεων οὐχὶ δὲ δι' ἁπλῶν ἐκδηλώσεων, ἐκδηλώσεων εἴτε λαϊκῆς μορφῆς, ὅπως ὑπῆρξε προχθὲς τὸ ἑλληνικὸν δημοψήφισμα εἰς τὴν πλατεῖαν Ὁμονοίας, εἴτε ὅπως ὑπῆρξε τὸ δημοψήφισμα τὸ Κυπριακόν, θὰ ἠδυνάμεθα τότε πραγματικῶς νὰ ἀντιμετωπίσωμεν μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ, τὰς λύσεις ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸν βαθμὸν τῆς συμμετοχῆς τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ εἰς τὴν παροῦσαν διεξαγομένην συζήτησιν

περὶ ἀμύνης τῆς περιφερειας αυτης, τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου, θὰ ἔδιδεν ἀσφαλῶς νομίζω τὸ μέτρον βάσει τοῦ ὁποίου θὰ ἐκρίνετο ἡ τύχη τῆς Κύπρου πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Εἶναι αἱ στιγμαὶ ὅλοι τὰς γνωρίζετε βεβαίως, ἐξαιρετικῶς λεπταί. Τὰ θέματα τὰ ὁποῖα συζητοῦνται αὐτὴν τὴν στιγμὴν μὲ τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, ἔχουν τοιαύτην ἔκτασιν ἐθνικῆς ὑφῆς, ὥστε πραγματικῶς μετ' ἀνακουφίσεως ἐδέχθη ἡ κοινὴ γνώμη τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ ἔναντι τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν εἶχεν λάβει ἀτυχῶς ὡρισμέναι ἐκ τῶν ἐφημερίδων του αἱ ὁποῖαι εἶχον φθάσει εἰς ἀκρότητας ἐπὶ τῶν δεινῶν σ ἑσεών μας. Τὸ θέμα αὐτὸ δὲν ἐπιδέχεται περαιτέρω συζήτησιν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐδῶ, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ ἐκδηλώσεων καὶ μονολόγων τοὺς ὁποίους θὰ λέγωμεν ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ. Νομίζω, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ ὑπευθύνως εἰς μίαν σύσκεψιν περὶ τῆς ὁποίας ὡμίλησεν ὁ κ. Κανελλόπουλος καὶ διὰ τὴν ὁποίαν εἶχον γνῶσιν, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ, ἀλλ' ἀνεβλήθη. Ἐπαναλαμβάνω κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν θὰ καθωρίζετο πλαίσιον κοινὸν ἐνεργείας, διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν ἐντὸς τοῦ πλαισίου αὐτοῦ νὰ κρατήσωμεν σήμερον τὸ θέμα ἀνοικτὸν ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι ταχέως καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς, ἐπαναλαμβάνω τὴν ὁποίαν θὰ προσέφερεν ὁ Κυπριακὸς λαὸς εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀμύνης τῆς περιφερείας αὐτῆς τῆς Μεσογείου, νὰ ἐξεύρωμεν τὸ μέτρον τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Αὐτὰ εἶχα νὰ εἴπω ἐν προκειμένῳ καὶ θὰ ἤμην εὐτυχής, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ μᾶς ἔλεγε τί σκέπτεται. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Εὐφραιμίδης ἔχει τὸν λόγον.

Β. Ε ὐ φ ρ α ι μ ί δ η ς. Ἐμεῖς νομίζομεν ὅτι τὸ θέμα τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπιχειρημάτων. Οἱ πάντες ἀναγνωρίζουν, ὅτι ἡ Ἕνωσις τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔχει μαζύ της τὴν ἠθικήν, τὴν ἱστορίαν τὴν λογικὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν. Ἑπομένως τὸ θέμα εἶνε τί πρέπει νὰ κάμωμεν διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο. Ἕως τώρα ἐπαιτούσαμεν τὴν Ἕνωσιν. Νομίζω ὅτι εἶνε καιρὸς νὰ διατυπώσωμεν καθαρὰ τὴν ἀξίωσιν περὶ Ἑνώσεως πανηγυρικὰ καὶ ἐπίσημα, μὲ ἐκδηλώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, παρόμοιας μὲ τὴν προχθεσινὴν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Λαοῦ αἱ ὁποῖαι νὰ λάβουν χώραν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Μὲ εἰδικὸν ψήφισμα τῆς ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ τότε ἡ Κυβέρνησις νὰ θέσῃ καθαρὰ τὸ ζήτημα τῆς διεκδίκησεως εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν. Ἐὰν δὲ δὲν κατορθωθῇ νὰ ἐπιλυθῇ, τότε νὰ τὸ φέρῃ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. Ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ ὀρθὴ τοποθέτησις καὶ ὅστις τὸ ἀντιλαμβάνεται ἄλλως δὲν ἀποβλέπει παρὰ εἰς κομματικὴν ἐκμετάλλευσιν, ἢ τὴν ἔμμεσον ματαίωσιν τῆς Ἑνώσεως. (Χειροκροτήματα).

Μ. Κ ύ ρ κ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, ἐζήτησα τὸν λόγον διὰ νὰ προσθέσω ὀλίγας λέξεις εἰς ὅσα οἱ προλαλήσαντες εἶπον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διαδηλωθῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἔστω καὶ ἡ ἐλαχιστοτάτη μερὶς Ἑλλήνων ἡ ὁποία νὰ μὴν αἰσθάνεται βαθύτατα τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ διὰ τὴν Ἕνωσιν τῆς Κύπρου.

Εἶπεν ὁ κ. Κανελλόπουλος, καὶ ὀρθῶς, ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες σκεπτόμεθα τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ οἱ Κύπριοι δὲν σκέπτονται ἁπλῶς, τὸν ἀγῶνα αὐτόν, ἀλλὰ τὸν ἀγωνίζονται σκληρά.

Νομίζω, ὅτι εἶνε καιρὸς ὅλοι ἡμεῖς νὰ μὴ περιορισθῶμεν νὰ σκεπτώμεθα, ἀλλὰ νὰ γίνωμεν ἀγωνισταὶ τοῦ ἀγῶνος. Ἤδη ὁ Λαὸς προεπορεύθη τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας καὶ ἀγωνίζεται κατὰ ἕνα μέτρον τὸν ἀγῶνα αὐτόν, ὅπως ἀπέδειξεν ἡ πρὸ ἑβδομάδος συγκέντρωσις. Εὔχομαι νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ πρότασις τοῦ κ. Κανελλοπούλου περὶ κοινῆς συσκέψεως Κυβερνήσεως καὶ Ἀντιπολιτεύσεως. Ἐπειδὴ ἡμεῖς ἐκ τυπικῶν λόγων δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ διεισδύσωμεν εἰς αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰς συζητήσεις, θέλω νὰ παρακαλέσω ὅπως γίνῃ γνωστὸν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ποῖα θὰ εἶνε τὰ συμπεράσματα τῆς συσκέψεως καὶ ποία γραμμὴ θὰ χαραχθῇ, ὥστε καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μας νὰ συνεισφέρωμεν.

Λ. Κ α ρ α μ α ο ύ ν α ς. Εἶνε εὐχάριστον, ὅτι ὅπως ἐτέθη σήμερον τὸ θέμα, ἐξέφυγεν ἀπὸ τὸ κομματικὸν ἐπίπεδον καὶ ἐτοποθετήθη εἰς τὸ Ἐθνικὸν πλαίσιον. Αὐτὸ θὰ δώσῃ δύναμιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, μὲ τὴν συμπαράστασιν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ὅπως παλαιότερον ἡ Ἕνωσις τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆς Δωδεκανήσου ἐπετεύχθη μετὰ σκληροὺς ἀγῶνας ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἔτσι καὶ τώρα θὰ ἐπιτευχθῇ καὶ ἡ Ἕνωσις τῆς Μεγαλονήσου Κύπρου, ἡ ὁποία ἐπὶ αἰῶνας μένει προσηλωμένη καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν της, ἀδάμαστος εἰς τὰς θυσίας, ἀκαταμάχητος εἰς τοὺς ἡρωϊσμούς, ἄφθαστος εἰς τὰς παραδόσεις της. Θέλω νὰ πιστεύω, ὅτι οἱ Μεγάλοι μας Σύμαχοι θὰ τηρήσουν τὴν διακήρυξιν τὴν ὁποίαν ἤδη ὑπέγραψαν περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελέσῃ ἀφορμὴν προστριβῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀγγλίας. Ἐφ' ὅσον τὸ Δημοψήφισμα, τὸ ὁποῖον ἔγινεν εἰς τὴν Κύπρον ἀπέδειξεν ὅτι ὑπὸ τῆς μείζοτης πλειονότητος τῶν Κυπρίων ζητεῖται ἡ Ἕνωσις μὲ τὴν Ἑλλάδα, οὐδεὶς εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐμποδίσῃ τοῦτο. Ἐκτὸς τοῦ τηλεγραφήματος, τὸ ὁποῖον ὑπέδειξεν ὁ κ. Ἀκρίτας, ὅπως ἀποσταλῇ ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς, ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ σταθερὰν καὶ ἔντονον θέσιν, διότι δὲν ὑπάρχουν πλέον περιθώρια ἀναβολῆς. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀξιοῖ τὴν Ἕνωσιν. (Χειροκροτήματα).

Ε. Ἀ β έ ρ ω φ (Ὑφ. Ἐξωτ.). Κύριοι συνάδελφοι, ἂν ὁ κ. Προεδρεύων τῆς κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐγνώριζεν ὅτι ἡ συζήτησις αὕτη θὰ ἐλάμβανεν τοιαύτην ἔκτασιν ἀναμφισβητήτως θὰ ἐγκατέλειπεν τὴν συνεργασίαν τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁρίσῃ ὁ κ. Πρωθυπουργός, διὰ σήμερον τὸ ἀπόγευμα, καὶ θὰ εὑρίσκετο ἐδῶ διὰ νὰ ἀπαντήσῃ ὁ ἴδιος. Ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀπαντήσω ἐγώ. Ἡ κυβέρνησις ὑπεύθυνος φρρεὺς τοῦ Πανελληνίου αἰσθήματος τὸ ὁποῖον πάλιν ἐξεδηλώθη καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην ἀπόψε κάθε ἄλλο παρὰ ἀδιαφόρως ἔγινεν διὰ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ἀντιθέτως κατεχομένη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὰ ἴδια αἰσθήματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατέχεται ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἐχειρίσθη ἀναλόγως τὸ ζήτημα ὅπως μερικῶς καὶ συνοπτικῶς, ἀλλὰ μὲ ἐπαρκῆ πληρότητα ἐξέθεσεν ὁ κ. Ἀκρίτας. Τὸ πῶς τὸ διαχειρίζεται δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ εἴπω ἐγὼ περαιτέρω.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῶ ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως συζήτησιν δημοσίᾳ λεπτομερῆ. Συζήτησις ἡ ὁποία μόνον εἶναι δυνατὴ εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἐπρότεινεν ὁ κ. Κανελλόπουλος καὶ διὰ τὴν ὁποίαν θὰ συνεννοηθῶ μὲ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Πέραν αὐτοῦ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἴπω ὅτι δὲν δύναμαι ἄνευ κινδύνου νὰ προβῶ εἰς λεπτομερεστέρας ἀνακοινώσεις.

Ἐν τούτοις λόγῳ τῆς ἀναταραχῆς τὴν ὁποίαν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἔχει δημιουργήσει τὸ ζήτημα, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ δηλώσω τὰ ἑξῆς :

Ἡ Κυβέρνησις χειρίζεται τὸ Κυπριακὸν ζήτημα μὲ ζωηρὸν πατριωτισμὸν καὶ μὲ αἴσθημα ἀκάμπτου Ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας.

Ἡ Κυβέρνησις ὅμως εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ τὸ χειρίζεται συγχρόνως καὶ μετὰ προσοχῆς, διότι θέλει νὰ συνεχίσῃ τὴν πατροπαράδοτον φιλίαν, ἡ ὁποία ὑφίσταται μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Μεγάλης Βρεττανίας.

Οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι λησμονεῖ τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἔπαιξεν ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ναυαρίνου καὶ πρὸ αὐτοῦ εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος.

Οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι λησμονεῖ τοὺς κοινοὺς διὰ τὴν ἐλευθερίαν ἀγῶνας τῶν δύο λαῶν, εἰς τοὺς ὁποίους μαζὺ ἔρρευσε τὸ αἷμα τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι ἀγνοεῖ ὅτι καὶ σήμερον διατηροῦμεν καὶ ἐννοοῦμεν νὰ συνεχίσωμεν τοὺς στενοὺς καὶ ποικίλους δεσμούς, τοὺς ὁποίους ἔχομεν μετὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Δι' αὐτὸ-καὶ ἐδῶ θὰ παρακαλέσω τοὺς Πρακτικογράφους νὰ προσέξουν τὴν διατύπωσιν τῶν λεγομένων-δι' αὐτὸ ἡ Κυβέρνησις χειρίζεται τὸ Κυπριακὸν ζήτημα μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς φιλίας μετὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Συγχρόνως ὅμως τὸ χειρίζεται, πάντοτε μὲ τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιλύσεώς του, τοῦτο δὲ μὲ τρόπον σύμφωνον πρὸς τοὺς πόθους ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ πρὸς τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΠΖ΄
22 ΜΑΪΟΥ 1952

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 33226 ἐ.ἔ. ἐγγράφου του διαβιβάζει τὴν ἀπὸ 10 Μαΐου 1952 ἐπιστολὴν τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πάσης Κύπρου καὶ Νέας Ἰουστινιανῆς, μετὰ τοῦ προσηρτημένου αὐτῷ Ψηφίσματος.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἔχουν ὡς ἑξῆς :

Ἀριθ. πρωτ. 33226]Κύπρος

«Ψήφισμα Παγκυπρίου Ἐθνικῆς Συνελεύσεως».

Κύριε Πρόεδρε,

Παρακλήσει τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Πάσης Κύπρου καὶ Νέας Ἰουστινιανῆς Κυρίου, κυρίου Μακαρίου Γ., ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀποστείλω Ὑμῖν, συνημμένως, πρὸς ὑμᾶς ἀπευθυνομένην καὶ περιελθοῦσαν ἡμῖν σήμερον ἐπιστολὴν τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, μετὰ τοῦ συνημμένου αὐτῇ κειμένου τοῦ ψηφίσματος τῆς συνελθούσης τὴν 25ην Ἀπριλίου 1952 ἐν Λευκωσίᾳ Παγκυπρίου Ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Δέξασθε, κύριε Πρόεδρε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξόχου μου ὑπολήψεως καὶ σεβασμοῦ μετὰ τῶν ὁποίων καὶ διατελῶ,

Ἀθῆναι 16 - 5 - 52

Κωνσταντῖνος Ἀλεξ. Τριανταφυλλόπουλος

Διευθυντὴς

Α.Ε. Κύριον

Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων

Ἐνταῦθα

Κύριε Πρόεδρε,

Συμφώνως πρὸς ἐκπεφρασμένην θέλησιν τῆς ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἁγίου Ἰωάννου Λευκωσίας συνελθούσης τῇ 25ῃ Ἀπριλίου 1952 Παγκυπρίου Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, διαβιβάζομεν Ὑμῖν ἐσωκλείστως τὸ ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν 600 συνέδρων ἐγκριθὲν Ψήφισμα, μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως τοῦτο κατατεθῇ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ τύχῃ τῆς δεούσης ἐκ μέρους αὐτῆς προσοχῆς.

Ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου τῇ 10ῃ Μαΐου 1952.

Ἐν Χριστῷ Εὐχέτης

† Ο ΚΥΠΡΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Πρὸς

Τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων

Ἀθήνας.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Οἱ ὑποφαινόμενοι, ἀντιπροσωπεύοντες τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων τῆς Ἑλληνικῆς νήσου Κύπρου, τὸν ἀποτελοῦντα τὰ 81 ο/ο τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ αὐτῆς, συνελθόντες σήμερον, εἰκοστὴν πέμπτην Ἀπριλίου τοῦ ἔτους χίλια ἐννεακόσια πεντήκοντα δύο, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν δεκάτην προμεσημβρινὴν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἁγίου Ἰωάννου ἐν Λευκωσίᾳ, εἰς Παγκύπριον Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Μακαρίου, παρισταμένων δὲ καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Πάφου κ. Φωτίου, Κιτίου κ. Ἀνθίμου καὶ Κυρηνείας κ. Κυπριανοῦ, ἀποτελούντων μετὰ τοῦ πρώτου τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ Ἐθναρχίαν τῆς Κύπρου, τὴν κατευθύνουσαν τὸν ἐνωτικὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, πρὸς τὴν ὁποίαν διαδηλοῦμεν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν ἡμῶν καὶ ἀφοῦ ἠκούσαμεν τὰς γενομένας εἰσηγήσεις καὶ μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, ὡς τοῦτο ἐμφανίζεται μετὰ τὴν ἐπίμονον ἄρνησιν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς ἐθνικοὺς πόθους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, τοὺς ἀδιαβλήτως διαδηλωθέντας καὶ διὰ τοῦ ἐθνικοῦ δημοψηφίσματος τῆς 15 Ἰανουαρίου 1950, ψηφίζομεν.

1. Καταγγέλλομεν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν Ἀγγλικὴν κατοχὴν τῆς Νήσου ἡμῶν ὡς παντελῶς ἀνεπιθύμητον καὶ διακηρύττομεν ἅπαξ ἔτι ὅτι ἐμμένομεν ἀκλονήτως εἰς τὴν ἀξίωσιν τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους, τοῦ ὁποίου ἀποτελοῦμεν ἀναπόσπαστον τμῆμα, καθ' ὃ συνδεόμενοι διὰ τῶν ἀρρήκτων δεσμῶν κοινῆς καταγωγῆς καὶ αἵματος, γλώσσης καὶ θρησκείας, πολιτισμοῦ καὶ ἱστορίας, ἠθῶν καὶ ἐθίμων, κοινῶν πόθων καὶ παραδόσεων.

2. Διαμαρτυρόμεθα ἐντόνως διὰ τὴν διατήρησιν καθεστῶτος δουλείας εἰς τὴν Νῆσον ἡμῶν, τὴν διακριθεῖσαν διὰ τὸν λαμπρὸν καὶ μακρὸν ἐπὶ χιλιετηρίδας πολιτισμὸν αὐτῆς, δουλείας ἐπιβαλλομένης εἰς ἡμᾶς ὑπὸ κράτους διακηρύξαντος εἰς δύο πολέμους πίστιν ἐπὶ τὸ ἰδεῶδες τῆς παγκοσμίου ἐλευθερίας καὶ συνυπογράψαντος μετὰ τῶν λοιπῶν ἐλευθέρων λαῶν τὸν Χάρτην τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τὴν Διακήρυξιν τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

3. Διακηρύττομεν τὴν ἀπόφασιν ἡμῶν νὰ συνεχίσωμεν ἐντόνως τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ἀγῶνα ἕως ὅτου κάμψωμεν τὴν ἀντίστασιν τῆς κατεχούσης ἡμᾶς Δυνάμεως καὶ ἀποκτήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν διὰ τῆς Ἑνώσεως μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος.

4. Καλοῦμεν τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἀναλάβῃ πλήρως τὸν χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ προσφύγῃ ἐν ἀνάγκῃ εἰς λύσιν αὐτοῦ διὰ τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

5. Ὑποβάλλομεν θερμοτάτην ἔκκλησιν πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τόσον τῆς ἐλευθέρας πατρίδος καὶ τὸν ἐν διασπορᾷ, νὰ συναρωγήσῃ παρὰ τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει, πάσῃ δυνάμει, πρὸς ἄμεσον πραγμάτωσιν τῆς πρὸς αὐτὴν ἐκκλήσεως ἡμῶν.

6. Ἀπευθύνομεν θερμοτάτην ἔκκλησιν πρός τε τὰς παγκοσμίους καὶ τὰς κατὰ τόπους ἐργανώσεις, καθὼς καὶ τοὺς διανοουμένους ὅλου τοῦ κόσμου νὰ συμπαραστατήσωσι μεθ' ἡμῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς δικαίας ἀξιώσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως.

7. Ἀποκηρύττομεν πᾶσαν νόθον λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ οἱανδήποτε προσφορὰν προτεινομένην ὑπὸ μορφὴν συντάγματος ἢ πολιτικῶν ψευδοελευθεριῶν εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ὑψίστου καὶ ἀπολύτου δικαιώματος τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀναλαμβάνομεν νὰ ἀσκήσωμεν πᾶσαν τὴν

ἐπιρροήν μας ἐναντίον οἱασδήποτε τάσεως ὑποκινουμένης πρὸς ἐπιζήτησιν ἢ καὶ ἀποδοχὴν οἱουδήποτε σχεδίου συντάγματος καὶ διακηρύττομεν ὡς σύνθημά μας τὸ « μακρὰν ἀπὸ συντάγματα καὶ μακρὰν ἀπὸ τὰς κάλπας ».

8. Πεποίθαμεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς δικαιοσύνης, τὸ ὁποῖον κατευθύνει τὰς ἐνεργείας καὶ πράξεις τῶν πεπολιτισμένων λαῶν καὶ τὸ ὁποῖον ἤνωσεν αὐτοὺς εἰς ἀρραγῆ Ὀργανισμὸν Ἐλευθέρων Ἐθνῶν, ἑτοίμων καὶ προθύμων νὰ κατοχυρώσωσι τοῦτο διὰ νέων θυσιῶν αἱμάτων, θὰ ὑπερισχύσῃ τελικῶς καὶ εἰς τὴν δικαιοτάτην ὑπόθεσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ὅτι ἡ ἐλευθερία θὰ ἐπιστεγάσῃ τοὺς συνεχεῖς ἀγῶνας ἡμῶν.

9. Ἀποφασίζομεν, ὅπως ἀντίγραφα τοῦ παρόντος Ψηφίσματος διαβιβασθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἐθναρχίας Κύπρου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων, τὴν Κυβέρνησιν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ τὰς Ἐπιτροπὰς Κυπριακοῦ ἀγῶνος ἐν τῷ ἐξωτερικῷ .

Ἐν Λευκωσίᾳ Κύπρου, τῇ 25ῃ Ἀπριλίου 1952.

Τὰ Μέλη τῆς Παγκυπρίου Ἐθνικῆς Συνελεύσεως

Ἐθναρχικοὶ Σύμβουλοι: (Ὑπ.) Κ. Σπυριδάκις (Λευκωσία), Θ. Σοφοκλέους (Λευκωσία), Γ. Μαρκίδης (Λευκωσία), Βίας Μαρκίδης (Λευκωσία), Ν. Ἀντωνίου (Ἀμμόχωστος), Λ.Γαβριηλίδης (Ἀμμόχωστος), Σ. Τορναρίτης (Λεμεσός), Ζ. Ρωσσίδης (Λεμεσός), Χρ. Μιχαηλίδης (Λεμεσός), Ι. Κότσαπας (Λεμεσός), Μάριος Τριτοφτίδης (Λεμεσός), Σ. Χρίστης (Κυρήνεια), Ν. Δημητρίου (Λάρναξ), Ι. Φαίδωνος (Λάρναξ), Ε. Λιασίδης (Πάφος), Χρ. Πύργος (Μόρφου).

Δήμαρχοι: (Ὑπ.) Θεμ. Δέρβης (Λευκωσίας), Χρ. Γαλατόπουλος (Πάφου), Φ. Παρασκευαΐδης (Λαπήθου), Π. Κουμενῆς (Ἀθηαίνου), Λουκᾶς Γρηγορίου (Λευκονοίκου), Λ. Ψάθας (Καραβᾶ), Παῦλος Η. Γεωργίου (Πόλεως Χρυσοχοῦς), Κλ. Κραμβῆς (Ἀκανθοῦς), Λ. Χρ. Λοΐζου (Λευκάρων), Α. Σοφοκλέους (Πρόεδρος Κοιν. Συμβουλίου Λύσης).

Ἐκπρόσωποι Κομμάτων καὶ Ὀργανώσεων: (Ὑπ.) Χ. Χατζηχάρος (Παναγροτικῆς Ἑνώσεως Κύπρου), Μιχ. Πισσᾶς (Συνομοσπονδίας Ἐργατῶν Κύπρου), Ν. Τσικκίνης (Κυπριακοῦ Ἐθνικοῦ Κόμματος), Χρ. Ζορμπᾶς (Ἑλληνικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος): Λ. Μίχαλος (Παγκυπρίου Ἑλληνικῆς Σοσιαλιστικῆς Πρωτοπορείας), Α.Γ. Νικολαΐδης (Πατριωτικῆς Ἑνώσεως Λεμεσοῦ), Γ. Παπαχαραλάμπους (Ἑταιρείας Κυπριακῶν Σπουδῶν), Γ. Ζαμπάρτας (Ἑλληνικοῦ Πνευματικοῦ Ὁμίλου Κύπρου), Στ. Κλυτίδης (Δικηγορικοῦ Συλλόγου Λευκωσίας), Δ. Θεμιστοκλέους (Δικηγορικοῦ Συλλόγου Λάρνακος), Μ.Κ. Χατζηδημητρίου (Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀμμοχώστου), Δ. Ἀλωνεύτης (Ἰατρικοῦ Συλλόγου «Ἱπποκράτης » Λευκωσίας), Π. Μαυρομιχάλης, Ἀνθίας Ἰωσηφάκης, Δ.Ι. Καρολίδης, Ἀντ. Οἰκονόμου (Παγκυπρίου Συνδέσμου Παλαιῶν Πολεμιστῶν), Α. Σιμόπουλος (Ἑνώσεως Νέων Τράστ), Ε. Ἀνθούλης (Ἀθλητικοῦ Ποδοσφαιρικοῦ Ὁμίλου Λευκωσίας), Γ. Ρῶσσος (Παλλευκωσιατικοῦ), Λ. Κυθραιώτης (Ἐκδρομικοῦ Συνδέσμου Λευκωσίας), Μαρία Καττάμη (Ἑνώσεως Νεανίδων Παλλάς): Δ. Λάμπρου (Πεζοπορικοῦ Ὁμίλου Λάρνακος), Μαρία Κυπριανοῦ (Συνδέσμου Κυριῶν Λεμεσοῦ), Ε. Ἀλωνάρης (Ἐθνικολαϊκῶν Συλλόγων Λεμεσοῦ), Τ. Κάϊζερ (Πατρίων Κυρηνείας), Κ. Χριστοφίδης (Ἑνώσεως Θυέλλης –Ἀναγεννήσεως Ἔγκωμης), Μ. Νικολάου (Ἀχιλλέως Καϊμακλίου), Δ. Πουλλῆς (Ἑνώσεως Ἁγ. Ὁμολογητῶν), Δ. Συμεωνίδης (Γυμναστικοῦ Συλλόγου Παγκύπρια), Στ. Μιχαηλίδης (Γ.Σ. Ὀλύμπια), Α. Οἰκονομίδης (Γ.Σ. Εὐαγόρας, Τ. Χειμῶνας (Γ.Σ. Πράξανδρος), Π. Τουμαζῆς (Ἀνορθώσεως),

Ἕπονται ἕτεραι 541 ὑπογραφαί.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 4η
17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1952

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον, ὡς εἶναι φυσικὸν συνέχει τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἡ Κυβέρνησις θὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς σημερινῆς πραγματικότητος. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

1953

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Σ΄
19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1953

Ἀνακοινῶ ὡσαύτως ὅτι ἐλήφθη τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα ἐκ Κύπρου :

«Ἐξοχώτατον Πρόεδρον Βουλῆς Ἑλλήνων
Ἀθήνας

Ἑλληνικὸς λαὸς Εὐρίχου Κύπρου ὑποβάλλει ὑμῖν ἀξίωσιν ὅπως ἡ Βουλὴ Ἑλλήνων πείσῃ Κυβέρνησιν ἐλευθέρας Πατρίδος δι' ἄμεσον ἐγγραφὴν ἑνωτικοῦ ζητήματός μας εἰς Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Πρόεδρος Ἐφορείας Γυμνασίου Σολέας Νικηταρᾶς, Γραμματεὺς Γεωργιάδης, Γυμνασιάρχης Γιαννουρίδης».

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ι΄
2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1953

Ὁ Πρόεδρεύων τῆς Ἐθναρχίας Κύπρου Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Κυπριανὸς ἀποστέλλει τὸ ἐγκριθὲν ψήφισμα τῆς 18ης Ἰανουαρίου 1953 τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως τριετίας ἀπὸ τοῦ διενεργηθέντος δημοψηφίσματος περὶ Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποκρούουν πᾶσαν ἄλλην λύσιν ἐκτὸς τῆς πλήρους Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΚΖ΄
13 ΜΑΡΤΙΟΥ 1953

Ὁ κ. Σ. Λιβαδᾶς ὁμιλῶν ἐπὶ ἀναφορᾶς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φανερωμένης, Σαλαμῖνος αἰτουμένης τὴν ἀπόδοσιν τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἑλλάδα κ.λ.π. λέγει τὰ ἑξῆς :

Εἶναι γνωστὸν ἱστορικῶς κ. βουλευταί ὅτι ἀφ' ὅτου ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τοῦ 1821 ἐγένετο ἐλεύθερον Κράτος, πάντοτε εὑρέθη φίλον καὶ σύμμαχον τῆς Μεγάλης Βρεταννίας εἰς πάντα πόλεμον.

Διότι ἡ ψυχὴ ὅλων τῶν Ἑλλήνων εἶναι μνήμων καὶ εὐγνώμων τῆς συνδρομῆς τῆς Μεγάλης Βρεταννίας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ μάλιστα ὅτι χάρις εἰς τὸν μεγάλον διὰ τοὺς Ἕλληνας Ἄγγλον Κοδριγκτῶνα εἰς τὰ τηλεβόλα τοῦ Στόλου τῆς Μεγ. Βρεταννίας τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος διηύθυνεν ἐπετεύχθη ὁ ἀπελευθερωτικὸς ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων προγόνων μας. Καὶ ψυχικῶς τὴν συνδρομὴν τούτων ἐπλαισίωσεν ἡ συμπαράστασις στὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα τόσων καὶ τόσων Ἄγγλων φιλελλήνων, οἵτινες ἔγυσαν ὑπὲρ ἡμῶν τὸ αἷμα των.

Διὰ τοῦτο παντὸς Ἕλληνος ἡ ψυχὴ εἶναι ἐστραμμένη συμπαθέστατα πρὸς τὴν εὐεργέτιδα Μεγάλην Βρεταννίαν.

Ἀκόμη ὑπάρχει ζωντανὸν τὸ παράδειγμα Ἐθνικοῦ ἀνδρὸς ὑπευθύνου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν, ὁ ὁποῖος καίτοι ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἄγγλων Γερμανόφιλος, ὅμως ἐν ὥρᾳ Παγκοσμίου Πολέμου καὶ μάλιστα εἰς στιγμὰς ὅπου ἡ Μεγάλη Βρεταννία μόνη ἐμάχετο ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν τῆς ἀνθρωπότητος ἐναντίον τοῦ Χιτλερισμοῦ, ὁ ἀείμνηστος Ἐθνικὸς ὑπεύθυνος Κυβερνήτης Ἰωάννης Μεταξᾶς, καίτοι οὐδεμία ὑπῆρχε γραπτὴ συμμαχία, ὅμως δὲν ἐδίστασεν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ ἐνώσῃ εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν μὲ τὸ αἷμα τῶν γενναίων Ἄγγλων, καίτοι τότε οὐδὲ μία λόγχη ἄλλου Ἔθνους εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην ὑπῆρχε τότε προτεταμένη κατὰ τῶν χαλυδοφράκτων στρατιῶν τοῦ ἄξονος. Διότι ὄχι μόνον πάντοτε ἡ Ἑλλὰς προθύμως καὶ ἀμέσως ἐξεπλήρωνε τὰς ἐκ τῶν συνθηκῶν ὑποχρεώσεις της, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀγράφους ἠθικὰς τοῦ ὑποχρεώσεις πάντοτε μετὰ πάσης τιμῆς ἐξεπλήρωσε τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

Ἑπομένως διὰ τοὺς ἐπιμένοντας ἀξιοτίμους στρατιωτικοὺς τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τοὺς τυχὸν ἀντιτιθεμένους, ὅτι διὰ λόγους στρατηγικῆς χρειάζεται ἡ Κύπρος ὡς Ἀγγλικὴ Βάσις ἐν τῇ Μεσογείῳ, ἔχω νὰ ὑπενθυμίσω καὶ νὰ βεβαιώσω, ὅτι, ὄχι μόνον ἡ Κύπρος, ἀλλὰ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς ἐν ὥρᾳ πολέμου ἦτο καὶ θὰ εἶναι Ἀγγλικὴ βάσις καὶ Σύμμαχος τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

Διὰ τοῦτο πρέπει ἡ Μεγάλη Βρεταννία νὰ συνδράμῃ τὴν Ἕνωσιν πρὸς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα τῆς Ἑλληνικωτάτης Κύπρου μας, θερμαίνουσα οὕτω τὰ πρὸς τὴν Ἀγγλίαν αἰσθήματα καὶ συναισθήματα ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Τοῦτο δὲ θὰ εἶναι καὶ σύμφωνον πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις τοῦ Ο.Η.Ε.

Παρακαλοῦμεν ὅπως ἡ φωνή μας αὕτη φθάσῃ μέχρι τῶν ὤτων τῶν Ἄγγλων συναδέλφων μας τῶν Ἀγγλικῶν Βουλῶν καὶ τεθῇ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς φιλελευθέρας ψυχῆς των. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Ε. Ζαννῆς. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἐπεθύμουν νὰ μᾶς πληροφορήσῃ ἡ Κυβέρνησις εἰς ποίας ἐνεργείας προέβη μέχρι σήμερον διὰ τὸ ζήτημα τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου.

Σ. Στεφανόπουλος (Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Συμφωνοῦμεν καὶ ἐπιδοκιμάζομεν τὰ ὅσα ὁ συνάδελφος ἐκ Κεφαλληνίας ἀνέπτυξεν ἀπὸ τοῦ βήματος. Ἀνταποκρίνονται ταῦτα καὶ εἰς τὰ ἰδικά μας αἰσθήματα (Νεισοκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 36η
11 ΜΑΪΟΥ 1953

Πρόεδρος. Ὁ κ. Γ. Τζατζάνης ἔχει τὸν λόγον πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Γ. Τζατζάνης. Κύριε Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι. Κατὰ τὴν μετάβασίν μου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὰς χώρας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ νὰ συναντήσω

τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Μακαριωτάτους, Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου κ. Μακάριον, Πατριάρχην Ἀντιοχείας κ. Ἀλέξανδρον, Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Τιμόθεον καὶ Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Χριστόφορον, πρὸς τοὺς ὁποίους κατ' ἐντολὴν τοῦ ἀξιοτίμου κ. Προέδρου τῆς Βουλῆς, ὑπέβαλον τὰ σέβη αὐτοῦ τε προσωπικῶς καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Σώματος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.

Κύριοι βουλευταί, εἶμαι ἐξουσιοδοτημένος παρὰ τῶν ὡς ἄνω Μακαριωτάτων, Ἀρχιεπισκόπων καὶ Πατριαρχῶν, νὰ μεταφέρω πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ τὰ μέλη αὐτῆς τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῶν ἐκκλησιῶν των, Κύπρου, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας. Ἰδιαιτέρως εἶμαι ἐξουσιοδοτημένος νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν τὴν παράκλησιν ἀφ' ἑνὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐθνάρχου Κύπρου κ. Μακαρίου, ὅπως ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων γίνῃ συμπαραστάτις τῆς Ἐθναρχίας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῆς Μεγαλονήσου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἐθνικὸν των ἀγῶνα (ζωηρὰ χειροκροτήματα) καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Τιμοθέου παράκλησιν, ὅπως ἐνισχυθῇ, κατὰ πάντα, ἡ Ἁγιοτοπικὴ Ἀδελφότης, διὰ νὰ δύναται αὕτη νὰ περιφρουρῇ καὶ διαφυλάττῃ ἀλώβητα τὰ ἀπαράγραπτα δικαιώματα τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῶν ἱερῶν μνημείων τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ νὰ διατηρῇ τὴν ἑλληνικότητα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων τὰ ὁποῖα ἐχθροὶ τοῦ γένους καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεώς μας, δεινῶς ἐπιβουλεύονται σήμερον καὶ ἐπικινδύνως ἐπιφθαλμιοῦν.

Μὲ τὴν παράκλησιν αὐτὴν τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων καὶ τῶν Ἁγιοταφιτῶν, ἑνώνω καὶ τὴν ἰδικήν μου φωνὴν καὶ θέλω νὰ πιστεύω, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία θὰ πράξῃ εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις εἰς ἀκέραιον τὸ ἐθνικόν της καθῆκον. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Μ΄
20 ΜΑΪΟΥ 1953

Ε. Ζ α ν ν η ς. Κύριοι συνάδελφοι, ἐζήτησα νὰ ὁμιλήσω, πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως, διὰ δύο λόγους. Πρῶτον, νὰ μεταφέρω ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας τὴν συγκίνησιν τὴν ὁποίαν συνέχει τὸ Πανελλήνιον ἐκ τῆς κατωτέρω καταπληκτικῆς δηλώσεως τοῦ Κυβερνήτου τῆς Κύπρου Ράϊαν πρὸς τὸν Ἐθνάρχην τῆς Κύπρου Μακάριον. Εἶπε : Τὸ θέμα τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος εἶναι θέμα κλειστόν. Δεύτερον, διὰ νὰ παρακαλέσω τὸν κ. Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅπως προβῇ εἰς σαρῆ καὶ κατηγορηματικὴν δήλωσιν διασκεδάζουσαν τὰς δημιουργηθείσας ἀνησυχίας. Ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ εἶναι γνωστὴ ποία θὰ εἶναι. Τὸ ζήτημα τῆς ἑνώσεως τότε μόνον θὰ κλείσῃ, ὅταν πραγματοποιηθῇ ὁ δίκαιος πόθος τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων. Πέραν τῆς δηλώσεως ταύτης, ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω καὶ μίαν ἀκόμη δήλωσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἐθναρχία, ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη προσεπάθησε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ συνήντησεν ἐπίμονον ἄρνησιν, ἀπεφάσισε νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ὡς μοναδικὸν ὄργανον τοῦ ἀγῶνες. Κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ Ο.Η.Ε. ἡ αἴτησις Ἐθναρχίας θὰ διαβιβασθῇ διὰ τῆς Γραμματείας εἰς τὴν Διοικοῦσαν Ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία ὡς γνωστὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, καὶ τῶν Προέδρων τῶν Ἐπιτροπῶν. Ἐκεῖ ἐν ἐκ τῶν δύο θὰ συμβῇ. Ἢ ἡ αἴτησις θὰ γίνῃ ἀποδεκτή, ὁπότε θὰ διαβιβασθῇ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Πολιτικὴν Ἐπιτροπήν, ὁπότε ἐγκρινομένη θὰ παραπεμφθῇ εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν, ὅπου εἶναι βεβαία ἡ ἀποδοχή της ἐκ μέρους τῶν Μελῶν, ἢ θὰ διατυχθῇ ἡ διενέργεια δημοψηφίσματος εἰς τὴν Μεγαλόνησον, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ο.Η.Ε. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ δημοψηφίσματος θὰ διαβιβασθῇ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ὅπου ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἴσως ἀσκήσῃ τὸ ΒΕΤΟ. Θὰ ὑπάρξῃ ὅμως τὸ δεδικασμένον, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποτελῇ ἠθικὴν καταδίκην διὰ τὴν Ἀγγλίαν. Ἐὰν ὅμως ἀπορριφθῇ ἀπὸ τὴν Διοικοῦσαν Ἐπιτροπήν, ἐρωτῶ, θὰ ἐπιτρέψῃ ἡ Ἑλλὰς τὴν κατάπνιξιν τοῦ Κυπριακοῦ, ἢ τὴν ἐνδεχομένην υἱοθέτησιν αὐτοῦ παρ' οἱουδήποτε ἄλλου Κράτους, ὡς φερ' εἰπεῖν τῆς Αἰγύπτου ἢ μιᾶς τῶν χωρῶν τοῦ παραπετάσματος; Καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου τούτου ἐρωτήματος, ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω σαρῆ καὶ κατηγορηματικὴν δήλωσιν τῆς Κυβερνήσεως.

Καταλήγων, εἶμαι βέβαιος, ὅτι, ἡ Κυβέρνησις, ἀπηχοῦσα τὸ Πανελλήνιον αἴσθημα θὰ προωθήσῃ τὸ Κυπριακόν, μέχρι τῆς πραγματοποιήσεως αὐτοῦ, ἥτις δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλη, παρὰ ἡ ἕνωσις τῆς Μεγαλονήσου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Σ τ ε φ α ν ό π ο υ λ ο ς (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Κύριοι συνάδελφοι, λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἀξιοτίμου ἐκ Δωδεκανήσου βουλευτοῦ, ὀφείλω νὰ δηλώσω ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἔχει τεθῇ, ὑφίσταται τεθειμένον καὶ, συνεπῶς, οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ θεωρήσῃ ὡς κλειστόν. (Χειροκροτήματα).

Πέραν αὐτοῦ ἡ σχετικὴ πολιτικὴ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως καθορίζεται ἀπὸ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις, τὰς ὁποίας ἐνώπιόν σας ἀνέγνωσεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν θὰ παρεκκλίνῃ ἀπὸ τὰς δηλώσεις ταύτας. Πέραν αὐτῶν νομίζω, ὅτι οἱαδήποτε ἄλλη συζήτησις ἐπὶ τοῦ παρόντος παρέλκει. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

1954

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΝΓ΄
24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1954

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἀνακοινῶ εἰς τὴν Βουλὴν τηλεγράφημα τῶν Κυπρίων τῶν Ἀθηνῶν, ἔχον οὕτω :

«Πρόεδρον Βουλῆς

Ἐνταῦθα

Οἱ Κύπριοι τῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ ἐνδόξῳ ἐπετείῳ, παρακαλοῦσιν Ὑμᾶς, δεχθῆτε καὶ διαβιβάσητε εἰς ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν εὐγνώμονα χαιρετισμὸν ἐν τῇ στερρᾷ πεποιθήσει ὅτι ταχέως ἡ Κύπρος ἐλευθέρα καὶ ἡνωμένη θὰ ἀντιπροσωπευθῇ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων.

Γραφεῖον Ἐθναρχίας — Κυπριακὴ Ἀδελφότης — Ἐθνικὴ Φοιτητικὴ Ἕνωσις Κυπρίων.

(Ἅπαντες οἱ βουλευταὶ ἐγείρονται καὶ χειροκροτοῦν ζωηρότατα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀνακοινῶ εἰς τὴν Βουλὴν τηλεγράφημα τῶν Κυπρίων τῶν Ἀθηνῶν, ἔχον οὕτω :

«Πρόεδρον Βουλῆς

Ἐνταῦθα

Οἱ Κύπριοι τῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ ἐνδόξῳ ἐπετείῳ παρακαλοῦσιν Ὑμᾶς, δεχθῆτε καὶ διαβιβάσητε εἰς Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν εὐγνώμονα χαιρετισμὸν ἐν τῇ στερρᾷ πεποιθήσει, ὅτι ταχέως ἡ Κύπρος ἐλευθέρα καὶ ἡνωμένη θὰ ἀντιπροσωπευθῇ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων».

Γραφεῖον Ἐθναρχίας—Κυπριακὴ Ἀδελφότης—Ἐθνικὴ Φοιτητικὴ Ἕνωσις Κυπρίων.

Ἅπαντες οἱ βουλευταὶ ἐγείρονται καὶ χειροκροτοῦν ζωηρότατα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΞΘ΄
13 ΜΑΪΟΥ 1954

Π ε ρ. Ἰ α κ. Ἀ ρ γ υ ρ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι βουλευταί. Τὴν 4ην Μαΐου ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Στρατάρχης Ἀλέξανδρος Παπάγος προέβη διὰ τοῦ Τύπου εἰς μίαν ἐμπεριστατωμένην, κατηγορηματικὴν καὶ ὁριστικὴν δήλωσιν ἀφορῶσαν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου.

Ἡ δήλωσις αὕτη ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν δικαίαν ἀξίωσιν πάντων τῶν Ἑλλήνων.

Δὲν δύναται — εἶπε ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως — νὰ ἀγνοήσῃ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος, τὸ αἴτημα 400.000 Ἑλλήνων. Ἡ ἐκκρεμότης τοῦ ζητήματος ἀποτελεῖ κίνδυνον ἐνδιαφέροντα ὁλόκληρον τὸ ἐλεύθερον κόσμον. Ἐὰν δὲν λυθῇ φιλικῶς, ἡ Ἑλλὰς θὰ προσφύγῃ εἰς τὸν Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἐθνῶν» (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἔθνους καὶ Πρόεδρος τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ φέρω ἐνώπιον ὑμῶν τὴν δήλωσιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐξάρω ταύτην, ἵνα, ὡς πέποιθα, ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία, ἐκφράσῃ σύσσωμος τὴν ἔγκρισιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν της διὰ τὴν πανελλήνιον ἀξίωσιν τὴν διατυπωθεῖσαν διὰ τῆς δηλώσεως τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν ἀγώνων του ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας του παρέμεινε πάντοτε πιστὸς εἰς τὴν φιλίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, οὐχὶ διὰ λόγων, ἀλλὰ δι' ἔργων θυσιάσας τὸ αἷμα του εἰς κοινοὺς μετ' αὐτῆς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν.

Ἡ ἀγάπη τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Ἄγγλους ἔχει βαθυτάτας ρίζας, ὀφειλομένη εἰς τὸ γεγονός, ὅτι οἱ δύο οὗτοι ναυτικοὶ λαοὶ ἔχουσι τὴν αὐτὴν ψυχοσύνθεσιν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν ἐλευθερίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἔχυσαν ποταμοὺς αἱμάτων. Δὲν εἶναι οὔτε ἡ ἀνάμνησις τοῦ Βύρωνος, οὔτε τὸ Ναυαρῖνον, οὔτε ἡ παραχώρησις τῶν Ἰονίων νήσων τὰ κίνητρα τῆς ἀγάπης ταύτης, ἐφ' ὅσον οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν μακροχρονίων ἀγώνων των ἐξεδίκασαν τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας των καὶ τὴν πολιτικὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὑπὸ ξένον ζυγὸν ἀδελφῶν των.

Εἶναι — ὡς εἴπομεν — τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ Ἑλλήνων καὶ Ἄγγλων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ πατριωτικωτάτου Βασιλέως Ὄθωνος καὶ ἐντεῦθεν, οἱ Ἕλληνες, κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ πολιτικοῦ των βίου, ὑπέστησαν πολλὰς πικρίας ἐκ μέρους τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς κατὰ τοὺς διαδοχικοὺς αὐτῶν σταδμοὺς ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως ὑποδούλων ἀδελφῶν των, ἀλλὰ παρὰ ταύτας ἡ ἀγάπη των πρὸς τὴν Ἀγγλίαν εἶχε τοσοῦτον βαθείας ρίζας, ὥστε αὕτη παρέμεινεν ἀκλόνητος.

Ἡ Ἑλλὰς ἠγωνίσθη εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Ἀγγλίας κατὰ τοὺς δύο αἱματηροὺς παγκοσμίους πολέμους, ὅταν αὐτὴ ἀνεπέτασεν ὡς σύμβολα τῶν ἀγώνων της τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν καὶ τὴν αὐτοδιάθεσιν αὐτῶν. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπίστευσαν εἰς τὰ σύμβολα ταῦτα καὶ ἐτάχθησαν καὶ κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Ἀγγλίας, ὅταν αὐτὴ ἠγωνίζετο μόνη κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Καὶ ἠγωνίσθημεν μέχρι τέλους διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν λαῶν.

Καὶ διερωτῶνται ἤδη οἱ Ἕλληνες, πῶς εἶναι δυνατὸν μετὰ τόσας θυσίας των νὰ λησμονήσωσιν οἱ Ἄγγλοι καὶ παραβῶσι τὰς ἀρχὰς δι' ἃς ἀπὸ κοινοῦ ἠγωνίσθησαν μεθ' ἡμῶν προκειμένου περὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου;

Πιστοποιοῦμεν μετὰ δέους τὴν ἐξέγερσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τῆς Ἀγγλίας διὰ τὴν ἀδιάλλακτον στάσιν της εἰς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Ἔσται τραγικῶς δυσάρεστον, ἐὰν ἡ Ἀγγλία ἐμμένουσα εἰς τὴν πολιτικήν της ταύτην στερηθῇ τῆς μακραίωνος πατροπαραδότου φιλίας τῶν Ἑλλήνων.

Τρέφομεν ἐν τούτοις τὴν πεποίθησιν, ὅτι παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ Κυβερνήσει θὰ ἐπικρατήσωσιν ἐν τέλει φιλελληνικώτεραι σκέψεις, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν, κατὰ τὴν δήλωσιν

τοῦ κ. Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ Ἑλλὰς θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ὑποβάλῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἰς τὸν Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ἐπανειλημμένως, ἔχει διακηρύξει καὶ μὲ τὴν σημερινὴν εὐκαιρίαν ἐπαναλαμβάνει, ὅτι τὸ αἴτημα τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα (χειροκροτήματα ζωηρὰ ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης) δὲν εἶναι αἴτημα μιᾶς μόνον μερίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, εἶναι αἴτημα ὁλοκλήρου τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. (Χειροκροτήματα ἀπ' ὅλας τὰς πτέρυγας). Εἶναι ἱερὸν καὶ ἀνένδοτον αἴτημα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. (Χειροκροτήματα). Τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων δηλοῖ, ὅτι προσφέρει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἱεροῦ Ἐθνικοῦ μας αἰτήματος, ἀμέριστον συμπαράστασιν. (Χειροκροτήματα παρατεταμένα ἐξ ὅλης τῆς Αἰθούσης).

Πρόεδρος. Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΕΠΕΚ, βουλευτὴς Πειραιῶς, κ. Παπαπολίτης ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Παπαπολίτης. Κύριε Πρόεδρε, τόσον κατὰ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ὅσον καὶ διὰ δηλώσεών της εἰς τὸν τύπον, ἡ ΕΠΕΚ ἔχει καθορίσει τὴν θέσιν της ἔναντι τοῦ πόθου τῶν Κυπρίων ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ Πανελλήνιον πόθον. Τὸ Κόμμα μας δηλοῖ καὶ σήμερον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, ὅτι εἶναι πρόθυμον νὰ συμπαρασταθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν εἰς πᾶσαν ἐνέργειάν της διὰ τὴν Ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς Αἰθούσης).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Σπεραντόπουλος (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ πολιτικὴ, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἐχάραξε καὶ ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ, εἶναι πολιτικὴ ἡ ὁποία ἀνταποκρίνεται καὶ πρὸς ὅλων τῶν Κομμάτων τὸν πόθον καὶ τὴν θέλησιν καὶ πρὸς τὸ καθολικὸν αἴτημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ γραμμὴ τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἡ Κυβέρνησις, θὰ συνεχισθῇ ἀπαρεγκλίτως καὶ ἐὰν δὲν μεσολαβήσουν ἄλλα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ματαίως ἀναμένομεν συμφώνως μὲ τὴν τοποθέτησιν, τὴν ὁποίαν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ἔκαμεν ὁ Πρόεδρος Στρατάρχης Παπάγος, θὰ φέρῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν (χειροκροτήματα παρατεταμένα ἐξ ὅλης τῆς Αἰθούσης) μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν πρόκειται νὰ διαψεύσουν τὴν ἀποστολήν των, δὲν πρόκειται νὰ παραγνωρίσουν τὴν βασικὴν διάταξιν τοῦ Καταστατικοῦ των Χάρτου περὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς Αἰθούσης).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΠΓ'
8 ΙΟΥΝΙΟΥ 1954

Τὸ παράδειγμα τοῦ Σάαρ, καθὼς καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ὥθησαν τοὺς λοιπούς συναδέλφους μου καὶ ἐμέ, ὅπως θέσωμεν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου, διὰ τὸ ὁποῖον ἐνομίσαμεν καθήκον μας, ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ γνῶσιν τὸ Συμβούλιον, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως, ἀφοῦ ἐξαντλήσῃ ὅλα τὰ μέσα διὰ μίαν ἡμερῆ συνεννόησιν μετὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, βασιζομένη ἐπὶ τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ Χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ, προσφύγῃ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος ἔχει καὶ νομικὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπέμβῃ, ἐπειδὴ ὁ πρῶτος νόμος, τὸν ὁποῖον ἐψήφισε καὶ ὅστις ἀφορᾷ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ἐπιβάλλουν τὴν ἐπέμβασιν καὶ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου διότι δὲν εἶναι δυνατὸν 400.000 Ἕλληνες, δηλαδὴ 400.000 Εὐρωπαῖοι, νὰ ζοῦν ὑπὸ ἓν ἀποικιακὸν καθεστώς. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν).

Νομίζομεν, ὅτι ἡ ἐπέμβασις τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης θὰ συντελέσῃ σχετικῶς καὶ μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος θὰ ὑποβοηθήσῃ εἰς τὴν λύσιν τοῦ τόσον ζωτικοῦ καὶ τόσον δικαίου αἰτήματος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ κίνδυνος διαταραξεως τῆς ἀπὸ αἰῶνος φιλίας, ποὺ ἑνώνει τὸν Βρεττανικὸν καὶ Ἑλληνικὸν Λαόν. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ζαννῆς ἔχει τὸν λόγον.

Ε. Ζαννῆς. Κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω ὅτι ἐκφράζω τὰ αἰσθήματα ὁλοκλήρου τῆς Βουλῆς, ἀπευθύνων τὰς εὐχαριστίας μας πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης, διὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἔθεσαν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸ θέμα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου. Ἡ τόλμη τῶν νὰ θέσουν τὸ Κυπριακὸν θέμα ἐνώπιον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου ἀποτελεῖ ἓν βῆμα πρὸς λύσιν του. Νομίζω, ὅτι ἐπετέλεσαν μέγα ἔργον, διότι εἶναι δύσκολον νὰ μὴ δοθῇ ἡ πρέπουσα λύσις. Καὶ οὕτω θ' ἀποδειχθῇ ἐσφαλμένον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον νομίζουν λαοί τινες, ὅτι τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης εἶναι Δύσις, καὶ συνεστήθη διὰ τὴν ρύθμισιν τῶν μεταξύ των ζητημάτων καὶ ἀδιαφόρων διὰ τὰ ζητήματα τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Βεβαίως, ἡ λύσις δὲν θὰ δοθῇ ἐκεῖ, οὔτε εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Ἀγγλία εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν της τὴν διεθνῆ καινὴν γνώμην.

Κύριοι συνάδελφοι, ὅταν ἐξερράγη ὁ πόλεμος οἱ Ἄγγλοι ἐκάλουν τοὺς ἀδελφούς μας Κυπρίους νὰ καταταγοῦν, ὡς ἐθελονταί, ἀναγράφοντες, ὅτι θὰ πολεμήσουν χάριν τῆς Ἑλλάδος, χάριν τῆς ἐλευθερίας. Καὶ πράγματι, πάμπολλοι νέοι κατετάγησαν καὶ ἐπολέμησαν καὶ πολλοὶ τούτων ἔπεσαν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ὄχι ὅμως διὰ νὰ παρασημοφορηθοῦν.

Σήμερον, συγχαίρομεν τοὺς συναδέλφους μας, ποὺ ἔθεσαν τὸ θέμα τοῦτο ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης.

Τὸ ἅρμα τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου ἐξεκίνησε. Τὸ συνοδεύομεν ἡνωμένοι ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ ὁπωσδήποτε θὰ τὸ προωθήσωμεν πρὸς τὴν μόνην λύσιν, ποὺ εἶναι ἡ ἕνωσις μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 32η
2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1954

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Ε. Μπακλατζῆς, ἔχει τὸν λόγον.

Ε. ΜΠΑΚΛΑΤΖΗΣ. Κύριοι βουλευταί. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ε.Π.Ε.Κ., ἀειμνήστου στρατηγοῦ Νικ. Πλαστήρα καὶ αἱ ὑποθῆκαι του, μᾶς ὑποχρεώνουν ἡμᾶς τοὺς ὀπαδούς του, ὁσάκις θίγεται ζήτημα Ἐθνικόν, ἢ κάτι ποὺ ἀποβλέπει πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ, νὰ κάμνωμεν οἱανδήποτε κομματικὴν ὑποχώρησιν καὶ νὰ ὑφιστάμεθα οἱανδήποτε θυσίαν. Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, ἡ Κυβέρνησις, ἐπικαλουμένη τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., ζητεῖ διὰ τοῦ ὑπὸ κρίσιν νομοσχεδίου τὴν ἀναβολὴν τῶν Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν ἐκλογῶν, διὰ τὴν 21 Νοεμβρίου, ἀκριβῶς ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου, τασσόμεθα ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τῆς ψηφίσεως τοῦ νομοσχεδίου καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλους προλαλήσαντας, ἡμεῖς τὸ Κόμμα τῆς Ε.Π.Ε.Κ., τὸ ὁποῖον ἐκπροσωπῶ, συνιστῶμεν τὴν ἄνευ ἀντιρρήσεων ἐπιψήφισίν του.

Ὁ ἐπικαλούμενος λόγος εἶναι ἱερὸς καὶ δηλοῦμεν κατηγορηματικῶς, ὅτι προκειμένου περὶ τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ προσφέρωμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅ,τι μᾶς ζητηθῇ εἰς συμπαράστασιν καὶ εἰς συνεισφοράν. Ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου, οὖσα Ἐθνική, πρέπει νὰ συναδελφώσῃ καὶ νὰ συνενώσῃ τοὺς Ἕλληνας καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη θὰ ἑνώσῃ τοὺς Ἕλληνας, διὸ

νὰ μεγαλουργήσουν ἐν τῇ ἑνότητι, ὅπως ἐμεγαλούργησαν παλαι μὲν ποτὲ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, τελευταίως δέ, εἰς τὸν Ἀλβανικὸν Πόλεμον.

Καὶ ἀφοῦ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἐτέθη πρὸς συζήτησιν ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νὰ διακηρύξω ἐκ μέρους τῆς Ε.Π.Ε.Κ., ὅτι εἴμεθα εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Κυβερνήσεως καὶ δηλοῦμεν πλήρη συμπαράστασιν. Ἡ ὑπόθεσις εἶναι δικαία καὶ τὸ αἴτημα πανελλήνιον. Ὅλοι ἡνωμένοι καὶ ἀποφασισμένοι πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν δικαίωσιν.

Ἡ Κύπρος πρέπει νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἀρνεῖται νὰ ἱκανοποιήσῃ ἐκουσίως τὸ αἴτημα τοῦτο, μολονότι ἡ ἱστορία της καὶ ἡ παράδοσίς της, ἐπέβαλαν εὐχαρίστως νὰ πράξῃ τοῦτο. Διὰ τὴν ἄρνησίν της αὐτὴν προσφεύγομεν εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν Ἐλευθέρων Λαῶν καὶ ζητοῦμεν Δικαιοσύνην. Ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ ἡ Ἀγγλία, ὅτι ὑπήρξαμεν πάντοτε εἰλικρινεῖς φίλοι ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀπαράμιλλοι σύμμαχοι ἐν πολέμῳ, διότι εἴμεθα Ἕλληνες συνεπεῖς πρὸς τὴν ἱστορίαν μας καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ Ἀγγλία τοῦ Γλάδστωνος, τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Λόϋδ Τζώρτζ, ἡ Ἀγγλία τῶν Φιλελλήνων Ἄγγλων, ποὺ ὕψωσαν καὶ ὑψώνουν καὶ τώρα τὴν φωνήν των ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν δικαίων της. Ἔχοντες τὴν πίστιν αὐτήν, συνεισφέρομεν εἰς τοὺς κοινοὺς ἀγῶνας ὅ,τι διεθέτομεν καὶ διεθέτομεν πρὸ παντὸς τὴν ἀνεξάντλητον δύναμιν τῆς ψυχῆς μας καὶ τὴν πηγὴν τοῦ αἵματός μας— καὶ ποτὲ διὰ τὴν συνεισφορὰν ταύτην δὲν ἠθελήσαμεν νὰ ζητήσωμεν ἐγγυήσεις, ἢ νὰ προεξοφλήσωμεν τοὺς τίτλους τῆς συνεισφορᾶς μας, ἀλλ' ἐστάθημεν συνεπεῖς εἰς τὰς ὑποχρεώσεις μας καὶ διότι ἐπιστεύομεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὴν ἀνέκαθεν φίλην καὶ σύμμαχον, ὅτι ὅταν θὰ ἤρχετο ἡ ὥρα τῆς νίκης καὶ τῆς δικαιώσεως, θὰ συνηγόρει ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Δυστυχῶς, ἡ πίστις μας ἐκλονίσθη καὶ προκειμένου περὶ τῆς Κύπρου, ἡ στάσις τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἀρνουμένης νὰ δώσῃ τὴν ἕνωσιν, γέμει τὴν ψυχήν μας πικρίας καὶ σκιάζει τὴν πατροπαράδοτον φιλίαν.

Εἰς τὴν πικρίαν μας αὐτὴν καὶ εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν σκιάν ὑπάρχει ἡ χαρὰ καὶ τὸ φῶς ποὺ δίδεται καὶ ἀφήνει νὰ φωτίζῃ ἡ στάσις καὶ ἡ φωνὴ τῶν Ἄγγλων, ποὺ συνεπεῖς πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ λαοῦ τῆς Ἀγγλίας, βροντοφωνοῦν τὴν ἀλήθειαν καὶ λέγουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν: «Δώσατε τὴν Κύπρον εἰς τὴν Ἑλλάδα». Πρὸς αὐτοὺς ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα ἀπὸ ὅλας τὰς πτέρυγας τῆς Βουλῆς).

Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις παρ' ὅλον ὅτι ὁ Πρόεδρός της, σεβαστὸς κ. Τσῶρτσιλ, ἀνεγνώρισε πρὸ ἐτῶν τὸ δίκαιον αἴτημα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, σήμερον ἀρνεῖται ν' ἀποδώσῃ τὴν Κύπρον, ἰσχυριζομένη, ὅτι ἡ Κύπρος δὲν εἶναι Ἑλληνικὴ καὶ ὅτι οἱ κάτοικοί της δὲν εἶναι Ἕλληνες, ἀλλ' ἁπλῶς Ἑλληνόφωνοι, καὶ ἑπομένως, πρέπει νὰ μείνουν ἄποικοι τῆς Ἀγγλίας. Γνωρίζει, ὅμως, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις καὶ εἰδικῶς ὁ Πρόεδρός της, διότι ἀπέδειξεν, ὅτι γνωρίζει τὰ πάντα εἰς τὸν κόσμον, ὅτι τὰ σωζόμενα μνημεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς Κύπρον, ἡ Σαλαμίς, ἡ Ἀμμόχωστος, ὁ Λόρναξ καὶ ἡ Πάφος, ὁ ἐκεῖ Ὄλυμπος, οἱ ναοὶ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, τὰ μνημεῖα τοῦ Βυζαντινοῦ, τὰ βουνὰ καὶ αἱ πεδιάδες, τ' ἀκρογιάλια καὶ τὰ δένδρα, μαρτυροῦν τὴν ἑλληνικότητα τῆς Κύπρου καὶ ψάλλουν ὅλα μαζὶ τὸν ὕμνον τῆς καταγωγῆς των καὶ δίδουν τὸν τόνον καὶ τὸ χρῶμα τῆς Ἑλλάδος. (Χειροκροτήματα παταγώδη).

Ἀρνεῖται εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς Κύπρου τὴν γνῶσιν τῆς καταγωγῆς των καὶ τὴν πίστιν των εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὅμως, γνωρίζει, ὅτι οἱ Κύπριοι οὗτοι ἔζησαν ἐπὶ αἰῶνας αἰώνων, ἐγνώρισαν τὴν κατάκτησιν καὶ τὴν τυραννίαν τῶν κατακτητῶν τῶν αἰώνων, τῶν Περσῶν, τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Ρωμαίων, τῶν Ἀράβων, τῶν Φράγκων καὶ τῶν Τούρκων καὶ ὅμως, διετήρησαν ἀλώβητον τὴν πίστιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν καὶ εἰς ἡμέρας χαρᾶς καὶ δυστυχίας εἶχαν καὶ ἔχουν ἐστραμμένην τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸ φῶς τῆς Ἀκροπόλεως καὶ πρὸς τὰς κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου. (Χειροκροτήματα).

Διατί τ' ἀγνοεῖ ἡ Ἀγγλία αὐτά;

Εἰς ἐπίμετρον τῶν ὅλων τούτων, ἔρχεται καὶ διὰ σατρα-πικῶν καὶ δικτατορικῶν νόμων ἐπιδιώκει νὰ καταπνίξῃ τὸ αἴσθημα καὶ τὴν φωνὴν περὶ ἑνώσεως, τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Τοῦτο εἶναι ἀπαράδεκτον διὰ τὸν Ἀγγλικὸν λαόν, διὰ τοὺς Ἄγγλους ἐκείνους, ποὺ πιστεύουν εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ διακονοῦν εἰς ναοὺς τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν τιμίων παραδόσεων. Ἐπὶ 76 ἔτη κατέχει τὴν Κύπρον ἡ Ἀγγλία, ἠδυνήθη ὅμως, νὰ τὴν μεταμορφώσῃ, νὰ τὴν ἀλλαξοπιστήσῃ; Ἠδυνήθη κἂν νὰ ἐξαλείψῃ τὰ σημάδια τῆς Ἑλληνικότητος τῆς Κύπρου καὶ νὰ κλονίσῃ τὴν ἀγάπην τῶν Κυπρίων πρὸς τὴν Ἑλλάδα;

Ἀπὸ τὴν Κύπρον ἐξεπορεύθη τὸ σύνθημα:

Ἡ Ρωμιοσύνη εἶναι φυλὴ
συνότζαιρη τοῦ κόσμου
κανένας δὲν εὑρέθηκε
γιὰ νὰ τὴν ἐξαλείψῃ.
Ἡ Ρωμιοσύνη θὰ χαθῇ
ὅταν ὁ κόσμος λείψῃ!

Ἀπευθυνόμεθα πρὸς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ζητοῦμεν κατανόησιν. Προσφεύγομεν πρὸς τὰ Ἐλεύθερα Ἔθνη καὶ ζητοῦμεν Δικαιοσύνην. Ἡ Κυβέρνησις καλῶς ἔφερε τὸ ζήτημα εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ εἴμεθα εἰς τὸ πλευρόν της. Ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου εἶναι Κυπριακή, εἶναι Ἑλληνική, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἀφορᾷ τὰ ἐλεύθερα Κράτη.... (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Ε. Ζαννῆς, ἔχει τὸν λόγον.

* Ε. ΖΑΝΝΗΣ. Κύριοι βουλευταί, συναινῶ ὁλοψύχως εἰς τὴν αἰτουμένην, διὰ τοῦ ὑπὸ κρίσιν σχεδίου Ν.Δ. ἀναβολὴν τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, διότι ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον προβάλλει ἡ Κυβέρνησις, εἶναι πράγματι ἱερός. Καὶ δὲν θὰ ἦτο μόνον ἄτοπον, ὅπως εἶπεν ὁ εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας, ἀλλ' αὐτόχρημα ἐγκληματικόν, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἑλλάς, ἀναγκασθεῖσα λόγῳ τῆς σκαιᾶς ἀρνήσεως τῆς Μεγάλης Βρεταννίας νὰ δεχθῇ τὰς διμερεῖς διαπραγματεύσεις, νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, θὰ ἦτο λέγω, ἐγκληματικόν, ἡμεῖς ἐδῶ ν' ἀποδυώμεθα εἰς ἕνα ἀγῶνα ἐκλογικόν. Ὀρθῶς, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ Κυβέρνησις ἐζήτησε τὴν ἀναβολὴν τῶν ἐκλογῶν. Καὶ θὰ εἶπω κάτι περισσότερον: Θὰ συναινοῦσα καὶ εἰς νέαν ἀναβολήν, ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι αὐτὸς ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον θὰ αἰτηθῇ. Κύριοι συνάδελφοι, ὁ Κυπριακὸς λαός, ἀφοῦ ἐπολέμησεν εἰς τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατοῦ, ὄχι βεβαίως διὰ νὰ χαλκεύσῃ δεσμά, διότι οὐδεὶς μάχεται διὰ νὰ εἶναι δοῦλος, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ἀπογοητευθείς, ἀπεφάσισε ν' ἀναλάβῃ ἔντονον ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, διὰ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του. Δὲν ὑπάρχουν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, πολιτικαὶ διαφοραί. Ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εὑρίσκεται παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν ἀγῶνα της ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Β. Παπαρρηγόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

* Β. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Ὑπουργέ, αἱ παρατηρήσεις τοῦ κ. Ζαννῆ, μοῦ δίδουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἰσηγηθῶ, ὅπως, διὰ τὸ ἐνδεχόμενον νέας ἀναβολῆς, διὰ νὰ μὴ εὑρεθῆτε εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὑποβάλετε νέον νομοσχέδιον, εἰς τὸ ἄρθρον 1 νὰ κάμετε μνείαν τούτου. Νομίζω, ὅτι ὑπάρχει βασικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῆς συντομεύσεως τῆς Κοινοβουλευτικῆς περιόδου καὶ τῆς περιόδου τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν. Ἐκεῖ εἶναι τὸ θέμα τῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ νομίζω, ὅτι ἡ περίοδος τῆς Αὐτοδιοικήσεως δὲν εἶναι σκόπιμον νὰ σταματᾷ διὰ νομοθετικῆς πράξεως. Οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐξέθεσεν ὁ κ. Εὐαγγελᾶτος εἶναι τόσον πειστικοί, ὥστε τάσσομαι μὲ τὸ μέρος του. Ἡ παρατήρησις τοῦ κ. Ζαννῆ καὶ ἡ δήλωσίς του, ὅτι τοὐλάχιστον αὐτὸς ἀτομικῶς καὶ φαντάζομαι καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς δὲν θὰ ὑπάρχει ἀντίρρησις, ὅτι ἐὰν αἱ περιστάσεις αἱ Ἐθνικαί, αἱ ἀφορῶσαι τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἐπιβάλλουν νέαν ἀναβολήν, νὰ μὴ εὑρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κάμωμεν νέον νόμον. Θὰ ἔπρεπε εἰς τὸ ἄρθρον 1 νὰ εἴπωμεν τὸ ἑξῆς: «... (Ἀναγινώσκει)...». Δηλαδή, διὰ Β.Δ. ἢ δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν. Αὐτὸ ἄλλωστε, εἶναι τὸ ὀρθότερον καὶ τὸ πλέον σύμφωνον μὲ τὴν φύσιν τῶν Κοινοτικῶν καὶ Δημοτικῶν ἐκλογῶν. Ὑπάρχει τὸ σφάλμα, ὅτι διὰ νόμου ὁρίζεται ἡ ἡμερομηνία τῶν ἐκλογῶν. Ἔπρεπε νὰ

ἀφεθῇ εἰς τὴν Διοίκησιν νὰ τὸ κανονίσῃ. Μιὰ ποὺ μᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία, νὰ τροποποιήσωμεν τὴν διάταξιν αὐτήν, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ὀρθόδοξον, νὰ ἀφεθῇ εἰς τὴν Διοίκησιν νὰ καθορίσῃ τὴν ἡμερομηνίαν τῶν ἐκλογῶν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κύριος Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ἔχει τὸν λόγον.

Ι. ΝΙΚΟΛΑΙΤΣΑΣ. (Ὑπ. Ἐσωτερικῶν). Κύριοι βουλευταί, ἤκουσα μετὰ προσοχῆς καὶ τὰς ἀγορεύσεις τῶν κ.κ. εἰσηγητῶν καὶ τῶν κ.κ. βουλευτῶν. Χαίρω πολύ, διότι διεπιστώθη, ὅτι ὁλόκληρος ἡ Βουλὴ ἀναγνωρίζει, ὅτι διὰ τοὺς λόγους τοὺς ἀναφερομένους ἐν τῇ εἰσηγητικῇ ἐκθέσει, ἦτο ἀναγκαία ἡ μηνιαία ἀναβολὴ τῶν ἐκλογῶν. Ἐπιθυμῶ νὰ ἀπαντήσω ἐπὶ μιᾶς φράσεως, τὴν ὁποίαν, ἀρχόμενος τοῦ λόγου του ὁ ἀξιότιμος εἰσηγητὴς τῆς μειοψηφίας, ὁ κ. Ε. Λουλακάκης, εἶπεν, ὅτι ἀντελήφθη ἡ Κυβέρνησις, ὅτι ἔπρεπε νὰ φέρῃ εἰς τὸ προσκήνιον τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ὑποθέτω, ὅτι ἡ φράσις αὕτη δὲν ἦτο ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐσκέπτετο.

Ε. ΛΟΥΛΑΚΑΚΗΣ. Εἶπον τὰς κρίσεις τῆς κοινῆς γνώμης.

Ι. ΝΙΚΟΛΑΙΤΣΑΣ. (Ὑπ. Ἐσωτερικῶν). Νομίζω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ὅτι ὁ Στρατάρχης Παπάγος πρῶτος, μετὰ 15ον ἔτη ποὺ ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἐλευθέρα, ἔφερε τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἰς τὸ προσκήνιον καὶ ὅπως γνωρίζομεν πάντες, ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός. Δὲν δύναται νὰ ἐπικριθῇ, διότι ἐντὸς μιᾶς διετίας, μὴ συμπληρωθείσης, ἀφ' ὅτου ἀνῆλθε εἰς τὴν ἀρχήν, ἐτόλμησε νὰ φέρῃ εἰς τὸ προσκήνιον τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Τὸ ὅτι τὸ ἔφερεν, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἐλύθη μέχρι στιγμῆς κατὰ τὸ ἥμισυ.

Ὁ κ. Ἀντωνίου εἶπεν, ὅτι ἡ μηνιαία αὕτη ἀναβολὴ τῶν ἐκλογῶν εἶναι ἕνα πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον τὸ κάμνει ἡ Κυβέρνησις, διότι φοβεῖται νὰ κάμῃ τὰς ἐκλογὰς καὶ ὅτι εὑρίσκει ἀφορμὴν νὰ τὰς ἀναβάλῃ.

Α. ΑΝΤΩΝΙΟΥ. Εἶπον, ὅτι μέχρι τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀποκλείεται ἡ συζήτησις ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. τῆς προσφυγῆς, κατὰ συνέπειαν, ἦτο περισσότερον ἐνδεδειγμένον νὰ διεξαχθοῦν αἱ ἐκλογαὶ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμερομηνίαν, παρὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀναβολή, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ εὑρεθῶμεν πλησιέστερον πρὸς τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ συζητηθῇ ἡ προσφυγὴ καὶ ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν γνώμην μου, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμπέσῃ πρὸς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου.

Ι. ΝΙΚΟΛΑΙΤΣΑΣ. (Ὑπ. Ἐσωτερικῶν). Εἰς τὴν εἰσηγητικὴν ἔκθεσιν ἀναφέρω τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις προέβη εἰς τὴν ἀναβολήν. Ὅλοι ἀντιλαμβανόμεθα ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ ἔξω τῆς αἰθούσης ταύτης, ποία ὑπῆρξεν ἡ σημασία ἡ πολιτικὴ τῆς ἀναβολῆς τῆς μηνιαίας τῶν ἐκλογῶν. Τὴν σημασίαν αὐτὴν τὴν ἐξετίμησεν ἐλευθέρως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ πέραν τῆς Ἑλλάδος.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 18η
15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1954

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, καθολικὴ καὶ βαθεία εἶναι ἡ ὀδύνη τοῦ Ἔθνους ἀπὸ τὰς εἰδήσεις αἱ ὁποῖαι ἐφθάνοιν διὰ τὴν πορείαν τῶν συζητήσεων ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος εἰς τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Αἰσθάνεται ὀδύνην τὸ Ἔθνος, διότι ἤλπιζε ὅτι ὁ Ο.Η.Ε., ἐπιτελῶν τὴν ἀποστολήν του, θὰ ἦτο ὁμόθυμος εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαίου αἰτήματος καὶ θλίβεται τὸ Ἔθνος βαθύτατα, διότι ἡ πορεία τῶν συζητήσεων κλονίζει τὰ ἠθικὰ θεμέλια τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ θέτει εἰς δοκιμασίαν τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν φιλίαν πρὸς τοὺς Συμμάχους τῆς Χώρας.

Τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων ἐπανειλημμένως ἔχει διακηρύξει καὶ σήμερον θεωρεῖ χρέος νὰ ἐπαναλάβῃ ὅτι ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ θέματος, ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ αἰτήματος τῆς Ἑνώσεως Κύπρου, μὲ τὴν Μητέρα Πατρίδα, εἰς τὴν Βουλὴν δὲν ὑπάρχει Κυβέρνησις καὶ Ἀντιπολίτευσις. Ὑπάρχει ὁμόθυμος ἐκτροσώπησις τοῦ Ἔθνους. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον ὑποστηρίζει τὸ δίκαιον αἴτημα. Καὶ ἐὰν σήμερον, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, δὲν εὕρῃ ἱκανοποίησιν καὶ εἰς τὸ μέλλον καὶ πάντοτε ἀνενδότως θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἑνὸς Λαοῦ μακραίωνος πολιτισμοῦ, ὅπως εἶναι ὁ ἀδελφὸς Λαός, τῆς Μεγαλονήσου. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Θεωρῶ ἐπίσης χρέος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, νὰ προβῶ σχετικῶς εἰς δύο παρατηρήσεις.

Χθές, ἡ Ἑλληνικὴ νεολαία, ἐκφράζουσα τὸ Πανελλήνιον αἴσθημα, ἐξεδήλωσεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν πόθον τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου. Χρέος τῆς Ἀστυνομίας ἀπετέλει ἡ τήρησις τῆς τάξεως.

Εἰς τὰ πολιτισμένα Κράτη εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἡ τάξις πρέπει νὰ τηρῆται. Ἄλλη ὁμως ἡ περίπτωσις ὅταν ἐξ ἄλλων λόγων ἀπειλεῖται ἡ τάξις καὶ ἄλλη, ὅταν ἡ τάξις ἀπειλῆται ἀπὸ τὴν ἔκφρασιν ἑνὸς Πανελληνίου αἰσθήματος τοῦ ὁποίου ἀσφαλῶς συμμετεῖχον εἰς πλήρη βαθμὸν καὶ τὰ ὄργανα τῆς τάξεως. Εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν πρέπει νὰ εἶναι περισσότερον ἁβρὰ καὶ ἀπολύτως προσεκτική, ἡ στάσις τῶν ὀργάνων τῆς τάξεως. Καὶ φοβούμεθα ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων διαπιστώνει ὅτι ὁ τρόπος τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως, χθές, δὲν ἦτο ὁ πρέπων εἰς τὴν περίπτωσιν. Καὶ θεωρῶ, ἐπίσης καθῆκον μου, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, νὰ προβῶ καὶ εἰς μίαν δευτέραν παρατήρησιν. Ἔπρεπεν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐθνικοῦ θέματος ἡγέτης τοῦ ἀγῶνος ἐνώπιον τοῦ ΟΗΕ νὰ εἶναι ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλ' ἀφοῦ ἔκρινεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡγέτης τοῦ ἀγῶνος ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ ἀξιότιμος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔπρεπε τοὐλάχιστον ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν φάσιν τοῦ ἀγῶνος νὰ εὑρίσκεται ἐκεῖ ὅπου διεξάγεται ὁ ἀγών. Καὶ ἐκφράζομεν τὴν ἀπορίαν μας διὰ τὴν ἀπουσίαν του. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κοινοβουλευτικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος τῆς ΕΠΕΚ κ. Ε. Μπακλατζῆς ἔχει τὸν λόγον.

* Ε. ΜΠΑΚΛΑΤΖΗΣ. Κύριοι βουλευταί, αἱ ἐκδηλώσεις τῆς σπουδαζούσης νεολαίας εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν χθεσινὴν ἡμέραν, ἀπηχοῦν τὸ αἴσθημα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ Πανελληνίου. Αἱ ἐκδηλώσεις αὗται ἀπέρρευσαν μέσα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ψυχήν, ἡ ὁποία ἠρεθίσθη ἀπὸ τὴν στάσιν, τὴν ὁποίαν, κοντὰ εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν, ἐπέδειξε καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Συμπολιτεία. Δὲν ἀνέμενε τοιαύτην στάσιν καὶ τοιαύτην μετοχείρισιν ἀπὸ τὴν Ἀμερικήν, ἀπὸ τὴν σύμμαχόν μας, καὶ τὴν φίλην μας, ἡ Ἑλλάς. Ἡ Ἑλλάς, ὁσάκις ἐδόθη περίστασις, προσέφερε τὸ πᾶν, τὸ αἷμα της, ὁλοκαύτωμα τὰ στήθη της, τοὺς ἄνδρες της, τὰ παιδιά της, διὰ τὴν ἰδέαν τῆς Ἐλευθερίας. (Χειροκροτήματα). Κοντά, λέγω, εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν, καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Συμπολιτεία, ἔρριψε κατὰ πρόσωπον τῆς Ἑλλάδος τὸν χάρτην τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐλευθέρων λαῶν, καὶ δεύτερον ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὴν δικαίαν, τὴν ἱερὰν καὶ ἁγίαν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, ἡ ὁποία εἶναι ὑπόθεσις τοῦ Πανελληνίου.

Αἱ ἐκδηλώσεις τῆς νεολαίας μας μᾶς ἐνεθουσίασαν, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος, τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀκολουθῇ ἡ νεολαία μας, καὶ ἐν τῇ διεκδικήσει τῶν δικαιωμάτων τῆς τιμῆς, πρέπει νὰ πρωτοστατῇ. Δὲν ἔπρεπεν ἡ Κυβέρνησις νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς φοιτητάς, καθ' ὃν τρόπον τοὺς μετεχειρίσθη. Ὤφειλε νὰ χειραγωγήσῃ τὴν νεολαίαν καὶ ὄχι νὰ ὑπάρξῃ ἀφορμὴ νὰ δημιουργηθοῦν τὰ ἔκτροπα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν. Ἐκφράζομεν τὴν λύπην μας, δι' ὅσα συνέβησαν. Συγχαίρομεν τὴν νεολαίαν μας διὰ τὰ αἰσθήματά της, διὰ τὴν πρωτοβουλίαν αὐτήν. Καὶ πρὸς τοὺς τραυματίας μας

ἐκφράζομεν τὴν πλήρη συμπαθειάν μας. Κύριοι βουλευταί, τὸ δίκαιόν μας εἶναι μέγα. Πρέπει νὰ τὸ διεκδικήσωμεν. Καὶ ἐὰν ὑπάρχουν Κυβερνήσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν τὸ γνωρίζουν, ὑπὲρ τὰς Κυβερνήσεις ὑπάρχει ὁ Λαός, καὶ ὑπὲρ τὸν Λαὸν ὑπάρχει ὁ Θεός. Καὶ ὁ Θεὸς εἶπεν, ὅτι ἡ Κύπρος θὰ γίνῃ Ἑλληνική. (Χειροκροτήματα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

*Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. (Ἀν. Κυβερν.). Κύριοι συνάδελφοι, ἡ Κυβέρνησις συμμερίζεται βαθύτατα τὴν πικρίαν, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασε πρὸ ὀλίγου ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων κ. Παπανδρέου, συμμερίζεται τὴν πικρίαν, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασε καὶ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος τῆς ΕΠΕΚ καὶ δηλῶ, ὅτι οἱαιδήποτε καὶ ἂν θὰ εἶναι αἱ δυσκολίαι, τὰς ὁποίας θὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ Κυβέρνησις καὶ τὰς ὁποίας θὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ Ἑλλάς, δὲν πρόκειται ἡ ὁδὸς ἡ ὁποία ἐχαράχθη οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ μεταβληθῇ, δὲν πρόκειται μᾶλλον ἡ Κυβέρνησις, βαδίζουσα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ παρεκκλίνῃ. Ἐγνώριζεν ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, καὶ τὸ ἐδήλωσε καὶ ὁ ἀξιότιμος συνάδελφός μου ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐπιστρέφων ἐκ Νέας Ὑόρκης πρὸ ὀλίγων μηνῶν, ἐγνώριζεν ἡ Κυβέρνησις, ὅτι θὰ ὑπάρξουν μεγάλαι δυσκολίαι καὶ ὅτι πολλὰ θὰ εἶναι τὰ στάδια ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει νὰ διέλθῃ ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ποθητὸν τέρμα.

Εἴμεθα ὅμως βέβαιοι καὶ τὴν βεβαιότητα τὴν ὁποίαν ἐξέφρασε τόσον ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅσον καὶ ὁ κ. Μπακλατζῆς τὴν συμμεριζόμεθα, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τελικῶς ἡ Ἑλλάς, θὰ δικαιωθῇ, διότι πρόκειται περὶ δικαιώσεως τῆς Ἑλλάδος ἐν σχέσει πρὸς ἕνα γενικὸν παγκόσμιον αἴτημα συνδεδεμένον μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν.

Δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη ἀξιότιμοι, κύριοι συνάδελφοι, ποία θὰ εἶναι ἡ ἔκβασις τῆς συζητήσεως, ἡ ὁποία ἤρχισε χθὲς εἰς τὴν Πολιτικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Ἡ συζήτησις συνεχίζεται σήμερον καὶ εἶναι πιθανὸν νὰ τερματισθῇ σήμερον. Εἶναι ὅμως καὶ πιθανὸν νὰ συνεχισθῇ καὶ αὔριον.

Μετὰ τὴν πολιτικὴν Ἐπιτροπήν, ἡ οἱαδήποτε ἀπόφασις αὐτῆς, δηλαδὴ τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς, πρόκειται νὰ ἀχθῇ ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Θὰ παρεκάλουν τοὺς κ.κ. συναδέλφους ὅλων τῶν μερίδων νὰ ἐπιδείξουν ὑπομονήν, μέχρις ὅτου σημειωθῇ ἡ ὁριστικὴ ἔκβασις τῆς συζητήσεως εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Διατηροῦμεν τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἀπόφασις, ἡ ὁποία θὰ ληφθῇ δὲν θὰ θεωρήσῃ τὸ ζήτημα λῆξαν. Καὶ ἂν ἀκόμη ἡ ἀπόφασις ἡ ὁποία θὰ ληφθῇ θὰ θεωρήσῃ ἓν ζήτημα λῆξαν, τὸ ζήτημα δὲν θὰ ἔχῃ λήξει.

Ἀλλὰ ἔχομεν θετικὴν τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ ὁ ΟΗΕ εἴτε ἐν τῇ πολιτικῇ Ἐπιτροπῇ, εἴτε ἐν τῇ ὁλομελείᾳ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως δὲν θὰ θεωρήσῃ τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου οὔτε κἂν τυπικῶς, ἀπὸ ἀπόψεως κανονισμοῦ, ὡς λῆξαν.

Κύριοι συνάδελφοι, ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ προβῇ εἰς ὡρισμένην κριτικήν, ἀφορῶσαν τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν στάσιν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων κατὰ τὸ χθεσινὸν συλλαλητήριον. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ εἰπω ὅτι καὶ ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ κυβερνήσει θαυμάζομεν τὴν νεολαίαν ὅταν πρωτοστατῇ εἰς ἐθνικὰς ἐκδηλώσεις. Αὐτὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς νεολαίας καὶ ἀλλοίμονον ἐὰν ἡ νεολαία αὐτῆς τῆς χώρας ἡ ὁποία ὀνομάζεται Ἑλλὰς δὲν ἐνεφανίζετο πάντοτε—καὶ εὐτυχῶς ἐμφανίζεται, πάντοτε πρωτοστατοῦσα—εἰς ὅλους τοὺς μεγάλας καὶ ὡραίους ἀγῶνας.

Δὲν νομίζω, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἐπὶ τῇ βάσει τοὐλάχιστον τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἔχω ὑπ' ὄψιν μου, ὅτι ἡ ἀστυνομία ἐπροχώρησε πέραν τοῦ ὁρίου ἐκείνου τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ἡ στοιχειώδης ὑποχρέωσις αὐτῆς, ὅπως τηρήσῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐπρέπειαν. Καὶ μόνον τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχουν τόσοι ἀστυνομικοί, οἱ ὁποῖοι ἐτραυματίσθησαν, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀστυνομία δὲν ἔκαμε τίποτε πλέον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὤφειλε νὰ πράξῃ, προσπαθοῦσα νὰ συγκρατήσῃ τὰ πλήθη τῶν ἐνθουσιώντων νέων, ἐμποδίζουσα τούτους νὰ ὑπερβοῦν τὸ ὅριον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μεταβάλλει τὸν ἐνθουσιασμὸν εἰς πάθος, μὴ συνάδον πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος.

Κύριοι συνάδελφοι, εἶναι γεγονός, καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀρνηθῇ τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ νὰ μὴ τὸ διακηρύξῃ, ὅτι ὡρισμένοι νέοι, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζω ποίων φρονημάτων εἶναι φορεῖς.....

Ε. ΖΑΝΝΗΣ. Ἐθνικῶν φρονημάτων εἶναι ὅλοι.

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. (Ἀντιπρ. Κυβ.).... εἶχον προμελετήσει ὡρισμένους λιθοβολισμοὺς καὶ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν λίθους. Αὐτὸ τὸ ἀποδοκιμάζει ἡ Κυβέρνησις. Ἡ Κυβέρνησις θεωρεῖ τὴν τακτικὴν αὐτὴν ὡς μὴ συνάδουσαν πρὸς τὸ ἦθος τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἔχει τὸ θάρρος ἡ Κυβέρνησις ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς Κύπρου δι' ὅλων της τῶν δυνάμεων, ἀφ' ἑτέρου ὅμως νὰ μὴ συγχωρῇ τὰς ἐκδηλώσεις αὐτάς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἐκδηλώσεις συνάδουσαι πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις καὶ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἦθος. Οἱ λιθοβολισμοὶ ἐναντίον τῶν παραθύρων Συμμάχων, οἱ ὁποῖοι Σύμμαχοι δὲν εἶναι οἱ κατέχοντες τὴν Κύπρον...

ΕΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Τόσον τὸ χειρότερον.

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ (Ἀντιπρ. Κυβ.).... ἀλλὰ οἱ ὁποῖοι εἶναι Σύμμαχοι, περιπίπτοντες εἰς ὡρισμένον σφάλμα τακτικῆς, αἱ τοιαῦται ἐκδηλώσεις ἐναντίον τῶν Συμμάχων δὲν εἶναι ἐκδηλώσεις δυνάμεναι νὰ ἐπιδοκιμασθῶσιν οὔτε ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἶμαι βέβαιος οὔτε ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.

Κύριοι συνάδελφοι, εἰς ὥρας μεγάλων Ἐθνικῶν ἀγώνων καὶ ἐνθουσιασμοῦ, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐγκαταλείπῃ καὶ ἡ ἐθνικὴ σωφροσύνη. Καὶ ἐκτὸς τῆς ἐθνικῆς σωφροσύνης, ἡ ὁποία ἐπιβάλλει νὰ μὴ ἐπιδοκιμάσωμεν τὰς τοιαύτας ἐκδηλώσεις, ὑπάρχει καὶ ἡ στοιχειώδης ἔννοια τῆς εὐγνωμοσύνης διὰ τόσας ἐκ μέρους τῶν συμμάχων τούτων ἐνεργείας καὶ πράξεις ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν εὐγνωμοσύνην δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, λόγῳ λάθους αὐτῶν—ἀναμφισβητήτως πρόκειται περὶ βαρέος λάθους τῶν Συμμάχων μας—νὰ μεταβάλωμεν εἰς ἀγανάκτησιν καὶ εἰς ὀργήν. Πικρίαν αἰσθανόμεθα ἀπέναντι τῶν συμμάχων μας, ὅπως εἶναι δυνατὸν νὸ αἰσθανθῇ κανεὶς πικρίαν ἀπέναντι τοῦ στενωτέρου φίλου, ἀπέναντι τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, εἰς ὥρας μάλιστα αἱ ὁποῖαι ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι παγκοσμίως κρίσιμοι, τὴν πικρίαν αὐτὴν νὰ τὴν μετατρέψωμεν εἰς ἀγανάκτησιν ἐγγίζουσαν ὅρια μὴ ἐπιτρεπτὰ ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικῆς. (Χειροκροτήματα).

Συμμεριζόμεθα λοιπόν, πλήρως τὴν πικρίαν τὴν ὁποίαν ἐξεδήλωσεν ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, συμμεριζόμεθα πλήρως τὴν πικρίαν τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, ἡ ὁποία ἐξεδήλωσε χθὲς τὰ αἰσθήματα της. Ἀλλὰ δὲν ἐπιδοκιμάζομεν τὰς ἐκδηλώσεις ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ὑπερέβησαν τὰ ὅρια τοῦ ἐθνικοῦ ἐπιτρεπτοῦ καὶ τοῦ ἐκ παραδόσεως ὑψηλοῦ ἤθους τῶν Ἑλλήνων. (Χειροκροτήματα).

Ἐξ τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπωφελούμενος τῆς εὐκαιρίας τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωσεν ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων προβαίνω ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνήσεως εἰς σύστασιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Νεολαίαν, εἰς σύστασιν πρὸς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ὅπως τὴν πικρία του, τὴν δεδικαιολογημένην ἀγανάκτησίν του κατορθώσῃ μὲ τὴν μεγάλην ὡριμότητα ἱστορικῆς σκέψεως ἡ ὁποία τὸν διέπει, νὰ συνδυάσῃ μὲ τὴν διατήρησιν καὶ τοῦ αἰσθήματος τοῦ σεβασμοῦ ἀπέναντι τῶν συμμάχων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι, ἂν καὶ πλανώμενοι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, καὶ ἀδικοῦντες ἡμᾶς ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι καὶ θὰ παραμείνουν σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

1955

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΛΘ΄
7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1955

Α. Παπάγος (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Κύριοι βουλευταί, εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῶν ἐκλογῶν, ἡ προσοχὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐστράφη πρὸς τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Ἡ Κυβέρνησις εἶχε καὶ ἔχει συναίσθησιν τῆς ἱστορικῆς εὐθύνης της, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ζήτημα.

Τὴν 4ην Δεκεμβρίου 1952, ἀπαντῶν εἰς συγχαρητήριον τηλεγράφημα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, τοῦ ἔλεγα καὶ τὸν διεβεβαίωνα, αὐτὸν καὶ δι' αὐτοῦ τὸν Κυπριακὸν Λαόν, ὅτι τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ ἡ ὑπ' ἐμὲ Κυβέρνησις θὰ πράξωμεν τὸ πᾶν, ὥστε τὸ Κυπριακὸν ζήτημα νὰ λάβῃ τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν καὶ λύσιν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς σημερινῆς πραγματικοτητος. Ὁμοίως, εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνησεως, τὰς γενομένας τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1952, ἐνωπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἀνεφέρετο, ὅτι θὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον συνέχει τὰς καρδίας καὶ τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἐντὸς τοῦ πλαισιου τῆς σημερινῆς πραγματικότητος.

Εἰς διαφόρους συνομιλίας, κύριοι βουλευταί, τὰς ὁποίας εἶχον μὲ τὸν ἐνταῦθα πρέσβυ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τὸν Σὲρ Τσάρλς Πήκ, τοῦ ἐτόνιζον, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ Κυβέρνησις Ἑλληνική, ἡ ὁποία νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ Ἕλλην, ὁ ὁποῖος νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὴν τύχην 400 χιλιάδων Ἑλλήνων, καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξευρεθῇ μία λύσις, λύσις τοιαύτη, ἡ ὁποία, ἱκανοποιοῦσα τοὺς Κυπρίους, νὰ μὴ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διαταραχὴν τῶν σχέσεων καὶ τῆς φιλίας μὲ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, εἰς τὴν ὁποίαν φιλίαν, τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ ἡ Κυβέρνησίς μου, ἀποδίδομεν μεγάλην σημασιαν καὶ θεωροῦμεν αὐτὴν ὡς ἕνα ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας.

Τοῦ ἔλεγον, ὅτι μία συζητητέα λύσις θὰ ἦτο ἡ παραχώρησις ἑνὸς φιλελευθέρου Συντάγματος, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν διενεργείας δημοψηφίσματος ἐντὸς 2 ἢ 3 ἐτῶν. Καὶ προσέθετον ὅτι διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν στρατηγικῶν συμφερόντων καὶ ἀπαιτήσεων τῆς Βρεττανικῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς ἐν τῇ Μέσῃ Ἀνατολῇ θὰ εἴμεθα διατεθειμένοι, ὄχι μόνον βάσεις νὰ παραχωρήσωμεν τῆς Μεγαλονήσου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν καὶ νησιωτικὴν Ἑλλάδα.

Ὁ πρέσβυς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας μὲ ἤκουε πάντοτε μετὰ προσοχῆς καὶ μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν εὐγένειαν μὲ διεβεβαίωνεν, ὅτι ὅσα τοῦ ἔλεγον διεβιβάζοντο εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἀλλὰ ὅτι αὐτὸς δὲν ἐθεώρει εὔθετον τὴν στιγμὴν διὰ τὴν ἀνακίνησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, κύριοι βουλευταί, διεφώνουν ἀπολύτως, διότι ὁλοέν μᾶς ἤρχοντο καὶ δυσάρεστα νέα ἀπὸ τὴν Κύπρον. Αἱ ἐκεῖ Βρεττανικαὶ ἀρχαὶ ἐλάμβανον σειρὰν μέτρων ἐκπαιδεύσεως, τὰ ὁποῖα ἀπέβλεπον εἰς τὸν ἀφελληνισμὸν τῆς Νήσου. Ἡ ὕπαιθρος ἐστέναζεν ἀπὸ μέτρα οἰκονομικῆς πιέσεως, ἀποσκοποῦντα εἰς τὴν ἀποθάρρυνσιν καὶ τὴν ἠθικὴν ὑποδούλωσιν τῶν κατοίκων.

Τὴν 27 Ἀπριλίου 1953, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ἐνεργῶν ἐν ὀνόματι τῆς Ἐθναρχίας τῆς Κύπρου, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἁρμοστὴν τῆς Νήσου, ὅπως προαγάγῃ πρὸς πραγματοποίησιν τὸ πρὸς αὐτοδιάθεσιν δικαίωμα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, κατόπιν τῆς ἀποφάσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τῆς 10 Δεκεμβρίου 1952 καὶ τὸ προαγάγῃ πρὸς πραγματοποίησιν, εἴτε διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐνεργηθέντος κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1950 δημοψηφίσματος, εἴτε καὶ διὰ διενεργείας νέου. Τὸν Μάϊον τοῦ 1953, ὁ Κυβερνήτης τῆς Κύπρου ἀπήντησεν, ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀντιμετωπίζει μεταβολὴν τοῦ καθεστῶτος εἰς τὴν Κύπρον, ἐπομένως τὸ ζήτημα εἶναι κλειστόν.

Δύνασθε νὰ ἀντιληφθῆτε, κύριοι βουλευταί, τὴν ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν ἡ δήλωσις αὐτὴ τοῦ Κυβερνήτου, τόσον ἐν Κύπρῳ, ὅσον καὶ ἐν Ἑλλάδι.

Εἰς τὰς 10 Αὐγούστου 1953, ἡ Ἐθναρχία Κύπρου προσέφυγεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ζητοῦτά ὅπως τοῦτα συστήσουν εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν νὰ σεβασθῇ τὸ πρὸς αὐτὴν τιθέμενον δικαίωμα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Συγχρόνως ὁ Μακάριος, δι' ἐπιστολῆς του πρὸς ἐμέ, ἐζήτησε νὰ υἱοθετήσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὴν προσφυγὴν ταύτην καὶ νὰ σταθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Παρὰ τὴν ἀδυσώπητον πίεσιν τῶν γεγονότων, δὲν ἠθέλησα, κύριοι βουλευταί, νὰ συμμερισθῶ τότε τὴν ἄποψιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, δὲν ἠθέλησα νὰ προσφύγω εἰς τὸν Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, διότι ἐθεώρουν ὅτι τὸ ζήτημα ἦτο δυνατὸν νὰ λυθῇ διὰ διμερῶν συνομιλιῶν. Δὲν ἠθέλησα εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη νὰ γίνουν συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ μᾶς παρίστανεν ὡς διισταμένους πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Καὶ ἐπειδὴ τότε εἶχον πληροφορηθῇ ὅτι θὰ ἤρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα, δι' ἀνάρρωσιν, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἴντεν, ἀπεφάσισα νὰ συναντηθῶ μαζί του καὶ νὰ ὁμιλήσω.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐκλήθη ἀπὸ τὴν Ν. Ὑόρκην ὁ Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος κ. Κύρου καὶ εἰς μίαν σύσκεψιν ἡ ὁποία ἐγένετο ἐδῶ, ἀπεφασίσθη νὰ ἀποτρέψωμεν τὸν Μακάριον, νὰ μεταβῇ εἰς Ἀμερικὴν διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν προσφυγὴν τὴν ὁποίαν εἶχε κάμει. Ὁ δὲ Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος κ. Κύρου, ὁμιλῶν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τῆς 21 Δεκεμβρίου 1953, προέβη εἰς τὰς ἐξῆς δηλώσεις, τὰς ὁποίας θὰ ἐχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναγνώσω.

«Ὁ Πνευματικὸς καὶ Ἐθνικὸς Ἀρχηγὸς τῶν τεσσάρων πέμπτων τοῦ Ἐθνικοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Γενικὸν Γραμματέα νὰ ἐγγραφῇ τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Ἐζήτησε νὰ συστήσῃ ὁ Ὀργανισμὸς εἰς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν ὅπως παραδεχθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ πρὸς αὐτοδιάθεσιν, συμφώνως πρὸς ἀπόφασιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τῆς 16 Δεκεμβρίου 1952. Ἐν τούτοις τὸ Κυπριακὸν ζήτημα δὲν εἶναι μεταξὺ τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρ' ὅλην τὴν ἰσχυρὰν πίεσιν τῆς Ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης, δὲν ἐδέχθη νὰ υἱοθετήσῃ τὴν αἴτησιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ νὰ ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν, διότι ἐπιθυμεῖ, πρὶν προσφύγῃ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν μέθοδον τῶν φιλικῶν διμερῶν συνομιλιῶν. Πρὶν καταφύγῃ κανεὶς εἰς τὴν διαιτησίαν ἢ τὴν Δικαιοσύνην, ἐξαντλεῖ κάθε δυνατότητα

ἀπ' εὐθείας συνεννοήσεως, ὅταν μάλιστα πρόκειται περὶ δύο χωρῶν, τὰς ὁποίας συνδέουν μακραὶ ἐγκάρδιαι σχέσεις. Ὑπάρχει πάντοτε ἀνοικτὴ ὁδὸς νὰ καταφύγῃ κανεὶς εἰς τὸν διαιτητήν, ὅταν ὁ συνήθης τρόπος τῆς φιλικῆς συνεννοήσεως δὲν ἀποδώσῃ».

Τὴν ἐπομένην ἀκριβῶς, ἤτοι τὴν 22 Δεκεμβρίου τοῦ 1953, μετέβην εἰς τὴν Βρεττανικὴν Πρεσβείαν καὶ συνηντήθην μὲ τὸν κ. Ἴντεν, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ πολέμου. Παρίστατο καὶ ὁ πρεσβευτὴς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Ἐν ἀρχῇ ὁ κ. Ἴντεν μοὶ διεβίβασεν ἐπίσημον πρόσκλησιν τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ Λονδῖνον. Εἶτα, εἰσερχόμενος εἰς τὸ θέμα, τοῦ ἀνέπτυξα πῶς ἔχει τὸ Κυπριακόν, εἰς ποίαν δύσκολον θέσιν εὑρίσκετο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, κατόπιν τῆς προσφυγῆς τῆς Ἐθναρχίας, διατὶ δὲν υἱοθέτησεν αὐτὴν καὶ ἐπέμεινα ἐπὶ τῆς ἀνάγκης, ὅπως εὑρεθῇ μία λύσις τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος διὰ διμερῶν φιλικῶν συνομιλιῶν, αἱ ὁποῖαι διμερεῖς συνομιλίαι ἰδίως δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐκτράχυνσιν τῶν καλῶν σχέσεων, τὰς ὁποίας ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔχωμεν μὲ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Ὁ κ. Ἴντεν, μὲ ἤκουσε μὲ προσοχήν, ἐν τούτοις ξηρῶς μοῦ ἀπήντησεν ὅτι «θὰ ἐπαναλάβω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπα καὶ ἄλλοτε, δηλαδὴ διὰ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν δὲν ὑφίσταται Κυπριακὸν ζήτημα οὔτε εἰς τὸ παρόν, οὔτε εἰς τὸ μέλλον». Τοῦ ἀπήντησα τότε, ὅτι, κατόπιν τῆς κατηγορηματικῆς ταύτης δηλώσεως, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ χειρισθῇ πλέον τὸ ζήτημα αὐτὸ ὅπως κρίνει καλλίτερον καὶ λυσιτελέστερον καὶ ὅτι ἀποκτᾷ πλέον πλήρη καὶ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ἐνεργείας. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Μετά τινα καιρὸν καὶ ἀφοῦ ὁ κ. Ἴντεν εἶχεν ἀναλάβει τὰ καθήκοντά του ὡς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, διότι, ὅταν εἶχον ἔλθει ἐδῶ εὑρίσκετο ἐν ἀναρρώσει, ἐκάλεσα τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τοῦ εἶπον, ἀφοῦ τὸν εὐχαρίστησα διὰ τὴν διευθετηθεῖσαν πρόσκλησιν τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι θὰ μετέβαινον εὐχαρίστως εἰς Λονδῖνον, ἐν τῇ περιπτώσει κατ' ἣν, μεταξὺ τῶν ἄλλων θεμάτων τῶν συνομιλιῶν, θὰ ἦτο καὶ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Ἐν ἡ περιπτώσει ὅμως θὰ ἀπεκλείετο οἱαδήποτε συζήτησις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ἐθεώρουν ἐμαυτὸν στοιχειωδῶς ὑποχρεωμένον νὰ μὴν ἀποδεχθῶ τὴν πρόσκλησιν. (Χειροκροτήματα).

Ὁ Βρεττανὸς Πρέσβυς, διεβίβασε τ' ἀνωτέρω εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ μετά τινα καιρὸν ἔλαβεν ἔγγραφον ἀπάντησιν ἐκ μέρους τοῦ κ. Ἴντεν, ἡ ὁποία ἐπὶ λέξει ἦτο ἡ ἑξῆς: «Ἐλπίζω, ἔλεγε, νὰ συναντήσω τὸν Στρατάρχην Παπάγον, εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ θὰ ἐλυπούμην πολύ, ἐὰν τὸ Κυπριακὸν ζήτημα τὸν ἠμπόδιζε νὰ ἔλθῃ. Δὲν δύναμαι, παρὰ ταῦτα, νὰ μεταβάλω τὴν στάσιν μου ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ».

Κατόπιν τούτου, κύριοι βουλευταί, ἐλήφθη πλέον ἡ ἀπόφασις νὰ προσφύγωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Κατὰ τὴν 22αν Δεκεμβρίου 1954, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ συζητηθῇ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων, ἐνεπάλη ἐκ μέρους μου ὁ ἐν Λονδίνῳ Πρεσβευτής μας κ. Μόστρας, νὰ ἴδῃ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ νὰ τοῦ εἴπῃ, ὅτι εἶναι εἰλημμένη ἀπόφασις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀλλά, ὅτι μέχρι τῆς τελευταίας δυνατῆς διὰ τὴν ἐγγραφὴν προθεσμίας, θὰ εἴμεθα πάντοτε πρόθυμοι νὰ συζητήσωμεν φιλικῶς τὸ ζήτημα τοῦτο, μὲ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑπῆρξεν ἀπολύτως ἀρνητική. Καὶ μεταξὺ ἄλλων, ὁ κ. Μόστρας, μᾶς ἐτηλεγράφησε καὶ τὰς ἑξῆς ἐντυπώσεις του: «Δὲν διέκρινα οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν κάμψιν εἰς τὴν ἀπόλυτον σταθερότητα τῶν λόγων τοῦ Ἄγγλου Ὑπουργοῦ. Δὲν θὰ ἀποφύγωμεν τὴν διατάραξιν τῶν σχέσεών μας, μοῦ εἶπεν οὗτος. Ἔχομεν τὰ μέσα νὰ ἀποκρούσωμεν ἐνδεχομένην προσφυγήν, ἐν ἀνάγκῃ, θὰ ἀποχωρήσωμεν ἐκ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία θὰ τὴν συζητήσῃ».

Κατὰ τὴν συζήτησιν, ἡ ὁποία ἐπηκολούθησεν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων, ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν, κ. Μίνστερ, ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, δὲν ἀντιμετωπίζει μεταβολὴν τοῦ καθεστῶτος εἰς τὴν Κύπρον. Ἀξίζει νὰ πληροφορηθῆτε, κύριοι βουλευταί, ὅτι τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ὁ ἴδιος Ὑπουργός, ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων, ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, ἀπεφάσισε νὰ παράσχῃ αὐτοδιάθεσιν εἰς τοὺς Ἰθαγενεῖς τῆς Οὐγκάντα. (Φωναί: Αἶσχος—Αἶσχος. Κίνησις τοῦ Στρατάρχου, ζητοῦσα ἀπὸ τὴν Βουλὴν σιωπήν).

Εἰς τὰς 15 Μαρτίου 1954, ὁ κ. Ἴντεν, ὁμιλῶν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων καὶ ὑπαινισσόμενος τὴν συνάντησιν, τὴν ὁποίαν εἶχε μετ' ἐμοῦ ἐν Ἑλλάδι εἰς τὴν Βρεττανικὴν Πρεσβείαν, εἶπε τὰ ἑξῆς: «Κατέστησα σαφὲς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μεγαλειότητος δὲν συμφωνεῖ νὰ συζητήσῃ τὸ Καθεστὼς τῆς Κύπρου».

Τὴν 18ην Μαρτίου 1954, ἐδήλωσα εἰς τὸν τύπον, κύριοι βουλευταί, τὰ ἑξῆς, τὰ ὁποῖα θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ἀναγνώσω. «Ἡ ἐπὶ τῆς Κύπρου γραμμὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, παραμένει καὶ θὰ παραμείνῃ ἀμετάτρεπτος, οἵα ἐχαράχθη καὶ ἀνεκοινώθη. Ἡ πολιτικὴ αὐτή, συνδιάζουσα τὴν διαλλακτικότητα πρὸς τὴν ἀποφασιστικότητα, ἀποτελεῖ τὴν καλλιτέραν δυνατὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν κατοχύρωσιν τῆς ἀσφαλείας εἰς τὴν Νότιον Ἀνατολικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἑνότητος τῆς Δημοκρατικῆς παρατάξεως καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν πατροπαραδότων Ἑλληνο-ἀγγλικῶν σχέσεων, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, θέτουσα ἐν ἐνεργείᾳ τὴν ἐντὸς τῆς Κύπρου πολιτείαν της, οὐδὲν θὰ παρακλείψῃ καὶ οὐδὲν θὰ πράξῃ, ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ προσβάλῃ εἰς ταύτην ἀντιβρεττανικὴν αἰχμήν!!

Αὐτὴ ἡ νεωτέρα πρᾶξις ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, νὰ φέρῃ τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Τὴν 30ην Μαρτίου 1954, ὁ κ. Ἴντεν, ἐκάλεσε τὸν ἐν Λονδίνῳ Πρέσβυν μας, τὸν κ. Μόστραν, καὶ τοῦ εἶπεν, ὅτι ἀπορεῖ, διατὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διακινδυνεύει τὸ κῦρος της εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, ἐνῶ γνωρίζει, ὅτι οὐδὲν ἔχει νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, ἐκτὸς τῆς ἐκτραχύνσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Ἑλλάδος.

Τὴν 6ην Ἀπριλίου, ὁ Ἕλλην Πρεσβευτὴς ἐπέδωκεν ἔγγραφον ἀπάντησίν μου εἰς τὸν κ. Ἴντεν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξῆγε πάλιν, διατὶ θὰ προσφύγωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ ὅτι εἴμεθα πάντοτε ἕτοιμοι διὰ φιλικὰς συνεννοήσεις πρὸς διακανονισμὸν τοῦ ζητήματος, πρὸς ἐξεύρεσιν μιᾶς λύσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Εἰς τὰς 7 Ἀπριλίου 1954, ἐκάλεσα τὸν ἐν Ἀθήναις Πρέσβυν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τοῦ ἔδωσα ἀντίγραφον τοῦ ἐπιδοθέντος ἀπὸ τὸν κ. Μόστραν ἐγγράφου μου πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Τὴν 29ην Ἀπριλίου 1954, ὁ Βρεττανὸς βοηθὸς Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν κ. Χάρισσον, ἐδήλωσε πάλιν εἰς τὸν ἐν Λονδίνῳ Πρέσβυν μας, ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Πολιτική, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου, παραμένει ἀμετάβλητος.

Καὶ τὴν 13ην Μαΐου 1954, προέβην εἰς τὰς ἑξῆς νέας δηλώσεις διὰ τὴν Κύπρον. «Ἡ Ἑλλάς, ἀκολουθήσασα ἐξ ἀρχῆς τὴν ὁδὸν τῆς συνέσεως καὶ τῆς μετριοπαθείας, ἐπεζήτησεν, ὅπως τὸ Κυπριακὸν ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον διακανονισμοῦ φιλικοῦ μεταξὺ χώρας, μεθ' ἧς ἡ ἰδική μας συνδέεται διὰ πατροπαραδότου φιλίας. Εἰς τὴν ἐπίμονον αὐτὴν προσπάθειάν μας, ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἀπαντᾷ διὰ ξηρῶν «ὄχι». Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, κατὰ συνέπειαν, εἰς ἣν περίπτωσιν συνεχισθῇ ἡ τοιαύτη ἀρνητικὴ στάσις τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, οὐδεμία ἄλλη ὁδὸς ἀπομένει ἐκτὸς τῆς προσφυγῆς εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Ἐμμένουσα εἰς τὴν μετριοπαθῆ της πολιτικήν, ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀφήσῃ νὰ ἐξαντληθῇ καὶ τὸ τελευταῖον χρονικὸν περιθώριον, τὸ ἐπιτρεπόμενον ὑπὸ τῆς διαδικασίας τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ εἰς τὰς 22 προσεχοῦς Αὐγούστου θὰ ζητήσῃ τὴν

ἐγγραφὴν τοῦ Κυπριακοῦ εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, διὰ τὴν 21ην Σεπτεμβρίου 1954. Ἡ διὰ τοῦτο εὐθύνη ἀσφαλῶς δὲν θὰ βαρύνῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν».

Εἰς τὰς 14 Μαΐου 1954, ὁ Βρεττανὸς Κοινοβουλευτικὸς Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκάλεσε πάλιν τὸν ἐν Λονδίνῳ Πρέσβυν μας καὶ τοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν θὰ εὑρίσκετο Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία θὰ ἦτο διατεθειμένη νὰ συζητήσῃ μὲ οἱανδήποτε ἄλλην Κυβέρνησιν, ὁσονδήποτε φιλικὴ καὶ ἐὰν ἦτο αὕτη, ζήτημα σχετιζόμενον καθ' οἱονδήποτε τρόπον μὲ ἐκχώρησιν ἐδάφους τοῦ Στέμματος.

Βλέπετε, λοιπόν, κύριοι βουλευταί, ὁπόσας προσπαθείας κατέβαλεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὥστε νὰ ἐξευρεθῇ φιλικὴ λύσις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἀλλὰ προσέκρουσε πάντοτε εἰς αὐτὴν τὴν χαρακτηριστικὴν ἀκαμψίαν καὶ ἀδιαλλαξίαν τῆς Βρεττανικῆς πολιτικῆς.

Εἶναι ἄσκοπον, κύριοι βουλευταί, νὰ ἀναφέρω καὶ ἄλλας ὑπερφιάλους δηλώσεις, αἱ ὁποῖαι τόσον ἐκ μέρους τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῆς Συμπολιτεύσεως ἐγένοντο εἰς τὰς δύο Ἀγγλικὰς Βουλάς, δηλώσεις, αἱ ὁποῖαι ἤρχοντο καὶ ἔρριπταν ἔλαιον εἰς τὴν πυράν. Ἀναφέρω μόνον τὰς δηλώσεις τῆς 23 Ἰουλίου 1954, τοῦ κ. Χόπκινσον, ὁ ὁποῖος ἐδήλωσεν ὅτι πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὑπάρχουν ἐδάφη τῆς Κοινοπολιτείας, τὰ ὁποῖα, λόγῳ τῶν εἰδικῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας διατελοῦσιν, οὐδέποτε θὰ τύχωσιν ἀνεξαρτησίας.

Καὶ τὰς δηλώσεις ταύτας ἦλθεν ἀμέσως νὰ συμπληρώσῃ ὁ Λύτλεστον, ὁ ὁποῖος ἐχαρακτήριζε τὴν Ἑλλάδα, ὡς χώραν φιλικήν, μέν, ἀλλ' ἀσταθῆ. Δηλώσεις ἀτυχεῖς κύριοι βουλευταί, δηλώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐτραυμάτιζον τὰ αἰσθήματα τῶν Κυπρίων, αἱ ὁποῖαι ἐτραυμάτιζον τὰ αἰσθήματα τῶν Ἑλλήνων καὶ ἴσως ἐτραυμάτιζον τὴν Ἑλληνοβρεττανικὴν φιλίαν, εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ὁποίας τόσην σημασίαν ἀποδίδομεν καὶ ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἀποδίδωμεν.

Οὕτω τὰ πράγματα ἔφθασαν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Ἡ ἐγγραφὴ ἐγένετο τὴν 20ὴν Αὐγούστου, τὴν τελευταίαν ἐπιτρεπομένην ἡμερομηνίαν. Ἀπὸ ὅλα ὅσα σᾶς εἶπον, προκύπτει ὅτι, δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τρόπος, ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος. Δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ μὴ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ πρόβλημα.

Δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ θεωρήσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο κλειστόν. Ἡ προσφυγή, ἡ ὁποία κατετέθη ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος, ἐβασίζετο εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ εἶχεν ὡς τίτλον «Ἐφαρμογή, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν, διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Κύπρου».

Τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἡγήθη ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος θὰ σᾶς ἐκθέσῃ τὰ τῶν διεξαχθεισῶν ἐκεῖ συζητήσεων. Ἐγὼ θέλω νὰ τονίσω, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς 17ης Δεκεμβρίου τοῦ 1954, ἡ ὁποία ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἁρμοδιότητα τῆς Συνελεύσεως νὰ ἐπιληφθῇ τῆς προσφυγῆς, ἀλλὰ δὲν θεωρεῖ σκόπιμον, πρὸς τὸ παρόν, νὰ λάβῃ ἀπόφασιν ἐπ' αὐτῆς, εἶναι μία ἀπόφασις, ἡ ὁποία χωρὶς νὰ εἶναι ἰδεώδης δι' ἡμᾶς, ἐν τούτοις εἶναι μία λύσις εὐνοϊκή, διότι τὸ ζήτημα τὸ Κυπριακόν, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκετο. Ἔγινεν ἕνα ζήτημα διεθνές, δὲν εἶναι πλέον ἐσωτερικὴ ὑπόθεσις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δύνανται νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς. Ἀνέβαλον ἁπλῶς τὴν ἀπόφασίν των. Τὰ ἑξήκοντα μέλη τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἡ διεθνὴς κοινὴ γνώμη ἐνημερώθησαν ἐπὶ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, ἐνημερώθησαν ἐπὶ τοῦ πόθου τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ ἀπόφασις αὕτη δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἕνας εὐσίωνος ἱστορικὸς σταθμὸς διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. (Χειροκροτήματα).

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὅτι μετὰ πίστεως καὶ ἀποφασιστικότητος θὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Καὶ εἶμαι ἑδραῖος ὅτι ὁ εὐγενὴς αὐτὸς ἀγών, τελικῶς θὰ δικαιωθῇ. (Χειροκροτήματα παρατεταμένα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης. Οἱ βουλευταὶ τῆς Συμπολιτεύσεως χειροκροτοῦν ὀρθιοι. Φωναί: Ἕνωσις, ἕνωσις).

Πρόεδρος. Ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Στεφανόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Στεφανόπουλος (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Κύριοι βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ, ὅταν ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ τὸ Κυπριακὸν ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς Κοινῆς Γνώμης, ἐγνώριζε, καλῶς, ποῖαι ἦσαν αἱ ἐπικρατοῦσαι διεθνεῖς περιστάσεις, ἐγνώριζε τὴν ὑφισταμένην γενικώτερον ἐμπλοκήν, ὅπως ἐπίσης ἐγνώριζε καὶ τὰς ὑφισταμένας τότε δυσμενεῖς συνθήκας.

Οὐχ' ἧττον, ὅμως, ἐκ παραλλήλου, ἐγνώριζε, καλῶς, ὅτι αἱ δυσμενεῖς αὗται καὶ κρίσιμοι συνθῆκαι, εἶχον ὡς ἀφετηρίαν καὶ ὡς σκοπόν, τὴν προάσπισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἐγνώριζεν, ἀκόμη, ὅτι δι' αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἀνεξαρτησίαν, εἴχομεν, ἤδη, ἀγωνισθῆ, ὡς ἀποκαλούμενα ἐλεύθερα ἔθνη, ἐναντίον τῶν ὀρδῶν τῶν μηχανοκινήτων τοῦ χιτλερισμοῦ. Ἐγνώριζεν ἀκόμη, ὅτι διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν, μεταπολεμικῶς, εἶχον συνασπισθῆ, ἅπαντα τὰ Ἐλεύθερα Κράτη, διὰ νὰ κατορθώσωμεν, διὰ τοῦ συνασπισμοῦ αὐτοῦ, τὴν ἐλευθερίαν νὰ τὴν πηγιώσωμεν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν νὰ τὴν καταστήσωμεν ἀπρόσβλητον. Δι' αὐτό, τὸ θέμα τὸ Κυπριακὸν τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὡς θέμα ἐλευθερίας, συνυφασμένον ἀπολύτως μὲ τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἦτο θέμα σύμφωνον μὲ τὸ νόημα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀγῶνος καὶ τῶν ἐπιβιώξεων τῶν καλουμένων ἐλευθέρων ἐθνῶν, ἦτο θέμα σύμφωνον μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν προμετωπίδα τοῦ Καταστατικοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, διότι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἔχουν θέσει ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῶν, τὴν προάσπισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας ἁπάντων τῶν λαῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν οἱ προσφεύγοντες ἐκεῖ—ὅπως ὑποτίθεται—νὰ εὑρίσκουν δικαιοσύνην καὶ ἱκανοποίησιν.

Διὰ τοῦτο, πρὸ τῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν περιπλοκῶν τῶν διεθνῶν περιστάσεων, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Στρατάρχης Παπάγος, σταθμίσας, καλῶς, τὰς διεθνεῖς περιστάσεις, ἐνόμισεν ὅτι εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν, νὰ λάβῃ ἀποφασιστικὴν θέσιν, ἔναντι τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἐπιτρέπετο κανενὸς εἴδους, ἐπίσης, διστασμός, ὅταν θὰ ἐπρόκειτο νὰ παραμερισθῇ ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, ἡ ἰδέα τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡ θέσις, ἐπομένως, τοῦ αἰτήματος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἦτο, λέγομεν, ἀπολύτως σύμφωνος μὲ τὸ νόημα καὶ μὲ τὰς ἐπιδιώξεις τῶν ἐλευθέρων λαῶν. Ἐπεδίωκον, ὡς ἔλεγον, νὰ ὀργανώσουν ἕνα κόσμον βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἔλεγον ὅτι ἐπεζήτουν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν διεθνῆ εἰρήνην καὶ ὡς μέσον διὰ τὴν ἐξασφάλισιν αὐτῆς, εἰσηγοῦντο, πάλιν, τὴν ἐλευθερίαν, εἰσηγοῦντο τὴν δικαιοσύνην. Ἤμεθα, ἐν τάξει, λοιπόν, σύμφωνοι μὲ τὸ διεθνὲς αὐτὸ πνεῦμα, ὅταν ἐφέρομεν ἐνώπιον αὐτῶν, τὸ αἴτημα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ αἴτημα τῆς ἐλευθερίας, τὸ ἀρρήκτως συνδεδεμένον μὲ τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Ἔκτοτε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐθεώρησεν ὑποχρέωσίν της, νὰ χαράξῃ σταθερῶς τὴν γραμμήν, τὴν ὁποίαν θὰ ἠκολούθει ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ θὰ τὴν ἠκολούθει καὶ θὰ τὴν συνέχιζε, χωρὶς ὑπαναχωρήσεις καὶ χωρὶς διστασμούς. Ἤδη ἡ προηγουμένη τῆς παρούσης Κυβερνήσεως, κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1952, εἶχε θέσει τὸ Κυπριακὸν ἐνώπιον τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ σχετικοῦ ὑπομνήματος εἶχε τότε ἐκθέσει τὴν πίεσιν, τὴν ὁποίαν ὑφίστατο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης καὶ ἐξέθετε ταὐτοχρόνως τοὺς φόβους αὐτῆς, εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ συνεχίζετο ἡ ἐκκρεμότης τοῦ Κυπριακοῦ καὶ τοὺς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ἐξ αὐτῆς θὰ προέκυπτον. Ἡ

ἀπάντησις ὅμως της Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ὑπῆρξε ξηρὰ καὶ κατηγορηματική.

Μετὰ τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, τότε, ὑπανεχώρησε καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

"Οταν ὁ Στρατάρχης Παπάγος, ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν, κατόπιν τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς τῆς 16ης Νοεμβρίου, ἀμέσως ἔλαβε σαφῆ θέσιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Εἰς τὰς προγραμματικὰς αὐτοῦ δηλώσεις, ἐνώπιόν σας, ἔλεγεν: «"Οσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον, ὡς εἶναι φυσικόν, συνέχει τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἡ Κυβέρνησις θὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς σημερινῆς πραγματικότητος». Ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1953, εἶχε τὰς πρώτας σχετικὰς ἐπαφάς, ὅπως καὶ προηγουμένως ἐξέθεσε, μὲ τὸν πρεσβευτὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Διακαὴς πόθος τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, ἦτο, ὅπως τὸ Κυπριακὸν θέμα ρυθμισθῇ διὰ διμερῶν συνομιλιῶν, μετὰ τῆς φίλης καὶ συμμάχου Μεγάλης Βρεττανίας. «Ἐὰν τὸ Κυπριακόν, ἔλεγε τότε ὁ Στρατάρχης Παπάγος, ἐλύετο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, δηλαδὴ διὰ διμερῶν συνομιλιῶν, δὲν θὰ ἦτο ἡ Κύπρος, ἡ ὁποία θὰ προσηρτᾶτο εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Μεγάλη Βρεταννία θὰ προσήρτα τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρον». Παρὰ τὴν ἔλλειψιν οἱασδήποτε ἀνταποκρίσεως, ἐκ μέρους τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ παρὰ τὰ δυσάρεστα νέα, τὰ ὁποῖα συνεχῶς ἤρχοντο ἀπὸ τὴν μαρτυρικὴν Μεγαλόνησον, ἔνθα διὰ σειρᾶς ἀνελευθέρων μέτρων ἐκπαιδευτικῶν καὶ οἰκονομικῶν, ἐπεδιώκετο ἡ κάμψις καὶ ἀφελληνισμὸς τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ Στρατάρχης Παπάγος, μὴ λησμονῶν τοὺς μακροὺς καὶ στενοὺς δεσμοὺς οἱ ὁποῖοι μᾶς συνδέουν μὲ τὴν Μ. Βρεταννίαν, ἐπέμενε πάντοτε ἐπὶ τῆς φιλικῆς διευθετήσεως, μετ' αὐτῆς τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Καὶ ὅταν, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος σᾶς εἶπε, κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1953, ἡ Ἐθναρχία, ἀπεράσιστε νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ ἐζήτησε τὴν συμπαράστασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ πάλιν ὁ Στρατάρχης Παπάγος, ἀψηφῶν τὸν κίνδυνον, ἐνδεχομένης παρεξηγήσεως, ἤθελε νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀντιδικίαν, διότι ἐνόμιζεν ὅτι οἱαδήποτε προσφυγὴ καὶ συζήτησις ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ δυσαρέστους συνεπείας, διότι θὰ παρίστα τὴν Ἑλλάδα ὡς εὑρισκομένην εἰς διάστασιν, μὲ τὴν φίλην καὶ σύμμαχον Μ. Βρεττανίαν. Μετ' ὀλίγον ἦλθε πρὸς ἀναφόρωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεττανίας, ὁ κ. Ἀντονυ Ἴντεν, καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, συναντήσας αὐτὸν κατὰ τὴν 22 Σεπτεμβρίου, ἐξέθηκε τὰς δυσχερείας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως συνεπείᾳ τῆς ὁλονὲν ὀγκουμένης πίεσεως τοῦ ἑλληνικοῦ αἰσθήματος καὶ ἐπὶ πλέον ὡρίλει εἰς αὐτὸν περὶ τῶν δυνατῶν λύσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦτο δυνατὸν εἰς τὸ θέμα τοῦτο, νὰ ἐπέλθουν χωρὶς νὰ διαταραχθῇ, αἱ μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν πατροπαράδοτοι σχέσεις.

Οὐδεμία Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐτόνισεν ὁ Στρατάρχης Παπάγος, εἶναι δυνατὸν νὰ παραβλέψῃ τὸν πόθον τῶν 500.000 Ἑλλήνων τῆς Κύπρου. Ἡ ἀπάντησις, ὅπως σᾶς εἶπον, ἦτο ξηρὰ καὶ κατηγορηματική: «Θὰ σᾶς ἐπαναλάβω ὅσα εἶπον καὶ εἰς τὴν προηγουμένην Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Ζήτημα Κύπρου διὰ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν δὲν ὑπάρχει οὔτε εἰς τὸ παρόν, οὔτε εἰς τὸ μέλλον». Καὶ ὁ Στρατάρχης Παπάγος ἀπήντησεν, ὅτι κατόπιν τῆς στάσεως ταύτης, τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θεωρεῖ πλέον ἑαυτὴν ἀδέσμευτον καὶ ὅτι θὰ ἀκολουθήσῃ τὸν λυσιτελέστερον καὶ ἐπωφελέστερον δρόμον διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ δικαίου αὐτοῦ αἰτήματος. Ἡ ἀπόφασις περὶ τῆς ἀκολουθητέας πολιτικῆς γραμμῆς, ἐλήφθη τότε ὁριστικὴ καὶ ἀμετάκλητος χωρὶς σπουδὴν καὶ χωρὶς βίαν, ἀλλὰ μὲ ἡρεμίαν καὶ ἀποφασιστικότητα. Τὸ Κυπριακὸν θὰ προωθεῖτο πρὸς τὴν φυσικήν του λύσιν, διὰ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα μᾶς παρεῖχεν ἡ διεθνὴς Δικαιοσύνη καὶ αἱ ἁρμόδιοι διεθνεῖς Ὀργανισμοί. Ἡ πολιτικὴ ἡ ὁποία ἔκτοτε ἐχαράχθη, σαφῶς καὶ ἀποφασιστικῶς, εἶναι γνωστὴ εἰς ὑμᾶς. Θὰ ἀνεμένομεν εἰρηνικὰς διαπραγματεύσεις, διὰ νὰ καταλήξωμεν εἰς μίαν λύσιν ἀνεκτὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ θὰ ἀνεμένομεν μέχρι τῆς τελευταίας προθεσμίας τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπέτρεπε τὸ Καταστατικὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἐὰν παρέλθῃ τὸ διάστημα αὐτό, χωρὶς νὰ λάβουν χώραν αἱ διαπραγματεύσεις αὗται, τότε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν Ο.Η.Ε. Πάντως, προσέθεσεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, χαράσσων τὴν πολιτικὴν αὐτήν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέτουσα εἰς ἐφαρμογὴν τὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ πολιτικήν της καὶ οὐδὲν θὰ πράξῃ ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ προσβάλῃ ἀνταγωνικὴν αἰχμήν. Ἤμεθα, τότε, ὅπως εἴμεθα καὶ πάντοτε, ἀποφασισμένοι, ὅπως ἡ διαφορά μας μὲ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν, ἐφ' ὅσον βέβαια τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, οὐδαμῶς ἐπηρεάσῃ τὰς σχέσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Βρεττανικὸν λαόν, ζητοῦντες ἀπὸ ἕνα διεθνὲς δικαστήριον δικαιοσύνην, ἐπὶ ἑνὸς τοιούτου θέματος. Εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ μὴ ἐπιτρέψωμεν, ἐφόσον βεβαίως ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, ὅπως ἐπηρεασθοῦν οἱ μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ὑφισταμένοι παραδοσιακοὶ δεσμοί. Φείδομαι, κύριοι βουλευταί, τοῦ χρόνου σας καὶ δὲν θὰ ἐπαναλάβω ἐνώπιόν σας ὅσα ἄλλωστε καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως προηγουμένως σᾶς ἐξέθεσε σχετικῶς μὲ τὰς ἐνεργείας εἰς τὰς ὁποίας ἐν τῷ μεταξὺ προέβη ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἀλλὰ φείδομαι καὶ τῆς ψυχικῆς σας ἠρεμίας μὴ ἐπαναφέρων εἰς τὴν μνήμην σας ὅσα ἐκ μέρους τῆς Βρεττανικῆς πλευρᾶς ἐλέχθησαν καὶ ἐπροκύψαν κατὰ τὸ διάστημα αὐτό.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ὑπενθυμίσω πρὸς ὑμᾶς τὴν καταπληκτικὴν δήλωσιν καθ' ἣν μόνη ἡ Κύπρις, εἰδικῶς καὶ ἐξαιρετικῶς ἐξ ὅλων τῶν ἐδαφῶν τῆς Κοινοπολιτείας δὲν θὰ ἀποκτήσῃ ποτὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν της, οὔτε τὴν θλιβερὰν φράσιν ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶναι μία ἀσταθής, ἂν καὶ φιλικὴ χώρα. Οἱ λόγοι αὐτοὶ ὅσον καὶ ἐὰν μεταγενεστέρως κατεβλήθη προσπάθεια διὰ νὰ μειωθῇ ἡ ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσις, τραυματίζουν ἐκθύτατα τὴν εὐαίσθητον Ἑλληνικὴν ψυχήν.

Ἡμεῖς τοὐλάχιστον, εἴμεθα ὑπεράνω τοιούτων κρίσεων, ἀλλὰ ταυτοχρόνως διὰ τὸ δίκαιον τοῦ αἰτήματος θὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα μας ὑπὲρ τῆς δικαιώσεως χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἐκτρέψωμεν διὰ ἀδικαιολογήτου ὀξύτητος τὸν ἀγῶνα τοῦτον, τὸν δίκαιον, τὸν εὐγενῆ ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου, εἰς ἀγῶνα ἀνταγωνισμοῦ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Μεγάλης Βρεττανίας. Τοιουτοτρόπως ἐφθάσαμεν εἰς τὴν προσφυγήν. Ἀπετέλει αὕτη, καθ' ἡμᾶς, ὑπὸ τὰς δημιουργηθείσας ἀπὸ τὴν Βρεττανικὴν ἀδιαλλαξίαν συνθήκας, δι' ἡμᾶς τὸ μόνον δυνατὸν εἰρηνικὸν μέσον πρὸς ἐπίλυσιν τῆς μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως διαφορᾶς.

Ὑπεβάλαμεν τὴν προσφυγὴν αὐτὴν τὴν 20ὴν Αὐγούστου, τελευταίαν ἡμέραν ποὺ ἐπέτρεπαν αἱ προθεσμίαι. Ὁ τίτλος ὑπὸ τὸν ὁποῖον κατετέθη, εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύει καὶ τὸν σκοπὸν τῆς προσφυγῆς αὐτῆς: Ἐφαρμογὴ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος, τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς νήσου Κύπρου. Ἡ συζήτησις ἤρχισε τὴν 23ὴν Σεπτεμβρίου ἐνώπιον τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὴν 25ην Σεπτεμβρίου ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε σκληρὸς καὶ τραχύς, ἰδιαιτέρως ἐκ μέρους τῆς ἀντιπάλου παρατάξεως διότι ἐγνώριζεν αὐτὴ ὅτι ἐὰν ἐπιτευχθῇ ἡ ἐγγραφή, τότε τὸ Κυπριακὸν θέμα παύει νὰ ἀποτελῇ ἐσωτερικὸν Βρεττανικὸν θέμα, ὡς μέχρι τοῦδε μετ' ἐπιμονῆς ὑπεστηρίζετο καὶ ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ ἐφεξῆς διεθνὲς θέμα. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεία ὁλόκληρος, ἀντεμετώπισε τὸν ἀγῶνα μὲ πίστιν καὶ ἀποφασιστικότητα, ἀλλὰ καὶ μὲ εὐπρέπειαν καὶ κοσμιότητα. Ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος κ. Χαβίνης, ὁ ὁποῖος ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως μετέσχε τότε, πολύτιμος συμπαραστάτης τῆς ἀποστολῆς, εἶναι εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσῃ ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ ἀγῶνες, ἀλλὰ καὶ ποία ἡ ἀγωνία τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστολῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐγγραφῆς. Ἡ Ἑλληνικὴ θέσις ἐθριάμβευσε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα ἐνεγράφη εἰς τὴν ἡμερησίαν

διάταξιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Διὰ νὰ δυνηθῆτε νὰ ἐκτιμήσητε ἀμερολήπτως τὸ ἐπιτευχθὲν ἀποτέλεσμα τῆς ἐγγραφῆς, πρέπει πρὸ παντὸς νὰ ἀναμετρήσητε ποῖα ἦσαν τὰ μέσα καὶ ποῖαι ἦσαν αἱ δυνατότητες τὰς ὁποίας ἑκατέρα τῶν ἀντιθέτων πορατάξεων διέθετε, διότι ἀναμφιβόλως πολλὰ ἔθνη ἔχουν πίστιν εἰς ἀρχὰς φιλελευθέρας, ἀλλὰ ὀλίγα ἔθνη εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀντιστοῦν εἰς πολιτικὰς καὶ οἰκονομικὰς πιέσεις.

Ὁπωσδήποτε μετὰ τὸ ἐπελθὸν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀποτέλεσμα εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεώς μας ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου τούτου βήματος νὰ χαιρετίσωμεν ὅλα τὰ ἐλεύθερα Ἔθνη τὰ ὁποῖα καθ' οἱονδήποτε τρόπον συνέβαλον εἰς τὴν ἐγγραφὴν τῆς δικαίας ὑποθέσεώς μας εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τοῦ Ο.Η.Ε. (Χειροκροτήματα).

Ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ἐντυχία τὰς ὁποίας προεκάλεσεν ἡ ἐγγραφὴ καὶ ἐξ αὐτῆς ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ὡς διεθνοῦς, ὅπως ἦτο ἐπόμενον, ἐπολλαπλασίασε τὰς ἐπεμβάσεις καὶ τὰς ἐνεργείας τῆς ἀντιθέτου παρατάξεως.

Ἡ Ἑλλὰς μὲ μόνον ὅπλον τὴν πίστιν αὐτῆς, εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἐλευθερίαν, κατέβαλεν συντόνους προσπαθείας πρὸς διαφώτισιν καὶ ἐνημέρωσιν τῶν κρατῶν τὰ ὁποῖα μετέχουν τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τὸ σύστημα τὸ ὁποῖον ἠκολουθήσαμεν νομίζω ὅτι ἦτο, κύριοι, τὸ πλέον ἀποτελεσματικὸν καὶ τὸ πλέον συμφέρον. Δηλαδή, προηγουμένως προσεπαθήσαμεν διὰ φυλλαδίων καὶ ὑπομνημάτων πρεσβευτῶν ξένων καὶ ἰδικῶν μας νὰ κατατοπίσωμεν καὶ ἐνημερώσωμεν τὰς κυβερνήσεις τῶν κρατῶν τὰ ὁποῖα μετέχουν τῶν Ἡν. Ἐθνῶν καὶ μετὰ ταῦτα διὰ τῆς ἐν Ν. Ὑόρκῃ Ἀντιπροσωπείας, προσεπαθήσαμεν νὰ ἐλέγξωμεν, νὰ ἐξακριβώσωμεν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν μας πλησίον τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν.

Ἡ τακτική, ἡ ὁποία ἠκολουθήθη, ἦτο ἡ λογικῶς καλυτέρα, διότι ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι αἱ ἀντιπροσωπεῖαι, αἱ ὁποῖαι καθορίζουν τὴν τακτικήν. Συνήθως, τὰ περιθώρια, τὰ ὁποῖα δίδονται εἰς αὐτάς, εἶναι περιωρισμένα. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι χαράσσουν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, εἶναι αἱ Κυβερνήσεις καὶ τὰ Ὑπουργεῖα τῶν Ἐξωτερικῶν.

Δὲν πρόκειται νὰ σᾶς ἀπαριθμήσω, ποῖαι ἦσαν αἱ χῶραι πρὸς τὰς ὁποίας ἀπηυθύνθημεν, οὔτε θὰ ὁμιλήσω πρὸς ὑμᾶς περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐνεργειῶν ἡμῶν. Τοῦτο ἄλλωστε **ἔχει ἠλαττωμένην σημασίαν σήμερον, δεδομένου ὅτι ἡ μάχη συνεχίζεται καὶ εὑρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὰ πρόθυρα** τοῦ ὁριστικοῦ ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος **ἀκόμη δὲν ἔχει φθάσει.**

Ἂς ὁμιλήσω τώρα, κ. συνάδελφοι, ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐπὶ τῆς στάσεως αὐτῶν, τῶν ὁποίων εἶναι γνωστὴ ἡ βαρύτης, ἐντὸς τῶν κόλπων τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, μᾶς ἀπέτρεψαν νὰ προσφύγωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀποφευγομένων, οὕτω εἶπεν ἐξέξεων καὶ ἐρίδων μεταξὺ τῶν συμμάχων Κρατῶν.

Ὅταν ὁ Στρατάρχης Παπάγος, μετὰ τὸ ταξείδιον τῆς Ἱσπανίας εὑρέθη εἰς Παρισίους τὴν 23ην Ὀκτωμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, συνηντήθη μὲ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Ντάλλες καὶ ἐξέθηκεν πρὸς αὐτὸν τὰς ἀπόψεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐζήτησε δέ, ἐπιδώσας σχετικὸν ὑπόμνημα καὶ ἐπιστολὴν **πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας**, τὴν **αὐθεντερότητα τῆς Ἀμερικ. Κυβερνήσεως.** Πιστὰ τὴν προσοχὴν μὲ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ντάλλες, ἤκουσε τὸν Πρόεδρον τῆς **Κυβερνήσεως**, καὶ παρὰ τὴν κατανόησιν τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν, οὐχ' ἧττον ὅμως, εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς καὶ τοῦ ὑπομνήματος καὶ ἐκ μέρους τοῦ Ἀμερικανοῦ Προέδρου, τὴν 16ην Νοεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἔγραφεν τὰ ἑξῆς: «Λυποῦμαι εἰλικρινῶς, διότι ὑπῆρξε παρανόησις τῆς στάσεώς μου, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ὀφείλομεν νὰ ἀντιταχθῶμεν κατὰ τῆς ἐγγραφῆς τοῦ θέματος εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, λόγῳ φιλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι ἐκ πεποιθήσεως ὑποστηρίζομεν **τὴν ἀρχὴν** τῆς ἐλευθέρας συζητήσεως ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει. Οὐχ' ἧττον ὅμως εἴμεθα πεποισμένοι, ὅτι ἡ συζήτησις τοῦ θέματος κατὰ τὸν παρόντα χρόνον καὶ ἡ διοθέτησις οἱασδήποτε ἀποφάσεως θὰ βλάψῃ τὰς καλὰς σχέσεις μεταξὺ ὡρισμένων φίλων καὶ συμμάχων.

Τοῦτο ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τὴν σπουδαιοτέραν ἄποψιν τοῦ ὅλου ζητήματος. Οὕτω δέ, ἐνῷ δὲν ἀντιτιθέμεθα εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νὰ φέρῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἀντιταχθῶμεν κατὰ τῆς ψηφίσεως οἱανδήποτε οὐσιαστικῆς ἀποφάσεως. Οὐχ' ἧττον, θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς νὰ ἐρευνήσωμεν τρόπον τῆς ἀπαντήσεως, τὴν ὁποίαν θέτει τὸ ζήτημα τοῦτο. Τὰ κλίμα διὰ τὴν προσπάθειαν ἐρεύνης τοιαύτης λύσεως, φαίνεται βελτιωμένον».

Αὐτὴ ἦτο ἡ στάσις τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἡ ὁποία ἐχαράχθη ἀπὸ τῆς 16ης Νοεμβρίου 1954 καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἔκτοτε ἐνέμειναν. Ἐξηκολουθήσαμεν δεόντως τὰ διαβήματα, καθ' ἃ εἴχομεν ὑποχρέωσιν, ὅπως μεταβάλωμεν τὴν στάσιν ταύτην τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Αὐτὴ ὅμως, παρὰ τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη ὑπὲρ τῶν ἀπόψεών μας, τῶν ὁποίων δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ τὸ δίκαιον, παρέμεινε κατὰ βάσιν ἀμετάβλητος μέχρι τέλους καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μόνον ἐδέχθη νὰ ὑποσχεθῇ ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἦτο νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν τελικὴν της ψῆφον ἀπὸ τὸ σχέδιον προτάσεως, τὸ ὁποῖον θὰ ὑπεβάλλομεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Ἀλλ' ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ προσθέσῃ: Ἐφ' ὅσον τὸ σχέδιον τοῦτο θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ δεκτόν, δηλ. τὸ σχέδιον προτάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ περιεῖχε τι οὐσιαστικόν, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ περιεῖχε τί, τὸ ὁποῖον θὰ ἔθιγε τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος. Ἀντιλαμβάνεσθε, ὅτι κατ' οὐσίαν, δὲν ὑπέσχετο τίποτε. Ἢ σχεδὸν τίποτε, εἰς τὴν πραγματικότητα.

Αὐτὴ εἶναι ἡ στάσις, ἡ ὁποία ἔκτοτε ἐχαράχθη καὶ ἐτηρήθη, ἐπαναλαμβάνω, ἀπαρεγκλίτως, ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Τότε πλέον, ἐνεστοπίσαμεν τὴν ἀξίωσίν μας. Δὲν ζητοῦμεν ἀπὸ ὑμᾶς νὰ μεταβάλητε τὴν ἀρνητικὴν σας ψῆφον εἰς θετικήν. Ζητοῦμεν μόνον νὰ κρατήσητε μυστικὸν καὶ ἀπόρρητον τὴν ἀπόφασίν σας καὶ νὰ μὴ ἐκδηλώσητε ταύτην, παρὰ κατὰ ὥραν τῆς ψηφοφορίας. Διότι, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θ' ἀποφύγωμεν τὴν ἄμεσον ἢ ἔμμεσον ἐπίδρασιν, ἐπιρροὴν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐπὶ τῶν λοιπῶν Κρατῶν-μελῶν τοῦ Ο.Η.Ε. Καὶ ἐνομίσαμεν, κύριοι, ὅτι ἐπετύχομεν θετικήν, καταφατικὴν διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους **τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὸ αἴτημα ἡμῶν αὐτό.**

Ἐπ' αὐτοῦ ὅμως θὰ ἐπανέλθω ὀλίγον μετὰ ταῦτα. Τὴν 4ην Δεκεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἐνεχειρίσαμεν εἰς τὸν Πρόεδρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τὸ σχέδιον προτάσεώς μας πρὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, τὸ ὁποῖον, ὅπως τὸ ἐξηγήσαμεν, κατὰ τὴν ἀντίληψίν μας, δὲν ἦτο παρὰ ἐλάχιστα οὐσιαστικόν, δεδομένου ὅτι δὲν παρεῖχε παρὰ μίαν ἁπλῆν εὐχὴν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἐπὶ πλέον δέ, ἐζητήσαμεν ἀπὸ αὐτὰς ὅπως, εἰ δυνατόν, ἡ Κυβέρνησίς των μᾶς ὑποδείξῃ τὰς ἀναγκαίας τροποποιήσεις; αἱ ὁποῖαι θὰ καθίστων δυνατὴν καὶ ἐκ μέρους αὐτῶν τὴν ἀποδοχὴν καὶ ἔγκρισιν τῆς προτάσεώς μας.

Καὶ εἰδοποιήσαμεν ταυτοχρόνως αὐτόν, ὅτι εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρξουν τροπολογίαι, τὰς ὁποίας ἔχει ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις νὰ ὑποδείξῃ, νὰ ἀπευθυνθῇ καὶ νὰ συνεννοηθῇ κατ' εὐθείαν μὲ τὸν ἀντιπρόσωπόν μας ἐν Ν. Ὑόρκῃ.

Τὴν 11ην ὅμως Δεκεμβρίου καὶ ἡμέραν Σάββατον, μὲ ἐπεσκέφθη ὁ ἐδῶ πρέσβυς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεώς του ὅτι αὐ ἡ ἀντιτίθεται εἰς τὸ σχέδιον τῆς προτάσεώς μας καί, μάλιστα, ὅτι θὰ τὸ καταψηφίσῃ ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ τὸ κοινοποιηθὲν καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀπόσπασμα ἐντολῆς πρὸς τὸν Ἀμερικανὸν ἀντιπρόσωπον παρὰ τῷ Ο.Η.Ε.

Ἀμέσως μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐπεκοινώνησα μὲ τὸν ἀξιότιμον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀνέφερα εἰς αὐτὸν τὸ δυσάρεστον νέον, συνέταξα τὸ σχετικὸν τηλεγράφημα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐνημέρωσα τὸν ἐν Ν. Ὑόρκῃ ἀντιπρόσωπόν μας. Εἶναι, κύριοι, τὸ περίφημον τηλεγράφημα - φάντασμα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ παντοῦ ἀντέδρα καὶ ποθενὰ δὲν ἔφθανε, διότι ἀκριβῶς, εἶχε φθάσει ἐκεῖ, ποὺ ἔπρεπε νὰ φθάσῃ.

Ἰδοὺ τὸ κείμενον τοῦ τηλεγραφήματος αὐτοῦ περίπου: «Ὁ πρεσβευτὴς κ. Κάννον, μοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Ὑπουργοῦ του, αἵτινες, ἐν τούτοις, δὲν ἀπετέλουν ἀπάντησιν εἰς τὸ τελευταῖον διάβημά μας, ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις εὑρίσκει τὸ σχέδιόν μας οὐσιαστικὸν καὶ, συνεπῶς, δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ υἱοθετήσῃ. Θὰ τὸ καταψηφίσῃ δέ, μάλιστα, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὰς διαβεβαιώσεις εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Ο.Η.Ε. ὁδηγίας. Φρονεῖ, προσέθεσεν ὁ κ. Κάννον, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ λάβει χώραν ἀνάλογος συζήτησις μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ καὶ τῶν ἐκεῖ Ἀμερικανῶν ἁρμοδίων. Ἀπήντησα εἰς αὐτὸν ὅτι ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἔχωμεν σχετικὰς πληροφορίας. Μοῦ προσέθεσεν ἐπὶ πλέον ὁ κ. Πρεσβευτής, ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις δὲν πρόκειται νὰ ἀσκήσῃ πίεσιν ἐπὶ τῶν ἄλλων κρατῶν ἐναντίον τῆς ἑλληνικῆς ἀπόψεως».

Παρ' ὅλα τὰ ἐκτεθέντα, τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ ἔφθασεν εἰς τὸν προορισμόν του καὶ ἔφθασεν ἐγκαίρως, ὅπως, κύριοι, ἀποδεικνύεται, ὅπως βεβαιώνει ὁ κ. Παλαμᾶς, ἐρωτηθεὶς σχετικῶς. «Δὲν δύναμαι», ἀπαντᾷ ὁ κ. Παλαμᾶς, «νὰ ἐξηγήσω πῶς ὑπάρχει ἀμφισβήτησις περὶ μὴ λήψεως τοῦ ὑμετέρου τηλεγραφήματος ἐφ' ὅσον ἀπήντησα εἰς τοῦτο αὐθημερόν, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4509 τηλεγραφήματος». Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐνημερούμενος ἐγκαίρως καὶ ἐνημέρωσεν ἐγκαίρως τὴν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἀντιπροσωπείαν, ἐπὶ τοῦ διαβήματος τοῦ Ἀμερικανοῦ πρέσβεως τῆς 11 Δεκεμβρίου». Δὲν θὰ ἤξιζε τὸν κόπον, νὰ ἀναφέρω ἐνώπιόν σας μίαν τοιαύτην παρεξήγησιν, ἡ ὁποία ἦτο δυνατὸν νὰ λάβῃ χώραν, γνωστοῦ ὄντος τοῦ φόρτου τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία ἐπεκράτει τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Ἀποστολὴν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ. Ἐὰν ἀναφέρω τοῦτο, εἶναι διότι ἡ νῦν ἔνστασις ἐνηρώτησε ἐμέ, ἡ ὁποία οὐχ' ἧττον ἀνεγνωρίσθη ὅτι δὲν εἶχε καμμίαν σημασίαν, ὡς πρὸς τὴν τροπὴν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἐγένετο ἀφορμὴ εἰς μίαν ἀνοίκειον εἰς μίαν ὑβριστικὴν ἐπίθεσιν, ἐναντίον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο τὴν στιγμὴν ἐκείνην, οὔτε νὰ ἀπαντήσῃ οὔτε νὰ δικαιολογηθῇ.

Καὶ τὸ παράπονόν μου εἶναι, ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, συμμετεῖχεν εἰς Διεθνεῖς Ὀργανισμούς, ἀντιπροσωπεύων τὴν πατρίδα του.

Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν, κύριοι, εἰς τὰ γεγονότα. Τὴν ἐπομένην ἑσπέραν, 12 Δεκεμβρίου, ὁ Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐπεσκέφθη τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπέδωσεν εἰς αὐτὸν προσωπικὸν μήνυμα τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, κ. Φ. Ντάλλες, ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς: «Θὰ ἐνθυμῆσθε», λέγει τὸ μήνυμα, «ὅτι εἰς τὴν ἐπιστολήν τῆς 16 Νοεμβρίου, διελάμβανον, ὅτι ἐνῶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖται, θὰ ἀντετάσσοντο ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει, κατὰ οἱασδήποτε οὐσιαστικῆς ἀποφάσεως, ἐπὶ τῆς Κύπρου, θὰ καταβάλωμεν προσπάθειαν, διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἄλλου τρόπου, μειώσεως τῆς ἐντάσεως, ἥτις ἔχει δημιουργηθῇ λόγῳ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ». Αἱ ἐκθέσεις, τῆς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ Ἀντιπροσωπείας, ἀναφέρουν ὅτι, ἀπάφασις τοιαύτη, ὡς ἡ προτεινομένη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τύχῃ ἀναγκαίας πλειοψηφίας. Καὶ ἡμεῖς, οἱ ἴδιοι, θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀντιταχθῶμεν ἐναντίον τοιαύτης ἀποφάσεως, ἐπειδὴ δὲν πιστεύομεν ὅτι ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας, ἡ μεσολάβησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, θὰ ἦτο χρήσιμος. Κινδυνεύομεν διέξοδος, διὰ τὴν ἑνότητα τῆς Δύσεως καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ γοήτρου, θὰ ἦτο νὰ ὑποστηρίξωμεν, ἀπόφασιν τῆς παρούσης Συνελεύσεως, ὅπως μὴ συζητηθῇ τὸ Κυπριακόν. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι αἱ μελλοντικαὶ Συνελεύσεις, δὲν θὰ ἐδεσμεύοντο ὑπὸ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως. Κάμνω τὴν ἀνωτέρω ὑπόδειξιν ἐν ὄψει τῶν παρατηρήσεων τὰς ὁποίας μοῦ ἐκάμετε εἰς τὸ Παρίσι τὴν 23ην παρελθόντος Ὀκτωβρίου, ὡς ἠρμήνευσα ὅτι εἶχον τὴν ἔννοιαν ὅτι θὰ ἐπροτιμᾶτε τὴν λύσιν ταύτην, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι δὲν ἠδύναντο νὰ παραμείνουν αὐστηρῶς οὐδέτεραι».

Ὅπως βλέπετε, τὸ μήνυμα τῆς 12ης Δεκεμβρίου, ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν ἐχάραξε τὴν 16ην Νοεμβρίου καὶ τὴν ὁποίαν, μετὰ ταῦτα, ἐπανέλαβεν εἰς τὸ ἄθροισμα τῆς 11ης Δεκεμβρίου ὁ κ. Κάννον. Θὰ ἀντιτεθέμεθα, λέγει ἡ πρότασις αὐτή, ἐναντίον πάσης προτάσεως ἡ ὁποία θὰ περιεῖχεν οὐσιαστικὴν λύσιν. Ἡ πρότασίς σας εἶναι οὐσιαστικὴ καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀντιτασσόμεθα πρὸς αὐτήν. Εἶναι ἡ Πολιτικὴ ἐκείνη, ἐπαναλαμβάνω, ἡ ὁποία ἐχαράχθη τὴν 16ην Νοεμβρίου. Εἶναι ἡ Πολιτικὴ ἐκείνη ἡ ὁποία ἐπανελήφθη τὴν 11ην Δεκεμβρίου καὶ ἐκείνη ἡ ὁποία ἐπεβεβαιώθη κατὰ τὴν 12ην Δεκεμβρίου, διὰ τοῦ μηνύματος τοῦ Φόστερ Ντάλλες. Ἐπὶ πλέον ὁ κ. Πρέσβυς ἐπληροφόρησε τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι τὸ κείμενον τοῦ ἐν λόγῳ μηνύματος ἀνακοινοῦται εἰς τὸν ἐν Οὐστιγκτῶνι Πρεσβευτήν μας καὶ ὅτι ἐνημερούται ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἡ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ Ἀντιπροσωπεία μας. Πράγματι, ὅπως λέγει ὁ ἐν Οὐστιγκτῶνι Πρεσβευτής μας εἰς τὸ σχετικὸν τηλεγράφημά του, «τὸ μήνυμα τοῦ κ. Ντάλλες μοὶ ἀνεκοινώθη αὐτούσιον διὰ διακοινώσεως τῆς 13ης Δεκεμβρίου, ἐπιβεβαίωσης μοι αὐθημερὸν καὶ ὅτι αὐθημερὸν πάλιν, τὸ κείμενον αὐτό, ἐτηλεφώνησα ἀμέσως, ἵνα μὴ ἀπολεσθῇ πολύτιμος στιγμή, καὶ κατόπιν τὸ ἀπέστειλα ταχυδρομικῶς εἰς Ν. Ὑόρκην ὅπου ἔφθασε τὴν ἐπομένην».

Τὴν ἐπομένην, 13ην Δεκεμβρίου, πρὸ μεσημβρίας, ἀνεχώρησα ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ νὰ μεταβῶ εἰς Παρίσιους, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπέστειλα τηλεφωνικὴν πρόσκλησιν πρὸς τὴν Ἀντιπροσωπείαν μας, ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, διὰ τὴν ἰδίαν ἑσπέραν.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 13ης Δεκεμβρίου πρῶτος ἐπεκοινώνησε μαζί μου, εἰς τὸ τηλέφωνον, ὁ Πρεσβευτής μας κ. Μελᾶς, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τὴν σκέψιν ὅτι κατόπιν τῆς ἐκδηλωθείσης πλέον ἀντιθέσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν πρὸς τὴν πρότασιν ἡμῶν — διότι, ὅπως γνωρίζετε, τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς «NEW YORK TIMES» μὲ μεγάλους τίτλους καὶ ἐντυπωσιακὰς εἰδήσεις, τὸ μήνυμα, περὶ τοῦ ὁποίου προηγουμένως σᾶς ὡμίλησα, εἶχε καταστῇ πλέον δημόσιον — δὲν θὰ ἔπρεπεν ἴσως, λέγει ὁ κ. Μελᾶς, νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὴν ψήφισιν τῆς προτάσεώς μας ὁσονδήποτε καὶ ἂν αὐτὴ ἦτο ἠπία καὶ ἀνώδυνος, διότι τὰ περισσότερα τῶν σιλπνῶν κρατῶν, μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς στάσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, θὰ ἐστρέφοντο πλέον ἐναντίον μας.

Ἐπὶ πλέον προσέθετεν ὅτι ἴσως θὰ ἦτο προτιμότερον, κατόπιν συνεννοήσεως μὲ τὸ Ἀμερικανικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ φθάσωμεν εἰς νέαν κοινὴν πρότασιν καὶ ὅτι ἀκόμη εἶχε προβῇ εἰς σχετικὰς βιλιοσκοπήσεις τῶν ἁρμοδίων παραγόντων μεταξὺ τῶν ὁποίων συνήντησε κατανόησιν, χωρὶς βέβαια νὰ ἀναλάβουν καμμίαν δέσμευσιν.

Ἀπήντησα εἰς τὸν κ. Μελᾶν ὅτι ὀφείλω προηγουμένως νὰ ἀκούσω καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ μετὰ ταῦτα θὰ δώσω τὰς ἀναγκαιούσας κατευθύνσεις. Μετ' ὀλίγον ἐπεκοινώνησα μὲ τὸν κ. Κύρου, ὁ ὁποῖος, παρὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς Ἀμερικανικῆς ἀντιθέσεως, ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συζητήσεως τῆς προτάσεώς μας. Διὰ νὰ μὴ σᾶς κουράσω μὲ τὰς λεπτομερείας, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ἀναγνώσω τὸ τηλεγράφημα τὸ ὁποῖον ἐκ Παρισίων συνέταξα πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῆς χαρακτέας πολιτικῆς καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Χωρὶς νὰ ἔχω εἰσέτι εἰς χεῖρας μου τηλεγράφημα καὶ εἰσηγήσεις τῶν κ.κ. Μελᾶ καὶ Κύρου καὶ βάσει τηλεφωνικῆς μετ' αὐτῶν ἐπικοινωνίας, ἐσχημάτισα τὴν ἀντίληψιν καὶ εἰσηγοῦμαι ὅπως ὁ κ. Κύρου προχωρήσῃ μέχρι τῆς ψηφοφορίας ἐνώπιον τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἔνθα ἀπαιτεῖται

ἁπλῆ πλειοψηφία. ἤτις, κατ' αὐτόν, εἶναι ἐξησφαλισμένη καὶ βάσει ὅσων τὸ δυνατὸν ἠπιωτέρου σχεδίου ἀποφάσεως. Ἐνώπιον ὅμως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἔνθα ἀπαιτεῖται πλειοψηφία δύο τρίτων, νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος διεξόδου χωρὶς ἀποτυχίαν, ἐκτὸς ἐὰν σαφῶς καταδειχθῇ, ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ κ. Κύρου, ὅτι καὶ ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, διὰ τοιούτου εἴδους ἀπόφασιν, θὰ ἤρκει ἁπλῆ πλειοψηφία. Οὕτως, ὡθοῦντες τὸ ζήτημα μέχρι ψηφοφορίας μὲν ἐνώπιον τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ ἀποφεύγοντες ἀποτυχίαν ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἐξασφαλίζομεν τὰ κτηθέντα πλεονεκτήματα καὶ διατηροῦμεν τὸ θέμα ἀνοικτὸν ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, μέχρι καλυτέρας εὐκαιρίας».

Αὐτὴ εἶναι, κύριοι βουλευταί, ἡ γραμμὴ τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἡ Κυβέρνησις, ἐν σχέσει μὲ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἐφήρμοσε κατὰ γράμμα ἡ Ἀντιπροσωπεία μας. Τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, φέρομεν ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην ἐνώπιον ὑμῶν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. (Χειροκροτήματα). Πιστεύει ὅμως ἡ Κεβέρνησις ἀκραδάντως, ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἦτο ἡ ὀρθοτέρα, ἦτο ἡ πλέον σύμφωνος μὲ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον καὶ μὲ τὸ συμφέρον τοῦ Κυπριακοῦ αἰτήματος. Διότι, ἐπὶ τέλους, ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ ἀντικείμενον συμβιβασμοῦ καὶ παζαρεύματος. Ἡ ἐλευθερία χρειάζεται ἀγῶνα, καὶ ἡ ἐλευθερία κατακτᾶται! Καὶ διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἀγών, πρέπει νὰ ὑπάρξῃ, πρὸ παντός, ἀγωνιστικὸν πνεῦμα. Ἐὰν ὑπάρξουν καὶ πόσκαγοι ἦτται εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἐφ' ὅσον τὸ ἀγωνιστικὸν πνεῦμα διατηρεῖται ἀκέραιον, δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμφιβολία περὶ τοῦ τελικοῦ τέρματος.

Ἀντιστρόφως, ἀποτελοῦν ὑπονόμευσιν τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλευθερίας τοιαῦται ὑπαναχωρήσεις καὶ τοιοῦτοι συμβιβασμοί, οἱ ὁποῖοι καταδεικνύουν ἔλλειψιν ἁπλῶς ἀγωνιστικοῦ πνεύματος καὶ δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσι σαφῶς ὡς καθαρὰ λιποταξία.

Πρὸς τὴν πολιτικὴν τῆς μέχρι τέλους ἐξαγωγῆς τῆς μάχης ταύτης, ἦτο ἀπολύτως σύμφωνος ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, ὁ ὁποῖος ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρηκολούθει τὰ πράγματα καὶ ὁ ὁποῖος συνέστησεν ὅπως ἐπιμείνωμεν εἰς τὴν πρότασίν μας.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων, δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι ἐδικαίωσε τὴν πολιτικὴν γραμμὴν τῆς Κυβερνήσεως. Τὴν ἐπομένην, 14ην Δεκεμβρίου, τὸ Κυπριακὸν ἦλθε πρὸς συζήτησιν ἐνώπιον τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐκεῖ, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Νεοζηλανδίας, ὑπέβαλε πρότασιν, καθ' ἣν ἡ Ἐπιτροπή, δὲν θὰ ἐξήταζε περαιτέρω τὴν προσφυγὴν τῆς Ἑλλάδος, διότι ἡ συζήτησις καὶ ἡ ψηφοφορία ἐπ' αὐτῆς θὰ εἶχε σοβαρὰς πολιτικὰς συνεπείας. Μετὰ σφοδρὰν ὅμως διαδικαστικοῦ χαρακτῆρος συζήτησιν, ἀπεφασίσθη ἡ προταξις τῆς Νεοζηλανδικῆς προτάσεως διὰ ψήφων 28 καὶ 15 μὲ 16 ἀποχάς. Διὰ τῆς προτάσεως αὐτῆς, ὅπως ἀντελαμβάνεσθε, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Νεοζηλανδίας ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ μὴ γίνῃ ἀμέσως ψηφοφορία καὶ νὰ κλείσῃ ἡ συζήτησις διὰ νὰ παρεμποδισθῇ τοιουτοτρόπως ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης. Ὅπως βλέπετε, εἶχε πλήρη συνείδησιν τῆς ἀδυναμίας καὶ σαθρότητος τῆς γραμμῆς τῆς ὁποίας εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὑποστήριξιν καὶ διὰ αὐτὸ ἐφοβεῖτο καὶ ἀπέφευγε καὶ τὸν βάσανον τῆς συζητήσεως καὶ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Ἡ θέσις ἡ ἰδική μας ἦτο ἐντελῶς ἀντίθετος. Ἡ θέσις μας ἦτο νὰ φέρωμεν ἐνώπιον τοῦ πολιτισμένου κόσμου, τὸν πόνον καὶ τὴν φωνὴν τῆς μαρτυρικῆς μεγαλονήσου διὰ νὰ πληροφορηθοῦν οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ὅτι ἐν πλήρει 20ῷ αἰῶνι, ἐν μέσῃ Μεσογείῳ, ὑπάρχει ἀκόμη λαὸς λευκός, λαὸς πολιτισμένος, τὸν ὁποῖον ἐν τούτοις μεταχειρίζονται ὡς λαὸν ἀποικιακόν.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἄποψις τελικῶς ἐπεκράτησε. Πράγματι ὁ ἐπικεφαλὴς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας, κ. Κύρου, ἐπέτυχε καὶ κατώρθωσε νὰ ἀναπτύξῃ διὰ μακρῶν καὶ ἐξοδικῶς τὸ σύνολον τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ νὰ ἀντικρούσῃ, ριζικῶς, τὰ Βρεττανικὰ ἐπιχειρήματα. Ἐξετιμήθησαν, ἐπὶ πλέον, ἡ σεμνότης καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ ὕφους τὸ ὁποῖον ἐτήρησε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συζητήσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, δυστυχῶς, δὲν εὗρεν ἀνταπόκρισιν καὶ ἀπὸ τὴν ἑτέραν πλευράν. Ἐκ παραλλήλου, κατόπιν μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου διαπραγματεύσεως, ἐπετεύχθη ἡ ὑποβολὴ, ἐκ μέρους τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Κολομβίας καὶ Σαλβατόρ, τροπολογίας εἰς τὴν Νεοζηλανδικὴν πρότασιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐτροποποιοῦντο ριζικῶς οἱ σκοποὶ καὶ αἱ ἐπιδιώξεις αὐτῆς. Διὰ τῆς νέας διατυπώσεως, ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἐπεβεβαίωνε τὴν ἁρμοδιότητά της ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς προσφυγῆς, ἀλλὰ δὲν ἐνέμιζεν ὅτι εἶναι σκόπιμον «πρὸς τὸ παρὸν» νὰ λάβῃ μίαν ἀπόφασιν ἐπ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτῆς ἀπεφάσιζε νὰ μὴ ἐξετάσῃ περαιτέρω τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου.

Ἡ πρότασις αὐτὴ ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν διὰ ψήφων 49 ἔναντι 11 ἀποχῶν καὶ τὴν ἐπομένην ἐνεκρίθη ἀπὸ τὴν Ὁλομέλειαν τῆς Συνελεύσεως διὰ ψήφων 50 ἔναντι 8 ἀποχῶν. Ἀσφαλῶς τὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠλπίζαμεν καὶ τὸ ὁποῖον ἀνεμέναμεν. Οὐχ' ἧττον ὅμως εἶναι λίαν ἱκανοποιητικόν, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν τότε διεθνῶν περιστάσεων, ὅπως ἔσπευσα τότε νὰ δηλώσω. Βεβαίως δὲν κατωρθώσαμεν νὰ συζητήσωμεν τὴν πρότασίν μας καὶ νὰ δώσωμεν ἐπ' αὐτῆς μάχην. Ἐπετύχαμεν ὅμως, ἐγκαίρως καὶ ἐπιδεξίως κινηθέντες, νὰ εὕρωμεν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς Νεοζηλανδικῆς προτάσεως, νὰ εὕρωμεν διέξοδον χάρις εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἀπωλέσαμεν τὰ προηγουμένως κτηθέντα πλεονεκτήματα. Καὶ πράγματι, διὰ τῆς ψηφισθείσης ἀποφάσεως, τὸ Κυπριακὸν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν, εἰς τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε εὑρίσκετο, καὶ κατέστη ἐφεξῆς, ὄχι πλέον ἐσωτερικόν, ἀλλὰ διεθνὲς ζήτημα. Χάρις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπόφασιν ἀναγνωρίζεται πλέον ἀναμφισβητήτως, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς ἀρχὰς ἐνεφεσβητεῖτο, τοὐτέστιν, ἡ ἁρμοδιότης τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἵνα ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Καὶ τέλος, τὸ ὅλον θέμα, παραμένει ἀνοικτὸν ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, διὰ νὰ ἐπανασυζητηθῇ ὅταν, ὄχι μόνον ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ καὶ οἱονδήποτε ἄλλο Κράτος, θὰ ζητήσῃ τὴν ἐπανάληψιν τῆς συζητήσεως, σύμφωνα μὲ τὴν γνωστὴν διαδικασίαν. Εἶναι σημαντικὰ τὰ ἐπιτεύγματα αὐτὰ διὰ τὴν μελλοντικὴν ἐξέλιξιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ ρητῶς ἀναγνωρίζει τοῦτο ὁ ἁρμοδιώτερος κριτής, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἐθνάρχης. «Ἀνέκαθεν εἶχον τὴν γνώμην», ἐδήλωσεν ὁ σεβαστὸς Ἐθνάρχης, «ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀποτελοῦν στάδιον ὃ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ διέλθῃ τὸ Κυπριακόν. Ἐδοκιμάσαμεν πικρίαν, διότι δὲν εἴχομεν ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἀνεμέναμεν.

Ἔχομεν ὅμως τὸ ἠθικὸν κέρδος τῆς διεθνοῦς προβολῆς τοῦ Κυπριακοῦ. Ἡ ἐγγραφὴ καὶ ἡ συζήτησις αὐτοῦ, ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὸ κέρδος διὰ τὴν ὑπόθεσίν μας. Τὸ Κυπριακὸν προεβλήθη εἰς τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην. Διὰ δὲ τοῦ ἐγκριθέντος ψηφισματος, ἀναγνωρίζεται ἐπισήμως εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἡ ἁρμοδιότης νὰ συζητήσουν καὶ ἀποφασίσουν ἐπ' αὐτοῦ. Οὕτω ἀνετράπη ἡ Βρεττανικὴ ἄποψις, καθ' ἣν τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἶναι ἐσωτερικὴ ὑπόθεσις. Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐμόχθησεν ὁλόψυχος ἡ Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεία, ἡ ὁποία μὲ φανατισμὸν —ὀφείλω νὰ ἀναγνωρίσω— ἠγωνίσθη διὰ τὸ ζήτημα αὐτό. Οὐδεμίαν παρέλειπον εὐκαιρίαν τὰ Μέλη της, ὅπως εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ ἀνὰ πᾶν ζήτημα, φέρουν ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης τὴν οὐσίαν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Ἡ κ. Λίνα Τσαλδάρη, κατὰ τὴν συζήτησιν, εἰς τὴν τρίτην Ἐπιτροπήν, ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὁ κ. Τριανταφυλλάκος εἰς τὴν τετάρτην Ἐπιτροπήν, ὁ κ. Παλαμᾶς εἰς τὴν Γενικὴν Ἐπιτροπήν, μὲ τὸ θέμα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ν. Ἀφρικανικῆς Ἑνώσεως, ἐνημέρωσαν καὶ ἐφώτισαν τὰς ξένας Ἀντιπροσωπείας ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ αἰτήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς του σημασίας.

Ὅταν ἀνεχώρησα τὴν 13ην Δεκεμβρίου διὰ Παρισίους, κατόπιν τῆς δημοσίας ἐκθέσεως τῆς ἀντιθέσεως τῶν Ἡ-

νωμένων Πολιτειῶν πρὸς τὸ Κυπριακὸν θέμα, εἶχον ἐντολὴν ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἵνα μεταβῶ εἰς Νέαν Υόρκην, ἀφοῦ παραμείνω εἰς Παρισίους καὶ ἐπικοινωνήσω μὲ τὸν Πρεσβευτήν μας ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείαις καὶ μὲ τὸν Ἀντιπρόσωπόν μας ἐν Νέᾳ Υόρκῃ τηλεφωνικῶς. Εἰς Παρισίους ὅμως, εὐθύς, τὸ ἴδιον ἐσπέρας, ἐζήτησα πληροφορίας περὶ τοῦ κ. Φόστερ Ντάλλες, τοῦ Υπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καὶ ἐπληροφορήθην ἀπὸ τὸν Ἀμερικανὸν Πρέσβυν ἐν Παρισίοις, ὅτι ὁ κ. Φόστερ Ντάλλες θὰ ἀνεχώρει ἐντὸς τῆς ἐπομένης, ἤτοι τῆς Τρίτης, διὰ νὰ εὑρίσκεται εἰς Παρισίους τὸ ἀπόγευμα τῆς μεθεπομένης, ἤτοι τῆς Τετάρτης. Τότε ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ διακόψω τὸ ταξείδιόν μου καὶ νὰ ἔλθω εἰς προσωπικὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν Υπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ποὺ θὰ εὑρίσκετο ἐντὸς ὀλίγου εἰς Παρισίους. Ἐνόμισα λοιπόν, ὅτι ἦτο προτιμότερον καὶ ὠφελιμώτερον διὰ τὴν ὑπόθεσίν μας, νὰ ἀναμείνω ἐκεῖ, εἰς Παρισίους δηλαδή, ἵνα ἔλθω εἰς προσωπικὴν ἐπαφὴν μὲ αὐτόν. Φέρω ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην τῆς διακοπῆς τοῦ ταξειδίου καὶ τῆς συναντήσεως μὲ τὸν Υπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τὸν κ. Φόστερ Ντάλλες. Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ ἀπόγευμα τῆς 14ης Δεκεμβρίου, ἔλαβε χώραν ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς ὁποίας ὡμίλησα προηγουμένως, ἐνώπιον τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς. Κατ' αὐτὴν ὑπεβλήθη καὶ προετάχθη ἡ Νεοζηλανδικὴ πρότασις. Μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνέμενον τηλεφωνικῶς τὴν πληροφορίαν σχετικῶς μὲ τὴν τύχην τῆς ὑποθέσεώς μας, ἀπὸ τὴν ἐκεῖ Ἀντιπροσωπείαν μας. Ἀτυχῶς ἡ τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία τὴν ἑσπέραν ἐκείνην διεκόπη. Καὶ τὴν ἑπομένην, πρωΐαν τῆς 14ης Δεκεμβρίου, ἄπαντα τὰ ξένα πρακτορεῖα εἰδήσεων, ὡς ἐκ συνθήματος, ὡμίλουν περὶ τῆς ἐπιψηφίσεως τῆς Νεοζηλανδικῆς προτάσεως, περὶ ὁριστικοῦ ἐνταφιασμοῦ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος καὶ περὶ ὁριστικοῦ τερματισμοῦ τῆς συζητήσεως ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Ἀντιλαμβάνεσθε ποία ἦτο ἡ δύναμις τῆς ξένης προπαγάνδας. Ἐγώ, δέ, στερούμενος οἱωνδήποτε ἐπισήμων πληροφοριῶν, ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπροσωπείας μας, ἐνόμισα, ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑποβάλω τὴν παραίτησίν μου εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, δηλῶν, ὅτι ὑποβάλλω ταύτην εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας, ἐνώπιον τῆς καταφώρου παραβιάσεως τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τῆς ἀδιστάκτου καταπατήσεως τῶν ἱερῶν καὶ ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων ἑνὸς μικροῦ Λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ἐνῷ συνέβαινον ταῦτα, ἔφθασαν τὰ τηλεγραφήματα τῆς Ἀντιπροσωπείας μας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπεδεικνύετο πόσον διεστραμμένη καὶ πόσον ψευδὴς ἦτο ἡ εἴδησις ποὺ μετέδωσεν ἡ ξένη προπαγάνδα. Κατόπιν αὐτῶν, ἡ παραίτησίς μου δὲν εἶχε κανένα λόγον, ἐφ' ὅσον ἡ μάχη συνεχίζετο. Τὸ ἀπόγευμα τῆς 15ης Δεκεμβρίου ἔφθασεν εἰς Παρισίους ὁ κ. Φόστερ Ντάλλες. Ἐζήτησα ἀμέσως νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί του καὶ μὲ ἐβεβαίωσε προθυμώτατα εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀμερικανικῆς Πρεσβείας.

Προτιμῶ τὰ τῆς συναντήσεως νὰ σᾶς τὰ ἀναγνώσω ἐκ τῆς τηλεγραφικῆς ἐκθέσεως, τὴν ὁποίαν συνέταξα καὶ ἀπέστειλα εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. «Σήμερον τὸ ἀπόγευμα — ἔλεγον — συνηντήθην μὲ τὸν κ. Φόστερ Ντάλλες, μεθ' οὗ συνωμίλησα διὰ μακρῶν, διαμαρτυρηθεὶς διὰ τὴν στάσιν τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ὁποία κατέστησε δυσχερῆ τὴν θέσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ προβληματικὴν τὴν Ἑλληνοαμερικανικὴν συνεργασίαν». Μετὰ μίαν ἔντονον συζήτησιν, τῆς ὁποίας αἱ λεπτομέρειαι ἀναφέρονται εἰς τὸ τηλεγράφημα, μὲ τὰς ὁποίας δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς κουράσω, συνεχίζω ὡς ἑξῆς : «Καταφανῶς ἐπηρεασμένος μοῦ ἀπήντησεν ὅτι θλίβεται, διότι μᾶς περιήγαγεν εἰς δύσκολον θέσιν καὶ ὅτι ἐπιθυμεῖ εἰλικρινῶς νὰ μᾶς βοηθήσῃ. Τότε ἐζήτησα, ὅπως, εἰ δυνατόν, ἀμέσου ἐπεμβάσεώς του, ἀποτρέψῃ τὴν ὑπερψήφισιν τῆς Νεοζηλανδικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία θὰ ἐδημιούργει τρομακτικὸν ἀντίκτυπον, διότι ἐνταφιάζει κατ' οὐσίαν τὸ κυπριακὸν ζήτημα, καὶ ἐπίσης, ὅπως προβῇ εἰς δηλώσεις πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἐξηγούσας τὴν ἀμερικανικὴν στάσιν καὶ παρεχούσας τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι τὸ θέμα παραμένει ἀνοικτόν, ἵνα ἐν εὐθέτῳ καιρῷ εὕρῃ τὴν φυσικήν του λύσιν. Μοῦ ἀπήντησεν ὅτι, χωρὶς νὰ ἀναλαμβάνῃ ρητὴν ὑποχρέωσιν, θὰ συσκεφθῇ μετὰ τῶν ὑπηρεσιῶν του, ἵνα εὑρῃ διέξοδον, καθησυχάζουσαν τὴν ἐξεγερθεῖσαν ἑλληνικὴν κοινὴν γνώμην. Δὲν πρόκειται βεβαίως ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ νὰ σχολιάσω τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας. Ἀσκοῦμαι μόνον νὰ εἴπω πρὸς ὑμᾶς τοῦτο : Ὅτι, ἐὰν ἡ πρότασις τοῦ Σαλβατὸρ καὶ τῆς Κολομβίας εἶναι πραγματικῶς ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀπόψεως ὅπως καὶ ἦτο, τότε πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, αἱ ὁποῖαι ἐψήφισαν τὴν πρότασιν αὐτήν, παρὰ τὴν πικρίαν, ποὺ μᾶς ἐπότισαν μὲ τὴν ὑπόλοιπον στάσιν των, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι, νὰ ἐκφράσωμεν τὰς θερμάς μας εὐχαριστίας, ὅπως πρέπει ἐπίσης νὰ εὐχαριστήσωμεν ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὅλα τὰ ἐλεύθερα Ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐψήφισαν τὴν πρότασιν τοῦ Σαλβατὸρ καὶ τῆς Κολομβίας καὶ ἰδιαιτέρως τὰς ἀντιπροσωπείας τῶν δύο αὐτῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἔσχον τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ὑποβολῆς τῆς προτάσεως. Γνωρίζετε τὰ ὑπόλοιπα ὅπως γνωρίζετε καὶ τὸ ἀνακοινωθέν, τὸ ὁποῖον ἐξέδωσεν ὁ κ. Φόστερ Ντάλλες. (Χειροκροτήματα).

Ἂς ἐπανέλθω τώρα ἐπὶ τῆς στάσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἐγράφη καὶ ἐλέχθη ἐπανέως, κύριοι, ὅτι ἐπὶ τῆς πραγματικῆς στάσεως τῶν Η. Πολιτειῶν εἴχομεν παραμείνει ἀπληροφόρητοι καὶ ὅτι δὲν ἐπληροφορήσαμεν τὴν ἐν Ν. Υόρκῃ ἀντιπροσωπείαν μας, ὅτι περίπου αἰφνιδιάσθημεν ἀπὸ τὴν στάσιν αὐτῶν κατὰ τὴν δευτέραν φάσιν τῆς συζητήσεως ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε.

Οὐδὲν τοιοῦτον, κύριοι, ἀνακριβέστερον! Ὅπως καὶ προηγουμένως ἐξήγησα πρὸς ὑμᾶς, δὲν ἦτο δυνατὸν οὔτε νὰ αἰφνιδιασθῶμεν, οὔτε νὰ μείνωμεν ἀπληροφόρητοι. Ἀντιθέτως εἴχομεν ἐγκαίρως ἐνημερωθῇ καὶ ἐγκαίρως ἐνημερώσαμεν τὴν ἐν Νέᾳ Υόρκῃ, ἀντιπροσωπείαν μας.

Προηγουμένως σᾶς ἀνέφερα ὅτι ἀπὸ τῆς 16 Νοεμβρίου ἐγνωρίζαμεν ἤδη, ποία θὰ ἦτο ἡ στάσις τῶν Η. Πολιτειῶν καὶ τοῦτο ἐπανελήφθη μετὰ ταῦτα παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας, τὰς ὁποίας κατεβάλαμεν, ὅπως μεταβάλουν τὴν στάσιν των. ἐπανελήφθη μετὰ ταῦτα δὲ τὴν 11 Δεκεμβρίου καὶ τὴν 12 Δεκεμβρίου. Βεβαίως ἐπεμείναμεν ὅπως ἐπιτύχωμεν μίαν μεταστροφήν, οὐχ ἧττον ὅμως οὐδέποτε συνελάβομεν καὶ οὐδέποτε ἐσχηματίσαμεν αὐταπάτας καὶ ψευδαισθήσεις ἐπὶ τῆς ὁριστικῆς στάσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τελικῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐζητήσαμεν, ὅταν ἐπείσθημεν ὅτι ἦτο ἀδύνατος ἡ μεταβολὴ τῆς στάσεως αὐτῶν, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐζητήσαμεν ἦτο ὅπως παραμείνῃ μυστικὴ καὶ ἀπόρρητος ἡ ἀρνητικὴ αὐτὴ ἀπόφασις, ἐκδηλωθῇ δὲ μόνον κατὰ τὴν ὥραν τῆς ψηφοφορίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἐπηρεάσῃ τὰ ὑπόλοιπα κράτη-μέλη τοῦ Ο.Η.Ε.

Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἐνωρίσαμεν, κύριοι, ὅτι εἴχομεν πραγματικῶς, ἐπιτυχεῖ, σχετικὴν διαβεβαίωσιν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἄλλωστε ἐξάγεται καὶ ἀπὸ τὸ διάβημα τῆς 11 Δεκεμβρίου τοῦ Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου σᾶς ἀνέφερον προηγουμένως.

Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις τῶν ὅσων σᾶς λέγω : Ἡ ἔκθεσις Παλαμᾶ εἰς σελίδας 21 καὶ 48 γράφει, σχετικῶς τὰ ἑξῆς :

«Ἡ ἐν τῇ Ψηφοφορίᾳ στάσις τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀντιπροσωπείας ἦτο τοὐλάχιστον σύμφωνος, πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Φόστερ Ντάλλες τῆς 16 Νοεμβρίου. Δὲν συμβαίνει, ὅμως τὸ αὐτὸ μὲ τὸν τρόπον τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἀμερικανικῆς ἀντιθέσεως. Διότι εἴχομεν ζητήσει τοῦτο τὸ ἐλάχιστον : Νὰ τηρήσουν δηλαδὴ μυστικὴν τὴν ἀνάγκην, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθησαν, νὰ καταψηφίσουν μίαν δικαίαν ὑπόθεσιν καὶ νὰ τὴν καταψηφίσουν χωρὶς νὰ τὸ εἴπουν, διὰ νὰ ἀφήσουν τοὺς ἄλλους ἀνεπηρέαστους. Αὐτὸ λοιπόν, κύριοι, εἴχομεν ζητήσει. Εἴχομεν ζητήσει ὄχι μεταβολήν, διότι αὐτὸ ἐπείσθημεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον, ἀπὸ ἀρνητικὴν εἰς θετικήν, εἴχομεν ζητήσει ἁπλῶς τὸ ἀπόρρητον, καὶ τὴν ἀποφυγὴν πράγματι, ἀμέσου ἢ ἡμιαμέσου ἐπηρεασμοῦ τῶν ἄλλων Ἐθνῶν.

Οὕτω καὶ ὁ κ. Κύρου, συμφώνως μὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, εἰς ἐπανειλημμένα τηλεγραφήματά του, τῆς 18 Νοεμβρίου, τῆς 4 Δεκεμβρίου καὶ τῆς 11 Δεκεμβρίου, ἐξεδήλωσε τὴν ἐλπίδα, ὅτι δὲν θὰ ἐκδηλωθῇ ἡ ἀμερικανικὴ ἀρνητικὴ ἀπόφασις καὶ ὅτι θὰ τηρηθῇ μυστικὴ μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς ψηφοφορίας καὶ οὐδόλως καὶ αὐτὸς ἀμφέβαλλε περὶ τῆς στάσεως τῶν Η.Π.Α. διότι καὶ εἰς ἄλλο τηλεγράφημά του τῆς 22 Δεκεμβρίου, εἰς τὸ ὁποῖον ὡμίλει περὶ τῆς ὑποτιθεμένης καταναμῆς τῶν ψήφων τῶν μελῶν—Κρατῶν, ὅταν ἀπαριθμῇ τὰς ψήφους, τὰς ἐναντίον τῆς θέσεως ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κυπριακοῦ, ὑπελόγιζε ταύτας εἰς 16—17 ἀρνητικὰς ψήφους, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ὡς ἔλεγε συμπεριελαμβάνοντο καὶ αἱ Η.Π.Α. Δὲν εἶχε λοιπὸν δημιουργηθῇ, οὐδεμία ψευδαίσθησις, οὔτε εἰς τὴν Κυβέρνησιν, οὔτε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀντιπροσωπείαν, σχετικῶς μὲ τὴν στάσιν τῶν Η.Π.Α.

Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἀναμένομεν ἀπὸ αὐτάς, ἦτο, ὅπως ἡ ἀπόφασις τηρηθῇ μυστικὴ μέχρι τέλους. Αὐτὴ ἦτο ἡ παράκλησίς μας καὶ ἡ παράκλησίς μας αὕτη διετυπώθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀμέσως, τὴν ἐπομένην μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τῆς 16 Νοεμβρίου, ἡ ὁποία ἐγνώριζε τὴν πολιτικὴν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος.

Μὲ αὐτὴν ὁ κ. Κύρου ἐζήτει ὅπως τηρηθῇ ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς τῆς 16 Νοεμβρίου αὐστηρὰ ἐχεμύθεια. Καὶ ἐλάβομεν τότε ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ὑπάρξῃ οὐδεμία διαρροὴ καὶ οὐδεμία ἀκριτομύθια. Ἡμεῖς ἐτηρήσαμεν πρῶτοι τὸ μυστικόν, διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν ἀξίωσιν νὰ τὸ τηρήσουν καὶ οἱ ἄλλοι. Ἀντιλαμβάνεσθε τώρα, κ. κ. συνάδελφοι, τὸ δράμα τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος κατηγορεῖται ὅτι ἠφνιδιάσθη καὶ δὲν ἐγνώριζε τὴν πραγματικότητα, καθ' ἣν στιγμὴν ἐγνώριζε ἀκριβῶς, τὸ τί συμβαίνει, ἀλλὰ ἦτο ὑποχρεωμένος, διὰ λόγους γενικωτέρου συμφέροντος νὰ σιωπᾷ.

Θὰ ἦτο δυνατὸν τὴν στιγμὴν αὐτὴν νὰ ἐπικαλεσθῇ, ὅπως εἰς τοιαύτης φύσεως λεπτότατα ζητήματα, ὡς εἶναι τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα, μὴ ὑπάρχῃ ἐξαιρετικὴ σπουδὴ εἰς τὰς ἐπικρίσεις προτοῦ συνηθῇ ὁ ἁρμόδιος Ὑπουργὸς νὰ λύσῃ τὴν σιωπήν του. Νομίζω, κύριοι, ὅτι τοιαύτη ἔκκλησις δὲν πρόκειται νὰ εὕρῃ ἀπήχησιν. Πάντοτε ἡ ἀντιπολιτευτικὴ ἐμπάθεια θὰ παρασύρῃ καὶ τὴν λογικὴν καὶ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον

(Φωναὶ ἐκ μέρους τῆς ἀντιπολιτεύσεως.) Ὄχι, ὄχι.

Σ. Στεφανόπουλος (Ὑπ. Ἐξ.). Διαφωνεῖτε

Ε. Ζαννῆς. Διαφωνοῦμεν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Δὶς τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ποτέ, κύριε Ὑπουργέ.

Σ. Στεφανόπουλος (Ὑπ. Ἐξ.). Θὰ σᾶς ἀκούσωμεν.

Γ. Παπανδρέου. Δηλαδὴ διατηρεῖτε τὸν χαρακτηρισμὸν διὰ τὴν ἀντιπολίτευσιν;

Σ. Στεφανόπουλος (Ὑπ. Ἐξ.). Ὄχι. Δι' ὡρισμένην μερίδα τοῦ τύπου. Δι' αὐτὴν ὁμιλῶ. Μὲ συγχωρεῖτε. Λέγω τοῦτο ὅτι ὡρισμένη μερὶς τοῦ τύπου, καὶ αὐτὴν ἀφορῶν καὶ ὁ διαταγμὸς καὶ αἱ ὕβρεις, περὶ τῶν ὁποίων ὡμίλησα προηγουμένως, ἐκυκλοφόρησε, δὲν ἠξεύρω κατὰ τίνα τρόπον τὴν κατηγορίαν ὅτι δὲν ἐνημερώσαμεν ἐγκαίρως τὴν ἑλληνικὴν ἀντιπροσωπείαν μας. Πρόκειται, ἐπαναλαμβάνω, καὶ ζητῶ συγγνώμην, ἐὰν δὲν ἔγινα ἀντιληπτός, πρόκειται περὶ ὡρισμένης μερίδος τοῦ τύπου καὶ τίποτε πλέον αὐτοῦ. Ἀλλοίμονον. Ἡ πολιτικὴ ὑπῆρξε κοινὴ καὶ αὐτὸ θὰ τὸ ἐπικαλεσθῶμεν μετ' ὀλίγον, ὅταν θὰ χαράξωμεν τὴν πολιτικὴν τοῦ μέλλοντος. Κύριοι, ἐζητήσαμεν, ὅπως εἴπωμεν, ὅπως ἡ στάσις ἡ ἀρνητική, ὅπως ἡ ἀπόφασις ἡ ἀρνητική, τηρηθῇ μέχρι τῆς ψηφοφορίας μυστική, τηρηθῇ ἀπόρρητος. Καὶ ἐκεῖ ὑπέστημεν τὸν αἰφνιδιασμόν. Ἐκεῖ ὁμολογῶ ὅτι ἠφνιδιάσθημεν καὶ ἐκεῖ ἐπτοήθημεν διὰ πικρίας, διότι ἡμεῖς ἀνεμέναμεν, σύμφωνα μὲ παρασχεθείσας διαβεβαιώσεις ὅτι τῷ ὄντι ἡ στάσις, ἡ ἀπόφασις, θὰ ἐτηρεῖτο μέχρι τέλους μυστική. Οὔτε ἡ Κυβέρνησις οὔτε ἐγὼ ὀφείλω νὰ τὸ διακηρύξω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου δὲν ἐπιστεύσαμεν ὅτι ὑπῆρξαν οἱ διευθύνοντες τὸ Στέητ Ντηπάρτμεν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διέπραξαν τὴν ἀκριτομύθειαν αὐτήν, ὅπως μὲ διεβεβαίωσαν καὶ ἐπιστεύσαμεν εἰς τὰς σχετικὰς διαβεβαιώσεις τοῦ διαμαρτυρηθέντος πρεσβευτοῦ μας ἐν Οὐασιγκτῶνι.

Οὐχ' ἧττον, ὅμως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον παραμένει βέβαιον εἶναι ὅτι κατώτατα ὄργανα, ἐπιλαθόμενα τῶν ὑποχρεώσεών των καὶ ἀδιαφορήσαντα διὰ τὸ κῦρος τοῦ Ὑπουργοῦ των, εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔδωκαν εἰς τοὺς «Γάϊμς τῆς Ν. Γόρκης», τὸ μήνυμα πρὸς τὸν Στρατάρχην Παπάγον, ὀλίγας μόνον ὥρας μετὰ τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ.

Γνωρίζετε τί ἀκριβῶς συνέβη τὴν ἐπομένην, τὴν Δευτέραν. Ἐὰν δὲ λάβετε ὑπ' ὄψει σας καὶ τὴν διαφορὰν τῆς ὥρας περίπου, καθ' ἣν ὥραν ἐπεδίδετο τὸ μήνυμα εἰς τὸν Στρατάρχην Παπάγον, ταυτοχρόνως παρεδίδετο τοῦτο εἰς τὰ Τυπογραφεῖα τῶν NEW YORK TIMES. Καὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας ἀπὸ τὴν ἐπομένην, τὴν Δευτέραν, πρὸ τῆς συζητήσεως τῆς προσφυγῆς μας ἐνεφανίζετο ἡ ἔγκυρος κατὰ τὰ ἄλλα ἐφημερίς, ἐνεφανίζετο μὲ πηχυαίους τίτλους καὶ ἐντυπωσιακὰς πληροφορίας διὰ νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν στάσιν τῶν λοιπῶν Κρατῶν—μελῶν ἔναντι τῆς Ἑλληνικῆς ὑποθέσεως. Ἐπεκρίθη ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ, διότι ἔβγαλεν ὁ Πρόεδρος αὐτῆς προέβη εἰς δημοσιογραφικὰς δηλώσεις, πρωτοῦ ἀκόμη προβῇ εἰς διάβημα παρὰ τῇ Βρεττανικῇ Κυβερνήσει τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς ἐπικρίνοντας ἔλαβε χώραν μόνον τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1954. Οὐδὲν τούτου ἀνακριβέστερον. Ὅπως πρὸ ὀλίγου σᾶς ἐξέθεσεν, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, πολὺ προηγουμένως, ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1953, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1953, εἶχεν ἤδη θέσει τὸ ζήτημα τῶν διμερῶν συμφωνιῶν μετὰ τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τὴν ἐντεῦθεν διάβασιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεττανίας. Ἐπεκρίθη, ὡσαύτως, ἡ Κυβέρνησις, διότι δὲν ἐξεμεταλλεύθη τὸ θέμα τῆς τριμεροῦς Βαλκανικῆς Συμμαχίας, διὰ νὰ ἐκβιάσῃ τὴν Τουρκίαν εἰς οὐδετερότητα ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Κύριοι, τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ δὲν ἀξίζει οὔτε κἂν ἀπαντήσεως. Ἔχει τὴν ἰδίαν ἀξίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι θὰ ἔπρεπε, προτοῦ εἰσέλθῃ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον, νὰ ἀξιώσῃ ἀπὸ τὴν Μ. Βρεττανίαν, ὅπως παραιτηθῇ τῶν δικαιωμάτων της ἐπὶ τῆς Κύπρου.

Καὶ ἡ Ἑλλὰς ὅταν προέβαινεν εἰς τὴν σύναψιν τῆς Τριμεροῦς Συμμαχίας, οὔτε ἐξεβίασεν οὔτε ἐσκέφθη ποτὲ νὰ ἐκβιάσῃ. Ἡ συμμαχία αὐτὴ εἶναι ἀποτέλεσμα λογικόν, φυσικόν, τῆς κοινῆς συνεδρήσεως τῶν τριῶν μελῶν ἐπὶ τῆς κοινότητος τῶν συμφερόντων καὶ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συνεργασίας των ὅπως ἐξασφαλίσουν τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν καὶ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν γωνίαν αὐτὴν τῆς Μεσογείου.

Κοινή, ἀλλωστε, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἦτο ἡ ἐπιθυμία καὶ τῆς Τουρκικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως τὸ Κυπριακόν, ἐπιλυόμενον κατὰ νόμιμον τρόπον, οὐδαμῶς διαταράξῃ δι' ἀδικαιολογήτων ὀξυτήτων τὰς σχέσεις ἐκ τῆς συμμαχίας μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας. Καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ ὀφείλω νὰ τὸ ἐπαναλάβω ὅτι ὁ Ἕλλην ἀντιπρόσωπος παρὰ τῷ Ο.Η.Ε., ἐτήρησε γλῶσσαν συνετὴν καὶ μετρημένην, τῆς ὁποίας τὸ ὕφος εὑρίσκετο εἰς τὸ ὕψος καὶ τοῦ κρινομένου θέματος καὶ τῆς αἰθούσης εἰς τὴν ὁποίαν συνεζητεῖτο, ἀλλά, δυστυχῶς, δὲν εὗρον ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν ἀντίπαλον παράταξιν. Καὶ δὲν ἦτο τοῦτο, μόνον ἡ ἐντύπωσις τοῦ ὁμιλοῦντος Ἕλληνος Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος ἔκρινεν ἀντικειμενικὰ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πρακτικῶν. Ὀφείλω νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι εἶναι τοιαύτη ἡ ἐντύπωσις καὶ ὅλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι παρηκολούθησαν τὴν σχετικὴν διαδικασίαν καὶ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ κρίνουν ἀντικειμενικῶς καὶ ἀμεροληπτως. Οὐχ' ἧττον ὅμως εἴμεθα, ὁπωσδήποτε, ἀποφασισμένοι ὅπως καθ' ὃν χρόνον τὸ Κυπριακὸν ἠκολούθει τὴν εἰρηνικὴν αὐτὴν διαδικασίαν, ὅπως διατηρήσωμεν εἰλικρινῆ καὶ ἀδιατάρακτον τὴν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν μας μὲ τὸ Τουρκικὸν Ἔθνος, χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ ἀντίληψις τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως μᾶς ἐγνώρισε διὰ τελευταίας ἐκθέσεώς του ὁ ἐν Ἀγκύρᾳ Πρεσβευτής μας.

Τὸ αὐτὸ θὰ εἴπωμεν καὶ προκειμένου περὶ τῶν σχέσεών μας μὲ τὴν Μ. Βρεττανίαν. Ἔχομεν συνείδησιν τῆς ἰσχυρότητος τῶν δεσμῶν οἱ ὁποῖοι μᾶς συνδέουν μὲ τὴν μεγάλην αὐ-

τὴν Δύναμιν. Εἶναι δεσμοὶ ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ κοινοὺς ἀγῶνας καὶ κοινὰς θυσίας εἰς τὸ παρελθόν, εἶναι δεσμοὶ οἱ ὁποῖοι συνάπτονται καὶ δημιουργοῦνται ἀπὸ κοινὰς ἐπιδιώξεις ἐν τῷ μέλλοντι.

Θὰ προσπαθήσωμεν ὅσον τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, ὅπως ἡ διαφορά μας μὲ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν ἀρίσῃ ἀνεπηρεάστους τὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ Βρεττανικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐπεκρίθη τέλος ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ, διότι ἠγνόησε καὶ ἠδιαφόρησε πρὸς τὴν προειδοποίησιν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλά, κύριοι βουλευταί, αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ὁ τίτλος τιμῆς τῆς κυβερνήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ καὶ πρὸ παντὸς τοῦ Προέδρου αὐτῆς. Καὶ εἶναι ὁ τίτλος τιμῆς, ὅτι τὸ παρὰ τὰς ἀντιδράσεις, παρὰ τὰς προειδοποιήσεις, παρὰ τὰς ἀντιξοότητας, εἶχε τὸ θάρρος καὶ τὴν δύναμιν, (χειροκροτήματα), νὰ θέσῃ ἐνώπιον τοῦ διεθνοῦς κριτηρίου τὸ Κυπριακὸν ζήτημα καὶ μὴ παραιτηθῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους της ἐνώπιον τοῦ ἀδελφοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ὅσον καὶ ἐνώπιον τῶν ὑψηλῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καταστατικοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, Καταστατικοῦ τὸ ὁποῖον ἔχει ὑπογράψει καὶ ἡ Ἑλλὰς μαζὶ μὲ τὰ λοιπὰ ἐλεύθερα κράτη. Ἐπὶ τέλους ὤφειλεν ἡ Ἑλλὰς νὰ θέσῃ μίαν ἡμέραν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς συνειδήσεως, διότι οὐδεὶς ἠγνόει οὐδὲ ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ἐπίλυσις αὐτοῦ δὲν θὰ προέλθῃ κατ' ἀρχὴν ἀπὸ καμμίαν δικαστικὴν ἀπόφασιν, δὲν θὰ προέλθῃ ἀπὸ κανένα Ὀργανισμόν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ περιεχόμενον. Εἶναι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ ὅτι ἐτόλμησεν νὰ φέρῃ ἐνώπιον τοῦ διεθνοῦς αὐτοῦ Ἀρείου Πάγου, τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, καθ' ἣν στιγμὴν ὑπῆρχον τοιαῦται ἀντιδράσεις καὶ τόσαι ἀντιξοότητες. Ποία θὰ εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ μέλλον ἔναντι τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος; Ἠκούσατε σαφῶς πῶς τὴν ἐχάραξεν ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Ἔχω τοῦτο νὰ προσθέσω ὅτι ἡ μάχη ἡ ὁποία ἤρχισεν ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου θὰ συνεχισθῇ μὲ πίστιν καὶ ἀποφασιστικότητα. (Χειροκροτήματα).

Καίτοι ἡ ἀπόφασις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν δὲν ἦτο εἷς τὴν ἀναμέναμεν, ἐν τούτοις, ὅπως λέγει ὁ καλύτερος καὶ ὁ ἁρμοδιώτερος τῶν κριτῶν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἐθνάρχης, ἀποτελεῖ μίαν πρώτην νίκην, δεδομένου ὅτι ἀνεγωρίσθη πλέον διεθνῶς, ὅτι ὑφίσταται Κυπριακὸν πρόβλημα, ἀναμένον τὴν ὁριστικήν του λύσιν. Καὶ πρὸς τὴν ὁριστικὴν αὐτὴν λύσιν, διὰ τὴν ὁποίαν πρώτην ἐγγύησιν παρέχει ὁ εἰρηνικὸς καὶ ἄκαμπτος ἀγὼν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, πρὸς τὴν ὁριστικὴν αὐτὴν λύσιν θὰ συνεχίσωμεν ἀνενδότως τὰς προσπαθείας μας ἐπικουρούμενοι ἀπὸ τὴν συμπαράστασιν τὴν ὁμόθυμον τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ σύμπαντος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Δὲν ἀγνοοῦμεν, ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν εἶναι δικαστήριον, ἀλλὰ εἶναι πολιτικὸς Ὀργανισμός. Γνωρίζομεν ὅμως κάλλιστα, ὅτι ὁ πολιτικὸς αὐτὸς Ὀργανισμὸς ἔταξεν ὡς προσριστικόν του τὴν κατοχύρωσιν τῆς διεθνοῦς ἀσφαλείας καὶ τῆς διεθνοῦς εἰρήνης διὰ τοῦ σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἁπάντων τῶν λαῶν. Ὀρθῶς, λοιπόν, ἀπευθυνόμεθα πρὸς τὸν Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ζητοῦμεν ἀπὸ αὐτὸν ὅπως ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολήν του καὶ ὀρθῶς διαμαρτυρόμεθα ὁσάκις νομίζομεν, ὅτι παρεκκλίνει ἢ ὑπολείπεται τοῦ προορισμοῦ του. Δὲν ἀναμένομεν ὅπως ἐτονίσαμεν καὶ ἄλλοτε, ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη μίαν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ νομικὰς ὑποχρεώσεις, νομικὰς συνεπείας. Μόνον εἰς τὸ ἠθικὸν κῦρος τῆς ἀποφάσεως ἀποβλέψαμεν καὶ ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὅπως ἐτόνισε καὶ ὁ Ἐθνάρχης τῆς Κύπρου, ἦτο ἀπαραίτητος καὶ ἐπιβεβλημένη διὰ νὰ φθάσῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα μέχρι τῆς ἐλευθέρας συνειδήσεως τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν καὶ νὰ προβληθῇ εἰς τὸν διεθνῆ κόσμον. Διότι ἡμεῖς, διότι οἱ Ἕλληνες ὅλοι, ἀναμένομεν πρὸ παντὸς τὴν φυσικὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, χάρις εἰς τὸ ἠθικόν του περιεχόμενον καὶ προσδοκῶμεν τὴν δικαίωσιν τῶν πόθων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, πρὸ παντὸς ἀπὸ τὴν ἀκαταγώνιστον δύναμιν τῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία γιγαντουμένη καὶ χαλυβδουμένη εἰς τὴν φλόγαν τῆς πίστεως καὶ εἰς τὴν δοκιμασίαν τῶν διωγμῶν, ἀσφαλῶς, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, θὰ κατακτήσῃ τὰς ἐλευθέρας συνειδήσεις τῶν λαῶν καὶ τελικῶς θὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τῶν Κυβερνήσεων. Καὶ πιστεύομεν εἰλικρινῶς ὅτι πρῶτον θὰ κατακτήσῃ τὴν δημοσίαν γνώμην τοῦ ἀληθῶς φιλελευθέρου Βρεττανικοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστὴ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ γνωστοὶ οἱ ἀγῶνες του ὑπὲρ αὐτῆς. Ἀλλὰ ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, διὰ νὰ καταστῇ ἀκαταμάχητος, θὰ πρέπῃ νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς συνειδήσεως τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐλευθέρων Λαῶν. Καὶ διὰ αὐτὸ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, ἐνόμισεν ὡς πρώτην προϋπόθεσιν, διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, τὴν προβολὴν διὰ μέσου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς συνειδήσεως, ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κρίσεως.

Κύριοι βουλευταί, τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ἔχει εἰσέλθει πλέον, εἰς τὴν φυσικήν αὐτοῦ ὁδόν. Διὰ νὰ φθάσῃ ὅμως εἰς τὸ φυσικόν του τέρμα, εἰς τὴν φυσικήν του λύσιν, θὰ χρειασθοῦν ἀκόμη μακροὶ ἀγῶνες καὶ μεγάλοι μόχθοι. Θὰ διέλθῃ κατ' ἀνάγκην ἀπὸ πολλὰ στάδια, ἀπὸ πολλὰς φάσεις, μία τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ φάσις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Μὴν ἀναμένετε ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη μίαν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία ὁριστικῶς θὰ λύῃ τὸ ζήτημα. Θὰ ἀποκομισθῇ ἐκ τῆς κρίσεώς των, μόνον ἠθικὸν κέρδος, ἀπαραίτητον ὅμως διὰ τὴν φυσικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος κατὰ τὸ μέλλον.

Θὰ εὕρῃ ὅμως ἀσφαλῶς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα τὴν λύσιν του μίαν ἡμέραν. Εἶναι ζήτημα χρόνου, ἀφ' οὗ ἤδη ἐτέθη ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς συνειδήσεως. Καὶ ὅταν εἰς τὸ μέλλον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔχουν τὴν τύχην νὰ προΐστανται τῶν τυχῶν τῆς χώρας, θὰ εὑρεθοῦν κατὰ τὴν ὡραίαν καὶ εὐτυχῆ ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ πόθοι τοῦ Κυπριακοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τότε αὐτοὶ θὰ πρέπει νὰ μὴ λησμονήσουν, ὅτι ἐὰν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν Στρατάρχην Παπάγον (ζωηρὰ καὶ ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα), ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ θάρρος καὶ τὴν δύναμιν νὰ θέσῃ ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς συνειδήσεως, ἐνώπιον τῆς παγκοσμίου συνειδήσεως τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Οὐδέποτε ἄλλοτε τὸ γνωστὸν ῥητόν, ὅτι ἡ ἀρχὴ ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς εὑρῆκε τὴν καλυτέραν του θέσιν. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Χαβίνης.

Θ. Χαβίνης. Κύριοι βουλευταί, ὀρθῶς ἡ Κυβέρνησις ἔφερε τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἀφ' ἑνὸς διὰ νὰ διαφωτισθῇ ὁ Λαὸς περὶ τῆς ἐξελίξεως αὐτοῦ καὶ τῆς πρόδου τὴν ὁποίαν ἔκαμε καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ πληροφορηθῇ ὅλος ὁ κόσμος ὅτι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, εἶναι ζήτημα τὸ ὁποῖον συγκινεῖ σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ τὸ συγκινῇ μέχρις ὅτου λάβῃ τὴν ὁριστικήν του λύσιν, δηλαδὴ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κύπρου. Γνωρίζετε, ὅτι ἀπὸ τὸ 1878, ὅτε ἡ Κύπρος, κατόπιν συμφωνίας Βρεττανο-Τουρκικῆς, παρεχωρήθη εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, δὲν ἔπαυσεν ὁ Κυπριακὸς Λαὸς νὰ ζητῇ τὴν ἕνωσίν του μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ὅτε ὁ πρῶτος Ἄγγλος κυβερνήτης ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Κύπρον, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κύπρου, προσφωνῶν αὐτόν, δὲν παρέλειψε νὰ τονίσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Λαοῦ πρὸς ἕνωσιν μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἀντιπροσωπεῖαι ἀπεστάλησαν εἰς τὸ Λονδῖνον διὰ νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Νήσου, ἀλλὰ εἰς μάτην, διότι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις οὐδεμίαν ἔδωσε σημασίαν, ὁπότε τὸ 1931 ἐγένετο μία Ἐθνικὴ ἐξέγερσις εἰς τὴν Κύπρον.

Ἐπηκολούθησαν διώξεις, φυλακίσεις καὶ ἐξορίαι καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κύπρου ἐξωρίσθη. Κατόπιν ἦλθεν ὁ τελευταῖος μεγάλος πόλεμος καὶ ὁ Κυπριακὸς Λαὸς ἐπολέμησε καὶ πάλιν παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ εὕρῃ τὴν ἀπελευθέρωσίν του, διότι καὶ ὁ πόλεμος αὐτός, κατὰ τὰς δηλώσεις ὅλων τῶν Ἄγγλων Ὑπουργῶν καὶ Πρωθυπουργῶν, ἐγένετο διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τῶν Λαῶν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ τελευταίου πολέμου, ὅταν ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκετο εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ὁ τότε Πρωθυπουργὸς κ. Τσουδερὸς ὑπέμνησε τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου, εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, κ. Ἴντεν. Τότε ὁ κ. Ἴντεν εἶπεν, ὅτι μετὰ τὸν πόλεμον θὰ συζητήσωμεν τὸ ζήτημα. Παρὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, κ. βουλευταί, οὐδεμίαν συζήτησιν ἐδέχθη ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων. Ἔκτοτε, ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις ἐζήτησαν, διὰ διμερῶν συνομιλιῶν μὲ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, νὰ λύσουν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου. Πρῶτοι τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, τὸ 1950 προκληθὲν ἀπὸ τὸν κ. Κανελλόπουλον, ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἀξιοτίμου Προέδρου, κ. Βενιζέλου, ὅτι ὑπάρχει Κυπριακὸν ζήτημα, καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν θὰ παύσῃ νὰ ἐνδιαφέρεται δι' αὐτό. Ἐν συνεχείᾳ ὅλαι αἱ Κυβερνήσεις ἐπεζήτησαν συνομιλίας διμερεῖς μετὰ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἀπηξίωσε καὶ ν' ἀπαντήσῃ. Ὅπως σᾶς εἶπεν ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὑρεθεῖσα πρὸ τῆς τελικῆς ἀρνήσεως τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ πρὸ τῆς πιέσεως τῆς Κοινῆς Γνώμης, ἡ ὁποία δὲν ἠδύνατο ν' ἀνεχθῇ νὰ ἀπελευθερώνωνται λαοὶ Ἀσιατικοὶ καὶ Ἀφρικανικοὶ μετὰ τὸν πόλεμον, ὅπως αἱ Ἰνδίαι, τὸ Πακιστάν, ἡ Βιρμανία τὸ Σιὰμ καὶ ἡ Χρυσῆ Ἀκτή, καὶ νὰ μὴ ἀπελευθερώνεται καὶ ἡ Κύπρος, κατοικουμένη ἀπὸ Ἕλληνας, τουτέστιν πολιτισμένους ἀνθρώπους. Διὰ τοῦτο, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὀρθῶς ἔπραξε καὶ ἔκαμε προσφυγὴν διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἠσθάνθη ἐθνικὴν ἱκανοποίησιν διὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ὅταν κ. βουλευταί, ὡρίσθην ὡς μέλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ἐπεσκέφθην τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου, κ. Κύρου, καὶ ἐζήτησα πληροφορίας περὶ τῆς πορείας τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος καὶ ποῖαι εἶναι αἱ προβλέψεις των. Μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν ὅτι καὶ οἱ δύο εἶχον πλήρην πεποίθησιν διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας, τοὐλάχιστον κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς συζητήσεως. Ἀφοῦ μοῦ ἐξέθεσαν ὅλας τὰς ἐνεργείας, τὰς ὁποίας εἶχον κάμει, μοῦ ἐδήλωσαν ὅτι κατὰ τὴν συζήτησιν εἰς τὴν 15μελῆ Ἐπιτροπὴν θὰ ἔχωμεν ἀσφαλῶς 7 ἢ 9 ψήφους ὑπέρ, 3—4 ἀποχὰς καὶ ὅτι, συνεπῶς, ἡ πλειοψηφία ἦτο βεβαιοτάτη, διότι αἱ ψῆφοι ἀποχῆς δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν.

Ὁμολογῶ, κ. βουλευταί, ὅτι εἶχον δισταγμοὺς νὰ πιστεύσω, ὅτι ἡ ψηφοφορία θὰ ἦτο τοιαύτη. Καὶ εἶχον μίαν ἐντονον περιέργειαν νὰ ἴδω τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρώτης Ἐπιτροπῆς, τῆς 15μελοῦς καὶ δι' ἕνα ἄλλον λόγον καὶ διότι αὐτὴ θὰ ἦτο ἡ κρίσις διὰ τὰς μελλούσας ψηφοφορίας. Τὴν 23 Σεπτεμβρίου συνῆλθεν ἡ Ἐπιτροπή, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσηγητὴς ἦτο ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς κ. Κύρου, ὁ ὁποῖος μὲ ἀντικειμενικότητα καὶ μὲ πλήρη ἡρεμίαν, ὅπως ἁρμόζει καὶ συμβαίνει μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν τὴν ἠθικὴν καὶ τὸ δίκαιον, ἀνέπτυξε τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Ἑλληνικῆς ἀπόψεως. Ἀντιθέτως, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Μ. Βρεττανίας, κατεχόμενος ἀπὸ νευρικότητα ὡς ὑποστηρίζων ἀτυχῆ ὑπόθεσιν παρουσίαζεν ἐπιχειρήματα οὐχὶ σοβαρά. Ἠμφισβήτησε κατ' ἀρχὴν καὶ αὐτὴν τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Κύπρου. Δὲν ἐνεθυμήθη ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὅτι τὸ 1915 ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις προσέφερε τὴν Κύπρον εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἀμέσως ἀπὸ τὴν οὐδετερότητα παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Συμμάχων καὶ κατὰ τῆς Γερμανίας. Τοῦτο ἦτο μία ἀπόδειξις ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἀναγνωρίζει τὴν ἑλληνικότητα τῆς Κύπρου. Ἐλησμόνησεν ἐπίσης ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Βρεττανικῆς ἀντιπροσωπείας ὅτι ὁ κ. Τσῶρτσιλ, ὡς Ὑφυπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν τὸ 1917, ὅταν μετέβη εἰς τὴν Κύπρον, ὅτι εὑρέθη πρὸ ζωηρῶν ἐκδηλώσεων τῶν Κυπρίων αἰτούντων τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐδήλωσε δὲ ὅτι τὰ αἰσθήματα τῶν Κυπρίων ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως ἀποτελοῦν παράδειγμα τῆς πατριωτικῆς ἀφοσιώσεως, ἡ ὁποία τόσον εὐγενῶς χαρακτηρίζει τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ ὅτι τὰ μόνα ἑλληνικὰ ποὺ ἐβγάχθη ἦσαν «Ζήτω ἡ Ἕνωσις, ζήτω ἡ ἕνωσις μετὰ τῆς Ἑλλάδος».

Ὅπως γνωρίζετε, κύριοι βουλευταί, τὸ 1950 ἔγινεν ἕνα δημοψήφισμα εἰς τὴν Κύπρον, τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου γνωρίζετε ὅτι ἦτο καὶ μεγίστη πλειοψηφία ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως. Τὰ ἀντίγραφα τοῦ δημοψηφίσματος αὐτοῦ κατετέθησαν εἰς τὴν Γενικὴν Γραμματείαν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Κατὰ τὴν συζήτησιν εἰς τὴν 15μελῆ ἐπιτροπήν, εἰς τὴν ὁποίαν συνεζητήθη, τὸ ζήτημα τῆς ἐγγραφῆς τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὅπως εἶπον, ὁ κ. Κύρου ἀνέπτυξε μὲ ἡρεμίαν καὶ ἀντικειμενικότητα. Κατειχόμεθα ἀπὸ μεγάλην συγκίνησιν καὶ ἀγωνίαν, διότι ὅπως εἶπον ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτοῦ θὰ κατεφαίνετο ἐὰν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἄλλων ψηφοφοριῶν θὰ ἦσαν ἀνάλογα. Καὶ ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα ἀνεκοινώθη, μὲ τοὺς ἀριθμούς, τοὺς ὁποίους σᾶς εἶπον, ἠσθάνθημεν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, διότι ἐφαντάζόμεθα ὅτι μέχρι τέλους θὰ ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ἡ αὐτὴ περίπου ἀναλογία. Μετὰ ταῦτα ἡ συζήτησις ἐγένετο εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν, ὅπου εἰσηγητὴς ἦτο ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ τὰ ἀποτελέσματα σᾶς εἶναι γνωστά. Πράγματι ἡ ψηφοφορία αὐτὴ δὲν ἦτο ἀνάλογος μὲ τὴν ψηφοφορίαν τῆς 15μελοῦς Ἐπιτροπῆς. Εἴχομεν ὅμως τὴν πεποίθησιν, τὴν μεγάλην ἐλπίδα ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι παρηκολουθούσαμεν τὴν κατάστασιν ἐκεῖ, ὅτι κατὰ τὸ διάστημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμεσολάβει μεταξὺ τῆς συζητήσεως κατ' ἀρχὴν τῆς ἐγγραφῆς τοῦ ζητήματος εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐγένετο συζήτησις κατ' οὐσίαν εἰς τὴν πρώτην πολιτικὴν ἐπιτροπήν, ὅτι τὰ πράγματα θὰ μετεβάλλοντο ὑπὲρ ἡμῶν. Διότι, κύριοι βουλευταί, εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἐπεκράτει ἕνα πνεῦμα ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας, ἕνα πνεῦμα ἀντιαποικιακόν. Ἐνθυμοῦμαι τὴν συγκίνησιν τὴν ὁποίαν προεκάλεσεν ἡ ἀγόρευσις τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς μικρᾶς καὶ γενναίας Ἰσλανδίας, ὑποστηρίζοντος τὴν Ἑλληνικὴν ἄποψιν.

Δυστυχῶς κατὰ τὴν τελευταίαν συζήτησιν εἰς τὴν πρώτην πολιτικὴν ἐπιτροπὴν ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις μετέβαλεν ἐντελῶς γνώμην, καὶ ἀπὸ τὴν στάσιν τῆς οὐδετερότητος μετερέρθη εἰς στάσιν ἀντίθετον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἄποψιν. Τοῦτο, κύριοι βουλευταί, ἐγένετο διότι καὶ αὐτὴ ἡ Βρεττανικὴ Ἀποστολὴ εἶχε πεισθῇ, ὅτι εἰς τὴν τελικὴν συζήτησιν ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ ἡ πλειοψηφία τῶν 2)3 καὶ διὰ τοῦτο μετεχειρίσθη τὰ μέσα ἐκεῖνα, τὰ πιεστικά, τὰ ὁποῖα γνωρίζετε καὶ τὰ ὁποῖα μεταχειρίζεται εἰς τοιαύτας περιστάσεις.

Ἠναγκάσθη, ἡ Ἀποστολὴ ἡ Ἀμερικανική, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ μέλη ἀνεγνώριζον τὸ δίκαιον τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ νὰ μεταβάλῃ γνώμην.

Δι' ἐμὲ ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἡ μεταστροφὴ αὐτή, τῆς τελευταίας ἡμέρας, τῆς Ἀμερικανικῆς, ὅτι ἡ Ἀποστολὴ ἡ Βρεττανική, ἐπίστευεν ὅτι θὰ συνεκέντρωνεν ἡ Ἑλληνικὴ ἄποψις τὰ 2)3 εἰς τὴν τελικὴν ψηφοφορίαν. Καὶ ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις ἡ γνωστή, κύριοι βουλευταί, μὲ τὴν προσθήκην πρὸς τὸ παρόν, τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι εἰς πᾶσαν στιγμὴν δύναται νὰ ἔλθῃ πρὸς συζήτησιν τὸ θέμα.

Νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε, κ. βουλευταί, νὰ πιστεύω ὅτι ὅταν πρόκειται περὶ ζητήματος ἀπελευθερώσεως ἑνὸς λαοῦ καὶ μάλιστα ἑνὸς λαοῦ πολιτισμένου, δὲν ὑπάρχει κανὲν ἐμπόδιον νὰ ἔλθῃ εἰς συζήτησιν τὸ αἴτημα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, κ. βουλευταί, τῆς τελικῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, ὅλοι οἱ λαοὶ τοῦ κόσμου γνωρίζουν ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου εἶναι ἐγκαιρεμὲς καὶ δύναται νὰ ἔλθῃ πρὸς συζήτησιν. Ἡ συζήτησις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν εἶχεν εὐχάριστον ἀποτέλεσμα. Ὅλοι οἱ λαοί, ὄχι μόνον οἱ λαοὶ τῶν 60 Κρατῶν τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν Ὀργανισμόν, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ λαοί, ὅσοι ἔλαβον γνῶσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἔχουν πεισθῇ ὅτι τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἠθικὴ εἶναι ὑπὲρ τῶν Κυπρίων καὶ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃ ἀποικία Εὐρωπαϊκοῦ Λαοῦ πολιτισμένου, τοὐλάχιστον, ὅσον καὶ ὁ Ἀγλικὸς Λαός.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, κύριοι βουλευταί, κατοικοῦντες εἰς

τὴν χωραν αὐτην, ἡ ὁποια ἠτο κτιτὶς τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἔχομεν πολὺ ἀνεπτυγμένον τὸ αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐβιαστάσαμεν ποτὲ καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους νὰ ἔλθωμεν εἰς σύγκρουσιν μὲ μεγάλας δυνάμεις, χάριν τῆς ἐλευθερίας μας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας μας, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰς καταστροφὰς τὰς ὁποίας θὰ ὑφιστάμεθα. Διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἀποτελεῖ προσβολὴ νὰ ὑπάρχῃ τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὑπόδουλον, ἔστω καὶ ὑπὸ τὸν φιλελεύθερον Ἀγγλικὸν λαόν.

Θέλομεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν αὐτοῦ τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ μεγάλη πλειοψηφία ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπόψεως —διότι ὡς εἶναι γνωστὸν καὶ τὸ ἐργατικὸν κόμμα καὶ τὸ φιλελεύθερον κόμμα καὶ μεγάλη μερὶς τοῦ Συντηρητικοῦ κόμματος ἐκηρύχθη κατὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ Συντηρητικοῦ κόμματος— θέλομεν νὰ πιστεύωμεν, λέγω, ὅτι εὑρισκομένη ὑπὸ τὴν πίεσιν καὶ τῆς κοινῆς γνώμης τῆς Ἀγγλίας, θὰ ἀλλάξῃ πολιτικὴν καὶ θὰ δεχθῇ νὰ δεθῇ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν.

Ἐὰν ἐξακολουθῇ νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν ἀρνητικὴν αὐτὴν στάσιν, πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι θὰ εἶναι μόνη αὐτὴ ὑπεύθυνος δι' ὅλας τὰς ἀνωμαλίας αἱ ὁποῖαι θὰ ἤθελον συμβῇ. Τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἠθικὴ εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου. Πιστεύομεν ὅτι δὲν εἶναι μακρὰν ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου θὰ γίνῃ γεγονὸς τετελεσμένον. Ἤδη εἰς τὴν συνείδησιν ὅλων τῶν λαῶν ἔχει ἐγκριθῇ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου. Δὲν ἀπομένει, κύριοι ἑουλευταί, παρὰ νὰ ἐγκριθῇ καὶ τυπικῶς αὕτη, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ, ὡς εἶμαι βέβαιος, λίαν συντόμως. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ ἐπίτιμος Πρόεδρος τῶν Φιλελευθέρων κ. Σ. Βενιζέλος ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Κύριοι ἑουλευταί, ἀνῆλθον εἰς τὸ Βῆμα διὰ νὰ κάμω ὡρισμένας παρατηρήσεις, μὲ ὅλην τὴν ἀντικειμενικότητα, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ἡ σοβαρότης τοῦ ζητήματος καὶ ἡ εὐθύνη, ὅτι ἐπὶ ζητημάτων ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ Κυπριακοῦ, ἡ συζήτησις πρέπει νὰ γίνεται κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα οἱανδήποτε ἀντιπολιτευτικὴν διάθεσιν.

Ἡ ὑπόθεσις Κύπρου εἶναι ἐθνικὴ καὶ εἶναι καθῆκον ὅλων μας νὰ ἀγωνισθῶμεν ὑπὲρ τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν διακαῆ πόθον ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Εἶναι ἐκπληκτικὸν ὅτι ὁ Ο.Η.Ε. ἠρνήθη νὰ συζητήσῃ τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως ἑνὸς Λαοῦ, ἀπαρνούμενος τοιουτοτρόπως τὴν βάσιν καὶ τὸν προορισμὸν τῆς ὑπάρξεώς του. Ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω πόσον βαθεῖα εἶναι ἡ ἀπαγοήτευσις, ὄχι μόνον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους Λαούς, οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν εἰς τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐθεμελιώθη ὁ Ο.Η.Ε., καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν ἔπαυσαν νὰ διακηρύσσωνται πανηγυρικῶς ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ ἔχουν τὴν εὐθύνην τῶν τυχῶν τοῦ κόσμου.

Τοιαύτη ἄθικος μεταχείρισις, κλονίζει τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν Λαῶν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ χαλαρώνει τοὺς δεσμοὺς μεταξὺ φίλων καὶ συμμάχων Κρατῶν καὶ νομίζω, ὅτι στοιχειώδης εἰλικρίνεια ἐπιβάλλει τὴν διαπίστωσιν τῆς θλιβερᾶς αὐτῆς πραγματικότητος ἀπὸ τοῦ Βήματος τούτου.

Δὲν διστάζω ὅμως ἐξ ἄλλου, νὰ διακηρύξω ὅτι ὁ τρόπος τῆς διαχειρίσεως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ἀτυχής, διότι ἡ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνουσα τὴν εὐθύνην τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ὤφειλε νὰ σταθμίσῃ ὅλους τοὺς παράγοντας καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ τὸ ἔδαφος, οὕτως ὥστε νὰ μὴ κλονισθῇ ἡ ἱερὰ αὐτὴ ὑπόθεσις, εἰς τὴν οἰκτρὰν αὐτὴν ἀποτυχίαν, ἡ ὁποία ἐπεσφράγισε τὴν ὅλην διαδικασίαν.

Ἀτυχῶς οὐδὲν τούτων ἔπραξεν ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία πρὸ ὀλίγου τὸ ζήτημα παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὅλαι αἱ συνθῆκαι ἀπ' ἀρχῆς διεγράφοντο ἐξόχως δυσμενεῖς.

Ἦτο γνωστὸν εἰς ὅλους μας ὅτι ἡ στάσις Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρω παρὰ τὰς Μ. Δυνάμεις, θὰ ἦτο ἐχθρική, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν στάσιν τῆς Ἀμερικῆς δὲν ἔπρεπε νὰ μᾶς μένῃ καμμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἦτο περίπου ἡ αὐτή.

Κύριοι ἑουλευταί, ἐπὶ μακρὸν ἐχρημάτισα Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἀνέκαθεν, ἡ στάσις τῶν φίλων μας Ἀμερικανῶν, ὑπῆρξε σταθερὰ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ὁσάκις δὲ ἐπανειλημμένως μοὶ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναπτύξω τὸ ζήτημα εἰς τὸν ἐκπρόσωπον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, πάντοτε ἡ ἀπάντησις ὑπῆρξε ἀμετάβλητος, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἀμερικῆς δὲν παραγνωρίζει τὸ δίκαιον τοῦ Ἔθνικοῦ μας αὐτοῦ αἰτήματος, ἀλλ' ὅτι ἡ στιγμὴ δὲν ἦτο κατάλληλος, διὰ νὰ δημιουργηθοῦν μεταξὺ φίλων καὶ συμμάχων Χωρῶν, λαμβανουσῶν ὑπ' ὄψιν τῆς κρισίμου διεθνοῦς καταστάσεως.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις οὐδέποτε ἔλαβεν τὴν παραμικρὰν ἐνθάρρυνσιν, ἐὰν δὲ αἱ πληροφορίαι μου εἶναι ἀκριβεῖς πρὸ ἓξ καὶ πλέον μηνῶν ἐγένετο ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν διάβημα πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ ὑποστηρίξῃ Ἑλληνικὸν αἴτημα καὶ συνεβούλευσε ν' ἀπορριφθῇ ἡ προσφυγή,

Τὴν 28ην Ἰουλίου 1954 ἔφθασε προσωπικὸν μήνυμα τοῦ κ. Ντάλλες πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν εἰς τὸ ὁποῖον ἐκφράζει φόβους δι' ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος, ἣν θεωρεῖ ἄκαιρον, πιστεύει δὲ ὅτι τὸ Κυπριακὸν θὰ προωθεῖτο καλύτερον ἔξω τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Τὴν 11ην Ὀκτωβρίου ὁ κ. Κάννον ἀνακοινεῖ εἰς τὸν κ. Κυπριανέλλην, ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι θὰ δώσουν ἀρνητικὴν ψῆφον.

Τὴν 25ην Ὀκτωβρίου ἐν Παρισίοις ὁ Στρατάρχης Παπάγος ἐπιδίδει ὑπόμνημα εἰς κ. Ν άλλες, ὁ ὁποῖος ἠμφισβήτησεν ἐπιχειρήματα ξένων ἀντιπροσωπειῶν ὑπὸ Ἀμερικῆς καὶ ὑπεστήριξε ὅτι ἐπανερχόμενος εἰς Ἀμερικὴν θὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα. Ὁ Ἔδεν ὅμως εἶπεν, ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι θὰ τηρήσουν οὐδετερότητα.

Τὴν 16ην Νοεμβρίου ὁ κ. Ντάλλες ἐπιδίδει εἰς Πρεσβευτήν μας ἐπιστολὴν διὰ τὸν Στρατάρχην εἰς ἀπάντησιν τοῦ εἰς Παρισίους ὑπομνήματός του. Ἐν αὐτῇ ἐκφράζει γνώμην ὅτι καλυτέρα λύσις θὰ ἦτο ἀπ' εὐθείας συνεννόησις Ἄγγλων καὶ Κυπρίων καὶ γνωστοποιεῖ ἀπόφασιν Ἀμερικῆς ὅπως καταψηφίσῃ τὸ σχέδιον τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας. Ὑπῆρχε καὶ ὅτι ταῦτα θὰ τηρηθῇ μυστικὸν καὶ ὅτι ἡ Ἀμερικὴ δὲν θὰ προβῇ εἰς παρασκηνιακὰς ἐνεργείας ἐναντίον μας.

Παιδαριώδης ἰσχυρισμὸς εἰς τὴν μυστικότητα τῆς Ἀμερικανικῆς ἀντιλήψεως ἀν ἐξέφευγον ἐμοῦ διὰ τὰς χώρας τῶν ὁποίων ἡ πολιτικὴ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τῶν Μεγάλων, ἡ ἀποχὴ καὶ ἡ σιωπὴ εἶναι ὁρισταὶ εὔλογος διὰ νὰ καθοδηγήσουν αὐτάς. Ἴσον) Πῶς ἡ κυβέρνησις ὑπέθεσεν ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν ἡ Ἀμερικανικὴ διπλωματία νὰ ἀπορρύψῃ τὴν στάσιν της καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μακρᾶς διαδικασίας. Κατόπιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἐὰν ἠθέλαμεν νὰ εἴμεθα ἐντὸς τῆς πραγματικότητος ἔπρεπε νὰ συναγάγωμεν τὸ λογικὸν συμπέρασμα, ὅτι ἀπὸ μέρους τῆς Ἀμερικῆς δὲν ἔπρεπεν ὄχι μόνον νὰ περιμένωμεν οὐδετερότητα, ἀλλὰ ἀλλὰ μᾶλλον δυσμενῆ στάσιν ἐφ' ὅσον ὅλαι αἱ φιλικαὶ ἐπικλήσεις Στέτ Ντιπάρτμαν ἔμειναν ἄνευ ἀποτελέσματος ἀντὶ νὰ ἐυκαλιζώμεθα μὲ ἀνεδαφικὰς ἐλπίδας.

Εὑρισκόμενος ἐξωτικῶς ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εἶχον σχηματίσει σαφῶς τὴν γνώμην ὅτι θὰ ὑφιστάμεθα ἦτ αν κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς οὐσίας ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἐκ πληροφοριῶν αἱ ὁποῖαι μοῦ περιῆλθον, ἐνῶ μέλη τινὰ τῆς ἀντιπροσωπείας μας κατείχοντο ἀπὸ μίαν ἀδικαιολογήτον αἰσιοδοξίαν ὡς πρὸς τὴν ἔκβασιν τῆς προσφυγῆς.

Τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Νέας Ὑόρ-

κης συνέργαγον μὲ ἕνα ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἀντιπροσωπείας εἰς εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεκοίνωσα τοὺς φόβους μου, λόγῳ τῆς μεγάλης πιέσεως ἡ ὁποία ἠσκεῖτο ἐπὶ τῶν Κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς διὰ τὴν καταψήφισιν τῆς προτάσεώς μας.

Ὁ συνομιλητής μου μὲ καθησύχασεν ὅτι καὶ ἐὰν δὲν ἐπετυγχάνετο ἡ ἀπαιτουμένη πλειοψηφία τῶν 2)3, πάντως μία ἰσχυρὰ πλειοψηφία θὰ ἐτάσσετο ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπόψεως.

Τοῦ παρετήρησα ὅτι ὄχι μόνον δὲν πιστεύω εἰς τὴν πλειοψηφίαν τὴν ὁποίαν ἐμνημόνευσεν ἀλλ' ἀντιθέτως φοβοῦμαι ὅτι τελικῶς θὰ εὑρεθῶμεν ἐν μειοψηφίᾳ καὶ λέγω αὐτὰ διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ἡ Βουλὴ εἰς ποίαν πλάνην ἐτέλει ἡ Ἀντιπροσωπεία μας καὶ νὰ ἐξηγήσω τοὺς λόγους ἕνεκεν τῶν ὁποίων ὡδηγήθημεν εἰς μίαν θλιβερὰν ἀποτυχίαν.

Οἱ φόβοι μου δυστυχῶς ἐπραγματοποιήθησαν ἡ δὲ Νεοζηλανδικὴ πρότασις ἐπεσφράγισε τὴν ἀποτυχίαν μας.

Ἐνῷ ἡ προσφυγὴ ὤφειλε νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ζήτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἐνεφανίσθη κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἔδωσε λαβὴν εἰς τοὺς ἀντιπάλους μας νὰ τὴν χαρακτηρίσουν ὡς ἐδαφικὴν διεκδίκησιν, μὲ ἀπροσδόκητον ἀποτέλεσμα νὰ καταψηφίσουν ἢ νὰ ἀπόσχουν κατὰ τὴν συζήτησιν περὶ διαγραφῆς, ὡρισμένα ἀντιαποικιακὰ Κράτη, εὑρόντα εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν ἐδαφικῆς πρισαρτήσεως ἐν εἶδος τακτοποιήσεως τῆς συνειδήσεώς των.

Μετὰ τὴν συσσώρευσιν τόσων σφαλμάτων ἦτο μαθηματικῶς βέβαιον ὅτι ἀγόμεθα πρὸς μίαν ἀποτυχίαν.

Καὶ ἐρχόμεθα ἤδη εἰς τὴν Νεοζηλανδικὴν πρότασιν. Εἶναι θλιβερὸν τὸ γεγονός, ὅτι μία πρότασις, ἡ ὁποία κατ' οὐσίαν ἀπεδοκίμαζε τὴν Ἑλληνικὴν ἐνέργειαν, ἔκρινε σκόπιμον ἡ Κυβέρνησις εἰς βάρος τῆς ἀξιοπρεπείας μας νὰ προσυπογράψῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι προσετέθησαν εἰς αὐτὴν τρεῖς λέξεις «πρὸς τὸ παρὸν» αἱ ὁποῖαι κατ' οὐδὲν μετέβαλον τὴν οὐσίαν τῆς Νεοζηλανδικῆς προτάσεως καὶ εἶναι ἔτι θλιβερώτερον τὸ γεγονός, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπαίρετο διὰ τὴν προσθήκην αὐτήν, διεκδικῶν μάλιστα ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς τὴν ἀντιπροσωπείαν μας τὸ βραβεῖον τῆς εὑρετικότεχνίας.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μᾶς ἐκλαμβάνει διὰ πολὺ ἀφελεῖς προσπαθῶν νὰ μᾶς πείσῃ, ὅτι διὰ τῆς προσθήκης αὐτῆς, τὸ ζήτημα παραμένει ἀνοικτόν, διότι καὶ ἐὰν ἀκόμη ἐψηφίζε ὁ ἡ Νεοζηλανδικὴ πρότασις ὡς εἶχε τὸ δικαίωμα νέας προσφυγῆς εἶναι ἀναφαίρετον ἡ δὲ διαδικασία πρὸς ἐπαναφορὰν τοῦ ζητήματος καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις θὰ εἶναι ἐντελῶς ἡ ἰδία, διότι ἡ προσθήκη τῶν τριῶν αὐτῶν λέξεων δὲν σημαίνει ὅτι ἀναγνωρίζεται ἡ ἁρμοδιότης τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, οὔτε τὸ ζήτημα ὡς ἀφίνει ἡ κυβέρνησις νὰ πιστεύεται ἐπανέρχεται αὐτομάτως.

Ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι πλήρης σύγχυσις ἐπεκράτει εἰς τοὺς διαχειρισθέντας τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, ἡ ὁποία σύγχυσις ἐνετάθη λόγῳ ἐλλείψεως οἱουδήποτε συντονισμοῦ.

Ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἐδήλου διὰ τοῦ στόματος τοῦ ἀξιοτίμου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι θεωρεῖ τὸ Κυπριακὸν ὡς πρωταρχικὸν ζήτημα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς, δὲν εἶναι νοητὸν νὰ ἀπουσιάζῃ κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν τῆς μάχης, ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς Χώρας, καὶ δή, ὁ ἁρμόδιος Ὑπουργός, καὶ νὰ ἀφίνεται ἡ διαχείρισις τῆς Ἐθνικῆς αὐτῆς ὑποθέσεως εἰς τὰ ὑπηρεσιακὰ μέλη.

Δὲν δισταζω νὰ ἀναγνωρίσω ὅτι ὁ κ. Κύρου ἔκαμεν ὅ,τι ἦτο ἀνθρωπίνως δυνατὸν διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ μιαν χαμένην ὑπόθεσιν καὶ ὑπῆρξεν ἄδικος ἡ κακομεταχείρισις του ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδίαν παρρησίαν καταλογίζω εἰς τὸν κ. Κύρου βαρυτάτην εὐθύνην, διότι αὐτὸς κατὰ κύριον λόγον παρέπεισε τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν θλιβερὰν αὐτὴν περιπέτειαν. Βλέπει κανεὶς εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Κύρου ὅτι ἐτέλει ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Συναγερμικῆς θεωρίας περὶ ὑποκυβερνήσεων. Εἶμαι ἐν τούτοις ὑποχρεωμένος νὰ ὑπενθυμίσω ὅτι ἐπὶ τῶν Κυβερνήσεων ἐκείνων τὰς ὁποίας ἀνέτρεψε διὰ νὰ ἀναστηλώσῃ τὸ γόητρον τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τῶν ὑποκυβερνήσεων λέγω ἐκείνων τὸ κῦρος τῆς Ἑλλάδος ἦτο τοιοῦτον ὥστε.

1. Τὰς σχέσεις μὲ τὴν γείτονα Γιουγκοσλαυίαν ἀποκατέστησαν μετατρέψασαι τὴν μέχρι τότε ἔχθραν εἰς φιλίαν καὶ ἐδραίωσαν αὐτὴν κατὰ τρόπον ὥστε ἔκτοτε, αἱ δύο χῶραι συνεχῶς δρέπουν τοὺς καρποὺς τῆς πολιτικῆς ἐκείνης.

2. Ἐπὶ τῶν ὑποκυβερνήσεων τοῦ Κέντρου, ἐπετεύχθη ἡ εἰσοδος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν συμμαχίαν καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον ἰδιαιτέρως τιμητικὸν τὸ γόητρον τῆς Χώρας.

3. Ἐπὶ τῶν ὑποκυβερνήσεων ἐκείνων ἡ Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεία εἰς τὸ Ο.Η.Ε. κατὰ τὴν Συνέλευσιν τοῦ 1950 ὑπὸ τὴν Ἡγεσίαν τοῦ κ. Πολίτη, ἔθεσεν ὁριστικὸν τέρμα εἰς τὰς γνωστὰς συκοφαντίας τῶν Χωρῶν τοῦ Παραπετάσματος μὲ τὰς ὁποίας ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τόσον ἐταλαιπωρήθημεν.

4. Τέλος ἐπὶ τῶν Κυβερνήσεων ἐκείνων, ἡ Ἑλληνικὴ Ἀντιπροσωπεία ὑπὸ τὴν Ἡγεσίαν τοῦ κ. Πολίτη εἰς τὴν Συνέλευσιν τοῦ 1951 ἐπέτυχε διὰ πρώτην φορὰν τὴν ἐκλογὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας καὶ τοῦτο παρὰ τὴν ὑποβαλλομένην ἀντίδρασιν ὁλοκλήρου τοῦ συναγερμικοῦ τύπου συνεχῶς βάλλοντος κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Ταῦτα καὶ ἄλλα θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀναφέρω εἰς ἀπάντησιν τῆς συναγερμικῆς θεωρίας περὶ ἀσταθῶν Κυβερνήσεων διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία πόσην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κακοῦ χειρισμοῦ καὶ τῆς Ἐθνικῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἔσχεν ἡ κομματικὴ προκατάληψις.

Ἐξ ἄλλων τῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα κατέχομεν προκύπτει ὅτι καθ' ὅλην τὴν περίοδον ἀφ' ὅτου ἡ Κυβέρνησις τὸ πρῶτον ἀνεκοίνωσε δημοσίᾳ τὴν πρόθεσιν νὰ φέρῃ τὸ ζήτημα εἰς τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ μέχρι τῆς συζητήσεως τῆς προσφυγῆς μας, εἰς οὐδεμίαν ἀπολύτως στιγμὴν οἱ οἰωνοὶ ὑπῆρξαν ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον εὐνοϊκοί. Οὐδέποτε αἱ συνθῆκαι ἦσαν τοιαῦται ὥστε νὰ ἐπιτρέπεται ἡ προεξόφλησις εὐτυχοῦς ἐκβάσεως τῆς Ἑλληνικῆς προσφυγῆς.

Καὶ ἐφ' ὅσον αἱ προβλέψεις ἦσαν τόσον ἀπαισιόδοξοι, προστίθεται εἰς τὰς ἄλλας εὐθύνας τῆς Κυβενήσεως διὰ τὸν κακὸν χειρισμὸν τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ὑποθέσεως καὶ ἡ εὐθύνη ὅτι ἀφῆκε νὰ πυκνωθῇ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μία ἀμόσφαιρα δεδικαιολογημένης ἐξάψεως καὶ πάθους χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ τοὺς πολλαπλοῦς ἀντικτύπους της.

Οὕτως ἐγκατέλειπε τὸν Λαὸν εὐθυμένον εἰς τὰ αἰσθήματα τῆς πικρίας καὶ τῆς ἀγανακτήσεως.

Κύριοι βουλευταί. Ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις, ἐν γνώσει τῶν ἀντιξοοτήτων ποὺ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ, ἔφερε τὸ ζήτημα ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ, κατὰ τὴν γνώμην μου, θὰ ἔπρεπεν ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐπιμείνῃ εἰς ἓν ρωμαλέον σχέδιον ἀποφάσεως ἔστω καὶ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ μείνωμεν μόνοι, διότι θὰ εἴχομεν τοὐλάχιστον τὴν τιμήν, ὡς ἐπράξαμεν καὶ κατὰ τὸ 1940, ὅτι ἀγωνιζόμεθα ὑπὲρ τῶν Ἰδεῶν διὰ τὰς ὁποίας ἀνέκαθεν ἐθυσιάσθημεν καθ' ὅλην τὴν μακραίωνα ἱστορίαν μας. (Χειροκροτήματα ζωηρά).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Προοδευτικῶν κ. Μαρκεζίνης ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Μ α ρ κ ε ζ ί ν η ς. Ἐάν, κύριοι συνάδελφοι, σκοπὸς τῆς σημερινῆς συνεδριάσεως ἦτο, νὰ ἰδιαθηλωθῇ ἀκόμη μίαν φορὰν, ὅτι τὸ αἴτημα τῶν Κυπρίων εἶναι καθολικὸν Ἑλληνικὸν αἴτημα, ὁ σκοπὸς αὐτὸς ἐπετεύχθη ἀλλὰ καὶ ἦτο περιττός. Διότι ὅπου ὑπάρχει Ἕλλην καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν Ἕλληνες, αἰσθάνονται καὶ θὰ αἰσθάνωνται καὶ εἰς τὸ μέλλον τὸ αἴτημα τῶν Κυπρίων, ὡς αἴτημα ἰδικόν των.

Συνεπῶς ὁ σκοπὸς τῆς σημερινῆς συνεδριάσεως ἔπρεπε νὰ ἦτο ἄλλος. Δηλαδὴ ἡ πλήρης διαφώτισις τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἐπὶ τοῦ ὑψίστης σημασίας Ἐθνικοῦ αὐτοῦ θέματος, τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ἡ παροχὴ συνατότητος ἀσκήσεως, λεπτομερεστέρας κριτικῆς, ἵνα ἀκριβῶς ἐξ αὐτῆς ὠφεληθῶμεν διὰ τὴν περαιτέρω πορείαν καὶ τὸν περαιτέρω χειρισμὸν τοῦ ζητήματος. Ἐὰν δὲ ἐνδεχομένως ὑπάρχουν λόγοι οἱ ὁποῖοι θὰ ἠμπόδιζον ἵνα ἡ διαφώτισις αὐτὴ προχωρήσῃ περαιτέρω, τότε αὐτοὶ λόγοι θὰ ἦσαν ἀποχρῶντες διὰ νὰ γίνῃ συζήτησις αὕτη. Διότι ἐὰν ἄλλως, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς

συνεδριάσεως ήτο άπλῶς να διαφωτισθῆ ή Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία καὶ δι' αὐτῆς ὁ λαός, δύο μῆνας μετὰ τὰ δραματικώτερα γεγονότα τῆς νεωτέρας διπλωματικῆς ἱστορίας διὰ θέματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἐγκαιρότερον καὶ πληρέστερον εἶχε φροντίσει ὁ τύπος νὰ διαφωτίσῃ τὴν Κοινὴν Γνώμην, νομίζω ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς σημερινῆς συνεδριάσεως θὰ ἦτο καὶ πάλιν περιττός. Δὲν λέγω ὅτι δὲν προσετέθησαν νεώτερα στοιχεῖα. Ἀλλὰ τόσον ἀσήμαντα, ὥστε καθίστανται ἄχρηστα διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐξαγάγωμεν ὅλοι πλήρη συμπεράσματα, ὡς πρὸς τὴν ἀκολουθηθεῖσαν πολιτικήν.

Εἶναι βεβαίως ἐνδεχόμενον νὰ ὑπῆρχον θέματα, τὰ ὁποῖα νὰ ἐκρίνοντο ὡς ἀπόρρητα. Δηλῶ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὅτι ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, διέθεσεν εἰς ἐμὲ πᾶν αἰτηθὲν στοιχεῖον καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Διπλωματικοῦ του Γραφείου κ. Σωτίδης μὲ ἐξυπηρέτησεν εἰς ὅ,τι τοῦ ἐζήτησα. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται, νομίζω, νὰ διαφωτίζωνται οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων. Τὸ θέμα εἶναι ἂν πρόκειται νὰ διαφωτισθῆ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία. Ἐὰν κρίνῃ ἡ Κυβέρνησις ὅτι ὑπάρχουν ἀπόρρητα, τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ ἐκτεθοῦν δημοσίᾳ, τότε τίθεται διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὸ ζήτημα τοῦ τί ἐστὶν ἐθνικῶς ἀπόρρητον. Ἐὰν δηλαδὴ εἶναι πράγματι ἢ δὲν εἶναι. Ἂν ὑπάρχῃ ἀντικειμενικὸν κριτήριον. Ἐάν, κύριοι συνήρχετο ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, ἡ ὁποία δὲν γνωρίζω διατί ἔχει ἀτονήσει, θὰ ἦτο δυνατὸν τότε οἱ συνερχόμενοι νὰ κρίνουν τὰ ὅρια ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα σταματᾶ τὸ ἀπόρρητον καὶ ἀρχίζει ἡ δημοσιότης. Ἄλλως, δὲν ἀποκλείεται, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπορρήτου, νὰ κρύπτεται μέρος τῆς πολιτικῆς εὐθύνης καὶ νὰ παραμένῃ ἀκάλυπτος. διὰ κάποτε, τὸ μέλλον ἁπλῶς ἡ ἱστορικὴ εὐθύνη.

Μετὰ τὴν μικρὰν αὐτὴν εἰσαγωγήν, εἰσέρχομαι εἰς τὴν οὐσίαν. Πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν, κύριοι, πρῶτον, ποῖος ἦτο ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον προσεφύγομεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ δυνηθῶμεν νὰ κρίνωμεν ἐὰν ἐπετύχομεν.

Καὶ κατόπιν, συνδυάζοντες ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον νομίζομεν ὅτι ἐπετύχομεν, μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνδεχομένως ἀπωλέσαμεν, νὰ κάμωμεν ἰσολογισμόν, διὰ τὸ τελικὸν συμπέρασμα. Καὶ τ. ὅτι ἡ προσφυγή μας εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν ἦτο σκοπός. ἀλλὰ μέσον, εἶναι τοῦτο ἀναμφισβήτητον ἐπανειλημμένως δὲ καὶ ἐπισήμως ἡ Κυβέρνησις τὸ ἐτόνισε, καίτοι ἠτύχησεν, ἐν τούτοις εἰς ὸ νὰ διαφωτίσῃ πλήρως τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, μέρος τοῦ ὁποίου τυλάχιστον, δὲν εἶχε μέχρι τέλους ἀντιληφθῆ, ποῖος ἦτο ὁ πραγματικὸς σκοπὸς τῆς προσφυγῆς μας εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Εἴπαμεν, λοιπόν, ὅτι ἡ προσφυγή μας ἦτο μέσον, ἀλλὰ μέσον πρὸς κάποιον σκοπόν. Ἐὰν ὁ σκοπὸς αὐτὸς ἦτο ἡ ἐξασφάλισις μιᾶς ἀποφάσεως ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀποφάσεως ἀρχῆς καὶ οὐσίας — μεταχειρίζομαι τὴν φρασεολογίαν τοῦ κ. Παλαιᾶ — τότε ὁ σκοπὸς αὐτὸς δὲν ἐπετεύχθη. Ἐὰν ἦτο ὁ σκοπός μας νὰ διατηρήσωμεν τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἀνοικτά, τότε ὁ σκοπὸς ἐπετεύχθη. Ἀλλὰ διατρωτᾶται τις, ποία ἦτο ἡ διαφορὰ ἀπὸ πρίν ; Τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἦσαν πάντοτε ἀνοικτά. Μοῦ ἐνθυμίζει αὐτό, τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀγοραστοῦ λαχείου, ὁ ὁποῖος δὲν κερδίζει οὐδένα λαχνόν, παρὰ μόνον τὸ ἄρτιον. καὶ εἶναι εὐτυχὴς διότι δύναται διὰ τοῦ ἀρτίου νὰ ἐπαναγοράσῃ λαχεῖον. Θὰ μοῦ ἀπαντήσητε ὅτι δὲν εἶναι ἔτσι, διότι ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀρμοδιότης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι ἀπολύτως, ἀλλὰ δὲν τὸ δέχομαι πλήρως, διότι ἀκριβῶς εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν δημιουργεῖται δεδικασμένον. Συνεπῶς, καὶ αὐτὸ ἐνδεχομένως ἐξεταστέον ἐν καιρῷ ἐκ τῆς πολιτικῆς πραγματικότητος τοῦ ἑπομένου ἔτους ἢ τοῦ μεθεπομένου ἔτους κ.ο.κ. Ὡς πρὸς δὲ τὴν εἰδικὴν διατύπωσιν «πρὸς τὸ παρόν», αὐτὸ δυνατὸν νὰ ἀποβῇ μᾶλλον ἐπιβαρυντικὸν στοιχεῖον παρὰ ἐλαφρυντικόν, διὰ τὸν λόγον ὅτι προσεφεύγομεν πάντοτε ἐλευθέρως εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ τώρα ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἀντιταχθῇ ἔνστασις χρόνου, ἀκαταλληλότητος ἐποχῆς ἔνστασις ἄγνωστος πρίν.

Δὲν ἀποδίδω καὶ εἰς τὰ δύο οὐδεμίαν σημασίαν, διότι εἰλικρινῶς πιστεύω ὅτι εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη τὸ κύριον θέμα εἶναι πάντοτε πολιτικόν, καὶ κυρίας σημασίας, εἶναι ὁ πολιτικὸς χειρισμός. Ἀλλὰ τὸ ἐτόνισα ἐν προλόγῳ, διότι προεβλήθη ὡς ἐπιτυχία ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν ὅμως ὁ σκοπὸς τῆς προσφυγῆς εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἦτο νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν δημοσίαν προβολὴν τοῦ ζητήματος, ἐκεῖ νομίζω ὅτι ἐπετύχομεν πλήρως καὶ ὡς ἀντικειμενικὸς κριτὴς ἀναγνωρίζω παντηγυρικῶς ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὅτι δὲν εἶναι μικρὸν ἐπίτευγμα αὐτό. Τὸ ἐπετύχομεν δὲ ὄχι μόνον χάρις εἰς τὴν κοπιώδη ἐργασίαν ἡ ὁποία ἔγινε τῆς διαφωτίσεως μὲ ὅσα δυνατὰ μέσα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ χάρις καὶ εἰς τὰς δραματικὰς δύο ἡμέρας τῆς συζητήσεως, ὅπου πράγματι διὰ διαφόρων μεθόδων καὶ τρόπων ἐὰν θέλετε καὶ ὑποκριτικῶν ἐπετεύχθη ἡ συζήτησις διαδικασίας νὰ μετατεθῇ εἰς συζήτησιν οὐσίας καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅλαι αἱ ἀπόψεις τοῦ Κυπριακοῦ καὶ νὰ γίνουν κτῆμα τῶν ἀντιπροσώπων τῶν παρισταμένων λαῶν καί, δι' αὐτῶν, καὶ τῶν λαῶν των. Πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ κάτι τι ἄλλο; ὅτι ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ἐβοήθησεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαφώτισιν, ἦτο καὶ ὁ ἀντίπαλος, διότι ἀκριβῶς ἀμυνόμενος εἰς τὴν ὑπόθεσίν του διεφώτιζε καλλίτερον ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ὑπόθεσίν μας.

Ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι τὸ ὑπεστήριξεν αὐτὸ ἡ κυβέρνησις καὶ οὔτε ἦτο δυνατὸν μόνον χάριν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, νὰ προσεφεύγαμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἀδιαφοροῦντες διὰ ἐνδεχομένας ἄλλας θυσίας. Καὶ συνεπῶς πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἕνα ἄλλο θέμα : ὅτι προσεφύγαμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, διότι, κύριοι βουλευταί, λέγει ἡ κυβέρνησις καὶ ὀρθῶς, κάποτε ἔπρεπε νὰ περάσωμεν ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἵνα ἐπὶ τέλους τὸ Κυπριακὸν ζήτημα γίνῃ πράγματι διεθνές. Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ἄποψιν αὐτὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἐξεταστέα ἀμέσως ἡ ἐκπύρωσις τοῦ χρόνου. Διατί ἔπρεπε νὰ περάσωμεν κατὰ τὴν ἐννάτην σύνοδον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ὄχι κατὰ τὴν ὀγδόην σύνοδον ἢ τὴν δεκάτην ; Ὁμολογῶ ὅτι ἀπὸ τὴν ὅσον ἠδυνήθην νὰ κάμω ἐνδελεχεστέραν μελέτην τῶν φακέλλων, τοὺς ὁποίους, μοῦ διέθεσε τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἀντελήφθην ὅτι ὁ κύριος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον προεκρίθη ἐρέτος ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἦτο ὁ παράγων τῆς κυβερνητικῆς σταθερότητος. Τῆς ἰσχυρᾶς καὶ σταθερᾶς κυβερνήσεως. Ἀλλὰ ἀνεξαρτήτως αὐτοῦ κάμνω καὶ μίαν ὑπόθεσιν τὸ πρῶτον ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, ὅτι προσωπικῶς πιστεύω ὅτι δὲν ἀπεδόθη πολὺ σημασία εἰς τὸν παράγοντα χρόνον καὶ αὐτὸ δικαιολογεῖ πολὺ τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα. Καὶ τοῦτο διότι, αὐτὸ εἶναι προσωπικὴ ὑπόθεσις. νομίζω ὅτι πράγματι ἡ Κυβέρνησις κατείχετο ἀπὸ τὸν εἰλικρινέστερον πόθον τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ διμερεῖς συνομιλίας μετὰ τῆς Βρεττανικῆς κυβερνήσεως. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔχει μίαν ἱστορικὴν προέλευσιν μακρὰν καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντελῶς δικαιολογημένον νομίζω ὅτι κατέστη ἕνα εἶδος βιώματος τὸ ὁποῖον κατεῖχε τὴν κυβέρνησιν, ὥστε ἀρετηρίαν τῆς ἀνακινήσεως τοῦ Κυπριακοῦ θὰ ἔχῃ τὰς διμερεῖς συνομιλίας καὶ τελικὸν σκοπὸν νὰ ἐλπίζῃ τὰς διμερεῖς συνομιλίας καὶ νὰ κατολήξῃ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Καὶ ὡς ἐκ τούτου συρθεῖσα εἰς τὴν πολιτικήν της δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν παράγοντα χρόνον. Καὶ ὅμως κατ' οὐδένα λόγον ἐπετρέπετο νὰ ἠγνοεῖτο ὁ παράγων αὐτός. Διότι τί σημαίνει παράγων χρόνος ; Προσφεύγομεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Εἶναι γνωστὸν ὅτι θὰ εἴχομεν ἐντελῶς πανίσχυρον ἀντίπαλον, τὴν Μ. Βρεττανίαν, μὲ μακρὰν διπλωματικὴν παράδοσιν, μὲ ἐξαιρετικὴν ἱκανότητα καὶ μὲ ἀφάνταστα μέσα καὶ μὲ ἕνα ἡγέτην, ὅπως ὁ Τσῶρτσιλ. ἀποφασισμένον νὰ δώσῃ τὴν μάχην μέχρι τέλους μὲ πιθανότητα ἐπιτυχίας. Εἴχομεν ἀντιθέτως, ἕνα, ἐφόσον ἐκρίκειτο περὶ τοῦ Κυπριακοῦ, συμπαθέστατον, ἀλλὰ πάντως ἀκούσιον συνοδοιπόρον τὴν Ρωσίαν μὲ τὰς Χώρας τοῦ Παραπετάσματος. Μᾶς ἔμενε, διὰ νὰ δώσωμεν μάχην, νὰ ἐξετάσωμεν τὸν παράγοντα «Ἀμερική». Καὶ ὅταν ἠρχίζαμεν νὰ ἐξετάζωμεν τὸν παράγοντα Ἀμερική, θὰ ἐβλέπαμεν ὅτι τὸ Κυπριακὸν θέμα δὲν εἶναι θέμα θεωρητικὸν μόνον, ἀλλά, πρωτίστως, πολιτικὸν ἰδίως διὰ μίαν χώραν, ἡ ὁποία σήμερον εἶναι ἡγέτις τοῦ κόσμου. Κατὰ συνέπειαν ἐὰν ἦτο μόνον νὰ

κρίνῃ ἡ Ἀμερικὴ ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος νὰ ἠμφισβήτει ὅτι ἡ Ἀμερικὴ δὲν θὰ ἐτάσσετο ὁλοψύχως ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐάν, ὅμως, ἐπρόκειτο αὐτὴ ὡς ἰθύνουσα δύναμις νὰ κατευθύνῃ τὴν στρατηγικὴν μιᾶς ἐποχῆς, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ ποῖον θέμα ἔχει τὴν Α ἢ τὴν Β ἢ τὴν Γ προτεραιότητα καὶ συνεπῶς λ. χ. διὰ τὴν 9ην σύνοδον ὅτι δὲν ὑπάρχει προτεραιότης τοῦ Κυπριακοῦ ὅσον καὶ αὐτὸ νὰ εἶναι σκληρόν. Διότι καὶ εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1940, ἂν οἱ Βρεττανοὶ δὲν ἔστελλον ἐδῶ μεγάλην ἀεροπορίαν, εἶναι διότι εἶχον τὴν μάχην τῆς ἐρήμου, ἐπὶ Οὐέϊβελ, καὶ ἦτο φυσικὸν ὅτι τὰ ὀλίγα μέσα της ἡ Μ. Βρεττανία ἔπρεπε νὰ τὰ διαθέσῃ εἰς τὸν πρῶτον κατ' αὐτὴν ἀντικειμενικὸν σκοπόν. Καὶ ἔπρεπεν ἡμεῖς νὰ διαφωτίσωμεν ἐγκαίρως καὶ ἐξαντλητικῶς τὴν Ἀμερικήν, ὅτι πράγματι ἦτο δυνατὸν τὸ Κυπριακὸν νὰ εἶναι πρώτης προτεραιότητος στρατηγικὴ καὶ ὄχι δευτέρας ἢ τρίτης ἢ τετάρτης.

Ἀντὶ τούτου, ἠκούσαμεν, κ. συνάδελφοι, τὸν ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἐπιμόνως νὰ μᾶς ἐκθέτει ποσάκις ἀπεπειράθη νὰ ἐπιτύχῃ διμερεῖς συνομιλίας μὲ τὴν Μ. Βρεττανίαν καὶ ἴσως ἀναφέρων ταύτας ἀπὸ μνήμης θὰ ἀνέφερεν ὀλιγωτέρας ἀπὸ ὅσας πράγματι ἦσαν, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦσαν πάρα πολλαὶ ὥστε δὲν ἠμποροῦσε καὶ νὰ τὰς ἐνθυμῆται: Καὶ ὅμως, οὔτε ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, οὔτε ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μᾶς ἀνέφερεν, οὔτε ἕνα παράδειγμα πέραν τοῦ τί ἄλλο ἔκαμεν ἐκτὸς τῶν ἀπ' εὐθείας ἐπαφῶν μὲ τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Μ. Βρεττανίας ἢ μὲ τὸν κ. Ἄντονυ Ἤντεν καὶ μὲ τὸν ἰδικόν μας Πρέσβυν εἰς Λονδῖνον, ὥστε ἐγκαίρως νὰ ἴδῃ κατὰ πόσον ἦτο δυνατὸν ἡ Ἀγγλία νὰ μεταβάλῃ γνώμην καὶ νὰ δεχθῇ τὰς ἀπόψεις μας.

Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ Ἀμερικανικοῦ παράγοντος εἰδικώτερον οὐδὲν ἐμνημονεύθη. Τὸ μόνον στοιχεῖον τοῦ φακέλλου τὸ ὁποῖον θίγει τὸ θέμα εὑρίσκεται εἰς ἔκθεσιν τοῦ τέως Γεν. Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καὶ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπροσωπείας μας εἰς Ἀμερικὴν κ. Ἀλ. Κύρου. Διότι πράγματι διὰ τὴν ἀμερικανικὴν στάσιν ἡ μόνη διαφώτισις συνίσταται κατὰ τὴν ἔκθεσιν Κύρου εἰς ἐπιφυλακτικὴν συζήτησιν τοῦ κ. Ντέλλες μετὰ τοῦ Κύρου τὴν 20.1.54, ἡμέραν καθ' ἣν ὁ κ. Κύρου μετέβη διὰ νὰ ἀποχαιρετίσῃ τὸν κ. Ντάλλες προκειμένου νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν του εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Καὶ ἓν ἄλλο ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον ὡς ἐν παρόδῳ ἀναφέρει καὶ δὲν ἀξίζει τόσης σημασίας, ὥστε νὰ ληφθῇ ὡς βασικὸν στοιχεῖον. Δεχόμεθα λοιπὸν ὅτι ἀντιμετωπίζαμεν τὴν περίπτωσιν προσφυγῆς, ἀπὸ Ἀμερικανικῆς πλευρᾶς, μὲ μόνα στοιχεῖα τὴν ἐπιφυλακτικότητα τοῦ κ. Ντάλλες ἀκούοντος τὰς δικαίας παρατηρήσεις τοῦ κ. Κύρου.

Ἐπανέρχομαι ἤδη εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὅστις εἶπεν ἀκόμη ὅτι μέχρι τοῦ Μαΐου ἐπανειλημμένως ἐπεχείρει τὰ διαβήματα αὐτά, μυστικὰ ἵνα πεισθοῦν οἱ Ἄγγλοι νὰ προσέλθουν εἰς διμερεῖς διαπραγματεύσεις, καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ Μαΐου προέβη εἰς δημοσίας δηλώσεις, ὅτι ἐὰν τελικῶς ἀποτύχουν αἱ διμερεῖς διαπραγματεύσεις, τότε θὰ ἠναγκαζόμεθα νὰ προστρέξωμεν εἰς ὅλα τὰ ἄλλα νόμιμα μέσα καὶ εἰς τὸν Ο.Η.Ε.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐκεῖ ἐξηντλήθη ἡ ὑπομονὴ τοῦ ἀξιοτίμου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς, ἀφ' ἧς προέβη εἰς τὰς δηλώσεις αὐτάς, δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὅτι ἀναβάλλει τὴν κατάθεσιν τῆς προσευγῆς. ἵνα οὕτω **δείξῃ τὴν διαλλακτικότητά του, διότι ἡ διαλλακτικότης, εἶναι ὄχι ἡ κατάθεσις, ἀλλὰ ἡ δημοσίευσις.** Ἀλλὰ μέχρι τοῦ Μαΐου ὅτε προέβη εἰς τὰς δημοσίας δηλώσεις, πράγματι προσεπάθησε νὰ καταβάλῃ κάθε προσπάθειαν, ἵνα μὴ ἐκτεθῇ ἡ Ἀγγλία δημοσίᾳ. Ἀπὸ τοῦ Μαΐου ὅμως μέχρι τοῦ Αὐγούστου, ὑπάρχει ἓν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ πόλεμος γίνεται ἀνοικτός. Θὰ εἴπητε ἔχει σημασίαν αὐτό; Οὐδεμίαν. Ἐγὼ ἀπορῶ πῶς ἐχρειάσθη τόσος καιρός, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἄγνωστον, διατί, δὲν ἦτο διατεθειμένη νὰ δεχθῇ διμερεῖς διαπραγματεύσεις. Τὸ ἀναφέρω ὅμως διότι, το ἐμνημόνευσεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὡς στοιχεῖον διαλλακτικότητος.

Ἐνῷ ἡ ἐπιφυλακτικότης τοῦ κ. Φόστερ Ντάλλες ἐκρίνετο αἰσιοδόξως, αἰφνιδίως τὰ πράγματα ἤλλαξαν καὶ ἠρχίσαμεν νὰ γινώμεθα σκεπτικοί, διότι προκύπτουν δῆθεν προβλήματα μεγάλης σημασίας, τὰ ὁποῖα φοβούμεθα, ὅτι δυνατὸν νὰ ἐπηρεάσουν τὴν Ἀμερικήν, τὴν τελευταίαν στιγμήν. Καὶ ὀρθῶς φοβούμεθα. Ἀλλὰ καὶ ὀρθῶς, κ. βουλευταί, διερωτῶμαι. εἰς τὴν πολιτικὴν πρέπει νὰ συμβῇ τὸ γεγονὸς διὰ νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν, ἢ πρέπει νὰ τὸ προβλέψωμεν πρὶν συμβῇ; Δηλαδὴ πρέπει νὰ εἴμεθα πολὺ μεγάλοι πολιτικοὶ καὶ θιπλωμάται ἐξαιρετικῆς πολιτικῆς διανοίας, διὰ νὰ σκεφθῶμεν, π. χ. ὅτι ὑπάρχουν σήμερον ἐκκρεμῆ σοβαρώτατα διεθνῆ προβλήματα, πότε εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ πότε εἰς τὴν Εὐρώπην; Δὲν εἶναι ὅπως τὸ 1916, ὅταν ὁ ἀείμνηστος Ἐλευθ. Βενιζέλος ἐπροφήτευσε τὴν ἔξοδον τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸν πόλεμον. Ὁ Βενιζέλος ἦτο μία μεγάλη πολιτικὴ διάνοια, προβλέψας πρὶν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους τὸ μέγα αὐτὸ γεγονός, τῆς ἐξόδου τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸν πόλεμον. Ἐδῶ δὲν νομίζω ὅτι πρέπει κανεὶς νὰ εἶναι τόσον μεγάλος, διὰ νὰ ἴδῃ, ὅτι ἡ Ἀσία ὅλη καίεται καὶ ὅτι ἡ Εὐρώπη κάθε ἡμέραν δημιουργεῖ καὶ ἓν ζήτημα. Συνεπῶς αὐτὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς ἐπηρεάσουν ἐξ ὑπαρχῆς.

Ἐν τούτοις τὸ ἀντιλαμβανόμεθα ὀλίγον βραδύτερον, καὶ ἀρχίζαμεν ἐπανειλημμένα διαβήματα, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν τυλάχιστον εὐμενῆ οὐδετερότητα. Οὐδετερότητα εὐμενῆ καὶ αὐτὸ ὡς ἐν παρενθέσει. Τὰ διαβήματα αὐτὰ εἶναι διαβήματα πρὸς τὸν ἐδῶ πρέσβυν. Εἶναι τὰ συνήθη διαβήματα τὰ ὁποῖα ἑκάστη Κυβέρνησις κάμνει διὰ σωρείαν θεμάτων, εἰς τὸν ἐδῶ πρέσβυν. Οὐδεμία διαφορά. Καὶ ἐνῷ οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, καὶ ὅλοι προητοιμάζοντο διὰ τὴν προσφυγήν, ἔρχεται τὸ πρῶτον βαρὺ διάβημα τῆς 28ης Ἰουλίου ἀπὸ τὸν Ντάλλες, ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ μήνυμα αὐτό, κ. βουλευταί, ἦτο σαφέστατον. Ἦτο ὄχι μόνον σαφέστατον, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ διεφώνει διὰ τὴν τοποθέτησιν τοῦ ζητήματος. Ἦτο ἐπίσης σαφὲς ὅτι συνεπάθει πολὺ πρὸς τὰς ἀπόψεις τὰς συζητουμένας τότε ἀπὸ παράγοντας, πάντως μὴ προερχομένους ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ἕλλην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπήντησε τὴν 3ην Αὐγούστου, δι' ἑνὸς ὑπομνήματος, διὰ μιᾶς ἀπαντήσεως πράγματι δριμείας, καὶ ἐντόνου, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως οὐδεμίαν ἀνταπάντησιν ἔλαβεν. Ὁμολογῶ, καὶ ἐγώ, ὅτι πάλιν διερωτῶμαι, διατί ἀνεμένετο ἡ ἀνταπάντησις. Ἐν τούτοις εἰς τὰ περαιτέρω διαβήματα μέχρι τῆς 15ης Νοεμβρίου ἐρωτᾷ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διατί δὲν ἔλαβεν καμμίαν ἀνταπάντησιν, διὰ νὰ ἀπαντήσῃ ὁ κ. Ντάλλες, ὅτι ἦτο περιττὴ ἡ ἀπάντησις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἰς τὰς 16 Αὐγούστου, ὁ κ. Κύρου συνομιλεῖ μὲ τὸν Ἀμερικανὸν πρέσβυν καὶ ὁ κ. Κύρου τὸν ἐνημερώνει ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ κατατεθῇ ἡ προσφυγὴ καὶ ἐπιδεικνύει τὸ κείμενον καὶ διεξάγεται βαρυσήμαντος συνομιλία.

Εἰς τὴν συνομιλίαν αὐτὴν καθορίζονται θέματα τὰ ὁποῖα δυνατὸν τὴν ἐγγραφὴν καὶ ἐνδεχομένως, τὰ μετὰ τὴν ἐγγραφήν.

Εἰς τὰς 20 Αὐγούστου κατατίθεται ἡ προσφυγή. Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἐπίσημον στοιχεῖον ἐκ τῆς Ἀμερικῆς, παρὰ μόνον τὸ σαφὲς μήνυμα τοῦ κ. Ντάλλες καὶ ἡ συνομιλία, ἡ μᾶλλον ἀκόμη ἐπιβεβαιωθεῖσα, μεταξὺ τοῦ κ. Κάννον καὶ τοῦ κ. Κύρου.

Ὑποστωσήτωσαν, λοιπόν, εἰς τὴν προσφυγήν, ἐν γνώσει πράγματι ὅτι ἐπηγαίναμεν μόνοι καὶ οὐδὲν πράξαντες ὅπως ἀπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς πλευρᾶς ἐπιτύχομεν, πάντως, κάτι διευκολυντικὸν τῆς καταστάσεως. Θὰ ὁμιλήσω περαιτέρω ἐὰν καλῶς ἔκαμεν ἡ Κυβέρνησις ἢ ὄχι Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐξιστορῶ τὰ γεγονότα ἁπλῶς, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ τὰ ἐξιστορήσῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.

Σ. Στεφανόπουλος (Ὑπ. Ἐξ.). Ἡ Βουλὴ θὰ ἐπείσθη ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἀμερικὴ μᾶς ἀπέτρεπε νὰ προσφύγωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ ἔκτοτε ἐνέμεινεν εἰς τὴν

στάσιν αὐτήν. Δεν νομίζω ὅτι τοῦτο χρειάζεται νὰ εξηγηθῇ καὶ πάλιν καὶ ὑποθέτω ὅτι οἱ κ.κ. βουλευταὶ θὰ εἶναι σύμφωνοι ὅτι ἐπαρκῶς τὸ ἐνόησαν. Τὸ πρᾶγμα ἦτο σαφὲς ὅτι ἐπροχωρήσαμεν μὲ τὰς ἀντιρρήσεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ μὲ ἐμμονὴν εἰς τὴν στάσιν αὐτήν. Τὸ ἐπανέλαβα 10 φοράς. Ἐνόμισα ὅτι μοῦ ἐκάμετε τὴν τιμὴν νὰ μὲ προσέχετε.

Σ. Μαρκεζίνης. Σᾶς προσέχω πάντοτε καὶ ἰδιαιτέρως προσέχω σᾶς. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι δὲν εἶσθε πολὺ σαφής. Διότι ἀρχίσατε ἀπὸ τὴν 16 Νοεμβρίου, ἐνῷ τὰ βαρυσήμαντα γεγονότα εἶναι πολὺ πρίν. Ἐδημιουργήσατε, λοιπόν, ψευδεῖς ἐντυπώσεις ἢ ἐσφαλμένας ἐντυπώσεις. Καὶ ἔπρεπε νὰ μὲ εὐχαριστήσητε δι' αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔκαμα : νὰ εἴπω, ὅτι εἶπον καὶ νὰ σᾶς βοηθήσω εἰς τὴν ἀτελῆ ἐξιστόρισιν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εὐτυχῶς τὴν 16ην Σεπτεμβρίου, ἤτοι ἕνα μῆνα μετὰ τὴν συνομιλίαν τοῦ κ. Κάννον καὶ τοῦ κ. Κύρου, ὁ κ. Μπάξτερ, ἀμέσως ὑπάλληλος τοῦ Στέϊτ Ντηπάρτμαν ἐκάλεσε τὸν Ἕλληνα ἐπιτετραμμένον κ. Καβαλιεράτου καὶ τοῦ ἀνεκοίνωσε τὰ τῆς πολιτικῆς τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Θέματα περίπου τελείως συμπίπτοντα μὲ ὅσα συνωμίλησεν ὁ κ. Κύρου μὲ τὸν κ. Κάννον ἐν Ἀθήναις. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ἐκεῖ ἀρχίζουν αἱ παρεξηγήσεις, τὰ θέματα ἦσαν ἀποχὴ ἀπὸ τὴν ψηφοφορίαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐγγραφῆς καὶ λῆψις ἀποφάσεως εἰς τὴν ὁλομέλειαν ἀναλόγως καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπὶ πλέον σαφὴς δήλωσις τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ὅτι θὰ ἀπέφευγε συστηματικῶς νὰ ἐπηρεάσῃ οἱανδήποτε ἄλλην Ἀντιπροσωπείαν.

Νομίζω, κ. κ. συνάδελφοι, καὶ εἰς αὐτὸ ἠμπορεῖ πράγματι νὰ μὴ ἐπρόσεξα τὸν κ. Ὑπουργόν, ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν νομίζω ὅμως ὅτι ἐμνημόνευσε τὸ σπουδαῖον ἐκτὸς τῆς ἐχεμυθείας, καὶ τὰ τῆς μὴ ψηφοθηρείας κεφάλαιον.

Δὲν θὰ τὸ ἐτόνιζον δὲ τὸ ζήτημα τῆς ψηφοθηρίας, ἐὰν ἁπλῶς ἀνεφέρετο ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ καὶ δὲν ἐμνημονεύετο τὸ ἴδιον θέμα εἰς ἐπίσημον τηλεγράφημα τοῦ ἀξιοτίμου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν δηλ. ἡ Κυβέρνησις ὁλόκληρος δὲν ἠσπάζετο τὴν ὕπαρξιν καὶ τῆς συμφωνίας καὶ τῆς παραβιάσεώς της. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἔκτοτε τὰ πράγματα ἐβάδιζον, κατὰ τὸν α ἢ β τρόπον μὲ τοὺς Ἀμερικανοὺς ἀμέμπτους μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς τοῦ θέματος ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ ἐκεῖ ἡ πρόβλεψις τοῦ κ. Κύρου ἦτο ὀρθή, ἐνῷ εἰς ἄλλα θέματα ἦτο ἐνίοτε αἰσιόδοξος. Εἰς αὐτὸ συμφωνῶ μὲ τὸν ἐπίτιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων κ. Βενιζέλον. Νομίζω ὅμως, ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ἐγγραφῆς, ὀρθῶς ὑπελόγιζε τὰς ψήφους εἰς 10 καὶ ἐπήραμε 9, πλήν, δηλαδή, τῆς Κολομβίας.

Ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς ὑπὸ τῆς πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ θέματος εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, γεγονὸς διὰ τὸ ὁποῖον δικαιολογημένως ὑπερηφανεύεται ἡ κυβέρνησις, ἀδικαιολογήτως ὅμως τὸ ὑπερετόνισε μὲ δηλώσεις, κατ' ἐμὲ ἀξέστους καὶ μὲ ἀνταλλαγὴν ἀνοικτῶν τηλεγραφημάτων μὲ τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μέχρι τῆς ὑπὸ τῆς ὁλομελείας ψηφοφορίας ἐπὶ τοῦ θέματος συνέβησαν γεγονότα προαναγγέλλοντα τὰ γεγονότα τοῦ μέλλοντος, διότι ἐκεῖ αἱ προβλέψεις ἀπέτυχον, ἀλλὰ καὶ ἀναζητοῦνται εὐθῦναι διατὶ ἀπέτυχον.

Πάντως εἶναι γεγονὸς ὅτι ἀποφασιστικὴ στιγμὴ ἦτο ἡ ἐγγραφὴ καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρχισεν ἡ ἀτμόσφαιρα νὰ μεταβάλλεται. Ἐμμόνως ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας κ. Κύρου ἀρχίζει πλέον νὰ ἀνησυχῇ καὶ ὑφ' ὃ ἐξηγεῖ εἰς τὴν ἔκθεσίν του λεπτομερῶς ποῖα γεγονότα τὸν κάμνουν νὰ ἀνησυχῇ ὡς πρὸς τὴν στάσιν τῆς Ἀμερικῆς προσθέτει ἀκόμη καὶ ἄλλα γεγονότα, ὅπως τὴν κα0' ὑπόδειξιν ἀναβολὴν ταξειδίου τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἀμερικὴν πρὸ τοῦ πέρατος τῶν συζητήσεων τοῦ Κυπριακοῦ. Καὶ ἀγωνιῶν πλέον ἐζήτησε νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως εἰς Παρισίους κατὰ τὴν ἐκεῖθεν διέλευσίν του εἰς τὸ μεσολαβοῦν διάστημα τῶν δύο του ἐπισκέψεων εἰς Μαδρίτην καὶ Λισαβόνα. Κα0' ἣν στιγμὴν συμβαίνουν αὐτὰ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα αὐξάνουν τὰς ανησυχίας τῆς Ἀντιπροσωπείας μας εἰς Ἀμερικὴν καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εὑρίσκονται ἀμφότεροι εἴτε εἰς Ἱσπανίαν εἴτε εἰς Λισαβόνα, εἴτε εἰς Παρισίους, ἐμφιλοχωρεῖ ἄλλο βαρυσήμαντον γεγονός. Γίνεται συνομιλία μεταξὺ τοῦ τότε ὑπουργεύοντος τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀξιοτίμου κ. Κανελλοπούλου καὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ κ. Κάννον καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, κύριοι, ὅτι ὅσα δυσάρεστα εἶπεν τότε ὁ κ. Κάννον εἰς τὸν κ. Κανελλόπουλον, ἐπληρώθησαν ὅλα.

Μὲ τοιαύτην βαρεῖαν ἀτμόσφαιραν συναντῶνται εἰς Παρισίους ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος καὶ ὁ κ. Κύρου. Πράγματι ἐπιτυγχάνεται εἰς ἓν πρόγευμα τοῦ Ἀμερικανοῦ ἀντιπροσώπου, κ. Χιούζ, νὰ συναντηθῇ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὸν κ. Ντάλλες. Εἶναι ἀτύχημα, ὅτι δὲν προσεκλήθη ἐκεῖ εἰς τὸ γεῦμα καὶ ὁ κ. Κύρου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἄμεσον γνῶσιν ὅλων τῶν στοιχείων διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν θέσιν καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Εἶναι ἐπίσης ἀτύχημα ὅτι δὲν παρέστη καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, δεδικαιολογημένως, διότι ἂν δὲν ἀπατῶμαι, εἶχε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γεῦμα εἰς τὸν Γάλλον πρωθυπουργόν. Ἔμεινε μόνος ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος συνωμίλησεν ὀλίγα λεπτά, κατὰ τὸ γεῦμα, μετὰ τοῦ κ. Ντάλλες, ἐξέθεσε τὰς ἀντιλήψεις του, καὶ ἐξέφρασε τὰ παράπονά του. Ἀλλά, κύριοι, πρέπει νὰ εἴπω καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Διὰ πρώτην φορὰν τότε μέσα εἰς προφανῶς κατάστασιν διαμαρτυρίας καὶ ἀγωνίας, ἀνακινεῖ τὸ θέμα τῆς ἐνδεχομένης ἀναβολῆς τῆς συζητήσεως τῆς προσφυγῆς διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

Καὶ τοῦτο εἶδε τὸ φῶς εἰς ἑλληνικὴν ἐφημερίδα. Διότι ἡ «Καθημερινὴ» τῆς 31ης Ὀκτωβρίου 1954 σαφῶς λέγει, ὅτι ἐνδεχομένως μελετᾶται μεταβολὴ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτικῆς ὡς πρὸς τὸ Κυπριακόν. Ἰδοὺ δὲ τί ἔγραφεν ἡ «Καθημερινὴ»: «Ἀντιμετωπίζεται νέος χειρισμὸς τοῦ Κυπριακοῦ ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ Στρατάρχου εἰς Ἀθήνας. Πρὸς Ἀμερικανικὴν προσπάθειαν μεσολαβήσεως. Παρίσιοι 30 Ὀκτωβρίου. Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας. Κατ' ἐγκύρου πηγῆς πληροφορίας ἡ ἑλληνικὴ πολιτικὴ ἀντιμετωπίζει καὶ μελετᾷ νέον χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Ἰδίως συγκεκριμένως ἀναφέρεται ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἦτο διατεθειμένη νὰ ἀποδεχθῇ ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως τοῦ Κυπριακοῦ εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἀμερικανικὴ μεσολάβησις ἐπιτύχῃ τὴν ἀπόσπασιν ὑποσχέσεως ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλίας, ὅτι αὕτη θὰ χορηγήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν Κύπρον Φιλελεύθερον Σύνταγμα».

Ἡ ἀνακοίνωσις τῆς «Καθημερινῆς» εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο σπουδαία, διότι προεκάλεσε τὰς διαμαρτυρίας τοῦ κ. Κύρου. Μεταξὺ τῶν μέσων δηλ. τὰ ὁποῖα μετῆλθε προφανῶς ἡ ξένη προπαγάνδα, μία εἰκόνα τῶν ὁποίων ἔδωσε προηγουμένως ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὑπῆρξε καὶ τοῦτο, νὰ παρουσιασθῇ εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ Κυπριακοῦ ὑπῆρξε κυρίως ὑπόθεσις τοῦ κ. Κύρου. Καὶ ὅτι αὐτὸς παρέσυρε τὴν Κυβέρνησιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διανοηθῶμεν. Καὶ ἐγὼ ἔχω ἰδίαν προσωπικὴν γνῶσιν, πῶς ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐρλέγετο, καὶ αὐτὸ εἶναι πράγματι πρὸς τιμὴν τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομά του πρὸς τὴν Κύπρον. Διότι τῆς ὑποθέσεως τῆς Κύπρου ἐπιτυχῶς διεκπεραιωμένης ἠμπορεῖ νὰ ἐπαναλάβῃ κανεὶς τὸ «νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου δέσποτα». Συνεπῶς δὲν ἀνήκει ἀποκλειστικῶς ἡ τιμὴ εἰς τὸν κ. Κύρου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εσισετο αὐτὴ ἡ γενικὴ ἐντύπωσις, λίαν ἐπικίνδυνος ὅμως, διὰ νὰ δημιουργηθῇ ἀτμόσφαιρα καὶ παρὰ τὰς διαμαρτυρίας, ὅπως λέγει ὁ κ. Κύρου εἰς τὴν ἔκθεσίν του, μόλις πλέον ἐδημοσιεύθη τὸ περίφημον δημόσιευμα τῶν «Τάϊμς» εἰς τὰς 11 τοῦ μηνός, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ δημοσίας δηλώσεώς του, δι' ὑστάτης δηλώσεώς του, λέγει ὅτι ἡ ὑπόθεσις Κύπρου δὲν εἶναι ὑπόθεσις κ. Κύρου. Ἀλλὰ εἶναι ὑπόθεσις τῆς Ἑλλάδος ὁλοκλήρου. Καὶ ἐπὶ πλέον πρέ-

πει νὰ εἴπω, ὅτι τόσην ἀναταραχὴν εἶχεν ἐπιφέρει τὸ ζήτημα, ὥστε καὶ ὁ νέος Πρέσβυς εἰς τὴν Ἀμερικήν, κ. Μελᾶς, μετὰ ταραχῆς ἠναγκάσθη νὰ ὁμιλήσῃ, κατὰ τρόπον δριμύτατον, πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Στέϊτ—Ντηπάρτμαν. οἱ ὁποῖοι, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος ὁ κ. Μελᾶς, δὲν ἐτόλμησαν νὰ τοῦ ἀπαντήσουν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, μετὰ τὴν συνομιλίαν αὐτὴν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὸν κ. Ντάλλες, ἐπεδόθη καὶ ὑπόμνημα τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν κ. Ντάλλες καὶ ἀπεστάλη καὶ εἰδικὸν μήνυμα εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ τὸν Πρόεδρον Ἀΐζενχάουερ. Παρῆλθε καιρὸς καὶ ἐν τῷ μεταξὺ συμβαίνουν καὶ ἄλλα παράδοξα. Ὅσον περισσότερον ἐντρυφεῖτε εἰς φακέλλους τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τόσον καὶ σεῖς ἀρχίζετε νὰ τὰ χάνετε. Ὑπάρχουν τοιοῦται μεταπτώσεις μισοδοξίας καὶ ἀπασιοδοξίας ποὺ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ βγάλετε ἄκρην. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἰς τὰς 16 Νοεμβρίου ὁ κ. Ντάλλες ἀπαντᾷ εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας, ἀλλὰ καὶ ἐκθέτων τὰς ἰδικάς του ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ τεθέντος θέματος. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέραν τὰ ἐξήγησε σαφῶς ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.

Συνεπῶς, κύριοι βουλευταί, τὸ μέγα θέμα, τὸ ὁποῖον ἀνεκινήθη, τὸ θέμα τῆς ἀθετήσεως τῶν ὑπεσχημένων, ὡς ἐλέχθη κατὰ κόρον, ἀφορᾷ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει τὰς δύο μόνον αὐτὰς περιπτώσεις τῆς ἀκριτομυθίας τῶν «Γάϊμς», ὅτι ἔγινε μυστικὰ μία συμφωνία, ἀλλὰ δὲν ἐτηρήθη ἡ συμφωνηθεῖσα ἐχεμύθεια. Καὶ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς συμφωνῶ καὶ πάλιν μὲ τὸν κ. Βενιζέλον, ὅτι δὲν καταλαβαίνω διατὶ ἔγινε τόση μάχη διὰ τὴν μυστικότητα. Νομίζω ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις διαθέτει τόσα μέσα, ὥστε νὰ εἶναι δύσκολον νὰ πιστεύωμεν, ὅτι δὲν ἦτο ἐγκαίρως ἐνήμερος, ἔστω καὶ ἐὰν ὁ κ. Ντάλλες δὲν τὴν εἶχεν ἐνημερώσει. Καὶ τότε, ἐὰν ἦτο ἐνημερωμένη, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, νομίζετε ὅτι θὰ ἀνέμενε τὴν τελευταίαν στιγμὴν διὰ νὰ διαφωτίσῃ ὅσους ἤθελεν, ὥστε νὰ καταταράξῃ τὸ ἀντίπαλον στρατόπεδον; Αὐτὸ ἦτο τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἀθετήσεως.

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἀθετήσεως ἦτο ἡ μὴ διενέργεια ψηφοθηρίας, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν ἰδικοί μας ἀντιπρόσωποι λέγουν ὅτι τὴν διεπίστωσαν, οἱ δὲ Ἀμερικανοὶ βεβαίως τὴν ἀρνοῦνται. Θὰ ἦτο ἄπορον ἂν τὴν ἐδέχοντο. Τὸ δυστύχημα δι' ἡμᾶς εἶναι ὅτι καὶ ἐπ' αὐτοῦ δὲν εἴχομεν γνώμην τῆς Κυβερνήσεως. Διότι καὶ ἐδῶ εἶναι τὸ τραγικώτερον, κύριοι, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, εἰς τὰς κρισιμωτέρας στιγμὰς ἔλειψεν ἡ πολιτικὴ πλευρά. Ἠξεύρομεν τὴν διπλωματικὴν πλευράν, ἠξεύρομεν τί ἔλεγαν οἱ Ἀμερικανοί, ἀλλὰ ἄμεσον ἀντίληψιν τῆς πολιτικῆς πλευρᾶς δὲν εἴχομεν. Εἴχομεν μίαν καὶ μόνην. Κατὰ τὰς ὀλίγας ὥρας ποὺ εὑρέθη ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς Ν. Γόρκην. Ἀλλὰ ἐκεῖ νομίζομεν ὅτι ἐτάχθη ὑπὲρ τῶν διπλωματῶν, διότι ἂν δὲν εἶχε μορφώσει τοιαύτην γνώμην, δὲν θὰ ἐπηκολούθουν μεταγενεστέρως διαβήματα τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, διαμαρτυρουμένου διὰ τὰς τοιαύτας παραλείψεις καὶ ἀθετήσεις.

Ἀλλ' ἐπειδή, κύριοι, ἐτονίσθη τοῦτο ἀπὸ πλευρᾶς Ἀμερικανικῆς, ἔχω νὰ ἀναφέρω καὶ τὸ ἑξῆς: ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει καὶ ἄλλη κατηγορία κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, διότι πολλάκις ἠκούσθη ἂν ἐγένετο ἢ δὲν ἐγένετο καλὴ διαφώτισις εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐγὼ νομίζω, ὅτι μὲ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα εἴχομεν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ μεγαλυτέρα προσπάθεια. Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ εἴπωμεν κάτι διὰ τὴν Κυβέρνησιν, εἶναι ὅτι ὀφείλομεν νὰ τὴν θαυμάσωμεν διὰ τὴν τόλμην μὲ τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν ἐντὸς τόσου χρονικοῦ διαστήματος, μὴ διαθέτουσα πρέσβεις εἰς ὅλας τὰς πρεσβείας, μὴ διαθέτουσα μέσα ὑλικά, μὴ διαθέτουσα ἀνθρώπους νὰ διαφωτίσῃ ἐπὶ ἑνὸς θέματος, ὅπως τὸ Κυπριακόν, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἀμερικήν, ὅπου ἡ διαφώτισις χρειάζεται συστηματικὴν καὶ μακρὰν δρᾶσιν, διὰ νὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ κατατοπισθῇ ἡ ἀμερικανικὴ κοινὴ γνώμη.

Συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατόν, ἀφ' ἧς δεχθῶμεν ὅτι καλῶς ἐπῆγεν ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη νὰ μὴ εἴμεθα ἐπιεικεῖς ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ἐκείνης. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἴμεθα ἐπιεικεῖς ἀπὸ ἐσωτερικῆς πλευρᾶς, διότι εἶναι γεγονὸς ὅτι αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ ὑπῆρξεν ἀθλία.

Ὑπῆρξαν ραδιοφωνικὰ μηνύματα καὶ τοῦτο λέγω εἰδικῶς διὰ τὸ ραδιόφωνον, τὸ ὁποῖον ἔχει καταντήσει τὸν τελευταῖον καιρὸν ἀπεριγράπτων, ὑπῆρξαν μηνύματα, τὰ ὁποῖα ἤρχοντο εἰς τελείαν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐπισήμως δηλουμένην τακτικὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἔπειτα, ὅπως εἶπον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου μου, τὸ μέγιστον μέρος τῆς κοινῆς γνώμης ἐκινδύνευε νὰ παρεμβάλῃ ἐμπόδια εἰς τὴν ὀρθὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, διότι ἔβλεπε τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, ὡς ὑπόθεσιν ἑνώσεως, ἐνῷ εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι ὑπόθεσις ἐλευθερίας καὶ αὐτοδιαθέσεως. Ἐξ ἄλλου ἀλλοίμονον, ἐὰν ἐδημιουργοῦμεν δυσαρέσκειαν μὲ τοὺς Ἀμερικανούς, ἀλλοίμονον, ἐὰν ἐλέγομεν, ὅτι διὰ τὰ στρατιωτικὰ καὶ ἐξωτερικὰ μας θέματα πταίουν οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις.

Βεβαίως ἡ Κυβέρνησις κάμνει τὸ πᾶν σήμερον ἐκ τῶν ὑστέρων, ἀλλὰ πάντως γεγονὸς εἶναι, ὅτι ἐπέτρεψεν εἰς τὴν κοινὴν γνώμην νὰ διαμορφωθῇ μία κατάστασις ἐπικίνδυνος. Ἐπικίνδυνος δὲ κατὰ τοῦτο: Διότι εὔκολον εἶναι τὰ ἀντιληφθῇ πᾶς τις ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀξιώσωμεν ἔστω καὶ ἀπὸ φίλον νὰ κάμῃ κάτι παρὰ τὸ συμφέρον του καὶ εὐκόλως θὰ καταλάβῃ οἱοσδήποτε διατὶ ἡ Γαλλία δὲν παρουσιάζεται μαζί, διότι εἶναι χώρα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς Δημοκρατίας, δὲν ἐντάσεται μαζὶ μας.

Τοῦτο δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ φέρῃ καὶ ἀπαγοήτευσιν, ἡ ὁποία ἀπαγοήτευσις τὰς κρισίμους ὥρας δύναται νὰ εἶναι πολὺ κακὸς ὁδηγὸς καὶ διδάσκαλος.

Εἶναι συγκινητικὸν νὰ θαυμάζῃ κανεὶς πῶς ἀνέλαβε τὴν προσπάθειαν αὐτὴν ἡ Κυβέρνησις.

Ἀλλὰ μέσα εἰς αὐτὴν τὴν συγκίνησιν ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἐρωτηματικά.

Θὰ σταματήσω εἰδικώτερον εἰς τὴν Τουρκίαν. Δὲν πρόκειται νὰ θίξω τὰ ὅσα εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ διὰ τὴν Τουρκίαν καὶ διὰ τὸ Βαλκανικὸν Σύμφωνον. Ἔχει ἀπόλυτον δίκαιον. Ἀλλὰ ὑπάρχουν ἀπορίαι. Ἐπεδιώχθη καὶ προετοιμάσθη ἐδῶ κατὰ πολὺ λαμπρὸν τρόπον, μία προσωπικὴ συνομιλία τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ μὲ τὸν Τοῦρκον Πρωθυπουργὸν κ. Μεντερὲς καὶ τὴν τελευταίαν στιγμὴν παρεμβάσει τοῦ Τούρκου Πρέσβεως ἐματαιώθη. Καὶ ἐρωτῶ: Διατί; Εἶναι περιπτώσεις παῦ δημιουργοῦν ἀπορίας. Ἔπειτα —ἐδῶ εἶναι τὸ σπουδαῖον, τέλος πάντων— ἀπεφασίσαμεν νὰ προσφύγωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Τί διεθέτομεν ὡς ὅπλα; Τὸ εἴπομεν εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, Ἐκτὸς τῆς πίστεώς μας εἰς τὴν δικαιοσύνην, ἡ ὁποία φαίνεται, ὅτι δὲν ἔχει πάντοτε πολὺν πέρασιν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, διαθέτομεν τὴν ἰσχυρὰν Κυβέρνησιν καὶ τὴν σταθερὰν Κυβέρνησιν.

Τί σημαίνει ὅμως ἰσχυρὰ Κυβέρνησις; Σημαίνει Κυβέρνησιν, τῆς ὁποίας ἡγεῖται ὁ Στρατάρχης Παπάγος. Μία δηλαδὴ —τὸ πιστεύομεν διεθνὴς προσωπικότης, μὲ τίτλους μεγάλους τῆς Ἀλβανίας καὶ προχθὲς ἀκόμη τοῦ Ἀνταρτοπολέμου. Καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τὸ ἀχρηστεύομεν. Καὶ λέγομεν, ὅτι ἐνῷ ἐρχόμεθα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν Θερμοπύλας, ὁ Λεωνίδας μένει εἰς τὴν Σπάρτην. Αὐτὸ εἶναι ἀπαράδεκτον. (Γέλωτες).

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸν παράγοντα σταθερότης τῆς Κυβερνήσεως. Ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ ἑνότητος τοῦ Ἔθνους καὶ σταθερότητος Κυβερνητικῆς. Εἴπομεν καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, διὰ τὸ Κυπριακὸν ὑπῆρχε καὶ θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε καὶ ὑπάρχει ἑνότης. Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὠθήγησε τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν μεγάλην ἀπόφασιν. Εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν ἑαυτόν της, τὴν ὁποίαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἔχῃ κάθε Κυβέρνησις, διότι πράγματι Κυβέρνησις μιᾶς ψήφου ἢ μία Κυβέρνησις συνεργασίας ἢ μία Κυβέρνησις ἀδυναμίας ἠμπορεῖ νὰ μὴ ἔχῃ τὸ κουράγιο νὰ διακυβεύσῃ τὰ πάντα.

Καὶ ὅμως, κύριοι, ἀπέναντι αὐτοῦ του στοιχείου τῆς σταθερότητος ὑμεῖς ἠθέλησατε συστηματικῶς βάλλετε. Πότε ἐνεργεῖτε δημοτικὰς ἐκλογάς; διότι βέβαια δὲν πιστεύω νὰ πιστεύῃ κανεὶς ἀπὸ σᾶς αὐτό, τὸ ὁποῖον προπαγανδίζει τὸ Ὑπουργεῖον Τύπου, ὅτι ἐπειδὴ 25 Δῆμοι ἐχάθησαν, αὐτὸ δὲν σημαίνει μεταβολήν. Ὅταν, ποῖοι εἶναι οἱ 25 αὐτοὶ δῆμοι; Δὲν μὲ ἐνδιαφέρει διὰ ποῖον λόγον. Μὲ ἐνδιαφέρει ὅμως ὅτι εἰς τὴν κρίσιμον ὥραν βλέπομεν ἐπιχειρήματα εἰς τὴν προπαγάνδαν. Ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας τηλεγραφεῖ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπροσωπείας, ἀγωνιῶν, τὴν 17ην Νοεμβρίου, διὰ νὰ πληροφορηθῇ μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Ντάλλες, ἐὰν θὰ ἠκολουθοῦμεν τὴν ἰδίαν πολιτικὴν ἢ ἐνδεχομένως θὰ τὴν μεταβάλωμεν. Καὶ ἀπαντᾷ ἡ Κυβέρνησις τὴν 28ην Νοεμβρίου, μετὰ ἡμέρας 11. Δὲν γνωρίζω διατί. Ὑπάρχουν ἄλλα χειρότερα, κύριοι. Κατὰ τὴν κρισιμωτέραν ὥραν τοῦ ἀγῶνος ἡ «Καθημερινὴ» μὲ πηχαίους τίτλους ἔλεγε: «Μικρὰ καὶ μόνη ἔναντι γιγάντων ἡ Ἑλλὰς ἔδωσε χθὲς τὴν μάχην εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὑπερασπιζομένη τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ὑποδούλων, ποὺ ἐμυκτήρισαν οἱ μεγάλοι». Καὶ ἀπὸ κάτω οἱ δεύτεροι τίτλοι: «Τὴν μεσημβρίαν ὁρκίζονται ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως οἱ νέοι Ὑπουργοὶ καὶ Ὑφυπουργοὶ τῆς Κυβερνήσεως». Καὶ αὐτό, κύριοι, λέγεται ἀγών. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναβληθῇ ἡ ὁρκωμοσία ὀλίγας ἡμέρας, δὲν ἦτο δυνατὸν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀντὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Γαλλίαν τὴν 12ην Δεκεμβρίου, νὰ εἶναι ἀπὸ τὴν 12ην Νοεμβρίου εἰς τὴν Ἀμερικήν, ὅπως εἶπον προηγουμένως; Τὸ παρασκήνιον τὸ διπλωματικὸν εἶναι ἀπαραίτητον, κύριοι· αὐτὸ δὲν γίνεται τὴν ὑστάτην ὥραν. Γίνεται ἡμέρας καὶ μῆνας πρίν. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἔμεινε τετράμηνον καὶ πεντάμηνον καὶ ἑπτάμηνον εἰς τὴν Γαλλίαν, ἔστω καὶ ἂν ἔχανε κατόπιν τὰς ἐκλογάς.

Διαβάζει κανεὶς τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Κύρου καὶ νομίζει ὅτι εἶναι μαγικὴ εἰκών. Ἀναζητεῖ νὰ εὕρῃ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ δὲν τὸν εὑρίσκει πουθενά. Ἐν τούτοις μᾶς εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν θὰ εὑρίσκετο εἰς Ἀμερικήν. Καὶ ἐνῷ ἐπρόκειτο νὰ πάῃ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν Ἀμερικήν, ἐσταμάτησεν εἰς Παρισίους. Λοιπὸν ἀκούσατε, κύριοι: Μοῦ φαίνεται ὅτι κατὰ τὰς 25 ἕως 27 Νοεμβρίου ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τηλεγραφεῖ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὅτι, παρὰ τὴν δικαιᾳ του ἐπιθυμίαν νὰ εὑρίσκεται ἐκεῖ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀγῶνος, ἐν τούτοις δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποστερηθῇ τῆς διπλῆς προεδρίας τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης καὶ παρακαλεῖ ὡς ἐκ τούτου ἂν ἦτο δυνατόν, νὰ εὑρεθῇ τρόπος νὰ ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις μετὰ τὴν 23 Δεκεμβρίου, ὅτε ἐπερατοῦτο τὸ ἔργον του τῆς προεδρίας. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, κύριοι, ὅτι ἠμποροῦσεν — ἄλλως τε αὐτὸ εἶπε καὶ ὁ κ. Ντάλλες — νὰ χάσῃ καὶ τὸ ΝΑΤΟ καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς προεδρίας τοῦ κ. Στεφανοπούλου. Ἀλλὰ ἀναμφισβητήτως θὰ ἐνέβλεζεν ἡ ὑπόθεσις Κύπρου.

Ἐπανερχόμεθα νῦν εἰς τὴν κρίσιμον ὥραν. Ὁ κ. Στεφανόπουλος, εὑρίσκεται εἰς Παρισίους. Καὶ δὲν εὑρίσκεται ἐκεῖ ὅπου, κατὰ τὴν ἄποψίν του, θὰ ἦτο κρίσιμος ἡ συμβολή του. Ἐγώ, κύριοι, παρ' ὅλον ὅτι θὰ ἔτεινον νὰ πιστεύω περισσότερον τὴν συμφωνοῦσαν ἐπὶ τούτου ἀντιπροσωπείαν μας εἰς Νέαν Ὑόρκην, τὴν ζήσασαν τὰ γεγονότα τῆς στιγμῆς τὴν γνωρίσασαν πότε ὑπεβλήθησαν αἱ τροπολογίαι, ποῖαι ἀντιδράσεις ὑπῆρξαν καὶ ποῖοι παράγοντες ἐπηρέαζον τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, δι' αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν τὴν τόσον σημαίνουσαν, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι θὰ ἔτεινον νὰ πιστεύσω τὴν ἀντιπροσωπείαν, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον καὶ αἱ ὧραι καὶ ὁ τρόπος τῶν ἐν Παρισίοις συνομιλιῶν, αἱ ἐντὸς τῆς μιᾶς ἡμέρας διάφοροι διατυπώσεις τηλεγραφημάτων, πότε ἐπεβλήθη παρὰ τοῦ κ. Στεφανοπούλου νὰ πεισθῇ ὁ κ. Φόστερ Ντάλλες διὰ τὴν ἀπορρίψιν τῆς προτάσεως καὶ τότε ἐπεβλήθη ἡ τροπολογία της, ὅταν πλέον εἶχεν υἱοθετηθῇ αὕτη, ἐν τούτοις εἶμαι ἕτοιμος νὰ ἀναγνωρίσω ὅλον τὸν θρίαμβον εἰς τὸν κ. Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Διερωτῶμαι ὅμως, πῶς ἡ Κυβέρνησις τὸ δέχεται αὐτό. Διότι ἐὰν πράγματι ἀπὸ τὴν δραματικὴν προσπάθειαν τοῦ κ. Στεφανοπούλου, νὰ σωθῇ τὴν ὑστάτην στιγμὴν τὸ Κυπριακόν, τοῦτο σώζεται, ἐάν, ὅπως ἔγραφεν ἡ «Καθημερινὴ» καὶ οὐδέποτε διεψεύσθη, ἔλεγεν ὁ κ. Ὑπουργὸς εἰς τὸν κ. Ντάλλες: «Ἔχετε ἀκόμη 2 ὥρας — ποιητικῇ ἀδείᾳ — ἐνῷ ἦσαν 8 ἢ 6 ὥρας ἐνώπιόν σας, κύριε Ντάλλες, διὰ νὰ ἐπιτύχετε». Δηλαδή, τὴν ἀπόρριψιν ἢ τὴν τροπολογίαν, διότι ἔτσι ἔλεγε, τὴν ἀπόρριψιν ἢ τὴν τροπολογίαν. Ἐὰν λέγω κατάπληκτος ἀπὸ τὴν ἐπιχειρηματολογίαν καὶ τὴν συγκίνησιν, τοῦ Ἕλληνος Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ κ. Φόστερ Ντάλλες μετέβαλε γνώμην καὶ ὑπέβαλε τὴν ἀπόφασιν αὐτήν, τοῦτο θὰ μᾶς ἱκανοποίει. Ἐὰν ταῦτα πάντα συνέβησαν, τότε αὐτὸ σημαίνει ὅτι πράγματι, τὴν λαμπρὰν αὐτὴν ἀπόφασιν τὴν ὀφείλομεν εἰς τὸν κ. Στεφανόπουλον καὶ πρωτίστως εἰς τὸν κ. Φ. Ντάλλες. Ἄνευ αὐτῆς τῆς παρεμβάσεως τὸ πᾶν θὰ εἶχεν ἀπολεσθῇ. Καὶ ἐρωτῶ τὴν Κυβέρνησιν τότε πῶς προσέφυγεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη: Πῶς ἐπαιξε τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, κορώνα ἢ γράμματα;

Ἐὰν ἀντιθέτως δεχθῶμεν τὴν ἄποψιν τῆς Ἀντιπροσωπείας, τότε βλέπομεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸ δικαίωμα νὰ παντρυρίσῃ, ὅτι παρ' ὅλας τὰς δυσκολίας μόνη ἐπέτυχεν ὅσα ἐπέτυχεν.

Ἀφήνω ὅτι καὶ ὁ κ. Στεφανόπουλος θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ μετανοήσῃ. Ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῇ ὅτι ἀφοῦ τόσα ἐπέτυχεν εἰς 1 ὥραν εἰς Παρισίους τί θὰ ἐπετύγχανεν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἂν μετέβαινεν εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην;

Τί θέλετε νὰ σᾶς εἴπω, κύριοι βουλευταί; Δὲν ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἀπασχολήσω περισσότερον. Θὰ σᾶς εἶπω μόνον ὅτι εἶμαι ἱκανοποιημένος ἀπὸ ὅσα συνέβησαν, διότι ἀπεφεύχθησαν βαρύταται συμφοραὶ ἔστω καὶ τὴν ὑστάτην ὥραν.

Εἷς βουλευτής. Λί' ἀπόψεις Κύρου;

Σ. Μαρκεζίνης. Δὲν εἶμαι φορεύς, κ. συνάδελφοι, ἀντιλήψεων τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. Δὲν εἶμαι συνήγορος οὔτε κατήγορος, ἀλλὰ ἦλθον ἐδῶ διὰ νὰ ὑποστηρίξω, ὅπως ὅλοι, μίαν ὑπόθεσιν τὴν ὁποίαν πιστεύω ὡς δικαίαν καὶ τὴν ὁποίαν προάγωμεν, ὅταν λέγωμεν τὴν ἀλήθειαν. Λοιπόν, συνεχίζω καὶ λέγω ὅτι, πράγματι εἶμαι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τιμοῦν τὸ θάρρος τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις ἀντιμετώπισεν ὅλους τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ θὰ σᾶς εἶπω ὅτι, ἐνῷ τόσον θαρραλέος ὑπῆρξε, κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ὅσων συνέβησαν, κατόπιν κατὰ τὰς κρισιμωτέρας ὥρας, περιέπεσεν εἰς μεταπτώσεις ἀδυναμίας. Δὲν θέλω νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας ἀλλὰ γνωρίζω ὅτι ὑπῆρξαν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, δραματικώτατα, ἐπεσήμανε μέλος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὅτι δὲν ἐπέδειξε τὴν ἐνδεικνυομένην ἔντονον στάσιν καὶ ὑπεδείκνυεν εἰς αὐτὸ ποία ἔπρεπε νὰ ἦτο ἡ συμπεριφορά του ἀπέναντι τῶν ἄλλων. Καὶ ἐν τούτοις ὁ ἴδιος μετ' ὀλίγον ὡμίλει μὲ διάφορον τόνον εἰς τὸν Ντάλλες. Ὑπάρχουν πολλαὶ τοιαῦται μεταπτώσεις, δικαιολογούμεναι, λόγῳ τῆς ἀγωνίας. Ἀλλὰ ἔπρεπεν ὅλα αὐτὰ νὰ εἶχον προβλεφθῇ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει πρέπει ἡ πεῖρα νὰ μᾶς διδάξῃ. Καὶ ἐπειδὴ πράγματι τὸ κυπριακὸν τώρα, ἀρχίζει, θὰ εἴμεθα εὐχαριστημένοι, νὰ προχωρήσῃ μὲ τὴν αὐτὴν ἀποφασιστικότητα καὶ θάρρος. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὸ νὰ χειροκροτῶμεν οἱονδήποτε ρήτορα, ὁ ὁποῖος ἀπαναλαμβάνει τοὺς ἰδίους ὡραίους λόγους διὰ τὴν Κύπρον. Ὄχι, κύριοι! Πρέπει ἐπὶ τέλους ἡ κοινὴ πολιτικὴ αὐτή, ἡ ἐνιαία ἐθνικὴ πολιτικὴ νὰ εἶναι εὐρεῖα καὶ νὰ ἀξιοποιηθῇ.

Καὶ διὰ νὰ ἀξιοποιηθῇ, πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ τὸ Ἔθνος καὶ κοινὸν πρόγραμμα καὶ ἐνιαίαν γραμμήν. Νομίζω, κύριοι, ὅτι ἂν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν συντρέχῃ λόγος νὰ κληθῇ ἢ ἕνα εἶδος Συμβουλίου Στέμματος ἢ τῆς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ποία θὰ ἦτο ἡ περίπτωσις τῆς συκλήσεώς της. Ἐκεῖ εἰς τὴν Ἐπιτροπήν,

ἐν πλαισίῳ χώρῳ καὶ ἀντισκοπούντων ἢ ἀντιλεγόντων τῶν μελῶν αὐτῆς, θὰ συνεζητεῖτο τὸ κοινὸν Ἐθνικὸν πρόγραμμα καὶ ἡ κοινὴ πορεία. Διότι δὲν προάγεται ἡ ὑπόθεσις μόνον μὲ ὡραίους λόγους. Καὶ ἴσως ἀντὶ νὰ ἀξιοποιηθῇ ὅτι ἐπετεύχθη θὰ ἀπολεσθῇ Ἀντετάχθη ὅτι τοιαύτη πρότασις εἶναι περιττή, διότι εἴμεθα ὅλοι σύμφωνοι. Ἀληθές. Τὸ Συμβούλιον δὲν γίνεται διὰ τὴν συμφωνίας ἐπὶ τῆς ὅλης ὑποθέσεως, ἀλλὰ διὰ τὴν συμφωνίαν ἐπὶ τῆς τακτικῆς. Ἄλλο ἂν ἡ ὑπεύθυνος Κυβέρνησις διατηρεῖ πάντοτε ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην... Ἄλλως ἡ ἐνημέρωσις τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὀλίγον πρὸ τῆς προσφυγῆς τί ἐσήμαινε ; Τίποτε. Εἰς γεγονότα ὀλιγωτέρας σημασίας ὑπάρχουν τοιαῦτα πάντοτε προηγούμενα. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι κατὰ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ 1949, ὅτε προήδρευεν αὐτῆς καθ' ἣν ἐποχὴν ἤμην καὶ ἐγὼ μέλος τῆς Κυβερνήσεως, τότε ὁ ἀείμνηστος ἀντιπρόεδρος Διομήδης ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ Συντονιστικὸν Συμβούλιον ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ ἐζήτουν διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, νὰ χρησιμοποιήσουν χερσαῖα μέρη τῆς Κρήτης. Δι' ἀσκήσεις τῶν Μαρίνς ὄχι ἁπλῶς τὰ παράλια καὶ τοὺς λιμένας τῆς Κρήτης, ὅπως εἶναι παλαιὰ παράδοσις καὶ διὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Ὁ τότε, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, Ὑφυπουργὸς κ. Πιπινέλης εἶχε συντάξει κάποιο σχέδιον καὶ ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ εἰδικὴ σύσκεψις Παρεκλήθη ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς νὰ προεδρεύσῃ τῆς συσκέψεως αὐτῆς καὶ παρίσταντο, ὁ Σοφούλης ὁ Διομήδης, τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως ὁ κ. Τσαλδάρης ὁ κ. Βενιζέλος, ὁ κ. Κανελλόπουλος, ὁ ὑπαφαινόμενος, νομίζω δὲ ὅτι εἶχε κληθῇ καὶ ὁ τότε Ἀρχιστράτηγος καὶ ὁ μόνιμος Ὑφυπουργός. Ἀπεφασίσθη νὰ παρασχεθῇ αὐτῇ ἡ ἄδεια τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν χερσαίων τμημάτων. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν διατὶ δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ χρησιμοποίησις αὐτὴ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην π. χ., διότι ἦτο ἀκόμη ὁ ἀντάρτοπόλεμος ἐν πλήρῃ ἀκμῇ. Καί, τότε ὑπεγράφη ἀπὸ ὅλους μας πρακτικόν. Μετὰ ταῦτα, συνέβη ἀνάλογον εἰς τὸ Σύνταγμα. Καὶ ἔγινεν εἰς τὰ Ἀνάκτορα σύσκεψις καὶ ἐχαράχθη τότε μία γραμμή, ἡ ὁποία ἠκολουθήθη, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τὰς ἰδικάς μας, ὡς ἀντιπολιτεύσεως. Δὲν ἀντιλαμβάνομαι διατὶ θὰ ἔλαπτε νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ τοιοῦτον προηγούμενον. προκειμένου περὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος, ἐὰν ἦτο δυνατόν, ἀντὶ νὰ κάμῃ ἐπιδοκιμασίας ἢ α ἢ β' ψηφίσματα νὰ καθώριζε τὴν γραμμήν, ἡ ὁποία θὰ ἀπετέλει ἱερὰν παρακαταθήκην δι' ὅλους μας καὶ τίτλον ἐπιτυχίας διὰ τὸν τελευταῖον ἐκεῖνον, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου θὰ ἐπιτευχθῇ τὸ αἴτιον καὶ λαμπρὸν ἀποτέλεσμα.

Μὲ μίαν τοιαύτην πορείαν, κύριοι, ἀναγνωρίζοντες πάντως τὴν ἀπόλυτα καλὴν πρόθεσιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἀγωνισθέντος τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ἂν καὶ ὄχι κατὰ τὴν κρίσιν μας ἀπολύτως ἐπιτυχῶς, καὶ μὲ τὴν δ αδήλωσιν τῆς ἰδικῆς μας κοινῆς ἀποφάσεως διὰ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸ Κυπριακόν, νὰ εἰσέλθωμεν εἰς διαδικασίαν, ὄχι αὐτὸ ποὺ συνειθίζεται νὰ λέγεται σήμερον ρεαλιστικήν, ἀλλά, περισσότερον ἐφαρμόσιμον καί, πρὸ παντός, μὲ ἀπόλυτον συνοχὴν καὶ συνέπειαν, τότε, ἐπαναλαμβάνω θὰ προαγάγωμεν τὸ Κυπριακόν. Καί, κύριοι συνάδελφοι, ὄχι μόνον εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην, πιστεύομεν ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἐλεύθερος ἄνθρωπος εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι κάποτε ἡ Κύπρος θὰ εὕρῃ τὴν λύτρωσίν της. Τὸ θέμα εἶναι πῶς τὸ πανελλήνιον αἴτημα, καὶ τὸ παναθρώπινον αὐτὸ αἴτημα, γρήγορα θὰ πραγματοποιηθῇ. Τὸ θέμα εἶναι πῶς τὸ ταχύτερον δυνατὸν ἡ Κύπρος θὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν της. (Χειροκροτήματα).

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντιπρ. Κυβ., Ὑπ. Ἐξ.). Ἀναμφιβόλως, κύριοι συνάδελφοι, ὑπὸ τὴν διακήρυξιν τῆς ἑνότητος τῆς πολιτικῆς εις τὴν ἔρευναν καὶ εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος, δι' ἐμὲ τοὐλάχιστον, διετυπώθησαν ὡρισμένα ἐρωτήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ζητήσω τὴν ἐξήγησιν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῶν Φιλελευθέρων, συμφωνῶν καὶ αὐτὸς ὅτι ἔπρεπε νὰ ληθῇ ἢ νὰ τεθῇ τὸ ζήτημα. καίτοι καθ' ἡμᾶς ἡ λύσις τοῦ ζητήματος χωρὶς τὴν θέσιν του ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῇ, ὁμιλῶν εἶπεν ὅτι ἡ κυβέρνησις, μεταβαίνουσα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ θέτουσα ἐκεῖ τι ζήτημα, ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ἡ ἀποτυχία ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ἐξησφαλισμένη. Αὐτὴ εἶναι ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ἐθεσεν, ἀλλὰ εἰς τὴν θέσιν ὑπάρχει ἡ ἀντίθεσις, ὑπάρχει κατ' ἀνάγκην τὸ συμπέρασμα, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτήν. Ἐάν δηλαδή, πιστεύετε ὅτι θὰ ἐχάνετο ἐν τῶν προτέρων ἡ προσφυγή, τὸ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον κάθε λογικὸς ἄνθρωπος θὰ ἐξῆγεν εἶναι ὅτι, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ φθάσῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἐξήγησις, ἡ ὁποία πρέπει νὰ δοθῇ ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον τῶν Φιλελευθέρων. Δότι ἠμπορεῖ νὰ λέγωμεν νὰ λυθῇ τὸν Κυπριακόν, νὰ ἔλθῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ἀλλὰ τὸ νὰ ἀναβάλλωμεν συνεχῶς τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος εἶναι τὸ ἴδιον ὡσὰν νὰ λέγωμεν ὅτι ἀναβάλλομεν τὴν λύσιν αὐτοῦ. Καὶ δι' αὐτὸ ἢ νομίζετε ὅτι ἡ θέσις καὶ ἡ προώθησις τοῦ ζητήματος ἐνώπιον τῆς γενικῆς συνειδήσεως, ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης ἀποτελεῖ τὴν ἀναγκαίαν ἀπαρχὴν καὶ τὴν ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν πρὸς ἐπίλυσιν αὐτοῦ, ὁπότε συμφωνοῦμεν, ἢ, νομίζετε ὅτι ἑκάστοτε πρέπει νὰ καιροσκοποῦμεν καὶ νὰ ἀντιλαμβανώμεθα πῶς ἔχει ἡ Α ἢ ἡ Β διεθνὴς περίστασις καὶ ἐὰν αἱ διεθνεῖς περιστάσεις εἶναι ἢ ὄχι περιπεπλεγμέναι. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὅμως δὲν ἐπιζητεῖτε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἀναβάλετε καὶ αὐτὴν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος. Ἡ Κυβέρνησις ἐνάμισεν ὅτι ὁ ὑγιῶς σκεπτόμενος πολιτικὸς κόσμος καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ συνεφώνησαν ὅτι ἔπρεπε τὸ θέμα αὐτὸ νὰ τεθῇ ἐνώπιον τῆς γενικῆς συνειδήσεως, διότι καθ' ἡμᾶς δὲν ὑπάρχει ἀπάφασις, ἡ ὁποία νὰ ἔχῃ ὑποχρεωτικὸν νομικὸν κῦρος. Ὅταν ἐπηγαίναμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη εἴπομεν καὶ ἐπανελάβομεν, διότι ἠθέλαμεν νὰ προφυλάξωμεν τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ἀπὸ ψευδαισθήσεις καὶ αὐταπάτας, εἴπομεν ὅτι θὰ καταφύγωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, κατ' ἀνάγκην, χωρὶς νὰ ἀναμένωμεν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου μόνον τὸ προωθοῦμεν ἐνώπιον τῆς γενικῆς συνειδήσεως. Καὶ ὀφείλετε νὰ μᾶς εἴπητε ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τρόπος καὶ ἄλλο μέσον, πρακτικόν, ἢ ἐὰν ἔχετε ἄλλον Ὀργανισμόν, ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς δώσῃ μίαν νομικὴν ἀπόφασιν. Τοιοῦτος ὀργανισμὸς δὲν ὑπάρχει. Καί, κατ' ἀνάγκην, ἡ γραμμή, τὴν ὁποίαν ἐχαράξαμεν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθη σύμφωνος ὁ πολιτικὸς κόσμος, τὰ κέμματα τὰ πολιτικά, τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, εἶναι ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν προβολὴν τοῦ ζητήματος ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς συνειδήσεως ἐὰν ἠθέλαμεν νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα αὐτό. Διότι συνεχῶς ἀναβάλλοντες ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην πρόφασιν τοῦτο, κατ' ἀνάγκην θὰ ἀναβάλλωμεν τὴν λύσιν αὐτοῦ.

Σ. Βενιζέλος. Νομίζω δὲν σᾶς κατηγόρησα διὰ τὴν προσφυγὴν ἀλλὰ διότι δὲν ἐξησφαλίσατε τὰς προϋποθέσεις καὶ δὲν ἐκάματε ὅλην τὴν προπαγάνδαν, ἡ ὁποία ἀπητεῖτο διὰ νὰ διαφωτισθῇ ἡ κοινὴ γνώμη τῆς Ἀμερικῆς, διότι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπηρεάσετε τὴν κυβέρνησιν μὲ τὴν προπαγάνδαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν γνώμην. Καὶ σᾶς κατηγόρησα ὅτι, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπροχωρήσατε εἰς τὴν προσφυγὴν θὰ ἔπρεπε νὰ δώσετε τὴν μάχην, καὶ ὄχι νὰ ὑπογράψετε τὰς τρεῖς, λέξεις τὸ «πρὸς τὸ παρὸν» αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπηρεάζουν εἰς τίποτε τὴν προαγωγὴν τοῦ Κυπριακοῦ.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ. — Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἡ θέσις τοῦ ζητήματος ὅπως ἐτέθη ἀπὸ μέρους τοῦ ἀξιοτίμου κ. Προέδρου τῶν Φιλελευθέρων, εἶναι ἡ ἑξῆς: Ἀφοῦ ἐγνωρίζαμεν ὅτι θὰ ἀποτύχωμεν..... συμπέρασμα ..... δὲν ἔπρεπε νὰ μεταβῶμεν! καὶ τώρα λέγει ὁ κ. Πρόεδρος τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι σᾶς κατηγορῶ διότι δὲν προέβητε εἰς τὴν ἀναγκαίαν προπαρασκευήν. Ἐπιμένομεν. ὅμως, ὅτι μέσον προπαρασκευῆς καὶ μέσον διαφωτίσεως εἶναι ἀκριβῶς ἡ θέσις ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἡ ἐκεῖ προβολὴ ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς συνειδήσεως. Κα αὐτὸ ἔρχεται κα τὸ βεβαιώνει ὁ ἁρμοδιώτερος ὅλων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἐθνάρχης. Μᾶς εἴπατε, κ. Πρόεδρε τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι ἀφοῦ ἐφθάσατε ἕως ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐσύρθημεν — δὲν ἐσύρθημεν ἀλλὰ μετέβημεν, διότι ἀποτελεῖ ἕνα στάδιον, μίαν ἀνάγκην

καὶ ἔπρεπε νὰ φθάσωμεν ἕως ἐκεῖ — μᾶς εἴπατε μόλις ἐφθάσατε μέχρι ἐκεῖ, ἔπρεπε νὰ ἐπιμείνετε νὰ ἀγωνισθῆτε, ἔστω καὶ μόνοι. Ἀναμφισβητήτως μὲ τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας ἔχετε, ἐὰν τὸ ἐχειρίζεσθε ἐσεῖς, θὰ ἀπεμένατε μόνοι ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε.

Σ. Βενιζέλος. Ὄχι ἐρήμην.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ. — Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἐνῷ ἡμεῖς ἐπροσπαθούσαμεν πάντοτε νὰ συμβιβάζωμεν καὶ ἐκεῖνα ἀκόμη ποὺ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ συμβιβασθοῦν. Ἀκόμη εἴχομεν ὑπ' ὄψει τὰς διεθνεῖς περιπλοκὰς καὶ τὰς σχέσεις μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ δώσωμεν μίαν ἡμέραν τὸ ζήτημα διὰ νὰ ἀρχίσῃ τιθέμενον ἐνώπιον τῆς κοινῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Καὶ δι' αὐτὸ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἔπρεπε νὰ διστάσωμεν. Ἔπρεπε νὰ προχωρήσωμεν, διότι αὐτὸ ἀπετέλει τὸ πρῶτον βῆμα κατὰ τὴν πρώτην ἀρχήν.

Ἦλθε κατόπιν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν, ὁ ὁποῖος ἀναδιφήσας φακέλλους, δὲν κατώρθωσε νὰ ἴδῃ ποῖον ἦτο τὸ κριτήριον τοῦ ἀπορρήτου. Καὶ ἦλθεν ἐδῶ καὶ ἀπόρρητα καὶ μὴ τὰ ἐνεφάνισεν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς. Τὸ κριτήριον τοῦ ἀπορρήτου εἶναι τοῦτο. Ἡ μάχη ἤρχισεν, ἡ μάχη συνεχίζεται, εἴδατε τὰς ἐπαφὰς ἐκ τῶν ἐγγράφων τὰ ὁποῖα σᾶς ἔδωσα, εἴδατε ποῖα κράτη ἐτήρησαν τὸν λόγον των καὶ ποῖα ὄχι. Καὶ δι' αὐτὸ εἶπα ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ θὰ σιωπήσω ἐφ' ὅσον ἡ μάχη συνεχίζεται, ἔχων ὑπ' ὄψει τὸ μέλλον καὶ ὄχι τὸ παρόν. (Χειροκροτήματα)

Εἴπατε ἀκόμη : «Ἰδοὺ ἡ παράλειψις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν : Ἀντὶ νὰ εὑρίσκεται εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀντὶ νὰ εὑρίσκεται, ὡς ἄλλοτε ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, εἰς τὰ Διεθνῆ Συνέδρια, αὐτὸς εὑρίσκεται εἰς τὰς Ἀθήνας, ἢ καὶ ἀκόμη εἰς τὴν προεδρίαν τοῦ NATO». Χωρὶς ἀμφιβολίαν δὲν γνωρίζω ἐὰν εἶχε διάθεσιν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ NATO καὶ χωρὶς ἐμένα θὰ ἐξηκολούθει τὰς ἐργασίας του, διότι δὲν ἀνήκει εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μὲ κατηγόρησαν ὅτι μετέβην εἰς τὸ NATO ἐν γνώσει ὅτι ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς τυπικῆς Συνεδριάσεως, καὶ οἱ ὁποῖοι ἀναμφισβητήτως ἤθελον τὸ NATO νὰ εἶναι τυπικὸς ὀργανισμός, διότι αὐτὸ συνέφερεν εἰς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἐπεκαλοῦντο τὴν συνδρομήν, διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν Βουλήν. Ἀλλὰ εἶπεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν, ὅτι ἐπροτιμήσαμεν νὰ μεταβῶμεν εἰς Παρισίους, ἀντὶ νὰ μεταβῶμεν εἰς Νέαν Ὑόρκην. Ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν ἀναδίφησιν τῶν φακέλλων, δὲν ἐπρόσεξεν ὅσα ἐνταῦθα εἶπον... Εἶπον ὅτι δὲν ὑπάρχει ἡ συνήθεια εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὡς εἰς τὸ παρελθόν, εἰς τὰ Διεθνῆ Συνέδρια ὅπου μετέβαινον οἱ Ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ οἱ Πρωθυπουργοί. Εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὑπάρχουν μόνον ἀντιπροσωπεῖαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν περιωρισμένην πρωτοβουλίαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν, δὲν εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι θὰ χαράσσουν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν.

Ἡ πολιτική, θὰ χαραχθῇ ἀπὸ τὰς Κυβερνήσεις καὶ τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ περιφέρεται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀνὰ τὰς Πρωτευούσας, διὰ νὰ καταρθώσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θὰ χαράξουν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν. Δι' αὐτὸ ἐνομίσαμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ παραμείνωμεν ἐδῶ καὶ νὰ ἐρχώμεθα εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς Κυβερνήσεις καὶ τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Ἐξωτερικῶν, διὰ τῶν πρεσβευτῶν των, καὶ κατόπιν διὰ τῆς ἀντιπροσωπείας μας, νὰ ἐπεβεβαιώναμεν ἐὰν πραγματικῶς τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν τοιαῦτα οἷα ἡμεῖς ἐνομίζομεν.

Δι' αὐτὸ δὲν ἦτο δυνατόν, οὔτε ὑπῆρχε λόγος νὰ γίνῃ σύγκρισις μεταξὺ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐγίνοντο εἰς τὰ 1915 καὶ 1920 καὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα συμβαίνουν σήμερον. Ἀσφαλῶς δὲν ἔχει ἄμεσον γνῶσιν αὐτῶν ὁ κ. Μαρκεζίνης καὶ δι' αὐτὸ εἶναι συγγνωστὸς εἰς τοὺς παραλληλισμοὺς καὶ τὰς συγκρίσεις τὰς ὁποίας κάμνει. (Χειροκροτήματα).

Ἔπρεπε λοιπόν, κατὰ πρῶτον λόγον, νὰ προσπαθήσωμεν νὰ διαφωτίσωμεν τὰς Κυβερνήσεις καὶ νὰ δώσωμεν τὴν ἐντολὴν αὐτὴν εἰς τὴν ἀντιπροσωπείαν μας. Ἐὰν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἠσχολεῖτο εἰς ἐπαφὰς καὶ ἐὰν ἠσχολεῖτο εἰς ἐπικοινωνίας, νὰ εἶσθε βέβαιοι, τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν πάρα πολὺ πενιχρά. Ἐνῷ κατ' αὐτὸν τὸν τόπον κατὰ τὸν ὁποῖον εἰργάσθημεν, νομίζω ὅτι ὑπήρξαμεν ἀποτελεσματικώτεροι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς διαθέσεως τῶν μελῶν—Ἐθνῶν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ὡμίλησεν ἀκόμη ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν περὶ τῆς ἐννοίας τῆς μυστικότητος, τὴν ὁποίαν ἐπεκαλέσθημεν ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Παρεξήγησεν ἀναμφισβητήτως καὶ ἐδῶ τὸ θέμα. Ἡ μυστικότης εἶναι ἀπολύτως συνδυασμένη μὲ ἡμᾶς, μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλέχθη κατ' ἄλλον τρόπον, μὲ τὴν ἀποφυγὴν οἱουδήποτε ἀμέσου ἢ ἐμμέσου ἐπηρεασμοῦ τῶν διαφόρων Κρατῶν—Μελῶν. Ἀναμφισβητήτως αἱ συστάσεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν θὰ ἐγίνοντο ὁπωσδήποτε δεκταί. Οὐδεὶς ἰσχυρίζεται τὸ ἀντίθετον. Ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἠθέλαμεν ὑπὲρ ἡμῶν ἦτο, ὄχι νὰ μὴ ψηφίσουν ἀρνητικῶς αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐπηρεάσουν πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν καὶ τὰ ἄλλα Ἔθνη. Καὶ διὰ νὰ εἴμεθα ἀπολύτως ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἐξησφαλισμένοι ἐλέγομεν ὅτι «κρατήσατε τὴν ἔννοιαν τοῦ μυστικοῦ, διότι μᾶς δίδετε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ δικαίωμα νὰ λέγωμεν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπηρεάζονται ὅτι πιθανὸν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι νὰ εἶναι ἀντίθετοι. Αὐτὸ θὰ καθορισθῇ τὴν τελευταίαν στιγμήν. Ἀλλὰ δὲν ἐνδιαφέρονται μέχρι σημείου, ὥστε νὰ ἐπηρεάσουν τὰ ἄλλα Ἔθνη». Καὶ ἐὰν ἐδιαβάζατε μὲ περισσότερον ἐπιμέλειαν, ἀντὶ νὰ φροντίζητε νὰ φέρετε αὐτὰ ποὺ εἴπατε εἰς τὴν Βουλὴν θὰ ἐβλέπατε τὰς ἐξηγήσεις τοῦ κ. Κύρου αἱ ὁποῖαι λέγουν : «Δώσατέ μου τὸ δικαίωμα νὰ εἴπω εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν νὰ νομίζουν ὅτι ἡ Ἀμερικὴ θὰ ἔχῃ ἀρνητικὴν τὴν ψῆφόν της. Δώσατέ μου τὸ δικαίωμα νὰ λέγω εἰς τὰ διάφορα Κράτη, ὅτι πιθανῶς ἡ Ἀμερικὴ νὰ εἶναι ἀντίθετος, ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον της δὲν φθάνει μέχρι ἐπηρεασμοῦ». Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς μυστικότητος, ἡ ὁποία εἶναι συνυφασμένη μὲ τὴν ψηφοφορίαν. Καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἐβεβαίωσαν, ὅτι ὁ καλύτερους τρόπος τῆς ἀποφυγῆς τῆς ψηφοφορίας θὰ ἦτο ἡ αἴτησις τῆς μυστικότητος ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ Ἀμερικὴ περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἀρνητικὴν ἀπόφασιν, εἰς τὴν καταψήφισιν, καὶ δὲν ἐνδιαφέρεται νὰ ἐπηρεάσῃ καὶ τὰ λοιπὰ Κράτη—μέλη. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς περιφήμου μυστικότητος, τοῦ περιφήμου ἀπορρήτου, ἡ ὁποία εἶναι συνδεδεμένη μὲ μὲ τὴν ψηφοθηρίαν. Καὶ σεῖς δὲν ἀντελήφθητε τὴν ὀρθὴν θέσιν τοῦ ζητήματος Εἴπατε ἀκόμη «εἰς τὸ θέμα αὐτὸ—διότι δὲν ἔχω φύγει εἰς τὸν νοῦν ὅλας τὰς ἡμερομηνίας ἀπ' ἔξω — ἀλλ' εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐνθυμοῦμαι ὅτι προκειμένου περὶ τοῦ μηνύματος τοῦ κ. Ντάλλες τῆς 15-11-54, ἐνθυμοῦμαι, ὅτι εἴπατε, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἂν δὲν ἀπατῶμαι δὲν καθώρισεν ἐφεξῆς τὴν πολιτικήν της παρὰ μετὰ τὴν πάροδον 11 ἡμερῶν.

Σ. Μαρκεζίνης. Δὲν εἶπον αὐτό, εἶπον διὰ τὸ τηλεγράφημα τοῦ κ. Κύρου τῆς 17ης μὲ ἀπάντησιν τῆς 28 Νοεμβρίου.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ. — Ὑπ. Ἐξωτ.). Καὶ εἰς τὴν Βουλὴν δὲν ἔκαμα ἐντύπωσιν ἀοριστίας καὶ ἀσαφείας. Ἡ Βουλὴ δὲν ἐνοχλεῖται δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Σ. Μαρκεζίνης. Ἐὰν δὲν προσέχητε, δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Βουλὴ διεφωτίσθη ἢ ὄχι. Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ προεξοφλῆτε τὴν γνώμην τῆς Βουλῆς. Μὴ προχωρῆτε εἰς τὴν διευκρίνησιν πραγμάτων τὰ ὁποῖα δὲν ἠκούσατε καλά. Πάρετε τὰ πρακτικὰ διὰ νὰ ἴδωμεν ποῖος ἔχει δίκαιον.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κ)σεως Ὑπ. Ἐξωτ.). Σεῖς βεβαίως ἔχετε τὰς ἀπόψεις σας. Ἀλλὰ θὰ σᾶς ἀπαντήσω. Τὸ ζήτημα εἶναι : εἰς τὸ μήνυμα τοῦ κ. Ντάλλες τῆς 16 τοῦ μηνός, διὰ τοῦ ὁποίου λέγει «ὅτι ἡμεῖς θὰ καταψηφίσωμεν εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ πρότασίς σας εἶναι οὐσιαστική» ἡ Κυβέρνησις ἔλαβεν εὐθὺς ἀμέσως θέσιν ; Κατ' ἐμὲ ἡ θέσις ἐλήφθη ἀμέσως τὴν ἐπομένην, ἀδιαφόρως τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν ἔλαβον αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. Καὶ ἀπόδειξις εἶναι ὅτι ἐπεκοινώνησε μὲ τὸν κ. Κύρου, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε καὶ αὐτὸς «πρὸς Θεοῦ, τὸ ἀπόρρητον», νὰ μὴ κυκλοφορήσῃ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Ντάλλες. Καὶ πραγματικῶς ἐλάβομεν τοιαῦτα μέτρα, ὥστε ἐζητήσαμεν νὰ σοβῇ πίναξ τῶν προ

σώπων τὰ ὁποῖα εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἐλάβον γνῶσιν τῆς ἐπιστολῆς, διὰ νὰ μὴ ὑπάρξῃ διαφυγή. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ὑπάρχει συνέπεια εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ κύριοι, ἐσὺ ἔχετε μίαν πολιτικήν, ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἀπὸ 60 κράτη εἰς μίαν ἐποχὴν ρευστότητος. Ὅλοι πιστεύομεν εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἀλλ' ὀλίγοι ἀνθιστάμεθα εἰς τὰς οἰκονομικὰς καὶ πολιτικὰς πιέσεις.

Αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαίνῃ αἰωνίως, νὰ ὑπάρχῃ παγία πολιτική. Αἱ Κυβερνήσεις προσαρμόζουν ἑκάστοτε τὴν πολιτικήν, διότι περὶ αὐτοῦ ἐπρόκειτος. Ὅταν ἐβλέπαμεν ὅτι ὡρισμέναι χῶραι, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἔλεγον τὴν μεστημβρίαν ὅτι ἦσαν παρὰ τὸ πλευρόν μας, τὴν ἑσπέραν νὰ ἐμφανίζωνται εἴτε ἀπέχουσαι, εἴτε καταψηφίζουσαι, πῶς σεῖς ὁμιλεῖτε περὶ κανόνων παγίων τοὺς ὁποίους νὰ θέσετε ἀμεταθέτως, χωρὶς νὰ κινδυνεύουν νὰ μεταβάλλονται ἀπὸ τὰ γεγονότα τὰ σύγχρονα, τὰ τόσον ρευστά, τὰ τόσον πολύπλοκα.

Αὐτὸ ἀποτελεῖ ὡραίαν λύσιν δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν μίαν κατεύθυνσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἀφίστανται. Εἰς μίαν πολιτικὴν τοιαύτης ρευστότητος, τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ. Ὅπως βλέπετε τὰ γεγονότα καὶ τὰ πράγματα μεταβάλλονται ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν : Μία μεγάλη Δύναμις τὴν μίαν ἡμέραν λέγει, ὅτι δὲν θὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς καὶ τὴν ἑπομένην ἀλλάσσει γνώμην.

Ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι τοιούτου εἴδους θέσφατα καὶ τοιαύτη πολιτικὴ ἀμεταθέτος ἡ ὁποία δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι πολιτικὴ μὲ τὴν ὁποίαν ἠμπορῶ, ἐγὼ τοὐλάχιστον, νὰ ἀσχοληθῶ.

Κύριε Ἀρχηγὲ τῶν Προοδευτικῶν, εἴπατε ἀκόμη. ὅτι. ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σᾶς ἐξένισεν εἶναι ἡ ἔλλειψις τῆς πολιτικῆς πλευρᾶς τοῦ θέματος καὶ εἴπατε ἀκόμη ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, κεφάλαιον διεθνοῦς σημασίας, ἔπρεπε νὰ εὑρίσκετο εἰς τὴν μάχην, εἰς τὸν ΟΗΕ προκειμένου περὶ τοῦ Κυπριακοῦ, καὶ παρωμοιάσατε τὸν ΟΗΕ μὲ τὰς Θερμοπύλας ὅπου ἔπεσεν' ὁ Λεωνίδας ; Ἔτσι ἔπρεπε νὰ πέσῃ καὶ ὁ Παπάγος εἰς τὸν ΟΗΕ.

Ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐὰν 'κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συνάγετε συμπεράσματα περὶ τῶν κατευθύνσεών σας δὲν μᾶς ἱκανοποιήσατε ἀπόψε. Κύριε Ἀρχηγὲ τῶν Προοδευτικῶν, ἐλέγχοντες τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου, δὲν μᾶς εἴπατε ναὶ ἢ ὄχι. Θὰ ἔπρεπε νὰ φέρωμεν τὸ θέμα ἐνώπιον τοῦ ΟΗΕ ἔστω καὶ ἐὰν ἐνομίζαμεν ὅτι εἶναι ἀποτυχημένον ; Ἀπαντῶ ἀδιστάκτως ναί. Διότι ἐπὶ πλέον ἡ ἐνώπιον τοῦ ΟΗΕ θέσις τοῦ ζητήματος ἀποτελεῖ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν προπαρασκευὴν καὶ διαφώτισιν ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ.

Πιστεύομεν εἰς τὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν καὶ δὲν θὰ ἀποστῶμεν αὐτῆς. διότι ὅσα μέχρι τῆς στιγμῆς συνέβησαν δὲν ἦσαν τοιαῦτα ὥστε νὰ μεταβάλλουν τὴν πολιτικήν μας γραμμὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. ἐκπρόσωπος τῆς ΕΠΕΚ ἔχει τὸ λόγον.

Σ. Μ α ρ κ ε ζ ί ν η ς. Ζητῶ τὸν λόγον. κ. Πρόεδρε, διὰ νὰ ἀπαντήσω. Θὰ μοῦ τὸν δώσητε ; Εἶπε τόσα ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀπαντήσω.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ δευτερολογήσητε πρὶν ἢ ὁμιλήσουν οἱ ἡγέται ὅλων τῶν κομμάτων. Αὐτὸ εἶναι τὸ κοινοβουλευτικῶς ἁρμόζον. Βεβαίως ὡς ἀρχηγὸς δικαιοῦσθε νὰ ὁμιλῆτε ὁσάκις ζητεῖτε τὸν λόγον, ἀλλὰ ἡ πρακτικὴ καὶ ἡ ἀλληλεγγύη ἐπιβάλλει νὰ ὁμιλήσουν ὅλα τὰ κόμματα καὶ νὰ ἐπακολουθήσουν αἱ δευτερολογίαι.

Σ. Μ α ρ κ ε ζ ί ν η ς. Κύριε Πρόεδρε. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Ἀντιπροέδρου, τὸν παρεκάλεσα νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ τὸν διακόψω καὶ μοῦ εἶπεν εἰς τὸ τέλος. Διατί μοῦ ἀφαιρεῖτε τὸν λόγον ; Δὲν δύνασθε νὰ τὸ πράξητε.

Πρῶτον, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς δηλώσω ἀξιότιμε κ. Ἀντιπρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἐὰν ἡ ὁμιλία μου σᾶς εἶχεν ἱκανοποιήσῃ, δὲν θὰ ἠσθανόμην ἐγὼ ἱκανοποίησιν. Δὲν θὰ ἐπερίμενα ἀπὸ σᾶς τὸ εὔσημον.

Δεύτερον, ἐθίξατε τὸ ἀπόρρητον. Ὅπισθεν τῆς ἐννοίας τῆς σωτηρίας τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ ἀπορρήτου, κρύπτονται πάρα πολλὰ πράγματα. Δι' αὐτὸ εἴπομεν ἂς ὑπάρχῃ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων θὰ ἠμποροῦν νὰ κρίνουν—καὶ ὄχι σεῖς νὰ κρίνετε—ποῖον εἶναι ἀπόρρητον καὶ ποῖον ὄχι.

Τρίτον διὰ τὸ Παρίσι. Σᾶς κατηγόρησα ὅτι δὲν μετέβητε εἰς Ν. Ὑόρκην καὶ εἴπατε ὅτι ὑπάρχει τεραστία διαφορὰ ἀπὸ ἐκείνην τῆς Γαλλίας, καὶ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, τὴν ὁποίαν ἀτυχῶς ἐγώ, ἄπειρος καὶ μὴ φοιτήσας εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν γνωρίζω, καίτοι ἐν τούτοις, εἶναι ἁπλοῦν ἱστορικὸν θέμα καὶ τὸ γνωρίζω. Γνωρίζω τὴν διαφορὰν ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν συζητήσεων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τῶν συζητήσεων εἰς τὸν ΟΗΕ. Τὸ γράφουν ἄλλωστε καὶ αἱ ἐκθέσεις αἱ ἰδικαί. Ὑπάρχει ἐν τούτοις μία μικρὰ διαφορά. Ἀντὶ νὰ ἀγωνιᾶτε μεταξὺ ὡρῶν καὶ δευτερολέπτων διὰ νὰ εὕρητε τὸν κ. Ντάλλες, ἐὰν τὴν 1ην Δεκεμβρίου εὑρίσκεσθε εἰς Οὐάσιγκτων, θὰ ἠμπορούσατε ἀνέτως νὰ ὁμιλῆτε. Καὶ ἐάν, ἀντὶ νὰ εὑρίσκεσθε ἐν ἀπορίᾳ ποῖος ἔχει δίκαιον, ὁ κ. Μελᾶς, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἔκθεσίν του ἀπασχολεῖτε εἰς ἓξ σελίδας περὶ τοῦ τί εἶπεν αὐτὸς—καὶ ἀπήντησεν ὁ κ. Ντάλλες μονολεκτικῶς: «Θὰ ἴδωμεν» καὶ εἰς ἄλλας 4 σελίδας διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τί σημαίνει τὸ «Θὰ ἴδωμεν», ἢ ὁ κ. Κύρου ὁ ὁποῖος λέγει ἄλλα πράγματα, ἐὰν λέγω εἴχατε μεταξὺ ὁ ἴδιος ἐκεῖ μὲ τὴν εὐφυΐαν σας καὶ τὴν ἱκανότητά σας καὶ μὲ τὸ κῦρος σας τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, θὰ ὑπῆρχεν ἡ ἐλπίς, ὅτι θὰ εἴχατε ὁ ἴδιος καὶ ἡμεῖς ἐγκυρότερα διαφωτισθῇ καὶ τὸ θέμα θὰ προήγετο καὶ εἰς καλλίτερα ἀποτελέσματα θὰ εἴχομεν φθάσει.

Ὁμιλήσατε καὶ διὰ τὸ θέμα τῆς ἐχεμυθείας. Ἐκεῖ μοῦ ἐκάματε τὴν τιμὴν νὰ ἀπαντήσητε διὰ μακρῶν. Σᾶς ἔδωσε μίαν ἀπάντησιν ὁ ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Λοιπὸν ἡμεῖς ἐτονίσαμεν ὅτι ἡ ἐχεμύθεια, ἡ μυστικότης δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκρυβῇ ἀπὸ τὴν Μεγ. Βρεττανίαν, τοὐλάχιστον αὐτὸ ἐπιστεύομεν. Ἀφ' ἧς στιγμῆς λοιπὸν τὸ ἐγνώριζεν ἡ Μεγ. Βρεττανία, ἦτο εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐκμεταλλευθῇ καθ' ὅλην του τὴν ἔκτασιν. Δὲν γνωρίζομεν λοιπόν, διατὶ αὐτὴ ἡ ἀγωνία, νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἐπιφυλακτικότητα, νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν εὐμενῆ εὐθετερότητα, νὰ φθάσωμεν κατόπιν εἰς τὴν ἀνοχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος νὰ καταψηφισθῶμεν, τόσην σημασίαν ἀποδίδοντες εἰς τὴν μυστικότητα. Διατὶ ὅλη αὐτὴ ἡ ἀγωνία δι' ἕνα θέμα, τὸ ὁποῖον ἐγνώριζεν ἄλλωστε ἡ Μεγ. Βρεττανία καὶ τὸ διωχέτευεν ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπεν. Ἀκόμη εἰς τὸ θέμα τοῦ μηνύματος τοῦ κ. Ντάλλες τὰ ἐμπερδέψατε. Ἐπαναλαμβάνω τὸ ἐξῆς. Ἐγὼ δὲν ἀνέφερον ἀπάντησιν εἰς τὸ μήνυμα, ἀνέφερον ὅτι ὑπῆρχεν ἕνα τηλεγράφημα τοῦ κ. Κύρου τῆς 17ης Νοεμβρίου, εὐθὺς μετὰ τὸ μήνυμα, εἰς τὸ ὁποῖον τηλεγράφημα ὁ κ. Κύρου, ἐκφράζει μεγίστην ἀγωνίαν καὶ ἐρωτᾷ τὴν Κυβέρνησιν, ποία θὰ ἀκολουθηθῇ πορεία μετὰ τὸ μήνυμα. Καὶ ἡ ἀπάντησις δίδεται τὴν 26ην καὶ λαμβάνεται εἰς Ἀμερικήν, ὅπως λέγει ὁ κ. Κύρου τὴν 28ην καὶ ἐρωτῶ: Πῶς δικαιολογεῖται 10 ἡμερῶν καθυστέρησις διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀντιπροσωπείας, ἐπὶ ἑνὸς τόσον κεφαλαιώδους θέματος; Ἐκτὸς ἂν λέγῃ ἀνακρίβειας ὁ κ. Κύρου καὶ ὑπῆρχον ἄλλα ἐνδεχομένως τηλεγραφήματα τῶν ὁποίων ἡμεῖς δὲν ἐλάβομεν γνῶσιν. Ἀνέφερα ὅτι τὸ τηλεγράφημα τοῦ κ. Κύρου ἀπεστάλη τὴν 17ην τοῦ μηνὸς ἀπηντήθη εἰς τὰς 28 καὶ μάλιστα ἀπηντήθη εἰς μίαν στιγμὴν ποὺ ἐνημεροῦτο ὁ κ. Κύρου διὰ τὴν πρόσθετον βοήθειαν τῶν 8 1)2 ἑκατομμυρίων δολλαρίων βοηθείας εἰς εἴδη ποὺ ἐδίδοντο ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν ταὐτοχρόνως μὲ τὴν μελαγχολικὴν ἀγγελίαν διὰ τὸ θέμα τῆς Κύπρου.

Τέλος, ἐθίξατε τὸ ζήτημα τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν ὁποίαν τόσον εἰρωνεύθητε, νομίζω, ὅτι εἶναι θεσμὸς ὁ ὁποῖος τόσα ἀπέδωκε καὶ ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι τυχαῖος. Δὲν εἶπον ἐγὼ ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἢ τὸ Συμβούλιον τοῦ Στέμματος θὰ καθώριζεν ἕνα εἶδος Συντάγματος ἐπὶ τῆς Κύπρου, δηλαδὴ παγίαν πολιτικήν.

Οὐδεὶς ἐμποδίζει ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ συνέρχεται ἑκάστοτε ὅταν προκύπτῃ θέμα καὶ νὰ παρακολουθῇ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ὑποθέσεως.

Εἶπον μόνον, ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἐν τῇ πράξει ἠμπορεῖτε νὰ ἔχετε ἀναμεμιγμένον τὸν πολιτικὸν κόσμον. Ὄχι ὅπως π.χ. τὴν 20ὴν Αὐγούστου νὰ καταθέτητε εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη τὴν προσφυγὴν καὶ μόλις τὴν 14ην ἢ 15ὴν τοῦ ἑπομένου μηνὸς νὰ καλῆτε τὸν κ. Παπανδρέου καὶ τὸν ἐκπρόσωπον τῆς ΕΠΕΚ νὰ τοὺς ἐνημερώσητε καὶ νὰ σᾶς εἴπουν τί; Νὰ μὴ καταθέσητε τὴν προσφυγήν;

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπίσης μὲ τὴν ψύχραιμον ἀντιμετώπισιν ὅλων τῶν γεγονότων εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία δύναται νὰ χαράξῃ μίαν πολιτικήν, ἡ ὁποία εἶναι πράγματι ἐθνικὴ πολιτική, ὄχι μόνον συμβολικῶς καὶ τυπικῶς, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικῶς.

Τέλος ἀναφέρατε τὰς Θερμοπύλας. Πρῶτον, κ. Ἀντιπρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Λεωνίδας εἶναι παράδειγμα αἰωνίως τιμητικὸν καὶ δὲν προσάπτεται εἰς οὐδένα προσβολή, μὲ τὸ νὰ παραλληλίζεται πρὸς τὸν Λεωνίδαν.

Δεύτερον, ἐὰν εἶπα διὰ τὴν μάχην τῶν Θερμοπυλῶν, ἔπρεπε σεῖς νὰ κολακευθῆτε, διότι ἐτόνιζα ἀκριβῶς τὴν τεραστίαν σημασίαν ὅτι ἐπηγαίνατε μόνος εἰς ἕνα ἀγῶνα ἄπελπιν καὶ ὅμως ἐφέρατε αὐτὸ τὸ ὡς ἰσχυρίζεσθε καλὸν ἀποτέλεσμα.

Τρίτον, εἶπον ὅτι δὲν ἐπεδίωκα νὰ μεταβῇ ἐκεῖ ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ πέσῃ, τοὐναντίον—δὲν τὸ ἀντελήφθητε σεῖς—εἶπον ὅτι θὰ ἀνήρχετο, διότι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι λαὸς εὐγενὴς καὶ συνηθίζει νὰ ἐκτιμᾷ οἱονδήποτε μαχητήν, ἔστω καὶ πίπτοντα ἐντίμως εἰς ἕνα ἀγῶνα, ἔστω καὶ χάνοντα τὴν μάχην. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν δέχεται ὁ Λαὸς εἶναι ὅταν ὁ ἡγέτης δὲν βίδει τὴν μάχην. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Μπακλατζῆς ἔχει τὸν λόγον.

Ε. Μ π α κ λ α τ ζ ῆ ς. Κύριοι βουλευταί, ἡ Ἕνωσις τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρξε καὶ εἶναι καθολικὸν αἴτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶναι ὁ πόθος καὶ τὸ ὄνειρον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ ἐκπεφρασμένη θέλησίς του. Τὸ αἴτημα τοῦτο ἠρνήθη νὰ ἱκανοποιήσῃ ἡ μεγάλη σύμμαχος ἡ Ἀγγλία καὶ ἀντὶ νὰ τὸ ἱκανοποιήσῃ ἐφέρθη κατὰ τρόπον σκληρὸν πρὸς τὴν σύμμαχον ἐκείνην τὴν μοναδικήν, ἡ ὁποία εἰς τὰς κρισιμωτέρας στιγμὰς τῆς Ἱστορίας της, ὅταν ἐμάχετο μόνη ἐτάχθη εἰς τὸ πλευρόν της. Δυστυχῶς ἐνῷ ἐζητήθη ἡ ἀπόδοσις τοῦ δικαίου, ἡ Ἑλλὰς προβάλλουσα τοὺς τίτλους της, ὁ δὲ Κυπριακὸς λαὸς προβάλλει τὴν καταγωγήν του καὶ τὸ δίκαιόν του, εἶδε τὸ δίκαιον αὐτὸ νὰ στραγγαλίζεται καὶ νὰ ποδοπατῆται.

Οὕτω, κύριοι, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ποὺ ἀντετάχθη ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλίας ἡ ἄρνησις νὰ ἐπιλύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις διῆλθε πολλὰ στάδια. Ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς σιωπῆς, ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς ἐλπίδος, ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς ἠρεμίας, ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς διακυμάνσεως, διὰ νὰ φθάσῃ τέλος ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὁ ὁποῖος προέκυψεν ἀπὸ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ὡς θεσμὸς ὑψηλῶν ἐννοιῶν καὶ διὰ τὸν ὁποῖον πραγματικῶς ἐγέμισεν ἡ γῆ ἀπὸ τάφους καὶ δὲν ἔμεινεν οἰκογένεια ποὺ νὰ μὴ βαρυπενθήσῃ. Καὶ ὁ Ὀργανισμὸς αὐτὸς ἀντὶ νὰ δώσῃ τὸ δίκαιον, τὸ ὁποῖον ἐζήτησεν ἡ Ἑλλάς, ἔδωσε τὴν ἀπάντησιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τὴν Κύπρον, ὅτι δὲν τὸν συγκινεῖ τὸν ὀργανισμὸν ἡ παράταξις τῆς δουλείας τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ συζητήσῃ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλλάδος, διότι ἔχει νὰ ἀσχοληθῇ μὲ ἄλλα ζητήματα. Καὶ μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτήν, κ. βουλευταί, εἶδεν ἡ Ἑλλὰς νὰ κατακρημνίζεται ἡ πίστις καὶ ἡ πεποίθησις, ποὺ εἶχε στηρίξει εἰς τὸν θεσμὸν αὐτόν, διὰ τὸν ὁποῖον ἐθυσιάσθη καὶ προσέφερεν ὅ,τι ἠδύνατο.

Καὶ εἶδε νὰ στραγγαλίζεται τὸ δίκαιόν της ἡ Ἑλλάς, διὰ νὰ ἱκανοποιηθῇ τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροῦ. Καὶ ἦλθεν ἡ Ἑλλὰς καὶ ἠδικήθη ἀπὸ τὸν Ὀργανισμὸν αὐτόν, διὰ τὸν ὁποῖον ἐθυσιάσθη καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίστευε.

Καὶ ἐξεδόθη ἡ γνωστὴ ἀπόφασις. Ἡ Κυβέρνησις, κ. βουλευταί, καυχᾶται διὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτήν. Ἡμεῖς, χωρὶς νὰ ἀμφισβητοῦμεν τὰς προθέσεις τὰς ἀγνάς, ἰσχυριζόμεθα, ὅτι ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ σοβαροῦ τούτου θέματος διεπράχθησαν σφάλματα καὶ ἡ Κυβέρνησις περιέπεσεν εἰς ὀλισθήματα. Ἐρωτᾶται, ὁ χειρισμὸς τῆς ὅλης ὑποθέσεως ἔγινεν ὅπως ἔπρεπε νὰ γίνῃ; Καὶ τί ἔγινε; Καὶ τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ;

Κύριοι βουλευταί, δύο ἦσαν αἱ ὁδοί, τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ τὴν ὀρθὴν λύσιν τοῦ ζητήματος.

Ἦτο πρῶτον ἡ ὁδὸς τῶν διμερῶν συνομιλιῶν καὶ δεύτερον ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος προσωπικῶς ἀνέλαβε τὸν χειρισμόν, μᾶς ἀνέφερεν, ὅτι ἐκάμει, ὅ,τι ἦτο δυνατὸν διὰ νὰ ἐπιτύχουν αἱ διμερεῖς συνεννοήσεις. Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν γεγονότων, ὅπως τὰ ἀνέφερα, δὲν ἔχομεν ἀντίρρησιν καὶ ἀμφισβήτησιν.

Διαπιστοῦμεν μόνον ἕνα γεγονός:

Ὅτι ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος, ὁ ὁποῖος προσωπικῶς ἀνέλαβε τὸν χειρισμὸν τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου, μίαν ἐπαφὴν μόνον εἶχε μὲ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας, τὸν κ. Ἤντεν, ὡς ἐὰν ἡ Ἀγγλία ὁλόκληρος, ἡ Ἀγγλικὴ κοινὴ γνώμη καὶ ὁ Ἀγγλικὸς λαός, ἡ χώρα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεπήδησαν τόσα δείγματα φιλελληνισμοῦ καὶ ὀνωτερότητος, ὡς ἐὰν μόνον ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας ἐξεπροσώπη ὁλόκληρον τὸ Ἀγγλικὸν Ἔθνος καὶ τὴν Ἀγγλικὴν πολιτικήν. Ἀλλὰ ὑπῆρχε καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας, ὁ Τσῶρτσιλ, ὁ ὁποῖος πολλάκις εἶχε δείξει φιλελληνισμὸν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ ὁποῖος τὸ 1907 εἶχε διακηρύξει, ὅτι ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ πάρῃ τὴν Κύπρον καὶ πρέπει ὁ Κυπριακὸς λαὸς νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του. Πέραν λοιπὸν τῶν ἐπαφῶν μὲ τὸν κ. Ἤντεν εἰς σύσκεψιν, ἐνέργειαν προέβη.

Ἔπρεπε ὅμως νὰ ἐπιδιωχθοῦν αἱ διμερεῖς συνομιλίαι, διότι ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἀπὸ ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ.

Κύριοι βουλευταί, μὴ θελήσωμεν νὰ εἴμεθα συναισθηματικοί. Νὰ εἴμεθα καὶ ὀλίγον ρεαλισταί.

Ἐὰν ἡ σημερινὴ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις καὶ ὁ κ. Ἤντεν ἀρνοῦνται νὰ δώσουν τὸ δίκαιον εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν πρέπει νὰ ἀπελπιζόμεθα καὶ νὰ στρεφόμεθα ἐναντίον τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι ἔχομεν ἀπτὰ δείγματα, ὅτι καὶ τώρα ἀκριβῶς, ποὺ συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα αὐτό, ἠκούσθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ φωναὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, ὅπως καὶ τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων. Αὐτὴ ἡ κυβέρνησις ἴσως ἀ"ριον φύγει, θὰ τὴν διαδεχθοῦν ἄλλαι καὶ ἐὰν δὲν ἐκριθῇ τὸ θέμα ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε., εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις αὐτὰς θὰ ἀποδοθῇ ἡ ἐλευθερία εἰς τὴν Κύπρον.

Καὶ εἰς τὰς διμερεῖς συνομιλίας, κύριοι βουλευταί, ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἔκαμε τίποτε ἄλλο. Καὶ ἐρωτᾶται: Διατί δὲν ἐπεκαλέσθη τὴν μεσολάβησιν τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τῶν διμερῶν συνομιλιῶν μὲ τὴν Ἀγγλικὴν κυβέρνησιν; Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἦτο ἐπιβεβλημένον νὰ γίνῃ ἡ ἐνέργεια αὐτή, ὥστε πραγματικῶς νὰ κινητοποιηθῇ καὶ ἡ Ἀγγλικὴ κοινὴ γνώμη καὶ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸ δίκαιον τῆς Ἑλλάδος, ὁπότε θὰ ἐπετυγχάνομεν νὰ ἐπηρεάσωμεν ἀποτελεσματικῶς καὶ τὴν σημερινὴν Ἀγγλικὴν κυβέρνησιν. Ταῦτα ὅμως δὲν ἐγένοντο, κύριοι βουλευταί, καὶ ἔτσι τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου, κατὰ τρόπον, ὡς εἴπωμεν, στρατιωτικόν, χωρὶς πολλὴν-πολλὴν διπλωματίαν καὶ χωρὶς τὴν δρᾶσιν τῶν παρασκηνίων, ὅπως ἐλέχθη, ἡ ὁποία παίζει τὸν σπουδαιότερον ρόλον εἰς τὴν πολιτικήν, κυρίως τὴν ἐξωτερικήν, ἐφέραμεν τὸ ζήτημα εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ ἐδώσαμεν τὴν μάχην καὶ ἐχάσαμεν τὴν μάχην.

Σ. Λ ι β ε ρ ά κ η ς. Δὲν ἐχάσαμεν τὴν μάχην. Ἐκτὸς ἐὰν συμφωνῆτε μὲ τὴν Ἰντέλιντζες Σέρβις.

Ε. Μ π α κ λ α τ ζ ῆ ς. Ἡ προσφυγή μας εἰς τὸν Ο.Η.Ε. δὲν εἶχε σκοπὸν τὴν διαφήμισιν.

Ε ἷ ς β ο υ λ ε υ τ ή ς. Τὴν προβολὴν τοῦ ζητήματος.

Ε. Μ π α κ λ α τ ζ ῆ ς. Τὴν προβολὴν ὤφειλεν ἡ Κυβέρνησις νὰ τὴν κάμῃ κατ' ἄλλον τρόπον, πρὶν προσφύγῃ εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Δὲν ἐπήγαμεν ἐκεῖ διὰ διαφήμισιν, σκοπὸς μας ἦτο νὰ μᾶς ἀναγνωρίσουν τὸ δίκαιον, τὸ ὁποῖον δὲν μᾶς ἀναγνωρίζουν. Ἰδοὺ διατὶ ὑποστηρίζω, ὅτι πραγματικῶς ἐδώσαμεν τὴν μάχην καὶ τὴν ἐχάσαμεν, χωρὶς νὰ ὑποστηρίζω, ὅτι ἐχάθη καὶ ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου. Διότι ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου θὰ κερδηθῇ, εἶμαι βέβαιος. Δὲν [illegible] ἀλλὰ ἡ Κύπρος

νὰ ὑποκτήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν ὑπαγένειαν. Δὲν λέγω, ὅτι ἐχάσαμεν τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, ἀλλὰ ἐχάσαμεν τὴν μάχην τῆς ἡμέρας αὐτῆς.

Π. Οἰκονομίδης. Τὸ ὅτι ἐπετύχομεν τὴν διεθνῆ προβολὴν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, τὸ ὅτι ἐπετύχομεν τὰς ἐνδηλώσεις ὅλων ἐκείνων τῶν ἀντιδράσεων, ὅπως εἶναι ἡ ἐκδήλωσις τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος, τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, τὸ ὅτι παρέμεινε τὸ θέμα ἀνοικτόν, εἶναι μικραὶ αἱ ἐπιτυχίαι αὐταὶ τῆς Κυβερνήσεως;

Ε. Μπακλατζῆς. Δὲν ἐπήγαμεν μὲ τὴν προσφυγήν μας εἰς τὸν Ο.Η.Ε. διὰ νὰ γίνῃ διαφήμισις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Διότι αὐτὸ θέλετε νὰ ὑποστηρίξωμεν καὶ νὰ δεχθῶμεν. Σκοπὸς τῆς προσφυγῆς μας εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἦτο νὰ μᾶς ἀποδοθῇ τὸ δίκαιόν μας, δηλαδὴ νὰ δοθῇ ἐλευθερία εἰς τὴν Κύπρον.

Τὴν διαφήμισιν καὶ τὴν προβολήν, ὤφειλε νὰ τὴν κάμῃ προηγουμένως ἡ Κυβέρνησις.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ.-Ὑπ. Ἐξωτ.). Γνωρίζετε, κ. συνάδελφε, ὅτι ὁ Ὀργανισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, δὲν εἶναι δικαστήριον. Ἐκφράζει εὐχήν.

Ε. Μπακλατζῆς. Ἐκφράζει εὐχήν, κ. Ὑπουργέ, ἀλλὰ πρέπει ἡ εὐχὴ αὐτὴ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ δικαίωμά μας. Αὐτὸ φοβεῖται ἡ Ἀγγλία. Φοβεῖται τὴν κοινὴν γνώμην. Ὅταν ἡ ἀπόφασις ἐξέφραζε τὴν εὐχὴν αὐτήν, τί θὰ ἐγίνετο; Τὸ Κυπριακὸν θὰ ἐκερδίζετο.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κύριοι βουλευταί, νομίζω, ὅτι ἡ προσφυγὴ ἔγινεν ἄνευ τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων. Πρωτίστως δὲν ἠρευνήθη ἡ νομικὴ ἄποψις τοῦ ζητήματος. Δηλαδὴ νὰ ἐξευρεθῇ ἡ νομικὴ βάσις, ἡ ὁποία θὰ ἔφερε τὸ ζήτημα ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. Ἡ προσφυγή μας, κύριοι βουλευτοί, ἐστηρίχθη εἰς δύο σκέλη. Τὸ ἕνα ἦτο ἡ αὐτοδιάθεσις, δικαιοτάτη αἴτησις καὶ τὸ ἄλλο ἐστηρίζετο εἰς τὴν διαφορὰν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀγγλίας διὰ τὴν Ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ.-Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. δὲν ἐζητήσαμεν ἐπέκτασιν ἐδαφικήν, ἐζητήσαμεν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου.

Ε. Μπακλατζῆς. Τὸ ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον κατετέθη εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, τί ἀναφέρει;

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ.-Ὑπ. Ἐξωτ.). Αὐτὸ ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀνάγκης, ὅπως δοθῇ καὶ εἰς τὸν λαὸν τῆς Κύπρου τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Διὰ τίνα λόγον! Διότι τοιαύτη εἶναι ἡ σύνθεσις ἡ ἐθνικὴ τῆς Κύπρου, διότι ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ δημοψηφίσματος ἐξάγεται ἡ θέλησις τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Πέραν αὐτοῦ τίποτε ἄλλο δὲν ἐζητήσαμεν. Ὑπέστημεν ἐπίθεσιν, ὅπως γνωρίζετε. Ἐζητήσαμεν νὰ δοθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐδόθη καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους λαούς, νὰ δοθῇ καὶ τὸν Κυπριακὸν λαόν, δηλαδὴ νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῆς τύχης του. Ἐὰν τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἑλλὰς δὲν πρόκειται πλέον νὰ ἀνακινήσῃ τὸ ζήτημα.

Ε. Μπακλατζῆς. Τὸ ἔγγραφον τῆς προσφυγῆς ἀναφέρει ὅσα ἐλέχθησαν καὶ σὲ αὐτὸ ἠκούσθησαν ὅσα ἐλέχθησαν ἐναντίον αὐτῆς.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ.-Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἡ προπαγάνδα αὐτὴ δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὴν Βουλήν. Δὲν ἐπιτρέπεται ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ νὰ κάμετε τοιαύτας παρατηρήσεις. Γνωρίζω τὴν συμβολήν σας εἰς τὸ θέμα αὐτό.

Ε. Μπακλατζῆς. Ἐπίσης διὰ τὴν προσφυγὴν δὲν παρεσκευάσθη διπλωματικῶς τὸ ἔδαφος εἰς τὰ Κράτη-μέλη τοῦ Ο.Η.Ε. Ἀπεδείχθη, ὅτι εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν της ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐκπροσωπεῖται ἐπαξίως. Ἀπὸ τὸν φάκελλον, τὸν ὁποῖον ἀνέγνωσα ἐπείσθην, ὅτι εἰς τὰ Κράτη τὰ Λατινικὰ τῆς Ν. Ἀμερικῆς, δὲν ὑπάρχει ἐκπροσώπησις καὶ ὅτι διὰ νὰ ἐπηρεασθῇ ἡ περιφέρεια αὐτὴ τῆς Ἀμερικῆς ἐστάλη ὁ Πρεσβευτὴς κ. Πολίτης καὶ ἐκάθησεν ἐκεῖ ἐπ' ὀλίγον χρονικὸν διάστημα, χωρὶς νὰ φέρῃ κανὲν ἀποτέλεσμα. Γνωρίζετε, ὅτι αἱ χῶραι αὐταὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἔπαιξαν σπουδαῖον ρόλον καὶ θὰ ἔπαιζον ἀκόμη περισσότερον, ἐὰν ἐγένετο ἡ κατάλληλος διαφώτισις αὐτῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἔγινε τίποτε. Ἐπίσης δὲν ἐξητάσθη ἡ διεθνὴς κατάστασις. Γνωρίζετε ποῖαι ἦσαν αἱ σχέσεις μεταξὺ Ἀμερικῆς καὶ Ἀγγλίας σχετικῶς μὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Σουέζ. Αἱ σχέσεις αὗται δὲν ἔχουν ἐξομαλυνθῆ.

Ἐπίσης ἡ ἀμφιταλάντευσις καὶ ἡ στάσις τῆς Γαλλίας, ὅσον ἀφορᾷ τὰς συνθήκας τῶν Παρισίων, ἔκαμε τοὺς Ἀγγλοσάξωνας νὰ εὐθυγραμμήσουν τὴν πολιτικήν των εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἔπειτα, τὰ ζητήματα ποὺ προέκυψαν εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν, ὅλα αὐτά, ὑπεχρέωσαν τοὺς Ἀγγλοσάξωνας νὰ ὑποστηρίξουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ἦτο δυνατὸν ποτὲ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καὶ τοιαύτας προϋποθέσεις, ἡ Ἀμερικὴ νὰ στενοχωρήσῃ τὴν Ἀγγλίαν; Δὲν ἐπιμένω εἰς τὴν ἀπόσυρσιν, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ γίνῃ προετοιμασία, καὶ νὰ γίνῃ ἡ μελέτη καὶ νὰ ἴδωμεν, ἐὰν ὁ χρόνος ἦτο κατάλληλος διὰ τὴν προσφυγήν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κύριοι βουλευταί, ἡμεῖς, δηλοῦμεν, ὅτι εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, θὰ εἴμεθα συμπαραστάται εἰς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ διεξαγάγῃ ἡ Ἑλλάς, διὰ νὰ ἀπελευθερωθῇ ἡ Κύπρος.

Ἔγιναν πολλὰ κατὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ ζητήματος τούτου καὶ τὸ ὀλιβερώτερον εἶναι, ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἑλληνικὴ νεολαία καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἠγωνίζετο διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου καὶ ἐξεδήλου τὴν ἀγανάκτησίν του, δυστυχῶς, ἐκ μέρους μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ἐπεδιώχθη νὰ δοθῇ χρῶμα, τὸ ὁποῖον, δὲν στέκεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν τὴν ἑλληνικήν, νὰ χαρακτηρίσουν ὅτι αἱ ἐνέργειαι, αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τῆς νεολαίας, παρακινοῦνται ἀπὸ ἀντιπατριωτικὰ στοιχεῖα, ἀπὸ Κομμουνιστικά, συγκεκριμένως, στοιχεῖα. Δηλοῦμεν, παρ' ὅλα αὐτά, ὅτι διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, τὸ Κόμμα μας συμπαρίσταται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅταν καταλλήλως τὸ χειρισθῇ. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, ποία ἀπόφασις ἐλήφθη, διὰ τὴν συνέχειαν τῆς συζητήσεως;

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ.-Ὑπ. Ἐξωτ.). Θὰ συνεχισθῇ ἡ συζήτησις μέχρις ἐξαντλήσεως, διότι, νομίζω, ὅτι οἱ ἔχοντες τὰ στοιχεῖα, δηλ. οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων, ἐκεῖνοι δύνανται νὰ ὁμιλήσουν ἐγκύρως. Δὲν ἀρνούμεθα νὰ δώσωμεν λόγον, ἐὰν ὑποβληθῇ ἐπερώτησις.

Γ. Παπανδρέου. Ἠρώτησα ἂν θὰ συνεχισθῇ αὔριον.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ.-Ὑπ. Ἐξωτ.). Θὰ τελειώσῃ ἀπόψε.

Γ. Παπανδρέου. Αὐτὸ ἤθελα νὰ ἐρωτήσω, διὰ νὰ γνωρίζω.

Σ. Ἀλλαμανῆς. Κύριοι βουλευταί, ὀρθῶς διεκηρύχθη καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς αἰθούσης αὐτῆς, καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς ὅτι τὸ Κυπριακὸν θέμα εἶναι θέμα ποὺ ἐνδιαφέρει ὁλόκληρον τὸ ἔθνος. Καὶ ὑπῆρξε πράγματι συγκινητικὴ ἡ συμπαράστασις ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου πρὸς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ χειρισμοῦ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. Τὸ ἐθνικὸν αὐτὸ θέμα, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, δὲν εἶναι δεκτικόν, οὔτε κομματικῆς διαχειρίσεως, οὔτε ἀντιπολιτευτικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Πιστεύω καὶ θέλω ἐκ προοιμίων νὰ ἀπαντήσω εἰς τὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον κατ' ἐπανάληψιν ἔθεσεν ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπόψε, ὅτι ὀρθῶς ἡ Κυβέρνησις προσέφυγεν ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ὀρθῶς ἔφερεν ἐνώπιον τοῦ διεθνοῦς Ὀργανισμοῦ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Νομίζω, ὅτι πράγματι μετὰ καὶ τὸν δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἐκατομμύρια ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων καθηγίασαν μὲ τὸ αἷμα των τὰ ὡραῖα ἰδανικὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, κατενίκησαν καὶ κατέβαλον τὰς δυνάμεις τοῦ σκότους καὶ τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ, ἀναμφισβητήτως ἐδημιουργήθη τὸ κλίμα ἐκεῖνο, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦτο δυνατὸν ἐπιτυχῶς καὶ νικηφόρως νὰ προβληθῇ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰς τύχας τῆς χώρας διηύθυνε μία Κυβέρνησις Κοινοβουλευτικῶς ἰσχυρὰ καὶ σταθερά, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἀκόμη εὑρίσκετο Πρωθυπουργὸς τοῦ ὁποίου τὸ κῦρος ὑπερέβαινε τὰ ὅρια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, ἀπετέλει ἕνα ἀκόμη λόγον διὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς

προσφυγῆς εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Τέλος, νομίζω, ὅτι αἱ μεμψίμοιροι ἀντιρρήσεις περὶ τοῦ ὅτι τὸ διεθνὲς κλίμα δὲν καθίστα πάρα πολὺ πιθανὴν τὴν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τῆς προσφυγῆς μας εἰς τὸν Ο.Η.Ε. δὲν ἔχουν ἔρεισμα, διότι διερωτᾶται κανείς, ἕως πότε οἱ Κύπριοι ἀδελφοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναμένουν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πλήρους, τῆς ὑνειρώδους αἰθρίας τοῦ διεθνοῦς ὁρίζοντος διὰ νὰ διεκδικήσουν τὸ ἱερὸν δικαίωμά των.

Πιστεύω, ἀκόμη, ὅτι ἡ ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ ἀναβολὴ τῆς προβολῆς τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς συνειδήσεως, θὰ ἦτο ἕνα πρόσχημα ἴσως διὰ νὰ μεταφέρωμεν ἀπαραδέκτως εἰς τοὺς ὤμους τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, ἕνα καθῆκον καὶ μίαν εὐθύνην ἡ ὁποία ἐβάρυνε τὴν ἰδικήν μας γενεάν.

Ἀλλὰ ἀναμφισβητήτως, οὐδεὶς ἐξ ἐκείνων τοὐλάχιστον οἱ ὁποῖοι στοιχειωδῶς γνωρίζουν τὸν μηχανισμὸν καὶ τοὺς κανόνας λειτουργίας τοῦ διεθνοῦς αὐτοῦ Ὀργανισμοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου προσεφύγομεν, οὐδεὶς εἶχε τὴν προαίσθησιν οὐδ' ἀνέμενεν ὅτι εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς τῆς διαδικασίας, συνεπείᾳ τῆς προσφυγῆς μας, θὰ εἴχομεν ὡς καρπὸν τῆς προσπαθείας μας ἕνα πρωτόκολλον προσαρτήσεως τῆς Κύπρου εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἀναμφισβητήτως ἀνεμένομεν ὅλοι καὶ νομίζω πὼς καὶ ἡ Κυβέρνησις πρὸ παντὸς βασίμως ἐπίστευε τοῦτο, ἀνεμένομεν ὅλοι ὅτι ἡ ἔκβασις αὐτῆς τῆς προσφυγῆς θὰ ἦτο τοὐλάχιστον μία ἀναγνώρισις κατ' ἀρχὴν ἐκ μέρους τοῦ διεθνοῦς Ὀργανισμοῦ τοῦ στοιχειώδους αὐτοῦ δικαιώματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μίαν ἐκ τῶν βασικῶν διακηρύξεων τοῦ διεθνοῦς Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἤγουν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς, δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχὲς τὸ τέρμα τῆς διαδικασίας αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. Καὶ μοιραίως κατὰ τὴν σημερινὴν συζήτησιν θὰ πρέπει νὰ ἀνασυζητηθῶσι τὰ αἴτια, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων τὸ τέρμα ὑπῆρξεν ἀτυχές. Ἡ κριτική, ἡ ὁποία ἠσκήθη καὶ θὰ ἀσκηθῇ ἐν συνεχείᾳ δὲν ἔχει μόνον τὸν σκοπὸν νὰ καταλογίσῃ εὐθύνας μόνον εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ κριτική, ἡ ὁποία ἀσκεῖται, πρέπει κυρίως νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν συναγωγὴν χρησίμων καὶ ἀναγκαίων διδαγμάτων ἐκ τῶν παραλείψεων καὶ σφαλμάτων, ποὺ ἔλαβεν τυχὸν χώραν, ὥστε ὑπὸ τὸ φῶς τῆς πείρας αὐτῆς νὰ εἶναι δυνατὸν καὶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις καὶ αἱ διάδοχοι Κυβερνήσεις νὰ χειρισθοῦν τὸ θέμα κατὰ τρόπον πλέον εὐστοχον, ὥστε νὰ τὸ ὁδηγήσουν εἰς αἴσιον πέρας.

Ἡ ἀντίληψίς μου εἶναι ὅτι, ἐξ ὅσων ἀνεπισήμων ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν μου στοιχείων, ἐπεκράτησεν ἐξ ἀρχῆς ἕνα πνεῦμα ἀμέτρου αἰσιοδοξίας εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἐπίστευεν αὕτη, φαίνεται, ὅτι ἦτο τόσον δίκαιος ὁ ἀγὼν τῶν Κυπρίων καὶ τόσον σύμφωνος μὲ τὸ Καταστατικὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, τὸ αἴτημα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ὥστε νὰ μὴν εἶναι δυνατὸν νὰ διανοηθῇ κανεὶς ὅτι θὰ ἀπεκρούετο κατ' αὐτὸν τὸν βάναυσον τρόπον ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Ο. Η. Ε. Καὶ πράγματι συνέβη, ὥστε τὸ πνεῦμα τῆς αἰσιοδοξίας νὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε αὐτὴ τὸ μέγα αὐτὸ θέμα νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ κατ' οὐσίαν εἰς χεῖρας ἑνὸς ἱκανωτάτου βεβαίως, ἀλλὰ πάντως ἑνὸς ἀνωτάτου ὑπαλλήλου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ ὅμως τὸ θέμα δὲν ἦτο θέμα εἰδικότητος, ἦτο κατ' ἐξοχὴν θέμα πολιτικόν, τὸ ὁποῖον προϋπέθετε διὰ νὰ ἀχθῇ εἰς αἴσιον τέρμα καὶ γόητρον καὶ ἐπιβολὴν πολιτικήν. Καὶ ὅμως, τόσον ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπουσίασαν ἐπιδεικτικῶς ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς μάχης. Πιστεύω περαιτέρω ὅτι δὲν ὑπῆρξε συστηματικὴ ἡ προπαρασκευὴ τῶν συνθηκῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπέτρεπον μίαν καλλιτέραν ἀπόφασιν, ἀπὸ ἐκείνην, ἡ ὁποία τελικῶς ἐξεδόθη. Ἐνδεικτικῶς θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀναφέρω δύο χαρακτηριστικὰ τῆς προχειρότητος χειρισμοῦ τοῦ θέματος.

Ἡ Κυβέρνησις ἐγνώριζεν ὅτι ἡ μεγαλυτέρα δύναμις τῶν Ἰνδιῶν ἦτο ἐπικεφαλῆς τοῦ Παγκοσμίου ἀντιαποικιακοῦ ἀγῶνος καὶ ὅτι αἱ ἀντιαποικιακαὶ δυνάμεις τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, μὲ τὰς ὑπὸ ἀνάλογον πνεῦμα διαπνεομένας δυνάμεις τῆς Ν. Ἀμερικῆς συγκεντρώνουσι 35 ψήφους ὅταν συζητῆται τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον θέλουν νὰ ὑποστηρίξουν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ποὺ πιστεύουν. Καὶ ὅμως, ἐνῷ τοῦτο ἦτο γνωστὸν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, συνέβη ὥστε ἡ Κυβέρνησις νὰ πληροφορηθῇ τὸ πρῶτον τὴν ἀπροσδοκήτως ἐχθρικὴν στάσιν τῶν Ἰνδιῶν ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀποφασισθῇ ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἡ ἐγγραφὴ τοῦ θέματος εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Καὶ τότε ἐσπευσεν, ἀλλὰ καθυστερημένως, νὰ διατάξῃ τὸν Πρεσβευτήν μας ἐν Αὐστραλίᾳ, κ. Λάμπρου, νὰ κατευθυνθῇ πρὸς Ν. Δελχὶ διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἰνδιῶν καὶ νὰ τὴν πείσῃ νὰ μεταβάλῃ στάσιν.

Ἓν ἀκόμη χαρακτηριστικὸν περιστατικὸν τῆς προχειρότητος μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετώπισε τὴν παρασκευὴν τῶν καταλλήλων συνθηκῶν διὰ τὴν νικηφόρον διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος, εἶναι — καὶ παρακαλῶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ τὸ ἐπιβεβαιώσῃ ἢ νὰ τὸ διαψεύσῃ διότι εἶναι ἀνεπίσημος ἡ πληροφορία μου — ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὅταν εἶχε διεξαχθῇ ἡ πρώτη φάσις τοῦ ἀγῶνος, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ μίαν ἐπίσημον βίβλον, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ παρετίθεντο ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἀπεκρούοντο οἱ ἰσχυρισμοὶ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀντιπροσωπείας. Πράγματι ἡ βίβλος αὐτὴ ἐξετυπώθη, ἀλλὰ ἐκ τῶν ὑστέρων διεπιστώθη ὅτι τόσον πρόχειρος ὑπῆρξεν ὁ τρόπος τῆς διατυπώσεως τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιχειρημάτων.

Ἐπεκρίθη ἀκόμη ἡ Κυβέρνησις καὶ συμμερίζομαι τὴν ἐπίκρισιν αὐτήν, ὅτι ἡ θεωρητικὴ θεμελίωσις τῆς προσφυγῆς δὲν ἦτο οἵα ἔπρεπε νὰ εἶναι. Βεβαίως καὶ εἰς τὸν τίτλον τῆς προσφυγῆς καὶ εἰς τινα σημεῖα τοῦ περιεχομένου αὐτῆς ἀνεφέρετο τὸ δόγμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν. Ἀλλ' εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι τὸ βάρος ἐρρίφθη περισσότερον εἰς τὴν ὕπαρξιν διενέξεως μεταξὺ Ἑλληνικῆς καὶ Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, πρὸς ἄρσιν τῆς ὁποίας ἔπρεπε νὰ παρέμβῃ ὁ διεθνὴς Ὀργανισμός. Καὶ καθίσταται τοῦτο φανερόν, ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ προσφυγὴ ἀνεφέρθη εἰς τὰ ἄρθρα 10 καὶ 14 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ὀργανισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν διατήρησιν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ Κρατῶν—Μελῶν τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐνῷ παρελείπετο ἐντελῶς νὰ γίνῃ μνεία εἰς τὸ κείμενον τῆς προσφυγῆς τοῦ 11ου κεφαλαίου τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου. Ἐπίσης ἀποφεύγεται νὰ γίνῃ μνεία εἰς τὴν προσφυγήν μας τῆς σημαντικωτάτης ἀποφάσεως ὑπ' ἀριθ. 637 τῆς 16.12.52 τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ο.Η.Ε. ἡ ὁποία συνιστᾷ εἰς ὅλα τὰ Κράτη—Μέλη τοῦ Ο.Η.Ε., ὅπως ἀναγνωρίζουν καὶ προωθοῦν τὴν πραγματοποίησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν. Τέλος τὸ ἄρθρον 73 τοῦ 11ου κεφαλαίου τοῦ Καταστατικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπίσης δὲν ἐμνημονεύθη καὶ ἡ ἀνωτέρω ἀπόφασις ἐπίσης ἀποτελοῦν μίαν μεγάλην νίκην τῆς φιλελευθέρας ἀνθρωπότητος καὶ βίβλον πίστεως δι' ὅλας τὰς ἀντιαποικιακὰς δυνάμεις καὶ τοὺς ὑποδούλους λαούς.

Καὶ ὅμως, ἡ προσφυγή μας, ὡς μὴ ἔδει, πάντα ταῦτα τὰ ἠγνόησε. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐχρειάσθη πολὺ κακὴ πίστις, διὰ νὰ ἑρμηνευθῇ ῥύτω πως ἀστόχως διατυπωθεῖσα προσφυγή μας, ὡς ἔχουσα τὴν ἔννοιαν ἐπεκτατικῆς τάχα πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ κατατείνουσα εὐθέως εἰς τὴν προσάρτισιν τοῦ ἐδάφους τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν. Ἀλλ' ὅμως, ἀγαπητὲ κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ διατύπωσις αὐτὴ δὲν θέσει δυσμενῶς καὶ Κράτη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον οὐδεμίαν προκατάληψιν καὶ πρόθεσιν νὰ στραφοῦν ἐναντίον μας. Ἀναφέρομαι εἰς μίαν περικοπὴν τῆς ὁμιλίας τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν Ἰνδιῶν, ἡ ὁποία λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἡ Κυβέρνησίς μου καὶ ἡ χώρα μου ὑποστηρίζουν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν Ἐθνῶν. Τὰ ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα ἠκούσαμεν ἐνταῦθα, δὲν εἶχον καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ Κυπριακὸν Ἔθνος. Εἶναι ζήτημα διαφορᾶς μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ἀφ' ἑτέρου, ἐπιθυμούντων τὴν κατοχὴν τῆς Νήσου ταύτης». Καὶ τὸ ἐπιχείρημα αὐτό, τὸ βαρύγδουπον, τὸ ἐπικαλεῖται ποία χώρα: Ἐκείνη ποὺ ἠμείβετο ἀκριβῶς τῶν ἀντιαποικιακῶν δυνάμεων, πρὸς τὰς ὁποίας κυρίως ἔπρεπε νὰ στραφῶμεν προκειμένου ν' ἀποβλέψωμεν εἰς μίαν νικηφόρον ἔκβασιν τῆς προσφυγῆς μας. Ἀλλ' ἀκόμη ὁ ἐκπρόσωπος τῆς φίλης καὶ πόσον φιλελευθέρας χώρας τῆς Νέας Ζηλανδίας, ὁ κ. Μονρά, ὑπεστή-

ριξε καὶ οὐτος ἀναφερόμενος εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς προσφυγῆς, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ σαφῆ ἰσχυρισμόν, ὅτι ἡ Κύπρος εἶναι Ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ ὅτι, πρέπει νὰ τεθῇ ὑπὸ Ἑλληνικὴν διοίκησιν καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ἔλαβεν ἐχθρικὴν θέσιν ἀπέναντι τῆς προσφυγῆς μας.

Δὲν ἐπικαλοῦμαι τὰς ὁμιλίας τῶν ἀντιπάλων, ποὺ εἶχον συμφέρον, ἀλλὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ ἐκπροσώπου τῶν Ἰνδιῶν, ποὺ ἠγοῦνται τοῦ ἀντιαποικιακοῦ ἀγῶνος.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντιπρ. Κυβ.). Κύριε συνάδελφε, ἐὰν ἦσθε παρών, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Χαβίνης, θὰ εἴχατε σχηματίσει διαφορετικὴν γνώμην. Δὲν συμφέρει νὰ γίνῃ συζήτησις. Διότι, ἐπαναλαμβάνω, ἡ μάχη συνεχίζεται καὶ ἐντὸς ὀλίγου, θὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς αὐτούς. Συνεπῶς δὲν ἤθελον νὰ ὁμιλήσω πῶς ἐδικαιολογήθη ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κάθε χώρας διὰ νὰ δώσῃ τὴν ψῆφον του.

Σ. Ἀλλαμανῆς. Αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἐστενογραφημένα Πρακτικὰ καὶ περιέρχονται εἰς τὴν δημοσιότητα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ ἀγνοήσῃ ἡ μελλοντικὴ Γενικὴ Συνέλευσις.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντιπρ. Κυβ.). Δὲν θέλω νὰ εἴπω τί ἀπάντησις ἐδόθη, ἐὰν ἠκούσατε τὴν ἀπάντησιν θὰ ἐμένατε ἱκανοποιημένοι. Δὲν θὰ ἐμένατε ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν ἐξήγησιν τῆς ψήφου ποὺ ἔδωσαν.

Σ. Ἀλλαμανῆς. Περαιτέρω νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετώπισε κατὰ τρόπον μυωπικὸν τὴν πολιτικὴν σημασίαν τοῦ Τουρκικοῦ παράγοντος εἰς τὴν διεθνῆ προβολὴν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1953 ὁ Ἕλλην ἀντιπρόσωπος εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἐπισήμως ἀνέφερε τὸ Κυπριακὸν θέμα ὡς θέμα ἐνδιαφέρον ζωηρῶς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1953 δὲν ὑπάρχει διπλωματικὴ ἐπαφὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς Τουρκίας, ἐπὶ τῷ τέλει νὰ συζητήσῃ μαζί της τὸ Κυπριακὸν ζήτημα καὶ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν συμμαχικῶν δεσμῶν καὶ ἀμοιβαίας κατανοήσεως νὰ εὑρεθῇ μία λύσις εὐνοοῦσα τὰς ἀπόψεις μας.

Τὸ πρῶτον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὅταν διήρχετο ἐντεῦθεν ἐπιστρέφων ἐξ Ἀμερικῆς κατ' Ἰούνιον 1954 ὁ Τοῦρκος Πρωθυπουργός, τὸ πρῶτον τότε ἐγένετο σχετικὴ κρούσις, ἀπὸ τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργόν. Ἤκουσα τὸν κ. Μαρκεζίνην νὰ λέγῃ ὅτι καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀκόμη ἀκριβὲς ὅτι ἔγινεν. Ἀλλὰ τότε ἡ εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἀκόμη βαρυτέρα. Πιστεύω κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ γίνῃ κανένας ἐνθουσιασμὸς πρὸς τὴν Τουρκίαν. Νομίζω ὅτι, ἐν τῷ πλαισίῳ μιᾶς φιλίας μακρᾶς, ἐν τῷ πλαισίῳ ἀκόμη μιᾶς προτιμωμένης συμμαχίας θὰ ἦτο δυνατὸν ἐγκαίρως νὰ ἐξηγηθῶμεν μὲ τὴν φίλην Τουρκίαν ὥστε νὰ λάβῃ θέσιν εὐνοϊκὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Καὶ ἔρχομαι τώρα εἰς τὸ πλέον οὐσιῶδες σημεῖον. Πιστεύω ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ ἔδει καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ εἶχεν ἐξασφαλίσῃ τὴν συμπαράστασιν τῆς μεγάλης καὶ φίλης Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας.

Καὶ αὐτό, τί θὰ ἐσήμαινεν, εἶναι ἀρκετὰ ρευνόητον, ὥστε νὰ μὴ χρειασθῇ νὰ τὸ σχολιάσω περισσότερον.

Ἦλθε, κ. συνάδελφοι, κάποια στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ὑπεύθυνος Κυβέρνησις τῆς χώρας, ἔκρινεν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ προέλθῃ εἰς συμφωνίαν μετὰ τῆς μεγάλης καὶ φίλης Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας, ἐπὶ τῷ τέλει, νὰ παραχωρήσῃ εἰς ταύτην βάσεις ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Δὲν εἶναι τῆς παρούσης στιγμῆς νὰ σχολιασθῇ τὸ ὀρθὸν ἢ μὴ τῆς τοιαύτης κυβερνητικῆς ἀποφάσεως. Εἰς τὴν Βουλήν, ἔγινε μακρὰ συζήτησις καὶ ὑπῆρξαν σημεῖα καὶ ὅροι τῆς συμβάσεως ἐκείνης, οἱ ὁποῖοι συνήντησαν ὁλοκλήρου τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὴν ἀντίθεσιν. Ἀλλὰ ὑπῆρξε — καὶ ἡ Κυβερνητικὴ ἄποψις, ἐκεῖ ἐστηρίχθη — μία θεωρητικὴ θεμελίωσις αὐτῆς τῆς θυσίας, ἡ ὁποία ἐζητήθη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ λέγω θυσία, διότι πράγματι ἐπρόκειτο περὶ παραχωρήσεως, περὶ ἀπεμπολήσεως, μέρους τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Ἡ Κυβέρνησις εἶπε τότε, ὅτι ἐν ὀνόματι τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπιταχτικῆς τῆς ἐπικτάσεως τῆς ἀμυντικῆς προσπαθείας του ἐλευθέρου κόσμου, πρὸς κατοχύρωσιν τῶν ἐλευθεριῶν καὶ ὅλων ἐκείνων τῶν ὡραίων ἰδανικῶν τῆς εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης, πρὸς προάσπισιν τῶν ὁποίων ἔγινεν ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, θὰ ἔδει ἡ Ἑλλὰς νὰ προσφῇ εἰς τὴν ζητηθεῖσαν θυσίαν τῆς ἀνεξαρτησίας της. Καὶ διερωτῶμαι, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἂν δὲν θὰ ἤρμοζε τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐν ὀνόματι τῶν ἰδίων αὐτῶν ἰδανικῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, νὰ ἐλέγατε πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν Δημοκρατίαν: Μάλιστα, ἡ Ἑλλὰς νὰ προσφῇ εἰς τὴν θυσίαν αὐτήν, διὰ νὰ κατασφαλισθοῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον τὰ ὡραῖα αὐτὰ ἰδανικά. ἀλλὰ ἄρχιζε ἐν ὀνόματι αὐτῶν τῶν ἰδανικῶν, δὲν δικαιοῦμαι καὶ ἐγὼ νὰ ζητήσω αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὴν συμπαράστασίν σου, δι' ἕνα θέμα τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν ἅπτεται αὐτῶν τῶν ἰδανικῶν, ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων ζητεῖτε θυσίας ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν; Πιστεύω, ὅτι δὲν θὰ εἶχε τὴν ἔννοιαν κανενὸς ἐκβιασμοῦ, ἀλλὰ ἀντιθέτως, θὰ ἀπετέλει μίαν πρᾶξιν ρεαλισμοῦ, τὸ νὰ ἐκλέξῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, στηριζομένη εἰς τὰς ἰδίας αὐτάς, παγκοσμίως καθιερωμένας ἀρχάς, ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων, ἐπαναλαμβάνω, ἐζητεῖτο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα παραχώρησις βάσεων, εἰς τὴν Ἀμερικήν, νὰ ζητηθῇ ἡ ἀνεπιφύλακτος συνδρομὴ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Ὑπεστηρίχθη, ὅτι θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀξιοτίμου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ἀπόφασις τοῦ Ο.Η.Ε., ὡς ἕνας εὐοίωνος ἱστορικὸς σταθμὸς διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Καὶ ἐκ μέρους τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐζητήθη νὰ πανηγυρίσωμεν ὡς λίαν ἱκανοποιητικὸν τὸ ἐπιτευχθὲν ποτέλεσμα. Ἀλλά, κ. συνάδελφοι, προσεφύγαμεν εἰς τὸν Διεθνῆ Ὀργανισμὸν διὰ νὰ εἰσπράξωμεν ὡς ἀπόφασιν, τὴν διαπίστωσιν αὐτοῦ, ὅτι ἀκαίρως προσεφύγαμεν; Ὁμολογῶ, ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀντιληφθῶ, τί εἴδους ἱκανοποίησιν πρέπει νὰ δοκιμάσωμεν. Διότι περὶ αὐτοῦ ἀκριβῶς πρόκειται. Ὁ Ὀργανισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀπήντησεν εἰς τὴν προσφυγήν μας, ὅτι ἀκαίρως εἴχομεν προσφύγει.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο, τόσον ἡ ὁμιλία τοῦ σχόντος τὴν πρωτοβουλίαν διὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς προτάσεως, ἡ ὁποία μεσεβλήθη εἰς ἀπόφασιν, τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Νοζηλανδίας, ὅσον καὶ ἡ ὁμιλία τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Κολομβίας, ὁ ὁποῖος μαζὶ μὲ τὸν συνάδελφόν του τοῦ Σαλβατώρ, εἶχον τὴν πρωτοβουλίαν, διὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς τροπολογίας, ἀμφότεραι αἱ ὁμιλίαι αὐταὶ — καὶ ἔχω εἰς τὸν φάκελλόν μου τὰ κείμενα αὐτῶν — προβάλλουν ὅτι ἡ προσθήκη τῶν δύο λέξεων καὶ ἡ ἔννοια ἐν γένει τῆς ἀποφάσεως, εἶναι ὅτι, πρῶτον, λόγῳ τῆς στρατηγικῆς θέσεως τῆς Κύπρου καὶ δεύτερον, λόγῳ τῶν συνθηκῶν τῆς παγκοσμίου καταστάσεως, δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀνακινηθῇ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Φοβοῦμαι πάρα πολύ, ὅτι ἡ προσθήκη τῶν λέξεων «πρὸς τὸ παρόν», διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις πανηγυρίζει εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ βλάψει, διότι ἀντιλαμβάνομαι τὴν δυσχέρειαν ποὺ θὰ ἀντιμετωπίσητε, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑμεῖς ἢ ὁ διάδοχός σας, ὅταν θὰ θελήσητε, προσεχῶς νὰ ἐπαναφέρητε τὸ θέμα εἰς τὸνὸ Ο.Η.Ε. Τότε θὰ σᾶς ἀντιταχθῇ — καὶ δυστυχῶς ἡ ἀπόφασις ἔχει καὶ τὴν ἰδικήν μας ὑπογραφήν, — ὅτι ἡ στρατηγικὴ σημασία τῆς Κύπρου, παραμένει οἵα ἦτο καὶ πρὸ ὀλίγων μηνῶν καὶ ὅτι αἱ παγκόσμιαι συνθῆκαι δὲν ἔχουν μεταβληθῇ.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ταπεινήν μου ἀντίληψίν μου, ἐφ' ὅσον δὲν ἦτο ἄλλως δυνατὸν νὰ γίνῃ, θὰ ἔπρεπε τοὐλάχιστον νὰ ἀνεχθῶμεν τὴν ἔκδοσιν αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ ποτὲ νὰ μὴ συνυπογράψωμεν, ψηφίζοντες ὑπὲρ αὐτῆς. Δὲν εἶχε καμμίαν θέσιν ἡ ὑπογραφή μας κάτω ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν. Οὔτε, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῶμεν τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἀνεγνωρίσθη ἡ ἁρμοδιότης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, διότι ἐσεῖς κάλλιον ἐμοῦ γνωρίζετε, ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἔσπευσε μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως νὰ προβῇ εἰς μίαν σαφῆ καὶ κατηγορηματικὴν δήλωσιν καὶ εἶπε μετὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1954, ὅτι ἡ Ἀντιπροσωπεία ἀπεδέχθη τὴν τροπολογίαν

τῆς Κολομβίας καὶ τοῦ Σαλβατώρ, διότι θεωρεῖ ὅτι αὐτὴ δὲν ἐξητάσθη ἐπὶ ἐλάχιστον τὴν θέσιν της καὶ προσέθεσεν ὅτι ἀποδεχθεῖσα ταύτην, βεβαίως, δὲν ἀπεδέχθη τῆς ἁρμοδιότητα τῆς Γεν. Συνελεύσεως ἐπὶ ἑνὸς τοιούτου θέματος καὶ εἶναι εὐτυχὴς διότι πρακτικαὶ ἀντιλήψεις ἐπεκράτησαν εἰς ἕνα πρόβλημα πολιτικὸν ἐκτάκτως περίπλοκον.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντιπρ. Κυβερνήσεως—Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Τότε ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀναγνώσετε, τί εἶπεν ὁ ὑποβαλὼν τὴν τροπολογίαν ἀντιπρόσωπος τοῦ Σαλβατώρ ἐπὶ τοῦ θέματος. Διότι ἐκ τῶν ὑστέρων ἦλθε καὶ ὑπεστήριξεν αὐτὰ ὁ ἀντιπρόσωπος Ἀγγλίας. Δὲν ἔχω κανένα λόγον νὰ τὸ κρύψω. Σήμερον εἶναι γενικῶς ἀποδεκτόν, ὅτι ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἁρμοδιότης τοῦ Ο.Η.Ε. ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον παύει νὰ εἶναι κλειστόν, ἀλλὰ εἶναι διεθνές. Ἐρωτᾶται τί ἠμποροῦ νὰ συμβῇ μελλοντικῶς εἰς στιγμὰς κατὰ τὰς ὁποίας μᾶς εἶπουν ὅτι ὑπάρχουν αἱ ἴδιαι περιστάσεις ἢ ὄχι ; Ὅπως προκειμένου περὶ τοῦ θέματος τῆς στρατηγικῆς σημασίας τῆς Κύπρου ; Αὐτὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ παίξουν τὸν ρόλον των. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία. Τὸ οὐσιῶδες ἐν προκειμένῳ εἶναι τοῦτο, ἔπρεπεν, ἢ ὄχι νὰ τὸ φέρωμεν ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. ἀσχέτως τοῦ ὅτι αἱ περιστάσεις εἶναι πολὺ περιπλεγμέναι. Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τοῦ θέματος.

Σ. Ἀλλαμανῆς. Ἔσπευσα ἀρχόμενος τοῦ λόγου μου ἀνεπιφυλάκτως, νὰ εἴπω ὅτι ὀρθῶς ἡ Κυβέρνησις προσέφυγεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Ὑπεστήριξα ὅμως ἐν συνεχείᾳ ὅτι δὲν ἔπραξεν, ὅ,τι ἐπεβάλλετο νὰ πράξῃ διὰ νὰ διαμορφώσῃ τὰς συνθήκας ἐκείνας αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπέτρεπον ἕνα εὐτυχέστερον ἀποτέλεσμα. Ἀλλ' ὁ ἀγὼν θὰ συνεχισθῇ καὶ πρέπει νὰ αἰσθάνεται ἡ Κυβέρνησις κατὰ τὴν μελλοντικὴν διαχείρισιν τοῦ ζητήματος ὅτι ὄπισθεν αὐτῆς πραμένει ἡνωμένος καὶ ἀδιάσπαστος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὸ νὰ δημιουργηθῇ κοινὴ συνείδησις εἰσῶλα τὰ κράτη—μέλη τοῦ Ο.Η.Ε., ὅτι ἡ Ἑλλάς, σιαθήποτε Κυβέρνησις καὶ ἐὰν εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν, δὲν πρόκειται οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, διότι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ Κυπριακὸς Λαός, εἶναι ἕτοιμοι νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα ἀντὶ πάσης θυσίας, μέχρις ὅτου συντελεσθῇ ἡ ἀπελευτέρωσις τῆς Κύπρου.

Ἀλλὰ θὰ πρέπει καὶ ἡ Κυβέρνησις, συναισθανομένη τὴν εὐθύνην της, νὰ μὴ ἀρκῆται εἰς ἁπλᾶς διακηρύξεις προθέσεών της, ἀλλὰ νὰ προσπαθήσῃ νὰ καταστρώσῃ ἐπιμελῶς μελετημένον σχέδιον δράσεως. Ἐξ ἄλλου δὲν μὲ εὑρίσκει ἀντίθετον ἡ ὑποστηριχθεῖσα ἀπὸ τὸν ἀξιότιμον ἀρχηγὸν τῶν Προοδευτικῶν ἄποψις, ὅτι εἰς ἕνα τοιοῦτον θέμα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ χαραχθῇ εἰς γενικὰς γραμμὰς μία διακομματικὴ πολιτική, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἰδική σας, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, πολιτικὴ νὰ συνεχισθῇ καὶ ὑπὸ τῶν διαδόχων Κυβερνήσεων. Ἀναμφισβητήτως εἰς τὰς λεπτομερείας θὰ ἦτο δυνατὸν κάθε Κυβέρνητις νὰ προσαρμόζῃ τὴν στρατηγικήν της, εἰς τὰς ἑκάστοτε διαμορφωμένας συνθήκας. Ἀλλὰ τὸ νὰ ὑπάρχῃ μία κοινὴ γραμμή, μία κοινὴ διακομματικὴ πολιτικὴ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ἀναμφισβητήτως εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον θὰ ἐβοήθει εἰς τὴν καλλιτέραν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος.

Ἐπιθυμῶ, πρὶν κατέλθω τοῦ θέματος, νὰ ἀπευθύνω παρέτασμὸν ἀλληλεγγύης καὶ πίστεως πρὸς τὸν μαρτυρικὸν λαόν, πίστεως ὅτι συντόμως ὁ ἀγὼν ὁ ἱερὸς τὸν ὁποῖον διεξαγάγει, θὰ ἀχθῇ εἰς εὐτυχεῖς πέρας. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Παπανδρέου. Κύριοι βουλευταί, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον συζητεῖται ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας εἶναι ὄντως μέγα Ἐθνικὸν θέμα. Ἀλλὰ εἶναι προφανῶς δυσχερὴς ἡ συζήτησις, διότι τὸ θέμα εὑρίσκεται ἐν ἐξελίξει καὶ καθίσταται ἀδύνατον νὰ ἀναπτυχθοῦν αἱ ἀπόψεις κατὰ τρόπον ἀνεπιφύλακτον, καὶ ἀδιαφόρως πρὸς τοὺς ἀντικτύπους τοὺς ὁποίους ἐνδέχεται νὰ ἔχουν εἰς τὴν περαιτέρω πορείαν του.

Καὶ ἦτο πράγματι βάσιμος ἡ ἐπανάληψις προτάσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς παλαιότερον εἴχομεν προσβῇ, ὅτι ἡ φύσις αὐτῶν τῶν θεμάτων ὑπαγορεύει τὴν συζήτησιν των εἰς συνταγματικὴν ἐπιτροπὴν ἢ εἰς συμβούλιον Στέμματος, διότι ἐκεῖ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτεθοῦν ἀπόψεις, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτεθοῦν ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου τούτου βήματος, διὰ νὰ μὴ ἐλάφουν. Καὶ νομίζω, ὅτι ἡ παράδοσις τὴν ὁποίαν διέκοψεν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Συνταγματικοῦ, ἡ παράδοσις τῶν συσκέψεων τῶν Συνταγματικῶν Ἐπιτροπῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς ἐνέργειαν.

Ἡ λειτουργία μιᾶς Συνταγματικῆς Ἐπιτροπῆς δὲν σημαίνει μετάθεσιν εὐθυνῶν. Ἡ εὐθύνη ἀνήκει πάντοτε εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ ἀντιπολίτευσις διατυπώνει γνώμας. Ἡ Κυβέρνησις ἀποφασίζει. Ἀλλὰ εἶναι βέβαιον, ὅτι εἰς τὸ κλῖμα μιᾶς Ἐθνικῆς συζητήσεως ἠμποροῦν νὰ γίνωνται ἀμοιβαῖαι διαφωτίσεις καὶ νὰ ὁδηγοῦν εἰς ἀσφαλεστέραν εὐόδωσιν τῶν ἐθνικῶν μας θεμάτων.

Κύριοι συνάδελφον. Δύο εἶναι τὰ κεφάλαια τοῦ θέματος, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ συζητήσωμεν. Εἶναι πρῶτον τὸ Ἰδεολογικὸν καὶ εἶναι κατόπιν τὸ Πολιτικὸν θέμα.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἰδεολογικὸν θέμα ἀκόμη μίαν φορὰν ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ βήματος, θὰ ἀκουσθῇ ὅτι ἀποτελεῖ στοιχειῶδες καθῆκον τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ἀποτελεῖ στοιχειῶδες καθῆκον τῶν μεγάλων συμμάχων μας, νὰ σεβασθοῦν τὴν σημαίαν, ἐν ὀνόματι τῆς ὁποίας διεξήχθη καὶ ἐκερδήθη ὁ μέγας πόλεμος... (Χειροκροτήματα). Κλονίζει τὰ θεμέλια τοῦ Ο.Η.Ε., ἡ ἀπόφασις ἡ ὁποία ἐλήφθη καὶ ἡ ὁποία ἀνέβαλε τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ αἰτήματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἑνὸς λαοῦ μακραίωνος πολιτισμοῦ. Καὶ θὰ ἔπρεπεν ἐπίσης, ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν κρίσιμον ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος διεξάγεται εἰς τὰς ἡμέρας μας, δὲν ἀντιμετωπίζονται μόνον ὑλικαὶ δυνάμεις, ἀντιμετωπίζονται κατ' ἐξοχὴν, ἠθικαὶ δυνάμεις, ἀντιμετωπίζονται Ἰδέαι. Καὶ ἀφοπλίζεται ὁ ἐλεύθερος κόσμος ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν Ἰδεῶν, ὅταν ὑποστέλλεται εἰς τὸν ἐπίσημον Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἡ σημαία τῆς Ἐλευθερίας... (Χειροκροτήματα).

Καὶ θὰ πρέπει ἐπίσης ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ βήματος νὰ ἀκουσθῇ πάλιν, ὅτι ἐπὶ τῆς ἰδεολογικῆς, τῆς ἐθνικῆς θέσεως τοῦ θέματος, ἡ ἀλληλεγγύη καὶ σήμερον καὶ πάντοτε καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους, θὰ εἶναι ἀπόλυτος. (Χειροκροτήματα). Ἰδού, διατί, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, εἶναι δυσχερὴς ἡ μετάβασις εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ πολιτικοῦ θέματος. (Χειροκροτήματα). Διότι κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ πολιτικοῦ θέματος θὰ καταλογισμοῦν εὐθῦναι εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ παρασχεθῇ ἡ ἐντύπωσις ὅτι τοιουτοτρόπως ἐλαττώνονται αἱ εὐθῦναι καὶ τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ τῶν μεγάλων συμμάχων μας. (Χειροκροτήματα).

Μὲ αὐτὴν τὴν προκαταβολικὴν ἐξήγησιν εἰσέρχομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ πολιτικοῦ θέματος, εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς πολιτικῆς διαχειρίσεως τοῦ θέματος ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, σπανίως ἐνώπιον Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔχει εὑρεθῇ δυσχερέστερον θέμα —καὶ ὀνομάζω ὄχι μόνον τὴν σημερινήν, ἀλλὰ καὶ τὰς προκατόχους Κυβερνήσεις. Διότι πρέπει εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ τοῦ θέματος νὰ συνδυάσῃ δύο μεγάλους σκοπούς : Πρῶτον, ὅτι τὸ αἴτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως, ὅπως ὀνομάζεται ἐντὸς τῶν ἐγκύρων, τὸ αἴτημα τῆς Ἑνώσεως, ὅπως ὀνομάζεται ἐντὸς τῶν συνόρων, εἶναι ἀνένδοτον. Καὶ ταυτοχρόνως ὅτι ἡ εὐόδωσις αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ σκοποῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ συντελεσθῇ παρὰ μόνον ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν συμμαχιῶν μας.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα πρόβλημα καὶ ἡ μεγίστη εὐθύνη. Διότι, ἐὰν ἐπρόκειτο ἡ ἐπιδίωξις τοῦ ἐθνικοῦ αἰτήματος τῆς Κύπρου νὰ γίνῃ μὲ τρόπον, ὁ ὁποῖος ἀπομακρύνει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς φυσικούς της συμμάχους, τότε, ἐν ὀνόματι τῆς Κύπρου, θὰ ἐχάνετο ἡ Ἑλλάς. Καὶ ἡμεῖς θέλομεν Ἑλληνικὴν τὴν Κύπρον. Καὶ διὰ νὰ γίνῃ ἑλληνικὴ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ Ἑλλάς... (Χειροκροτήματα). Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον εὑρίσκετο ἡ δυσχερεστάτη θέσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία τίθεται ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν θέλησιν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας εἰς τὸ πλευρὸν τῶν ὁποίων ἐν τούτοις ἐξασφαλί-

ζομεν τὰ παγια συμφέροντα τῆς Πατρίδος μας.

Ἀκριβῶς, ὅμως, διότι τὸ θέμα εἶναι δυσχερέστατον, εἰς αὐτὸ κρίνεται ἡ πολιτικὴ ἀξία τῶν κυβερνήσεων. Καὶ λυποῦμαι διαπιστῶν, ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, τεθεῖσα ἐνώπιον τῆς μεγάλης αὐτῆς δυσχερείας, δὲν ἔχει παράσχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εὑρέθη εἰς τὸ ὕψος τῶν εὐθυνῶν της.

Ἀρχίζομεν ἀπὸ τὰς προβλέψεις της.

Μία Κυβέρνησις, ἀξία τοῦ ὀνόματός της, ὤφειλε νὰ ἔχῃ προβλέψει μὲ ἀσφάλειαν, ἢ τοὐλάχιστον, μὲ μεγίστην πιθανότητα τὸ ἀποτέλεσμα.

Τί ὅμως ἔχει συμβῆ μὲ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν ; Αἱ προβλέψεις της εἰς τὰ βασικὰ θέματα διεψεύσθησαν. Ἐπικαλεῖται τὴν ἐγγραφήν, ὡς δικαίωσιν τῶν προβλέψεων. Ἀλλὰ τὰ μεγάλα θέματα ἦσαν πρῶτον ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀμερικανικῆς συμπολιτείας, ἡ ὁποία θὰ ἤσκει ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν καὶ ταυτοχρόνως ἡ τελικὴ ἀπόφασις τοῦ Ο.Η.Ε.

Καὶ εἰς τὰ δύο αὐτὰ μεγάλα κεφάλαια, αἱ προβλέψεις τῆς Κυβερνήσεως διεψεύσθησαν. Ἤλπιζεν ἡ Κυβέρνησις, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῶν Η.Π.Α., μέχρι τέλους θὰ ἔμενεν εἰς πλήρη ρευστερότητα. Καὶ συνέβη τὸ ἀντίθετον. Καὶ ἤλπιζεν, ἐπίστης, ὅτι θὰ εἶχε μίαν εὐμενῆ ἀπόφασιν τοῦ Ο.Η.Ε., ἡ ὁποία βεβαίως δὲν θὰ ἀπετέλει νομικὴν δέσμευσιν, θὰ ἀπετέλει ὅμως ἠθικὴν δύναμιν διὰ τὸ μέλλον. Καὶ ἐπλανήθη καὶ εἰς τὰς δύο προβλέψεις της. Ἰδοὺ τὸ κριτήριον τῶν ἀληθῶν Κυβερνητῶν, ἡ ἀσφάλεια τῶν προβλέψεων.

Καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς κρισίμους προβλέψεις της, διεψεύσθη.

Ἔχομεν ἔπειτα τὸ θέμα τῆς προπαρασκευῆς. Ὀρθῶς ὑπεμνήσθη τὸ παράδειγμα τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Ἦτο ἀκάματος εἰς τὴν προπαρασκευὴν καὶ ἐνῷ ἐφαίνετο ἀπρόοπτος ἡ ἐπιτυχία, εἶχε προηγηθῆ μέγας ἀγών, διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Συναγερμοῦ, εἰς τὸν σύντομον πράγματι χρόνον, ὁ ὁποῖος τῆς παρεῖχετο, παρεσκεύασεν ὅπως ὤφειλε καὶ ὅπως ἠδύνατο, τὴν εὐόδωσιν τῆς ὑποθέσεως. Ἔχομεν ἀποδείξεις. Μέλος τῆς Ἐθνικῆς Ἀποστολῆς, χωρὶς προκατάληψιν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως βεβαιώνει ὅτι: «διεπιστώσαμεν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἡ προπαρασκευή, τὴν ὁποίαν ἀνέμενεν. Ἐπίστευεν ὅτι κάτι σοβαρώτερον θὰ εἶχε πραγματοποιηθῆ». Πέραν αὐτῆς τῆς ὁμολογίας εἰς φιλικὸν ὄργανον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἀνεφέρθη ἡ περίπτωσις τῆς Κολομβίας, ἡ ὁποία «ἐνῷ παρεσύρθη ἐν ἀρχῇ ἀπὸ τὴν ἀπατηλὴν ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ Λόϋδ καὶ ἐψήφισε κατὰ τῆς ἐγγραφῆς τοῦ Κυπριακοῦ, μετεβλήθη, κατὰ τὰς μεταγενεστέρας συζητήσεις τῆς πολιτικῆς ἐπιτροπῆς, εἰς ἐνθουσιώδη ὑπέρμαχον τῶν δικαίων μας».

Καὶ πέραν αὐτῶν τῶν 2 περιστατικῶν, ἔχομεν τὸ θέμα τῆς συμμάχου Τουρκίας. Ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν εἶχε προηγηθῆ καμμία προσπάθεια.

Ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐπανέλαβε καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος, ὅτι πρὸ ἡμερῶν εἶχεν ἀναγραφῆ ὡς «ἔγκυρος» δήλωσις, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Συναγερμοῦ, δὲν καταδέχεται νὰ ἀσκήσῃ ἐκβιασμὸν εἰς τοὺς Συμμάχους της.

Κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅταν μία σύμμαχος χώρα, ὅπως ἡ Ἑλλὰς ἀπέναντι τῆς Τουρκίας, πραγματοποιοῦσα συμμαχίας φέρῃ πρὸς συζήτησιν τὰ ἐνδεχόμενα ἐπίμαχα θέματα καὶ προσπαθῇ νὰ ἐπιτύχῃ μίαν προκαταβολικὴν ἐναρμόνισιν, εἶναι δυνατὸν ἡ προσπάθεια αὐτὴ νὰ ὀνομάζεται ἀπόπειρα ἐκβιασμοῦ; Μὲ αὐτὴν τὴν νοοτροπίαν, ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ εὐόδωσις ἐξωτερικῆς πολιτικῆς; (Χειροκροτήματα).

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν κριτικὴν τῆς προσφυγῆς. Θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθῇ ὡς παράγων καὶ ἡ ψυχολογία τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, διότι ἡ ψυχολογία του δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ἀδιάφορος. Ἐκεῖνος μάχεται, ἐκεῖνος διαμορφώνει μίαν ἀγωνιστικὴν ψυχολογίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν τελικὴν εὐόδωσιν καὶ ἡ ὁποία θὰ πρέπει νὰ εὑρίσκῃ συμπαραστάτην εἰς τὴν ἐλευθέραν Πατρίδα, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ διαρκέσῃ. Καὶ ἐὰν ἔπειτα ἀπὸ τὸ δημοψήφισμα ἐγκατελείπετο ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος, δὲν γνωρίζω ποῖος θὰ ἦτο ὁ ψυχολογικὸς ἀντίκτυπος. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, ὅτι ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε., θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀντλήσωμεν ἠθικὰς μόνον δυνάμεις, ἀλλὰ τελικῶς ἡ θέλησις, ἡ ἀνένδοτος θέλησις τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, μὲ τὴν συμπαράστασιν τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος, θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἐλευθερίαν. (Χειροκροτήματα).

Ἀλλὰ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐξόθη συνέχεια εἰς τὴν προσφυγήν, ἔχει προκαλέσει γενικὴν ἔκπληξιν. Ἐπανηγυρίσθη κατ' ἀρχὰς ἡ ἐγγραφὴ καὶ κατόπιν ὅλοι ἀπεκομίσαμεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι οἱ ἡγέται τῆς Κυβερνήσεως ἀποφεύγουν τὸ ἀχάριστον θέμα καὶ ἐπιφορτίζουν τὰς ὑπηρεσίας διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος. Ὀρθότατα ἐλέχθη, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ὅτι τὸ Κυπριακὸν θέμα, δὲν εἶναι τὸ μοναδικὸν θέμα τῆς Ἑλλάδος, διότι τὸ κύριον, τὸ πρῶτον θέμα τῆς Ἑλλάδος; εἶναι ἡ Ἑλλάς. Ἀμέσως, ὅμως, μετὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἔννοιαν καὶ ὡς σύνολον, ἔρχεται τὸ Κυπριακόν. Καὶ τὸ καθῆκον τῶν ἡγετῶν τῆς Κυβερνήσεως, οἱ ὁποῖοι κομπάζουν διὰ τὴν γενναιότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἔθεσαν τὸ ζήτημα ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., τὸ καθῆκον των ἦτο, μὲ τὸ κῦρος των, μὲ τὸ βάρος τῆς εὐθύνης των, νὰ εἶναι παρόντες μέχρις ἐσχάτων. Ἠκούσαμεν τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἐξῶ ἐγίνετο ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Πρεσβευτὰς διὰ τὰς χώρας των. Ἀλλά, διατί, ἡ ἄμεσος ἐπικοινωνία μὲ τοὺς Πρεσβευτὰς εἰς Ἀθήνας, θὰ εἶχε μεγαλύτερον ἀποτέλεσμα καὶ ὄχι ἡ ἄμεσος ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν χωρῶν οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τέλους καὶ θὰ ἐψήφιζον; Καὶ πέραν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἀμέσους προκαταβολικὰς ἐπικοινωνίας, τὸ κῦρος τῶν ἡγετῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἶναι βέβαιον καὶ ὁμολογεῖται καὶ ἀπὸ τὰ ὑπηρεσιακὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα φιλοτίμως ἠγωνίσθησαν, θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν. Θὰ εἶχεν ἐπίσης βεβαιώσει τὴν ἐπιτέλεσιν ἑνὸς ἐπιβαλλομένου ἐθνικοῦ καθήκοντος. Καί, ὅμως, ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος, ἔχει ἀποκομίσει τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς παθητικῆς στάσεως, μιᾶς ἀπουσίας ἀπὸ τὸν στίβον τῆς μάχης. Ἐπανηγυρίζετο ὡς γενναιότης, ὡς ἡρωϊσμός, ἡ πορεία πρὸς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ ὅμως δὲν εἰσήρχοντο εἰς τὸν στίβον οἱ ἡγέται τοῦ ἀγῶνος.

Διὰ πρώτην φορὰν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι ἀπόντες ἀπὸ μέγαν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Καὶ ἠκούσαμεν ὅτι ἡ προσφυγὴ ἔγινεν ἀδιαφόρως πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα. Ἀλλὰ ἐὰν ἦτο τόσον ἡρωϊκὴ ἡ ἀπόφασις τῆς Κυβερνήσεως, πῶς συμβαίνει ἡ ἀφετηρία νὰ εἶναι ἡρωϊκὴ καὶ τὸ τέλος νὰ εἶναι δειλόν; Διότι, τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος.

Ἡ συνυπογραφὴ ὅτι καὶ ἡ Ἑλλὰς θεωρεῖ ἄκαιρον τὴν ἐγγραφὴν τοῦ θέματος. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόφασις ἡ ὁποία ἐλήφθη. Καὶ ἐπαιρόμεθα διότι ἐλήφθη ἀπόφασις, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς ὁμολογεῖ, μὲ ἔμπρακτον περίπου μετάνοιαν, ὅτι θεωρεῖ ἄκαιρον τὴν ἐγγραφὴν τὴν ὁποίαν ἐπέτυχε.

Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι πολιτικαὶ σκέψεις ἠμποροῦν νὰ ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀποδοχὴν καὶ αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν ταυτοχρόνως νὰ ἐξαίρεται ὁ ἡρωϊσμὸς τῆς ἐγγραφῆς καὶ ταυτοχρόνως νὰ συμβαίνῃ ἡ ὁμολογία τῆς μετανοίας !...

Καὶ τώρα, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἠμποροῦμεν μὲ καλὴν πίστιν, μὲ ἀντικειμενικότητα, μὲ ὅλον τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης, τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει τὸ ἐθνικὸς χαρακτὴρ τοῦ μεγάλου θέματος, νὰ προβῶμεν εἰς ἕνα ἀπολογισμὸν ἐνεργητικοῦ καὶ ζημιῶν. Ποῖον εἶναι τὸ ἐνεργητικόν, ὅπως ἐμφανίζεται καὶ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ;

Εἶναι, πρῶτον, τὸ θάρρος τῆς ὑποβολῆς τῆς προσφυγῆς. Εἶναι δεύτερον, ἡ ἐγγραφὴ τῆς προσφυγῆς. Καὶ εἶναι κατόπιν, ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἁρμοδιότητος. Ἀλλὰ ὑπάρχει πράγματι νομικὴ ἀναγνώρισις ἁρμοδιότητος ; Δὲν ὑπάρχει. Ἐὰν κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον ἡ Ἑλλὰς θελήσῃ νὰ κάμῃ προσφυγήν, θὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχήν. Βεβαίως, θὰ δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἶχεν ἀναγνωρισθῇ ἡ προσφυγὴ καὶ εἶχεν ἐγγραφῇ, νομικῶς, ὅμως, θὰ πρέπει νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν ἀγῶνα. Καὶ τώρα ἐρχόμεθα εἰς τὴν altera pars. Ἡ Ἑλλάς, ὅταν ἀποφασίσῃ νὰ προσφύγῃ ἐκ νέου εἰς τὸν Ο.Η.Ε., θὰ ὀφείλῃ ἐπὶ πλέον νὰ ἀποδείξῃ, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν ἐφέτος ὑποχρέωσιν, νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἀπόφασις κατέστη ἐπίκαιρος. Διότι ἡ προσθήκη τῆς παραγράφου «διὰ τὸν παρόντα χρόνον», σημαίνει ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀναγνωρίζει τὴν ἀκαιρότητα διὰ τὸν παρόντα χρόνον καὶ ὅταν,

ἑπομένως, ὑποβάλῃ νέαν προσφυγήν, θεωρεῖ ὅτι παρῆλθον οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐφέτος εἶχον καταστήσει ἄκαιρον τὴν προσφυγὴν καὶ ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ, διατὶ ὑπὸ νέας συνθήκας ἡ συζήτησις τῆς προσφυγῆς ἔχει καταστῆ ἐπίκαιρος. Προσέθεσεν, ἑπομένως, οὐσιώδη δυσχέρειαν διὰ τὸ μέλλον. Καὶ πέραν αὐτῶν, διὰ νὰ εἴμεθα δίκαιοι εἰς τὰς κρίσεις μας, θὰ πρέπει νὰ προβῶμεν εἰς τὴν διαπίστωσιν καὶ ἄλλων ζημιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπηκολούθησαν. Τὰς εὐθύνας διὰ τὰς ζημίας τὰς ὑπέχουν ὁ Ὀργανισμὸς Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ οἱ φίλοι καὶ σύμμαχοί μας, ἀλλὰ αἱ ζημίαι, δυστυχῶς, εἶναι κοιναί. Πρώτη ζημία εἶναι ἡ διπλωματική μας ἀπομόνωσις ἀπὸ ὅλους τοὺς συμμάχους καὶ φίλους μας. Δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν διπλωματικὴν ἱστορίαν τῆς χώρας μας προηγούμενον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπὶ ἑνὸς μεγάλου ἐθνικοῦ θέματος νὰ εὑρεθῶμεν, ὄχι ἁπλῶς μόνοι, ἀλλ' ἀντιμέτωποι ὅλων τῶν πατροπαραδότων συμμάχων καὶ φίλων μας.

Δεύτερον, ἐπῆλθε ἡ διλητηρίασις τῶν ψυχικῶν σχέσεων τῶν Λαῶν μας. Καὶ τὸ θέμα εἶναι πολὺ σημαντικώτερον ἀπὸ τὴν ψυχρότητα τῶν κυβερνήσεων. Καὶ ὑπάρχει καὶ μία τρίτη μεγάλη ἀπώλεια, κατέστη δυνατόν, δυστυχῶς, εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν νὰ ἐμφανισθῇ ὡς σημαιοφόρος τῆς Ἐλευθερίας ! Ποῖος εὐθύνεται ; Καὶ ὁ Ὀργανισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ οἱ μεγάλοι μας σύμμαχοι. Ἀλλὰ ποῖος κινδυνεύει; Καὶ ἡμεῖς, δυστυχῶς...

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον προβαίνομεν εἰς αὐτὰς τὰς διαπιστώσεις, μὲ βαθεῖαν ὀλίγψιν. Ποῖα εἶναι τὰ συμπεράσματα εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ καταλήξωμεν. Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους. Τὸ πρῶτον ἰδεολογικὸν συμπέρασμα εἶναι ὅτι: τὸ Ἔθνος παραμένει ἡνωμένον καὶ ἀνένδοτον μὲ ὑψωμένην τὴν σημαίαν τῆς Αὐτοδιαθέσεως τοῦ Λαοῦ τῆς Κύπρου. (Χειροκροτήματα)'.

Ἀλλὰ τὸ ἑπόμενον συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία διεχειρίσθη πολιτικῶς τὸ θέμα καὶ ἡ ὁποία ἐπὶ τῆς εὐρείας Ἐθνικῆς του βάσεως γνωρίζει ὅτι ἔχει τὴν συμπαράστασιν ὁλοκλήρου τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης ὅτι ἡ ἀνεπάρκεια, ἡ ὁποία διεπιστώθη κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον , δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνεχισθῇ. Θὰ πρέπει νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν τρόπον καὶ τὸν χρόνον μὲ αἴσθημα ὑπερτάτης εὐθύνης. Ἠρεσχέθη δυστυχῶς καὶ κατὰ τὴν πολιτικὴν διαχείρισιν αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ θέματος; ἐπανελήφθη ἡ θλιβερὰ ἐντύπωσις, ὅτι ἐντὸς τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Συναγερμοῦ, ὑπάρχουν πάντοτε, δύο ἀντιμαχόμεναι μερίδες. Τὸ διεπιστώσαμεν εἰς τὸ θέμα τῶν Γερμανικῶν πιστώσεων. Ἐπανελήφθη κατόπιν εἰς τὸ θέμα τῆς Ἀεροπορίας. Καὶ σήμερον, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ὁμιλίας τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπετέλεσε διαμάχην πρὸς τὸν πρῶτον του συνεργάτην. Αὐτὸ εἶναι τὸ κατάντημα τῆς ἰσχυρᾶς, τῆς μονολιθικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Συναγερμοῦ !.....

Ἀλλὰ εἴμεθα, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, εἴμεθα εἰλικρινῶς αἰσιόδοξοι διὰ τὸ μέλλον. Κατηγγείλαμεν δικαίως τὸν Ο.Η.Ε., κατηγγείλαμεν τὴν ψῆφον καὶ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Μεγάλης Ἀμερικῆς. Ἀλλ' ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἀναγνώσωμεν καὶ τὴν ἄλλην σελίδα. Ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἐπεβεβαίωσεν, ὅτι ἀναγνωρίζει τὸ δίκαιον τοῦ αἰτήματος καὶ ἠμφισβήτησε μόνον τὴν ἐπικαιρότητα. Καὶ εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα καὶ τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων δημοσίᾳ, ἐπισήμως, ὑπευθύνως, ἀνεκοίνωσαν ὅτι ἀποδέχονται τὸ ἱερὸν αἴτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως. Ἀκόμη καὶ συντηρητικοὶ βουλευταὶ ὕψωσαν τὴν φωνήν των, διὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσουν. Ἀποδεικνύουν αὐτὰ τὰ γεγονότα, ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν ἐμπιστοσύνην διὰ τὸ μέλλον. Ἐὰν ἡ Μεγάλη Ἀμερικὴ διὰ λόγους προσωρινῆς ἐπικαιρότητος, δὲν ἐπετέλεσε χθὲς τὴν μεγάλην ἀποστολήν της, ὡς ἡγέτιδος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, ἐὰν ἡ σημερινὴ συντηρητικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀνταποκρίθη εἰς τὸ ἰδικόν της καθῆκον, ὅμως εἶναι βέβαιον, ὅτι καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἀμερικῆς καὶ κατὰ βάθος καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις, καθὼς καὶ ἡ πλειοψηφία τῶν κομμάτων καὶ ὅλοι οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀναγνωρίζουν τὸ δίκαιον. Καὶ μιαν ἡμέραν, περισσότερον σύντομα παρὰ ἀργά, θὰ γίνουν συμπαραστάται τοῦ Ἀγῶνος μας. Φθάνει ἡ σημαία τοῦ Ἀγῶνος νὰ κυματίζῃ ἀναπεπταμένη εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Κύπρον. Ἠκούσθη ἀπὸ ἐπίσημα χείλη τῆς Μ. Βρεττανίας ὅτι ἡ Κύπρος «οὐδέποτε» θὰ γίνῃ Ἑλληνική... ὅτι «οὐδέποτε» θὰ τῆς ἀναγνωρισθῇ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως.....

Εἰς αὐτὸ τὸ «οὐδέποτε» ἀπάντῶμεν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀντιπροσωπείας μὲ ἕν ἄλλο τίμιον ὅμως καὶ ὑπερήφανον «οὐδέποτε» : Οὐδέποτε, εἰς τὴν Ἀκρόπολιν θὰ ὑποσταλῇ ἡ σημαία τῆς Ἐλευθερίας. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα.).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος Κυβερνήσεως κ. Στεφανόπουλος καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβερ. --- Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Κύριοι συνάδελφοι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσω χωρὶς ἀπάντησιν δύο παρατηρήσεις τοῦ ἀξ. ἀρχηγοῦ τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως, δύο παρατηρήσεις διατυπωθείσας μὲ τὸ γνωστὸν δογματικὸν του ὕφος, λαμβάνοντος ἀφορμὴν καὶ πιστεύοντος ὀρθῶς ὅτι τὸ κυπριακὸν θέμα εἶναι θέμα ἐθνικόν, ἀλλὰ θέμα κατ' ἐξοχὴν δύσκολον.

Ὅταν πρόκειται ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς νὰ ἱκανοποιήσωμεν ἕνα δίκαιον ἐθνικὸν αἴτημα, εἴμεθα ὅμως ὑποχρεωμένοι ἀπὸ τῆς ἄλλης νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὸ αἴτημα αὐτὸ ἐντὸς τῶν συμμαχιῶν μας, ἐντὸς συνασπισμῶν μας, διὰ τῶν ὁποίων ἔχει κατοχυρωθῇ καὶ ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ εἰρήνη εἰς τὸν κόσμον δὲν εἶναι δυνατόν. ὅπως εἶπεν ὀρθῶς καὶ ἐπιγραμματικῶς, νὰ κερδίσωμεν τὴν Κύπρον παρὰ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἀναχωρῶν ὅμως ἀπὸ τὴν ὀρθὴν αὐτὴν διαπίστωσιν κατέληξεν εἰς ἕνα συμπέρασμα, ὅτι ἀσφαλῶς, εἰς τὰ κρίσιμα, εἰς τὰ μεγάλα αὐτὰ θέματα, ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ κρίσις περὶ τῆς ἀξίας ἢ ὄχι τῆς Κυβερνήσεως. ἐκεῖ ἐμφανίζονται αἱ μεγάλαι ἢ αἱ μικραὶ Κυβερνήσεις. Καὶ ἐξήγαγε τὸ συμπέρασμα ὅτι πράγματι ἡ Κυβέρνησις αὐτὴ δὲν εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων . Βεβαίως, ὁ ἀξ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐθέσαμεν ἕνα ζήτημα δυσχερὲς καὶ ὅτι ἐπροχωρήσαμεν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν καὶ λύσιν αὐτοῦ, ἐξήγαγε τὸ συμπέρασμα ὅτι δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἔχομεν δημιουργήσει, ἔχομεν ἐμφανίσει τὴν ἀνικανότητα ἡμῶν.

Αὐτὸς εὗρε τὸν καλύτερον τρόπον κατὰ τὸ παρελθὸν διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀνικανότητα αὐτοῦ καὶ νὰ εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων, ἔκρινε καλὸν νὰ μὴ τὸ ἀνακινήσῃ. Καὶ ἐφόσον τὸ θέμα θὰ παραμείνῃ καθεστὸς δὲν θὰ ὑπάρχῃ τὸ κριτήριον κατὰ τὸ ὁποῖον, θὰ ἐκρίνετο ἡ Κυβέρνησίς του, κατὰ τὸ ὁποῖον θὰ ἐκρίνετο ἡ ἀξία τῆς πολιτικῆς του. Εἶναι, ἀναμφιβόλως, ὁ καλύτερος τρόπος, κατ' αὐτόν, νὰ μὴ ἀνακινῇ κανεὶς ἕνα θέμα ἀπὸ φόβον μήπως κατὰ τὴν πορείαν τῆς μάχης θὰ ὑπαστῇ ἴσως ὡρισμένα πρόσκαιρα ἀτυχήματα. Ἀλλ' ὅταν ἀποβλέπῃ εἰς τὸν σκοπόν, ἀναμφιβόλως καὶ τὰ ἀτυχήματα αὐτὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὰ δεχθῇ. Νὰ τὰ δεχθῇ, ὅταν μάλιστα χειρίζεται, μέσα εἰς μίαν διεθνῆ κατάστασιν, τόσον περίπλοκον, θέμα τοιαύτης ἐξαιρετικῆς σημασίας.

Ἀλλὰ καὶ ἕνα δεύτερον λόγον ἀνέπτυξε, λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι, προκειμένου περὶ τῆς Τουρκίας, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν τριμερῆ συμμαχίαν χωρὶς προηγουμένως νὰ θέσωμεν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου.

Καὶ κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα. εἰς τὸν ἀφορισμόν, ὅτι, προκειμένου νὰ συνάψωμεν συμμαχίαν, πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ ἐξετάσωμεν τὰ συμφέροντά μας, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δὲν ὑπάρχει ἐξωτερικὴ πολιτική. Καὶ δύναμαι νὰ ἀντιστρέψω τὸ ἐπιχείρημα καὶ νὰ τοῦ εἴπω ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του εἰσήλθομεν εἰς τὴν συμμαχίαν τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς ἣν μετέχουν καὶ οἱ Ἄγγλοι, διατὶ δὲν ἐζητήσατε τότε νὰ ἐναρμονίσητε τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς Κύπρου;

Τοιοῦτοι ἀφορισμοὶ κύριε Ἀρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων.....

Γ. Παπανδρέου. Δὲν ὑπάρχει ἀναλογία.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ.—Ὑπ. Ἐξωτ.). Ὑπάρχει; Ἤ πρέπει νὰ ἐντρμινίζατε τὰ συμφέροντά μας ἢ τότε τὸ δόγμα σας παύει νὰ εἶναι δόγμα.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τοιαῦτα θέματα ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτος δυνατότης νὰ ὁμιλήσωμεν ἐν πλάτει καὶ νὰ ὁμιλήσωμεν χρησιμοποιοῦντες ὅλα τὰ ἔγγραφα δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε πλήρης ἀπάντησις νὰ δοθῇ, οὔτε νὰ δοθῇ πλήρης ἀπάντησις ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ἰδιαιτέως μάλιστα ὅταν τὸ θέμα εὑρίσκεται ἐν τῇ ἐξελίξει του, ὅταν ἡ μάχη συνεχίζεται καὶ ὅταν αὔριον θὰ παρουσιασθῶμεν εἰς τοὺς ἰδίους κριτὰς εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους καὶ χθὲς παρουσιάσθημεν.

Αὐτὸ εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ μειονέκτημα. Ἀλλὰ ἐξ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος δὲν θὰ ἔπρεπε κανεὶς νὰ ἐπωφεληθῇ διὰ νὰ ἀμφισβητήσῃ ὡρισμένα ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα προῆλθον ἐκ τῆς πράξεως τῆς Κυβερνήσεως τοῦ νὰ θέσῃ τὸ Κυπριακὸν ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Ἀναμφιβόλως δύνασθε νὰ ὁμιλῆτε περὶ καλῆς ἢ κακῆς προπαρασκευῆς. Ἐὰν ὅμως εἴχατε ὑπ' ὄψιν ὅσα διημείφθησαν, τὴν προεργασίαν ἡ ὁποία κατεβλήθη, τὴν διάψευσιν ἐλπίδων ἥτις ὑφίστατο ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας θὰ ἀντελαμβάνεσθε, ὅτι δὲν ἀρκεῖ ἡ ἰδεολογικὴ προσήλωσις διὰ νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ ἐπιλυθῇ τὸ αἴτημα τῆς Κύπρου, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα συμφέροντα καὶ ἄλλαι πιέσεις οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς φύσεως, αἱ ὁποῖαι ὑπερίσχυσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς κρισίμους περιπτώσεις ὑπερίσχυσαν τῶν ἰδεολογικῶν ἀρχῶν. Καὶ αὐτό, νομίζω, ὅτι ἐξάγεται σαφέστερον ἀπὸ τοὺς φακέλλους τοὺς ὁποίους ἔθεσα ὑπ' ὄψιν ὑμῶν. Εἴπατε ἀκόμη καὶ ἐκάματε ἀπολογισμὸν τῶν ζημιῶν καὶ τῶν κερδῶν. Τὸ γεγονὸς ὅτι ἐτέθη ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, τὸ θέμα ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως ἠθικὸν κέρδος, ἀποτελεῖ ἀπόκτημα. Ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν εἴπατε ὅτι αἱ ζημίαι εἶναι πολὺ μεγάλαι διότι κατελήξαμεν νὰ ἀπομονωθῶμεν. Ἀναμφισβητήτως αἱ περισσότεραι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κυβερνήσεων εἶναι Κυβερνήσεις Κρατῶν, ἅτινα ἔχουσι ζωτικὰ ἀποικιακὰ συμφέροντα καὶ δὲν θὰ εἴχομεν τὴν ἀξίωσιν ὅπως θυσιάσουν τὰ συμφέροντά των καὶ ψηφίσουν ὑπὲρ τοῦ αἰτήματος τῆς Κύπρου. Ἦτο φυσικὸν τὸ ἀποτέλεσμα καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸ μεταβάλῃ. Καὶ πάλιν ὅμως ἐρωτῶ: ἔπρεπε νὰ τεθῇ τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου, ναὶ ἢ ὄχι; Ἀναμφισβητήτως ἔπρεπε νὰ τὸ θέσωμεν, διότι καὶ σεῖς ὡμιλήσατε καὶ δι' ἕνα ἄλλον ἀκόμη λόγον, εἰς τὸν ὁποῖον διαφαίνεται ἡ ἀντίφασις εἰς τὴν ὁποίαν περιεπέσατε καὶ ὑμεῖς διότι εἴπατε ὅτι διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν της ἡ Ἑλλὰς εὑρέθη μακρὰν ἀπὸ τοὺς συμμάχους της ἐγκαταλελειμμένη καὶ μὲ δηλητηριασμένας τὰς σχέσεις μὲ ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποίους χθὲς ἀκόμη συνεδέετο φιλικῶς.

Εἴπατε ὅμως ἐξ αὐτοῦ ὁ καθεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξαγάγῃ τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῇ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καὶ ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις τὸ θέμα τῆς Κύπρου ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. Ἀλλὰ σεῖς εἴπατε, ἀναιροῦντες ὅσα προηγουμένως εἴπας ὅτι δὲν εἶναι κέρδος καὶ δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. εἴπατε ὅτι : εἴδετε τὴν ἐκτελουμένην εἰς τὴν Ἀγγλίαν μεταβολήν, εἴδετε τὰς ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, εἴδετε τὰς ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος τοῦ Ἐργατικοῦ! Καὶ ἐρωτῶ, ἐὰν ἡμεῖς δὲν ἐθέτομεν τὸ θέμα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, θὰ ὑπῆρχεν ἄραγε ἡ ἀφορμὴ ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ἡ μεταβολὴ αὐτὴ ἡ ὁποία ἐπῆλθε μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων κομμάτων εἰς τὴν Ἀγγλίαν; (Χειροκροτήματα). Βλέπετε λοιπόν, ποῖον εἶναι τὸ κέρδος ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνον τοῦ γεγονότος τῆς θέσεως τοῦ ζητήματος. Εἶναι αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατ' ἐξοχὴν ἐπιμένω.

Εἴπατε ὅτι ἡ διαφώτισις τῆς διεθνοῦς γνώμης ἦτο ἀνεπαρκής. Δὲν ἠξεύρω ἐὰν σεῖς ἢ ἄλλος τις τὸ εἶπεν, ὅτι δὲν ἦτο ἀνάλογος, ἦτο κατωτέρα τῶν μέσων τὰ ὁποῖα διεθέσαμεν. Ἀσφαλῶς ὁ κύριος αὐτὸς ἀγνοεῖ ποῖαι εἶναι αἱ δυνατότητες τῆς Ἑλλάδος. Γνωρίζετε πολὺ καλά, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς κρισίμους οἰκονομικὰς συνθήκας ,νὰ ἐγκαταστήσωμεν πρεσβείας εἰς ὅλα τὰ Κράτη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς διὰ νὰ καθίσταται δυνατὸν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ ὥραν νὰ ἀντιμετωπίζωμεν τὰς ἐπεμβάσεις καὶ τὰς πιέσεις τῶν μεγάλων Δυνάμεων. Ἀναμφιβόλως τελοῦμεν ἐν καταστάσει μειονεκτικῇ. Κατὰ τὸ δυνατὸν εἰς τὸ μέλλον θὰ ἴδωμεν τί δυνάμεθα ἐλάχιστα ἐξ αὐτῶν νὰ ἐπανορθώσωμεν. Διότι ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συγκριθῶμεν ἀπὸ ἀπόψεως μέσων καὶ δυνατοτήτων μὲ τὰς μεγάλας δυνάμεις, μὲ τὰ μεγάλα Κράτη τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζομεν.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἐὰν ἡμεῖς δὲν εἴχομεν θέσει ὀρθῶς, ὅπως ἐθέσαμεν τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν αὐτὴ ἡ κατεργασία, ἡ μεταβολή, εἰς τὴν κοινὴν γνώμην τῶν λαῶν δὲν θὰ εἶχεν ἐπέλθει. Καὶ αὐτὸ τὸ μεγάλο κέρδος τὸ ὁποῖον ἀποκομίζομεν εἶναι μεταξὺ τοῦ ἐνεργητικοῦ, ὅπως ἀποφεύγετε σεῖς νὰ τὸ εἴπητε, τῆς προσπαθείας τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀναμφιβόλως κάθε πρᾶξις ἀνθρωπίνη ἔχει τὰ μειονεκτήματά της, κυρίως ὅταν μία μικρὰ χώρα εὑρεθῇ μόνη της ἐναντίον ἑνὸς ἀγῶνος ἢ μιᾶς μεγάλης δυνάμεως.

Πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι ἂν ὁ ἀγὼν αὐτὸς δὲν προσπορίζῃ, ὅπως ἰσχυρίζεσθε, εἰς τὴν Ἑλλάδα πλεονεκτήματα, ἀντιθέτως θὰ δύνασθε νὰ εἴπητε ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλίαν προσπορίζει ὡρισμένα μειονοεκτήματα. Διότι ἐὰν ἐθέσαμεν ἡμεῖς τὴν ὑπογραφήν μας κάτωθι τῆς ἀποφάσεως, ὅτι ἀκόμη δὲν συμφέρει ὄχι ἡ ἐγγραφή, ἀλλὰ ἡ συζήτησις, μὴ λησμονῆτε ὅτι ἡ Ἀγγλία ἔθεσε τὴν ὑπαγραφήν της κάτωθι αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως ἡ ὁποία ἔρχεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν ὅπως ἐθήλωσε προκαταβολικῶς ὁ ὑποβαλὼν τὴν τροπολογίαν ἀντιπρόσωπος, τοῦ Σαλεβατώρ, μὴ λησμονῆτε ὅτι αὐτὴ ἡ Ἀγγία ἔθεσε τὴν ὑπογραφήν της κάτωθι τῆς ἀποφάσεως ἡ ὁποία λέγει ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ διὰ τὸ ὁποῖον σεῖς, οἱ Ἄγγλοι, ἰσχυρίζεσθε ἐπιμόνως ὅτι εἶναι θέμα ἐσωτερικόν σας, τὸ θέμα αὐτὸ δὲν εἶναι ἰδικόν σας, ἀλλὰ εἶναι θέμα διεθνές, εἶναι θέμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου, δύναται νὰ ἀποφανθῇ οἱοσδήποτε ἐλεύθερος ἄνθρωπος καὶ οἱονδήποτε ἐλεύθερον Κράτος. Τὸ γεγονὸς ὅτι διηυρύναμεν τοὺς κριτὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Κύπρου, νομίζω ὅτι αὐτὸ τὸ γεγονὸς εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ σᾶς πείσῃ ὅτι περισσοτέραν ὠφέλειαν ἀπεκομίσαμεν παρὰ ζημίας ὑπέστημεν. Δὲν ἦτο δυνατὸν ἄλλωστε νὰ πράξωμεν καὶ διαφορετικὰ διότι ἡ ἀφετηρία ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἀνεχωρήσαμεν παραμένει ἀμετάβλητος ὅτι ἔπρεπε νὰ διέλθωμεν διὰ τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Δὲν ἀνεμένομεν ὅμως ἀπὸ αὐτὸν οὔτε ἀπόφασιν, ἡ ὁποία νὰ ἔχῃ ὑποχρεωτικὸν κῦρος καὶ νομικὴν δέσμευσιν ἀλλὰ οὔτε καὶ ἀντιστρόφως ἀνεμένομεν ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος.

Εἶναι ἕνας σταθμὸς ἀναγκαστικὰς ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ διέλθωμεν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν κατενοήσαμεν ἐπαρκῶς εἶναι ὅτι κινούμεθα ἐντὸς τῶν κόλπων ἑνὸς Ὀργανισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον τὰ πάντα διέπονται ὄχι ἀπὸ νομικοὺς τύπους, ἀλλὰ ἀπὸ ἠθικοὺς κανόνας. Καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐ ῆς ὅταν ἐπεκαλέσθητε ἀφ' ἑνὸς τὴν ἠθικὴν βαρύτητα τῆς ἀποφάσεως καὶ ὄχι τὴν νομικὴν δέσμευσιν, θὰ ἔπρεπε καὶ ἀνάλογα ἐπιχειρήματα νὰ μεταχειρισθῆτε ὅταν ὡμιλήσατε περὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ ζητήματος καὶ εἴπατε, ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεμία νομικὴ δέσμευσις ὅταν θὰ ἐπαναφερθῇ τὸ θέμα, ἐὰν ἰσχυρισθῇ ἡ Μεγάλη Βρεττανία ὅτι εἶναι θέμα ἐσωτερικόν.

Εἴπομεν ὅτι κινούμεθα ἐντὸς ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ εἶναι ἐκεῖναι ποὺ ἐπιτρέπουν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀξιώσωμεν νὰ μὴ ἐπανέλθῃ πλέον ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Καὶ τὸ κέρδος δὲν εἶναι μικρόν.

Ἄλλωστε ἐπειδὴ ὡμιλήσατε περὶ θριαμβολογίας τῆς Κυβερνήσεως, ἡμεῖς ἐσπεύσαμεν νὰ εἴπωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀνεμένομεν, ἦτο ἕνας σταθμός, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, εὐοίωνος διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ θέματος. Πέραν αὐτοῦ οὐδεμία θριαμβολογία ἠκούσθη.

Π. Κανελλόπουλος (Ἀντ. Κυβ.—Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύνης). Ὑπενθυμίσατε τὴν δήλωσίν σας κατὰ τὴν ἐπιστροφήν σας ἐξ Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ.—Ὑπ. Ἐξωτ.). Οὐδεμίαν θριαμβολογίαν. Εἴπαμεν ὅτι ἐθέσαμεν τὸ θέμα ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., ἀλλὰ νὰ μὴ δημιουργῆται ἡ ψευδαίσθησις ὅτι βαίνομεν πρὸς ἐπίλυσιν ἐὰν πᾶμε εἰς ἀπόφασιν, διότι ἐὰν πᾶμε εἰς ἀπόφασιν, αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπόφασις δεσμευτική. Ἐπρόκειτο λοιπόν, περὶ εὐχῆς ἡ ὁποία εὐχὴ δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή, διότι ἀνεβλήθη δι' εὐθετώτερον χρόνον. Ἐλήφθη ἀπόφασις ὅπως γνωρίζετε, ἀφαρῶσα ἄλλην σύμμαχον χώραν τὴν Ὁλλανδίαν, ἡ ὁποία ἀπήντησεν ὅτι ἡμεῖς τὴν ἀπόφασιν αὐτήν, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει κανένα νομικὸν κῦρος, δὲν τὴν ἀναγνωρίζομεν.

Καὶ τώρα καταλήγω εἰς τὸ συμπέρασμα καὶ λέγω: τί θὰ ἦτο ἴσως προτιμότερον; Νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἀποδοχὴν μιᾶς ἁπλῆς εὐχῆς ἡ ὁποία θὰ ἐσταμάτα οἱανδήποτε διπλωματικὴν κίνησιν ἐντὸς τοῦ Ο.Η.Ε. ἢ ἀντιθέτως νὰ κρατήσωμεν ἀνοικτὸν τὸ θέμα εἰς τρόπον ὥστε, ὅταν αἱ διεθνεῖς περιστάσεις τὸ ἐπιτρέψουν, διότι κανεὶς δὲν ἀμφισβητεῖ ὅτι τὸ θέμα εἶναι συνφασμένον μὲ τὰς διεθνεῖς περιστάσεις, ὅταν αἱ διεθνεῖς περιστάσεις τὸ ἐπιτρέψουν, νὰ ἐπανέλθωμεν καὶ νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος;

Βλέπετε, ὅτι δὲν ἐπετεύχθησαν ὀλίγα καὶ ὅτι ὁ ἀπολογισμὸς εἶναι ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως. Ἄλλωστε δὲν εἶναι μόνον ἡ Κυβέρνησις ἡ ὁποία ὁμιλεῖ περὶ ἐνεργητικοῦ ἐκ τῆς πρώτης ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Εἶναι αὐτὸς ὁ ἁρμοδιώτερος κριτής, ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, ὁ ὁποῖος δὲν ἐδίστασε νὰ εἴπῃ εἰς θήλωσίν του καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὴν Κύπρον ποία εἶναι ἡ ὀρθὴ κατ' αὐτὸν ἔννοια τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. Ἔπρεπε τοὐλάχιστον νὰ ἀναγνωρίσετε ὅτι δὲν εἴμεθα μόνοι οἱ ὑποστηρίζοντες αὐτό. Εἶναι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐξ ἴσου μὲ ἡμᾶς ἁρμοδιότητα καὶ ἴσως μεγαλυτέραν, διότι αὐτοὶ φέρουν κατὰ μέγα μέρος τὸ βάρος τοῦ ἀγῶνος.

Δὲν εἶναι δυνατόν, παρασυρόμενοι ἀπὸ μίαν κριτικὴν διάθεσιν, νὰ ἀονηθῆτε ὅτι ἐπετελέσθη κάτι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρνηθῆτε, ὅταν ἐσεῖς, ὅπως καὶ ἡμεῖς, πιστεύομεν ὅτι τὸ θέμα τὸ Κυπριακόν. Θὰ εὕρῃ τὴν λύσιν του χάρις εἰς τὸ ἠθικόν του περιεχόμενον, ὅτι διὰ τὰ λάθη γνῶσιν ὁ κόσμος τοῦ ζητήματος τῆς ἐλευθερίας, τῆς αὐτοδιαθέσεως, ὅπως τίθεται τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου. ἔπρεπε νὰ φθάσῃ τὸ θέμα αὐτὸ μέχρι τῶν ἐλευθέρων συνειδήσεων καὶ μέχρι τῶν ἐλευθέρων λαῶν.

Καὶ ἔφθασε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἐνῷ ἂν δὲν τὸ εἴχομεν θέσει εἴτε λόγῳ τῶν διεθνῶν περιστάσεων εἴτε διότι, συνομολογῶ, δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἀναγκαία προπαρασκευή, διότι ἀντιλαμβάνεσθε, κ. ἀρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι δὲν θὰ ὑπῆρχεν οὔτε αὐτὴ ἡ μεταβολὴ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Ἀγγλίας, δὲν θὰ ὑπῆρχεν οὔτε ἡ διαφώτισις ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὰς ξένας ἀντιπροσωπείας καὶ δι' αὐτῶν τὰ ἄλλα ἔθνη. Εἶναι δυνατὸν ὡς ἀντιπολιτευόμενοι νὰ ἐπικρίνετε τὰς πράξεις τῆς Κυβερνήσεως. εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφέρετε τὰς παραλείψεις αὐτῆς καὶ εἶναι φυσικὸν νὰ ὑπάρχουν παραλείψεις εἰς ἕνα τεράστιον θέμα τὸ ὁποῖον ἔπειτα ἀπὸ 130 χρόνια ἐλευθέρας ζωῆς, ἐτέθη διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν διεθνῆ στίβον, οὐχ' ἧττον ὅμως διὰ νὰ εἶναι δημιουργικὴ ἡ ἀντιπολίτευσίς σας ἔπρεπε εἰς τὸν ἀπολογισμὸν νὰ εἴσθε δικαιότεροι, περισσότερον εἰλικρινεῖς. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ συνομολογήσετε, ὅπως συνομολογεῖ καὶ ὁ ἡγέτης τῆς Κύπρου, ὅτι ἐπετελέσθη κάτι πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου, ἐνῷ ἐπὶ τόσας δεκαετηρίδας δὲν εἶχε τίποτε ἐπιτελεσθῆ εἰς τὸν τομέα αὐτόν. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριοι βουλευταί, τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα δὲν ἔχει ἀναγραφὴ εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

Ἦλθεν εἰς συζήτησιν ἐξ ἀνακοινώσεων τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν ἀποτελεῖ ἐπερώτησιν, οὔτε ἐτέθη πολιτικὸν θέμα. Ὡμίλησαν ὅλοι οἱ Ἀρχηγοὶ καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ περατωθῇ, τοῦ κανονισμοῦ μὴ ἔχοντος ἐφαρμογὴν εἰς τὴν sui generis αὐτὴν συζήτησιν. Ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχουν 2—3 μόνον ἐγγεγραμμένοι, θὰ παρεκάλουν νὰ παραμείνετε, ὅπως ἐπίσης θὰ παρεκάλουν καὶ αὐτοὶ νὰ εἶναι σύντομοι, διὰ νὰ θεωρηθῇ λήξασα ἡ συζήτησις, διότι αὔριον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχισθῇ ἡ συζήτησις. Ἤδη ἐκυκλοφόρησεν ἡ ἡμερησία διάταξις, μὲ θέμα «Νομοθετικὴ Ἐργασία». Ὁ κ. Ζίγδης ἔχει τὸ λόγον.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ. Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἤθελον νὰ γραφῇ, εἰς τὰ πρακτικὰ ὅτι εἰς τὴν προσπάθειαν διαφωτίσεως, ἡ ὁποία ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἰδιαιτέρως ἀξίζει ἔπαινος εἰς τὴν Ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία μετέβη εἰς Ἀμερικὴν ἐκπροσωποῦσα ὅλας τὰς μερίδας τῆς Βουλῆς καὶ ἡ ὁποία ἐπετέλεσε μεγάλον ἐθνικὸν ἔργον. Ὁμολογῶ ὅτι παρέλειψα νὰ ἀναγνωρίσω τὸ ἔργον της καὶ νὰ συγχαρῶ τὴν Ἐπιτροπήν. Καὶ τὸ κάμνω τώρα εὐχαρίστως.

Ι. Ζ ί γ δ η ς. Κύριοι βουλευταί, ἐκ μέρους τῶν Ἀγροτικῶν καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἀνεξαρτήτων βουλευτῶν, θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ συμβάλω δι' ὀλίγων ἐπὶ τοῦ μεγάλου τούτου ὑπὸ συζήτησιν θέματος.

Τὸ ἱερὸν αἴτημα τῶν Κυπρίων, τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, δὲν πρέπει νὰ εἶναι αἴτημα μόνον Ἑλληνικόν. Πρέπει νὰ εἶναι αἴτημα παντὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔλαβε μέρος εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ διὰ τοῦ αἵματος, διὰ τοῦ μόχθου καὶ τῶν δακρύων του συνετέλεσεν ὥστε νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὴν μετώπην τοῦ νέου Διεθνοῦς Ὀργανισμοῦ ἡ Ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ νὰ ἀναγνωρισθῇ αὕτη, ὡς θεμέλιον τῆς νέας τάξεως πραγμάτων, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμοῦμεν νὰ δημιουργήσωμεν εἰς τὴν διεθνῆ Κοινωνίαν.

Βεβαίως, διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος καὶ τοὺς Ἕλληνας, τὸ αἴτημα τοῦτο ἀποτελεῖ κάτι περισσότερον ἀπὸ μίαν ἰδεολογικὴν τοποθέτησιν, διότι ἡ Κύπρος ἀποτελεῖ σάρκα ἐκ τῆς τῆς σαρκὸς καὶ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων τῆς Ἑλλάδος, εἶναι διακήρυξις συνεπείας πρὸς τὸν ἑαυτόν μας, ὡς ἔθνους καὶ κράτους ἀξίου νὰ διαβιοῖ ἐλεύθερον.

Ἡ Ἀντιπολίτευσις, κύριοι, μετέχουσα τῆς συζητήσεως αὐτῆς, δὲν ἄγεται ἀπὸ πρόθεσιν νὰ ἀντλήσῃ κομματικὰ ὠφέλη. Ἐὰν οἱ ἀξιότιμοι Ἀρχηγοὶ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ἐπέκρινον τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ ζητήματος, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν πρόθεσίν των, νὰ τὴν διαφωτίσουν διὰ τῆς ὑποβολῆς δημιουργικῶν ἀπόψεων ἔναντι ἀρχῆς τὴν μελλοντικὴν ἀντιμετώπισίν του. Ἄλλωστε, τὸ μέγα συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον δυνατὸν νὰ ἐξαχθῇ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀπὸ τὴν ὅλην συζήτησιν εἶναι, ὅτι σύσσωμος ὁ πολιτικὸς κόσμος ἐνέκρινε τὴν προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ ἐθεώρησεν ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς εἶναι πράγματι ἱκανοποιητικὸν ἀπὸ Ἐθνικῆς ἀπόψεως. (Χειροκροτήματα).

Ἐάν, κύριοι, δι' ὀλίγων ἀσκήσω καὶ ἐγὼ τὸ καθῆκον μου, ὡς ἀντιπολιτευόμενος, ἀλλὰ καὶ ὡς Ἕλλην καὶ προβῶ εἰς τὴν διατύπωσιν ὡρισμένων ἐπιφυλάξεων ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ θέματος, οὐδεὶς νομίζω, θὰ διανοηθῇ, ὅτι κάμνω τοῦτο ἀπὸ στείραν ἀντιπολιτευτικὴν διάθεσιν ἀλλὰ διότι πιστεύω, ὅτι τὴν στιγμὴν αὐτὴν πρέπει νὰ λεχθοῦν ὡρισμένα πράγματα ἐκ καθήκοντος καὶ ἀπέναντι τῆς Βουλῆς καὶ ἀπέναντι τοῦ Λαοῦ.

Ἐν πρώτοις θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ ὑπογραμμίσω τὸ γεγονός, ὅτι εἰς ὅλας τὰς δημοκρατουμένας χώρας, μετὰ τὸν πόλεμον ἀνέκυψεν, ὡς φυσικὴ ἀνάγκη καὶ συνέπεια τῶν διεθνῶν συνθηκῶν, ὁ διακομματικὸς καθορισμὸς τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Εἰς ὅλα τὰ δημοκρατικὰ Κράτη καὶ δὴ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Ἀμερικήν, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐκ τοῦ Συντάγματος ὑποχρέωσις, ἐπεβλήθη αὐτομάτως, ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ διακομματικὴ συνεργασία.

Ὁ παντοῖος Ρούζβελτ, καὶ σήμερον ὁ Ἀΐζενχάουερ, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὁ Ἄτλυ χθές, σήμερον ὁ Οὐΐστων Τσῶρτσιλ, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην, τὴν χάραξιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς νὰ τὴν κάμουν ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἐν συνεννοήσει δὲ πάλιν μετ' αὐτῶν νὰ προβαίνουν εἰς τὴν ἄσκησίν της. Μὴ λησμονῆτε ὅτι ὁ κ. Ντάλλες ὑπῆρξε κατὰ τὴν περίοδον τοῦ κ. Τροῦμαν, τὸν ὁποῖον τόσον πολὺ ἀντεπολιτεύοντο οἱ Ρεπουμπλικάνοι, ὁ διπλωματικὸς σύμβουλος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὅτι αὐτὴν ἀκόμη τὴν συνθήκην μὲ τὴν Ἰαπωνίαν τὴν ἐνεπιστεύθησαν οἱ δημοκρατικοὶ εἰς τὸν ρεπουμπλικάνον Ντάλλες, τὸν βέβαιον, ἐὰν ἐνικοῦσε τὸ κόμμα του εἰς τὰς ἐκλογάς, ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Τοῦτο δὲ ἀποκλειστι-

κῶς καὶ μόνον, διὰ νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ εἶναι πολιτικὴ τοῦ ἀμερικανικοῦ Λαοῦ, καὶ ὅτι οὐδεμία ὑποψία ἐπετρέπετο νὰ ὑπάρχῃ περὶ μεταβολῆς της, ἐὰν ἤλλαζεν ἡ Κυβέρνησις. Δυστυχῶς εἰς τὸν τόπον μας καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἔχομεν τὴν συνταγματικὴν δυνατότητα τῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐπιτροπῆς, ἡ Κυβέρνησις τοῦ Συναγερμοῦ ἐθεώρησεν ὑποχρέωσίν της, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, νὰ ἀναλάβῃ ἀποκλειστικὴν τὴν εὐθύνην τῆς χαράξεως τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀρκουμένη ἁπλῶς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, νὰ ἀνανοινώνῃ τὰς ἀποφάσεις της ἢ νὰ ζητῇ τὴν συνδρομὴν τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπὶ τῶν ἑκάστοτε ἀνακυπτόντων θεμάτων. Νομίζω σφάλμα τὴν τακτικὴν αὐτήν, σφάλμα μέγα, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς Κύπρου εἶχε τὰ δυσμενῆ του ἀποτελέσματα.

Πρέπει δὲ νὰ τονισθῇ ἀπὸ ἀπόψεως ἀντιπολιτεύσεως, ὅτι οὐδέποτε αὕτη ἠρνήθη τὴν συμπαράστασίν της εἰς τὴν Κυβέρνησιν, εἴτε εἰς τὴν χάραξιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, εἴτε εἰς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς. Ἂς μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀναφέρω ὅτι καίτοι καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Κύπρου, δὲν συνεβουλεύθη ἡ Κυβέρνησις τὴν Ἀντιπολίτευσιν, ἐν τούτοις, ὅταν ἐζητήθη ἡ γνώμη τῶν ἀρχηγῶν τῶν Κομμάτων, αὐτοὶ τὴν προσέφερον πολὺ προθύμως. Ὅταν ἐζητήθη ἀπὸ τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν Ἀντιπροσωπείαν, ἡ ὁποία θὰ ἐπήγαινεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ἐδέχθη προθύμως νὰ στείλῃ ἀντιπρόσωπον. Ἂς μοῦ ἐπιτρέψῃ δὲ ἡ Βουλὴ νὰ ἀναφέρω καὶ τὸ ταπεινόν μου παράδειγμα.

Ὅταν ἐκλήθην ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως νὰ μετάσχω τῆς Ἐπιτροπῆς Διαφωτίσεως, δὲν ἐδίστασα καθόλου νὰ δεχθῶ τὴν ἀποστολὴν αὐτήν, ἐν πλήρει συνειδήσει, ὅτι ἐπιτελῶ ἐθνικὸν καθῆκον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπολειφθῶ.

Τὸ θέμα τοῦτο εἶναι βασικὸν διὰ τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Διότι, κύριοι, ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ δὲν εἶναι πολιτική; οἵα ἡ ἀσκουμένη, ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τομέως. Δὲν δύνασθε νὰ διαγράψητε πολιτικὴν ἐπὶ μέρους χωρὶς ὀργανικὴν αὐτῆς μὲ τὸ ὅλον σύνδεσιν. Ἡ στρατηγικὴ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς πρέπει νὰ διατηρῆται ἀμετάβλητος καὶ πέραν τοῦ βίου τῶν ἑκάστοτε Κυβερνήσεων. Ἡ στρατηγικὴ αὐτὴ πρέπει ἐπομένως νὰ καθορίζεται τῇ ἐνεργῷ συμμετοχῇ ὅλων τῶν παραγόντων τοῦ Ἔθνους. Ἐὰν ἡ στρατηγικὴ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς καθωρίζετο κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, νομίζω ὅτι ἀσφαλῶς ἀφ' ἧς εἰσήλθομεν εἰς τὸ ΝΑΤΟ καὶ ἀφ' ἧς ὡρίμασε πλέον τὸ θέμα τῆς Κύπρου, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐμφανίσωμεν τὸ Κυπριακὸν ὡς ζήτημα κεντρικὸν τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς καὶ νὰ ἐναρμονίσωμεν ὅλας μας τὰς ἐνεργείας καὶ ὅλας μας τὰς προσπαθείας ἐπὶ τοῦ αἰτήματος τῆς ἱκανοποιήσεώς του. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν δὲν θὰ ἦτο ἐκβιασμός, κύριοι βουλευταί, κατὰ τὴν σύναψιν τῆς Βαλκανικῆς Συμμαχίας, νὰ τεθῇ εἰς τοὺς συμμάχους μας τὸ ζήτημα τὸ Κυπριακόν, καὶ νὰ μὴ δημιουργηθῇ αὐτὴ ἡ χασμωδία, διὰ νὰ μὴ μεταχειρισθῶ ἄλλην λέξιν, ἡ ὁποία παρουσιάσθη κατὰ τὴν συζήτησιν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Ἀλλ' ἐπίσης νομίζω, ὅτι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν διαπραγμάτευσιν τῆς παραχωρήσεως τῶν βάσεων εἰς τὴν Ἀμερικήν. Θὰ ἠδύνατο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, νὰ θέσῃ τὸ ζήτημα, διότι ἦτο ἐξαιρετικὴ πράγματι ἡ εὐκαιρία πρὸς προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ. Οὕτω δὲ θὰ ἀπεφεύγετο τὸ ἄλλο θλιβερὸν θέαμα κατὰ τὴν συζήτησιν εἰς τὸν ΟΗΕ, τῆς πλήρους ἀδιαφορίας ἢ μᾶλλον τῆς δυσφορίας μὲ τὴν ὁποίαν ὁ σπουδαιότερος τῶν συμμάχων μας ἀντιμετώπισε τὴν προσφυγήν μας.

Κύριοι, ἐὰν ἡ στρατηγικὴ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ὑπῆρξεν ἐσφαλμένη, νομίζω ὅτι ὑπῆρξε περισσότερον ἐσφαλμένη ἡ ἀκολουθηθεῖσα τακτική.

Ἀλλὰ ἐλησμόνησα νὰ εἰπω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Συναγερμοῦ καὶ πρέπει νὰ μὴ τὸ παραλείψω, δὲν εἶχε ἄλλην δυνατότητα παρὰ νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Καὶ ὀφείλω ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ νὰ ὑπογραμμίσω καὶ νὰ ἐξάρω τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶχε τὸ θάρρος τῆς σχετικῆς πρωτοβουλίας. Καὶ θὰ εἶναι πάντοτε συνδεδεμένον τὸ ὄνομά της μὲ τὴν προώθησιν τοῦ θέματος εἰς τὸ μεγάλο βῆμα τῶν Ἐθνῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πράγματι διὰ πρώτην φορὰν ἠκούσθη μέχρι τῆς τελευταίας καλύβης τῶν ὑποδούλων καὶ τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων, ὅτι ὑπάρχει μία γωνιὰ τῆς Μεσογείου κατοικουμένη ἀπὸ Ἕλληνας, ἀπὸ τὴν ἀρχαιοτέραν πολιτισμένην φυλὴν τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία καὶ σήμερον ἀκόμη τελεῖ ὑπὸ καθεστῶς ἀποικίας.

Κύριοι, ἡ Κυβέρνησις ὀρθῶς προσέφυγεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Διότι ἐὰν δὲν ἐπροχώρει τί θὰ συνέβαινεν;

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἡ Ἀγγλία, διὰ λόγους πολὺ γνωστούς, ἀπὸ δύο ἤδη ἐτῶν, προτίθεται νὰ μεταβάλῃ τὴν Κύπρον εἰς μίαν βάσιν στρατιωτικήν, δὲν γνωρίζω ποίας σημασίας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως, ἐὰν ἀβιαμαρτυρήτως ἐδέχετο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὴν μεταβολὴν αὐτήν, ἐνῷ ἦτο σαφὲς ὅτι ἡ Ἀγγλία ἦτο ἀποφασισμένη ὡς ἐκ ταύτης ν' ἀρνηθῇ ὁριστικῶς τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τοὺς Κυπρίους, τότε (ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις) θὰ ἦτο ἔνοχος διὰ τὴν ἀπεμπόλησιν ἑνὸς μεγίστης σημασίας ἐθνικοῦ ζητήματος, θὰ ἦτο ἔνοχος διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν βασικωτάτου πρὸς τὸ Ἔθνος καθήκοντος. Ἐπομένως ἐπὶ τῆς προσφυγῆς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ δευτέρα γνώμη. Ὀρθῶς ἡ Κυβέρνησις ἐπροχώρησεν εἰς αὐτήν.

Ἀλλά, κύριοι, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ διαφωνήσω ἐπὶ τῆς τακτικῆς τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Κυβέρνησις.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ὑπάρχει ἡ ὁμὰς τῶν 35 ἀντιαποικιακῶν Κρατῶν, καὶ ἡ ἄλλη ὁμὰς ἡ λεγομένη ἀποικιακή. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἠδύνατο, ἐὰν μὲν εἶχε τὴν συνδρομὴν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν προσφυγὴν χωρὶς νὰ τῆς δώσῃ ἔντονον ἀντιαποικιακὸν χρῶμα. Ἐὰν ὅμως δὲν ἦτο βεβαία διὰ τὴν στάσιν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῆς ἀντιαποικιακῆς ὁμάδος καὶ ἐπομένως νὰ στηρίξῃ τὴν προσφυγὴν ἐπὶ καθαρῶς ἀντιαποικιακῆς βάσεως. Εἶναι σαφὲς ὅτι ἡ προσφυγή μας στηριχθεῖσα νομικῶς ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 10 καὶ 14, τοῦ Καταστατικοῦ τῶν Ο.Η.Ε. προϋπέθετε τὴν εὐνοϊκὴν στάσιν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀποικιακῶν χωρῶν. Ἔπιπτεν ἐπομένως ἡ Κυβέρνησις ὅτι τὸ θέμα θὰ ἐπήγαινεν εἰς τὴν πρώτην πολιτικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ἐλαμβάνετο, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσετε, κ. Ὑπουργέ, μία οὐσιαστικὴ ἀπόφασις. Ἐὰν ἀντιθέτως ἡ Κυβέρνησις, ὅπως εἶπον, δὲν ἦτο βεβαία ἐπὶ τῆς στάσεως τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν ἀντιαποικιακῶν καὶ νὰ ἔφερε τὴν προσφυγήν της ἐπὶ καθαρῶς ἐπὶ ἀντιαποικιακῆς βάσεως, χρησιμοποιοῦσα τὸ ἄρθρον 73 τοῦ Κεφαλαίου 11 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τῆς γνωστῆς ἀποφάσεως 637)52 τῆς Γεν. Συνελεύσεως εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίπτωσιν καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν τὸ ἤθελον τὰ μεγάλα ἔθνη, τὸ θέμα βεβαίως θὰ ἐνεγράφετο εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν. Δὲν θὰ προέκυπτε ζήτημα ἁρμοδιότητος ἢ μὴ ἁρμοδιότητος τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Θὰ παρέμενε δὲ εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν καὶ διὰ τὰς ἑπομένας Γενικὰς Συνελεύσεις. Πιθανῶς δὲν θὰ εἴχαμεν αὐταπάτας ὅσον ἀφορᾷ τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ τὸ θέμα θὰ ἐνεγράφετο καὶ θὰ ἔμενεν ἀναγεγραμμένον. Καὶ ὅταν θὰ ἤρχετο ὁ κατάλληλος χρόνος θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ ἐπιτύχωμεν ἀπόφασιν οὐσιαστικωτέρου περιεχομένου.

Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις ἤλπιζεν, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐδέχετο τελικῶς διμερεῖς συζητήσεις, καὶ ἐθεώρει τὴν προσφυγὴν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἐν τῇ οὐσίᾳ ὡς ἀπειλήν. Ἡ Κυβέρνησις μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τελικῶς, δὲν θὰ εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ ὅτι ἡ Ἀμερικὴ θὰ ἐπενέβαινε, διὰ νὰ πείσῃ τοὺς Ἄγγλους νὰ δεχθοῦν διμερεῖς συνομιλίας, ἐπροτίμησε νὰ πάρῃ τὸν ἄλλον δρόμον, τὸν δρόμον τῆς στηρίξεως τῆς προσφυγῆς μας ἐπὶ τῶν ἄρθρων 10 καὶ 14. Τώρα, προϋπόθεσις ἐπιτυχίας τῆς τοιαύτης προσφυγῆς, ὡς ἦτο ἀνέφερα, ἦτο ἡ εὐνοϊκὴ στάσις τῆς Ἀμερικῆς.

Καὶ ἐδῶ διεπράχθη τὸ μέγα σφάλμα τῆς Κυβερνήσεως. Πράγματι, αὐτή, λικνιζομένη μὲ τὰς ἐλπίδας αὐτὰς δὲν ἐρρόντισε νὰ κατατοπίσῃ ἐπαρκῶς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν οὔτε ἐπὶ τῆς φύσεως τοῦ προβλήματος οὔτε ἐπὶ τῆς

ἀνάγκης νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Δὲν θὰ χρησιμοποιήσω ἐπίσημα ἔγγραφα, οὔτε θὰ ἀναφερθῶ εἰς ἄλλας πηγάς, διότι μέχρι ἑνὸς σημείου ἔχω προσωπικὴν ἀντίληψιν τοῦ ζητήματος. Ὅπως γνωρίζετε, ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Διαφωτίσεως μετὰ τοῦ κ. Μελᾶ, τοῦ νῦν Πρεσβευτοῦ ἐν Οὐασιγκτῶνι, ἤλθον εἰς μακρὰς ἐπαφὰς μὲ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὡς καὶ μὲ τὸν πολιτικὸν κόσμον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Τὰ συμπεράσματά μου ἐκ τούτων, καὶ αὐτὸ ἔχει σημασίαν, ἦσαν τὰ ἀκόλουθα: Οἱ Ἀμερικανικοὶ παράγοντες, τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν συγκεκριμένως εἶχον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὸ θέμα, δὲν ἦτο ἐθνικόν, ἀλλ' ἁπλῆ προσωπικὴ ὑπόθεσις τοῦ Παπάγου. Κατὰ δεύτερον λόγον ἐπίστευον ὅτι ἡ προσφυγὴ δὲν εἶχεν ἐπαρκῆ νομικὴν θεμελίωσιν ἐκ τῆς ὁποίας νὰ καταφαίνεται ἡ ἁρμοδιότης τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ο.Η.Ε. Εὑρέθημεν πράγματι κατάπληκτοι πρὸ τοιούτων κατηγορηματικῶν ἀπόψεων τῶν ἐπισήμων Ἀμερικανῶν. Καὶ ἐχρειάσθη ἐπίμονος ἐκ μέρους μας προσπάθεια διὰ νὰ ἀνασκευάσωμεν τὰς ἀντιλήψεις αὐτάς. Καὶ ὅτι μὲν ἡ προσφυγή μας δὲν ἦτο ἁπλῆ ὑπόθεσις τῆς Κυβερνήσεως Παπάγου τὸ ἀπεδείκνυεν ἡ παρουσία μᾶς αὐτὴ καὶ μόνη. Διότι καὶ ἐγὼ καὶ ὁ κ. Μελᾶς ἀνήκομεν εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν. Ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ἄλλων σημείων τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο τόσον εὐχερές. Ἐν τούτοις ἡ προσπάθειά μας δὲν ἔμεινεν ἄνευ ἀποτελέσματος.

Τὴν 16ην Σεπτεμβρίου τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐπέδωσε μίαν νόταν εἰς τὸν ἐπιτετραμμένον κ. Καβαλλιεράτον διὰ τῆς ὁποίας παρεῖχετο ἡ ὑπόσχεσις ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις θὰ ἔμενεν οὐδέτερος κατὰ τὴν συζήτησιν εἰς τὸν ΟΗΕ καὶ θὰ ἀπεῖχε πάσης δυσμενοῦς καθ' ἡμῶν ἐνεργείας. Ἡ νότα αὐτὴ ἐδόθη ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν τελευταίαν μας ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Στέϊτ Ντηπάρτμεντ καὶ δὲν ἦτο, κολακεύομαι νὰ πιστεύω, ἀσχετος μὲ αὐτὰς καὶ τὰς ἄλλας αἱ ὁποῖαι εἶχον προηγηθῆ. Ἀτυχῶς ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως γνωρίζετε, ἀνετράπη ὀλίγον βραδύτερον, συγκεκριμένως μετὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως περὶ ἐγγραφῆς τοῦ θέματος εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἄλλη ὑπόθεσις, ἡ μία ἄλλη συνέχεια τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Κυβέρνησίς μας δὲν ἐρρόντισε νὰ διαφωτίσῃ ἐπαρκῶς τὴν Ἀμερικανικήν.

Ἠλέχθησαν ἀρκετὰ ἐπὶ τῆς μὴ μεταβάσεως εἰς Ἀμερικὴν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ προσθέσω τὸ ἑξῆς: τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἐνεφανίσθη ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. διὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὴν προσφυγήν, συνετέλεσεν ὥστε νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἐὰν ἡ ὑπόθεσις δὲν ἦτο προσωπικὴ ὑπόθεσις τοῦ κ. Παπάγου ἦτο πλέον ὑπόθεσις προσωπικὴ μόνον τοῦ κ. Κύρου. Γνωρίζετε τί σημασίαν ἔχουν αἱ ἐντυπώσεις αὐταί, καταλλήλως καλλιεργούμεναι ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους εἰς διεθνεῖς διαπλέψεις καὶ εἰς Ὀργανισμούς, οἷος ὁ Ο.Η.Ε.....

Βεβαίως θὰ πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι τὸ ἐπεισόδιον τῆς δημοσίας διαμάχης μεταξὺ τοῦ ὑπευθύνου ὑπουργοῦ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀποστολῆς μας τὸ ὁποῖον ἦλθεν εἰς τὴν δημοσιότητα μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ο.Η.Ε., εἶναι ἕνα ἀτύχημα τὸ ὁποῖον ταχύτατα θὰ πρέπει νὰ κλείσῃ διότι ἐκθέτει τὴν σοβαρότητα τῆς χώρας μας, θέτει δὲ ἐν κινδύνῳ καὶ αὐτοὺς τοὺς κρυπτογραφικοὺς κώδικας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν...

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ. - Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἐὰν αὐτὸ ἀπετέλεστε διαφωνίαν, δὲν ἀφορᾷ τὴν οὐσίαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ θέματος, ἀφορᾷ ὡρισμένα ἄλλα θέματα δευτερεύοντα. Δεύτερον, πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα ἀνεγνώσθησαν εἶναι, ἀναμφιβόλως, ἀπολύτως τροποποιημένα.

Ι. Ζίγδης. Εἰς αὐτὸ δὲν θέλω νὰ ἀποδώσω μεγάλην σημασίαν. Παρενθετικῶς τὸ ἀνέφερα.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ. - Ὑπ. Ἐξωτ.). Ὁ ὑπουργὸς ἐκλέγει ἐλευθέρως τοὺς συνεργάτας του καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι θέμα, τὸ ὁποῖον ὑπόκειται εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς Βουλῆς.

Ι. Ζίγδης. Μάλιστα, ἀλλ' εἶπον ὅτι εἶναι θλιβερὸν αὐτὸ τὸ θέαμα.

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβ. - Ὑπ. Ἐξωτ.). Εἰς τὴν πολιτικὴν εἰμεθα ἀπολύτως σύμφωνοι. Ἡ πολιτικὴ εἶναι πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως. Συνεπῶς παρακαλῶ ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ νὰ ὁμιλήσητε.

Ι. Ζίγδης. Εἶπον ὅτι δὲν μοῦ ἤρεσεν αὐτὴ ἡ δημοσία διένεξις. Ἐγὼ δὲν θέλω νὰ ἐκθέσω παρὰ ἁπλῶς μίαν σκέψιν, ὅτι δὲν εἶναι εὐχάριστον θέαμα, τὴν ἑπομένην μιᾶς διεθνοῦς διασκέψεως, νὰ ἐμφανίζεται διαπληκτιζόμενος ὁ μέχρι χθὲς ὑπευθύνως διαχειρισθεὶς τὸ θέμα μὲ τὸν ὑπουργόν του.

Κύριοι, θὰ εἶμαι ἐπίσης πολὺ βραχὺς ἐπὶ τῶν σὺν καὶ τῶν πλὴν τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς. Τὸ ὅτι ἐπῆλθε μία ἐπιδείνωσις τῶν σχέσεών μας μὲ τοὺς μεγάλους μας συμμάχους, εἶναι προφανὲς καὶ εἶναι περιττὸν νὰ προσπαθήσωμεν νὰ τὸ ἀποκρύψωμεν ἢ νὰ τὸ ὑποτιμήσωμεν. Θέλω νὰ ἐλπίζω, ὅτι ἡ ἐπιδείνωσις αὐτὴ θὰ εἶναι παροδική. Ὁ κ. Παπανδρέου εἶπε τὸ ἑξῆς, ὀρθόν, ὅτι δηλαδὴ ὑπεχρεώθημεν εἰς τὸ τέλος νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν ἦτο ἐπίκαιρος ἡ προσφυγή μας εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Ἀλλά, τὰ θέματα αὐτὰ δὲν κρίνονται μὲ τέτοια κριτήρια. Τὸ ὅτι συνεζητήθη ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Ο.Η.Ε. ἀρκετὰ διεξοδικὰ ἡ ὑπόθεσίς μας, τὸ ὅτι ἔγινε κοινὸν κτῆμα τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης εἶναι ἕνα θετικὸν ἐπίτευγμα τὸ ὁποῖον οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ. Τὸ θέμα ὑπάρχει ἀνοικτὸν πρὸ τοῦ ὑπερτάτου τῶν πάντων κριτοῦ, τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης. Εἰς τὰ δημοκρατικὰ κράτη, ἰδίως ἐν Ἀμερικῇ καὶ Ἀγγλίᾳ, ὁ ὑπέρτατος Ἄρχων, ὁ καθορίζων τελικῶς τὴν πολιτικὴν τῶν κυβερνήσεων, εἶναι ὁ λαός. Διὰ τοῦτο, θὰ ἔπρεπε νὰ τονίσω, καὶ ἴσως αὐτὸς εἶναι ὁ σπουδαιότερος ἀπὸ τοὺς λόγους ποὺ μὲ ἠνάγκασαν νὰ ἀνέλθω εἰς τὸ βῆμα τὴν προχωρημένην αὐτὴν ὥραν, παρὰ τὴν πικρίαν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθημεν ἀπὸ τὴν πράγματι ἄδικον στάσιν τῶν δύο μεγάλων συμμάχων μας, δὲν πρέπει καὶ νὰ προχωρήσωμεν εἰς συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο νὰ διηλητηριάσουν τὰς σχέσεις μας μὲ τοὺς λαοὺς τῶν δύο αὐτῶν χωρῶν. Διότι οἱ λαοὶ αὐτοὶ παραμένουν πάντοτε πιστοὶ φρουροὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δημοκρατίας ἰδιαίτατα πιστοὶ φίλοι τῆς Ἑλλάδος ἐν εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ.

Κύριοι βουλευταί, τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα, τὸ ὁποῖον πιθανῶς αὔριον νὰ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπόψεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, δὲν εἶναι μικρὸν πρᾶγμα. Τὸ ὅτι εἰς κάθε Ἀγγλικὴν ἐφημερίδα δημοσιεύονται καθημερινῶς ἐπιστολαὶ ἐπὶ ἐπιστολῶν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ δὲν εἶναι ἐπίσης μικρὸν πρᾶγμα. Εἶναι ὁ μηχανισμὸς διὰ τοῦ ὁποίου ἐκδηλοῦται τὸ πρῶτον ἡ πανίσχυρος κοινὴ γνώμη διὰ νὰ μεταβληθῇ ἐν καιρῷ εἰς γιγνοστιβάδα καὶ νὰ καλύψῃ τὰς ὑστεροβουλίας τῶν ἐκάστοτε κυβερνήσεων. Μοῦ ἐνθυμίζουν αἱ ἐκδηλώσεις αὐταὶ ἀνάλογα συμπτώματα, τῆς ἐποχῆς, τῶν φοιτητικῶν μου χρόνων εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅταν ὁ κ. Τσῶρτσιλ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι οὐδέποτε αἱ Ἰνδίαι θὰ παύσουν νὰ εἶναι Ἀγγλικαί. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι τὰ Κόμματα τότε τῶν Ἐργατικῶν καὶ τῶν Φιλελευθέρων ἔλεγον, ὅτι θὰ εἶναι τίτλος τιμῆς διὰ τὴν Ἀγγλίαν ἡ χειραφέτησις τῶν Ἰνδιῶν νὰ γίνῃ πρωτοβουλία τῆς Ἀγγλίας καὶ ὄχι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης. Τότε ἐφαίνοντο ἀνεβαφικαὶ καὶ ὑποκριτικαὶ ἴσως αἱ ἀπόψεις αὐταί. Καὶ ὅμως κάποτε ἐπραγματοποιήθησαν.

Εἶναι ἀνάλογα τὰ συμπτώματα, τὰ ὁποῖα λαμβάνουν σήμερον χώραν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ἄλλωστε δὲν πιστεύω, ὅτι παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτὶ ἡ γενεὰ τῶν πολιτικῶν τοῦ Γλάδστωνος, τοῦ Κάνιγκ κλπ., οἱ ὁποῖοι ἐνεσάρκωσαν τὸ φιλελληνικὸν πνεῦμα, τὸν φιλελευθερισμὸν καὶ ἂν θέλετε τὸν οὐμανισμὸν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν δημοσίαν ζωήν. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἀπὸ αὐτὴν ταύτην τὴν Ἀγγλίαν θὰ ἐκπηδήσῃ ἕνας νέος Γλάδστων, ὁ ὁποῖος θὰ πῇ, ὅτι ἡ Κύπρος εἶναι Ἑλληνική, καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι ἔτσι θὰ ἔχωμεν τὴν Ἑλλάδα αἰωνίως φίλην, ὡς ἄλλωστε συνέβη μέχρι σήμερον.

Ἀλλά, κύριοι, τὸ ἴδιον ἰσχύει καὶ διὰ τὴν Ἀμερικήν. Ὑπῆρξα μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς διαφωτίσεως, ἡ ὁποία τὴν

παρεμονὴν τῆς συζητήσεως εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἐστάλη ἐκεῖ διὰ νὰ διαρωτίσῃ τὸν λαόν της ἐπὶ τοῦ ζητήματός μας. Θὰ ἦτο πράγματι ἄδικον, ἐὰν δὲν ἐγένετο ἕνας μικρὸς ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς. Διότι τοῦτο ὄχι μόνον θὰ ἦτο ἀδικαιολόγητος, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ ἐπιζήμιος παραλειψις ἀπὸ γενικωτέρας ἀπόψεως.

Εἰς τὴν Ἀμερικήν, μετὰ τοῦ κ. Μελᾶ ἰδιαιτέρως, ἀλλὰ καὶ μετ' ἄλλων ἐπιλέκτων μελῶν τῆς Ἀποστολῆς γενικώτερον, ἤλθομεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἡγέτας τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, μὲ τὸν τύπον, μὲ Ὀργανώσεις πανεμερικανικῆς σημασίας ὡς τὰ Ἐργατικὰ Συνδικᾶτα, ἡ Ἀμερικανικὴ Λεγεὼν κλπ., ὡς καὶ μὲ τοὺς λαμπρούς, Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, Ἀμερικανούς, οἱ ὁποῖοι ὅσον καὶ ἂν εἶναι πιστοὶ εἰς τὴν Ἀμερικανικήν των πατρίδα, δὲν παύουν νὰ τρέφουν τὴν λατρείαν τῶν προγόνων των πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἀνέφερον ἤδη, ὅτι ἐκ τῶν ἐπαφῶν μας μὲ ἐπιστήμονας ἐκπροσώπους τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι πολλαὶ ἦσαν αἱ δυνατότητες τὰς ὁποίας θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν, ἐὰν κατεβάλλετο ἡ δέουσα προσπάθεια ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἐγκαίρως.

Αἱ ἐπαφαί μου, ἐξ ἄλλου, μὲ ὑπευθύνους πολιτικοὺς ἄνδρας, τόσον τοῦ Δημοκρατικοῦ, ὅσον καὶ τοῦ Ρεπουμπλικανικοῦ κόμματος μοῦ δίδουν τὸ δικαίωμα νὰ διαβεβαιώσω τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὅτι τὸ αἴτημα τῆς Κύπρου, ἀποτελεῖ αἴτημα, ἔναντι τοῦ ὁποίου οὐδεὶς ὑπεύθυνος Ἀμερικανὸς δύναται τελικῶς νὰ λάβῃ ἐχθρικὴν ἢ καὶ ἀδιάφορον, ἀκόμη. Θέσιν, ἔστω καὶ ἂν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀναγκῶν τῆς στιγμῆς εἶναι ὑποχρεωμένος διαφορετικὰ νὰ ἐκδηλωθῇ δημοσίᾳ. Τί εἶναι ἡ Ἀμερική, κύριοι; Τί ἄλλο παρὰ δημιούργημα τοῦ ἀντιαποικιακοῦ πνεύματος. Θὰ προδώσῃ τὸν ἑαυτόν της καὶ ἡ καμπάνα τῆς ἐλευθερίας τοῦ Χὼλ τῆς Φιλαδελφείας θὰ σιγήσῃ ὁριστικά, ἐὰν ἡ Ἀμερικὴ μίαν ἡμέραν καταστῇ κράτος ἀποικιακὸν τοῦ τύπου ὡρισμένων Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν, αἱ ὁποῖαι, δι' ἄλλους ἱστορικοὺς λόγους, εἶχον αὐτὴν τὴν ἐξέλιξιν. Ὀφείλω ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου καὶ πιστεύω τὴν εὐγνωμοσύνην ὁλοκλήρου τῆς Βουλῆς πρὸς τοὺς Γερουσιαστὰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἀμερικανικῆς Γερουσίας διεκήρυξαν τὴν ἱερότητα τοῦ αἰτήματος τῆς Κύπρου καὶ εἶχον τὸ θάρρος νὰ ἐπικρίνουν τὴν Κυβέρνησίν των διὰ τὴν στάσιν, τὴν ὁποίαν ἐτήρησε κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ Ο.Η.Ε. Αἰσθάνομαι ὑποχρεωτίν μου, ἐπίσης, νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τοὺς Γερουσιαστὰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν σήμερον νὰ ἐπιτύχουν ἀπόφασιν τῆς Γερουσίας ὑπὲρ τῆς Κύπρου.

Ἦλθον ἐπίσης εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἡγέτας τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος καὶ μὲ πολλοὺς ἄλλους ὑπευθύνους παράγοντας τῆς Ἀμερικῆς. Καὶ ἡ ἐντύπωσίς μου ἦτο ἐξαιρετικῶς ἱκανοποιητική. Ἀλλὰ δι' ἕνα θὰ κάμω ξεχωριστὴν μνείαν, διότι μοῦ ἔδωσεν ὁ ἴδιος τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ἀναφέρω δημοσίᾳ. Εἶναι ὁ κ. Χάρρυ Τροῦμαν, ὁ τέως Πρόεδρος τῶν Ἡν. Πολιτειῶν. Ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν μᾶς ἤκουσε καὶ ἀφοῦ μᾶς ἐτόνισεν ὅτι ὑπῆρξεν ἐκδήλωσις πολιτικῆς σωφροσύνης ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐδέχθη τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως διὰ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Βούρμαν, ἀντιθέτως πρὸς ὅτι ἔκαμεν ἡ Γαλλία διὰ τὴν Ἰνδοκίναν, διότι οὕτω ἡ ἀνθρωπότης ἐσώθη ἀπὸ μίαν φοβερὰν περιπέτειαν καὶ ἡ Ἀγγλία ἀπὸ μίαν ἐξευτελιστικὴν ταπείνωσιν. Τὸν ἠρωτήσαμεν ἐὰν ἠμποροῦμεν τὰς ἰδέας του αὐτὰς νὰ τὰς χρησιμοποιήσωμεν δημοσίᾳ. Μᾶς ἀπήντησεν ἀδιστάκτως: «Πέστε εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ὅπως πάντοτε, καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν εἶμαι μαζύ τους». Ὅταν, κύριοι, ἡγέται αὐτοῦ τοῦ κύρους καὶ αὐτῆς τῆς ὁλκῆς λαμβάνουν τοιαύτην θέσιν, νομίζω, ὅτι δικαίως δυνάμεθα νὰ ἀχθῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ταχέως πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ἀποτελεσματικὴν τὴν ἐκδήλωσιν τῆς κοινῆς γνώμης τῶν λαῶν των πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ αἰτήματος τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου. Διὰ τοῦτο, ἐντὸς τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων καὶ τῆς ὀρθῆς ἐκτιμήσεως τῶν διεθνῶν συνθηκῶν, πρέπει νὰ ἀποτελῇ καὶ σίτημα τοῦ Ἀμερικανικοῦ Λαοῦ.

Κύριοι, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ τελειώσω, ὄχι ὅμως χωρὶς νὰ κάμω τὴν ἑξῆς παρατήρησιν. Ἐκ τῆς συζητήσεως εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἀντελήφθην, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐξετίμησεν ποσῶς τὴν προσπάθειαν τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων ὅπως συγκρατήσουν τὸν Κυπριακὸν Λαὸν ἐν τῇ ὑποστηρίξει τοῦ αἰτήματός του περὶ αὐτοδιαθέσεως. Ματαίως, ἐπομένως αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις προσπαθοῦν νὰ προσφέρουν τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν Ἀγγλίαν καὶ πρὸς τὸν ἐλεύθερον κόσμον. Νομίζω κατὰ συνέπειαν ὅτι αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις πρέπει πλέον νὰ παύσουν νὰ ἐμποδίζουν τοὺς Κυπρίους νὰ διεξαγάγουν τὸν ἀγῶνα των ὅπως αὐτοὶ νομίζουν καλύτερον. Εἶναι δὲ γνωστὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, πῶς διεξάγονται οἱ ἀγῶνες τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ πῶς εἰς τὸ τέλος ἐπιτυγχάνουσιν.

Ἐπέστη ἐξ ἄλλου ὁ καιρὸς ὅπως καὶ οἱ Κύπριοι ἀντιληφθοῦν τὸ διεθνὲς κλῖμα καὶ ἐνεργήσουν κατὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον δὲν θὰ τίθενται λεγαλιστικὰ ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν δικαίων των. Οἱ φίλοι μας οἱ Ἄγγλοι ἔχουν φθάσει ἀτυχῶς μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ παραγνωρίζουν τὴν ἐξόχως ὑψηλόφρονα προσπάθειαν τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων καὶ νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι ἠμποροῦν νὰ ὁμιλοῦν ὅλα τὰ ἔθνη περὶ αὐτοδιαθέσεως καὶ μόνον οἱ Ἕλληνες δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα αὐτὸ ὅταν πρόκειται περὶ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Κύριοι, ἐλέχθησαν πολλὰ περὶ αἰσιοδοξίας. Συμμερίζομαι τὴν ἄποψιν αὐτήν, τὴν στηρίζω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Λόϋτς, ὅταν κατεψήφισε τὴν Ἑλληνικὴν προσφυγήν. Διότι αὐταὶ ἐπιδεικνύουν ὅτι πράγματι ἡ Ἀμερικὴ ἀνεγνώρισεν ἐν τῇ οὐσίᾳ τὸ δίκαιον τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς Κύπρου, ἀλλὰ διὰ λόγους σκοπιμότητος ὑπεστήριξεν ὅτι δὲν ἦτο ἡ ὥρα νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὴν δημοσίαν συζήτησίν του εἰς τὸν ΟΗΕ.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅσους μᾶς κατεψήφισαν, ἐλάχιστοι ἐπεκαλέσθησαν τὸ ἄρθρον 2 παράγραφος 7 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ ΟΗΕ.

Ὅλαι αἱ χῶραι κατὰ βάσιν ἐδέχθησαν ὅτι δικαίως ἀπηυθύνθημεν εἰς τὸν ΟΗΕ καὶ ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς στιγμῆς μόνον καθιστᾷ τὴν προσφυγήν μας ἀπρόσφορον πρὸς συζήτησιν. Ἂν ποτὲ ὑπῆρξε περίπτωσις ἐπικλήσεως τοῦ «Φαρσεῖν χρεὶ ταχ' αὔριον ἔσετ' ἄμυνεν» νομίζω ὅτι ἡ παροῦσα δὲν εἶναι ἡ ὀλιγώτερον δικαιολογημένη.

Ἐλπίζω ὅτι μέσα εἰς αὐτὴν τὴν συνεχῶς μεταβαλλομένην διεθνῆ κατάστασιν μία καλῶς ἐπαγρυπνοῦσα Κυβέρνησις θὰ εὕρῃ συντόμως τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐμφανίσῃ καταλλήλως καὶ νὰ πείσῃ τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν τῶν μελῶν τοῦ ΟΗΕ ὅτι μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι παράκαιρος ἀποτελεῖ ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην διὰ τὴν προστασίαν ἑνὸς τῶν ὑψηλοτέρων ἰδεωδῶν τῶν Ἡν. Ἐθνῶν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐδραίωσιν αὐτῆς ταύτης τῆς ἀσφαλείας τῆς περιοχῆς μας καὶ τῆς γενικῆς εἰρήνης, ἡ ἱκανοποίησις τοῦ ἱεροῦ αἰτήματος τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλονήσου. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Λιβαδᾶς ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Λιβαδᾶς. Κύριοι συνάδελφοι, θὰ σᾶς ἀπασχολήσω ἐπ' ὀλίγον διὰ τὸ ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου, διότι τοῦτο ἐξηντλήθη ἐκ τῶν μακρῶν ἀγορεύσεων τῶν προλαλησάντων. Ὡρισμένοι ὅμως ἐκ τῶν κ. κ. ρητόρων ἦσαν ἐπιφυλακτικοὶ τοῦ τρόπου διαχειρίσεώς. Ὅπως τὸ 1940-41 ἡ Ἑλληνικὴ ψυχή, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ σύσσωμος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐπολέμησε παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἀγγλίας, οὕτω καὶ σήμερον ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἶναι παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ αἰτήματος τῶν Κυπρίων. Μετὰ τὸ ἔτος 1940-41 ἐπηκολούθησαν αἱ μαῦραι ἡμέραι τῆς Κατοχῆς καὶ τοῦ ΕΑΜ. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις εἴτε ἀνώτεραι εἴτε κατώτεραι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἔλεγον τὰ ἑξῆς: (Ἀναγιγνώσκει ἐκ τῶν ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῆς Βουλῆς 2ας Φεβρουαρίου 1949).

«Σ. Γονατᾶς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἄνευ ἐνδιαφέροντος διὰ τὰ Κοινοβουλευτικά μας ἤθη νὰ ἀναφερθοῦν καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ προχθὲς ἐνταῦθα τοῦ σημερινοῦ σχηματισμοῦ τῆς σημερινῆς

Κυβερνήσεως. Οὕτω εἶδομεν νὰ διαφημίζεται, παρὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ σοσιαλιστικοῦ Κόμματος μετὰ κάποιου κομπασμοῦ, πρὸς κατάπληξιν ἴσως τῆς κοινῆς γνώμης, ὅτι προτοῦ μεταβῇ εἰς ὡρισμένην πολιτικὴν σύσκεψιν προκειμένου νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διῆλθεν ἀπὸ κάποιαν Πρεσβείαν, ὅπου παρέμεινε πλέον τῆς ὥρας. Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἄλλου Ἀρχηγοῦ τῆς ΕΠΕΚ (κ. Βενιζέλου) αἱ ἐπαφαὶ μετὰ τῶν Πρεσβειῶν ἐὰν δὲν εἶναι τόσον πομπώδεις δὲν ὑπῆρξαν ὀλιγώτερον συχναί,κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς πολιτικῆς.

Δὲν θὰ συνίστα ἀκόμη βεβαίως κανείς, ὅτι πρέπει νὰ ἀποκλείωνται αἱ κοινωνικαί, αἱ φιλικαί, καὶ αἱ πολιτικαὶ σχέσεις μετὰ τῶν Πρεσβειῶν ἀλλὰ τοὐλάχιστον, κατὰ βραχέα διαστήματα τῶν Κυβερνητικῶν κρίσεων θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποφεύγωνται.

Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι, ἀπὸ Ἐθνικῆς ἀπόψεως ὁρμώμενοι, εἴμεθα ὀλιγώτερον οἱουδήποτε ἄλλου φίλοι τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, οὔτε ὀλιγώτερον εὐγνώμονες διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν καὶ παρεχομένην πρὸς τὴν Πατρίδα μας βοήθειαν ἐκ μέρους αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν φιλίαν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μας τὴν ἐκδηλοῦμεν κατὰ τρόπον καὶ χρόνον, μὴ μειοῦντα τὴν Ἐθνικήν μας ἀξιοπρέπειαν καὶ μὴ ἐκθέτοντα καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν φίλων Δυνάμεων, ὡς ἀναμιγνυομένους εἰς τὴν διαρρύθμισιν τῶν κυβερνητικῶν μας ζητημάτων».

Δὲν εἶναι δυνατὸν σήμερον νὰ ἔρχωνται οἱ κ. κ. Βενιζέλος καὶ Παπανδρέου καὶ νὰ ψέγουν τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἦλθεν εἰς παγκόσμιον συζήτησιν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου.

Κύριοι συνάδελφοι, οἱονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τελικῶς θὰ ἐπικρατήσῃ τὸ δίκαιον καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τῶν Λαῶν. Ἔχομεν ὅπλα ; Τὸ δίκαιον τῆς ὑποθέσεως καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνῃ τὸ αἵτημα τῆς Ἑλλάδος χωρὶς τὴν εὐδόκησίν του, διότι τοῦτο εἶναι αἵτημα ὅλων τῶν Λαῶν οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἐλευθερίαν των.

Δ. Λ ό γ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, εἶχον ζητήσει τὸν λόγον. Ἀτυχῶς ἡ ὥρα ἐπροχώρησε καὶ τὰ ἑδώλια εἶναι κενά. Λυποῦμαι ἐπομένως, διότι ἀδυνατῶ νὰ ὁμιλήσω, ὡς θὰ ἐπεθύμουν. Βεβαίως τὸ θέμα ἀνεπτύχθη καὶ ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸν Ἀντιπρόεδρον καὶ Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ ἀπεστάλη ἀναφαίρετον τίτλον τῆς Κυβερνήσεως, παρ' ὅλας τὰς ἐξεζητημένας ἐπικρίσεις, ὅτι τὸ ἱερὸν θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἐτέθη δημοσίᾳ. Ἤχθη πρὸ τοῦ ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἀναγνωρίσθη ὡς θέμα Διεθνές. Ἀλλὰ μεταξὺ ἄλλων θὰ μοὶ ἔδιδετο ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκθέσω καὶ νὰ ἐξάρω οὐ μόνον τὴν ζωηρὰν συμπαράστασιν τοῦ θαυμασίου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς καθ' ὅλου Ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης, ὡς τὴν ἀντελήφθην ὁ ἴδιος, ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Διαφωτίσεως. Καὶ μόνον τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς συνεστάθησαν μεγάλην Ἐπιτροπὴν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Δικαιοσύνη διὰ τὴν Κύπρον» μετέσχον προθύμως ἑκατὸν ὀγδοήκοντα περίπου γερουσιασταί, κυβερνῆται, βουλευταί, δήμαρχοι καὶ ἄλλαι διακεκριμέναι προσωπικότητες τῆς μεγάλης αὐτῆς χώρας τῶν Ἐλευθέρων Ἀνθρώπων καὶ τῶν Ἐλευθέρων Θεσμῶν, προκαλεῖ ἐνθέως τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Τονώνει τὴν πίστιν, ὅτι παρὰ τὴν ἀπαράδεκτον πολιτικὴν τῶν συμβιβασμῶν τῶν κυβερνήσεων, αἱ μεγάλαι ἀρχαὶ διὰ τὰς ὁποίας τόσον αἷμα ἐχύθη, ζοῦν εἰς τὰς ἐλευθέρας συνειδήσεις τῶν Ἐλευθέρων Λαῶν. Καὶ καθιστᾷ βέβαιον ὅτι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς φωνῆς τοῦ δικαίου τὸ ἱερὸν αἵτημα ἑνὸς ἀρχαίου πολιτισμένου καὶ ἱστορικοῦ ὅσον καὶ ἡ Ἑλλὰς Λαοῦ, τοῦ Κυπριακοῦ, ν' ἀποφασίσῃ μόνος διὰ τὴν τύχην του καὶ νὰ ζήσῃ ἐλεύθερος, θὰ εὕρῃ δικαίωσιν. Δι' αὐτὸ λυποῦμαι, διότι δὲν δύναμαι νὰ λάβω τὸν λόγον.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΡΙΒ΄
14 ΙΟΥΝΙΟΥ 1955

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Λιβαδᾶς, ἔχει τὸν λόγον ἐπὶ ἀναφορᾶς τῆς ἐν Ἀθήναις Κυπριακῆς ἀδελφότητος, δι' ἧς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τοῦ Δημοψηφίσματος, καθ' ὃ διετρανώθη πανηγυρικῶς ἡ θέλησις τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας του, ἀπευθύνει θερμὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν καὶ Κυπριακὸν λαὸν καὶ διακηρύσσει ἑνώπιον ἅπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὅτι οὐδεμία δύναμις, ὅσον δήποτε ἰσχυρὰ καὶ ἂν εἶναι, θέλει ἐμποδίσει τοὺς Κυπρίους εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς των.

Σ. Λ ι β α δ ᾶ ς. Ἐπειδὴ ἡ ἀνεξαρτησία, ἡ κυριαρχία καὶ ἡ ἐθνικότης ἑκάστου λαοῦ, εἶναι δικαιώματα φυσικὰ καὶ ἀπαράγραπτα.

Ἐπειδὴ ὁ Χριστιανισμός, ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ ὅλαι αἱ νεώτεραι ἰδεολογικαὶ ἐξελίξεις.

Ἐπειδὴ οἱ ποταμοὶ τοῦ αἵματος, οἱ ὁποῖοι ἐχύθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους καὶ δὴ ἀφ' ὅτου ἡ Ἀμερικὴ ἐλευθερωθεῖσα, ἔθεσεν ὡς σύμβολον εἰς τὸν λιμένα τῆς Νέας Ὑόρκης τὸ ἄγαλμα τῆς ἐλευθερίας, ὄχι γιὰ νὰ ὑποβαστάζῃ ἕνα φανάρι, ἀλλὰ διὰ νὰ συμβολίζῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου.

Διὰ ταῦτα, καὶ ἐπ' ὀνόματι ὅλων αὐτῶν τῶν ἀγώνων, ἀπηλευθερώθησαν ὅλοι, οἱ κατεχόμενοι ἢ κυβερνουμένοι λαοὶ τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἀφρικῆς σχεδὸν ὅλοι.

Ἡ δουλεμπορία μάλιστα θεωρεῖται βαρυτάτη ἀδικία κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ κόλαφος κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅλοι οἱ ἀγοραστάντες ὡς δοῦλοι, πρὸ πολλῶν δεκαετηρίδων ἀπηλευθερώθησαν, διότι ἐξηγέρθησαν κατὰ τῆς δουλεμπορίας ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς ὑδρογείου.

Ὅμως ἡ Κύπρος ἐπωλήθη ὑπὸ τῶν κατακτητῶν της Τούρκων καὶ ἠγοράσθη ἀντὶ ἀργυρίων ὑπὸ τῶν Ἄγγλων.

Αὐτοὶ καὶ μόνον αὐτοὶ εἶναι οἱ τίτλοι τῆς Ἀγγλίας.

Καὶ ἐνῷ οἱ δοῦλοι ἠγοράζοντο μόνον μὲ τὸ ροῦχα τῆς δουλειᾶς, οἱ Κύπριοι ἠγοράσθησαν μαζὶ μὲ τὰς οἰκίας των, μαζὶ μὲ τὰς περιουσίας των, μετὰ τῶν ἐκκλησιῶν των, μετὰ τῶν νεκροταφείων αὐτῶν.

Ὁμαδικὸν δουλεμπόριον!!

Καὶ αὐτοὶ εἶναι τίτλοι τῶν Ἄγγλων.

Λέγουν θηλαδὴ καὶ ἰσχυρίζονται οἱ Ἄγγλοι: Ἐδώσαμεν τὰς λίρας μας καὶ ἠγοράσαμεν τὴν Κύπρον, τοὺς Κυπρίους ζωντανοὺς καὶ πεθαμένους καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν προγόνων των, ὡς καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν των.

Φυσικά, οὔτε δύνανται νὰ ἰσχυρισθοῦν ὅτι εἶναι συγγενῆς των λαός. Διότι αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, εὑρισκόμεναι πλησίον τοῦ Βορείου Πόλου, δὲν ἔχουν παράκτια εἰς τὴν Μεσόγειον. Οὔτε ὡμίλουσαν τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οἱ πρὸ χιλιάδων ἐτῶν Κύπριοι Ἕλληνες.

Οἱ δὲ Τοῦρκοι κατακτηταί, πρὸ πολλῶν δεκαετηρίδων ἐπώλησαν τὴν Κύπρον. Καὶ εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν ἀνὰ τὸν κόσμον ὁλόκληρον, ὅτι οὐδεὶς (κατὰ τοὺς νόμους ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως) δικαιοῦται, ἂν πωλήσῃ, ἔστω καὶ τὴν πατρικήν του οἰκίαν, νὰ τὴν διεκδικῇ πλέον. Ἐπομένως οἱ Τοῦρκοι, ἀφοῦ τῇ ἑαυτῶν βουλήσει καὶ τῇ ἐλευθέρᾳ αὐτῶν θελήσει, ἐπώλησαν τὴν Κύπρον, ἀπεξενώθησαν παντὸς δικαιώματος αὐτῶν ἐπὶ τῆς Κύπρου.

Ὡς ἐκ τούτου, οἱ μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι Τοῦρκοι, διὰ νομίμου πωλήσεως ἀπεξενώθησαν τῆς Κύπρου, οἱ δὲ Ἄγγλοι, ὅσον περισσότερον ἐπιμένουν εἰς τοὺς τίτλους ἀγορᾶς Εὐρωπαϊκῆς μεγαλονήσου μετὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν νεκροταφείων αὐτῆς, ἐπὶ τοσοῦτο ἐκτίθενται ἠθικῶς, ἐνώπιον τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης, ὡς στηρίζοντες τίτλους δουλεμπορίας.

Στοχασθῆτε τώρα, ἂν οἱ δοῦλοι αὐτοὶ εἶναι ἀπόγονοι τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Σωκράτους. Ἀπόγονοι τῶν σοφῶν καὶ ρητόρων τῆς ἀρχαιότητος. τῶν διδαξάντων τὴν ἀνθρωπότητα πολὺ πρὸ Χριστοῦ. περὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας.

Θὰ ἦτο τιμή, ἀλλὰ καὶ πνευματικὴ ἱκανότης διὰ τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, νὰ ἐπρόφθανε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑλληνικωτάτην μεγαλόνησον, πρὶν ὀχληθῇ, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἰδίους Κυπρίους. οὔτε ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Θὰ ἦτο ἀξία ἡ Ἑλλάς, μόλις ἔδωσε τὴν πρώτην νίκην τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου εἰς τὴν Μακεδονίαν μας, μὲ τὴν διὰ τῆς λόγχης ἐξόρμησιν τοῦ Ἕλληνος φαντάρου στὴν Τζέννα, στὴ Δοϊράνη καὶ στὰ βουνὰ καὶ τὰ λαγκάδια τῆς Μακεδονίας, νὰ ἐλάμβανεν ὡς πρῶτον δῶρον τὴν Κύπρον.

Θὰ ἦτο ἀξία ἡ Ἑλλάς, μόλις ἔδωσε τὴν πρώτην νίκην καὶ εἰς τὸν προχθεσινὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον εἰς τὴν Πίνδον. τὴν Τρεμπεσίνα. τὸ Πόγραδετς. τὴν Μόροβαν, τὸ Ἀργυρόκαστρον. τὸ Τεπελένι καὶ τὴν Κλεισούραν καὶ ἐνεψύχωσεν, ὡς εἶπεν ὁ ἀείμνηστος Ρούσβελτ τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν τῆς ἀνθρωπότητος ἀγωνιζομένους λαούς, ἀποδείξασα μῦθον τὸ ἀήττητον τοῦ ἄξονος, εἰς ἐποχὴν διαλύσεως ὅλων τῶν στρατιῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς λοιπῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης καὶ ἀποδειχθεῖσα μόνος ἔνοπλος, ἔνδοξος καὶ τροπαιοφόρος νικητὴς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Θὰ ἦτο ἀξία, λέγω, νὰ λάβῃ δῶρον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου.

Καὶ θὰ ἦτο τοῦτο τίτλος αἰώνιος, μεγαλοψυχίας καὶ δικαιοσύνης διὰ τοὺς Ἄγγλους. Ἀλλὰ καὶ θὰ ἦτο σύμφωνον μὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ μὲ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς τῆς Νίκης, λ. Οὐίνστων Τσῶρτσιλ, ὅστις ὑπέσχετο κατὰ τὴν ἐξόχως ὑψηλὴν καὶ ἀπεριγράπτως τραγικὴν ὥραν τῆς μάχης :

«Ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν τράπεζαν τῆς εἰρήνης θὰ παρακαθήσῃ ὡς ἴσος πρὸς ἴσον».

Καὶ αὐτὸς ὁ Στάλιν συνεπλήρωνεν: «Οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὴν γενναίαν βοήθειαν τῆς Ἑλλάδος», καὶ τόσα ἄλλα.

Ἐγώ, ὅμως, δὲν ἀναφέρομαι κἂν, εἰς τὴν νίκην τοῦ Γράμμου καὶ τοῦ Βίτσι, εἰς τὸν κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ σκληρότατον ἀγῶνα.

Ἀλλὰ τώρα πλέον φαντασθῆτε ποῦ κατήντησεν ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερική, μὲ τὰ ὡραῖα διδάγματα τῶν ἐλευθεριῶν, σὰν ἀρχίζουν ἤδη οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς νὰ ἀναλαμβάνουν τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων Εὐρωπαίων Κυπρίων Ἑλλήνων. Καὶ μάλιστα ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ μεγαλονήσῳ Κύπρῳ, ἡ ὁποία θρυλεῖται ὑπὸ τῶν τυράννων της, ὡς φρούριον Μεσογειακὸν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. Καὶ ὅμως φυλακίζονται ἅμα τῇ προσγειώσει των ἐν Λεμεσσῷ οἱ δοξασμένοι καὶ κουρασμένοι πολεμισταὶ ἀεροπόροι τῆς Κορέας, στρατιῶται τοῦ Ν.Α.Τ.Ο., οἱ πολεμοῦντες ἐπὶ ἔτη, χιλιάδες μίλια μακρὰν τῆς Πατρίδος των, ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν.

Καὶ ἀνακύπτει τὸ ἐρώτημα:

Μήπως ψεύτρα λευτεριά!;;

Θὰ εἶναι ὅμως τίτλοι ὄχι δόξης καὶ τιμῆς, ἀλλὰ κάτι ἄλλο διὰ τοὺς Ἄγγλους, ὅταν ἐξαναγκασθοῦν ἑκόντες ἄκοντες, νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Κύπρον μας.

Καὶ δὲν θὰ ἀργήσουν πρὸς τοῦτο, ὡς ἐλπίζω.

Ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ λαοί, οἱ συμπολεμισταὶ στὸ πεδίον τῆς τιμῆς, μὲ τοὺς γενναίους Ἄγγλους συναδέλφους των, ἐκπλήσσονται, στενοχωροῦνται καὶ ἀγωνιοῦν, σὰν βλέπουν τοὺς ἀτρομήτους Ἄγγλους στρατιώτας συναγωνιστάς των, νὰ τραβοῦν καὶ νὰ κτυποῦν μαθητὰς τῶν σχολείων Εὐρωπαίους, διότι φωνάζουν «ζήτω ἡ ἐλευθερία». Δηλαδὴ ὡς ἐγκληματίας τοὺς ἐπικροτοῦντας τὰ ἰδανικὰ τῶν ἱερῶν ἀγώνων τῶν στρατιῶν τῆς ἐλευθερίας.

Θὰ τρίζουν ἀπὸ φρίκη τὰ ὀστᾶ τῶν Ἄγγλων φιλελλήνων τοῦ Κόχραν, τοῦ Κοδριγκτῶνος, τοῦ Κάνιγκος, τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ θὰ βογγοῦν οἱ τάφοι των.

Θὰ ἦτο ἀρετὴ εὐστροφίας πνεύματος, νὰ προφθάσῃ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀπελευθερώσῃ τοὺς Κυπρίους.

Ἂς ξεχάσωμεν οἱ Ἕλληνες, τοὺς ἀπαγχονισμοὺς τῶν Ἑπτανησίων Κεφαλλήνων ἀπὸ τοὺς ἱστοὺς τῶν ἀγγλικῶν πλοίων ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ἀπὸ τὰς στήλας τῶν φανῶν Ἀργοστολίου καὶ Ληξουρίου καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τὸν ἱερέα καὶ ἄλλους χωρικοὺς τοῦ χωρίου Τρωϊαννᾶτα Κεφαλληνίας, ἀγωνιζομένους τότε ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ πατρίου ἐδάφους.

Ἂς τὰ ξεχάσωμεν ὅλα, καὶ ἂς ἀγαπῶμεν τοὺς Ἄγγλους ἀπελευθερωτάς μας εἰς τὸ Ναυαρῖνον καὶ ὡς συμμάχους μας κατὰ τοὺς Παγκοσμίους πολέμους καὶ ὡς οἰκονομικοὺς ὑποστηρικτάς μας. ἂν θέλετε.

Καὶ εἶναι πράγματι ἀξιαγάπητος ὁ γενναῖος, ὁ μεγαλόκαρδος, ὁ δίκαιος καὶ εἰλικρινὴς Ἀγγλικὸς λαός. Ἀλλὰ ἡ Κύπρος εἶναι Ἑλληνικὴ καὶ πολιτισμένη καὶ δικαιοῦται τῆς ἐλευθερίας της, τὴν ὁποίαν θέλει, τὴν ὁποίαν ποθεῖ. Τὴν ζητεῖ πανδήμως καὶ ἀγωνίζονται καὶ θὰ ἀγωνισθοῦν ἀλύγιστα τὰ τέκνα της, ὡς καὶ σήμερον ἐντόνως δηλοῦν διὰ τῆς παρούσης πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων γραφῆς των, ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς των.

Εἶναι πλέον καιρός. ὄχι μόνον αἱ Κυβερνήσεις τῶν κρατῶν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ φιλελεύθεροι λαοὶ τῆς γῆς ὁλοκλήρου, νὰ ἀναγνωρίσουν 1ον) ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔχυσαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πάντοτε τὸ ἀγνὸν αἷμά των, χωρὶς ἐνδοιασμόν, χωρὶς παζαρεύματα, χωρὶς ὑστεροβουλίαν. Καὶ γνωρίζει καὶ αὐτὴ ἡ φίλη καὶ σύμμαχος σήμερον Τουρκία ὅτι: ὅταν κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἑλλὰς ἔβιδε τὴν πρώτην διὰ τῆς λόγχης νίκην, ἔτυχεν ἡ Τουρκία νὰ εἶναι ἀντίπαλος, εἰς δὲ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ὅταν καὶ πάλιν ἡ Ἑλλάς, μὲ ἀπείρους θυσίας αἵματος ἔβιδε καὶ πάλιν τὴν πρώτην συμμαχικὴν νίκην, ἡ Τουρκία συνέβη ἱστορικῶς νὰ μὴ ἐξέλθῃ τῆς οὐδετερότητός της. 2ον) Ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Κύπρου ἀπεδείχθη ὅτι κατὰ τὸ διεξαχθὲν ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Ἄγγλων δημοψήφισμα, πρὸ δεκαετίας, ἀπεδείχθη ὅτι: κατὰ 96 ο)ο ἐψήφισε ὑπὲρ τῆς τῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος, διότι εἶναι κατὰ παμψηφίαν σχεδόν, Ἕλληνες.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνεξαρτησία, ἡ αὐτοκυριαρχία καὶ ἡ ἐθνικότης ἑκάστου λαοῦ, εἶναι δικαιώματα φυσικὰ καὶ ἀπαράγραπτα.

Εἶναι δίκαιον, εἶναι ἱερὸν καὶ πρέπον ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν ἐλευθέρων Ἐθνῶν νὰ ἀναφωνήσουν πρὸς τὰς ἰδίας αὐτῶν Κυβερνήσεις: Ζήτω ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου. (Χειροκροτήματα).

Σ. Στεφανόπουλος (Ἀντ. Κυβερν. - Ὑπ. Ἐξωτ.). Κύριε Πρόεδρε καὶ κύριοι συνάδελφοι, συμμεριζόμεθα ἀπολύτως τὰ αἰσθήματα καὶ ἐπιδοκιμάζω τοὺς λόγους τοῦ ἀξιοτίμου ἐκ Πάλλης κ. συναδέλφου. (Χειροκροτήματα).

Ὁ κ. Περ. Ἰακ. Ἀργυρόπουλος ὁμιλῶν ἐπὶ ἐρωτήσεώς του βι' ἧς ζητεῖ ἀπὸ τὸν κ. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν νὰ πληροφορήσῃ τὴν Βουλὴν ἐπὶ τίνι ἀφορμῇ οἱ Ἄγγλοι διὰ τῶν ἐκπομπῶν τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ B. B. C. προέβησαν εἰς σχόλια σχετικὰ μὲ τὰ Ἑλληνο-Ἀλβανικὰ σύνορα λέγει τὰ ἑξῆς :

Ἐρωτῶ τὴν Κυβέρνησιν διατί τὸ B.B.C. προέβη εἰς σχόλια σχετικὰ μὲ τὰ Ἑλληνο-Ἀλβανικὰ σύνορα. Βεβαίως τελευταίως γνωρίζομεν τὰ συστήματα ὡρισμένων μεγάλων ξένων δυνάμεων καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν αὐτῶν, ἡ ὁποία κατήντησεν ἐκδιαστική, διότι ἄλλως. πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθοῦν τὰ σχόλια τοῦ B.B.C. σχετικῶς μὲ τὰ Ἑλληνο-Ἀλβανικὰ σύνορα.

Πρόεδρος. Κύριε βουλευτά, καὶ ἡ ἑτέρα ἐρώτησις ἡ σχετικὴ μὲ τὴν λογοκρισίαν τοῦ Πρέσβεως τῆς Μεγάλης

Βρετανικής εἰς τὰς ἐκπομπὰς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν εἶναι σχετικὴ καὶ παρακαλῶ νὰ συσχετισθῇ.

Π ε ρ. Ἰ α κ. Ἀ ρ γ υ ρ ό π ο υ λ ο ς. Μάλιστα. Κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἤθελα νὰ ἐρωτήσω Ὑμᾶς καὶ αὖθις διὰ τὴν ἀνάμιξιν τοῦ Ἄγγλου Πρεσβευτοῦ εἰς τὰς ἐκπομπὰς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ, σχετικῶς μὲ τὴν Κύπρον. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν γίνεται λογοκρισία ἀπὸ ξένην δύναμιν εἰς τὰς ἐκπομπὰς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Κυπρίους, τότε θὰ ὁμιλήσω ἐλευθέρως ἀπὸ τοῦ Βήματος τούτου ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἐδῶ λογοκρισία. Πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Κυπρίους θὰ ἐπαναλάβω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὸ 1931 ἔγραψα εἰς ἐφημερίδα τῆς Λευκωσίας διὰ μακρῶν. Ἔλεγα τὰ ἑξῆς : Τὰ ὑπομνήματα πρὸς τὰς μεγάλας δυνάμεις αἰτίνες κρατοῦν εἰς ὑποδούλωσιν πολιτισμένους λαοὺς πρέπει νὰ φέρουν κηλίδας αἵματος. Λύτὴν τὴν φράσιν ἐπαναλαμβάνω καὶ σήμερον εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Κυπρίους. (Χειροκροτήματα).

Σ. Σ τ ε φ α ν ό π ο υ λ ο ς (Ἀντ. Κυβ. Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης, τῆς ὑπ' ἀριθ. 15 ἐρωτήσεως, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀπαντήσω εἰς τὸν κύριον συνάδελφον, ὅτι τὸ Β. Β. C. ἀποτελεῖ καθαρῶς ἰδιωτικὸν ὀργανισμόν. Κατὰ συνέπειαν, τὰ μεταδιδόμενα ἀπὸ ἕνα τοιαύτης φύσεως ἰδιωτικὸν ὀργανισμὸν δὲν δύναται νὰ τύχουν τῆς τιμῆς, τῆς ἀπαντήσεως ἢ τῆς διαψεύσεως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ὅτι, ἐλέχθη ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Μ. Βρεττανίας, προετράπη νὰ ἀσκήσῃ λογοκρισίαν ἐπὶ τῶν ἐκπομπῶν τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ μας, ὀφείλω νὰ βεβαιώσω τὸν ἀξιότιμον συνάδελφον καὶ ὁλόκληρον τὴν Βουλήν, ὅτι οὐδέποτε ἐξεδηλώθη τοιαύτη πρόθεσις ἐκ μέρους τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, οὔτε θὰ ἦτο δυνατὸν καὶ ἐὰν ἐξεδηλοῦτο, νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. (Χειροκροτήματα).

Ἁπλῶς, ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι ὁ Ραδιοφωνισμὸς Σταθμὸς τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι ἐξ ἴσου ἰδιωτικὸς ὀργανισμός, ὡς εἶναι τὸ Β. Β. C., διεμαρτυρήθη δι' ὡρισμένας ἐκπομπὰς καὶ ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐνόμιζεν ἔθιγον τὸ γόητρον τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Βρεταννικοῦ Ἔθνους. Γνωρίζετε τὴν ἀπάντησιν ἡ ὁποία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐδόθη, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκτοτε στερεοτύπως ἐμμένομεν, ὅτι δηλαδὴ ἔχομεν χαράξει σαφῆ πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ παρεκκλίνωμεν, ὅτι ἀποφεύγομεν μὲ πάντα τρόπον, ὅπως θίγῃ τὸ Βρεταννικὸν Ἔθνος, ὅπως θίγεται ἡ σύμμαχος Κυβέρνησις, ὅτι ἀποδοκιμάζομεν τὰς ὕβρεις καὶ τὰς βιαίας ἐκφράσεις, οὐχ ἧττον ὅμως, ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Κύπρου, ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ λέγωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν συμφέρον εἰς τὸ Ἔθνος. Αὐτὴ εἶναι ἡ γραμμή μας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμμένομεν ἀπαρεγκλίτως καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ ἀποστῶμεν. Κατὰ συνέπειαν, οὐδεμία πρόθεσις ἐπεμβάσεως πρὸς ἄσκησιν λογοκρισίας ἐξεδηλώθη ποτέ, ἀλλὰ ἁπλῶς διαμαρτυρία δι' ὡρισμένας ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἐθεωρήθησαν ὡς ὑβριστικαί, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδόθη κατάλληλος ἀπάντησις : ὅτι δηλαδὴ ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἔχομεν χαράξει καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν συμμορφοῦται ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμός, ἀποστέργει τὰς ὕβρεις καὶ καταδικάζει τὰς προσωπικὰς ἐπιθέσεις. Ἀπὸ τὴν τοιαύτην γραμμήν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρεκκλίνωμεν παρ' οἱανδήποτε διαμαρτυρίαν. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΡΚΣ΄
5 ΙΟΥΛΙΟΥ 1955

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κ. Γ. Παπανδρέου ἔχει τὸν λόγον πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Κύριοι βουλευταί, παρεκάλεσα νὰ λάβω τὸν λόγον πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως, διὰ νὰ ἐκθέσω τὰς γνώμας μου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου. Καὶ εὐχαριστῶ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς, διότι ἀπεδέχθησαν τὴν παράκλησίν μου.

Ἐναντίον τῆς γνώμης μου, ὅτι θὰ ἔπρεπε σήμερον νὰ συζητηθῇ τὸ Κυπριακὸν ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας διετυπώθησαν ἀντιρρήσεις καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐλέχθη ἐκ μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Φ.Δ.Ε., ὅτι εἰς ὃ στάδιον εὑρίσκεται σήμερον τὸ Κυπριακὸν θέμα, δὲν θὰ ἦτο σκόπιμος ἡ συζήτησις ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Ἡ διαφωνία μου εἶναι ἀπόλυτος. Φρονῶ, ὅτι ἀκριβῶς εἰς ὃ στάδιον εὑρίσκεται σήμερον, ἐπιβάλλεται ἡ συζήτησις ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ὁ ἀξιότιμος Ἀντιπρόεδρος ἐστύπωσε δύο ἀντιρρήσεις. Εἶπε. Πρῶτον, ὅτι ἔλαβε χώραν ἡ ἐμπιστευτικὴ συνομιλία τῆς Κυβερνήσεως μὲ τοὺς ἡγέτας τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, διεφωτίσθη ἑπομένως ἡ Κυβέρνησις, ἐπὶ τῶν ἀπόψεών των. Ἄρα, δὲν ὑπάρχει λόγος ἀπασχολήσεως τῆς Βουλῆς.

Εἰς τὴν ἄποψιν ταύτην ὁ ἀξιότιμος Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, μὲ εὑρίσκει ἀπολύτως ἀντίθετον. Προλύτιμος ὑπῆρξε πράγματι ἡ προσωπικὴ ἐπικοινωνία τῶν ἡγετῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως μὲ τὴν Κυβέρνησιν, διότι καὶ ἡ Κυβέρνησις τοὺς ἐνημέρωσε καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἐξέθεσαν ὑπευθύνως τὰς γνώμας των. Ἄλλη ὅμως εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῶν ἐμπιστευτικῶν συνομιλιῶν καὶ ἄλλη ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ Βήματος. Καὶ ἡ μία δὲν ἀναπληρώνει τὴν ἄλλην. Ἡ μία συμπληρώνει τὴν ἄλλην.

Εἰς παλαιοὺς χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἐθνικὴ πολιτική, ἦτο ὑπόθεσις ἀνοικτοβουλίων, πράγματι δὲν ἐχρειάζετο τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὰς ἐμπιστευτικὰς συνομιλίας. Ἀλλὰ ἔχομεν εἰσέλθει εἰς τὴν περίοδον τῆς Δημοκρατίας. Ὑπάρχει ἡ Ἀγορά. Ὑπάρχει ὁ Δῆμος. Ὑπάρχει ὁ Λαός. Ὑπάρχει ἡ παγκόσμιος συνείδησις, ἡ ὁποία πρέπει νὰ διαφωτίζεται καὶ ἡ ὁποία τελικῶς ἐπιβάλλει τὴν ἰδικήν της θέλησιν.

Διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ γίνῃ χρῆσις τοῦ Βήματος.

Εἶπεν ἀκόμη ὁ ἀξιότιμος Ἀντιπρόεδρος ὅτι, ἐὰν ἐγένετο ἡ συζήτησις ἐνώπιον τοῦ Σώματος, θὰ ἦτο μειονεκτικὴ ἡ θέσις τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν μάλιστα συνέβαινε νὰ μὴ εἶχε καταλήξει εἰς ἀποφάσεις. Ἀλλὰ δὲν συμφερίζομαι οὔτε αὐτὴν τὴν γνώμην. Ἕκαστος, ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ τούτου βήματος ἐπιτελεῖ τὸ ἰδικόν του καθῆκον. Ἡ Ἀντιπολίτευσις θὰ ἐκθέσῃ τὰς ἰδικάς της γνώμας. Καὶ ἡ κυβέρνησις ἔχει πλήρες δικαίωμα νὰ ἀπαντήσῃ καθ' ὃν τρόπον ἡ ἰδία κρίνει. Ἀκόμη καὶ ἐὰν κρίνῃ ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τῆς μελέτης καὶ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δώσῃ ἐνώπιον τοῦ Σώματος μίαν ὁριστικὴν ἀπάντησιν καὶ πάλιν θὰ ἔχῃ ἀπόλυτον δίκαιον. Κανεὶς δὲν ἀξιώνει ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν προτοῦ νὰ ἔχῃ ὑπευθύνως καταλήξει εἰς ὁριστικὰς ἀποφάσεις, νὰ προβῇ εἰς ἀνακοινώσεις ἀπὸ τοῦ βήματος. Ἕκαστος ἐπιτελεῖ τὸ ἰδικόν του καθῆκον. Καὶ ἐὰν ἠκούαμεν μάλιστα, ὅτι ἡ Κυβέρνησις μελετᾷ ἀκόμη τὸ θέμα καὶ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ μᾶς δώσῃ ἀμέσως ἀπάντησιν, θὰ ἀπεκομίζωμεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αἰσθάνεται ὅλο τὸ βάρος αὐτῆς τῆς ὥρας καὶ θὰ ἐτιμῶμεν αὐτὴν τὴν ἐπιφύλαξιν. Διότι ἡ εὐθύνη τῆς διαχειρίσεως εἶναι εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἀλληλεγγύη του τοῦ Σώματος, ἡ ἀλληλεγγύη τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, εἶναι ἀλληλεγγύη ἐθνική. Ἡ διαχείρισις εἶναι πολιτικὴ καὶ βαρύνει εἰς ἀκέραιον τὴν Κυβέρνησιν.

Ἀλλὰ τὸ θέμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἴμεθα ὅλοι σύμφωνοι εἶναι, ὅτι, ὅταν ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ βήματος ἔρχωνται κρίσιμα ἐθνικὰ θέματα, ὅλοι ὅσοι τὰ διαχειρίζονται ὀφείλουν πράγματι νὰ κατεχωνται ἀπὸ τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης. Διότι εὐθύνην δὲν ἔχει μόνον ἡ Κυβέρνησις. Εὐθύνην ἔχει καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις. Ὅπως ὑπάρχουν καλαὶ καὶ κακαὶ Κυβερνήσεις, καθ' ὅμοιον τρόπον ὑπάρχουν καλαὶ καὶ κακαὶ Ἀντιπολιτεύσεις. Καὶ ἀμφότεραι, καὶ αἱ Κυβερνήσεις καὶ αἱ Ἀντιπολιτεύσεις, δίδουν ἐξετάσεις ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ βήματος.

Καὶ γνωρίζει ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία πόσην ἐπίγνωσιν τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐθύνης ἐπέδειξα πάντοτε.

Κύριοι βουλευταί, ὁ κόσμος ἔχει εἰσέλθει εἰς μίαν νέαν περίοδον. Διαγράφεται εἰς τὸν ὁρίζοντα ἡ ἐπονομαζομένη «ἐπίθεσις τῆς εἰρήνης». Δὲν εἶμαι διατεθειμένος νὰ ἀποδεχθῶ τὸν ὅρον. Ἡ Εἰρήνη εἶναι τὸ ἔμβλημα τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Ἐάν, ἑπομένως, διαγράφεται μεταβολὴ πολιτικῆς τοῦ Σοβιετικοῦ Συνασπισμοῦ, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπονομάζεται προσχώρησις εἰς τὴν εἰρήνην, διότι ἡ εἰρήνη εἶναι ἰδική μας σημαία. Ἀλλὰ θὰ πρέπει, καθ' ἣν ὥραν διαγράφεται καὶ μάλιστα διὰ νὰ προσδιορίσω περισσότερον κυριολεκτικῶς τὸ φαινόμενον, καθ' ἣν ὥραν «εἰσβάλλει» ἡ Σοβιετικὴ Εἰρήνη, θὰ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν εἰς ποίους λόγους ὀφείλεται αὐτὴ ἡ μεταβολή. Πρὶν ἀπὸ ὀλίγα ἔτη εἶχε σχηματισθῆ ἡ Κομινφόρμ, σύνθημα τῆς ὁποίας ἦτο ἡ ἐπανάστασις. Καὶ ἔχομεν μίαν προσωπικὴν πικρὰν πεῖραν εἰς αὐτὴν τὴν γῆν ἀπὸ τὴν πολιτικήν της. Τί συνέβη, ὥστε ἡ πολιτικὴ ἐκείνη νὰ ἀντικατασταθῆ μὲ τὴν εἰσβολὴν τῆς εἰρήνης; Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, μόνον ἡ ἕνωσις, μόνον ἡ δύναμις τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ἔπεισαν τὸν Σοβιετικὸν Συνασπισμόν, ὅτι ἡ ἐπανάστασις ὡς μέθοδος πολιτική, ἡ ἀπειλὴ τοῦ πολέμου, δὲν εὐδοκιμεῖ. Ἔχοντες ἐπίγνωσιν τοῦ λόγου αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς ἠμποροῦμεν νὰ προσδιορίσωμεν τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν νέαν αὐτὴν ἰδιότυπον **ἐπίθεσιν. Τὸ πρῶτον χρέος μας εἶναι νὰ τὴν μακαρίσωμεν. Χαιρετίζομεν πᾶσαν ἐκδήλωσιν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης εἰς οἱονδήποτε λόγον καὶ ἂν** ὀφείλεται. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταστῇ παγία καὶ εἰς τὸ μέλλον, πρέπει νὰ ἐπιβεβαιώσωμεν ἐκείνους τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι τὴν ἐπροκάλεσαν. Πρέπει ἑπομένως καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ εἰμεθα πάντοτε ἑνωμένοι πάντοτε ἰσχυρότεροι καὶ πάντοτε ὄγρυπνοι καὶ ὑπὸ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις νὰ ἔχωμεν ἀνοικτὰς ἀγκάλας διὰ τὴν εἰσβολὴν εἰς εἰρήνης. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ ὑλικὴ δύναμις ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ.

Πέραν τῶν ὑλικῶν δυνάμεων ὑπάρχουν καὶ ἠθικαὶ δυνάμεις ἡ ἀλληλεγγύη ἡ συμπαράστασις τῶν ὁποίων ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀκατάλυτον τὸ μέτωπον τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις εἶναι ἐπικρατέστεραι καὶ ἀπὸ τὰς ὑλικὰς διότι εἰς τὴν ἐποχήν μας κυβερνοῦν οἱ λαοὶ καὶ οἱ λαοὶ κινοῦνται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ ἠθικὰς δυνάμεις. Καὶ ἠθικαὶ δυνάμεις εἶναι ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἡ εὐημερία τῶν λαῶν.

Μόνον ἑπομένως ἡ σταθερὰ καὶ ἀδιάσπαστος ὑπεροχὴ ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ Ἐλευθέρου Κόσμου μόνον ἡ ἀδιαρρήκτος ἑνότης του καὶ ἡ πλήρης ἐπαγρύπνησις ἠμποροῦν νὰ μεταβάλουν εἰς ἀγαθὸν εἰς μέγα ἀγαθὸν τὴν ἐπίθεσιν τῆς Σοβιετικῆς εἰρήνης.

Καὶ αὐτὴν τὴν μεγάλην ἀποστολήν, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐπιτελέσει ὡς μέλος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου εἰς ἀκέραιον. Ἠγωνίσθη μὲ σκληροτάτας θυσίας καὶ ἐπεβεβαίωσεν εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν γῆν τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἐλευθερίας. Καὶ ὑπῆρξεν ἀπέναντι τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ὑπόδειγμα πίστεως. Ἀλλὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, ἐπίσης καὶ οἱ μεγάλοι μας φίλοι καὶ Σύμμαχοι, εἰς ὅλας τὰς κρισίμους ὥρας τοῦ Ἔθνους ὑπῆρξαν εἰλικρινεῖς καὶ πολύτιμοι συμπαραστάται μας.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἔχει καὶ εὐγένειαν καὶ μνήμην. Ἐνθυμεῖται ὅτι εἰς ὅλας τὰς περιόδους τῶν σκληρῶν μας δοκιμασιῶν, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς εἰσβολῆς τῶν βαρβάρων καὶ βραδύτερον, εἰς τοὺς χρόνους τοῦ πολέμου τῶν συμμοριτῶν, ὑπῆρξεν ἀμέριστος ἡ συμμαχικὴ συμπαράστασις.

Καὶ ὑπάρχουν κοινοὶ τάφοι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου ἀναπαύονται ἀδελφωμένοι Νέοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Βρεταννίας, ἀγωνισταὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ ἐὰν τοῦτο εἶναι βέβαιον διὰ τὰς μεγάλας ὥρας τῆς προσφάτου ἱστορίας, βέβαιον ἐπίσης εἶναι δυστυχῶς, ὅτι εἰς τὸν αἴθριον ὁρίζοντα τῶν συμμαχικῶν μας σχέσεων ἔχει ἐπέλθει μέγα νέφος : Τὸ θέμα τῆς Κύπρου.

Ποῖος εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτὴν τοῦ νέφους εἰς τὰς συμμαχικὰς σχέσεις μας; Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἔχει ἀπόλυτον δίκαιον. Διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου, ὅπως ὀνομάζεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διὰ τὴν ἕνωσιν μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ὅπως ἡμεῖς ὀνομάζομεν, ἡ Ἑλλὰς ἐπεκαλέσθη τὴν σημαίαν τοῦ μεγάλου πολέμου, ἐπεκαλέσθη τὴν σημαίαν, ἡ ὁποία κυματίζει εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἐπεκαλέσθη τὰς ἐπαγγελίας, τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας εἶχον ἀναλάβει οἱ μεγάλοι σύμμαχοι. Εὑρίσκεται ἑπομένως ἐν ἀπολύτῳ τάξει καὶ ἀπέναντι τοῦ ἰδεώδους τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀπέναντι τῶν συμμάχων. Καὶ ἐνῷ ἔχει τόσον ἀπόλυτον δίκαιον, διεχειρίσθη τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου μὲ ἀπόλυτον συμμαχικὴν προσοχήν. Ἠγωνίσθη νὰ εὕρῃ τὴν λύσιν ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς συμμαχικῆς οἰκογενείας. Καὶ μόνον ὅταν τοῦτο κατέστη ἀδύνατον, ἠναγκάσθη νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν Ο.Η.Ε.

Ἑπομένως καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ ἰδεώδους, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαχείρισιν, ἡ τάξις τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀπόλυτος. Καὶ ὑπῆρξε βαρεῖα ἡ δοκιμασία ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Ἡ Μεγάλη Βρεταννία εἶπεν, «οὐδέποτε». Καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἀναγνωρίζουσαι τὴν ἀρχήν, ἔκριναν ὅτι δὲν ἦτο ὁ καιρός. Καὶ ἀπεφασίσθη πέρυσιν ἡ ἀναβολὴ «ἐπὶ τοῦ παρόντος». Καὶ εὑρισκόμεθα σήμερον εἰς τὸ νέον στάδιον. Πρόκειται ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ κρισίμους ἀποφάσεις. Εὑρισκόμεθα εἰς τὸ στάδον τῆς ὑποβολῆς νέας προσφυγῆς. Καὶ προτοῦ ὑποβληθῇ ἡ νέα προσφυγή, εὑρισκόμεθα αἴφνης ἐνώπιον μιᾶς **Βρεταννικῆς προσκλήσεως εἰς κοινὴν σύσκεψιν Μεγάλης Βρεταννίας, Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος διὰ τὰ θέματα τῆς ἀμύνης** τῆς περιοχῆς μας καὶ διὰ τὸ θέμα τῆς Κύπρου.

Ἤκουσα, ὅτι ἡ πρόσκλησις καθ' ἑαυτὴν ἐπανηγυρίσθη, διότι ἀποτελεῖ ἐγκατάλειψιν τοῦ «ποτέ». Φοβοῦμαι, ὅτι ἡ ἄποψις αὐτὴ ὑπῆρξεν ἐσπευσμένη. Ἐὰν ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ «ποτὲ» σημαίνῃ ἀποδοχὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, τότε βεβαίως εἶναι βάσιμος ὁ πανηγυρισμός. Ἐὰν ὅμως ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ «ποτὲ» σημαίνῃ δεξιώτερον χειρισμὸν τῆς ἀρνήσεως καὶ ἀντικατάστασιν τῆς ἀδεξιότητος, ἡ ὁποία ὑπῆρχεν εἰς τὸ «οὐδέποτε» τότε βεβαίως δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ πανηγυρίσωμεν.

Ποία, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ στάσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως; Ἐξέθεσα κατὰ τὴν ἐμπιστευτικήν μου συνομιλίαν μὲ τὸν ἀξιότιμον κ. Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὑπευθύνως τὰς ἀπόψεις μου.

Θὰ τὰς ἐκθέσω ἐπίσης ὑπευθύνως καὶ ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Ἀπὸ τὴν πρόσκλησιν αὐτήν, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἠμπορεῖ νὰ προκύψῃ καὶ μέγα ἀγαθὸν καὶ μέγα δεινόν. Ἠμπορεῖ νὰ προκύψῃ μέγα ἀγαθόν, ἐὰν προκαταβολικῶς ἔχῃ γίνει δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τότε τίποτε δὲν θὰ εἶναι εὐτυχέστερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν διάσκεψιν καὶ ἡ παρουσία τῆς Τουρκίας ἐπίσης καθίσταται εὐτυχὲς γεγονός, διότι θὰ ἐπιβεβαιώσῃ καὶ αὐτὴ μὲ τὴν παρουσίαν της τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ θὰ εἶναι καὶ ἡ Ἑλλὰς εὐτυχής, ἀνταποδίδουσα αὐτὴν τὴν ἐπιβεβαίωσιν μὲ τὴν ἀπόλυτον ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων τῆς μειονότητος.

Ἀπὸ τοιαύτην σύσκεψιν θὰ προκύψῃ, ὄντως μέγα ἀγαθόν, θὰ στερεώσῃ τὰς συμμαχικὰς σχέσεις, θὰ στερεώσῃ τὰς βαλκανικὰς σχέσεις μας καὶ θὰ δοξάσῃ τὸ μέτωπον τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

Ἀλλὰ ἐὰν ἐπρόκειτο ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως νὰ μὴ γίνῃ δεκτὴ εἰς τὴν διάσκεψιν, ποῖον θὰ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα; Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ εὑρίσκετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν διάσκεψιν. Καὶ τότε θὰ ἐδημιουργεῖτο ἡ διεθνὴς ἐντύπωσις ρήξεως τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ κοινὸν μέτωπον Μεγ. Βρεταννίας - Τουρκίας. Ὑπάρχει κανεὶς ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἀντιλαμβάνεται τὰς δεινὰς συνεπείας τοιαύτης ρήξεως; Δειναὶ καὶ διὰ τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Βαλκανικὴν καὶ τὸ NATO, δειναὶ ἐπίσης καὶ διὰ τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου.

Δὲν εἶναι προφανὲς ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δημιουργεῖται μία κατάστασις κρίσεως καὶ παραδιδόμεθα εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους τῶν ἐνεδρῶν αἱ ὁποῖαι καιροφυλακτοῦν; Ἰδοὺ διατὶ δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἐσφῇ ἀπάντησις εἰς τὴν πρόσκλησιν, πρωτοῦ νὰ ἔχῃ ἀπολύτως διευκρινισθῇ ἡ ἀποδοχὴ τῆς βασικῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἡ Κυβέρνησις κατὰ τὴν γνώμην μου ὀφείλει νὰ ζητήσῃ διὰ τοῦτο προκαταβολικὴν σαφῆ διευκρίνισιν.

Μὲ τοιαύτην θέσιν τοῦ ζητήματος τερματίζεται καὶ ἡ συζήτησις δι' ἄλλα συζητούμενα σήμερον θέματα, διότι καθίσταται περιττή.

Ἐλέχθη, ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσωμεν τὴν μὴ παρουσίαν τῶν Τούρκων. Ἀλλά, συμφώνως πρὸς τὴν ἰδικήν μου ἄποψιν, ἐὰν μὲν ἔχει γίνει δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως εἶναι εὐπρόσδεκτος ἡ παρουσία τῆς Τουρκίας. Ἐὰν δὲν ἔχῃ γίνει δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως, δὲν θὰ εἴμεθα ἡμεῖς παρόντες καὶ ἐπομένως δὲν θὰ ἔχωμεν κανένα λόγον νὰ ζητήσωμεν τὴν ἀπουσίαν τῶν Τούρκων.

Π. Κανελλόπουλος (Ἀντ. Κυβ., Ὑπ. Ἐθν. Ἀμ.). Πρέπει νὰ διευκρινήσητε, κύριε Πρόεδρε, ὅτι δὲν ἐλέχθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως νὰ μὴ παρίστανται οἱ Τοῦρκοι.

Γ. Παπανδρέου. Τὸ ἐπιβεβαιώνω εὐχαρίστως. Ἐλέχθη ὅμως, ὑπευθύνως, ἄλλοθεν. Λύεται ἐπίσης αὐτομάτως καὶ τὸ θέμα τοῦ χρόνου τῆς προσφυγῆς. Διότι ἐὰν γίνῃ κατ' ἀρχὴν δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως, καταργεῖται ἡ προσφυγή. Ἰδὲν δὲν γίνῃ δεκτὴ καὶ ἐπομένως δὲν ἀποδεχθῶμεν τὴν πρόσκλησιν, αὐτομάτως θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἔγκαιρος ὑποβολὴ τῆς προσφυγῆς. Ἰδοὺ διατὶ τὰ δύο αὐτὰ συζητούμενα θέματα διευθετοῦνται αὐτομάτως.

Ἐπιθυμῶ, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, να συμπερανω. Κατόπιν τῆς προσκλήσεως εἴμεθα ἐνώπιον τοῦ διλήμματος. Ἐὰν μὲν ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως γίνῃ δεκτή, ὅλα εἶναι εὐτυχῆ. Ἐὰν ὅμως δὲν γίνῃ κατὰ σαφῆ τρόπον ἐκ τῶν προτέρων δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εὑρισκόμεθα ἐνώπιον τοῦ διλήμματος :

Ἔχομεν νὰ ἐκλέξωμεν μεταξὺ δύο κακῶν. Μεταξὺ τῆς ἀρνήσεως ἀποδοχῆς τῆς προσκλήσεως ἐκ τῶν προτέρων καὶ μεταξὺ τῆς ἀρνήσεως ἐκ τῶν ὑστέρων. Μεταξὺ τῶν δύο κακῶν θεωρῶ ὡς μὴ χεῖρον τὴν μὴ ἀποδοχὴν τῆς προσκλήσεως. Αὐτὴ εἶναι, προσωπικῶς, ἡ εὐθύνη τῆς γνώμης μου.

Ἐὰν ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐγίνετο δεκτή, βεβαίως καὶ τότε ἡ Σύσκεψις θὰ εἶχε λόγον. Θὰ ἐπρόκειτο νὰ κρίνῃ τὸν τρόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους. Ἀνέπτυξα μὲ πλῆρες τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης ἐνώπιον ὑμῶν τὴν γνώμην μου. Καὶ ἀπευθύνομαι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν διὰ νὰ τῆς εἴπω, ὅτι πρέπει νὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Θὰ πρέπει νὰ λεχθῇ, ὅτι ἠθικῶς τὸ θέμα τῆς Κύπρου ἦτο ἀνέκαθεν ὥριμον, ἁπλούστατα διότι εἶναι δίκαιον. Ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπὶ πλέον συμβαίνει σήμερον εἶναι, ὅτι ὄχι μόνον ἠθικῶς, ἀλλὰ καὶ ψυχολογικῶς ἔχει καταστῇ ὥριμον.

Ὁ Λαὸς τῆς Κύπρου βαίνει πλέον πρὸς ἐξέγερσιν διὰ νὰ διεκδικήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του. Καὶ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀλληλέγγυος καὶ ἀνένδοτος κατέχεται ἀπὸ τὸ πάθος τῆς Ἑνώσεως. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Δὲν ὑπάρχει ἐπομένως σήμερον μόνον ἡ ἠθικὴ ὡρίμανσις, ἡ ὁποία ὑπῆρχεν εἰς τὸ παρελθόν, τὸ δίκαιον, ὑπάρχει καὶ ἡ ψυχολογικὴ ὡρίμανσις. Αὐτὸ εἶναι τὸ νέον γεγονός. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀπάντησιν εἰς τὸ «πρὸς τὸ παρόν» τῆς περυσινῆς ἀποφάσεως τοῦ Ο.Η.Ε.

Ἐὰν πέρυσι τὸ θέμα δὲν ἐκρίνετο ἐπίκαιρον, ἐφέτος ἔχει καταστῇ, ὄχι μόνον ἐπίκαιρον, ἀλλὰ καὶ ἐπείγον. Καὶ οἱ Ἀγγλοσάξωνες, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὸ χάρισμα, νὰ ἐκτιμοῦν περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους τὰς πραγματικὰς καταστάσεις, θὰ πρέπει διαφωτιζόμενοι, νὰ ἐκτιμήσουν αὐτὸ τὸ νέο γεγονός, τὸ ψυχολογικὸν γεγονός, τὰς πραγματικὰς καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι ὁριστικῶς διεμορφώθησαν καὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ θὰ πρέπει ἐπίσης εἰς τοὺς μεγάλους συνομιλητάς μας νὰ ὑπομνησθῇ—καὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐννοήσουν, διότι εἶναι διδάσκαλοι τῆς Δημοκρατίας—ὅτι καὶ ἐὰν ἀκόμη εὑρίσκετο Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν των θὰ ἦτο εἰς μάτην! Εἰς τὰς δικτατορίας ὑπάρχουν μόνον Κυβερνήσεις.

Ἀλλὰ εἰς τὰς Δημοκρατίας ὑπάρχουν δύο δυνάμεις. Αἱ Κυβερνήσεις καὶ οἱ Λαοί. Καὶ εἶναι μᾶλλον μία ἡ δύναμις, ὁ Λαός, ὁ ὁποῖος ὁρίζει καὶ καταλύει τὰς Κυβερνήσεις.

Εἰς μάτην, ἐπομένως θὰ ἐδοκίμαζον ἱκανοποίησιν καὶ ἂν ἀκόμη συνέβαινεν εἴτε ἡ σημερινή, εἴτε οἱαδήποτε ἄλλη Κυβέρνησις νὰ ἐνέδιδεν εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ νὰ ἀποδεχθῇ εἰσαγήποτε ἄλλας λύσεις.

Ὁ Λαός, ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἔχει ὁριστικῶς ἀποφασίσει, ἔχει χαράξει ὁριστικῶς τὴν γραμμὴν τὴν ἀνένδοτον τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Μεγαλονήσου, τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ θὰ ἐπεθύμουν ἀκόμη καὶ προσωπικῶς, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς σημερινοὺς ἡγέτας τῆς Μεγάλης Βρεταννίας μὲ τοὺς ὁποίους κρίσιμοι περιστάσεις τοῦ παρελθόντος μὲ ἔχουν φέρει εἰς προσωπικὴν συνεργασίαν καὶ τοὺς ὁποίους περιβάλλω μὲ βαθεῖαν τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην διὰ τὰς μεγάλας των ὑπηρεσίας, θὰ ἐπεθύμουν ἀπευθυνόμενος ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου βήματος νὰ τοὺς εἴπω.

Σεῖς, μεγάλοι πολιτικοὶ ἄνδρες, δὲν ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι εἰς τὰς ἡμέρας μας, εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ 20οῦ αἰῶνος ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας τοῦ κόσμου, εἶναι ἀδύνατον, λαὸς μακραίωνος πολιτισμοῦ, ὅπως ἡ Κύπρος, νὰ μὴ γίνῃ ἐλεύθερος.

Καὶ δὲν εἶσθε σύμφωνοι, ὅτι τοῦτο, σήμερον ἢ αὔριον, κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον εἶναι ἀναπόφευκτον; Καί, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, διατί προτιμᾶτε νὰ προηγηθῇ ἡ δηλητηρίασις τῶν ψυχικῶν μας σχέσεων; Διατί προτιμᾶτε νὰ παράσχετε εὐκαιρίαν εἰς ἐνέδρας, αἱ ὁποῖαι καιροφυλακτοῦν; Καὶ διατί δὲν προλαμβάνετε πρῶτοι νὰ ὑψώσητε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας καὶ νὰ προσφέρετε σεῖς ἐγκαρδίως τὴν αὐτοδιάθεσιν;

Ἀναμένω ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ εἴπῃ αὐτοὺς τοὺς λόγους πρὸς τοὺς ἡγέτας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Κρίσιμος εἶναι ἡ ὥρα διὰ τὰς σχέσεις μας. Πλήρης ἦτο ἡ καρδία τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Κοινοὶ ἦσαν οἱ ἀγῶνες καὶ κοινοὶ εἶναι οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν μας. Εἰς τὸ Φάληρον ἡ αὔρα θωπεύει τὰ μνήματα τῶν νέων Βρεταννῶν, οἱ ὁποῖοι ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν μας διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἐλευθερίας μας. Καὶ εἰς τὴν ἔρημον εἶναι τὰ ὀστᾶ τῶν ἰδικῶν μας, οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν διὰ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

Μαζὺ μὲ τὴν φωνὴν τῶν ζώντων ἂς ἀκούσουν καὶ τὴν φωνὴν τῶν νεκρῶν μας. Ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἔθνους. ἐξ ὀνόματος τῶν κοινῶν μας ἀγώνων καλοῦμεν τοὺς ἡγέτας τῆς Μεγ. Βρεταννίας νὰ ἀναγνωρίσουν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ δοθῇ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὴν Κύπρον. Τοιουτοτρόπως ἡ Κύπρος δὲν θὰ χωρίσῃ, ἀλλὰ θὰ ἑνώσῃ. Θὰ στερεώσῃ ἐσαεὶ καὶ θὰ καταστήσῃ ἱεροὺς τοὺς δεσμοὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. (Χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Σ. Βενιζέλος. Κύριε Πρόεδρε, μετὰ τὴν πρόσκλησιν ἡ ὁποία ἐγένετο ἐκ μέρους τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ἡμεῖς θεωροῦμεν ὅτι τὸ θέμα τῆς Κύπρου εἰσῆλθεν εἰς μίαν λεπτοτάτην φάσιν. Δὲν θὰ θελήσωμεν ἐπομένως νὰ φέρωμεν προσκόμματα εἰς τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεως. Θὰ ἐπιθύμουν ἐν τούτοις νὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ τὸν κ. Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν θεωρῇ ὅτι ἡ δημοσία συζήτησις σήμερον, θὰ ἦτο χρήσιμος διὰ τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεως, ὁπότε δὲν θὰ εἴχωμεν οὐδεμίαν ἀντίρρησιν νὰ ἀναπτύξωμεν τὰς ἀπόψεις τὰς ὁποίας καὶ ἐγγράφως διετυπώσαμεν κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μας εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἐάν, ὅμως, ἡ Κυβέρνησις κρίνῃ ὅτι εἶναι ἀκατάλληλη ἡ ὥρα, δὲν εἴμεθα ἡμεῖς ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ δυσχεράνωμεν τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεως.

Σ. Μαρκεζίνης. Ἡ ἀξία τῆς δημοσίας συζητήσεως εἶναι, κατ' ἀνάγκην, περιωρισμένη ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπικαλεσθῇ κανεὶς κατ' αὐτὴν ὅσα στοιχεῖα θέλει νὰ ἐπικαλεσθῇ. Δι' αὐτό, νομίζω ὅτι χωρὶς νὰ τὴν καταδικάζω ὡς περιττήν, διότι τὰ ὅσα ἀκούονται ἔχουν ἐκάστοτε τὴν χρησιμότητά των, τὰ χειρίζονται ἡγέται ἔχοντες πλήρη συνείδησιν τῶν εὐθυνῶν των, νομίζω λέγω πάντως ὅτι ἡ δημοσία συζήτησις δὲν εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο πράγματι νὰ προαγάγῃ τὸ θέμα καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν ὅλων μας, νὰ εὑρισκώμεθα πλησιέστερον μὲ τοὺς Κυπρίους κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν τῶν ἀγώνων των καὶ αὐτῆς τῆς Κυβερνήσεως χειριζομένης τὸ Κυπριακὸν θέμα. Ἡ προηγηθεῖσα ἐνημέρωσις τῶν ἀρχηγῶν, καλύπτει ἕνα μέρος τοῦ θέματος, ὄχι ὁλόκληρον. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν καὶ τὴν ὑστάτην ὥραν συνεπληροῦτο τὸ σχῆμα διὰ τῆς συγκλήσεως Συμβουλίου τοῦ Στέμματος. Ἡ ἐπιμονή μου ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου — τότε εἶχον καὶ συμμάχους — δὲν ὠφείλετο εἰς καμμίαν ἄλλην ἐπιδίωξιν παρὰ εἰς μίαν καὶ μόνην δηλαδή, εἰς τὴν ἀπόλυτον πεποίθησιν εἰς τὸν κλειστὸν κύκλον συζητήσεως δύνανται νὰ λεχθοῦν καὶ νὰ ἀκουσθοῦν ὑπευθύνως γνῶμαι καὶ ἀπόψεις καὶ νὰ προκύψουν ἀποτελέσματα, πράγματι, ὠφέλιμα, γενικώτερον.

Ἐπιθυμῶ νὰ πιστεύω ὅτι ἐὰν εἶχεν ἀκουσθῇ ἔκτοτε ἡ ἀντίληψίς μου, ἴσως, θὰ εἶχον ἀποφευχθῇ ὡρισμέναι περιπέτειαι καὶ δὲν θὰ εἴχαμεν περιπλακῇ εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν, ὅπως νομίζω ὅτι εἴμεθα αὐτὴν τὴν στιγμὴν περιπεπλεγμένοι. Ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς κυβερνήσεως μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴν καὶ προσεφέρθη νὰ μὲ διαφωτίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐπὶ τῶν ἀμέσων θεμάτων καὶ μοῦ ἐξέφρασε τότε τὴν ἀντίληψίν του ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἦτο ἀκόμη πεπεισμένη ἐὰν θὰ ἔπρεπε νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν σύγκλησιν Συμβουλίου τοῦ Στέμματος. Μετὰ ταῦτα, μὲ εἰδοποίησεν ὅτι, δυστυχῶς, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.....

Π. Κανελλόπουλος (Ἀντιπρ. Κυβ. — Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύνης). Ὄχι, «δυστυχῶς».

Σ. Μαρκεζίνης. Διασαφηνίζω ὅτι τὸ «δυστυχῶς» ἀφορᾷ ἐμέ. Δυστυχῶς, δι' ἐμὲ δὲν ἀπεδέχθη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκφράζω εἰλικρινῶς τὴν ἀπορίαν μου διὰ τοῦτο. Πάντοτε εἰς τὰς κρισίμους στιγμὰς εἴτε Συμβούλια Στέμματος, εἴτε Συμβούλια τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν ἐγίνοντο ὄχι διὰ νὰ λαμβάνωνται τοιούτου εἴδους σοβαραὶ ἀποφάσεις, διότι πάντοτε, τὴν εὐθύνην τὴν ἔχει ἡ Κυβέρνησις, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀκούωνται ὅλαι αἱ ἀπόψεις. Εἴθισται ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν πρωτοβουλίαν αὐτήν, ἡ ὁποία πράγματι διὰ τοιούτων Συμβουλίων, περιαρίζει τὰς εὐθύνας της. Σπανίως ἡ ἀντιπολίτευσις τὸ ἐζήτησε καὶ σπανίως εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὸ ἐπρότεινε. Καὶ δι' αὐτὸ δὲν συμμετέχω εἰς τὴν συζήτησιν αὐτήν, διότι νομίζω ὅτι δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε περισσότερον, ἐφ' ὅσον θὰ εἴπωμεν πράγματα τὰ ὁποῖα κατ' ἀνάγκην δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μόνον εἰς κλειστὴν συζήτησιν.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τὸν λόγον.

Π. Κανελλόπουλος (Ἀντ. Κυβ. - Ὑπ. Ἐθν. Ἀμ.). Ἡ Κυβέρνησις, κ. βουλευταί, πράγματι ἐξέχθη νὰ γίνῃ ἀπόψε ἡ πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως συζήτησις, ἀλλ' ὅπως εἶπεν αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιότιμος κ. ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ἐδέχθη τοῦτο κατόπιν τῆς ἐντόνου ἐπιμονῆς τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Κατόπιν τῆς ἐντόνου αὐτῆς ἐπιμονῆς δὲν ἐδικαιοῦτο ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀρνηθῇ.

Ποῖα ἦσαν τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα προέβαλα, ὅταν ἀπήντησα ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ μὴ γίνῃ συζήτησις; Τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ἐμνημόνευσεν ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Εἶναι δύο. Ἐθεώρησεν ἀμφότερα ὡς ἀνεπαρκῆ. Εἴθισται εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ὅταν ἡ Κυβέρνησις διαχειρίζεται ἕνα μεγάλο θέμα, καὶ ἂν ἀκόμη πιστεύῃ ἡ ἀντιπολίτευσις ὅτι εἶναι ἀνεπαρκεῖς οἱ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλουν τὴν παράκλησίν της ὅπως μὴ συζητηθῇ, εἴθισται οἱ λόγοι αὐτοὶ νὰ γίνωνται δεκτοί, ἔστω, ἐπαναλαμβάνω, καὶ ἂν δὲν θεωροῦνται ἐπαρκεῖς. Ἐφ' ὅσον ὅμως διεπίστωσα ὅτι ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἀνὴρ τοιαύτης πείρας πολιτικῆς καὶ διπλωματικῆς, ἐπέμενε, δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ ἀρνηθῶ. Δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἀρνηθῶ καὶ τοιουτοτρόπως ἀπαντῶ καὶ εἰς τὸν κ. ἀρχηγὸν τοῦ Κόμματος Φ.Δ.Ε. νὰ ἀρνηθῶ εἰς τὸν κ. Παπανδρέου νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλά, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὡμίλησεν εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ μὴ εὐσέλθω ἐγὼ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ θέματος.

Τὰ δύο ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα προέβαλα καὶ τὰ ὁποῖα ὁ κ. Παπανδρέου ἐθεώρησεν ὡς ἀνεπαρκῆ, εἶναι τὰ ἀκόλουθα. Εἶπον ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν ἔληξεν ἡ κρίσιμος καὶ λεπτὴ φάσις εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ὅλου Κυπριακοῦ ζητήματος, ἡ φάσις ἡ ὁποία ἤνοιξε μὲ τὴν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν 30ὴν παρελθόντος μηνὸς πρόσκλησιν, ἐφ' ὅσον δὲν ἔληξεν ἡ φάσις αὐτή, ἡ ὁποία ἤρχισε μὲ τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἔδωσεν ἀκόμη τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, εἶπον ὅτι δὲν δικαιοῦται ἡ Κυβέρνησις νὰ ἔλθῃ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ νὰ δώσῃ διὰ τῆς Βουλῆς τὴν ἀπάντησιν αὐτήν.

Κύριοι βουλευταί, πρὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν, εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, συνέβη τὸ ἀκόλουθον περιστατικόν. Ὁ Πρόεδρος τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, προκειμένου ν' ἀνακοινώσῃ κάτι τὸ ὁποῖον ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἀνακοινώσῃ καὶ προτοῦ προβῇ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν διὰ τοῦ Πρεσβευτοῦ του ἀνακοίνωσιν τοῦ περιεχομένου τῆς δηλώσεώς του πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ὅταν λέγω, πρὸ ἡμερῶν τὴν 30ὴν Ἰουνίου, ἐπρόκειτο τὸ ἀπόγευμα νὰ προβῇ εἰς μίαν δήλωσιν, ἡ ὁποία δήλωσις ἀπετέλει οὐσιώδη καὶ ριζικὴν μεταβολὴν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, μεταβολὴν ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ ἐγκριθῇ ὑπὸ τῆς Βουλῆς διότι ἐνῷ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως τὸ Κυπριακὸν θέμα, ὡς θέμα ἐσωτερικόν, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης αὐτὴ αὕτη ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἔπαυσε νὰ τὸ θεωρῇ ὡς ἐσωτερικόν, ἐνῷ λέγω τοιαύτη ἦτο ἡ περίπτωσις, παρὰ ταῦτα δὲν τὸ ἔφερεν εἰς τὴν Βουλὴν παρὰ μόνον ἀφοῦ ὀλίγας ὥρας προηγουμένως ἐπεδόθη τὸ κείμενον τῆς ἀνακοινώσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ προβῇ ὁ Πρόεδρος τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, ἐπεδόθη εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας. Ἡ ἰδική μας περίπτωσις εἶναι ἡ λεπτοτέρα. Ἐν Ἀγγλίᾳ θὰ ἦτο δυνατὸν δεδομένου ὅτι εἶναι μία πρόσκλησις, πρόσκλησις εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καὶ καταφατικὴ καὶ ἀρνητικὴ ἀπάντησις, ἦτο δυνατὸν καὶ χωρὶς νὰ κατατοπισθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ γίνῃ ἡ δήλωσις τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον διὰ τοῦ περιεχομένου τῆς δηλώσεως ἐσημειώθη οὐσιώδης μεταβολὴ εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἐνῷ εἰς τὴν περίπτωσίν μας, δὲν πρόκειται κἂν περὶ αὐτοῦ, πρόκειται νὰ δώσωμεν ἡμεῖς μίαν ἀπάντησιν εἰς μίαν χώραν, ὡς ἡ Μεγάλη Βρεττανία, εἰς μίαν ἐκ τῶν Μεγάλων Συμμάχων χωρῶν, νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν εἰς πρότασιν τοιούτου λεπτοῦ περιεχομένου, διότι καὶ ἡ πρότασις εἶναι λεπτοῦ περιεχομένου καὶ ἡ ἀπάντησις, ὅπως κατανοεῖτε, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, τροποποιεῖται λεπτότατον χειρισμὸν καὶ χρήζει σοβαρωτάτης μελέτης. Καὶ θὰ ἦτο παράδοξον ἐὰν ἀπὸ τοῦ Βήματος τούτου ἡ Κυβέρνησις ἐνεφανίζετο καὶ ἀνέπτυσσε τὰς ἀπόψεις της ἐπὶ τῆς προσκλήσεως, καὶ περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει ἡ πρόσκλησις ν' ἀντιμετωπισθῇ. Αὐτὸ θὰ ἦτο πρωτάκουστον καὶ θὰ ἦτο ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἄτοπον. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐννοεῖ νὰ προβῇ εἰς τοιοῦτόν τι.

Γ. Παπανδρέου. Δὲν τὸ ἐζήτησα.

Π. Κανελλόπουλος (Ἀντ. Κυβερν., Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύνης). Δι' αὐτό, ἀξιότιμε κ. Ἀρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων, προέβην εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς παρατηρήσεώς μου καὶ

προσέθεσα καὶ τὴν δευτέραν παρατήρησιν καὶ εἶπον, ἐαν ο ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἐπιμείνῃ νὰ ὁμιλήσῃ, ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀρνηθῇ, ἀλλὰ τοῦ διατυπῶ μόνον ὡς φίλος πρὸς φίλον τὴν ἑξῆς παρατήρησιν, ὅτι θὰ ἦσαν ἄνισοι οἱ ὅροι ὑπὸ τοὺς ὁποίους θὰ ἐμφανισθῇ ἡ ἀντιπολίτευσις καὶ συγκεκριμένως τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἡ Κυβέρνησις, διότι ἡ μὲν ἀντιπολίτευσις δικαιοῦται, ἔχει ἀπόλυτον τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ τὰς ἀπόψεις της ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δώσῃ ἡ Ἑλλάς, ἡ Κυβέρνησις; ὅμως δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ τὰς ἀπόψεις της πρὶν δώσῃ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Γ. Παπανδρέου. Αὐτὸ τὸ καθῆκον ἐπετέλεσα, πρὶν δεθῇ ἡ ἀπάντησις νὰ εἴπω τὴν γνώμην μου.

Π. Κανελλόπουλος (Ἀντ. Κυβ., Ὑπ. Ἐθν. Ἀμ.). Δι' αὐτό, ἀξιότιμοι κ. βουλευταί, διεμήνυσα εἰς τὸν ἀξιότιμον κ. ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι ὑπάρχει μία ἀνισότης. Ἡ ἀπάντησις τῆς Κυβερνήσεως θὰ εἶναι πτωχή, θὰ εἶναι ἐστερημένη οὐσιαστικοῦ περιεχομένου, διότι δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον ἐὰν θέλωμεν καὶ ἀσφαλῶς θέλετε καὶ σεῖς, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Κυβερνητικὴν παράταξιν, ἀλλὰ καὶ σεῖς οἱ ὁποῖοι ἀνήκετε εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, νὰ σταθῶμεν ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς ὑψηλά, ὡς Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ὁμιλήσωμεν ἀπὸ πλευρᾶς Κυβερνητικῆς ἐπὶ τῆς γενομένης ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας προσκλήσεως πρὶν ἢ δώσωμεν τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Κύριοι συνάδελφοι, ὅταν πρὸ ἡμερῶν, τὴν 30ὴν Ἰουνίου, μὲ ἐπεσκέφθη ὁ ἐπὶ τούτου αἰφνιδίως ἀφιχθεὶς Πρεσβευτὴς τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ὁ σὲρ Τσὰρλ Πήκ, καὶ μοῦ ἐχειρίσε τὴν ρηματικὴν διακοίνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν περιείχετο ἡ πρότασις καὶ ἡ πρόσκλησις, ἠρκέσθην νὰ βεβαιώσω τοῦτο, καὶ τὴν βεβαίωσιν τὴν ἔκαμα καὶ δημοσίᾳ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ὅταν τὸ ἀπόγευμα μὲ ἠρώτησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Τύπου, ἠρκέσθην νὰ προβῶ εἰς τὴν βεβαίωσιν ὅτι θὰ μελετηθῇ μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ μὲ ἐνδιαφέρον. Πράγματι, ὅπως ἐτόνισε καὶ ὁ συνάδελφός μου, κ. Στεφανόπουλος, εὑρισκόμενος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐν Παρισίοις, ἡ ἀπόφασις τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ ἀπευθυνθεῖσα πρὸς ὑμᾶς πρόσκλησις, ἀποτελεῖ ἕνα οὐσιώδη σταθμὸν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ δὲν ἐπιτρέπεται πρόχειρος ἀπάντησις. Ἔπρεπε νὰ σταθμισθῇ καὶ σταθμίζεται ἀκόμη —αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν ἀπάντησιν εἰς ἐρώτημα τὸ ὁποῖον ἔθεσεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἐθεώρησεν ἄλλωστε δικαιολογημένην καὶ θεμιτὴν οἱανδήποτε παράτασιν τῆς μελέτης αὐτῆς— ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρησεν ὅτι εἶναι ἐπιβεβλημένον νὰ μελετήσῃ σταθμίζουσα ὅλας τὰς πλευρᾶς τοῦ ζητήματος, νὰ μελετήσῃ τὸ θέμα καὶ ἀφοῦ μελετήσει πλήρως τὸ θέμα, νὰ δώσῃ τὴν ὁριστικὴν ἀπάντησιν. Ἄλλωστε τὸ γεγονὸς ὅτι ἔτυχε —καὶ ἡ σύμπτωσις αὐτὴ εἶναι εὐτυχὴς— ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, κ. Στεφανόπουλος, νὰ εὑρίσκεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ δὴ εἰς τὸ Στρασβοῦργον, ὅπου εἶχεν ἀσφαλῶς ἢ θὰ ἔχῃ ἕως ἀπόψε ἢ ἕως αὔριον τὸ πρωῒ συνάντησιν καὶ συζήτησιν μὲ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐπιβάλλει νὰ ἀναμείνωμεν καὶ τὴν συνάντησιν αὐτήν, νὰ ἀναμείνωμεν τὰς διευκρινίσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνδεχομένως εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν κατὰ τὴν συζήτησιν ἐν Στρασβούργῳ καὶ προβῶμεν εἰς τὴν λῆψιν τῆς ὁριστικῆς μας ἀποφάσεως ἢ καὶ ἂν ἀκόμη ἔχῃ τυχὸν ἀποκρυσταλλωθῇ ἡ γραμμὴ καὶ ἔχει ἀποκρυσταλλωθῇ ἡ γραμμὴ ἡ ἄγουσα εἰς τὴν ἀπόφασιν, νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως καὶ εἰς τὴν ἀπάντησιν πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν μετὰ ταῦτα.

Κύριοι βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν πρόσκλησιν, ἐθεώρησε καθῆκον της νὰ καλέσῃ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ἐκπροσώπους τῶν ἐν τῇ Βουλῇ κομμάτων, διὰ νὰ συμβουλευθῇ αὐτούς. Εὐχαριστῶ ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τοὺς ἀξιοτίμους ἀρχηγοὺς καὶ ἐκπροσώπους τῶν κομμάτων, οἱ ὁποῖοι ἀνταπεκρίθησαν τόσον προθύμως εἰς τὴν πρόσκλησιν καὶ θὰ ἤθελον νὰ βεβαιώσω ἅπαντας ὅτι αἱ συζητήσεις τὰς ὁποίας εἶχον μετ' αὐτῶν ἦσαν συστάσεις, αἱ ὁποῖαι βοηθοῦν τὴν Κυβέρνησιν, συστάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν πολύτιμοι. Ὁ εἷς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν, ὁ κ. Παπανδρέου, ἀνέπτυξε καὶ ἐνώπιον ὑμῶν τὰς ἀπόψεις τὰς ὁποίας μοῦ ἀνέπτυξε κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν συνάντησίν μας. Ἐγὼ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σᾶς εἴπω ποίας ἀπόψεις, κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας αὐτὰς συναντήσεις, διετύπωσα ἀπὸ μέρους τῆς Κυβερνήσεως.

Ἕτερος τῶν κ. Ἀρχηγῶν, ὁ κ. Μαρκεζίνης, ἐπέμεινε κατὰ τὴν συνάντησιν τὴν ὁποίαν εἴχομεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ εἰς δηλώσεις του γενομένας διὰ τοῦ τύπου καὶ ἀπόψε ἐδῶ, ἐπὶ τῆς ἀνάγκης συγκλήσεως συμβουλίου τοῦ Στέμματος.

Κύριοι συνάδελφοι, ἦτο ἀνάγκη νὰ διακόψω τὸν κ. Μαρκεζίνην καὶ νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ κάμῃ μίαν διευκρίνησιν. Πιστεύω ἐν ἀπολύτῳ συμφωνίᾳ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς τὸν Στρατάρχην Παπάγον ὅτι ἂν μὲν ἐπρόκειτο περὶ τῆς οὐσίας τοῦ προβλήματος καὶ ἐπρόκειτο ἡ Ἑλλὰς νὰ μεταβάλῃ οὐσιαστικῶς στάσιν ἀπέναντι τοῦ προβλήματος τῆς Κύπρου, βεβαίως ἡ Κυβέρνησις ποτὲ δὲν θὰ ἀπεφάσιζε νὰ τὸ πράξῃ χωρὶς συμβούλιον τοῦ Στέμματος χωρὶς νὰ συζητήσῃ τὸ θέμα ἐνώπιον ὅλων τῶν κομμάτων. Ἐνώπιον τῶν ὑπευθύνων ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων. Εἰς τὴν προκειμένην ὅμως περίπτωσιν ἡ Κυβέρνησις, οἱανδήποτε ἀπόφασιν καὶ ἐὰν λάβῃ, δηλαδὴ οἱανδήποτε ἀπάντησιν καὶ ἐὰν δώσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, δὲν πρόκειται νὰ μεταβάλῃ τὴν οὐσιαστικὴν γραμμὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ἑπομένως δὲν θεωρεῖ ἡ Κυβέρνησις —καὶ εἶναι ὀρθοτάτη ἡ χαραχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου Παπάγου γραμμὴ— δὲν θεωρεῖ ἀναγκαίαν τὴν σύγκλησιν Συμβουλίου τοῦ Στέμματος διὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν τινὲς ἀπόψεις ἐπὶ τῆς τακτικῆς. Τὴν τακτικὴν δηλαδὴ τῆς διαχειρίσεως τοῦ θέματος ἔχει ἡ Κυβέρνησις καὶ φέρει πλήρη τὴν εὐθύνην διὰ τὴν διαχείρισιν αὐτοῦ. Καὶ δύναται ἡ ἀντιπολίτευσις ἐὰν εὕρῃ ὅτι ἡ διαχείρισις αὐτὴ καθαρῶς κυβερνητικὸν πλέον ἔργον, διότι δὲν ἀφορᾷ τὴν οὐσιαστικὴν γραμμὴν ἐὰν εὕρῃ ἡ ἀντιπολίτευσις ὅτι ἡ διαχείρισις αὐτὴ δὲν εἶναι ὀρθὴ τότε εἶναι δυνατὸν νὰ φέρῃ, νὰ ἀγάγῃ τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους καὶ νὰ καταγγείλῃ τὴν Κυβέρνησιν.

Σ. Μαρκεζίνης. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπόλυτον. Καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ αὐτοπεριορίζεται ἡ ἀντιπολίτευσις. Ἐγὼ δηλῶ καὶ ἀρκοῦμαι μόνον εἰς αὐτὸ ὅτι θὰ εἶχα πολλὰ νὰ εἴπω διὰ τὴν πολιτικὴν διαχείρισιν τῆς Κυβερνήσεως ἐνδεικτικῶς ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου καὶ ἐντεῦθεν. Δὲν λέγω τίποτε. Οὔτε δικαιοῦμαι νὰ εἴπω. Νομίζω ὅτι ἡ εὐρύτης τῆς γράσεως εἶναι ἴσως λανθασμένη ἡ στενότης θὰ ἦτο σωστή.

Π. Κανελλόπουλος (Ἀντιπρ. Κυβ. — Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύνης). Εὐχαριστῶ διὰ τὴν διακοπήν, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ διακοπή σας περιέλαβε φράσιν, τὴν ὁποίαν εἴχατε διατυπώσει καὶ κατὰ τὴν πρόχειρον καὶ σύντομον ἀγόρευσίν σας καὶ εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δώτω μίαν ἐπίσης σύντομον καὶ πρόχειρον ἀπάντησιν. Εἴπατε, ὅτι ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου καὶ ἐντεῦθεν ἐγένοντο παραλείψεις ἢ λάθη. Καὶ προσθέτετε αὐτὴν τὴν στιγμήν, ὅτι βέν θὰ ὁμιλήσητε περὶ τῶν λαθῶν αὐτῶν. Θὰ προετίμων, ἀξιότιμε κ. Μαρκεζίνη, ἀντὶ νὰ κάμετε ἕνα ὑπαινιγμὸν τόσον ἀφῃρημένον, ὁ ὁποῖος δὲν ἀνταποκρίνεται κατὰ τὴν βαθεῖαν μου πεποίθησιν εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ εἰς τὴν ἀκρίβειαν, νὰ προεβαίνατε εἰς τὴν καταγγελίαν τῶν λαθῶν, διότι εἶναι χειρότερον νὰ προβαίνετε εἰς μίαν ἀφῃρημένην καταγγελίαν, ἡ ὁποία εἶναι δυνατὸν νὰ κάμῃ πάντα τὸν ἀκούοντα νὰ ὑποθέτῃ πᾶν τι καὶ πολὺ καλύτερον νὰ προεβαίνατε εἰς τὴν ρητὴν διατύπωσιν συγκεκριμένης κατηγορίας.

Σ. Μαρκεζίνης. Κύριε Πρόεδρε, πολὺ σύντομον διακοπὴν θὰ κάμω, διότι δὲν συνηθίζω νὰ διακόπτω, ἐφ' ὅσον ὁμιλεῖ ἐκπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως. Κατὰ τὴν ἀγόρευσίν μου, κατὰ Φεβρουάριον, περιωρίσθην εἰς ὡρισμένους μόνον ὑπαινιγμοὺς σαφεστάτους καὶ ἠλέγχθην ἀπὸ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις διετύπωσε τὴν φράσιν, ὅτι ὁ κ. Μαρκεζίνης ἦλθεν ἐδῶ καὶ ἀποκαλύπτει τὰ πάντα. Δηλῶ εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι βὲν ἀπεκάλυψα τὰ πάντα καὶ δι' αὐτὸ ἐζήτησα ἔκτοτε συμβούλιον τοῦ Στέμματος, διὰ νὰ εἴπω ἐκεῖ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νὰ λεχθοῦν ἐδῶ. Βλέπετε, ὅτι ὅταν

ὀλίγον ἐπρογώρησα, τότε ἀνεκλήθην εἰς τὴν τάξιν. Φαντασθῆτε, ἐὰν ἐλέγοντο σήμερον, ὅσα ἔπρεπε νὰ λεχθοῦν, τί θὰ ἐγίνετο.

Π. Κανελλόπουλος ('Αντιπρ. Κυβ. — Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύνης). Εὐχαριστῶ διὰ τὴν δήλωσίν σας. Ἡ Κυβέρνησις ἔχει πλῆρες τὸ δικαίωμα νὰ ἀντισχυρίζεται καὶ δὴ κατὰ τρόπον κατηγορηματικόν, ὅτι οὐδὲν οὐσιῶδες λάθος ἐγένετο. Πιθανὸν νὰ ἔχετε εὕρει ὡρισμένας ἐλλείψεις εἰς κόμματα, ἀλλὰ δὲν θὰ εὕρετε οὔτε μίαν παράλειψιν εἰς τελείας.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ Κυβέρνησις γνωρίζει, ἂν καὶ ὁ κ. Μαρκεζίνης δὲν προέβη εἰς τὴν ρητὴν διατύπωσιν τῆς κυριωτέρας παρατηρήσεώς του, ποία εἶναι ἡ κυριωτέρα του παρατήρησις. Ἡ κυριωτέρα του παρατήρησις ἀναφέρεται εἰς τὴν καθυστέρησιν, ἡ ὁποία, ὅμως, δὲν εἶναι καθυστέρησις τῆς καταθέσεως τῆς προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Κύριοι συνάδελφοι, εἶμαι ὑποχρεωμένος ἐγὼ νὰ εἴπω, τί σκέπτεται ὁ κ. Μαρκεζίνης, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ἡ κοινὴ γνώμη, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ σκέπτεται ἄλλο τι. Ἀλλὰ δηλῶ ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ καθυστερήσεως, ὅτι αἱ προθεσμίαι ὅλαι εὑρίσκονται ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ὅτι ὅταν προβαίνῃ κανεὶς εἰς τὴν λῆψιν μιᾶς ἀποφάσεως, ὅπως εἶναι ἡ ἀπόφασις τῆς προσφυγῆς, εἶναι ὀρθότερον νὰ ἀναμένῃ παρὰ νὰ σπεύδῃ. Εἶναι ὀρθότερον νὰ προετοιμάζῃ παρὰ νὰ τρέχῃ χωρὶς νὰ προετοιμάζεται. (Χειροκροτήματα). . .

Κύριοι συνάδελφοι, ὑπάρχουν ἄλλωστε καὶ ὡρισμέναι γενικώτεραι σκοπιμότητες τὰς ὁποίας σοβαραὶ Κυβερνήσεις εἶναι ὑποχρεωμέναι, ἐὰν θέλουν νὰ σταθοῦν εἰς τὸ ὕψος των καὶ ἐὰν θέλουν νὰ σεβασθοῦν τὰς τεχνικὰς παραδόσεις καὶ τὰς ἠθικὰς καὶ πολιτικὰς παραδόσεις αὐτοῦ τοῦ τόπου νὰ σέβωνται. Δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον πρὸ τῶν βρεττανικῶν ἐκλογῶν νὰ γίνῃ ἡ προσφυγή. Ἐὰν θέλωμεν νὰ εἴμεθα σοβαρὰ Κυβέρνησις σὲν επρεπε νὰ τὸ πραξωμεν. Καὶ ἄλλοι λόγοι ἐπίσης οἱ ὁποῖοι ἐπηκολούθησαν καὶ αἱ πληροφορίαι τὰς ὁποίας εἴχομεν ἐπέβαλον νὰ ἀναμένωμεν διότι σκοπός μας δὲν εἶναι ἡ δημιουργία διεθνῶν σκανδάλων, ἀλλὰ σκοπός μας εἶναι ἡ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἄλλη ὁδὸς ἐκτὸς τοῦ ὀργανισμοῦ τῶι Ἡνωμένων Ἐθνῶν—τὸ «ἐὰν» αὐτὸ ἐπιτρέψατέ μου νὰ τονίσω εἶναι ἀπολύτως ὑποθετικὸν—βεβαίως θὰ εἶναι εὐχάριστον νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα, ἐκτὸς τοῦ πλαισίου τοῦ ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Τὸ εἶπον ἄλλωστε πάντοτε καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, τὸ ἐτόνισαν ἐκάστοτε καὶ ὁ κ. Παπανδρέου καὶ ὁ κ. Βενιζέλος εἰς ἀγορεύσεις των, ὅτι ἐὰν ἦτο δυνατὸν τὸ θέμα νὰ λυθῇ διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς συμμάχου Μεγάλης Βρεταννίας συνεννοήσεως αὐτὸ θὰ ἦτο πολὺ καλλίτερον. Ὅταν ἀποκλεισθῇ ἡ δυνατάτης αὐτή, τότε προσφεύγομεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Πέρυσι μᾶς εἶχον ἀποκλείσῃ τὴν δυνατότητα αὐτὴν καὶ προσεφύγαμεν καὶ ἦτο ἀνάγκη καὶ τότε μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς νὰ ἀναμείνωμεν, διότι δὲν ἠθέλομεν νὰ ἀποκλείσωμεν τὴν πιθανότητα ὅπως ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρησις, ἔστω καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἔτους προσκαλέσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ συζήτηση ἐπὶ τοῦ θέματος. Καὶ ὅταν εἴδομεν ὅτι αὐτὸ δὲν συνέβη, τότε προέβημεν εἰς τὴν προσφυγήν, ἡ ὁποία προσφυγὴ εἶχε κρίσιμον καὶ μεγίστην σημασίαν.

Ἄνευ τῆς προσφυγῆς ἐκείνης ἡ ὁποία τόσον κατεκρίθη ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς μὴ ἐπαρκοῦς προετοιμασίας τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης, δὲν θὰ ἦτο καὶ μέχρι σήμερον δυνατὴ ἡ κατατόπισις τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης, διότι μόνον διὰ τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἐγίνετο κτῆμα τῆς συνειδήσεως τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης. Κύριοι συνάδελφοι, ἔβωσα τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς κυριωτέρας ἀντιρρήσεως τὴν ὁποίαν ὑπαινίσσεται χωρὶς νὰ διατυποῖ, ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος κ. Μαρκεζίνης. Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὴν οὐσίαν τοῦ σημερινοῦ θέματος, τοῦ σγετικοῦ μὲ τὴν πρόσκλησιν τῆς Κυβερνησεως τῆς Μεγάλης Βρεταννίας τὴν ἀπευθυνθεῖσαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν καὶ δι' αὐτό, ἐν παρενθέσει, παρενέβαλα τὰς παρατηρήσεις μου. Ἀξιότιμοι, κύριοι συνάδελφοι, θὰ ἐπεθύμουν νὰ διαβεβαιώσω ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κυβενήσεως Στρατάρχου Παπάγου καὶ ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν καὶ διὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ὅτι ἡ πρόσκλησις τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν ἡ Μεγάλη Βρεταννία πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ὁποία ὡς προελέχθη ἀποτελεῖ οὐσιώδη καὶ μέγα σταθμὸν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Κυπριακοῦ, μελετᾶται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μὲ συναίσθησιν βαθείας ἱστορικῆς εὐθύνης. Ἡ ἱστορικὴ εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, προκειμένου νὰ δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν, ἡ ὁποία τοσάκις εὑρέθη εἰς τὸ πλεύρόν μας, εἰς χρισίμους στιγμάς, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Παπανδρέου...

Β. Βραχνός. Καὶ ἡμεῖς εὑρέθημεν εἰς τὸ πλευρόν των.

Π. Κανελλόπουλος ('Αντ)ιδρος Κυβερνήσεως). Βεβαίως καὶ ἡμεῖς εὑρέθημεν, ἀλλὰ θὰ παρεκάλουν τὸ τί προσέφερον οἱ ἄλλοι εἰς ἡμᾶς νὰ τὸ λέγωμεν ἡμεῖς καὶ τὸ τί προσεφέραμεν ἡμεῖς εἰς τοὺς ἄλλους ἂς τὸ λέγουν οἱ ἄλλοι.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἀπάντησις ἀποτελεῖ ἀντικείμενον σοβαρωτάτης ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως μελέτης καὶ ἡ Κυβέρνησις προσπαθεῖ προκειμένου νὰ διατυπώσῃ ἢ μᾶλλον νὰ ἀποκρυσταλλώσῃ τὴν ἀπάντησιν αὐτήν, νὰ συνδυάσῃ δύο τινά, καὶ τὴν βασικὴν θέσιν της ἔναντι τοῦ Κυπριακοῦ καὶ βασική της θέσις εἶναι ἡ πίστις ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, (χειροκροτήματα) καὶ τὸ βασικόν, τὸν βαθύτατον αὐτῆς σεβασμὸν πρὸς μίαν μεγάλην σύμμαχον χώραν καὶ ἐπίσης τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν εἰδικωτέραν περίπτωσιν τῆς οὐσιώδους ἐκ μέρους τῆς μεγάλης αὐτῆς συμμάχου μεταστροφῆς εἰς ἕνα θέμα τόσον κρίσιμον. Κύριοι συνάδελφοι, ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀγορεύσῃ ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ θέματος πρὶν δώσῃ τὴν ἀπάντησιν. Θὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν καὶ ἐὰν δὲν σᾶς ἀρκῇ, ἐὰν σεν εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν θεωρεῖτε ὀρθήν, τότε κατακρίνατέ την καὶ τότε θὰ ἀπαντήσῃ. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Ἤκουσα εὐχαρίστως τὸν ἀξιότιμον Ἀντιπρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωσε τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις μὲ αἴσθημα ἱστορικῆς εὐθύνης μελετᾷ τὸ θέμα τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὴν πρόσκλησιν. Εἶπεν ὁ ἀξιότιμος Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν προώρως νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ Σῶμα. Ἀλλὰ οὐδεὶς τὸ ἐζήτησε. Διημκρίνισα ἀπὸ τοῦ Βήματος ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ χρέος νὰ εἴπῃ ἐνώπιον τοῦ Σώματος, μόνον ὅσα ἐκείνη φρονεῖ ὡς δυνάμενα νὰ λεχθοῦν. Ἐπομένως, ἐπὶ τοῦσημείου αὐτοῦ, δὲν ὑπάρχει καμμία διαφωνία. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἐτόνισα, εἶναι ὅτι ἐθεώρησα καθῆκον μου, νὰ ἀκουσθῇ σήμερον ἀπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Βήματος ἡ φωνή μας διὰ τὸ θέμα τῆς Κύπρου. Διὰ δύο λόγους: Ὁ εἷς ἐκ τῶν λόγων εἶναι, ὅτι, ὅπως ἐδήλωσεν ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος, μελετᾶται τώρα ἡ ἀπάντησις τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ἀκριβῶς, εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν μελετᾶται ἡ ἀπάντησις, εἶναι ἐπίκαιρον νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἐπὶ τοῦ θέματος, διότι τώρα εἶναι χρήσιμος, συντελεῖ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως. Αὔριον, ἐνδεχομένως, ἐὰν ὑπάρξῃ διαφωνία, θὰ εἶναι ἔλεγχος. Ἐνῶ σήμερον, εἶναι συμβουλὴ πρὸς διαμόρφωσιν τῆς ἀποφάσεως. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἐπεβάλλετο σήμερον ἡ συζήτησις. Ὁ δεύτερος λόγος εἶναι ὅτι ἡ Βουλὴ πρόκειται νὰ διακόψῃ τὰς ἐργασίας της διὰ μακρὺς μῆνας. Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα θὰ ὑπάρξουν σημαντικὰ γεγονότα ἀφορῶντα τὴν Κύπρον. Ἡ πρόσκλησις συσκέψεως τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἐνδεχομένως ἡ προσφυγὴ εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Καὶ μόνον αὐταὶ αἱ ὀλίγαι ἡμέραι μᾶς ἀνήκουν νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἐπὶ τοῦ θέματος.

Ἰδοὺ ὁ δεύτερος βάσιμος λόγος. Καὶ φρονῶ, κ. Πρόεδρε, ὅτι ἀνεπτύξας, ὅπως ὑπευθύνως ἀνέπτυξα τὰς γνώμας μου ἐπὶ

του θέματος, επετέλεσα τὸ ἐθνικόν μου καθῆκον. (Χειροκροτήματα).

Σ. Βενιζέλος. Κύριε Πρόεδρε, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συζητήσεως ἥτις ἐγένετο, ἐπιθυμῶ νὰ κάμω μίαν πρότασιν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν. Θὰ ἤθελα νὰ διατυπωθῇ ἓν ψήφισμα ὁμοφώνως ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς, ἐνισχυτικὸν τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις, μεταβαίνουσα εἰς τὸ Λονδῖνον ὡς ἐντολοδόχος τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, νὰ βοηθηθῇ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ δικαίωμα τῆς Αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Ἂν καὶ ἡ Βουλὴ συμφωνήσῃ—κάμνω αὐτὴν τὴν πρότασιν—καὶ ἂν καὶ ἡ Κυβέρνησις εἶναι σύμφωνος νὰ διατυπωθῇ αὐτὸ τὸ ψήφισμα. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Αὐτὸ εἶναι θέμα Βουλῆς.

Ε. Μπακλατζῆς. Κύριοι βουλευταί, ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου εἶναι ἁγία. Ἀφορᾷ δὲ αὕτη τὸν Κυπριακὸν λαόν, τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τοὺς ἐλευθέρους λαούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων συμπεριλαμβάνεται καὶ ὁ λαὸς τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ποὺ πιστεύουν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ὁ Κυπριακὸς λαός, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν αἰώνων ὑπέστη ὅλους τοὺς κατακτητὰς τῶν αἰώνων καὶ διετήρησεν ἐλευθέραν τὴν ψυχὴν καὶ συνείδησιν, ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ ἔχει τὴν ἀξίωσιν ἔπειτα ἀπὸ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς πολέμους εἰς οὓς συνεισέφερε τὴν θυσίαν του καὶ ἠγωνίσθη διὰ τὴν ἐλευθερίαν, μάλιστα κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, νὰ ζητήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ θεσπισθεῖσα ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν, ὡς Ἕλληνες καὶ ὡς πιστεύοντες εἰς τὴν ἐλευθερίαν, νὰ σταθῶμεν εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Κυπρίων Ἑλλήνων καὶ νὰ τοὺς βοηθήσωμεν νὰ ἐπιτύχουν τὴν αὐτοδιάθεσίν των.

Κύριοι βουλευταί, ἐπὶ τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ θέματος ἡ Ε.Π. Ε.Κ. ἔλαβε πάντοτε τὴν θέσιν, ἡ ὁποία προσῆκεν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ εἰδικώτερον ζήτημα, τὸ ὁποῖον προέκυψεν ἀπὸ τὴν σύγκλησιν τῆς Τριμεροῦς Συνδιασκέψεως εἰς τὸ Λονδῖνον, τὰς ἀπόψεις της ἡ Ε.Π.Ε.Κ., ἐν πλήρει συναισθήσει τῆς εὐθύνης της, τὰς ἔκαμε γνωστὰς καὶ προφορικῶς καὶ ἐγγράφως εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπιμένει. Ἐπ' αὐτῶν, συνεπῶς, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις λέγει ὅτι ὑπάρχει ζήτημα λεπτότητος, δὲν θὰ ἐπιμείνωμεν νὰ τὰς ἀναπτύξῃ καὶ ἡμεῖς συμφωνοῦμεν μὲ τὴν πρότασιν τοῦ ἀξιοτίμου κ. ἀρχηγοῦ τῆς Φ.Δ.Ε., ζητοῦμεν, ὡς ἀντιπρόσωποι ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, νὰ διατρανωθῇ δι' ἐπισήμου ἀποφάσεώς μας, ὅτι ἡ θέλησις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι καὶ διὰ τὰς θυσίας του καὶ διότι πιστεύει εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ο.Η.Ε. νὰ δοθῇ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Σ. Ἀλλαμανῆς, ἐξ ὀνόματος τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, κατέθεσε τὴν κάτωθι δήλωσιν:

«Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς

Ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ὁμὰς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος διακηρύσσει ἀκόμη μίαν φορὰν τὴν ἀνεπιφύλακτον πίστιν της εἰς τὸ ἰδεῶδες τῆς εἰρήνης, τοῦ ὁποίου φορεὺς εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἐξ ἄλλου παραμένει πάντοτε σταθερὰ καὶ ἀμείωτος ἡ πίστις μας πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀγῶνος τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων.

Ζητοῦμεν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ διασφαλίσῃ πρὸ τῆς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀρχῆς, τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, εἰς πᾶσαν δὲ περίπτωσιν νὰ μὴν ἀθετηθῇ ἡ δοθεῖσα κατηγορηματικὴ πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ὑπόσχεσις τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως κατατεθῇ πρὸ τῆς 20ῆς Ἰουλίου ἡ προσφυγὴ εἰς τὸν Ο.Η.Ε.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰουλίου 1955

ΣΤ. ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ
Βουλευτὴς Καρδίτσης».

Περ. Ἰακ. Ἀργυρόπουλος. Παρακαλῶ, κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον.

Πρόεδρος. Ἡ συζήτησις, κύριε Ἀργυρόπουλε, διεξάγεται μεταξὺ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν ἐν τῇ Βουλῇ Κομμάτων καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Συνεπῶς δὲν δύνασθε νὰ λάβετε τὸν λόγον.

Περ. Ἰακ. Ἀργυρόπουλος. Ἐφ' ὅσον, κύριε Πρόεδρε, ἐγένετο κατ' ἰδίαν συζήτησις μεταξὺ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Κομμάτων καὶ τῆς Κυβερνήσεως, τὸ θέμα τῆς συζητήσεως δὲ ταύτης ἀνεκινήθη σήμερον εἰς τὴν Βουλήν, νομίζω ὅτι οἱ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους δύνανται νὰ λάβουν τὸν λόγον καὶ νὰ ἐκφέρουν τὴν γνώμην των.

Πρόεδρος. Ἐφ' ὅσον, κύριε Ἀργυρόπουλε, τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνεκινήθη πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως, δὲν εἶναι δυνατὸν ἐπ' αὐτοῦ νὰ γενικευθῇ ἡ συζήτησις καὶ νὰ λάβουν ὅλοι οἱ βουλευταὶ τὸν λόγον.

Διακόπτομεν διὰ 5 λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ὥραν 8.55' ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Προέδρου κ. Κ. Ροδοπούλου.

Ι. Ζίγδης. Ἐπιθυμῶ νὰ ἐρωτήσω τὴν Κυβέρνησιν καὶ ὑμᾶς, κύριε Πρόεδρε, ἐὰν συμφωνῆτε ἐπὶ τῆς προτάσεως τοῦ ἀξιοτίμου Ἀρχηγοῦ τῆς Φιλελευθέρας Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως περὶ ἀποδοχῆς ψηφίσματος παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ ἐκφράζεται ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀξίωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅπως ἐφαρμοσθῇ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Κύπρου.

Νομίζω, κύριε Πρόεδρε, ὅτι πρέπει νὰ ληφθῇ μία ἀπόφασις ἐπὶ τῆς προτάσεως αὐτῆς καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ γίνῃ ὁμοθύμως δεκτὴ παρὰ τοῦ Σώματος καὶ τῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἑρμηνεύω τὰ αἰσθήματα ὁλοκλήρου τοῦ Σώματος ἐὰν θηλώσω, ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους εὔχονται ὁμοφώνως, ὅπως τὸ ταχύτερον ἐπιτευχθῇ ἡ λύσις ἥτις θὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς πόθους τῶν Κυπρίων βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Α΄
10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1955

Θὰ τιμήσωμεν πραγματικῶς τὴν μνήμην τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, ἐὰν συνεχίσωμεν τὸν ἐθνικὸν αὐτοῦ ἀγῶνα μέχρι ὁλοκληρωτικῆς, μέχρι πλήρους πραγματοποιήσεως τῆς ἐθνικῆς διεκδικήσεως τῆς Κύπρου, ἐὰν ἐξακολουθήσωμεν ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὰς τιμίας ἀνιδιοτελεῖς καὶ ἠθικάς του ὑποθήκας. Τότε ἡ μορφὴ τοῦ Στρατάρχου Παπάγου θὰ παραμείνῃ ἐν μέσῳ ἡμῶν, ὡς φωτεινὸν σύμβολον τῆς προσηλώσεως πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὑψηλῶν πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεων. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Προοδευτικῶν, κ. Μαρκεζίνης, ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Μαρκεζίνης. Κύριοι βουλευταί, τὸ κόμμα τῶν Προοδευτικῶν, συμμετέχει εἰς τὸ πένθος διὰ τὸν θάνατον τοῦ Στρατάρχου, Ἀλεξάνδρου Παπάγου. Ὁ Ἀρχιστράτηγος τῆς ἐποποιΐας τοῦ 1940—41 καὶ ὁ νικητὴς τοῦ συμμοριτοπολέμου τοῦ 1949, ἀπέκτησε καὶ τὸν τρίτον ἐθνικὸν τίτλον τοῦ ἀγωνιστοῦ, διὰ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τοῦ τὰ ἀνεγνώρισεν ἤδη. (Χειροκροτήματα).

Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ.....

Κύριοι βουλευταί. Ἡ ἱστορία καὶ ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἔχουν προσδιορίσει τὴν τοποθέτησιν αὐτῆς παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Δυτικῶν Δημοκρατιῶν. Ἡ θέσις, ὅμως, αὕτη ὑπέστη κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν ἰσχυρὸν κλονισμόν. Ἡ ἄρνησις τῶν συμμάχων μας, ὅπως ἐπιδείξω.

τὴν ὀφειλομένην κατανόησιν εἰς τὸ δίκαιον αἴτημα τῶν Κυπρίων, ἐπίκραναν βαθύτατα ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν.

Ἡ Κυβέρνησις πιστεύει εἰς τὴν χρησιμότητα τῶν ὑφισταμένων συμμαχιῶν μας καὶ θὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν διαφύλαξιν αὐτῶν, θέλει ὅμως νὰ ἐλπίζῃ πρὸς τοῦτο ὅτι καὶ οἱ σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος θὰ κατανοήσουν τὴν ἀνάγκην τῆς ἄρσεως τῶν αἰτίων, τὰ ὁποῖα προεκάλεσαν τὴν ἠθικήν των δοκιμασίαν.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν ζητεῖ παρὰ δικαιοσύνην. Καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ τοῦ δοθῇ ἡ δικαιοσύνη. Ἄλλως τε, πέραν τῶν Κυβερνητικῶν κατευθύνσεων ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τελικῶς ἀποφαίνεται κυριαρχικῶς ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας.

Ἡ Κυβέρνησις, κύριοι βουλευταί, εἶναι στερρῶς ἀποφασισμένη νὰ συνεχίσῃ τὴν θερμὴν αὐτῆς συμπαράστασιν διὰ τὴν ἀπόλυτον ὑποστήριξιν τῶν δικαίων διεκδικήσεων τῶν Κυπρίων. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα). Ἀντιμετωπίζει δὲ ἡ Κυβέρνησις τὸ ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου ἐν τῷ συνόλῳ του ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς προσδοκίας καὶ τὴν ἀμείωτον ἐπ' αὐτοῦ προσήλωσιν τῆς ψυχῆς ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Β΄
11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1955

Σ. Μαρκαζίνης.....

Τὰ ὅσα ἐγράφοντο πάντοτε, ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, ἦσαν πάντοτε πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἐλέγθησαν χθές.

Ἀφήνω, ὅτι κάποτε ἐμνημονεύαμεν καὶ τὴν Βόρειον Ἤπειρον. (Χειροκροτήματα). Τώρα ποῦ νὰ τὰ ἴδωμεν πλέον αὐτά! Ἀλλά, διατί νὰ πᾶμε ἕως ἐκεῖ; Ὡμιλήσαμεν διὰ τὴν Κύπρον. Λοιπόν, κύριοι, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀπορήσετε ὅλοι καὶ ἀδυνατῶ νὰ δεχθῶ, ὅτι δὲν ἀπορήσατε, ὅτι ἔστω καὶ εἰς τὸν σύντομον αὐτὸν λόγον, δὲν ἐμνημονεύθη ἡ λέξις «αὐτοδιάθεσις». Αὐτή, λοιπόν, ἡ λέξις εἶναι χολεριασμένη λέξις; Αὐτὴ ἡ λέξις, ἡ ὁποία συγκινεῖ τὸ Πανελλήνιον καὶ κάμνει τοὺς Κυπρίους ἥρωας, αὐτὴν τὴν λέξιν δὲν θυνάμεθα πλέον οὔτε νὰ τὴν μνημονεύσωμεν; Ἐγὼ εἶχον ἐλέγξει τὴν προηγουμένην Κυβέρνησιν ἐπανειλημμένως, ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ θέματος τοῦ Κυπριακοῦ, ἀλλὰ πρέπει νὰ τονίσω, ὅτι μέχρι τῆς ὑστάτης ὥρας ἐγίνετο λόγος περὶ αὐτοδιαθέσεως, καὶ τώρα ἀρχίζομεν τὴν τετάρτην Κυβέρνησιν τοῦ Συναγερμοῦ, προσπαθοῦντες νὰ ἀποφύγωμεν νὰ μνημονεύσωμεν τὴν λέξιν αὐτήν. Θὰ μᾶς ἔκαμε κακὸν ἴσως, ἢ ἡ σεμνότης μᾶς τὸ ἐπιβάλλει;

Σ. Βενιζέλος.....

Κύριοι βουλευταί, ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος μετὰ τὰ συνταρακτικὰ γεγονότα ποὺ συνεκλόνισαν τὴν χώραν μας ἐκ θεμελίων, ἀνεμένομεν ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ εὕρισκε κάποιαν ἔμπνευσιν, θὰ ἠσθάνετο κάποιο σκίρτημα, ποὺ θὰ τοῦ ἐπέτρεπαν νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς σημερινὰς τραγικὰς συνθήκας τῆς Πατρίδος μας μὲ θάρρος καὶ αὐτοπεποίθησιν. Δυστυχῶς ὁ τόνος του εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ζήτημα ὑπῆρξε πολὺ χαμηλὸς καὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δώσουν τὸν λαϊκὸν παλμὸν εἰς τὴν τρωθεῖσαν Ἐθνικὴν ψυχήν. Οὔτε τὸ ζήτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου ἔθιξε καὶ ἀφῆκε τὴν ἀποκατάστασιν τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῆς γείτονος χώρας.

Ὁ ἀξιότιμος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν εὗρε οὔτε μίαν λέξιν νὰ εἴπῃ ἐπάνω εἰς τὸ νέον πνεῦμα τῆς συνυπάρξεως τῶν λαῶν, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησεν ἡ διάσκεψις τῆς Γενεύης.

Γ Παπανδρέου.....

Ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ ἐθνικὸν θέμα. Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις συνεγείρει καὶ δυστυχῶς, εἰς ἐλάσσονα τόνον, τὴν πολιτικὴν τῆς προκατόχου Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ θέματος. Εἴχομεν ἀνέκαθεν δηλώσει, ὅτι εἴμεθα ἀλληλέγγυοι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸ ἱερὸν ἐθνικὸν αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἀλλὰ ἡ πολιτικὴ διαχείρισις ἀποτελεῖ εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ διότι ἐκείνασεν ὅτι ἡ πολιτικὴ διαχείρισις τοῦ Κυπριακοῦ δὲν ὑπῆρξεν ἐπιτυχὴς ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Συναγερμοῦ, τῆς κατελογίζομεν βαρείας εὐθύνας. Ἡ πρώτη εὐθύνη της εἶναι, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἐπαρκὴς προπαρασκευὴ κατὰ τὴν πρώτην προσφυγὴν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Ὅλαι αἱ μάναι χρειάζονται ἐπαρκῆ προπαρασκευήν. Καὶ ἐπίσης αἱ διπλωματικαί.

Ἡ ἐπομένη εὐθύνη της εἶναι ἡ ἀποδοχὴ τῆς συμμετοχῆς της εἰς τὴν τριμερῆ διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου, χωρὶς τὴν προκαταβολικὴν ἀποδοχὴν τῆς Ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Εἴχομεν ἐγκαίρως ἐπισημάνει τὸν κίνδυνον. Ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθημεν. Εἴπον εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 5ης Ἰουλίου. «Ἐὰν ἐπόκειτο ἡ Ἀσγὴ τῆς Αὐτοδιαθέσεως νὰ μὴ γίνῃ δεκτὴ εἰς τὴν διάσκεψιν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ εὑρίσκετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ. Καὶ τότε θὰ ἐδημιουργεῖτο ἡ διεθνὴς ἐντύπωσις ρήξεως τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ κοινὸν μέτωπον Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Τουρκίας». Καὶ προσέθεσα. «Ὑπάρχει κανείς, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἀντιλαμβάνεται τὰς δεινὰς συνεπείας τοιαύτης ρήξεως; Δεινὰς καὶ διὰ τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Βαλκανικὴν καὶ τὸ ΝΑΤΟ, δεινὰς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου; Δὲν εἶναι προφανές, ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δημιουργεῖται μία κατάστασις κρίσεως καὶ παραδιδόμεθα εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους τῶν ἐνεδρῶν αἱ ὁποῖαι καιροφυλακτοῦν; Ἰδοὺ διατὶ δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ δοθῇ καταφατικὴ ἀπάντησις εἰς τὴν πρόσκλησιν προτοῦ νὰ ἔχῃ ἀπολύτως διευκρινισθῇ ἡ ἀποδοχὴ τῆς βασικῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως».

Ἀλλὰ ἔγινε δυστυχῶς, τὸ βαρὺ σφάλμα τῆς ἀποδοχῆς τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τὴν τριμερῆ διάσκεψιν χωρὶς αὐτὴν τὴν προϋπόθεσιν. Καὶ ἐπακολουθοῦν αἱ δειναὶ συνέπειαι, τὰς ὁποίας εἴχομεν προβλέψει.

Τὸ ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον εἶχε τότε ἀντιταχθῇ ἦτο, ὅτι θὰ ἀπεδίδετο κακὴ πίστις εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ἄρνησιν. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα εἶναι ἀσύστατον. Ἐφ' ὅσον εἴχομεν ἤδη προσφύγει εἰς τὸν ΟΗΕ, ζητοῦντες τὴν αὐτοδιάθεσιν, θὰ εὑρισκόμεθα ἐν ἀπολύτῳ συνεπείᾳ, ἀρνούμενοι νὰ μετάσχωμεν εἰς οἱανδήποτε ἄλλην διάσκεψιν, χωρὶς τὴν προκαταβολικὴν ἀποδοχὴν αὐτοῦ τοῦ αἰτήματος. Καὶ εἶναι γνωσταὶ καὶ αἱ ἄλλαι βαρεῖαι εὐθῦναι τῆς ἡττοπαθείας ἀπέναντι τῶν τουρκικῶν ὕβρεων εἰς τὴν Τριμερῆ καὶ ἀπέναντι τῶν τουρκικῶν βανδαλισμῶν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Σμύρνην.

Τὸ κείμενον τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ θέματος δὲν μᾶς παρέχει ἱκανοποίησιν. Οὐδαμοῦ γίνεται λόγος περὶ «ἠθικῶν» ἱκανοποιήσεων τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ λαός, εἶναι γνωστόν, ὅτι θέτει εἰς πρώτην γραμμὴν τὴν τιμήν του. Οὐδαμοῦ ἀναφέρεται ἡ λέξις «αὐτοδιάθεσις». Καὶ ἐπίσης οὐδαμοῦ ἀναφέρεται ἡ σχέσις τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰς ἄλλας χώρας, ἐκτὸς τῶν Συμμάχων. Ὡς ἐὰν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ζῇ εἰς ἄλλην ἐποχὴν καὶ δὲν ἔχει λάβει κομμίαν εἴδησιν περὶ τοῦ πνεύματος τῆς Γενεύης. Περὶ τῆς περιόδου τῆς συνυπάρξεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔχομεν εἰσέλθει.

Θὰ παρακαλέσω, κ. Πρόεδρε, νὰ ἐπιβάλλετε ἡσυχίαν. Παρηκολουθήσαμεν μὲ ἀπόλυτον προσοχὴν τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως. Ἔχετε, νομίζω, ὑποχρέωσιν καὶ ὑμεῖς, νὰ μᾶς παρακολουθήσητε.

Πρόεδρος. Θὰ σᾶς παρακαλέσω καὶ ἐγώ, κ. συνάδελφοι. Ὁ κ. Παπαπολίτης, ἔχει ἀπόλυτον δίκαιον. Παρακαλῶ νὰ μὴ συνεχισθοῦν αἱ διακοπαί.

Σ. Παπαπολίτης. Καὶ τί ἔκαμε, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ, ὁ Λαὸς τὴν διαφωνίαν του; Μήπως εἶχε διάφορον ἀντίληψιν εἰς τὴν θέσιν καὶ διαχείρισιν τῶν ἐθνικῶν θεμάτων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ ἰδίᾳ τοῦ Κυπριακοῦ; Ἐὰν ναί, διατί παρέμεινεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν; Ὁ Συναγερμὸς καὶ ὡς πολιτικὴ καὶ ὡς κόμμα, εἶναι ὑπεύθυνος ἐν τῷ συνόλῳ του, δι' ὅσα δεινὰ ἐπεσώρευσεν εἰς τὸν τόπον.

Σ. Παπαπολίτης.....

Καὶ ἐὰν δὲν ἔκαμνεν ὁ Συναγερμὸς ὅσα ἔκαμεν εἰς βάρος τοῦ λαοῦ, θὰ ἤρκουν καὶ μόνον τὰ τελευταῖα γεγονότα, ἡ διαχείρισις τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ἡ ἐθνικὴ ταπείνωσις τῆς χώρας διὰ νὰ κάμουν οἱονδήποτε ἑλληνικὸν Κόμμα καὶ Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας. Ἡ Ἑλλὰς τὸ ὑπέστη καὶ αὐτό, οἱ βυθίσαντες τὸν τόπον εἰς τὴν ἐξαθλίωσιν καὶ οἱ καλύψαντες αὐτὸν ἀπὸ ἐντροπήν, ἐμφανίζονται εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ζητοῦν ἐπιβράβευσιν τῶν ἔργων των. Καὶ πρέπει, μὰ τὴν ἀλήθειαν, νὰ αἰσθάνεται κανεὶς βαθύτατα συνένοχος μὲ τὴν Κυβέρνησιν διὰ νὰ τὴν ψηφίσῃ.

Ἡ βασικὴ θέσις τοῦ Συναγερμοῦ, εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας, εἶναι ἡ ἄνευ ὅρων ὑποταγὴ τῆς χώρας εἰς τοὺς μεγάλους συμμάχους. Ἡ πολιτικὴ τῆς μειοδοσίας καὶ τοῦ ραγιαδισμοῦ.....

.....Ματαίως ἐπίσης ἀνεζητήσαμεν τὰς σκέψεις

Ἡ Κυβέρνησις διεφύλαξε δι' ἑαυτὴν τὴν ἀποκλειστικὴν εὐθύνην τῆς καθ' ὅλου διαχειρίσεως τοῦ θέματος τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξήγγειλεν ὡς βάσεις αὐτῆς τὴν χρησιμότητα τῶν ὑφισταμένων συμμαχιῶν, τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀναθεωρήσουν τὴν στάσιν των εἰς τὸ Κυπριακὸν καὶ ὅτι ἡ πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ὑλικῶν ζημιῶν καὶ τὴν παροχὴν ἠθικῶν ἱκανοποιήσεων διὰ τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης ἀπόκειται εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν.

Πιστεύομεν ὅτι ἡ θέσις αὐτὴ τῆς Κυβερνήσεως εὑρίσκεται

τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸ ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου. Δὲν λέγει ἡ Κυβέρνησις τίποτε διὰ τὸν μέχρι σήμερον χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ καὶ διὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς ἀντιμετώπισίν του.

Εἶναι σύμφωνος ἡ Κυβέρνησις μὲ ὅσα ἔγιναν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Τριμελῆ, εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὰς προσπαθείας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν; Ἐὰν εἶναι σύμφωνος, τότε δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ, ὅτι δὲν ἔχει σύμφωνον οὔτε ἕνα Ἕλληνα καὶ ἡ παρουσία της εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας εἶναι περιττὴ καὶ ἐπιζημία. Ἐὰν δὲν εἶναι σύμφωνος, τότε, ἤτο καὶ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ μᾶς εἴπῃ, τί θὰ κάμῃ διὰ τὸ Κυπριακόν. Αἱ ἀοριστολογίαι καὶ αἱ ρητορικαὶ ἀποστροφαὶ περὶ συμπαραστάσεως εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, δὲν ἔχρυν τὴν θέσιν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν. Ἡ σιωπή σας ἐπ' αὐτοῦ, προκαλεῖ δικαίως τὴν ἀνησυχίαν τοῦ ἔθνους.

Διότι τὸ ἔθνος, ἔχει κάμει συνείδησίν του, ὅτι μὲ τὴν ἀκολουθηθεῖσαν πολιτικὴν ἔναντι τῶν συμμάχων, δὲν εἶναι δυνατὴ εὐνοϊκὴ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν χιλιάδων Ἑλλήνων τῆς Κύπρου.

Τὸ Κυπριακὸν εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἐθνικόν μας θέμα. Ἐπ' αὐτὸ δοκιμάζονται καὶ θὰ δοκιμασθοῦν αἱ φιλίαι τῆς χώρας. Τὸ Κυπριακὸν ἐκεῖ ὅπου ἔφθασαν τὰ πράγματα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ στραγγαλισθῇ μέσα εἰς τὸ τέλμα τῶν σκοπιμοτήτων καὶ τῶν διπλωματικῶν παγίδων καὶ ἀπατῶν.

Ὁ δρόμος αὐτὸς ἐδοκιμάσθη. Ἐὰν τὸν ἐπαναλάβητε θὰ συντριβῆτε εἰς τὰ πρῶτα σας βήματα. Ἡ ὑπόθεσις τῶν Κυπρίων πρέπει νὰ ἀπαγκιστρωθῇ ἀπὸ τὸ πλέγμα τὸ ὁποῖον στρατιωτικῶν συμφερόντων καὶ τοῦ γοήτρου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τῆς τουρκικῆς φιλίας.

Νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸν ἐλεύθερον διεθνῆ στίβον τῆς πάλης τῶν λαῶν διὰ τὰς ἐλευθερίας των. Ἐκεῖ θὰ ἀναζητήσῃ χωρὶς σκοπιμότητα καὶ προκαταλήψεις τοὺς φίλους, τοὺς ἐχθρούς, τοὺς συμμάχους, τοὺς ἀντιπάλους.

Πολλοὶ λαοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ σέβωνται καὶ νὰ ἀγαποῦν τὴν ἐλευθερίαν καὶ νὰ μισοῦν τὴν δουλείαν. Ἀρκετοὶ πάντως διὰ νὰ ἐμποδίσουν νὰ συνεχίζεται τὸ ἀπαράδεκτον ἀποικιακὸν καθεστὼς εἰς τὴν Κύπρον

Ἡ Κυβέρνησις διεφύλαξε δι' ἑαυτὴν τὴν ἀποκλειστικὴν εὐθύνην τῆς καθ' ὅλου διαχειρίσεως τοῦ θέματος τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξήγγειλεν ὡς βάσεις αὐτῆς τὴν χρησιμότητα τῶν ὑφισταμένων συμμαχιῶν, τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ σύμμαχοι τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀναθεωρήσουν τὴν στάσιν των εἰς τὸ Κυπριακὸν καὶ ὅτι ἡ πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ὑλικῶν ζημιῶν καὶ τὴν παροχὴν ἠθικῶν ἱκανοποιήσεων διὰ τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης ἀπόκειται εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν.

Πιστεύομεν ὅτι ἡ θέσις αὐτὴ τῆς Κυβερνήσεως εὑρίσκεται

εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους.

Ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐθεωρούσαμεν φίλους μας καὶ μετὰ τῶν ὁποίων συνεδέθημεν διὰ συμμαχιῶν, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἀπὸ κοινοῦ ἐπιθετικὴν ἀδικίαν, ἡμάρτησαν ἐναντίον μας βαρύτατα.

Μᾶς ἠδίκησαν εἰς τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου περιφρονοῦντες σκαιῶς βασικὰς ἠθικὰς ἀρχάς. Μᾶς ἐπετέθησαν ἀνάνδρως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Σμύρνην, προσέβαλον τὴν σημαίαν μας, τοὺς ἀξιωματικούς μας, κατέστρεψαν ἐκκλησίας καὶ κατεξεπίπωσαν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἑλληνικὰς περιουσίας.

Οἱ μεγάλοι μας σύμμαχοι θὰ μᾶς ἀποδώσουν δικαιοσύνην εἰς τὸ ζήτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ οἱ Τοῦρκοι θὰ ἀποδώσουν τιμὰς πρὸς τὴν σημαίαν μας καὶ θὰ ἀποκαταστήσουν τὸ ταχύτερον καὶ ὑπὸ διεθνῆ ἐγγύησιν τὰς καταστροφὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης, ἄλλως μὲ πλήρη αὐτοκυριαρχίαν καὶ σύνεσιν θὰ ἀναθεωρήσωμεν τὴν διεθνῆ μας τοποθέτησιν καὶ θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τὴν διάλυσιν τῆς μέσῳ τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου συμμαχίαν μας μετὰ τῆς Τουρκίας.

Κ. Καλλίας. Δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ὑπονοούμενα, διότι νομίζω, ὅτι σαφῶς προκύπτει τί σημαίνει αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ μάλιστα ἐπικειμένων ἐκλογῶν, ἀναφορὰ πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ, διότι ἀλλοίμονον ἐὰν τὸ ἔλεγε, διὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἔχει δικαίωμα. Δὲν ὑπάρχει θέμα εἰς τὸν ὁποῖον ὁ λαὸς νὰ μὴ ἀποφασίζῃ.

Ὑπάρχει, τρίτον, ἕτερον σημεῖον σαφὲς καὶ ρητόν: «Ἡ Κυβέρνησις εἶναι στερρῶς ἀποφασισμένη νὰ συνεχίσῃ τὴν θερμὴν αὐτῆς συμπαράστασιν διὰ τὴν ἀπόλυτον ὑποστήριξιν τῶν δικαίων διεκδικήσεων τῶν Κυπρίων.... ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς προσδοκίας καὶ τὴν ἀκεῖστον ἐπ' αὐτοῦ προστήλωσιν τῆς ψυχῆς ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους».

Καὶ περαιτέρω, κύριοι βουλευταί, προκειμένου περὶ τῆς Τουρκίας, λέγει, ὅτι «εἰς τὴν γείτονα Τουρκίαν ἑπομένως ἀπόκεινται αἱ πρωτοβουλίαι ἐκεῖναι, αἵτινες θὰ ἐπανορθώσωσι κλπ. .....». Κύριοι βουλευταί, ἐλέχθη καὶ ἡρμηνεύθη προφανῶς κατὰ πλάνην, ὅτι ἡ ἀνάθεσις τῆς πρωτοβουλίας εἰς τοὺς Τούρκους σημαίνει ἀπόθειαν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἀδικηθέντος.

Πιστεύω, ὅτι συμβαίνει τὸ ἐντελῶς ἀντίθετον. Σημαίνει προειδοποίησιν πρὸς τὴν Τουρκίαν, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀναμένῃ βήματα ἐντεῦθεν, εἰς ἀνταπόκρισιν τῶν πρώτων ἰδικῶν της, ἀλλὰ ὅλαι αἱ πρωτοβουλίαι καὶ ὅλα τὰ βήματα, πρέπει νὰ προέλθουν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἀδικήσαντος, μέχρι πλήρους ἱκανοποιήσεως τῆς Ἑλλάδος. (Χειροκροτήματα). Αὐταὶ εἶναι αἱ σύντομοι παρατηρήσεις μου, κ. συνάδελφοι, μὲ τὰς ὁποίας καταλήγω, ἀφοῦ προσθέσω κάτι ἄλλο. Ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸ τέλος τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων, λέγει, ὅτι ἐλπίζει νὰ ὑπερβῇ τὰς ὑποσχέσεις της.

Κύριοι βουλευταί, αὐτὴ ἡ σεμνὴ διατύπωσις, εἶναι λίαν ἱκανοποιητική, ἰδίως διότι προέρχεται ἀπὸ Κυβέρνησιν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας εὑρίσκεται τέως Ὑπουργός, ὁ ἤδη Πρωθυπουργός, τοῦ ὁποίου εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν πολλάκις τὸ ὄνομα ἐθεωρήθη συνώνυμον πρὸς τὴν λέξιν «πραγματοποιός». (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Δ. Θεοχαρίδης. Κύριοι βουλευταί, μὲ ἀγωνίαν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀνέμενε νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν

ποίαν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν θὰ ἀκολουθήσῃ καὶ ποίαν στάσιν θὰ τηρήσῃ ἔναντι τῶν συμμάχων καὶ εἰδικώτερον ἔναντι τῆς τέως συμμάχου Τουρκίας. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἱκανοποίησε τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα, ἀλλὰ ἀπογοήτευσε τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Δὲν ἀντελήφθη ἡ Κυβέρνησις πόσων ἐτρώθη τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα καὶ τί ὑπέστη ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης. Δὲν μᾶς εἶπεν ἐπίσης ἡ Κυβέρνησις ποίαν πολιτικὴν θὰ τηρήσῃ ἔναντι τῆς τέως συμμάχου Τουρκίας. Θὰ ἠθέλαμεν νὰ εἶναι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ περισσότερον σαφὴς διὰ νὰ μὴ δημιουργηθοῦν κακαὶ ἐντυπώσεις καὶ παρεξηγήσεις. Τὸ Κυπριακὸν ζήτημα κ. βουλευταὶ κατ' οὐσίαν ἐγκατελείφθη. Θὰ ἔπρεπε ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀναφέρῃ ρητῶς, ὅτι τὸ Κυπριακὸν θὰ παραμείνῃ ἀναγεγραμμένον εἰς τὸν Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ὅτι θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν αὐτοδιάθεσιν διὰ τὸν Κυπριακὸν Λαόν. Δὲν ἀντελήφθη ἡ Κυβέρνησις ὅτι ἐκ τῶν βανδαλισμῶν τῶν Τούρκων εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης, ἐναντίον τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ ΝΑΤΟ ἐτρώθη ἡ τιμὴ τοῦ Ἔθνους. Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ οὐδὲν ἀνέφερεν ἡ Κυβέρνησις, τί θὰ πράξῃ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τρωθείσης τιμῆς τοῦ Ἔθνους καὶ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν ζημιῶν τῶν παθόντων.

Ἐνῷ ἐλέχθη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Παπάγου, ὅτι ἐζητήθη ἀπὸ τὴν Τουρκίαν νὰ ἀποδώσῃ τιμὰς εἰς τὴν σημαίαν μας, νὰ χαιρετοῦν τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικούς, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν εἰς τὴν ἕδραν τοῦ ΝΑΤΟ εἰς τὴν Σμύρνην, οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἠξίωσεν ἡ Κυβέρνησις διὰ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων καὶ ἀφέθη ἡ πρωτοβουλία εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν.

Περαιτέρω κατηγόρησαν τὸν Συναγερμὸν διότι δῆθεν δὲν διεχειρίσθη καλῶς τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα. Ποῖοι ὅμως εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τὸν κατηγόρησαν ; Εἶναι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί κ. βουλευταί, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον 10ετίαν διεχειρίζοντο πρὸ ἡμῶν τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐτόλμησαν ὄχι μόνον νὰ θέσουν τὸ Κυπριακὸν θέμα, ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ ἀναφέρουν τὴν λέξιν Κύπρος. Ἔβλεπον αἱ Κυβερνήσεις ἐκεῖναι ὅτι εἰς τὴν Κύπρον ἐφηρμόζετο ἓν πρόγραμμα ἀνθελληνισμοῦ καὶ ὅμως ποτὲ δὲν ἐτόλμησαν νὰ κινήσουν τὸ ζήτημα αὐτό. Ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ὁ Ἕλλην. Συναγερμὸς διὰ νὰ φέρῃ τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα εἰς τὸ διεθνὲς προσκήνιον, τὸ πρόβλημα τοῦτο τὸ ὁποῖον μέχρι πρό τινος ἐθεωρεῖτο ὡς ἐσωτερικὴ λεπτομέρεια τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας.

Ἐπεκρίθη περαιτέρω ἡ Κυβέρνησις σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα τῶν ἐξωτερικῶν ἡμῶν σχέσεων. Διετύπωσεν ἐπικρίσεις ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν δι' ὀλίγων ἡ Κυβέρνησις εἶπεν ὅτι προτίθεται νὰ ἀκολουθήσῃ. Εἶναι γνωστὸν ὅμως, ὅτι ἡ θέσις τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μιᾶς χώρας εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον συνάρτησις τῶν γεωπολιτικῶν αὐτῆς ὅρων. Παρὰ ταῦτα ὅμως τινὲς ἐπροχώρησαν περαιτέρω καὶ ἐπρότειναν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν μέχρι τοῦδε πολιτικὴν τῆς μονομεροῦς φιλίας καὶ νὰ προέλθωμεν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἴσης πρὸς πάντας φιλίας. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονῶμεν κ. βουλευταί, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς ἴσης φιλίας ταυτίζεται μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς μονομεροῦς φιλίας πρὸς τὴν ἀντίθετον ὅμως κατεύθυνσιν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν μέχρι σήμερον εἴχομεν.

Σ. Ἀλλαμανῆς.

Αἱ Κυβερνητικαὶ δηλώσεις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος προεκάλεσαν ἀπογοήτευσιν. Ὁ ἐκλιπὼν Ἀρχηγὸς τοῦ Ε. Σ. προσωπικῶς χειριζόμενος — ὡς ἐτονίσθη κατὰ κόρον — τὸ ἐθνικὸν αὐτὸ ζήτημα ἀπεφάσισε τὴν προσφυγὴν τῆς Χώρας μας εἰς τὸν ΟΗΕ. καὶ ἐθεμελίωσε ταύτην ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν. Κατὰ τὸ τελεσθὲν ἐξ ἄλλου ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ πολιτικὸν μνημόσυνον τοῦ Στρατάρχου Παπάγου ὁ ἕως πρό τινων ἡμερῶν Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἀναπληρωτὴς τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἀξιότιμος κ. Στεφανόπουλος ἐτόνιζεν ὅτι «ὁ Ε. Σ. θὰ τιμήσῃ πραγματικῶς τὴν μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος Ἀρχηγοῦ του συνεχίζων τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα μέχρις ὁλοκληρωτικῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐθνικῆς διεκδικήσεως τῆς Κύπρου.» Ἀλλ' ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπέφυγεν ἐπιμελῶς νὰ ἀναφέρῃ κἂν τὸν ὅρον «δικαίωμα αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ». Τὸ κενὸν εἶναι κρίσιμον. Καὶ ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει εἰς τὸ Σῶμα καὶ εἰς τὸν Λαόν, τὸν Κυπριακὸν καὶ τὸν Ἑλληνικόν, μίαν σαφῆ διευκρίνισιν, ἄνευ τῆς ὁποίας θὰ δικαιούμεθα νὰ δυσπιστῶμεν προς τας πραγματικὰς ἐπιδιώξεις τοῦ νέου Πρωθυπουργοῦ καὶ νὰ πιστεύωμεν εἰς τὰς ἐναντίον του ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου θέματος διατυπωθείσας παρ' ἀπογευματινῆς ἐφημερίδος βαρείας κατηγορίας.

Ὅσον ἀφορᾶ τὸ θέμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς αἱ ζυμώσεις τοῦ τελευταίου καιροῦ, ἐδημιούργησαν καὶ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἀνησυχίας καὶ προβλήματα. Εἶναι προφανὲς ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔπαυτε πρὸ πολλοῦ νὰ πιστεύῃ εἰς τὰς συμμαχίας του. Ἐπίσης ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς βαθύτατα ἐκλονίσθη ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας τὴν ὁποίαν ἀμετακλήτως κατεδίκασεν. Ὡσαύτως τὸ Κυπριακὸν ἐδημιούργησε προσθέτους ἀφορμὰς δυσαρεσκείας ἔναντι τῶν λεγομένων «Μεγάλων Συμμάχων μας». Δυστυχῶς. εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διαπιστώσωμεν ὅτι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων. ὁ τόνος εἶναι σημαντικῶς μειωμένος. Ἐπίσης σημειοῦμεν ὅτι εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τοῦ κ. Καραμανλῆ, οὐδὲν κἂν ἀναφέρεται ἡ λέξις «αὐτοδιάθεσις»

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Δ΄
21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1955

Ἀναγινώσκονται παρὰ τοῦ Γραμματέως αἱ κάτωθι ἀνακοινώσεις:

Ἡ Ἐθναρχία Κύπρου διερμηνεύουσα τὰ αἰσθήματα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ἔθνους, ἀνθ' ὧν ὑπὲρ αὐτοῦ πράττουσι καὶ ἀξιοῖ, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ Χάρτῃ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, καταγγέλλει τὴν παράτασιν τῆς Κυπριακῆς ὑπὸ τοὺς Ἄγγλους δουλείας, δηλοῖ, ὅτι οὐδεμίαν ἄλλην λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος θὰ ἀποδεχθῇ πλὴν τῆς ἀμέσου ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ διακηρύττει ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅτι θὰ συνεχισθῇ ὁ ἱερὸς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγὼν μέχρι τῆς πλήρους πραγματοποιήσεως τῶν πόθων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΘ΄
16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1955

Ὁ βουλευτὴς Πειραιῶς κ. Γ. Τζατζάνης καταθέτει τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα : Διαμαρτυρόμενος ἐντόνως διὰ χυθὲν αἷμα Ἑλληνίδος Οἰκονόμου καὶ ἐκφράζων ἀποτροπιασμόν μου διὰ σεμπεριφορὰν ἄλλοτε φίλων καὶ συμμάχων καὶ νῦν δολοφόνων μας Ἄγγλων, ζητῶ πραγματοποίησιν αἰτήματος οἰκογενείας δολοφονηθείσης περὶ μεταφορᾶς καὶ ταφῆς σοροῦ της ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν χῶμα καὶ προστασίαν ἀνηλίκων τέκνων της.

1956

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Α΄
2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

..... Ἡ Πατρίς μας, ὅπως τοσάκις εἰς τὸ παρελθόν, ἵσταται πάλιν καὶ σήμερον εἰς τὰς ἐπάλξεις πρὸς προάσπισιν τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων ἰδεωδῶν τὰ ὁποῖα αὐτὴ πρώτη συνέλαβε καὶ ἐδίδαξεν εἰς ὁλόκληρον τὸν Κόσμον. Τὰ ἰδεώδη ταῦτα, κατόπιν ἀγώνων αἱματηρῶν, κατέστησαν κοινὴ συνείδησις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταπατῶνται ἄνευ συνεπειῶν. Ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου Κριτηρίου τῶν ἐλευθέρων λαῶν, τὸ Ἔθνος διεκδικεῖ δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς δυνάμεως τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια μιᾶς ἱστορικῆς κοινότητος ἐξόχως πεπολιτισμένων ἀνθρώπων, τὰ δίκαια τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων. (Ζωηρότατα καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων). Διεκδικεῖ τὰ δικαιώματα τὰ ὁποῖα τοῦ ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἀπὸ τὸν ἄγραφον ἀλλὰ ἀκατάλυτον Ἠθικὸν Νόμον. Οὐδεμία σκοπιμότης θὰ δυνηθῇ τελικῶς νὰ κατισχύσῃ τῶν Ἰδεωδῶν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δημοκρατίας.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἡνωμένος ὡς μία ψυχὴ εἰς τὴν διεκδίκησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως ὑπὲρ τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν του, (ζωηρότατα καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων), ὀφείλει μὲ πίστιν ἀκλόνητον νὰ προσδοκᾷ τὴν πλήρη δικαίωσιν τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ ἀγῶνος.

Ἡ Ἑλλὰς εἶναι ὑπερήφανος διότι ὑπῆρξε πάντοτε πιστὴ εἰς τὰς διεθνεῖς της ὑποχρεώσεις. Ἀλλά, καὶ πέραν τούτου, ὅλως προσφάτως, εἰς ἀπελπιστικὰς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα στιγμάς, μόνη αὐτή, μὲ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν βουλήσεως, ἔδειξε τὸ ποῦ πρέπει νὰ τοποθετῆται ἡ Ἰδέα τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δημοκρατίας. Καὶ ἐθυσιάσθη. Καὶ ἴσως ἔσωσε τότε τὴν ἀνθρωπότητα. Γνωρίζω ὅτι ἡ μνήμη τῶν Κρατῶν εἶναι ἀσθενής. Ἡ Ἑλλὰς ὅμως δὲν ζητεῖ ἀνταμοιβήν, ζητεῖ δικαιοσύνην. Ζητεῖ,-- δι' εἰρηνικῶν τὴν φορὰν αὐτὴν μέσων, - νὰ λάβῃ ἐμπράκτους ἀποδείξεις ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι συνέστησαν τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς Εἰρήνης, ὅτι πράγματι πιστεύουν εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, τὴν Δημοκρατίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην.

Ἡ Ἑλλὰς ἀφοσιωμένη εἰς τὴν Ἰδέαν τῆς εἰρήνης διατηρεῖ στερεοὺς τοὺς δεσμούς της μετὰ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἀντιμετωπίζει πάντοτε τὸ Βορειοατλαντικὸν Σύμφωνον ὡς τὴν κυριωτέραν ἐγγύησιν τῆς Ἐθνικῆς της ἀσφαλείας. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ καλλιεργεῖ ὁλονὲν στενωτέρας σχέσεις εἰλικρινοῦς φιλίας μετὰ τῆς γειτονος καὶ παλαιᾶς συμμάχου Γιουγκοσλαυίας.

Ἡ Ἑλλὰς θλίβεται βαθύτατα βλέπουσα ὅτι προεκλήθησαν γεγονότα, τὰ ὁποῖα διετάραξαν τὰς φιλικὰς αὐτῆς διαθέσεις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἑνὸς Λαοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου τὴν συνέδεε πατροπαράδοτος φιλία, καὶ πρὸς γείτονας, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ στενὸς συμμαχικὸς δεσμὸς εἶχε καταστῇ οὐσιώδης παράγων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς της. Ἡ Ἑλλὰς οὐδὲν ἠθέλησε νὰ πράξῃ ἵνα χαλαρωθοῦν οἱ δεσμοὶ αὐτοί. Πᾶν ὅ,τι ἔπραξε τὸ Ἔθνος, τὸ ἔπραξε εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ Ἱστορικοῦ του χρέους. Ἔθνος καὶ Ἐκκλησία, τῆς μεγάλης παραδόσεως τῆς ὁποίας τόσον λαμπρὸς φορεὺς εἶναι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης Μακάριος, (ζωηρότατα καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων), θὰ συνεχίσουν μὲ ἄκαμπτον θέλησιν, ἀξιοπρέπειαν καὶ ὑπερηφάνειαν τὴν προσπάθειαν πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ καθολικοῦ αἰτήματος τοῦ Ἔθνους.

Π. Μπρεδήμας. Ἔχουν ἤδη καταντήσει.

Γ. Παπανδρέου, Αὐτὰ εἶναι τὰ γενικώτερα συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀγόμεθα, ἐξετάζοντες τὴν πολιτείαν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ θέμα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Ἀνέπτυξε χθὲς ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τὰς ἀπόψεις του ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ νομίζω, ὅτι ἐκφράζω καὶ τὸ αἴσθημα τῆς ἰδικῆς του πλειοψηφίας, ὅτι δὲν ἐπροκάλεσαν ἱκανοποίησιν. Ὑπῆρξε καὶ ἀσαφὴς καὶ ἄτονος εἰς τὴν χάραξιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Κυβερνητικὸς τύπος, ἐπανειλημμένως ἔχει προκαλέσει τὴν Ἀντιπολίτευσιν νὰ χαράξῃ τὴν ἰδικήν της ἐξωτερικὴν πολιτικὴν καὶ νὰ παύσῃ νὰ εἶναι ἄρνησις.

Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν, ὅτι συμφώνως πρὸς τοὺς Κοινοβουλευτικοὺς θεσμοὺς αἱ Κυβερνήσεις χαράσσουν πολιτικήν. Αἱ ἀντιπολιτεύσεις ἀσκοῦν ἔλεγχον. Ἀλλὰ δὲν δεχόμεθα νὰ ὀχυρωθῶμεν ὄπισθεν αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος. Εἴμεθα πρόθυμοι νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ἰδικήν μας ἐξωτερικὴν γραμμήν.

Δὲν ἔχομεν καμμίαν φιλοδοξίαν νὰ εἴμεθα ἄρνησις. Φιλοδοξοῦμεν, ὅπως ὑπήρξαμεν πάντοτε, νὰ εἴμεθα θέσις. Ἄλλωστε, ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἰδικῆς μας θέσεως δὲν παρουσιάζει καμμίαν δυσχέρειαν, διότι προσδιωρίσαμεν τὴν γραμμὴν ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου, εἰς τὴν διακήρυξιν, τὴν ὁποίαν ἀπηυθύναμεν πρὸ τῶν ἐκλογῶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Διεκηρύξαμεν τότε τὰς ἀκολούθους θεμελειώδεις ἀρχάς.

«1) Ἄσκησις συνεποῦς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, δηλαδὴ πολιτικῆς ὑπαγορευομένης ἀπὸ τὴν ἑκάστοτε ρεαλιστικὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἐνθικοῦ συμφέροντος. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπέκτησεν ὀδυνηρὰν πεῖραν τῶν συνεπειῶν τὰς ὁποίας εἶχεν ἡ παραμέλησις τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐκ μέρους τῶν Κυβερνητῶν του κατὰ τὴν τελευταίαν ἰδίᾳ τριετίαν.

2) Ὑπεράσπισιν τῆς ἐθνικῆς ὁμοτιμίας καὶ τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἰς τὰς σχέσεις του μετὰ τὰ ἄλλα Κράτη, μὲ τὰ ὁποῖα συνεργάζεται καὶ προστασία τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας ἀπὸ κάθε μείωσιν.

3) Ἀνένδοτος ὑποστήριξις τοῦ δικαιώματος ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου. Ὁ ἡρωικὸς ἀγών, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἀποδυθῇ ὁ Κυπριακὸς Λαὸς διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας του, ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας ἀνατάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔνθους καὶ πρέπει νὰ στεφθῇ ὑπὸ ὁλοκληρωτικῆς ἐπιτυχίας».

Καὶ τώρα τίθεται τὸ ἐρώτημα : Εὑρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἐθνικοῦ θέματος εἰς ἁρμονίαν ἢ εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν Κυβέρνησιν ; Ὑπάρχει, πρῶτον, θέμα γραμμῆς καὶ δεύτερον, θέμα χειρισμοῦ. Ἐρωτᾶται, πρῶτον : Εἰς τὸ θέμα τῆς γραμμῆς συμπίπτει ἡ γραμμὴ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ γραμμὴ ἡ ἰδική μας; Καὶ τὸ κύριον θέμα τίθεται, προφανῶς, ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, ἡ ὁποία σήμερον πάλλεται εἰς τὴν καρδίαν ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους (χειροκροτήματα) καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς γραμμῆς ἔχει προκύψει διαφορὰ γνώμης. Μέχρις ἐσχάτων, ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος εἶχε χαράξει τὴν γραμμὴν ὅτι ἐπιδιώκομεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου ἀμέσως, ἢ «ἐντὸς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας». Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας ἡ γραμμὴ μετεβλήθη. Καὶ ἠκούσαμεν, ὅτι ἐπεδιώκετο ἡ ἀναγνώρισις τῆς «ἀρχῆς» τῆς αὐτοδιαθέσεως,ἀλλὰ ἡ προθεσμία εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ. Ὑπάρχει ἑπομένως διαφορὰ γραμμῆς. Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον θὰ διατυπώσωμεν μίαν παρατήρησιν διὰ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Ὅταν ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν εἶχε διακηρύξει, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν πρόκειται νὰ δημιουργήσῃ τετελεσμένα γεγονότα. Τοὐναντίον, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της ὅπως συμβάλῃ εἰς τὴν συνοχὴν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἐπὶ τῶν μεγάλων ζητημάτων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς προτίθεται ἑκάστοτε νὰ ἐνημερώνῃ τοὺς ἐρχηγοὺς τῶν ἐν τῇ Βουλῇ κομμάτων ἐπὶ τῆς πορείας αὐτῶν. Καὶ ἐν τούτοις ἐβάδιζεν, ὅπως ἀπεδείχθη, πρὸς δημιουργίαν τετελεσμένου γεγονότος καὶ δὲν εἶχε καλέσει, σύμφωνα πρὸς τὴν ὑποσχεσίν του, τοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγοὺς διὰ τὴν ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ θέματος. Καὶ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς διαφωνίας ἐπὶ τοῦ χειρισμοῦ τοῦ ζητήματος. Καταλογίζομεν, πρῶτον, εἰς τὴν Κυβέρνησιν βαρεῖαν εὐθύνην ὅτι, ἀναλαβοῦσα τὴν ἀρχήν, ἕνα μῆνα μετὰ τοὺς βανδαλισμοὺς τῆς Κων) πόλεως καὶ τῆς Σμύρνης, δὲν ἐμερίμνησεν, ὅπως ὤφειλεν, διὰ μίαν παγκόσμιον σταυροφορίαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας, πρὸς πρόκλησιν τῆς διεθνοῦς συγκινήσεως, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἀνεκτίμητος συμπαραστάτης τῶν δικαίων τοῦ Ἔθνους. Δὲν ἐξέδωκε τὴν Μαύρην Βίβλον, ἡ ὁποία ἦτο ἀπαραίτητος καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἦτο ἀκόμη τότε καιρὸς νὰ ἐκδοθῇ. Ἐπίσης σφάλμα χειρισμοῦ θεωροῦμεν, ὅτι ἔσπευσεν νὰ ἐνανέλθῃ εἰς τὸ ΝΑΤΟ ἀρκεσθεῖσα εἰς ὑποσχέσεις τῆς Τουρικῆς Κυβερνήσεως. Ἔπρεπε νὰ θέσῃ ὡς ὅρον, ὅτι θὰ προηγηθῇ ἡ καταβολὴ τῶν ἀποζημιώσεων εἰς τὰ θύματα τῶν Τουρκικῶν βανδαλισμῶν καὶ κατόπιν θὰ συνεζήτη τὴν ἐπάνοδον. Καὶ μὲ τὴν ἄμεσον τότε ἐπάνοδον ἐφθάσαμεν σήμερον, ἔπειτα ἀπὸ τόσους, μῆνας, ὥστε εἰς τοὺς Ἕλληνας Κων)πόλεως ἐκ τῶν 60 ἑκατομμυρίων λιρῶν, αἱ ὁποῖαι προβλέπονται ἀπὸ τὸν τελευταῖον νόμον, νὰ μὴ ἔχῃ γίνει οὐδεμία καταβολή.

Καὶ δὲν γνωρίζω τί πρόκειται νὰ συμβῇ εἰς τὸ μέλλον, ἔπειτα ἀπὸ τὴν νέαν στροφήν, τὴν ἐπιθετικὴν καὶ ὑβριστικὴν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Μόνον ὑπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν τῶν βαδαλισμῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον καταστήσει τὴν Τουρκίαν ἠθικῶς ὑπόδικον εἰς τὴν συνείδησιν ὅλου τοῦ κόσμου, ἦτο ἀσφαλέστερον δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις πλήρους ἱκανοποιήσεως, διότι ὁ χρόνος καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν εἶναι πανδαμάτωρ.

Καταλογίζομεν εἰς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν καὶ ἄλλην εὐθύνην χειρισμοῦ : Τὴν εὐθύνην χειρισμοῦ τῆς ὑποθέσεως διὰ τὴν ἐπίθεσιν εἰς τὸ Τουρκικὸν Προξενεῖον Θεσσαλονίκης. Ὑπῆρξεν τόσον ἀτυχὴς ὁ χειρισμός, ὥστε σήμερον εἰς μὲν τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ νὰ ἔχῃ δημιουργήσει τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι συγκαλύπτει τὴν ἀτιμων ἀπόπειραν, εἰς δὲ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν, νὰ ἐπιτρέπῃ διαμαρτυρίας ὅτι δῆθεν ἡ Ἑλλὰς ἐσκευώρησε συκοφαντίαν ἐναντίον της.

Καταλογίζομεν, ἐπίσης, εὐθύνας εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν προεκλογικὴν βεβαίωσιν τὴν ὁποίαν παρέσχε ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ. Ἀνέγνωσεν προηγουμένως ἀπὸ τοῦ Βήματος, ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε. τὰ κείμενα τῶν λόγων καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Παρέσχον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, πλήρη βεβαίωσιν ὅτι καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἔχει ἀνεπιφυλάκτως ἀναγνωρισθῇ καὶ ἡ πλήρης αὐτοκυβέρνησις.

Καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας, ὑπέστησαν τὴν ἐντροπὴν νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον καὶ ἐκεῖ νὰ πληροφορηθοῦν τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου. (Χειροκροτήματα)

Ἔχομεν ἑπομένως τὸ δικαίωμα σήμερον ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐρωτήσωμεν : Τί συνέβαινεν ἐκ τῶν δύο ; Ἐπλανᾶτο ἡ Κυβερνησις ἢ ἐπεδίωκε νὰ παραπλανήσῃ τὸν Λαὸν εἰς τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν ;

Οἱ ἴδιοι θὰ ἐκλέξουν τὴν ἀπάντησιν. Ὁπουδήποτε καὶ ἂν εἶναι, ἀποτελεῖ ἐν πάσῃ περιπτώσει βαρεῖαν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλη, ὑφισταμένη καὶ σήμερον, διαφωνία μὲ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ θέματος. Εἶναι ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ὑπεστηρίξαμεν καὶ ἐξακολουθοῦμεν νὰ ὑποστηρίζωμεν ὅτι ἀποτελεῖ καθῆκον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Ἓν εἶναι τὸ ὅπλον τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος, τὸ κήρυγμα τῆς ἐλευθερίας. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπετρέπετο νὰ στερηθῶμεν καμμιᾶς εὐκαιρίας κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὴ ἡ ὑποστήριξις αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ δικαιώματος, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸς ὁ κυματισμὸς τῆς σημαίας τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἐλευθερίας. Ἀγόμεθα, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν τοῦ χειρισμοῦ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, ἀγόμεθα εἰς τὸ τελικὸν συμπέρασμα, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν κατέχεται ἀπὸ πίστιν εἰς τὸν ἀγῶνα. Δὲν πρόκειται νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὸν πατριωτισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διεκδικῇ μονοπώλησιν πατριωτισμοῦ. Πολιτικὴν συζητοῦμεν. Καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως δὲν εὑρίσκει τὴν ἔγκρισίν μας. Ἡ Κυβέρνησις παρέχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν κατέχεται ἀπὸ πίστιν εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιτεύξεως τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, διὰ τῆς κινητοποιήσεως ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους. Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ διακηρυχθῇ, ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιβλέται νὰ διακηρυχθῇ ὅτι μὲ ὀλιγοπιστίαν δὲν ἠμπορεῖ εὐοδοθῇ ὁ ἱερὸς ἀγὼν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Μόνον μὲ πίστη ἡ ὁποία θὰ καταλάβῃ τὴν ψυχὴν τῶν Ἑλλήνων, μόνον μὲ κινητοποίησιν ὅλων ἀνεξαρτήτως τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μόνον ὅταν καὶ πάλιν ἡ Ἑλλάς, ἐπανερχομένη εἰς τὴν ἱστορικήν της πορείαν, καταστῇ σταυροφόρος τῆς ἰδέας, σταυροφόρος τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀγωνισθῇ μέχρις ἐσχάτων, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ὁδηγήσῃ τὸ ἱερὸν αἴτημα τῆς Κύπρου εἰς πλήρη δικαίωσιν (χειροκροτήματα).

Μόνον ἡ πίστις ἠμπορεῖ νὰ κινήσῃ τὰ ὄρη τῶν Ἀντιστάσεων. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐὰν ἀναλάβωμεν μίανκαθολικὴν σταυροφορίαν, ἐὰν ἀγωνισθῶμεν, πρῶτον διὰ νὰ μεταπείσωμεν τὰς Κυβερνήσεις καί, ἂν αἱ Κυβερνήσεις εἶναι ἀμετάπειστοι, ἐὰν ἀγωνισθῶμεν νὰ κατακτήσωμεν τὰς ἀντιπολιτεύσεις καὶ πέραν Κυβερνήσεων καὶ ἀντιπολιτεύσεων, ἐὰν ἀγωνισθῶμεν νὰ κατακτήσωμεν τὴν καρδίαν τῶν λαῶν, ἡ ὁποία πάλλεται-διότι εἶναι καρδία τῶν λαῶν-διὰ τὰ ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι εἰς τὰς Δημοκρατίας ὅπου τελικῶς ἐπιβάλλεται ἡ θέλησις τῶν Λαῶν, θὰ ἐπιβληθῇ ἡ θέλησίς των καὶ θὰ ἀποδοθῇ ἡ δικαιοσύνη (χειροκροτήματα).

Ἰδοὺ ἡ πορεία τῆς νίκης τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Ἡ παγκόσμιος σταυροφορία πρὸς κινητοποίησιν τοῦ αἰσθήματος τοῦ δικαίου, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὰς καρδίας τῶν Λαῶν. Ἀλλὰ δὲν παρέχει ἡ Κυβέρνησις τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι κινεῖται, ὅτι κατελήφθη ἀπὸ τὸ ἅγιον αὐτὸ πάθος καὶ ὅτι ἀπεφάσισε νὰ κινηνοποιήσῃ ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις διὰ τὴν ἐπίτευξιν αὐτοῦ τοῦ ἀποτελέσματος. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐμνέει λύπην καὶ μᾶς κλονίζει τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ Θέματος ἀπὸ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν.

—Καὶ ἀκόμη περισσότερον, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, θὰ τὴν καταψηφίσωμεν διότι μᾶς παρέχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν ὁδηγεῖται εἰς τὸ μέγα θέμα τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τὴν πίστην, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἐμπνέῃ μίαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ἱερὰν αὐτὴν ὑπόθεσιν εἰς ταχεῖαν καὶ πλήρη εὐόδωσιν. (Χειροκροτήματα ἐκ τοῦ κέντρου τῆς ἀριστερᾶς).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 2η
3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Κ. Γ. Ρ ο δ ό π ο υ λ ο ς.....

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων εἶναι τὸ Ἐθνικὸν βῆμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον διεκηρύχθησαν ἀνέκαθεν καὶ θὰ διακηρύσσονται πάντοτε οἱ δίκαιοι πόθοι τοῦ Ἔθνους καὶ ὅλαι αἱ νόμιμοι ἀξιώσεις τοῦ Λαοῦ.

Εἶναι τὸ Ἐθνικὸν βῆμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἀκουσθῇ εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον τὸ ἱερὸν καὶ ἀπαράγραπτον δικαίωμα τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων (ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης καὶ τῶν θεωρείων) νὰ ἀποφασίσουν ἐλευθέρως διὰ τὴν τύχην των καὶ θὰ ἐκφρασθῇ ἡ ἀκατάλυτος πίστις τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς διὰ τὴν Ἐλευθερίαν τῶν Λαῶν.

Εἶναι ἡ Βουλὴ τὸ Ἐθνικὸν βῆμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἐκπορευθῇ ἡ φωνή, ποὺ θὰ παρηγορήσῃ ὁλόκληρον τὸ Γένος, ὅτι εἶναι μακρὰ καὶ δυσχερὴς ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου βέβαιον καὶ ἀσφαλές, ὅτι εἰς τὸ τέρμα παντὸς ἠθικοῦ ἀγῶνος εὑρίσκεται ἡ Νίκη.

Ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ Βουλὴ τὸ Ἐθνικὸν βῆμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἐκπορεύεται ἡ ἀδάμαστος Ἑλληνικὴ θέλησις νὰ θεωρῇ καθολικὸν αἴτημα καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα ὅλων τῶν Ἑλλήνων, τὴν προάσπισιν τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν καὶ τὴν ἀνεξαίρετον ἐπιβολὴν τοῦ Κράτους Δικαίου.

Ἔρχομαι εἰς τὸ Κυπριακόν. Δὲν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῶ μὲ ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν τὰς Κυβερνήσεις τοῦ Στρατάρχου Παπάγου. Τοῦτο μόνον ἔχω νὰ παρατηρήσω ἐν σχέσει μὲ τὴν διαδοχὴν τῶν Κυβερνήσεων τοῦ Στρατάρχου Παπάγου ὅτι κατὰ τὴν πρώτην προσφυγὴν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἐθεωρήθη ὡς ἐσωτερικὴ ὑπόθεσις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἐπιτεύχθη κατὰ τὴν προσφυγὴν νὰ θεωρηθῇ ὡς ζήτημα διεθνοῦς προβολῆς. Καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶχε κάποιαν μεγαλυτέραν σημασίαν. Δυστυχῶς ἡ Κυβέρνησις δὲν γνωρίζω κατὰ ποῖον τρόπον, κατώρθωσε νὰ τὸ μετατρέψῃ καὶ πάλιν ὡς ἐσωτερικὸν ζήτημα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Καὶ ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀνέθεσεν ἀπόλυτον πρωτοβουλίαν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην νὰ χειρισθῇ τὸ θέμα. Ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν μᾶς δίδει ἡ Κυβέρνησις, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν πρώτην της περίοδον, ὅπως εἶχα τὴν τιμὴν νὰ εἴπω ὁμιλῶν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1955, εἶναι ὅτι δὲν γνωρίζει τί ζητεῖ. Κατ' ἀρχήν, εἴχομεν ὅλοι νομίσει, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔβαινε πρὸς μίαν τακτοποίησιν τοῦ ζητήματος. Κατόπιν, ἴσως ἐπηρεασθεῖσα ἐκ τῶν ἐκλογῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπέκειντο, ἐτήρησε στάσιν ἀδιάλλακτον. Ἐνῷ ἰσχυρίζεται, καὶ τὸ πιστεύω ὅτι θὰ εἶναι ἀκριβές, ὅτι ὑποστηρίζει τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, ἀκολουθεῖ ἀλλοπρόσαλλον πολιτικήν, πλειοδοτοῦσα ἐσωτερικῶς καὶ μειοδοτοῦσα ἐξωτερικῶς. (Χειροκροτήματα).

Ποία εἶναι ἡ πολιτική, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις; Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὴν καταλάβω. Ἀποστέργει τὴν προσφυγὴν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἰσχυριζομένη ὅτι τοῦτο εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ βλάψῃ τὴν μελλοντικὴν προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ καταθέτει τὴν προσφυγὴν εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτὴ μᾶς φαίνεται ὡς μία δικλεὶς ἐξατμίσεως τῆς λαϊκῆς ἀγανακτήσεως, ὡς μία ἐνέργεια, ἡ ὁποία περισσότερον ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ κερδίσῃ χρόνον, μὲ τὴν ἐνδόμυχον μοιρολατρικὴν σκέψιν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ποὺ κατετέθη ἡ προσφυγὴ μέχρι τῆς συζητήσεως θὰ μεσολαβήσῃ ἡ ἐξ ὕψους σωτηρία. Ὁ κυβερνητικὸς τύπος, ὁ κατευθυνόμενος, ἐδημιούργησε πρὸς στιγμὴν μίαν ἐλπίδα ἐκ τῆς μεσολαβήσεως τῆς Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐξετιμίσθη ἐντὸς δύο ἡμερῶν. Καὶ τὸ μόνον ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ θλιβερὰ διαπίστωσις, ὅτι αἱ Ἀμερικανικαὶ ἀπόψεις ἐταυτίζοντο ἀπολύτως μὲ τὴν στάσιν τῆς Μεγ. Βρεταννίας.

Σήμερον ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ ὑπόθεσις εὑρίσκεται εἰς τὸ κενόν. Καὶ ἡ ἀνησυχία, ἡ ὁποία μᾶς συνέχει εἶναι ἐκ τοῦ ὅτι φοβούμεθα τὴν διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθεν ἡ Χώρα μας. Πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν ἰσχυρισμῶν μου θὰ σᾶς ἀναγνώσω τί ἔλεγεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Λαὸν τῶν Ἀθηνῶν τὴν ἑσπέραν τῆς 16ης Φεβρουαρίου.

«Ὅτε ἐκλήθημεν πρὸ τετραμήνου εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς Χώρας, εἴχομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ὀξύτατα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ προβλήματα. Ἐκλήθημεν νὰ διαχειρισθῶμεν τὸ Κυπριακὸν εἰς τὴν ὀξυτέραν του φάσιν καὶ παρελάβομεν τὸ θέμα τοῦτο προσωρινῶς κλειστὸν τὴν ἐπαύριον τῆς ἀποτυχίας τῆς Τριμεροῦς Διασκέψεως τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς ἀπορρίψεως τῆς προσφυγῆς μας ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Παρελάβομεν τὴν ἀγίαν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου εἰς μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀξέξιοι πολιτικοὶ χειρισμοὶ μᾶς εἶχον φέρει εἰς τραγικὸν ἀδιέξοδον. Μᾶς ἐπιγίβευον εἰς τὸ Λονδίνον, μᾶς ἀπέπεμπον ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν καὶ μᾶς ἐμαστίγωναν εἰς τὴν Κων)πολιν. Αὐτὴ ἦτο ἡ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκλήθην νὰ ἀναλάβω τὰς εὐθύνας τοῦ Κυπριακοῦ. Ἠγωνίσθημεν τότε καὶ ἐπετύχομεν νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ συζητήσεις μεταβαλλόμεναι πλέον ἀπὸ τριμερεῖς εἰς διμερεῖς. Ἠγωνίσθημεν καὶ ἐπετύχομεν, ἡ ἀδιαφορία τῆς Ἀμερικῆς νὰ μεταβληθῇ εἰς ἔντονον καὶ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ καὶ κατωρθώσαμεν τὴν ἀκαμψίαν καὶ τὴν ἀμετακίνητον στάσιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ ἡ προσφορὰ ὄχι μόνον τῆς αὐτοκυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως κατ' ἀρχήν. Ἐὰν λάβητε ὑπ' ὄψει σας, ὅτι παρομοίας φύσεως θέματα διερχόμενα ἀπὸ στάδια πολλὰ ἀπαιτοῦν διὰ τὴν πλήρη ἐπίλυσίν των χρόνον μακρόν, δὲν δύνασθε παρὰ νὰ ἀναγνωρίσητε, ὅτι αὐτά, τὰ ὁποῖα ἐπετεύχθησαν ἐντὸς τριμήνου εἶναι ἐπιτεύγματα, τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπουν εἰς τὴν Κυβέρνησίν μας νὰ εἶναι ὑπερήφανος».

Παραλλήλως ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν 17)2) 1956 εἰς Κέρκυραν ἔλεγε τὰ ἑξῆς.

«Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις προώθησε τόσον ἀποτελεσματικῶς τὸ Κυπριακόν, ὥστε ἡ Μεγ. Βρεταννία νὰ ἀναγνωρίζῃ ἤδη ἀνεπιφυλάκτως τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως».

Αὐτὰ ἐδήλωσεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ ὀλίγας ἡμέρας μετὰ παρεστάμεθα εἰς τὸ πρωτοφανὲς γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐνθυμίζει ἄλλας ἐποχάς, τὴν σύλληψιν καὶ τὴν ἐκτόπισιν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου.

Ε. Ἀ ρ β α ν ι τ ά κ η ς. Αἴσχος.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Νομίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ε.Ρ.Ε. ἡ ἱερὰ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου ὠφέθη πλέον εἰς τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν αὐθουσίαν τῶν ἀγωνιστῶν Κυπρίων. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸν χθεσινόν του λόγον ἔθιξε ἀκριβοθήγως καὶ τὰς σχέσεις μας μὲ τὴν Τουρκίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις δὲν εὑρίσκω ὅτι ἐπολιτεύθη κατὰ τρόπον ἄξιον πρὸς ἕνα λαόν, ὅπως εἶναι ὁ Ἑλληνικός. Παρὰ τοὺς ἐξευτελισμοὺς τοὺς ὁποίους ὑπέστημεν παρὰ τὰς δηλώσεις τὰς ἐπανειλημμένας τῶν ἐθνικόντων τῆς Τουρκίας, ἡ Κυβέρνησις ἐδήλωσεν διὰ τοῦ στόματος τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι αἱ συνθῆκαι δὲν εἶναι μόνιμοι καὶ ὅτι ὑπόκειται πάντοτε εἰς ἀναθεωρήσεις. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ στρέφεται ἐναντίον μας διότι ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάνης κατοχυρώνει ἀπολύτως τὸ Κυπριακὸν ζήτημα καὶ νομίζω ὅτι ὑπάρχει ὅρος ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι ἡ Τουρκία παραιτεῖται παντὸς δικαιώματος ἐπὶ τῆς Κύπρου καὶ ὡς πρὸς τὸ καθεστὼς τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὴν νῆσον μελλοντικῶς. Δὲν βλέπω λοιπὸν διὰ τίνα λόγον ἡ Κυβέρνησις ἢ μᾶλλον ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐδήλωσεν ὅτι καὶ αἱ Συνθῆκαι ὑπάκεινται εἰς ἀναθεώρησιν. Εἶναι ἀσυγχώρητος ἐν πάσῃ περιπτώσει δι' αὐτό. Θὰ ἤθελον νὰ κάμω καὶ μίαν ἄλλην παρατήρησιν, ὅτι εἰς τὸν χθεσινὸν λόγον οὐδὲ νύξις ἐγένετο περὶ τῶν Ἀραβικῶν Κρατῶν μὲ τὰ ὁποῖα ἴσως αὐτὴν τὴν στιγμὴν μᾶς συνδέουν κοινὰ συμφέροντα καὶ τὰ ὁποῖα Ἀραβικὰ Κράτη πάντοτε ἐξεδήλωσαν εἰς κάθε περίπτωσιν τὴν ἀλληλεγγύην των πρὸς ἡμᾶς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ 3η
4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Κ. Καραμανλῆς.....

Κύριοι βουλευταί,

Εἰς τὸν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας, αἱ σκέψεις καὶ φροντίδες τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων, κατευθύνονται κατὰ πρῶτον λόγον πρὸς τὸ μέγιστον δι' ὅλους μας ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν φθινόπωρον, μετὰ τὸ ναυάγιον τῆς Τριμεροῦς Διασκέψεως τοῦ Λονδίνου καὶ τὴν ἐκ δευτέρου ἀπόρριψιν τῆς προσφυγῆς μας ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, τὴν προτεραίαν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πρώτης ὑφ' ἡμᾶς Κυβερνήσεως εἶχον ἀρχίσει ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεις μεταξὺ τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐθνάρχου ΜΑΚΑΡΙΟΥ καὶ τοῦ Βρεττανικοῦ Κυβερνήτου.

Ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχε θεωρήσει ὅτι ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὴν εὐτυχῆ προώθησιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος θὰ ἦτο ἡ καθ' ὅλας τὰς φάσεις τῶν διαπραγματεύσεων πλήρης συμπαράστασις αὐτῆς εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὸν κυπριακὸν λαὸν Ἀρχιεπισκόπου. Ἡ τοιαύτη συμπαράστασις καὶ πλήρης ἐναρμόνισις τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διεξηλώθη κατ' ἐπανάληψιν τόσον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Διὰ τῶν ἐπιπόνων αὐτῶν διαπραγματεύσεων ἐπετεύχθη ἡ ὑποκατάστασις τῆς ἀτέγκτου στάσεως τῆς Μεγάλης Βρεττανίας διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως κατ' ἀρχὴν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ εἰς τὴν Κύπρον, τῆς ἐνασκήσεως ὅμως τούτου ἐξαρτηθείσης ἐξ ἀσαφῶν καὶ πολυπλόκων ὅρων. Περαιτέρω κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας διὰ τὴν μέχρι τῆς ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως μεταβατικὴν περίοδον ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ βρεττανικῆς πλευρᾶς ἡ ἀνάγκη τῆς παροχῆς οὐσιαστικῆς αὐτοκυβερνήσεως διὰ τῆς θέσεως ἐν ἰσχύϊ ἑνὸς φιλελευθέρου συντάγματος.

Ὅτε ὅμως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης Μακάριος, κατὰ τὴν τελευταίαν φάσιν τῶν διαπραγματεύσεων τούτων, ἐνεργῶν μετὰ φρονήσεως, ἐζήτησε τὴν διευκρίνισιν ὡρισμένων οὐσιωδῶν σημείων, ἀναφερομένων εἰς τὸ σύνταγμα αὐτοκυβερνήσεως καὶ εἰς διαδικασίαν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Μεγαλόνησον, ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἠρνήθη ἀδικαιολογήτως νὰ παράσχῃ τὰς ζητηθείσας ἀπαραιτήτους ἀποσαφηνίσεις. Οὕτω πεντάμηνοι ἐργώδεις διαπραγματεύσεις, βρεττανικῇ ὑπαιτιότητι, ὡδηγήθησαν εἰς πλήρες ἀδιέξοδον. Τὸ δὲ ἀδιέξοδον τοῦτο συνεδυάσθη μὲ τὸ πρωτοφανὲς καὶ ἀχαρακτήριστον γεγονὸς τῆς ἐκτοπίσεως τοῦ μέχρι τῆς προτεραίας διαπραγματευομένου μετὰ τῶν βρεττανῶν Ἐθνάρχου Μακαρίου, Ἀρχηγοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν πρωτοφανῆ ταύτην διὰ τὸν αἰῶνα μας πρᾶξιν, καταγγέλομεν καὶ τὴν παραδίδομεν εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐλευθέρων λαῶν τοῦ κόσμου. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων διεχειρίσθη τὸ ὅλον ζήτημα μὲ πλήρη συνείδησιν τῆς εὐθύνης του, μὲ σύνεσιν καὶ διαλλακτικότητα καὶ ταὐτοχρόνως, ὑποστηριζόμενος ἀνεπιφυλάκτως ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐπέδειξε σταθερότητα καὶ ἐμμονὴν ἀκλόνητον εἰς τὰς βασικὰς ἐπιδιώξεις τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Καὶ μὲ αὐτὴν τὴν στάσιν του κατέστη τῷ ὄντι ὁ ἐνσαρκωτὴς τῶν ἰδανικῶν τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, καὶ ἤδη, μὲ τὸ φωτοστέφανον τῆς ἐξαρίας, τὸ σύμβολον τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου.

Κύριοι βουλευταί, τὸ μέγα τοῦτο ἐθνικὸν θέμα, τὸ ὁποῖον ἡ μυωπία τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως κατέστησεν ὀξύτατον διεθνὲς πρόβλημα, θὰ διέλθῃ, ὅπως ὅλα τὰ διεθνῆ προβλήματα ἀπὸ ποικίλας φάσεις. Κατὰ τὴν ἐξέλιξιν ταύτην εἶναι εὔλογον νὰ δοκιμάσῃ τὸ Ἔθνος αἰσθήματα ἀπογοητεύσεως καὶ πικρίας. Ὀφείλει ὅμως κατὰ συνέχειαν νὰ ἐπιδείξῃ καὶ σταθερότητα καὶ ψυχραιμίαν, τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον εἰς τὴν μεγάλην του αὐτὴν προσπάθειαν ἔχει μὲ τὸ μέρος του τὴν Ἠθικὴν καὶ τὸ Δίκαιον.

Ἡ Κυβέρνησις εἶναι σταθερῶς ἀποφασισμένη νὰ χρησιμοποιήσῃ πᾶν πρόσφορον πολιτικὸν καὶ διπλωματικὸν μέσον πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος. Εἶναι δὲ βεβαία ὅτι, θὰ εὕρῃ τοῦτο τελικῶς τὴν λύσιν του, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὴν Μεγαλόνησον. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Τὸ κυπριακὸν πρόβλημα εἶχε τὸν ἀντίκτυπόν του καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου, ὅπερ εἰς τὸν ἐγγὺς γεωγραφικόν μας χῶρον, ἀποτελεῖ θεμελιώδη παράγοντα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Καὶ ναὶ μὲν ἐν τῷ εὐρυτέρῳ πλαισίῳ τοῦ Συμφώνου τούτου, οἱ δεσμοί μας μὲ τὴν φίλην καὶ σύμμαχον Γιουγκοσλαυίαν εὑρίσκονται εἰς ζηλευτὸν σημεῖον, αἱ σχέσεις μας ὅμως μὲ τὴν Τουρκίαν ἔχουν ὑποστῆ σοβαρώτατον κλονισμόν, ὀφειλόμενον εἰς τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης, τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἐνῷ ὅμως μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, ὡρισμέναι ἔμπρακτοι τουρκικαὶ ἐκδηλώσεις, παρεῖχον ἐνθαρρυντικὰς ἐνδείξεις περὶ τῆς δυνατότητος ἐξομαλύνσεως τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν διαφορῶν, ἡ προσφάτως καὶ ἐκ νέου ἐκδηλωθεῖσα ἔντονος ἀντίδρασις τῆς Τουρκίας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ἐξησθένησε σοβαρῶς τὰς αἰσιοδόξους ταύτας προσδοκίας, ἐπὶ ζημίᾳ καὶ τῶν σχέσεων τῶν δύο χωρῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀμυντικῆς προσπαθείας τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου.

Ἡ Κυβέρνησις ἐκτιμῶσα πάντοτε τὴν σημασίαν τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας καὶ τῆς Βαλκανικῆς συμμαχίας, εὔχεται, ὅπως ἡ Τουρκία ἀποδείξῃ ὅτι διαπνέεται ἀπὸ τὰς αὐτὰς περὶ τούτων ἀντιλήψεις.

Κύριοι βουλευταί, ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω τὴν συμασίαν καὶ χρησιμότητα τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου. Τὴν πεποίθησιν ἡμῶν ἐπὶ τὴν ἀνάγκην, ὅπως διατηρήσωμεν τὴν ἀπαραίτητον αὐτὴν ἀσπίδα συλλογικῆς ἀμύνης, ἐνισχύει καὶ τὸ πρόσθετον γεγονός, ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς διεθνοῦς αὐτῆς ἀμυντικῆς ὀργανώσεως ἵσταται ἡ πλέον δημοκρατικὴ χώρα τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία ὑπῆρξε καὶ παραμένει θερμὸς συμπαραστάτης εἰς ὅλας τὰς μεταπολεμικὰς προσπαθείας τῆς χώρας μας. Ἄλλως τε εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι ἡ τοιαύτη τοποθέτησίς μας δὲν ἐξυπηρετεῖ μόνον τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος.

Εἶναι ὅμως αὐτονόητον ὅτι δὲν ἀρκεῖ, διὰ τὴν ἀξιοποίησιν καὶ διαφύλαξιν τοῦ Συμφώνου τούτου, ἡ πίστις καὶ ἡ προσπάθεια τῆς Ἑλλάδος. Χρειάζεται καὶ ἔμπρακτος ἀπόδειξις ὅτι ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ μέλη τῆς εὐρείας αὐτῆς συμμαχίας διαπνέονται ἀπὸ τὴν αὐτὴν πίστιν πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Δημοκρατίας καὶ Ἐλευθερίας, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὁποίων συνεπήχθη ἡ συμμαχία φύτη.

Ἀντίθετος στάσις ὡρισμένων ἐκ τῶν μελῶν της, δὲν παρεμποδίζει μόνον τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς της, ἀλλὰ καὶ ἀπειλεῖ νὰ κλονίσῃ πρόρριζα τὰ βάθρα αὐτῆς.

Ἡ Ἑλλάς, διατηροῦσα τοὺς μετὰ τῶν συμμάχων της καθὼς καὶ μὲ τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν δεσμούς της, ἀποβλέπει εἰς τὴν καλλιέργειαν ἐμπορικῶν, πνευματικῶν καὶ γενικώτερον, φυλικῶν σχέσεων μὲ πάσας τὰς λοιπὰς χώρας τοῦ κόσμου, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς εἰρήνης.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Δ΄
5 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Σ. Βενιζέλος.....

Καὶ ἔσχατον εἰς τὸ Κυπριακόν. Δὲν πρόκειται νὰ ἀσχο-

ληβῶ μὲ ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν τὰς Κυβερνήσεις τοῦ Στρατάρχου Παπάγου. Τοῦτο μόνον ἔχω νὰ παρατηρήσω ἐν σχέσει μὲ τὴν διαδοχὴν τῶν Κυβερνήσεων τοῦ Στρατάρχου Παπάγου. Ὅτι κατὰ τὴν πρώτην προσφυγὴν εἰς τὸν ΟΗΕ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἐθεωρήθη ὡς ἐσωτερικὴ ὑπόθεσις τῆς Μ. Βρεταννίας. Ἐπετεύχθη κατὰ τὴν ... (δὲν ἠκούσθη) .... προσφυγὴν νὰ τηρηθῇ ὡς ζήτημα διεθνοῦς προβολῆς. Καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶχε κάποιαν μεγαλυτέραν σημασίαν. Δυστυχῶς ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠξεύρω κατὰ ποῖον τρόπον, κατώρθωσε νὰ τὸ μετατρέψῃ καὶ πάλιν ὡς ἐσωτερικὸν ζήτημα τῆς Μ. Βρεταννίας. Καὶ ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀνέθεσεν ἀπόλυτον πρωτοβουλίαν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην νὰ χειρισθῇ τὸ θέμα. Ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν μᾶς δίδει ἡ Κυβέρνησις, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν πρώτην της περίοδον, ὅπως εἶχα τὴν τιμὴν νὰ εἴπω, ὁμιλῶν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, τὸν Ὀκτώβριον 1955, εἶναι ὅτι δὲν ἠξεύρει τί ζητεῖ. Κατ' ἀρχὴν εἴχομεν ὅλοι νομίσει ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔβαινε πρὸς μίαν τακτοποίησιν τοῦ ζητήματος. Κατόπιν, ἴσως ἐπηρεασθεῖσα ἐκ τῶν ἐκλογῶν αἱ ὁποῖαι ἐπέκειντο, ἐτήρησε στάσιν ἀδιάλλακτον. Ἐνῷ ἰσχυρίζεται καὶ τὸ πιστεύω ὅτι θὰ εἶναι ἀκριβές, ὅτι ὑποστηρίζει τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, ἀκολουθεῖ ἀλλοπρόσαλλον πολιτικήν, πλειοδοτοῦσα ἐσωτερικῶς καὶ μειοδοτοῦσα ἐξωτερικῶς. (Χειροκροτήματα).

Ποία εἶναι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις; Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὴν καταλάβω. Ἀποστέργει τὴν προσφυγὴν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἰσχυριζομένη ὅτι τοῦτο εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ βλάψῃ τὴν μελλοντικὴν προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ κατέθεσε τὴν προσφυγὴν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτὴ μᾶς φαίνεται ὡς μία δικλεὶς ἐξατμίσεως τῆς λαϊκῆς ἀγανακτήσεως, ὡς μία ἐνέργεια, ἡ ὁποία περισσότερον ἀποβλέπει εἰς τό νὰ κερδίσῃ χρόνον, μὲ τὴν ἐνδόμυχον μοιρολατρικὴν σκέψιν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ποὺ κατετέθη ἡ προσφυγὴ μέχρι τῆς συζητήσεως, θὰ μεσολαβήσῃ ἡ ἐξ ὕψους σωτηρία. Ὁ Κυβερνητικὸς τύπος, ὁ κατευθυνόμενος, ἐδημιούργησε πρὸς στιγμὴν μίαν ἐλπίδα ἐκ τῆς μεσολαβήσεως τῆς Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐξητμίσθη ἐντὸς δύο ἡμερῶν. Καὶ τὸ μόνον ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ θλιβερὰ διαπίστωσις, ὅτι αἱ ἀμερικανικαὶ ἀπόψεις ἐταυτίζοντο ἀπολύτως μὲ τὴν στάσιν τῆς Μ. Βρεταννίας. Σήμερον ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ ὑπόθεσις εὑρίσκεται εἰς τὸ κενόν. Καὶ ἡ ἀνησυχία ἡ ὁποία μᾶς συνέχει εἶναι ἐκ τοῦ ὅτι φοβούμεθα τὴν διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθεν ἡ χώρα μας. Πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν ἰσχυρισμῶν μου, θὰ σᾶς ἀναγνώσω τί ἔλεγεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν λαὸν τῶν Ἀθηνῶν τὴν ἑσπέραν τῆς 16ης Φεβρουαρίου.

«Ὅτε ἐκλήθημεν πρὸ τετραμήνου εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας εἴχομεν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ὀξύτατα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ προβλήματα. Ἐκλήθημεν νὰ διαχειρισθῶμεν τὸ Κυπριακὸν εἰς τὴν ὀξυτέραν του φάσιν καὶ παρελάβομεν τὸ θέμα τοῦτο προσωρινῶς κλειστόν, τὴν ἐπαύριον τῆς ἀποτυχίας τῆς Τριμεροῦς Διασκέψεως τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς ἀπορρίψεως τῆς προσφυγῆς μας ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Παρελάβομεν τὴν ἁγίαν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου εἰς μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀδέξιοι πολιτικοὶ χειρισμοὶ μᾶς εἶχον φέρει εἰς τραγικὸν ἀδιέξοδον. Μᾶς ἐπαγίδευον εἰς τὸ Λονδῖνον, μᾶς ἀπέπεμπον ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν καὶ μᾶς ἐμαστίγωναν εἰς Κων)πολιν. Αὐτὴ ἦτο ἡ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκλήθην νὰ ἀναλάβω τὰς εὐθύνας τοῦ Κυπριακοῦ. Ἠγωνίσθημεν τότε καὶ ἐπετύχομεν νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ συζητήσεις, μεταβαλλόμεναι πλέον ἀπὸ τριμερεῖς εἰς διμερεῖς. Ἠγανίσθημεν καὶ ἐπετύχομεν ἡ ἀδιαφορία τῆς Ἀμερικῆς νὰ μεταβληθῇ εἰς ἔντονον καὶ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ καὶ κατωρθώσαμεν τὴν ἀκαμψίαν καὶ τὴν ἀμετακίνητον στάσιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως νὰ τὴν ἀντικαστήσῃ ἡ προσφορὰ ὄχι μόνον τῆς αὐτοκυβερνήσεως ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως κατ' ἀρχήν. Ἐὰν λάβετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι παρομοίας φύσεως θέματα διερχόμενα ἀπὸ στάδια πολλά, ὀπαιτοῦν διὰ τὴν πλήρη ἐπίλυσίν των χρόνον μακρόν, δὲν δύνασθε παρὰ νὰ ἀναγνωρίσητε, ὅτι αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐπετεύχθησαν ἐντὸς τριμήνου εἶναι ἐπιτεύγματα τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπουν εἰς τὴν Κυβέρνησίν μας νὰ εἶναι ὑπερήφανος».

Παραλλήλως ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν 17.2.1956 εἰς Κέρκυραν ἔλεγε τὰ ἑξῆς: «Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις προώθησε τόσον ἀποτελεσματικῶς τὸ Κυπριακὸν ὥστε ἡ Μ. Βρεταννία νὰ ἀναγνωρίζῃ ἤδη ἀνεπιφυλάκτως τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως».

Αὐτὰ ἐδήλουν τόσον ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ὀλίγας ἡμέρας μετὰ παριστάθεμα εἰς τὸ πρωτοφανὲς γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐνθυμίζει ἄλλας ἐποχάς, τὴν σύλληψιν καὶ τὴν ἐκτόπισιν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου.

Ε. ΑΡΙΑΝΙΤΑΚΗΣ. Αἴσχος.

Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. Νομίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως τῆς ΕΡΕ ἡ ἱερὰ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου ἀφέθη πλέον εἰς τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν ἀγωνιστῶν Κυπρίων. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸν χθεσινόν του λόγον ἔθιξέν ἀκροθιγῶς καὶ τὰς σχέσεις μας μὲ τὴν Τουρκίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις δὲν εὑρίσκω ὅτι ἐπολιτεύθη κατὰ τρόπον ἄξιον πρὸς ἕνα λαὸν ὅπως εἶναι ὁ Ἑλληνικός. Παρὰ τοὺς ἐξευτελισμοὺς τοὺς ὁποίους ὑπέστημεν, παρὰ τὰς δηλώσεις τὰς ἐπανειλημμένας τῶν ἰθυνόντων τὴν Τουρκίαν, ἡ Κυβέρνησις ἐδήλωσε διὰ τοῦ στόματος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι αἱ συνθῆκαι δὲν εἶναι μόνιμοι καὶ ὅτι ὑπόκεινται πάντοτε εἰς ἀναθεωρήσεις. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ στρέφεται ἐναντίον μας, διότι ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν κατοχυρώνει ὁπολύτως τὸ Κυπριακὸν ζήτημα καὶ νομίζω ὅτι ὑπάρχει ὅρος ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι ἡ Τουρκία παραιτεῖται παντὸς δικαιώματος ἐπὶ τῆς Κύπρου καὶ ὡς πρὸς τὸ καθεστὼς τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὴν νῆσον. Δὲν βλέπω λοιπὸν διὰ ποῖον λόγον ἡ Κυβέρνησις ἢ μᾶλλον ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐδήλωσεν, ὅτι καὶ αἱ συνθῆκαι ὑπόκεινται εἰς ἀναθεώρησιν. Εἶναι ἀσυγχώρητος ἐν πάσῃ περιπτώσει δι' αὐτό. Θὰ ἤθελον νὰ κάμω καὶ μίαν ἄλλην παρατήρησιν, ὅτι εἰς τὸν χθεσινὸν λόγον, οὐδὲ νύξις ἐγένετο περὶ τῶν Ἀραβικῶν Κρατῶν μὲ τὰ ὁποῖα ἴσως αὐτὴν τὴν στιγμὴν μᾶς συνδέουν κοινὰ συμφέροντα καὶ τὰ ὁποῖα Ἀραβικὰ Κράτη πάντοτε ἐξεδήλωσαν εἰς κάθε περίπτωσιν τὴν ἀλληλεγγύην των πρὸς ἡμᾶς.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ. Αὐτὰ εἶναι τὰ γενικώτερα συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀγόμεθα ἐξετάζοντες τὴν πολιτείαν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως.

Καὶ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ μέγα θέμα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς.

Ἀνέπτυξεν, χθές, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τὰς ἀπόψεις του, ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ νομίζω ὅτι ἐκφράζω καὶ τὸ αἴσθημα τῆς ἰδικῆς του πλειοψηφίας, ὅτι δὲν ὑπῆρξαν ἱκανοποιήσεως ἀναλόγου πρὸς τὰς προσδοκίας του.

Ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωσιν —καὶ ὄχι μόνον ἐγώ— ὅτι ὑπῆρξεν καὶ ἀσαφὴς καὶ ἄτονος, εἰς τὴν χάραξιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Κυβερνητικὸς τύπος, ἐπανειλημμένως ἔχει προκαλέσει τὴν Ἀντιπολίτευσιν νὰ χαράξῃ τὴν ἰδικήν του ἐξωτερικὴν πολιτικὴν καὶ νὰ παύσῃ νὰ εἶναι ἄρνησις.

Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν, ὅτι συμφώνως, πρὸς τοὺς Κοινοβουλευτικοὺς θεσμούς, αἱ Κυβερνήσεις χαράσσουν πολιτικήν. Αἱ Ἀντιπολιτεύσεις ἀσκοῦν ἔλεγχον. Ἀλλὰ δὲν δεχόμεθα νὰ ὀχυρωθῶμεν ὄπισθεν αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος. Εἴμεθα πρόθυμοι νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ἰδικήν μας ἐξωτερικὴν γραμμήν.

Δὲν ἔχομεν καμμίαν φιλοδοξίαν νὰ εἴμεθα ἄρνησις. Φιλοδοξοῦμεν, ὅπως ὑπῆρξαμεν πάντοτε, νὰ εἴμεθα θέσις. Ἄλλωστε, ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἰδικῆς μας θέσεως, δὲν ἀποτελεῖ οὐδεμίαν δυσχέρειαν, διότι προσδιορίσαμεν τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου, εἰς τὴν διακήρυξιν, τὴν ὁποίαν ὑπεβάλαμεν πρὸ τῶν ἐκλογῶν, πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Διεκηρύξαμεν, τότε, τὰς ἀκολούθους θεμελιώδεις ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου διὰ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος:

«1. Ἄσκησις συνεποῦς Ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς, δηλαδὴ πολιτικῆς ὑπαγορευομένης ἀπὸ τὴν ἑκάστοτε ρεαλιστικὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀπέκτησεν ὀδυνηρὰν πεῖραν τῶν συνεπειῶν τὰς ὁποίας εἶχεν ἡ παραμέλησις τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐκ μέρους τῶν κυβερνητῶν του κατὰ τὴν τελευταίαν ἰδίᾳ τριετίαν.

2. Ὑπεράσπισις τῆς ἐθνικῆς ὁμοτιμίας καὶ τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἰς τὰς σχέσεις του μὲ τὰ ἄλλα κράτη μὲ τὰ ὁποῖα συνεργάζεται καὶ προστασία τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας ἀπὸ κάθε μείωσιν.

3. Ἀνένδοτος ὑποστήριξις τοῦ δικαιώματος ἀμέσου Αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου. Ὁ ἡρωϊκὸς ἀγών, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἀποδυθῇ ὁ Κυπριακὸς Λαὸς διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας του, ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας ἀνατάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ πρέπει νὰ στεφθῇ ὑπὸ ὁλοκληρωτικῆς ἐπιτυχίας».

Καὶ τώρα τίθεται τὸ ἐρώτημα: Εὑρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος εἰς ἁρμονίαν ἢ εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν Κυβέρνησιν; Ὑπάρχει πρῶτον θέμα γραμμῆς καὶ δεύτερον θέμα χειρισμοῦ. Ἐρωτᾶται πρῶτον: Εἰς τὸ ἐθνικὸν θέμα τῆς γραμμῆς συμπίπτει ἡ γραμμὴ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ γραμμὴ ἡ ἰδική μας; Καὶ τὸ κύριον θέμα τίθεται, προφανῶς, ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, ἡ ὁποία σήμερον, πάλλεται εἰς τὴν καρδίαν ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς γραμμῆς ἔχει προκύψει διαφορὰ γνώμης.

Μέχρις ἐσχάτων, ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος εἶχε χαράξει τὴν γραμμήν, ὅτι ἐπιδιώκομεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου, ἀμέσως ἢ ἐντὸς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας. Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας, ἡ γραμμὴ μετεβλήθη. Καὶ ἠκούσαμεν ὅτι ἐπεδιώκετο ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀλλὰ ἡ προθεσμία εἶχε ἐγκαταλειφθῇ. Ὑπάρχει ἑπομένως διαφορὰ γραμμῆς. Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον θὰ διατυπώσωμεν μίαν παρατήρησιν διὰ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Ὅταν ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν εἶχε διακηρύξει ὅτι ἡ Κυβέρνησις «ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν πρόκειται νὰ δημιουργήσῃ τετελεσμένα γεγονότα. Τοὐναντίον ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της ὅπως συμβάλλῃ εἰς τὴν συνοχὴν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἐπὶ τῶν μεγάλων ζητημάτων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς προτίθεται ἑκάστοτε νὰ ἐνημερώνῃ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἐν τῇ Βουλῇ Κομμάτων ἐπὶ τῆς πορείας αὐτῶν».

Καὶ ἐν τούτοις ἐβάδιζεν, ὅπως ἀπεδείχθη, πρὸς δημιουργίαν τετελεσμένου γεγονότος καὶ δὲν εἶχε καλέσει σύμφωνα πρὸς τὴν ὑπόσχεσίν του, τοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγοὺς διὰ τὴν ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ θέματος. Καὶ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς διαφωνίας ἐπὶ τοῦ χειρισμοῦ τοῦ ζητήματος.

Καταλογίζομεν, πρῶτον, εἰς τὴν Κυβέρνησιν βαρεῖαν εὐθύνην ὅτι ἀναλαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἕνα μῆνα μετὰ τοὺς βανδαλισμοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης δὲν ἐμερίμνησεν ὅπως ὤφειλεν, διὰ μίαν παγκόσμιον σταυροφορίαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας, πρὸς πρόκλησιν τῆς διεθνοῦς συγκινήσεως, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἀνεκτίμητος συμπαραστάτης τῶν δικαίων τοῦ Ἔθνους. Δὲν ἐξέδωκε τὴν Μαύρην Βίβλον, ἡ ὁποία ἦτο ἀπαραίτητος καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἦτο ἀκόμη τότε καιρός, νὰ ἐκδοθῇ. Ἐπίσης, σφάλμα χειρισμοῦ, θεωροῦμεν ὅτι ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ΝΑΤΟ ἀρκεσθεῖσα εἰς ὑποσχέσεις τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Ἔπρεπε νὰ θέσῃ ὡς ὅρον ὅτι θὰ προηγηθῇ ἡ καταβολὴ τῶν ἀποζημιώσεων εἰς τὰ θύματα τῶν τουρκικῶν βανδαλισμῶν καὶ κατόπιν νὰ συνεζήτει τὴν ἐπάνοδον. Καὶ μὲ τὴν ἄμεσον τότε ἐπάνοδον ἐφθάσαμεν σήμερον, ἔπειτα ἀπὸ τόσους μῆνας, ὥστε εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ μὴ ἔχῃ μέχρι τοῦδε καταβληθῇ ἐκ τῶν 60 ἑκατομμ. λιρῶν αἱ ὁποῖαι προβλέπονται ἀπὸ τὸν τελευταῖον νόμιον, νὰ μὴ ἔχῃ γίνει οὐδεμία καταβολή. Καὶ δὲν γνωρίζω τί πρόκειται νὰ συμβῇ εἰς τὸ μέλλον, ἔπειτα ἀπὸ τὴν νέαν στροφήν, τὴν ἐπιθετικήν, τὴν ὑβριστικήν, τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Μόνον ὑπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν τῶν βανδαλισμῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον καταστήσει τὴν Τουρκίαν ἠθικῶς ὑπόδικον εἰς τὴν συνείδησιν ὅλου τοῦ κόσμου ἦτο ἀσφαλέστερον δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις ὅλων τῶν ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων, διότι ὁ χρόνος καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν εἶναι πανδαμάτωρ.

Καταλογίζομεν εἰς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν καὶ ἄλλην εὐθύνην χειρισμοῦ: Τὴν εὐθύνην χειρισμοῦ τῆς ὑποθέσεως διὰ τὴν ἐπίθεσιν εἰς τὸ τουρκικὸν Προξενεῖον Θεσσαλονίκης. Ὑπῆρξε τόσον ἀτυχὴς ὁ χειρισμός, ὥστε, σήμερον, εἰς μὲν τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ ἔχῃ δημιουργήσει τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι συγκαλύπτει τὴν ἄτιμον ἀπόπειραν, εἰς δὲ τὴν τουρκικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπιτρέπῃ διαμαρτυρίας ὅτι δῆθεν ἡ Ἑλλὰς ἐσκευώρησε συκοφαντίαν ἐναντίον της. Καταλογίζομεν, ἐπίσης, εὐθύνας, εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διὰ τὴν προκελογικὴν βεβαίωσιν τὴν ὁποίαν παρέσχε ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ. Ἀνέγνωσε προηγουμένως ὑπὸ τοῦ βήματος, ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε. τὰ κείμενα τῶν λόγων καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Παρέσχον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, πλήρη βεβαίωσιν ὅτι καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἔχει ἀνεπιφυλάκτως ἀναγνωρισθῇ καὶ ἡ πλήρης αὐτοκυβέρνησις. Καί, ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας, ὑπέστησαν τὴν ἐντροπὴν νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὸ ἀεροδρόμιον καὶ ἐκεῖ νὰ πληροφορηθοῦν τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου. (Χειροκροτήματα). Ἔχομεν ἐπομένως τὸ δικαίωμα σήμερον ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐρωτήσωμεν: Τί συνέβαινε ἐκ τῶν δύο: Ἐπλανᾶτο ἡ Κυβέρνησις ἢ ἐπεδίωκε νὰ παραπλανήσῃ τὸν λαὸν εἰς τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν ;

Οἱ ἴδιοι θὰ ἐκλέξουν τὴν ἀπάντησιν. Ὁποιαδήποτε, ὅμως καὶ ἂν εἶναι ἀποτελεῖ ἐν πάσῃ περιπτώσει βαρεῖαν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλη ὑφισταμένη σήμερον διαφωνία μὲ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ θέματος. Εἶναι ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ὑπεστηρίξαμεν καὶ ἐξακολουθοῦμεν νὰ ὑποστηρίζωμεν ὅτι ὀποτελεῖ καθῆκον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Ἕνα εἶναι τὸ ὅπλον τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος, ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας. Καὶ διὰ τοῦτο, δὲν ἐπετρέπετο νὰ στερηθῶμεν καμμιᾶς εὐκαιρίας κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὴ ἡ διακήρυξις αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸς ὁ κυματισμὸς τῆς σημαίας τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἐλευθερίας. Ἀγόμεθα, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν τοῦ χειρισμοῦ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, ἀγόμεθα εἰς τὸ τελικὸν συμπέρασμα, ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις δὲν κατέχεται ἀπὸ πίστιν εἰς τὸν ἀγῶνα. Δὲν πρόκειται νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὸν πατριωτισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διεκδικῇ μονοπώλησιν πατριωτισμοῦ. Πολιτικὴν συζητοῦμεν. Ὁ πατριωτισμὸς εἶνα ὅμοιος εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἐλέγχομεν, δὲν εὑρίσκει τὴν ἔγκρισίν της. Ἡ Κυβέρνησις παρέχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν κατέχεται ἀπὸ πίστιν εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιτεύξεως τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. διὰ τῆς κινητοποιήσεως ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους. Ἀλλ' ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ διακηρυχθῇ, ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλεται νὰ διακηρυχθῇ ὅτι, μὲ ὀλιγοπιστίαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὐοδωθῇ ὁ ἱερὸς ἀγὼν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Μόνον μὲ πίστιν ἡ ὁποία θὰ καταλάβῃ τὴν ψυχὴν τῶν Ἑλλήνων, μόνον μὲ κινητοποίησιν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, μόνον ὅταν καὶ πάλιν ἡ Ἑλλὰς ἐπανερχομένη εἰς τὴν ἱστορικήν της πορείαν, καταστῇ σταυροφόρος τῆς ἰδέας, σταυροφόρος τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀγωνισθῇ μέχρις ἐσχάτων, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ὁδηγήσῃ τὸ ἱερὸν αἴτημα

τῆς Κύπρου εἰς πλήρη δικαίωσιν. (Χειροκροτήματα).

Μόνον ἡ πίστις ἠμπορεῖ νὰ κινήσῃ τὸ ὄρη τῶν ἀντιστάσεων.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἐὰν ἀναλάβωμεν μίαν καθολικὴν σταυροφορίαν, ἐὰν ἀγωνισθῶμεν, πρῶτον, διὰ νὰ μεταπείσωμεν τὰς Κυβερνήσεις, καί, ἂν αἱ Κυβερνήσεις εἶναι ἀμετάπειστοι, ἐὰν ἀγωνισθῶμεν νὰ κατακτήσωμεν τὰς ἀντιπολιτεύσεις καί, πέραν κυβερνήσεων καὶ ἀντιπολιτεύσεων, ἐὰν ἀγωνισθῶμεν νὰ κατακτήσωμεν τὴν καρδίαν τῶν λαῶν, ἡ ὁποία πάλλεται πάντοτε, —διότι εἶναι καρδία τῶν λαῶν,— διὰ τὰ ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι εἰς τὰς Δημοκρατίας, ὅπου τελικῶς ἐπιβάλλεται ἡ Θέλησις τῶν λαῶν, θὰ ἐπιβληθῇ ἡ Θέλησίς των καὶ θὰ ἀποδοθῇ ἡ δικαιοσύνη. (Χειροκροτήματα).

Ἰδοὺ ἡ πυρεία τῆς νίκης τοῦ Κυπριακοῦ θέματος: Ἡ παγκόσμιος σταυραφορία πρὸς κινητοποίησιν τοῦ αἰσθήματος δικαίου, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὰς καρδίας τῶν λαῶν. Ἀλλὰ δὲν παρέχει ἡ Κυβέρνησις τὴν ἐντύπωσιν ὅτι κινεῖται, ὅτι κατελήφθη ἀπὸ τὸ ἅγιον αὐτὸ πάθος καὶ ὅτι ἀπεφάσισε νὰ κινητοποιήσῃ ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς δυνάμεις διὰ τὴν ἐπίτευξιν αὐτοῦ τοῦ ἀποτελέσματος. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς ἐμπνέει λύπην καὶ μᾶς κλονίζει τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἀπὸ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν.

Γ. Παπανδρέου.....

Καὶ ἀκόμη περισσότερον, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, θὰ τὴν καταψηφίσωμεν διότι μᾶς παρέχει τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι δὲν ὁδηγεῖται τὸ μέγα θέμα τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τὴν πίστιν, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἐμπνέῃ μίαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ἱερὰν αὐτὴν ὑπόθεσιν εἰς πλήρη καὶ ταχεῖαν εὐόδωσιν. (Χειροκροτήματα ἐκ τοῦ κέντρου καὶ τῆς ἀριστερᾶς).

Γ. ΚΑΡΤΑΛΗΣ.....

Εἰς τὰς περὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως προγραμματικὰς δηλώσεις, διακρίνονται δύο βασικαὶ ἀρχαί: Ἡ πρώτη ἐκφρασθεῖσα διὰ τοῦ στόματος τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος λέγει: «ἡ Ἑλλὰς ἀντιμετωπίζει πάντα τὸ Βορειοατλαντικὸν Σύμφωνον ὡς κυριωτέραν ἐγγύησιν τῆς ἐθνικῆς ἀσφαλείας». Ἡ οὐσία τῆς δηλώσεως αὐτῆς ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἰς τὰς κυβερνητικὰς δηλώσεις. Ταὐτοχρόνως ὅμως ἰσχυρίζεται ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὅτι θὰ χρησιμοποιήσῃ πᾶν πρόσφορον πολιτικὸν καὶ διαδικαστικὸν μέσον πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Φοβούμεθα, ὅτι τὰ γεγονότα ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ ἀπόλυτος προσήλωσις εἰς τὴν Βορειοατλαντικὴν Συμμαχίαν δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Κυπρίων. Καὶ τοῦτο εἶναι εὔλογον.

Αἱ κυριώτεραι Ἠπειρωτικαὶ Δυνάμεις τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου εἶναι ἀποικιακαὶ Δυνάμεις. Ἐπιπροσθέτως ἐδόθη ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας εἰς τὴν Τουρκίαν, διὰ τοῦ Συμφώνου τῆς Βαγδάτης, ὁ ρόλος συνδέσμου μεταξὺ Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας καὶ τῆς Νοτιοασιατικῆς τοιαύτης. Ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα ὡς κύριον ἄξονα τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς τὴν μονόπλευρον προσήλωσιν πρὸς τὴν Δυτικὴν συμμαχίαν, ἀναζητεῖ ματαίως ἐντὸς κλοιοῦ πολὺ ἰσχυροτέρων συμφερόντων, τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν της δικαίων. Ἡ λογικὴ συνέπεια τῆς διαπιστώσεως αὐτῆς εἶναι, ὅτι ὁ ἐξωτερικὸς προσανατολισμὸς ὀφείλει τοὐλάχιστον νὰ συμπληρωθῇ.

Αἱ κατευθύνσεις, πρὸς τὰς ὁποίας ὀφείλει νὰ ζητήσῃ ἡ Χώρα μας τὴν ἀντιστάθμισιν τῆς μονοπλεύρου αὐτῆς πολιτικῆς εἶναι σαφεῖς.

Ἡ Ἑλλὰς ἀνήκει γεωπολιτικῶς εἰς τὰς Χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Μεσαγείου καὶ ὡς ἐκ τούτου συνδέεται αὐτομάτως μὲ ὅμορα κράτη της. Ἀφ' ἑτέρου ἡ Ἑλλὰς εἶναι Βαλκανικὴ Χώρα καὶ ὡς τοιαύτη ὀφείλει νὰ ἐπιζητήσῃ στενωτέρας σχέσεις μὲ τὰς Βαλκανικὰς Δυνάμεις καὶ τὰς ἐπηρεαζούσας τὴν Βαλκανικὴν πολιτικὴν Μεγάλας Δυνάμεις.

Ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῷ εἶναι εὐχάριστον ὅτι αἱ σχέσεις μας μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν γίνονται ὁλονὲν καὶ στενώτεραι. Τὸ αὐτὸ δὲν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὰς σχέσεις μας μὲ τὰς ἄλλας Βαλκανικὰς χώρας ἀλλ' οὔτε καὶ μὲ τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν. Τοὐναντίον, ἡ πολιτικὴ καὶ τῆς Κυβερνήσεως Παπάγου καὶ τῆς παρούσης Κυβερνήσεως παρεῖχε δείγματα σαφοῦς ψυχρότητος ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ψυχρότητος ὀφειλομένης εἰς δουλόφρονα ἑρμηνείαν τῶν συμμαχικῶν μας ὑποχρεώσεων. Οὕτως ἐνῷ τὸ Ἀνώτατον Σοβιέτ ἐκάλεσεν ἐπισήμως ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν, ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀπήντησεν εἰσέτι εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν. Σημειωτέον ὅτι τὰ Κοινοβούλια ὅλων τῶν ἄλλων Δυτικῶν Κρατῶν ἐδέχθησαν καὶ ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα κράτη μὴ ἔχοντα καὶ διπλωματικὰς σχέσεις μὲ τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν, ὡς ἡ Ἰαπωνία, ἀπεδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν. Ἀκόμη ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠρνήθη νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν ὑπ' ἐμοῦ κληθέντα Δήμαρχον τοῦ Ροστὸβ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἑλλάδα εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς ἐπισκέψεώς μου εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν.

Κύριοι βουλευταί. Ἡ ἐξωτερικὴ μας πολιτική, ὅπως κάθε ἐξωτερικὴ πολιτική, στηρίζεται εἰς τὴν συσχέτισιν τῶν δυνάμεων καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς παραμένει μόνη εἰς τὴν διεκδίκησιν, ἄνευ συμμάχων, τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, δὲν θὰ ἐπιτύχῃ ποτὲ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν της πόθων.

Ὁ βρεττανικὸς ἰμπεριαλισμὸς στηρίζεται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον ἐπὶ δύο βάσεων. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῆς κατοχῆς τῆς Κύπρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ τοῦ Συμφώνου τῆς Βαγδάτης. Ὡς ἐκ τούτου θὰ ἦτο φυσικόν, ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐπιζητήσῃ μὲ βάσιν τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ βρεττανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀραβικῶν κρατῶν. Κοινότης συμφερόντων καὶ κοινότης ἐπιδιώξεων ὑφίσταται. Τὸ νόημα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς Ἀραβικὰς χώρας ἀνέκαθεν ἦτο καὶ εἶναι μεγάλον. Ἡ ἐπιδίωξις αὐτὴ κοινῆς ἀσφαλείας μεταξὺ τῶν Ἀραβικῶν κρατῶν πέραν τῶν ὑποχρεώσεων μας καὶ τῶν ἐγγυήσεων ἐκ τῆς Βορειοατλαντικῆς συμμαχίας δὲν θὰ ἦτο παρὰ μία φυσικὴ προέκτασις πρὸς Νότον τῶν φιλικῶν μας σχέσεων πρὸς τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Ὁ ἄξων αὐτὸς θὰ ἦτο περαιτέρω μία ἐπιπρόσθετος ἐγγύησις διὰ τὴν εἰρήνην. Ὀφείλει ἄρα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ προετοιμάσῃ τὸ ταχύτερον τὴν προσέγγυσίν μας πρὸς τὸν Ἀραβικὸν σύνδεσμον καὶ ταὐτοχρόνως νὰ βελτιώσῃ τὰς σχέσεις μας μὲ τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν διὰ τῆς ἐναρξεως ἀμέσως οἰκονομικῶν διαπραγματεύσεων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Χώρας διὰ τῆς ὑποκινήσεως ἐπενδυτικοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἐν Ἑλλάδι. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἀκολουθοῦσα ἡ Ἑλλὰς τὸν δρόμον τῆς Γιουγκοσλαβίας, τῆς Αἰγύπτου, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Βιρμανίας, θὰ ἠδύνατο καὶ νὰ ἐξέλθῃ τῆς διπλωματικῆς ἀπομονώσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται σήμερον, νὰ πραγματοποιήσῃ ἕνα μέρος τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων καὶ ταὐτοχρόνως νὰ διευρύνῃ καὶ νὰ κατακτήσῃ διὰ τῆς ἀποπληρωμῆς τῶν ἐπενδύσεων αὐτῶν νέας ἀγορὰς δι' ἐξαγώγιμα ἀγροτικὰ προϊόντα καὶ προϊόντα τῆς ἐλαφρᾶς βιομηχανίας μας.

Μόνον διὰ τῆς ἀποκτήσεως ἰσχυρῶν φίλων καὶ συμμάχων θὰ δυνηθῇ ἡ Χώρα μας νὰ ἀντισταθμίσῃ τὴν ἐχθρικὴν στάσιν τῶν δυνάμεων τῆς Βορειοατλαντικῆς συμμαχίας, ἐξαιρέσει τῆς Ἰσλανδίας.

Ἔχουσα οὕτω προετοιμάσει καὶ τὸν δεύτερον ἄξονα τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς ἡ Ἑλλάς, θὰ εἶναι πλέον εἰς θέσιν νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀδράνειάν της, ἀδράνειαν τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἐπιδιώξῃ ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸ ΝΑΤΟ, εἰς πραγματικὴν ἀπειλήν. Μόνον εἰς ἕνα τοιοῦτον προσανατολισμὸν καὶ τὸ Κυπριακὸν θὰ εὕρῃ τὴν λύσιν του.

Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπιδιώκει τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ. Παρέλαβε τὸ Κυπριακὸν ζήτημα μετὰ τὸ ναυάγιον τῆς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου καὶ μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς αἰτήσεώς μας ἐκ μέρους τοῦ Ο.Η.Ε. Ἔκτοτε ἀπεσύρθη τῶν διαπραγματεύσεων, μετέβαλε, διὰ τῆς προβολῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, τὸ Κυπριακὸν ἀπὸ φλέγον διεθνὲς ζήτημα, εἰς ζήτημα καθαρῶς ἐσωτερικὸν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ περιωρίσθη εἰς μίαν ὑπόκω-

φον συμπαράστασιν πρὸς τὸν Ἐθνάρχην. Παρεπλάνησε περεταίρω τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τῆς δηλώσεως τῆς 16ης Φεβρουαρίου, ὅτι ἐπέτυχε τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τὴν αὐτοκυβέρνησιν τῆς νήσου, ἐξαναγκάσασα τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν εἰς ὑποχώρησιν.

Ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ, ἀντ' αὐτοῦ μετέβαλε τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἀπὸ αἴτημα «αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας» εἰς αἴτημα πλατωνικῆς ἀναγνωρίσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ χορηγήσεως ἀποικιακοῦ Συντάγματος εἰς τοὺς Κυπρίους.

Βαυκαλίζεται ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ τὴν συμπαράστασιν τῆς Κυβερνήσεων τῶν Η.Π.Α. ἐνῷ ἡ στάσις τῶν Η.Π.Α. ἔχει σαφῶς καθορισθῆ ὡς ἀγγλόφιλος εἰς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ὡς ἐκ τούτου, θὰ ἦτο πλέον σινεπὲς διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τιμιώτερον ἐκ μέρους της ἔναντι τῆς κοινῆς γνώμης, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν ἀξιολόγησιν τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς θεωρεῖ τὴν μονόπλευρον προσήλωσιν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ὡς βασικὴν ἀρχὴν τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς νὰ προσπαθήσῃ νὰ κλείσῃ τὸ Κυπριακόν. Ἀλλὰ δὲν ἔχει τὸ θάρρος αὐτὸ ἡ Κυβέρνησις δι' ἓν λόγον καὶ ἐνῶ ἐκλιπαρεῖ τὴν συμπαράστασιν ἐν τῇ διπλωματικῇ της ἀπομονώσει σαφῶς ἐκδηλωθεισῶν ἐχθρικῶς εἰς τὸ αἴτημά μας δυνάμεων, ὡς αἱ Η.Π.Α., ὑποκινεῖ καὶ καλεῖ ταὐτοχρόνως συλλαλητήρια διαμαρτυρίας, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὰ ὁποῖα ἀπαγορεύει ἐκ τῶν ὑστέρων. Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις θέλῃ νὰ λύσῃ τὸ Κυπριακόν, ὀφείλει νὰ ζητήσῃ συμμετοχὴν εἰς τὰς ἀσκήσεις τοῦ ΝΑΤΟ ἐφ' ὅσον αἱ δυνάμεις τοῦ ΝΑΤΟ δὲν τροποποιήσουν τὴν στάσιν των ἔναντι τοῦ ἐθνικοῦ αἰτήματός μας.

Ὀφείλει δεύτερον νὰ προσφύγῃ ἀμέσως εἰς τὸ Συμβούλιον ἀσφαλείας, ἵνα διατηρήσῃ τὴν παγκόσμιον κοινὴν γνώμην ἐν ἐπιφυλακῇ καὶ ἀκόμη νὰ ἀποδυθῇ εἰς μίαν ἐκστρατείαν συστηματικῆς διαφωτίσεως αὐτῆς καὶ εἰδικώτερον ἐν ὄψει τῆς προεκλογικῆς περιόδου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Ἀμερικῆς.

Ὀφείλει, τρίτον, νὰ δημιουργήσῃ καὶ νέον ἄξονα προσανατολισμοῦ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Ἡ σημερινὴ πολιτικὴ ὁδηγεῖ διὰ τοῦ ἐκφυλισμοῦ του εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Μετὰ τὰ γεγονότα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου ἠτόνισεν οὐσιαστικῶς καὶ ἡ Ἑλληνοτουρκικὴ συμμαχία καὶ φιλία ἀλλὰ καὶ τὸ Ἑλληνοτουρκικὸν σκέλος τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου. Ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ὀφείλει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ συναγάγῃ τὰ συμπεράσματά της, συμπεράσματα σαφῆ, ἀλλὰ δυσκόλως ἐφαρμόσιμα ἀπὸ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν.

Ἡ πολιτικὴ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως διέπεται, ὅπως καὶ εἰς τὸ Κυπριακόν, ἀπὸ δύο ἀντιφατικὰς ροπάς. Ἀφ' ἑνὸς μὲν συνίσταται εἰς ἐπίδειξιν κοθαρῶς ὅμως φραστικῆς δυνάμεως καὶ ἀποφασιστικότητος, προοριζομένη δι' ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διέπεται ἀπὸ τὸν ἔκδηλον φόβον τοῦ διωγμοῦ τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ τὸν φόβον τοῦτον ἔχουν ἀντιληφθῆ ἀπολύτως οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸν ἐκμεταλλεύονται ἐκβιαστικῶς.

Διὰ τὸν γνωρίζοντα τὴν τουρκικὴν νοοτροπίαν, ὁ φόβος αὐτὸς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀποτελεῖ τὸν χειρότερον κίνδυνον διὰ τοὺς Ἕλληνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει βεβαίως, νὰ ζητήσῃ τὴν πλήρη ἀποζημίωσιν τῶν παθόντων ὁμογενῶν ἐκ τῶν γεγονότων τῆς 6ης Σεπτεμβρίου. Πρὸ πάντων ὅμως ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ καταστήσῃ ἀπολύτως ἔκδηλον εἰς τοὺς γείτονάς μας ὅτι δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ ὑφίσταται τὸν ἐκβιασμὸν τῆς ἀπειλῆς διωγμῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὅσον βέβαιον εἶναι ὅτι μεταβολὴ τοῦ καθεστῶτος τῆς Κύπρου οὐδεμίαν ἀπολύτως παραβίασιν τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης πρόκειται νὰ ἀποτελέσῃ, ἄλλο τόσον ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι κατάφωρον ἀπεναντίας παραβίασιν τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης θὰ ἀπετέλει οἱαδήποτε ἐνέργεια Τουρκικὴ ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχουσα εν προκειμένῳ σύσσωμον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὄπισθέν της, ὀφείλει νὰ διακηρύξῃ πρὸς ὅλους, ὅτι θὰ ἀντιδράσῃ δι' ὅλων τῶν μέσων ἐναντίον μιᾶς τοιαύτης παραβιάσεως τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης.

Ἡ σταθερὰ αὐτὴ στάσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως θὰ εἶναι, πιστεύω ἀκραδάντως, τὸ κατάλληλον μέσον πρὸς ἐπανεκκοδόμησιν τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων ἐπὶ ρεαλιστικῆς βάσεως.

Ἡ Κυβέρνησις, κύριοι βουλευταί, ζητεῖ νὰ ἐκφράσητε τὴν πρὸς αὐτὴν ἐμπιστοσύνην σας. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ μὴ ἐνθυμηθῶμεν τὸν ἀνώμαλον διὰ τῆς ἄνωθεν εὐνοίας τρόπον, καθ' ὃν ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν ὁ σημερινὸς Πρωθυπουργός. Καὶ ἀκόμη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρασιωπηθῇ ὁ ἁμαρτωλὸς νόμος καὶ αἱ συνθῆκαι σαφοῦς νοθεύσεως τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος ὑφ' ἃς διεξήχθησαν αἱ πρόσφατοι ἐκλογαὶ μὲ ἀποτέλεσμα νὰ σημειωθῇ κοινοβουλευτικὴ πλειοψηφία ἀντιπροσωπεύουσα τὴν μειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ι. ΠΑΣΣΑΛΙΔΗΣ.

Κύριοι βουλευταί, οἱ προγραμματικὲς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ Κυπριακό.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅπως τονίζεται καὶ στὶς προγραμματικὲς δηλώσεις, ὅτι οἱ σκέψεις ὅλων τῶν Ἑλλήνων κατευθύνονται κατὰ πρῶτον λόγον πρὸς τὸ μέγιστον ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου.

Εἶναι ἀλήθεια ἐπίσης ὅτι καὶ οἱ σκέψεις καὶ οἱ φροντίδες τῆς Κυβερνήσεως στρέφονται πρὸς τὸ ἴδιον πρόβλημα. Δὲν μποροῦσε νὰ κάνῃ διαφορετικὰ ἡ Κυβέρνηση, εἴτε τὸ ἤθελε εἴτε ὄχι.

Τὸ θέμα ὅμως εἶναι ἂν οἱ φροντίδες τῆς Κυβερνήσεως ἂν οἱ σκέψεις της σχετικὰ μὲ τὸ Κυπριακὸ εἶναι οἱ σωστὲς ἂν συμβάλλουν στὴν προώθησή του, ἂν ἐξυπηρετοῦν τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα.

Καὶ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ διαπιστώσουμε καὶ ἀπὸ τὰ γεγονότα τῶν τελευταίων μηνῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ κείμενο τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι οἱ φροντίδες καὶ οἱ σκέψεις τῆς Κυβερνήσεως ὄχι μόνον δὲν προωθοῦν τὸ Κυπριακόν, ἀλλ' ἀντίθετα προδιαγράφουν τὸ χαντάκωμά του, ὅπως προδιαγράφουν τὸ χαντάκωμα τῶν γενικωτέρων ἐθνικῶν συμφερόντων.

Κύριοι βουλευταί, μὲ τὴν τριμερῆ τοῦ Λονδίνου καὶ μὲ τὶς συνομιλίες Μακαρίου—Χάρτιγκ, ἡ σημερινὴ Κυβέρνηση καὶ ἡ προκάτοχή της ἔκαναν ἀποδεκτά: 1) Νὰ μεταβληθῇ τὸ Κυπριακὸ ἀπὸ Θέμα διεθνές, σὲ Θέμα ποὺ ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἀγγλία, τὴν Τουρκία καὶ τὸ ΝΑΤΟ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ναναγήσουν τελικὰ αἱ σχετικαὶ συζητήσεις καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ἀνυπεράσπιστος, νὰ πάρῃ τὸ δρόμο τῆς ἐξορίας καί,

2) Νὰ ἐγκαταλειφθῇ οὐσιαστικὰ τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ νὰ γίνῃ θέμα καλῆς θελήσεως τῶν Ἄγγλων ἀποικιστῶν, ποὺ ἐκτὸς τῶν ἄλλων, θέλουν νὰ κρατοῦν τὴν Κύπρον ὡς βάσιν ἐπιτηρήσεως τῶν ἀποικιακῶν των συμφερόντων στὴ Μέση Ἀνατολή.

Αὐτὴ ἡ τακτικὴ τῆς Κυβερνήσεως, μαζὶ μὲ ὅσα προέβλεπε προεκλογικὰ γιὰ τὴ λύση τοῦ Κυπριακοῦ, δείχνει ὅτι μέχρι σήμερα ἡ Κυβέρνησις, ὄχι μόνο δὲν προώθησε, ἀλλὰ ἔβλαψε τὴν ὑπόθεση τοῦ Κυπριακοῦ.

Ἐμεῖς θὰ εἴχαμε ὅλη τὴν εὐθύνη ν' ἀγνοήσουμε τὸ παρελθὸν αὐτὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἂν σήμερα ἔδειχνε ὅτι θέλει ν' ἀλλάξῃ τακτικὴ στὸ Κυπριακό.

Οἱ προγραμματικές της ὅμως δηλώσεις μᾶς ἀπογοητεύουν καὶ δείχνουν, ὅτι ἐπιμένει στὴν ἴδια τακτική.

Ὅταν οἱ Ἄγγλοι ἔχουν ἐκτραπεῖ σὲ ὄργιο τρομοκρατίας στὴν Κύπρο, οἱ Τοῦρκοι μᾶς ὑβρίζουν καὶ μᾶς ἀπειλοῦν καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ΝΑΤΟ, μ' ἐπικεφαλῆς τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἀνέχονται ἢ εὐλογοῦν αὐτὴν τὴν κατάσταση, εἶναι ἀπαραίτητο ἡ Κυβέρνηση νὰ δηλώσῃ ὑπεριόριστη πίστη στὶς συμμαχίες της καὶ στὴ φιλία μ' αὐτὲς τὶς χῶρες.

Γιατὶ κι' ἂν ἀκόμα ὑπῆρχε δυνατότητα ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ποὺ ἀσκεῖ ἡ Κυβέρνηση, χρειάζεται ἀλλαγὴ στάσεως τῆς Ἀγγλίας, Τουρκίας καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν τοῦ ΝΑΤΟ. Ἡ ἀλ-

λαγὴ ὅμως αὐτὴ προϋποθέτει πίεση. Καὶ δὲν ὑπάρχει πίεση ὅταν αὐτὲς οἱ χῶρες ξέρουν πὼς σὲ κάθε περίπτωση ἐμεῖς θὰ παραμένουμε τυφλὰ προσκολλημένοι στὶς συμμαχίες τους καὶ στὴ «φιλία» τους, ἀνεξάρτητα ἂν αὐτὴ εἶναι οὐσιαστικὰ ἐχθρότης.

Αὐτὰ ὅλα σημαίνουν τοὐλάχιστον «μυωπία» τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ὄχι τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας, ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ κ. Πρωθυπουργός. Ἡ Ἀγγλικὴ διπλωματία, κάθε ἄλλο, παρὰ ἀπὸ μυωπία πάσχει. Ξέρει ἀπὸ πολὺ μεγάλη πεῖρα ποὺ ἔχει, νὰ χειρίζεται τὶς ἀποικιακές της ὑποθέσεις, καὶ νὰ ὑποχωρῇ ἢ νὰ ἐπιμένῃ, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀντίσταση ποὺ συναντᾷ.

Κύριοι βουλευταί, ἐδῶ πρέπει νὰ μιλήσουμε τίμια καὶ εἰλικρινά.

Ἂν ἡ Κυβέρνηση ἤθελε νὰ βρίσκεται σύμφωνη μὲ τοὺς πόθους τοῦ Κυπριακοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ νὰ κερδίσῃ μιὰ παραδεκτὴ λύση, ἔπρεπε νωρὶς καταλάβει, ὅτι αὐτὴ δὲν συμβιβάζεται μὲ πολιτικὴ τυφλῆς προσηλώσεως πρὸς τὸ ΝΑΤΟ καὶ τὴν Ἀγγλοτουρκικὴ φιλία. Γιατὶ ἡ πολιτικὴ αὐτὴ δὲν ἐπιτρέπει οὔτε νὰ τοποθετηθῇ τὸ Κυπριακὸ στὴ σωστή του βάση, οὔτε νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀποτελεσματικὰ μέσα γιὰ τὴν ἐπίλυσή του.

Ὅσο δὲν γίνεται ἀντιληπτὸ αὐτό, θὰ ὑπάρχῃ ἀδιέξοδο, τὸ ὁποῖο ὅμως συνδέεται μὲ ὕψιστα ἐθνικὰ συμφέροντα. Καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα κανεὶς νὰ παρατείνῃ καὶ νὰ ὀξύνῃ αὐτὸ τὸ ἀδιέξοδο.

Κύριοι βουλευταί, ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι πραγματικὰ Ἐθνικὴ πολιτικὴ γιὰ τὸ Κυπριακὸ σημαίνει: α) ἐπίσημη, σαφῆ ἐπανατοποθέτησή του στὴ βάση, ἄμεση καὶ χωρὶς ὅρους αὐτοδιάθεση. β) Τοποθέτησή του, ὡς προβλήματος διεθνοῦς ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν καὶ μὲ τὴν διατάραξη τῆς Εἰρήνης σ' ἕνα μέρος τῆς γῆς, καὶ γ) Χρησιμοποίηση, χωρὶς καμμιὰ δέσμευση, καὶ χωρὶς καμμιὰ προκαταβολικὴ πιστὴ προσήλωση στὸ ΝΑΤΟ, ὅλων τῶν προσφόρων καὶ ἀποτελεσματικῶν μέσων.

Κατὰ τὴν γνώμη μας, μερικὰ ἀπὸ τὰ μέσα αὐτὰ εἶναι: α) ἡ ἄμεση προσφυγὴ στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, β) ἡ καταγγελία σ' ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ Κράτη, τῶν ἱμπεριαλιστικῶν μεθόδων τῶν Ἄγγλων στὴν Κύπρο. Ἡ διαφώτιση καὶ κινητοποίηση τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, γιὰ συμπαράσταση στὸ δοκιμαζόμενο Κυπριακὸ Λαό, στὴν ἱκανοποίηση τοῦ ἱεροῦ του αἰτήματος, στὴν ἀποκατάσταση τῶν στοιχειωδῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἴδιου καὶ τῶν ἡγετῶν του, γ) προετοιμασία, μέσῳ αὐτῆς τῆς διεθνοῦς διαφωτίσεως καὶ κινητοποιήσεως, τῆς ἐπιτυχοῦς ὑποστηρίξεως τῆς προσφυγῆς μας πρὸς τὸν Ο.Η.Ε. Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ προώθηση τῶν φιλικῶν σχέσεων μὲ τὶς Ἀραβικὲς καὶ ἀνατολικὲς χῶρες, ποὺ διαθέτουν ἀρκετὸ ἀριθμὸ ψήφων στὸν Ο.Η.Ε. Οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἐπιτυχῆ χρησιμοποίηση τῶν μέσων αὐτῶν εἶναι ἡ χάραξις ἀνεξάρτητης Ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος καὶ ἡ πανελλήνιος κινητοποίησις γιὰ τὴν συμπαράσταση στὸν ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πολιτεύεται ἔτσι ἡ χώρα μας, ποὺ ἔχασε ὁλοτελῶς τὴν ἀνεξαρτησία της, δὲν εἶναι δυνατὸν εἰς κάθε τμῆμα τοῦ Δημοσίου μας βίου νὰ ὑπάρχῃ τὸ «ναί» ἢ τὸ «ὄχι» τῶν συμμάχων μας Ἀμερικανῶν, διότι ἐκεῖνοι ὑπαγορεύουν τὸ ὕψος τῶν στρατιωτικῶν μας δαπανῶν. Ἐκεῖνοι οὐσιαστικῶς βλέπουν τὴν Ἑλλάδα ὡς χώραν ποὺ μπορεῖ νὰ δώσῃ μεραρχίες. Καὶ ἐρωτᾶται: Καταλαβαίνουμε ἐμεῖς ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον ποὺ ἔφεραν τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὸ διεθνὲς σκάκι, ἡ Ἑλλὰς ἔγινε σὰν πιόνι χάρις εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς ὑποτελείας; Εἰς αὐτὸ πρῶτον καὶ κυριώτερον, ἂν θέλωμεν νὰ ὑπολογίσωμεν πραγματικὰ διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, πρέπει συνάμα νὰ θέσωμε καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐθνικῆς μας ἀξιοπρεπείας.

Κύριοι βουλευταί, αὐτὲς εἶναι καθαρὰ καὶ εἰλικρινὰ αἱ ἀπόψεις μας γιὰ τὸ Κυπριακό. Πέρα ὅμως ἀπὸ τὸ Κυπριακὸ ὑπάρχει τὸ πρόβλημα τῆς γενικώτερης ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς.

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ.

Διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον ἔθιξε καὶ ἡ Κυβέρνησις, τοῦ ἐξωτερικοῦ, καίτοι πλέον καὶ ὡς Εὐρωπαῖος νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ζητήματα καὶ οἰκονομικὰ διαφέροντα μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν. Τοὐλάχιστον ἐκεῖ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν φθάσει καὶ ὄχι εἰς τὴν ἀντίθετον γραμμήν. Διὰ θηκολογήσεως νὰ δώσῃ ἀποτέλεσμα ἄριστον καὶ ἄξιον παντὸς ἐπαίνου.

Φοβοῦμαι κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὀφείλω νὰ τὸ εἴπω καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ὅτι ἅπαξ ἐκκαθαρισθέντος τοῦ ζητήματος τῆς μὴ ἀποδοκιμασίας τῆς βίας ἐν Κύπρῳ, ὅτι θὰ ἔχωμεν συνεπείας καὶ ἐδῶ, διότι εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι θὰ ζητηθῇ ἴσως καὶ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἡ θυσία αὐτὴ ἔναντι τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ἀποδοκιμασίας τῆς θέσεως ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς μὴ περαιτέρω ἀναμίξεως εἰς τὸ ζήτημα τὸ Κυπριακόν.

Καὶ πρὸ αὐτῆς τῆς ἀνάγκης τὴν ὁποίαν δι' ἰδιαιτέρας μου ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Α.Μ. ἐξέθεσα θεωρεῖ ἡ Κυβέρνησις ἀναγκαῖον νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ὅταν πρὸ ἑνὸς ἔτους διεμαρτύρετο ὅτι ἡ περίπτωσις τοῦ Ο.Η.Ε. πρέπει νὰ παραμερισθῇ; Καὶ προσφεύγετε σήμερον, ὄχι διὰ νὰ ἐπιλύσητε τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιλυθῇ διὰ τοῦ ΟΗΕ, ἀλλὰ προσφεύγετε ἐκεῖ, διὰ νὰ κερδίσητε ἄλλους ἐννέα μῆνας, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι οἱ ἓξ μῆνες ποὺ παρῆλθον, δὲν ὑπῆρξαν ἀρκετοὶ διὰ νὰ καταστείλουν τὸ κίνημα. Καὶ ἐρωτῶ, ἐφ' ὅσον διὰ τῆς προσφυγῆς ἐρχόμεθα καὶ πάλιν κατ' οὐσίαν ἐνώπιον τοῦ ΟΗΕ, εἴμεθα ἢ δὲν εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ἐπὶ ἐννέα μῆνας νὰ ἀσκῶμεν προπαγάνδαν καὶ νὰ ἐπιρρίπτωμε τὰς εὐθύνας σχετικῶς μὲ τὰς ἐνεργείας της εἰς τὸ Κυπριακὸν ἐναντίον τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως; Καὶ νομίζετε ὅτι εἰς τοὺς ἐννέα μῆνας θὰ νὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, θὰ ἤθελα νὰ τονίσω σχετικῶς ὅτι γενικῶς ἡ διαχείρισις τοῦ ζητήματος αὐτοῦ μέσα εἰς μίαν ἀτμοσφαῖραν δυσπιστίας μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, πρὸ 3—4 ἐτῶν, δὲν ἦτο ἴσως ἡ ἐπιτυχεστέρα στιγμὴ διὰ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ λύσις του, πάντως ἐφ' ὅσον τὸ θέμα ἤχθη εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ἤχθη, ἐφ' ὅσον ὁ πληθυσμὸς τῆς Κύπρου πλέον μετέχει εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν εἰς βαθμὸν δυνάμενον νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰ περὶ τὴν εἰρηνικήν του ὑπόστασιν, δὲν ἦτο ἐπιτεταμμένον, οὔτε εἰς τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν, οὔτε εἰς τὴν προηγουμένην Κυβέρνησιν, δὲν ἦτο ἐπιτεταμμένον νὰ ἀφεθῇ εἰς χεῖρας τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου ὁ διπλωματικὸς χειρισμὸς τοῦ ζητήματος. Διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι οἱ ἀρχηγεύοντες ἑνὸς ἐπαναστατικοῦ κινήματος εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ζητοῦν τὰ ἄκρα. Καί, τὸ διπλωματικὸν μέρος ἐντόνως ἔπρεπε νὰ παρακολουθῆται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησις ὄχι ὡς ἁπλῆ συμπαράστασις. ὁ

Ἂν εἶπη ἡ Κυβέρνησις ὅτι παρακολουθεῖ τὸ θέμα ἐντόνως, θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἐπωφελεῖς διὰ τὸ θέμα. Τὸ γεγονὸς ὅμως εἶναι ἕνα. Μετὰ κυρίως τὴν ἀτυχῆ πολιτικὴν τῆς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου, διότι ὑπῆρξεν ἀτύχημα ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐδέχθη νὰ συμπαρασταθῇ μετὰ τῶν Τούρκων, μετὰ τὴν ἀτυχῆ περίοδον τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1955, ἐπηκολούθησαν γεγονότα μερικὰ τῶν ὁποίων, διὰ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἔχουν ἰδιαιτέραν σημασίαν. Νομίζω πάντως, ὅτι ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶχεν ἀρχίσει νὰ σκέπτεται τὰς λύσεις τὰς συμβιβαστικὰς διὰ τὴν ἀποδοχὴν μιᾶς αὐτοκυβερνήσεως καὶ μὲ ὡρισμένην προθεσμίαν τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Δὲν γνωρίζω διότι δὲν ἔχω παρακολουθήσει οὔτε τοὺς φακέλλους, οὔτε καὶ τὰ γενόμενα, καθ' ὅσον δὲν μοῦ ἐδόθησαν ποτέ, δὲν γνωρίζω ἂν εἶναι γενικῶς αὐτὰ ἢ ὄχι, πάντως εἶναι ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ὁ χειρισμὸς τοῦ ζητήματος ἐγένετο μὲ ἕνα αἴσθημα κατωτερότητος.

Ἐπεδιώξαμε νὰ καλυφθῶμεν πρὸ τοῦ ἀναστήματος τοῦ Ἐθνάρχου καὶ ἡμεῖς νὰ φανῶμεν συμπαριστάμενοι, χωρὶς πράγματι νὰ ἀποδίδωμεν διὰ τῆς συμπαραστάσεώς μας τίποτε πρὸ μόνον νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν ἀποψίνωσίν

μας τὴν διεθνῆ. Πρέπει νὰ εἶναι γνωστὸν καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἡ ἀσκουμένη τότε πολιτικὴ ἦτο πῶς νὰ ἀπομακρύνουν τὸν παράγοντα Ἑλλὰς ἀπὸ τὰς συζητήσεις καὶ νὰ ἀπομονώσουν τὸν Μακάριον καὶ νὰ τοῦ εἴπουν μίαν πρωΐαν· Ἔλα νὰ ἀποδοκιμάσῃς τὴν βίαν». Καὶ αὐτὸ ὑπῆρξεν τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὅλοι παρακολουθήσαμεν, διότι ἐκλείπει μία κεφαλή, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο πράγματι, καὶ ὡς **ὁδηγὸς ἑνὸς ἐπαναστατικοῦ κινήματος καὶ ὡς ὁδηγὸς συν**δυνηθῆτε νὰ ἀσκήσητε τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἐκ τῆς ὁποίας τί θὰ ἀπολήξῃ; Μία συζήτησις καὶ μία σύστασις. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐνέργεια, ἡ ὁποία ἐγένετο. Ἐὰν ὅμως ἡ τακτική σας δὲν εἶχε τὴν ἔννοιαν τῆς παρατάσεως, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ ἑτοιμασθῇ ἀμέσως ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας κατὰ τὸ ἄρθρον 35 παρ. 1 ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ ἄρθρον 73. Τοῦτο εἶναι θέμα τὰ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε ρυθμισθῇ ὄχι ἀπὸ ἀπόψεως τεχνικῆς, ἀλλὰ ἀπὸ ἀπόψεως πολιτικῆς, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς διεκδικήσεως τῆς Κύπρου μέσα εἰς μίαν κατάστασιν ζῶσαν καὶ ὄχι φθίνουσαν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ Κυβέρνησις κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα νὰ μὴ καταφύγῃ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ἀντὶ λοιπὸν τῆς τακτικῆς ποὺ ἀνωτέρω ἀνέφερα, ἡ Κυβέρνησις προέκρινε τὴν ἀποστολὴν ἑνὸς ὑπουργοῦ εἰς τὰ Κράτη τῆς Μ. Ἀνατολῆς, διὰ νὰ γίνουν αἱ δηλώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο καὶ νὰ ἐπιβεβαιωθῇ ἄλλην μίαν φορὰν ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν τὰ Ἀραβικὰ Κράτη προτιμοῦν νὰ ἀκολουθοῦν.

Γενικώτερον, ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς θὰ εἶχε νὰ παρατηρήσῃ τὶς πολλὰ θέματα. Ἓν τῶν κυριωτέρων δὲ εἶναι ἡ γραμμὴ τῆς Βαγδάτης, τὴν ὁποίαν κατώρθωσεν ἡ Ρωσία νὰ περάσῃ καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν, διὰ τῆς ἀντιαποικιακῆς της πολιτικῆς, ὑποσχεθεῖσα μάλιστα καὶ σοβαρὰν οἰκονομικὴν βοήθειαν. Καὶ ἔχουν ἀνάγκην βοηθείας τὰ Κράτη αὐτά, διότι ἡ Ἀμερκανικὴ βοήθεια ἡ ὁποία ἐδόθη, δὲν ἐδόθη διὰ τῆς Κοινωνικῆς καὶ Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΟΗΕ, βάσει τῶν ὑπ' αὐτῆς καθοριζομένων κριτηρίων, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς ἰδίας τῆς Ἀμερικῆς, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ αὐτὴ νὰ κάμῃ τὴν πολιτικήν της, μὴ κατορθώσασα οὕτω νὰ ἐπιφέρῃ τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε.

Ὅταν, κύριοι, διαχειριζόμην ὑπευθύνως τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐγένοντο ὡρισμέναι ἐνέργειαι, αἱ ὁποῖαι ἐθεωροῦντο, ὡς δυνάμεναι νὰ ἀποδώσουν μερικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, διότι ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ καὶ σχετικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Μπέβιν. Τὸ θέμα ἔχει ὡς ἑξῆς. Τὸ 1951 ἐγένετο μία σύσκεψις τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεστηρίχθη νὰ ὁρισθῇ ταχτὴ προθεσμία ἐντὸς τῆς ὁποίας θὰ ἔπρεπεν ἡ Κύπρος νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν της. Ἦτο ἀπαραίτητος ὁ καθορισμὸς τῆς προθεσμίας ταύτης. Καὶ θὰ ἔπρεπε τοῦτο νὰ εἶχε γίνει ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκαλούμεθα εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ Θέματος. Καὶ θὰ ἔπρεπε ἐπίσης νὰ καθορισθῇ ἡ θέσις μας ἔναντι τοῦ Θέματος τούτου καὶ ἀπέναντι τῆς Τουρκίας, ὅταν εἰσήλθομεν εἰς τὴν Βαλκανικὴν συμμαχίαν καὶ ἀπέναντι τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀκόμη, ὥστε νὰ μὴ ὑπῆρχον ἐν τῷ μεταξὺ ἀπρόοπτα καὶ νὰ μὴ δημιουργηθῇ ἡ κατάστασις, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη.

Κύριοι συνάδελφοι, προχωρῶ εἰς τὸ ἑπόμενον καὶ τελευταῖον θέμα. Πρόκειται, ὅπως εἶναι φυσικόν, περὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ βεβαίως περὶ τῶν συνηρτημένων πρὸς τὸ Κυπριακὸν προβλημάτων, ὅπως εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς Τουρκίας καὶ ὡς εἶναι κατ' ἐξοχὴν τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεών μας μὲ τὸν δυτικὸν κόσμον καὶ τὸ ΝΑΤΟ.

Κύριοι, εἰς ἄλλην ἐνδεχομένως εὐκαιρίαν, θὰ προβῶ, διότι ἀπόψε δὲν προεκλήθην ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἢ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, διότι εἶναι ἐνδεχόμενον καὶ ἡ Κυβέρνησις νὰ κρίνῃ τὴν πολιτείαν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, δὲν προεκλήθην ἀπόψε καὶ ἴσως εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν νὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος, καὶ θὰ εἶμαι εὐχαρίστως ὑποχρεωμένος, νὰ προβῶ εἰς μίαν ἀνάπτυξιν τῶν φάσεων, τὰς ὁποίας διῆλθε τὸ Κυπριακόν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς τριετίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκυβέρνησε τὸν τόπον ὁ Συναγερμός. Ἀρκοῦμαι, δεδομένου ὅτι τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐγένετο ἀντικείμενον παρατηρήσεως καὶ δὴ δριμείας, νὰ εἴπω ὅτι ἐσφαλμένως τοποθετεῖται τὸ θέμα τῆς ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως μεταβῇ εἰς τὸ Λονδῖνον.

Κύριοι συνάδελφοι, εὑρισκόμην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀναπληρῶν τὸν κ. Στεφανόπουλον, ὅταν ἐλήφθη ἡ πρόσκλησις τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Τοῦ κ. Στεφανοπούλου εὑρισκομένου τότε εἰς ἓν συνέδριον εἰς τὸ Στρασβοῦργον ἢ τοὺς Παρισίους, δὲν ἐνθυμοῦμαι εἰς ποίαν ἐκ τῶν δύο πόλεων εὑρίσκετο ἐκείνην τὴν στιγμήν, ὑπῆρξα ἐκεῖνος, διότι παρετάθη ἡ ἀπουσία τοῦ κ. Στεφανοπούλου, ὁ ὁποῖος ἔδωσα καὶ τὴν ὁριστικὴν ἀπάντησιν, τὴν καταφατικήν. Εἶχον τὴν τιμὴν νὰ συζητήσω τὸ θέμα μετὰ τῶν τότε ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων, παρακαλέσας τούτους ὅπως μὲ ἐπισκεφθοῦν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἐδέχθην κατὰ σειρὰν τὸν τότε ἀρχηγὸν τῆς ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως κ. Μαρκεζίνην, τὸν κ. Παπανδρέου, τὸν κ. Βενιζέλον καὶ τὸν κ. Παπαπολίτην. Αἱ ἀπόψεις, τὰς ὁποίας οἱ κύριοι ἀρχηγοὶ διετύπωσαν, ἅπως εἶναι αὐτονόητον, διετυπώθησαν καὶ γραπτῶς. Ὁ μὲν κ. Βενιζέλος ἐδέχθη ὅπως διατυπωθῇ ἀμέσως ἡ γνώμη του, ὅπως τὴν εἶχε γράψει ὁ γραμματεύς, ὁ ὁποῖος παρίστατο καὶ τὴν ὑπέγραψεν. Ὁ κ. Μαρκεζίνης δὲν εἶχε νὰ ὑπογράψῃ τίποτε, διότι ἠρνήθη νὰ δώσῃ γνώμην. Ὁ κ. Παπανδρέου παρεκάλεσε, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι φυσικὸν καὶ θεμιτόν, νὰ διατυπώσῃ μόνος του γραπτῶς τὴν γνώμην του καὶ τὴν ἀποστείλῃ, μεθ' ὅσα προφορικῶς εἶπεν. Ὁ κ. Παπαπολίτης μοῦ ἔφερεν ἓν ὑπόμνημα μακροσκελὲς μᾶλλον καὶ διεξοδικόν. Πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ὅτι οὐδεὶς ἀπὸ τοὺς κυρίους —καὶ τιμῶ καὶ σέβομαι τοὺς κυρίους καὶ τὰς γνώμας των— δὲν ὑπέδειξε καὶ ὀρθῶς δὲν ὑπέδειξε νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν μετάβασιν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι εἶχε κληθῇ καὶ ἡ Τουρκία. Μόνον ὁ κ. Παπαπολίτης ἔκαμε σχετικὸν ὑπαινιγμὸν καὶ νομίζω ὅτι δὲν εἶχε δίκαιον. Νομίζω ὅτι εἶχον δίκαιον ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ κ. Βενιζέλος, ὁ κ. Μαρκεζίνης καὶ ἡ Κυβέρνησις, νομίζω ὅτι εἴχομεν δίκαιον ἡμεῖς ὅλοι μὴ θέσαντες ζήτημα συμμετοχῆς ἢ μὴ τῆς Τουρκίας.

Δ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, σᾶς εὐχαριστῶ, διότι ἐφέρατε πρὸς συζήτησιν θέμα, περὶ τοῦ ὁποίου ἐπληροφορήθην ὅτι ἐκάματε λόγον κάποτε καὶ εἰς τὰς Πάτρας. Μοὶ παρέχεται τοιουτοτρόπως ἡ εὐκαιρία ἀπαντήσεως.

Κύριε Πρόεδρε, ἐγώ, ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς τριμεροῦς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου, ἔλαβον σαφῆ θέσιν καὶ κατὰ τὴν συνομιλίαν μεθ' ὑμῶν καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος, εἰς τρόπον ὥστε αἱ γνῶμαι μου νὰ εἶναι γενικώτερον γνωσταί. Πράγματι ἐγὼ δὲν ἔθεσα ζήτημα μὴ συμμετοχῆς λόγῳ τῆς παρουσίας τῆς Τουρκίας. Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον; Διότι ἐγὼ ἔθεσα ὡς προϋπόθεσιν συμμετοχῆς μας τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀπὸ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν καὶ προσέθεσα ὅτι ἐὰν μὲν ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἀποδεχθῇ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, εἶναι εὐπρόσδεκτη ἡ παρουσία τῆς Τουρκίας, διότι πρῶτον ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀποδοχὴν καὶ παρέχεται ἡ εὐκαιρία ἀντιστοίχου βεβαιώσεως ὅτι θὰ προστατευθῇ ἡ Τουρκικὴ μειονότης καὶ τοιουτοτρόπως εὐοδοῦται πλήρως ἡ διάσκεψις.

Ἀντιθέτως, ἐὰν ἡ Μεγάλη Βρεττανία δὲν δεχθῇ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἡμεῖς ἀρνούμεθα συμμετοχὴν καὶ δὲν ἔχομεν λόγον νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν παρουσίαν ἢ τὴν ἀπουσίαν τῆς Τουρκίας. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ ἔννοια τῆς ἰδικῆς μου ἀπαντήσεως. (Χειροκροτήματα).

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Εὐχαριστῶ τὸν ἀξιότιμον κ. ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων διὰ τὴν διακοπὴν εἰς τὴν ὁποίαν προέβη, διότι μοῦ δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξω

τὴν κυρίαν βάσιν τὴν ὁποίαν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1955 διετύπωσα. Ἐπ' αὐτῆς τῆς κυρίας βάσεως, ὡμίλησα καὶ εἰς τὰς Πάτρας. Ὑπῆρξε δὲ στενογράφος καὶ ὅπως ἐστενογραφήθη ὁ λόγος μου οὕτω εἶναι καὶ τυπωμένος, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ περίπτωσις νὰ σᾶς εἴπω ἀπόψε ἄλλα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶπον εἰς τὰς Πάτρας.

Εἶπεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ὅταν ἠρωτήθη ὑπ' ἐμοῦ ὡς ἐκπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως —ἀσκοῦντος ἐκείνην τὴν στιγμὴν κατ' οὐσίαν καὶ τὰ πρωθυπουργικὰ καθήκοντα, διότι ὁ Στρατάρχης Παπάγος ἦτο βαρέως ἀσθενὴς καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, διότι ὁ κ. Στεφανόπουλος ἀπουσίαζε, καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης— ὅταν ἠρωτήθη ὑπ' ἐμοῦ ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀπάντησις, ἀφοῦ εἶπον ποία εἶναι ἡ ἄποψις ἡ Κυβερνητική, μοῦ ἀπήντησε προφορικῶς ὅπως καὶ γραπτῶς μετὰ καὶ ὅπως ἀνέφερεν εἰς τὴν ἀγόρευσίν του ἀπὸ τοῦ βήματος, ὅτι δὲν ἔχει ἀντίρρησιν νὰ ὑπάγωμεν καὶ πρέπει νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ Λονδῖνον, ἐφ' ὅσον πρὶν μεταβῶμεν ἐκεῖ, ἐξασφαλίσωμεν ἐκ μέρους τῆς Μ. Βρεταννίας, τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Κύριοι συνάδελφοι, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ἐκφράσω καὶ ἐγώ, καὶ ἐνώπιον ὑμῶν, τὴν ἀπορίαν μου, διότι ἐὰν ἐπρόκειτο ἡ Μ. Βρεταννία νὰ διαπραγματευθῇ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, πρὶν μεταβῶμεν εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, δὲν ὑπῆρχε καὶ θέμα μεταβάσεως εἰς Λονδῖνον. Καὶ ἀπορῶ, πῶς ἀνὴρ τῆς εὐφυΐας τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, ἦτο δυνατὸν νὰ διατυπώσῃ, τοιαύτην ἀντιφατικὴν γνώμην.

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, εἰλικρινῶς, ἀπορῶ, διὰ τὴν ἁπλοποίησιν μὲ τὴν ὁποίαν διαχειρίζεσθε τὸ Θέμα. Ὑπῆρχε Θέμα πρὸς συζήτησιν καὶ μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ὑπῆρχεν ὁ τρόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ τὸ προσδιωρίσαμεν τότε σαφέστατα.

Ἐπίσης, κύριε Πρόεδρε, εἶχον προσθέσει καὶ μίαν ἄλλη οὐσιώδη ἄποψιν καὶ εἶχον εἰπεῖ, ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο ἡ Κυβέρνησις νὰ μετάσχῃ, χωρὶς αὐτὴν τὴν προκαταβολικὴν ἐξήγησιν. Καὶ εἶπον τοῦτο: Ὅτι ἀφοῦ ἡ Κυβέρνησις προσέφυγεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἐπιδιώκουσα τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, δὲν ἐδικαιοῦτο, πλέον, νὰ μετάσχῃ οἱασδήποτε ἄλλης συσκέψεως, ἡ ὁποία δὲν ἀπεδέχετο, ὡς προϋπόθεσιν τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Διότι τουτοτρόπως, πνίγομεν τὸ ἠθικὸν κῦρος τοῦ αἰτήματος, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐκκρεμές, ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Τὸ τονίζω τοῦτο, διότι ἐλέχθη τότε, ὅτι θὰ ἦτο ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ἄτοπον νὰ ἀρνηθῇ εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν, καλοῦσαν αὐτὴν πρὸς σύσκεψιν. Καὶ εἶχε λεχθῇ, ὅτι, ἀνέκαθεν, ἐπεδιώκομεν, μίαν συνομιλίαν μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἡ Μ. Βρεταννία ἠρνεῖτο. Ὅταν λοιπὸν ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ δεχθῇ ἡ Μ. Βρεταννία, δὲν θὰ ἦτο ἄτοπον καὶ κακόπιστον ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀρνηθῇ;

Καὶ εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτόν, ἔδωσα τὴν ἀπάντησιν. Μέχρι τῆς προσφυγῆς μας εἰς τὸν Ο.Η.Ε. πράγματι, ὠφείλομεν, εἰς πᾶσαν πρόσκλησιν νὰ ἀνταποκριθῶμεν, διότι ἦτο ἰδική μας ἐπιθυμία, ἡ ἔναρξις συζητήσεων. Ἀφ' ἧς ὅμως, προσεφύγομεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἦτο ἀπαράδεκτον νὰ μετάσχωμεν οἱασδήποτε ἄλλης συσκέψεως, ἡ ὁποία δὲν ἔθετεν ὡς ἀπαρχήν, τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, διότι τοιουτοτρόπως ἐτραυματίζομεν, ἀνεπανορθώτως τὴν ἠθικὴν δύναμιν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ, ἐθνικοῦ μας αἰτήματος.

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, δὲν θὰ παρατείνω τὴν ἀντιδικίαν μου μὲ τὸν κ. ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, διότι θὰ ἐγερθῇ καὶ τρίτην καὶ τετάρτην φορὰν καὶ οὕτω θὰ καταστῇ ἀδύνατον νὰ τερματίσω τὸν λόγον μου.

Θὰ περιορισθῶ, μόνον, εἰς δύο παρατηρήσεις. Πράγματι, —καὶ αὐτὸ τὸ γνωρίζουν καὶ ὅσοι ἦσαν μέλη τῆς τότε Βουλῆς,— ὅτι ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων εἶπεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ προεξοφληθῇ ἡ αὐτοδιάθεσις καὶ νὰ ἐξετασθῇ εἰς τὸ Λονδῖνον τὸ θέμα τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς της. Ἐὰν ἐλύετο τὸ πρῶτον θέμα διὰ τὸ δεύτερον δὲν θὰ ἐχρειάζετο διάσκεψις. Θὰ ἐλύετο διὰ τῶν Πρεσβευτῶν. Δηλαδὴ θὰ ἐλύετο τὸ θέμα κατὰ ποῖον τρόπον καὶ ποῖον χρόνον, θὰ ἐγίνετο δεκτὴ ἡ οἱαδήποτε ρύθμισις τοῦ ζητήματος. Ἑπομένως, ἐν Λονδίνῳ ἔπρεπε νὰ τεθῇ τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Κύριοι, ἡ ἄρνησις τῆς μεταβάσεως εἰς τὸ Λονδῖνον, ἀσχέτως τῆς μεταβάσεως τῆς Τουρκίας ἢ ὄχι, θὰ ἦτο ὀλεθρία —καὶ εἰς αὐτὸ ἴσως νὰ μὴ εἶμαι σύμφωνος καὶ πρὸς τὸν ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως,— θὰ ἦτο ὀλεθρία, λέγω καὶ δι' αὐτὸ ἐγὼ ἐπρωτοστάτησα, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, εἰς τὴν εἰσήγησιν πρὸς τὸν ἀείμνηστον Στρατάρχην Παπάγον, ὅπως μεταβῶμεν, διότι τότε ἀπουσίαζεν ὁ κ. Στεφανόπουλος, διότι διὰ πρώτην φορὰν ἡ Μ. Βρεταννία ἐδέχετο, ἀσχέτως τοῦ ποία θὰ ἦτο ἡ ἔκβασις τῶν ἐν Λονδίνῳ συζητήσεων, ὅτι τὸ θέμα εἶναι ἀντικειμενικὸν διεθνοῦς συζητήσεως, μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος, ἔστω καὶ Τουρκίας.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ οὐσιῶδες καὶ μέγα θέμα, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἠρνεῖτο ἡ Μ. Βρεταννία, ὅτι τὸ θέμα ἦτο διεθνὲς καὶ ὅτι εἶναι μόνον ἐσωτερικὸν καὶ ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ οἱαδήποτε ἄλλη Κυβέρνησις νὰ τὸ συζητήσῃ. Καὶ ἐὰν ἐκαλῆτο καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἀφγανιστὰν καὶ ἐὰν ἐκαλῆτο καὶ ἡ Κυβέρνησις μιᾶς νοτιοαμερικανικῆς Πολιτείας, ὡς διαιτητρίας, θὰ ἐδεχώμεθα νὰ μεταβῶμεν Διότι ποῖον ἦτο τὸ οὐσιῶδες καὶ μέγα βῆμα, τὸ ὁποῖον ἐσημειώθη; Ὄχι τὸ ὅτι ἐγένετο ἐν Λονδίνῳ συζήτησις καὶ ὅτι μετέβημεν, ἀλλ' ὅτι ἡ Ἀγγλία, ἡ Μ. Βρεταννία καθ' ὑπόδειξιν ἴσως καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς καταστάσεως καὶ τοῦ ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀρχίσει εἰς τὴν Κύπρον, ἐδέχετο νὰ ἀναγνωρίσῃ, τὸ θέμα, ὡς διεθνές. Αὐτὸ ἀπὸ ἀπόψεως νομικῆς, ἀλλὰ καὶ ἠθικῆς διὰ τὸ παγκόσμιον κοινόν, ὑπῆρξε μέγα. Δεύτερον, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ τεθῇ ζήτημα Τουρκίας. Ἐν πρώτοις, ἡ Μ. Βρεταννία, θέσασα τὸ ζήτημα, ὡς ζήτημα διεθνές, ὑπ' ὄψει τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας, τὸ ἔθεσεν ὑπ' ὄψει δύο Κρατῶν, τὰ ὁποῖα ἦσαν σύμμαχα, τὰ ὁποῖα ἀνῆκον εἰς τὸ ΝΑΤΟ, τὰ ὁποῖα ἀνῆκον εἰς τὸν ΟΗΕ, τὰ ὁποῖα εἶχον καὶ εἰδικὴν συμμαχίαν, τὴν τριμερῆ καὶ τὰ ὁποῖα δύο Κράτη —προσέξατε παρακαλῶ τὸ σημεῖον αὐτὸ— εἶχον τὸ ἓν μέν, συμφέρον οὐσιῶδες ἠθικὸν καὶ ἱστορικόν, διότι τὰ 85ο)ο τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ εἶχον Ἑλληνικὴν καταγωγήν, γλῶσσαν καὶ φρόνημα, τὸ ἕτερον δὲ εἶναι Κράτος, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν Κύπρον ἐπίσης, ὄχι 85, εὐτυχῶς, Δόξα τῷ Θεῷ ,ἀλλὰ ἔστω 12, 11 ο)ο, διότι ὑπάρχει καὶ Ἑβραϊκὸν στοιχεῖον καὶ ἄλλα στοιχεῖα καὶ ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς μειονότητος 10 καὶ 11ο)ο, οὐδεὶς εἰς τὸν κόσμον ὁλόκληρον θὰ κατενόει τὴν ἄρνησιν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως συμπαρασταθῇ καὶ ἡ Τουρκία, ἡ ὁποία Τουρκία εἶχεν ἐπίσης μειονότητα ἐν Κύπρῳ, μικράν, μεγαλυτέραν ὅμως τῆς Ἑβραϊκῆς ἢ οἱασδήποτε ἄλλης.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχε τὴν ἀφροσύνην, διεθνῶς νὰ εἴπῃ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὅτι ἀρνεῖται νὰ μεταβῇ εἰς Λονδῖνον, διότι προσεκαλεῖτο καὶ ἡ τότε πλήρης φιλίας καὶ σύμμαχος Τουρκία, διότι ἔτσι ἐνεφανίζετο τότε ἡ Τουρκία, τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα εἶχον προ-

ετοιμασθῆ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξέσπασαν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Κων)πολιν, θὰ ἐθεωροῦντο ἀπὸ τοὺς φίλους καὶ μὴ γνωρίζοντας τὰ πράγματα κατοίκους τῆς Καλιφορνίας ἢ τοῦ Τέξας, ὡς γεγονότα προκληθέντα ἐκ τῆς στάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Διότι τὰ γεγονότα αὐτὰ δὲν προεκλήθησαν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι μετέβημεν εἰς τὸ Λονδῖνον, ἀλλὰ προεκλήθησαν ἀπὸ ὠργανωμένην Τουρκικὴν προσπάθειαν, ἡ ὁποία ἐπὶ μῆνας εἶχε προετοιμασθῆ καὶ τὴν ὁποίαν ἠγνοούσαμεν ἅπαντες, καὶ τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐφοβούμεθα ἦτο ἡ λῆψις ὡρισμένων οἰκονομικῶν, φορολογικῶν μέτρων εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μέτρων ἀναλόγων πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶχον ληφθῆ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου τοῦ 1942 — 1943.

Κύριοι συνάδελφοι, εἶναι εὔκολον νὰ κρίνῃ κανεὶς ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ νὰ λέγῃ ὅτι, ἐπειδὴ ἐσημειώθησαν τὰ γεγονότα ἐκεῖνα καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἔκβασιν εὐτυχῆ ἡ διάσκεψις, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ μεταβῶμεν. Ἂν δὲν εἴχωμεν μεταβῆ καὶ ἐσημειοῦντο τὰ γεγονότα, θὰ ἐγκαλούσατε τὴν Κυβέρνησιν καὶ θὰ εἴχατε τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς καθήσετε εἰς τὸ σκαμνὶ διότι θὰ ἐμφανιζώμεθα διεθνῶς ὡς προκαλέσαντες τὰ τραγικὰ καὶ βάρβαρα γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης. Αὐτὴ εἶναι, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἡ ἀκριβὴς θέσις τοῦ ζητήματος. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι συνάδελφοι, εἶχε μία ἀτυχῆ ἔκβασιν ἡ συνδιάσκεψις τοῦ Λονδίνου. Δὲν ἐξετάζω αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὰς λεπτομερείας τῆς διαχειρίσεως οὔτε μοῦ ἀρέσει νὰ ἀποδώσω εἰς οἱανδήποτε ἀτυχῆ λεπτομέρειαν διαχειρίσεως τὴν ἀποτυχίαν τῆς α΄ ἢ β΄ προσπαθείας εἰς τὸν ΟΗΕ ἢ εἰς τὸ Λονδῖνον.

Οὐδεὶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπόσπασιν Κρατῶν εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἐχόντων συμφέροντα νὰ μὴ ψηφίζουν ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Οὐδεὶς θὰ ἦτο δυνατόν, μὲ οἱανδήποτε εὐχρᾶδειαν καὶ μὲ οἱαδήποτε σχήματα λόγου νὰ ἀναγκάσῃ τὰ Κράτη νὰ ψηφίσουν ὑπέρ.

Κύριοι, ὑπάρχει ρεαλισμὸς καὶ μάλιστα σκληρὸς εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, καί ὁ ρεαλισμὸς αὐτὸς ἐπικρατεῖ κατὰ τρόπον δυσμενῆ διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλά, ταὐτοχρόνως καὶ παραλλήλως πρὸς τὰς ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν εἰς τὸν ΟΗΕ, ἐγένετο, ἔγινε καὶ θὰ γίνῃ ἔτι μᾶλλον γνωστὸν τὸ Κυπριακόν, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ 1952—53 ἦτο ἀπολύτως ἄγνωστον εἰς τὸν κόσμον ὁλόκληρον.

Κύριοι συνάδελφοι, ὅταν εἰς τὸ 1948 καὶ τὸ 1950 εἶχον μεταβῆ εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας, περιοδεύσας πάρα πολλὰς πόλεις ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ, δὲν εὗρῆκα κανένα σχεδὸν γνωρίζοντα καὶ τὸ ὄνομα τῆς Κύπρου. Καὶ ὡμίλησα περὶ αὐτοῦ εἰς ἀμερικανικὰς συγκεντρώσεις διότι εἶχον προσκληθῆ τὸ 1948 ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν, τὸ δὲ 1950 ἤμην ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπικοινωνήσω, ὄχι βεβαίως μὲ μεγάλας μάζας, ὅπως τὸ 1948, ἀλλὰ μὲ πολλὰς προσωπικότητας; ἐλάχιστοι γερουσιασταὶ ἐγνώριζον τὸ ὄνομα τῆς Κύπρου, ἐνεθυμοῦντο τινὲς τὸ ὄνομα τῆς Κύπρου ἀπὸ τὸ 1920 ὅταν ὁ Λόϊτζ, ὁ πατήρ, ὄχι ὁ μετὰ ταῦτα ἀρχηγὸς καὶ μόνιμος ἀντιπρόσωπος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὸν Ο.Η.Ε., εἶχε προκαλέσει εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν Ἀμερικανικὴν, καί αὐτὸ εἶναι πρὸς τιμήν του καὶ τῶν Ἀμερικανῶν Γερουσιαστῶν, ψήφισμα τὸ 1920 ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἐνεθυμοῦντο τινὲς παλαιοὶ καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ τότε Γερουσιαστοῦ Λόϊτζ αὐτὴν τὴν περίπτωσιν. Οὐδεὶς ἄλλος ἐγνώριζε τι καὶ ἐγένετο γνωστὸν τὸ Κυπριακὸν καὶ προεκάλεσε τὸ ἐνδιαφέρον τὸ παγκόσμιον καὶ κατέλαβε τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν καταλαμβάνει πλέον λόγῳ τῶν ἀντιδικιῶν, λόγῳ τοῦ Λονδίνου λόγῳ τῶν βαρβαροτήτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης εἰς τὰς προθήκας τῶν ἐφημερίδων μὲ τὰ μεγάλα γράμματα ἀφ' ἧς ὁ ἀείμνηστος Στρατάρχης Παπάγος εἶχε τὴν ἱστορικὴν ἔμπνευσιν νὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασιν ὅπως φέρῃ τὸ ζήτημα ἐνώπιον τοῦ ΟΗΕ. Ἐὰν δὲν τὸ ἔφερε ὁ Παπάγος, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ σημειωθοῦν αἱ ἐξελίξεις, αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐνθαρρυνθῆ καὶ εἰς τὴν ψυχικὴν του ἐξέγερσιν αὐτὸς οὗτος ὁ λαὸς τῆς Κύπρου.

Κύριοι μὲ ἠνάγκασεν ἡ διακοπὴ τοῦ ἀξιοτίμου κ. ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, νὰ ἐκταθῶ, πέραν τῆς προθέσεως μου, νὰ ἐκταθῶ εἰς τὸ θέμα τῆς Κύπρου, πέραν τῶν ὁρίων τὰ ὁποῖα εἶχον τὴν πρόθεσιν νὰ σεβασθῶ. Ἐπρόκειτο νὰ θίξω μόνον τὸ θέμα τοῦ Λονδίνου.

Κύριοι ἡ Κυβέρνησις παραλαβοῦσα τὸ θέμα εἰς μίαν κρισιμωτάτην καμπήν, ἀγωνίζεται, προβαίνει εἰς ὅλα ἐκεῖνα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἔχει καί εἰς ὅλα ἐκεῖνα, τὰ διαβήματα καί εἰς ὅλας ἐκείνας τὰς ἐνεργείας αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐπιβεβλημέναι καὶ θεωρῶ πράγματι, ὡς ὑπερβολὴν, δὲν θέλω νὰ εἴπω ὅτι εἶναι ἀθέμιτος ἢ ἄτοπος ἡ διατύπωσις οἱασδήποτε κριτικῆς καὶ ἐπί τῆς τακτικῆς ἢ μᾶλλον ἐπί τῆς γραμμῆς τῆς Κυβερνήσεως, θεωρῶ, πάντως ὡς ὑπερβολικὴν τὴν οἱανδήποτε κριτικὴν ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὡς ὁπωσδήποτε πρόωρον καὶ ὁπωσδήποτε ὑπερβολικήν.

Κατ' ἐμέ, ἡ Κυβέρνησις, παραλαβοῦσα εἰς μίαν κρίσιμον καμπήν, τὸ θέμα, διότι ἐνεπλάκη πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου καὶ τὸ ζήτημα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ χειρίζεται μὲ τρόπον, ὁ ὁποῖος συνδυάζει δύο τινὰ —καὶ ἐγὼ πιστεύων εἰς τὸν συνδυασμὸν αὐτὸν τῶν δύο στοιχείων συμφρονῶ πλήρως πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως— εἰς τὸ θέμα αὐτὸ συνδυάζει ἡ Κυβέρνησις, τὴν ἀποφασιστικότητα τὴν Ἐθνικὴν μὲ τὴν Ἐθνικὴν σωφροσύνην. (Χειροκροτήματα).

Ἤλθον ὡρισμένοι ἐκ τῶν κυρίων, ἐνόμισαν ὅτι ἔπρεπε νὰ κάμουν μνείαν ἑνὸς λεπτοτάτου θέματος περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἔπρεπε κἂν νὰ γίνῃ μνεία, αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα. Καὶ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἐγὼ συμμεριζόμεθα τὴν ἄποψιν ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συζητήσεως εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἐθνικὴ σωφροσύνη εἶναι ἐπιβεβλημένη, διότι μὲ τὴν ἔντονον ἐπιδίωξιν τῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ Κυπριακοῦ πρέπει —καὶ μεταχειρίζομαι μοῦ φαίνεται φράσιν τὴν ὁποίαν εἶχε χρησιμοποιήσει ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων— πρέπει νὰ μὴ λησμονήσωμεν καὶ τὴν Ἑλλάδα διότι πρέπει καὶ ἡ Κύπρος νὰ ἑνωθῆ μὲ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ —καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ φράσις τοῦ κ. Παπανδρέου— καί ἡ Ἑλλὰς νὰ μὴ ἔχῃ χαθῆ. Τότε, ὁ κ. Παπανδρέου διετύπωσε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰς ἀπόψεις του καὶ συμμερίζομαι τὰς ἀπόψεις του αὐτὰς ἀπολύτως καί τὰς υἱοθετῶ, μὴ ἔχων τὴν φιλοδοξίαν νὰ προβαίνω εἰς διατύπωσιν ἐπιγραμμάτων εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει τόσην εἰδικότητα. Καὶ υἱοθετῶ τὰ ἐπιγράμματα τὰ εὐτυχῆ καί ὄχι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀτυχῆ, τοῦ κ. Παπανδρέου. Κύριοι συνάδελφοι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὴν Ἑλλάδα, ὅταν χειριζώμεθα τὸ θέμα τῆς Κύπρου. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει προβλήματα οἰκονομικά, ἔχει προβλήματα ἀσφαλείας, ἔχει προβλήματα ἠθικά, ἔχει προβλήματα ἐκπαιδεύσεως. Καὶ ἐὰν συνηθίσωμεν —διότι ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι τὸ θέμα θὰ περάσῃ ἀπὸ πολλὰ στάδια, ὅπως ἐπέρασεν ἀπὸ πολλὰ στάδια καί τὸ θέμα τοῦ Σουέζ καὶ τὸ θέμα τῶν Ἰνδιῶν— ἐὰν συνηθίσωμεν τὴν νεολαίαν νὰ μὴ κάμνῃ τίποτε ἄλλο, παρά, εἰς τὸ διάστημα ἑνὸς - δύο ἐτῶν, διότι εὔχομαι τὸ πολὺ εἰς δύο ἔτη νὰ ἔχῃ δοθῆ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὴν Κύπρον καὶ νὰ ἔχῃ ἐφαρμοσθῆ— ἐὰν συνηθίσωμεν τὴν νεολαίαν νὰ μὴ κάμνῃ τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ρίπτῃ λίθους εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἐπίσης εὐχομένων τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἀνδρῶν τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, ἀλλὰ μόνον, κύριοι, λέγω, ἐὰν

συνηθίσωμεν τὴν νεολαίαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν τότε, χάνομεν τὴν Ἑλλάδα. Ἐκτὸς δὲ τούτου, καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἔχῃ τὴν δυναπότητα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐλπίζω νὰ μὴ εὔχεται κανεὶς ἐκ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ κρίσιμα καὶ φλέγοντα προβλήματα τοῦ λαοῦ, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ παραμελοῦνται. Αὐτοὶ οἱ ἀδελφοί μας Κύπριοι, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ εὔχωνται νὰ μὴ παραμεληθῇ τὸ μέγα πρόβλημα τῶν 3.000.000 ἀπόρων Ἑλλήνων.

Κύριοι συνάδελφοι, ὁ συνδυασμὸς πατριωτισμοῦ καὶ σωφροσύνης εἶναι καθῆκον ἐπιβεβλημένον εἶναι χρέος ἐθνικὸν καὶ ἀπέναντι ἡμῶν αὐτῶν καὶ ἀπέναντι τῶν Κυπρίων. Καί ἡ φρασεολογία ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῆς τῆς γραμμῆς εἶναι φρασεολογία, εἴτε ἀνεύθυνος καὶ ἀσύδοτος, εἴτε συνδεομένη μὲ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐθνικῶς ὕποπτοι, ὅπως συμβαίνει ἀπὸ ὡρισμένας ἴσως πλευρὰς ποὺ ἴσως εἰς τὴν Βουλὴν, ἢ μᾶλλον ἀσφαλῶς, δὲν ἐκπροσωπεῖται.

Κύριοι συνάδελφοι, πρέπει νὰ καθοδηγῶμεν τὴν νεολαίαν, δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ ἀφήνωμεν τὴν νεολαίαν νὰ κτυπᾷ τὸν Ἕλληνα ἀστυφύλακα, δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἐξωθήσωμεν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλληνικῆς περιουσίας, διὰ νὰ τὰ πληρώνῃ ἔπειτα αὐτὸς οὗτος ὁ λαός. Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ ἀφήνωμεν ἀκαθοδήγητον, ἢ νὰ ἀφήνωμεν ὅπως καθοδηγεῖται ἀπὸ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνεύθυνα.

Ἐγὼ μάλιστα, ἐὰν θέλετε, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, δὲν εἶμαι τόσον συντηρητικὸς εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὅσον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ Κυβέρνησις. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς θὰ ἤμην, ὅπως ἤμην τὸν Σεπτέμβριον ὅταν συνέβησαν τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης, κάπως περισσότερον ἀνασταλτικὸς αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων.

Ἡ Κυβέρνησις καὶ τὰ Κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἔχομεν ὅλοι τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ τὸ Κυπριακὸν δι' ὅλων τῶν μέσων. Ἀλλὰ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τῷ μεταξὺ πρέπει νὰ ἐργάζεται, ἡ νεολαία πρέπει νὰ σπουδάζῃ, νὰ προβαίνῃ εἰς ἐκδηλώσεις ἄλλας οὐχὶ τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἀντιαγγλικαί, εἶναι ἀντεθνικαί, διότι Ἕλληνες ἦσαν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ. Δὲν κατακτᾶται εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου ἢ Πανεπιστημίου ἡ Κύπρος, δὲν πρόκειται ἐὰν κτυπηθοῦν οἱ 40 Ἕλληνες ἀστυφύλακες νὰ κατακτηθῇ ἡ εὑρισκομένη εἰς τὰς... παρυφὰς τῆς ὁδοῦ Βασιλίσσης Σοφίας Κύπρος. Διότι δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ. Ἑπομένως, αἱ ἐκδηλώσεις αὐταὶ, καὶ πρέπει καί οἱ καθηγηταί τοῦ Πανεπιστημίου νὰ δώσουν τὸν ἀνάλογον τόνον, νὰ γίνωνται καί ὑπὸ τῆς νεολαίας, διότι ἡ νεολαία ἀνέκαθεν ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας, ἀλλὰ νὰ γίνωνται ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἑλληνικῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ὄχι ὅπως εἰς ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου ὅπου αἱ ἐκδηλώσεις ὡδήγησαν εἰς τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ τούτου τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος διεξεδίκει κάτι. Ἐὰν ἐξ ἱστορικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ ἐὰν μάλιστα εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἶναι πρὸς τιμὴν τοῦ σημερινοῦ ἡγέτου τῆς Αἰγύπτου, ἐχρειάσθη ἡ ἐπανάστασις ἡ ὁποία ἐχρειάσθη, αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως αὐτῆς ἐκδηλώσεις ὡρισμένων μαζῶν πρὸς ἐπιδίωξίν, πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις ἦτο περισσότερον εἰς θέσιν νὰ ἐπιδιώξῃ καὶ ἐπιτύχῃ, εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὸν ἐμπρησμὸν κτιρίων, τὰ ὁποῖα ἦσαν Αἰγυπτιακὰ ἐν Καίρῳ. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν τακτικὴν ἔχομεν ὑποχρέωσιν καθοδηγοῦντες τὴν νεολαίαν νὰ τὴν χαρακτηρίσωμεν ὡς κακὴν καί πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ θάρρος νὰ τὴν χαρακτηρίσωμεν ὡς κακήν. Συμφωνῶ μὲ τὴν γραμμὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ θὰ ἔλεγον μάλιστα, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ κάμῃ αὐτὸ ποὺ ἔκαμον ἐγώ. Λι' αὐτὸ ποὺ λέγω, εἶναι δυνατὸν αὔριον νὰ ὑποστῶ τὸν καταιγισμὸν ὅλων τῶν ἐφημερίδων, ἀλλὰ θὰ ἔλεγον ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ κάμῃ ἡ ἰδία χάρις εἰς τὴν δύναμιν ποὺ διαθέτει καὶ διότι ἐπὶ κεφαλῆς της ἔχει ἄνδρα ἀποφασιστικόν, ὁ ὁποῖος ἔχει συνηθίσει νὰ ἀναλαμβάνῃ εὐθύνας. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι συνάδελφοι, καὶ ἡ Κύπρος πρέπει νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ Ἑλλὰς νὰ σωθῇ καὶ ἡ νεολαία νὰ μὴ μεταβληθῇ εἰς ἐαμικὴν ἀπὸ ἀπόψεως ψυχολογικῆς, νεολαίαν.

Ἐν συνδυασμῷ μὲ αὐτὴν τὴν γραμμὴν, τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξα καὶ ἡ ὁποία εἶναι σαφεστάτη, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ὁίξω καὶ τὸ ζήτημα τοῦ ΝΑΤΟ. Βεβαίως μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Σμύρνης καί τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐθεώρησα καθῆκον μίαν ἑβδομάδα ἢ 5 ἡμέρας ἀργότερον νὰ συγκαλέσω, τοῦ Στρατάρχου ἀσθενοῦντος καὶ τοῦ κ. Στεφανοπούλου ἀπουσιάζοντος, τοὺς τότε βουλευτὰς τοῦ Συναγερμοῦ διὰ νὰ ἐκθέσω τὰς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως. Τὰς ἀπόψεις ἐκείνας τὰς εἶχον εἰσηγηθῆ εἰς τὸν Στρατάρχην καὶ ὁ Στρατάρχης ἀσθενῶν βαρέως εἶχε πλήρως ἀποδεχθῆ. Καὶ ἐτόνισα τότε, ὅτι ἡ ψυχραιμία δὲν πρέπει νὰ μᾶς λείπῃ οὔτε κατὰ τὴν ὥραν τῆς μεγάλης κρίσεως. Θὰ κάμωμεν τὸ καθῆκον μας ἀπέναντι τῆς Τουρκίας καὶ θὰ κάμωμεν τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο, ἢ ἐκάμαμε τοῦτο ἢ ἐκεῖνο., θὰ κάμωμεν τὸ καθῆκόν μας εἰς τὸ Κυπριακὸν καὶ θὰ τὸ πράξωμεν εἰς τὸ μέλλον. Ἀλλὰ ταυτοχρόνως δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ ἐξαρτήσωμεν τὴν παραμονήν μας εἰς τὸ ΝΑΤΟ ἀπὸ τὰς σχέσεις μας μὲ τὴν Ἀγγλίαν, ἢ Τουρκίαν, ἢ οἱαδήποτε ἄλλην χώραν. Δὲν εἶμεθα ὅπως εἶπον τότε καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα καὶ ὅπως εἶπον εἰς τὴν Πάτραν καὶ τὸν λόγον μου τὸν ἐχειροκρότησεν ὁλόκληρον τὸ μέγα πλῆθος τὸ ὁποῖον εἶχε συγκεντρωθῆ, διότι ἡ καθοδήγησις φωτίζει τὸν κόσμον, δὲν εἴμεθα ἐξηρτημένοι ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Τουρκίαν, ἀλλὰ εἴμεθα εἰς τὸ ΝΑΤΟ, εἴμεθα διότι τὸ θέλομεν ἡμεῖς, διότι τὸ συμφέρον τῆς ἰδικῆς μας ἀσφαλείας τὸ ἀπαιτεῖ. Διότι ἡμεῖς ἀνήκομεν εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἔστω ἄλλοι τύποις ἀνήκοντες δὲν σέβονται ἐπαρκῶς. Καὶ δὲν θὰ φύγωμεν ἡμεῖς ἀπὸ τὸν κόσμον εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκομεν. Δὲν θὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος εἶναι συνυφασμένος μὲ τὰς παραδόσεις μὲ τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν πολιτισμόν, ἔστω καὶ ἐὰν ὁ κόσμος αὐτός, ἢ ὡρισμένα Κράτη ἀνήκοντα εἰς τὸ ΝΑΤΟ δὲν σέβονται τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ κόσμος βασίζεται.

Κύριοι, τὸ ΝΑΤΟ δὲν εἶναι ὑπόθεσις τῆς Ἀγγλίας, ἢ τῆς Τουρκίας, εἶναι ὑπόθεσις τῆς ἰδικῆς μας ἀσφαλείας, τῶν ἰδικῶν μας συνόρων καὶ ἑπομένως, ἡ παραμονή μας ἐκεῖ ἐν συνδυασμῷ βεβαίως μὲ τὴν τήρησιν ὅλων τῶν ἀξιοπρεπῶν προϋποθέσεων, τὰς ὁποίας καί ἐγὼ ἔθεσα τὸν Σεπτέμβριον καὶ τὰς ὁποίας ἔχει θέσει ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ, ἡ παραμονή μας μὲ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις τῆς ἀξιοπρεπείας, αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι ἐπιβεβλημένη. Ἐγὼ πιστεύω, ὅτι πρέπει κατὰ τρόπον καθαρὸν νὰ λέγωμεν ὅτι ἀνήκομεν εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, Θὰ ἐξετάσωμεν τί ; Ἐὰν τὸ ΝΑΤΟ, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν Κρατῶν, τὰ ὁποῖα εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις δὲν σέβονται τὴν ἀλληλεγγύην πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν υἱοθετοῦν μίαν ἀρχήν, ἡ ὁποία εἶναι ἀρχὴ τῶν ἐλευθέρων Κρατῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν Κρατῶν αὐτῶν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιζήσῃ καὶ εὐδοθῇ. Καὶ πρέπει βεβαίως, καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ σκέπτομαι καί εἶμαι βέβαιος ὅτι σκέπτεται ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, εἰς τὴν σύνοδον τὴν ἑπομένην εἰς τὸ ΝΑΤΟ νὰ θέσωμεν ζήτημα καὶ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὡς χώρα ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὸ ΝΑΤΟ, διότι τῆς ἀνήκει ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ γραμμὴ ἡ ὁποία χαράσσεται ὑπὸ τοῦ Α ἢ Β Κράτους ἢ καὶ περισσοτέρων ἐκ λόγων συμφέροντος, εἶναι γραμμὴ θέτουσα ἐν κινδύνῳ ὁλόκληρον τὸν ἐλεύθερον κόσμον. Ὄχι νὰ φύγωμεν καὶ νὰ παραμείνωμεν εἰς τὸ κενόν, ἀλλὰ νὰ μείνωμεν καὶ νὰ δώσωμεν τὸν ἀγῶνα καὶ εἰς τὸ ΝΑΤΟ καί εἰς τὸν ΟΗΕ. Αὐτὴ εἶναι ἡ δέουσα γραμμὴ

καὶ εἶναι ἡ γραμμὴ ἡ Ἐθνική. (Χειροκροτήματα).

Ὁ κ. Πασαλίδης εἶπε, νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ. Εἶπε, δὲν ζητῶ νὰ πᾶμε εἰς τὸ παραπέτασμα, ἀλλὰ νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ. Ἐὰν φύγωμεν ἀπό τὸ ΝΑΤΟ μένομεν εἰς τὸ κενόν. Δὲν ἔμεινεν εἰς τὸ κενὸν ἡ Γιουγκοσλουΐα τὴν ὁποίαν βαθύτατα σέβομαι, δὲν ἔμεινεν εἰς τὸ κενὸν ἡ Αἴγυπτος, τὴν ὁποίαν ἐπίσης βαθύτατα σέβομαι. Διατί; Διότι ἔχουν ἄλλας παραδόσεις, ἄλλην σύνθεσιν πολιτεύματος, ἄλλη εἶναι ἡ γεωγραφικὴ των θέσις.

Ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὡρισμέναι ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνυφασμέναι μὲ τὸ ΝΑΤΟ, εἶναι ἀρχαὶ τὰς ὁποίας ἡμεῖς εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἐφέραμεν καὶ ἐγεννήσαμεν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὰ τέκνα μας, δηλαδὴ τὰς ἰδέας ἐπὶ τῶν ὁποίων βασίζονται, ἢ ὑποτίθεται ὅτι βασίζονται τὸ ΝΑΤΟ καὶ ὁ ΟΗΕ.

Ἐὰν κύριοι, ἔπρεπε νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, θὰ ἔπρεπε —καὶ τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τὸ θέτω εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν κυρίων, οἱ ὁποῖοι σκέπτονται καὶ λέγουν ὅτι ἔπρεπε νὰ φύγωμεν καὶ εἰς αὐτοὺς ἀνήκει καὶ ὁ κ. Καρτάλης— θὰ ἔπρεπε νὰ φύγωμεν καί ἀπὸ τὸν ΟΗΕ ; Μήπως διότι εἶναι ἐκεῖ καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις ; Ἡ πλειοψηφία μᾶς κατεψήφισε. Ἐπειδὴ βάσει αὐτῶν τῶν συλλογισμῶν οἱ ὁποῖοι σᾶς ὠθοῦν εἰς τὴν σκέψιν νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, ἐὰν θέλετε νὰ εἰσθε συνεπεῖς θὰ ἔπρεπε νὰ ζητήσετε ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ τὴν ἔξοδον τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν ΟΗΕ. Ἀλλὰ δὲν τό πράττετε. Ἑπομένως ἄλλοι εἶναι οἱ σκοποὶ καί ἄλλη ἡ βάσις τῆς σκέψεώς σας. Δὲν εἶμαι ἐγὼ τεταγμένος νὰ τοὺς ἀποκαλύψω. Δὲν τοὺς γνωρίζω. Εὑρίσκονται κεκρυμένοι μέσα εἰς τὰς σκέψεις τὰς ἰδικάς σας. Καὶ ἑπομένως ἂς μαντεύσῃ ἡ Βουλή, ἂς μαντεύσῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαός.

Κύριοι συνάδελφοι, καὶ εἰς τὸν ΟΗΕ πρέπει νὰ μείνωμεν καὶ εἰς τὸ ΝΑΤΟ πρπει νὰ μείνωμεν. Καὶ εἰς τὸν ΟΗΕ πρέπει νὰ δώσωμεν μάχην καὶ εἰς τὸ ΝΑΤΟ νὰ δώσωμεν μάχην ὄχι πλέον διὰ τό Κυπριακὸν διότι ἐπὶ τέλους, αὐτοὶ οἱ Κύπριοι θὰ μᾶς ἔλεγον: «Ἐὰν πρόκειται νὰ χάσωμεν τὰ πάντα ἀναστείλατε ἐπ' ὀλίγον τὰς ἐνεργείας σας χάριν ἡμῶν καὶ διότι ἡ ἰδέα τῆς αὐτοδιαθέσεως, εἶναι ἰδέα συνδεδεμένη μὲ τὴν Ἑλλάδα, μὲ τὸν ἐλεύθερον κόσμον. Διότι ἀσχέτως καὶ μὲ τὸν συναισθηματισμὸν καὶ μὲ τὴν ἐθνικὴν ἀλληλεγγύην ὑπάρχει ἡ ἰδεολογικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ θέσις αὐτὴ πρέπει νὰ προβληθῇ καὶ εἰς τὸν ΟΗΕ ὅπως προεβλήθη καὶ εἰς τὸ παρελθόν καὶ εἰς τὸ ΝΑΤΟ, ἀσχέτως ἀποτελέσματος.

Δὲν θὰ εἰσέλθω εἰς τὸ εἰδικώτερον θέμα, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν προσφυγήν μας εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, καὶ τὸν ΟΗΕ. Εἶναι θέμα, τοῦ ὁποίου τὴν διαχείρισιν ἐμπιστεύομαι εἰς τὴν Κυβέρνησιν Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν αὐτὴν τὴν στιγμὴν —μὴ ἔχων τὴν εὐθύνην— νὰ προβῶ μὲ αὐτὴν τὴν εὐκολίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἄλλοι προβαίνουν εἰς τὴν ἔντονον σύστασιν διὰ νὰ ἀνακαλύψουν παραλείψεις τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὴν ἔντονον σύστασιν, ὅτι πρέπει νὰ πᾶμε εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Ἡ Κυβέρνησις διαχειρίζεται τὸ ζήτημα καί, ἂν τυχόν σημειωθῇ κάποιον οὐσιῶδες σφάλμα, ἐδῶ εὑμεθα διὰ νὰ τὴν κρίνωμεν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ε΄
6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Ὥραν 6.10' μ. μ. ὁ Πρόεδρος κ. Κ. Γ. Ροδόπουλος, ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς ἕδρας καὶ διαπιστώσας τὴν ὕπαρξιν ἀπαρτίας, κηρύσσει τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως καὶ διατάσσει νὰ ἀνοιχθῶσι τὰ θεωρεῖα.

Ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως.

Πρόεδρος. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ

Συνέχεια συζητήσεως ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ε.Π.Ε.Κ. κ. Παπαπολίτης ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Παπαπολίτης. Κύριοι βουλευταί, αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἐπροκάλεσαν αἴσθημα ἀπογοητεύσεως εἰς ὁλόκληρον τὸν Λαόν, διότι δὲν περιέχεται εἰς αὐτὰς οὐδεμία σοβαρὰ ἐλπὶς ἐπιλύσεως τῶν ζωτικῶν προβλημάτων του τὰ ὁποῖα κατέστησαν ἀπὸ καιροῦ ἀγωνιώδη καὶ μαρτυρικὴν τὴν ζωήν του καὶ τὴν πορείαν τοῦ Ἔθνους.

Αἱ δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἦσαν αἱ ἀναμενόμεναι διὰ μίαν ἀνήσυχον καὶ κρίσιμον περίοδον τόσον ἀπὸ ἐξωτερικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ ἐσωτερικῆς πλευρᾶς.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ κάμω παραλληλισμούς, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρίδῃ κανεὶς μερικὰ σημεῖα ὑποδηλοῦντα ὁμοιότητα τῆς σημερινῆς δυσκόλου θέσεως τῆς Ἑλλάδος μὲ ἐκείνην τῆς περιόδου τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς.

Ὅπως καὶ τότε ἔτσι καὶ σήμερον ἐνῷ ἡ Ἑλλὰς εἶχε πολεμήσει παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων καὶ εἶχε γίνει ὁλοκαύτωμα διὰ τὴν κοινὴν νίκην, τελικῶς ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν συμμάχων της μερικοὶ τῶν ὁποίων ἐβοήθησαν τοὺς πρώην ἐχθροὺς αὐτῶν.

Δὲν νομίζω ὅτι κινδυνεύω νὰ χαρακτηρισθῶ ὡς κατεχόμενος ἐξ ὑπερβολικοῦ ἐθνικοῦ φόβου ἐὰν εἴπω ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν περιῆλθεν εἰς διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν ἐγκλείουσα σοβαρωτάτους διὰ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα κινδύνους.

Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται ἡ ἐξέτασις τῶν γεγονότων καὶ τῶν καταστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπηρεάζουν καὶ διαμορφώνουν τὴν ἐξωτερικήν μας πολιτικὴν μὲ τὰ διδάγματα τῆς πείρας, τὴν ὁποίαν τὸ Ἔθνος ἀπέκτησεν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεώς του ὡς ἀνεξαρτήτου Κράτους.

Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ κάθε χώρας νομίζω ὅτι εἶναι συνάρτησις τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως, τῆς ἱστορίας της καὶ τῆς διεθνοῦς πραγματικότητος ὡς ἐμφανίζεται κάθε ἑκάστοτε.

Εἰς τὸν χῶρον μας δυστυχῶς συνεκρούοντο πάντοτε καὶ συγκρούονται καὶ νῦν συμφέροντα μεγάλα καὶ μεγάλων λαῶν. Εὑρισκόμεθα ἐπίσης πολὺ κοντὰ εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν ἡ Ἀνατολὴ μὲ τὴν Δύσιν καὶ ἀκόμη πλησιέστερον εἰς τὴν δίοδον τῶν διεθνῶν συγκοινωνιῶν.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ἡ πορεία πρὸς τὴν ἐθνικήν μας ἀνεξαρτησίαν ὑπῆρξε βασανιστικὴ καὶ αἱματηρά. Σπάνια εἶναι αἱ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ πολιτικὴ μας ἡγεσία ἠδυνήθη νὰ ἀναπτύξῃ μίαν ἀνεξάρτητον πολιτικήν, καλύπτουσαν τὰ καθολικὰ συμφέροντα τῆς χώρας.

Τὰ δύο βασικὰ μειονεκτήματα τῆς ἀκολουθητείσης ἀνέκαθεν ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἦτο πρῶτον ἡ ἔλλειψις ρεαλισμοῦ καὶ δεύτερον ἡ ἀπουσία θελήσεως καὶ αἰσθήματος ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας εἰς τοὺς φορεῖς αὐτῆς.

Κενὴ καὶ ἀνεδαφικὴ αἰσθηματολογία, στείρα πατριδολογία ἀλλὰ καὶ ἔλλειψις αἰσθήματος ἐθνικῆς ἰσοτιμίας ἕναντι τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ κυρίως τῶν μεγάλων συνθέτουν τὴν ἐξωτερικήν μας πολιτικήν. Ἡ ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ δὲν γνωρίζει ἐπίσης τὸ μέτρον. Μέσα εἰς τὸν βαλβαλον τῶν ἀλληλοσυγκρουομένων καὶ μεταβαλομένων συμφερόντων καὶ ἀπόψεων χάνομεν πολὺ συχνὰ τὸν ὀρθὸν δρόμον.

Αἰσθηματολογοῦμεν καὶ προσκολλώμεθα ὑπερμέτρως πρὸς μίαν πλευρὰν καὶ ἐχθρευόμεθα ἐξ ἴσου ὑπερμέτρως τὴν ἄλλην πλευράν, ἐνῷ εἶναι βέβαιον ὅτι εἰς τὴν διεθνῆ πάλην οὔτε αἱ πλευραὶ αὐταὶ εἶναι σαφῶς διαχωρισμέναι καὶ ἀμετακίνητοι, οὔτε τὰ κριτήρια τῶν συμφερόντων μας πάγια καὶ πάντοτε τὰ ἴδια.

Κύριοι βουλευταί, ποτὲ τὰ μειονεκτήματα αὐτὰ τῆς ἐξω-

τερικῆς μας πολιτικῆς δὲν ὑπῆρξαν τόσον ἐπικινδύνως ἐκθηλα, ὅσον κατὰ τὴν περίοδον καθ' ἣν ἐκυβέρνησεν τὴν χώραν ὁ Συναγερμὸς καὶ ἡ σημερινὴ συνέχειά του. Ποτὲ ἡ ἐξωτερική μας πολιτικὴ δὲν ὑπῆρξεν τόσον ἄστοχος καὶ τόσον ἐπικινδύνως ἀδέξια ὅσον κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν.

Ποτὲ τὸ αἴσθημα τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας καὶ ἰσοτιμίας δὲν εἶχε τόσον τρωθῆ καὶ ποτὲ ἡ ἔλλειψις ρεαλιστικῆς ἀντιλήψεως δὲν ὑπῆρξεν τόσον καταφανὴς ὅσον κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον καὶ κυρίως κατὰ τὸν χειρισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ θέματος τῆς Κύπρου.

Κύριοι βουλευταί : Τρία εἶναι τὰ βασικὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἦτο ὑποχρεωμένη ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ ἐξωτερική της πολιτικὴ νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Καὶ αὐτὰ εἶναι α) ἡ ἀσφάλεια τῶν συνόρων της, β) ἡ ὁλοκλήρωσις τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων βασιζομένων ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ χάρτου τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ γ) ἡ ἀνοικοδόμησις τῆς χώρας ἀπὸ τὰς καταστροφάς.

Τὴν μὲν ἀνοικοδόμησιν τὴν ἐβασίσαμεν εἰς τὴν ἀμερικανικὴν βοήθειαν. Τὴν δὲ ἐθνικήν μας ἀσφάλειαν εἰς τὴν συμμετοχήν μας εἰς τὸ N.A.T.O.

Ἀλλὰ μολονότι ἡ εἴσοδός μας εἰς τὸ N.A.T.O. ἐγίνετο ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν καὶ μὲ τὴν ἀπαραίτητον βάσιν τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς ἴσης μεταχειρίσεως πρὸς τὰ ἄλλα κράτη τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ἐν τούτοις ἀπεδείχθη ὅτι ἡ εἴσοδός μας εἰς τὸ NATO δὲν ἀπέβωσε τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα.

Φοβοῦμαι ὅτι δὲν ἐκάμαμεν ὅσα ἔπρεπε νὰ κάμωμεν διὰ νὰ πείσωμεν ὅτι εἰς τὸ NATO εἰσήλθομεν ὡς ἰσότιμον καὶ ἐλεύθερον Ἔθνος καὶ παρελείψαμεν περισσότερα διὰ νὰ γίνῃ συνείδησις εἰς τοὺς φίλους καὶ ἑταίρους τοῦ NATO ὅτι δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι ν' ἀπαλλοτριώσωμεν οὐδὲν τῶν δικαιωμάτων μας καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν παραβίασιν παρὰ τῶν ἄλλων μελῶν εἰς βάρος μας βασικῶν ἀρχῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ χάρτου, ὅπως εἶναι ἡ αὐτοδιάθεσις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν.

Ἐξετελέσαμεν ἡμεῖς τὰς ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις εἰς βάρος τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς τῆς χώρας, ἐπιβαρύνοντες τὸν προϋπολογισμόν μας μὲ ὑπερόγκους στρατιωτικὰς δαπάνας. Οἱ φίλοι μας καὶ οἱ ἑταῖροι ὅμως εἰς τὸ NATO ὄχι μόνον τὴν καλήν μας πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσίν μας εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου δὲν ἐξετίμησαν εἰς ὃν ἔπρεπε ἀλλὰ καὶ παράβασιν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν εἰς βάρος μας ἔκαμαν καὶ ἠνέχθησαν.

Σ. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ.....

Ἕνα ἀπὸ τὰ καίρια ζητήματα τῶν ἐθνικῶν μας διεκδικήσεως ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐδοκιμάσθη ἡ ἐξωτερική μας πολιτικὴ καὶ τὸ ὅλον σύστημα τῶν συμμαχιῶν καὶ τῶν φιλικῶν μας σχέσεων ὑπῆρξεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἀντιμετωπίσῃ ἐντὸς τῶν ἀρχῶν τοῦ Ο.Η.Ε. τὴν ἐλευθερίαν τῶν 500.000 Ἑλλήνων. Τὸ αἴτημα τῆς Κύπρου θεμελιοῦται ἀπαραιτήτως καὶ ἠθικῶς καὶ νομικῶς καὶ εἶναι ἐν ἀπολύτῳ ἁρμονίᾳ μὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν διατυπωθεῖσαν καὶ ἀκολουθηθεῖσαν πολιτικὴν καὶ τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ τῶν ὀργάνων του. Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἠθικῶς καὶ νομικῶς δικαιωμένον τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅσα λέγονται, ἡ λύσις του συμπληρώνει τὴν ἠθικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἄμυναν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

Ὅταν Λαοὶ εὑρισκόμενοι εἰς κατώτερον ἐπίπεδον πολιτισμοῦ ἀπὸ τὸν Κυπριακὸν ἀποτινάσσουν τὴν ξένην ἐξουσίαν, ἀναδίστανται ἀνεξάρτητοι καὶ ἐλεύθεροι, εἶναι ἀπαράδεκτον Εὐρωπαϊκὸς λαός, ὁ ὁποῖος προηγεῖται τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ τῶν λαῶν τῆς Δύσεως, ὡς ὁ Κυπριακός, νὰ εὑρίσκεται ὑπὸ ἀποικιακὸν καθεστὼς καὶ μάλιστα μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς Δυνάμεως. Τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν κατάστασιν αὐτήν. Τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν εἶναι βασικὴ ἀρχὴ τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς κατοχυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἡ δὲ διεθνὴς πρακτικὴ ἐφήρμοσε εἰς πλείστας περιπτώσεις τὴν ἀρχὴν αὐτήν. Εἶναι γνωστὰ τὰ θέματα τῆς Σομαλίας, τοῦ Καμερούν, τῆς Τύνιδος, τοῦ Μαρόκου κλπ. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρνοῦνται εἰς τὸν Κυπριακὸν Λαὸν τὸ ἀναφαίρετον αὐτὸ δικαίωμα; Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρέπει νὰ τονίσω ὅτι ὁ χειρισμὸς τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ὑπῆρξε καὶ ἄστοχος καὶ ἐπικινδύνως ἀδέξιος. Ἡ προβολή του ἐγίνετο χωρὶς σοβαρὰν προετοιμασίαν τόσον ἔναντι τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, ὅσον καὶ ἔναντι τῶν ὑπευθύνων Κυβερνήσεων. Ἡ τότε Κυβέρνησις δὲν ἀντελήφθη ἢ δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφωτίσῃ καὶ νὰ πείσῃ καὶ νὰ συγκινήσῃ τὰς διεθνεῖς λαϊκὰς καὶ πολιτικὰς δυνάμεις ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ὑποθέσεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἔτσι ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου ἀπὸ τὰ πρῶτα της βήματα συνήντησε τὴν ἄγνοιαν, τὴν προκατάληψιν, τὴν ἀδιαφορίαν καὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις τὴν ἐχθρότητα πολλῶν φίλων λαῶν καὶ κρατῶν. Ἡ ἀδυναμία μας αὐτὴ δὲν εἶναι ἐκ τῶν μικροτέρων εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν. Εἶναι σχεδὸν μία ἐνδημικὴ νόσος τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Ἐνθουσιαζόμεθα μὲ τὸ δίκαιον τῆς ὑποθέσεώς μας καὶ νομίζομεν ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ καταληφθῶσιν ἀπὸ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμὸν καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τὸ δίκαιόν μας. Μολονότι ἡ ἔλλειψις διαφωτίσεως καὶ τὸ ἀπροετοίμαστον δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ μικρότερα σφάλματα τῶν ὑπευθύνων διαχειρισθέντων τὴν ἐξωτερικήν μας πολιτικήν, ἐν τούτοις τὸ βασικώτερον ἐλάττωμα τῆς Κυβερνητικῆς πολιτικῆς εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ ἀδυναμία τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι τὸ Κυπριακὸν θέμα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἐπιτυχῶς παρὰ μόνον ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ συγχρόνου ἀντιαποικιακοῦ ρεύματος καὶ πνεύματος καὶ καλύπτει σχεδὸν ὅλον τὸν χῶρον τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ δίδει τὴν φυσιογνωμίαν τῆς διεθνοῦς ζωῆς σήμερον. Ἡ Ἑλληνικὴ πολιτικὴ δὲν ἠδυνήθη νὰ εὐθυγραμμισθῇ ἐγκαίρως καὶ μὲ παρρησίαν μὲ τὸ ἀντιαποικιακὸν πνεῦμα. Δὲν ἀντελήφθη ἢ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου, ἀποικίας τῆς Ἀγγλίας, δὲν ἦτο δυνατὴ χωρὶς τὴν συμπαράστασιν τῶν ἀντιαποικιακῶν δυνάμεων καὶ χωρὶς τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀνοικτὴν εὐθυγράμμισιν τῆς πολιτικῆς μας εἰς τὸ διεθνὲς πεδίον μὲ τοὺς λαοὺς οἱ ὁποῖοι ἐμάχοντο διὰ τὴν ἐλευθερίαν των ὅπως καὶ ὁ Κυπριακός. Ἐπεκράτησεν ἡ ἀπίθανος ἄποψις ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ διεξαχθῇ ὁ ἀγὼν ἐπιτυχῶς χωρὶς ἡ Ἑλλὰς νὰ λάβῃ σαφῆ θέσιν ἔναντι ὅλων τῶν ἀποικιακῶν προβλημάτων. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ σφάλματος αὐτοῦ εἶναι γνωστά.

Ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου ἐστερήθη τοιουτοτρόπως πολυτίμων φίλων λαῶν, φυσικῶν συμμάχων καὶ συμπαραστατῶν τοῦ ἀγῶνος.

Ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ἀντιαποικιακὴ δύναμις. Ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς εἶναι ἐχθρὸς τῶν ἀποικιακῶν καθεστώτων. Ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπερπηδήσῃ τὸ φράγμα τῆς ἐντέχνως καλλιεργουμένης ὑπὸ τῆς Μ. Βρεττανίας ἔξωθεν ἀμυντικῆς σκοπιμότητος καὶ στρατηγικῶν ἀναγκῶν εἰς τὸν χῶρον τῆς Α. Μεσογείου καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐνεργὸν συμπαράστασιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἢ τοὐλάχιστον τὴν εὐμενῆ οὐδετερότητα αὐτῆς. Καὶ ἠδύνατο νὰ τὸ ἐπιτύχῃ ἐὰν τὸ ἐπεδίωκε καὶ τὸ ἐζήτει εἰλικρινῶς καὶ ἐγκαίρως ἀπὸ τὴν Ἀμερικήν, ἐὰν δὲν κατεῖχετο ἀπὸ τὸ πλέγμα κατωτερότητος καὶ πρὸ παντὸς ἐὰν ἡ ὅλη πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐβασίζετο ἐπὶ τῆς ρωμαλαίας καὶ δικαίας ἀρχῆς τῆς ἰσοτιμίας καὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ, δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων.

Ἡ Κυβέρνησις ὤφειλε καὶ ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὴν Ἀμερικὴν ὅτι τὸ καλῶς ἐννοούμενον ἀμυντικὸν συμφέρον τῆς Δύσεως εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν εἶναι ἡ Κύπρος νὰ εἶναι ἐλευθέρα καὶ αἱ στρατιωτικαὶ βάσεις της νὰ ἐλέγχωνται ἀπολύτως ἀπὸ τὴν συλλογικὴν ἄμυναν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

Τὸ κυριαρχοῦν στοιχεῖον τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Κυβερνήσεων τοῦ συναγερμοῦ καὶ τῆς παρούσης εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἦτο καὶ εἶναι ἡ ἔλλειψις μιᾶς σταθερᾶς γραμμῆς. Μία διαρκὴς ταλάντευσις καὶ παλινωδία χαρακτηρίζει τὴν ὅλην Κυβερνητικὴν πολιτικήν.

Δὲν εἶναι βεβαίως τῆς παρούσης Κυβερνήσεως τὸ λάθος τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τὴν πρωτοφανῆ διάσκεψιν-παγίδα τοῦ Λονδίνου μὲ τὰς γνωστὰς συνεπείας, ἀλλὰ εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι καὶ ὁ σημερινὸς πρωθυπουργὸς ἐὰν ἦτο τότε ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Κυβερνήσεως δὲν θὰ τὸ ἀπέφευγε, διότι, ἡ πολιτικὴ τῆς παρούσης Κυβερνήσεως κατὰ τὸ τελευταῖον ἑξάμηνον μᾶς πείθει περὶ αὐτοῦ. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἐξησθένησε σοβαρῶς τὴν ἑλληνικὴν θέσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διότι ἐνεφανίσθη κἀκεῖ πάλιν ἡ Ἑλλὰς παλινωδοῦσα.

Ἡ Κυβέρνησις μὲ τὴν πολιτικήν της τὸ τελευταῖον ἑξάμηνον ἔδωσε τὴν ἐντύπωσιν εἰς τὴν διεθνῆ γνώμην ὅτι ἡ ἐπίσημος Ἑλλὰς ἐπιχειρεῖ ν' ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν κυρίαν ἔπαλξιν τοῦ ἀγῶνος.

Ἡ αὐτοκυβέρνησις ἀντιπατρίστησε τὴν αὐτοδιάθεσιν καὶ ἡ Λευκωσία τὰς Ἀθήνας. Τὸ βάρος τῆς πάλης καὶ τῆς ἀντιστάσεως ἐφάνη ὅτι ἐπιχειρεῖτο νὰ μετατοπισθῇ ἀπὸ τοὺς ὤμους τῆς ὑπευθύνου καὶ ἐπισήμου ἑλληναικῆς Κυβερνήσεως εἰς τοὺς ὤμους τοῦ Μακαρίου καὶ τοῦ Διγενῆ. Αὐτὸ ὅμως ἦτο φυσικὸν ν' ἀναπόφῃ τὸ ἐνδιαφέρον εἰλικρινῶν φίλων. Αἱ πρὸ τῆς συλλήψεως καὶ ἐξορίας τοῦ ἐθνάρχου Μακαρίου διαπραγματεύσεις μεταξὺ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ καὶ τοῦ Χάρτιγκ, ἐφάνη ὅτι ἐγένοντο βάσει σχεδίων ἐγκεκριμμένων ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ ἀποτυχία τῶν διαπραγματεύσεων αὐτῶν ἀπέδειξε πλήρως τὴν ἔλλειψιν συγκεκριμμένης καὶ ρεαλιστικῆς πολιτικῆς ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Δι' αὐτὸ καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν στηθεῖσαν παγίδα τῶν διαπραγματεύσεων. Ἀκόμη καὶ τὸ γεγονὸς τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου ἀφῆκεν ἐμβρόντητον καὶ ἀμήχανον τὴν Κυβέρνησιν ἐνῷ θὰ ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ εὐκαιρίαν ἀντιστροφῆς τῶν ὅρων τῆς πάλης. Ἡ Μεγάλη Βρεταννία μὲ τὴν ἐξορίαν τοῦ Μακαρίου εἶχεν ὑποστῆ μίαν ἠθικὴν ἧτταν, ἡ ὁποία μὲ μίαν ρωμαλέαν πολιτικήν μας θὰ ἠδύνατο νὰ ἀφυπνίσῃ τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν κατάστασιν ὑπὲρ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως.

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ὅμως ἡ Κυβέρνησις ὑπῆρξε τόσον ἀξεῖα, ἀμήχανος καὶ ἄβουλος ὥστε νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ κάμῃ τίποτε τὸ σοβαρὸν καὶ ἀποφασιστικὸν πέραν μερικῶν σπασμωδικῶν ἐνεργειῶν ὅπως ἡ πρόσκλησις τοῦ Πρεσβευτοῦ μας τοῦ Λονδίνου καὶ μερικῶν πομπωδῶν φράσεων καὶ δηλώσεων.

Δὲν ἐκάμαμεν τίποτε καὶ ἡ Ἀγγλία ἠσυνήθη μὲ τὴν πανίσχυρον διπλωματικήν της πανοπλίαν νὰ μεταβάλῃ τὰς εἰς βάρος της ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἐξορίας τοῦ Μακαρίου. Ἤδη ἡ πίεσίς της καθίσταται ὁσημέραι ἐντονωτέρα. Δύο χαρακτηριστικὰ σημεῖα ἀποδεικνύουν τοῦτο.

α) Ἡ ταλάντευσις τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς.

β) Αἱ ἐκδηλώσεις τῶν Ρώσων ἡγετῶν ἔναντι τῆς Ἀγγλίας ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰ ἀναγγελλόμενα ταξείδια τῶν Τούρκων ἐπισήμων εἰς τὴν Μόσχαν.

Χαρακτηριστικὴ τέλος τῆς ἀμηχανίας καὶ ἐλλείψεως πολιτικῆς ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως εἶναι καὶ ἡ τελικὴ ἐγκατάλειψις τῆς προσφυγῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας παρὰ τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα ποὺ ἐνεφάνιζε διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου ἡ ἐνέργεια αὕτη.

Κύριοι βουλευταί, ἡ κατάστασις ὡς ἐτόνισα καὶ προηγουμένως ἐμφανίζεται καὶ εἶναι κρίσιμος ὄχι μόνον διὰ τὸ κυπριακὸν ἀλλὰ καὶ γενικώτερον διὰ τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν διεθνῆ Κοινωνίαν.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ χώρα ἐμφανίζεται ἀπομονωμένη ἀπὸ τοὺς συμμάχους καὶ φίλους της. Εἰς τὴν ἀτλαντικὴν συμμαχίαν μετέχομεν μὲν ἀλλὰ περιβαλλόμεθα ἀπὸ μίαν ἄνισον καὶ πνιγηρὰν ἀτμόσφαιραν. Εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν Συμβούλιον εἴμεθα σχεδὸν οἱ μόνοι οἱ ὑποστηρίζοντες τὰ δικαιώματα τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Βαλκανικὴ συμμαχία ἂν δὲν ἀνήκῃ εἰς τὸ παρελθόν, κεῖται ἀνάπηρος, ἡ δὲ ἑλληνοτουρκικὴ φιλία μετεβλήθη εἰς τουρκικὴν ἐχθρότητα, ἔναντι παντὸς ἑλληνικοῦ θέματος. Ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν εἰλικρινῶς εἰς τὴν φιλίαν ταύτην καὶ δὲν ἐφείσθημεν θυσιῶν ὑπερβαινουσῶν 100 (ἑκατὸν) ἑκατομμύρια χρυσῶν λιρῶν, διὰ νὰ στερεώσωμεν ταύτην. Καὶ ὅμως ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔπραξε, δυστυχῶς, ὅτι ἐπεβάλλετο διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ ἐθνικὸν γόητρον καὶ τὴν τρωθεῖσαν τιμὴν καὶ ὑπερηφάνειάν μας.

Τὰ ἀντιαποικιακὰ κράτη ἵστανται διαστακτικὰ ἔναντι τοῦ ἱεροῦ αἰτήματος τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου καὶ ἀναζητοῦν τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τοῦ ἀγῶνος των.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μὲ τὴν πολιτικήν της ἢ μᾶλλον μὲ τὴν ἔλλειψιν πολιτικῆς, ἔφθασεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ μὴ εἶναι βεβαία ἐὰν ἠμπορεῖ νὰ διατηρήσῃ τὰς εὐνοϊκὰς ψήφους τῶν μέχρι σήμερον ὑποστηρικτῶν τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως. Ἡ σύσφιξις στενῶν σχέσεων μὲ τὰ Ἀραβικὰ κράτη, μὲ τοὺς φυσικοὺς δηλαδὴ ὑπερασπιστὰς τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, παρημελήθη τελείως καὶ οὐδὲν εἶπεν ἡ Κυβέρνησις περὶ μελλοντικῆς φιλίας μὲ αὐτά.

Καὶ ἤδη, κύριοι βουλευταί, εἰσέρχομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, αἵτινες ἀφοροῦν τὸ ἐσωτερικὸν ἐν νένει πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Νομίζω, ὅτι διακοπὴ εἶναι καὶ ἡ ἐρώτησις, κύριε βουλευτά.

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς. (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Πάντοτε, κύριοι βουλευταί, ἡ διαχείρισις τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἑνὸς ἔθνους εἶναι θέμα ἐκτάκτως λεπτόν, εἰς τὰς σημερινὰς δὲ μάλιστα περιπτώσεις, ὅπου ἐμφανίζονται εἰς τοὺς τομεῖς τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς συσχέρειαι, ἡ διαχείρισις τοῦ θέματος ἀποβαίνει ἔτι πλέον λεπτή.

Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα ἡ Κυβέρνησις, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ της, ὅπως ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐνημερωθῇ, κατὰ τὸ δυνατὸν πληρέστερον, ἐπὶ τῶν θεμάτων τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας, προβαίνει ἀπόψε δι' ἐμοῦ εἰς τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ Σώματος, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ σύνολον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας θὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀνάγκην, ὅπως, κατὰ τὴν ἐνημέρωσιν αὐτήν, ληφθῇ πρόνοια αἱ ἀναπτύξεις νὰ γίνονται μετὰ τοσαύτης συνέσεως, ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ μὴν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ βλάβη τῶν συμφερόντων τῆς χώρας.

Πρὶν ἢ ἀρχίσω τὴν ἐνημέρωσιν αὐτήν, κατὰ συνέπειαν ταύτης καὶ τὴν ἀντίκρουσιν τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἐπιθυμῶ, κύριοι βουλευταί, ἡ αἴθουσα ὁλόκληρος νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ Κυβέρνησις πιστεύει εἰς τὸν ἀπόλυτον πατριωτισμὸν ὅλων τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους. Εἶναι φυσικόν, ὅτι εἰς τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα θὰ ὑπάρξουν ἀντιθέσεις γνωμῶν, θὰ ὑπάρξουν ἀποχρώσεις διαφορετικῆς πολιτικῆς, θὰ διατυπωθοῦν ἀκόμη καὶ βασικαὶ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἀντίθετοι ἀπόψεις. Ἀλλὰ τοῦτο, δι' ἡμᾶς δὲν σημαίνει ὅτι τὰ ἐλατήρια, τὰ ὁποῖα κινοῦν τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους, εἰς τὴν διατύπωσιν διαφόρων ἀπόψεων, ἐπὶ τοῦ μεγάλου τούτου τομέως τῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, δὲν στηρίζονται εἰς πατριωτικὸν παλμόν.

Ὅταν, κύριοι βουλευταί, ἐσχηματίσθη ἡ πρώτη Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν σημερινὸν Πρόεδρον καὶ Ἀρχηγὸν τῆς Ριζοσπαστικῆς Ἑνώσεως, τὸ μέγα ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου ἐνεφάνιζε τὴν ἀκόλουθον εἰκόνα.

Ἡ τριμερὴς Διάσκεψις τοῦ Λονδίνου εἶχε ναυαγήσει. Δευτέρα προσφυγὴ ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν εἶχεν ἀπορριφθῇ καὶ ταυτοχρόνως, τὴν 4.10.1955, δύο ἡμέρας τοὐλάχιστον πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν σημερινὸν Πρωθυπουργόν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης Μακάριος εἶχε διατυπώσει πρὸς τὸν Βρεταννὸν Κυβερνήτην, κατὰ τὰς ἤδη, τότε, μεταξὺ Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἐθναρχίας ἀρξαμένας διαπραγματεύσεις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, συγκεκριμένας προτάσεις διὰ τὴν ρύθμισιν αὐτοῦ, αἵτινες συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς τρία σημεῖα :

Πρῶτον, ἡ ἀναγνώρισις ὑπὸ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν πρότασιν τοῦ Ἐθνάρχου, τὴν ἀπαραίτητον βάσιν, διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Δεύτερον, μετὰ τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἦτο ἕτοιμος, νὰ συνεργασθῇ μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐκπόνησιν συντάγματος αὐτοκυβερνήσεως, ἵνα τοῦτο τεθῇ ἀμέσως ἐν ἰσχύϊ.

Καὶ τρίτον, ὁ χρόνος τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως θὰ ἀπετέλει ἀντικείμενον διὰ περαιτέρω συζητήσεις, μεταξὺ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν αἱρετῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ὅταν τὸ σύνταγμα τῆς αὐτοκυβερνήσεως θὰ εἶχε τεθῇ ἐν ἰσχύϊ.

Εἶναι, ὅθεν, κύριοι βουλευταί, φανερόν, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης τῆς Κύπρου, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς Κυβερνήσεως, ἦτο, εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἁρμόδιος, διὰ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν συνισταμένην τῶν πολλαπλῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι ἐπιδροῦν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, εἶχε νομίσει ὅτι, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Τριμεροῦς Διασκέψεως τοῦ Λονδίνου καὶ τὴν ἀπόρριψιν τῆς δευτέρας προσφυγῆς, ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὁ δρόμος, ὁ ὁποῖος ἔπρεπε νὰ ἀκολουθηθῇ, ἦτο ὁ δρόμος τῶν ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων, τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως. Ταῦτα, ἐπαναλαμβάνω, πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πρώτης ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ριζοσπαστικῆς Ἑνώσεως, Κυβερνήσεως.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, κύριοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἠνοίγοντο τρεῖς δυνατοὶ δρόμοι, συμβολῆς εἰς τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ. Ὁ πρῶτος ἦτο ὁ δρόμος τῆς ἀδιαλλαξίας, διὰ τῆς διακοπῆς τῶν διπλωματικῶν σχέσεών μας μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ τῆς Τουρκίας. Ἀλλά, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἡ ρεαλιστικὴ ἐκτίμησις, ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ κυπριακοῦ συμφέροντος, ἦτο δυνατόν, νὰ ὁδηγήσουν τὴν Κυβέρνησιν εἰς μίαν τοιαύτην πολιτικήν. Ὁ δεύτερος δρόμος, ἦτο ὁ δρόμος τῆς ἀναμονῆς. Ἦτο ὁ δρόμος, δηλαδή, ὁ ὁποῖος θὰ ὡδήγει ἐλλείψει διαδικαστικῆς προσβάσεως, πρὸς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, κατὰ τὴν ἑνδεκάτην σύνοδον, δηλαδὴ τὴν σύνοδον τοῦ παρελθόντος ἔτους, εἰς τὴν ἀναμονὴν τῆς προβολῆς, ἐκ νέου, τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος, ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, κατὰ τὴν δωδεκάτην σύνοδον τοῦ τρέχοντος ἔτους. Ὁ δὲ τρίτος δρόμος, ἦτο ὁ δρόμος τῆς ἀμέσου συμβολῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὴν προώθησιν τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος, διὰ τῆς θερμῆς καὶ ἀκλονήτου συμπαραστάσεως, παρὰ τῷ Ἐθνάρχῃ τῆς Κύπρου Μακαρίῳ, ἐπὶ τῇ προσπαθείᾳ, δι' ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Τὴν τρίτην ταύτην ὁδόν, κύριοι βουλευταί, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ Κυβέρνησίς του, ἡ πρώτη, ἐνόμισαν, ὅτι ὤφειλον νὰ ἀκολουθήσουν, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι δὲν ἐπετρέπετο, πρῶτον, νὰ χαθῇ πολύτιμος χρόνος, εἰς τὴν προσπάθειαν λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει, δεύτερον, ὅτι ἀνεξαρτήτως τῆς ἡρωϊκῆς διαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον, ὀφείλει τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον, νὰ τρέφῃ θαυμασμὸν καὶ εὐγνωμοσύνην, ἦτο καθῆκον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, κύριοι βουλευταί, νὰ καταβάλῃ πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν, ὥστε νὰ περιορισθοῦν αἱ ταλαιπωρίαι, αἱ ζημίαι, αἱ συμφοραὶ καὶ τὸ αἷμα εἰς τὴν μεγαλόνησον. Καὶ ταῦτα ἠδύναντο νὰ ἐπιτευχθοῦν μόνον, ἐὰν διὰ διαπραγματεύσεων, ἐπετυγχάνετο ἡ περαιτέρω προώθησις τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος.

Ἰδού, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, οἱ οὐσιαστικοὶ καὶ ἀποχρῶντες λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Κυβέρνησις, ἐν τῇ συναισθήσει τοῦ ἐθνικοῦ της χρέους, ἐπίστευσε καὶ πιστεύει, ὅτι ἠκολούθησε τὴν ὁδόν, ἡ ὁποία καὶ τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα προστατεύει, ἀλλὰ καὶ τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ Ἔθνους.

Τὴν 7ην Ὀκτωβρίου, ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις, ἀπέρριψε τὰς προτάσεις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, τὰς ὁποίας σᾶς ἀνέφερα προηγουμένως.

Τὴν 11ην Ὀκτωβρίου ὁ Μακαριώτατος, ἀπέρριψε τὰς ἐκ νέου ὑποβληθείσας καὶ εἰς αὐτὸν ἀρχικὰς προτάσεις τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, πρὸς τὴν Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου. Καὶ τὴν 25ην Ὀκτωβρίου, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συναντήσεως τῶν Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ N.A.T.O. εἶχον τὴν εὐκαιρίαν,—οὐδέποτε διαπραγματευόμενος διὰ τὴν Κύπρον, ἀλλὰ συμβάλλων ὡς συμπαραστάτης τοῦ ἀγῶνος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ— νὰ ἐξηγήσω εἰς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν, κατὰ τίνα τρόπον, ἡμεῖς πιστεύομεν, ὅτι μόνον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος καὶ Ἐθνάρχης, ἠδύνατο ἐπιτυχῶς νὰ ἐκπροσωπήσῃ τὸν Κυπριακὸν λαόν, εἰς τὰς περαιτέρω διαπραγματεύσεις. Δὲν ἦτο δὲ δυνατὸν ἄλλως νὰ πράξωμεν, διότι θὰ ὁδηγούμεθα ἄλλως ἐκ νέου, εἰς τὴν μορφὴν τῶν συζητήσεων, μορφήν, τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει ἡ Τριμερής. Καὶ γνωρίζετε, κάλλιστα, ὅτι μετὰ τὰ γεγονότα τῆς 6 Σεπτεμβρίου, ἡ τοιαύτη διαμόρφωσις τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων, μετὰ τῆς γείτονός μας, δὲν ἐπέτρεπον νὰ ἐλπίζωμεν τὴν προώθησιν τοῦ θέματος διὰ τῆς συναντήσεως τῶν τριῶν κρατῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη ὑποθέσωμεν ὅτι συνηντῶντο οἱ τρεῖς θὰ διετυποῦτο ἡ ἄλλη δεδικαιολογημένη κατηγορία ὅτι πρὸ πάσης ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἱκανοποιήσεως διὰ τὰ ὅσα εἶχον συμβῆ τὸν Σεπτέμβριον εἰς τὴν Τουρκίαν εἰς βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἡμεῖς εἴχαμεν στέρξει εἰς τὴν συνάντησιν τῶν τριῶν καὶ τοῦτο ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἐλπίδος νὰ προωθηθῇ τὸ κυπριακὸν πρόβλημα, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔπνεεν ἄνεμος δυσπιστίας καὶ ἀδιαλλαξίας καὶ ἐχθρότητος, τὸν ὁποῖον εἶχον προκαλέσει τὰ γεγονότα τοῦ Σεπτεμβρίου.

Τὴν 21ην Νοεμβρίου ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον τὴν πρώτην νέαν γραπτὴν διατύπωσιν τῆς πολιτικῆς της ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος καὶ περιεῖχε, κύριοι βουλευταί, αὐτὴ διὰ πρώτην φορὰν τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν ἐκ μέρους τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ διὰ τὴν Κύπρον. Αἱ προτάσεις αὐταί, αἵτινες ἐκοινοποιήθησαν καὶ εἰς ἡμᾶς, ἀπερρίφθησαν τόσον ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνάρχου, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Καὶ τοῦτο, διότι, παρὰ τὴν ἀναμφισβήτητον πρόοδον, ἡ ὁποία ἐσημειοῦτο διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ διὰ τὴν Κύπρον, ἡ ἄσκησις τοῦ δικαιώματος ἐξηρτᾶτο ἐκ τόσων ὅρων καὶ προϋποθέσεων, ὥστε καὶ διὰ τὸν Ἐθνάρχην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἐθεωρήθη ἡ πρότασις ἀπαράδεκτος.

Ἀπὸ τῆς 21ης Νοεμβρίου μέχρι τῆς 5ης Δεκεμβρίου ἐπανειλημμένως ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ συστήσῃ εἰς τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον τὴν ἀποδοχὴν τῆς προτάσεως αὐτῆς, διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ ἐν πλήρῃ ὁμοφωνίᾳ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς διπλωματικὰς προτάσεις, ἡ Κυβέρνησις ἀπήντησεν ἀρνητικῶς. Τὴν 5ην τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, λαβοῦσα γνῶσιν, ὅπως ἀνέφερον καὶ προηγουμένως, ἀπὸ τῆς 21ης Νοεμβρίου, τῆς πρώτης αὐτῆς βρεταννικῆς προτάσεως, ἥτις τῆς εἶχε κοινοποιηθῇ, ὑπέβαλεν ἕνα ὑπόμνημα ἐπεξηγηματικόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐζήτει ὅπως ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις ἀφ' ἧς στιγμῆς εἶχε κοινοποιήσει τὴν δήλωσιν τὴν 21ην Νοεμβρίου, προβῇ εἰς ὡρισμένας ἀποσαφηνίσεις, εἰς ὡρισμένας μεταβολάς, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δὲν ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ συστήσῃ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον τὴν ἀποδοχὴν τῆς Βρεταννικῆς προτάσεως. Καὶ εἶναι βέβαιον, κύριοι βουλευταί, ὅτι ὅταν ἀκινδύνως διὰ τὸ Κυπριακὸν θέμα, θὰ ὑπάρξῃ εὐχέρεια τῆς δημοσιεύσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κειμένου, τότε, αὐτὸ θὰ ὑπάρξῃ ἡ πλέον εὐγλωττος ἀπάντησις εἰς ὅλας ἐκείνας τὰς κατηγορίας τὰς ὁποίας ἀκούομεν ἀπὸ πολλῶν μηνῶν, περὶ μειοδοσίας ἐθνικῆς καὶ περὶ μειωμένης ἀντιλήψεως τοῦ ἐθνικοῦ μας καθήκοντος. (Χειροκροτήματα). Εἶναι, τοιγαροῦν, κύριοι βουλευταί, εὔκολος ἡ Ἀντιπολίτευσις καὶ ἡ κριτικὴ εἰς θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀπὸ ὅσους δὲν φέρουν τὸ βάρος καὶ τὰς εὐθύνας τῆς διαχειρίσεως τοῦ προβλήματος.

Τὴν 9ην Δεκεμβρίου, μετὰ τὸ ὑπόμνημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον

ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, εἶχεν ἐκπονηθῆ ἐν πλήρει συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ὑπέβαλε νέας προτάσεις, ἐπὶ ἀτῶν ὁποίων εἶχε προβῆ εἰς ὡρισμένας λεκτικὰς μεταβολὰς τῆς ἀρχικῆς, λεκτικὰς μεταβολάς, τὰς ὁποίας καὶ πάλιν ἐθεωρήσαμεν ἀνεπαρκεῖς, καὶ, ἐπομένως, δὲν ἀπετέλεσαν καὶ αὐταὶ αἱ προτάσεις βάσιν περαιτέρω συζητήσεων καὶ συμφωνίας.

Κατὰ τὴν 14ην τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, εὑρισκόμενος ἐν Παρισίοις, διὰ τὴν σύσκεψιν τῶν ὑπουργῶν τοῦ ΝΑΤΟ, εἶχον καὶ πάλιν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξω προφορικῶς τὰς ἀπόψεις, τὰς ὁποίας τὴν 5ην Δεκεμβρίου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐν τῷ ὑπομνήματι, τὸ ὁποῖον προσηνέφερον, εἶχε διατυπώσει πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν ἀπόψεις αἵτινες συνέπιπτον μὲ τὰς ἀντιλήψεις τῆς Ἐθναρχίας. Πρὸς τούτοις, καὶ πάλιν, κατὰ τὰς συζητήσεις αὐτάς, δὲν ἐπῆλθε προσέγγισις τῶν ἑκατέρωθεν ἀπόφεων. Τὴν 9ην Ἰανουαρίου τοῦ 1956 λαμβάνει χώραν νέα συνάντησις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου μετὰ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Κύπρου δι' ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων ἐπὶ τῶν προτάσεων τῆς 9ης Δεκεμβρίου. Ἐπακολουθεῖ, μετὰ ταῦτα, μία νέα ὑποβολή, νέων προτάσεων τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως μὲ νέαν μεταβολὴν λεκτικὴν τῶν ὅρων ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῆ πρῶτον ἡ αὐτοκυβέρνησις καὶ ἔπειτα ἡ αὐτοδιάθεσις εἰς τὴν Κύπρον.

Τὴν 2αν Φεβρουαρίου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, διὰ μιᾶς μακρᾶς ἐπιστολῆς, ἡ ὁποία, νομίζω, ὅτι ἐδημοσιεύθη, ἐξήγησε διὰ ποίους λόγους δὲν ἠδύνατο νὰ προσυπογράψῃ τὴν πρότασιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ προβλήματος τοῦ Κυπριακοῦ, διότι ἐθεώρει ὅτι τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν αὐτοδιάθεσιν δὲν ἦσαν ἐπαρκῶς ἐκκαθαρισμένα ἢ μᾶλλον διότι συνεδέοντο μὲ ὅρους πολυπλόκους, ἀλλὰ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχετο νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν συζήτησιν τῆς αὐτοκυβερνήσεως, δεχόμενος ἁπλῶς τὴν περὶ αὐτοδιαθέσεως Βρεττανικὴν δήλωσιν ὡς βάσιν τῆς ζητουμένης συνεργασίας αὐτοῦ διὰ τὴν εἰρήνευσιν τῆς νήσου, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Συντάγματος αὐτοκυβερνήσεως. Καὶ ὅταν, ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἐπροχώρησαν περαιτέρω αἱ διαπραγματεύσεις μεταξὺ Βρεττανοῦ Κυβερνήτου καὶ Ἐθνάρχου Μακαρίου, ἀπεδείχθη ὅτι τρία κυρίως σημεῖα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὕρουν ἀμοιβαίαν συμφωνίαν. Τὸ πρῶτον, ἦτο ἡ ἔκτασις καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐφαρμογῆς τῆς γενικῆς ἀμνηστείας, τὴν ὁποίαν ἐζήτει —καὶ ὀρθώτατα— ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἠρέμησις τῶν πνευμάτων εἰς τὴν Μεγαλόνησον. Τὸ δεύτερον, ἦτο τὸ σημεῖον καθ' ὃ ὁ μὲν Βρεττανὸς Κυβερνήτης ἐθεώρει ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοκυβερνήσεως τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιφύλαξιν τῆς ἁρμοδιότητος ἐπὶ τῶν θεμάτων ἐσωτερικῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας δι' ἀόριστον χρόνον, ἐνῷ ὁ Μακαριώτατος Ἐθνάρχης ἐνετόπιζε τὸν χρόνον τῆς διατηρήσεως τῶν ἁρμοδιοτήτων αὐτῶν εἰς χεῖρας τοῦ Βρεττανοῦ Κυβερνήτου μέχρις ὅτου, ἐκ τῶν πραγμάτων, θὰ εἶχεν ἀποδειχθῆ ὅτι εἶχεν ἐμπεδοθῆ ἡ τάξις εἰς τὴν Μεγαλόνησον. Ἐπὶ τῶν δύο αὐτῶν σημείων, περαιτέρω προσέγγισις ἀπόψεων ἦτο ἐφικτή. Ἐπὶ τοῦ τρίτου ὅμως σημείου, σημείου βασικοῦ, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπέλθῃ προσέγγισις τῶν ἑκατέρωθεν ἀπόψεων. Διότι, ὁ μὲν Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης Μακάριος, ἐνεργῶν μετὰ συνέσεως καὶ προσοχῆς, ἐζήτει ἀπὸ τὸν Βρεττανὸν Κυβερνήτην νὰ ἀποσαφηνίσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ τρόπου τῆς συνθέσεως τῆς Κυπριακῆς Βουλῆς, τουτέστιν πῶς εἰννόει τὸ δημοκρατικὸν σύνταγμα κατὰ βάσιν, ἂν δηλαδὴ θὰ ὑπῆρχε ἐκπροσώπησις κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ ἢ ὄχι. Ὁ Βρεττανὸς Κυβερνήτης ἦτο, ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἐπιφυλακτικός, ὡμίλει πάντοτε περὶ φιλελευθέρου δημοκρατικοῦ συντάγματος καὶ ἐκλεγμένης πλειοψηφίας, μὴ ἀποσαφηνίζων ὅμως ἂν αὐτη, ἡ ἐκλεγμένη πλειοψηφία, θὰ ἦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναλογίας τοῦ πληθυσμοῦ ἢ ὄχι. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἀφίκετο εἰς τὴν Κύπρον ὁ Βρεττανὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν Λένοξ Μπόϋντ, διεξάγονται καὶ πάλιν συζητήσεις καὶ διαπραγματεύσεις ἑκατέρωθεν καὶ ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Βρεττανὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν, δὲν ἦτο ἕτοιμος νὰ δώσῃ τὴν ἀποσαφήνισιν τῆς ἐννοίας τῆς πλειοψηφίας, δηλ. τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ συνετίθετο ἡ μέλλουσα Κυπριακὴ Βουλή.

Κύριοι βουλευταί, ἀντιλαμβάνεσθε, ὅτι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ προσέγγισις ἀπόψεων. Ἢ θὰ ἐπρόκειτο περὶ δημοκρατικοῦ συντάγματος μὲ ἀναλογικὴν ἐκπροσώπισιν τοῦ πληθυσμοῦ ἢ θὰ ἐπρόκειτο περὶ Βουλῆς ἐχούσης σύνθεσιν, περίπου, ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην, ἡ ὁποία προϋπῆρχεν ἐπὶ 50 ἔτη, ὅταν ἐλειτούργει τὸ Σύνταγμα εἰς τὴν Κύπρον, τὸ ὁποῖον κατηργήθη μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ 1931. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει δὲν θὰ ἐπρόκειτο περὶ δημοκρατικοῦ συντάγματος, ἀλλὰ θὰ ἐπρόκειτο περὶ μορφῆς τινος διωρισμένης, κατά τινα τρόπον, Βουλῆς ἐκ μέρους τοῦ Κυβερνήτου κατὰ τὸ ἓν μέρος μόνον κατὰ τὸ ἄλλο τμῆμα θὰ ἐκλέγετο ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ. Τὸ ἀξιοπερίεργον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι, ὅτι ὁ Βρεττανὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν, δὲν ἀπέρριπτεν εὐθέως τὰς προτάσεις τοῦ Μακαριωτάτου Ἐπισκόπου, ἀλλὰ τὸν παρέπεμπε εἰς εἰδικὸν συνταγματολόγον, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο, κατὰ τὴν δήλωσιν τοῦ Βρεττανοῦ Κυβερνήτου καὶ τοῦ Βρεττανοῦ Ὑπουργοῦ, ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἀφιχθῇ εἰς τὴν Κύπρον διὰ περαιτέρω διερεύνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Συντάγματος, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἐκπονηθῇ καὶ αὕτη ἡ παραπομπὴ εἰς ἀνώτερον συνταγματολόγον Βρεττανόν, ἦτο φυσικόν, κύριοι συνάδελφοι, νὰ δημιουργῇ προσθέτους λόγους ἀμφιβολιῶν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον, περὶ τῶν πραγματικῶν προθέσεων καὶ διαβεβαιώσεων, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, κύριοι βουλευταί, ἐπῆλθεν ἡ διακοπὴ καὶ τὸ ναυάγιον τῶν διαπραγματεύσεων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι διήρκεσαν ἐπὶ πεντάμηνον περίπου μὲ διαφόρους ἐναλλαγὰς καὶ φάσεις. Ἐπιστέγασμα αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀχαρακτήριστος πρᾶξις τῆς ἐκτοπίσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Κύπρου, τὴν ὁποίαν εἶναι ἀδύνατον νὰ συλλάβῃ ἐλεύθερου ἀνθρώπου σκέψις, ἀφ' ἧς στιγμῆς, ἕως τὴν προτεραίαν, ὑπῆρχεν ἡ ἐξακολούθησις τῶν διαπραγματεύσεων καὶ ἡ ἀναγνώρισις, ὅτι πράγματι ὁ Ἐθνάρχης ἐξεπροσώπει τὸν Κυπριακὸν Λαόν.

Δι' αὐτὸ κ. βουλευταί, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ τοῦ στόματος τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ ἐθεώρησε καὶ θεωρεῖ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν ἀχαρακτήριστον καὶ τὴν παραδίδει εἰς τὴν κρίσιν τῶν δημοκρατιῶν τοῦ κόσμου. (Χειροκροτήματα).

Πρὶν εἰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἐξέτασιν κ. βουλευταί, ἢ μᾶλλον ἀναλυτικωτέραν ἐξήγησιν τῶν σκέψεων τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον προτίθεται νὰ πολιτευθῇ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἐφεξῆς, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ καὶ ταυτοχρόνως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀντικρούσω ὡρισμένας κατηγορίας τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅπως αὗται διετυπώθησαν ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὰς χθεσινὰς των ἀγορεύσεις. Κατηγορήθη πρῶτον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὅτι μετέβαλε τὸ Κυπριακὸν θέμα ἀπὸ διεθνὲς θέμα εἰς ἐσωτερικὸν θέμα μεταξὺ τῆς Κύπρου καὶ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀλλ' ὅταν, κ. βουλευταί, ὅπως εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἐξηγήσω, ἡ ἰδία ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις εἰς τὸ διάστημα τῶν τελευταίων 5 μηνῶν διὰ πρώτην μέχρι τοῦδε φορὰν ἐζήτει ἐπανειλημμένως τὴν παρέμβασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν περαιτέρω προώθησιν, κατὰ τὰς ἰδικάς της ἀντιλήψεις, τοῦ Κυπριακοῦ θέματος καὶ ὅταν ἀκόμη εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν συζήτησιν εἰς τὸ Βρεττανικὸν Κοινοβούλιον ἀνεγνωρίσθη, ὅτι τὸ Κυπριακὸν θέμα εἶναι διεθνὲς θέμα καὶ ἐννοῶ τὴν συζήτησιν τῶν τελευταίων ἡμερῶν μετὰ τὴν σύλληψιν καὶ ἐκτόπισιν τοῦ Μακαρίου, δὲν νομίζω, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ εὐσταθήσῃ ἡ κατηγορία, ὅτι τὸ θέμα μετεβλήθη εἰς ἐσωτερικὸν θέμα. Ἀλλὰ δὲν παραμένει μόνον διεθνὲς διὰ τὸν λόγον αὐτόν, παραμένει διεθνὲς καὶ δι' ἕνα ἄλλον λόγον. Ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὸ διάστημα τῶν τελευταίων 5 μηνῶν ἐπανειλημμένως καὶ πλειστάκις καὶ μάλιστα καὶ πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἡμερῶν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὸ ἐνεργὸν ἐνδιαφέρον της διὰ τὴν περαιτέρω προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, συμφώνως πρὸς τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγω αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι διὰ νὰ ὑπενθυμίσω εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι ἡ

ἀξιότιμος κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κομμάτος κατὰ τὴν χθεσινὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς ὑπεγράμμισε πρὸς στιγμὴν τὴν πληροφορίαν, τὴν ὁποίαν εἶχε περὶ πλήρους εὐθυγραμμίσεως τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς μὲ τὰς Βρεταννικὰς ἀπόψεις.

Κύριοι βουλευταί, δὲν γνωρίζω πόθεν ἠρήσθη ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος τὴν πληροφορίαν, ἀλλὰ εἰς ὑμᾶς ἐναπόκειται νὰ κρίνετε τὴν βαρύτητα τῆς δηλώσεως τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, καὶ τῆς ἰδικῆς μου ὑπευθύνου ἐνώπιον τοῦ Σώματος διαβεβαιώσεως, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν διὰ τὸ Κυπριακὸν θέμα, ὄχι μόνον ὑφίσταται, ἀλλὰ αὐξάνει καθημερινῶς. (Χειροκροτήματα).

Ἡ δευτέρα κατηγορία τῆς ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἦτο, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ Κυπριακοῦ θέματος κατὰ τὴν ἰδικήν της ἁρμοδιότητα καὶ κατὰ τὸ ποσοστὸν τῆς ἰδικῆς της ἁρμοδιότητος, ἐφρόντισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν αὐτοδιάθεσιν καὶ μετετόπισε τὸ θέμα ἀπὸ τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὴν αὐτοκυβέρνησιν.

Ἀλλά, κ. βουλευταί, ἐπικαλοῦμαι τὴν μνήμην σας. Χθὲς ἀκόμη τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, ἐξηγήθη ὅτι προϋπόθεσις τῆς μεταβάσεως εἰς τὴν τριμερῆ τοῦ Λονδίνου ἐκ μέρους τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἦτο ἡ ἐκ προοιμίου ἀναγνώρισις κατ' ἀρχὴν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Π. Κανελλόπουλος. Ἐκ μέρους τοῦ ἑνός. Τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων.

Σ. Βενιζέλος. Ἐπειδὴ χθὲς ἀπουσίαζα ὅταν ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔθιξε τὸ θέμα τῆς τριμεροῦς, θὰ ἤθελον νὰ κάμω αὐτὴν τὴν ἀποσαφήνισιν ὡς πρὸς τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἐτήρησα ὅταν ἐκλήθην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ νὰ ἐντιμερωθῶ καὶ νὰ δώσω τὴν γνώμην μου : ὅτι ἡ γνώμη τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξα ἦτο, ὅτι, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀρνηθῶμεν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν διάσκεψιν, διότι τὸ ἐπιχείρημά μας, διότι τὸ ζήτημα ἐφέρομεν ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἦτο ἀκριβῶς ὅτι ἡ Ἀγγλία ἠρνεῖτο νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μαζύ μας. Βεβαίως ἡ πρόσκλησις καὶ τῆς Τουρκίας, ἐβυσχέραινε τὸ ζήτημα, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν παρουσίαν τῆς Τουρκίας, ἐγὼ ἐπίστευον ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴν ἀποδεχθῶμεν τὴν πρόσκλησιν. Συνέστησα ὅμως εἰς τὸν τότε Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις μεταβαίνων εἰς Λονδῖνον ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, θέσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ αἴτημα τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἐφόσον τοῦτο δὲν γίνῃ δεκτόν, νὰ ἀποχωρήσῃ τῆς συνδιασκέψεως. Αὐτὴ ἦτο ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ἔλαβον.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ἐάν, κ. Βουλευταί, πρὸς στιγμὴν ἐκαμον ἀναβρομὴν εἰς τὴν τριμερῆ τοῦ Λονδίνου, δὲν τὸ ἔπραξα αὐτὸ διὰ νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ θέματος ἐκείνου. Ἄλλως μὴ ἀφορῶν τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν τὸ ἔπραξα διότι ἐπιμόνως ἐλέχθη ὅτι ἐγκατελείφθη ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Καὶ ἐρωτῶ κ. βουλευταί, ὅταν ἀπὸ τὴν 21 Νοεμβρίου παρελθόντος ἔτους καὶ κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας μεταβολὰς τῆς Βρεταννικῆς προτάσεως ἀναγνωρίζεται ρητῶς, ἔστω διὰ τῆς μεθόδου τῶν διπλῶν ἀρνήσεων, τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὸν Κυπριακὸν Λαόν, ἐγκατελείφθη τὸ δικαίωμα αὐτό, ἢ προωθήθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως ; Διατί, λοιπόν, διατυποῦται αὐτὴ ἡ κατηγορία ἐκ μέρους τῆς ἀντιπολιτεύσεως ; Καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν, κ. βουλευταί, ἀνεξαρτήτως πολιτικῆς ἀποχρώσεως, πολὺ προτιμότερον διὰ τὸ συμφέρον τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, ἀπὸ πάσης πλευρᾶς νὰ ὑπογραμμίζεται ὡς κεκτημένον καὶ ἀναγνωρισθὲν τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀντὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι διὰ λόγους ἐκτιμήσεως, καλοπροαιρέτου ἐκτιμήσεως, νὰ ἀμφισβητῶμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπετεύχθη ; Ἐπὶ τέλους ἡ λεωφόρος, ἡ ὁποία θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου, πρέπει ἀπὸ κάπου νὰ ἀρχίσῃ : ἡ δὲ ἔναρξις τῆς λεωφόρου αὐτῆς, κ. βουλευταί, εἶναι ἡ ἐπίσημος ἀπὸ Βρεττανικῆς πλευρᾶς, ἀνεξαρτήτως τῶν περιοριστικῶν ὅρων, ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς πλευρᾶς).

Δὲν εἶναι ἡ ὑπόθεσις αὐτή, ὑπόθεσις τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. Αἱ Κοινοβουλευτικαὶ Κυβερνήσεις κ. βουλευταί, παρέρχονται. Ἡ ἱστορία ὅμως συνεχίζεται προσλαμβάνουσα συνεχῶς νέας μορφάς. Καὶ δι' αὐτὸ ἰσχυρίζωμαι ὅτι ἡ ἀντιπολίτευσις, προσφέρει κακὴν ὑπηρεσίαν ὅταν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε δὲν ὑπογραμμίζει τὴν σημειωθεῖσαν πρόοδον εἰς τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Δὲν θὰ ἔπρεπε δὲ νὰ ἔχῃ δι' αὐτὴν σημασίαν ὅτι τοῦτο ἐπετεύχθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ κ. Καραμανλῆ. Ἠδύνατο νὰ εἶχεν ἐπιτευχθῇ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἄλλης τινὸς Κοινοβουλευτικῆς Κυβερνήσεως.

Γ. Παπανδρέου. Ἐπιτρέπετε; κ. Ὑπουργέ;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Παρακαλῶ.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Ὑπουργέ, τὸ σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἐτονίσαμεν, τὸ σχετικὸν πρὸς τὸ θέμα ποὺ ἀναπτύσσετε, εἶναι τὸ ἑξῆς : Ὅτι ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος. μέχρι τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, εἶχε μείνει σύμφωνος ....

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Μοῦ ἐπιτρέπετε; Μὲ ἐπρολάβατε, διότι πρόκειται νὰ συνεχίσω ἐπ' αὐτοῦ.

Γ. Παπανδρέου. Ἔχει καλῶς.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ἡ τρίτη κατηγορία, ἡ ἐκτοξευθεῖσα ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸ Κυπριακὸν θέμα, εἶναι ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐγκατέλειψε τὴν θέσιν τῆς προθεσμίας διὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐκ μέρους τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ὅτι, ὡς ἐκ τούτου, ὑπανεχώρησε τῆς κοινῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία εἶχε χαραχθῆ. ἐὰν δὲν μὲ ἀπατᾶ ἡ μνήμη, κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1955.

Κύριοι βουλευταί, νομίζω, ὅτι οἱ κ. Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως δὲν ἐμελέτησαν ἐπαρκῶς τὴν πρότασιν τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, ὡς αὕτη ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν τύπον, μετὰ τὸ ναυάγιον τῶν διαπραγματεύσεων. Ἐὰν τὴν εἶχον μελετήσῃ, θὰ εἶχον ἴδει ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει μὲν προθεσμία ἡμερολογιακή, ὑπάρχει ὅμως προθεσμία γεγονότων.

Διότι ἡ Βρεταννικὴ πρότασις ρητῶς διαλαμβάνει, ὅτι ἐφόσον ἡ αὐτοκυβέρνησις θὰ ἀπεδεικνύετο, ὅτι θὰ ἦτο πράγματι ἀποδοτική, τότε οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ θὰ εἶχον ἐκ τῆς συμφωνίας αὐτῆς τὸ δικαίωμα νὰ συζητήσουν μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἔχομεν, λοιπόν, ἐν τῇ Βρεταννικῇ προτάσει ἕνα καθορισμὸν προθεσμίας ἐκ γεγονότων καὶ ἕνα μὴ καθορισμὸν προθεσμίας ἡμερολογιακῆς. Ὀφείλω νὰ εἴπω πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅτι, ὅταν τὰ θέματα ταῦτα συνεζήτησα μετὰ τῶν Βρεταννῶν ἐπισήμων, ὡς συμπαραστάτης εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ Ἐθνάρχου διὰ τὴν προώθησιν τοῦ θέματος διὰ τῶν διαπραγματεύσεων, ἐπέστησα τὴν προσοχὴν τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως ἡ διατύπωσις συμπληρωθῇ καὶ διὰ προθεσμίας, ἐξήγησα τὰ ἐξαιρετικὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐνεφάνιζεν ἡ διατύπωσις τῶν προτάσεών τους συμπληρουμένη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ὅτε, καὶ προηγουμένως εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω εἰς τὸ Σῶμα, ἡ ἄποψις αὐτὴ δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή. Δὲν εἶναι δυνατὸν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἄνευ βλάβης, κατὰ τὴν ἰδικήν μου κρίσιν, νὰ ἀναπτύξω περισσότερον τὸ σημεῖον τοῦτο ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Ἐὰν ἔφθασα μέχρι τοῦ ὁρίου τοῦ δυνατοῦ, τὸ ἔπραξα διὰ νὰ ἀντικρούσω τὴν κατηγορίαν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν δῆθεν ἡ Κυβέρνησις εἶχεν ἐγκαταλείψει τὸ θέμα τῆς προθεσμίας.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Ὑπουργέ, μίαν ἐρώτησιν μοῦ ἐπιτρέπετε;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ὄχι.

Γ. Καρτάλης. Φαεθοριτισμός.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Οὐδεὶς φαβοριτισμός. Σᾶς ἐπιτρέπω μίαν διασαφήνισιν, ἀλλ' ὄχι ἐρώτησιν.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Ὑπουργέ, τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον ἔθεσε, νομίζω, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων καὶ εἰς τὸ ὁποῖον μὲ προέλαβεν, ἦτο τὸ ἑξῆς:

Νομίζω, ὅτι ἡ κοινὴ γραμμὴ μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἀντιπολιτεύσεως, τὸ θέρος τοῦ 1954, ἦτο αὐτοδιάθεσις ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας. Εἴπατε ὅτι σᾶς προέλαβε τὸ ἐρώτημα.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ὄχι ἐντελῶς.

Γ. Παπανδρέου. Ἐντὸς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας.

Γ. Καρτάλης. Ὑμεῖς, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναπτύξεώς σας, ἡ ὁποία εἶναι πράγματι λεπτομερεστάτη, λέγετε τὸ ἑξῆς: Ὅτι ὑπῆρχε προθεσμία, ὑπῆρχεν, ἂν θέλωμεν ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν ἔννοιαν, τακτὴ προθεσμία, ὄχι τακτὴ ἡμερολογιακή, ἀλλὰ τακτὴ ἐξ ἑνὸς γεγονότος περὶ τῆς λειτουργίας τῆς αὐτοκυβερνήσεως. Μία ἐμπέδωσις ἑνὸς συστήματος λειτουργίας. Ἐὰν δὲ εἴχατε πεισθῆ, κ. Ὑπουργέ, περὶ αὐτοῦ, θὰ ἠδύνατό τις μὲ ἐπιείκειαν νὰ παραδεχθῆ τὴν ἑρμηνείαν σας. Ἀλλὰ σεῖς ὁ ἴδιος αὐτὴν τὴν στιγμὴν κατεστρέψατε τὴν ἑρμηνείαν, τὴν ὁποίαν ἐδώσατε. Διότι, ὅταν λέγετε, ἐγὼ ὁ ἴδιος, ὁ συμπαραστάτης τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐζήτησα μίαν διευκρίνησιν, προφανῶς ἡμερολογιακήν, ἐκτὸς τῆς DE FACTO καὶ ἐκ γεγονότος μελλοντικοῦ ἐξηρτημένης προθεσμίας, μοῦ ἀρνήθησαν οἱανδήποτε περαιτέρω διευκρίνησιν. Δηλαδή, ἂν μὲν δὲν εἴχατε προχωρήσει, θὰ ἦτο ἀπάντησις. Μὲ τὴν ἀπάντησιν ὅμως, τὴν ὁποίαν ἐδώσατε, δὲν ὑπάρχει πλέον τακτὴ προθεσμία.

Γ. Βαρβούτης. Τὸ ἐπικαλούμενον γεγονὸς τῆς πραγματοποιήσεως τῆς αὐτοκυβερνήσεως, δὲν ἀποτελεῖ προθεσμίαν τακτὴν ἢ ἄτακτον, ἀλλὰ αἵρεσιν, ἡ ὁποία συνοδεύεται, ὅπως γνωρίζετε καλλίτερον καὶ ἀπὸ ἐμέ, καὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλας ἀπραγματοποιήτους αἱρέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξαρτοῦν τὴν αὐτοδιάθεσιν καὶ ἀπὸ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Τουρκίας καὶ τῶν συμμάχων τοῦ Συμφώνου τῆς Βαγδάτης.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Λυποῦμαι, διότι γίνονται ἀναπτύξεις γνωμῶν καὶ δὲν γίνονται ἁπλῶς διακοπαὶ ἢ διασαφηνίσεις.

Γ. Βαρβούτης. Δὲν πρόκειται περὶ διακοπῆς. Τὸ θέμα εἶναι σοβαρὸν καὶ νομίζω, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἀπαγορεύονται, ἀλλ' ἐπιβάλλονται αἱ διακοπαί, ὅταν γίνωνται μὲ εὐπρέπειαν καὶ ἔχουν ὡς σκοπὸν τὴν διασαφήνισιν.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Κύριε συνάδελφε ἐκ Κοζάνης, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς εἴπω ὅτι πράγματι ἐπιβάλλονται, ἀλλά, πιστεύσατε, ὅτι ὁ ἔχων τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῇ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου εἶναι εἰς θέσιν νὰ σᾶς παράσχῃ εἰς τὸ θέμα πλήρεις ἀποσαφηνίσεις, ἐφ' ὅσον, κατὰ τὴν κρίσιν του, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ βλάβη ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, τὸ ὁποῖον συζητοῦμεν.

Γ. Βαρβούτης. Δὲν ἀμφιβάλλω.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀξιότιμον ἀρχηγὸν τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, εἶναι προφανές, ὅτι δὲν μᾶς ἐτίμησε κατὰ τὴν ἐσπέραν αὐτὴν τῆς προσοχῆς του. Διότι ἂν μᾶς εἶχε τιμήσει τῆς προσοχῆς του, θὰ ἔβλεπε καὶ θὰ ἐνεθυμεῖτο ὅτι κατὰ τὰς προτάσεις τῆς 4ης Ὀκτωβρίου, πρὸ δηλαδὴ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πρώτης Κυβερνήσεως τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τῆς Ριζοσπαστικῆς Ἑνώσεως, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἐσχηματίσθη τὴν 6ην Ὀκτωβρίου, αἱ προτάσεις αὐταί, ἀπὸ Κυπριακῆς πλευρᾶς, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους θὰ σᾶς ἐξηγήσω, καὶ ἐξήγησα ἄλλωστε καὶ προηγουμένως, ἐσημείωσαν αὐτὴν τὴν διαφοράν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ συμβάντα προηγουμένως. Ὅτι δηλαδὴ ἐζητεῖτο ρητὸς καθορισμὸς προθεσμίας αὐτοδιαθέσεως.

Κύριοι βουλευταί, ἐπανέρχομαι ἐπὶ τοῦ σημείου, λόγῳ τῆς διακοπῆς τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, καὶ τὴν ὁποίαν, προφανῶς, δὲν ἔπρεπε νὰ δεχθῶ, διὰ νὰ μὴ παραταθῇ ἐπὶ πλέον ἡ συζήτησις. Ἔπρεπε ν' ἀντιληφθῶμεν πάντες, ὅτι μία ἐκ τῶν βασικῶν κατηγοριῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξετοξεύθησαν κατὰ τῆς διεκδικήσεως τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐκ μέρους τῶν Κυπρίων καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἀπόρριψιν τῆς προσφυγῆς ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόρριψιν, ἦτο τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἀδιαλλαξίας ἐκ μέρους τῶν Κυπρίων, τῆς ἀρνήσεως των δηθεν δι' οἱανδήποτε ἐποικοδομητικὴν συζήτησιν καὶ προώθησιν τοῦ θέματος διὰ διαπραγματεύσεων. Καὶ λέγω, ὅτι ἡ συμπαράστασις ὁλοκλήρου τῆς κοινῆς γνώμης τῶν ἐλευθέρων κρατῶν προϋπέθετεν, καὶ εὐτυχῶς τοῦτο ἐπετεύχθη, ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἀδιαλλαξίας δὲν θὰ εἶχε πλέον ἀπήχησιν. Καὶ εἶμαι ἐντελῶς πεπεισμένος, ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν ὑφίσταται πλέον.

Δὲν ἐνθυμοῦνται τὴν διατύπωσιν τῆς εὐρύνσεως, ὅπως ὀρθῶς εἶπεν ὁ βουλευτὴς ἐκ Κοζάνης, διὰ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ προτιμητέα διατύπωσις. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὅμως ἐνόμισεν ὅτι ἡ αἵρεσις αὐτὴ ὀφείλει νὰ συμπληρωθῇ καὶ διὰ προθεσμίας. Κατόπιν τούτου βύναται τὸ Σῶμα, νὰ κρίνῃ ἐὰν πράγματι εὐσταθῇ ἢ ὄχι ἡ κατηγορία ὅτι ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἐγκατελείφθη ἡ τοποθέτησις τῆς προθεσμίας διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν.

Γ. Παπανδρέου. Καὶ ἐὰν κατελήξατε εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε μίαν ἀπάντησιν, ἐπειδὴ διεκόπη ἡ προηγουμένη διακοπή.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Μόνον παρακαλῶ συντόμως.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Ὑπουργέ, αἰσθάνομαι εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ Σώματος διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσω τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀπόψεων τὰς ὁποίας ἀνεκοίνωσα ἀπὸ τοῦ βήματος. Ὑπεστήριξα ἀπὸ τοῦ βήματος ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν καὶ ἀκολουθοῦμεν καὶ εἰς τὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, διαφοραί.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν γραμμήν, εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ διαφορά, αἱ ἄλλαι διαφοραὶ ἀφοροῦν τὸν χειρισμόν. Εἶπον, τὸ σύνολον τοῦ πολιτικοῦ κόσμου εἶχε χαράξει τὴν γραμμὴν ὅτι ἡ αὐτοδιάθεσις θὰ ἐπιδιωχθῇ ἐντὸς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας» καὶ ὑπεστήριξα ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις μετέβαλε γραμμήν.

Ἠρκέσθην εἰς τὴν ἐπιβίωξιν τῆς κατ' ἀρχὴν αὐτοδιαθέσεως καὶ εἰς τὴν περαιτέρω ἐπιβίωξιν αὐτοκυβερνήσεως.

Εἴπατε, ὅταν ἀνήλθατε εἰς τὸ βῆμα ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς ὁ ἰδικός μας δὲν ἦτο ἀκριβὴς καὶ προσεπαθήσατε νὰ δώσετε ἐξηγήσεις. Αἱ ἐξηγήσεις τὰς ὁποίας ἐδώσατε, ἐπεβεβαίωσαν κατ' ἀπόλυτον τρόπον τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἰδικῆς μας ἀπόψεως. Διότι ἐδηλώσατε ἐνώπιον τοῦ Σώματος ὅτι ὄχι μόνον δὲν ὑπῆρχεν εὔλογος τακτὴ προθεσμία διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε οὔτε εὔλογος τακτὴ προθεσμία πρὸς ἔναρξιν συζητήσεων ἐπὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἐπειδὴ καὶ αἱ συζητήσεις αὐταὶ θὰ ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὸν χρόνον τῆς εὐδοκιμήσεως τῆς αὐτοκυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος θὰ ἐξετιμᾶτο ἀπὸ τὴν Μεγ. Βρεταννίαν, καθὼς καὶ ἀπὸ συνδρομὴν ἄλλων περιστατικῶν.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπεστήριξα ἐνώπιον τοῦ Σώματος εἶναι βάσιμον καὶ σᾶς εὐχαριστῶ διότι τὸ ἐπιβεβαιώσατε ἀπὸ τοῦ βήματος. (Χειροκροτήματα).

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἐπεθύμουν νὰ παρεμβῶ εἰς τὴν συζήτησιν διὰ νὰ διευκρινίσω τὸ σημεῖον αὐτό, διότι εἶναι λεπτὰ σημεῖα καὶ πέριξ αὐτοῦ τοῦ σημείου στρέφονται ὅλαι αἱ ἀμφισβητήσεις.

Ἀνέφερεν ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὸ ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον συνέταξεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὴν 5ην Δεκεμβρίου 1955, ὑπόμνημα τὸ ὁποῖον προεκλήθη ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπαντήσεως εἰς ἐπανειλημμένας προσκλήσεις τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὅπως παρεμβαίνοντες, συστήσωμεν εἰς τὸν Μακάριον νὰ ἀποδεχθῇ τὰς ἀγγλικὰς προτάσεις.

Αὐτό, τὸ ὁποῖον σᾶς εἶπεν ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, περιέχεται εἰς τὴν ἀγγλικὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς δὲν ἀπεδέχθημεν καὶ ἀπεκρούσαμεν. Εἰς ἀπάντησιν τῶν παρακλήσεων, ὅπως παρεμβῶμεν καὶ συστήσωμεν εἰς τὸν Μακάριον νὰ ἀποδεχθῇ τὰς προτάσεις αὐτάς, συνετάξαμεν τὸ ὑπόμνημα διὰ τοῦ ὁποίου ἐζητήσαμεν ἄμεσον καὶ ἄνευ ἐπιφυλάξεων ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως, πλήρη αὐτοκυβέρνησιν στηριζομένην ἐπὶ Δημοκρατικῆς βάσεως καὶ τακτὴν προθεσμίαν. Εἶναι ἡ μόνη θέσις, τὴν ὁποίαν ἐγγράφως ἔλαβεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

(Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς συμπολιτεύσεως).

Αὐτὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διεξαγωγῆς τῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Κυπρίων.

Ἐπαναλαμβάνω, διὰ νὰ γίνω σαφέστερος, αἱ διαπραγματεύσεις αὐταὶ ἤρχισαν δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὶν ἢ σχηματισθῇ ἡ πρώτη ὑφ' ἡμᾶς Κυβέρνησις. Καὶ σᾶς ἀνέπτυξεν ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ποία ὑπῆρξεν ἡ τότε πρότασις τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, ὁ ὁποῖος ἐκτιμῶν τὴν κατάστασιν τῆς νήσου καὶ γνωρίζων καλλίτερα τοὺς πόθους τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδιότητας, τὰς ὁποίας εἶχεν, ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ, εἶχε λάβει τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν σᾶς ἀνέπτυξεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ἀπήντησεν ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις καὶ τῆς ἀγγλικῆς αὐτῆς προτάσεως ἐγένοντο ἐπανειλημμέναι βελτιώσεις χωρὶς ὅμως νὰ δοθῇ ἡ μορφὴ εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδεχθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι αὐτό, τὸ ὁποῖον σᾶς εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἦτο πρότασις ἀγγλική. Δὲν ἦτο πρότασις ἑλληνική. Καὶ εἰς τὴν ἀγγλικήν, τὴν ὁποίαν ἀπέρριψεν ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἀπήντησε δι' αὐτοῦ τοῦ ὑπομνήματος, εἰς τὸ ὁποῖον συνίστα ὅπως πρὸς ἐπιτυχῆ καὶ ὁριστικὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ γίνῃ δεκτὴ καὶ προθεσμία. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, δοκιμάζω ἔκπληξιν ἀπὸ τὴν ἀντίφασιν, ἡ ὁποία διαπιστώνεται μεταξὺ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Κύριε Πρόεδρε, κάμνω μίαν διευκρίνισιν, διότι ὅταν ὁ κ. Θεοτόκης ὡμίλει περὶ προθεσμίας προκυπτούσης ἐκ τῶν πραγμάτων, εἶχεν ὑπ' ὄψει του τὴν ἀγγλικὴν πρότασιν.

Γ. Παπανδρέου. Θὰ πείσω τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι πλανᾶται εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν σκέψεων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑπόμνημα εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ζητεῖ ταχτὴν προθεσμίαν. Θὰ παρεκάλουν πρῶτον νὰ γίνῃ μία ἀποσαφήνισις. Ταχτὴ προθεσμία πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἢ πρὸς ἔναρξιν συζητήσεων ἐπὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως;

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερ.). Πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Γ. Παπανδρέου. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μᾶς ἐπληροφόρησεν, ὅτι ἕως ἐσχάτως κατελογίζετο εἰς τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἡ ἀδιαλλαξία.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ὄχι, δὲν εἶπον τέτοιο πρᾶγμα.

Γ. Παπανδρέου. Εἴπατε, ὅτι κατελογίζετο ἡ ἀδιαλλαξία εἰς τὸν Κυπριακὸν λαὸν καὶ ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἀδιαλλαξία αὐτὴ δὲν ὑφίστατο καὶ ἑπομένως ἦτο δυνατὴ συζήτησις ἐπὶ ἄλλης βάσεως. Ἐπιθυμῶ ἐπίσης νὰ προσθέσω τοῦτο. Ἐὰν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὑποστηρίζῃ ὅτι ἡ γραμμὴ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐξηκολούθει μέχρις ἐσχάτων νὰ εἶναι γραμμὴ εὐλόγου ταχτῆς προθεσμίας, εἶναι ἀκατανόητος ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ὑπῆρξεν ἀνεπιφύλακτος συμπαράστασις εἰς τὰς διαπραγματεύσεις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ἡ γραμμὴ τοῦ ὁποίου ἦτο προφανῶς διάφορος.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Δύναμαι νὰ λύσω τὴν ἀπορίαν σας δηλῶν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δηλώσασα ὅτι δὲν θὰ ἀποδεχθῇ τίποτε ὀλιγώτερον ἀπὸ ὅ,τι δέχονται οἱ Κύπριοι, εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων νὰ διατυπώσῃ ἀπόψεις πέραν τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου (χειροκροτήματα). Διατί ἀπορεῖτε, κύριε Πρόεδρε; ἠθέλησα διευκολύνων τὴν συζήτησιν νὰ λάβω καὶ αὐτὴν τὴν διευκρίνησιν διότι, ἐπαναλαμβάνω, πέριξ τοῦ σημείου αὐτοῦ περιστρέφονται αἱ ἀμφισβητήσεις καὶ διατυποῦται ἡ κατηγορία, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δὲν ἔδειξεν ὅσην ἐπιβάλλετο ἑρμονήν. Ἐπαναλαμβάνω, λοιπόν, εἰς τὰς διαπραγματεύσεις, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀρχίσει μεταξὺ τῶν Κυπρίων καὶ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, πρὶν ἢ σχηματίσω ἐγὼ τὴν κυβέρνησίν μου, δὲν εἶχε τεθῇ ὁ ὅρος αὐτός. Ὅταν ἐκλήθην ὡς κυβέρνησις νὰ παρέμβω, προσέθεσα αὐτὸν τὸν ὅρον διὰ νὰ ἐνισχύσω περαιτέρω τὴν θέσιν τοῦ Μακαρίου. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου, Καὶ ἐρωτῶ μετὰ τὴν παρέμβασιν αὐτὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ γραμμὴ τῶν διαπραγματεύσεων τοῦ Μακαρίου μετεβλήθη, ἢ ἐξηκολούθησεν ὅπως καὶ πρίν, χωρὶς εὔλογον ταχτὴν προθεσμίαν αὐτοδιαθέσεως; Καὶ ἐάν, ὅπως εἶναι βέβαιον, δὲν περιείχετο, κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀξιοτίμου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, μέχρις ἐσχάτων ἡ ἀξίωσις εὐλόγου ταχτῆς προθεσμίας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, πῶς ἐννοεῖται ἡ διπλῆ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἄλλη μὲ τὸ ὑπόμνημα τῆς ἀνενδότου ἀξιώσεως εὐλόγου ταχτῆς προθεσμίας καὶ ἄλλη τῆς ἀμερίστου συμπαραστάσεως πρὸς τὸν Μακάριον, ὁ ὁποῖος ἀπολουθεῖ διάφορον γραμμήν;

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Ἰδοὺ διατί. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ ἐπιζητήσῃ τὸ ὅλον, ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ ζητήσῃ τὴν πλήρη λύσιν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἔκαμε διαπραγματεύσεις ἐπιβιώσεως σταδιακῶς νὰ φθάσῃ εἰς τὴν λύσιν.

Γ. Παπανδρέου. Μὲ τὴν ἰδικήν σας συμπαράστασιν.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερνήσεως). Ἀμέσιστον.

Γ. Παπανδρέου. Ἄλλην εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ ἄλλην εἰς τὴν Λευκωσίαν.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερνήσεως). Ἡ ἰδική μας ἄποψις ἦτο εὐρυτέρα τῆς ἀπόψεως, τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξεν ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, διότι διὰ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κληθεῖσα νὰ λάβῃ ὁριστικὴν θέσιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, διετύπωσε πλήρως τὰς ἀπόψεις της ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, διαπραγματευόμενος ἐπὶ πέντε μῆνας τὸ θέμα, ἐπεδίωξε τὴν σταδιακὴν λύσιν διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπόν του. Εἰς πᾶσαν ἐνέργειάν του, εἰς πᾶν διάβημά του ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἵστατο συμπαραστάτις του, ἀρνουμένη, ὄχι μόνον νὰ συστήσῃ εἰς τὸν Μακάριον συνδιαλλαγήν, ἀλλὰ λέγουσα εἰς αὐτὸν νὰ μὴ δεχθῇ οἱανδήποτε ὑποχώρησιν, βέβαιος ὤν, ὅτι ἔχει πλήρη τὴν συμπαράστασιν τοῦ Ἔθνους. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Ἡ παράτασις τῶν χειροκρατημάτων μίαν μόνον ἔννοιαν δύναται νὰ ἔχῃ: Τὴν ἀνησυχίαν ὅτι ἐπιβεβαιώνεται καὶ μετὰ τὰς ἐξηγήσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως διπλῆ γραμμή, ἄλλη εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ ἄλλη εἰς τὴν Λευκωσίαν.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερνήσεως). Δὲν γνωρίζω διατί εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀμφισβητοῦνται ὡρισμένα πράγματα, τὰ ὁποῖα προκύπτουν ἐξ ἐγγράφων, ἐνῷ τὸ θέμα τὸ ὁποῖον συζητοῦμεν, δὲν εἶναι θέμα μεταφυσικόν, εἶναι θέμα πραγματικὸν καὶ ἡ ἱστορία του προκύπτει ἀπὸ σαφεῖς ἐνεργείας καὶ κείμενα. Δὲν νομίζω ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀμφισβητῶμεν γεγονότα, τὰ ὁποῖα προκύπτουν ἐξ ἐγγράφων. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ θέσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Συνεπῶς δὲν δύναται νὰ κατηγορῆται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις οὔτε δι' ἐγκατάλειψιν τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἡ ὁποία ἀνεγνωρίσθη, οὔτε ἀκόμη διὰ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἐζήτησε ταχτὴν προθεσμίαν, διότι διὰ τοῦ ἐγγράφου τὸ ὁποῖον συνέταξε, τὴν ἐζήτησεν. Εἶναι μία ἀποσαφήνισις, ἡ ὁποία νομίζω, ὑποβοηθεῖ τὴν συζήτησιν.

Γ. Παπανδρέου. Πρακτικῶς ἀξίαν ἔχει ἡ διαπραγμάτευσις τοῦ Μακαρίου.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερν.). Ἐσταματήσαμεν τὰ διαπραγματεύσεις τοῦ Μακαρίου;

Γ. Παπανδρέου. Ἐκάματε ταυτοχρόνως καὶ τὰ δύο.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερν.). Ἡ συνδρομή μας πρὸς τὸν Μακάριον ἦτο ἄνευ ὅρων. Ἀλλὰ ὅταν ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησε τὴν παρέμβασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἴπομεν, ὅτι δυνάμεθα νὰ παρέμβωμεν ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι θὰ ἐδέχοντο τὴν βάσιν, τὴν ὁποίαν ἀνέφερα.

Γ. Παπανδρέου. Ἂν κατέληγεν ὁ Μακάριος εἰς συμφωνίαν, δὲν θὰ εἴχατε δεχθῆ;

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερν.). Ἀσφαλῶς ναί.

Γ. Παπανδρέου. Ἰδοὺ ἡ ὁμολογία.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερν.). Διατὶ ἐκπλήττεσθε; Ἐξηλώσαμεν καὶ δηλοῦμεν, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν οὔτε περισσότερα οὔτε ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅ,τι θέχονται οἱ Κύπριοι. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα ἐκ τῆς κυβερνητικῆς πτέρυγος).

Ἡ πολιτικὴ τῆς μειοδοσίας καὶ τῆς πλειοδοσίας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος εἶναι ἐπικίνδυνος. Ἡμεῖς ἐθέσαμεν ὡς βάσιν νὰ μὴ δεχθῶμεν τίποτε ὀλιγώτερον ἢ τίποτε περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι δέχονται οἱ Κύπριοι.

Γ. Παπανδρέου. Σεῖς ὁ ἴδιος τὸ ὁμολογεῖτε. Διατί, λοιπόν, ἐνοχλεῖσθε, διότι τὸ λέγω ἐγώ;

Πρόεδρος. Παρακαλῶ, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, συνεχίσατε, εἰ δυνατὸν ἄνευ διακοπῶν.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Θὰ παρεκάλουν, τοὺς ἀξιοτίμους κ.κ. Ἀρχηγοὺς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως νὰ θελήσουν νὰ μὴ μὲ διακόψουν πλέον διὰ νὰ ἠμπορέσω μὲ κάποιαν συνέχειαν νὰ γίνῃ ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ μεγάλου πράγματι ὑπὸ κρίσιν θέματος.

Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς ἑτέραν κατηγορίαν τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Μᾶς κατηγοροῦν ἐπὶ διπλωματικῇ ἀπομονώσει. Ὅτι δηλαδὴ διὰ τῆς ἀκολουθηθείσης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πολιτικῆς, ὡδηγήσαμεν, κύριοι βουλευταί, τὴν χώραν εἰς διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν. Ἀλλὰ ἐρωτῶ: Διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν διατί; Διότι δὲν ἔχομεν καλὰς σχέσεις μὲ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν; Διότι αἱ σχέσεις μας δὲν ἔχουν ἀποκατασταθῆ μετὰ τῆς Τουρκίας; Ὥστε δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀπομόνωσις ἂν εἴχομεν ὁμαλὰς σχέσεις μὲ τὰς δύο αὐτὰς χώρας καὶ ὑφίσταται ἀπομόνωσις ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ σχέσεις μας μετὰ τῶν δύο αὐτῶν χωρῶν δὲν εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι θὰ ὤφειλον νὰ ἦσαν; Δηλαδὴ μὲ ἄλλους λόγους, προσδιοριστικὸν στοιχεῖον τῆς διπλωματικῆς ἀπομονώσεως τῆς χώρας, εἶναι ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἡ ὕπαρξις φιλικῶν διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Τουρκικῆς;

Πέραν αὐτῶν τῶν δύο χωρῶν, εἰδικῶς μάλιστα αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἡ Ἑλλάς, ὅπως καὶ προηγουμένως ἐξήγησα, διαθέτει καὶ τὴν θερμὴν συμπαράστασιν μεγάλων Δημοκρατιῶν, ἄλλων πολλῶν χωρῶν καὶ ἐντὸς τοῦ Δυτικοῦ Συνασπισμοῦ ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τοῦ Δυτικοῦ Συνασπισμοῦ.

Ποῦ λοιπὸν στηρίζεται αὐτὴ ἡ κατηγορία, ὅτι διὰ τῆς πολιτικῆς μας ὡδηγήσαμεν εἰς διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν τὴν χώραν; Θὰ ἔπρεπε πράγματι νὰ δεχθῶμεν ὅτι εἰς τὴν σκέψιν τῶν κατηγόρων μας προσδιοριστικὸν στοιχεῖον τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ἀπομονώσεως διπλωματικῆς πρέπει νὰ θεωροῦνται ἀποκλειστικῶς αἱ φιλικαὶ διπλωματικαὶ σχέσεις μετὰ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τῆς Τουρκίας.

Δὲν νομίζω ὅτι ἐξυπηρετεῖται, κύριοι βουλευταί, τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἂν ἐντοπίσωμεν τὴν ἔννοιαν τῆς διπλωματικῆς προβολῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς ὁμαλὰς σχέσεις μετὰ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τῆς Τουρκίας ἀποκλειστικῶς.

Καὶ ἐρχόμεθα ἐπὶ τέλους καὶ εἰς τὴν τελευταίαν κατηγορίαν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, κατηγορίαν ἡ ὁποία διετυπώθη ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀρχηγοὺς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὅσοι ἐπῆραν ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτὸ μέχρι τοῦδε. Ἐλέχθη ὅτι τάχα ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐγὼ διὰ λόγους καθαρῶς κομματικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἠθελήσαμεν νὰ ἐξαπατήσωμεν τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, προεκλογικῶς δηλώσαντες ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως εἶχεν ἀναγνωρισθῆ διὰ τὸν Κυπριακὸν λαόν.

Καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι σαφὴς ἡ τοποθέτησίς μας ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ. Οὐδέποτε ὡμιλήσαμεν, εἴτε ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, εἴτε ἐγὼ περὶ τῆς ἐνασκήσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ κείμενον τῶν Βρεταννικῶν προτάσεων διὰ τῶν ὁποίων ἀναγνωρίζετο τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως κατ' ἀρχήν, τίποτε πλέον καὶ τίποτε ἧττον δὲν εἴπομεν πρὸ τῶν ἐκλογῶν εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Διὰ αὐτὸν τὸν λόγον νομίζω ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κατηγορία τῆς Ἀντιπολιτεύσεως δὲν εὐσταθεῖ. Ἀλλὰ καὶ ἡ περαιτέρω κατηγορία τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, περιεχομένου πολιτικοῦ, ἀφορῶντος τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, τοῦτέστι τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς δὲν ἔχει προσφύγει εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, κύριοι βουλευταί, δὲν εὐσταθεῖ διὰ τοὺς κατωτέρω δύο λόγους.

Ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας θὰ διήρκετο ἂν ἐγένοντο διάφορα στάδια, στάδιον προδικαστικὸν καὶ κύριον στάδιον, διὰ νὰ φθάσωμεν τελικῶς εἰς τὴν ἀπόφασιν. Δὲν θὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ ἐνδιαμέσου σταδίου. Θὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ τελικοῦ σταδίου, δηλαδὴ περὶ τῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς οὐσίας.

Ἐπ' αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ σύνθεσις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀσφαλείας καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ «βέτο» δὲν ἐπέτρεπε νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὴν λῆψιν ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς τοιαύτης προσφυγῆς. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν.

Κ. Τσαλδάρης. Ἐκτὸς τοῦ προδικαστικοῦ.

Σ. Θεοτόκης. Σᾶς εἶπον κατὰ τὴν τελικὴν φάσιν τῆς κρίσεως ἐπὶ τῆς οὐσίας. Παρακαλῶ ἂν θέλετε παρακολουθήσατέ με.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον, τὸ προδικαστικὸν στάδιον σεῖς ὅλοι οἱ κ. Ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως φαίνεσθε θεωρεοῦντες ὅτι ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας εἶναι κεκτημένη, διότι δὲν ὑποθέτω ὅτι προτείνατε προσφυγὴν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας χωρὶς κατὰ τὸ προδικαστικὸν στάδιον νὰ δυνηθῆ νὰ παρουσιασθῆ ἡ Ἑλλάς. Διότι ἂν αὐτὸ ὑποστηρίζετε τότε εὐλόγως θὰ δύναμαι ἐγὼ νὰ σᾶς ἀντιπαρατηρήσω ὅτι ἡ τοποθέτησις αὐτὴ εἶναι ἐσφαλμένη, διότι οὔτε κἂν συζήτησις κατὰ τὸ προδικαστικὸν στάδιον τῆς προσφυγῆς θὰ ἐγίνετο.

Καὶ ἰδοὺ διατὶ δὲν θὰ ἐγίνετο. Διότι ἅπαξ κατετέθη ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀσφαλείας, παρ' ὅ,τι εἶναι θέμα διαδικασίας, ὅπου δὲν χωρεῖ τὸ βέτο, θὰ πρέπει νὰ ληφθῆ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας διὰ νὰ δυνηθῆ ὁ προσφεύγων νὰ παρουσιασθῆ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἐμφανίζει τὴν ὑπόθεσιν του εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Γ. Καρτάλης. Θὰ γίνῃ συζήτησις καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν διὰ νὰ ἐγγραφῆ.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας θὰ ἐπιληφθῆ τῆς ὑποθέσεως ἐφ' ὅσον ὑπάρχῃ ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὑπόθεσιν προσφυγή. Θὰ καλέσῃ τότε ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τὸ Συμβούλιον νὰ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τοῦ ἂν θὰ κληθῆ ἡ Ἑλλὰς νὰ ἀναπτύξῃ τὰς ἀπόψεις της,

Καὶ κατὰ τὴν συζήτησιν, ἐρήμην τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἀποφασισθῆ ἐὰν θὰ εἰσέλθῃ εἰς συζήτησιν εἰς τὸ προδικαστικὸν στάδιον, ὁπότε καὶ μόνον ἐν καταφατικῇ περιπτώσει, θὰ δυνηθῆ ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐμφανίσῃ τὴν προσφυγήν της. Καὶ ἐπειδὴ ἡ σύνθεσις τοῦ Συμβουλίου εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ ἡ εὔλογος πιθανότης, ὅτι οὔτε κἂν θὰ δυνηθῆ ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐμφανίσῃ εἰς τὸ προδικαστικὸν στάδιον τὴν προσφυγήν της, δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δὲν προσέφυγεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας μέχρι τοῦδε. Καὶ λέγω μέχρι τοῦδε, διότι δὲν ἀποκλείεται ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν πραγμάτων καὶ ἐν τῇ ἀποσαφηνίσει τῆς θέσεως ὡρισμένων μελῶν τοῦ Συμβουλίου νὰ ὑπάρξουν τὰ δεδομένα, ὅτι εἶναι δυνατὸν εἰς τὸ προδικαστικὸν στάδιον ἡ Ἑλλὰς νὰ δυνηθῆ νὰ ἀναπτύξῃ τὰς ἀπόψεις της, ὁπότε σταθμίζουσα ἡ Κυβέρνησις τὰς συνεπείας, θὰ κρίνῃ ἐὰν θὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν προσφυγήν εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀσφαλείας.

Κ. Τσαλδάρης. Αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς τὸ σημεῖον τῆς ἀπομονώσεως περὶ τοῦ ὁποίου ὡμίλησα.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.) Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀτυχεστέρα διακοπὴ τὴν ὁποίαν ἐκάματε. Δηλαδὴ ἐὰν ὑποστηρίζετε, ὅτι τεκμήριον τῆς διπλωματικῆς ἀπομονώσεως τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὅτι δὲν δύναται ἡ Ἑλλὰς νὰ πείσῃ τρεῖς χώρας νὰ ὑποστηρίξουν τὴν προσφυγήν της εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς εἴπω ὅτι εἶσθε ἀνημέρωτος ἀπὸ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Κ. Τσαλδάρης. Εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ NATO μία μόνον χώρα μᾶς ὑπεστήριξεν. Τόσον εἴσθε σεῖς ἐντὸς τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἰδού κ. συνάδελφε ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σημεῖον ὅπου νομίζω ὅτι κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατοῦ ἐξήγησα τὰς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς ἐξ αὐτὰς κυρίας κατηγορίας τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, διὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἦτο πλήρης ἡ ἐνημέρωσις τοῦ Σώματος, ἐὰν δὲν προέβαινον καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν προθέσεων τῆς Κυβερνήσεως, διὰ τὴν περαιτέρω προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Ἡ Κυβέρνησις, διὰ τῶν προγραμματικῶν της δηλώσεων, ἐδήλωσεν ὅτι θὰ χρησιμοποιήσῃ πᾶν πρόσφορον διπλωματικὸν καὶ συστατικὸν μέσον, διὰ τὴν περαιτέρω προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Ἐπιθυμῶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, νὰ πληροφορήσω τὸ Σῶμα ὅτι ὅσον ἀφορᾷ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν διπλωματικῶν ἐνεργειῶν, νοεῖται ἡ προέκβασις κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀλλὰ καὶ ἡ πρότασις ἐνώπιον ἄλλων διεθνῶν ὀργανισμῶν, ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις θὰ κρίνῃ ὅτι σημειοῦται σχετικὴ πρόοδος. Τὰ πολιτικὰ ἐξ ἄλλου μέσα, εἶναι μέσα διπλωματικῆς καθ' ὁλοκληρίαν φύσεως, τὰ ὁποῖα δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω τώρα ἐνώπιον τοῦ Σώματος.

Κύριοι βουλευταί, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε τώρα παρεμπιπτόντως νὰ ἀποταθῶ πρὸς ὑμᾶς καὶ δι' ὑμῶν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κοινὴν γνώμην καὶ τὸν ἑλληνικὸν Τύπον. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπέλθῃ μία διαφοροποίησις εἰς τὴν σκέψιν τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι, κύριοι, πλάνη σοβαρὰ ἡ ταύτησις τοῦ Βρεταννικοῦ Λαοῦ μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν ὁ Κυπριακὸς Λαὸς ἔχει πολλοὺς φίλους, οἱ ὁποῖοι δὲν συμμερίζονται τὴν πολιτικὴν τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως. Καὶ εἶναι λάθος ὁ ἑλληνικὸς Τύπος καὶ ἡ κοινὴ γνώμη νὰ κρίνῃ τοὺς δύο αὐτοὺς παράγοντας ἄνευ διακρίσεως. Εἰς τὸν Βρεταννικὸν Λαὸν δύναται νὰ στηρίζεται καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ ὁ Κυπριακός, διὰ τὴν συναντίληψιν καὶ συμπαράστασίν του, εἰς τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου. Καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφορμῆς, κ. βουλευταί, πιστεύσατε, τὸν ὑπευθύνως διαχειριζόμενον τὸν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὅτι ἡ κατάστασις δὲν εἶναι εὔκολος. Ἐπιπτώσεις τῶν προβλημάτων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ὑπάρχουν πολλαί, καὶ ὡς ἐκ τούτου, ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ὁ ὁποῖος ἔχει, ὡς ὀλίγοι λαοί, ἀνεπτυγμένον τὸ πολιτικόν του διαισθητήριον, ὀφείλει, νὰ κατανοήσῃ ὅτι μεταξὺ τῶν ἄλλων παραγόντων, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν προωθησιν τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων των, ἐπιβάλλεται ταὐτοχρόνως νὰ ὑπάρξῃ καὶ σύνεσις, εἰς τρόπον ὥστε μὲ ἠρεμίαν, ἀλλὰ καὶ ἀποφασιστικότητα καὶ παλμὸν ἐθνικόν, νὰ συμπαρίστανται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, οἱαδήποτε Κυβέρνησις καὶ ἂν εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία διαχειρίζεται ὑπευθύνως τὴν ἐξωτερικὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος.

Κύριοι βουλευταί, θὰ εἰσέλθω τώρα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἄλλου θέματος τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, εἰς τὸ θέμα τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων.

Ἠκούσατε εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀποδίδει τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου καὶ συνεπῶς καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἁρμονικῶν σχέσεων μετὰ τῆς γείτονος Τουρκίας.

Αἱ σχέσεις αὐταὶ ὑπέστησαν σοβαρώτατον κλονισμόν, καὶ ὁ κλονισμὸς αὐτὸς ὀφείλεται, ὅπως πάντες γνωρίζετε, εἰς τὰ γενόμενα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Σμύρνῃ.

Ὅταν ἐτηματίσθη ἡ πρώτη Κυβέρνησις ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐθνικῆς Ριζοσπαστικῆς Ἑνώσεως, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἀναμφισβητήτως δὲν εὐσταθοῦσεν, ἐθεωρεῖτο τότε, ὅτι ἡ Τουρκία εἶχε δώσει τὰς δεούσας ἐξηγήσεις διὰ τὰ γενόμενα.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις σταθμίζουσα τὸ ἐθνικὸν συμφέρον, σταθμίζουσα τὴν ἀνάγκην τῆς πλήρους ἱκανοποιήσεως διὰ τὰς συμφορὰς τῆς 6 Σεπτεμβρίου, ἀλλὰ σταθμίζουσα καὶ τὸ ὑπέρτατον χρέος τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸ ἔθνος, τῆς ἠθικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς προσβληθείσης στμαίας μας ἐν Σμύρνῃ κατὰ τὴν 6 Σεπτεμβρίου, ἠκολούθησε καὶ εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς τομεῖς σταθερὰν καὶ ἀμετακίνητον γραμμήν.

Ἀποτέλεσμα τῆς γραμμῆς αὐτῆς ὑπῆρξεν, ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἐθνικὴν ἱκανοποίησιν, σύμφωνα μὲ τοὺς στρατιωτικοὺς κανονισμούς, ἡ τελετὴ τῆς Σημαίας καὶ εἰς τὸ ἐν Σμύρνῃ Προξενεῖον, ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς πλήρους ἀποζημιώσεως, ἡ διὰ τῆς στάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐπιμόνου αἰτήματος πρὸς τὴν Τουρκίαν προώθησις τοῦ νόμου τῶν ἀποζημιώσεων.

Καὶ εἰς τὸ θέμα τοῦ νόμου τῆς ἀποζημιώσεως παρετηρήθη ἀπὸ τὴν Ἀντιπολίτευσιν, ὅτι ὑπῆρξε σφάλμα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἡ ἀποδοχή, ὡς προϋποθέσεως ἀποκαταστάσεως τῶν σχέσεων, τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νόμου, ὅτι ἔπρεπε τάχα νὰ ἀναμένῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὄχι μόνον τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου. Φαίνεται, ὅτι ὁ τοῦτο παρατηρήσας κ. ἀρχηγὸς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὑποτιμᾷ τὸ γεγονός, ὅτι εἶναι πάρα πολλαὶ αἱ αἰτήσεις τῶν ὑποστάτων ζημίαν. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀναμείνωμεν μέχρι πλήρους ἐξαντλήσεως τοῦ ἐλέγχου ὅλων τῶν αἰτήσεων αὐτῶν, φοβοῦμαι, ὅτι τότε ἡ ἐπὶ πολὺν εἰσέτι χρόνον περαιτέρω ἀναστολὴ τῆς συνομιλίας μας μετὰ τῶν γειτόνων μας, θὰ ἀπετέλει πρόσθετον ἐμπόδιον διὰ τὰ ἐθνικά μας συμφέροντα. Ἀλλά, πέραν αὐτῶν, εὑρίσκομαι, κ. συνάδελφοι, εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀνακοινώσω πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὅτι τὸ ὅριον τῶν 60 ἑκατομμυρίων λιρῶν Τουρκίας, τὸ τεθὲν κατὰ τὴν ψήφισιν τοῦ πρώτου νόμου, δὲν θεωρεῖται ὑπὸ τῆς Τουρκίας ὁριστικόν, τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἀντιθέτως, καὶ διὰ πολλοστὴν φορὰν ὑποσχεθείσης, κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸς ἀμφισβητήσεως, ὅτι ἐννοεῖ τὴν πλήρη ἀποζημίωσιν τῶν παθόντων κατὰ τὰ γεγονότα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου.

Δὲν ἠκολουθήσαμεν, λοιπόν, κ. βουλευταί, ἣν ἠθέλησε νὰ ἰσχυρισθῇ ἡ Ἀντιπολίτευσις, πολιτικὴν μειοδοσίας καὶ ἐναντι τῆς Τουρκίας. Ἀντιθέτως, διὰ τῆς σταθερᾶς μας στάσεως καὶ διὰ τῆς ἀμετακινήτου προβολῆς τῶν αἰτημάτων μας, νομίζω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ εἶναι ἱκανοποιημένη ἀπὸ τὸ ἐπιτευχθὲν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῶν Ἑλληνο-τουρκικῶν σχέσεων ἀποτέλεσμα.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε., κατηγόρησε τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐμέ, διότι ἀπαντῶν εἰς τὴν ἀγόρευσιν τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Τουρκικὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, ἀγόρευσιν τὴν ὁποίαν ἐχαρακτήριζε πνεῦμα ἐντόνου ἀδιαλλαξίας, ὅτι ἀπαντῶν, λέγω, διὰ τοῦ τύπου εἰς τὴν ἀγόρευσιν ἐκείνην, ἔθλαψα, διότι εἶπον, ἐν σχέσει πρὸς τὸ Κυπριακόν, ἀντικρούων τὴν ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας, ὅτι αἱ συνθῆκαι εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβληθοῦν.

Κύριε Ἀρχηγὲ τῆς Φ.Δ.Ε., δὲν νομίζω ὅτι εἴχατε δικαίωμα νὰ διαστρεβλώσετε τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο. Πρῶτον μέν, διότι ἦ εἶναι τοῦτο πραγματικὸν ἐπιχείρημα, δηλαδὴ νομικῶς εὐσταθεῖ, ἢ ὄχι καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν προσέθεσε τίποτε καὶ δὲν ἀφήρεσε τίποτε ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Δεύτερον, διότι πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅτι εἰς αὐτὰς τὰς διεθνεῖς συνθήκας ὑπάρχουν διατάξεις διαφόρων μορφῶν, ὅπως ἡ ἀφορῶσα τὸ Κυπριακὸν θέμα, ἡ ὁποία δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν ὡς πρὸς τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἑτέρου συμβαλλομένου. Διότι αὐτὴ ἀποτελεῖ, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν νομικὴν ἐπιστήμην, μίαν πρᾶξιν κυβερνητικήν, ἐν ACTE D' AUTORITE. Καὶ συνεπῶς, δύναται κάλλιστα ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις νὰ μεταβάλῃ τὸ πολιτικὸν καθεστὼς τῆς Κύπρου.

Ὅσον ἀφορᾷ ἄλλας ἀμφοτεροβαρεῖς διατάξεις τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης, ὡς τὰς ἀφορώσας τὰ ἑλληνοτουρκικὰ θέματα, τὸ πρᾶγμα εἶναι διάφορον. Διότι ὑπάρχει ἐκεῖ δέσμευσις ἀμοιβαία. Καὶ ὅπως γνωρίζετε, δέσμευσις τοιαύτη εἰς τὸ διεθνὲς πεδίον δὲν μεταβάλλεται εἰμὴ διὰ νέας ἀμφοτεροβαροῦς δεσμεύσεως ἢ ἀπαλλαγῆς δεσμεύσεων κατόπιν νέας κοινῆς συμφωνίας τῶν συμβληθέντων κρατῶν.

Σ. Βενιζέλος. Τὸ θέμα εἶναι ὅτι ἡ Τουρκία ἰσχυρίζεται ὅτι ζητοῦμεν ἀλλαγὴν τοῦ καθεστῶτος τῆς Κύπρου καί,

συνεπῶς, ἀναθεώρησιν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ὄχι.

Σ. Βενιζέλος. Μάλιστα, ἔτσι εἶναι, κ. Ὑπουργέ, τῶν Ἐξωτερικῶν. Εἶναι γεγονὸς ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἐδήλωσεν, ὅτι ἐφ' ὅσον ζητεῖται ἀναθεώρησιν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης διὰ τὴν Κύπρον, θὰ ζητήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἀναθεώρησιν ὡς πρὸς τὰ σύνορά μας μὲ τὴν Θράκην καὶ πρὸς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Κατὰ συνέπειαν, ἡμεῖς δὲν εἴχατε κανένα λόγον νὰ εἴπητε ὅτι αἱ συνθῆκαι δὲν εἶναι μόνιμοι. Διότι ἡ συνθήκη τῆς Λωζάνης, ῥητῶς ἀναφέρει, ὅτι ἡ Τουρκία παραιτεῖται πάσης ἀξιώσεως ἐπὶ τῆς Κύπρου. Οὔτε κἂν θὰ προβάλῃ ἀντιρρήσεις διὰ μέλλουσαν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτεύματος τῆς νήσου. Ἐπομένως, δὲν εἴχατε λόγον νὰ ἰσχυρισθῆτε τοῦτο. Ἀπεναντίας, ἡμεῖς ἐμμένομεν καὶ πλειοδοτοῦμεν, ὅτι ἐφαρμογὴ τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης ἰσχύει καὶ διὰ τὴν Κύπρον. (Χειροκροτήματα).

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Κύριε Ἀρχηγὲ τῆς Φ.Δ.Ε., χάριν ἐξηγήσεως καὶ ὄχι διὰ νὰ σᾶς ἀντικρούσω σᾶς λέγω, ὅτι ὑπάρχει μία διαφορετικὴ ἄποψις. Διότι ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης, ὑπάρχει ῥητὴ παραίτησις ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας ὡς πρὸς τὴν Κύπρον. Καὶ ἑπομένως ἡ παρατήρησις αὐτὴ δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν ἀναθεώρησιν τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης. Ἡ παραίτησις τῶν δικαιωμάτων τῆς Τουρκίας ἐπὶ τῆς Κύπρου, στηρίζεται ἐπὶ ἄλλων βασικῶν ἐκδηλώσεων τῆς πολιτικῆς τῆς Τουρκίας ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου. Καί, συνεπῶς, δι' ἡμᾶς ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάνης, ὅπως ἐπανειλημμένως ἐτονίσαμεν εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν, πρὸ τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας, παραμένει εἰς τὸ ἀκέραιον δέσμευσις διεθνοῦς περιεχομένου. Αὐτά, διὰ νὰ γνωρίζετε καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο.

Κύριοι βουλευταί, τὸ θέμα τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων εἶναι θέμα σημαντικὸν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις πλειστάκις διὰ τῶν δηλώσεών της ἐτέθη ἀντιμέτωπος πρὸς τὸ κοινὸν αἴσθημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ταὐτοχρόνως καμμία ἀμφιβολία, ὅτι αἱ σχέσεις τῶν κρατῶν, προσδιοριζόμεναι ἀπὸ λόγους γεωγραφικούς, ἀπὸ λόγους ἀμύνης, ἀπὸ λόγους οἰκονομικῶν συμφερόντων, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐξαρτῶνται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἀπὸ δηλώσεις ὑπευθύνων ἑκάστοτε Κυβερνήσεων. Ὑποθέτονται ἐξ ἀντικειμένου. Ἡ Ἑλλὰς δέον νὰ ἔχῃ φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Τουρκίας, ὅπως ἡμεῖς τοὐλάχιστον νομίζομεν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀναλογιζόμενοι τὰς πολὺ χειροτέρας συνθήκας σχέσεων ἃς εἴχομεν πρὸ τριακονταετίας καὶ πλέον μὲ τὴν Τουρκίαν, θὰ πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν σχέσεων ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι καὶ ἐκ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς θὰ ἐπιδιωχθῇ ἐπηυξημένη κατανόησις, διότι ἐπιτέλους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραγνωρισθῇ, ὅτι ἡμεῖς ὑπέστημεν τὰς ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας ἀδίκους προσβολὰς καὶ ἔχομεν ἕνα ἠθικὸν δικαίωμα νὰ ζητήσωμεν καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ὑλικὴν ἀποκατάστασιν καὶ τὴν πλήρη ἀναγνώρισιν τοῦ δικαίου μας.

Καὶ τώρα, κύριοι βουλευταί, εἰσέρχομαι εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τῶν ἐξηγήσεων ποὺ ἠθέλησα νὰ δώσω πρὸς τὸ Σῶμα ἐπὶ τοῦ ταμέως τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας.

Κύριοι βουλευταί, κατὰ τὰς χθεσινὰς ἀγορεύσεις τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, παρετήρησα, ὅτι τὸ μέγα θέμα τῆς ἀμύνης τῆς χώρας ἐθίγη μόνον ἀπὸ τὸν κ. Ἀρχηγὸν τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. Εἶπεν, δηλαδή, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος: Κύριοι, ὀφείλετε εἰς τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις τῆς χώρας νὰ προσθέστητε ἐπὶ πλέον ἕναν νεώτερον προσανατολισμόν. Εἶναι αὐτὸ μία πολιτική.

Καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀνάπτυξις οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ γενικῶς φιλικῶν σχέσεων μετὰ τῶν Ἀραβικῶν χωρῶν, εἶναι μία ἐπιδίωξις ἡ ὁποία συγκινεῖ ὄχι μόνον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ καὶ σκοπὸν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ εἶναι ἄλλο τὸ θέμα τῆς ἀναπτύξεως φιλικῶν σχέσεων, οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν σχέσεων μετὰ τοῦ Ἀραβικοῦ κόσμου καὶ εἶναι ἐντελῶς διάφορον τὸ θέμα τῆς ἐπιστηρίξεως τῆς ἀμύνης τῆς χώρας ἐπὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν, ἐπιστήριξις ἥτις κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, χωρὶς νὰ ὑπεισέλθω εἰς λεπτομερείας, θὰ ἦτο τοὐλάχιστον, κύριοι βουλευταί, ἀνέφικτη.

Εἷς βουλευτής: Τῆς Τουρκίας εἶναι ἐφικτόν;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Πράγματι, εἶναι μέγιστον τὸ πρόβλημα τῆς ἀμύνης καὶ πρέπει νὰ δεχθῶμεν ἢ ὅτι ὑπάρχει καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει ρεαλιστικὰ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμεν ἢ τοιοῦτον πρόβλημα δὲν ὑφίσταται.

Κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος φαίνεται ὅτι τοιοῦτον πρόβλημα ἀμύνης τῆς χώρας δὲν ὑφίσταται. Διότι δὲν περιωρίσθη ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος εἰς τὸ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν θεωρίαν τοῦ ἄλλοθι ἄξονος ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἀπόψεως ἀμύνης, δυναμικοῦ ἀμύνης δὲν ἐμφανίζεται ὅτι εἶναι πραγματικός, ἀλλὰ προσέθεσεν ἀκόμη, κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν οἰκονομικῶν του ἀντιλήψεων ὅτι νομίζει ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ δὲν πρέπει μόνον ἀριθμητικῶς νὰ μειωθῇ ἀλλὰ πρέπει καὶ ἡ στελέχωσις νὰ περιορισθῇ, διότι διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς θὰ δυνηθῇ τὸ Κράτος νὰ προσποριστῇ ἐκτὸς τῆς ἀποταμιεύσεως τὰ ἀναγκαῖα χρηματικὰ κεφάλαια εἰς δραχμάς, ὥστε νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ἀναγκαίας ἐπενδύσεις. Κατὰ συνέπειαν εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος τὸ πρόβλημα τῆς ἀμύνης τῆς χώρας εἰς οἱανδήποτε ἔκτασιν ἐμφανίζεται αὐτὴν τὴν στιγμήν, εἶναι βλαβερὸν διὰ τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ τόπου, εἶναι ἑπομένως ἀναθεωρητέον. Ἰδοὺ διατί ὡμιλήσαμε περὶ ρεαλιστικῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς σημερινῆς καταστάσεως. Κύριοι βουλευταί, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ εἴπω τὰ ἑξῆς. Εἴτε τὸ θέλομεν, εἴτε δὲν τὸ θέλομεν σήμερον ὁ κόσμος, ἀτυχῶς, ἀτυχέστατα εἶναι διῃρημένος εἰς δύο κόσμους κεχωρισμένους. Τοῦτο ἀπέδειξε καὶ ἡ προσπάθεια προσεγγίσεως κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας συναντήσεις τῆς Γενεύης κατὰ τὸ παρασμένον ἔτος ἀνωτάτων Κυβερνητικῶν καὶ ἡγετικῶν κλιμακίων.

Δὲν εἶναι ἡ Ἑλλὰς χώρα ἀρκετὰ μεγάλη διὰ νὰ καταλογίσῃ εἰς οἱονδήποτε εὐθύνας διὰ τὸ γεγονὸς αὐτό. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητον, κύριοι βουλευταί, εἶναι ἀναμφισβήτητον τὸ γεγονὸς αὐτὸ τῆς ὑπάρξεως τῶν δύο κόσμων, οἱ ὁποῖοι ἀτυχέστατα ἐνῷ ὑπῆρξαν συνενωμένοι κατὰ τὸν πόλεμον εὗρον τὸν τρόπον νὰ διαιρεθοῦν κατ' ἔκτασιν καὶ ἔντασιν. Εἶναι λέγω τὸ ἀτυχὲς αὐτὸ γεγονὸς προσδιοριστικὸν τοῦ ἐξωτερικοῦ προσανατολισμοῦ τῆς χώρας. Ἡ Ἑλλὰς πιστεύουσα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι κατ' ἀνάγκην τοποθετημένη πρὸς τὴν δύσιν, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει ἐκκαθαρισθῇ τὸ μέγα πρόβλημα τῶν σχέσεων τῶν δύο κόσμων καὶ διὰ τῆς τοποθετήσεώς της αὐτῆς συμβάλλει διὰ τοῦ στρατιωτικοῦ της δυναμικοῦ, διότι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν εἰ μὴ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας καὶ τὸ στρατιωτικόν της δυναμισμόν.

Ἐὰν αὐτὸ τὸ στρατιωτικόν της δυναμικὸν διὰ τῆς μεθόδου τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος τὸ ἀνατρέψωμεν, τότε ἡ ρεαλιστική, κύριοι βουλευταί, ἀντιμετώπισις τῶν σχέσεων τῶν ἐξωτερικῶν τῆς χώρας ὑφίστανται ἕνα τραυματισμόν, διότι αἱ σχέσεις αἱ ἐξωτερικαὶ τῆς χώρας εἶναι συνάρτησις τῶν συμφερόντων εἶναι συνάρτησις εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, τοῦ στρατιωτικοῦ δυναμικοῦ τῆς Ἑλλάδος. Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἡ ἄποψις αὐτὴ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλξιν, τὴν ὁποίαν δημιουργοῦν αἱ οἰκονομικοκοινωνικαὶ πεποιθήσεις του πρὸς τὰς χώρας τοῦ ἀνατολικοῦ συγκροτήματος. Ἀλλὰ εἶναι βέβαιον ὅτι διὰ τῆς πολιτικῆς του αὐτῆς τοποθετήσεως ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος δὲν ἀντιλαμβάνεται, ὅπως ἡμεῖς τοὐλάχιστον νομίζομεν, τὴν πραγματικὴν βάσιν τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος.

Διὰ τὸ ΝΑΤΟ, θὰ ἦτο εὐκταῖον, αἱ σχέσεις τῶν δύο κόσμων, νὰ μὴ εἶχε λάβει τὴν μορφὴν ποὺ ἔχει σήμερα, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἡ δικαιολογία τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς ἀμυντικοῦ συγκροτήματος. Εἶναι βέβαιον, ὅτι ὅπως ἔχουν ἐξελιχθῇ τὰ πράγματα ἀπὸ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐχθροπραξιῶν τοῦ δευ-

τέρου μεγάλου πολέμου, μέχρι σήμερον, δέν είναι δυνατόν νά γίνη σκέψις, ὁ Δυτικός πολιτισμός, νά σταθῆ ἄνευ τῆς παραλλήλου ἀμυντικῆς ὀργανώσεως. Εἰς τήν ἀμυντικήν αὐτήν ὀργάνωσιν τοῦ ἐλευθέρου δημοκρατικοῦ κόσμου, τοποθετεῖ τήν χώραν μας ἡ ἱστορία της, αἱ παραδόσεις της, τά γενικά της συμφέροντα. Ἡ ἄμελυσις τῆς τοποθετήσεώς μας ἐντός τοῦ NATO δέν ἔχει μόνον ἀντικειμενικόν ἀποτέλεσμα, τήν μείωσιν τῆς θέσεώς μας εἰς τήν ὀργάνωσιν τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, ἀλλά ἔχει καί ταυτοχρόνως, κύριοι βουλευταί,—πιστεύσατέ το, διότι εἶμαι βέβαιος, ὅτι καί αὐτό τό ἔχετε ἐκτιμήσει— ἄμεσον ἐπίπτωσιν ἐπί τῆς ὑποθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Πράγματι, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, πρίν, τό κύριον ἐπιχείρημα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐναντίον τοῦ δικαίου, ἐναντίον τῆς ἠθικῆς, ἐναντίον τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, εἰς τόν ὁποῖον ἡμεῖς ἀνήκομεν, ἀρνοῦνται τήν περαιτέρω προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, εἶναι ἡ ἄποψις, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐνδεχομένως δέν θά εἶναι σταθερός παράγων εἰς τήν δυτικήν ἄμυναν καί ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἐπ' οὐδενί λόγῳ εἶναι δυνατόν νά ἐκχωρηθῆ ἡ αὐτοδιάθεσις καί εἰς τήν Κύπρον.

Καί ὁσονδήποτε, κύριοι βουλευταί, καί ἐάν θέλετε νά ἀντικρούσατε τάς ἀπόψεις αὐτάς, ὁσονδήποτε καί ἐάν θελήσετε νά εἴπητε ὅτι ἡ ἄποψις αὐτή δέν εὐσταθῆ καί ἀποτελεῖ ἐνδεχομένως θέμα φαντασίας τῶν ἐγόντων ἄλλας σκέψεις, πιστεύσατε, ὅτι τήν τοποθέτησιν αὐτήν δέν ἠμπορεῖτε αὐτήν τήν ὥραν νά τήν μεταβάλετε.

Κ. Μητσοτάκης. Ἀγγλική τοποθέτησις εἶναι αὐτή.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ὁ δρόμος τῆς μεταβολῆς εἶναι ἄλλος. Ὁ δρόμος τῆς μεταβολῆς εἶναι ἡ ἀξιοποίησις τῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος ἐντός τοῦ πλαισίου τοῦ N.A.T.O., εἰς τρόπον ὥστε νά ἐξοδετερωθῆ τό ἐπιχείρημα τῆς ἀμφιβόλου θέσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τό N.A.T.O. καί ὡς ἐκ τούτου νά ὑπάρξῃ ἡ δυνατότης περαιτέρω προωθήσεως καί ἀκμῆς τοῦ στρατηγικοῦ αὐτοῦ ἐπιχειρήματος.

Ι. Σπηλιόπουλος. (Ὁμιλεῖ μή ἀκουόμενος).

Πρόεδρος. Κύριε βουλευτά, θά σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τήν τάξιν.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Κύριοι βουλευταί τῆς Ἀριστερᾶς, ἀντιλαμβάνομαι ὅτι.....

Κ. Μητσοτάκης. (Ὁμιλεῖ μή ἀκουόμενος).

Πρόεδρος. Κύριε Μητσοτάκη, σεῖς θά κάμετε διακοπάς καθήμενος καί ἄνευ ἀδείας; Ποῦ εἶναι ἡ κοινοβουλευτική τάξις;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν). Ἀντιλαμβάνομαι, κύριοι βουλευταί, ὅτι ἡ μετά τόσης εἰλικρινείας καί εὐθύτητος ἀνάπτυξις τῆς ἀπόψεως τοῦ ποῦ τοποθετεῖται, ἀπό ἀπόψεως ἐξωτερικῶν σχέσεων καί ἐπιπτώσεων, ἡ ἄμυνα τῆς χώρας, ἐστενοχώρησε μίαν πλευράν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, διότι ἡ πλευρά αὐτή ἀντιλαμβάνεται ἄλλως τήν προώθησιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι, κατά τήν ἰδικήν μας ἀντίληψιν τῇ ὑποστηρίξει καί ἐμπιστοσύνῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διαγειριζόμεθα σήμερον τήν ἐξωτερικήν πολιτικήν τῆς Ἑλλάδος, ἡμεῖς, ἐπαναλαμβάνω, οἱ ὁποῖοι πιστεύομεν ὅτι, τῇ ἐμπιστοσύνῃ τοῦ λαοῦ, εἴτε αὐτό σᾶς ἀρέσει, εἴτε δέν σᾶς ἀρέσει, διευθύνομεν σήμερον τήν χώραν ὑπευθύνως, ἡμεῖς, ἔχοντες συναίσθησιν καί συνείδησιν τῆς εὐθύνης μας αὐτῆς, δέν εἶναι δυνατόν νά μή ἐκτιμήσωμεν ἐπακριβῶς τάς ἐπιπτώσεις τῆς θέσεώς μας εἰς τό N.A.T.O., ἐν συναφείᾳ καί πρός τό Κυπριακόν πρόβλημα. (Χειροκροτήματα).

Καί τώρα, κύριοι βουλευταί, πρίν κατέλθω τοῦ βήματος, καί πάλιν παρακαλῶ τήν πτέρυγα αὐτήν, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως δέν συμμερίζεται τάς ἀπόψεις μου, νά ἠρεμήσῃ καί νά ἀκούσῃ, διότι θά εἶπω καί ὀλίγα τινά διά τάς χώρας τοῦ ἀνατολικοῦ συναισπισμοῦ.

Ι. Παπαλίδης. Μοῦ ἐπιτρέπεται μίαν διακοπήν; Σεῖς νομίζετε ὅτι, ὅταν ἐθέσπισεν ἡμεῖς τό ζήτημα τῆς τοποθετήσεως, ἀπό ἀπόψεως ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, δέν ἐπήρεασεν ὑπ' ὄψει τά συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἡ ἐπήραμε τά συμφέροντα ἑνός κόμματος.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ὄχι. Ἐπήραμε τά συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, κύριε Παπαλίδη, σύμφωνα μέ τάς πεποιθήσεις σας, πρός τάς ὁποίας ἡμεῖς διαφωνοῦμεν.

Ι. Παπαλίδης. Δέν ἤθελον νά διακόψω κανένα, ἀλλά ἐπειδή ἐθίξατε αὐτήν τήν πλευράν τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά παρακαλέσω ὑμᾶς νά μέ ἀκούσετε ἐπί 5 λεπτά.

Σεῖς σκέπτεσθε μόνον ὡς κόμμα καί ἐπειδή ἡ ὑπαρξίς σας συνδέεται μέ τήν ὕπαρξιν τοῦ NATO, λέγετε, ἄς μᾶς κτυποῦν οἱ Τοῦρκοι, ἄς μᾶς κτυποῦν οἱ Ἄγγλοι καί ἄς μή μᾶς βοηθοῦν οἱ Ἀμερικανοί, οἱ ὁποῖοι ἀποθέστατα φέρονται ἀπέναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἡμεῖς θά μείνωμεν μέσα εἰς τό NATO καί ἄς μᾶς κτυποῦν. Διατί; Εἴδομεν αὐτήν τήν θεωρίαν: Χριστιανικός πολιτισμός. Ἀλλά ἔθνη, ὅπως ὁ σύμμαχός σας ὁ Τοῦρκος, καί αὐτός ἀνήκει εἰς τόν Χριστιανοευρωπαϊκόν πολιτισμόν; (Χειροκροτήματα). Ἐνῶ ἡμεῖς ὅπως θέτομεν τό ζήτημα, δέν λέγομεν νά πᾶμε νά προσβάλωμεν εἰς τό ἄρμα τό ἀνατολικόν, τό ὁποῖον, θά σᾶς τό εἴπωμεν, ἔχει καί ἐκεῖνο βάσεις Χριστιανοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Δέν ἠμπορεῖτε νά ἀρνηθῆτε ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωσις, κατά βάθος καί αὐτή ἡ θεωρία τοῦ κομμουνισμοῦ ἔχει βάσεις Χριστιανικάς. (Γέλωτες ἐκ τῆς δεξιᾶς).

Πρόεδρος. Συντομεύετε, κύριε Παπαλίδη, διότι δέν ἀντελήφθην διατί διακόψατε.

Ι. Παπαλίδης. Κύριε Πρόεδρε καί κύριε Ὑπουργέ, ὅπως ἐθέσαμεν τό ζήτημα, εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι τά σύνορά, τά βόρεια σύνορά μας, δέν κινδυνεύουν ἀπό τήν Σοβιετικήν Ἕνωσιν. Αὐτό σᾶς τό δηλοῦμεν κατηγορηματικά. Τά σύνορά μας κινδυνεύουν ἀπό τούς μεμέτηδες καί εἴδατε πῶς μᾶς ἀπειλοῦν. Ἐάν σεῖς ἐπιμένετε εἰς τήν αὐτοδιάθεσιν, ἡμεῖς θά κάμωμεν αὐτό καί αὐτό, καί σεῖς φοβηθήκατε. Ἡμεῖς λέγομεν, νά ἀποκατασταθῆ ἡ ὀντότητα τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας καί εἴπαμε δέν πᾶμε ἐκεῖ, ἀλλά θά ἀκολουθήσωμε ἐντελῶς οὐδετέραν γραμμήν. Αὐτά εἴπαμε καί ὄχι ὅτι θέλαμε νά χαντακώσωμε τό Κυπριακό. Τοὐναντίον, περισσότερο θά μᾶς ὑποστηρίξουν ἐκεῖνοι, διότι ἐκεῖνοι δέν ἔχουν ἀποικιακές ἀντιλήψεις, ἐνῶ οἱ ἰδικοί σας ἔχουν. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΣΤ΄
9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Ὡς πρός τό Κυπριακόν αἱ προγραμματικαί δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως λέγουν ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι βεβαία ὅτι θά εὕρῃ λύσιν ἐξασφαλίζουσαν τήν αὐτοδιάθεσιν διά τόν Κυπριακόν λαόν. Αἰσιοδοξία πλήρης λοιπόν ἐπ' αὐτοῦ.

Ν. Μπακόπουλος.....

Ἐπί τοῦ Κυπριακοῦ θέματος θά εἴπω ὀλίγα μόνον.

Ὁ κ. Ὑπουργός ἐπί τῶν Ἐξωτερικῶν ἀρχόμενος προχθές τοῦ λόγου του προέβη εἰς μίαν δήλωσιν ἀπό τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ἤτις τόν τιμᾷ. Ἡ δήλωσίς του ὅμως αὐτή εὑρίσκεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρός ὅτα προεκλογικῶς ἀπηύθυνε ἡ Κυβέρνησις κατά τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Εἶναι, εἶπεν, ἐνδεχόμενον νά ὑπάρχῃ διαφορά ἀντιλήψεως ὡς πρός τόν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τοῦ θέματος τούτου.

Ἀλλά ἀναγνωρίζω καί εἶναι ἀναμφισβήτητος ὁ πατριωτισμός ὅλων μας. Καί ὅμως, μᾶς τόν ἀμφισβήτησε προεκλογικῶς.

Νομίζω, ὅτι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι σήμερον νά ἐπιστημάνωμεν αὐτήν τήν ἀντίφασιν καί νά ἐπιστρέψωμεν εἰς τό ἀκέραιον καί εἰς τόν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καί εἰς τόν κ. Ὑπουργόν ἐπί τῶν Ἐσωτερικῶν ὅσας μομφάς διετύπωσαν προεκλογικῶς ἐναντίον ἡμῶν, λέγοντες ὅτι δέν εἴμεθα ἐθνικῶς ἀδιάβλητοι πατριῶται, ἐπιφυλασσόμενοι κατά τάς περαιτέρω ἐργασίας τοῦ Σώματος, νά ἐξηγηθῶμεν πλατύτερον.

Όταν όμως ή ήγεσία τής άντιπολιτεύσεως τόσον ήπίως έχειρίσθη κατά τάς γενομένας συζητήσεις τό θέμα τούτο διά νά μή προσδώση όξύτητα, μέ έκπληξιν είδομεν σήμερον έπίλεκτον βουλευτήν τής πλειοψηφίας καί τέως Ύπουργόν τής Κυβερνήσεως νά δικαιολογή τήν ψήφον τού στρατού ώς προερχομένην άπό τόν έθνικόν κίνδυνον πού προεκαλέσαμεν ήμεΐς.

Θά έξηγηθώμεν έν καιρώ καί θά ίδωμεν ποίου ή συμπεριφορά δημιουργεί κινδύνους καί ποία κόμματα ύποθάλπουν τόν κομμουνισμόν. Τότε θά ίδωμεν ποίων κομμάτων ή πολιτική ύποθάλπει τόν κομμουνισμόν.

(Είς τό σημείον αύτό τήν προεδρικήν έδραν καταλαμβάνει ό Β. Άντιπρόεδρος κ. Β. Βούζας).

Σήμερον, σημειώ μόνον, ότι τοιαύτη συκοφαντία καθ' όλων ήμών, άπό τής πολιτικής ήγεσίας τής άντιπολιτεύσεως μέχρι καί τού τελευταίου ίδικού μας ψηφοφόρου, άποτελεί πράξιν αύθεντικήν. Διότι, όταν καταβάλλεται προσπάθεια έκ μέρους τής Κυβερνήσεως νά πιστευθή ότι ήμεΐς έγίναμε κομμουνισταί καί ότι άποτελούμεν κίνδυνον διά τό Έθνος, τότε τί άπομένει; Άπομένει ή έπιδίωξις διά τήν δημιουργίαν δύο κομμάτων τής δεξιάς καί τής άριστεράς. Δέν έφαντάσθην, ότι άπό τού βήματος τής Βουλής θά έλέγοντο τοιαύτα πράγματα. Διότι ποίον θά είναι τό δεύτερον κόμμα, πού κατελήθη κάθε προσπάθεια νά δημιουργήση ό Συναγερμός; Συνεχώς μάς έλεγον — μετά τόν Συναγερμόν δέν παραμένει παρά ό κομμουνισμός — καί πρό τών έκλογών έκεί έτεινε ή προσπάθεια τής Κυβερνήσεως. Καί όταν είς τό σύνολον ή Έλληνική ψυχή έδονείτο κατά τών συμμάχων καί διά τήν Κύπρον καί διά τούς βανδαλισμούς τών Τούρκων, τί έπραξεν ή Κυβέρνησις; Άφήκε όλον τόν τύπον, τόν ίδικόν της νά προπαγανδίζη, ότι δέν ύπήρχεν διά τήν Έλλάδα άλλη λύσις παρά ό προσανατολισμός της πρός τήν Ρωσσίαν, ή ώς άκρα παραχώρησις ή ούδετερότης. Αύτη ή προσπάθεια κατεβάλλετο, προσπάθεια πολώσεως μεταξύ τής δεξιάς καί τής άκρας άριστεράς καί ό κυβερνητικός Τύπος έπροπαγάνδιζεν, ότι θά έπρεπε νά ψηφίση ό λαός μας ΕΔΑ είς έκδήλωσιν άγανακτήσεως κατά τών συμμάχων μας.

Ήμεΐς, κύριοι, δέν είμεθα άνθρωποι πού δέν συγκινούμεθα άπό πατριωτικά αίσθήματα καί δεχόμεθα τήν άνεπιφύλακτον δήλωσιν τού κ. Ύπουργού έπί τών Έξωτερικών, ότι καί ήμεΐς είμεθα πατριώται. Άνταποδίδομεν τόν χαρακτηρισμόν καί άναγνωρίζομεν, ότι καί έκ μέρους τής Κυβερνήσεως ύπάρχει άπόλυτος πατριωτισμός. Ή ήγεσία μας έδήλωσεν συμπαράστασιν είς τό έθνικόν θέμα τής Κύπρου, τό όποίον άνεπτύχθη έν τή Βουλή.

Άλλά, κ. βουλευταί, ήμεΐς κρίνομεν μόνον έπί τή βάσει τών στοιχείων πού έχομεν. Διότι τά στοιχεία πού κατέχει ή Κυβέρνησις ζηλοτύπως τά φυλάττει δι' εαυτήν.

Ό άξιότιμος κ. Ύπουργός έπί τών Έξωτερικών μάς είπεν, ότι ή ένημέρωσις τής Βουλής θά γίνη κατά τρόπον μή παραβλάπτοντα κατά τήν κρίσιν του τά έθνικά συμφέροντα τής Χώρας.

Ύπάρχουν ίσως στοιχεία, τά όποία δυνατόν διδόμενα είς τήν δημοσιότητα νά παραβλάψουν τά έθνικά συμφέροντα καί βεβαίως ούδείς έξ ήμών θά είχε τοιαύτην άξίωσιν νά άνακοινωθούν ταύτα είς τήν Βουλήν. Θά ήδύνατο όμως ή Κυβέρνησις νά θέση τά πάντα ύπ' όψει τών άρχηγών τών κομμάτων. Νά άνακοινώση όλους τούς φακέλλους είς έκείνους πού κατά τήν κρίσιν της δέν θά παρέβλαπτον τά έθνικά συμφέροντα. Άλλά δέν δύναμαι νά άντιληφθώ ποίου είδους είναι αύτά τά στοιχεία. Προφανώς είναι έγγραφα πού άφοροΰν τάς διαπραγματεύσεις, έγγραφα, δηλαδή, τά όποία γνωρίζουν αί άλλαι χώραι μεθ' ών διαπραγματευόμεθα, καί μόνον ό Έλληνικός λαός τά άγνοεί. Πρέπει έπομένως άν ή Κυβέρνησις δέν νομίζη, ότι πρέπει νά δοθούν είς τήν δημοσιότητα, νά κατατοπίση τήν έθνικήν ήγεσίαν τής Έθνικής Άντιπροσωπείας. Τό έγγραφον τής 5ης Δεκεμβρίου άπηυθύνθη πρός τήν άντίπαλον Άγγλίαν. Έπομένως, δέν νομίζω, ότι ή Κυβέρνησις δέν πρέπει νά τό άνακοινώση είς τούς Άρχηγούς, διότι έν τοιαύτη περιπτώσει διατί τούς καλεί; Διά νά έκμαιεύση τάχα γνώμας πρός κάλυψιν ίδικών της εύθυνών, καί νά πραγματοποιηθή ό έπιγραμματικός άφορισμός τού κ. Παπανδρέου, ότι ή Κυβέρνησις έπιθυμεί νά είναι μέν αύτή Κυβέρνησις, τών Κυβερνητικών όμως ένεργειών νά φέρη τήν εύθύνην ή Άντιπολίτευσις !!

Κύριοι βουλευταί, έκείνο πού μάς φέρει είς άντίθεσιν μέ τάς προγραμματικάς δηλώσεις τής Κυβερνήσεως καί έπί τού Κυπριακού θέματος είναι τό ότι όχι μόνον δέν ήθέλησε νά μάς κατατοπίση άλλά καί τό ότι παρεπλάνησε τόν Έλληνικόν λαόν. Είς τάς παραμονάς τών έκλογών ό κ. Πρόεδρος τής Κυβερνήσεως έδήλωσεν : «Έπετύχομεν τήν άκαμψίαν τής Άγγλίας νά τήν άντικαστήση ή προσφορά όχι μόνον τής πλήρους αύτοκυβερνήσεως άλλά καί τής αύτοδιαθέσεως κατ' άρχήν».

Έπίσης ό άξιότιμος κ. Ύπουργός τών Έξωτερικών τήν 17ην Φεβρουαρίου 1956 εύρισκόμενος έν Κερκύρα δι' έκλογικήν περιοδείαν έδήλωσε τά έξής : «Ή σημερινή Κυβέρνησις προώθησε τόσον άποτελεσματικώς τό Κυπριακόν, ώστε ή Μ. Βρεταννία νά άναγνωρίζη ήδη άνεπιφυλάκτως τό δικαίωμα τής αύτοδιαθέσεως».

Ή άπάντησις ύπήρξεν ή δήλωσις τής Άγγλικής Κυβερνήσεως, ότι έμμένει είς τήν άκαμψίαν.

Περαιτέρω ή Κυβέρνησις προέβη είς τήν δήλωσιν, ότι έπεσκέφθη τόν κ. Ύπουργόν τών Έξωτερικών ό Πρεσβευτής τών Ήνωμένων Πολιτειών τής Άμερικής, ό όποίος τού έδήλωσε πλήρη συμπαράστασιν τής Κυβερνήσεώς του έπί Κυπριακού ζητήματος.

Έπηκολούθησε διάψευσις έπίσημος τής Κυβερνήσεως τών Ήνωμένων Πολιτειών τής Άμερικής καί άπεδείχθη, ότι ή δήλωσις τής Κυβερνήσεως δέν άντεπεκρίνετο είς τά πράγματα. Είθισται όμως όταν ξένοι Πρεσβευταί έπισκέπτωνται τόν Ύπουργόν τών Έξωτερικών καί συζητούν σοβαρά θέματα μετά τήν άποχώρησιν νά κρατήται σημείωμα τών διαμειφθέντων. Καί έρωτώμεν, είς τήν προκειμένην περίπτωσιν έκρατήθη ; έάν έκρατήθη νά άνακοινωθή. Έάν δέν έκρατήθη, νά μάς άπαντήση ή Κυβέρνησις διατί δέν έκρατήθη.

Ή Κυβέρνησις διεδουκόλιζε τόν Έλληνικόν Λαόν, ότι είχε πλήρη τήν συμπαράστασιν τής Κυβερνήσεως τών Ήνωμένων Πολιτειών τής Άμερικής, ένώ τό άντίθετον είναι τό άληθές.

Είς τόν λόγον τού Θρόνου κύριοι βουλευταί, διά τόν όποίον ή Κυβέρνησις φέρει τήν εύθύνην, άναφέρεται τό έξής: (Άναγιγνώσκει). «Ή Έλλάς θλίβεται βαθύτατα βλέπουσα ότι προεκλήθησαν γεγονότα, τά όποία διέκοψαν τάς φιλικάς αύτής διαθέσεις πρός τήν Κυβέρνησιν ένός Λαού, μετά τού όποίου τήν συνέδεε πατροπαράδοτη φιλία».

Καί έννοεί προφανώς τόν λαόν τής Άγγλίας. Ή θλίψις, τήν όποίαν εύλόγως έστημείωσεν ή Α. Μ. ό Βασιλεύς κατέχει πράγματι όλους τούς Έλληνας. Όχι όμως διότι, κατ' έμέ τουλάχιστον, θά έπρεπε νά τρέφωμεν τήν εύγνωμοσύνην πρός τήν Άγγλίαν. Είς τήν διεθνή πολιτικήν, κ. βουλευταί, δέν έχουν θέσιν τά συναισθήματα, άλλά μόνον τά συμφέροντα. Έάν είναι άληθές ότι ή Ναυμαχία τού Ναυαρίνου όφείλεται είς τήν πρωτοβουλίαν τού Άγγλου Ναυάρχου, είναι έξ ίσου άληθές ότι ό Άγγλος Ναύαρχος δι' αύτήν του τήν πράξιν καθηρέθη. Είς τάς διεθνείς σχέσεις καί είς τάς δημοσίας συζητήσεις μεταξύ τών Κρατών προέχουσαν θέσιν έχει ή ύλική δύναμις. Καί βεβαίως ή Άγγλία είναι δύναμις κατά πολύ ίσχυροτέρα άπό ήμάς καί δύναται συνεπώς νά έφαρμόση οίανδήποτε θέλει πολιτικήν άπέναντι ήμών. Πέραν όμως άπό τήν ύλικήν δύναμιν, ύπάρχει καί ή ήθική δύναμις ή όποία είναι τόσον τεραστία ώστε νά δύναται νά ίσοφαρίση καί τήν μεγαλυτέραν ύλικήν δύναμιν. Μέ τήν σκέψιν αύτήν καί τήν συναίσθησιν ότι εΐμεθα ώπλισμένοι μέ τήν ήθικήν αύτήν δύναμιν θά πρέπει νά ύπενθυμίσωμεν είς τόν κ. Ήντεν τό μήνυμά του έκείνο τό όποίον μέ τόσον κίνδυνον ήκούσαμεν κρυφά άπό τό ραδιόφωνον κατά τήν κατοχήν. Τό μήνυμα αύτό, τό όποίον έγραψα έκτοτε διά νά τό έχω, καί κάτωθεν τού όποίου έκτοτε έστημείωσα τάς λέξεις «ψευδολογίαι τής Άγγλίας» έχει ώς έξής : Είναι μήνυμα τής Άγγλικής Κυβερνήσεως πρός τόν Τσουδερόν,

Πρόεδρον τότε τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως εἰς τὸ Κάϊρον, τὸ νέον ἔτος 1944.

«Ἐλήφθη διάγγελμά σας ὑπὸ Κυβερνήσεώς μας, ἥτις τὸ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων καὶ τὸ Ἀμερικανικὸν Κογκρέσσον.

Θεωροῦμεν ὑποχρέωσίν μας νὰ σᾶς δηλώσωμεν ὅτι ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἀνέλαβον ἀπὸ κοινοῦ τὴν ὑποχρέωσιν ἀπέναντί σας, ὅπως δημιουργήσουν Ἑλλάδα μεγάλην καὶ ἰσχυράν. διότι ἀποδείξατε, ὅτι εἰς τὴν γωνίαν αὐτὴν τῆς Ν. Α. Εὐρώπης ἀπὸ χιλιετηρίδων κατοικεῖ ὁ αὐτὸς Λαός, τοῦ ὁποίου ἀπ' εὐθείας ἀπόγονοι εἶσθε σεῖς τῶν ἰδίων ἐκείνων Ἑλλήνων ἀπόγονοι, οἵτινες πρὸ δύο χιλιετηρίδων καὶ πλέον ἐξεδίωξαν τὸν βάρβαρον ἐπιδρομέα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Τώρα καὶ πάλιν διὰ πολλοστὴν φορὰν ἀποδείξατε διὰ τῆς ἀνδρείας σας, ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς σας, ὅτι ἠμπορεῖ ἕνας μικρὸς λαὸς νὰ νικήσῃ ἕνα πολὺ μεγαλύτερον Κράτος. Μᾶς ἐδείξατε σεῖς πρῶτοι τὸν δρόμον τῆς νίκης καὶ μᾶς ἐδώσατε τὸ πρῶτον μεθύσμά της. Τὸ παράδειγμά σας τὸ ἀκολουθοῦμεν πιστῶς καὶ τὰ ἀποτελέσματά του εἶναι φανερὰ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ στιγμὴ τῆς ἐλευθερίας πλησιάζει. Ἐστὲ βέβαιοι ὅτι θὰ φανῶμεν πιστοὶ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις μας».

Αὐτὰ ἔλεγε τότε ὁ κ. Ἥντεν. Καὶ ἐρωτῶ ὅταν ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλίας ἐδίδοντο τοιαῦται διαβεβαιώσεις, πῶς ἐπιτρέπει εἰς ἑαυτὸν ὁ κ. Ἥντεν νὰ λέγῃ ὅτι μᾶς ἔσωσεν ἀπὸ τὸν κομμουνισμὸν τὸ 1944; Ἐξ ἄλλου ὁ κίνδυνος τοῦ κομμουνισμοῦ δὲν ἀφεώρα μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν Ἀγγλίαν, διότι ἐὰν ἐπετυγχάνετο ἡ κάθοδος τῆς Ρωσσίας εἰς τὸ Αἰγαῖον, τοῦτο θὰ ἀπετέλει μέγαν κίνδυνον καὶ δι' αὐτὴν τὴν Ἀγγλίαν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ ὁ κ. Ἥντεν τὴν στιχομυθίαν τοῦ Λόϋδ Τζὼρτζ μὲ τὸν μισέλληνα ἐκείνον πολιτικὸν τὸν Οὐΐστων Τσῶρτσιλ, ὅταν ὁ Λ. Τζώρτζ προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἶναι στενῶς συνδεδεμένος μὲ τὸν Ἀγγλικὸν Λαὸν καὶ ὅταν μεταξὺ τῶν ἄλλων τοῦ ὑπενθύμισεν τὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ποντικὸς ἠδυνήθη νὰ σώσῃ τὸν λέοντα, διότι διὰ τῶν ὀδόντων του σιγὰ - σιγὰ ἔκοψε τὸ σχοινὶ μὲ τὸ ὁποῖον ὁ λέων ἦτο δεμένος, καὶ ἔτσι—ἔλεγεν—ἡ μικρὴ Ἑλλὰς εἶχε σώσει τότε τὸν Βρεταννικὸν Λέοντα. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ ὁ κ. Ἥντεν ὅτι ἡμεῖς ἐσώσαμεν τὴν Ἀγγλίαν καὶ ὅλον τὸν ἐλεύθερον κόσμον ἀκόμη καὶ κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον. Διότι ἐὰν δὲν ἐφέραμεν ἡμεῖς ἀντίστασιν κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ Ἄξονος τὸ 40—41, ἡ Γερμανία θὰ ἐπιτίθετο ἐνωρίτερον κατὰ τῆς Ρωσσίας καὶ ἴσως τότε ἐπετύγχανε τὴν κατάλληψιν τοῦ κράτους τούτου. Ἐξ ἄλλου ἡμεῖς δὲν συντελέσαμεν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ Γερμανικοῦ κινδύνου κατὰ τῆς Ἀγγλίας, ἐνῷ ἐξ ἀντιθέτου συνετέλεσεν ἡ Ἀγγλία εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Δὲν τὰ λέγω αὐτά, κ. συνάδελφοι, διὰ νὰ συγκινήσω τὸν κ. Ἥντεν. Θὰ μείνῃ ἐγωπαθῶς ἀσυγκίνητος. Θέλω μόνον νὰ τοῦ ὑπομνησθῇ ἡ ἀλήθεια. Τὰ λέγω διὰ ν' ἀποδείξω ὅτι ἔχομεν μεθ' ἡμῶν τὴν ἠθικὴν ἡ ὁποία τελικῶς θὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ τὴν νίκην.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ζ΄
10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Τέλος κ. συνάδελφοι ἐπιθυμῶ νὰ εἴπω δύο λόγια διὰ τὴν διαχείρισιν τῶν ἐξωτερικῶν μας θεμάτων. Ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, εἰς μίαν διακοπήν του, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε καὶ τὸ μόνον αὐσιαστικὸν περιεχόμενον. ἀπὸ πλευρᾶς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν μέχρι σήμερον Κυβερνητικῶν δηλώσεων, ἐδήλωσεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπέμενεν εἰς τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως διὰ τοῦ ὑπομνήματός της τῆς 5ης Δεκεμβρίου. Κύριοι συνάδελφοι, ἐγὼ προσωπικῶς δὲν δυσκολεύομαι καθ' ὅλου νὰ εἴπω, ὅτι δὲν πείθει τὸν λαὸν περὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ, διότι δὲν ξεχνᾶ ὁ Λαὸς καὶ δὲν ξεχνῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι, ὅταν διὰ πρώτην φορὰν ἀνέγνωσα τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς πρώτης Κυβερνήσεως, δὲν ἀνέφερε οὔτε λέξιν διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἐσημείωσα.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.) Θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὴ ἀναφέρεσθε συνεχῶς εἰς αὐτό, διὰ τὸν λόγον ὅτι εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς πρώτης Κυβερνήσεως εἶπον ἐνεπιφυλάκτως, ὅτι θὰ συντρέξωμε τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν πόθων των, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι εὐρύτερον ἐκείνου τὸ ὁποῖον λέγετε σεῖς.

Δὲν δύνασθε ἀναφερόμενος εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς πρώτης Κυβερνήσεως νὰ ἀμφισβητῆτε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συγκεκριμένως δι' αὐτῶν διετυπώθη διότι δὲν εἶναι λογικὴ ἡ σειρὰ τῶν συλλογισμῶν αὐτῶν.

Κ. Μητσοτάκης. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως νομίζω ὅτι κατ' ἀρχὴν δικαιοῦμαι νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς πρώτης κυβερνήσεώς σας, κυρίως καὶ πρωτίστως, διότι πέραν τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων καὶ πέραν τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα κατέστησαν ἔκδηλα, δυστυχῶς ὄχι μόνον ἡμεῖς, ἀλλ' οὔτε ἡ ἡγεσία τῆς ἀντιπολιτεύσεως δύναται νὰ ἀνεύρῃ στοιχεῖα.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως) Ἐπιθυμῶ νὰ κάμω εἰς τὴν Βουλὴν μίαν δήλωσιν. Γνωρίζητε ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπὶ τοῦ Θέματος αὐτοῦ μειονεκτεῖ ἔναντι τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὅτι δὲν δύναται ἀπὸ τὰ ἑκατὸ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῇ, νὰ προβάλῃ τὰ εἴκοσι ἀκινδύνως διὰ τὸ Θέμα.

Μία Κυβέρνησις ἔχουσα συναίσθησιν τῶν εὐθυνῶν της δὲν δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὴν δημοσιότητα πράγματα τὰ ὁποῖα βλάπτουν τὸ Θέμα.

Ἐπιθυμῶ νὰ δηλώσω εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν—καὶ συμφωνῶ εἰς τοῦτο μὲ τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων—τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἄλλου. Καὶ ἡ Κυβέρνησις ἔκαμε ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὅτι ἐπιβάλλετο νὰ κάμῃ. Κάποτε ὅταν ἀκινδύνως ὅλος ὁ φάκελλος θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ τεθῇ εἰς τὴν δημοσιότητα θὰ πεισθῇ, περὶ τούτου καὶ ἡ Βουλὴ καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαός. Δὲν εἶναι δυνατὸν λοιπόν, ἀναφερόμενος εἰς τὰς δηλώσεις τῆς πρώτης Κυβερνήσεώς μου νὰ ἀμφισβητῆτε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπα πρὸ ἡμερῶν εἰς τὴν Βουλήν. (χειροκροτήματα).

Κ. Μητσοτάκης: Κύριοι συνάδελφοι, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἀνέφερεν οὐδεμίαν λέξιν περὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως

Κ. Γιαννούσης: Δὲν δύνασθε νὰ θέτετε ὑπὸ ἀμφισβήτησιν πράγματα τὰ ὁποῖα εἶναι γνωστά. (Θόρυβος, φωναί).

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Παρακαλῶ κ. Πρόεδρε, νὰ ἐπιβάλετε τὴν τάξιν.

Πρόεδρος. Κύριε Γιαννούση, θὰ ἀναγκασθῶ νὰ σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν.

Κ. Μητσοτάκης, Ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, κύριοι συνάδελφοι, εἶναι ἔκδηλον τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ τοῦ Χάρτιγκ ἐγκατελείφθη οὐσιαστικῶς ἡ βάσις τῆς Αὐτοδιαθέσεως, τοῦτο δὲ ἐγένετο μὲ τὴν πλήρη συγκατάθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλης. (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Κύριε συνάδελφε, ἀνεγνωρίσθη ἡ Αὐτοδιάθεσις. Δὲν εἶναι ὀρθὸν καὶ συμφέρον ἐθνικῶς νὰ ἀμφισβητῆται αὐτὸ τὸ ὁποῖον κατακτήθη.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι μειονεκτεῖ ἡ Κυβέρνησις κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ θέματος. Ἐπιθυμῶ νὰ τὸν πληροφορήσω ὅτι μειονεκτεῖ ἡ Ἀντιπολίτευσις, διότι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κέμνει ἐνώπιον τῆς Βουλῆς χρῆσιν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος προτιμᾶ καὶ τὰ ὁποῖα δὲν δικαιούμεθα ν' ἀμφισβητήσωμεν. Ἀλλὰ ἐπίσης καὶ παραλείπει, ὅσα. Θέλει ἐπειδὴ αὔριον θὰ ὁμιλήσω ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ θὰ ἐπεθύμουν τώρα νὰ ἐπανέλθι εἰς τὴν παλαιάν μου παρά-

κλησιν πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἐνημερωθῶ καὶ διὰ τῶν φακέλλων. Παρεκάλεσα κατὰ τὴν πρώτην συνάντησίν μας νὰ λάβω γνῶσιν τῶν φακέλλων καὶ προσέθεσα τότε, ὅπως θὰ ἐνθυμῆται ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι, ἐπιθυμῶ ἐὰν πρόκειται νὰ ἐνημερωθῶ, νὰ λάβω γνῶσιν ὅλων τῶν φακέλλων. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπήντησεν ὅτι ἐπιφυλλάσσεται. Μέχρι τῆς στιγμῆς ἡ ἐπιφύλαξις ἐξακολουθεῖ, δὲν ἐπληροφορήθην εἰσέτι ἐὰν θὰ λάβω γνῶσιν. Σήμερον μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς συζητήσεως καὶ ἐφ' ὅσον αὔριον θὰ λάβω τὸν λόγον, καὶ πρέπει νὰ εἶμαι πλήρης ἐνήμερος, παρακαλῶ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἀποφασίσῃ τὴν πλήρη ἐνημέρωσιν. Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς πληροφορήσω, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν παράδοσις ἦτο οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων καὶ οἱ τέως Πρωθυπουργοὶ νὰ ἐνημεροῦνται διὰ τῆς πλήρους γνώσεως τῶν φακέλλων. Συγκεκριμένως ἐπιθυμῶ νὰ παρακαλέσω καὶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ τεθῇ εἰς τὴν διάθεσίν μου τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δ)βρίου, τοῦ ὁποίου προχθὲς ἐγένετο χρῆσις καὶ τὸ ὁποῖον ἐστάλη εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν. Καὶ ἐφ' ὅσον εἰς τὸν ἐχθρὸν τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως εἶναι γνωστόν, εὔλογον νὰ εἶναι γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς τέως Πρωθυπουργούς. Καὶ ταὐτοχρόνως νὰ λάβω γνῶσιν τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Λιάτη καὶ τῶν τηλεγραφημάτων τοῦ Ἕλληνος Πρεσβευτοῦ εἰς τὴν Οὐάσιγκτων ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως Λιάτη καὶ ἐπὶ τῆς συναντήσεώς του μὲ τὸν Ὑφυπουργὸν κ. Ἄλλεν. Παρακαλῶ νὰ ἔχω ἐνώπιον τῆς Βουλῆς μίαν ἀπάντησιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἐπιθυμῶ νὰ κάμω δίαν διευκρίνησιν. Προφανῶς δὲν ἀποδίδεται καλῶς τὸ μέρος τῶν συνομιλιῶν μας τὸ ἀφορῶν τοὺς φακέλλους.

Ὡμιλήσατε περὶ πλήρους ἐνημερώσεως. Ἐπὶ μίαν ὥραν σᾶς ἐξήγησα τὴν ὅλην ἐξέλιξιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Μοῦ εἴπατε ὅτι θὰ ἦτο χρήσιμον νὰ τεθοῦν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων οἱ φάκελλοι. Σᾶς εἶπον διατὶ ἡ κυβέρνησις δὲν υἱοθετεῖ τὸ αἴτημά σας αὐτό. Καὶ σᾶς εἶπον ὅτι εἰς οὐδεμίαν Χώραν συμβαίνει αὐτό. Ἂν καθιερώσωμεν αὐτὴν τὴν τακτικὴν δὲν γνωρίζω ἐὰν ἐν συνεχείᾳ ζητηθοῦν καὶ ἀπὸ ἄλλους οἱ φάκελλοι θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ δίδωνται ἀκινδύνως διὰ τὰ ἐθνικὰ θέματα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους οἱ φάκελλοι αὐτοί. Συνεπῶς δὲν ἐπεφυλάχθην. Ἐδήλωσα ρητῶς ὅτι δὲν δύναμαι νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων τοὺς φακέλλους, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι δὲν γίνεται τοῦτο εἰς οὐδεμίαν χώραν καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι δὲν ἦτο δυνατὸν ἐκ τῶν προτέρων νὰ γνωρίζουε μέχρι ποίας ἐκτάσεως θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνακρίνουν τὸ περιεχόμενον τῶν φακέλλων αὐτῶν.

Γ. Παπανδρέου. Ἐνόμιζα ὅτι πρόκειται περὶ ἐπιφυλάξεως. Ἀπόψε πληροφοροῦμαι ὅτι ἡ ἐντύπωσίς μου αὕτη ἦτο ἐσφαλμένη. Ἐπρόκειτο περὶ ἀρνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Ἂν ἔχετε ἀνάγκην ὡρισμένων ἐγγράφων νὰ καλέσω τὸν κ. Θεοτόκην νὰ σᾶς ἐνημερώσῃ. Ἐκτὸς βέβαια ἐὰν θέλετε νὰ τὸ φέρωμεν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Γ. Παπανδρέου. Δὲν σᾶς ἐζήτησα νὰ τὸ φέρητε ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Μετατοπίζετε κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως τὸ θέμα.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.) Ὑπερασπίζομαι τὴν θέσιν τῆς Κυβερνήσεως.

Γ. Παπανδρέου. Σᾶς ἐζήτησα νὰ συνεχισθῇ ἡ παράδοσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν γίνονται συμβούλια Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν καὶ συμβούλια Στέμματος καὶ τίθενται ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων οἱ φάκελλοι. Εἶναι Ἑλληνικὴ παράδοσις ἡ ὁποία ἀνακόπτεται διὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ τῶν ἰδικῶν σας ἡμερῶν.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.) Ἡ κυβέρνησις φέρει ὅλην τὴν εὐθύνην τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτοῦ θέματος.

Χωρὶς νὰ ἀρνεῖται τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν νὰ ἐλέγχῃ τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Εἶμαι ὑποχρεωμένος σταθμίζων τὰς εὐθύνας ὡς ἀνεκοίνωσα εἰς τὴν Βουλὴν καὶ νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὴν Βουλὴν μόνον τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα νομίζω ὅτι εἰς στιγμὰς κρισίμους δὲν βλάπτουν τὴν ὑπόθεσιν.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, τὸ θέμα εἶναι σοβαρὸν καὶ θὰ διευκρινισθῇ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παράδοσιν ἡ ὁποία ἰσχύει εἰς τὸν κοινοβουλευτικὸν βίον τῆς Χώρας, διὰ πρώτην φορὰν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀρνεῖται ὄχι μόνον τὴν καθολικὴν ἐνημέρωσιν, ὅπως ἀρχικῶς εἶχον παρακαλέσει, ἀρνεῖται καὶ τὴν συγκεκριμένην ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῶν κειμένων περὶ τῶν ὁποίων ὡμίλησα καὶ τῶν ὁποίων ἔχει γνῶσιν ὁ ἐχθρὸς τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως. Καὶ εἰδοποιῶ τὸ Ἔθνος, κ. Πρόεδρε, ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἐνῶ ἔχει κείμενα τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως δὲν τὰ δίδει εἰς τοὺς Ἕλληνας Ἀρχηγούς. (χειροκροτήματα). Ἀποδεικνύει τοῦτο, κατὰ τρόπον ἀπόλυτον ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἀρνουμένη τὴν ἐνημέρωσιν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως φοβεῖται τὴν ἀλήθειαν..... (Χειροκροτήματα).

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως) Ἡ Κυβέρνησις ἐχειρίσθη μὲ τόσην εὐσυνειδησίαν καὶ τόσον θάρρος τὸ Κυπριακὸν θέμα ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ νὰ φοβῆται τίποτε. (Χειροκροτήματα) Θὰ ἤθελα νὰ ἐρωτήσω τὸν ἀξιότιμον ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, ὁ ὁποῖος γνωρίζει καὶ ἐκτιμᾷ τὴν δυσχέρειαν τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ πρόβλημα τοῦτο, διατὶ καταλογίζει εἰς ἡμᾶς ἔλλειψιν θάρρους εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ; Διατὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἦτο δυνατὸν ὡς μέγα ἐθνικὸν θέμα νὰ τεθῇ τὸ Κυπριακὸν διατὶ δὲν τὸ ἔθεσε ; (χειροκροτήματα) καὶ διατὶ τὸ 1950—52 ὅταν τὸ πρῶτον ὁ Κυπριακὸς λαὸς διετύπωσε τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, διατὶ δὲν κατέστη δυνατὸν τότε νὰ προβληθῇ τὸ αἴτημα τοῦτο ; Δὲν θέλω νὰ εἴπω μὲ τοῦτο ὅτι σεῖς εἴχατε ὀλιγώτερον θάρρος τοῦ εἰδικοῦ μου. Συνεφώνησα μὲ τὴν ἄποψίν σας ὅτι εἰς οὐδένα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην δύναται νὰ καταλογισθῇ καθ' οἱονδήποτε τρόπον μειωμένος πατριωτισμὸς ἀλλὰ δὲν δύνασθε νὰ ὑποστηρίζητε ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὑστέρησεν θάρρους διὰ νὰ κάμῃ πᾶν τὸ ὁποῖον ἐπέβαλεν τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἐπὶ τοῦ Θέματος τούτου. Ὡμιλήσατε γενικώτερον περὶ φακέλλων καὶ σᾶς εἶπα ὅτι, εἰς καμμίαν Χώραν δὲν ὑπάρχει ἡ παράδοσις νὰ τίθενται ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως οἱ φάκελλοι.

Σᾶς ἐδήλωσα κατὰ τὴν συνάντησιν ποὺ εἴχαμεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ὅτι, ἐὰν κατὰ τὴν συνομιλίαν ἤθελον προκύψει εἰδικαὶ περιπτώσεις, εἰδικὰ περιστατικὰ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἠθέλατε πλειρεστέραν ἐνημέρωσιν....

Γ. Παπανδρέου. Δέχεσθε νὰ τεθοῦν συγκεκριμένως ὑπ' ὄψιν μου τὰ κείμενα περὶ τῶν ὁποίων ὡμίλησα ;

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως) Δίδετε ἕνα τόνον ὁ ὁποῖος ὑποχρεώνει τὴν Κυβέρνησιν νὰ διαμαρτυρηθῇ. Ἐδήλωσα ἀπ' ἀρχῆς ὅτι εἶμαι πρόθυμος νὰ συμβάλλω εἰς τὴν δημιουργίαν ἠρεμου ἀτμοσφαίρας διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς συζητήσεως, ἀλλὰ ὅταν ἀμφισβητῆτε τὴν ἀξιοπιστίαν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως προβαίνοντας εἰς ὑπευθύνους δηλώσεις ἐνώπιον τῆς Βουλῆς φοβοῦμαι ὅτι κινδυνεύομεν νὰ μεταβάλωμεν τὴν αἴθουσαν ταύτην εἰς πταισματοδικεῖον.

Γ. Παπανδρέου. Ἐσυνήθισα νὰ ὑψώνω τὸ ἐπίπεδον τῆς Βουλῆς. Δέν εἶμαι ἐγώ, ὁ ὁποῖος τὸ καταβιβάζει. (χειροκροτήματα).

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ὅταν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὑπευθύνως ἐπὶ συγκεκριμένου θέματος κάμῃ ἀνακοινώσεις εἰς τὴν Βουλὴν δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀμφισβητῆτε ἡ εἰλικρίνειά του. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην ἰμυνομένη νὰ κάμῃ κάτι τὸ ὁποῖον ἐνδεχομένως νὰ μὴν εἶναι σύμφωνον πρὸς τὸ χρέος της. Διότι τὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ἐζητήσατε θὰ τὰ ζητήσουν καὶ ἄλλοι, ὁπότε δίδουσα τὰ ἔγγραφα εἰς ὑμᾶς νὰ τὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν καὶ ἄλλων.

Γ. Παπανδρέου. Δοκιμάζω καὶ ἔκπληξιν καὶ λύπην διὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

'Επιθυμῶ πρῶτον νὰ σᾶς βεβαιώσω καὶ νὰ ἐπαναλάβω, ὅτι ἡ συνήθειά του εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην εἶναι νὰ ὑψώνω καὶ ὄχι νὰ καταβιβάζω τὸ ἐπίπεδον τῶν συζητήσεων καὶ τὸ γνωρίζουν ὅλοι οἱ συνάδελφοι ὅσοι ὑπῆρξαν εἰς τὰς προηγουμένας Βουλάς. 'Επιθυμῶ ἐπίσης νὰ πληροφορήσω τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὅτι δὲν τοῦ ἀναγνωρίζω τὸ δικαίωμα νὰ κανονίζῃ τὸν τόνον τῆς ἰδικῆς μου φωνῆς, ἐγὼ θὰ τὸν κανονίσω. 'Επιθυμῶ τέλος νὰ προσθέσω, ὅτι μὲ ἐξέπληξεν-καὶ ἀποδίδω τοῦτο εἰς τὴν νευρικότητα ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατελήφθη-ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῇ δημόσιος ἄνθρωπος, ὅπως ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι εἰς τὰς ἡμέρας τῆς 'Απελευθερώσεως, τὸ Φθινόπορον τοῦ 1944, ὁπότε ἐδίδετο ἡ σκληρὰ μάχη τῆς ὑπάρξεως, ὅτι ἦτο δυνατὸν κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας νὰ θέσω τὸ θέμα τῆς Κύπρου!...

'Εὰν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχῃ τοιοῦτον αἴσθημα πολιτικῆς ἐπικαιρότητος διὰ τὴν διαχείρισιν τῶν 'Εθνικῶν θεμάτων θὰ πρέπῃ νὰ μᾶς ἐμπνέῃ βαρυτάτας ἀνησυχίας (χειροκροτήματα). 'Αλλὰ ἐπανέρχομαι εἰς τὸ θέμα τῶν φακέλλων. Διαρκῶς περιπλέει τὸ θέμα ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Πρῶτον τὸ γενικεύει. Δεύτερον ὁμιλεῖ περὶ ἐμφανίσεως τῶν φακέλλων ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ἐνῶ περὶ αὐτοῦ οὐδέποτε ἔγινε λόγος. Καὶ τρίτον, ἐπανέρχεται εἰς τὸ θέμα διὰ νὰ ὁμιλήσῃ μόνον περὶ συγκεκριμένων ἐγγράφων. 'Αποσαφηνίζω τὸ ἐρώτημα. Πέραν τοῦ γενικοῦ φακέλλου ζητῶ συγκεκριμένα κείμενα καὶ ἐξηγῶ εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, διατὶ τὰ ζητῶ.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως) Εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σας. Νὰ ἔλθετε αὔριον τὸ πρωῒ εἰς τὸ Γραφεῖον μου νὰ λάβετε γνῶσιν. 'Αλλὰ σᾶς πληροφορῶ, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶ ἐν συνεχείᾳ νὰ τὰ ἀρνηθῶ εἰς ἄλους.

Γ. Παπανδρέου. 'Εδώσατε μίαν ἀπάντησιν καὶ εὐχαρίστως τὴν δέχομαι.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Θὰ παρεκάλουν νὰ ἐκτιμήσητε τὴν ἐπιφύλαξιν τῆς Κυβερνήσεως.

Θ. Χαβίνης. Τὰ ἠξεύρουν οἱ ἐχθροὶ καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ τὰ γνωρίζουν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων;

Κ. Καραμανλῆς (Προεδρ. Κυβερν.). 'Υποθέτω ὅτι ἡ Βουλὴ ὀφείλει νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν ὡρισμένα θέματα ἀφορῶντα τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Χώρας, νομίζῃ, ὅτι πρέπει νὰ τὰ προστατεύσῃ ἀπὸ τὴν δημοσιότητα, τότε νὰ τὰ προστατεύῃ. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀρχὴ εἰς ὅλας τὰς Χώρας. Διότι ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ τὰ πολιτικὰ μυστικὰ τὰ ἀφορῶντα τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις, ἔλθουν εἰς τὴν δημοσιότητα, ὑποτίθεται ὅτι δίδετε ὅπλα εἰς τοὺς ἀντιπάλους. Δι' αὐτὸ ἡ μὴ παροχὴ τοῦ φακέλλου εἶναι κατὶ τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς Χώρας καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς.

Γ. Παπανδρέου. 'Ο κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μέχρι τοῦδε ἀρνούμενος εἶχε παραβιάσει τὴν ἰδικήν του ἐπαγγελίαν, ἡ ὁποία περιεῖχετο εἰς ἀρχικὰς προγραμματικὰς δηλώσεις, ὅτι θὰ ἐνημερωθῶμεν. Καὶ ὅταν ἐγένετο λόγος περὶ ἐνημερώσεως, εἶναι προφανὲς ὅτι δὲν ἐπρόκειτο ἡ ἐνημέρωσις νὰ περιωρίζετο εἰς ὅ,τι ὁ ἴδιος θὰ ἔκρινεν, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ συνόλου.

'Επιθυμῶ ἐπίσης, χάριν τῆς Βουλῆς, νὰ προβῶ εἰς μίαν διευκρίνισιν. 'Η ἐπιμονή μου αὐτὴ νὰ λάβω γνῶσιν τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἀπροόπτως ἀνεκοίνωσε τοῦτο εἰς τὴν Βουλὴν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ ἔγκειται ἐπίσης εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου προχθές, διεφώνησεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὸν 'Υπουργὸν τῶν 'Εξωτερικῶν. Διότι, ὅπως διαπιστοῦται ἀπὸ τὰ πρακτικά, ὁ μὲν κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶπεν, ὅτι περιέχεται εἰς τὸ ὑπόμνημα ἡ ἀνεπιφύλακτος διεκδίκησις τῆς τακτῆς προθεσμίας τῆς Αὐτοδιαθέσεως, ὁ δὲ 'Υπουργὸς τῶν 'Εξωτερικῶν εἶπεν, ὅτι ἐπαναλαμβάνει τὰς ἀπόψεις τῆς 'Εθναρχίας.. Τὰ Πρακτικὰ ἔχουν ὡς ἑξῆς: 'Ο μὲν κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶπεν ὅτι τὸ ὑπόμνημα εἶναι πλῆρες. Ζητεῖ τὸ πᾶν. 'Ο 'Υπουργὸς τῶν 'Εξωτερικῶν εἶπεν: «τὴν 11ην τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου εὑρισκόμενος ἐν Παρισίοις διὰ τὴν σύσκεψιν τῶν 'Υπουργῶν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. εἶχον καὶ πάλιν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξω προφορικῶς τὰς ἀπόψεις τὰς ὁποίας τὴν 5ην Δεκεμβρίου ἡ 'Ελληνικὴ Κυβέρνησις ἐν τῷ ὑπομνήματι εἶχε διατυπώσει πρὸς τὴν 'Αγγλικὴν Κυβέρνησιν, ἀπόψεις αἵτινες συμπίπτουν μὲ τὰς ἀντιλήψεις τῆς 'Εθναρχίας». Καὶ αἱ μὲν ἀντιλήψεις τῆς 'Εθναρχίας κατὰ τὴν συνόψισιν τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν ἐγκατέλιπον τὴν τακτὴν προθεσμίαν, ἡ δὲ δήλωσις τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἦτο ὅτι τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου ἠξίωνε τακτὴν προθεσμίαν. 'Εκ τῶν κειμένων τῶν προχθεσινῶν δηλώσεων διαπιστοῦται πλήρης ἀντίφασις καὶ ἔχω τὴν περιέργειαν νὰ πληροφορηθῶ, ποῖον εἶναι τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενον.

Σ. Θεοτόκης ('Υπ. 'Εξωτ.). 'Εν πρώτοις, θὰ ἤθελα νὰ εἰπω μερικὰ πράγματα ἐπὶ ὡρισμένων ἐπιχειρημάτων τοῦ κ. 'Αρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων.

Κύριε 'Αρχηγέ, τῶν Φιλελευθέρων, ἠθελήσατε νὰ ὑπογραμμίσητε πρὸ ὀλίγου, ὅτι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ παραδίδωνται κείμενα διπλωματικῆς φύσεως εἰς τέως Πρωθυπουργοὺς καὶ γενικῶς εἰς τοὺς "Ελληνας, ἀφ' ἧς στιγμῆς εἶναι γνωστόν, ὅτι αὐτὰ τὰ ἴδια κείμενα εὑρίσκονται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀντιπάλων. 'Υμεῖς κ. Πρέεδρε, ἐχρηματίσατε Πρωθυπουργὸς καὶ γνωρίζετε κάλλιστα ὅτι τὰ κείμενα αὐτὰ ἀκριβῶς διότι ἀποτελοῦν ἐναλλαγὴν σκέψεων μεταξὺ διαφόρων χωρῶν πάντοτε ἀποτείνονται πρὸς τὸ ἀντίπαλον μέρος. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως νὰ εἶναι διατὶ ὀφ' ἧς στιγμῆς εὑρίσκονται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων, πρέπει νὰ γίνεται καὶ ἐδῶ πλήρης χρῆσις αὐτῶν. Σεῖς ὑπεστηρίζατε πρὸ ὀλίγου ἂν ἀντελήφθην καλῶς, ὅτι θὰ ἔπρεπεν αὐτὰ τὰ κείμενα νὰ παραδίδονται πρὸς ἐνημέρωσιν εἰς τὴν 'Αντιπολίτευσιν καὶ ἡ Κυβέρνησις ὑπεστήριξεν ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ὅτι ἔχουσα αὐτὴ τὴν εὐθύνην τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψει μέχρι ποίου σημείου ἡ ἐνημέρωσις, ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τῶν στοιχείων εἶναι ἐπιτετραμμένη. 'Επιθυμῶ νὰ ὑπενθυμίσω εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι ὅταν πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀνέπτυξα τὸ θέμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν ἀπόψεων τῆς Κυβερνήσεως, δὲν παρέλειψα νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι θὰ προβῶ κατὰ τὸ μέγιστον δυνατὸν εἰς ἐνημέρωσιν τῆς Βουλῆς ἐν τῇ συνειδήσει καὶ τῇ ἐκτιμήσει τῶν σημείων ἐκείνων τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται ἐκ τῆς συζητήσεως νὰ προκαλέσουν βλάβην.

Τώρα ἔρχομαι εἰς τὸ συγκεκριμένον θέμα. Κύριε 'Αρχηγέ, τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Μὲ τὴν πεῖραν τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἔχετε θὰ πρέπει νὰ παραδεχθῆτε, ὅτι ἡ διαχείρισις τῶν ἐξωτερικῶν θεμάτων εἶναι μία ἄλυσις ἡ ὁποία διέρχεται διαφόρους φάσεις. "Αρχεται ἓν ἐξωτερικὸν πρόβλημα ἀπὸ μίαν φάσιν, ὑφίσταται ὡρισμένας ἐξελίξεις καὶ ἢ τερματίζεται ἢ αἱ φάσεις αὐταὶ ἀλληλοδιαδέχονται. Καὶ καθόσον ἀφορᾷ μὲν τὰς φάσεις αἱ ὁποῖαι ἔκλεισαν, ἡ ἐνημέρωσις εἶναι ἀκίνδυνος καὶ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς κοινῆς γνώμης. Διότι αἱ ἐπ' αὐτῶν τῶν φάσεων καὶ ἡ κριτικὴ εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρξῃ ἐπιβλαβής. Διὰ τὰς φάσεις ὅμως, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται ἐν τῇ ἐξελίξει των, ἐκεῖ δημιουργεῖται τὸ θέμα καὶ θέμα μείζονος εὐθύνης τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν, ἠμπορεῖτε, κ. 'Αρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων. ἐὰν θέλετε ἀντικειμενικῶς νὰ κρίνητε τὰ πράγματα, νὰ μονώνητε πράξεις ἀφορώσας τὴν διαχείρισιν ἐξωτερικῶν θεμάτων. 'Η διαχείρισις τῶν ἐξωτερικῶν θεμάτων, ἀποτελεῖται ἀπὸ διαφόρους ἐνεργείας, ἡ δὲ συσχέτισις τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν δημιουργεῖ τὴν συνισταμένην τῆς ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων. Κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτήν, εἶχε δίκαιον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅταν πρὸ ὀλίγου σᾶς εἶπεν, ὅτι ἡ Κυβένησις μειονεκτεῖ ἔναντι τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Διότι ἡ ἀντιπολίτευσις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν ποὺ ἔχει κυρίως ἐκ τοῦ ἡμερησίου τύπου, εἶναι δυνατὸν νὰ σχηματίσῃ ὡρισμένας ἀντιλήψεις καὶ καλοπίστως νὰ στηρίξῃ τὸν ἔλεγχόν της καὶ τὴν ἐπίθεσίν της κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ οὐδόλως ἀμφισβητεῖται ἡ καλοπιστία τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

'Η Κυβέρνσις ὅμως, ἡ ὁποία τελεῖ ἐν ἐπιγνώσει ὅλων τῶν στοιχείων καὶ τῶν περιστατικῶν καὶ τῶν ἐξελίξεων δὲν ἔχει τὴν εὐχέρειαν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν σκέψεών της νὰ

είναι τόσον έλευθέρα όπως δύναται νά είναι ή 'Αντιπολίτευσις. Άλλως τε αύτό είναι τό προνόμιον τής 'Αντιπολιτεύσεως. Δι' αύτό, κ. Πρόεδρε, σάς παρακαλώ έν έπιγνώσει τής χρισιμότητος τών συνθηκών καί τών περιστάσεων νά πιστεύσητε, ότι όταν διατυποῦται ή έπιφύλαξις τής χρησιμοποιήσεως τών έγγράφων όφείλεται πρώτον είς τό γεγονός τής άδυναμίας τής μονώσεως συγκεκριμένων έγγράφων άπό τό σύνολον τοῦ θέματος έφ' όσον έξακολουθοῦν άλληλοδιαδεχόμεναι αί φάσεις καί τό έν έγγραφον είναι άρρήκτως συνδεδεμένον μέ τό άλλο, έγγραφα δέ τά όποῖα δέν γνωρίζετε ίσως αύτήν τήν στιγμήν πέραν τοῦ ύπομνήματος τοῦ όποίου ζητεῖτε νά λάβητε γνῶσιν είναι δυνατόν νά δημιουργήσουν βλάβην καί βλάβην σοβαράν είς τήν όλην διαχείρισιν τοῦ Θέματος. Τό αίτημα τής ένημερώσεως έπί ένός στοιχείου συνδεομένου κατά τάς έξελεγκτικάς φάσεις μέ τά άλλα στοιχεῖα, έχει τήν γνώμην ή Κυβέρνησις, ότι δημιουργεῖ βλάβην είς τήν έν γένει διαχείρισιν τοῦ Θέματος.

Κύριε 'Αρχηγέ τῶν Φιλελευθέρων, έπανειλημμένως ύπήρξατε είς πολλούς τομεῖς ύπεύθυνος διά τάς κυβερνητικάς ένεργείας είς τόν τόπον αύτόν καί ήγήθητε ύπό κρισίμους στιγμάς τής Κυβερνήσεως τής Χώρας. Γνωρίζετε τί θά είπῃ τό συναίσθημα τής εύθύνης έν τῇ διακυβερνήσει καί ύποθέτω ότι θά παραδεχθῆτε ότι καί ήμεῖς, όταν σεῖς ύπό τήν μορφήν τοῦ Κέντρου έκυβερνούσατε τήν Χώραν βεβαίως ύπό συνθήκας έξωτερικῆς πολιτικῆς πολύ όμαλωτέρας, δέν έσκέφθημεν ποτέ νά άμφισβητήσωμεν δήλωσιν τοῦ Προέδρου τής Κυβερνήσεως ή τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν Θεμάτων. (Χειροκροτήματα).

Καί κύριε 'Αρχηγέ τῶν Φιλελευθέρων, όταν ή έπιφύλαξις τής παροχῆς πληρεστέρων, ἤ ἄν θέλετε, όλοκληρωμένων στοιχείων, στηρίζεται έπί τῆς ύπευθύνου δηλώσεως τής Κυβερνήσεως, ότι τοιαύτη χρησιμοποίησις θά ἦτο βλαβερά είς τά έθνικά συμφέροντα, όταν μέ τήν δήλωσιν αύτήν τήν ύπεύθυνον τοῦ Προέδρου τής Κυβερνήσεως καί τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν συνδέεται καί τό γεγονός ώρισμένων δηλώσεων έπί τῆς ούσίας τῶν Θεμάτων καί πέραν αύτοῦ ύπάρχει έπίγνωσις εύθύνης, ή όποία δέν έπιτρέπει τήν περαιτέρω άνάπτυξιν τῶν κυβερητικῶν ένεργειῶν καί άπόψεων, κύριε 'Αρχηγέ τῶν Φιλελευθέρων, έχει δικαίωμα ή Κυβέρνησις νά σάς ζητήσῃ όπως θελήσητε καί τῆς άποδώσητε καί σεῖς τόν σεβασμόν τόν όποῖον άλλοτε έπέδειξεν αύτή πρός ύμᾶς.

Γ. Παπανδρέου. 'Επιθυμῶ πρῶτον νά πληροφορήσω τόν κ. 'Υπουργόν τῶν 'Εξωτερικῶν ότι περιβάλλω μέ πλήρη άξιοπιστίαν καί τόν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καί τόν ἴδιον. 'Αλλά εύρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν νά ἐξεύρω τήν ἔννοιαν τοῦ περιεχομένου ένός ύπομνήματος, περί τοῦ όποίου έκαστος έκ τῶν δύο είπεν διάφορον γνώμην. 'Επιθυμῶν νά θεωρῶ άξιοπίστους άμφοτέρους, άδυνατῶ νά έννοήσω ποῖον είναι τό περιεχόμενον (Χειροκροτήματα).

Καί δεύτερον παρακαλῶ τόν κ. 'Υπουργόν τῶν 'Εξωτερικῶν, έπειδή δέν κατόρθωσα νά έννοήσω, νά μοῦ εἴπῃ, ίσχύει καί μετά τήν όμιλίαν του ή δήλωσις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ότι αύριον έχω τήν δυνατότητα πλήρους ένημερώσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). 'Ο κ. 'Υπουργός τῶν 'Εξωτερικῶν ἠθέλησε νά άπευθύνῃ πρός ύμᾶς τήν παράκλησιν νά μή έπιμένητε. Παρά ταῦτα, ή δήλωσις ή ἰδική μου ἰσχύει.

Γ. Παπανδρέου. Εύχαριστῶ.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). 'Αλλά ό κ. 'Υπουργός τῶν 'Εξωτερικῶν ένόμισεν ότι, διότι αύτό είναι ένδεχόμενον νά ἔχῃ συνεπείας, έννόμισεν ότι ἔχει ύποχρέωσιν νά έπιστήσῃ τήν προσοχήν σας.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, εύχαριστῶ διά τήν άπάντησιν. Αύριον τήν 10ην πρωϊνήν θά μεταβῶ είς τό 'Υπουργεῖον τῶν 'Εξωτερικῶν καί έπιθυμῶ νά καθησυχάσω τήν πατριωτικήν συνείδησιν καί τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν. Καί ὁ ἰδικός μου πατριωτισμός είναι ἄξιος πλήρους ἐμπιστοσύνης. (Χειροκροτήματα).

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε, ίσχύει καί δι' ήμᾶς αὐτή ή διευκρίνισις.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Κύριε Πρόεδρε, μετά τήν διευκρίνισιν έπί τοῦ σημείου αὐτοῦ θά σάς παρακαλέσω νά τελειώσωμεν.

'Επαναλαμβάνω, ότι ή Κυβέρνησις έπιμένει έπί τῆς άπόψεως ότι αὔριον θά πρέπει νά διεξαχθῇ ή ψηφοφορία.

Πρόεδρος. Κύριε Μητσοτάκη, ἔχετε 5' διά νά τελειώσητε.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε, ἕκαμα μίαν ἐρώτησιν.

Πρόεδρος. Κύριε Καρτάλη, δέν άπαντᾶ ή Κυβέρνησις.

Μ. Γαληνός. Κύριε Πρόεδρε, τόν λόγον έπί τοῦ Κανονισμοῦ.

Πρόεδρος. Δέν ὑπάρχει θέμα έπί τοῦ Κανονισμοῦ. Διαβιβάσατε τόν Κανονισμόν.

Μ. Γαληνός. Κάμνετε κατάχρησιν τοῦ Κανονισμοῦ συνεχῶς.

Πρόεδρος. 'Εκφράζετε μομφήν ;

Κύριοι, έπιθυμῶ νά άνακαλέσω είς τήν τάξιν τόν κ. βουλευτήν, ὁ ὁποῖος είπεν ὅτι, κάμνω κατάχρησιν τοῦ Κανονισμοῦ.

'Ορίστε, κύριε, έπί τοῦ Κανονισμοῦ, νά άναφέρετε, διατί ἐξυβρίσατε τόν Πρόεδρον τοῦ Σώματος. Πρῶτον, έπί τοῦ προσωπικοῦ θέματος, εἴπατε ὅτι κάμνω κατάχρησιν. Ποῦ ἔγκειται αὐτή ;

Μ. Γαληνός. Θά σάς άπαντήσω.

Παρακολουθῶ, άπό τάς πρώτας ήμέρας, πού ἤρχισεν, τάς ἐργασίας της ή Βουλή. 'Οπόταν εἷς συνάδελφος ἐκ τῆς άντιπολιτεύσεως ζητῇ τόν λόγον ή ζητῇ διακοπήν, εἶσθε αὐστηρότατος καί σπανιώτατα τοῦτο πράττετε εἰς τήν πλευράν τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Δεύτερον, κύριε Πρόεδρε, έπιμένω, όταν ένας άρχηγός κόμματος ζητῇ άπό τήν Κυβέρνησιν μίαν πληροφορίαν ή μίαν άπάντησιν, φρονῶ ὅτι τό Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς ὀφείλει νά έπιβιώξῃ νά δοθῇ άπάντησις.

Πρόεδρος. Δέν τό λέγει πουθενά ὁ Κανονισμός αὐτό.

Μ. Γαληνός. Έν πολιτικόν κόμμα ὁλόκληρον καί ένας λαός, τόν ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ νά μή λαμβάνῃ οὐδέ κἄν άπάντησιν άπό τήν Κυβέρνησιν.

Πρόεδρος. 'Ορίστε, κύριε Μητσοτάκη.

Κ. Μητσοτάκης. Μετά τάς μακράς διακοπάς έπιθυμῶ, συνοψίζων, νά διατυπώσω τάς άπόψεις μου έπί τοῦ Κυπριακοῦ θέματος.

Εἶπον προηγουμένως ότι είναι άναμφισβητήτως ἐξωτερικόν γεγονός, τό ότι ἐγκατελείφθη ή άρχή τῆς αὐτοδιαθέσεως ὑπό τοῦ 'Εθνάρχου Μακαρίου, μέ τήν «πλήρη συμπαράστασιν» τῆς 'Ελληνικῆς Κυβερνήσεως.

Νομίζω, κύριοι συνάδελφοι, ότι εἰς τό σημεῖον αὐτό καί ὁ ἀξιότιμος πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί ὁ ἀξιότιμος 'Υπουργός τῶν 'Εξωτερικῶν ἔχουν ἄδικον νά λέγουν ὅτι κατ' αὐτόν τόν τρόπον ἐξασθενίζομεν τήν ἑλληνικήν θέσιν, διότι ἀναμφισβήτητον γεγονός είναι ὅτι ή ἀναγνώρισις τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐγένετο, ὄχι ὑπό ὅρους, ὄχι κἄν ὑπό αἵρεσιν, ὅπως εἶπε, διακόπτων ὁ κ. Βαρβούτης, ἀλλά ὑπό προϋποθέσεις τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι οὐσιαστικῶς καθίστων κενήν οἱασδήποτε ἀξίας τήν παραχώρησιν αὐτήν τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Δι' αὐτό ἀπερρίφθη.

Κ. Μητσοτάκης. Μάλιστα ἀπερρίφθη. 'Ορθῶς. 'Αλλά δέν ἀποτελεῖ κατάπτωσιν, όταν ή ἀρχή τῆς αὐτοδιαθέσεως γίγεται δεκτή ὑπό τούς ὅρους, πρῶτον, τῆς συγκατάθέσεως τῶν τούρκων, ...

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Δι' αὐτό καί ἀπερρίφθη. 'Εδηλώθη κατ' ἐπανάληψιν καί τό ἐμνημόνευσα καί εἰς τάς προγραμματικάς μου δηλώσεις, ἀκριβῶς, διότι ἐξηρτᾶτο ἀπό ὅρους καί προϋποθέσεις, ἀπαραδέκτους, ἀπερρίφθη καί ἀπό ἡμᾶς καί ἀπό τόν 'Αρχιεπίσκοπον.

Κ. Μητσοτάκης. Τό ἐρώτημα είναι, πρῶτον, διατί ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καί ὁ κ. 'Υπουργός

τῶν Ἐξωτερικῶν ἐβεβαίουν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, προεκλογικῶς, ὅτι ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τὸ δεύτερον ἐρώτημα εἶναι.....

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Κύριε Μητσοτάκη:

Κ. Μητσοτάκης. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, σᾶς παρακαλῶ, μὴ μὲ διακόπτετε συνεχῶς.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Μά, κύριε συνάδελφε, ὅταν λέγωνται ἀνακρίβειαι, εἶμαι ὑποχρεωμένος, ἀμυνόμενος, νὰ σᾶς διακόψω. Ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὴν ἄποψιν ὅτι αὐτὸ ἀπετέλεσε πρόοδον. Ἀλλά, διότι ἡ κατ' ἀρχὴν ἀναγνώρισις ἐξηρτᾶτο ἀπὸ ὅρους καὶ προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι καθίστων ἀμφίβολον τὴν ἐφαρμογήν, ἠναγκάσθη ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος νὰ τὴν ἀπορρίψουν.

Κ. Μητσοτάκης. Εἶμαι ὑποχρεωμένος εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ σᾶς ἀναγνώσω ὅ,τι ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔλεγε τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1956, δηλαδὴ δύο ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν 17ην Φεβρουαρίου ἔλεγεν εἰς λόγον του ἐπίσημον ὅτι κατώρθωσεν ἡ Κυβέρνησις νὰ προωθήσῃ τόσον ἀποτελεσματικῶς τὸ Κυπριακόν, ὥστε ἡ Μεγάλη Βρεττανία νὰ ἀναγνωρίσῃ ἀνεπιφυλάκτως τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τί συμβαίνει κύριοι συνάδελφοι; Ἐψεύδετο ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἢ ἦτο ἐν πλάνῃ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐβεβαίωνεν αὐτά.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους: Πρῶτον προϋποτίθετο ἡ συγκατάθεσις τῶν Τούρκων τῆς Κύπρου. Δεύτερον, ἡ ἐξαφάνισις τῶν στρατηγικῶν λόγων, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἡ Ἀγγλία θεωρεῖ ἀπαράδεκτον τὴν δουλείαν τῆς Κύπρου. Τρίτον, ἡ συγκατάθεσις τῆς Τουρκίας, τοῦ Ἰράκ, τοῦ Πακιστὰν καὶ τῆς Περσίας καὶ τέταρτον, ἡ εἰρήνευσις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ γενικωτέρα ἀποκατάστασις τῆς εἰρήνης. Νομίζετε, κύριοι συνάδελφαι, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τόσην μεγάλην κατάκτησιν, ὥστε δὲν πρέπει ἡμεῖς νὰ ἀμφισβητήσωμεν τὴν ἀξίαν της ὡς ἐπιτεύγματος ἐθνικοῦ; Νομίζω, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἀντιθέτως, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ κατάκτησιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐξασθενίζομεν τὴν ἑλληνικὴν θέσιν εἰς μελλοντικὰς τυχὸν διεθνεῖς συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ γίνουν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Οὔτε αὐτοδιάθεσις ἀνεγνωρίσθη δυστυχῶς καὶ οὐσιαστικὴ αὐτοκυβέρνησις, ὅπως ἀπεδείχθη τελικῶς ἐκ τῶν πραγμάτων. Καίτοι ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος ἦτο θέσις ὑποχωρήσεως, δὲν κατωρθώσαμεν νὰ φθάσωμεν εἰς ἀποτελέσματα

Κύριοι συνάδελφοι, ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ εἰσέλθω εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν συζητήσεων μεταξὺ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων.

Νομίζω, ὅτι δικαιοῦμαι νὰ σημειώσω τὸ γεγονός, ὅτι τὰ κείμενα τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, ὁ ὁποῖος ἦτο ὑπεύθυνος χειριστὴς τῆς κυπριακῆς ὑποθέσεως, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς Κυβερνήσεως ἐδόθησαν σχεδὸν ὅλα εἰς τὴν δημοσιότητα καὶ νομίζω, ὅτι ἕν κείμενον τὸ ὁποῖον περιέχει τὰς ἑλληνικὰς ἀπόψεις, δὲν ὑπάρχει καμμιὰ δυσκολία νὰ δοθῇ εἰς τὴν δημοσιότητα, διότι ἐπὶ τέλους ἦτο μία εὐκαιρία ἐπιδείξεως τῆς Κυβερνητικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν αὐτὴν δημοσίαν ὑπόθεσιν. Ἡ Κυβέρνησις ἐφ' ὅσον ἀνεγνώρισε καὶ ἀπεδέχετο τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ὤφειλε καὶ δημοσίᾳ νὰ τὸ διακηρύξῃ καὶ καμμία δυσκολία δὲν ὑπῆρχε νὰ δώσῃ τὸ κείμενον αὐτὸ εἰς τὴν δημοσιότητα δεδομένου, ὡς ὀρθότατα ἐλέχθη, ὅτι τοῦτο εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μας.

Κύριοι συνάδελφοι, τὸ θέμα τοῦτο, ἐλπίζω, ὅτι ἐν τῇ προόδῳ τῆς συζητήσεως θὰ διευκρινισθῇ.

Ἐδῶ, ἀναμφισβητήτως, ὑπάρχει ἑλληνικὴ ὑποχώρησις εἰς ἓν βασικὸν σημεῖον. Εἴτε ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, αὐτοβούλως ἐκτιμῶν ὁ ἴδιος τὴν κατάστασιν, ἐδέχθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, εἴτε τοῦτο ἀπετέλει ὑπόδειξιν τῆς Κυβερνήσεως, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ὑπάρχει ἡ ἐπιδίωξις αὐτή. Τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον τίθεται εἶναι, ἐὰν ὄντως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ἡ ὁποία συμπεριλαμβάνει εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου 1955 εἰλικρινῶς ἐπίστευεν, ἢ ἐὰν ἁπλούστατα, ἄφηνε ἢ καὶ τυχὸν ἐπίεζε τὸν Μακάριον νὰ κάμῃ τὴν ὑποχώρησιν.

Κύριοι συνάδελφοι, ἀφήνω τὴν ἱστορίαν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει σήμερον εἶναι ποῖα περιθώρια περαιτέρω πολιτικῆς διαθέτει ἡ Κυβέρνησις, ἔναντι τοῦ κυπριακοῦ θέματος. Γνωρίζετε ὅλοι τὰς ἰταμὰς καὶ προκλητικὰς δηλώσεις εἰς τὰς ὁποίας προέβη ὁ δήμιος τῆς Κύπρου ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ παρ' αὐτῶν ἐξ ὑπευθύνων κυβερνητικῶν κύκλων ἀπάντησις, δὲν ἱκανοποίησεν τὸν ἑλληνικὸν καὶ κυπριακὸν λαόν. Γνωρίζετε ὅλοι, ὅτι Ἀγγλικὰ πειρατικὰ σκάφη περιπολοῦν εἰς τὰς ἀκτὰς τῶν νοτίων νήσων τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι ἐπισκέπτονται τὰς ἑλληνικὰς ἀκτὰς χωρὶς κἂν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μέχρις στιγμῆς, καθ' ὅσον γνωρίζω, νὰ διαμαρτυρηθῇ. Γνωρίζετε ὅλοι, ὅτι, κατὰ τὴν πεποίθησιν τοὐλάχιστον τὴν ἰδικήν μας, τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Η.Π.Α. ἔναντι τοῦ κυπριακοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀναμφισβήτητον, δὲν τείνει εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ δικαίου αἰτήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ κυπριακοῦ λαοῦ ἀλλὰ εἰς τὴν ἐξεύρεσιν «τρόπου διευθετήσεως» τοῦ κυπριακοῦ. Καὶ διερωτᾶται κανείς, ἡ παροῦσα Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ποῖα περιθώρια ἀσκήσεως ξωτερικῆς πολιτικῆς διαθέτει;

Ἡ ὅλη της τοποθέτησις, κατὰ τὰς προγραμματικάς της δηλώσεις ὑπῆρξεν ἀπολύτως μονόπλευρος. Δὲν ἦτο κἂν τοποθέτησις πρὸς τὴν πλευρὰν τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Ἦτο κάτι στενώτερον. Ἦτο τοποθέτησις πρὸς τὴν πλευρὰν τῶν Η.Π.Α.. Εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ἀνεφέρθησαν οἱ ὑπόλοιποι συμπαραστᾶται τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸ δυτικὸν στρατόπεδον; ἡ Γερμανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία μὲ τὰς ὁποίας ἔχομεν μεγάλα οἰκονομικὰ συμφέροντα καθὼς καὶ αἱ Ἀραβικαὶ χῶραι. Καὶ ὅταν ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δευτερολογῶν, ἔθιξε τὸ θέμα τῶν σχέσεών μας μὲ τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν, διετύπωσεν τὴν παράδοξον θεωρίαν, ὅτι αἱ σχέσεις μας αἱ οἰκονομικαί, ὡς εἶπεν αἱ μορφωτικαί, ἀκόμη καὶ αἱ φιλικαί μας σχέσεις μετὰ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν δεκταί, ὑπὸ τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν ὅτι δὲν θὰ ἔχουν «ἐπίπτωσιν» ὁ ὅρος εἶναι ἰδικὸς—ἐπὶ τῆς δραστηριότητος τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Κύριοι συνάδελφοι, τὸ ἐὰν ἔχουν ἢ δὲν ἔχουν ἐπίπτωσιν αἱ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μὲ οἱανδήποτε ἀπὸ τὰς μεγάλας δυνάμεις εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν κατάστασιν, τοῦτο ἀφορᾷ τὰ ἐπὶ μέρους κόμματα, ἀφορᾷ τὴν πολιτικὴν δραστηριότητα αὐτῶν εἰς τὴν χώραν. Ἐὰν βεβαίως θέλῃ νὰ ἐννοήσῃ ὑπὸ τὴν φράσιν αὐτήν, ὅτι δὲν νοεῖται παρέμβασις εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς χώρα μας, τοῦτο εἶναι ἀναμφισβητήτως αὐτονόητον καὶ δὲν νομίζω, ὅτι εἰς τὴν συνείδησιν ἡμῶν εἶναι δυνατὸν νὰ συζητηθῇ ἂν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθῇ ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς μὴ παρεμβάσεως θὰ ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ νὰ εἶναι πολύπλευρος.

Ἐπίσης, κύριοι συνάδελφοι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ σημειωθῇ προκειμένου περὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἡ σαφὴς ψυχρότης ἵνα μὴ εἴπω τι πλέον τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ ὅμως ἀφοροῦν μίαν ἀπὸ τὰς δύο μεγάλας δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι διευθύνουν τὰς τύχας τοῦ κόσμου.

Ἐπειδὴ πρέπει νὰ κατέλθω τοῦ βήματος θὰ ἤθελον ἐν συντομίᾳ νὰ θίξω καὶ ἕν σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὸν κ. Πρόεδρον τοῦ Σώματος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου τῆς παρελθούσης Βουλῆς, ἀπεστάλη πρόσκλησις τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιὲτ πρὸς μετάβασιν Κοινοβουλευτικῶν ἀντιπροσώπων εἰς τὴν Σοβ. Ἕνωσιν, τὴν ὁποίαν ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος ἐνόμισεν ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναγνώσῃ ἐνώπιον τοῦ Σώματος, καίτοι προεκλήθη πρὸς τοῦτο καὶ ἐγγράφως καὶ προφορικῶς καὶ οὕτω ἡ χώρα μας ὑπῆρξε ἡ μόνη χώρα ἡ ὁποία οὔτε καὶ ἀπήντησεν.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐφθάσαμεν εἰς μίαν κρίσιμον ὥραν διὰ τὴν χώραν. Τὰ πολιτικά μας προβλήματα καὶ τὰ γενικώτερα ἐσωτερικὰ θέματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐξωτερικὰ προβλήματα εὑρίσκονται εἰς μίαν ἐπικίνδυνον φάσιν. Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι ἡ πατρίς μας ὀπισθοδρόμησε κατὰ μίαν ἑκατονταετίαν,

πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἐξαναγύρισεν εἰς τὴν πρὸ Τρικουπικὴν περίοδον. Δὲν ὑπάρχουν σήμερον περιθώρια ἀσκήσεως ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐσωτερικὰς πολιτικὰς ἐξελίξεις εἰς τὸν τόπον μας, ἐπηρεάζουν σκοτειναὶ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ προκαλέσουν συμφοράς.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε, θέλω νὰ ἀπευθύνω μίαν ἐρώτησιν εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργόν. Ἐζήτησε τὸν λόγον ὁ κ. Κανελλόπουλος καὶ τὸν ἐδώσατε. Ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ λάβω καὶ ἐγὼ τὸν λόγον. Ἐρωτῶ τὸν κ. Πρωθυπουργόν. Ἡ ἐνημέρωσις τὴν ὁποίαν ἐζήτησεν ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, θὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς ἡμᾶς, ναὶ ἢ οὔ; (Θόρυβος, φωναί).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Λοϊζίδης ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Καρτάλης. Διατί αὐτὴ ἡ μεταχείρισις;

Πρόεδρος. (Θόρυβος, φωναί)... Τί θέλετε νὰ κάμω; Νὰ μείνῃ ἔτσι ἡ συνεδρίασις; (Θόρυβος). Ὁ κ. Γρηγορίου ὁμιλεῖ ἀπὸ τῆς θέσεώς του μὴ ἀκουομένος)

Πρόεδρος. Παρακαλῶ, ἡσυχία. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διεξαχθῇ συζήτησις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀπαντήσω. Ἔχω τὴν γνώμην ὅτι, προκειμένου, συγκεκριμένως, περὶ τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ἐφ' ὅσον ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μέλος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, θὰ λάβῃ γνῶσιν τούτου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀσκήσῃ τὴν κριτικήν του, δὲν νομίζω ὅτι συντρέχει περίπτωσις ἐνημερώσεως ὅλων τῶν ἀρχηγῶν. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων θὰ λάβῃ γνῶσιν αὐτοῦ καὶ δύναται, ἀσκῶν τὴν κριτικήν του διὰ λογαριασμὸν ὁλοκλήρου τῆς ἀντιπολιτεύσεως, νὰ εἴπῃ τὰς παρατηρήσεις του.

Γ. Καρτάλης. Νομίζω, ὅτι ἡ ἀπάντησίς σας ἦτο μᾶλλον ἀτυχής. Ὅταν ζητῇ ἕνα κόμμα ἐνημέρωσιν καὶ συγκεκριμένως ὡρισμένα στοιχεῖα ἰδίως ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τὸ γεγονὸς ὅτι ἀξιόλογος καὶ καθ' ὅλα ἔντιμος καὶ ἱκανὸς νὰ βγάλῃ τὰ συμπεράσματά του ἀρχηγὸς ἐνημεροῦται, τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἐνημέρωσιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Καὶ τοῦτο, διότι ἄλλαι ἠμποροῦν νὰ εἶναι αἱ ἀντιλήψεις τοῦ κ. Παπανδρέου, ἄλλη ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἡ γραμμὴ τοῦ κ. Παπανδρέου ἐπὶ ὡρισμένων θεμάτων καί, ὡς ἐκ τούτου, ἀναμφισβητήτως, ὁ κ. Παπανδρέου θὰ βγάλῃ τὰ συμπεράσματά του σύμφωνα μὲ τὴν βασικήν του γραμμήν. Θὰ ἦτο καλλίτερον ὁ κύριος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ εἴπῃ: «Ἀρνοῦμαι νὰ σᾶς δώσω τὰ στοιχεῖα», παρὰ νὰ εἴπῃ ὅτι τὰ δίδει εἰς τὸν κ. Παπανδρέου.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ ἐγγράφου πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων θὰ γίνῃ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ἐνημέρωσιν τῶν τριῶν ἀξιοτίμων πρώην Πρωθυπουργῶν. Ἐκτὸς ἐὰν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων συμφωνήσῃ μὲ τὴν ἄποψιν, ἀναθεωρῶν τὴν πρότασίν του, νὰ ἀναγνώσω ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τὰς περικοπὰς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν τὴν αὐτοδιάθεσιν, τὴν αὐτοκυβέρνησιν καὶ τὴν τακτὴν προθεσμίαν.

Γ. Παπανδρέου. Ὄχι, ὄχι.

Γ. Καρτάλης. Διατί ἡ διάφορος αὐτὴ μεταχείρισις, δὲν ἐννοῶ.

Σ. Βενιζέλος. Κύριε Πρόεδρε, ἀπὸ τοῦ 1926 εἶχε καθιερωθῇ, ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως Φιλελευθέρων, ἡ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ἐπιτροπή, εἰς τὴν ὁποίαν μετεῖχαν ὡρισμένα πρόσωπα, οἱ χρηματίσαντες Πρωθυπουργοὶ καὶ οἱ χρηματίσαντες Ὑπουργοὶ Ἐξωτερικῶν. Νομίζω, λοιπόν, ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ καθιερωθῇ ὡς κανὼν ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκείνης, ἡ ὁποία ἐτέθη ἐν ἀχρησίᾳ σήμερον, ἀλλ' ἡ ὁποία ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται, δύνανται νὰ λαμβάνουν γνῶσιν τῶν φακέλλων. Ἔχω τὴν γνώμην, κύριε Πρόεδρε, ὅτι ὑπάρχει εἰς ὅλους μας τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης καὶ δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει κανεὶς κίνδυνος νὰ διαρρεύσουν μυστικά, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ζημιώσουν τὴν ἐθνικήν μας ὑπόθεσιν.

Ἄλλωστε ἐπὶ Κυβερνήσεως τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, ὅταν διὰ πρώτην φορὰν ἐνημερώθημεν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Στεφανόπουλος, εἶχεν θέσει εἰς τὴν διάθεσίν μας ὅλους τοὺς φακέλλους. Ἠμπορῶ μάλιστα νὰ δηλώσω εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι ἐπὶ δύο ἡμέρας εἶχον κρατήσει τὸν φάκελλον εἰς τὴν οἰκίαν μου. Καὶ κατὰ συνέπειαν ἐὰν ληφθῇ ὡς ἀπόφασις ὅτι οἱ μετέχοντες τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐξωτερικῶν δύνανται νὰ λαμβάνουν γνῶσιν, νομίζω ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἱκανοποίησις δι' ὅλους.

Σ. Λοϊζίδης. Εἶναι εὐκολώτατον κ. συνάδελφοι, νὰ ἀντιληφθῆτε τὴν συγκίνησίν μου ὡς Κυπρίου ἀγωνιστοῦ (χειροκροτήματα). Ἀνερχομένου εἰς τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων (χειροκροτήματα), πιστεύω καὶ ἐλπίζω, ὅτι εἶμαι ὁ πρόδρομος τῶν Κυπρίων βουλευτῶν οἱ ὁποῖοι ἐκλεγόμενοι εἰς τὴν Κύπρον, θὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι συνάδελφοι, ἐὰν ὄχι κυριολεκτικῶς πράγματι ἔρχομαι ἀπὸ τὸ Κυπριακὸν Μέτωπον, συμμετέχων τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος (χειροκροτήματα) ἔρχομαι ἐδῶ κομίζων μήνυμα, ὄχι δυστυχῶς τὸ ἱστορικὸν μήνυμα νενικήκαμεν, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τῶν ἐπιδρομέων ἐξ ἀνατολῶν ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ὁ ἄγγελος, φέρω ὅμως λιτώτερον μήνυμα «Ἀδελφοὶ Ἕλληνες πολεμοῦμεν, ἀγωνιζόμεθα διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικήν μας τιμὴν καὶ ζητοῦμεν τὴν βοήθειάν σας (χειροκροτήματα).

Ἔχων ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, τοιαύτην ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης Κύπρου εἰς τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν του ὀλίγον πρὸ τῆς ἀνηκούστου ἀπαγωγῆς του μᾶς ἀπηύθυνε, θὰ σᾶς μεταφέρω τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς ἀγωνίας καὶ τοὺς πόνους καὶ πόθους τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι μὲ τοιαύτην ἀποστολὴν αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν βλέπω ἐνώπιον κομματικὰς παρατάξεις καὶ κομματικὰς ἀντιθέσεις.

Σ. Βενιζέλος. Εἶσθε ἀνεξάρτητος κ. βουλευτά;

Εἷς Βουλευτής. Ἀπηντήσατε.

Σ. Χούτας. Φροντίσατε νὰ διατηρήσητε τὴν ἀνεξαρτησίαν σας τοὐλάχιστον ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς.

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, ὅταν εἷς βουλευτὴς διὰ πρώτην φορὰν ἀνέρχεται εἰς τὸ βῆμα, ἀποτελεῖ ἔθιμον, ὁ παρθενικός του λόγος νὰ μὴ ἔχῃ διακοπὰς καὶ σχόλια. Μάλιστα μετὰ χειροκροτημάτων πρέπει νὰ ἀκούεται.

Σ. Λοϊζίδης. Εἴδατε ὅτι ἠγέρθην ἐξ ὡρισμένης πλευρᾶς, ποὺ ἀρνοῦμαι ὅτι ἀνήκω εἰς ὡρισμένην παράταξιν. Ὡς Κύπριος ὅμως ἔχω δικαίωμα νὰ προοβλέψω αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑμᾶς ὡς Ἕλληνας καὶ ὄχι ὡς κομματικὰς παρατάξεις.

Ν. Μπακόπουλος. Ἀλλὰ νὰ μὴ συνταυτίζεσθε πρὸς ὡρισμένοας παρατάξεις. Ἦτο μεγάλο σας σφάλμα αὐτό.

Εἷς Βουλευτής. Δὲν ἐξυπηρετεῖτε τὰ συμφέροντα τῆς Κύπρου.

Σ. Λοϊζίδης. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν διερχόμεθα κρισίμους περιστάσεις εἰς τὴν Κύπρον. Αὐτὰ ἔχω νὰ σᾶς μεταφέρω. Εὑρισκόμεθα εἰς πραγματικὸν πόλεμον, διερχόμεθα περίοδον πόνου καὶ βασανιστηρίων καὶ ἐπομένως ἔχω τὴν γνώμην καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ Κυπριακὴ ἀντίληψις, ὅτι ὅταν συζητῶμεν τὸ Κυπριακόν, πρέπει μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης νὰ συζητῶμεν τὸ Κυπριακὸν ὅλοι οἱ Ἕλληνες. (Χειροκροτήματα).

Ὁ χρόνος μου ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, εἶναι περιορισμένος, δὲν δύναμαι νὰ εἰσέλθω ἐν ἐκτάσει εἰς τὸ Κυπριακόν. Θὰ παρακαλέσω νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε προτοῦ κάμω ὡρισμένας γενικὰς παρατηρήσεις διὰ νὰ καταλήξω εἰς ὡρισμένα γενικὰ συμπεράσματα, νὰ κάμω δύο παρατηρήσεις ἐπὶ δύο σημείων τὰ ὁποῖα μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ξε-

καθαρισθοῦν διὰ νὰ μὴ παρέχεται ἔδαφος εἰς παρεξηγήσεις. Τὸ πρῶτον σημεῖον εἶναι, ὅτι ἠκούσθη εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, τὸ ἀνεγνώσαμεν καὶ τὸ ἀκούομεν πολλάκις εἰς διαφόρους κύκλους πολιτικούς, ὅτι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἠγέρθη ἀκαίρως. Κύριοι συνάδελφοι, πρόκειται περὶ καταπληκτικῆς πλάνης. Πρῶτον κανεὶς Λαὸς ὑπόδουλος δὲν ἠμπορεῖ νὰ τεθῇ ὑπὸ περιορισμούς, πότε θὰ ἐγείρῃ τὴν ἀξίωσίν του δι' ἐλευθερίαν. Οἱ Κύπριοι πάντοτε τὸ εἴχαμεν ἐπίκαιρον τὸ Κυπριακὸν ζήτημα πολὺ περισσότερον μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ἦτο καθῆκον μας καὶ μάλιστα νὰ διεξαγάγωμεν τὸν ἀγῶνα μας μὲ ἄλλα μέσα, ὅπως τὸν βλέπομεν σήμερον. Ὑπῆρξεν ὅμως περίοδος κατὰ τὴν ὁποίαν εἴμεθα ἐπιφυλακτικοί, ἦσαν δύσκολοι αἱ στιγμαὶ ποὺ διήρχετο ἡ Πατρίς. Ἀμέσως μόλις παρῆλθον αὐταὶ αἱ στιγμαὶ ἐδημιουργήθη τὸ Κυπριακὸν δημοψήφισμα. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠνοίξαμε τὸν δρόμον καὶ γεννᾶται ἡ ὑποχρέωσις τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἀπέναντί μας. Δὲν εἶναι στιγμὴ διὰ νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν συζήτησιν, κατὰ πόσον ἀνταπεκρίθη ἡ μητέρα Πατρὶς εἰς τὰς προσδοκίας μας.

Ἂν ἡ παρατήρησις περὶ τοῦ ὅτι τὸ Κυπριακὸν ἠγέρθη ἀκαίρως, ἀναφέρεται εἰς τὸ ὅτι, ὁ Στρατάρχης Παπάγος ἔφερε τὴ ζήτημα εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἂν αὐτὸ τὸ σημεῖον ἀφορᾷ ἡ παρατήρησις, τότε πάλι πρέπει νὰ παρατηρήσω ὅτι, δὲν πρέπει νὰ λησμονεῖτε ὅτι εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη μετέβημεν τὸ 1950, 1951, 1952 καὶ 1953 μὲ αἴτησιν εἰδικὴν συζητήσεως τοῦ ζητήματος καὶ μετέβη προσωπικῶς νὰ ἐξεύρῳ ξένον κράτος νὰ ἐγγράψῃ τὸ Κυπριακὸν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ μόνον τότε ἐλήφθη ἀπόφασις, ἀφοῦ προηγουμένως ἐδοκιμάσαμεν διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, νὰ φέρωμεν τὸ ζήτημα εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Καὶ χωρὶς νὰ νὰ μειώσῳ τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τῶν Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν νὰ προωθήσω τὸ ζήτημά μας, ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἦτο φυσικὸν πλέον, διότι δὲν ἐπεδέχετο πλέον τὸ ζήτημα ἄλλην ἀναβολήν, ἡμεῖς οἱ Κύπριοι τὸ προωθήσαμεν ἐκεῖ ποὺ ἦτο, καιρὸς ἦτο νὰ ἐπέμβῃ ἡ μήτηρ πατρίς.

Ἐπομένως ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἀκαίρως ἤχθη τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, εἶναι ἕνας ἠττοπαθὴς ἰσχυρισμὸς τὸν ὁποῖον παρακαλοῦμεν οἱ Κύπριοι νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνεται.

Εἰς Βουλευτής. Ποῖος τὸ εἶπε;

Ε. Λουϊζίδης. Κύριοι συνάδελφοι, καὶ χθὲς ὁ κ. Μπακόπουλος νομίζω εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμιλίας του εἶπεν ἄλλο ζήτημα ἂν ἠγέρθη ἀκαίρως ἢ ἐπικαίρως τὸ ζήτημα. Νὰ μὴ τὸ ἀρνούμεθα. Τὸ δεύτερον σημεῖον, κ. συνάδελφοι, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ θίξω εἶναι τοῦτο: Ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εἴπω, ὅτι θεωρῶ ἄσκοπον νὰ ἐγείρεται τὰ ζήτημα ἂν ἐγκατελείφθη ἡ αὐτοδιάθεσις καὶ προσεχώρησεν ἡ Ἑθναρχία τῆς Κύπρου εἰς τὴν αὐτοκυβέρνησιν, τὰ περὶ προθεσμιῶν κλπ. Κύριοι, δὲν βλέπω σκοπιμότητα εἰλικρινοῦς συζητήσεως τοῦ θέματος τούτου. Τὸ πῶς ἐξελίχθη τὸ ζήτημα, ἀφορᾷ ἡμᾶς τοὺς Κυπρίους. Ὁ Μακαριώτατος Ἐθνάρχης Κύπρου, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ διαξαγάγῃ διαπραγματεύσεις. Τὰς διεξήγαγεν. Ἀπέτυχον αἱ διαπραγματεύσεις. Σήμερα εὑρίσκεται ἐν ἐξορίᾳ. Ὁ Στρατάρχης Χάρτιγκ ἐντείνει τὰ μέτρα εἰς τὴν Κύπρον. Ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀντεπεξέλθωμεν πρὸς τὴν κατάστασιν αὐτήν. Ἡμεῖς ἐπανερχόμεθα καὶ συζητοῦμεν τὰ πῶς ἔγιναν αἱ διαπραγματεύσεις, διατί τοῦτο, διατί ἐκεῖνο. Κύριοι συνάδελφοι, μὲ δύο λόγια ἐπαναλαμβάνω. Τὸ νὰ γίνουν αἱ διαπραγματεύσεις, ἦτο ἀπόφασις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, προτοῦ ἀναλάβῃ ἡ παροῦσα Κυβέρνησις, αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰς ἡμερομηνίας. Ἦτο ἀνάγκη νὰ δοκιμασθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις, διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἐμφανισθῶμεν ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὅτι, τὰς ἐδοκιμάσαμεν καὶ ἀπέτυχον. Οὐδὲ στιγμὴν ἐγκατελείφθη ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως, χάριν τῆς αὐτοκυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Ἔγιναν διάφοροι ἐλιγμοί. Ἐδοκιμάσθη τί ἐννοοῦν οἱ Ἄγγλοι καὶ μὲ τὴν πρότασιν τῆς αὐτοκυβερνήσεως καὶ πράγματι τότε ἀπεκαλύφθη τί ἐννοοῦν καὶ διὰ τοῦτο ἀπέτυχον καὶ αἱ διαπραγματεύσεις. Ποῖον ἦτο τὸ συμπέρασμα τῶν Ἄγγλων; Ὅτι ὁ Μακαριώτατος Ἐθνάρχης Κύπρου μὲ τὰς προτάσεις τὰς ὁποίας ἔθετε περὶ τῆς αὐτοκυβερνήσεως, ἦτο ὡς ἂν νὰ ἐζήτει τὴν ἰδίαν των αὐτοδιάθεσιν. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι ὅτι ὅλοι καὶ ἡ ἀγωνιστικὴ παράταξις, ἡ Ὀργάνωσις τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν ἐδέχθη τὴν θέσιν αὐτὴν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἀποδεχθῇ τὴν λύσιν τὴν ὁποίαν ἐζήτησεν ὁ Μακαριώτατος. Διατί; Διότι καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ποιοτικῆς, ἂς τὴν ποῦμε ἔτσι ἀντιστάσεως, τὴν ἠγεσίαν τῆς ὁποίας εἶχεν ὁ Ἐθνάρχης Κύπρου καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς Ἑθναρχίας Κύπρου, διὰ τῆς πλήρους αὐτοκυβερνήσεως, εὐκολώτατα θὰ ἐζητεῖτο πλέον ἡ αὐτοδιάθεσις, διότι θὰ ἀπεφασίζετο τὸ σύστημα τῆς γνησίας αὐτοκυβερνήσεως καὶ τότε καὶ ἐν Λονδίνῳ καὶ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη θὰ ἀφαίνητο πλέον ξεκάθαρα τὸ ζήτημα τῆς ἀξιώσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, διὰ πῆς Βουλῆς του, πρὸς αὐτοδιάθεσιν.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀγωνιστικῆς μὲ ἕνα καθεστὼς εἰς τὸ ὁποῖον ὅλαι αἱ ἐξουσίαι θὰ ἦσαν εἰς τὰ χέρια τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἀστυνομία, εὐκολώτατα θὰ ἀνεκτᾶτο ἡ αὐτοδιάθεσις διὰ τὴν ὁποίαν ἀγωνίζονται οἱ Κύπριοι ἀγωνισταί. Τὰ πράγματα δι' ὑμᾶς εἶναι ὁλοκάθαρα. Δὲν βλέπω τὸν λόγον διατί νὰ παρίσταται καὶ ἡ Ἑθναρχία Κύπρου ὡς μειοδοτοῦσα εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ δῆθεν ἐγκαταλείπουσα τὴν αὐτοδιάθεσιν, χάριν τῆς αὐτοκυβερνήσεως. Αὐτή, ἂς εἴπωμεν ἡ ἐλαφρὰ λέξις, δὲν εἶναι σωστή. Οἱ Κύπριοι οἱ ὁποῖοι διεξάγουν τὸν ἀγῶνα καὶ ὑφίστανται τὰς θυσίας νὰ τίθενται πρὸ τοιαύτης ἀμφιβολίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑθνικὴν γραμμήν. Θὰ παρεκάλουν τὸ ζήτημα τοῦτο κατόπιν τῆς ἐξελίξεως τὴν ὁποίαν ἔλαβε καὶ τῆς ἀποτυχίας τῶν διαπραγματεύσεων λόγῳ τῆς ἀνειλικρινείας τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς, νὰ μὴ τίθεται πλέον ὑπὸ συζήτησιν, διότι εἶναι ἄσκοπον καὶ ἁπλῶς ἠμπορεῖ νὰ θίξῃ καὶ τοὺς Κυπρίους εἰς τὸ ἀγωνιστικόν των φρόνημα. Μόνον ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως θὰ ἦτο πρέπον νὰ ἐρευνήσωμεν τὸ ζήτημα τῆς ἀποτυχίας τῶν διαπραγματεύσεων, ὅσον ἀφορᾷ ὡρισμένους ξένους κύκλους.

Ἠκούσθη καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ ἡ γνώμη, μήπως ἐσπευσμένως διεκόπησαν αἱ διαπραγματεύσεις, μήπως ὑπάρχουν ἀμφιβολίαι ὡς πρὸς τὰς διαθέσεις ἑκατέρωθεν. Ἂς μὴ αὐτοαπατώμεθα. Εἶναι πλέον πεπεισμένοι οἱ Ἄγγλοι περὶ τῶν Κυπριακῶν διαθέσεων, ὅπως καὶ οἱ Κύπριοι διὰ τὰς Ἀγγλικάς. Οὐδεμία παρεξήγησις ὑπάρχει. Ἁπλούστατα ὅπως ἤλθον τὰ πράγματα, οὐδεμία ὑποχώρησις εἶναι δυνατή. Διότι οἱ τελευταῖοι ὅροι τοῦ Μακαριωτάτου, οἱ ὁποῖοι ἔγιναν ἀποδεκτοὶ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς Κυπρίους ἀγωνιστάς, εἶναι τὸ τελευταῖον τὸ ὁποῖον μᾶς βοηθεῖ πρὸς αὐτοδιάθεσιν. Ἀφ' ἑτέρου καὶ οἱ Ἄγγλοι μὲ τὰς ἰδικάς των προτάσεις ἁπλῶς ζητοῦν νὰ διαιωνίσουν τὸ σημερινὸν των καθεστὼς καὶ ἐπομένως τὸ χάσμα εἶναι ἀγεφύρωτον. Θά ἐπεθύμουν ἐπὶ τούτου νὰ μὴ ὑπάρχῃ καμμία ἀμφιβολία.

Κατόπιν τῶν γενικῶν τούτων κ. συνάδελφοι, θὰ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς δώσω ἐν συντομία.....

Γ. Παπανδρέου. Ἐπιτρέπετε κ. συνάδελφε;

Σ. Λουϊζίδης. Εὐχαρίστως.

Γ. Παπανδρέου. Ἐὰν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ μνήμη, νομίζω ὅτι αὐτὴ ἡ διάκρισις αὐτοκυβερνήσεως καὶ αὐτοδιαθέσεως, ἀπετέλει θέμα μεγάλης διαμάχης εἰς τὰς τάξεις σας.

Σ. Λουϊζίδης. Ἐπιθυμεῖτε νὰ σᾶς ἀπαντήσω κ. Πρόεδρε;

Γ. Παπανδρέου. Ὄχι. Θὰ ἐπεθύμουν ἁπλῶς νὰ διαπιστώσω, ὅτι ἐξομείωσις αὐτοδιαθέσεως καὶ αὐτοκυβερνήσεως εἶναι νέα ἄποψις τὴν ὁποίαν τὸ πρῶτον ἀκούομεν σήμερον.

Σ. Λουϊζίδης.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Α' Ἀντιπρόεδρος κ. Γ. Πλατῆς).

Σ. Λουϊζίδης. Κύριε Πρόεδρε, μοῦ δίδετε τὴν εὐκαιρίαν, νὰ εἴπω μὲ δύο λόγια, πῶς ἔχει τὸ πρᾶγμα. Παλαιότερον προτοῦ νὰ κάμωμεν τὸ σημερινὸν ἔνοπλον ἀγῶνα καὶ τὴν ἐξέγερσιν ὁλοκλήρου τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ζητοῦντες αὐτοδιάθεσιν, τὸν ὅρον αὐτοκυβέρνησιν ἢ Σύνταγμα ὡς

ἐζητούσαμεν -διότι σημειώσατε ὅτι ὑπάρχουν δεκάδες εἴδη αὐτοκυβερνήσεως, δι' ὃ καὶ ἀπέτυχον αἱ τελευταῖαι διαπραγματεύσεις. Τότε ἐζητούσαμεν ὡς ἕνα τελειωτικὸν στάδιον : "Ας τὰ φτιάσωμεν μὲ τοὺς "Αγγλους, ἂς πάρωμεν ἕνα Σύνταγμα, ἂς ξεκαθαρίσωμε καὶ βλέπομεν. Βέβαια, τέτοιο πρᾶγμα τὸ ἐθεωρούσαμεν προδοσίαν. Ἀλλὰ τώρα εὑρισκόμεθα εἰς τὴν μάχην καὶ ζητοῦμεν μὲ ποῖον τρόπον νὰ κερδίσωμεν αὐτὴν τὴν μάχην. Αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορά.

Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, τὸ γνωρίζομεν ὅλοι, ἀλλὰ θὰ ἐπεθύμουν νὰ συνειδητοποιήσωμεν καὶ ὑμεῖς καὶ ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαός, ὅτι εἰς τὴν Κύπρον κάμνομεν πόλεμον. Διεξάγομεν ἀπελευθερωτικὸν πόλεμον καὶ ὁλόκληρος ὁ λαὸς ἢ ἐνεργητικῶς ἢ παθητικῶς συμμετέχει εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον ὑποχώρησις ἐκεῖ, διότι ἀπεφασίσαμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο ἢ ἡ "Ενωσις μὲ τὴν μητέρα πατρίδα ἢ ὅπως ἐκφράζεται κατὰ τὰ Διεθνῆ νόμιμα. Ἄσκησις τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. (Χειροκροτήματα). Αὐτὸ εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σωστὸ καὶ ἐπειδὴ ἔγινε καθημερινὸ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ μᾶς ξεφύγῃ τὸ μέγιστρν καὶ ἡ σημασία του. Διὰ τοῦτο θὰ παρεκάλουν νὰ συνειδητοποιήσωμεν τὴν κατάστασιν, ὅτι δηλαδὴ ἐν Κύπρῳ διεξάγομεν πόλεμον καὶ κάτι χειρότερον. Μετὰ τὴν τελευταίαν ἀποθράσυνσιν καὶ ἀπροκάλυπτον ἀνάμιξιν τῶν "Αγγλων, γίνεται ἕνας ἐξοντωτικὸς ἀγὼν κατὰ τῶν Κυπρίων ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν ἐκεῖ δυνάμεων. Θὰ ἔχετε λάβει γνῶσιν τῶν βασανιστηρίων, τὰ ὁποῖα λαμβάνουν χώραν καθημερινῶς. Διὰ νὰ φθάσουν μέχρι τοῦ δικαστηρίου καὶ νὰ καταδικασθοῦν "Αγγλοι ἀξιωματικοί, φαντασθῆτε πόσες δεκάδες καὶ ἑκατοντάδες τοιούτων κακουργημάτων ἔκαμον προηγουμένως χώραν. (Φωναὶ Αἶσχος, αἶσχος).

Θὰ ἔχωμεν τὴν εὐκαιρίαν πολὺ συντόμως νὰ ἐμφανίσωμεν ἐν Ἀθήναις, ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων δημοσιογράφων, καὶ ἕτερον βασανισθέντα διὰ νὰ συνεχίσωμεν ἔτσι ἐδῶ τὴν εἰκόνα, ποὺ ἀπεκομίσαμεν ἐκ τῆς δίκης τῆς Λευκωσίας. Ἀκόμη χθὲς εἶχα σημείωμα ἐκ Κύπρου δι' ἄλλο παράδειγμα βασανασηρίων, τὸ ὁποῖον σᾶς ἀναφέρω διὰ νὰ ἴδητε εἰς ποίαν καταπληκτικῶς ἀγωνιώδη θέσιν εὑρίσκονται ἐκεῖ κάτω οἱ ἀδελφοί μας: Συλλαμβάνεται μία ὁμὰς Κυπρίων, διότι κάποιος ἐξέσχισε προκηρύξεις ἐπικηρύξεων. Ἐπὶ ἑνὸς εὑρίσκεται μία ἐπιστολὴ μὲ γριφώδη σήματα. Συμπέρασμα : "Υποπτος, διότι κάτι γνωρίζει διὰ τὴν Ε.Ο.Κ.Α.! Τί ἐπικολούθησε ; 15 ἡμέρες βασανιστήρια. Τίς τρεῖς πρῶτες ἡμέρες δεμένος ἐπὶ στύλου χωρὶς ψωμί, χωρὶς νερό, χωρὶς ὕπνον. (Πολλοὶ βουλευταί : Αἶσχος ! Αἶσχος !). Μετὰ ταῦτα, ἀπὸ τῆς 6ης βραδυνῆς μέχρι τῆς 6ης πρωϊνῆς, ἀνάκρισις μὲ διαρκῆ κτυπήματα καὶ μὲ μίαν πετσέτα εἰς τὴν κοιλιά, διὰ νὰ μὴ φαίνωνται τὰ ἴχνη. Ἐναλλάσσονται εἰς τὸ σκληρὸν τοῦτο καθῆκον "Αγγλοι καὶ Τοῦρκοι ἀστυνομικοί. Μετὰ ἀρκετὰς ἡμέρας ὁδηγεῖται δῆθεν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, στήνεται κάτω ἀπὸ ἕνα γεφῦρι καὶ δίδεται τὸ πρόσταγμα νὰ τουφεκισθῇ. Βέβαια ἦτο εἰκονική ἡ ἐκτέλεσις, διὰ νὰ τρομοκρατηθῇ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τί γνωρίζει περὶ τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν. Δίδεται μία δικαιολογία , ἐμπλοκὴ τοῦ ὅπλου, ἐπομένως δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσίς του, ἀλλὰ κατρακυλᾶται ἀπὸ τὸ ὕψος ἑνὸς κρημνοῦ ὑπὸ τοὺς καγχασμοὺς τῶν "Αγγλων καὶ Τούρκων ἀστυνομικῶν. Μετὰ ταῦτα μεταφέρεται εἰς τὰ κρατητήρια καὶ ἐκεῖ χρησιμεύει ὡς φούτ-μπὼλ μεταξὺ τῶν δημίων του. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ ἀφεθῇ ἐλεύθερος ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι μετὰ 22 ἡμέρας θὰ συλληφθῇ ἐὰν δὲν προσκομίσῃ. οὕτως ἢ ἄλλως, στοιχεῖα ἐναντίον τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν.

Κύριος συνάδελφοι, αὐτὰ συμβαίνουν ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν μας καὶ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ συνειδητοποιήσωμεν ὅλοι μας αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἡνωμένοι δὲ καί, πρὸ παντὸς μὲ πολιτικὴν ἡγεσίαν ἀκολουθοῦσαν ἐνιαίαν γραμμήν, νὰ τὴν ἀντιμετωπίσωμεν ἀντὶ ἐπὶ ὥρας νὰ συζητῶμεν διατί τοῦτο καὶ διατί ἐκεῖνο εἰς τὸ παρελθὸν περὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τῆς αὐτοκυβερνήσεως. Πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσωμεν κ. συνάδελφοι, τῶν ἀλήθειαν, ὅτι εἰς τὴν Κύπρον διεξάγομεν πόλεμον, ὁ ὁποῖος πάντως, εἴτε τὸ θέλομεν, εἴτε δὲν τὸ θέλομεν, θὰ συνεχισθῇ.

Ἑπομένως τὸ καθῆκον καὶ τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων καὶ τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων εἶναι νὰ βοηθήσουν νὰ κερδίσωμεν αὐτὸν τὸν πόλεμον, διότι ἄλλη λύσις δὲν ὑπάρχει νὰ κερδηθῇ. Καὶ ὁ πόλεμος αὐτὸς θὰ κερδηθῇ εἰς δύο πεδία, εἰς τὴν Κύπρον ἀγωνιστικῶς καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς διδπλωματίας μας καὶ διὰ τῆς διαφωτίσεως. Διὰ νὰ ἀνταπεξέλθωμεν ὅμως εἰς τὰς ὑποχρεώσεις μας ἔναντι τῶν Κυπρίων, ἀγωνιζομένων τὸν σκληρὸν τοῦτον ἀγῶνα, πρέπει νὰ ἐπιδείξωμεν ἑνότητα ὅλοι οἱ "Ελληνες καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ πολιτικὴ ἡγεσία ἐνιαίαν γραμμήν. Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ τὰ ἐσωτερικὰ ἑλληνικὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν διαφορὰς καὶ ἀντιθέσεις. Εὐχόμεθα ὅπως τὸ Κυπριακὸν γίνῃ ἀφορμὴ ἀμβλύνσεως καὶ τῶν διαφορῶν τούτων, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν περίοδον τῆς κρισιμότητος τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἀποδώσωμεν καὶ εἰς τὸ πεδίον.....

Ε. Ἀ ρ β α ν ι τ ά κ η ς. Τὰς ἀντιθέσεις σεῖς τὰς ἐδώσατε, κύριε συνάδελφε. Νὰ γίνεται ἀνεξάρτητος.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε Ἀρβανιτάκη, ἐμονιμοποιήθητε εἰς τὸ νὰ διακόπτετε.

Σ. Λ ο ϊ ζ ί δ η ς. Ἀντὶ νὰ κυτάξητε, καὶ τὸ τονίζω, ἀξιοπρεπέστατα τί λέγω, ὄχι τὸ πῶς ἦλθον ἐδῶ, διότι ἀνῆλθον εἰς βῆμα αὐτὸ ὡς Κύπριος ἀγωνιστὴς σεῖς ἐξετάζετε ἄλλα θέματα. Κύριοι συνάδελφοι, θὰ ἴδητε ἀμέσως, ὅτι μὲ εἰσηγήσεις, τὰς ὁποίας ἔκαμα καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, νομίζω ὅτι θὰ ἀντικαταστήσω κατὰ μέγα μέρος ἔργον τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἔχω δηλαδὴ τὴν γνώμην, ὅτι εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἰδικοῦ μας μέρους εἰς τὴν Κύπρον ἀπὸ ἀπόψεως ἐλευθέρας Ἑλλάδος, πρέπει νὰ συντονίσωμεν κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὰς ἐνεργείας μας, λαμβάνοντος ὑπ' ὄψει, ὅτι ἐκεῖ διεξάγεται πόλεμος καὶ ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐδῶ πρέπει νὰ ἀνταπεξέλθωμεν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις μας, ἐπιστρατεύοντες ὅλας τὰς δυνάμεις μας, ἀκριβῶς διὰ νὰ κερδίσωμεν τὴν μάχην. Διὰ τοῦτο νομίζω, ὅτι ἀπαιτεῖται περισσότερον ἀγωνιστικὸν πνεῦμα εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν τὸν χειρισμὸν τοῦ ζητήματός μας εἴτε διπλωματικῶς, εἴτε διαφωτιστικῶς, εἴτε καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐκδηλώσεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. "Οπως εἰς τὴν περίπτωσιν διεξαγωγῆς πολέμου ἐπιστρατεύονται ὅλαι αἱ δυνάμεις, ἔχομεν τὴν γνώμην ὅτι, ἐπειδὴ τὸ μέτωπον τὸ διπλωματικὸν τοῦ ἀγῶνος, ποὺ δίδομεν, εἶναι εὐρύτατα διαδεδομένον, διέρχεται σχεδὸν διὰ τῶν πρωτευουσῶν ὅλων τῶν 76 κρατῶν, διὰ τοῦτο νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ἐπιστρατεύσωμεν ὅλας τὰς διπλωματικὰς μας δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι μένουν ἀχρησιμοποίητοι καὶ νὰ κυτάξωμεν ὁ κάθε ἕνας νὰ λάβῃ ὡρισμένον ρόλον εἰς τὴν ὑποβοήθησιν αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνος. Ἀκόμη ἐδῶ ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων βαθμίδων τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνος τὰ ὄργανα τοῦ ἀγῶνος πρέπει νὰ εὑρίσκονται εἰς τὴν κατάλληλον θέσιν, ἐπιλεγομένων πάντοτε τῶν καταλληλοτέρων καὶ τῶν ἀγωνιστικωτέρων.

Λ. Λ ὺ μ π έ ρ η ς. Κύριε συνάδελφε ἐπιτρέπεται ;

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Εἰς ἐμὲ θὰ ἀπευθύνεσθε, ὄχι εἰς τὸν ρήτορα. Ἐγὼ δὲν ἐπιτρέπω διακοπάς, διότι εἰς τοὺς ἀγορεύοντας διὰ πρώτην φοράν, πρέπει νὰ παρέχωμεν τὴν εὐχέρειαν νὰ μὴ διακόπτωνται ὅταν ὁμιλοῦν. Συνεχίσατε, κύριε Λοϊζίδη.

Σ. Λ ο ϊ ζ ί δ η ς. Εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις, κύριοι συνάδελφοι, τῆς Κυβερνήσεως, ὑπόσχεται ἡ Κυβέρνησις νὰ χρησιμοποιήσῃ πᾶν πρόσφορον πολιτικὸν καὶ διαδικαστικὸν μέσον πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Νομίζω, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τοὺς διαφόρους ὀργανισμοὺς ὁποιαδήποτε καὶ ὁποτεδήποτε δίδεται εὐκαιρία, πρέπει ἡ Ἑλλὰς νὰ δίδῃ τὴν μάχην διὰ τὸ Κυπριακόν, ἀδιάφορον ἐὰν θὰ κάσωμεν ὡρισμένας μάχας. Εἰς ἕνα πόλεμον, ἄλλαι μάχαι κερδίζονται καὶ ἄλλαι χάνονται, σημασίαν ἔχει νὰ κερδήσωμαι τὴν τελευταίαν μάχην. Εἰδικώτερον ἤδη ἔχομεν κάτι τὸ θετικὸν καὶ βέβαιον. Αἴτησιν δηλαδὴ ἐπαναφορᾶς

τοῦ Κυπριακοῦ εἰς τὴν προσεχῆ Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἐπ' αὐτοῦ εἴμεθα ὅλοι σύμφωνοι. Ὅσον ἀφορᾶ τὸ ζήτημα τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, ἐζητήθη ὑπὸ τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Κομμάτων, δὲν ἀπεκλείσθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσῃ τὸ Κυπριακὸν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ἔχομεν τὴν γνώμην, ὅτι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν πραγμάτων δὲν θὰ ἀποφευχθῇ ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Μάλιστα θὰ ἐπιθυμούσαμεν οἱ δισταγμοὶ νὰ ἦσαν ὀλιγώτεροι, ὅσον ἀφορᾶ τὰ τεχνικὰ σημεῖα τοῦ ζητήματος. Δηλαδὴ εἶναι ἀληθές, ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 9 τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας πρῶτον θέμα τῆς ἡμερησίας διατάξεως εἶναι νὰ δεχθῇ ἢ ὄχι συζήτησιν τὸ Συμβούλιον. Ἐὰν δὲν δεχθῇ, ἡμεῖς κάμνομεν τὸ καθῆκον μας καὶ συνεχίζομεν εἰς ἄλλο πεδίον τὸν ἀγῶνα μας.

Κ. Τσαλδάρης. Δὲν εἶναι ἔτσι.

Σ. Λοϊζίδης. Εὐτυχῶς ἐπρονόησα νὰ φέρω μαζί μου καὶ τὴν δικονομίαν.

Πρόεδρος. Προχωρήσατε, κύριε Λοϊζίδη.

Σ. Λοϊζίδης. Ἑπομένως εἶναι δυνατὸν νὰ περιληφθῇ εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 37 νὰ κληθῇ ἡ Ἑλλὰς νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος. Ἀλλά, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει σημασίαν ἔχει καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀπόφασις νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν ἐκεῖ θὰ φθάσωμεν μέχρις ἀποφάσεων ἢ ὄχι. Ὁ σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται, δηλαδὴ τῆς διαρκοῦς προπαγάνδας ἐπὶ τοῦ ζητήματός μας εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ τῆς διαρκοῦς καὶ ἐντόνου διαφωτίσεως ἐπὶ τοῦ δικαίου μας. Ἐπίσης εἰς τὸν συμμαχικὸν Ὀργανισμὸν τοῦ ΝΑΤΟ ὑπάρχει πεδίον προβολῆς καὶ συζητήσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀποτελέσματος, ἀρκεῖ πάντοτε τὰ δίδωμεν τὴν μάχην διὰ τὴν Κύπρον.

Νομίζω δὲ ὅτι καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπασχολεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Τέταρτον, εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης φαίνεται ὅτι ἐντὸς τοῦ ἔτους τὸ ζήτημά μας θὰ ἀποτελέσῃ θέμα συζητήσεως εἰς τὴν συμβουλευτικὴν διάσκεψιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης. Μεγαλυτέραν ὅμως σημασίαν ἀποδίδομεν εἰς διεθνῆ καταγγελίαν ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐπιτροπὴν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου διὰ παραβιάσεως ἐκ μέρους τῆς Μεγάλης Βρεττανίας τῆς εὐρωπαϊκῆς συνθήκης τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν συνθήκην αὐτὴν ὑπέγραψε καὶ ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ἡ ὁποία μάλιστα διὰ δηλώσεώς της τῆς 23-10-1953 ἐδέχθη τὴν ἐπέκτασιν τῆς συνθήκης καὶ εἰς 42 ἐδάφη ὑπὸ τὴν κατοχήν της, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Κύπρος. Ἑπομένως παραβίασις τῆς Εὐρωπαϊκῆς συνθήκης, ὡς ἡ ἐπιβολὴ ποινῆ μαστιγώσεως, αἱ συλλογικαὶ ποιναί, τὰ ξεσπιτώματα, τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, τὰ βασανιστήρια, θὰ ἀπετέλουν φρικτὸν κατηγορητήριον κατὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἀκόμη καὶ ἡ ἀπαγωγὴ καὶ ἡ αἰχμαλωσία τοῦ Ἐθνάρχου Κύπρου τὸ παράνομον τῆς ὁποίας θὰ ἐρευνηθῇ πιθανώτατα καὶ ἀπὸ ἀγγλικὸν δικαστήριον, εἶναι δυνατὸν νὰ περιληφθῇ εἰς τὸ κατηγορητήριον. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτήν, κύριοι συνάδελφοι, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀναφέρω ὅτι ὁ Ἐθνάρχης μας κρατεῖται εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν του ὑπὸ συνθήκας χειροτέρας καὶ αὐτῶν τῶν φυλακισμένων τῶν κεντρικῶν φυλακῶν Λευκωσίας (Φωναί. Αἶσχος, αἶσχος). Ἐνῶ δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους τῶν κεντρικῶν φυλακῶν λαμβάνομεν γράμματα ἔστω καὶ μίαν φορὰν τὸν μῆνα, παρῆλθε μήν, ἐστάλησαν γράμματα καὶ τηλεγραφήματα πρὸς τὸν Μακαριώτατον καὶ οὐδεμία ἀπάντησις ἐλήφθη.

Ὡς μάλιστα ἀνεγνώσαμεν εἰς Κυπριακὰς ἐφημερίδας, εὑρίσκεται ὑπὸ συζήτησιν τὸ ζήτημα, κατὰ πόσον θὰ ἐπιτραπῇ νὰ ὑπάρχῃ ἐπικοινωνία, ἔστω καὶ δι' ἀλληλογραφίας μὲ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον καὶ Ἐθνάρχην. Θὰ ἦτο μάλιστα εὐκταῖον, ἐὰν ἠρευνᾶτο καὶ πῶς ἔχει ἡ ἡ ὑγεία τῶν ἐκεῖ κρατουμένων. Ἐγράφη τελευταίως ὅτι ἀσθενεῖ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου. Θὰ παρεκαλούσαμεν δὲ διὰ τοῦ Λονδίνου νὰ ὑποβάλωμεν ἐρώτημα εἰς τὸν Διοικητὴν τῶν νήσων Σεϊχέλλαι καὶ ἐὰν πράγματι ἀποδειχθῇ, ὅτι ὑφίσταται τοιοῦτον τι, νὰ ἀποσταλῇ Ἕλλην ἰατρός, τῆς ἰδικῆς μας ἐμπιστοσύνης.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐκτὸς τῶν εἰσηγήσεων τούτων, τὰς ὁποίας ἀπηύθυνον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, διότι μέχρι τοῦδε ἐπαναλαμβάνω δὲν ἤκουσα ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως τίποτε τὸ θετικόν, τί ζητεῖται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, πλὴν τῆς ἀορίστου ἀξιώσεως τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἔρχομαι εἰς τὸ ζήτημα τῆς διαφωτίσεως, τοῦ ἑτέρου σκέλους τοῦ καθήκοντός μας ἔναντι τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Γ. Παπανδρέου. Δὲν τὸ ἠκούσατε αὐτό, ὡς ζητηθὲν ἀπὸ τὴν Ἀντιπολίτευσιν;

Σ. Λοϊζίδης. Μὲ ἐπρόλαβεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὄντως ἐσημείωσα μὲ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν τὰς λέξεις του «σταυροφορία διὰ τὸ Κυπριακόν», τὰς ὁποίας ἀνέφερον. Ἀκριβῶς ἔρχομαι τὴν ἀξίωσιν αὐτὴν νὰ τὴν διατυπώσω σαφέστερον καὶ ἐκτενέστερον, δίδων ἐπὶ τούτου τὴν ἐξῆς ἐξήγησιν. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν πρώτην φορὰν ποὺ ἀνέλαβε τὴν ἀρχήν, μὲ εἶχε καλέσει καὶ μοῦ εἶχεν εἰπεῖ, μὲ Κυβερνητικοὺς παράγοντας καὶ μὲ ἀντιπρόσωπον τῆς Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Ἑνώσεως Κύπρου, ἡ ὁποία ἤσκησε καὶ ἔρανον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, νὰ σχηματίσωμεν μίαν Ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία μὲ δικτατορικὴν ἐξουσίαν νὰ ἀναλάβῃ καὶ νὰ προωθήσῃ τὸ ἐπείγον τοῦτο ζήτημα. Ἐὰν δὲν συνετελέσθη ἀγαπητοὶ συνάδελφοι τοῦτο, ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐσυνεχίζοντο τότε αἱ διαπραγματεύσεις καὶ ὑπῆρχε, ὄχι ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καθ' ὅσον γνωρίζω, ἀλλὰ ἐκ μέρους τῶν δύο ἄλλων παραγόντων, ἡ σύστασις νὰ ἀναμείνωμεν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων.

Τοῦτο ὑπῆρξε σφάλμα. Σφάλματα διαπράττομεν ὅλοι μας. Καὶ ἡ Ἐθναρχία ἠμπορεῖ νὰ διαπράξῃ σφάλματα. Ἐγὼ τὸ ὁμολογῶ καὶ ζητοῦμεν πρὸς τοῦτο ἐπανόρθωσιν. Ὑπῆρξε λοιπὸν σφάλμα, διότι ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου ἐγκατελείψαμεν σχεδὸν τὸ ζήτημα τῆς διαφωτίσεως. Τότε ἐτονίζαμεν, ὅτι ὅπως οἱ Ἄγγλοι ἤσκουν ὅλα τὰ μέσα των, ἀποστέλλοντες στρατὸν καὶ καταπιέζοντες τὸν Κυπριακὸν Λαόν, διὰ νὰ κάμψουν τὴν ἀντίστασίν του καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ κάμωμεν ὅ,τι ἠμπορούσαμεν ἀπὸ διπλωματικῆς καὶ πολιτικῆς πλευρᾶς, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν ἐγένοντο διαπραγματεύσεις. Εἰς αὐτὸ ὅμως ἐκαθυστερήσαμεν καὶ γνωρίζω ὅτι μελετᾶται σοβαρῶς καὶ πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ προωθηθῇ. Πρὸς τοῦτο εἶναι καιρὸς νὰ ἀναδιοργανωθῇ καὶ ἡ Πανελλήνιος Ἐπιτροπή, ὥστε Κυβέρνησις, Πανελλήνιος Ἐπιτροπὴ καὶ Ἐθναρχία νὰ ἀναλάβουν τὸ ἔργον τοῦτο. Ὑπάρχει ὅμως καὶ τὸ ἐξῆς μειονέκτημα. Ἀκριβῶς λόγῳ τῶν τριῶν τούτων ἁρμοδιοτήτων πολλὲς φορὲς γίνονται ἡμίμετρα καὶ ἀπὸ τὰς τρεῖς κατευθύνσεις, χωρὶς νὰ γίνεται κάτι ἐνιαῖον καὶ σωστόν. Διὰ τοῦτο νομίζομεν, ὅτι πρέπει μία συντονιστικὴ Ἐπιτροπή, ἢ μία προσωπικότης νὰ τοποθετηθῇ ὡς συντονιστὴς καὶ νὰ κατευθύνῃ ὅλας τὰς προσπαθείσας καὶ μάλιστα νὰ κρατῇ τὰ νήματα ὅλων τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν Γραφείων, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν, ἢ θὰ ὀργανωθοῦν καὶ ὅλων τῶν Γραφείων Τύπου τῶν διαφόρων Πρεσβειῶν καὶ Προξενείων, ὥστε καὶ ταχέως καὶ ἀποτελεσματικῶς νὰ διεξαχθῇ τὸ ἔργον τῆς διαφωτίσεως, διότι ἐπὶ τούτου ἐπαναλαμβάνω, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἐκαθυστερήσαμεν.

Ἰδίως ὅμως χρειάζεται σοβαρὰ διαφωτιστικὴ ἐργασία κ. συνάδελφοι, νὰ κάμωμεν τὸν κόσμον νὰ ἀντιληφθῇ τὸ θέμα μας καὶ τὸν ἀγῶνα μας καὶ νὰ γίνῃ συνείδησις εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον, ὅπως εἶναι εἰς ἡμᾶς, ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν πολεμοῦν εἰς τὴν Κύπρον ἐαντίον ὀλίγων τρομοκρατῶν, ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ οἱ δὲ λεγόμενοι τρομοκράται εἶναι οἱ ἄριστοι πατριῶται, οἱ ἄξιοι ἠθικῆς τιμῆς καὶ ὑποστηρίξεως (χειροκροτήματα).

Νομίζω, ὅτι κατεχράσθην ἀρκετὰ τῆς καλωσύνης τοῦ

κ. Προέδρου διὰ τοῦτο βαίνω πρὸς τὸ τέρμα τῆς ὁμιλίας μου. Δὲν θὰ ἤθελον ὅμως νὰ τελειώσω, προτοῦ κάμω μίαν φιλικὴν θερμὴν σύστασιν.

Ὁ πρώην Πρωθυπουργὸς κ. Κανελλόπουλος ἀνέφερε κάτι προχθές. Ἀνέφερε δηλ. μίαν προηγουμένην σκέψιν τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι, ὅταν σκεπτώμεθα τὴν Κύπρον, πρέπει πρῶτα νὰ προσέχωμεν τὴν Ἑλλάδα.

Γ. Παπανδρέου. Ἡ κυκλοφορία τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ δημιουργεῖ φθοράν. Δὲν ἦτο αὐτὴ ἡ ἰδική μου διατύπωσις.

Σ. Λοϊζίδης. Δὲν λέγω, ὅτι εἶναι ἐσφαλμένον τοῦτο, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ ὅ,τι εὑρισκόμεθα εἰς τὴν Κύπρον εἰς κατάστασιν πολέμου, ἀγωνιζόμενοι περὶ ζωῆς ἢ θανάτου, ἡμεῖς τὸ ἐφαρμόζωμεν. εἰς τὴν πρᾶξιν. Δὲν ἐζητήσαμεν βοήθειαν, ἡ ὁποία θὰ ἐξέθετε ἐν κινδύνῳ τὴν Ἑλλάδα. Μᾶς προσφέρεται βοήθεια παντοιουτοτρόπως, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ἀναφέρω ἐδῶ πέρα, αὐτὸ ἐσυγκινεῖ καὶ μᾶς ἐνισχύει, χωρὶς νὰ κάμωμεν χρῆσιν τῆς προσφερομένης βοηθείας. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ θὰ ἀκούσωμεν, ὅτι «Κύριοι πρῶτον ἔχομεν τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ οἰκονομικόν της ζήτημα, μὲ τὸ ἐκπαιδευτικόν της ζήτημα καὶ δὲν ξεύρω τί ἄλλο», ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμὴν θὰ διαφωνήσωμεν καὶ θὰ εἴπωμεν, ὅτι μὲ τοιαύτην νοοτροπίαν δὲν ἠμποροῦμε νὰ λύσωμεν τὸ Κυπριακόν.

Γ. Παπανδρέου. Ὅσα λέγετε φαίνονται ὡς ἀπάντησις πρὸς τὸν κ. Κανελλόπουλον, ἡ ὁποία ὅμως ἀφορᾶ ἐμὲ προσωπικῶς καὶ εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ σᾶς δώσω ἀπάντησιν.

Κύριε συνάδελφε, ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Κύπρου, τῶν Ἑλλήνων τῆς Κων]πόλεώς καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Βορείου Ἠπείρου πρέπει νὰ συνοφίζεται καὶ νὰ ὀνομάζεται πολιτικὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Αὐτὴν ὑπηρετεῖτε καὶ σεῖς. Αὐτὴν ὑπηρετεῖ καὶ ἡ ἐλευθέρα Ἑλλάς. (Χειροκροτήματα).

Π. Κανελλόπουλος. Πράγματι τὴ ἐπίγραμμά τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ὑπέστη φθορὰν εἰς τὴν κυκλοφορίαν, ὅπως εἶναι φυσικόν.

Πάντως ἡ βασικὴ ἀρχὴ ποὺ εἶχε θέσει πρὸ ἐτῶν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἦτο ὀρθὴ καὶ διὰ τοῦτο τὴν υἱοθέτησεν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ἀλλὰ εἶναι ὀρθὴ ὑπὸ ἔννοιαν διάφορον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν προσπαθεῖτε σεῖς, κ. Λοΐζίδη νὰ προσδώσετε εἰς τὴν φράσιν αὐτήν, εἰς τὸ ἐπίγραμμα αὐτό.

Γ. Παπανδρέου. Βεβαιότατα.

Π. Κανελλόπουλος. Δὲν εἶναι νοητὴ ἡ ἱεράρχησις εἰς τὴν ὁποίαν προβαίνετε καὶ ἰδίως ἡ ἀπομόνωσις ὡρισμένων προβλημάτων. Λέγετε, ἀπομονοῦνται τὰ διάφορα προβλήματα, ὅτι προηγεῖται καθ' ἡμᾶς τὸ ἐκπαιδευτικόν, ὅτι προηγεῖται τὸ οἰκονομικόν, ὅτι προηγεῖται τὸ ἄλφα, ἢ τὸ βῆτα θέμα, ἐναντι τοῦ Κυπριακοῦ, διότι ἐκεῖνα μὲν εἶναι ἐσωτερικὰ Ἑλληνικά, ἐνῶ τὸ Κυπριακὸν εἶναι γενικώτερον θέμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εἶναι ἐσφαλμένη ἡ ἑρμηνεία τὴν ὁποίαν ἐδόσατε, διότι—συμπίπτουν ἄλλωστε κατ' οὐσίαν αἱ ἀπόψεις μας—δὲν νομίζω, ὅτι εἶναι ὀρθὸν νὰ ὑποπέσητε εἰς αὐτὴν τὴν ἐσφαλμένην ἑρμηνείαν, μιᾶς διατυπώσεως τόσον σαφοῦς.

Καὶ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἐγὼ εἴπομεν ὅτι ἡ Κύπρος πρέπει δι' ὅλων τῶν μέσων τὰ ὁποῖα διαθέτομεν καὶ οἱ ἐκεῖ ἀδελφοὶ καὶ ἡμεῖς ἐδῶ, νὰ ὁδηγηθῇ εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ Ἑλλὰς διὰ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῇ εἰς τοὺς κόλπους της τὴν Κύπρον. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἐγίνετο ἡ παρατήρησις τοῦ κ. Παπανδρέου καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν τὴν υἱοθέτησα καὶ ἐγὼ εἰπὼν ὅτι πρέπει νὰ φροντίσωμεν νὰ μὴ μεταβληθῇ ὁ τόπος κατὰ τὸ διάστημα τῶν 2—3 ἐτῶν τοῦ ἀγῶνος εὔχομαι νὰ εἶναι τὸ διάστημα τοῦτο μόνον 6 μηνῶν—εἰς «γῆς Μαδιάμ». Διότι ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ἂν ἐξακολουθήσωμεν νὰ διεξάγωμεν τὸν ἀγῶνα εἰς τὰ πεζοδρόμια τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐὰν ἐξακολουθήσουν, συνηθίζοντες εἰς τὴν ἀντικρατικὴν αὐτὴν τακτικήν, νὰ σπάζουν οἱ νέοι τὰ κεφάλια τῶν ἀνδρῶν τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, νὰ μὴν ἔχωμεν πλέον νεολαίαν καὶ Ἑλληνικὸν Λαόν.

Σ. Λοϊζίδης. Ἐγὼ δὲν παρεξήγησα τὸν ἀφορισμόν, ἀρκεῖ νὰ ὑπομνήσω εἰς τὸν κ. Κανελλόπουλον ὅτι ὅταν τὸ ζήτημα συνεζητεῖτο εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν παρουσίᾳ τοῦ Μακαρίου, ὅταν ὁ κ. Κανελλόπουλος μᾶς ἐπανέλαβε τὸν ἀφορισμόν, τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων ἐγὼ τότε παρετήρησα: «Κύριε Πρόεδρε, ἡ μόνη διαφορὰ τοῦ Στρατάρχου Παπάγου ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας πολιτικοὺς εἶναι ὅτι ἐκεῖνος δὲν ἔκαμεν τοιαύτην διάκρισιν ὅταν ἀπεφάσιζεν νὰ προωθήσῃ τὸ Κυπριακόν. Ὅταν δίδωμεν μάχην διὰ τὴν Κύπρον πρέπει νὰ εἴμεθα ἀποφασισμένοι δι' ὁλοκαύτωμα». Ὁ κ. Κανελλόπουλος εἶπεν τότε ὅτι δὲν εἶναι σήμερον ἡ ἐποχὴ τῶν ὁλοκαυτωμάτων ὡς ἔχουν σήμερον αἱ διεθνεῖς περιστάσεις. Λυποῦμαι, διότι ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ ὑπομνήσω τοῦτο.

Π. Κανελλόπουλος. Εἶπον δηλαδή, ὅτι πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν προθυμίαν πρὸς ὁλοκαύτωμα, ἀλλ' ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ διεθνεῖς περιστάσεις ἐπιτρέπουν νὰ φθάσῃ εἰς ὁλοκαύτωμα ἕν Κράτος. Δηλαδὴ ὅταν ὑπάρχῃ προθυμία θυσίας, θὰ ἔλθουν τὰ ἄλλα κράτη διὰ νὰ ἐμποδίσουν τοῦτο, ἱκανοποιοῦντα τὸ Ἑλληνικὸ αἴτημα.

Σ. Λοϊζίδης. Συμφωνῶ ἐπ' αὐτοῦ ἀλλὰ συμπληρώνω ὅτι τὸ νὰ γίνεται ἀπεργία διὰ τὸ Κυπριακὸν δὲν εἶναι τόσον ἀποδοτικὸν ὅσον ἐὰν εἰργάζετο ὅλη ἡ Ἑλλὰς μίαν ἡμέραν διὰ τὴν Κύπρον.

Γ. Παπανδρέου. Ἐπειδὴ προσέλαβε γενικότητα ἡ συζήτησις περὶ τοῦ τρόπου τῶν ἐκδηλώσεων, τῆς διαφωτίσεως καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐπιθυμῶ νὰ προσδιορίσω τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ἐθνικὰ θέματα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ ἀσφάλεια τοῦ Κράτους, ἡ Κύπρος, οἱ Ἕλληνες τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ Βόρειος Ἤπειρος. Ἀληθὴς Ἑλληνικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἀποφεύγει τὴν ἀντιδικίαν τῶν κατὰ μέρος ἐθνικῶν θεμάτων καὶ συνθέτει τὴν ὕπαρξίν των. Αὐτὴν ὀνομάζω πολιτικὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ θὰ ἐκτιμᾶται ἑκάστοτε ἡ ἱεράρχησις ἡ ἐναρμόνισις, ἡ σύνθεσις. Καὶ ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς πρέπει νὰ ἐμπνέεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἰδικήν της ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐθνικὰ αἰτήματα, ὅπως καὶ σεῖς, ἡ Κύπρος ὀφείλει νὰ συμπέσῃ τὸ ἰδικόν της αἴτημα ὄχι μεμονωμένον, ἀλλὰ ἐνταγμένον εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ θὰ προβάλλεται ἑκάστοτε ἐκεῖνο τὸ αἴτημα, τὸ ὁποῖον εἶναι περισσότερον ἐπίκαιρον. Καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ὑπάγεται σήμερον τὸ αἴτημα τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου. Καὶ ἔρχομαι τώρα εἰς τὸ δεύτερον θέμα: Ὡμίλησε προχθὲς ὁ κ. Κανελλόπουλος διὰ τὸν τρόπον τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Κύπρου. Βεβαίως σκληρὰ εἶναι ἡ δοκιμασία τῆς Κύπρου ἡ ὁποία μάχεται καὶ ἐπίσης ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς δοκιμάζεται. Ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω ὅτι ἀπὸ αὐτὴν τὴν ψυχικὴν δοκιμασίαν ἔχει ἀντληθῇ καὶ μεγάλον ψυχικὸν ὄφελος. Διότι εἰς μίαν ἐποχὴν πεζὴν καὶ ὑλιστικὴν ἔχει πνεύσει ἄνεμος ἰδιαλισμοῦ εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ἑλληνικῆς νεότητος. Τὸ θέμα τῆς Κύπρου θερμαίνει σήμερον τὰς καρδίας τῶν νέων μας, ὅπως ἄλλοτε ἡ μεγάλη ἰδέα ἐθέρμαινεν τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ τὴν Κύπρον μᾶς ἦλθε ἡ πνοὴ τῆς μεγάλης ἰδέας τῆς ἐλευθερίας. Καὶ εἴμεθα εὐγνώμονες ὅτι μὲ τὴν ἰδέαν αὐτὴν πάλλεται ἡ καρδιὰ τῆς νεότητος.

Σ. Λοϊζίδης. Συμφωνῶ μὲ τὴν σκέψιν τοῦ ἀξιοτίμου Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι σήμερον τὴν νεολαίαν πρέπει νὰ τὴν ἀφήσωμεν νὰ ἐκδηλωθῇ, διότι θὰ ἔχωμεν διὰ τὴν νεολαίαν μας ἐθνικὸν καὶ ἠθικὸν ὄφελος, χωρὶς βεβαίως αὐτὰς τὰς ἐκδηλώσεις νὰ τὰς μεταβάλωμεν εἰς ...

Γ. Παπανδρέου. Ἐπειδὴ εἰς τὸ πρόσφατον παρελθὸν ἀνεμίχθη σχετικῶς τὸ ὄνομά μου εἰς μίαν Κυβερνητικὴν ἀνακοίνωσιν θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ διακηρύξω ὅτι ὅσον τιμῶ τὸν εὐγενῆ παλμὸν τῆς νεότητος, τόσον θὰ ἠσθανόμην ὀλίψιν ἐὰν ἡ νεότης παρεσύρετο εἰς ἐκδηλώσεις ἀναξίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ προνόμιον τῶν βανδαλισμῶν τὸ ἀφήνομεν εἰς τὸν Τουρκικὸν ὄχλον. Ἡ Ἑλληνικὴ Νεότης

θὰ ἐξεύρῃ εὐγενεῖς τρόπους ἐκδηλώσεων τῶν εὐγενῶν Ἑλληνικῶν αἰσθημάτων. (Χειροκροτήματα).

Εἴμεθα λοιπόν, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, σύμφωνοι, κατόπιν τῆς ἀναλύσεως τοῦ τελευταίου τούτου θέματος, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀναπτυχθῇ εἶναι ἡ ἐθνικὴ συνείδησις, ἡ εὐψυχία καὶ τὸ πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας.

Τελευτῶν, παρατηρῶ ὅτι ἔχομεν Κυβέρνησιν προελθοῦσαν ἐκ τῶν τελευταίων ἐκλογῶν. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ τὴν βοηθήσωμεν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἐναντι τῆς Κύπρου καθῆκον ὁλοκλόρου τοῦ ἑλληνισμοῦ, παρέχοντες καὶ πᾶσαν δυνατὴν συνδρομήν, εἴτε εἰς τὴν συμπολίτευσιν εἴτε εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν εὑρισκόμεθα. Διὰ τοῦτο, ἐπιφυλάσσων τὸ δικαίωμα ὡς Κύπριος ἐξ ἧς κριτικῆς κάθε μέτρου τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν Κύπρον, θὰ δώσω ψῆφον ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἀλλὰ δι' ἐμέ, ἐπαναλαμβάνω, περισσότερον ἀπὸ τὴν τύχην τῆς Κυβερνήσεως τῆς σημερινῆς καὶ οἱασδήποτε ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἔχει σημασίαν μεγαλυτέραν ἡ τύχη τῆς ἀγωνιζομένης Κύπρου (Ζωηρὰ Χειροκροτήματα).

Γ. Βαρβούτης. Ἀναγκάζομαι κ. συνάδελφοι, νὰ παρίδω τὴν περίοδον τοῦ μέχρι σήμερον χειρισμοῦ τοῦ Κυπριακοῦ. Παρατηρῶ μόνον τοῦτο. Ὅτι ὑπάρχουν κενὰ τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει, ἢ δὲν δύναται νὰ συμπληρώσῃ προβάλλουσα ὅτι θὰ ζημιωθοῦν τὰ Ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ ἡ περαιτέρω διαχείρισις. Τὸ κενὰ ὑπάρχουν κυρίως μεταξὺ τῆς 21 Νοεμβρίου καὶ τῆς 9 Ἰανουαρίου ἢ μᾶλλον μέχρι τοῦ τελικοῦ ναυαγίου τῶν διαπραγματεύσεων. Ἰσχυρίσθη ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, ἦτο ὁ μόνος ἁρμόδιος νὰ χειρισθῇ τὸ Κυπριακὸν καὶ ὅτι ἀπὸ αὐτὸν προῆλθον αἱ πρῶται προτάσεις. Αἱ προτάσεις ὅμως αὗται ἀπερρίφθησαν ἀπὸ τὴν Βρεττανικὴν καὶ ὑπεβλήθησαν νέαι ἰδικαί της τὴν 21 Νοεμβρίου, αἱ ὁποῖαι ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τοῦ Μακαρίου. Θὰ ἔπρεπε ἡ Βουλὴ καὶ ὁ ἑλλην. λαὸς νὰ γνωρίζουν τί ἔγινε μεταξὺ τοῦ διαστήματος αὐτοῦ καὶ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐναυάγησαν αἱ διαπραγματεύσεις. Ἀνεγράφησαν εἰς τὰς Ἐφημερίδας πληροφορίαι περὶ ἐγγράφου Ἕλληνος πρεσβευτοῦ ἐξ' οὗ προκύπτει ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔπεισε τὸν Μακάριον, νὰ δεχθῇ τὰς βρεττανικὰς προτάσεις. Ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν ἀνεκοίνωσεν ἐπὶ τῆς πληροφορίας ταύτης, οὐδὲ ποῖος ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς τοῦ κ. Λιάτη εἰς τὴν Κύπρον. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις ἐπανελήφθησαν μετὰ τὴν ἀπόρριψην ὑπὸ τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου τῶν προτάσεων τῆς 21 Νοεμβρίου, γεννᾶται εὔλογον τὸ ἐρώτημα ἐὰν ἐξ' ἰδίας πρωτοβουλίας ἢ τῇ συστάσει τῆς Κυβερνήσεως ἐπανέλαβεν οὗτος τὰς διαπραγματεύσεις. Ὑπάρχουν κενὰ καὶ σκοτειναὶ σημεῖα ὡς πρὸς τὰς ἐνεργείας τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἂν ἤσκησεν αὕτη πίεσιν ἐπὶ τοῦ Μακαρίου νὰ δεχθῇ τὰς βρεττανικὰς προτάσεις. Δυστυχῶς, ὁ χρόνος δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ συνεχίσω ἐρωτῶ μόνον, διατί ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ἐνῶ εἶχον ὑπ' ὄψει τὸ ἔγγραφον τῶν βρεττανικῶν προτάσεων ἀπὸ τῆς 9ης Ἰανουαρίου, διότι τῆς 9ης Ἰανουαρίου ἦσαν αἱ τελικῶς ἀπορριφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Μακαρίου προτάσεις, ἐν ᾧ ἐγνώριζον ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τῆς αὐτοδιαθέσεως ἦτο θεωρητική, καὶ ἄνευ πρακτικῆς ἀξίας, διότι ἐξηρτᾶτο ἀπὸ σειρὰν αἱρέσεων ἀπραγματοποιήτων τὰς ὁποίας δὲν ἐπαναλάμβανω διότι τὰς ἀνέγνωσε πρὸ ὀλίγου ὁ συνάδελφος κ. Μητσοτάκης, ἐνῶ καὶ αὐτὴ ἡ αὐτοκυβέρνησις δὲν προσεφέρετο πλήρης διὰ τῶν προτάσεων ὡς ἀπεδείχθη ἀπὸ τὴν ἀπόρριψιν αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, ἐκαυχήθησαν ὅτι καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως εἶχεν ἐπιτύχει κατ' ἀρχὴν καὶ τὴν αὐτοκυβέρνησιν; Δύο ἐκδοχαὶ εἶναι δυναταὶ ἢ ἀπεδέχοντο αὐτά, τὰ ὁποῖα περιελάμβανεν ἡ βρετανικὴ πρότασις ἢ δὲν ἔλεγον τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Ἂς ἐκλέξουν ἓν ἀπὸ τὰ δύο, Ὅ,τι προτιμοῦν. Ὡς πρὸς τὸ ἐφ' ἑξῆς στάδιον τροχάδην πάντοτε.

Εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀπαντῶν εἰς τὴν δικαίαν ἀξίωσιν, ὄχι μόνον τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ συναδέλφου, κ. Λοϊζίδη, ὁ ὁποῖος ὡμίλησε πρὸ ὀλίγου ὅτι δὲν προσφεύγει εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, διότι φοβεῖται ὅτι δὲν θὰ κληθῇ. Δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς τοιοῦτος φόβος. Τὸ ἄρθρον 32 τοῦ Καταστατικοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ὁρίζει τὰ ἑξῆς: Τὸ Συμβούλιον ἐὰν ὑποβληθῇ διαφορὰ ἐνώπιον αὐτοῦ, ὄχι μόνον μέλους τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ μὴ μέλους, θὰ καλέσῃ καὶ θὰ ἀκούσῃ τὸ μέλος τοῦτο. Ἡ διάταξις δὲ αὕτη ὑπερισχύει τυχὸν ἀντιθέτου διατάξεως τοῦ κανονισμοῦ. Ἐκτὸς τούτου εἰς τὴν σημερινὴν συγκρότησιν τοῦ Συμβουλίου μετέχουν ἐκτὸς τῶν 5 μονίμων μελῶν ἡ Γιουγκοσλαβία, τὸ Βέλγιον, ἡ Αὐστραλία, τὸ Περροῦ καὶ ἡ Κούβα. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι ἡ Γιουγκοσλαυΐα θὰ ὑποστηρίξῃ τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ προσκληθῇ ἡ Ἑλλάς.

Δὲν ὑπάρχει περίπτωσις καθ' ἣν τὸ Συμβούλιον νὰ ἔχῃ ἀρνηθῇ τὴν παράστασιν προσφεύγοντος Κράτους.

Διακόπτω κατ' ἀνάγκην τὴν ὁμιλίαν μου προτοῦ τὴν ὁλοκληρώσω καὶ τονίζω τὰ ἑξῆς:

Εἰς τὴν Δημοκρατίαν πᾶς πολίτης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἄσκησιν πολιτικοῦ λειτουργήματος. Πᾶς πολιτικὸς ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον, νὰ προσφέρῃ καὶ τὰς ὑπηρεσίας του, δικαιοῦται νὰ ἔχῃ τὰς ὑψηλοτέρας τῶν φιλοδοξιῶν. Εἰς τὴν Κυβέρνησιν, προεδρευομένην ἀπὸ νέον πολιτικὸν ἄνδρα καὶ ἀποτελουμένην καὶ ἀπὸ ἄλλους ἐπίσης νέους ἄνδρας, ἀπευθύνω τὴν ἐρώτησιν: Ἀντὶ νὰ εἶχον ἐπιδιώξῃ, ἢ ἀποδεχθῇ τὴν δι' εὐνοιῶν καὶ ἀνωμάλων ὁδῶν ἄνοδον εἰς τὴν Κυβερνητικὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δημιουργίαν Κόμματος δι' αὐτῆς, δὲν θὰ ἀπετέλει ἀνωτέραν φιλοδοξίαν, ἄξιων νέων ἀνδρῶν ἡ κάθοδος των εἰς τὸν λοιποιτικὸν στῖβον μὲ προβολὴν τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν των; Δὲν θὰ ἦτο ὡραιότερος ἆθλος νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὰς ἰδέας των ὑπὸ συνθήκας ἴσου ἐλευθέρου Δημοκρατικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, συντελοῦντες εἰς τὴν παγίωσιν ὁμαλοῦ πολιτικοῦ βίου; Ὁ Μεγάλος ἀνδρισμὸς ποὺ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατήντησεν ἐπιδημία εἰς τὸν τόπον μας, εἶναι κίνδυνος διὰ τὴν Δημοκρατίαν, καὶ τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν. Τὸ ἔγραψα ἄλλοτε τὸ ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν Ὑπάρχει καὶ ἀνάλογον τετράστιχον τοῦ Σαίξπηρ. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἢ γεννῶνται, ἢ ἀναγνωρίζονται διὰ τῶν κατορθωμάτων των, δὲν γίνονται ὅμως ποτὲ διότι οἱ ἴδιοι τὸ ἀπεφάσισαν.

Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἔχει συναίσθησιν τῶν εὐθυνῶν καὶ τῆς κρισίμου θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται τὰ ἐσωτερικὰ ἐξωτερικὰ καὶ οἰκονομικὰ ζητήματα, ἡ μόνη ὁδὸς τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ εἶναι νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς Οἰκουμενικὴν Κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἑνώσεως ἡ ὁποία νὰ χειρισθῇ τὸ Κυπριακὸν καὶ νὰ καλέσῃ τὴν χώραν συντόμως εἰς νέας ἐκλογὰς ὑπὸ Ὑπηρεσιακὴν Κυβέρνησιν καὶ μὲ ἀναλογικήν. Θὰ ἴδωμεν τότε ποιοὺς θὰ ἐκλέξῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Καὶ ἐὰν τοὺς ἐκλέξῃ ὡς πλειοψηφίαν πρῶτοι ἡμεῖς θὰ τὴν χειροκροτήσωμεν, καὶ θὰ τοὺς σεβασθῶμεν. Ταῦτα εἶχον νὰ εἴπω καὶ λυποῦμαι διατί δὲν μοῦ δίδεται πολὺς χρόνος, διὰ νὰ ὁλοκληρώσω τὴν ὁμιλίαν μου.

Α. Μπαλτατζῆς.....

Ὡς πρὸς τὸ Κυπριακὸν ἠκούσαμεν τὴν Κυβέρνησιν νὰ δηλοῖ ὅτι παρέχει τὴν συμπαράστασίν της εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους Κυπρίους καὶ τοὺς ἡγέτας των ἀλλὰ διαπιστώνομεν ὅτι ἔλλειψε καὶ λείπει ἡ πνοὴ καὶ ἡ ὑπεύθυνος ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν κυρίως βαρύνει ἡ διαχείρισις τῶν ἐθνικῶν θεμάτων. Ἐκφράζομεν τὴν πλήρη ἀλληλεγγύην μας πρὸς τοὺς ἡρωϊκῶς ἀγωνιζομένους διὰ τὴν ἐλευθερίαν των Κυπρίους, εἰς τὸ πλευρὸν τῶν ὁποίων εὑρίσκεται ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος ἀσχέτως πολιτικῆς τοποθετήσεως καὶ καλοῦμεν τὴν Κυβέρνησιν, νὰ ἀντιμετωπίσῃ κατὰ τὸν πλέον ἀποφασιστικὸν τρόπον, τὸ τόσον συγκλονίζον πᾶσαν Ἑλληνικὴν καρδίαν ὕψιστον ἐθνικὸν ζήτημα.

Γενικώτερον ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν κατὰ-

λογίζομεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὸ ὅτι προσέρχεται ἐθελοντιχῶς καὶ ἄνευ ὅρων ὑπέρμαχος τῆς Δυτικῆς Παρατάξεως. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀποκρούσωμεν τὴν τοιαύτην μονόπλευρον τοποθέτησιν τῆς Κυβερνήσεως. Ἀναγνωρίζομεν ὅτι πλεῖστοι καὶ σοβαροὶ λόγοι μᾶς ἐνέταξαν εἰς τὴν παράταξιν τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Ἀλλὰ δὲν δεχόμεθα ὅτι αὐτὸ πρέπει νὰ μᾶς ἀποκλείῃ ἀπὸ ἐπαφὴν καὶ συνεργασίαν μὲ τοὺς Λαοὺς τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ.

Αἱ Χῶραι τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ, καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις ἰδιαιτέρως, ἀποτελοῦν σοβαρωτάτους παράγοντας, ποὺ ἐπηρεάζουν βασικὰ τὰς διεθνεῖς σχέσεις τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐπίδρασίς των εἰς τὰς οἰκονομικὰς συναλλαγὰς συνεχῶς εὐρύνεται. Δὲν εἶναι συνεπῶς δυνατὸν ἡ Χώρα μας, νὰ εὑρίσκεται εἰς τόσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοὺς ἐν λόγῳ Λαούς.

Πρέπει εἰλικρινῶς καὶ μὲ καλὴν θέλησιν νὰ δεχθῶμεν πᾶσαν ἐκδήλωσιν φιλίας καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Λαούς. Καὶ εἰς πρώτην ἐκδήλωσιν τῶν τοιούτων ἀγαθῶν προθέσεών μας ὑποστηρίζομεν τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐκκρεμούσης προσκλήσεως τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως διὰ τὴν ἀποστολὴν μιᾶς Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδος πρὸς ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς Ρωσσίαν.

Ἐκτιμῶμεν βαθύτατα τὴν ἀνάγκην στενῆς συνεργασίας μὲ τὴν ἐκ παραδόσεως φίλην καὶ γείτονα Γιουγκοσλαυΐαν, ἡ ὁποία εἰς τὴν παροῦσαν δοκιμασίαν ἐπέδειξεν ἐναντι τῶν προβλημάτων μας πλήρη κατανόησιν.

Θεωροῦμεν ἐπίσης λίαν ἐπωφελῆ τὴν ἔτι μεγαλυτέραν σύσφιξιν τῶν σχέσεών μας μὲ τοὺς Ἀραβικοὺς Λαούς.

Τὸ Κόμμα Ἀγροτῶν καὶ Ἐργαζομένων, ὡς Κόμμα τοῦ μοχθοῦντος καὶ ἐργαζομένου Λαοῦ, εἶναι κατ' ἐξοχὴν φιλειρηνικὸν καὶ θὰ ὑποστηρίξῃ ἐνεργῶς πᾶσαν προσπάθειαν ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς Εἰρήνης.

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς αὐτὰς ἐμπνεόμενοι, ἐπιθυμοῦμεν τὴν ἀποκατάστασιν ὁμαλῶν καὶ φιλικῶν σχέσεων μὲ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς γειτονικούς μας Λαούς. Ἡ Εἰρήνη εἶναι τὸ μέγα ἀγαθὸν τοῦ ὁποίου πρωτίστως ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ὁ ἀγροτικὸς καὶ ἐργαζόμενος κόσμος,

Δι' ὅλους τοὺς ἀνωτέρω λόγους θὰ ἀρνηθῶμεν τὴν ψῆφον μας εἰς τὴν Κυβέρνησιν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Δὲν θὰ ἐπιμείνω εἰς τὸ Κυπριακόν, δὲν ἐξηντλήθη, ἢ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαντληθῇ, Θὰ ἀποτελῇ μέχρι τῆς τελικῆς εὐοδώσεώς του καὶ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τὸ ἐπίκεντρον τῆς πολιτικῆς ζωῆς εἰς τὸν τόπον αὐτόν. Διότι εἶναι τὸ θέμα ποὺ ἑνώνει, τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀνεξαρτήτως παρατάξεως, εἰς μίαν ἐθνικὴν ἀνάτασιν ἐνθυμιζουσαν τὸ Ἀλβανικὸν Ἔπος. Διότι εἶναι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου τὸ θέμα περιξ τοῦ ὁποίου ἠμπορεῖ καὶ πρέπει νὰ δημιουργηθῇ μία ἐθνικὴ ἑνότης, ἐπὶ προγράμματος δυναμένου νὰ γίνῃ κοινῶς ἀποδεκτόν, διὰ τὴν κινητοποίησιν ὅλων τῶν παραγόντων τῆς δημοσίας πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς τῆς χώρας, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συνδικάτων, τῆς αὐτοδιοικήσεως, τῶν ἐπιστημονικῶν Σωματείων καὶ τῶν ὠργανωμένων παραγωγικῶν τάξεων εἰς μίαν παγκόσμιον σταυροφορίαν διὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς διεθνοῦς συμπαραστάσεως, Κυβερνήσεων, ἀντιπολιτεύσεων, πνευματικῶν ἀνθρώπων καὶ Λαϊκῶν μαζῶν εἰς ὅλας χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν τὰς 78 χώρας-μέλη τοῦ ΟΗΕ, ὄχι μόνον ἐκείνας τὰς ὁποίας ἐμνημόνευσεν εἰς τὰς δηλώσεις του ὁ κ. Πρωθυπουργός, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνατολικὰς καὶ τὰς ἀραβικὰς καὶ τὰς οὐδετεροφίλους, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ δικαίωσις τοῦ αἰτήματος τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας καὶ εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ ΟΗΕ, ὥστε νὰ καταστῇ ἀφόρητος εἰς τὴν διεθνῆ κοινωνίαν ἡ θέσις τοῦ Βρεττανοῦ ἀποικιστοῦ. Διότι ἀκόμη, οὐδέποτε ἄλλοτε ὑπῆρξεν εὐνοϊκώτερα ἡ διεθνὴς στιγμὴ διὰ τὴν ἀνένδοτον διεκδίκησιν τοῦ Ἐθνικοῦ αὐτοῦ αἰτήματος, ὅσον σήμερον, ὁπότε ἐξαρθροῦται εἰς ὅλας τὰς Ἠπείρους τὸ ἀποικιακὸν σύστημα καὶ ἰσχυρὸς πνέει ἄνεμος καταλύσεως τῶν ἀποικιακῶν αὐτοκρατοριῶν Εἰς μίαν τοιαύτην ἑνότητα Ἐθνικὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ,τοῦ ὁποίου ἡ διαχείρισις νὰ ἀνατεθῇ εἰς Κυβέρνησιν εὐρυτέρας βάσεως, ἐκφραζούσης τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἡ ΕΔΑ εἶναι διατεθειμένη νὰ συμβάλῃ εἴτε μετέχει εἰς τὴν Κυβέρνησιν, εἴτε ὄχε, μὲ μοναδικὴν φιλοδοξίαν τὴν προώθησιν τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Δὲν δύναται ὅμως νὰ ἐλπίσῃ τις εἰς ἀποτελεσματικὴν διαχείρισιν τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως ἀπὸ τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν ποὺ πλειοδοτοῦσα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ μειοδοτοῦσα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, κατὰ τὸ εὔγλωττον ἐπίγραμμα τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῆς ΦΔΕ, ἐμπνέει ἀνησυχίας ἐντόνους ὡς πρὸς τὴν ὕπαρξιν καὶ ἐπαρκοῦς δυνάμεως θελήσεως καὶ ἐπαρκοῦς ἐλευθερίας πολιτικῶν καὶ διπλωματικῶν χειρισμῶν, διὰ τὴν ἀνένδοτον διεκδίκησίν του.

Ἀλλὰ τὸ Κυπριακὸν δὲν εἶναι τὸ ἐπίκεντρον τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς. Ἀποτελεῖ ἀκόμη καὶ τὸ κριτήριον ποῖοι εἶναι οἱ φίλοι μας καὶ ποῖοι εἶναι οἱ ἐχθροί μας. Διότι πραγματικὰ κατὰ τοὺς δραματικοὺς τελευταίους μῆνας τὸ Κυπριακὸν ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ τεθοῦν ὑπὸ ἐπανεξέτασιν εἰς τὰς συνειδήσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τὰ θεμέλια τοῦ ἐξωτερικοῦ μας προσανατολισμοῦ, καὶ νὰ φθάσουν καὶ μέχρι τοῦ τύπου, καὶ τοῦ Κυβερνητικοῦ τύπου καὶ μέχρι τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, μὴ ἐξαιρουμένης τῆς Κυβερνητικῆς παρατάξεως, ἀπόψεις μαρτυροῦσαι μίαν βαθυτάτην ἀλλαγὴν νοοτροπίας, κατόπιν τῶν ἀποκαλυπτικῆς σημασίας δοκιμασιῶν τὰς ὁποίας ὑπέστημεν ἀπὸ τοὺς λεγομένους συμμάχους, ἀπὸ τὴν δολιότητα τοῦ ἑνός, ἀπὸ τὴν θηριωδίαν τοῦ ἄλλου καὶ ἀπὸ τὴν συμπαράστασιν καὶ τῶν λοιπῶν συνεταίρων συμμάχων πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν ἀποικιακῶν δυνάμεων, μὲ μοναδικὴν τιμητικὴν ἐξαίρεσιν τὴν Ἰσλανδίαν.

Καὶ ἔτσι δὲν εἶναι πλέον μόνον ἡ Ἑλλὰς ποὺ συμπαρίσταται εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἡ Κύπρος ποὺ μὲ τοὺς ἀγῶνας της συμβάλλει θετικὰ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ἀόρατα, ἀλλὰ δι' αὐτὸ ὄχι καὶ ὀλιγώτερον βαρέα καὶ αἰσθητὰ δεσμὰ τῆς ὑποτελείας καὶ τῆς ἐξαρτήσεως δεσμὰ ἰσοδύναμα πρὸς ἀπώλειαν τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, πρὸς τὴν κατάργησιν τῆς Ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας, τραυματίζοντα βαρύτατα τὴν φιλοτιμίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Δὲν εἶχε Κύπρον ὑπὸ ἀποικιακὸν ζυγὸν ἡ Ἰσλανδία. Αἱ ταλαιπωρίαι τῆς Ἑλληνικῆς Κύπρου τὴν ὡδήγησαν εἰς σχηματισμὸν κρίσεως ὅτι τὸ ΝΑΤΟ κατέστη ὄργανον προασπίσεως τῶν συμφερόντων τῶν ἀποικιστῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ πολιτικὴ ἡγεσία πρέπει τάχα νὰ εἶναι ὀλιγώτερον εὐαίσθητος, ὅταν τὸ ΝΑΤΟ ἐμπράκτως ἀπεδείχθη, ὅτι ἐνῶ ἐγγυᾶται προστασίαν ἀπὸ ἀνυπάρκτους κινδύνους δεσμεύει καὶ ἀφίνει ἀκάλυπτον καὶ ἀπροστάτευτον τὴν χώραν μας ἀπὸ τὰς ἀπροκαλύπτως ἐχθρικὰς καὶ ἐπιθετικὰς πράξεις μελῶν τοῦ ἰδίου συνασπισμοῦ εἰς βάρος της καὶ διευκολύνει καὶ καθιστᾶ ἀνεπιδέκτους ἀντιμετωπίσεως τοὺς πραγματικοὺς κινδύνους καὶ τὰς ἀπειλὰς ποὺ προέρχονται ἀπὸ τοὺς λεγομένους συμμάχους μας ;

Ὅμως ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θρόνου, καὶ ἀπὸ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις ἡ Κυβέρνησις εἶναι τελείως ἀνυποψίαστος τῶν τεραστίων, τῶν ἐλπιδοφόρων, τῶν καθησυχαστικῶν ἐξελίξεων τῶν τελευταίων δύο ἐτῶν, ὡς νὰ συμβαίνουν εἰς ἄλλον πλανήτην.

Ἠλπίσαμεν, ὅταν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν προγραμματικῶν του δηλώσεων ἔθεσε τὸ ζήτημα τῆς ἐπανεξετάσεως τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς καὶ τῆς λήψεως κρισίμων ἀποφάσεων ἐπ' αὐτῆς, ὅτι θὰ ἐτοποθετεῖτο, τοὐλάχιστον, ἔστω καὶ διὰ νὰ τὰς ἀπορρίψῃ, ἐνώπιον τῶν κοσμοϊστορικῶν αὐτῶν ἐξελίξεων ποὺ ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἀνοίγουν νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι θὰ ἐξήταζε τὰς δυνατότητας τὰς ὁποίας παρέχουν εἴτε διὰ τὸ ἄμεσον,εἴτε καὶ διὰ τὸ ἀπώτερον μέλλον. Ὅτι θὰ ἐξήταζε ἂν καὶ μέχρι ποίου βαθμοῦ καὶ κατὰ τίνα τρόπον θὰ ἠδύνατο καὶ θὰ ἔπρεπεν ἡ χώρα αὐτή, νὰ συμβάλῃ διὰ τὴν εὐόδωσιν καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καὶ τῆς διεθνοῦς συνεργασίας.

Δυστυχῶς ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἔθεσεν ἁπλῶς τὸ θέμα διὰ νὰ ὑπεκφύγῃ τὴν ἐπανεξέτασιν. Διεκήρυξε μόνον μίαν μυστικιστικήν, μίαν ἐξωλογικήν, μίαν θρησκευτικῆς φύσεως ἐμμονήν, ἕνα «Πιστεύω», χωρὶς νὰ πείσῃ τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν ὅτι σοβαρῶς ἐπανεξετάσας ὅλα τὰ δεδομένα τῆς στιγμῆς καὶ ὅλας τὰς προοπτικὰς τῆς αὔριον, ἐν ἐπιγνώσει κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος ἀπὸ τὴν ὑπὸ ὅλως διαφορετικὰς συνθήκας χαραχθεῖσαν μονόπλευρον καὶ ἐξηρτημένην ἐξωτερικήν μας πολιτικήν.

Ἀπεναντίας διεκήρυξεν ὅτι παρὰ τοὺς οἱουσδήποτε κολάφους τοὺς ὁποίους ἐδέχθημεν καὶ δεχόμεθα ἀπὸ Ἄγγλους καὶ Τούρκους, δὲν ὑπάρχει ἄλλη πολιτικὴ ἀπὸ τὴν προσήλωσιν εἰς τὴν συμμαχίαν μας, πρὸς αὐτούς. Καὶ ἠδιαφόρησεν ἂν ἡ δημοσία αὐτὴ καὶ ἐπίσημος διακήρυξις παραλύει ἐξ ὑπαρχῆς κάθε ἀποτελεσματικὴν συμπαράστασιν εἰς τὸ ἀγῶνα τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν μας, ἀφοῦ ἐγγυᾶται εἰς τοὺς δεσμοφύλακας τῆς Κύπρου καὶ τοὺς σφαγεῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν αἰωνίαν πίστιν τῆς Ἑλλάδος πρὸς αὐτούς.

Εἶναι, ὅμως, λέγει ἡ Κυβέρνησις, ἡ συμμαχία μας μὲ τὸ ΝΑΤΟ ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας. Τὸ ὅτι ἡ χώρα δὲν κινδυνεύει καὶ δὲν ἀπειλεῖται, τὸ ὅτι ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἀπίθανον περίπτωσιν πολέμου δὲν δύναται ἡ Ἀτλαντικὴ συμμαχία, ὅταν ὁμιλῇ περὶ ἐκκενώσεως καὶ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας ἀκόμη, ν' ἀποτελέσῃ ἐγγύησιν ἀμύνης τῆς Ἑλλάδος, ἡ Κυβέρνησις δὲν τὰ συμμερίζεται, τὰ θεωρεῖ ὡς ἀβασίμους ἢ καὶ ὑπόπτους ἰσχυρισμούς. Ἂς δεχθῶμεν προσωρινῶς ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει δίκαιον, καὶ ὅτι ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας κινδυνεύει. Τί ἔκαμε καὶ ἡ παροῦσα καὶ αἱ τέσσαρες προκάτοχοι συναγερμικαὶ Κυβερνήσεις εἰς τὰς ὁποίας ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως συμμετεῖχε καὶ συνεμερίζετο τὰς εὐθύνας, διὰ νὰ μειώσῃ, διὰ νὰ ἀμβλύνῃ, διὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τοὺς ὑποθετικοὺς αὐτοὺς κινδύνους; Διατί σταθερῶς, ἀνενδότως, ἐγερώχως, μὲ τελείαν ἀπουσίαν κάθε δισταγμοῦ ἐναντι τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας αὐτῆς, ἀποκρούει τὰς ἐπανειλημμένας, τὰς ἐπιμόνους προτάσεις τῶν βορείων γειτόνων πρὸς συννενόησιν, πρὸς ἐκκαθάρισιν κάθε διαφορᾶς τοῦ παρελθόντος, πρὸς ἀμοιβαίας ἐγγυήσεις καὶ ἐξασφαλίσεις σεβασμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος; Διατί εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῶν ἐντόνων διεθνῶν ζυμώσεων καὶ τῶν ἀποτελεσματικῶν προσωπικῶν ἐπαφῶν τῶν ἡγετῶν τῶν δύο ἀντιμαχομένων παρατάξεων, ὑστερεῖ τοῦ παραδείγματος ἄλλων πολὺ ἰσχυροτέρων μελῶν τῆς βαλκανικῆς συμμαχίας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ συμφώνου, ἀπουφεύγει κάθε ἐπαφὴν καὶ ἐξήγησιν μὲ τὴν μίαν ἐκ τῶν δύο μεγάλων δυνάμεων τῆς ὑφηλίου, διατηρεῖ μετ' αὐτῆς σχέσεις παγερῶς τυπικάς, ἀπορρίπτει ἀκόμψως καὶ αὐτὴν τὴν πρόσκλησιν πρὸς μέλη τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν. Ὁμολογῶ ὅτι ὁ προχθεσινὸς ἀγέρωχος τόνος, εἰς ὕφος σχεδὸν ὑπαγορεύσεως DIKTAT, τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μὲ ἐτρόμαξε. Διότι ἀπουσίαζεν ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ τοῦ λόγου τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, κάτι τὸ ὁποῖον δέον νὰ μὴ ἀπολείπῃ ἀπὸ Ὑπουργοὺς καὶ Κυβερνήσεις. Καὶ διηρωτήθην ἀπαισιοδόξως, ποῦ τάχα ὁδηγεῖ αὐτὴ ἡ ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου ὑπερφίαλος ἀδιαλλαξία.

Ἀπειλεῖται, λέγει, ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας. Τί ἔκαμε ὅμως θετικῶς ἡ Κυβέρνησις καὶ κατὰ ποῖον τρόπον προσεπάθησε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς ἀναμφισβητήτου χαλαρώσεως τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως, διὰ νὰ ἐξαφανίσῃ εἰς τὴν ρίζαν των, εἰς τὸν τόπον τῆς προελεύσεώς των τοὺς ὑποτιθεμένους κινδύνους τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας; Ἢ μήπως πρέπει νὰ ἀναγνωρισθοῦν ὡς εὔλογοι αἱ ἀνησυχίαι τοῦ Ἕλληνα. Λαοῦ ὅτι ὑπὸ τὴν ἐπίκλησιν ἀμφιβόλων κινδύνων ἐπιζητεῖται ἡ διαιώνισις προνομίων καὶ ἡ προστασία ὄχι τῆς Ἐθνικῆς ἀσφαλείας, ἀλλὰ συμφερόντων στενοῦ κύκλου ἐπωφελουμένου πολιτικῶς καὶ οἰκονομικῶς ἀπὸ τὴν ἀρνητικὴν στάσιν τῆς χώρας, ἐναντι τοῦ διεθνοῦς κατευνασμοῦ; Πάντως πιστεύω τοὐλάχιστον ἀκραδάντως, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἐκουσίως παραιτηθῇ καὶ ἀποξενωθῇ τοῦ προσιδιάζοντος εἰς τὰ ἐλεύθερα κράτη δικαιώματος τῆς ἀσκήσεως ἰδίας αὐτονόμου πολιτικῆς καὶ ὅτι ἐνῶ ἡ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἀτλαντικῆς συμμαχίας δύναμις, καὶ αὐτὴ ἀκόμη, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα κράτη – μέλη, καὶ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Δυτικὴ Γερμανία καὶ ἡ Τουρκία καὶ αἱ Σκανδιναυϊκαὶ χῶραι διεξάγουν συνομιλίας καὶ συναντήσεις μὲ τὸν ὑποτιθέμενον ἀντίπαλον, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὑρίσκεται καθηλωμένη εἰς τὸ προκεχωρημένον φυλάκιον τοῦ ψυχροῦ πολέμου, ἕως ὅτου ἀκούσει ἐκεῖθεν τοῦ ὠκεανοῦ τὸ παράγγελμα «Τοὺς ζυγοὺς λύσατε», ὁπότε καὶ μόνον θὰ νοήσῃ καὶ θὰ παραδεχθῇ «ὃ πάντες νοοῦσι», ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ θὰ ἔχει καταταλαιπωρηθῇ ὁ Λαὸς καὶ καταρρεύσει ἡ χώρα.

Καὶ ὅμως αὐτὴ ἡ ἐξηρτημένη, ἡ ὁποτελής, ἡ δεσμία πολιτική, ἡ μονόπλευρος προσήλωσις πρὸς συμμαχίαν βλαπτικὴν τῶν συμφερόντων τῆς χώρας, ἀποτελεῖ τὸ βάθρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θεμελιοῦται καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἀνωμαλία, καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἐξαθλίωσις τῆς χώρας.

Π. Λιαροῦτσος: Κύριοι βουλευταί, θα παρητούμην τοῦ λόγου διὰ νὰ διευκολύνω τοὺς κ.κ. Συναδέλφους, ἀλλὰ θὰ ἤθελον νὰ τονισθοῦν ὡρισμένα θέματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠκούσθησαν ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ διὰ τὸ Κυπριακόν.

Συγκεκριμένως τὸ θέμα τὸ Κυπριακόν, ὅπως γνωρίζομεν, εἶναι εἰς μίαν κρίσιμον φάσιν καὶ οὐσιαστικῶς συντελεῖται ἐνῷ ἕνας πόλεμος, ὁ πόλεμος τοῦ Ἔθνους, ὁ πόλεμος τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Διότι δὲν ἠμποροῦμεν νὰ διαχωρίσωμεν περιφερείας καὶ νὰ ὁμιλῶμεν περὶ πολέμου, ὅταν πρόκειται περὶ τῆς Μακεδονίας, ἡ ὁποία ἠπειλήθη τὸ 1948 καὶ τῆς Θράκης καὶ δὲν πρόκειται περὶ πολέμου, ὅταν ὁ κίνδυνος ἀφορᾷ τὴν Κύπρον. Ἑνιαῖος εἶναι ὁ χῶρος ὁ Ἑλληνικός. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν πρόκειται περὶ πολέμου, θὰ πρέπῃ νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἀνάλογος τακτική. Καὶ ἀκριβῶς ἀνέμενον εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ν' ἀκούσω, ὡς νεώτερος, παρότρυνσιν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἦτο δυνατὴ χάραξις μιᾶς γραμμῆς, ἡ ὁποία θὰ κατευθύνῃ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τὴν ὁποίαν ἀνέμενεν τὸ Ἔθνος τώρα, καὶ μάλιστα ὑπὸ τόσον τραγικὰς στιγμὰς μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Μακαρίου, ἐφ' ὅσον δὲν ἱκανοποιήθην, ἂς μοῦ ἐπιτρέψουν οἱ κύριοι συνάδελφοι νὰ τοὺς ἀπασχολήσω, ἔστω καὶ τόσον ἀργά, δι' ὀλίγων.

Κύριοι συνάδελφοι, εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι εὑρισκόμεθα πρὸ ἑνὸς σκληροῦ, σκληροτάτου ἀντιπάλου καὶ τὸ περίεργον τῆς ὑποθέσεως εἶναι ὅτι εἶναι διφυεῖς αἱ σχέσεις μας μὲ αὐτόν. Ἀπὸ τὴν μίαν πλευρὰν εἴμεθα σύμμαχοι τῶν Ἄγγλων καὶ τὴν Τούρκων εἰς τὸ ΝΑΤΟ, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν τοὺς ἀντιμετωπίζομεν ὑπὸ τὴν χειροτέραν μορφὴν τῆς βαρβαρότητος ποὺ ἐγνώρισεν ποτὲ ὁ Ἑλληνικὸς Λαός. Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας πολλὰ ἠκούσθησαν καὶ εἰς τὴν πρώτην στιγμὴν πολλοὶ κύκλοι ἐνστερνίσθησαν τὸ αἴτημα τῆς ἀμέσου ἀπομακρύνσεώς μας ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ. Ἀλλά, κ. συνάδελφοι, ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, σημαίνει ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπενήχθησαν προχθές, τὴν ἀπομόνωσιν τῆς Ἑλλάδος. Διότι τὸ ΝΑΤΟ οὐσιαστικῶς εἶναι μία Ἑταιρεία τρόπον τινά, κοινῶν συμφερόντων. Ἐὰν ἡμεῖς, μὲ τὴν συναισθηματικότητα ποὺ διακρίνει τὸν Ἕλληνα, παρεξηγήσαμε τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐνομίσαμεν ὅτι εἰς τὸ ΝΑΤΟ ὑπάρχουν φίλοι, αὐτὸ εἶναι ἰδικόν μας λάθος. Ἀλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι εὑρισκόμεθα μετὰ συνεταίρων διὰ κοινὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀμύνης τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας, ἡ παραμονή μας εἰς τὸ Ν.Α.Τ.Ο. εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἐπιβεβλημένη διὰ τὴν Ἐθνικήν μας ἄμυναν. Καὶ γνωρίζουν ἴσως πολλοὶ ἐκ τῶν κυρίων οἱ ὁποῖοι ἐξαπέλυσαν καὶ τὴν ἐπίθεσιν αὐτήν, ὅτε πρῶτοι οἱ ὁποῖοι ἀντέδρασεν εἰς τὴν εἴσοδόν μας εἰς τὸ ΝΑΤΟ ἦσαν οἱ Ἄγγλοι. Ἑπομένως, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς κάμωμεν τὸ χατῆρι νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ Ν.Α.Τ.Ο. Ὄχι. Τὸ Ν.Α.Τ.Ο. εἶναι ὁ χῶρος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον πλαισιώνεται ἡ ἐθνική μας ἄμυνα καὶ δι' αὐτὸ θὰ μείνωμεν εἰς αὐτό. Μὲ μίαν διαφοράν. Ὅτι θὰ ἔπρεπεν ἀλλοῦ νὰ ἀναζητήσωμεν τοὺς φίλους, ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ βασισθῶμεν εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον ἐξαπελύσαμεν ἐναντίον τῆς πονηρίας καὶ τῆς κακοποιοῦ δυνάμεως,

ἡ ὁποία λέγεται Ἀγγλία. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς νομίζω, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθῇ περισσότερον τὸ σκέλος ἐκεῖνο εἰς τὸ ὅλον πρόβλημα τῆς ἀναζητήσεως τοῦ ἀγνοῦ καὶ καλοῦ φίλου, τοῦ συμμάχου, ὁ ὁποῖος θὰ βοηθήσῃ. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν αὐτὸς νὰ ἀναζητηθῇ μέσα εἰς τὸ NATO, ὅπου ὑπάρχουν τέσσαρες ἀποικιακαὶ δυνάμεις. Οἱ φίλοι αὐτοὶ εἶναι μέσα εἰς τὴν κοινὴν γνώμην, ἡ ὁποία ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς ἀποικιακὰς χώρας, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἡ ὁποία εἶναι μαζύ μας, θὰ ἔπρεπε νὰ διατελοῦμεν ἀπὸ τὴν ἐπίσημον πολιτικὴν τῶν ἀποικιακῶν Κρατῶν καὶ τῆς Ἀγγλίας. Πέραν ὅμως τῆς κοινῆς γνώμης πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν οἱ φίλοι μας ἐγγὺς τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸν μεσογειακὸν χῶρον καὶ δὴ εἰς τὴν ἀνατολικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου. Ἐκεῖ ὅπου ἠνώθησαν πάντοτε αἱ τύχαι τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὴν δόξαν καὶ τὸ κλέος. Εἰς τὴν Ἐγγὺς Ἀνατολήν. Ἐκεῖ ὑπάρχουν τὰ κράτη τῶν Ἀράβων. Μᾶς δεικνύουν οἱ ἴδιοι τὸν δρόμον. Ἤδη ὁ Νασὲρ μᾶς τὸ ἔδειξεν. Ὄχι τὸν δρόμον τῆς ἀπομονώσεως ἢ τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὴν Δύσιν, ἀλλα τὸν δρόμον τοῦ σθένους, τὸν δρόμον τῆς ἰσχύος τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος γνωρίζει μόνον τὴν ὑπεραφάνειαν, ἡ ὁποία καλύπτει τὰ βήματα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατέστη ἤδη ὁ ὁδηγὸς τῶν ἀραβικῶν κρατῶν εἰς μίαν νέαν πορείαν εἰς τὴν ἱστορίαν, ἡ ὁποία προφανῶς θὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς μίαν καλλιτέραν αὔριον. Καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς χειροκροτῶ τὴν ἐνέργειαν τῆς Κυβερνήσεως διὰ τῆς ἀποστολῆς παλαιότερα τοῦ κ. Μακκᾶ, προσφάτως δὲ τοῦ κ. Κασιμάτη, ὁ ὁποῖος ἔκαμε μιαν προσπάθειαν, τῆς ὁποίας βεβαίως τὰ στοιχεῖα δὲν μᾶς εἶναι γνωστά, διὰ νὰ ἠμπορῶ νὰ τὴν κρίνω, ἀλλὰ θέλω νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι ἀπετέλεσεν ἓν βῆμα τολμηρότερον πρὸς τὰ πρόσω.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Πρόεδρος κ. Κ. Γ. Ρ ο δ ό π ο υ λ ο ς).

Νομίζω ὅτι αὐτὰ τὰ βήματα πρέπει νὰ γίνουν πλέον συστηματοποιημένα καὶ πλέον σταθερά. Αὐτοὶ δὲν ἔχουν νὰ φοβηθοῦν τίποτε ἀπὸ ἡμᾶς. Ἀντιθέτως, ἔχουν ἀπομονωθῇ χάρις εἰς τὴν μωρὰν πολιτικὴν τῆς Ἀγγλίας, τὴν ὁποίαν ἡ ἔλλειψις μακρᾶς πολιτικῆς παραδόσεως εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὴν ἔκαμε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ μέχρι τοῦδε. Ἔχουν ἀπομονωθῇ καὶ ἴσως νὰ ἐζήτησαν κάποιον, ὥστε νὰ ἐπανασυνδέσουν τὰς τύχας των μὲ τὸν δυτικὸν κόσμον καὶ νὰ μὴ παραμείνουν εἰς τὴν ἀπόλυτον πλέον ἐπαφὴν μὲ τὴν Ρωσσίαν, ἡ ὁποία καλύπτει τὰς ἀνάγκας των καὶ τῆς ἀμύνης των ἀκόμη. Ἴσως ἡ Ἑλλὰς νὰ εἶναι ὁ πρόσφορος χῶρος τῆς συναντήσεώς των πάλιν μὲ τὴν Δύσιν.

Νομίζω λοιπὸν ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν ἡ Κυβέρνησίς μας νὰ καταπείσῃ τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε διαφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ διεθνοῦς τύπου ὅτι ἤρχισεν ἡ ἀναθεώρησις τῆς Ἀμερικανικῆς Πολιτικῆς ἐν τῇ ἐγγὺς Ἀνατολῇ, νὰ καταπείσῃ λέγω τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν ὅτι θὰ ἦτο ὁ κατάλληλος μεσάζων ἡ Ἑλλὰς διὰ νὰ ἐπανασυνδέσῃ τὰς Ἀραβικὰς χώρας αἱ ὁποῖαι οὐσιαστικῶς ἐθεωρήθησαν ἀπολεσθεῖσαι διὰ τὸν Δυτικὸν κόσμον μέχρι τοῦδε. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἀπέκτα ἡ Ἑλλὰς πολυτίμους συμμάχους καὶ ἰδιαιτέραν διεθνῆ προβολήν.

Ἅπτομαι δακτύλῳ μόνον τοῦ θέματος, διότι δὲν εἶναι γνώριμα εἰς τοὺς βουλευτὰς τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἐλλείπουν τὰ στοιχεῖα.

Ἕνας μεγάλος ἀκόμη παράγων ὁ ὁποῖος δὲν ἐθίγη ἀπόψε καὶ τὸν ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν θὰ ἤθελα νὰ τονίσω εἶναι ἡ διαφώτισις τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης. Δὲν εἴχομεν ἐπαρκῆ μέσα διαφωτίσεως καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἀνεπαρκῆ, ἀνεπαρκῶς χρησιμοποιοῦνται. Ἐξ ἀντιθέτου ἡ Ἀγγλία κινεῖ ἕνα πανίσχυρον μηχανισμὸν εἰς ἀνθρώπους καὶ εἰς χρῆμα καὶ εἰς μέσα καὶ ἔχει μίαν παράδοσιν ὀπίσω της μακραίωνα, ἡ ὁποία εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὴν βοηθῇ ἑκάστοτε εἰς τὸ νὰ μεταστρέφῃ τὴν κοινὴν γνώμην ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ὅταν ἀκόμη εὑρίσκεται ἐν ἀδίκῳ.

Νομίζω ὅτι ἡ προσπάθεια — καὶ ἐδῶ θὰ εἶναι ἡ εὐθύνη ἡ μεγάλη εἰς τὰ προσεχῆ βήματα τῆς Κυβερνήσεως — ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως θὰ πρέπει νὰ κατατείνῃ κυρίως εἰς τὸ νὰ ἀξιοποιήσῃ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ μέσα τὰ ὁποῖα διαθέτομεν σήμερον καὶ ἀκόμη νὰ τὰ ἐνισχύσῃ.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπερφαλαγγίσωμεν τὴν Ἀγγλίαν. Ἀλλὰ τὸ δίκαιόν μας εἶναι τόσον κρυστάλλινον καὶ τόσον διαυγές, ὥστε δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι καὶ μὲ τὰ μικρὰ μέσα τὰ ὁποῖα διαθέτομεν, ὅταν κατωρθώσαμεν νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν στοιχειώδη μὲ τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην, θὰ τὴν μεταστρέψωμεν, ὥστε νὰ μὴ παρουσιάζεται τὸ θλιβερὸν φαινόμενον τῆς καταψηφίσεως αὐτοῦ τοῦ τόσον δικαίου καὶ ἠθικοῦ αἰτήματός μας τὸ ὁποῖον εἶναι στοιχειώδης κατάλυσις τῆς θεμελιώσεως τοῦ ΟΗΕ ἐὰν ὄντως πιστεύωμεν τὸ καταστατικόν του, τὸ ὁποῖον προσυπεγράψαμεν ὅλα τὰ ἐλεύθερα Ἔθνη καὶ ἐὰν σεβώμεθα τὰς ὑπογραφάς μας.

Ὑπάρχει, κύριοι, σωρεία παραδειγμάτων τῶν μεθόδων τὰς ὁποίας μετῆλθον καὶ μετέρχονται οἱ Ἄγγλοι καὶ ὑπὸ τὰς ὁποίας στενάζει σήμερον ὁλόκληρος πληθυσμὸς 480.000 Ἑλλήνων. Αἱ μέθοδοί των εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως ἔχουν πρὸ πολλοῦ ξεπεράσει τὰς μεθόδους τοῦ Νταχάου. Ἔχουν ἤδη ἐπινοήσει καὶ νέας μεθόδους, ὡς τὸ ξεσπίτωμα τῶν κατοίκων οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται νὰ γίνουν προδόται καὶ καταδόται. Λέγω λοιπὸν ὅτι ὅλα αὐτὰ ἠμποροῦν μὲ ἐνέργειαν νὰ προβληθοῦν εἰς τὴν κοινὴν γνώμην, ὥστε νὰ δώσῃ τὸ μέτρον τοῦ δικαίου μας.

Τὰ συγκεκριμένα αὐτὰ μέσα εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα ἡ χρησιμοποίησις τοῦ διεθνοῦς τύπου. Ὑπάρχει δὲ ὁ τρόπος νὰ χρησιμοποιηθῇ ὁ διεθνὴς τύπος καὶ νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προτοχὴ τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης διὰ συστηματικῆς ἀρλογραφίας καὶ διὰ μιᾶς ἐνημέρου ἐιδησεογραφίας. Ἔπειτα εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργήσωμεν πρεσβείας ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν.

Διότι φαντασθῆτε διὰ τὴν Ν. Ἀμερικὴν ὑπάρχουν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι δύο Πρεσβεῖαι καὶ μόνον, διὰ δὲ τὴν Ἀσίαν, νομίζω, πέραν τῆς Αἰγύπτου, δὲν ἔχομεν ἄλλην Πρεσβείαν διὰ τὴν Ἀσίαν ὁλόκληρον.

Τρίτον οἱ Πρεσβευταί μας πρέπει νὰ εἶναι συνεχῶς ἐνημερωμένοι ἐπὶ τῶν συμβαινόντων εἰς τὴν Κύπρον, μὲ στοιχεῖα συγκεκριμένα, μὲ φωτογραφίας, διότι ἔφθασαν καὶ φωτογραφίαι εἰς χῖρας μου τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι κατέστησαν ἀνάπηροι ἤδη ἀπὸ τὰ φρικτὰ βασανιστήρια, τὰ ὁποῖα οἱ Ἄγγλοι ἐφαρμόζουν ἐπ' αὐτῶν καὶ νὰ ἐνημερώνουν συνεχῶς καὶ νὰ γίνωνται ὀχληροὶ εἰς τὰς ξένας Κυβερνήσεις, ὅπως τὸ κάμνουν καὶ οἱ ξένοι Πρεσβευταί, προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ των ἐν Ἑλλάδι, ποὺ δὲν παύουν νὰ ἐνοχλοῦν τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἔπειτα νὰ γίνῃ ἕνας ἔλεγχος τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀκολούθων τύπου. Ἔχομεν ἀκολούθους τύπου εἰς διαφόρους Πρεσβείας καὶ εἶναι ἀμφίβολος ἡ ἀπόδοσίς των, ὄχι διότι ἐνδεχομένως οἱ ἄνθρωποι ἠμπορεῖ νὰ μὴ εἶναι ἱκανοί, δὲν ἀμφισβητῶ τὴν ἱκανότητά των, ἀλλὰ διότι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ εἶναι ἀνεπαρκῶς πλαισιωμένοι, διὰ νὰ ἐργασθοῦν.

Εἰς τὴν Πρεσβείαν τῆς Οὐασιγκτῶνος συγκεκριμένως, γνωρίζω ὅτι ὑπάρχει εἷς καὶ μόνος ἀκόλουθος τύπου μὲ μίαν δακτυλογράφον, εἰς τὴν Οὐσιγκτῶνα εἰς τὴν καρδίαν δηλαδὴ τοῦ κόσμου. Ἐκεῖ, εἰς ἕνα νεαρὸν διπλωμάτην, ὁ ὁποῖος καθὼς λέγεται, εἶναι κατ' ἐξοχὴν φίλεργος, μὲ μίαν δακτυλογράφον, ἔχομεν ἐμπιστευθῆ τὸ ὅλον Κυπριακὸν θέμα διὰ τὴν διαφώτισιν τῆς Οὐασιγκτῶνος καὶ ἐκεῖθεν τῆς Ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν ταχέως καὶ αὐτοὶ νὰ πλαισιωθοῦν καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχουν, νὰ σταλοῦν ἀπὸ ἐδῶ ἄλλοι πεπειραμένοι καὶ δεδοκιμασμένοι ἄνθρωποι, ὄχι βάσει κριτηρίων συγγενείας ἢ μέσων τυχόν, πολιτικῶν τὰ ὁποῖα ἔχουν, διότι εἰς τὸ κυπριακὸν δὲν ὑπάρχουν μέσα, δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν τοιοῦτοι ὁδοί, διὰ νὰ ἀνεύρωμεν τοὺς καταλλήλους καὶ τοὺς ἱκανούς.

Ἴσως ἀκόμη θὰ ἐχρειάζετο διὰ τοὺς κ. Ὑπουργὸν τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως, μία πλαισίωσίς του, ἀπὸ μίαν ἐπιτροπὴν ἀπὸ βουλευτὰς ἢ ἀπὸ ἄλλους κυρίους ἀξιολόγους, οἱ ὁποῖοι θὰ εἶναι εἰδήμονες τοῦ θέματος καὶ θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρουν θετικὰς ὑπηρεσίας, διὰ προετοιμασίας

ἄρθρων καὶ διαλέξεων, αἱ ὁποῖαι θὰ στέλλωνται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Νὰ ἐπισημάνωμεν ἔπειτα πρόσωπα καὶ τὰς διαφόρους χώρας, ὅπου δὲν ὑπάρχουν Πρεσβεῖαι καὶ εἰς τὰς διαφόρους πόλεις, διότι εὐτυχῶς ὁ ἑλληνισμὸς εἶναι διάσπαρτος εἰς ὅλον τὸν κόσμον, νὰ ἀνεύρωμεν π.χ. ἕνα ἐμπορον ὁ ὁποῖος ἠξεύρει γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ νὰ τοῦ ἑτοιμάσωμεν μίαν διάλεξιν τελείως ἁπλῆν καὶ νὰ τοῦ τὴν στείλωμεν νὰ τὴν κάμῃ εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁμιλουμένην ἐκεῖ.

Αὐτὰ πρέπει ὅλα νὰ γίνουν μὲ σύστημα, διότι μέχρι τῆς στιγμῆς δὲν ὑπῆρξε συστηματοποιημένη προσπάθεια διὰ τὴν διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ θὰ φθάσωμεν εἰς τὸν ΟΗΕ χωρὶς νὰ ἔχωμεν δημιουργήσει τὴν ἀτμόσφαιραν, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ προβάλωμεν τὸ δίκαιόν μας. Ἀκόμη θὰ προρούσαμε νὰ ζητήσωμεν τὴν ἐνοικίασιν ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν εἰς ξένους ραδιοφωνικοὺς σταθμούς, ὅπως γίνεται εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ὥστε καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ εἴπωμεν τὶ συμβαίνει εἰς τὴν Κύπρον.

Κύριοι, ἂς μὴ χανώμεθα. Εἶναι ἕνας πόλεμος καὶ ὁ πόλεμος προϋποθέτει θυσίας καὶ ὀργάνωσιν. Ἐκεῖ κάτω μάχονται, μάχονται τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας. Δὲν ὑπάρχουν δύο μέτωπα. Δὲν ὑπάρχουν δύο λαοί, εἶναι ἕνας λαός, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ εἴμεθα ἰσότιμοι πρὸς τὰς θυσίας μὲ ἐκείνους. Καὶ δυστυχῶς πληροφοροῦμαι καὶ θὰ ἤθελον νὰ μεταδόσω τὴν πληροφορίαν μου εἰς τὴν Βουλήν, διότι δὲν τὸ ἤκουσα ἀπὸ πουθενά, ὅτι διὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ποὺ ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ἐκπορευθῇ ἡ μάχη, ἡ εἰρηνικὴ μάχη, διατίθεται μόνον τὸ 0,85 τοῦ 1/100 τοῦ προϋπολογισμοῦ μας. Ἐ, κύριοι, ἢ πρόκειται νὰ κάμωμεν μάχην ἢ πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι θὰ ἀναμείνωμεν τὴν ἐξ Ὕψους παρηγορίαν καὶ τὸ ἔλεος. Ἐὰν ὅμως πρόκειται νὰ δώσωμεν μάχην, νὰ τὴν δόσωμεν τώρα, ποὺ ἔχομεν ἕνα Πρωθυπουργόν, ὁ ὁποῖος ἀπέδειξε δι' ἔργων, ὅτι εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀπαντᾷ. Ἀναμένει τὸ Ἔθνος ἔμπρακτον τὴν ἀπόδειξιν καὶ ἡ ἀπόδειξις θὰ θεμελιωθῇ ἐπάνω εἰς θεμέλια στερεά, θεμέλια, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ κλονίσῃ, θεμέλια τὰ ὁποῖα θὰ βαστάσουν τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ἀγῶνος μας διὰ τὴν Κύπρον, τὸν ὁποῖον θὰ ἔλθῃ νὰ χειροκροτήσῃ ὁλόκληρος ὁ λαός. (Χειροκροτήματα).

Η. Μπρεδήμας.....

Κατεχόμεθα, κύριοι βουλευταί, ἐπίσης ἀπὸ βαρείας ἀνησυχίας καὶ διὰ τὴν πορείαν τῶν μεγάλων ἐθνικῶν μας ὑποθέσεων.

Τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἀνησυχιῶν μας παρέσχεν καὶ ἡ προχθεσινὴ παρέμβασις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν εἰς τὴν διεξαγομένην συζήτησιν.

Ὁ κ. Ὑπουργός, μολονότι δεινὸς χειριστὴς τοῦ λόγου καὶ ἐπιδέξιος πράγματι εἰς τοὺς διπλωματικοὺς ἀκροβατισμούς, δὲν κατώρθωσεν ἐν τούτοις νὰ καλύψῃ τὴν χρεοκοπίαν τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν ὅλον χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ.

Γεγονὸς παραμένει, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἠκολούθησεν πολιτικὴν συμβιβασμοῦ, πιέσασα πρὸς τοῦτο τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον διὰ τῆς εἰδικῆς ἀποστολῆς εἰς Λευκωσίαν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Διπλωματικοῦ Γραφείου τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Παράλληλος πίεσις ἠσκήθη πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συνθηκολογήσεως καὶ πρὸς τὸ Στέιτ Ντηπάρτμεντ, τοῦ ὁποίου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπεκαλέσθη τὴν μεσολάβησιν πλησίον τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως.

Πέραν τούτων, ὁ κ. Ὑπουργός, ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ του νὰ τροσκομίσῃ εἰς τὴν Βουλὴν οὐσιαστικὰ ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς πολιτικῆς τῆς ἐθνικῆς μειοδοσίας κατέφυγεν εἰς μίαν περίεργον τῷ ὄντι θεωρίαν σύμφωνα πρὸς τὴν ὁποίαν, ἡ Ἑλλάς, ὑφ' οἱασδήποτε συνθήκας καὶ περιστάσεις καὶ ἂν διατελῇ, θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ εἶναι προσδεδεμένη τυφλῶς εἰς τὸ ἅρμα τῶν σημερινῶν συμμάχων της ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι οὗτοι εἶναι φορεῖς τοῦ χριστιανο-ευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ περίεργος ὅσον καὶ καταπληκτικὴ αὐτὴ δήλωσις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μᾶς ὑποχρεώνει εἰς τὴν ἀπάντησιν ὅτι εἰς λόγους καθαρῶς κομματικοὺς θυσιάζονται τὰ συμφέροντα τοῦ Ἔθνους.

Ἐπαναλαμβάνεται δηλαδὴ ἡ τακτικὴ τῶν Κυβερνητῶν τοῦ 1915 καὶ τοῦ 20, οἱ ὁποῖοι ὑποτάξαντες τὸν ὑπέρτατον νόμον τῆς σωτηρίας τῆς Πατρίδος εἰς κομματικοὺς ὑπολογισμούς, ὡδήγησαν εἰς τὸ τέλος τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν συμφορὰν καὶ τὴν ἀτιμωσιν.

Φαίνεται δυστυχῶς ὅτι ἡ μοῖρα τοῦ ἀντιπάλου πολιτικοῦ κόσμου εἶναι νὰ προκαλῇ συμφορὰς ὁσάκις τὰ πεπρωμένα τοῦ Ἔθνους περιέρχονται εἰς χεῖρας του.

Βάσει, λοιπόν, τῆς λογικῆς ἐπεξεργασίας τῆς θεωρίας τοῦ κ. Ὑπουργοῦ παροράται ἡ ἰδιάζουσα θέσις τῆς Ἑλλάδος, ἀγνοοῦνται αἱ νεώτεραι διεθνεῖς ἐξελίξεις καὶ τὰ συντελούμενα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὰς ἐθνικὰς ταπεινώσεις, διὰ τὴν ἐχθρότητα καὶ τὰς ὠμότητας τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τέλος διὰ τὴν ἀπουσίαν οἱασδήποτε συμπαραστάσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὸ Κυπριακόν.

Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἀρκεῖ ὅτι οἱ σημερινοὶ σύμμαχοί μας εἶναι φορεῖς τοῦ χριστιανο-εὐρωπαικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις διατί ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν ἐπίσημον Ἑλλάδα τὸ ἀγωνιστικὸν πάθος διὰ τὴν διεκδίκησιν τῆς ἄνευ ὅρων αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Καὶ διερωτῶμαι μήπως καὶ οἱ Κύπριοι πατριῶται ὑπέπεσαν εἰς τὴν ὑπόνοιαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅτι καὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι φορεῖς τοῦ χριστιανο-ευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ὅσον οἱ βρεταννοὶ βασανισταί των.

Τὸ γενικώτερον συμφέρον τῆς χώρας ἐπιβάλλει, ὅπως τὸ ταχύτερον τερματισθῇ ἡ ἀκολουθουμένη πολιτικὴ τῆς ὑποτελείας, ἡ ὁποία ζημιώνει καὶ ταπεινώνει τὸ ἔθνος ἀλλὰ καὶ προσβάλλει τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ὑπερηφάνου Λαοῦ μας, ὁ ὁποῖος ἔγινεν ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἰδεωδῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας.

Εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν τείνει νὰ καταξεσχισθῇ εἰς ράκη ὁ Ἐθνικὸς μας βίος, ὀφείλομεν νὰ κυττάξωμεν τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα καὶ νὰ ἀναζητήσωμεν μὲ θάρρος καὶ εἰλικρίνειαν τὰς ρωμαλέας ὅσον καὶ πατριωτικὰς ἐκείνας λύσεις διὰ τῶν ὁποίων θὰ τερματισθοῦν αἱ ἐξωτερικαὶ περιπέτειαι τῆς χώρας μας καὶ θὰ στειρεύσουν αἱ πηγαὶ τῆς κακοδαιμονίας τοῦ Λαοῦ μας.

Ἡ ἄξιωσις τῶν μαχητῶν τῆς Ἀλβανίας καὶ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως καὶ ἡ φωνὴ ποὺ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν Μεγάλων Νεκρῶν μας εἶναι ὅπως ἐξαγάγωμεν τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν αὐτοαπόμονωσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει καθηλωθεῖ καὶ εὐθυγραμμισθῶμεν πρὸς τὴν ρεαλιστικὴν πολιτικὴν τοῦ στρατάρχου Τίτο τῆς ἴσης φιλίας πρὸς ὅλους, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Γιουγκοσλαβία διαδραματίζει σήμερον σπουδαιότατον φιλειρηνικὸν ρόλον καὶ ἔχει ἀποκτήσει μέγιστον διεθνὲς γόητρον.

Μόνον ὑπὸ τοὺς ὅρους αὐτοὺς θεμελιώνομεν ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων τὸ ἐθνικὸν συμφέρον καὶ ἐξυψώνομεν τὸ διεθνὲς κῦρος τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ τὰ διεξαγάγωμεν ἐπιτυχῶς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν μας.

Ε. Κοθρῆς.....

Εἰς τὸ θέμα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τὸ ὁποῖον κυρίως καταλαμβάνεται ἀπὸ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα τὸ ὁποῖον συγκινεῖ βαθύτατα κάθε ἑλληνικὴν ψυχὴν καὶ ἐπιβάλλει εἰς κάθε Ἕλληνα νὰ ἀπασχοληθῇ καὶ νὰ μορφώσῃ γνώμην ἐπὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς διαχειρίσεώς του, διεξήχθη μακρὰ συζήτησις ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ.

Δυστυχῶς οὔτε αἱ δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως οὔτε ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἱκανοποιήσουν τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀσχολῆται τις ἐξ ἐπαγγέλματος μὲ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν διὰ νὰ κάμῃ ὡρισμένας λυπηρὰς διαπιστώσεις.

'Η χώρα μας ἡ ὁποία ὑπῆρξε ὁ στυλοβάτης καὶ ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ ἀγῶνος τῶν 'Ελευθέρων 'Εθνῶν κατὰ τοῦ φασισμοῦ εὑρίσκεται σήμερον ἔπειτα ἀπὸ ...ην νίκην του, διπλωματικῶς ἀπομονωμένη.

Αἱ σχέσεις μας μὲ τὰς Δυτικὰς δυνά...εις μὲ τὰ ὁποία συνεπολεμήσαμε καὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ὑποστήριξιν τῶν ὁποίων ἐστηρίχθησαν ὅλαι αἱ μεταπολεμικαὶ Κυβερνήσεις

Αἱ σχέσεις μὲ τὴν Τουρκίαν σύμμαχόν μας διεταράχθησαν εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον. 'Επανεπλάκημεν εἰς ἕνα ὄνισον διπλωματικὸν ἀγῶνα μὲ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν χωρὶς καμίαν διπλωματικὴν προπαρασκευὴν πιστεύων ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ κερδίσωμεν τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν στηριζόμενοι εἰς τὰ φιλικὰ αἰσθήματα τῶν συμμάχων Λαῶν καὶ ἀγνοοῦντες τὴν βασικὴν ἀρχὴν τῆς διπλωματικῆς πολιτικῆς ὅτι ἡ αἰσθηματολογία εἰς τὴν διεθνῆ πολιτικὴν εἶναι ἔνδειξις ἀδυναμίας.

Οὔτε ἐξωτερικὴ πολιτικὴ οὔτε συμμαχίαι γίνονται μὲ τὸ αἴσθημα μόνον. 'Αλλὰ πρέπει νὰ βασίζωνται σὲ κοινὰς ἐπιδιώξεις καὶ συμφέροντα.

'Οφείλομεν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸ πνεῦμα κατωτερότητος τὸ ὁποῖον ἔχομεν κατὰ τὰς συζητήσεις μὲ τοὺς συμμάχους μας καὶ νὰ συνηθίσωμεν νὰ συζητοῦμεν μαζί των μὲ ἀπόλυτον ἰσοτιμίαν.

Εἰς τοιαύτην δεινὴν θέσιν εὑρισκομένη ἡ χώρα μας ἀπὸ διεθνοῦς πλευρᾶς ἀνεμέναμεν τὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου περισσότερον οὐσιαστικὰς καὶ ἀποφασιστικάς.

'Η δήλωσίς της ὅτι εἶναι ἀποφασισμένη νὰ χρησιμοποιήσῃ πᾶν πρόσφορον πολιτικὸν καὶ διαδικαστικὸν μέσον πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ οὔτε τὸν 'Ελληνικὸν λαὸν ἱκανοποιεῖ οὔτε ἐλπίδας ταχείας λύσεως τοῦ θέματος τούτου δημιουργοῦσι.

Δὲν ἔχει βέβαια τὴν εὐθύνην τῆς δημιουργίας τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἡ Κυβέρνησις, τὴν βαρύνει ὅμως ἡ διαχείρισις ἀφ' ἧς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν.

Αἱ δηλώσεις εἰς τὰς ὁποίας προέβη προεκλογικῶς ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι

«κατωρθώσαμεν τὴν ἀκαμψίαν τῆς 'Αγγλικῆς Κυβερνήσεως νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ ἡ προσφορὰ ὄχι μόνον τῆς πλήρους αὐτοκυβερνήσεως ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως κατ' ἀρχήν» Λόγος κ. Καραμανλῆ 16-2-56 καὶ 'Υπουργοῦ Ἐξωτερικῶν: «'Η σημερινὴ Κυβέρνησις προώθησε τόσον ἀποτελεσματικῶς τὸ Κυπριακὸν ὥστε ἡ Μεγάλη Βρεταννία νὰ ἀναγνωρίζῃ ἤδη ἀνεπιφυλάκτως τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως». Λόγος κ. Θεοτόκη 17-2-1956 Κέρκυρα. Αἱ δηλώσεις αὗται διεψεύσθησαν ἐκ τῶν πραγμάτων ὡς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν σύλληψιν τοῦ 'Εθνάρχου Μακαρίου, ἡ χειροτέρευσις τῶν σχέσεών μας μὲ τὴν Τουρκίαν καὶ τὰ δημοσιεύματα τοῦ 'Αγγλικοῦ τύπου ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου, ἀπέδειξαν ὅτι καὶ ἡ ὑπὸ τῆς σημερικῆς Κυβερνήσεως διαχείρισις τοῦ θέματος τῆς Κύπρου ὑπῆρξεν ἀτυχής.

'Ο κ. Πρωθυπουργὸς διακηρύσσει ὅτι τὸ δίκαιον καὶ ἡ ἠθικὴ θὰ ἐπιβληθοῦν καὶ ἡ Κύπρος θὰ ἀπελευθερωθῇ. Περὶ αὐτοῦ δὲν ἀμφιβάλλομεν.

Δυσπιστοῦμεν ὅμως εἰς τὴν Κυβερνητικὴν πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ φοβούμεθα ὅτι δὲν θὰ δυνηθῇ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀποτελεσματικὴν προώθησίν του.

'Η εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς προηγουμένης καὶ τῆς σημερινῆς διὰ τὴν ἐφαρμογὴν 'Εξωτερικῆς πολιτικῆς εἶναι μεγίστη, καὶ δι' ὅσα ἐλέχθησαν ἀνωτερω καὶ διότι ἐνῷ δὲν πιστεύει εἰς ἄλλην πολιτικὴν πλὴν ἐκείνης ἡ ὁποία ἔχει προσδέσει τὴν χώραν μας ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἅρμα τῶν Η.Π.Α., διὰ τῶν πράξεών της καὶ διὰ τοῦ κατευθυνομένου Κυβερνητικοῦ Τύπου συνετέλεσεν εἰς τὴν δημιουργίαν ἀντιαμερικανικῆς ψυχολογίας εἰς τὸν 'Ελληνικὸν Λαόν. Καὶ ἔφθασε εἰς τὸ σημεῖον νὰ μὴ δύναται νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν, νὰ συγκρατήσῃ τὴν λαϊκὴν ἀγανάκτησιν κατὰ τὰ τελευταῖα συλλαλητήρια κατὰ τὰ ὁποῖα ἠναγκάσθη νὰ χρησιμοποιήσῃ πολλοὺς λόγους στρατιωτῶν διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰς πρεσβείας καὶ ἱδρύματα τῶν συμμάχων Κρατῶν. 'Εὰν εἶχε τὸ σθένος νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῆς μικρᾶς 'Ισλανδίας θὰ ἐλέγομεν ὅτι ἀκολουθεῖ τοὐλάχιστον μίαν πολιτικήν. 'Αλλὰ αἱ δηλώσεις της περὶ δῆθεν ἀποχωρήσεως ἐκ τοῦ NATO, δῆθεν ἀνακλήσεως τοῦ πρεσβευτοῦ μας ἐκ Μ. Βρεττανίας κλπ. αἱ δηλώσεις εἰς τὰς ὁποίας προέβη ἡ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς συμμάχους μας μᾶλλον μᾶς ἐκωμικοποίησαν ε'ς τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην. Αὐτὸ τὸ συμπέρασμα προκύπτει ἀπὸ τὰ τελευταῖα δημοσιεύματα τοῦ 'Αγγλικοῦ τύπου.

'Ιδοῦ διατί δυσπιστοῦμεν πρὸς τὴν 'Εξωτερικὴν ποτικὴν τῆς Κυβερνήσεως.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε ἀκόμη ὀλίγα τινὰ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν.

Δ. Γ α λ η ν ό ς.....

'Ο κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀντιτάσσει ἔμμονον ἄρνησιν νὰ δεχθῇ τὰς ὑποδείξεις προβάλλων ὡς μόνιμον δικαιολογίαν τὴν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως. 'Ισχυρίζεται δηλαδὴ ἡ Κυβέρνησις ὅτι ἡ ἰδική της εὐθύνη εἶναι ἀρκετὴ διὰ νὰ καλύψῃ πᾶσαν ζημίαν, ἡ ὁποία θὰ προέλθῃ εἰς τὴν χώραν καὶ τὸν λαὸν ἐκ τῶν ἰδικῶν της ἐνεργειῶν καὶ φρονεῖ ὅτι ἡ εὐθύνη της αὐτὴ εἶναι ἀρκετὴ ἱκανοποίησις δι' ὅλους. 'Αλλὰ τί θὰ ὠφελήσῃ τὸν ἐξόριστον Μακάριον καὶ τὸν ἀγωνιζόμενον Κυπριακὸν Λαὸν ἡ προσωπικὴ εὐθύνη τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν παρ' ἐλπίδα δὲν ἤθελεν εὐοδωθῇ τὸ 'Εθνικὸν θέμα.

'Επὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς Κύπρου ἀρνεῖσθε νὰ δώσητε στοιχεῖα ὑπὸ ἰδίαν σας εὐθύνην. Δὲν γνωρίζω ὅμως κατὰ τί θὰ μᾶς ὠφελήσῃ ἡ εὐθύνη σας αὐτή, ὅπως εἶπον καὶ προηγουμένως, εἰς περίπτωσιν ἀποτυχίας.

Κ. Κ α λ κ ά ν η ς.....

"Οσον ἀφορᾷ, κύριοι βουλευταί, τὴν στάσιν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῶν 'Εθνικῶν ζητημάτων, κατηγορῶ τὴν Κυβέρνησιν διότι ἐπέδειξεν ἐγκληματικὴν ἀδιαφορίαν κατὰ τὴν διαχείρισιν τῶν 'Εθνικῶν μας ζητημάτων καὶ ἐξηγοῦμαι: Συνέβησαν οἱ βανδαλισμοὶ τῆς Κων]λεως ὅπου ὅλαι αἱ ἐκκλησίαι, ὅλα τὰ σχολεῖα, ὅλα τὰ ἑλληνικὰ καταστήματα κατεστράφησαν καὶ ἐλεηλατήθησαν καὶ νεάνιδες ἐβιάσθησαν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ἀπαίσια γεγονότα τῆς Σμύρνης καὶ ἡ Κυβέρνησις παρῆλθεν ἀδιαμαρτυρήτως τὰ ἐπεισόδια ταῦτα ὡς νὰ μὴ συνέβη οὐδέν. 'Εγένοντο ἐν συνεχείᾳ πρωτοφανῆ βασανιστήρια εἰς τὴν Κύπρον κατὰ 'Ελλήνων πατριωτῶν τὰ ὁποῖα ὑπερτεροῦν καὶ ἐκεῖνα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ διὰ τὰ ὁποῖα φρικιᾷ πᾶς ἄνθρωπος. Θὰ ἔπρεπε καὶ διὰ τὰ γεγονότα τῆς Κων]λεως καὶ διὰ τὰ γεγονότα τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Κύπρου τοὐλάχιστον νὰ ἐκδώσῃ ἡ Κυβέρνησις μαύρην βίβλον ὥστε νὰ καταστοῦν τὰ γεγονότα ταῦτα γνωστὰ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. 'Η Κυβέρνησις ὅμως οὐδὲν ἔπραξε διὰ τὴν διαφώτισιν τῶν ξένων καὶ δι' αὐτὸ τὴν κακίζω. Νομίζω ὅτι ἂν ἐγένοντο γνωστὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ θὰ ἐξεγείροντο ὁ λαὸς καὶ τῆς 'Αμερικῆς καὶ τῆς 'Αγγλίας καὶ ὅλων τῶν ἄλλων 'Εθνῶν. Συνέβησαν εἰς τὴν Κύπρον γεγονότα καὶ ἐπέβαλλον οἱ 'Εγγλέζοι εἰς τοὺς "Ελληνας πατριώτας βασανιστήρια, τὰ ὁποῖα οὐδαμοῦ ἀλλοῦ ἐτόλμησαν νὰ κάμουν οὔτε εἰς τὸ Σουδὰν οὔτε εἰς τὴν Αἴγυπτον οὔτε εἰς τὰς 'Ινδίας εἰμὴ μόνον εἰς τοὺς Μάου-Μάου. 'Υπέβαλλον ἕνα ὁλόκληρον λαὸν εἰς βασανιστήρια, ἕνα λαὸν ὁ ὁποῖος ἔχει ἱστορίαν 3 χιλιάδων ἐτῶν καὶ τὸν ὁποῖον εἰς τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς δὲν κατέκτησαν διὰ τοῦ ξίφους, ἀλλὰ διότι τὸν ἐπώλησαν εἰς αὐτοὺς οἱ Τοῦρκοι. Οὐδὲν ἐγένετο πρὸς διαφώτισιν τῶν ἐλευθέρων Κρατῶν. Μήπως ἄραγε διότι εἶχε δοθῇ τοι αὐτὴ ὑπόσχεσις εἰς τὴν 'Αγγλίαν καὶ πρὸ τῆς ἀνόδου της εἰς τὴν ἀρχήν, τοιοῦτον τί ὅμως δὲν θέλω νὰ πιστεύσω καὶ δι' αὐτὸ κακίζω ὁλοψύχως τὴν Κυβέρνησιν, διὰ τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν μακαριότητα τὴν ὁποίαν ἐπιδεικνύει πρὸ τόσων φρικωδῶν βασανιστηρίων.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. 'Ο κ. Διαμαντόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Ι. Δ ι α μ α ν τ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι βουλευταί, δυστυχῶς οἱ ἀριθμοὶ τοὺς ὁποίους ἀνέφερεν ἡ προλαλήσασα συνάδελφος κ. Θανασέκου εἶναι ἀληθεῖς. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Κυ-

βέρνησις γνωρίζει τὰ στοιχεῖα αὐτὰ καὶ θὰ προσπαθήση νὰ βελτιώση τὴν κατάστασιν εἰς τὸν τομέα τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας.

Δὲν νομίζω ὅμως ὅτι διὰ τὴν κατάστασιν αὐτὴν ὑπέχει ὅλας τὰς εὐθύνας μόνον ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις. Μέγα μέρος τῆς εὐθύνης βαρύνει ἐκ τοῦ παρελθόντος τὴν παράταξιν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ἡ κ. Θανασέκου.

Κύριοι βουλευταί, εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Ὑγιεινῆς καὶ εἰδικώτερον εἰς τὸ θέμα τῆς καθολικῆς ἀσφαλίσεως τοῦ πληθυσμοῦ μὲ ἐπρόλαβεν ὁ κ. Ἀνωγιαννάκης. Εἰς τὸ θέμα τῆς Β. Ἠπείρου μὲ ἐπρόλαβεν ὁ κ. Ππαπασταύρου καὶ συνεπῶς δὲν θὰ ὁμιλήσω ἐπ' αὐσῶν.

Κύριοι βουλευταί, ἀπόψε ὁ κ. Καλαντζῆς ἔκαμε τὴν δήλωσιν ὅτι εἰς τὸ θέμα τῆς Κύπρου ἢ ἄκρα ἀριστερὰ ὄχι μόνον δὲν ἐβοήθησε καὶ δὲν βοηθεῖ τοὺς Κυπρίους ἀγωνιστὰς ἀλλὰ καὶ κατέδωσε τὸν Διγενῆ. Ἠκούσαμεν ἀκόμη τὸν κ. Μπρεδήμαν νὰ ὁμιλῇ περὶ Ι.Δ.Ε.Α. Καὶ διερωτώμεθα. ὑπάρχει ἀκόμη ;

Κύριοι βουλευταί, τὴν 6ην Σεπτεμβρίου ἔλαβον χώραν τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης. Νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ ἢ ἀξιωματικὸς ἢ Σωματάρχης τῶν συνόρων ἀπειθῶν καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἀκόμη νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει του τὸ παράδειγμα τοῦ Παγκάλου καὶ ἀρχίζων τοπικὴν ἐπιστράτευσιν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ νὰ προστατεύσῃ τὰς μειονότητας, αἱ ὁποῖαι προστατεύονται ἀπὸ διεθνεῖς συνθήκας.

Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ἐφ' ὅσον οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν ἔπραξαν τοῦτο ἐκείνην τὴν στιγμὴν οὐδεὶς ἐξ' αὐτῶν ἀνήκων εἰς τὸν ΙΔΕΑ θὰ εἶναι καὶ ἱκανὸς νὰ ἐπιβάλῃ δικτατορίαν, τιθέμενος ἀντιμέτωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Κύριοι βουλευταί, εἶμαι εὐτυχὴς, διότι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐδήλωσεν ἐνώπιον τος Βουλῆς ὅτι ἐζήτησε διὰ τὴν Κύπρον περισσότερα ἀπὸ τὸν Μακάριον καὶ τοῦτο τὸ ἀναφέρω ἐπειδὴ ἐν συνεχείᾳ θὰ σᾶς ἀναφέρω στοιχεῖον μαρτυροῦν τὴν ψυχολογίαν τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναλήψεως τῆς πρωθυπουργίας ἐκ μέρους του ὅτε ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἡμέραν τῆς ἀναγγελίας τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ἑξῆς συγχαρητήριον τηλεγράφημα. «Συγχαίρομεν ἐγκαρδίως εὐχόμενοι ὅπως ἀποδειχθοῦν ἀναληθεῖς αἱ ὑπόνιαί μας περὶ ὑποδείξεός σας ἐκ μέρους μεγάλης δυνάμεως εἰς βάρος τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας». Δυστυχῶς μετὰ 20ήμερον ἔλαβα τὴν ἀπάντησιν» εὐχαριστῶ . Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑπεύθυνον τῆς παραλείψεως νὰ τοῦ παρουσιάσῃ τὸ ὡς ἄνω τηλεγράφημα τὸ ὁποῖον ἄλλως θὰ ἔδει νὰ εἶχε ἀποστείλῃ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργόν.

Ἱκανοποίησιν, κύριοι συνάδελφοι, ἠσθάνθημεν, ὅταν δύο ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔλεγεν ὅτι ἐπετύχομεν τὴν αὐτοδιάθεσιν διὰ τὸν Κυπριακὸν λαόν. Ἀλλὰ ἀμέσως κατόπιν τὴν ἐπομένην ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ Ραδιοφώρου εἶπεν ὅτι ὅποιος ψηφίζῃ δημοκρατικὴν Ἕνωσιν ψηφίζει τὸν κομμουνισμόν. Ἡ στάσις αὐτὴ τοῦ κ. Προόδρου τῆς Κυβερνήσεως μᾶς ἔπειθε περὶ τοῦ ἀναληθοῦς τοῦ μηνύματος τῆς 17ης Φεβρουαρίου περὶ Κύπρου καὶ τῆς προσπαθείας του νὰ ἐνσπείρῃ φοβίαν ἐπὶ τῶν ψηφοφόρων. Εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἐνάρξεως τῆς Βουλῆς καὶ εἰς τὸ πρόγραμμα δὲν ἀνεγράφετο ἡ παρουσία τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου. Εἶμαι, κύριοι βουλευταί, εἰς ὁ ὁποῖος ἐχειροκρότησα τὸν διάδοχον ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Βουλήν, διότι ἐν τῷ προσώπῳ του ἐχειροκρήτησα τὴν ἑλληνικὴν νεότητα τῆς ψυχῆς ποὺ συμμετέχει εἰς τὴν ἀγῶνα τῆς Κύπρου παρὰ τὴν πικρίαν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθημεν διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν ὁποίαν ἔδειξεν τὸ στέμμα πρὸς τὴν ἀντίπαλον παράταξιν μολονότι αὐτὴ παραδέχεται ὅτι ἦτο ἐντὸς σῶν συνταγματικῶν θεσμίων.

Ἐπίσης, κύριοι βουλευταί, εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς τελετῆς ἀνεφέρετο ὅτι θὰ παραστοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ξένων κρατῶν καὶ νομίζω ὅτι εἰς ὅλους σας εἶναι γνωστὸν ὅτι δὲν παρέστησαν οἱ Πρεσβευταὶ τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ τῆς Τουρκίας. Ἤθελον νὰ γνωρίζω ἐὰν οὗτοι ἐκλήθησα νὰ παραστοῦν εἰς τὴν τελετήν. Ἐὰν δὲν ἐκλήθησαν καλῶς δὲν ἐκλήθησαν. Ἀλλὰ ἐὰν ἐκλήθησαν καὶ δὲν παρέστησαν δὲν νομίζω ὅτι αὕτη ἦτο ἡ ἐνδεδειγμένη στάσις ἀντιπροσώπων συμμάχων κρατῶν.

. Διαφωνῶ, κύριοι βουευταί, πρὸς τὴν δήλωσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι εἰς τὸ θέμα τῆς Κύπρου δὲν εἶναι ἀντίθετος ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς καὶ ἡ Ἀγγλικὴ ἀντιπολίτευσις, ἀλλὰ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις. Κύριοι βουλευταί, τὴν ἑπομένην τῶν ἐκλογῶν ἀπηύθυνα εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ἀγγλίας, τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων Ἀγγλίας καὶ εἰς τὸν βουλευτὴν Ἀνιουριν Μπέβαν τὸ κάτωθι τηλεγράφημα.

«Ἐκλεγεὶς βουλευτὴς τῆς Δ.Ε. ἄνευ οὐδεμιᾶς ψήφου κομμουνιστικῆς λόγῳ πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ παρελθόντος μου, ἀντιπροσωπεύων συντηρητικωτέραν ἐπαρχίαν Ἑλλάδος, σᾶς παρακαλῶ νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας αὔριον κατὰ τὴν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς Κοινοτήτων συζήτησιν ὅτι ἡ ψυχολογία τοῦ Λαοῦ μας εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ προτιμᾷ τὴν αὐτοκτονίαν διὰ τῆς ἀποχωρήσεως ἐκ τοῦ NATO παρὰ νὰ ἀνεχθῇ τὴν προσγενομένην ἀτίμωσίν του καὶ τὴν περαιτέρω ὑποδούλωσιν Κύπρου.

Ὑπομιμνήσκω 1940 Ἑλλὰς ἐπολέμησε ἐκ λόγων συναισθηματικῶν ὡς σήμερον NATO δὲ χωρὶς Ἑλλάδα ἴσον νίκη διεθνοῦς κομμουνισμοῦ.

Ἀθῆναι τῇ 13 Μαρτίου 1956

ΙΑΚΩΒ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Βουλευτὴς Ἀττικοβοιωτίας

Μέχρι σήμερον, κύριοι συνάδελφοι εἰς τὸ τηλ]μα αὐτὸ δὲν ἔλαβον οὐδεμίαν ἀπάντησιν. Ποῦ εἶναι ἡ Ἀγγλικὴ εὐγένεια τῶν γνωστῶν λόρδων καὶ ποὺ εἶναι τὰ φιλελεύθερα καὶ δημοκρατικὰ αἰσθήματα φιλελευθέρων κομμάτων καὶ ἀνθρώπων καθ' ἣν στιγμὴν οἱ τέως ἐχθροί μας Ἰταλοὶ καὶ Γερμανοὶ τόσον ἐνεργῶς ἀναμιγνύονται ὑπὲρ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως ;

Κύριοι συνάδελφοι, εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως διαβλέπω προσπάθειαν ἐξυψώσεως τῆς γεωργίας μας. Θὰ ἤθελα εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει καὶ ἡ παραγωγὴ τοῦ οἴνου καὶ ἡ διάθεσις αὐτοῦ.

Ἐπίσης ἀπόψε μοῦ ἔκαμε ἐντύπωσιν αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀνέφερεν ὁ κ. Ἡλιοῦ. Πράγματι ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ βελτιώσῃ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύσωμεν τὴν ἄκραν ἀριστεράν. διότι μὴ δυναμένη νὰ ὑποδουλώσῃ διὰ τῆς βίας τοὺς λαοὺς θὰ δεχθῇ νὰ συνεργασθῇ μετ' αὐτῶν εἰρηνικῶς. Ἀτομικῶς πιστεύω εἰς τὴν πάλην τῶν τάξεων ὡς ἐποικοδομητικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ ἀλλὰ εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν τάξεων καὶ τῶν Λαῶν—πιθανῶς λόγῳ ὄχι μόνον ἀρχῶν ἀλλὰ ψυχοσυνθέσεως— καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι καὶ ἡ σημερινὴ κατάστασις ἐπιβάλλει τὴν συνεργασίαν ὅλων τῶν κομμάτων τοὐλάχιστον διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κύπρου ἀπὸ τὸν Βρεττανικὸν ζυγὸν (χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Νικολαΐδης ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Ν ι κ ο λ α ΐ δ η ς. Κύριοι βουλευταί, ἐν πρώτοις θέλω νὰ ἀναφερθῶ ἐπὶ ἑνὸς θέματος τὸ ὁποῖον ἑνώνει ὁλόκληρον τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς αἰθούσης ταύτης καὶ συγκινεῖ τὸ Πανελλήνιον βαθύτατα. Τὸ θέμα τῆς ἐξορίας τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου.

Νομίζω ὅτι ἡ θλῖψις αὐτὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ διατρανωθῇ δι' ἑνὸς ψηφίσματος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ἐκφράζοντος πρὸς τὸν ἐξόριστον ἱεράρχην καὶ τοὺς λοιποὺς μετ' αὐτοῦ ἐξορίστους καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς καὶ φυλακισμένους τῆς Κύπρου, τὴν βαθεῖαν θλῖψιν καὶ τὸν ἔνθερμον χαιρετισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Καταθέτω πρὸς τοῦτο εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς σχέδιον ψηφίσματος ἔχον οὕτω :

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπευθύνει πρὸς τὸν ἐξόριστον Ἐθνάρχην Μακάριον καὶ πρὸς τοὺς Κυπρίους ἀγωνιστὰς καὶ φυλακισμένους χαιρετισμὸν ἔνθερμον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν θλῖψιν του, διότι Κυβέρνη-

σις Ἔθνους, μεθ' οὗ ἠγωνίσθημεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, κατεπάτησε τὰ μεγάλα ἰδεώδη τῶν ἐλευθέρων λαῶν καὶ διαδηλοῖ τὴν πίστιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὅτι ἡ ταχεῖα ἐπάνοδος τοῦ Ἐθνάρχου εἰς τὴν ἀγωνιζομένην γεννέτειράν του θὰ ἐπιστέψῃ τὸν θρίαμβον τοῦ ἐνδόξου ἀγῶνος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων δὲν ἐπιθυμῶ νὰ κουράσω τὴν Βουλὴν διότι καὶ αὐτὴ ἐξηντλήθη καὶ τὸ θέμα ὡσαύτως. Ἐπὶ τριῶν μόνον σημείων ἔχω νὰ κάμω ὡρισμένας παρατηρήσεις.

Πρῶτον ἐπὶ τοῦ θέματος τῶνσχέσεων μας μὲ τὴν γείτονα Τουρκίαν : Νομίζω ὅτι ὁσάκις ὁ Πρόεδρος τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως εἴτε ἄλλος τις τῶν ἐπισήμων εἴτε ἀκόμη καὶ ὁ διευθυνόμενος Τουρκικὸς τύπος ἀναφέρωνται εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῶν συνθηκῶν ἰδίως Λωζάνης καὶ Ἀγκύρας, ἔχει ὑποχρέωσιν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ τονίζῃ καὶ ὑπενθυμίζῃ ὅτι τοιαύτη ἐνδεχομένη ἀναθεώρησις θὰ ἀποβῇ ἐπιζημία τῆς Τουρκίας καὶ ὄχι τῆς Ἑλλάδος. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἀνακύψουν αὐτομάτως ὅλαι αἱ Ἐθνικαὶ διεκδικήσεις ἐπὶ τῶν πατρογονικῶν ἑστιῶν καὶ εἰδικώτερον ὅλαι αἱ ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς διαφορᾶς τῆς ἐγκαταλειφθείσης ἐν Τουρκίᾳ περιουσίας τῶν ἀνταλλαξίμων προσφύγων, διαφορᾶς, ἡ ὁποία ἀνέρχεται κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς εἰς 150 ἑκατομ. χρυσῶν λιρῶν, διαφορᾶς τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς διὰ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου ὑπεχρεώθη νὰ χαρίσῃ εἰς τὴν Τουρκίαν ὡς εἶδος πολεμικῆς ἀποζημιώσεως, ἀναλαβοῦσα νὰ ρυθμίσῃ τὴν διαφορὰν ταύτην ἐσωτερικῶς ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων προσφύγων.

Ἡ ὑπόμνησις αὐτὴ ἐλπίζω ὅτι θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ μετριάσῃ τὴν ἀμετροέπειαν τῶν Τούρκων Κυβερνητῶν καὶ τὴν ἰταμότητα τοῦ διευθυνομένου τουρκικοῦ τύπου. Δὲν ἔχω τὴν ἀφέλειαν νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ ὑπόμνησις αὕτη θὰ συνετέλῃ εἰς τὴν ταχυτέραν ἱκανοποίησιν τῶν θυμάτων τῆς 6ης Σ]βρίου διὰ τῆς καταβολῆς εἰς αὐτὰ τῆς πενιχρᾶς ἔστω ἀποζημιώσεως. Διὰ τὸ θέμα τοῦτο ἀπαιτεῖται ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπιδείξῃ δραστηριωτέραν στάσιν καὶ διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ποσοῦ καὶ διὰ τὴν ἐπίσπευσιν τῆς καταβολῆς τούτου, ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ψυχικῆς γαλήνης τῆς ὁμογενείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Η΄
11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ

Συνέχεια τῆς συζητήσεως ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Φιλελευθέρας Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως κ. Σ. Βενιζέλος ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Βενιζέλος. Κύριοι βουλευταί, ἔρχομαι διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὸ βῆμα τοῦτο διὰ νὰ δηλώσω, ὅτι οὔτε ἡ ἐκτενὴς δημηγορία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, οὔτε ἡ παρέμβασις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, δὲν μετέβαλον κατ' ἐλάχιστον τὰς ἀπόψεις, τὰς ὁποίας ἐξέθεσα κατὰ τὴν πρώτην ἀγόρευσίν μου.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐξιστορήσας διὰ μακρῶν καὶ ἐν λεπτομερείᾳ τὰς διαφόρους φάσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας διῆλθον αἱ διαπραγματεύσεις τῆς Λευκωσίας, ἐξήγησεν εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι κατὰ μὲν τὴν πρώτην φάσιν τῶν συζητήσεων ἡ ἄσκησις τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐξετρτᾶτο ἐκ τόσων ὅρων καὶ προϋποθέσεων, ὥστε καὶ διὰ τὸν Ἐθνάρχην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν, ἐθεωρήθη ἡ πρότασις ἀπαράδεκτος. Κατὰ τὴν δευτέραν φάσιν τόσον ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, ὅσον καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐθεώρησαν ἀνεπαρκεῖς τὰς λεκτικὰς τροποποιήσεις, τὰς ὁποίας ἐπέφερεν ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις εἰς τὰς προηγουμένας προτάσεις της καὶ ἐπομένως δὲν ἀπετέλεσαν καὶ αὐταὶ βάσιν περαιτέρω συζητήσεων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τρίτην καὶ τελευταίαν φάσιν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἀνέπτυξεν, ὅτι ἡ διαφωνία ἐστρέφετο πέριξ τοῦ καιροῦ θέματος. Ἐὰν ἐπρόκειτο πράγματι νὰ παραχωρηθῇ αὐτοκυβέρνησις ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως ἢ ἐπρόκειτο περὶ ἐπανόδου εἰς τὴν πρὸ τοῦ 1931 παρωδίαν αὐτοκυβερνήσεως καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ ἡμᾶς ὁ κ. Ὑπουργὸς ν' ἀντιληφθῶμεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ οὐσιώδους αὐτοῦ σημείου, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπέλθῃ προσέγγισις τῶν ἑκατέρωθεν ἀπόψεων.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἀντιλαμβανόμεθα ὅλα αὐτά. Θὰ ἤρκει ἄλλωστε ἡ ἀνάγνωσις τῶν δημοσιευθέντων κειμένων διὰ νὰ ἀντιληφθῇ οἱοσδήποτε, ὅτι εἰς οὐδεμίαν στιγμὴν τῶν διαπραγματεύσεων αὐτῶν, ὑπῆρξεν ἀπὸ Βρεταννικῆς πλευρᾶς εἰλικρινὴς πρόθεσις ἱκανοποιήσεως τῶν δικαίων αἰτημάτων τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Ἀλλὰ παραμένει πρὸς μεγάλην μας κατάπληξιν τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Κυβέρνησις διατελοῦσα ἐν πλήρει γνώσει τῆς τρισύτης ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων, δὲν ἐδίστασεν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν, νὰ διαβεβαιώσῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι εἶχεν ἐπιτύχει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως, τὴν ὁποίαν μάλιστα ἀναγνώρισιν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἐχαρακτήρισεν ὡς ἀνεπιφύλακτον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν παραχώρησιν πλήρους αὐτοκυβερνήσεως. Καὶ ἔρχομαι μὲ τὴν σειράν μου, νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὸν κ. Πρωθυπουργόν, νὰ ἀντιληφθοῦν, ὅτι μετὰ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων, ὄχι μόνον δὲν ἐκλονίσθη, ἀλλ' ἐνισχύεται ἡ ἀντίληψίς μου, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐδίστασε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ἱερὰν αὐτὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἔθνους εἰς προεκλογικὸν Πυροτέχνημα, ἐμφανίσασα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, εἰκόνα ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ ἐπιπολαία αὐτὴ ἀνάμιξις τοῦ Κυπριακοῦ εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα, εἶχε καὶ τοῦτον τὸν σοβαρὸν ἀντίκτυπον, ὅτι ἐνεφάνισε τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἱκανοποιημένην ἀπὸ τὴν πορείαν τῶν συζητήσεων καὶ αὐταρέσκως ἐξαίρουσαν τὰ ἐπιτεύγματα τῆς διπλωματικῆς της δεξιοτεχνίας, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος εὑρίσκετο εἰς τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην νὰ ἀπορρίψῃ τὰς Βρεταννικὰς προτάσεις. Ὑπέχει ἐκ τούτου ἡ Κυβέρνησις βαρυτάτας εὐθύνας τὰς ὁποίας δὲν εἶναι νομίζω ἐπίκαιρον νὰ συζητήσωμεν.

Ἕτερον σημεῖον ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι τὸ ἑξῆς:

Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς κατὰ τὴν παρέμβασίν του εἰς τὴν συζήτησιν τῆς 6ης Ἀπριλίου, ἐτόνισεν ὅλως ἰδιαιτέρως, ὅτι ὅταν ἀνέλαβε τὴν ἐξουσίαν, ὁ Ἐθνάρχης εἶχεν ἀναλάβει τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ διαβεβαίωσις αὐτή, εἶναι ἀξίᾳ ἰδιαιτέρας μνείας διότι συνδέεται μὲ τὸ ἕτερον ἐπίμαχον θέμα, κατὰ πόσον δηλαδὴ ἡ Κυβέρνησις ἐνήργησεν ὀρθῶς παραπέμψασα τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Ἐθνάρχην παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε τὴν εὐχέρειαν ν' ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴν εὐθύνην τῶν διαπραγματεύσεων. Ἐβεβαίωσε λοιπὸν ἡμᾶς ὁ κ. Πρωθυπουργός, δὶς κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του, ὅτι εὗρεν ὑφιστάμενον τὸ καθεστὼς τῶν ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, ἀλλ' ἄντικρυς ἀντίθετος πρὸς τὴν διαβεβαίωσιν αὐτήν, εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἔδωσεν εἰς προεκλογικόν του λόγον πρὸς τὸν Ἀθηναϊκὸν Λαὸν τὴν 16ην Φεβρουαρίου, ὅτε εἶπεν ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς :

«Ἐκλήθημεν νὰ διαχειρισθῶμεν τὸ Κυπριακὸν εἰς τὴν ὀξυτέραν του φάσιν, καὶ παρελάβομεν τὸ θέμα τοῦτο προσωρινῶς κλειστὸν τὴν ἐπαύριον τῆς ἀποτυχίας τῆς τριμεροῦς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς ἀπορρίψεως τῆς προσφυγῆς μας ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη... Ἅμα τῇ ἀναλήψει παρ' ἡμῶν τῆς Ἀρχῆς, ἐπετύχομεν τὴν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων καὶ τὴν ὑποβολὴν νέων προτάσεων πρὸς τὸν Μακάριον παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως».

Λρήνω εἰς ὑμᾶς, κ. κ. βουλευταί, νὰ ἐκλέξητε ποίαν ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς ἀντιθέτους διαβεβαιώσεις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, δέχεσθε ὡς ἀκριβῆ. Διότι τίθεται τὸ ἐρώτημα : Πότε ἡ Κυβέρνησις ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν ; Τότε, ὅταν ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἐζήτει τὴν ψῆφον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διότι, «ἅμα τῇ ἀναλήψει τῆς Ἀρχῆς, ἡ Κυβέρνησίς του ἐπέτυχε τὴν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων καὶ τὴν ὑποβολὴν προτάσεων εἰς τὸν Μακάριον», ἢ τώρα ὅτε ὁ ἴδιος ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἐτόνισαν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ὅτι, «τὴν πρωτοβουλίαν δὲν τὴν εἶχεν ἡ Κυβέρνησις, διότι αἱ διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Μακαρίου εἶχον ἀρχίσει προτοῦ σχηματισθῇ ἡ Κυβέρνησίς των».

Πόσον ἄστοχος ὑπῆρξεν ἡ πολιτεία τῆς παραπομπῆς τοῦ θέματος εἰς τὸν Ἐθνάρχην καὶ πόσον λυσιτελὴς ὑπῆρξεν ἡ διατυμπανιζομένη συμπαράστασις, ἀποδεικνύει τὸ τραγικὸν κατάντημα τῆς ἐξορίας τοῦ Ἐθνάρχου καὶ τῆς πλήρους ἀποτελματώσεως τῆς ὑποθέσεως.

Νομίζομεν, ὅτι κατόπιν τῶν συζητήσεων, ἐμφανίζεται πλήρως δεδικαιολογημένη ἡ ἄποψίς μας, ὅτι ἡ Κυβέρνησις μὴ ἔχουσα τὸ θάρρος καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ ἀναλάβῃ οἱανδήποτε πρωτοβουλίαν, μετέρχεται πολιτικὴν, ἐστερημένην θάρρους.

Τέλος ἔχω νὰ παρατηρήσω ὅτι, ἐὰν ἐν δεδομένῃ στιγμῇ, εἴτε ἡ Κυβέρνησις, εἴτε ὁ Ἐθνάρχης ἐνόμισαν ὅτι, λόγοι τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ἐγνώριζον καθίστων σκόπιμον ὑποχώρησιν τινὰ εἰς τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, γεννᾶται ἡ ἀπορία, διατὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐζήτησε δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων, νὰ ἐξακριβώσῃ ἐὰν ὑπῆρχε πράγματι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ διάθεσις παραχωρήσεως πραγματικῆς καὶ πλήρους αὐτοκυβερνήσεως, ὥστε νὰ ἐκτιμήσῃ ἐὰν ἡ προσωρινὴ καὶ μερικὴ ὑποχώρησις εἰς τὸ ζήτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, θὰ ὡδήγει πράγματι εἰς τὴν ἐπίτευξιν μιᾶς σταδιακῆς προωθήσεως τοῦ ζητήματος, ἢ θὰ ἀπέβαινεν ἐπὶ ματαίῳ, ὥστε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, νὰ μὴ ἐκτεθοῦν καὶ ὁ Ἐθνάρχης καὶ ἡ Ἐθνικὴ ὑπόθεσις εἰς τὴν τελευταίαν δοκιμασίαν;

Κύριοι βουλευταί, ὡς πρὸς τὸ Κυπριακὸν θὰ ἤθελα νὰ μὴ περατώσω προτοῦ εἴπω ὀλίγα τινὰ ἐν σχέσει μὲ τὰς παραινέσεις, τὰς ὁποίας διετύπωσεν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὁ βουλευτὴς τῆς Ε.Ρ.Ε. κ. Λοϊζίδης. Νομίζω ὅτι αἱ παραινέσεις αὐταὶ δὲν ἔχουν οὐδεμίαν θέσιν, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου, εἶναι θέμα ἱερὸν καὶ ἐθνικόν. Ὅλα τὰ κόμματα εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ αἰτήματος τούτου εὑρίσκονται παραπλεύρως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Ἄλλωστε, θὰ τολμήσω νὰ εἴπω ὅτι ὁ κ. Λοϊζίδης θὰ ἦτο αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁ μᾶλλον ἀκατάλληλος διὰ ν' ἀπευθύνῃ τοιαύτας παραινέσεις. Ὄχι διότι ἐξελέγη ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Ε.Ρ.Ε., ἀλλὰ ἀφ' ἧς ἦτο ἀποφασισμένος νὰ πολιτευθῇ ἐντὸς ἑνὸς κόμματος, ὤφειλε νὰ ἔχῃ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν του, ὡς ἐκπροσώπου τῆς Ἐθναρχίας. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κ. Γ. Παπανδρέου ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Παπανδρέου, Κύριοι βουλευταί, ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως διετύπωσα τὰς ἀπόψεις μας κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν συζητήσεων. Ἔρχομαι σήμερον εἰς τὸ Βῆμα διὰ νὰ ἐντοπίσω τὴν ὁμιλίαν εἰς τὸ κατὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὴν παρέμβασιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Καθὼς ἐνθυμεῖται ἡ Βουλή, εἶχον ὑποστηρίξει κατὰ τὴν ὁμιλίαν μου, ὅτι μὲ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐθνικοῦ θέματος διαφωνοῦμεν εἰς τὸν χειρισμόν. Ἀλλὰ προσέθεσα ἐπίσης ὅτι διαφωνοῦμεν καὶ ἐπὶ θέματος γραμμῆς. Καὶ προσδιώρισα αὐτὴν τὴν διαφωνίαν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἐνῷ ὁ πολιτικὸς κόσμος ὁμοφώνως πρὸ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως εἶχε χαράξει τὴν γραμμὴν τῆς ἐπιδιώξεως τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας, ἡ σημερινὴ Κυβέρντησις μετέβαλε γραμμήν, ἐγκατέλειψε τὴν εὔλογον τακτὴν προθεσμίαν καὶ ἐφαίνετο ἀρκεσθεῖσα εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἀνέκυψαν διαφωνίαι. Παρεκάλεσα χθές, ὅπως ἡ Βουλὴ ἐνθυμεῖται, νὰ τεθοῦν σήμερον ὑπ' ὄψει μου οἱ σχετικοὶ φάκελλοι τῆς διαχειρίσεως τοῦ θέματος.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶχε σήμερον τὴν καλωσύνην νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσίν μου ὅλα τὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ἐζήτησα. Ἀντιλαμβάνεται ἡ Βουλὴ ὅτι ὁ χρόνος μοῦ ἦτο ἀνεπαρκὴς διὰ νὰ λάβω πλήρη γνῶσιν μεγάλων φακέλλων. Πάντως ὅ,τι ἐζήτησα ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὸ ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν μου καὶ τοῦ ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου. Ἐπιθυμῶ ἐπίσης νὰ προσθέτω ὅτι ἀπὸ τὴν γνῶσιν αὐτῶν τῶν ἐγγράφων, πρέπειται νὰ κάμω χρῆσιν μόνον ἐκείνων τῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα θεωρῶ καὶ χρήσιμα εἰς τὴν συζήτησιν καὶ ὄχι ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν Ἐθνικὴν ὑπόθεσιν. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι βουλευταί, ὅταν ὑπεστήριξα ὅτι ἡ Κυβέρνησις μετέβαλε γραμμὴν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Ἐθνικοῦ θέματος, εἶχον στηριχθῇ εἰς τὰς δηλώσεις, ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, τῶν Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶχε προβῆ εἰς τὴν δήλωσιν, ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακὸν θέμα ἡ Κυβέρνησις θεωρεῖ ὡς μόνον ἁρμόδιον τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον καὶ ὅτι παρέχει ἀπεριόριστον συμπαράστασιν καὶ ἐξουσιοδότησιν ἄνευ ὅρων. Τὸ ἴδιον ἐπανέλαβε καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Ὤφειλα ἐπομένως νὰ συμπεράνω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀκολουθεῖ ἐκείνην τὴν πολιτικὴν εἰς τὸ θέμα τῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ, τὴν ὁποίαν ἠκολούθη καὶ ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος.

Ποία ἦτο ἰσχάτως ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος;

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀνέπτυξεν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τοὺς τρεῖς ὅρους, οἱ ὁποῖοι περιείχοντο εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Μακαρίου πρὸς τὸν Χάρτιγκ. Εἰς τὰς προτάσεις ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν κόπον νὰ συνοψίσωμεν ἡμεῖς τὴν ἔννοιαν αὐτῶν τῶν προτάσεων. Ὁ κ. Θεοτόκης κατὰ τὴν ὁμιλίαν του συνώψισεν ὁ ἴδιος τὸ περιεχόμενον τῶν προτάσεων καὶ εἶπεν ὅτι εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἐθνάρχου δὲν περιείχετο ὁ ὅρος τῆς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ διαφορὰ πρὸς τὸ παρελθόν. Εἰς τὴν αὐτὴν δήλωσιν εἶχεν προβῆ καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὁ ὁποῖος εἶχεν προσδιορίσει, ὅτι ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος ἠκολούθη «σταδιακὴν» λύσιν τοῦ προβλήματος. Ὤφειλεν ἐπομένως ἡ Βουλὴ νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρει ὡς μόνον ἁρμόδιον τὸν Ἐθνάρχην καὶ ἐφ' ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἰδικήν της βεβαίωσιν ἡ γραμμὴ τοῦ Ἐθνάρχου ἦτο ἡ ἐγκατάλειψις τῆς τακτῆς προθεσμίας διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν, αὐτὴ ἦτο καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως.

Μὲ ἀπόλυτον ἐπομένως ἀντικειμενικότητα καὶ καλὴν πίστεν, ὑπεστήριζα, ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ γραμμὴ τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ τὸ θέμα, κύριοι βουλευταί, τῆς ἀλλαγῆς αὐτῆς τῆς γραμμῆς δὲν εἶναι δευτερεῦον, εἶναι θεμελιῶδες. Διότι ἐὰν ἡ αὐτοδιάθεσις ἀναγνωρίζεται κατ' ἀρχὴν ἄνευ προθεσμίας ἢ ἐὰν ἀναγνωρίζεται ἐντὸς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας, ἀποτελεῖ θεμελιώδη διαφοράν. Διότι ὅταν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τακτὴν προθεσμίαν, οὐσιαστικῶς ἡ αὐτοδιάθεσις ἐπετεύχθη, ὑπάρχει Ἐλευθερία, καὶ ὅταν ἀναγνωρίζεται κατ' ἀρχήν, ἀλλ' ἡ τακτὴ προθεσμία ἐγκαταλείπεται, ὁ ἀγὼν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἁπλῶς ἀναβάλλεται. Δὲν ἀποτελεῖ ἐπομένως θέμα δευτερεῦον ἡ ἐμμονή μου πρὸς διευκρίνισιν αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τὸ πᾶν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγῶνος.

Ἐθεώρουν, κύριοι βουλευταί, ὅτι ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ὑπάρξῃ διαφωνία. Ἀπροόπτως τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἤκουσα πρῶτον τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ προβαίνῃ εἰς τὴν δήλωσιν, ὅτι ἐὰν ἐγκατελείφθη ἡ τακτὴ χρονικὴ προθεσμία, ὡρίσθη ὅμως προθεσμία γεγονότων. Ἀλλὰ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν ἐπέμενεν εἰς αὐτὴν τὴν εὕρεσιν, διότι μετὰ τὴν παρέμβασιν τοῦ ἀξιοτίμου Βουλευτοῦ

Κοζάνης κ. Βαρβούτη, ὁ ὁποῖος ὑπέμνησεν ὅτι αὐτὸ παύει νὰ εἶναι προθεσμία καὶ εἶναι αἵρεσις, ἔστερξε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν προθεσμίαν μὲ τὴν αἵρεσιν καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ θέμα. Ἀλλὰ ἐπενέβη κατόπιν αὐτοῦ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος προέβη ἐνώπιον τῆς Βουλῆς εἰς μίαν πανηγυρικὴν δήλωσιν καὶ εἶπεν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει μόνον αὐτὴν τὴν πολιτικὴν νὰ παρέχῃ ἀμέριστον συμπαράστασιν εἰς τὸν Ἐθνάρχην ἄνευ ὅρων καὶ νὰ τὸν θεωρῇ μόνον ἁρμάδιον διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Κυπριακῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ ἀκολουθεῖ καὶ ἄλλην πολιτικὴν καὶ τὴν ἄλλην πολιτικὴν τὴν ἔχει διατυπώσει εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου πρὸς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν. Ἐξέφρασα τότε τὴν ἔκπληξίν μου, πῶς εἶναι δυνατὸν ἡ Κυβέρνησις ταυτοχρόνως νὰ ἔχῃ δύο πολιτικάς. Ἀποτελεῖ πράγματι μίαν πρωτοτυπίαν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως χωρὶς προηγούμενον, νὰ ἔχῃ μίαν πολιτικὴν πρὸς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν καὶ μίαν ἄλλην ἀντίθετον πρὸς τὸν Μακάριον.

Ἠρώτησα τότε τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, μήπως εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου ὁρίζεται τακτὴ προθεσμία, ἀλλὰ ὄχι πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀλλὰ πρὸς συζήτησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ἀπολύτως κατηγορηματικός. Ἡ τακτὴ προθεσμία ὑπῆρχε πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ εὔλογος ὑπῆρξεν ὁ ἐνθουσιασμὸς τῆς πλειοψηφίας, ἡ ὁποία συνώδευσε μὲ ραγδαῖα χειροκροτήματα τὴν δήλωσιν αὐτὴν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀνέγνωσα, κύριοι βουλευταί, σήμερον τὸ κείμενον τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου καὶ ὀφείλω νὰ δηλώσω εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως προφανῶς εἶχε διάλειψιν μνήμης, ὅταν προέβη εἰς αὐτὴν τὴν βεβαίωσιν ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. (Χειροκροτήματα ἐκ τοῦ Κέντρου καὶ τῆς Ἀριστερᾶς). Αὐτὴ ἡ τακτὴ προθεσμία πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου.

Σ. Χούτας. Προκύπτει ζήτημα ἠθικῆς τάξεως πλέον διὰ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν οὕτως ἔχουν τὰ

Γ. Παπανδρέου. Τὰ πράγματα ἔχουν οὕτω, διότι οὕτως ἔχουν τὰ κείμενα τῶν ὁποίων ἔχω ἀντίγραφα.

Σ. Χούτας. Εἶναι ἐκτεθειμένος ἀπέναντι τοῦ Σώματος.

Πρόεδρος. Κύριε Χούτα, δὲν ἐπιτρέπονται κατὰ τὸν κανονισμόν, οὔτε διακοπαί, οὔτε σχόλια. Εἶσθε παλαιὸς βουλευτὴς καὶ δὲν δύνασθε νὰ ἐπικαλεσθῆτε ἀπειρίαν.

Σ. Χούτας. Δὲν πρόκειται περὶ διακοπῆς. Εἶναι γεγονός.

Πρόεδρος. Γεγονὸς εἶναι ὅτι λαμβάνετε τὸν λόγον ἄνευ ἀδείας τοῦ Προέδρου καὶ αὐτὸ εἶναι παράβασις τοῦ Κανονισμοῦ.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Κύριε συνάδελφε, πρῶτον ὁ κ. Πρόεδρος δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεως. Δεύτερον θὰ ἀναμείνετε τὴν ἀπάντησιν καὶ τὸ Σῶμα θὰ κρίνῃ. Ἀναμφισβητήτως ἡ Κυβέρνησις αἰσθάνεται ὑποχρέωσιν νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις. Δὲν θὰ μείνῃ ἀκάλυπτος ἔναντι οὐδενός. Συνεπῶς μὴ σπεύδετε.

Σ. Χούτας. Μίαν διαπίστωσιν ἔκαμα.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Μὴ σπεύδετε.

Γ. Παπανδρέου. Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἔθεσαν ὑπ' ὄψει μου καὶ ἓν ἄλλο κείμενον. Μίαν προφορικὴν συνομιλίαν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τὴν 14 Δεκεμβρίου, μὲ τὸν Ἄγγλον Πρεσβευτὴν ἐν Ἀθήναις, Καὶ εἰς τὸ κείμενον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἁπλῶς συνοψίζει προφορικὴν συνομιλίαν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὸν Ἄγγλον Πρεσβευτήν, δέκα ἡμέρας μετὰ τὸ ὑπόμνημα, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, συνομιλῶν μὲ τὸν Ἄγγλον Πρεσβευτήν, εἶπεν, ἐρωτώμενος, ὅτι θὰ ἐπεθύμει εἰ δυνατὸν νὰ ὡρίζετο πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως μία προθεσμία πέντε ἕως δέκα ἐτῶν. Ταυτοχρόνως ὅμως, ἐν συνεχείᾳ ἐδήλωσεν ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ συμβουλεύσῃ τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς συνομιλίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου. Ἑπομένως καὶ ἀπὸ τὴν δευτέραν αὐτὴν συνομιλίαν, τῆς ὁποίας, νομίζω, τὸ κείμενον θὰ ἐκράτει ὡς ἐφεδρείαν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, οὐδὲν ἀπολύτως προκύπτει. Ὄχι μόνον, διότι ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς προφορικῆς συνομιλίας, ἐνῷ τὸ ὑπόμνημα ἐχάραξε τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἶχεν δηλώσει προχθὲς ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ὑπῆρξε τὸ μόνον ἔγγραφον τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐπὶ τοῦ θέματος. Ἀλλὰ ταυτοχρόνως, κατὰ τὴν αὐτὴν συναμιλίαν, δέχεται ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ συστήσῃ εἰς τὸν Μακάριον ὄχι ἐγκατάλειψιν τῶν συνομιλιῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου.

Ἑπομένως καὶ κατὰ τὴν προφορικὴν ἐκείνην συνομιλίαν, βάσις εἶναι τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου. Ἄρα, κ. βουλευταί, ἡ πολιτική, τὴν ὁποίαν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἠκολούθησεν εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς τακτῆς προθεσμίας, ὅπως ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον, κ. βουλευταί, αὐτὸ τὸ ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον βεβαιώνει τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. Ὁλόκληρος ἡ δραστηριότης της, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως τῆς ἀρχῆς, συγκεντρώνεται εἰς τὴν ἐπιβίωσιν αὐτῆς τῆς πολιτικῆς.

Ἐξ ἡμέρας, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς Ἀρχῆς, συγκροτεῖται σύσκεψις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ὑπουργοῦ. Καὶ ἐπιβεβαιώνεται, ὁμοφώνως, αὐτὴ ἡ πολιτικὴ καὶ ἀναζητεῖται ἡ φραστική της διατύπωσις. Καὶ ἔκτοτε ἀγωνίζεται πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὴν Ἀμερικήν, εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὴν συνάντησιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μὲ τὸν Ὑπουργὸν τῆς Μ. Βρεταννίας τὸν κ. Μὰκ Μίλλαν, μὲ τὴν ἀποστολὴν τοῦ κ. Λιάτη εἰς τὴν Κύπρον, ἀγωνίζεται ἡ Κυβέρνησις πρὸς πραγματοποίησιν ἑνὸς συμβιβασμοῦ, περιέχοντος ἐγκατάλειψιν τῆς τακτῆς προθεσμίας τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τὸ σύνολον τῶν ἐνεργειῶν της, κατατείνει, μετὰ πάθους, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς τῆς πολιτικῆς. Καὶ δικαιοῦμαι, ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἔθνους, ὁρισκόμενος ἐνώπιον ὑμῶν, νὰ ἐκφράσω κατάπληξιν, πῶς εἶναι δυνατόν, ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ἐφ' ὅσον ἔχει χαράξει καὶ ἐπιδιώκει, μετὰ πάθους, μίαν πολιτικήν, νὰ ἐμφανίζεται ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ, συγκαλύπτουσα τὰ γεγονότα καὶ προβάλλουσα ὡς πολιτικήν της, ἄλλην ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν, πράγματι, ἐπιδιώκει. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Καὶ αὐτὴ εἶναι, ἡ πρώτη βαρεῖα κατηγορία, τὴν ὁποίαν ἀπευθύνω ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως, τὴν κατηγορίαν δι' ἔλλειψιν εἰλικρινείας ἐνώπιον καὶ τοῦ ζητήματος καὶ τοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Ἄλλωστε, ἡ ἔλλειψις αὐτὴ τῆς εἰλικρινείας, ἐπεβεβαιώθη καὶ ἀπὸ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐπανειλημμένως ἀνεφέρθησαν, ἀπὸ τοῦ βήματος —ἐὰν τὰς ἐπαναλαμβάνω εἶναι διότι θὰ ἀναγνώσω τὰ κείμενα εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἴδια ἡ Κυβέρνησις, διαψεύδει ἑαυτήν, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἡ διάψευσις ὀφείλεται εἰς παρερμηνείαν τῶν ἀντιπάλων της—.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὡμίλησεν εἰς τὴν Κέρκυραν, δύο ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν καὶ εἶπεν ὅτι ἐπετύχομεν τὴν «ἀνεπιφύλακτον» ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Καὶ ὀλίγας ἡμέρας κατόπιν, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπιδίδει ἀνάπαντησιν, ἡ ὁποία ἀρνεῖται, ὅτι ὑπῆρξεν ἀνεπιφύλακτος ἀναγνώρισις τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Ἰδοὺ τὸ κείμενον:

Ἀνακοίνωσις Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς 21.2.1956. (Ἀναγινώσκει):

«Οἱ ὑπεύθυνοι Ἑλληνικοὶ κύκλοι, συμμεριζόμενοι πλήρως τὴν ἀπογοήτευσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, ἐκ τῆς βρεταννικῆς ἀδιαλλαξίας, σημειοῦν ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀπεδέχθη κατ' ἀρχὴν τὴν βρεταννικὴν πρότασιν περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Κύπρου, καίτοι αὕτη δὲν ἦτο διόλου ἱκανο-

ποιητική, λόγῳ τῶν ὅρων καὶ τῶν προϋποθέσεων δι' ὧν ὑπεβάλλετο ἡ θεωρητικὴ ὑπὸ τοῦ Λονδίνου ἀναγνώρισις τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως νὰ συζητῶσι τὸ καθεστὼς τῆς αὐτοκυβερνήσεως».

Ὡμολογεῖ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν 21 Φεβρουαρίου ὅτι δὲν ἦτο εἰλικρινὴς ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁμιλῶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ βεβαιῶν ὅτι ἀνεγνωρίσθη, ἀνεπιφυλάκτως, ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως. (Χειροκροτήματα).

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, εἶπεν, ἐπὶ πλέον, ὁμιλῶν τὴν 16 Φεβρουαρίου, πρὸς τὸν λαὸν τῶν Ἀθηνῶν:

«Ἐπετύχομεν, τὴν ἀκαμψίαν τὴν Ἀγγλικὴν νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ προσφορά, ὄχι μόνον τῆς πλήρους αὐτοκυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως, κατ' ἀρχήν».

Καὶ τὴν 5 Μαρτίου, προβαίνει εἰς δηλώσεις ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, αἱ ὁποῖαι διαψεύδουν τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Ἰδοὺ τὸ κείμενον:

«Ἡ ἀγαθὴ μας πρόθεσις καὶ ἡ καλὴ θέλησις, προσέκρουσαν εἰς ἀδιαλλαξίαν».

Κατὰ πεντάμηνον σχεδὸν διάστημα τῶν συνομιλιῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, διετήρησεν ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος τῆς αὐτοκυβερνήσεως, τὴν ἰδίαν πάντοτε θέσιν, ὑπὸ διαφορετικὴν ἑκάστοτε, φραστικὴν ἐμφάνισιν. Ἐπρόκειτο, πράγματι, περὶ φενάκης. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ πλήρης αὐτοκυβέρνησις τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν, ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ πέραν τοῦ Μακαρίου καὶ αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὁ ἴδιος ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, τὴν 13ην Μαρτίου, ὑπογράφει τὸ ὑπόμνημα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, μὲ τὸ ὁποῖον ἐγένετο ἡ νέα προσφυγὴ εἰς τὸν Ο.Η.Ε., διαψεύδει τὸν ἑαυτόν του. Γράφει: «Οἱ Ἄγγλοι, οὐδέποτε εἶχον τὴν πρόθεσιν ὅπως χορηγήσουν αὐτοκυβέρνησιν εἰς τὴν Κύπρον. παρὰ τὰς διαπραγματεύσεις τὰς ὁποίας διεξήγαγον, πρὸς τοῦτο, μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου».

Ἰδοὺ αἱ ψευδεῖς βεβαιώσεις τῶν ἡγετῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἰδοὺ αἱ διαψεύσεις τὰς ὁποίας ἤδη ἀντιτάσσουν ἀναντίρρητα τῶν ἑαυτῶν των. Ἐπιβεβαιώνεται ἡ ἀκρίβεια τῆς καταγγελίας, τὴν ὁποίαν ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ἀπηυθύναμεν, έναντίον τῆς Κυβερνήσεως. Ὑπῆρξαν ἀνειλικρινεῖς καὶ ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Ἐπεβεβαιώθη, ὅμως ἀκόμη, προχθές, καὶ ἡ ἀντίφασις, πρὸς ἀλλήλους, τῶν ἡγετῶν τῆς Κυβερνήσεως.

Προχθές, ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ὁ μὲ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐβεβαίωσεν ὅτι τὸ ὑπόμνημα τῆς 5 Δεκεμβρίου, τὸ ὁποῖον ἀνέπτυξεν εἰς Παρισίους, ἐπανελάμβανε τὰς ἀπόψεις τῆς Ἐθναρχίας.

Καὶ πράγματι, περὶ τούτου ἐπρόκειτο. Χθὲς ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ταὐτοχρόνως, ἐβεβαίωσεν, ὅτι περιεῖχε τὴν τακτὴν προθεσμίαν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ὑπεστήριξαν ἀντιθέτους ἀπόψεις, διαψεύδοντες ὁ εἷς τὸν ἄλλον.

Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα, ἀκόμη προχθές, οἱ ἡγέται τῆς Κυβερνήσεως, διέψευδον ἀλλήλους. Ἀναγνώσατε, κύριοι βουλευταί, τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως τῆς Παρασκευῆς; Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν βεβαιώνει, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῶν Η.Π.Α., ἀνέκαθεν ὑπῆρξε θερμὸς παραστάτης τοῦ ἑλληνικοῦ αἰτήματος, πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ αἰτήματα τῆς μεγαλονήσου.

Καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, διαψεύδει τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἐβεβαίωσεν, ὅτι τὸ ὑπόμνημα τῆς 13 Δεκεμβρίου ἦτο ἀπαραίτητον, διὰ νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν πίεσιν καὶ τῆς Ἀγγλικῆς καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως συστήσωμεν εἰς τὸν Μακάριον τὴν ἀποδοχὴν τῶν ἀγγλικῶν προτάσεων.

Θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀπευθύνω εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, μίαν θερμὴν σύστασιν, νὰ συνεννοοῦνται, τοὐλάχιστον, προτοῦ ὁμιλοῦν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. (Χειροκροτήματα).

Καί, τώρα, ἔρχομαι, ἀξιότιμοι κ.κ. συνάδελφοι, εἰς τὴν κριτικὴν τῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Κυβέρνησις. Προφανὲς εἶναι, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὄχι μόνον μετέβαλε γραμμήν, ἀλλὰ καὶ μετέβαλε φορέα τῆς πολιτικῆς. Διότι, ἕως τότε, φορεὺς τῆς Κυπριακῆς πολιτικῆς, ἦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἐμάχετο εἰς τὸν ΟΗΕ. Φορεὺς τῆς νέας πολιτικῆς, κατὰ τὴν δήλωσιν τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι ὁ Ἐθνάρχης τῆς Κύπρου. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐπικαλεσθῇ, ὅτι αἱ προτάσεις τοῦ Μακαρίου, εἶχον δοθῇ δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν ὅμως, ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρει, ὅτι ἡ διαχείρισις τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸν Ἐθνάρχην ἦτο γραμμὴ ἐσφαλμένη, ἠδύνατο νὰ παρακολουθήσῃ κατὰ τὸ πρῶταν στάδιον μετ' ἐπιφυλάξεως καὶ νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς πρώτης εὐκαιρίας, διὰ νὰ τερματίσῃ αὐτὴν τὴν διαχείρισιν. Καὶ ἡ εὐκαιρία παρουσιάσθη, μὲ τὴν διακοπὴν τῶν συνομιλιῶν τῆς 21ης Νοεμβρίου. Τὸ γεγονός, ὅτι μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν συνομιλιῶν κατέβαλλεν ἡ Κυβέρνησις πᾶσαν προσπάθειαν, πρὸς ἐπαναληψιν τῶν συνομιλιῶν, σημαίνει καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, σημαίνει, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπροτίμησεν αὐτὴν τὴν γραμμὴν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ, ἐπροτίμησεν ἀλλαγὴν τοῦ φορέως, καὶ θεωροῦμεν αὐτὴν τὴν μεταβολὴν ἐσφαλμένην. Ἀνέκαθεν ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, κατέβαλλε προσπαθείας μεμονωμένων συνομιλιῶν μὲ τὸν Κυπριακὸν λαόν. Καὶ εἶναι τοῦτο εὔλογον, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, διότι εἶναι ἄνισος ἡ συνομιλία μεταξὺ τοῦ δυνάστου καὶ τῶν κατεχομένων. Ὅπως καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, ἀπεδείχθη, μία τοιαύτη συνομιλία ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὑποταγὴν ἢ εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν. Καὶ ὡδήγησαν εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν. Σφάλμα, ἐπομένως, ἦτο ἡ υἱοθέτησις τῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία ἐνῶ καθ' ἑαυτὴν ὁδηγεῖ εἰς ἀτοτυχίαν ταὐτοχρόνως, καθιστᾷ πιθανοὺς τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους περιέχουν καὶ αἱ δύο ἄλλαι διαχειρίσεις τὰς ὁποίας ἀνέφερεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἢ ἡ πρώτη τῆς διακοπῆς τῶν σχέσεων μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Τουρκίαν ἢ ἡ δευτέρα τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ ΟΗΕ. Διότι, ὄχι μόνον ἐναυάγησαν, ὅπως διαπιστοῦται ἐκ τῶν ὑστέρων, αὐτὴ ἡ πολιτικὴ μὲ τὴν ἐξορίαν τοῦ Μακαρίου, ἀλλὰ μᾶς ὡδήγησεν εἰς τὴν ἀπαρχὴν τῆς διακοπῆς τῶν συμμαχικῶν σχέσεων μὲ τὴν Ἀγγλίαν, κατόπιν τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Πρεσβευτοῦ καὶ συγχρόνως, κινδυνεύει νὰ μᾶς στερήσῃ αὐτὰ τὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Διότι μὲ τὴν διαχείρισιν, τὴν ὁποίαν ἔχαμεν εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν νὰ μᾶς εἴπουν: Ἢ ὅτι ἔχομεν ἐπιτύχει τὴν αὐτοδιάθεσιν καὶ ἐπομένως δὲν ἔχομεν λόγον νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἀφοῦ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν καὶ καθημερινῶς ἡ Κυβέρνησις ἀπευθύνει ἐκκλήσεις πρὸς τὸ Σῶμα νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ὁμολογίαν ὅτι ἐκεῖνο ποὺ προσφέρει ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἦτο πράγματι ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἢ νὰ μᾶς εἴπουν, λοιπόν, συμφώνως πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἔχει ἀναγνωρισθῇ καὶ δὲν ἔχει ἐπομένως λόγον ἡ προσφυγή μας, ἢ νὰ μᾶς εἴπουν ὅτι τὸ αἴτημα τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἐπιδιώκομεν εἶναι αἴτημα αὐτοκυβερνήτεως, ἀλλὰ ὁ Ο.Η.Ε. δὲν ἀσχολεῖται μὲ θέματα αὐτοκυβερνήσεως, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ θέματα, ἀσχολεῖται μόνον μὲ θέματα αὐτοδιαθέσεως.

Κατώρθωσε, λοιπόν, ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, θέτουσα εἰς ἐφαρμογὴν τὴν τρίτην αὐτὴν πολιτικήν, ὅπως τὴν εἶχε τοποθετήσει ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, κατώρθωσε καὶ αὐτὴν νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ναυάγιον καὶ ταὐτοχρόνως, δι' αὐτῆς, νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ὅλας τὰς ζημίας, τὰς ὁποίας παρεῖχον αἱ δύο ἄλλαι διαχειρίσεις, περὶ τῶν ὁποίων ἔκαμα λόγον.

Κύριοι βουλευταί, εἶναι μέγα τὸ θέμα τῆς Κύπρου καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος καλῆς πίστεως δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τὰς δυσχερείας αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν. Ἀλλά, διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ὅσοι φέρουν εἰς τοὺς ὤμους των τὴν εὐθύνην τῆς διαχειρίσεως, πρέπει νὰ εὑρίσκονται εἰς τὸ ὕψος τῆς κρισιμό-

τητος τῶν περιστάσεων. Ὀφείλουν εἰλικρίνειαν, κατὰ πρῶτον λόγον, ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Ἔθνους καὶ ὀφείλουν, ἐπίσης, νὰ κατέχωνται ἀπὸ πίστιν εἰς τὸν ἀγῶνα. Καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις μέχρι τοῦδε διεχειρίσθη τὸ θέμα, ἀποδεικνύει καὶ ἔλλειψιν εἰλικρινείας καὶ ἔλλειψιν πίστεως. Ἡ προσπάθεια τῆς ἀναζητήσεως λύσεων συμβιβασμοῦ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν κρισιμότητα τοῦ θέματος. Ὅταν, πρὸ ὀλίγων μηνῶν, εἶχον συναντηθῇ μὲ τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον, εἶχον προβῇ ἐπὶ τοῦ θέματος εἰς τὴν ἀκόλουθον διατύπωσιν: Πέρυσιν, εἶπον, ἡ ἀδιαλλαξία, τὸ ἀνένδοτον αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἴσως νὰ ἦτο ρωμαντισμός. Σήμερον, εἰς ὃ σημεῖον περιέπεσαν τὰ πράγματα, τὸ ἀνένδοτον αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, παύει νὰ εἶναι ρωμαντισμός, εἶναι θετικὴ πολιτικὴ καὶ ἐπὶ πλέον, εἶναι ἡ μόνη θετικὴ πολιτική. Μόνον ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐμπνευσθῇ ἀπὸ τὴν πίστιν, ἠμπορεῖ νὰ διεκδικήσῃ, μὲ ἐλπίδα, τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἱεροῦ Κυπριακοῦ αἰτήματος. Σήμερον ὁ μόνος τρόπος ὁ ὁποῖος ὑπάρχει διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος, εἶναι ἡ διεθνὴς σταυροφορία ὅπως εἶπον εἰς τὴν πρώτην μου ὁμιλίαν, διὰ νὰ πείσωμεν τὰς Κυβερνήσεις, διὰ νὰ πείσωμεν τὰς ἀντιπολιτεύσεις, διὰ νὰ πείσωμεν τοὺς λαούς, ἡ καρδιὰ τῶν ὁποίων πάλλεται πάντοτε ὑπὲρ τῶν εὐγενῶν ἰδεωδῶν.

Εἰσῆλθομεν μὲ τὸν ἀγῶνα τῆς Κύπρου εἰς μίαν ἡρωϊκὴν περίοδον καὶ φορεὺς αὐτῆς τῆς εὐθύνης εἶναι τὸ σῶμα τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, εἶναι ἡ Κυβέρνησις, εἶναι τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ μας. Μόνον αὐτὴ ἡ ἐπίγνωσις εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμπνεύσῃ νὰ φρονηματίσῃ, νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος θὰ εὕρῃ παγκόσμιον ἀπήχησιν. Καὶ ἐν ὀνόματι τῆς καθολικῆς συνειδήσεως τῶν ἀνθρώπων νὰ ἀσκηθῇ ἡ ἠθικὴ ἐπιρροὴ ἡ ὁποία θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς ἐλευθερίας.

Ἀλλὰ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις μὲ ὅλας τὰς πράξεις της μέχρι τοῦδε καὶ μὲ ὅλας τὰς παραλείψεις της καθὼς χθὲς ἐπεβεβαίωσε καὶ ὁ κ. Λανίτης, ἐπὶ 6 μῆνας κατὰ τοὺς ὁποίους διήρκησαν αἱ διαπραγματεύσεις, οὐδὲν ἀπολύτως ἔγινεν εἰς τὸν τομέα τῆς παγκοσμίου διαφωτίσεως.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἐπικαλεῖται καὶ τὰς ἐπιλογὰς εἰς διαφόρους ἐπαφὰς καὶ μὲ ξένους ἔχει ἐγκαταλείψει τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς διαφωτίσεως, τῆς καταπιέσεως τῶν ἐλευθέρων συνειδήσεων.

Ἀπέδειξεν ἡ Κυβέρνησις, μὲ τὴν ὁμολογίαν καὶ τοῦ ἰδικοῦ της ὑπαδοῦ, τοῦ κ. Λουϊζίδη, ὅτι δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕψος τῆς κρισιμότητος τῶν περιστάσεων. Αἱ ἀποδείξεις, βουλευταί, τὰς ὁποίας μέχρι σήμερον παρέσχε ἡ Κυβέρνησις, αἱ ἀποδείξεις ὅτι στερεῖται εἰλικρινείας, στερεῖται ἱκανότητος, στερεῖται πίστεως, μᾶς ὁδηγοῦν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ παραμονή της εἰς τὴν ἀρχὴν ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὴν Ἐθνικὴν ὑπόθεσιν. Καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ τὴν καταψηφίσωμεν.

Ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ κατέλθω τοῦ Βήματος, προτοῦ ἀπευθύνω μίαν ἔκκλησιν πρὸς τὸ Σῶμα. Πολλοὶ συνάδελφοι ἀπὸ τοῦ βήματος συνέστησαν ὅπως ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς πρώτης της παρουσίας ὡς συγκεχροτημένον Σῶμα, ἀπευθύνῃ πρὸς ὅλας τὰς Βουλὰς τοῦ κόσμου χαιρετισμόν. Ἀπευθύνη πρὸς τὸν Μακάριον ἀδελφικὸν χαιρετισμόν, ὑποκλινόμενον μὲ εὐλάβειαν ἐνώπιον τοῦ φωτοστεφάνου τοῦ μαρτυρίου του. Ἀπευθύνη πρὸς τὸν μαχόμενον Λαὸν τῆς Κύπρου ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης. Καὶ νὰ διακυρύξῃ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅτι κρατεῖ ὑψηλὰ τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ τὴν ὑποστείλῃ. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐζήτησε τὸν λόγον.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπουργ. Ἐξωτερ.). Ἐνόμισε κ. βουλευταί, ἡ ἀντιπολίτευσις ὅτι θὰ ὤφειλε συνεχίζουσα τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων, διὰ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῆς, νὰ κατηγορήσῃ τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ ἀνειλικρινείᾳ ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπὶ ἐλλείψει πίστεως εἰς τὸν Ἐθνικὸν ἀγῶνα διὰ τὴν Κύπρον καὶ δι' ἄλλας σοβαρὰς κατὰ τὴν ἀντίληψίν της παραλείψεις κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Ἔχει συνεπῶς ἡ Κυβέρνησις καθῆκον πρὸς τὸ Σῶμα καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἐξηγοῦσα ἐκ νέου τὴν θέσιν της. Ἐστηρίχθη ἡ περὶ ἀνειλικρινείας κατηγορία ἐκ μέρους τῶν ἡγετῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς περασμένης Παρασκευῆς, ἐδόθησαν ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ Σῶμα διαβεβαιώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Κύριοι βουλευταί, κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς χθές, εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξηγήσω εἰς τὸ Σῶμα ὅτι τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἐξελίσσονται διὰ μέσου τῶν διαφόρων φάσεων, ὅτι κατὰ τὰς φάσεις αὐτάς, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθουν διάφοροι μεταβολαί, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν ὁ σχηματισμὸς γνώμης ἐπὶ τῶν προβλημάτων τούτων δύναται νὰ σχηματισθῇ ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ συνάρτησις τῶν διαφόρων αὐτῶν φάσεων.

Κατ' ἐξήγησιν ἀκόμη ὅτι ἡ μὴ γνῶσις τῶν διαφόρων αὐτῶν φάσεων, διὰ νὰ ἀχθῇ κανεὶς εἰς συμπεράσματα, δὲν νομίζω ὅτι δημιουργεῖ τὰς προϋποθέσεις ἀντικειμενικῆς κρίσεως. Εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5 Δεκεμβρίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπανέλθω καὶ ἀργότερον, διατυποῦται ἡ ἀνάγκη, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὅπως ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις στέρξῃ καὶ ἀναγνωρίσῃ προθεσμίαν ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἡ ὁποία ἐνάσκησις θὰ πραγματοποιηθῇ κατόπιν συζητήσεως τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ καὶ ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἔχων ὑπ' ὄψιν μίαν ἄλλην συνομιλίαν, διεξαχθεῖσαν εἰς ἀνώτερον κυβερνητικὸν κλιμάκιον, μεταξὺ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ Βρεταννοῦ Πρεσβευτοῦ, εἶχε κάθε δικαίωμα νὰ διαβεβαιώσῃ τὸ Σῶμα, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, πέραν τῶν ὅσων περιέχει τὸ ὑπόμνημα τῆς 5 Δεκεμβρίου, εἶχεν ἐρωτηθῇ ἐπιμόνως ἐκ μέρους τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, διατυπώσας καὶ τὴν ἀντίληψιν ὅτι θὰ ἐπεβάλλετο, πρὸς προώθησιν καὶ ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, νὰ ὁρισθῇ ταχτὴ προθεσμία ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἰδού, κ. βουλευτά, ἡ ἀκριβὴς διατύπωσις τῆς σχετικῆς φράσεως. Ἀλλὰ πρὶν ἀναγνώσω τὸ κείμενον, θέλω νὰ πιστεύω ὅτι τὸ Σῶμα θὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται ἐνώπιον του, ἔχει κάθε ἐνδιαφέρον καὶ συμφέρον νὰ εἶναι ἀρεστὴ εἰς τὸ τυχὸν σχηματισθὲν ἐκ τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται καὶ θὰ εἶχε συνεπῶς ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κάθε λόγον, ὥστε πολὺ προηγουμένως, νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ κειμένου τῆς σοβαρᾶς καὶ σπουδαίας αὐτῆς συνομιλίας. Ἂν δὲν τὸ ἔπραξε κ. βουλευταί, τοῦτο ὀφείλεται εἰς συναίσθημα τῆς εὐθύνης καὶ εἰς τὴν βεβαιότητα ὅτι πολὺ περισσότερον προστατεύεται καὶ ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις καὶ γενικώτερον ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας ἂν δὲν ἐγίνετο ἀναβρομὴ εἰς τὸ κείμενον αὐτό.

Κύριοι βουλευταί, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ἡ κατηγορία ἐντοπίζεται εἰς τὴν διαφορὰν μεταξὺ ταχτῆς προθεσμίας πρὸς ἔναρξιν συζητήσεων καὶ ταχτῆς προθεσμίας ἀμέσου ἐνασκήσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως, πάντως ἡ Κυβέρνησις κατηγορεῖται δι' ἔλλειψιν πίστεως πρὸς τὸν ἀγῶνα καὶ ἐπὶ ἐθνικῇ μειοδοσίᾳ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ ὁμιλήσῃ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κειμένου αὐτοῦ. Καὶ ὀφείλετε, κ. βουλευταί, νὰ ἀναγνωρίσητε τὴν προσοχὴν τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν διατύπωσιν τῶν ὑπόψεών του, ὥστε καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ μὴ μνημονεύσῃ τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἤδη ἐγὼ ἀναγκαζόμενος θὰ σᾶς ἀναγνώσω τὴν στιγμὴν αὐτήν.

Κατὰ τὴν 14ην Δεκεμβρίου, κ. βουλευταί, ὅπως ἠκούσατε καὶ ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ἔλαβε χώραν μία συνάντησις μεταξὺ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Βρεταννοῦ Πρεσβευτοῦ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Βρεταννὸς Πρεσβευτὴς ζητῆ ἐπιμόνως ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυ-

βερνήσεως, νὰ τοῦ ἀποσαφηνίσῃ, ποῖαι ἦσαν αἱ ἀντιλήψεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν δυνατότητα τῆς ἐξευρέσεως λύσεως εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, κ. βουλευταί, εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω μίαν οὐσιώδη διάκρισιν, ἡ ὁποία αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν διαφωτίζει πολλὰ θέματα ἀφορῶντα τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Τὴν 4ην Ὀκτωβρίου πρὸ τῆς παρ' ἡμῶν ἀναλήψεως τῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἀνέφερα εἰς τὸ Σῶμα, ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, εἶχεν ἀποστείλει τὰς γνωστὰς προτάσεις του πρὸς τὸν Βρεταννὸν Κυβερνήτην. Ἡ ἡμερομηνία αὐτὴ ἔχει σημασίαν, διότι ἐξ αὐτῆς προκύπτει ἡ ἀνεύρεσις τῆς κατηγορίας τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι δῆθεν ἡμεῖς ἐσκεμμένως ἐπεδιώξαμεν τὴν μεταβολὴν τοῦ φορέως εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος.

Ἐὰν ἡ διαχείρισις τοῦ θέματος αὐτοῦ μετηνέχθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Μακαριωτάτου Ἐθνάρχου τῆς Κύπρου, τοῦτο ὀφείλεται εἰς γεγονότα προηγηθέντα ἡμῶν· τὸ μὲν εἷς τὸ γεγονὸς τοῦ ναυαγίου τῆς Τριμεροῦς τοῦ Λονδίνου μὲ τὰς ὅσας τραγικὰς συνεπείας ἔσχε τὸ ναυάγιον αὐτό, τὸ δὲ εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι μὴ ὑπαρχουσῶν πλέον τῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν περαιτέρω συζήτησιν τοῦ θέματος αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων Κρατῶν, μία ἀπέμεινε, κ. βουλευταί, ὁδὸς διὰ τὴν προώθησιν μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς εὐτυχοῦς τελικῆς ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος αὐτοῦ, ἡ ὁδὸς τῶν ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων μεταξὺ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ Βρεταννοῦ Κυβερνήτου. Ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀναλύσεως καὶ ἐξιστορήσεως τῶν γεγονότων, προέκυψεν ἡ ἀδήριτος ἀνάγκη καὶ τὸ ἐπιβεβλημένον καθῆκον, ὅπως ἡ στάσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, μὲ πλήρη καὶ ρεαλιστικὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν, λάβῃ τὴν μορφὴν τῆς μεσολαβήσεως διὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων, μεταξὺ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καὶ Βρεταννοῦ Κυβερνήτου, αἵτινες ὅπως ἐξήγησα εἰς τὸ Σῶμα εἶχον διακοπῇ τὴν 11ην Ὀκτωβρίου. Τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, κ. βουλευταί, τοῦτον τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν ἐπεδίωκε. Κοινοποιηθεῖσης καὶ εἰς ἡμᾶς τῆς προτάσεως τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἐδόθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἡ κατάλληλος εὐκαιρία ὅπως ζητήσῃ συγκεκριμένας ἀποσαφηνίσεις τῆς προτάσεως αὐτῆς, ἄνευ τῶν ὁποίων κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δὲν θὰ ἔστεργεν ἡ μεσολάβησις διὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων, αἵτινες εἶχον διακοπῇ τὴν 11ην Ὀκτωβρίου. Αὐτὸς ἦτο ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου καθορισμὸς ὅρων, ὑφ' οὓς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ σύσκεψις πρὸς ἔναρξιν νέων συνομιλιῶν. Ἐνῷ ἀντιθέτως, κ. βουλευταί, κατὰ τὴν συνομιλίαν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τοῦ Βρεταννοῦ Πρεσβευτοῦ εἰς τὸ ἐπίμονον ἐρώτημα τοῦ τελευταίου περὶ τοῦ ποία ἐνόμιζεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦτο ἡ πορεία διὰ τὴν προώθησιν καὶ ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, δὲν ἐτίθετο πλέον ἐρώτημα περὶ τῶν προϋποθέσεων, τὰς ὁποίας θὰ ἐθεώρει ἀπαραιτήτους ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ Ἐθνάρχου τῆς Κύπρου καὶ Βρεταννοῦ Κυβερνήτου, ἀλλὰ περὶ τῶν ὅρων τῆς συμφωνίας, περὶ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ὅρων, τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐνόμιζεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ συντρέξουν διὰ νὰ λυθῇ τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα.

Εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου γίνεται μνεία τῶν ὅρων ὑφ' οὓς θὰ ἐπετρέπετο ἡ ἐπανάληψις τῶν διαπραγματεύσεων καὶ εἰς αὐτὸ περιλαμβάνεται καὶ ἡ τακτὴ προθεσμία διὰ τὴν ἔναρξιν τῶν συζητήσεων περὶ τῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν βρεταννὸν Πρέσβυν, ὑπάρχουν αἱ ἀντλήψεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν οὐσιαστικὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Κ. Μητσοτάκης. Δηλαδή, ἄλλα τὴν μίαν φορὰν καὶ ἄλλα τὴν ἄλλην!

Πρόεδρος. Κύριε Μητσοτάκη, οἱ δύο Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὡμίλησαν ἄνευ διακοπῆς ἐκ μέρους τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Δὲν νομίζετε, ὅτι ἡ ἰδία λεπτότης ὀφείλεται καὶ πρὸς τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως; Ἀπευθύνομαι πρὸς ὑμᾶς, παλαιὸν βουλευτήν, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ δίδετε καὶ τὸ παράδειγμα εἰς τοὺς νεωτέρους. Σᾶς κάμνω ἔκκλησιν ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ σημείου.

Κ. Μητσοτάκης. Μίαν ἐρώτησιν ἔκαμα, δὲν εἶναι διακοπή.

Πρόεδρος. Καὶ ἡ ἐρώτησις εἶναι διακοπή. Ἐφόσον οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἠκούσθησαν μετ' εὐλαβείας, νομίζω, ὅτι θὰ ἦτο ὀρθὸν νὰ γίνῃ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Λέγει ἐπὶ λέξει ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Βρεταννὸν Πρεσβευτήν: «Ἐὰν ὅμως ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐπιθυμῇ νὰ γνωρίζῃ πῶς ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀντιλαμβάνεται τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, θὰ λέγω, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην μου, οἱ Κύπριοι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ δεχθοῦν πρότασιν ἀπηλλαγμένην ἀπὸ τὸν ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀγγλικῇ διατυπώσει περιλαμβανόμενον ὅρον περὶ «στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων» καὶ καθορίζουσαν, εἰ δυνατόν, προθεσμίαν ἐφαρμογῆς αὐτοδιαθέσεως μεταξὺ πέντε ἕως δέκα ἐτῶν». (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς κυβερνητικῆς πτέρυγος).

Γ. Παπανδρέου. Εἰ δυνατόν.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Τὸ εἶπον, κ. Πρόεδρε.

«Μὲ ἠρώτησε περαιτέρω, ἐὰν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὁρισθῇ μὲν προθεσμία, ἀλλ' ὑπὸ τὴν αἴρεσιν τῆς ἐκτιμήσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς διεθνοῦς καταστάσεως. Τῷ ἀπήντησα, ὅτι τοῦτο θὰ ἦτο ἀπαράδεκτον (χειροκροτήματα) διότι οὐσιαστικῶς θὰ ἐματαίωνε τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν.

.....Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Ἄγγλος Πρεσβευτὴς μοῦ ἐδήλωσεν, «ὅτι δὲν ἦτο ἐξουσιοδοτημένος διὰ νὰ διαπραγματευθῇ, ἀλλ' ὅτι θὰ ἀνέφερε τὰ τῆς συνομιλίας μας αὐτῆς εἰς τὴν Κυβέρνησίν του». Ἐν συνεχείᾳ μὲ ἠρώτησεν «ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις θὰ ἦτο διατεθειμένη νὰ συστήσῃ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον νὰ δεχθῇ ἐπανάληψιν συνομιλιῶν μετὰ τοῦ Κυβερνήτου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπομνήματος τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως».

Ἐρχόμεθα τώρα, εἰς τὸ ἄλλο ζήτημα, τοῦ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν διαπραγματεύσεων, ζήτημα διάφορον ἀπὸ τὰς ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προβαλλομένας θέσεις διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Ἀναγινώσκει: «Ἐν συνεχείᾳ μὲ ἠρώτησεν ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἦτο διατεθειμένη νὰ συστήσῃ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον νὰ δεχθῇ ἐπανάληψιν συνομιλιῶν μετὰ τοῦ κυβερνήτου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπομνήματος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τοῦ ἀπήντησα, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἐπανάληψιν συνομιλιῶν, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ τοῦ ἀπευθύνωμεν συστάσεις ἐπὶ τούτῳ, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ ἡμέτερον ὑπόμνημα θὰ ἀπετέλει βάσιν τῶν διαπραγματεύσεων. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Αὐτὸ εἶπον καὶ ἐγώ.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἐπιμένει ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἀντίληψίν μου ἀφίσταται ἀπὸ τὰ πράγματα ἐπὶ τῆς οὐσιαστικῆς διαφορᾶς τῶν δύο αὐτῶν πολιτικῶν τοποθετήσεων. Ἀλλά, κύριοι βουλευταί, βεβαίως ὑπάρχει διαφορά, ἐφ' ὅσον εἶναι διαφορετικὰ τὰ θέματα. Τὸ μὲν ἕνα εἶναι, ὅπως ἐξήγησα, ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τιθεμένου σκοποῦ διὰ τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Καὶ τὸ δεύτερον εἶναι ἡ ἀπάντησις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῶν προϋποθέσεων αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ συντρέξουν διὰ νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις μεταξὺ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καὶ Βρεταννοῦ κυβερνήτου.

Ἀλλὰ ἐπειδή, ἀξιότιμοι κύριοι βουλευταὶ καὶ συνάδελφοι, ἐγένετο κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἔντονος ἐκμετάλλευσις τοῦ θέματος τῆς προθεσμίας διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν καὶ ἐπειδὴ διετυπώθη κατηγορία ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ προεκλογικοὺς λόγους ἐξηπάτησε τὸν ἑλληνικὸν λαόν,

Σ. Βενιζέλος. Εἶναι ψέματα; Τὰ καίμενα ὁμιλοῦν.

(Θόρυβος ἐκ μέρους βουλευτῶν τινῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Δὲν γνωρίζω κύριοι βουλευταὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, διατὶ ἐκνευρίζεσθε. Ἐξῶ ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦτο ἐπέρασαν οἱ ἀρχηγοί σας, μᾶς ἐπετέθησαν καὶ εἰς αὐτοὺς ὀφείλαμεν σεβασμόν, τοὺς ἠκούσσμεν χωρὶς ἐπιφωνήματα καὶ διαμαρτυρίας. Θὰ ἔχετε καὶ ἐτεῖς τὴν ὑπομονὴν σύμφωνα καὶ χάριν τῆς καλυτέρας καὶ ὁμαλῆς λειτουργίας τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, νὰ ἀκούσητε καὶ τὰς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως, ἔστω καὶ ἐὰν αὐταὶ δὲν τυγχάνουν τῆς ὑμετέρας ἐγκρίσεως.

Ε. Ἀρβανιτάκης. Μὰ εἶναι συγκεκριμέναι αἱ κατηγορίαι.

Πρόεδρος. Κύριε Ἀρβανιτάκη, ἔχετε καταλάβει τὴν θέσιν τοῦ μονίμως διακόπτοντος ἐν τῇ Βουλῇ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ καταλάβετε καὶ μίαν ἄλλην θέσιν, τοῦ μονίμως ἀνακαλουμένου εἰς τὴν τάξιν.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Εἶπον, κύριοι βουλευταί, ὅτι πολὺς θόρυβος καὶ εἰς τὸν Τύπον καὶ ἐν τῇ Βουλῇ ἐγένετο κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἐπὶ τοῦ ἐὰν ὑπάρχῃ ἢ δὲν ὑπάρχῃ εἰς τὰς προτάσεις τῆς Κυβερνήσεως ταχτὴ ἢ μὴ ταχτὴ προθεσμία. Ἐὰν ἡ προθεσμία αὐτὴ ἦτο διὰ νὰ δυνηθοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κύπρου νὰ συζητήσουν μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ἢ ἐὰν ἀντιστρόφως ἡ προθεσμία αὐτὴ ἐτίθετο διὰ νὰ λάβῃ χώραν ἀμέσως ἡ ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοβιαθέσεως. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψουν, οἱ κύριοι βουλευταὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, οἱ ὁποῖοι θέλουν ὡς ἀνήκοντες εἰς τὸ κέντρον καὶ τὴν ἀριστερὰν νὰ ἐμπνέονται ἀπὸ φιλοσοφικὰς ἀντιλήψεις, ρεαλιστικάς, ὑλιστικάς, θὰ μοῦ ἐπιτρέψουν.....

Γ. Παπανδρέου. Τὸ Κέντρον εἶναι Δημοκρατία καὶ ἡ Δημοκρατία εἶναι ἰδεαλισμός.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἀπὸ τῆς καθαρῶς ρεαλιστικῆς πλευρᾶς, νὰ ἀναλύσω τὸ θέμα τοῦτο τῆς προθεσμίας.

Κύριοι βουλευταί, ὑπάρχει πρότασις, ἡ διατυπωθεῖσα εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου κατὰ τὴν 4ην Ὀκτωβρίου. Ἐκεῖ ὁρίζεται, ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυρία βάσις διὰ πᾶσαν περαιτέρω προώθησιν τῆς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, χωρὶς καθορισμὸν οἱασδήποτε προθεσμίας. Ὁ δεύτερος βρος εἶναι ἐγκαθίδρυσις συνταγματικοῦ πολιτεύματος αὐτοκυβερνήσεως μὲ δημοκρατικὴν τὴν βάσιν. Καὶ τρίτος, ἐν τῇ Κυπριακῇ Βουλῇ, σύμφωνα μὲ τὸ δημοκρατικὸν Σύνταγμα, συζητήσεις μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως τῶν βρων καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἡ πρώτη ἄποψις ἦτο νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἐν τῇ συμφωνίᾳ οἱασδήποτε προθεσμία, ἡ δευτέρα νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῇ συμφωνίᾳ αὐτῇ μία εὔλογος προθεσμία ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἡ τριτη νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῇ συμφωνίᾳ μία ρητὴ προθεσμία κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ πρέπει νὰ ἐνασκηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Κύριοι βουλευταί, νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ παρατηρήσω, ὅτι καὶ αἱ δύο αὐταὶ διαφορετικαὶ ἀντιλήψεις ὁδηγοῦν, ἐὰν αἱ προϋποθέσεις ἐξασφαλισθοῦν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν οἱασδήποτε ἐκ τῶν τριῶν ἀπόψεων, πράγματι εἰς τὴν ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Διότι καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι ὑπάρχει ταχτὴ προθεσμία, ταχτὴ προθεσμία ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, τότε θὰ πρέπει καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ αὐτοδιάθεσις καὶ κατὰ τὴν ἐπέλευσιν τῆς προθεσμίας δὲν συντρέξουν αἱ προϋποθέσεις, διότι εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ τοῦ χρόνου θὰ ἔχουν δημιουργηθῇ νέαι καταστάσεις εἰς τὸν κόσμον, τότε ἡ ταχτὴ προθεσμία δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν. Ἀντιθέτως, ἡ μὴ ὕπαρξις ταχτῆς προθεσμίας, ἀλλ' ἡ ἐπίμονος φροντὶς πρὸς διασφάλισιν τῶν ἐκ τῶν πραγμάτων ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων διὰ νὰ δυνηθοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ νὰ συζητήσουν μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως τὸ θέμα τῆς ἐνασκήσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως, ὁδηγεῖ πράγματι καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν πόθων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς κυβερνητικῆς πτέρυγος).

Ἠμπορεῖ νὰ ἔχετε οἱανδήποτε διαφωνίαν, ἠμπορεῖ τὰς ἀπόψεις αὐτὰς νὰ τὰς δέχεσθε μὲ τὴν οἱανδήποτε ἐπιφύλαξιν ἐπιθυμεῖτε. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὁ κάθε ἕνας διατυποῖ ἐλευθέρως τὴν γνώμην του, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μεταβάλλετε τοὺς κανόνας, οἱ ὁποῖοι ρυθμίζουν τὴν ἐξέλιξιν ὅλων τῶν πολιτικῶν προβλημάτων τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Προβλήματα, τὰ ὁποῖα στηρίζονται ἐπὶ τῆς ρεαλιστικῆς ἐκτιμήσεως τῶν ἀντικειμενικῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν ἐπίλυσίν των καὶ προβλήματα, τὰ ὁποῖα πολὺ περισσότερον ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις, ἀπὸ συμβατικοὺς βρους, οἱ ὁποῖοι τυχὸν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν.

Θὰ μοῦ εἴπητε —σᾶς προλαμβάνω— διατὶ τότε τόση προσπάθεια διὰ τοῦ εὐλόγου χρόνου, εἴτε ὑπὸ τὴν μίαν μορφήν, εἴτε ὑπὸ τὴν ἄλλην; Διότι κ. βουλευταί, ἀνεξαρτήτως τῆς λύσεως αὐτοῦ τούτου τοῦ προβλήματος, ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ ἐκ μέρους τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ἡ σοβαρὰ ἔνδειξις, ὅτι ὄντως ἐπιθυμεῖ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Τοῦτο δὲν ἀνατρέπει τὰ ὅσα εἶπον προηγουμένως. Ἀλλὰ ἡ πρότασις τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ὤφειλε νὰ εἶναι σαφὴς καὶ νὰ οἰοθετηθῇ ἀπὸ τὸν Κυπριακὸν Λαόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις ἀποτείνεται. Δὲν ἀποτείνεται εἰς τοὺς διεπραγματευθέντας μετ' αὐτῆς.

Λ. Λυμπέρης. Κύριε Ὑπουργέ.....

Πρόεδρος. Κύριε Λυμπέρη, θὰ σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν, ἐὰν ἐπιμείνετε. Οὐδεμία διακοπή. Καὶ πρῶτον θὰ ζητεῖτε ἀπὸ ἐμὲ τὴν ἄδειαν. Σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω, ὁ Πρόεδρος δίδει τὴν ἄδειαν τῶν διακοπῶν.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Κύριοι βουλευταί, ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία εἰς τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς κατ' ἐξοχὴν δύναται νὰ συμβάλῃ καὶ νὰ συμβάλῃ ἀποφασιστικῶς ἐν τῷ συνόλῳ της. Ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι ἡ συμβολή της πραγματικῶς ἐποικοδομητική, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἐποπτείαν τῶν διαφόρων προβλημάτων τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας. Καὶ ἄλλοτε καὶ εἰς δηλώσεις μου πρὸς τὸν τύπον καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀποσαφηνίσω ὡρισμένας ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ προβλήματος αὐτοῦ. Οὕτω καὶ τώρα, θὰ πρέπει ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, διὰ μέσου τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας νὰ ἀποκτήσῃ τὴν συνείδησιν, ὅτι τὰ μεγάλα αὐτὰ προβλήματα θὰ διέλθουν διαφόρους φάσεις καὶ ὅτι κατὰ τὰς φάσεις αὐτὰς θὰ πρέπει ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐν τῷ συνόλῳ της νὰ ἔχουν τὴν συνείδησιν, ὅτι θὰ πρέπει νὰ κρατήσῃ ἡρεμία, ψυχραιμία καὶ ταὐτόχρονως Ἐθνικὸς παλμός. (Χειροκροτήματα).

Ἐλέχθη ἀπὸ τὸν κ. Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι ἡ μέθοδος τῆς ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος εἶναι ἡ πίεσις ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τῶν Συμπολιτεύσεων καὶ ἐὰν τοῦτο δὲν ἀρκεῖ καὶ ἐπὶ τῶν Ἀντιπολιτεύσεων καὶ ἐὰν τοῦτο πάλιν δὲν ἀρκεῖ, καὶ ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης τῶν διαφόρων Κρατῶν, διὰ νὰ φθάσωμεν, τίς εἶδε, κ. βουλευταί, πότε, εἰς τὸ νὰ ὑπάρξῃ ἡ γενικωτέρα ἀντίληψις τῆς μορφῆς τοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον τόσον συγκινεῖ καὶ δικαίως, ὁλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

Κύριοι βοθλευταί, ὑποθέτω ὅτι ἡ Βουλὴ θὰ πρέπει νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μὲ προσπάθειαν διατηρήσεως τῆς συζητήσεως εἰς ὑψηλὸν κοινοβουλευτικὸν ἐπίπεδον καὶ μὲ ἀποφυγὴν πάσης ὀξύτητος, ἔδωσε πρὸς τὸ Σῶμα πλήρεις ἐξηγήσεις τῆς ἐθνικῆς γραμμῆς, τὴν ὁποίαν τηρεῖ.

Κύριοι βουλευταί, δὲν γνωρίζω, τὰ ἐθνικά μας θέματα ἀπὸ πόσας φάσεις εἶναι δυνατὸν νὰ περάσουν. Γνωρίζω ὅμως ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ζητεῖ τὴν ἐμπιστοσύνην ἀπὸ τὸ Σῶμα κατὰ τὴν ἐσπέραν αὐτήν, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀξιώσῃ ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ δὴ ἀπὸ τὴν μερίδα ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνην του, ἵνα μὲ ἐθνικὸν παλμὸν καὶ πίστιν προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων της. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, πρόκειται νὰ εἴπω μόνον ὀλίγας λέξεις ἐπὶ ὡρισμένων σημείων τῆς ἀπαντήσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι εἶναι ἐντελῶς διάφορα θέματα ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου καὶ ἡ ἐπανάληψις τῶν διαπραγματεύσεων. Ἂν δὲν πλανῶμαι, καὶ ἡ ἐπανάληψις τῶν διαπραγματεύσεων ἀποβλέπει εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος. Μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐννοήσω τὴν διχοτόμησιν αὐτήν, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν ἄλλο εἶναι ἡ λύσις καὶ ἄλλο ἡ ἐπανάληψις διαπραγματεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν λύσιν.

Δεύτερον, εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του, εἶναι ἀσφαλεστέρα ἡ εὐόδωσις τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, ἂν δὲν ὑπάρξῃ ταχτὴ προθεσμία. Καὶ ἡ ταχτὴ προθεσμία εἶναι κυρίως χρήσιμος, ὄχι διὰ τὴν δέσμευσιν εἰς τὸ μέλλον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ αἰσθήματος τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἐὰν οὕτως ἔχει, κύριε Πρόεδρε, προστίθενται νέαι ἀποδείξεις, αἱ ὁποῖαι μᾶς πείθουν εἰς ποῖον κίνδυνον εἶναι ἐκτεθειμένη ἡ διαχείρισις τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων ἀπὸ τὴν παραμονὴν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων μὲ τιμᾷ πάντοτε ἰδιαιτέρως, διότι ἀρέσκεται νὰ δίδῃ συνέχειαν εἰς τὰς σκέψεις μου καὶ ὡς ἐκ τούτου μὲ ἀναγκάζει νὰ τοῦ ἀπαντήσω. Ἀξιότιμε ἀρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων, παρερμηνεύσατε, προφανῶς, χωρὶς νὰ ἔχετε τὴν διάθεσιν, τὰ ὅσα εἶπα.

Εἶπα, ὅτι πέραν τῶν συμβατικῶν ὑποχρεώσεων, αἵτινες ἐνδεχομένως εἶναι θυνατὸν νὰ ὑπάρξουν ἐκ συμφωνίας διεθνοῦς χαρακτῆρος, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρωτεύει, εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ὑπάρχουν αἱ ἀντικειμενικαὶ προϋποθέσεις, διὰ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιλυθῇ οἱονδήποτε διεθνὲς πρόβλημα. Διότι οἱανδήποτε συμβατικὴν ὑποχρέωσιν καὶ ἐὰν ἔχωμεν, ἐὰν δὲν ὑποστηρίζεται καὶ δὲν στηρίζεται ἐπάνω εἰς τὰς ρεαλιστικῶς ἑρμηνευομένας ἀντικειμενικὰς προϋποθέσεις, ἡ συμφωνία δὲν ἔχει σημασίαν. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Ἡ θεωρία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, καταργεῖ ὅλας τὰς διεθνεῖς συνθήκας.

Πρόεδρος. Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος Ἐργαζομένου Λαοῦ κ. Καρτάλης, ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Καρτάλης. Κύριοι βουλευταί, ἐφόσον ἐνετοπίσθη ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἂς μοῦ ἐπιτρέψητε κατὰ τὴν θεωρολογίαν μου νὰ ἀρχίσω τὴν κριτικὴν τῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῆς κριτικῆς τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀλλὰ προτοῦ εἰσέλθω εἰς τὸ θέμα, ὀφείλω νὰ διαμαρτυρηθῶ ἐντόνως διὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ εἰς ἐμὲ νὰ λάβω γνῶσιν τῶν ἐγγράφων τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Νομίζω, ὅτι ἡ ἄρνησις αὐτὴ ἀποτελεῖ ἀσέβειαν, ὄχι ἐναντίον τοῦ προσώπου μας, ἀλλ' ἐναντίον τοῦ τμήματος τοῦ λαοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔστειλεν εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τὴν προάσπισιν τῶν συμφερόντων του καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς γνώμης του. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν γνωρίζει ὅτι εἰς ὅλα τὰ Κοινοβουλευτικὰ Κράτη οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐνημερώνονται ἐφ' ὅλων τῶν βασικῶν ζητημάτων.

Καὶ θὰ ἤθελα νὰ ἐρωτήσω τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ἐὰν νομίζῃ ὅτι σὺτὴν τὴν στιγμὴν ἐπὶ τῶν ἐξελίξεων τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος, δὲν εἶναι πλήρως ἐνήμερος.

Κύριοι βουλευταί, μετὰ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, ὁ ὁποῖος ἀπηύθυνεν ἕνα συντριπτικώτατον κατηγορῶ ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐσκεμμένην παραπλάνησιν τῆς κοινῆς γνώμης, ὀλίγα μόνον ἔχω νὰ προσθέσω. Θὰ ἀρκεσθῶ εἰς μερικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα νομίζω ὅτι παρέλειψεν ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων. Καὶ πρῶτον ἂς ξεκινήσω ἀπὸ τὴν βάσιν τῆς συζητήσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Γνωρίζετε, ὅτι κατ' Αὔγουστον 1955 συμφωνεῖται: μεταξὺ Ἀντιπολιτεύσεως καὶ Συμπολιτεύσεως ἡ βασικὴ γραμμὴ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ποία ἡ βασικὴ γραμμή. Ἡ εὔλογος καὶ ἐντὸς ταχτῆς προθεσμίας ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ὡς ἐκ τούτου τὸ μέτρον τῆς ὑποχωρήσεως ἢ τῆς πλειοδοσίας θὰ εἶναι ἡ ἀπόστασις τῶν ἑκάστοτε διαπραγματεύσεων ἀπὸ τὴν βασικὴν αὐτὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις ὁμοῦ. Δεύτερον, ποῖος εἶναι ὁ ρόλος τῶν ἐνδιαμέσων σταθμῶν, σταθμῶν αὐτοκυβερνήσεως, εἰς τὴν διαξομὴν πρὸς τὴν αὐτοδιάθεσιν, εἶναι δευτερεῦον τὸ ζήτημα. Διότι βασικὸς σκοπὸς εἶναι ἡ αὐτοδιάθεσις καὶ ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ αὐτοδιαθέσεως, ἐννοοῦμεν ἐντὸς ταχτῆς προθεσμίας. Τὸ βάρος εἶναι εἰς τὴν ταχτὴν προθεσμίαν. Καὶ ἐδῶ ἔρχομαι νὰ ἀντικρούσω τὴν ὡραίαν θεωρίαν τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι βεβαίως προθεσμία ὑπάρχει. αἱ προθεσμίαι παίζουν κάποιον ψυχολογικὸν ρόλον. ἀλλ' αἱ προθεσμίαι δὲν ἔχουν καμμίαν σημασίαν, διότι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀνατρέψουν τὸν ἀστερισμὸν τῶν διεθνῶν γεγονότων. Καὶ ὡς ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἡ θεωρία αὐτὴ ἀνατρέπει τὴν βάσιν οἱασδήποτε συμφωνίας καὶ οἱασδήποτε διεθνοῦς συνθήκης. Καὶ αἱ διάφοροι προθεσμίαι, αἱ ὁποῖαι ἐτέθησαν διὰ τὴν ἐπίλυσιν διεθνῶν προβλημάτων, ὅπως τῆς προσκτήσεως ἢ τοῦ ἀποχωρισμοῦ ὡρισμένων περιοχῶν εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν ἔχουν πλέον καμμίαν σημασίαν.

Δεύτερον ζήτημα εἶναι ποῖος εἶναι ὁ βασικὸς φορεὺς τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ὁ φορεὺς τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος εἶναι καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ ἑκάστοτε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Ἡ Ἐθναρχία ἀναμφισβητήτως ἐκφράζει τοὺς πόθους καὶ τὰς θελήσεις τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Παραμένει ὅμως φορεὺς ἕνας τῶν τρίτων συνάμεων καὶ δικαιούμενος νὰ προωθήσῃ τὸ ζήτημα διεθνῶς, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Νομίζω, ὅτι ἐκ τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων ἀπεδείχθη, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν προσθέτων στοιχείων, τὰ ὁποῖα θὰ σᾶς ἀναφέρω, θὰ σᾶς ἀποδείξω, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρητήθη τοῦ ρόλου αὐτοῦ τοῦ φορέως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ ἀπέθεσε πρὸς τὴν Ἐθναρχίαν καὶ τὸν κ. Μακάριον καὶ τὴν εὐθύνην καὶ τὴν οὐσίαν τῶν διαπραγματεύσεων.

Τὸ θέμα ἀρχίζει μὲ τὴν ὁρκωμοσίαν τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ. Λέγει ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ εἰς τοῦτο βασίζει τὴν θέσιν του, «ὅτι, κύριοι, ὅταν ἀνελάβαμεν ἡμεῖς τὴν ἐξουσίαν, ὁ Μακάριος εἶχεν ἤδη πρὸ δύο ἡμερῶν διαβιβάσει ὡρισμένας προτάσεις πρὸς τὸν Χάρτινγκ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡμεῖς ὑπήρξαμεν ἁπλοῖ θεαταὶ ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐξελίξεως τῶν γεγονότων».

Κύριοι βουλευταί, δὲν ἀμφισβητῶ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ κ. Μακάριος διεβίβασεν ὡρισμένας προτάσεις. Ποῖος ἦτο ὁ ἀστερισμὸς τῆς διεθνοῦς καταστάσεως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀποτυχία τῆς τριμεροῦς, γεγονότα τῆς Τουρκίας, ἀπόρριψις τῶν αἰτημάτων μας ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. καὶ θάνατος τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, ἀλλαγὴ Κυβερνήσεως. Ἀλλ' ἐδῶ ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο εἰς τὸν ὁποῖον δὲν μᾶς ἀπήντησεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Εἰς ἕνα τηλεγράφημα, δημοσιευθὲν εἰς τὴν «Ἐλευθερίαν» τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν συνομιλίαν τοῦ κ. Μελᾶ μετὰ τοῦ Ὑφυπουργοῦ κ. Ἄλλεν, λέγεται τὸ ἑξῆς: «Ὁ Ἕλλην πρεσβευτής, ἀπαντῶν εἰς τὸν κ. Ἄλλεν, τοῦ εἶπεν ὅτι ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἡ πίεσις εἶχεν ἤδη ἀσκηθῇ καὶ μάλιστα ἀποτελεσματικῶς, κατόπιν δὲ πιέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Μακάριος ἀπέσυρε τὸ κυπριακὸν αἴτημα περὶ ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας». Δηλαδὴ ὅτι ἡ σημερινὴ εἴτε—διότι δὲν ἔχομεν τὴν ἡμερομηνίαν—ἡ προηγουμένη Κυβέρνησις ὑπεχρέωσε τὸν Μακάριον νὰ ἀποσύρῃ τὸ αἴτημα τῆς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας. Γνωρίζει ἐπίσης ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι ἐπεκρίθη δριμύτατα ὁ κ. Μακάριος ἀπὸ τὴν Ἐθναρχίαν καὶ γνωρίζει ἐπίσης ὅτι οἱ ἀντιστασιακοὶ τῆς Κύπρου ἠπείλησαν ρῆξιν τῶν σχέσεων μετ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἔχει σημασίαν τὸ γεγονός. Αἱ προτάσεις Μακαρίου ἀπορρίπτονται ἀπὸ τὸν Κυβερνήτην κ. Χάρτινγκ καὶ ἀπορρίπτονται ἀπὸ τὸν κ. Μακάριον καὶ τὸ σύνολον αὐτῆς τῆς διαπραγματεύσεως θεωρεῖται μὴ γενόμενον καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πλέον ἐλεύθερος ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ ἀναλάβῃ

τὸν ρόλον τοῦ φορέως τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος.

Ἀντ' αὐτοῦ τί πράττει. Συγκαλεῖ σύσκεψιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Γενικῶν Διευθυντῶν καὶ τῶν Διευθυντῶν καὶ ἀναπτύσσει τὴν θεωρίαν του περὶ τῆς περαιτέρω πορείας τῶν διαπραγματεύσεων. Ἡ θεωρία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ἡ ὁποία ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν συνομιλίαν τὴν ὁποίαν εἶχεν μὲ τὸν κ. Μὰκ Μίλλαν τὴν 28.10.55 εἶναι ἡ ἑξῆς:

Δὲν πρέπει ἡμεῖς νὰ διαπραγματευθῶμεν τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Τὸ Κυπριακὸν πρέπει νὰ τὸ διαπραγματευθῇ ὁ κ. Μακάριος. Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους ὁ φορεὺς τῶν διαπραγματεύσεων πρέπει νὰ εἶναι ὁ κ. Μακάριος; Εἶναι τρεῖς. Ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι πρέπει ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀνάμιξιν τῶν Τούρκων, ὁ δεύτερος ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐπίδρασιν τῶν δύο πολιτικῶν ἄκρων ἐπὶ τῆς πορείας τῶν διαπραγματεύσεων καὶ ὁ τρίτος εἶναι ὅτι θὰ εἶναι πλέον εὐχάριστον διὰ τοὺς Ἄγγλους νὰ συζητήσουν μὲ τὸν Μακάριον ὡς ἓν ἐσωπολιτευτικόν, παρὰ νὰ ἔχουν συνεχῶς αὐτὰ τὰ ἐμπόδια καὶ τοὺς διαξιφισμοὺς μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ τρεῖς λόγοι κατὰ τοὺς ὁποίους εἰς τὰς συσκέψεις αὐτὰς καὶ κατὰ τὴν συνάντησιν μὲ τὸν κ. Μὰκ Μίλλαν τὴν 25ην Ὀκτωβρίου ἠθέλησεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ προωθήσῃ τὰς διαπραγματεύσεις διὰ μέσου τοῦ Μακαρίου. Γίνονται συζητήσεις καὶ αἰφνιδιάζεται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἢ μᾶλλον ὁ Μακάριος μὲ τὰς προτάσεις τῆς 21ης Νοεμβρίου. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μᾶς εἶπεν ὅτι πράγματι ἔγινε πρότασις εἰς τὸν Μακάριον τὴν 21ην Νοεμβρίου, ὅτι αἱ προτάσεις αὐτὰ ἀποτελοῦν μίαν σημαντικὴν πρόοδον. Διατί ἀποτελοῦν σημαντικὴν πρόοδον; Διότι διὰ πρώτην φορὰν ἀναγνωρίζει ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἡ βρεταννικὴ Κυβέρνησις ἔκαμεν ἕνα ἑλιγμόν. Ἡ στάσις καὶ ἡ θέσις τῆς βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης καὶ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. ἦτο τόσον δύσκολη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατόπιν τῆς στάσεως τοῦ κ. Χόπκινσον, ὥστε ὤφειλεν ἡ βρεταννικὴ Κυβέρνησις νὰ προβῇ εἰς μίαν ρηματικὴν παραχώρησιν εἰς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Καὶ ὅταν λέγω ρηματικὴν παραχώρησιν, λέγω, ὅτι ἦτο ἁπλῶς ρηματικὴ παραχώρησις, διότι ἐφ' ὅσον εἶχεν ἤδη μετὰ τὴν πίεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπαλλαγῆ τῆς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας εἰς τὰς προηγουμένας συζητήσεις, ἀκινδύνως πλέον ἠμποροῦσε νὰ προβῇ εἰς αὐτὴν τὴν ρηματικὴν παραχώρησιν καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς τοὺς Κυπρίους τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τὸ ἀναγνωρίζει ἐξ. Καὶ ἐδῶ εἶναι ἡ καταπληκτικὴ ἑρμηνεία, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔδωσεν ὁ κ. Πρωθυπουργός. Τὸ ἀνεγνώρισεν ὑπὸ μίαν σειρὰν αἱρέσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ὤφειλε νὰ πραγματοποιηθοῦν, ὥστε ἡ αὐτοδιάθεσις μόνον ἐν ἔτει 2050 θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ, διότι ἐξηρτᾶτο ἡ αὐτοδιάθεσις ἐκ συμμαχικῶν ὑποχρεώσεων τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τῶν συμφερόντων της τῶν στρατηγικῶν καὶ περαιτέρω περὶ ὑποστηρίξεως τοῦ Παλαιστινιακοῦ τὸ 1950.

Ὅλα αὐτὰ συσσωρεύονται μαζὶ καὶ δημιουργοῦν μίαν κατάστασιν κατὰ τὴν ὁποίαν μόνον διὰ τῆς θελήσεως τῆς Βρεταννίας θὰ ἠμποροῦσεν νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα.

Ὁ Μακάριος, εὐφυῶς φερόμενος ἀπορρίπτει ἀμέσως τὰς προτάσεις αὐτὰς καὶ ἀναγνωρίζει ὅτι πιέζεται καὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως—καὶ ἐδῶ ἀναφέρομαι πάλιν εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦ κ. Μελᾶ κατὰ τὰς συνομιλίας μὲ τὸν Ἀμερικανὸν Ὑπουργὸν—πιέζεται καὶ ἀπὸ τὸν Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν Κύπρον. Ἀπορρίπτει τὰς προτάσεις αὐτὰς καὶ καταλήγει εἰς τὸ περίφημον αὐτὸ ἔγγραφον τῆς 5ης Δεκεμβρίου τὸ ὁποῖον ἄλλωστε σᾶς ἀνέγνωσεν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων. Τί συνέβη καὶ τί συμβαίνει; Ἀντὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ εἶναι ὁ φορεὺς εἶναι κατὰ τοὺς λόγους τοῦ κ. Θεοτόκη ὁ συμπαραστάτης. Καὶ εἶναι μόνον τυπικῶς συμπαραστάτης αὐτὴν τὴν στιγμὴν τοῦ Κυπριακοῦ, διότι κατ' οὐσίαν εἶναι συμπαραστάτης τῶν Βρεταννῶν. Τὸ ὡμολόγησε δὲ ὁ ἴδιος ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, διότι ὡς ἕνα τίτλον τιμῆς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν λέγει ὅτι διὰ πρώτην φορὰν καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἐντὸς τῶν πέντε τελευταίων μηνῶν ἡ βρεταννικὴ Κυβέρνησις παρεκάλεσε τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ μεταβιβάσῃ καὶ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ἰδικάς της, τὰς βρεταννικὰς ἀπόψεις (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως). Εἶναι ὁμολογία ἡ περικοπὴ αὐτὴ τοῦ λόγου τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, πραγματικῶς καταπληκτική.

Χρειάζεται λοιπὸν 15 ἡμέρας ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἀποφασίσῃ τί θὰ κάμῃ. Δέχεται, ἐν τῷ μεταξύ, δύο μνήματα τοῦ Πρωθυπουργοῦ, κ. Ἥντεν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν ὑπῆρξε πραγματικῶς δριμύτατον εἰς φρασεολογίαν.

Φθάνομεν εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου. Ὡς ἐβεβαίωσεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων —ἐγὼ μὲν δὲν τὸ ἀνέγνωσα, ἀλλὰ περιέργως ἠμπορῶ νὰ μαντεύσω τὸ περιεχόμενον— δὲν γίνεται μνεία περὶ εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας. Ἁπλῶς καὶ μόνον ἀναφέρεται ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰς προτάσεις Μακαρίου, ὡς πρὸς τὸ περιχόμενον τῆς 5ης Δεκεμβρίου. Ἐξακολουθεῖ ὅμως καὶ ἡ πίεσις ἡ Ἀμερικανική, ὅπως μᾶς βεβαιοῖ ὁ κ. Πρωθυπουργὸς εἰς τὴν ἀπάντησίν του, πρὸς ἐπανάληψιν διαπραγματεύσεων. Ἀντὶ νὰ περιμένῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι ἐφ' ὅσον ἀπερρίφθησαν αἱ προτάσεις αὐταὶ ἡμεῖς θὰ περιμένωμεν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ χρόνου, θὰ περιμένωμεν τὴν 1ην Ἰανουαρίου διὰ νὰ προσφύγωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, θὰ περιμένωμεν νὰ ἴδωμεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐὰν ὁ ἀγὼν ἐντὸς τῆς Κύπρου θὰ ἐκτραχυνθῇ εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἡ Κυβέρνησις πιέζει ἐκ νέου τὸν Μακάριον πρὸς ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων. Προφανῶς ἡ ἡμερομηνία τῆς 14ης Δεκεμβρίου τὴν ὁποίαν σᾶς ἀνέφερε ὁ κύριος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπῆρξε μοιραία διότι, ὅπως ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, παῖα εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ προϋποθέσεως λύσεως τοῦ ζητήματος καὶ προϋποθέσεως τῆς ἐπαναλήψεως τῶν διαπραγματεύσεων; Ἤθελεν ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις διὰ νὰ μὴ λυθῇ τὸ ζήτημα; Προφανῶς ὄχι. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ κ. Λιάτη εἰς τὴν Κύπρον ἦτο ρητὴ ἐντολὴ νὰ πείσῃ τὸν Μακάριον νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς διαπραγματεύσεις καὶ θρυλοῦνται πολλὰ ὡς πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ κ. Λιάτη, διότι ὑπάρχει μία πληροφορία ὅτι ὁ κ. Λιάτης κατ' ἐπανάληψιν ἐξεφράσθη ὅτι δὲν εἴμεθα ἀκόμη ὥριμοι ἐκ τοῦ γεγονότος καὶ μόνον ὅτι οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐβολιδοσκοπήθησαν ἐπαρκῶς ἢ δὲν συγκατατίθενται ὥστε αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ βαδίσωμεν πρὸς τὴν αὐτοδιάθεσιν.

Σ. Βενιζέλος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων αἱ ὁποῖαι διεξήγοντο μεταξὺ Ἐθνάρχου καὶ Χάρτινγκ παρίστατο Τουρκικὴ ἀποστολὴ ἡ ὁποία ἐκρατεῖτο συστηματικῶς ἐνήμερος τῶν διαπραγματεύσεων.

Γ. Καρτάλης. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι διὰ τῶν ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων μεταξὺ Μακαρίου καὶ Χάρντιγκ ἀπεφεύγετο ὁ Τουρκικὸς παράγων, ὑπῆρξεν ἀστεῖος.

Μᾶς ἐδήλωσαν οἱ Ἄγγλοι καὶ πρὸ τῆς τριμεροῦς καὶ μετὰ ὅτι ἐτηροῦντο ἐνήμεροι οἱ Τοῦρκοι ὅλων τῶν κινήσεων καὶ ἐζητεῖτο ἐπὶ τῶν περισσοτέρων θεμάτων ἡ γνώμη των, ἑπομένως ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι διὰ τῶν διμερῶν συνομιλιῶν ἀπεφεύγετο ἡ παρουσία τῶν Τούρκων κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων, εἶναι φανταστικός. Ἐπαναλαμβάνονται αἱ διαπραγματεύσεις καὶ τὸ μόνον κέρδος τὸ ὁποῖον ἀποκομίζει ἡ Κυβέρνησις εἶναι τὸ ἑξῆς: ὅτι ὡς βάσις τῶν συζητήσεων —καὶ παρέλειψε νὰ σᾶς τὸ εἴπῃ τοῦτο ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν— θὰ ὑπῆρχον τὰ 2 ὑπομνήματα, τὸ ὑπόμνημα τῆς 21)11)1955 τοῦ Χάρντιγκ τὸ ὁποῖον ἀπερρίφθη ἀπὸ τὸν Μακάριον καὶ τὸ ὑπόμνημα τῆς 5)10)1955 τοῦ Μακαρίου περὶ ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων καὶ ἐπαναλήψεως τῶν διαπραγματεύσεων διὰ μέσου τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν.

Ὠθεῖται ὁ Μακάριος πρὸς διαπραγματεύσεις, ἀποτέλσμα ἀναγκαστικῶς τῶν διαπραγματεύσεων, τὸ καὶ μοιραῖον ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον λήγει μὲ τὴν ἐκτόπισιν τοῦ Μακαρίου.

Κύριοι βουλευταί, ὑπῆρξεν ἠθικὸν καὶ πολιτικὸν σφάλμα ἡ ἄρνησις τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐξακολουθήσῃ ὡς ὁ φορεὺς τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Σφάλμα τὸ ὁποῖον κατέληξεν εἰς τὴν δραματικὴν ἐκτόπισιν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν Προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Α' Ἀντιπρόεδρος κ. Γ. Π λ α τ ῆ ς).

Κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς προηγουμένης Παρασκευῆς ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὅταν τοῦ ἐδήλωσα ὅτι ἔχω κάθε λόγον νὰ πιστεύω ὅτι ἡ στάσις τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως θὰ εἶναι ἀπολύτως εὐθυγραμμισμένη πρὸς τὰ Ἀγγλικὰ συμφέροντα καὶ οὐχὶ πρὸς τὰ ἰδικά μας, ἐστηκώθη ὀργίλος καὶ ἐδήλωσεν εἰς τὸ Σῶμα ὅτι εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σᾶς βεβαιώσω καὶ ἐπικαλοῦμαι τὸ προσωπικόν μου κῦρος αὐτὴν τὴν στιγμήν, ὅτι ἡ στάσις τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν αὐξάνει καὶ γίνεται συμπαθεστέρα πρὸς τὰς ἡμετέρας ἀντιλήψεις. Ἐρωτῶ τὸ Σῶμα, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ, ποία ὑπῆρξεν ἡ στάσις τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ; Δύο φορὰς ἐψήφισεν ἐναντίον μας εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Μετὰ τα γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπάρχει τὸ μήνυμα Ντάλλες τὸ ὁποῖον εἶναι γνωστὸν εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Ὁμολογεῖ ἡ Κυβέρνησις ὅτι πιέζεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων —τὸ λέγει ὁ κ. Πρωθυπουργὸς— διὰ νὰ ἀποδεχθῇ τὰς Βρεταννικὰς προτάσεις καὶ νὰ τὰς ἐπιβάλῃ ἐπὶ τοῦ Μακαρίου. Πιέζει ὁ Γενικὸς Πρόξενος εἰς τὴν Λευκωσίαν καὶ πιέζει διὰ νὰ ἀποδεχθῇ ὁ Μακάριος τὰς Βρεταννικὰς προτάσεις. Γίνεται εὔφημος μνεία τοῦ Γενικοῦ αὐτοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἤντεν. Καὶ περαιτέρω ἔρχεται τὸ περιβόητον ἐκεῖνο μνημόνιον τῆς 9ης Μαρτίου, τοῦ ὁποίου ἐλπίζω νὰ ἔλαβε γνῶσιν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ μὴ ἔχων λάβει γνῶσιν ἐγώ, δύναμαι πλέον νὰ εἴπω μερικὰ πράγματα περὶ τοῦ περιεχομένου του, ὅτι δι' αὐτοῦ ἐγκαλεῖται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διότι δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν σκληροτράχηλον Μακάριον τὰς ἀντιλήψεις αὐτῆς. (Χειροκροτήματα).

Πέντε ἕως ἓξ ἡμέρας μετὰ τὸ ἐξαίρετον αὐτὸ μνημόνιο ἐκτοπίζεται ὁ κ. Μακάριος. Καὶ ἐρωτῶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ποῖος εἶχε δίκαιον τὴν Παρασκευὴν ὅταν ἐπεκαλούμην τὴν ἔλλειψιν ἐνδιαφέροντος τῶν Ἀμερικανῶν; ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἢ ἐγώ ; (Χειροκροτήματα).

Ἀλλὰ, κύριοι βουλευταί, νομίζω ὅτι ἡ ὅλη διαχείρισις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἀπέδειξε μερικὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἀνέλυσεν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ εἴπω καὶ ἐγὼ δύο λέξεις.

Πρῶτον, ἠρνήθη ἡ Κυβέρνησις τὴν φυσικήν της θέσιν ὡς φορέως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Δεύτερον, μετέφερεν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ Μακαρίου ὁλόκληρον τὴν εὐθύνην διὰ τὰς διαπραγματεύσεις. Τρίτον ἐγκατέλειψε τὸ αἴτημα περὶ ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας διὰ μίαν ἁπλῆν ἀναζήτησιν αὐτοκυβερνήσεως.

Ἐπαναλαμβάνει συνεχῶς εἰς τὴν Βουλὴν ἡ Κυβέργησις ὅτι ἐπέτυχε τὴν αὐτοδιάθεσιν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅπως πολὺ ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἐξασθενίζει τὸν ἑαυτὸν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Διότι αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐὰν θεωρῇ τὴν αὐτοδιάθεσιν ὡς κερδισμένην, ζήτημα αὐτοδιαθέσεως πλέον δὲν ὑπάρχει εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Τέταρτον. Ἡ Κυβέρνησις ὤφειλεν ἀμέσως μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Μακαρίου νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπαντῶν ἐπὶ τοῦ θέματος λέγει ὅτι δὲν εἶμαι βέβαιος ἐὰν κατὰ τὴν προδικασίαν θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ὁμιλήσω. Καὶ ἐρωτῶ, Ἐπίσης, αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἔχετε προηγούμενον ὅπου Κράτος ἐζήτησε τὴν σύγκλησιν τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἐκλήθη κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς ἐγγραφῆς τοῦ θέματος; Διότι, κύριοι βουλευταί, ὤφειλεν ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀσκήσῃ πίεσιν εἰς τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην διὰ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Καὶ εἶμαι εὐτυχὴς ὅτι ὁ κ. Λοϊζίδης, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὴν Ε.Ρ.Ε. διαπιστώνει σήμερον τὴν ἔλλειψιν διαφωτίσεως. Δὲν ἔχει σημασίαν τί θὰ πράξῃ ἡ πλειοψηφία τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. Ἀρκεῖ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιμένει νὰ φέρῃ συνεχῶς τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης.

Εἶπον εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι δὲν θὰ ἠμπορέσητε παρ' ὅλην τὴν διαφώτισιν καὶ παρ' ὅλην τὴν προσφυγήν, τὴν ὁποίαν δυστυχῶς δὲν ἐκάματε, νὰ κερδίσητε τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ἐὰν ὁ προσανατολισμός σας δὲν ἀλλάξῃ. Διότι μὲ τὸν μονόπλευρον προσανατολισμὸν τὸν ὁποῖον ἐπιδεικνύετε εἰς τὰς διεθνεῖς μας σχέσεις θὰ εὑρίσκεσθε εἰς τὴν διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεσθε σήμερον. Καὶ θὰ εἶσθε ἀπομονωμένοι, κύριε Ὑπουργέ, διότι δὲν εὑρίσκεσθε εἰς ἀγαθὰς σχέσεις μὲ τὴν Ἀγγλίαν ἢ τὴν Τουρκίαν. Εἶσθε ἀπομονωμένοι διότι, κατὰ τὴν ἰδίαν σας ὁμολογίαν, δὲν εἶσθε εἰς θέσιν νὰ εὕρητε οὔτε ἕνα σύμμαχον καὶ φίλον εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Κύριοι βουλευταί, εἶναι ἀπολύτως ἀληθὲς αὐτὸ τὸ ὁποῖον σᾶς ἀνέφερεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ὅτι κύριον μέλημα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων ὑπῆρξεν ἡ ἐκλογικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ ὅτι ὑπάρχουν ἔγγραφα ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀπετάνθη πρὸς τρίταξ δυνάμεις λέγουσα, «Ἀμάν, βόστε μας μίαν λύσιν, διότι αὐτὴν τὴν στιγμὴν βαίνομεν πρὸς ἐκλογὰς καὶ θὰ καταστραφῶμεν ἐὰν μείνῃ ἐκκρεμὲς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα». Ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ χειρισμὸς τοῦ Κυπριακοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προεκλογικῆς περιόδου δὲν ὑπῆρξεν οἷος ἔπρεπε νὰ εἶναι διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἡ Κύπρος τὴν ἐλευθερίαν της, ἀλλὰ διὰ νὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἡ Ε.Ρ.Ε. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος κ. Τσαλδάρης ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Τ σ α λ δ ά ρ η ς. Δὲν γνωρίζω, κ. βουλευταί, ἐὰν θὰ εἶμαι ὁ τελευταῖος ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὁ ὁποῖος θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦτο. Ἔχων ὅμως ὑπ' ὄψει μου ὅτι θὰ εἶμαι μεταξὺ τῶν τελευταίων καὶ ἀκούσας ὅλας τὰς συζητήσεις αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ἐνταῦθα, αἰσθάνομαι βαθυτάτην ἀνάγκην ὡς Ἕλλην, νὰ κάμω ἔκκλησιν, κυρίως, πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς συμπολιτεύσεως. Ἀφετέρ, κ. συνάδελφοι, ἐγένετο χρῆσις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος προεκλογικῶς. Δὲν νομίζω ὅτι τὸ θέμα αὐτό, τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικόν, τὸ ὁποῖον καὶ μελλοντικῶς πρέπει νὰ καθορίζῃ τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς, θὰ νομίζω, λέγω, ὅτι θὰ ἔπρεπεν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως νὰ τεθῇ ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἐμπιστοσύνης ἢ μὴ τοῦ Σώματος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων δὲν εἶναι δυνατὸν αἱ συνειθίσεις νὰ τίθενται πρὸ αὐτοῦ τοῦ διλήμματος. Καὶ θὰ ἤθελα ἐν προκειμένῳ νὰ ἐπαινέσω τὴν στάσιν καὶ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ ἐκ Κύπρου ἀγαπητὸς συνάδελφος κ. Λοϊζίδης. Ὁ κ. Λοϊζίδης μὲ βαθύτατον πόνον διὰ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν μάχην ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὴν Κύπρον, μᾶς ἐκάλεσεν ὅλους ὑπὸ μίαν κοινὴν ἰδεολογίαν, μίαν κοινὴν ἡγεσίαν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ πρόβλημα τοῦ πολέμου, ὡς εἶπεν, ὁ ὁποῖος διεξάγεται ἐν Κύπρῳ.

Ὁ κ. συνάδελφος δὲν ἐδίστασε καταστρέφων τὸν λόγον του —ἐδῶ δὲ εἶναι ἡ σύγκρουσις τῆς συνειδήσεως, πρὸ τῆς ὁποίας θέτει ἡ Κυβέρνησις τὸ μέλον της— νὰ εἴπῃ ὅτι θὰ δώσῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς παρακολουθήσεως τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα θὰ λάβῃ ἡ Κυβέρνησις. Καὶ προσέθεσε μάλιστα, ὅτι λόγῳ καὶ τῆς ἰδιαιτέρας θέσεώς του, δύναται νὰ παρακολουθήσῃ ἐκάστοτε, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ κατευθύνῃ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα θεωρεῖ ὅτι πρέπει ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Κυπριακῆς Ἐθναρχίας νὰ παρακολουθῇ. Θὰ ἦτο πράγματι ἡ Ἑλλὰς εὐτυχὴς ἐὰν ἡ πλευρὰ τῆς συμπολιτεύσεως, ἐκπροσωποῦσα ἕναν ὁλόκληρον κόσμον, γνωστὸν εἰς ἡμᾶς, ἀπεφάσιζε νὰ δώσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν μείζονα δύναμιν ἀσκήσεως περαιτέρω τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς, διὰ ψήφων ὡρισμένων τινῶν ἐξ αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶχον δοθῇ ὑπὸ τὸν ὅρον ἑνὸς λογικοῦ περιορισμοῦ. Ἡ Κυβέρνησις προκειμένου νὰ ἐξέλθῃ τῆς ψηφοφορίας ταύτης φαινομενικῶς ἐνισχυμένη, αὔριον θὰ εἶναι ἀσθενεστέρα ἀπέναντι ἐκείνων μὲ τοὺς ὁποίους θὰ ἔχῃ νὰ διαπραγματευθῇ,

ἐνῶ θὰ ἦτο ἰσχυροτέρα ἐὰν ἠκολουθεῖτο ἡ ἐκτίμησίς μου.

-Κύριοι βουλευταί, τί νὰ ἐπαναλάβω περὶ τῶν διαπραγματεύσεων; Ἡ ἀγόρευσις τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων σήμερον, ἡ ὁποία δὲν ἦτο πλέον ἀγόρευσις, ἀλλὰ ἦτο ἕνα κατηγορητήριον ἀπαγγελλόμενον ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, μᾶς ἔδωσεν εἰς ὅλους τὸ μέτρον τῆς κρίσεως, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐπικρατῇ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς ψήφου μας. Αἱ ἀγορεύσεις εἴτε τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἴτε αἱ διακοπαὶ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ὑπῆρξαν τοιαῦται, ὥστε πράγματι ἐὰν δικανικῶς στέκονται καὶ ἐὰν ὅπως ἐλέγετο καὶ παλαιότερον, στρεψοδίκως στέκονται, νὰ μὴ εὐσταθοῦν ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως. Ἐρωτῶμεν δὲ καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν σειράν μας. Ἀπὸ τῆς 9ης Μαρτίου, ἡμέρας καθ' ἣν ἀπῄχθη καὶ ἐξωρίσθη ὁ Ἐθνάρχης, ἐγένοντο ἆραγε διαμαρτυρίαι ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ; Καὶ πρὸς ποίαν κατεύθυνσιν; Ὁ Ἐθνάρχης ἐξωρίσθη ὅπως γνωρίζομεν ὅλοι, ὤφειλεν ἡ Κυβέρνησις νὰ ἔχῃ τὰς πληροφορίας της. Ἤδη 8 ἡμέρας ποὸ τῆς ἐξορίας αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἔγραφον καὶ τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐξωρίζετο. Διετέλει, ἆραγε, ἐν ἀγνοίᾳ ἡ Κυβέρνησις αὐτῶν τῶν δεδομένων; Καὶ πῶς παρεσκεύασε καὶ πάνδημον ὑποδοχὴν εἰς τὸν Ἐθνάρχην ἐρχόμενον εἰς Ἀθήνας, ἐφόσον ἐγνώριζεν αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐγένοντο; Ἢ δὲν εἶχε τὴν πληροφορίαν, τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν εἴχομεν, ὅτι τὸ ταξεῖδιον αὐτὸ τοῦ Ἐθνάρχου ἦτο γεμᾶτο ἀπὸ ἕνα παράπονον διαμαρτυρίας, τὸ ὁποῖον ἐδόνει τὴν ψυχήν του καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ ὅτι δὲν θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν Κύπρον; Κύριοι βουλευταί, ψηφίζοντες ἄνευ ὡρισμένων ἐπιφυλάξεων καὶ δίδοντες ψῆφον ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δημιουργεῖτε ἕνα μειονέκτημα εἰς τὴν ἐθνικήν μας ἱστορίαν, διότι ἐγκρίνετε διὰ τῆς ψήφου σας τὴν μέχρι, σήμερον τηρηθεῖσαν στάσιν. Δύνασθε ἐλευθέρως, βέβαια νὰ καθωρίσητε τὴν θέσιν σας ὅπως καὶ ἡμεῖς τὴν ἡμετέραν. Καὶ ἐὰν ὁ κ. Λοϊζίδης ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ψηφίσῃ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς συνεχοῦς παρακολουθήσεως τῶν μέτρων, ἡμεῖς θὰ καταψηφίσωμεν ὑπὸ τὸν ὅρον καὶ μὲ τὴν εὐχὴν ὅπως τῆς καταψηφίσεως ταύτης κάμῃ χρῆσιν καλλιτέραν ἡ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὰ συμφέροντα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα αὐτὴν τὴν στιγμὴν παρακωλύουν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, ὅπως εὐρύτατα πλέον ἀπεδείχθη ἐκ τῆς γενομένης ἐνώπιον ἡμῶν συζητήσεως ἢ μᾶλλον διαδικασίας, διότι κατ' οὐσίαν περὶ δίκης ἐπρόκειτο.

Δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε ἐπὶ τῆς οὐσίας. Ἡ ὁμιλία μου τῆς πρώτης ἡμέρας, ἐφόσον παρηκολουθήθη ἀπὸ ὑμᾶς ἢ ἀνεγνώσθη, ἔχει θίξει ὅλα αὐτὰ τὰ θέματα ἐν πλήρῃ ἐκτάσει. Ἀτυχῶς, ἡ συζήτησις ἐκράτησεν ἐπὶ τόσον καιρόν, ὥστε πράγματι τὴν στιγμὴν ποὺ κηλούμεθα νὰ ψηφίσωμεν νὰ ἀπέχωμεν ἴσως ἀπὸ τοῦ σημείου ἐκείνου, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκλήθημεν ἐδῶ σήμερον ἢ ἀπεστάλημεν ὑπὸ τοῦ Λαοῦ διὰ νὰ τὸν ἐκπροσωπήσωμεν. Ὑπῆρχε καὶ ἑτέθη, ἀτυχῶς, προεκλογικῶς τὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἠγωνίσθην διὰ νὰ μὴ τεθῇ καὶ διὰ δηλώσεων ἐπισήμων καὶ διὰ τῶν ἰδιαιτέρων ἀκροάσεων τὰς ὁποίας ἐζήτησα τότε. Δὲν πρέπει νὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ τὸ καθιστῶμεν ἀντικείμενον ἐσωτερικῆς ἀντιπολιτεύσεως. Εἶναι τοῦτο μία φωνὴ ἑνὸς ἀνθρώπου παρακολουθοῦντος τὸ θέμα καὶ εἶναι ἐπίσης ἡ φωνὴ τοῦ ἐνταῦθα Κυπρίου ἀντιπροσώπου κ. Λοϊζίδη ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Ὑπὸ τοὺς ὅρους αὐτούς, εἴπομεν, ὅτι ἡμεῖς θὰ καταψηφίσωμεν. Καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι καὶ ὅσοι θὰ ὑπερψηφίσουν, θὰ παρακολουθήσουν τοὐλάχιστον τὸ ἔργον, διὰ νὰ δυνηθοῦν ἐγκαίρως νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ σταμάτημα ἑνὸς κατηφόρου εἰς τὸν ὁποῖον φέρονται ὅσοι ἀσκοῦν ἢ ἐτάχθησαν νὰ ἀσκήσουν διατεταγμένην ὑπηρεσίαν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Κράτους. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνιαίας Δημοκρατικῆς Ἀριστερᾶς κ. Πασσαλίδης, ἔχει τὸν λόγον.

Ι. Πασσαλίδης. Κύριοι βουλευταί, σήμερα ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, τὸν ὁποῖο ἐνημέρωσε ἡ Κυβέρνησις γιὰ τὰ διπλωματικὰ «ἀπόκρυφα» τοῦ Κυπριακοῦ, κατέθεσε μόνον μία γραμμὴ ἀπὸ ὅσα διάβασε. Τὰ ἄλλα, δὲν ξέρουμε τί λένε.

Ἡ Κυβέρνηση μέχρι σήμερα ἐπεκαλεῖτο τὸ «ἀπόκρυφον» τῶν φακέλλων· φάκελλοι ἀπὸ ἐδῶ, φάκελλοι ἀπὸ κεῖ, κι' ἔλεγε ὅτι τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα κινδυνεύουν ἂν βγοῦν στὴ δημοσιότητα τὰ «ἀπόκρυφα». Πάντοτε δέ, ἔκανε ὑπαινιγμοὺς γιὰ τὴν ἀριστερά. Καὶ τώρα τελευταῖα τὸ ἴδιο ἔκαμε. Δὲν εἶναι ὅμως ὅτι φοβᾶται γιὰ τὴ «μυστικότητα» τῶν φακέλλων της ἡ Κυβέρνηση, ἀλλὰ φοβοῦνται αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸ λαό. Καὶ τί λένε αὐτὰ τὰ «ἀπόκρυφα» ποὺ σήμερα ἐξέθεσε ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων; Λένε ὅτι ἡ Κυβέρνησις — θὰ τὰ πῶ μὲ τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ — ἐγέλασε τὸ λαό, ἐγέλασε τὴν Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία. Αὐτὸ διαπιστώθηκε σήμερα μέσα στὴ Βουλὴ καὶ ἤμουν ὑποχρεωμένος νὰ ἀνέβω στὸ βῆμα καὶ νὰ τονίσω ὅτι, ἐὰν ἡ Κυβέρνηση θὰ ἐξακολουθήσῃ αὐτὴ τὴν τακτικὴ νὰ φοβερίζῃ τὸν κόσμο ὅτι «ὕψιστα ἐθνικὰ συμφέροντα» δὲν τῆς ἐπιτρέπουν νὰ πεῖ τὴν ἀλήθεια πρὸς τὸν Ἑλληνικὸ λαό, ἐμεῖς θὰ λέμε ὅτι διαπιστώνουμε ὅτι αὐτὰ τὰ «ὕψιστα ἐθνικὰ συμφέροντα» εἶναι ἐναντίον τῶν πραγματικῶν, τῶν ὑψίστων συμφερόντων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Χθές, ἕνας ἄλλοτε Ὑπουργὸς τῆς Ἀσφαλείας, ἀνέβηκε στὸ βῆμα τοῦτο...

Ε. Καλαντζῆς. Εἶμαι παρών, ὥστε νὰ μὴ λέγετε «ἕνας».

Ι. Πασσαλίδης. Ἐγὼ εἶπα «ἕνας», γιατὶ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι. Ἐὰν ἦτο ἕνας δὲν ἐπείραζε.

Ὁ κ. Καλαντζῆς χθὲς ἐδηλητηρίασε τὴν ἀτμόσφαιρα μέσα στὴ Βουλή. Ἄρχισε ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ καὶ ἔφτασε μέχρι σήμερα. Γιατί; Γιὰ ποιὸ λόγο; Ὅτι κινδυνεύουν τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, κινδυνεύει ἡ Ἑλλάς. «Κινδυνεύει» ἐὰν συμφιλιωθῇ ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Καὶ ὕψιστα συμφέροντα κινδυνεύουν, ἂν θὰ ἔχουμε καλὲς σχέσεις μὲ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση. Ἐγὼ δὲν θὰ ἤθελα ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς νὰ ἀναμίξω ξένα Κράτη. Ἀλλὰ μὲ ὑποχρεώνουν. Κι' ὅσοι ἰσχυρίζονται τὰ παραπάνω δὲν σκέπτονται γιὰ τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ σκέπτονται γιὰ τὸ Κόμμα τους μόνο. Δὲν εἶναι δυνατό, σὲ ἕνα τέτοιο σοβαρὸ ζήτημα, ὅπως εἶναι ἡ συμφιλίωση τοῦ λαοῦ καὶ ἡ εἰρήνευση, νὰ ἀναμιγνύωνται ξέναι μεγάλαι Δυνάμεις, ὅπως εἶναι ἡ Χώρα τῶν Σοβιέτ. Καὶ νὰ ὑποστηρίζεται ὅτι τάχα αὐτὴ ἡ Χώρα τῶν Σοβιέτ δὲν θέλει τὴν εἰρήνευση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Εἶναι ἐπικίνδυνο σημεῖο αὐτό, καὶ ὑφιστῶ τὴν προσοχὴ τῆς Κυβέρνησης. Καὶ ἐγὼ εἶμαι εὐτυχής, ὅτι ὁ ἄλλοτε Ὑπουργὸς τῆς Ἀσφαλείας, σήμερα δὲν κατέχει ἐπισήμως τὴ θέση αὐτὴ εἰς τὴν Κυβέρνηση.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν Προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Πρόεδρος κ. Κ. Γ. Ροδόπουλος).

Καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς πιστεύω, ὅτι ἡ Κυβέρνηση δὲν συμμερίζεται αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶπε ὁ ἀξιότιμος βουλευτὴς κ. Καλαντζῆς. Ἡ Ἑλλάδα στὴ θέση ποὺ εἶναι, δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ αὐτὴ τὴν πολιτικὴ τῆς ἐχθρότητος ἀπέναντι στὴ μεγάλη χώρα τῶν Σοβιέτ. Τί τὸ κρύβουμε. Ἡ πραγματικότης αὐτὴ εἶναι. Εἴτε σᾶς ἀρέσει εἴτε ὄχι, αὐτὴ δὲν μᾶς πτυπάει. Ἡ Ἀγγλία μᾶς πτυπᾶ καὶ σεῖς πάλιν λέτε, ὅτι μαζί της μένετε σύμμαχοι. Ἡμεῖς λέμε, θὰ βγοῦμε ἀπ' αὐτὴ τὴν γραμμή, θὰ ἔχουμε οὐδετέρα γραμμή. Εἴμαστε ξεκαθαρισμένοι καὶ ἀπέναντι τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ ἀπέναντι τοῦ Δυτικοῦ μπλόκ. Δὲν μπορεῖτε νὰ εἶσθε μέσα στὰ πλαίσια τῆς μονοπλεύρου ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ νὰ λύσετε τὸ Κυπριακὸ πρόβλημα. Πῶς θὰ τὸ λύσετε; Θὰ σᾶς ποῦν κινδυνεύει ὁ ἐλεύθερος κόσμος. Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ «ἐλεύθερος κόσμος»; Οἱ ἀποικισταί, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν τὸ N.A.T.O. γιὰ νὰ φυλάξουν τὰ συμφέροντά τους στὴ Μέση Ἀνατολή.

Καὶ ἄλλοτε πάλιν ἐτέθη εἰς τὴν Βουλὴν τὸ ζήτημα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἐθελώσαμεν τότε, ὅτι γιὰ τὰ πετρέλαια τῆς Μοσούλης, θυσιάζετε τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Καὶ ὅταν ἠθέλατε νὰ μπῆτε στὸ ΝΑΤΟ ἐδηλώσαμεν: Προσέξτε γιατὶ ἡ Ἑλλὰς κινδυνεύει νὰ γίνῃ ὁλοκαύτωμα γιὰ τὰ πετρέλαια τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Γιὰ σταθῆτε. Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε χωροφύλακες αὐτῶν τῶν πετρελαίων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἂν θέλουν νὰ τὰ ἐκμεταλλευθοῦν καὶ οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Ἀμερικανοί, αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τους ζήτημα. Ἐμεῖς ὑποστηρίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ κά-

νομεν πολιτικὴν πραγματικὰ Ἑλληνικήν,, Ἐθνικήν. Ἐσεῖς κάνετε τὴν πολιτικὴν τοῦ διεθνοῦς καπιταλισμοῦ, σὲ βάρος τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα.

Ὁ ἀξιότιμος πρώην Ὑπουργὸς τῆς Ἀσφαλείας, ἴσως τώρα θὰ θελήσῃ κάπως διαφορετικὰ νὰ σκεφθῇ καὶ δὲν θὰ ὁμιλήσῃ ἄλλη φορὰ μὲ τὸ πάθος ποὺ μίλησε προχθές.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Δὲν εἶναι Κοινοβουλευτικὴ ἡ ἔκφρασις.

Ε. Κ α λ α ν τ ζ ῆ ς. Κύριε Πρόεδρε ἂς μοῦ ἐπιτρέψετε....

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Πασαλίδης δὲν σᾶς διέκοψε καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐπιτρέψω νὰ τὸν διακόψετε.

Ι. Π α σ α λ ί δ η ς. Ἂς τελειώσω μὲ σᾶς γιὰ νὰ εἴπω καὶ κάτι ἄλλο. Ἐξηγεῖται τὸ πάθος σας ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύσι. Πράγματι, γίνεται ἀναστάτωσις μέσα στὸν ἄνθρωπο, ζωντανεύουν τὰ πάθη, βράζουν ποὺ λένε, ταράσσεται ὅταν μεταβαίνει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ μία παληὰ κατάστασι σὲ μιὰ νέα. Αὐτὰ ἔπαθε ὁ κ. ἄλλοτε Ὑπουργὸς τῆς Ἀσφαλείας. Κατάλαβε, ὅτι ἡ Ἑλλάδα μεταβαίνει, καὶ ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπὸ τὶς ἐκλογές, ἀπὸ μιὰ παληὰ κατάστασι σὲ νέα κατάστασι. Καὶ αὐτὸ τὸν ἐξώργισε καὶ μίλησε χθὲς μὲ πάθος. Εὑρίσκεται νομίζει, πάλι στὴν παληὰ κατάστασι, ἡ ὁποία τώρα πάει περίπατο. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀριστερᾶς). Καὶ εἶπε καὶ κάτι ἄλλο, ὅτι ἡ ΕΔΑ καμμιὰ φορὰ δὲν ἀνεφέρθη στοὺς ἀγωνιστὰς τῆς Κύπρου, στὴν ΕΟΚΑ, στὸ Διγενῆ.

Ἐμεῖς πάντοτε ὑποστηρίζουμε ἅλους τοὺς πραγματικοὺς ἀγωνιστὲς τῆς Κύπρου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ πολιτικά τους φρονήματα. Ὅταν ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ ὁποία θεωρεῖται φιλελεύθερον Κράτος, ἔθεσε στὴν Κύπρο ἐκτὸς νόμου τὸ ἀριστερὸ κόμμα, τὸ ΑΚΕΛ, κανένας ἀπὸ ἐσᾶς δὲν διαμαρτυρήθηκε. Ἐμεῖς καὶ τότε, διαμαρτυρηθήκαμε καὶ ὅταν ἐστάλη στὴν ἐξορία ὁ Μακάριος ἐπίσης διαμαρτυρηθήκαμε. Αὐτὸ δείχνει, ὅτι ἐμεῖς κάνομε πραγματικὴ πανεθνικὴ πολιτικὴ καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Κύπρο. Σεῖς κάμετε κομματικὴ πολιτική. Γι' αὐτὸ καὶ θὰ καταψηφίσουμε τὴν Κυβέρνησι. Ἐμεῖς λέμε, ὅτι ἐὰν δὲν ἀλλάξῃ ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδας, ἡ μονόπλευρη, δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἡ χώρα μας δική της, ἀνεξάρτητη, ἐθνικὴ πολιτική. Θὰ κάμῃ πολιτικὴ τὴν ὁποία ὑπαγορεύουνε οἱ «σύμμαχοί» σας, οἱ ὁποῖοι ὅμως καὶ μᾶς κοπανᾶνε. Ἐμεῖς δὲν θὰ ἠθέλαμε νὰ κοπανισθοῦμε μαζί σας. Ἐλᾶτε ὅλοι μαζὶ νὰ κάμετε μιὰ Κυβέρνησι Ἐθνικῆς Σωτηρίας. Ἐμεῖς μπορεῖ νὰ μὴ πάρουμε μέρος. Ἀλλὰ θὰ σᾶς ὑποστηρίξουμε, γιὰ νὰ χαραχθῇ μιὰ πραγματικὰ Ἑλληνικὴ πολιτική, γιὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ βγῇ ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ΕΠΕΚ κ. Παπαπολίτης ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Π α π α π ο λ ί τ η ς. Ἡ δευτερολογία τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων ἐνημερωθέντος ἐπὶ τῶν σχετικῶν στοιχείων τοῦ φακέλλου, συμπληρώνει τὰς ἀπόψεις καὶ αἰτιάσεις τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς αἱ ὁποῖαι ἐβασίζοντο ἐπὶ ἀδιασείστων στοιχείων ὄχι μόνον δὲν ἀπεκρούσθησαν ἀπὸ τὰς ἀντιφατικὰς ἀπαντήσεις τῆς Κυβερνήσεως τὰς ἀορίστους καὶ ἀσαφεῖς, ἀλλὰ ἀντιθέτως κατέστησαν δυσκολοτέραν τὴν θέσιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐνίσχυσαν τὰς ἀποτυχίας μας.

Νομίζω ὅτι ἡ εἰκὼν ἡ ὁποία ἐδόθη ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν διεξήχθη ἡ συζήτησις εἶναι πλήρης, ὥστε ἡ Βουλὴ νὰ εἶναι ἔτοιμον νὰ μορφώσῃ γνώμην καὶ νὰ θεωρῇ περιττὴν πᾶσαν περαιτέρω συζήτησιν ἐπὶ ταύτης. Πλήρης ἐπίσης εἶναι ἡ εἰκὼν τὴν ὁποίαν διὰ τῶν ἐκτεθεισῶν ἀπόψεών μας, ἐδώσαμεν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ ἐν γένει ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Κύριε Πρόεδρε, ὁμιλῶν προηγουμένως, ἔκαμα μίαν πρότασιν εἰς τὸ Σῶμα καὶ παρεκάλεσα τὸν Πρόεδρον νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Βουλὴν ἐὰν ἐγκρίνῃ τὴν πρότασιν, ὅπως ἡ Βουλή, ἅμα συγκροτηθῇ εἰς Σῶμα, ἀπευθύνῃ χαιρετισμὸν πρὸς τὸν Κυπριακὸν λαόν, πρὸς τὸν Μακαριώτατον καὶ πρὸς ὅλας τὰς Βουλὰς τοῦ κόσμου διακηρύττουσα τὴν ἱερὰν ἀπόφασίν της διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κύπρου. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε Ἀρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων, χθὲς κατέθεσεν ἔγγραφον πρότασιν ὁ κ. Νικολαΐδης, ὁπαδός σας καὶ τοῦ ἀπήντησα ὅτι πρὶν ἡ τύχῃ ψήφου ἐμπιστοσύνης ἡ Κυβέρνησις, ἡ Βουλὴ δὲν δύναται νὰ ἐπιληφθῇ ἄλλου θέματος. Εἶναι ρητὴ ἡ διάταξις τοῦ Κανονισμοῦ. Θὰ φέρω τὸ θέμα ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ ἀποτελέσματος.

Σ. Ν ι κ ο λ α ΐ δ η ς. Πρὶν νὰ λυθῇ ἡ συνεδρίασις ἡ σημερινή.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Μάλιστα. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ ἀποτελέσματος.

Κηρύσσεται περαιωμένη ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, μὴ ὑπάρχοντος ἑτέρου ρήτορος. Ὁ κ. Λοϊζίδης ἐζήτησε τὸν λόγον ἐπὶ προσωπικοῦ ζητήματος. Ἐπιθυμῶ νὰ τὸν διαβεβαιώσω ὅτι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Προεδρείου, ζήτημα προσωπικὸν δὲν ὑπῆρχεν. Ἐὰν ὅμως ἐπιμένῃ, νὰ μᾶς ἐκθέσῃ τί εἶναι τὸ προσωπικὸν ζήτημα καὶ θὰ τοῦ δώσω πατόπιν τὸν λόγον.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Δὲν ὑπάρχει προσωπικὸν ζήτημα.

Σ. Λ ο ϊ ζ ί δ η ς. Κύριοι συνάδελφοι, εἶναι ζήτημα συνειδήσεως ἰδικῆς μου νὰ κρίνω ἂν ὑπάρχῃ ζήτημα. Δι' ἐμὲ ὑπάρχει ζήτημα καὶ μάλιστα σοβαρόν. Ἐλπίζω μετὰ τὰς ἐξηγήσεις ποὺ θὰ δώσω, ὅτι τότε πράγματι θὰ παύσῃ νὰ ὑφίσταται ζήτημα.

Κύριοι συνάδελφοι, μοῦ ἐπεσυρίφθη μομφή, ἡ ὁποία ἔχει δύο σκέλη. Τὸ ἕνα σκέλος εἶναι ὅτι προτοῦ νὰ πολιτευθῶ καὶ νὰ ἐκτεθῶ ὡς βουλευτής, ἔπρεπε νὰ παραιτηθῶ ἀπὸ τῆς ἰδιότητος τοῦ Ἐθναρχικοῦ Συμβούλου. Τὸ δὲ ἕτερον σκέλος εἶναι ὅτι εἶμαι ἀκατάλληλος νὰ κάμω εἰσηγήσεις εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν.

Εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς διότι διευκολύνεται ἡ θέσις μου νὰ ἀπαντήσω εἰς τὴν μομφὴν αὐτήν, πρῶτον, διότι ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος τόσον ρητῶς καὶ πειστικῶς ἀνεγνώρισε τὸ ὀφέλιμον τῆς ἐδῶ παρουσίας μου καὶ δεύτερον, διότι ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ ΑΚΕΛ ἐμμέτρως ἔδειξαν ὅτι πείθονται περὶ τῆς ἀναγκαιότητος καὶ τοῦ ὀφελίμου τῆς ἐδῶ παρουσίας μου, διότι ἔκαμον χρῆσιν ἰδικῶν μου ἐπιχειρημάτων κριτικῆς, κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὸν ὁποῖον ἤσκησαν. Ἐπομένως, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, ὅταν μοῦ ἐγίνετο πρότασις τιμητικὴ ἐκ μιᾶς παρατάξεως νὰ θέσω ὑποψηφιότητα βουλευτοῦ ἐν Ἀθήναις, τὸ ζήτημα δι' ἐμὲ ἦτο νὰ κρίνω ἐὰν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἦτο σκόπιμον καὶ ὀφέλιμον διὰ τὸν Κυπριακὸν ἀγῶνα ἢ ὄχι. Δὲν ἐτίθετο ζήτημα παραιτήσεώς μου ἢ ὄχι ἀπὸ τῆς ἰδιότητος τοῦ Ἐθναρχικοῦ Συμβούλου. Ἔγραψα τότε καὶ εἰς τὸν Τύπον, ὅτι ἡ ἰδιότης αὐτὴ εἶναι ἁπλῶς μία τιμητικὴ διάκρισις, ἡ ὁποία καμμίαν σχέσιν δὲν ἔχει. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀγαπητούς μου συμπατριώτας εὑρίσκοντο ἐν Ἀθήναις ὡς Ἐθναρχικοὶ Σύμβουλοι. Ἐκεῖνο ποὺ προσδίδει εἰς ἐμέ, τολμῶ νὰ εἰπω, κάποιο κῦρος, αὐτὸ δὲν εἶναι ἡ τιμητικὴ αὐτὴ διάκρισις, εἶναι ἡ ἰδιότης μου ὡς Κυπρίου ἀγωνιστοῦ καὶ ἡ σχέσις μου μὲ τὴν σήμερον ἀγωνιζομένην Κύπρον. (Χειροκροτήματα). Ἐπομένως, μόνον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἶχον νὰ κρίνω καὶ ἀποφασίσω. Καὶ ἀπεφάσισα ὅτι τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς εἶναι μία ἐπαλξις ἀναγκαία διὰ τὸν ἀγῶνα μας. Εἶχον νὰ δώσω λόγον πρὸς τὴν δευτέραν μου πατρίδα Κύπρον διὰ τὴν ἀπόφασίν μου αὐτήν. Σᾶς βεβαιῶ —καὶ ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν σας ἐπιστολὴν καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐθνάρχου Κύπρου Μακαρίου καὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως Κυπρίων Ἀγωνιστῶν— ὅτι ἐπεκροτήθη ἡ ἀπόφασίς μου καὶ ἐξεφράσθη ἡ μεγάλη ἱκανοποίησις καὶ εὐχαριστήσεις των, διότι ἡ Κύπρος θὰ διαθέτῃ ἀντιπρόσωπον εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Βεβαίως τονίζω, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεως, ὅτι αὐτὸ δὲν ἔχει σημασίαν ὅτι λαμβάνω οἱανδήποτε θέσιν ἐναντι τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν κομμάτων. Κάθε ἄλλο. Ὅλα τὰ κόμματα καὶ οἱ ἀδελφοί μας Ἕλληνες εἶναι σεβαστοὶ ἐξ ἴσου ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους Κυπρίους. Ἁπλῶς, ἐπαναλαμβάνω, ἐκρίθη τὸ γεγονὸς τοῦ ὠφελίμου ἢ ὄχι τῆς ἐδῶ παρουσίας μου.

Όσον άφορᾶ τὸ δεύτερον σκέλος τῆς μομφῆς, ἐὰν εἶμαι ἁρμόδιος, ἐὰν εἶμαι κατάλληλος ἢ ὄχι διὰ νὰ κάμνω εἰσηγήσεις ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, νομίζω ὅτι ἀπέδειξε τὸ ἀβάσιμον αὐτῆς ἡ χθεσινή μου ὁμιλία καὶ ἡ ἀναγνώρισις, ποὺ ἔγινε σήμερον ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἀρχηγοὺς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε., μὲ τὸν ὁποῖον ἐκ συμπτώσεως μὲ συνδέουν οἱ παλαιότεροι καὶ φιλικώτεροι δεσμοὶ ἀπὸ οἱονδήποτε ἄλλον Ἕλληνα πολιτικόν, νομίζω, ὅτι κατόπιν τῶν σημερινῶν ἐξηγήσεων θὰ ἄρῃ ἐπίσης τὰς ἐπιφυλάξεις, τὰς ὁποίας ἔχει διὰ τὸ σκόπιμον τῆς ἐδῶ παρουσίας μου. Καὶ δὲν θὰ κρίνω τὸ πῶς ἐμπῆκα ἐδῶ πέρα, διότι, κύριοι, εἰς τὸ κάτω-κάτω, δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τρόπος. Ἅπαξ ἀπεφασίσαμεν ὅπως Κύπριος ἀγωνιστὴς εἰσέλθει εἰς τὴν Βουλὴν καὶ χρησιμοποιεῖ τὸ βῆμα αὐτό, δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη δυνατότης, σύμφωνα μὲ τὸ ἐκλογικὸν σύστημα, διὰ νὰ ἐκθέσω ὑποψηφιότητα, π.χ. ὡς ἀνεξάρτητος.

Εἶπα καὶ χθὲς ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ σήμερον, ὅτι ἀποστολή μου εἶναι ἡ ἄσκησις ἀντικειμενικῆς κριτικῆς, ὅπως, νομίζω, τὸ ἀπέδειξα καὶ χθές, ἀσκήσας θετικὴν κριτικὴν διὰ τὸ μέλλον καὶ ὄχι ἄσκοπον κριτικὴν διὰ τὸ παρελθόν. Καὶ ἐτόνισα ὅτι, δίδων ψῆφον ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἔχω ἐν συνειδήσει συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς μου, ὅτι ἔχω ὄχι τὴν τύχην τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ τὴν τύχην τῆς ἀγωνιζομένης πατρίδος μου. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Θ΄
17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Οἱ Σύλλογοι τῶν καθηγητῶν Γυμνασίων Σητείας καὶ Ἀλεξανδρουπόλεως, διαμαρτύρονται διὰ τὰ παρὰ τῶν Βρεττανικῶν ἐφαρμοζόμενα σκληρὰ καὶ ἀνελεύθερα μέτρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων καὶ ζητοῦν ἄμεσον ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ ἐπαναφορὰν ἐκ τῆς ἐξορίας τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ τῶν λοιπῶν ἐξορίστων.

Οἱ Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοὶ Φούρκας καὶ Ν. Μουδιανῶν — Χαλκιδικῆς, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Θρακικῆς Ἑστίας, τὸ σωματεῖον Ἀναπήρων — Λαγκαδίων — Γορτυνίας, αἱ Ἑνώσεις Τραυματιῶν Πειραιῶς, Ἐμποροϋπαλλήλων Θεσσαλονίκης, Τεχνιτῶν Καλοριφὲρ — Ὑδραυλικῶν Ἀθηνῶν, καὶ ὁ κ. Ε. Ριζόπουλος, διαμαρτύρονται διὰ τὰ παρὰ τῶν Βρεττανῶν λαμβανόμενα σκληρὰ καὶ ἀνελεύθερα μέτρα κατὰ τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀγωνιζομένων Κυπρίων, καὶ ζητοῦν ἐπαναφορὰν ἐκ τῆς ἐξορίας τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Κοινότητος Ῥιζοκαρπάσου Κύπρου, διαμαρτύρονται διὰ τὴν ἄδικον καὶ ἀπάνθρωπον κατασίεσιν τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καὶ διὰ τὰ ἐφαρμοζόμενα παρ' αὐτῆς ἀνελεύθερα καὶ σκληρὰ μέτρα καὶ ζητοῦν ἐπαναφορὰν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐξορίστων καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Τίμη τῆς ἐπαρχίας Πάφου Κύπρου, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 135ης ἐπετείου τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, διαμαρτύρονται ἐντόνως διὰ τὴν σύλληψιν καὶ ἀπέλασιν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Ἐθνικῶν Ἀγωνιστῶν καὶ ζητοῦν τὴν συμπαράστασιν τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν προώθησιν τοῦ ζητήματος αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ τὴν διαφώτισιν τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, ἐπὶ τοῦ δικαίου καὶ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ σκλαβωμένου Κυπριακοῦ λαοῦ.

Ἡ Ὀργάνωσις Ἑλλήνων Λειτουργῶν Κοινοτικῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Κύπρου, διαμαρτύρεται διὰ τὰ παρὰ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Κύπρου λαμβανόμενα καταθλιπτικὰ μέτρα εἰς βάρος τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τῆς Νήσου καὶ ζητεῖ ἄρσιν τῶν ἐπιβληθέντων ἀνελευθέρων μέτρων καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Τὰ Δημοτικὰ Συμβούλια Καισαριανῆς καὶ Κερατσινίου καὶ τὰ Κοινοτικὰ Συμβούλια Πεδινοῦ — Κιλκίς, Ἡρακλείου — Θεσσαλονίκης, Νέας Πεντέλης, Ἀξιοχωρίου, Φούρκας, Ἀμπελῶνος, Διονύσου, ἐκφράζουν τὴν ἀγανάκτησίν των, διὰ τὰ ὠμὰ καὶ ἀνελεύθερα παρὰ τῶν Βρεττανῶν ἐφαρμοζόμενα κατὰ τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων μέτρα καὶ ζητοῦν, ἐπαναφορὰν τοῦ Ἐθνάρχου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐξορίστων καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΑ΄
20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Πρόεδρος. Ὁ βουλευτὴς Λαρίσης καὶ Μαγνησίας καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος Ἐργαζομένου Λαοῦ, ἐζήτησε τὸν λόγον πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε, ἡ εἰς θάνατον καταδίκη τοῦ Κυπρίου ἀγωνιστοῦ Καραολῆ ἔχει δημιουργήσει βαθυτάτην αἴσθησιν εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Νομίζω, κ. Πρόεδρε, ὅτι θὰ ἦτο ὀρθὸν ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὴν γνώμην, τὴν σκέψιν καὶ τὸ αἴσθημα, ὅτι τυχὸν ἐκτέλεσις τοῦ πατριώτου Καραολῆ θὰ δημιουργήσῃ βαρύτατον τραυματισμὸν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, αἱ συνέπειαι τοῦ ὁποίου θὰ εἶναι ἀνυπολόγιστοι. Προτείνω δέ, ὅπως διαβιβάσωμεν τὸ ψήφισμα τοῦτο εἰς ὅλας τὰς ἄλλας Βουλάς. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Κύριε Πρόεδρε, ἡ Κυβέρνησις συμφωνεῖ μὲ τὴν πρότασιν περὶ διατυπώσεως ψηφίσματος ἀπὸ μέρους τοῦ Σώματος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ ἐπιθυμῶ νὰ πληροφορήσω τὴν Βουλήν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἑρμηνεύουσα τὴν συγκίνησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ἀπειλουμένην ἐκτέλεσιν τοῦ Καραολῆ, ἔκαμεν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ὅ,τι ἐπεβάλλετο. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Κατόπιν τῆς προτάσεως αὐτῆς, ἐξουσιοδοτεῖται τὸ Προεδρεῖον νὰ συντάξῃ τηλεγράφημα σχετικόν, τὸ ὁποῖον νὰ ἀποστείλῃ τὸ συντομώτερον;

Πολλοὶ βουλευταί. Μάλιστα, μάλιστα.

Πρόεδρος. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, βαθυτάτη πρᾶγμα εἶναι ἡ συγκίνησις ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους ἀπὸ τὰς βαρβαρότητας, αἱ ὁποῖαι ἐκτελοῦνται εἰς τὴν ἡρωϊκὴν Κύπρον, τὴν ἀγωνιζομένην διὰ τὴν ἐλευθερίαν της καὶ διὰ τοῦτο ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ πανελλήνιον αἴσθημα ἡ ἀπόφασις, ἡ ὁποία ἐλήφθη, ὅπως ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀπευθύνῃ ἔκκλησιν πρὸς ἀποτροπὴν ἐκτελέσεως τοῦ ἡρωϊκοῦ νέου Καραολῆ, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν γενναιότητα, τὸν ἡρωισμὸν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν του ἔχει καταστῇ τὸ ἰνδάλμα τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος. (Χειροκροτήματα).

Καὶ τώρα, κ. Πρόεδρε, μεταβαίνω εἰς ἄλλο θέμα.

Κατὰ τὸ στάδιον τῆς συζητήσεως τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, συνεζητήθη τὸ Κυπριακὸν θέμα. Ἔκτοτε ὅμως, ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τετάρτης, συνέβησαν σοβαρὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὴν ἰδικήν μας γνώμην, ἐπιβάλλουν, πρὸ τῆς διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, ἡ ὁποία προβλέπεται διὰ τὴν προσεχῆ Πέμπτην ἐπανασυζήτησιν τοῦ θέματος ἐνώπιον τοῦ Σώματος.

Ἡ ἐπανασυζήτησις πρέπει νὰ γίνῃ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία εἶναι ἀπαραίτητος. Προτείνω, ἐπομένως, πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ὅπως, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ πρὸ τῆς διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σώματος, ὁρισθῇ ἡμέρα πρὸς ἐπανασυζήτησιν τοῦ θέματος ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Πρ. Κυβ.). Ἡ Κυβέρνησις συμφωνεῖ ὅτι ἡ συζήτησις τοῦ Κυπριακοῦ διεξαγομένη διὰ τῶν ἐφημερίδων, βλάπτει, χωρὶς ἐξ ἄλλου νὰ διαφωτίζῃ ἐπαρκῶς τὴν κοινὴν γνώμην. Συνεπῶς δέχεται ὅπως ὁρισθῇ, κατὰ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα, ταχτὴ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ γίνῃ ἡ συζήτησις.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ποίαν ἡμέραν προτιμᾶτε;

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Πρ. Κυβ.). Παρακαλῶ ὁ καθορισμὸς τῆς ἡμέρας νὰ γίνῃ τὴν Δευτέραν. Ὁ κ. Θεοτόκης ἐπιστρέφει ἢ αὔριον ἢ τὴν Κυριακήν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Τὴν Δευτέραν δὲν ἔχομεν συνεδρίασιν, ἀλλὰ πάντως νὰ ὁρισθῇ ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ κ. Θεοτόκης.

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Πρ. Κυβ.). Συμφωνοῦμεν ὅτι θὰ ὁρισθῇ εἰδικὴ ἡμέρα πρὸς συζήτησιν. Ἐὰν θὰ εἶναι ἡ Τρίτη ἢ ἡ Τετάρτη ἐπιφυλασσόμεθα νὰ τὸ καθορίσωμεν ὅταν ἔλθῃ ὁ κ. Θεοτόκης. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἠμπορεῖ νὰ παρακαλέσῃ νὰ εἶναι ἡ Τετάρτη. Ἐφ' ὅσον εἶναι θέμα τῆς ἰδιαιτέρας ἁρμοδιότητός του, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ περιμένωμεν τὴν ἐπιστροφήν του διὰ νὰ ὁρίσωμεν τὴν ἡμέραν τῆς συζητήσεως.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἐξουσιοδοτεῖται ὁ κ. Πρόεδρος νὰ ὁρίσῃ τὴν ἡμέραν, ἡ ὁποία θὰ εἶναι πρὸ τῆς διακοπῆς τῆς Βουλῆς;

Π ο λ λ ο ὶ β ο υ λ ε υ τ α ί. Μάλιστα, μάλιστα.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ
ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριοι βουλευταί, πρὶν κληθῇ ὁ κ. Παπαπαναγιώτου, ὁ ὁποῖος ἔχει σειρὰν νὰ ὁμιλήσῃ, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ἀναγνώσω τὰ σχέδια τῶν τηλεγραφημάτων τὰ ὁποῖα συνέταξε τὸ Προεδρεῖον, διὰ νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν κρίσιν σας. Τὸ πρῶτον ἀπευθύνεται πρὸς τὰ Κοινοβούλια ὅλων τῶν Κρατῶν, πλὴν τοῦ Ἀγγλικοῦ διὰ τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἄλλο. Θὰ σᾶς τὸ ἀναγνώσω :

«Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, κατόπιν ἀποφάσεως ληφθείσης παμψηφεί, παρακαλεῖ τὰς Βουλὰς ὅλου τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόσμου ὅπως ἐπέμβουν πλησίον τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ζητοῦσαι τὴν ἐκ μέρους αὐτῆς ἐνέργειαν πλησίον τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Μ. πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Κυπρίου πατριώτου Μιχαὴλ Καραολῆ, καταδικασθέντος εἰς θάνατον ἐν Λευκωσίᾳ ὑπὸ περιστάσεις μὴ ἐξασφαλιζούσας τὴν ἀπονομὴν ἀληθοῦς δικαιοσύνης.

Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ποινῆς τοῦ Ἀγωνιστοῦ τούτου διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου θέλει τραυματίσει βαθύτατα τὰ αἰσθήματα ἐμπιστοσύνης τοῦ Κυπριακοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πρὸς τὰ διακηρυσσόμενα ἰδεώδη τῶν Ἐλευθέρων Λαῶν τὰ ὁποῖα τόσον σκληρῶς σήμερα πατάσσονται εἰς τὴν Κύπρον.

Ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ παρακαλεῖ τὴν Ἀντιπροσωπείαν τοῦ ..... Λαοῦ ὅπως ἐπέμβῃ ἐφ' ὅσον εἶναι ἀκόμη καιρὸς ἵνα ἀποφευχθῇ μία πρᾶξις ἡ ὁποία θέλει δυσχεράνῃ ἔτι μᾶλλον τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Ὁ Πρόεδρος
Κ. Γ. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ».

(Χειροκροτήματα).

Τὸ ἕτερον τηλεγράφημα ἔχει ὡς ἀκολούθως :

«Πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, κατόπιν ἀποφάσεως ληφθείσης παμψηφεί, παρακαλεῖ τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων ὅπως ἐπέμβῃ πλησίον τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Μ. ζητοῦσα γ' ἀποφευχθῇ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Κυπρίου πατριώτου Μιχαὴλ Καραολῆ, καταδικασθέντος εἰς θάνατον ἐν Λευκωσίᾳ ὑπὸ περιστάσεις μὴ ἐξασφαλιζούσας τὴν ἀπονομὴν ἀληθοῦς δικαιοσύνης. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ποινῆς τοῦ Ἀγωνιστοῦ τούτου διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου θέλει τραυματίσει βαθύτατα τὰ αἰσθήματα ἐμπιστοσύνης τοῦ Κυπριακοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πρὸς τὰ διακηρυσσόμενα ἰδεώδη τῶν Ἐλευθέρων Λαῶν τὰ ὁποῖα τόσον πολὺ δοκιμάζονται σήμερον εἰς τὴν Κύπρον. Ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ παρακαλεῖ τὴν Ἀντιπροσωπείαν τοῦ Ἀγγλικοῦ Λαοῦ ὅπως ἐπέμβῃ ἐφ' ὅσον εἶναι ἀκόμη καιρὸς ἵνα ἀποφευχθῇ μία πρᾶξις ἡ ὁποία θέλει δυσχεράνῃ ἔτι μᾶλλον τὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Πρόεδρος
Κ. Γ. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ».

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΒ΄
24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Ἀναγινώσκονται παρὰ τοῦ Γραμματέως τὰ κάτωθι τηλεγραφήματα καὶ ἀναφοραί :

Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων
Ἀ θ ή ν α ς

Ἐξοχώτατε εἰς παγκοινοτικὴν συνέλευσιν συνελθόντες οἱ κάτοικοι Πεδούλα Κύπρου ἀπεφάσισαν ὅπως διαμαρτυρηθῶσι σφοδρότατα πρὸς Ἄγγλον Κυβερνήτην Ἑλληνικωτάτης Κύπρου διὰ προφανῆ βάρβαρον πρᾶξιν ἐπιβολῆς ὅλως ἀδικαιολογήτως συλλογικοῦ προστίμου δύο χιλιάδων λιρῶν κωμοπόλεως τῆς ὁποίας τὰ τρία τέταρτα εἶναι ἄποροι ὡς καὶ διὰ τὴν ἐγκληματικὴν ἐκδήλωσιν τῶν κατακτητῶν τῆς Κύπρου οἱ ὁποῖοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνακαλύψωσι τὸν ρίψαντα τὴν βόμβαν κατέστρεψαν καθ' ὁλοκληρίαν ἑκατὸν καὶ πλέον ὀπωροφόρα δένδρα ἀξίας ἄνω τῶν δέκα χιλιάδων λιρῶν περιουσίαν πολλῶν βιοπαλαιστῶν γεωργῶν τῆς κοινότητός μας ἀξιοῦμεν ὅπως τὸ νέον ἀνήκουστον ἔγκλημα διαβιβάσωσιν εἰς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον καὶ τὸν Ὀργανισμὸν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ὅπως ἡ Βουλὴ τῆς μητρὸς Πατρίδος προχωρήσῃ εἰς θαρραλέαν ἀντιμετώπισιν τῶν βασανιστηρίων μας τὰ ὁποῖα ὑφιστάμεθα, ὑπὸ τῶν Ἄγγλων κατακτητῶν ΣΤΟΠ. Συνεχίζοντες ἅγιον ἀγῶνα μας διὰ ἐλευθερίαν ἀναφωνοῦμεν ζήτω ἡ Ἑλλάδα μας, Ζήτω ἡ Ἕνωσίς ΣΤΟΠ. Ἐντολῇ Παγκοινοτικῆς Συνελεύσεως παρακαλοῦμεν ὅπως ἀναγνωσθῇ ἐνώπιον Βουλῆς Ἑλλήνων.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΗΣ
ΠΕΔΟΥΛΑΣ

Ἡ ἐν Ἀθήναις Κυπριακὴ Ἀδελφότης ἐκφράζει τὴν ἀγανάκτησίν της διὰ τὰ παρὰ τῶν Βρεττανῶν ἐν Κύπρῳ, λαμβανόμενα ὠμὰ καὶ ἀνελεύθερα μέτρα, ἀποτελοῦντα στίγμα καὶ ὄνειδος διὰ τὸν σημερινὸν πολιτισμὸν καὶ ζητεῖ κατάπαυσιν αὐτῶν, ποιεῖται δὲ ἔκκλησιν πρὸς ὅλους τοὺς Ἐθνικοὺς παράγοντας τῆς χώρας ὅπως ἑνωμένοι προβοῦν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῆς ἐνδεδειγμένης λύσεως διὰ τὴν ὀρθὴν καὶ ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Ὁ Δήμαρχος Κερκυραίων, ἡ Προσωρινὴ Ἐπιτροπὴ Κυπριακοῦ Ἀγῶνος Νέας Σμύρνης, ἡ Ἕνωσις Ἐργαζομένων Βιομηχανίας Ἀμυλοζαχχάρου Πειραιῶς, ὁ Σύνδεσμος Βυρσοδεψεργατῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ Πρόεδρος Ἐπαγγελματοβιοτεχνῶν Νέας Σμύρνης ζητοῦν ἐπέμβασιν τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τοῦ εἰς θάνατον καταδικασθέντος Κυπρίου πατριώτου Μ. Καραολῆ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΓ΄
25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

Γ. Παπανδρέου. Κύριοι βουλευταί, παρεκάλεσα, τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευήν, νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς συζήτησιν τὸ Κυπριακὸν θέμα, ἐπειδή, μετὰ τὸ πέρας τῆς συζητήσεως ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεπτύχθησαν, ἑκατέρωθεν, αἱ ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ θέματος, συνέβησαν σοβαρὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐπέβαλον τὴν ἐπανασυζήτησιν αὐτοῦ. Καὶ τὰ σοβαρὰ αὐτὰ γεγονότα, ὑπῆρξαν, τὸ αἴτημα τῆς Κυπριακῆς Ἐθναρχίας, ὅπως ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, ὁ σημερινὸς Ὑπουργός, ἐπειδή, κατὰ τὴν γνώμην τῆς Ἐθναρχίας, εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν Κυπριακὸν ἀγῶνα.

Βαθεῖα ὑπῆρξεν ἡ συγκίνησις, τὴν ὁποίαν ἐπροκάλεσε τὸ αἴτημα τῆς Κυπριακῆς Ἐθναρχίας. Καὶ ταυτοχρόνως ἀπετέλεσεν μίαν πλήρη δικαίωσιν τοῦ ἐλέγχου καὶ τῶν ἐπικρίσεων, τὰς ὁποίας ἡ Ἀντιπολίτευσις διετύπωσεν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως.

Εἴχομεν καταγγείλει τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Ἐθνικοῦ αὐτοῦ θέματος, στερεῖται εἰλικρινείας, ἱκανότητος καὶ πίστεως εἰς τὸν ἀγῶνα. Καὶ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Κυπριακὴν Ἐθναρχίαν, τὴν περισσότερον ἁρμοδίαν, ἡ πλήρης ἐπιβεβαίωσις.

Αἱ εὐθῦναι τὰς ὁποίας κατελογίσαμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὑπῆρξαν εὐθῦναι γραμμῆς, εὐθῦναι χειρισμοῦ καὶ εὐθῦναι ἐπιλογῆς φορέως τοῦ ἀγῶνος.

Θὰ συνοψίσωμεν τὰς καταγγελίας. Ὑπῆρξε πρῶτον, διαφωνία εἰς τὴν χάραξιν γραμμῆς.

Γνωρίζει ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία, ὅτι ὁμόφωνος ὑπῆρξεν ὁ πολιτικὸς κόσμος εἰς τὴν χάραξιν γραμμῆς διὰ τὸ Κυπριακὸν θέμα. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶχεν προσδιορίσει τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, εἴτε ἀμέσου, εἴτε ἐντὸς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας. Καὶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, παρεβίασεν αὐτὴν τὴν γραμμήν, τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Χώρας. Ἐγκατέλειψε τὸ αἴτημα τῆς εὐλόγου τακτῆς προθεσμίας. Ἐφέρετο ἀρκεσθεῖσα εἰς μίαν ἀόριστον ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἐβάδιζε πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοκυβερνήσεως.

Ὅταν διετυπώσαμεν αὐτὰς τὰς ἐπικρίσεις, κατ' ἀρχὰς ἡ Κυβέρνησις ἠρνήθη ὅτι μετάβαλε γραμμήν. Ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἰσχυρίσθη, ὅτι ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ προθεσμία χρόνου ὑπάρχει ὅμως προθεσμία γεγονότων. Ἀλλὰ ὅταν τοῦ ὑπεδείχθη ὅτι ἡ προθεσμία γεγονότων δὲν εἶναι προθεσμία τακτὴ ἀλλὰ αἵρεσις, ἐγκατέλειψε τὸν ἰσχυρισμόν του. Καὶ ἦλθε τότε ἡ σειρὰ τοῦ ἀξιοτίμου Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ἀναλάβῃ τὴν προστασίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀνεμίχθη εἰς τὴν συζήτησιν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπεστήριξεν, ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὸ μοναδικὸν ἔγγραφον, ὅπως τὸ ἐχαρακτήριζεν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξέφρασεν πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου εἶχεν προσδιορίσει ὡς ὅρον, τὴν τακτὴν προθεσμίαν, πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Ἀπηύθυνα τότε, πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τὸ ἐρώτημα ἐὰν ἡ προθεσμία εἶναι πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἢ πρὸς ἔναρξιν συζητήσεων ἐπὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Διὰ νὰ ἀποφεύγωνται παρεξηγήσεις, ἐπιθυμῶ νὰ γίνῃ ἡ ἑξῆς διευκρίνησις:

Παρίστη ἀνάγκη νὰ παρέμβω, διότι ὅταν ἔβλεπε τὰς ἐξηγήσεις, τὰς ὁποίας ἐπεκαλέσθητε, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶχεν ὑπ' ὄψιν του τὸ κείμενον τῆς Ἀγγλικῆς προτάσεως καὶ παρενέβην ἐγὼ καὶ εἶπον: Αὐτὰ θιαλαμβάνονται εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, διὰ τοῦ ὑπομνήματός της, ἔταξεν μίαν προθεσμίαν. Μὲ ἠρωτήσατε: Προθεσμίαν ἐφαρμογῆς ἢ προθεσμίαν ἐνάρξεως συζητήσεων πρὸς ἐφαρμογήν; Εἶπον: Ἐφαρμογῆς. Καὶ ὅπως γνωρίζητε, ὑπάρχει τὸ γνωστὸν μνημόνιον τὸ ὁποῖον, συμπληροῦν τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, διαλαμβάνει αὐτὴν τὴν προθεσμίαν. Κάμνω τὴν διάκρισιν αὐτήν, διότι —ἐπαναλαμβάνω— ἐπιμένετε εἰς τὴν ἄποψιν ὅτι ὑπῆρξε, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, διάφορος γνώμη Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν καὶ Προέδρου Κυβερνήσεως. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ποὺ παρενέβην ἐγώ, ἀνέπτυσσε τὸ περιεχόμενον τῆς Ἀγγλικῆς προτάσεως καὶ ἔλεγεν ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν, ζήτημα ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, προέκυπτεν ἐκ τῶν γεγονότων. Παρενέβην, διὰ νὰ εἴπω ὅτι αὐτὴ ἦτο, ἡ Ἀγγλικὴ πρότασις. Ἡ πρότασις ἡ Ἑλληνική, προέβλεπε προθεσμίαν διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, διαπιστώνω πρῶτον, τὴν διακοπήν σας καὶ ἐλπίζω, ὅτι γίνεται ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος.

Ἐπιθυμῶ, ἐπίσης, νὰ σᾶς δώσω μίαν πληροφορίαν, ὅτι οὐδὲν προσεθέσατε, διότι αὐτό, τὸ ὁποῖον εἴπατε καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἀναγνώσω ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς, εἶναι διάφορον.

Ἡ συνομιλία μας ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εἶπον ἐγώ: «Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑπόμνημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ζητεῖ τακτὴν προθεσμίαν. Θὰ παρεκάλουν νὰ γίνῃ μία ἀποσαφήνισις. Τακτὴν προθεσμίαν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἢ πρὸς ἔναρξιν συζητήσεων ἐπὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καραμανλῆς: Πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως».

Καὶ ἀνέγνωσα καὶ ἀναγινώσκω καὶ πάλιν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὴν σχετικὴν περικοπὴν τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν συνάγεται, ὅτι ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωσεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἦτο ἀκριβής, διότι εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ὡρίζετο προθεσμία, ὄχι πρὸς ἐφαρμογήν, ἀλλὰ πρὸς συζήτησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ περὶ τούτου πρόκειται, κ. Πρόεδρε.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερν.). Τὸ «μνημόνιον», εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεσθε, συμπληρώνει τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου.

Γ. Παπανδρέου. Θὰ ἔλθω, ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὸ μνημόνιόν σας. Θὰ ἐξαντλήσω ὅλα σας τὰ κείμενα, κάμετε ὑπομονήν. Χρονολογικῶς, προηγεῖται τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου. Ἕπεται ἡ προφορική σας συνομιλία τῆς 14ης Δεκεμβρίου, περὶ τῆς ὁποίας θὰ κάμω λόγον καὶ θὰ ἴδωμεν, ἐὰν τὸ συμπληρώνῃ.

Ἡ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ, ὡσαύτως, νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει ὁ καθορισμὸς λογικῆς προθεσμίας ἐπὶ τῇ ἐκπνοῇ τῆς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις τῆς Α.Β.Μ. θὰ συζητήσῃ μετ' ἀντιπροσώπων τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ τὴν πραγματοποίησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως».

Διαπιστώνω λοιπόν, κατὰ πρῶτον, ὅτι ἡ παρέμβασις μὲ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ὑπῆρξε παρέμβασις ἀτυχής, διότι ὑπεστήριξεν ἀνακριβῶς, ὅτι τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, περιέχει προθεσμίαν τακτὴν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερν.). Δὲν εἶπον ἀνακριβῆ πράγματα διὰ δύο λόγους. Πρῶτον, διότι καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον ἀποτελοῦν ἑνιαῖον κείμενον. (Χειροκροτήματα — θόρυβος). Καταβάλλεται προσπάθεια δημιουργίας ἐντυπώσεων καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος, ἐνημερώνων τὴν Βουλήν, νὰ εἴπω πῶς ἐσκεπτόμην, ὅταν ἀπήντησα εἰς τὸν κ. Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Ὑποθέτω, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐπεβεβαίωσε τοῦ λόγου μου τὸ ἀληθὲς καὶ χειροκροτεῖται. Κύριοι συνάδελφοι τῆς πλειοψηφίας, δὲν ἔχω καμμίαν ἀντίρρησιν νὰ χειροκροτῆτε, προτοῦ νὰ ἀκούετε. (Θόρυβος — κωδωνοκρουσίαι).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Παρακαλῶ, ἡσυχία. (Θόρυβος—ἀντεγκλήσεις—κωδωνοκρουσίαι). Παρακαλῶ τὸν κ. Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων νὰ συνεχίσῃ. Παρακαλῶ τοὺς κ. κ. βουλευτὰς νὰ ἀφήσουν τὸν κ. Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων νὰ συνεχίσῃ, ἀνεν διακοπῶν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Κύριε Πρόεδρε τῆς Βουλῆς, εἶναι προφανές, ὅτι ἡ νευρικότης τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μεταδίδεται εἰς τὰ ἐδώλια τῆς πλειοψηφίας. (Χειροκροτήματα — διαμαρτυρίαι).

Ὁ βουλευτὴς κ. Κεφαλογιάννης, ὁμιλῶν ἀπὸ τῆς θέσεώς του δὲν ἀκούεται λόγῳ θορύβου).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε συνάδελφε, θὰ ἀναγκασθῶ νὰ σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Διὰ πρώτην φορὰν διαπιστώνω τόσην νευρικότητα εἰς τὴν αἴθουσαν. (Θόρυβος).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριοι βουλευταί, θὰ σᾶς παρακαλέσω πολὺ νὰ ἡσυχάσετε. Εἶναι κοινοβουλευτικὸν ἔθιμον καὶ ἡ κοινοβουλευτικὴ τάξις ἀπαιτεῖ ἀπόλυτον ἡσυχίαν. Σᾶς παρακαλῶ πολὺ νὰ κάμετε ἡσυχίαν. Θὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν πάντα, ὁ ὁποῖος ἤθελε θορυβήσει ἢ διακόψει.

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Πρόεδρος Κυβερν.). Θὰ ἀποφύγω νὰ κάμω οἱανδήποτε διακοπὴν καὶ θὰ ἐπιφυλαχθῶ νὰ ἀπαντήσω, διότι βλέπω, ὅτι αἱ διακοπαὶ καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν ὁμαλὴν διεξαγωγὴν τῶν συζητήσεων.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Θὰ ἦτο ὀρθότερον, αὐτό.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, διατυπώνω μὲ τὸν ἠρεμώτερον τρόπον τὰς ἀπόψεις μου. Εἶναι προφανές, ὅτι προηγεῖται ἡ νευρικότης τῆς πλειοψηφίας ἀπὸ τοὺς λόγους μου. (Θόρυβος—διαμαρτυρίαι—κωδωνοκρουσίαι).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Καὶ πάλιν, σᾶς παρακαλῶ, νὰ κάμετε ἡσυχίαν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Ἐπιθυμῶ νὰ πληροφορήσω τὴν πλειοψηφίαν τῆς Βουλῆς, ὅτι δὲν θὰ κατορθώσῃ μὲ τὴν νευρικότητα καὶ τὰς κραυγάς, νὰ μὲ ἐμποδίσῃ εἰς τὸν λόγον μου. (Χειροκροτήματα—διαμαρτυρίαι—ἀντεγκλήσεις).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Συνεχίσατε, κ. Πρόεδρε. Εἰσέλθετε εἰς τὸ θέμα. Σᾶς παρακαλῶ νὰ συνεχίσετε.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Καὶ ἔρχομαι... (Θόρυβος).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε Γαληνέ, θὰ σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Ἐὰν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξακολουθήσῃ, διακόπτουσα ἡ πλειοψηφία, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι φοβεῖται τὴν ἀλήθειαν καὶ μὲ ἐμποδίζει νὰ ὁμιλήσω. (Χειροκροτήματα—φωναὶ—διαμαρτυρίαι—κωδωνοκρουσίαι).

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Πρ. Κυβ.). Παρακαλῶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν. ἐπιβάλλων ἐν ἀνάγκῃ κυρώσεις πρὸς οἱανδήποτε πλευράν. διότι ἐννοῶ νὰ διεξαχθῇ ἤρεμως ἡ συζήτησις.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος θὰ διακόψῃ τὸν ῥήτορα, θὰ ἀνακληθῇ εἰς τὴν τάξιν. Ποιοῦμαι τὴν δήλωσιν αὐτὴν διὰ τελευταίαν φοράν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Καὶ τώρα, κύριοι βουλευταί, ἐπιθυμῶ νὰ προβῶ εἰς ὀλίγας παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ κειμένου τῆς προφορικῆς συνομιλίας τῆς 14 Δεκεμβρίου τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσεν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὑπάρχουν ὡρισμέναι διατυπώσεις, αἱ ὁποῖαι πράγματι μοῦ ἔχουν προκαλέσει ἔκπληξιν. Εἶναι διατυπωμέναι ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ δικαιοῦμαι νὰ ἀναγνώσω αὐτὰς τὰς περικοπάς, ἐφ' ὅσον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀνέγνωσε, τὸ ὑπόλοιπον κείμενον ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Γράφει: «Ἄγγλος Πρεσβευτής, διετύπωσεν παράπονον ὅτι ἐνῷ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις πράττει ὅ,τι δυνατὸν πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως διὰ Κυπριακὸν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, λαμβάνει ἀρνητικὴν θέσιν χωρὶς νὰ διατυπώνῃ συγκεκριμένας ἀντιπροτάσεις. Ἀπήντησα, ὅτι δὲν ἔχει δίκαιον, διότι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐν ὑπομνήματος 5ης Δεκεμβρίου ἐξέθεσε σαφῶς τὰς ἀπόψεις της, ὅσον ἀφορᾷ τὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιβιωχθῇ προώθησις τοῦ ζητήματος καὶ ὅτι διὰ λόγους εὐπρεπείας καὶ λεπτότητος ἔναντι Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἐτέθησαν συγκεκριμένοι ὅροι».

Κύριοι βουλευταί, δοκιμάζω εἰλικρινῆ ἔκπληξιν ἀπὸ αὐτὴν τὴν διατύπωσιν. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως βεβαιοῖ τὸν Ἄγγλον Πρεσβευτήν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, διὰ λόγους εὐπρεπείας καὶ λεπτότητος εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου—τὸ ὁποῖον εἶναι κατὰ τὴν ἰδικήν του βεβαίωσιν, τὸ μοναδικὸν ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον χαράσσει τὴν Ἑλληνικὴν πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ θέματος—διὰ λόγους εὐπρεπείας καὶ λεπτότητος ἀπέναντι τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως δὲν διετύπωσε συγκεκριμένους ὅρους.

Ἂν τοιοῦτο πρόκειται νὰ εἶναι τὸ περιεχόμενον τῶν διπλωματικῶν συνομιλιῶν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, θὰ τοῦ συνίστων νὰ διακόψῃ τὰς διπλωματικάς του συνομιλίας. (Χειροκροτήματα).

Διεπιστώθη, κατὰ συνέπειαν, ὅτι αἱ προσπάθειαι τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὸ αἴτημα τῆς τακτῆς προθεσμίας πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, διετηρήθη εἰς τὴν πολιτικήν της, ὑπῆρξε ματαία. Καὶ τότε ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, κατέφυγεν εἰς μίαν ἄλλην προσπάθειαν. Εἶπεν ὅτι στερεῖται ἀξίας ἡ τακτὴ προθεσμία Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διετύπωσε κατὰ τρόπον φιλοσοφικὸν τὴν ἄποψίν του. Εἶπεν ὅτι εἰς τὴν ζωὴν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει μεγάλην ἀξίαν εἶναι ὁ συσχετισμὸς τῶν δυνάμεων καὶ ἐπομένως ἂν μὲν εἰς τὴν δεδομένην στιγμὴν ὑπάρχῃ εὐμενὴς συσχετισμὸς δυνάμεων θὰ ἀποβῇ τὸ θέμα ὑπὲρ ἡμῶν. Ἂν ὑπάρξῃ δυσμενὴς συσχετισμός, εἰς μάτην ὑπάρχει τακτὴ προθεσμία. Εἴμεθα σύμφωνοι μὲ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι τελικῶς εἰς τὴν ζωήν, ἀποφασίζει ὁ συσχετισμὸς τῶν δυνάμεων. Ἀλλὰ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παρέβλεψεν, εἶναι ὅτι ἡ ὑπογραφή, ἡ ἀνειλημμένη ὑποχρέωσις, ἀποτελεῖ μίαν μεγάλην ἠθικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία προστίθεται εἰς τὴν πλάστιγγα τοῦ συσχετισμοῦ τῶν δυνάμεων καὶ ἐξυπηρετεῖ ἀσφαλέστατα τὴν πραγματοποίησιν. Ἂν δὲν συνέβαινε τοῦτο, βεβαίως θὰ εἶχον ἐγκαταλειφθῇ ὅλαι αἱ διεθνεῖς συνθῆκαι καὶ ὅλαι αἱ συμφωνίαι.

Καὶ τέλος ἡ Κυβέρνησις κατέφυγεν εἰς ἄλλον ἰσχυρισμόν. Ὑπεστήριξεν, ὅτι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς τακτῆς προθεσμίας, δὲν ὑπῆρξεν ἰδικόν της ἔργον. ὑπῆρξεν ἔργον τοῦ Μακαρίου. ἐπειδὴ ἡ ἐγκατάλειψις τῆς τακτῆς προθεσμίας, περιέχεται εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἐθνάρχου τῆς Κύπρου, αἱ ὁποῖαι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν Κυβερνήτην τὴν 4 Ὀκτωβρίου. 5ύο ἡμέρας πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀκριβές. Ἀλλὰ ὅσον τοῦτο εἶναι ἀκριβές, εἶναι ἐπίσης ἀκριβές, ὅτι μίαν ἑβδομάδα βραδύτερον, τὴν 11 Ὀκτωβρίου, ἔλαβαν αἱ διαπραγματεύσεις τοῦ Μακαρίου. ἐπειδὴ τὴν 11 Ὀκτωβρίου ὁ Χάρτιγκ ἀπήντησεν εἰς τὸν Ἐθνάρχην προτείνων τὰς προτάσεις τῆς Τριμεροῦς τοῦ Λονδίνου, τὰς ὁποίας ὁ Μακάριος ἀπέρριψεν. Ἀπὸ ἐκείνης τῆς στιγμῆς, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καθίσταται ἐλευθέρα νὰ χαράξῃ τὴν ἰδικήν της πολιτικήν. Δὲν δύναται ἐπομένως νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι εἶναι κληρονόμος πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν ὤφειλε νὰ συνεχίσῃ. Χαράσσει ὑπευθύνως ἰδίαν πολιτικήν. ἐγκολποῦται ἐξ οἰκείας, πρωτοβουλίας πλέον αὐτὴν τὴν πολιτικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ καταβάλλει πράγματι, πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν ἐφαρμογήν της.

Τὴν 15ην Ὀκτωβρίου, μίαν ἑβδομάδα περίπου μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς Ἀρχῆς, συγκροτεῖται Ὑπηρεσιακὴ σύσκεψις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν διὰ νὰ χαραχθῇ ἡ πολιτική. Καὶ κατὰ τὴν σύσκεψιν ἐκείνην, διαπιστοῦται ἡ ὑποχώρησις τοῦ Μακαρίου, ἡ προσέγγισις τῶν ἀπόψεων, ἀποφαίζεται ἡ ἐπιβίωξις συμβιβασμοῦ καὶ ἀναζητεῖται ἡ φραστικὴ διατύπωσις. Ἀπὸ τὴν Ὑπουργικὴν ἐκείνην σύσκεψιν, συνάγεται σαφῶς, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις χαράσσει πλέον, υἱοθετεῖ ὡς ἰδίαν πολιτικήν, τὴν πολιτικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ, τὴν πολιτικὴν τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τακτὴν προθεσμίαν. Ἐπακολουθεῖ ἡ συνομιλία τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας τὴν 25 Ὀκτωβρίου, 10 ἡμέρας μετὰ τὴν Ὑπουργικὴν σύσκεψιν καὶ ὅπως εἶναι γνωστὸν εἰς τὴν Βουλήν. Κατὰ τὴν συνάντησιν ἐκεί-

νην συζητείται, ή ανεύρεσις πλέον όχι άλλης βάσεως, διότι η βάσις είναι δεδομένη, είναι η εγκατάλειψις της αυτοδιαθέσεως εις τακτην προθεσμίαν, συζητείται η φορμούλα, η διατύπωσις, αυτής της πολιτικής. Το υπόμνημα της 5ης Δεκεμβρίου αναφέρει εις τας πρώτας του περικοπάς το γεγονός. Γράφει: «Κατά την εν Παρισίοις συνάντησίν των της 25ης Οκτωβρίου 1955, καθ' ην ο Βρεττανός Υπουργός των Εξωτερικών και ο Έλλην Υπουργός των Εξωτερικών αντήλλαξαν απόψεις επί του Κυπριακού και συνεφώνησαν επί του σκοπίμου της επαναλήψεως των διαπραγματεύσεων μεταξύ του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και του σερ Τζων Χάρτιγκ, συνεφωνήθη επίσης, όπως αι δύο Κυβερνήσεις τελούν εν στενή επαφή και συνεργάζονται μέσω των οικείων πρεσβευτών των διά την εξεύρεσιν προσηκούσης βάσεως και ακριβεστέρου καταλλήλου διατυπώσεως (φορμούλα) προς τον σκοπόν».

Το βίον διαπιστούται και από το τηλεγράφημα της 21 Νοεμβρίου, το οποίον ο Υπουργός των Εξωτερικών απέστειλεν εις Παρισίους διά να λάβη γνώσιν ο Βασιλεύς. Γράφει: «Ανακοινούμεν κατωτέρω προτεινομένην υπό Βρεττανικής Κυβερνήσεως, κατόπιν συνομιλίας μου μετά Μακ μιλλαν εν Παρισίοις Φόρμουλα, ως βάσιν συνεννοήσεως μεταξύ Κυβερνήσεώς του και Αρχιεπισκόπου Κύπρου δι' εφαρμογήν προσφερθείσης Αυτοκυβερνήσεως και παρακαλούμεν ανακοινώσητε Βασιλέα».

Διεπιστώθη επομένως και από την συνάντησιν της 25 Οκτωβρίου και από το τηλεγράφημα της 21 Νοεμβρίου, ότι η γραμμή επί της οποίας βαδίζει η Ελληνική Κυβέρνησις, είναι επιβίωξις συμβιβασμού, με εγκατάλειψιν της αυτοδιαθέσεως εις τακτην προθεσμίαν. Και επιβεβαιούται επίσης αυτή η πολιτική και από την αποστολήν του κ. Λιάτη εις Κύπρον τα πρώτον δεκαήμερον του Δεκεμβρίου. Σκοπός της αποστολής του κ. Λιάτη υπήρξεν η μεσολάβησις διά την επανάληψιν των διαπραγματεύσεων επί της βάσεως του συμβιβασμού διά να δοθή, όπως έγραψεν ο ίδιος, απόδειξις ότι δεν υπάρχει κακή θέλησις και αδιαλλαξία από την ιδικήν μας πλευράν. Και αυτό είναι το συμπέρασμα εις το οποίον κατελήγομεν κύριοι βουλευταί, εις τα πρώτον αυτό κεφάλαιον της διαφωνίας μας: Ότι, εις το θέμα της γραμμής υφίστατοι μεταξύ ημών, μεταξύ ολοκλήρου του πολιτικού κόσμου και της σημερινής Κυβερνήσεως διαφωνία, διότι εγκατέλειψε την αρχήν της τακτής προθεσμίας προς εφαρμογήν της αυτοδιαθέσεως.

Και ερχόμεθα τώρα εις το δεύτερον κεφάλαιον της διαφωνίας μας: εις το θέμα του χειρισμού. Η πρώτη διαφωνία μας ως προς τον χειρισμόν είναι το θέμα της προσφυγής εις το Συμβούλιον Ασφαλείας. Υπεστήριξεν η Κυβέρνησις επανειλημμένως, ότι ο λόγος διά τον οποίον δεν προσέφυγεν εις το Συμβούλιον Ασφαλείας είναι η συμβουλή των τεχνικών ότι τούτο θα έβλαπτε αντί να ωφελήση. Αλλά είναι βέβαιον, ότι δεν συνεβουλεύθη όλους τους τεχνικούς και εν πάση περιπτώσει τους περισσότερον αρμοδίους.

Και υπάρχει και άλλο θέμα πλήρους διαφωνίας με την Κυβέρνησιν επί του ζητήματος του χειρισμού. Είναι το θέμα της διαφωτίσεως. Κατά την προγενεστέραν συζήτησιν ο κ. Λοϊζίδης, Κυβερνητικός βουλευτής, —δεν γνωρίζω εάν είναι ακόμη,— υπεστήριξεν ότι καθ' όλον το εξάμηνον διάστημα της σημερινής Κυβερνήσεως, ο αγών της διαφωτίσεως είχε ολοσχερώς εγκαταλειφθή. Και υπήρχε πλήθος σφαλμάτων των Βρεττανών, τα οποία προσεφέροντο προς διαφώτισιν της παγκοσμίου κοινής γνώμης. Ο κ. Υπουργός των Εξωτερικών επί του σημείου αυτού διετύπωσε διάφορον γνώμην. Είπεν ότι η διαφώτισις είναι χρήσιμος....

Γ. Μπουρδάρας. Κύριε Πρόεδρε, θορυβούν τα θεωρεία.

Πρόεδρος. Εγώ δεν αντελήφθην. Εάν συμβή τοιούτον πράγμα θα διατάξω την εκκένωσίν των.

Γ. Παπανδρέου. Αγαπητοί μοι φίλοι, εάν ο ρήτωρ δεν κατορθώνη να σιγήση τα θεωρεία, η ευθύνη είναι δική τους.

Ο κ. Υπουργός των Εξωτερικών απαντών επί του σημείου της διαφωτίσεως υπεστήριξεν ότι αναγνωρίζει την χρησιμότητα αυτής, αλλά την θεωρεί επικουρικήν. Θεωρεί σημαντικώτερα τα πολιτικά μέσα. Αλλά επισημόνησεν ότι τα πολιτικά μέσα εχρησιμοποιήθησαν και δεν απέδωσαν. Και διά τούτο επιβάλλεται να χρησιμοποιηθή ο αγών και η διαφώτισις παραλλήλως προς τα πολιτικά μέσα. Με την ωρίμανσιν, η οποία θα επήρχετο διά του αγώνος και της διαφωτίσεως, τα πολιτικά μέσα θα ηδύναντο να συγκαμίσουν τους καρπούς. Και ευρισκόμεθα σήμερον εις αυτό το στάδιον. Εις την περίοδον του αγώνος, και της διαφωτίσεως. Επανειλημμένως διεκηρύξαμεν και επαναλαμβάνομεν ότι εις την κρισιμωτάτην αυτήν ώραν του Κυπριακού θέματος το όπλον το ιδικόν μας, το όπλον των ασθενών, είναι το όπλον της Ιδέας, το όπλον της παγκοσμίου συνειδήσεως, την οποίαν πρέπει να κινητοποιήσωμεν διά την υπόθεσιν της Ελευθερίας.

Και ερχίμεθα τώρα εις το τρίτον κεφάλαιον της διαφωνίας μας με την Κυβέρνησιν: Εις το κεφάλαιον του φορέως της Κυπριακής πολιτικής. Έως τας ημέρας της σημερινής Κυβερνήσεως, φορεύς της Κυπριακής πολιτικής ήτο η Ελληνική Κυβέρνησις. Συνεργάτης, Σύμβουλος ήτο η Κυπριακή Εθναρχία. Χαράσσει διά πρώτην φοράν η σημερινή Κυβέρνησις νέαν γραμμήν εις την υπόθεσιν του φορέως και παρέχει, μεταβιβάζει ολόκληρον την πρωτοβουλίαν και ολόκληρον την ευθύνην.

Ο κ. Υπουργός των Εξωτερικών, εξιστορών τας συνομιλίας του εις Παρισίους, επαναλαμβάνει ότι κατά την γνώμην της σημερινής Ελληνικής Κυβερνήσεως, μόνος αρμόδιος είναι ο Μακάριος, και προσθέτει ότι λαμβάνει τον λόγον κατ' εκείνην την συνομιλίαν όχι ως άμεσως διαπραγματεύομενος, λαμβάνει τον λόγον απλώς ως συμπαραστάτης της υποθέσεως. Ουδέποτε διαπραγματευόμενος! ως εάν η διαπραγμάτευσις του Έλληνος Υπουργού των Εξωτερικών εις την υπόθεσιν της Κύπρου να ήτο παράβασις της αψόγου στάσεως την οποίαν ώφειλε να τηρήση απέναντι ουδετέρου θέματος!

«Την 25ην Οκτωβρίου, είπεν, επί τη ευκαιρία της συναντήσεως των Υπουργών των Εξωτερικών του N.A.T.O. εις Παρισίους, είχον την ευκαιρίαν, ουδέποτε διαπραγματεύομενος διά την Κύπρον, αλλά συμβάλλων ως συμπαραστάτης του Κυπριακού λαού, να εξηγήσω εις την Βρεττανικήν Κυβέρνησιν, κατά ποίον τρόπον ημείς, πιστεύομεν ότι μόνον ο Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Μακάριος δύναται να εκπροσωπήση τον Κυπριακόν λαόν».

Και ήλθε κατόπιν ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως, ο οποίος επεβεβαίωσεν αυτήν την γραμμήν. Είπεν: «Ημείς υπεσχέθημεν συνδρομήν άνευ όρων. Ημείς εδηλώσαμεν ότι δεν πρόκειται να δεχθώμεν ούτε ολιγώτερα ούτε περισσότερα απ' όσα θα δεχθή ο Μακάριος. Παρέχομεν απεριόριστον συνδρομήν. Δύναται ο Μακάριος να καταλήξη εις συμφωνίαν της ιδικής του προτιμήσεως και ημείς θα την εγκρίνομεν. Δύναται ο Μακάριος να διαρρήξη τας συνομιλίας του και ημείς θα είμεθα σύμφωνοι».

Η Ελληνική Κυβέρνησις καθίσταται τρίτος και, μάλιστα, όπως ηρμήνευσε την θέσιν της ο κ. Πρόεδρος της Κυβερνήσεως, καθίσταται άδουλος τρίτος. Και αυτή είναι η ευρεία ευθύνη, την οποίαν καταλογίζομεν εις την Κυβέρνησιν. Απεξενώθη από την φυσικήν της αποστολήν και από την φυσικήν της ευθύνην. Ηγέτης, φορεύς, όλων των θεμάτων του Ελληνισμού είναι η Ελληνική Κυβέρνησις. Συνεργάται είναι οι εκπρόσωποι των κατά μέρος θεμάτων. (Χειροκροτήματα).

Ποία είναι τα θέματα του Ελληνισμού; Είναι, πρώτον, η συμβολή εις την ειρήνην, το μέγα αγαθόν των ανθρώπων. Είναι η ασφάλεια της χώρας. Είναι η απελευθέρωσις της Κύπρου και της βορείου Ηπείρου. (Χειροκροτήματα). Είναι η προστασία του Ελληνισμού της Κωνσταντινουπόλεως. Και είναι τέλος, η ενίσχυσις του Απανθήμου Ελληνισμού. Αυτό είναι το σύνολον των εθνικών μας θεμάτων.

Εάν τα εθνικά θέματα αφήνοντο μόνα να εκφράζωνται από τους φορείς των και η Ελληνική Κυβέρνησις καθίστατο ουδετέρα, τότε θα προέκυπτεν αντίθεσις μεταξύ αυτών, η οποία θα ωδήγει εις την καταστροφήν. Αποστολή της Ελ-

ληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι νὰ ἠγῆται νὰ συνθέτῃ τὰ ἐθνικὰ θέματα, νὰ καθορίζῃ αὐτὴ τὴν προτεραιότητα εἰς τὴν ἐπιβίωξίν των. Διότι μόνον αὐτὴ ἔχει τὸ δικαίωμα, τὴν ἀποστολὴν καὶ τὴν εὐθύνην νὰ ἱεραρχῇ τὰ ἐθνικὰ θέματα ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε περιστάσεων. (Χειροκροτήματα). Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον ὑπῆρξεν ἡ βαρυτάτη εὐθύνη τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. Μετεβίβασεν ὁλόκληρον, ἀπεριόριστον τὴν ἁρμοδιότητα καὶ τὴν εὐθύνην της εἰς τὴν ἐθναρχίαν, εἰς τὸν Μακάριον. Καὶ τοιουτοτρόπως ὡδήγησεν εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν διαπραγματεύσεων, ὅπως ἦτο φυσικὸν νὰ καταλήξῃ, διότι εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν μεταξὺ δυνάστου καὶ τῶν κατεχομένων ἡ σχέσις εἶναι ἄνισος, καὶ ὅπως εἶπα καὶ εἰς τὴν ἄλλην μου ὁμιλίαν, εἶναι φυσικὸν νὰ ὑσθήγηση ἢ εἰς τὴν ὑποταγήν, ἢ εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν.

Κατέστησεν ἡ Κυβέρνησις, μὲ τὴν ἀποκλειστικὴν πρωτοβουλίαν καὶ εὐθύνην, τὴν ὁποίαν μετεβίβασεν εἰς τὸν Μακάριον, κατέστησε περίπου ἀναπόφευκτον τὴν ἐξορίαν. Διότι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις εὐλόγως κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ πρόσκομμα, ὁ κακὸς δαίμων, ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου, ἡ ὁποία ματαιώνει τὸν συμβιβασμόν, εἶναι ὁ Μακάριος. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Καὶ μὲ τὴν ἰδικήν του ἀπομάκρυνσιν ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ εἰς συμβιβασμόν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ θεμελιώδης διαφορὰ τῶν ἀπόψεων, τὴν ὁποίαν ἔχομεν μὲ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸ θέμα τοῦ φορέως τῆς ἐθνικῆς μας πολιτικῆς.

Προσδιωρίσαμεν, κύριοι βουλευταί, τὰ θέματα τῆς διαφωνίας καὶ εἰς τρία κεφαλαιώδη σημεῖα. Καὶ εἰς τὸ θέμα τῆς γραμμῆς καὶ εἰς τὸ θέμα τοῦ χειρισμοῦ καὶ εἰς τὸ θέμα τοῦ φορέως. Αὐταὶ εἶναι αἱ διαφωνίαι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ αὐταὶ εἶναι αἱ εὐθύναι, τὰς ὁποίας τῆς καταλογίζομεν. Ἡ Κυβέρνησις ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ἱστοροῦσα τὴν πολιτείαν της, ἠθέλησε νὰ προσδιορίσῃ τὴν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν παρέλαβεν. Εἶπεν: «Ὅταν ἡμεῖς ἀνελάβομεν τὴν ἀρχήν, ἡ Τριμερὴς τοῦ Λονδίνου εἶχε ναυαγήσει, ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη εἶχεν ἀπορριφθῆ καὶ ὁ Μακάριος εἶχεν ἀρχίσει τὰς διαπραγματεύσεις». Ὁ προσδιορισμὸς εἶναι ἀκριβής. Ἀλλὰ ποία εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν ὡδήγησεν ἡ Κυβέρνησις μὲ τὴν ἰδικήν της πολιτικήν; Ποία εἶναι σήμερον ἡ κατάστασις; Ἡ τρομοκρατία εἰς τὴν Κύπρον ἔχει ἀποβῆ τραγικὴ καὶ εἶναι ταὐτοχρόνως Βρεταννικὴ καὶ Τουρκικὴ τρομοκρατία, ἡ ὁποία προκαλεῖ τὴν εὔλογον ἐξέγερσιν τῆς συνειδήσεως ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους. Ὁ Μακάριος εἶναι ἐξόριστος. Αἱ σχέσεις μὲ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν — εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὁποίων ἀπέβλεπεν ἡ μεταβίβασις τῆς πρωτοβουλίας — ἔχει χειροτερεύσει. Καὶ εἶναι ἀκόμη δυσχερεστέρα ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐπειδὴ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπίκλησις τοῦ ἐπιχειρήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιμένει ἡ Κυβέρνησις ὅτι «ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἔχει προσφερθῆ». Καὶ πρέπει νὰ προστεθῇ τὸ γεγονός, ὅτι ἐπῆλθε καὶ ὑπάρχει σήμερον ῥῆξις τῶν σχέσεων Ἐθναρχίας καὶ Κυβερνήσεως, ἠμποροῦμεν νὰ διαπιστώσωμεν ὅτι ἀπὸ μίαν πράγματι δυσχερῆ κατάστασιν, τὴν ὁποίαν παρέλαβεν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ἔχει ὁδηγήσει εἰς δεινήν, εἰς τραγικὴν κατάστασιν τὴν Ἐθνικήν μας ὑπόθεσιν.

Λέγει ἡ Κυβέρνησις, ὅτι ἐπετέλεσεν ἰδικόν της ἐπίτευγμα, ὅτι κατώρθωσε νὰ ἀποκλείσῃ τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὰς συνομιλίας. Ἀλλ' ἐὰν ὑπεβάλλετο εἰς τὸν κόπον νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ὁμιλίαν τοῦ προέδρου τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων τῆς 14ης Μαρτίου, θὰ ἔβλεπεν ὅτι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν αἱ ἀνακοινώσεις τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Κύπρου ταὐτοχρόνως, γίνονται καὶ πρὸς τὰς δύο πλευρὰς καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικήν, τὸν Μακάριον, καὶ πρὸς τοὺς Τούρκους. Εἰς μάτην ἐπομένως ἐπαίρεται ὅτι ἀπεξένωσε τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὴν πορείαν τῶν διαπραγματεύσεων. Καὶ ἐπίσης ἐπαίρεται ὅτι ὡδήγησεν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν Βρεταννοὺς καὶ Κυπρίους. Ἀλλὰ ἡ ἄμεσος αὐτὴ ἐπαφὴ δὲν εἶναι ἐπίτευγμα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Εἶναι ἀνέκαθεν ἐπιδίωξις τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ δὲν ἔχει κανένα λόγον νὰ ἐπαίρεται διὰ τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

Ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ διευθυνόμενος Τύπος της δὲν ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἔξαρσιν τῶν ἰδικῶν των ἐπιτευγμάτων. Στρέφονται μὲ βιαιότητα μὲ ὕβρεις — καὶ ὁποῖαι εἶναι ἀνάξιαι τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πολιτικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Χώρας — ἐναντίον τῆς Ἀντιπολιτεύσεως διὰ νὰ καταλογίσουν εἰς ἡμᾶς εὐθύνας. Ἡ πρώτη κατηγορία, τὴν ὁποίαν ἀπευθύνουν εἰς τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως, εἶναι ὅτι ἐκεῖνα ἠγνόησαν τὸ Κυπριακόν, τὸ ὁποῖον μόνον ἡ σημερινὴ παράταξις ἀνεκίνησεν. Εἶπε προχθὲς ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀπευθυνόμενος πρὸς ἐμέ, ὅτι πταίω διότι ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Κυβερνήσεως τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ 1944 ἠμέλησα νὰ θέσω τὸ Κυπριακόν. Καθ' ἣν ὥραν ἐσαλεύετο ἡ ὕπαρξις τῆς Ἑλλάδος, ἔκρινεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἦτο ἐπίκαιρος ἡ θέσις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Καὶ ἐξ ἴσου ἀνεπίκαιρος ἦτο καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν ἐναντίον τῶν συμμοριτῶν. Παλαιὸν τότε τὸ Ἔθνος τὸν ἀγῶνα τῆς ἰδικῆς του ὑπάρξεως, ἐχρειάζετο τὴν ἀμέριστον συμπαράστασιν τῶν Συμμάχων.

Καὶ θὰ ἀπετέλει ὄχι μωρίαν ἀλλὰ ἔγκλημα ἡ δημιουργία ἀντιδικίας ἐναντίον ἐκείνων εἰς τὴν ἐπικουρίαν τῶν ὁποίων ἐστηρίξαμεν τὴν ἐλπίδα τῆς ἰδικῆς μας ἀπελευθερώσεως. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Μόνον ἔπειτα ἀπὸ τὸ πέρας τῶν ἐσωτερικῶν μας δοκιμασιῶν, μόνον ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐσωτερικήν μας περισυλλογήν, ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκτήσωμεν μίαν ἐλευθερίαν κινήσεως ἡ ὁποία νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ἐντὸς τῆς συμμαχικῆς οἰκογενείας νὰ ὑποστηρίξωμεν τὸ θέμα τῆς Κύπρου ἀντιδικοῦντες μὲ τοὺς συμμάχους.

Λέγουν ἀκόμη οἱ ἐπικριταὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὅτι ἡ κατάστασις ἡ ὁποία διεμορφώθη ἀποτελεῖ σκευωρίαν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Ἀλλὰ εἶναι τόσον κωμικὴ ἡ κατηγορία ὥστε νὰ εἶναι ἀναξία ἀπαντήσεως. Ποίαν σχέσιν δύναται νὰ ἔχῃ ἡ Ἀντιπολίτευσις μὲ τὴν ῥῆξιν ἡ ὁποία προέκυψε μὲ τὴν Ἐθναρχίαν τῆς Κύπρου; Καὶ ἡμεῖς ἀνεγνώσαμεν τὸ γεγονὸς εἰς τὸν Τύπον, ὅπως τὸ ἀνέγνωσαν καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται. Ξένοι εἴμεθα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐδοκιμάσαμεν ἔκπληξιν δι' ὅ,τι συνέβη.

Τὸ Κυπριακὸν θέμα, κύριοι βουλευταί, ἠμπορεῖ νὰ εὕρῃ τὴν λύσιν του μόνον ἐντασσόμενον εἰς τὰ γενικὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μὲ ἐλευθερίαν κινήσεων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κρίνῃ τὴν ἐπικαιρότητα διαχειρίσεως τοῦ θέματος.

Καταλογίζουν ἐπίσης εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν οἱ ἐπικριταί, ὅτι παρέχει ψευδεῖς διαβεβαιώσεις εἰς τὸν Λαόν. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ προνόμιον ἀνήκει ὁλόκληρον εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ὅσα ἡμεῖς ἐπικαλούμεθα τὰ ἐπιβεβαιώνομεν μὲ τὰ κείμενα. Ἡ Κυβέρνησις πρὸ τῶν ἐκλογῶν παρέσχεν εἰς τὸν Λαὸν ψευδεῖς διαβεβαιώσεις. Ἡ Κυβέρνησις διεκήρυξεν ὅτι ἐξησφάλισε τὴν «ἀνεπιφύλακτον» ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἡ Κυβέρνησις διεκήρυξεν ὅτι ἐξησφάλισε τὴν «πλήρη» αὐτοκυβέρνησιν. Καὶ αἱ δύο διαβεβαιώσεις αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν πρὸ τῶν ἐκλογῶν ἀπεδείχθησαν ψευδεῖς. Δὲν εἶναι ἐπομένως ἡ Ἀντιπολίτευσις ἡ ὁποία ψεύδεται ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ. Ἡ Ἀντιπολίτευσις χρησιμοποιεῖ κείμενα καὶ ἐπιβεβαιώνει τοὺς λόγους της. Ἡ Κυβέρνησις ἔχει παράσχει ψευδεῖς βεβαιώσεις εἰς τὸν Λαόν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Καὶ ἐρχόμεθα τώρα, κύριοι βουλευταί, εἰς τὸ μέγα, εἰς τὸ σοβαρὸν θέμα, τὸ ὁποῖον ἐπροκάλεσε τὴν ἐπανασυζήτησιν ἐνώπιον τοῦ Σώματος. Ἐρχόμεθα εἰς τὸ αἴτημα τῆς Κυπριακῆς Ἐθναρχίας, ὅπως ἀντικατασταθῇ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἰδικήν της γνώμην εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν Κυπριακὸν ἀγῶνα.

Καὶ προσθέτει, ὅπως ἔχει ἀναγραφῇ εἰς τὸν τύπον, χωρὶς διάψευσιν, ὅτι αὐτὴ ὑπῆρξε καὶ ἡ γνώμη τοῦ Μακαρίου.

Κύριοι βουλευταί, κρίσιμον εἶναι τὸ θέμα καὶ ὀφείλομεν νὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμεν μὲ ὅλο τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ κατέχῃ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν. Τίθεται πρῶτον τὸ ἐρώτημα: Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον διετυπώθη τὸ αἴτημα, ἦτο ὁ προσήκων; Θὰ τυχόμεθα καὶ ἡμεῖς ὁ τρόπος νὰ ἦτο διάφορος. Ἀλλὰ ἐὰν ὅλοι οἱ ἄλλοι τρόποι

εἶχον ἐξαντληθῆ καὶ δὲν ἀπέμενε παρὰ μόνον αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς δημοσίας ἐκθηλώσεως, θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ ἀπευθύνῃ ἐπίκρισιν ;

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ θέμα τῆς οὐσίας. Διετύπωσεν ἡ Ἐθναρχία τὸ αἴτημα καὶ ἐρωτᾶται : Ἐπιτρέπεται εἰς «ἐξωελλαδικοὺς» παράγοντας ὅπως ἀναγράφεται εἰς τὸν κυβερνητικὸν τύπον, εἰς «ἀνευθύνους» παράγοντας, νὰ ἐπηρεάζουν τὴν σύνθεσιν τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων ; Αὐτὸ εἶναι τὸ καίριον ἐρώτημα. Εἰς τὸ καίριον αὐτὸ ἐρώτημα, ὑπάρχει πρῶτον μία τυπική, νομική, συνταγματικὴ ἀπάντησις : Τυπικῶς, νομικῶς, συνταγματικῶς, μόνον ἡ πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὁρίζει τὸ Κοινοβούλιον καὶ μόνον ἡ πλειοψηφία τοῦ Κοινοβουλίου ὁρίζει τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἀπὸ ἀπόψεως τυπικῆς, νομικῆς, συνταγματικῆς ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀρνητική.

Ἀλλὰ πέραν ἀπὸ τὴν τυπικήν, νομικήν, συνταγματικὴν ἄποψιν, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ὑπάρχει μία οὐσιαστική, πολιτική, ἐθνικὴ ἄποψις, ἡ ὁποία εἶναι βαθυτέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἡ ἐκτίμησις τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ καθῆκον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας εἶναι ὄχι νὰ ἐκλάβῃ ὡς θέμα προσωπικῆς φιλοτιμίας τὴν ἐπέμβασιν, νὰ θεωρήσῃ, ὅτι ἀποτελεῖ προσβολὴν καὶ πρέπει νὰ ἀπορριφθῇ, ἀλλὰ νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ ἠθικὸν βάθος τοῦ αἰτήματος καὶ κατόπιν νὰ λάβῃ τὰς ἀποφάσεις της.

Ἐρωτᾶται : Ὑπῆρξε προσωπικὸς λόγος, ὁ ὁποῖος ἐκίνησε τὴν Ἐθναρχίαν ἐναντίον ἑνὸς μέλους τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἰδίως τοῦ ἀμέσου συμπαραστάτου της καὶ ἐπεδίωκε προσωπικοὺς σκοποὺς μὲ τὸ αἴτημα τῆς ἀντικαταστάσεως ;

Οὐδείς, οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἰσχυρισθῇ, οὔτε τὸ ἰσχυρίσθη. Καὶ ἀπὸ κανένα δὲν ἠμφισβητήθη, ὅτι εἶναι εἰλικρινῶς ἐθνικὸν τὸ αἴτημα τῆς Ἐθναρχίας καὶ ὅτι ἀποβλέπει μόνον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν, κατὰ τὴν κρίσιν της, τοῦ κρισίμου ἐθνικοῦ ἀγῶνος τῆς Κύπρου. Καὶ ὅταν ἀπὸ αὐτὰς τὰς πηγὰς προέρχεται τὸ αἴτημα καὶ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος διεξάγεται ὑπὸ τόσον σκληρὰς συνθήκας, τίθεται τὸ ἐρώτημα : Εἶναι δυνατὸν ὁ Ἑλληνικὸς λαός, εἶναι δυνατὸν τὸ Κοινοβούλιον, εἶναι δυνατὸν πᾶσα Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ κωφεύσῃ εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐθνικὸν αἴτημα;

Ἀλλὰ τώρα ἡ ἀπάντησις, κύριοι βουλευταί, πρέπει νὰ δοθῇ ἀπὸ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν καὶ εἶναι ἀπείρως περισσότερον ἐπιτακτικὸν τὸ χρέος τῆς ἀποδοχῆς τοῦ αἰτήματος, ἐπειδὴ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις παρέδωκεν ὁλόκληρον τὴν διαχείρισιν τοῦ κυπριακοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν Ἐθναρχίαν τῆς Κύπρου. Ὑπεσχέθη συνδρομὴν ἄνευ ὅρων. Καὶ ὅταν ζητῆται ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀμέσου συμπαραστάτου, ἡ θερμότης, ἡ πολιτικότης, ἡ ἀγωνιστικὴ ἔμπνευσις τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ κρίσιμον παράγοντα διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀρνηθῇ. Διότι εἶναι αἰχμάλωτος τῆς ἰδικῆς της πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν ἡ ἰδία ἐχάραξεν, ὑποσχεθεῖσα συνδρομὴν ἄνευ ὅρων, ἀμέριστον ἀγωνιστικὴν συμπαράστασιν. Λέγουν, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς «ἐξωελληνικοὺς» παράγοντας νὰ ἐπεμβαίνουν. Ἀλλὰ εἶναι «ἐξωελληνικοὶ» παράγοντες οἱ ἀγωνιζόμενοι Κύπριοι: Καὶ ἀνέγνωσα μίαν περικοπὴν ἀνταποκρίσεως ἀπὸ τὴν Κύπρον, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγράφεται, ὅτι «δοκιμάζομεν συμπυκνωμένην πικρίαν, διότι ἀπὸ ὡρισμένους ἀνθρώπους εἰς τὰς Ἀθήνας ὀνομαζόμεθα «ἐξωελληνικοὶ» παράγοντες, καθ' ἣν στιγμὴν γινόμεθα ὁλοκαύτωμα διὰ τὴν ἕνωσιν μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα». (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀριστερᾶς).

Λέγουν ἐπίσης : Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐπέμβασις «ἀνευθύνων» παραγόντων. Ἀλλὰ εἶναι ἀνεύθυνοι παράγοντες ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι διαχειρίζονται τν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Κύπρον;

Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις μάλιστα ἔχει καταστήσει κυριολεκτικῶς «ὑπευθύνους» παράγοντας τοὺς ἡγέτας τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, διότι τοὺς παρέδωσε τὴν εὐθύνην τοῦ Ἀγῶνος. Μὲ ποῖον λοιπὸν δικαίωμα ἠμπορεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ τοὺς ὀνομάσῃ «ἀνευθύνους», ὅταν ἡ ἰδία τοὺς παρέδωκεν ὁλόκληρον τὴν εὐθύνην εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ἀγῶνος; Ἰδοὺ διατί, τὸ αἴτημα τῆς Ἐθναρχίας ἀποτελεῖ ἱερὸν ἐθνικὸν αἴτημα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εὕρῃ ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ μας, τοῦ Κοινοβουλίου, τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ πέραν τῶν ἀπόψεων αὐτῶν, τὰς ὁποίας ἀνέπτυξα, τίθεται τὸ μέγα θέμα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ πύρινον ἐρώτημα τῆς ἀποψινῆς συζητήσεως: Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἀποκρούσῃ τὸ αἴτημα τῆς Ἐθναρχίας, ποῖαι πρόκειται νὰ εἶναι αἱ συνέπειαι; Αἱ συνέπειαι θὰ εἶναι ὁ θανάσιμος τραυματισμὸς τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀγωνιζομένων ἀνδρῶν τῆς Κύπρου, διότι θὰ διεπιστωθῇ ἡ ρῆξις τῶν σχέσεων μεταξὺ Ἐθναρχίας καὶ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἔρχεται ἡ Κυβέρνησις ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ προτίθεται νὰ ζητήσῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης. Ἡ Κυβέρνησις εἶναι Κυβέρνησις μειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, διαμαρτυρίαι τῆς δεξιᾶς).

Ὅσοι ἐπιδιώκουν νὰ τὸ ἀμφισβητήσουν ἀγνοοῦν ἀριθμητικήν. (Χειροκροτήματα τῆς ἀριστερᾶς, θόρυβος).

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, παρακαλῶ ἡσυχία.

Γ. Παπανδρέου. Ἡ Κυβέρνησις εἶναι Κυβέρνησις μειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὅταν προστεθοῦν .....

Γ. Αὐγερόπουλος. Κύριε Πρόεδρε, ... θόρυβος.

Πρόεδρος. Κύριε Αὐγερόπουλε, θὰ σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν.

Κύριε Ἀηδονᾶ, δὲν εἶναι ἡ θέσις σας ἐκεῖ. πηγαίνετε εἰς τὴν θέσιν σας.

Γ. Παπανδρέου. Καὶ ὅταν προστεθοῦν αἱ 420 χιλιάδες τῶν Κυπρίων οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν τὴν Ἐθναρχίαν, γίνεται Κυβέρνησις μειοψηφίας τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα τῆς ἀριστερᾶς).

Ποίαν ἀξίαν ἐπομένως θὰ εἶχεν. (Θόρυβος).

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, παρακαλῶ ἡσυχία.

Γ. Παπανδρέου. Ποίαν ἀξίαν, ἐπομένως. Θὰ εἶχε μία ἀναβάπτισις εἰς τὴν ἰσχνὴν Κοινοβουλευτικὴν πλειοψηφίαν της ; Καὶ ἂν ἀκόμη ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ἐλάμβανεν ἀπόψε ὁλόκληρον τὴν ἰσχνὴν Κοινοβουλευτικήν της πλειοψηφίαν, αὔριον καὶ πάλιν θὰ ὑπῆρχεν ἡ ρῆξις μεταξὺ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ Κυπριακῆς Ἐθναρχίας καὶ ἡ Κυβέρνησις θὰ ἔλαπτε τὸ Ἔθνος.

Ἰδοὺ διατὶ ἡ παραμονὴ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἀρχήν, κύριοι βουλευταί, ἀποτελεῖ, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κατάστασιν, ἡ ὁποία διεμορφώθη, κίνδυνον διὰ τὸ Ἔθνος.

Εἰς ὃ σημεῖον ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις περιήγαγε τὴν Ἐθνικήν μας ὑπόθεσιν, μίαν μόνον ὑπηρεσίαν δύναται πλέον νὰ προσφέρῃ: Νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ἀρχήν. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ διαμαρτυρίαι ἐκ τῆς κυβερνητικῆς πτέρυγος, κωδωνοκρουσίαι).

Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, συλλογικὴ ὑπῆρξεν ἡ πολιτική της, συλλογικὴ εἶναι ἡ εὐθύνη της, συλλογικὴ ὀφείλει νὰ εἶναι καὶ ἡ παραίτησίς της. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Η. Μπρεδήμας. (Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν κυβερνητικὴν πτέρυγα). Διατὶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀνερχόμενον εἰς τὸ βῆμα, δὲν τὸν χειροκροτεῖτε;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Κύριοι βουλευταί, ὀφείλω πρωτίστως νὰ δηλώσω πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὅτι αἰσθάνομαι, ὅτι διέπραξα παράλειψιν, τὴν παράλειψιν, ἡ ὁποία ἐκ τῶν πραγμάτων μοῦ ἐπεβλήθη, νὰ μὴ εἶμαι παρὼν κατὰ τὰς συζητήσεις τοῦ Σώματος τῆς περασμένης ἑβδομάδος.

Γνωρίζετε, κ. συνάδελφοι, ὅτι κατὰ ἀπαράβατον ἀρχήν, τὴν ὁποίαν μετὰ προσηλώσεως ἐτήρησα μέχρι τοῦδε εἰς πᾶν θέμα, τὸ ὁποῖον ἦτο συνδεδεμένη ἡ πολιτική μου εὐθύνη, ἔσπευδα ἐνώπιον τοῦ Σώματος, διὰ νὰ λογοδοτήσω πρὸς τὸ Σῶμα καὶ διὰ τῆς Βουλῆς πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Κατὰ τὴν ἰδικήν μου γνώμην, κ. βουλευταί, τὸ προκῦψαν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα θέμα ἔχει τρεῖς ὄψεις. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἀσκηθεῖσα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πολιτική, ἐναντι τοῦ

μεγάλου Ἐθνικοῦ μας θέματος, τοῦ θέματος τῆς Κύπρου.

Εἷς βουλευτὴς (τῆς ἀντιπολιτεύσεως). Μὴ ὁμιλῆτε διὰ τὴν Κύπρον, κ. Ὑπουργέ. (Θόρυβος).

Πρόεδρος. Τοιαῦται διακοπαὶ εἶναι ἀπρεπεῖς, κύριε συνάδελφε, καθήσατε κάτω, παρακαλῶ.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Δεύτερον θέμα, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὸ πρόσωπόν μου, εἶναι αἱ κατηγορίαι, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου συστηματικῶς ἐξετοξεύθησαν ἐναντίον μου ὡς ἐθνικοῦ μειοδότου.

Καὶ τρίτον, εἶναι ἓν μέγα πολιτικὸν θέμα ἀρχῆς ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐν τῷ συνόλῳ της, κύριοι βουλευταί, ὀφείλει νὰ ἀποφανθῇ κατὰ τὴν ἐσπέραν αὐτήν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν, κύριοι βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος διεξήχθη προσφάτως ἐν τῇ Βουλῇ συζήτησις λεπτομερεστάτη. Ἀλλὰ ἡ ἀγόρευσις τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων μὲ ὑποχρεώνει νὰ ἀναπτύξω ἐνώπιον τοῦ Σώματος —ἂν καὶ ὡς γνωρίζετε εὑρίσκομαι ὑπὸ παραίτησιν— τὰς ἀντιλήψεις τῆς Κυβερνήσεως, τῆς ὁποίας ἐπὶ 7 μῆνας εἶχον τὴν τιμὴν νὰ μετέχω, εἰς τρόπον, ὥστε καὶ πάλιν τόσον ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ὅσον καὶ γενικώτερον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἀποσαφηνισθῇ ἡ πολιτική, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Κυβέρνησις τῆς πλειοψηφίας τῶν τελευταίων ἐκλογῶν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς πτέρυγος).

Γ. Γρηγορίου. Ἀσθενῆ τὰ χειροκροτήματα.

Πρόεδρος. Κύριε Γρηγορίου, ἀφίσατε τὰς προκλήσεις. Αὐταὶ αἱ διακοπαὶ προκαλοῦν ἐπεισόδια. Σεῖς χειρίζεσθε καλῶς τὸν λόγον καὶ δύνασθε νὰ ἀνέλθητε εἰς τὸ βῆμα καὶ νὰ ὁμιλήσητε.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ἡ πρώτη κατὰ τῆς Κυβερνήσεως κατηγορία τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων κύριοι βουλευταί, ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, ἐγκατέλειψε τὴν κοινῶς χαραχθεῖσαν πρότερον πολιτικὴν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς χώρας, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, πολιτικήν, ἡ ὁποία συνίστατο κυρίως εἰς τὴν ἐπιδίωξιν καθορισμοῦ τακτῆς προθεσμίας ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐκ μέρους τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Καὶ συναπεδεχθη ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, αἵτινες ἀπετέλεσαν τὴν ἐπισφράγισιν τῶν ἀρχικῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ Βρεταννοῦ Κυβερνήτου καὶ Ἐθνάρχου, εἶχεν ὁ ἴδιος ὅπως εἶχον ἐξηγήσει καὶ εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὴν πρώτην ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος συζήτησιν, εἶχε, λέγω, ὁ ἴδιος διατυπώσει τοὺς ὅρους του, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν συμπεριελαμβάνετο πλέον τακτὴ προθεσμία ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος της αὐτοδιαθέσεως ἐκ μέρους τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Καὶ ἰσχυρίσθη ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι καὶ ἂν αὐτὸ ἀπετέλει μίαν δεδομένην πραγματικότητα, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὤφειλε νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴ τὸν χειρισμὸν τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ αἴτημα τῆς τακτῆς προθεσμίας πρὸς ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Ἀλλ' ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, τοποθετῶν τὴν πολιτικήν του εἰς τὴν γραμμὴν αὐτήν, δὲν μᾶς εὑρίσκει συμφώνους.

Διότι ἐλησμονήσαμεν, ὅτι δὲν εἶναι μόνον τὸ ναυάγιον τῆς Τριμεροῦς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου, δὲν εἶνσι μόνον ἡ ἐκ δευτέρου ἀπόρριψις τῆς προσφυγῆς ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, δὲν εἶναι μόνον τὸ γεγονὸς τῶν προτάσεων, τὰς ὁποίας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης εἶχεν ὑποβάλει εἰς τὸν Βρεταννὸν Δισκητήν, ἀλλ' εἶναι καὶ ταὐτοχρόνως τὰ τραγικὰ ἐκεῖνα γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς 6ης Σεπτεμβρίου, τὰ ὁποῖα καὶ διὰ λόγους ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας καὶ ἐθνικῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους ὑπερτάτης ἐθνικῆς σκοπιμότητος, ἐπέβαλλον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀποφύγῃ, ὡς συνομιλητήν, ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἠθέτησεν κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογένειάν μας.

Ἡ διαχείρισις ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εὐθέως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, κ. συνάδελφοι, θὰ ὡδήγει κατ' ἀναπόδραστον συνάρτησιν εἰς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ Τριμεροῦς σχήματος ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναμφισβητήτως, πέρην τοῦ ἠθικοῦ θέματος, δὲν ἠδύνατο ἡ Ἑλλάς, ἀπὸ τὰς περιστάσεις ἐκείνας, τίποτε καλὸν νὰ ἀναμείνῃ διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Καὶ αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ πληροφορήσω τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅτι ὅταν ἡ προεκλογικὴ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἅμα τῷ σχηματισμῷ της ἐσκέφθη νὰ χαράξῃ τὴν πολιτικήν της ἀπεριορίστου συμπαραστάσεως πρὸς τὸν Ἐθνάρχην τῆς Κύπρου, ταύτην τὴν πολιτικὴν ἐθεώρει ὀρθὴν καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ὅπως ἄλλωστε καὶ οἱ ὑπεύθυνοι σύμβουλοι τῆς Κυβερνήσεως, τεχνικοὶ σύμβουλοι, εἰδικώτερον δὲ ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Οὐασιγκτῶνι, πρὸς τὸν ὁποῖον αὐτὴν τὴν στιγμὴν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσω καὶ τὰς εὐχαριστίας μου καὶ τὸν θαυμασμόν μου διὰ τὸ πράγματι τιτάνειον ἐθνικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ ἐπιτελεῖ.

Ἑπομένως, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἡ διαφορὰ μετὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων εἶναι σαφής. Ἡμεῖς, ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῶν πολλαπλῶν προβλημάτων ἀλλὰ καὶ τῶν συντελεστῶν, οἵτινες ἐπηρεάζουν τὰ γενικώτερα ἐξωτερικὰ καὶ ἐθνικὰ συμφέροντα τῆς χώρας, ἐνομίσαμεν ὅτι ἦτο ἀκατάλληλος καὶ λίαν ἐπικίνδυνος ἡ ἀνάληψις διπλωματικῆς καὶ πολιτικῆς πρωτοβουλίας, ἡ ὁποία ἠδύνατο ἢ μᾶλλον ἀσφαλῶς θὰ ὠδήγει εἰς τὴν ἐπανάληψιν μιᾶς Τριμεροῦς.

Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, νομίζω, ὅτι ἔκαμε μίαν κακὴν ἐκτίμησιν οὐσίας. Μᾶς εἶπεν ὅτι ἐξεχωρήσαμεν τὴν διαχείρισι τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος εἰς τὴν Κυπριακὴν Ἐθναρχίαν καὶ ὅτι ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυριζώμεθα ὅτι δὲν δικαιοῦται ὄχι μόνον νὰ ὑποδείξῃ, ἀλλ' οὐσίᾳ καὶ τελεσιγραφικῶς νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἄσκησιν δεδομένης πολιτικῆς. Ἡ σκέψις αὕτη δὲν εἶναι βάσιμος. Ἐδεχθημεν τὴν διαχείρισιν, τὴν πλήρη καὶ ἐλευθέραν, ἐκ μέρους τοῦ ἡγέτου τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνάρχου τῆς Κύπρου, διότι εἴχομεν σχηματίσει τὴν γνώμην, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτὸς ὄχι μόνον ἀπελάμβανε καὶ ἀπολαμβάνει τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἀλλ' εἶχεν καὶ ἐπανειλημμένως ἐπιδείξει σπανίας πολιτικὰς ἱκανότητας, διαλλακτικότητα καὶ σύνεσιν, αἱ ὁποῖαι ἐπέτρεπον εἰς αὐτὸν μαζὶ μὲ τὴν ἐκτίμησιν ὅλων τῶν περιστάσεων νὰ ὁδηγήσῃ τὸ ποίμνιόν του, τοὺς ἀδελφούς μας Κυπρίους εἰς τὸν δρόμον τῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ ἐθνικοῦ των πόθου.

Καὶ πιστεύω, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἀποτελεῖ ὄχι μόνον ἐσφαλμένην ἐκτίμησιν ἀλλ' ἴσως καὶ πολιτικὸν σφάλμα, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀχαρακτήριστον ἐκτόπισιν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, νὰ ἀμβλύνεται τὸ μεῖζον κῦρος, τὸ ὁποῖον οὗτος διαθέτει παρὰ τῷ Κυπριακῷ λαῷ καὶ νὰ ὑποστηρίζεται, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἄποψιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι εἶναι δυνατὸν πέρα καὶ τοῦ Μακαριωτάτου νὰ ὑπάρξῃ ἄλλος δυνάμενος νὰ ἐκπροσωπήσῃ τὸν Κυπριακὸν λαόν. (Φωναὶ ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς ἀντιπολιτεύσεως: Δὲν εἶπε κανεὶς τέτοιο πρᾶγμα!! κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Προχωρεῖτε κ. Ὑπουργέ.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ἀναπτύξας ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, κύριοι βουλευταί, διὰ μακροῦ τὴν ἄποψιν τῆς τακτῆς προθεσμίας, ἐδέχθη ἐπίσης ὅτι αἱ προθεσμίαι εἰς τὰ διπλωματικὰ ἔγγραφα τελοῦν εἰς συσχέτισμα τῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ἐπιδροῦν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐκτελέσεως τῆς συμφωνίας. Καὶ προσέθεσεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων: Τοῦτο ἀκριβῶς ὀρθῶς τὸ ἰσχυρίσθη ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀλλ' ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἐὰν αὐτὸ εἶναι μία πραγματικότης, εἶναι ἐξ ἴσου πραγματικότης ὅτι εἶναι ἀνάγκη διὰ τῆς διαφωτίσεως νὰ προπαρασκευάζωνται αἱ προϋποθέσεις....

Γ. Παπανδρέου. Προφανῶς ὑπάρχει πλήρης σύγχυσις. Πρώτη παρατήρησις: Τὸ θέμα τῆς διαφωτίσεως δὲν συναρτᾶται μὲ τὸ ἄλλο θέμα περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε λόγος τῆς τακτῆς προθεσμίας. Δευτέρα παρατήρησις: Ἐγὼ εἶπα ὅτι ἡ συσχέτισις τῶν δυνάμεων εἰς τὸν δεδομένον χρόνον εἶναι βεβαίως οὐσιώδης παράγων, διότι ἐὰν αὔριον γίνῃ πόλεμος ὅλαι αἱ τακταὶ προθεσμίαι εἰς ὡρισμένας συνθήκας εἶναι ἄνευ ἀξίας, ἡ συσχέτισις, ἑπομένως, τῶν δυνάμεων τῆς

δεβομένης στιγμῆς θὰ εἶναι ἐπικρατεστέρα. Προσέθεσα ὅμως ὅτι τοῦτο εἶναι μόνον σχετικόν, διότι ἐὰν ἦτο ἀπόλυτον, αἱ διεθνεῖς συνθῆκαι καὶ αἱ διεθνεῖς συμφωνίαι θὰ ἦσαν περιτταί. Καὶ προσέθεσα ἐπὶ πλέον, ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχουν διεθνεῖς συνθῆκαι, πρέπει νὰ ὑπάρχουν τακταὶ προθεσμίαι, διότι καὶ αὐταὶ ἀποτελοῦν ἕνα μέγαν ἠθικὸν παράγοντα, ὁ ὁποῖος προστίθεται εἰς τὸν συσχετισμὸν τῶν δυνάμεων κατ' ἀποφασιστικὸν τρόπον, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ καθιστᾷ ἀσφαλεστέραν τὴν πραγματοποίησιν.

Σ. Θεοτόκης ('Υπ. 'Εξωτερ.). Εὐχαριστῶ τὸν κ. 'Αρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων ποὺ ἠθέλησε νὰ μὲ διακόψῃ. Ἡ διακοπή του δὲν προσέθεσε τίποτα εἰς ὅσα προηγουμένως εἶπον. (Φωναὶ ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς ἀντιπολιτεύσεως : 'Α! ὄχι !!) Καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ τὸν παρακαλέσω θερμότατα ὅπως μετὰ πραγματικῆς προσοχῆς τὸν παρηκολούθησα χωρὶς νὰ τὸν διακόψω, νὰ θελήσῃ νὰ μοῦ χαρίσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν προσοχήν.

Γ. Παπανδρέου. 'Υπέθετα ἀλληλεγγύην μὲ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ ἐλησμόνησα ὅτι ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη ἔχει διακοπῆ (γέλωτες ἐκ τῆς 'Αντιπολιτεύσεως).

Σ. Θεοτόκης ('Υπ. 'Εξωτ.). Καὶ ἐὰν κ. 'Αρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων ἡ ἀλληλεγγύη μὲ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἔχει διακοπῆ,—τοῦτο τὸ ὑποστηρίζετε σεῖς, ἐνῷ εἰς τὴν πραγματικότητα τοιοῦτον τι δὲν ὑφίσταται, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παραίτησίν μου, ἡ ὁποία ὅμως δὲν διακόπτει τὴν ἀλληλεγγύην—θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ἀντιπαρατηρήσω ὅτι αἱ συμφωνίαι περὶ μὴ διακοπῆς εἶναι προσωποπαγεῖς δὲν ἐκτείνονται δυνάμει τῆς ἀλληλεγγύης ἄλλου προσώπου (γέλωτες χειροκροτήματα).

Ἰσχυρίσθη ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, κύριοι βουλευταί, ὅτι οὐσιώδης παράλειψις τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ὅτι παρὰ τὰ συμβάντα εἰς τὴν Κύπρον, δὲν προέβη εἰς τὴν κατάθεσιν προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας. Καὶ ἐπειδὴ γνωρίζει, ὅτι εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἦλθη ἡ Κυβέρνησις μετὰ στάθμισιν ὅλων τῶν ὑπὲρ καὶ τῶν ἐναντίον ἐπιχειρημάτων καὶ μὲ τὴν σύμφωνον γνώμην τοῦ συνόλου τῶν τεχνικῶν της συμβούλων, ἠθέλησε νὰ μᾶς εἴπῃ ὅτι παρὰ ταῦτα ἔπραξε κακῶς, διότι διὰ τῆς προβολῆς εἰς τὸ Συμβούλιον 'Ασφαλείας θὰ ἐγίνετο ἔναρξις ἐντονωτέρας διαφωτίσεως τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, κύριοι συνάδελφοι, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πιθανώτατα νὰ πλανᾶται ὁλικῶς, ἀσφαλέστατα ὅμως πλανᾶται μερικῶς, διότι ὄχι μόνον τὸ οὐσιαστικὸν θέμα δὲν δύναται νὰ ἔχῃ εὐτυχῆ προώθησιν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας ὑπάρχοντος τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ veto ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε νὰ συζητηθῇ ἡ προσφυγή, οὐδὲ καὶ λέξις ἐκ μέρους τῆς 'Ελληνικῆς πλευρᾶς εἶναι δυνατὸν νὰ προλεχθῇ καὶ τοῦτο διὰ τὸν ἀκόλουθον λόγον.

Ὅταν κατατίθεται μία προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας, κύριοι συνάδελφοι, καὶ τὸ μέλος τῶν Ἡνωμένων 'Εθνῶν ποὺ προσφεύγει δὲν τυγχάνει ταυτοχρόνως νὰ εἶναι μέλος καὶ τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας, διὰ νὰ γίνῃ ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν προσωρινὴν ἡμερησίαν διάταξιν, πρέπει τὸ Συμβούλιον νὰ καλύσῃ τὸ προσφεύγον μέλος, ἵνα παρουσιάσῃ τὴν προσφυγήν. 'Αλλὰ ἡ ἀπόφασις περὶ προσκλήσεως, κατ' οὐσίαν πρᾶξις διοικονομικὴ τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας, λαμβάνεται κατὰ πλειοψηφίαν. Ἐὰν συνεπῶς ἡ πλειοψηφία τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας δὲν εἶναι εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τοῦ προσφεύγοντος, τότε ὄχι μόνον δὲν ἐπάγεται ἡ προσφυγὴ περαιτέρω συνεπείας, ἀλλὰ δὲν δύναται τὸ προσφεῦγον μέλος, ἔστω καὶ προδικαστικῶς, νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἄποψίν του.

Ἡ γνώμη αὐτὴ εἶναι καὶ τῶν ὑπευθύνων συμβούλων τοῦ 'Υπουργείου ἐν τῷ συνόλῳ των. Ἰδοὺ καὶ μία σχετικὴ φράσις τελευταίου τηλεγραφήματος τοῦ ἐν Οὐασιγκτῶνι Πρεσβευτοῦ μας, ὁ ὁποῖος λέγει: «Εἶναι βεβαία ἡ ἀπάντησις εἰσαγωγῆς πρὸς συζήτησιν ἐξ ἧς καὶ μόνον θὰ εἴχαμεν ἀρνητικὴν ἀπολύτως ἀπόδοσιν». Δηλαδὴ καὶ ἂν ἐγίνετο ἡ συζήτησις εἰς τὸ προδικαστικὸν τοῦτο στάδιον, ἡ γνώμη τοῦ κ. Πρεσβευτοῦ εἶναι ὅτι θὰ ἦτο ἀρνητικὸν τὸ ὄφελος καὶ ὑπογραμμίζει ὅτι οὐδὲ καὶ ἡ εἰσαγωγὴ πρὸς συζήτησιν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ.

Σ. Χούτας. ..... (ὁμιλεῖ μὴ ἀκουόμενος).

Πρόεδρος. Δὲν δέχεται διακοπὰς ὁ κ. 'Υπουργός. Διὰ νὰ ἐρωτήσητε, θὰ ζητήσητε ἀπὸ ἐμὲ τὸν λόγον. Τὸ ἠξεύρετε αὐτὸ ὅτι τὸ λέγει ὁ Κανονισμός.

Σ. Θεοτόκης ('Υπ. 'Εξωτερικῶν). 'Αλλὰ καὶ ἂν ἀκούμη, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἠθέλαμεν δεχθῆ τὴν ἄποψιν τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων ὅτι αὐτὴ ἡ ἀρνητικὴ τοποθέτησις θὰ ἀπέδιδεν ἐμμέσως κάποιον κέρδος, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: τί θὰ συνέβαινε καὶ ποῖαι θὰ ἦσαν αἱ ἐπιπτώσεις εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγένετο ἡ προσφυγή ;

'Υπάρχουν διάφοροι διατάξεις, τὰς ὁποίας δὲν θὰ σᾶς ἀναφέρω τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐν ἐκτάσει, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἅπασαι συγκλίνουν εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἀμφιβόλου ἀντοχῆς, ὅτι ἡ διαδικασία ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας, ἀνεξαρτήτως τῆς δυσμενοῦς συνθέσεως αὐτοῦ, ἐκ τοῦ μόνου γεγονότος τῆς παρουσίας ἐν αὐτῷ τοῦ ἀντιδίκου, δηλαδὴ τῆς Βρεταννίας, θὰ ἦτο δυνατή ἡ ὁδήγησις εἰς δεινὴν ἐμπλοκήν, ἡ ὁποία θὰ ἐδημιούργη ἐμπόδιον οὐσιῶδες εἰς τὴν προσφυγὴν ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων 'Εθνῶν. Καὶ ὅπως γνωρίζετε, κύριοι συνάδελφοι, ἡ πολιτικὴ τῆς 'Ελληνικῆς Κυβερνήσεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν διεθνῆ προβολὴν αὐτῆς, στηρίζεται χωρίως εἰς τὴν ἤδη γενομένην ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων 'Εθνῶν προσφυγὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Πιστεύομεν, δηλαδή, ὅτι ἡ προσφυγὴ αὐτὴ ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, μετὰ τὰ ὅσα συνέβησαν εἰς τὸ διάστημα τοῦ τελευταίου ἑξαμήνου παρέχει περισσοτέρας πιθανότητας εὐνοϊκωτέρας ἀποφάσεως τῶν Ἡνωμένων 'Εθνῶν, ἤτις εὐνοϊκωτέρα ἀπόφασις θὰ ἐπέτρεπε, κύριοι βουλευταί, μὲ κάποιαν μεγαλυτέραν ἄνεσιν τὴν περαιτέρω διαχείρησιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Ὁ κ. 'Αρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ὑπέμνησε τὴν ἀνάγκην τῆς διαφωτίσεως τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης. Καὶ ἐγὼ καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἰδιαιτέρως δὲ ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ μέλη τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου, δὲν παρελείψαμεν συζητοῦντες τὴν ἑκάστοτε πολιτικὴν τῆς Χώρας νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι χρειάζεται ἔντασις τῆς διαφωτίσεως. Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, διαφωνία μεταξὺ τοῦ κ. 'Αρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἐμοῦ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διαφωτίσεως, ὑπάρχει ὅμως διαφωνία ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς συναρτήσεως τῆς διαφωτίσεως μετὰ τῆς περαιτέρω διαχειρίσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ θέματος. Πράγματι, ὁ κ. 'Αρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων θεωρεῖ, ὅτι πρέπει πρῶτα νὰ γίνῃ διαφώτισις καὶ μετὰ ταῦτα, ἔχοντες τοὺς καρποὺς τῆς διαφωτίσεως νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὰς περαιτέρω πολιτικὰς προσβάσεις. 'Αλλὰ ἐδῶ εἶναι τὸ σημεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχομεν βασικὴν διαφωνίαν, ὀφειλομένην εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν τὴν τιμητικὴν εὐθύνην τῆς διαχειρίσεως τοῦ θέματος, ἀλλὰ ὁ κ. 'Αρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων τὴν τοποθέτησιν τοῦ ἐπικριτοῦ. Εἶναι ἀνάγκη, κ. βουλευταί, τὸ σύνολον τῆς 'Εθνικῆς 'Αντιπροσωπείας, νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ διαφώτισις, διὰ νὰ ἀποδώσῃ τοὺς καρπούς, τοὺς ὁποίους προσδοκᾶ ὁ κ. 'Αρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἔχει ἀνάγκην χρόνου καὶ καλλιεργείας καὶ ἐάν, κύριοι βουλευταί, ὁ 'Ελληνικὸς Κυπριακὸς λαὸς εἰς τὴν ἐθνικήν του ἔφεσιν, εἰς τὸν ἐθνικόν του παλμὸν εἶναι διαπεθυμένος εἰς κάθε θυσίας διὰ τὸ ἰδεώδες τῆς ἐλευθερίας του, δὲν σημαίνει ὅτι ἡ 'Ελληνικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὑπεύθυνος, δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη, ἐν τῇ ἐκτιμήσει ὅλων τῶν παραγόντων νὰ φείδεται καὶ τῆς ταλαιπωρίας καὶ τῆς δυστυχίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ.

Κ. Μητσοτάκης. Τί σχέσιν ἔχουν αὐτὰ μὲ τὴν διαφώτισιν; (Θόρυβος).

Σ. Θεοτόκης ('Υπ. 'Εξωτερικῶν). Δὲν ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ἄφησα κενὸν τι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς σκέψεώς μου καὶ φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἑσπέραν αὐτήν, κατ' ἐξαίρεσιν, τινὲς ἐκ τῶν συναδέλφων δὲν μὲ τιμοῦν διὰ τῆς προσοχῆς των, ὅπως συνήθως συμβαίνει. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐπαναλαμβάνω. Ἐὰν ἡ διαφώτισις ἔχει ἀνάγκην χρόνου διὰ νὰ ἀποδώσῃ, ἐὰν περιωριζόμεθα νὰ ἀναμείνωμεν τοὺς καρποὺς αὐτῆς, διὰ νὰ προχωρήσωμεν μετέπειτα εἰς τὰς πολιτικὰς προσβάσεις τῆς περαιτέρω προωθήσεως τοῦ κυπριακοῦ θέματος, ὡς ὑποστηρίζει ὁ κ. 'Αρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, θὰ

ἐγινόμεθα, κατὰ τὴν ἰδικήν μου κρίσιν, ἐπιλήσμονες τῶν ὑποχρεώσεών μας ἔναντι τῆς ταλαιπωρίας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος, παρὰ τὴν ἔφεσίν του, παρὰ τὴν αὐτοθυσίαν του, ἔχει ἀνάγκην καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς νὰ τὸν σκεφθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

Ἀλλά, διὰ νὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, διὰ νὰ τεθῇ τέρμα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ αἰτήματος, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε καθολικὸν ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ τὸ ὁποῖον διετυπώθη καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἐθναρχίας, ὡς παράλειψις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιμείνω —καὶ θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ἡ Βουλή— κάπως περισσότερον ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 12 τῶν κανόνων τῆς διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας (ἀναγινώσκει). «Ἐφ' ὅσον τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας ἐκτελεῖ, ὡς πρὸς διένεξιν ἢ κατάστασιν τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ παρόντος χάρτου καθήκοντα, ἡ Γενικὴ Συνέλευσις εἰς οὐδεμίαν δύναται νὰ προβῇ σύστασιν ἢ ἀπόφασιν, ὡς πρὸς τὴν διένεξιν ἢ κατάστασιν, ἐκτὸς ἐὰν τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας ἀποφανθῇ ἄλλως». Βλέπετε λοιπόν, κύριοι βουλευταί, ὅτι, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐγίνετο ἐγγραφὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας τῆς προσφυγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὡριστικοποιεῖτο ἡ προσφυγή, θὰ ὑπῆρχεν ὁ κίνδυνος, διὰ ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, ὁρίζοντος μίαν Ἐξεταστικὴν Ἐπιτροπήν, ἧτις θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποβάλῃ τὸ πόρισμά της, νὰ παρεμποδισθῇ καὶ ἡ συζήτησις, ἀλλὰ καὶ ἡ λῆψις ἀποστάσεως ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε.

Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐν τῇ σταθμίσῃ τοῦ, καθ' ἡμᾶς, ἥσσονος κέρδους τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας καὶ μᾶλλον τῆς βεβαίας ζημίας — ἐπιμένω ἐπ' αὐτοῦ — καὶ τῆς προσδοκίας ὅπως ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν γίνῃ γενικωτέρα συζήτησις καὶ ἐκτύλιξις ὁλοκλήρου τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐκδηλώσεις καὶ ἐκφράσεις, προτιμᾷ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν εὐρυτέραν ταύτην ἔκφυναν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἐπανῆλθεν ἐπὶ τῆς γνωστῆς του ἀντιλήψεως, τὴν ὁποίαν διετύπωσε καὶ κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, εἰπὼν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἐφρόντισε, προεκλογικῶς, νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Δὲν δύναμαι, παρά, μετὰ λύπης μου, νὰ διατυπώσω ὅτι ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅταν, ἅπαξ ἐμπνεόμενος ἀπὸ ὡρισμένας πολιτικὰς ἀντιλήψεις, προσβῇ εἰς ὡρισμένας διατυπώσεις, δὲν εἶναι διατεθειμένος, εὐκόλως νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι εἶναι δυνατόν, νὰ εὑρεθῇ καλύτερον ἡ ἀντίθετος πρὸς αὐτὰς ἄποψις. Δύτι εἶπον καὶ κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ὅτι ἡμεῖς ὡμιλήσαμεν περὶ τῆς ἀνεπιφυλάκτου ἀναγνωρίσεως τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐκ μέρους τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ οὐδέποτε ὡμιλήσαμεν περὶ τῆς συγκεκριμένης εἰς χρόνον ἐνασκήσεως αὐτῆς. Καὶ ἀνέπτυξα καὶ ἐπιμένω ὅτι ἡ ἀναγνώρισις ἐκ μέρους τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, κατ' ἀρχήν, τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ εἰς τὴν Κύπρον, ἀναγνώρισις, ἡ ὁποία ἀντικατέστησε τὰς ἀπολύτους ἀρνήσεις, τὰς ὁποίας ἤκουσε καὶ ὁ Κυπριακὸς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὡς ἀκόμη καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ περασμένου ἔτους, ὅτι αὐτά, κύριοι βουλευταί, ἀποτελεῖ σπουδαῖον κεκτημένον στοιχεῖον διὰ τὴν πραγματεύσιν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἐκ μέρους οἱασδήποτε Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον θεωρῶ, ὅτι ἡ προσπάθεια τῆς μειώσεως τοῦ κτηθέντος κέρδους, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, δὲν προσφέρει ὑπηρεσίαν οὔτε εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν, οὔτε καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν.

Σ. Βενιζέλος. Μά, δὲν ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὴν τριμερῆ διάσκεψιν αὐτὸ τὸ δικαίωμα;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ὄχι, κύριε Ἀρχηγὲ τῆς Φ.Δ.Ε. Διὰ πρώτην πρώτην φοράν, εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς 21ης Νοεμβρίου, δέχεται ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις καὶ διὰ τὴν Κύπρον τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Σ. Βενιζέλος. Ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὴν τριμερῆ. Τὸ ἔχει μέσα τὸ πρακτικὸν τῆς τριμεροῦς.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Μά, ἡ διαφορὰ εἶναι, κύριε Πρόεδρε, ὅτι τὸ πρακτικὸν τῆς τριμεροῦς εἶναι συνηρτημένον μὲ τὴν ὕπαξιν μικτῆς ἐπιτροπῆς, Τούρκων, Ἄγγλων καὶ Ἑλλήνων εἰς τὸ Λονδῖνον, ἐνῶ, ἐδῶ πρόκειται περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως, εὐθέως, πρὸς τοὺς Κυπρίους. Εἶναι παμμεγίστη ἡ διαφορὰ τῶν δύο περιπτώσεων.

Σ. Βενιζέλος. Ποῦ εἶναι ἡ διαφορά;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Λυποῦμαι, κύριε Ἀρχηγὲ τῆς Φ.Δ.Ε., ἐὰν ὑμεῖς δὲν ἀντιλαμβάνεσθε τὴν διαφοράν, θὰ προσπαθήσω νὰ τὴν ἁπλοποιήσω, κύριοι βουλευταί, καὶ ὑποθέτω ὅτι σεῖς θὰ τὴν ἀντιληφθῆτε.

Καὶ τὴν ἁπλοποιῶ:

Εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν συζητοῦμεν περὶ ἑνὸς μικτοῦ καθεστῶτος, ἐπιτροπῆς, ἐδρευούσης ἐν Λονδίνῳ, χειριζομένης τὴν ὑπόθεσιν, τὴν Κυπριακήν, διὰ μικτῆς ἀναμίξεως ἐπὶ ἴσοις ὅροις Τούρκων, Ἑλλήνων καὶ Βρεττανῶν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν περὶ προτάσεως εὐθέως εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν, ὅπως, ὑπὸ ὡρισμένας προϋποθέσεις, ἐνασκήσῃ τὸ δικαίωμά του, τῆς αὐτοδιαθέσεως. Κύριοι βουλευταί, ἠμπορεῖτε νὰ κρίνετε. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι βουλευταί, ἐπιθυμῶ, νὰ συνοψίσω, ἐνώπιον τοῦ Σώματος, τὴν χαραχθεῖσαν, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον νὰ ὑπενθυμίσω τὰς ἀπόψεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς Χώρας.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα, κύριοι βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις, κατὰ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις, τὰς ὁποίας ὑμεῖς ἐνεκρίνατε, σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως ἐδήλωσε πρὸς τὸ Σῶμα καὶ διὰ τῆς Βουλῆς πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα τὸ ἀντιμετωπίζει κατὰ δύο τρόπους. Πρῶτον, διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως παντὸς προσφόρου διαδικαστικοῦ μέσου καὶ τοιοῦτον εἶναι καὶ ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας — διότι καὶ κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν εἴπον ὅτι, πρὸς τὸ παρὸν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κρίνει, ὅτι δὲν δύναται νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ πρὸς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας καὶ πρὸς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ ὁ ἴδιος ἐνώπιον τῆς Συμβουλευτικῆς Συνελεύσεως τοῦ Στρασβούργου, κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα καὶ ἐνδεχομένως ἐνώπιον ἄλλων διεθνῶν ὀργανισμῶν, τοὺς ὁποίους ὅλοι γωρίζετε καὶ περαιτέρω εἰς τὴν χρησιμοποίησιν παντὸς εἴδους πολιτικοῦ μέσου, διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς Κυβερνήσεως, στηριζομένου ἐπὶ δύο κυρίων βάσεων, τὴν ὑπογράμμισιν πρῶτον τῆς ἤδη ἀναγνωρισθείσης ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως διὰ τὸν Κυπριακὸν λαόν, καὶ δεύτερον, τὴν ἐμπέδωσιν πραγματικοῦ δημοκρατικοῦ καὶ ἐλευθέρου Συντάγματος εἰς τοὺς Κυπρίους, ὡς Συντάγματος μέλλοντος νὰ ἰσχύσῃ, διὰ τὴν μεταβατικὴν περίοδον, μέχρις ὅτου γίνει ἡ ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀπὸ τὸν Κυπριακὸν λαόν.

Ἀλλά, ἐὰν αὐτή, κύριοι βουλευταί, εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας, ἔχει πολλαπλᾶ νὰ ἀντιμετωπίσῃ θέματα. Καὶ ὅπως ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι συνάρτησις τῆς ἐκτιμήσεως ὅλων αὐτῶν τῶν προβλημάτων καὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς προτεραιότητος ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν προβλημάτων αὐτῶν.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἡμῶν εἶναι, ὅτι ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, εὑρισκόμενος ἐν τῇ Ἀντιπολιτεύσει, ἔχει τὴν εὐχέρειαν νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν τρόπον τῆς κλιμακώσεως τῆς προτεραιότητος τῆς σημασίας τῶν διαφόρων θεμάτων. Ἀλλά, ἐγώ, κ. βουλευταί, σᾶς λέγω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία αἰσθάνεται τὰς συμμαχικάς

της ὑποχρεώσεις καί, τῇ ἐντολῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, βάσει τῶν προγραμματικῶν της κατευθύνσεων, εἶναι τοποθετημένη εἰς τὰς Δυτικὰς συμμαχίας. δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἱεράρχησις ἢ κλιμάκωσις τῆς προτεραιότητος τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, πέραν ἐκείνης τὴν ὁποίαν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐγώ, ἐπὶ ἑξάμηνον, καθωρίσαμεν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς Συμπολιτεύσεως).

Ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, εἶμαι ὑποχρεωμένος — καὶ λυποῦμαι διὰ τοῦτο — τερματίζων τὰς διατυπώσεις τῶν ἀντιλήψεων τῆς Κυβερνήσεως, ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ δεύτερον θέμα, τὸ προσωπικόν μου θέμα. Καὶ λυποῦμαι διὰ τοῦτο, διότι πράγματι θὰ ἔπρεπε, εἰς τὴν χώραν αὐτήν, ὅπου ἐγεννήθησαν οἱ ἐλεύθεροι θεσμοὶ καὶ ἀνεπτύχθη ὁ σεβασμὸς τῆς ἐκδηλώσεως καὶ τῆς πολιτείας ἑνὸς ἑκάστου, νὰ μὴ παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἐμφανίζεται ἐνώπιον ὑμῶν μέλος τοῦ Κοινοβουλίου, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς ἰδικάς του πράξεις καί, ἐπομένως, νὰ ἀντικρούσῃ τὴν σειρὰν ὅλην, τῶν ψευδολογιῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀπέχουν καὶ τῆς συκοφαντικῆς προσπαθείας, ἐκ μέρους διαφόρων παραγόντων.

Εἰς τὸ διάστημα, κύριοι βουλευταί, τῶν τελευταίων ἓξ μηνῶν, καὶ μὴ κάμετε ὅτι τὸ ἀγνοεῖτε, δὲν παρελήφθη ἀπὸ τὸν ἀνεύθυνον καὶ μὴ ὑπὸ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως κυβερνώμενον Τύπον, νὰ ἐκτοξευθῇ ἐναντίον μου ὕβρις, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἠπιωτέραν ἐκδήλωσίν της, μὲ ἐχαρακτήριζεν ὡς ἐθνικὸν μειοδότην καί, ἀναλόγως τοῦ πολιτικοῦ βαρομέτρου, ἀνεβίβαζε τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ἐθνικὴν προδοσίαν.

Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη αὐτὴν τὴν στιγμήν, διότι τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ ἡ προστασία ὄχι μόνον ἐμοῦ, κύριοι βουλευταί, ἀλλὰ καὶ ὡς θέμα ἀρχῆς, τοῦ σεβασμοῦ, γενικώτερον τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦτο τὸ ἐθνικὸν νὰ γίνεται ἡ ἐκκαθάρισις τῶν προβλημάτων αὐτῶν.

Ἐξετοξεύθη ἐναντίον μου ἡ κατηγορία, ὅτι δῆθεν εἶμαι πρόσωπον τῆς ἐξαιρετικῆς ἀρεσκείας τῶν Βρεταννῶν καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἔχω εἰς τὰς ἐκδηλώσεις μου τὴν γραμμὴν τῆς ἐθνικῆς μειοδοσίας. Καὶ ἡ κατηγορία αὐτὴ ἐναντίον μου δὲν ἐγένετο μόνον μετὰ τὰς ἐκλογὰς ἀλλὰ ἐγένετο καὶ πρὸ τῶν ἐκλογῶν καὶ ἐπὶ ἑξάμηνον χρονικὸν διάστημα ἐπεδιώχθη νὰ ὑπονομευθῇ, κύριοι βουλευταί, τὸ κῦρος μου τὸ πολιτικὸν καὶ ἡ προσπάθειά μου.

Ὡς γνωρίζετε, εἰς τὴν Κύπρον, ἐπικρατοῦν μέτρα ἔκτακτα καὶ σκληρότατα. Ὅπως γνωρίζετε, ἀκόμη καὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν εἰς τὸν δημόσιον βίον καὶ οἱ ὁποῖοι ἀφιέρωσαν ὁλόκληρον τὴν δραστηριότητά των, ἐπὶ συναπτὰς δεκαετίας, εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ὁ καθεὶς κατὰ τὴν ἀντίληψίν του καὶ συμφώνως μὲ τὰς ἀρχάς του, δὲν εἶναι εὔκολον νὰ ἀντικρούσῃ κατηγορίας αὐτοῦ περιεχομένου. Ἐν τούτοις ὅμως, κύριοι βουλευταί, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, γνωρίζετε κάλλιστα, ὅτι εἰς τὴν Κύπρον ἔχουν ἐφαρμοσθῇ σκληρότατα μέτρα. Μεταξὺ τῶν μέτρων τούτων ὑπάρχει καὶ ἡ διάταξις, ὅτι εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν, λάβῃ τὸ φῶς δημοσίευμα δυνάμενον νὰ εἶναι ἐπιβλαβές, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, εἰς τὰ Βρεττανικὰ συμφέροντα καὶ συνεπῶς τὴν Βρεταννικὴν Κυβέρνησιν, ἐπιβάλλονται αὐστηρόταται κυρώσεις καὶ κατάσχεται τὸ φύλλον.

Εἶναι, ἐπομένως, τοὐλάχιστον παράδοξον, ἂν ὄχι ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς κατηγόρους μου ἐκτὸς τῆς αἰθούσης αὐτῆς, οἵτινες συστηματικῶς ἀμφίλεγον περὶ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν ὡς Ἐθνικοῦ μειοδότου, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω μέχρι καὶ τοῦ σημείου τοῦ νὰ τὸν χαρακτηρίζουν ὡς προδότην, εἶναι ἀνάγκη, ἐπὶ τέλους, μίαν φορὰν νὰ ἀκούσουν, ὅτι ὁ κατηγορούμενος ὡς ἐθνικὸς προδότης, τὸν ὁποῖον οὕτω πως στηλιτεύουν συκοφαντικῶς, εἶναι ἐκεῖνος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ βρεταννικὴ διοίκησις δὲν ἠσθάνθη ἀπολύτως οὐδεμίαν ἀνασοκοπήν, διὰ τὴν σειρὰν τῶν ἐναντίον του δημοσευθέντων ἄρθρων, κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων 10 ἡμερῶν. (Χειροκροτήματα).

Ἐλέγχθη ἀκόμη διὰ τοῦ γνωστοῦ τρόπου τοῦ φιθυρίσματος, διὰ νὰ μείνῃ, ἐπὶ τέλους, ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ τοῦ ἐθνικοῦ μειοδότου, ὅπως θέλουν νὰ τὸν χαρακτηρίζουν, τοῦ ἔχοντος τὴν τιμήν, μὲ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν, νὰ ἀποτείνεται πρὸς ὑμᾶς τὴν στιγμὴν αὐτήν, ἠκολουθήθη καὶ ἡ μέθοδος τοῦ ψιθύρου, τοῦ ψιθύρου τοῦ τερατώδους, ὅτι δῆθεν ἐγὼ συνείργησα, κύριοι βουλευταί, διὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἐθνάρχου. (Αἰσχος, αἶσχος).

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς τόσον ἀτέχνους καὶ τόσον ποταπὰς κατηγορίας, πάντοτε συμβαίνει οἱ κατήγοροι ἐκ τῆς μοίρας τῶν πραγμάτων νὰ τυφλώνωνται, διότι ἡ αὐταπάντησις εἶναι εὐκολωτάτη. Ἐγώ, ὅμως, ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τὸ βράδυ κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπληροφορήθημεν τὴν ἐκτόπισιν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ μὲ τὴν ἰδικήν μου ὑπογραφήν, ἀπέστειλα τὸ τηλεγράφημα πρὸς τὸν ἐν Λονδίνῳ Πρεσβευτήν μας, διὰ τοῦ ὁποίου τοῦ ἔδιδον τὴν ἐντολὴν πάραυτα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Βρεταννικὴν πρωτεύουσαν, ὑπογραμμίζων εἰς τὸ Φόρειν Ὄφις, ὅτι ἡ πρᾶξις του αὐτή, ὑπῆρξε πρᾶξις προκλητικὴ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν πικρίαν, ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διὰ τὴν γενομένην ἀπαράδεκτον πρᾶξιν. Καὶ τοῦτο ἔφερε τὴν ὑπογραφήν μου. Πῶς εἶναι δυνατόν, κύριοι βουλευταί, τὴν ἰδίαν ἡμέραν νὰ ὑπογράφω τοιοῦτον τηλεγράφημα καὶ νὰ θεωροῦμαι ἐγὼ ὅτι συνείργησα εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ Μακαρίου; (Χειροκροτήματα). Ἀλλὰ δὲν ἤρκει αὐτό.

Σ. Χούτας. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ τηλεγράφημα...

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Διὰ δευτέραν φοράν; ἐπεμβαίνετε. Θὰ σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν.

Σ. Χούτας. Δὲν εἶσθε Πρόεδρος τῆς μιᾶς πτέρυγος.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Πληροφορῶ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅτι πέραν αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τὴν ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ἔντασιν τῶν Ἑλληνοβρεταννικῶν σχέσεων, δὲν παρέλειψα εὐθὺς καὶ ἐνώπιον μαρτύρων νὰ ὑπογραμμίσω εἰς τὴν Βρεταννικὴν Κυβέρνησιν, τὸ μέγα σφάλμα, ἀνεξαρτήτως τῆς ἠθικῆς πλευρᾶς, τὸ μέγα πολιτικὸν σφάλμα, τὸ ὁποῖον διέπραξε διὰ τοῦ ἐκτοπισμοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Καὶ σᾶς ἐρωτῶ: Ἐὰν ὑπῆρχεν ἴχνος ἔστω, εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτήν, πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν εἰς τὴν προβολὴν τοῦ αἰτήματος τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Μακαριωτάτου καὶ εἰς ὑπογράμμισιν τοῦ σφάλματος τοῦ γενομένου, νὰ μὴ ὑπάρξῃ ἀντίκρουσις ἐκ μέρους τοῦ Βρεταννοῦ ἀντιπάλου, ὅτι ἐγὼ ὑπῆρξα συνεργάτης τῆς πράξεως αὐτῆς; Ἰδού, λοιπόν, ἀξιότιμοι, κύριοι βουλευταί, καὶ λυποῦμαι ὅτι ὑπεχρεώθην νὰ ὁμιλήσω περὶ αὐτοῦ, σᾶς διαβεβαιῶ, ὅτι λυποῦμαι διότι ἔφερα τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ προσωπικοῦ μου ζητήματος μέγοι τοιαύτης λεπτομερείας. Ἀλλὰ θὰ ἐκτιμήσητε καὶ σεῖς ὅτι εἰς τὸν τόπον αὐτόν, ὅπου ὁ κανὼν τοῦ πολιτεύματός μας, εἶναι ἡ ἐναλλαγὴ τῶν Κυβερνήσεων, σύμφωνα μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τὴν βούλησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, παρίσταται ἐπὶ τέλους ἀνάγκη τὸ κῦρος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες καλοῦνται νὰ ἀναλάβουν τὴν τιμητικὴν εὐθύνην τῶν σοβαρωτάτων τομέων τῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας, τὸ κῦρος αὐτὸ νὰ μὴ ρίπτεται εἰς τὴν λάσπην. Διότι δὲν γνωρίζετε, κύριοι βουλευταί, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ αὐτὴ ἡ τακτική, ὄχι ἐγώ, ἀλλὰ ποῖος ὅλλος θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναλάβῃ ὑπευθύνως τὴν ἐνάσκησιν τιμίων καθηκόντων. Ἀλλά, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, δὲν τελειώνει κατὰ τὴν ἰδικήν μας κρίσιν καὶ γνώμην, ἡ ἀνάπτυξις τῆς πολιτικῆς μας εἰς τὸ στοιχεῖον αὐτό. Ὑπάρχει ἡ διατύπωσις τῶν ἀντιλήψεων τῆς Ἐθναρχίας. Λυποῦμαι, ἀξιότιμοι, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι παρευρέθησαν ἐν Κύπρῳ μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου, δὲν ἐνόμισαν ὅτι εἶχον καθῆκον νὰ μορφολογήσουν καὶ νὰ διατυπώσουν εὐθέως πρὸς Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος τὰς αἰτιάσεις καὶ τὰς ἀντιλήψεις των. Εἴχομεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀξίωσιν, ἐὰν ὑπῆρχεν ὄψις τὴν ὁποίαν δὲν εἴδομεν, ἐὰν ὑπῆρξεν ἐν τῷ διαφωνίᾳ τοῦ ἐθνικοῦ θέματος, διαφορετικὴ ἀντίληψις, εὐθέως νὰ ἔλθουν οἱ Ἐθναρχικοὶ Σύμβουλοι καὶ νὰ μᾶς εἴπουν: Κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, διαφωνοῦμεν ἐπὶ ὡρισμένων σημείων. Καὶ ἐγώ, μετὰ πολλῆς ποσθυμίας, θὰ ἦμην ἕτοιμος νὰ συζητήσω μαζί τους, μέχρι τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ σκεφθῶ, τὴν Κυβερνητικήν μου εὐθύνην καὶ τὰς μείζονας μεταπτώσεις.

Ἀντ' αὐτοῦ, καὶ μάλιστα, κύριοι βουλευταί, κατὰ τρόπον λίαν παράδοξον διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ἀκόμη Μαρτίου ὑπῆρξαν

ἐκδηλώσεις ἐν Κύπρῳ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἐκ τῆς ἱκανοποιήσεως διὰ τὰς ὅσας ἐγὼ τότε εἶχον κάμει δηλώσεις. ὅπως ἐνθυμεῖσθε, μετὰ τὴν ἐνώπιον τῆς Τουρκικῆς Συνελεύσεως ἀγόρευσιν τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας, γεννᾶται, λέγω, εὐλόγως εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν συνείδησίν μου καί, ὑποθέτω, παντὸς καλῆς πίστεως ἀνθρώπου, τὸ ἐρώτημα : Τί ἄραγε ἔχει συμβῆ εἰς τὸ διάστημα τοῦ τελευταίου 1 1)2 μηνός, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ, πρῶτον, αὐτὴ ἡ μεταβολὴ καί, δεύτερον, νὰ μὴ ἀκολουθηθῇ ὁ δρόμος τῆς ἐνημερώσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἀλλά, διὰ τοῦ δρόμου τῆς δημοσίας ἀρθρογραφίας νὰ ζητηθῇ ἡ παραίτησις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ νὰ ἐπέλθῃ καὶ σύμπτωσις τῆς ἀρθρογραφίας αὐτῆς, τοῦ περιεχομένου της, μὲ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ κλιμακίου τῆς Ἐθναρχίας ἐν Κύπρῳ : Κύριοι βουλευταί, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ τὸ ἄτοπον τοῦ τρόπου τῆς ὑποβολῆς τοῦ αἰτήματος καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπογραμμισθῇ τοῦτο ἀπὸ τὸ σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτικοῦ κόσμου, διότι κάποιαν ἡμέραν καὶ ὑμεῖς, οἱ κύριοι τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, εἶναι ἐνδεχόμενον τῇ θελήσει τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, νὰ ἐπωμισθῆτε Κυβερνητικὰς εὐθύνας καὶ, τότε, θὰ πρέπει νὰ ξεύρετε ὅτι, ἂν τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην δὲν ἐκκαθαρισθῇ, εἶναι μέγα πρόβλημα, κατὰ τίνα τρόπον θὰ δύνασθε νὰ ἐνασκήσετε τὴν πολιτικήν σας. Τὸ πρόβλημα, εἶναι θέμα ἀρχῆς, κύριοι βουλευταί, καὶ εἶναι θέμα ἀρχῆς, ὄχι μόνον, ὡς ἠθέλησεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων νὰ διαστείλῃ, μεταξὺ νομικῆς ἀρχῆς καὶ πολιτικῆς σκοπιμότητος, εἶναι θέμα ἀρχῆς καί, ἂν ἀκόμη δεχθῶ τὴν σύνθετον αὐτὴν ἐμφάνισιν τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς ἀπόψεις πρέπει νὰ ἐκκαθαρισθῇ. Καὶ ἡ μὲν νομικὴ καὶ συνταγματικὴ ἄποψις εἶναι ὅτι εἰς τὸν τόπον μας αὐτόν, Κυβερνήσεις δημιουργεῖ ἡ Βουλὴ καὶ αἱ Κυβερνήσεις εὐθύνονται μόνον ἔναντι τῆς Βουλῆς καί, διὰ τῆς Βουλῆς, ἐνώπιον τοῦ κυριάρχου Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλοίμονον, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἐὰν ὑδηγηθῶμεν εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀρχῆς ὅτι εἶναι δυνατόν, εἴτε κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς πολιτικῆς, εἴτε κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν φορέων τῆς πολιτικῆς, θὰ ἔχουν ἀποφασιστικὴν γνώμην παράγοντες ἔξω τῆς αἰθούσης ταύτης. Σήμερον, ἐζητήθη καὶ ἡ χάραξις πολιτικῆς διότι μᾶς εἶπον : Πέραν τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, διατὶ δὲν διακόπτετε τὰς σχέσεις σας μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας; Ἀλλά, ἀξιότιμοι κύριοι βουλευταί, ὅπως καὶ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, καὶ ἐγώ, ἐτονίσαμεν ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου βήματος, ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας εἶναι συνάρτησις πολλῶν συντελεστῶν καὶ πολλῶν παραγόντων καὶ δὲν γνωρίζω ποῦ θὰ εὑρίσκοντο ὕψιστα συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν τὴν διαμαρτυρίαν, τὴν ὁποίαν ἐνσαρκώνει ἡ ἀνάκλησις τοῦ Πρεσβευτοῦ, τὴν εἴχομεν συνδυάσει καὶ μὲ τὴν περαιτέρω διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας.

Πρόσκλησις εἰς ἀόριστον ἄδειαν. Ἀνέπτυξα διὰ μακρῶν ποία εἶναι ἡ ἔννοια τῆς προσκλήσεως αὐτῆς τοῦ Πρεσβευτοῦ. Ἀλλὰ καὶ περαιτέρω, πέραν τοῦ ὅλου θέματος, τοῦτέστιν ὅτι οὐδεὶς πέραν τῆς Βουλῆς εἶναι εἰς θέσιν νὰ ὁρίζῃ τοὺς φορεῖς καὶ νὰ τοὺς ἐγκρίνῃ, πέραν ἀκόμη καὶ τῆς συνταγματικῆς ἀπόψεως ὅτι ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, χαράσσεται ἡ πολιτική, ἥτις αὐτὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἐγκρίνῃ, ὑπάρχει, κ. βουλευταί, καὶ τὸ πολιτικὸν θέμα. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα ἡ ὁποία ἔχει συμφέροντα ὅπως ὅλαι αἱ χῶραι, συμφέροντα πολλαπλὰ εἰς τοὺς τομεῖς τῶν ἐξωτερικῶν της σχέσεων. Ἂν αὔριον καθορίζετο καὶ ἀποδεικνύετο ἐκ τῶν πραγμάτων, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δὲν λογοδοτεῖ μόνον εἰς τὴν Βουλὴν δὲν ἀντλεῖ μόνον τὸ κῦρος της ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη διὰ τὴν χάραξιν ὡρισμένης πολιτικῆς καὶ διὰ τὴν ἀνάληψιν ὡρισμένων ὑποχρεώσεων, νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ ἀκούσῃ ἀλλὰ μὴ εἴπω νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν γνώμην ἀνευθύνων παραγόντων, ἡ ἐξωτερικὴ προβολὴ τῆς Κυβερνήσεως δὲν ὑφίσταται πλέον. Ἐγὼ ἂν παρητήθην τοῦ ἀξιώματός μου, παρητήθην διότι ἤθελα νὰ ἔχω τὴν ἐλευθερίαν νὰ ὁμιλήσω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου.

Ἀλλὰ παρητήθην ἀκόμη, διότι νομίζω, ὅτι ἔπρεπε νὰ προσφέρω μίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ σύνολον τοῦ πολιτικοῦ κόσμου διότι ἐπιδιώκων αὐτὴν τὴν ὥραν τὴν ἐκκαθάρισιν αὐτῆς τῆς βασικῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, τοὐτέστιν τῆς εὐθύνης τῶν ἑκάστοτε φορέων τῆς πολιτικῆς μόνον ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ,, δὲν προσέφερα μόνον εἰς ἐμαυτόν, ὅτι νομίζω ὅτι εἶχα καθῆκον νὰ πράξω, ἀλλὰ προσφέρω καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς χώρας, τὴν ἀπαραίτητον ἐκείνην στιγμὴν διὰ νὰ ἐκκαθαρισθῇ. κ. βουλευταί, ἂν ἐπὶ τέλους ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ καθορίζεται ἡ πολιτικὴ ἀπὸ ἡμᾶς, ἢ ἀπὸ παράγοντας ἐκτὸς τοῦ Κοινοβουλίου εὑρισκομένους.

Γνωρίζω, κ. βουλευταί, ὅτι ἡ μοῖρα, τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν εἶναι μοῖρα, ὅταν ζοῦν γεμάτοι ἀπὸ πικρίες, ἀπὸ ἀγωνίες, ἀπὸ συκοφαντικὰς δυσφημίσεις, εἶναι τὸ εὐκολώτερον ὅπλον, κ. συνάδελφοι, διὰ νὰ θίξῃ κανεὶς τὸν ἀντίπαλόν του. Τὸ δυσχερὲς εἶναι, τὸ δυσχερὲς ὅπλον τῆς πολιτικῆς ἀμίλλης, καὶ τῆς προσπαθείας, ὅπως αἱ ἴδιαι πολιτικαὶ πεποιθήσεις ἐπικρατοῦν. Καὶ δὲν ἀναμένω, καθ' ὃ διάστημα ὑπάρχουν ἀκόμη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ νὰ μοὶ ἀναγνωρισθοῦν αἱ ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας προσέφερον εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ εἰς τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπουργίας μου. Ἀλλὰ ἂν ἐκ τῆς πείρας μου τῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία εἶναι εἰκοσαετὴς παρουσία ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ τούτῳ, ἔχω μάθει μετὰ στωϊκότητος νὰ ἀντιμετωπίζω τὰς τρικυμίας καὶ τὰς συκοφαντίας. μὴ ἀμφιβάλλετε, κ. βουλευταί, ὅτι κατέρχομαι ἀπὸ τὸ βῆμα, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι εἰς τὴν συνείδησιν ὑμῶν καὶ κάποτε εἰς τὸν ἀξέκαστον ἱστορικόν, θὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ τονίσῃ, ὅτι ὑπῆρξα ἄξιος τῆς Πατρίδος. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐκ τῆς δεξιᾶς).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Φιλελευθέρας Δημ. Ἑνώσεως, ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἐπρότεινα δεκάλεπτον διακοπήν. (Θόρυβος ἐκ τῆς δεξιᾶς. Φωναί: Νὰ συνεχίσωμεν).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλῶ νὰ συνεχίσωμεν. Δὲν βλέπω νὰ ὑπάρχῃ λόγος διακοπῆς.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Ἡ ἐξέλιξις τῶν τελευταίων γεγονότων, μὲ ἀναγκάζει διὰ τρίτην φορὰν νὰ ἀνέλθω εἰς τὸ βῆμα. διὰ νὰ ὁμιλήσω διὰ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην εὑρισκόμεθα ἐνώπιον σκληρᾶς πραγματικότητος καὶ ἡ Κυβέρνησις ὑπὸ τὴν ἰδίαν της εὐθύνην, ἂν αἰσθάνεται τὰς δυνάμεις της ἱκανάς, ὀφείλει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ὑπόθεσιν μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.

Δὲν πρόκειται, κύριοι βουλευταί, νὰ εἰσέλθω αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα ἄλλωστε ἐλέχθησαν μὲ τόσην σαφήνειαν ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων. Εἶμαι ὅμως ὑποχρεωμένος νὰ κάμω ὡρισμένας παρατηρήσεις καὶ ἂν μοῦ ἐπιτραπῇ ἡ λέξις καὶ συστάσεις, πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, διότι ἡ Κυβέρνησις, ἂν ἀναμένῃ τὴν ἐξ ὕφους βοήθειαν, εἶναι ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος. Εἶναι πρᾶγμα ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις, δὲν εἶναι ποσῶς διατεθειμένη νὰ μεσολαβήσῃ κατόπιν τῆς ἐξελίξεως ἡ ὁποία ἐσημειώθη. Ἄλλωστε, ὑπάρχει ρητὴ ἀνακοίνωσις τοῦ Λευκοῦ Οἴκου, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ δὲν προτίθεται νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, παρὰ μόνον ἂν τῆς ζητηθῇ τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Νομίζω, ἰδίᾳ μάλιστα, κατόπιν τῶν χθὲς σημειωθέντων γεγονότων εἰς τὴν Κύπρον, τὰ ὁποῖα ἐμὲ τοὐλάχιστον, μὲ ἐμβάλλουν εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν. διότι, ἂν πρόκειται ὁ ἀγὼν νὰ μεταβληθῇ εἰς ἕνα Ἑλληνοτουρκικὸν ἀνταγωνισμὸν ἐπὶ τῆς νήσου, πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἡ διεθνής μας θέσις θὰ ἐπιδεινωθῇ ἔτι μᾶλλον, καὶ διὰ τοῦτο φρονῶ, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει ὑποχρέωσιν σήμερον πλέον νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἀπόρριψις τῆς προσφυγῆς, θὰ ἐζημίωνε τὴν προσφυγήν μας εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, δὲν εὐσταθεῖ.

Καὶ λέγω ὅτι δὲν εὐσταθεῖ, διότι φοβοῦμαι μετὰ τὴν τροπὴν ποὺ ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου, ἐὰν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ συζήτησις εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Διότι δὲν πρό-

κειται πλέον περὶ αὐτοδιαθέσεως ἀφ' ἧς αὕτη ἐγκατελείφθη καὶ ἐγένετο πλέον συζήτησις περὶ αὐτοκυβερνήσεως ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἐσωτερικὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀγγλίας. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς ἀντιπολιτεύσεως) Ἡ Κυβέρνησις διέπραξεν ἐν κολοσσιαῖον σφάλμα διὰ τῆς ἀναθέσεως τῆς διεξαγωγῆς τῶν διαπραγματεύσεων εἰς τὸν Μακάριον, τὸν ὁποῖον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔθεσεν εἰς μειονεκτικὴν θέσιν καὶ δὲν διστάζω νὰ εἴπω ὅτι κατ' οὐσίαν ἡ Κυβέρνησις εἶναι ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς τῆς ἐξορίας του. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως). Καὶ τὸ δικαιολογῶ, κύριοι, διότι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἔβωσε τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀδιαλλαξίας εἰς τὰς προτάσεις τῶν Ἄγγλων τὰς ὁποίας εἶχεν ἀποδεχθῆ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερεικῶν. Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἕτερον ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον ὁ ἄρτι κατελθὼν τοῦ βήματος ἐπεκαλέσθη ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ὅτι δὲν δικαιοῦνται «ἀνεύθυνοι παράγοντες» νὰ ἐπεμβαίνουν εἰς τὰ ἐσωτερικά, εἴμεθα ἀπολύτως σύμφωνοι. Ἀλλὰ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, δὲν πρόκειται δι' αὐτοῦ. διότι ὁ Μακάριος εἶχεν ἀναλάβει τὴν διεξαγωγὴν τῶν διαπραγματεύσεων κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἦτο «συμπαραστάτης». Ἐὰν ὁ Μακάριος ἐγκατελείφθη, εἴτε ἡ συμπαράστασις δὲν ἦτο ἐπαρκής, κατὰ ποίαν λογικὴν δὲν θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν Κυβέρνησιν διὰ μίαν ὑπόθεσιν, ἡ ὁποία πρωτίστως καὶ ἀμέσως τὴν ἐνδιαφέρει; (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Κύριοι βουλευταί, δὲν ἤθελον τὴν στιγμὴν αὐτὴν νὰ θέσω ὡρισμένα ἐρωτήματα τὰ ὁποῖα κατὰ κύριον λόγον ἀπευθύνονται πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Θὰ ἤθελον νὰ ἐρωτήσω ἐὰν γνωρίζῃ ἢ ἐὰν εἶναι εἰς θέσιν εἰς τὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν θὰ μᾶς δώσῃ, νὰ μᾶς εἴπῃ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἡ ὁποία ἀπέστειλεν ὁ Ἐθναρχεύων σήμερον Ἀνθιμος, Κυτίου, ἐτύγχανε τῆς συγκαταθέσεως ἢ τοὐλάχιστον εἶχε σύμφωνον καὶ τὸν Μακάριον.

Ἕνα δεύτερον ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον θέλω νὰ θέσω, εἶναι, τὸ ἑξῆς: Ἀφ' ἧς ἡ Ἐθναρχία ὁμοφώνως διετύπωσε τὰς ἀντιρρήσεις της διὰ τὴν παραμονὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν —πρόκειται περὶ μιᾶς βαρείας κατηγορίας— θὰ ἠθέλομεν νὰ γνωρίζωμεν ποῖαι εἶναι αἱ κατηγορίαι, αἱ ὁποῖαι διατυποῦνται ἀπὸ τὴν Ἐθναρχίαν, ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἐκ μέρους τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Διότι ἡ Ἐθναρχία ἀπαλλάσσει καὶ ἀνανεώνει τὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν ὅρον. ὅτι θὰ ἀπαγκιστρωθῇ ἀπὸ τὴν κακὴν ἐπιρροὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἓν τρίτον ἐρώτημα εἶναι: Ὑπῆρξαν πράξεις ἢ σφάλματα, τὰ ὁποῖα διεπράχθησαν ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως;

Τέλος, ἐπιθυμῶ νὰ θέσω καὶ ἕνα τέταρτον ἐρώτημα. Ὁ ἀγὼν τῶν Κυπρίων θέλομεν νὰ πιστεύωμεν. ὅτι θὰ στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ἐὰν ὅμως. ὁ ἀγὼν αὐτὸς πάθῃ τὸ παραμικρὸν εἰς χεῖρας τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. ἀντιλαμβάνεσθε, σήμερον πλέον. πόσον βαρεῖα εἶναι ἡ εὐθύνη σας ἀπέναντι τοῦ Ἔθνους :

Κύριοι βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις σκέπτεται διὰ μιᾶς νέας ψηφοφορίας, ὅπως τοὐλάχιστον ἐπληροφορήθημεν ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας, νὰ λάβῃ μίαν ἀναβάπτισιν τῆς ἐμπιστοσύνης καί, διὰ νὰ μὴ προσκρούσω ὑπερμέτρως εἰς τὴν εὐθιξίαν τῶν Κυβερνητικῶν βουλευτῶν, θὰ εἴπω: μιᾶς ἀμφιβόλου πλειοψηφίας. (Θόρυβος ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς πλευρᾶς). Τὸ εἶπον καὶ κατὰ τὴν πρώτην μου ἀγόρευσιν καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω. Ἀλλά, σήμερον, κ. βουλευταί, δὲν πρόκειται περὶ ἀθροίσεως ἀριθμῶν. Εἰς ὃ σημεῖον περιῆλθον τὰ πράγματα, πρόκειται περὶ τῆς εὐθύνης, τῆς μεγάλης εὐθύνης, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Κυβέρνησις, διὰ τὸν διεξαγόμενον ἀγῶνα εἰς τὴν Κύπρον, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν της φαίνεται. ὅτι ἐγκατελείφθη πλέον εἰς τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν Κυπρίων.

Ε. Σκορδίλης. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν σας τί ἔγινε, κ. Πρόεδρε;

Γ. Γρηγορίου. Ποῦ ἦσουν τότε νὰ μᾶς πῇς. (Θόρυβος).

Πρόεδρος. Κύριοι, παρακαλῶ ὄχι διακοπάς. Αἱ διακοπαὶ ὀδηγοῦν εἰς ἀντεγκλήσεις καὶ δὲν προχωρεῖ ἡ συζήτησις.

Σ. Βενιζέλος. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς διερωτῶμαι ἐὰν ἔχω τὸ δικαίωμα ἔστω καὶ ἀρνητικῶς νὰ λάβω μέρος ἢ μᾶλλον, τὸ Κόμμα. τοῦ ὁποίου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἡγοῦμαι. νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ψηφοφορίαν. Ἐὰν πρόκειται νὰ γίνῃ ψηφοφορία ἔχω τὴν ἀπόφασιν, μαζὶ μὲ τὸ Κόμμα μου. νὰ μὴ μετάσχω τῆς ψηφοφορίας αὐτῆς. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι βουλευταί, αἱ εὐθῦναι τῆς Κυβερνήσεως εἶναι τεράστιαι. Ἐὰν πρόκειται νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἀρχήν. εἰς αὐτὴν ἐναπόκειται νὰ πράξῃ ὅ,τι τῆς ὑπαγορεύει τὸ ἐθνικόν της καθῆκον. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τὸν λόγον. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς κυβερνητικῆς πτέρυγος καὶ τῶν Θεωρείων).

Η. Μπρεδήμας. Κύριε Πρόεδρε. δὲν εἶναι κατάστασις αὐτὴ εἰς τὰ Θεωρεῖα. Εὑρίσκονται ἀστυνομικοὶ μὲ πολιτικὴν περιβολήν... (Θόρυβος).

Κ. Χριστόπουλος. Κύριε Πρόεδρε. νὰ ἐκκενωθοῦν τὰ Θεωρεῖα.

Πρόεδρος. Κύριε Μπρεδήμα, εἶναι ἡ τετάρτη φορὰ ποὺ λαμβάνετε τὸν λόγον χωρὶς τὴν ἄδειάν μου. Σᾶς δηλώ ὅτι ἂν ἐπαναληφθῇ θὰ ἀκληθῆτε εἰς τὴν τάξιν. Διαβάστε τὸν Κανονισμόν. ἄρθρον 19. Ὅταν ἐπὶ τοῦ βήματος εὑρίσκεται ὁ Πρωθυπουργός πρέπει, κύριοι, ὅλοι νὰ κάθησθε κάτω. Ἐνατὸ χρόνια εἶναι ἔθιμον αὐτό. Ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ ὑπάρξῃ κάποιος σεβασμὸς πρὸς τὰ ἀξιώματα.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Κύριοι βουλευταί, εὑρίσκομαι εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀνήκω εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μετριοπαθῶν, ἀνήκω δὲ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μετριοπαθῶν διότι γνωρίζω ὅτι αἱ πολιτικαὶ ὀξύτητες ὄχι μόνον ἀνέστειλαν τὴν πρόοδον τῆς Χώρας μας, ἀλλὰ κατὰ κανόνα ὡδήγησαν εἰς ἐθνικὰς καταστροφάς. Γνωρίζω ἐπίσης ὅτι οἱ ἔντονοι πολιτικοὶ ἀνταγωνισμοί, τὰ πάθη τὰ προσωπικὰ ἐδημιούργησαν εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν ἐν νοσηρὸν κλῖμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινδυνεύει νὰ καταποντισθῇ τὸ ἐλεύθερόν μας πολίτευμα. Ἀπὸ τὰς ἀντιλήψεις αὐτὰς κατεχόμενος ἀπέφυγα συστηματικῶς νὰ συμβάλω εἰς τὴν δημιουργίαν πολιτικῆς ὀξύτητος. Διεκήρυξα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει εἰλικρινῆ τὴν πρόθεσιν νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν δημιουργίαν ὁμαλοῦ καὶ ἠρέμου πολιτικοῦ βίου. Λυποῦμαι ὅμως διότι εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κάμω τὴν διαπίστωσιν ὅτι ἡ πρόθεσις αὐτὴ τῆς Κυβερνήσεως δὲν εὗρεν ἀνταπόκρισιν ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἡ ἀντιπολίτευσις. κατεχομένη εἰσέτι ἀπὸ τὴν προεκλογικὴν ψυχολογίαν, καταβάλλει προσπάθειαν νὰ δημιουργήσῃ πολιτικὴν ὀξύτητα διὰ νὰ παρεμποδίσῃ τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν φθοράν της. Καὶ τὸ χειρότερον εἶναι ὅτι ἡ ἀντιπολίτευσις ἐξέλεξε διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, τουτέστι τῆς παρεμποδίσεως τοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεως, τῆς φθορᾶς τῆς Κυβερνήσεως, τὸ πλέον εὐπαθὲς ἐθνικὸν θέμα, τὸ θέμα τῆς Κύπρου.

Ἐπειδὴ μὲ ὅσα ἐλέχθησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς Κυπριακῆς ὄχι μόνον δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀπαιτήσῃ ὁ λαὸς μίαν σαφῆ ἀντίληψιν τῶν ἐξελίξεων, τὰς ὁποίας ἐσημείωσε τὸ θέμα αὐτό, ἀλλὰ ἔχει τὸν φόβον ὅτι ἐπετύχαμε νὰ ἐπιτείνωμεν τὴν σύγχυσιν, ἥτις θὰ ἐπεθύμουν διὰ βραχέων νὰ κάμω μίαν ἐξιστόρησιν τῶν διαφόρων φάσεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας διῆλθε τὸ θέμα τῆς Κύπρου καὶ νὰ προσδιορίσω κατὰ τρόπον σαφῆ τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησίς μου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι μὲ τὴν ἐξιστόρησιν αὐτὴν θὰ πείσω τὴν Βουλὴν ὅτι ἡ παροῦσα Κυβέρνησις ὄχι μόνον δὲν ἠκολούθησε πολιτικὴν μειοδοσίας, ἀλλ' ἠκολούθησε πολιτικὴν πλειοδοσίας ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Κύπρου (χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς συμπολιτεύσεως). Κατὰ τὴν τριμερῆ διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου εἶχε διατυπωθῆ ἡ ἀγγλικὴ πρότασις κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ θὰ ἐπεθύμουν νὰ εἴπω πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος, ὅτι εἰς τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἔχω ὑπ' ὄψει μου, δὲν περιλαμβάνεται ἡ κατ' ἀρχὴν ἀναγνώρισις τῆς αὐ-

τοδιαθέσεως. Παρείχετο αὐτοκυβέρνησις· νόθος, προβλεπομένης τριμελοῦς ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐξ ἑνὸς Ἄγγλου, ἑνὸς Τούρκου καὶ ἑνὸς Ἕλληνος. Μετὰ τὴν τριμερῆ διάσκεψιν, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας εἶναι γνωστά, δεύτερον στάδιον τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως ὑπῆρξεν ἡ προσφυγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ προσφυγὴ τῆς Ἑλλάδος ἀπερρίφθη μὲ τὴν σύστασιν τοῦ Ὀργανισμοῦ ὅπως ἐπεδιωχθῇ ἡ διευθέτησις τοῦ ζητήματος δι' ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεως μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων. Τὴν 4ην Ὀκτωβρίου, δύο δηλαδὴ ἡμέρας πρὶν ἀναλάβῃ ἡ προηγουμένη Κυβέρνησις τὴν ἐξουσίαν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἐξ ἰδίας του πρωτοβουλίας ἀπευθύνει πρότασιν πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Νήσου, ἡ ὁποία προέβλεπε τὴν κατ' ἀρχὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως, προέβλεπεν αὐτοκυβέρνησιν, στηριζομένην εἰς δημοκρατικὸν σύνταγμα, ἀλλὰ δὲν προέβλεπε περὶ προθεσμίας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἢ τὴν συζήτησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἡ πρότασις αὐτὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου ἀπερρίφθη ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν. Μετά τινας ἡμέρας ὁ διοικητὴς τῆς νήσου ὑποβάλλει νέαν πρότασιν πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ἡ ὁποία δὲν ἦτο παρὰ ἡ πρότασις ἡ ὑποβληθεῖσα ἀπὸ μέρους τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν τριμερῆ διάσκεψιν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἀπερρίφθη, ὡς ἦτο φυσικόν, τὴν πρότασιν ταύτην. Μὲ τὴν ἀπόρριψιν ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ἐδημιουργήθη καὶ πάλιν ἀδιέξοδον καὶ παρίστατο ἡ ἀνάγκη νὰ εὑρεθῇ τρόπος καὶ βάσις προωθήσεως τῶν διαπραγματεύσεων. Διότι, κύριοι συνάδελφοι, τὸ Κυπριακὸν θέμα διὰ νὰ ἐπιλυθῇ ἔχει ἀνάγκην μεθόδων, αἱ ὁποῖαι νὰ προσδιορίζωνται κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ ὡρισμένον. Ἢ θὰ τὸ λύσετε μὲ ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Μ. Βρεταννίαν, ἢ θὰ τὸ λύσετε προσφεύγοντες εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἢ θὰ τὸ λύσετε —λύση βεβαίως ἡ ὁποία ἀπὸ κανένα θὲν συζητεῖται— διὰ πολέμου. Ἐφ' ὅσον ἡ ἀρχική μας προσφυγὴ ἀπερρίφθη ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη μὲ κατηγορηματικὴν τὴν σύστασιν νὰ ἐπαδιωχθῇ δι' ἀπ' εὐθείας διαπρέγματεύσεων ἡ διευθέτησις τοῦ ζητήματος, εὑρισκόμεθα εἰς τὸ στάδιον τὸ ὁποῖον ἐπεβάλλετο ἡ διὰ παντὸς τρόπου προώθησις τῶν διαπραγματεύσεων, ἀλλὰ μὲ σκοπὸν ἀντικειμενικὸν τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν Κυπρίων.

Ἦτο συνεπῶς χρήσιμον νὰ εὑρεθῇ τρόπος ἐπαναλήψεως τῶν διαπραγματεύσεων, ὥστε ἐὰν παρίστατο ἀνάγκη, ὅπως καὶ παρέστη ἀνάγκη, νὰ προσφύγωμεν καὶ πάλιν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, νὰ ἔχῃ ἐξαντληθῇ τὸ στάδιον τῶν διαπραγματεύσεων.

Τότε αἱ διαπραγματεύσεις ἐπεβάλοντο διὰ δύο λόγους. Πρῶτον, διότι ὑπῆρχεν ἐλπὶς διὰ τῶν διαπραγματεύσεων νὰ ἐπιτύχωμεν λύσιν καὶ δεύτερον, διότι, ἐὰν δὲν ἐπιτυγχάνωμεν λύσιν, θὰ ἦτο δυνατόν, προσφεύγοντες εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς συνεμορφώθη μὲ τὴν σύστασίν σας νὰ διεξαγάγῃ διαπραγματεύσεις, ἀλλὰ αἱ διαπραγματεύσεις αὐταὶ ἀπέβησαν ἄκαρποι. Τούτου δοθέντος ἦτο καθῆκον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νὰ ἀναζητήσῃ τρόπον ἐπαναλήψεως τῶν διαπραγματεύσεων. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦτο σύμφωνος καὶ ἡ Ἐθναρχία τῆς Κύπρου.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μετέβη εἰς Παρισίους καὶ συνήντησε τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεταννίας, ἐζήτησεν, ὅπως μὲ Ἀγγλικὴν πρωτοβουλίαν διατυπωθῇ πρότασις, ἡ ὁποία νὰ ἀποτελῇ βάσιν νέων διαπραγματεύσεων. Εἶχε συμφωνηθῇ δέ, ὅτι ἡ διατύπωσις θὰ ἔπρεπε νὰ τεθῇ ὑπ' ὄψει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἰς τρόπον ὥστε μετὰ τὴν σύμφωνον γνώμην της νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸν Μακάριον. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν συνεφώνησεν, ὅπως ἰσχυρίζεται ἡ Ἀντιπολίτευσις ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῆς προτάσεως.

Συνεφώνησεν ἐπὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως ἐξευρεθῇ διατύπωσις ἀποτρέπουσα τὴν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων, διότι ἐὰν ἡ διατύπωσις ἦτο παρομοία ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλεν ὁ Διοικητὴς τῆς Νήσου Χάρτινγκ καὶ τὴν ὁποίαν ἀπέρριψεν ὁ Μακάριος, θὰ ἦτο ἀδύνατος ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτῆς νὰ ἀρχίσῃ νέα διαπραγμάτευσις. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐζήτησε λοιπὸν μὲ τὴν Ἀγγλικὴν πρωτοβουλίαν νὰ διατυπωθῇ πρότασις, ἐπιτρέπουσα εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον τὴν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων καὶ συνεφωνήθη ἡ πρότασις αὐτή, πρὶν ἢ ὑποβληθῇ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, θὰ ἐτίθετο ὑπ' ὄψει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Σᾶς ἀνέφερεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐκοινοποίησε τὴν πρότασίν της ταὐτοχρόνως εἰς τὴν Λευκωσίαν καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἀπέρριψεν, ὅπως ἦτο φυσικόν, τὴν πρότασιν, μολονότι καὶ ὁ ἴδιος ἐφέρετο, ὅτι διὰ τῆς προτάσεως αὐτῆς ἐσημειοῦτο πρόοδος εἰς τὸ θέμα, πρόοδος συνισταμένη εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἀνεγνωρίζετο διὰ πρώτην φορὰν ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀλλὰ ὑπὸ ὅρους καὶ προϋποθέσεις ποὺ καθίστων ἀμφίβολον, προβληματικὴν τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς. Παρείχετο εὐρὺ μέτρον αὐτοκυβερνήσεως, χωρὶς ὅμως νὰ προσδιορίζεται τίνι τρόπῳ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διατυπωθῇ τὸ Σύνταγμα, ὥστε ὁ Κυπριακὸς Λαὸς νὰ ἔχῃ τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ Σύνταγμα αὐτὸ θὰ ἐθεμελιοῦτο κατὰ τρόπον δημοκρατικὸν καὶ ὑπῆρχετο, ὅτι εἰς ἣν περίπτωσιν εὐδοκιμοῦσεν ἡ αὐτοκυβέρνησις, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συζητηθῇ κατ' αὐτὰ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι μολονότι διὰ τῆς ὑποβληθείσης τὴν 21ην Νοεμβρίου Ἀγγλικῆς προτάσεως ἐσημειοῦτο ἀξιόλογος πρόοδος εἰς τὸ θέμα, διότι ἡ διατύπωσις τῆς προτάσεως ἐγένετο κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ εἰς τὸν Μακάριον τῆς ἀποδοχῆς της, ἀπερρίφθη καὶ ἀπὸ τὸν Μακάριον καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, εἰς ἐπανειλημμένα διαβήματα τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἀναλάβωμεν καὶ συστήσωμεν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον, ὄχι νὰ ἀποδεχθῇ τὴν πρότασιν, ἀλλὰ νὰ τὴν συζητήσῃ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπήντησεν ἀρνουμένη, δηλοῦσα κατηγορηματικῶς, ὅτι καὶ ἡ ἰδία εὑρίσκει τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως αὐτῆς ἀποράδεκτον. (Χειροκροτήματα).

Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐδόθη τὴν 28ην Νοεμβρίου, τὴν 2αν Δεκεμβρίου καὶ τὴν 5ην Δεκεμβρίου, διὰ τοῦ γνωστοῦ ὑπομνήματος, τὸ ὁποῖον ὑπεβάλομεν.

Κύριοι Συνάδελφοι, ἐπειδὴ κατεβλήθη προσπάθεια νὰ δημιουργηθῇ σύγχυσις γύρω ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτό, σύγχυσις ἀποβλέπουσα εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἐντυπώσεως, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ συγκεκριμένως ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν συνέπραξεν εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς προτάσεως αὐτῆς, θὰ ἤθελον νὰ εἴπω πρὸς τὴν Βουλήν, ὅτι ὄχι μόνον τὰ κείμενα, ἀλλὰ καὶ ἡ λογικὴ ἀποδεικνύει, ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀνακριβῆ. Ὑπάρχουν τρία κείμενα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, συνταγομένη μὲ τὴν ἄποψιν τοῦ Μακαρίου ἀπέρριπτε τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν. Καὶ ὅταν διὰ τελευταίαν φορὰν ἐζητεῖτο ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ παρέμβῃ καὶ νὰ συστήσῃ εἰς τὸν Μακάριον νὰ δεχθῇ τὴν πρότασίν της, ὡς βάσιν συζητήσεως, διετυπώθη τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, τὸ ὁποῖον ὑπεβλήθη εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ἐπροτείνετο δὲ ὡς ἡ μοναδικὴ βάσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ ἦτο δυνατὸν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀναλάβῃ νὰ κάμῃ σύστασιν πρὸς τὸν Μακάριον.

Ἐκτὸς λοιπὸν τῶν ἀντικειμένων αὐτῶν διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὄχι μόνον δὲν συνέπραξεν εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς ἀγγλικῆς προτάσεως, ἀλλὰ τρὶς τὴν ἀπέρριψεν, ἐκτὸς τῶν κειμένων αὐτῶν ἀποδεικνύεται καὶ διὰ τῆς λογικῆς ὅτι ἦτο δυνατὸν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ φέρῃ εὐθύνην διὰ τὴν διατύπωσιν καὶ τὸ περιεχόμενον ἐκείνης τῆς προτάσεως. Ἐάν, κ. συνάδελφοι, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶχον συμπράξει εἰς τὴν διατύπωσιν αὐτῆς τῆς προτάσεως καὶ μετὰ ταῦτα τρὶς ἀπερρίπτουν τὴν πρότασιν αὐτήν, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν ἔλεγχον καὶ τὰς κατηγορίας τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ὑπήρξαμεν ἀσυνεπεῖς, ὅτι ὑπήρξαμεν ἀνεύθυνοι;

Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἠλέγχθη εἰς τὴν ἀγγλικὴν Βουλὴν διὰ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὸ ναυάγιον τῶν διαπραγματεύσεων. Εἰλικρινῶς πιστεύεται ὅτι ἂν ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις εἶχε τὸν τρόπον νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἰς τὴν διατύπωσιν αὐτῆς τῆς προτάσεως εἶχε συμπράξει ὁ ἕλλην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔχουν τὴν γνώμην ὅτι ἐλεγχομένη ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρ-

νησις εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, ὅτι δὲν θὰ τὸ ἐπεκαλεῖτο; (Χειροκροτήματα).

Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ πραγματοποιήσετε μίαν συμφωνίαν πολιτικοῦ περιεχομένου, συμφωνίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἐλέγχεται καὶ ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις καὶ νὰ τὴν ἀπορρίψετε τρὶς ἐγγράφως καὶ νὰ μὴ ἐλέγχεσθε ἀπὸ τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων διὰ τὴν πρᾶξιν σας αὐτήν;

Κατὰ ποίαν λογικὴν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λάβῃ τὸ θάρρος ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ διατυπώσῃ τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, διὰ τοῦ ὁποίου διαμαρτύρεται διὰ δύο τινά: Πρῶτον διότι ἐν ἀγνοίᾳ της διετυπώθη ἡ πρότασις καὶ ὑπεβλήθη εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον καὶ δεύτερον διότι ἔχει περιεχόμενον ἀπαράδεκτον;

Κύριοι συνάδελφοι, πρόκειται περὶ ἐγγράφων ἀνταλλασσομένων μεταξὺ Κυβερνήσεων. Ἔχετε τὴν γνώμην ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἔχουσα τὸ ἐπιχείρημα αὐτό, ὄχι μόνον διὰ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἀγγλίας καὶ διὰ τὴν ἀντιπολίτευσιν τὴν ἀγγλικήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην, δὲν θὰ τὸ ἐχρησιμοποίει, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ προστατεύσῃ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος;

Ἰδού, κύριοι συνάδελφοι, ἡ προσπάθεια ἡ ὁποία κατεβλήθη διὰ νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος εὑρισκόμενος εἰς Παρισίους, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐζήτησε καὶ ἐπέτυχε πρωτοβουλίαν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων, συνέπραξε δῆθεν καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ περιεχομένου τῆς προτάσεως αὐτῆς.

Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι διὰ τῶν ὑποβληθέντων ἐγγράφων καὶ διὰ τῆς λογικῆς ἀποκλείεται ἡ διατύπωσις αὐτὴ τῆς ἐπικρίσεως.

Ἐπὶ τῆς προτάσεως αὐτῆς τῆς 21ης Νοεμβρίου διεξήχθησαν ἐκτεταμέναι διαπραγματεύσεις μὲ ἀποτέλεσμα ἡ πρότασις ἡ ἀρχικὴ νὰ ὑποστῇ ἀλλεπαλλήλους —4 ἢ 5, δὲν ἐνθυμοῦμαι— βελτιώσεις, κατὰ τὸ πλεῖστον φραστικάς, βελτιώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν καταστήσουν τελικῶς παραδεκτὴν οὔτε ἀπὸ τὸν Μακάριον, οὔτε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Ὅτε αἱ διαπραγματεύσεις εὑρίσκοντο εἰς τὸ τελευταῖον καὶ τελέον κρίσιμον στάδιον καὶ ἐπρόκειτο νὰ βαθοῦν ἀπὸ Ἀγγλικῆς πλευρᾶς αἱ ζητηθεῖσαι ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον διευκρινίσεις, διότι ὑπῆρχεν ἐντύπωσις ὅτι ὁ Μακάριος ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς ἐνδεχομένους ἀσυμφόρους ὅρους, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τοῦ ἀπεύθυνε τηλεγράφημα, εἰς τὸ ὁποῖον τοῦ ἔλεγεν ὅτι ἂν αἱ διαπραγματεύσεις, αἱτίνες θὰ βαθοῦν, δὲν θεωρηθοῦν ἱκανοποιητικαί, δύναται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος νὰ ἀπορρίψῃ φυσικῷ λόγῳ τὰς προτάσεις ὑπολογίζων εἰς τὴν συμπαράστασιν καὶ τὴν βοήθειαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Θὰ ἐπεθύμουν, κύριοι συνάδελφοι, νὰ εἴπω εἰς τὴν Βουλὴν κάτι, τὸ ὁποῖον θὰ διεφώτιζε πλήρως τὸ θέμα, χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ κίνδυνος νὰ τὸ βλάψῃ.

Τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, πρὶν ἢ ὑποβληθῇ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ἐτέθη ὑπ' ὄψει τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου. Καὶ ὅταν τὴν ἐπαύριον ἐλάβομεν τηλεγράφημα ὅτι υἱοθετεῖ τὸ περιεχόμενον καὶ μᾶς εὐχαρίστει καὶ μᾶς συνέχαιρε, τότε τὸ ἐπεδώσαμεν. (Ἐπιδοκιμασίαι).

Πῶς εἶναι δυνατόν, ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἐχαράξαμεν ἐν τῷ ὑπομνήματι, νὰ ἐπικρίνεται καθ' ἣν στιγμήν, ἐπαναλαμβάνω, εἶχε τὸ ὑπόμνημα τοῦτο πλήρη τὴν συγκατάθεσιν τοῦ χειριζομένου τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν Μακαρίου;

Ὄχι μόνον, λοιπόν, υἱοθέτησε τὸ ὑπόμνημα, ἀλλὰ καὶ εὐχαρίστησε διὰ αὐτὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ὄχι μόνον ἡ Κυβέρνησις δὲν ἤσκησε πίεσιν ἐπὶ τοῦ Μακαρίου νὰ προέλθῃ εἰς συμβιβασμὸν μὲ τοὺς Ἄγγλους, ἀλλὰ ὅταν κατὰ τὸ τελευταῖον, κρίσιμον, ἀγωνιῶδες, στάδιον ἀνεμένετο — καὶ εἶναι γνωστὸν αὐτὸ ἀπὸ δηλώσεις ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν — ἡ πραγματοποίησις συμφωνίας καὶ ἡ Κυβέρνησις εἶχε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ Μακάριος εὑρίσκεται εἰς δύσκολον θέσιν, τοῦ ἀπηύθυνεν, ἐπαναλαμβάνω, τηλεγράφημα, εἰς τὸ ὁποῖον τοῦ ἔλεγεν ὅτι ἂν αἱ ζητηθεῖσαι διευκρινήσεις δὲν θεωρηθοῦν ἀπὸ ὑμᾶς πλήρως ἱκανοποιητικαί, δύνασθε ἀσφαλῶς νὰ τὰς ἀπορρίψητε, ὑπολογίζοντες εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Κύριοι συνάδελφοι, ὑπῆρξαν καὶ ἄλλαι λεπτομέρειαι, ὑπῆρξαν καὶ ἄλλαι ἀποφασιστικαὶ καὶ ἔντονοι ἐνέργειαι πρὸς ἄλλας πλευράς, τὰς ὁποίας οὔτε ἀνάγκην ἔχω, οὔτε δύναμαι αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ τὰς ἐπικαλεσθῶ. Ἂν τὰς ἀνέφερον καὶ αὐτὰς θὰ ἦτο εὔκολον νὰ πείσω τὴν Βουλήν, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ὑπῆρξεν σταθερά, ὑπῆρξε σώφρων καὶ ὑπῆρξεν ὑπερήφανος. (Χειροκροτήματα).

Ὅταν, κύριοι συνάδελφοι, ἐναυάγησαν αἱ διαπραγματεύσεις, διαπραγματεύσεις, ἐπαναλαμβάνω, ἀπὸ τὸ στάδιον τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ διέλθῃ ὁπωσδήποτε ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις, ὅταν ἐναυάγησαν αἱ διαπραγματεύσεις καὶ συνελήφθη, καὶ ἐξετοπίσθη ὁ Μακάριος, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατέθεσεν ἀμέσως προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, μετεκάλεσεν εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας, τὸν Ἕλληνα Πρεσβευτήν, κατήγγειλε τὴν πρᾶξιν αὐτὴν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως εἰς ὅλας τὰς Κυβερνήσεις τοῦ Κόσμου καὶ ἐζήτησε τὴν δυνατότητα προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Ἡ Κυβέρνησις ἐπίσης ἔφερε τὸ θέμα εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ ΝΑΤΟ. Ἐπίσης πρὸ μηνὸς ἔδωσεν ἐντολὴν νὰ κατατεθῇ ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου. Ἀλλά, δύτε παλαιότερον ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις εἶχεν ἐξαιρέσει τὴν Κύπρον, ἀπὸ τὴν ἰσχὺν τῶν σχετικῶν συμφωνιῶν, προέκυψε θέμα νομικὸν μὲ τὸ ὁποῖον ἐξακολουθεῖ νὰ ἀσχολῆται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

Λέγω, λοιπόν, ὅτι ἐκτὸς τῶν ὅσων ἐκάμομεν κατὰ τὸ παρελθὸν μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Μακαρίου, κατεθέσαμεν προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, μετεκαλέσαμεν, εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας, τὸν Πρεσβευτήν μας, κατηγγείλαμεν τὴν πρᾶξιν αὐτὴν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, ἐφέραμεν τὸ θέμα εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ ΝΑΤΟ, ὅπου συζητεῖται αὐτὴν τὴν στιγμήν. Γνωρίζετε ὅμως ὅτι αἱ συζητήσεις αἱ γινόμεναι εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ ΝΑΤΟ δὲν ἀνακοινοῦνται. Ἐζώσαμεν, τέλος, ἐντολὴν καταθέσεως προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

Ὅλα αὐτά, κύριοι συνάδελφοι, ἐγένοντο, πλὴν τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, διὰ τὸν λόγον ὅτι — ἐπαναλαμβάνω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐδήλωσε ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν — κατὰ τὴν κρίσιν τῶν διπλωματικῶν καὶ τεχνικῶν συμβούλων τῆς Κυβερνήσεως, ἦτο τοῦτο δυνατὸν νὰ βλάψῃ ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ τὴν ὑπόθεσιν. Δὲν γνωρίζω διατί, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπείθετο ὅτι οἱ σύμβουλοί της εἶχον δίκαιον, θὰ εἶχε λόγον, ἀφοῦ ἔλαβε ὅλα τὰ διαβηματικὰ μέτρα, νὰ ἀποφύγῃ νὰ καταθέσῃ τὴν προσφυγὴν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα). Ἠμπορεῖ ἐπ' αὐτοῦ νὰ ὑπάρχῃ διαφορὰ ἀπόψεων. Ἀλλὰ δὲν δύναται κανεὶς εἰλικρινὴς νὰ πιστεύῃ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπέφυγε νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου αὐτοῦ μέσου, διότι δὲν ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Ἐφόσον ἐχρησιμοποίησε ὅλα τὰ ἄλλα ἔνδικα μέσα, θὰ ἦτο δυνατὸν καὶ θὰ ἦτο συμφέρον των, διὰ νὰ μὴ ἐπικρίνεται τὴν στιγμὴν αὐτήν, νὰ εἶχε καταθέσει καὶ τὴν προσφυγὴν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον συνεζήτησε τὴν περίπτωσιν τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας καὶ ἀνέθεσεν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ ἐξετάσῃ τὰς ἐνδεχομένας συνεπείας τῆς προσφυγῆς αὐτῆς. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐζήτησε τὴν γνώμην τοῦ κ. Παλαμᾶ, τοῦ ἀντιπροσώπου μας εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἐζήτησε τὴν γνώμην τοῦ Πρεσβευτοῦ μας εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας κ. Μελᾶ, ὅλων τῶν νομικῶν καὶ τεχνικῶν συμβούλων του ἐν τῷ Κεντρικῷ Ὑπουργείῳ καὶ ὅλοι νομίζω, πλὴν ἑνός, ἀπεφάνθησαν ὅτι ἡ προσφυγὴ αὐτὴ ὑπῆρχε περίπτωσις νὰ βλάψῃ, ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Ἠμπορεῖ ἐπ' αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνω, τόσον ἀπὸ νομικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως οὐσίας, νὰ ὑπάρξῃ διαφορὰ ἀντιλήψεων. Ἀλλὰ δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν καλὴν πίστιν τῆς Κυβερνήσεως ὅταν, πιστεύουσα ὅτι ἐνδεχομένη προσφυγὴ εἰς

τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας θὰ ἔβλαπτε τὴν ὑπόθεσιν, ἀπέφυγε νὰ τὴν ὑποβάλῃ.

Κύριοι συνάδελφοι, αὐτὴ ὑπῆρξεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἡ πολιτικὴ μας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, πολιτική, τὴν ὁποίαν ἐφήρμοσε μὲ ἀναμφισβήτητον εὐσυνειδησίαν ὁ Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ μάλιστα θέματα ὅπως τὸ Κυπριακόν, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὰ παρακολουθῇ καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁλόκληρος ἡ Κυβέρνησις.

Δὲν εἶναι θέμα λεπτομερειακόν, τὸ ὁποῖον νὰ δημιουργῇ εὐθύνας μόνον διὰ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Θὰ ἦτο καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ Κυβέρνησις ἄνανδρος, ἂν ἐλεγεν ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὅ,τι ἔπραξε, τὸ ἔπραξεν ἐν ἀγνοίᾳ των. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Γνωρίζετε, κύριοι συνάδελφοι, καὶ τὸ γνωρίζουν οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων, διότι ἔχουν προσωπικὴν πεῖραν παρομοίων περιπτώσεων, γνωρίζετε ὅτι τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς εἶναι θέματα, τὰ ὁποῖα δὲν ὑπόκεινται ἀπολύτως εἰς τὴν βούλησιν μιᾶς Κυβερνήσεως. Ἐλέγχονται ἀπὸ μίαν Κυβέρνησιν κατὰ ἕνα μόνον ποσοστὸν καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἐλέγχονται ἀπὸ ἄλλην Κυβέρνησιν, ἀπὸ ἄλλους παράγοντας, καὶ δὲν δύναται σοβαρῶς νὰ κατηγορῆται μία Κυβέρνησις διότι δὲν ἠδυνήθη συντόμως νὰ ἐπιβάλῃ τὰς ἀπόψεις της. Γνωρίζετε ἀπὸ πάσας φάσεις διῆλθε τὸ ὅλον θέμα τῆς Κρήτης, τὸ θέμα τῆς Ἑπτανήσου, ἄλλα διεθνῆ ἐκκρεμῆ θέματα, τὸ θέμα τῆς Τεργέστης, τὸ θέμα τῆς Ἑνώσεως τῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Γερμανίας. Ἐὰν τὰ θέματα αὐτά, κύριοι συνάδελφοι, ἦσαν θέματα ἐσωτερικά, ἡ ἐπίλυσίς των θὰ ἦτο ζήτημα εὐθύνης τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλ' ἐπαναλαμβάνω, τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀπόλυτον βούλησιν μιᾶς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Διέρχονται, συνεπῶς, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων, ἀπὸ φάσεις πολλὰς καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν φάσεων αὐτῶν εἶναι πολλάκις ἀνάγκη νὰ γίνωνται χειρισμοὶ προσαρμοζόμενοι εἰς τὰς προκαλουμένας ἀντιδράσεις. Διότι ἂν πρόκειται νὰ εἴπητε ὅτι ἂν δὲν γίνῃ ἀποδεκτὴ ἡ ἄποψίς σας ἀρνῆσθε νὰ συζητήσητε, τότε δὲν ὑπάρχει θέμα διαπραγματεύσεως. Τότε τὸ θέμα, λύεται διὰ πολέμου, ἢ ἂν πρόκειται νὰ διαπραγματευθῆτε, εἶναι φυσικὸν εἰς τὸν χειρισμὸν νὰ παρατῇ ἀνάγκη κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ θέματος νὰ γίνουν νέαι διατυπώσεις.

Διατί δὲν κατηγορεῖται ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ὅταν διὰ πρώτην φορὰν ἐτέθη τὸ Κυπριακὸν ἐδήλωσε κατηγορηματικῶς ὅτι διὰ τὴν Κυβέρνησιν ἐκείνην δὲν ὑπάρχει οὔτε διὰ τὸ παρόν, οὔτε διὰ τὸ μέλλον θέμα Κύπρου; Ἐκάμε δὲ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀγωνιζομένων Κυπρίων, ἀλλεπαλλήλους ὑποχωρήσεις, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνῃ ὅτι ἐπρόδωσε τὸν Ἀγγλικὸν λαόν.

Εἶναι μέσα εἰς τὴν φύσιν τῶν διαπραγματεύσεων, κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις, τὰς ὁποίας διέρχονται τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, νὰ γίνωνται χειρισμοί, ἀνταποκρινόμενοι καὶ προσαρμοζόμενοι εἰς τὰς ἑκάστοτε προκαλουμένας ἀντιδράσεις. Τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν εὑρίσκονται ποτὲ εἰς ἀμετακίνητον σημεῖον. Ἡ τύχη των, κατ' ἀνάγκην, παρακολουθεῖ τὰς διεθνεῖς ἐξελίξεις. Καὶ εἶναι δυνατόν, ἐὰν εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν συνέβη νὰ εὑρίσκεσθε εἰς τὴν φάσιν τῆς ἀδρανείας, εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν νὰ εὑρίσκεσθε εἰς τὴν πλευρὰν τῆς δράσεως.

Τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ὄχι μόνον ἐπηρεάζονται, ἀλλὰ ὑπόκεινται κατ' ἀνάγκην εἰς διεθνεῖς ἐξελίξεις καὶ ἔχουν ἀνάγκην χειρισμῶν, οἱ ὁποῖοι, ἀνεξαρτήτως τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ἐκδηλοῦνται, θ' ἀποβλέψουν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἐπεδίωκεν, σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἀπὸ συμφώνου εἶχε προσδιορίσει μὲ τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ Κυβέρνησις πιστεύει εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. διότι ἦτο ἡ μόνη πολιτική, τὴν ὁποίαν ἠδυνάμεθα ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας νὰ ἀκολουθήσωμεν.

Ἐπεκρίθη ἡ Κυβέρνησις ποικιλοτρόπως, χωρὶς ὅμως νὰ προσδιορισθοῦν αἱ συγκεκριμέναι παραλείψεις, χωρὶς νὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ ὑποδειχθῇ ἄλλος τρόπος ἀντιμετωπίσεως.

Τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐπικρίνουν τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐχειρίσθη τὸ θέμα τὸ Κυπριακόν. Καὶ τὴν ἐπικρίνουν κυρίως διότι ἡ πολιτική της ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὑπῆρξε δῆθεν ὑποτονική.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐὰν τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐνεφανίζοντο διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν καὶ ἐὰν τὰ κόμματα τοῦ Κέντρου δὲν εἶχον λάβει θέσιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, θὰ ἦτ δυνατὸν νὰ ἐγκαλοῦν τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν. (Χειροκροτήματα).

Τὸ 1950 διεξήχθη κατ' Ἰανουάριον εἰς τὴν Κύπρον τὸ δημοψήφισμα. Οἱ Κύπριοι ἔστειλαν πολυμελῆ πρεσβείαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐπεσκέφθησαν τὴν Κυβέρνησιν διὰ νὰ ἐπιδώσουν τοὺς τόμους τοῦ δημοψηφίσματος καὶ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὴν τότε Κυβέρνησιν νὰ υἱοθετήσῃ τὸ αἴτημά των. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1950 ἠρνήθη νὰ παραλάβῃ τοὺς τόμους τοῦ δημοψηφίσματος ἀπὸ τὸν φόβον ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ δημιουργηθοῦν παρεξηγήσεις μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀγγλίας. (Φωναί: Αἰσχος, αἶσχος! Χειροκροτήματα).

Ἀπαντῶν εἰς τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, ὁ ὁποῖος διεμαρτυρήθη διότι κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἠρώτησα διατὶ δὲν ἐθίγη τὸ θέμα τὸ Κυπριακὸν κατὰ τὸ παρελθόν, χωρὶς νὰ ἔχω τὴν πρόθεσιν νὰ διατυπώσω ἐπίκρισιν, ἀλλ' ἁπλῶς διὰ νὰ ἔχω τὴν εὐκαιρίαν νὰ τονίσω τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας παρουσιάζει τὸ θέμα καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους συνεπάγεται...

Σ. Βενιζέλος. Ποία Κυβέρνησις ἦτο τότε;

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Κυβέρνησις Πλαστήρα.

Δὲν κάμνω, κύριοι, ἐπίκρισιν διότι κάθε Κυβέρνησις, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, ἐκτιμῶσα τὸ θέμα καὶ ἀναλογιζομένη τὰς εὐθύνας της, καθορίζει τὴν πολιτικήν της.

Εἶπεν, λοιπόν, ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ μέχρι τὸ 1949 ἡ χώρα μας τελοῦσα ὑπὸ ἀνωμάλους συνθήκας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διανοηθῇ νὰ θέσῃ θέμα Κύπρου. Ἀλλὰ ἡ ἀνώμαλος κατάστασις ἐτερματίσθη τὸ 1949 καὶ οἱ Κύπριοι ἀπεφάσισαν νὰ διεκδικήσουν τὴν ἐλευθερίαν των τὸ 1950.

Μετά, λοιπόν, τὸ δημοψήφισμα, ἔστειλαν πολυμελῆ πρεσβείαν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἡ ὁποία, ἐπαναλαμβάνω, ἦλθε διὰ νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ 1950 τοὺς τόμους τοῦ δημοψηφίσματος καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν υἱοθέτησιν τοῦ Κυπριακοῦ αἰτήματος καὶ ἡ Κυβέρνησις ἠρνήθη νὰ παραλάβῃ τοὺς τόμους.

Χ. Παπαστασύρου. Καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις τί ἔκαμε τότε; (Φωναί, διαμαρτυρίαι, κωδωνοκρουσίαι).

Δ. Γόντικας. Ἐγὼ παρέλαβον τοὺς τόμους διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Παπαδόπουλος. Ἠρνήθη ἡ Κυβέρνησις νὰ τοὺς παραλάβῃ καὶ τοὺς παρέλαβεν ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Κύριοι συνάδελφοι, δὲν γνωρίζω διατί ἐφ' ὅσον κρίνεται ἡ πολιτικὴ τῆς παρούσης Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ ἐφ' ὅσον οἱ ἐπικριταί μας ἠσχολήθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν μὲ τὸ ἴδιον πρόβλημα, δὲν γνωρίζω διατί ἐνοχλεῖσθε ὅταν λέγω ποία ὑπῆρξεν ἡ πολιτικὴ τοῦ Κέντρου ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. (Χειροκροτήματα). (Θόρυβος — κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Ἡσυχία παρακαλῶ. Μὴ διακόπτετε.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ὅταν, λοιπόν, ἡ Κυπριακὴ πρεσβεία ἐπεσκέφθη τὸν τότε Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, διὰ νὰ παραδώσῃ τοὺς τόμους τοῦ δημοψηφίσματος, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐδήλωσεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν νομίζει ὅτι εἶναι εὔθετος ἡ στιγμὴ νὰ ἀνακινηθῇ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Σ. Νικολαΐδης. Σώφρων πρᾶξις.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβ.). Καὶ ἠρνήθη νὰ παραλάβῃ τοὺς τόμους, διότι ἐπίστευεν ὅτι αὐτὸ θὰ ἔδιδεν ἀφορμὴν νὰ διαμαρτυρηθῇ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις. Κατόπιν τούτου ἡ Πρεσβεία ἡ Κυπριακὴ εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παραδώσῃ τοὺς τόμους εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Γόντικαν καὶ εὑρίσκονται ὑποθέτω αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ οἰκοδομήματος τούτου. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Εὑρίσκονται εἰς τὸ γραφεῖον μου.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Τότε προεκλήθη ἔντονος ἐξέγερσις καὶ ἀγανάκτησις τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, διότι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠρνεῖτο καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς πρεσβείας νὰ δεχθῇ καὶ νὰ παραλάβῃ τοὺς τόμους τοῦ δημοψηφίσματος. Διετυπώθησαν τόσον ἀπὸ μέρους τῆς Ἐθναρχίας, ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ τύπου τῆς Κύπρου βαρύτατα παράπονα καὶ κατηγορίαι κατὰ τῆς τότε Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν οἱ Κύπριοι ἐχαρακτήρισαν ὡς Ἀγγλόδουλον, ἄτολμον καὶ δειλήν.

Τὸ 1950 ἐπεσκέφθη ἐπίσης τὰς Ἀθήνας ὁ Δήμαρχος Λευκωσίας κ. Δέρβης, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὸν τότε Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ νῦν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, μετὰ τοῦ ὁποίου ἦτο συμφοιτητὴς εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπως λέγει ἡ ἔκθεσις τοῦ Προξενείου Λευκωσίας, καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συναντήλιψίν του ὄχι διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἀλλὰ ἁπλῶς διὰ νὰ γίνῃ δεκτὸν τὸ αἴτημα τῶν Κυπρίων ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ κ. Παπανδρέου ἀπαντῶν εἰς τὸν κ. Δέρβη, τὸν Δήμαρχον τῆς Λευκωσίας, λέγει, κατὰ τὸ ἔγγραφον τοῦ Γενικοῦ Προξενείου Λευκωσίας τῆς 20 Ἰουνίου 1950

«Ἡ Ἑλλὰς ἀναπνέει σήμερον μὲ δύο πνεύμονας, τὸν μὲν Ἀγγλικὸν τὸν δὲ Ἀμερικανικὸν καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἠμπορεῖ, λόγῳ τοῦ Κυπριακοῦ, νὰ διακινδυνεύσῃ νὰ πάθῃ ἀπὸ ἀσφυξίαν». (Χειροκροτήματα).

Λέγω, λοιπόν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1950 ἐκτιμῶσα τὰς περιστάσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἀναγνωρίζουσα τὰς εὐθύνας της, ἠρνήθη νὰ υἱοθετήσῃ τὸ αἴτημα τῶν Κυπρίων καὶ τοὺς ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θεωρεῖ εὔθετον τὴν στιγμὴν καὶ ἠρνήθη, ποὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων, νὰ παραλάβῃ τοὺς τόμους τοῦ δημοψηφίσματος.

Γ. Παπανδρέου. Γνωρίζετε, ὅτι ὅταν ἀπευθύνθησαν εἰς τὸν ἀείμνηστον Ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Συναγερμοῦ οἱ Κύποιοι, τοὺς ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἐπικίνδυνον καί, ὅτι τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος ἐπιβάλλει ἐντὸς τῆς Συμμαχικῆς οἰκογενείας νὰ ἐπιβιωχθῇ ἡ διευθέτησις; Καὶ αὐτό, τὸ εἶπεν εἰς τὰ 1952, δύο ἔτη ἔπειτα ἀπὸ τὴν συζήτησιν ποὺ ἀναφέρατε. (Χειροκροτήματα).

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Παρὰ ταῦτα ὁ ἀείμνηστος Παπάγος, τὸ 1953 ἀνέλαβε, μετὰ 700 ἔτη, τὴν πρωτοβουλίαν νὰ ἐπιλύσῃ τὸ Κυπριακόν. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Διότι εἰς τὸ 1950, κύριε Πρόεδρε, τῆς Κυβερνήσεως, ἦτο ὀλίγους μῆνας ἔπειτα ἀπὸ τὸν τερματισμὸν τοῦ συμμοριακοῦ ἀγῶνος καὶ ἀπὸ τὰς συνθήκας ἐκείνας, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ἦτο ἐντελῶς ἀπαοάσκευον νὰ εἰσέλθῃ εἰς μίαν περιπέτειαν. Ἔπρεπε νὰ παρέλθῃ χρόνος, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπιτρέψῃ περισυλλογὴν εἰς τὸ Κράτος ποὸς ἀνάπτυξιν περαιτέρω ἀγώνων. Μόνον μωροὶ Κυβερνῆται, διαρκοῦντος τοῦ συμμοριακοῦ ἀγῶνος καὶ ὀλίγον μετὰ τὴν κατάπαυσίν του, θὰ ἦτο δυνατόν, νὰ ἔλθουν εἰς ἀντίθεσιν μὲ τοὺς συμμάχους των τοὺς ἠγγυωμένους τὴν ὕπαρξιν τῆς Ἑλλάδος. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Θὰ παρακαλέσω νὰ μὴ γίνωνται διακοπαί, διότι δὲν ἠμπορῶ νὰ τὰς ἐλέγξω κατόπιν.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Τὸ 1951 προσεπάθησεν ἡ Πρεσβεία τῶν Κυπρίων, ὅπως ἐπιτύχῃ καὶ πείσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ υἱοθετήσῃ τὸ αἴτημά των καὶ νὰ ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν καὶ συγκεκριμένως νὰ καταφύγῃ ἐὰν ἦτο δυνατὸν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1951 ἠρνήθη νὰ δεχθῇ νὰ φέρῃ τὸ θέμα τῆς Κύπρου εἰς τὸν Ο. Η. Ε. Συνέπεια τούτου ἦτο, ὅτι ὁ Μακάριος ἐννώησεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ ζητήσῃ ὅπως ἡ Συρία ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ φέρει τὸ θέμα τῆς Κύπρου εἰς τὸ Ο. Η. Ε. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τῆς ὁποίας ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ εἰς Συρίαν καὶ νὰ πείσῃ τὴν Κυβέρνησιν τῆς χώρας ἐκείνης νὰ φέρῃ τὸ θέμα εἰς τὸν Ο. Η. Ε. συνέστησεν εἰς τὸν Μακάριον ὅτι: «νὰ μὴ προβαίνῃ εἰς βεβιασμένας ἐνεργείας καὶ νὰ ζητῇ νὰ παρασύρῃ καὶ τὴν Κυβέρνησιν εἰς ἀστόχους τοιαύτας. Ἐὰν ἐπιμένῃ νὰ νομίζῃ ὅτι μεταβαίνων εἰς Συρίαν θὰ ἐπιτύχῃ ὅπως ἡ τελευταία φέρῃ τὸ ζήτημα τῆς Νήσου, ἐνώπιον τς προσεχοῦς συνόδου τοῦ Ο. Η. Ε., δὲν ἔχει παρὰ νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἡ Κυβέρνησις, ὅμως εἶναι βεβαία, ὅτι ἡ ἀποστολήν του θὰ ἀποτύχῃ καὶ συγχρόνως τὸ κῦρος του θὰ ὑποστῇ μείωσιν καὶ ἔναντι τῶν Κυπρίων καὶ ἔναντι τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης».

Θ. Χαβίνης. Τὸν λόγον, κ. Πρόεδρε. (Θόρυβος – κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Ὄχι, κύριε Χαβίνη. Δὲν δίδω ἐγὼ τὴν ἄδειαν. Καθῆστε, σᾶς παρακαλῶ.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Θὰ ἠδυνάμην νὰ μνημονεύσω καὶ ἄλλα περιστατικὰ καὶ ἄλλα ἔγγραφα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προκύπτει σαφῶς, ὅτι αἱ Κυβερνήσεις τοῦ 1950—52, μὴ ἐπιθυμοῦσαι νὰ δημιουργήσουν παρεξηγήσεις μετὰ τῆς Ἀγγλίας, ἀπέφυγον, ἔστω καὶ θεωρητικῶς, νὰ συζητήσουν τὸ αἴτημα τῶν Κυπρίων.

Σ. Χούτας. Τότε, διεξήγετο πόλεμος, κύριε Πρόεδρε, τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Δὲν δύνασθε νὰ μὲ διακόπτετε.

Πρόεδρος. Κύριε Χούτα, θὰ σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν. Εἶναι ἡ τρίτη φορά, ποὺ παραβαίνετε τὸν Κανονισμόν. Ἐπὶ τέλους, κύριε Χούτα, δὲν ἠμπορεῖτε σεῖς νὰ παρεμβαίνετε.

Σ. Χούτας. Μεροληπτεῖτε, κύριε Πρόεδρε.

Πρόεδρος. Κύριε Χούτα, εἶσθε βουλευτὴς ὅπως ὅλοι. Σᾶς παρακαλῶ, νὰ σεβασθῆτε τὸν Κανονισμόν.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Δὲν θὰ εἶχον λόγους, νὰ ἀναφερθῶ εἰς ὅλα αὐτά, ἐὰν δὲν εἶχον βαθεῖαν τὴν πεποίθησιν καὶ εἰλικρινὲς τὸ παράπονον, ὅτι ἡ Ἀντιπολίτευσις, ἐπικρίνουσα, ὅπως ἐπικρίνει τὴν πολιτικὴν τῆς παρούσης Κυβερνήσεως, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, τὴν ἀδικεῖ βαρύτατα, καὶ τὴν ἀδικεῖ ἐν γνώσει της. (Χειροκροτήματα).

Ἀπὸ τὰ κόμματα τοῦ Κέντρου, κύριοι συνάδελφοι, ἐπὶ δίμηνον, ἐπιθυμῶ νὰ καταστήσω πραγματικότητα τὸν ἤρεμον πολιτικὸν βίον, δέχομαι εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην προκλήσεις, ὕβρεις καὶ συκοφαντίας καὶ ὅταν ἐγὼ ἐπικαλοῦμαι τὴν ἱστορίαν, δὲν σᾶς ἀναγνωρίζω τὸ δικαίωμα, νὰ διαμαρτύρεσθε. (Χειροκροτήματα).

Ἐάν, κύριοι βουλευταί, δὲν εἶχον τὰ κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἀσχοληθῇ, κατὰ τὸ παρελθόν, μὲ τὸ Κυπριακὸν θέμα, θὰ ἦτο δυνατόν, ἀγνοοῦντα τὰς δυσχερείας του, ἀγνοοῦντα τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους συνεπάγεται ἕνας οἱοσδήποτε ἄστοχος χειρισμός, θὰ ἦτο δυνατὸν ἀδίστακτα, ἀνεπιφύλακτα, νὰ ἐπικρίνουν τὴν παροῦσαν Κυβέενησιν. Ἀλλά, ἐπειδὴ τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐκλήθησαν κάποτε νὰ χειρισθοῦν τὸ Κυπριακόν, καὶ τὸ ἐχειρίσθησαν, καθ' ὃν τρόπον τὸ ἐχειρίσθησαν, δὲν νομίζω ὅτι ἔχουν τὸ δικαίωμα, νὰ ἐπικρίνουν ἡμᾶς. (Χειροκροτήματα). Ἡμεῖς προωθήσαμεν τὸ θέμα, τὸ προωθήσαμεν μὴ διστάσαντες, χάριν τοῦ θέματος αὐτοῦ, νὰ ἔλθωμεν εἰς ἀνοικτὴν ρῆξιν καὶ μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ μὲ τὴν Τουρκίαν. Αὐτὸ δὲν τὸ ἐπικαλοῦμαι, διὰ νὰ ἀποδείξω, ὅτι ἡ παροῦσα Κυβέρνησις ὑπῆρξε γενναιοτέρα τῶν Κυβερνήσεων τοῦ 1950. Ἴσως, ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων ἔφερε τὴν παροῦσαν Κυβέρνησαν εἰς τὴν ἀνάγκην, νὰ ἀντιμετωπίσῃ τοὺς κινδύνους αὐτούς. Ἀλλὰ πάντως, δύνασθε, ἐὰν θέλετε νὰ εἶσθε δίκαιοι, νὰ κάμετε τὴν σύγκρισιν μεταξὺ τῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐφηρμόσθη ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, κατὰ τὸ 1950—52 καὶ τῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν σήμερον, ὑπὸ δραματικάς, δυσκόλους περιστάσεις, εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην, νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Κυβέρνησις.

Ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων συνέστησεν εἰς τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησίν της, διότι καθίσταται ἐπικίνδυνος ἡ παραμονή της διὰ τὸ Ἔθνος ἐξ αἰτίας τῆς πολιτικῆς της ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Κάμνω εἰς τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων τὴν δήλωσιν ὅτι, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ προηγούμενον τῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν ἀνέφερα, θὰ ἦτο δυνατὸν πιστεύσω ὅτι, παραχωρῶν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐξουσίαν, θὰ ἐφαρμόσῃ καλλιτέραν πολιτικὴν τῆς ἰδικῆς μου. (Χειροκροτήματα παταταμένα).

Ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἔχει τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ ἀποδίδῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅ,τι ἀναγράφει ὁ Κυβερνητικὸς τύπος, καταλογίζει εἰς τὴν Κυβέρνησιν εὐθύνας δι' ὅ,τι ἀναγράφει ὁ Κυβερνητικὸς τύπος. Θὰ ἠδυνάμην κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἐγώ, νὰ καταλογίσω εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν εὐθύνας δι' ὅ,τι ὁ ἀντικυβερνητικὸς τύπος ἀναγράφει.

Ὡμίλησεν ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ περὶ τοῦ ὅτι ἡ παροῦσα Κυβέρνησις καὶ ἂν λάβῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς, τοῦτο στερεῖται σημασίας, διότι ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι Κυβέρνησις μειοψηφίας. Αὐτὸ ἐλέχθη ἀπὸ ὅλους τοὺς παρελάσαντας ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου. Δὲν ἠθέλησα νὰ δώσω ἀπάντησιν, διότι ἐπαναλαμβάνω, εἶχον πάντοτε σταθερὰν τὴν πρόθεσιν νὰ μὴ συντελέσω εἰς τὴν δημιουργίαν ἀτμοσφαίρας διαπληκτισμῶν. Ἀλλά, κύριοι βουλευταί, δὲν δύναμαι ἤδη, ἐφ' ὅσον αὐτὸ κατήντησε τὸ σύνθημα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸν κάθε ῥήτορα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἀπὸ κάθε ἀντιπολιτευομένην ἐφημερίδα, δὲν δύναμαι, λέγω, νὰ μὴ αἰσθάνωμαι τὴν ἀνάγκην νὰ δώσω μίαν ἀπάντησιν διευκρινίζων τὸ σημεῖον αὐτό. Θὰ πληροφορήσω τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων ὅτι, κατὰ τὰ τελευταῖα 50 χρόνια, μόνον τρεῖς Κυβερνήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ παροῦσα, εἶχον τόσον εὐρεῖαν λαϊκὴν βάσιν. (Χειροκροτήματα).

Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1928, συνεκέντρωσεν ὡς αὐτοτελὲς κόμμα, τὰ 46 ο)ο καὶ ἔφερε 225 ἕδρας.

Τὸ Λαϊκὸν Κόμμα τὸ 1932, λαβὸν τὴν πλειοψηφίαν, συνεκέντρωσε, μόναν, τὸ 38ο)ο τῶν ψήφων, ὁ Συναγερμός, ὑπὸ Παπάγον, τὸ 1952, ἔλαβε 247 ἕδρας μὲ ποσοστὸν ψήφων 49ο)ο. Ἡμεῖς ἐλάβομεν τὰ 48ο)ο καὶ ἔχομεν 165 ἕδρας. Δὲν ὑπάρχει εἰς ὅλας τὰς τελευταίας Βουλὰς δικαιοτέρα ἀναλογία, μεταξὺ ἀριθμοῦ ψήφων καὶ ἀριθμοῦ ἑδρῶν, ἀπὸ τὴν παροῦσαν Βουλήν.

Τὸ Κυβερνητικὸν Κόμμα. ἐτιμήθη διὰ τῆς ψήφου 1.700.000 Ἑλλήνων ἐκλογέων. Δὲν δύνασθε ὡς μίαν πολιτικὴν πραγματικότητα νὰ τὸ ἀγνοεῖτε αὐτὸ σοβαρῶς καὶ νὰ τὸ ἀμφισβητῆτε.

Ἐπαναλαμβάνω. λοιπόν, καὶ λέγω, ὅτι ἐλάχισται Κυβερνήσεις, κατὰ τὰ τελευταῖα 50 χρόνια. εἶχον τὸ λαϊκὸν ἔρεισμα, τὸ ὁποῖον ἔχει ἡ παροῦσα Κυβέρνησις. Δὲν εἶναι δυνατόν, λοιπόν, χωρὶς τὸν κίνδυνον νὰ διασαλεύωμεν τὰς ἀρχὰς τοῦ Πολιτεύματος, νὰ ἀγνοοῦμεν πραγματικότητας, ὅπως αὐτὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρομαι.

Ἐπίσης ἐλέχθη. τόσον ἀπὸ μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελεύθερων, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τῆς Φ.Δ.Ε., ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ θέσῃ πολιτικὸν ζήτημα καὶ ὅτι εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ ἀποχωρήσουν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν. Ἡ Κυβέρνησις δὲν εἰδήλωσεν ὅτι θὰ θέσῃ πολιτικὸν ζήτημα, διότι δὲν ἔχει ἀνάγκην, ἐφ' ὅσον πρὸ 15 μόλις ἡμερῶν ἐψηφίσθη ἀπὸ τὸ Σῶμα. Οὔτε αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν τῆς δυνάμεώς της, ἡ ὁποία εἶναι γνωστή. Συνεπῶς. οὔτε προτιθέμεθα νὰ θέσωμεν πολιτικὸν ζήτημα. οὔτε σεῖς θὰ πρέπει νὰ αἰσθάνεσθε τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποχωρήσετε τῆς αἰθούσης. μολονότι, δὲν ἀντιλαμβάναμαι διατί, καὶ ἂν ἡ Κυβέρνησις ἐνόμιζεν ὅτι ὤφειλε νὰ θέσῃ πολιτικὸν ζήτημα. δὲν ἀντιλαμβάνομαι λέγω, διατὶ θὰ ἀπεχώρει ἡ Ἀντιπολίτευσις.

Κύριοι συνάδελφοι. εἶμαι ὑποχρεωμένος. νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰ γεγονότα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔθωσαν τὴν ἀφορμήν, εἰς τὸν ἀξιότιμον ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, νὰ φέρῃ τὸ θέμα πρὸς συζήτησιν.

Ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν ὅτι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἦτο πολιτικὴ ἀπολύτως εὐθυγραμμισμένη μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ Μακαρίου. Τόσον δὲ ἴδιτι τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ἐγένετο ἀπὸ συμφώνου μὲ τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον, ὅσον καὶ διότι, ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπεδίωξε τὴν ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων, εἶχεν τὴν σύστασιν καὶ τὴν παράκλησιν τοῦ Μακαρίου. Ὅλη, λοιπόν, ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ εἶχε χαραχθῆ ἀπὸ συμφώνου μὲ τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον. Ἀφ' ἧς ὅμως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος συνελήφθη καὶ ἐξετοπίσθη. ἐδημιουργήθη εἰς τὴν Κύπρον μία δυσάρεστος,. μία ἰδιότυπος κατάστασις.

Ὅπως γνωρίζετε, ἡ Ἐθναρχία ἀποτελεῖται, ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, συγκειμένην ἐκ 4 Ἐπισκόπων. Οἱ τρεῖς ἐκ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν, ἀπουσιάζουν ἤδη ἀπὸ τὴν Κύπρον καὶ εὑρίσκεται ἐκεῖ εἷς. Τὸ Γραφεῖον τῆς Ἐθναρχίας ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνδεκα μέλη. Ἐκ τῶν ἑνδεκα μελῶν, εὑρίσκονται ἐκτὸς τῆς Κύπρου τὰ ἓξ καὶ εὑρίσκονται ἐκεῖ τὰ πέντε.

Μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Μακαρίου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀρχηγὸς ὅλων τῶν Κυπρίων, ἐδημιουργήθη εἰς τὴν νῆσον ἡ σύγχυσις, ἡ ὁποία δὲν ἐπέτρεπεν εἰς τὸ ὄργανον αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγεται Ἐθναρχία, νὰ ἀνασυνταχθῇ καὶ νὰ καθαρίσῃ τὴν πολιτικήν του. Σᾶς πληροφορῶ, ὅτι, μόλις τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα, κατέστη δυνατόν, οἱ εὑρισκόμενοι ἐν Κύπρῳ Σύμβουλοι, νὰ συνέλθουν εἰς πρώτην συνεδρίασιν. Δὲν ἦτο δυνατὸν λοιπόν, τὸ ὄργανον τῆς Ἐθναρχίας, μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καὶ τὴν ἀπουσίαν πολλῶν ἐκ τῶν μελῶν της, νὰ συνέλθῃ, νὰ ὀργανωθῇ, νὰ καθορίσῃ τὴν πολιτικήν του καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὴν Κυβέρνησίν μου. Τελοῦντες οἱ ἐν Κύπρῳ εὑρισκόμενοι, μετὰ τὴν σύλληψιν καὶ ἐκτόπισιν τοῦ Μακαρίου καὶ λέγω τῆς ἐπιδεινωθείσης καταστάσεως μὲ τὰ ληφθέντα τελευταῖα μέτρα, τελοῦντες λέγω, ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς εὐλόγου ἀγωνίας, ἦτο πολὺ φυσικόν, νὰ ἐκδηλώσουν δυσφορίαν ἀκόμη καὶ ἀμφιβολίας, περὶ τοῦ ἐὰν σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κάμῃ, ὅ,τι ἐπιβάλλεται, κατὰ τὴν γνώμην των, διὰ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Ἐλέχθη καὶ ἀνεγράφη, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἀπὸ τὸν ὑποφαινόμενον, νὰ μὴ χρησιμοποιήσῃ τὸν κ. Θεοτόκην ὡς Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐπιθυμῶ νὰ δηλώσω εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι διὰ πρώτην φορὰν πληροφοροῦμαι, ὅτι οἱ Κύπριοι ἔχουν παράπονα κατὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ κατὰ τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν, κατὰ τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα. Ἀλλὰ φέρονται, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι εἶχον παράκλησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, εἰς ἓν τηλεφώνημα, τὸ ὁποῖον μοῦ ἀπηύθυνεν, εὐθὺς μετὰ τὰς ἐκλογάς.

Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς εἴπω. πῶς ἔχει ἡ ὑπόθεσις, διὰ νὰ πεισθῆτε, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν, νὰ ἀποτελῇ αὐτὰ διαφωνίαν, μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Μακαρίου, περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Πρέπει, διότι, μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδέποτε ἐδέχθην παράπονα, ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἡ πολιτικὴ μας δὲν ἱκανοποιοῦσαν τὸ Κυπριακόν.

Εἶχον ἐπανειλημμένας ἐκδηλώσεις εὐγνωμοσύνης τῶν Κυπρίων, διὰ τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν, ἐκδηλώσεις. αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν τὴν μορφὴν τοῦ κουτσομπολιοῦ, ἀλλὰ ἔχουν τὴν μορφὴν ἐπισήμων ἐγγράφων. Δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ἐστάλησαν ἀπὸ τὴν Κύπρον, ἐπιλοῦν καὶ πιστοποιοῦν τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Κύπρος ἦτο ηὐχαριστημένη, ἦτο ἱκανοποιημένη ἀπὸ τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἠκολουθήσαμεν.

Δὲν εἶχον λοιπόν, μέχρι τῆς τελευταίας ἑβδομάδος, καμμίαν ἔνδειξιν, ὅτι οἱ Κύπριοι ἢ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος εἶχον λόγους παραπόνων, κατὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Διότι, ἐάν, κύριοι συνάδελφοι, διετυποῦντο παράμοια παράπονα, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀγνοήσω τὴν ἀνάγκην, νὰ τὰ ἐξετάσω. Καὶ ἐξετάζων τὰ παράπονα αὐτά, ἐὰν μὲν τὰ εὗ-

ρισκα εὔλογα, ἐγὼ θὰ ἤμουν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ ἀπεμάκρυνα τὸν Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀλλά, ἐὰν δὲν τὰ εὕρισκα εὔλογα, θὰ ἠρκούμην νὰ δεχθῶ, οἱανδήποτε σύστασιν, οἱανδήποτε εἰσήγησιν, διὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. (Χειροκροτήματα). Καὶ ὑποθέτω ὅτι ὁ οἱοσδήποτε ἐξ ὑμῶν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον θὰ ἐνήργει. Ἐὰν ὑπῆρχον βάσιμα παράπονα, συγκεκριμέναι παρατηρήσεις, θὰ ἔπρεπε νὰ τεθοῦν ὑπ' ὄψιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος, ἐκτιμῶν τὴν ὀρθότητα τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν, θὰ ἐλάμβανε τὰ μέτρα του. Λέγω, λοιπόν, ὅτι, ὄχι μόνον δὲν ἐβέχθην παράπονα, ἀλλὰ κατ' ἐπανάληψιν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ δεχθῶ εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην των. Ὀλίγας μόνον ἡμέρας μετὰ τὰς ἐκλογάς, ὁ Γραμματεὺς τοῦ ἀρχιεπισκόπου μὲ ἐζήτησεν ἀπὸ τηλεφώνου, τὴν 6ην ἢ 7ην πρωϊνήν, διὰ νὰ μοῦ μεταφέρῃ τὰ συγχαρητήρια τοῦ ἀρχιεπισκόπου διὰ τὴν ἐκλογήν μου. Μοῦ εἶπε, λοιπόν, ὅτι «ὁ ἀρχιεπίσκοπος, μὲ παρεκάλεσε νὰ σᾶς διαβιβάσω τὰ θερμά του συγχαρητήρια διὰ τὴν ἐκλογήν σας. Ἐπίσης, μὲ παρεκάλεσενὰ σᾶς εἴπω νὰ προσέξῳ ἰδιαιτέρως τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν». Ἡ ἀπάντησίς μου ὑπῆρξεν: Καλά, καλά, τὸ ἔχω ὑπ' ὄψει μου καὶ ὅταν θὰ ἔλθετε θὰ τὰ εἴπωμεν.

Αὐτὸ ἦτο τὸ τηλεφώνημα, τὸ ὁποῖον, δὲν ἀνέφερεν οὔτε ὄνομα, οὔτε συγκεκριμένας κρίσεις, ὥστε νὰ μοῦ προκληθῇ ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ συσχετίσω μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Κύριοι συνάδελφοι, εἶναι δυνατὸν σοβαρῶς νὰ πιστεύσητε, ὅτι εἰς θέμα ἀφορῶν τὴν σύνθεσιν τῆς Κυβερνήσεως, θὰ ἦτο δυνατόν, ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐθναρχίας, ἀπὸ τηλεφώνου, ἐλεγχομένου ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους, νὰ ἀπασχολῇ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως; Ἐὰν πράγματι ὑπῆρχεν ἡ ἀνάγκη τῆς διατυπώσεως παραπόνων κατὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑπῆρχεν ὁ τρόπος, εἴτε δι' ἀποστολῆς προσώπων, εἴτε δι' ἐγγράφων, νὰ ἐκτεθοῦν καὶ οἱ λόγοι τῶν παραπόνων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτιμηθοῦν ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Λέγω ὅτι, πλὴν τοῦ τηλεφωνήματος αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔνδειξιν παραπόνων, εἶχεν ἡ Κυβέρνησίς μου ἀπὸ τοὺς Κυπρίους μέχρι τῆς τελευταίας ἑβδομάδος. Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα, μὲ τὴν πρωτοβουλίαν μιᾶς ἐφημερίδος τῆς Κύπρου, ἀνελήφθη, μία ἐκστρατεία ἐναντίον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀλλὰ ἐκστρατεία κάπως περίεργος διότι, ἡ ἐφημερίς, ἡ ὁποία ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, κάμνει διάκρισιν μεταξὺ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ. Λέγει ὅτι οἱ Κύπριοι ἔχουν ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν Κυβέρνησίν του, ἀλλὰ δὲν ἔχουν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν. Μόλις ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἄρθρα αὐτά, ἐθεώρησα καθῆκόν μου νὰ καλέσω τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ νὰ μοῦ εἴπουν εἰς τί συνίσταται τὸ παράπονόν των. Ἐζήτησα ἀμέσως ἀπὸ τὸν Πρόξενον τῆς Λευκωσίας νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Ἐπίσκοπον Κυτίου καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ νὰ διατυπώσῃ τὰ παράπονά του, ὅπως ἐκάλεσα καὶ τοὺς ἐδῶ εὑρισκομένους Κυπρίους, διὰ νὰ διατυπώσουν, ἐὰν πράγματι ὑπάρχουν συγκεκριμέναι παραλείψεις, ἱκαναὶ νὰ θεμελιώσουν τὰ παράπονά των καὶ νὰ ἐξετάσω. τί δύναμαι νὰ πράξω.

Πληροφορῶ τὴν Βουλήν, ὅτι οὐδὲν συγκεκριμένον παράπονον ἐτέθη ὑπ' ὄψει μου. Διετύπωσαν τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἦτο ἐνδεχομένως νὰ θεωρηθῇ ὡς παράλειψις τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν προσέφυγεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Τοὺς ἐξήγησα τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Κυβέρνησις ἀπέφυγε νὰ καμῃ χρῆσιν τοῦ ἐνδίκου αὐτοῦ μέσου καὶ οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν συνεφώνησαν ἐπὶ τῆς ἀπόψεως ὅτι ἡ θέσις τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις ὑπῆρξεν ὀρθή. Μοῦ ἐδήλωσαν, μάλιστα, ὅτι: Ἀγνοούσαμεν αὐτὰς τὰς λεπτομερείας καὶ εἴχομεν τὴν ἄποψιν καὶ τὴν ἀξίωσιν νὰ κατατεθῇ ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Πλήν, λοιπόν, τοῦ συγκεκριμένου αὐτοῦ παραπόνου, ὅτι δὲν κατετέθη ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. διετυπώθη τὸ παράπονον, ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν εἶναι συμπαθής, ὅτι ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι τόσον παγερά, ὥστε νὰ δημιουργῇ μίαν ψυχικὴν ἀπόστασιν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Κυπρίων, ὅτι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον χειρίζεται τὸ Κυπριακόν, δὲν προδίδει ἀγωνιστικὴν διάθεσιν, ὅτι ἡ διαφώτισις δὲν ἐγένετο κατὰ τρόπον πλήρη καὶ ἐπαρκῆ. Κύριοι συνάδελφοι, δὲν δύνασθε νὰ ὁμιλῆτε περὶ τῆς ἱκανότητος ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς πολιτικῆς του, ὅταν ἐπὶ ἑνὸς θέματος, τόσον πολυπλόκου, διελθόντος ἀπὸ τόσας φάσεις, δὲν ἔχετε νὰ τοῦ καταλογίσητε οἱανδήποτε παράλειψιν. (Χειροκροτήματα ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα).

Οὕτως ἔχουν τὰ πράγματα, διότι δὲν εἶναι δυνατόν, ὄχι ἐξωελληνικοὶ - διότι εἶναι ἀτυχὴς ἡ ἔκφρασις - ἀλλὰ ἴσως ἐξωελλαδικοὶ παράγοντες, παράγοντες πάντως ὄχι ἁρμόδιοι, νὰ ὑποκαθίστανται εἰς τὰς ἁρμοδιότητας τοῦ ἐκλογικοῦ Σώματος καὶ τῆς Βουλῆς καὶ νὰ καθορίζουν τὴν μορφὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος τῆς πολιτικῆς μας. Ἐὰν λέγω, αὐτὴν τὴν ἀρχήν, τὴν υἱοθετούσαμεν, θὰ ὡδηγούμεθα εἰς μελλοντικὰς ἐξελίξεις, ἐπικινδύνους διὰ τὸ πολίτευμα. Διότι, ἐάν, κύριοι συνάδελφοι, τὴν ἄλλην ἑβδομάδα ἔλθῃ ἡ ὁμογένεια καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ὁποῖοι ὅπως γνωρίζετε, ζοῦν ὑπὸ συνθήκας δραματικὰς καὶ ἀγωνιῶσι, καὶ ζητήσουν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ διορίσῃ Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος νὰ μετέρχεται πολιτικήν, ποὺ νὰ ἀνακουφίζῃ τὴν θέσιν των, ἀντιλαμβάνεσθε ποῦ θὰ ὡδηγηθῶμεν ;

Σ. Βενιζέλος. Δὲν εἶναι ἡ περίπτωσις ὁμοία.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Λέγω τὸ ἑξῆς καὶ θέτω ζήτημα ἀρχῆς — τὴν περίπτωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔφερα ἁπλῶς ὡς παράδειγμα: ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ καθιερώναμεν τὴν ἀρχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν διάφορα τμήματα τῆς χώρας ἢ τμήματα τοῦ πληθυσμοῦ της, ἔχουν τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἀξίωσιν ν' ἀποφασίζουν ὄχι μόνον περὶ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ εἴδους τῆς πολιτικῆς της. δὲν θὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸ μέλλον Κυβέρνησις. Καὶ τοῦτο, διότι, ἐπαναλαμβάνω, ἡ ἄποψις ἡ ὁποία διετυπώθη ἐσχάτως ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους Κυπρίους. τῶν ὁποίων αἰσθάνομαι πλήρως τὴν ἀγωνίαν καὶ δικαιολογῶ ἀπολύτως τὴν ἐνέργειαν. ἐάν. λέγω. ἡ ἐνέργεια αὐτὴ καθίστατο ἱκανὴ νὰ ἀνατρέψῃ αὐτὴν τὴν πολιτικὴν ἀρχήν. ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν ἐξελίξεις. αἱ ὁποῖαι θὰ ὡδηγήσουν εἰς κλονισμὸν τοῦ πολιτεύματος. Διότι. ἐπαναλαμβάνω. ὅτι ἡ διατύπωσις τῶν παραπόνων καὶ αἱ αἰτιάσεις. χωρὶς νὰ λαμβάνουν συγκεκριμένην μορφήν. στρέφονται κατὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ὅταν δὲ ἠθέλησα νὰ πληροφορηθῶ ποῖα εἶναι τὰ παράπονά των σᾶς εἶπον ποίαν ἔλαβον ἀπάντησιν. Ὡρισμένα ὅμως μέλη τῆς Ἐθναρχίας διετύπωσαν τὴν ἄποψιν. τὴν ὁποίαν μάλιστα ἠθέλησαν καὶ ἐγγράφως νὰ μοῦ τὴν μεταφέρουν. ὅτι ὀφείλει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ N.A.T.O. προκειμένου νὰ προωθήσῃ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν.

Δὲν ἐξετάζω ἐὰν ἄνθρωποι εὑρισκόμενοι ἐν Κύπρῳ τελοῦντες ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς μεγάλης ἀγωνίας. σκέπτωνται ἢ δὲν σκέπτονται ὀρθῶς. Ἀλλὰ ἐὰν φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον. κάθε διαμέρισμα. ἢ τμῆμα τοῦ Ἔθνους ἀναλόγως τῶν ἰδικῶν του ἀναγκῶν νὰ θέλῃ νὰ καθορίζῃ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως. τότε θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ Κράτους. εἰς τὴν κατάργησιν τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Δύο, λοιπόν, εἶναι οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ τὴν παραίτησιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Πρῶτον, ἐφ' ὅσον ἐζήτησα ἀπὸ τοὺς Κυπρίους νὰ διατυπώσουν συγκεκριμένα παράπονα, νὰ διατυπώσουν συγκεκριμένας παραλείψεις καὶ δὲν ἔλαβον ἀπάντησιν. δὲν εἶχον λόγους νὰ ἀλλάξω τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ δεύτερον, λόγος νομικός, λόγος θεωρητικός. ὅτι ἐὰν καθιερώσωμεν τὴν ἀρχὴν αὐτήν. δὲν γνωρίζομεν εἰς τὸ μέλλον ποία θὰ εἶναι ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος τῆς Χώρας.

Ἡ Κυβέρνησις ἔχουσα τὴν συνείδησιν ὅτι ἔπραξεν εἰς ἀκέραιον τὸ καθῆκόν της καὶ ἔχουσα μέχρι πρό τινος τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα ὅτι ἡ πολιτική της ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ υἱοθετεῖτο ἀπὸ τὸ σύνολον τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ν' ἀποβλέπῃ ἤδη εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Μακαρίου καὶ ἐν τῷ

μεταξύ, ἀνασυνταξομένης τῆς Ἐθναρχίας μὲ τὰ ἐναπομένοντα μέλη εἰς νέαν ἐπαφήν, ἵνα ἀντιμετωπισθῇ μετ' αὐτῆς ἀπὸ κοινοῦ ὁ τρόπος περαιτέρω διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ.

Πρέπει νὰ δηλώσω πρὸς τὴν Βουλὴν ὅτι, δεδομένου ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἐχειρίζετο προσωπικῶς καὶ ὑπευθύνως τὸ θέμα, πολλὰ ἀπὸ τὰ ἐναπομείναντα μέλη τῆς Ἐθναρχίας δὲν γνωρίζουν αὐτὴν τὴν στιγμὴν τί δύνανται νὰ ζητήσουν καὶ τί δύναται νὰ πράξῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, προκειμένου νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Δι' ὅτι, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Μακαρίου καὶ τὴν ἀπουσίαν τῶν περισσοτέρων μελῶν τοῦ Ἐθναρχικοῦ Συμβουλίου, ἐδημιουργήθη εἰς τὴν Κύπρον κατάστασις ποὺ δυσχεραίνει τὴν λειτουργίαν τῆς Ἐθναρχίας. Μόλις πρὸ ἑβδομάδος τὰ εὑρισκόμενα ἐκεῖ μέλη ἐπέτυχον νὰ συνέλθουν διὰ νὰ ἐπιζητήσουν μίαν ἐπαφὴν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τοὺς διεμήνυσα ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ὅτι δύνανται νὰ στείλουν μίαν ἀντιπροσωπείαν οὕτως ὥστε νὰ ἴδωμεν μετὰ τὴν σύλληψιν καὶ ἐκτόπισιν τοῦ Μακαρίου τί δέον γενέσθαι.

Κύριοι συνάδελφοι, πολλάκις διατυπώνεται κατὰ τῆς Κυβερνήσεως ἡ κατηγορία, διατὶ ἀναλαμβάνει πρωτοβουλίας καὶ ἀγνοεῖ τοὺς Κυπρίους καὶ ἀντιστρόφως διατυπώνεται καὶ ἡ κατηγορία διατὶ ἡ Κυβέρνησις μεταφέρει τὸ θέμα εἰς τοὺς Κυπρίους καὶ ἀρνεῖται ἡ ἰδία ν' ἀναλάβῃ πρωτοβουλίας. Καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο δὲν εἶναι ἀληθές. Ἀμφότερα εἶναι τρόποι διαδικασίας, διαδικασίας καθοριζομένης ἀπὸ τὰς περιστάσεις, τὰς ὁποίας διέρχεται τὸ ζήτημα. Δὲν εἶναι δυνατὸν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἔστω καὶ ἐὰν πρόκειται εἰς τὸ μέλλον ν' ἀναλάβῃ ἡ ἰδία πρωτοβουλίαν, νὰ μὴ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν της ἀνὰ πᾶν στάδιον τῶν προσπαθειῶν της γιὰ ἀντιλήψεις τῶν Κυπρίων.

Κύριοι βουλευταί, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι, ἡ Κυβέρνησις ἔχει συνείδησιν τῶν εὐθυνῶν της, ὅπως ἔχει καὶ συνείδησιν τῆς δυνάμεώς της. Γνωρίζει ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὴν ἔστειλεν εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντά του, διὰ νὰ προστατεύσῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας αὐτῆς. Ἐπιθυμῶ δὲ νὰ δηλώσω καὶ πάλιν, ὅτι πρόθεσίς μου εἶναι νὰ ὑποβοηθήσω τὴν δημιουργίαν ἠρέμου πολιτικοῦ κλίματος ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ προωθήσωμεν ὅλα τὰ προβλήματα, ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικά, ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν λαόν μας.

Ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀποφασισμένη νὰ πράξῃ εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ καθῆκον της παρὰ πᾶσαν ἀντίδρασιν ὁθενδήποτε προερχομένην. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Καρτάλης. Κύριοι βουλευταί, ὁμολογῶ ὅτι ἐθαύμασα τὸν λόγον τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, διότι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τὸ μέγα προσόν, νὰ ἀλλάζῃ τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. Καὶ ἐνῷ εὑρίσκετο ἀκόμη πρὸ μιᾶς ὥρας ἡ Κυβέρνησις ὑπὸ κατηγορίαν, πρῶτον τι δὲν ἐχειρίσθη ἐντίμως τὸ Κυπριακόν, δεύτερον ὅτι ἐφείσθη κατ' ἐπανάληψιν ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας.....

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Μὲ ἀναγκάζετε νὰ διαμαρτυρηθῶ. Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ὑβρίζετε σκοπίμως ἀπὸ τοῦ βήματος.... (Θόρυβος. διαμαρτυρίαι ἐκ τῆς δεξιᾶς).

Γ. Καρτάλης. Δὲν σᾶς ἐπιτρέπω διακοπήν....

(Θόρυβος — Κωδωνοκρουσίαι — Διαμαρτυρίαι).

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Δὲν δύνασθε νὰ ὑβρίζετε...

(Μέγας θόρυβος — Διαμαρτυρίαι — Κωδωνοκρουσίαι).

(Φωναὶ ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς δεξιᾶς ν' ἀνακαλέσῃ, ν' ἀνακαλέσῃ ...:. Θόρυβος — διαπληκτισμοὶ — κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις διὰ 5' λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ὥραν 11.55' μμ., ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Κ. Γ. Ροδοπούλου.

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, θὰ παρακαλέσω ὅπως μὴ ὑφίστανται αὐτὴ ἡ νευρικότης καὶ ἡ ἔξαψις, ἡ ὁποία κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν παρετηρήθη. Ἐκ τῶν πρακτικῶν, τὰ ὁποῖα ἐζήτησα καὶ εἶδα καὶ ἐκ τῆς συνομιλίας τὴν ὁποίαν ἔσχον μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τοῦ ΔΚΕΛ, προκύπτει ὅτι ὁ κ. Καρτάλης εἶπεν, ὅτι ὁ τρόπος τοῦ χειρισμοῦ δὲν ὑπῆρξεν ἔντιμος δι' οὓς λόγους θὰ ἀνέπτυσσεν ἐν συνεχείᾳ. Ὁ δὲ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς δὲν ἀφορᾷ οὔτε τὸν Πρόεδρον οὔτε τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως προσωπικῶς. Νομίζω, λοιπόν, ὅτι κατόπιν τούτου δὲν ὑφίσταται ζήτημα.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβ.). Κύριε Πρόεδρε, ἡ Κυβέρνησις ἀδιαφορεῖ.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Καρτάλης ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Καρτάλης. Λέγω, λοιπόν, κ. βουλευταί, ὅτι ἐθαύμασα τὸν τρόπον τοῦ χειρισμοῦ τοῦ ἀξιοτίμου κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁμολογῶ ὅτι διεπίστωσα —καὶ τοῦτο πρὸς τιμήν του— μίαν χρονοβουλευτικὴν ὡριμότητα, τὴν ὁποίαν οὔτε οἱ ὀπαδοί του ὑποψιάζονται. Καὶ ἀντὶ νὰ ἀπολογηθῇ ἡ Κυβέρνησις ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, καὶ διὰ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τοῦ χειρισμοῦ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, εὑρέθη διὰ μιᾶς ἡ Ἀντιπολίτευσις εἰς τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου. Καὶ ἀνέφερεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἐν ἔτει 1947 — 48 — 49 — 50 — 51, ἡ Ἀντιπολίτευσις δὲν ἔπραξε τὸ καὶ τό. Ἐνῷ, τὸ ἐρώτημα εἶναι, αὐτὴν τὴν στιγμήν, τί ἔπραξεν ἡ Κυβέρνησις ἐπὶ τῶν συγκεκριμένων προβλημάτων τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Κύριοι βουλευταί, κατ' Αὔγουστον τοῦ 1955 συνεφωνήθη μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἀντιπολιτεύσεως μία κοινὴ γραμμὴ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Τοιαύτη γραμμὴ, πρῶτον, οὐδέποτε εἶχε συμφωνηθῇ εἰς τὸ παρελθὸν ἐν ᾧ συνεφωνήθη ρητῶς τῷ 1955 καὶ ὡς ἐκ τούτου, ἐὰν κατηγορῶμεν τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν τὴν κατηγοροῦμεν, διότι παρεβίασε τὸ συμφωνητικὸν τοῦ 1955. Δεύτερον, ἐὰν ἤθελε νὰ τὸ παραβιάσῃ ἡ Κυβέρνησις—διότι ὅπως μᾶς ἐξήγησεν ὁ κ. Πρωτυπουργός, αἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις ἐπέβαλλον σταδιακοὺς χειρισμοὺς τῶν ὑποθέσεων—θὰ ἦτο εὔκολον εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ βγῇ εὐθαρσῶς ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ νὰ εἴπῃ. «Ἐγώ, κύριοι, ἐγκαταλείπω τὸ βασικὸν αἴτημα τοῦ 1955. Δὲν θέλω πλέον τὴν ταχτὴν καὶ εὔλογον προθεσμίαν. Ἐγκαταλείπω τὸ Κυπριακόν. Πηγαίνω πρὸς κλείσιμον τοῦ Κυπριακοῦ, διότι δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ τὸ πράξω». Ἀλλὰ οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο ἔπραξε. Καὶ ἡ Κυβέρνησις αὐτὴν τὴν στιγμὴν κατηγορεῖται, ὅτι ἐγκατέλειψε τὰ βασικὰ Ἑλληνικὰ αἰτήματα, ἐγκατέλειψε τὰς βασικὰς Ἑλληνικὰς θέσεις καὶ ἐδέχθη τὴν Ἀγγλικὴν βασικὴν θέσιν.

Ποῖαι ἦσαν, κ. βουλευταί, αἱ βασικαὶ Ἑλληνικαὶ θέσεις; Πρῶτον, αὐτοκυβέρνησιν χωρὶς αὐτοδιάθεσιν μὲ ταχτὴν καὶ εὔλογον προθεσμίαν: Δήλωσις Μακαρίου τοῦ 1954. Τοῦτο εἶναι ὁ τάφος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Δεύτερον, τὸ Κυπριακὸν εἶναι Ἑλληνικὴ ὑπόθεσις καθολοκλήρίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου πᾶσα παρεμβολὴ τρίτου εἶναι ἐγκατάλειψις τῶν βασικῶν θέσεων τῆς Ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. (Ὄχι ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ 1955, ἀλλὰ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἀσκεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ 1951).

Καὶ ἐνθυμεῖσθε ὅτι ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἐφαρμόζων τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἀνέλαβε μόνος του τὸ θέμα λέγων, ἀναβάλλω μόνος μου τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ, δι' εὐθετώτερον χρόνον. Φορεὺς λοιπόν, ὡς πολὺ ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, φορεὺς τῶν Κυπριακῶν διεκδικήσεων εἶναι μόνον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Τρίτον, ἡ αὐτοδιάθεσις εἶναι τὸ βασικὸν αἴτημα. Ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ θὰ ἄρξῃ θέμα αὐτοκυβερνήσεως, τοῦτο θὰ κριθῇ ἐν συναρτήσει καὶ μόνον πρὸς τὸ βασικὸν αἴτημα τῆς, ἐντὸς ταχτῆς προθεσμίας, ἐξασκήσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ποῖαι εἶναι αἱ βασικαὶ ἀγγλικαὶ θέσεις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Πρῶτον, τὸ Κυπριακὸν εἶναι ἐνδοβρεταννικὴ ὑπόθεσις, ὀφείλει ἄρα νὰ συζητηθῇ μεταξὺ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Κυπρίων. Δεύτερον, θέμα Ἑλληνοαγγλικῶν συνομιλιῶν ἐπὶ τῆς οὐσίας δὲν ὑπάρχει. Τρίτον, ἐπιθυμοῦν οἱ Βρεταννοὶ τὴν αὐτοκυβέρνησιν ἐντὸς περιωρισμένου πλαισίου, διότι βασικὸν μέλημα τῶν Ἄγγλων, καὶ τοῦτο ἐδηλώθη ἀπὸ τὸν κ. Μάκ

Μίλλαν καὶ κατὰ τὴν Τριμελῆ Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου καὶ ἐπανελήφθη συχνάκις εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὰς συζητήσεις μετὰ τὸν ἐκτοπισμὸν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῶν Ἄγγλων εἶναι νὰ ὑπάρχῃ ἕνα Σύνταγμα διὰ τὴν Κύπρον, διὰ νὰ ὑπάρχῃ περιωρισμένη αὐτοκυβέρνησις καὶ κατὰ συνέπειαν βρεταννικὴ ἡσυχία. Νομίζω, καὶ ἐδῶ κάνω μίαν παρένθεσιν, ὅτι προσέφερε χειρίστην ὑπηρεσίαν ὁ κ. Πρωθυπουργός, ἀναγιγνώσκων ἔγγραφον διὰ τοῦ ὁποίου ἀποδεικνύεται, διότι πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι καὶ κατὰ τὴν συζήτησιν εἰς τὴν Βουλὴν αἱ ἐπίσημοι δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, αἱ ὁποῖαι στηρίζονται ἐπὶ ἐγγράφων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, τοὐλάχιστον διὰ ἡμᾶς, δὲν εἶναι πιστευταί, διότι ἀπεδείχθη τοσάκις ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀνακριβολογεῖ ἐπὶ τῶν δηλώσεων αὐτῶν, ὥστε μόνον ἡ πλήρης κατάθεσις τῶν φανέλλων θὰ δώσῃ μίαν διαλεύκανσιν εἰς τὰ ζητήματα, προσέφερεν λέγω, χειρίστην ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Μακάριον ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὅταν ἐδιάβασεν ἕνα ἔγγραφον λέγων, ὅτι ἐν ἔτει 1950—51 ἐπείλησεν ὁ Μακάριος νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Συρίας διὰ νὰ φέρῃ τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, διότι, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐνισχύει. ὁ ἴδιος ὁ κ. Πρωθυπουργός, τὴν γνώμην τῶν Ἄγγλων, ὅτι ὁ Μακάριος ὑπῆρξεν ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου, ἐνῷ ὁ Μακάριος ὑπῆρξεν, συμπαραστάτης. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑπῆρξεν πάντοτε συμπαραστάτης τῶν Ἀγγλικῶν ἀπόψεων, οὐδέποτε τοῦ Μακαρίου, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ θέσις τῶν ὁποίαν θὰ ἀποδείξω.

Κύριοι βουλευταί, μεταξὺ Μακαρίου καὶ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπῆρξε, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων, βασικὴ διαφωνία. Βασικὴ διαφωνία ἡ ὁποία ἐλύθη, πότε; Νομίζω, ὅτι τὸ μόνον ἔγγραφον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ὀρθῶς ὁ κ. Πρωθυπουργός, εἶναι τὸ ἔγγραφον τῆς 14ης Φεβρουαρίου. Τὴν 14ην Φεβρουαρίου πράγματι, ὁ κ. Πρωθυπουργός, ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸν Μακάριον : Σοῦ ἐπιτρέπω πλέον, κύριε Μακάριε, ἢ νὰ δεχθῇς ἢ νὰ ἀπορρίψῃς τὰς θέσεις αὐτάς, διότι τὸ ἐκλογικὸν παιγνίδι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐβασίζετο τὸ Κυπριακόν, ἐτελείωσεν. Ἐντὸς 3 ἡμερῶν ἔχομεν ἐκλογὰς καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν μὲ ἐνδιαφέρει πλέον ἡ Κύπρος.

Αὐτὴ εἶναι ἡ κατηγορία ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως, ὄχι ὅτι ἐχειρίσθη κακῶς, ἀλλ' ὅτι ἐχειρίσθη ὑπούλως τὸ Κυπριακόν, ὑπούλως, ὡς ἐκλογικὸν θέμα.

Κύριοι βουλευταί, ἰσχυρίσθη ἡ Κυβέρνησις ὅτι, ἅμα τῇ ἀνόδῳ της εἰς τὴν Ἀρχήν, εὑρέθη ἐνώπιον διαπραγματεύσεων Μακαρίου — Χάρτιγκ. Τὸ ὅτι εὑρέθη ἐνώπιον διαπραγματεύσεων Μακαρίου — Χάρτιγκ, εἶναι ἀληθές. Ἀλλά, πρέπει νὰ ὑπενθυμίσω εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ εἶναι τὸ προϊόν, ὁ καρπὸς τοῦ αὐτοῦ κλίματος τοῦ ντεφετισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπέβαλεν εἰς τὸν Μακάριον τὴν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων, διότι ἐνῶ ὑποτίθεται ὅτι ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ ἔγινεν ὑπὸ τὴν ρητὴν προϋπόθεσιν καὶ μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ φέρῃ, μετὰ τὴν ἦτταν εἰς τὸν Ο.Η.Ε., μετὰ τὰ γεγονότα τῆς 6ης Σεπτεμβρίου, μετὰ τὴν τριμερῆ διάσκεψιν, θὰ φέρῃ τὸ Κυπριακὸν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, (διὰ αὐτὸ ἡ πίεσις ἡ ὁποία ἐμφανίζεται ὑπῆρξεν ἡ αὐτὴ πίεσις καὶ τὸ αὐτὸ κλίμα, ἡ ὁποία ἔφερε τὴν Κυβέρνησιν Καραμανλῆ εἰς τὴν Ἀρχήν), ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ ἔγινε διὰ νὰ κλείσῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Καὶ αἱ πρῶται ἐκδηλώσεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἶναι ἐκδηλώσεις κλεισίματος. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ἐξηγήσω καὶ νὰ σᾶς ἐξιστορήσω τὴν προϊστορίαν τῶν περιφήμων προτάσεων αὐτῶν τῆς 25ης Νοεμβρίου.

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐξουσίαν τὴν 6ην Ὀκτωβρίου. Τὴν 7ην Ὀκτωβρίου, ὁ Γενικὸς Πρόξενος, κ. Παπᾶς, ζητεῖ ὅπως εἶναι ἰδιαιτέρως θερμὴ καὶ ἀποφασιστικὴ καὶ σαφὴς ἡ περικοπὴ τῶν κυβερνητικῶν δηλώσεων, ἡ ἀφαρῶσα τὸ Κυπριακόν, καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἐνισχυθῇ ὁ Μακάριος. Τηλεγραφεῖ ὁ Γενικὸς Πρόξενος, ὅτι ζητεῖ θερμὴν συμπαράστασιν εἰς τὰς κυβερνητικὰς δηλώσεις.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν αἴτησιν αὐτήν, αἱ Κυβερνητικαὶ δηλώσεις ὑπῆρξαν χλιαραί. Τοῦτο ἀποδεικνύει ἀπ' ἀρχῆς τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Διακόπτονται, ὡς γνωστόν, αἱ διαπραγματεύσεις μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῶν προτάσεων Μακαρίου καὶ τὴν ἀπόρριψιν ἐκ μέρους τοῦ Μακαρίου τῶν προτάσεων Χάρτιγκ τὴν 11ην τοῦ μηνός. Τὴν 11ην τοῦ μηνὸς ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ τηλεγραφήματός του πρὸς τὸν γενικὸν πρόξενον κ. Παπᾶν, ζητεῖ ὅπως μὴ διακοποῦν αἱ διαπραγματεύσεις, διότι οὕτω πως θὰ διαφυλαχθῇ ἡ προώθησις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἐντὸς ἄκουσον, ἄκουσον, ἀγγλοκυπριακοῦ πλαισίου καὶ δεύτερον, θὰ κερδισθῇ πολύτιμος χρόνος. Ἐρωτῶ, κ. βουλευταί, ὅταν καὶ πολλὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πτερύγων, ὑπῆρξαν μέλη ἑνὸς κινήματος ἀντιστάσεως, ὅταν ἀνθίσταται ἕνα μέλος, ὁ χρόνος εἶναι ὑπὲρ τίνος; Ὑπὲρ τοῦ κατακτητοῦ ἢ ὑπὲρ τοῦ ἀνθισταμένου καὶ ὅταν ζητῇ ὁ Ὑπουργὸς νὰ κερδίσῃ πολύτιμον χρόνον, εἰς βάρος τίνος τὸ ζητεῖ;

Λέγω, λοιπόν, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐκδηλώνει ἀμέσως τὰς προθέσεις του διὰ τοῦ πρώτου τηλεγραφήματος, τὸ ὁποῖον ἀπέστειλε. Λέγει: «Νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις, ἵνα τηρηθοῦν ἐντὸς ἀγγλοκυπριακοῦ πλαισίου καὶ δεύτερον νὰ κερδισθῇ πολύτιμος χρόνος». Ἀπαντᾷ ὁ γενικὸς πρόξενος τὴν 12ην τοῦ μηνός. Εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦτο, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς σκέψεις τοῦ κ. Θεοτόκη, ὁ γενικὸς πρόξενος λέγει, ὅτι αἱ ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεις Ἄγγλων — Μακαρίου θὰ εἶναι βλαβεραὶ καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ ὑπεύθυνος χειρισμὸς ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἴσως — καὶ κάμνω μίαν παρένθεσιν, κύριοι βουλευταί — ἡ σειρὰ τῶν τηλεγραφημάτων αὐτῶν θὰ ἀποδείξῃ εἰς τὸ Ἡνωμένον Σῶμα, διατὶ ζητεῖται αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ μετάθεσις τοῦ κ. γενικοῦ προξένου. Ζητεῖ ἐπίσης ὁ γενικὸς πρόξενος, ὅπως διαψευσθοῦν ἀπολύτως αἱ φῆμαι περὶ διαλλακτικωτέρων προτάσεων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Γίνεται ἡ πρώτη ἐπίσημος συνάντησις τὴν 14ην Ὀκτωβρίου μεταξὺ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ κ. Πὴκ. Ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ μνημόνιον τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ κ. Πὴκ λέγει: ἠκούσατε πρὸ ὀλίγου ὅτι ἦσαν ἀπαράδεκτοι αἱ προτάσεις τοῦ Χάρτιγκ πρὸς Μακάριον τῆς 8ης Ὀκτωβρίου, διότι ἦσαν ἐπανάληψις τῶν προτάσεων Μὰκ Μίλλαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Τριμεροῦς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπίσημος δήλωσις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἐνώπιον τοῦ Σώματος πρὸ μιᾶς ὥρας. Πὴκ: Δὲν ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις μεταξὺ τῶν προτάσεων Χάρτιγκ καὶ τῶν θέσεων Μακαρίου. Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἐχαρακτήρισε τὰς προτάσεις αὐτὰς ὡς ἁπλῆν ἐπανάληψιν τῶν προτάσεων Μὰκ Μίλλαν κατὰ τὴν Τριμερῆ. Θεοτόκης: Συμφωνῶ ἀπολύτως, ἐπισύρω μόνον τὴν προσοχὴν τοῦ κ. Πὴκ, ὅτι πρέπει νὰ διατηρηθῇ ἀμείωτον τὸ κῦρος τοῦ κ. Μακαρίου, προφανῶς διὰ νὰ προωθήσῃ τὸν Μακάριον εἰς τὴν θέσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ δεχθῇ ὁ Μακάριος τὸν συμβιβασμόν.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξε σαφής. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐγκατέλειψε τὴν θέσιν τῆς ἐντὸς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας ρυθμίσεως τοῦ θέματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Δεύτερον, δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τρίτον, ὡς ἐκ τούτου, ζητεῖ ὑπεύθυνον τοῦ συμβιβασμοῦ. Τέταρτον, εὑρίσκει τὸν ὑπεύθυνον καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Μακάριος. Πέμπτον, δηλοῖ κατόπιν πολλῶν πιέσεων, ὅτι δὲν θὰ δεχθῇ οὔτε περισσότερα, οὔτε ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅ,τι ἐζήτουν οἱ Κύπριοι καὶ ὡς ἐκ τούτου, αὐτὴν τὴν στιγμὴν προωθεῖται καὶ τονίζει διὰ προεκλογικοὺς λόγους, διότι τὸ Κυπριακὸν ἐχάραξεν ἡ Κυβέρνησις μόνον ἐν ὄψει ἐκλογῶν, μόνον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν της εἰς τὰς ἐκλογάς, ζητεῖται ὑπεύθυνος, ὁ ὁποῖος θὰ συνθηκολογήσῃ μὲ τοὺς Ἄγγλους καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ λέγῃ «ἐγὼ μὲν ἐζήτησα τὴν τακτὴν εὔλογον προθεσμίαν, ἐνῷ οἱ Κύπριοι ὑπέκυψαν καὶ ἐζήτησαν διαπραγματεύσεις, μὲ βάσιν τὴν αὐτοκυβέρνησιν. Αὐτὴ ὑπῆρξε καὶ θὰ συνεχίσῃ νὰ εἶναι ἡ τακτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Διότι ὁ κ. Θεοτόκης τὴν 15ην τοῦ μηνός, εἰς σύσκεψιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐξηγεῖ διατὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ Μακάριος φορεὺς τῶν Κυπριακῶν διεκδικήσεων καὶ οὐχὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Καὶ ἀφοῦ προβάλλει τὸ ἐπιχείρημα τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν Τούρκων, ἐπιχείρημα τελείως σαθρόν, σᾶς τὸ ἐξήγησεν ἄλλωστε καὶ ὁ

ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἐξηγεῖ περαιτέρω. δὲν ξεύρω ἐὰν εἰς αὐτὴν τὴν σκέψιν, ἐκεῖ ἠμπορεῖ νὰ κάμνω λάθος, διότι οὐδέποτε μοῦ ἔνιαμε τὴν τιμὴν ἡ Κυβέρνησις νὰ μοῦ δώσῃ τὰ ἔγγραφα πρὸς ἀναγνωσιν.... (Διαμαρτυρίαι).

Κύριε Πρόεδρε, παρακαλέσατε τὴν Συμπολίτευσιν νὰ συγκρατήσῃ τὴν εὔλογον νευρικότητά της αὐτὴν τὴν στιγμήν.

Πρόεδρος. Δὲν ἔγινε διακοπή.

Γ. Καρτάλης. Λέγω ὅτι, δὲν γνωρίζω, ἐὰν εἰς τὴν σύσκεψιν ἐκείνην, ἀλλὰ ὅπερ καὶ χειρότερον, ἐὰν εἰς τὴν σύσκεψιν τῆς 15 Ἀπριλίου, ἢ τὴν περιβόητον συνάντησιν τῆς 25 Ὀκτωβρίου, ἀποσπάσματα τῆς ὁποίας θὰ προσπαθήσω νὰ σᾶς ἀναγνώσω, λέγει τι: Ὅτι πλὴν τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅτι πρέπει νὰ ἀποκλεισθοῦν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὰς διαπραγματεύσεις, μᾶς ἐξήγησε δὲ διὰ μακρῶν, ὅτι ἐὰν δὲν ἀπεκλείοντο θὰ εὑρισκώμεθα ἐκ νέου εἰς μίαν νέαν τριμερῆ διάσκεψιν. Ἄγνωστον, διατί λέγει περαιτέρω, ὅτι πρέπει νὰ ἀποκλεισθοῦν καὶ τὰ πολιτικὰ ἄκρα, διότι αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὰ πολιτικὰ ἄκρα δύνανται νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Τελευτῶνει, λοιπόν, αὐτὴ ἡ συνάντησις Θεοτόκη — Πήκ, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ κ. Θεοτόκης παραδέχεται, ὅτι ὁ κ. Χάρτιγκ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πρωθυπουργόν, ἔχει προχωρήσει πολὺ πρὸς τὴν ἄποψιν τοῦ κ. Μακαρίου. Καὶ ἀναζητεῖται ἐπίσης ὡς ἐπιστέγασμα, διότι δύο εἶναι αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ καὶ κατευθύνσεις τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ κερδίσωμεν χρόνον καὶ νὰ εὕρωμεν μίαν διατύπωσιν καὶ μίαν διαδικασίαν, διότι ἐπὶ τῆς οὐσίας οὐδὲν εἶπεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατὰ τὸ ἐξάμηνον, ἐζήτησε δὲ μόνον φραστικὴν διατύπωσιν, κέρδος χρόνου καὶ ἐκλογικὴν ἐκμετάλλευσιν. Παρὰ λοιπόν, τὴν συμφωνίαν αὐτήν, ὁ κ. Παππᾶς, Γενικὸς Πρόξενος, ἐπανέρχεται τὴν 14ην Μαΐου, λέγων, ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Μακαρίου καὶ τὴν ἰδικήν του, οὐδεμία πρόοδος ὑπάρχει ἐπὶ τῶν προτάσεων Χάρτιγκ, αἱ ὁποῖοι ὑπεβλήθησαν πρὸς τὸν Μακάριον.

Τὴν 15ην ἔχει ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μίαν, ἴσως τὴν πρώτην ἐπίσημον συνάντησιν μὲ τὸν κ. Κάνον. Ἐπὶ τῆς συναντήσεως αὐτῆς ὑπάρχει καὶ μνημόνιον. Ὅπως γνωρίζετε, τὴν ἀρίστην αὐτὴν συνήθειαν τῶν μνημονίων, διέκοψεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μετὰ τὸ ἐπικίνδυνον μνημόνιον τῆς 3ης Μαρτίου: «Συμφωνεῖ, ὅτι αἱ προτάσεις Χάρτιγκ ἀποδεικνύουν μίαν προσέγγισιν πρὸς Μακάριον», ἐνῷ ἡ ὅλη στάσις καὶ τὸ ὕφος τοῦ κ. Κάνον δίδουν εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐν ἀντιθέσει τῶν ὅσων εἶπεν, κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν εἰς τὴν Βουλήν, τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς παράγων δὲν εἶναι πρόθυμος νὰ βοηθήσῃ καὶ δὲν εἶναι πρόθυμος νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔδωσε κατὰ τὴν συζήτησιν ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου.

Ἔρχεται κατόπιν ἡ περίφημος σύσκεψις τῆς 15ης Ὀκτωβρίου 1955, ἡ ὁποία ὑπῆρξε καὶ θὰ εἶναι σταθμὸς εἰς τὸν κυβερνητικὸν χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἐνῷ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς συζητήσεως ἀναφέρονται τὰ Ἑλληνο - τουρκικά, ὁ κ. Ὑπουργὸς περιορίζεται εἰς τὸ νὰ ἀκούσῃ τί θὰ εἰπῇ ἡ ὑπηρεσία. Μόλις ἔρχεται τὸ Κυπριακὸν ὁμιλεῖ πρῶτος, κατὰ παράβασιν ὅλων τῶν συνήθων κανόνων τῶν Ὑπουργῶν καὶ βάδει ἀπ' εὐθείας κατευθύνσεις. Ὡρίμασε πλέον ἐκ τῶν ἐπαφῶν, ποὺ εἶχε μὲ τὸν κ. Πὴκ καὶ τὰς γενικάς του γραμμάς, διὰ νὰ καθορίσῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Λέγει, πρῶτον, ὅτι ὀφείλει τὸ θέμα νὰ εἶναι ἀντικείμενον συζητήσεως μεταξὺ Μακαρίου καὶ Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ εἶναι συμπαραστάτης. Δεύτερον, ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑπάρχει πραγματικὴ προσέγγισις ἀντιλήψεων μεταξὺ Χάρτιγκ καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ Μακαρίου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν εἰσήγησιν τοῦ Γενικοῦ Προξένου καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ Μακαρίου, τὰ ντεζιτεράτουμ, ἡ ἀπαίτησίς του εἶναι, ὅπως μὴ διακοποῦν αἱ διαπραγματεύσεις καὶ συνεχισθοῦν αἱ συνομιλίαι, συνεπῶς πρὸς τὴν ἀγγλικὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἀποτελεῖ αὐτὸ ἐσωτερικὴν ὑπόθεσιν τῆς Μ. Βρεταννίας. Ἐπαναλαμβάνει διὰ 3—4 φοράν, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ἐμμονος ἰδέα τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς Κύπρου δὲν εἶναι πρόβλημα οὐσίας, ἀλλὰ πρόβλημα φόρμουλας — ρηματικῆς διατυπώσεως, μία ἐξήγησις προφορικῶς, ἡ ὁποία θὰ δώσῃ καὶ εἰς τὸ ἕνα μέρος τὴν δυνατότητα νὰ συζητήσουν. Τρίτον, λέγει, ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς παράγων δὲν εἶναι ὥριμος, ὅτι πρέπει νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων καὶ ὡς ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ὀξύτης αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν εἶναι εἰς ὄφελος τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Τὴν 18ην ἔχομεν τὴν βασικὴν συνομιλίαν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μετὰ τοῦ κ. Πήκ. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει μνημόνιον. Ὁ κ. Θεοτόκης θέλει νὰ ἑτοιμάσῃ τὴν συνάντησιν τὴν ὁποίαν θὰ πραγματοποιήσῃ εἰς τὰς 25 Ὀκτωβρίου. Ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ κ. Μὰκ Μίλαν θὰ δεχθῇ νὰ ἀνταλλάξῃ σκέψεις μετ' αὐτοῦ, εἰς τὴν σύσκεψιν τοῦ NATO ἐν Παρισίοις. Καὶ ἐλπίζει περαιτέρω, ὅτι θὰ συμμερισθῇ τὴν ἐπαναληψιν τῶν συνομιλιῶν Χάρτιγκ — Μακαρίου. Φυσικὰ καὶ ὅπως ἴδωμεν ἐξ ἀρχῆς ἡ κατεύθυνσις αὐτὴ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἶναι ἀπολύτως σύμφωνος μὲ τὴν βασικὴν ἀγγλικὴν στάσιν. Ἡ Ἀγγλία ζητεῖ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν αὐτὴν τὴν στιγμὴν μιᾶς ἐπαναλήψεως τῆς διαπραγματεύσεως πρὸς πραγματοποίησιν περιωρισμένης αὐτονομίας. Ὁ κ. Ὑπουργὸς παραδέχεται ἀνοικτὰς θύρας. Πράγματι λέγει ὁ κ. Θεοτόκης, κατὰ τὴν συνάντησιν αὐτήν, ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν προτάσεων Χάρτιγκ καὶ Μακαρίου ἔχει συρρικνωθῇ καὶ ἐρωτᾷ τὸν κ. Πήκ, ἐὰν νομίζῃ, ὅτι ἡ ἐξεύρεσις — πάλιν ἡ ἔμμονος ἰδέα — φραστικῆς διατυπώσεως θὰ ἦτο δύσκολος, ἐπιδιώκων συνάντησιν Μὰκ Μίλαν, διὰ νὰ εὑρῇ ὁ ἴδιος πλέον τὴν φόρμουλα.

Οὕτως πως ἔχει ἑτοιμάσει τὸ ἔδαφος ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν. Ἔχει παραιτηθῇ τῶν ἀντιλήψεων ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶναι ὁ φορεὺς τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως. Ἔχει παραιτηθῇ κατ' οὐσίαν τῆς αὐτοδιαθέσεως διότι, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε μίαν παρένθεσιν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἂν καὶ εἶναι ἀπὼν ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι κατὰ τὴν τριμερῆ διάσκεψιν ὁ κ. Μὰκ Μίλλαν καὶ εἶναι εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἔκδοσιν εἰς τὴν σελίδα 13 — τῷ ὄντι ὁμιλεῖ περὶ αὐτοδιαθέσεως.

Τί λέγει: «Ἡ αὐτοδιάθεσις εἶναι μία γενικὴ ἀρχὴ τὴν ὁποίαν ἔχομεν ὑπογράψει». Ἡ FORMULA αὐτή, κατὰ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ εἰς τὰς προτάσεις Χάρτιγκ τοῦ Φεβρουαρίου 1956. Τί λέγει λοιπὸν ὁ κ. Μὰκ Μίλλαν: «Ναὶ μὲν εἶναι ἕνα θεωρητικὸν πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἠμποροῦμε νὰ ἀναγνωρίσωμεν, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον εἶναι καθαρῶς θεωρητικὸν αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν μᾶς ὑποχρεώνει πρὸς λῆψιν οὐδενὸς συγκεκριμένου μέτρου».

Δηλαδὴ ἡ βασικὴ ἑρμηνεία τῆς δηλώσεως, περὶ αὐτοδιαθέσεως, τῶν Ἄγγλων εὑρίσκεται εἰς τὴν δήλωσιν, ἐνώπιον τῆς τριμεροῦς, τοῦ κ. Μακ Μίλλαν, ὅτι ἡ αὐτοδιάθεσις εἶναι πλατωνικὸν δικαίωμα τὸ ὁποῖον δὲν μᾶς ὑποχρεοῖ εἰς οὐδὲν συγκεκριμένον πρακτικὸν μέτρον. Καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ ἑρμηνεία αὐτὴ καὶ ἡ ἐπανάληψις μετέπειτα τὴν ὁποίαν ἐπικαλεῖται ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ κύριος Ὑπουργὸς ὡς μίαν μεγάλην πρόοδον διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, δὲν εἶναι παρὰ μία πλατωνικὴ ἀναγνώρισις ἡ ὁποία, κατὰ τὴν ρητὴν δήλωσιν Μακ Μίλλαν ἐνώπιον τῆς τριμεροῦς, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἔχει, τονίζω τὴν λέξιν, οὐδεμίαν πρακτικὴν σημασίαν.

Ἡ συνάντησις αὐτή, ἂν εἴχομεν τὸ πλῆρες κείμενον τοῦ μνημονίου τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, θὰ ἠμποροῦσε πράγματι νὰ γίνῃ ἀντικείμενον μιᾶς χιουμοριστικῆς περιγραφῆς. Ὁ κ. Θεοτόκης ὁμιλεῖ πρῶτος. «Ἀγωνίστηκα λέγει νὰ εὕρω ἕνα τρόπον προσεγγίσεως. Ἡ σημερινή μου ἐπίσκεψις ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον βῆμα». Βλέπετε πόσον εἰδυλλιακὴ εἶναι ἡ συνομιλία. «Τὸ ρῆγμα λέγει ὁ κ. Θεοτόκης, μεταξὺ Χάρτιγκ καὶ Μακαρίου δὲν εἶναι εὐρὺ καὶ ὡς ἐκ τούτου συνεστῶ τὴν ἐπανάληψιν τῶν συνομιλιῶν» πλήρης ὁμολογία τῆς μέχρι τοῦδε στάσεως, πλήρης ἐγκατάλειψις, θὰ τὸ τονίζω πάντοτε, τῶν βασικῶν Ἑλληνικῶν θέσεων καὶ πλήρης προσαρμογὴ πρὸς τὰς Ἀγγλικάς.

Μὰκ Μίλλαν. Ἐκφράζει τὰ συγχαρητήριά του πρὸς τὸν κ. Θεοτόκην καὶ ἀποδέχεται τὴν ἄποψιν Θεοτόκη ἄνευ δισταγμῶν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Ὁ κ. Θεοτόκης, δὲν θέλω νὰ εἰπω ὅτι εἶναι ἄπειρος διπλωματικῶν συνομιλιῶν ἀλλὰ ἦτο τὸ περιβάλον τέτοιο, ὁ κ. Θεοτόκης ἐνθουσιάζεται αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ παραδιδ-

ξω ἀνοικτὰς θύρας. Λέγει εἰς τὸν κ. Μὰκ Μίλλαν ὅτι χαίρει ἰδιαιτέρως διότι ωὑρίσκει κατανόησιν καὶ ὅτι ἂν ἐπαναληφθοῦν αἱ κατ' εὐθεῖαν συναμιλίαι θὰ παραμερισθοῦν τὰ ἐξτρεμιστικὰ στοιχεῖα τόσον ἐν Ἑλλάδι ὅσον καὶ ἐν Κύπρῳ. Προφανῶς ἐννοεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν «Ἑστίαν», τὸν κ. Μαρκεζίνην, τὴν ἄκραν Ἀριστεράν, τὸ Δημοκρατικὸν κόμμα κλπ. Εἰς δὲ τὴν Κύπρον τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σήμερον εἶναι πράγματι οἱ φορεῖς τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Θὰ παραμερισθοῦν λοιπὸν τὰ ἐξτρεμιστικὰ στοιχεῖα τόσον ἐν Ἑλλάδι ὅσον καὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ θὰ ἐξέλθῃ τὸ Κυπριακὸν ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν ἐμπαθείας καὶ πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Ἠκούσατε, κύριοι συνάδελφοι, τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κατ' ἐπανάληψιν σήμερον ὁμιλοῦντα διὰ τὴν ἐπιθυμίαν του ἑνὸς ἁμαλοῦ πολιτικοῦ βίου. Προφανῶς ἤθελε νὰ ἐξομαλύνῃ τὴν κατάστασιν προηγουμένως εἰς τὴν Κύπρον. Παρακαλεῖ λοιπὸν τὸν κ. Θεοτόκην, καὶ τοῦτο θὰ ἐξηγήσῃ καὶ ἕνα βασικώτερον τηλεγράφημα τὸ ὁποῖον ἀπέστειλε ὁ κ. Θεοτόκης πρὸς τὸν Βασιλέα τὴν 21ην τοῦ μηνὸς παρακαλεῖ, ὅπως πρὸς ἐξεύρεσιν φραστικῆς διατυπώσεως ὑπάρξῃ, διότι ἡ ἔμμονος ἰδέα τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ξὲν εἶναι ἡ οὐσία, εἶναι ἡ φραστικὴ διατύπωσις—βέβαια αὐτὸ εἶναι ἕνα τεκμήριον λογοτεχνικῆς νοοτροπίας, ἀλλὰ δὲν εἶναι διπλωματικόν—λέγει λοιπὸν νὰ ὑπάρξῃ ἐπαφὴ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῆς φραστικῆς διατυπώσεως.

Ὁ κ. Μὰκ Μίλλαν ἀκούει σιωπῶν. Θεοτόκης προχωρεῖ: «Ἂς μὴν ἀναζητηθοῦν εὐθῦναι, ἂς λησμονηθοῦν τὰ γενόμενα καὶ ἂς ἔλθωμεν τώρα, εἰς τὴν ραδιοφωνικὴν ὁμιλίαν τοῦ Χάρτιγκ». Ἡ ραδιοφωνικὴ ὁμιλία τοῦ κ. Χάρτιγκ, εἶναι ἡ γενομένη μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διαπραγματεύσεων μὲ τὸν Μακάριον, ἡ ὁποία καὶ δημιουργεῖ βάσιν συνεννοήσεων —κατὰ τὸν Μακάριον καὶ κατὰ τὸν Γενικὸν Πρόξενον δὲν ἀποτελεῖ πρόοδον ἔναντι τῶν βασικῶν θέσεων Μὰκ Μίλλαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Τριμεροῦς. Κατὰ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, διαφωνοῦντα μὲ τὸν κ. Πρωθυπουργόν, ἀποτελεῖ πραγματικὴν προσέγγισιν. Ὁ κ. Πὴκ, τὸ ἐχαρακτήρισε ὡς σημαντικὸν αὐτό. Καὶ συμφωνεῖ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ λέγει, ὅτι εἶναι σημαντικόν. Πῶς θὰ γεφυρωθῇ τὸ ὑπάρχον ῥῆγμα. Ὁ Μὰκ Μίλλαν συμφωνεῖ. Συμφωνεῖ ἀπολύτως. Δὲν δύναται ὅμως νὰ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτοδιαθέσεως λέγει ὁ Μὰκ Μίλλαν. Καὶ ὑπάρχει μία χαρακτηριστικὴ φράσις ἐδῶ τοῦ κ. Μὰκ Μίλλαν. Ἐάν, λέγει, ἡ Κύπρος ἦτο Ἰθάκη, θὰ ἠδυνάμην νὰ συζητήσω. Ἀλλά, γνωρίζητε, ἐφύγαμε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, λέγει ὁ Μὰκ Μίλαν, καὶ εἰς τὴν θέσιν μας εὑρέθη ἄλλος. Ὡς ἐκ τούτου, ἀδυνατοῦμεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ παραχωρήσωμεν αὐτοδιάθεσιν εἰς τὴν Κύπρον». Αὐτὸ εἶναι τὸ μνημόνιον ἐπὶ τῆς βασικῆς ἐκείνης συνομιλίας τῆς 5ης Ὀκτωβρίου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἐξόρμησιν καὶ τὴν ἀφετηρίαν διὰ τὰς προτάσεις Χάρτιγκ τῆς 21) 11)55.

Δὲν θὰ σᾶς κουράσω, κ. βουλευταί, μὲ μίαν σειρὰν τηλεγραφημάτων, διότι μόλις ἐπιστρέφει ὁ κ. Θεοτόκης, ἐν τῷ μεταξύ, ὑπάρχουν καὶ τηλεγραφήματα ἐξ ἄλλων Πρεσβειῶν. Ὁ κ. Μελᾶς, τοῦ ὁποίου τὸ ἐγκώμιον ἔπλεξεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, τηλεγραφεῖ τὴν 21 Ὀκτωβρίου, ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ἐλαχίστη ἀπόστασις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν προτάσεων Μὰκ Μίλλαν καὶ Μακαρίου. Αὐτὸ εἶναι τὸ πλάϊτ - μοτὶφ τῶν διαπραγματεύσεων. Εἶναι μία συναλλία ἀντιλήψεων, ἡ ὁποία φεύγει ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, περνάει διὰ μέσου Λονδίνου καὶ καταλήγει εἰς τὴν Οὐάσιγκτον. Μόλις ἐπιστρέφει ὁ κ. Θεοτόκης —τὸν ἔχει πάσει ἕνας γυρισμὸς διπλωματικὸς— ὁμιλεῖ περὶ ἐνισχύσεως τῆς θέσεώς μας, περὶ γεγονότων τῆς 6 Σεπτεμβρίου, λέγει ὅτι ἡ Αἰγυπτιακὴ στάσις καὶ τὰ γεγονότα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς δημιουργοῦν εὐνοϊκὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ζητεῖ κάλιν, ὡς συμπέρασμα, ἐπανάληψιν τῶν διαπραγματεύσεων. Τὴν 31)10)55 ὁ κ. Θεοτόκης, ἀποφασίζεται τρὶς τοὺς Πρεσβευτὰς εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ εἰς τὴν Οὐάσιγκτον καὶ ζητεῖ, διὰ πρώτην φορὰν, ἀπὸ τοὺς Πρεσβευτὰς αὐτούς, νὰ παρουσιάσουν τὴν κλασσικὴν ὄψιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

— Λέγει. Ἐὰν μὲν ξὲν ὑπῆρξε ἱκανοποίησις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, δεδομένου ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑπάρχει μία ἀναταραχὴ καὶ ἀριστερισμὸς καὶ φοβεῖται, ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν θὰ χρησιμοποιήσῃ ἡ Μόσχα ὡς ἐκλογικὸν ὅπλον τὸ Κυπριακόν, ζητεῖ ἀπὸ τοὺς δύο Πρεσβευτὰς νὰ ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴν τῶν Κυβερνήσεων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τοῦ κινδύνου αὐτοῦ.

Καὶ οἱ μὲν Πρεσβευταί, ὑπάλληλοι εἶναι, ἀπαντοῦν οἱ δύο ὁ κ. Παλαμᾶς καὶ ὁ κ. Μελᾶς, ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ μὴ χρησιμοποιήσωμεν τὸ ὅπλον αὐτὸ εἰς τὸ Λονδῖνον, διότι δὲν θὰ ἦτο ὀρθὸν νὰ ἀποκαλύψωμεν τὸν σκοπόν μας καὶ εἰς τοὺς Ἄγγλους. Εἶχον δίκαιον οἱ ἄνθρωποι, διότι ἂν διαβάστε τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως τῆς 14ης Μαρτίου τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς, τὸ μέγαλο ἐπιχείρημα τὸ ὁποῖον ἀνέπτυξεν ὁ κ. Ἤντεν ἀπαντῶν εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργόν, εἶναι, ὅτι ὁ κομμουνιστικὸς κίνδυνος τὸν ὁποῖον ἐπισείει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων αὐτῶν εἶναι τὸ χειρότερον ὅπλον ἐναντίον τῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, διότι ἀναμφισβητήτως ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτος κίνδυνος, οὐδέποτε θὰ δώσωμεν τὴν συγκατάθεσίν μας εἰς μίαν αὐτοδιάθεσιν καὶ εἰς μίαν Ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὴ εἶναι ἡ διπλωματικὴ ἐμπειρία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Καὶ φθάνομεν, κ. συνάδελφοι, εἰς τὴν περίφημον δήλωσιν Χάρντιγκ τῆς 21ης Νοεμβρίου 1955. Πρὸ τῆς δηλώσεως αὐτῆς, ὑπάρχει μία συνέντευξις τοῦ κ. Χάρντιγκ μὲ τὸν κ. Σπορίδην. Τηλεγραφεῖ ὁ κ. Ροῦφος, ὑποπρόξενος εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ὁ κ. Χάρντιγκ ἐδήλωσεν ὅτι οὔτε αὐτοδιάθεσις, οὔτε θέσις κοινοπολιτείας ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὴν Κύπρον, ἀλλὰ μόνον περιωρισμένη αὐτοδιάθεσις. Τηλεγράφημα τοῦ κ. Μελᾶ, τὴν 18ην τοῦ μηνός, τὸ ὁποῖον τί λέγει; Διότι μᾶς εἶπεν ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὅτι ἡμεῖς οὐδέποτε ἐπιέσαμε τὸν Μακάριον. Ὁμολογεῖ ὁ κ. Μελᾶς, ὅτι τὸν ἐπιέσαμεν καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ θὰ τὸν πιέσωμεν καὶ τώρα. Τὸν ἐπιέσαμεν, δηλαδή, νὰ κάμῃ τὴν πρότασιν τῆς 4ης Ὀκτωβρίου, ἀλλὰ θὰ τὸν πιέσωμεν καὶ τώρα, διὰ νὰ ἀποδεχθῇ τὰς προτάσεις τῆς 21ης Νοεμβρίου.

Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὰς προτάσεις τῆς 21ης Νοεμβρίου. Ὑποβάλλει ὁ Χάρντιγκ τὰς προτάσεις τῆς 21ης τοῦ μηνός. Ὁ κ. Ἤντεν μᾶς λέγει, ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῶν τῶν διαπραγματεύσεων εὑρίσκετο εἰς ἐπαφὴν καὶ μὲ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ μὲ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν. Ποῖος ὁ βαθμὸς τῶν ἐπαφῶν, δὲν γνωρίζω. Βέβαιον εἶναι, ὅτι ὅταν ὁ κ. Θεοτόκης εἶδε τὸν κ. Κὰκ Μίλλαν, συνεζήτησεν μαζί του εὐρύτατα τὸ τί ἠμποροῦσε νὰ δεχθῇ, μέχρι ποίου σημείου ἠμποροῦσε νὰ πάῃ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ μεταγενεστέρα ὀργὴ τοῦ κ. Ἤντεν εἰς τὸ δεύτερον μήνυμα, τὸ ὁποῖον δὲν μᾶς ἀνέφερεν ὁ κ. Πρωθυπουργός. Ἔρχονται αἱ προτάσεις καὶ παρακαλῶ τὴν Βουλὴν νὰ προσέξῃ ἀπολύτως εἰς τὰς ἑπομένας μου λέξεις. Τηλεγραφεῖ ὁ κ. Θεοτόκης εἰς τὸν Βασιλέα. Τὸ κείμενον σᾶς εἶναι γνωστόν. Σᾶς τὸ ξαναδιαβάζω.

«Πρεσβεῖαι Παρισίων. Ἀνακοινοῦμεν κατωτέρω προτεινομένην ὑπὸ Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως κατόπιν συνομιλίας μου— αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδιόχειρος προσθήκη τοῦ κ. Ὑπουργοῦ εἰς τὸ κείμενον — μετὰ Μὰκ Μίλλαν ἐν Παρισίοις FORMULE (διατύπωσιν) ὡς βάσιν συνεννοήσεως μετὰ Κυβερνήσεως καὶ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου διὰ ἐφαρμογὴν προταθείσης αὐτοκυβερνήσεως καὶ παρακαλοῦμεν ἀνακοινώσατε Βασιλέα—Θεοτόκης».

Κύριοι συνάδελφοι, ὁ Βασιλεὺς εὑρίσκετο εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Λαμβάνει τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ καὶ προφανῶς μαζὶ μὲ αὐτὸ τὸ κείμενον τῶν προτάσεων Χάρντιγκ.

Εἰσήγησις Κυβερνητικὴ δὲν ὑπάρχει.

Ἡ φράσις «κατόπιν συνομιλίας μου» ἰδιοχείρως προστιθεμένη εἰς τὸ κείμενον ἐκ μέρους τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀφήνει ἀναμφισβητήτως τὴν ἐντύπωσιν ἀποδοχῆς Ἀλλὰ πραγματικῶς δὲν ὁμιλεῖ ἐὰν εἶναι καλαὶ ἢ κακαὶ αἱ προτάσεις.

Εὑρίσκουν ἔδαφος συνεννοήσεως; Ὑπάρχει μικροτέρα ἀπόστασις μεταξὺ Χάρντιγκ καὶ Μακαρίου; Τίποτε!

Καὶ ἐρωτῶ τὴν Κυβέρνησιν, ἐὰν οἱοσδήποτε ξένος Πρεσβευτὴς ἐπλησίαζε τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα μετὰ τὴν λῆψιν τοῦ τηλεγραφήματος, ποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι, ἐν ὄψει αὐτῆς τῆς εἰσηγήσεως ἡ στάσις τοῦ Βασιλέως, μανθάνων ὅτι εἰς ἀπάντησιν τοῦ τηλεγραφήματος αὐτοῦ ὑπάρχει τηλεγράφημα τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς 23 τοῦ μηνὸς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Ζητῶ, φαντάζομαι, ματαίως, τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ νὰ κατατεθῇ εἰς τὴν Βουλήν.

Κύριοι βουλευταί, ὁ μὲν Μακάριος ἀπέρριψεν αὐτοστιγμεὶ τὰς προτάσεις αὐτάς. Δηλαδὴ εἰσῆλθεν ὁ κομίζων τὰς προτάσεις ἐντὸς τοῦ Γραφείου τοῦ Μακαρίου, ὅστις καὶ τὰς ἀπέρριψεν ἀμέσως. Τοῦτο πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ὅτι οὐδέποτε ἔπραξε τί τὸ ἀντίθετον μὲ τὸν Μακάριον. Ἡ Κυβέρνησις λαμβάνει τὰς προτάσεις συγχρόνως μὲ τὸν Μακάριον.

Παρὰ ταῦτα δὲν ἀποκρούει, ἀλλὰ τηρεῖ πέπλον σιγῆς. Ἔρχονται τώρα δύο μηνύματα τοῦ κ. Ἤντεν, τὸ πρῶτον τῆς 23 τοῦ μηνὸς νὰ μὴ διακοποῦν αἱ διαπραγματεύσεις. Ἡ Κυβέρνησις ἀντιδρᾷ χλιαρῶς, καίτοι ὀφείλω ἐν παρενθέσει νὰ δηλώσω, κύριοι βουλευταί, ὅτι τοῦ λοιποῦ ὅταν θὰ ὁμιλῇ ἡ Κυβέρνησις βάσει ἐπισήμων κειμένων τὰ ὁποῖα δὲν θὰ καὶ ταθέτῃ εἰς τὴν Βουλήν, τοὐλάχιστον ἐγὼ δὲν θὰ πιστεύω ἀπολύτως τίποτε. (Χειροκροτήματα).

Δεύτερον μήνυμα τοῦ κ. Ἤντεν ἔρχεται μερικὰς ἡμέρας ἀργότερον, περὶ τὰς 27 ἢ 28 Νοεμβρίου διαιτάτων εἰς ὕφος. πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργόν. Τί δίδει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν κ. Ἤντεν νὰ εἶναι διαιτάτος εἰς ὕφος; Προφανῶς ἡ βεβαιότης ὅτι πρὸ τῆς 21 Νοεμβρίου ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχε κατὰ τὸ πλεῖστον παραδεχθῇ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Χάρντιγκ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπερίμενεν ὁ κ. Ἤντεν μίαν ἀποδοχὴν ἀπὸ μέρους τοῦ Μακαρίου. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παίζει αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἁπλῶς παιγνίδι καὶ προσπαθεῖ διὰ τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Σεπτεμβρίου νὰ καλυφθῇ. Διότι αὐτὸ τὸ περιβόητον ὑπόμνημα ἔχει τὰ ἑξῆς σφάλματα: Δὲν θέτει ταχτὴν καὶ εὔλογον προθεσμίαν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ὁμίλει ἀορίστως περὶ αὐτοδιαθέσεως, ἀφοῦ λειτουργήσῃ κανονικῶς ἡ αὐτοκυβέρνησις. Εἶναι ἕνα ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον θέλει ταὐτοχρόνως νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἄρνησιν τοῦ Μακαρίου, διότι δὲν ἐπρόλαβεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δὲν ἐπῆρεν ἐγκαίρως τὰς προτάσεις, διὰ νὰ πείσῃ τὸν Μακάριον ὁ κ. Πρωθυπουργὸς μᾶς εἶπεν ὅτι ἡ FORMULA ἐκοινοποιήθη ταυτοχρόνως καὶ συνεπῶς ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶχε τὸν καιρὸν νὰ πείσῃ τὸν Μακάριον.—Δεύτερον νὰ δικαιολογηθῇ ἡ Κυβέρνησις ἔναντι τοῦ Μακαρίου ὅτι αὐτὴν τὴ στιγμὴν δὲν τὸν ἐγκαταλείπει.

Ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου μου καὶ θὰ ἐπαναλάβω τὰς λέξεις αὐτὴν τὴν στιγμὴν διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ἡ Βουλὴ ὁλόκληρος τὸ βάρος τῆς λέξεως, ὅταν ἰσχυρίσθην ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐχειρίσθη τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν ἐντίμως, λέγω τὸ ἑξῆς: ὅτι ἐχειρίσθη τὴν ὑπόθεσιν μὲ μίαν πλευρὰν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, λέγουσα ὅτι διατηρεῖ αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ αἴτημα τῆς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας. μίαν πλευρὰν πρὸς τὸν Μακάριον. στέλνοντα συνεχῶς τὸν Μακάριον νὰ ἀποδεχθῇ οἱανδήποτε λύσιν διὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν πρὸς ἀποδοχὴν ἑνὸς συμβιβασμοῦ καὶ μίαν τρίτην πλευρὰν ἐμπαίζουσα ἀκόμη καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἄγγλους. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι συνάδελφοι, σᾶς εἶναι γνωστόν, ὅτι δὲν ὡμίλησε τὴν ἀλήθειαν, ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὅταν εἶπεν, ὅτι δὲν ἐπιέσθη ὁ Μακάριος. Ὁ κ. Μακάριος ἐπιέσθη ἀπὸ τὸν κ. Λιάτη, ὁ ὁποῖος μετέβη εἰς τὴν Κύπρον, διὰ νὰ πείσῃ τὸν Μακάριον νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς διαπραγματεύσεις.

Καὶ τώρα ἐξηγεῖται ἡ φράσις τοῦ Μακαρίου, ἡ ὁποία λέγει. ὅτι δὲν θὰ δεχθῶμεν πιέσεις ὁποθενδήποτε προερχομένας. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐννοῇ πιέσεις Ἀγγλικὰς, συνεπῶς, ἐννοεῖ πιέσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Συνεχίζεται τὸ προεκλογικὸν παιχνίδι τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνησις λέγει, δῶστε μίαν λύσιν, διότι ἔχομεν τὰς ἐκλογάς. Διότι δὲν εἶχε τὸ θάρρος αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ εἴπῃ ὅτι ἐγκατέλειψε τὴν πολιτικὴν τὴν βασικήν, τῆς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας, διότι οὐδεὶς ἠμπορεῖ νὰ κατηγορήσῃ μίαν Κυβέρνησιν, διὰ μίαν συνεπῆ ἐξωτερικὴν πολιτικήν. Τὸ ὅ,τι μᾶς εἶπεν ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὅ,τι ἔγινε τὸ 1950, εἶναι σωστό. Ἐδήλωσεν τότε ἡ Κυβέρνησις, ὅτι δὲν θέλει νὰ προχωρήσῃ τὸ Κυπριακόν. Αὐτὸ εἶναι μία στασις ἀνδρική, εἶναι μία στάσις συνεπής. Ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει ὁρισμός, ἐκεῖ που δὲν ὑπάρχει συνέπεια, εἶναι ἡ σημερινὴ στασις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἐνῷ εἰς τοὺς Ἕλληνας λέγει, ὅτι θέλει ταχτὴν προθεσμίαν, δὲν θέλει ταχτὴν προθεσμίαν, λέγει εἰς τὸν Μακάριον καὶ μίαν κατάστασιν φλοῦ λέγει πρὸς τοὺς Ἄγγλους.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐξακολουθεῖ ὁ χειρισμὸς αὐτός, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἐμπαίζεται συστηματικὰ ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, καὶ ὅταν αἰσθάνεται πλέον ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὅτι ἔληξεν ἡ ὑπόθεσις τῶν ἐκλογῶν, ὅτι ἠμπορεῖ νὰ ρίξῃ τὴν μάσκα, τηλεγραφεῖ εἰς τὸν Μακάριον τὴν 14ην τοῦ μηνὸς, διότι γνωρίζει ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ Μακάριος νὰ ἀντιδράσῃ, διότι αἱ ἐκλογαὶ εἶναι εἰς τὰς 19 Φεβρουαρίου καὶ θὰ ψηφοφορήσῃ οὗτος εἰς τὰς Ἀθήνας. ὁ δὲ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μεθαύριον θὰ ψηφοφορήσῃ εἰς τὴν Κέρκυρα, ὅτι ἐκαμψε τοὺς Ἄγγλους καὶ τὴν ἔφερε ἀπὸ τὴν ἄρνησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀπολύτου αὐτοκυβερνήσεως.

Κύριοι βουλευταί, δὲν νομίζω, ὅτι ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ χειρισμὸς τοῦ Κυπριακοῦ εἶχε δύο ἄξονας, τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς θέσεως τῆς εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς ὅλα τὰ τηλεγραφήματα τὰ ὁποῖα ὁμιλοῦν περὶ εὐλόγου χρόνου ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Κομμουνιστικὸς κίνδυνος. Ἔλεγον, δώσατε κάτι διότι χάνομεν τὰς ἐκλογάς.

Ὑπάρχει τηλεγράφημα, τοῦ κ. Καλλέργη, ἐξ Ἀγκύρας. εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας. λέγει: «Διατὶ διαμαρτύρεται ὁ κ. Θεοτόκης δι' ὅ,τι ἐκάμαμε, δὲν ἔχει δίκαιον, διότι Ἀμερικανικὴ εἰσηγήσει, ἐκάμαμε πᾶν τὸ δυνατὸν κατὰ τὴν προεκλογικὴν περίοδον, ἵνα μὴ δυσχεράνωμεν τὴν ἐκλογικὴν θέσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα). (Φωναὶ, αἴσχος).

Κύριοι βουλευταί. ὑπάρχει προσωπικὸν θέμα. τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Φρονῶ, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς ὑπῆρξεν ἀσθενὴς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπερασπίσεως τῆς προσωπικῆς του ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ Σώματος.

Ὡμίλησεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, περὶ τῶν δύο ἀπόψεων, τῆς τυπικῆς Συνταγματικῆς διὰ τῆς ἀναμίξεως οἱουδήποτε εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὡμίλησεν καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς πλευρᾶς τοῦ ζητήματος.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἀναφέρῃ μίαν σειρὰν ὑπονοιῶν, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε διετυπώθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν περὶ τῆς προσωπικῆς του θέσεως ἔναντι ξένων δυνάμεων.

Διαγράφω τὰ ὅσα εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ τὴν προσωπικήν του θέσιν, διότι φρονῶ, ὅτι οἱ Ἕλληνες πολιτικοί, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων —αἱ ὁποῖαι θὰ πρέπει ρητῶς νὰ ἀποδειχθοῦν— εἶναι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν κατὰ τὸν Α ἢ Β τρόπον, ὅτι αἱ ἐνέργειαί τους θὰ ὠφελήσουν τὸ Ἔθνος. Καὶ ἐὰν ἀκόμη ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν ἔχῃ καταδικασθῇ διὰ τὴν πορείαν τῆς πολιτικῆς του. τὴν ὁποίαν σᾶς ἐξήγησα αὐτὴν τὴν στιγμήν. θὰ ὤφειλε νὰ εἶχε ἀποπεμφθῇ ἐνδεχομένως μαζὶ μὲ ὅλην τὴν Κυβέρνησιν. διότι τὸ ἐπιστέγασμα τῆς πολιτικῆς του, εἶναι ὅτι τρία ἐστάλησαν μηνήματα εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν ἀντικατάστασίν του. Ἐστάλη μήνυμα εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργόν, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ δώσῃ ἕνα τόνον κουδεντούλας καφενείου. Εἶναι τὸ τηλεγράφημα Κρανιδιώτου. συγχαίροντα καὶ ζητοῦντα τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ κ. Θεοτόκη.

Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἠθέλησε νὰ δώσῃ ἕνα χαρακτηριστικὸν τόνον, διότι εἶχε δώσει πολλοὺς ἀριθμοὺς καὶ εἶχε εἰπεῖ, ὅτι θὰ παρέδιδε τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν κ. Παπανδρέου καὶ διὰ νὰ μετριάσῃ τὴν ἐντύπωσιν, ἔδωσε τὸν τόνον, ὅτι μοῦ εἶπε

ὁ Κρανιδιώτης κλπ., ἐνῶ ἐγνώριζε, ὅτι οὗτος ἐζήτησε τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ κ. Θεοτόκη. Δεύτερον, ὁ κ. Λουϊζίδης ἀνέγνωσεν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Ἐθναρχίαν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς: Ἐζήτησε καὶ κάτι ἄλλο ὁ Μακαριώτατος ἀπὸ τὸν κ. Πρωθυπουργόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐγένετο, καὶ ἐπεξηγῶν ὁ κ. Λουϊζίδης εἶπε, τὸ ἄλλο αὐτὸ ἦτο ἡ ἀντικατάστασις τοῦ κ. Θεοτόκη. Τρίτον, ἐγένετο μήνυμα εἰς τὸν Βασιλέα καὶ ἐζητεῖτο ἀπὸ αὐτὸν ἡ ἐπέμβασίς του ἵνα ἀντικατασταθῇ ὁ κ. Θεοτόκης. Τέταρτον, ὡς ἐπιστέγασμα, ἔρχεται ἡ δήλωσις τῆς Ἐθναρχίας —τῶν 3)4 ἂν μὴ καὶ ὁλοκλήρου— διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖται ἡ ἀντικατάστασις τοῦ κ. Θεοτόκη. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἀπὸ τὸν Μακάριον μέχρι τοῦ τελευταίου ἐθναρχικοῦ συμβούλου, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἕως τοῦ τελευταίου ἀγωνιστοῦ ὁλοκλήρου τῆς Κύπρου, ζητοῦν τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν (χειροκροτήματα).

Κύριοι βουλευταί, αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν πρόκειται νὰ συζητήσωμεν διὰ τὴν νομιμοποίησιν τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Κύπρου, εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ μὴ ἀντικατάστασις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν θὰ ἐπιφέρῃ ψυχολογικὸν πλῆγμα εἰς τὴν ὁλότητα τῆς μάχης εἰς τὴν Κύπρον. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχίσουν μαχόμενοι οἱ ἀγωνισταί, ἐνῶ γνωρίζουν, καλῶς ἢ κακῶς, ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν στέκεται παρὰ τὸ πλευρόν των. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα, ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζουν, ὅτι ἔχουν συμπαραστάτην τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Ζητεῖ ἡ Κύπρος, ὄχι βάσει συνταγματικῆς ἢ νομικῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ βάσει τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος της, τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ ἀπομακρυνθῇ, ἂς ἀπομακρυνθῇ ὁλόκληρος ἡ Κυβέρνησις. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον.

Πρόεδρος. Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Πασσαλίδης.

Γ. Παπανδρέου. Θὰ ἠδυνάμην καὶ προηγουμένως νὰ ζητήσω τὸν λόγον.

Πρόεδρος. Δὲν μοῦ εἴπατε τίποτε.

Γ. Παπανδρέου. Σᾶς ζητῶ τὸν λόγον, διότι ὀφείλω νὰ ἀπαντήσω εἰς ποσωπικὴν ἄποψιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος ἀπηυθύνθη πρὸς ἐμέ.

Πρόεδρος. Δὲν τὸ ἀντελήφθην. Δὲν ὑπάρχει προσωπικὸν ζήτημα.

Τινὲς βουλευταί. Πῶς δὲν ὑπάρχει.

Γ. Παπανδρέου. Κύριοι βουλευταί, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀπευθυνόμενος πρὸς ἐμέ, ἀνεφέρθη εἰς τὸ 1950. Ἀνέφερε μίαν ποσωπικὴν συναμιλίαν μου —ὡς εἶπε— μὲ τὸν κ. Δέρβην, ἡ ὁποία μετεδόθη ἀπὸ τὸν κ. Δέρβην εἰς τὸν Πρόξενον Λευκωσίας καὶ ἐκεῖνος τὴν ἀνέφερεν εἰς Ἀθήνας. Αὐτὸ εἶναι τὸ παράστατικόν, τὸ ὁποῖον ἐπεκαλέσθη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Ἀποδέχομαι τὴν οὐσίαν του, ἀλλὰ ὄχι τὴν διατύπωσιν. Δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ προέβην εἰς τοιαύτην κακόζηλον διατύπωσιν. Ἀπὸ ἀπόψεως οὐσίας τὴν ὑιοθετῶ ἀπολύτως. Θὰ ἀπετέλει, διὰ μίαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία σέβεται τὸν ἑαυτόν της καὶ ἡ ὁποία ἔχει αἴσθημα εὐθυνῶν, θὰ ἀπετέλει βαρύτατον λάθος, τρεῖς μῆνας, μετὰ τὸ πέρας τοῦ συμμοριτοπολέμου, ἐνῶ εὑρίσκετο εἰς μίαν σκληρὰν ποσπάθειαν ἐσωτερικῆς πειοισυλλογῆς, νὰ ἐπιδοθῇ εἰς ἕναν ἀγῶνα ἀντιθικίας, ἐναντίον τῶν Συμμάχων, τῶν ὁποίων, τότε, εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην διὰ τὴν ἰδικήν της περισυλλογὴν καὶ ἀνασυγκρότησιν. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ὑπῆρξε τότε ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κέντρου, ἀξία τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Κυπρίων, διότι ἔκρινεν, ὅτι ἡ διαχείρισις, ἡ προβολή, ἐκείνην τὴν ὥραν, τοῦ θέματος τῆς Κύπρου, θὰ ἔβλαπτε καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρον. (Χειροκροτήματα).

Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ παράδειγμα τῶν ἀξίων Κυβερνήσεων, ὅτι ὑπερασπίζουν μὲ θάρρος, μὲ τὸ θάρρος τῆς ἀντιδημοτικότητος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ κριτήριον τῶν ἀληθῶν κυβερνητῶν, ὑπερασπίζουν τὰς πεποιθήσεις των. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορά μας. Τότε, ἡμεῖς, μὲ τὸ θάρρος τῆς ἀντιδημοτικότητος, ἐδηλώσαμεν καὶ δημοσίᾳ καὶ ἐμπιστευτικῶς, ὅτι ἐθεωροῦμεν ἄκαιρον τὴν ἀνακίνησιν, διότι οὔτε ἡ Ἑλλὰς ἦτο προπαρασκευασμένη, οὔτε ὑπῆρχε, γενικώτερον, διπλωματικὴ προπαρασκευή. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορὰ πρὸς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία ἄλλα πιστεύει καὶ ἄλλα διακηρύττει. Ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχήν, μὲ τὴν ἀπόφασιν, νὰ κλείσῃ τὸ Κυπριακὸν καὶ παραπλανᾷ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, μὲ τὴν ἀδιάκοπον ἐπαγγελίαν, ὅτι διατηρεῖ ἀνένδοτον τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Αὐτὴ εἶναι ἡ συνέπεια τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως.

Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι θὰ μᾶς παρεῖχεν, εὐχαρίστως, τὴν διαδοχήν, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ προηγούμενον τοῦ 1950. Ἀλλά, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, τὸ προηγούμενον τοῦ 1950 ἀποδεικνύει τὴν ἰδικήν μας ὡριμότητα ἀπέναντι τῆς ἰδικῆς σας πολιτικῆς, ἡ ὁποία δὲν παρέχει τοιαύτην ἀπόδειξιν.

Ποῖον εἶναι τὸ κριτήριον τῆς ἀξίας τῶν Κυβερνήσεων; Τὸ κριτήριον τῆς ἀξίας τῶν Κυβερνήσεων εἶναι ὁ ἀπολογισμὸς τῆς καταστάσεως τὴν ὁποίαν παρέλαβον καὶ ἡ κατάστασις τὴν ὁποίαν δημιουργοῦν. Ποία εἶναι ἡ κατάστασις τὴν ὁποίαν παρέλαβεν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις; Εἶχε ναυαγήσει ἡ τριμερής, εἶχεν ἀπορριφθῇ ἡ προσφυγή. Ἐνῶ σήμερον ποία εἶναι ἡ κατάστασις, τὴν ὁποίαν ἔχει δημιουργήσει εἰς τὰς ἡμέρας της; Σήμερον ὑπάρχει τραγωδία εἰς τὴν Κύπρον. Σήμερον αἱ διεθνεῖς μας σχέσεις ἔχουν διαταραχθῇ εἰς βαθμὸν βαρείας ἐπιδεινώσεως, ὁ Μακάριος εἶναι ἐξόριστος καὶ ἡ Ἐθναρχία ἔχει διαρρήξει τὰς σχέσεις της μὲ τὴν Κυβέρνησιν. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον σας, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπαίρεσθε ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι, ὅταν τὸ κομματικὸν συμφέρον ἀναμιγνύεται εἰς τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τότε προκαλοῦνται ἐθνικαὶ συμφοραί. Εἶναι βέβαιον τοῦτο. Ἀλλὰ ἡ μεγίστη ἐθνικὴ συμφορά, εἰς τὴν ἰδικήν μας πατρίδα, ἔγινεν ὅταν ὑπῆρχον κυβερνήσεις εἰς τὴν ἀρχήν, αἱ ὁποῖαι ἠκολούθησαν πολιτικὴν εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐπίστευον. Καὶ αὐτή, εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἠκολούθησε πολιτικὴν πλειοδοσίας. Ἀλλ' ὅταν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἔχῃ ἐγκαταλείψει τὴν κοινὴ πολιτικὴν ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας, μὲ ποῖον δικαίωμα ἰσχυρίζεται, ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ, ὅτι ἠκολούθησε πολιτικὴν πλειοδοσίας; Ὅταν ἡ τακτὴ προθεσμία ἐγκαταλείπεται, ἡ πολιτικὴ ὀνομάζεται πολιτικὴ μειοδοσίας. Ἐπειδὴ θὰ πρέπει, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, νὰ ἀποσαφηνίσωμεν ὅτι, ὅταν ἡ αὐτοδιάθεσις ἀναγνωρίζεται μόνον κατ' ἀρχὴν καὶ δὲν ὑπάρχει τακτὴ προθεσμία, ἡ ἀναγνώρισις εἶναι πλατωνική, δὲν ὑπάρχει καμμία ἐγγύησις. Οὐσιαστικῶς, ματαιοῦται ὁ ἀγὼν τῆς Ἐλευθερίας. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς αὐτοδιάθεσιν κατ' ἀρχὴν καὶ νὰ προχωρήσωμεν εἰς αὐτοκυβέρνησιν, σημαίνει ὅτι ὁ ἀγὼν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐματαιώθη, ἐξ τὴν Κύπρον.

Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἐφιλοδόξησε νὰ ἐμπεδώσῃ ὁμαλὸν πολιτικὸν βίον. Γνωρίζομεν τὴν βίαιον γενέσεως τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προκύπτει ὁ ὁμαλὸς πολιτικὸς βίος. (Χειροκροτήματα). Γνωρίζομεν τὸ ἐκλογικὸν ὄργιον τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προκύπτει ὁ ὁμαλὸς πολιτικὸς βίος.

Καὶ ἠθέλησεν ἀκόμη, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, νὰ ἀπευθύνῃ, ἐτόλμησε νὰ ἀπευθύνῃ, ἐναντίον τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, μίαν βαρυτάτην κατηγορίαν, ὅτι ἐν γνώσει της ἡ Ἀντιπολίτευσις, καταλογίζει ἀνυπάρκτους εὐθύνας εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἐπιστρέφομεν μὲ ἀγανάκτησιν καὶ μὲ περιφρόνησιν τὴν ὕβριν. Ὅσα ἡμεῖς ἐπικαλούμεθα, τὰ ἀποδείξαμεν ἀπὸ τοῦ βήματος.

Ἀνήκει εἰς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν ὁ θλιβερὸς θρίαμβος νὰ ἔχῃ δημιουργήσει ἐπίσημον ρῆξιν τῆς Κυπριακῆς Ἐθναρχίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Προσεπάθησεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐλαττώσῃ τὴν σημασίαν τοῦ τραγικοῦ αὐτοῦ ἐθνικοῦ γεγονότος. Ὤφειλε σήμερον ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν ὡδήγησεν. Κυβέρνησις ἡ ὁποία εἰς τὰς ἡμέρας της ἀποβοσκιμάζεται ἀπὸ τὴν Ἐθναρχίαν τοῦ ἀγωνιζομένου, τοῦ ἥρωος καὶ μάρτυρος Κυπριακοῦ λαοῦ, εἶναι Κυβέρνησις ἀναξία τῆς Ἑλλάδος.

Ὑπεστήριζεν. ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἐννοεῖ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἀρχήν. Ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ παραμονὴ εἰς τὴν ἀρχήν. ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐπίσημον ρῆξιν τῶν σχέσεων Ἐθναρχίας καὶ Κυβερνήσεως, θὰ ἀποτελέσῃ θανάσιμον τραῦμα τοῦ ἠθικοῦ τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ λαοῦ. θὰ ἀποτελέσῃ θανάσιμον κίνδυνον διὰ τὸ Ἔθνος. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Θεοτόκης. Κύριοι βουλευταί, παρηκολούθησα μετὰ προσοχῆς τὴν ἀγόρευσιν τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. ὡς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία. ὅτι ὁ τόνος τῶν ἀγορεύσεων τῶν δύο πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ἰδιαιτέρως τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, μαρτυροῦν κάποιαν νευρικότητα, ὀφειλομένην εἰς τὰς πολιτικὰς τοποθετήσεις τῆς Κυβερνήσεως. ὅπως ἀνεπτύχθησαν ἀπὸ ἐμὲ κατὰ πρῶτον λόγον. ἀλλὰ κυριώτερα ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἐνοχληθεὶς ἀπὸ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, ἠθέλησε νὰ δώσῃ τόνον ὀξύτατον εἰς τὴν δευτερολογίαν του. δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ τὸν παρακολουθήσωμεν. Ὅπως καὶ δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ παρακολουθήσωμεν καὶ τὸν κ. Ἀρχηγὸν τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. ὁ ὁποῖος μετεχειρίσθη στοιχεῖα καὶ τὰ μετεχειρίσθη πλημμελῶς. κατὰ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐξ αὐτῶν μετεχειρίσθη τὰς φράσεις ἐκείνας. αἱ ὁποῖαι ἠδύναντο νὰ ἐξυπηρετήσουν τὴν πολιτικήν του τοποθέτησιν καὶ ἐφρόντησεν ἐπιμελῶς νὰ ἀποφύγῃ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῶν φράσεων καὶ τῶν λέξεων. ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Καί. ὅπως ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ἐδήλωσεν. ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύῃ εἰς τὰ ἔγγραφα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ παρουσιάζῃ ἡ Κυβέρνησις, οὕτω πως. ἀντιστρέφομεν τὴν ὑπόθεσιν καὶ τοῦ λέγομεν. ὅτι ἡ ἀναφορὰ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου. στοιχείων, καθ' ὃν τρόπον ἐπιθυμεῖ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. δι' ἡμᾶς. δὲν ἔχουν καμμίαν σημασίαν.

Γ. Καρτάλης. (Ὁμιλεῖ μὴ ἀκουόμενος).

Κ. Μητσοτάκης. Θὰ τὰ δώσωμεν εἰς τὴν δημοσιότητα.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ὡμίλησεν ἄνευ ἐκ μέρους μου διακοπῆς. Μετεχειρίσθη φράσεις βριμυτάτας καὶ ἐπετέθη προσωπικῶς ἐναντίον μου. Θὰ ἔχῃ. λοιπόν. τὴν ὑπομονὴν νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀπάντησιν ἐπὶ τῆς οὐσίας. Ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, κ. συνάδελφοι. ὄχι μόνον εἶναι ἀπολύτως σαφὴς καὶ καθωρισμένη ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ συζητήσεις καὶ ἀπὸ τὰς ἀγορεύσεις. τὰς ὁποίας εἶχον τὴν τιμὴν νὰ κάμω ἐνώπιον τοῦ Σώματος, κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως. ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰς ἀγορεύσεις καὶ ἐμοῦ. ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην.

Ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ ἀκόλουθος. Ἐπιστεύσαμεν ὅτι τὸ Κυπριακὸν θέμα δὲν δύναται, κύριοι βουλευταί, νὰ ἐπιλυθῇ ἄλλως. εἰ μὴ διὰ διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως. ὑπὸ δύο ἀμετακινήτους προϋποθέσεις. Πρῶτον. τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τὴν ἐγγύησιν ὅτι θὰ ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ αὐτὴ καὶ δεύτερον, ὅτι εἰς τὸ διάστημα. τὸ ὁποῖον θὰ χρειασθῇ νὰ μεσολαβήσῃ. μέχρις ὅτου ἔλθῃ ἡ στιγμὴ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, θὰ ἐμπεσθῇ εἰς τὴν μεγαλόνησον πραγματικὴ αὐτοκυβέρνησις, στηριζομένη εἰς Δημοκρατικὸν Σύνταγμα. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἐξ ὑπαρχῆς. ἡ τοποθέτησις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. ὡς ὑπεύθυνος Ὑπουργός. δὲν παρέλειψα. εἰς τὸ διάστημα τοῦ τελευταίου ἑπταμήνου, νὰ κάμνω πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν, διὰ νὰ προωθήσω τὴν πολιτικὴν αὐτήν. Ἀκόμη ὁ ἀξιότιμος κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. ἠθέλησε νὰ ἐμπαίξῃ ἡμᾶς μὲ τὰς δῆθεν φιλοφρονήσεις. τὰς ὁποίας εἴχομεν μὲ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας εἰς τὸ Παρίσι καὶ κατελόγισεν εἰς ἡμᾶς ἄγνοιαν τῶν διπλωματικῶν ἐθίμων.

Φαίνεται ὅτι ἡ ἰδική του τοποθέτησις εἶναι, ὅτι θὰ πρέπει εἰς τὰς διπλωματικὰς συζητήσεις, νὰ γίνεται ὁ χειρισμός. ὄχι μετὰ εὐγενείας, ὄχι κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος προωθεῖ τὰς συζητήσεις, ἀλλά, ἴσως, κατὰ τὸν ἰδιάζοντα ἐκεῖνον τρόπον. τὸν ὁποῖον ἐμπνέει καὶ ἡ κομματικὴ καὶ ἡ θεολογικὴ τοποθέτησις τῆς ἀριστερᾶς. Εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας, ὅταν συνηντήθην ἐν Παρισίοις. τὴν πρώτην φορὰν εἶπον, ὅτι ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν ἀντιλήψεων τῆς Ἐθναρχίας καὶ τῆς Βρεταννικῆς Διοικήσεως. ἠμπορεῖ μὲν νὰ μὴ εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ὑπῆρξε, κατὰ τὴν Τριμερῆ, ἀλλὰ ὅτι παραμένει, ἐν πάσῃ περιπτώσει, βαθὺ τὸ ρῆγμα μεταξὺ τῶν δύο ἀπόψεων. Καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς διατυπώσεως, παρεποίησε τὴν ἀλήθειαν ἐσκεμμένως ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, διότι θὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ὅταν, εἰς τὴν διπλωματικὴν γλῶσσαν, ὁμιλοῦμεν περὶ διατυπώσεως, ὁμιλοῦμεν περὶ οὐσίας καὶ δὲν ὁμιλοῦμεν περὶ τύπου.

Θὰ ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ μία διατύπωσις ἡ ὁποία θὰ ἐπέτρεπε τὴν δυνατότητα τῆς ἐπαναλήψεως τῶν διαπραγματεύσεων καὶ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῆς διατυπώσεως αὐτῆς, ὅπως σᾶς ἀνέφερεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. συνεφωνήθη καὶ ἐγένετο δεκτή, ἐξ Ἀγγλικῆς πλευρᾶς, ὅτι θὰ ἐπηκολούθουν μετὰ ταῦτα συνομιλίαι καὶ ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐν Ἀθήναις μεταξὺ τῶν ἁρμοδίων Πρεσβευτῶν. Ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἠθέτησε τὴν ἀνάληψιν τῆς ὑποχρεώσεως αὐτῆς καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5 Δεκεμβρίου, ἐν προοιμίῳ, διεμαρτυρήθη ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, διότι ἐν ἀγνοίᾳ της ἐξεποίησε τὰς Βρεττανικὰς προτάσεις καὶ τὰς ἐκοινοποίησεν αἰφνιδιαστικῶς καὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ ἐνόμισεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ὅτι σπουδαῖον ἐπιχείρημα ἤντλει ἐκ τοῦ ἐνημερωτικοῦ τηλεγραφήματος. τὸ ὁποῖον ἀπέστειλον πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα.

Ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος τούτου, ἔχω νὰ εἰπω δύο τινά : Πρῶτον, ὅτι ἦτο ὑποχρέωσίς μου νὰ ἐνημερώσω τὸν Βασιλέα. διότι ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος εὑρισκόμενος, ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ γνῶσιν τῶν γεγονότων καὶ τῶν θεμάτων τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Δεύτερον, ἡ ἰδία ἡ διατύπωσις τοῦ τηλεγραφήματος τί λέγει;

Ἀνακοινῶ τὴν διατύπωσιν τῆς Βρεττανικῆς προτάσεως. κατόπιν τῶν συνομιλιῶν, τὰς ὁποίας εἶχον μὲ τὸν κ. Μάκ Μίλλαν. ὅπου συνεφωνήθη. ὅτι πράγματι θὰ ἐξευρίσκετο μία βάσις συζητήσεως, ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι ἡ βάσις αὐτὴ θὰ ἀπετέλει ἀντικείμενον κοινῶν διαπραγματεύσεων καὶ κοινῆς συμφωνίας καὶ ἐτόνιζον εἰς τὸ τηλεγράφημα αὐτό, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Βρεττανικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐξεποιήθη.

Χ. Παπαστεργίου. Καὶ ὁ Βασιλεὺς τί ἀπήντησεν;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἐν Παρισίοις ποτὲ συμφωνία τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μετὰ τῆς Βρεττανικῆς, ὅτι ἁπλῶς ἐγένετο δεκτὸν—συμφωνία οὐσίας—ὅτι θὰ ἐγένετο περαιτέρω συζήτησις διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ πρὸς ἐξεύρεσιν κοινῆς βάσεως ἀποδεκτῆς ἐκ μέρους τῶν Κυπρίων, ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ συζήτησις ἐν Παρισίοις, τὸ ἀποδεικνύει αὐτὸ τοῦτο τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου. Διότι, ἐὰν ὑπῆρχε προσυμφωνία μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ὀρθότατα ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀνέφερεν ἐνώπιον τοῦ Σώματος, οὔτε διαμαρτυρία δὲν θὰ ἐχώρει, ἀλλὰ βεβαίως καὶ γραπτὴ διατύπωσις, ἡ ὁποία νὰ καταγγέλλῃ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἠθέτησε τὴν ἀναληφθεῖσαν ὑποχρέωσιν νὰ συνεννοῆται μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος.

Ὅλα αὐτά, κύριοι βουλευταί, διὰ τὸ ἱστορικόν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι μοῦ κάμνει ἐξαιρετικὴν αἴσθησιν καὶ ἐντύπωσιν. εἶναι, ὅτι ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. ὁ ὁποῖος ἐννοεῖ καὶ συνεχῶς διαμαρτύρεται, διότι δὲν τοῦ παρέχονται τὰ γραπτὰ στοιχεῖα, ἐγὼ βλέπω πλουσίαν συγκομιδὴν γραπτῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἑκάστοτε παρατάσσει ἐνώπιον τοῦ Σώματος. Καὶ εἶναι προφανές, ἀξιό-

τμοι κύριοι βουλευταί, ὅτι ἐγκαινιάζει ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, νέαν μέθοδον εἰς τὴν ἔρευναν ἐκ μέρους τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ τόπου τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ ἔννοια τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς δυνατότητος τοῦ ὑπούλου προσπορισμοῦ ἐγγράφων, εἰσῆλθε πλέον καὶ εἰς τὰς συζητήσεις τῶν ἐξωτερικῶν θεμάτων τῆς χώρας. Διότι, δυοῖν θάτερον: ἢ τὰ ἔγγραφα αὐτὰ εἶναι ἀκριβῆ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀφήνω εἰς σᾶς νὰ κρίνετε τὴν μέθοδον καὶ τὸν τρόπον, διὰ τῶν ὁποίων περιῆλθον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ἢ τὰ ἔγγραφα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀκριβῆ καί, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, βαρυτάτην, εὐθύνην φέρει ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος διὰ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Α΄ Ἀντιπρόεδρος κ. Γ. Πλατῆς).

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἔγγραφα ταῦτα, κατηγορῶ τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος ὅτι, ὅταν θέλῃ νὰ χρησιμοποιήσῃ ἀδιάφορον ἐὰν ἔχῃ ἔναντι τῆς συνειδήσεώς του καὶ τῆς Βουλῆς τὴν εὐθύνην τοῦ πόθεν ἐξεύρε τὰ ἔγγραφα αὐτά, ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τὰ μεταχειρίζεται ἐν τῷ συνόλῳ των καὶ νὰ μὴ μεταχειρίζεται τὰς φράσεις ἐκείνας αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ ἐξυπηρετήσουν τὰς πολιτικάς του ἐπιδιώξεις.

Ἐξ βουλευτής. Ἀνακοινώσατέ τα.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἐγώ, Κύριε ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος, δὲν πρόκειται νὰ σᾶς δώσω ἔγγραφα ποτέ. (Χειροκροτήματα). Ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σᾶς δώσῃ τὴν ἐξουσίαν διὰ νὰ ἀναλάβετε σεῖς τὴν διακυβέρνησιν τῆς Χώρας, εἶμαι διατεθειμένος νὰ μὲ χρησιμοποιήσετε καὶ νὰ μὲ μεταχειρισθῆτε κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ἀλλά, ἐν τῷ μεταξύ, ἐπίστημον ἔγγραφον ἐγὼ δὲν σᾶς δίδω.

Γ. Καρτάλης. Διατί κύριε Ὑπουργέ;

Σ. Θεοτόκης. Κύριοι βουλευταί, λυποῦμαι ὅτι ἔδωσα τὸν τόνον αὐτόν. Θὰ ἀντελήφθη ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία ὅτι παρέβην καὶ τὴν τακτικήν μου καὶ τὰς συνηθείας μου.

Ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος ὁ ὁποῖος γνωρίζει πόσην προσωπικὴν ἐκτίμησιν τρέφω, ἀπόψε τὸ ἔβαθυ, τὸ γνωρίζει, δὲν εἶναι τοῦτο τρόπος τοῦ λέγειν, τὸ γνωρίζει ὅτι μεταξὺ ἡμῶν ὑπάρχει πολὺ μεγάλη διάστασις εἰς τὰς πολιτικὰς ἀντιλήψεις, πολὺ μεγάλη διάστασις εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν πολιτικῶν μεθόδων, ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζει τοῦτο, γνωρίζει ὅτι καὶ διὰ λόγους παλαιοτέρας συγγενοήσεως καὶ ἱστορίας διατρέφω πρὸς αὐτὸν ἰδιαιτέραν ἐκτίμησιν καὶ λυποῦμαι ὅτι ἐγένετο ἐπιλήσμων αὐτῆς τῆς, ἂν θέλετε, τῆς προϊστορίας καὶ εὑρῆκε τὸν τρόπον νὰ μοῦ ἐπιτεθῇ προσωπικῶς.

Γ. Καρτάλης. Ἐγώ; Ὄχι. Εἰς τὸ πρόσωπόν σας ὄχι.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ἐάν, ἐν πάσῃ περιπτώσει, κύριοι βουλευταί, ὑπάρχῃ αὐτὴν τὴν στιγμὴν μία ἀτυχὴς ἐξέλιξις τῶν γεγονότων καὶ μεγάλη περιπέτεια εἰς τὴν Μεγαλόνησον, διὰ τὴν ὁποίαν πονοῦμεν ὅλοι, ἀδιαφόρως ἐὰν ἔχωμεν τὴν πεποίθησιν ὅτι τὴν ἐξυπηρετοῦμεν τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν διὰ διαφορετικῆς μεθόδου, ἐάν, κύριοι, ἔχῃ δημιουργηθῇ αὐτὴ ἡ ἀνώμαλος κατάστασις καὶ ἐξαιρετικῶς δυσχερὴς κατάστασις, ἔχει καὶ συμπαρακολούθημα φυσικὸν ὅτι, ὅταν ἕνα θέμα λαμβάνῃ αὐτὴν τὴν δυσάρεστον τροπήν, ὑπάρχουν καὶ διχογνωμίαι, ὑπάρχουν καὶ διαφορετικαὶ γνῶμαι, ὑπάρχουν καὶ ἀντιθέσεις. Καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ἰδιαιτέρως ἐξεπλάγην καὶ ἐλυπήθην ὅταν, ἀντὶ νὰ ἐκτιθιωχθῇ ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσωπούντων τὴν Μεγαλόνησον μία συνεννόησις μαζύ μου, ὡς ὑπευθύνου Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν, ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τρόπον ἀσυνήθη ὁ βρόμος ὁ δημοσιογραφικός. Τό, κατ' ἐμέ, κ. βουλευταί, τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως σᾶς τὴν ἐξήγησα. Δὲν πιστεύω ὅτι λύεται τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων ἐπικουρικῶν μεθόδων ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν—προσφυγὴ εἰς τὸν Ο.Η.Ε., προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἐνδεχομένην συζήτησιν εἰς ΝΑΤΟ, διαφώτισιν μεγαλυτέραν—δὲν πιστεύω ὅτι, ἐκτὸς τῆς δυνατότητος νὰ φθάνωμεν εἰς τὸ ποθητὸν τέρμα διὰ διαπραγματεύσεων, εἶναι δυνατὸν ἡ ἀνθρωπίνη σκέψις νὰ εὕρῃ ἄλλην μέθοδον. Δὲν ὑπάρχει, κ. βουλευταί, ἄλλη πολιτικὴ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν ὑπάρχει, καμμία ἄλλη. Οἱαδήποτε ἄλλη καὶ ἂν ἀκολουθηθῇ, κ. βουλευταὶ τῆς πλειοψηφίας, ὄχι μόνον τὸ Κυπριακὸν θέμα δὲν προωθεῖται, ὄχι μόνον ἡ ἱκανοποίησις τοῦ πανελληνίου τούτου αἰτήματος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ποθητὸν τέρμα της, ἀλλὰ σᾶς προλέγω ὅτι ὕψιστα συμφέροντα τοῦ Ἔθνους διακυβεύονται καὶ ταῦτα τὰ συμφέροντα ἡ Κυβέρνησις τῆς Ε.Ρ.Ε., ἀνεξαρτήτως ἀντιδράσεως, εἶναι ἀποφασισμένη νὰ τὰ προστατεύσῃ.

Γ. Καρτάλης. Κύριοι βουλευταί, θὰ εἴπω δύο λέξεις ἐπὶ προσωπικοῦ θέματος, διότι θεωρῶ προσωπικὸν θέμα τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μὲ κατηγόρησε δι' ὑποπτον μέθοδον ἀναγνώσεως καὶ ἐπικοινωνίας μετ' ἐγγράφων. Κύριοι βουλευταί, ἐζήτησα προτοῦ κἂν ἀρχίσῃ ἡ σύνοδος τῆς Βουλῆς, ὅπως ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως γίνῃ ἀντικείμενον ἢ συμβουλίων τῶν ἀρχηγῶν ἢ συμβουλίων τοῦ Στέμματος. Ἡ Κυβέρνησις οὐδέποτε μοῦ ἀπήντησε ἐπὶ τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ. Ὅταν ἤρχισεν ἡ σύνοδος καὶ ἀνεγνώσθησαν αἱ δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἐζήτησα νὰ λάβω γνῶσιν τῶν ἐπισήμων κειμένων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μὲ διεβεβαίωσεν καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τίτλον δι' ἐμὲ τιμῆς, μὲ διεβεβαίωσε περὶ τῆς προσωπικῆς του ἐντιμήσεως. Ἀπορῶ διατὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐμπιστεύεται τὰ ἔγγραφα τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν εἰς πολιτικοὺς ἀρχηγούς. Ἂν αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν δύνομαι νὰ ἐπικαλεσθῶ ὁλόκληρον τὸ κειμένον, αὐτὸ σημαίνει ἀδυναμίαν. Ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος—καὶ τὸ ὕφος τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μαρτυρεῖ— ὅτι ἐπεκαλέσθη τὴν οὐσίαν. Διαμαρτύρομαι ἐντόνως ἐνώπιον καὶ τοῦ Σώματος αὐτὴν τὴν στιγμήν, διὰ τὰς φράσεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀλλὰ διαμαρτύρομαι ἔτι περισσότερον διότι ἀρνεῖται τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ Κυβέρνησις, ἐν συμβουλίῳ τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν νὰ καταθέσῃ τὰ ἔγγραφά της, διὰ νὰ ἐλεγχθῇ τοὐλάχιστον ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως.

Ι. Πασσαλίδης. Κύριοι βουλευταί, ἀνέβηκα στὸ βῆμα διὰ νὰ εἴπω μερικὲς λέξεις, ὕστερα ἀπὸ τὶς ἀποκαλύψεις ποὺ ἔκαμαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Δημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Ἡμεῖς, κατὰ τὴν συζήτησιν ἐπάνω στὶς προγραμματικὲς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἐτονίσαμεν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις τοῦ Καραμανλῆ ἐπιμένει εἰς τὴν τυφλὴν ὑπακοὴν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο., εἰς τοὺς μεγάλους τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. ποὺ εἶναι ἀποικιστικές, τὸ ἐθνικὸ ζήτημα, τὸ ἐθνικὸ πρόβλημα θὰ συνεχισθῇ, καὶ θὰ μεγαλώνῃ ἀκόμη περισσότερο, καὶ τὸ Κυπριακὸ θὰ μεγαλώνῃ καὶ θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἀντέξοδον. Καὶ ἐτονίσαμεν τότε ὅτι αὐτὰ τὰ μυστικὰ ποὺ παρουσιάζουν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ ἠξεύρωμεν οἱ ἡγέτες τῶν κομμάτων. Ὁ λαός, ἐνῶ τὰ ἠξεύρουν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Κυβέρνησις τὰ κρύβει, διότι τὰ ἔγγραφα αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι θίγονται τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ Κυβέρνησις συνθηκολόγησε διὰ τὸ Κυπριακόν. (Χειροκροτήματα).

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἔκαμε χρῆσιν ὀλίγων γραμμῶν ἀπὸ τὰ μυστικὰ αὐτά, ἐνῶ ἀπὸ τὴν συζήτησιν καὶ τὰ ἔγγραφα ποὺ ἔφερεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ἀποδεικνύεται τρανώτατα καὶ τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ κ. Ὑπουργὸς κατὰ τὴν ἀπάντησίν του. Ὁ κ. Ὑπουργός, μὲ τὴν ἀπάντησίν του, μοῦ ἔδωσε ἐπιχειρήματα εἰς αὐτὰ ποὺ εἶπον, ὅτι διὰ τῶν ἐγγράφων αὐτῶν ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔκαμε μεγάλα σφάλματα καὶ τὰ κρύβει ἀπὸ τὸν λαόν. Καὶ τὸ σφάλμα εἶναι ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐγκατέλειψεν ὁριστικῶς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Καὶ σᾶς ἐρωτῶ, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε ὁ ἀγῶνας τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ αὐτὴν τὴν κρίσιμον στιγμήν, ἡ Κυβέρνησις θὰ ἔλεγεν αὐτὰ ποὺ λέγει τώρα; Καὶ τί βγαίνει ἀπὸ τὰς συζητήσεις ποὺ ἔγιναν εἰς τὴν Βουλήν; Βγαίνει ὅτι ἐνῶ ὁ Κυπριακὸς λαὸς ἀγωνίζεται καὶ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία διαπραγματεύεται διπλωματικῶς μὲ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, κερδίζει χρόνον διὰ νὰ ὑποβάλῃ εἰς βασανιστήρια τὸν Κυπριακὸν λαόν. Καὶ σᾶς ἐρωτῶ, διατὶ τώρα ὁ κ. Ὑπουρ-

γὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δεν μᾶς λέγει, ἐπὶ τέλους, τὴν αὐτοδιάθεσιν τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζει, διατί τὴν ἐγκατέλειψε; Τὴν ἐγκατέλειψε, διότι μὲ τὸ σημερινὸν σύστημα ποὺ αἱ διαπραγματεύσεις θὰ γίνουν, μόνον μεταξὺ Κύπρου καὶ τῆς Ἀγγλίας, τὸ θέμα δὲν ἠμπορεῖ νὰ τεθῇ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, διότι εἶναι ἐσωτερικὸν ζήτημα. Ἀρχικῶς τὸ θέμα ἐτέθη ἀπὸ ἀπόψεως διεθνοῦς, αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν. Τότε ἠμποροῦσε νὰ τεθῇ καὶ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Καὶ ἐρωτῶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀπὸ ποῦ ἠξεύρει ὅτι τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας δὲν θὰ ἐδέχοντο τὴν προσφυγήν; Δὲν μᾶς τὸ ἐξήγησεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὰ πράγματα εἶναι καθαρά. Πρέπει ἡ σύγχυσις ποὺ ἐδημιουργήθη γύρω ἀπὸ τὸ Κυπριακὸν πρέπει νὰ ξεκαθαρισθῇ, πρέπει νὰ εἴπωμεν ἀνοικτά, ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκεται μέσα στὰ πλαίσια τοῦ N.A.T.O. καὶ ἡ μεγάλη δύναμις, ἡ Ἀγγλία, εἶναι ἐκεῖ μέσα σύμμαχος, ἡ Κυβέρνησις τοῦ Καραμανλῆ, ὅτι αὐτὸ ἤθελε νὰ εὕρῃ μία φόρμουλα κάπως νὰ μὴ θίξῃ τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Κυβέρνησις ἐγκατέλειψε τὴν συμπαράστασιν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν.

Καὶ σήμερον ποὺ αἱ ἀντιαποικιακαὶ συνθῆκαι ἐδημιούργησαν ἕνα κλῖμα, ἔπρεπε περισσότερον ἡ Κυβέρνησις νὰ εἶναι συμπαραστάτης τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Τί γίνεται ὅμως; Ἐνῶ ὁ λαὸς ἀγωνίζεται καὶ μαζύ μας εἶναι καὶ οἱ ἀντιαποικιακὲς χῶρες καὶ ἡ Κυβέρνησις ἔπρεπε νὰ ἐπωφελῃθῇ, ἐν τούτοις ὁλότελα ἐγκατέλειψε τὸν ἀγῶνα εἰς τὴν Ἐθναρχίαν καὶ τὸν ἐξόριστον Ἐθνάρχην. Ἀλλὰ διατὶ δὲν τὸ ἔκαμε; Ἀπεδείχθη καὶ ἀπὸ ὅσα εἶπεν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Δ.Κ.Ε.Λ. καὶ οἱ ἄλλοι ὁμιλήσαντες, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠμπορεῖ νὰ θίξῃ τὰ συμφέροντα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Βέβαια, ἡ Ἐθναρχία ἐζήτησε, πραγματικῶς ὁ ἀγωνιζόμενος Κυπριακὸς λαὸς εἶπεν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν διεχειρίσθη καλὰ τὸ ζήτημα ἢ μᾶλλον δὲν ἐβοήθησε τόσον, ὅσον ἔπρεπε. Καὶ διὰ αὐτὸ λέγουν νὰ φύγῃ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Βέβαια ὅπως λέγει καὶ ἡ Κυβέρνησις, εἶναι ἀνάρμοστον οἱ Ἕλληνες τοῦ Ἐξωτερικοῦ νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ ἐσωτερικά μας. Οἱ ἀρμόδιοι ὅμως, ὁ Πὴκ καὶ ὁ Κάννον, ἠμποροῦν νὰ ἀναμιγνύωνται. (Γέλωτες ἐκ τῆς ἀριστερᾶς καὶ χειροκροτήματα). Οἱ ἀγωνισταί μας οἱ Κύπριοι δὲν πρέπει νὰ ἀναμιγνύωνται. Καὶ αὐτὸ λέγεται Ἑλληνικὴ πολιτική. Ἡ Κυβέρνησις λέγει, εἶναι ἀπαράδεκτον νὰ ἀναμιχθοῦν ἐξωελληνικοὶ παράγοντες. Καὶ ἡμεῖς δὲν ἰσχυριζόμεθα τὸ ἀντίθετο. Ἀλλὰ διὰ ποίους λόγους ἡ Κυβέρνησις πρὸν τῶν ἐκλογῶν ὅταν θὰ τὴν ἐβοήθουε ἡ Ἐθναρχία, ἐδέχετο ἡ Ἐθναρχία νὰ εἶναι μαζύ της εἰς τὸν προεκλογικὸν ἀγῶνα καὶ τώρα δὲν τὴν θέλει; Σημαίνει ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐξεμεταλλεύθη καὶ ἔκαμε νομμαντικὴν τὴν Ἐθνικὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὴν κατηγοροῦμεν. Ἔπρεπε ἡ Κυβέρνησις μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα Κόμματα – καὶ αὐτὸ ἡμεῖς τὸ ἐδηλώσαμεν καὶ ἄλλοτε – νὰ καθορίσουν μίαν γενικὴν πολιτικήν, κοινὴν γραμμὴν τοὐλάχιστον εἰς τὸ ζήτημα τὸ Κυπριακόν. Καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ἡ Κυβέρνησις βεβαίως, κάθεται σταθερὰ ὅπως λέγει, εἰς τὰ ἐδώλια τοῦ κατηγορουμένου καὶ δὲν φοβᾶται, διότι λέγει, ἔχει 165 καθίσματα. Ἀλλὰ σᾶς ἐρωτῶ: Εἶναι δυνατὸν τοιαῦτα ζητήματα ὅπως τὸ Κυπριακὸν νὰ τὰ κρίνῃ ἡ Κυβέρνησις μὲ τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀριθμητικῆς διαφορᾶς καὶ νὰ δικαιολογῇ τὴν συνδυκολόγησίν της καὶ νὰ μετατρέπῃ τὴν συνθηκολόγησίν της εἰς Ἐθνικὴν πολιτικήν; Δὲν εἶναι δυνατόν. Ἡμεῖς δὲν δεχόμεθα τοιαύτην συζήτησιν. Εἶναι ζήτημα ἀρχῆς καὶ πρέπει νὰ τὸ ἀντιληφθῇ ἡ Κυβέρνησις. Φέρει βαρείας εὐθύνας, ἐὰν δὲν συνεννοηθῇ μὲ τὰ ἄλλα κόμματα, διότι, ἡ ὑπόθεσις δὲν εἶναι ὑπόθεσις Ε.Ρ.Ε., ὅπως νομίζει ἡ Κυβέρνησις. Ἡ Κυβέρνησις φέρει ὅλας τὰς εὐθύνας. Καὶ προτείνομεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ δεχθῇ, ὄχι νὰ φύγῃ — ἂς κάτσῃ καὶ ἐκείνη — ἀλλὰ νὰ δεχθῇ μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα Δημοκρατικὰ Κόμματα νὰ καθορίσῃ μίαν γενικὴν πολιτικήν, ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακόν.

Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις θὰ ζητήσῃ ψῆφον ἐμπιστοσύνης, ἡμεῖς ἠξεύρομεν, ἐκ τῶν προτέρων, τοὺς ἀριθμούς, τοὺς γνωστοὺς ἀριθμούς. Ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν θὰ λάβωμεν μέρος εἰς τὴν ψηφοφορίαν. Διὰ νὰ δείξωμεν ὅτι ἡμεῖς δὲν ἀναλαμβάνομεν ἄλλες εὐθύνες καὶ νὰ ἀφήσωμεν σᾶς, τοὺς κυβερνητικοὺς βουλευτάς, νὰ κάτσετε καὶ νὰ ἐρωτήσετε τὴν συνείδησίν σας, ἐὰν αὐτὴ ἡ πολιτική, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις, ὁδηγεῖ τὸν ἀγωνιζόμενον Κυπριακὸν λαὸν ἢ ὄχι. Ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι μόνον μία γενικὴ πολιτικὴ συνεννόησις ὅλων τῶν κομμάτων δὲν θὰ ὑπενόμευε τὸ ἠθικὸν τοῦ μαχομένου Κυπριακοῦ λαοῦ. Σεῖς, ὅπως τὸ ἐκάματε σήμερον ἐδῶ μέσα, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ Κυπριακὸς λαὸς νὰ ἠξεύρετε πολὺ καλά, θὰ ἔχῃ μεγάλα παράπονα ἐναντίον σας. Διότι ἐξεμεταλλεύθητε τὸ Κυπριακὸν ζήτημα στενῶς κομματικὰ καὶ δὲν θέλετε νὰ ἐγκαταλείψετε τὴν ἐξουσίαν διὰ νὰ σωθῇ ὁ Κυπριακὸς λαός. Ἡμεῖς προτείνομεν, ὅπως εἴπομεν καὶ ἄλλοτε, μίαν κυβέρνησιν εὐρείας βάσεως (θόρυβος ἐκ τῆς κυβερνητικῆς πτέρυγος καὶ κωδωνοκρουσίαι). Δηλαδὴ νομίζετε σεῖς, ὅτι εἴσθε καλύτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους διότι ἐγίνατε ὑποτελεῖς τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Ἀμερικανῶν. Παραδόσατε τὴν Ἑλλάδα εἰς τοὺς ἰμπεριαλιστὰς καὶ ἀκόμη ἐχαντακώσατε τὸ Κυπριακόν. Καὶ δι' αὐτὸ σᾶς καταγγέλλομεν εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν Κυπριακὸν λαόν.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Ε.Π.Ε.Κ. ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Παπαπολίτης. Κύριοι βουλευταί, κατὰ τὴν μακρὰν ἐνώπιον ὑμῶν συζήτησιν ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως ἐξεθέσαμεν τὰς ἀπόψεις μας ἐπὶ τοῦ χειρισμοῦ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Ἐτονίσαμεν τότε τὸν κακὸν καὶ ἀδιέξοδον χειρισμὸν τοῦ θέματος ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Κυβερνήσεως, τὰ ἀσθενῆ σημεῖα τῆς πολιτικῆς της καὶ ἐν γένει τὴν ἀδυναμίαν της νὰ τοποθετήσῃ καὶ προωθήσῃ τὸ ὅλον θέμα ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ποικίλων καὶ πολυμόρφων διεθνῶν παραγόντων. Ἐτονίσαμεν ἀκόμη, κ. βουλευταί, ὅτι ἡ ὅλη πολιτεία τῆς Κυβερνήσεως χαρακτηρίζεται ἀπὸ μίαν ἔκθηλον παλινωδίαν καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἐπισήμου Ἑλλάδος νὰ ἀναλάβῃ τὰς ἀπαραιτήτους πρωτοβουλίας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐναρμονίσουν τὰς προσπαθείας τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν ἀγωνιζόμενον Κυπριακὸν λαὸν καὶ θὰ προωθήσουν τὸ ὅλον θέμα. Ἐτονίζαμεν ἐπίσης, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἠκολούθησε μίαν πολιτικήν, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τὴν ἐντύπωσιν εἰς τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἐπίσημος Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν κυρίαν ἔπαλξιν τοῦ ἀγῶνος καὶ νὰ μεταθέσῃ τὰ βάρη ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Μακαρίου καὶ τοῦ Διγενῆ.

Αὐτό, φαίνεται, τὸ περιεχόμενον ἔδιδεν ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς συμπαραστάσεως. Ἀλλ' ἡ πολιτικὴ αὐτή, κ. βουλευταί, ὡδήγησε τὴν ἐπίσημον Ἑλλάδα εἰς θέσιν παρατηρητοῦ καὶ οὐχὶ εἰς θέσιν πρωταθλητοῦ τοῦ ἀγῶνος τῶν Κυπρίων, ὡς διεκήρυσσεν ἡ Κυβέρνησις. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ σημαίνει, ὅτι τὸ θέμα τῆς ἐλευθερίας τῶν Κυπρίων εἶναι θέμα μεταξὺ Κυπρίων καὶ Μ. Βρεταννίας.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ, τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Πρόεδρος κ. Κ. Γ. Ροδόπουλος).

Ἀλλὰ ἡ ἄποψις αὐτὴ, εἶναι ἄποψις τὴν ὁποίαν καταπολέμησεν ἡ Ἑλλάς, διότι εὑρίσκεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὴν βασικὴν ἀρχὴν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν. Δὲν πρόκειται, κύριοι βουλευταί, σήμερον νὰ ἀναφερθῶ ἐν λεπτομερείᾳ εἰς ὅσα κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβεονήσεως ἐνώπιον ὑμῶν εἴπομεν, ὡς πρὸς τὸν χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἡ ὁποία κατέστησε τὴν ἀτμοσφαίραν τόσον πνιγηράν, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ παρορασθῇ αὕτη, χωρὶς ἀπροβλέπτους ἐθνικὰς συνεπείας. Ἡ Κυβέρνησις, κύριοι βουλευταί, εἶχε διαβεβαιώσει τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὅτι πλήρης σύμπνοια καὶ ἀπόλυτος εὐθυγράμμισις ἀπόψεων, μεταξὺ τῆς ἡγεσίας τῶν ἀγωνιζομένων Κυπρίων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβεονήσεως ὑφίσταται, τόσον ὡς πρὸς τοὺς βασικοὺς σκοπούς, ὡς πρὸς τὸ θέμα διλαδὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τῆς πλήρους αὐτοκυβερνήσεως, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸν ὅλον χειρισμὸν τοῦ θέματος.

Ἐξ ὅσων ὅμως, κύριοι βουλευταί, διετυπώθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐκ μέρους πλέον τῆς Ἐθναρχίας, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ διαβεβαίωσις αὐτὴ τῆς Κυβερνήσεως εὑρίσκεται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πραγματικότητα. Κύριοι βουλευταί, δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ βλάπτει καὶ βλάπτει μεγάλως ἡ ἀ-

τόκρυψις μιᾶς τοιαύτης σάφοῦς ἀντιθέσεως μεταξὺ Ἐθναρχίας καὶ Κυβερνήσεως. Διότι τὸ γεγονὸς τοῦτο, κύριοι βουλευταί, δημιουργεῖ ἀναμφισβητήτως ἕνα θέμα γενικὸν διὰ τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἕνα θέμα εἰδικὸν διὰ τὸν ὑπευθύνως χειριζόμενον τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ εἶναι, νομίζω, ἀδύνατος ὁ διαχωρισμὸς τῶν δύο τούτων θεμάτων. Ἡ ἀλληλεξάρτησις τούτων εἶναι πλήρης. Οὔτε, νομίζω, ὅτι ἡ ἀπομόνωσις τοῦ θέματος καὶ ἡ ἐντόπισις εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι ἡ ὀρθὴ τοποθέτησις, πολὺ δὲ περισσότερον ἡ ὀρθὴ ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος. Καὶ τοῦτο, κύριοι βουλευταί, ἀνεξαρτήτως τοῦ προσωπικοῦ ἀντικτύπου τὸν ὁποῖον βεβαίως πρέπει νὰ αἰσθάνεται καὶ νὰ ἀντιλαμβάνεται, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Διότι, κύριοι βουλευταί, εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀνεξαρτήτως σφαλμάτων τὰ ὁποῖα διέπραξεν κατὰ τὸν χειρισμὸν τοῦ θέματος τοῦ Κυπριακοῦ, δὲν ἤσκησε προσωπικὴν πολιτικήν, ἀλλὰ κυβερνητικὴν πολιτικήν. Καὶ εἶναι ἀκόμη βέβαιον, ἐξ ὅσων ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι ἡ Ἐθναρχία δὲν ἔχει προσωπικοὺς λόγους νὰ ἀντιτίθεται πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἄρα, κύριοι βουλευταί, εἰς τὴν βάσιν τῆς ἐκδηλωθείσης ἀντιθέσεως, ἀποκρύπτεται ἀντίθεσις πολιτικῆς γραμμῆς, μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἐθναρχίας. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ οὐσιῶδες καὶ τοῦτο πρέπει νὰ καταστήσῃ προσεκτικὴν τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν. Πρὸς δὲ τοῦ βασικοῦ τούτου ζητήματος, νομίζω, ὅτι εἶναι ἄνευ ἀξίας ὁ προβαλλόμενος ἰσχυρισμός, ἐὰν στερῆται νομικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἐρείσματος, ἡ δῆθεν ἀξίωσις τῶν Κυπρίων νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ ὁρίζουν πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἀπαρτίζουν αὐτήν, καίτοι νομίζομεν ὅτι οὐδεμίαν ἀξίωσιν προβάλλουν οἱ Κύπριοι καὶ οὐδὲν τοιοῦτον δικαίωμα.

Ὁ ἀγὼν τῶν Κυπρίων εἶναι σκληρὸς καὶ καθολικός, ἐνδιαφέρει δὲ καὶ συγκινεῖ τὸ πανελλήνιον. Κύριοι βουλευταί, πρωταρχικὸς ὅρος τῆς διεξαγωγῆς καὶ εὐοδώσεως τοῦ ἀγῶνος τῶν Κυπρίων εἶναι ἡ ἀπόλυτος σύμπνοια καὶ ἡ πλήρης εὐθυγράμμισις μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἐθναρχίας. Ἐὰν εἰς τὸν βασικὸν κρίκον τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἐπέλθῃ ῥῆξις, τότε ἡ ἔκβασις εἶναι ἀβεβαία καὶ αἱ ἐκ τούτου συνέπειαι ἀνυπολόγιστοι.

Ἰδοὺ διατί, κύριοι βουλευταί, ἡ πλευρὰ αὐτὴ τοῦ θέματος ἔχει κολοσσιαίαν σημασίαν. Αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία συνθέτει τὴν δημιουργηθεῖσαν κρίσιν, αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία κατέστησε τὴν ἀτμόσφαιραν βαρεῖαν καὶ πνιγηράν, αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐπροκάλεσε τὴν σημερινὴν ἐν τῇ Βουλῇ συζήτησιν. Τὸ νὰ συζητοῦμεν κύριοι βουλευταί, ἐὰν οἱ Κύπριοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ τῆς κυβερνήσεως εἶναι νομίζω βυζαντινισμός, διότι ὅ,τιδήποτε καὶ ἐὰν δεχθῶμεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, οἱαδήποτε καὶ ἐὰν εἶναι ἡ ἄποψίς μας, τὸ θέμα παραμένει ἀμετάβλητον καὶ τὸ θέμα εἶναι ἐὰν πράγματι ὑφίσταται διάστασις μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἐθναρχίας, διάστασις ἀπόψεων, γραμμῆς καὶ μεθόδων. Καὶ ἐάν, κύριοι βουλευταί, δεχθῶμεν, ἐφ' ὅσων τοὐλάχιστον ἐδημοσιεύθησαν, ὅτι πράγματι ὑφίσταται διάστασις, τότε ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου εὑρίσκεται ἐν κινδύνῳ. Καὶ ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις, ἀναλογιζομένη τὰς τεραστίας εὐθύνας της, νὰ συναγάγῃ τὰ ἀπαραίτητα συμπεράσματα. Διότι οὐδείς, κύριοι βουλευταί, εἶναι δυνατὸν νὰ συμμερισθῇ τὴν ἄποψιν ὅτι εἶναι δυνατὸν οἱ Κύπριοι νὰ συνεχίζουν τὸν ἀγῶνα των ὅταν ἔχουν τὴν αἴσθησιν ἢ τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ ἐπίσημος κυβέρνησις δὲν συμπαρίσταται ἐνεργῶς εἰς τὸν ἀγῶνα των ἢ ἡ πολιτική της δὲν ὑποβοηθεῖ τὴν ὑπάθεσίν των. Εἶπον, κύριοι βουλευταί, ὅτι ὑπάρχει διάστασις καὶ ἡ διάστασις συνίσταται εἰς τὸ ὅτι οἱ Κύπριοι ἔχουν τὴν αἴσθησιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει νὰ ἐξασφαλίσῃ ὁπωσδήποτε μίαν συμβιβαστικὴν γραμμήν, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ συμφωνία Κυπρίων καὶ Ἄγγλων, ἀνεξαρτήτως ἐὰν ἡ συμφωνία αὐτὴ ἱκανοποιῇ τὸ ἀνένδοτον αἴτημα τῶν Κυπρίων τῆς αὐτοδιαθέσεως. Πέραν δὲ τούτου ἀκόμη ἔχουν προφανῶς τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν πιστεύει εἰς τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος των, ἡ δὲ πολιτικὴ τῆς συμπροστάσεως, ὡς ἀποκαλεῖται, εἶναι πολιτικὴ τρίτου ἢ ὁποία ἐξ ἀντικειμένου δὲν εἶναι δυνατὸν ἀνεξαρτήτως προθέσεων τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν ὑπόθεσίν των. Βεβαίως, κύριοι βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις διακηρύσσει ὅτι ἡ προσπάθεια ἐξευρέσεως τῆς συμβιβαστικῆς αὐτῆς γραμμῆς δὲν ἐγένετο ἐπὶ θυσίᾳ τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως ἢ τῆς πλήρους αὐτοκυβερνήσεως καὶ ὅτι ἐπίσης ἡ πολιτικὴ τῆς συμπαραστάσεως εἶναι πολιτικὴ ἐνεργοῦ πάλης παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μαχομένων Κυπρίων. Δυστυχῶς, ὅμως, κύριοι βουλευταί, οὔτε τὸν Κυπριακὸν λαὸν ἠδυνήθη νὰ πείσῃ, οὔτε τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ καθησυχάσῃ. Κύριοι βουλευταί, ὑπῆρξαν τόσαι αἱ παραλείψεις ἀπὸ τῆς ὅτε Ὀκτωβρίου μέχρι σήμερον ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπῆρξε τόση ἡ ἀδεξιότης τοῦ χειρισμοῦ, ὥστε νὰ εὑρισκώμεθα πρὸ μιᾶς κρίσεως ἡ ὁποία εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπισωρεύσῃ ἀνεπανορθώτους συμφοράς, ἐὰν δὲν ἀντιμετωπισθῇ ὀρθῶς καὶ πρὸ παντὸς ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ καὶ συμπνοίᾳ ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Κύριοι βουλευταί, δὲν κάμνω ἀντιπολίτευσιν, διότι δὲν τὸ θεωρῶ ἐπιτετραμμένον ἐπὶ τοιούτων θεμάτων ἐθνικῶν, ἀλλὰ ἐκφράζω ἁπλῶς τὰς ἀνησυχίας μας, ἀνησυχίας ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι πιστεύω εἶναι ἀνησυχίαι ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Τὸ Ἔθνος σὺτὴν τὴν στιγμὴν ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίζῃ ὁλόκληρον τὴν ἀλήθειαν καὶ ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ δημιουργηθεῖσα κατάστασις μὲ πνεῦμα ἀντάξιον τῶν κρισίμων περιστάσεων τὰς ὁποίας διερχόμεθα. Σφάλλει δὲ κ. βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις ἐὰν δὲν συμμερίζεται τὰς ἀνησυχίας αὐτὰς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ σφάλλει ἀκόμη περισσότερον, ἐὰν δὲν ἔχει συλλάβει τὸ μέγεθος τοῦ ἀδιεξόδου καὶ τῆς ἐκτάσεως, πρὸ τῆς ὁποίας τὸ Ἔθνος ἵσταται ἀμήχανον.

Κύριοι βουλευταί, ἡ ἡγεσία τῶν ἀγωνιζομένων Κυπρίων ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ εὑρίσκῃ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀνταπόκρισιν τῶν ἀγώνων της, ἕνα εἰλικρινῆ σύμβολον καὶ εὐέλικτον μαχητήν. Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ καὶ τὸν πρωταρχικὸν ὅρον τῆς εὐοδώσεως τοῦ ἀγῶνος του. Ἡ κατάστασις ὅμως ὡς ἐξειλίχθη, δὲν νομίζομεν, ὅτι ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὕπαρξιν καὶ διατήρησιν τῆς προϋποθέσεως αὐτῆς. Δὲν νομίζομεν λέγω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει πλέον τὴν δυνατότητα νὰ δημιουργήσῃ τὸν πρωταρχικὸν αὐτὸν ὅρον, μεθ' ὅσα συνέβησαν καὶ μεθ' ὅσα ἐδημοσιεύθησαν σχετικῶς μὲ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν διάστασιν μεταξὺ Ἐθναρχίας καὶ Κυβερνήτεως.

Ἂς ἀναλογισθῇ ἡ Κυβέρνησις τὰς εὐθύνας της. Ἂς ἐκτιμήσῃ τοὺς κινδύνους πρὸ τῶν ὁποίων εὑρίσκεται τὸ Ἔθνος καὶ ἂς ἀναζητήσῃ, χωρὶς κομματικὰς σκέψεις ὑπεράνω ἐγωϊστικῶν ἀντιλήψεων καὶ μὲ μόνον γνώμονα τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους, τὴν ἐνδεδειγμένην λύσιν. (Χειροκροτήματα)

Κ. Τσαλδάρης. Κύριοι βουλευταί, δὲν πρόκειται νὰ σᾶς κουράσω ἐπὶ θέματος, τὸ ὁποῖον ἐξηντλήθη. Καὶ δὲν ἐξηντλήθη μόνον ἀπὸ ἀπόψεως ῥητόρων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου, ἀλλὰ ὑποθέτω ἐξήντλησε καὶ αὐτὴν τὴν Κυβερνητικὴν παράταξιν. Ὅμως μερικὰ ἐκ τῶν κυβερνητικῶν ἐπιχειρημάτων θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἀποκρούσω, καὶ θὰ ἀφήσω περαιτέρω τὴν Βουλὴν νὰ σκεφθῇ τί πρέπει νὰ κάμῃ.

Τὸ ἐπιχείρημα τοῦ ἀσυμφόρου ἢ ἀτελεσφόρου τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας ἀπετέλεσεν ἀπόψιν ἕνα ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων ἐπιχειρημάτων τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ λέγοντος ὅτι κατὰ τὴν γνωμοδότησιν τῶν διαφόρων Συμβούλων τῆς Κυβερνήσεως, ἡ προσφυγὴ αὐτὴ δὲν ἦτο σκόπιμον νὰ γίνῃ. Ἀπαντῶν θὰ ἤθελον νὰ παραπέμψω τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως εἰς σχετικὰ συγγράμματα ἐγκυροτάτων ἐπὶ τοῦ θέματος συγγραφέων καὶ νὰ τοῦ ὑποδείξω νὰ ἀναγνώσῃ τὰς σελίδας, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν ἀκριβῶς τὸ θέμα τῆς προσφυγῆς, διὰ νὰ πεισθῇ ὅτι αἱ εἰσηγήσεις τῶν ἀρμοδίων, τὰς ὁποίας λέγει ὅτι ἠκολούθησεν ἦσαν ἴσως εἰσηγήσεις ποὺ προσαρμόζουν τὰς ἀντιλήψεις του καὶ ἐνδιαθέτους ἐπιθυμίας περὶ μὴ προσφυγῆς καὶ ὄχι εἰσηγήσεις αἱ ὁποῖαι ἐβασίζοντο πραγματικῶς ἐπὶ ἀντικειμενικῶν προβλέψεων, ἐὰν ἡ προσφυγὴ θὰ συνεζητεῖτο ἢ δὲν θὰ συνεζητεῖτο. Ὑπάρχουν, κύριοι βουλευταί, ἐγκυρότατοι

[illegible] τῶν διατάξεων τοῦ Χάρτου τοῦ ΟΗΕ καὶ με[illegible] εἶναι γνωστοὶ ὡς οἱ μᾶλλον ἐγκυρότεροι τῶν [illegible] γνῶμαι θὰ ἔλεγέ τις ἀποτελοῦν νομολογίαν διὰ [illegible] ἑρμηνείαν τῶν διαφόρων διατάξεων, οἱ Γκούντριχ καὶ Χάμπρο. Εἰς τὴν σελίδα λοιπὸν 172 τῆς ἐκδόσεως 1949 τῆς ἑρμηνείας τῶν τελευταίων παραγράφων τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ ΟΗΕ τονίζουν ὅτι: «Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἐφ' ὅσον τὸ ζήτημα ἐκκρεμεῖ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας δὲν ἠμπορεῖ νὰ προβῇ εἰς συστάσεις. Τοῦτο ὅμως, παραθέτουν, δὲν σημαίνει ὅτι ἡ Γενικὴ Συνέλευσις δὲν δύναται νὰ συζητήσῃ τοιαύτας διενέξεις ἢ καταστάσεις ὡς τὰς ἀχθείσας καὶ ἐκκρεμούσας ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. Ἡ διατύπωσις τῶν ἄρθρων 10 καὶ 12 τοῦ Χάρτου καθιστᾷ σαφὲς ὅτι ἡ συζήτησις ἐπιτρέπεται δηλ. καὶ ἡ ἐκκρεμότης ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας ἐπιτρέπει τὴν συζήτησιν ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ἁπλῶς δὲ δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἔκδοσιν ἀποφάσεων αἱ ὁποῖαι, ὅπως γνωρίζετε, δὲν εἶναι παρὰ εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἁπλαῖ συστάσεις. Καὶ συνεπῶς δὲν εὐσταθεῖ καὶ εἶναι διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ἀποδεδειγμένον, ὁ φόβος ὅτι ἡ ἐγγραφὴ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας θὰ ἠμπόδιζεν τὴν συζήτησιν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ ΟΗΕ. Εἰς δὲ τὸ δεύτερον θέμα σχετικῶς μὲ τὴν ἀναγραφὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας τὸ ὁποῖον ἔθιξεν ὁ κ. Πρωθυπουργός, οἱ αὐτοὶ συγγραφεῖς ἀναφέρονται εἰς δηλώσεις τοῦ τότε ἀντιπροσώπου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας Σὲρ Γκλάδουϊν Τζέμπ. ὁ ὁποῖος ἐλλείψει συμφωνίας περὶ τῆς ἀκολουθητέας διαδικασίας ἐδήλωσεν ὅτι «ἂν τὸ κατηγορούν Κράτος ὑποστηρίζῃ ὅτι ὑφίστανται διαφορὰ τότε ὑφίσταται τοιαύτη. Καὶ ἐὰν ἕνα Κράτος κατηγορῇ ἕτερον καὶ τὸ ἕτερον τοῦτο ἀρνεῖται τὴν κατηγορίαν καὶ τὴν ἀμφισβητεῖ τότε καὶ πάλιν ὑφίστανται διαφορὰ καὶ τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας δύναται νὰ προβῇ εἰς συστάσεις». Σελὶς 225.

Ε. Ἀ β έ ρ ω φ — Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Γεωργίας). Θὰ ἤθελον νὰ κάμω μίαν διευκρίνησιν, διότι τὸ θέμα τῆς προσφυγῆς εἶναι ἕνα ἐκ τῶν κυρίων θεμάτων καὶ εἶναι ἴσως τὸ μόνον συγκεκριμένον διὰ τὸ ὁποῖον ἐπικρίνεται ἡ Κυβέρνησις. Αἱ γνῶμαι τὰς ὁποίας ἀνεφέρατε εἶναι γνῶμαι ἐγκύρων διεθνολόγων ἀλλὰ ὅπως γνωρίζετε αἱ γνῶμαι αὐταὶ δὲν ἀποτελοῦν ὁρολογίαν διὰ τὸν ΟΗΕ εἴτε διὰ τὴν Συνέλευσιν εἴτε διὰ τὸ Συμβούλιον. Τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας ὅπως καὶ τὸ Προεδρεῖον τῆς Συνελεύσεως ἀποφασίζει κατὰ τὴν κρίσιν του καὶ ὄχι κατὰ τὴν κρίσιν διεθνολόγων, οἱ ὁποῖοι ἀποφαίνονται κατὰ τὸν α ἢ τὸν β τρόπον. Σᾶς λέγω δὲ ἐγώ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀσχολοῦμαι μὲ τὸ θέμα αὐτὸ διότι δὲν ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα ὅτι ὑπεύθυνοι Νομικοὶ Σύμβουλοι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔδωσαν ἀντίθετον γνωμάτευσιν μεταξὺ αὐτῶν δὲ ὑπάρχουν καὶ καθηγηταὶ Πανεπιστημίου.

Εἶπον, ὅτι τὸ ἄρθρον 12 δημιουργεῖ τοιαύτην κατάστασιν ὥστε εἶναι πιθανόν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἐκκρεμεῖ θέμα εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας νὰ μὴ δύναται νὰ συζητηθῇ εἰς τὴν Συνέλευσιν.

Γ. Μ α ῦ ρ ο ς. Θὰ ἔμενεν ἐκκρεμὲς μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ε. Ἀ β έ ρ ω φ — Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Γεωργίας). Ἦτο ἐνδεχόμενον, κύριε Μαῦρε, εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας ἡ Ἀγγλία νὰ τὸ κρατήσῃ ἐκκρεμὲς μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν κρίσιν εἰς τὴν Συνέλευσιν. Καὶ ἰδοὺ τώρα ὁ βασικὸς λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐστάθη δυνατὸν νὰ ἀσκήσῃ τὴν προσφυγὴν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Σᾶς πληροφορῶ δὲ ὅτι εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἔγινε τὴν νύκτα τῆς συλλήψεως τοῦ Μακαρίου, ἀπεφασίσθη προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ἀλλὰ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι οἱ νομικοὶ σύμβουλοι τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος θὰ ἀπεφαίνοντο, ὅτι ἡ προσφυγὴ εἶναι ἀκίνδυνος διὰ τὴν προσφυγὴν εἰς τὴν Συνέλευσιν.

Κ. Τ σ α λ δ ά ρ η ς. Ἐγὼ σᾶς ὁμιλῶ περὶ συγκεκριμένων ἑρμηνειῶν ὡρισμένου συγγράμματος ἐγκυροτάτων συγγραφέων τὸ ὁποῖον πράγματι ἀποτελεῖ αὐθεντικὴν τρόπον τινὰ ἑρμηνείαν τῶν διατάξεων, αἱ ὁποῖαι καὶ κατὰ τὸν χάρτην τοῦ ΟΗΕ ρυθμίζουν τὰς ἐργασίας τῶν Σωμάτων αὐτοῦ καὶ ἀποτελοῦν εἶδος νομολογίας.

Ε. Ἀ β έ ρ ω φ — Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Γεωργίας). Ὄχι σᾶς βεβαιῶ.

Κ. Τ σ α λ δ ά ρ η ς. Ταύτην τὴν στιγμὴν σᾶς βεβαιῶ ὅτι τὸ θέμα ἔχει ὡς σᾶς λέγω. Δύναται δὲ νὰ ἐπέλθῃ καὶ παραίτησις ἐν τῷ μεταξὺ ὑποστηριζομένη ἀπὸ ἓν ἢ δύο μέλη.

Ε. Ἀ β έ ρ ω φ — Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Γεωργίας). Αὐτὸ εἶναι ἀμφίβολον.

Γ. Μ α ῦ ρ ο ς. Ἂν ἔμενε τὸ θέμα ἐκκρεμὲς 9 μῆνας ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας θὰ τὸ εἴχομεν κερδίσει.

Κ. Τ σ α λ δ ά ρ η ς. Δὲν ὁμιλῶ ἀπὸ ἀπόψεως σκοπιμότητος ἐνεργείας. Ἀλλὰ ἐπειδὴ τὸ ἀνέφερεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶναι σκόπιμον νὰ ἀπαντήσω ἐπὶ τοῦ θέματος. Καὶ φρονῶ ὅτι ἐὰν εἶχε γίνει ἡ προσφυγὴ πρὸ δύο περίπου μηνῶν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐκάματε διότι ὡς λέγετε, τὸ προεδρεῖον ἦτο ὄχι εὐμενὲς πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἂν τὴν ὑπεστήριζεν ἔστω ἕνα Κράτος, θὰ ἐδημιουργεῖτο ἡ περίπτωσις τὴν ὁποίαν σᾶς ἀνέπτυξα καὶ συνεπῶς ἡ διαφορὰ τῶν ἀπόψεων σας καὶ ἀπόψεών μου ὑπάρχει.

Ἡμᾶς δέ, μᾶς ἐνδιέφερε κυρίως ἡ συζήτησις ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, διότι αἱ ἀποφάσεις ὅλων τῶν Ὀργανισμῶν δὲν ἔχουν ἐκτελεστικὴν δύναμιν συναμένην νὰ ὁδηγήσῃ εἰς θεαματικὰ ἀποτελέσματα. Ἑπομένως ἡ διδομένη γενικωτέρα ἑρμηνεία τῆς Κυβερνήσεως δικαιολογοῦσα διατί αὕτη δὲν προσέφυγεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας δὲν εὐσταθεῖ. Ἡ σκέψις τῆς ἐνεργείας ἠμπορεῖ νὰ ἔγινε τὸ πρῶτον βράδυ ὅταν ἐγνώσθη ἡ ἀπαγωγὴ τοῦ Μακαρίου, ἀλλὰ τὴν ἐπομένην ὑπὸ ψυχραιμοτέραν κρίσιν ὅλα αὐτὰ ἐξητιμίσθησαν καὶ ἐπανήλθατε εἰς τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἀσκῆτε ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ὁρκωμοσίας τῆς πρώτης Κυβερνήσεώς σας. Καὶ λυποῦμαι διότι μία Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει τὴν πλειοψηφίαν, δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ εἴπῃ καθαρὰ καὶ ξάστερα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὅτι δὲν ἀκολουθεῖ τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη εἰς τὰς ἐκλογάς, ἀλλὰ ἀκολουθεῖ μίαν ἄλλην πολιτικὴν τὴν ὁποίαν εὑρίσκει σκόπιμον. Ἂν τοῦτο τὸ ἐλέγατε ἀπεριφράστως, νομίζω, ὅτι ἠμποροῦσε νὰ εὑρίσκατε καὶ ἄλλους οἱ ὁποῖοι θὰ σᾶς ὑπεστήριζον. Ἀλλὰ λέγοντες αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγετε καὶ πράττοντες καὶ παραλείποντες αὐτὰ ποὺ πράττετε ἢ παραλείπετε νομίζω ὅτι δημιουργεῖτε ἕναν φαῦλον κύκλον πρὸ τοῦ ὁποίου ὅλοι ἡμεῖς εὑρισκόμεθα ἐν ἐκτάσει καὶ τὸ ἐθνικὸν Κυπριακὸν θέμα ὠθηγήθη εἰς κινδύνους. Δὲν θέλω οὔτε ἐπιθυμῶ νὰ κάμω χαρακτηρισμόν. Λέγω ἁπλῶς ὅτι προτιμότερον θὰ ἦτο ἂν ἡ Κυβέρνησις ἔλεγεν ἐλευθέρως καὶ πρὸς τὴν Βουλὴν καὶ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἐπηγγέλθη καὶ ἄλλη εἶναι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν θὰ ἐφαρμόσῃ καὶ ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἡ Κυβέρνησις Παπάγου καὶ ἄλλη ἡ πρώτη Κυβέρνησις Καραμανλῆ καὶ ἄλλη ἐκείνη τὴν ὁποίαν θέλει ἢ πιστεύει ὅτι πρέπει νὰ ἐφαρμόσῃ ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὴν πλειοψηφίαν. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον σημεῖον τὸ ὁποῖον ἤθελα νὰ τονίσω. Ὅμως μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῆς συζητήσεως ὑπὸ τῶν προλαλησάντων Ἀρχηγῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ ἀκόμη θέματα εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐπιμείνω. Ἤδη εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει περιαχθῇ κατ' οὐσίαν εἰς ἕνα ἀδιέξοδον ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ὅταν ἀναγνώσθη ἀπὸ τοῦ Βήματος αὐτοῦ ὁ Βασιλικὸς Λόγος ἐξηγγέλθη ἐπιστημώτατα ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ πολιτικὴ εἶναι πολιτικὴ τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου. Ἀλλὰ βεβαίως δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ὅλου Ἔθνους περιλαμβάνεται ὡς ἐξαίρετον τμῆμα του καὶ ὁ ἡρωϊκὸς καὶ μαρτυρικὸς Κυπριακὸς Λαός. Δὲν νομίζω, λοιπόν, ὅτι ὑπ' αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις δικαιολογοῦνται αἱ κυβερνητικαὶ ἀντιλήψεις διὰ τὴν ἀμοιβαιότητα τῶν γνωμῶν ἐκτὸς ἐπιλέκτου τμήματος τοῦ Ἔθνους, ὡς τὸ Κυπριακὸν τμῆμα, ἐπὶ τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ἐκ τῆς

ὁποίας ἐξαρτᾶται ἡ τύχη του, καὶ ἐκ τῆς δράσεως τῶν ἁρμοδίων φορέων τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ.

Διὰ τοῦ Βασιλ.Λόγου ἡ κυβερνητικὴ περὶ τὸ Κυπριακὸν δρᾶσις χαρακτηρίζεται ἐθνικὸν ἔργον ἀφορῶν τὰς ἐθνικὰς κατευθύνσεις καὶ ἐξωτερικὰς σχέσεις.Διὰ αὐτὸ νομίζομεν,ὅτι ἐὰν πρόκειται νὰ προέλθητε εἰς οἱανδήποτε ἀπόφασιν θὰ πρέπει νὰ λάβητε ὑπ' ὄψει σας τοὐλάχιστον τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καταστρέφων τὸν λόγον του καὶ ὁμιλῶν ἐπὶ τῆς ἐν Κύπρῳ καταστάσεως ἀφοῦ μετεχειρίσθη ὡς ἐπιχειρήματα ἐπικουρικὰ τὴν μὴ πλήρη συγκρότησιν τῆς Ἐθναρχίας ἐν Κύπρῳ διέγραψεν ὡς στοιχεῖον τῆς μελλοντικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως ὅτι θὰ παρακολουθήσῃ καὶ τὰς συγκροτήσεις τῆς Ἐθναρχίας καὶ ὅτι πάλιν ἐν συνεννοήσει μετ' αὐτῆς θὰ κανονίσῃ τὴν περαιτέρω πορείαν τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Εἶπον, ὅτι ἡ Κυβέρνησις προσδοκᾷ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Μακαρίου. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἀνασυνταξαμένης τῆς Ἐθναρχίας θὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν διὰ νὰ ἴδῃ τί θὰ γίνῃ.

Κ. Τσαλδάρης. Νομίζω, ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ περαιτέρω παράτασιν οἱασδήποτε μορφῆς λύσεως τοῦ ζητήματος. Καὶ νομίζω, ὅτι θὰ ἔχετε καὶ σεῖς τὸ συναίσθημα ἐν τῷ πατριωτισμῷ ποὺ σᾶς διακρίνει, ὅτι οἱ μῆνες αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἐχάθησαν καὶ χάνονται εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Κύπρου εἶναι μῆνες οἱ ὁποῖοι κατέληξαν νὰ ἐξαρτοῦν πλέον τὴν τύχην τοῦ Κυπριακοῦ ἀπὸ τὸν ἔνοπλον καὶ μόνον ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Νομίζω, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡ δήλωσίς σας αὐτὴ σημαίνει νεωτέραν παράτασιν τῆς ἐκκρεμότητος τοῦ Κυπριακοῦ θέματος καὶ ὅτι συνεπῶς καὶ πάλιν ὁδηγούμεθα εἰς συνέχισιν τῆς ἀβρανείας.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερν.). Ἡ κυβέρνησις δὲν ἀβρανεῖ. Ἀλλὰ δὲν δύναται ἐὰν πρόκειται νὰ ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Κυπρίων ὑπ' ὄψει τῶν ὁποίων θὰ θέσῃ τὰς ἐνεργείας της.

Κ. Τσαλδάρης. Τὸ ἴδιον ἴσως ὡς Ἕλληνες ἐπιθυμοῦμεν, ἀλλὰ τὰ βλέπομεν πραγματοποιούμενα διὰ διαφορετικῶν μεθόδων. Καὶ φοβοῦμαι ὅτι ὁ ἀγὼν ἐν Κύπρῳ κατὰ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν εἶναι ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς. Καὶ ἐπομένως πᾶσα παράτασις θὰ ἀποθαρρύνῃ τὸν ἀσκιμαζόμενον Κυπριακὸν λαὸν ἰδίως ἐφ' ὅσον θὰ τοῦ ἐδημιουργεῖτο ἡ ἐντύπωσις ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἡ συμπαράστασις δὲν εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν θὰ ἤθελεν ἢ ἀνέμενε. Διακρίνω ὅτι ἡ μορφὴ τὴν ὁποίαν ἐξακολουθεῖτε νὰ βλέπετε εἰς τὸν ἀγῶνα θὰ κινδυνεύσῃ νὰ ἀγάγῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ ζητήματος. Καὶ ἀκριβῶς ἐκεῖ ἔγκειται, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ἀμφιβολία, ἡ ὁποία ἐγεννήθη εἰς τὰς ψυχὰς εἴτε τῆς Ἐθναρχίας, εἴτε γενικώτερον τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ περὶ τῆς ὁποίας ἔχετε πλήρη γνῶσιν αὐτὴν τὴν στιγμήν. Καὶ λέγων ταῦτα, δὲν θέλω νὰ ἐπικαλεσθῶ ἄλλα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα καλῶς γνωρίζετε, οὔτε μίαν ἐντύπωσιν ἢ ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι ἤδη ἔχουν ἐκθρέψει αἴσθημα ψυχικῆς διαστάσεως ἢ ἀποστάσεως — τὸ ὀλιγώτερον — πρὸς τὸν ἁρμόδιον ἐν τῇ Κυβερνήσει ἀσκοῦντα τὴν πολιτικὴν ταύτην ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ.

Δὲν θέλω νὰ εἴπω περισσότερα διότι καὶ τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἄλλοι κύριοι συνάδελφοι εἶχαν τὴν ὑπομονὴν νὰ συγκεντρώσουν καὶ πλήρη καὶ πειστικὰ ἦσαν.

Ἀνέφερα ὅμως τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἐμπίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψιν οἱουδήποτε Ἕλληνος ὅτι δηλαδὴ ἡ παράτασις ἐπὶ 7 μῆνας τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεώς σας, κύριε Πρόεδρε, μὲ ἄσκησιν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς οἱας ἠσκήσατε πολιτικῆς, εἶναι τοῦτο ἐθνικῶς ἐπικίνδυνος ἀβράνεια, ἡ ὁποία ὡδήγησεν εἰς τὰς γνωστὰς διαμαρτυρίας τῶν Κυπρίων καὶ εἰς μίαν δυσπιστίαν βιαστέαν ψυχικῆς μεταξὺ τῶν ἡρωϊκῶς ἀγωνιζομένων καὶ ὁλοκαύτωμα προσφερομένων Κυπρίων καὶ τῆς Κυβερνήσεώς σας ἢ ὅπως τοῦ φορέως τῆς πολιτικῆς σας. Καὶ ὅσα λέγω εἶναι γνωστά, τὰ ὁποῖα βεβαιώσατε καὶ σεῖς καὶ ἐδώσατε χαρακτηρισμοὺς ἴσως ὀλίγον διαφόρους τῶν ἰδικῶν μου, ἀλλὰ ἐγὼ ἀποβλέπω τὴν οὐσίαν καὶ τὰ ἀναμφισβήτητα γεγονότα.

Καὶ τούτου τεθέντος νομίζω ὅτι ἡ ἀντιμετώπισις περαιτέρω τοῦ ζητήματος ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ εἴτε ὑπὸ τῶν συνεργατῶν σας εἴτε ὑπὸ τῆς ὅλης Κυβερνήσεώς σας, θὰ ἔχῃ δυσαρέστους συνεπείας.

Φοβοῦμαι ὅτι βαίνομεν εἰς μίαν νεκρὰν περίοδον ἀναμένοντες τὴν συνέλευσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν περὶ τῆς ὁποίας θὰ ἔχετε καὶ σεῖς τὴν πληροφορίαν ὅτι ζητεῖται ἡ ἀναβολὴ διὰ τὸν Ἰανουάριον ἢ τὸν Φεβρουάριον λόγῳ τῶν Ἀμερικανικῶν Προεδρικῶν ἐκλογῶν.

Κύριε Πρόεδρε, δι' ὅλων αὐτῶν τῶν μεθόδων καὶ προφάσεων ἐπαυξάνετε τὴν δυσφορίαν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἐπαυξάνετε τὴν δυσπιστίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ἀγωνιζόμενος καὶ μαχόμενος καὶ τυραννούμενος Κυπριακὸς Λαὸς ὡς πρὸς τὴν παρ' ἡμῶν τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων διαχείρισιν τοῦ ζητήματος. Δημιουργεῖτε ἕνα κάκιστον καὶ ὀλέθριον ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς βράσεως τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ μόνον μέσον ἐπιτεύξεως τοῦ ποθητοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως Κυπριακοῦ ἀγῶνος.

Προκαλεῖτε μίαν διάβρωσιν ψυχικὴν τὴν ὁποίαν καὶ οἱ χειρότεροι ἐχθροὶ τῶν Κυπρίων καὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος δὲν θὰ ἠδύναντο ὄχι μόνον νὰ ἐπιθυμήσουν ἀλλὰ οὔτε κἂν νὰ συλλάβουν.

Κάμνω λοιπὸν μίαν τελευταίαν ἔκκλησιν, κύριε Πρόεδρε, καὶ πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τὴν πλειοψηφίαν τῆς Βουλῆς. Νὰ σκεφθῶμεν ἐν προκειμένῳ ὡριμώτερον διότι δὲν εἶναι ἀκριβές, ὅτι δὲν ὑπάρχουν, κύριε Πρόεδρε, ἄλλαι λύσεις. Εἶς τὴν πρώτην μου ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως ὁμιλίαν, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν δευτερολογίαν μου, ὑπέβαλλα ἀντιλήψεις καὶ δυνατότητας τὰς ὁποίας ὑπεστήριξα κατ' ἐπανάληψιν. Αἱ ἀντιλήψεις αὐταὶ ἐσχολιάσθησαν εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ δὴ εἰς τὸ «Βῆμα» ἀπὸ τὸν στρατιωτικὸν συνεργάτην του. Δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι αἱ ἰδικαί μου ἀντιλήψεις εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἐπιβάλλεται καὶ μόνον νὰ ἐπικρατήσουν. Ἐπιμένω ὅμως ὅτι καὶ μὲ πλήρη σεβασμὸν πρὸς τὰς ἀνειλημμένας διεθνεῖς ὑποχρεώσεις μας δυνάμεθα, ὡς καὶ πλεῖστα ἄλλα Κράτη κάμουν, διατηροῦντα ὅμως τὴν ἔννοιαν τῆς αὐτοτελείας καὶ ἀνεξαρτησίας των μετὰ μείζονος ἐγωϊσμοῦ, δυνάμεθα, λέγω, καὶ ἡμεῖς νὰ ἐφαρμόσωμεν τακτικὴν ἡ ὁποία ἴσως ὄχι βεβαίως ἀμέσως, ὄχι βεβαίως ῥαγδαίως, ἀλλὰ ἀσφαλέστερον θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα τῆς Κυπριακῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τῆς ἑνώσεως εἰς μίαν προσεχῆ ἡμέραν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος τὸ ὁποῖον θὰ ἠύχόμην νὰ συμβῇ κάποτε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν σας, ἡμερῶν ἑνὸς Κόσμου ποὺ ἀδικεῖται. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Μπαλτατζῆς ἔχει τὸν λόγον.

Α. Μπαλτατζῆς. Τὸ μεγάλον ἐθνικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον συγκινεῖ αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ πανελλήνιον συνεζητήθη, ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, κατὰ τρόπον ἀπολύτως ἐξονυχιστικὸν καὶ ἐφωτίσθη ἀπὸ πάσης πλευρᾶς κατὰ τὴν ἀποψινὴν συνεδρίασιν ἡ Βουλή.

Ἐὰν ἀνέρχωμαι, κ. βουλευταί, εἰς τὸ βῆμα, πράττω τοῦτο κατὰ καθῆκον, διὰ νὰ διατυπώσω τὰς ἀπόψεις τοῦ Κόμματος τῶν Ἀγροτῶν καὶ Ἐργαζομένων, τὸ ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκπροσωπῶ. Αἱ ἐξηγήσεις, τὰς ὁποίας ἔδωσεν ἡ Κυβέρνησις κατὰ τὴν ἀποψινὴν συνεδρίασιν, δὲν μᾶς ἱκανοποιοῦν ἐπὶ τῆς ὀρθῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐθνικοῦ τούτου θέματος. Καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω, ὅτι αἱ ἀπόψεις αἱ ἰδικαί μας διατυποῦνται κατὰ τὸν πλέον ἤρεμον τρόπον, μακρὰν οἱασδήποτε προσπαθείας κομματικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡμεῖς πάντοτε μὲ ἀπόλυτον ἠρεμίαν ἀντιμετωπίζομεν τὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὸ Σῶμα καὶ ἐπὶ πλέον διὰ τὸν πρόσθετον λόγον, ὅτι ἡ μερὶς ἡ πολιτική, τὴν ὁποίαν ἐκπροσωποῦμεν εἶναι μία νέα πολιτικὴ κίνησις, ἡ ὁποία εἶναι μέτοχος καὶ τῶν σημερινῶν εὐθυνῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν εὐθυνῶν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου κατὰ τὸ πρόσφατον παρελ-

δόν. Διότι εγένοντο συζητήσεις εδῶ διὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ ζητήματος ἀπὸ τὸ 1950.

Ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν μετέχομεν αὐτῶν τῶν πολιτικῶν εὐθυνῶν, εἴμεθα ἀπολύτως ἀντικειμενικοὶ καὶ ἀμερόληπτοι καὶ λαμβάναμεν μέρος εἰς τὰς συζητήσεις ἐκ καθήκοντος νὰ διερμηνεύσωμεν τὰς ἀνησυχίας, τὰς ὁποίας ἔχει, καὶ ὁ κόσμος τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐκπροσωποῦμεν, ἀλλὰ νομίζομεν καὶ γενικώτερον τὸ πανελλήνιον διὰ τὴν κακὴν ἐξέλιξιν, τὴν ὁποίαν λαμβάνει τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Δὲν θέλω νὰ κατηγορήσω τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι δὲν κατέβαλεν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς της πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχω νὰ ὑπογραμμίσω εἶναι, ὅτι αἱ ἐξηγήσεις τὰς ὁποίας ἔδωσεν ἡ Κυβέρνησις καὶ αἱ ἀπόψεις τὰς ὁποίας διετύπωσαν οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, οἱ ὁποῖοι δι' ἐπιχειρημάτων ἐπεσήμαναν τὰ ἀσθενῆ σημεῖα τῆς Κυβερνητικῆς διαχειρίσεως καὶ ἡ ἐντύπωσις ἡ γενικωτέρα ἡ ὁποία σχηματίζεται εἶναι, ὅτι πράγματι ἡ Κυβέρνησις παρουσιάζει σημαντικὰς ἀδυναμίας εἰς τὴν διαχείρισιν αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ προβλήματος. Ἀπότοκος αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας εἶναι δυστυχῶς καὶ ἡ σύγκρουσις, ἡ λίαν σημαντική, ἡ ὁποία ἐπῆλθεν εἰς τὰς σχέσεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐθναρχίας. Καὶ ἡ σύγκρουσις αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ συγκινῇ ὁλόκληρον τὸν λαόν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ τὸν πολιτικὸν κόσμον νὰ ἀφήσῃ ἀμέτοχον μιᾶς προσπαθείας τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καταβάλῃ διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἐπιλύσῃ τὰ γεγονότα καὶ νὰ τὰ ἀφήσῃ εἰς τὸν ὀρθὸν δρόμον τῆς διαχειρίσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐθνικοῦ θέματος.

Αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὴν Κύπρον γνωρίζετε ὑπὸ ποίας συνθήκας διεξάγεται ἕνας σκληρὸς ἀγὼν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὴν Κύπρον περιουσίαι ὁλόκληροι καταστρέφονται. Ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικὸς καταδιώκεται καὶ αἷμα χύνεται διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Καὶ νομίζομεν ἡμεῖς, ὅτι εἰς αὐτὰς τὰς κρισίμους περιστάσεις εἶναι ἀνάγκη καὶ ἐὰν ἀκόμη ὑπάρχουν ἀντιθέσεις πολιτικαί, νὰ παραμερισθοῦν καὶ νὰ ἀντιμετωπισθῇ τὸ θέμα μὲ τὸ ὕψος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλεται εἰς τὰς κρισίμους στιγμὰς ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ λαός μας.

Δὲν γνωρίζω, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις πιστεύῃ, ὅτι εἶναι δυνατὸν μόνη της νὰ διαχειρισθῇ περαιτέρω τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα. Ἀλλὰ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχω ὑποχρέωσιν νὰ δηλώσω εἶναι, ὅτι ἡ κυβερνητικὴ πλειοψηφία, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἑδρῶν, ἐντὸς τῆς Βουλῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως δυνάμεως εἰς τὸν λαὸν δὲν εἶναι ἐπαρκής, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν αὐτὸ τὸ μέγα πρόβλημα, τὸ ὁποῖον πέρνει μίαν ἐξέλιξιν δραματικὴν καὶ δὲν γνωρίζομεν τὰς διαστάσεις, τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὸν τελικῶς νὰ λάβῃ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον πιστεύομεν, ὅτι ἡ διαχείρισις τοῦ ζητήματος αὐτοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ μονόπλευρα ἐκ μέρους τῆς παρούσης Κυβερνήσεως. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιδιώκωμεν εἴτε μίαν εὐρυτέραν συνεννόησιν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἐπάνω εἰς τὸ κυβερνητικὸν θέμα, εἴτε καὶ συνολικῶς τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, ὥστε ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ πρόβλημα τοῦτο, διότι παρουσιάζει καὶ δυσχερείας, τὰς ὁποίας ὅλοι μας γνωρίζομεν καὶ ἀντιλαμβανόμεθα.

Θὰ ἤθελον νὰ εἴπω δύο λέξεις διὰ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑπογραμμίζων, ὅτι δὲν ὑπάρχει διέξοδος εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἐφ' ὅσον θέλομεν νὰ παραμείνωμεν πιστοὶ εἰς τὴν ὕπαρξιν συμμαχιῶν καὶ εἰς τὴν ὑφισταμένην διεθνῆ ἐξωτερικὴν τοποθέτησιν. Δὲν νομίζω, ὅτι αὐτὴ ἡ θέσις ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἀπολύτως ἀκλόνητος καὶ δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὴ οὐσιαστικῆς συζητήσεως, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ μεγάλοι μας σύμμαχοι, μετὰ τῶν ὁποίων τόσοι δεσμοὶ μᾶς συνδέουν καὶ μὲ τοὺς ὁποίους ἠγωνίσθημεν καὶ ἐθυσιάσαμεν τὰ πάντα εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐννοῶ περισσότερον τὰς Δυτικὰς Δυνάμεις, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ εἶναι ἀπολύτως ταυτόσημος, ἐννοοῦν νὰ μᾶς μεταχειρίζωνται κατὰ τοιοῦτον μειωτικὸν τρόπον. Δὲν νομίζω, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὁ Ἑλληνικὸς πολιτικὸς κόσμος ἠμπορεῖ νὰ παραμένῃ πάντοτε ἀκλόνητος εἰς αὐτὴν τὴν διεθνῆ συμμαχίαν καὶ εἰς τὴν τοποθέτησιν τὴν ἐξωτερικήν, τὴν ὁποίαν εἶχε μέχρι τοῦδε. Νομίζω, ὅτι εἶναι ἕνα ζήτημα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνάγκη σοβαρῶς νὰ ἀπασχολήσῃ τὴν πολιτικὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἔθνους. Δὲν λέγω, ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι εὔκολον καὶ ἁπλοῦν.

Ἡμεῖς εἴμεθα ἀμύητοι τῶν διπλωματικῶν μυστικῶν, ποὺ κατέχει ἡ Κυβέρνησις καὶ οἱ ἄλλοι πολιτικοὶ ἡγέται, διότι ἡμεῖς οὔτε κἂν ἀπὸ τὸν Κανονισμὸν τῆς Βουλῆς εἴμεθα ἀναγνωρισμένοι, ὡς κόμμα, διότι εἴμεθα 7 βουλευταί, δὲν εἴμεθα οὔτε κἂν 10 βουλευταί. Ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι ἕνα ζήτημα σοβαρότατον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τοῦ τόπου. Καὶ νομίζω, ὅτι, ὡς εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἐπιδιώκει τὴν συνεργασίαν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ ἐπιθυμεῖ διὰ τὸν τόπον μίαν ὁμαλήν, μίαν τάξιν πραγμάτων ἤρεμον, διὰ τὰ πολιτικά μας πράγματα, νομίζω, ὅτι διὰ νὰ προσλάβουν μίαν οὐσιαστικὴν σημασίαν αὐταὶ αἱ ἐπιδιώξεις τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι ἀνάγκη πράγματι ἡ Κυβέρνησις νὰ προβῇ εἰς μίαν χειρονομίαν νὰ ἀντιμετωπίσῃ αὐτὸ τὸ πρόβλημα.

Αἱ κρίσιμοι στιγμαί, ποὺ διέρχεται ὁ τόπος, ἔχουν ἀνάγκην μιᾶς ἰδιαιτέρας μεταχειρίσεως τοῦ ὅλου θέματος. Αἱ κρίσιμοι αὐταὶ στιγμαὶ ἀπαιτοῦν μίαν μεταχείρισιν τοῦ Ἐθνικοῦ μας θέματος ἐπὶ ἀνωτέρου ἐπιπέδου. Αὐτὴν τὴν ἀπαίτησιν ἔχει καὶ ὁ λαὸς ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἡγεσίαν καὶ ἀπὸ τὰ κόμματα, ἀνεξαρτήτως εἰς ποίαν πλευρὰν εὑρίσκονται. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπαιτεῖ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ρεαλιστικὴν ἀντιμετώπισιν ὅλων αὐτῶν τῶν ζητημάτων, διότι τὸ ἐξωτερικὸν θέμα τῆς Κύπρου συνέχει βαρύτατα τὴν ψυχὴν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἕλληνες ἐπιθυμοῦν νὰ ἰδοῦν τὴν πολιτικήν των ἡγεσίαν εἰς τὸ ὕψος τῶν κρισίμων περιστάσεων, ποὺ διέρχεται τὸ Ἔθνος. Τὸ ἰδικόν μας κόμμα δὲν ἐπιδιώκει οὐδεμίαν συμμετοχὴν εἰς κυβερνητικὰς εὐθύνας, ἀλλὰ θὰ παράσχῃ πᾶσαν ὑποστήριξιν εἰς μίαν γενικωτέραν ἐθνικὴν πολιτικήν, ὅταν ἡ πολιτικὴ αὐτὴ στηρίζεται εἰς μίαν εὐρυτέραν πολιτικὴν βάσιν μιᾶς συνεννοήσεως τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, ποὺ θὰ χαράξῃ μίαν ἐθνικὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Φιλελευθέρας Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Βενιζέλος. Κύριοι βουλευταί, ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ λόγου του, εἰς μίαν προεισαγωγὴν ἔκαμε ἐκκλησιν διὰ τὴν μὴ ἔξαψιν τῶν παθῶν, διότι ἡ ἔξαψις, ὅπως εἶπεν ὀρθῶς, οὔτε προάγει τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, οὔτε ὑποβοηθεῖ τὴν ἀποστολὴν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Ἐν τούτοις ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μετεχειρίσθη μίαν ἀσυνήθη, ἠμπορῶ νὰ εἶπω, ὀξύτητα εἰς τὴν συζήτησιν καὶ ἠσχολήθη πολὺ περισσότερον μὲ τὰ ἔργα τῶν παρελθουσῶν Κυβερνήσεων παρὰ μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεώς του, ἡ ὁποία καὶ κρίνεται σήμερον. Ἐπειδὴ εἰς αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐλέχθησαν, ὑπάρχουν θέματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν Κυβέρνησιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον λάβει μέρος, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἴπω ὀλίγα τινὰ πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν.

Καὶ πρῶτον θὰ ἐνθυμεῖσθε ὅτοι ὑπῆρξατε βουλευταὶ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1950, εἰς μίαν πρόκλησιν τοῦ κ. Κανελλοπούλου, ὡς Προέδρος τῆς Κυβερνήσεως, τότε ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ ἐδήλωσα ὅτι ὑπάρχει τὸ ἐθνικὸν αἴτημα τῆς Κύπρου καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐν δεδομένῃ στιγμῇ θὰ τὸ φέρῃ ἐπὶ τάπητος.

Ἦτο ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν Κυβέρνησις ἐτόλμησε δημοσίᾳ νὰ ἀνακινήσῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Ἔκτοτε ἀνελλιπῶς δὲν ἐσταμάτησα νὰ προσπαλῶ τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ.

Δὲν διστάζω νὰ ὁμολογήσω ὅτι κατὰ τὸ 1951 ὡς Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἠρνήθην νὰ προσφύγω εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Κατὰ τὸ 1952 κατόπιν ἰσχυρᾶς πιέσεως τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου ἠρνήθην καὶ πάλιν τὴν προσφυγὴν καὶ ὁ Μακάριος τότε μέσα εἰς τὸ γραφεῖον μου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν μοῦ εἶπεν ὅτι θὰ σᾶς καταγγείλω εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ὅτι ἀρνεῖσθε νὰ κάμετε τὴν προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἠμπορεῖτε

νὰ κάμετε ὅτι θέλετε. νὰ μὲ καταγγείλετε ὅπου θέλετε. ἀλλὰ δὲν πρόκειται σεῖς νὰ διευθύνετε τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος. (Χειροκροτήματα).

Νομίζω ὅτι ὀρθῶς ἔπραξα. διότι δὲν εἶχε γίνει ἡ ἀναγκαία προπαρασκευὴ ὥστε ἡ προσφυγὴ νὰ ἐπιτύχῃ ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Πρέπει, κύριοι βουλευταί νὰ γνωρίζετε ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν εἶναι ἕνα Διεθνὲς Δικαστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ προσφεύγων εὑρίσκει τὸ δίκαιόν του.

Εἶναι πολιτικὸς ὀργανισμός, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσέρχονται ἀλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα καὶ ὅπου οἱ ἀσθενεῖς, οἱ συνήθως ἔχοντες δίκαιον, ἀδικοῦνται. Δὲν νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Στρατάρχου Παπάγου, ὅταν κατὰ τὸ 1954 ἀπεφάσισε νὰ προσφύγῃ, εἶχε προπαρασκευάσει τὸ ἔδαφος ἀσκετὰ καὶ δὲν νομίζω, κύριοι, ὅτι εἴσθε ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸ ἐπιτευχθὲν τότε ἀποτέλεσμα. Διότι, ὅπως θὰ ἐνθυμῆσθε ὅλοι, ἠναγκάσθη καὶ ὁ Ἕλλην ἀντιπρόσωπος νὰ βάλῃ τὴν ὑπογραφὴν κάτω ἀπὸ τὴν Νεοζηλανδικὴν πρότασιν, ἡ ὁποία ἔλεγεν ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ συζητήσουν τὸ θέμα τῆς Κύπρου.

Κύριοι βουλευταί, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶπεν ἐπίσης, ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις ἐπὶ διεθνῶν ζητημάτων περνοῦν ἀπὸ πολλὰς φάσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι πάντοτε εὐχάριστοι. Συμφωνῶ μαζύ του, ὅτι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα δὲν ἦτο εὔκολον. Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι ἡ διαχείρισις, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχὴς καὶ δὲν ἔπρεπε τοὐλάχιστον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐπαίρεται διὰ τὸ ἔργον του, τοῦ ὁποίου ὁ ἁλιβεὸς ἀπολογισμὸς εἶναι ἡ ἐξόντωσις, σχεδόν, τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ἐξορία τοῦ Μακαρίου, ἡ αἱματοχυσία, ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὴν Κύπρον ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους Κυπρίους, εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν ὁποίων δὲν βλέπω ἐὰν πιστεύῃ ἀπολύτως ἡ Κυβέρνησις. Καὶ τέλος, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου ἔχει σημαντικῶς ὑποχωρήσει καὶ δὲν βλέπω ἐὰν ἡ διαπραγμάτευσις σήμερον δὲν θὰ εἶναι πλέον δυσχερεστέρα παρ' ὅτι θὰ ἦτο πρὸ ἑνὸς ἢ πρὸ ἓξ μηνῶν.

Ἡ Κυβέρνησις, ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν, ὅτως εἶπον καὶ εἰς τὴν πρώτην μου ἀγόρευσιν, ὤφειλε νὰ ἀκολουθήσῃ σταθερὰν καὶ ἀποφασιστικὴν γραμμὴν καὶ τὴν γραμμὴν αὐτὴν νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ ἀταραγκλίτως, διότι μὲ τὰς παλινωδίας καὶ μὲ τὴν ἀλλοπρόσαλον πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησε μειοδοτοῦσα εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν καὶ πλειοδοτοῦσα εἰς τὸ Ἐσωτερικόν, μόνον συμφορὰς πρόκειται νὰ ἐπισωρεύσῃ εἰς τὴν Χώραν. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Κύριοι, πρὶν κηρύξω τὴν συζήτησιν πεσαιμένην, ἐζήτησε, κατ' ἐξαίρεσιν, τὸν λόγον, διότι δὲν εἶναι μαιτηγὸς κόμματος, ὁ κ. Λοϊζίδης, διὰ νὰ ἀναγνώσῃ μίαν δήλωσιν ἐπὶ προσωπικοῦ ζητήματος· ἐπειδὴ δὲ εἶναι καὶ μέλος τῆς Ἐθναρχίας, παρακαλεῖ νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εἴπῃ ὀλίγας λέξεις.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἐφ' ὅσον ἡ συζήτησις διεξάγεται πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως καὶ συνεφωνήθη ὅτι θὰ διεξαχθῇ μεταξὺ τῶν ἀξιοτίμων Ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων καὶ τῆς Κυβερνήσεως, θὰ πρέπει δι' αὐτὸ νὰ ἐρωτηθῇ ἡ Βουλή.

Σ. Λοϊζίδης. Ἐὰν δὲν ἐπιτρέπῃ ἡ Βουλή, δὲν ἀνέρχομαι εἰς τὸ βῆμα.

Πολλοὶ βουλευταί. Νὰ ὁμιλήσῃ.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἐφ' ὅσον ἡ Βουλὴ δέχεται κατ' ἐξαίρεσιν νὰ ὁμιλήσῃ ὁ κ. Λοϊζίδης, δὲν ἔχω ἀντίρρησιν. Ἀλλὰ λέγω, νὰ μὴ ἀποτελέσῃ προηγούμενον.

Σ. Λοϊζίδης. Κύριοι συνάδελφοι, θὰ εἶμαι πολὺ σύντομος, ἔγει μόνον, διότι ἐπροχώρησεν ἡ ὥρα, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἀποψινὴ συνεδρίασις κατηναλώθη, ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀφορῶν τὸ παρελθόν. Μόνον, θὰ κάμω μίαν παρατήρησιν, ἂς μὴ παρεξηγηθῶ, ἂς μὴ χακοφανῇ οὐδενός.

Ἐὰν τὰ πρακτικὰ τῆς σημερινῆς Συνεδριάσεως διαβασθοῦν εἰς τὴν Κύπρον, μήπως δημοσιευθοῦν, ἐκεῖ, οἱ ἀγωνιζόμενοι ἀδελφοί μας, μᾶς σκέπτονται κάτω εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλήν: Τί γίνεται τώρα, πῶς θὰ μᾶς βοηθήσουν εἰς τὸ μέλλον ἢ ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ συζητοῦν διὰ τὰ παρελθόντα;

Γ. Καρτάλης. Πρὸς τὰ δεξιά, νὰ τὰ εἴπητε.

Σ. Λοϊζίδης. Μὲ συγχωρεῖτε. Ὁμιλῶ πρὸς ὅλους τοὺς συναδέλφους τῆς Βουλῆς. Θὰ ἐπεθύμουν ὅμως, ἔστω καὶ ἂν ἀσφρᾶ τὸ παρελθόν, νὰ κάμω μόνον μίαν παρατήρησιν καὶ μίαν δήλωσιν κατηγορηματικήν: Ἐὰν ὑπάρχῃ οἱαδήποτε εὐθύνη, διότι ἐγκατελείφθη ἡ ἄνευ τακτῆς προθεσμίας ἀξίωσις αὐτοδιαθέσεως, τὴν εὐθύνην τὴν ἀναλαμβάνομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι. Κύριοι συνάδελφοι, μὴ λησμονεῖτε, πῶς ἔχουν τὰ γεγονότα. Τόσον ὁ πολιτικὸς ἡγέτης τῆς Κύπρου, Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, ὅσον καὶ ἡ ἀγωνιστικὴ ὀργάνωσις, δι' ἀνακοινώσεώς της ἐλάβον σαφῆ ἐπὶ τούτου θέσιν, ἡ δὲ σαφὴς θέσις εἶναι ἡ ἑξῆς: Προκειμένου οἱ Ἄγγλοι νὰ συγκατατεθοῦν, νὰ μᾶς δώσουν αὐτοδιάθεσιν, ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας, τὸ πολὺ μέχρι 5 ἐτῶν θὰ δεχθῶμεν, ἄνευ οἱασδήποτε συζητήσεως, διὰ τὴν μορφὴν αὐτοκυβερνήσεως ἢ οἱονδήποτε ἄλλο καθεστώς, ἐν ἀνάγκῃ θὰ μείνωμεν καὶ ὑπὸ καθεστὼς στρατοκρατορίας. Θὰ σταυρώσωμεν τὰ γέρια καὶ θὰ περιμένωμεν, νὰ περάσουν τὰ 5 χρόνια. Ἂν ὅμως δὲν ὑπάρχῃ διάθεσις Ἀγγλικὴ τακτῆς προθεσμίας, μέχρι 5 ἐτῶν, τότε, δὲν θέλομεν τακτὴν προθεσμίαν. Ἐπληροφορήθην δέ, κατὰ τὴν τελευταίαν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐβολιδοσκόπησε τοὺς Ἄγγλους διὰ τακτὴν προθεσμίαν 5—10 ἐτῶν καὶ δὲν εἶδεν ἀνταπόκρισιν. Ἑπομένως, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχομεν πρόταξίν των διὰ τακτὴν προθεσμίαν, μέχρι 5 ἐτῶν, ἡμεῖς, οἱ Κύπριοι, προτιμῶμεν νὰ μᾶς δώσουν καθεστὼς αὐτοκυβερνήσεως, ὅπως τὸ θέλομεν, χωρὶς τακτὴν προθεσμίαν. Διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον—δὲν πρόκειται νὰ ἀποκαλύψω μυστικά, διότι τὸν κοινὸν νοῦν τὸν ἔχουν καὶ οἱ Ἄγγλοι—ὅτι προκειμένου νὰ μᾶς δώσουν πλήρη καὶ τελείαν αὐτοκυβέρνησιν, μὲ ὅλας τὰς ἐξουσίας εἰς τὸ χέρι καὶ τὴν ἀστυνομίαν εἰς τὰ γέρια μας καὶ τὰ τελωνεῖα καὶ τὰ δικαστήρια καὶ τὰς φυλακάς, τότε, δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει τακτὴ προθεσμία, διότι θὰ ἠμπορέσωμεν εἰς 1, 2, 3 χρόνια νὰ τὴν πάρωμεν μὲ τὸ χέρι μας, τὴν αὐτοδιάθεσιν. (Χειροκροτήματα).

Ἑπομένως αὐτὸ τὸ ζήτημα εἶναι ἁπλοῦν καὶ ξεκαθαρισμένον δι' ἡμᾶς.

Ἂς ἔλθωμεν μὲ δύο λόγια εἰς τὸ σημερινὸν θέμα.

Εἷς βουλευτής. Εἷς τὴν ἐπιστολήν.

Σ. Λοϊζίδης. Θὰ ἔλθω καὶ εἰς τὴν ἐπιστολήν. Δι' αὐτὴν ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα.

Ἂν μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ κάμω τὴν ἑξῆς παρατήρησιν.

Εἶχον κάμει τελευταίως τὴν ἔκκλησιν, ἂν εἶναι δυνατόν, ὁ Ἑλληνικὸς πολιτικὸς κόσμος, ἰδίως ἐδῶ μέσα εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων, νὰ διατηρήσωμεν ἑνότητα ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον θὰ συντείνῃ πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος. Τώρα, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, κινδυνεύομεν ὄχι μόνον νὰ μὴ ἔχωμεν ἐδῶ τὴν ἑνότητα αὐτήν, ἀλλὰ κινδυνεύει νὰ διασπασθῇ ἡ ἑνότης καὶ μεταξὺ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ Κυπριακῆς Ἐθναρχίας καὶ Κυπρίων γενικῶς καὶ μεταξὺ τῶν ἰδίων τῶν Κυπρίων.

Ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος καὶ πρέπει νὰ ἀποφευχθῇ. Ὑπάρχουν βεβαίως καὶ Κύπριοι, οἱ Ἐθναρχικοὶ Σύμβουλοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι Ἕλληνες καὶ ἑπομένως εἶχαν τὰς προσωπικάς των διαφοράς. Ἀλλὰ εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ἡ Κύπρος, ἡ φιλοπατρία καὶ ὁ πατριωτισμὸς ἔχουν ἐπικρατήσει καὶ διατηρεῖται ἐν ἐνιαῖον ἐθνικὸν μέτωπον. Ἐπίσης, ἦτο ἡ μορφὴ τοῦ ἡρωϊκοῦ Ἐθνάρχου μας, ἡ ὁποία ἐπεσκίαζε τὰς διαφορὰς αὐτὰς καὶ διὰ τοῦτο διετηρεῖτο ἀπόλυτος ἡ ἑνότης. Ἂς προσέξωμεν αὐτὴν τὴν ἑνότητα νὰ μὴ τὴν διαταράξωμεν ἀπὸ ἐδῶ.

Δυστυχῶς, ἀνέγνωσα εἰς διαφόρους ἐφημερίδας, τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην ἐκδοχήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κάτω εἰς τὴν Κύπρον δὲν συντείνει εἰς τὴν διατήρησιν αὐτοῦ τοῦ ἐνιαίου μετώπου. Εὐτυχῶς, ὅπως συνέβη μεταξὺ τῶν ἐδῶ Ἐθναρχικῶν Συμβούλων, κατὰ τὰς τελευταίας πληροφορίας, αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Κύπρον. Δὲν ὑπάρχει κίνδυνος διαταράξεως αὐτῆς τῆς ἑνότητος, ἂν προσπαθήσωμεν, ὥστε νὰ ἀπο-

σοβηθῇ. ἀπὸ ἐδῶ, ὁ κίνδυνος, περαιτέρω συνεχίσεως τοῦ σάλου.

Ἤδη ἔχομεν τὴν πρότασιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως πάσῃ θυσίᾳ διατηρηθῇ αὐτὴ ἡ ἑνότης καὶ ὅπως κλιμῇ ἀντιπροσωπεία ἀπὸ τὴν Κύπρον, μεταξὺ τῶν ἐκεῖ Ἐθναρχικῶν Συμβούλων καὶ τοῦ Ἐθνάρχου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀποσταλῇ διμερὴς ἢ τριμερὴς ἀντιπροσωπεία, ἡ ὁποία ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, νὰ καθορίσῃ τὴν περαιτέρω πορείαν τῆς ἐξελίξεως τοῦ ζητήματος καὶ τῶν ληπτέων μέτρων, εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς, τοὺς ἀφορῶντας τὴν Ἑλλάδα, εἴτε τῆς διπλωματικῆς προβολῆς καὶ τῆς διαφωτίσεως τοῦ ζητήματος.

Τὸ ἄλλο σκέλος, δηλαδὴ τὸ ἀγωνιστικὸν μέτωπον ἐν Κύπρῳ, εἶναι ὑπόθεσις τῶν Κυπρίων, οἱ ὁποῖοι ἐγγυῶνται διὰ τὴν ἐπιτυχῆ συνέχισίν του. Ἑπομένως κάμνω καὶ πάλιν ἔκκλησιν, ὅπως ὁ σημερινὸς σάλος μὴ συνεχισθῇ, διὰ νὰ μὴ ἔχωμεν διάσπασιν τοῦ ἐπιβαλλομένου νὰ διατηρηθῇ μετώπου ἐν Κύπρῳ πρὸ παντός.

Κύριοι συνάδελφοι, πῶς ἐδημιουργήθη τὸ τελευταῖον ζήτημα; Εἶναι ἀληθὲς ὅτι μέχρι τῆς ἐξορίας, ἢ μᾶλλον ἀπαγωγῆς καὶ αἰχμαλωσίας; αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς ἔκφρασις, ἡ εὐθύνη καὶ πρωτοβουλία εὑρίσκετο εἰς χεῖρας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ ἑπομένως ἀναμεναμένου τοῦ ἀποτελέσματος τῶν διαπραγματεύσεων. Δὲν ἦτο τόσον ὀξὺ καὶ ἐπίκαιρον τὸ θέμα τῆς διπλωματικῆς προβολῆς τοῦ ζητήματός μας καὶ τῆς διαφωτίσεως. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅμως, καθ' ἣν διεγράφη εἰς τὸν ὁρίζοντα ἡ ἀποτυχία, ἦτο πλέον ὥριμον τὸ ζήτημα τῆς ἐντονωτέρας διπλωματικῆς προβολῆς καὶ τῆς ἐντατικωτέρας διαφωτίσεως. Διὰ τοῦτο ἤρχισαν νὰ διαφαίνωνται αἱ πρῶται διαθέσεις, ὅπως ἐν ἐπαφῇ μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καθορισθοῦν καὶ τὰ θέματα ταῦτα. Εὑρισκόμεθα ἐν ἀναμονῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ἡ ὁποία, ὅμως, δυστυχῶς ἐματαιώθη. Μέχρι τῆς ἐδῶ ἀναμονῆς του, τὸ μόνον στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ἐγὼ τουλάχιστον εἶχον, ἦτο ἡ κατωτέρω ἐπιστολή. Ἰδοὺ ἡ κάκκινη ὑπογραφὴ τοῦ Μακαριωτάτου μὲ τὸ προνόμιον ποὺ ἔχει τῆς ἐρυθρᾶς ὑπογραφῆς.

Γ. Καρτάλης. Τὰ προηγούμενα περὶ Μακαρίου, εἶναι ὀλίγον περιπεπλεγμένα.

Σ. Λοϊζίδης. Ἐὰν μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ ὁμιλῶ ἐπὶ ὥρας, τὰ καθορίζω ὅλα λεπτομερῶς.

Νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ τὴν ἀναγνώσω ὁλόκληρον, διότι ἀνέγνωσα εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἐπειδὴ διαλαμβάνει κάτι καὶ διὰ τὴν ἐκλογήν μου, ἔχει ἀμφισβητηθῇ, ἐὰν ὑπάρχῃ τοιοῦτον πρᾶγμα, ἡ ἐπικρότησις ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου.

«Λευκωσία 26.2.1950

Ἀγαπητὲ κ. Λοϊζίδη,

Μὲ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν ἐπληροφορήθην τὴν ἐκλογήν σας ὡς βουλευτοῦ. Σᾶς ἐκφράζω τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήριά μου. Ἡ ἐκλογή σας ἦτο μία ἠθικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἀναγνώρισις τῶν τόσων ἀγώνων σας ὑπὲρ τῆς Κύπρου. Ἐν τῷ προσώπῳ σας ἐτιμήθη ἡ ἰδιαιτέρα πατρίς. Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἡ βουλευτική σας ἕδρα θὰ ἀποτελέσῃ νέαν ἔπαλξιν ἀγώνων ὑπὲρ τῆς Κύπρου. Πολὺ θὰ ἤθελα νὰ σᾶς εἰδίζετο τὸ Ὑπουργεῖον Τύπου καὶ Ραδιοφωνίας. Μεγάλη θὰ ἦτο ἡ συμβολὴ ὑπὲρ τοῦ ζητήματός μας. Δυσκολεύομαι ὅμως προσωπικῶς νὰ ζητήσω τοῦτο ἀπὸ τὸν κ. Καραμανλῆν. Οἱ δισταγμοί μου ὀφείλονται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι μόλις προχθὲς τοῦ ἐξέφρασα ὡρισμένας ἀπόψεις μου ἀφορώσας τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν. Ἑπομένως θὰ ἦτο καλὸν ἂν σεῖς ἢ ἄλλο πρόσωπον, ζητούσατε τοῦτο ἀπὸ τὸν κ. Καραμανλῆν, διαβιβάζοντες συγχρόνως καὶ τὴν ἰδικήν μου παράκλησιν. Ἂν ὑπάρχῃ δυνατότης, θὰ ἤθελα νὰ ἐνεργούσατε, ὥστε ὁ φίλος μας..... νὰ ἔπαιρνε μίαν θέσιν ποὺ ὑπάρχει εἰς..... Θὰ ἐνεργήσω καὶ ἐγὼ τὰ δέοντα, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν μπορῶ νὰ κάμω τίποτε, ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη ποῖος θὰ εἶναι ὁ νέος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἐσωκλείω ἀντίγραφον τῆς τελευταίας ἐπιστολῆς τοῦ Κυβερνήτου καὶ ἀπάντησίν μου. Ἀπόψε φθάνει εἰς Κύπρον ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν. Πιθανῶς νὰ ἔχωμεν σήμερον αὔριον ἀπόγευμα. Δὲν δύναμαι νὰ προβλέψω ποῖον θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν. Ὅπως θὰ ἀντιληφθῆτε ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῶν ἀνταλλαγέντων ἐγγράφων, εἶναι εὐρὺ τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν ἀγγλικῶν ἀπόψεων καὶ τῶν ἰδικῶν μας.

Μὲ ἐγκαρδίους εὐχὰς καὶ ἀγάπην

Ὁ Κύπρου Μακάριος».

Κύριοι συνάδελφοι, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει αὐτὴν τὴν στιγμήν, εἶναι τὸ ἐφ' ὅσον παρεπιπτόντως ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, παρεπιμπτόντως, ἐπαναλαμβάνω, γράφει, «ἐξέφρασα ὡρισμένας ἀπόψεις, ἀφορώσας τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν», ἐρωτῶ, κύριοι συνάδελφοι, μήπως, ἐνῶ διὰ τόσα πράγματα ἀκόμη καὶ διὰ ἕνα μικρὸν ὑπάλληλον νὰ ἰδῶ καὶ νὰ ἐνεργήσω ἐφ' ὅσον δὲν ἔγραψεν εἰς ἐμὲ ὁ Μακαριώτατος, ποίου εἴδους ἀπόψεις διετύπωσε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, σχετικῶς μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἠμποροῦσα ἐγὼ νὰ ἀναλάβω καμμίαν εὐθύνην ἐνεργείας; Καὶ μόνον τοῦτο, κύριοί μου, καὶ εἶχον τὸ θάρρος ὅταν ὡμίλησα, χωρὶς καμμίαν ἐντολήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἡ Ἀντιπολίτευσις δὲν ἔκαμε, εἶχον τὸ θάρρος νὰ εἴπω, ὅτι ζητοῦμεν αὐτὸ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, περισσότερον ἀγωνιστικὸν πνεῦμα καὶ ζητοῦμεν ἐπάνδρωσιν, ὅλων τῶν θέσεων ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων, μὲ δραστηριότητα καὶ ταχυτικότητα στελέχη. Δὲν θὰ μοῦ ἀπέλιπε τὸ θάρρος, ἐὰν εἶχον καμμίαν ἐντολὴν ἢ ἐὰν ἀνεφέρετο τὸ πρόσωπον.....

Γ. Καρτάλης. Τὰ εἴπατε εἰς τὴν Ἐθναρχίαν..... (θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Μὴ διακόπτετε, κύριε Καρτάλη.

Σ. Λοϊζίδης. Κύριοι, ἐὰν εἴχατε τὴν ὄρεξιν, δέχομαι νὰ μὲ ἐρωτᾶτε καὶ νὰ ἀπαντῶ.

Ἐλέχθη, κύριοι, ὅτι..... (θόρυβος).

Πρόεδρος. Ἡσυχία παρακαλῶ, κύριοι βουλευταί.

Σ. Λοϊζίδης. Δὲν εἶχον κανένα λόγον νὰ διαβάσω εἰς κανένα αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, ἀτομικὴ πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ ἔπειτα εἰς συζητήσεις, διερωτήθην τί νὰ ἐννοῇ μὲ αὐτὴν τὴν φράσιν. Αὐτὸ εἶναι ἕνα κουτσαμπολιό, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχον οὔτε δικαίωμα, οὔτε ὑποχρέωσιν.....

Γ. Καρτάλης. Τὰ εἴπατε ἐκείνην τὴν ὥραν;

Σ. Λοϊζίδης. Ἠρώτησα καὶ τοὺς ἄλλους συναδέλφους, ἐὰν ἐνεθυμοῦντο τί εἴπομεν. Μοῦ εἶπον ὅτι δὲν ἐνθυμοῦνται. Ἐγὼ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶχον νὰ εἴπω, διετύπωσα ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς τὴν ἀτομικήν μου γνώμην.

Γ. Καρτάλης. Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἀμνησία εἶναι δεῖγμα..... (θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι)....

Πρόεδρος. Τὴν δικονομίαν καὶ τὴν διαδικασίαν τὴν ρυθμίζω ἐγώ. Σᾶς ἐπροστάτευσα ἀπέναντι ὅλων. Ἔχετε καθῆκον νὰ βοηθήσετε καὶ σεῖς τοὺς ἄλλους.

Γ. Καρτάλης. Ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ.

Πρόεδρος. Λέγετε, κύριε Καρτάλη.

Γ. Καρτάλης. Παρακαλῶ, ὅταν ἀπευθύνεσθε εἰς ἐμέ, νὰ λέγετε: Κύριε συνάδελφε ἐκ Μαγνησίας.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβ.). Κύριε Λοϊζίδη, σᾶς παρεχωρήθη ὁ λόγος διὰ ὀλίγα λεπτά, διὰ νὰ εἴπητε ὀλίγα πράγματα καὶ νὰ διαβάσετε τὴν ἐπιστολήν. Σεῖς ἐκάματε μακρὰν ἀγόρευσιν.

Σ. Λοϊζίδης. Κύριοι συνάδελφοι, βεβαίως, δὲν ἦτο ὁ πρέπων τρόπος ποὺ ἠγέρθη τὸ ζήτημα, σχετικὰ μὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, εἰς Κύπρον. Ὑπάρχει καὶ Προξενεῖον, ἠμπορῶ νὰ εἴπω καὶ ἐγώ, ὅτι αὐρίσκομαι ἐδῶ καὶ ἠμπορούσα νὰ πάρω μίαν καθαρὰν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν νὰ θέσω ὑπ' ὄψει τῆς Κυβερνήσεως, σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό.

Ἑπομένως, ἀνεξαρτήτως τοῦ τρόπου τὸν ὁποῖον δὲν ἐπιδοκιμάζομεν καὶ ὁ ὁποῖος γενικῶς ἐν Κύπρῳ δὲν ἔχει ἐπιδοκιμασθῇ, ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ ζητήματος, δὲν πρόκειται νὰ ἀποκρύψωμεν τίποτε. Σᾶς λέγομεν καθαρὰ πῶς ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ὑπάρχει μία ψυχολογικὴ ἀτμόσφαιρα πολέμου ἐν Κύπρῳ, εἶναι φυσικὸν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται μέσα εἰς τὸν πόλεμον, νὰ ζητοῦν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ τὰ περισσότερα καὶ τὰ ἀκατόρθωτα, τὸ νὰ ζητοῦν ὅλα αὐτά, ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, εἶναι πολὺ φυσικόν. Εἶναι πολὺ περισσότερον φυσικόν, νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὴν ὑπεύθυνον θέσιν, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὅταν εἰς

ένα πόλεμον, εἰς μίαν μάχην, ζητηθῇ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ Στρατηγοῦ, εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον ἠμποροῦσε νὰ ἀναμείνῃ κανείς, ἐξηγῶντας τὴν ψυχολογίαν τῆς διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου.

Γ. Καρτάλης. Ὥστε ζητεῖται ἡ ἀλλαγή. Εἰπατέ το.

Πρόεδρος. Τελειώνετε, κύριε συνάδελφε.

Σ. Λοϊζίδης. Κύριοι, τὰ πράγματα, εἶναι καθαρά. Δὲν θέλομεν τίποτε νὰ ἀποκρύψωμεν. Χωρὶς νὰ θέλωμεν νὰ μειώσωμεν τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, χωρὶς νὰ θέλωμεν νὰ μειώσωμεν τοῦτον δι' οἱανδήποτε πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἐθνικῶς δὲν συμφέρει εἰς τὸ ζήτημα τὸ ἰδικόν μας, εἴπαμεν καὶ ἔχει γραφῆ τοῦτο, ὅτι, λόγῳ τοῦ πνεύματος τοῦ διεξαγομένου ἐν Κύπρῳ ἀγῶνος, περιμένομεν μίαν περισσοτέραν πνοήν.

Γ. Καρτάλης. Ζητεῖτε ἀλλαγήν, δηλαδὴ εἰπατέ το. (Θόρυβος—κωδωνοκρουσίαι).

Σ. Λοϊζίδης. Κατελήγω, κύριοι, ὡς ἐξῆς: Ἀνεξαρτήτως αὐτῆς τῆς θέσεως τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ λαοῦ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, μὲ τὴν πνοὴν τὴν ἀνωτέραν καὶ τὸ ἀγωνιστικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον ζητεῖ ὁ Κυπριακὸς λαός, εἴδομεν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὸν ὁποῖον, ἐπαναλαμβάνω, συναντᾶ μία ζεστὴ καρδιὰ καὶ ἀγωνιστικὴν διάθεσιν. (Χειροκροτήματα).

Προσδοκῶμεν ὅτι αὐτὴ θὰ εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀντιμετώπισις τῆς καταστάσεως, ὅπως τὴν ἀντιμετωπίζει ὁ Κυπριακὸς λαός. Τὸ ζήτημα εἶναι τώρα εἰς χεῖρας τοῦ κ. Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, ἐὰν ἀντελήφθην καλῶς, ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ἐκ μέρους τοῦ συνεδέλφου κ. Λοϊζίδη, προκύπτει ὅτι ὁ Ἐθνάρχης ἐζήτησε διὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, πῶς εἴπατε τὴν σχετικὴν περικοπήν, παρακαλῶ;

Σ. Λοϊζίδης. «Ἐξέφρασα ὡρισμένας ἀπόψεις ἀφορώσας τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν».

Γ. Παπανδρέου. Ἐκ τοῦ κειμένου τῆς ἐπιστολῆς, ἐπιβεβαιοῦται ὅτι ἐξεφράσθησαν ὡρισμέναι ἀπόψεις διὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐβεβαίωσεν ὅτι οὐδέποτε περὶ τοιούτου θέματος ἐγένετο λόγος ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνάρχου. Ὑπάρχει, ἐπομένως, κενὸν μεταξὺ τῆς ἐπιστολῆς καὶ τῆς βεβαιώσεως τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβ.). Δὲν γνωρίζω διατὶ καταβάλλεται καὶ πάλιν προσπάθεια νὰ δημιουργηθῇ μία παρεξήγησις. Ἐδήλωσα, ὅτι ἐκτὸς τοῦ τηλεφωνήματος, τὸ περιεχόμενον τοῦ ὁποίου καθώρισα, τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐθναρχίας, οὐδεμίαν ἄλλην ἔνδειξιν εἶχον σχετικῶς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ τηλεφώνημα ἐκεῖνο, ἦτο τόσον ἀόριστον, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ μοῦ δημιουργηθῇ ἐξ αὐτοῦ ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἀνεφέρετο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Γ. Καρτάλης. Ἡ ἐπιστολὴ τί λέγει;

Πρόεδρος. Κύριε Καρτάλη, ἀφήσατε τέλος πάντων.

Κ. Καραμανλῆς. (Πρ. Κυβ.). Κύριε Ἀρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων, ἐκτὸς τοῦ τηλεφωνήματος αὐτοῦ τοῦ ὁποίου ἔδωσα τὸ περιεχόμενον, οὐδεμίαν ἄλλην ἔνδειξιν εἶχον. ὅτι εἰς τὴν Κύπρον ὑπῆρχεν ἀπροθυμία νὰ δεχθοῦν τὸν κ. Θεοτόκην. Σᾶς ἐδήλωσε δὲ καὶ ὁ κ. Λοϊζίδης, ὅτι μόλις πρὸ 2 ἡμερῶν ἔθεσεν ὑπ' ὄψει τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν. Ἀόριστον τὸ περιεχόμενον τὸ τηλεφώνημα, ἀόριστον περιεχόμενον ἡ ἐπιστολή. Ἦτο δυνατὸν σοβαρῶς, ἐὰν δὲν εἶχον ἄλλην ἔνδειξιν, ἐὰν δὲν εἶχον ἄλλην ὑπόδειξιν, νὰ δεχθῶ, ὅτι ὑπῆρχε διὰ τὸν Μακάριον θέμα τοιοῦτον;

Γ. Παπανδρέου. Τὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον ἐθέσαμεν, εἶναι τοῦτο :

Κατὰ ποῖον τρόπον καὶ πρὸς ποῖον ἐπὶ τέλους ἐξετέθησαν αἱ ἀπόψεις τοῦ Μακαρίου διὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βεβαιοῦται τώρα εἶναι, ὅτι ὁ Μακάριος ἐξέθεσε γνώμην διὰ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ εἶναι προφανὴς ἡ ἔννοια, ἐξ ὅσον ἐπηκολούθησαν, ὅτι δὲν ἀφεώρων τὸ Ἵδρυμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Πρόεδρος. Ἡ συζήτησις, ἐπὶ τοῦ προκύψαντος πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως θέματος, ἐτερματίσθη.

Φρονῶ, ὅτι καὶ ἡ Βουλὴ θὰ εἶναι σύμφωνος ὅπως λόγῳ τοῦ προχωρημένου τῆς ὥρας μὴ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῶν Ἀναφορῶν καὶ Ἐρωτήσεων.

Πολλοὶ βουλευταί. Μάλιστα. Μάλιστα.

Πρόεδρος. Προτείνω ἐπίσης ὅπως, λόγῳ τῶν παρεμπιπτουσῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, συνέλθωμεν ἐκ νέου τὴν 15 Μαΐου ἐ. ἔτους.

Πολλοὶ βουλευταί. Μάλιστα. Μάλιστα.

Πρόεδρος. Παρακαλῶ τὴν Βουλήν, ὅπως ἐξουσιοδοτήσῃ τὸ Προεδρεῖον καὶ ἐπιτρώσῃ ὑπ' εὐθύνην του τὰ πρακτικὰ τῆς σημερινῆς συνεδριάσεως.

Πολλοὶ βουλευταί. Μάλιστα. Μάλιστα.

Πρόεδρος. Ἡ Βουλὴ παρεδέχθη.

Μετὰ ὃ, ὥραν 2.30' πρωϊνήν, συναινέσει τῆς Βουλῆς, λύεται ἡ συνεδρίασις διὰ τὴν 15ην Μαΐου, ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 6 μ.μ., μὲ θέμα ἡμερησίας διατάξεως ἀναφοράς, ἐρωτήσεις καὶ ἐπερωτήσεις.

Ὁ Πρόεδρος Οἱ Γραμματεῖς

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΔ΄
15 ΜΑΪΟΥ 1956

Χ. Παπαστεργίου. Κύριε Πρόεδρε, ἐπὶ τῶν πρακτικῶν ἐπιθυμῶ νὰ κάμω καὶ ἐγὼ μίαν παρατήρησιν. Πρόκειται περὶ μιᾶς διατυπώσεως ἀνακριβοῦς. Ὅταν ὡμίλει ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀνεφέρθη εἰς τὸ θέμα τῆς παραδόσεως τῶν τόμων τοῦ Δημοψηφίσματος, τοῦ ἐνεργηθέντος εἰς τὴν Κύπρον τὸ 1950. Διετυπώθη μία ἱστορικὴ ἀνακρίβεια, ὅτι ἡ τότε Κυβέρνησις ἠρνήθη νὰ παραλάβῃ τοὺς τόμους, ἡ ὁποία ἠνάγκασε τὴν συμπολίτευσιν νὰ ἀναφωνήσῃ αἶσχος, αἶσχος κλπ. Δὲν ἐδόθη εὐκαιρία εἰς τὸν κ. Γόντικαν νὰ συμπληρώσῃ τὴν ὁμιλίαν του καὶ νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ νὰ διαγραφῇ ἡ φράσις «αἶσχος, αἶσχος», διότι ἐξ ἀγνοίας ἡ συμπολίτευσις ἐχειροτόνησε τὰς φράσεις ταύτας. Ἀπὸ ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Γόντικας εἰς τὸ «Βῆμα» ἀποδεικνύεται, ὅτι ὡς Πρόεδρος τῆς Βουλῆς παρέλαβε τοὺς τόμους τοῦ Δημοψηφίσματος τῶν Κυπρίων κατ' ἐντολὴν τῆς τότε Κυβερνήσεως καὶ ἐγένετο μάλιστα πανηγυρικὴ τελετή.

Πρόεδρος. Κύριε συνάδελφε, ὅ,τι ἐλέχθη καὶ ἀνεγράφη δὲν δύναται νὰ διαγραφῇ.

Ἀνακοινῶ εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι συμφώνως πρὸς τὴν ληφθεῖσαν παρ' αὐτῆς ἀπόφασιν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 20ῆς Ἀπριλίου, ἀπέστειλα εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, ὡς καὶ εἰς τὰς Βουλὰς ἁπάντων τῶν Ἐλευθέρων Ἐθνῶν τὸ Ψήφισμα τῆς Βουλῆς, διὰ τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἡ ἐπέμβασις τῶν πλησίον τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Κυπρίου πατριώτου Μιχαὴλ Καρολῆ.

Εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦτο ἀπήντησαν τὰ Κοινοβούλια διαφόρων Χωρῶν.

Ὁμοίως πληροφορῶ τὴν Βουλήν, ὅτι ἀπέστειλα τὸ ἐξῆς τηλεγράφημα πρὸς τὰς Βουλὰς τῶν ὡς ἄνω Κρατῶν, διὰ τοῦ ὁποίου ζητεῖται ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου - Ἐθνάρ-

χου Μακαρίου καὶ ἡ ταχεῖα ἐπιστροφὴ τούτου μεταξὺ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

α'Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων διὰ ψηφίσματός της ἐκφράζει **τὴν βαθυτάτην θλῖψιν της δι' ἐκπληκτικὸν γεγονὸς ἐξορίας** Ἀρχιεπισκόπου - Ἐθνάρχου Κύπρου Μακαρίου, διαμαρτύρεται ἐντόνως ἐνώπιον Βουλῶν Ἐλευθέρων Ἐθνῶν ἐπὶ καταπατήσει ὑψίστων ἰδεωδῶν τῶν Ἐλευθέρων Λαῶν, ἀπευθύνει ἐν θερμὸν χαιρετισμὸν Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς ἐξόριστον Ἐθνάρχην καὶ συνεξορίστους αὐτοῦ, ὡς καὶ πρὸς Κυπρίους Ἀγωνιστὰς καὶ κρατουμένους εἰς φυλακὰς καὶ στρατόπεδ συγκεντρώσεως καὶ αἰτεῖται παρὰ Βουλῶν Ἐλευθέρων Ἐθνῶν, ὅπως ἐνισχύσωσι διαβήματα Ἑλλάδος πρὸς ταχεῖαν ἐπάνοδον Ἐθνάρχου Μακαρίου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀγωνιζομένου ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεώς του Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἥτις θὰ ἐπιστέψῃ θρίαμβον τοῦ ἐνδόξου ἀγῶνος αὐτοῦ.

Ὁ Πρόεδρος
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ»

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΣ'
18 ΜΑΪΟΥ 1956

Ἀναγινώσκονται παρὰ τοῦ Γραμματέως αἱ κάτωθι ἀνακοινώσεις:

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἕνωσις ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ Πολίτου, ὁ Πρόεδρος τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου Νεστορίου, οἱ ἀμπελουργοὶ Λευκάδος, τὰ Ἐργατοϋπαλληλικὰ Κέντρα Θεσσαλονίκης, Καβάλας καὶ Αἰγίου καὶ οἱ Πρόεδροι τῶν Κοινοτήτων Παληουρίου καὶ Νίψης, διαμαρτύρονται διὰ τὰ παρὰ τῶν Βρεττανῶν λαμβανόμενα ἐν Κύπρῳ σκληρὰ καὶ ἀνελεύθερα μέτρα καὶ ζητοῦν κατάπαυσιν αὐτῶν, ἐπαναφορὰν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ τῶν συνεργατῶν του ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Τὰ Δημοτικὰ Συμβούλια Βύρωνος καὶ Δάφνης, οἱ Πρόεδροι Κοινοτήτων Ὑπάτης καὶ Ἁγίου Δημητρίου, αἱ Ἑνώσεις Ἐμποροϋπαλλήλων καὶ Ἐργατῶν Οἰκοδόμων Θεσσαλονίκης, τὸ Ἐργατοϋπαλληλικὸν Κέντρον Εὐβοίας, οἱ Σύνδεσμοι Προσωπικοῦ Φιλανθρωπικῶν Ἱδρυμάτων, Δικηγορικῶν καὶ Συμβολαιογραφικῶν ὑπαλλήλων καὶ Ἐργατῶ Τεχνιτῶν Ἐλαστικοῦ Θεσσαλονίκης καὶ οἱ Ἐλαιουργοσαπωνοποιοὶ Πειραιῶς, ἐκφράζουν τὸν βαθύτατον πόνον καὶ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸν ἀποτροπιασμὸν διὰ τὴν ἄδικον καὶ ἐν ψυχρῷ δολοφονίαν τῶν δύο Κυπρίων πατριωτῶν Μ. Καραολῆ καὶ Α. Δημητρίου, ἀπαγχονισθέντων ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν καὶ ζητοῦν, ὅπως ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Χώρας ἡνωμένος συμπαρασταθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Ἐθνικοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Παπαδόπετρος ἔχει τὸν λόγον ἐπὶ ἐρωτήσεώς του σχετικῆς μὲ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ στόλου εἰς τὴν Ρόδον ἀντὶ τῆς Σούδας Κρήτης.

Γ. Π α π α δ ό π ε τ ρ ο ς. Ἀναπτύσσων τὴν ἐρωτησίν μου πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους κ. Ὑπουργοὺς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Προεδρίας καὶ Ἐσωτερικῶν, θεωρῶ προσιμιακῶς ἀπαραίτητον νὰ δηλώσω, ὅτι φέρω τὸ θέμα ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας διότι θεωρῶ, ὅτι καίτοι ἐδημιούργησεν συνεπείας σημαντικωτάτας, ἐν τούτοις παρῆλθεν σχεδὸν ἀπαρατήρητον. Πρόκειται περὶ τῆς ματαιωθείσης προσορμήσεως τοῦ 6ου Ἀμερικανικοῦ Στόλου, ἡ ὁποία ἀρχικῶς εἶχεν ἀποφασισθῇ εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας τῆς Κρήτης περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος, ματαιωθείσης διὰ νὰ γίνῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς Ρόδου. Ὡς ἀφορμὴ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ὑπῆρξεν ἡ ὑπόνοια ὅτι λόγῳ τῆς ἐξάψεως τῶν πνευμάτων ὁ Κρητικὸς Λαὸς θὰ κατέληγεν εἰς ἐκτροπὰς καὶ ἐπεισόδια ἐναντίον τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Στόλου. Ἐπειδὴ τοῦτο, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐμφανίζει διεστραβλωμένην τὴν πραγματικότητα, ἀφ' ἑτέρου ἐμφανίζει πρῶτον τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὡς ἔχοντα ἀντιαμερικανικὴν διάθεσιν, ἔστω καὶ εἰς μικρὸν τμῆμα αὐτοῦ, δεύτερον, ὡς Κράτος μὴ διαθέτον ὄργανα καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἀποτρέψῃ τυχὸν ὀχλοκρατικὰς ἐκδηλώσεις καὶ τρίτον ὡς Κράτος στερούμενον σωφροσύνης, ἐνῷ ἔχει πολὺ τοιαύτην, διὰ τοῦτο ἔφερον τὸ ζήτημα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ἵνα ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐνδεχομένως ἐγένοντο παραλείψεις, νὰ τεθῇ τὸ ζήτημα καὶ νὰ ληφθῇ μία θέσις.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἔχετε ὑπ' ὄψει σας ὅτι ἔχετε μόνον ὃ λεπτά.

Γ. Π α π α δ ό π ε τ ρ ο ς. Περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος εἶχεν ἀνακοινωθῇ ἐπίσκεψις τοῦ 6ου Ἀμερικανικοῦ Στόλου εἰς τὴν Σούδαν καὶ ἐμπαιώθη βάσει ἑνὸς ἄρθρου δημοσιευθέντος εἰς τὴν ἐφημερίδα «Κήρυξ Χανίων». Τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἦτο ἐμπρηστικὸν καὶ δὲν ἀπηχεῖ τὰς γνώμας τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ. Εἶμαι ὑποχρεωμένος ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς νὰ τονίσω τὴν ἱκανοποίησιν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη ὁ Λαὸς τῆς Κρήτης ἀφ' ἑνὸς ἐκ τῆς δηλώσεως ποὺ ἔκαμεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῆς Φιλελευθέρας Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν ἔλαβον ὅλοι οἱ βουλευταὶ Χανίων μὲ πρωτεργάτην καὶ πρωτοβουλίαν τοῦ ἔχοντος καὶ δημοσιογραφικὸν ὄργανον εἰς χεῖρας του βουλευτοῦ κ. Μπακλατζῆ τῆς ΕΠΕΚ. Ἀμφότεροι οἱ βουλευταὶ **Χανίων ἔπηραν θέσιν ἡ ὁποία ἀναμφισβητήτως εἶναι, ὅτι ὁ Κρητικὸς Λαὸς ἔχει σωφροσύνην καὶ πνεῦμα φιλικὸν πρὸς τοὺς Ἀμερικανούς, ἀλλὰ ἠσθάνθη μίαν πικρίαν διὰ τὴν ἔλλειψιν συμπαραστάσεως εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων καὶ τὴν ἔλλειψιν συμπαραστάσεως διὰ τὰς φρικαλεότητας** διὰ τὰς ὁποίας εἶναι ὑπεύθυνος ἡ Ἀγγλία. Ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ, μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἐμφανίζεται ὁ Κρητικὸς Λαός, ὅτι ἔχει τὴν πρόθεσιν νὰ δημιουργήσῃ ἔκτροπα ὑπάρχει τεραστία ἀπόστασις. Δὲν ἦσαν λοιπόν, ὀρθὰ τὰ ὅσα ἀνεκοινώθησαν. Ὑπῆρχε ἡ δύναμις τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Χωροφυλακῆς, ἡ ὁποία ἦτο δυνατὸν νὰ καταστείλῃ πᾶν ἐκ τῶν προτέρων σχεδιαζόμενον ἔκπτροπον, ἀλλὰ ἦτο καὶ ἡ δύναμις τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ ἡ ὁποία θὰ κατέπνιγεν ἐν τῇ γεννέσει της πᾶσαν τοιαύτην σκέψιν. Συνεπῶς νομίζω, ὅτι ἡ ἄποψις τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξεν ὁ κ. Μητσοτάκης καὶ ἡ στάσις τῆς ἐφημερίδος του ὑπῆρξαν ἀτυχεῖς. Ὀφείλω νὰ δηλώσω εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅτι τὸ ἄρθρον αὐτὸ δὲν ἀπηχεῖ τὰς γνώμας τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ, καὶ ὅτι ὁ Κρητικὸς λαὸς ποτὲ δὲν θὰ ἔφθανεν εἰς ὀλίσθημα τοιαύτης μάλιστα σοβαρότητος.

Συνεπῶς, ἐὰν ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς ἐγένετο πιστευτὴ τοιαύτη ἄποψις ἡ ὁποία .... (δὲν ἠκούσθη) .... ὑπῆρξεν μία ὑπέρμετρος πρόνοια. Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ θὰ εἶναι, ὅτι οὐδεμία εἰσήγησις ἐγένετο ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ ὅπως εἶπον, ὑπῆρξεν μία πέρμετρος πρόνοια ἐκ μέρους τῶν Ἀμερικανῶν. Εἶμαι ὑποχρεωμένος ὡς Κρὴς βουλευτὴς νὰ φέρω αὐτὸ τὸ θέμα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν καὶ νὰ διαδηλώσω τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ διὰ τὰ δημοσιεύματα.

Κ. Μ η τ σ ο τ ά κ η ς. Κύριε Πρόεδρε, σᾶς παρακαλῶ τὰ τὸν κ. Ὑπουργόν, νὰ μοῦ δώσετε τὸν λόγον.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Παπαδόπετρος ἀνέφερε τὸ ὄνομά μου. Ἐὰν θεωρῆτε ὅτι ὑπάρχει προσωπικὸν ζήτημα θὰ ἔχετε τὸν λόγον. Μετὰ τὸν κ. Ὑπουργὸν δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἔχετε τὸν λόγον.

Κ. Μ η τ σ ο τ ά κ η ς. Κύριε Πρόεδρε, ὁ κ. συνάδελφος Χανίων ἀνέμιξε τὸ ὄνομά μου εἰς τὴν ὑπόθεσιν, περὶ τῆς ποίας δὲν ἔκαμε ἐρώτησιν, ἀλλὰ ἐπερώτησιν.

Ἐνόμιζον, ὅτι πρόθεσις τῆς ἐρωτήσεώς του ἦτο ἁπλῶς καὶ μόνον νὰ λάβῃ μίαν πληροφορίαν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Δὲν ἐπρόκειτο ὅμως περὶ τούτου. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ θέματος. Ἐφόσον τὸ ζήτημα τοῦτο ἐθίγη, εἶμαι ὑποχρεωμένος, ἐγὼ προσωπικῶς, νὰ δηλώσω ὅτι ἡ ἄποψις ἡ ὁποία διετυπώθη εἰς τὰς στήλας τῆς προσωπικῆς μου ἐφημερίδος εἰς τὰ Χανιά, κατὰ τὴν ἰδικήν μου προσωπικὴν πεποίθησιν, ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὰ αἰσθήματα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ δημοσιεύματος, διὰ τὸ ὁποῖον τόσος ἔγινε λόγος, ἡ ὑποστήριξις τῆς ἀπόψεως ὅτι ὁ Κρητικὸς λαὸς διάκειται ἐχθρικῶς πρὸς τὸν Ἀμερικαν. λαόν. Τοιαύτη ἄποψις οὐδέποτε διετυπώθη. Ἐλέχθη μόνον ὅτι ἡ ἔξαψις τῶν πνευμάτων, τὴν ὁποίαν προεκάλεσεν ἡ κακομεταχείρισις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους καὶ ἡ ὅλη συμπεριφορὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π.Α. ἔναντι τῆς Ἑλλάδος, εἶχε δημιουργήσει τόσον εὔλογον καὶ βαρὺ παράπονον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ὥστε εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ πληρώματα τοῦ Ἀμερικανικοῦ στόλου ἀπεβιβάζοντο εἰς τὴν Κρήτην, δὲν ἦτο δυνατὸν—οἱαδήποτε πρόνοια καὶ ἂν ἐλαμβάνετο—ἐφ' ὅσον τυχὸν θὰ ὑπῆρχε κάποιος σπινθὴρ ἢ κάποια ἀφορμή, νὰ ἀπερεύγοντο ἔκτροπα τὰ ὁποῖα ἀναμφισβητήτως οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ. (Φωναὶ καὶ διαμαρτυρίαι ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς πτέρυγος, θόρυβος).

Μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοιαν διετυπώθη ἡ ἄποψις ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐγὼ τοὐλάχιστον προσωπικῶς ἐπιμένω. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ἀναμένω νὰ ἀκούσω πῶς ἔκρινε τὸ ζήτημα ἡ Κυβέρνησις καὶ τί ἔπραξεν. Ἐὰν ἡ Κυβέρνησις συνέστησεν ἢ δὲν συνέστησε τὴν ματαίωσιν τῆς ἐπισκέψεως, αὐτὸ ἀποτελεῖ ἰδικήν της ὑπόθεσιν, ὅπως ἐπίσης ἰδική της ὑπόθεσις εἶναι ἂν μετενόησεν ἐκ τῶν ὑστέρων διὰ τὸν χειρισμὸν ποὺ ἔκαμε.

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς. **Τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ, κ. Πρόεδρε.**

Π ρ ό ε δ ρ ό ς. Ὁρίστε.

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς. Αἱ ἐρωτήσεις τῶν κυβερνητικῶν βουλευτῶν θὰ τυγχάνουν ἰδιαιτέρας μεταχειρίσεως; Ἔχω καταθέσει σχετικὴν ἐπερώτησιν πρὸ μηνὸς καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὴν συζητήσω. Ζητῶ μίαν ἀπάντησιν ἀπὸ ὑμᾶς.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Δὲν ἔχετε δίκαιον, κ. συνάδελφε. Ὁμιλεῖτε περὶ ἐπερωτήσεως ἐνῷ αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἴμεθα εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῶν ἀναφορῶν καὶ ἐρωτήσεων.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἔχει τὸν λόγον.

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς (Ὑπ. Ἐθν. Ἀμ.). Κύριε Πρόεδρε, ἦτο πράγματι προγραμματισμένη ἡ ἐπίσκεψις τοῦ 6ου Ἀμερικανικοῦ στόλου εἰς τὴν Κρήτην, ὅτε συνέβησαν οἱ ἀποτρόπαιοι ἀπαγχονισμοὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἦτο εὔλογον νὰ συγκινηθῇ καὶ ἐξοργισθῇ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Καθήκον ὅμως ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ, εἶναι νὰ μὴ παρασύρωνται ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὰ αὐθόρμητα συναισθήματα τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ νὰ προπαθοῦν νὰ τὸν κατευθύνουν.

Τὴν Παρασκευήν, 11ην τοῦ μηνός, ἐλήφθη σῆμα τοῦ Ναυτικοῦ Διοικητοῦ Κρήτης, τὸ ὁποῖον λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἀναφέρω ἐπὶ ἀναμενομένῃ ἀφίξει Ἀμερικανικοῦ στόλου τοπικὸς τύπος δι' ἀντισυμμαχικοῦ ἄρθρου ἔχει ἐξάψει πνεύματα λαοῦ καὶ πιθανώτατα δημιουργηθῶσιν ἐπεισόδια κατὰ ἐξόδους πληρωμάτων. Κατὰ χθεσινὴν ἀπεργίαν ἐργατῶν ἀεροδρομίου Σούδας, Ἀμερικανοὶ ὑπάλληλοι κατέφυγον εἰς Διοικητήριον. Παρακαλῶ ἐνεργήσατε κλπ.....».

Συγχρόνως ἐλήφθη ἀναφορὰ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Μεραρχίας: «Ὑποβάλλεται προστρεχθέντως σημερινὸν φύλλον τοπικῆς ἐφημερίδος «Κήρυξ» μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως λάβητε γνῶσιν τοῦ εἰς τὴν ἄνω δεξιὰν στήλην δημοσιεύματος ὑπὸ τὸν τίτλον: «Οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ ἡμεῖς».

Παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστούμενοι διατάξητε ὅ,τι ἠθέλατε ἐγκρίνει τοσούτῳ μᾶλλον καθόσον καὶ Μεραρχία ἔχει διαπιστώσει ἔξαψιν πνευμάτων κατοίκων τῆς πόλεως καὶ γενικώτερον τῆς νήσου..... (ἀναγινώσκει).

Ε Ἰ ς β ο υ λ ε υ τ ὴ ς (ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως). Ἄρα προέκυψε ζήτημα.

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς (Ὑπ. Ἐθν. Ἀμ.) Κύριε Πρόεδρε, παρακαλῶ τοὺς ἀξιοτίμους συναδέλφους νὰ μὴ μὲ διακόψουν. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ δυσανασχετοῦν. Ὅλα θὰ τὰ εἴπωμεν καὶ ὅλοι θὰ ἀκουσθοῦν, ὅσοι ἔχουν δικαίωμα ἐκ τοῦ Κανονισμοῦ.

Θέλετε τώρα νὰ σᾶς διαβάσω τί ἔγραφεν ὁ «Κήρυξ»;

Ν. Μ π α κ ό π ο υ λ ο ς. Κύριε Ὑπουργέ, τὸ ἔγγραφον τῆς Μεραρχίας δὲν ἠκούσθη καλά.

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς. (Ὑπ. Ἐθν. Ἀμ.) (Ἀναγιγνώσκει ἐκ νέου τὴν ὡς ἄνω ἀναφορὰν τῆς Μεραρχίας). Ἰδοὺ τώρα τὸ ἄρθρον τῇ ς Ἑξαμερίδος «Κήρυξ» ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ ἡμεῖς»: «Βεβαίως ἡ ἀγανάκτησις, ἡ ὁποία συνέχει τὸ πανελλήνιον. . . . . (ἀναγινώσκει).

Κ. Μ η τ σ ο τ ά κ η ς. Τὸ εὑρίσκετε ἐμπρηστικόν, κ. Ὑπουργέ, αὐτό;

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς. (Ὑπ. Ἐθν. Ἀμ.) Κύριε συνάδελφε, νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ὁλοκληρώσω ὅσα ἔχω νὰ εἰπω καὶ θὰ σᾶς προσέξω, ὅπως σᾶς προσέχω πάντοτε.

Ἀλλὰ δὲν ἠρκέσθημεν, κ. Πρόεδρε, εἰς αὐτὴν τὴν πληροφορίαν. Ἐπεκοινώσαμεν μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς Κρήτης καὶ τὴν μεσημέρίαν τῆς Παρασκευῆς καὶ τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς καὶ διεπιστώθη ὅτι ὑπῆρχε πράγματι μία ἔξαψις εἰς τὴν Κρήτην, ὅτι εἶχε δηλαδὴ δημιουργηθῇ κλῖμα ἐξάψεως τοιοῦτον, ὥστε οἱ ἐλάχιστοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπεβουλεύοντο ἐνδεχομένως καὶ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἤ, ἂν θέλετε, καὶ οἱ ὀλίγοι ἄλλοι νέοι, οἱ ὁποῖοι παντοῦ ὑπάρχουν, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ δημιουργήσουν ἐπεισόδια εἰς βάρος τῶν ἀνδρῶν τοῦ 6ου στόλου.

Τὴν ἑπομένην 12ην τοῦ μηνός, ἦλθε τὸ ἑπόμενον τηλεγράφημα τοῦ Νομάρχου Χανίων, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐρωτηθῇ καὶ αὐτὸς τὴν Παρασκευὴν 11 Μαΐου «Πρὸς Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν. **Ἑπομένως χθεσινῆς τηλεφωνικῆς συνεννοήσεως μετὰ γενικοῦ γραμματέως ἀναφέρω ὅτι καθ' ἡμᾶς καὶ διοίκησιν χωροφυλακῆς πληρώματα ἀμερικανικοῦ στόλου ἠδύναντο ἀποβιβασθῶσι καὶ κυκλοφορήσωσι Χανιά. Στόκ. Λαὸς αὐθορμήτως δὲν ἀντιτίθεται καὶ ἐπαγγελματικὸς κόσμος ἐπιθυμεῖ ἀποβίβασιν. Στόκ. Ἀντιθέτως μερὶς βίως τοῦ τύπου καὶ ὡς συμπεραίνωμεν ἐθνικοὶ ἡγέται ἀντιπολιτεύσεως προπαγανδίζουν γραμμὴν μὴ ἀποβιβάσεώς πληρωμάτων. Στόκ.** Οὕτω δυνατὸν ἐνθαρρυνθοῦν ὀπαδοὶ ΕΔΑ καὶ ἀναρχικὰ στοιχεῖα πρόκλησιν ἐπεισοδίων. Κατόπιν τούτων τυχὸν ἀποβίβασις πληρωμάτων ἐνέχει καὶ πιθανότητα κινδύνων διασαλεύσεως τάξεως. Παρακαλοῦμεν διατάξητε κ.λ.π.». Τὸ σῆμα ὑπογράφει ὁ Νομάρχης Βῆχος.

Δὲν ἦτο δυνατὸν λοιπόν, κύριε Πρόεδρε, παρὰ νὰ τεθῇ ἡ κατάστασις αὐτὴ ὑπ' ὄψιν τῶν ἁρμοδίων ἀμερικανικῶν ἀρχῶν. Συγχρόνως δὲ ἐγένετο καὶ ὑπόδειξις πρὸς αὐτὰς ὅτι θὰ ἦτο σκοπιμώτερον πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένως ἀνοήτων ἀλλὰ θυσαρέστων ἐπεισοδίων, νὰ μὴ γίνῃ ἡ ἐπίσκεψις εἰς τὴν Κρήτην καὶ νὰ μὴ ἐξέλθουν οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ναῦται. Συνεπῶς ὑπῆρξε κάτι. Βεβαίως ἐὰν ἦτο ἀνάγκη, καὶ μικρὰ ἀνάγκη ἔστω, τὸ Κράτος βεβαίως εἶχεν ὅλην τὴν δύναμιν νὰ ἐξασφαλίσῃ πλήρη τὴν τάξιν μὲ τὴν συνδρομὴν φυσικὰ πάντοτε καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης, διότι ἐδῶ δὲν ἐπρόκειτο φυσικὰ νὰ ἐξεγερθῇ ὁλόκληρος ὁ λαὸς τῆς Κρήτης. Ἐπρόκειτο περὶ κλίματος ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἠδύναντο νὰ κινηθοῦν ἐγκληματίαι ἢ καὶ ἄλλοι ἁπλῶς. Τὸ ζήτημα ὅμως εἶναι πῶς ἐδημιουργήθη αὐτὴ ἡ κατάστασις. Τὸ ζήτημα εἶναι: μόνα τους ἐξήφθησαν τὰ πάθη αὐτὰ καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σοβαρὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον θὰ παρακαλέσω πολὺ τὸν κ. Μητσοτάκην νὰ προσέξῃ.

Ἔχω, κύριοι βουλευταί, ἐνώπιόν μου τὴν ἐφημερίδα «Κῆρυξ» τῆς 10 Μαΐου ποὺ ἦτο ἡμέρα Πέμπτη. Γράφει ἡ ἐφημερίς: «Ὁ λαὸς τῶν Χανίων ἵσταται παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Κυπρίων (ἀναγινώσκει)...».

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς ἀπασχολήσω μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀνταποκρίσεως αὐτῆς. Πάντως ὁμιλεῖται εἰς τὸ συλαλ-

λητήριον ἦσαν ὁ θεοφυλέστατος ἐπίσκοπος κ. Ἀγαθάγγελος, ὁ δήμαρχος κ. Μουντάκης, ὁ δικηγόρος κ. Ἀγγελάκης, οἱ βουλευταὶ κ. κ. Μητσοτάκης καὶ Μπακλατζῆς καὶ ἀφοῦ ὡμίλησαν —εἶναι καὶ οἱ λόγοι ἐδῶ ὑπέβαλαν εἰς τὴν συγκέντρωσιν ψήφισμα. Γνωρίζομεν ὅλοι κύριοι βουλευταὶ πόσον εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς προσέχει ὁ λαὸς τὸ πραγματικὸν κείμενον, τὸ ὁποῖον τίθεται ὑπ' ὄψιν του. Ὑπάρχει πάντοτε μία βοή, μία ἀκαταστασία καὶ μέσα εἰς τὴν βοὴν αὐτὴν ἐκεῖνο, ποὺ προτείνουν οἱ ὁμιλοῦντες, ἐκεῖνο καὶ ἐγκρίνει συνήθως ὁ κόσμος. Εἰς τὸ ἐγκριθὲν ψήφισμα λοιπόν, τὸ ὁποῖον ἀνεγνώσθη ἀπὸ ἕναν ἐκ τῶν ἀξιοτίμων ὁμιλητῶν, περιλαμβάνονται καὶ ταῦτα: «Ἐν περιπτώσει πραγματοποιήσεως τῆς τοιαύτης βολοφωνίας ἀπαιτεῖ ὁ λαὸς ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προβῇ εἰς τὴν λῆψιν ὅλων τῶν ἐνδεδειγμένων μέτρων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ τρωθέντος ἑλληνικοῦ γοήτρου, ἤτοι εἰς τὴν διακοπὴν τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ἀποχώρησίν της ἐκ τοῦ Νάτο». Αὐτὰ λέγει τὸ ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ἀνεγνώσθη ἀπὸ ἕναν ἐκ τῶν ὁμιλητῶν παρόντων προφανῶς καὶ μὲ τὴν συμπαράστασιν καὶ τῶν ὑπολοίπων. Τὰ ἴδια ἀναφέρονται καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα «Παρατηρητὴς» τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας. Τὸ ἰδιοπρόσεκτον εἶναι, κύριε Πρόεδρε, ὅτι καὶ εἰς τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν —καὶ τοῦτο εἶναι κατὰ πληροφορίαν ἁρμοδίας κρατικῆς ὑπηρεσίας— «οἱ ῥήτορες ἐξῆψαν τὸν λαὸν καὶ ἐναντίον τοῦ ἀμερικανικοῦ παράγοντος, ὡς ἐξάγεται τοῦτο καὶ ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ κειμένου τοῦ ψηφίσματος διαμαρτυρίας», ἐπίσης δὲ ὅτι «ἐντὸς τοῦ πλήθους εἶχον παρεισφρύσει καὶ κομμουνιστικὰ στοιχεῖα, ἅτινα διὰ καταλλήλων συνθημάτων ἔστρεψαν τὴν μῆνιν τῶν διαδηλωτῶν καὶ κατὰ τῶν Ἀμερικανῶν ὡς συνάγεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἠκούσθησαν διαδηλωταὶ ἀξιοῦντες τὴν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου ἐμφάνισιν τοῦ γνωστοῦ ἰατροῦ Χιωτάκη».

Σεῖς οἱ Κρητικοὶ θὰ τὸν γνωρίζετε, κύριοι συνάδελφοι...

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς δημοτικὸς σύμβουλος Χανίων. εἶναι, κύριε Ὑπουργέ.

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς (Ὑπουρ. Ἐθν. Ἀμύνης). Ὑπάρχει, ὅμως καὶ τοῦτο, κύριοι συνάδελφοι. «Κατὰ πληροφορίας, μὴ ἐξηκριβωθείσης ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας μας, ὁ βουλευτὴς Χανίων κ. Κ. Μητσοτάκης μεταβὰς τὴν πρωΐαν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Σούδας, νεοκατασκευαζόμενον ὑπὸ ἀμερικανικῆς τεχνικῆς ἑταιρείας, ὡμίλησεν πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἐργαζομένους Ἕλληνας ἐργάτας, οὓς καὶ ὥπεισε νὰ διακόψουν τὴν ἐργασίαν των καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα ἐπιδώσουν ψήφισμα διαμαρτυρίας». Συνεκεντρώθησαν οἱ ἐργάται εἰς τὴν Νομαρχίαν καὶ ὡμίλησεν ὁ βουλευτὴς κ. Μητσοτάκης πρὸ τῆς Νομαρχίας». Ἡ γνώμη τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς εἶναι ὅτι...

Η. Μ π ρ ε ζ έ μ α ς. Ποιὰ ὑπηρεσία εἶναι;

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς (Ὑπουρ. Ἐθν. Ἀμύνης). Δὲν εἶναι καμμία ἔκτακτος ὑπηρεσία, εἶναι ὑπηρεσία ὑφισταμένη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀπὸ δεκαετηρίδων. Σᾶς τονίζω, ὅτι πρόκειται ὑπηρεσίας ὑφισταμένης ἀπὸ δεκαετηρίδων. (Θόρυβος ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Ἀφῆστε τὶς φωνές. Εἶναι ἀνώφελες. Ἡ γνώμη τῆς ὑπηρεσίας περαιτέρω εἶναι ἡ ἑξῆς. «Ἐνῷ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ φυσικὸς κατευνασμὸς ἡ ἐφημερὶς «Κῆρυξ» ἰδιοκτησίας βουλευτοῦ κ. Κ. Μητσοτάκη δημοσιεύει ἐμπρηστικὸν ἄρθρον ἐναντίον τῶν Ἀμερικανῶν, καὶ εἰδικώτερον κατὰ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Στόλου κλπ.

Κύριοι βουλευταί, δὲν ἔχει τόσην ἀξίαν, ἡ κρίσις ἡμῶν σήμερον, περὶ τοῦ ἐὰν τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἦτο ἐμπρηστικὸν ἢ ὄχι, ὅσην ἀξίαν εἶχεν ἡ κρίσις τῶν ἐκεῖ Ἀρχῶν τὰς ἡμέρας ἐκείνας, διότι αὐταὶ ἐγνώριζαν καλύτερον ποῖα ἦσαν τότε τὰ πνεύματα.

Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἔκθεσις ἀνωτάτου κρατικοῦ λειτουργοῦ, ἡ ὁποία λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἡ ὅλη δημιουργηθεῖσα κατάστασις ὀφείλεται εἰς τοὺς βουλευτὰς Χανίων καὶ εἰς τὰ δημοσιεύματα τῶν ἐφημερίδων, τὰ ὁποῖα εἶχον δημιουργήσει κλῖμα κατάλληλον δι' ἐπεισόδια εἰς βάρος τοῦ συμμαχικοῦ παράγοντος. Συνάγω δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι εἰς φιλικὴν συζήτησιν μὲ τὸν Νομάρχην Χανίων, οὗτος διεμαρτύρετο διὰ τὰς ἐνεργείας τοῦ βουλευτοῦ Μητσοτάκη, ὁ ὁποῖος, ὡς ἔλεγε προεκάλεσε καὶ τὴν ἀπεργίαν τῶν ἐργατῶν τῶν ἔργων τοῦ ΝΑΤΟ».

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Παρακαλῶ νὰ ἀνακοινώσητε καὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνωτάτου λειτουργοῦ. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακοινοῦνται ἀνώνυμα κείμενα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς (Ὑπουρ. Ἐθν. Ἀμύνης). Ἔχω καὶ τὸ ἑξῆς σῆμα τοῦ Νομάρχου Χανίων.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Ὅσα εἶναι ἀνώνυμα εἶναι ἄνευ ἀξίας.

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς (Ὑπουρ. Ἐθν. Ἀμύνης). Κύριε Πρόεδρε, ὁμολογῶ ὅτι λυποῦμαι, διότι δυσανασχετοῦν οἱ κ. συνάδελφοι. Ἴσως ἐὰν εἶχον ὀλίγην ὑπομονὴν νὰ ἐφθάναμεν εἰς τὸ τέλος καὶ νὰ ἱκανοποιοῦντο.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Ὅταν ἀναγινώσκωνται ἔγγραφα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς θὰ πρέπει ταυτοχρόνως νὰ ἀνακοινοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὑπογράφουν τὰ ἔγγραφα.

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς (Ὑπουρ. Ἐθν. Ἀμύνης). Ἡ ὑπομονὴ εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον, ὄχι μόνον τοῦ πολιτικοῦ, ἀλλὰ καὶ παντὸς ζῶντος ἀνθρώπου.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Οὐδαμόθεν βαρυνόμεθα μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κάμωμεν μέχρι τέλους ὑπομονήν, διὰ νὰ ἀκούσωμεν εἰς ποῖον ἀνήκουν τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκει ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ὀφείλει νὰ προβῇ τώρα εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Νομίζω ὅτι δύναται νὰ ζητηθῇ ὁ φάκελλος καὶ νὰ γίνῃ ἐπερώτησις.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Καθ' ὃν τρόπον ὁ κ. Ὑπουργὸς ἀναπτύσσει τὸ θέμα, εἰσῆλθεν εἰς συζήτησιν τοῦ Κυπριακοῦ. Κατόπιν τούτου ἡ συζήτησις θὰ γενικευθῇ.

Α. Π ρ ω τ ο π α π α δ ά κ η ς (Ὑπουρ. Ἐθν. Ἀμύνης). Τὸ ἐὰν θὰ εὐρυνθῇ ἡ συζήτησις εἶναι ζήτημα Κανονισμοῦ, ὅπως εἶναι καὶ ὁρισμὸς τοῦ Κανονισμοῦ νὰ ὑπάρχῃ ὑπομονὴ μέχρι νὰ τελειώσῃ ὁ ῥήτωρ τὴν ἀγόρευσίν του.

Ἔχω καὶ ἕτερον σῆμα τοῦ Νομάρχου Χανίων, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἀναφέρω ὅτι ἀπόγευμα 10ης Μαΐου καὶ περὶ ὥραν 17 παρουσιάσθη Ἐπιτροπὴ ἀπεργῶν ἐργατῶν ἀεροδρομίου Ἀκρωτηρίου, ἵνα ἐπιδώσῃ ψήφισμα διαμαρτυρίας ἐπὶ ἐκτελέσει δύο Κυπρίων πατριωτῶν καὶ δήλωσιν κηρύξεως ἀπεργίας.

Εἰς ψήφισμα ἦτο ἀναγεγραμμένη δήλωσις κηρύξεως ἀπεργίας ἀορίστου διαρκείας καὶ μὲ διόρθωσιν εἰς 48ωρον τοιαύτης μετὰ 48ωρον.

Ἐκείνην τὴν ὥραν προσῆλθεν γραφεῖον μου καὶ βουλευτὴς Χανίων Μητσοτάκης.

Ἐπειδὴ εἰς ἑτέραν παράγραφον ψηφίσματος ἀνεφέρετο ὅτι ἀπεργοὶ δὲν θὰ ἐπανέλθουν ἐργασίας των πρὸ δικαιώσεως πόθου Κυπρίων, ὑπέδειξα ὑπάρχουσαν ἀντίθεσιν καὶ συνέστησα διόρθωσιν ψηφίσματος, ἵνα ἐργάται μὴ μείνουν ἐκτεθειμένοι καὶ συνηθοῦν ἐπανέλθουν ἐργασίας των τοὐλάχιστον μετὰ 48ωρον.

Ἐνταῦθα παρενέβη βουλευτὴς Μητσοτάκης συστήσας ἁπλῆν παραλαβὴν ψηφίσματος ὡς εἶχεν καὶ διαβίβασίν του Κυβερνήσιν κλπ.».

Τὰ ὅσα ἀνέφερα, προκύπτουν καὶ ἐξ ἑνὸς ἄρθρου τῆς ἐφημερίδος «Κήρυξ» τῆς 15ης Μαΐου. Ἐπειδὴ τὸ ἄρθρον εἶναι ἀρκετὰ ἐκτενές, θὰ σᾶς ἀναγνώσω ἓν μέρος μόνον τούτου καὶ δὴ τὴν τελευταίαν παράγραφον... «Καὶ πιστεύομεν— ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλους τινὰς — ὅτι ἡ εἰλικρινὴς διατύπωσις τῶν αἰσθημάτων μας, ἡ ὁποία ὡδήγησεν εἰς τὴν ματαίωσιν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἀμερικανικοῦ Στόλου ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν διαφώτισιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιρροὴ εἶναι ὄντως ἀπαράσιστική».

Σ. Χ ο ύ τ α ς. Ἐπερώτησιν κατὰ βουλευτοῦ ἀναπτύσσετε κ. Ὑπουργὲ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης; Εἶναι πρωτάκουστον.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Μὴ παρεμβαίνετε κ. Χούτα. (Κωδωνοκρουσία).

Σ. Χ ο ύ τ α ς. Κύριε Πρόεδρε, μεροληπτεῖτε συνεχῶς καὶ ἀδικαιολογήτως.

(Ὁ κ. Χούτας κτυπᾷ τὴν χεῖρα του ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου του, προσπαθῶν νὰ συνεχίσῃ. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Ἐγὼ θὰ θεωρήσω ὅτι ἡ μομφή μου ἐναντίον τοῦ Προέδρου ἐγένετο δεκτὴ ἂν δὲν ἐφαρμοσθῇ ὁ Κανονισμός.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, λυποῦμαι, διότι γίνετε ἔπειτα ἀπὸ ὅτα ἐλέχθησαν, ὅτι δὲν ὀφείλετε νὰ δώσητε ἐξηγήσεις εἰς τὴν Βουλήν.

Ὑπεβεβαιώνετε τὴν βασιμότητα τῆς μομφῆς, ἡ ὁποία διετυπώθη. Ἡ ἄρνησις ἐξηγήσεων ἀποτελεῖ ἐπιβεβαίωσιν τῆς κατηγορίας, ἡ ὁποία διετυπώθη ἐναντίον σας. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Πρόεδρος. Ὁρίστε, κ. Ὑπουργέ. Συνεχίσατε.

Α. Πρωτοπαπαδάκης (Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύνης).....

Πρόεδρος. Κύριε Χούτα, ἔχετε τὸν λόγον. δυνάμει τοῦ ἄρθρου 23 τοῦ Κανονισμοῦ, διὰ νὰ δώσετε ἐξηγήσεις, διότι ἐκτυπήσατε τὸ χέρι σας ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου καὶ διότι ἐφέρθητε κατὰ τρόπον ἀνοίκειον πρὸς τὸ Σῶμα. Ὁρίστε.

Σ. Χούτας. (Ἀνέρχεται εἰς τὸ Βῆμα). Κύριοι βουλευταί, ὁ κ. Πρόεδρος ἐζήτησε νὰ δώσω ἐξηγήσεις, διότι ὡς αὐτὸς ἀντελήφθη, ὡμίλησα κατὰ τρόπον ἀνοίκειον ἐναντίον του, ὡς Προέδρου τοῦ Σώματος. Ἐγώ, νομίζω ὅτι, δὲν ὡμίλησα κατὰ τρόπον ἀνοίκειον, ἀλλὰ κατὰ τρόπον δίκαιον. Διότι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, συστηματικῶς, ἀφ' ἧς ἤρξατο τὸ Σῶμα τὰς ἐργασίας του, ἐπιδεικνύει μίαν πρωτοφανῆ, δι' ἡμᾶς, μεροληψίαν ὑπὲρ τῆς Κυβερνητικῆς παρατάξεως. (Θόρυβος καὶ φωναὶ ἐκ τῶν Κυβερνητικῶν ἐδωλίων).

Ε. Κεραλογιάννης. Δὲν νομίζω, κύριε συνάδελφε, ὅτι ἠμπορεῖτε νὰ καταφέρεσθε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐναντίον τοῦ κ. Προέδρου. (Συνεχίζει ὁμιλῶν ἐν μέσῳ θορύβου μὴ ἀκουόμενος).

Σ. Χούτας. Κατόπιν τούτου, ἐμμένω ἐπὶ τῆς κατηγορίας μου, ὅτι ὁ Πρόεδρος τοῦ Σώματος πράγματι ἐπιδεικνύει μεροληψίαν. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Κατὰ τὸν Κανονισμὸν ὁ κ. Πρόεδρος ὀφείλει νὰ παραχωρήσῃ αὐτὴν τὴν στιγμήν, πρὸς στιγμήν, τὴν θέσιν του εἰς τὸν Ἀντιπρόεδρον καὶ νὰ ἀποφανθῇ τὸ Σῶμα ἐπὶ τῆς κατηγορίας μου. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Πρόεδρος. Ὁ Πρόεδρος δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν του ὅλα αὐτά. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς πτέρυγος καὶ θόρυβος. Ὁ κ. Πρόεδρος συνεχίζει μὴ ἀκουόμενος)

Ν. Μπακόπουλος. Τότε διατί τὸν ἐκαλέσατε νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις; Αὐτὸ ἀποδεικνύει τὴν μεροληψίαν σας, κύριε Πρόεδρε.

Πρόεδρος. Μολονότι κρίνω ἀνεπαρκεῖς τὰς ἐξηγήσεις του, δὲν ἀποδίδω σημασίαν εἰς τὰ λεχθέντα. Συνεχίστε κ. Ὑπουργέ, παρακαλῶ.

Σ. Χούτας. Ὀφείλετε νὰ ἀποχωρήσητε ἀπὸ τὴν θέσιν σας καὶ νὰ τὴν παραχωρήσητε εἰς τὸν Ἀντιπρόεδρον.

Ν. Μπακόπουλος. Καὶ αὐτὴ ἡ συμπεριφορά σας κ. Πρόεδρε ἀποδεικνύει τὸ βάσιμον τῆς μομφῆς τοῦ κ. συναδέλφου. Ἂν δὲν τὸ συναισθάνεσθε τόσον τὸ χειρότερον δι' ὑμᾶς κύριε Πρόεδρε.

Α. Πρωτοπαπαδάκης (Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύνης). Κύριε Πρόεδρε, ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ὁ Κανονισμὸς προβλέπει τὴν διαδικασίαν μομφῆς κατὰ τοῦ Προέδρου, ἐν πάσῃ περιπτώσει νομίζω ὅτι πρέπει νὰ συνεχίσωμεν. Ὑπενθυμίζω, κύριε Πρόεδρε, τὴν τελευταίαν φράσιν τοῦ Κήρυκος. Καὶ ἀναγινώσκω ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Αὐγὴ» τῆς 17)5)56 ἕνα ἄλλο ἄρθρον, ἕνα ἄλλο σημείωμα : «Οἱ Κρῆτες καὶ οἱ Ἀμερικανοί». «Μὲ χαρὰν καὶ ἀνακούφισιν ἐδέχθη ὅλη ἡ Ἑλλὰς τὴν ματαίωσιν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἀμερικανικοῦ στόλου εἰς Κρήτην κλπ. κλπ. . . .».

Κύριε Πρόεδρε, βεβαίως δὲν λέγω ἐγὼ ὅτι ὁ ἀξιότιμος κ. Μητσοτάκης εἶναι κομμουνιστὴς ἢ εἶναι ἐχθρὸς τῆς Πατρίδος του, ἢ εἶναι πράκτωρ τῆς Ἰντέλιτζενς Σέρβις : Βεβαίως ὄχι. Ἐκεῖνο ποὺ λέγω ἐγώ, κύριε Πρόεδρε, εἶναι ὅτι πολιτικὸς ἀνήρ διακεκριμένος καὶ πατριώτης γνωστὸς ὅπως ὁ κ. Μητσοτάκης, μὲ τὸ κῦρος ποὺ διαθέτει ὄχι μόνον εἰς τὸν λαὸν τῶν Χανίων ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, εἶχε νομίζω τὴν ὑποχρέωσιν, τὴν ὀργὴν αὐτὴν τοῦ λαοῦ, τὴν δικαίαν, νὰ μὴ τὴν ἀφίσῃ νὰ ἐκδηλωθῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ νὰ κάμῃ χρῆσιν τῶν προσόντων αὐτῶν μὲ τὰ ὁποῖα τὸν ἔχει προικίσει ἡ φύσις, εἰς τρόπον ὥστε νὰ κατευθύνῃ τὸν λαόν. Τοιαύτην ὑποχρέωσιν νομίζω ὅτι ἔχουν ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐμπιστεύεται ὁ λαὸς διὰ τῆς ψήφου του.

Πιστεύω, κύριε Πρόεδρε, ὅτι ὅλα αὐτά, καὶ τοῦτο καταφαίνεται καλλίτερον ἀκόμη ἀπὸ τὴν στάσιν τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου κ. Μπακλατζῆ, ὁ ὁποῖος ἐνῶ καὶ αὐτὸς ὡμίλησεν εἰς τὸ συλλαλητήριον τῆς Τετάρτης, ὅμως εἰς τὸν «Παρατηρητήν», ἂν δὲν ἀπατῶμαι, τῆς 13ης τοῦ μηνός, τοποθετεῖ τὰ πράγματα κατὰ τρόπον διάφορον.

Νομίζω κ. Πρόεδρε, ἀντὶ νὰ ἠγηθοῦν ὅπως ἔπρεπε τοῦ λαοῦ τῶν Χανίων καὶ νὰ τὸν κατευθύνουν πρὸς τὰ ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε, παρεσύρθησαν καὶ δὲν ἐξετίμησαν, ὡς εἶχον ὑποχρέωσιν, τὰς συνεπείας τῆς τοιαύτης των στάσεως.

Εὐτυχῶς, οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ. Ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ ἐκδηλωθοῦν τὰ αἰσθήματα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ἔναντι τῆς ἐθνικῆς ὑποθέσεως καὶ τῶν Ἀμερικανῶν. Θὰ ἀναγνώσω, κ. Πρόεδρε, καὶ τὴν θέλωσιν τοῦ ἀξιοτίμου Ἀρχηγοῦ τῆς Φ.Δ.Ε., τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου, ὡς γνωστόν, συγκινεῖ τόσον πολὺ τὸν λαὸν τῆς Κρήτης. Καίτοι ἡ θέλωσις αὐτὴ ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας, ἀξίζει, ἐν τούτοις, νὰ ἀκουσθῇ;

«Ἐλυπήθη πολὺ ὁ Κρητικὸς λαός, λέγει ὁ κ. Βενιζέλος, διότι ὁ 6ος Ἀμερικανικὸς στόλος ἐματαίωσε τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Κρήτην. Εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι οἱ Κρῆτες, τῶν ὁποίων εἶναι γνωστὰ τὰ φιλόξενα αἰσθήματα, θὰ ἐδέχοντο καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν τὸ Ἀμερικανικὸν ναυτικὸν μὲ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα ἀγάπης καὶ συμπαθείας».

Καὶ προσπαθεῖ εἰς τὴν δευτέραν φράσιν νὰ μετριάσῃ τὴν ἐντύπωσιν ἐκ τοῦ ἄρθρου ἐκείνου τοῦ χαρακτηρισθέντος ὡς ἐμπρηστικοῦ.

Εἷς βουλευτής. Νὰ ἀναγνωσθῇ καὶ αὐτό.

Α. Πρωτοπαπαδάκης (Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύνης). Ἐκεῖνο ποὺ μοῦ ἔκαμε μίαν μικρὰν ἐντύπωσιν, κ. Πρόεδρε τῆς Βουλῆς, εἶναι ὅτι ἐνῶ αὐτὰ ἔλεγεν ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε. εἰς τὰς 16 Μαΐου, ὁ κ. Μητσοτάκης, ἐκ **τῶν διακεκριμένων στελεχῶν τοῦ Κόμματος αὐτοῦ, ἄλλο λέγει εἰς τὰς 15 καὶ ἐπιμένει σήμερον εἰς ταῦτα, τὰ ὁποῖα δὲν συμβιβάζονται μὲ ὅσα ὁ κ. Βενιζέλος λέγει εἰς τὴν θέλωσίν του.**

Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ προσέχωμεν ὅλοι εἰς τὰς ἐκδηλώσεις μας, ὅσοι ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἔχωμεν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ λαοῦ καὶ νὰ μὴ παρασυρώμεθα ἀπὸ καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι πολλάκις ἐντέχνως δημιουργοῦνται ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐπιδιώκουν πολιτικοὺς σκοπούς, διαφόρους βεβαίως ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐπιδιώκει ἡ Φ.Δ.Ε. Ἦτο, λοιπόν, ἀπολύτως δικαιολογημένη ἡ ὑπόδειξις τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὰς ἁρμοδίας Ἀμερικανικὰς ἀρχάς. Ἐὰν ἦσαν συνετώτεροι οἱ ἡγέται τοῦ λαοῦ τῶν Χανίων τὴν ἡμέραν ἐκείνην, δὲν θὰ εἶχε δημιουργηθῇ ἡ ἀτυχὴς αὐτὴ ὑπόθεσις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ, διότι ὑπάρχει καὶ ἡ θέλωσις αὐτὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Φ.Δ.Ε.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν 6ον Ἀμερικανικὸν στόλον ἔχω πληροφορίας, ὅτι ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Ρόδον, ἔμεινε πολὺ ἱκανοποιημένος, καθὼς καὶ οἱ Ρόδιοι.

Κύριε Πρόεδρε, αὐτὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ ἐὰν χρειασθῇ θὰ εἴπω καὶ ἄλλα.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Μητσοτάκης ἐπὶ προσωπικοῦ θέματος.

Κ. Μητσοτάκης. Κύριοι συνάδελφοι, παρὰ τὸν περίεργον καὶ ἀσυνήθη κοινοβουλευτικὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἔρχεται πρὸς συζήτησιν τὸ θέμα αὐτό, τρόπον ὁ ὁποῖος ἀναμφισβητήτως προδίδει παράβασιν τοῦ Κανονισμοῦ καὶ συνεργίαν εἰς τὴν παράβασιν τοῦ ἀξιοτίμου Προέδρου τοῦ Σώματος, εἶμαι ὑπογρεωμένος ν' ἀπαντήσω. Ἡ ἐρώτησις αὕτη ὑποβάλ-

λεται τὴν 16ην Μαΐου 1956 καὶ συζητεῖται σήμερον. Ἀφήνω εἰς τὴν Βουλὴν νὰ κρίνῃ περὶ τούτου. Τὸ θέμα, κύριοι, μὲ εὐχαριστεῖ, διότι ἔρχεται πρὸς συζήτησιν. Ἀνέπτυξα προηγουμένως —καὶ δὲν σκοπεύω νὰ ἐπεκταθῶ— ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθν. Ἀμύνης τὴν ἄποψιν, τὴν ὁποίαν προσωπικῶς ὑποστηρίζω. Ἐδήλωσα, ὅτι κατὰ τὴν ἰδικήν μου προσωπικὴν ἀντίληψιν, ὅπως θὰ ἐβιαζάσατε καὶ εἰς τὸ ἄρθρον τῆς Ἐφημερίδος, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὰς ἀπόψεις μου, ὑπῆρχε βαθὺ αἴσθημα δυσφορίας τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. στρεφόμενον εὐθέως καὶ ἀμέσως μὲν κατὰ τῶν Ἄγγλων, ἀλλὰ καὶ κατὰ δεύτερον λόγον, κατὰ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν σαφῶς διαστέλλομεν ἀπὸ τὸν Ἀμερικανικὸν λαόν, διότι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις δὲν συμπαρεστάθη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν τῆς ὀξύνσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, καθ' ὃν τρόπον θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναμένῃ κανεὶς ἀπὸ αὐτήν.

Ι. Διαμαντόπουλος. Ἔχουν καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν Καραολῆ τους; τὸν Νάθαν Χάϊκλ.

Κ. Μητσοτάκης. Ἡ ἱστορία τῶν Η. Π. Α. ἰδίᾳ ἡ παλαιοτέρα, μᾶς ἔχει δώσει τὸ δικαίωμα νὰ ἀναμένωμεν, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν λαῶν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κύριοι, αὐτό, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἐπράξαμεν, ἀπετέλεσεν ἀναμφισβητήτως δικαίωμά μας εἰς μίαν ἐλευθέραν Δημοκρατικὴν χώραν, ὅπου καὶ οἱ πολῖται καὶ φυσικὰ καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Ἔθνους ἔχουν δικαίωμα ἐλευθέρως νὰ ἐκφράσουν τὰς ἀπόψεις των.

Ἐπειδὴ τὸ θέμα συνδέεται μὲ ὅσα συνέβησαν εἰς τὴν Κρήτην ἐκείνην τὴν ἐποχήν, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ προσθέσω καὶ ὀλίγα λόγια. Τὸ ἄρθρον τῆς ἐφημερίδος μου διεπίστωσεν αὐτὸ καὶ μόνον τὸ πραγματικὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον προηγουμένως ἀνέφερον, καὶ νομίζω, ὅτι τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐὰν ἐτίθετο ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ ἐτύγχανε τῆς ἀπολύτου ἐπιδοκιμασίας του, διότι κάθε ἄλλον παρὰ ἐμπρηστικὸν εἶναι δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθῇ. Ἁπλῶς καὶ μόνον ἐπισημαίνει τὸν κίνδυνον δημιουργίας ἐπεισοδίων, κίνδυνον τὸν ὁποῖον ὡς ἀνέφερεν ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης ὑποσημειώνουν καὶ ἄλλαι ἁρμόδιαι κρατικαὶ ἀρχαί, καὶ τὸν ὁποῖον ὑποθέτω. παρεδέχθη καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἐφ' ὅσον συνέστησε τὴν ματαίωσιν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ 6ου Ἀμερικανικοῦ Στόλου εἰς τὴν Σούδαν.

Πέραν τούτου, κ. συνάδελφοι, πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι αἱ ὑπόλοιποι ἀνώνυμοι πληροφορίαι του ἀξιοτίμου κ. Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἐμὲ προσωπικῶς μὲ ἀφήνουν ἀδιάφορον. Οἱ πράκτορες καὶ οἱ χαφιέδες ἠμποροῦν νὰ εἶναι πρόσωπα χρήσιμα διὰ τὰς μυστικὰς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, (χειροκροτήματα), ἀλλὰ αἱ ἀπόψεις των δὲν ἔχουν θέσιν ἐνώπιον τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἐπιθυμῶ πάντως νὰ συγχαρῶ! τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης διὰ τὴν ἐνημερότητα τῶν πρακτόρων του, προσθέτω, ὅτι εἶναι παντελῶς ἀνακριβές, ὅτι ἐγὼ μετέδην διὰ νὰ ἐξωθήσω εἰς ἀπεργίαν τοὺς ἐργάτας τοῦ N.A.T.O. Ἔλαβον γνῶσιν τῆς ἀπεργίας τὴν μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀπεργία ἐπραγματοποιήθη, τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἐργάται, καθ' ἃ εἶχον δικαίωμα, δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἤσκησαν καλῶς καθ' ἃ ὑποθέτομεν θὰ συμφωνῇ καὶ ἡ ἰδία ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ, ἐκήρυξαν στάσιν ἐργασίας καὶ κατῆλθον ἠρέμα εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, διὰ νὰ ἐπιδώσουν ψήφισμα διαμαρτυρίας πρὸς τὸν Νομάρχην, διαμαρτυρόμενοι διὰ τὸν ἀπαγχονισμὸν τῶν δύο Κυπρίων πατριωτῶν. Ἐπιθυμῶ ἀκόμη νὰ προσθέσω, ὅτι καθ' ἃ ἀσφαλέστατα θὰ γνωρίζῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ὅλοι οἱ ἐργάται τοῦ N.A.T.O., εἶναι ἀναμφισβητήτως ἐθνικόφρονες, διότι ἔχουν περάσει ἀπὸ ὅλα τὰ κόσκινα τῆς Ἀσφαλείας καὶ τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν, αἱ ὁποῖαι τοὺς στέλλουν τὰς ἐκθέσεις των καὶ εἶναι δύσκολον πρᾶγμα νὰ εἰσέλθῃ οἱοσδήποτε ἀμφισβητουμένων φρονημάτων εἰς ἐργασίαν στρατιωτικῆς φύσεως καὶ ἰδίᾳ ἐργασίαν τοῦ NATO.

Κατὰ συνέπειαν, ἐπρόκειτο περὶ ἐκδηλώσεως ἀνθρώπων ἀναμφισβητήτως ἐθνικοφρόνων, οἱ ὁποῖοι νομίζομεν. ὅτι ἤσκησαν νόμιμον δικαίωμα καὶ ὀρθῶς διεμαρτυρήθησαν μαζὶ μὲ ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. διὰ τὸν ἀπαγχονισμὸν τῶν Κυπρίων πατριωτῶν.

Ὄντως, ὅταν τὸ ψήφισμα ἐπεδίδετο εἰς τὸν κ. Νομάρχην. παρέστην καὶ ἐγὼ καὶ ὄντως συνέστησα εἰς αὐτὸν, καθ' ἃ εἶχον ἀναμφισβήτητον ὑποχρέωσιν ἐκ τοῦ Νόμου καὶ τοῦ Συντάγματος, νὰ μὴ ἐπιδιώξῃ νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι τοῦ τὸ ἐπέδωσαν νὰ μεταβάλλουν ἀπόψεις, ἀλλὰ ἁπλῶς νὰ διαβιβάσῃ τὰς ἀπόψεις των εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διότι αὐτὸς ἦτο ὁ ρόλος καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ ἀποστολή του.

Ἐπίσης ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω ὅτι τὸ συλλαλητήριον, τὸ ὁποῖον ἔγινεν εἰς τὰ Χανιά, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ὡμίλησεν ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος καὶ ἐν σημεῖα χαρακτηριστικοὶ ἐκπρόσωποι τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ὁποίου ἡμεῖς οἱ βουλευταί. τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ ὁ κ. Μπακλατζῆς οὐδεμίαν πρωτοβουλίαν ἀνελάβαμεν πέραν τοῦ ὅτι ἐκλήθημεν νὰ ὁμιλήσωμεν. Ὀφείλω νὰ προσθέσω, ὅσον ἀφορᾷ τὸ συλλαλητήριον τοῦτο, ὅτι διεξήχθη μὲ ἀπόλυτον τάξιν, ὅτι δὲν ἐξετράπη οὐδαμῶς. Καὶ ἐὰν ἐπιθυμῇ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης νὰ πληροφορηθῇ —ἴσως τοῦτο δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ ἰδικόν του πνεῦμα— καὶ τὴν ἰδικήν του διάθεσιν οἱ ἀντιπολιτευόμενοι βουλευταί, οἱ ὁποῖοι ὡμίλησαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀπέφυγαν ἐπιμελῶς νὰ θίξουν οἱονδήποτε ζήτημα τὸ ὁποῖον θὰ συνεδέετο πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἁπλῶς ἔθεσαν τὸ θέμα ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς του ἐάτεως μόνον καὶ μόνον. διότι δὲν ἠθέλησαν νὰ ρίψουν τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐθνικῆς ἐκδηλώσεως τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Α. Πρωτοπαπαδάκης (Ὑπ. Ἐθν. Ἀμύν.). Τὸ ψήφισμα;

Κ. Μητσοτάκης. Τὸ ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἀνέφερεν, εἶναι ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ὑπεβλήθη ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία εἶχεν ἀναλάβει τὴν ὀργάνωσιν τοῦ συλλαλητηρίου, ψήφισμα τὸ ὁποῖον ἐξέφραζεν τὸ κοινὸν αἴσθημα τῆς στιγμῆς ἐκείνης. Ψήφισμα δὲ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ὁποίου οἱ βουλευταὶ οὐδεμίαν ἀνάμιξιν εἴχαμεν.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἀφοῦ θέλῃ νὰ παριστάνῃ τὸν κατήγορον, καλὰ θὰ κάμῃ νὰ ρίξῃ μιὰ ματιὰ εἰς τὸ κείμενον τῶν λόγων μας, τόσον ἐμοῦ ὅσον καὶ τοῦ κ. Μπακλατζῆ, διὰ νὰ διαπιστώσῃ πόσον συγκρατημένοι ὑπήρξαμεν. Καὶ ὑπήρξαμεν συγκρατημένοι ὄχι δι' ὀλίγον τινὰ λόγον — δ,τι ἔχομεν νὰ εἴπωμεν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐξωτερικήν της πολιτικήν, θὰ τὸ εἴπωμεν ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ θὰ ἔχῃ καὶ αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὰ ἀκούσῃ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδαν — ἀλλὰ διότι, τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκρίνετο ἡ τύχη τῶν δύο Ἑλλήνων πατριωτῶν, δὲν ἐνομίσαμεν ὅτι ἐπετρέπετο οὔτε θέματα ἐπίμαχα νὰ θίξωμεν, οὔτε, ὅπως καὶ προηγουμένως εἶπον, νὰ ἀναμίξωμεν θέμα Κυβερνήσεως καὶ Κυβερνητικῶν εὐθυνῶν, καίτοι ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ δραδυφλεγῶς ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις νομίζει ὅτι εὑρίσκει ἀφορμὴν ἀπὸ αὐτὸ διὰ νὰ γίνῃ κατήγορος.

Κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω ὅτι καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ὑπόλοιποι συνάδελφοι τῶν Χανίων ἐξετελέσαμε τὸ καθῆκόν μας εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Εἴμεθα κατὰ κάποιον τρόπον οἱ τοπικοὶ ἡγέται τοῦ λαοῦ τοῦ Νομοῦ μας καὶ νομίζω ὅτι κατωρθώσαμε νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὸν προορισμὸν καὶ τὸν ρόλον μας. Καὶ νομίζω ὅτι καπῶς πράττει ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης νὰ μᾶς ἀπευθύνῃ κατηγορίαν, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις, τῆς ὁποίας μετέχει, μὲ τὸ συλλαλητήριον τὸ ὁποῖον ὠργάνωσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔλαβε δικαίως τὸν τίτλον τῆς Κυβερνήσεως τοῦ αἵματος! (Χειροκροτήματα).

Ἡμεῖς ἐκάμαμε, κύριοι συνάδελφοι, μίαν εἰρηνικήν, μίαν τιμίαν, μίαν πατριωτικὴν ἐκδήλωσιν, ἐκδήλωσιν, ἡ ὁποία οὐδαμῶς παρεξετράπη. Νομίζω — καὶ τὸ ἔγραψα εἰς τὴν τοπικήν μου ἐφημερίδα — ὅτι ἦτο πρὸς τιμὴν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ κ. Καραμανλῆ, ὅτι ἔσπευσε νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς

τὸ αἴσθημα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, καθ' ὃν τρόπον ἡμεῖς ἐνομίζαμεν ὅτι τὸ διετρυγνεύσαμεν καὶ νὰ συστήσῃ εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Πρεσβείαν νὰ ἀναβληθῇ ἢ καὶ νὰ ματαιωθῇ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ 6ου Ἀμερικανικοῦ Στόλου εἰς Σούδαν.

Εἰλικρινῶς, κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν διαφώτισιν τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης καὶ εἰδικώτερον τῆς Ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης. Μόνον ὅταν ὁ λαὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀντιληφθῇ ποῦ ὁδηγεῖ τὴν χώραν του ἡ σημερινὴ του Κυβέρνησις καὶ ἡ πολιτικὴ τοῦ κ. Ντάλλες, τότε καὶ μόνον ἔχομεν ἐλπίδα, τότε καὶ μόνον ἔχομεν τὴν προοπτικὴν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ Ἀμερικανικὴ πολιτική.

Ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης καὶ ἡ Κυβέρνησίς του εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἔχουν ἀντιρρήσεις. Ἡμεῖς ὅμως αὐτὰ ἐπιστεύομεν καὶ αὐτὰ εἴχομεν χρέος νὰ διακηρύξωμεν καὶ δημοσίᾳ καὶ ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Κύριοι συνάδελφοι, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ συνεχίσω περισσότερον τὴν συζήτησιν, οὔτε καὶ νὰ ὑπεισέλθω εἰς θέματα τὰ ὁποῖα θὰ συζητηθοῦν κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς προτάσεως μομφῆς ἢ ὁποία κατατίθεται ἀπόψε ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ ὁποία θὰ ἀποτελέσῃ θέμα τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ σημειώσω, παραίνων, εἶναι τοῦτο : Ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ εἰδικώτερον, ἐὰν θέλετε, ὁ λαὸς τῆς Κρήτης ἀπαγοητεύθη διὰ μίαν εἰσέτι φοράν, ἀπὸ τὸν ἀλλοπρόσαλλον καὶ ἀντιφατικὸν χειρισμὸν τοῦ θέματος, τὸν ὁποῖον ἔκαμεν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἦτο Ὑπουργός.

Ἡμεῖς, —ἐγὼ προσωπικῶς καὶ ἡ ἐφημερίς μου— δὲν εἴχαμεν τὴν ματαιοδοξίαν νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ἐν ἄρθρον, δημοσιευόμενον εἰς μικρὰν ἐπαρχιακὴν ἐφημερίδα, ἦτο δυνατὸν νὰ μεταβάλῃ τὸ πρόγραμμα τῶν γυμνασίων τοῦ 6ου Ἀμερικανικοῦ στόλου. Ἀναμφισβήτητον εἶναι, ὅτι υἱοθέτησε τὴν ἄποψιν αὐτὴν ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ καὶ δυστυχῶς ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι, διὰ μίαν εἰσέτι φοράν, βουλικώτατα ἔρχεται καὶ ἀναπτύσσει ἐνώπιον τοῦ Σώματος ἀπόψεις αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν, τὸ ὀλιγώτερον, αἰτησιν συγγνώμης, ἔναντι ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τυχὸν ἐθίγησαν. Μὲ αὐτὴν τὴν πολιτικήν, κύριοι συνάδελφοι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προωδηθῇ ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, ὑπεβλήθη, ταύτην τὴν στιγμήν, πρότασις δυσπιστίας.

«Οἱ ὑπογεγραμμένοι βουλευταὶ προτείνομεν ὅπως ἡ Βουλὴ ἐκφράσῃ δυσπιστίαν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν :

1. Διὰ τὴν μέχρι τοῦδε διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, τὴν ἀπολήξασαν, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο πατριωτῶν.

2. Διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἀνικανότητα πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως καὶ πρόληψιν τῶν αἱματηρῶν ἐπεισοδίων κατὰ τὸ συλλαλητήριον τῆς 9ης Μαΐου 1956 καὶ

3. Διὰ τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν καὶ τὰς προσωπικὰς εὐνοίας τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Μαΐου 1956

Οἱ προτείνοντες βουλευταὶ

Γ. Μαῦρος, Θ. Τσάτσος, Σ. Χούτας, Ἄγγ. Τσουκαλᾶς, Κ. Μητσοτάκης, Δ. Παπασπύρου, Ν. Μαλλιάκας, Τ. Κολοκυθᾶς, Ν. Μπακόπουλος, Γ. Σταμάτης, Κ. Χριστόπουλος, Γ. Μπουρδάρας, Σ. Νικολαΐδης, Μ. Τσουνίδης, Δ. Κωστῆς, Π. Ντεντιδάκης, Χ. Ἀβραμίδης, Α. Κοκκέβης, Α. Μπαρότσης, Γ. Τρουλλινός, Ε. Κοθρῆς, Α. Ἀνωγειαννάκις, Α. Πετραλιᾶς, Σ. Κωστόπουλος, Γ. Μπακατσέλος, Α. Βαχλιώτης, Ι. Τούμπας, Γ. Ἐργαζάκις, Ι. Παπαηλιάκις, Γ. Γρηγορίου, Σ. Ἀλλαμανῆς, Π. Τζαννετάκης, Μ. Γαληνός, Α. Ζάκκας, Κ. Καλκάνης, Θ. Ἀνδρεάδης».

Συμφώνως πρὸς τὸ σχετικὸν ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ, ἡ συζήτησις τῆς προτάσεως δὲν δύναται νὰ διεξαχθῇ πρὸ τῆς παρόδου δεκαημέρου. Κατόπιν τούτου, ὁρίζεται ὡς ἡμέρα συζητήσεως, ἡ προσεχὴς Δευτέρα, ἔχει ἐπέλθει ἄλλως τε καὶ σχετικὴ συνεννόησις μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Ὑπὸ τῶν ὑποβαλόντων τὴν πρότασιν μοὶ ἐδηλώθη, ὅτι ἡ σειρὰ τῶν ὑπογραφῶν ἀποτελεῖ καὶ τὴν σειρὰν τῶν ρητόρων. Ἑπομένως οὗτοι θεωροῦνται ἤδη ἐγγεγραμμένοι. Δὲν ἀποκλείεται τὸ δικαίωμα, νὰ ἐγγραφῶσι καὶ ἄλλοι.

Ταῦτα πρὸς τήρησιν τοῦ Κανονισμοῦ.

Ἤδη, συμφώνως πρὸς τὸ σχετικὸν ἄρθρον, δὲν δυνάμεθα νὰ προχωρήσωμεν καὶ συνεπῶς, λύεται ἡ συνεδρίασις.

Μεθ' ὅ, ὥραν 8ην μ.μ., λύεται ἡ συνεδρίασις συναινέσει τῆς Βουλῆς διὰ τὴν προσεχῆ Δευτέραν καὶ ὥραν 6.30' μ.μ., μὲ ἀντικείμενον ἡμερησίας διατάξεως, συζήτησιν ἐπὶ τῆς προτάσεως δυσπιστίας κατὰ τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Πρόεδρος Οἱ Γραμματεῖς

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΖ΄
21 ΜΑΪΟΥ 1956

Γ. Μαῦρος. Κύριοι βουλευταί, φέραμεν ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας πρότασιν δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ δώσωμεν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸ Σῶμα νὰ ἐξετάσῃ ἐκ νέου τὴν ὅλην πολιτικὴν κατάστασιν, ἐν ὄψει τῶν τελευταίων δραματικῶν ἐξελίξεων καὶ νὰ ἀποφασίσῃ, ἐὰν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, παραμένουσα εἰς τὴν ἀρχήν, ὠφελεῖ ἢ βλάπτει τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις. Τὴν πρότασιν δυσπιστίας εἰσάγομεν ἐπίσης διὰ νὰ δώσωμεν τὴν εὐκαιρίαν καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀναμετρήσῃ τὰς ἰδικάς της εὐθύνας, διότι ἡ λύσις τοῦ πολιτικοῦ θέματος, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀρχὰ ἢ γρήγορα θὰ ὁδηγηθῶμεν, εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ τόσον ἀπὸ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ὅσον καὶ ἀπὸ πρωτοβουλίαν τῆς ἰδίας τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁμιλῶν, κ. βουλευταί, εἰς τὸ Σῶμα κατὰ τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, εἶχον εἴπει, ὅτι ἀντιλαμβάνομαι τὴν ἀντιπολίτευσιν ὡς λειτούργημα τῆς Δημοκρατίας ὑπεύθυνον. Εἶχον τονίσει, ὅτι πρέπει νὰ καταβληθῇ προσπάθεια ὅλου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου διὰ τὴν ἐξημέρωσιν τῶν πολιτικῶν μας ἠθῶν, διότι ὁ κοινοβουλευτισμός, προϋποθέτων ἀνώτερον καὶ ὑπεύθυνον ἐπίπεδον πολιτικῶν συζητήσεων, κατ' ἀνάγκην στηρίζεται εἰς τὸν σεβασμὸν τῆς γνώμης τῶν ἀντιπάλων. Διότι μόνον οὕτω προάγονται τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀρχὴν ἐμφορούμενος θὰ **προσπαθήσω καὶ σήμερον μὲ ἀπόλυτον καλὴν πίστιν, μὲ ἀντικειμενικότητα καὶ μὲ συνείδησιν ἐθνικῆς εὐθύνης νὰ ἀναλύσω τὰ δεδομένα τῆς πολιτικῆς καταστάσεως καὶ νὰ συναγάγω τὰ προσήκοντα πολιτικὰ συμπεράσματα.**

Κύριοι βουλευταί, αἱ μέχρι τοῦδε συζητήσεις ἐνώπιον τοῦ Σώματος δὲν ἔπεισεν, ἀτυχῶς, τὸ σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅτι διεξάγονται εἰς τὸν ἤρεμον ἐκεῖνον τόνον, ὁ ὁποῖος θὰ προῆγε τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις. Μερὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πιστεύει, ὅτι τόσον ἐκτός, ὅσον καὶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης αὐτῆς καταδημαγωγεῖται ἡ ἱερὰ ἐθνικὴ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου. (Φωναί: Εἰς αὐτὸ συμφωνοῦμεν! Αὐτὸ μάλιστα).

Μὴ σπεύδετε, κ. συνάδελφοι.

Πρόεδρος. Σᾶς παρακαλῶ, ὄχι διακοπάς.

Γ. Μαῦρος. Κύριοι συνάδελφοι τῆς συμπολιτεύσεως, δὲν εἶπον ἀπὸ ποῖον καταδημαγωγεῖται ἡ ἐθνικὴ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου. (Φωναί: Ἀπὸ σᾶς!).

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς βλέπει ἐξ ἄλλου νὰ γίνεται εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ἕνας ἀγὼν φθορᾶς καὶ ἐξοντώσεως τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μόνον οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι δυνατὸν νὰ ὠφεληθοῦν. (Φωναί: Ἀκριβῶς αὐτὸ γίνεται).

Κ. Καλκάνης. Παρακαλῶ, κ. Πρόεδρε, νὰ ἐπιβάλετε τὴν τάξιν. Ἄλλως, θὰ ἀρχίσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἴδιον τροπάριον.

Πρόεδρος. Ἐπρόκειτο περὶ ἐπιβοκιμασιῶν, κ. Καλκάνη. Τί ἠθέλατε ; Νὰ τὰς ἐμποδίσω ;

Γ. Μαῦρος. Κύριοι βουλευταί, διὰ νὰ εὐοδωθῇ τὸ κύριον θέμα ποὺ ἀπασχολεῖ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, εἶναι ἀνάγκη ὁ πολιτικὸς κόσμος νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εἰς σιδηρᾶν ἑνότητα, καὶ εἰς κοινὴν πολιτικήν. Ἀλλ' ἡ κοινὴ πολιτικὴ δὲν εἶναι μόνον εἰς τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπόν, διότι ἐπ' αὐτοῦ, δὲν ὑπάρχει διαφωνία. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ὁ ὁποῖος νὰ ὑποστηρίζῃ ὅτι τὸ θέμα τῆς Κύπρου εἶναι δυνατὸν νὰ λυθῇ κατ' ἄλλον τρόπον ἢ διὰ τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἡ συμφωνία πρέπει νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

Ἡ μορφή, κ. βουλευταί, περιλαμβάνει τρία κεφάλαια. Τὸ πρῶτον, εἶναι τὸ Κυπριακόν. Τὸ δεύτερον, εἶναι τὸ θέμα τῆς τάξεως. Τὸ τρίτον, εἶναι τὸ πρόβλημα τὸ οἰκονομικόν.

Διερωτᾶται ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ διερωτώμεθα καὶ ἡμεῖς, ἐάν, εἰς ὃ σημεῖον περιέστησαν αἱ Ἐθνικαὶ ὑποθέσεις, διαθέτῃ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διὰ νὰ προωθήσῃ τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις ἢ, ἀντιθέτως, ἡ παραμονή της εἰς τὴν ἀρχὴν βλάπτῃ. Διερωτᾶται ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐὰν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις εἶναι εἰς θέσιν νὰ κινητοποιήσῃ.....

Εἷς Βουλευτής. Μερὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. (Θόρυβος).

Πρόεδρος. Κύριε συνάδελφε, θὰ ἀνακληθῆτε εἰς τὴν τάξιν. Μὴ διακόπτετε. Θὰ ἀνακληθῆτε εἰς τὴν τάξιν. Σᾶς πρόσεχω.

Γ. Μαῦρος. Κύριε Πρόεδρε, ἐὰν συμφωνῆτε, εἶμαι διατεθειμένος νὰ δεχθῶ διακοπάς, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ μὴ γίνεται ὀχλαγωγία.

Πρόεδρος. Δὲν συμφωνῶ ἐγώ, εἰς τὸ νὰ γίνωνται διακοπαί. Αἱ διακοπαὶ φέρουν ἀντεγκλήσεις καὶ αἱ ἀντεγκλήσεις δημιουργοῦν ἐπεισόδια. Ἐγὼ δὲν ἐπιτρέπω διακοπάς. Δὲν ἐπιτρέπω καμμίαν διακοπήν.

Γ. Μαῦρος. Ἐὰν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις—διερωτᾶται ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς—διαθέτῃ τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος διὰ νὰ κινητοποιήσῃ ὅλας τὰς Ἐθνικὰς δυνάμεις, πρὸς λύσιν τῶν ζωτικῶν προβλημάτων τῆς Χώρας, ἐὰν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις δύναται νὰ κινητοποιήσῃ τὸν παραγωγικὸν μηχανισμὸν τῆς Χώρας, διὰ νὰ ἐξέλθῃ αὕτη ἀπὸ τὸ οἰκονομικὸν ἀδιέξοδον τὸ ὁποῖον τὴν μαστίζει.

Τὸ πρῶτον θέμα, εἶναι τὸ Κυπριακόν. Κύριοι βουλευταί, τὸ θέμα αὐτὸ ἀπησχόλησε διὰ μακρῶν τὴν Βουλήν. Εὐλαβούμενος καὶ ὑμᾶς καὶ τὴν κοινὴν γνώμην, δὲν θὰ ἐπαναλάβω ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα ἐλέχθησαν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν κατὰ τὰς προηγουμένας συζητήσεις. **Θὰ ἀναφερθῶ μόνον εἰς τὰς προηγουμένας συζητήσεις, μόνον ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν συναγωγὴν τῶν πολιτικῶν μου συμπερασμάτων. Θὰ ἐπιχειρήσω βραχεῖαν ἀνάλυσιν τῆς καταστάσεως ὡς παρουσιάζεται σήμερον καί, εἰς τὸ τέλος, θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ὑποβάλω μερικὰς σκέψεις, πῶς ἐγὼ ἀντιλαμβάνομαι τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς.**

Τὰ γεγονότα, τὰ σχετικὰ μὲ τὸ Κυπριακόν, ἐξειλίχθησαν ὡς ἑξῆς : Τὴν 16ην Φεβρουαρίου, τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐδήλου εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι παραλαβὼν τὸ Κυπριακὸν θέμα, συνεπείᾳ ἀξιῶν χειρισμῶν τῶν προκατόχων του, εἰς τραγικὸν ἀδιέξοδον, ἐπέτυχεν χάρις εἰς τοὺς δεξιοὺς χειρισμούς τῆς Κυβερνήσεώς του, ὄχι μόνον αὐτοκυβέρνησιν νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Κύπρον ἡ Μεγάλη Βρεταννία, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτοδιάθεσιν νὰ ἀναγνωρίσῃ κατ' ἀρχήν. Τὴν 9ην Μαρτίου, ὁ Ἐθνάρχης Κύπρου Μακάριος, ὁ Κηρυνείας Κυπριανὸς καὶ δύο συνεργάται των, συλλαμβάνονται καὶ ἐξορίζονται εἰς μίαν νῆσον τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Τὴν 20ὴν Μαρτίου, σημειοῦται ἐπιδρομὴ Τούρκων ἐναντίον ἑλληνικῶν περιουσιῶν ἐν Κύπρῳ. Τὴν αὐγὴν τῆς 10ης Μαΐου, ὁδηγοῦνται τέλος εἰς τὴν ἀγχόνην, δύο Κύπριοι ἀγωνισταί, οἱ ὁποῖοι ἔπιπτον μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς πατρίδος των. Αὐτὰ τὰ γεγονότα ἤρχοντο, κύριοι βουλευταί, εἰς κραυγαλέαν ἀντίθεσιν πρὸς τὰς προεκλογικὰς ἐπαγγελίας τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἐξεδίπλου τὸν λαόν, ὅτι εἶχεν ἐπιτύχει τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ πρὸς τὴν λύσιν του. Καὶ ἡ ἀντιπολίτευσις ἐδικαιοῦτο, εἶχε καθῆκον, ἐλέγχουσα τὴν Κυβέρνησιν, νὰ ἐρωτήσῃ, πῶς συμβιβάζονται αὐτὰ τὰ ὁποῖα συμβαίνουν, μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πρὸ 20 ἡμερῶν εἶχε δηλώσει ἡ Κυβέρνησις, νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Κυβέρνησιν ποία εἶναι, ἐπὶ τέλους, ἡ πολιτική, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖται.

Τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον παρουσίασεν ἡ Βουλὴ κατὰ τὴν συζήτησιν ἐκείνην, νομίζω, ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὸ ὕψος τῆς χρισιμότητος τῶν περιστάσεων.

Ἡ συζήτησις ἐνετοπίσθη εἰς τὸ ἐὰν ἡ Κυβέρνησις εἶχε δεχθῇ τὴν ταχτὴν προθεσμίαν ἢ εἶχεν ἐγκαταλείψει αὐτήν. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, θὰ ἠδύνατο νὰ καταγάγῃ ἕνα πραγματικὸν θρίαμβον, ἐὰν ἠδύνατο νὰ προσαγάγῃ ἐνώπιον ἡμῶν ἐγγράφους ἀποδείξεις, ὅτι ἡ Κυβέρνησίς του εἶχε παραμείνει ἀδιάλλακτος εἰς τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, μὴ δεχομένη κἂν ταχτὴν προθεσμίαν, ἀλλὰ ζητοῦσα τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Ἀλλὰ τὸ θέμα, δὲν ἦτο ἐκεῖ. Τὸ θέμα, δὲν ἦτο, πῶς ἡμεῖς τὸ θέτομεν, ἀλλὰ πῶς θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῆς πολιτικῆς αὐτῆς. Ἐν τῇ ἐξελίξει, κύριοι βουλευταί, αὐτῶν τῶν συζητήσεων, εἴδομεν πράγματα περίεργα νὰ συμβαίνουν ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ. Εἴδομεν νὰ ἀνακοινοῦται τὸ περιεχόμενον ἀπορρήτων ἐγγράφων τοῦ Ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν κατώρθωσεν ἡ Κυβέρνησις νὰ διαφυλλάξῃ. Εἴδομεν νὰ ζητῆται ἡ κεφαλὴ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπὶ πίνακι, ὡς ἐὰν ὁ κ. Θεοτόκης ἐφήρμοζε πολιτικὴν ἰδικήν του ἐπὶ οἰκογενειακοῦ του ζητήματος καὶ ὄχι πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως ὁλοκλήρου ἐπὶ ἑνὸς ἐθνικοῦ θέματος. Εἴδομεν, ἀκόμη, τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἀντεπιτιθέμενον, νὰ ἐρωτᾷ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, τὸν κ. Παπανδρέου, τί ἔπραξε τὸ 1944, ὅταν ἦτο Πρωθυπουργός, διὰ τὸ Κυπριακὸν καὶ διατί τότε δὲν ἔθεσε τὸ ζήτημα, ὡς μέγα Ἐθνικὸν θέμα.

Εἷς βουλευτής. Διὰ τὸ 1944 θὰ ὁμιλήσωμεν;

Γ. Μαῦρος. Κύριοι συνάδελφοι, ὁμιλῶ διὰ τὸ 1944. Πᾶν ὅ,τι ἀναφέρω ἀπὸ τοῦ βήματος, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἀποδείξω δι' ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν σας. Δύναμαι νὰ ἀναγνώσω τὴν σχετικὴν περικοπὴν τοῦ λόγου τοῦ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. (Θόρυβος— Κωδωνοκρουσίαι).

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Κατανεύει.

Γ. Μαῦρος. Ἡ ἀνάγνωσις εἶναι περιττὴ ἐφόσον ὁ κ. Πρωθυπουργὸς βεβαιοῖ ὅτι τὸ εἶπεν. Ἤλεγξεν λοιπὸν ὁ κ. Πρωθυπουργὸς τὸν κ. Παπανδρέου διότι δὲν ἔθεσε τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1944. Ὅταν δηλαδὴ ἡ κυριαρχία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, περιωρίζετο εἰς 2 δωμάτια τοῦ ξενοδοχείου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἠσχολεῖτο μὲ τὸ θέμα τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν κατοίκων τῆς πλατείας ἐξαρχείων καὶ τῶν συνοικισμῶν τῶν Ἀθηνῶν, τότε, ἀκριβῶς τότε ἤθελεν ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ θέσῃ, τὸ Κυπριακόν, τότε, ὅταν βρετανικὰ ἅρματα μάχης ἐμάχοντο εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πρωτευούσης (Θόρυβος).

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, ἡσυχία παρακαλῶ.

Γ. Μαῦρος. Κύριοι βουλευταί, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ διαμαρτυρηθῶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, διὰ τὴν μομφὴν αὐτὴν τοῦ κ. Πρόεδρου τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ πολιτικήν του τοῦ 1944 ὄχι δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἀλλά, διότι εἶναι κίνδυ-

νος νὰ ἐμφανίσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἡ ὁποία σήμερον ἀποτελεῖ τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἔθνους ὅτι δὲν εὑρίσκεται παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα του διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν. Καὶ ἡ ἐμφάνισις αὕτη βλάπτει τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν.

Διὰ τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔλαβον αἱ συζητήσεις ἐντὸς αὐτῆς τῆς αἰθούσης ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην φέρει ἡ Κυβέρνησις, διότι ἀφ' ἧς ἐσχηματίσθη αὕτη, ἀντὶ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν χάραξιν κοινῆς πολιτικῆς γραμμῆς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, ἀντὶ ἡ ἰδία νὰ ζητήσῃ τὴν συγκρότησιν Συμβουλίου τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, εἴτε Συμβουλίου τοῦ Στέμματος, ὄχι μόνον δὲν ἔπραξε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπιμόνως ζητούμενα τὰ ἀπέκρουσεν. Εἶχεν ἀτυχῶς ὑπερτιμήσει τὰς ἰδίας δυνάμεις καὶ ὑποτιμήσει τὰς δυσχερείας τοῦ προβλήματος, ὡς αἱ μετέπειτα τραγικαὶ ἐξελίξεις ἀπέδειξαν.

Κύριοι βουλευταί, τὴν 10ην παρελθόντος Μαρτίου, ὅταν ἀνηγγέλθη εἰς Ἀθήνας ἡ σύλληψις καὶ ἐκτόπισις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καὶ τῶν συνεργατῶν του, ἡ Κυβέρνησις εἶχεν ἐπιτρέψει τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου διὰ τὴν 12ην Μαρτίου, Δευτέραν καὶ ὥραν 5 μ.μ. Ὡς τόπος εἶχεν καθορισθῆ ἡ πλατεῖα Ὁμονοίας. Τὴν συγκρότησιν τοῦ συλλαλητηρίου εἶχε ζητήσει ἡ Πανελλήνιος Ἐπιτροπὴ Ἑνώσεως Κύπρου. Ὁμιλῶν ἐπὶ τοῦ συλλαλητηρίου ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἔλεγεν: «Ἡ Κυβέρνησις ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν νομίμου ἐκδηλώσεως τῶν αἰσθημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διὰ τῆς γοργῆς δοθείσης ἀδείας συγκροτήσεως συλλαλητηρίων ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ. δὲν εἶναι ὅμως διατεθειμένη νὰ δεχθῆ οἱανδήποτε διασάλευσιν τῆς τάξεως, τὴν ὁποίαν θὰ τηρήσῃ ὡσδήποτε. Οἱ βάνδαλοι καὶ οἱ ταραξίαι οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπεχείρουν τυχὸν νὰ μετατρέψουν τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰς ὀχλοκρατικὴν ἐκδήλωσιν καὶ θὰ ἀπέβλεπον εἰς τὴν διασάλευσιν τῆς τάξεως, θὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν σκληρὰν καὶ ἀμείλικτον ἐφαρμογὴν τῶν Νόμων».

Αὐτὰ ἐλέγοντο τὸ Σάββατον, 10 Μαρτίου. Τὴν πρωΐαν τῆς Δευτέρας, 12 Μαρτίου, ἡ Κυβέρνησις ἀπαγορεύει τὴν συγκρότησιν τοῦ συλλαλητηρίου, μὲ τὴν δικαιολογίαν, ὅτι κατὰ πληροφορίας, ἀπολύτως ἐξηκριβωμένας, ὕποπτα ἀντεθνικὰ στοιχεῖα προπαρασκεύαζον, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συλλαλητηρίου, αἱματηρὰ γεγονότα εὐρείας ἐκτάσεως. Ἡ Κυβέρνησις, ὁμολογοῦσα ἀδυναμίαν νὰ τηρήσῃ τὴν τάξιν, ἀνακαλεῖ ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν, τὴν ἄδειαν συγκροτήσεως συλλαλητηρίου, τὴν ὁποίαν τὸ Σάββατον ἰδίαιτέρως ἐχαιρέτισε. Τὰ Κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἐπέκριναν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, δριμέως τὴν Κυβέρνησιν, διότι, ὡς εἶχον εἴπει τότε, κίνδυνος διαταράξεως τῆς τάξεως, ἀπὸ ἀντεθνικὰ στοιχεῖα, ὑπάρχει εἰς πᾶσαν συγκέντρωσιν, καὶ δὲν ἦτο νέον τι, τὸ ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις ἔπρεπε νὰ πληροφορηθῆ μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς ἀδείας. Καθῆκον τῆς Κυβερνήσεως εἶναι, νὰ προλαμβάνῃ τὴν διατάραξιν τῆς τάξεως.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸ συλλαλητήριον ἀπηγορεύθη. Παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν, ἡ Προωτεύουσα διῆλθε ταραγώδη ἡμέραν. Ὁ ἀπολογισμὸς εἶναι 76 τραυματίαι. Ἡ Κυβέρνησις ἀπεδείχθη ὄντως ἀνίκανος νὰ τηρήσῃ τὴν τάξιν καὶ μετὰ ἀπηγόρευσε τὸ συλλαλητήριον.

Ὅταν, δύο μῆνας ἀργότερον, ἔφθανεν εἰς Ἀθήνας ἡ τρομερὰ εἴδησις τοῦ ἐπικειμένου ἀπαγχονισμοῦ τῶν δύο Κυπρίων ἀγωνιστῶν, ἡ Κυβέρνησις ἐχορήγησεν ἄδειαν συγκροτήσεως παλλαϊκῆς συγκεντρώσεως, πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Ἔθνους, διὰ τὴν ἀπειλουμένην ἐπαισχύντον πρᾶξιν. Προφανῶς ἡ Κυβέρνησις, τὴν φορὰν αὐτήν, θὰ εἶχε πληροφορηθῆ, ὅτι τὰ ἀναρχικὰ στοιχεῖα δὲν εἶχον τὴν πρόθεσιν νὰ διαταράξουν τὴν τάξιν. Τὸ συλλαλητήριον αὐτὸ κατέληξεν εἰς ἀληθῆ τραγωδίαν. Αἱ Ἀθῆναι αἱματοκυλίσθησαν. Οἱ τραυματίαι εἶναι περίπου 300. Οἱ νεκροὶ 4 ἢ 5. Δὲν ἐνθυμοῦμαι καμμίαν μάχην τοῦ Ἀλβανικοῦ πολέμου, ἡ ὁποία νὰ εἶχε τόσον αἱματηρὸν ἀπολογισμόν.

Εἷς βουλευτής. Τὸν Δεκέμβριον.

Γ. Μαῦρος. Ὁμιλῶν ἐπὶ τῶν δραματικῶν αὐτῶν γεγονότων, τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συνεκροτήθη τὸ συλλαλητήριον, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, εἶπεν, ὅτι αἱ ταραχαὶ ὠφείλοντο εἰς στοιχεῖα ἀναρχικά, τὰ ὁποῖα, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ των νὰ καπηλευθοῦν τὸ Ἐθνικὸν θέμα, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν ὀργάνων τῆς τάξεως, χρησιμοποιήσαντα καὶ πυροβόλα ὅπλα. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κ. Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν, ἐδήλου, ὅτι ὑπῆρχον διαταγαὶ ὅπως τὰ Ἀστυνομικὰ Ὄργανα μὴ κάμουν χρῆσιν ὅπλων καὶ ὅτι οὐδεμία ἀναφορὰ ἢ καταγγελία εἶχεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ὄργανα τῆς τάξεως ἔκαμον χρῆσιν τῶν ὅπλων. Αὐτὰ ἐδηλοῦντο τὸ μεσονύκτιον, νομίζω τῆς 10 Μαΐου. Τὴν αὐγὴν τῆς 14ης Μαΐου, ὁμοφωνίᾳ Εἰσαγγελέως καὶ Ἀνακοιτοῦ, συλλαμβάνεται καὶ ποσφυλακίζεται ἀξιωματικὸς τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, διὰ τὸν φόνον τοῦ διαθηλωτοῦ Ι. Κωνσταντοπούλου.

Κύριοι βουλευταί, ἀναφέρω τὰ γεγονότα ξηρῶς, ὡς ἐξελίχθησαν. Ἔφ' ὅσον ἐπ' αὐτῶν διεξάγονται ἀνακρίσεις, δὲν θέλω νὰ εἰσέλθω εἰς περισσοτέρας λεπτομερείας. Ἀλλά, ἐκ τῶν γεγονότων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναμφισβήτητα, θὰ προσπαθήσω νὰ συναγάγω πολιτικὰ συμπεράσματα καὶ νὰ καταλογίσω εὐθύνας. Ἡ Κυβέρνησις ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ, καὶ τὸ ἐγνώριζε ἤδη ἀπὸ τῆς 10ης Μαρτίου, ὅτι ἦτο πιθανόν, ἀναρχικὰ στοιχεῖα νὰ ἐπωφεληθοῦν καὶ νὰ δημιουργήσουν ταραχάς. Διὰ τοῦτο ἄλλωστε αὐτὸν ἀπηγόρευσε τὸ συλλαλητήριον ἐκεῖνο. Ἐκ ποίων στοιχείων ἐπείσθη, ὅτι κίνδυνος ταραχῶν δὲν ὑπῆρχεν ὥστε νὰ ἐπιδείξῃ αὐτὴν τὴν ἐγκληματικὴν ἀδιαφορίαν καὶ νὰ μὴ λάβῃ οὐδὲν μέτρον διὰ τὴν πρόληψιν τῆς αἱματοχυσίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐβυθίσθη ἡ πρωτεύουσα τῆς Χώρας; Ἡ Κυβέρνησις αἱματοκύλισε τὴν πρωτεύουσα, δώσασα, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἐσωτερικόν, ἀποδείξεις τῆς ἀνυπαοξίας της. Καὶ οὐσιαστικῶς, κατήγησε τὸ ἄρθρον 10 τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ συνέρχωνται καὶ νὰ ἐκφράζουν τὰς ἀπόψεις των. Διότι, ποῖος, κ. βουλευταί, εἰς τὸ ἑξῆς θὰ τολμήσῃ νὰ εἰσηγηθῆ συγκέντρωσιν τοῦ Λαοῦ ἐὰν κάθε συγκέντρωσις θὰ κινδυνεύῃ νὰ μεταβληθῆ εἰς ἀνθρωποσφαγήν;

Ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὁμιλῶν ἐπὶ τῶν δραματικῶν αὐτῶν γεγονότων, ἠθέλησε νὰ ἐπιρρίψῃ εὐθύνας εἰς τὰ Κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἐκφράσας τὴν θλῖψιν του, διότι οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἐξεμεταλλεύθησαν αὐτὴν τὴν τραγωδίαν τοῦ συλλαλητηρίου καὶ εἶπεν, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, ὅτι τοὺς παραπέμπει εἰς ὅσα οἱ ἴδιοι, οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, εἶχον εἴπει ὅταν ἀπηγορεύθη τὸ συλλαλητήριον τῆς 10ης Μαρτίου.

Κύριοι βουλευταί, αὐταὶ αἱ δηλώσεις, εἶναι, δι' ἐμέ, ἀκατανόητοι, διότι παρουσιάζουν ὅτι προσχωροῦμεν εἰς τὴν καθιέρωσιν εἰς τὴν Χώραν μας ἑνὸς θεσμοῦ, τὸν ὁποῖον δὲν προβλέπει τὸ Σύνταγμα. Παρασκευάζουν τὴν καθιέρωσιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀνευθύνου Κυβερνήσεως, διότι γίνεται ἀπόπειρα καθιερώσεως τῆς ἐπικινδύνου θεωρίας ὅτι διὰ πᾶν ὅ,τι γίνεται εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν, εὐθύνονται πάντες, πλὴν τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς εἶπε περίπου τὰ ἑξῆς: Κύριοι ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἐχαλάσατε τὸν κόσμον ὅταν ἐματαίωσα τὸ συλλαλητήριον τῆς 10ης Μαρτίου, σᾶς εἶχον εἴπει καὶ τότε ὅτι θὰ σφαγοῦμε καὶ ἐπειδὴ διεμαρτυρήθητε, ἠναγκάσθην νὰ ἐπιτρέψω τὸ συλλαλητήριον τοῦ Μαΐου καὶ τώρα μοῦ ζητᾶτε καὶ ρέστα; Αὐτὴ εἶναι περίπου ἡ λογικὴ ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν δήλωσιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀλλά, κύριοι βουλευταί, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγνοῇ ἡ Κυβέρνησις ὅτι αὐτὴ καὶ μόνη ὑπέχει εὐθύνας καὶ ὅταν ἐπιτρέπῃ τὰ συλλαλητήρια καὶ διαταράσσεται ἡ τάξις καὶ ὅταν ἀπαγορεύει αὐτά;

Κύριοι βουλευταί, ἡ αἱματοχυσία τῶν Ἀθηνῶν ὀφείλεται εἰς ἐγκληματικὴν ἀμέλειαν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπελευθερώσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ συγκροτηθῆ ἐκεῖνο τὸ συλλαλητήριον εἰς τὸν Παναθηναϊκόν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἐπικοινωνήσας τηλεφωνι-

κῶς μὲ ἕνα μέλος τῆς Κυβερνήσεως εἶπε, ὅτι ἡ γνώμη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνεδρίαζεν, ἦτο ὅτι ἡ συγκέντρωσις ἔπρεπε νὰ γίνῃ εἰς τὸ γήπεδον τοῦ Παναθηναϊκοῦ. Μετὰ μίαν ὥραν ἀπήντησεν ἡ Κυβέρνησις ὅτι χορηγεῖ τὴν ἄδειαν διὰ νὰ γίνῃ ἡ συγκέντρωσις εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Δὲν εἶναι ἀκριβὲς αὐτό. Δὲν καθώρισεν τὸν χῶρον, ἁπλῶς ἐζήτησεν ἄδειαν. Μολονότι συνεφωνήσαμεν νὰ μὴ κάμωμεν διακοπάς, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σᾶς διακόψω, διὰ νὰ κάμω αὐτὴν τὴν ἐπανόρθωσιν. Ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν προσδιώρισε τὸν χῶρον, ἁπλῶς ἐζήτησεν ἄδειαν. Ἔδωσα ἐντολὴν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὰ ὄργανα τῆς τάξεως διὰ νὰ εὑρεθῇ ποῖος εἶναι ὁ καταλληλότερος χῶρος. Ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας ἐνόμισεν ὅτι εἶναι ἡ πλατεῖα Ὁμονοίας.

Γ. Μαῦρος. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, τὸ θέμα εἶναι πολὺ σοβαρόν, δὲν πρόκειται περὶ παρονυχίδος. 300 τραυματίαι ἔχουν γεμίσει τὰ Νοσοκομεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔχομεν νεκρούς. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ἀλήθεια, ὄχι μόνον διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν εὐθυνῶν τῆς παρούσης Κυβερνήσεως, ἀλλὰ διὰ νὰ προληφθοῦν παράμοια ἐπεισόδια εἰς τὸ μέλλον.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἠθέλησα νὰ κάμω τὴν ἐπανόρθωσιν μιᾶς ἀνακριβείας. Εἴπατε ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ὥρισε καὶ τὸν χῶρον, σᾶς ἀπήντησα ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀκριβές.

Γ. Μαῦρος. Εἶναι ἀληθές, ναὶ ἢ ὄχι, ὅτι ὄχι μόνον ὑπεδείχθη ὁ Παναθηναϊκός, ἀλλὰ ἐμεῖς ὁ ἴδιος συνεζητήσατε τὸ θέμα μὲ συνάδελφόν σας ἐν τῇ Κυβερνήσει; Εἴπατε, ὅτι ἴσως δὲν εἶναι κατάλληλος ὁ Παναθηναϊκός, διότι τὴν στιγμὴν ἐκείνην θὰ ἐγίνετο συγκέντρωσις ἀθλητικὴ μὲ 70 χιλιάδας θεατάς.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἀντιθέτως, ἐγὼ συνέστησα τὸν Παναθηναϊκόν. Τὸ λέγω αὐτό, διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ λέγωνται πράγματα ποὺ ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν ὑπέδειξε χῶρον. Ὅταν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν συνεβουλεύθη τοὺς συμβούλους του καὶ ὑπέδειξε τὴν Ὁμόνοιαν, εἶπον μήπως κάμωμεν σφάλμα καὶ πρέπει νὰ ὁρίσωμεν τὸν Παναθηναϊκόν; Τότε διετυπώθη ἡ παρατήρησις ὅτι ἤδη ἔχει ὁρισθῇ συγκέντρωσις ποδοσφαιρικὴ καὶ ὅτι αὐτὸ θὰ ἐπέφερε σύγχυσιν.

Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν δὲν ὑπεδείχθη ὡρισμένος χῶρος.

Γ. Παπανδρέου. Νὰ ἐρωτηθῇ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως.

Γ. Μαῦρος. Ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετώπισε τὸ θέμα. Ἐγὼ εἶπον ὅτι τὸ ἐζήτησεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τηλεφωνικῶς ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸν Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως.

Γ. Παπανδρέου. Κύριοι συνάδελφοι, ἐπιθυμῶ νὰ δηλώσω ὅτι μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς μὲ ἐβεβαίωσαν ἐπίσης ὅτι ἐπρότεινον εἰς τὸν Ὑπουργὸν Προεδρίας Κυβερνήσεως τὸν Παναθηναϊκόν.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Δὲν θὰ εἶχον λάβῃ τὸν λόγον διὰ νὰ τὸ ἀποκρούσω, διότι διὰ τὴν Κυβέρνησιν δὲν εἶναι σοβαρὸν τὸ ζήτημα. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὅτι καλῶς ἐνήργησε ἀφοῦ τὰ ἁρμόδια ὄργανα τῆς ὑπέδειξαν τὴν Ὁμόνοιαν. Ἀλλὰ λέγω ὅτι δὲν ὑπεδείχθη εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν ὡρισμένος χῶρος. Διότι αὕτη ἐπῆλθε εἰς τὰς 9.30—10 π. μ. καὶ εἰς τὰς 10 συνεφωνήσαμεν νὰ τῆς δοθῇ ἡ ἄδεια. Κατόπιν ὑπέβαλα εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν μὲ τοὺς συμβούλους του νὰ ὁρίσῃ τὸν καταλληλότερον χῶρον. Σᾶς ἐπαναλαμβάνω ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν δὲν ὑπεδείχθη ὡρισμένος χῶρος.

Γ. Παπανδρέου. Ἂς ἀκούσωμεν τὸν κ. Ὑπουργὸν Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερν.). Καὶ ἐὰν λεχθῶμεν ὅτι ὑπεδείκνυεν ἡ Ἐπιτροπὴ τὸν Παναθηναϊκόν, ἐκείνη κατὰ ἕνα τρόπον εἶναι ἀνεύθυνη διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ ποῖος εἶναι ὁ καταλληλότερος χῶρος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὑποτίθεται ὅτι γνωρίζει ἡ ἀστυνομία. Συνεπῶς εὐλόγως ἡ Κυβέρνησις θὰ ἀπέρριπτε τὴν πρότασιν αὐτήν, ἐὰν εἶχε γίνει.

Γ. Παπανδρέου. Ἄλλο εἶναι τὸ θέμα ἐὰν ἔπρεπε νὰ προκριθῇ ὁ εἷς, ἢ ἄλλος χῶρος. Τὸ θέμα ποὺ ἐξετάζομεν εἶναι ἐὰν ὄντως ἡ Ἐπιτροπὴ ἐζήτησε τὸν Παναθηναϊκόν, τὸ ὁποῖον ἐσεῖς ἀπορρίψατε. Καὶ παρέσχον τὴν πληροφορίαν ὅτι εἰς ἐμὲ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐβεβαίωσαν ὅτι εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως ἐπρότειναν τὸν Παναθηναϊκὸν καὶ ἔλαβον μετ' ὀλίγον τὴν ἀπάντησιν διὰ τὴν Ὁμόνοιαν.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβερν.). Κατὰ τὰς δύο ὥρας κατὰ τὰς ὁποίας συνεζητεῖτο ἐὰν θὰ γίνῃ καὶ ποῦ θὰ γίνῃ τὸ συλλαλητήριον, ἀντηλλάγησαν σκέψεις περὶ πολλῶν χώρων. Συγκεκριμένη πρότασις περὶ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ χώρου δὲν ἔγινεν. Οὔτε ἡ Ἐπιτροπή, οὔτε ὁ Μακαριώτατος μετὰ τοῦ ὁποίου ἀλλωστε εὑρισκώμεθα εἰς ἐπαφὴν ἐπρότεινον ὡρισμένον χῶρον.

Γ. Παπανδρέου. Αὔριον θὰ λάβετε διάψευσιν.

Γ. Μαῦρος. Κύριε Πρόεδρε, δι' αὐτὸν τὸν λόγον εἶμαι ὑπὲρ τῶν διακοπῶν, διότι παρέχεται ἡ εὐκαιρία διευκρινίσεων.

Πρόεδρος. Θὰ μετανοήσετε. Ἐγὼ εἶμαι κατὰ τῶν διακοπῶν καὶ δὲν θὰ τὰς ἐπιτρέψω.

Γ. Μαῦρος. Ἀλλὰ δὲν νομίζω, ὅτι ἡ διακοπὴ καὶ ἡ ἀπάντησιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐμετρίασεν ἢ ἐλάφρυνε τὰς εὐθύνας τῆς Κυβερνήσεως. Διότι τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι μόνον ἐὰν ὑπέδειξεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὸν Παναθηναϊκόν. Νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις δυσχεραίνει τὴν θέσιν της ὅταν λέγῃ ὅτι πράγματι ἀντιμετώπισε τὸ θέμα τοῦ Παναθηναϊκοῦ καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐπροτίμησε τὴν πλατεῖαν Ὁμονοίας τὴν ὁποίαν μετέβαλεν εἰς σφαγεῖον. Αὐτὸ καθιστᾶ δυσχερεστέραν τὴν θέσιν τῆς Κυβερνήσεως, ἅπαξ διέπραξεν ἡ Κυβέρνησις τὸ σφάλμα νὰ ἐκλέξῃ ὡς χῶρον συγκεντρώσεως τὴν πλατεῖαν Ὁμονοίας, χῶρον δηλαδὴ εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἴδια πρὸ διμήνου εἶχεν ὁμολογήσει ἀδυναμίαν νὰ τηρήσῃ τὴν τάξιν, ἂς ἐξετάσωμεν ποῖα μέτρα ἔλαβε διὰ νὰ προλάβῃ τὸ ὅσα συνέβησαν μετά. Ἐπιθυμῶ κ. βουλευταί, νὰ τονίσω ὅτι διεπράχθησαν περὶ τὴν διαχείρισιν τοῦ θέματος χονδροειδῆ σφάλματα, διότι ἡ διατᾶξὶ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἐξέδωσε διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως παραπέμπει ἁπλῶς εἰς τὴν διαταγὴν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκδώσει ἡ Κυβέρνησις τὴν 12ην Μαρτίου. Ὅταν δὲν εἶχεν ἀπαγορεύσει τὸ συλλαλητήριον ἐκεῖνο, ἡ Κυβέρνησις εἶχεν εἴπει, ἐὰν παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν γίνῃ ἀπόπειρα παρανόμου συγκροτήσεώς του θὰ τὴν διαλύσεται μὲ τὰ μέτρα ποὺ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν διάλυσιν τῶν παρανόμων συγκεντρώσεων.

Δὲν ἐλήφθησαν τὰ μέτρα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ κανονισμὸς προβλέπει διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως ὅταν τὰ συλλαλητήρια συγκροτοῦνται κατόπιν ἀδείας καὶ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ποῖα ἦσαν τὰ μέσα τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ ληφθοῦν; Τὰ μέσα κ. βουλευταί, εἶναι γνωστά, δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀθηναϊκὸς Λαὸς συνέρχεται εἰς συλλαλητήριον διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ αἰσθήματά του. Πρώτην φορὰν μόνον ὑπάρχει αὐτὸς ὁ τραγικὸς ἀπολογισμός. Τὰ μέσα διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως εἶναι ἁπλᾶ. Θὰ ἠδύνατο ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐμφανίσῃ πολλὰς ἀστυνομικὰς δυνάμεις. Λέγω νὰ ἐμφανίσῃ, διότι ἡ τάξις εἰς τὰ συλλαλητήρια τηρεῖται πρὸ παντὸς μὲ μέσα ψυχολογικά. Ὅταν βλέπουν οἱ συνερχόμενοι ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ διαταράξουν τὴν τάξιν, ἤδη τὸ μισὸ ζήτημα ἔχει κερδισθῇ ὑπὲρ τῆς τάξεως.

Θὰ ἦτο δυνατὸν ἡ Κυβέρνησις ἐπίσης νὰ εἰσαγάγῃ μεταξὺ τοῦ κοινοῦ ἀστυνομικοὺς ἐν πολιτικῇ περιβολῇ διὰ νὰ παρακολουθῇ τὴν κατάστασιν. Θὰ ἦτο δυνατὸν ἀκόμη — καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸν κίνδυνον καὶ τὸν τρόμον τῶν ἀναρχικῶν στοιχείων — ἐὰν τοιοῦτα ὑπάρχουν εἰς μίαν συγκέντρωσιν, νὰ σταλῇ μία ὁμὰς φωτογράφων, τοὺς ὁποίους νὰ βλέπουν οἱ διαδηλωταί, καὶ οἱ ὁποῖοι νὰ φωτογραφίζουν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὰς σκηνάς, διὰ νὰ ξύνεται ἡ ἀστυνομία βάσει τῶν φω-

τογραφιῶν νὰ διαπιστώσῃ ποῖοι διετάραξαν τὴν τάξιν καὶ νὰ ἐπιβάλλονται αἱ κυρώσεις τῶν νόμων.

Αὐτὰ εἶναι μέχρι κοινῶς γνωστὰ καὶ εἰς τὸν πρῶτον ἀστυφύλακα. Θὰ ἦτο δυνατὸν ἀκόμη ἡ Κυβέρνησις νὰ διατηρῇ διὰ μίαν στιγμὴν ἀνάγκης ἕνα ἔνοπλον ἀστυνομικὸν σῶμα εἰς ἐπιφυλακήν. ἀλλὰ ἐντὸς καταστήματος ἀστυνομικοῦ καὶ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Εἰσαγγελέως, ὁ ὁποῖος καὶ μόνος θὰ ἔπρεπε νὰ ζώσῃ τὴν ἄδειαν χρήσεως ὅπλων, ἂν παρίστατο ἀνάγκη πρὸς τοῦτο. Ἐπὶ πλέον ὑπῆρχον αἱ ἀντλίαι τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας. ὑπῆρχον τὰ δακρυογόνα, ὑπῆρχον αἱ ράβδοι τῶν ἀστυνομικῶν. ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀναλύσῃ ὑπῆρχον οἱ δυνάμεις τῆς Ζης Μεραρχίας, αἱ ὁποῖαι καὶ μόνον ἐὰν παρετάσσοντο ὅπλοι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προλάβουν διὰ τῆς ἐμφανίσεώς των αὐτὴν τὴν αἱματοχυσίαν. Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔγινεν.

Διερωτᾶται, λοιπόν, εὐλόγως ὁ ἑλληνικὸς Λαός, μήπως ὡρισμένοι παράγοντες πέραν τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπὲρ αὐτὴν εὑρισκόμενοι ἄφησαν σκόπιμα νὰ ὁδηγηθοῦν τὰ πράγματα ἐκεῖ ποὺ ὡδηγήθησαν διὰ νὰ προπαρασκευάσουν τὴν ἐπιτυχίαν σκοτεινῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκουν.

Κύριοι βουλευταί. Θὰ εἶπω ὀλίγας λέξεις διὰ τὸ οἰκονομικόν, διὰ νὰ ἐπανέλθω μετ' ὀλίγον εἰς τὸ Κυπριακόν, ὅπως ὑπεσχέθην διὰ νὰ σᾶς παρουσιάσω ὡρισμένας σκέψεις, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν γνώμην μου θὰ ἠδύναντο νὰ βοηθήσουν τὴν περαιτέρω διαχείρησιν τοῦ ζητήματος.

Γ. Μαῦρος.....

Καὶ ἐπανέρχομαι, κ. βουλευταί, εἰς τὸ Κυπριακόν, Ὑπεσχέθην νὰ ἀπαντήσω εἰς τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον διατυποῦται καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μερίδα τῆς Κοινῆς Γνώμης. Εἰς τὸ ἐρώτημα, τί ἔχει νὰ προτείνῃ ἡ ἀντιπολίτευσις;

Μολονότι, κ. βουλευταί, τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἀτόπως προβάλλεται, διότι πολιτικὴν χαράσσει ἡ Κυβέρνησις καὶ ὄχι ἡ Ἀντιπολίτευσις, ἐν τούτοις θὰ σᾶς εἶπω πῶς ἀντιλαμβάνομαι τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος.

Κύριοι βουλευταί, ὅπως εἶπον ἀρχόμενος τοῦ λόγου μου ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρξῃ κοινὴ πολιτικὴ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Καὶ ἡ πολιτικὴ αὐτὴ δὲν ἀφορᾷ μόνον τὸν καθορισμὸν τοῦ ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ, ἀλλ' ἀφορᾷ τὸν χειρισμόν, τὰς κινήσεις καὶ τὴν στρατηγικήν, ἡ ὁποία θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Ἀλλὰ διὰ νὰ χαραχθῇ ἡ πολιτικὴ αὐτὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ προηγουμένως μία ἀπογραφή, νὰ ἴδωμεν δηλ., ποῦ εὑρίσκεται τὸ Κυπριακὸν θέμα, μετὰ τὸν χειρισμὸν ποὺ ἔκαμεν ἡ Κυβέρνησις.

Τὸ Κυπριακὸν εὑρίσκεται σήμερον, εἰς μεγαλύτερον τραγικὸν ἀδιέξοδον, ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποὺ ἐσχηματίσθη τὸ πρῶτον ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις. Ἡ Χώρα μας εὑρίσκεται σήμερον, εἰς τραγικὴν διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν. Οὐδέποτε ἡ Ἑλλὰς ὑπεστήριξε δικαιοτέραν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὴν Κυπριακὴν καὶ οὐδέποτε ἐγκατελείφθη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀπὸ τὸ σύνολον σχεδὸν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Ὅταν εἰσήχθη πέρυσι τὸ θέμα εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἐκ τῶν 14 χωρῶν τοῦ Ν.Α. Τ.Ο., μία μόνον δύναμις τάσσεται παρὰ τὸ πλευρόν, ἡ μικρὰ Ἰσλανδία. Αἱ Η. Π. Ἀμερικῆς. αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διαχειρίσεως τοῦ θέματος. ἀπὸ τὴν προηγουμένην Κυβέρνησιν, εἶχον ἁπλῶς ἀπόσχει τῆς ψηφοφορίας εἰς τὴν δευτέραν ἐμφάνισιν τοῦ ζητήματος εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἐψήφισαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλλὰς εὑρίσκεται εἰς τραγικὴν διεθνῆ ἀπομόνωσιν, ἀνάλογον πρὸς τὴν ὁποίαν. δὲν εὑρέθη οὔτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τουρκοκρατίας, ὅταν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος δὲν εἶχε συγκροτηθῇ εἰς κράτος. Ὅταν πρὸ τοῦ 1821. οἱ Χριστιανικοὶ πληθυσμοί, οἱ καταπιεζόμενοι ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν. ἐσφάδαζον ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ τυράννου, εὑρίσκοντο ξέναι δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἐξέφραζον λόγους συμπαθείας διὰ τὸν ὑπόδουλον ἑλληνικὸν χριστιανικὸν πληθυσμόν.

Μόνον σήμερον πυροβολοῦνται ἐκκλησίαι, δηοῦνται περιουσίαι Ἑλλήνων, ἐξορίζεται ὁ Μακάριος, ὁδηγοῦνται εἰς τὴν ἀγχόνην Κύπριοι ἀγωνισταὶ καὶ οὐδεμία ἐπίσημος φωνὴ διαμαρτυρίας ἀκούεται. Ἀντιλαμβάνεσθε, κύριοι, τὸ μέγεθος τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους διατρέχει ἡ χώρα ἀπὸ τὴν ἀπομόνωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν περιήγαγεν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις καὶ ἡ προκάτοχός της. Ἡ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ, δὲν πρέπει νὰ ἀναμένεται μόνον ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. Πρέπει νὰ λέγωμεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Ο.Η.Ε. δὲν εἶναι δικαστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα νὰ προσφύγωμεν καὶ νὰ λάβωμεν τὸ δίκαιόν μας, ἀρκεῖ νὰ τὸ ἐμφανίσωμεν. Εἶναι πολιτικὸς ὀργανισμός, εἰς τὸν ὁποῖον συμπλέκονται πάσης φύσεως συμφέροντα. Τοῦτο ἀπέδειξαν ἄλλωστε, αἱ δύο Ἑλληνικαὶ προσφυγαί, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς εὑρέθη ἀντιμέτωπος ὁλοκλήρου τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐπιτύχωμεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἡ ἐπιτυχία μας θὰ ἔχῃ σημασίαν μόνον διὰ τὴν ἠθικὴν πίεσιν, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ ἀσκηθῇ ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐπιτυχία εἰς τὸν Ο.Η.Ε., θὰ εἶναι ἡ σύστασις εἰς τὰς ἐνδιαφερομένας Κυβερνήσεις νὰ ἔλθουν εἰς διαπραγματεύσεις διὰ τὴν εἰρηνικὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς των καὶ τίποτε περισσότερον. Δὲν ἔχει ἁρμοδιότητα ὁ Ο.Η.Ε. νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα καὶ ἐπ' αὐτοῦ θὰ πρέπει νὰ πληροφορηθῇ ἀκριβῶς ὁ Ἑλληνικὸς λαός, διὰ νὰ μὴ δημιουργοῦνται ἀπογοητεύσεις, ὅπως ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, διαβεβαιώσας τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι προώθησε τὸ Κυπριακὸν θέμα εἰς τὴν λύσιν του, διὰ νὰ ἴδωμεν μετ' ὀλίγον τὸν Ἐθνάρχην εἰς τὸν Εἰρηνικὸν καὶ τοὺς δύο ἀγωνιστὰς εἰς τὴν ἀγχόνην.

Διὰ νὰ λυθῇ, κύριοι, τὸ Κυπριακόν, χρειάζεται τεραστία προσπάθειαν. διότι ἔχομεν ἀντίπαλον στυγνὸν καὶ ἀδίστακτον, ἀντίπαλον, ὁ ὁποῖος διαπραγματεύεται τὴν πρωΐαν καὶ τὴν μεσημβρίαν συλλαμβάνει καὶ ἐξορίζει τὸν συνομιλητήν του. Ὁ ἀντίπαλος εἶναι μία μεγάλη αὐτοκρατορία, ἡ ὁποία ὑπέστη δεινὰ πλήγματα μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ εἶναι φυσικὸν νὰ ἀντιδρᾷ εἰς τὴν δικαιοτάτην αὐτὴν ὑπόθεσιν, τὴν Κυπριακήν. Λυτὸ πρέπει νὰ τὸ γνωρίζει ἡ Κυβέρνησις, διὰ νὰ λάβῃ τὰ μέτρα της. Χρειάζεται κατάστρωσις μακροπροθέσμου σχεδίου, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ περιλάβῃ τὰ ἑξῆς περίπου σημεῖα.

Πρέπει πάντως νὰ ἀποφύγωμεν τὴν τροφοδότησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μὲ ὑπεραισιοδόξους προβλέψεις. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει νὰ μάθῃ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ὅτι τὸ Κυπριακόν, διὰ νὰ λυθῇ, θὰ διέλθῃ ἀπὸ φάσεις, ἴσως περισσότερον δραματικὰς ἀπὸ ἐκείνας, ἀπὸ τὰς ὁποίας διῆλθε μέχρι σήμερον. Θὰ χρειασθῇ πολιτικὴ μακρᾶς πνοῆς, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν παγκόσμιον κοινὴν γνώμην — καὶ ἐφιστῶ ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν τῆς Βουλῆς — καὶ πρὸς τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἀγγλίας. Διότι εἰς τὸ σημεῖον, κύριοι, εἰς τὸ ὁποῖον ἔφθασαν σήμερον τὰ πράγματα, ὁ ἀποφασιστικὸς σύμμαχος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐν προκειμένῳ, εἶναι κυρίως ὁ Ἀγγλικὸς λαός. Πρέπει λοιπὸν μὲ ἰδιαιτέραν προσοχὴν νὰ διαστείλλωμεν τὴν πολεμικήν, ἡ ὁποία ἀσκεῖται ἐναντίον τῆς πολιτικῆς τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ὥστε νὰ μὴ μεταβάλλεται αὕτη εἰς πολεμικὴν ἐναντίον τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ. Ἀπόδειξιν αὐτῶν, τὰ ὁποῖα λέγω, ἀποτελοῦν αἱ συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν. Ὁ ὑπαρχηγὸς τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος. κ. Γκρίφιτς, ἀπαντῶν εἰς τὸν Ἄγγλον Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν εἶπεν, ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξῃ καμμία δυνατότης λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, κατὰ τρόπον πρακτικόν, ἐὰν δὲν ἀναγνωρίσωμεν, σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν, τὸ δικαίωμα νὰ ρυθμίσῃ ὁ ἴδιος τὰ τῆς τύχης του. Ἐὰν γίνῃ μία τοιαύτη σταθερὰ καὶ ἀναμφισβήτητος διακήρυξις τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως, τότε εἶναι δυνατὸν νὰ προχωρήσωμεν καὶ εἰς ἀμνηστίαν καὶ εἰς διαπραγματεύσεις μὲ τὸν Μακάριον, καλούμενον ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὸ Λονδῖνον.

Καὶ ἐν τέλει, κατέληξεν εἰπὼν ὅτι, ἂν ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν πολιτικὴν αὐτήν, πρέπει νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της ἀμέσως εἰς ἄλλην,

διότι ὅσον ταχύτερον ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἐφαρμοσθῇ, τόσον τὸ καλύτερον διὰ τὴν Ἀγγλίαν. Αὐτὰ εἶπεν ὁ Ἄγγλος ὑπαρχηγὸς τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος διερμηνεύων, εἶμαι βέβαιος, τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ, ὄχι μόνον ἐκείνου ὁ ὁποῖος ψηφίζει τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα, ἀλλὰ καὶ μεγάλου μέρους τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον ψηφίζει τὴν συντηρητικὴν Κυβέρνησιν.

Ὁ κ. Γκρίφφιθς εἶπεν ὅτι, θὰ ἦτο δυνατὸν τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως νὰ ἀσκηθῇ ἐντὸς πενταετίας ἀπὸ τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐχορηγεῖτο πλήρης αὐτοκυβέρνησις εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν. Ὅταν δὲ ὁ Ἄγγλος ὑπουργὸς τῶν ἀποικιῶν, ὁ κ. Λένοξ Μπόϋντ, τὸν ἠρώτησεν ἂν «πιστεύετε πράγματι εἰς τὴν πολιτικήν, αὐτὴν καὶ ἐὰν ὅταν τὸ ἐργατικὸν Κόμμα ἔλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν, θὰ τὴν ἐφαρμόσῃ ἀνεξαρτήτως τῆς καταστάσεως ἡ ὁποία θὰ ἐπικρατῇ τότε εἰς τὴν Μεσόγειον»,ὁ ὑπαρχηγὸς τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος ἀπήντησε: Βεβαίως θὰ ἐφαρμόσωμεν αὐτὴν τὴν πολιτικήν.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα τῆς Ἀγγλίας τὸ ὁποῖον, ὑποστηρίζει τὴν πολιτικὴν αὐτήν. Ὅταν μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ἔφθασαν νὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἄποψιν ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου δὲν ἠμπορεῖ νὰ λυθῇ χωρὶς συγκατάθεσιν τῶν Τούρκων, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κ. Κλῆμεντς Ντοίβιντ, εἶπεν ὅτι «οἱ Τοῦρκοι δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα ἐπὶ τῆς νήσου». Καὶ ἐπέκρινε τὴν πολιτικὴν τῆς συντηρητικῆς κυβερνήσεως ἡ ὁποία ἐννοεῖ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλληνικὴν πλειοψηφίαν εἰς τὴν Τουρκικὴν μειοψηφίαν. Αἱ μέθοδοι αὐταί, εἶπεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, μᾶς ἐνθυμίζουν μεθόδους τὰς ὁποίας ἐφήρμοζεν ὁ Χίτλερ. Ὅταν κύριοι βουλευταί, τοιαύτη γλῶσσα χρησιμοποιῆται εἰς τὸ ἀγγλικὸν κοινοβούλιον ἀπὸ ἀρχηγοὺς δύο κομμάτων, τὰ ὁποῖα μαζὶ ἀποτελοῦν καὶ σήμερον τὴν πλειοψηφίαν τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ, ἀντιλαμβάνεσθε μὲ πόσην προσοχὴν πρέπει νὰ συμπεριφερώμεθα καὶ πόσον πρέπει νὰ διαστέλλωμεν τὴν εὐθύνην τῆς συντηρητικῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ ἐν τῷ συνόλῳ του. Διότι ἡ εὐχερεστέρα ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θὰ λυθῇ τὸ Κυπριακὸν εἶναι ἡ κατάκτησις του ἀγγλικοῦ λαοῦ.

Κύριοι βουλευταί, δὲν εἶναι μόνον ἡ συμπεριφορά μας ἐναντι τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ κόσμου, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διαφωτίσωμεν καταλλήλως. Πρέπει συγχρόνως νὰ προφυλάξωμεν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστῇ αὕτη συνεπείᾳ τῶν συγκινήσεων τῆς κοινῆς γνώμης ἐκ τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα λαμβάνουν χώραν. Ἔχομεν ἀντίπαλον πολύπειρον καὶ ἀδυσώπητον. Ἡ Ἀγγλία γνωρίζει ὅτι ἔχομεν δίκαιον πέρα γιὰ πέρα εἰς τὸ Κυπριακόν. Ἀλλὰ ὑπολογίζει εἰς τὰ σφάλματα τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ διαπράξωμεν κατὰ τὴν διαχείρησιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

Ἡ Ἀγγλία, γνωρίζει ὅτι ὅταν γίνῃ μία πρᾶξις ἡ ὁποία θίγει τὰ αἰσθήματα καὶ τὸ φρόνημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ ἄμεσος ἐκδήλωσις θὰ εἶναι νὰ σπάσωμεν τὰ γραφεῖα τῆς Ἀμερικανικῆς Ὑπηρεσίας πληροφοριῶν, ἢ νὰ προξενήσωμεν ζημίας εἰς ἄλλα ξένα καταστήματα. Ὑπολογίζει ἐκεῖ. Καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς πρέπει νὰ τὰ ἀποφεύγωμεν.

Γνωρίζει ἡ Ἀγγλία ὅτι ὅταν 13 Κράτη τοῦ NATO ψηφίζουν ἐναντίον τοῦ Κυπριακοῦ θέματος εἰς τὸν ΟΗΕ, ἡ φυσικὴ ἀντίδρασις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι νὰ εἴπῃ νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ NATO. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ παίξωμεν τὸ παιχνίδι τῆς Ἀγγλίας ἐπάνω εἰς τὸ Κυπριακόν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῶν Κυβερνητικῶν ἑδωλίων). Εἰς τὸ NATO εἰσήλθομεν κατόπιν ἀποφάσεως τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἐν ψυχρῷ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, διότι ἐνόμισεν ὅτι οὕτω κατοχυρώνει τὴν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας. Ἀπὸ τὸ NATO θὰ φύγωμεν ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πιστεύσῃ ὅτι ἡ ἐκεῖ παρουσία μας δὲν ὠφελεῖ τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις. Ἀλλ' ὄχι ὅταν τὸ θελήσῃ ἡ Ἀγγλία.

Κύριοι βουλευταί, διὰ νὰ γίνῃ ὁ ἐπιτυχὴς χειρισμὸς τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἀναδιάταξις τοῦ ὀργάνου ἐκείνου τῆς πολιτείας, μὲ τὸ ὁποῖον ἀσκεῖται ἡ ἐξωτερικὴ πολιτική. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναδιοργανωθοῦν αἱ διπλωματικαὶ ὑπηρεσίαι τῆς Χώρας. Ἔχουν ἐπανηλειμμένως πληροφορήσῃ ἀνακριβῶς καὶ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν λαὸν περὶ τῆς ἀτμοσφαίρας ἡ ὁποία ἐπεκράτει εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Μοῦ εἶναι δυσχερὲς νὰ δεχθῶ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὡδήγησε τὴν μάχην εἰς τὸν ΟΗΕ, τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, ἐν γνώσει ὅτι ἔχει μίαν μόνον σύμμαχον ἀπὸ τὰ Κράτη τοῦ NATO, τὴν Ἰσλανδίαν. Χωρὶς αὐτὸ νὰ μειώνῃ τὰς Κυβερνητικὰς εὐθύνας, ἐπιβάλεται ἄμεσος ἀναδιοργάνωσις τῶν διπλωματικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Χώρας.

Ἀλλά, κ. βουλευταί,—καὶ ἐδῶ ἔρχεται τὸ θέμα τῆς μορφῆς καὶ λυποῦμαι διότι οἱ βουλευταὶ τῆς πλειοψηφίας θὰ μετανοήσουν διὰ τὰ χειροκροτήματα τὰ ὁποῖα μοῦ ἔκαμον—διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ πολιτικὴ αὐτή, χρειάζεται Κυβέρνησις. Κυβέρνησις, ἡ ὁποία νὰ ἐμφανίζῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τὴν ἑνότητα τοῦ Ἔθνους. Κυβέρνησις, ἡ ὁποία νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν δημοκοπίαν. Κυβέρνησις, ἡ ὁποία νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πίστιν εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν, ὅτι εὑρίσκεται καὶ αὐτὴ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀγωνιστικῆς του διαθέσεως, Κυβέρνησις, ἡ ὁποία νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πεποίθησιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὅτι χειρίζεται τὸ θέμα μὲ δεξιότητα καὶ νὰ διαλύσῃ τὴν ἀγωνίαν, ἡ ὁποία τὸν κατέχει ὅτι κάποιο σφάλμα διαπράττεται κάθε ἡμέραν εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ὑποθέσεως.

Τοιαύτη Κυβέρνησις, κ. βουλευταί, δὲν εἶναι, βεβαίως, ἡ σημερινή. Διότι ἀπεδείχθη ἀνίκανος νὰ τηρήσῃ τὴν τάξιν. Αἱματοκύλισε τὸν τόπον καὶ ὅταν ἐπέτρεψεν ἕνα συλλαλητήριον καὶ τὸν αἱματοκύλισεν ἀκόμη ὅταν ἀπηγόρευσεν ἕνα ἄλλο. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν της διεξάγονται μάχαι μεταξὺ χιλιάδων πολιτῶν καὶ ἀνδρῶν τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας εἰς προάστειον ἐγγὺς τῆς Πρωτευούσης. Καὶ νέαι μάχαι πληροφορούμεθα ὅτι θὰ ἐκδηλωθοῦν εἰς ἄλλο προάστειον διὰ τὸν ἴδιον λόγον.

Εἷς βουλευτής. Ἐὰν τὰς ὀργανώσετε.

Χρειάζεται Κυβέρνησις, ἡ ὁποία νὰ πείθῃ καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἐξωτερικόν, ὅτι εἶναι ἀποφασισμένη νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἰσχυρίζεται ὅτι ἀκολουθεῖ.

Κύριοι βουλευταί, τοιαύτη Κυβέρνησις δὲν εἶναι ἡ σημερινή. Πρῶτον, διότι ἀμφισβητεῖται ἡ νομιμότης της. Εἶναι Κυβέρνησις μειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καταλαβοῦσα τὴν ἀρχὴν μὲ ἕνα φαῦλον ἐκλογικὸν νόμον, ἀλλοιώσασα τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν διὰ τῶν ψήφων τοῦ στρατοῦ, χρησιμοποιήσασα μονοπωλιακῶς τὸ ραδιόφωνον διὰ τὴν προεκλογικήν της ἐκστρατείαν, χρησιμοποιήσασα τὸν κρατικὸν μηχανισμὸν διὰ νὰ κερδίσῃ τὰς ἐκλογὰς καὶ πρὸ παντός, κύριοι βουλευταί, βεβαιώσασα τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν προεκλογικῶς, ὅτι ἔλυσεν τὸ Κυπριακόν, ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, δὲν κατώρθωσεν, παρ' ὅλα αὐτά, νὰ συγκεντρώσῃ, παρὰ μόνον τὰ 47 ο)ο τῶν ψήφων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ σήμερον, ὅτι μετὰ τὰς ἐκλογὰς συνέβησαν γεγονότα, τὰ ὁποῖα ηὔξησαν τὸ γόητρον τῆς Κυβερνήσεως παρὰ τῷ λαῷ ;

Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήτεως, προϊστασθε μιᾶς Κυβερνήσεως, τῆς ὁποίας ἡ παρουσία εἰς τὴν ἀρχήν, ἀποτελεῖ ἐμπόδιον διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐθνικῶν ὑποθέσεων. Ηὐνοήθητε ἀπὸ τὰς τελευταίας ἀπιθάνους πολιτικὰς ἐξελίξεις. νὰ πραγματοποιήσητε, ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος, τὸ ὁποῖον καὶ ὑμᾶς τὸν ἴδιον θὰ ἐξέπληξεν, ὅλας τὰς εὐγενεῖς σας πολιτικὰς φιλοδοξίας. Ἀνήλθατε μὲ ταχύτητα ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς πολιτικῆς ἱεραρχίας. (Φωναί : Ἄξιος, ἄξιος !).

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, παρακαλῶ, ἀφήσατε νὰ τελειώσῃ ὁ ρήτωρ, δὲν ὑπάρχει λόγος διακοπῶν.

Γ. Μαῦρος. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, σταματήσατε ἐδῶ. Ἀποφύγατε τὴν παγίδα τὴν ὁποίαν σᾶς στήνει ἡ μοῖρα. Ἀνέλθετε εἰς τὰ Ἀνάκτορα καὶ εἴπατε εἰς τὸν Βασιλέα, ὅτι αἱ περιστάσεις, τὰς ὁποίας διέρχεται ἡ χώρα, εἶναι ἐκτάκτως κρίσιμοι καὶ ὅτι δὲν δύνασθε νὰ τὰς ἀντιμετωπίσητε. Ἀφήσατε εἰς τὸν Ῥυθμιστὴν τοῦ Πολιτεύματος τὴν φροντίδα νὰ συγκροτήσῃ τὴν ἐθνικὴν ἐκείνην Κυβέρνησιν (φω-

ναι. Αὐτὸ εἶναι ποὺ θέλετε) τὴν ὁποίαν ἀξιοῖ τὸ Ἔθνος καὶ αἱ περιστάσεις.

Κύριοι βουλευταὶ τῆς πλειοψηφίας, μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ διεξαχθῇ ψηφοφορία ἐπὶ τῆς προτάσεως δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Ἐρωτήσατε τὰς συνειδήσεις σας καὶ πράξατε τὸ καθῆκον σας. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Θ. Τσάτσος, ἔχει τὸν λόγον.

Θ. Τσάτσος. Κύριοι βουλευταί, ἀνέρχομαι εἰς τὸ βῆμα μὲ βαρεῖαν ἀνησυχίαν διὰ τὴν μοίραν τοῦ τόπου. (φωναὶ)

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, δὲν εἶναι πλέον Βουλὴ αὐτή! Ἡ πλειοψηφία διαρκῶς θορυβεῖ. Δὲν δεχόμεθα τὴν συνέχισιν τῆς συζητήσεως ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς.

Θ. Τσάτσος. Κύριοι βουλευταί, δὲν γνωρίζω ποῖοι ἐκ τῶν συναδέλφων ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπιδεικνύουν τὸ ἦθος των ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐπιδεικνύουν. Ἔχουν δικαίωμα νὰ ἐπιδεικνύουν ἦθος, τὸ ὁποῖον δὲν προσαρμόζεται οὔτε πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ πολιτεύματος, οὔτε πρὸς τὸ πνεῦμα ἐκείνης τῆς ἠθικῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος διὰ νὰ διεξάγωνται κατὰ τρόπον ὠφέλιμον, αἱ συζητήσεις, ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι συνάδελφοι, ἐὰν εἶπον ὅτι ἀνέρχομαι εἰς τὸ Βῆμα μὲ αἴσθημα βαρείας ἀνησυχίας διὰ τὴν μοῖραν τοῦ τόπου, τὸ εἶπον διότι ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν χειρίζεται τὸ Κυπριακόν, ἀλλὰ τὸ ὑφίσταται. Καὶ λέγω ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν χειρίζεται τὸ Κυπριακὸν ἀλλὰ τὸ ὑφίσταται, διότι μεταξὺ τῶν ἐνεργειῶν της δὲν εὑρίσκω οὐδεμίαν ἡ ὁποία νὰ προλαμβάνῃ τὰ γεγονότα. Ὅλαι ἔπονται ἐκείνων τὰ ὁποῖα συμβαίνουν καὶ εἶναι ἁπλαῖ ἀντιδράσεις μιᾶς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία δὲν ἔχει σχέδιον ἐνεργείας, δὲν ἔχει γραμμήν.

Τὸ Κυπριακόν, κύριοι συνάδελφοι, ἔλαβεν μορφὴν διάφορον, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τὰς ὁποίας κατὰ τρόπον ἔξοχον διετύπωσε τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ἀπεφάσισεν, ἡ τότε Κυβέρνησις, νὰ μετάσχῃ τῆς Τριμεροῦς Συσκέψεως ἐν Λονδίνῳ, χωρὶς προηγουμένως νὰ ἔχῃ ἀποφασισθῇ ὅτι γίνεται κατ' ἀρχὴν δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μετεῖχε τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης, ἡ ὁποία ἔλαβε τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν καὶ δὲν δύναμαι νὰ ὑποθέσω ὅτι διεφώνησε πρὸς τὴν ἀπόφασιν διότι παρόμοιαι διαφωνίαι ἐκδηλοῦνται μόνον διὰ παραιτήσεως.

Ἕνα μῆνα, μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀνέλαβε τὴν Κυβέρνησιν ὁ νῦν Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ἀναγκάζεται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν, ἡ Κυβέρνησίς του, τὰ ἀποτελέσματα τῆς συμμετοχῆς τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Τριμερῆ διάσκεψιν καὶ νὰ ἐπιφέρῃ στροφὴν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Καὶ ἔγκειται ἡ στροφὴ αὐτή, εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐπιδιώκει πλέον ἀπ' εὐθείας συνομιλίας μὲ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν, ἀλλ' ἐμφανίζεται ὡς μεσολαβητὴς εἰς τὰς συνομιλίας, αἱ ὁποῖαι διεξάγονται μεταξὺ τῆς Κυπριακῆς Ἐθναρχίας καὶ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως. Καὶ τοῦτο, διὰ ν' ἀποφευχθῇ πλέον ἡ παρουσία τοῦ Τουρκικοῦ παράγοντος, παρουσία ἡ ὁποία ἐπέφερε τὰ ἀποτελέσματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα γνωρίζει καὶ ἡ Βουλὴ καὶ τὸ Ἔθνος.

Ἡ στροφὴ ἀπετέλεσε μίαν θυσίαν, ἀπὸ ἀπόψεως Ἑλληνικῆς, διότι εἶχεν ἐπιδιώξει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὰς συνεννοήσεις ἀπ' εὐθείας μεταξὺ Ἑλληνικῆς καὶ Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀπετέλεσεν θυσίαν ματαίαν, διότι ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἀφ' ἧς μετέσχεν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν Τριμερῆ διάσκεψιν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καθίσταται ἐπισημοτέρα ἡ ἐμφάνισις τῆς Τουρκικῆς μειονότητος ἐν Κύπρῳ, τὴν ὁποίαν πλέον μνημονεύει ἰσοτίμως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν πλειοψηφίαν καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κ. Ἦντεν κατὰ τὰς συζητήσεις ἐν τῷ Ἀγγλικῷ Κοινοβουλίῳ.

Νομίζω, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἡ προηγηθεῖσα τῆς πρώτης τοῦ κ. Καραμανλῆ καὶ ἡ πρώτη Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ, ἔχουν ὑποπέσει εἰς βαρύτατον σφάλμα ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ, τὸ ὅτι δὲν ἤσκησαν προσφυγὴν ἐναντίον τῆς Τουρκίας μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ παρεμβολὴ τοῦ Τουρκικοῦ παράγοντος ὑπῆρξεν τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς Βρεττανικοῦ σχεδίου, ἐναντίον τοῦ ὁποίου ὤφειλε νὰ ἀντιδράσῃ, μὲ ὅλας της τὰς δυνάμεις, ἡ Ἑλλάς.

Ἡ κατάλληλος ψυχολογικὴ στιγμή, ἡ εὐκαιρία, ἡ ὁποία παρείχετο μετὰ τοὺς βανδαλισμοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρῆλθε καὶ σήμερον δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ εὐκαιρία, ἡ ὁποία εἶχε τότε παρασχεθῇ. Ἀλλὰ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἐὰν ἡ Ἑλλὰς εἶχε τότε προσφύγει εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη διὰ τὰ συμβάντα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ νὰ προστατεύσῃ κατὰ τρόπον ὁριστικὸν τὴν μειονότητα, θὰ ἠνάγκαζον τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Τουρκικὴν κοινὴν γνώμην νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ ἀναμιξίς της εἰς τὸ Κυπριακὸν δὲν εἶναι ἄμοιρος κινδύνων καὶ διὰ τὴν Τουρκίαν καὶ ὅτι συνεπῶς δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ προσαρτᾶται εἰς τὸ ἅρμα τῆς Βρεττανικῆς πολιτικῆς, χωρὶς ὡρισμένας ἐπιφυλάξεις καὶ χωρὶς νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς Ἑλληνικῆς συμμαχίας.

Μετὰ τὸ σφάλμα τοῦτο, διὰ τὸ ὁποῖον φέρει εὐθύνην ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὄχι μόνον διότι μετεῖχε τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία παρεδέχθη τὴν παρουσίαν τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν τριμερῆ διάσκεψιν, χωρὶς νὰ ἔχῃ προηγηθῇ ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀρχῆς τῆς διαθέσεως, ἀλλὰ διότι καὶ ἡ ἰδική του Κυβέρνησις δὲν ἤσκησε προσφυγὴν κατὰ τῆς Τουρκίας.

Καὶ νομίζω ὅτι ἡ εὐθύνη αὕτη τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ εἶναι τόσον βαρεῖα, ὥστε νὰ ὀφείλῃ νὰ γεννήσῃ εἰς τὴν συνείδησιν ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παρακολουθοῦν τὸ Κυπριακόν, ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἐὰν εἶναι πράγματι ὁ κατάλληλος διὰ νὰ διαχειρισθῇ περαιτέρω τὸ Κυπριακὸν θέμα. Ἀλλὰ καὶ πέραν τούτου, ἕνα ἄλλο σημεῖον τῶν διακηρυχθεισῶν ὑπὸ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἀρχῶν ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακόν, μοῦ ἐμπνέει μεγίστην ἀνησυχίαν.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως διεκήρυξεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τι πέραν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκει ἡ Κυπριακὴ Ἐθναρχία. Νομίζω ὅτι ἦτο δυνατόν, οἱοσδήποτε, ὁ ὁποῖος παρακολουθεῖ τὸ Κυπριακόν, νὰ διαβλέψῃ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης καθ' ἣν ἐγένετο ἡ δήλωσις αὕτη τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ἀπόφασιν τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως νὰ μετέλθῃ τὴν πλέον ἀδυσώπητον βίαν ἐν Κύπρῳ. Ἀλλὰ ἐκεῖ ὅπου ὑψοῦται ἡ σκιὰ τῶν ἰκριωμάτων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναζητῇ κανεὶς τοὺς ἀντιπροσώπους, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐκφράσουν εἰς τὸ ἀκέραιον τὰ αἰτήματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι μόνον αἰτήματα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἀλλὰ αἰτήματα ὁλοκλήρου τοῦ ἑνιαίου, τοῦ ἀδιαιρέτου Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Νομίζω ὅτι ἡ διακηρυχθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἀρχὴ ἀποτελεῖ μέγα κίνδυνον διὰ τὸ Κυπριακόν, διότι εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι ἡ βία, τὴν ὁποίαν μετῆλθεν ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις, θὰ βαίνῃ αὐξανομένη καὶ δὲν γνωρίζω μέχρι πότε θὰ ὑφίσταται ἡ δυνατότης νὰ ἐκφράζουν ἐλευθέρως τὰς σκέψεις των οἱ Κύπριοι. Καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἐπικίνδυνον, εἶναι βαρύτατα ἐπικίνδυνον διὰ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν νὰ λέγωμεν ὅτι οὐδὲν πέραν τῶν ὅσων ζητεῖ ἡ Κυπριακὴ Ἐθναρχία δύναται νὰ διεκδικήσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις.

Ἔρχομαι καὶ εἰς ἄλλο θέμα, σχέσιν ἔχον μὲ τὸ Κυπριακόν. Ἔχει διακηρυχθῇ κατὰ τρόπον πανηγυρικὸν ὅτι θὰ ἀρχίσῃ μία παγκόσμιος διαφώτισις διὰ νὰ ἐπιστρατευθῇ ἡ κοινὴ γνώμη ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου ὑπὲρ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως.

Κύριοι συνάδελφοι, δὲν γνωρίζω ποῖον εἶναι τὸ σχέδιον τῆς Κυβερνήσεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν παγκόσμιον διαφώτισιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γνωρίζω εἶναι ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ τίποτε τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἀπόψεως διαφωτίσεως εἶναι σήμερον δυνατὸν νὰ γίνῃ καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν ἤδη ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνέλαβε τὴν Κυβέρνησιν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι ἂν πρόκειται νὰ γίνῃ κάτι, αὐτὸ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ γίνῃ θὰ ἀποδεικνύῃ πάντοτε ὅτι αὐτὸ ἦτο δυνατὸν νὰ συμβῇ καὶ ἐνωρίτερον καὶ παρελείφθη. Καὶ εἰς τοῦτο διαβλέπω βαρεῖαν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μακάριος ἔχει ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν νῆσον καὶ αἱ ἐκτελέσεις ἐγένοντο.

Όσον ἀφορᾷ τὴν παγκόσμιον διαφώτισιν, ὁ τρόπος ὁ κάπως διστακτικός, μὲ τὸν ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις διαχειρίζεται τὸ Κυπριακόν, μὲ κάμνει νὰ ἀμφιβάλω ἐὰν πρόκειται πράγματι νὰ συλλάβῃ τὸ πρόβλημα τῆς διαφωτίσεως εἰς ὁλόκληρον τὴν ἔκτασιν μὲ τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλεται νὰ συλληφθῇ διὰ νὰ καταστῇ τελεσφόρος ἡ ἐνέργεια. Ἀντιλαμβάνομαι, κύριοι, τὴν παγκόσμιον διαφώτησιν ὡς ἐπιστράτευσιν ὅλων τῶν Ἐθνικῶν δυνάμεων, ἐπιστράτευσιν, ἡ ὁποία θὰ κινήσῃ ὅλους ἐκείνους τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ ἐπηρεάσουν τὴν κοινὴν γνώμην, κατὰ τρόπον ὥστε πράγματι νὰ ἐπέλθῃ ἡ παγκόσμιος διαφώτισις.

Δὲν νομίζω ὅτι ἀρκεῖ οὔτε ἡ ἔκδοσις μιᾶς βίβλου, οὔτε ἡ ἔκδοσις διαφωτιστικοῦ βιβλίου, οὔτε ἡ ἔκδοσις βίβλου ἐπὶ τῶν συμβάντων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὔτε κἂν ἡ ἔκδοσις ἐφημερίδος, ἡ ὁποία θὰ εἶναι Ἀγγλικὴ καὶ θὰ διαφωτίζῃ συνεχῶς ἐπὶ τῶν ἐν Κύπρῳ συμβαινόντων τὴν ἀγγλόφωνον κοινὴν γνώμην. Νομίζω ὅτι πρὸ παντὸς πρέπει νὰ ἐπιστρατεύσωμεν ὅλα ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ συγκινήσουν τὰς αἰσθανομένας διεθνῆ ἀλληλεγγύην τάξεις, τοὺς καθηγητὰς τῶν Πανεπιστημίων, τοὺς δικηγόρους, τοὺς ἰατρούς, τοὺς μηχανικούς, ὅλας τὰς τάξεις, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἔχουν διεθνῶς ὀργανωθῇ. Τοῦτο, κατὰ τρόπον, ὥστε εἰς πᾶσαν ἐλευθέραν χώραν τοῦ κόσμου νὰ ὑπάρχουν Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι, οἱ ὁποῖοι νὰ διακηρύσσουν τί πράγματι συμβαίνει ἐν Κύπρῳ. Πρὸ παντὸς νὰ ἐπιστρατευθοῦν οἱ παλαιοὶ παλεμισταὶ καὶ οἱ ἐργάται. Ἡ διεθνής, ἡ παγκόσμιος ἀλληλεγγύη τῶν παλαιῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν ἐργατικῶν τάξεων εἶναι ἕνα μέγα ὅπλον, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ μεταχειρισθῇ ἡ Κυβέρνησις διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν παγκόσμιον διαφώτισιν.

Ἴσως ἀντιταχθῇ ὅτι μία προσπάθεια διαφωτίσεως τοιαύτης ἐκτάσεως θὰ προσκρούσῃ εἰς δυσχερείας φύσεως οἰκονομικῆς. Δὲν θέλω νὰ εἴπω ὅτι θὰ προβληθῇ τοιοῦτον ἐπιχείρημα ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Προλαμβάνω ἁπλῶς τὸ ἐνδεχόμενον καὶ λέγω ὅτι ἐὰν κληθοῦν ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι Ἕλληνες νὰ προσφέρουν κατ' ἑβδομάδα μίαν ἢ δύο ὥρες ὑπερωριακῆς ἐργασίας ἀμειβομένας χωρὶς νὰ εἰσπράττουν τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία θὰ κατατίθεται ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῆς Κύπρου, δὲν θὰ ὑπάρξῃ οὐδεὶς ἐργαζόμενος Ἕλλην, ὁ ὁποῖος θὰ ἀρνηθῇ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν θυσίαν χάριν τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος. (Χειροκροτήματα).

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Α' Ἀντιπρόεδρος κ. Γ. Πλατῆς).

Τοῦτο θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν συγκέντρωσιν τεραστίων κεφαλαίων διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀγῶνος τῆς διαφωτίσεως.

Ἰδού, κύριοι, διὰ ποίους λόγους δὲν μοῦ ἐμπνέει τὴν πεποίθησιν ἡ παροῦσα Κυβέρνησις, ὅτι εἶναι ἱκανὴ νὰ διαχειρισθῇ κατὰ τὸν πλέον ὠφέλιμον τρόπον τὸ Κυπριακόν.

Κύριοι βουλευταί, εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπασχολήσω τὴν Βουλὴν καὶ μὲ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα συνέβησαν ἐν Ἀθήναις τὴν παραμονὴν τῆς ἐκτελέσεως τῶν Κυπρίων ἡρώων. Ἐν πρώτοις, ὀφείλω νὰ εἴπω, ὅτι προσωπικῶς διαφωνῶ πρὸς τὴν ἐφαρμοσθεῖσαν μέθοδον τῆς ἀναζητήσεως τῶν εὐθυνῶν εἰς τὰ ὄργανα τῆς τάξεως. (Χειροκροτήματα). Τὰ ὄργανα τῆς τάξεως ἐκτελοῦν διαταγὰς καὶ ὀφείλομεν ὅλοι νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν μεγίστην ψυχικὴν δυσχέρειαν, εἰς τὴν ὁποίαν περιέρχονται τὰ ὄργανα τῆς τάξεως, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ εἶναι Ἕλληνες καὶ πάλλονται ἀπὸ τὰ ἴδια αἰσθήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πάλλεται ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Ἡ εὐθύνη, δι' ὅσα συνέβησαν, δὲν εἶναι εὐθύνη τῶν ὀργάνων, εἶναι εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι εὐθύνη πολιτική. Καὶ τὰ ὅσα συνέβησαν εἶναι σοβαρώτατα, κύριοι συνάδελφοι. Πρῶτον, ἂς μᾶς ἀπασχολήσῃ ἡ ἐπιλογὴ τοῦ χώρου. Ἡ ἐπιλογὴ τοῦ χώρου τῆς συγκεντρώσεως ὤφειλε νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀνησυχίας, ὅτι ἔσυναν νὰ συμβοῦν γεγονότα, τὰ ὁποῖα δὲν πιστεύω ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποδοθοῦν εἰς ταραξίας, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀγανάκτησιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχουν προκαλέσει μόνον ὅσα παρ' ἡμῶν λέγονται, ἀλλὰ καὶ ὅσα λέγονται καὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ συμπολιτευομένου τύπου. Διὰ ταῦτα κάμνω τὴν ἑξῆς σκέψιν. Ἡ Κυβέρνησις κατείχετο ἀπὸ ὑπερβολικὴν ἀνησυχίαν ὅτε ἠρνήθη νὰ δώσῃ τὴν ἄδειαν τῆς συγκεντρώσεως, κατὰ μῆνα Μάρτιον. Ποίους ὅμως λόγους εἶχε νὰ πιστεύῃ, ὅτι, ἐπικειμένης τῆς ἐκτελέσεως τῶν δύο Κυπρίων, ὤφειλε νὰ εἶναι ὀλιγώτερον ἀνήσυχος; Δὲν νομίζω ὅτι κανεὶς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θέλει, πράγματι, μὲ εἰλικρίνειαν, μὲ ἀντικειμενικότητα νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ ἐρώτημα, θὰ ἀπαντήσῃ ὅτι εἶχε λόγους ἡ Κυβέρνησις νὰ πιστεύῃ ὅτι ὑπῆρχον ὀλιγώτεροι λόγοι ἀνησυχίας τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπέκειτο ἡ ἐκτέλεσις τῶν δύο Κυπρίων ἀγωνιστῶν, παρὰ τοῦ Μαρτίου.

Τούτου δοθέντος, ποῖα εἶναι τὰ μέτρα, τὰ ἀνάλογα πρὸς τὰ μέγεθος τῆς Κυβερνητικῆς ἀνησυχίας, τὰ ὁποῖα ὤφειλε νὰ εἶχε λάβει, διὰ νὰ προλάβῃ τὰ γεγονότα.

Κύριοι βουλευταί, ὄχι μόνον εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἐπιλογὴν τοῦ χώρου δὲν ἐμφανίζεται ἡ Κυβέρνησις συνάγουσα συμπεράσματα ἐκ τῆς ἰδίας ἀνησυχίας, ἀλλὰ οὔτε εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν εἶχεν ὀργανωθῇ ἡ ἀντιμετώπισις. Διότι εὑρέθησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πλησίον τῆς συγκεντρώσεως ὁμάδες, ἀστυνομικαί, ὁπλοφοροῦσαι.

Κύριοι βουλευταί, ἀντιλαμβάνομαι ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει ὁσάκις φρονεῖ ὅτι ὑπάρχει τὸ ἐνδεχόμενον τῆς διατάραξεως τῆς τάξεως νὰ ἔχῃ ἀντιμετωπίσει καὶ αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ὅπλων. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ὅπλου εἶναι τὸ ἔσχατον μέσον, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε θὰ χρησιμοποιηθῇ ἀπὸ τὰ πρῶτα φράγματα τῶν ὀργάνων τῆς τάξεως πλησίον τοῦ τόπου τῆς γενικῆς συγκεντρώσεως. Οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδοθῇ εὐθύνη εἰς τὰ ὄργανα τῆς τάξεως, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐπιτραπῇ νὰ ὁπλοφοροῦν καὶ τὰ ὁποῖα ἐποιήσαντο χρῆσιν τῶν ὅπλων, ὅταν ἐπίστευσαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ταραχῆς, ὅτι εἴτε ἡ τάξις, εἴτε αὐτὰ προσωπικῶς, διατρέχουν κίνδυνον. Δι' αὐτὸ λέγω, ὅτι ἡ εὐθύνη δὲν εἶναι εὐθύνη τῶν ὀργάνων, ἀλλὰ εἶναι ἀκεραίως εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως, εὐθύνη πολιτική.

Θέλω ἐπίσης, νὰ ἐκφράσω τὴν λύπην μου καὶ νὰ συναγάγω πολιτικὰ συμπεράσματα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ Κυβέρνησις προέβη ἀμέσως, μετὰ τὰ γεγονότα, εἰς δηλώσεις, αἱ ὁποῖαι τὴν ἐμφανίζουν ἀμφισβητοῦσαν, ἐάν, πρῶτον, μετεχειρίσθη ἡ Ἀστυνομία πυροβόλα ὅπλα, δεύτερον, ἐὰν τὰ μετεχειρίσθη πρώτη.

Νομίζω ὅτι πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὑποπέσει εἰς τὴν ἀντίληψιν δεκάδων χιλιάδων προσώπων, εἶναι χρήσιμον διὰ τὸ κῦρος τῆς οἱασδήποτε Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, νὰ μὴ ἀμφισβητῶνται. Καὶ λυποῦμαι διότι ὑπῆρξαν τοιαῦται δηλώσεις. Ἀλλά, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μοῦ ἐμπνέει γενικωτέρας ἀνησυχίας, εἶναι ἡ χρησιμοποίησις ἑνὸς ἄλλου ἐπιχειρήματος, τοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι προεκάλεσαν τὰ γεγονότα ταραξίαι καὶ δὴ κομμουνισταί.

Κύριοι συνάδελφοι, τὸ ἐπιχείρημα αὐτό, ὅτι ὁσάκις ὑπάρχουν ὁμαδικαὶ ἐκδηλώσεις, ζωηρότεραι, εἴτε χάριν κοινωνικῶν αἰτημάτων, εἴτε χάριν ἐθνικῶν ζητημάτων, πάντοτε ὑποκινηταὶ τῶν ἐκδηλώσεων εἶναι οἱ κομμουνισταί, εἶναι χρήσιμον νὰ τελειώσῃ. Αἷμα εἰς τὰς φλέβας δὲν ρέει μόνον τῶν κομμουνιστῶν, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅλοι, ἔρχονται στιγμαί, ποὺ ὀργίζονται καὶ εἶναι δικαίωμά των —καὶ ἐπιτρέψατέ μου νὰ εἴπω καὶ καθῆκον των— κάποτε νὰ ὀργίζωνται. (Χειροκροτήματα).

Καὶ δὲν ἀντιλαμβάνομαι, διατὶ κατελήφθη ἀπὸ αὐτὴν τὴν μανίαν ἡ Κυβέρνησις, νὰ χαρίζῃ εἰς τὸν κομμουνισμὸν κάθε ἐκδήλωσιν, τὴν ὁποίαν ὅλοι ἐπιχροτοῦν. Ἀλλ' ἐὰν ἀποτελεῖ ἀπαράβατον σφάλμα ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸν κομμουνισμὸν ὅλων τῶν ζωηροτέρων ἐκδηλώσεων εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, προκειμένου εἰδικῶς περὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ἐγγίζει τὸ σφάλμα τοῦτο τὰ ὅρια τοῦ ἐγκλήματος, —καὶ ἐπιτρέψατέ μου νὰ εἴπω μίαν λέξιν βαρείαν— τῆς προδοσίας. Καὶ λέγω, κύριοι συνάδελφοι, τῆς προδοσίας, διότι ἐμφανίζεται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις λέγουσα καὶ βεβαιοῦσα, ὅτι τὴν μάχην ὑπὲρ τοῦ Κυπριακοῦ, εἰς τὸ βάθος, ὑποκινοῦν, ἐκμεταλλεύονται, ἐπιδιώκουν, ἐπιχροτοῦν οἱ κομμουνισταί. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ἐναντίον ὅλων τῶν ἐλευθέρων ἐθνῶν, οἱ ἀντίπαλοί μας.

Εἶναι ἀπαράβατον, κύριοι βουλευταί, νὰ χρησιμοποιοῦμεν

ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα πρῶτον, δὲν εἶναι ἀληθῆ, ἀλλά, τὰ ὁποῖα, ἐὰν ἦσαν, θὰ ἦτο χρήσιμον νὰ μὴ ὑπογραμμίζονται. Μόνον οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος δικαιοῦνται νὰ λέγουν, τὰ ὅσα λέγουσιν, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν προέλευσιν τῶν γεγονότων τῆς 9ης Μαΐου. (Χειροκροτήματα.)

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπ. καὶ Βιομηχανίας). Μοῦ ἐπιτρέπετε ;

Θ. Τσάτσος. Μάλιστα.

Θ. Χαβίνης. Ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἔθνους ἐρωτῶ, ἐὰν οἱ ἁρμόδιοι Ὑπουργοὶ αἰσθάνονται τὴν ἀνικανότητα, νὰ ἀπαντήσουν.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπ. καὶ Βιομηχανίας). Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι ἡ διακοπὴ τοῦ κ. συναδέλφου δὲν εἶναι καθόλου κοινοβουλευτική.

Θ. Χαβίνης. Κοινοβουλευτικωτάτη.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπ. καὶ Βιομηχανίας). Παρακαλῶ, κύριε συνάδελφε.

Νομίζω, κύριε συνάδελφε ἐξ Ἀθηνῶν, ὅτι πλανᾶσθε. Ἡ Κυβέρνησις, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, διὰ στόματος τοῦ Προέδρου αὐτῆς, εἶπεν ὅτι : Συνεκεντρώθησαν δεκάδες χιλιάδες νομιμοφρόνων πολιτῶν, διὰ νὰ προβοῦν εἰς μίαν πατριωτικὴν ἐκδήλωσιν, ἀλλ' ὅτι τὴν πατριωτικὴν αὐτὴν παλλαϊκὴν συγκέντρωσιν, μία μικρὰ μειοψηφία—καὶ προσβιώρισε μάλιστα διὰ τῶν πρώτων δηλώσεών του ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τὸ ποσοστὸν τῆς μειοψηφίας αὐτῆς ὡς ἐλάχιστον— ἐξεμεταλλεύθη τὴν κατάστασιν καὶ ἐδημιούργησε τὰ γεγονότα. Καὶ νομίζω, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι δὲν προσφέρομεν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν τόπον, ὑπηρεσίαν, γενικώτερον, εἰς τὴν ὑπόθεσιν τὴν Κυπριακὴν μὲ τὸ νὰ λέγωμεν ὅτι εἶναι δυνατὸν ποτέ, οἱαδήποτε ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ μάλιστα ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι συγκινοῦνται διὰ τὸ Κυπριακὸν μόνον οἱ κομμουνισταί.

Εἷς βουλευτής. Σεῖς τὸ λέγετε.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπ. καὶ Βιομηχανίας). Κύριοι συνάδελφοι, παραπέμπω εἰς τὰς δηλώσεις, τὰς ὁποίας τὴν ἰδίαν ἑσπέραν ἔκαμεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Εἶπεν, ἐπαναλαμβάνω, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, τοῦτο ἀκριβῶς, ὅτι συνεκεντρώθησαν δεκάδες χιλιάδες—καὶ ἐτόνισε—νομιμοφρόνων πολιτῶν, διὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὰ αἰσθήματα τῆς πατριωτικῆς συγκινήσεως ἡ ὁποία τοὺς κατεῖχε καὶ τῆς ἀγανακτήσεως, ἡ ὁποία τὸν κατεῖχε. Καὶ εἶπεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἐλάχιστοι καὶ ὠργανωμένοι ἐξεμεταλλεύθησαν τὴν συγκέντρωσιν. (Θόρυβος).

Πρόεδρος. Εἷς Ὑπουργὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διακόπτῃ. Τοῦ ἔδωκε τὴν ἄδειαν ὁ ῥήτωρ.....

Εἷς βουλευτής (τῆς πτέρυγος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως). Σεῖς τοῦ ἐδώσατε τὴν ἄδειαν.

Πρόεδρος. Ὑπουργοὶ εἶναι, δικαιοῦνται νὰ διακόπτουν, ὅπως οἱ Ὑφυπουργοὶ καὶ οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων. Μὴ κάμετε παρατηρήσεις εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπ. καὶ Βιομηχανίας). Μὲ συγχωρεῖτε. Εἰσάγει κακὰ βαμόνια εἰς τὸν Κανονισμὸν ἡ Ἀντιπολίτευσις. Ἐγὼ ἠρώτησα, μὲ πᾶσαν εὐπρέπειαν, τὸν κ. συνάδελφον τὸν ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ μοῦ ἐπέτρεψε τὴν διακοπήν. Κατόπιν αὐτοῦ καὶ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Βουλῆς ὁμιλῶ. Εὑρίσκομαι ἀπολύτως ἐντὸς τοῦ Κανονισμοῦ.

Νομίζω λοιπόν, ὅτι εἶναι ἀνακριβές, ὅτι ἰσχυρίσθη ἡ Κυβέρνησις, ὅτι ὅλον τὸ συλλαλητήριον ἀπετελεῖτο ἀπὸ κομμουνιστάς. Εἶπεν, ἀντιθέτως, ἡ Κυβέρνησις, σαφῶς, ταφέστατα, ὅτι συνέβη ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συχνότατα συμβαίνει εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Καὶ δὲν εἶναι πρωτοφανές, εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν ὅλων τῶν λαῶν, νὰ παρεισφύσουν μέσα εἰς ἓν Ἐθνικὸν συλλαλητήριον ὀλίγα ἀναρχικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα νὰ προσπαθήσουν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν κατάστασιν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς Συμπολιτεύσεως).

Θ. Τσάτσος. Κύριοι συνάδελφοι, ἀντιλαμβάνομαι ἀπὸ τὴν διακοπὴν τὴν ὁποίαν ἔκαμε ὁ κ. Ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου καὶ τῆς Βιομηχανίας καὶ οὐχὶ ὁ ἁρμόδιος Ὑπουργός, **τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν παρατήρησιν, τὴν ὁποίαν διετύπωσε.**

Ν. Παπαδημητρίου. Αὐτὸ εἶναι ψεῦδος. (Θόρυβος-κωδωνοκρουσίαι).

Θ. Τσάτσος. Ἀφοῦ ἀπετολμήσατε νὰ ἀναφέρετε τὴν λέξιν «ψεῦδος» θὰ δώσετε ἐξηγήσεις. (Θόρυβος—Κωδωνοκρουσίαι).

Ὁ κ. συνάδελφος πρέπει νὰ μάθῃ τρόπους, διότι δὲν τοὺς γνωρίζει. Θὰ δώσετε ἐξηγήσεις. (Θόρυβος—Κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Ἡ λέξις «ψεῦδος» κύριε Παπαδημητρίου, δὲν εἶναι λέξις μὲ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐκφράζεσθε.....

Θὰ σᾶς ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν ἄλλοτε.

Γ. Μπουρβάρας. Ἐὰν ἡ λέξις αὕτη, κύριε Πρόεδρε, ἐλέγετο ἀπὸ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως θὰ ἀνεκαλεῖτο αὕτη εἰς τὴν τάξιν καὶ θὰ ἐπιβάλλοντο καὶ κυρώσεις. Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ εἶσθε ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς βουλευτὰς τῆς Συμπολιτεύσεως.

Πρόεδρος. Ἐγὼ θὰ παρεκάλουν νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ τοῦτο ἀπὸ καμμίαν παράταξιν.

Θ. Τσάτσος. Κύριοι συνάδελφοι, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπιμείνω ἐπὶ τῆς ἀπόψεως, ὅτι ὀφείλομεν ὅλοι νὰ ἀντιληφθῶμεν καὶ πρὸ παντὸς ἡ πλειοψηφία, ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη, τοῦ νὰ ἀποβίβεται εἰς τὸν κομμουνισμὸν πᾶσα ἐκδήλωσις — ἡ ἐκδήλωσις τῆς Ἀνθυπόλεως, τῆς Σούδας ἢ δὲν γνωρίζω αὔριον ποία ἄλλη ἐκδήλωσις εἰς ἄλλο μέρος — εἶναι μέθοδος ἀπαράδεκτος. Δὲν παρεισέφρησαν ἀναρχικὰ στοιχεῖα, οὔτε ὑπάρχει καμμία ἀπόδειξις, ὅτι παρεισέφρησαν ἀναρχικὰ στοιχεῖα.

Θὰ ἐπεθύμουν, προτοῦ λεχθῇ ἡ λέξις «ψεῦδος», τὴν ὁποίαν θὰ ἐπαναλάβω καὶ θὰ ἀποδώσω, νὰ ἐρωτήσω, ὁ κ. συνάδελφος, ὁ ὁποῖος τὴν μετεχειρίσθη, γνωρίζει ἓν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον νὰ ἀποδεικνύῃ, ὅτι εἶχον πράγματι παρεισφρήσει ἀναρχικὰ στοιχεῖα. Ἐὰν δὲν γνωρίζει θὰ τοῦ ἀποδώσω ὁλόκληρον τὴν λέξιν ψεῦδος. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Ν. Παπαδημητρίου. (Ὁμιλεῖ μὴ ἀκουόμενος).

Θ. Τσάτσος. Κύριε συνάδελφε, ἐγὼ εἶπον τὸ ἑξῆς: Ὅτι χαριν τοῦ ἐθνικοῦ συμφεροντος καὶ ἐὰν ἀκόμη ἦτο ἀληθές, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ λέγηται, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ πρωτοστατοῦν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις διὰ τὸ Κυπριακὸν καὶ εἶπον ἐν συνεχείᾳ, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπόδειξις ἀναμίξεως κομμουνιστῶν. Συνεπῶς σεῖς ὀφείλατε νὰ ἔχετε ἀποδείξεις. Δι' αὐτὸ ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ἐπαναλάβω καὶ πάλιν, ὅτι μετεχειρίσθητε σεῖς ψευδὲς ἐπιχείρημα.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Χούτας ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Χούτας. Κύριοι βουλευταί, ἀπὸ τὰς συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι διεξήχθησαν τὴν 11ην καὶ τὴν 25ην Ἀπριλίου εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, ἀπεδείχθη περιτράνως καὶ βάσει ἐπισήμων στοιχείων, ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἐγκαθιδρύθη εἰς τὴν Ἀρχήν, διὰ νὰ κλείσῃ κατὰ ἕνα τρόπον τὸ Κυπριακὸν θέμα, νὰ τὸ κλείσῃ δὲ ἐν συνεννοήσει μὲ τοὺς σημερινοὺς ἀντιπάλους μας. Λέγων ὅτι ἀπεδείχθη ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ τῆς Κυβερνήσεως βάσει ἐπισήμων στοιχείων, ἐννοῶ πρῶτον τὸ τηλεγράφημα τῆς 21ης Νοεμβρίου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπὸ Παρισίους, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Ἕλλην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν συνειργήσεν εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς γνωστῆς δηλώσεως «περὶ τῆς ἐν Κύπρῳ πολιτικῆς τῆς Μ. Βρεττανίας», τοὐτέστιν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν γνωστῶν προτάσεων Χάρτιγκ. Καὶ γνωρίζετε, ὅτι τὰς προτάσεις αὐτάς, αἱ ὁποῖαι συνετάχθησαν ἐν συνεργασίᾳ Μάκ-Μίλλαν — Θεοτόκη, ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος τὰς ἀπέρριψεν «ὡς ἀπαραδέκτους καὶ διὰ τοὺς πλέον βαρβάρους λαοὺς τοῦ κόσμου». Ἀλλὰ πέραν τοῦ στοιχείου αὐτοῦ ἔχομεν τὸ περίφημον «μνημόνιον» τῶν συνομιλιῶν Μάκ-Μίλλαν — Θεοτόκη, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῆς ἀντιπάλου δυνάμεως συγχαίρει τὸν Ἕλληνα Ὑπουργόν, διὰ τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁποίους κάμνει πρὸς διευθέτησιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, σύμφωνα προφανῶς πρὸς τὰς Βρεττανικὰς ἀπόψεις.

Τ. Μιχαηλίδης. Εἶναι ἐντροπή, κύριε συνάδελφε, νὰ ὁμιλῆτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Καὶ δὲν συνάδει πρὸς τὴν Ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν νὰ κατηγορῆτε Ἕλληνα Ὑπουργὸν ὡς ὄργανον ξένης προπαγάνδας.

(Θόρυβος, φωναί, κωδωνοκρουσίαι).

Σ. Χ ο ύ τ α ς. Ὁμιλῶ βάσει ἐπισήμων στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν καὶ δὲν ἠδυνήθη οὐδὲ ἡ Κυβέρνησίς σας νὰ τὰ ἀμφισβητήσῃ.

Τ. Μ ι χ α η λ ί δ η ς. Τὰ πάντα ἐξηυτελίσθησαν εἰς τὸν τόπον αὐτόν.

Ε Ἷ ς β ο υ λ ε υ τ ή ς. Ἀπὸ τότε ποὺ ἐμπήκατε σεῖς εἰς τὴν Βουλήν.

(Θόρυβος, φωναί, κωδωνοκρουσίαι, ἀντεγκλήσεις μεταξὺ τῶν κ.κ. βουλευτῶν Κ. Ταλλιαδούρη καὶ Κ. Παπαδοπούλου).

Σ. Χ ο ύ τ α ς. Ἀλλὰ πέραν τῶν ἐπισήμων αὐτῶν στοιχείων, τὴν ἐπιστημότητα τῶν ὁποίων μόνον ὁ κ. συνάδελφος ἀμφισβητεῖ, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα. Ἔχετε ὑπ' ὄψει σας τὸ τηλεγράφημα τοῦ ἐν Οὐασιγκτῶνι πρεσβευτοῦ μας κ. Μελᾶ, ἐξ οὗ διαπιστοῦται ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν φιλικὴν συνεργασίαν Μὰκ-Μίλλαν– Θεοτόκη ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἀθηνῶν, ἤσκησε πίεσιν ἐπὶ τοῦ Μακαρίου διὰ νὰ γίνουν ἀποδεκταὶ αἱ προτάσεις Χάρτιγκ. Καὶ ἔχομεν ἐπὶ πλέον τὸ τηλεγράφημα τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ πρεσβευτοῦ μας κ. Καλλέργη, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπίσης διαπιστοῦται συμφώνως πρὸς δηλώσεις τοῦ Τούρκου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Κιουπρουλοῦ, ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις κατέβαλεν ὅσας ἠδύνατο προσπαθείας διὰ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν Ἀρχὴν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις.

Ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῶν, ὅλοι θὰ ἐνθυμεῖσθε τὰ ἐνθουσιώδη ἄρθρα τῶν Ἀγγλικῶν καὶ Τουρκικῶν ἐφημερίδων διὰ τὴν ἄνοδον εἰς τὴν Ἀρχήν, τὴν τόσον ἀνώμαλον, τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ καὶ μετέπειτα διὰ τὴν γνωστὴν ἐκλογικὴν νίκην του. Αὐτὴ ὑπῆρξε δι' ὀλίγων ἡ τακτικὴ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐν ὥρᾳ ἀγῶνος, ἐν ὥρᾳ μάχης ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου. Καὶ γνωρίζετε ὅτι, ὅστις ἐκ τῶν ἀντιπάλων, ἐν ὥρᾳ μάχης ἐκλιπαρήσῃ συμβιβασμόν, αὐτὸς κατὰ παγίαν ἀρχὴν καὶ χάνει τὸν ἀγῶνα. Καὶ δὲν ἐξελιπάρησε μόνον τὸν συμβιβασμόν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου, ἀλλὰ προσεπάθησε νὰ ἀφήσῃ ἔκθετον κατὰ τὸ δυνατὸν τὸ Κυπριακὸν κίνημα. Καὶ θὰ ὑπενθυμίσω μίαν μόνον λέξιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐκ τοῦ ἐπισήμου μνημονίου διὰ νὰ ἀντιληφθῇ κάθε Ἕλλην ποῖαι εἶναι αἱ διαθέσεις τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ, ἔναντι τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος. Εἶπεν ὁ κ. Θεοτόκης συνομιλῶν μὲ τὸν κ. Μὰκ Μίλλαν τὴν 26ην Ὀκτωβρίου εἰς Παρισίους. Βοηθῆστε με εἰς τὴν διατύπωσιν, διότι περὶ τῆς διατυπώσεως ἐνδιεφέρετο, ὥστε νὰ δυνηθῇ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰ ἐξτρεμιστικὰ στοιχεῖα ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Κύπρῳ. Καὶ ὅπως ἐλέχθη καὶ τότε ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Βουλῆς καὶ ἀπεδείχθη ἐξτρεμιστικὰ στοιχεῖα ἐν Κύπρῳ ἦσαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ἀγῶνος, οἱ ὁποῖοι ἀπέρριψαν ὡς ἀπαραδέκτους τὰς προτάσεις Μὰκ-Μίλλαν -- Θεοτόκη. Ἐν Ἑλλάδι δὲ ἡμεῖς ὅλοι, οἱ ὁποῖοι πιστεύομεν εἰς τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος καὶ ὑποστηρίζομεν ὅτι πρέπει ἡ Ἑλλὰς νὰ μείνῃ ἀνένδοτος εἰς τὴν διεκδίκησιν τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Καὶ ὅταν εἰς τὸν ἀντίπαλον λέγῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὅτι τοὺς ἀδιαλλάκτως ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας των τοὺς θεωρεῖ ἐξτρεμιστάς, τίνι δικαιώματι τὴν ἐπομένην θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀξιώσῃ τὴν προστασίαν αὐτῶν ὥστε ὁ μὲν Ἐθνάρχης Μακάριος νὰ μὴ ὁδηγηθῇ εἰς τὴν ἐξορίαν, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐνόπλου κινήματος νὰ μὴ ἐπικηρυχθῇ ὡς λῃστὴς καὶ οἱ δύο ἀγωνισταὶ Καραολῆς καὶ Δημητρίου νὰ μὴ ὁδηγηθοῦν εἰς τὴν ἀγχόνην ; Ἦτο φυσικόν, ἡ τακτικὴ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Κυβέρνησις, τακτικὴ ἀσφαλῶς ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Ἔθνους καὶ τὰς ἐπιταγὰς τῆς ἱστορίας, ἦτο φυσικὸν νὰ ἔχῃ τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἔχομεν σήμερον πρὸ ὀφθαλμῶν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Μοῦ ἐπιτρέπετε μίαν διακοπὴν διὰ νὰ ἀπευθύνω μίαν ἐρώτησιν πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ; Ὑπάρχει πληροφορία τοῦ Ρώϋτερ ὅτι ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος ἐκήρυξεν ἀπεργίαν πείνης μέχρι θανάτου. Ἔχει πληροφορίαν περὶ τούτου ἡ Κυβέρνησις ;

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὴν αὐτὴν πληροφορίαν ἐκ τῆς ἰδίας πηγῆς. Ἐπιβεβαίωσις δὲν ὑπάρχει.

Σ. Χ ο ύ τ α ς. Καὶ θὰ ἤθελα νὰ εἴπω πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν διότι δὲν φαντάζομαι νὰ ἀμφισβητῇ τὸ μνημόνιόν του τοῦτο, ὅτι αὐτούς, κ. Ὑπουργέ, τοὺς ὁποίους σεῖς οἱ σώφρονες χαρακτηρίζετε ἐξτρεμιστὰς αὐτοὺς καὶ μόνον ἡ ἱστορία κατατάσσει εἰς τὴν στήλην τῶν ἀξίων τῆς Πατρίδος (χειροκροτήματα) ὄχι τοὺς ἄλλους. Τοὺς ἄλλους, αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι εἴτε ἐκ ψυχοσυνθέσεως, εἴτε ἐξ ἀδυναμίας, εἴτε ἐξ ἐσφαλμένων ὑπολογισμῶν ὅσον ἀφορᾷ τοὺς γενικωτέρους ἐθνικοὺς κινδύνους, ἐμφανίζονται ἐν ὥρᾳ μάχης ὑποχωροῦντες καὶ ἐκλιπαροῦντες συμβιβασμούς, ἡ ἱστορία τοὺς κατατάσσει κάπου ἀλλοῦ καὶ τὸ γνωρίζετε πού.

Ἀλλὰ εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅταν ὡμίλει τὴν 25ην Ἀπριλίου ἐνώπιον τοῦ Σώματος. Τί θέλετε, νὰ κάμωμεν πόλεμον ἐναντίον τῆς Μ. Βρεττανίας ; Ἀσφαλῶς οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ὑποστηρίξῃ τοιοῦτόν τι. Εἴμεθα χώρα μικρὰ καὶ ἀδύνατος καὶ ὁ ἀντίπαλος εἶναι ἰσχυρός. Ἀλλὰ ἡμεῖς γνωρίζομεν καὶ τοῦτο. Ὅτι ὅπως ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ κηρύξωμεν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Μ. Βρεττανίας, δὲν δύναται καὶ ἡ Μεγάλη Βρεττανία ὑπὸ τὰς σημερινὰς διεθνεῖς συνθήκας νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος οἱαδήποτε μέτρα πιέσεως, καὶ ἂν λάβῃ ἡ Ἑλλὰς διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ δίκαιον αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Ἡ ἀσφάλεια τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔγκειται μόνον εἰς τὰ σύμφωνα, οὔτε ἐξασφαλίζεται μὲ τὶς περίφημες φόρμουλες Θεοτόκη—Μὰκ-Μίλλαν. Ἡ ἀσφάλεια τῆς Ἑλλάδος εὑρίσκεται ἀκριβῶς εἰς τὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα τῶν μεγάλων. Ὁ στρατηγικὸς χῶρος, ὁ ὁποῖος λέγεται Ἑλλάς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτραπῇ ἀπὸ ἄλλους νὰ καταληφθῇ εἴτε ἀπὸ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν εἴτε ἀπὸ οἱανδήποτε ἄλλην δύναμιν. Καὶ ἐφ' ὅσον εἴμεθα ἀπολύτως βέβαιοι ὅτι κίνδυνοι δὲν δύνανται νὰ ἀπειλήσουν τὰ γενικώτερα ἐθνικά μας συμφέροντα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Ἔθνους, διερωτώμεθα πῶς δικαιολογεῖται ἡ συνεχὴς ὑποχωρητικότης καὶ βουλοπρεπὴς αὐτὴ τακτικὴ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου ; Θὰ ἠμποροῦσε λοιπὸν οἱαδήποτε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀσκήσῃ ὅλα τὰ μέσα πιέσεως ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου ἀκινδύνως διὰ τὰ γενικώτερα συμφέροντα. Δὲν ἔπραξεν αὐτὸ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἠκολούθησε τὴν γνωστὴν τακτικήν, τὴν τόσον ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸ κοινὸν αἴσθημα, πρὸς τὴν Ἐθνικήν μας ἀξιοπρέπειαν καὶ πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῆς τρισχιλιετοῦς ἐνδόξου ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Καὶ ἐνῷ ἡ Κυβέρνησις ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου ἐπέδειξεν ἐν παντὶ αὐτὴν τὴν βουλοπρεπῆ πολιτικήν, παραλλήλως ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους δὲν εἶπε τὴν ἀλήθειαν. Ἐξαυκάλισε τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν μέχρι πρό τινων μηνῶν μὲ τὴν ἀντίληψιν ὅτι τὸ Ἐθνικόν μας θέμα βαίνει πρὸς εὐόδωσιν σύμφωνα μὲ τοὺς Ἐθνικούς μας πόθους καὶ ἰδοὺ ἡ θέσις εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθε τώρα. Τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἔθνους, ἀνεξαρτήτως τῶν βουλευτικῶν ἑδρῶν τὰς ὁποίας διαθέτει ἀσφαλῶς τὴν ἔχει χάσει ἡ Κυβέρνησις, ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα αὐτό, διότι ἀπεδείχθη ὅτι τὰ ὅσα διεκήρυττε προεκλογικῶς ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἦσαν ἀναληθῆ. Τὸ μαχόμενον τμῆμα τοῦ Ἔθνους, ὁ Κυπριακὸς Λαός, ἐπισήμως ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν Κυβέρνησιν Καραμανλῆ. Ἀπὸ πλευρᾶς ἀντιπάλου ἡ θέσις τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἐπίσης πράγματι δυσχερής, διότι ὁ ἀντίπαλος γνωρίζει ὅτι ἐφ' ὅσον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἔθνους εὑρίσκεται ἡ Κυβέρνησις αὐτὴ δὲν ἔχει τίποτε νὰ φοβηθῇ ἀπὸ πλευρᾶς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Εὑρίσκεται συνεπῶς ἡ Κυβέρνησις εἰς πραγματικὸν ἀδιέξοδον καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ ἀδιέξοδον ἐκ τοῦ Κυπριακοῦ, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὸ οἰκονομικὸν ἀδιέξοδον εἰς τὸ ὁποῖον περιῆλθεν ἡ χώρα ἐπὶ Κυβερνήσεως Ε. Ρ. Ε. καὶ γενικώτερον ἐπὶ Κυβερνήσεως Συναγερμοῦ. Συνεπῶς καὶ ἂν θελήσῃ σήμερον νὰ λάβῃ μέτρα πιέσεως κατὰ τοῦ ἀντιπάλου, καὶ ἐξήγγειλε πρὸ ἡμερῶν μέτρα τινά, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν κάμῃ νὰ πιστεύσῃ εἰς τοῦτο. Γνωρίζει ὁ ἀντίπαλος τὴν ἀποστολήν, τὴν ἀδυναμίαν, τὴν ψυχοσύνθεσιν καὶ τὰς προθέσεις τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν εἶναι δυνατὸν ἑπομένως νὰ ἀνησυχήσῃ τὸ παράπαν ὥστε νὰ φανῇ ἐνδοτικὸς ἔναντι τῶν δικαίων ἀξιώσεών μας. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ τοὺς Κυπρίους, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ νὰ συνεγείρῃ μία κυβέρνη-

σις, ἡ ὁποία ἔπεισεν ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος διὰ τῶν πράξεών της ὅτι διέπεται ἀπὸ πνεῦμα ἠττοπαθείας καὶ συμβιβασμοῦ. Πιστεύω ἐγώ, ἀλλὰ νομίζω ὅτι περισσότερον ἀπὸ ἐμέ. Θὰ πιστεύῃ ἡ ἰδία ἡ Κυβέρνησις ὅτι πράγματι αὐτὴ ἔχει περιέλθει εἰς ἀδιέξοδον. Ὅλαι αἱ πράξεις της καὶ αἱ σπασμωδικαὶ ἐνέργειαί της δὲν ἀποδεικνύουν ἄλλο παρὰ ὅτι εὑρίσκεται πρὸ ἀδιεξόδου ἀπὸ τὸ ὁποῖον ματαίως προσπαθεῖ νὰ ἐξέλθῃ, διότι εἶναι πλέον αἰχμάλωτος τῶν ἰδίων της σφαλμάτων, τῆς ἰδίας της πολιτικῆς. Καὶ ἀκριβῶς ἡ ὥρα αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη ὥρα τῆς Δημοκρατίας. Τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐφ' ὅσον λειτουργεῖ εὐρύθμως, κατορθώνει πάντοτε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δικτατορίας, τὸ ἀδιέξοδον εἰς τὸ ὁποῖον περιέρχονται πολλάκις αἱ κυβερνήσεις νὰ μὴ μετατρέπεται εἰς ἀδιέξοδον διὰ τὸ Ἔθνος.

Καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν τοῦ νὰ μὴ μετατραπῇ τὸ ἰδικόν σας ἀδιέξοδον εἰς ἀδιέξοδον καὶ διὰ τὸ Ἔθνος, θὰ πρέπει ὅπως πιστεύουν εἰς τὸ ἐλεύθερον δημοκρατικόν μας πολίτευμα νὰ βοηθήσουν, καὶ πρῶτοι σεῖς. Δὲν ἔχετε δικαίωμα, κύριοι, τὸ ἰδικόν σας ἀδιέξοδον νὰ τὸ μετατρέψετε εἰς ἀδιέξοδον τοῦ Ἔθνους.

Ἔχετε ὑποχρέωσιν νὰ παραχωρήσετε τὴν θέσιν σας εἰς ἄλλην Κυβέρνησιν, εἰς Κυβέρνησιν ἀδέσμευτον ἔναντι ὑποχρεώσεων εἴτε ἀνόδου της εἰς τὴν ἐξουσίαν, εἴτε μεταγενεστέρως. Ἀδέσμευτον ἔναντι τῶν ἀντιπάλων καὶ ὑπολοίπων Δυτικῶν Συμμάχων. Ἀκόμη, Κυβέρνησιν ἡ ὁποία νὰ μὴ βαρύνεται μὲ σφάλματα ἐκ τοῦ παρελθόντος, μὲ τακτικὴν βουλοπρεπείας ἐναντι τοῦ ἐχθροῦ τῆς Πατρίδος. Μόνον μία τοιαύτη Κυβέρνησις θὰ ἠδυνήθη νὰ ἐμπνεύσῃ ἀνησυχίαν εἰς τὸν ἀντίπαλον καὶ τοὺς ὑπολοίπους συμμάχους του ὥστε νὰ προσέξουν τὸ δίκαιον αἴτημά μας. Μία τοιαύτη Κυβέρνησις θὰ ἠδυνήθη νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ σύνολον τοῦ Ἔθνους καὶ εἰς τὸ μαχόμενον ἐν Κύπρῳ τμῆμα του, τὸ ὁποῖον σᾶς ἔχει ἐπισήμως ἀποκηρύξει. Κανείς, κύριοι, δὲν ζηλεύει τὴν θέσιν σας, ἐγὼ προσωπικῶς σᾶς λυποῦμαι, σᾶς λυποῦμαι καὶ ἰδιαιτέρως τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Κυβερνήσεώς σας, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι ἔχει χάσει πλέον οὗτος ἀνεπιστρεπτεί ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ ὡραῖον δύναται καὶ πρέπει νὰ προσβλέπῃ ἕνας πολιτικὸς ἀνὴρ τὴν ὑστεροφημίαν. Τὸ ὄνομά του θὰ γραφῇ εἰς τὴν ἱστορίαν πλησίον ἑνὸς Δημητρίου Βούλγαρη, ὅστις τὴν ἰδίαν τακτικὴν μὲ τὸν σημερινὸν Πρωθυπουργὸν ἠκολούθησεν εἰς τὸ Κρητικὸν θέμα τὸ 1868, νὰ πλειοδοτῇ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ μειοδοτῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, νὰ συντάσσῃ πυρίνους λόγους ὑπὲρ τοῦ ἀγωνιζομένου τότε Κρητικοῦ Λαοῦ ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς θέτῃ προηγουμένως ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας, Φωτιάδη Πασᾶ, διὰ νὰ μὴ παρεξηγηθῇ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν.

Ἔχετε 165 βουλευτάς, προσκεκολλημένους εἰς τὰ ἐδώλια, ἀπαφασισμένους νὰ μὴ ἀποκολληθοῦν ἐκεῖθεν. Δύνασθε συνεπῶς ἐπ' ὀλίγον ἀκόμη νὰ παραμείνετε εἰς τὴν Ἀρχήν. Προβλέπω ὅμως, κύριοι, τὸ μέλλον σας ὁπωσδήποτε οἰκτρόν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Δ. Μακρῆς (Ὑπ. Ἐσωτερικῶν). Λυποῦμαι εἰλικρινῶς, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, διότι κατὰ τὴν πρώτην μου ἐνώπιον τοῦ Σώματος ἐμφάνισιν καλοῦμαι νὰ ἀπαντήσω ἐπὶ προτάσεως μομφῆς, ὑποβληθείσης ἀπὸ μέρους συναδέλφων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, διὰ τοῦ ἑνὸς κεφαλαίου τῆς ὁποίας θίγεται καὶ ὁ κύκλος τῆς ἰδικῆς μου ἁρμοδιότητος καὶ ἀποδίδεται ἀνεπάρκεια καὶ ἀνικανότης εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διότι κατὰ τὰ πρόσφατα γεγονότα τῆς 9ης Μαΐου δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀποφύγῃ τὰ ἔκτροπα καὶ δὲν ἠδυνήθη γενικώτερον νὰ διαφυλάξῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν.

Λυποῦμαι ἐπίσης εἰλικρινῶς διότι ἡ ἐπιχειρεμένη ἀπάντησίς μου ἐπὶ τῆς μομφῆς κατὰ τὸ σκέλος τοῦτο θὰ εἶναι σαφής, ὠμὴ καὶ ἀπερίφραστος, δικαιολογημένη ὡς τοιαύτη ἐπὶ τοῦ ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἀποδιδομένων αἰτιάσεων ἐπὶ τῆς ἐλθούσης ἀνεπαρκείας τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὰ μέτρα τῆς 9ης Μαΐου εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ των ἀνακριβὲς καὶ διότι ἡ ὅλη φιλοτέχνησις αὐτοῦ τοῦ μέρους τῆς μομφῆς πιστεύω ἐνσυνειδήτως ὅτι ἐγένετο ἐν πλήρῃ γνώσει τῆς ἀβασιμότητός του καὶ διὰ νὰ δημιουργήσῃ κλίμα δυσφορίας εἰς βάρος τῆς Κυβερνήσεως.

Πρὸ πάσης ὅμως ἀνασκοπήσεως τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ὡς ἀντιλαμβάνομαι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀνασκοπίσω, πρὸ πάσης ἰδιαιτέρως ἀποκαλύψεως τῆς ἐν γένει ποιότητος τῆς προτάσεως μομφῆς ὡς πρὸς τὸ σκέλος τοῦτο, εἶμαι ὑποχρεωμένος, ὡς ὑπεύθυνος Ὑπουργὸς νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον τοῦ Σώματος τὰ γεγονότα τῆς ἡμέρας τῆς 9ης Μαΐου. Εἶμαι δὲ ἐπίσης ὑποχρεωμένος νὰ ἀναφερθῶ καὶ εἰς τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις τόσον κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γεγονότων, ὅσον καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτά.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Πρόεδρος κ. Κ. Γ. Ρεβέπουλος).

Κύριοι βουλευταί, ὅπως γνωρίζετε, κατὰ τὰς προμεσημβρινὰς ὥρας τῆς 9ης Μαΐου, ἐκ συγκεντρωμένων καὶ σαφῶν στοιχείων, κατέστη ἔκδηλον ὅτι ἡ ἐγκληματικὴ ἀπόφασις εἰς βάρος τῶν δύο Κυπρίων ἀγωνιστῶν ἐπέπρωτο, ἀτυχῶς, νὰ ἐκτελεσθῇ.

Μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς τὰ ποῖα μέτρα ἔλαβε καὶ ποῖα διαβήματα ἔκαμεν ἡ Κυβέρνησιν, τοῦτο τὸ γνωρίζεται καὶ εἶναι περιττὸν νὰ τὸ ἐπαναλάβω ἐγώ.

Παραλλήλως, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ἐζήτησεν ἄδειαν συγκροτήσεως συλλαλητηρίου εἰς Ἀθήνας, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν ἦτο δυνατὸν νὰ συντελέσουν ἔστω καὶ κατά τι εἰς τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν πρὸς διάσωσιν καὶ σωτηρίαν τῶν δύο ἀγωνιστῶν.

Ἡ ζητηθεῖσα ἄδεια ἐχορηγήθη ἀσυζητητὶ καὶ ἐὰν ἐχώρησε συζήτησις, ἐχώρησε διὰ τὸν χῶρον καὶ διὰ τὴν ὥραν τῆς συγκεντρώσεως, διότι ἡ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ἡ σκέψις τοῦ συλλαλητηρίου, ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, ἦτο ἤδη προχεχωρημένη, τὴν πρωΐαν δὲ τῆς ἐπομένης ἐπέκειτο, κατὰ τὰς πληροφορίας, ἡ ἐκτέλεσις. Ὄχι μόνον δὲ ἐδόθη ἡ ἄδεια εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον, ἀλλὰ πέραν τούτου δι' ἐμοῦ εἰδοποιήθησαν καὶ αἱ ἀλλαχοῦ τοπικαὶ ἀρχαί, πρὸς τὰς ὁποίας διεβιβάσθη ἡ ρητὴ ἐντολὴ ὅπως, οἱαδήποτε αἴτησις ὑποβαλλομένη πρὸς συγκρότησιν συλλαλητηρίου διὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ χορηγῆται ἀσυζητητί. (Χειροκροτήματα).

Μετὰ τὴν ἄδειαν αὐτήν, ἐχορηγήθησαν ἄλλαι 4 ἄδειαι ζητηθεῖσαι καὶ συνεκροτήθησαν καὶ εἰς ὑπόλοιπα τμήματα τῆς χώρας 4 ἀκόμη συλλαλητήρια, πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Μετὰ τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, κύριοι βουλευταί, συνεκροτήθη εἰδικὴ σύσκεψις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν, τῆς ὁποίας προήδρευσα καὶ τῆς ὁποίας συμμετεῖχον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἁρμοδίων Σωμάτων Ἀσφαλείας καὶ ἄλλα ἐπίσης ἡγετικὰ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων στελέχη, καὶ συνεζητήθησαν δύο τινά. Πρῶτον συνεζητήθη ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος συγκροτήσεως τοῦ συλλαλητηρίου καὶ δεύτερον συνεζητήθησαν τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα. Ὅπως γνωρίζετε, ὡς ὥρα συγκροτήσεως τοῦ συλλαλητηρίου ὡρίσθη ἡ τρίτη ἀπογευματινή, ὡς δὲ χῶρος συγκεντρώσεως ἡ πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας.

Ἐπειδὴ εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ χώρου ἐξεδηλώθη ἐπιφύλαξις καὶ διατύπωσις μομφῆς ἐκ μέρους τοῦ δευτέρου τῶν ἀξιοτίμων κυρίων ἡγετῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐξηγήσω πῶς ἐν τῇ συσκέψει ἐκείνῃ κατελήξαμεν εἰς τὸν χῶρον τῆς Ὁμονοίας.

Πρέπει νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ ὅτι ἐπρότεινα προσωπικῶς τὸν χῶρον τῆς Ὁμονοίας, δι' ἕνα μόνον λόγον. Διὰ τὸν λόγον ὅτι, ἐπειδὴ ἦτο προχεχωρημένη ἡ ὥρα καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤθελον τὸ συλλαλητήριον νὰ ἐμφανίσῃ οἱανδήποτε πενιχρότητα, ἐσκέφθην ὅτι οἱοσδήποτε χῶρος ἀπομεμακρυσμένος ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς πόλεως θὰ ἦτο παρακεκινδυνευμένος διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ὅλου συλλαλητηρίου καὶ διὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐκτάσεως τῶν αἰσθημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Πάντως, κύριοι βουλευταί, δὲν ἐπενέβην ἀποφασιστικῶς, διότι, ὡς ἀντιλαμβάνεσθε, ἄρχουσαν ἐπ' αὐτοῦ γνώμην εἶχον καὶ ἔπρεπε νὰ ἔχουν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας. Αἱ ἀπόψεις τῶν ἀογηγῶν συνέπεσαν ἐπὶ τῆς Πλατείας

Ὁμονοίας διὰ δύο βασικοὺς προσθέτους λόγους. Πρῶτον διότι ἡ Πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας ἀποτελεῖ θέσιν διεθνοῦς καὶ ἄλλου ἐνδιαφέροντος καὶ δεύτερον τὸ καὶ σπουδαιότερον, διότι ἡ Πλατεῖα Ὁμονοίας μετὰ τῶν παρόδων αὐτῆς, προσεφέρετο διὰ σταδιακὴν καὶ κλιμακωτὴν διάλυσιν τῆς μερίδος ἐκείνης τῶν διαδηλωτῶν, ἡ ὁποία θ' ἀπεφάσιζε νὰ ἐκτραπῇ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ διὰ τὸν ὁποῖον θὰ συνεκροτεῖτο τὸ συλλαλητήριον.

Ἀπὸ πλευρᾶς Κυβερνήσεως, κύριοι βουλευταί, κατὰ τὴν σύσκεψιν ἐκείνην δύο ὁδηγίαι ἐδόθησαν διὰ στόματος ἐμοῦ. Ἡ μία ὁδηγία ἦτο ὅτι τὰ Σώματα Ἀσφαλείας ἔχουν ὑποχρέωσιν, λόγῳ τῆς ἱερότητος τῆς συγκεντρώσεως, νὰ φερθῶσιν μὲ πᾶσαν ἐπιείκειαν ἐναντι τῶν διαδηλωτῶν καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἐκτρεπομένων.

Α. Τσουκαλᾶς. Ὅπως καὶ τὸ ἔπραξαν.

Δ. Μακρῆς (Ὑπ. Ἐσωτερικῶν). Θὰ σᾶς ἀπαντήσω τι ἔπραξαν ἐκεῖνοι καὶ τι ἐπράξατε σεῖς. Δεύτερον, ἐδόθη ρητὴ διαταγὴ ὅπως μὴ χρησιμοποιηθῶσιν ὅπλα ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει. Ἡ δὲ διαταγὴ αὐτή, ὡς καὶ ἡ προηγουμένη διεβιβάσθησαν εἰς εἰδικὰς συγκεντρώσεις, ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων κλιμακίων πρὸς τὰ κατώτερα μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἀστυφυλάκων. Ἐνῷ παραλλήλως, ἐκαλεῖτο ὁ ἁρμόδιος ἐκπροσωπος τῆς Εἰσαγγελικῆς Ἀρχῆς, ἐγκαθιστάμενος εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἐπέλεξε, διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων καὶ τοῦ συλλαλητηρίου. Ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἤρξατο τὴν 3ην ἀπογευματινὴν τῆς 9ης Μαΐου τὸ συλλαλητήριον.

Ἐπὶ τῆς Πλατείας Ὁμονοίας, ἀξιότιμοι κύριοι βουλευταί, εἶχεν ἐγκατασταθῇ μία δύναμις περίπου 100–120 ἀνδρῶν, ὑπὸ Διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας ἐπὶ κεφαλῆς, ἡ ὁποία σκοπὸν εἶχεν νὰ τηρήσῃ τὴν τάξιν εἰς τὸν τόπον τῆς συγκεντρώσεως. Εἰς τὰς παρόδους δὲ ὅλης τῆς Πλατείας Ὁμονοίας καὶ εἰς ἀπόστασιν σχετικῶς ἀπομεμακρυσμένην διὰ νὰ μὴ δίδεται ἡ ἐντύπωσις τῶν ἐξεζητημένων μέτρων, εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἱερωτέρας ἴσως συγκεντρώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀπεκλιμακώθησαν δυνάμεις Ἀστυνομικῶν μὲ ἐντολὴν ν' ἀποτρέψουν ἐκτροπὴν μὲ τὴν διαδήλωσιν καὶ τῶν αἰσθημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Κύριοι βουλευταί, τὰ εἰδικώτερα μέτρ, τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν, ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι δὲν ἐνδιαφέρουν τὸ Σῶμα. Τὸ θέμα ὅμως ἐθίγη ἀπὸ μέρους ἑνὸς τῶν κυρίων ἀγορητῶν. Νομίζω δὲ ὅτι δὲν ἐνδιαφέρουν διότι ἐνώπιόν σας ἀναζητοῦνται πολιτικαὶ εὐθῦναι ἐπὶ τῶν ὁποίων λογοδοτεῖ ὁ ἁρμόδιος Ὑπουργός. Τὰ μέτρα ὅμως ὡς καλῶς γνωρίζετε, δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ τὰ διαγράφῃ ὁ Ὑπουργὸς πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας.

Ὁ Ὑπουργὸς φρονῶ τοὐλάχιστον μὲ τὴν μικρὰν πεῖραν τὴν ὁποίαν ἔχω, πρέπει νὰ δώσῃ ὁδηγίας ἀναγομένας εἰς τὴν σφαῖραν τῶν πολιτικῶν του κατευθύνσεων.

Θ. Χαβίνης. Εἶναι πλάνη σας μεγάλη αὐτό.

Δ. Μακρῆς (Ὑπ. Ἐσωτερ.). Δὲν σκεπτόμεθα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, κ. συνάδελφοι. Διότι κατὰ τὴν λογικὴν τοῦ κ. συναδέλφου θὰ πρέπῃ τότε ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν νὰ καθορίζῃ τὸν τρόπον καὶ τὴν διάταξιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ Στρατοῦ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν μιᾶς μάχης (χειροκροτήματα).

Θ. Χαβίνης. Ποῖος σᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καθορίζει τὸν τόπον μιᾶς μάχης; Ὑπάρχει Ἐπιτελεῖον, τὸ ὁποῖον κατευθύνει.

Δ. Μακρῆς (Ὑπ. Ἐσωτ.). Καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει Ἐπιτελεῖον.

Θ. Χαβίνης. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν δὲν θὰ ὁρίσῃ τὸν χῶρον ὅπου θὰ γίνῃ ἡ συγκέντρωσις;

Δ. Μακρῆς. (Ὑπ. Ἐσωτ.). Δὲν ὡμίλησα περὶ τοῦ χώρου, κ. συνάδελφε. Κύριε συνάδελφε, εἶναι ἔκδηλον ὅτι ἡ στιχομυθία προεκλήθη ἀπὸ τὴν βαρηκοΐαν σας, διότι δὲν ὡμίλησα περὶ τοῦ χώρου, ἀλλὰ περὶ τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα δὲν τὰ καθορίζει ὁ Ὑπουργὸς.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὰ μέτρα αὐτὰ ἀπεικονίζονται εἰς τὰς ἐκδοθείσας διαταγὰς ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ ἐκτεθοῦν λεπτομερέστερον ἀπὸ τὸν κ. Ὑφυπουργὸν τὸν καὶ ἁρμόδιον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαταγῶν.

Πρόεδρος. Θὰ παρακαλέσω, νὰ μὴ γίνωνται διακοπαί.

Δ. Μακρῆς (Ὑπ. Ἐσωτ.). Κύριοι βουλευταί, μετὰ τὴν συγκέντρωσιν ἐπηκολούθησεν ἡ ὁμιλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου. Μετὰ τὸ πέρας δὲ αὐτῆς καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν ψηφισμάτων, ἐγένοντο συστάσεις θερμαὶ καὶ κατηγορηματικαί, τόσον ἀπὸ μέρους τῆς Ἀρχιεπισκόπου ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους τῶν ἰδίων μελῶν τῆς κυπριακῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως οἱ συγκεντρωθέντες διαλυθοῦν φιλησύχως, καθ' ὅσον ὁ σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον συγκεντρώθησαν, εἶχεν ἤδη ἐπιτελεσθῇ. Ὅ,τι ὅμως ὑπῆρξεν ἡ λῆψις τῶν ἐθνικῶν ἐκδηλώσεων τῶν φιλειρηνικῶν ἀτόμων τῆς συγκεντρώσεως τῆς Πλατείας Ὁμονοίας, ὑπῆρξεν ἐν ταὐτῷ ἡ ἀπαρχὴ τῆς ὑπόπτου δράσεως ὡρισμένων ἀτόμων, ὑπηρετούντων, κατὰ τὴν ἐμὴν πεποίθησιν, ξένα συμφέροντα, τοῦτο θὰ τὸ ἀποδείξω, βάσει τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν ἀντιπολίτευσιν.

Κύριοι βουλευταί, μετὰ τὸ πέρας τῶν ὁμιλιῶν καὶ μετὰ τὰς γενομένας συστάσεις ἀπὸ σποραδικὰ σημεῖα τῆς Πλατείας, ἀνεσπάσθησαν μικροομάδες, αἱ ὁποῖαι συγκλίνουσαι, ἤρχισαν ἀνερχόμεναι τὰς ὁδοὺς Σταδίου καὶ Πανεπιστημίου, παρασύρουσαι μεταξὺ τῶν ὑπόπτων προσώπων καὶ ἐντίμους, ἀναμφισβητήτως, πολίτας, πολίτας ὅμως θερμοκεφάλους καὶ ἀγανακτισμένους, λόγῳ τῶν ἡμερῶν. Μεταξὺ τῶν προσώπων αὐτῶν συνελήφθησαν ἐπὶ τόπου (ὑπάρχουν σχετικαὶ ἐκθέσεις κατασχέσεως δικαστικῶν ἀρχῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας τοῦτο προκύπτει), εὑρέθησαν ἄτομά τινα τὰ ὁποῖα κατὰ σύμπτωσιν σατανικήν, βαρύνονται μὲ δρᾶσιν προελθοῦσαν καὶ μὲ καταδίκας εἰς ἰσόβια δεσμά, διὰ προδοτικὴν δρᾶσιν. Ὡρισμένα ἐξ αὐτῶν εἶχον γεμᾶτα τὰ θυλάκιά των μὲ σκληρὰ ἀντικείμενα. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν τμημάτων αὐτῶν τῶν στελεχῶν αὐτῶν, τῶν προωθουμένων διαδηλώσεων ἐτέθησαν πανὼ μὲ σύνθημα, ἄσχετα μὲ τὴν τραγωδίαν τῆς στιγμῆς ἐκείνης καὶ ἄσχετα μὲ τὴν τραγικὴν τύχην, ἡ ὁποία ἀνέμενεν ἤδη τοὺς ἀτυχεῖς ἥρωας, Καραολὴν καὶ Δημητρίου.

Τὰ αὐτὰ τμήματα, ἀξιότιμοι κύριοι βουλευταί, ἀνερχόμενα τὴν ὁδὸν Σταδίου, καὶ προβλέποντα ὅτι εἰς ἓν σημεῖον αὐτῆς ἐπέπρωτο, νὰ συναντήσουν τὸ πρῶτον φράγμα τῆς ἀστυνομικῆς δυνάμεως, πρὶν ἀκόμη ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ αὐτό, καταλύουν μικρὰν ἀστυνομικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία ἔφρασε τὴν εἴσοδον τοῦ διαζώματος μιᾶς ὑπὸ οἰκοδόμησιν πολυκατοικίας, ἀφοῦ δὲ διέσπασαν τὸ ξύλινον διάζωμα, εἰσελθόντες ἐντὸς αὐτῆς ὡπλίσθησαν ὄχι μόνον μὲ τὰς σανίδας τοῦ διαζώματος, ὄχι μόνον μὲ ἄλλα σκληρὰ ἀντικείμενα, ἀνευρεθέντα ἐντὸς τοῦ οἰκοπέδου, ἀλλὰ καὶ μὲ 2.000 τούβλα, τὰ ὁποῖα μόλις πρὸ δύο ὡρῶν εἶχον ἐκφορτωθῇ, διὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν μελλοντικῶς. Ἡ πρώτη ἐρώτησις, ἡ ὁποία ὑποβάλλεται εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὑπεστήριξαν τὴν ἁγιότητα τῶν ἐκδηλώσεων καὶ τῶν διαδηλώσεων, εἶναι τὰ πρόσωπα αὐτά, τὰ ὁποῖα ἀναμφισβητήτως καὶ ὁμολογουμένως προέβησαν εἰς τὴν τοιαύτην προπαρασκευήν ποίαν ἐκδήλωσιν συμπαθείας καὶ ἀγανακτήσεως ἤθελον νὰ ἐπιδείξουν ἐναντι τῶν ἀτυχῶν ἀγωνιστῶν;

Α. Τσουκαλᾶς. Μοῦ ἐπιτρέπετε;

Πρόεδρος. Δὲν δύνασθε νὰ ὁμιλήσητε. Δὲν δίδω τὴν ἄδειαν, κύριε Τσουκαλᾶ. (Θόρυβος).

Δ. Μακρῆς (Ὑπ. Ἐσωτ.). Κύριοι βουλευταί, μὲ αὐτὰς τὰς προθέσεις, τὰς ὁποίας συνάγει τις ἀπὸ τὰ συνθήματα τὰ ὁποῖα ἐξεφωνοῦντο, ἀπὸ τῆς ἀποχωρίσεως ἐκ τοῦ NATO μέχρι τοῦ καθορισμοῦ ὡρισμένων πολιτικῶν ἀξόνων καὶ τὰ ὁποῖα, κατὰ τὴν ἐμὴν τοὐλάχιστον γνώμην πιστεύω ὅτι δὲν ἦσαν συνθήματα συνεπικουροῦντα τὴν εὐχὴν τὴν ἐθνικὴν τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἤρχισαν οἱ διαδηλωταὶ ἀνερχόμενοι τὴν ὁδὸν Σταδίου, διὰ νὰ συναντήσουν τὸ πρῶτον φράγμα Ἀστυνομίας εἰς τὸ βόρειον χεῖλος τῆς Πλατείας Κλαθμῶνος καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἀστυνομ. Τμήματος ἦτο ὁ Διευθυντὴς Παπαδόπουλος, ὁ ὁποῖος ὄχι ἁπλῶς ἐκάλεσε τοὺς διαδηλωτάς, ἀλλὰ τοὺς παρεκάλεσε νὰ μὴ ἐπιμείνουν νὰ προχωρήσουν, διότι εἶχε ρητὰς διαταγὰς νὰ ἀπαγορεύσῃ περαιτέρω τὴν προσπέλασιν καὶ τὴν ἄνοδον.

Εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Διευθυντοῦ τῆς

'Αστυνομίας, ἐπηκολούθησε πρωτοφανὴς καὶ ἀγρία ἐπίθεσις διὰ παντὸς σκληροῦ ἀντικειμένου, κατὰ προτίμησιν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ἀστυνομικῶν. Τὰ γεγονότα αὐτά, κύριοι βουλευταί, ἀπεικονίζονται εἰς τὰς πρωϊνὰς ἐφημερίδας τῆς 'Αντιπολιτεύσεως τῆς ἐπομένης ἡμέρας, 10ης Μαΐου καὶ εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν της ἐάν τις νὰ ἀμφισβητῇ καὶ ἀμφιβάλλῃ περὶ αὐτῶν.

Ὑπὸ τὰς τραγικὰς αὐτὰς συνθήκας, εἰς τὰς ὁποίας εὑρέθη τὸ Τμῆμα μετὰ τὴν πρωτοφανῆ, ἐπαναλαμβάνω, ἐπίθεσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐρρίφθησαν, πλὴν τῶν ἄλλων ἀντικειμένων, 2.000 πλίνθοι, διὰ νὰ κατακλυσθῇ ὁλόκληρος ἡ ὁδὸς Σταδίου, τὸ Τμῆμα Παπαδοπούλου ἀποφασίζει ἀπώθησιν τῶν διαδηλωτῶν, ἐνῷ συγχρόνως ζητεῖ ἐνισχύσεις ἀπὸ τὴν Διεύθυνσιν 'Αστονυμίας. Εἶναι γεγονὸς ὅτι τὸ Τμῆμα Παπαδοπούλου ἐπέτυχε τὴν ἀπώθησιν καὶ πέραν τῆς ὁδοῦ Πεσματζόγλου, ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα : Πρῶτον τραυματίζεται βαρύτατα κατ' ἐπανάληψιν καὶ ποδοπατεῖται κατὰ τρόπον πρωτοφανῆ, ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ τμήματος 'Αστυνομ. Διευθυντὴς Παπαδόπουλος. Δεύτερον τραυματίζεται διὰ πυροβόλου ὅπλου καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον καὶ θὰ ἀναφέρω διατί, ὅτι ἀπὸ σφαῖραν πυροβόλου ἰδιωτικοῦ ἐβλήθη ὁ ἀποθανὼν πρὸ δύο ἡμερῶν ἀστυφύλαξ. Τραυματίζονται κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν κεφαλήν, μὲ ἐλαχίστας ἐξαιρέσεις, 29 ἀστυφύλακες. Βεβαίως ἐτραυματίσθησαν καὶ πολῖται, δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία. 'Εν τῷ μεταξὺ κύριοι βουλευταί—καὶ ὅσα ἀναφέρω εἶναι διαπιστωμένα μαθηματικῶς,—εἰς τὰ μετόπιπισθεν τῆς συγκεντρώσεως πρόσωπα—καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ὑπόπτων γίνεται λόγος—διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει ἐξακριβωθῇ, ποῖα εἶναι καὶ ποίων ἐντολὰς ἐξετέλουν, διότι ὑπάρχουν ποικίλλαι περὶ αὐτῶν ὑπόνοιαι, κυκλοφοροῦν καὶ δραῦν ὑπὸ μορφὴν ἐλευθέρων σκοπευτῶν.

Οὐχι δὲ μόνον ὁπλοφοροῦν, ἀλλὰ βάλλουν κατὰ μεμονωμένων πολιτῶν. 'Εκ τῶν βλημάτων αὐτῶν τραυματίζονται θανασίμως δύο πρόσωπα εἰς τὰ μετόπισθεν καὶ δύο ἐλαφρῶς ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἐξακολουθεῖ νὰ νοσηλεύεται.

Εἰς τοιαύτας στιγμὰς ἐξάλλων ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων βέβαιον εἶναι ὅτι 4 τῶν ἀστιφυλάκων τοῦ Τμήματος Παπαδοπούλου, ἀναφερόμενοι ὀνομαστικῶς εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν ἀναφορὰν τοῦ διευθυντοῦ τῆς 'Αστυνομίας ἐπυροβόλησαν καὶ ἐπυροβόλησαν εἰς τὸν ἀέρα. Ὅλα τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα θὰ τεθοῦν ὑπ' ὄψειν σας, θὰ μαρτυροῦν τὴν ἀκρίβειαν τῶν λόγων μου.

Κύριοι βουλευταί, εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἔχομεν ἕνα ἀστυφύλακα θανασίμως τραυματισμένον καὶ δύο πολίτας τραυματισμένους ἐπίσης θανασίμως ἐκ τῶν γεγονότων τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Εἶναι μαθηματικῶς δεδομένοι οἱ χῶροι, ὅπου ἐτραυματίσθησαν τὰ πρόσωπα αὐτά.

'Ανέφερον προηγουμένως, ὅτι οἱ δύο πολῖται ἐτραυματίσθησαν ἀπὸ σφαίρας ἰδιωτῶν δρώντων ὡς ἐλευθέρων σκοπευτῶν εἰς τὰ μετόπισθεν. 'Η ἀκρίβεια τούτων προκύπτει ἐκ τῶν ἑξῆς στοιχείων : Πρῶτον καὶ ἐκ τῶν ἐφημερίδων ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὅλων τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας καὶ ὑμεῖς οἱ μεμφόμενοι τὴν Κυβέρνησιν, ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔχετε, τὸ τμῆμα Παπαδοπούλου εὑρέθη ἀντιμέτωπον μιᾶς μάζης διαδηλωτῶν. 'Εὰν ἐγένετο χρῆσις—καὶ ἐγένετο χρῆσις—μὲ βολὴν πρὸς τὸ πλῆθος, εἶναι μαθηματικῶς δεδομένον, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν νεκροὺς ἢ τοὐλάχιστον τραυματίας ἐκ τῶν πρώτων γραμμῶν τῶν διαδηλωτῶν. Εἶναι ὅμως βεβαιωμένον ὅτι ἐκ τῶν πρώτων γραμμῶν οὔτε νεκρός, οὔτε τραυματίας ὑπάρχει. Διότι εἷς ἐκ τῶν θανασίμως τραυματισθέντων, τραυματίζεται καὶ πέφτει εἰς τὴν διασταύρωσιν Αἰόλου καὶ Γεωργίου Σταύρου, ὁ δὲ ἕτερος πέφτει ἔξω ἀπὸ τὸ περίπτερον τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται παρὰ τὸ κατάστημα Γουτάκη, δηλαδὴ εἰς τὸ βάθος τῆς ὁδοῦ Σταδίου πρὸς τὴν 'Ομόνοιαν.

Δεύτερον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δεχθοῦν βλήματα ἀπὸ τοὺς ἀστυφύλακας, τοὺς εὑρισκομένους μέχρι τῆς στοᾶς 'Αρσακείου, διότι πρὸ αὐτῶν εὑρίσκετο πάντοτε πλῆθος μέγα καὶ εἶναι μαθηματικῶς ἀδύνατον αἱ σφαῖραι τῶν ἀστυνομικῶν νὰ διήνυσαν τὴν ἀπόστασιν αὐτήν, μὲ γραμμὴν τεθλασμένην, νὰ παρέκαμψαν ὅλους τοὺς παρόντας διαδηλωτὰς, διὰ νὰ πλήξουν μόνον ἕνα διαδηλωτήν, εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ Γ. Σταύρου, τὸν δὲ ἄλλον εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ Σταδίου.

Τρίτον δέ, εἶναι μαθηματικῶς δεδομένον ἐπίσης, ὅτι οἱ ἀστυφύλακες δὲν ὑπῆρχον εἰς τοὺς χώρους, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχομεν τοὺς 2 θανασίμως τραυματισμένους. Διότι ὅλαι ἀνεξαιρέτως αἱ καταθέσεις ἐβεβαίωσαν ὅτι οἱ ἀστυνομικοὶ ἐπροχώρησαν μέχρις ἑνὸς ὡρισμένου ὁρίου.

Τέταρτον, διότι ἀπὸ τὴν προανάκρισιν, ἡ ὁποία διενηργήθη συναντῶνται καὶ συγκλίνουν αἱ καταθέσεις 10 ἑτεροκλήτων μαρτύρων, ἀπὸ ἀναπήρου μέχρις ἐπιστάτου ἐργοστασίου καὶ ἀπὸ ἰδιωτικοῦ ὑπαλλήλου μέχρι βιομηχάνου, 10 μαρτύρων, ἱσταμένων εἰς διάφορα σημεῖα, οἱ ὁποῖοι ἐπεσήμαναν συγκεκριμένα πρόσωπα, ὄχι μόνον ὁπλοφοροῦντα, ἀλλὰ καὶ πυροβολοῦντα κατὰ τοῦ πλήθους, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ γίνεται καλόπιστος σοβαρὰ συζήτησις περὶ τοῦ ὅτι δὲν ὡπλοφόρουν ἰδιῶται καὶ δὲν ἐπυροβόλησαν καὶ δὲν ἀπετέλεσαν τὴν αἰτίαν τῆς θανατώσεως τῶν δύο ἀτυχῶν διαδηλωτῶν ἀσχέτως τῶν πολιτικῶν των φρονημάτων καὶ ἀποχρώσεων αὐτῶν, διότι κατὰ σύμπτωσιν ὁ εἷς ἦτο ἐθνικόφρων καὶ ὁ ἄλλος κομμουνιστὴς εἰς τὸ παρελθόν. Λυτὸ εἶναι ἀδιάφορον διότι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἄξιοι τοιαύτης Τύχης.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΗ΄
22 ΜΑΪΟΥ 1956

Γ. Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν.

1) Ἐπὶ ἐρωτήσεως τοῦ βουλευτοῦ κ. Σ. Ἀλλαμανῆ.

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1480 τῆς 17ης τρέχοντος μηνὸς ὑμετέρου ἐγγράφου, δι' οὗ μοὶ διεβιβάσατε τὴν ὑπ' ἀριθ. 74 ἐρώτησιν τοῦ ἀξιοτίμου βουλευτοῦ κ. Σ. Ἀλλαμανῆ, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς ὅπως, εὐαρεστούμενοι, ἀνακοινώσητε αὐτῷ ὅτι κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ Βρεττανικοῦ Συμβουλίου τοῦ Στέμματος ἀποσρίψεως τῆς προσφυγῆς τοῦ Μιχαὴλ Καραολῆ, ἡ Β. Κυβέρνησις, ὡς ἔλλωστε ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τὸ ἐβήλωσεν εἰς τὴν Βουλὴν τὴν 20ὴν τρέχοντος, ἔπραξεν ὅτι ἐπεβάλλετο ἵνα ἀποτραπῇ ἡ ἐνδεχομένη ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26 Ἀπριλίου 1956

Ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς
Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

2) Ἐπὶ ἐρωτήσεως τοῦ βουλευτοῦ κ. Α. Τριανταφύλλίδη.

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1554 τῆς 18 τρέχοντος μηνὸς ὑμετέρου ἐγγράφου, δι' οὗ μοὶ διαβιβάσατε τὴν ὑπ' ἀριθ. 79 ἐρώτησιν τοῦ ἀξιοτίμου βουλευτοῦ κ. Α. Τριανταφυλλίδη, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς ὅπως, εὐαρεστούμενοι, ἀνακοινώσητε αὐτῷ τὰ ἀκόλουθα :

1. Τὴν 22αν Μαρτίου ἐ. ἔ. ὁ Μόνιμος ἡμῶν ἀντιπρόσωπος εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, κατήγγειλεν ἐγγράφως εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, τὴν πλήρη κατάλυσιν ἐν Κύπρῳ τῶν βασικῶν ἐλευθεριῶν. Τὴν ἐπομένην, ὁ παρὰ τῇ ὡς ἄνω Ἐπιτροπῇ Ἕλλην ἀντιπρόσωπος, καθηγητὴς κ. Κ. Εὐσταθιάδης, κατέκρινε δριμύτατα τὰ ἐν Κύπρῳ Βρεττανικὰ κατασταλτικὰ μέτρα καὶ τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ ἄλλων κληρικῶν, ἐπικαλεσθεὶς τὰς σχετικὰς διατάξεις τῆς Παγκοσμίου Δηλώσεως Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, ἅτινα καταφόρως καταπατοῦνται σήμερον ὑπὸ τῆς ἀποικιακῆς Διοικήσεως.

Δεδομένου ὅτι ἡ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴ ἔχει ὡς ἔργον τὴν διατύπωσιν γενικῶν θεωρητικῶν ἀρχῶν καὶ δὲν εἶναι ἁρμοδία ἵνα ἐπιλαμβάνηται εἰδικῶν περιπτώσεων παραβιάσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τὸ ζήτημα παρεπέμφθη ὑπ' αὐτῆς εἰς τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον.

2. Τὰ ἔκτοπα τῶν Ἄγγλων στρατιωτικῶν εἰς τὰ χωρία

Φρέναρος καὶ Πεδουλᾶ καὶ τὰ βασανιστήρια εἰς ἃ ὑπεβλήθησαν ὡρισμένοι Κύπριοι Πατριῶται κατηγγέλθησαν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δι' ἰδιαιτέρας ἀνακοινώσεως τοῦ ἡμετέρου ἀντιπροσώπου.

3. Ὡς ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐδήλωσεν εἰς τὴν Βουλήν, τὴν 25ην Ἀπριλίου, ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε τὴν κατάθεσιν σχετικῆς προσφυγῆς εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐπιτροπὴν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, τὴν λειτουργοῦσαν παρὰ τῷ Συμβουλίῳ τῆς Εὐρώπης, δυνάμει τῆς Διεθνοῦς Συμβάσεως τῆς Ρώμης τοῦ 1950.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Ἀπριλίου 1956

Ὁ Ὑπουργὸς
Σ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ

Συνεχίζεται ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς προτάσεως ἐκφράσεως δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Τὸν λόγον ἔχει ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κ. Γ. Παπανδρέου.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Κύριοι βουλευταί, τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς προτάσεως δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἀφορᾷ τὸ μέγα θέμα τοῦ ἀγῶνος τῆς Κύπρου. Καὶ θὰ τὸ προτάξωμεν—κατὰ χρέος—εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προτάσεως δυσπιστίας. Δραματικὴ εἶναι ἡ φάσις εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον ἔχει εἰσέλθει ὁ ἀγὼν τῆς Κύπρου. Ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος εὑρίσκεται ἐξόριστος καὶ περιέρχεται εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀπειλῇ ἀπεργίαν πείνης εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν. Ὁ Διγενῆς ἔχει ἐπικηρυχθῇ. Ὁ Καραολῆς καὶ ὁ Δημητρίου ἀπηγχονίσθησαν, εὐγενεῖς νέοι, οἱ ὁποῖοι κατέστησαν σύμβολα τοῦ ἐθνικοῦ μας πανθέου. Καὶ εἶναι στυγνὴ ἡ τρομοκρατία τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ὁ δυνάστης τῆς Κύπρου.

Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς δραματικῆς φάσεως ἀποτελεῖ πρώτιστον καθῆκον τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος νὰ στρέψῃ ὁλόκληρον τὴν προσοχήν της πρὸς τὸν ἀγῶνα τῆς Κύπρου καὶ νὰ χαράξῃ γραμμὴν πορείας ὑπεύθυνον διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Καὶ αὐτὸ τὸ καθῆκον πρόκειται νὰ ἐπιτελέσωμεν ἀπὸ τοῦ βήματος. Δὲν θὰ εὑρισκώμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ ἀπώτερον παρελθόν, ἐὰν δὲν μᾶς ἠνάγκαζεν ἡ Κυβέρνησις. Εἰς τὰς προγενεστέρας συνεδριάσεις πρῶτος ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐπεχείρησε τὴν μετάθεσιν τοῦ ζητήματος εἰς τὸ παρελθόν. Καὶ χθὲς ἐμιμήθη τὸ παράδειγμά του ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. Ὀφείλομεν διὰ τοῦτο πρῶτον νὰ ἐκκαθαρίσωμεν τὸν λογαριασμὸν τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ ἔλθωμεν κατόπιν εἰς τὴν χάραξιν γραμμῆς πορείας διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον.

Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἀποτελεῖ ἰδικήν μας εὐθύνην ὅτι εἰς τὰς σκληρὰς ἐκείνας ἡμέρας τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1944 ἡμεῖς δὲν εἴχομεν θέσει τὸ Κυπριακὸν ζήτημα καὶ κατελόγησεν, οἱωνεὶ διὰ τοῦτο, εὐθύνας. Καὶ μόνον τὸ γεγονός, ὅτι ἠδυνήθη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐκστομίσῃ τοιαύτην κατηγορίαν ἀποδεικνύει εἰς πόσον βαθμὸν στερεῖται τοῦ πολιτικοῦ αἰσθητηρίου τῆς ἐπικαιρότητος. (Χειροκροτήματα).

Διετύπωσεν ἐπίσης τὴν μομφὴν ἐναντίον μας, ὅτι καθ' ὅλον τὸ μετέπειτα στάδιον, μέχρι τοῦ 1950, ἐπίσης δὲν εἴχομεν θέσει ἡμεῖς τὸ Κυπριακὸν θέμα. Ἐνῷ ἐμάχετο τὸ Ἔθνος ἕνα σκληρότατον ἐσωτερικὸν ἀγῶνα, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐνόμισεν, ὅτι θὰ ἀπετέλει καθῆκον, θὰ ἦτο ἐπίκαιρον καὶ θὰ ἐξυπηρέτει τὸ συμφέρον, καὶ τὸ γενικώτερον καὶ τὸ εἰδικώτερον τῆς Κύπρου, ἐὰν ἐθέτομεν ἡμεῖς τότε τὸ ζήτημα. Ἄλλη μία ἀπόδειξις διὰ τὸ πολιτικὸν αἰσθητήριον τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ μᾶς εἶπεν ἐπίσης, κατόπιν, διατὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κέντρου εἰς τὰ 1950, εἰς τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1950, ὀλίγους μῆνας μετὰ τὸ τέρμα τοῦ συμμοριακοῦ ἀγῶνος, δὲν ἔθεσε τὸ ζήτημα. Καὶ ἤλεγξε τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Κέντρου, διότι δὲν εἶχεν ἀποδεχθῇ τοὺς τόμους τοῦ Δημοψηφίσματος, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται, κατὰ τὴν γνώμην του, εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς Βουλῆς.

Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὀλίγους μῆνας μετὰ τὸ πέρας τοῦ συμμοριακοῦ ἀγῶνος, θὰ ἀπετέλει βαρύτατον σφάλμα ἐὰν ἡ Ἑλλὰς προέβαινεν εἰς τὴν ἀνακίνησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἔπρεπε πρῶτον νὰ περισυλλεγῇ, νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἰδικήν της ἀνασυγκρότησιν, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ κατόπιν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Κύπρου. Καὶ ἐπετέλεσε πλήρως τὸ Ἐθνικόν της καθῆκον ἡ Κυβέρνησις ἐκείνη, δηλοῦσα ὀτμσία, μὲ τὸ θάρρος τῆς ἀντιδημοτικότητος, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὰς ἀληθεῖς Κυβερνήσεις, ὅτι δὲν ἔκρινεν ἐπίκαιρον τὴν ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος.

Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἔδωσε καὶ πάλιν ἀπόδειξιν διὰ τὸ χάρισμα τῆς ἀνακριβείας, τὸ ὁποῖον τόσον τὸν χαρακτηρίζει εἰς τὰς ὁμιλίας του ἐνώπιον τοῦ Σώματος. Ὑπεστήριξεν, ὅτι οἱ τόμοι τοῦ Δημοψηφίσματος ἀπεκρύβησαν εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς Βουλῆς.

Καὶ ἔδωκε τὴν ἀπάντησιν ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὁ συνάδελφος κ. Γόντικας, ὑπομνήσας ὅτι, ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ, κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Κυβερνήσεως, παρελήφθησαν οἱ τόμοι τοῦ Δημοψηφίσματος καὶ δὲν εὑρίσκονται σήμερον εἰς τὰ ὑπόγεια, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ εὑρίσκονται, ὅπως διακόψας προσδιώρισεν ὁ σημερινὸς Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, εἰς τὸ ἰδικόν του γραφεῖον, ἐκεῖ ὅπου ὀφείλουν νὰ εὑρίσκωνται, εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς. (Χειροκροτήματα).

Ἀλλὰ ἐὰν οἱ τόμοι τοῦ Δημοψηφίσματος εὑρίσκωνται εἰς τὴν φυσικήν των θέσιν ἐρωτῶμεν ἡμεῖς: Αἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες ὑπογραφῶν, αἱ ὁποῖαι συνεκεντρώθησαν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Κυβερνήσεως, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Καραολῆ, ποῦ εὑρίσκονται, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως; Πότε συνεκεντρώθησαν καὶ πότε παρεδόθησαν εἰς τὸν προορισμόν των;

Ἐβράδυναν νὰ φθάσουν ἐπὶ τέσσαρας μῆνας. Καὶ παρεδόθησαν πολὺ κατόπιν ἀπὸ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν πλέον καμμίαν ἔννοιαν καὶ αἱ ὑπογραφαὶ καὶ ἡ παράδοσίς των. Αὐταὶ εἶναι εὐθῦναι τῆς ἰδικῆς σας Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Ἀλλὰ ἐνῷ κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1950 ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κέντρου ἔκρινεν ὅτι δὲν ἦτο ἐπίκαιρος ἡ ἀνακίνησις τοῦ θέματος, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1951 ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κέντρου διὰ πρώτην φορὰν δημοσίᾳ διακηρύττει ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου βήματος, ὡς αἴτημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸ αἴτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα. Τὴν 16ην Φεβρουαρίου 1951 ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κέντρου διεκήρυξεν ἀπὸ τοῦ βήματος ὅτι ἀποτελεῖ διακαῆ πόθον καὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἡ Ἕνωσις τῆς Μεγαλονήσου μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Ε ἷ ς β ο υ λ ε υ τ ή ς. Διά λόγων.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Βεβαίως διὰ λόγων. Ἡ πολιτικὴ διεξάγεται διὰ λόγων. (Χειροκροτήματα). Καὶ δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς αὐτὴν τὴν διακήρυξιν ἀπὸ τοῦ βήματος ἡ Κυβέρνησις τότε τοῦ Κέντρου. Ἀπηύθυνεν αἴτησιν πρὸς τὴν Βρεταννικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν ὑπόμνησιν τῆς ὁποίας προέβη πρὸ ἡμερῶν ὁ σημερινὸς Ὑπουργὸς τῶν ἀποικιῶν, ὁ Λένοξ Μπόϋντ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων. Ἀπαντῶν εἰς ἐπερώτησιν τῶν ἐργατικῶν ὁ κ. Λένοξ Μπόϋντ ἀνεκοίνωσεν, ὅτι τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1951 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Βρεταννικὴν τὴν ἕνωσιν τῆς Μεγαλονήσου μὲ τὴν Μητέρα Πατρίδα. Καὶ προσέθεσεν ὅτι, ἐὰν ἐκεῖναι αἱ περιστάσεις δὲν ἐπέτρεπον τὴν ἄμεσον ἕνωσιν θὰ ἦτο πρόθυμος ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀποδεχθῇ μίαν τακτὴν προθεσμίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας θὰ ἐνηργεῖτο τὸ Δημοψήφισμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, τῆς Ἑνώσεως τῆς Μεγαλονήσου. Ἰδοὺ διατὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Κέντρου εἰς

πᾶσαν εὐκαιριαν καὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν ὑπαγόρευσιν τῶν περιστάσεων ἐπετέλεσεν ἀκέραιον τὸ ἐθνικόν της χρέος καὶ δὲν δέχεται ἐπικρίσεις ἀπὸ κανένα.

Μᾶς ἐπροκάλεσεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐπιχειρήσωμεν σύγκρισιν τῆς ἰδικῆς του πολιτικῆς μὲ τὴν ἰδικήν μας. Καὶ εἴμεθα εὐτυχεῖς δι' αὐτὴν τὴν πρόκλησιν. Διότι ἀπὸ τὴν σύγκρισιν προκύπτει ὅτι. ἡμεῖς εἴχομεν τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν αἱ περιστάσεις ὑπηγόρευον, ἐνῶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις δὲν ἔχει πολιτικήν. Καὶ ὅταν ἀκολουθῇ πολιτικήν, ἀκολουθεῖ πολιτικὴν τὴν ὁποίαν δὲν ὑπαγορεύει τὸ Ἐθνικὸν συμφέρον. (Χειροκροτήματα). Εἶπεν ἀκόμη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ προηγούμενον τῆς ἰδικῆς μας πολιτικῆς τοῦ 1950. θὰ ἦτο πρόθυμος νὰ μᾶς παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του. διότι τότε θὰ ἐπίστευεν, ὅτι ἡμεῖς ἠμποροῦμεν νὰ χαράξωμεν καλλιτέραν πολιτικήν. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνον τοῦ λόγου πρόκειται νὰ κρίνετε τὴν παραμονήν σας ἢ τὴν ἀποχώρησιν ἀπὸ τὴν ἀρχήν. καὶ τὴν παραχώρησιν τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν. σᾶς εἰδοποιῶ, ὅτι ὀφείλετε νὰ τὸ πράξητε. διότι πράγματι ἡ σύγκρισις ἀποδεικνύει ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἄξιοι νὰ χαράξωμεν ὑπεύθυνον πολιτικὴν ὑπηρετοῦσαν τὰ γενικὰ συμφέροντα τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα).

Καὶ τώρα, κ. βουλευταί, προβαίνομεν εἰς τὴν χάραξιν γραμμῆς πορείας διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Θὰ ἐπιτελέσωμεν αὐτὸ τὸ χρέος ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους.

Ἀπευθύνονται συνήθως πρὸς τὴν Ἀντιπολίτευσιν τὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανα τῆς Κυβερνήσεως καὶ ζητοῦν ἀπὸ ἡμᾶς νὰ χαράξωμεν πορείαν. Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν ὅτι αὐτὸ τὸ χρέος βαρύνει τὴν Κυβέρνησιν. Εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν ἀνήκει τὸ χρέος τοῦ ἐλέγχου. Ἐν τούτοις δὲν θὰ καταφύγωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν. Θὰ χαράξωμεν ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας τὴν ἐθνικὴν γραμμὴν πορείας τοῦ ἀγῶνος.

Κύριοι βουλευταί, ἐνώπιον τῆς κρισιμότητος εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον εὑρίσκεται ὁ Κυπριακὸς ἀγών, δύο πολιτικαὶ εἶναι συναταί. Ὁ συμβιβασμὸς καὶ ὁ ἀγών. Κσὶ ἐρωτᾶται: Ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις ποία ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς πολιτικὰς πρέπει νὰ προτιμηθῇ ὡς γραμμὴ πορείας τοῦ Ἔθνους;

Ποῖα εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα ἐπικαλεῖται ἡ πολιτικὴ τοῦ συμβιβασμοῦ. τῆς μετριοπαθείας. τῆς ἠττοπαθείας. τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ ἀγῶνος; Ἤλπιζα ὅτι θὰ παοείχετο ἡ εὐκαιρία εἰς Συμβούλιον τοῦ Στέμματος νὰ γίνῃ ἀνεπιφύλακτος ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀπόψεων.

Δὲν μᾶς παρεσχέθη αὐτὴ ἡ εὐκαιρία. Καὶ αἰσθάνομαι ὅτι ὀφείλω νὰ ἐπιτελέσω αὐτὸ τὸ καθῆκον ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα).

Τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα. τὸ ὁποῖον ἐπικαλεῖται ἡ πολιτικὴ τοῦ συμβιβασμοῦ. εἶναι, ὅτι ἡ Κύπρος συνεχίζουσα τὸν ἀγῶνα. ὁδηγεῖται εἰς καταστροφήν. Καὶ ἐνθυμίζουν οἱ ἀπολογηταὶ τῆς πολιτικῆς τῆς ἠττοπαθείας. τὴν κατάσβεσιν τοῦ Μικρασιατικοῦ μετώπου. Ἐνθυμηθῆτε. λέγουν. ὅτι εἰς μίαν ἄλλην κρίσιμον ὥραν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. μὲ τὴν ἔλλειψιν πυρὸς ὡδηγήθημεν εἰς κατάρρευσιν. Ὀφείλομεν νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τὴν ἐπανάληψιν μιᾶς ἐθνικῆς συμφορᾶς.

Τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα. τὸ ὁποῖον ἐπικαλοῦνται οἱ ἀπολογηταὶ τῆς ἠττοπαθείας εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας. Λέγουν : Μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀγῶνος τῆς Κύπρου διατρέχομεν τὸν κίνδυνον τῆς ἀπομονώσεως. τῆς δηλητηριάσεως τῶν σχέσεων μὲ τοὺς φυσικούς μας συμμάχους. διακινδυνεύομεν τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος.

Τὸ τρίτον ἐπιχείρημα τῶν ἀπολογητῶν τοῦ συμβιβασμοῦ εἶναι, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ πρέπει κάποτε νὰ τελειώσῃ μὲ τὸ Κυπριακὸν διὰ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὰ μεγάλα θέματα τῆς ἐσωτερικῆς ἀνασυγκροτήσεως, εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πάσχοντος λαοῦ μας.

Καὶ τὸ τέταρτον ἐπιχείρημα εἶναι. ὅτι ὁ ἀγὼν εἶναι μάταιος. διότι πολεμοῦμεν ἐναντίον τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. ἡ ὁποία. ὅπως ἀποδεικνύεται. ἔχει λάβει ἀνένδοτον ὑπόφασιν, νὰ διατηρήσῃ τὴν Κύπρον.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τῆς μιᾶς πολιτικῆς. Καὶ τὰ ἐξεθέσαμεν μὲ πλήρη ἀντικειμενικότητα καὶ καλὴν πίστιν.

Θέλομεν νὰ ἀποδείξωμεν καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὴν πλειψηφίαν καὶ εἰς τὴν κοινὴν γνώμην ὅτι ὅταν ἡμεῖς συζητοῦμεν τὸ Κυπριακόν, δὲν τὸ συζητοῦμεν. διότι ἐπιδιώκομεν τὴν φθορὰν τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐπιδιώκομεν τὴν παρεμπόδισιν τοῦ δημιουργικοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ συζητοῦμεν διὰ νὰ ἐπιτελέσωμεν τὸ ἐθνικόν μας καθῆκον. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Ἀπέναντι αὐτῆς τῆς πολιτικῆς τοῦ συμβιβασμοῦ, τῆς ἠττοπαθείας ὀρθοῦται ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἀγῶνος, ἡ πολιτικὴ τοῦ ἰδεαλισμοῦ. Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν, κύριοι βουλευταί, τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἀγῶνος, πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν συνείδησιν τῶν σημερινῶν περιστάσεων. Δὲν πρόκειται σήμερον νὰ χαράξωμεν πορείαν, ἐὰν πρέπει ἢ ὄχι νὰ ἐγκαινιασθῇ Ἀγὼν εἰς τὴν Μεγαλόνησον. Ὁ Ἀγὼν ὑπάρχει. Σήμερον πρόκειται νὰ ἀποφασίσωμεν, ἐὰν ὁ Ἀγών, ὁ ὁποῖος διεξάγεται καὶ ὁ ὁποῖος ἔφτασε μάλιστα εἰς τόσον δραματικὴν φάσιν, ἐὰν αὐτὸς ὁ Ἀγὼν θὰ συνεχισθῇ μέχρις εὐοδώσεως ἢ θὰ ἐγκαταλειφθῇ καὶ θὰ ὑποσταλῇ ἡ σημαία του. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον τίθεται ἐνώπιον ἡμῶν. Καὶ διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ δώσωμεν μίαν ἀληθῶς ἐθνικὴν ἀπάντησιν, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ἱστορικὴν συνείδησιν ὅτι σήμερον τὸ Ἔθνος εὑρίσκεται εἰς μίαν ἀπὸ τὰς μεγάλας ὥρας τῆς ἱστορίας του, κατὰ τὰς ὁποίας λέγει τὸ μέγα ΟΧΙ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Ἄλλη μίαν φορὰν ἐβόντσε τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὸ ἡρωϊκόν, τὸ ἐθνικὸν ΟΧΙ. Δὲν ἔχει τὴν καθολικότητα τοῦ ΟΧΙ τοῦ 1921. οὔτε τὴν καθολικότητα τοῦ ΟΧΙ τοῦ 1940. Ἀλλὰ προέρχεται ἀπὸ ἕνα Ἑλληνισμὸν ἡμίσεος ἑκατομμυρίου καὶ ἔχει εὐρεῖαν πλήρη ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν ψυχὴν ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους. Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Αὐτὴ ἡ κραυγή. αὐτὸ τὸ ΟΧΙ. θὰ ἀνακοπῇ. ἢ θὰ συνεχισθῇ ὁ Ἀγὼν ἐν ὀνόματί του ; Τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα. Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους. διὰ τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀγῶνος εἶναι. ὅτι πάντοτε εἰς τὴν ἱστορίαν μας. ὅταν ἠκούσθη τὸ ΟΧΙ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, δὲν ἐστηρίχθη εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ ἀποτελέσματος. Πάντοτε εἰς τὴν ἱστορίαν μας ὅταν ἠκούσθη ἐλέχθη μόνον διότι ἐπήγασεν ἀπὸ τὴν ὑπερήφανον ψυχὴν τῶν Ἑλλήνων. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Καὶ διὰ τοῦτο καὶ σήμερον ἀπὸ τὰς ἰδίας πηγὰς ἀντλοῦμεν τὴν δύναμιν καὶ τὸ χρέος νὰ μείνωμεν πιστοὶ εἰς τὴν μεγάλην κραυγήν. εἰς τὸ μήνυμα τῆς αἰωνίας φυλῆς....

Ἀλλὰ ἐὰν ὁ ἰδεαλισμὸς ἐπιβάλλῃ ἀσχέτως πρὸς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ ἀποτελέσματος τὴν συνέχισιν τοῦ Ἀγῶνος. συμβαίνει ἕνα ἀληθινὸν εὐτύχημα εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Εἶναι ἐπίστης καὶ ρεαλισμὸς ἡ συνέχεια τοῦ Ἀγῶνος.

Εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς περιστάσεις. κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Ἑλληνισμὸς εἶπε τὸ ἱστορικὸν ΟΧΙ, εἰς καμμίαν, δὲν ἦσαν οἱ κίνδυνοι ὀλιγώτεροι καὶ αἱ ἐλπίδες περισσότεραι ἀπὸ ὅσον συμβαίνει σήμερον μὲ τὸν Ἀγῶνα τῆς Κύπρου. Διότι ποῖοι εἶναι οἱ κίνδυνοι ὅπως ἐκτίθενται ἀπὸ τοὺς ἀπολογητὰς τῆς ἠττοπαθείας: Τὸ πρῶτον ἐπιχείρημά των ἦτο ὅτι ἡ Κύπρος εὑρίσκεται εἰς κίνδυνον καὶ ἐξομοιώνουν τοὺς κινδύνους τῆς Κύπρου μὲ τοὺς κινδύνους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει καμμία ἐξομοίωσις. Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὁ κίνδυνος ἦτο. ὅπως καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπεβεβαιώθη, ἡ πλήρης καταστροφή, ἡ κατάρρευσις, ἡ ἀπώλεια. Ἐνῶ εἰς τὴν Κύπρον. ὅτι δήποτε καὶ ἂν πρόκειται νὰ γίνῃ μὲ οἱονδήποτε ἀπευκταῖον ἀποτέλεσμα καὶ ἂν ἀκόμη ἐπρόκειτο νὰ συντριβῇ δυναμικῶς ἡ ΕΟΚΑ, ἡ Κύπρος θὰ μείνῃ Ἑλληνική. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Καὶ δὲν θὰ μείνῃ μόνον Ἑλληνική ὡς πληθυσμός, θὰ

μείνη Ἑλληνική καὶ ἡ ψυχὴ τῆς Κύπρου ἐὰν δὲν ὑποστηλῇ ἡ σημαία τοῦ ἀγῶνος. Θὰ εἶναι ἡ ψυχή της ἀξούλωτος. Καὶ γνωρίζει τὸ Ἔθνος ἀπὸ τὴν ἱστορίαν του πότε ὑπάρχει πραγματικὴ ἥττα. Ἡ ἥττα δὲν εἶναι ἐξωτερικὸν ὑλικὸν γεγονός. Εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐσωτερικόν, ψυχικόν, γεγονός. Ἡ ἥττα συμβαίνει μόνον ὅταν ὑπάρξῃ ψυχικὴ ἀπαξιοχή. Κατὰ τὸ στάδιον τῆς κατοχῆς οἱ βάσβαροι εἶχον καταλάβει τὴν Ἑλλάδα., Ὑπῆρχεν ἡ κατοχή, ἀλλ' οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἡ ἥττα, διότι ἡ ψυχὴ τοῦ Ἔθνους οὐδέποτε τὴν ἀπεδέχθη. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Καὶ ὑπήρξαμεν Νικηταὶ κατεχόμενοι. Μόνον ἡ ψυχικὴ ἀποδοχὴ τῆς ἥττης ἀποτελεῖ ἧτταν. Ὅταν ἡ ψυχὴ ἀνθέξῃ καὶ ἐὰν ἀκόμη ὑπάρξῃ προσωρινὴ δοκιμασία ἀπὸ τὴν ψυχὴν ἀντλοῦνται καὶ πάλιν δυνάμεις διὰ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἀγώνων, διὰ τὴν τελικὴν τῶν εὐδώσιν. Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἄλλο ἐπιχείρημα τῶν ἀπολογητῶν της ἡττοπαθείας. Λέγουν: Κινδυνεύει ἡ ἀσφάλεια τῆς ἐλευθέρας πατρίδος. Ἐὰν, πράγματι ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἐλευθέρου Κράτους ἐτίθετο εἰς κίνδυνον, ὠφείλαμεν νὰ τῆς θώσωμεν τὴν προτεραιότητα. Διότι, ὅπως καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ διεκήρυξα, διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ Ἕνωσις τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα, πρέπει προηγουμένως νὰ ὑπάρχῃ Ἑλλάς.

Ἐὰν ἐπαμένως, πράγματι, ἐκρίναμεν, ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις μία ἀνένδοτος ἐπιμονὴ εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ ἀγῶνος ἐκθέτει εἰς κίνδυνον τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος, ὀφείλομεν νὰ θώσωμεν προτεραιότητα εἰς τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς. Ἀνέπτυξα, καὶ εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν, ποῖα εἶναι τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εἶναι πρῶτον ἡ ἐξυπηρέτησις τῆς εἰρήνης, τοῦ μεγάλου ἀγαθοῦ τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι δεύτερον ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἀκεραιότητος τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος. Εἶναι, κατόπιν, ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου καὶ τῆς Βορείου Ἠπείρου. Εἶναι ἡ προστασία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ εἶναι, τέλος, ἡ ἐνίσχυσις τοῦ ἀπανθρώπου Ἑλληνισμοῦ. Αὐτὰ εἶναι τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς καὶ ἀνήκει εἰς τὴν ὑπεύθυνον Κυβέρνησιν ἡ σύνθεσις αὐτῶν τῶν θεμάτων, ἡ ἱεράρχησις. Ἀνήκει εἰς αὐτὴν τὸ καθῆκον νὰ ὁρίζῃ ἑκάστοτε εἰς ποῖον ἐκ τῶν θεμάτων ἀνήκει ἡ προτεραιότης. Ἐὰν σήμερον ὑφίσταται πράγματι κίνδυνος ἀσφαλείας τῆς Χώρας, θὰ ἔπρεπεν ἡ προτεραιότης νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς. Ἀλλὰ ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι, ὡς ἔχει σήμερον ἡ διεθνὴς κατάστασις, δὲν ὑπάρχει ἄμεσος κίνδυνος ἀσφαλείας τῆς Χώρας. Ἀνήκει εἰς τὴν εὐθύνην τῶν Κυβερνητῶν καὶ ἀποτελεῖ τοῦτο τὸ κριτήριον τῆς ἀξίας των, ἀνήκει εἰς τὴν διαίσθησιν τῶν Κυβερνητῶν νὰ κρίνουν, κατὰ τὴν δεδομένην περίστασιν, εἰς ποῖον ἐκ τῶν Ἐθνικῶν θεμάτων ἀνήκει ἡ προτεραιότης. Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι, ὡς ἔχει σήμερον ἡ Διεθνὴς κατάστασις, δὲν γνωρίζομεν ἐὰν προσωρινῶς ἢ ὁριστικῶς, ἡ εἰρήνη φαίνεται ἀσφαλής. Μᾶς παρέχεται ἐπομένως ὁ χρόνος ἑνὸς ἀνενδότου ἀγῶνος διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κύπρου. Ἰδοὺ διατὶ φρονοῦμεν ὅτι τὸ ἐπιχείρημα, τῆς ἀσφαλείας τῆς Χώρας, δὲν εἶναι βάσιμον. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὸ ἐπικαλεσθῶμεν ὡς ἐμπόδιον διὰ τὴν συνέχειαν τοῦ ἀγῶνος.

Ὑπάρχει κατόπιν τὸ ἐπιχείρημα τῆς οἰκονομικῆς δοκιμασίας τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, τὸ ἐπιχείρημα τῶν θυσιῶν. Ἀλλὰ εἶναι ἐπιχείρημα ἄνευ ἀξίας. Πάντοτε ὅταν εἰς τὸ στερέωμα τῆς Ἑλλάδος ἠκούσθη ἡ μεγάλη φωνὴ τοῦ «Ὄχι» ἀθρόαι προσεφέρθησαν αἱ θυσίαι καὶ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ χρήματος. Εἶναι ἡ μοῖρα τῆς ἱστορικῆς Φυλῆς. (Χειροκροτήματα).

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν ὀφείλομεν νὰ ἐξετάσωμεν εἶναι μόνον τὸ Ἀνεπανόρθωτον. Καὶ δὲν ἀπειλεῖται Ἀνεπανόρθωτον μὲ τὴν συνέχισιν τοῦ Ἀγῶνος, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς δυσμενεστέρας περιστάσεις, οὔτε διὰ τὴν Κύπρον, οὔτε διὰ τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ τὸ τελικὸν ἐπιχείρημα τῶν ἀπολογητῶν τῆς ἡττοπαθείας. «Δὲν βλέπετε, λέγουν, ὅτι ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι ἀνένδοτος ; Μάχεσθε ἐναντίον μιᾶς Μεγάλης Δυνάμεως, ἡ ὁποία θεωρεῖ θέμα ἀσφαλείας καὶ θέμα γοήτρου τὴν διατήρησιν τῆς Κύπρου. Πῶς ἐλπίζετε, ὅτι ἠμπορεῖτε τελικῶς νὰ ἐπικρατήσητε; Μάταιος εἶναι ὁ ἀγών ..... Δεχθῆτε ἕναν συμβιβασμόν».

Κύριοι βουλευταί, καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα εἶναι βασικῶς ἐσφαλμένον. Ὁσονδήποτε καὶ ἐὰν ὁ μεταπολεμικὸς κόσμος δὲν ἔχῃ δικαιώσει τὰς προσδοκίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁσονδήποτε καὶ ἂν δὲν ἔχῃ δικαιώσει τὰς προσδοκίας τῶν πολεμιστῶν τῆς ἐλευθερίας, μολαταῦτα εἶναι ἕνας κόσμος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν του ἔχει γίνει περισσότερον εὐαίσθητος εἰς τὸ θέμα τῆς ἐλευθερίας. Εὑρίσκεται καθ' ἡμέραν τὸ ἀντιαποικιακὸν πνεῦμα. Ἀναμένονται ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας ἐκλογαὶ Προεδρικαί. Καὶ ἔχει διακηρύξει τὸ Δημοκρατικὸν Κόμμα, ὅτι ἀποδέχεται τὴν Ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Μεγ. Βρεταννίαν πέραν τοῦ Συντηρητικοῦ κόμματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπίσης ἀνακύπτουν ἑκάστοτε προσωπικότητες αἱ ὁποῖαι συμφωνοῦν μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς Αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κόμματα, ὑπάρχει καὶ τὸ Ἐργατικὸν καὶ τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, τὰ ὁποῖα καὶ προχθὲς ἀκόμη διεκήρυξαν ὅτι ὑπερασπίζονται τὴν αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα περισσότερα ἀπὸ ὅσα ζητεῖ ἡ ἰδική μας Κυβέρνησις!! (Χειροκροτήματα). Διατί λοιπὸν θὰ θεωρήσωμεν ἡμεῖς μάταιον τὸν Ἀγῶνα, ὅταν ὅλα τὰ δεδομένα πείθουν, ὅτι εἶναι δυνατὸν εἰς σύντομον χρόνον ἡ διεθνὴς κατάστασις νὰ εἶναι ἐντελῶς διάφορος; Μόνον ἕνας τρόπος, ἕνας κίνδυνος ὑπάρχει νὰ μείνῃ ἀκλόνητον τὸ αἴτημα τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς Κύπρου. Μόνον ἐὰν διαπιστώσῃ ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει κάμψις. Ἐὰν διαπιστώσῃ ὅτι ἡ ἀνένδοτος ἐπιμονὴ εἰς τὴν βίαν εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργήσῃ ἐδῶ ἡττοπάθειαν, μόνον τότε ὑπάρχει ἡ βεβαιότης, ὅτι οὐδέποτε θὰ ὑποχωρήσῃ. (Χειροκροτήματα). Ἀλλὰ ὅταν πεισθῇ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀπέκτησε τὴν ἱστορικὴν συνείδησιν, ὅτι εἰσῆλθεν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἡρωϊκὰς περιόδους του, μάχεται πάλιν διὰ τὴν πραγμάτωσιν ἑνὸς ἱστορικοῦ «Ὄχι». Ἐὰν πεισθῇ ὅτι ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνισμὸς ἀσχέτως κομμάτων εἶναι ἀλληλέγγυος εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, τότε θὰ ἀναγκασθῇ ἡ Συντηρητικὴ Κυβέρνησις, ἐνδίδουσα εἰς τὴν πίεσιν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνδίδουσα εἰς τὴν πίεσιν τῆς ἰδικῆς της κοινῆς γνώμης, θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἀναγνωρίσῃ, ὅτι καὶ τὰ συμφέροντα καὶ τὸ γόητρον τῆς Μεγ. Βρεταννίας ἐξυπηρετοῦνται περισσότερον μὲ τὴν ἀποδοχὴν τῆς Ἐλευθερίας καὶ ὄχι μὲ τὴν ἐπιμονὴν τῆς ὑποδουλώσεως.

Ἀλλὰ ὑπάρχει ἀκόμη καὶ τὸ θέμα τῶν σχέσεων πρὸς τὴν Τουρκίαν. Τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα ἀνέπτυξα ἰσχύουν ἐπίσης διὰ τὰς σχέσεις μας πρὸς τὴν Τουρκίαν.

Καὶ ἔρχεται τώρα ἄλλο κρίσιμον ἐρώτημα. Ἐφ' ὅσον ὑποστηρίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ κρατήσωμεν ἀναπεπταμένην τὴν σημαίαν τοῦ Ἀγῶνος, ποῖα θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ σχέσις μας πρὸς τοὺς διεθνεῖς Ὀργανισμούς, πρὸς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ πρὸς τὸ ΝΑΤΟ ;

Κύριοι βουλευταί, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐνεδίδωμεν εἰς ψυχρολογικὰς παρορμήσεις θὰ ὀφείλαμεν πράγματι νὰ ἐγκαταλείψωμεν ὅλους τοὺς Διεθνεῖς Ὀργανισμούς, διότι ἔχουν προδώσει τὴν ἀποστολήν των. Ὁ Ο.Η.Ε. ἔγινε διὰ νὰ ὑπερασπίζῃ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀπέρριψε τὸ ἰδικόν μας ἱερὸν αἴτημα διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κύπρου. Καὶ εἰς τὸ ΝΑΤΟ τὸ ὁποῖον ἔχει ἀποστολὴν νὰ ὑπερασπίζῃ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐλευθέρων χωρῶν, εἰς τὸ ΝΑΤΟ εὑρίσκομεν ἐχθρούς, δὲν εὑρίσκομεν φίλους. Ἀλλὰ μόνον ἐὰν παρεσυρόμεθα ἀπὸ ψυχολογικὰς παρορμήσεις, θὰ ὀφείλωμεν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τοὺς Ὀργανισμούς. Ἐὰν διεπιστοῦτο, ὅτι πράγματι ἡ ἐγκατάλειψις τῶν διεθνῶν αὐτῶν Ὀργανισμῶν πρόκειται νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν ἀγῶνα τῆς Κύπρου, πρῶτος ἐγὼ θὰ ὑπεστήριζον σήμερον ὅτι ἠμποροῦμεν πρὸς τὸ παρὸν νὰ θέσωμεν εἰς δευτέραν μοῖραν τὸ θέμα τῆς γενικῆς ἀσφαλείας, διὰ νὰ δώσωμεν προτεραιότητα εἰς τὸ θέμα τῆς Κύπρου. Ἀλλὰ ἐρωτῶ: Ποῖαν ὠφέλειαν εἰδικῶς διὰ τὸ Κυπριακὸν θέμα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκτήσωμεν ἐξερχόμενοι εἴτε ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. εἴτε ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ;

Κατὰ τὴν ἰδικήν μου γνώμην καμμίαν. Μόνον παραμένοντες ἠμποροῦμεν νὰ διεξαγάγωμεν τὸν ἀγῶνα, διότι ἀποτελεῖ ἀλήθειαν ὁ παλαιὸς λόγος ὅτι «οἱ ἀπόντες ἔχουν ἄδικον.»

Ἡ πολιτικὴ σκέψις ἐπιβάλλει τὴν παραμονήν. Ἀλλὰ ὀχι τὴν παραμονὴν τῆς δουλοφροσύνης. Τὴν παραμονὴν τοῦ Ἀγῶνος, τὴν παραμονὴν τῆς μάχης, τὴν παραμονὴν τῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἱεροῦ μας αἰτήματος. (Χειροκροτήματα).

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ πολιτικὸς λόγος, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλει τὴν παραμονήν μας. Ὑπάρχει καὶ ὁ λόγος ὁ ἠθικὸς ὁ ὁποῖος τὴν ἐπιβάλλει.

Κύριοι βουλευταί, διατὶ ἡμεῖς θὰ φύγωμεν ἀπὸ τοὺς Ναοὺς τῆς ἐλευθερίας; Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἑτερόδοξοι, αἱρετικοί, οἱ ἄπιστοι. Ἄλλοι ἔχουν παραβιάσει τὰ δόγματα τοῦ ναοῦ, τὴν θρησκείαν τῆς ἐλευθερίας. Ἐκεῖνοι ἂς ἐγκαταλείψουν τοὺς ναούς. Εἰς ἡμᾶς ἀνήκει τὸ δικαίωμα νὰ μείνωμεν, νὰ θρησκευώμεθα, νὰ ὑμνοῦμεν τὴν ἐλευθερίαν, νὰ μαχώμεθα ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν τῆς ἐλευθερίας.

Αὐτοὶ εἶναι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν χαράσσομεν ὡς γραμμὴν πορείας διὰ τὸ Ἔθνος διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὴν πολιτικὴν αὐτὴν «ἡρωϊκήν». Ἀλλὰ οἱ παλαιοί μας φίλοι καὶ σύμμαχοι οἱ Βρεττανοί, πρὸ 15 ἐτῶν μᾶς ἐπληροφόρησαν ὅτι ὁ κόσμος ἔπειτα ἀπὸ τὸν πόλεμον ὅταν θέλῃ νὰ εἴπῃ τὴν λέξιν ἥρως θὰ πρέπει νὰ λέγῃ τὴν λέξιν Ἕλλην καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὀνομάζομεν ἡρωϊκήν, ἀλλ' ἁπλῶς Ἑλληνικὴν αὐτὴν τὴν πολιτικήν. (Χειροκροτήματα).

Συμφώνως πρὸς αὐτὴν τὴν πολιτικήν, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, καταγέμεται ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἀγῶνος εἰς δύο χρέη. Τὸ χρέος τῆς Κύπρου εἶναι ὁ ἀγὼν ὁ σκληρότατος, ὁ ἀνενδοτος ἀγών. Καὶ ἐπιτελεῖ αὐτὸ τὸ χρέος με ἀξιοθαύμαστον πάθος. Ἀνέγνωσα σήμερον, ὅπως καὶ σεῖς θὰ ἀνέγνωσατε, καὶ ἐδοκίμασα βαθεῖαν συγκίνησιν, ὅτι μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι ὑπερήσπιζον, προτάσσοντες τὰ στήθη των ἐναντι τῆς λόγχης τῶν Βρεττανῶν στρατιωτῶν, ὑπερήφανα στίζουν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τὴν Κύπρον. (Χειροκροτήματα).

Ἐνθυμίζουν τὴν νεότητα τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὰς ἡμέρας τῆς Κατοχῆς, ἡ ὁποία ἐνώπιον τῶν πυροβόλων τῶν Γερμανῶν κατακτητῶν ἐζητοκραύγαζον τὴν Ἑλλάδα. Ἐπιβεβαιώνεται καὶ πάλιν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τὴν Κύπρον, ἀπὸ ὅλας τὰς ἐσχατιὰς τῆς χώρας, ἐπιβεβαιώνεται ἡ παρουσία τῆς ἀθωνίας Ἑλλάδος. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ὅταν οἱ Κύπριοι, οἱ ἄνδρες, αἱ γυναῖκες, οἱ νέοι, ὅλοι ἔχουν ἀποδυθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ὅταν φθάνουν αἱ πληροφορίαι, ὅτι εἶναι ἔξοχον τὸ ἠθικόν των, ὅσον οὐδέποτε καὶ συνεχίζουν τὸν ἀγῶνα, ἐρωτῶ, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἐρωτῶ, εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία δὲν καλεῖται ἐπὶ τέλους εἰς οὐδεμίαν θυσίαν, καλεῖται μόνον εἰς ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν συμπαράστασιν, καλεῖται εἰς διεθνῆ ἀξιοποίησιν τοῦ σκληροῦ ἀγῶνος τῆς Κύπρου, εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα νὰ προέλθῃ τὸ κήρυγμα τῆς ἠττοπαθείας, τὸ κήρυγμα τοῦ καμάτου, τὸ κήρυγμα τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ ἀγῶνος; (Χειροκροτήματα).

Ἀποτελεῖ μίαν δόξαν τῆς Ἑλλάδος, ὅτι καὶ πάλιν ὁ λαός μας ἀποδεικνύεται ἄξιος τῆς ἱστορίας του. Τὸ συναίσθημα τοῦ λαοῦ μας ἔχει ἀπαιτήσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ ἔχει δικαιώσει τὴν ἱστορικὴν συγκίνησιν τοῦ νέου ΟΧΙ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἠρώθες, ἔπειτα ἀπὸ τὸν ἀπαγχονισμὸν τῶν δύο ἡρωϊκῶν νέων Καραολῆ καὶ Δημητρίου, αἱ οἰκογένειαι τῶν ἁπλῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ μας τοὺς ἐθρήνησαν ὡς μέλη τῆς οἰκογενείας των. Τὸ ἠθάνθησαν ὡς οἰκογενειακόν των δυστύχημα. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ νεότης καὶ ἡ νεότης τῶν Ἀθηνῶν ἔχει ἐπίσης δοκιμάσει τὴν ὀδύνην, ἔχει ἀναπνεύσει τὴν αὔραν τῆς Μεγάλης Ἰδέας, ἡ ὁποία ἔπνευσεν ἀπὸ τὴν Κύπρον. Ἄλλην μίαν φορὰν ὁ παλμὸς τῆς Μεγάλης Ἰδέας, θωπεύει τὰ μέτωπα τῆς Ἑλληνικῆς μας νεότητος. Ὁ λαός μας ἔχει ἀποδείξει καὶ πάλιν, ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱστορίας του. Ἀλλὰ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Ἡ συνείδησις τῆς ἠθικῆς τάξεως εὑρίσκεται εἰς τὸ ἴδιον ὕψος; Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐρώτημα. Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως.

Κύριοι βουλευταί, θὰ ἐξετάσωμεν τὴν πολιτικὴν της σημερινῆς Κυβερνήσεως μὲ πλήρη ἀντικειμενικότητα καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδικῶν της λεγομένων.

Ὅταν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἀνέλαβε τὴν ἀρχήν, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐγένετο σύσκεψις, ἡ ὁποία προσδιώρισε τὴν γραμμὴν τῆς πορείας. Ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ ἀνεζητήθη ἡ φραστικὴ διατύπωσις. Καὶ ἔκτοτε ἡ ὁλόκληρος πολιτικὴ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως βασίζει πρὸς τὴν εὕρεσιν μιᾶς φραστικῆς διατυπώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν συνεχίζεται ἡ προσπάθεια καὶ μετατίθεται ἡ διαχείρισις τοῦ ἀγῶνος εἰς τὸν Μακάριον. Ὅταν εἰς μίαν νῆσον ἀσκῆται βία, κατὰ καιρὸν τρόπον εἶναι δυνατὸν ὁ τοπικὸς ἡγέτης νὰ διεξαγάγῃ ἐλευθέρας διαπραγματεύσεις; Καὶ ἄλλοτε διεκήρυξα, ὅτι ὑπὸ τὰς συνθήκας τῆς βίας, αἱ ὁποῖαι ἐκράτουν εἰς τὴν Μεγαλόνησον, πρωτοβουλία τοῦ Μακαρίου, πρὸς διαπραγματεύσεις, θὰ ἔπρεπε νὰ ὁδηγήσῃ ἢ εἰς τὴν ὑποταγὴν ἢ εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν. Καὶ ὡδήγησεν εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν.

Ἀλλὰ πέραν αὐτῆς τῆς εὐθύνης, ἡ ὁποία μετέβαλλε τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν εἰς μεσολαβητήν, εἰς τρίτον, ἀπέναντι τοῦ ἀγῶνος, ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη ἀπαράντητος εὐθύνη. Ἐπὶ ἑπτὰ μῆνας ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ἐγκατέλειψεν εἰς ἀκέραιον τὸ ἔργον τῆς διαφωτίσεως. Ἀκόμη καὶ ὁ κυβερνητικὸς βουλευτής, ὁ κύριος Λοϊζίδης ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου διεκήρυξεν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Ἀποτελεῖ βαρυτάτην εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἀφῆκεν ἀγόνους ἑπτὰ ὁλοκλήρους μῆνας. Καὶ ἐφθάσαμεν, κ. βουλευταί, εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως νὰ κλονισθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη, ὄχι μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ νὰ κλονισθῇ κατ' ἐξοχὴν ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τραγικὸν ἀποτέλεσμα, τοῦ ὁποίου τὴν σημασίαν δὲν ἔχομεν ἀκόμη ἐπαρκῶς ἐκτιμήσει, ἡ Ἐθναρχία τῆς Κύπρου νὰ στρέφεται κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ ἐκδηλώνῃ τὴν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης. Τί ζητεῖ τὸ ἀγωνιζόμενον Ἔθνος εἰς τὴν Μεγαλόνησον; Τί ζητεῖ ἡ Ἐθναρχία; Τὸ αἴσθημα τῆς θερμῆς, συμπαραστάσεως. Αἴσθημα ἐμπιστοσύνης. Καὶ ὅταν φθάνωμεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἐκδηλοῦται δυσπιστία πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ποίαν ἄλλην θέλετε ἀπόδειξιν; Ποίαν χρείαν ἔχομεν ἄλλων μαρτύρων διὰ τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον ἀποτελεῖ πλέον ἡ παρουσία τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως; (Χειροκροτήματα).

Κύριοι βουλευταί, εἶναι βέβαιον, ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ μὲ τὴν ἄνεσιν τῶν ὑποσχέσεων, ἡ ὁποία τὸν χαρακτηρίζει, θὰ βεβαιώσῃ καὶ πάλιν τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν καὶ τὸ Ἔθνος, ὅτι εἶναι ὁ μεγαλύτερος πλειοδότης τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος.

Ἐὰν πρῶτον ἐνεφανίζετο ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τοὺς λόγους του. Ἀλλὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν ἐπὶ 8 μῆνας καὶ αἱ ὁποῖαι διαψεύδονται. Ὑπεσχέσθην τὴν 10ην Νοεμβρίου 1955 ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅτι ἔλυσε τὸ ζήτημα τῆς ἑτεροδικίας. Καὶ τὸ Ἔθνος ἐπανηγύρισε, διότι ἀπηχθάνετο αὐτὴν τὴν μείωσιν, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται μὲ τὸν ἀπαράδεκτον θεσμὸν τῆς ἑτεροδικίας. (Χειροκροτήματα). Καὶ ἐν τούτοις ἀκόμη σήμερον ὁ θεσμὸς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ. Ἰδοὺ ἡ τήρησις τῶν ὑποσχέσεων.

Πρὶν ἀπὸ τὰς ἐκλογὰς ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸ Ἔθνος, διεκήρυξαν ὅτι ἐξησφάλισαν τὴν ἀνεπιφύλακτον ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ὅτι ἐξησφάλισαν τὴν πλήρη αὐτοκυβέρνησιν. Καὶ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν ὅτι ἦσαν ψευδεῖς αἱ ὑποσχέσεις, διότι καὶ οἱ ἴδιοι ἐκ τῶν ὑστέρων ἠναγκάσθησαν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ἡ ὑπόσχεσις ἦτο φενάκη καὶ ὅτι οὐδέποτε ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἐσκέφθη σοβαρῶς νὰ παραχωρήσῃ τὴν πλήρη αὐτοκυβέρνησιν. Ὅταν λοιπὸν αἱ πράξεις διαψεύδουν τοὺς λόγους ποίαν ἐμπιστοσύνην ἠμποροῦν νὰ προκαλέσουν αἱ νέαι ὑποσχέσεις τῆς Κυβερνήσεως;

Τὸ παρελθὸν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως ἐμποδίζει τὴν ἐμπιστοσύνην διὰ τὸ μέλλον. Αὐτὸ εἶναι τὸ συμπέρασμα, κύριοι βουλευταί, εἰς τὸ ὁποῖον ἀγόμεθα ἐξετάζοντες τὴν πο-

λιτικὴν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ θέματος.

Καὶ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ δεύτερον θεμα τῆς προτάσεως δυσπιστίας. Κατηγορήσαμεν τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἔχει βαρυτάτας εὐθύνας διὰ τὰ αἱματηρὰ γεγονότα τῆς συγκεντρώσεως τῶν Ἀθηνῶν. Μᾶς ἠρώτησεν ἡ Κυβέρνησις «πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐναρμονίσητε τὰς ἀπόψεις σας; Ὅταν ἀπηγορεύσαμεν τὸ συλλαλητήριον διὰ τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ Μακαρίου, διεμαρτυρήθητε. Τώρα ποὺ τὸ ἐπιτρέψαμεν καὶ ἐπληλθευσαν αἱ ἰδικαί μας προβλέψεις, μᾶς ἐπικρίνετε. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρωμεν εἰρμὸν εἰς τὰς ἐπικρίσεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως». Αὐτὴ εἶναι ἠγνωμη τῆς Κυβερνήσεως. Ἐπιδίδεται ἡ Κυβέρνησις ἐντόνως εἰς τὸ ἔργον τῆς κριτικῆς τοῦ ἐλέγχου τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Περίπου κατέχεται ἀκόμη ἀπὸ τὸ πλέγμα ὅτι ἐκείνη εἶναι ἀντιπολίτευσις καὶ ἡμεῖς ἡ Κυβέρνησις, τὴν ὁποίαν ἐλέγχει. (Χειροκροτήματα).

Τὴν εὐχαριστοῦμεν δι' αὐτὴν τὴν παραχώρησιν, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ ἀποδεχθῶμεν ἄδικον ἐπίκρισιν. Ἐπὶ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς κατηγοροῦμεν τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν εἶναι ὅτι δὲν κατώρθωσε νὰ εἶναι—ὅπως ὤφειλε νὰ εἶναι—μία ἀληθὴς δημοκρατικὴ Κυβέρνησις. Ποῖα εἶναι τὰ συστατικὰ μιᾶς ἀληθοῦς Δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως;

Μία Δημοκρατικὴ Κυβέρνησις κ. βουλευταί, ὡς πρῶτον καθῆκον ἔχει νὰ κατοχυρώνῃ τὰς ἐλευθερίας, τὰς ὁποίας ἀναγράφει τὸ δημοκρατικὸν Σύνταγμα. Τὸ Σύνταγμα καθιερώνει τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ ἡ δημοκρατικὴ Κυβέρνησις σεβομένη τὸ Σύνταγμα, ἀξία τῆς Δημοκρατίας ὀφείλει νὰ κατοχυρώνῃ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ ἀληθὴς Κυβέρνησις εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία μαζὶ μὲ τὴν ἐλευθερίαν κατοχυρώνει τὴν τάξιν, ἐξασφαλίζει τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. Μία ἀληθὴς δημοκρατικὴ Κυβέρνησις, κατορθώνει νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. (Χωρὶς χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Ἐνῶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις κατώρθωσε διαδοχικῶς, ἄλλοτε νὰ παραβιάζῃ τὴν ζωήν, ἄλλοτε νὰ παραβιάζῃ τὴν τάξιν, ἄλλοτε νὰ παραβιάζῃ τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ οὐδέποτε νὰ ἐπιτελῇ ἀκέραιον τὸ καθῆκον της. Αὐτὴ εἶναι ἡ εὐθύνη τὴν ὁποίαν τῆς καταλογίζομεν.

Εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, χθές, ὅτι ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἠκούσθη λόγος συμπαθείας πρὸς τοὺς ἀστυνομικούς. Πλανᾶται ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. Γνωρίζομεν ἡμεῖς, ὅτι καὶ οἱ ἀστυνομικοὶ εἶναι τέκνα τοῦ Λαοῦ μας. Προέρχονται ἀπὸ τὰς πηγὰς τοῦ Λαοῦ μας, εἶναι ἐξίσου παιδιὰ ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι παλληκάρια, οἱ ὁποῖοι συνέρχονται εἰς συλλαλητήρια διὰ τὴν Κύπρον καὶ εἶναι ἄξιοι τῆς πλήρους συμπαθείας. Καὶ εἶναι ἐπίσης καὶ οἱ ἀστυνομικοί, οἱ ἄνδρες τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, θύματα τῆς ἀνικανότητος τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως θύματα ὑπῆρξαν καὶ οἱ πολῖται. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἡ Ἀντιπολίτευσις, ἐφ' ὅσον διαθέτει τὴν Βουλήν, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Λαόν. Πλανᾶται ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀγνοεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος. Εἰς τὰ Δημοκρατικὰ Πολιτεύματα ἀποτελεῖ, ὄχι ἁπλῶς δικαίωμα, ἀποτελεῖ καθῆκον ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Λαόν. Καὶ τὴν ἀπέθεωσιν αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἔδωσε καὶ ἐδόξασε, ὁ ἀείμνηστος ἱδρυτὴς τοῦ Συναγερμοῦ. Ἀμέσως μετὰ τὰς ἐκλογάς, ἐπεδόθη εἰς μίαν εὐρυτάτην ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Λαόν, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου κατήγγειλε τὴν Κυβέρνησιν.

Εἶπεν ἀκόμη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι πρόσφατος εἶναι ἡ λαϊκὴ ἐτυμηγορία ἀπὸ τὴν ὁποίαν προέκυψεν ἡ ἰδική του Κυβέρνησις. Ἀλλὰ ἀποτελεῖ λάθος καὶ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἰδικῆς του πλειοψηφίας, ἡ ὑπόμνησις τῆς τελευταίας ἐτυμηγορίας τοῦ Λαοῦ. Διότι ὁ Λαός, μὲ τὴν τελευταίαν του ἐτυμηγορίαν, ἔδωκεν εἰς τὴν πλειοψηφίαν τῆς Βουλῆς τὴν μειοψηφίαν τῶν ἰδικῶν του ψήφων καὶ εἰς ἡμᾶς ἔδωκε τὴν πλειοψηφίαν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Ἐὰν εἰσθε σεῖς ἡ πλειοψηφία τῆς Βουλῆς εἴμεθα ἡμεῖς ἡ πλειοψηφία τοῦ Λαοῦ.

Εἶπεν ἀκόμη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀναφερόμενος εἰς τὰς παλαιὰς ἐκλογάς, εἶπεν· ὅτι καὶ εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1928 καὶ εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1933 καὶ εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1952, τὰ Κόμματα τὰ ὁποῖα ἐκυβέρνησαν δὲν εἶχαν τὴν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τοῦ Λαοῦ. Καὶ ἡ παρατήρησις εἶναι ἀκριβής, ἀλλὰ ἐλησμόνησεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι καὶ εἰς τὰς τρεῖς αὐτὰς περιπτώσεις ἐκυβέρνησε τὸ Κόμμα τὸ ὁποῖον ἦλθεν πρῶτον ἀπὸ τὴν ἐτυμηγορίαν τοῦ Λαοῦ.

Διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν πρόσφατον πολιτικὴν ἱστορίαν εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀρχήν, μὲ τὰς ἰδικάς του μόνον δυνάμεις Κόμμα τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴ λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν ἦλθεν δεύτερο (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. — Φωναὶ διαμαρτυρίαι ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς παρατάξεως. — Κωδωνοκρουσίαι).

Θὰ ὑπάρξῃ Βουλὴ καὶ θὰ ἀκούσητε, διότι ἔχετε καθῆκον νὰ ἀκούσητε. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα). Εἶπε χθὲς ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπὸ τοῦ βήματος: «Πῶς εἶναι δυνατὸν κόμματα ὀλιγάριθμα νὰ ἀσκοῦν ἔλεγχον ἐναντίον κόμματος, τὸ ὁποῖον διαθέτει τὴν πλειοψηφίαν». Ἀλλὰ φαίνεται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἀγνοεῖ τὴν φύσιν τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Εἰς τὸ Δημοκρατικὸν πολίτευμα, ὅπου πράγματι λειτουργεῖ, ἡ πλειοψηφία κυβερνᾷ καὶ ἡ μειοψηφία — ἐπομένως τὰ μικρότερα κόμματα — ἀσκοῦν τὸν ἔλεγχον, κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐσωτερικῶν. Αὐτὴ εἶναι ἡ φύσις τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. (Θόρυβος — κωδωνοκρουσίαι).

Θὰ ὑπάρξῃ Βουλή, θὰ ὑπάρξῃ τάξις, κ. Πρόεδρε;

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Παρακαλῶ, κ. συνάδελφοι, ἡσυχία. Θὰ διακόψω τὴν συνεδρίασιν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Θὰ ὑπάρξῃ Βουλή. Δὲν ἐχόμεθα πολιτικὰ ἤθη, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου. Θὰ ὑπερασπίσωμεν τὸ ἱερὸν αὐτὸ βῆμα μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις καὶ εἰς οὐδένα θὰ ἐπιτρέψωμεν τὴν παραβίασιν. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Αὐταί εἶναι, κ. βουλευταί, αἱ εὐθῦναι, τὰς ὁποίας καταλογίζομεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἐπέδειξεν ἀνικανότητα, ἀνεπάρκειαν νὰ ἐπιτελέσῃ εἰς τὸ ἀκέραιον τὴν ἀποστολήν της, νὰ ὑπερασπίσῃ ταυτοχρόνως καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. Ποῖον ἦτο τὸ πραγματικόν της καθῆκον; Νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν συγκέντρωσιν, ἀλλὰ συγχρόνως νὰ λάβῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπέτρεπον τὴν ἐκδήλωσιν ἑνὸς εἰλικρινοῦς ἐνθουσιασμοῦ. Καὶ νὰ ἀπεμόνωνε τοὺς κακοποιούς, τοὺς ὁποίους θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε συλλάβει καὶ εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἐπιβάλλει τὰς σκληροτέρας ποινάς.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς.....

Τρία εἶναι τὰ σημεῖα. Τὸ πρῶτον ἀφορᾷ τὴν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ Κυπριακοῦ καὶ εἰδικώτερον —ἀδιάφορον ἐὰν δὲν ἐγένετο τόσον περὶ αὐτοῦ λόγος— διὰ τὰς ἐκτελέσεις τῶν δύο Κυπρίων ἀγωνιστῶν.

Τὸ δεύτερον σημεῖον ἀναφέρεται εἰς τὸ συλλαλητήριον τῆς 9ης Μαΐου καὶ εἰς τὴν τραγικὴν ἔκβασιν αὐτοῦ. Καὶ τὸ τρίτον σημεῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν καὶ εἰδικώτερον εἰς τὰς ὑπὸ τῶν συναδέλφων τῆς ἀντιπολιτεύσεως χαρακτηριζομένας εὐνοίας τῆς Κυβερνήσεως ἔναντι ὡρισμένων προσώπων. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε, κύριοι συνάδελφοι, νὰ μὴ ἀσχοληθῶ διόλου μὲ τὸ τρίτον.

Νομίζω ὅτι καὶ οἱ συνάδελφοι τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἱ ὁποῖοι διετύπωσαν τὴν πρότασιν μομφῆς, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ Κυπριακόν, ἡ ἐκτέλεσις συγκεκριμένως τῶν δύο Κυπρίων ἀγωνιστῶν καὶ ἡ δραματικὴ ἔκβασις τοῦ συλλαλητηρίου τῆς 9ης Μαΐου, θὰ περιωρίζετο εἰς τὴν διατύπωσιν ἐπερωτήσεως καὶ δὲν θὰ προέβαινον, βέβαια, ἐξ ἀφορμῆς τῆς περιπτώσεως τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης βιομηχάνου καὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς Συμβούλου τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν διατύπωσιν προτάσεως μομφῆς. Αἱ ἀπαντήσεις αἱ ὁποῖαι ἤδη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐδόθησαν, θεωροῦνται ὑπ' ἐμοῦ ἱκανοποιητικαὶ καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐπακολουθήσουν καὶ ἄλλαι διευκρινίσεις.

Κύριοι συνάδελφοι, τὸ πρῶτον στμεῖον καὶ τὸ δεύτερον, δηλαδὴ τὸ Κυπριακὸν καὶ τὸ συλλαλητήριον, εἶναι σημεῖα τὰ ὁποῖα συνυφαίνονται πρὸς ἄλληλα. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ἀντιστρέψω τὴν σειρὰν τῶν θεμάτων, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ἐθεώρησεν ὡς δεῖγμα βάρους ἑνὸς θέματος τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγορητοῦ πρότασιν αὐτοῦ. Θὰ προβῶ εἰς τὴν ἀντιστροφὴν τῆς ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν συναδέλφων τῶν διατυπωσάντων τὴν πρότασιν μομφῆς σειρᾶς καὶ θὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ Κυπριακοῦ εἰς τὸ τέλος, διότι εἴτε πρῶτον θέσωμεν ἕνα ζήτημα, εἴτε τελευταῖον, ἐξαίρομεν τὴν σημασίαν του ἐξ ἴσου.

Κύριοι συνάδελφοι, ὅσον ἀφορᾷ τὸ συλλαλητήριον ἐθλίβημεν ὅλοι, ἐθλίβημεν διὰ τὴν ἔκβασίν του, διὰ τὰ τέσσαρα θύματα, ἐθλίβημεν καὶ διὰ τοὺς τραυματίας, ἀλλὰ καὶ γενικῶς διὰ τὴν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν προσέλαβε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ ἐπιτρέψατέ μου νὰ εἴπω, ὅτι ὅταν ἡ ἱστορία ἑνὸς Ἔθνους διέρχεται κρισίμους στιγμὰς καὶ τὰ πνεύματα εἶναι ἐξημμένα, τότε δὲν εἶναι δύσκολον —ἂν καὶ θὰ πρέπει νὰ γίνεται πᾶν τὸ δυνατὸν διὰ νὰ ἀποτρέπεται τοῦτο— δὲν εἶναι, λέγω, δύσκολον νὰ καταλήξῃ ἕνα συλλαλητήριον εἰς σύγκρουσιν καὶ δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν σημειοῦνται τοιαῦται σκηναί. Κύριοι συνάδελφοι, ἴσως νὰ ἔχουν σημειωθῇ σφάλματα. Ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ γεγονότα εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐθνικὴν ζωὴν ἐξετάζονται, ὄχι ἁπλῶς ἀπὸ πλευρᾶς μορφῆς, τὴν ὁποίαν προσλαμβάνουν αἱ συνέπειαι, ἀλλὰ ἐξετάζονται ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς προθέσεως τῶν κυβερνώντων, δηλαδὴ τῶν ἐχόντων τὰς εὐθύνας. Καὶ ἂν δὲν ἐχρησιμοποίουν οἱ ἀστυνομικοὶ τὸ πῦρ τῶν περιστρόφων θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχωμεν νεκρούς, διότι καὶ μὲ τὰς σανίδας καὶ τοὺς λίθους εἶναι δυνατὸν νὰ συμβοῦν ἀποτελέσματα θανατηφόρα. Ἑπομένως τὸ θέμα τῆς εὐθύνης, δὲν πρέπει νὰ συνδυασθῇ —ὅσον καὶ ἂν συναισθηματικῶς πιεζόμεθα ἀπὸ τὴν καρδίαν μας νὰ τὸ πράξωμεν— μὲ τὰς συνεπείας καὶ τὴν ἔκβασιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ συνδυασθῇ μὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονὸς ἀσχέτως ἐκβάσεως. Ὑποθέσατε, ὅτι οὐδεὶς εἶχε φονευθῇ καὶ ὅτι ἡ ἀστυνομία εἶχε κάμει χρῆσιν ὅπλων χωρὶς νὰ φονευθοῦν ἢ τραυματισθοῦν ἄνθρωποι. Καὶ πάλιν τὸ θέμα ἦτο φυσικὸν νὰ ἀχθῇ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος ἦτο φυσικὸν νὰ ζητηθοῦν εὐθῦναι. Πᾶσα ἀντιπολίτευσις αὐτὸ πράττει καὶ εἰμεθα βέβαιοι, ὅτι ἡ Κυβέρνησις κατανοεῖ πλήρως, ὅτι εἶναι φυσικὸν καὶ ἡ ἐκ μέρους τῆς ἀντιπολιτεύσεως τοποθέτησις αὐτοῦ εἴτε ὡς ἐπερώτησις, εἴτε ὡς μομφῆς. Κύριοι συνάδελφοι, δυνατὸν —καὶ τὸ εἶπα πρὸ ὀλίγου— νὰ ἔγιναν σφάλματα, καὶ τὰ σφάλματα εἶναι ἀνθρώπινα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι γεγονός, εἶναι ὅτι ἡ ἀστυνομία εὑρέθη ἐνώπιον δυσκολωτάτων περιστάσεων. Διατὶ εὑρέθη ἐνώπιον τόσων δυσχερῶν περιστάσεων;

Κυρίως ὑπεύθυνοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὑπεκίνησαν τὸ πλῆθος τῶν ἀγνῶν πατριωτῶν καὶ τὸ προεκάλεσαν νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς ἀστυνομίας, νὰ παρεμποδίσῃ αὐτὸ νὰ πράξῃ, τὸ ἐθνικόν του καθῆκον. Διότι καὶ ἡ ἀστυνομία κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας ἦτο τεταγμένη νὰ πράξῃ ἐξ ἴσου σοβαρὸν καθῆκον ὅσο σοβαρὸν ἦτο καὶ τὸ ἐθνικὸ καθῆκον τῶν διαδηλωτῶν, τῶν διαδηλωσάντων κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, τὴν ἐθνικὴν ὑπερήφανον εὐχήν, ὅπως ἀποτραπῇ ἡ ἐκτέλεσις τῶν δύο Κυπρίων πατριωτῶν.

Κύριοι συνάδελφοι, εἶναι πράγματι λυπηρόν, ὅτι τὰ Σώματα Ἀσφαλείας εἶναι ὑποχρεωμένα ἐν ὀνόματι ὡρισμένων ἐθνικῶν συμφερόντων τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τοῦ κύρους τοῦ Κράτους—ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ τὸ κῦρος τοῦ Κράτους εἶναι συνυφασμένα μὲ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα—εἶναι ἠναγκασμένα νὰ ἔρχωνται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἐκδηλώσεις τῶν λαϊκῶν μαζῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς ἔξαψιν καὶ ἐνδεχομένως— δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὸ διαπιστώσω, διότι δὲν εἶμαι οὔτε Πρωθυπουργός, οὔτε Ὑπουργὸς Ἀσφαλείας—παρασύρονται ἀπὸ ἀναρχικῶν στοιχείων.

Γ. Παπανδρέου. Λυποῦμαι, διότι εὑρέθην εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπουσιάσω.

Π. Κανελλόπουλος. Πρῶτος ἐγὼ σᾶς ἐδικαιολόγησα, ὅτι εἴσθε ἠναγκασμένος νὰ ἀπουσιάσετε.

Εἶναι πράγματι λυπηρόν, διότι σημειοῦνται αὐταὶ αἱ συγκρούσεις. Ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀναπότρεπτοι. Ἐν πάσῃ περιτώσει δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδοθῇ οἱαδήποτε εὐθύνη εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Ἐὰν ἐσημειώθησαν ὡρισμέναι παραλείψεις αὐτὸ ἐφορᾷ τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία ἐὰν δὲν εἶχον γίνει αἱ ὀρθαὶ εἰσηγήσεις, ἔπρεπε νὰ ἐπιβάλῃ κυρώσεις εἰς τοὺς παραλείψαντας νὰ προβοῦν εἰς τὰς ὀρθὰς εἰσηγήσεις. Καὶ ἀφορᾷ ἡ εὐθύνη ἐπίσης τὴν Κυβέρνησιν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναμένῃ ὅλας τὰς εἰσηγήσεις ἀπὸ τὴν ἀστυνομίαν. Πρέπει αὐτὴ αὕτη ἡ Κυβέρνησις νὰ ἔχῃ τὴν ἄμεσον πρωτοβουλίαν εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς γνωρίζουσα καλύτερον καὶ τὴν ψυχολογίαν τοῦ λαοῦ, γνωρίζουσα καλύτερον καὶ δυναμένη καθ' ὅτι ἡ Κυβέρνησις, διεπομένη ἀπὸ μίαν γενικωτέραν ἐθνικὴν εὐθύνην, νὰ συναγάγῃ συμπεράσματα θετικώτερα καὶ ὀλιγώτερον, ἔστω ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως εἰδικά, περισσότερον ὅμως, ἀπὸ οὐσιαστικῆς ἀπόψεως σημαντικά.

Αἱ ἀστυνομικαὶ δυνάμεις εὑρέθησαν—ἀπουσίαζον ἐξ Ἀθηνῶν, εὑρισκόμην εἰς Πάτρας, ἀλλὰ ἐζήτησα πληροφορίας καὶ πανταχόθεν μοῦ ἐδόθησαν αἱ πληροφορίαι αὐταί, εἶδον δὲ καὶ ὡρισμένας φωτογραφίας—αἱ ἀστυνομικαὶ δυνάμεις εὑρέθησαν ἐνώπιον μεγάλων μαζῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐκκινήσει ἀπὸ τὴν Ὁμόνοιαν μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος μοιραίως ὁδηγεῖ εἰς σύγκρουσιν.

Ὑπῆρχε δὲ πρωτοπορία. Τὸ εἶδον εἰς τὰς ἐφημερίδας, εἰς τὰς φωτογραφίας καὶ ἀσφαλῶς, ἐκτὸς τῆς πρωτοπορίας, ἡ ὁποία κινεῖ καὶ ὁδηγεῖ τὰς μάζας τῶν ἀγνῶν πατριωτῶν, θὰ ὑπῆρχον ἀσφαλῶς καὶ διασκορπισμένοι εἰς τὸ πλῆθος πολῖται τεταγμένοι νὰ κινήσουν τοὺς πατριώτας εἰς βιαίας ἐνεργείας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὑπῆρξε πρωτοπορία, ἡ ὁποία ἦρχισε νὰ μαίνεται καὶ πρὶν ἡ συγκρουσθῇ μὲ τὴν ἀστυνομίαν. Αὐτὸ ἀποτελεῖ γεγονός. Τὸ ἤκουσα ἀπὸ πολλούς, δὲν ὑπῆρξα αὐτόπτης μάρτυς, ἀλλὰ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μὲ ἐβεβαίωσαν περὶ τούτου εἶναι ἄνθρωποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχω ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην. Διατὶ ἡ πρωτοπορία αὐτὴ παρασύρουσα τοὺς ἀγνοὺς πατριώτας, τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον εἶχε καταληφθῇ ἀπὸ τὴν ὀργήν, διότι τὴν ἐπομένην ἐπρόκειτο οὐχὶ εἰς τὴν πλατεῖαν Συντάγματος, ἐν Κύπρῳ νὰ ἐκτελεσθοῦν οἱ δύο πατριῶται, διατὶ ἡ πρωτοπορία αὐτὴ ἤρχισε νὰ μαίνεται; Διὰ νὰ προετοιμάσῃ ψυχικῶς τὸ πλῆθος, πρὶν ἡ συναντήσῃ τὴν ἀστυνομίαν διὰ τὴν βιαίαν σύγκρουσιν.

Καὶ ἐὰν ἐπροσέξατε τὰ πρόσωπα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι εἶχον εἰς τὰς χεῖρας των σανίδας καὶ λιθάρια, θὰ ἴδετε ὅτι ἦσαν πράγματι πρόσωπα μαινομένων. Μήπως εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου εὑρίσκετο ὁ στρατάρχης Χάρντιγκ διὰ νὰ μαίνωνται; Μήπως ἡ ἀστυνομία ἦτο ἡ ἀστυνομία τῆς Κύπρου διὰ νὰ μαίνωνται; Πρέπει νὰ σᾶς ὁμολογήσω, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, καὶ τὸ εἶπον ἄλλως τε καὶ ὅταν ὡμίλησα, μετὰ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι αἱ τοιούτου εἴδους ἐκδηλώσεις, δι' ἐμέ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδοθοῦν εἰς πραγματικὸν πατριωτισμόν. Διότι ὁ πραγματικὸς πατριωτισμὸς σημαίνει ἔξαρσιν ἀλλὰ καὶ μεγαλοφροσύνην. Δὲν ἐπιτρέπεται οἱ πραγματικοὶ πατριῶται νὰ ὑποκινοῦν τοὺς πολλούς, οἱ ὁποῖοι βεβαίως παρασύρονται εἰς ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν παιδιῶν ἐπίσης τοῦ λαοῦ, τὰ ὁποῖα ὡς ἀστυφύλακες εἶναι ἐντεταλμένοι νὰ προστατεύουν τὸ κῦρος τοῦ Κράτους καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ Ἔθνους. Ἡ ἀστυνομία εὑρέθη ἐνώπιον αὐτῆς τῆς μεγάλης καὶ φοβερᾶς ἐπιθέσεως καὶ ἀδιάφορον ἐὰν ἐλήφθησαν ἢ ὄχι ὅλα τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ προηγηθοῦν καὶ πιστεύω καὶ ἐγὼ ὅτι δὲν ἐλήφθησαν, ἦτο ἠναγκασμένη, ἐὰν δὲν ἤθελε νὰ καταλυθῇ τὸ Κράτος, νὰ ἀμυνθῇ. Θὰ κατελύετο τὸ Κράτος, ἐὰν δὲν ἠμύνετο. Τὰ μόνα μέσα, τὰ ὁποῖα εἶχε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἦσαν τὰ περίστροφα.

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἐὰν δὲν εἶχε μόνον τὰ περίστροφα, ἀλλὰ καὶ προκάλυψιν πυροσβεστικῶν ἀντλιῶν ἢ ἄλλα μέσα. Ἀλλὰ αὐτὴ αὕτη ἡ ἀστυνομία, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πράξῃ ἄλλως. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐκείνην

τὴν στιγμὴν ἐκεῖ τεταγμένοι νὰ διαφυλάξουν τὸ κῦρος τοῦ Κράτους καὶ τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πράξουν ἄλλως. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀναζήτησις εὐθυνῶν, τὴν ὁποίαν ὁ ἀξιότιμος ἐξ Ἀθηνῶν βουλευτὴς χθὲς ἀπήτησε, εἶναι ἀναζήτησις, ἡ ὁποία εἶναι σχεδὸν ματαία. Καὶ ἐγὼ μάλιστα ἔχω νὰ κάμω τὴν ἀντίθετον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν σύστασιν, νὰ μὴ ἀναζητήσῃ εὐθύνας διὰ τὰς συγκρούσεις. Ἐὰν θέλετε, οὔτε ἀπὸ τῆς μιᾶς, οὔτε ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Ἂς ληφθοῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον περισσότερα μέτρα ἢ εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι βεβαία ἡ Κυβέρνησις, ὅτι θὰ ἐπέλθῃ σύγκρουσις, ἂς μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἐὰν ἀκόμη ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀπετέλει σφάλμα καὶ δὴ οὐσιῶδες τῆς Κυβερνήσεως, τοιαῦτα σφάλματα ἔχομεν διαπράξει ὅλοι. Δὲν ὑπάρχει Κυβέρνησις, ἡ ὁποία νὰ μὴ ἔχῃ ὑποπέσει, εἴτε ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ἔχει, εἴτε ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλων ἐνδεχομένων, τὰ ὁποῖα ἐκτιμᾷ, εἰς τοιούτου εἴδους λάθη. Καὶ ὡς προεῖπον δὲν πρέπει, ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε τραγικόν, νὰ συναγάγωμεν συμπεράσματα, ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης διὰ τὴν παράλειψιν τοῦ α' ἢ τοῦ β' μέτου ἢ διὰ τὴν διάπραξιν τοῦ α ἢ β σφάλματος.

Ἐπομένως, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, μοῦ εἶναι ἀδύνατον ἐκ τοῦ λόγου τούτου, λόγου, ὁ ὁποῖος διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἶμαι εἰλικρινὴς—θὰ ἦτο δυνατὸν αὔριον νὰ προβληθῇ καὶ ἐναντίον μου ἐὰν εὑρεθῶ εἰς Κυβέρνησιν, διότι πᾶς τις ἐξ ἡμῶν εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς τοιούτου εἴδους λάθη, δὲν εἶναι δυνατὸν ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ νὰ καταλήξω εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως μεταβάλω στάσιν ἔναντι τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνησις ἐνόμισεν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, τὴν 9ην Μαΐου, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέψῃ τὸ συλλαλητήριον. Ἐνόμισεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ὁρίσῃ ὡς τόπον συγκεντρώσεως τὴν Ὁμόνοιαν. Ἡ συζήτησις ἐὰν ἔπρεπε τὸ συλλαλητήριον νὰ γίνῃ εἰς τὴν Ὁμόνοιαν ἢ ἀλλαχοῦ, ἀποτελεῖ συζήτησιν ἀφορῶσαν τὴν προϊστορίαν. Ἡ Κυβέρνησις ἐπῆρε τὴν εὐθύνην νὰ γίνῃ εἰς τὴν Ὁμόνοιαν καὶ ἔδωσεν ἐντολὰς καὶ ἤλεγξε καὶ παρηγολούθησε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν. Ἐσημειώθη, χωρὶς νὰ τὸ εὔχεται χωρὶς βεβαίως νὰ τὸ ἐπιθυμῇ, μία ἔκβασις δυσάρεστος, μία ἔκβασις τραγική.

Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι γεγονὸς διὰ νὰ καταλήξωμεν εἰς οἱανδήποτε ἀπόφασιν συνδεομένην μὲ τὴν στάσιν μας ἔναντι τῆς Κυβερνήσεως.

Εἰσέρχομαι λοιπόν, κύριοι συνάδελφοι, εἰς τὸ τρίτον καὶ μέγα θέμα. Ὡς προεῖπον τὸ μέγα θέμα, ἐγὼ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων τὸ προέταξεν εἰς τὸν λόγον του, ἐγὼ τὸ διαπραγματεύομαι ὡς τρίτον, ἀλλὰ τὸ θεωρῶ, ὅπως καὶ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἐθνικῶς πρῶτον. Κύριοι συνάδελφοι, ἦτο φυσικὸν ἡ Ἀντιπολίτευσις νὰ φέρῃ καὶ πάλιν τὸ Κυπριακόν. Δὲν συμμερίζομαι τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν δυσανασχέτησιν τινῶν ἐκ τῶν ἀγαπητῶν συναδέλφων τῆς πλειοψηφίας, οἱ ὁποῖοι ἐνοχλοῦνται —αὐτὸ συμβαίνει πάντοτε μὲ τὰ μέλη τῆς πλειοψηφίας—διότι καὶ πάλιν οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἢ ἄλλοι συνάδελφοι τῆς Ἀντιπολιτεύσεως φέρουν ἕνα μέγα ζήτημα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς. Κύριοι, τὸ πρᾶγμα εἶναι φυσικόν. Πρῶτον μέν, εἶναι φυσικὸν ἡ Ἀντιπολίτευσις νὰ ἀποτελῇ ἀντιπολίτευσιν. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν χαρακτῆρα αὐτόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκ τοῦ πολιτεύματος καὶ ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων δεδομένος Δεύτερον, πρόκειται περὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ μάλιστα ἐφ' ὅσον μετὰ τὰς ἐκλογὰς ἐσημειώθησαν τόσον μεγάλα καὶ δραματικὰ γεγονότα, ὅπως ἡ σύλληψις τοῦ Μακαρίου καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν δύο πατριωτῶν, εἶναι φυσικὸν νὰ φέρῃ ἡ Ἀντιπολίτευσις τὸ θέμα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ δὶς καὶ τρὶς καὶ τετράκις καὶ ἑξακολουθητικῶς εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ἡμεῖς οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν Κυβέρνησιν νὰ τὸ ἀνεχθῶμεν καὶ εἶναι ὑποχρεωμένη καὶ ἡ Κυβέρνησις ὄχι μόνον νὰ τὸ ἀνέχεται, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ τὸ εὔχεται καὶ νὰ τὸ δέχεται.

Κύριοι συνάδελφοι, δὲν εἶναι μικρὸν τὸ θέμα αὐτὸ καθ' ἑαυτό, εἶναι ἠθικῶς μέγα. Ἀλλά, ἐκτὸς τούτου συναρτᾶται μὲ τὴν ὅλην ὕπαρξιν τοῦ Ἔθνους καὶ μὲ τὴν ὅλην ἐξωτερικὴν πολιτικήν, ἂν θέλετε ὅμως, καὶ ἐσωτερικὴν πολιτικὴν καὶ ζωὴν τῆς χώρας. Ἐπομένως, πράκειται περὶ θέματος πρώτου μεγέθους καὶ εἶναι φυσικώτατον, ὅπως εἶπον καὶ πρὸ ὀλίγου ἡ Ἀντιπολίτευσις νὰ τὸ φέρῃ ἐκάστοτε ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Κύριοι συνάδελφοι, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἔφερον τὸ Κυπριακὸν οἱ ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, οἱ ὑπογράψαντες τὴν πρότασιν μομφῆς, ὑπῆρξεν, ἂς μοῦ ἐπιτρέψουν νὰ εἶπω, ἀτυχής. Εὐτυχῶς, τὸ ἀντελήφθησαν ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ Βήματος τούτου οὔτε ὁ κ. Μαῦρος, οὔτε ὁ κ. Τσάτσος, οὔτε οἱ ἄλλοι ἐκ τῶν κυρίων, οἱ ὁποῖοι ὡμίλησαν, δὲν προέβησαν εἰς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ὑπαινιγμοῦ ὁ ὁποῖος περιλαμβάνεται καὶ μάλιστα ὄχι ὡς ἁπλοῦς ὑπαινιγμὸς εἰς πρότασιν μομφῆς, τοῦ ὑπαινιγμοῦ ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἔστω ἐμμέσως ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο ἀγωνιστῶν.

Δυστυχῶς εἶναι διατετυπωμένη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ πρότασις μομφῆς καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ λάθος, λάθος ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, λάθος ἐκ μέρους Ἑλλήνων πολιτικῶν ἀνδρῶν, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν οἱοσδήποτε καλῆς πίστεως καὶ καλῶς σκεπτόμενος καὶ ἠρέμως σκεπτόμενος, νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν οἱαδήποτε ἄλλη Κυβέρνησις καὶ οἱαδήποτε ἄλλη πολιτική, ν' ἀποτρέψῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο Κυπρίων ἀγωνιστῶν.

Κύριοι, ἐγὼ τοὐλάχιστον, ἀλλὰ νομίζω ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιότιμοι, δικαιοῦμαι νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιότιμοι. Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἐκεῖνοι καὶ ἐγὼ καὶ οἱοσδήποτε ἐξ ἡμῶν ἐὰν εἴμεθα εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ν' ἀποτρέψωμεν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο ἀγωνιστῶν Κυπρίων. Καὶ πρὸ τῆς ἀναλήψεως ὑπὸ τοῦ κ. Καραμανλῆ τῆς ἐξουσίας καὶ μετὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Κυβερνήσεως [illegible] τοῦ κ. Καραμανλῆ, ἡ διαχείρισις τοῦ Κυπριακοῦ [illegible] ἦτο, ἐφ' ὅσον ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἀκολουθεῖ [illegible] τὴν πολιτικὴν νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτρέψῃ [illegible] γεγονότα τὰ ὁποῖα σημειοῦνται εἰς τὴν Κύπρον.

Ἡ Μεγάλη Βρεταννία, ἀξιότιμοι κύριοι [illegible] συνάδελφοι, ἔχει περιπλακῇ εἰς φαῦλον ἱστορικὸν κύκλον, εἰς [illegible] φαῦλον κύκλον τῶν βιαίων ἐνεργειῶν. Ὁ λίαν ἔμπει[illegible] πολιτικῆς ἀποψεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως [illegible] γνώσεων, τοφός, τέως Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐργατικοῦ Κ[illegible] τῆς Ἀγγλίας, λόρδος Ἄττλη, εἶπε κάτι τὸ ὁποῖον [illegible] κῶς πιθανὸν νὰ μᾶς θίγῃ, τὸ ὁποῖον ὅμως εἶναι συν[illegible] μὲ μίαν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία μᾶς τιμᾷ. [illegible] οἱ δύο ἀγωνισταί, οἱ ὁποῖοι ἐξετελέσθησαν, ἐ[illegible] τὴν ἔννοιαν τὴν τυπικὴν ἐγκλημ[illegible].

Ἀλλ' εἶπεν —καὶ αὐτὸ μᾶς τιμᾷ— ὅτι ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Κύπρον εἶναι φυσικόν, εἶναι ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα ἠθικῶς θεμελιώμενον, ὁ προβαίνων εἰς πράξεις βιαίας ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας νὰ θεωρῆται ἥρως. Καὶ ἐὰν ἐκτελεσθῇ νὰ θεωρῆται μάρτυς. Ὁ προβαίνων ἀντιθέτως, εἰς πράξεις βιαίας πρὸς διατήρησιν καθεστῶτος τυραννικοῦ καὶ ὅπως ἐμποδίσῃ ἕναν λαὸν νὰ ἀναπνεύσῃ τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας, ἔστω καὶ ἂν προβαίνῃ ὑπὸ μορφὴν ἀντεπιθέσεως ἢ μᾶλλον ποινικῆς ἐνεργείας, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν δύο ἀγωνιστῶν, θεωρεῖται ἐμπλακεὶς εἰς ἐγκληματικὸν φαῦλον κύκλον.

Δὲν εἶπεν αὐτὰς τὰς λέξεις ὁ κ. Ἄττλη, τὰς προσθέτω ὅμως ἐγώ. Ὁ κ. Ἄττλη ἀπέφυγεν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἐγκλημάτων. Ἀλλ', ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἱστορία πάντοτε χαρακτηρίζει τοὺς ἐκτελοῦντας βίαν ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, ἔστω καὶ ἂν φονεύουν, ἔστω καὶ ἂν δώσουν πρῶτοι τὴν ἀφορμὴν— καὶ εἶναι φυσικὸν νὰ δίδῃ πρῶτος τὴν ἀφορμὴν ἐκεῖνος ποὺ ἐπιθυμεῖ τὴν ἐλευθερίαν, εἶναι μοιραῖον καὶ φυσικόν, καὶ αὐτὸ συμβαίνει πάντοτε εἰς τὴν ἱστορίαν, νὰ ἀναγνωρίζονται ὡς μάρτυρες καὶ ἥρωες, ἐνῷ οἱ ἄλλοι εἶναι μοιραῖον ἔστω καὶ ἂν ἀναγκάζωνται νὰ ἀντιδράσουν εἰς ἐνεργείας ὡς τῶν, νὰ προβαίνουν εἰς βιαίας ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἐφ' ἀπελευθερωτικάς, λαμβάνοντες τὴν ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως ὅσον ἔχουν τὸν χαρακτῆρα ἀφαιρέσεως τῆς ζωῆς, νὰ χαρακτηρίζωνται ὑπὸ τῆς ἱστορίας ὡς πράξεις ἐγκληματικαί.

Δὲν εἶναι λοιπὸν τυχαῖον καὶ τὸ λέγω διὰ νὰ ἀκουσθῇ ἐνδεχομένως καὶ ἔξω τῆς Ἑλλάδος, ἂν ἡ φωνή μου ἐξαρχῆς διὰ νὰ φθάσῃ ἕως ἐκεῖ, δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς τύπος χαρακτηρίζει ἐγκληματικὴν τὴν ἐκτέλεσιν μιᾶς ἀποφάσεως ἑνὸς ποινικοῦ δικαστηρίου, ἐνῷ δὲν εἶναι δυνατὸν ἡ ἱστορία ποτὲ νὰ χαρακτηρίσῃ ἔγκλημα μίαν δολοφονίαν ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας. Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ γνωρίζῃ ἡ Ἀγγλία, καὶ ὁ λόρδος Ἄττλη τὸ ὑπενθύμισε προσκαλέσας τοὺς Ἄγγλους καὶ τὸν ἀξιότιμον Πρόεδρον τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, τὸν κ. Ἤντεν, νὰ ἐνθυμηθοῦν τὴν περίπτωσιν τῆς Ἰρλανδίας. Δὲν γνωρίζω ἂν θὰ εἶναι ἄμεσος ἡ ἐπίδρασις αὐτὴ τῶν λόγων τοῦ λόρδου Ἄττλη. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ προσθέσω, γνωρίζω θετικὰ ὅτι δὲν θὰ εἶναι. Ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἔχει περιπλακεῖ εἰς φαῦλον κύκλον διαίων ἐνεργειῶν καὶ φοβοῦμαι ὅτι πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ἔτι [illegible] αἰστέρας ἐνεργείας. Ἀλλ' ὅσον διαιστέρα καθίσταται ἡ ἱστορία εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου τόσον [illegible] πρέπει νὰ καθίσταται, ἀλλὰ καὶ ἠρεμωτέρα καὶ [illegible] ἐπὶ ἱστορικῆς σωφροσύνης ἡ πολιτεία ἡμῶν κατὰ κύριον λόγον τῆς Κυβερνήσεως, ἡμῶν ὅλων ἐν τῇ Βουλῇ [illegible] ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τί ἀπαιτεῖται, λοιπόν, [illegible] Σαφήνεια σκοποῦ : νὰ γνωρίζωμεν τί ἐπιδιώκομεν [illegible] εἰς τὴν σταθερὰν ἐπιδίωξιν τοῦ σκοποῦ. Νὰ ἐρευνῶμεν [illegible] ἡμένως, τὰ μέσα κατὰ τρόπον σώφρονα καὶ [illegible] ἐπίδρασιν ὡρισμένων συναισθηματικῶν καταστά[illegible] Καί, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἐὰν πράξωμεν τοῦ[illegible] καὶ τὸ πράττει ἡ Κυβέρνησις καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ [illegible] καὶ τμῆμα τοὐλάχιστον τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἂν [illegible] τὴ ἐξουσίαν — εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ οἱ Κύπριοι [illegible] θὰ αἰσθανθοῦν ὅτι ἡ συμπαράστασίς μας εἶναι [illegible] ἀλλὰ θετικὴ καὶ ἐξ ἄλλου ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐ[illegible] χώρων θὰ καθοδηγηθῇ, διότι ἔχει ἀνάγκην [illegible] Ὁ λαὸς αἰσθάνεται, ἡμεῖς εἴμεθα τεταγμένοι [illegible] μεθα. Καὶ νὰ αἰσθανώμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ σκεπτώμεθα νὰ ἐνθυμώμεθα τὸν τύπον.

Ἡ Κυβέρνησις νομίζω, ὅτι ἐν μέρει τὸν ἐδιάνοιξε καὶ τὸ δρόμον. Ἡ Ἀντιπολίτευσις δὲν τὸ ἔκλεισε πάντοτε. Ὅπως θὰ ἐπροχώρουν ἐγώ.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐγένετο—καὶ ἐγένετο ἐκ πεπλημμελοῦς λόγους, περὶ πλειοδοσίας καὶ μειοδοσίας. Ἤκουσα αἰ διατυπώσεις, τὰς ὁποίας ἐκ τῶν ἐφημερίδων τῆς [illegible] συσεως παρέλαβε καὶ ὁ πολίτης καὶ ὁ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὁ ἐν τῇ Βουλῇ ἐ[illegible] Αἱ διατυπώσεις εἶναι κακαὶ ἐμποδίζουν τὴν προβολὴν τῆς ἑνότητος τῆς βουλήσεως τοῦ ἔθνους, ὡς πρὸς τὸ Κυπριακόν. Δὲν ὑπάρχουν, οὔτε εἶναι δυνατὸν καὶ ἐπιτετραμμένον νὰ ὑπάρχουν μειοδόται καὶ πλειοδόται μεταξὺ τῶν πραγματικῶν Ἑλλήνων. Ἅπαντες ἐπιθυμοῦμεν οἱ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εὑρισκόμενοι καὶ ἅπαντες οἱ ὀρθοφρονοῦντες Ἕλληνες—καὶ αὐτοὶ ἀπαρτίζουν τὴν μεγίστην πλειονότητα τοῦ λαοῦ — ἐπιθυμοῦμεν τὴν ταχίστην δυνατὴν πραγματοποίησιν, τοῦ μεγάλου πόθου μας, τοῦ πόθου τοῦ ἔθνους τοῦ πόθου τῶν Κυπρίων, δηλαδὴ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Ἀρχῆς τῆς Αὐτοδιαθέσεως εἰ δυνατὸν αὔριον τὸ πρωΐ. Ἅπαντες τὸ ἐπιθυμοῦμεν καὶ τὸ εὐχόμεθα. Ἅπαντες τὸ ἐπιδιώκομεν. Καὶ πρὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κέντρου κατὰ τὸ διάστημα τῆς τετραετίας τοῦ 1946—1950, εἶχε διατυπωθῇ ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ, τὸ 1947, ἡ εὐχή, ἡ σχετικὴ μὲ τὴν Κύπρον ἀπὸ τῶν χειλέων τοῦ ἀειμνήστου Μαξίμου ὡς Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῆς ὁποίας μετείχομεν, τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, τὸ ὑπὸ τὸν κ. Γονατᾶν Κόμμα, ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ κ. Βενιζέλος, ὁ κ. Ζέρβας, ὁ κ. Ἀλεξανδρῆς καὶ ἐγώ. Εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συμμοριτοπολέμου διετυπώσαμεν τὴν εὐχήν, βεβαίως ἁπλῆν εὐχήν, διότι ὀρθῶς ὡμίλησεν ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων περὶ ἐπικαιρότητος ὡρισμένων ἐθνικῶν τοποθετήσεων. Δὲν ἦτο δυνατὸν τὸ 1947 νὰ διατυπώσωμεν τὴν ἀξίωσιν, ἀλλὰ ἔχει σημασίαν, ὅτι διετυπώθη ἡ εὐχή. Καὶ ἐὰν δὲν ἦμην δράστης ὡρισμένης ἄλλης ἐνεργείας σημειωθείσης κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942, ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἐδῶ εὑρίσκετο ὑπὸ κατοχὴν καὶ ἐγὼ ἤμην ἀντιπρόεδρος τῆς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Κυβερνήσεως, διαφυγὼν ἐξ Ἑλλάδος ὀλίγους προηγουμένως μῆνας, ἐὰν δὲν ἀφεώρα ἡ περίπτωσις ἐμὲ προσωπικῶς, θὰ προέβαινον καὶ εἰς ἀποκαλύψεις σχετικὰς μὲ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942. Θὰ ἀνεγίνωσκον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν πράττω καὶ δὲν θὰ πράξω, τηλεγράμματά μου, ὡς ἀντιπροέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, πρὸς τὸν τότε Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ νῦν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἀγγλίας κ. Ἤντεν, τηλεγράφημα ἐκ Καΐρου τῆς 17ης Δεκεμβρίου τοῦ 1942 ὅπου γίνεται μνεία τῆς Κύπρου καὶ τῆς Βορείου Ἑλλάδος. (Χειροκροτήματα).

Ἀλλά, κύριοι, δὲν τὰ εἶπον διὰ νὰ δεχθῶ χειροκροτήματα, διότι τὸ νὰ διατυπώνῃ εὐχάς, ἐπιθυμίας, ἀξιώσεις, δὲν εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τιμᾷ ἰδιαιτέρως ἕνα πολιτικόν. Ἕνα πολιτικὸν κυρίως τιμᾷ τὸ νὰ κατορθώνῃ ἐμπράκτως κάτι. Καὶ ὁ ρεαλισμὸς καὶ οὐχί, ὅπως ἐτόνισεν ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ ἰδεαλισμός, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ χαρακτηρίζῃ τὴν πολιτικὴν μιᾶς Κυβερνήσεως, τὴν πολιτικὴν οἱουδήποτε ἐξ ἡμῶν.

Χθές, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν συνάδελφος κ. Μαῦρος, εἶπε κάτι τὸ ὁποῖον ὑιοθετῶ πλήρως, διότι πολλὰ εἶπον οἱ κύριοι τῆς Ἀντιπολιτεύσεως τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ ὑιοθετήσωμεν. Εἶπε κάτι τὸ πολὺ ὀρθὸν ὁ κ. Μαῦρος, ὅτι, ἐὰν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ κ. Καραμανλῆς, εἰς τὸ ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, τὸ ὁποῖον ἐπέδωσεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ἀπήτει τὴν ἄμεσον, αὐτοστιγμεί, ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, θὰ ἦρε μίαν μεγάλην νίκην καὶ ἀπὸ ἀπόψεως δημαγωγικῆς καὶ θὰ ἐζητοχραύγαζον ἅπαντες. Τὸ εἶπε, χθές, ὁ κ. Μαῦρος.

Ν. Μ π α κ ό π ο υ λ ο ς. Δὲν εἶπε δημαγωγικῆς.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Δὲν εἶπε δημαγωγικῆς, εἶπεν ὅτι θὰ ἦρε νίκην πολιτικήν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν ἐντυπώσεων, ἐγὼ αὐτὸ τὴν ὀνομάζω δημαγωγικὴν καὶ θὰ ἦρε πράγματι νίκην. Ὅ,τι ὅμως γνωρίζει ὁ κ. Μαῦρος, γνωρίζομεν καὶ ὁ κ. Καραμανλῆς καὶ ἐγὼ καὶ ὅλοι μας. Γνωρίζομεν δηλαδή, ὅτι τοιαῦται φράσεις, λεγόμεναι, ἠλεκτρίζουν, ἐνθουσιάζουν. Τὸ ἱστορικὸν ὅμως ἀποτέλεσμα, μηδέν. Διότι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀξιώσωμεν αὔριον τὸ πρωῒ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ αὐτοδιάθεσις διὰ νὰ θεωρήσωμεν τὸν ἑαυτόν μας ὡς ἐκπληρώσαντα τὸ ἐθνικό του χρέος. Δὲν εἴμεθα δημοσιογράφοι διὰ νὰ ἐκφράσωμεν ἁπλῶς τὴν εὐχήν ἢ τὴν ἀπαίτησίν μας, εἴμεθα πολιτικοὶ ἄνδρες ἔχοντες ὑποχρέωσιν νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὰ μέσα. Ὁ δημοσιογράφος ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Λαοῦ, ἐνσαρκώνει τὴν βούλησιν τοῦ Λαοῦ, πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ καὶ νὰ ἀπαιτῇ τὸ τέρμα. Ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὰς βαθμίδας, τὴν μετάβασιν, τὰ στάδια. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ἐπανειλημμένως ὡμίλησεν, εἰς τὸ παρελθόν, περὶ τῆς κοινῆς πολιτικῆς ἡ ὁποία ἐχαράχθη τὸν Αὔγουστον τοῦ 1955. Ἐθεώρησεν ὡς κύριον σημεῖον τῆς κοινῆς αὐτῆς πολιτικῆς, ὡς τὴν σπονδυλικὴν στήλην αὐτῆς, τῆς κοινῆς πολιτικῆς, τὸ αἴτημα τῆς ταχτῆς, ἐντὸς εὐλόγου χρόνου, προθεσμίας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Κύριοι, δὲν νομίζω, ὅτι καὶ ἡ ἀξίωσις αὐτή, ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, θὰ ἦτο ρεαλιστική. Θὰ ἦτο ὀλιγώτερον τυπικὴ καὶ θὰ προεκάλει ὀλιγώτερα χειροκροτήματα. ἀτὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ προεκάλει ἕνα ὑπόμνημα τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἀπήτει, αὐτοστιγμεί, τὴν παράδοσιν τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλά, ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ αὐτὴ θὰ ἦτο ἄνευ ἀποτελέσματος.

Ὑποθέσατε, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τὴν 5ην Δεκεμβρίου περιελάμβανε τὴν φράσιν αὐτὴν εἰς τὸ Ὑπόμνημα. Κατὰ ποῖον τρόπον καὶ μέχρι ποίου σημείου θὰ ἦτο διαφορετικὴ ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων ἐὰν εἶχε περιληφθῇ ἡ φράσις αὐτή; Αἱ φράσεις, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, δὲν πρακαλοῦν γεγονότα. Αὐτὸ πρέπει μιὰ γιὰ πάντα νὰ τὸ κατανοήσωμεν. Ἡ φράσις μάλιστα αὐτὴ περὶ ταχτῆς προθεσμίας πιθανὸν νὰ ἦτο καὶ παγία. Δι' αὐτὸ ἐγὼ θὰ τὴν ἀπέκρουα, δὲν θὰ τὴν ἐδεχόμην ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς 6 μηνῶν, ἐντὸς 1 ἢ τὸ πολὺ

2 ἐτῶν. Θὰ τὴν ἀπέκρουα ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ 5 ἢ 7 ἐτῶν. Τοὺς λόγους σᾶς τοὺς ἀνέπτυξεν ὁ ἀγαπητὸς ἐκ Κύπρου καὶ ἐξ Ἀθηνῶν συνάδελφος κ. Λοϊζίδης, ὁ ὁποῖος μάλιστα προσέθεσεν—θὰ τὸν ἐνθυμῆσθε κύριοι—ὅτι δὲν εἶναι ἰδικήν του γνώμη μόνον ἀλλὰ ὅτι εἶναι γνώμη τῆς Ἐθναρχίας καὶ τῶν ἀγωνιζομένων Κυπρίων, ὅτι ἡ ταχτὴ προθεσμία οὐδεμίαν ἔχει οὐσιώδη σημασίαν. Τί ἔχει οὐσιώδη σημασίαν; Οὐσιώδη σημασίαν ἔχει ἢ μᾶλλον θὰ εἶχεν ἐὰν ζητοῦντες ἐπιτυγχάνομεν καὶ νομίζω ὅτι ἐμμένοντες εἰς αὐτὸ θὰ ἐπιτύχωμεν τελικῶς χορήγησιν τῆς πλήρους αὐτοκυβερνήσεως. Πῶς καὶ διὰ ποίων μεθόδων. Τὴν αὐτοδιάθεσιν τάσσεται καὶ καλεῖται ἡ Κυβέρντησις νὰ ὑποστηρίξῃ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία θὰ εἶναι συνυφασμένη μὲ τὰς βάσεις τοῦ Ἐλευθέρου κόσμου. Ἄλλως τε εἰς τὸν Ο.Η.Ε. δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσφύγῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν αὐτοκυβέρνησιν. Ἡ αὐτοκυβέρνησις ἀποτελεῖ θέμα ἐσωτερικὸν μεταξὺ Κυβερνήσεως Βρεταννικῆς καὶ Κυπρίων. Τὴν αὐτοδιάθεσιν λοιπὸν θὰ εἶναι ὑποχρεωμένη καὶ πρέπει νὰ ἀπαιτήσῃ διότι αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα ἐθνικὸν καὶ ἠθικὸν αἴτημα. Τὸ δεύτερον δὲ τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν διαχείρισιν τὴν ἄμεσον εἶναι ἡ αὐτοκυβέρνησις. Ποῖος ἔπρεπε νὰ εἶναι διαχειριστὴς τοῦ θέματος τῆς αὐτοκυβερνήσεως; Ἐπιτρέψατέ μου νὰ δώσω τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτό.

Γ. Παπανδρέου. Εἴπατε, κ. Πρόεδρε, ὅτι ἐπεκαλέσθην τὸν ἰδεαλισμὸν ὡς κατευθύνουσαν γραμμὴν τῆς πολιτικῆς. Καὶ εἶναι βέβαιον. Προσέθεσα ὅμως, ὅτι οὐδέποτε εἰς τὰ ἱστορικὰ «ὄχω» τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν, οἱ κίνδυνοι ἦσαν ὀλιγώτεροι καὶ αἱ ἐλπίδες περισσότεραι. Ἐπομένως, ὄχι μόνον ὁ ἰδεαλισμός, ἀλλὰ καὶ ὁ ρεαλισμὸς ὑπαγορεύει σήμερον τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀγῶνος.

Π. Κανελλόπουλος. Μάλιστα. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ ἔννοια τῶν λόγων σας καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν προβαίνετε εἰς μίαν διατύπωσιν συνθετικήν, ἡ ὁποία ἀποβλέπει πλήρως ὅσα ἐκτενῶς εἴχατε ἀναπτύξει. Κύριοι συνάδελφοι, ἔθεσα πρὸ ὀλίγου ἕνα ἐρώτημα.

Σ. Λοϊζίδης. Δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ γίνῃ καμμία παρεξήγησις καὶ λυποῦμαι διότι εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὁμιλήσω περὶ αὐτοδιαθέσεως. Τὸ κάμνω διότι κατὰ σύμπτωσιν τοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτοὺς τοὺς χρησιμοποιεῖ τὸ «Νταίλυ Τέλεγραφ» καὶ δὴ ὁ ἀνταποκριτής του ἐν Ἀθήναις, ὁ ὁποῖος ὡμίλησε μὲ Τοῦρκον ἀρμόδιον, ὁ ὁποῖος ἔχει γνώμην ἐπὶ τῆς στάσεως τῆς Τουρκίας εἰς τὸ Κυπριακόν. Κατ' ἀρχὴν βασικὸν αἴτημα ὅλων τῶν Κυπρίων, περισσότερον δὲ παντὸς ἄλλου ἐμοῦ, ἴσως ὡς τοῦ πλέον ἀδιαλλάκτου εἶναι ἡ αὐτοδιάθεσις. Τὸ τονίζω κατηγορηματικῶς διὰ νὰ ἀποφευχθῇ πᾶσα παρεξήγησις καὶ ἐκμετάλλευσις. Ἀλλὰ ἐπαναλαμβάνω, ὅταν ὁ Ἐθνάρχης μας ἔκαμεν ἕνα ὡρισμένον ἐλιγμὸν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, ἀνεμετρήσαμεν τὰς εὐθύνας μας καὶ τὴν Κυπριακὴν κατάστασιν διὰ νὰ δοῦμε ποῦ βγαίνομε μὲ αὐτὸν τὸν ἐλιγμὸν καὶ τότε μὲ πᾶσαν ἐπιφύλαξιν διατηροῦντες τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐσκέφθημεν οἱ Κύπριοι ἀγωνισταί, κάτι τὸ ὁποῖον εἶπε καὶ ὁ Τοῦρκος εἰς τὸν Ἄγγλον ἀνταποκριτήν, καὶ τὸ βλέπω τώρα εἰς τὸ σημερινὸν «Νταίλυ Τέλεγραφ». Λέγει ἐπὶ λέξει : «Κύριοι, προσέξατε. Ὅταν οἱ Κύπριοι ἐζήτησαν αὐτοκυβέρνησιν, ὅπως τὴν ἐζήτησαν αὐτὸ ἦτο ἄμεσος αὐτοδιάθεσις, διότι ὅπως εἶπεν ὁ κ. Λοϊζίδης, ὁμιλῶν εἰς τὴν Βουλήν, ὁ κ. Λοϊζίδης, ὁ ὁποῖος ἦτο σύμβουλος τοῦ Ἐθνάρχου, ζητοῦντες οἱ Κύπριοι πλήρη αὐτοκυβέρνησιν μὲ ἀστυνομίαν εἰς τὰ χέρια των καὶ τελωνεῖα εἰς τὰ χέρια των, τότε θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπιτύχουν ὅποτε θέλουν τὴν αὐτοδιάθεσιν». Παρατηρεῖ δὲ σχετικῶς : «Τί ἐννοεῖ λέγων ὁ κ. Λοϊζίδης αὐτά; Ἐννοεῖ τὸ φυσικώτερον τῶν πραγμάτων ὅτι ὅταν θὰ ἔχουν πλήρη αὐτοκυβέρνησιν, ἀστυνομίαν καὶ τελωνεῖα εἰς τὰ χέρια των, θὰ γεμίσουν πολὺ γρήγορα τὴν Κύπρον μὲ ὅπλα καὶ θὰ πάρουν ὅποτε θέλουν τὴν αὐτοδιάθεσιν». Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια ὅτι αἴτημά μας εἶναι νὰ ἐπιτύχωμεν ἀμέσως τὴν αὐτοδιάθεσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐλιγμὸς ἐκεῖνος θὰ μᾶς ὡδήγει ἐκεῖ ὅπου θέλομεν.

Π. Κανελλόπουλος. Ἐπεξηγήσατε πλήρως τὴν ἄποψίν σας, κύριε Λοϊζίδη. Ἂν δὲν ἀπατῶμαι κατὰ τὴν ἀγόρευσίν σας πρὸ ἑβδομάδων, εἴχατε ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν κάμει σχετικὸν ὑπαινιγμόν. Κύριοι συνάδελφοι, ἔθεσα πρὶν ἢ μὲ διακόψει ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων τὸ ἀκόλουθον ἐρώτημα. Ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν καὶ μέχρις ὅτου συνέλθει ὁ Ο.Η.Ε., τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀντικείμενον διαπραγματεύσεων καὶ ἐπιδιώξεων δι' ὅλων τῶν μέσων ἦτο ἡ πλήρης αὐτοκυβέρνησις, ποῖος ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ φορεὺς τῆς διαπραγματεύσεως.

Ἡ Ἀντιπολίτευσις ἔχει περιπέσει, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, εἰς μίαν περίεργον καὶ ἀπίθανον—διότι εἶναι τόσον εὐφυεῖς οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὥστε δὲν τὸ ἀνέμενον—ἀντινομίαν. Κατηγοροῦν, ὅπως λέγουν τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Στρατάρχου Παπάγου—τὴν κυρίαν εὐθύνην τὴν εἶχον ἐγώ, δι' αὐτὸ—διότι ἐδέχθη ἡ Κυβέρντησις νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Λονδῖνον. Ἐπανέλαβε τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ὁ κ. Θεμιστοκλῆς Τσάτσος. ἐπανέλαβε κατὰ τρόπον ἄστοχον χθὲς τὴν ἄποψιν σύτήν. Δὲν θὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ θέμα. Ἀπήντησα κατὰ τὴν συζήτησιν. ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις καὶ δὲν ἔχω τὰ δικαίωμα νὰ καταπονήσω τὴν Βουλήν. Δύνασθε ἂν ἐνδιαφέρεσθε γὰ ἀναγνώσητε εἰς τὰ πρακτικὰ τὰ τότε λεχθέντα καὶ τὴν στιχομυθίαν, ἡ ὁποία ἐσημειώθη μεταξὺ τοῦ ἀξιοτίμου ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἐμοῦ τότε ἐξ ἀφορμῆς αὐτοῦ τοῦ θέματος. Ἐὰν ὅμως ὑπετίθετο ὅτι ἔχει δίκαιον ἡ Ἀντιπολίτευσις καὶ συγκεκριμένως ὁ κ. Παπανδρέου καὶ ὁ κ. Θ. Τσάτσος. ὁ ὁποῖος ἐξ ὀνόματος τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ὡμίλησεν χθές, ἐὰν ὑπετίθετο ὅτι ἔχει δίκαιον ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ δεχθῶμεν οἱανδήποτε συνάντησιν μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Τουρκίαν, τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ;

Ἔπρεπε νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καλουμένη εἶναι ἁρμοδία δεθνῶς νὰ ὁμιλήσῃ περὶ θέματος ἀφορῶντος μίαν ἀποικίαν τῆς Ἀγγλίας; Θὰ ἔπρεπε δηλαδὴ νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἄρα γε ὡς θεμιτὸν ἱστορικῶς τὸ ἀποικιακὸν καθεστὼς τῆς Κύπρου; Καὶ μόνον διὰ νὰ σταματήσῃ διεθνῶς συνδυαζομένη ἡ ἔννοια τῆς ἀποικίας μὲ τὸ ὄνομα τῆς Κύπρου ἔπρεπε νὰ μεταβῶμεν. Ἀλλὰ ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι διεπράξαμεν σφάλμα. Διατί κατηγοροῦν οἱ ἀξιότιμοι ἀρχηγοὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὴν Κυβέρνησιν, διότι μετὰ τὸν Ὀκτώβριον ἔπαυσεν ἡ ἰδία νὰ προβαίνῃ εἰς διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Ἀγγλίαν; Καὶ συμπαρεστάθη εἰς τὴν προσπάθειαν τὴν ὁποίαν ὡς διαπραγματευτὴς ἀνέλαβεν αὐτὸς οὗτος, ὁ Μακάριος, αὐτὸς οὗτος ὁ Ἐθνάρχης;

Συμφώνως πρὸς τὴν ἄποψιν ἀκριβῶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως θὰ ἔπρεπεν ὁ Ἐθνάρχης καὶ οὐχὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις γὰ συζητήσῃ μὲ τὴν Ἀγγλίαν ἐπὶ τῶν διαφόρων φάσεων τῆς ἐξελίξεως τοῦ Κυπριακοῦ. Συμφώνως μὲ τὴν ἄποψιν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἡ Κυβέρντησις ἔπρεπε νὰ ἀρκεῖται εἰς τὴν ρητορικὴν πρόσβολὴν τῆς φράσεως «ταχτὴ προθεσμία ἐντὸς εὐλόγου χρόνου». Φαντασθῆτε ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρντησις ἠρκεῖτο εἰς αὐτὴν τὴν ρητορικὴν προβολὴν καὶ ἡ Βρεταννικὴ κυβέρνησις δὲν προέβαινεν εἰς ἀποδοχὴν αὐτῆς τῆς ἀπόψεως. Φυσικὸν δὲν ἦτο, ὁ Μακάριος νὰ ἀρχίσῃ διαπραγματεύσεις, ἀφοῦ ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἐδέχετο; Αὐτὸ θὰ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς τῶν Κομμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως.

Ἐὰν ἐκαλοῦντο ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου νὰ κυβερνήσουν, θὰ ἔλεγον μίαν φράσιν. Θὰ προέβαλον τὴν φράσιν ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ ἐδέχοντο χειροκροτήματα, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο μηδέν. Καὶ ὁ Μακάριος θὰ ἦτο ὑποχρεωμένος ὁπωσδήποτε νὰ διαπραγματευθῇ. Ἀλλὰ ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, τὸν Ὀκτώβριον ἦτο καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ὑποχρεωμένος νὰ πράξῃ τοῦτο ὁ Μακάριος, διότι εἶχεν ἀποτύχει ἡ διάσκεψις τοῦ Λονδίνου. Μετὰ τὴν διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου καὶ τὰ γεγονότα τοῦ Σεπτεμβρίου εἰς τὴν Κων)πολιν καὶ Σμύρνην, ἐζήτει τάχα ἡ Ἀντιπολίτευσις ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ προβῇ εἰς διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Ἀγγλίαν; Νομίζω ὄχι. Διότι ἡ ἀξιοπρέπεια ἡ Ἑλληνική, ἐπέβαλεν ἀποχὴν

ἀπὸ οἱασδήποτε διαπραγματεύσεις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐφ' ὅσον ἡ ὑποδοχὴ τῆς ὁποίας ἔτυχεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐν Λονδίνῳ τὸν Αὔγουστον ἦτο οἵα ἦτο, ἐφ' ὅσον ὅρος τὴν διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου συνυφάνθησαν τὰ θραματικὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης, δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν καὶ νὰ ζητήσῃ ὅπως ἐπαναληφθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις. Δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ ἐπιδείξῃ προθυμίαν. Ἐὰν ἐπιδιώκουσα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν προθυμίαν, τότε ἀκριβῶς θὰ εἶχε δικαίωμα ἡ Ἀντιπολίτευσις νὰ ἐπικρίνῃ τὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον της. Ἀλλὰ ἐνῷ δὲν ἐπέδειξε προθυμίαν, διότι ἀνέμενε βήματα ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ὁ Μακάριος εἶχε ἤδη ἐπαφὴν μὲ τὸν Στρατάρχην Χάρντιγκ καὶ εἶχον ἤδη ἀρχίσει αἱ διαπραγματεύσεις. Θὰ ἠθέλατε, κ. ἀξιότιμοι τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, νὰ εἴπῃ ὁ κ. Καραμανλῆς καὶ ὁ κ. Θεοτόκης εἰς τὸν Μακάριον νὰ σταματήσουν διὰ νὰ ἀρχίσωμεν ἡμεῖς διαπραγματεύσεις; Αὐτὸ ἔπρεπε τάχα νὰ εἴπῃ ἡ Κυβέρνησις; Ἡ Κυβέρνησις εἶπεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὤφειλε καὶ ἠδύνατο ἐκείνην τὴν ατιγμήν. Δυστυχῶς, αἱ δυνατότητες μιᾶς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι ἀπεριόριστοι, ὅπως εἶναι ἀπεριόριστοι αἱ φράσεις ποὺ διατυπώνομεν ὅταν εὑρισκώμεθα εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν. Ἡ Κυβέρνησις εἶπεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ εἴπῃ.

Εἶπε : «Θὰ συμπαρασταθῶ εἰς τὴν προσπάθειάν σου προχωρήσατε εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν καὶ θὰ εὑρεθῶ πλησίον σου καὶ θὰ ὑποστηρίξω οἱανδήποτε ἀπόφιν τὴν ὁποίαν σὺ ὡς ἐθνικὸς ἡγέτης τῶν Κυπρίων —ἐν συνεννοήσει ἄλλως καὶ μὲ τοὺς ἀγωνιζομένους Κυπρίους, ἐν ἐπαφῇ μαζί των— θὰ διατυπώσῃς καὶ εἰς τὴν ὁποίαν θὰ καταλήξῃς».

Κύριοι συνάδελφοι, παίζομεν ὀλίγον μὲ τὰς λέξεις καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἐθνικοῦ ζητήματος δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ παίζωμεν μὲ τὰς λέξεις. Λέγομεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις μετοτόπισε τὸν φορέα τῶν διαπραγματεύσεων. Λέγει, δηλαδή, ἡ Ἀντιπολίτευσις ὅτι ἐνῷ ὁ φορεὺς —καὶ θὰ ἦτο εὔκολον εἰς ἐμὲ νὰ τὸ ὑιοθετήσω, διότι θὰ ἐκολάκευεν ἐμὲ ὡς μέλος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Στρατάρχου Παπάγου— ἐνῷ φορεὺς τοῦ Κυπριακοῦ ἦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὁ κ. Καραμανλῆς μετέβαλε τὴν ὅλην σκηνοθεσίαν καὶ φορεὺς ἐγένετο, ὁ Κυπριακὸς λαός, διὰ τοῦ Ἐθνάρχου του. Κύριοι, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ διαφορετικὰ τὸν Νοέμβριον. Καὶ ἐκτὸς τούτου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶναι τεταγμένη νὰ ἀποτελέσῃ τὸν φορέα τῆς μεγάλης διεκδικήσεως, τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἐνώπιον τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Τὸν φορέα καὶ τὸν διαπραγματευτὴν ἐπὶ τοῦ μεταβατικοῦ σταδίου τῆς αὐτοκυβερνήσεως, δὲν εἶναι ἴσως καὶ ἐπιτετραμμένον νὰ ἀποτελέσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχει καταθέσει πρὸ πολλοῦ προσφυγὴν εἰς τὸν Ο.Η.Ε., προσφυγὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τὸ θέμα τῆς αὐτοκυβερνήσεως ἐὰν ἐκαλεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τῆς Βρεταννικῆς νὰ τὸ συζητήσῃ θὰ τὸ συνεζήτει, ὅπως τὸ συνεζήτησεν ἐν Λονδίνῳ τὸν Αὔγουστον ὁ τότε συνάδελφός μου κ. Στεφανόπουλος. Ἀλλὰ νὰ προκαλέσῃ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συζήτησιν δὲν ἔχει ἂν θέλετε καὶ ἀπὸ τυπικῆς ἀπόψεως διεθνοῦς δικαίου νομιμοποίησιν. Νομιμοποίησιν ἐχομεν, νὰ ζητοῦμεν αὐτοδιάθεσιν. Νομιμοποίησιν ἔχουν οἱ Κύπριοι νὰ διαπραγματευθοῦν τὴν αὐτοκυβέρνησιν, ἡ ὁποία ἀφορᾷ οὐχὶ τὴν θέσιν των εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἐλευθέρων Ἐθνῶν, ἀλλὰ τὴν σχέσιν τῶν πρὸς τὴν Μ. Βρεταννίαν. Κύριοι συνάδελφοι, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι νομίζω ὅτι γίνεται παιγνίδι μὲ τὰς λέξεις τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ γίνεται. Ὅπως γίνεται τὸ παιγνίδι τῶν λέξεων τὸ ἀπαράδεκτον δι' ἐμὲ «μειοδοσία—πλειοδοσία» ἔτσι γίνεται καὶ τὸ παιγνίδι τῶν λέξεων. «Φορεὺς τῆς διαχειρίσεως ἔπαυσε νὰ εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ εἶναι ὁ Μακάριος», δὲν εἶναι πλέον, ἀλλὰ ἦτο μέχρι τῆς συλλήψεώς του.

Κύριοι συνάδελφοι, τρία εἶναι τὰ στάδια, τρεῖς εἶναι οἱ δρόμοι ἐνώπιόν μας. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων διετύπωσε τὴν ἄποψίν του ὡς πρὸς τὴν πολιτικήν, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἐνώπιόν μας. Ἐγὼ θὰ τὸ διατυπώσω κάπως διαφορετικὰ καὶ μὲ ἐλαχίστας λέξεις. Πρώτη εἶναι ἡ παλιτικὴ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν—ἀσχέτως εἰδικωτέρων διαφορῶν εἰς τὴν διαχείρισιν—. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Συναγερμοῦ καὶ μέχρι σήμερον ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν θὰ ἠκολούθει μὲ εὐτυχεστέραν—ἂς παραδεχθῶμεν ἀφοῦ τὸ θέλουν—διαχείρισιν εἰς τὰς λεπτομερείας τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, τὸ κόμμα τῆς Φ.Δ.Ε. καὶ ὁ κ. Τσαλδάρης. Δὲν νομίζω ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι κύριοι, θὰ συνεφώνουν μὲ τὴν γραμμὴν αὐτὴν—διότι δὲν ὑπάρχει φυσικὰ ἑνότης εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν. Ἡ γραμμὴ αὐτὴ τί λέγει; Ἡ γραμμὴ αὐτὴ ἀπαιτεῖ διεκδίκησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως συνδυασμένην μὲ τὴν παραμονὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν ἐλεύθερον κόσμον, ἄρα καὶ εἰς τὸ ΝΑΤΟ—ἀνέπτυξεν τὴν ἄποψιν αὐτὴν πρὸ ἐμοῦ ὁ ἀξιότιμος καὶ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἑπομένως περιττεύει νὰ ἐπαναλάβω καὶ ἐγὼ τὰ αὐτά. Ἡ δευτέρα γραμμὴ εἶναι ἡ ἐγκατάλειψις ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, εἴτε διὰ νὰ μείνῃ ἡ Ἑλλὰς μόνη εἰς μίαν ζώνην δῆθεν οὐδετέραν μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, μεταξὺ ἐλευθέρου κόσμου καὶ ἐρυθροῦ ὁλοκληρωτισμοῦ, εἴτε διὰ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον ἂν ὄχι ἀμέσως, βαθμιαίως. Ἡ τρίτη τὴν συνεζήτησεν ἀπόψε καὶ τὴν ἀπέκρουσεν διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτω ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ ὀρθῶς τὴν ἀπέκρουσεν, ἀλλὰ ἐνόμισεν ὅτι ἀποκρούων αὐτὴν κτυπᾷ τὸν κ. Καραμανλῆν, ἀλλὰ πλανᾶται εἰς αὐτό. Ἡ τρίτη γραμμὴ εἶναι ὁ συμβιβασμὸς δηλαδὴ κατ' οὐσίαν ἡ παραμέρισις τοῦ Κυπριακοῦ ἐπί τινα χρόνον.

Ἐκτὸς τῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία ἠκολουθήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Συναγερμοῦ καὶ ὑπὸ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, δὲν ὑπάρχει ἄλλη ὁδός, παρὰ μόνον ἡ ἐγκατάλειψις ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ἢ ἡ ἐγκατάλειψις ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Αὐτὰ τὰ δύο ἀποτελοῦν γραμμήν. Ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ γραμμήν, γραμμὴν πρὸς τὴν ὁποίαν πλήρως διαφωνῶ, γραμμὴν ἀντικειμένην καὶ εἰς τὰς ἑλληνικὰς παραδόσεις καὶ εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ Ἔθνους, ἀλλ' ἀποτελεῖ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, γραμμήν, τὴν ὁποίαν ἀποκρούομεν ἀπολύτως. Τὴν συζητοῦμεν ὅμως διὰ νὰ τὴν ἀποκρούσωμεν, διότι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι — καὶ προθύμως ὑποχρεωμένοι — ἐν ὀνόματι τῆς Δημοκρατίας νὰ συζητοῦμεν καὶ τὰ μᾶλλον παράδοξα καὶ τὰ μᾶλλον ἀντικείμενα εἰς τὸ ἐθνικὸν συμφέρον.

Ἡ ἄλλη γραμμὴ εἶναι ἡ γραμμὴ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ Κυπριακοῦ. Διότι ὁ κ. Παπανδρέου, ὁμιλῶν περὶ συμβιβασμοῦ καὶ κατηγορῶν τὴν Κυβέρνησιν, ὡς συμβιβαστικὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, κατ' οὐσίαν ὑπαινίσσεται προθέσεις ἐγκαταλείψεως. Ἡ ἐγκατάλειψις δὲν εἶναι νοητή. Ἐὰν τὰ πρῶτον, ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ ἐλευθέρου κόσμου θὰ ἀποτέλει ἀφηνιὰν τῆς Ἑλλάδος, ἑπομένως ἀπάρνησιν τῆς Ἑλλάδος, τὸ δεύτερον θὰ ἀπετέλει προδοσίαν ἀπέναντι τῶν ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν μας, τῶν ὁποίων ὁ ἀγὼν εἰσῆλθεν εἰς στάδιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιτρέπει συμβιβασμοὺς εἰς βάρος τοῦ αἵματος ποὺ χύνουν. (Χειροκροτήματα). Καὶ θὰ ἀπετέλει καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ρεαλιστικῆς, ἐγκατάλειψιν ἐθνικοῦ αἰτήματος, τὸ ὁποῖον εἶμαι βέβαιος, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται ἡ διεκδίκησίς του νὰ περάσῃ ἀπὸ πολλὰ ἀκόμη δυσχερῆ στάδια, ὅμως θὰ ὁδηγηθῇ, γρήγορα ἢ ἀργά, εἰς αἴσιον πέρας.

Κύριοι συνάδελφοι, πᾶν ὅ,τι δὲν εἰσέρχεται εἰς μίαν ἐκ τῶν αὐτῶν κατηγοριῶν πολιτικῆς θὰ θεωρῆται πάντοτε ὑπὸ τῶν εὑρισκομένων ἐκτὸς τῆς Κυβερνήσεως — καὶ συμφωνούντων κατὰ βάσιν μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως — ὡς μειοδοσία. Διότι εἰς τὴν μέσην εὑρίσκεται αὐτὴ ἡ γραμμή, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις καὶ τὴν ὁποίαν συνιστᾷ καὶ ὁ κ. Παπανδρέου. Μέση εἶναι ἡ μὴ ἐγκατάλειψις ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι, ἀποτελοῦντες τὴν πλειονότητα τῶν ἐλευθέρων χωρῶν, μᾶς ἐγκαταλείπουν. Ἀλλ' εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ἐν ὀνόματι τοῦ Ἔθνους, ἐν ὀνόματι τῶν παραδόσεών μας, νὰ μὴ

ἐγκαταλείψωμεν οὔτε κἂν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐγκαταλείπουν. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη στιγμὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς. (Χειροκροτήματα). Καὶ ἡ στάσις μας αὐτή, ἐὰν ἐγίνετο συνειδητὴ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, διατυπουμένη ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ὄχι μόνον ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ μεγάλου μας διὰ τὴν Κύπρον αἰτήματος. Διότι αὐτὸ ποὺ σᾶς εἶπα πρίν, αὐτὸ θὰ συνεκλόνιζε καὶ θὰ συνεκίνει τὴν μεγάλην μάζαν τῶν ἀγνῶν δημοκρατῶν, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, θὰ συνεκίνει καὶ μεγάλην μάζαν ἀγνῶν δημοκρατῶν, ζώντων εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν τότε νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἐξέλιξις, τὴν ὁποίαν ὅλοι εὐχόμεθα.

Ἀλλὰ μὲ τὰς ἀντιρρήσεις, μὲ τὴν δικονομικὴν συνεχῶς ἐπὶ θεμάτων, ὅπως τὸ θέμα τῆς τακτῆς προθεσμίας διαφωνίαν, μὲ τὴν ἀναγωγὴν τοῦ θέματος εἰς θέμα πολιτικῶν ἀντεγκλήσεων, καὶ οὐχὶ εἰς θέμα τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε ὅλους νὰ ἑνώσῃ εἰς μίαν ἐνιαίαν προσπάθειαν σοβαράν, σώφρονα ἀλλὰ καὶ ἀποφασιστικήν, διὰ τῆς ἀναγωγῆς τοῦ θέματος εἰς θέμα ἀντεγκλήσεων, νομίζω ὅτι δὲν ὑπηρετοῦμεν καλῶς τὴν μεγάλην Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, ἄρα καὶ τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους.

Ν. Μ π α κ ό π ο υ λ ο ς. Αὐτὰ εἶπε καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων πρὸ ὀλίγου. Ἡ αἰτίασις ἐπομένως ὅτι ἡμεῖς δὲν τὰ λέγαμεν εἶναι ἀβάσιμος.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Βεβαίως, ἀγαπητὲ κ. Μπακόπουλε, τὰ εἶπε καὶ προσπαθῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ δείξω ὅτι κατ' οὐσίαν αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγει καὶ πράττει ἡ Κυβέρνησις συμπίπτουν πρὸς ὅσα λέγει ὁ κ. Παπανδρέου ἢ λέγουν ὡρισμένοι ἐκ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν.

Ν. Μ π α κ ό π ο υ λ ο ς. Ὄχι δὲν συμπίπτουν.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔστω, καθ' ὑμᾶς, πεπλανημένη ἀντίληψίς μου, καὶ ἐφ' ὅσον αὐτὴ εἶναι ἡ ἔστω πεπλανημένη ἀντίληψίς μου, διὰ νὰ κάμω τὴν παραχώρησιν αὐτὴν εἰς τὸν συμπαθέστατον ἐξ Ἀρκαδίας συνάδελφον, καθήκον μου εἶναι νὰ ψηφίσω ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως.

Λ. Λ υ μ π έ ρ η ς. Τὰ πιστεύετε αὐτά;

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Βεβαίως. Ἀπορήσατε ὅσον θέλετε. Ἡ ἀπορία σας ἐπικυρώνει ἔτι μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν τῶν ἰδικῶν μου πεποιθήσεων. Θὰ ψηφίσω λοιπὸν καὶ πάλιν ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως, συνιστῶν εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν μεγάλην προσπάθειαν, προσπάθειαν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ βασίζουσα ταύτην καὶ ἐπὶ ἀποφασιστικότητος ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἐθνικῆς σωφροσύνης. Καὶ ἐπίσης θὰ ἤθελα, τερματίζων τὸν λόγον μου, νὰ εἴπω, ὅτι ἔχων ἐπίσης πλήρη ἐμπιστοσύνην ἀπὸ ἀπόψεως ἐξωτερικῆς πολιτικῆς εἰς τὸν κ. Παπανδρέου, εἰς τὸν κ. Βενιζέλον καὶ εἰς τινας ἄλλους....

Ι. Π α σ σ α λ ί δ η ς. Εἰς ἡμᾶς;

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Ὄχι.

Ι. Π α σ σ α λ ί δ η ς. Θὰ μᾶς ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς κάνωμεν μίαν ἐρώτησιν.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Θὰ σᾶς παρακαλέσω, ἀφοῦ τελειώσω τὴν φράσιν μου, διότι εἶμαι εἰς τὸ μέσον τῆς τελευταίας μου φράσεως.

Ι. Π α σ σ α λ ί δ η ς. Εἴπατε ὅτι δὲν ἔχετε ἐμπιστοσύνην εἰς ἡμᾶς. Ἐδῶ τὸ ζήτημα τίθεται ἐὰν πραγματικῶς ἔχομεν δημοκρατίαν ἢ ὄχι.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Πρέπει νὰ συμφωνοῦμεν μαζί σας;

Ι. Π α σ σ α λ ί δ η ς. Οὐδέποτε εἶπα ἐγὼ ὅτι δὲν πιστεύω εἰς ἐσᾶς ὅτι εἶσθε Ἕλληνες.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Δὲν εἶπα αὐτό, ἀλλὰ εἶπα ὅτι ὅλοι ἐν τῇ σιθούσῃ ταύτῃ εὐχόμεθα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ἐθνικὴν ζέσιν τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ δὲν ἔχω, κύριε Πασσαλίδη, ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἐξωτερικήν πολιτικήν σας, ἐνῷ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πολιτικὴν τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ κ. Παπανδρέου, τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ τοῦ κ. Τσαλδάρη, ἂν καὶ ὁ τελευταῖος εἶπε πρὸ μηνῶν ὡρισμένας φράσεις, αἱ ὁποῖαι παρεκκλίνουν ὀλίγον. Διότι ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἀρχηγῶν κομμάτων συμπίπτει, παρ' ὅλα ὅσα λέγουν, μὲ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ. Καὶ τοῦ κ. Παπαπολίτη ἡ πολιτικὴ συμφωνεῖ πλήρως.

Προέβην εἰς μίαν παράλειψιν, τὴν ὁποίαν ἐπανορθώνω. Θὰ παρεκάλουν τὸν κ. ἀρχηγὸν τῆς ΕΠΕΚ νὰ θεωρήσῃ τὴν παράλειψιν ὡς τυχαίαν.

Ι. Π α σ σ α λ ί δ η ς. Κύριε Πρόεδρε, ὁ κ. Κανελλόπουλος μᾶς ἔθιξε. Ἐγὼ τὸν ἀγαπητὸν κ. Κανελλόπουλον τὸν σέβομαι πάντοτε, τὸν σέβομαι ὡς καθηγητὴν καὶ τὸ εἶπα πολλὲς φορές. Ἔχει γνώσεις πολλές, ἀλλὰ διὰ νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἡ Ε.Δ.Α., μὲ ἀναγκάζει νὰ τὸν ἐρωτήσω: Ἔχετε ἐμπιστοσύνην σεῖς εἰς τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖτε ἐσεῖς, εἶναι πολιτικὴ ἑλληνικὴ ἢ εἶναι παλιτικὴ ξένων δυνάμεων; Ἐδῶ εἶναι ἡ διαφορά μας. Ἡμεῖς ἀσκοῦμεν πολιτικὴν ἑλληνικήν. Καὶ ὅταν κατήλθωμεν εἰς τὰς ἐκλογὰς ὡς Δημοκρατικὴ Ἕνωσις, ἐτέθη τὸ ζήτημα ὅτι ἐὰν νικήσῃ ἡ Δημοκρατικὴ Ἕνωσις, θὰ..... (Φωναί, θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι). Ἡ πολιτικὴ τῆς Ε.Ρ.Ε. δὲν εἶναι πολιτικὴ ἑλληνική, ἀλλὰ εἶναι πολιτικὴ ὑποτελείας.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι συνάδελφοι, εἶπα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς πεποιθήσεις μου, ὀρθὰς ἢ ἐσφαλμένας. Αἱ πεποιθήσεις μου, παρὰ τὴν διακοπὴν τοῦ κ. Πασσαλίδη, εἶναι αὐταὶ ποὺ σᾶς ἀνέφερα. Προέβην ἐν τούτοις εἰς μίαν παράλειψιν, ὀφειλομένην εἰς ἕνα τυχαῖον γεγονὸς καὶ παρακαλῶ τὸν κ. Παπαπολίτην νὰ μὲ συγχωρήσῃ. Ἠτένισα τοὺς κυρίους, τοὺς καθημένους εἰς τὴν πρώτην γραμμήν, εἰς τὰ πρῶτα καθίσματα καὶ ὡμίλησα περὶ τῶν τριῶν κυρίων. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ εἴπω ὅτι, πρὶν ἢ μνημονεύσω τὸν κ. Τσαλδάρην, ὁ ὁποῖος παρεξέκλινεν ὀλίγον, θὰ ἐμνημόνευα καὶ ὀφείλω νὰ μνημονεύσω τὸν κ. Παπαπολίτην, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπολύτως σύμφωνος εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις καὶ ἐγὼ πιστεύομεν.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐφ' ὅσον λοιπὸν πρῶτον, ἡ Κυβέρνησις προῆλθεν ἀπὸ τὰς τελευταίας ἐκλογὰς καὶ κατῆλθον μετ' αὐτῆς εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ ἐνικήσαμεν μαζί, δεύτερον, ἐφ' ὅσον ἀποτελεῖ τὸν φορέα τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ θελήσεως εἰς μέαν κρίσιμον καμπὴν καὶ οἱ φορεῖς αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀλλάζουν εὐκόλως, παρὰ μόνον ἐὰν ὕψιστα συμφέροντα τὸ ἐπιβάλλουν, τρίτον, ἐφ' ὅσον ἡ γραμμὴ τῶν κυριωτέρων ἢ μᾶλλον τῶν περισσοτέρων, θέτει δὲν θέλω νὰ κάμω ποιοτικὴν διάκρισιν, τῶν περισσοτέρων κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως συμπίπτει, ὅπως προσεπάθησα νὰ καταδείξω, πρὸς τὴν γραμμὴν τῆς Κυβερνήσεως, δὲν βλέπω διατί πρέπει νὰ ἀρνηθῶ τὴν ἐμπιστοσύνην μου. Βεβαίως ἐὰν ἡ Κυβέρνησις δὲν ἦτο τὸ πρῶτον κόμμα τῆς πλειοψηφίας, ἐὰν δηλαδὴ εἶχε δίκαιον ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, βεβαιωθῆτε ὅτι πρῶτος ἐγώ, ὢν ἄλλωστε ἀνεξάρτητος ἐν τῇ σιθούσῃ ταύτῃ καὶ ἁπλῶς συμπαριστάμενος εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς Κυβερνήσεως, πρῶτος ἐγὼ θὰ ἔλεγα ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ μία μεταβολή. Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον κόμμα; Διότι ὁ ἀξιότιμος ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων προέβη εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ παραδόξου ἰσχυρισμοῦ, ὅτι ἡ Ε.Ρ.Ε., ἡ ὁποία δὲν μὲ ἀφορᾷ ἀμέσως, διότι δὲν εἶμαι μέλος της, δὲν ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον κόμμα. Ἠκούσθη τότε μία βοὴ εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ ἀξιότιμος συμπολίτης καὶ συνάδελφος κ. Παπανδρέου, δὲν κατώρθωσε νὰ διακρίνῃ, λόγῳ τῆς βοῆς, τί ἐζήτουν οἱ βουλευταὶ τῆς πλειοψηφίας.

Ποία ἦτο λοιπὸν ἡ ἐρώτησίς των; Ἦτο φυσικὸν νὰ ἐρωτήσουν σχεδὸν ἅπαντες, ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον Κόμμα. Καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς δὲν ἤκουσε τὴν ἐρώτησιν. Ἦτο δὲ θεμιτὴ ἀξιότιμοι συνάδελφοι τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἡ διατύπωσις τοιαύτης ὁμαδικῆς ἐρωτήσεως. Πῶς τὸ θέλετε; Ἠπόρησαν ὅλοι. Ἠπόρησα καὶ ἐγώ. Δὲν ἐφώναξα, διότι δὲν συνειθίζω νὰ φωνάζω, ἀλλὰ καὶ διότι ἀπετείτο ἡ ἀνοδός μου εἰς τὸ βῆμα καὶ ἐπεφυλάχθην νὰ διατυπώσω τὴν ἐρώτησιν ἀπὸ τοῦ βήματος. Ἠπόρησαν λοιπὸν

καὶ ἠπαρήσαμεν ὅλοι, ἠκούσαντες αὐτὸν τὸν παράδοξον ἰσχυρισμόν, ὅτι ἡ Ε.Ρ.Ε. δὲν εἶναι τὸ πρῶτον Κόμμα. Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον Κόμμα;

Κύριοι, δὲν πρόκειται νὰ ἀπαντήσω, διότι δὲν ὑπάρχει ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτό. Θὰ ὑπῆρχεν ἀπάντησις, ἐὰν ὁ κ. Παπανδρέου ἐδέχετο νὰ εἴπῃ, ὅτι ἀνακαλεῖ τὸ προεκλογικῶς ὑπ' αὐτοῦ διακηρυχθέν, ὅτι εἶναι μόνον προεκλογικὸς ὁ συνασπισμὸς τῆς Δ.Ε., ἐὰν δηλαδὴ ἐδέχετο νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ βῆμα καὶ νὰ προβῇ εἰς τὴν πανηγυρικὴν ἀνακοίνωσιν πρὸς τὸ ἔθνος, ὅτι συνησπίσθησαν ἐκ νέου ἐν τῇ Βουλῇ ταύτῃ καὶ δὴ εἰς ἑνιαῖον Κόμμα, ὅλοι, ἀπὸ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων μέχρι τῆς Ε.Δ.Α. (Χειροκροτήματα).

Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ γεγονός, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ τὸ γνωρίζομεν ὅλοι, δι' αὐτὸ ὁ κ. Παπανδρέου δὲν ὡμίλησε κατὰ κυριολεξίαν. Δὲν ὑπάρχει πρῶτον Κόμμα ἄλλο, ἐκτὸς ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔχει 164—ἐπιτρέψατέ μου νὰ ἐξαιρέσω τὸν ἑαυτόν μου—βουλευτάς. Δέν νομίζω, ὅτι πρῶτον Κόμμα εἶναι, οὔτε τὸ Κόμμα τῆς Φ.Δ.Ε., τὸ ὁποῖον διαθέτει 42 βουλευτάς, οὔτε τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, τὸ ὁποῖον διαθέτει 26 βουλευτάς, οὔτε ἄλλο τι ἐκ τῶν Κομμάτων, τὰ ὁποῖα διαθέτουν ἔτι ὀλιγωτέρους βουλευτάς. Ἑπομένως πρόκειται περὶ σφάλματος, εἰς τὸ ὁποῖον περιέπεσεν ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος συνήθως κυριολεκτεῖ. Καὶ εἶναι παράδοξον, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐστέρησεν ἑαυτὸν ἑνὸς τῶν μεγαλυτέρων χαρισμάτων τοῦ τὸν κοσμοῦν, τοῦ χαρίσματος τῆς κυριολεξίας.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, ὅ,τι εἶπον εἶναι μαθηματικῶς δεδομένον. Ὑπῆρχον δύο ἐκλογικαὶ καταστάξεις. Εἰς τὸ παρελθὸν ὑπῆρχον Κόμματα ἀντίπαλα, μόνον Κόμματα. Τὰ πρῶτα Κόμματα ἔγιναν καὶ Κυβερνήσεις. Εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν τῶν τελευταίων ἐκλογῶν, ὑπῆρξαν δύο ἐκλογικαὶ καταστάξεις. Ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς Κόμμα. ἀπὸ τῆς ἄλλης παράταξις. Ἡ ἐκλογικὴ παράταξις τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως, ὡς προεκλογικὴ παράταξις ἐπλειοψήφισεν. Αὐτὸ ἀποτελεῖ πραγματικὸν γεγονός. Ἑπομένως, ὅταν ὑποστηρίζομεν, ὅτι ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἐτυμηγορίας τοῦ λαοῦ, ἡ Ε.Ρ.Ε. ἦλθε δευτέρα καὶ ἡ Δ. Ε. ἦλθε πρώτη, διαπιστώνομε πραγματικὸν γεγονός. Πέραν τούτου, τί θὰ συνέβαινε, ἐὰν ἡ Δ. Ε., ἔχουσα τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ εἶχεν ἐπίσης καὶ τὴν πλειοψηφίαν τῶν βουλευτῶν; Διότι ἦτο ἐνδεχόμενον εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, ἡ Δημοκρατικὴ Ἕνωσις εἶχε διακηρύξει τί θὰ συνέβαινεν. Ἐὰν τὸ Κέντρον εἶχεν αὐτάρκη δύναμιν, θὰ συνέβαινε. Ἐὰν δὲν εἶχε αὐτάρκη δύναμιν, θὰ ἐψήφιζε ἀναλογικήν, θὰ διέλυε τὴν Βουλὴν καὶ θὰ ἐζήτει νέαν ἐτυμηγορίαν τοῦ λαοῦ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπάντησίς μου. (Χειροκροτήματα).

Π. Κανελλόπουλος. Ἔθεσα εἰς τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων τὴν εὐκαιρίαν νὰ διευκρινίσῃ μίαν σκέψιν, ἡ ὁποία νομίζω, ὅτι χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων καὶ τοῦ Ἔθνους ὤφειλε νὰ γίνῃ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ κ. Παπανδρέου παρεσυρθεὶς ἀπὸ τὸν οἶστρον τῆς στιγμῆς εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὤφειλε νὰ παραδώσῃ τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν ἐν τῇ Βουλῇ μειοψηφίαν, διότι ἡ ἐν τῇ Βουλῇ μειοψηφία ἀποτελεῖ τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Λαοῦ. Περίπου αὐτὴ ἦτο ἡ διατύπωσις.

Εὐχαριστοῦμεν τὸν κ. Παπανδρέου, διότι προέβη εἰς τὴν διευκρίνισιν, εἰς τὴν ὁποίαν προέβη.

Ἀξιότιμοι κ. κ. συνάδελφοι, ἐξήγησα τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ δώσω ψῆφον ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Θὰ τὸν δώσω, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἔχω καὶ τὴν ὁποίαν διεκήρυξα ἤδη κατὰ τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων, μὲ τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν ἔχω νὰ παρακολουθήσω ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεως, ὡς συμπαραστάτης ἀνεξάρτητος βουλευτής. Εἰς πᾶν θέμα καὶ εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τυχὸν θὰ διαφωνῶ, θὰ ἐκδηλώνω τὴν διαφωνίαν μου, ἀλλὰ πρὶν τὴν ἐκδηλώσω δημοσίᾳ, θὰ τὴν ἐκδηλώνω ἰδιαιτέρως, προβαίνων, ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι αὐταὶ δεκταί, εἰς συστάσεις πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, συστάσεις, τῶν ὁποίων ἐλπίζω ὅτι, ὅπως μέχρι τοῦδε, δὲν θὰ ἔχῃ ἡ Κυβέρνησις οὔτε εἰς τὸ μέλλον ἀπόλυτον ἀνάγκην. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Διακόπτομεν διὰ 10'.

ΜΕΤΑ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ὥραν 9.20', ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Κ. Γ. Ροδοπούλου.

Πρόεδρος. Τὸ λόγον ἔχει ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Θεοτόκης, ὁ ὁποῖος ἐδήλωσε ὅτι δὲν θὰ δεχθῇ διακοπάς, ὅπως τὸ ἐδήλωσε προηγουμένως καὶ ὁ κ. Παπανδρέου.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Συζητεῖται, κ. βουλευταί, κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς πρότασις μομφῆς ἐκ μέρους τῆς ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἔχουσα ὡς γνωστόν, κεφάλαια τρία. Προτίθεμαι κατὰ τὴν ἐσπέραν αὐτήν, ἐνώπιον τοῦ Σώματος νὰ προβῶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας, μὲ ἄλλους λόγους νὰ ἀναπτύξω τὰς κυβερνητικὰς ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῆς προτάσεως μομφῆς.

Ὡς καὶ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἐξήγησεν ἐνώπιον τοῦ Σώματος, κ. βουλευταί, ἡ ἄσκησις τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς εἶναι συνάρτησις τῆς ἐκτιμήσεως διαφόρων παραγόντων, εἶναι συνάρτησις τῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἀλληλουχίας τῶν διαφόρων προβλημάτων τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας κατὰ δεδομένην στιγμήν. Εἶναι ὅθεν φυσικόν, ὅτι αἱ διάφοροι κυβερνήσεις τῆς χώρας, κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἐποχάς, κατὰ τὰς ὁποίας εἶχον τὴν εὐθύνην τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος ἐξετίμησαν τοὺς παράγοντας αὐτοὺς κατὰ διάφορον τρόπον. Καὶ οὐδεὶς διανοεῖται τὴν τοιαύτην ἐκτίμησιν τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος γενομένων κατὰ διαφόρου; ἐποχὰς ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις τῆς χώρας, νὰ χαρακτηρίσῃ μὲ τὰς ὀξείας, δύναμαι νὰ εἴπω, ἐκφράσεις, μὲ τὰς ὁποίας οἱ ἐπικρίνοντες τὴν ἰδικήν μας κυβέρνησιν, ἐχαρακτήρισαν τὴν πολιτικὴν αὐτῆς. Ὅπως ἡ Κυβέρνησις, οὐδόλως νομίζει, ὅτι ἄλλαι κυβερνήσεις ἄλλοτε δὲν ἐξεπλήρωσαν τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθῆκον των μὲ τὸ νὰ ἐφαρμόσουν διάφορον πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, οὕτω πως νομίζει, ὅτι καὶ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις δικαιοῦται νὰ θεικδικήσῃ ἀπὸ ὅλον τὸν πολιτικὸν κόσμον, τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρας ἐκτιμήσεως τῶν διαφόρων παραγόντων ποὺ ἐπηρεάζουν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας, βεβαίως μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν τῆς κριτικῆς τῆς καλοπίστου. Ἀλλ' ἐπαναλαμβάνω, δὲν δύναται ἡ ἐπικρίσις αὐτὴ νὰ λαμβάνῃ τὴν μορφὴν τοσαύτης ὀξύτητος, ὥστε ἐκφράσεις ἀπαράδεκτοι νὰ ἐκτοξεύωνται ἐναντίον ἡμῶν.

Κάποτε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐκτιμήσασα τὰς περιστάσεις ἄλλης ἐποχῆς, ἐθεώρησεν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνακινηθῇ τὸ Κυπριακόν. Καὶ δὲν εἴμεθα ἡμεῖς, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ κατηγορήσωμεν τὴν τότε Κυβέρνησιν, ἀνατρέχοντες εἰς τὴν ἱστορίαν, διότι ἐξετίμησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τότε τὸ συμφέρον τῆς χώρας. Κάποτε ἄλλοτε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔκαμε προτάσεις πρὸς τὴν Βρεταννικὴν Κυβέρνησιν, αἱ ὁποῖαι εἶχον καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς ἀφιστίας περὶ τὴν ρύθμισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Καὶ πάλιν δὲν μεταχειριζόμεθα τὸ γεγονὸς αὐτό, διὰ νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰς ἐπιφυλάξεις τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ μᾶς δίδει τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ δημιουργεῖ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, ἐπὶ τοῦ βήματος αὐτοῦ, νὰ ἀναπτύξωμεν μετὰ πάσης εἰλικρινείας, μετὰ θάρρους καὶ ἀκριβείας, τὴν ποίαν πολιτικὴν ἠκολούθησεν.

Ὅταν ἐσχηματίσθη ἡ πρώτη Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ε.Ρ.Ε., τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα ἐνεφάνιζε τὰς κάτωθι συνατότητας, αἱ ὁποῖαι δυνατότητες, ἦσαν αἱ συνέπειαι καὶ τῆς ἀποτυχίας τῆς τριμεροῦς εἰς τὸ Λονδῖνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκ δευτέρου ἀπορρίψεως τῆς προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Ο. Η.Ε. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις ἐκείνας τρεῖς δυνατοὶ δρόμοι ἐνεφανίζοντο, οἱ ὁποῖοι ἠδύναντο νὰ ἀκολουθηθοῦν. Ὁ εἷς ἦτο ἡ ἀνοικτὴ ρῆξις πρὸς τὰς Κυβερνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐννοοῦν νὰ κρατήσουν εἰς ἀποικιακὸν καθεστὼς τὴν Κύπρον. Ἡ ἄλλη ὁδὸς ἦτο ἡ ὁδὸς τῆς ἀναμονῆς, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι διὰ τῆς διαφωτίσεως καὶ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱεροῦ

ἀγῶνος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, θὰ ὡρίμαζον αἱ περιστάσεις, ἵνα κατὰ τὴν νέαν σύνοδον ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., προβληθῇ ἐκ νέου τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου, μὲ περισσοτέρας πιθανότητας εὐνοϊκῆς ἐπ' αὐτοῦ ἀποφάσεως τοῦ Ο.Η.Ε.

Ὁ τρίτος δρόμος ἦτο ὁ δρόμος τῆς προσπαθείας, ὅπως μὴ ἀπολεσθῇ πολύτιμος χρόνος καὶ εἰ δυνατὸν εἰς τὸ διάστημα τῶν 11 μηνῶν, ποὺ ἐχώριζαν τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν, τὴν ἀπορριπτικήν, τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, μέχρι τῆς νέας συνόδου, δημιουργηθοῦν αἱ προϋποθέσεις ρυθμίσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Ἡ πρώτη λύσις, ἡ ὁποία δὲν ὑπεστηρίχθη ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, καὶ ὀρθώτατα, θὰ ὡδήγει, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς Κυβερνήσεως, εἰς ἀνυπολογίστους συμφορὰς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως Ἑλληνικῆς, κ. βουλευταί, καὶ ἀπὸ ἀπόψεως Κυπριακῆς. Ἀπὸ Ἑλληνικῆς μὲν πλευρᾶς, διότι θὰ ἐτίθετο ὑπο ἀμφισβήτησιν ἡ θέσις, ἡ διεθνής, τῆς Ἑλλάδος ἐναντι τῶν Δυτικῶν καὶ ἐλευθέρων Δημοκρατιῶν. Καὶ ἡ ἀμφισβήτησις αὐτὴ θὰ ἐξέθετε τὴν χώραν εἰς περιπέτειαν ἐκτάκτως ἐπικίνδυνον. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀσφαλείας μας ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀγορεύσεώς του, κατὰ τὴν ἐσπέραν αὐτήν, ὑπεστήριξεν, ὅτι ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου, τῆς ἐνόπλου δηλαδὴ ρήξεως τῶν δύο κόσμων, φαίνεται ἀπομεμακρυσμένος, θὰ ὑπῆρχον ἐνδεχομένως περιθώρια ἀσκήσεως παρομοίας περίπου πολιτικῆς. Εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων δὲν διστάζω νὰ ἀντιτάξω ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς, ὅτι ὅταν ὁ κίνδυνος τῆς ἐνόπλου διεθνοῦς ρήξεως εἶναι ἐν ὄψει, δὲν εἶναι ἡ ὥρα τῆς τακτοποιήσεως τῶν θεμάτων ἀσφαλείας καὶ ἀμύνης τῆς χώρας. Ἡ ὥρα ἡ κατάλληλος εἶναι ἀκριβῶς, ὅταν παρέχεται ἡ δυνατότης τῆς διασφαλίσεως τῶν συμφερόντων τῆς χώρας καὶ ἀσφαλείας αὐτῆς, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχῃ τὸ μειωμένον ἐνδεχόμενον μιᾶς γενικωτέρας ἐμπλοκῆς καὶ ἑνὸς γενικωτέρου πολέμου εἰς τὸ μέλλον. Ἀλλοία πρόσβασις πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ ἐκθέτει, κ. βουλευταί, τὴν χώραν εἰς συμφοράν, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα δὲν νομίζω, ὅτι κανεὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποτιμήσῃ.

Ἀλλὰ εἶπον, κ. βουλευταί, ὅτι καὶ ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις θὰ διέτρεχε κίνδυνον, διότι ἀνεξαρτήτως τῶν προβαλλομένων ἐπιχειρημάτων ἐκ μέρους τῶν Βρεταννῶν ἐναντίον τῆς περαιτέρω προωθήσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, σύμφωνα μὲ τοὺς κόδους ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους. Ἀνεξαρτήτως, λέγω, τῶν λοιπῶν ἐπιχειρημάτων, ἡ ἀντικειμενικὴ ἔρευνα τῆς σημερινῆς καταστάσεως ὁδηγεῖ εἰς τὸ βέβαιον συμπέρασμα, ὅτι τὸ κύριον ἐπιχείρημα, περὶ τὸ ὁποῖον συγκεντροῦται ὁλόκληρος ἡ δυνατότης τῆς ἀντιθράσεως κατὰ τῆς εὐτυχοῦς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, εἶναι τὸ ἐπιχείρημα τὸ στρατηγικόν. Εἶναι τοῦτέστι τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν να γίνῃ σκέψις περὶ ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ εἰς τὴν Κύπρον τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν δημιουργεῖται ἐξ ὡρισμένων ἐνδείξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνδείξεις ἀποτελοῦν ὑλικὸν καταλλήλων ἐκμεταλλεύσεως ἐκ μέρους τῶν ἐχόντων ἀντίθετα συμφέροντα πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρον, δημιουργοῦνται, λέγω, ὡρισμέναι ἐνδείξεις περὶ τῆς ἀσταθείας τῆς χώρας ἐναντι τῶν Δυτικῶν της συμμάχων. Καὶ μία ἐπομένως πολιτική, ἡ ὁποία θὰ ὡδήγει εἰς ἀνοικτὴν διάστασιν μετὰ τῆς Μεγαλης Βρεταννίας θὰ εἶχεν ὡς ἐπακόλουθον τὴν προβολὴν τοῦ στρατηγικοῦ ἐπιχειρήματος, ἀδιάφορον ἂν ὀρθῶς ἢ κακῶς προβάλλεται, θὰ ἀπέκτα δὲ τοῦτο μείζονα σημασίαν καὶ ἀνεμφισβητήτως θὰ ἐγίνετο ἀντικείμενον μεγίστης προσοχῆς ἀκόμη καὶ ἐκ μέρους τῶν ἄλλων κρατῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι εὐαίσθητα καὶ εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Ὁ δεύτερος δρόμος, τῆς προσφυγῆς δηλονότι εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἦτο δρόμος ἀναβολῆς. Διότι νέα προσφυγὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ, παρὰ μόνον μετὰ πάροδον πολλῶν μηνῶν, ὅταν θὰ ἤρχιζεν ἡ νέα σύνοδος, ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὑπεστηρίχθη, ἀβασίμως, πρό εἰνων μηνῶν ἐκ μέρους τοῦ ἀντιπολιτευομένου τὴν Κυβέρνησιν Τύπου καὶ, κατά τινα τρόπον, υἱοθετήθη τοῦτο καὶ ἐκ μέρους τῶν Καμμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὅτι ἀπετέλεσε παράλειψιν τῆς Κυβερνήσεως ἡ μὴ προσφυγὴ ἐκ νέου εἰς τὰ Ἡν. Ἔθνη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Καὶ λέγω πρὸς ὑμᾶς, κ. βουλευταί, ὅτι ὄχι μόνον ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀπεκλείετο, ὄχι μόνον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ νέα προσφυγὴ ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τότε, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἦτο δυνατὸν διαδικαστικῶς νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ νέα πρόσβασις μετὰ τὴν ἀπόρριψιν, ἡ ὁποία εἶχε λάβει χώραν πρὸ ὀλίγου χρόνου, θὰ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα λίαν ἐπιζήμιον διὰ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Διότι εἶναι βέβαιον ὅτι, παρὰ τὰ συμβάντα περὶ τὸ τέλος τοῦ περασμένου ἔτους, δὲν εἶχεν ὡριμάσει, καὶ δὲν εἶχε εἰσέτι, ὡριμάσει τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο εἰς τὰ Κράτη μέλη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ πρυτανεύσῃ, διὰ νὰ ὑπάρξουν αἱ προϋποθέσεις μεγαλυτέρων ἐγγυήσεων προωθήσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος διὰ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι τὴν ἄποψιν αὐτὴν περὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως τότε μὴ ἐπιβιωχθῇ νέα προσφυγὴ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς δευτέρας προσφυγῆς, τὴν συνεμερίζετο, διότι ἠδύνατο καλῶς νὰ στηθμίσῃ καὶ τὰς συνεπείας τοιαύτης προώρου ἐνεργείας καὶ ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος.

Ἠλέγχθη ἐν σχέσει πρὸς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἡ Κυβέρνησις καὶ ἠλέγχθη μάλιστα καὶ μετὰ πολλῆς ὀξύτητος, διότι δὲν προέβη εἰς τὸ μέτρον τῆς προσφυγῆς διὰ τὸ Κυπριακὸν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας.

Δὲν ἀνεφέρθη μὲν τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐκ μέρους τῆς ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τὴν παροῦσαν συζήτησιν τῆς προτάσεως μομφῆς, ὑπῆρξεν ὅμως μία ἐκ τῶν κυρίων κατηγοριῶν κατὰ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς συζητήσεις ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο πρὸ ἑνὸς μηνὸς ἀλλὰ καὶ ἀργότερον καὶ κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ μετέπειτα, ὅτε ἐκ δευτέρου πρὸ ὀλίγου καιροῦ συνεζητήθη τὸ Κυπριακὸν θέμα ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ.

Καὶ ἀπεδείχθη ὅτι, τὰ ὅσα κατὰ τὰς συζητήσεις αὐτὰς εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀναπτύξω ἐν σχέσει πρὸς τὸ θέμα ἐνώπιον τοῦ Σώματος, ἦσαν τὰ πραγματικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀπέκλειαν τὴν προσφυγὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας.

Δὲν εἶναι ἀκριβές, κύριοι βουλευταί, ὅπως, ἐξ ἀντιπολιτευτικῆς διαθέσεως ἐλέχθη ὅτι ἡ μὴ προσφυγὴ ἦτο πρᾶξις μειοδοσίας, πρᾶξις δειλίας.

Ἀπέμεινε, λοιπόν, ἀξιότιμοι κ. βουλευταί, ὁ τρίτος δρόμος, ὁ δρόμος τοὐτέστιν τῆς προσπαθείας δι' ὡρισμένων διπλωματικῶν καὶ πολιτικῶν ἐνεργειῶν τῆς ἐξασφαλίσεως των προϋποθέσεων ἐκείνων αἱ ὁποῖαι ἠδύναντο νὰ ὁδηγήσουν εἰς μίαν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Καὶ τὴν ὁδὸν αὐτὴν ἠκολούθησε,—καὶ εἶναι τοῦτο πρὸς τιμήν του—καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἐθνάρχης, τοῦ ὁποίου καὶ τὴν πολιτικὴν σκέψιν καὶ τὴν σύνεσιν πρέπει πάντες νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν. Τὴν ὁδὸν αὐτὴν εἶχεν ἐπιλέξει ὁ Μακαριώτατος Ἐθνάρχης πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πρώτης ὑπὸ τὸν Πρόεδρον κ. Καραμανλῆν Κυβερνήσεως.

Καὶ εὑρέθημεν τὴν 8ην Ὀκτωβρίου πρὸ προτάσεων γενομένων ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνάρχου, αἵτινες προτάσεις συνεζητοῦντο τότε ἀπὸ τὸν Χάρτουμ καὶ αἱ ὁποῖαι προτάσεις δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐπιφέρουν τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα.

Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς καταστάσεως καὶ μὲ βάσιν πάντοτε τὸ γεγονός,—καὶ τοῦτο διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἀντιλαμβάνεται ἡ Βουλὴ πλήρης καὶ τοὺς ὁποίους δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ ἀποσαφηνίσω ἐνώπιον τοῦ Σώματος,— ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐπρόκειτο ἡ ἰδία νὰ διαπραγματευθῇ, μετὰ τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ὅτι θὰ ἦτο συμπαραστάτης πάσης προσπαθείας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, ἐπροχωρήσαμεν διὰ νὰ ἐξεύρωμεν μίαν βάσιν, ἡ ὁποία θὰ προέβλεπε τὴν διασφάλισιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ πραγματικὴν αὐτοκυβέρνησιν.

Κατὰ τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἤρχισαν αἱ πρῶται συνομιλίαι τοῦ ἔχοντος τὴν τιμὴν νὰ ἀποτείνεται πρὸς τὸ Σῶμα

μετὰ τοῦ Βρεταννοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ συνεφωνήθη κατὰ τὰς συνομιλίας ἐκείνας ὅτι ἡ ἐξεύρεσις—ὄχι ὡς ἠθέλησεν ἡ Ἀντιπολίτευσις νὰ ὑποστηρίξῃ, τυπικῆς μόνον βάσεως,— ἀλλὰ τοὐναντίον οὐσιαστικῆς βάσεως προσεγγίσεως τῶν ἀπόψεων, ὡς τὰς εἶχεν διατυπώσει ὁ Μακαριώτατος Ἐθνάρχης καὶ ἐκείνης τὰς ὁποίας εἶχεν ἀντιπροτείνει ἐκ μέρους τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως ὁ Χάρντιγκ, ὅτι λέγω πρὸς ἐξεύρεσιν βάσεως προσεγγίσεως τῶν δύο αὐτῶν ἀπόψεων θὰ ἐγίνετο ἀνταλλαγὴ σκέψεων μεταξὺ Λονδίνου καὶ Ἀθηνῶν.

Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω διὰ τίνα λόγον ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, συμφωνήσασα εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, δὲν ἔστερξε νὰ τηρήσῃ τὴν συμφωνίαν. Καὶ διὰτὸν λόγον αὐτόν, ὅταν τὸ πρῶτον ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἐκοινοποίει ταὐτοχρόνως καὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἰς ἡμᾶς τὰς σκέψεις της περὶ τῆς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἔχουσα πλήρη συνείδησιν τῶν εὐθυνῶν της, ταὐτοχρόνως μετὰ τοῦ Ἐθνάρχου, ἀπέρριψε τὰς Βρεττανικὰς προτάσεις ὡς μὴ δυναμένας νὰ ἀποτελέσουν βάσιν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ.

Ἐπικολούθησε, κύριοι βουλευταί, τὸ γνωστὸν ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐν ἐκτάσει, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐζήτησε ἀποσαφηνίσεις ἐκ μέρους τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον, ὅπως γνωρίζητε, εἶχε τύχει καὶ τῆς πλήρους ἐγκρίσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἐθνάρχου. Καὶ ἐπηκολούθησε ἡ σειρὰ τῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ τοῦ κυβερνήτου τῆς Κύπρου καὶ τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου. Γνωρίζετε δέ, πάντες, κύριοι βουλευταί, ὑπὸ ποίας συνθήκας, ἐκθηλωθείσης τῆς Βρεττανικῆς ἀκαμψίας, αἱ συζητήσεις καὶ αἱ διαπραγματεύσεις αὐταὶ δὲν ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ἀλλὰ καὶ περαιτέρω, συνέβη τοῦτο τὸ τραγικόν, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Ἐθνάρχης, ὅστις ἦτο συζητητὴς μετὰ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως τὴν προτεραίαν, ὡδηγήθη τὴν ἐπομένην εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐξορίας μὲ τὴν καταγγελίαν τῆς ἀδιαλλαξίας.

Ἡ πολιτικὴ αὐτή, κύριοι βουλευταί, εἶχε τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπόν, πρῶτον, τὴν προσπάθειαν ἐξευρέσεως λύσεως, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἀκεραίας διαφυλάξεως τῶν δύο βάσεων τοῦ Κυπριακοῦ αἰτήματος, τῆς αὐτοδιαθέσεως, δηλονότι, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ τῆς αὐτοκυβερνήσεως ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Ἀλλὰ εἶχε καὶ μίαν ἄλλην βάσιν ἡ πολιτικὴ αὐτή, ὅτι ἐν ἦ περιπτώσει δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καταλήξουν αἱ διαπραγματεύσεις Ἐθνάρχου καὶ Βρεταννοῦ Κυβερνήτου εἰς αἴσιον τέρμα, ἔπρεπε διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς, καὶ ἦτο ἡ μόνη, νὰ ἐπιτευχθῇ ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἡ ἐξουδετέρωσις ἐκ μέρους τῶν ἐχόντων ἀντίθετα πρὸς τὸ Ἔθνος μας συμφέροντα τοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι δῆθεν ὁ Ἑλληνικὸς Κυπριακὸς λαὸς καὶ ἡ ἡγεσία του καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἐν τῷ συνόλῳ του, δὲν ἐπιθυμεῖ διὰ τῆς εἰρηνικῆς ὁδοῦ νὰ εὕρῃ τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος ἀλλ' ἐμφοροῦνται καὶ ἐμπνέονται ἀπὸ πνεῦμα ἀδιαλλαξίας.

Ἔπρεπε, λέγω, νὰ ἐξουδετερωθῇ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, διότι ὑπῆρξεν τὸ κύριον ἐπιχείρημα τῆς ἀπορρίψεως τῆς πρώτης προσφυγῆς ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ διότι διὰ τῆς μεθόδου τῆς καταρρήψεως τῆς κατηγορίας, ἐπὶ ἀδιαλλαξίᾳ, ἐδημιουργεῖτο ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἀνεξαρτήτως ἐκβάσεως τῶν διαπραγματεύσεων Ἐθνάρχου καὶ Βρεταννοῦ Κυβερνήτου πρόσθετος καλυτέρα προϋπόθεσις διὰ τὴν προβολὴν τοῦ θέματος ἐκ νέου ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἀλλὰ ἡ πολιτικὴ αὐτή, κύριοι βουλευταί, ἐπεβάλλετο καὶ δι' ἕναν πρόσθετον λόγον, διότι, ὅπως ἐτονίσθη ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦτο καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, εἶναι ἀξιοθαύμαστος ἡ ἀνταχὴ καὶ ὁ ἡρωϊσμὸς τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Εἶναι ὄχι μόνον παράδειγμα γνησίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ εἶναι παράδειγμα, τὸ ὁποῖον θὰ μείνῃ ἀνεξίτηλον εἰς τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας. Ἀλλὰ ἡ αὐτοθυσία τῶν Κυπρίων καὶ ἡ ἀγωνιστική των διάθεσις δὲν σημαίνει διόλου ὅτι ἀπαλλάσσει τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ὁποιαδήποτε καὶ ἐὰν εἶναι αὐτή, ἀπὸ τὸ καθῆκον νὰ προσπαθήσῃ, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς προστασίας τῶν ἱερῶν αἰτημάτων τῶν Κυπρίων καὶ τοῦ Ἔθνους ὁλοκλήρου, νὰ περιορίσῃ κατὰ τὸ δυνατὸν τὰ δεινὰ καὶ ὅπως εἶπον καὶ κατὰ τὴν ἄλλην συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τὸ πολύτιμον αἷμα τῶν Κυπρίων. Ἠμπορεῖ ὁ Κυπριακὸς Λαὸς νὰ ἔγῃ καὶ ἔχει σὰν γνήσιος Ἑλληνικὸς Λαός, τὴν ἀπόφασιν τοῦ ὁλοκαυτώματος, ἀλλὰ δὲν σημαίνει ὅτι παύει νὰ εἶναι καθῆκον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ἐπαναλαμβάνω, πάντοτε τῆς προστασίας τῶν ἱερῶν αἰτημάτων τοῦ Ἔθνους ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, ὅτι παύει, λέγω, νὰ εἶναι καθῆκον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νὰ ποάξῃ τὸ πᾶν διὰ νὰ περιωσίσῃ κατὰ τὸ δυνατὸν τὰ δεινὰ τοῦ δοκιμαζομένου Κυπριακοῦ Λαοῦ. Καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὁ μόνος δρόμος, ἡ μόνη πολιτική, ἡ ὁποία ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἦτο ἡ πολιτική, τὴν ὁποίαν σᾶς ἐξέθεσα, ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Τὴν πολιτικὴν αὐτὴν κύριοι βουλευταί, ἡ Ἀντιπολίτευσις ἠθέλησε νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς πολιτικὴν ἐθνικῆς μειοδοσίας. Ἐγὼ σᾶς λέγω ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτὸ ὅτι ὅταν κανεὶς ἔχῃ νὰ ἀντιμετωπίσῃ πρόβλημα τοιαύτης μορφῆς, μὲ τόσας ἐπιπτώσεις, εἶναι πολὺ εὔκολον νὰ βρέπῃ κανεὶς χειροκροτήματα μὲ ὡρισμένα συνθήματα ποὺ ἠμποροῦν νὰ ἠλεκτρίζουν τὰς μάζας. Ὅπως ὅμως τόσον ὀρθῶς εἶπεν καὶ ὁ Ποδεδρος κ. Κανελλόπουλος, αὐτὰ εἶναι λέξεις, ὡραιότατα φράσεις, ἀποτελοῦν τὴν σύνθεσιν θεωριῶν, ἀλλὰ δὲν προωθοῦν τὸ πολιτικὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον προωθεῖται μόνον ἀπὸ τὴν μετὰ ἀντικειμενικότητος ἐκτίμησιν τῶν συντελεστῶν αὐτοῦ.

Μᾶς ὠμίλησαν περὶ συμβιβασμοῦ εἶναι καὶ ἡ λέξις ἀτυχής, εἶναι καὶ ἡ ἔννοια ἀπαράδεκτος. Συμβιβασμὸς δὲν ὑπῆρξε ποτὲ εἰς τὴν σκέψιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ σκέψις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἦτο ἡ προσπάθεια ἐπιτεύξεως συμφωνίας ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς προστασίας τῶν δύο κυρίων αἰτημάτων τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, τοὐτέστιν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ τῆς γνησίας αὐτοκυβερνήσεως ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ ἐάν, κύριοι βουλευταί, πέραν τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἠκολουθεῖτο ἄλλη, ἡ ὁποία θὰ εὑρίσκετο ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν δύο πρώτων περιπτώσεων ποὺ σᾶς ἀνέπτυξα, ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι ὑπὸ τοιαύτην πολιτικὴν δὲν ἠδύνατο κανεὶς νὰ ἐλπίσῃ, τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Χάριν τῆς συγχομιδῆς χειροκροτημάτων καὶ ἐπεφημιῶν θὰ ἠκολουθεῖτο οὕτω πολιτική, ἡ ὁποία ἀπολύτως ἀντεστρατεύεται καὶ εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ὑψιστα συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, κύριοι βουλευταί, ὠμίλησε καὶ διεκρίνησε, ὅτι ὁ ἰδεαλισμὸς συνδέεται καὶ μὲ τὸν ρεαλισμόν. Καὶ πράγματι ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ αὐτὴ ἡ σύνθεσις. Ἀλλὰ ἡ σύνθεσις αὐτὴ ἀποτελεῖ κατὰ τὴν ἰδικήν μου κρίσιν διὰ τὴν προκειμένην περίπτωσιν εὐτυχῆ ἔκφρασιν ἀλλὰ ὄχι οὐσίαν. Διότι εἰς τὴν οὐσίαν δὲν νομίζω, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἄλλη πολιτικὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἠκολούθησε συμφώνως μὲ τὰς γενομένας του ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ τὴν ὁποίαν ἐθεσε ὑπ' ὄψιν τοῦ λαοῦ καὶ πρὸ τῶν ἐκλογῶν.

Δὲν ἦτο δυνατόν, λέγω πρὸς ἡμᾶς, νὰ ὑπάρξῃ πολιτικὴ διάφορος. Καὶ ἀπολύτως ἀνακριβῶς καὶ ἐξ ἀντιπολιτευτικῆς διαθέσεως καὶ μόνον ἡ πολιτικὴ αὐτὴ χαρακτηρίζεται πολιτικὴ μειοδοσίας πολιτικὴ συμβιβασμοῦ.

Μετὰ τὰς τραγικὰς ἐξελίξεις τὰς ὁποίας ἔλαβεν ὁ Κυπριακὸς ἀγὼν κατὰ τὰς τελευταίας ἑβδομάδας, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ τοῦ στόματος καὶ τοῦ Προέδρου αὐτῆς ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν ὑπάρχουν πλέον περιθώρια, ἡ Βρεττανικὴ ἀδιαλλαξία νὰ συναντήσῃ τὴν προσπάθειαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς περαιτέρω διαπραγματεύσεις.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κατηγόρησε τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι μετετόπισε τὸ θέμα, διότι μετετόπισε τὸν φορέα

τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ καὶ ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως, ὅτι κακῶς ἔπραξεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ δεχθῇ, ὅπως ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος διαπραγματευθῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ μὲ τὴν πλήρη συμπαράστασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Δὲν γνωρίζω, ἐὰν ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων εἶχεν ὑπ' ὄψιν του, ὅταν ἐδήλου αὐτὰ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ἰδικόν του κείμενον. Ἀλλὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων τῆς 13.9.1955. Κατ' αὐτὴν καὶ μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Τριμεροῦς, μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς δευτέρας πρόσφυγῆς.

Λέγει ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων εἰς τὸ ἐπίσημον ἀνακοινωθὲν τὰ ἑξῆς:

«Καὶ παραμένει δυστυχῶς βέβαιον, ὅτι ἀνεπιφύλακτος συμμετοχή μας εἰς τὴν Τριμερῆ διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου ὑπῆρξε βαρύτατον λάθος. Καὶ μία ἀπὸ τὰς ἀναποτρέπτους συνεπείας του εἶναι καὶ ἡ παραμόρφωσις τῆς θέσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἐνῶ μέχρι τοῦδε ἦτο ζήτημα μεταξὺ Μεγάλης Βρεταννίας καὶ Κυπριακοῦ λαοῦ, ὑπερασπιστὴς τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ Ἑλλάς, μετεβλήθη δυστυχῶς εἰς ὀξυτάτην Ἑλληνοτουρκικὴν διαφοράν, τῆς ὁποίας καλοπροαίρετος διαιτητὴς ἐμφανίζεται ἡ Μεγάλη Βρεταννία».

Ἑπομένως ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην....

Γ. Παπανδρέου. Δὲν λέγει τίποτε.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Μετὰ τὴν Τομεοῦ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, φορεὺς τῆς πολιτικῆς ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ Μακαριώτατος Ἐθνάρχης καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὁ συμπαραστάτης αὐτοῦ.

Γ. Παπανδρέου. Ναὶ ἀλλὰ ὄχι ὡς τοῖτος.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἑπομένως ἡ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἐχαράξατε ὑμεῖς. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Αὐτὸ εἶναι παραμόρφωσις τοῦ κειμένου.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Εἶναι δημοσιευμένον τὸ κείμενον εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας.

Σ. Χούτας .....

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Δὲν δέχομαι διακοπάς.

Ν. Μπακόπουλος. Παρακαλῶ νὰ διασαφηνισθῇ τὸ θέμα.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων προέβη εἰς αὐτὴν τὴν δήλωσιν. Τὸν παραπέμπω εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς πρωτευούσης τῆς 13ης Σεπτεμβρίου 1955. Ἐδιάβασα ἀκριβῶς καὶ αὐτολεξεὶ τὴν περικοπὴν τοῦ ἀνακοινωθέντος τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων. Ἐπίστευεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων τότε, ὅτι ὁ ὀρθὸς δρόμος ἦτο ὁ δρόμος τῆς ἐνεργείας τοῦ Μακαριωτάτου Ἐθνάρχου καὶ τῆς συμπαραστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Μετὰ 23 ἀκριβῶς ἡμέρας ὡρκίσθη ἡ πρώτη Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν σημερινὸν Πρόεδρον αὐτῆς καὶ ἐκτιμῶσα ὅλας τὰς ἐπιπτώσεις τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας ἐχάραξε τὴν ἰδίαν πολιτικὴν γραμμήν.

Κύριοι βουλευταί, κατόπιν μαλιστα των δηλώσεων του κ. Αρχηγού των Φιλελευθέρων, εν σχέσει προς την εκτίμησιν της Εθνικής ανάγκης, όπως η Ελλάς παραμείνη πιστή εντός των πλαισίων της συμμαχίας του NATO, κατόπιν της μακράς αναπτύξεως, την οποίαν έκαμον ενώπιον του Σώματος, επί των αιτίων, τα οποία έκτοτε ώθήγησαν την Ελληνικήν, μετά το γεγονός, όπως γνωρίζετε, ότι η Ελ)κή Κυλιτικήν, το γεγονός, όπως γνωρίζετε, ότι η Ελληνική Κυβέρνησις, εγκαίρως και κατά μήνα Ιανουάριον, κατέστησεν απολύτως σαφές, ότι εις περίπτωσιν κατά την οποίαν αί τότε διεξαγόμεναι διαπραγματεύσεις δεν έφθανον εις αίσιον πέρας, ήτο αμετακλήτως αποφασισμένη, να προσφύγη, εκ νέου, ενώπιον του O.H.E., εν συνδυασμώ προς ωρισμένας ενεργείας διπλωματικού χαρακτήρος, αί οποίαι έγιναν μετά το γεγονός της εξορίας του Αρχιεπισκόπου, ή Ελληνική Κυβέρνησις φρονεί, ότι δεν ημπορεί να κατηγορηθή διά παράλειψιν και μάλιστα μορφής τοιαύτης, ώστε να δίδεται το δικαίωμα εις την Αντιπολίτευσιν να την χαρακτηρίζη ως Κυβέρνησιν Εθνικής μειοδοσίας και συμβιβασμού. Και ως προς τον δεύτερον χαρακτηρισμόν, Κυβέρνησις συμβιβασμού, πράγματι ελέχθη εκ μέρους της πλευράς της Αντιπολιτεύσεως. Της προς τον πρώτον, Κυβέρνησις μειοδοσίας, δεν αποτελεί έκφρασιν εκτοξευθείσαν μέχρι στιγμής εν τη Βουλή, αλλά αποτελεί έκφρασιν, συστηματικώς χρησιμοποιηθείσαν από τον αντιπολιτευόμενον την Κυβέρνησιν τύπον.

Πολλοί βουλευταί (έκ της συμπολιτεύσεως). Ελέχθη και τούτο εις την Βουλήν.

Σ. Θεοτόκης. Είχον αποκομίσει την εντύπωσιν, ότι περί Κυβερνήσεως συμβιβασμού εγένετο λόγος, εν τη αιθούση ταύτη, υπό των Αρχηγών και υπευθύνων τουλάχιστον, ρητόρων της Αντιπολιτεύσεως, όχι δε η χρήσις της λέξεως, Κυβέρνησις Εθνικής μειοδοσίας. Ο αξιότιμος κ. Αρχηγός των Φιλελευθέρων, όταν έφθασε, μάλιστα, μέ την καλλιέπειαν του λόγου, ή οποία τον χαρακτηρίζει, εις το σημείον της αγορεύσεώς του, ένθα ήθελησε να κάμη την τοποθέτησιν του Κόμματός του, διά την μέλλουσαν να ασκήση εάν ήτο αύτός ο υπεύθυνος Κυβερνήτης, πολιτικήν επί του Κυπριακού, δεν νομίζω ότι προσέθεσε τίποτε περισσότερον, από ό,τι και κατά τας άλλας του αγορεύσεις, είχεν είπει. Περιωρίσθη, ουσία, να κρίνη την Κυβέρνησιν εις το θέμα της διαφωτίσεως και ωμίλησε περί τοιούτου ή τοιούτου πνεύματος της Κυβερνήσεως, αλλά δεν πιστεύω ότι προσέθεσε τι επιχειρηματικόν και θετικόν διά να είναι δυνατόν και αυτό να εξετασθή καλοπίστως και να ληφθή υπ' όψει διά την περαιτέρω διαχείρισιν του Εθνικού τούτου θέματος. Κατά την χθεσινήν Συνεδρίασιν της Βουλής, ρήτορες της Αντιπολιτεύσεως ωμίλησαν, περί της ανάγκης εξευρέσεως, κύριοι βουλευταί, κοινής βάσεως συνεννοήσεως των πολιτικών Κομμάτων διά την εξωτερικήν πολιτικήν της Χώρας. Και εις το σημείον τούτο θα μού επιτρέψη ή Εθνική Αντιπροσωπεία, να ασχοληθώ ολίγον εκτενέστερον, με ωρισμένον πολιτικόν πρόβλημα. Κύριοι βουλευταί, ή έννοια της πλειοψηφίας ή της μειοψηφίας, κατά την ιδικήν μου γνώμην, δεν είναι έννοια, ή οποία προσδιορίζεται απλώς αριθμητικώς. Είναι έννοια, ή οποία προσδιορίζεται πολιτικώς.

Και μη επείγεσθε και μη σπεύδετε προς συναγωγήν ωρισμένων συμπερασμάτων αλλά σας παρακαλώ, να με παρακολουθήσετε. Ημπορεί να κατωρθώσατε, διότι ούτως ενομίζατε, ότι προστατεύετο το πολιτικόν σας και το κομματικόν σας συμφέρον, να συμπύξετε μίαν ενιαίαν πολιτικήν εκλογικήν παράταξιν. Αλλά δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία, αξιότιμοι κύριοι βουλευταί, ότι τον προσδιορισμόν της ενότητος και συνεπώς και της ενότητος του αριθμού της παρατάξεως αυτής τον έχει και τον προσδιορίζει, επί των μεγάλων θεμάτων και προβλημάτων της χώρας, ή ταυτότης της πολιτικής. Και ταυτότητα πολιτικήν, κύριοι της Αντιπολιτεύσεως, δεν έχετε. Διότι οί μεν αξιότιμοι κ.κ. Αρχηγός της Φ. Δ. Ε. και ο Αρχηγός των Φιλελευθέρων, όπως και ο Αρχηγός της ΕΠΕΚ., είναι εκδεδηλωμένοι υπέρ της πολιτικής της διατηρήσεως των συμμαχικών μας δεσμών προς την δύσιν και το NATO. Αντιθέτως αξιότιμος Αρχηγός του Δ. Κ. κ. Καρτάλης, είναι ολίγον περισσότερον ουδέτερος, απομακρύνεται τούτ' έστιν από την μετ' ακριβείας επιτέλεσιν του συμμαχικού καθήκοντος, οί δε άκρα αριστερά έχει ακριβώς, αντίθετον πολιτικήν τοποθέτησιν, ή οποία πολιτική τοποθέτησις, κατά τρόπον σαφέστατον, εξετέθη από του βήματος τούτου, από τον αξιότιμον βουλευτήν εκ Θεσσαλονίκης. Και υποθέτω ότι και εις την πλειοψηφούσαν άποψιν του σε ασμού των συμμαχικών μας υποχρεώσεων, υποθέτω, μέχρις αποδείξεως, φυσικά, του εναντίου, συμπεριλαμβάνεται και ο Αρχηγός του Λαϊκού Κόμματος.

Εφ' όσον όμως, αξιότιμοι κύριοι βουλευταί, της Αντιπολιτεύσεως, είς θέμα τοσαύτης σημασίας, δεν έχετε ενιαίαν πολιτικήν, όχι μόνον αναγκάζεσθε, τῇ βοηθείᾳ ἀφηρημένων

διατυπεων, νὰ ἐξεύρετε τὴν βάσιν τῆς ἐκλογικῆς σας συμπράξεως, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω εὑρίσκεθε εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν ἀλλεπαλλήλων μεταξύ σας συμβιβασμῶν, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, κατὰ τὴν ἰδικήν μας, τοὐλάχιστον, κρίσιν ἀπὸ τῆς ἐξωτερικῆς πλευρᾶς, οὐδόλως προστατεύουν τὰ συμφέροντα τῆς χώρας. Ἠμπορεῖτε νὰ προβάλλετε τὸν ἀριθμητικὸν συλλογισμόν, ὁ ὁποῖος δὲν εὐσταθεῖ καὶ τὸν ὁποῖον δὲν εἶμαι διατεθειμένος, τὴν στιγμὴν αὐτήν, νὰ ἀντιζητήσω, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ξεφύγετε ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴν βάσιν, ὅτι ἐπὶ προβλημάτων ὑψίστης σημασίας τῆς χώρας καὶ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τομέα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν τομέα, δὲν ἔχετε ἐνιαίαν πολιτικὴν καὶ συνεπῶς ἀποτελεῖ πλάσμα, τὸ νὰ θέλετε νὰ ἐμφανίζετε πολιτικὴν ἑνότητα. (Χειροκροτήματα).

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν λοιπὸν αὐτὴν ἀπαντῶν εἰς τὸν ἀξιότιμον ἐξ Ἀθηνῶν φίλτατον συνάδελφον, κ. Θεμιστοκλῆν Τσάτσον, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἡ πρότασίς του, περὶ χαράξεως ἐνιαίας ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν θεμάτων πολίτικῆς, εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ἀνεδαφική.

Διότι προϋποθέτει τὴν σύμπνοιαν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ τὴν δυνατότητα προσεγγίσεως ἀπόψεων, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη προσέγγισις παρὰ μόνον πρὸς ἓν τμῆμα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χαραχθῇ ἐν τῷ συνόλῳ ἐνιαία ἐξωτερικὴ πολιτική.

Θ. Τ σ ᾶ τ σ ο ς.....(Ὁμιλεῖ μὴ ἀκουόμενος). (Θόρυβος–κωδωνοκρουσίαι)

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε Τσάτσο, ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐδήλωσεν ὅτι δὲν δέχεται διακοπάς.

Θ. Τ σ ᾶ τ σ ο ς. Τὸν λόγον, κ. Πρόεδρε, ἐπὶ προσωπικοῦ ζητήματος.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἀπάντησις ἦτο κ. Τσάτσο.

Θ. Τ σ ᾶ τ σ ο ς. Ὑπῆρξεν παραποίησις καὶ ὄχι ἀπάντησις. Προκαλῶ τὸν κ. Ὑπουργὸν νὰ μοῦ εἴπῃ ποῦ ὡμίλησα περὶ ἐνιαίας πολιτικῆς. Ἰδοὺ τὰ Πρακτικά.

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτ.). Κύριοι συνάδελφοι, ἐὰν μοῦ εἶχεν δώσει τὴν εὐχέρειαν ὁ φίλτατος συνάδελφος ἐξ Ἀθηνῶν, θὰ τοῦ εἶχον εἴπει ἀμέσως ὅτι ἔχει δίκαιον. Ἡ σύγχυσις ἐγένετο ἐκ μέρους μου. Ἡ ἀγόρευσις ἦτο τοῦ συναδέλφου κ. Μαύρου.

Ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν μοῦ ἐδόθη καιρὸς νὰ ἐξηγήσω τὴν πλάνην. Ἐπὶ τέλους, ἠμπορεῖ νὰ σημειωθῇ καὶ πλάνη περὶ τὰς ἀπόψεις ἑνὸς συναδέλφου. Ὅταν ὑπάρχῃ ἡ καλὴ πίστις καὶ ἡ διάθεσις τῆς ἀναγνωρίσεώς της, πρέπει ὁ ἀξιότιμος βουλευτὴς ἐξ Ἀθηνῶν νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ τοὐλάχιστον νὰ ἐπανορθώσω τὸ σφάλμα, τὸ ὁποῖον ἔκαμα.

Κύριοι βουλευταί, ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτὸ θὰ πρέπῃ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν μετὰ θάρρους νὰ λεχθοῦν ὡρισμένα πράγματα. Τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα εἶναι διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος παμμεγίστη ὑπόθεσις. Κύριοι βουλευταί, θὰ παρακαλέσω τὴν Βουλὴν νὰ θελήσῃ ἰδιαιτέρως νὰ προσέξῃ ὡρισμένας ἀπόψεις, τὰς ὁποίας ἐπιπροσθέτως θὰ εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον τοῦ Σώματος. Τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα, κ. συνάδελφοι, εἶναι ὡς προεῖπον πρόβλημα παμμέγιστον. Ἔχει πάρα πολλὰς πλευρὰς καὶ ἴσως αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ συμφέρον καὶ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ προβαίνῃ εἰς εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν πλευρῶν, αἱ ὁποῖαι συνδυάζονται μὲ τὸ πρόβλημα αὐτό. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία καὶ ἰδιαίτατα ὁ Ἑλληνικὸς Λαός—καὶ τὸ λέγω αὐτὸ ἐν πλήρει συνειδήσει τῆς πολιτικῆς μου εὐθύνης—, ὅτι θὰ πρέπῃ ν' ἀντιληφθῶμεν ὅλοι ὅτι τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα θὰ διέλθῃ πολλὰς φάσεις. Αἱ φάσεις αὐταὶ ἠμπορεῖ νὰ εἶναι φάσεις, αἱ ὁποῖαι καὶ νὰ πικράνουν, φάσεις αἱ ὁποῖαι νὰ δημιουργήσουν καὶ αἰσιοδοξίαν. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει διὰ τὴν ἐξέλιξιν τὴν εὐτυχῆ τοῦ προβλήματος αὐτοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ προσπάθεια ὅπως ἡ κοινὴ γνώμη ἐν τῷ συνόλῳ της ἀποφασίσῃ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ πρόβλημα μετὰ μεγαλυτέρας ἡρεμίας καὶ μετὰ μεγαλυτέρας περισκέψεως.

Δὲν εἶμαι ἐγὼ αὐτός, ὁ ὁποῖος θὰ ὑποστηρίξῃ ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτὸ τῆς Βουλῆς, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν εἶναι λαὸς ἐξαιρετικῶς αἰσθηματικός. Εἶμαι εὐτυχὴς διότι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἔχει τὸν αἰσθηματισμόν του καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχει τὸ μεγαλεῖον του. Διότι ἐὰν ἦτο λαὸς ὑπολογιστὴς ὡς ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, ἐὰν ὡμοίαζεν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς μὲ λαούς, οἱ ὁποῖοι καθοδηγοῦνται ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικὴν μόνον ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων καὶ ὄχι μὲ κάποιον αἴσθημα μέσα των, τότε, κ. βουλευταί, ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἀναμβισβητήτως δὲν θὰ εἶχεν τὴν μεγαλειώδη ἱστορίαν του καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν 3 χιλιάδων ἐτῶν καὶ τῶν προσφάτων ὑπηρεσιῶν του εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἓν ἐκ τῶν κυρίων χαρακτηρισμῶν τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς εἶναι τὸ αἴσθημα τῆς ὑπερηφανείας, τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὰς παραδόσεις της. Καὶ δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι ὁ αἰσθηματισμὸς αὐτὸς δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὸ γεγονὸς τοῦ νὰ παρασύρεται ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον εἰς ἐκδηλώσεις αἱ ὁποῖαι, ἀντὶ νὰ προστατεύουν τὸ ἐθνικὸν συμφέρον καὶ τὴν ὑπόθεσιν διὰ τὴν ὁποίαν ἀγωνίζονται ἀντιθέτως βλάπτουν τὴν ὅλην προσπάθειαν.

Βεβαίως θὰ πρέπει νὰ ὑπάρξῃ καὶ οὐσιώδης ἡ διαστολὴ μεταξὺ τῆς ἀκαμψίας τῆς ὑπευθύνου Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Βρεταννικοῦ λαοῦ. Διότι ὁ Βρεταννικὸς λαὸς καὶ αὐτὸς κατὰ τὰς φάσεις τῆς ἱστορίας του καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν ἔχει ἐν πολλοῖς δώσει δείγματα καὶ ἀντιλήψεως ἀνωτερότητος, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν πραγμάτων, ἀναμφισβητήτως, θὰ βαρύνουν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος διὰ τὴν τελικῶς αἰσίαν ἔκβασιν τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη θελήσωμεν νὰ ἀτενίσωμεν εἰς τοὺς λαοὺς τῶν ἐλευθέρων δημοκρατικῶν καὶ εἰς τὴν δυνατότητα τῆς ἐπιδράσεως τῆς Κοινῆς Γνώμης τῶν Κρατῶν ἐκείνων, ἐπὶ τῶν Κυβερνήσεών των, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι, ἡ ἔναντι τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου σταθερὰ μας θέσις, εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία, πρὸ παντὸς καὶ θὰ συγκινήσῃ καὶ θὰ ἐμπνεύσῃ ὅλον αὐτὸν τὸν στρατὸν τῶν φίλων τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι πράγματι θὰ ἤθελον νὰ δοῦν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ τὸν Κυπριακὸν λαὸν ἱκανοποιημένους καὶ εὐτυχεῖς.

Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτό, βλέπω ὅτι ἡ ἄκρα ἀριστερὰ ἔχει ὡρισμένας ἀντιρρήσεις. Ἀλλ' εἶναι φυσικόν, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ὅτι αἱ ἀντιρρήσεις αὐταὶ δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ὑπάρχουν, διότι διάστασις καὶ σκέψεων καὶ πολιτικῶν πεποιθήσεων καὶ πολιτειακῶν πεποιθήσεων καὶ γενικωτέρων τοποθετήσεων μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὴν πλευρὰν αὐτήν.

Κ. Μ η τ σ ο τ ά κ η ς. Ὄχι, πολιτειακοῦ.

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς. (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ὄχι ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ πολιτεύματος, διότι ἐπ' αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀντίθετος γνώμη, ἀλλ' ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος. Ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, εἶναι καὶ αὐτὸ πολιτειακὸν πρόβλημα. Δὲν εἶναι ἡ μορφὴ μόνον, ἡ ὁποία ἀποκαλεῖται πολιτειακόν.

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς. Ἀπὸ τὰ λεγόμενα Δυτικὰ Κράτη.....(κωδωνοκρουσίαι. Δὲν ἀκούεται, ὁμιλῶν ἀπὸ τῆς θέσεώς του). Πρέπει νὰ τὰ στηρίζετε εἰς ἐπιχειρήματα αὐτὰ ποὺ λέγετε. Ἀπὸ τὰ 14 Κράτη τοῦ Δυτικοῦ κόσμου.... (κωδωνοκρουσίαι - θόρυβος).

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς. (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι σαφής, εἶναι πολιτικὴ ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ πλέον δυσχερής, εἶναι πολιτικὴ ἡ ὁποία .....

Ε. Ἀ ρ β α ν ι τ ά κ η ς. Τὴν Ἀλγερίαν, διατὶ τὴν κατεψηφίσαμεν; Καταψηφίζομεν τῆς Ἀλγερίας τὴν αὐτοδιάθεσιν καὶ ζητοῦμεν.....(θόρυβος).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Δὲν δέχεται διακοπὰς ὁ ρήτωρ.

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς. Δὲν εἶναι τακτικὴ αὐτὴ τοῦ κ. Προέδρου.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Σᾶς παρακαλῶ, Κε Συνάδελφε.

Α. Ἀ ρ β α ν ι τ ά κ η ς. Μὲ τί μοῦτρα θὰ ζητήσωμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου, ὅταν καταψηφίζωμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Ἀλγερίας;

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε Ἀρβανιτάκη, εἴχατε καθήσει προηγουμένως πιὸ ψηλὰ καὶ εἴχομεν ἀπαλλαγῆ τῶν διακοπῶν. Δὲν ἀλλάζετε θέσιν; (γέλωτες).

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Κύριοι βουλευταί, εἶχον καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ καθῆκον ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας νὰ ἐκθέσω τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ἠκολουθήθη, ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἐθνικοῦ θέματος. Πιστεύω ἀκραδάντως, ὅτι ὑπῆρξεν ἡ μόνη προστατεύουσα καὶ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν καὶ τὰ Ἐθνικά μας συμφέροντα. Ἀλλὰ πιστεύω, ἐκ παραλλήλου, ὅτι ἡ ἄσκησις τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, καὶ δυσχερὴς εἶναι καὶ ψυχικὴν δοκιμασίαν ἐπιβάλλει μεγάλην. Διότι, ὅταν κανεὶς εἰς δημόσιον βίον, εἰς τὴν χώραν αὐτήν, καί, διὰ τὴν προστασίαν τοῦ Ἐθνικοῦ συμφέροντος, ἀναγκασθῆ νὰ ἐκδηλωθῆ ὡς μετριοπαθὴς εἰς τὰς λέξεις ἀλλὰ καὶ ταὐτοχρόνως σταθερὸς εἰς τὰς ἐπιδιώξεις, ἐξυπηρετεῖ μὲν τὸ ἐθνικὸν συμφέρον καὶ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, κύριοι συνάδελφοι, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρεστὸς εἰς τὴν κοινὴν γνώμην. Ἐπιπροσθέτως δὲ εἶναι εὐάλωτος καὶ εἰς τὴν ἀντιπολιτευτικὴν διάθεσιν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον μὴ νομίζετε ὅτι ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ Ἀρχηγός της καὶ ἐγώ, ὡς ὑπεύθυνος διὰ τὸν τομέα αὐτόν, δὲν ἠσθάνθημεν καὶ ἀγωνίαν μεγάλην καὶ πικρίαν μεγάλην, ὅταν, ἐκτελοῦντες τὸ καθῆκον μας, νυχθημερὸν, δεχόμεθα δημοσίᾳ ἐκ μέρους τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὄχι μόνον ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, κατηγορίας, διὰ τὰς ὁποίας εἴμεθα ἀπολύτως ὑπερβέβαιοι ὅτι εἰς τὴν συνείδησιν καὶ τῶν ἰδίων κ.κ. βουλευτῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως δὲν ὑπάρχουν.

Ι. Σ π η λ ι ό π ο υ λ ο ς. Σᾶς ἐπρόλαβαν τὰ γεγονότα κύριε Ὑπουργέ.

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ἐξετελέσαμεν εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ καθῆκον μας.

Δὲν ἐκάναμεν οὐδεμίαν ἀπολύτως παράλειψιν. Ἐφροντίσαμεν (ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τομεῖς τῶν ἐθνικῶν μας συμφερόντων, καὶ δὴ εἰς τὸν τομέα τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων, νὰ ἀκολουθήσωμεν πολιτικὴν σταθερότητος, τοιαύτην, ὥστε σήμερον, καὶ ἀπὸ τὸν ἑλληνισμὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἀναγνωρίζεται ὅτι πράγματι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατώρθωσε νὰ τὸν προστατεύσῃ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν διπλωματικῶν καὶ πολιτικῶν της δινατοτήτων... (θόρυβος–κωδωνοκρουσίαι). Ἠμπορεῖτε νὰ διαμαρτύρεσθε ὅσον θέλετε. Ἡ διαμαρτυρία ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, εἶναι ἐλευθέρα ὅπως καὶ ἡ διατύπωσις τῆς γνώμης, ἀλλὰ εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Τουρκίας αὐτὴν τὴν στιγμὴν, αἰσθάνεται ἱκανοποίησιν διότι, διελθὼν μίαν κρίσιν λίαν σημαντικήν, εὑρίσκεται πάλιν σήμερον εἰς τὸν δρόμον διὰ τὴν ἐκ νέου ὁμαλὴν ζωήν του. (Χειροκροτήματα).

Η. Μ π ρ ε δ ή μ α ς. .....(ὁμιλεῖ, ἀπὸ τῆς θέσεως του μὴ ἀκουόμενος.....)

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ἠμπορεῖτε νὰ διαμαρτύρεσθε, ὅσο θέλετε. Ἐγὼ δέχομαι τὰς διαμαρτυρίας καὶ θὰ ἐξακολουθήσω νὰ ἀναπτύσσω τὰς ἀπόψεις μου, ὡς ἂν αὗται νὰ μὴν ὑπῆρχον.

Η. Μ π ρ ε δ ή μ α ς. Οἱ Μουσουλμάνοι τῆς Θράκης...

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Ἠμπορεῖτε πράγματι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς τραυματικῆς περιπετείας, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται σήμερον ὁ ἀγωνιζόμενος Κυπριακὸς λαός, νὰ ἰσχυρίζεσθε ὅτι τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα δὲν ἐσημείωσε πρόοδον. Ἐν τούτοις, ὅμως, ὅταν ἀναλογισθῆτε πού εὑρίσκετο πρὸ 8 μηνῶν καὶ ἐξετάσετε τώρα εἰς ποῖον σημεῖον εὑρίσκεται ἀπὸ ἀπόψεως προβολῆς εἰς τὰς Δημοκρατικὰς Χώρας, δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἐπετεύχθη καὶ ἐπετελέσθη παμμεγίστη πρόοδος. Ἀναμφισβητήτως τοῦτο ἐπετεύχθη ταὶ τὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸν ἠρωϊσμὸν τῶν Κυπρίων καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἐθνάρχου, ἀλλὰ τουλάχιστον αὐτὴν τὴν φορὰν θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῆ ὅτι καὶ ἡ συμπαράστασις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξε πλήρης. (Χειροκροτήματα).

Δὲν ἔχομεν ἀπολύτως οὐδεμίαν διάθεσιν νὰ ὑποστηρίξωμεν περισσότερον τοῦ δέοντος τὴν πολιτικήν μας, τὰς ἐπιδιώξεις μας καὶ τὸ τί νομίζομεν ὅτι συνετελέσθη.

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς. Διὰ τοὺς ἀπαγχονισμοὺς δὲν εἴπατε τίποτε.

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτ.) Καὶ διὰ τοὺς δύο ἀπαγχονισμοὺς διὰ τοὺς ὁποίους τόσον κόπτεσθε καὶ εἶναι φυσικὸν τώρα σεῖς νὰ κόπτεσθε. Θὰ σᾶς εἴπω.

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς. Τί ἐκάματε;

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς. (Ὑπ. Ἐξωτ.) Ἐγω νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ὅλοι ἠσθάνθημεν τὸ ἴδιον. Ἀπὸ τὰς 26 Ὀκτωβρίου 1955 ἀδιαλήπτως καὶ ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ διάβημα ἢ ἐνέργεια δὲν παρελείφθη οὐδὲν μέτρον διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ὡ σωτηρία τῶν δύο ἀγωνιστῶν.

Ι. Δ ι α μ α ν τ ό π ο υ λ ο ς. Τὸ ἠξεύρατε ὅτι θὰ ἐκτελεσθοῦν. (Θόρυβος—Κωδωνοκρουσίαι.)

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε Διαμαντόπουλε, διατὶ αὐταὶ αἱ ἐκρήξεις. Διατὶ σᾶς παρακαλῶ δὲν ἀφήνετε νὰ διεξάγεται ὁμαλῶς ἡ συζήτησις. Εἶσθε ἐγγεγραμμένος νὰ ὁμιλήσετε καὶ θὰ ἔχωμεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς ἀκούσωμεν.

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτ.) Κατηγορούμεθα ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ κατηγορούμεθα συστηματικῶς, ὅτι λόγῳ τῆς εἰδικῆς μας ἐπιδόσεως εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν Ἐθνικῶν αὐτῶν προβλημάτων ὑπάρχει καὶ ἡ ἀντίθεσις τῆς Κύπρου ἐναντι ἡμῶν. Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξηγηθῶ. Κύριοι βουλευταί, εἰς τὴν Κύπρον ὑπάρχει μία κατάστασις ἐξαιρετικῶς τεταμένη, ὁ ἀγὼν εἶναι βαρὺς, αἱ συνέπειαί του μεγάλαι καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ ἐκτίμησις τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος τῆς Ἑλλάδος ἐν Κύπρῳ καὶ ἄλλη εἶναι ἡ ἐκτίμησις τῶν ὑποχρεώσεων τῆς Χώρας, ἀλλὰ καὶ τῶν συμφερόντων ποὺ πρέπει νὰ προστατεύσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐνταῦθα.

Αὐτὰ, κύριοι βουλευταί, θὰ ὑπάρξῃ πάντοτε ἐπὶ τῶν ποαγμάτων δεδομένον, ἐφ' ὅσον θὰ πρέπει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις σύμφωνα ἔλωστε μὲ τὴν ὀρθὴν ἀρχὴν τὴν ὁποίαν διετύπωσεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν φιλελευθέρων ἐν τῇ χαράξῃ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὄχι μόνον νὰ ὑπολογίζῃ τὸ ἕνα πρόβλημα, ἀλλὰ νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψει τὴν συνισταμένην τῶν διαφόρων προβλημάτων καὶ νὰ καθορίζῃ τὴν ἱεράρχισιν αὐτῶν.

Ἀξιότιμοι κ. βουλευταὶ τῆς πλειοψηφίας, ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς κατὰ τὰς τελευταίας ἐκλογάς.....

Ε ἷ ς β ο υ λ ε υ τ ή ς. Διατὶ ἀπευθύνεσθε μόνον εἰς τὴν συμπολίτευσιν.....

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτ.) Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ διαμαρτήρεσθε. Συνήθως ἀπευθύνομαι εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἔχω δικαίωμα ν' ἀπευθύνομαι καὶ εἰς τὴν Συμπολίτευσιν.

Ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἀξιότιμοι κ. βουλευταὶ τῆς πλειοψηφίας, ἀπεφάσισε διὰ τῆς ψήφου του νὰ στείλῃ ἡμᾶς ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ὡς πρῶτον Κόμμα μὲ ἀπόλυτον πλειοψηφίαν, δὲν μᾶς ἐξέλεξε μόνον διὰ νὰ διακυβερνήσωμεν τὴν χώραν ὑπὸ ὁμαλὰς συνθήκας. Μᾶς εἶπεν ἀκόμη ὅτι θὰ πᾶτε νὰ μᾶς ἐκπροσωπήσετε καὶ εἰς σᾶς ἐμπιστευόμεθα τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀντιξόων περιστάσεων. Καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ἀξιότιμοι κ. συνάλελφοι πρέπει νὰ ἔχετε εἰς τὴν σκέψιν σας ἀδιαλείπτως ὅτι παραμένοντες πιστοὶ εἰς τὴν εἰλημμένην αὐτὴν ὑποχρέωσιν ἔναντι τοῦ λαοῦ, τότε καὶ μόνον ἐπιτελεῖτε τὸ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τὸ καθῆκον σας. (χειροκροτήματα.)

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριοι βουλευταί, ὁ βουλευτὴς Ἀθηνῶν κ. Θ. Τσᾶτσος μοῦ ἀπηύθυνε πρὸ ὀλίγου τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν: (Ἀναγινώσκει).

Κύριε Πρόεδρε, ὁ κ. Θεοτόκης μοὶ ἀπέδωσε γνώμην ἀλλοίαν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν εἶχον πράγματι διατυπώσει. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 19 (ἐδαφ. 4, 5) ἐζήτησα νὰ σημειωθῆ ὅτι

ζητῶν τὸν λόγον ἐπὶ προσωπικοῦ θέματος, δὲν ἠδυνήθητε ν' ἀντιληφθῆτε ὅτι καὶ κατ' οὐσίαν εἶχον δίκαιον καὶ συμφώνως τῷ κανονισμῷ ἐζήτησα νὰ σημειωθῇ ὅτι ζητῶ τὸν λόγον ἐπὶ προσωπικοῦ θέματος. Καὶ ὄχι τοῦτο μόνον, ἀλλὰ διετυπώσατε ἐπιτήμησιν πρὸς ἐμέ,τὴν ὁποίαν δὲν ὀφείλω νὰ δεχθῶ. Ζητῶ νὰ μοῦ δοθῇ ἐξήγησις ἄλλως ζητῶ τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ προκύψαντος προσωπικοῦ θέματος.

Μετὰ τιμῆς

Θ. Τσᾶτσος

Δὲν ἀντελήφθην, κ. Τσᾶτσο, ὅτι ἐζητεῖτε τὸν λόγον, ἐνόμισα ὅτι θέλετε νὰ διακόψητε. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοῦ εἶχεν εἴπει, ὅπως καὶ ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ὅτι δὲν δέχεται καμμίαν διακοπήν. Καὶ διὰ τοῦτο προσεπάθησα νὰ μὴ γίνουν διακοπαί. Δὲν ἐγνώριζον ποῖον ἦτο τὸ αἴτημά σας. Ἐὰν ἐπερειμένατε ὀλίγον νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν του ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἴσως θὰ εὑρίσκετο ἕνας τρόπος νὰ ὁμιλήσητε. Ἐὰν νομίζητε ὅτι σᾶς ἔθιξα εἴς τι παρακαλῶ νὰ πιστεύσητε εἰς τὴν προσωπικήν ἐκτίμησιν καὶ φιλίαν τὰς ὁποίας τρέφω πρὸς ὑμᾶς.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, δὲν πρόκειται ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς γενικωτέρας ἀπόψεις τὰς ὁποίας ἀνέπτυξεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀλλὰ ἐριθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὴν λύπην μου διότι ἀνέφερε μίαν περικοπὴν ἀνακοινωθέντος τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, παρεποίησε τὴν ἔννοιάν της καὶ ἠθέλησε νὰ τὸ συσχετίσῃ μὲ τὰ θέματα τῆς σημερινῆς συζητήσεως. Οὐδεμία σχέσις ὑπάρχει. Θὰ ἀναγνώσω τὴν σχετικὴν περικοπήν.

«Παραμένει, δυστυχῶς, βέβαιον,ὅτι ἡ ἀνεπιφύλακτος συμμετοχή μας εἰς τὴν Τριμερῆ Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου ὑπῆρξε βαρύτατον λάθος. Καὶ μία ἀπὸ τὰς ἀνεπανορθώτους συνεπείας του εἶναι καὶ ἡ παραμόρφωσις τῆς θέσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἐνῷ μέχρι τοῦδε ἦτο ζήτημα μεταξὺ Μεγ. Βρεττανίας καὶ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ὑπερασπιστὴς τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ Ἑλλάς, μετεβλήθη δυστυχῶς εἰς ὀξυτάτην Ἑλληνοτουρκικὴν διαφοράν, τῆς ὁποίας καλοπροαίρετος διαιτητὴς ἐμφανίζεται ἡ Μ. Βρεττανία....».

Ποίαν λοιπὸν σχέσιν ἔχει ;

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξ.). Ἀκριβῶς τὸ ἴδιον εἶπον καὶ ἐγώ.

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, ὡς συνεφωνήθη χθές, θὰ συζητηθοῦν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προτάσεως περὶ δυσπιστίας καὶ αἱ ἐκκρεμοῦσαι ἐπερωτήσεις. Ἐκ τῶν ἐπερωτώντων ὡμίλησε μέχρι τοῦδε ὁ κ. Χούτας, ὁ κ. Τσουκαλᾶς καὶ ὁ κ. Τσᾶτσος. Ἀπομένουν οἱ κ. κ.Μητσοτάκης καὶ Γρηγορίου. Εἶναι ἡ χρονολογικὴ σειρὰ τῆς καταθέσεως τῶν ἐπερωτήσεων. Οὗτοι δὲν ὑπάγονται κατὰ μίαν ἑρμηνείαν τοῦ κανονισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπιτρέψατέ μου νὰ κάμω τῇ ἐγκρίσει σας εἰς τὴν διάταξιν περὶ τετάρτου, διότι βεβαίως διὰ τὴν συζήτησιν μιᾶς ἐπερωτήσεως δὲν ὑπάρχει περιορισμός. Ὅμως μετὰ ταῦτα ἔχω μίαν πρότασιν περὶ περιορισμοῦ εἰς τὸ τέταρτον διότι ἡ Βουλὴ ἐφωτίσθης.Θὰ ἀναγνώσω τὰ ὀνόματα .....(ἀναγιγνώσκει).....

Ἐκφωνοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν ὑπογραψάντων τὴν πρότασιν κ.κ. βουλευτῶν, καὶ διαπιστοῦται ὅτι ἡ πρότασις καλῶς ὑπεβλήθη.

Πρόεδρος. Συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμὸν ἐπὶ τῆς προτάσεως ταύτης δύνανται νὰ ὁμιλήσουν εἷς ἐκ τῶν ὑποστηριζόντων ταύτην καὶ εἷς ἐκ τῶν ἀντιλεγόντων. Ὁ κ. Μπακλατζῆς ἔχει τὸν λόγον ὡς ἀντιλέγων.

Ε. Μπακλατζῆς. Νομίζομεν κ. Πρόεδρε, ὅτι ἐπὶ τῶν σοβαρωτάτων θεμάτων τὰ ὁποῖα θίγει ἡ πρότασις δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ περιορίσωμεν τὸν χρόνον τῶν συζητήσεων. Ἐγομὲν καθῆκον νὰ καταβάλωμεν κάθε προσπάθειαν ὥστε νὰ διαφωτισθῇ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς πλήρως περὶ τῶν σπουδαιοτάτων τούτων ζητημάτων. Ἀντιλέγομεν κατὰ ταῦτα εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν πρότασιν καὶ προτείνομεν ὅπως αὕτη ἀπορριφθῇ.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπορ. καὶ Βιομ). Νομίζω κ. βουλευταί, ὅτι κατὰ τὴν χθεσινὴν συνεδρίασιν μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως συνεφωνήθη νὰ τηρηθῇ αὐτὴ ἡ διαδικασία.

Γ. Παπανδρέου. Ὄχι ὅμως ἀπὸ ἀπόψε.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπορ. καὶ Βιομ). Δὲν καθωρίσαμεν τὸν χρόνον. Πάντως, συνεφωνήσαμεν νὰ καταβάλωμεν ἅπαντες προσπάθειαν νὰ τερματισθῇ ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς προτάσεως δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τὴν προσεχῆ Πέμπτην, ὥστε τὴν Παρασκευὴν νὰ συζητηθῇ ἡ προταχθεῖσα ἐπερώτησις. Ἐξ ἄλλου νομίζομεν ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διεφωτίσθησαν ἀρκούντως ἐπὶ τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα θίγει ἡ πρότασις δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Δὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι σκόπιμον νὰ συνεχισθῇ ἡ πολιτικὴ αὐτὴ συζήτησις περισσότερον, πολλῷ μᾶλλον καθ' ὅσον εἶναι ἡ τρίτη κατὰ σειρὰν συζήτησις ἡ ὁποία λαμβάνει χώραν ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος διὰ τὰ αὐτὰ θέματα

Θ. Χαβίνης. Ἀπορῶ κ. Πρόεδρε, διατὶ προβάλλεται ἀντίρρησις διὰ τὸν περιορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν ἀγορεύσεων. Ἐὰν περιορισθῇ ὁ χρόνος θὰ δυνηθῶμεν νὰ ὁμιλήσωμεν ὅλοι.

Πρόεδρος. Ἐφ' ὅσον κ. βουλευταί, ὁ περιορισμὸς δὲν θὰ ἀφορᾷ τοὺς κ.κ. Μητσοτάκην καὶ Γρηγορίου ἂς ἀναβάλωμεν τὴν λῆψιν ἀποφάσεως ἐπ' αὐτῆς καὶ ἀποφασίζομεν μετὰ τὰς ἀγορεύσεις τούτων.

Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Μητσοτάκης.

Κ. Μητσοτάκης. Εἶναι, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν καὶ ὁ κ. ἐπὶ τοῦ Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας Ὑπουργός, ἡ τρίτη φορὰ εἰς διάστημα ὀλίγων μηνῶν ποὺ διεγάεται πολιτικὴ συζήτησις ἐντοπιζομένη εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα. Τοῦτο κ. βουλευταί, ὀφείλεται εἰς γεγονότα τὰ ὁποῖα συνέβησαν τελευταίως καὶ εἰς τὸ ὅτι ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις εἶχεν κακὴν ἐξέλιξιν. Ταῦτα ἠνάγκασαν τὴν ἀντιπολίτευσιν νὰ ὑποβάλῃ πρότασιν δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ φέρῃ τὸ Κυπριακὸν θέμα καὶ πάλιν πρὸς συζήτησιν εἰς τὴν Βουλήν, ἐν συσχετισμῷ μὲ δύο ἄλλα θέματα τὰ ὁποῖα συνεκίνησαν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Β' Ἀντιπρόεδρος κ. Β. Βύζας).

Ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ κ. συνάδελφοι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξωτερικὴν της πολιτικὴν δὲν κατόρθωσε νὰ καταστήσῃ σαφὲς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ποίαν πολιτικὴν ἀκολουθεῖ. Ὁμολογῶ ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι τραγικὸν καὶ ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἔτι, μετὰ τὴν μακρὰν ἀγόρευσιν τοῦ κ. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ, ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω ποίαν πολιτικὴν ἐνεφάνισεν ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Κυβέρνησις.

Παρὰ ταῦτα δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ, καὶ ὡς τοιαύτην ἐννοῶ καὶ τὴν, πρὸ τῶν ἐκλογῶν σχηματισθεῖσαν, ἠκολούθησεν ἐπὶ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως διάφορον πολιτικὴν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν συνεφώνησαν κατὰ τὸν παρελθόντα Αὔγουστον νὰ ἀκολουθήσουν ὅλα τὰ τότε Κόμματα. Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1955, κ. συνάδελφοι, οἱ τότε Ἀντιπρόεδροι τῆς Κυβερνήσεως, διότι ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ μακροῦ ἠσθένει σοβαρῶς, ἐθεώρησαν καθῆκον των νὰ καλέσουν τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἰς κοινὴν σύσκεψιν διὰ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν πρὸς χάραξιν ἐνιαίας πολιτικῆς. Καὶ πάντες ὡς γνωστὸν ἔμειναν σύμφωνοι νὰ ἐπιδιώξουν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου εἰς τακτὴν προθεσμίαν. Τὴν πολιτικὴν ταύτην σημειώθήτω ἔπρεπε νὰ συμμερίζεται καὶ ὁ σημερινὸς Πρωθυπουργὸς διότι οὗτος τυγχάνων τότε ἡγετικὸν στέλεχος τῆς τότε Κυβερνήσεως, δὲν ἐφάνη νὰ διαφωνῇ. Λέγεται ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς εἶχε τότε διαφόρους ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ ὅτι τὰς ἀποψεις του ταύτας τὰς διετύπωσε κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Τοῦτο ὅμως δὲν δύναμαι νὰ τὸ παραδεχθῶ διότι ἐὰν μέλος τῆς Κυβερνήσεως διαφωνῇ διὰ τὴν ἀκολουθητέαν πολιτικὴν ἐπὶ τοσούτου σοβαροῦ ζητήματος, ἔπρεπε νὰ παραιτηθῇ. Συνεπῶς, ὁ κ. Καραμανλῆς κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς σύμφωνος πρὸς τὴν τότε χαραχθεῖσαν κοινὴν πολιτικὴν ὅλων τῶν κομμάτων. Βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς ὁποίας

Ὀκτωβρίου 1955, ὡς ἐπεκράτησε νὰ λέγεται ἡ πρώτη Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ, ἠκολούθησε διάφορον πολιτικὴν ἀπὸ τὴν μέχρι τότε χαραχθεῖσαν. Τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ, ἄλλοι τὴν ὀνομάζουν πολιτικὴν ἐθνικῆς μειοδοσίας καὶ ἄλλοι πολιτικὴν συμβιβασμοῦ. Παρὰ τὴν ἐμὴν γνώμην καὶ αἱ δύο αὐταὶ ἔννοιαι εἶναι ταὐτόσημοι διότι ἀπεδείχθη ὅτι διὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης ἡ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει κάτι τὶ ὀλιγώτερον ἀπ' ὅ,τι ἐπεδιώκετο πρότερον. Δὲν νομίζω κ. συνάδελφοι, ὅτι εἶναι σκόπιμον νὰ ἀναφερθῶ εἰς συγκεκριμένας ἀποδείξεις διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται τὸ βάσιμον τῶν ἀπόψεών μου τούτων. Ἀφ' ἑνὸς στιγμῆς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος κ. Καρτάλης ἔθεσεν ὑπ' ὄψει τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἐπίσημά τινα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις δὲν διέψευσεν, ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν τοῦτο ὡς ἀποδεδειγμένον.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅταν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἀνέγνωσε τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ἀνέφερε τι, περὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τοῦτο δὲν ὑπῆρξεν τυχαῖον. Ὑπῆρξεν σκόπιμον καὶ ἐπεδείκνυε τὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν προετίθετο νὰ ἀκολουθήσῃ, ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ, Ὅλη ἡ ἀκολουθία τῶν γεγονότων κ. συνάδελφοι, ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πρώτης Κυβερνήσεως τοῦ κ. Καραμανλῆ, πείθει ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς ὡς σκοπὸν ἔθεσεν νὰ ἐξεύρῃ κάποιαν λύσιν διὰ τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα μὲ βάσιν τὴν μειοδοσίαν. Τὴν πολιτικὴν ταύτην ὁ κ. Θεοτόκης τὴν ἠκολούθησεν μὲ ἀκαμψίαν καὶ συνέπειαν. Τοὐναντίον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως προσεπάθησε νὰ ἐμφανίσῃ διάφορον πολιτικὴν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν. Ἐὰν ἐπιχειρήσῃ τις κ. συνάδελφοι, μίαν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν γεγονότων τῶν συνδεομένων μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ κ. Καραμανλῆ ἐν σχέσει μὲ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, θὰ διαπιστώσῃ τὴν προσπάθειαν τῆς ἐξευρέσεως συμβιβαστικῆς λύσεως ἐφ' ἑνὸς καὶ τὸν ἐμπαιγμὸν τοῦ λαοῦ ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν εὐνοϊκοῦ δι' αὐτὸν ἐκλογικοῦ ἀποτελέσματος. Μὲ θλῖψιν σημειῶ τὸ φαινόμενον νὰ λέγωνται πρὸς τὸν λαὸν ἐν γνώσει πράγματα ἀναληθῆ. Τοῦτο ὄχι μόνον δὲν εἶναι πρᾶξις ἐπαινετή, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ὀπισθοδρόμησιν εἰς τὸν τομέα τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν πολιτικῶν ἠθῶν. Κατεβλήθη προσπάθεια ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοὺς συνεργάτας του νὰ ἐξεύρουν τρόπον συμβιβασμοῦ τῶν ἀσυμβιβάστων. Ἠθέλησαν καὶ τὰς ἐκλογὰς νὰ κερδίσουν καὶ εἰς τὴν πολιτικήν των ν' ἀκολουθήσουν, πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ὅμως ἐὰν ἐνεφάνιζον εἰς τὸν λαὸν διάφορα ἀσφαλῶς θὰ ἦσαν τὰ ἐκλογικὰ ἀποτελέσματα. Οὕτω πως εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην ἄλλην πολιτικὴν νὰ ἀκολουθοῦν καὶ ἄλλην νὰ ἐμφανίζουν εἰς τὸν λαὸν ὅτι ἀκολουθοῦν.

Ἀσχέτως ὅμως κ. συνάδελφοι, τοῦ γεγονότος τῆς μεταβολῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ἀσχέτως τοῦ γεγονότος ὅτι ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις ἀπὸ διεθνὴς τοιαύτη κατέληξεν εἰς ἐσωτερικὸν τῆς Ἀγγλίας ζήτημα, ἀδιαφιλονικήτως τῆς ἐπιδιώξεως ἐξευρέσεως κάποιας Formula διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, παραμένει τὸ ἐρώτημα διατί ἡ Κυβέρνησις καὶ ἐν τίνι δικαιώματι ἠλλαξεν πολιτικήν. Καὶ ἄλλοτε κ. συνάδελφοι, ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἀνέπτυξα τὴν αἰτίαν ἡ ὁποία καθ' ἡμᾶς συνετέλεσεν ν' ἀλλάξῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπὶ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως πολιτικήν. Διὰ τὴν ἄνοδον τοῦ κ. Καραμανλῆ εἰς τὴν Πρωθυπουργίαν συνήργησαν δυνάμεις εὑρισκόμεναι ἐκτὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος. ὡς καθορίζει τοῦτο τὸ Σύνταγμα. Αἱ ὑποχρεώσεις λοιπὸν πρὸς αὐτὰς τὰς δυνάμεις εἶναι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν νὰ ἀλλάξῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πολιτικήν, τὴν ὁποίαν μάλιστα ἠναγκάσθη ἡ Κυβέρνησις τοῦ Καραμανλῆ νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ μετὰ τὰς ἐκλογὰς διότι χάρις εἰς τὰς δυνάμεις ἐκείνας ἐξησφάλισεν ὁ κ. Πρωθυπουργὸς τὴν ψῆφισιν τοῦ φαύλου ἐκείνου ἐκλογικοῦ νόμου, ὁ ὁποῖος ἦτο κομμένος εἰς τὰ μέτρα τῆς ΕΡΕ, ἀκόμη δὲ ἐξησφάλισε τὸ δικαίωμα νὰ διεξαγάγῃ αὐτὴ τὰς ἐκλογὰς μὲ ἀποτέλεσμα νὰ νοθευθῇ ἡ Θέλησις τοῦ Λαοῦ.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ σχηματισμὸς τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐκινήθησαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, ἐκινήθησαν ἐν ὄψει συγκεκριμένης πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ κυπριακοῦ. Ἔναντι τῆς ὁποίας εἶχεν ἐκ προοιμίου ἀναλάβει ὑποχρεώσεις ὁ κ. Καραμανλῆς. Ὅλα ὅσα συνέβησαν ἀποτελοῦν ἀνωμαλίαν καὶ κακὸν προηγούμενον καὶ συνιστοῦν βαρεῖαν εὐθύνην διὰ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ἤτις ἐκτίνεται καὶ ἔναντι τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος τοῦ ὁποίου κατὰ τὸ πολίτευμά μας εἶναι ὁ ὑπεύθυνος Σύμβουλος.

Ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ὁμοφώνως ὅλα τὰ κόμματα ἐνέκριναν ἐπὶ τοῦ κυπριακοῦ ἦτο μία καὶ δεδομένη. Ἦτο ἡ πολιτικὴ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς ἐπιδιώξεως τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας. Τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τὴν ἀνέτρεψεν ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τὰ βλέπομεν ἔκδηλα ἐνώπιόν μας. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δικαιοῦται νὰ ἐρωτήσῃ ἂν μὴ τίνι δικαιώματι μετέτρεψεν ἡ Κυβέρνησις τὴν πολιτικὴν αὐτήν, τοὐλάχιστον ποία εἶναι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ Κυβέρνησις ἐπὶ τοῦ κυπριακοῦ θέματος. Ἀποτελεῖ χρέος τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἀποσαφηνίσῃ τὴν πολιτικήν της διότι δὲν εἶναι δυνατὸν ἐπ' ἄπειρον τὰ γεγονότα αὐτὰ νὰ συσκοτίζωνται. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του μὲ πολλὴν περίσκεψιν ὑπερημύνθη τῆς πολιτικῆς τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν. Ὡμίλησεν κατὰ τρόπον ἀσαφῆ ἀλλὰ ἐξ ὅσων εἶπεν συνάγεται ὅτι ἠκολουθήθη πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ὑπέβαλον αἱ ἀντικειμεναὶ προϋποθέσεις, δηλ. μία ρεαλιστικὴ πολιτική, ἡ ὁποία δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι ἄλλη παρὰ μία πολιτικὴ συμβιβασμοῦ. Ἀλλὰ ἂς λάβωμεν τὰ γεγονότα ὡς ἐξηλίχθησαν διὰ νὰ ἴδωμεν ἂν ἀπέδωσεν ἡ πολιτικὴ αὐτή. Ὑπεστήριξεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι ἡ θέσις τοῦ κυπριακοῦ ζητήματος κατέστη πολὺ καλλιτέρα ἀπ' ὅτι ἦτο πρὸ ὀκταμήνου. Κατ' ἐμὲ ἡ περίοδος τοῦ 8μήνου ἀπετέλεσεν διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κυπριακοῦ ἕνα χαμένο χρόνο, διότι βασικὴ Ἀγγλικὴ θέσις ἦτο νὰ παρέλθῃ χρόνος δεδομένου ὅτι ὁ χρόνος δουλεύει ὑπὲρ τοῦ δυνάστου. Καὶ ἡ ἐξέλιξις τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὸ κυπριακὸν δύναται νὰ μᾶς ἀγάγῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἀκολουθηθεῖσα πολιτικὴ δὲν ηὐδοκίμησε εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. Εἶναι γνωστὰ τὰ ἀποτελέσματα, ἡ ἐξορία τοῦ Μακαρίου αἱ βαρβαρότητες τοῦ ἐξάλλου τουρκικοῦ ὄχλου ἐναντίον τῶν Κυπρίων καὶ ὁ ἀπαγχονισμὸς τῶν δύο ἀγωνιστῶν. Εἶναι ἀκόμη σαφὲς ὅτι ἡ ἀκολουθηθεῖσα πολιτικὴ ὡδήγησεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα νὰ ἐμφανίσουν μεγαλυτέραν ἀδιαλλαξίαν οἱ Ἄγγλοι.

Τὸ Κυπριακὸν ζήτημα κύριοι συνάδελφοι στηρίζεται εἰς δύο βάσεις. Ἡ μία βάσις εἶναι ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν εὐρυτάτην διαφώτισιν τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης. Ἡ δευτέρα βάσις εἶναι ὁ ἡρωϊκὸς ἀγὼν τῶν Κυπρίων ὁ ὁποῖος ἔπεσεν εἰς ἀσύλληπτον μεγαλεῖον καὶ ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐκθαμβος ἵσταται ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεστηρίχθη ἡ ἄποψις ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν πολλὰ ἀπὸ τὴν προσφυγὴν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Διαφωνῶ εἰς τὴν ἄποψιν αὐτὴν καὶ ἀπόδειξις τῆς μεγάλης σημασίας τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ προσφυγή μας εἶναι ἡ λυσσώδης ἀντίδρασις τὴν ὁποίαν ἐμφανίζουν οἱ Ἄγγλοι, διότι πρόκειται περὶ ὑποθέσεως δικαίας καὶ ὅταν προβάλλεται διεθνῶς φέρει εἰς ἄνετον θέσιν τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς δυσχερῆ τοὺς Ἄγγλους.

Ἡ Κυβέρνησις μὲ τὴν πολιτικήν της δημιουργεῖ δυσχερεῖς προϋποθέσεις διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ δεδομένου ὅτι αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ στηριχθῇ παρὰ εἰς τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως ὅταν ἀπὸ τὴν ἰδίαν Κυβέρνησιν ἐμμέσως ἢ ἀμέσως ἐγκαταλείπεται τὸ αἴτημα τοῦτο ἐξασθενίζει τὸ ἔρεισμα τῆς ὑποστηρίξεως τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Πέραν τούτου πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ καὶ ἕν ἄλλο πρόβλημα.

Ἡ Κυβέρνησις διὰ τοῦ κατευθυνομένου τύπου της ἔδωσεν τὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν λαὸν ὅτι τὸ κυπριακὸν θὰ λυθῇ τῇ βοηθείᾳ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Νομίζω ὅτι σήμερον πλέον εἶναι ἀδύνατον νὰ διαφωνῇ τις ὅτι ἡ πολιτικὴ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν δὲν εἶναι πολιτικὴ ἥτις ἀμέσως ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀναμένῃ ἀπὸ τὴν

Κυβέρνησιν τῶν Η.Π. νὰ λάβῃ θέσιν ἐναντι τοῦ κυπριακοῦ ὑπαγορευομένην ἀπὸ τὴν πίστιν τοῦ 'Αμερικανικοῦ λαοῦ πρὸς τὰ ἰδανικὰ τῆς ἐλευθερίας. 'Αλλὰ δυστυχῶς δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Η.Π. Διὰ τὴν 'Αμερικανικὴν Κυβέρνησιν τὸ Κυπριακὸν θέμα ἔχει διάφορον θέσιν ἀπ' ὅ,τι ἔχει διὰ τὴν 'Ελλάδα. Δι' ἡμᾶς εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 'Εθνικὸν θέμα καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Η.Π. ἀποτελεῖ μίαν δυσάρεστον περιπλοκὴν μεταξὺ φίλων καὶ συμμάχων, ἡ ὁποία πρέπει κατὰ ἕνα τρόπον νὰ διευθετηθῇ. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναμένῃ τις ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῶν Η.Π. θὰ ἐκτιμήσῃ περισσότερον τὸ 'Ελληνικὸν συμφέρον ἀπ' ὅσον τὸ συμφέρον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἥτις ἀποτελεῖ σημαντικώτατον παράγοντα εἰς τὸν δυτικὸν κόσμον. Συνέπεια τούτου εἶναι ὅτι ἡ πολιτικὴ τῶν Η.Π. δὲν θὰ εἶναι ἄλλη παρὰ ἡ ἐπιδίωξις κάποιας διευθετήσεως ὥστε νὰ λείψῃ αὐτὴ ἡ περιπλοκή. "Οταν ὅμως ἡ Κυβέρνησις δίδει εἰς τὸν λαὸν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ λυθῇ τὸ Κυπριακὸν διὰ τῶν 'Ηνωμένων Πολιτειῶν, ὑποπίπτει εἰς σφάλμα διότι δημιουργεῖ κινδύνους διὰ τὰς 'Ελληνο-'Αμερικανικὰς σχέσεις, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοποθέτησις δὲν προωθεῖ τὴν λύσιν τοῦ θέματος.

'Η Κυβέρνησις Καραμανλῆ δὲν ἔχει πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ κυπριακοῦ ἢ μᾶλλον δὲν τολμᾷ νὰ ἐμφανίσῃ δημοσίᾳ τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ. Σήμερον ἐν πάσῃ περιπτώσει μετὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ κ. 'Υπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐδέχθη νὰ ἀναλάβῃ τὸν ρόλον τοῦ συμπαραστάτου εἰς τὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ Μακαρίου καὶ "Αγγλων, καὶ μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ 'Εθνάρχου καὶ τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς εἰδήσεως ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κηρύξῃ ἀπεργίαν πείνης, τὰ πράγματα τοποθετοῦνται ἐπὶ διαφόρου βάσεως. 'Εκπρόσωπος τοῦ 'Εθνάρχου δὲν ὑπάρχει, ὅπως δὲν ὑπάρχουν καὶ πρὸς τιμὴν τῶν Κυπρίων προδόται Κύπριοι νὰ τὸν ἀντικαταστήσουν. Πῶς νομίζει ἡ Κυβέρνησις ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ προωθήσῃ τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἔχει ἐγκαινιάσει; Εἶναι σαφὲς ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς 'Ελλάδος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἄλλη παρὰ ἡ πολιτικὴ τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν ΟΗΕ καὶ τῆς διαφωτίσεως τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης ὅτι ἡ 'Ελλὰς ἐμμένει ἀκλονήτως ἐπὶ τοῦ αἰτήματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. 'Η Κυβέρνησις Καραμανλῆ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀναρμοδία καὶ διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς προσφυγῆς καὶ διὰ τὴν διαφώτισιν τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ἀφῆκε νὰ παρέλθουν ἀνεκμετάλλευτοι οἱ βανδαλισμοὶ τῶν Τούρκων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Σμύρνην.

"Οπου ἔφθασαν τὰ πράγματα ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐφαρμόσῃ οἱανδήποτε πολιτικὴν καὶ περσότερον τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ 'Εθνους ἀκόμη καὶ διότι δὲν τὴν πιστεύει καὶ διότι εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει τὸν ἀνδρισμὸν νὰ διακηρύξῃ ἐν δημοσίᾳ ὅτι ἐπιδιώκει.

Πέραν τούτου εἶπον ὅτι ὁ δεύτερος παράγων ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις εἶναι ὁ ἡρωϊσμὸς τῶν Κυπρίων. Καὶ εἶναι γνωστὸν κύριοι βουλευταί, ὅτι ἡ Κυπριακὴ 'Ενθαρχία ἡ ὁποία γνησιώτερον ἐκφράζει τὰς ἀπόψεις τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ διετύπωσεν ἀπόλυτον τὴν ἀντίθεσίν της πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ κ. Θεοτόκη. Κατὰ τὴν προηγουμένην συζήτησιν τοῦ θέματος ἐνώπιον τῆς 'Εθνικῆς ἀντιπροσωπείας ὁ κ. 'Υπ. τῶν 'Εξωτερικῶν ἐνήλλασσε θέσεις καὶ μετετοπίζετο ἐκ τῶν Κυβερνητικῶν ἑδωλίων πρὸς τὰ βουλευτικὰ ἑδώλια. 'Αλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ συγκίνησις τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ κ. Θεοτόκη ἐξηντλήθη εἰς τὰς ἐναλλαγὰς τῶν ἑδωλίων. Δὲν δύναμαι νὰ ἀντιληφθῶ ὅταν τὸ Κυπριακὸν θέμα στηρίζεται κατὰ τὸ ἕτερον σκέλος του εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ ἁρμόδιος 'Υπουργὸς νὰ εἶναι ἐκεῖνος ἐναντι τοῦ ὁποίου δυσπιστοῦν οἱ Κύπριοι ἀγωνισταί; Εἶπεν ὁ Κύριος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι θὰ ἦτο πολιτικὴ ἀνανδρία ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἄφηνεν ἐκτεθειμένον τὸν κ. 'Υπουργὸν τῶν 'Εξωτερικῶν τοσο μαλλον ὅσον δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐπουσιώδους τινὸς ζητήματος ἀλλὰ περὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 ἐθνικοῦ μας θέματος, διὰ τὴ διαχείρισιν τοῦ ὁποίου συνυπεύθυνος ἦτο ὁλόκληρος ἡ Κυβέρνησις. Τοῦτο εἶναι ὀρθὸν μὲ τὴν προσθήκην ὅτι ἡ γανναιότης καὶ ὁ ἀνδρισμὸς τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἔπρεπε νὰ ὁδηγήσουν εἰς τὴν πραίτησιν ὁλοκλήρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὄχι εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν. Κύριοι συνάδελφοι, θέλω νὰ διατυπώσω ὡρισμένας σκέψεις ἀφορώσας εἰς τὴν γενικωτέραν τοποθέτησιν τοῦ προβλήματος τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ Κυπριακόν. Κατεβλήθη προσπάθεια νὰ ἐμφανισθοῦν τὰ κόμματα του Κέντρου ὑποστηρίζοντα τὴν ἀποχώρησιν τῆς 'Ελλάδος ἐκ τοῦ NATO καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν συμμαχιῶν. Οὐδὲν ἐκ τῶν κομμάτων του Κέντρου ὑπεστήριξεν τοιοῦτόν τι. Τὴν ἄποψιν αὐτὴν τὴν ὑπεστήριξεν ὁ κατευθυνόμενος ἔξαλλος Κυβερνητικὸς τύπος. 'Η 'Αντιπολίτευσις ἀντιθέτως ἐπιμένει εἰς τὴν ἄποψιν ὅτι ἡ 'Ελλὰς πρέπει νὰ διατηρήσῃ τὰς συμμαχίας της. Τὸ πρόβλημα τῆς 'Ελλάδος δὲν εἶναι ἴση ἐχθρότης πρὸς ὅλους, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον χάνονται αἱ συμμαχιαι, ἀλλὰ ἐπέκτασις καὶ συμπλήρωσις τούτων. Δὲν νομίζω ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς 'Ελλάδος πρέπει νὰ εἶναι ἀπυλύτως μονόπλευρος. Μὲ τόνον ψυχρὸν ὁ κύριος 'Υπ. τῶν 'Εξωτερικῶν ἀνεφέρθη εἰς τὰς σχέσεις μας μὲ τὴν Σοβιετικὴν Ενωσιν, καὶ μᾶς ἔδωσε τὴν εντύπωσιν ὅτι ἀντιμετωπίζει μὲ φόβον οἱανδήποτε τυχὸν φιλικὴν χειρονομίαν ἔναντι τῆς Σοβιετικῆς 'Ενώσεως. Πέρανδμως τῶν σχέσεών μας μὲ τὸ παραπέτασμα αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν αντικείμενον παρερμηνειῶν, τί ἔπραξεν ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸν τομέα τῶν 'Αντιαποικιακῶν δυνάμεων, τί ἔκαμεν διὰ νὰ ἀναπτύξῃ φιλίας μὲ τὰς χώρας αἱ ὁποῖαι φύσει καὶ θέσει εἶναι σύμμαχοί μας καὶ ἐψήφισαν ὅλαι ὑπὲρ ἡμῶν; Καὶ πῶς ἑρμηνεύει τὴν θέσιν τῆς 'Ελλάδος ἐπὶ τοῦ 'Αλγερινοῦ θέματος; Δὲν νομίζει ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ κακὸν προηγούμενον διὰ τὴν ἔκβασιν τῆς προσφυγῆς μας; Πῶς ἀκόμε ὁ κ. 'Υπ. τῶν 'Εξωτερικῶν δὲν κατεδέχθη νὰ χαιρετίσῃ τὸν 'Υπουργὸν τῶν 'Εξωτερικῶν τοῦ Λιβάνου ἐπισκεφθέντα τὴν Πρωτεύουσαν τῆς 'Ελλάδος;

Σ. Θεοτόκης ('Υπ. 'Εξωτερικῶν). Θὰ ἤθελα νὰ δώσω καὶ ἐπὶ τῶν δύο αὐτῶν παρατηρήσεων τοῦ ἀξιοτίμου βουλευτοῦ ἐκ Χανίων ὡρισμένας ἐξηγήσεις πρὸς τὸ Σῶμα. Πρῶτον, δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι ἐδόθη ἀντίθετος ψῆφος εἰς τὸ 'Αλγερινόν .....

Κ. Μητσοτάκης. Δὲν εἶπον «ἀντίθετος», εἶπον πῶς θὰ δικαιολογήσητε τὴν ψῆφον σας ἐπὶ τοῦ 'Αλγερινοῦ.

Σ. Θεοτόκης ('Υπ. 'Εξωτερικῶν). Διότι ἁπλούστατα τὸ 'Αλγερινὸν δὲν ἦλθε ποτὲ εἰς τὸ στάδιον ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ ψηφίσῃ κανεὶς κατὰ τὸν Α ἢ Β τρόπον. "Οσον ἀφορᾷ τὸν 'Υπουργὸν τῶν 'Εξωτερικῶν τοῦ Λιβάνου, ἐπιθυμῶ, ἐφ' ὅσον ἐθίγη αὐτὸ ἀπὸ τὸν ἀξιότιμον βουλευτὴν Χανίων, νὰ πληροφορήσω τὴν Βουλὴν τὰ ἀκόλουθα:

'Ο 'Υπουργὸς τῶν 'Εξωτερικῶν τοῦ Λιβάνου ἦλθεν ἐδῶ ἰνκόγνιτο, δηλαδὴ ἰδιωτικῶς, δὲν ἦλθεν ἐδῶ ἐπισήμως καὶ εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ 'Υπουργεῖον τῶν 'Εξωτερικῶν περὶ τῆς ἐπικειμένης ἐλεύσεως του. Τοῦτο δὲν συνέβη. Μετὰ 24 ὥρας ὑπῆρξε μία δεξίωσις παρὰ τῷ ἐπιτετραμμένῳ τοῦ Λιβάνου. 'Οφείλω νὰ δηλώσω πρὸς τὸ Σῶμα ὅτι διὰ λόγους καὶ πολλῆς ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους ἄλλους, τοὺς ὁποίους ὑποθέτω πάντες ἀντιλαμβάνεσθε, ἀπὸ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνέλαβον τὰ καθήκοντα τοῦ 'Υπουργοῦ τῶν 'Εξωτερικῶν δὲν παρέστην εἰς οὐδεμίαν ἀπολύτως δεξίωσιν τῆς μορφῆς αὐτῆς. Δὲν ἐγνώριζα κἂν ὅτι ὁ 'Υπουργὸς τῶν 'Εξωτερικῶν θὰ ἦτο παρὼν εἰς τὴν δεξίωσιν αὐτήν. Διότι εἴθισται, τοὐλάχιστον καθ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, ὅταν ἀποστέλλονται προσκλήσεις διὰ νὰ ὑπάρξῃ μία δεξίωσις πρὸς τιμὴν ἑνὸς ἐπιφανοῦς προσκεκλημένου, εἶναι καθιερωμένον αὐτὸ νὰ σημειοῦται ἐπὶ τῆς προσκλήσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ δὲν συνέβη, ἀλλὰ οὔτε καὶ ὁ ἐκ Λιβάνου ἐπιτετραμμένος εἰδοποίησε τὸ 'Υπουργεῖον ὅτι θὰ παρίσταται εἰς τὴν δεξίωσιν αὐτὴν ὁ 'Υπουργὸς τῶν 'Εξω-

τερικῶν. Πέραν αὐτοῦ ὅμως ἐγὼ ὅταν ἐπληροφορήθην τὴν παρουσίαν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Λιβάνου ἐθεώρησα χρέος μου νὰ ἐπικοινωνήσω προσωπικῶς μαζί του. Τὸν ἐπῆρα τὴν ἐπομένην ἡμέραν εἰς τὸ τηλέφωνον ὁ ἴδιος καὶ συνωμίλησα μαζί του ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν καὶ τοῦ εἶπον ὅτι λυποῦμαι πάρα πολὺ διότι δὲν ἐγνώριζα ὅτι παρίστατο εἰς αὐτὴν τὴν δεξίωσιν ὅπως καὶ δὲν ἐγνώριζα ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ἤμην ὑποχρεωμένος ν' ἀναχωρήσω διὰ τὰ σύνορα διὰ νὰ ὑποδεχθῶ ἐξ ὀνόματος τοῦ Βασιλέως τὸν Πρόεδρον τῆς Γερμανικῆς Δημοκρατίας, τοῦ εἶπον ὅτι, παρὰ ταῦτα καὶ παρὰ τὸν φόρτον τῆς ἐργασίας καὶ τὴν ἀπασχόλησίν μου, ἤμην εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, διὰ νὰ συναντηθῶμεν καὶ νὰ συνομιλήσωμεν. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Λιβάνου μὲ ηὐχαρίστησε θερμότατα καὶ μὲ εἰδοποίησεν ἀργότερον ὅτι λυπεῖται διότι θὰ εὑρίσκετο ἐκτὸς Ἀθηνῶν ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Προσέθεσα τότε ὅτι ἐλπίζω ὅτι μέχρι τῆς Δευτέρας θὰ ἦτο ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἠμπορέσω νὰ τὸν συναντήσω καὶ συνομιλήσω μαζί του.

Πληροφορῶ τὴν Βουλὴν ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀνέφερεν ὁ συνάδελφος ἐκ Χανίων, τὸ γεγονὸς αὐτό, ἔχει τὴν μορφὴν καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις ὅπως σᾶς τὸ ἐξήγησα. Ἐπίσης σᾶς πληροφορῶ ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Λιβάνου, ἐπιστρέψας εἰς τὴν Χώραν του, συνηντήθη μὲ τὸν ἐκεῖ διπλωματικὸν μας Ἀντιπρόσωπον, τὸν κ. Σεφεριάδην, μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχε μίαν φιλικωτάτην συνομιλίαν. Καὶ δὲν νομίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι ὑφίσταται θέμα. Ἐὰν ἐδημιουργήθη θέμα τοῦτο προῆλθεν ἀκριβῶς ἐκ μιᾶς παρατυπίας καὶ βεβαίως ὄχι ἐκ τῆς διαθέσεως εἴτε ν' ἀγνοήσω εἴτε νὰ μὴ συναντήσω τὸν ἐν λόγῳ συνάδελφον Ὑπουργόν.

Κ. Μητσοτάκης. Δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω παρὰ τὸ γεγονὸς μόνον ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶχε δοθῇ ἐγκαιρότερον σχετικὸν ἀνακοινωθὲν ἵνα μὴ δημιουργηθῇ ἡ σφαλερὰ αὐτὴ ἐντύπωσις.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτ.) Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ἔχει δημοσιεύσει σχετικὸν ἀνακοινωθέν.

Κ. Μητσοτάκης. Συνάγεται σαφὲς τὸ συμπέρασμα, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀκολουθήσῃ Ἑλληνικὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἥτις ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι αἱ ἀπόψεις μου δὲν ἔχουν ἐννοιαν ἐγκαταλείψεως τῶν συμμάχων, ἀλλὰ δὲν εἶναι νοητὸν νὰ ὑφίσταται πολιτικὴ δουλικῆς προσηλώσεως πρὸς ἀπόψεις τὰς ὁποίας ἄλλοι ὑπαγορεύουν. Ἀπὸ τὸ 1936 ἐποχὴν καθ' ἣν ἐπεβλήθη ἡ τυραννία τῆς δικτατορίας ἤρχισε τὸ κακὸν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς 4ης Αὐγούστου καὶ μετὰ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πολέμου καὶ ἀκολούθως τοῦ συμμοριτοπολέμου ἐξακολουθοῦσε τὸ κακὸν αὐτό. Ἀλλὰ καθ' ἣν ἐποχὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπεκατεστάθη ἡ ἐσωτερικὴ ὁμολάτης τὸ κακὸν αὐτὸ ἔπρεπε νὰ ἐξαλειφθῇ. Σήμερον, κύριοι συνάδελφοι ἐπιβάλλεται πολιτικὴ ἀμβλύνσεως τῶν ἐξωτερικῶν προβλημάτων διὰ νὰ διευκολυνθῇ καὶ ἡ ἐπίλυσις τῶν ἐξωτερικῶν προβλημάτων. Ἡ προσωπική μου ἀντίληψις εἶναι ὅτι ἡ Κυβέρνησις παραμένουσα εἰς τὴν ἐξουσίαν δὲν ἀσκεῖ Ἑλληνικὴν ἀνεξάρτητον πολιτικήν. Πολιτικὴν ποὺ ὑπαγορεύει τὸ Ἔθνος καὶ τὴν ὁποίαν φυσικῶς ἐγκατέλειψεν. Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις μὲ τὸν χειρισμόν της ὁδηγεῖ τὴν χώραν εἰς ἀδιέξοδον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τοῦ συλλαλητηρίου, ἔχω νὰ εἰπω τὰ ἑξῆς. Δὲν ὑποστηρίζω ὅτι αἱ θορυβώδεις ἐκδηλώσεις ἀποτελοῦν τρόπον ἐκφράσεως ρωμαλέας πολιτικῆς ἐπὶ ἐξωτερικῶν θεμάτων, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ὑπάρχει τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι τῶν συγκεντρώσεων, ἡ Κυβέρνησις ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὁμαλότητα. Ἡ Κυβέρνησις ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ζωὴν τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τομέα ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἀλλοπρόσαλλος. Διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐξετοπίσθη ὁ Μακάριος τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀπεφάσισε τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου ἀλλὰ λόγῳ τοῦ φόβου τῆς διαταράξεως της τάξεως ἀπηγορεύθη. Ὅταν δὲ ἀπεφασίσθη ἡ ἐκτέλεσις τῶν Κυπρίων πατριωτῶν ἡ Κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου καὶ πολὺ ὀρθῶς εἶχεν ὅμως στοιχειώδες χρέος νὰ ἀποτρέψῃ εἰς τὸ νὰ ἐξελιχθῇ εἰς αἱματηρὰν τραγωδίαν. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μετὰ τὴν χθεσινὴν του ὁμιλίαν ὀργίλως ἠθέλησε νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐπαναστατικῆς ἐκδηλώσεως ὡρισμένης μερίδος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Νομίζω ὅτι ἀντιστρέφεται τὸ φιλοφρόνημα, θὰ ἠδυνάμην νὰ εἰπω ὅτι ἴσως ἄλλαι σκονειναὶ δυνάμεις τῆς Χώρας θά εἶχον συμφέρον νὰ ἐκτραπῇ τὸ συλλαλητήριον εἰς αἱματηρὰν τραγωδίαν. Ἡ περίφημος δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ ἐξεμεταλλεύθη ἕνα παρόμοιον συλλαλητήριον εἰς Θεσ)νίκην διὰ νὰ καταλύσῃ τὰς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. (θόρυβος κωδωνοκρουσίαι).

Μ. Μυρτσάκης. Δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ χαρακτηρίσετε κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν περίοδον τῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν ἀείμνηστον Ἰωάννην Μεταξᾶν διότι προπαρασκεύασε τὴν χώραν διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ εἴπῃ εἰς τὴν κρισιμον στιγμὴν τῆς Πατρίδος μας τὸ ἱστορικὸν ΟΧΙ ποὺ ἐσόξασε τὴν Ἑλλάδα. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Κ. Μητσοτάκης. Λυποῦμαι διότι θίγω τὴν διδικτατορικὴν σας φιλοτιμίαν. Προσθέτω δὲ ὅτι εἶναι αἰσχος εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν νὰ ὑπάρχουν ὑποστηρικταὶ τῆς δικτατορίας. Συνεχίζων, κύριοι συνάδελφοι, φρονῶ ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἐπέδειξε περιφρόνησιν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν πρὸς τὰς ἐλευθερίας του, πρὸς τὴν ψῆφον του καὶ τώρα πρὸς τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. Δὲν ἔλαβε μέτρα διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν αἱματοχυσίαν.

Ι. Διαμαντόπουλος. Κύριε Μητσοτάκη γνωρίζετε ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ συλλαλητηρίου εἶχον ζητήσει οἱ ἰατροὶ τῶν Ἀθηνῶν νὰ συνέλθουν εἰς ἐλεγχόμενον παρὰ τῆς ἀστυνομίας χῶρον ἐπὶ τῇ ἐπιδείξει τῆς ταυτότητός των ἵνα ζητήσουν ἀπὸ τὰς παγκοσμίους ἰατρικὰς ὀργανώσεις τὴν παρεμβασίν των πρὸς διάσωσιν τῶν δύο ἀγωνιστῶν; Γνωρίζετε ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Πρεσβεία εἶχε ὁμολογήσει εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ ἰατρικοῦ συλλόγου Ἀθηνῶν κ. Φλῶρον, ὅτι κάτι ἐνέργεια ἦτο περιττὴ δεδομένου ὅτι ἡ Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας εἶχε μεταβιβάσει τὴν προνομίαν χορηγήσεως χάριτος εἰς τὸν δῆμιον Χάρτιγκ; Δὲν νομίζετε τότε ὅτι ἡ Κυβέρνησις γνωρίζουσα ἐκ τῶν προτέρων τὴν τύχην τοῦ Καραολῆ ἐξυπηρέτησε ξένα συμφέροντα μὲ τὸ ἐπιτραπὲν συλλαλητήριον ἐξετράπη καὶ ἐξετελέσθη εἰς συλλαλητήριον αἵματος;

Ν. Ἀθανασίου (Ὑφ. Ἐσωτ.) Κύριε συνάδελφε, οὐδεμία αἴτησις τοῦ ἰατρικοῦ συλλόγου ἐλήφθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον.

Ι. Διαμαντόπουλος Ἔχω εἰς χεῖρας μου ἐπιστολὴν τοῦ Προέδρου τοῦ ἰατρικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν ἀποδεικνύουσα τὴν ἀπαγόρευσιν ἀνεξαρτήτως τῆς τηλεφωνικῆς ἀπαντήσεως ἣν μοῦ εἶχε δώσει ὁ ἴδιος προσωπικῶς περὶ ἀρνήσεως χορηγήσεως ἀδείας.

Κ. Μητσοτάκης. Ὅσοι γνωρίζουν στοιχειωδῶς τὴν περιφέρειαν τῶν Ἀθηνῶν, δύνανται νὰ διαπιστώσουν ὅτι ὁ χῶρος ὅπου αἱ ἀστυνομικοὶ ἐπυροβόλησαν, ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰς ξένας Πρεσβείας αἱ ὁποῖαι ὄντως ἔπρεπε νὰ περιφρουρηθοῦν. Δὲν ἦτο βεβαίως οὐσιώδης τόπος ἄξιος δι' αἱματοχυσίαν, τὰ τζάμια τῆς Ἀμερικανικῆς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν. Ἀκόμη δὲν ἀποδέχομαι τὴν ἄποψιν ὅτι πολῖται ἐπυροβόλησαν ἐκ τῶν ὄπισθεν. ἄλλους πολίτας. Θὰ ἦτο τοῦτο μέσα εἰς τὸ πυκνὸν πλῆθος ἀδύνατον ἐὰν δὲ κανεὶς ἐξῆγε περίστροφον διὰ νὰ κτυπήσῃ τὸν διπλανόν του θὰ διέτρεχε τὸν κίνδυνον ἀμέσως νὰ λιντσαρισθῇ. Δὲν κατηγορῶ τὴν ἀστυνομίαν μας ἡ ὁποία εἶναι μία ἀπὸ τὰς καλυτέρας τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ τὴν Κυβέρνησιν τὴν ὁποίαν βαρύνει ἂν μὴ τι ἄλλο ἐγκληματικὴ ἀμέλεια. Ἡ Βουλὴ δὲν εἶναι πλημμελειοδικεῖον ὡς ἴσως ἐνόμισεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, διὰ νὰ κρίνῃ τὴν τυχὸν εὐθύνην τοῦ α' ἢ τοῦ β' ἀστυνομικοῦ. Κατανέμει πολιτικὰς εὐθύνας καὶ εἶναι πολιτικὸν Σῶμα.

Αἱ παραλείψεις τῆς Κυβερνήσεως, τὰς ὁποίας καὶ ὁ κ. Κανελλόπουλος παρεδέχθη, ὡδήγησαν εἰς τὴν τραγωδίαν καὶ δικαίως τῆς ἐπενεμήθη ὁ τίτλος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ αἵματος.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Παπασπύρου ἔχει τὸν λόγον.

Δ. Π α π α σ π ύ ρ ο υ. Κύριοι συνάδελφοι, ἀνῆλθαν εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ δικαιολογήσω δι' ὀλίγων τῶν ψῆφον τὴν ὁποίαν θὰ δώσω μετὰ τὸ πέρας τῆς συζητήσεως ἐπὶ τῆς προτάσεως μομφῆς τὴν ὁποίαν ἔχω προσυπογράψει καὶ ἐγώ.

Ἐπὶ τοῦ πρώτου κεφαλαίου ποὺ περιέχεται εἰς τὴν πρότασιν μομφῆς, δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἡ συζήτησις ἔχει ἐξαντληθῆ. Διαφωτιστικὴ ὑπῆρξε, ἡ συζήτησις ἥτις ἐγένετο κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 25ης Ἀπριλίου 1956, ὅτε ὡμίλησαν οἱ ἡγέται τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ διὰ πρώτην φορὰν διὰ τῆς ὁμιλίας τοῦ ἡγέτου τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος κ. Καρτάλη, ἦλθον εἰς τὴν δημοσιότητα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα συνετάραξαν τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν δημοσίαν γνώμην. Εἶναι νωπαὶ αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος αἵτινες προεκάλεσαν τοιαύτην ἀνησυχίαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν κοινὴν γνώμην, ὥστε ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἠναγκάσθη νὰ παραμερίσῃ τὸν κ. Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν καὶ νὰ ἀνακοινώσῃ ὅτι ἐκάλεσε τὸν προϊστάμενον τῆς Εἰσαγγελικῆς Ἀρχῆς καὶ διέταξεν ἀνάκρισιν κατὰ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν ὑπευθύνων τῆς διορροῆς τῶν ἐμπιστευτικῶν αὐτῶν στοιχείων. Καὶ ἀνέμενεν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μὲ συγκίνησιν, τὸν τερματισμὸν τῆς ἐρεύνης αὐτῆς διὰ νὰ ἴδῃ ἐὰν τὰ ἐθνικὰ αὐτὰ μυστικὰ ἀπελάλυψαν εἰς τὸν τὸν κ. Καρτάλην αἱ ὑπεύθυνοι ὑπηρεσίαι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐπανειλημμέναι συσκέψεις ἐγένοντο εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως χωρὶς ὅμως νὰ ἀνακοινωθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς γενομένης ἐρεύνης καὶ νὰ δοθῇ συνέχεια εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν. Ἀπὸ τὴν σιωπὴν τῆς Κυβερνήσεως ἕνα διεπιστώθη ὅτι ὅσα ἀπεκαλύφθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος κ. Καρτάλη, ἦσαν ἐξ' ὁλοκλήρου ἀληθῆ. Ἀπεδείχθη οὕτω ὁ ἀλλοπρόσαλλος χειρισμὸς παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ μεγάλου κυπριακοῦ θέματος καὶ ἡ ἐλαφρότης τη νὰ ἀναζητῇ ὑπευθύνους διὰ διαρροὴν μυστικῶν τὰ ὁποῖα ὅμως ἦσαν εἰς χεῖρας ἀντιδίκων τῆς Ἑλλάδος καὶ δὴ τῶν Βρεταννῶν καὶ τῶν Τούρκων. Ἐλπίζω ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας θέλων νὰ προφυλάξῃ τὸ γόητρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὑπέδειξεν ὅτι εἶναι ματαία ἡ περαιτέρω ἔρευνα διὰ τὴν διαρροὴν τῶν περιφήμων μυστικῶν. Ἔμειναν οὕτω εἰς τὸ κενὸν αἱ ἀπειλαὶ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ ὑπόθεσις ἐκλείσθη. Αὐτὰ τὰ περίεργα συνέβησαν ἐξ' ἀφορμῆς, τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ κ. Καρτάλη. Τὸ παρήγορον εἶναι ὅτι ἡ ὑπόθεσις ἐφωτίσθη καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐνημερώθη ἐπὶ τῆς τακτικῆς τῆς Κυβερνήσεως.

Κύριοι συνάδελφοι, δὲν πρόκειται νὰ ὑπεισέλθω εἰς ἔρευναν καὶ ἀνάλυσιν τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, ἀλλὰ διατυπώνων τὰς σκέψεις μου δικαιοῦμαι καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἔθνους καὶ ὡς Ἕλλην πολίτης, νὰ ἐκφράσω καὶ ἐγὼ τὴν ἀπορίαν μου ἀλλὰ ἐν ταὐτῷ καὶ τὴν κατάπληξίν μου διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον χειρίζεται ἡ Κυβέρνησις τὸ θέμα τοῦτο.

Ἐπὶ μίαν τριετίαν συνταράσσει τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις καὶ ποτὲ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν κατώρθωσε νὰ μάθῃ τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ὑποθέσεως.

Τὰ μέλη τῆς προκατόχου Κυβερνήσεως τοῦ Συναγερμοῦ διεκήρυσσον, ὅτι τὸ θέμα τὸ Κυπριακὸν τὸ διαχειρίζεται ὑπευθύνως, ὁ τότε πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως στρατάρχης Παπάγος χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ποτὲ τὴν ἀνάγκην νὰ ἐνημερώσῃ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τὴν πορείαν τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ὑποθέσεως.

Καὶ ἐνῷ ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως ἦτο μέλος τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης διωχετεύετο ὑπὸ ἀοράτων κύκλων ἡ εἴδησις ὅτι διαφωνεῖ ἐπὶ τοῦ κυπριακοῦ καὶ δὲν συμμερίζεται τὴν πολιτικὴν τοῦ στρατάρχου Παπάγου. Κατὰ τὰ μετὰ τοῦ 1955 ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ὑπῆρχε κίνησις δημιουργίας μιᾶς μεταβατικῆς καταστάσεως καὶ σχηματισμοῦ μεταβατικῆς κυβερνήσεως τῆς ὁποίας ὡς πρόεδρος ἀνεφέρετο ὁ σημερινὸς Πρωθυπουργὸς μὲ κυρίαν ἀποστολὴν τὴν συμβιβαστικὴν λύσιν τοῦ θέματος. Ἐμεσολάβησεν ὁ θάνατος τοῦ στρατάρχου Παπάγου καὶ ἡ κατὰ τὸν γνωστὸν τρόπον ἄνοδος εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως μὲ βασικὸν σκοπὸν τὴν συμβιβαστικὴν λύσιν καὶ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Διὰ τὴν κάλυψιν ὅμως τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ ἐν ὄψει τῶν ἐκλογῶν, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὰς προεκλογικὰς δηλώσεις του εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς Κέρκυραν, παρέσχον τὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν λαὸν ὅτι χάρις εἰς τὰς κυβερνητικὰς ἐνεργείας δίδεται εὐτυχὴς λύσις εἰς τὸ Κυπριακόν. Ἀπεδείχθη, δυστυχῶς, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ προεκλογικοῦ πυροτεχνήματος καὶ ἀπάτης μὲ ἐπακόλουθον μετὰ τὰς ἐκλογὰς τὴν σύλληψιν κὰι ἐξορίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καὶ μετέπειτα τὸν ἀπαγχονισμὸν τῶν δύο ἐθνικῶν ἐγωνιστῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ αἱματηρὰ ἐπεισόδια κατὰ τὸ συλλαλητήριον τῶν Ἀθηνῶν, τῆς 9 Μαΐου 1956.

Πλέον ἀντιφατικὴ πολιτικὴ δὲν ἔχει ἐπιδειχθῆ ποτὲ ἀπὸ Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Οἱ Ἕλληνες ὅμως δικαιοῦνται νὰ μάθουν τὴν ἀλήθειαν. Νὰ μάθουν τοὺς πραγματικοὺς σκοποὺς τῆς Κυβερνήσεως. Νὰ μάθουν τὸν χειρισμὸν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐθνικοῦ θέματος. Νὰ μάθουν ποία ἡ πραγματικὴ καὶ ἀληθὴς στάσις τῶν συμμάχων μας. Πῶς ἤχθημεν εἰς τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πῶς πιστεύει ἡ κυβέρνησις με τὴν παρ' αὐτῆς ἀκολουθουμένην ἀλλοπρόσαλλον πολιτικήν, ἥτις ἐκτὸς ἄλλων πιστοποιεῖται ἀπὸ τὸ περίφημον τηλεγράφημα τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Μελᾶ, ὅτι θὰ φθάσῃ εἰς εὐτυχὲς τέρμα ἡ κυπριακὴ ὑπόθεσις.

Ἀλλὰ ἐπὶ τῶν θεμάτων αὐτῶν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ εἴπω περισσότερα λόγῳ τοῦ περιωρισμένου χρόνου καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν κριτικὴν ποὺ ἠσκησαν οἱ ὁμιληταὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Συνεπείᾳ τῆς ἀλοπροσάλου κυβερνητικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ κυπριακοῦ εἶναι καὶ τὰ τελευταῖα αἱματηρὰ γεγονότα τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ ἐνῷ ἡ Κυβέρνησις φέρει ἐξ ὁλοκλήρου τὴν εὐθύνην τοῦ χυθέντος ἀδελφικοῦ αἵματος ἐμφανίζεται ὡς ξένη πρὸς τὰ γενόμενα. Χθὲς ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργὸς ἀντὶ νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τὰς βαρείας εὐθύνας τῆς κυβερνήσεως μετεβλήθη εἰς δικηγόρον ἑνὸς ὑπὸ κατηγορίαν.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν διὰ τῆς ἀγορεύσεώς του ἔδωσε ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις ὡς ποινικὸς δικηγόρος τοῦ κατηγορουμένου, ἐνεθυμήθη περισσότερον τὴν προγενεστέραν ἰδιότητά του καὶ μὴ ἔχων πεδίον πολιτικῆς ὑπερασπίσεως τῆς Κυβερνήσεως τῆς ὁποίας εἶναι μέλος ἐξετράπη εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ προφυλακισθέντος ἀστυνομικοῦ. Πολιτικὴν ὑπεράσπισιν τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἀπετόλμησεν νὰ κάμῃ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου. Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν ποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀρχικὸν ξεκίνημα διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὰ αἱματηρὰ γεγονότα τῆς 9 Μαΐου 1956.

Θὰ ἐνθυμῆσθε κύριοι ὅλοι ὅτι τὸ σύνθημα τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως ἐν Ἑλλάδι τὸ ἔδωσεν ἡ σπουδάζουσα νεολαία. Οἱ φοιτηταὶ τῶν Πανεπιστημίων καὶ τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Γυμνασίων καὶ τῶν Δημοτικῶν ἀκόμη Σχολείων εἶχον τὸ προβάδισμα εἰς τὴν Ἐθνικὴν αὐτὴν ἐξόρμησιν. Τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ Γυμνάσια ἀνέστειλαν τὰ μαθήματα καὶ οἱ φοιτηταὶ καὶ μαθηταὶ κατέκλεισαν ἐπανειλημμένως τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔφθασαν ἐνίοτε καὶ εἰς ὑπερβολὰς κατὰ τὰς ἐθνικὰς αὐτῶν ἐκδηλώσεις.

Ὁ ἔχων τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ὁμιλῇ εἶδε σπουδαστὰς ἔξω ἀπὸ τοῦ Μεγάρου τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ ὅπου στεγάζονται Ἀγγλικαὶ καὶ Ἀμερικανικαὶ ὑπηρεσίαι νὰ προβαίνουν εἰς ἐξάλλους ἐκδηλώσεις. Θὰ τὰ εἴδατε αὐτὰ καὶ σεῖς κ. συνάδελφοι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ μὲ πλήρη ἀνοχὴν τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἔκαμε ἡ νεολαία τὴν ἐθνικήν της ἐξόρμησιν. Καὶ ὅταν ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ εἶδε μὲ ὠμὸν

τρόπον νὰ καταπατῆται ἡ ἐλευθερία, δεδικαιολογημένως ἐξηγέρθη. Ὅταν κ. συνάδελφοι ἡ κατάστασις ἐξελίσσεται κατὰ τρόπον τραυματίζοντα τὰ ἱερώτερα τῶν αἰσθημάτων, ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ ζητεῖ κάποιαν διέξοδον, κάποιαν ἱκανοποίησιν. Καὶ ὅταν ἡ Ἀλγγλικὴ σκληρότης ἔφθασεν εἰς τὴν ἀπάνθρωπον σύλληψιν καὶ ἐξορίαν τοῦ Ἐθνάρχου, φυσικὸν ἦτο κάθε ἑλληνικὴ καρδία νὰ ἐξεγερθῇ.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐζητήθη ἄδεια συγκροτήσεως συλλαλητηρίου καὶ ἡ Κυβέρνησις ἔσπευσε νὰ διακηρύξῃ τὴν συγκατάθεσίν της καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ μάλιστα τὴν συγκρότησιν τοῦ συλλαλητηρίου. Ἀλλ' ὀλίγον πρὸ τῆς κεκανονισμένης ὥρας διὰ τὸ συλλαλητήριον ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπίστευτον διαταγὴν τῆς ματαιώσεώς του.

Ἦτο φυσικὸν ἡ ἀντιπολίτευσις νὰ διαμαρτυρηθῇ διὰ τὴν κυβερνητικὴν αὐτὴν ἐνέργειαν. Εἰς ἀπάντησιν ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν προβαίνει εἰς δηλώσεις ὅτι εἰς γνῶσιν τῆς Κυβερνήσεως περιῆλθον ὑπεύθυνοι πληροφορίαι ὅτι ἐπρόκειτο κατὰ τὸ συλλαλητήριον νὰ δημιουργηθοῦν ἔκτροπα. Ὁ κ. Ὑφυπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, προβαίνει τὴν ἐπομένην ἡμέραν εἰς μακρὰς διεξοδικὰς δηλώσεις καὶ ἀναφέρει (ἀναγινώσκει).

Ἐμφανίζει δηλαδὴ ἐν πλήρῃ ἐπαναστατικῇ δράσει τὸν παράνομον μηχανισμὸν τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἕτοιμον νὰ αἱματοκυλίσῃ τὸν τόπον.

Λυποῦμαι διότι ἀπουσιάζει ὁ πρώην Ὑφυπουργὸς τῆς Δημοσίας Τάξεως κ. Καλαντζῆς διὰ νὰ τοῦ ὑπομνήσω ὅτι ἐπανειλημμένως εἶχε δηλώσει ὅτι κατώρθωσε νὰ ἐξαρθρώσῃ πλήρως τὸν παράνομον μηχανισμὸν τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Περιέργως τὰ μέσα Μαρτίου 1956 ἡ Κυβέρνησις τὸν ἐμφανίζει μὲ πλήρη δρᾶσιν καὶ καταρτίσαντα μάλιστα διάγραμμα δράσεως μὲ τὸ ὁποῖον θὰ κατέλυε τὴν καθεστικυῖαν τάξιν. Καὶ αὐτὰ λέγονται ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δημοσίας Τάξεως.

Ὁ κ. Ὑφυπουργὸς ἰσχυρίζεται εἰς τὰς τότε δηλώσεις του ὅτι ἡ Ἀστυνομία ἔχει θέσει χεῖρα ἐπὶ τῶν πρακτόρων τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ ἔχει ἀνακαλύψει τὰ πάντα. Σχηματίζεται προαναχρικὸς φάκελλος ὁ ὁποῖος παραπέμπεται εἰς τὴν τακτικὴν δικαιοσύνην. Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ ποὺ διεκήρυξεν ἡ Κυβέρνησις ἀπεδείχθησαν ἀνακριβῆ, ἀποκυήματα τῆς φαντασίας ἐκείνων ποὺ ἔχουν συμφέρον νὰ διαιωνίζουν τὴν ἀνωμαλίαν εἰς τὸν τόπον μας. Οὐδεὶς κ. βουλευταί, σὐνελήφθη οὐδεὶς ἐφυλακίσθη, οὐδεὶς κατεδιώχθη ἀπὸ τὴν τακτικὴν δικαιοσύνην πρᾶγμα ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι κανένα στοιχεῖον δὲν εἶχεν ἡ Κυβέρνησις ἀποδεικνύον ὅσα ἐπεκαλέσθησαν εἰς τὰς σχετικὰς δηλώσεις των ὁ Ὑπουργὸς καὶ ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν.

Διότι ἐξ ὅσων ἀνέφερον εἰς τὰς δηλώσεις των τόσον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ὅσον καὶ ὁ κ. Ὑφυπουργὸς θεμελιοῦνται βαρύτατα παραβάσεις τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ εἰδικώτερα τοῦ νόμου 509 τοῦ ὁποίου μάλιστα εὑρεῖαν ἐφαρμογὴν ἐπιδιώκει ἡ παροῦσα Κυβέρνησις. Καὶ ἂν ὅσα ἀνεφέρθησαν ἀπὸ τὸν κ. Ὑπουργόν, καὶ τὸν κ. Ὑφυπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν ἦσαν ἀληθῆ αἱ δικαστικαὶ ἀρχαὶ θὰ ἐδίωκον τοὺς δράστας τοῦ σχεδιασθέντος κατὰ τοῦ ἔθνους ἐγκλήματος. Οὔτε ὅμως συλλήψεις ἐγένοντο οὐδὲ φυλακίσεις οὐδὲ κἂν ἐκλήθη τις εἰς ἀπολογίαν. Δικαιοῦμαι κατόπιν τούτου νὰ πιστεύω ὅτι ὅλα αὐτὰ ἦσαν κακότεχνα κατασκευάσματα πρὸς ματαίωσιν καὶ μόνον τοῦ συλλαλητηρίου καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν ψυχολογικῆς βίας εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνικοῦ δημοκρατικοῦ Λαοῦ.

Ν. Ἀθανασίου (Ὑφυπ. Ἐσωτ.). Κύριε συνάδελφε, ἀναγνωρίζω πλήρως τὰς δηλώσεις μου καὶ πληροφορῶ τὴν Βουλήν, ὅτι αἱ πληροφορίες μας ἦσαν ἀπολύτως ἀκριβεῖς. Ὅσον δὲ ἀφορᾶ τὸ ἐπιχείρημα τὸ ὁποῖον ἀνεφέρατε ὅτι εἶχε ἐπανειλημμένως δηλωθῆ ὑπὸ τοῦ πρώην Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἡ ἐξάρθρωσις τοῦ παρανόμου κομμουνιστικοῦ μηχανισμοῦ, σᾶς πληροφορῶ ὅτι ἡ Λερναία Ὕδρα τοῦ κομμουνισμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην νὰ ἐξοντωθῇ. Ὅσον ἀφορᾶ τὸ θέμα τῶν συλλήψεων σεῖς ὡς νομικὸς πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι οἱ παρεκτρεπόμενοι συλλαμβάνονται ,ἀνακρίνονται καὶ ἀφίνονται ἐλεύθεροι προσωρινῶς.

Δ. Παπάσπύρου. Κύριοι συνάδελφοι, ἡ Κυβέρνησις διὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ καὶ Ὑφυπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἀποκαλύπτει ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἐφημερίδων πρὸς τὸν Λαὸν ὅτι προετοιμάζετο δῆθεν τρομακτικὴ δρᾶσις παρὰ τῶν ἀναρχικῶν στοιχείων. Καὶ διερωτῶμαι, ἂν ὅμως ὑπῆρχεν καὶ παραμικρὰ ἀλήθεια εἰς τὰς κυβερνητικὰς ἀνακοινώσεις ἡ δικαιοσύνη δὲν θὰ ἀνεζήτει τοὺς ἐνόχους ; Ἔχω ὡς δεδομένον ὅτι ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι σήμερον οὐδεμία σύλληψις ὑπόπτου ἐγένετο, οὐδεμία προφυλάκισις καὶ δικαιοῦμαι νὰ πιστεύω ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν ὡς πληροφορίαι ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἦσαν μυθεύματα ὡρισμένων κύκλων. Αὐτὰ λοιπὸν κ. συνάδελφοι, ἐγένοντο περὶ τὰ μέσα Μαρτίου. Δημιουργεῖται ἐν τῷ μεταξὺ κάποια ὕφεσις ὁπότε φθάνομεν μοιραίως εἰς τὴν ἐξαγγελίαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν δύο Κυπρίων πατριωτῶν. Τὴν ἡμέραν τῆς συγκροτήσεως τοῦ συλλαλητηρίου, οὐδὲ κἂν νύξις γίνεται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἢ παρ' οἱουδήποτε ἄλλου μέχρι 11ης πρωϊνῆς περὶ συγκροτήσεως συλλαλητηρίου. Μόνον περὶ τὴν 1ην μεσημβρινὴν παραρτήματα ἐφημερίδων ἀναγγέλουν τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου καὶ διάφορα τροχοφόρα μὲ μεγάφωνα περιέρχονται τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν καὶ προσκαλοῦν τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν εἰς παλλαϊκὴν συγκέντρωσιν νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν πικρίαν του κατὰ τῆς προετοιμαζομένης δολοφονίας τῶν δύο Κυπρίων πατριωτῶν. Ὑπεύθυνος ὑπόδειξις τῆς ἀντιπολιτεύσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου δὲν ἐγένετο.

Ἦτο πολὺ φυσικὸν ἡ θερμόαιμος ἑλληνικὴ νεότης ἤτις ἠσθάνετο ἀπὸ μακροῦ χρόνου πικρίαν διὰ τὴν ἄδικον μεταχείρισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους νὰ συγκεντρωθῇ εἰς τὴν πλατείαν τῆς Ὁμονοίας. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ πρώτη εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐπέλεξεν ὡς τόπον συγκεντρώσεως τὴν περιοχὴν αὐτήν. Ἠκούσθη μάλιστα εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην ὅτι ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς Κυπριακοῦ ἀγῶνος ὑπεδείχθη ὡς τόπος συγκεντρώσεως τὸ γήπεδον τοῦ Παναθηναϊκοῦ καὶ παρὰ τὴν εἰσήγησιν ταύτην ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἐχορήγησε τὴν ἄδειαν συγκεντρώσεως διὰ τὴν πλατεῖαν Ὁμονοίας. Ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ἑβδομάδα ἀνεγράφετο ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἐφημερίδων καὶ συζητήσεις ἐγένοντο διὰ τὴν μελετωμένην ἐκτέλεσιν τῶν δύο Κυπρίων πατριωτῶν. Καὶ ἡ Κυβέρνησις μόλις τὴν 11ην ἢ 12ην ὥραν τῆς 9ης Μαΐου ἐσκέφθη ἐν βίᾳ καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς προετοιμασίας νὰ συγκαλέσῃ εἰς παλλαϊκὸν συλλαλητήριον διὰ τὴν 3ην ἀπογευματινὴν τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν εἰς τὸν περιωρισμένον χῶρον τῆς Πλατείας τῆς Ὁμονοίας. Ἔπραξε τοῦτο ἡ Κυβέρνησις οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχῃ ὡς ὑπεστήριξε ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν μίαν δικαιολογίαν ἐναντι τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὅτι ἐδέχθη τὴν συγκρότησιν παλλαϊκοῦ συλλαλητηρίου διαμαρτυρίας κατὰ τῆς ἐπικειμένης ἐκτελέσεως τῶν δύο Κυπρίων πατριωτῶν. Καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ ἀλλ' ὡς ἀνέφερον προηγουμένως ἡ Κυβέρνησις δι' αὐτοκινήτων μὲ μεγάφωνα παρώτρυνε τὸν λαὸν εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας διὰ νὰ ἀποδοκιμάσῃ τὰς μελετωμένας ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἐκτελέσεις. Καὶ ὅμως ἡ ἰδία Κυβέρνησις ἡ ὁποία παρώτρυνε τὸν Λαὸν ἦτο ἀποῦσα ἀπὸ τὴν συγκέντρωσιν αὐτήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μάλιστα ἦσαν ἀπόντες καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ ὑπεύθυνοι Ὑπουργοὶ οἱ ὁποῖοι οὐδὲ κἂν ἐσκέφθησαν νὰ παρευρεθοῦν.

Δὲν ἐσκέφθησαν κἂν ὅτι ἔπρεπε νὰ παραστῇ ὁλόκληρος ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ πολιτικὸς κόσμος εἰς τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν τῆς διαμαρτυρίας καὶ νὰ περιβάλουν τὸ σεπτὸν Πρωθιεράρχην διὰ νὰ δείξουν εἰς τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς ὅτι Κυβέρνησις, Ἀντιπολίτευσις καὶ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἡνωμένοι καὶ ἀδιάσπαστοι ἀντιμετωπίζουν τὴν Βρετανικὴν βίαν καὶ ἐγκληματικότητα. Καὶ ἡ Κυβέρνησις ἀφῆκε τὸν Πρωθιεράρχην μόνον νὰ φέρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων του ὁλόκληρον τὸ βάρος

τῆς συγκεντρώσεως. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ὁμιλῶν χθὲς ὑπεστήριξεν, ὅτι εἶχε δοθῆ ἐντολὴ εἰς τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα νὰ μὴ ἐπιτραπῆ ἡ ἄνοδος πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ νὰ διαλυθῆ ἡ συγκέντρωσις ἐπὶ τόπου εἰς τὴν πλατεῖαν ὁμονοίας. Καὶ ἐρωτᾶται. Ἐσκέφθη ἡ Κυβέρνησις πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν διάλυσιν μιᾶς τοιαύτης ὀγκώδους συγκεντρώσεως μὲ ἐνθουσιώδη νεολαίαν ἐπὶ τόπου εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς ὁμονοίας; Ἠδύνατο ἂν ἐθεώρει τοῦτο ἀπαραίτητον καὶ εἶχεν ὅλον τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον καὶ μέσα νὰ ἀποκλείσῃ τὰς διόδους πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου καὶ τὴν ὁδὸν Γῆς Σεπτεμβρίου, ὥστε ὁ Λαὸς νὰ εὕρῃ διέξοδον πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις καὶ μὴ προβῆ;εἰς λιθοβολισμοὺς κατὰ τῶν ξένων Πρεσβειῶν, αἵτινες ἠδύναντο νὰ προστατευθοῦν διὰ ἀποκλεισμοῦ τοῦ πέραν τοῦ βουλευτηρίου χώρου. Καὶ δὲν ἦτο μόνον ἡ ἀμέλεια αὕτη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἁρμοδίων ἀλλὰ ἐνῷ εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς ὅλα τὰ ἀστυνομικὰ τμήματα ὑπάρχουν κράνη διὰ τοὺς ἀστυφύλακας δὲν εἶχε τὴν στοιχειώδη πρόνοιαν νὰ δώσῃ ἐντολὴν νὰ ἐφωδιασθοῦν οἱ ἀστυφύλακες μὲ κράνη, ὥστε νὰ μὴ κινδυνεύουν τυχὸν ἀπὸ τοὺς λιθοβολισμοὺς τῶν διαδηλωτῶν. Ἡ ἔναρξις τῶν αἱματηρῶν γεγονότων ἤρχισεν ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Σταδίου καὶ Πεσμαζόγλου. Ὅπως εἶναι γνωστὸν εἰς τὸ Μέγαρον Καραπάνου στεγάζεται τὸ γραφεῖον Ἀμερικανικῶν πληροφοριῶν. Μερικὰ παιδιὰ πρό τινος χρόνου ἔθραυσαν μὲ λίθους μερικὰ τζάμια τοῦ γραφείου αὐτοῦ. Ὀλίγον ἀργότερον διῆλθεν ἐκ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ὁ Πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Κάννον διὰ τοῦ αὐτοκινήτου του, ὁ ὁποῖος εἶδε τὴν καταστροφὴν τῶν ὑαλοπινάκων τοῦ γραφείου πληροφοριῶν. Τοῦτο φαίνεται προύκάλεσε συγκίνησιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀβελτηρίαν της ἀφῆκε νὰ χυθῆ ἀδελφικὸν αἷμα κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Ἐρωτᾶται ὅμως θὰ ἐγένοντο τὰ αἱματηρὰ γεγονότα, ἂν ἔξωθι τοῦ γραφείου πληροφοριῶν τῆς Ἀμερικανικῆς ὑπηρεσίας ἐγένετο ἕνα προπέτασμα 50–100 ἀστυφυλάκων, τὸ ὁποῖον θὰ ἠμπόδιζε τοὺς διαδηλωτὰς νὰ προχωρήσουν πρὸς τὸ γραφεῖον πληροφοριῶν; Ἀλλὰ πέραν τούτου διατί δὲν ἀπέκλεισε μὲ ἀστυνομικὰς δυνάμεις τὰς ἀπὸ ὁμονοίας ἀνόδους καὶ ἐπέτρεψε τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν διαδηλωτῶν; Καὶ ὁ μὲν κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ὁμιλῶν ἐτόνισεν ὅτι ἀναμφισβητήτως πράκτορες τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος ἐπυροβόλησαν κατὰ τῶν ἀστυφυλάκων καὶ τῶν διαδηλωτῶν καὶ ὅτι ὁ παράνομος μηχανισμὸς εἶχεν ἀποφασίσει ὁπωσδήποτε νὰ ὑπάρξουν 3–4 νεκροὶ κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ταύτην. Αὐτὰ ὅμως κ. συνάδελφοι εἶναι τὰ πλέον ἀπίθανα πράγματα καὶ δύναμαι νὰ πληροφορήσω τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅτι ὄπισθεν τῶν διαδηλωτῶν ὑπῆρχον ἐν πολιτικῇ περιβολῇ ὡπλισμένα ὄργανα τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς ΚΥΠ. τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς δὲν ἠδράνησαν καὶ ἐπυροβόλησαν κατὰ τῶν διαδηλωτῶν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΘ΄
23 ΜΑΪΟΥ 1956

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε Ἀρχηγὲ τῆς Ε.Δ.Α., σεῖς θὰ ὁμιλήσητε ἀμέσως μετά. Ὁ κ. Καρτάλης ἐδήλωσεν ὅτι λόγῳ κωλύματος σήμερον δὲν θὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ θὰ ὁμιλήσῃ αὔριον.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν τελευταίαν ὁμιλίαν του ἐν τῇ Βουλῇ κατηγόρησε τὴν Ἀντιπολίτευσιν, ὅτι ὅταν αὐτὴ εὑρίσκετο ἐν τῇ ἐξουσίᾳ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀνακινήσῃ εἰς οὐδεμίαν στιγμὴν τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Δὲν θὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν Κυβερνήσεις, εἰς τὰς ὁποίας συμμετεῖχεν ἀνελλιπῶς καὶ ὁ νῦν ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Θὰ περιορισθῶ μόνον εἰς τὰς ἐν συνεχείᾳ Κυβερνήσεις τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου εἰς τὰς ὁποίας διετέλεσε εἴτε Πρόεδρος, εἴτε Ἀντιπρόεδρος.

Προφανῶς ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ ἐκστομίσῃ τοιαύτην κατηγορίαν δὲν θὰ εἶχε τὴν εὐκαιρίαν λόγῳ τοῦ μεγάλου φόρτου τῶν ἐνεργειῶν του νὰ ἐξετάσῃ τοὺς φακέλλους τοὺς ἀναφερομένους εἰς τὴν περίοδον ἐκείνην. Ὅσοι ἐξ ὑμῶν ἀνήκατε εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ 1950 θὰ ἐνθυμῆσθε ὅτι εἰς μίαν πρόκλησιν τοῦ κ. Κανελλοπούλου, ὁ ὁποῖος ἔλαβεν ἀφορμὴν ἀπὸ δηλώσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Γιάγκ, ὅτι οὐδέποτε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διετύπωσεν αἴτημα διὰ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ Βήματος τούτου καὶ διεκήρυξα ὅτι ὑφίσταται ζήτημα Κύπρου τοῦ ὁποίου τὴν λύσιν ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ παύσῃ νὰ ἐπιδιώκῃ. (Χειροκροτήματα).

Ἐν συνεχείᾳ τὴν 21)5)1951 ἐκάλεσα Σύσκεψιν τῶν Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν καὶ ὁμοφώνως τότε ἐλήφθη ἀπόφασις ὅπως ἀποσταλῆ ἔγγραφον εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν διὰ τοῦ ὁποίου ἐγγράφου ἐζητεῖτο ἡ Ἕνωσις τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Διὰ νὰ εἶμαι ἀκριβέστερος ὀφείλω νὰ εἴπω, ὅτι προετείνοντο δύο λύσεις. Ἡ πρώτη λύσις ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἄμεσον Ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς ἀντάλλαγμα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐδήλου, ὅτι εἶναι διατεθειμένη νὰ παραχωρήσῃ βάσεις ὄχι μόνον εἰς τὴν Κύπρον, ἀλλὰ καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ ἡ Βρεταννικὴ Αὐτοκρατορία θὰ ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν ἀνάγκην τοιούτων βάσεων.

Ἂν ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀπεδέχετο τὴν πρώτην αὐτὴν λύσιν ἐζητοῦμεν ὅπως δοθῆ μία εὔλογος προθεσμία, ἡ ὁποία θὰ ἐπέτρεπε εἰς τὸν Κυπριακὸν Λαὸν νὰ ἀποφασίσῃ διὰ τὴν τύχην του. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς Συσκέψεως αὐτῆς ἀτηλεγραφήθη πρὸς τὸν τότε πρεσβευτὴν ἐν Λονδίνῳ μὲ ἐντολὴν νὰ κάμῃ διάβημα πρὸς τὸν τότε Ὑπουργὸν κ. Μόρισσον. Ὁ κ. Λέων Μελᾶς ὁ τότε πρεσβευτὴς τὴν 11ην Μαΐου προέβη εἰς τὸ διάβημα αὐτό. Ἀλλὰ ὡς γνωστὸν τὸ αἴτημα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπερρίφθη ἀπὸ τὴν τότε Ἐργατικὴν Κυβέρνησιν.

Ἐν συνεχείᾳ ἐπεδόθη διαμαρτυρία ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς Ἑλληνικῆς προτάσεως καὶ εἰς τὴν διαμαρτυρίαν αὐτὴν ἐξηγήσαμεν τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἡ μὴ ἐπίλυσις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος θὰ ἐδημιούργει δυσχερείας εἰς τὴν φιλίαν μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος. Τὴν 15ην Νοεμβρίου τοῦ 1951, ἐγένετο παρὰ τοῦ τότε Ὑφυπουργοῦ κ. Ἀδέρωφ, διάβημα προσωπικὸν πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἤντεν καὶ τὸν Ὑφυπουργὸν Κάντι καὶ ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ του ἐδῶ, ἐπεδόθη νέον ὑπόμνημα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Ἀγγλικήν, πιστικὸν ὑπόμνημα διὰ τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἡ ἐπίλυσις τοῦ Κυπριακοῦ. Συγχρόνως καὶ παραλλήλως εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἐν Παρισίοις, ὁ τότε ἀρχηγὸς τῆς Ἀποστολῆς, ὡμίλησε διὰ τὴν ὕπαρξιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ὁ κ. Μαῦρος ὡμίλησεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Κηδεμονιῶν καὶ ὁ κ. Ἀκρίτας εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου.

Θὰ ἤθελα νὰ ἀπασχολήσω ἐπ' ἐλάχιστον τὴν Βουλήν, διὰ νὰ ἀναγνώσω ἐπιστολὴν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὰς ὅλας ἐνεργείας της.

Ν. Μ π α κ ό π ο υ λ ο ς. Πότε;

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Τὸ 1951.

Ν. Μ π α κ ό π ο υ λ ο ς. Νὰ τονισθῆ, κύριε Πρόεδρε, διὰ νὰ ξεκαθαρισθῆ τὸ ζήτημα. Δηλαδὴ ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως Βενιζέλου.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. «19 Δεκεμβρίου 1951.....

Ἀναφερόμενος εἰς τὸ θάρρος καὶ τὴν παρρησίαν μεθ' ἧς ἀνεκινήσατε τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Κηδεμονιῶν καὶ Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου ἐπιθυ-

μουμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὰ θερμὰ συγχαρητήρια καὶ τὴν βαθυτάτην ἐκτίμησιν ἡμῶν καὶ νὰ σᾶς διαβεβαιώσωμεν ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης πατριωτικῆς χειρονομίας σας συνεδέσατε ἀρρήκτως τὸ ὄνομά σας μὲ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς δούλης Πατρίδος μας. Οὕτω ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ συνεχίσητε ἐργαζόμενοι μετὰ τοῦ ἰδίου ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῆς Πανελληνίου τοιαύτης ἀξιώσεως.

Εὐχέτης πρὸς Κύριον».

Ὑπῆρξεν ὅμως καὶ ἑτέρα προσπάθεια, ἡ ἰδική μου: Κατὰ τὴν 10.5.52 εὑρίσκετο ἐδῶ ὁ ἄλλοτε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Λόρδος Χάλιφαξ μὲ τὸν ὁποῖον εἶχα μακρὰν συνομιλίαν, διότι ἐθεώρησα ὅτι ἡ παρουσία του ἐδῶ εἶναι χρήσιμος λόγῳ τῆς μεγάλης ἐπιρροῆς τὴν ὁποίαν ἤσκει εἰς τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ. Μετὰ τὴν μακρὰν συνομιλίαν τοῦ ἐπέδωσα καὶ ὑπόμνημα τὸ ὁποῖον παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ εἴχομεν ἀπάντησιν ἐκ Λονδίνου καὶ ἀπὸ τὸν Λόρδον Χάλιφαξ καὶ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Βεβαίως θὰ τεθῇ τὸ ἐρώτημα: Προωθήθη ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου; Πιστεύω κύριοι συνάδελφοι ὅτι ἀσφαλῶς προωθήθη. Ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου διὰ τῶν συνεχῶν ὀχλήσεων καὶ διὰ τῶν συνεχῶν ἀξιώσεων πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ δικαίου αὐτοῦ αἰτήματος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ μίαν ἡμέραν νὰ εὕρῃ τὴν λύσιν του, σύμφωνα πρὸς τοὺς πόθους καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Αὐτὰ κ. βουλευταί, εἶχα νὰ εἴπω διὰ νὰ ἀποσείσω τὰς αἰτιάσεις τοῦ ἀξιοτίμου κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ ἔρχομαι καὶ ἐγὼ τώρα μὲ τὴν σειράν μου νὰ ἐλέγξω τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικὸν ἠκολούθησε πολιτικὴν εὐθυγραμμισμένην πρὸς τὸ λαϊκὸν αἴσθημα, ὑπερθεματίζουσα μάλιστα εἰς τὸν ἀνένδοτον τῶν ἐπιδιώξεων τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ἐθνικοῦ τούτου αἰτήματος ἐνῷ ἡ ἰδία ἐμφανίζεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀβρανοῦσα ἢ λαμβάνουσα πρωτοβουλίας ἀντιθέτους πρὸς τὴν ἐσωτερικήν της τοποθέτησιν, πρωτοβουλίας αἵτινες ὑπῆρξαν ὀδυνηραὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου.

Διότι κύριοι βουλευταί, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἀντιφατικὴ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν βάναυσον ἐκτόπισιν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ ἡ ὁποία ἐκτόπισις καὶ ἐξορία ἔλαβε χώραν ὀλίγας μόνον ἡμέρας μετὰ τὰς προεκλογικὰς διακηρύξεις τόσον τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καὶ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἔλαβε μίαν ἱκανοποιητικὴν τροπήν. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι βουλευτοί, τὸ θέμα ἔχει νομίζω ἐξαντληθῆ. Δὲν θέλω νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας αὐτὴν τὴν στιγμήν, μία ὅμως εἶναι ἡ διαπίστωσις, τὴν ὁποίαν ὀφείλω νὰ κάμω. Εἰς οὐδένα ἀρνοῦμαι πατριωτισμὸν καὶ ὅλοι ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὸ αἴτημα, τὸ ἐθνικὸν αἴτημα τῶν Κυπρίων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τὸ ζήτημα τῆς διαδικασίας εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς εὑρίσκει διαφωνοῦντας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι εἰς τὰς διπλωματικὰς διαπραγματεύσεις ἡ διαδικασία ὑπεισέρχεται ὡς παράγων κατὰ 70 ο/ο. Ἡ Κυβέρνησις ὅμως διὰ τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν, ἐχρεωκόπησεν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἀπώλεσε τὸ κῦρος της εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ ἀμφίρροπος πολιτική της ὡδήγησεν εἰς ὀδυνηρὰς συνεπείας. Ὁ ἀπαγχονισμός, ὡς κοινῶν κακούργων τῶν γενναίων ὑπερασπιστῶν τῆς ἐλευτερίας, ἐγέμισαν ὀδύνην τὰς καρδίας ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ἔθνους.

Μὲ ἱερὰν κατάνυξιν καὶ μὲ ἄρρητον θαυμασμὸν ὑπκλινόμεθα ἐνώπιον τῶν θυμάτων αὐτῶν, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας τοῦ Καραολῆ καὶ τοῦ Δημητρίου, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θὰ γραφοῦ εἰς τὸ πάνθεον τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ναὶ μὲν ἡ βάναυσος αὐτὴ πρόκλησις τοῦ δυνάστου τῆς Κύπρου δὲν πρόκειται νὰ πτοήσῃ ἀλλὰ τουναντίον νὰ χαλυβδώσῃ τοὺς ἀγωνιζομένους Κυπρίους. ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης φανερὸν ὅτι ἡ πρόκλησις αὐτὴ ἐρχομένη ὀλίγας μόνον ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάληψιν προσπαθείας πρὸς συμβιβαστικήν τινα λύσιν, ἔφερε νέαν ζημίαν εἰς τὸ γόητρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Καὶ ταῦτα ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα: Ἀλλὰ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀγωνιώδης ἡ κατάστασις, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἡμερῶν, ὁ λαὸς τῆς πρωτευούσης, συνῆλθεν εἰς ἕνα πάνδημον συλλαλητήριον, τὴν παραμονὴν τοῦ ἀπαγχονισμοῦ, διὰ νὰ διαδηλώσῃ τὰ αἰσθήματα ἀλληλεγγύης, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ διαδήλωσις αὐτὴ θὰ φέρῃ ἐν ἀποτέλεσμα, διὰ νὰ σωθῇ ἡ ζωὴ των καὶ ἡ συγκέντρωσις ἐκείνη ἡ ὁποία ἐγένετο τῇ ἐγκρίσει τῆς Κυβερνήσεως, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα μίαν φοβερὰν καὶ πρωτοφανῆ αἱματοχυσίαν. Τέσσαρες νεκροὶ καὶ ὑπὲρ τοὺς 200 τραυματίας εἶναι ὁ ἀπολογισμὸς τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Εἰς οἱανδήποτε ἄλλην Δημοκρατικὴν χώραν, ὅπου ὑπάρχει τὸ αἴσθημα τῆς Κυβερνητικῆς εὐθύνης, θὰ ἔσπευδον νὰ παραιτηθοῦν τοὐλάχιστον, οἱ Ὑπουργοὶ οἱ ὁποῖοι δὲν ἔλαβον τὰ μέτρα διὰ νὰ ἐμποδίσουν μίαν τοιαύτης ἐκτάσεως αἱματοχυσίαν. Ἀλλὰ εἰς τὴν πρωτότυπον δημοκρατίαν τὴν ὁποίαν ὑφιστάμεθα ἀπὸ τριετίας, φαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχουν εὐθῦναι. Τὰ γεγονότα ἐθεωρήθησαν ὅτι ἀφοροῦν τρίτους καὶ μόνον ἀπὸ ἄμεσνος διεκήρυξεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅτι ταῦτα ὀφείλονται εἰς ἀναρχικά, ἀνώνυμα ὅμως στοιχεῖα. Ἡ μέθοδος αὐτὴ τῆς ἐπιρρίψεως εὐθυνῶν διὰ ἔκτροπα τὰ ὁποῖα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν σημειοῦνται, ἀποτελεῖ φαίνεται μόνιμον τακτικήν, τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἰς μίαν εὐνομουμένην χώραν, ἡ ὁποία διαθέτει σώματα ἀσφαλείας καὶ ἱκανὰ καὶ ἔμπειρα καὶ ὅπου προσετέθη εἰς ταῦτα καὶ μία θαπανηρὰ ὀργάνωσις τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν εἰς τὴν περίοδον τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Συναγερμοῦ, ἡ ὁποία ὀργάνωσις τοὐλάχιστον θὰ ἔπρεπε διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ὕπαρξίν της νὰ ἐμφανίζεται εἰς τοιαύτας περιπτώσεις.

Ἀλλὰ θεωρῶ κ. βουλευταί, ὅτι εἶναι ἐθνικῶς ἐπιζήμιον νὰ ἀποδίδωνται συστηματικῶς αἱ εὐθῦναι εἰς ἀναρχικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα πάντοτε παραμένουν ἀνώνυμα καὶ οὐδέποτε συλλαμβάνονται. Θὰ γεννηθῇ εὐλόγως ἡ ἐντύπωσις, ὅτι εἰς τὴν χώραν μας οἱ ἀναρχικοὶ κυριαρχοῦν, ἡ δὲ Κυβέρνησις εἶναι ἀνίκανος νὰ ἐλέγξῃ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας. (Χειροκροτήματα).

Ἐὰν γεννηθῇ αὐτὴ ἡ ἐντύπωσις, τίποτε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι πλέον εὐπρόσδεκτον διὰ τοὺς ἀντιπάλους τῆς Ἑλλάδος, αὐτὴν τὴν στιγμήν. Τὸ θλιβερὸν αὐτὸ θέαμα τῆς ἀποδόσεως τῶν εὐθυνῶν εἴτε εἰς τὰ κατώτερα στελέχη τῆς ἀστυνομίας, εἴτε εἰς τὰ ἀναρχικὰ στοιχεῖα, φοβοῦμαι πολύ, ὅτι ἐὰν συνεχισθῇ θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ λίαν συντόμως, εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνευθύνου Κυβερνήσεως.

Ὀφείλω αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ ἐκφράσω ὅλην μου τὴν συμπάθειαν πρὸς τὰ θύματα καὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας καὶ πρὸς τοὺς πολίτας, οἱ ὁποῖοι ἔχασαν τὴν ζωήν των, ἢ πρόκειται νὰ μείνουν ἀνάπηροι, διότι ἠθέλησαν νὰ λάβουν μέρος εἰς μίαν ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν.

Κύριοι βουλευταί, δύο εἶναι οἱ παράγοντες ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπολογίζει σήμερον ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν ἐξεύρεσιν λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ. Ἡ μία εἶναι ἡ μεσολάβησις τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας καὶ ἡ ἄλλη ὁ Ο.Η.Ε. Ὀφείλω νὰ δηλώσω πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀνιπροσωπείαν, ἐπειδὴ ἐπὶ μακρὸν διεχειρίσθην τὸν ἐξωτερικὸν τομέα, ὅτι ἡ Ἀμερική, ἡ φίλη μας Ἀμερική, εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἐξέφρασε τὴν συμπάθειάν της πρὸς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ.

Ἀλλὰ στάθερῶς καὶ συνεχῶς μᾶς ψυχίστον φρόνησιν καὶ μᾶς ἔλεγον, ὅτι δὲν εἶναι στιγμὴ κατάλληλος διὰ τὸ φέρωμεν ἐνώπιον τῶν Η.Ε. Ἔμαι βέβαιος, ὅτι ἡ μεγάλη αὐτὴ χώρα εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον τὴν τύχην νὰ ζήσω ἐπὶ τρία ἔτη, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, ἡ ὁποία ἐμπνέεται ἀπὸ πραγματικῶς φιλελευθερα αἰσθήματα καὶ σήμερον καταβάλλει ἀόκνους προσπαθείας διὰ νὰ ἐπιτύχῃ μίαν λύσιν ἱκανοποιοῦσαν τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ φαντασθῶ ἡ Κυβέρνησις ἡ Ἀμερικανική, ὅτι διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, λόγῳ τῶν μεγάλων συμφερόντων, τὰ ὁποῖα τὴν συνδέουν μὲ

τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἀφ' ἧς ἀνέλαβε τὴν διαχείρισιν τῶν τυχῶν τοῦ ἐλευθέρου δημοκρατικοῦ κόσμου, δὲν εἶναι δυνατόν, λέγω, νὰ φαντασθῶ, ὅτι θὰ χαλάσῃ τὰς σχέσεις της μὲ τὴν Ἀγγλίαν λόγῳ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Ὡς πρὸς τὴν προστυγὴν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. λυποῦμαι, ὅτι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἴπω, ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις εἶναι ἡ πλέον ἀκατάλληλος νὰ τὴν ὑπερασπίσῃ. Θὰ ἐξηγήσω διατί. Διότι ἀπὸ τὴν ὅλην συζήτησιν καὶ ἀπὸ τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα ἀνεγνώσθησαν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ἐφαίνετο, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῶν Ἀγγλικῶν προτάσεων τῆς 21ης Νοεμβρίου, ἐβελτίωσε φραστικῶς τὰς προτάσεις ταύτας, τὰς ὁποίας ἀπεδέχθη, ἀνέθεσε δὲ τὴν τελικὴν διαπραγμάτευσιν εἰς τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον. Ἐὰν λοιπόν, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἡ Κυβέρνησίς σας χειρισθῇ τὸ ζήτημα εἰς τὸν Ο.Η.Ε. τί ἔχετε νὰ ἀπαντήσετε, ὅταν οἱ Ἄγγλοι εἰποῦν.....

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθές. Ἡ Ἀγγλικὴ πρότασις ἀπερρίφθη καὶ ἀπὸ τὸν Μακάριον καὶ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ἀλλὰ διότι συνεχίζοντο αἱ διαπραγματεύσεις ἐκάμαμεν ἀλλεπαλλήλους βελτιώσεις τοῦ κειμένου μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ ἱκανοποιεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ὁ Μακάριος. Εἴπατε, ὅτι ἐφ' ὅσον ἀπεδείχθη ἢ συνίστα τὰς βελτιώσεις ἡ Κυβέρνησις, κωλυόμεθα νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν προσφυγὴν καὶ σᾶς ἀπαντῶ. Οὔτε τὴν ἀρχικὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν ἐδέχθημεν οὔτε τὰς βελτιώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ Μακαρίου καὶ Χάρτιγκ.

Σ. Βενιζέλος. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, εὔχομαι νὰ ἔχω ἐγὼ λάθος. Πολὺ φοβοῦμαι ὅμως, ὅτι τὰς δευτέρας προτάσεις βελτιωμένας λεκτικῶς, τὰς ἀποδέχθητε. Τότε κατὰ ποῖον τρόπον θὰ δικαιολογηθῆτε μὲ τὰς αἰσιοδόξους προβλέψεις τὰς ὁποίας διεκηρύξατε ἡλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν; Καὶ ἐκεῖ εἶναι ὅπου οἱ Ἄγγλοι θὰ σᾶς ἀναφέρουν καὶ τὰς ὁμιλίας τὰς ἰδικάς σας καὶ τὰς ὁμιλίας τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ θὰ εὑρεθῆτε σὲ πολὺ δύσκολον θέσιν. (χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Κ. Καραμανλῆς. (Πρ. Κυβερν.). Πρέπει νὰ γνωρίζετε καὶ θὰ τὸ εἴπω ὅταν μοῦ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ ὁμιλήσω ὅτι αἱ δηλώσεις ἐκεῖναι ἦσαν περίπου ταυτόσημοι μὲ τὰς δηλώσεις τὰς ὁποίας, ἐὰν ἐνθυμῆσθε, ἔκαμε κατ' ἐπανάληψιν καὶ ὁ Μακάριος.

Λέγω, ὅτι ἐσημείωσε πρόοδον τὸ θέμα, ὅτι τὸ χάσμα ἐσμικρύνθη καὶ ὅτι διατηρεῖ πάντοτε τὴν ἐλπίδα ὅτι τελικῶς ἡ Ἀγγλία θὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐζητούσαμεν. Ἐπαναλαμβάνω, αἱ δηλώσεις αὐταὶ ἐγένοντο τόσον ἀπὸ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Μακαρίου καὶ ὑπῆρξαν περίπου ταύτόσημοι, διότι ὑπῆρχεν εἰς ἀμφοτέρους ἡ ἐντύπωσις ὅτι οἱ Ἄγγλοι εἰλικρινῶς διαπραγματεύονται. Δὲν μᾶς δεσμεύουν λοιπὸν αὐταί, διὰ νὰ ὑπερασπισθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Ο.Η.Ε.

Σ. Βενιζέλος. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνετέθη εἰς τὸν Ἐθνάρχην Μακάριον νὰ διεξαγάγῃ τὰς διαπραγματεύσεις, αὐτὸ τοὐλάχιστον τὸ συμπέρασμα, τὸ λογικόν, ἐξάγεται ὅτι εἴσθε σύμφωνοι πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις αὐτὰς καὶ μόνον, ὅταν ὁ Μακάριος τὰς ἀπέρριψεν ἠναγκάσθητε ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ κηρυχθῆτε ἀλληλέγγυος πρὸς τὸν Ἐθνάρχην. Αὐτὴν εἶναι ἡ ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς τοὐλάχιστον ἀποκομίζομεν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Μετὰ τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις πρὸς τὸν Μακάριον ἐζήτησε τὴν παρέμβασιν τῆς Κυβερνήσεως νὰ συστήσῃ εἰς τὸν Μακάριον νὰ ἀποδεχθῇ ἔνορξιν συζητήσεων. Εἰς ἀπάντησιν ἐκάμαμε τὸ Ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου καὶ ὁρίσαντες τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἠδύνατο νὰ ἐπιτραπῇ ἔναρξις συζητήσεων καὶ εἴπομεν εἰς τὸ Ὑπόμνημα τοῦτο ὅτι ἡ πρότασις τῶν Βρεττανῶν εἶναι ἀπαράδεκτος. Τὸ Ὑπόμνημα αὐτὸ τὸ συνετάξαμεν ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν Μακάριον. Κοτὰ συνέπειαν ἦτο ἔκτοτε ἐντελῶς εὐθυγραμμισμένη ἡ κολιτικὴ μὲ τὸν Μακάριον μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς διακοπῆς τῶν διαπραγματεύσεων. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Συμπολιτεύσεως).

Δικαιολογεῖται ἡ παρέμβασίς μου διότι σεῖς εἴπατε ὅτι τὸ ὑπόμνημα αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐμπόδιον διὰ τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ αἴτημα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Σᾶς λέγω ὅτι δὲν εἶναι τοῦτο ἀληθές, δύνεσθε τίποτε δὲν ἐδέχθη καὶ ἀπὸ τίποτε δὲν δεσμεύεται ἡ Κυβέρνησις.

Σ. Βενιζέλος. Ἐγὼ ἔχω αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ θέσις σας θὰ εἶναι πολὺ ἀσθενὴς καὶ θὰ τὸ ἀντιληφθῆτε ὅταν εὑρεθῆτε ἐκεῖ.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, ἐπιτρέπετε μίαν διακοπήν;

Σ. Βενιζέλος. Εὐχαρίστως.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἡ Κυβέρνησις ἐχάραξε τὴν πολιτικήν της μὲ τὸ Ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου. Εἰς τὸ Ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου δὲν περιέχεται τὸ αἴτημα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς ταχυτῆς προθεσμίας. (Θόρυβος ἐκ τῆς Συμπολιτεύσεως—κωδωνοκρουσίαι). Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὰς Βουλὰς τὴν εὐθύνην τῆς συμπεριφορᾶς τῆς πλειοψηφίας ἔχει ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Ὅπως καὶ οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, κ. Πρόεδρε, ἔχουν τὴν εὐθύνην τῆς συμπεριφορᾶς τῶν Κομμάτων των. Καὶ ἐρωτῶ: Πότε, ἐγώ, ἐνεθάρρυνα τὴν πλειοψηφίαν νὰ θορυβῇ;

Γ. Παπανδρέου. Πάντοτε.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Ἐγὼ οὐδέποτε. Σεῖς πάντοτε. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Συμπολιτεύσεως).

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἔχω μακρὰν παρουσίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλήν. Διὰ πρώτην φορὰν ἐμφανίζεται πλειοψηφία ὠργανωμένη ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου διὰ νὰ δημιουργῇ θόρυβον καὶ ἐμποδίζει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Εἶμαι ὑποχρεωμένος .....,

Γ. Παπανδρέου. Θὰ συνεχίσω τὸν λόγον μου, κατόπιν θὰ ὁμιλήσητε. Καὶ αὐτή, κ. Πρόεδρε τῆς Βουλῆς, εἶναι ἡ πλήρης εὐθύνη τὴν ὁποίαν φέρει ὁ σημερινὸς Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐπαγγελθῇ νέα πολιτικὰ ἤθη εἰς τὸν τόπον.

Καὶ ἔργομαι πάλιν .... (Φωναί, θόρυβος ἐκ τῆς Συμπολιτεύσεως, κωδωνοκρουσίαι). Ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις! Κύριε Πρόεδρε τῆς Βουλῆς, ὅταν εὐδοκήσῃ ἡ πλειοψηφία, ἡ ὁποία ἀκόμη δὲν ἔχει ἐξοικειωθῇ μὲ τὸ ἀπροσδόκητον γεγονὸς τῆς παρουσίας της εἰς τὴν Βουλὴν νὰ σεβασθῇ τὸν Κανονισμόν, θὰ εἰσέλθω εἰς τὸ θέμα διὰ τὸ ὁποῖον ἔλαβα τὸν λόγον.

Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἐχαράξατε, ὡς Κυβέρνησις, μίαν πολιτικὴν μὲ τὸ Ὑπόμνημα τῆς 5ης Δεκεμβρίου, τὸ ὁποῖον, καθὼς σεῖς ἐδηλώσατε, εἶναι τὸ μοναδικὸν ἔγγραφον κείμενον τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος. Εἰς τὸ κείμενον αὐτὸ τῆς 5ης Δεκεμβρίου, δὲν περιέχεται οὔτε ἡ ἄμεσος, οὔτε ἡ ταχτὴ προθεσμία πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε., σᾶς εἶπεν, ὅτι ὅταν φθάσητε εἰς τὸν Ο.Η.Ε. διὰ νὰ ὑπερασπίσητε τὴν προσφυγήν, θὰ ἐπικαλεσθοῦν οἱ ἀντίπαλοί μας αὐτὸ τὸ κείμενον διὰ νὰ ἀποστομώσουν τοὺς ἐκπροσώπους σας. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Σ. Βενιζέλος. Μὲ τὰς διακοπὰς κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως μὲ ἀναγκάσατε νὰ μείνω εἰς τὸ Βῆμα περισσότερον ἀπ' ὅ,τι συνηθίζω.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Δὲν πρόκειται ὁ Ο.Η.Ε. δεχόμενος τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως νὰ ὁρίσῃ προθεσμίαν.....

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως..

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Καταλογίζετε εὐθύνας εἰς τὴν πλειοψηφίαν, αἵτινες εἶναι δυνατὸν διὰ τὴν πλευρὰν τὴν ἰδικήν σας νὰ εἶναι βαρύτεραι. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς συζητήσεις ἐν τῇ Βουλῇ γνωρίζετε ὅτι καταβάλλω ἐπίμονον καὶ συνεχῆ προσπάθειαν ὅπως αὗται διεξάγονται εἰς

ἤρεμον ἀτμόσφαιραν. Συνεπῶς κακῶς ἐπικαλεῖσθε τὴν ἰδικήν μου παρέμβασιν καὶ ἐπικρίνετε τὴν πλειψηφίαν. Λέγω λοιπὸν διὰ νὰ μὴ δημιουργοῦνται ψευδεῖς ἐντυπώσεις παρὰ τῷ λαῷ, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς ὅτι ὁ Ο.Η.Ε. δὲν πρόκειται νὰ δώσῃ τὴν τελικὴν λύσιν, οὔτε πρόκειται ἀναγνωρίζων τὴν αὐτοδιάθεσιν διὰ τὴν Κύπρον νὰ τάξῃ προθεσμίαν. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ο.Η.Ε. θὰ γίνουν καὶ πάλιν διαπραγματεύσεις καὶ ὑπάρχει ἡ προοπτικὴ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σήμερον ἀρνεῖται ἡ Ἀγγλία νὰ τὸ κάνῃ μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτήν. (Χειροκροτήματα).

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως νομίζω ὅτι ὑπάρχει κάποιο σφάλμα εἰς τὸν συλλογισμόν σας καὶ νομίζω ὅτι αἱ περισσότεραι παρεξηγήσεις γύρω ἀπὸ τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως προῆλθον ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ λέξις «αὐτοδιάθεσις» εἰς ὅλα τὰ κείμενα καὶ εἰς τοὺς διαφόρους ὀργανισμοὺς ἔχει τελείως διαφορετικὴν σημασίαν. Ὅταν ἀμιλοῦμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη περὶ αὐτοδιαθέσεως δὲν ζητοῦμεν τὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἔχει ἀναγνωρισθῇ ἤδη, αἰτοῦμεν τὴν ἄμεσον ἐφαρμογήν της. Δηλαδὴ σημαίνει ὅτι ἐὰν αὔριον τὸ πρωὶ εἴμεθα εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ παραδεχθῇ ἡ Συνέλευσις ὅτι ὑπάρχει αὐτοδιάθεσις διὰ τοὺς Κυπρίους, αὐτὸ σημαίνει σύστασιν πρὸς ἄμεσον ἐφαρμογήν. Ἐναντι αὐτοῦ τοῦ αἰτήματος τὸ αἴτημα τῆς ἐντὸς εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας εἶναι ἤδη μικρότερον, διότι δὲν ὑπάρχει προθεσμία εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Τὸ αἴτημα ὅμως τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀορίστως εἶναι ἔτι μικρότερον ἀκόμη. Ὅταν λοιπὸν ὁμιλῆτε εἰς τὰ κείμενα εἴτε τῆς 5ης Δεκεμβρίου εἴτε ὁποτεδήποτε ὅτι ζητοῦμεν τὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως εἴμεθα μίλλια μακρυὰ ἀπὸ τὴν ἐφαρμογήν της. Καὶ ὡς ἐκ τούτου αὐτὸ φαντάζομαι θέλει νὰ εἴπῃ καὶ ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε. θὰ εὑρεθῆτε, προσέξατε κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, θὰ εὑρεθῆτε, ἔχοντες ζητήσει ἁπλῶς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως, θὰ εὑρεθῆτε κατὰ τὴν διαδικασίαν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν εἰς μίαν πάρα πολὺ δύσκολον θέσιν, διότι θὰ σᾶς εἶπουν ὅτι ἱκανοποιήθησαν ἤδη τὰ αἰτήματά σας.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερν.). Ἐφ' ὅσον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν δὲν ὑπῆρχεν ἀπόφασις περὶ αὐτοδιαθέσεως, δεδομένου ὅτι ἀμφότεραι αἱ προσφυγαί μας κατὰ τὸ παρελθὸν ἀπερρίφθησαν· ἐζητεῖτο ἡ ἀναγνώρισις ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἐζητεῖτο συγχρόνως νὰ συζητηθῇ καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐφαρμογῆς της. Συνεπῶς δὲν κωλύει τίποτα τὸ νὰ ζητήσετε τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀπὸ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν πρόκειται, ὡς γνωστόν, νὰ τάξουν προθεσμίαν.

Κ. Μητσοτάκης. Ἄμεσον.

Πρόεδρος. Κύριοι, παρακαλῶ μὴ κάμνετε διακοπάς. διὰ νὰ συνεχίσῃ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Φιλελευθέρας Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως.

Σ. Βενιζέλος. Κύριοι βουλευταί, κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς λαμβάνουν χώραν εἰς τὴν Κρήτην ἑορταί, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς μάχης τῆς Κρήτης, ἡ ἀφρία μάχη θὰ ἀποτελέσῃ μοναδικὸν παράδειγμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πολεμικῆς τέχνης. Ἡ ἐπέτειος αὐτὴ μᾶς μεταφέρει εἰς τὴν περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὠρθώθη ἐναντίον τοῦ εἰσβολέως καὶ ἐτάχθη τότε παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἀγγλίας, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπιστεύσαμεν, ὅτι ὄντως ἐμάχετο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν. Εἰς τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν σύμπας ὁ Κρητικὸς λαός, μὴ ἐξαιρουμένων οὐδὲ τῶν γυναικῶν, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην, διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ πατρίου ἐδάφους διὰ νὰ βοηθήσῃ τὰ μαχόμενα στρατεύματα τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀγγλων, τῶν Αὐστραλῶν καὶ Νεοζηλανδῶν. Θέλω νὰ βεβαιωθῆτε κ. βουλευταί, δὲν ὑπάρχει ἄτομον ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ὁποῖον νὰ ἦτο εὐτυχέστερος ἐμοῦ, ἐὰν αἱ φιλικαὶ σχέσεις μὲ τὴν Ἀγγλικὴν Αὐτοκρατορίαν ἀποκατεστάθησαν. Θὰ ἐχαιρετοῦσα τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ σχέσεις αὐταὶ θὰ εἰσήρχοντο εἰς τὴν κοίτην τῆς πατροπαραδότου Ἑλληνοαγγλικῆς φιλίας. Ἀλλὰ διὰ νὰ συμβῇ τοῦτο, πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τὸ ἠθικόν της χρέος, διότι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι δυναμικόν, οὔτε πολιτικόν, οὔτε στρατιωτικόν, εἶναι ζήτημα ἠθικόν. Καὶ πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ὅτι ὀφείλει νὰ δώσῃ τὸ δικαίωμα εἰς τὸν Κυπριακὸν λαὸν νὰ ἀποφασίσῃ διὰ τὴν τύχην του. Δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον, ὅταν ἐδόθη τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὸ Σουδάν, εἰς τὴν Τριπολίτιδα, εἰς τὴν Νιγηρίαν καὶ ἐσχάτως ἀκόμη εἰς ἕνα μικρὸν κρατίδιον, τοῦ ὁποίου τὴν ὕπαρξιν μέχρι τῆς προχθὲς ἠγνόουν, τὸ Τόγκο, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι θὰ ἀρνηθοῦν τὸ δικαίωμα εἰς ἕνα πολιτισμένον, γενναῖον καὶ ὑπερήφανον χριστιανικὸν λαόν, εἰς τὸν Κυπριακόν.

Ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι δὲν ὑπάρχουν δύο παράγοντες διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Ὑπάρχουν μόνον δύο δρόμοι, ὁ ἕνας εἶναι ὁ δρόμος τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἔχῃ τὸ θάρρος, ὀφείλει μὲ ἀποφασιστικότητα νὰ ἀναλάβῃ τὰς εὐθύνας της καὶ νὰ προχωρήσῃ πρὸς μίαν συμβιβαστικὴν λύσιν. Ἐὰν ὅμως, ὅπως ἐγὼ ἀντιλαμβάνομαι, ἡ θέσις τῆς Βρεταννίας γίνεται καθημερινῶς ἀδιάλλακτος, νομίζω καὶ πρέπει νὰ τὸ διακηρύξωμεν ἀπεριφράστως, ὅτι σύσσωμον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ὀφείλει νὰ εὑρεθῇ παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἀγωνιζομένων Κυπρίων εἰς τὸν ἀγῶνα των, ὁ ὁποῖος, εἴτε τὸ θέλουν εἴτε δὲν τὸ θέλουν οἱ ἀντίπαλοί μας, θὰ στεφθῇ τελικῶς ἀπὸ ἐπιτυχίαν. (Χειροκροτήματα).

Ι. Πασσαλίδης.....

Κρεμάσθηκαν ἄνθρωποι στὴν Κύπρο, δύο νέα παιδιά. Ἐδῶ σκοτώθηκαν στὴν Ἀθήνα καὶ τραυματίσθηκαν τόσοι ἄνθρωποι καὶ ὅμως δὲν ἐκδηλώθηκε ἀπὸ κανέναν ἁρμόδιον εὐαισθησία καὶ πρωτοβουλία.

Παλαιότερα μὲ ἕνα εἰρηνικὸ καὶ ἀναίμακτο συλλαλητήριον ἔπεφταν ὁλόκληρες Κυβερνήσεις, παρητοῦντο Ὑπουργοί, ἀντικαθίσταντο ἀνώτατα στελέχη τῆς Ἀστυνομίας. Ἐδῶ δὲν ἔγινε τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά. (Θόρυβος κωφώνοχρουσίαι). (Ὁ κ. Ἰωάννου ὁμιλεῖ ἀπὸ τῆς θέσεώς του μὴ ἀκουόμενος).

Καὶ παραμένει ἡ Κυβέρνησις, διότι στηρίζεται ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος στὸ ἀστυνομικὸ καθεστὼς καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος στοὺς ξένους. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀδιέξοδο τοῦ Κυπριακοῦ, πρέπει νὰ τονίσουμε, ὅτι παρ' ὅλο ποὺ ὅλοι στὴν Ἑλλάδα θέλουν τὴν αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἡ Κυβέρνησις ἀκολουθώντας τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ποὺ ἀκολουθεῖ, δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ τίποτε. Γιατὶ οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Ἄγγλοι δὲν θέλουν τὴν αὐτοδιάθεσιν. Οἱ κ. κ. Καραμανλῆς καὶ Θεοτόκης δὲν πρόκειται νὰ προωθήσουν τὸ θέμα, ἐφ' ὅσον θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ βρίσκωνται μέσα εἰς τὴν τανάλια τοῦ ΝΑΤΟ. Πῶς ἠμποροῦτε ἡ Κυβέρνησις νὰ εἰπῇ εἰς τοὺς συμμάχους της: ἀπαιτῶ νὰ μὴ ἐκτελεσθοῦν οἱ δύο Κύπριοι, ἀφοῦ εἶναι ὑποτελὴς σ' αὐτούς; Δυστυχῶς, καθ' ἡμᾶς, ἡ Κυβέρνησις ἔχει μεταβάλλει τὴν Ἑλλάδα σὲ ὄχι ἀνεξάρτητη χώρα. Καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια εἶναι — καὶ τὴν γνωρίζει ὁ ἀγαπητὸς καθηγητὴς κ. Κανελλόπουλος — ὅτι οἱ δοῦλοι δὲν ἠμποροῦν οὔτε νὰ ὑπερασπισθοῦν οὔτε καὶ νὰ ἐλευθερώσουν τοὺς σκλάβους. (Χειροκροτήματα). Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Καραμανλῆ, οἱ δοῦλοι, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς σκλάβους.

Πρέπει ἡ Ἑλλὰς σύσσωμος νὰ ἀγωνισθῇ. Νὰ ἀποκατασταθοῦν αἱ δημοκρατικαὶ ἐλευθερίαι ἐσωτερικῶς καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ καὶ ἡ ἀνεξαρτησία της ἐξωτερικῶς. Καὶ τότε θὰ πᾶμε καὶ εἰς τὸ ΝΑΤΟ ὄχι σὰν ἐπαίται, ἀλλὰ ἀπαιτητικοί. Καὶ παραπέρα θὰ ἀποταθοῦμε σὲ ὅλους. Ἐμεῖς δὲν ἐπιμένουμε, ὅτι πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ φύγουμε ἀμέσως ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ. Ὁ κ. καθηγητὴς εἶπε χθές, ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἀντιδυτικοί. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι, ὅτι ἐμεῖς δὲν εἴμαστε οὔτε ἀντιδυτικοί, οὔτε ἀντιανατολικοί. Ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι προσφέρουν ἱκανοποίησιν τῶν δικαίων ἀπαιτήσεών μας, πολιτισμὸν καὶ εἰρήνην. Ἐὰν τὰ δῶρα αὐτὰ τὰ προσφέρουν καὶ οἱ Δυτικοὶ καὶ οἱ Ἀνατολικοί, εὐπρόσδεκτοι εἶναι καὶ οἱ δύο. Ἀλλὰ μέχρι τώρα τί

μᾶς προσέφεραν οἱ Δυτικοί; Τὸ IMPERIUM BRETTANICUM.

Πρέπει νὰ καταλάβετε, ὅτι οἱ στιγμὲς εἶναι ἱστορικὲς καὶ νὰ ἀφήσετε τὰ περὶ Χριστιανικοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Χριστιανικο-ευρωπαϊκὸς πολιτισμὸς δὲν ὑπάρχει σήμερα. Ὑπάρχει μόνον πολιτισμός. Κι' ὁ πολιτισμὸς ἔχει μέσα πάντοτε σπέρματα πανανθρώπινα. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυρίζεσθε, ὅτι σπέρματα τοῦ Χριστιανικοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ δὲν ὑπῆρξαν καὶ δὲν ὑπάρχουν εἰς τὶς χῶρες, ὅπου τώρα ἐπικρατοῦν «οἱ φοβεροὶ ἐγκληματίαι», οἱ κομμουνισταί. Οἱ ἱστορικὲς λοιπὸν στιγμὲς σήμερα δὲν καθορίζονται ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸ χριστιανικὸ πολιτισμό. Σήμερα βρισκόμαστε ἀνάμεσα σὲ δύο ἐποχές. Ἡ μία ἐποχὴ εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ ἀποικιακοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ ἡ ἄλλη ἡ ἐποχὴ τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς χειραφετήσεως τῶν λαῶν. Ἡ ἐποχὴ τοῦ ἀποικιακοῦ ἰμπεριαλισμοῦ πεθαίνει τώρα. Ὅλοι οἱ ἀποικιακοὶ λαοὶ ἔχουν τὸ σύνθημα: IMPERIUM BRETTANICUM DELENDAM ESSE κατὰ τὸ KARTHAGINEM DELENDAM ESSE τῶν Ρωμαίων. Καὶ ἐπειδὴ ἐμεῖς πρέπει νὰ μὴ εἴμαστε μὲ τοὺς πεθαμένους, ἀλλὰ μὲ τὶς ζωντανὲς δυνάμεις. Γιατὶ ἀλλοιῶς θὰ παρασυρθοῦμε εἰς τὴν καταστροφήν. Ἐμεῖς ὑποστηρίξαμε, ὅτι τὸ Κυπριακὸν πρέπει νὰ τεθῇ ἐπὶ ἄλλης βάσεως. Καὶ θὰ λυθῇ μόνον ὅταν ἀποκτήσωμεν τὴν ἀνεξαρτησίαν μας. Μόνον ὅταν ἀποταθοῦμε εἰς ὅλους ποὺ ἔχουν ἀντιαποικιακὴν πολιτικὴν καὶ ὄχι ὅταν προσπαθοῦμε νὰ τὸ λύσουμε μέσα στὰ πλαίσια τοῦ λεγομένου «ἐλευθέρου κόσμου». Τί ἐλεύθερος κόσμος εἶναι, ὅταν δὲν θέλουν νὰ δώσουν αὐτοδιάθεσιν εἰς τοὺς Κυπρίους; Τί ἐλεύθερος κόσμος εἶναι αὐτός, ὅταν δὲν θέλουν νὰ δώσουν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς λαοὺς καὶ ἀναγκάζονται οἱ λαοὶ νὰ χύνουν τὸ αἷμα τους διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσουν;

Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα. Κι' ἐμεῖς τὴν κρίνομεν ἀμερόληπτα καὶ ἀντικειμενικὰ καὶ δὲν κάμνομεν κριτικὴν στείραν, ἀλλὰ ὑποδεικνύομεν θετικὰ ποιὰ πολιτικὴ πρέπει νὰ ἀκολουθηθῇ.

Κ. Γιαννούσης. Κύριε Πρόεδρε, σᾶς παρακαλῶ, ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ λόγου. Πρωτίστη ὑποχρέωσις, ἐπιβαλλομένη ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ πρὸς οἱονδήποτε, εἶναι ὁ σεβασμὸς τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Ἔθνους εἰς οἱανδήποτε καὶ ἐὰν εὑρίσκεται παράταξιν, ἐκ μέρους τοῦ οἱουδήποτε ὁμιλητοῦ καὶ καθῆκον ὑμῶν, κύριε Πρόεδρε, ἐπιτρέψατέ μου, νὰ τὸ τονίσω, μετὰ σεβασμοῦ, εἶναι νὰ ὑπομιμνήσκετε τοῦτο εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι καθίστανται ἐπιλήσμονες τοῦ καθήκοντος τούτου. Ἐνόμιζα, κύριε Πρόεδρε, ὅτι ἴσως τὸ γεγονὸς —ὡς μοῦ τὸ ἐπιτρέψῃ ὁ κ. Πρόεδρος νὰ τὸ εἰπω, ὅτι δὲν ἔχει ἰδιάζουσαν εὐχέρειαν λόγου ἢ ὅτι ἀκόμη δὲν γνωρίζει ἀπταίστως τὴν Ἑλληνικήν, ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ὀνομάσῃ «καθίσματα» 165 ἐκπροσώπους τοῦ Ἔθνους. Ὅταν ὅμως, τὸ τρίτον ἤδη ἐπανέρχεται καὶ ὁμιλῇ, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἔχετε ὑποχρέωσιν, νὰ ὑπομνήσητε εἰς τὸν κ. Πρόεδρον, ὅτι ὑβριστικῶς συμπεριφέρεται, διότι καὶ πολλάκις μέχρι τοῦδε ἐξετόξευσε καὶ αἰχμὰς καὶ ἐναντίον ἀξιοσεβασμίων συναδέλφων. Ἀλλὰ ὅταν ὑβρίζῃ πλέον καπιλικώτατα, ἔχει ὑποχρέωσιν, κύριε Πρόεδρε, νὰ ἀνακαλέσῃ καὶ ἐὰν δὲν τὸ κάμῃ, συναισθανόμενος ὁ ἴδιος τὸ βαρὺ τοῦτο σφάλμα, ἔχετε ὑποχρέωσιν, σεῖς νὰ τὸ ὑποδείξετε.

Ι. Πασσαλίδης. Ἐὰν νομίζετε, ὅτι ἡ φράσις αὐτή, ἡ κοινοβουλευτικὴ —ἐγὼ δὲν ὑβρίζω κανένα, τὸ λέγω ἀνοικτὰ— «ἀμετακίνητα καθίσματα», τὴν ἀνακαλῶ. Τελειώνοντας τονίζω, ὅτι τὸ Κυπριακὸν θὰ μπῇ μέσα στὰ πλαίσια τῆς πολιτικῆς ποὺ διέγραφε καὶ μὲ τοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Κι' ἐπειδὴ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις δὲν θέλει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὴν τὴν πολιτικὴ καὶ νὰ σταθῇ συμπαραστάτης τῶν ἀγώνων γιὰ τὴ λύσι τοῦ Κυπριακοῦ, πρέπει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν ἐξουσία. Σ' αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνη σύσσωμος ἡ Ἑλληνικὴ Βουλή, ἡ ὁποία ὀφείλει ἄμεσα νὰ διακηρύξῃ: (Θὰ τὸ εἴπω εἰς τὴν Λατινικὴν καὶ μετὰ θὰ τὸ μεταφράσω εἰς τὴν Ἑλληνικήν).

. . . . . .

Μεταφράζω: «Ἕως πότε ἡ Μεγάλη Βρεταννία θὰ κακομεταχειρισθῇ τὴν ἰδικήν μας ὑπομονή». (Χειροκροτήματα).

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπορ.—Βιομ.). Καὶ ἔρχομαι κ. συνάδελφοι εἰς τὰ τρία σημεῖα τῆς μορφῆς.

Οἱ ἀξιότιμοι ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὅσοι μέχρι τῆς στιγμῆς ὡμίλησαν, ἀνεφέρθησαν εἰς ἐνεργείας εἰς ἃς ὁποίας προέβησαν κυβερνήσεις τῶν ὁποίων ἠκούντο, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ἡ κυβέρνησις ἡ ἰδική μας, δὲν ἰσχυρίσθη κ. συνάδελφοι, ὅτι ὑπῆρξε ποτὲ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἡ ὁποία ἐλησμόνησε τὴν ὕπαρξιν τῆς Κύπρου ὡς νήσου ἢ τὴν ὕπαρξιν Κυπριακοῦ ζητήματος ὡς Ἐθνικοῦ αἰτήματος. Βεβαίως οὔτε ὑπῆρξε ποτὲ τοιαύτη Ἑλληνικὴ κυβέρνησις. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς τραγικωτέρας ὥρας τοῦ Ἔθνους, ὅταν ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β', εὑρίσκετο ἐν Κρήτῃ ἢ ὅταν ἐξόριστος ἦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἡ ἀγωνιζομένη εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, συνεχῶς ὅταν ἐβλέπετο οἱαδήποτε εὐκαιρία, προεβάλλετο τὸ Ἐθνικὸν τοῦτο αἴτημα. Φυσικὸν ἦτο καὶ αἱ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν κυβερνήσεις ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου νὰ ἐπιμείνουν. Τὸ πρόβλημα εἶναι, κύριοι, ποῖος κατέστησε, τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα, διεθνές. Ποῖος ἔθεσεν οὐσίᾳ τὸ Κυπριακὸν ὡς θέμα διεθνοῦς πραγματικότητος, τῆς σημερινῆς, τῆς ἐνεστώσης, ὄχι ποῖος ἀνεφέρθη μετὰ συναισθηματισμοῦ τινὸς ἢ ἁπλῶς διὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ ἢ ἁπλῶς διὰ νὰ μὴ ἐπέλθῃ παραγραφή, εἰς τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου.

Ἡ πολιτικὴ εὐθύνη καὶ ἐπομένως ἡ ἱστορικὴ τιμή, ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς ἕνα ἄνδρα, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν δικαιοῦται νὰ ἀποτολμήσῃ νὰ εἰσπράξῃ, τίτλον οἱουδήποτε, (χειροκροτήματα ἐκ τῆς συμπολιτεύσεως), ἀλλὰ διὰ τὸν ὁποῖον εἴμεθα ὑποχρεωμένοι, εἴτε τὸ θέλομεν, εἴτε δὲν τὸ θέλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔθεσεν οὐσίᾳ τὸ ζήτημα ὡς θέμα διεθνές. Αὐτὸς τὰ ἔθεσεν καὶ ὁ ἀγωνιζόμενος λαὸς τῆς Κύπρου, τοῦ ὁποίου ὁ Στρατάρχης Παπάγος ἐξέφρασε τὴν Ἐθνικὴν βούλησιν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς συμπολιτεύσεως).

Κ. Μητσοτάκης. Τὸν ὁποῖον ὅμως ἀπηρνήθη ὁ κ. Κοραμανλῆς πρὶν φωνήσῃ ἀλέκτωρ, ὡμιλήσας περὶ ἀτυχοῦς χειρισμοῦ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος.

Θ. Χαβίνης. Σεῖς δὲν λέγατε τίποτε περὶ Παπάγου εἰς τὰς ἐκλογάς, ἐνῷ ἐγὼ ἔλεγα πάντοτε.

Π. Παπαληγούρας. (Ὑπ. Ἐμπορ.—Βιομ.). Ἐπὶ τῆς ἱστορίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καλόπιστος ἀμφισβήτησις. Ἔτσι ἔχουν ἀντικειμενικῶς τὰ πράγματα. Κύριοι συνάδελφοι, καὶ ἄλλοτε δυστυχῶς, περιεπλάκη εἰς τὴν δίνην τῶν ἐσωτερικῶν μας πολιτικῶν διαφορῶν, θέμα ἀφορῶν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν καὶ χρῆζον, ἐπομένως, ἀντικειμενικῆς καὶ ψυχραίμου ἐξετάσεως καὶ ἀντικειμενικῆς καὶ ψυχραίμου ἀντιμετωπίσεως. Καὶ τῆς ἐμπλοκῆς ἐκείνης αἱ πολιτικαὶ συνέπειαι, ἀκόμη βαρύνουν τὸν πολιτικὸν βίον τῆς χώρας. Ἀλλά, τοὐλάχιστον, κ. συνάδελφοι, ὅταν ἐσημειώθη ἡ διάστασις ἐκείνη, ἐσημειώθη ἐπὶ συγκεκριμένου θέματος καὶ ἡ ἀντίθεσις ἐκείνη εἶχεν ὡς βάσιν διαφορὰν ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν δύο ἀντιμαχομένων τότε μερίδων. Καὶ τὴν διαφορὰν ἐκείνην τὴν ηὐνόει ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαός. Ἦτο διαφορά, συγκεκριμένη καὶ καταληπτή. Καὶ ἐν ὀνόματι, πράγματι, μιᾶς οὐσιώδους καὶ καταληπτῆς εἰς ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος διαφορᾶς, ἐπῆλθεν ἀντίθεσις ἐπὶ ἐξωτερικοῦ θέματος.

Ἤκουσα, κ. συνάδελφοι, μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὸν ἀξιότιμον βουλευτὴν Ἀθηνῶν, τὸν κ. Μαῦρον, ὁμιλοῦντα ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ὀφείλω νὰ εἰπω ὅτι συμφωνῶ πρὸς πολλὰς ἐκ τῶν ἀπόψεών του. Βεβαίως, κ. συνάδελφοι, ἀγωνιᾷ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Βεβαίως, κ. συνάδελφοι, ἀγωνιᾷ καὶ ἀγωνίζεται ὁλόκληρος ὁ Κυπριακὸς λαός. Ἀλλὰ ἀπὸ ἡμᾶς ἀναμένει κάτι πλέον τῆς ἀγωνίας. Ἀναμένει, συμμεριζόμενοι τὴν ἀγωνίαν του, νὰ βουλευώμεθα ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ περὶ τοῦ Κυπριακοῦ, δηλαδὴ νὰ λαμβάνωμεν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου οὐσιαστικὰς ἀποφάσεις. Εἰς οὐδὲν ὠφελεῖται ὁ Κυπριακὸς λαὸς ἂν καταδημαγωγοῦμεν, ἐκμεταλλευόμενοι τὸ συναίσθημα, τὸ ὁποῖον κατέχει τὸν Κυπριακὸν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἢ ἄν, ἔστω, συναισθηματολογοῦμεν ἁπλῶς, παθητικῶς συμμεριζόμενοι μίαν πανελλήνιον πράγματι ἀγωνίαν.

Οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τὴν ἀγωνίαν τοῦ λαοῦ τὴν υἱοθετοῦν. Ἀλλ' αὐτὴ γίνεται δι' αὐτοὺς ἀφορμὴ πράξεων καὶ ὄχι ἀφορμὴ λόγων πατριωτικῶν. Εἶναι εὔκολον, κ. συνάδελφοι, νὰ μεταβάλλῃ κανεὶς εἰς Πήγασσον πατριωτικῶν καὶ συναισθηματικῶν ἀοριστολογιῶν τὸ βῆμα αὐτό. Νομίζω ὅμως, ὅτι εἶμαι τόσον, οὔτε περισσότερον, οὔτε ὀλιγώτερον, πατριώτης ἀπὸ οἱονδήποτε εὑρισκόμενον ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ. Καὶ νομίζω, ὅτι συμμερίζομαι καὶ ἐγώ, ὅπως τὴν συμμερίζονται ὅλοι οἱ Ἕλληνες, τὴν ἀγωνίαν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἀλλ' αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον φοβοῦμαι ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἀφιππεύσωμεν ἀπὸ τοῦ Πηγάσσου καὶ νὰ ἀποφασίσωμεν, ὅταν συζητοῦμεν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, νὰ ἀνερχώμεθα λιτοί, πεζοὶ καὶ συγκεκριμένοι ἐπὶ τὸ βῆμα. Διότι τὴν ὥραν ποὺ ὁμιλοῦμεν ἡμεῖς, ἀγωνίζεται ὁ Κυπριακὸς λαός. Καὶ διότι τὴν ὥραν ποὺ ἐδῶ κάμνομεν ἁπλῶς ἐπίδειξιν πατριωτισμοῦ, ἄλλοι φονεύονται.

Εἷς βουλευτής. Ἀναφέρεσθε εἰς τὴν πλευράν σας;

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπ. καὶ Βιομηχανίας). Διότι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διερωτᾶται τί συμβαίνει, ὥστε νὰ μὴ κατανοῇ τὴν μεταξὺ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ πολιτικὴν διαφοράν.

Κ. Μητσοτάκης. Τὴν ἀνεπτύξαμεν σαφέστατα.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπ.—Βιομ.). Θὰ ἴδωμεν, ἐὰν τὴν ἀνεπτύξατε σαφέστατα. Εἶπε, πράγματι, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι ὑπάρχουν δύο πολιτικαί, ἡ μία τάχα τῆς μειοδοσίας τῆς Ἐθναρχίας καὶ ἡ ἄλλη ἡ πολιτικὴ τοῦ ἀγῶνος. Καὶ ἀνέφερε σειρὰν ἐπιχειρημάτων κατὰ τῆς πολιτικῆς τῆς μειοδοσίας καὶ εἴμεθα ἀπολύτως σύμφωνοι μὲ τὴν κριτικήν του. Φοβοῦμαι ὅμως, ὅτι ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἐπολέμησε σκιώδη, ἀνύπαρκτον, φανταστικὴν πολιτικήν. Ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά του τὰ υἱοθετεῖ ἡ Κυβέρνησις. Νομίζω, ὅτι ἡ πραγματικὴ διάκρισις εἶναι ἡ ἀκόλουθος. Ὑπάρχουν, πράγματι, λογικῶς τὴν ὥραν αὐτὴν δύο καὶ μόνον δύο, δυνατὰ πολιτικαὶ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ἡ μία εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς οὐδετερότητος, ἡ ὁποία προϋποθέτει, διὰ νὰ εἶναι συνεπής, ὑποχώρησίν μας ἀπὸ τὸ N.A.T.O., ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰς συμμαχίας μας, καὶ ἡ ἄλλη πολιτική, εἶναι πολιτικὴ ἐμμονῆς εἰς τὰς συμμαχίας τοῦ N.A.T.O., ὄχι διὰ νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τοὺς Ἄγγλους ἢ διὰ νὰ εὐχαριστήσωμεν τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ εἰς πεῖσμα καὶ τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Τούρκων καὶ ὄχι μόνον διότι τὸ ἀπαιτοῦν τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα, ἀλλὰ διότι τὸ ἀπαιτεῖ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ συμφέρον τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως. Ἡ Κυβέρνησις ἐτάχθη ρητῶς ὑπὲρ τῆς δευτέρας πολιτικῆς. Καὶ οἱ ἀξιότιμοι κ. Ἀρχηγοὶ τῶν καμμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως τοῦ Κέντρου, ἐτάχθησαν καὶ αὐτοὶ κατ' ἀρχήν, καθ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω, ὑπὲρ τῆς αὐτῆς πολιτικῆς. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέραν κύριοι, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν διαφωνίαι ὡς πρὸς τὸν χειρισμόν. Ἀλλὰ ἐφωτῶ, ἀφοῦ ἔχομεν τὴν ἰδίαν γενικὴν πολιτικὴν γραμμήν, συμμαχεῖτε τὴν ὥραν τῆς μορφῆς μὲ ἐκείνας πρὸς τὰς ὁποίας δὲν διαφωνῆτε ἁπλῶς ἐπὶ θεμάτων δευτερευόντων ἐπὶ θεμάτων χειρισμοῦ, ἀλλὰ μὲ ἐκείνας πρὸς τὰς ὁποίας ἐὰν αἱ δηλώσεις τῶν ἀρχηγῶν σας ἦσαν, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ εἴπω, ὅτι δὲν ἦσαν εἰλικρινεῖς, ἀντιτίθεσθε ριζικῶς καὶ οὐσιαστικῶς καὶ ὑπάρχει μεταξύ σας χάσμα ἀγεφύρωτον. Καὶ ὁμολογῶ, ὅτι ἀπορῶ, πῶς εἶναι δυνατόν, κύριοι, τὴν ὥραν ποὺ φλέγεται ἡ Κύπρος, νὰ ζητᾷ κανεὶς νὰ πέσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ νὰ ἀντικατασταθῇ, κάτοι συνάδελφοι, μὲ ποίαν Κυβέρνησιν. Τί ζητεῖτε, κύριοι συνάδελφοι τοῦ Κέντρου;

Κ. Μητσοτάκης. Ὅ,τι ζητεῖ ἡ φλεγομένη Κύπρος.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπ. καὶ Βιομ.). Ἡ φλεγομένη Κύπρος, νομίζω, ὅτι ἔχει γίνει ἀντικείμενον πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν καὶ ἀλλαχοῦ.

(Θόρυβος, φωναὶ ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Κύριοι συνάδελφοι, κάθε δέκα πέντε ἡμέρας, δημιουργεῖ δῆθεν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἡ ἀντιπολίτευσις συζήτησιν, καὶ κάθε δέκα πέντε ἡμέρας ὑπάρχει ὑπόσχεσις, ὅτι θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ ποία εἶναι ἡ πολιτική της.

Καὶ ὀρθῶς ἐδήλωσεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἐάν, ἐπὶ τέλους, ἀνελάμβαναν τὴν εὐθύνην νὰ χαράξουν μίαν ὡρισμένην πολιτικὴν διάφορον τῆς ἰδικῆς μας πολιτικῆς, θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ σκέψις περὶ τοῦ νὰ ἀναλάβουν αὐτοὶ τὰς εὐθύνας διὰ νὰ ἴδωμεν ἐὰν ἠμποροῦν νὰ βγάλουν εἰς πέρας αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ἀλλὰ εἶναι δυνατὸν σοβαρῶς, χωρὶς νὰ προσάλλεται οἱαδήποτε πολιτική, νὰ συζητῶμεν ὅτι πρέπει νὰ δημιουργηθῇ κυβερνητικὴ ἀταξία, χάος, τὴν ὥραν ποὺ ὁ ἀγὼν εὑρίσκεται εἰς τὴν Κύπρον εἰς ὃ σημεῖον ὁλόκληρος ἡ αἴθουσα γνωρίζει ὅτι εὑρίσκεται;

Κύριοι συνάδελφοι τοῦ Κέντρου, μὲ τοὺς ἄλλους συναδέλφους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, τὴν ἄκραν ἀριστεράν, δὲν εἶσθε διατεθειμένοι νὰ συνεργασθῆτε. Μὲ ἡμᾶς, τὸ εἰπήλωσατε, δὲν δύνασθε καὶ ἀφοῦ διαφωνεῖτε μὲ τὴν ἐξωτερικήν μας πολιτικήν, ἔτσι λέτε, καὶ μὲ ἡμᾶς δὲν ἠμπορεῖτε. Τί λύσιν προτείνετε; Ἠκούσθη; Ἐκλογὰς μὲ ἀναλογικήν. Σᾶς ὑπενθυμίζω, ὅμως, ὅτι κατὰ τὸν προεκλογικὸν ἀγῶνα, ὅταν ἡμεῖς σᾶς κατηγορούσαμεν, ὅτι σεῖς κατεβαίνατε εἰς τὰς ἐκλογὰς ἐπὶ μόνῳ τῷ τέλει τῆς μετὰ τὴν ἐνδεχομένην ἐκλογικήν σας ἐπιτυχίαν διαλύσεως τῆς Βουλῆς, σεῖς ἀπὸ τὰ μπαλκόνια, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, εἴπατε: Ἄπαγε τῆς βλασφημίας, ἡμεῖς δὲν θεωροῦμεν τὰς ἐκλογὰς αὐτὰς ὡς ἐκλογὰς προκριματικάς. Τώρα φαίνεται καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου μετενοήσατε καὶ φοβοῦμαι, κύριοι συνάδελφοι, μήπως καὶ ἐπὶ ἄλλων πολλῶν εἰς τὸ μέλλον μετανοήσητε. Διότι νομίζει ἡ Ἀντιπολίτευσις τοῦ Κέντρου ὅτι εἰσπράττει τὴν φυσικὴν φθορὰν τῆς Κυβερνήσεως, ἐνῷ τὴν φυσικὴν φθορὰν τῆς Κυβερνήσεως εἰσπράττει ἀτάραχος καὶ ἤρεμος, ἠρεμώτερα εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, ἀπὸ τὰ κόμματα τοῦ Κέντρου, ἄλλη μερὶς ἐνθουσιῶσα καὶ ἐνθουσιῶσα τόσον περισσότερον, ὅσον διαπιστώνεται ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὅτι ἐρίζαμεν μὴ γνωρίζοντες περὶ τίνος ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ θέματος τῆς Κύπρου ἐρίζομεν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς Συμπολιτεύσεως). Διότι διερωτῶμαι, κύριοι βουλευταί, εἰς τὶ τάχα συνίσταται ἡ βασικὴ διαφωνία τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἰσχυριζομένης ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιμείνωμεν ἀνενδότως ἐπὶ μιᾶς φράσεως, μιᾶς ἀπαιτήσεως ἔστω ὡρισμένης. Τότε ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ πρᾶξις θὰ ἐξηντλεῖτο, θὰ ἦτο μία πρᾶξις συντελουμένη καὶ ἐξαντλουμένη ἐφ' ἅπαξ. Θὰ ἐπηγαίναμεν καὶ θὰ ἐλέγαμεν: Ἡμεῖς θέλομεν τακτὴν προθεσμίαν καὶ θὰ ἐπηγαίναμεν μετὰ δύο ἡμέρας καὶ θὰ ἐλέγαμεν τὰ ἴδια καὶ θὰ ξαναπηγαίναμεν πάλιν μετὰ δύο ἡμέρας καὶ θὰ ἐπαναλαμβάναμεν τὰ ἴδια. Εἶναι, κ. συνάδελφοι, αὐτὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου θὰ ἐθεωρεῖτο;

Π. Κανελλόπουλος. Καὶ ποῦ θὰ ἐπηγαίναμεν διὰ νὰ ἐπαναλαμβάναμεν συνεχῶς τὴν φράσιν;

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας). Καὶ εἶναι δυνατὸν ποτέ, κύριοι συνάδελφοι, σᾶς παραπέμπω εἰς τὴν ὁμιλίαν ἑνὸς ἀγωνιστοῦ τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν τὴν τιμὴν νὰ εἶναι Κύπριοι ἐνεργοὶ ἀγωνισταὶ δικαιοῦται νὰ ὁμιλήσῃ καὶ σᾶς παραπέμπω ἀκόμη εἰς τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης.

Κ. Μητσοτάκης. Ὅταν θὰ ὁμιλήσῃ ὁ Ἐθνάρχης, τότε θὰ τὰ εἴπωμεν.

Π. Παπαληγούρας (Ὑπ. Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας). Κύριοι συνάδελφοι, φοβοῦμαι ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸ θέμα μὲ πεζότητα, μὲ ρεαλισμὸν καὶ ἀποβλέποντες εἰς τὴν οὐσιαστικήν του ἐπίλυσιν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νομίζωμεν ὅτι βοηθοῦμεν τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ, ὅτι προχωροῦμεν εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος ἁπλῶς διαφωνοῦντες καὶ ἁπλῶς δι' ἀορίστων ἐκφράσεων, περιγράφοντες συναισθήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀκριβῆ καὶ τὰ ὁποῖα κατέχουν ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ ἡ ἔκφρασις τῶν ὁποίων εἶναι ἄλλων ἀποστολὴ καὶ ὄχι ἀποστολὴ ἐπὶ πολιτικοῦ σώματος. Ἀποστολὴ τοῦ πολιτικοῦ σώματος εἶναι νὰ δίδῃ λύσεις.

Δὲν θὰ ὁμιλήσω κ. κ. συνάδελφοι, ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ συλλαλητηρίου. Νομίζω, ὅτι ὑπερεπαρκῶς ὡμίλησεν ἐπ' αὐτοῦ

ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Θὰ τονίσω μόνον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπον χθὲς τὸ βράδυ διακόπτων. Ὁμολογῶ ὅτι μὲ ἐρεθίζει ἡ συνεχὴς χρῆσις τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ, τῶν ὑπερθετικῶν ἐκφράσεων. Κυβέρνησις αἵματος! Φυσικὰ μία Ἀντιπολίτευσις θὰ ἠδύνατο νὰ ἀσκήσῃ κριτικὴν καὶ νὰ εἰπῇ, ὅτι κάμνει ἄσχημα τὴν δουλειάν της ἐνδεχομένως ἡ Κυβέρνησις, ὅτι ἔπταισεν εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, ἀλλὰ νὰ λέγωμεν, ὅτι εἶναι πρωτοφανὲς τὸ συμβάν. Ποῖον γεγονὸς εἶναι πρωτοφανές; Ὅτι οἱ Ἀστυφύλακες, ὑποστάντες ἐπίθεσιν ὄχλου, ὁπλισμένου μὲ 2.000 τουβλα, ὅτι συνέπεσε τινὲς ἐκ τῶν ἀστυνομικῶν, ἴσως νὰ χάσουν τὴν ψυχραιμίαν των καὶ παρὰ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ρητῶς εἶχε δώσει ἐντολήν, ὄχι διάφορον ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ἡ σωφροσύνη, εἰς ποίαν χώραν τοῦ κόσμου, κύριοι συνάδελφοι, ἐὰν συνέβαιναν αὐτὰ τὰ δυστυχῶς συνήθη πράγματα—εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν Ἑλβετίαν. Ποῦ;—Εἰς ποίαν χώραν τοῦ κόσμου θὰ ἐχαρακτηρίζοντο τὰ γεγονότα μὲ τοιαύτας ἐκφράσεις.

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῆτε, ὅταν ὁλόκληρος ἡ ψυχολογία τοῦ λαοῦ εἶναι τόσον εὐέξαπτος, ὅτι εἶναι παράδοξον νὰ συμβαίνουν γεγονότα ὡς ἐκεῖνα ποὺ ἐσημειώθησαν; Ὅταν μάλιστα ὑπάρχῃ, διότι ὑπάρχει, δυστυχῶς, μιὰ μειοψηφία, ἡ ὁποία καὶ ὠργανωμένη εἶναι καὶ κάθε λόγον ἔχει νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰ συναισθήματα τῆς ἀγωνίας, τὰ ὁποῖα κατέχουν τὸν λαὸν καὶ τὴν φυσικὴν νευρικότητα, ἡ ὁποία εἶχεν δημιουργηθῇ τὰς παραμονὰς τῆς τραγικῆς ἡμέρας τῆς ἐκτελέσεως τῶν δύο Κυπρίων ἀγωνιστῶν.

Κύριοι συνάδελφοι, κατὰ τὴν ἀποψινὴν συζήτησιν, τὴν τρίτην τὴν πολιτικὴν συζήτησιν αὐτῶν τῶν ἡμερῶν, δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν ὁμιλητῶν ἀνεφέρθησαν εἰς τὸ οἰκονομικὸν θέμα. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου δὲν πρόκειται σήμερον νὰ ἐπιμείνω. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε ὅμως, διὰ βραχέων νὰ σᾶς ἐξηγήσω διατί πιστεύω, ὅτι οἱ κύριοι συνάδελφοι τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ δὲν ἔχουν πολιτικὴν καὶ δὲν διεκδικοῦν τὴν ἐξουσίαν ἐν ὀνόματι συγκεκριμένου τινὸς προγράμματος. Θὰ ὁμιλήσω καὶ δι' ἕναν ἄλλον ἀκόμη λόγον, διότι προεβλήθησαν μερικὰ τεχνικὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα τινὲς ἐκ τῶν κυρίων συναδέλφων, οἱ ὁποῖοι συμβαίνει νὰ μὴν παρακολουθοῦν τὰ προβλήματα τὰ οἰκονομικά, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς τεχνικῆς, πιθανῶς νὰ ἐθεώρησαν, ὅτι εἶναι ὡς ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς Κυβερνήσεως σημαντικά. Ὑπάρχει ὅμως καὶ οὐσιαστικώτερος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν θέλω νὰ ἀφήσω ἐντελῶς ἄνευ μνείας τὸ θέμα τὸ οἰκονομικόν. Καὶ ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι ὁ ἑξῆς: Πιστεύω, ὅτι ἡ ἐπίλυσις τοῦ οἰκονομικοῦ θέματος εἶναι προϋπόθεσις καὶ προϋπόθεσις οὐσιαστικὴ τῆς ἀντιμετωπίσεως οἱουδήποτε ἐξωτερικοῦ θέματος καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυπριακοῦ. Διότι, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ ἡ Ἑλλὰς νὰ προασπισθῇ οἱανδήποτε ὑπόθεσιν, εἴτε ἰδικήν της, εἴτε τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν μας, πρέπει νὰ διαθέτῃ ἕνα ὡρισμένον κῦρος.

Καὶ νομίζω, ὅτι ὑπάρχουν δύο προϋποθέσεις τοῦ κύρους αὐτοῦ. Ἡ μία εἶναι νὰ κρατηθῇ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν κάποια τάξις κοινωνικὴ καὶ ἐπομένως κάποια τάξις οἰκονομική.

Διότι ἐὰν διαλυθῶμεν ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς, καὶ ἐπομένως κοινωνικῆς, βεβαίως δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν οἱασδήποτε μορφῆς κῦρος διεθνῶς. Καὶ διότι διὰ νὰ ἠμπορέσῃ ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ εἶναι παράγων ὑπολογίσιμος, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ διατηρήσῃ ἐν ὡρισμένον ὕψος στρατιωτικῶν δαπανῶν. Διὰ νὰ ἔχῃ βάρος, διεθνὲς κῦρος, ὁ λόγος ὁ ἰδικός μας, εἶναι ἀνάγκη, εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη, νὰ ἠμπορῇ ἡ Ἑλλὰς νὰ ὁμιλῇ ὡς στρατιωτικὴ δύναμις ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ της σημαντική. Διότι οἱ κύριοι συνάδελφοι τῶν κομμάτων τοῦ Κέντρου, οἱ ὑποστηρίζοντες ὅτι πρέπει ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ NATO νὰ διεκδικήσωμεν—καὶ ἐπ' αὐτοῦ συμφωνοῦμεν—τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων, λησμονοῦν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν μέσα εἰς τὰ πλαίσια τοῦ NATO, νὰ ἔχωμεν κῦρος καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύωμεν ὅτι θὰ ἔχωμεν κάποτε, εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον, τὴν συμπαράστασιν τινῶν ἐκ τῶν μελῶν Κρατῶν τοῦ NATO, ἐὰν δὲν εἴμεθα, ἀποφασισμένοι νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν τὰ αὐτονόητα ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα τυχὸν θὰ προβάλουν εἰς ἡμᾶς αὐτὴν τὴν ὥραν ἀπεφασίζομεν μείωσιν τῶν στρατιωτικῶν μας δαπανῶν; Καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ὅσα ἐλέχθησαν ὡς πολιτικὴ τῶν κομμάτων τοῦ Κέντρου ἐπὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ, ἀντιφάσκουν πρὸς τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν τὰ ἴδια τὰ κόμματα τοῦ Κέντρου λέγουν ὅτι θὰ ἀσκήσουν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ πεδίου. (Χειροκροτήματα).

Γ. Μαῦρος. Καὶ αὐτὸ τὸ λέγετε οἰκονομικὴν πολιτικήν;

Πρόεδρος. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τῆς Ε.Π.Ε.Κ. ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Παπαπολίτης. Κύριοι βουλευταί, κατὰ τὴν ἐνώπιον ἡμῶν συζήτησιν ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἐπίσης ἐνώπιον ἡμῶν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ἐξεθέσαμεν τὰς ἀπόψεις μας εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Διεπιστώσαμεν τὰ σφάλματα, τὰς παραλείψεις, τὴν τραγικότητα τῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθεν ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις καὶ κατελογήσαμεν εὐθὺς εἰς τὴν Κυβέρνησιν καταψηφίσαντες ταύτην. Ἐπεκρώσαμεν τότε τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἐγκατέλειψεν τὸ βασικὸν αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας, ἐπεκρίναμεν τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἔδωκε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις προσπαθεῖ νὰ ἀπασυρθῇ ἀπὸ τὴν κυρίαν ἔπαλξιν τοῦ ἀγῶνος, μετατθέτουσα τὰς εὐθύνας ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν Λευκωσίαν καὶ τέλος, ὅτι μετέθετε τὸ θέμα τὸ Κυπριακὸν ἀπὸ τὴν προγραμματικήν του βάσιν, ἀπὸ τὸ διεθνὲς βάθρον του, εἰς θέσιν μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Κύπρου, θέσις ἀρχικὴ καὶ σημερινὴ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Καὶ τέλος, διεπιστώσαμεν, ὅτι διὰ τῆς ἀποδοχιμασίας τῆς Ἐθναρχίας, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑπεβηλοῦτο διάστασις μεταξὺ πολιτικῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἐθναρχίας. Δὲν πρόκειται ἑπομένως κατὰ τὴν σημερινὴν συζήτησιν, ἐφ' ὅσον οὐδὲν γεγονὸς νεώτερον ἐμεσολάβησε, νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἀναφερόμενοι ἤδη ἐπὶ τῶν σφαλμάτων τῆς Κυβερνήσεως, Ἐμμένομεν εἰς τὰς ἀπόψεις, τὰς ὁποίας καὶ κατὰ τὰς δύο συζητήσεις ἐξεθέσαμεν. Ἐπιθυμῶ, κύριοι βουλευταί, νὰ ἐκφράσω καὶ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν, τὴν βαθεῖαν ἀνησυχίαν καὶ ἀγωνίαν τοῦ λαοῦ, διὰ τὴν μαρτυρικὴν πορείαν τοῦ Ἔθνους. Ἡ κρισιμότης τῆς πολιτικῆς καταστάσεως ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἀπὸ σπλάγχνα ἀπογοητεύσεως νὰ κατέχεται ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διὰ τὸ μέλλον καὶ ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Χώρας. Καὶ συμφωνῶ μὲ τὸν ἀξιότιμον Ὑπουργὸν τοῦ Ἐμπορίου, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου εἶπεν, ὅτι καθῆκον τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν εἶναι νὰ υἱοθετοῦν τὴν ἀγωνίαν τοῦ λαοῦ. Πράγματι, κύριοι βουλευταί, ἀγωνιᾷ ὁ λαὸς καὶ διαπορεῖ, πῶς εἰς μίαν ὑπόθεσιν Ἐθνικήν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁλόκληρος ὁ λαὸς εἶναι σύμφωνος καὶ ἡνωμένος, τοιαύτη διάστασις μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἀντιπολιτεύσεως ὑφίσταται.

Καὶ διερωτᾶται πράγματι, ποῦ ὀφείλεται ἡ διάστασις αὐτή, φυσικὴ καὶ ἀναπόφευκτος κατὰ τὰ ἄλλα καὶ ποῦ τέλος πάντων βαδίζομέν. Καὶ ἂν οἱ μέν, κύριοι βουλευταί, ὅλοι τὸ γνωρίζομεν διατί γὰ τὸ ἀποκρύπτωμεν, διερωτῶνται, μήπως ἔφθασεν ἡ Κυβέρνησις μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ἐθνικῆς ἀσυνειδησίας, ὥστε νὰ μὴ ἐπιθυμῇ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ διὰ παντὸς τρόπου τὴν ματαίωσιν τῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ νὰ διερωτῶνται μήπως ἡ Ἀντιπολίτευσις ἔφθασε εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀντιπολιτευτικοῦ πνεύματος, ὥστε νὰ δημαγωγῇ διὰ νὰ ὠφεληθῇ καμματικῶς;

Αὐτό, κύριοι βουλευταί, τὸ ἀγωνιῶδες ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον καταβασανίζει τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ, εἶναι τόσον ἰσχυρόν, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ ἀνεπανορθώτους ἐθνικὰς συμφοράς. Ἐὰν λοιπόν, Κυβέρνησις καὶ Ἀντιπολίτευσις καὶ ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος δὲν πράξουν τὸ πᾶν, διὰ νὰ πείσουν τὸν λαόν, ὅτι εἶναι σύμφωνοι, τόσον εἰς τὸ πανελλήνιον αἴσθημα καὶ αἴτημα τῆς ἑνώσεως τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα, ὥστε νὰ ἔχωμεν ὡς ἀποτέλεσμα ὄχι μόνον τὴν καταβαράθρωσιν τῆς ἐθνικῆς ὑποθέσεως τῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ τὴν συσσώρευσιν ἄλλων ἐθνικῶν συμφορῶν, τὴν ἀνεπανόρθωτον φθορὰν τῆς Δημοκρατίας

καὶ τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν, ἂν κ. βουλευταί, συνεχισθῇ λέγω ὁ ἀντιαγωνισμὸς αὐτός, πολὺ φοβοῦμαι καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὴ φοβεῖσθε ὅλοι, ὅτι ὄχι μόνον τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀγωνιζομένων Κυπρίων δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὴν κατάρρευσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νὰ ἀναμένωμεν, διότι τὸ Ἔθνος θὰ κατασπαράξῃ καὶ κατανα λίσκῃ τὴν δυναμικότητα καὶ τὴν ψυχήν του ὄχι εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ εἰς μίαν στείραν πολιτικὴν διαμάχην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μόνον οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἔχουν νὰ ὠφεληθοῦν. (Χειροκροτήματα).

Πρέπει λοιπὸν κ. βουλευταί, τὸ ταχύτερον τὸ Ἔθνος νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀντιεθνικόν, τὸ καταστρεπτικὸν δίλημμα καὶ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ τὸ ταχύτερον πράγματι εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐσωτερικῶν προβλημάτων καὶ ἀπερίσπαστον καὶ ἡνωμένον νὰ ἐπιδοθῇ πλέον εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ποθητῆς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ.

Καὶ τὸ βάρος τοῦτο, κ. βουλευταί, τὸ καθῆκον τοῦτο πίπτει ἐπὶ τῶν ὤμων ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἐπὶ τῶν ὤμων Κυβερνήσεως καὶ ἀντιπολιτεύσεως, αἱ ὁποῖαι χρέος ἔχουν νὰ ἀποδείξουν ὅτι ἔχει βέβαια ἡ δημοκρατία ἐνδεχομένως ὡρισμένα μειονεκτήματα, ἀλλὰ ἔχει τὸ μεγαλεῖῶδες προσόν, εἰς στιγμὰς κρισίμους, νὰ κινητοποιῇ ὅλας τὰς δυνάμεις διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους. Καὶ εἶναι πράγματι, κ. βουλευταί, κρίσιμοι αἱ στιγμαί, κρίσιμοι αἱ περιστάσεις τὰς ὁποίας τὸ ἔθνος διέρχεται. Ἔχει νομίζω σημάνει ἡ ὥρα τῶν μεγάλων ἀποφάσεων, κατὰ τῆς ὁποίας θὰ κριθῇ ἡ τύχη τῶν πεπρωμένων τοῦ ἔθνους. Δὲν ἐπιτρέπεται πλέον ἀμφιβολία καὶ δισταγμός. Ὀφείλομεν ὅλοι μ ἀπόλυτον ψυχραιμίαν νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὰ κελεύσματα τῆς ψυχρῆς λογικῆς καὶ τῆς σταθερᾶς πραγματικότητος περισσότερον ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆς καρδίας μας. Ἡμεῖς υἱοθετοῦντες τὴν ἀγωνίαν τοῦ λαοῦ, ὡς ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου εἶπεν ,οἱ ἀνταποκρινόμενοι εἰς τὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν ἀνησυχίαν του, αἰσθανόμεθα χρέος καὶ ἀπέναντι ὑμῶν καὶ ἀπέναντι τοῦ λαοῦ, νὰ εἴπωμεν ὅτι κατὰ τὰς σημερινὰς δυσκόλους στιγμάς, μία καὶ μόνον λύσις εἶναι ἐνδεδειγμένη διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως καὶ διὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ ἀδιεξόδου εἰς τὸ ὁποῖον περιήλθομεν. Ἡ συναίνεσις ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ ἡ σύμπνοια εἰς μίαν κοινὴν ἐθνικὴν πολιτικήν, εἰς τὸν ἐξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικὸν τομέα. Μόνον οὕτως κ. βουλευταί, ὁ λαὸς θὰ πεισθῇ ἐν τῷ συνόλῳ του, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν θυσιάζει τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα εἰς μίαν στεῖραν καὶ ἀποτυχημένην πολιτικὴν γοήτρου, ἡ δὲ ἀντιπολίτευσις δὲν δημαγωγεῖ διὰ νὰ φθείρῃ τὴν Κυβέρνησιν, ἁπλῶς, καὶ διὰ νὰ ὠφεληθῇ κομματικῶς. Καὶ ὅταν κ. βουλευταί, συμφωνήσωμεν πράγματι εἰς μίαν κοινὴν ἐθνικὴν πολιτικήν, τότε θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν λαόν, ὅλην τὴν ἀλήθειαν ὅλας, τὰς δυσχερείας καὶ νὰ ἀποδυθῶμεν μαζὶ μὲ αὐτόν, εἰς ἕνα ἀγῶνα ὑπερήφανον ἀπερίσπαστοι, διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν πόθων του. Διὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν ὅμως κ. βουλευταί, οἱ πόθοι αὐτοὶ τοῦ λαοῦ, ἐπιβάλλεται νὰ σχηματισθῇ μία Κυβέρνησις καὶ μία πολιτικὴ καθολικοῦ ἐθνικοῦ σεβασμοῦ.

Καὶ ἐρωτῶ κ. βουλευταί, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, εἶναι Κυβέρνησις ἐθνικοῦ καθολικοῦ σεβασμοῦ καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμόσῃ μίαν τοιαύτην πολιτικήν ; Δὲν νομίζω, κ. Βουλευταί, ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῇ τοιοῦτόν τι, διότι ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν μέχρι σήμερον ἀκολουθεῖ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικὸν τομέα ἀπέτυχε. Βεβαιωθῆτε ὅτι δὲν κατέχομαι ἀπὸ καμμίαν διάθεσιν ἀντιπολιτευτικὴν εἰς τὴν κριτικήν μου κατὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι ἑπομένως δίκαιος καὶ ἀντικειμενικός. Κύριοι βουλευταί, εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ Κυβέρνησις διεκήρυξε τὴν πρόθεσίν της, τὴν διάθεσίν της, τὴν ἀπόφασίν της, νὰ ἀγωνισθῇ διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἀγῶνος τῶν Κυπρίων.

Ἀλλὰ ἄλλο εἶναι αἱ προσπάθειαι, ἄλλο εἶναι ἐπιθυμίαι, ἄλλο εἶναι ἀποφάσεις, καὶ ἄλλο, κ. βουλευταί, εἶναι πλάναι, σφάλματα ἐν τῇ διαχειρίσει, ἀποτυχίαι ἀκόμη ἂν θέλετε. Οὐδεὶς κ. βουλευταί, παραγνωρίζει τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας ἡ ὑπόθεσις τῶν ἀγωνιζομένων Κυπρίων ἐμφανίζει. Γνωρίζομεν ὅλοι ὅτι οἱ ἀδελφοί μας Κύπριοι, ἀγωνίζονται ἐναντίον μιᾶς κολοσσιαίας ἱμπεριαλιστικῆς δυνάμεως, ἐναντίον ἑνὸς στιγνοῦ κράτους, καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτιμήσωμεν ὅλοι πράγματι τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας συναντᾶ ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος τούτου. Ἀλλὰ κ. βουλευταί, πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς θερμῆς συμπαραστάσεως κατέρρευσε ὁριστικῶς, ὑπὸ τὰ πλήγματα τοῦ ἀποικιακοῦ καὶ αὐτοκρατορικοῦ πνεύματος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἡ ἀγχόνη κ. βουλευταί, ἡ ὁποία ἔπνιξε τοὺς δύο γενναίους τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστάς, ἔπνιξε ταυτοχρόνως καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς θερμῆς συμπαραστάσεως, τὸ δὲ αἷμα τὸ ὁποῖον ἔβαψε τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, αἷμα πολιτῶν καὶ ἀστυνομικῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμφισβητηθῇ, ὅτι ἀπεμόνωσε τὴν Κυβέρνησιν, ἀπὸ σημαντικὸν τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Δὲν εἶναι δυνατὸν ἑπομένως, ἡ Κυβέρνησις νὰ διαθέτῃ τὸ ἀπαραίτητον κῦρος καὶ τὸ ἀπαραίτητον λαϊκὸν βάθρον, διὰ νὰ συνεχίσῃ ἀκινδύνως τὴν διαχείρισιν τῶν ἐθνικῶν θεμάτων. Ἐν ὄψει, κ. βουλευταί, τοῦ τραγικοῦ ἀδιεξόδου εἰς τὸ ὁποῖον περιῆλθεν ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις, ἐξ αἰτίας τῆς ἀκολουθηθείσης πολιτικῆς ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ἐπεχειρήθη νὰ ἀφεθῇ ἡ ἐντύπωσις ὅτι εἶναι δυνατὸν ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις, ἐν ὀνόματι τῶν πράγματι κολοσσιαίων προβλημάτων ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν τόπον, ἐν ὀνόματι τῶν μεγάλων δυσχερειῶν τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα, νὰ ἀπωθηθῇ εἰς δευτερεύουσαν μοῖραν. Ἀλλὰ μόνον τυφλοὶ καὶ ἀνιστόρητοι θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ παραγνωρίσουν ὅτι ἡ ὑπόθεσις ἡ ὁποία ἀφορᾶ τὴν ἐλευθερίαν 400 καὶ πλέον χιλιάδων Ἑλλήνων, ἀποδυθέντων εἰς ἕνα θανάσιμον ἀγῶνα ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπωθηθῇ εἰς δευτέραν μοῖραν.

Κύριοι βουλευταί, ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις ἀπὸ τὴν ὑφὴν καὶ τὴν ἐξέλιξίν της εἶναι μία τεραστία ἑλκτικὴ καὶ συγκεντρωτικὴ ἑστία τῆς ἐθνικῆς μας δραστηριότητος. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον χωρὶς τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος τὸ Ἔθνος νὰ ἐπιδοθῇ ἀπερίσπαστον εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐσωτερικῶν του προβλημάτων καὶ εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποσπασθῇ ἡ δραστηριότης καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ Ἔθνους ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τὴν Κυπριακήν. Ἐκεῖ ὅπου ἔφθασαν τὰ πράγματα ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποθηθῇ εἰς δευτέραν μοῖραν, οὔτε εἶναι ἐπιτρεπτὸν νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Κύριοι βουλευταί, ἂς μὴ ἀπατώμεθα καὶ ἡ τύχη τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ Πολιτικὴ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως θὰ κριθοῦν ἐπὶ τοῦ πυρίνου ἄκμονος τοῦ ἐπικοῦ ἀγῶνος τῶν Κυπρίων.

Κύριοι βουλευταί, εἶναι πλέον γνωστὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀκολουθηθείσης πολιτικῆς μέχρι σήμερον εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τομέα. Ὅλαι αἱ προσδοκίαι τῆς Κυβερνήσεως ὡς προεῖπον κατέρρευσαν ὑπὸ τὰ πλήγματα τῆς ἀδιαλλαξίας καὶ τῆς τυφλώσεως τοῦ ἀποικιακοῦ καὶ αὐτοκρατορικοῦ πνεύματος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἡ χώρα περιῆλθεν εἰς ἀδιέξοδον καὶ τὸ ἔθνος ἔχει τὸ αἴσθημα ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου κινδυνεύει, ἡ δὲ Ἑλλὰς εἶναι ἀπομεμονωμένη εἰς τὴν προσπάθειάν της νὰ τὴν προασπίσῃ καὶ ἐρωτᾶ κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδον. Καὶ ἐνῷ τὰ δεινὰ συσσωρεύονται ἡ Κυβέρνησις ἀμήχανος ἐπιθυμεῖ νὰ κάμῃ καὶ κάμνει, διατὶ νὰ μὴ τὸ ὁμολογήσωμεν, εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητον, πολιτικὴν γοήτρου.

Ἀλλὰ ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ, κύριοι βουλευταί, νὰ εἴπω ὅτι μόνον εἰς τὰ αὐταρχικὰ καθεστῶτα εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς τὰς Κυβερνήσεις νὰ ἀσκοῦν πολιτικὴν γοήτρου, ἐπὶ θεμάτων ἐθνικῶν. Εἰς τὰ Δημοκρατικὰ κράτη ἡ Κυβέρνησις, προκειμένου περὶ θεμάτων Ἐθνικῶν δὲν πρέπει νὰ χάνουν τὸ αἴσθημα τῆς ἐθνικῆς εὐθύνης καὶ τῆς πολιτικῆς εὐθιξίας καὶ αἱ ἀντιπολιτεύσεις τὴν ἔννοιαν τοῦ δημιουργικοῦ ἐλέγχου. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Ὅταν, κύριοι βουλευταί, αἱ Κυβερνήσεις ἀποτυγχάνουν παραμερίζουν πλέον διὰ νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὴν χώραν νὰ διαμορφώσῃ τὴν Ἐθνικὴν Πολιτικήν της ἡ ὁποία θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν Ἐθνικῶν της θεμάτων. Καὶ ἂν ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐγκαταλείψῃ τὴν πολιτικὴν γοήτρου καὶ ἂν ἡ Κυβέρνησις δὲν ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς θερμῆς συμπαραστάσεως κατέρρευσεν, δὲν γνωρίζω ὁμολογῶ τί εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπακολουθήσῃ.

Νὰ μοῦ ἐπιτραπῇ, κύριοι βουλευταί, νὰ διατυπώσω τὴν ἄποψιν ὅτι ἔχω τὴν αἴσθησιν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις αἰσθάνεται σήμερον τὴν ἀποτυχίαν τῆς πολιτικῆς τῆς συμπαραστάσεως. Ὁμολογεῖ, λέγω, ἔστω καὶ ἀργὰ τὴν ἀποτυχίαν της διότι ἡ διατυμπανιζομένη διχφώτισις τῆς Διεθνοῦς κοινῆς γνώμης καὶ ἰδιαιτέρως τῶν Ἀραβικῶν Κρατῶν δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ θεωρηθῇ ὡς μία ὁμολογία τῆς ἀποτυχίας τῆς πολιτικῆς της καὶ μία προσπάθεια στροφῆς καὶ ἀλλαγῆς πολιτικῆς (Χειροκρατήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Εἰς ὅλους σὰς εἶναι γνωστὸν ὅτι μέχρι τινὸς ἡ Κυβέρνησις ἐπίστευε καὶ ἀνέμενε πράγματι ἀπὸ τὰς διμερεῖς συνεννοήσεις μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Κύπρου, λύσιν. Πολὺ ὅμως φοβοῦμαι ἢ μᾶλλον ἐλπίζω ὅτι ταχύτατα καὶ αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις θὰ εἴπῃ ὅτι δὲν εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ συνεχίσωμεν περαιτέρω συνομιλίας μὲ τοὺς ξεροκέφαλους Ἄγγλους.

Κύριοι βουλευταί, ἀντιλαμβάνομαι τὴν δυσχερῆ θέσιν τῆς Κυβερνήσεως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀκολουθηθεῖσαν πολιτικήν. Ἀνίδεος ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εἴπω καὶ ἀνεπαρκὴς περιεπλάκη εἰς τὰ ἄντρα τῶν δολοπλοκιῶν καὶ μηχανορραφιῶν τῆς ἀμαρτωλῆς αὐτοκρατορικῆς διπλωματίας καὶ κινδυνεύει νὰ μείνῃ θαμένη ἐκεῖ. Δὲν ἐπροτίμησε τὸν ὀρθὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἔντονος προβολὴ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην καὶ ἡ τοποθέτησίς της εἰς τὸ διεθνές, τὸ ἀληθές, τὸ στερεὸν βάθρον εἰς τὸ φῶς τῶν συζητήσεων τῶν ἐλευθέρων λαῶν καὶ ἀνθρώπων. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Αὐτὸν τὸν δρόμον ἐπροτίμησε. Θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον τοῦτον καὶ ἂν ἔπιπτε, νὰ ἔπιπτεν ἐκεῖ παρὰ νὰ ἀποθάνῃ ἐξ ἀσφυξίας μέσα εἰς τὰ δίκτυα τῶν Ἀγγλοτουρκικῶν παγίδων.

Κύριοι βουλευταί, δὲν πρόκειται νὰ σᾶς ἀπασχολήσω περισσότερον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν χειρισμὸν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐπιθυμῶ ἤδη δι' ὀλίγων νὰ σᾶς ἀπασχολήσω μὲ τὸ θέμα τὸ ἐσωτερικὸν καὶ συγκεκριμένως μὲ τὰ αἱματηρὰ ἐπεισόδια τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ οἰκονομικὸν θέμα, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐπαναλάβω ὅ,τι καὶ προηγουμένως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ὅτι ἐξεθέσαμεν τὰ κόμματα τὰς ἀπόψεις μας κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατεψηφίσαμεν καὶ τότε τὴν Κυβέρνησιν, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς ἐμὲ νὰ ἐπανέλθω καὶ αὖθις. Περιορίζομαι, λοιπόν, εἰς τὰ γεγονότα αὐτά, τὰ ὁποῖα, κ. βουλευταί, πράγματι συνιστοῦν εὐθύνην πολιτικὴν καὶ εὐθύνην τεραστίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἀποδεικνύουν δὲ ἀνεπάρκειαν καὶ ἀνικανότητα.

Κύριοι βουλευταί, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν, συνεχόμενος ἀπὸ μίαν ἀνέκφραστον ψυχικὴν ὀδύνην καὶ ἀπὸ μίαν ἀσυγκράτητον ὀργήν, διὰ τὸν ἀπειλούμενόν τότε καὶ πραγματοποιηθέντα κατόπιν ἀπαγχονισμὸν τῶν δύο ἡρώων τῆς Κύπρου, ἠθέλησε νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ αἰσθήματά του εἰς ἕνα πάνδημον συλλαλητήριον. Δὲν πρόκειται, βεβαίως, νὰ κατηγορήσωμεν τὴν Κυβέρνησιν, διότι ἔσπευσεν, ἀνταποκρινομένη ὄντως εἰς τὰ αἰσθήματα αὐτὰ νὰ χορηγήσῃ τὴν ἄδειαν τοῦ συλλαλητηρίου. Ἀλλ' ὑποστηρίζομεν ὅτι ἡ εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως εἶναι τεραστία, διότι πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἡμερῶν εἶχεν ἀρνηθῇ τὴν χορήγησιν ἀδείας, διότι ἐφέρετο ἔχουσα πληροφορίας, ὅτι πρόσωπα διάφορα, ἐκ διαφόρων κινούμενα σκοπῶν, ἐπεδίωκον νὰ διαταράξουν τὴν τάξιν καὶ νὰ ἀπειλήσουν ἴσως καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ἀθώων πολιτῶν. Καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἔχουσα ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, δὲν ἔσπευσε νὰ λάβῃ ὅλα τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ὤφειλε νὰ λάβῃ διὰ νὰ προασπίσῃ ὡς ἔχει ὑποχρέωσιν, τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῶν πολιτῶν. Διότι, κ. βουλευταί, εἶναι γνωστὴ ἡ ὑποχρέωσις τῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῆς φύσεώς της νὰ προστατεύῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῶν πολιτῶν. Καὶ ἔχει ἀκόμη τὴν εὐθύνην τῆς τηρήσεως αὐτῶν τῶν ὑποχρεώσεών της, ὅπως ἐπίσης τὴν εὐθύνην διὰ τὰς πράξεις καὶ παραλείψεις τῶν ὀργάνων της.

Γ. Λύχνος Κύριοι βουλευταὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς νὰ δηλώσω ὅτι πρόκειται ὁμιλῶν νὰ ἀναπτύξω καθαρῶς προσωπικάς μου ἰδέας. Εἶμαι μέλος τῆς Κυβερνητικῆς πλειοψηφίας καὶ παραμένω σταθερῶς εἰς αὐτήν. Τὸ ἔργον τῆς Κυβερνητικῆς ἀμύνης κατόπιν τῆς προταθείσης μομφῆς ἀνήκει οὐσιαστικῶς εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ αὐτὸ τὸ προνόμιον δὲν ἔχω ἀσφαλῶς τὸ δικαίωμα νὰ τὸ παραβιάσω. Ἐπαναλαμβάνω λοιπόν, ὅτι θὰ ἐκφράσω προσωπικάς μου ἰδέας καὶ βεβαίως θὰ ψηφίσω ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως διότι ὁσονδήποτε καὶ ἐὰν αἱ ἀπόψεις μου εἶναι διάφοροι, δὲν εἶμαι τόσον ἀφελὴς νὰ πιστεύω ὅτι ἡ πτῶσις μιᾶς Κυβερνήσεως δύναται ἀντισταθμισθῇ μὲ τὸ φάσμα Κυβερνήσεως τὸ ὁποῖον ὁραματίζεται ἡ Ἀντιπολιτευσις, ἀλλὰ δὲν εἶναι πραγματοποιήσιμον.

Κύριοι βουλευταί, πολλοὶ ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ ρήτορες ὁμιλήσαντες, ἀνέφερον τὴν ἀγωνίαν, ἡ ὁποία συνέχει τὸν λαὸν περὶ τῆς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Πιστεύω καὶ ἐγὼ ὅτι ἡ διαπίστωσις αὕτη εἶναι ἀληθής, διότι μὲ οἱονδήποτε φίλον ἢ γνωστὸν ὁμιλήσητε τὸ ἴδιον πάντοτε ἐρώτημα τίθεται. Τί γίνεται μὲ τὸ Κυπριακόν; Τὸ ἴδιον θὰ ἀκούσητε καὶ εἰς τὰ γραφεῖα καὶ εἰς τὰς οἰκίας καὶ εἰς δημοσίους χώρους. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη καὶ εἰς ἐμὲ κατὰ τὴν τελευταίαν μου ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Κέρκυραν. Οἱ χωρικοί, τοὺς ὁποίους συνήντησα καὶ τοὺς ὁποίους τόσα δύσκολα προβλήματα ἀπασχολοῦν, τὸ ἐρώτημα αὐτὸ μοῦ ἔθεταν. Τί γίνεται, τί θὰ γίνῃ μὲ τὸ Κυπριακόν; Νομίζω λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ τοποθετήσωμεν οὐσιαστικὰ τὰ πράγματα καὶ νὰ ἐξετάσωμεν ποὺ εὑρίσκεται σήμερον τὸ Κυπριακόν. θέμα. Καὶ νομίζω ἀκόμη ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτή, εἶναι λίαν ἐπίκαιρος.

Κύριοι συνάδελφοι, ἔγιναν διαπραγματεύσεις μεταξὺ Μακαρίου καὶ Χάρντιγκ. καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὡς ἐδήλωσεν, ἐτέθη ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Μακαρίου, δηλώσασα εἰς αὐτὸν ὅτι εἶναι συμπαραστάτης καὶ σύμφωνος εἰς ὅ,τι θὰ ἀπεφάσιζεν οὗτος. Κατηγορήθη ἡ Κυβέρνησις ὅτι ἐπίεσε τὸν Μακάριον νὰ δεχθῇ τὰς μετὰ τοῦ Χάρντιγκ διαπραγματεύσεις. Ἡ Κυβέρνησις διεμαρτυρήθη ὅτι δὲν ἐπίεσε τὸν Μακάριον, δηλώσασα ὅτι ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν. Ἐγώ, κύριοι συνάδελφοι, ὁμολογῶ ὅτι λυποῦμαι διότι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπίεσε τὸν Μακάριον νὰ συνεχίσῃ τὰς διαπραγματεύσεις, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς δὲν θὰ διεκόπτοντο, ἐὰν ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ τρόπος διευθετήσεώς τοῦ ζητήματος.

Ποῖαι ἦσαν αἱ διαπραγματεύσεις Χάρντιγκ—Μακαρίου. Ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις εἶχεν ἀποδεχθῇ κατ' ἀρχὴν τὴν ἀρχὴν αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι κύτη θὰ ἐφηρμόζετο ὅτε θὰ ἦτο πρακτικῶς ἐφαρμόσιμος. Ὁ Μακάριος ἐδέχθη αὐτὴν τὴν ἄποψιν καὶ διεπραγματεύθη διὰ μίαν προσωρινὴν αὐτοκυβέρνησιν, Μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοκυβερνήσεως ἡ Κυπριακὴ βουλὴ θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπαιτήσῃ ἀπὸ τὴν Βρεταννικὴν Κυβέρνησιν τὴν αὐτοδιάθεσιν. Ἀλλ' ἐπῆλθε διαφωνία εἰς τὸ θέμα τῆς πλειοψηφίας ἐν τῇ Κυπριακῇ Βουλῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Δεύτερον θέμα διαφωνίας ἦτο τὸ θέμα τῆς ἀμνηστείας καὶ τρίτον ἦτο τὸ θέμα τῆς ἀστυνομίας, δηλαδὴ τοῦ ἂν ἡ ἀστυνομία θὰ διευθύνετο ἀπὸ Κύπριον Ὑπουργὸν ἢ θὰ ἦτο εἰς χεῖρας τοῦ Ἄγγλου Κυβερνήτου.

Νομίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι τόσον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅσον καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἦτο φυσικὸν νὰ νομίσουν ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις Χάρντιγκ — Μακαρίου ἔβαινον πρὸς μίαν συμφωνίαν, δὲν ἐπίστευσαν μόνον οὗτοι εἰς τὴν ἐπικειμένην συμφωνίαν. Πολλοὶ τὸ ἐπιστεύσαμεν.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Β. Ἀντιπρόεδρος κ. Β. Βύζας)

Ἐγὼ προσωπικῶς, ὅταν εἶδον ὅτι ὁ Λένοξ Μπόϋντ μετέβαινεν αὐτοπροσώπως εἰς Λευκωσίαν, ἐνόμισα ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις εἶχον ἐπιτύχει καὶ δὲν ὑπελείπετο παρὰ ἡ ὑπογραφὴ τῆς συμφωνίας, ἐνῷ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν ὅτι μετέβη ἐκεῖ διὰ νὰ κάμῃ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον, δηλαδὴ νὰ ματαιώσῃ τὴν συμφωνίαν.

Ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκτόπισις τοῦ Μακαρίου μὲ τὴν παράλογον κατηγορίαν ὅτι ἦτο ἀρχηγὸς τῆς ἀσκήσεως βίας ἐναντίον τοῦ ἀγγλικοῦ καθεστῶτος ἐν Κύπρῳ.

Τώρα ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως; Εἶναι πολὺ γνωστή. Αἱ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς Κυπρίους δὲν θὰ ἐπαναληφθοῦν παρὰ μόνον ἀφοῦ καταύσῃ ἡ βία, ἥτις ἐμποδίζει τοὺς μετριοπαθεῖς ἀντιπροσώπους τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ νὰ ἐμφανισθοῦν καὶ νὰ διαπραγματευθοῦν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπῆλθε τὸ σημερινὸν ἀδιέξοδον. Ἡ Ἀγγλικὴ Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευσις ἐπανειλημμένως ἐπεμβαίνει εἰς τὸ Κυπριακὸν καὶ συνιστᾷ ὑποχώρησιν ἀπὸ τὴν ἀδιάλλακτον αὐτὴν θέσιν, ἀλλὰ ὑποχώρησις δὲν ἐσημειώθη καὶ δὲν σημειοῦται.

Τώρα ποία εἶναι ἡ θέσις ἡ ἰδική μας; Τὸ γενικὸν πνεῦμα εἶναι νὰ ἐμμείνωμεν ἀδιαλλάκτως εἰς τὴν αὐτοδιάθεσιν μὲ τὴν ταχυτὴν προθεσμίαν καὶ νὰ ἀπόσχωμεν πάσης συνεννοήσεως, πρὶν ἡ ἀρχὴ αὕτη γίνει ἀποδεκτή, περιοριζόμενοι εἰς προσφυγὴν εἰς τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς καὶ εἰς τὴν διαφώτισιν τῆς διεθνοῦς Κοινῆς γνώμης.

Εὑρίσκω ὅτι ἡ στάσις τῆς Ἀγγλίας διὰ τὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ εἶναι στάσις λογική. Δὲν ἠθέλησε νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν Μακάριον, δὲν ἔχει πρόθεσιν νὰ δώσῃ περισσότερα ἀπὸ ὅσα προσέφερεν εἰς τὸν Μακάριον καὶ ἐπιδιώκει τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος, ὁπότε θὰ γίνῃ ἀπολύτως κυρία τῆς καταστάσεως. Σιωπὴ θὰ ἐπικρατήσῃ τότε εἰς τὴν Κύπρον, σιωπὴ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἡ δουλεία θὰ συνεχισθῇ ἄγνωστον ἐπὶ πόσον χρόνον.

Διὰ νὰ φθάσωμεν ἀπὸ τὴν ἔκρηξιν τοῦ 1932 εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν ἐχρειάσθησαν 25 ἔτη, δηλαδὴ πλέον τῆς μιᾶς γενεᾶς.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων νομίζει ὅτι ἡ ἧττα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν διότι, ὡς εἶπεν, σημασίαν ἔχει ἡ ψυχή. Νομίζω ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀναπαυώμεθα εἰς αὐτὴν τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὴν βεβαιότητα ὅτι οἱασδήποτε ἀπογοητεύσεις καὶ ἂν ὑποστῇ ὁ Κυπριακὸς λαός, θὰ ἐξακολουθήσῃ ἀγωνιζόμενος, ὅταν ἡμεῖς ἐδῶ λέγομεν μόνον μεγάλους λόγους, χωρὶς οὐδὲν νὰ πράττωμεν πρὸς ἀξιοποίησιν τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ.

Ὁ κ. Παπανδρέου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ κύριος ἀπologητὴς τῆς στάσεως τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἶπεν ὅτι δὲν ὑπάρχουν παρὰ δύο τρόποι πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Κυπριακόν. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ ἀγών, δηλαδὴ ὁ πόλεμος, ὁ ἄλλος ὁ συμβιβασμός, ἡ ὑποχώρησις, ἡ ἡττοπάθεια, ὡς ἐξήγησε καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν προσέθεσε καὶ τὴν λέξιν προδοσία.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἱστορία διδάσκει ὅτι τὰ διεθνῆ προβλήματα δὲν δύνανται νὰ λυθοῦν παρὰ κατὰ δύο τρόπους. Ὁ ἕνας τρόπος εἶναι ὁ πόλεμος, ὁ ἄλλος ἡ συνεννόησις, ἡ πολιτικὴ λύσις διὰ φιλικῆς διαπραγματεύσεως καὶ ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων. Οἱ Κύπριοι πολεμοῦν. Ἡμεῖς τί κάμνομεν; Συμβουλεύετε νὰ ἐπέμβαίνωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα κηρύσσοντες τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Μεγ. Βρεταννίας διὰ νὰ λύσωμεν τὸ πρόβλημά μας;

Ε. Ἀρβανιτάκης. Νὰ κάμετε Κυβέρνησιν ἐθνικῆς σωτηρίας διὰ νὰ σώσετε τὸ Κυπριακόν. Διότι ἄλλως ὑπάρχει καὶ Γουδί.

Γ. Λύχνος. Ἴσως ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ καὶ αὐτή, ἀλλὰ θὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ ἴδιον σταυροδρόμι, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιλέξῃ ἢ πόλεμον ἢ συνεννόησιν. Ὑπέδειξεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἀγῶνα ἐντὸς τοῦ NATO, ὑποστηρίξας ὅτι μὲ τὴν τακτικὴν αὐτὴν δὲν κινδυνεύει ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας. Πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἐπάθαμεν τὴν παραίσθησιν ὅτι εἴμεθα ὁ ὀμφαλὸς τῆς γῆς καὶ ὅτι διὰ τὸ NATO εἶναι τόσον ἀναγκαία ἡ παρουσία μας ὥστε τελικῶς τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτὸ μέλη θὰ ὑποκύψουν.

Πρέπει νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν παραίσθησιν, διότι δὲν εἶναι τὸ NATO τὸ ὁποῖον ἐζήτησε νὰ εἰσέλθωμεν εἰς αὐτό, ἀλλὰ ἡμεῖς καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐζητήσαμεν τὴν πρόσθετον ἀσφάλειαν τοῦ NATO. Καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ στρατηγικὴ τοῦ κόσμου ἔχει ἀλλάξει πολύ. Αἱ ἀτομικαὶ βόμβαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτοξευθοῦν σήμερον ἀπὸ οἱασδήποτε θαλλάσσης ἄνευ τῆς ἀνάγκης χερσαίου ἐδάφους, οἱ δὲ Ρῶσοι λέγουν ὅτι, διαθέουν ἀεροπλάνα, τὰ ὁποῖα δύνανται ἀπ' εὐθείας νὰ πλήξουν τὸν Ἀμερικανικὸν ἔδαφος. Σκεφθῆτε ἐὰν ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ γίνεται διαρκῶς ἐνοχλητικὴ εἰς τὴν συμμαχίαν διὰ νὰ καταλήξετε εἰς τὸ συμπέρασμα ποὺ πρέπει νὰ καταλήξετε.

Ὑπεστηρίχθη ἀκόμη ὅτι ὁ ἀγὼν πρέπει νὰ γίνῃ διὰ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν. Ἀλλὰ κανεὶς διεθνὴς ὀργανισμὸς δὲν δύναται νὰ δώσῃ λύσιν θετικήν. Θὰ μᾶς δώσῃ συμβουλάς, θὰ μᾶς εἴπῃ συνεννοηθῆτε μὲ τὴν Ἀγγλίαν. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὅμως νὰ ἀσκήσῃ πίεσιν. Εἴδατε τί συνέβη μὲ τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Αἴγυπτον. Ἀπὸ ἐτῶν ὑπεγράφη ἀνακωχή, ἡ ὁποία ἀνὰ πᾶσαν ἑβδομάδα παραβιάζεται καὶ ἡ ἐκεῖ ὑπάρχουσα ἀποστολὴ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ ἀποσοβήσῃ καὶ νὰ προλάβῃ τὰς παρεκτροπάς. Ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναμένῃ τις λύσεις πιέσεως.

Ἀνεθέσαμεν τὰς ἐλπίδας μας εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν. Σήμερον ἐδημοσιεύθη δήλωσις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικῆς ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, οὔτε ἐκλήθη, οὔτε προσεφέρθη νὰ κάμῃ μεσολάβησιν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ Ἀμερικὴ μᾶς ἔδωσεν ὑποσχέσεις συμπαραστάσεως καὶ εἶπεν ἔτι θὰ δείξῃ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος. Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει ἀσφαλῶς αὐτὴν τὴν καλὴν θέλησιν ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν. Ἐκπλησσόμεθα πῶς, ἡ Μεγάλη Ἀμερικὴ ἀνέχεται αὐτὸ τὸ αἴσχος τῆς Μεσογείου καὶ δὲν ἐπιβάλλει εἰς τὴν Ἀγγλίαν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κύπρον. Κύριοι, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τὸ κάμῃ. Δὲν πρόκειται διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ νὰ κηρύξῃ πόλεμον κατὰ τῆς Μ. Βρεττανίας. Συμβουλὰς δίδει καὶ εἰς ἡμᾶς, συμβουλὰς καὶ εἰς τὴν Μ. Βρεττανίαν. Τί, λοιπὸν ἐλπίζομεν, τί περιμένομεν;

Οἱ Ἄγγλοι εἶναι ἰσχυρωμένοι εἰς τὰ στρατιωτικὰ συμφέροντα τῆς Δύσεως καὶ μετὰ τῶν Τούρκων ἐφαρμόζουν εἰς τὴν Κύπρον τὴν πολιτικὴν τῆς καταστολῆς. Ἡμεῖς τί πράττομεν; Ὑποκλινόμεθα πρὸ τοῦ ἡρωϊσμοῦ τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ ποῖα εἶναι τὰ μέσα τὰ ὁποῖα τοὺς διαθέτομεν καὶ πόσον θὰ κρατήσουν εἰς τὸν ἄνισον ἀγῶνα; Ἡμεῖς δὲν ἐνισχύομεν τὴν ΕΟΚΑ, οὐδὲν προσφέρομεν ἀπὸ πλευρᾶς ὑλικῆς, διότι ἡ νῆσος ἐλέγχεται στενῶς ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους. Ἐδῶ συζητοῦμεν, ἐκφωνοῦμεν ὡραίους λόγους, ἀλλὰ δὲν ἐνεργοῦμεν καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δικαίως θὰ ἠμποροῦσε νὰ διατυπωθῇ κατηγορία ὅτι συνεργαζόμεθα μὲ τοὺς Ἄγγλους καὶ τοὺς Τούρκους διὰ νὰ ἐξαντλήσωμεν τοὺς Κυπρίους. Δὲν ἐνισχύομεν τοὺς Κυπρίους διότι δὲν ἔχομεν τὴν δυνατότητα, ἀλλὰ δὲν θέλομεν καὶ τὴν συνεννόησιν, διότι τὴν θεωροῦμεν συμβιβασμόν.

Εἷς βουλευτής. Αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέτε εἶναι κήρυγμα ἡττοπαθείας.

Γ. Λύχνος. Κύριε συνάδελφε, εἶπον ὅτι τὸ θέμα μου εἶναι ἀντιπαθές, ἀλλὰ θεωρῶ ζήτημα συνειδήσεως νὰ εἴπω ὅ,τι πιστεύω.

Εἴμεθα μόνοι εἰς τὸν ἀγῶνα μερικοὶ συμβουλεύουν νὰ γίνωμεν οὐδέτεροι καὶ ἄλλοι νὰ προσχωρήσωμεν εἰς τὸν Ἀνατολικὸν συνασπισμόν. Θὰ ἤμην διατεθειμένος νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐὰν τοῦτο ἔφερε καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα ὅτι δι' αὐτῆς θὰ ἐκερδίζομεν τὴν Κύπρον. Δυστυχῶς τοιαύτη ἐλπὶς δὲν ὑπάρχει. Πολλὰ δο-

λώματα καὶ παγιδεύσεις γίνονται, ἀλλ' οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τοιαύτην λύσιν.

Τί χρειάζεται λοιπὸν νὰ πράξωμεν; Πῶς θὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδον αὐτό; Νὰ παύσωμεν νὰ ὁμιλοῦμεν καὶ νὰ ἐνεργήσωμεν εἴτε πρὸς τὴν μίαν εἴτε πρὸς τὴν ἄλλην κατεύθυνσιν.

Πρέπει κατὰ τὴν γνώμην μου νὰ ἐπιζητήσωμεν πολιτικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου, ἐὰν δὲ θέλωμεν νὰ χάσωμεν ἐξ ὁλοκλήρου τὸ κυπριακὸν ζήτημα.

Εἰς παρομοίαν περίπτωσιν εὑρέθη καὶ ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Εἴμεθα τότε σύμμαχοι μὲ τοὺς Ἰταλούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διεκδικούσαμεν τὴν Δωδεκάνησον. Ἐὰν ἐπεμέναμεν εἰς τὴν διεκδίκησιν αὐτὴν τὸ πιθανότερον ἦτο νὰ ζημιωθῶμεν τότε καὶ νὰ χάσωμεν πολλὰς ἄλλας διεκδικήσεις μας ἐξ αἰτίας τῆς ἀντιδικίας μας αὐτῆς μὲ τοὺς Ἰταλούς. Ἐπίσης καὶ οἱ Ἰταλοὶ νὰ χάσουν καὶ αὐτοί. Τότε ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος προέβη εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ὑπογράψῃ συμφωνίαν μετὰ τῆς Ἰταλίας, ἡ ὁποία δὲν ἐθεωρήθη οὔτε συμβιβασμός, οὔτε ἡττοπάθεια. Ὑπέγραψε τὴν λεγομένην συμφωνίαν Τόττινι—Βενιζέλου δυνάμει τῆς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς ἐλάμβανε ὅλας τὰς Δωδεκανήσους πλὴν τῆς Ρόδου. Παρέμενεν ἐκκρεμὲς τὸ θέμα τῆς Ρόδου μὲ τὴν δήλωσιν τῶν Ἰταλῶν ὅτι θὰ ἀπεδίδετο καὶ ἡ Ρόδος, ἐφ' ὅσον θὰ ἐδίδετο ὑπὸ τῶν Ἄγγλων καὶ ἡ Κύπρος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Βεβαίως ἡ συμφωνία αὐτὴ δὲν ἐτηρήθη ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ἡ Ἰταλία ἐκράτησε ὅλην τὴν Δωδεκάνησον.

Σήμερον ἐμεῖς τί κάμομεν; Ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς Ἀγγλίας διατυποῦνται διάφορα σχέδια καὶ προτάσεις συμβιβαστικῆς λύσεως, ἀκόμη καὶ ἀπὸ μέλη τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου ἀκούονται προτάσεις ἐντὸς τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς, ἄλλαι διατυποῦνται ἀπὸ ἀνωτάτους ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους καὶ ἀπὸ τὴν συσταθεῖσαν ἐν Ἀγγλίᾳ μεγάλην ἐπιτροπὴν συνδιαλλαγῆς διὰ τὴν Κύπρον. Καὶ ὅμως ἡμεῖς κάμνομεν ὅτι δὲν τὰς προσέχομεν, κάμνομεν ὡς νὰ μὴ μᾶς ἐνδιαφέρουν καὶ τὰς διακωμωδοῦμεν ἐνίοτε διότι κατεχόμεθα ἀπὸ τὴν ψύχωσιν ὅτι κάθε συνομιλία μὲ θέμα τὴν Κύπρον εἶναι συμβιβασμός. Ὁμοιάζομεν μὲ τὰς ὄρνιθας ποὺ ἂν σχηματίσωμεν κύκλον ἐκ κιμωλίας γύρω τους δὲν ἀπομακρύνονται αὐτοῦ.

Ι. Διαμαντόπουλος. Δι' αὐτὸ ζητοῦμεν τὴν ἕνωσιν ὅλων, διὰ νὰ γίνετε ἀπὸ ὄρνιθες κοκόρια ὅταν θὰ σᾶς γίνουν ἐνέσεις ὁρμόνης ἠθικοῦ. (Θόρυβος κωδωνοκρουσίαι).

Γ. Λύχνος. Δὲν ἔχομεν ὡς Ἔθνος τὴν τόλμην νὰ διαβῶμεν τὸν κύκλον αὐτὸν τῆς κιμωλίας, (Φωναὶ-κωδωνοκρουσίαι).

Μ. Γαληνός. Κύριε Πρόεδρε τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ.

Πρόεδρος. Ἔχετε τὸν λόγον.

Μ. Γαληνός. Προτάσει τῶν βουλευτῶν τῆς συμπολιτεύσεως καὶ μὲ ἀπόλυτον ἀντίθεσιν τῆς ἀντιπολιτεύσεώς ἥτις ἔχει ὑποβάλει τὴν πρότασιν μομφῆς καθιερώθη ἡ διάρκεια τῆς ὁμιλίας τοῦ ἑνὸς τετάρου. Σεῖς ὅμως ἀνέχεσθε τὸν ἐπὶ τοῦ βήματος κυβερνητικὸν βουλευτήν, ὅστις ὁμιλεῖ πλέον τῶν τριῶν τετάρτων Αὐτὸ εἶναι ἀντικανονικὸν καὶ ἀπαράδεκτον καὶ εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ διαμαρτυρηθῶ διὰ τὴν τακτικὴν αὐτήν, διότι ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ σειρὰ τῶν βουλευτῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως θὰ τοὺς ὑπομιμνήσκετε διαρκῶς τὸ τέταρτον.

Πρόεδρος. Μὲ τὰς συνεχεῖς διακοπὰς τῶν κ.κ. συναδέλφων παρατείνεται ἡ παραμονὴ τοῦ ῥήτορος εἰς τὸ Βῆμα. Παρακαλῶ θερμῶς νὰ σταματήσουν αἱ διακοπαί.

Γ. Λύχνος. Ἐπιθυμία μου εἶναι νὰ καλέσω ἓν Ἔθνος τολμηρὸν ὅπως εἶναι ἡ Ἑλλάς, νὰ ἐξέλθῃ τὸ ταχύτερον τοῦ κύκλου τῆς κιμωλίας. Συνιστῶ εἰς ὅλους καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ μὴ παραλείπωμεν καμμίαν εὐκαιρίαν, νὰ συζητῶμεν τὸ Κυπριακὸν καὶ τὰς προτεινομένας ἐπ' αὐτοῦ λύσεις μὲ ἐκείνας ποὺ πρέπει νὰ συζητῶμεν. Καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ὑπάρχει εὐκαιρία πρέπει νὰ τὴν ἐπιζητῶμεν.

Ὁ λόγος τοῦ κ. Παπανδρέου ἦτο λόγος ἀναγόμενος εἰς παρωχημένην ἐποχήν. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ 19ου αἰῶνος, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ρωμαντισμοῦ ἐπανέφερε καὶ εἶχε τὰς νεανικάς μου ἀναμνήσεις. Τὰ Ἔθνη σήμερον, μεγάλα ἢ μικρά, ἀναγκάζονται πολλάκις νὰ παραιτηθοῦν σοβαρῶν κυριαρχικῶν τους δικαιωμάτων χάριν μιᾶς εὐρυτέρας ἑνότητος. Χωρίσατε τὴν μεγάλην Ἀμερικανικὴν Δημοκρατίαν ἀπὸ τοὺς συμμάχους τῆς, ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ καὶ θὰ ἴδητε ὅτι μόνη δὲν ἀξίζει τίποτε τὸ ἴδιον καὶ ἡμεῖς. Εἴμεθα τμῆμα ἀναπόσπαστον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Ἐὰν δὲν εἴμεθα τμῆμα ἀναπόσπαστον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, τότε θὰ εἴμεθα σκλάβοι τοῦ Ἀνατολικοῦ μπλόκ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ὑπομνήσω εἰς ὑμᾶς κ. συνάδελφοι, τὸν σκληρὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον τὰ σοβειτικὰ τάνκς ἐθέρισαν τὸν λαὸν τοῦ Ἀνατολικοῦ Βερολίνου ὁ ὁποῖος ἐσηκώθη νὰ ζητήσῃ ψωμί.

Διεκδικοῦμεν ἓν ἐθνικὸν δικαίωμα, ὀφείλομεν ὅμως νὰ τὸ συμβιβάσωμεν μὲ τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν πραγματικότητα τοῦ αἰῶνος μας.

Οἱ Ἄγγλοι, ἰσχυρίζονται ὅτι θέλουν νὰ κρατήσουν τὴν Κύπρον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἀσφαλείας τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Οἱ Τοῦρκοι ἐπίσης ἀπειλοῦν ὅτι θὰ ἀναγκασθοῦν νὰ κηρύξουν πόλεμον ἐναντίον μας ἐὰν μᾶς παραχωρηθῇ ἡ νῆσος; διότι κινδυνεύουν τὰ συνορά των. Νομίζω ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι ὑπερβολικά. Τὰ κάμνομεν ὅμως ἡμεῖς ὑπερβολικώτερα, ὅταν θέλωμεν νὰ διεκδικήσωμεν μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ δίκαιόν μας.

Σήμερον τὸ Κυπριακὸν διαιρεῖ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς συμμάχους της Ἄγγλους καὶ Τούρκους. Ὀφείλετε ὅμως νὰ ἐνθυμηθεῖτε ὅτι ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος προέβη εἰς πολὺ μεγαλυτέρας παραχωρήσεις διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν Ἑλληνοτουρκικὴν συμμαχίαν. Δὲν πρέπει νὰ χαλαρώσωμεν τοὺς συμμαχικούς δεσμούς. μας.

Ἐὰν μίαν ἡμέραν οἱ Ἄγγλοι Ἐργατικοὶ ἔλθουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ δώσουν πλέον τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν ἔδωσαν τὸ 1951. Ἀλλὰ οἱ Ἄγγλοι ἐργατικοὶ ἔχουν τὴν ἐλπίδα νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν μόνον μετάμίαν ἑβδομάδα. Ἐπίσης οἱ Ἀμερικανοὶ Δημοκρατικοὶ ἐκφράζονται εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τῆς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ, ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν τί θὰ ἐπιτύχουν εἰς τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς.

Καθῆκον ὅμως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους εἶναι νὰ μὴ ἀφήσῃ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν νὰ σβύσῃ ἀδόξως. Ὀρθὸν εἶναι νὰ ἐπιδιώξωμεν μίαν λύσιν εὐνοϊκὴν πρὸς τὸ παρὸν καὶ νὰ ἀναβάλωμεν τὴν ὁριστικὴν λύσιν τοῦ θέματος δι' ἀργότερον.

Αὐταὶ εἶναι αἱ προσωπικαί μου γνῶμαι, αὐτὴ κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι ἡ ὀρθὴ ὁδός. Ἂν θὰ τὴν ἀκολουθήσουν ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Βουλὴ εἶναι ἰδικός τους λογαριασμός. Ἐγὼ ἐπετέλεσα τὸ καθῆκον μου ἔναντι τοῦ Ἔθνους λέγων ὅσα πιστεύω (χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Τὸν λόγον ἔχει ὁ κ. Ζάκκας

Α. Ζάκκας. Κύριοι βουλευταί, πρόθεσίς μου εἶναι νὰ ἐξηγήσω ἀπὸ τοῦ βήματος, τὴν ψῆφον μου ἐπὶ τῆς συζητουμένης προτάσεως δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσφέρω ὅ,τι δύναμαι εἰς τὸ νὰ ἀκολουθηθῇ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος μία ἐξωτερικὴ πολιτική, ὅσον ἠμπορεῖ περισσότερον χρήσιμος διὰ τὴν αἰσίαν λύσιν του, ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν σύντομον, ἐντὸς τακτῆς δὲ προθεσμίας ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Θ' ἀποφύγω, κύριοι βουλευταί, νὰ ἐπαναλάβω τὰ ἀσθ ἐλέχθησαν ἀπὸ τοὺς προλαλήσαντας ἀξιοτίμους συναδέλφους ἐπὶ τῶν θεμάτων εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρεται ἡ συζητουμένη πρότασις. Καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ σᾶς δώσω τὴν σκέψιν μου μὲ τὴν συντομίαν, τὴν ὄχι δικαιολογημένην ποὺ ἐπεβλήθη ἐπὶ τῆς συζητήσεως τόσων σοβαρῶν θεμάτων.

Ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ὅσα ἔχω νὰ εἴπω ἀποβλέπουν νὰ καταστήσουν πληρέστερον τὸν κατατοπισμὸν τοῦ Σώματος καὶ τῶν νῦν ἢ τῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἁρμοδίων ἐπὶ τοῦ ποῖος τρόπος σκέψεως χρειάζεται νὰ ἐπικρατήσῃ

ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ ἁγίου αἰτήματος τῶν Κυπρίων.

Πολὺ μὲ ἐξέπληξαν καὶ μὲ ἀνησυχοῦν, κύριοι βουλευταί, τὰ ὅσα χθὲς μᾶς εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Μᾶς εἶπεν ὅτι ἡ καλλιτέρα μέθοδος νὰ κερδίσωμεν τὸ Κυπριακὸν εἶνε νὰ παραμείνωμεν πάντοτε πιστοὶ εἰς τὰς συμμαχίας μας. Καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀποφύγωμεν μεγάλους κινδύνους, καὶ δή, νὰ ἀμειφθῶμεν. Διότι ἡ πίστις μας θὰ ἀνταμειφθῇ. Ἡ μέθοδος αὐτὴ ἔχει ἀποδειχθῇ ἄκρως ..... Ἂν ὁ Κος Ὑπουργὸς δὲν εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ εἶναι τόσον νέος τὴν ἡλικίαν, θὰ εἶχε εἰς τὴν μνήμην του τὸ θλιβερὸν παράδειγμα τῆς Τσεχοσλοβακίας. Πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ἡ χώρα αὐτή, μὲ Ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν τὸν ἀείμνηστον ΜΠΕΝΕΣ, ἦτο ἡ πλέον πιστὴ φίλη τῆς Γαλλίας. Διότι ἐπίστευεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶνε εὐγνώμων πρὸς αὐτήν, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ Κράτους. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο συχνότατα διὰ τοῦ Μπένες νὰ ἐμφανίζωνται αἱ γαλλικαὶ ἀπόψεις εἰς τὴν τότε Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν. Ἐν τούτοις ἡ Τσεχοσλοβακία ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Μονάχου, τὸ 1938 καὶ κατὰ τὴν ἐναντίον της ἐπίθεσιν τοῦ Χίτλερ τὸν Μάρτιον τοῦ 1939, ποῦ κατέληξε εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατάληψίν της.

Τὸ παράδειγμα αὐτὸ καὶ ἡ στάσις τῆς σημερινῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως, μαρτυροῦν, κύριοι βουλευταί, ὅτι ἀπὸ τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς καὶ μόνον ἀπὸ αὐτήν, δὲν ἔχουν νὰ ἐλπίζουν πολλὰ πράγματα, ἢ μᾶλλον τίποτε αἱ μικραὶ χῶραι, [illegible] Ἐθνικὰ των Δίκαια συν κρούονται πρὸς στυγνὰ καὶ ἐγωϊστικὰ συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν. Συνηθέστατα οἱ ἰσχυροὶ ἱκανοποιοῦν τὰ δίκαια τῶν μικρῶν, ὅταν τοὺς αἰσθάνωνται ὄχι πειθηνίους φίλους, ἀλλὰ ἢ φίλους ποὺ ἐπιδιώκουν ἔντονα καὶ μὲ διάθεσιν ἀνεξαρτησίας ἢ μεταστάσεως ἱκανοποίησιν τῶν δικαίων των ἢ ἀδέσμευτους καὶ πιθανοὺς ἐνισχυτὰς τοῦ ἀντιθέτου στρατοπέδου.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, σήμερον εὑρίσκεται ἡ Χώρα μας ἐντεταγμένη εἰς τὸ Βορειοατλαντικὸν σύμφωνον, καὶ ἀντιμετωπίζει τὸ ἔθνος ὀδυνηρὰς ἀπὸ τὴν στάσιν τῶν ἐν αὐτῷ συμμάχων της συνεπείας. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι Ἑλληνικὴ οἱαδήποτε σκέψις περὶ ἐγκαταλείψεως τῆς μόνης λύσεως, τῆς ὁποίας πρέπει νὰ τύχῃ τὸ Κυπριακόν. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς Αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς συντόμου τακτῆς προθεσμίας. Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξέλθῃ τώρα ἡ χώρα μας ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ. Διότι, ὅπως ἐξελίσσονται πλέον αἱ σχέσεις τῶν Μεγάλων, ὅλα πείθουν, ὅτι ἐντὸς χρονικοῦ διαστήματος ὄχι μακροῦ, οἱ στρατιωτικοὶ συνασπισμοὶ δὲν θὰ ἔχουν χρησιμότητα. Εἶναι ὅμως ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ἡ Χώρα μας μὲ τὴν πλέον ἔντονον γλῶσσαν καὶ εἰς κάθε περίπτωσιν νὰ ζητῇ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ΝΑΤΟ τὴν Αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου πάντοτε ἐντὸς βραχείας καὶ τακτῆς προθεσμίας. Καὶ δὲν ἐπιτρέπεται ποτὲ ἡ ἐν τῷ ΝΑΤΟ παραμονή μας νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ θεωρεῖται κώλυμμα διὰ τὴν ἄσκησιν ὅσον τὸ δυνατὸν φιλικωτέρας πολιτικῆς πρὸς ὅλας τὰς Χώρας καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς ἐκείνας, ποὺ ἀπὸ τῆς πρώτης διεθνοῦς προσβολῆς Κυπριακοῦ τὸ ὑποστηρίζουν ἐκθύμως εἰς τὰς Συνελεύσεις τοῦ Ο.Η.Ε. Εἶναι ἐξαιρετικὰ χρήσιμος ὁ ἐντατικὸς ἀλλὰ καὶ θαρραλέος διαφωτισμός, ὄχι μόνον τῶν Κυβερνήσεων ἀλλὰ καὶ τῶν Λαϊκῶν μαζῶν, αἱ ὁποῖαι εἰς πολλὰς Χώρας ἐπηρεάζουν τὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ μέσῳ αὐτῶν τὰς Κυβερνήσεις.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου κ. Βουλευταί, εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς ἀνακοινώσω, τὰ ὅσα ἐτελέσθησαν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος εἰς τὴν ἔκτακτον σύνοδον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῆς Εἰρήνης, ποὺ συνῆλθεν εἰς τὴν Στοκχόλμην ἀπὸ 5-9 Ἀπριλίου ἐ.ἔ. Εἰς τὴν σύνοδον αὐτὴν ἔλαβε μέρος καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν διεθνῆ ὕφεσιν καὶ τὴν Εἰρήνην, τῆς ὁποίας ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι Πρόεδρος, ἐξεπροσωπήθη αὐτη ἀπὸ ἐμέ, τὸν συνάδελφον Βουλευτὴν Ἀθηνῶν καὶ καθηγητὴν Κον Ν. Κιτσίκην, τὸν Κοινωνιολόγον Κον Δ. Δανιηλίδην καὶ τὴν δικηγόρον Καν Μαρίαν Θανοπούλου. Παρέστησαν ἐπίσης εἰς τὴν ἐν λόγῳ σύνοδον περίπου 450 ἀντιπρόσωποι ἐξ 72 χωρῶν, ἐκπροσωπήσαντες 655 ἑκατομμύρια φιλειρηνικῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἡ Ἐπιτροπή μας ἀποδεχθεῖσα τὴν πρόσκλησιν νὰ μετάσχῃ εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Στοκχόλμης, μολονότι ἡ Σύνοδος αὐτη εἶχεν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ συζητήσῃ τὸ μέγα θέμα τοῦ ἀφοπλισμοῦ καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν ἀτομικῶν ὅπλων, διετύπωσε τὴν θερμὴν παράκλησιν νὰ συζητηθῇ καὶ τὸ Κυπριακόν. Καὶ τοῦτον διότι τὸ ἐθεώρησεν ὡς ζήτημα φλεγούσης ἐπικαιρότητος, ποὺ ἔχει δημιουργήσει εἰς τὴν ἀνατολικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, μίαν κατάστασιν ἐξαιρετικῶς τεταμμένην, ποὺ χειροτερεύει ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ.

Μὲ τὴν πρόθυμον καὶ φιλικὴν μεσολάβησιν κυρίως τῆς Σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας, εἰς Στοκχόλμην, ἡ Βρεταννικὴ ἀντιπροσωπεία, ἡ ὁποία περιελάμβανεν ἐκπροσώπους τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς ἰσχυρᾶς Συνεταιριστικῆς Κινήσεως καὶ τοῦ Συνδικαλισμοῦ καὶ ἀντεπροσώπευε περὶ τὰ 10 ἑκατομμύρια εἰρηνοφίλων Βρεταννῶν, μᾶς ἐπρότεινε νὰ ἐξετάσωμεν τὸ Κυπριακὸν πρὸ τῶν ἐπισήμων συζητήσεων, εἰς κοινὰς συσκέψεις τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν. Τὴν πρότασιν ταύτην προθύμως ἀπεδέχθημεν καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἠρχίσαμεν τὰς συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν πολύωροι καὶ ἐπίπονοι. Ἐπίπονοι δὲ κυρίως διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Βρεταννικῆς ἀντιπροσωπείας. Καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς Συνόδου ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν Σχέδιον προτάσεως ἀπολύτως ἱκανοποιητικὸν διὰ τὴν ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἀπὸ ἀπόψεως προοιεχομένου καὶ μορφῆς. Τὸ σχέδιον αὐτὸ τὸ ὑπεστηρίξαμεν καὶ εἰς τὴν Πολιτικὴν Ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία τὸ ἐνέκρινε καὶ εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῆς Συνόδου, ὑπὸ τῆς ὁποίας καὶ ἐγένετο δεκτὸν ἄνευ οἱασδήποτε μεταβολῆς καὶ ὑπὸ τὰς ζωηροτάτας ἐπευφημίας ὅλων τῶν ἀντιπροσωπειῶν. Ἡ δὲ Βρεταννικὴ ἀντιπροσωπεία διὰ τοῦ Προέδρου της Κου ΓΚΟΡΝΤΟΝ ΣΕΦΕΡ Προέδρου τοῦ Βρεταννικοῦ Κινήματος Εἰρήνης ἔσκευσε νὰ ἐκφράσῃ ἀπὸ τοῦ Βήματος τὴν χαράν της, διότι ἡ Σύνοδος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Εἰρήνης, διὰ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἐν λόγῳ σχεδίου, θὰ συντελέσῃ σημαντικά, διὰ τὴν ταχεῖαν ἀναγνώρισιν εἰς τοὺς Κυπρίους καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ δικαιώματός των πρὸς αὐτοδιάθεσιν ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἀγωνίζονται.

Τὸ κείμενον τῆς ἐκκλήσεως ποὺ ἔγινε δεκτὸν ἔχει ὡς ἑξῆς κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

«Τὸ παγκόσμιον Συμβούλιον τῆς Εἰρήνης, συνελθὸν εἰς ἔκτακτον Σύνοδον εἰς Στοκχόλμην, ἀπεδέχθη εὐχαρίστως τὰς δηλώσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βρεταννῶν ἀντιπροσώπων εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην, διὰ τῶν ὁποίων οὗτοι ἀπηύθυνον ἔκκλησιν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δικαίας ἀξιώσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, διὰ τὴν Αὐτοδιάθεσίν του.

Τὸ παγκόσμιον Συμβούλιον τῆς Εἰρήνης ἀπευθύνει ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας ὅλου τοῦ Κόσμου νὰ ὑποστηρίξουν τὴν διεκδίκησιν ταύτην, σεβόμενοι καὶ τὰ δικαιώματα τῆς Τουρκικῆς μειονότητος καὶ συμβάλλοντες οὕτω εἰς τὴν διεθνῆ ὕφεσιν».

Στοκχόλμη 9 Ἀπριλίου 1956

Ὅπως εἶναι προφανές, διὰ τῆς ἐκκλήσεως αὐτῆς ἐφελκύεται ἡ προσοχὴ τῶν προοδευτικῶν καὶ εἰρηνοφίλων δυνάμεων ὅλου τοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ δικαίου Κυπριακοῦ Ἀγῶνος. Καὶ μὲ καταλλήλους ἐνεργείας ἡ ἔκκλησις αὕτη ἠμπορεῖ νὰ ἐπηρεάσῃ καὶ τὴν δημοσίαν γνώμην καὶ τὰ πολιτικὰ κόμματα, ἀκόμη δὲ καὶ τὰς Κυβερνήσεις πολλῶν Χωρῶν, πού δὲν ἔχουν ἢ δὲν ἐπηρεάζονται ἀπὸ ἐγωϊστικὰς ἐπιδιώξεις ἢ συμφέροντα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ κατὰ πολὺ θὰ κερδίσῃ ἀπὸ ἀποφάσεις τοῦ Ο.Η.Ε. ὑπὲρ αὐτῆς., εὐνόητον εἶναι, πόσον χρήσιμος εἶναι, διὰ τὸν αἴσιον τερματισμὸν τοῦ Ἀγῶνος τῶν Κυπρίων, ἡ δημιουργία εὐμενοῦς ὑπὲρ τοῦ ζητήματός των διαθέσεως, εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα Κόμματα καὶ Κυβερνήσεις. Καὶ τὰ πιθανὰ αὐτὰ ἐνδεχόμενα ἔρχεται νὰ καταστήσῃ πιθανώτερα ἡ μετὰ τὸν τερματισμὸν τῆς Συνόδου τῆς Στοκχόλμης ἐπιστολὴ πρὸς ἐμὲ τοῦ Καθηγητοῦ κ. ΖΟΛΙΩ ΚΙΟΥΡΙ, ποὺ ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἑξῆς :

«Κύριε Ὑπουργέ,

Συνεκινήθην πολὺ ἀπὸ τοὺς χαιρετισμούς, ποὺ μοῦ διεβίβασε ἀπὸ μέρους σας ὁ κ. ΡΟΖΕ ΜΕΓΙΕΡ. Ἡ συμμετοχὴ μιᾶς Ἀντιπροσωπείας, ἐλθούσης ἐξ Ἑλλάδος ὑπὸ ἰδικήν σας Προεδρίαν, εἶχε μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Σύνοδον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῆς Εἰρήνης, ἡ ὁποία συνῆλθεν εἰς τὴν Στοκχόλμην ἀπὸ 5-9 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. Ἡ κοινὴ ἀπόφασις, ἡ υἱοθετηθεῖσα ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Χώρας σας καὶ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ἀποδεικνύει, ὅτι μία ἱκανοποιητικὴ καὶ δικαία λύσις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ. Λαμβάνον ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ παροῦσα κατάστασις εἰς τὴν νῆσον Κύπρον διακυβεύει τὰς προσπαθείας διὰ τὴν συντήρησιν τῆς Εἰρήνης εἰς τὴν ἀνατολικὴν Μεσόγειον, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῆς Εἰρήνης, ἀπὸ μέρους του, θὰ ὑποστηρίξῃ μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του τὸ δίκαιον αἴτημα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ νὰ διαθέσῃ ἑαυτόν.

Δεχθῆτε Κύριε Ὑπουργὲ κλπ.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΖΟΛΙΩ ΚΙΟΥΡΙ»

Διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ Κυπριακοῦ Ἀγῶνος, ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν Διεθνῆ Ὑφεσιν καὶ τὴν Εἰρήνην οὐδὲν θὰ ἀμελήσῃ, διὰ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὰ ἐν Στοκχόλμῃ ὑπὲρ αὐτοῦ συντελεσθέντα. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη καὶ οἱ κατὰ Χώρας ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος, νὰ μὴ παραλείπουν νὰ στηρίζουν τὸ ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ διαφωτιστικὸν ἔργον των καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλήσεως τῆς Στοκχόλμης. Οὔτε πρὸς στιγμὴν ὅμως ἐπιτρέπεται νὰ παραβλέπεται, ὅτι τὸ κυριώτερον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως τοῦ Κυπριακοῦ εἶναι τὸ ἡρωϊκὸν γεγονός, ὅτι οἱ Κύπριοι ἄνδρες, γυναῖκες **καὶ παιδιά, χύνουν τὸ αἷμα των διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Ἐκερδίσαμεν τὸ ζήτημά μας εἰς τὴν Στοκχόλμην κ. βουλεται, τονίζοντες ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ πρὸς πάντας, ὅτι τὸ αἷμα ποὺ χύνεται ἀπὸ τοὺς Λαοὺς διὰ τὴν ἐλευθερίαν των, εἶναι αἷμα ἱερόν, ἐνῷ ἡ αἱματοχυσία ποὺ προκαλοῦν οἱ δυνάσται εἶναι βαρύτατον ἔγκλημα. Καὶ τὸ αἷμα τῶν Κυπρίων φοβεῖται ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις. Καὶ τὸ ἐπιχείρημά μας αὐτὸ κατέληξε νὰ κάμψῃ τὰς προσηλώσεις ὡρισμένων ἀξιολόγων μελῶν τῆς ἐκεῖ Βρεταννικῆς ἀντιπροσωπείας, τὰ ὁποῖα ἐδίσταζαν νὰ δεχθοῦν τὴν προαναφερθεῖσαν ἔκκλησιν, μόνον ἀπὸ ἀπέχθειαν πρὸς τὴν αἱματοχυσίαν, ὁθενδήποτε ὡς ἔλεγον προερχομένης καὶ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ δεχθοῦν τὴν ἔκκλησιν ποὺ σᾶς προανέφερα.**

Τελειώνων τὰς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ παρατηρήσεις μου προσθέτω, ὅτι τὰ ὅσα μέχρι τοῦδε ἤκουσα ἀπὸ κυβερνητικῆς πλευρᾶς καὶ ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευσιν, ὅσον ἀφορᾷ τὸν χειρισμὸν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ζητήματος, μοῦ ἔχουν δημιουργήσει σοβαρωτάτας ἀμφιβολίας, ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητα καὶ κυρίως τὸ θάρρος τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, διὰ νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον τέρμα τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων. Ἰδίως μὲ κατέπληξεν ἡ κυβερνητικὴ δήλωσις, ὅτι μετὰ περισσῆς διακριτικότητος καὶ εὐπρεπείας διεξάγει τὰς συνομιλίας της μὲ τοὺς Ἀντιπροσώπους τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, μέχρι σημείου μάλιστα ὡς ἐκ τούτου νὰ λησμονῇ νὰ διασαφηνίζῃ κατὰ τὰς σχετικὰς συζητήσεις οὐσιώδεις διὰ τὴν τύχην τοῦ Κυπριακοῦ προτάσεών της.

Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς στάσεως τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸ συλλαλητήριον τῶν Ἀθηνῶν, ἀπεδείχθησαν δυστυχῶς διὰ τὴν Κυβέρνησιν αἱ σχετικαὶ εὐθύναι της. Διὰ τοῦτο ἀρκοῦμαι νὰ ὑπενθυμίσω διὰ τοὺς νέους κυρίως, ὅτι, ὅταν κατὰ τὸ 1934 εἰς τὸ Παρίσι ἔγιναν, πρὸ τοῦ Βουλευτηρίου, αἱ αἱματηραὶ σκηναί, αἱ γνωσταὶ ὡς σκηναὶ τῶν Καγκουλάρ, ἀμέσως παρητήθη ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν Ριζοσπάστης Ὑπουργὸς ΦΡΟΤ. Διότι ἐθεώρησε τὴν ὑποβολὴν τῆς παραιτήσεώς του ὡς ἐπιβεβλημένην ἐπιβολήν, κυρώσεως ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του διὰ τὸν λόγον, ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποτρέψῃ, χωρὶς αἱματοχυσίαν, τὴν διατάραξιν τῆς τάξεως. Δὲν νομίζει ὁ νῦν Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ὁ ὁποῖος εἶνε καὶ νέος καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἡλικίαν, ὅτι ἔχει καθῆκον, ἀλλὰ καὶ πολιτικὸν συμφέρον νὰ ἐπιβάλῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἰδίαν κύρωσιν, ὅταν μάλιστα ἡ τρομερὰ αἱματοχυσία τῆς 9ης Μαΐου ὑπῆρξε φρικτὴ συνέπεια ἑνὸς συλλαλητηρίου, συνελθόντος μὲ πρόσκλησιν τῆς Κυβερνήσεως; Καὶ δὲν τὸν τρομάζει ὡς πολιτικὸν Δημοκρατικοῦ Κράτους, ὅτι ἡ μὴ παραίτησίς του θὰ δώσῃ βάσιμον ὑπόνοιαν, ὅτι ἡ αἱματοχυσία ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ πτοηθῇ ὁ λαὸς καὶ οὐσιαστικὰ νὰ παύσῃ ἀσκούμενον τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν;

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Βρανόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Δ. Β ρ α ν ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι βουλευταί, τὴν ἀφορμὴν διὰ νὰ ὁμιλήσω σήμερον μοῦ παρέσχε τὸ μεγαλειῶδες συλλαλητήριον τὸ ὁποῖον ἔλαβεν χώραν κατὰ τὴν 9 τρέχοντος εἰς τὴν Πλατεῖαν Ὁμονοίας, κατὰ τὸ ὁποῖον ὅμως δυστυχῶς ἐθρηνήσαμε τόσον ἐκ μέρους τῶν ἰδιωτῶν ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀστυνομικῶν θύματα καὶ τραυματίας. Τὴν ἐπομένην τοῦ θλιβεροῦ τούτου ἀπολογισμοῦ τινὲς τῶν ἐφημερίδων τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ ὡρισμένοι πολιτικοὶ ἄνδρες ἀπέδωσαν τὰς εὐθύνας εἰς τὴν ἐπιτρέψασαν τὸ συλλαλητήριον Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὴν Ἀστυνομίαν πρὶν ἡ ἀκόμη ἐξακριβωθῶσιν οἱ ὑπεύθυνοι καὶ κατανεμηθῶσιν αἱ ὑπάρχουσαι εὐθῦναι ἐκεῖ ὅπου αὗται ἀνήκουν.

Ἡ Κυβέρνησις ἀπεκαλέσθη Κυβέρνησις τοῦ αἵματος **καὶ Κυβέρνησις τῶν δολοφόνων. Καίτοι αἱ λέξεις εἰς τὴν πατρίδα μας ἔχουσι χάσει τὴν σημασίαν των ἀφοῦ καὶ ὁ πολιτικὸς κολοσσὸς τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἀπεκλήθη προδότης.**

Ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ βήματος τούτου διὰ νὰ ἀναλάβω τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Κυβερνήσεως, διότι πιστεύω ὅτι αὕτη δὲν ἔχει ἀνάγκην ὑπερασπίσεως, ὁμολογῶ ὅμως εἰλικρινῶς ὅτι τὰς ὕβρεις ταύτας τὰς θεωρῶ ἀήθεις καὶ ἀδίκους, διὰ νὰ μὴ τὰς χαρακτηρίσω βαρύτερον. Ἐθεώρησα πάντως καθῆκον μου κύριοι βουλευταί, χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου μὲ πλήρη ἐλευθερίαν γνώμης καὶ ἀντικειμενικότητος νὰ ὁμιλήσω ἐπὶ τοῦ σοβαρωτάτου τούτου θέματος ἀφοῦ ἤλθον εἰς ἐπαφὴν καὶ ἠρήσθην πληροφορίας οὐχὶ μόνον ἀπὸ τὰς ὑπευθύνους ὑπηρεσίας ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τρίτα ὅλως ἀμερόληπτα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἦσαν αὐτόπται μάρτυρες καὶ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν οὐδεμίαν κομματικὴν ἐξάρτησιν ἀλλὰ καὶ οὐδεμίαν πολιτικὴν ἐπιδίωξιν. Τὸ ὀρθότερον ἀναμφισβητήτως ἦτο ἡ ὁμιλία μας αὐτὴ νὰ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς ἀδεκάστου Ἑλληνικῆς Δικαιοσύνης μας καὶ μετὰ τὸ πέρας τῶν διαταχθεισῶν καὶ ἐνεργουμένων διοικητικῶν ἐξετάσεων. Πλὴν ὅμως ἐφόσον τὸ σοβαρώτατον αὐτὸ θέμα ἔρχεται ἀμέσως πρὸς συζήτησιν τῇ ἀξιώσει τῆς ἀντιπολιτεύσεως θὰ εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς τί ἐξηκριβώσαμεν ἀπὸ τὴν ἔρευναν ποὺ ἐκάμαμεν ἀνωτέρω, καὶ τί ἡ πεῖρα μᾶς ἐδίδαξε κατὰ τὰ 34 ἔτη τοὺ συνεχῶς διοικοῦντες ἀντιμετωπίσαμεν διαφόρους συγκεντρώσεις. Καθ' ἡμᾶς λίαν ὀρθῶς καὶ ἀξιεπαίνως ἡ Κυβέρνησις ἐφ' ὅσον εἰς τὴν σκλαβωμένην Ἑλληνικὴν Μεγαλόνησον ὁ αἱμοσταγὴς δυνάστης στρατηγὸς Χάρντιγκ ἔστηνεν τὰς ἀγχόνας του διὰ νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν δύο ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας, ἐπέτρεψε τὸ συλλαλητήριον τῆς Πλατείας Ὁμονοίας ὅπου πλέον τῶν 10.000 Ἀθηναίων παρευρέθησαν εἰς τοῦτο καίτοι ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς ἀποφάσεως μέχρι τῆς πραγματοποιήσεως ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα ὑπελείπετο καὶ ἡ ὥρα ἦτο ὅλως ἀκατάλληλος.

Ἔπρεπε ὁ Λαὸς τῆς Πρωτευούσης νὰ διαμαρτυρηθῇ εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἐλεύθερον κόσμον διὰ ὁ ταπεινωτικὸν ἀνοσιούργημα διότι ἐνδέχετο ὁ δυνάστης τῆς Κύπρου ἐὰν δὲν εἶχε πάθει πραγματικὴν πόρωσιν συνειδήσεως νὰ ἐλύγιζεν ἡ ψυχή του καὶ νὰ ἀνέβαλε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο τούτων Ἡρώων. Ἔπρεπε νὰ πεισθῇ ἡ παγκόσμιος κοινὴ γνώμη ὅτι τὸ ἔγκλημα τοῦτο συνεκίνησε ὁλόκληρον τὸν λαὸν τῆς πρωτευούσης καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, καὶ τέλος διότι μὲ τὸν κατήφορον πού ἐσχάτως ἐπήραμε διὰ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως τοῦ συλλαλητηρίου ἐνδέχετο ὅταν ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἐκτέλεσις τῶν δύο τούτων προμάχων τῆς Ἐλευθερίας νὰ ἀπεπίδετο εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ πραγματοποίησις τοῦ συλλαλητηρίου εἶχεν ὁρισθῇ διὰ τὴν 15ην ὥραν τῆς 9 Μαΐου 1956 ἡ δὲ ἀπόφασις τῆς ἐγκρίσεως τὴν 10ην πρωΐ-

νὴν ὥραν. Ὁ Ἀστυνομικὸς Δ]ντὴς Πρωτευούσης μόλις ἔλαβεν γνῶσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως ἐκάλεσε περὶ αὐτῷ εἰς ἔκτακτον συγκέντρωσιν ἅπαντας τοὺς Ἀνστυνομικοὺς Διευθυντὰς πρὸς οὕς ἔδωσε τὰς δεούσας διαταγὰς καὶ ὁδηγίας διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας.

Ἐπειδὴ τὴν κυρίαν εὐθύνην διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως, ὑπέχει πάντοτε ὁ Ἀστ. Δ]ντής, ἔχω καθῆκον νὰ εἴπω ποῖος εἶνκι ὁ Δ]ντὴς οὗτος καίτοι θὰ προσκρούσω εἰς τὴν ἐγνωσμένην μετριοφροσύνην τοῦ ἐκλεκτοῦ τούτου ἡγήτορος τῆς Ἀστυνομίας.

- Ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος διακρίνεται διὰ τὸ ἦθος τὸν ἐξαίρετον χαρακτῆρα τὴν εὐψυχίαν καὶ τὴν ἀμεροληψίαν του κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων του. Ἰδικιτέρως δὲ ἐπιπλέον διακρίνεται διὰ τὴν Ἀστυνομικήν του πεῖραν ἀπότοκον τῆς τριακονταπενταετοῦς ὑπηρεσίας του ὅσον ἀφορᾶ τὸν ἐπιτυχῆ τρόπον τῆς λήψεως μέτρων τάξεως καὶ ἀσφαλείας. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι, ὅτι ἐνῷ κατὰ τὸ τελευταῖον διετὲς χρονικὸν διάστημα ὅτε ἀνεκινήθη ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου Παπάγου τὸ Κυπριακὸν ζήτημα καὶ ἔχουν λάβει χώραν ἄνευ ἀδείας πολλαὶ συγκεντρώσεις ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἔχουσι ἐπακολουθήσει συμπλοκαὶ μεταξὺ ἀστυνομίας καὶ ἰδίᾳ τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, οὐδεὶς σοβαρὸς τραυματισμὸς ἔχει παρατηρηθῆ ἐκ τῆς πλευρᾶς τῶν διαδηλωτῶν. Μεταξὺ τῶν διαταγῶν τὰς ὁποίας ὁ ἀστυνομικὸς Διευθυντὴς ἔδωσε πρὸς τοὺς ὑποδιευθυντὰς ἦτο ὅτι ἐὰν ἤθελον παρατηρηθῆ παράνομοι συγκεντρώσεις διαδηλωτῶν μὲ σκοπὸν κατευθύνσεως αὐτῶν πρὸς ξένας Πρεσβείας ἡ διάλυσις τῶν συγκεντρωθησομένων θὰ ἐγένετο ἐπὶ τόπου διὰ τῆς χρήσεως κατ' ἀρχὰς ἠπίων μέσων καὶ εἶτα διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ἀστυνομικῶν ράβδων. Ἐτονίσθη ἰδιαιτέρως ὅτι χρῆσις ὅπλων δὲν θὰ ἐγένετο οὔτε πρὸς ἐκφοβισμὸν εἰς τὸν ἀέρα.

Τὰς διαταγὰς ταύτας οἱ ὑποδ.υθυνταὶ μετεβίβασαν ἀμέσως προφρικῶς εἰς ἅπαντας τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ὑπαλλήλους διὰ τῶν διοικητῶν των. Ἀπὸ τὰς ἐκδοθείσας ἐγγράφους διαταγὰς προκύπτει ὅτι 1.800 ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι ὅλων τῶν βαθμῶν διετέθησαν εἰς 13 τομεῖς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς ἀστυνομικοὺς Διευθυντάς, ἐκτὸς ἐκείνων ποὺ διετέθησαν ὡς μόνιμοι φρουραὶ νευραλγικῶν σημείων ἀπὸ τῆς νοητῆς γραμμῆς Λυκαβηττοῦ—Ἱπποκράτους—Πεσματζόγλου Σύνταγμα-Βασιλίσσης Σοφίας.

Ἐκτὸς τῆς δυνάμεως ταύτης ἐζητήθησαν καὶ διετέθησαν ὡς ἐνίσχυσις καὶ δυνάμεις τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς χωροφυλακῆς λόγῳ ἐπισταμένης μερίμνης τοῦ Ἀστυνομικοῦ Διευθυντοῦ, αἱ ὁποῖαι διετέθησαν εἰς στατικὰς φρουρὰς εἰς ὡρισμένας εἰσόδους τῆς πόλεως.

Δ. Παπασπύρου. Μπορεῖτε νὰ μᾶς εἴπητε ἐὰν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν σας ἐγένοντο αἱματηρὰ ἐπεισόδια;

Δ. Βρανόπουλος. Φίλτατε κ. Παπασπύρου εἴχαμε καὶ ἐμεῖς τοὺς τραυματίας μας. Δυστυχῶς δὲν δύναται νὰ λείψουν ποτέ. Εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς ὁμονοίας ὅπου ὁ τόπος συγκεντρώσεως διετέθη δύναμις ἡ ὁποία καὶ ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν ἄφιξιν καὶ ἀναχώρησιν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Κυπριακοῦ ἀγῶνος καὶ εἶτα κατηυθύνθη αὕτη εἰς τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν Πανεπιστημίου καὶ Πατησίων μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἡ πορεία τῶν διαδηλωτῶν διὰ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου.

Εἰς τὸν τόπον τοῦ συλλαλητηρίου οἱ διαδηλωταὶ ἐκράτουν διάφορα πλακάτ μὲ συνθήματα ΕΟΚΑ–Ἕνωσις, ἀλλὰ καὶ ἐπιγραφὰς ἔξω ἀπὸ τὸ NATO. Τὸ τελευταῖον τοῦτο σύνθημα ἦτο λίαν ἐνδεικτικὸν τῶν προθέσεων τῶν ἐμπνευστῶν τοῦ συνθήματος τούτου καὶ ἔρχεται ὡς ἐπιβεβαίωσις τῶν πληροφοριῶν τῆς Ἀστυνομίας ὅτι ἀργυρώνει τὰ ὄργανα ξένων ὀργανώσεων ἅτινα μὲ τὰ ἀργύρια θέλουν νὰ φέρωσι δίχασμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος παίζουν τὸ παιχνίδι τῶν Ἄγγλων.

Καὶ τότε μὲν εἰς τὴν μεγάλην πολιτικὴν τοῦ Μεγάλου Ἐθνάρχου Ἐλευθερίου Βενιζέλου ὑπῆρχον καὶ πολλαὶ ἀντίθετοι πιθανὸν τὸ ἥμισυ τῶν Ἑλλήνων, ἐνῷ σήμερον εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα ὅπου πάλλει ἡ Ἑλληνικὴ καρδιὰ ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὅλοι εἶναι σύμφωνοι διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου καὶ εἶτα ἐν καιρῷ διὰ τὴν προσαρτησίν της εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα (Χειροκροτήματα).

Ἐπίσης καὶ ὑποπτα στοιχεῖα ὑπῆρχον πληροφορίαι ὅτι θὰ ἐξεμεταλλεύοντο ὁπωσδήποτε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ πλήθους τῶν διαδηλωτῶν διὰ νὰ τὴν μετατρέψουν ἐναντίον τοῦ τυράννου τῆς Μεγαλονήσου εἰς μῖσος κατὰ τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ἐννόμου τάξεως.

Πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας μὲ πλήρη Ἐθνικὸν παλμὸν ὡμίλησε ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν μελετωμένην δολοφονίαν τῶν δύο ἡρώων Καραολῆ καὶ Δημητρίου καὶ μετὰ τὸ πέρας τοῦ λόγου του ἀπηύθυνε στεντορίᾳ τῇ φωνῇ θερμὴν σύστασιν νὰ διαλυθῶσιν ἡσύχως καὶ νὰ ἀποφύγουν πᾶσαν ἔκνομον πρᾶξιν, καθότι τὸ ἀντίθετον θὰ ὑπεβοήθη τοῦ δυνάστας τῆς Κύπρου.

Ἐνῶ δὲ πρὸς τὴν θείαν καὶ πατρικὴν ταύτην συμβουλὴν συνεμορφώθη τὸ πλεῖστον περίπου τῶν συγκεντρωθέντων καὶ ἤρχισε νὰ διαλύεται ἡσύχως, ὑποπτα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἐσχάτως ἔχουσι ἀναπτύξει ἔντονον δραστηριότητα καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐφιστῶν τὴν προσοχὴν τῶν πολιτικῶν ἡγητόρων ἵνα μὴ θρηνήσωμεν καὶ πάλιν τεραστίας ἐθνικὰς συμφοράς, παρώτρυναν τοὺς διαδηλωτὰς ἐγκατεσπαρμένα σὲ δέκα περίπου σημεῖα τῆς πλατείας ὁμονοίας, ὅπου τὰ πλακὰτ νὰ κατευθυνθοῦν πρὸς τὰς Πρεσβείας, προφανῶς δυνάμει προδιαγεγραμμένου σχεδίου. διὰ τῶν λέξεων «ἐμπρὸς παιδιὰ ὅλοι μαζὺ γιὰ τὶς Πρεσβεῖες».

Ἡ παρότρυνσις αὕτη παρέσυρε πολλοὺς ἐκ τῶν διαδηλωτῶν, οἵτινες λόγῳ τοῦ ὡραίου λόγου τοῦ Μακαριωτάτου εὑρισκόμενοι ἐν Ἐθνικῇ ἐξάρσει ἐσχημάτισαν δύο ὀγκώδεις ὁμάδας ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία κατηυθύνθη πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ ἡ ἑτέρα πρὸς τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου.

Κ. Καλκάνης. Κύριοι βουλευταί. Εἶπον καὶ ἄλλοτε ἀπαντῶν εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ὅτι αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἤρχισαν μὲ τὰς φράσεις: ὅτι «αἱ παροῦσαι συνθῆκαι εἶναι κρίσιμοι καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ συνθῆκαι τῆς Ἑλλάδος εὑρίσκονται εἰς κρισιμώτατον σημεῖον». Εἶμαι σύμφωνος καὶ ἐγὼ ὅτι αἱ σημεριναὶ περιστάσεις εἶναι ἐξόχως κρίσιμοι. Καὶ ἐρωτῶ, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δὲν εἶναι λογικὸν νὰ διαχειρίζεται τὴν τύχην τῆς χώρας Κυβέρνησις μὲ πεῖραν πολιτικήν, μὲ δεξιοτεχνίαν καὶ διπλωματικὴν πεῖραν;

Καὶ ἐρωτῶ, ἡ παροῦσα Κυβέρνησις εἶναι ἡ πρέπουσα καὶ ἡ ἐνδεδειγμένη διὰ νὰ διαχειρισθῇ ὑπὸ τὰς τοιαύτας συνθήκας τὴν ἐξωτερικὴν μας πολιτικήν;

Τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν Κυβέρνησιν, εἶναι δι' ἡμᾶς συμπαθῆ. Ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις ἐν τῇ οὐσίᾳ της δὲν εἶναι ἡ ἐνδεδειγμένη διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν δύσκολον περίστασιν τὴν ὁποίαν διερχόμεθα. Τὸ ἥμισυ τῶν ἀποτελούντων τὴν Κυβέρνησιν εἶναι πρόσωπα τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτον ἐξελέγησαν βουλευταὶ καὶ τὰ ὁποῖα οὔτω δὲν ἔχουν καμμίαν πολιτικὴν πεῖραν. Τὰ ὑπόλοιπα δὲ μέλη τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἔχουν ἀποκτήσει καμμίαν διπλωματικὴν πεῖραν διότι οὐδέποτε δὲν διεχειρίσθησαν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν. Συνεπῶς ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἀποτελεῖται ἀπὸ πρόσωπα τὰ ὁποῖα εἶναι παντελῶς ἀνίκανα διὰ τὰς παρούσας περιστάσεις. Ἀλλὰ μήπως ἄραγε ἡ ἀντίληψίς μου εἶναι σφαλερά. Τοῦτο θὰ κριθῇ ἐκ τῆς ἐνεργείας της καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων της. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ποὺ ἀνῆλθεν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἐξουσίαν διέρρευσεν ἓν 8μηνον. Ἔχομεν συνεπῶς τὸν καιρὸν νὰ τὴν κρίνωμεν. Συνέβησαν ἐν τῷ μεταξὺ γεγονότα σοβαρά. Συνέβησαν τὰ γεγονότα τῆς Κων]πόλεως, γεγονότα τὰ ὁποῖα μᾶς ἐδημιούργησαν ἀγανάκτησιν καὶ μᾶς ἐμείωσαν τὸ ἐθνικὸν γόητρον. Αἱ λεηλασίαι καὶ καταστροφαὶ τῶν καταστημάτων, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σχολείων τῶν ὁμογενῶν, οἱ βιασμοὶ τῶν νεανίδων καὶ τόσα ἄλλα ποὺ ἐνήργησεν ὁ Τουρκικὸς ὄχλος εἰς τοὺς ὁμογενεῖς τῆς Κων]πόλεως δὲν συνεκίνησαν τὴν Κυβέρνησιν. Διὰ τοῦτο τὰ ἀντιπαρῆλθεν καὶ δὲν ἔλαβεν

οὐδὲν μέτρον. Ἐπίσης τὰ γεγονότα τῆς Σμύρνης καὶ αἱ μαστιγώσεις τῶν Κυπρίων Πατριωτῶν δὲν συνεκίνησαν τὴν Κυβέρνησιν. Ἡ Κυβέρνησις, ἐπέδειξε μακαριότητα. Ἦτο ἐπιβεβλημένον νὰ ἐκδοθῇ μαύρη βίβλος καὶ νὰ σταλῇ εἰς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον διὰ νὰ γίνουν γνωστὰ τὰ ὅσα συνέβησαν εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς μαύρης βίβλου θὰ ἐξεγείρετο ὁλόκληρος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος. Ἡ Τουρκία ἐξήλειψε καὶ κατεπάτησε τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνησις ἠδράνισε καὶ διῃλθε τὸ γεγονὸς ἀπαρατήρητον. Ἐπηκολούθησαν αἱ μαστιγώσεις τῶν Κυπρίων ἡρώων. Ἐπηκολούθησαν τὰ μεσαιωνικὰ μαρτύρια καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν προέβη εἰς οὐδεμίαν διαμαρτυρίαν.

Θὰ ἔπρεπε ἡ Κυβέρνησις νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ πεπολιτισμένα Κράτη τοῦ κόσμου διὰ διαφόρων μέσων ὥστε λόκληρος ὁ κόσμος νὰ ἐλάμβανε γνῶσιν τῶν μαρτυρίων καὶ βασανιστηρίων τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν. Ἐπίσης μεγάλο λάθος τῆς Κυβερνήσεως ἦτο τὸ νὰ δεχθῇ ὅπως προσκληθῇ εἰς τὴν τριμερῆ διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου καὶ ἡ Τουρκία. Ἡ Κυβέρνησις ἐξ ἐλλείψεως δεξιοτεχνίας καὶ πείρας ἔφθασεν εἰς τὸ σημεῖον πλήρους ἀδιαφορίας. Ἀντελήφθησαν οἱ Ἕλληνες τῆς Τουρκίας τόσον δὲ καὶ οἱ Κύπριοι ἀγωνισταὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοὺς ἐγκατέλειψε. Διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Κυβερνήσεως ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σημεῖον ἡ Τουρκία νὰ διεκδικῇ τὴν Κύπρον. Ἐνῷ εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους ὅτι ἡ Τουρκία ἐπώλησεν εἰς τοὺς Ἄγγλους τὴν Κύπρον δι' ὀλίγας λίρας. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Τουρκία ἐθεώρησαν τὴν Κύπρον ἐμπόρευμα καὶ προέβησαν εἰς ἀγοραπωλησίαν. Αὐτὰ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνουν γνωστὰ διὰ νὰ ἐξεγείρουν τὸν πεπολιτισμένον κόσμον. Ὅπως ἄλλοτε ἡ Ἀγγλία ἐπώλησε ἀντὶ ὀλίγων λιρῶν τὴν ἑλληνικωτάτην Πάργαν καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἑλληνικὴν περιοχήν της, εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν τῆς Ἠπείρου, σατράπην τῆς Τουρκίας.

Καὶ ἐνῷ ἐθεώρησαν τὴν Κύπρον ἐμπόρευμα ἔρχεται ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Τουρκία νὰ διεκδικοῦν δικαιώματα. Ἀλλὰ εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ σημεῖα ἀδράνισε ὡς νὰ μὴ ἐγένετο ἀπολύτως τίποτε.

Σήμερον ἠκούσθη ἀπὸ τὸν κ. Ὑπουργὸν τοῦ Ἐμπορίου καὶ τῆς Βιομηχανίας ἡ φράσις γιατὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις ζητεῖ τὴν παραίτησιν τῆς Κυβερνήσεως, ἐνῷ πρὸ δύο μηνῶν ἔλαβε τὴν ψῆφον ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς. Ἀπαντῶ εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν ὅτι τοῦτο συνέβη διότι ἔκτοτε συνέβησαν πολλὰ γεγονότα. Γεγονότα τὰ ὁποῖα δὲν ἔπρεπε νὰ παρέλθουν ἀπαρατήρητα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπεβάλλετο ἡ πρότασις μομφῆς ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως. Τὰ γεγονότα εἶναι τὰ ἑξῆς. Ὁ καταποντισμὸς τοῦ Κυπριακοῦ. Ἡ ἐξορία τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, καὶ τὸ αἱματοκύλισμα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ ζήτημα Λαδᾶ. Καὶ ἐρωτῶ, θὰ ἔπρεπε τὰ γεγονότα αὐτὰ νὰ τὰ ἀντιπαρέλθωμέν;

Ἔλαβε χώραν ἡ ἐξορία τοῦ Μακαρίου ἡ ὁποία μάλιστα συνέβη κατὰ τρόπον δύναμαι νὰ εἴπω προδοτικόν. Ἐνῶ δηλαδὴ μέχρι τῆς προηγουμένης ὁ αἱμοσταγὴς δυνάστης συνεζήτει μαζύ του πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως τὴν ἑπομένην τὸν συνέλαβον καὶ τὸν ἐξώρισαν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Δι' αὐτὸ τὸ ἀνήκουστον γεγονὸς τί ἔπραξεν ἡ Κυβέρνησις; Ἀπολύτως τίποτε κ. βουλευταί. Εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ Μακαρίου ἐφθάσαμεν ἕνεκα τοῦ ἀστόχου τῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Κυβέρνησις συνέταξεν ἀγαστῇ συμπνοίᾳ μὲ τὸν Μάκ Μίλαν συμφωνίαν τὴν ὁποίαν διεβίβασε εἰς τὸν Μακάριον μὲ τὴν σύστασιν τῆς ἀποδοχῆς, ὅστις ὡς ἦτο ἐπόμενον δὲν ἀπεδέχθη τοῦτο, ὡς περιέχον τοὺς ὅρους τοῦ δυνάστου. Ὅταν δέ, δὲν ἀπεδέχθη τοὺς ὅρους τούτους ποὺ διετύπωσεν ὁ δυνάστης ἐν συνεργασίᾳ μάλιστα μὲ τὸν Ἕλληνα Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὡδηγήθη εἰς τὴν ἐξορίαν. Ἰδοὺ λοιπὸν διατὶ ὁ κυπριακὸς Λαὸς καὶ ὁ Μακάριος διαφωνοῦν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ ζητοῦν τὴν ἀπομάκρυνσίν της. Ὑπεβοήθησεν καὶ συνέβαλλεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν σύνταξιν προτάσεων τὰς ὁποίας ὁ Κυπριακὸς Λαὸς διὰ τοῦ ἐκπροσώπου του σεβασμιωτάτου Μακαρίου ἀπέρριψε μὲ ἀπέχθειαν. Ὅταν ἔχωμεν τοιαῦτα γεγονότα κ. βουλευταί, ὅταν διαπιστοῦμεν τοσοῦτον μεγάλην ἠττοπάθειαν καὶ ἀδράνειαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πῶς τολμᾶ τις νὰ προβάλῃ τὴν σκέψιν ὅτι κακῶς ἡ ἀντιπολίτευσις ἐγκαλεῖ τὴν Κυβέρνησιν; Καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρκουν πάντα ταῦτα ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο βῆμα σήμερον βουλευτὴς τῆς Κυβερνητικῆς πτέρυγος, ὁ κ. Λύχνος καὶ διετύπωσεν τὰς ἀνηκούστους ἐκείνας ἀπόψεις τὰς ὁποίας ὅλοι ἠκούσαμεν. Ἐὰν συνταχθῶμεν μὲ τὴν ἄποψιν τοῦ κ. Λύχνου θὰ πρέπει νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι κακῶς ἐγένετο ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821 καὶ ὅτι πρέπει νὰ καταδικάσωμεν τοὺς ἥρωας ἐκείνους καὶ τὴν Φιλικὴν Ἑταιρίαν διότι ἐτόλμησαν νὰ ἀνορθώσουν τὸ ἀνάστημα των κατὰ τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας ἡ ὁποία ἐξετείνετο ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Βουδαπέστης. Αὐτὴ δυστυχῶς εἶναι ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ κ. Λύχνου.

Μετὰ τὸ ἔγκλημα κατὰ τοῦ σεβασμιωτάτου Μακαρίου ἐπηκολούθησεν καὶ ἄλλο φοβερὸν γεγονὸς ἐπανάληψιν τοῦ ὁποίου ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει. Δύο ἡρωϊκὰ παιδιά, δύο εὐγενεῖς νέοι ἀπαγχονίζονται, ὡς οἱ χειρότεροι τῶν κακούργων διότι ἐτόλμησαν νὰ διεκδικήσουν τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος των. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἡ Κυβέρνησις ἔδειξε τὴν αὐτὴν μακαριότητα, τὴν αὐτὴν ἀπάθειαν, τὴν ἰδίαν ἀδιαφορίαν τὴν ὁποίαν καὶ πρότερον ἐπεδείκνυε.

Μὲ φόρμουλες καὶ διατυπώσεις, κ. συνάδελφοι, δὲν λύεται ἡ κυπριακὴ ὑπόθεσις. Ἀπαιτεῖται μεγαλυτέρα ἀγωνιστικὴ διάθεσις καὶ περισσότερον ἀγωνιστικὸν πνεῦμα

Ἐκτὸς τῆς κυπριακῆς ὑποθέσεως ἡ μομφὴ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως ὑπεβλήθη καὶ διὰ τὰ γεγονότα τοῦ τελευταίου συλλαλητηρίου. Ἐγκαλοῦμεν τὴν Κυβέρνησιν διότι δὲν ἔλαβεν τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα ὥστε, τὸ τελευταῖον συλλαλητήριον νὰ μὴ καταλήξῃ εἰς τὴν γνωστὴν εἰς ὅλους μας ἀνθρωποσφαγὴν ἐκείνην. Ὀρθῶς κ. βουλευταὶ ἡ Κυβέρνησις ἐπέτρεψε τὸ συλλαλητήριον. Θὰ ἠδύνατο μόνον νὰ κατηγορήσῃ τις τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἠργοπόρησε πολὺ εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ συλλαλητηρίου ἐκείνου. Ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ ἡ Κυβέρνησις ὅπως ἐγνωρίζομεν ὅλοι ὅτι ἡ ἀγχόνη εἰς τὴν Κύπρον θὰ ἐστήνετο κατὰ τὴν ἐπάρατον ἐκείνην ἡμέραν. Θὰ ἔπρεπε συνεπῶς νὰ προκαλέσῃ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Λαοῦ πολλὰς ἡμέρας ἐνωρίτερον ὥστε νὰ καταστοῦν αἱ ἐκδηλώσεις αὐταὶ τελεσφόροι. Ἀντὶ τούτου ἐπέτρεψε τὸ συλλαλητήριον μόλις ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τῶν Κυπρίων πατριωτῶν ὥστε οὐδὲ μὲ ἀσύρματον νὰ εἶναι ἐφικτὴ ἡ μετάδοσις τοῦ γεγονότος τούτου πρὸ τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τῶν δύο ἡρωικῶν αὐτῶν παιδιῶν. Ἀλλὰ μήπως ἐπέτυχε τοὐλάχιστον ἡ Κυβέρνησις νὰ γίνῃ τὸ συλλαλητήριον ἐκεῖνο μὲ ἡσυχίαν καὶ τάξιν; Ὀκτὼ νεκροὶ κ. βουλευταὶ καὶ 200 τραυματίαι εἶναι ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ συλλαλητηρίου αὐτοῦ. Ἐὰν ὅμως ἐλαμβάνοντο ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ἡ τάξις θὰ ἐξησφαλίζετο χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὰ τραγικὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Ἰσχυρίσθη ἡ Κυβέρνησις ὅτι εἶχε δώσει ἐντολὰς νὰ μὴ γίνῃ χρῆσις τῶν ὅπλων. Διατὶ ὅμως εἶχε προσκαλέσει τὸν κ. Εἰσαγγελέα καὶ μάλιστα τόσον μακρὰν δηλαδὴ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίας Τάξεως; Διότι κ. βουλευταὶ Εἰσαγγελεὺς καλεῖται μόνον διὰ νὰ κρίνῃ ἐὰν παρίσταται ἀνάγκη χρήσεως ὅπλων καὶ τότε νὰ ἐπιτρέψῃ τοῦτο κατὰ τὰς ὡρισμένας ὑπὸ τοῦ Νόμου διατάξεις. Αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶχεν τὸν φόβον ὅτι θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὅπλα καὶ παρὰ τοῦτα ὅπως πάντοτε μακρὰν ἀναπαυομένη δὲν ἐμερίμνησε διὰ τὴν λῆψιν ὅλων ἐκείνων τῶν μέτρων πρὸς ἀποφυγὴν διασαλεύσεως τῆς τάξεως. Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀφεθοῦν οἱ διαδηλωταὶ νὰ ξεχυθοῦν πρὸς τὰς ὁδοὺς Σταδίου καὶ Πανεπιστημίου. Θὰ ἔπρεπε εἰς τὸ σημεῖον ὅπου εἶναι τὸ κατάστημα Λαμπροπαύλου νὰ ἔχουν παραταχθῇ ἀρκεταὶ δυνάμεις καὶ νὰ διαλύσουν τοὺς διαδηλωτάς. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ προτοῦ δηλαδὴ ὁ ὄγκος τῆς διαδηλώσεως αὐξηθῇ πολὺ καὶ καταστῇ δυσχερὴς ἡ διάλυσίς της ὅπως συνέβη εἰς τὸ συλλαλητήριον ἐκεῖνο. Ἀρνεῖται ἡ Κυβέρνησις ὅτι τὰ Σώματα Α-

σφαλείας ἐπυροβόλησαν κατὰ τοῦ πλήθους χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ λόγος. Περὶ τούτου ὅμως ὑπάρχει μαρτυρία τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου κ. Τσουκαλᾶ τὴν ὁποίαν οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμφισβητήσῃ.

Β. Ἀ ν α σ τ α σ ᾶ τ ο ς. Ἔχω τὴν πληροφορίαν κ. συνάδελφοι, ὅτι ὁ κ. Τσουκαλᾶς ἄλλα εἶπεν εἰς τὸν κ. προανακριτὴν καὶ ἄλλα ἔδωσεν εἰς δημοσιότητα διὰ τῶν ἐφημερίδων.

Κ. Κ α λ κ ά ν η ς. Ἐγὼ κ. συνάδελφε, τοιοῦτόν τι δὲν γνωρίζω. Ἐγὼ ἤκουσα τὸν κ. Τσουκαλᾶ νὰ λέγῃ ἀπὸ τοῦ Βήματος τούτου, πράγματα καταπληκτικὰ καὶ οὐδεὶς νομίζω εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ ἐξαιρέτου συναδέλφου κ. Τσουκαλᾶ. (χειροκροτήματα).

Δὲν ἐλήφθησαν λοιπὸν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὰ ἐνδεδειγμένα μέτρα καὶ κατελήξαμεν εἰς τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα γεγονότα, εἰς τὰ τρομακτικὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ξεπερνοῦν καὶ τὰς φονικωτέρας μάχας τῆς Ἱστορίας.

Ι. Δ ι α μ α ν τ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι βουλευταί, ὅσον εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ σᾶς δυσαρεστήσω, διότι δὲν εἶμαι καλὸς ρήτωρ, ἐπὶ τοσοῦτον θὰ προσπαθήσω νὰ σᾶς εὐχαριστήσω μὲ τὸ νὰ κατέλθω τοῦ βήματος πρὸ τῆς παρόδου του τετάρτου, ἂν καὶ τυγχάνω ἐπερωτῶν.

Τὴν 9ην Μαΐου, τῇ προτάσει μου ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τοῦ Ἰατρικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν κ. Φλῶρος ἐζήτησε παρὰ τῆς ἀστυνομίας τὴν ἄδειαν ὅπως οἱ Ἰατροὶ τῶν Ἀθηνῶν συνερχόμενοι εἰς ἐλεγχόμενον παρὰ τῆς ἀστυνομίας χῶρον ἐπικαλεσθοῦν τὴν παγκόσμιον ἰατρικὴν γνώμην διὰ τὴν διάσωσιν τῶν Καραολῆ καὶ Δημητρίου. Καταθέτω σχετικὴν Ἐπιστολήν. Ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἐδήλωσεν ἐνώπιον τοῦ Σώματος ὅτι δὲν εἶχε γνῶσιν τοῦ πράγματος. Ἐὰν δὲν τοῦ ἀρκῇ ἡ διαβεβαίωσις ἐμοῦ τοῦ ἰδίου ὅτι μοῦ ἠρνήθη τηλεφωνικῶς τὸ ὡς ἄνω τεθὲν δικαίωμα, ἡ ἐπιστολὴ εἶναι ἐρκετὴ διὰ νὰ δείξῃ τὸ ἀληθὲς τῶν καταγγελιῶν μου καὶ νὰ δείξῃ μαζὶ μὲ ὅλας τὰς ἄλλας ἀνειλικρινείας αἱ ὁποῖαι κατηγγέλθησαν εἰς βάρος τῆς Κυβερνήσεως μίαν ἀκόμη, ἡ ὁποία δι' ἡμᾶς τοὺς νέους βουλευτὰς εἶναι λυπηρὰ διαπίστωσις περὶ τοῦ ἤθους τῶν κυβερνώντων καὶ κακὸν παράδειγμα πρὸς μίμησιν.

Ἡ ἐπιστολὴ ἔχει οὕτω :

Φίλε κύριε Ι. Διαμαντόπουλε.

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς καταστήσω γνωστὰ τὰ ἀκόλουθα : Κατόπιν τῆς προτάσεώς σας κατέβαλα ἀμέσως τὰς δεούσας ἐνεργείας, διὰ τὴν συγκέντρωσιν μεγάλου ἀριθμοῦ ἰατρῶν Βουλευτῶν καὶ ἰατρῶν τῆς Πρωτευούσης εἰς τὸν περὶ τὴν Κλινικήν σας — Νεοφύτου Δούκα 7 — περιωρισμένον χῶρον, ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν. Συμφώνως πρὸς τὴν πρότασιν, τὴν τὴν ὁποίαν εὐχαρίστως ἀπεδέχθην καὶ ἐνέκρινα ἀπολύτως, σκοπὸς τῆς συγκεντρώσεως ταύτης θὰ ἦτο, ὅπως οἱ ἰατροὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀσχέτως πολιτικῆς ἀποχρώσεως καὶ μακρὰν πάσης πολιτικῆς ἀναμίξεως, διαμαρτυρηθοῦν ἐντόνως εἰς τὸν παγκόσμιον ἰατρικὸν κόσμον διὰ τὴν ἐπικειμένην ἐκτέλεσιν τῶν ἀγωνιστῶν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ὑποδούλου Κύπρου ἀθώων πατριωτῶν Μιχαὴλ Καραολῆ καὶ Ἀνδρέου Δημητρίου ὅπως ζητήσουν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Ἰατρικῶν Συλλόγων ὅλων τῶν Κρατῶν διὰ τὴν ματαίωσιν ταύτης. Ἀτυχῶς, ἡ συγκέντρωσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ διότι ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἀστυνομίας δὲν ἐχορήγησε τὴν ζητηθεῖσαν πρὸς ταύτην ἀπαραίτητον ἄδειαν ἀπὸ τὸν Δικηγόρον τοῦ Ι.Σ.Α. κ. Ν. Σταμπολίτην.

Μετὰ τιμῆς

Ἀριστομένης Γ. Φλῶρος.

Πρόεδρος Ἰατρικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν

Ἐκτὸς τῆς ἐπιστολῆς ὁ κ.Φλῶρος μοὶ ἐγνώρισεν προφορικῶς καὶ κάτι ἄλλο ὅτι ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν Πρεσβείαν τοῦ εἶχαν γνωρίσει ὅτι ἦτο ματαία κάθε προσπάθεια τῶν ἰατρῶν δεδομένου ὅτι κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Βρεττανικῆς κυβερνήσεως ἡ προνομία χάριτος τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας εἶχε μεταβιβασθῇ εἰς τὸν Χάρντιγκ. Καὶ γεννᾶται εὐλόγως εἰς ἡμᾶς τὸ ἐρώτημα: ὅτι ἀφοῦ αὐτὸ τὸ ἐγνωρίζαμεν ἡμεῖς πῶς δὲν τὸ ἐγνώριζεν ἡ κυβέρνησίς μας ; Μήπως λοιπὸν τὸ συλλαλητήριον δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιτραπῇ διὰ νὰ ἀπαφευχθῇ ἡ αἱματοχυσία; Τότε δὲν ἦτο καλλίτερον νὰ παρητεῖτο ὁ κ. Θεοτόκης ὅπως ἄλλωστε τὸ εἶχε ζητήσει ἡ Ἐθναρχία; Ἢ μήπως τὸ συλλαλητήριον ἐγένετο ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἐκείνους ποὺ ἔχουν συμφέρον νὰ ταὐτίζουν κάθε ἔνθερμον πατριώτην πρὸς κομμουνιστήν ; Ἀρκετὰ ἐπαίξαμε τὸ παιγνίδι τῆς Ἰντέλιντζες Σέρβις.

Συνεχῶς εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ἀκούομεν λόγους εὐγενείας καὶ ὅσον εἶναι βέβαιον ὅτι εἰς τηλεγράφημα τὸ ὁποῖον ἀπέστειλαὼς πολίτης κατὰ τὴν 6ην Ὀκτωβρίου εἰς τὸν κ. Καραμανλῆ εἰς τὸ ὁποῖον ἐδόθη εὐχαριστήριος ἀπάντησις παρ' ὅλον ὅτι ἐκεῖ ἐξεφράζετο ἡ ὑπόνοια περὶ ὑποδείξεώς του ὡς Πρωθυπουργοῦ ἐκ μέρους μεγάλης δυνάμεως εἰς βάρος τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας, ὡς ἔχω ἀναφέρει παλαιότερον, ἄλλο τόσον εἶναι βέβαιον ὅτι ὅταν ὡς βουλευτὴς πλέον κατέθεσα τὰ ἴδια ἐνώπιον τοῦ Σώματος δὲν ἔτυχον τῆς αὐτῆς εὐγενοῦς ἀπαντήσεως. Ἀλλὰ μήπως ἔτυχον ἀπαντήσεως παρὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὸ ἐρώτημά μου, διατὶ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σώματος δὲν παρευρέθη ὁ Ἀντιπρόσωπος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ὥστε ἐκ τῆς ἀπαντήσεώς του νὰ ἐξαχθοῦν ἀνάλογα συμπεράσματα ;

Κύριοι βουλευταί, τὰ θέματα ἐπὶ τῆς προτάσεως μομφῆς τῆς Κυβερνήσεως ἔχουν λεπτομερῶς ἀναπτυχθῇ παρὰ τῆς συμπολιτεύσεως καὶ ἀντιπολιτεύσεως, ὥστε νὰ μὴ πρέπει νὰ σᾶς καταπονήσω καὶ ἐγώ. Θὰ πρέπει δὲ ὅλοι μας εἰς τὴν συνείδησίν μας νὰ ἔχωμεν ἀποκρυσταλλώσῃ σαφῆ γνώμην. Δυστυχῶς διαβλέπω ὅτι ἡ κομματικὴ τοποθέτησις ὅλων μας δὲν θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ κρίνωμεν καὶ νὰ ἀποφασίσωμεν κατὰ πλήρη διαυγῆ ἐθνικὴν συνείδησιν. Ἤδη μεταξὺ τοῦ λαοῦ ἄρχισε νὰ κυκλοφορῇ ἡ πίστις ὅτι οἱ μὲν ἐξυπηρετοῦν τοὺς Ρώσσους, οἱ δὲ τοὺς Ἄγγλους. Καὶ εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὅλοι μας βοηθοῦμεν τοὺς σκοποὺς τῶν τέως συμμάχων μας ποὺ ἐπιθυμοῦν τὴν ἐξασθένισιν τῆς χώρας μας διὰ ἑνὸς νέου διχασμοῦ. Ὡς Ἕλλην ζητῶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἑνότητος καὶ τῆς μαχητικῆς ἱκανότητος τοῦ στρατοῦ διὰ τῆς ἐπαγαφορᾶς ἐλαχίστων μέν, ἀλλ' ἀπαραιτήτων ἀνωτάτων ἀπομακρυθέντων ἀξιωματικῶν. Καὶ ζητῶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πολιτικῆς ἑνότητος τῆς χώρας, ὥστε ὡς ἓν ἐνιαῖον σύνολον λαός, στρατὸς καὶ Κυβέρνησις νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὰς κρισίμους περιστάσεις. Δηλῶ δὲ ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν βλέπω τοιαύτην κίνησιν, ὄχι μόνον θὰ καταψηφίσω τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ θὰ φθάσω καὶ μέχρις ἀποχῆς ἀκόμη διὰ νὰ τὴν κάμω νὰ σκεφθῇ διὰ τοῦ τρόπου μου ὅτι ἐὰν δὲν συνέλθῃ ἀπὸ τὴν ἀρχομανίαν ἡ ὁποία τὴν κατέχει καὶ ἡ ὁποία τὴν κάμνει νὰ μὴ βλέπῃ καθαρά, θὰ πληρώσῃ μίαν ἡμέραν διὰ τὰ σφάλματά της χωρὶς τοῦτο βεβαίως νὰ εἶναι πρὸς ὄφελος τῆς Πατρίδος μας.

Ἂς ἑνωθῶμεν διὰ νὰ σώσωμεν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρον (χειροκροτήματα)

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κατάλογος τῶν ἐγγεγραμμένων ἐξηντλήθη.

Μεθ' ὅ, ὥραν 2.15' πρωϊνὴν συναινέσει τῆς Βουλῆς λύεται ἡ συνεδρίασις διὰ σήμερον ὥραν 6 μ.μ. μὲ θέμα ἡμερησίας διατάξεως: Συνέχεια τῆς συζητήσεως καὶ ψηφοφορία ἐπὶ τῆς προτάσεως δυσπιστίας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

Ὁ Πρόεδρος Οἱ Γραμματεῖς

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Κ΄
24 ΜΑΪΟΥ 1956

Γ. Καρτάλης.....

Κύριοι βουλευταί, τὸ μέγα θέμα καὶ τὸ κεντρικὸν θέμα τῆς ποοτάσεως μοιοῆς εἶναι ἡ ἐθνικὴ πολιτική, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Κυβέρνησις. Διὰ νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ὀσείλομεν νὰ κάμωμεν μίαν ἀναδοομήν. Ἡ πολιτικὴ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ὑπῆρξε, κάποτε, Ἐθνικὴ καὶ διακομματική, καὶ ὑπενθυμίζω ἁπλῶς ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β΄, τὴν ὁποίαν ἐπεκαλέσθη χθὲς ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τοῦ Ἐμποοίου, ἡ διεκδίκησις τῆς ἀνεξαοτησίας τῆς Κύπρου ὑπῆρξεν ἀπόλυτος καὶ οὐδεμία διαφωνία μεταξὺ τῶν κομμάτων διεπιστώθη, οὔτε ὡς ποὸς τὸν σκοπόν, ἀλλ' οὔτε ὡς ποὸς τὴν μέθοδον τῆς διεκδικήσεώς της. Ἐπηκολούθησαν, ὅπως πολὺ ὀοθῶς σᾶς ἀνέπτυξεν, χθές, ὁ Ἀοχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε., αἱ κοούσεις τοῦ 1951 καὶ ἡ πολιτικὴ αὐτή, ἐν ἔτει 1951, ἦτο πολιτικὴ ἀπολύτως διακομματική. Ὁ διακομματικὸς χαοακτὴο τῆς πολιτικῆς αὐτῆς εἶναι γενονός, καὶ μόνον ἡ σημεοινὴ Κυβέονησις ἠγνόει τὴν ὕπαοξίν του, διότι, κατὰ τὴν ποοηγηθεῖσαν συζήτησιν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, ἡ Κυβέονησις ἠοώτησε: Τί ἔποαξε τὸ Κέντοον ἐν ἔτει 1951—1952; Ἀποδεικνύει καὶ τὸ ἐοώτημα αὐτό, κύοιοι βουλευταί, μίαν ἄγνοιαν τῶν σακέλλων ἐκ μέοους τῆς Κυβεονήσεως. Διότι, τὸ ὅτι ὑπῆοξε διακομματικὸν τὸ αἴτημα τοῦ 1951, ἐμοαίνεται καὶ τοῦ κειμένου τῆς ποώτης ποοσφυγῆς ποὸς τὸν Ο.Η.Ε., ἡ ὁποία ἔγινεν τὸ 1954. Καὶ ὡς ἐκ τούτου, ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτεοικῶν, συνάγεται ὅτι δὲν λαμβάνει κἂν γνῶσιν τῶν φακέλλων, διότι εἰς τὴν ποοσουσὴν τοῦ 1954 ἀναφέοεται, οητῶς, ὅτι παοὰ τὰ ἐπανειλημμένα διαβήματα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβεονήσεως ποὸς τὴν Ἀγγλίαν, διὰ νὰ ἀνοίξῃ συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, ὑπῆοξεν ἐκ μέοους τῆς Ἀγγλίας ἀπόλυτος ἄοονησις. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ἐξηκολούθησε μέχοι τοῦ Ὀκτωβοίου 1955.

Διὰ νὰ εἴμεθα σαφέστεοοι, κύοιοι βουλευταί, ὡς ποὸς τὸ αἴτημα καὶ τὴν μέθοδον ποωθήσεως τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, εἶναι ἀνάγκη νὰ ποοσθέσω τὰ ἑξῆς:

Ὅταν ποοσφεύγομεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ποοσφεύγομεν διὰ τὴν ἄμεσον ἐφαομογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, διότι ἡ θεωοητικὴ ἀναγνώοισις τῆς αὐτοδιαθέσεως ὑπάοχει, ὅπως ἰμφαίνεται ἀπὸ τὰ κείμενα καὶ εἰς τὰς δηλώσεις τοῦ Ποτσδαμ καὶ εἰς τὴν διακήουξιν τοῦ Ἐθνικοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Καταστατικὸν Χάοτην τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Ἄοα ὅταν ποοσφεύγωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ποοσφεύγομεν διὰ νὰ ζητήσωμεν τὴν ἄμεσον ἐφαομογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἐντὸς εὐλόγου καὶ ταχτῆς ποοθεσμίας, ἐτέθη, τὸ ποῶτον, εἰς μίαν διακομματικὴν σύσκεψιν τὸν Αὔγουστον τοῦ 1955, ποὸ τῆς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου. Δηλαδὴ τὸ αἴτημα τῆς ταχτῆς καὶ εὐλόγου ποοθεσμίας δὲν εἶναι αἴτημα ὡς ποὸς τὸ κυποιακὸν ζήτημα ἐν γένει, δὲν εἶναι αἴτημα, τὸ ὁποῖον ποοβάλλεται εἰς ὁλόκληοον τὸν κόσμον, ἀλλ' εἶναι αἴτημα τὸ ὁποῖον θὰ μετεχειοίζετο ἡ Ἑλλὰς εἰς τὰς Ἑλληνοαγγλικὰς διαπραγματεύσεις. Τὸ Ἑλληνικὸν αἴτημα παοαμένει καὶ εἶναι ἡ ἄμεσος αὐτοδιάθεσις καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ποοσφεύγομεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Ἡ εὔλογος καὶ ταχτὴ ποοθεσμία ὑπῆοξεν ἀδηγία τοῦ ποθητικοῦ κόσμου ποὸς τὸν τότε κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτεοικῶν διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ νὰ διαπραγματευθῇ εἰς τὴν τοιμεοῆ τὰ θέματα τῆς Κύποου.

Ἄοα, βασικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα εἶναι ἡ ἄμεσος αὐτοδιάθεσις.

Θ' ἀποδείξω ἀλλὰ νομίζω ὅτι οἱ πεοισσότεοον ἐξ ὑμῶν ἔχουν πεισθῇ πεοὶ αὐτὸν ἀπὸ τὴν τελευταίαν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ἀγόοευσίν μου, ὅτι τὸ αἴτημα αὐτὸ τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου ποοθεσμίας εἰς τὰς Ἑλληνοαγγλικὰς διαπραγματεύσεις εἶχεν ἐγκαταλειφθῇ ἀπὸ τὴν σημεοινὴν Κυβέονησιν ἀπὸ τῆς 6ης Ὀκτωβοίου.

Ἐμφανίζεται, ἡ Κυποιακὴ πολιτικὴ τῆς Κυβεονήσεως ἀπὸ τῆς 6 Ὀκτωβοίου καὶ πέοαν, πολιτικὴ στενῶς κομματική, διότι διότι διεσπάσθη ἡ ἑνότης τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτικοῦ κόσμου.

Ὡς ποὸς τὸ αἴτημα διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύποου—καὶ δὲν εἶναι μόνον στενῶς κομματική, ἀλλὰ καὶ στενῶς ποοσποιητὴ—ἡ Κυβέονησις, καθ' ὅλην τὴν διάοκειαν, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβοίου μέχοι καὶ σήμεοον, ἐξακολουθεῖ νὰ λέγῃ, ὅτι ζητεῖ τὴν αὐτοδιάθεσιν, ἐντὸς εὐλόγου καὶ ταχτῆς ποοθεσμίας.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτεοικῶν, μᾶς εἶπεν, ὅτι ὑπῆοχον τοεῖς δυνατότητες, ὅταν ἀνῆλθεν ἡ Κυβέονησις εἰς τὴν ἐθουσίαν. Νομίζω, ὅτι δὲν ἐφήομοσεν οὐδεμίαν ἐκ τῶν τοιῶν. Διότι θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν ἀπὸ τὸν κ. Ὑπουργὸν νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ἐπὶ τῆς ἀκολούθου διαπιστώσεως. Ἐὰν ποοβῶμεν εἰς μίαν σύγκοισιν, τῆς καταστάσεως τὴν ὁποίαν παοέλαβεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτεοικῶν τὴν 6 Ὀκτωβοίου καὶ τῆς διπλωματικῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐοισκόμεθα σήμεοον, θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἡ πολιτικὴ τοῦ συμβιβασμοῦ, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Κυβέονησις κατὰ τὴν διάοκειαν τῶν τελευταίων 8 μηνῶν, ἔφεοε τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα.

Τὸ μὲν «κάποτε» τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Λονδίνου, μετεβλήθη πάλιν, εἰς «οὐδέποτε». Θὰ σᾶς ἀναφέοω ἢ μᾶλλον σᾶς παοαπέμπω εἰς τὴν τελευταίαν συζήτησιν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ὅπου, τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν συντηοητικῶν ὁητόοων, ἐδήλωσεν, σαφῶς, ὅτι δὲν πόκειται νὰ μεταβάλῃ πολιτικήν. Δὲν θεχόμεθα—ἐτόνισαν οὗτοι—οὐδεμία ὑποχώοησιν, ὡς ποὸς τὴν αὐτοδιάθεσιν.

Καὶ ἡ πολιτικὴ αὐτή, εἶναι ἀπολύτως εὐθυγοαμισμένη, μὲ τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Μπάτλεϱ πρὸ μηνός, εἰς τὸ συνέδοιον τῶν συντηοητικῶν καὶ μὲ τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Λένοξ Μπόϋντ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων ἀκόμη δὲ καὶ μὲ τὰς σημεοινὰς δηλώσεις, τόσον τοῦ κ. Λένοξ Μπόϋντ ὅσον καὶ τοῦ κ. Σέογουϊντ Λόϋντ. Δηλαδὴ ἐνῷ παοέλαβεν, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτεοικῶν τὴν κατάστασιν μὲ ἕνα «κάποτε» τὴν ἔφεοε, διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τῶν ὑποσχέσεων εἰς τὸ «οὐδέποτε» ἀπὸ ὅπου εἶχεν ἐκκινήσει.

Δεύτεοον, ὁ κ. Ὑπουργὸς μετεχειοίσθη τὸ στοατηγικὸν ἐπιχείοημα. Θὰ σᾶς ἐξηγήσω ὀλίγον λεπτομεοέστεοον τί ἐννοεῖ ὁ κ. Ὑπουργός. Ὁ κ. Ὑπουργὸς μᾶς λέγει τὸ ἑξῆς: Ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον σήμεοον εἴμεθα πιστοὶ ἐκτελεσταὶ τῶν συμμαχικῶν μας ὑποχοεώσεων, ἀτονεῖ τὸ ἐπιχείοημα τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς ὅτι ἡ Κύποος εἶναι ἀπαοαίτητος διὰ τὸ δυτικὸν στοατηγικὸν συγκοότημα καὶ ὡς ἐκ τούτου, χοειαζόμεθα νὰ ἀνήκῃ καὶ ἡ Κύποος εἰς χώοαν, ἡ ὁποία ἐκτελεῖ πιστῶς τὰς συμμαχικάς της ὑποχοεώσεις. Ἀλλὰ ὁ κ. Ὑπουργὸς σφάλλει καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον. Διότι παοὰ τὴν τυφλὴν πολιτικήν, τὴν στενῶς Νατοϊκὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτεοικῶν, τὸ στοατηγικὸν ἐπιχείοημα τῆς Ἀγγλίας ἐπανῆλθεν ἰσχυοότεοον παοὰ ποτὲ κατὰ τὴν διάοκειαν τῶν τελευταίων συζητήσεων εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων καὶ ὑπογοαμμίζεται σήμεοον σαφῶς εἰς τὰς δηλώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἀποικιῶν, ὡς καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτεοικῶν τῆς Μ. Βοεταννίας.

Τοίτον, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτεοικῶν, μᾶς εἶπεν ὅτι ἠκολούθησε τὴν ὁδὸν τῶν διαπραγματεύσεων Μακαοίου — Ἀγγλίας, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τοῦ λοιποῦ τὸν Τουοκικὸν παοάγοντα. Καὶ ἀνεμφισβητήτως θὰ ἐνθυμῆσθε, σᾶς ἀνέγνωσα μέοος τῶν ποακτικῶν τῆς συσκέψεως ἐκείνης, τῆς 16ης Ὀκτωβοίου, ὅπου ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτεοικῶν, ἐξηγῶν τὴν πολιτικήν του ἐπὶ τοῦ Κυποιακοῦ εἰς τὰς ἀνωτάτας Ὑπηοεσίας τοῦ Ὑπουογείου του, λέγει τὰ ἑξῆς: «Πρέπει νὰ ἀοχίσουν διαπραγματεύσεις Μακαοίου — Χάοτιγκ. Δὲν πρέπει νὰ κλείσωμεν τὴν θύοαν τῶν διαπραγματεύσεων αὐτῶν». Καὶ ταῦτα παοὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχον ἤδη ἀπορριφθῇ ἀπὸ τὸν Χάοτιγκ αἱ ποοτάσεις τοῦ Μακαοίου τῆς 4ης Ὀκτωβοίου καὶ εἶχον ἐπίσης ἀπορριφθῇ ἀπὸ τὸν Μακάοιον αἱ ποοτάσεις τοῦ Χάοτιγκ. Καὶ ἐπεκαλεῖτο ὁ κ. Θεοτόκης ὑπὲο τῆς ἀπόψεώς του τοεῖς λόγους: Ποῶτον, διότι θὰ εἶναι ἐντὸς τῆς πολιτικῆς μας γοαμμῆς νὰ ἀποκλείσωμεν τὸν Τουοκικὸν παοάγοντα, δεύτεοον, διότι εἶναι πλέον εὔπτοτον διὰ τὴν Ἀγγλικὴν πολιτικὴν νὰ ὑπάοχῃ μία διαπραγμάτευσις ἐντὸς τῆς Κοινοπολιτείας καί, τοίτον, διὰ λόγους ἐκλο-

γικῆς σκοπιμότητος νὰ δώσωμεν εἰς τὸν Μακάριον τὴν πρωτοβουλίαν καὶ νὰ πάρωμεν τὸν ρόλον ἁπλῶς τοῦ συμπαραστάτου.

Ἄρα, ἐπεζήτει πρῶτον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν Τουρκικὸν παράγοντα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτον ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Ἐὰν διαβάσετε, κ. βουλευταί, τὰ πρακτικὰ τῶν τελευταίων συζητήσεων τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, θὰ ἰδῆτε ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἄγγλων, τῶν Ἄγγλων συντηρητικῶν, δὲν στρέφεται τόσον πρὸς τὴν Τουρκικὴν μειονότητα εἰς τὴν Κύπρον, ἀλλὰ ὑπογραμμίζει τὴν στρατηγικὴν σημασίαν τῆς Κύπρου διὰ τὴν Τουρκίαν. Δηλαδή, ἐνῷ ὑπάρχει ἕνας διπλωματικὸς παράγων Τουρκικὸς κατὰ τὴν διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου, σήμερον ὑπάρχει καὶ διπλωματικὸς ἀλλὰ καὶ στρατηγικός. Ἀλλά, καὶ δεύτερον, κατὰ τὴν ὀκταμηνίαν αὐτήν, ἀπὸ τὴν 6ην Ὀκτωβρίου, ὄχι μόνον βλέπομεν μίαν ὑπογράμμισιν αὐτοῦ τοῦ Τουρκικοῦ παράγοντος ἐκ μέρους τῶν Ἄγγλων, ἀλλὰ διαπιστοῦμεν ὅτι αἱ ἐπιδιώξεις τῆς Τουρκίας εὑρίσκουν καλὴν ἀπήχησιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀλλὰ καὶ ἔτι χειρότερον: Ἀναγνωρίζεται ὁ κυριαρχικὸς ρόλος τῆς Τουρκικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

Τώρα, ἀκόμη, ἐμφανίζεται ὑπὲρ τῶν Τούρκων τὸ πρωτοφανὲς ἐπιχείρημα τῆς ὁμοιογενείας. Διακηρύσσει ἡ Ἀγγλικὴ πολιτική, ὅτι ἡ αὐτοδιάθεσις συμβιβάζεται μόνον εἰς χώραν μὲ ὁμοιογενῆ πληθυσμόν, δηλαδή, ἐὰν καὶ ὅπου ὁ πληθυσμὸς δὲν εἶναι φυλετικῶς ὁμοιογενής, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἐκεῖ θέμα αὐτοδιαθέσεως. Διότι αὐτοδιάθεσις θὰ ἐσήμαινεν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὴν καταδυνάστευσιν. τὴν φυλετικὴν καταδυνάστευσιν τῆς μειοψηφίας ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας, ἐπιχείρημα τὸ ὁποῖον ἀναμφισβητήτως δὲν εἶχε προβλεφθῆ κατὰ τὴν διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου. Αὐτά, ὡς πρὸς τὸν Τουρκικὸν παράγοντα.

Πέραν τούτου. τὴν 6ην Ὀκτωβρίου, ὁ Μακάριος ἦτο ἐλεύθερος. Σήμερον ὁ Μακάριος εἶναι ἐκτοπισμένος. Περαιτέρω ἡ τρομοκρατία εἰς τὴν νῆσον ἔχει αὐξηθῆ κατὰ πολὺ καὶ ἔχουν ἐκτελεσθῆ οἱ δύο πατριῶται Καραολῆς καὶ Δημητρίου. Καὶ ἐδῶ ὀφείλω νὰ κάμω μίαν παρένθεσιν, κ. βουλευταί. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν 4 ἡμερῶν ποὺ συνεζητεῖτο τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, δὲν ἠσθάνθη ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὴν ἀνάγκην νὰ μᾶς ἀποδείξῃ. πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν ἐκτελεσθῆ ὁ Καραολῆς καὶ ὁ Δημητρίου καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, ἐνῷ ἔκαμε θετικὰς προτάσεις ἀμνηστίας, διὰ παράβασιν ἐκτάκτων μέτρων ὁ Χάρτιγκ κατὰ τὴν τελευταίαν συζήτησιν τοῦ Φεβρουαρίου μὲ τὸν Μακάριον, πῶς ἐξετέλεσε τὸν Δημητρίου, ὁ ὁποῖος, ἐὰν αἱ προτάσεις αὐταὶ ἐγένοντο δεκταί, θὰ ἦτο ἀναμφισβητήτως κατεδικασμένος ἁπλῶς εἰς φυλάκισιν, διότι ἡ παράβασις τοῦ Δημητρίου τιμωρεῖται διὰ θανάτου μόνον βάσει τῶν ἐκτάκτων μέτρων, τὰ ὁποῖα προεκηρύχθησαν εἰς τὴν νῆσον καὶ οὐχὶ βάσει τῆς κοινῆς νομοθεσίας.

Καὶ θὰ παρεκάλουν τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, διὰ νὰ μὴ δευτερολογήσῃ. νὰ μᾶς δώσῃ τώρα ἐξηγήσεις, πῶς εἶναι δυνατόν. μὲ τόσας ἐπαφάς. μὲ τόσην καλλιέργειαν ἀτμοσφαίρας, ὅπως σᾶς ἀνέπτυξα κατὰ τὸν τελευταῖον λόγον μου, νὰ μὴ ἔχῃ ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν Βρεταννικὴν Κυβέρνησιν τὴν ὑπόσχεσιν διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῶν Καραολῆ καὶ Δημητρίου. Ἐὰν θὰ ἤθελεν ὁ κ. Ὑπουργός, διότι ἡ κατηγορία θὰ ἦτο πολὺ ἁπλῆ ἂν ἤθελα νὰ τὸν κατηγορήσω χωρὶς νὰ τὸν ἀκούσω, νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ. ποῖα ἦσαν τὰ μέσα ἢ τὰ διαβήματα εἰς τὰ ὁποῖα προέβη διὰ νὰ σώσῃ τὰ κεφάλια τῶν δύο αὐτῶν ἀγωνιστῶν. Βλέπω, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν θέλει νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ.

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν) Θὰ σᾶς ἀπαντήσω.

Γ. Κ α ρ τ ά λ η ς. Θὰ μὲ ἀναγκάσετε νὰ δευτερολογήσω.

Σ. Θ ε ο τ ό κ η ς (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Δὲν θύναμαι νὰ σᾶς ἐμποδίσω νὰ δευτερολογήσετε, ἐὰν θέλετε. Θὰ σᾶς διαδεχθῶ ἀμέσως εἰς τὸ βῆμα.

Γ. Κ α ρ τ ά λ η ς. Ὡς ἐκ τούτου. μεταξὺ τῆς σημερινῆς ἡμέρας καὶ τοῦ Ὀκτωβρίου 1955 δὲν ἠκολουθήθη πολιτική, ἡ ὁποία θὰ μᾶς ἐπέτρεπε νὰ κερδίσωμεν πολύτιμον χρόνον. Τοὐναντίον, ἀπωλέσθη πολύτιμος χρόνος, καὶ ἀπωλέσθη πολύτιμος χρόνος διότι ἡ διπλωματική μας θέσις εἶναι χειροτέρα τώρα —ἐννοῶ ὡς πρὸς τὸ Κυπριακὸν— ἀπὸ ὅ,τι τὴν παρέλαβεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἡ πολιτικὴ αὐτή, κύριοι βουλευταί, στηρίζεται εἰς μίαν ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἡ ὁποία προσεπάθησε νὰ φέρῃ καὶ σύγχυσιν εἰς τὰς τάξεις τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μᾶς εἶπε : Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ Κυβέρνησις ἐθνικῆς ἑνότητος ἢ μία κοινὴ γραμμὴ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἢ ἔστω εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διὰ τὸ Κυπριακὸν θέμα, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν τόσαι διαφωνίαι μεταξὺ τῶν κομμάτων καὶ δὲν ὑπάρχει αὐτὴν τὴν στιγμὴν μία πλειοψηφία — εἰς τὰς λαϊκὰς ψήφους προφανῶς ἐννοεῖ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν — τῆς Ἀντιπολιτεύσεως διότι ἡ πλειοψηφία δὲν εἶναι ἀριθμητικὴ ἀλλὰ εἶναι πολιτική. Κύριοι βουλευταί, τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶναι ἕνα εὐφυὲς σόφισμα καὶ τὸ ἐσημειώσαμεν πολὺ εὐχαρίστως, δὲν εὐταθεῖ διότι ἐὰν ἡ Κυβέρνησις εἶχε καλέσει Συμβούλιον τοῦ Στέμματος ὅπως ἐπανειλημμένως ἐζητήθη καὶ πρὸ τῶν ἐκλογῶν ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς ἐκλογάς, θὰ εἶχε διαπιστωθῆ, ὅτι ἐπὶ τοῦ αἰτήματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου δὲν θὰ ὑπῆρχεν οὐδεμία διαφωνία. εἶμαι δὲ βέβαιος περαιτέρω ὅτι δὲν θὰ ὑπῆρχε διαφωνία καὶ ὡς πρὸς τὰ μέσα τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶμεν. διὰ νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου. Διότι, ἂν τοῦτο καταστῇ ἀναγκαῖον, εἶμαι βέβαιος ὅτι οὐδεμία πτέρυξ ἐντὸς τῆς Βουλῆς. δὲν θὰ ἐδέχετο νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν θέσιν μας ἐντὸς τοῦ NATO διὰ νὰ κερδίσωμεν ἢ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων.

Δὲν ὑπάρχει διαφωνία ἴσως ἐπὶ τῆς γενικωτέρας ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἀλλὰ εἰς οἱονδήποτε συμβιβασμὸν πολιτικὸν ἢ κυβερνητικόν, αἱ διαφωνίαι αὐταὶ παραμερίζονται καὶ παραμένει ἕνας ὁ σκοπὸς καὶ συγκεκριμένα τὰ μέσα. Ὡς ἐκ τούτου τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ὑπάρχουν ἐδῶ ἀποχρώσεις ἐξωτερικῆς πολιτικῆς αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν σήμερα τὴν τυπικὴν διεκδίκησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως ὅτι μόνον καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ διὰ κοινῶν μέσων, εἶναι ἀπολύτως ἐσφαλμένα.

Καὶ ἐδῶ ὑποπίπτει ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς μίαν σύγχυσιν. Ὁ κ. Ὑπουργὸς διήρεσε τὰς πτέρυγας τῆς Βουλῆς, ἀναλόγως τοῦ σεβασμοῦ τῶν συμμαχικῶν μας ὑποχρεώσεων. Ὁ σεβασμὸς αὐτὸς νομίζω εἶναι ἀπόλυτος. Οὐδεὶς αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀμφισβητεῖ τὸ κῦρος τῶν συμμαχικῶν μας δεσμεύσεων. Ἀλλὰ τὸ λάθος τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἶναι ὅτι περιορίζεται στενῶς εἰς τὰς συμμαχικάς μας ὑποχρεώσεις. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, θεωρεῖ ὅτι ἐκπλήρωσις τῶν ὑποχρώσεών μας ἐντὸς τοῦ NATO εἶναι ἀποκλειστικὸς καὶ μόνον σκοπὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Τοῦτο δὲ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς περισσοτέρας δυνάμεις τοῦ NATO, διότι καὶ ἡ Γαλλία ἡ ὁποία σήμερον ἔχει μίαν ἐμπλοκὴν εἰς τὴν Ἀλγερίαν παραβιάζει τὰς ὑποχρεώσεις της πρὸς τὸ NATO, καὶ στέλλει τὸν στρατόν της εἰς τὴν Ἀλγερίαν. Ἡ Ἰσλανδία παρὰ τὰς δεσμεύσεις εἰς τὸ NATO, ζητεῖ τὴν κατάργησιν τῶν ξένων βάσεων τοῦτ' αὐτὸ ἔπραξε καὶ ἡ Δανία. Ἡ Νορβηγία προσκαλεῖ τὸν Μπουλκάνιν καὶ τὸν Κροῦστσεφ εἰς ἐπίσκεψιν φιλικήν. Θέλω νὰ εἴπω τοῦτο κ. βουλευταί: Νὰ εἶσαι συνεπὴς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ NATO ἀπὸ τὸ νὰ θεωρῇς ὡς ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν, ὑπάρχει μία τεραστία διαφορά. Ὅταν ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ἀνεξάρτητον πολιτικὴν δὲν ζητοῦμεν παράβασιν τῶν ὑποχρεώσεών μας, ζητοῦμεν αἱ ὑποχρεώσεις μας αὐταὶ νὰ ἐκπληροῦνται κατὰ τρόπον ὥστε ἡ περαιτέρω διάρκεια τοῦ διπλωματικοῦ μας ὁρίζοντος νὰ εἶναι δυνατή. Καὶ τὸν παραπέμπω εἰς τὰς τελευταίας δηλώσεις τοῦ Ἄγγλου πρωθυπουργοῦ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μπουλγκάνιν καὶ Κροῦστσεφ, ὁ ὁποῖος ἐδήλωσεν ὅτι ἀναμφισβητήτως ἀναγνωρίζομεν καὶ ἐμμένομεν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ NATO, ἀλλὰ ἡ ἀγγλικὴ πολιτικὴ δὲν εἶναι μόνον NATO. ἐνῷ ἡ Ἑλληνικὴ πολιτικὴ εἶναι μόνον NATO καὶ ὄχι μόνον εἶναι Νατοϊκὴ ἀλλὰ καὶ ἀκολουθεῖ μόνον τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐντὸς τοῦ NATO δηλ. ἐν περιπτώσει διαφωνίας ἐφ' οἱουδήποτε θέματος ἐντὸς τοῦ NATO, ἡ Ἑλλὰς θὰ τοχθῇ ἀναμφισβητήτως μὲ τὸ μέρος τῶν Ἡνωμένων

Πολιτειῶν. Ἡ πολιτική μας εἶναι Ἀμερικανονατική καὶ πέραν τούτου οὐδέν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀριστερᾶς).

Κύριοι βουλευταί, θὰ ἦτο περαιτέρω σκόπιμον νὰ κάμωμεν μίαν ἀνάλυσιν τῆς Ἀγγλικῆς τακτικῆς διὰ νὰ ἐξεύρωμεν τὰ μέσα πρὸς ἀντιμετώπισίν της. Ἡ Ἀγγλική τακτική ἔχει τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικὰ σημεῖα αὐτὴν τὴν στιγμήν. Πρῶτον, προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχῃ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς δὲν ἐπέτυχε μέχρι τοῦδε, τὴν διάσπασιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος, διότι ἄνευ τῆς διασπάσεως τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος εἶναι ἀδύνατος ἡ καταστολή του. Εὐτυχῶς, ἐπαναλαμβάνω, μέχρι τοῦδε δὲν τὸ ἐπέτυχε.

Δεύτερον, θὰ προσπαθήσῃ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Κυπρίους μίαν ἀπογοήτευσιν, ἐμφανίζουσα διὰ τῆς προπαγάνδας της φανερᾶς καὶ ψιθυριστῆς, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ἀλλὰ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἶναι ἕνα ποδόσφαιρον μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν πολιτικῶν κομμάτων.

Τρίτον, θὰ προσπαθήσῃ νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐντύπωσιν καὶ τὴν ἐδημιούργησε, διότι ὑπάρχει ἄριστον ἔδαφος ἐκμεταλλεύσεως, ὅτι μία Κυβέρνησις, ἡ ὁποία δὲν σέβεται τὴν ρητὴν ἐπιθυμίαν τῶν Κυπρίων, ἐπιθυμίαν νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς Κυβερνήσεως ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι Κυβέρνησις, ἡ ὁποία δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως). Κύριοι βουλευταί, ἡ αἴτησις αὐτὴ τῶν Κυπρίων μετεβιβάσθη, ὅπως ἀπεδείξαμεν κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ συζήτησιν εἰς τὴν Βουλήν, ῥητῶς καὶ ἐπισήμως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ τὸν Μακάριον. Εἶμαι εἰς θέσιν νὰ πληροφορήσω τὸ Σῶμα σήμερον, ὅτι ὑπάρχει ἤδη ἐν Ἀθήναις πρόσωπον, τὸ ὁποῖον θὰ μεταδώσῃ ἐκ νέου τὴν αἴτησιν κατὰ τὸ πλέον ἐπίσημον τρόπον. Ἆρα ἐφ' ὅσον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπιμένει εἰς τὸ νὰ παραμένῃ εἰς τὴν θέσιν του, εἶναι φυσικὸν ὅτι παίζει τὸ παιχνίδι τῆς δημιουργίας μιᾶς ἡττοπαθείας εἰς τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς Κύπρου. Ἡ τακτικὴ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ εἶναι πάλιν νὰ διχάσῃ τὴν κοινὴν γνώμην καὶ δὲν εἶναι συμπτωματικαί, κύριοι βουλευταί, αἱ ἀδιάλλακτοι δηλώσεις, τῶν τελευταίων ἡμερῶν, τῶν μελῶν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, αἱ συμπίπτουσαι μὲ τὰς συζητήσεις τοῦ Κυπριακοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλήν. Τί πρέπει νὰ κάμωμεν διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν κατάστασιν αὐτήν. Ἀφ' ἑνὸς μὲν πρέπει νὰ ξεκαθαρίσωμεν τὴν θέσιν μας ἔναντι τοῦ βασικοῦ αἰτήματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Αὐτοδιάθεσις ὑπάρχει μία καὶ ἄμεσος. Ἡ εὔλογος καὶ ταχτὴ προθεσμία εἶναι ὅπλον ἔναντι τῶν Ἄγγλων εἰς τὰς διαπραγματεύσεις τὰς Ἑλληνοαγγλικάς. Ἡμεῖς ὀφείλομεν ὡς Βουλὴ καὶ ὡς Ἑλληνικὸς Λαός, νὰ ζητήσωμεν τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Δεύτερον, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀκολουθήσῃ πλέον ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰς Ἑλληνοαγγλικὰς διαπραγματεύσεις, ἐὰν ποτὲ γίνουν, ἄλλην ὁδόν, πλὴν τῆς ὁδοῦ τοῦ MINIMUM προγράμματος, τὸ ὁποῖον καθωρίσθη ἀπὸ τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα τῆς Ἀγγλίας, διότι ὅπως καὶ πολὺ ὀρθῶς ἀνέφερεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων θὰ εἶναι ὀξύμωρον σχῆμα, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ζητῇ ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ὀλιγώτερα ἀπ' ὅ,τι ζητεῖ ἡ ἀντιπολίτευσις εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ὁποία ἀντιπροσωπεύει περίπου τὰ 45—47 ο)ο τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ.

Τρίτον, πρέπει νὰ διακοπῶν, πάσῃ θυσίᾳ, αἱ διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Ἀγγλίαν, ὡς πρὸς τὸ Κυπριακόν. Ἡ Κυβέρνησις ἐπανειλημμένως ἐδήλωσεν, ὅτι ἐσταμάτησε πᾶσαν ἐπαφὴν καὶ τελευταίως τὸ ἐδήλωσε μετὰ τὴν ἐκτόπισιν τοῦ Μακαρίου, τὸ ἐδήλωσεν ἐκ νέου καὶ μετὰ τὸν ἀπαγχονισμὸν τῶν Καραολῆ καὶ Δημητρίου. Δυστυχῶς, δημοσιογραφικοὶ πληροφορίαι, πολὺ καλῆς πηγῆς, ἀναφέρουν, ὅτι αὐτὰς τὰς ἡμέρας, ἴσως χθὲς καὶ προχθές, ἐπανήρχισαν συνομιλίαι γύρω ἀπὸ τὸ Κυπριακόν, μὲ βάσιν τὴν ἐξεύρεσιν ἑνὸς συμβιβασμοῦ.

Τέταρτον, ὀφείλομεν νὰ ἐνισχύσωμεν μὲ πᾶν μέσον τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων.

Κύριοι βουλευταί, ἡ Ἑλλὰς ἔχει μίαν μακρὰν παράδοσιν ἐνισχύσεως ἀπελευθερωτικῶν κινημάτων τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ. Φοβοῦμαι πολύ, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕψος τῆς παραδόσεως αὐτῆς καὶ θὰ ἠθέλαμεν νὰ ἐνισχύσῃ πολὺ περισσότερον τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων.

Πέμπτον, ὀφείλαμεν νὰ κάμωμεν πολιτικὴν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ὄχι πολιτικὴν προσανατολισμοῦ μόνον πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ὅταν λέγωμεν πολιτικὴν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἐννοοῦμεν, ὅτι θὰ πρέπει νὰ προσεγγίσωμεν πρὸς ὅλα τὰ Ἔθνη ἐκεῖνα, ποὺ θέλουν νὰ μᾶς βοηθήσουν.

Θὰ προσεγγίσωμεν πρὸς τὴν πολιτικὴν τῶν Ἀραβικῶν Κρατῶν, θὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν πολιτικὴν τῶν Ἀσιατικῶν Κρατῶν. Καὶ ναὶ μὲν ἡ κυβέρνησις λέγει ὅτι εἶναι σύμφωνος νὰ διευρύνῃ τὸν διπλωματικόν της ὁρίζοντα, ἀλλὰ τί ἐν τῇ οὐσίᾳ πράττει; Τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Λιβανέζου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν σᾶς εἶναι γνωστόν. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐλησμόνησε χθὲς—δὲν θέλω νὰ ἀναφέρω πάλιν κείμενα—ὅτι εἰδοποιήθη ἀπὸ τὸν ἐν Λιβάνῳ πρεσβευτήν μας περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Λιβανέζου Ὑπουργοῦ εἰς Ἀθήνας. Δὲν ἠξεύρω ἐὰν δὲν σᾶς δεικνύουν αἱ ὑπηρεσίαι τὰ τηλεγραφήματα κ. Ὑπουργέ, πάντως τὸ Ὑπουργεῖον ἔλαβε τοιοῦτον τηλεγράφημα. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Δεύτερον, ὑπάρχει καὶ ὑπῆρχε μία σαφὴς διχογνωμία μεταξὺ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Κασιμάτη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξειδίου τοῦ τελευταίου εἰς τὰς Ἀραβικὰς χώρας. Διότι δὲν στέλλει μία Κυβέρνησις ἕνα Ὑπουργὸν κατ' ἣν στιγμὴν δὲν εἶναι ἀποφασισμένη νὰ προβῇ εἰς παραμοίας χειρονομίας καὶ φαντάζομαι ὅτι ὁ κ. Κασιμάτης νὰ ἤθελε νὰ κάμῃ διπλωματικὸν τουρισμόν.

Δὲν θέλω νὰ ἀναφέρω συγκεκριμένον τηλεγράφημα — διὰ νὰ μὴ διαταράξωμεν περισσότερον τὰς σχέσεις μας μὲ τὰς Ἀραβικὰς χώρας. — Ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι ὅταν ὁ κ. Κασιμάτης προέτεινε ὡρισμένα συγκεκριμένα μέτρα — βλέπετε πόσον προσεκτικὸς εἶμαι διότι πρόκειται περὶ τῆς διευρύνσεως τῆς πολιτικῆς, — ὅταν προέτεινεν ὡρισμένα συγκεκριμένα μέτρα, δὲν ἔλαβεν ἀπάντησιν ἢ μᾶλλον ἔλαβεν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν ἐκ μέρους τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Καὶ ἐπανέρχομαι κύριοι βουλευταὶ ὑποστηρίζων ὅτι ὅταν λέγομεν πολιτικὴν τοῦ ΟΗΕ, ἐννοοῦμεν πολιτικὴν πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις. Διότι πραγματικῶς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς παρατάξεως αὐτῆς καὶ τῆς παρατάξεως τῆς συμπολιτεύσεως, εἶναι ὅτι ἡ παράταξίς μας δὲν ἔχει ψυχώσεις καὶ φοβίας εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τομέα.

Ἡμεῖς εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ συναλλαγῶμεν καὶ νὰ ζητήσωμεν τὴν βοήθειαν οἱουδήποτε κράτους, βοήθειαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν ἠθικῶν συμφερόντων. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῆς τῆς παρατάξεως καὶ ἐκείνης, εἶναι ὅτι, ἐνῷ ἡμεῖς πραγματικῶς θέλομεν νὰ κινούμεθα ἐλευθέρως ἐντὸς τοῦ συνόλου τοῦ Ο.Η.Ε., ἡ Κυβερνητικὴ παράταξις εἶναι προσηλωμένη μονοπλεύρως πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν πολιτικὴν ἐντὸς τῶν Η. Ε. Ἐβιαζάσαμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὅτι κατὰ τὴν σύσκεψιν τῶν πρεσβευτῶν —καὶ ἐδῶ δὲν θὰ σᾶς ἀναγνώσω κείμενα—ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ διεκδίκησις τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Κυπρίων ἀκολουθήσῃ πιστῶς τὰς συμβουλὰς τῶν Η.Π. Ἀμερικῆς. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ εἶναι ἀπολύτως ἐσφαλμένη. Πρῶτον, διότι τὸ Κυπριακὸν ζήτημα δὲν εἶναι μόνον ἀγγλοελληνικόν, ἀλλὰ λόγῳ τῶν γενικωτέρων ἀντιθέσεων τῶν ὑπαρχουσῶν εἰς τὸν χῶρον τῆς Μ. Ἀνατολῆς, εἶναι καὶ ζήτημα ἀγγλοαμερικανικόν. Ὑπάρχουν ἐπὶ τῆς στρατηγικῆς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς βαθεῖαι ἀντιθέσεις ἀγγλοαμερικανικαὶ καὶ οὕτω πως ἀκολουθοῦντες μονοπλεύρως μίαν πολιτικὴν προσηλώσεως πρὸς τὰς Η.Π. τῆς Ἀμερικῆς, ἐπιβαρύνομεν τὴν θέσιν μας διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων. Δεύτερον, ἡ μονόπλευρος αὐτὴ προσήλωσις θὰ ἀπεξενώσῃ ἀπὸ ἡμᾶς τὰς ἀντιαποικιακὰς δυνάμεις καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πολὺ δυνατὸν ἐνῷ ἔχομεν τὴν φυσικὴν συμπάθειαν αὐτῶν διὰ τὸ αἴτημά μας εἰς τὸν Ο.Η.Ε., θὰ ἀπεξενώσωμεν πολλὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἐδῶ μᾶς ἠκολούθουν, ἐὰν δὲν εἴχομεν αὐτὸν τὸν μονόπλευρον προσανατολισμὸν πρὸς τὰς Η. Π. τῆς Ἀμερικῆς. Καὶ τρίτον, ἀπεδείχθη ὅτι ὁ μονόπλευρος προσανατολισμὸς δὲν μᾶς φέρει ποτὲ τὴν βοήθειαν τῶν Η. Π. τῆς Ἀμερικῆς—ὄχι ὅτι δὲν θέλομεν τὴν βοήθειαν τῶν Η.Π.Α., τὴν θέλομεν καὶ πολὺ μάλιστα, ἀρκεῖ νὰ μᾶς τὴν δώσουν—ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι ἡ μονόπλευρος αὐτὴ προσήλωσις πρὸς τὰς Η.Π. δὲν θὰ ἔχῃ ὡς καρπὸν τὴν πραγματικὴν βοήθειαν ἐκ μέρους αὐτῶν. Περαιτέρω: Ὀφείλομεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν θέσιν μας εἰς τὸν N.A.T.O., ὡς θέσιν «κλειδί» διὰ νὰ ἐκβιάσωμεν ἂν θέλετε μίαν εὐμε-

νεστέραν στάσιν τῶν Νατοϊκῶν δυνάμεων καὶ νὰ ἀναγκάσωμεν τὴν Ἀγγλίαν εἰς ὑποχώρησιν. Οὐδεὶς εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, ζητεῖ ἀποχώρησιν ἀπὸ τὸ N.A.T.O. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει βασικὴ ἑνότης. Ἐκεῖ ποὺ διαφωνοῦμεν εἶναι, ὅτι ἐνῷ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν στηρίζει τὴν πολιτικήν ἐντὸς τοῦ N.A.T.O. εἰς τὰς ἑκάστοτε Ἀμερικανικὰς κατευθύνσεις, ἡμεῖς ζητοῦμεν διὰ τῆς ἀνεξαρτήτου πολιτικῆς μας ἐντὸς τοῦ N.A.T.O., νὰ ἐξαναγκάσωμεν τὰς Δυτικὰς δυνάμεις νὰ πάρουν μίαν εὐμενεστέραν θέσιν ἔναντι τῆς χώρας μας.

Θὰ ἦτο, π.χ., πολὺ εὔκολον εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν θέσιν τοῦ ναυάρχου τῆς Μεσογείου εἰς τοὺς Ἄγγλους, διότι, ὡς μέλος τοῦ N.A.T.O. ἡ Ἑλλὰς καὶ ὡς Μεσογειακὴ δύναμις ποὺ εἶναι ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἀμφισβητήσῃ. Καὶ ἔτσι, διὰ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, τοῦ μοχλοῦ ἐντὸς τοῦ N.A.T.O., θὰ ἐξαναγκάσωμεν τὰς δυνάμεις αὐτὰς νὰ μᾶς βοηθήσουν εἰς τὸ δίκαιον αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Κυπρίων.

Καί τελευταῖον, ὀφείλομεν νὰ ἐκκαθαρίσωμεν ἐσωτερικῶς τὴν Χώραν ἀπὸ τὰ οἰκονομικὰ συγκροτήματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐμπνέονται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸ Λονδῖνον καὶ τὰ ὁποῖα, διὰ τῆς οἰκονομικῆς των δυνάμεως, εἶναι εἰς θέσιν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, νὰ ἐπηρεάσουν καὶ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Χώρας. Ἐφόσον ὑπάρχουν τεράστια οἰκονομικὰ συγκροτήματα ἐν Ἑλλάδι, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἀπαλλοτριωθῆ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρξῃ καὶ ἀντίστοιχος ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς πολιτικῆς ζωῆς.

Αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ πολιτικὴ μας ἔναντι τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Βουλὴ ἐλεύθερος πρέπει νὰ δέχεται ὅτι αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ στάσις μας διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν κυρίως τὴν τακτικὴν τῆς διασπάσεως, τὴν ὁποίαν ἐπιχειρεῖ τώρα ἡ Ἀγγλία.

Ἐρωτᾶται ὅμως : Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις εἶναι εἰς θέσιν —καὶ ἂν ἀσπασθῆ ἀκόμη τὴν θέσιν αὐτήν— νὰ τὴν φέρῃ εἰς πέρας ; Ὄχι. Διότι, παρὰ τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατευθύνεται, συνεχῶς, πρὸς συμβιβασμὸν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Καὶ παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις του, ὅτι ἐζήτησεν οὐσιαστικὴν ρύθμισιν τοῦ θέματος, τὸν παραπέμπω εἰς τὸ μνημόνιον, τὸ ὁποῖον ἔγραψεν ὁ ἴδιος μετὰ τὴν συνομιλίαν του μὲ τὸν Μὰκ Μίλλαν, ὅτι ἡ συζήτησις περιεστράφη εἰς «φραστικὰς διατυπώσεις». Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠθέλησε καὶ δὲν θέλει νὰ ρυθμίσῃ τὸ Κυπριακὸν διότι παρητήθη τῆς αὐτοδιαθέσεως. Εἶναι σαφὲς ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου ἕως τὸν Μάϊον, ἡ Κυβέρνησις παρητήθη τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἡ Κυβέρνησις, ἄρα, δὲν ἠμπορεῖ κἂν νὰ ἐμφανισθῆ ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Διότι ἡ ἀπάντησις τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας θὰ εἶναι ἀκριβῶς ὅτι καὶ διὰ τοῦ ὑπομνήματος τῆς 5ης Δεκεμβρίου, ἀνεγνώρισεν ἡ Κυβέρνησις ὅτι θεωρητικῶς ἀνεγνωρίσθη ἡ αὐτοδιάθεσις καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἄμεσος πραγματοποίησίς της δὲν ἐπιδιώκεται πλέον. Δηλαδὴ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διεκδικήσῃ σήμερον, ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, οἱανδήποτε αὐτοδιάθεσιν εἰς τὸ Κυπριακόν. Ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι εἰς θέσιν οὔτε κἂν νὰ ἐπετύχῃ συμβιβασμὸν πλέον. Διότι μὲ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβεν, ὅτι ὁ Μακάριος εἶναι ὁ φυσικὸς φορεὺς τῆς διεκδικήσεως καὶ ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἁπλῶς συμπαραστάτης , ἡ Ἑλλὰς στερεῖται βάσεως συνομιλιῶν. Δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διεκδικήσῃ σήμερον ὁ,τιδήποτε, ἐφόσον δὲν ὑπάρχει Κυπριακὴ ἐκπροσώπησις. Ἡ πολιτικὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως, εἶναι πολιτικὴ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἡ πολιτικὴ τοῦ συμβιβασμοῦ, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Ἑλλὰς ἕως σήμερον, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐμφάνισίν της εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Οἱ δύο πόλοι τῆς Κυπριακῆς πολιτικῆς ὅπως πολὺ ὀρθῶς ἀνέπτυξεν ὁ συνάδελφος ἐκ Χανίων κ. Μητσοτάκης, πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀγὼν τῶν Κυπρίων, ὁ ἔνοπλος ἀγὼν τῶν Κυπρίων καί, δεύτερον, ἡ πολιτικὴ μας ἐντὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀλλὰ πολιτικὴ ἀνεξάρτητος ἐντὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ὄχι προσηλωμένη εἰς τὰς ἑκάστοτε κινήσεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ πολιτικὴ τῆς ὑποβουλώσεως, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, εἶναι ἔτι χειροτέρα ἔναντι τῆς Ἀγγλίας. Σᾶς ἀναφέρω τὸ παράδειγμα τῆς Περσίας, ἡ ὁποία ἐπὶ Μωσαντὲκ ἐξεβίωξεν ἄνευ ἀποζημιώσεως τεράστια οἰκονομικὰ συμφέροντα, ἀπέκτησε τὴν οἰκονομικήν της ἐλευθερίαν καὶ ἐμφανίζεται σήμερον ὡς μία ἐλευθέρα χώρα εἰς τὸ σύμφωνον τῆς Βαγδάτης.

Κύριοι βουλευταί, δὲν θέλω νὰ σᾶς κουράσω περαιτέρω μὲ τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι Κυβέρνησις, ἡ ὁποία θέλει τὴν αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἡ Κυβέρνησις ὑπῆρξε Κυβέρνησις συμβιβασμοῦ, Κυβέρνησις ἡ ὁποία δὲν ἤθελε ποτὲ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὰ κελεύσματα τῶν Ἡν Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, Κυβέρνησις ἡ ὁποία δὲν ἤθελε ποτὲ νὰ διακόψῃ τὰς σχέσεις της μὲ τὴν Ἀγγλίαν. Καὶ κατὰ περίεργον τρόπον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μᾶς ἐδήλωσεν ὅτι ὑπάρχουν τρεῖς πολιτικαί. Μία πολιτικὴ τῆς ρήξεως, μία πολιτικὴ τῆς ἀποδολῆς καὶ μία πολιτικὴ τῶν ἀπ' εὐθείας συνομιλιῶν καὶ προσβάσεων μὲ τοὺς Ἄγγλους. Καὶ περιέργως πως ἡ πολιτικὴ τῶν προσβάσεων μᾶς ἔφερεν ἀκριβῶς εἰς τὴν ρῆξιν. Διότι αἱ σχέσεις μὲ τὴν Ἀγγλίαν εἶναι σήμερον αἱ ἀκόλουθοι :Ὁ μὲν Πρεσβευτής μας δὲν ἀνεκλήθη ἐπισήμως ἐκ Λονδίνου, ὅμως ἐξακολουθεῖ νὰ εὑρίσκεται ἐκεῖ, ὁ δὲ Ἄγγλος Πρεσβευτὴς εἶναι περιωρισμένος κατ' οὐσίαν εἰς τὴν Πρεσβείαν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Δηλαδὴ ἡ πολιτικὴ τῶν προσβάσεων καὶ τῶν συνομιλιῶν ὡδήγησεν ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου δὲν ἤθελε νὰ φθάσῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἰς τὴν ρῆξιν. Περαιτέρω ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶπεν ὅτι δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο νὰ κάμῃ διότι δὲν ὑπῆρξεν ἄλλη δυνατότης παρὰ ἡ συνέχισις τῶν συνομιλιῶν Μακαρίου—Χάρτιγκ. Ἐρωτῶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν εἶχεν ἐκ τῆς ἀποτυχίας τῆς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου τὴν δυνατότητα νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ νὰ ἐξαργυρώσῃ τὰ σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἔκαμαν καὶ οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Τοῦρκοι κατὰ τὴν διάσκεψιν αὐτὴν καὶ μὲ τὰ γεγονότα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σμύρνης τῆς 6ης Σεπτεμβρίου; Διότι ἐὰν ἐξέβαθε τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν τὴν μαύρην βίβλον τῶν γεγονότων αὐτὴν ἀναμφισβητήτως θὰ εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ κερδίσῃ ἡ Ἑλλὰς ὑπὲρ αὐτῆς τὴν παγκόσμιαν κοινὴν γνώμην.

Κύριοι βουλευταί, νομίζω ὅτι κατέστησα σαφὲς ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι εἰς θέσιν οὔτε νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸν συμβιβασμόν, διότι συμβιβασμὸς δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον ἡ αὐτοδιάθεσις, ὄχι ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας, ἀλλὰ ἀμέσως εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διεκδικήσῃ οὔτε τὴν ἐντὸς εὐλόγου προθεσμίας αὐτοδιάθεσιν, διότι ἔχει παραιτηθῆ αὐτῆς πρὸ πολλοῦ.

Καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ παροῦσα Κυβέρνησις ἔχει ἀποτύχει εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τομέα καὶ ὀφείλει ἀναμφισβητήτως ἐκ τοῦ λόγου τούτου νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της.

Κύριοι βουλευταί, δὲν θέλω νὰ εἰσέλθω εἰς τὰ ἄλλα θέματα τῆς μαμφῆς διότι ἔχουν ἀναπτυχθῆ λεπτομερῶς ἀπὸ πολλοὺς ῥήτορας. Ὀρθῶς ἐχαρακτήρισεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων τὸν διορισμὸν ἑνὸς συμβούλου τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀτύχημα ἐὰν ἔγινεν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὡς ἀτόπημα ἐὰν μετὰ τὴν ἀποκάλυψίν του. Καὶ εἶμαι βέβαιος ἐξ ἄλλου ὅτι πᾶς τις Ἕλλην καταλογίζει τὴν τεραστίαν εὐθύνην τὴν ὁποίαν φέρει ἡ Κυβέρνησις διὰ τὴν πρόσφατον αἱματοχυσίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Κύριοι βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις ἀπέτυχεν. Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ἐπανεύρῃ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὴν ψυχικήν του ἑνότητα καὶ διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἡ ψυχικὴ ἑνότης ὑπάρχει μόνον μία λύσις, ἡ ψήφισις τῆς ἀναλογικῆς καὶ ἡ ἄμεσος διεξαγωγὴ ἐκλογῶν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Τσαλδάρης. Δὲν πρόκειται, κ. βουλευταί, νὰ σᾶς ἀπασχολήσω ἢ νὰ ὁμιλήσω ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Θὰ ἤθελα ἁπλῶς, συναφίζων τὴν γενομένην συζήτησιν καὶ ὡς ἡ τελευταῖος ἴσως ἐκ τῶν ῥητόρων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, νὰ θέσω μερικὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν ἕνα ὁλόκληρον κόσμον, τὸν ὁποῖον καὶ ἐν τῷ συνόλῳ ἀλλὰ καὶ ἰδιαιτέρως, ἐκπροσωπεῖ ἡ παροῦσα Βουλή.

Ὁ ἄρτι κατελθὼν ἐκ τοῦ βήματος, κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος, ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν, καὶ οἱ λόγοι του εἶναι ἀκόμη ἔναυλοι εἰς τὰ ὦτα μας, νὰ θέσῃ τὰ ζητήματα κατὰ τρόπον πράγματι ἀντικειμενικόν.

Δὲν ὑπάρχει, κ. βουλευταί, οὐδεμία πλέον ἀμφιβολία ὅτι

ἐκεῖ ποὺ ἔφθασαν τὰ πράγματα μὲ τὴν σημερινὴν διαχείρισίν των ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ζήματος. ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εὑρισκώμεθα ὅλοι ὑπὸ τὸ βάρος μιᾶς σκέψεως καὶ μιᾶς ἀποφάσεως, τὴν ὁποίαν κατὰ συνείδησιν ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν. Ἐὰν δηλαδὴ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ βλέπωμεν ἐκπροσωπουμένην πλέον τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία ἔστω ἀκόμη μὲ ὅλην της τὴν καλὴν διάθεσιν καὶ μὲ ὅλας τὰς προσπαθείας τὰς ὁποίας ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐξαντλήσῃ, ἠτύχησε. Καὶ ἠτύχησε, κ. βουλευταί, ἡ παροῦσα Κυβέρνησις εἰς βαθμόν, ὁ ὁποῖος ἠμπορεῖ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν περαιτέρω ἐμμονήν της εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς, ὄχι πλέον ἁπλῶς ὡς σφάλμα, ἀλλὰ καὶ πιθανῶς καὶ ὡς ἕνα νεώτερον, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἐθνικὸν κατήφορον,, ἐθνικὸν ἔγκλημα.!.. (Χειροκροτήματα). .

Κύριοι βουλευταί, μὲ πραγματικὸν πόνον ἀντιμετωπίζω τὴν κατάστασιν αὐτήν. Θὰ ἐπεθύμουν ἡ Κυβέρνησις, ὡς ἐμφανίζεται, περιβαλλομένη ἀπὸ τὴν ἣν διαθέτει πλειοψηφίαν της, νὰ εἶχε πράγματι ἀπαρθμήσῃ ἐνώπιον ὑμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τομέως ἐξελίξεις εὐτυχεῖς, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ ὁ τόπος αὐτὸς ὄχι μόνον ἔναντι τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Κυβερνήσεως ἐπικριτῶν καὶ ἀντιπάλων, ἀλλὰ κυριώτατα ἔναντι τῆς ἐξωτερικῆς λαίλαπος, ἡ ὁποία τὸν ἀπειλεῖ, νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὡς πραγμάτων μὴ ἀγόντων ἡμᾶς εἰς στιγμὰς καὶ ὥρας, τὰς ὁποίας ἐδοκίμασε καὶ ἄλλοτε ἡ Ἑλλάς, καὶ τὰς ὁποίας θὰ ἔπρεπεν ἡ παροῦσα γενεὰ μὲ πάντα τρόπον, ὄχι μόνον νὰ παλαίσῃ διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ, ἀλλὰ καὶ πλήρως νὰ ἀποτρέψῃ. Νὰ ἀπομακρύνῃ καὶ νὰ ἀποτρέψῃ διὰ πραγματικῆς ἀσκήσεως πολιτικῆς, μὴ στρεφομένης εἰς ἀτομικὰς ἱκανοποιήσεις καὶ οἱασδήποτε ἐκδηλώσεις ἐγωϊστικῶν αἰσθημάτων, ἀλλὰ ἀσκουμένης μὲ γενικὸν πνεῦμα θυσίας, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται καὶ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ συναισθάνωνται οἱ κατευθύνοντες τὰς τύχας τῆς χώρας πολιτικοὶ ἡγέται' (Χειροκροτήματα).

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Β' Ἀντιπρόεδρος κ. Β. Βούζας).

Αἱ εὐθῦναι, αἱ ὁποῖαι συσσωρεύονται —καὶ μετ' ὀλίγον ἴσως θὰ φθάσωμεν καὶ εἰς τὴν ψηφοφορίαν.— αἱ εὐθῦναι αἱ ὁποῖαι συσσωρεύονται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Κυβερνήσεως, δὲν θὰ ἦσαν ἴσως ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι θὰ μὲ ὠδήγουν νὰ ὁμιλήσω κατὰ τρόπον διάφορον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ὁμιλῶ αὐτὴν τὴν στιγμήν. Δὲν εἶναι ὅμως εὐθῦναι μόνον προσωπικαὶ τῆς Κυβερνήσεως αἱ εὐθῦναι αἱ ὁποῖαι πρόκειται ἴσως αὔριον νὰ κριθοῦν. Ἤδη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν σχηματίζεται κάποιο ρεῦμα, ὀφειλόμενον εἰς ἐντυπώσεις προερχομένας ἀπὸ τὴν μονόπλευρον καὶ κατὰ τρόπον ἀήθη ἐμφάνισιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἀπόψεών της, ὥστε πράγματι νὰ κινδυνεύωμεν νὰ εὑρεθῶμεν ἴσως πρὸ τοῦ ἀδοκήτου καὶ ἀνεπιθυμήτου ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, φαινομένου τῆς ἐπεκτάσεως τῶν εὐθυνῶν τούτων.

Καὶ μὲ πλήρη συναίσθησιν τῆς ἀνάγκης θὰ σᾶς κάμω μίαν σχετικὴν παρομοίωσιν μὲ παλαιοτέρας ἐποχάς. Δὲν ὠφελεῖ κύριοι βουλευταί, ὅπως δὲν ὠφέλησε τίποτε καὶ τὸν Αὔγουστον 1922, ἐὰν ὄργανα τοῦ τύπου, τὰ ὁποῖα κατηύθυναν καὶ τὴν κοινὴν γνώμην ἀλλὰ καὶ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δὲν ὠφελεῖ ἐὰν καὶ πάλιν μίαν κάποιαν τελευταίαν στιγμὴν θὰ ἐμφανισθοῦν πρὸ τῆς κοινῆς γνώμης, ὑποστηρίζοντα ἴσως, ἕξι ὑποστήριζαν καὶ τὸν Αὔγουστον 1922, μετὰ τὰ γνωστὰ ἄρθρα τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν: Τὸ «οἰκαδε»· καὶ τὸ «Πομερανοί....». (Χειροκροτήματα).

Ἐάν, λέγω, θὰ ἐμφανισθοῦν, λησμονοῦντα τὸ μὲν ὅτι τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα ἔβλαψαν μὲ τὰ κηρύγματά των βαρύτατα ἱερὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ ἐν συνεχείᾳ.....

Α. Καχαρᾶς. (Ἐπιχειρεῖ νὰ διακόψῃ. Θόρυβος—κωδωνοκρουσίαι).

Κ. Τσαλδάρης. ..... μὲ ἀπόψεις ὡς ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ὑπεστηρίχθησαν εἰς τὸ κάπως τυχὸν ὀλιγωτέρας τότε προσοχῆς ἄρθρον, τὸ φέρον τὸν τίτλον «Ἡ Σωτηρία». Εἰς τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο, τὰ ὄργανα τῆς δημοσίας γνώμης, τὰ ὑποστηρίζοντα τότε τὰς κατευθύνσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐλαμβάνοντο, ὑπεστήριξαν, ὅτι «δὲν ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ κατοχύρωσιν τῆς ἀσκουμένης πολιτικῆς.....». (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, καὶ σεῖς καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐμφανίζεσθε ὡς ἀπόντες ἐνώπιον τῆς ὀχλαγωγίας. Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ εἶσθε ἀπόντες.

Κ. Τσαλδάρης. Εἰς τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο ὑπεστηρίχθη, ἀλλ' ἀτυχῶς βραβύτατα, ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποστηριζόντων τὴν Κυβέρνησιν ἐν τῇ Βουλῇ ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους, δὲν εἶναι αὐτὸ μόνον — ἔλεγε —τὸ μόνον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν μία Κυβέρνησις, ἀντιμετωπίζουσα πραγματικῶς κρισίμους περιστάσεις, ὡς καὶ ἡ παροῦσα Κυβέρνησις ἀνεγνώρισεν, ὅτι διερχόμεθα σήμερον μίαν τῶν κρισιμωτέρων ἴσως στιγμῶν τῆς συγχρόνου ἱστορίας μας. Ἰδού, λοιπόν, πῶς μόλις τὴν τελευταίαν στιγμὴν κατηυθύνετο τότε ἡ κοινὴ γνώμη.

Κύριοι, κάμνω μίαν ἔκκλησιν πρὸς πάντας ὑμᾶς. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσωμεν νὰ φθάσωμεν πάλιν εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὁπότε ἴσως ἡ κοινὴ γνώμη, πολὺ πλέον ἀργά, θὰ ἀναγνωρίζῃ γεγονότα, τὰ ὁποῖα σήμερον δὲν θέλει νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ὁ φόβος, ὁ μέγας φόβος τῆς ἐκτροπῆς τῆς κοινῆς γνώμης εἰς ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι κάθε ἄλλο παρὰ ἐποικοδομητικαὶ τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος θὰ εἶναι.

Ἤδη, πρὸ ἡμερῶν εἶπεν ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε. κ. Βενιζέλος, ὁμιλῶν μὲ ὅλην τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ συντηρητικότητα, ποὺ διακρίνει τὰς σκέψεις του καὶ συνδυάζουν τὰς ἀπόψεις του, μὲ τὸ ἐπιχείρημα τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἀναρχικὰ ἦσαν τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα προεκάλεσαν τοὺς φόνους εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὸ ἐθνικὸν συλλαλητήριον διὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς μάρτυρας τῆς Κυπριακῆς ἀπελευθερώσεως, εἶπεν, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἀναρχίας εἶναι δίκοπο μαχαῖρι, εἶναι ἀμφίστομος μάχαιρα, ἡ ὁποία ἐὰν ἐπικρατήσῃ καὶ ἔξω καὶ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ὡς ἡ δικαιολογία τῶν ἀποτυχιῶν ἢ ἀτυχιῶν τῆς Κυβερνήσεως, θὰ μᾶς ἐπιφυλάσσῃ τύχον, ἢ θὰ μᾶς φέρῃ ῥαδιουργίας καὶ ἀσφαλῶς, πρὸς ἀνευθύνους Κυβερνήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπωμισθοῦν τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ζητημάτων μακρὰν πάσης κοινοβουλευτικῆς παρακολουθήσεως !.....

Κύριοι βουλευταί, δὲν πρέπει νὰ μεταβληθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Βουλή, ὅπως ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν δὲν μετεβλήθη, εἰς ἕνα μηχανικὸν ὀργανισμόν. διότι ἐὰν ἁπλῶς ἀποφασίζῃ νὰ ἀναλαμβάνῃ εὐθύνας. ὡς ἁπλοῦς μηχανικὸς ὀργανισμός, τότε δὲν ἔχομεν πράγματι οὔτε Κοινοβουλευτικὸν Πολίτευμα, θὰ ἔλεγον ἴσως καὶ οὔτε Δημοκρατίαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ λέξις «Δημοκρατία» ἔχει πλέον ὑποστῆ ἀλλοιώσεις οὐσιώδεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλονίσει εἰς τὰ περισσότερα ἴσως κοινοβουλευτικὰ κράτη, τὴν ἔννοιαν αὐτήν.

Εἷς βουλευτής. Πότε θὰ ἔχωμεν Δημοκρατίαν :

Κ. Τσαλδάρης. Δὲν πρόκειται νὰ κάμωμεν ἐδῶ θεωρητικὴν ἀνάπτυξιν. Ξεύρετε πολὺ καλὰ τί λέγω. Δημοκρατίαν θὰ ἔχωμεν, ἢ δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν, ἐὰν ἔχωμεν ἀποτελέσματα ἐκλογικά, τὰ ὁποῖα πραγματικῶς νὰ πείθουν ἀντικειμενικῶς πάντα Ἕλληνα πολίτην, ὅτι ἡ ψῆφος του, ἡ ψῆφος ἡθελημένη ὑπῆρξεν ἐλευθέρα. (Χειροκροτήματα).

Αὐτὴ εἶναι Δημοκρατία. Δὲν ἐνδιαφέρει. ἐὰν τὸ ἐκλογικὸν σύστημα θὰ εἶναι ἀναλογικὸν ἢ πλειοψηφικόν, ἢ μία ρωσικὴ σαλάτα, τὴν ὁποίαν ἐδοκιμάσαμεν τελευταίως. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀριστερᾶς).

Δὲν ἐνδιαφέρει αὐτό. Ἐνδιαφέρει, ὁ Ἕλλην πολίτης νὰ γνωρίζῃ πραγματικῶς, ὅτι ἡ ψῆφος του διδομένη, δίδεται ἐλευθέρως. Ἐνδιαφέρει, ὁ Ἕλλην πολίτης, εἴτε εἶναι δημόσιος ὑπάλληλος, τελῶν ὑπὸ τὸν νόμον 2500, εἴτε εἶναι ἀξιωματικός, τελῶν ὑπὸ τοὺς νόμους τῆς εὐδοκίμου ὑπηρεσίας, εἴτε εἶναι ὑπάλληλος τῆς ἀστυνομίας ἢ τῆς χωροφυλακῆς, τελῶν ὑπὸ τὴν φοβίαν ἑκάστοτε κυβερνητικῶν ἐπεμβάσεων (χειροκροτήματα) μὲ ἐνδιαφέρει νὰ ἔχῃ ὁ πολίτης τὸ αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας τῆς ψήφου του. διότι τούτου ὑφισταμένου, τότε θὰ ἔχωμεν Δημοκρατίαν.

Εἰς τὴν χθεσινὴν συνεδρίασιν, τόσον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅσον καὶ ὁ συνεργαζόμενος ἐν τῇ Κυβερνητικῇ παρατάξει, ἀγαπητὸς φίλος κ. Κανελλόπουλος, ἠθέλησαν νὰ κάμουν μερικὰς διακρίσεις καὶ νὰ ἐκδώσουν μερικὰ πολιτικὰ πιστοποιητικά, θὰ ἔλεγε κανείς, κοινωνικῶν φρονημάτων!... Δὲν ἀδικῶ, οὔτε τὸν κ. Ὑπουργόν, οὔτε τὸν κ. Κανελλόπουλον. Ἐν προκειμένῳ, πιστοποιητικὰ κοινωνικῶν φρονημάτων. ἠθέλησαν νὰ ἐκδώσουν εἰς βάρος μου καὶ ὡρισμέναι ἁρμόδιαι ἢ ἀναρμόδιαι ὑπηρεσίαι κρατικαί, αἱ ὁποῖαι ἀπήντησαν εἰς ὡρισμένας δηλώσεις μου, γενομένας τὴν 11ην καὶ 12ην

Μαΐου. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐπεισοδίων, ὡς ἀτυχῶς, ἐχαρακτήρισεν ἡ Κυβέρνησις τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα συνέβησαν εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

Νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ μὲ ἀπαλλάξουν οἱ ἀγαπητοὶ αὐτοὶ συνάδελφοι τῆς περαιτέρω ἀντιμετωπίσεως τοῦ θέματος. Δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ἁρμοδιότεροι ἐμοῦ ὅλοι οὐτοὶ οἱ κύριοι, δι' ἔκδοσιν ἐθνικῶν ἢ πολιτικῶν πιστοποιητικῶν κοινωνικῶν φρονημάτων. Καὶ θὰ ἠδυνάμην πράγματι, ἐὰν ἐγένετο διαγωνισμὸς τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς καὶ διαγωνισμὸς καλλιστείων ἐθνικῶν πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν νὰ ἐπιτύχω ὄχι μόνον ἕνα καλὸν πιστοποιητικόν, ἀλλὰ νὰ εἶμαι εἷς ἐκ τῶν ὑποψηφίων τῆς πρώτης γραμμῆς.

Ἴσως κύριοι, τὸ κρίσιμον τῆς καταστάσεως νὰ ἐπιτρέψῃ κάποτε ὅπως κατὰ τὴν ὁμιλίαν μου μεταχειρίζομαι καὶ μερικὰς φράσεις καὶ ἐννοίας, αἱ ὁποῖαι πρὸς στιγμὴν τοὐλάχιστον νὰ μᾶς ἀπαλλάσσουν τοῦ βάρους τὸ ὁποῖον αἰσθανόμεθα διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος μας.

Θὰ ἤθελον χωρὶς νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας, ὀλίγα τινὰ νὰ εἴπω, σκέψις, διότι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἑτοιμάζεται νὰ ἀπαντήσῃ καὶ ἐπὶ τῶν εἰδικωτέρων θεμάτων μορφῆς, τὰ ὁποῖα ἔθιξεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. Δὲν εἶναι κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν ἡ διεξαγομένη συζήτησις καὶ αἱ ψηφοφορίαι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητοῦν σήμερον οἱ Ἕλληνες. Οἱ Ἕλληνες δὲν ζητοῦν σήμερον, ὅπως βλέπομεν ἁπλῶς περατουμένην μίαν συζήτησιν. Σήμερον, κύριοι, ἡ Ἑλλὰς εὑρίσκεται εἰς μίαν καμπὴν τῆς ὁποίας τὴν κρισιμότητα συναισθάνεται καὶ ὁ τελευταῖος Ἕλλην πολίτης. (Φωναὶ—Θόρυβος).

Ἡ ὑπερψήφισις κύριοι βουλευταί, σήμερον τῆς Κυβερνήσεως, συντελεῖ ἴσως ἁπλῶς, εἰς τὸ νὰ ἐπιζήσῃ ἡ πλειοψηφία, διότι σήμερον ὑπάρχει ἓν κοινὸν συμφέρον συνυπάρξεως τῆς πλειοψηφίας, τὸ ὁποῖον μετατρέπει τὸ κοινοβουλευτικὸν ὑπόβαθρον τῆς Κυβερνήσεως εἰς μίαν μηχανικὴν δύναμιν, διότι πέραν τούτου καὶ ἕκαστος ἐξ ὑμῶν, κ. συνάδελφοι τῆς πλειοψηφίας, ὅταν ἰδιαιτέρως ἀντιμετωπίζῃ τὰ ζητήματα αὐτὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν εὑρίσκεται πρὸ ψυχικῶν συγκρούσεων καθηκόντων (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Μὲ εὐθύτητα ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, ἀνέπτυξεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος κ. Καρτάλης, ποία εἶναι σήμερον, ἡ ἀσκουμένη πολιτικὴ ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως.

Αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ὁδηγεῖ ἢ θέλει νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν διάσπασιν τῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως εὐτυχῶς ἀνεπιτυχῶς ἐπεχείρησε καὶ τὴν διάσπασιν τοῦ Κυπριακοῦ ὅπως ἐπεχείρησε καὶ κινδυνεύει νὰ ἐπιτύχῃ μὲ τὴν ἀπροσεξίαν καὶ τοὐλάχιστον ἀστοχίαν τῆς Κυβερνήσεως τὴν διάσπασιν Ἑλλήνων καὶ Κυπρίων. Καὶ εὑρισκόμεθα σήμερον εἰς δυσχερεστάτην θέσιν, διότι ἀντιμετωπίζομεν καὶ πλέον τοῦτο γνωστὸ παρεμβάσεις τρίτων πρὸς δημιουργίαν μεσολαβητικῶν καταστάσεων, αἱ ὁποῖαι νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ πάλιν νὰ λάβῃ θέσιν ἢ ἐὰν θέλετε, νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ὑπερασπίζεται, ὡς αὕτη ἐνόμισε, μέχρι τοῦδε τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κυπριακῆς ἐλευθερίας.

Θὰ παρακαλέσω τὴν ἐπομένην τῆς ψηφοφορίας ὁ ἰθύνων τὰς ἐργασίας τῆς Κυβερνήσεως νὰ θελήσῃ μόνος του «ἐνώπιος — ἐνωπίῳ» πρὸ τῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων νὰ ἐξετάσῃ ποῖαι πλέον εὐρύτεραι εὐθῦναι τοῦ δημιουργοῦνται καὶ θὰ τοῦ δημιουργηθοῦν ἢ κάποτε θὰ τοῦ ζητηθοῦν ἐκ τῆς ψηφοφορίας αὐτῆς. Καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ πατριωτισμὸς —ὁ ὁποῖος οὐδενὸς ἀπολείπει ἐξ ἡμῶν— θὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸ καθῆκον τὸ καθολικώτερον, διότι καὶ ὁ ἴδιος θὰ σκεφθῇ ὅτι πρέπει καὶ ἔχει καθῆκον νὰ ἀποτρέψῃ ἐθνικὰς ἐξελίξεις δυσαρέστους!..... (Φωναί, διαμαρτυρίαι).

Προσέξατε, κ. βουλευταί, τῆς συμπολιτεύσεως! Διότι ἡ ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως ψῆφος σας θὰ εἶναι οὐσιαστικῶς καταδικαστικὴ κάποτε καὶ διὰ τοὺς ζῶντας καὶ διὰ τοὺς ἀποδεχομένους αὐτὴν καὶ διότι θὰ δημιουργήσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν αὔριον εὐθύνας πολὺ περισσοτέρας ἐκείνων τὰς ὁποίας ἕως σήμερον φέρει εἰς τοὺς ὤμους της. Αὐτὴν τὴν βαρεῖαν εὐθύνην ἐπισείω αὐτὴν τὴν στιγμὴν πρὸ ὑμῶν καὶ ἐπιρρίπτω καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. Καὶ μετέχων τῆς προτάσεως δυσπιστίας μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου, ἀπευθύνομαι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν λέγων: Αὔριον, κύριοι, σκεφθῆτε καὶ πράξατε πρὶν ἢ εἶναι ἀργά. πῶς θὰ καθοδηγηθῇ ὁ τόπος αὐτὸς εἰς τὴν ἐθνικὴν σωτηρίαν. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀνταπαντήσω, ἐκτὸς ἂν ὁ κ. Ὑπουργὸς δεχθῇ διακοπάς.

Σ. Θεοτοκάτης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν): Διακοπὰς δὲν πρόκειται νὰ δεχθῶ. Ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος θὰ κάμῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον φρονεῖ καὶ νομίζει ὅτι πρέπει νὰ κάμῃ. Καὶ τοῦτο ὄχι διότι δὲν θὰ ἦτο δι' ἐμὲ εὐκολον νὰ τοῦ ἐπιτρέψω νὰ μὲ διακόψῃ, ἀλλὰ διότι δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμω διάκρισιν μεταξὺ τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος καὶ τυχὸν ἄλλων οἱ ὁποῖοι, θὰ εἶχον τὴν αὐτὴν διάθεσιν. Κατὰ συνέπειαν δὲν εἶμαι διατεθειμένος νὰ δεχθῶ, κύριε Πρόεδρε, καμμίαν διακοπήν.

Κύριοι βουλευταί, ὁ ἀξιότιμος κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος κατὰ τὴν ἐσπέραν αὐτὴν ἠσχολήθη ἐκτενῶς μὲ τὸ κεφάλαιον τῆς μορφῆς τὸ ἀφορῶν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰδικώτερον τὴν πολιτικὴν ἡ ὁποία ἠκολουθήθη εἰς τὸ Κυπριακόν. Ἐπεδίωξε δὲ ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος διὰ σειρᾶς ἐπιχειρημάτων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἀκολουθηθεῖσα πολιτικὴ ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὸ Ἐθνικὸν συμφέρον καὶ νὰ συναγάγῃ ἐξ αὐτῶν τὸ συμπέρασμα περὶ τῆς ἀκαταλληλότητος τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τῶν κοινῶν. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ὡς πρῶτον ἐπιχείρημα κατηγορίας ἐνεφάνισε τὴν ἄποψιν ὅτι εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη μεταβαίνει κανεὶς διὰ νὰ ἐμφανίσῃ τὴν διεκδίκησιν τῆς ἀμέσου ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ὁ ἀξιότιμος κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, διότι ἄλλως τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἑρμηνευθῇ, ἐσκεμμένως ἠθέλησε νὰ ἀγνοήσῃ ὡρισμένα πραγματικὰ περιστατικὰ καὶ γεγονότα. Δικτί εἶμαι βέβαιος, ὅτι κάλλιστα γνωρίζει καὶ τὴν διαδικασίαν ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡν. Ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ τί εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδιωχθῇ ἐκεῖ. Ὑποστηρίζων ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ὅτι δύναται ὁ Ὀργανισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου λόγῳ τῆς ἀποφάσεως ἡ ὁποία δύναται νὰ ληφθῇ ἐκεῖ, εὑρίσκεται ἐκτὸς τῶν πραγμάτων διότι γνωρίζει κάλλιστα ὅτι τὸ ἀνώτατον τὸ ὁποῖον δύναται κανεὶς νὰ ἐλπίσῃ ἀπὸ μίαν προσφυγὴν ἐνώπιον τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, εἶναι μία ἀπόφασις, ἡ ὁποία, ἀπόφασις, θὰ ἦτο εὐνοϊκὴ διὰ τὴν περαιτέρω διεξαγωγὴν διαπραγματεύσεων μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἀφ' ἑτέρου.

Ἑπομένως, οὐσιαστικῶς ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόματος γνωρίζει, ὅτι εἴτε χρησιμοποιηθῇ ὁ δρόμος τοῦ Ο.Η.Ε., ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὸν ἀκολουθεῖ, εἴτε ταὐτοχρόνως, εἴτε παραλλήλως πρᾶγμα τὸ ὁποῖον— αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν συμβαίνει—λάθων χώραν συνομιλίαι μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, ἡ πραγματικὴ προώθησις καὶ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, κύριοι βουλευταί, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ δύο μεθόδων. Ἡ μία μέθοδος εἶναι ἡ ἀνοικτὴ ῥῆξις καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀνοικτῆς αὐτῆς ῥήξεως προσδοκώμενα ἀποτελέσματα καὶ ἡ ἄλλη εἶναι ἡ ὁδός, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, τῆς διασφαλίσεως τῶν προϋποθέσεων ἐκείνων τῶν πολιτικῶν αἱ ὁποῖαι δύνανται πράγματι νὰ συμβάλουν εἰς τὴν διὰ τῆς πολιτικῆς ρύθμισιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Καὶ ἀκριβῶς ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ θὰ πρέπει νὰ διαπιστωθῇ ὅτι ἐνῷ ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ἐπεδίωξεν, κύριοι συνάδελφοι, νὰ εὕρῃ τὴν σύνθεσιν τῶν δύο πολιτικῶν, τουτέστι τῆς ἀνοικτῆς ῥήξεως καὶ τῆς πολιτικῆς λύσεως, διότι καὶ ταὐτοχρόνως ὑποστηρίζει τὴν ἀνάγκην τῆς δημιουργίας προϋποθέσεων τοιούτων, ὥστε ἡ πίεσις ἐκ τῆς ἀνοικτῆς ῥήξεως νὰ φέρῃ τὰ ἀποτελέσματα, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νομίζει καὶ αὐτὸς ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος καὶ διὰ τῆς προσφυγῆς ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων πολιτικῶν συζητήσεων. Ἡ διαφορὰ εἶναι προφανῶς, ὅτι ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, κι-

στεύει, ὅτι τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τῶν διαπραγματεύσεων ἢ συζητήσεων, δὲν εἶναι ἀρμοδία νὰ τὰς διεξαγάγῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἡ σημερινή, ἀλλὰ θὰ ἦτο μᾶλλον ἁρμοδία νὰ τὰς διεξαγάγῃ μία ἄλλη Κυβέρνησις, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ πάλιν προφανῶς, θὰ εἶχε καὶ αὐτὸς συμμετοχήν.

Εἶπεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ὅτι διεκιστώθη ἡ ἑνότης τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἐν πρώτοις ὀφείλω νὰ εἴπω ὅτι αὐτὸ συμβολίζει τὴν ἑνότητα τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. ὑπῆρξε μία ἐνιαία σύσκεψις τὸ 1953, ἡ ὁποία σύσκεψις κατέληξεν εἰς ἕνα ὡρισμένον συμπέρασμα. Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ ὑποτέλεσε τὴν βάσιν μιᾶς πολιτικῆς ἐνεργείας πρὸς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν. Ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἀπέρριψε τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν κατὰ τρόπον κατηγορηματικὸν καὶ τότε ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Χώρας, ἐκτιμῶν τὰς περιστάσεις καὶ τὴν ἐξωτερικὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, περιορίσθη σαφῶς ἕως ἐκεῖ.

Ἀλλὰ κατὰ τὰς συζητήσεις κατὰ τὸ 1955, ἐπικειμένης τῆς τριμεροῦς διασκέψεως εἰς τὸ Λονδῖνον, σύσκεψις ἐνιαία τῶν πολιτικῶν Ἀρχηγῶν δὲν ἔλαβε χώραν.. Οἱ πολιτικοὶ Ἀρχηγοὶ διετύπωσαν εἰς ἕκαστος τὰς ἀπόψεις των καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι εἰς τὰς ἀπόψεις αὐτὰς δὲν ὑπάρχει ἑνότης--ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιβεβλημένην τακτικήν, ἀλλ' ὑπάρχει ἡ ἑνότης τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται κάθε Ἕλλην ὅτι ἀντικειμενικὸς σκοπὸς πρέπει νὰ μείνῃ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου. Δὲν ἠμπορεῖ, λοιπόν, νὰ λέγεται σοβαρῶς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὅτι διεσπάσθη ἡ ἑνότης τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν εἶχε καθορίσει ὁ πολιτικὸς κόσμος ἐν τῷ συνόλῳ του κατ' Αὔγουστον 1955. Ὑπάρχουν ἄλλωστε καὶ τὰ πρακτικὰ τὰ ὁποῖα ἐτηρήθησαν, διότι εἰς ἕκαστος ἐκ τῶν πολιτικῶν Ἀρχηγῶν ἀπηύθυνεν ἐγκαίρως τὰς ἰδικάς του ἀπόψεις. Καὶ κατ' αὐτὰς ἐκδηλοῦνται οὐσιώδεις μεταξὺ τῶν διαφόρων κομμάτων παραλλαγαὶ καὶ ἀπόψεις ἐπὶ τῆς τακτικῆς ὡς πρὸς τὸ θέμα πολιτικῆς.

Ἐάν, κ. βουλευταί, ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ὑπενοεῖτο, ὅταν λέγῃ ὅτι διεσπάσθη ἡ ἑνότης τοῦ πολιτικοῦ κόσμου εἰς τὸν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὸ διάστημα τοῦ τελευταίου καιροῦ δὲν ἐγένετο κοινὴ σύσκεψις διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, θὰ πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇ καὶ αὐτὸς καὶ ὑμεῖς, κ. βουλευταί,—καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς τὸ ἐνθυμεῖται ἤδη—ὅτι ὑπῆρχον οὐσιώδεις διαφοραὶ ὄχι πλέον ὡς πρὸς τὴν τακτικήν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν οὐσίαν ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ τόπου, μεταξὺ τῆς Ε.Ρ.Ε. καὶ τῆς Δ. Ε. ἤδη σαφῶς προεκλογικῶς.

Οὔτε ἀκόμη καθορισμὸς μιᾶς ἐνιαίας πολιτικῆς γραμμῆς, ὁ ὁποῖος θύναται ἐνδεχομένως νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ εἰδικοῦ τὸ θέμα εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ὅταν ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἡ Δ.Ε., τὴν ἐποχὴν τοὐλάχιστον ἐκείνην ὠμίλη περὶ πολιτικῆς ἴσως φιλίας καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν πραγμάτων, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πράγματι καὶ τὰ σπουδαιότερα κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἀναγνωρίζουν τὴν ἀνάγκην τῆς στερρᾶς προσηλώσεως τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Δυτικὸν κόσμον καὶ τὰς Δυτικὰς Συμμαχίας. Ταύτην τὴν πολιτικὴν τοὐλάχιστον προεκλογικῶς διὰ λόγους τοὺς ὁποίους γνωρίζει ἡ Δ.Ε., δὲν τὴν ἠσπάζετο ὡς τοῦτο διαφαίνεται ὅτι συμβαίνει σήμερον, ἀλλ' ὅλως ἀντιθέτως. Ἑπομένως ἡ διάσπασις ἐὰν ὑφίσταται τῆς ἑνότητος ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρίσητε ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ὅτι ὀφείλεται εἰς μίαν βασικὴν διαφορὰν περὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ ἡ Ἑλλάς. Καὶ τοῦτο ὄχι μόνον εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον. Καὶ ἡ διαφορὰ αὐτὴ ὀφείλεται εἰς τὴν πολιτικὴν σύνθεσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ Δ.Ε. πρὸ τῶν ἐκλογῶν.

Ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, κ. βουλευταί, ὡμίλησε καὶ περὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐὰν εἴχομεν φθάσει εἰς τὸ Κυπριακὸν νὰ λέγουν οἱ Ἄγγλοι ὅτι ἡ αὐτοδιάθεσις θὰ ἐφαρμοσθῇ κάποτε, ὑπάρχει σήμερον ἡ δυνατότης τῆς ἀβιαλλαξίας τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπανήλθομεν εἰς τὸ οὐδέποτε.

Ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, μπορεῖ νὰ ἔχῃ δίκαιον εἰς τὴν διατύπωσιν αὐτήν· λησμονεῖ ὅμως, ὅτι πέραν τῆς Βρεταννικῆς πολιτικῆς ἡ ὁποία εἶναι πρῶτος συνομιλητὴς εἰς τὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ καὶ ὁ ἴδιος ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ἀναγνωρίζει, ὅπως καὶ ὁλόκληρος ἡ Βουλή, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι συντελεσταὶ οἱ ὁποῖοι πρόκειται νὰ ἐπιδράσουν εἰς τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ. Καὶ εἶναι αἱ ἄλλαι Κυβερνήσεις τοῦ ἐλευθέρου Δυτικοῦ κόσμου καὶ αἱ κοιναὶ γνῶμαι αἱ ἀντίστοιχαι τῶν διαφόρων Κρατῶν.

Καὶ κ. βουλευταί, ἠμπορεῖ μὲν ὁ οἱοσδήποτε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας ἢ Ὑφυπουργὸς τὴν μίαν ἡμέραν νὰ ὁμιλῇ περὶ τοῦ κάποτε καὶ τὴν ἑπομένην ἡμέραν, ὅπως συμβαίνει σήμερον, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὸν τόνον τῆς ἀβιαλλαξίας.

Ἀλλ' αὐταὶ αἱ ὑπαναχωρήσεις, μεταβολαὶ καὶ ἐναλλαγαί, ἀποδεικνύουν, ὅτι ὑπάρχει ἀσυνέπεια καὶ ἀνειλικρινὴς στάσις εἰς τὴν Βρεταννικὴν πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς Κύπρου.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, κύριοι βουλευταί, ὑπεγράμμισε τὴν ἀξίαν τοῦ στρατηγικοῦ ἐπιχειρήματος καὶ ἦλθεν, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐνισχυτὴς τῶν ἀπόψεων τῶν ἰδικῶν μας. Εἶπε δηλαδή, ὅτι τὸ στρατηγικὸν ἐπιχείρημα εἶναι σπουδαῖον καὶ ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι ἐνισχυμένον, ὅτι δηλαδὴ ἐὰν πάντοτε ἐνεφανίζετο ἡ ἀξία τῆς Κύπρου ἀπὸ Βρεττανικῆς πλευρᾶς, ἀπὸ ἀπόψεως στρατηγικῆς, τὴν ὥραν αὐτὴν τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο στηρίζει κυρίως τὴν ἀβιαλλαξίαν τῆς Βρεττανικῆς πολιτικῆς. Συνεπῶς καὶ καθ' οἱανδήποτε ἐκδοχὴν παραδέχεται καὶ αὐτὸς ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ὅτι τὸ ἀποφασιστικὸν ἐπιχείρημα ὑπῆρξε τὸ στρατηγικόν. Καὶ γενναῖται τὸ ἐρώτημα, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, καὶ εἶναι καὶ τὸ σημεῖον τῆς διαφωνίας μετὰ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως : Αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα τῆς στρατηγικῆς ἀξίας τῆς Κύπρου, ἐμφανιζόμενον καὶ ἐκμεταλλευόμενον ἐκ μέρους τῆς Βρεττανικῆς πολιτικῆς, εἰς ὃ σημεῖον ὅλοι γνωρίζετε, τίνι τρόπῳ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξουδετερωθῇ ; Διὰ τῆς πολιτικῆς τῶν περιέργων ἐλιγμῶν οἱ ὁποῖοι βίδουν βάσιν εἰς τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς εἰλικρινοῦς θέσεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ N.A.T.O. ἢ διὰ τῆς πολιτικῆς ἡ ὁποία λέγει εἰς τοὺς Συμμάχους, ἐντὸς τοῦ N.A.T.O., ὅτι δὲν ἔχει ἀξίαν τὸ στρατηγικὸν ἐπιχείρημα, διότι ἡ Ἑλλὰς εἶναι στερρῶς προσηλωμένη εἰς τὰς συμμαχίας της ; (Χειροκροτήματα).

Καὶ μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸν κ. Ἀρχηγὸν τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, κύριοι βουλευταί, εὐελιξίαν τῆς σκέψεως, διετύπωσεν, ἀπὸ τὸ Βῆμα αὐτό, τὴν ἑξῆς ἀπορίαν : Διατί, κύριοι, λέγει, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ταράσσεσθε ; Ἠμπορεῖ κάλλιστα νὰ εἶναι κανεὶς εἰς τὸ NATO καὶ ταυτοχρόνως νὰ ἀκολουθῇ, εἰς τοὺς διαφορετικοὺς τομεῖς, ἀνεξάρτητον πολιτικήν. Διότι, πάρτε τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων δυνάμεων, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν. Δείχνουν τὴν ἐμμονήν τους εἰς τὸ NATO. Τοῦτο ὅμως δὲν τὰς ἐμποδίζει νὰ ἀσκοῦν καὶ νὰ ἀναλαμβάνουν καὶ ἄλλας πρωτοβουλίας εἰς τὸν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς των πολιτικῆς.

Ἀλλ' ἀκριβῶς, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ἠθέλησε ἐσκεμμένως νὰ ὑποτιμήσῃ τὴν σημερινὴν κατάστασιν, διότι, ἐὰν ὑπὸ ἄλλους ὅρους ὁμαλῶν σχέσεων μετὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἠδυνάμεθα ἐνδεχομένως νὰ κάμωμεν σκέψεις αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ ἦσαν παρεξηγήσιμοι, ὅσον ἀφορᾷ καὶ ἄλλας πρωτοβουλίας εἰς τὸν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας, τώρα ἀκριβῶς καὶ λόγῳ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ στρατηγικὸν ἐπιχείρημα κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὑπογραμμίζεται ἐντόνως καὶ ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν βάσιν ἕνεκα τῆς ὁποίας σημειοῦται αὐτὴ ἡ ὁμαδικὴ ἀντίδρασις, μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς, διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ, τώρα, λέγω, ἀξιότιμε κ. Ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, εἶναι ἡ μᾶλλον ἀκατάλληλος ὥρα διὰ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναληφθοῦν τοιούτου εἴδους πρωτοβουλίαι. Ἠμπορεῖ αὐτὴ ἡ σκέψις νὰ εἶναι μία σκέψις εὐρυτέρας πολιτικῆς ὑπὸ ἄλλας συνθήκας. Ἀλλὰ ὑπὸ συνθήκας κατὰ τὰς ὁποίας ἐπιδιώκεται ἡ ὑπογράμμισις τῆς σταθερότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ παράγοντος εἰς τὰς Δυτικὰς Συμμαχίας καὶ ὅταν ἀτυχῶς καί, ἐπαναλαμβάνω τὴν λέξιν, ἀτυχῶς, εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν —καὶ δὲν εἶμαι δαιτεθειμένος αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ ἐρευνήσω πῶς

καὶ διατὶ συμβαίνει τοῦτο— ἐδόθησαν ὡρισμένα δείγματα περὶ τῆς δυνατότητος καὶ ἄλλου τινὸς προσανατολισμοῦ τῆς Χώρας, ἐκτὸς τῶν Δυτικῶν μας Συμμαχιῶν. κύριε Ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, προσφέρετε κακὴν ὑπηρεσίαν, ὅταν ἀπὸ αὐτὸ τὸ βῆμα, ὅπου αἱ λέξεις σας ἀκούονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὑπογραμμίζετε ὅτι ὑπάρχουν καὶ πολιτικὰ Κόμματα εἰς τὴν Χώραν ποὺ θὰ ἦσαν διατεθειμένα νὰ ἀναλάβουν πρωτοβουλίας αἵτινες δὲν θὰ εὑρίσκοντο εἰς ἁρμονίαν μὲ τὰς Δυτικάς μας Συμμαχίας. (Χειροκροτήματα).

Ἐστήριξεν, ἀξιότιμοι κύριοι βουλευταί, καὶ περαιτέρω, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, τὴν ὅλην του κριτικὴν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως, ἐπὶ ἑνὸς ὑπηρεσιακοῦ σημειώματος, τὸ ὁποῖον, πράγματι, κατηρτίσθη τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐπικαλοῦμαι καὶ τὴν εὐδυκρισίαν του καὶ τὴν καλήν του πίστιν. Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀμφιβολία, ὅπως ἐξήγησα κατὰ τὴν ἀγόρευσίν μου, τὴν προχθεσινήν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπεδίωξε σταθερῶς τὴν πολιτικὴν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ὑπὸ δύο προϋποθέσεις, τῆς ἀναγνωρίσεως δηλαδὴ τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἐν Κύπρῳ καὶ ἀκόμη ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐφαρμογῆς εἰλικρινοῦς αὐτοκυριαρχίας, μέχρις ὅτου ὑπάρξῃ ἡ δυνατότης τῆς ἐκτελέσεως τῆς ὑποχωρήσεως τῆς Ἀγγλίας νὰ λάβῃ χώραν εἰς τὴν Κύπρον ἡ ἐφαρμογὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Ἐὰν εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν αὐτῶν τῶν ὑπηρεσιακῶν σκέψεων ἐγένοντο καὶ ὡρισμέναι σκέψεις περὶ τῆς ἐξευρέσεως τοῦ τρόπου δηλαδὴ τῆς δυνατῆς φόρμουλας, ἐὰν δέλετε καὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὴν λίξιν αὐτήν, τοῦτο ἀξιότιμε κύριε ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος ἔχετε τὴν γνώμην εἰλικρινῶς καὶ τιμίως.

Ἔχετε τὴν γνωμην, ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ὑπηρεσιακῶν σκέψεων ἀποδεικνύει ὅτι μετὰ τὴν ἐπίσημον ἐμφάνισιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀπόψεως ἔναντι τῶν Ἄγγλων δὲν ἐζητήθη τὸ μεῖζον; Καὶ ἐζητήθη τὸ μεῖζον ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι ἐπανειλημμένως καὶ δὲν διστάζω νὰ εἴπω πρὸς τὴν ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅτι καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Παρισίοις μετάβασίν μου δὲν παρέλειψα, κατὰ τρόπον σαφῆ, πρὸς ὅλους τοὺς Ἀντιπροσώπους τοῦ ΝΑΤΟ καὶ δὴ εἰς ἐκείνους τῶν ὁποίων ἡ γνώμη ἔχει ἁρμόνουσαν σημασίαν, νὰ στηρίξω τὴν Ἑλληνικὴν πολιτικὴν εἰς τὰς δύο ἐπιδιώξεις τουτέστιν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἄνευ πολιτικῶν περιορισμῶν, οἱ ὁποῖοι νοθεύουν καὶ ἐξουδετερώνουν τὴν οὐσίαν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοκυβερνήσεως, πραγματικῆς δημοκρατικῆς τοιαύτης. Καὶ ὑποστηρίχθη, κύριοι βουλευταί, διὰ νὰ ἴδητε — καὶ θὰ μοῦ τὸ ἐπιτρέψῃ αὐτὸ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος — τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀντιπολιτευτικῆς διαθέσεως, ὅτι ἀντηλλάγησαν ὑπηρεσιακαὶ σκέψεις μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν προϊσταμένων τῶν ὑπηρεσιῶν δημιουργοῦσα δέσμευσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ δὲν ἀναγνωρίζουν ὅτι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐπισήμως ἐπεβλήθησαν πρὸς τοὺς Βρεταννούς, αὐτὰ ἀποτελοῦν πράγματι τὴν πολιτικὴν τοποθέτησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ θέμα τῆς ἀμνηστίας.

Κύριοι βουλευταί, κατεκρίθημεν καὶ κατεκρίθημεν μετὰ βριμύτητος καὶ κατὰ τρόπον ἐπίμονον ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ὅτι δὲν ἐκάμαμεν ὅ,τι ἠδυνάμεθα νὰ πράξωμεν διὰ νὰ ἀνακουφίσωμεν τὸν Κυπριακὸν Λαὸν καὶ συνεπῶς νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ εὐτυχές, εὐτυχέστατον ἀποτέλεσμα νὰ δυνηθῶμεν νὰ σώσωμεν καὶ τὴν ζωὴν τῶν δύο ἡρώων Κυπρίων ἀγωνιστῶν. Δὲν εἶναι τῆς παρούσης στιγμῆς ἡ ἐμφάνισις τῶν γενομένων ἐνεργειῶν. Δηλῶ ἐν τούτοις εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι ἤρχισαν αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1955 καὶ ἀδιαλείπτως ἐξηκολούθουν μέχρι τῆς παραμονῆς τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τῶν δύο Κυπρίων ἡρώων. Ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι δέκα αὐταὶ καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ ἰδική μου, ποὺ ὑπεβλήθη, πρὸ τῆς ἐκτελέσεως, ὅταν ἤμην εἰς τὸ Παρίσι, εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας κ. Λόϋδ, περὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος ἐφαρμοσθῇ γενικὴ ἀμνηστία, περιλαμβάνουσα ὅλας τὰς κατηγορίας, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καμμία προϋπόθεσις διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ τὴν περαιτέρω προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Διεφωνήσαμεν μὲ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίσθη ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπιβληθῇ ἡ τάξις διὰ τῆς βίας, διὰ νὰ μεταβῶμεν ἀργότερον εἰς ἄλλας ἐξελίξεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον δὲν ἀπεσαφήνισεν.

Τοῦ εἶπον κατὰ τρόπον κατηγορηματικόν. Κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἡ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἡ περαιτέρω ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος δὲν ἀρχίζει διὰ τῆς πολιτικῆς βίας, ἀλλὰ ἀρχίζει διὰ τῆς πολιτικῆς λύσεως. Ὀφείλετε νὰ ἀντιληφθῆτε ὅτι ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησαν τὰς ἀνωμαλίας καὶ τὰς ἐμπλοκάς, τότε πράγματι πλησιάζετε τὸ Κυπριακὸν πρόβλημα, τὸ πρόβλημα τῶν Ἑλληνοβρεταννικῶν σχέσεων ἀπὸ τῆς ὀρθῆς πλευρᾶς. Ἐὰν ἀντιθέτως ἐπιδιώκετε διὰ τῆς βίας νὰ ἐπιβληθῆτε, θὰ ἔχετε χάσει τὴν ψυχὴν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, θὰ ἔχετε χάσει τὰς συμπαθείας, τὰς ὁποίας εἴχατε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ προσέθεσα, νομίζω, ὅτι θὰ πρέπει ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις νὰ σταθμίσῃ καλῶς τὰς συνεπείας καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν πολιτικήν της.

Βλέπετε, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ἀκολουθῶμεν, κατὰ τὴν ἰδικήν μας γνώμην, τὴν μόνην δυνατὴν ὁδὸν καὶ ἐπανέρχομαι ἐπὶ τῆς διατυπώσεως, τὴν ὁποίαν πρὸ ἡμερῶν ἔκαμα ἐνώπιον τοῦ Σώματος.

Κύριοι βουλευταί, ἐὰν ἠθέλαμεν νὰ βρέψωμεν, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐγώ, ἀναγνωρίσεις καὶ συμπαθείας καὶ χειροκροτήματα ἐκ μέρους τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ἐκ μέρους τῆς Κύπρου, θὰ ἦτο ἁπλοῦν. Θὰ ἠδυνάμεθα, ἐκφωνοῦντες ἕνα λόγον ἐξαίροντες τὴν πολιτικήν μας, νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν. Καὶ ἐναμίσαμεν καὶ νομίζομεν ὅτι, διὰ νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας μας ὑπηρεσίας, ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν, ὅταν ἀκολουθοῦμεν μίαν πολιτικήν, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν σταθερὰν προβολὴν τῶν αἰτημάτων, ἄνευ ὅμως τῶν δημοσίων ἐκδηλώσεων τῶν σκέψεών μας μήπως τυχὸν αὐτὸ βλάψῃ καὶ δύναται πράγματι νὰ βλάψῃ. Αὐτὴ πολιτική, κύριοι, εἶναι ἡ πλέον δυσχερὴς καὶ τὴν ἀκολουθοῦμεν, διότι ἐπιστέψαμεν καὶ πιστεύομεν ὅτι αὐτὸ ἐξυπηρετεῖ πράγματι τὸ ἐθνικὸν συμφέρον.

(Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, τὴν Πρεσβυτικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Πρόεδρος κ. Κ. Γ. Ροδόπουλος).

Ὁ κύριος Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ὑπεστήριξεν, ὅτι ἀπωλέσαμεν πολύτιμον χρόνον εἰς τὸ διάστημα τῶν τελευταίων μηνῶν. Καὶ ἐγὼ κύριοι βουλευταί, κατὰ τὴν ἰδικήν μου κρίσιν καὶ συνείδησιν, νομίζω καὶ ὑποστηρίζω ἀκριβῶς τὰ ἀντίθετα. Εἰς τὸ διάστημα τῶν τελευταίων μηνῶν ἐσημειώθη τοιαύτη πρόοδος ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ὥστε δὲν χωρεῖ σύγκρισις μὲ τὸ σημεῖον εἰς ὃ εὑρίσκετο τὸ θέμα κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς τριμεροῦς τοῦ Λονδίνου καὶ ἐκείνου, εἰς ὃ εὑρίσκεται σήμερον. Σήμερον τὸ θέμα κινεῖ τὸ παγκόσμιον ἐνδιαφέρον καὶ εἶναι παγκόσμιον πρόβλημα. Ἐφ' ὅσον κύριε Ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ἐδέχθητε ἐν τῇ ὑποστηρίξει τῶν ἀπόψεών σας, ὅτι ἡ ἐπίλυσις τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς συμπαστάσεως τῆς κοινῆς γνώμης πολλῶν κρατῶν, θὰ πρέπει ταυτοχρόνως νὰ ἀναγνωρίσητε, ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων 18 μηνῶν ἐσημειώθη οὐσιωδεστάτη πρόοδος. Βεβαίως ἡ πρόοδος αὕτη ἐκόστισεν πάρα πολλά, διότι συνδυάζεται καὶ μὲ τὰ ἀτυχέστατα γεγονότα ποὺ γνωρίζομεν ὅλοι, τὰ ἀτυχέστατα αὐτὰ γεγονότα ἀπεναλύψαν τὴν ἀδιάλλακτον γραμμὴν τῆς Βρεταννικῆς πολιτικῆς καὶ δὲν θὰ ὑπάρξουν λόγοι ἐπαρκεῖς διὰ νὰ ὑπογραμμίσουν τὴν σημειωθεῖσαν πρόοδον εἰς τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος.

Ὅπως καὶ εἰς τὸ παρελθόν, κατηγοροῦντο ὁ Κυπριακὸς λαὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὅτι δὲν ἔστεργον νὰ ἔλθουν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅτι ἠθέλησαν νὰ λύσουν τὸ πρόβλημα τῆς Κύπρου διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀδιαλλαξίας, ἦλθε ἐδόθη ἡ εὐκαιρία καὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ διατυπώσουν, βάσει ἀδιαισθήτων στοιχείων, ὅτι ἡ ἀδιαλλαξία εἶναι προνόμιον τῆς Βρεταννικῆς πολιτῆς. Ἀκόμη, ὅτι ἡ Ἑλλάς, χώρα μικρὰ μὲ σταθερὰς τὰς σκέψεις της, μὲ σταθερὸν βῆμα, μὲ ἀντίληψιν συμμαχικῶν ὑποχρεώσεων καὶ ταυτοχρόνως μὲ μετριο-

πάθειαν διεκδικεῖ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τῆς ἀνήκει καὶ τῆς ἀνήκει διὰ λογαριασμὸν τῆς Κύπρου. (Χειροκροτήματα).

Ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ἐμέμφθη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κ. Προέδρου αὐτῆς, διότι δὲν συνεκλήθη συμβούλιον τοῦ Στέμματος ἐντὸς τῶν πλαισίων, τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συμβῇ τί ; Νὰ ἀλλάξῃ ἡ πολιτικὴ τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Μὰ ἐὰν ἡ πολιτικὴ τῆς ἀντιπολιτεύσεως πρόκειται νὰ ἀλλάξῃ, αὐτὸ εἶναι θέμα, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ εἶναι ὀλίγον τουλάχιστον παράξοξον νὰ λέγωμεν, ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ λόγῳ τῆς ἀναμοιογενείας τῆς ἀντιπολιτεύσεως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ, ἐὰν ἐγίνετο μία συζήτησις ἐνώπιον τοῦ ρυθμιστοῦ τοῦ πολιτεύματος.

Κ. Μητσοτάκης. Θὰ ἀπεκαλύπτετο ἡ ἰδικὴ σας πολιτική.

Κύριοι βουλευταί, ἐπικουρικῶς πρὸς αὐτάς, ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ἔθιξε καὶ ἕτερον σημεῖον. Τὸν πληροφορῶ ὅτι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Λιβάνου, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωσε τοιαύτην σημασίαν, ἐνῷ πρόκειται, πράγματι, περὶ μιᾶς κοινωνικῆς παρατυπίας, τὸ τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ὑπαινίσσεται, ἐκ μέρους τοῦ ἰδικοῦ μας διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου, καθώριζεν ὅτι εἶχεν ἀναβληθῇ τὸ ταξεῖδιον αὐτὸ ἐπὶ πενθήμερον. Καὶ τὸ ζήτημα δὲν τίθεται, ἀξιότιμε κύριε Ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, οὕτω. Σεῖς, ὁ ὁποῖος γνωρίζετε, προφανῶς, καὶ τὴν ἐθιμοτυπίαν πολὺ καλύτερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, θὰ πρέπει, κύριε Ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, νὰ γνωρίζετε, ὅτι δὲν εἶναι εἰς τὸν ἡμέτερον ἐν τῇ φιλικῇ χώρᾳ ἐκπρόσωπον τὸ καθῆκον, νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ εἶναι εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς φίλης χώρας ἐνταῦθα, ὅταν πρόκειται νὰ ἔλθῃ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἴτε ἰδιωτικῶς, εἴτε καὶ ἄλλως πως, νὰ καταστήσῃ τὴν ἄφιξίν του σαφῆ καὶ κατὰ ἡμέραν καὶ καθ' ὥραν, διὰ νὰ εἶναι, τοιουτοτρόπως δυνατόν, νὰ λαμβάνωνται ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέτρα καὶ νὰ γίνωνται ὅλαι αἱ ἐκδηλώσεις, ποὺ ἀπαιτεῖ, πράγματι, ἡ ἀβρότης εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ δύο φιλικῶν χωρῶν.

Καὶ νομίζω ἀξιότιμε κύριε Ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ὅτι, τοὐλάχιστον, ἐὰν θὰ θελήσετε νὰ μὲ μεμφθῆτε, διότι ἀγνοῶν τὸ γεγονὸς τῆς ἀφίξεως τοῦ Ὑπουργοῦ τούτου ἰδιωτικῶς ἐνταῦθα καὶ πληροφορηθεὶς τοῦτο, μετέπειτα ἐφρόντισα καὶ νὰ ἐπικοινωνήσω, προσωπικῶς, μαζί του καὶ νὰ τοῦ ἐκφράσω καὶ τὴν στενοχωρίαν μου, διότι δὲν εἶχε καταστῇ δυνατόν, νὰ συναντηθῶμεν προηγουμένως. Δὲν νομίζω ὅτι, ἀπὸ ἀπόψεως, Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἐσημειώθη καμμία παράλειψις.

Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος ἐμνημόνευσε, κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του, καὶ τὸ αἴτημα, τὸ διατυπωθέν, διὰ τὴν ἰδικήν μου, ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτὴ ἦτο ἀπολύτως ἀπαραίτητος καὶ ἀναγκαία, διὰ τὴν περαιτέρω προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Ἀξιότιμοι κύριοι βουλευταί, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ὁμιλήσω ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μου προσωπικῶν πολιτικῶν ἀντιλήψεων. Διότι γνωρίζετε κάλλιστα, ὅτι δὲν ἀνήκω εἰς τὴν χορείαν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔχονται τῶν χαρτοφυλακίων. Τὸ ἔχω ἀποδείξει εἰς τὴν μικράν μου πολιτικὴν ἱστορίαν ἐπανειλημμένως. Ἐὰν ἠθέλησα καὶ ἐδέχθην νὰ ἀναλάβω τὸ βαρὺ φορτίον, τὸ ὁποῖον φέρω εἰς τὴν πλάτην μου, ἐάν, μὲ τὸν ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἐπὶ ὀκτάμηνον, νυχθημερόν, εἰργάσθημεν ὅσον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιγραφῇ τὴν στιγμὴν αὐτήν, διὰ νὰ προστατεύσωμεν τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προωθήσωμεν καὶ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ἀποτελεῖ τοῦτο δι' ἐμὲ τιμητικὴν εὐθύνην καὶ καθῆκον. Καὶ μὴ ἔχετε καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι, ἐὰν ἠσθανόμην ὅτι, θὰ ἠμποροῦσα νὰ προσφέρω μίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Ἔθνος καὶ εἰς τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, ἀποχωρῶν, δὲν θὰ ἐδίσταζον οὔτε μίαν στιγμήν, νὰ ἐπανέλθω μαζί σας, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, εἰς τοὺς βουλευτικοὺς θώκους. (Χειροκροτήματα).

Ἀλλὰ πιστεύω ἀντιθέτως, ὅτι τὸ αἴτημα τῆς ἰδικῆς μου ἀπομακρύνσεως ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν ἀφορᾷ τὴν διαχείρησιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας, ἀλλὰ εἶναι προσπάθεια. Διὰ τῆς ὁποίας θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἐξασθένησις, κατὰ πρῶτον στάδιον, τῆς Κυβερνήσεως, ἵνα ἐπέλθῃ, εἰς δεύτερον στάδιον, ἡ πτῶσις αὐτῆς. (Χειροκροτήματα).

Καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον, ἀνεξαρτήτως τοῦ τί θέλει ἡ ἀντιπολίτευσις, ἔχω πλήρη τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης μου καὶ ὡς μέλος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὡς μέλος τῆς Ε.Ρ.Ε. ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔστειλεν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, δι' ὅσον χρόνον θὰ ἀπολαμβάνω τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Ἀρχηγοῦ μου καὶ τῆς Βουλῆς, δὲν πρόκειται νὰ παραχωρήσω τὴν θέσιν μου. (Χειροκροτήματα).

Θὰ ἀγωνισθῶ, περαιτέρω μὲ τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐμπνέει ἡ ἱερὰ ὑπόθεσις, διὰ τὴν ὁποίαν ἀγωνίζομαι, ἀλλὰ καὶ ἡ πεποίθησις, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ἄνδρες πρέπει νὰ ἀναλίσκωνται, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἐξουσίας. Ἡ ἐξουσία δὲν εἶναι σκοπὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτόν. Εἶναι μέσον πρὸς σκοπόν. Καὶ εἶναι μέσον πρὸς σκοπόν, σύμφωνα μὲ πεποιθήσεις, σύμφωνα μὲ πολιτικὰς γραμμάς. Καὶ ὅταν τὰς πολιτικὰς αὐτὰς γραμμάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβάθη ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, εἰς τὴν σημερινὴν πλειοψηφίαν, ἔρχονται διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς τεθλασμένης τὰ κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἐναίσιαν πολιτικήν, νὰ τὰς ἀμφισβητοῦν, καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ μείνωμεν εἰς τὰς ἐπάλξεις, στηριζόμενοι εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Βουλῆς. (Χειροκροτήματα).

Ἀξιότιμοι, κύριοι συνάδελφοι, ὑπεστηρίχθη ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἐν τῷ συνόλῳ της, ἡ ἀκαταλληλότης τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν περαιτέρω διαχείρισιν τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας. Μάλιστα δὲ ὁ ἀξιότιμος κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημ. Κόμματος, μᾶς κατηγόρησε καὶ κατὰ τρόπον ἐπίμονον, λόγῳ τοῦ ὅτι φρονῶ ὅτι ὁ χειρισμὸς τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὰς σημερινὰς μάλιστα συνθήκας—καὶ ἐξήγησα διὰ ποίους λόγους συμβαίνει τοῦτο, κύριοι συνάδελφοι,— ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ τὴν συμπαράστασιν τὴν θερμὴν τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας. Ἠλέγχθημεν καὶ κατηγορήθημεν διὰ τί πρᾶγμα; Διότι ἐπιθυμοῦμεν δι' ὡρισμένων πολιτικῶν ἐνεργειῶν, εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἐπιλύσεως τῶν ἐξωτερικῶν μᾶς προβλημάτων, νὰ ἔχωμεν, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, τὴν θερμὴν συμπαράστασιν τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας.

Κ. Μητσοτάκης. Δὲν τὸ εἶπε κανεὶς αὐτό.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Τὸ εἶπεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ὑπὸ τὴν κάτωθι ἔννοιαν: ὅτι στηρίζετε ὁλόκληρον τὴν πολιτικήν σας εἰς τὴν ὑποβολὴν ἔναντι τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας.

Κ. Μητσοτάκης. Ἄλλο τὸ ἓν καὶ ἄλλο τὸ ἄλλο.

Σ. Θεοτόκης (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Εἶναι μεγάλη ἡ ἀνάγκη, ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, μὲ τὰς τόσον τραγικὰς ἐξελίξεις τῆς στιγμῆς, μὲ τὴν τόσην κίμορραγίαν, μὲ τὰς τόσας δυσχερείας, τὸ καθῆκον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, νὰ πραγματοποιηθῇ ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο εἰς τὸ ἀκέραιον. Νὰ προσπαθήσῃ δηλαδὴ ἡ Κυβέρνησις, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν δύο βασικῶν αἰτημάτων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, τούτέστι τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ταὐτοχρόνως τῆς γνησίας αὐτοκυβερνήσεως, νὰ κάμῃ ὅτι δύναται, διὰ νὰ περιορίσῃ τὰ ἐκεῖ δεινὰ καὶ χάριν τοῦ περιορισμοῦ τῶν δεινῶν αὐτῶν καὶ τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος τοῦ τόπου νὰ ἐπιδιώξῃ ταὐτοχρόνως καὶ μείζονα σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν μετὰ τῆς μεγάλης ἀμερικανικῆς δημοκρατίας. Δὲν νομίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ δύναται νὰ ὑπάρξῃ τις, ὁ ὁποῖος θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ μεμφθῇ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, διὰ τὴν ἄσκησιν αὐτῆς τῆς πολιτικῆς.

Ἀλλ' ὁ ἀξιότιμος κ. ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος, ὡς ὄντως γνήσιος ἐκπρόσωπος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, δὲν ἐπετέθη ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Διότι αὐτὸ εἰλικρινῶς ἐπεδίωκεν. Ἐπετέθη εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἀλλοῦ εἶναι προφανῶς ἡ σκέψις του. Κύριοι βουλευταί, ἡ Ἀντιπολίτευσις, ὅπως διεπίστωσα τὴν ἄποψιν αὐτὴν πρὸ δύο ἡμερῶν, διὰ νὰ κατορθώσῃ, δι' οὓς λόγους ἐξετίμα ὀρθοὺς δι' αὐτήν, νὰ συμπήξῃ

τὴν Δημοκρατικὴν Ἕνωσιν, ὡς ἐκλογικὴν σύμπραξιν, ἠναγκάσθη νὰ εὕρῃ ἐκφράσεις καὶ διατυπώσεις, αἱ ὁποῖαι νὰ δημιουργοῦν τὴν προϋπόθεσιν τοῦ συγκερασμοῦ τῶν ἀντιθέτων ἀπόψεων εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς.

Καὶ μετέπεσεν ἀπὸ τὰ συνθήματα τῆς οὐδετεροφιλίας εἰς συνθήματα ἴσης φιλίας, διὰ νὰ ἐξελιχθῇ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ὀλίγον τι περισσότερον, πρὸς τὴν πλευρὰν τῶν δυτικῶν μας συμμαχιῶν. Ἐὰν κ. συνάδελφοι, θελήσητε νὰ συγκρίνητε τὰς συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι πρὸ ὀλίγου καιροῦ, πρὸ ὀλίγων ἑβδομάδων, ἔγιναν ἐδῶ, ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἐὰν συγκρίνητε τὰς ἐκ τῶν συζητήσεων τούτων διαπιστώσεις καὶ τὴν ἐμφάνισιν τῶν διαφόρων κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, αὐτὴν τὴν φορὰν θὰ σημειώσητε καὶ σεῖς, εἶμαι βέβαιος, μίαν οὐσιαστικωτάτην μεταβολήν, διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν μεταβολὴν προσανατολισμοῦ πρὸς τὰς γραμμὰς ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἡμεῖς ὑπεστηρίξαμεν πρὸ τῶν ἐκλογῶν καί, ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς μᾶς ἔδωσε τὴν πλειοψηφίαν εἰς τὴν Βουλήν. (Χειροκροτήματα).

Ἀλλ' ὅταν, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, συνάδελφοι καὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ τῆς Συμπολιτεύσεως, ὑπάρχῃ αὐτὸ τὸ πρόσφατον ἱστορικὸν δεδομένον —διότι αὐτὸ εἶναι γεγονὸς μὴ ἐπιδεκτικὸν ἀμφισβητήσεως— ἠμποροῦσε ἐνδεχομένως νὰ ὑπάρχῃ προσπάθεια νὰ δοθῇ εἰς τὰ γεγονότα αὐτὰ διάφορος ἑρμηνεία ἐκ μέρους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Δὲν ἀλλάσσει ὅμως πρᾶγμα. ἡ οὐσία. Εἶναι βέβαιον λέγω, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ὅτι ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ὄχι μόνον ὡτσμένται ἀπόψεις αἵτινες τοὐλάχιστον μέχρι πρὸ ὀλίγου ἴσχυον καὶ ἀφεώρουν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν πρεσβεύει ἡ Ἀντιπολίτευσις, δὲν εἶναι ἀπόψεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηρίζουν τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Ἀλλ' ἐὰν κ. Ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, εἴμεθα ἡμεῖς, λόγῳ τῆς ἀσκηθείσης πολιτικῆς τῆς μετριοπαθείας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπολύτου ταὐτοχρόνως ἐμμονῆς κατὰ τὴν ἰδικήν μας γνώμην, ἀκατάλληλοι διὰ νὰ χειρισθῶμεν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν, ἐγὼ σᾶς λέγω, ὅτι διὰ τὸ Κυπριακὸν τοὐλάχιστον θέμα, εἴσθε σεῖς ἰδεολογικῶς ἀκατάλληλοι. Διὰ νὰ χειρισθῆτε τοῦτο. (Χειροκροτήματα).

Ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, αἱ περιστάσεις εἶναι κρίσιμοι Δὲν ἐδίστασα μετὰ παρρησίας ἐνώπιον τοῦ Σώματος ν' ἀναπτύξω εἰς ἐπανειλημμένας ἀγορεύσεις μου μετὰ πάσης ἀντικειμενικότητος καὶ μετὰ θάρρους τὰ δεδομένα τῆς πολιτικῆ αὐτῆς ὅπως ἐμφανίζονται σήμερον. Εὑρισκόμεθα πρὸ ἐνὸς νέου κύματος ἀδιαλλαξίας ἐκ μέρους τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' εὑρισκόμεθα ταὐτοχρόνως καὶ πρὸ μιᾶς οὐσιαστικῆς ἀντιδράσεως καὶ ἄλλων κομμάτων ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ. ἀλλὰ καὶ τῆς κοινῆς γνώμης ὄχι μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ ἀλλὰ καὶ τῆς Βρεταννικῆς Κοινοπολιτείας, ἐν τῷ συνόλῳ Καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι τὸ Κυπριακὸν θέμα θὰ διέλθῃ, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, πολλὰς φάσεις. Εἰς τὰς φάσεις αὐτὰς ὅπως εἶπον καὶ προχθές, ἡ Ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη, ὑμεῖς κ. βουλευταί, πρέπει νὰ εἶσθε ἕτοιμοι, τὸ μὲν ν' ἀντιμετωπίσητε τὰς δυσχερείας καὶ πικρίας, τὸ δὲ τὰς αἰσιοδόξους ἐνδείξεις νὰ τὰς ἐκτιμᾶτε μετὰ περισκέψεως. Καὶ τοῦτο διότι εἰς τὴν πολιτικήν, ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν δὲν εἶναι εὔκολον πρᾶγμα νὰ λαμβάνετε ὡς σταθερῶς δεδομένον ὅ,τι κατὰ ὡρισμένην στιγμὴ ἐμφανίζεται.

Καὶ νομίζω, ὅτι ἡ Ἀντιπολίτευσις, ἐὰν πράγματι δὲν ἐνφορεῖται ἐκ στενῆς ἀντιπολιτευτικῆς διαθέσεως, ἐὰν πράγματι αἰσθάνεται τὸ καθῆκον της ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προώθησιν τῶν μεγάλων θεμάτων τῆς χώρας, ὀφείλει μόνη της, χωρὶς παραινέσεις, ἐκ τῇ συναισθήσει τοῦ ἐθνικοῦ της καθήκοντος, συναίσθημα τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι καθόλου ξένον πρὸς ὑμᾶς, κ. βουλευταὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ πράξῃ τὸ ἐθνικόν της καθῆκον.

Δὲν εἶμαι ἐγὼ αὐτός, ὁ ὁποῖος θὰ ἐτόλμουν νὰ ὑποστηρίξω τὸ ἀντίθετον καὶ θέλω νὰ πιστεύω, ὅτι πιστεύετε καὶ σεῖς τὴν ἐθνικήν σας ἀποστολήν. Ἠμποροῦμε νὰ διαφωνοῦμε ὡς πρὸς τὴν ἀντιμετώπισιν ὡρισμένων προβλημάτων, ἀλλὰ δὲν ἐπιτίθεμαι ἐναντίον οὐδενὸς καὶ δὲν εἶμαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ ὑποστηρίξῃ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὑπεστηρίχθη. Ὅτι δηλαδὴ ἡμεῖς ὄχι μόνον κακῶς ἐχειρίσθημεν τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἀλλ' ἐφθάσαμεν εἰς παραχωρήσεις, αἵτινες τοὐλάχιστον ἀποτελοῦν ἐθνικὴν μειοδοσίαν, διὰ νὰ μὴ ὑπομνήσω καὶ τὴν χρησιμοποίησιν βαρυτέρων ἀκόμη ἐκφράσεων. Τὴν τοιαύτην κατηγορίαν ἐγὼ δὲν σᾶς τὴν ἀνταπέδωσα. Πιστεύω, ὅτι καὶ σεῖς, ὅπως καὶ ἡμεῖς, πράττετε τὸ ἐθνικόν σας καθῆκον καὶ ὅτι τὰ θέματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τὰ ἐξετάζετε ἀπὸ μίαν διάφορον γωνίαν, ἀπὸ ἓν διάφορον πρῖσμα. ἀλλὰ δὲν σημαίνει ὅτι ἐπειδὴ συνέβη αὐτὴ ἡ διάστασις, ἐξ αὐτὸν λόγῳ αὐτὸν θὰ πρέπει νὰ σᾶς κατηγορήσῃ κανεὶς καὶ μάλιστα μὲ τόσον βαρείας λέξεις.

Δὲν πρόκειται; ἐγὼ νὰ σᾶς δώσω πιστοποιητικόν, οὔτε καὶ εἶναι ἡ σκέψις μου αὐτή, ὅπως καὶ δὲν δέχομαι ἀπὸ σᾶς πιστοποιητικὸν οἱασδήποτε μορφῆς.

Ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει κ. συνάδελφοι, θὰ πρέπει καὶ κάτι ἄλλο νὰ σκεπτώμεθα. Νὰ σκεπτώμεθα, ὅτι ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, ὄχι μόνον θὰ χρειασθῇ ἐργασία καὶ κόπος, ὄχι μόνον θὰ χρειασθῇ ἐπιμονὴ καὶ σταθερότης, εἰς τὴν πολιτικὴν γραμμήν, ἀλλὰ θὰ χρειασθῇ, πρὸ παντός, νὰ κατανοήσωμεν ὅτι διὰ τὴν γραμμὴν αὐτήν, θὰ πρέπει νὰ ὑπάρξῃ καὶ εὐρυτέρα κατανόησις τῆς κοινῆς γνώμης.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς κοινῆς γνώμης, τῶν φίλων τῆς πλευρᾶς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, αὐτὸ δὲν εἶναι θέμα τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως ἡμᾶς, κύριοι βουλευταὶ τῆς πλειοψηφίας, νομίζω, ὅτι θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ὑπενθυμήσω τὸ ἑξῆς: Ὅτι ἡ ἐπανειλημμένη συζήτησις τοῦ Κυπριακοῦ, κ. βουλευταί, δὲν ὑπῆρξε, πάντοτε, ἐποικοδομητικὴ τῆς προσπαθείας ἡμῶν. Πιστεύω, ἀντιθέτως, ὅτι κατὰ ὡρισμένην στιγμήν, τῆς συζητήσεως αὐτῆς ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα ἡ φθορά. Εἶναι, λοιπόν, ἀνάγκη εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον νὰ σταματήσωμεν. Ἐὰν ἡ Ἀντιπολίτευσις, αὐτὸ δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεται, εἶναι ὑπόθεσις ἰδικῆς της πολιτικῆς εὐθύνης. Ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἰδικῆς μας πλευρᾶς, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ὀφείλομεν σταθερῶς διαφωτίζοντες, ὅπως δυνάμεθα καὶ ὅπου δυνάμεθα τὴν κοινὴν γνώμην ταὐτοχρόνως νὰ αἰσθανώμεθα καὶ τὴν ἐπιβεβλημένην σύνεσιν καὶ καρτερικότητα, ὅπως, τόσας φορὰς εἰς τὴν μακραίωνα ἱστορίαν ἀπέδειξαν, ὅτι εἶχαν οἱ πραγματικοὶ καλοὶ πατριῶται τοῦ Ἔθνους.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀξιότιμον κ. Ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε. Διότι, ὅσα εἶπεν ἀπόψε, ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ, ἀνατρέχων εἰς παλαιοτάτην ἱστορίαν, ἀποδεικνύουν, ὅτι ἐὰν αὐτὸς νομίσῃ, ὅτι δύναται κατὰ ὡρισμένον τρόπον καὶ κατ' ἰδίαν βούλησιν, νὰ ἐκτιμᾷ τὴν εὐφυΐαν τῶν Ἑλλήνων, οἱ Ἕλληνες τοῦ ἀπέδειξαν, ὅτι αὐταὶ αἱ περίεργοι ἀντιλήψεις του, καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν πολιτικὴν τῶν προκατόχων του, ἀλλὰ καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν πολιτικὴν τὴν ἰδικήν του, δὲν εἶναι σκέψεις, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ ἔχουν τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Καρτάλης. Κύριοι βουλευταί, ὁμολογῶ ὅτι ἡ διαφορὰ τόνου καὶ ἡ διαφορὰ ἀντιδράσεως τοῦ φίλου μου κ. Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν, μεταξὺ τῆς σημερινῆς του ἀγορεύσεως καὶ τῆς προηγουμένης, δεικνύει τοὐλάχιστον, ὅτι ἐθίγη εἰς ὡρισμένα αἰσθήματά του. Εἶδα ἕνα ὕφος ζωηρόν. Κατηγορίαι ἐξετοξεύθησαν καὶ ἐναντίον μου καὶ ἐναντίον τῆς παρατάξεώς μας καὶ εἶδα μίαν βιαιότητα τοῦ λόγου, ἡ ὁποία δὲν εἶναι τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν. Καὶ θὰ ἤθελον νὰ τοῦ ἀπαντήσω μὲ δύο μόνον λέξεις. Προφανῶς, ὑπῆρχε ἕνα γενικώτερον θέμα πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως, ἐν γένει πολιτικῆς καὶ ὑπῆρχεν ἕνα προσωπικὸν θέμα τοῦ κ. Ὑπουργοῦ. Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι ἀποδίδω μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τὸ ἕνα ἐκ τῶν δύο, θὰ προτάξω τὸ προσωπικόν του θέμα, διὰ νὰ τοῦ δώσω μερικὰς ἐξηγήσεις.

Εἰς τὴν πολιτικὴν σταδιοδρομίαν τῶν δημοσίων ἀνδρῶν, συμβαίνουν ἀτυχήματα, συμβαίνει νὰ ἔλθῃ ἕνα πρόσωπον εἰς ἀντίθεσιν μὲ μίαν κοινὴν γνώμην καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μὲ τὴν ὅλην ὑποτροπίαν τοῦ χειρισμοῦ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἦλθεν εἰς αὐτὴν τὴν σύγκρουσιν μὲ τὸν λαὸν τῆς Κύπρου.

Καὶ ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ εἶναι πρόσφατος. Ἀρχίζει ἐκ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Ὑπουργείας του. Διότι, ὅπως ἐνθυμεῖσθε, αἱ πρῶται ἐπαφαὶ μεταξὺ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ καὶ τοῦ Γενικοῦ Προξένου ἐν Κύπρῳ ἔχουν ὡς βάσιν, τὴν στάσιν, τὴν ἀδιάλλακτον στάσιν, τὴν ὁποίαν ζητοῦν οἱ Κύπριοι ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν διαλλακτικὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν δίδει ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐνθυμεῖσθε ὅτι τὰ πρῶτα τηλεγραφήματα, ἀφορῶν τὸ περιεχόμενον τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων καὶ τονίζει ὁ Γενικὸς Πρόξενος, ὅτι χρειάζεται μία ἔνεσις ἀδιαλλαξίας, διότι τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνθρώπων, μαχομένων ἀνθρώπων, χρειάζεται ἕνα σῖσθημα ἀπολύτου δικαιώσεως καὶ συμπαραστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐναντι αὐτῶν, ἡ ἀπάντησις τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι προγραμματικαὶ δηλώσεις συνήθους τύπου, αἱ ὁποῖαι δὲν δίδουν εἰς τὸν Κυπριακὸν λαὸν τὴν ἔνεσιν, ἐνθουσιασμοῦ, τὴν ὁποίαν περιμένει. Καὶ ἐὰν σήμερον κατηγορεῖται ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπὸ τὴν Κοινὴν Γνώμην, κατηγορῆται, διότι ἐπικρατεῖ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς πῶν Ἐξωτερικῶν εἶναι φορεὺς μιᾶς διαλλακτικῆς καὶ συμβιβαστικῆς στάσεως εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα. Μπορεῖ νὰ εἶναι λανθασμένον δὲν τὸ γνωρίζω. Ἀναμφισβητήτως, διὰ τοὺς Κυπρίους, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὸ σθένος, τὸ ἀπαιτούμενον κατὰ τοὺς Κυπρίους, διὰ νὰ ἐκπροσωπήσῃ τὸ δίκαιον τοῦ ζητήματος εἰς τὴν παγκόσμιον κοινὴν γνώμην.

Ζητεῖται, λοιπὸν καλῶς ἢ κακῶς, ἡ προσωπικὴ του ἀπομάκρυνσις. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ τὴν τελευταίαν ἀγόρευσιν, ὅταν εἰσήρχετο εἰς τὸ θέμα τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς μὲ μίαν ἀξιόλογον ρητορικήν, μᾶς εἶπεν ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ πολιτική, ἢ μᾶλλον ὁ ἀστερισμός, ὃ ἐκάστοτε ἀστερισμὸς εἶναι συνάρτησις πολλῶν παραγόντων. Ἀναμφισβητήτως ἄλλος εἷς ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων, εἷς τὸν ἀστερισμὸν αὐτὸν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, εἶναι τὸ ἠθικὸν ἑνὸς μαχομένου λαοῦ τῶν Κυπρίων. Καί, ὅπως εἶχον τὴν τιμὴν καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην ἀγόρευσίν μου νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον τοῦ Σώματος, καὶ νομίζω, εἰς ὅλας τὰς παρατάξεις ὑπῆρξαν ἔνοπλοι ἀντιστάσεις κατὰ τὴν κατοχήν. Φαντάζεσθε, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν ἕνας ἀγὼν ἀντιστάσεως αἱματηρὸς ὑπὸ τόσον δυσμενεῖς συνθήκας, ὅπως εἶναι εἰς τὴν Κύπρον, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως πίστις ὅτι ἡ μητέρα πατρίς, ἡ Ἑλλάς, εἶναι ἀπολύτως προσκολλημένη καὶ ἀδιάλλακτος εἰς τὸ αἴσθημα τῆς αὐτοδιαθέσεως. (Χειροκροτήματα).

Λοιπόν, νομίζω, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς -καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν ἔχει οὐδεμίαν προσήλωσιν πρὸς τὰ Ὑπουργικὰ Χαρτοφυλάκια, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε παραχωρήσει τὴν θέσιν του. Ὁ κ. Ὑπουργὸς μᾶς εἶπε περαιτέρω ὅτι αὐτὰ ὅλα, τὸ αἴτημα τῆς ἀπομακρύνσεώς του, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς σατανικοῦ σχεδίου, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει, πρῶτον, εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κ. Θεοτόκη καὶ μετὰ εἰς τὴν περαιτέρω διάβρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅτι εἶναι σατανικὴ ἐπινόησις τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἐὰν μὲν εἶναι ἔτσι, τότε ἡ ἀντιπολίτευσις εἶναι πολὺ εὐτυχής, διότι ἔχει τὸ σύνολον τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ παρὰ τὸ πλευρό της, διότι τὴν ἀπομάκρυνσιν δὲν τὴν ζητεῖ ἡ Ἑλλάς, τὴν ζητεῖ ἡ Κύπρος. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι βουλευταί, δὲν θὰ ἤθελον νὰ ἐπεκταθῶ περαιτέρω εἰς τὸ προσωπικὸν θέμα τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, ὁ ὁποῖος παρὰ τὴν δριμύτητα τῶν ἐναντίων μου ἐκφράσεων, εἶναι, ὑπῆρξε καὶ ἐλπίζω θὰ εἶναι προσωπικός φίλος.

Ἡ διαφορὰ ἡ ὁποία ἐμφανίζεται μεταξὺ ἡμῶν—ἐννοῶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως—καὶ τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι ἡ ἑξῆς: Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὅταν περιγράφῃ τὴν πολιτικὴν ἢ μᾶλλον τὰς ἐπιδιώξεις τῆς πολιτικῆς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, θὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ ἴσως νὰ διευρύνῃ δι' ὡρισμένων λέξεων, ροπὰς αἱ ὁποῖαι ἀναμφισβητήτως εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν ὡμίλησεν ὅτι ἡ Δημοκρατικὴ Ἕνωσις κατῆλθε μὲ πρόγραμμα ἴσης φιλίας. Ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι ἐκ τῶν ὑπογραψάντων τὸ πρωτόκολλον τῆς ἐκλογικῆς συνεργασίας τῶν κομμάτων τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως Δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ὑπῆρξε ποτὲ λέξις «ἴση φιλία». Ὡμιλήσαμεν περὶ Ἑλληνικῆς πολιτικῆς, Ἐθνικῆς Ἑλληνικῆς πολιτικῆς. Καὶ ὅταν λέγωμεν Ἑλληνικὴν Ἐθνικὴν πολιτικήν, εἶναι ἀκριβῶς ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω πρὸς ὑμᾶς. Ὅταν λέγω εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι, κύριε Ὑπουργέ, ἡ βοήθεια τῶν Η.Π. εἶναι εὐσπρόδεκτος, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ διπλωματική της βοήθεια εἶναι πολύτιμος, τὸ λάθος σας ὅμως εἶναι ἡ μονόπλευρος στήριξις τῆς πολιτικῆς σας εἰς τὰς Η.Π. Ἐπαναλαμβάνω δὲ ὅτι οὐδεὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ δὲν θὰ ἤθελε τὴν ὑποστήριξιν τῶν Η.Π. Ἔλεγον, λοιωὸν, εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι, ἐὰν θέλῃς νὰ λύσῃς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, ὀφείλεις νὰ ἔχῃς δύο βασικοὺς πόλους. Τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἀπέδειξε καὶ ἐξέθεσεν ὁ κ. Μητσοτάκης κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του. Ὁ εἷς πόλος εἶναι ὁ ἀγὼν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ὁ ἄλλος, ἡ πολιτικὴ ἔναντι τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ὁ εἷς πόλος πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ ναὶ νὰ ἐνισχυθῇ ποικιλοτρόπως καὶ παντοιοτρόπως. Εἰς τὸν ἄλλον πρέπει νὰ κάμῃ μίαν πολιτικὴν ἄνευ συστολῆς καὶ ψυχικῆς φοβίας. Καί, ὅταν λέγουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ συστολὴ φοβίας, λέγω τοῦτο. Τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, εἶναι Ἡνωμένα Ἔθνη περίπου ὅλου τοῦ κόσμου. Πρέπει νὰ δεχθῇ ἐκεῖ ὅλους τοὺς φίλους οἱ ὁποῖοι προσέρχονται ἑκάστοτε εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ διπλωματικοῦ αἰτήματος. Πᾶσα μονόπλευρος προσήλωσις εἰς ἕνα Ὀργανισμόν, ὅπως τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, θὰ σὲ ἐπιβαρύνῃ διότι θὰ σὲ φέρῃ εἰς ἀντίθεσιν μὲ ἀνθρώπους καὶ Κράτη τὰ ὁποῖα αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν θέλουν νὰ ἀκολουθήσουν ἢ εὑρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸν φυσικόν σου σύμμαχον, ποὺ εἶναι αὐτὴν τὴν στιγμὴν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι.

Τοὐλάχιστον, νομίζω ὅτι, ὅταν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὡμίλησε προχθὲς περὶ στρατηγικοῦ ἐπιχειρήματος, παρέβλεψε καὶ ἕνα ἄλλο. Ἡ ἀναφορὰ καὶ μόνον τοῦ στρατηγικοῦ ἐπιχειρήματος εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, θέτει τὴν Ἑλλάδα εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν, διότι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη εἶναι Ἡνωμένα Ἔθνη ὅλου τοῦ κόσμου, τὸ στρατηγικὸν ἐπιχείρημα εἶναι ἐπιχείρημα μοιραίως περιωρισμένον, στρέφεται ἐναντίον κάποιου καί, ὡς ἐκ τούτου, ὑπογράμμισις στρατηγικοῦ παράγοντος -καὶ τοῦ στρατηγικοῦ ἐπιχειρήματος θέτει τὴν Ἑλληνικὴν πολιτικήν, τόσον εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ὅσον καὶ ἐνώπιον τῶν Ἀραβικῶν ἰδίως Κρατῶν, εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν.

Ἡ ὅλη ἐμφάνισις ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς δράσεως του εἶναι περίεργος, διότι δὲν θὰ ἤθελον νὰ τὸν κατηγορήσω, ἀλλὰ τοῦ ἐζήτησα πληροφορίας τί ἔκαμε διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῶν Καραολῆ καὶ Δημητρίου. Ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ εἶναι ὅτι ἔκαμε δέκα διαβήματα. Τὸ πρῶτον ἦτο εἰς τὰς 26 Ὀκτωβρίου. Δέν θέλω νὰ ἀμφισβητήσω τὰ διαβήματα ποὺ ἔκαμαν ὁ κ. Ὑπουργός, ἀρκοῦμαι εἰς τὸν λόγον του, ἀλλὰ δὲ τοῦ δίδω ἀπὸ αὐτὰ τὰ διαβήματαπσιτοποιητικὸν διπλωματικῆς ἱκανότητος, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ μὲ πείσῃ, ὅτι ἰδίως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Δημητρίου, ὁ ὁποῖος κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ὡς ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω, ὄχι βάσει τακτικοῦ ποινικοῦ νόμου, ἀλλὰ βάσει τῶν ἐκτάκτων μέτρων περὶ πολιορκίας. Εἰς τὴν νῆσον, τὰ ἔκτακτα μέτρα, διὰ τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ὁ Κυβερνήτης Χάρντιγκ ἐχορήγησιν ἀμνηστείαν εἰς τὸν Μακάριον, δὲν θά ἦτο δυνατὸν νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως.

Λοιπόν, εὑρισκόμεθα κύριοι βουλευταί, ἐνώπιον τοῦ διλήματος, ἢ νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν δήλωσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, ὅτι ἐγένετο προσπάθεια, ἢ τότε νὰ πεισθῶμεν περὶ τῆς ἀνικανότητος τοῦ κ. Ὑπουργοῦ (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πτέρυγος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Κύριοι βουλευταί, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἠθέλησε πρὸς στιγμὴν νὰ ἐμφανίσῃ ὅτι τὸ Κυπριακὸν ἐσημείωσε

τεραστίαν πρόοδον. Πρὸ ὀλίγης ὥρας, ὅταν ἠγόρευον, εἶχον τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἐκθέσω καὶ νὰ κάμω μίαν συγκριτικὴν ἔκθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ ἀπὸ τὴν 1ην Ὀκτωβρίου ὅταν παρέλαβεν τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν μέχρι καὶ σήμερον. Ἡ ἀδιαλλαξία ἡ Ἀγγλικὴ ὀφείλεται ἀκριβῶς εἰς τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἐτηρήθη ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως σταθερότης καὶ ἀποφασιστικότης, διότι καθ' ἣν στιγμὴν ὡς νέα Κυβέρνησις, Κυβέρνησις ἡ ὁποία ἦλθε μετὰ ἀπὸ ἕνα ἀτύχημα, τὸ ἀτύχημα τῆς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν γεγονότων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δὲν δεικνύεις τὴν ἀπαιτουμένην σταθερότητα καὶ ἀποφασιστικότητα. Καὶ θὰ εἴπῃς ὅτι ἐγὼ πλέον ἐμμένω. Διότι, κύριε Ὑπουργέ, διαπραγματεύσεις Ἑλληνοαγγλικαὶ δὲν εἶχον γίνει ποτὲ πρὸ τῆς Τριμεροῦς Διασκέψεως. Ἡ θεωρία τῶν Ἑλληνοαγγλικῶν διαπραγματεύσεων ἀρχίζει ἐπισήμως μὲ τὴν Τριμερῆ Διάσκεψιν.

Πρὸ τῆς διασκέψεως ὑπῆρχον κρούσεις καὶ ὀχλήσεις Ἑλληνικαὶ διὰ νὰ ἀνοίξῃ ἡ διαπραγμάτευσις καὶ ἡ στερεότυπος ἀπάντησις τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως μέχρι τότε ἦτο, ὅτι δὲν ὑπάρχει θέμα δι' ἡμᾶς διότι εἶναι ἐσωτερικὸν τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρχε θέμα συζητήσεως. Ἀλλάζει μόνον ὁ τόνος τῆς ἀπαντήσεως ἄλλοτε εἶναι δριμύτερος καὶ ἄλλοτε ἠπιώτερος, ἀλλὰ συζητήσεις Ἑλληνοαγγλικαὶ δὲν ὑπῆρχον πρὸ τῆς τριμεροῦς διασκέψεως.

Λοιπόν, ἔφυγεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μὲ μίαν ἐντολὴν καὶ ἐκεῖ νομίζω ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν παρενόησε τί εἶπον, δὲν εἶπον ὅτι δὲν ὑπῆρχε μία διάσκεψις εἶπον ὅτι ὁ κ. Στεφανόπουλος ἐπῆγε μὲ μίαν ἐντολὴν εἰς τὴν διάσκεψιν, νὰ ζητήσῃ τὴν εὔλογον καὶ τακτὴν προθεσμίαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐντολὴ τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ, δὲν δέχεται τὴν συζήτησιν περὶ αὐτοκυβερνήσεως προτοῦ ρυθμισθῇ τὸ ζήτημα. Ναυαγεῖ ἡ διάσκεψις, ἐπέρχονται τὰ γεγονότα τῆς 4ης Σ]βρίου καὶ παραλαμβάνει μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἐγγραφῆς τῆς προσφυγῆς μας ὡς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ποία ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ στάσις του; Ἡ στάσις του ἔπρεπε νὰ εἶναι, ἢ συνεχίζει τὴν πολιτικὴν αὐτὴν τὴν διακομματικήν, διότι τὸν κατηγόρησα ὅτι ἐγκατέλειψε τὴν διακομματικὴν βάσιν καὶ εἶναι ὀρθὴ ἡ κατηγορία, ἢ λοιπὸν συνεχίζει αὐτὴν τὴν διακομματικὴν πολιτικὴν καὶ μένει ἀδιάλλακτος ἐὰν ποτὲ ἀρχίσουν αἱ διαπραγματεύσεις ὡς πρὸς τὸ τακτὸν καὶ εὔλογον τῆς προθεσμίας, ἢ τότε ἐὰν θέλῃ νὰ μεταβάλῃ πολιτικὴν καὶ θέλει νὰ πάῃ πρὸς συμβιβασμόν, ὀφείλει νὰ συγκαλέσῃ Συμβούλιον τοῦ Στέμματος διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἐνδεχομένης καὶ ἐκεῖ συμφωνία τῶν ὑπολοίπων κομμάτων, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι ἡ προηγουμένη στάσις εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ.

Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ, κ. βουλευταί, ὑπάρχει καὶ μία στιχομυθία εἰς τὴν προηγουμένην Βουλήν. Ἐζήτησεν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν κ. Μαρκεζίνης ἕνα Συμβούλιον Στέμματος τοῦ ἀπήντησεν ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως λυποῦμαι δὲ διότι δὲν εἶναι παρὼν ὁ κ. Κανελλόπουλος, ὅτι ἡμεῖς βεβαίως θὰ δεχθῶμεν εὐχαρίστως Συμβούλιον τοῦ Στέμματος ἐὰν ἔχωμεν ἀλλάξει πολιτικήν. Αὐτὸ ποὺ κατηγορῶ τὴν Κυβέρνησιν εἶναι, ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέτωπον, εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁμιλεῖ περὶ ἐμμονῆς της εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς εὐλόγου προθεσμίας—κατ' ἐμὲ καὶ αὐτὸ εἶναι μία ὑποχώρησις— καὶ τῆς αὐτοκυβερνήσεως, ἐνῷ κατ' οὐσίαν ἐγκατέλειψε τὴν αὐτοδιάθεσιν. Καὶ ὅτι τὴν ἐγκατέλειψε δὲν ὑπάρχει καμμία δυσκολία νὰ τὸ ἀντιληφθῆτε, τὸ βλέπετε εἰς τὴν λευκὴν βίβλον ἐπὶ τῆς διασκέψεως τοῦ Λονδίνου, ἀλλὰ εἶναι εὔκολον νὰ τὸ διαβάσετε ἀπὸ τὰς συζητήσεις εἰς τὴν Βουλὴν Κοινοτήτων, εἰς μίαν στιχομυθίαν μεταξὺ τῶν Ἐργατικῶν καὶ τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἡ αὐτοδιάθεσις τὴν ὁποίαν ἀπεκάλεσε ὁ κ. Ὑπουργὸς τὴν ὁποίαν ἀνεγνώρισεν εἰς δημοσίαν δήλωσίν του προεκλογικῶς, δὲν εἶναι ἡ αὐτοδιάθεσις ἡ ὁποία ἔχει οὐσίαν, εἶναι ἡ ἀναγνώρισις μιᾶς πλατωνικῆς, θεωρητικῆς, ρωμαντικῆς ἀρχῆς αὐτοδιαθέσεως ἡ ὁποία δὲν ἄγει πουθενά, πρὸς πραγματοποίησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας, ἢ εὐλόγου προθεσμίας.

Λοιπὸν κατηγορῶ τὸν κ. Ὑπουργὸν καὶ κατηγορῶ τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὅτι διεσπάσθη καὶ ἐδιχάσθη ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τὴν κατηγορῶ ἀκριβῶς διότι ἐγκατέλειψε μίαν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν εἶχον ἀποφασίσει τὰ τότε ἐν τῇ Βουλῇ κόμματα καὶ ἐφήρμοσε μίαν ἄλλην, ἀλλὰ δὲν εἶχε καὶ τὸ θάρρος νὰ τὴν ὁμολογήσῃ, νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλλαγὴν τῆς πολιτικῆς, τὴν ὡμολόγησε κατὰ τὴν τελευταίαν ἀγόρευσίν του προχθὲς ἐνώπιον τοῦ Σώματος—Τότε πλέον ὡμίλησε περὶ αὐτοδιαθέσεως σκέτης ἡ ὁποία δὲν λέγει τίποτε.—Καὶ ἠναγκάσθη πλέον ὁ κ. Ὑπουργὸς νὰ ὁμολογήσῃ τὴν νέαν του πολιτικὴν διὰ λόγους, οἱ ὁποῖοι εἶναι εὐλογοφανῶς, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι δὲν ὑπάρχει πλέον ἐκλογικὸν αἴτημα, εἶχον παρέλθῃ αἱ ἐκλογαὶ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ κάλυψις τῆς πραγματικῆς πολιτικῆς δὲν εἶναι ἀναγκαία, δεύτερον ἐκ τῶν συζητήσεων τῆς Βουλῆς ἐπείσθη πλέον ἡ κοινὴ γνώμη ὅτι δὲν εἶναι ἡ παλαιὰ πολιτικὴ τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως ἢ ἔστω ἔναντι τῶν ἄγγλων ἐντὸς τακτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ καλυφθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς ὁμολογεῖ τὴν νέαν γραμμὴν τῆς πολιτικῆς του. Κύριοι βουλευταί, νομίζω ὅτι μὲ ἀπεκάλεσεν ὁ κ. Ὑπουργὸς ἰδεολογικῶς ἀκατάλληλον νὰ χειρισθῶ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Δὲν θέλω νὰ εἴπω ὅτι οὔτε καὶ τεχνικῶς εἶμαι κατάλληλος ἀπὸ ἀπόψεως νοημοσύνης ἀλλὰ νομίζω εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, κ. Ὑπουργέ, ὅπως πρέπει νὰ ἀναγνωρίσω ὅτι ἐδήλωσα πρὸ ἡμερῶν, ὅτι δὲν ὑπάρχει πράκτωρ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτήν, ὅταν εἴχατε αὐτοκατηγορηθῇ ὁ ἴδιος, διὰ νὰ ἐξηγήσετε βεβαίως ὅτι δὲν εἶσθε, θέλω νὰ τονίσω ὅτι εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς ἀκατάλληλος νὰ χειρισθῇ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα (χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως) ὁ κ. Ὑπουργὸς μᾶς εἶπεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶχεν ἐντολὴν ἀπὸ τοὺς ἐκλογεῖς της καὶ ὡς ἐκ τούτου διεξάγει αὐτὴν τὴν στιγμὴν μίαν πολιτικὴν ἐξωτερικὴν ἡ ὁποία τῆς ἐδόθη ὡς ἐντολὴ ἐκ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν θὰ ἤθελα νὰ ὑπενθυμίσω εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν τοὺς προεκλογικοὺς λόγους τῆς 16—17 ἂν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ μνήμη μου.

Διότι δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἡ ὁποία ἐνεκρίθη, εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἤξευρε τὴν ἀλήθειαν. Διότι ἐδηλώσατε ρητῶς ὅτι ἐπετύχατε τὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως, καὶ πλήρη αὐτοκυβέρνησιν τῆς νήσου. Τὰ ἀποτελέσματα εἶναι γνωστὰ καὶ φαντάζομαι ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σᾶς ἐψήφισε βάσει τῶν δηλώσεων αὐτῶν, δὲν σᾶς ἔδωσεν ἐντολὴν νὰ ἀκολουθήσητε τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖτε σήμερα (χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Κύριοι βουλευταί, νομίζω ὅτι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις, ὡς σᾶς εἶπον, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ χειρισθῇ τὸ Κυπριακόν. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ζητῶ ἐπισήμως ὅπως ἡ Κυβέρνησις συμβουλεύσῃ τὸν Βασιλέα καὶ συγκαλέσῃ Συμβούλιον τοῦ Στέμματος διὰ νὰ ἴδωμεν ποῖα κόμματα θέλουν τὴν αὐτοδιάθεσιν, ποῖα κόμματα θέλουν τὴν τεχνικὴν Α' ἢ τὴν τεχνικὴν Β' εἰς τρόπον, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ μία ἑνότης ἐκ νέου εἰς τὴν ἐξωτερκκὴν μας πολιτικήν. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Πρόεδρος. Ὁ Ὑπουργὸς ἄνευ χαρτοφυλακίου κ. Κασιμάτης, ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Κασιμάτης (Ὑπ. ἄνευ χαρτοφ.). Κύριοι βουλευταί, ἡ νέα συζήτησις ἔφερεν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, τὰ ἴδια θέματα, τὰ ὁποῖα συνεζητήθησαν καὶ εἰς τὰς δύο προηγουμένας εὐκαιρίας, ποὺ ἡ Ἀντιπολίτευσις εὗρε, διὰ νὰ συζητήσῃ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ γεγονὸς αὐτό, ὅτι διὰ τρίτην φορὰν τὰ ἴδια θέματα, ἐλαφρῶς παρηλλαγμένα, ἔρχονται ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ὡς κριτικὴ τῆς Κυβερνήσεως, μοῦ ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ σᾶς εἴπω μερικὰς σκέψεις, αἱ ὁποῖαι, νὰ εἶσθε ἀπολύτως βεβαιωμένοι ὅλοι, ὅτι δὲν ἐμπνέονται ἀπὸ κανένα κομματικὸν φανατισμόν. Πηγάζουν ἀπὸ μίαν ἀνησυχίαν τὴν ὁποίαν ἔχω καὶ ἐγώ, ὅπως πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁμιλητὰς ἐδήλωσαν ὅτι ἔχουν, ἀνησυχίαν, ποὺ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι βλέπω, ὅτι δὲν τυγχάνουν τῆς καθολικῆς ἀναγνωρίσεως μερικοὶ στοιχειώδεις κανόνες τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, χωρὶς τοὺς ὁποίους δὲν

ήμπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ ἡ δημοκρατία. Καὶ διὰ τοῦτο θέλω νὰ σκεφθοῦμε μαζύ, ἐὰν δὲν πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ διὰ νὰ δώσωμεν εἰς τὴν Δημοκρατίαν τὸ πραγματικὸν της περιεχόμενον. Ἡ Δημοκρατία, ἀποτελεῖ μίαν συνθήκην. Καὶ ἡ συνθήκη αὐτὴ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι, ὅταν γίνονται ἐκλογαί, τερματίζονται οἱ προεκλογικοὶ ἀγῶνες. Ὅταν γίνωται ἐκλογαί, ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ καθορίζῃ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Ἀντιπολίτευσιν. Καὶ ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις, ἔχουν χωριστὴν κάθε μία, μεγάλην κάθε μία ἀποστολήν. Δὲν ἔχει ἀποστολὴν ἡ Ἀντιπολίτευσις ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῶν ἐκλογῶν νὰ ζητῇ τὴν ἀνατροπὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ δὲν ἔχει τὴν ἀποστολὴν ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῶν ἐκλογῶν νὰ ἀποτελῇ τὴν μόνιμον κατηγορουμένην τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Δὲν νομίζω κ. βουλευταί, ὅτι τηρεῖται ἡ συνθήκη αὐτή. Καὶ δὲν νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ κρατοῦσα αὐτὴ ἡ ἀντίληψις, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὰς ἐκλογὰς πρέπει νὰ ἐξακολουθῇ ὁ προεκλογικὸς ἀγών. Δὲν ὑπάρχει κανένα ἐπιχείρημα καὶ καμμία δικαιολογία, διὰ νὰ δικαιολογήσουν αὐτὸ τὸ γεγονός.

Ἡ Ἀντιπολίτευσις παραποιεῖ τὴν ἔννοιαν τῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ, διαιωνίζουσα μίαν προεκλογικὴν περίοδον καὶ μίαν προεκλογικὴν συζήτησιν. Πρῶτον: Ἡ συζήτησις, ἡ ὁποία γίνεται διὰ τὸ Κυπριακόν, ἀναφέρεται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ τί ἔκαμεν ἡ προηγουμένη τῶν ἐκλογῶν κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἐτερμάτισε τὸν βίον της μὲ τὰς ἐκλογὰς τῆς 19 Φεβρουαρίου. Εἶναι στοιχειώδης κανών, ὅτι ἡ κυβέρνησις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὰς ἐκλογάς, εἶναι νέα κυβέρνησις καὶ αὐτῆς τὴν πολιτικὴν ἔχετε νὰ κρίνετε. Καὶ αὐτῆς τὴν πολιτικὴν δὲν τὴν ἐκρίνατε. (Χειροκροτήματα). Λέγεται, δεύτερον συνεχῶς ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀποτελεῖ κυβέρνησιν μειοψηφίας. Καὶ τοῦτο διότι αἱ δύο παρατάξεις αἱ ὁποῖαι κατῆλθον εἰς τὰς ἐκλογάς, ἐμοιράσθησαν τὰς ψήφους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μὲ μίαν ὑπεροχὴν ἀπὸ ἀπόψεως ψήφων εἰς τὴν Δημοκρατικὴν Ἕνωσιν, παρὰ δὲ τὴν διαφορὰν αὐτὴν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ ψήφων, οἱ βουλευταὶ τῆς ΕΡΕ, εἶναι περισσότεροι.

Ν. Μπακόπουλος. ..... δὲν ἠκούσθη.

Γ. Κασιμάτης (Ὑπ. ἄνευ χαρτ.). Δὲν δέχομαι διακοπάς.

Ν. Μπακόπουλος. Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ὑπαγορεύσητε ..... (κωδωνοκρουσίαι).

Γ. Κασιμάτης (Ὑπ. ἄνευ χαρτ.). Κύριε Μπακόπουλε, δὲν πρόκειται νὰ ἀπαγορεύσω τίποτε εἰς κανένα, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ δεχθῶ ἀπὸ κανένα νὰ μοῦ ὑπαγορεύσῃ τίποτε. Συνεχίζω καὶ λέγω, ὅτι δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ὑπάρχοντος ἐκλογικοῦ συστήματος, τὸ γεγονος ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ εἰς τὴν ἀναλογίαν μεταξὺ ψήφων καὶ ἑδρῶν. Δὲν γνωρίζω κανένα ἐκλογικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχῃ τοιαύτας ἀνωμαλίας, τοιαύτας ἀνισότητας. Δὲν εἶμαι ἐγὼ ὑπεύθυνος διὰ τὸ σύστημα μὲ τὸ ὁποῖον ἔγιναν αἱ ἐκλογαί. Γνωρίζω ὅμως ὅτι οὔτε καὶ μὲ τὴν ἁπλῆν ἀναλογικὴν θὰ ἐπήρχετο ἀπόλυτος ἀντιστοιχία ἑδρῶν καὶ ψήφων. Εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1950, μὲ τὴν ἁπλῆν ἀναλογικήν, τὸ Δημοκρατικὸν Σοσιαλιστικὸν κόμμα, λαβὸν διπλᾶς ψήφους ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸν Κόμμα τοῦ κ. Ζέρβα, ἔλαβε λόγῳ τοῦ μηχανισμοῦ τῆς δευτέρας κατανομῆς ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι 30 ἕδρας ἐνῷ ὁ κ. Ζέρβας ἔλαβεν ἕδρας 5. Δὲν εἶναι, λοιπόν, τὸ θέμα αὐτό, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατὸν πραγματικὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὰς ἐκλογὰς νὰ μᾶς ἀπασχολῇ καὶ νὰ τονίζεται ὅτι εἶναι ἡ Κυβέρνησίς μας, κυβέρνησις μειοψηφίας δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὑπὸ αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, ὅπως σᾶς εἶπε χθὲς καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας συνάλεφός μου, εἶναι συνήθεις περιπτώσεις, αἱ κυβερνήσεις μειψηφίας. Ἡ Κυβέρνησις Ἄτλη τοῦ 1950 - 51 ἦτο ἐπίσης κυβέρνησις μειοψηφίας. Ἡ κυβέρνησις Ἀντενάουερ τὸ 1949–53 ἦτο κυβέρνησις, ὑπὸ αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, ἐπίσης μειοψηφίας,

Δὲν εἶναι δυνατόν, λοιπὸν, νὰ ἔχωμεν αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα καὶ βάσει αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος νὰ μεταβάλωμεν εἰς ὕβριν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ε.Ρ.Ε. ἔλαβε περισσοτέρας ἕδρας ἀπὸ ὅσας ἀντιστοιχοῦσαν ἀπὸ μίαν ἰδεατὴν κατανομὴν τῶν ἑδρῶν ψήφους. Ἄλλωστε, διὰ νὰ πᾶμε πράγματι εἰς τὸν τύπον τῶν ἴλων, γνωρίζετε ποὺ ὀφείλεται αὐτό. Δὲν ὀφείλεται εἰς καμμίαν ἰδιορρυθμίαν κανενὸς συστήματος. Ὀφείλεται καὶ ὁ φίλος κ. Ναβίνης θὰ ἀντιλαμβάνεται τί ἐννοῶ - ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν συναδέλφων πάντοτε ἠθέλησε νὰ περιορίσῃ τὰς ἕδρας τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων, ἠθέλησε νὰ μὴ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὴν νέαν ἀπογραφὴν καὶ νὰ μὴ δεχθῇ τὴν πρότασιν, ποὺ ἐγὼ εἶχα κάμει, ὥστε βάσει τῶν ἐκλογέων καὶ ὄχι τῶν δημοτῶν νὰ ὁρίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν. Καὶ ἔτσι, μὲ τὴν ἁπλῆν ἀναλογικήν, εἴχαμεν ἐκλογικὸν μέτρον 10.000 εἰς τὰς Ἀθήνας, χωρὶς τὰς γυναίκας, καὶ εἰς τὴν Πρέβεζαν ἢ τὴν Ζάκυνθον π.χ. 2 ἢ 3.000. Τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ τόσα χρόνια καὶ ὅμως ἐπὶ τόσα χρόνια δὲν τὸ ἐβλέπαμε καὶ τώρα ποὺ ἔγινε τὸ ἴδιον καὶ ἀσφαλῶς δὲν ἔγινε μὲ καμμίαν ὑστερόβουλον πρόθεσιν καὶ μὲ καμμίαν διάθεσιν, αὐτὸ εἶναι ποὺ βλέπομεν;

Καὶ ἠκούσθη τὸ παράδοξον ὅτι οὐδαμοῦ ἰσχύει σύστημα μικτόν, οὐδαμοῦ ἰσχύουν δύο συστήματα συγχρόνως. Μὰ εἰς τὴν Γαλλίαν, κύριοι, ἰσχύουν δύο διάφορα συστήματα. Εἰς τοὺς Παρισίους εἶναι τὸ σύστημα τῶν μικρῶν στενῶν περιφερειῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Γαλλίας ἰσχύει τὸ σύστημα τῆς ἀναλογικῆς. Κύριοι, ἐπικαλοῦμαι τὴν προσοχήν σας, ἐπικαλοῦμαι τὴν βοήθειαν σας, ὄχι πρὸς ἐμὲ ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν τὸν θεσμὸν τῆς Δημοκρατίας. Δὲν νομίζω, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχίσωμεν ἐπ' ἄπειρον μίαν κριτικήν, ἡ ὁποία ἐπιτρέπεται τὴν ἐπομένην τῶν ἐκλογῶν, ἀλλὰ ἡ ὁποία πρέπει κάποτε νὰ σταματήσῃ. Καὶ ἀκριβῶς τὸ ἴδιον αὐτὸ θέμα τῆς Δημοκρατίας, τὸ ἴδιον αὐτὸ θέμα τῆς ἐννοίας ποὺ ἔχει ἡ Δημοκρατία, εἶναι ἐκεῖνο ποὺ μὲ κάνει νὰ σκέπτομαι ὅτι αἱ ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι λέγονται ἀπὸ ἐδῶ δὲν ὠφελοῦν εἰς τὴν ἐδραίωσιν τῆς πεποιθήσεως εἰς τὸν λαόν, ὅτι πράγματι εἶναι τὸ ἰδανικώτερον πολίτευμα ἡ Δημοκρατία καὶ ὁ Κοινοβουλευτισμός. Δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ λέγεται, ὅτι ἔγινεν ἡ κυβέρνησις τῆς 6ης Ὀκτωβρίου μὲ τὴν πρόθεσιν τῆς συνθηκολογήσεως, ἀποτελεῖ τοῦτο ἄδικον ὕβριν. Καὶ ἐθεώρησεν ὁ φίλος κ. Παπασπύρου σκόπιμον νὰ θεωρήσῃ ὅτι ἀπέδειξεν ὅτι ὑπῆρξε Κυβέρνησις συνθηκολογήσεως, ἡ Κυβέρνησις τῆς 6ης Ὀκτωβρίου. Ἐπειδὴ ἐγὼ ὑπεστήριζα ἀπὸ μακροῦ ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ μία μορφὴ κυβερνήσεως τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Παπασπύρου ὀνόμαζε μεταβατικὴν καὶ τὴν ὁποίαν ἐγὼ ὀνόμαζα κυβέρνησιν Ἐθνικῆς ἀνασυγκροτήσεως μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς παλαιᾶς Βουλῆς. Εὗρῆκα δὲ τὴν εὐκαιρίαν εἰς μίαν κρίσιμον στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ πλεῖσται τῶν ἐφημερίδων καὶ οἱ πλεῖστοι ὄχι ἴσως ἐκ τῶν ἡγετῶν, ἀλλὰ ἐκ τῶν κυρίων παραγόντων τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς ἐφώναζαν ὅτι πρέπει νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ καὶ ἐδήλωσα ὅτι δὲν πρέπει νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ καὶ ὅτι πρέπει διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ αὐτὴ ἡ πολιτικὴ νὰ γίνῃ ἡ κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς ἀνασυγκροτήσεως, ὁ κ. Παπασπύρου εἶπεν ὅτι καὶ ἐγὼ συνετέλεσα εἰς τὸ νὰ γίνῃ μία κυβέρνησις συνθηκολογήσεως. Ποίας συνθηκολογήσεως, κύριοι. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχε θέμα συνθηκολογήσεως, διότι ἂς ἐνθυμηθεῖτε, ποία ἦτο ἡ κατάστασις μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς προσφυγῆς εἰς τὰς Ἡνωμένη Ἔθνη.

Κ. Μητσοτάκης. Διατί δὲν ὑπῆρχε;

Γρ. Κασιμάτης (Ὑπ. ἄνευ χαρτοφυλακίου). Διότι δὲν ἐδέχετο κανεὶς οὔτε κἂν συνθηκολόγησιν. Ἦτο στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρχε κανὲν θέμα, δὲν ὑπῆρχε δύνατότης οὔτε συνεννοήσεως οὔτε συμβιβασμοῦ. Διατὶ δὲν ἀνατρέχομεν εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα; Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχε οὔτε δυνατότης συνθηκολογήσεως, διότι ἀπὸ μὲν ἀπόψεως ἐσωτερικῆς ἦτο σαφὴς ἡ ἀγανάκτησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐναντίον τῶν γεγονότων καὶ τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Δὲν δύνασθε νὰ εἴπητε ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔγινε μὲ τὸν σκοπὸν τῆς συνθηκολογήσεως. Δὲν θέλω νὰ προχωρήσω εἰς τὰς ἄλλας φράσεις εἰς τοὺς ἄλλους χαρακτηρισμούς, ἂς προχωρήσω εἰς τὸ δεύτερον θέμα, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον περιέχεται εἰς τὴν πρότασιν μομφῆς. Δὲν πρόκειται νὰ εἰσέλθω εἰς οὐδεμίαν λεπτομέρειαν. Πρόκειται ἁπλῶς νὰ σᾶς τονίσω ὅτι καὶ τὸ θέμα τῶν σκηνῶν τοῦ συλλαλητηρίου τῆς 9ης Μαΐου ἴσως πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσωμεν ἀπὸ μίαν

ἄλλην σκοπιάν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ξεκινήσωμεν διὰ νὰ καταλήξωμεν εἰς σκέψεις περὶ τοῦ λέοντος γενέσθαι. Τὶ ἀπέδειξαν τὰ γεγονότα τῆς 9ης Μαΐου; Ἴσως νὰ ὑπάρχῃ εὐθύνη τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀστυνομικῶν δυνάμεων, ὑπάρχουν ἀσφαλῶς εὐθῦναι μερικῶν διαβηλωτῶν καὶ ἀναρχικῶν στοιχείων, ἀλλὰ τὸ βαθύτερον νόημα τῶν γεγονότων εἶναι ὅτι οὔτε ὁ ἑλληνικὸς λαὸς οὔτε τὰ ἀστυνομικὰ ὄργανα ἔχουν συνηθίσει εἰς μία ἀπὸ τὰς βασικὰς ἐκδηλώσεις τῆς δημοκρατίας, εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ συλλαλητηρίου. Διότι εἰς τὴν πραγματικότητα ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν δὲν ὑπῆρξε πραγματικὰ τέτοια ἐκδήλωσις διότι μετὰ τὸ 1922 ἐνθυμεῖσθε τὴν ἱστορίαν, ὁμαλότης ὑπῆρχε μόνον μεταξὺ τοῦ 1928 καὶ τοῦ 1932.

Π. Κανελλόπουλος. Καὶ τὸ 1926;

Γρ. Κασιμάτης (Ὑπ. ἄνευ χαρτοφυλακίου). Τὸ 1926–1928 ὑπῆρχε κοινοβουλευτικὴ ὁμαλότης, ἀλλὰ ὄχι τοιαύτη ὁμαλότης, ὥστε νὰ ἐπιτρέπῃ τὰς διὰ συλλαλητηρίων ἐκδηλώσεις. Ὕστερα ἔρχομαι εἰς τὴν δικτακτορίαν, τὴν κατοχήν, τὸν συμμοριτοπόλεμον, ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα κύριοι ἠμπόδισαν τὴν λειτουργίαν αὐτῆς τῆς ἐκδηλώσεως τῆς δημοκρατίας. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἴδωμεν περισσότερον ἀπὸ τὰς καθ' ἕκαστον εὐθύνας, περισσότερον ἀπὸ τὰς ἰδίας τὰς ἐκδηλώσεις τῶν θλιβερῶν γεγονότων, διὰ τὰ ὁποῖα ὅλοι εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θλιβόμεθα καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ὅλοι ἀναμιμνησκόμεθα τῶν θυμάτων μὲ συμπάθειαν καὶ μὲ στοργὴν εἰς οἱανδήποτε πτέρυγαν τῶν συγκρουομένων καὶ ἐὰν ἀνῆκαν, διότι ἐὰν ἴσως παρασυρθέντες οἱ μὲν ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν των, παρασυρθέντες οἱ δὲ ἀπὸ τὸν φόβον ἢ ἀπὸ μίαν ἔννοιαν τοῦ καθήκοντος ἐσφαλμένην ἢ ὀρθήν, ἀναλόγως τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔδρασαν, διατὶ νὰ μὴ πάρωμεν αὐτὴν τὴν ἀνθρωπίνην καὶ πολιτικὴν ὄψιν τῶν γεγονότων, διατὶ νὰ μὴ βγάλωμεν τὰ συμπεράσματα αὐτὰ τοῦ πράγματος, παρὰ τὰ ἀναζητοῦμεν εὐθύνας ἐκεῖ ὅπου, δὲν ὑπάρχουν; Καὶ ἐπειδὴ ἐλέχθησαν πολλά, ἐνθυμοῦμαι τὴν 1ην Μαΐου τοῦ 1924 ὅταν ἐγὼ νεώτατος, ὀπαδὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαναστασίου, ἐπῆγα εἰς τὸ σπίτι του ὕστερα ἀπὸ τὰ αἱματηρὰ γεγονότα τοῦ Πειραιῶς, ἐνθυμοῦμαι τὴν θλῖψιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀνδρός, διότι ἡ ἀστυνομία, ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του πρώτης δημοκρατικῆς κυβερνήσεως, ἠναγκάσθη νὰ πυροβολήσῃ. Καὶ ἐκάλυψε μὲν τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὸν στρατὸν ὁ Ἀλέξανδρος Παπαναστασίου, ἀλλὰ ὁ σπαραγμός του ἦτο μεγάλος, ἀκριβῶς, διότι ἔβλεπεν ὅτι εἶναι δύσκολος ἡ ἐδραίωσις αὐτῶν τῶν θεμελίων τοῦ πραγματικοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Ὅταν ἀγαπητοὶ φίλοι, εὑρισκόμεθα πρὸ τοιούτων φαινομένων, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ἕνα ψυχικὸν ξέφτισμα, ἀποδεικνύουν ἕνα κίνδυνον διὰ τὰς βασικὰς ἐννοίας, εἰς τὰς ὁποίας στηρίζεται τὸ πολίτευμά μας, πρέπει εἰς πολλὰ νὰ μᾶς ἐμβάλλουν τὰ γεγονότα σκέψεις, πολὺ βαθύτερες καὶ πολὺ ὑψηλότερες ἀπὸ τὴν ἀντιπολιτευτικὴν διάθεσιν τὴν λογικήν, ἄλλωστε, τῆς ἐκμεταλλεύσεως κάθε λάθους, κάθε ὀλισθήματος ἢ κάθε ἀτυχήματος τῆς πραγματικῆς ἢ φαντασικῆς Κυβερνήσεως. Κύριοι, δὲν εἶναι, βεβαίως, μόνον αὐτὰ τὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀντιπολίτευσις ἔφερε τὴν πρότασιν τῆς μομφῆς, τὰ ὁποῖα ἀνέπτυξε κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῆς προτάσεως τῆς μομφῆς.

Εἰς τὴν πραγματικότητα κάτω ἀπὸ ὅλην αὐτὴν τὴν συζήτησιν πηγάζει, ὄχι ἴσως ἀπὸ ὁλόκληρον τὴν Ἀντιπολίτευσιν, ἀλλὰ ἀπὸ ἕνα μεγάλο μέρος αὐτῆς πηγάζει τὸ ἑξῆς αἴτημα. Ἡ παροῦσα Κυβέρνησις, δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ νὰ μείνῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν. Καὶ διότι εἰς τὸ Κυπριακὸν ἐχειρίσθη κακῶς τὸ πρᾶγμα καὶ διότι εἰς τὰς σκηνὰς τῆς 9ης Μαΐου δὲν ἔδειξε τὴν προβλεπτικότητα, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ δείξῃ. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ παραιτηθῇ ἡ Κυβέρνησις. Καὶ νὰ γίνῃ τί; Νὰ γίνῃ Κυβέρνησις, λέγουν οἱ μέν, Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Ἀλλὰ τότε θὰ εἶναι καὶ ἡ παροῦσα Κυβέρνησις μέσα εἰς τὴν Κυβέρνησιν αὐτήν, ἡ ὁποία τότε θὰ μεταβληθῇ ὡς διὰ μαγείας εἰς κατάλληλον. Καὶ λέγουν οἱ ἄλλοι, νὰ ψηφίσωμεν τὴν Ἀναλογικὴν καὶ νὰ γίνουν ἐκλογαὶ μὲ Ἀναλογικὸν σύστημα. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἄλλο ἐπιχείρημα. Δὲν ἐξετάζω τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον ὁ κ. Παπαληγούρας ἀνεκίνησε χθὲς ἀπαντῶν εἰς τὸν κ. Παπανδρέου, ἂν τοῦτο προεκλογικῶς ἐλέχθη, ἢ δὲν ἐλέχθη καὶ ἀνεκλήθη κατόπιν ἢ ὄχι. Αὐτὸ εἶναι θέμα, τὸ ὁποῖον νομίζω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιληφθῶ. Ἀλλὰ ὁ κ. Καρτάλης εἶπε μίαν μεγάλην ἀλήθειαν. Ὁ κ. Καρτάλης εἶπε, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἀσφαλῶς θὰ κατατείνῃ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διάλυσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν διάσπασιν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ τὴν χαλάρωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ μετώπου ἀκριβῶς διὰ νὰ ἔχῃ ἐλεύθερον τὸ ἔδαφος εἰς τοὺς ἐξωτερικούς της χειρισμούς. Τί ἄλλο σημαίνουν ἐκλογαί, τί ἄλλο σημαίνει ἡ ἔναρξις σήμερον συζητήσεως περὶ ἐκλογικοῦ συστήματος—θὰ ἔλθῃ ἄλλοτε ἡ στιγμὴ ποὺ θὰ ἀρχίσῃ ἡ συζήτησις—ἀλλὰ τί ἄλλο σημαίνει ἡ ἔναρξις συζητήσεως, περὶ ἐκλογῶν σήμερον, ὁπότε ἀκριβῶς ἐμπήκαμε, διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς μας, ἢ ἠθελημένως δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν, ἐμπήκαμε λοιπὸν ἀπὸ τῆς 9 Μαΐου εἰς μίαν φάσιν ἀγῶνος, ἡ ὁποία φάσις ἀγῶνος ἔχει ὡς τελικὸν μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, ἔχει τὴν μάχην ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν; Τί σημαίνουν αἱ ἐκλογαί, ὅταν διερχώμεθα αὐτὴν τὴν φάσιν καὶ ζητοῦμε οἱ ἴδιοι ἐκλογάς, ἀκριβῶς κατὰ τὴν φάσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν πρέπει ἡνωμένον τὸ Ἔθνος νὰ ἀγωνισθῇ ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς; (Χειροκροτήματα).

Κύριοι, ἡ ἄλλη παλαιὰ καὶ αἰωνία κατηγορία κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι ὅτι ἠκολούθησε μέχρι τῆς ἐξορίας τοῦ Ἐθνάρχου τὴν πολιτικὴν τῶν διαπραγματεύσεων. Παρηκολούθησα τὰς συζητήσεις καὶ ἐκτὸς τοῦ κ. Καρτάλη ὁ ὁποῖος προσεπάθησε νὰ δώσῃ μίαν μορφὴν εἰς τὸ τί ἔδει γενέσθαι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἠμπόρεσα νὰ καταλάβω ποία θὰ ἦτο ἡ πολιτική, τὴν ὁποία προέτεινεν ἡ Ἀντιπολίτευσις διὰ τὴν περίοδον ἐκείνην. Διότι εἰς τὴν περίοδον ἐκείνην δὲν ὑπῆρχε οὔτε ἔδαφος συνεννοήσεως, οὔτε ἀγῶνος περιθώρια ὑπῆρχον. Ἀπερρίφθη εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἡ προσφυγή. Ἀπέτυχεν καὶ ἐψιζημιώθημεν ἐκ λάθους μας μὲ τὴν Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπήγαμε, ἐνῷ δὲν ἔπρεπε νὰ πᾶμε. Ἔγιναν αἱ σκηναὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἔφερον ἐνώπιον ἑνὸς προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἦτο πράγματι πελώριον. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐσκέφθη, ὄχι τῇ πρωτοβουλίᾳ της, ὅπως μᾶς ἐπληροφόρησε ὁ κ. Θεοτόκης, καὶ προηγουμένως ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὡδηγήθη εἰς τὴν ἀναζήτησιν, ἢ μᾶλλον εἰς τὴν ἀποδοχὴν μιᾶς μορφῆς συνεννοήσεως, ἡ ὁποία ἐπέτρεπε τὴν ἐπανάληψιν τοῦ διαλόγου, διαλόγου μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἡμῶν. Ποία ἦτο ἡ ἄλλη δυνατὴ πολιτικὴ τὴν στιγμὴν ἐκείνην; Ὁ Κυπριακὸς ἀγὼν εἶναι ἕνας ἀγών· ὁ ὁποῖος περνᾷ ἀπὸ πολλὰς φάσεις. Εἶναι ἕνας ἀγών, τοῦ ὁποίου τὰς φάσεις, ὅπως ὀρθότατα εἶπε πρὸ ἡμερῶν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, δὲν τὰς διευθύναμε καὶ δὲν τὰς καθορίζομεν ὅλας ἡμεῖς. Ἤδη ἡ φάσις τὴν ὁποίαν διερχόμεθα σήμερον εἶναι ἡ φάσις τῆς ἀδιαλλαξίας. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ δὲν νομίζω· ὅτι ὑπάρχει δευτέρα γνώμη. Εἶναι μία φάσις, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπιβάλλουν τὰ γεγονότα, μᾶς ἐπιβάλλει τὸ γεγονός, ὅτι ἡ θέσις τῆς Μ. Βρεττανίας εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν ὑπέστη μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Ἰορδανίας ἕναν κλονισμόν, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸν ἀντίκτυπόν της εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αὐτοκρατορίας. Καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Μ. Βρεττανία καὶ ἐὰν ἀκόμη ἦτο ἑλικρινὴς εἰς τὰς προηγουμένας προτάσεις της, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀντικείμενον ἐξετάσεως, μετέβαλε τότε πολιτικὴν καὶ μετεβλήθη εἰς ἄκαμπτον, εἰς ἀδιάλλακτον ὑποστηρικτὴν τῆς στρατηγικῆς ἀσφαλείας τῶν πετρελαίων τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Δὲν γνωρίζω εἰς τὴν πραγματικότητα, οὔτε ὑπάρχει, κανεὶς λόγος νὰ ἀναζητήσωμεν ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ ποίαν μορφὴν ἔχει αὐτὴ ἡ μάχη, ποὺ δίδει ἡ Μ. Βρεττανία εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν. Ἐναντίον τίνος στρέφεται; Ποῖοι εἶναι οἱ σκοποί της; Αὐτὸ δὲν εἶναι θέμα, τὸ ὁποῖο ἐνδιαφέρει. Ἐνδιαφέρει ἡ ἰδική μας στάσις, ἡ ἰδική μας ἐμπλοκή, ἡ ἰδική μας ἐκμετάλλευσις τοῦ θέματος, ἡ ἰδική

μας τοποθέτησις, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σκοπόν, τὸν ὁποῖον βλέπω ὅλοι ὅτι ἔχομε τὸν ἴδιον, ὡς πρὸς τὰ μέσα ἀμφιβάλλομεν ἢ εἷς διὰ τὸν ἄλλον. Κατηγορεῖτε σεῖς τὸν κ. Θεοτόκην καὶ ὁ κ. Θεοτόκης κατηγορεῖ σᾶς, περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀλφα ἢ βῆτα γραμμήν, ἀλλὰ ὁ σκοπός μας εἶναι ἕνας. Ἡ αὐτοδιάθεσις, ἢ ἐὰν θέλετε νὰ εἴπωμε πράγματι τὴν λέξιν, ἡ ἕνωσις τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα (Χειροκροτήματα).

Κύριοι, ἀπὸ τῆς 9ης Μαρτίου, ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ καταθέσῃ τὴν προσφυγὴν ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἤρχισε μίαν πολιτικὴ τὴν ὁποίαν δὲν ἤκουσα κρινομένην, διότι ἤκουσα κρίσεις καὶ κατακρίσεις διὰ τὴν πολιτικὴν τὴν περὶ τῶν ἐκλογῶν, ἀλλὰ κρίσεις καὶ κατακρίσεις δὲν ἤκουσα πλὴν ἑνὸς σημείου, τὸ ὁποῖον θὰ σᾶς εἰπω διὰ τὴν πολιτικὴν τὴν μετὰ τὴν 9ην Μαρτίου. Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ, διότι πράγματι εἶναι μία πολιτική, εἰς τὴν ὁποίαν ἠχθημεν κατ' ἀνάγκην μετὰ τὴν στάσιν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἀλλ' εἶναι πολιτικὴ ἀναγκαία ἐπὶ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ ὀργανώσωμεν τὴν μάχην. Τὴν μάχην καὶ τὸν ἀγῶνα, ἀξιότιμε κ. Ἀρχηγὲ τῶν Φιλελευθέρων, αὐτὸν θέλομεν καὶ ἡμεῖς. Τὴν μάχην καὶ τὸν ἀγῶνα. Καὶ ὄχι τὴν ὑποχώρησιν. Ἀλλὰ αἱ διαπραγματεύσεις εἶναι καμμιὰ φορὰ μία μορφὴ τῆς μάχης. Δὲν εἶναι σήμερον ἡ στιγμὴ τῆς διαπραγματεύσεως. Ἐτερματίσθησαν αἱ διαπραγματεύσεις, μὲ τοὺς Ἄγγλους καὶ τὴν 10ην Μαΐου ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐδήλωσεν ἀκριβῶς, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Μ. Βρεττανίαν.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἡ διαφωνία; Δὲν ὑπάρχει καμμία διαφωνία οὔτε ἐντὸς τῆς Κυβερνήσεως οὔτε καὶ μεταξὺ Βουλῆς καὶ Κυβερνήσεως. Διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ Κυβερνήσεως καὶ Ἀντιπολιτεύσεως διὰ τὸ ποῖος πρέπει νὰ εἶναι Κυβέρνησις. (Χειροκροτήματα). Ἀλλὰ τὸ ποῖος θὰ εἶναι Κυβέρνησις εἶναι ἔργον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. (Χειροκροτήματα). Ὑπάρχει ἕνα σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐγένετο κριτικὴ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν συζήτησιν καὶ ἕνα ἄλλο σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐγένετο κριτικὴ κατὰ τὴν παροῦσαν συζήτησιν. Τὸ πρῶτον σημεῖον εἶναι ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Τὸ δεύτερον σημεῖον εἶναι ἡ ἐκτέλεσις τῶν δύο πατριωτῶν εἰς τὴν Κύπρον. Εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον δὲν ἐπανελήφθη ἡ κριτικὴ καὶ δὲν γνωρίζω ποὺ ὀφείλεται. Ἀλλὰ ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, εἶναι ἕνα σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ γίνῃ συζήτησις καὶ δὲν ὑπάρχει διαφορὰ προσανατολισμοῦ ἀλλὰ διαφορὰ ἐκτιμήσεως τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν φρονεῖ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ προσφυγὴ διότι δύναται νὰ δεσμευθῇ ἡ συζήτησις. Ἐγὼ φρονῶ ὅτι εἶναι δύσκολος ἡ πρόσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ὄχι ἴσως διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἀλλὰ διότι δὲν θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν συζήτησιν ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ μία μακρὰ προπαρασκευή. Καὶ τοῦτο λόγῳ τῆς πρακτικῆς ἡ ὁποία κρατεῖ καὶ εἰς τὴν ὁποίαν δυστυχῶς συνέπραξε καὶ ἡ Ἑλλὰς εἰς μίαν ὑπόθεσιν πρὸ 3ετίας. Ἀλλὰ δὲν εἶναι θέμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον μᾶς χωρίζει. Καὶ σήμερον καὶ αὔριον δύναται τὸ θέμα νὰ συζητηθῇ. Ὁ δρόμος εἶναι ἀνοικτὸς καὶ ἐὰν ὑπάρξουν αἱ προϋποθέσεις δυνάμεθα νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν. Τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἶναι ἡ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. συζήτησις καὶ [illegible] αὐτοῦ τοῦ θέματος ἐλέχθησαν κατὰ τὴν [illegible] συζήτησιν ἀπὸ τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τοῦ κόμ[illegible] συθέρων, σαφεῖς πράγματι λόγοι. Ἐλπίζω ὅτι [illegible] γίνῃ διαφώτισις. Εἶπε, ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶ[illegible]ων, ὅτι πρέπει νὰ διαφωτισθῇ ἡ κοινὴ γνώμη. [illegible] νὰ σᾶς εἰπω ὅτι ἀπὸ τὴν ἁπλῆν ἐπ[illegible]ην διὰ τ[illegible]δων μετὰ τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ ἐξωτερικοῦ [illegible] τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν εἶναι ἐπαρκῶς διαφωτισμ[illegible]. Δὲν εἶναι διαφωτισμένη οὔτε ἡ Ἀγγλικὴ κοινὴ γνώμη, [illegible]οίας ἀποτελεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ σύμμαχόν μας [illegible] τὴν μάχην διότι ὀρθῶς ἐτόνισεν ὁ κ. Μαῦρος, ἀλλὰ εἶχε [illegible]ισθῇ καὶ προηγουμένως, δὲν μαχόμεθα κατὰ τοῦ Ἀγ[illegible]οῦ λαοῦ. Δὲν εἶναι ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς αὐτὸς μὲ τὸν ὁποῖ[illegible] εὐρισκόμεθα εἰς σύγκρουσιν ζητοῦντες τὴν αὐτοδιάθεσιν τ[illegible]ς Κύπρου. Εἶναι τὸ Ἀγγλικὸν Κράτος μὲ τὸ ὁποῖον μᾶς χωρίζουν συμφέροντα τὰ ὁποῖα ὅπως ἐτόνισεν καὶ ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε. πρέπει νὰ τερματισθοῦν, διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν παλαιὰν φιλίαν. Αὐτὸ τὸ θέμα τῆς διαφωτίσεως εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ.

Ὁ παρισινὸς «Κόσμος» πρὸ 10 ἡμερῶν ἔγραφε, ὅτι εἶναι ἐκπληκτικὸν πῶς δὲν ἀντέδρασεν ἡ Ἀγγλικὴ κοινὴ γνώμη κατὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν Καραολῆ καὶ Δημητρίου. Δὲν ἀντέδρασεν διότι δὲν ἔχει ἀντιληφθῇ περὶ τίνος πρόκειται. Δὲν ἀντελήφθη ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑποστηρίζομεν ἡμεῖς ὅτι ἡ Ε.Ο.Κ.Α. καὶ ὁ Διγενὴς δὲν εἶναι τρομοκράται, ἀλλὰ ἀπελευθερωτικὸς στρατός. Ἡ Ἀγγλικὴ κοινὴ γνώμη πιστεύει ὅτι εἶναι τρομοκράται. Αὐτὸ πρέπει νὰ καταστῇ πίστις ὅπως πρέπει νὰ καταστῇ πίστις καὶ τὸ ὅτι δὲν εἶναι ἐσωτερικὸν θέμα, τῆς Ἀγγλίας τὸ Κυπριακὸν ζήτημα. Ἀλλὰ εἶναι διεθνὲς θέμα συνηρτημένον καὶ μὲ τὸν Ο.Η.Ε. καὶ μὲ τὸν Ν.Α.Τ.Ο. καὶ ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὀρθῶς καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε. καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ε.Π.Ε.Κ. συμφωνοῦντες μὲ τὴν Κυβέρνησιν ἐτόνισαν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ σκέψις περὶ ἀποχωρήσεως εἴτε ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. εἴτε ἀπὸ τὸν Ν.Α.Τ.Ο. Καὶ ὅμως εἰς τὸ συλλαλητήριον ὑπῆρξαν καὶ συνθήματα ὑπὲρ τῆς ἐξόδου μας ἐκ τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. Δὲν εἶναι ἁπλὸν καὶ δὲν εἶναι εὔκολον τὸ θέμα τῆς διαφωτίσεως. Πρέπει ὅλοι μας ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ νὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν. Ἀποτελεῖ χρέος καθ' ἑνός, ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκεται, νὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ διαφωτισθῇ ἡ κοινὴ γνώμη τοῦ ἐξωτερικοῦ, διότι ὁ ἀγὼν θὰ εἶναι σκληρός, ἀλλ' αὐτὴν τὴν φορὰν ἔχομε τὰς περισσοτέρας προϋποθέσεις διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν. Καὶ ἀκριβῶς εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον θὰ ἤθελα νὰ εἴπω δύο λέξεις διὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πολιτικὴ εἶναι προσανατολισμένη πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ ὄχι πρὸς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει Κράτος τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι περισσότερον ἀφοσιωμένον σήμερον εἰς τὰς ὀργανώσεις τῆς διεθνοῦς εἰρήνης ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ἐὰν συμπίπτῃ πολλὲς φορὲς ἡ πολιτική μας, εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπω ὅτι πολλὰ ἐγένοντο ὄχι μόνον ἐν ἀγνοίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἀπόψεις τῶν Ἀμερικανῶν. Δὲν εἶναι ἀληθής, κύριοι, ἡ ἀντίληψις ἡ ὁποία ἠκούσθη καὶ ἡ κατηγορία περὶ ἀμερικανοκρατίας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι ὅλαι αἱ Κυβερνήσεις τοῦ παρελθόντος εὐθύνονται ἐν προκειμένῳ. Ὅλοι εἴμεθα ὑπεύθυνοι διότι ἐδημιουργήθη αὐτὴ ἡ ἐντύπωσις. Δὲν εἶναι τὸ Κυπριακόν, ἀγαπητοὶ φίλοι τὸ ὁποῖον μᾶς χωρίζει. Βλέπω ὅτι ὑπάρχουν ἐδῶ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ ὁμονοήσουν καὶ νὰ ἐργασθοῦν ἀπὸ κοινοῦ, ὄχι διὰ τὴν χάραξιν μιᾶς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν νομίζω ὅτι δὲν ἀμφισβητεῖ κανείς, ἀλλὰ νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὴν ψυχικὴν τόνωσιν τῆς κοινῆς γνώμης εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Τὸ Συμβούλιον τοῦ Στέμματος δὲν εἶναι ἀπολύτως σύμφωνον πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς Κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας. Ἡ Δημοκρατία εἶναι ἡ Βουλὴ καὶ ἡ ἐν τῇ Βουλῇ συζήτησις. Δὲν εἶναι ἡ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν συζήτησις μεταξὺ ὀλίγων ἀνθρώπων. Εἶναι ἡ συζήτησις, ἡ ἔκθεσις ἡ ἀνιδιοτελὴς καὶ ἄνευ τῆς ὑστεροβουλίας τοῦ Κυβερνητικοῦ προβλήματος τοποθέτησις καὶ λύσις τοῦ θέματος τοῦ τί δέον γενέσθαι.

Βλέπετε ἄλλωστε ποῦ ἦτο ἡ ἀντίθεσις. Ἡ ἀντίθεσις ἦτο μεταξὺ τῆς ἐννοίας τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῆς τακτικῆς προθεσμίας τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἀλλὰ ἦλθεν ὁ κ. Καρτάλης καὶ ἐξήγησεν ὅτι ἡ ἔννοια τῆς τακτῆς προθεσμίας ἔχει ἕνα χαρακτῆρα περιωρισμένον. Ἀναφέρεται εἰς τὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδος. Ἐφ' ὅσον αἱ διαπραγματεύσεις ἐτερματίσθησαν, τὸ αἴτημα ποὺ τίθεται ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν εἶναι ἡ ἄμεσος αὐτοδιάθεσις. Ἂν ξαναγίνουν διαπραγματεύσεις, ὅποτε γίνουν, τότε θὰ ἴδωμεν ποῖαι θὰ εἶναι αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας θὰ γίνουν καὶ ποῖοι θὰ εἶναι οἱ ὅροι ὑπὸ τοὺς ὁποίους θὰ γίνουν αἱ διαπραγματεύσεις. Διότι, κύριοι, δὲν εἶναι ἀληθὲς τὸ ὑποστηριχθὲν ἀπὸ τῆς ἕδρας αὐτῆς ὅτι εἰς τὰ διεθνῆ ζητήματα ἕνας ἕκαστος δεσμεύεται ἀπὸ μίαν παραχώρησιν—ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι παραχώρησις, ποὺ δὲν εἶναι—

ἀπὸ μίαν παράλειψιν, ἀπὸ μίαν φράσιν, ἀπὸ μίαν γνώμην τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξεν εἰς ἕνα στάδιον τῆς μάχης, ὅτι **δεσμεύεται καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ θέμα.** Αὐτὰ εἶναι δόγματα πρωτοφανῆ. Δὲν εἶναι ἀστικὰ δικαστήρια οἱ διεθνεῖς ὀργανισμοὶ διὰ νὰ δικάζωνται οἱ διάδικοι ἄνευ ἐπικουρίας. Εἰς τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς εἶναι πολιτικὰ τὰ κριτήρια καὶ εἶναι αἱ περιστάσεις ποὺ κατευθύνουν καὶ ποὺ ἐπιτρέπουν νὰ νικήσῃς ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν ὑπεστήριξες χθὲς καὶ νὰ χάσῃς ὅσον δήποτε καὶ ἂν εἶσαι σύμφωνος καὶ συνεπεῖς μὲ τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας ἀπὸ μακροῦ ὑποστηρίζεις.

Αὐτὴν τὴν πολιτικὴν ἄποψιν, αὐτὸν τὸν πολιτικὸν χαρακτῆρα τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ ἀντὶ νὰ λέγωμεν ἐδῶ ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου ὅτι παρητήθημεν δικαιωμάτων, ποὺ δὲν παρητήθημεν οὐδενός, νὰ λέγωμεν ὅτι τὸ δικαίωμά μας εἶναι νὰ ζητήσωμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν καὶ ὁ σκοπός μας εἶναι αὐτοδιάθεσις τῆς Κύπρου (Χειροκροτήματα).

Δὲν θέλω νὰ σᾶς κουράσω περισσότερον, διότι νομίζω ὅτι δὲν παρέχεται, ἀπὸ τὴν συζήτησιν ποὺ ἔγινεν, ἔδαφος εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἄλλων στοιχείων. Θέλω, καταλήγων, νὰ σᾶς εἴπω ὅτι εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν—ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς—ὑπάρχουν πολλοὶ Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι ὅλοι ἠθέλησαν πάντοτε τὴν Ἕνωσιν τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλοι, διεκδικοῦν τὴν τιμὴν τῆς ἀνακινήσεως τοῦ ζητήματος εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ ἡ τιμὴ αὐτὴ ἀνήκει ἀναμφισβητήτως εἰς τὸν ἀείμνηστον Ἀρχηγὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ. Ἄλλοι ὅμως πρὸ αὐτοῦ ἀνεκίνησαν τὸ ζήτημα. Καὶ δὲν ἀνεκίνησαν τὸ ζήτημα τῆς Κύπρου τὸ 1950 μόνον. Τὸ 1950 μεταβαίνων εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη εἶχον τὴν ἐντολὴν νὰ μὴ ἀναφέρω τὸ ὄνομα τῆς Κύπρου κατὰ τὴν ὁμιλίαν μου. Θὰ τὸ ἐνθυμεῖται αὐτὸ ὁ κ. Πρόεδρος, ὁ κ. Κανελλόπουλος.

Π. Κανελλόπουλος. Ὄχι ὅτι ἔδωσα ἐντολήν.

Γ. Κασιμάτης. Ὄχι βεβαίως σεῖς. Καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ νὰ μνημονευθῇ ἀπὸ τοῦ Βήματος αὐτοῦ τὸ ὄνομα ἐκείνου ὁ ὁποῖος πρῶτον ἀνεκίνησε τὸ θέμα, ὀλίγον μόλις μετὰ τὸ κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου, εἰς τὸ Λονδῖνον, καὶ ὁ ὁποῖος ἠπείλησεν ὅτι θὰ παρητεῖτο ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τὸ ὁποῖον τοῦ εἶχεν ἀναθέσει τότε ἡ διεθνὴς ἀνάγκη, ἂν δὲν ἐγένετο μνεία ρητὴ ὅτι ὑπάρχει διεκδίκησις τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν Κύπρον. Καὶ εἶναι αὐτὸς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἀντιβασιλεὺς Δαμασκηνός. Τὸ 1945 ὁ Ἔρνεστ Μπέβιν ἠρνεῖτο νὰ δεχθῇ συζήτησιν καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἶπεν : Τότε ἐγὼ θὰ παραιτηθῶ. Καὶ εἰς τὸ ἀνακοινωθὲν ποὺ ἐξεδόθη διὰ πρώτην φορὰν ἀνεγράφη, ὅτι ἡ Ἑλλὰς διεκδικεῖ τὴν Κύπρον. Ὕστερα ἀπὸ ὀλίγους μῆνας ἔγιναν αἱ ἐκλογαὶ τοῦ 1946. Καὶ ἡ Κυβέρνησις ποὺ προῆλθεν ἀπὸ τὰς ἐκλογὰς ἐκείνας εἰς τὰς προγραμματικάς της δηλώσεις ἔλεγε περὶ Κύπρου τάδε τὴν 17ην Ματου.

«Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Μεγαλονήσου Κύπρου οὐδεμία ἐπιτρέπεται νὰ γίνεται σύγχυσις. Δὲν πρόκειται περὶ διεκδικήσεως, πρόκειται περὶ θέματος τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν μεγάλην μας φίλην Μεγ. Βρεττανίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα τοῦ ὁποίου ὄθεν ἡ περιπόθητος διὰ τὸ ἔθνος διευθέτησις ἀφορᾷ μόνον ἡμᾶς τοὺς δύο».

Δὲν εἶναι κατηγορία τὴν ὁποίαν ἀπευθύνω, εἶναι διαφορὰ ὀπτικῆς μὲ τὴν ὁποίαν ἔβλεπε τὸ θέμα ἡ Κυβέρνησις τοῦ ἀξιοτίμου Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος. Καὶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς εἴπω ὅτι μόνος ἐγὼ κατὰ τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων τῆς Κυβερνήσεως, ἀκριβῶς πρὸ δεκαετίας τὴν 23-5-1946, ἔλεγον : «Αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς Ἐθνικῆς μας ὁλοκληρώσεως, περιέχουν βέβαια τὸ ἐλάχιστον ὅριον τῶν διεκδικήσεων τὰς ὁποίας δικαιοῦται ἡ Ἑλλὰς καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι σύμφωνος ὅλος ὁ Ἑλληνικὰ σκεπτόμενος κόσμος. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀφεθῇ ἀδιαμαρτύρητος ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐνεφανίσθη μία ἀπὸ τὰς ἱερωτέρας διεκδικήσεις μας.

Νομίζω ὅτι ἡ φιλία μας μὲ τὴν Ἀγγλίαν, φιλία ἀκατάλυτος ἀλλὰ δοκιμαζομένη, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν σκέψιν ὅτι ἡ ἀξίωσις τῆς ἀποδόσεως τῆς Κύπρου δὲν ἀποτελεῖ διεκδίκησιν. Ἀποτελεῖ καὶ αὐτὴ διεκδίκησιν ἐναντίον φίλων, **ἀποτελεῖ διεκδίκησιν ἡ ὁποία μετὰ μεγαλυτέρας ἐπιμονῆς πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ. Δὲν ἀποτελεῖ μόνον ὑπόθεσιν** μεταξὺ τῶν συμμάχων μας Βρεττανῶν καὶ ἡμῶν. Ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ μία διεθνῆ τῆς Ἑλλάδος διεκδίκησιν, ἕνα αἴτημα τοῦ Ἔθνους τὸ ὁποῖον ζητεῖ ἀκριβῶς διότι εἶναι φίλοι ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους τὸ ζητεῖ, ζητεῖ νὰ ἐπανέλθῃ τὸ ταχύτερον εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος ἡ ἡρωικὴ μεγαλόνησος τοῦ Νότου !. !

Αὐτὴ εἶναι μία μικρὰ ἱστορία τοῦ θέματος. Κατόπιν ἐπηκολούθησαν ἄλλαι κυβερνήσεις, Καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὴν περίφημον ἐκείνην συνέντευξιν του εἰς τοὺς «New York Times», ἔθεσε καὶ πάλιν ἐπισήμως τὸ θέμα τῆς Κύπρου Δὲν εἶναι, λοιπόν, δυνατὸν νὰ κατηγορῆται κανείς. Καὶ οὔτε κατηγορῶ κανέναν. Ἄλλο θέλω νὰ τονίσω ὅτι ὑπάρχει πάντοτε μία διαφορὰ ὀπτικῆς καὶ ἡ διαφορὰ αὐτὴ ἐμφανίζεται καὶ εἰς τοὺς ρήτορας τῆς ἀντιπολιτεύσεως μεταξὺ των.Καὶ μεταξὺ τῶν ρητόρων τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὑπάρχουν διαφοραὶ ὡς πρὸς τὸν χειρισμόν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ρητόρων τῆςσυμπολιτεύσεως. Τί σημαίνει τοῦτο, σημαίνει ὅτι ὅσοι δὲν ἠκολούθησαν τὴν ἀλφα πολιτικὴν εἶναι μειοδόται ἢ ἴσοι κκολούθησαν τὴν βῆτα εἶναι οἱ πραγματικοὶ πατριῶται ; Ὄχι, κύριοι, τὸ Ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου δὲν πρέπει νὰ γίνεται ἀντικείμενον ἀντεγκλήσεων. Διότι ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον μᾶς περιμένει ἡ Μ. Βρεττανία διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπωφεληθῇ. Διότι ἄλλα εἶναι τὰ συμφέροντα τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκει νὰ ἐξυπηρετήσῃ, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκει νὰ ἐκμεταλλευθῇ γενικά, διὰ νὰ τερματίσῃ τὸν ἀγῶνα εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεδύθη ὁ Κυπριακὸς λαός, τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεώς του.

Εἴμεθα, κ. βουλευταί, ὑποχρεωμένοι ὅλοι ἐδῶ,Κυβέρνησις καὶ Ἀντιπολίτευσις, Ἐθναρχία Κύπρου τῆς καὶ — διατὶ νὰ τὸ κρύψωμεν—καὶ ἡ ΕΟΚΑ, ὁ ἀνεπίσημος ἀλλὰ γνήσιος ἐκπρόσωπος τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ λαοῦ, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ὅλοι, εἴτε συνενοημένοι εἴτε ἀσυνεννόητοι, νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ἰδίαν πολιτικὴν, τὴν πολιτικὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἡνωμένοι εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἐπιδιώξεωςτοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ μας αἰτήματος. Καὶ δὲν ἀξίζει, πράγματι, εἰς μίαν συζήτησιν περὶ τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ, νὰ ἀναμιγνύωμεν, ὅπως ἔκαμεν ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος νὰ ἀναμιγνύωμεν καὶ θέματα, τὰ ὁποῖα διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν θέλομεν νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τοὺς στοιχειώδεις κανόνας τῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Εἰς ὅλα τὰ κράτη ὑπάρχει Ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἔχει ὡρισμένα ἐκ τοῦ Συντάγματος δικαιώματα, τὰ ὁποῖα, ὅταν τὰ ἀσκῇ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀντικείμενον κριτικῆς, ἐκβιασμῶν καὶ ἀπειλῶν, ὅπως ἐκεῖνος ποὺ ἠκούσθη τὴν ἐσπέραν αὐτήν, διὰ τὰς ὁποίας πρέπει, νομίζω, ὁλόκληρος ἡ Βουλὴ νὰ διαμαρτυρηθῇ. Εἶναι, κύριοι βουλευταί, τόσον μέγα τὸ θέμα τῆς Κύπρου, ὥστε νὰ ἠμπορῇ αὐτὸ καὶ μόνον νὰ δώσῃ τὴν ἑνότητα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν εἶναι κατάρα τὸ θέμα τῆς Κύπρου ὅπως νομίζουν μερικοί. Εἶναι χαρὰ θεοῦ διότι ἠμπορεῖ αὐτὸ νὰ ὁδηγήσῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν ἑνότητα τῶν Ἑλλήνων (ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Κ. Τσαλδάρης. Ὁ κ. Κασιμάτης καθ' ὁ χρόνον ἀπουσίαζον τῆς αἰθούσης ἀνεφέρθη εἰς ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον μὲ ἀφορᾷ. Ἀνεφέρθη εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς ὑπ' ἐμὲ Κυβερνήσεως τοῦ 1946.

Γ. Κασιμάτης. (Ὑπ. ἄνευ Χαρτ.) Δὲν σᾶς κατακρίνω. Ἐδιάβασα τὸ σχετικὸν κείμενον.

Κ. Τσαλδάρης. Πρὸς ἀποσαφήνισιν τοῦ θέματος, θὰ σᾶς ἀναγνώσω τὴν σχετικὴν περικοπὴν ἐκ τῶν προγραμματικῶν ἐκείνων δηλώσεων. (ἀναγιγνώσκει.) .....

Θ. Χαβίνης. Κύριε Πρόεδρε, ὁ κ. Κασιμάτης χωρὶς νὰ θέλῃ κατὰ τὴν ὁμιλίαν του, εἶπε μίαν φράσιν ἡ ὁποία ἔθιξε τὴν ἐργασίαν μιᾶς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία εἶχε μεταβῇ τὸ 1912 εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ τὴν διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐγὼ δὲν ἤμουν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤμουν ἐκεῖ ὡς ἐκπρόσωπος τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἰς τὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῷ ΟΗΕ, γνωρίζω ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκείνη ἀποτελουμένη ἀπὸ ἐξαιρέτους Ἕλληνας, ὅπως ἡ κ. Τσαλδάρη, ὁ κ. Μπαμπάκος, ὁ νῦν πρεσβευτὴς κ. Μελᾶς, ὁ κ. Ζίγδης εἰργάσθη πράγματι μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ ἔφερε τεράστια

ἀποτελέσματα, διεφώτισε τὴν κοινὴν γνώμην καὶ ἐπηρέασε καὶ τοὺς βουλευτὰς καὶ τοὺς Γερουσιαστάς.

Γ. Κασιμάτης. (Ὑπ. Ἄνευ Χαρτ.) Δὲν εἶχον τὴν πρόθεσιν νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὴν συγκεκριμένην αὐτὴν Ἐπιτροπήν. Ὡμίλησα γενικῶς διότι γνωρίζω ἀπείρους φεῦ ἀτελευτήτους Ἐπιτροπάς, αἱ ὁποῖαι εἶχαν τὰ χαρακτηριστικὰ τὰ ὁποῖα εἶπον. Ἡ ἐξαίρεσις ἐνισχύει τὸν κανόνα. Μακάρι νὰ ἐστέλλοντο πολλὲς τέτοιες ἐπιτροπές. Οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ διανοηθῶ νὰ θίξω πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὴν Βουλὴν (χειροκτροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Μπαλτατζῆς ἔχει τὸν λόγον.

Α. Μπαλτατζῆς. Κύριοι βουλευταί, λαμβάνω τὸν λόγον διὰ νὰ δικαιολογήσω τὴν ψῆφον τὴν ὁποίαν ἡμεῖς οἱ Ἀγροτικοὶ βουλευταὶ θὰ δώσωμεν ἐπὶ τῆς προτάσεως μομφῆς ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως.

Τὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα θίγονται εἰς τὴν πρότασιν τῆς μομφῆς ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως καθὼς καὶ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν τοιαύτην. Ἡμεῖς κατὰ τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως ἠρνήθημεν ψῆφον ἐμπιστοσύνης, διότι ἐθεωρήσαμεν ὅτι αἱ προγραμματικαὶ δηλώσεις της δὲν ἀντεπεκρίνοντο πρὸς τοὺς πόθους τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μέχρι σήμερον ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι δὲν ἐπῆλθε οὐσιώδης μεταβολὴ εἰς τὴν πολιτικήν της ἐκείνην καὶ δὲν ἐμεσολάβησαν γεγονότα διὰ νὰ μᾶς πείσουν νὰ τροποποιήσωμεν τὴν ἀρχικήν μας ἀπόφασιν.

Τρία εἶναι τὰ σημεῖα τῆς μομφῆς κατὰ τῆς Κυβερνήσεως· Τὸ πρῶτον ἡ διαχείρισις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος καὶ γενικῶς τὸ σύνολον τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ ζήτημα τῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ θέματος ἐξετέθη διὰ μακρῶν ὑπὸ τῶν ἀγορητῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ δὲν θὰ ἐπεκταθῶ ἐπ' αὐτοῦ. Ὀφείλω μόνον νὰ δηλώσω ὅτι ἐν γένει ἡ ἐξέλιξις τοῦ θέματος τούτου ὑπῆρξε δυσμενὴς διὰ τὴν Κυβερνητικὴν παράταξιν. Ἡ στάσις τῆς Ἐθναρχίας, ἡ δυσπιστία της ἔναντι τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ γενικῶς ἔναντι τῆς Κυβερνήσεως, ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις παρουσιάζει οὐσιώδη διαφορὰν ἀντιλήψεων καὶ καλῶς ἡ Ἀντιπολίτευσις ἔπραξεν εἰς τὸ νὰ κατηγορήσῃ τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐθνικοῦ θέματος. Νομίζομεν ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἁρμοδιώτερος ἀπὸ τὴν Ἐθναρχίαν διὰ νὰ δώσῃ τὸν χαρακτηρισμὸν μομφῆς ἐναντίον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ προσπάθεια τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὸ νὰ δικαιολογήσῃ τὰ γεγονότα καταπίπτει ἀφ' ἑαυτά. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πλέον τῶν γνωστῶν εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐπιτελεῖ ὀρθῶς τὸ καθῆκον της, ἡμεῖς συναισθανόμενοι τὴν τὴν μεγίστην αὐτὴν εὐθύνην εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ καταλογίσωμεν εὐθύνας εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ καλέσωμεν αὐτὴν νὰ ἐπιδείξῃ μεγαλυτέραν δραστηριότητα εἰς τὴν διαχείρησιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐθνικοῦ θέματος. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀντικρούων τὰς αἰτιάσεις τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν του διότι πρέπει εἶπεν νὰ φανῇ συνεπὴς πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ τὸν λαὸν δὲν τὸν ἀντιπροσωπεύει μόνον ἡ κυβερνητικὴ πλειοψηφία ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀντιπολίτευσις. Δὲν θέλομεν νὰ ὑπεισέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας αὐτοῦ τοῦ δεδομένου, διότι μία τοιαύτη συζήτησις εἶναι ἄχαρις. Ὅταν ὅμως ἔρχεται ἡ συζήτησις αὐτὴ εἴμεθα ὑποχρεωμόνοι νὰ εἴπωμεν καὶ νὰ τονίσωμεν τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας αἱ ἐκλογαὶ διεξήχθησαν. Διατὶ δὲν παρεχωρήθη ἡ ἐξουσία εἰς μίαν ὑπηρεσιακὴν Κυβέρνησιν διὰ νὰ διεξαγάγῃ τὰς ἐκλογάς, ἀλλὰ ἀνετέθη ἡ ἐνέργεια τῶν ἐκλογῶν εἰς τὴν αὐτὴν Κυβέρνησιν; Διατὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὸν προεκλογικόν του λόγον ἐν Κερκύρᾳ ἐδήλωσεν ὅτι ἐπετεύχθη ἡ διευθέτησις τοῦ Κυπριακοῦ διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τῆς Μ. Βρεταννίας τῆς ἀρχῆς τῆς Αὐτοδιαθέσεως καὶ τῆς πλήρους Αὐτοκυβερνήσεως; Σήμερον ὅμως εἶναι ἠναγκασμένος ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ὁμολογεῖ ὅτι οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο ὑπῆρξεν ἐπιτεύγματα τῆς προεκλογικῆς Κυβερνήσεως τοῦ κ. Καραμανλῆ. Ἡ κατὰ αὐτὸν τὸν τρόπον διαχείρισις τοῦ ζητήματος ἀποτελεῖ διάψευσιν τῶν ἐπαγγελιῶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ συνεπῶς δὲν δύναται σήμερον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι παραμένων εἰς τὴν θέσιν του ἐπιτελεῖ ἐντολὴν τοῦ Λαοῦ. Καὶ ὁ καθηγητὴς καὶ συνάδελφος κ. Κασιμάτης κατελόγησεν εὐθύνας εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν διὰ τὴν ἀνακίνησιν τοῦ Κυπριακοῦ εἰς τὴν Βουλήν, ἐνῷ ἡ ἰδία ἡ Κυβέρνησις διὰ τῆς στάσεώς της ἐπὶ τοῦ θέματος ἠνάγκασε τὴν Ἀντιπολίτευσιν νὰ ἀνακινήσῃ τὸ ζήτημα. Τόσον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὅσον καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς Κυβερνητικῆς παρατάξεως ἐτόνισαν ὅτι ὕψιστα ἐθνικὰ ζητήματα ἐπιβάλλουν τὴν παραμονήν μας εἰς τὰς συμμαχίας μας μὲ τὸν Δυτικὸν Κόσμον καὶ τὸ NATO. Ἡμεῖς δὲν ὑπεστηρίξαμεν τὸ ἀντίθετον. Ἐδηλώσαμεν ὅτι πρέπει νὰ παραμείνωμεν πιστοὶ εἰς τὰς συμμαχίας μας αὐτὰς καθὼς καὶ εἰς τὸ NATO μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐφ' ὅσον θὰ παραμείνωμεν πιστοὶ θὰ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσωμεν καὶ ἀπὸ τοὺς συμμάχους μας τὴν ἀπεριόριστον συμπαράστασίν των εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἐθνικῶν μὰς ζητημάτων. Δὲν δυνάμεθα νὰ δεικνύωμεν δουλοπρεπῆ στάσιν ἀπέναντι τῶν Συμμάχων μας, ἀλλ' ὡς ἔχοντες τὸ δίκαιον μαζί μας νὰ ἀπαιτήσωμεν καὶ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ φανοῦν ἀντάξιοι τῆς ἰδικῆς μας ὑποστηρίξεως καὶ τῶν θυσιῶν χάριν τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦν οἱ Σύμμαχοί μας, ὅτι χάριν τῶν ἰδεωδῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτὸς ὁ μικρὸς ἀριθμητικῶς ἑλληνικὸς λαὸς πρῶτος ἐθυσιάσθη διὰ τὰ ἰδεώδη αὐτά. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, παρέλειψε νὰ ἀναφερθῇ διὰ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ἡμεῖς ὡς κόμμα ἀπέναντι τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἡμεῖς ὑπήρξαμε ἀνέκαθεν ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς τῆς διατηρήσεως τῶν δεσμῶν μας μὲ τὸν Δυτικὸν κόσμον καὶ ἀνέκαθεν ὑπεστηρίξαμεν τὸν προσανατολισμὸν αὐτόν. Δὲν ἔπεται ὅμως ἐκ τούτου, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνωμεν ἐσαεὶ προσηλωμένοι πρὸς τὴν πολιτικὴν αὐτὴν κατὰ τρόπον δουλοπρεπῆ καὶ δὲν θὰ δυνάμεθα νὰ μεταβάλλωμεν τὸν προσανατολισμὸν μας αὐτὸν ἀνάλογα πρὸς τὰς ἑκάστοτε δημιουργουμένας συνθήκας. Ἐὰν ἡμεῖς ὑποστηρίζωμεν τὴν παραμονήν μας εἰς τὸ NATO καὶ εἰς τὰς συμμαχίας μας ὑποστηρίξομεν τοῦτο, διότι ὀφείλομεν πράγματι νὰ παραμένωμεν πιστοὶ μὲ μόνην ὅμως τὴν διαφορὰν ὅτι τὴν πολιτικὴν αὐτὴν θὰ τὴν προσαρμόζωμεν ἀνάλογα πρὸς τὰ συμφέροντα ἀποκλειστικῶς τοῦ Ἔθνους.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μᾶς εἶπεν, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ἀμετακίνητος θέσις ἀπὸ τὸν Δυτικὸν Κόσμον καὶ ὅτι τὸ ἀντίθετον δῆθεν θὰ ἔχῃ καταστρεπτικὰς συνεπείας δι' ἡμᾶς. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθές, διότι δυνάμεθα χωρὶς νὰ ἀποστῶμεν τῶν συμμαχιῶν νὰ εὑρύνωμεν τὸν κύκλον τῶν φιλιῶν μας καὶ μὲ ἄλλα Κράτη, ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ ἐξυπηρετῇ καὶ τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα τοῦ Λαοῦ.

Ὑπάρχουν παραδείγματα Κρατῶν τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου τὰ ὁποῖα ἀκολουθοῦν μίαν εὐρυτέραν ἐξωτερικὴν πολιτικήν. Εἶναι τὸ παράδειγμα τῆς Νορβηγίας, τῆς Δανίας καὶ ἀκόμη καὶ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Καὶ αὐτὴ ἡ Ἀγγλία ἐκάλεσε τὸν Κροῦτσεφ καὶ τὸν Μπουλγκάνιν εἰς τὸ Λονδῖνον μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ ἐκβιάσῃ προφανῶς ἄλλους συμμάχους της διὰ ν' ἀποκτήσῃ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ ὀφέλη. Εἰδικὰ ἡ Δυτικὴ Γερμανία, ὅταν ἀντελήφθη, ὅτι εἰς τὸ Λονδῖνον κατὰ τὰς συσκέψεις μὲ τῶν Ρώσσων ἡγετῶν ἐπαζαρεύετο τὸ θέμα τῆς ἑνότητος τῆς Γερμανίας ὑπὲρ τῶν ἀπόψεων τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, ὁ συντηρητικώτατος κ. Ἀντενάουερ ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ ἐπιδιώξῃ ἀπ' εὐθείας διαπραγμάτευσιν μὲ τὴν Σοβιετικὴν Ρωσσίαν. Ἔχομεν λοιπὸν δίκαιον, ὅταν ἡμεῖς λέγωμεν ὅτι πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν ρεαλιστικωτέραν πολιτικήν. Ἡ πολιτική μας εἶναι πολιτικὴ σταθερᾶς εἰρήνης.

Πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν νὰ ἔχωμεν εἰρηνικὰς σχέσεις ὄχι μόνον μὲ τοὺς Συμμάχους μας, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὴν ταύτην τὴν Τουρκίαν, τὴν τέως φίλην μας, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὴ ἐγκαταλείψῃ τὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ὑποκινουμένη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἀκόμη πρέπει νὰ διευρύνωμεν τὰς σχέσεις μας ὄχι μόνον μὲ τὴν φίλην

Γιουγκοσλαβίαν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὰ ἄλλα Βαλκανικὰ Κράτη. Ἡμεῖς δὲν ἀκολουθοῦμεν σωβινιστικὴν πολιτικήν, ἀγωνιζόμενοι διὰ τὴν Κύπρον πράττομεν τὸ καθῆκόν μας. Πράττομεν τὸ καθῆκόν μας δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ἐλευθερίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπολεμήσαμεν. Τὸ καθῆκον αὐτὸ τὸ πράττομεν, διότι ἔτσι ἀνταποκρινόμεθα εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τὸ θέμα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς κατὰ τὴν γνώμην μου ἐξηντλήθη ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Τὸ δεύτερον κεφάλαιον τῆς μομφῆς ἀφορᾶ τὰ θλιβερὰ γεγονότα τῆς 9ης Μαΐου. Καὶ αὐτὸ τὸ κεφάλαιον τὸ ἀνέπτυξαν οἱ κ.κ. συνάδελφοι κατὰ τρόπον λεπτομερέστατον καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ ἐκφράσω τὴν βαθεῖαν μου λύπην καὶ συμπάθειάν μου πρὸς τὰ θύματα τῶν θλιβερῶν αὐτῶν συμβάντων, τὰ ὁποῖα συνέβησαν διὰ νὰ προσφέρουν μίαν ὑπηρεσίαν εἰς τοὺς μελλοθανάτους ἀγωνιστάς. Ὅπως ἐπίσης εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ἐκφράσω καὶ τὴν συμπάθειάν μου καὶ πρὸς τὰ Σώματα Ἀσφαλείας, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ λαοῦ μας. Πάντως ὅμως αἱ δικαιολογίαι καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Κυβερνήσεως δὲν μᾶς ἔπεισαν ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀνεύθυνος τῶν αἱμοστηρῶν γεγονότων. Ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθοῦν αὐστηρὰ μέτρα διὰ νὰ προληφθοῦν τὰ ἔκτροπα αὐτά, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς βάρος τῶν λαϊκῶν ἐκδηλώσεων. Ἐὰν δὲν εἶναι εἰς θέσιν ἡ Κυβέρνησις νὰ προλάβῃ τὰ ἔκτροπα αὐτά, τότε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι λειτουργεῖ ὁμαλῶς τὸ Κοινοβουλευτικόν μας Πολίτευμα.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ψαρρὸς ἔχει τὸν λόγον.

Χ. Ψαρρός. Κύριοι βουλευταί, ἡ πρότασις δυσπιστίας, ἡ ὁποία ὑπεβλήθη ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἀφορᾷ κυρίως τοὺς βουλευτὰς τῆς συμπολιτεύσεως, διότι αὐτοὶ θὰ κρίνουν ἐν συνειδήσει περὶ αὐτῆς. Οἱ βουλευταὶ τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἶναι ἐκ προοιμίων καὶ δὴ ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τῆς Κυβερνήσεως πεπεισμένοι ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὰ ἐξωτερικά, τὰ ἐθνικὰ καὶ ἐσωτερικὰ συμφέροντα τῆς χώρας.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ μὲ φέρει εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ δικαιολογήσω διατί δὲν συμφωνῶ μὲ τὴν πρότασιν δυσπιστίας.

Τρία εἶναι τὰ κεφάλαια τῆς προτάσεως δυσπιστίας :

Τὸ μέγα Κυπριακὸν ζήτημα, αἱ θλιβεραὶ σκηναὶ τοῦ τελευταίου συλλαλητηρίου διὰ τὴν διάσωσιν τῶν δύο ἡρώων τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος καὶ ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως.

Χ. Ψαρρός. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν ἔπρεπε νὰ συνδυασθῇ τὸ θέμα αὐτὸ μὲ τὸ Κυπριακὸν θέμα. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς σκηνὰς τοῦ συλλαλητηρίου τῆς 9ης Μαΐου, ἔχω νὰ εἰπω τὰ ἑξῆς :

Ἡ Κυβέρνησις εἶχεν ἀρνηθῇ τὴν συγκρότησιν συλλαλητηρίου διὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, ἀποδεχθεῖσα πρότασιν τοῦ Προέδρου τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, λόγῳ τῶν πληροφοριῶν ὅτι ἀναρχικὰ στοιχεῖα θὰ ἐδημιούργουν αἱματηρὰς σκηνάς. ἀλλὰ προκειμένου νὰ ἐλπίσῃ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Κύπρου, ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ νέου προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, ἐπέτρεψε τὸ συλλαλητήριον. Τὰς σκηνὰς αὐτὰς ἐδικαιολόγησε τελείως ὁ ἁρμόδιος ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν. Εἰς ταῦτα προσθέτω ὅτι ὅταν ὁμὰς κακοποιῶν ἀποφασίσῃ νὰ δημιουργήσῃ σκηνάς, οὐδεμία δύναμις εἶναι δυνατὸν νὰ τὰς ἀποτρέψῃ, ἀλλὰ νὰ τὰς καταστείλῃ.

Πάντως, ἐλυπήθημεν διὰ τὰ τραγικὰ γεγονότα καὶ διὰ τὰ θύματα τοῦ λαοῦ καὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας, τὰ ὁποῖα ἐκακοποιήθησαν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός των. Ὑπέστησαν ἐπιθέσεις ἀδίκους, ὡς ἂν αὐτοὶ νὰ ἦσαν τὰ ὄργανα τοῦ δυνάστου Χάρντιγκ.

Ἐπεδιώξαμεν νὰ μὴ ἀνοιγοῦν οἱ τάφοι τῶν ἡρώων τῆς Κύπρου καὶ ἠνοίχθησαν ἄλλοι τέσσαρες.

Καὶ τώρα ἔρχομαι εἰς τὸ σπουδαιότατον κεφάλαιον τῆς προτάσεως, τὸ μέγα ζήτημα τῆς Κύπρου.

Κύριοι συνάδελφοι. Δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει κανεὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ποὺ δὲν συμφωνεῖ μὲ τοὺς ἀγωνιστὰς τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἐρωτῶ, ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ πιστεύῃ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ ἡ ἐλευθερία εἰς τοὺς Κυπρίους ἀδελφοὺς χωρὶς ἀγῶνας, χωρὶς θυσίας καὶ χωρὶς αἵματα; Εἶναι δυνατὸν μόνον μὲ τὰ εὐχολόγια τοῦ Ο.Η.Ε. νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἐλευθερίαν των ;

Τὸ θέμα ἑπομένως δὲν εἶναι ἐκεῖ ποὺ τοποθετεῖται, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν μόνον μέσῳ τοῦ Ο. Η. Ε νὰ ἀποκτηθῇ ἡ ἐλευθερία. Δὲν ὑπάρχει κανένα προηγούμενον ποὺ νὰ ἐδόθη ἐλευθερία εἰς τμῆμα τῆς χώρας μας χωρὶς αἵματα καὶ θυσίας. Καὶ ἑπομένως ὅλοι μας πρέπει νὰ συμφωνοῦμεν ὅτι ὁ Κυπριακὸς λαὸς θὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του μὲ τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας του ὠργανωμένος ὡς εἶναι εἰς τὴν ΕΟΚΑ καὶ μὲ ἀρχηγόν της τὸν Διγενῆ. Πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ἡ καταστροφὴ τοῦ Μεσολογγίου καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἐθνους. Καὶ χαίρω ἰδιαιτέρως διότι ὁ Κυπριακὸς λαὸς μὲ τοὺς ἀγῶνας του ἀποδεικνύει ὅτι ἔχει τὸ ἴδιον αἷμα μὲ τοὺς ἥρωας τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 21.

Ἡ πολιτικὴ τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. εἶναι πάντοτε ἡ ἰδία ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Καὶ σήμερα Κυβέρνησις εἶναι δυνατὸν νὰ ἀλλάξῃ αὐτὴν τὴν πολιτικὴν χωρὶς νὰ χαρωθῇ ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ πολιτική της εἶναι ἐθνική, δὲν χρειάζεται ἄλλη Κυβέρνησις.

Προκειμένου, κύριοι, περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἡ διπλωματικὴ τέχνη εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ εἰς τὸ βάθος ἡ γραμμὴ τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ εἶναι πάντοτε ἀδιάλλακτος.

Θέματα τοιαύτης φύσεως ὡς τὸ Κυπριακὸν δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται συναισθηματικῶς. Ἡ Κύπρος θὰ γίνῃ ὁπωσδήποτε Ἑλληνικὴ καὶ τότε ὅλοι μας θὰ χαρῶμεν καὶ θὰ χαιρετίσωμεν. Τὸ δυστύχημα σήμερον εἶναι ὅτι συνεχίζεται ἡ ἱστορία ἡ Ἑλληνική, δηλαδὴ ἡ ὀξύτης καὶ ὁ διχασμός, πράγματα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαράδεκτα ἐπὶ ἐθνικῶν ζητημάτων. Τὰ ἐλαττώματα αὐτὰ πολλάκις ἐζημίωσαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλήν. Δὲν ἀρκεῖ μόνον ὁ πατριωτισμὸς καὶ αἱ θυσίαι. Ἀπαιτεῖται καὶ ψυχραιμία καὶ σοφία. Καὶ ἀφ' ὅτου ἀνῆλθον εἰς τὸ Βῆμα, τὸ ἔκαμα διὰ νὰ προβῶ εἰς τὴν σύστασιν ὅτι πρέπει μὲ πλήρη ψυχραιμίαν καὶ κατανόησιν νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν.

Οὐδενὸς ἀμφισβητῶ τὸν πατριωτισμὸν καὶ πρέπει νὰ καταστήσωμεν γνωστὸν καὶ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν καὶ εἰς τὸν Κυπριακὸν λαὸν ὅτι ὁ ἱερὸς αὐτὸς ἀγὼν εἶναι δύσκολος καὶ μὲ πολλὰ βάσανα. Καὶ ἐκεῖνο ποὺ θὰ μᾶς σώσῃ, εἶναι ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐπιμονή.

Ἡ γηραιὰ Ἀλβιὼν θιασεύεται ἄπειρα μέσα καὶ εἰς ἐποχὰς ἀκόμη ποὺ εἶχε τὴν ἀνάγκην μας ἦτο ἀνένδοτος. Δὲν ὑπάρχει ἑπομένως ἄλλη λύσις, παρὰ ἡ συνέχισις τοῦ ἀγῶνος, ὁπότε ἡ ἀπελευθέρωσις ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ ἕνα νέον δεσμὸν μὲ αὐτήν. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἐρίζωμεν ἐπὶ θέματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἴμεθα ὅλοι σύμφωνοι. Καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι μὲ εὐχολόγια τοῦ Ο.Η.Ε. δὲν πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν τίποτε. Πρέπει νὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ ἔχωμεν ὑπομονήν. Καὶ ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐκεῖνος ὁ Ἄγγλος πολιτικὸς ὁ ὁποῖος θὰ παραχωρήσῃ τὴν αὐτοδιάθεσιν, θὰ ἴδῃ τὸ ἄγαλμά του μέσα εἰς τὴν Ἀθήνα.

Σήμερον ὅμως πρέπει νὰ συνεχισθῇ ὁ ἀγὼν καὶ ὄχι μόνον ὁ Κυπριακὸς λαός, ἀλλὰ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς νὰ προσφέρῃ ὅλας του τὰς δυνάμεις. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Εὐφραιμίδης ἔχει τὸν λόγον.

Β. Εὐφραιμίδης. Κύριοι συνάδελφοι, ὁ Ὑπουργὸς ἄνευ χαρτοφυλακίου κ. Κασιμάτης μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ Κυπριακὸν δὲν πρέπει νὰ εἶναι κατάρα ἀλλὰ χαρὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' αὕτη ἀκριβῶς εἶναι ἡ κατηγορία ἐναντι τῆς Κυβερνήσεως.

Αὐτὸ τὸ θέμα ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι χαρὰ τὸ μετέτρεψεν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις εἰς θέμα κατάρας διὰ τὸν Κυπριακὸν καὶ ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Ἡ Κυβέρνησις καὶ οἱ ρήτορες οἵτινες παρήλασαν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὑπεστήριξα μεταξὺ τῶν ἄλλων ὅτι εἶναι ἀντικοινοβουλευτικὸν τὸ νὰ θίγεται κάθε τόσο ἡ γενικὴ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ τίθεται ζήτημα δυσπιστίας πρὸς αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ μέμφεται ἑαυτήν, διότι μὲ τὴν ἀσκουμένην ὑπ' αὐτῆς πολιτικὴν ἀναγκάζει τὴν Ἀντιπολίτευσιν νὰ φέρῃ τὰ θέματα αὐτὰ πρὸς συζήτησιν καὶ νὰ ἐκφράζῃ τὴν δυσπιστίαν της.

Ἀκόμη μᾶς εἶπον ὅτι, φέρομεν τὰ θέματα αὐτὰ πρὸς

συζήτησιν διὰ κομματικοὺς λόγους. Ἀλλὰ ἡ δυσπιστία πρὸ πάσης συζητήσεως ἐγεννήθη εἰς τὴν σκέψιν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ἡμεῖς τὴν μεταφέρομεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ.

Ἀκόμη ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ πολιτικὴ των ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ εἶναι πολιτικὴ ρεαλισμοῦ. Πράγματι ἐνέχει πολὺ ρεαλισμόν, ἀλλὰ παθητικὸν ρεαλισμὸν καὶ ὄχι ἐνεργὸν καὶ δημιουργικόν. Μᾶς εἶπαν δηλαδὴ ὅτι μαχόμεθα ἐναντίον μιᾶς μεγάλης αὐτοκρατορίας καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς πρέπει νὰ ἀναμένωμεν διότι μόνον ὅταν θελήσῃ θὰ δώσῃ τὴν αὐτοδιάθεσιν. Ἀλλὰ ὁ ρεαλισμὸς αὐτὸς εἶναι ἀπαράδεκτος διὰ τὸν Ἑλληνικὸν καὶ διὰ τὸν Κυπριακὸν λαόν.

Ἀκόμη ἡ Κυβέρνησις ἀντὶ νὰ ἀπαντήσῃ ἠθέλησε νὰ μεταθέσῃ τὸ θέμα τῆς συζητήσεως, ὑποστηρίξασα ὅτι 35 βουλευταὶ ἀνήκοντες εἰς διάφορα κόμματα μὲ διάφορον πολιτικὴν ὑπέγραψαν τὴν κοινὴν πρότασιν μομφῆς. Ἀλλὰ ἐὰν 35 βουλευταί, συνήνεσαν εἰς τὴν ὑπογραφὴν τῆς προτάσεως τοῦτο ἐγένετο διότι ὑπῆρχε τὸ θέμα δυσπιστίας ἀπὸ τὸν Κυπριακὸν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ ἔκριναν χρέος νὰ τὸ φέρουν ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης. Ἡ Κυβέρνησις βλέπετε δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ τί θὰ ἐνώσῃ ἀλλὰ τὸ τί θὰ χωρίσῃ τὰ κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως διὰ νὰ δημιουργήσῃ τὸν ἐθνικὸν διχασμόν.

Κύριοι βουλευταί, ἀπεδείχθη καὶ ἀποτελεῖ πλήρη πεποίθησιν ὅτι ἡ διαχείρισις τοῦ θέματος ὄχι ἁπλῶς ὑπῆρξεν ἀτυχής, ἀλλ' ἦτο προσπάθεια συμβιβασμοῦ καὶ συνθηκολογήσεως. Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ὅτι ἐπεβλήθη εἰς βάρος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ μία πρωτοφανὴς βία μὲ κατεύθυνσιν τὴν οἰκονομικήν ἐξόντωσίν του, ἡ ὁποία στοιχίζει μαρτύρια ἀφάνταστα καὶ ἀκόμη ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως τείνει εἰς τὸ νὰ ἐνσταλάξῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ὅτι ὁ ἀγὼν εἶναι μάταιος, μὲ κατάληξιν τὴν ἐκτόπισιν τοῦ Μακαρίου καὶ ἀκόμη τοὺς ἀγῶνας τῆς Λευκωσίας. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἤνοιξε ἀγεφύρωτο χάσμα μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Εἶναι γνωσταὶ αἱ καταγγελίαι τῆς Κυπριακῆς Ἐθναρχίας καὶ τῆς ἐδῶ Κυπριακῆς ἀδελφότητος, καθὼς καὶ τοῦ Κυπριακοῦ τύπου, ἐναντίον συγκεκριμένως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ κατ' ἐπέκτασιν ὁλοκλήρου τῆς Κυβερνήσεως ποὺ τὸν διατηρεῖ καὶ θέλει νὰ τὸν διατηρήσῃ ἀκόμη εἰς τὴν ὑπεύθυνον θέσιν τοῦ διευθύνοντος τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Χώρας. Ἡ Κυβερνητικὴ πολιτικὴ κατέληξε εἰς τὰ ἀποτελέσματα αὐτά, διότι ἀντὶ νὰ ἀναλάβῃ οὐσιαστικὴν ἐνεργητικὴν πρωτοβουλίαν καὶ νὰ προβάλῃ τὸ Κυπριακὸν εἰς διεθνὲς ἐπίπεδον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ ΟΗΕ καὶ αὐτοδιαθέσεως περιωρίσθη εἰς τὸν ρόλον τοῦ τρίτου, τοῦ ἁπλοῦ συμπαραστάτου καὶ μὲ τὴν τακτικὴν τοῦ Ποντίου Πιλάτου πιέζουσα ἀμέσως καὶ ἐμμέσως τὴν Κυπριακὴν ἡγεσίαν νὰ ὑποχρῃώσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Ἄγγλων ἐγκατέλειψε τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τὸ ἀντικατέστησε μὲ τὴν ἀποικιακὴν αὐτοκυβέρνησιν. Ἐνέπλεξε τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν εἰς τὰ συμφέροντα τῶν χωρῶν τοῦ ΝΑΤΟ ὅπου μὲ τὴν πλειοψηφίαν των αἱ ἀποικιακαὶ δυνάμεις εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖναι ποὺ ἀντιμάχονται ὅλους τοὺς ἀποικιακοὺς λαοὺς ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἐλευθερίαν του. Ἐπίσης ἡ Κυβερνητικὴ πολιτικὴ ἀπεμόνωσε τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τοὺς φύσει καὶ θέσει συμπαραστάτας της εἰς τὸ διεθνὲς ἐπίπεδον καὶ τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμούς, συγκεκριμένα ἀπὸ τὰ συγκροτήματα τῶν ἀντιαποικιακῶν σοσιαλιστικῶν καὶ οὐδετεροφύλων χωρῶν, ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀποφασιστικὴ ἐπίρροή τους στὰ διεθνῆ προβλήματα διαθέτουν καὶ 31 ψήφους στὴν γενικὴν συνέλευσιν τοῦ ΟΗΕ. Καλλιέργησε ἀπέναντι τῶν χωρῶν αὐτῶν ἐχθρότητα καὶ προκλητικότητα. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι γνωστὴ ἐφημερὶς ἡ ὁποία εἰς τὰ ἄρθρα της προαναγγέλει τὴν Κυβερνητικὴν πολιτικήν, εἰς πρόσφατο ἄρθρο της ἀναφερόμενο στὴν ἐμδεχομένη ψυφοφορία εἰς τὸν ΟΗΕ ἐπὶ προσφυγῆς διὰ τὸ Κυπριακόν, ἔγραψε. «Τὰς ψήφους τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν ὑπὲρ τῆς Κύπρου, πρέπει νὰ τὰς πεσυλλέξωμεν μὲ τσιμπίδα διὰ νὰ μὴ παρεξηγηθῶμεν ἀπὸ τοὺς συμμάχους μας». Ἡ Κυβέρνησις ἐπίσης καὶ ὁ φιλικός της τύπος καὶ τὸ κατευθυνόμενο ραδιόφωνον ἀπεσιώπησαν καὶ ἀποσιωποῦν συστηματικὰ φωνὲς καὶ συμπαράστασιν ὑπὲρ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ὅταν αὐτὲς ἐκδηλώνονται ἀπὸ τῆς ἀνατολικὲς χῶρες καὶ ἄλλους διεθνεῖς ὀργανισμούς. Ἔχω πληροφορίαν ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ Προεδρεῖο τῆς Βουλῆς δὲν ἔδωσε τὴν ἄδειαν εἰς συναδέλφους κ.κ. Ζάκκαν καὶ Κιτσίκην οἱ ὁποῖοι στὸ πρόσφατο παγκόσμιο συνέδριον εἰρήνης στὴν Στοκχόλμη ἔθεσαν τὸ Κυπριακὸν εἰς σταυροδρόμι ἀντιπροσώπων ἀπὸ 70 χῶρες καὶ ἐπέτυχαν τὴν ἔκδοσιν ψηφίσματος ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον ἐνέκριναν καὶ Ἄγγλοι ἀντιπρόσωποι.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Εἰς τὸν κ. Ζάκκαν ὁ ὁποῖος μοῦ ἐζήτησε τὸν λόγον πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως τοῦ ἐξήγησα ὅτι ἐκκρεμοῦντος θέματος ἐμπιστοσύνης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρεμβληθῇ ἄλλη συζήτησις.

Β. Ε ὐ φ ρ α ι μ ί δ η ς. Δέχομαι τὴν ἐξήγησιν, ἀλλὰ νομίζω ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἀλλάσσει. Ἡ Κυβερνητικὴ πολιτικὴ δὲν ἐπέτυχε νὰ ἐξασφαλίσῃ οὔτε τὴν συμπαράστασιν τῶν συμμάχων της κρατῶν μελῶν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. Ἀντιθέτως ἐκέρδισε τὴν ἐχθρότητά των. Ἐξαιρέσει τῆς Ἰρλανδίας ἡ ὁποία ὅμως ἐξεδηλώθη ὑπὲρ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, αὐθορμήτως καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ καμμία πρωτοβουλία ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς ἡ Κυβέρνησις διατηροῦσα τὸ καθεστὼς τῶν διώξεων καὶ καλλιεργοῦσα τὴν μισαλλοδοξίαν δὲν ἐπέτρεψε τὴν καθολικὴν κινητοποίησιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν συμπαράστασιν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Κυπρίους. Ἀπηγόρευσε ἐπίσης καὶ συλλαλητήρια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὅταν τὰ ἐπέτρεψε τὰ μετέτρεψεν εἰς σφαγεῖα. Ἐνῷ ἡ Κυβέρνησις ὤφειλε νὰ ἐκφράσῃ καὶ νὰ προβάλῃ τὴν ἑνότητα τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, ἀντιθέτως προσπαθεῖ νὰ ἐμφανίσῃ ὅτί καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ὡρισμένα κόμματα καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ὡρισμένη μερὶς τοῦ λαοῦ ἀπρβλέπει εἰς τὸ Κυπριακὸν ὡς θέμα κομματικῆς καὶ πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως. Μὲ τὴν τακτικὴ αὐτὴ ἀσφαλῶς ἡ Κυβέρνησις προσφέρει ἐπιχειρήματα στὴν Ἀγγλικὴ προπαγάνδα ἡ ὁποία ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις ὑποκινεῖται ἀπὸ τρομοκράτας καὶ φανατισμένους ἱερωμένους. Ἐπίσης ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ φιλικός της τύπος καὶ ἄλλοι ἔξαλλοι παράγοντες διαδίδουν ὅτι δῆθεν ὁ Κυπριακὸς λαὸς εἶναι διηρημένος καὶ ὅτι μεταξὺ Ε.Ο.Κ.Α. καὶ Α.Κ.Ε.Λ. ὑπάρχει θανάσιμος ἀντίθεσις, ἐνῷ οἱ Κύπριοι καὶ οἱ ὀργανώσεις τους, ἄσχετα ἀπὸ τὶς ἰδιαίτερες πολιτικές τους διαφορὲς εἶναι ἑνωμένοι καὶ μάχονται ἐναντίον τῶν Ἄγγλων ἀποικιστῶν διὰ τὴν πλήρη ἄμεσον καὶ ἄνευ ὅρων καὶ στρατιωτικῶν βάσεων αὐτοδιάθεσίν τους. (Φωναὶ ὄχι, ὄχι. Θόρυβος κωδωνοκρουσίαι).

Δ. Ἰ ω ά ν ν ο υ. Κύριε Πρόεδρε, ἔχω ἱερὸν καθῆκον νὰ κάμω μίαν ἐρώτησιν. Ἐπεκαλέσθη ὁ κ. συνάδελφος...

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Δὲν ἐπιτρέπω οὐδεμίαν διακοπὴν ἀφῆστε τὸν κ. συνάδελφον νὰ τελειώσῃ. (Θόρυβος κωδωνοκρουσίαι).

Β. Ε ὐ φ ρ α ι μ ί δ η ς. Ὅσοι κραυγάζετε ἐπαναλαμβάνετε τὴν ἀπόπειραν ἐκείνων ποὺ καὶ στὸ διάστημα τῆς Γερμανικῆς σκλαβιᾶς ἐπεδίωξαν τὴν διάσπασιν τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Νομίζω ἀναγκαῖο νὰ διασαφηνισθῇ καὶ μία σύγχυσις σκόπιμος διὰ τὴν πολιτικὴν τῆς Ε.Δ.Α. γενικὰ καὶ εἰδικὰ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς της εἰς τὸ Κυπριακόν, διότι αὐτὸ θὰ διευκολύνῃ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ κοινὴ ἐθνικὴ πολιτικὴ διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ὑπεράσπισιν καὶ λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ.

Ἡ ΕΔΑ πιστεύει καὶ διακηρύσσει ὅτι ἡ χώρα μας λόγῳ γεωγραφικῆς θέσεως καὶ τῶν ἐθνικῶν της συμφερόντων πρέπει νὰ εὑρίσκεται μακρυὰ ἀπὸ τὶς ἀντιθέσεις τῶν μεγάλων. Ἂν μεταπολεμικὰ ἀκολουθοῦσε αὐτὴν τὴν πολιτική, ἀσφαλῶς θὰ ἦταν ἀντικείμενον εὐνοϊκῆς μεταχειρίσεως ἀπὸ ὅλας τὰς δυνάμεις, δὲν θὰ ἐγνώριζε τὴν περιπέτεια τῶν ἐσωτερικῶν πολέμων, θὰ πραγματοποιοῦσε τὴν οἰκονομική της ἀνασυγκρότησιν καὶ θὰ ὁλοκλήρωνε τὰ ἐθνικά της ὅρια μὲ τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον νὰ στέκεται ἡ Χώρα μας μακρὰν τῶν ἀντιθέσεων, τῶν Μεγάλων· πρέπει καὶ νὰ μὴ μετέχῃ εἰς στρατιωτικοὺς συνασπισμούς, διότι οἱ συνασπισμοὶ αὐτοὶ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ ἕν σύστημα

συλλογικῆς ἀσφαλείας. Καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν πρέπει νὰ συμβάλλει καὶ ἡ χώρα μας.

Δι' ὅσουν νομίζουν ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ δὲν εἶναι παραδεκτή, ἂς ὑποβληθῇ βαρὺ θέμα Δημοψήφισματος διὰ νὰ ἀποφανθῇ ὁ Λαὸς καὶ τότε, κ. συνάδελφοι, θὰ ἰδῆτε ὅτι πέραν τῆς Ἀριστερᾶς καὶ ὀπαδοὶ τῶν Κομμάτων τοῦ Κέντρου ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ΕΡΕ θὰ εὑρεθοῦν σὺ φωνοι καὶ θὰ δικαιώσουν αὐτὴν τὴν πολιτικήν. Παρὰ ταῦτα ἡ **ΕΔΑ** εἶναι ἑτοίμη νὰ ὑποστηρίζῃ ἐθνοπρεπῆ πολιτικὴν καὶ ὄχι δουλοπρεπῆ ὡς τῆς παρούσης Κυβερνήσεως. Δηλαδὴ πολιτικὴν ἡ ὁποία ἐφαρμόζεται ἀπὸ τὴν Δανικὴν καὶ Νορβηγικὴν Κυβέρνησιν, αἱ ὁποῖαι ἐνῶ εἶναι Κράτη μέλη τοῦ NATO δὲν παύουν ἐν ταὐτῷ νὰ καλλιεργοῦν καὶ ἄλλας σχέσεις δεσμοὺς καὶ φιλίες. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Ἀγγλία ἀλλὰ καὶ ὁ κ. Ντάλλες μὲ τὰς προχθεσινὰς δηλώσεις του σιγὰ σιγὰ προσαρμόζονται εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς διεθνοῦς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως. Θὰ μένῃ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸ NATO, ἀλλὰ θὰ δύναται ταὐτοχρόνως νὰ καλλιεργῇ καὶ ἄλλους δεσμοὺς καὶ φιλίας καὶ ἡ ΕΔΑ εἶναι ἑτοίμη νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν πολιτικὴν αὐτήν. Ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν βάσιν δύναται νὰ στηριχθῇ ἡ πολιτική. Πολιτικὴ ἥτις θὰ υἱοθετηθῇ καὶ θὰ προβληθῇ εἰς ὅλους τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμούς.

Γ. Ρουμάνης. Καὶ διὰ τὴν Βόρειον Ἤπειρον τί λέτε;

Β. Ἐφραιμίδης. Οὕτω θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ γίνῃ καὶ ἰδιαιτέρα διάσκεψις μὲ ἀποκλειστικὸν θέμα τὸ Κυπριακὸν κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Διασκέψεως διὰ τὸ θέμα τῆς Ἰνδοκίνας. Ἡ πολιτικὴ μας πρέπει νὰ εἶναι σταθερά. Θὰ πρέπει νὰ ζητήσωμεν αὐτοδιάθεσιν καὶ μόνον αὐτοδιάθεσιν. Πρέπει νὰ τὴν ζητήσωμεν ὅμως ἡνωμένοι καὶ μόνον ἡνωμένοι, διότι ἄλλως ἐξυπηρετοῦμεν τὰ σχέδια τῆς Ἀγγλίας. Ἐπίσης πρέπει νὰ κηρυχθῇ ἡ Κύπρος ἀνοχύρωτος καὶ ἀφοπλισμένη ζώνη. Οὕτω θὰ ἀφοπλίσωμεν τὴν Τουρκίαν ἀπὸ τὸν ἰσχυρισμόν της ὅτι κινδυνεύουν τὰ νότια σύνορά της. Οὕτω καὶ οἱ Ἄραβες θὰ μείνουν ἥσυχοι, ἡ δὲ Ἀγγλία θὰ στερηθῇ τῶν ἐπιχειρημάτων της.

Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ θὰ εἶναι ἐθνικὴ πολιτικὴ καὶ θὰ κερδίσῃ τὴν εὔνοιαν καὶ τῶν 31 ἀντιαποικιακῶν Κρατῶν.

Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὅλων αὐτῶν πρέπει νὰ συγκροτηθῇ ἐθνικὴ κυβέρνησις, ἡ ὁποία θὰ ἐξαφαλίσῃ τὴν ἑνότητα. Ἡ παραμονὴ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἐπικίνδυνος, διότι ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις εὐθύνεται ἐξ ὁλοκλήρου διὰ τὴν τελευταίαν αἱματοχυσίαν τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ συλλαλητήριον συνεκροτήθη μὲ τὴν ἄδειαν τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς τὸ κεντρικώτερον σημεῖον τῆς πόλεως διὰ τὸν πλέον ἱερώτερον σκοπόν.

Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠθέλησε νὰ προλάβῃ τὰ γεγονότα καὶ σήμερον προσπαθεῖ νὰ δικαιολογηθῇ. Καὶ ὡς δικαιολογίαν της ἔχει ὅτι τὰ γεγονότα προεκλήθησαν δῆθεν ἀπὸ ἀναρχικὰ στοιχεῖα. Πῶς ὅμως ἦτο δυνατὸν νὰ συμβῇ τοῦτο καθ' ἣν στιγμὴν τὸ συλλαλητήριον ἀπεφασίσθη μόλις μίαν ὥραν πρὸ τῆς συγκροτήσεώς του; Τὰ ὅσα συνέβησαν συνέβησαν ἀπὸ δυνάμεις ἰσταμένας ὑπὲρ τὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ ὑπερκρατικὰς δυνάμεις. Καλοῦμεν τὴν Κυβέρνησιν νὰ καταγγείλῃ τοὺς ὑπαιτίους. Χιλιάδες ἀστυνομικοὶ ἐξαπελύθησαν καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συλλάβουν οὔτε ἕνα ἐκ τῶν δραστῶν.

Γ. Κατσαφάδος. Αὐτὰ ποὺ λέτε τὰ πιστεύετε;

Β. Ἐφραιμίδης. Τὸ τρίτον θέμα εἶναι τὸ θέμα τὸ ἠθικὸν καὶ ποὺ μόνον αὐτὸ ὑποχρεώνει τὴν Κυβέρνησιν νὰ φύγῃ, διότι ἂν δὲν φύγῃ ἡ Κυβέρνησις φέρει ἀκεραίας τὰς εὐθύνας ἀπέναντι τοῦ Κοινοβουλίου, διότι οὕτω ἐξυπηρετοῦνται οἱ σκοποὶ τῶν ὑπερκυβερνητικῶν δυνάμεων, τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶναι ἡ καταράκωσις τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀριστερᾶς).

Πρόεδρος. Ἐξαντληθέντος τοῦ καταλόγου τῶν ἐγγεγραμμένων ὅπως ὁμιλήσουν κηρύσσεται περαιωμένη ἡ συζήτησις.

Σ. Κωστόπουλος. Κύριε Πρόεδρε, δὲν θὰ ὁμιλήσῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ; Ἐπρόκειτο νὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ τοῦ τρίτου θέματος τῆς προτάσεως μομφῆς.

Πρόεδρος. Ὄχι, κ. συνάδελφε, δὲν πρόκειται νὰ ὁμιλήσῃ.

Κατὰ συνέπειαν ἡ συζήτησις κηρύσσεται περαιωθεῖσα. Ἀνακοινῶ εἰς τὸ Σῶμα τὰς κάτωθι ἐπιστολὰς καὶ τηλεγραφήματα τὰ ὁποῖα μοὶ ἀπεστάλησαν ἐκ μέρους κ.κ. συναδέλφων, ἀπουσιαζόντων.

1) Δήλωσις τοῦ βουλευτοῦ Ἀθηνῶν κ. Σ. Λοτζίδη.

«Αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν δικαιολογῶν τὴν σημερινὴν ψῆφον μου νὰ δηλώσω τὰ ἀκόλουθα.

Ὡς βουλευτὴς καὶ ὡς Κύπριος εἶχον πολλάκις τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπιστώσω ἀποφασιστικότητα καὶ μαχητικὴν διάθεσιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως σχετικῶς μὲ τὸ ἐθνικόν μας ζήτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως τοῦ σκληρῶς ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ ἐκφράσω καὶ σήμερον τὴν ἐμπιστοσύνην μου.

Ἐπειδὴ ὅμως ὡς γνωστὸν ἡ Κυπριακὴ Ἡγεσία διετύπωσε πρὸ μηνὸς ὡρισμένας εἰσηγήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ὡδήγουν εἰς συντονισμὸν τῶν κοινῶν προσπαθειῶν πρὸς ἐπιτυχῆ προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ, καὶ ἐπειδὴ λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης θέσεώς μου ἔχω καθῆκον νὰ σταθῶ παρὰ τὸν πλευρὸν τῆς Κυπριακῆς Ἡγεσίας, ἐν ἐναμονῇ ὡρισμένων συνεννοήσεων καὶ εὐκταίων διευθετήσεων ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, διὰ τοῦτο τὴν στιγμὴν αὐτὴν καὶ διὰ τὴν αἰτίαν αὐτήν, θὰ δώσω λευκὴν ψῆφον, παραμένων ἐντὸς τῆς Ἐθνικῆς Ριζοσπαστικῆς Ἑνώσεως καὶ διατηρῶν τὴν ἐμπιστοσύνην μου εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρχηγοῦ της. 24.5.56.

Σ. ΛΟΤΖΙΔΗΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΚΒ΄
29 ΜΑΪΟΥ 1956

Τὰ Κοινοτικὰ Συμβούλια Νέας Πεντέλης Ἀττικῆς καὶ Κομνηνῶν Κοζάνης, ἡ Ἕνωσις Ἐπαγγελματιῶν καὶ Βιοτεχνῶν Δήμου Αἰγάλεω καὶ ὁ Σύνδεσμος Κοινοτικῶν ὑπαλλήλων Ἐπαρχίας Βοΐου—Κοζάνης, ἐκφράζουν τὴν ὀδύνην καὶ τὴν ἀγανάκτησίν των διὰ τὴν ἄδικον καὶ ἐν ψυχρῷ δολοφονίαν τῶν δύο Κυπρίων Πατριωτῶν Μ. Καραολῆ καὶ Α. Δημητρίου, ἀπαγχονισθέντων ὑπὸ τῶν Βρεττανῶν καὶ ζητοῦν κατάπαυσιν τῆς στυγνῆς τρομοκρατίας ἥτις ἐξαπελύθη κατὰ τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἐπαναφορὰν ἐκ τῆς ἐξορίας τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Κερκυραίων ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 92ας Ἐπετείου τῆς Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, ἀπευθύνει ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τὸν σκληρῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του ἀγωνιζόμενον Κυπριακὸν λαὸν μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ ἡ ὥρα καθ' ἣν θὰ συνεορτάσῃ μετ' αὐτοῦ τὴν ἀνατίναξιν τοῦ Βρεττανικοῦ ζυγοῦ καὶ τὴν ἀνατολὴν τῆς ἡμέρας τῆς Ἐλευθερίας τῆς Μαρτυρικῆς Μεγαλονήσου.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΚΓ΄
30 ΜΑΪΟΥ 1956

Πρόεδρος. Ἀνακοινῶ εἰς τὴν Βουλὴν τηλεγράφημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου κ. Ἀνθίμου, ἔχον οὕτω:

«Πρόεδρον Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων
Ἀθήνας

Ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ καταγγέλλομεν ἔκτροπα διαπραττόμενα ὑπὸ τὰ ὄμματα Βρεττανικῆς Διοικήσεως Κύπρου εἰς βάρος Ἑλληνοορθοδόξων Ἱδρυμάτων καὶ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νήσου.

Πρό τινων ήμερῶν μερὶς Τουρκικοῦ πλήθους ἐπῆλθεν ἔξαλλος καὶ ἔθεσε πῦρ εἰς Ναὸν Λευκωσίας καὶ Ἑλληνικὰ καταστήματα, προξενήσασα ἀνυπολογίστους ζημίας.

Χθὲς Τοῦρκοι ἐπυροβόλουν ἀδιακρίτως εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Λευκωσίας τραυματίσαντες Ἕλληνα Κύπριον, ἐνῷ ἔξαλλα Τουρκικὰ πλήθη προέβαινον εἰς βανδαλισμοὺς καὶ λεηλασίας εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Κύπρου.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς Τουρκικὰς ὀχλαγωγίας καταγγέλλομεν ὡσαύτως συνεχιζόμενα εἰς αὔξοντα βαθμὸν καταπιεστικὰ μέτρα Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως.

Συλλογικὰ πρόστιμα, συλλήψεις καὶ κατακρατήσεις προσώπων, ἄνευ δίκης, μαστιγώσεις, πυροβολισμοὶ πολιτῶν, ἐξώσεις, περιορισμοὶ κατ' οἶκον καὶ ποικίλαι ἄλλαι ταλαιπωρίαι εἶναι τὸ κύριον γνώρισμα τῆς ζωῆς τῆς Νήσου.

Χθὲς πρὸς ὁμαδικὴν τιμωρίαν τῶν Ἑλλήνων Λευκωσίας ὁ περίβολος τοῦ κυριωτέρου Ναοῦ τῆς Λευκωσίας ἐκλείσθη ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐπίσης διετάχθη τὸ κλεῖσιμον δώδεκα κατοικιῶν καὶ τριάκοντα πέντε καταστημάτων Ἑλλήνων Κυπρίων, οὐδόλως ἐνεχομένων εἰς οἱονδήποτε ἀδίκημα.

Δυνάμεις Ἀσφαλείας εἰσέβαλον χθὲς εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον, ὅπου παρεβίασαν θύρας γραφείων καὶ θωματίων καὶ μετεχειρίσθησαν κατὰ τρόπον προσβλητικὸν τὸν Χωρεπίσκοπον καὶ ἄλλους κληρικοὺς καὶ λαϊκούς.

Τὰ ἀντιδημοκρατικὰ καὶ ἀνελεύθερα ταῦτα μέτρα ἐπιτείνοντα τὴν πικρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ δημιουργοῦν συνθήκας ἐκτάκτως δυσμενεῖς διὰ τὴν ἐπίτευξιν εἰρηνικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος.

Ο ΚΙΤΙΟΥ ΑΝΘΙΜΟΣ»

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΚΔ΄
1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1956

Ἀνακοινω εἰς τὴν Βουλὴν τὸ ἑξῆς τηλεγράφημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου κ. Ἀνθίμου :

«Πρόεδρον Βουλῆς Ἑλλήνων

Ἀθήνας

Ἐν συνεχείᾳ προηγουμένου τηλεγραφήματός μας καταγγέλλομεν νέας ἀπροκλήτους Τουρκικὰς ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς ζωῆς καὶ περιουσίας Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Κύπρου.

Εἰς Λάρνακα τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαΐου ὀκτὼ Ἕλληνες ἐτραυματίσθησαν σοβαρῶς ὑπὸ Τούρκων ταραξιῶν, οἵτινες ἔξαλλοι ἐπέδραμον κατὰ Ἑλληνικῶν οἰκιῶν καταθρυματίζοντες θύρας καὶ παράθυρα καὶ κακοποιοῦντες τοὺς ἐνοίκους.

Εἰς χωρίον Ἀφάνια Ἐπαρχίας Λευκωσίας τὴν ἑσπέραν τῆς 26ης Μαΐου Τοῦρκοι ἐπιτεθέντες ἀπροκλήτως ἐφόνευσαν ἕνα Ἕλληνα καὶ ἐτραυμάτισαν 9, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου.

Εἷς ἐξ αὐτῶν εἶναι σοβαρῶς τραυματισμένος ἐκ σφαιρῶν κυνηγετικοῦ ὅπλου.

Τὰς πρωϊνὰς ὥρας καὶ μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς 27ης Μαΐου κακοποιοὶ Τουρκικὰ στοιχεῖα τῆς Λευκωσίας, ἐνέπρησαν Ἑλληνικὰ καταστήματα καὶ ἐργαστήρια ἐκ τῶν ὁποίων 7 ὁλοσχερῶς, προξενήσαντα ἀνυπολογίστους ζημίας.

Χθὲς ὄχλος ἐξημένων Τούρκων ἐνέπρησεν ὅλως ἀπροκλήτως Ἑλληνικὸν ἐργοστάσιον ἐν Λευκωσίᾳ. ἐφόνευσε τὸν Ἕλληνα ἀρχιμηχανικόν του καὶ ἐτραυμάτισε πολυαρίθμους ἄλλους Ἕλληνας. Συγχρόνως Ἕλλην ὀδηγὸς αὐτοκινήτου ἀνεκόπη εἰς τὴν ὁδὸν Λευκωσίας — Ἀμμοχώστου καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ Τούρκων, ἐνῷ ὁ συνοδός του ἐτραυματίσθη σοβαρῶς.

Παρὰ τὰς συνεχιζομένας Τουρκικὰς εἰσαιοπραγίας ὁ Διοικητὴς Λευκωσίας ἀνέστειλε τὴν ἀπόφασίν του ὅπως διεξαγάγῃ δημοσίαν ἀνάκρισιν ἐπὶ τῶν Τουρκικῶν ὀχλαγωγιῶν καὶ δὲν ἐπέβαλε μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Τουρκικὴν Κοινότητα ἐξαγγελθὲν πρὸ ἡμερῶν συλλογικὸν πρόστιμον πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν θυμάτων τῶν Τουρκικῶν βανδαλισμῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ Τοῦρκος Ἡγέτης τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρας μετὰ τὴν συνάντησίν του μετὰ τοῦ Βρεταννοῦ Κυβερνήτου τῆς Νήσου, διὰ δηλώσεών του ἠπείλει ὅτι θὰ μεταφέρῃ στρατιωτικὰς ἐνισχύσεις ἐκ Τουρκίας εἰς Κύπρον.

Εἶναι φανερὸν ὅτι διὰ τῆς οὕτω πως ἐκδηλουμένης Βρεταννικῆς ἐναντι τῶν Τούρκων ἀνοχῆς, κακοποιὰ στοιχεῖα ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου ἐνθαρρύνονται καὶ δημιουργοῦν συνήθκας ἐπαπειλούσας ὄχι μόνον τὴν εἰρήνην τῆς νήσου ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσφάλειαν ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τοιαύτην Βρεταννικὴν ἐναντι τῶν Τούρκων ἀνοχὴν ἡ Κυβέρνησις τῆς Κύπρου ἐπέβαλεν εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν χωρίων Ἄνω καὶ Κάτω Ζόχια, τῶν ὁποίων ὁ συνολικὸς ἄρρην πληθυσμὸς δὲν ὑπερβαίνει τοὺς ὀκτακοσίους, συλλογικὸν πρόστιμον 6.000 λιρῶν διὰ πράξεις αἵτινες συνέβησαν πλησίον τῶν χωρίων τούτων οὐδεμίαν ὅμως ἔνδειξιν ὑπάρχει ὅτι διὰ τὰς πράξεις ταύτας εὐθύνονται οἱ κάτοικοι αὐτῶν.

Ὁ Κιτίου ΑΝΘΙΜΟΣ».

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον.

Υ. Χούτας. Κύριε Πρόεδρε, ἐφ' ὅσον τὸ τηλεγράφημα κατατίθεται εἰς τὸ Προεδρεῖον, ἠμποροῦμεν νὰ ἐγγραφῶμεν καὶ νὰ ζητήσωμεν τὸν λόγον.

Πρόεδρος. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ συζήτησις, ἀνακοινοῦται ἁπλῶς τὸ τηλεγράφημα. Πρὸ τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως, δὲν ἠμπορεῖ νὰ διεξαχθῇ συζήτησις. Αὐτὰ λέγει ὁ Κανονισμός.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε, τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ εἶναι βαρυσήμαντον. Ἀπευθύνεται πρὸς ὁλόκληρον τὸ Σῶμα καὶ ἐρωτᾶται αὐτὴν τὴν στιγμὴν τί πρόκειται νὰ κάμωμεν. Νὰ ἀνακοινώσωμεν τὸ τηλεγράφημα καὶ νὰ περάσωμεν εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν, ἢ νὰ δώσωμεν μίαν ἀπάντησιν ; Διότι τὸ τηλεγράφημα εἶναι ἐπείγον, δὲν εἶναι μία ἀναφορὰ οἱουδήποτε.

Πρόεδρος. Ἀνεγνώσθη σχετικὸν τηλεγράφημα κατὰ τὴν προηγουμένην συνεδρίασιν καὶ συνέχεια ἐκείνου τοῦ τηλεγραφήματος εἶναι τὸ σημερινόν. Δὲν ἔγινε καμμία συζήτησις καὶ ἐπὶ τοῦ προηγουμένου.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε. νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ κληθῇ ὁ κ. Πρωθυπουργός, διὰ νὰ ἴδωμεν τί θὰ κάμωμεν. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἀρίσωμεν ἕνα τηλεγράφημα τοῦ Ἐθναρχεύοντος νὰ περάσῃ ἀπαρατήρητον ἀπὸ τὴν Βουλήν.

Πρόεδρος. Εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτὴν ἠμπορεῖτε νὰ ἐγγραφῆτε καὶ νὰ γίνῃ συζήτησις. Οὕτω γίνεται συνήθως. Ἡ Κυβέρνησις ἠμπορεῖ νὰ δεχθῇ τὴν συζήτησιν ἀμέσως ἢ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα.

Χ. Παπαστούρου. Πότε θὰ γίνῃ, κύριε Πρόεδρε ; Εἶναι θέμα κατεπείγον.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε. ἡ Κυβέρνησις ποῖαν θέσιν λαμβάνει; Θέλει νὰ δοθῇ καμμία ἀπάντησις; Νὰ ἐρωτηθῇ ἡ Κυβέρνησις.

Πρόεδρος. Θὰ συνεννοηθῶ μὲ τὴν Κυβέρνησιν καὶ θὰ σᾶς δώσω ἀπάντησιν.

Γ. Καρτάλης. Ἐδῶ εἶναι ἡ Κυβέρνησις.

Θ. Χαδίνης. Κύριε Πρόεδρε. νὰ συνεννοηθῆτε μὲ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Τσαλδάρης. Κύριε Πρόεδρε, τὸ θέμα ἔχει καὶ ἄλλην μορφήν. Ἤδη ἀπὸ τῆς πρωΐας σήμερον ἐξαγγέλλεται ἐκ μέρους τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι θὰ γίνουν σχετικαὶ δηλώσεις. Ὀρθῶς, λοιπόν, διατυπώνει ὁ συνάδελφος κ. Καρτάλης, ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ἡ γνώμη τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Νὰ διεξαχθῇ συζήτησις ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος. Ποῖα ἀπάντησις θὰ δοθῇ ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ἢ τί θὰ γίνῃ τέλος πάντων; Νὰ ὑπάρξῃ μία κατεύθυνσις.

Πρόεδρος. Τηλεγράφημα εἶναι. ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἐρώτησις. Θὰ συνεννοηθῶ μὲ τὴν Κυβέρνησιν καὶ θὰ ἀπαντήσω.

Ι. Διαμαντόπουλος. Ἀπευθύνεται. κ. Πρόεδρε. πρὸς τὴν Βουλὴν τὸ τηλεγράφημα καὶ πρέπει νὰ γίνῃ συζήτησις.

Κ. Καλλιάντης. Κύριε Πρόεδρε. τὸ τηλεγράφημα ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Βουλὴν καὶ ἡ Βουλὴ ἔχει τὸν λόγον.

Η. Μπρεδήμας. Τὸ τηλεγράφημα ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ Σῶμα ὀφείλει ἀμέσως νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν.

Σ. Χ ο ύ τ α ς. Ἐρώτησιν κ. Πρόεδρε, κατὰ κανόνα διεξάγεται συζήτησις ἐπὶ συνήθων καὶ πολλάκις ἐπουσιωδῶν ἀναφορῶν, αἱ ὁποῖαι καταφθάνουν ἑκάστοτε εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς δὲν εἶναι δυνατόν, φρονῶ, νὰ ἀρνηθῆτε τὴν συζήτησιν ἐπὶ ἑνὸς τόσον σοβαρωτάτου τηλεγραφήματος ἐθνικοῦ περιεχομένου καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀγωνιώδη ἔκκλησιν πρὸς βοήθειαν τοῦ ὑποδούλου τμήματος τοῦ ἔθνους μας. Ζητῶ συνεπῶς τὸν λόγον ἐπ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ οἱοσδήποτε ἕτερος βουλευτὴς ὅστις θὰ ζητήσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸν λόγον. Τὸ πότε θὰ διεξαχθῇ ἐπ' αὐτοῦ ἡ συζήτησις αὐτὸ καὶ μόνον δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συνεννοήσεώς σας μὲ τὴν Κυβέρνησιν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Εὐχαρίστως νὰ σᾶς ἐγγράψω.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, δὲν νομίζω, ὅτι αὐτὸ τὸ τηλεγράφημα ἠμπορεῖ νὰ παρέλθῃ σιωπηρῶς. Ἀπευθύνεται πρὸς ὁλοκλήρωσιν τὸ Σῶμα καὶ νομίζω, ὅτι ὅλοι ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ λάβωμεν μίαν θέσιν. Θὰ παρεκάλουν τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς νὰ ἐλθῇ εἰς συνεννόησιν μὲ τὴν Κυβέρνησιν διὰ νὰ μᾶς εἴπῃ πρῶτον, ἡ Κυβέρνησις τί σκέπτεται νὰ ἀπαντήσῃ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τηλεγραφήματος καὶ μετὰ τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν θὰ μᾶς δώσητε θὰ δηλώσωμεν καὶ ἡμεῖς τίνα συνέχειαν προτιθέμεθα νὰ δώσωμεν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Μάλιστα κ. Πρόεδρε. Θὰ συνεννοηθῶ μὲ τὴν Κυβέρνησιν.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Ἡ ἐρώτησίς μας, κ. Πρόεδρε, ἐν σχέσει μὲ τὸ τηλεγράφημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Κιτίου, εἶχε τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ μᾶς δώσῃ ἀπάντησιν κατὰ τὴν ἀποψινὴν συνεδρίασιν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Εἰδοποίησα, διὰ νὰ λάβωμεν ἀπάντησιν.

Γ. Κ α ρ τ ά λ η ς. Νὰ διακόψωμεν ἐπὶ 5 λεπτὰ διὰ νὰ συνεννοηθῆτε μὲ τὴν Κυβέρνησιν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Διακόπτομεν ἐπὶ 5 λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Ὥραν 7.5' μ.μ., ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Προέδρου κ. Κ. Γ. Ρ ο δ ο π ο ύ λ ο υ.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριοι βουλευταί, ἀνεγνώσθη μία ἀναφορὰ καὶ δύνανται νὰ ἐγγραφοῦν ὅσοι θέλουν νὰ ὁμιλήσουν ἐπ' αὐτῆς.

Δὲν συζήτησιν πρὸ τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως, οὐδεὶς μὲ ἐπεσκέφθη εἰς τὸ γραφεῖον μου, ὡς τοσάκις ἔχω τονίσει ὅτι πρέπει νὰ γίνεται διὰ τοιαῦτα ζητήματα. Συνεπῶς, τώρα δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ, κατὰ τὸν Κανονισμόν, κανείς. Δύνανται ὅμως, ὅσοι τῶν κ.κ. βουλευτῶν θέλουν νὰ ἐγγραφοῦν ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος, νὰ ἐγγραφοῦν καὶ μάλιστα κατ' ἐξαίρεσιν καὶ τώρα ἀκόμη ποὺ ἔληξεν ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ τηλεγραφήματος καὶ τὸ Προεδρεῖον θὰ προσπαθήσῃ, ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπει ὁ Κανονισμός, νὰ περιλάβῃ τὸ ἁρμόδιον Ὑπουργεῖον καὶ τὸ θέμα αὐτὸ εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῆς προσεχοῦς Τρίτης. Καθιστῶ ὅμως γνωστὸν εἰς τοὺς κ.κ. βουλευτάς, ὅτι τὸν λόγον θὰ λάβουν μόνον οἱ ἐγγεγραμμένοι καὶ οὐδεὶς ἄλλος. Δι' αὐτὸ παρακαλῶ ἐγγραφῆτε ἀμέσως, διότι γενίκευσις δὲν προβλέπεται ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ. Ἡ Κυβέρνησις δύναται, ἐὰν θέλῃ, νὰ λάβῃ τὸν λόγον ὁποτεδήποτε.

Κ. Τ σ ά τ σ ο ς (Ὑπ. Προεδρίας Κυβερνήσεως). Κύριοι λόγῳ τῆς σοβαρότητος τοῦ ζητήματος θέλω νὰ δώσω εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν μίαν διευκρίνησιν. Ἦλθον δύο τηλεγραφήματα ἀπὸ τὴν Ἐθναρχίαν τῆς Κύπρου. Τὸ πρῶτον ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἔχει ὡς ἑξῆς : «Καταγγέλλομεν τουρκικὰς ὠμότητας ἀπειλούσας ἐξόντωσιν Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νήσου. Ἀπευθύνομεν θερμὴν ἔκκλησιν πρὸς Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἄμεσον Διπλωματικὴν ἐπέμβασιν καὶ ἀνάληψιν ταχείας καὶ ἀποφασιστικῆς πρωτοβουλίας διὰ τὴν προστασίαν κινδυνευούσης ζωῆς καὶ περιουσίας τῶν Ἑλλήνων τῆς Νήσου».

Ἔχετε γνῶσιν καὶ ἀπὸ τὰς Ἐφημερίδας, ὅτι ἡ κατάστασις ἔχει κατ' ἐξοχὴν ἐκτραχυνθῇ εἰς τὴν Κύπρον καὶ ὅτι δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ νέον γεγονὸς μία ὄξυνσις τῶν σχέσεων Τούρκων καὶ Ἑλλήνων ἐκεῖ. Ἐν συνεχείᾳ ἐστάλη τὸ τηλεγράφημα τοῦ ὁποίου ἐλάβατε γνῶσιν ἀπὸ τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὰς λέξεις : «Ἐν συνεχείᾳ προηγουμένου τηλεγραφήματός μας....». καὶ ὑποθέτω θὰ ἀναφέρεται εἰς αὐτὸ τὸ τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον σᾶς ἀνέγνωσα. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον σᾶς ἀνέγνωσε τὸ Προεδρεῖον, φαίνεται νὰ εἶναι τὸ δεύτερον. Τὸ πρῶτον εἶναι αὐτὸ ποὺ σᾶς ἀνέγνωσα ἐγὼ τώρα.

Ἐν συνεχείᾳ τούτου θέλω νὰ δηλώσω ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἤδη ἀπὸ ἡμερῶν, ἀφ' ἧς δηλαδὴ ἀνέκυψεν αὐτὸ τὸ νέον γεγονός, ἔλαβεν ὅλα τὰ ἐνδεδειγμένα μέτρα πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν διαμαρτυρηθεῖσα καὶ προβᾶσα εἰς πᾶν Διπλωματικὸν βῆμα, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ κάμῃ πρὸς παρεμπόδισιν ἢ πρὸς ἀναχαίτισιν αὐτῆς τῆς τραγικῆς καταστάσεως.

Ποῖα εἶναι αὐτὰ τὰ μέτρα; Ἐν ταῖς λεπτομερείαις δὲν δύνανται αὐτὴν τὴν στιγμὴν, χωρὶς ζημίαν τῆς ὑποθέσεως, νὰ ἀνακοινωθοῦν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΚΕ΄
5 ΙΟΥΝΙΟΥ 1956

ΗΜΕΡΗΣΙΑΝ ΔΙΑΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἤθελον νὰ κάμω μίαν πρότασιν εἰς τὸ Σῶμα. Δοθέντος ὅτι δὲν ὑπάρχει ἑτοίμη νομοθετικὴ ἐργασία καὶ κατ' οὐσίαν ἡ Βουλὴ συνεδριάζει δύο φορὰς τὴν ἑβδομάδα—δὲν γνωρίζω ποῖαι εἶναι αἱ προθέσεις τῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὰς διακοπὰς τῶν ἐργασιῶν τοῦ Σώματος—ἀλλὰ θὰ ἐπρότεινον, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἀντίρρησις κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Νομοθετικῆς Ἐργασίας, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει νομοθετικὴ ἐργασία πρὸς συζήτησιν νὰ γίνεται Κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος, δοθέντος ὅτι ὑπάρχουν ἐρωτήσεις καὶ ἐπερωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκκρεμοῦν ἀπὸ πολλοῦ καὶ δὲν γνωρίζω ἐὰν θὰ κατασταῖ δυνατὸν νὰ συζητηθοῦν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Νομοθετικὴν Ἐργασίαν θὰ ἔχωμεν. Θὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ αὔριον.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Ἐὰν ἔχετε, οὐδεμία ἀντίρρησις. Χθὲς π.χ. δὲν ἐγένετο συνεδρίασις. Δι' αὐτὸ λέγω, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἑτοίμη νομοθετικὴ ἐργασία νὰ γίνῃ Κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος.

Κ. Τ σ ά τ σ ο ς (Ὑπ. Πρ. Κυβ. καὶ προσωρ. Ὑπουρ. Ἐξωτερ.). Θὰ ὑπάρξῃ ἐκτὸς δύο ἡμερῶν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Νομίζω ὅτι καὶ ἡ Βουλὴ εἶναι σύμφωνος καὶ ἡ Κυβέρνησις νὰ προταχθῇ ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ Ἐθναρχεύοντος Κύπρου Μητροπολίτου Κιτίου. Θὰ ἦτο βαρυτάτη καὶ ἀσύγγνωστος παράλειψις τοῦ Σώματος νὰ παρέλθῃ ἐν σιγῇ τὴν ἔκκλησιν τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ Λαοῦ. Παρακαλῶ νὰ προταχθῇ σήμερον ἡ συζήτησις καὶ νὰ λάβουν τὸν λόγον οἱ ἐγγραφέντες κατὰ σειρὰν καὶ κατόπιν νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ ἡμεῖς.

Κ. Τ σ ά τ σ ο ς (Ὑπ. Πρ. Κυβ. καὶ προσωρ. Ὑπουρ. Ἐξωτερ.). Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει ἀντίρρησιν διὰ τὴν πρότασιν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Συνεπῶς θὰ γίνῃ κατὰ προτίμησιν ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ ἐθναρχεύοντος Κύπρου. Πρὸ τούτου, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναγνώσω τηλεγράφημα τὸ ὁποῖον ἔστειλεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς ἐκ μέρους τοῦ Σώματος πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κιτίου εἰς ἀπάντησιν τοῦ τηλεγραφήματός του.

«Μητροπολίτην Κυτίου ΑΝΘΙΜΟΝ
Κύπρον

Βουλὴ Ἑλλήνων ἔλαβε γνῶσιν μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως Ὑμετέρου τηλεγραφήματος καὶ ἐπέτυρεν ἀμέσως προσοχὴν Κυβερνήσεως Στόφ.

Βουλὴ Ἑλλήνων ἵσταται παρὰ τὸ πλευρόν σας καὶ διαβεβαιοῖ ἀγωνιζόμενον Κυπριακὸν Λαὸν περὶ τῆς ἀγανακτήσεως ἡ ὁποία τὴν κατέχει διὰ καταγγελλομένας βιαιότητας.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων
Κ. Γ. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ»

Οἱ ἐγγεγραμμένοι ὅπως ὁμιλήσουν ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, παρακαλῶ, νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψει των, ὅτι ἐρώτησις εἶναι καὶ συνεπῶς εἶναι ὀλιγοχρόνιον τὸ διάστημα τῆς ὁμιλίας των.

Ὁ κ. Χούτας ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Χ ο ύ τ α ς. Κύριοι βουλευταί, βαθεῖα καὶ ἀπολύτως δεδικαιολογημένη εἶναι ἡ ἀγανάκτησις ποὺ συνέχει τὰς ψυχὰς ὑμῶν καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους διὰ τὰς νέας μεθόδους βίας, εἰς τὰς ὁποίας προσφεύγει, ἀπὸ τινος ὁ δυνάστης τῆς Κύπρου. Ἀφοῦ ἐπὶ ἓν ἔτος δὲν κατώρθωσε διὰ τῶν ὑπερόπλων στρατιωτικῶν του δυνάμεων νὰ καταστείλῃ τὸ ἀπελευθερωτικὸν κίνημα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, προσέφυγεν εἰς μεθόδους ἐνθυμιζούσας μεθόδους τοῦ Χίτλερ, τὰς μεθόδους τῶν ὁμαδικῶν ἀντιποίνων εἰς βάρος τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ. Ἀλλὰ ἐνῷ αἱ μέθοδοι αὐταὶ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας συναγωνίζονται εἰς βαρβαρότητα τὰς μεθόδους τοῦ Χίτλερ εἶναι ταὐτοχρόνως καὶ πλέον ἀνανδροι. Διότι ἐκεῖνος εἶχεν ἐπὶ τέλους τὸν ἀνδρισμὸν νὰ ἀναλαμβάνῃ ὑπευθύνως τὰς εὐθύνας τῶν ὁμαδικῶν ἀντιποίνων ποὺ ἐπέβαλλεν. Αὐτὰ τὰ ὁμαδικὰ ἀντίποινα, τὰ τόσον σκληρά, τὰ ὁποῖα ἐνθυμούμεθα ὅλοι, τὰ ἐπέβαλλε δι' ἰδίων στρατιωτικῶν δυνάμεων ὑπευθύνως. Τοὐναντίον ἡ Μεγάλη Βρεταννία δὲν ἔχει οὔτε αὐτὸν τὸν στοιχειώδη, ἂς εἴπωμεν ἀνδρισμόν, ἀλλὰ προσφεύγει εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀναχρονιστικῆς καὶ βαρβάρου αὐτῆς ἀρχῆς τῶν ὁμαδικῶν ἀντιποίνων, χρησιμοποιοῦσα πρὸς τοῦτο τὸν Τουρκικὸν ὄχλον, γεγονὸς ποὺ ἀποτελεῖ στίγμα διὰ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν. Καὶ θ' ἀποτελέσῃ αἰώνιον στίγμα ὄχι μόνον διὰ τὴν χώραν αὐτήν, ἀλλὰ δι' ὁλόκληρον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.

Δὲν χρησιμοποιεῖ τὰς ἰδίας της στρατιωτικὰς δυνάμεις ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ ἀπό τινος τὸν Τουρκικὸν ὄχλον. Ἕνα ἄλλο Ἔθνος, ἐβέχθη νὰ διαβραματίσῃ τὸν ἐπίσης εὐτελῆ ρόλον τοῦ ἀμειβομένου «χαφιὲ» μιᾶς μεγάλης δυνάμεως, ἐννοῶ τὴν Τουρκίαν. Διότι κ. συνάδελφοι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶ ὅτι οἱ διαπραττόμενοι ἐν Κύπρῳ βανδαλισμοὶ ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, ὅπως δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι καὶ οἱ λαβόντες χώραν τὴν 6ην παρελθόντος Σεπτεμβρίου βανδαλισμοὶ ἐν Σμύρνῃ καὶ Κωνσταντινοπόλει, ἀπετέλεσαν αὐθόρμητον πρᾶξιν τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου. Ὁ ρόλος αὐτὸς τὸν ὁποῖον διαβραματίζει ἀπό τινος τὸ Τουρκικὸν Ἔθνος ἀποτελεῖ στίγμα δι' αὐτό, διότι ἐν συνειδήσει ἀνέλαβε νὰ διαβραματίσῃ τὸν ἐπαίσχυντον αὐτὸν ρόλον.

Ἀλλὰ κ. βουλευταί ὁ ἀντίπαλος σύμφωνα μὲ τὴν ἰδικήν του ἀντίληψιν περὶ ἠθικῆς καὶ δικαίου, σύμφωνα μὲ τὴν ἰδικήν του ἀσυνειδησίαν προχωρεῖ ὁπωσδήποτε εἰς τὸ ἀπαίσιον ἔργον του. Τί πράττομεν ὅμως ἡμεῖς; Ἢ μᾶλλον τί πράττει τὸ ἐπίσημον Κράτος, ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἔναντι τῶν βαρβαροτήτων αὐτῶν; Τὸ τί μέχρι τοῦδε ἔπραξεν ἡ Κυβέρνησις εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους μας καθὼς καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Τὰ σφάλματα τὰ ὁποῖα διέπραξεν εἶχα τὴν τιμὴν νὰ ἀναπτύξω ἐν ἐκτάσει πρό τινος ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Ἤδη προέχει τί δύναται νὰ πράξῃ σήμερον ἢ τί ἔδει νὰ ἔχῃ πράξει ἀφ' ἧς ἐγνώσθησαν τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐν Κύπρῳ, ἔτλασθη οἱ Τουρκικοὶ βανδαλισμοί. Θὰ ἔδει πέραν τῶν ἄλλων νὰ ἔχῃ προσφύγει πρὸ πολλοῦ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας βάσει τῶν ἄρθρων 34 καὶ 35 τοῦ Καταστατικοῦ του χάρτου, τὰ ὁποῖα κατὰ τρόπον σαφῆ παρέχουν τὴν δυνατότητα αὐτήν, ἐφ' ὅσον τὰ νέα αὐτὰ ἐν Κύπρῳ γεγονότα ἀποτελοῦν σαφῆ ἀπειλὴν ἐναντίον τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας. Ἰσχυρίσθη τότε ἡ Κυβέρνησις ὅτε ἐξ αἰτίας τῆς ἐκτοπίσεως τοῦ Ἐθναρχου Μακαρίου ἐζητήσαμεν τὴν προσφυγὴν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας ὅτι ἡ προσφυγή μας εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας θ' ἀπετέλει ἐμπόδιον διὰ τὴν ἐγγραφὴν καὶ συζήτησιν τοῦ Κυπριακοῦ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς εἶναι ὁλοσχερῶς ἀστήρικτος διότι τὰ θέματα εἶναι διαφορα. Προσφεύγομεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας διὰ τὰ ἔκτακτα ἐν Κύπρῳ καὶ βάρβαρα μέτρα ποὺ λαμβάνει ὁ δυνάστης, ἐνῷ εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἡ προσφυγή μας ἀφορᾷ τὸ θέμα τὸ Κυπριακὸν ἐν τῷ συνόλῳ του, τοὐτέστιν τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Ἐκ συναμιλιῶν τὰς ὁποίας εἶχα μὲ πρόσωπα δυνάμενα ἐγκύρως νὰ γνωρίζουν τὰ τῆς ὅλης αὐτῆς διαδικασίας διεπίστωσα ὅτι ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας χωρὶς νὰ παρεμποδισθῇ τὸ παράπαν ἡ προσφυγή μας εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Ἰσχυρίσθη ἡ Κυβέρνησις ὅτι τὰ ὁ μόνιμα μέλη ἐκ τῶν 11 τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας βάσει τοῦ ἄρθρου 12 ἔχουν δικαίωμα ΒΕΤΟ καὶ συνεπῶς καὶ ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς προβολῆς τοῦ ΒΕΤΟ διὰ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς προσφυγῆς μας. Καὶ οὕτω νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἐγγραφή.

Γνωρίζομεν ὅμως ὅλοι, ὅτι τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, εἶναι 11μελὲς μὲ πέντε μόνιμα καὶ τέντε μὴ μόνιμα μέλη καὶ ὡς εἶναι ἡ σημερινὴ σύνθεσίς του μὲ συμμετοχὴν τῆς Γιουγκοσλαυίας, τῆς Κούβας, τοῦ Περοὺ καὶ τῆς Ἰσλανδίας καὶ μὲ πὸ ἐνδεχόμενον, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἀπόσχουν αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι τῆς πρώτης ψηφοφορίας, δὲν θὰ εὐωδοῦντο αἱ προσπάθειαι τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ὁπότε εἴχομεν πιθανότητα νὰ μὴ ἀπορριφθῇ ἡ ἐγγραφὴ τῆς προσφυγῆς μας. Ἀλλὰ ἀνεξαρτήτως αὐτοῦ πιστεύω ἐγώ, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἐπιτύχωμεν τὴν ἐγγραφήν, τὴν συζήτησιν καὶ τὴν δικαίωσιν τοῦ αἰτήματός μας, θὰ ἔχωμεν τὸ μέγα κέρδος, ὅτι κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἐγγραφῆς, ἡ Ἑλλὰς διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου της καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἠθικοῦ βάθρου εἰς τὸ ὁποῖον ἵσταται σήμερον μὲ τὸ δίκαιον αἴτημά της, θὰ δυνηθῇ νὰ στιγματίσῃ τὰς ἀπανθρώπους μεθόδους τὰς ὁποίας μετέρχεται ἡ Μεγ. Βρεττανία καὶ τὸ διεθνὲς ἐκεῖνο βῆμα θὰ ἀποδῇ βῆμα διαφωτίσεως τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης.

Συνεπῶς δὲν δικαιολογεῖται ἡ Κυβέρνησις, διότι δὲν ἔσπευσε νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἅμα τῇ ἐκτοπίσει τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου καὶ πολλῷ μᾶλλον σήμερον. Ἐγὼ θὰ θεωρήσω ὅτι ἡ Κυβέρνησις διαράττει ὄχι βαρύτατον σφάλμα, ἀλλ' ἐθνικὸν ἔγκλημα, ἐὰν ἔστω καὶ τώρα δὲν προσφύγῃ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Δὲν πιστεύω βεβαίως, ὅτι ἐὰν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις καταθέσῃ προσφυγὴν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, εἶναι δυνατὸν νὰ φέρῃ καὶ εἰς πέρας τὸ ὅλον θέμα. Πάντως, αὐτὸ θὰ ἀπετέλει πρὸς στιγμὴν τοὐλάχιστον τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς στοιχειώδους της καθήκοντος. Διότι τὸ μέγα καθῆκον τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι δὲν εἶναι ἡ Κυβέρνησις ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἀπαιτοῦν αἱ σημεριναὶ κρίσιμοι περιστάσεις τὰς ὁποίας διέρχεται τὸ Ἔθνος. (Χειροκροτήματα).

Α. Ζ ά κ κ α ς. Κύριοι βουλευταί, εἰς τὸ βῆμα μὲ φέρουν τρία κείμενα. Τὸ τηλεγράφημα τοῦ Μητροπολίτου Ἀνθίμου ἀπὸ τὴν Κύπρον, αἱ δηλώσεις τοῦ Βρεττανοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ αἱ εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Σπεύδω νὰ δηλώσω, ὅτι δὲν ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ κάμω ἀντιπολίτευσιν, ἀλλὰ βάσει τῶν κειμένων τὰ ὁποῖα ἀνέφερα, νὰ προβῶ εἰς ὡρισμένας διαπιστώσεις.

Τὸ τηλεγράφημα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀνθίμου εἶναι μία κραυγὴ κινδύνου ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου, οἱ ὁποῖοι ἐσχάτως βάλλονται ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν δυνάστην Χάρτιγκ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Τουρκικοῦ στοιχείου. Καὶ ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις πόσον μέγας εἶναι ὁ κίνδυνος αὐτός. Αἱ δηλώσεις τοῦ Ἄγγλου Πρωθυπουργοῦ, ἐν συνεχείᾳ, ἀποδεικνύουν, ὅτι ὅταν ἕνας μικρὸς λαὸς ἔχῃ ὅλον τὸ δίκαιον μὲ τὸ μέρος του, χρειάζεται νὰ ἐπιδείξῃ μεγάλο θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα διὰ νὰ πεισθοῦν οἱ μεγάλοι καὶ νὰ ἐνδώσουν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ δικαίου αἰτήματός του. Μόνον ὅταν ὁ ἔχων τὴν θεικδίκησιν μικρὸς ἐγκαταλείψῃ τὸ καθήκιον ὕφος του καὶ ἀποδείξῃ, ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον ἐκεῖ ποὺ ὁ μεγάλος τὸν ὑπολογίζει ὡς φίλον, εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν χάσῃ καὶ ἴσως νὰ τὸν δημιουργήσῃ ἀντίπαλον, τότε μόνον ἠμπορεῖ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ δικαία διεκδίκησίς του.

Αἱ δηλώσεις τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, αἱ γενόμεναι εἰς ἀπάντησιν τῶν δηλώσεων τοῦ Ἄγγλου Πρωθυπουργοῦ, ὄχι μόνον δὲν ἱκανοποιοῦν τὸ αἴσθημα τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐμφανίζονται ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνοι διὰ τὰς ἐθνικὰς διεκδικήσεις. Διότι, λέγει, πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν ἡ Κυβέρνησις, ὅτι εἶναι διατεθειμένη νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὰς διαταγάς της καὶ προσφέρεται νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ κρατήσῃ ἡ Μεγάλη Βρεταννία ὅσας βάσεις θέλει. Κατόπιν ὅλων αὐτῶν διερωτᾶται ὁ κ. Πρωθυπουργός.

διατί οἱ Ἄγγλοι φέρονται κατὰ τοιοῦτον σκληροτράχηλον τρόπον ἔναντι τῶν Κυπρίων; Τὴν γλῶσσαν αὐτὴν τὴν ἐτήρησεν ἕως τώρα ἡ Κυβέρνησις ἀκάρπως καὶ ἐξακολουθοῦσα νὰ τὴν τηρῇ ἐξασθενίζει τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος. Πικραίνει ὅσους μᾶς ψηφίζουν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ δημιουργεῖ ὑποψίαν καὶ δυσπιστίαν εἰς σημαντικὸν ἀριθμὸν Κρατῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἀνέχονται τὴν ἀποικιακὴν ἐξάρτησιν καὶ τυραννίαν καὶ τῶν ὁποίων ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἡ Ἑλλάς. Μὲ τὰς δηλώσεις του ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ὡς νὰ λέγῃ εἰς τὰ Κράτη τῆς Μέσης Ἀνατολῆς:

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συγκινῆσθε ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, διότι οὕτως ἢ ἄλλως ἐγὼ θὰ βοηθῶ ὅπως ἠμπορῶ τὴν ἀποικιακὴν πολιτικὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Θὰ ἦτο καλύτερον νὰ εἶχα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν δύνομαι νὰ ἐννοήσω εἶναι τοῦτο: Ἡ Μεγάλη Βρεττανία κυβερνᾶται ἀπὸ τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα καὶ ἐμφανίζεται μὲ τὴν νοοτροπίαν ὅτι πάντοτε ἔχει καὶ πρέπει νὰ ἔχῃ δίκαιον ἐνῷ ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς τὸ κύριον γνώρισμα εἶναι ἡ σιωπὴ καὶ ἡ προσπάθεια νὰ μὴ θιγῇ κανείς. Αὐτὰς τὰς ἡμέρας παρατηρεῖται βορειότερον τῆς Ἑλλάδος ἓν ἀξιοπρόσεκτον φαινόμενον, εἰς χώραν τὴν ὁποίαν κυβερνᾷ ἀνήρ, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ θάρρος νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν πλευρὰν εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο συνηθισμένος χωρὶς ὅμως νὰ περάσῃ εἰς τὴν ἀπέναντι πλευράν. Μὲ τὴν τακτικήν του αὐτὴν ἡ χώρα του κατώρθωσε νὰ ἀποκομίσῃ ἐπιτυχίας, ἀπὸ κάθε πλευρὰν καὶ σήμερον τιμητικώτατα γίνεται δεκτὸς καὶ εἰς τὴν χώραν ἀπὸ τὸν συνασπισμὸν τῆς ὁποίας πρὸ ἐτῶν εἶχεν ἀπομακρυνθῇ.

Κύριοι βουλευταί, ἔχομεν καθῆκον νὰ ἐκπέμψωμεν κραυγὴ ἐντόνου ἀγανακτήσεως πρὸς ὅλα γενικῶς τὰ Κοινοβούλια καὶ τὰς διεθνεῖς Ὀργανώσεις κατὰ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ κατ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὴν βοηθοῦν καὶ τὴν ἀνέχονται. Καὶ ἔχομεν ἀκόμη καθῆκον νὰ μὴ παύσωμεν μετὰ θάρρους καὶ γνώσεως καὶ χωρὶς ποσοκαταλήψεις νὰ καθοδηγοῦμεν καὶ νὰ διαφωτίζωμεν τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ κόσμου περὶ τοῦ δικαίου τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖνοι ποὺ νομίζουν τὸ ΝΑΤΟ ἀπαρασβέστον, θὰ αἰσθανθοῦν τριγμὸν ὑπὸ τὴν τοιαύτην διαμαρτυρίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τὴν ἀπειλήν της ὅτι ἐνδέχεται νὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ. Μία τοιαύτη ἀπειλὴ πιστεύω ὅτι θὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ὀρθῆς σκέψεως.

Ὅταν κύριοι συνάδελφοι, ὑποστηρίζωνται ἐθνικὰ συμφέροντα, εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται ὑπεράνω αὐτῶν νὰ θέτῃ ταξικὰς ἰδεολογικὰς διαφοράς. Τὰ συστήματα κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ παρέρχονται, τὰ Ἔθνη μένουν. Ἡ διαμαρτυρία μας πρέπει νὰ εἶναι δριμυτάτη καὶ νὰ στρέφεται κατὰ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἐναντίον τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, διότι ἀνέχεται τὴν τακτικὴν των. τῆς συντηρητικῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ὑποβαυλίζει τὰ μίση τοῦ παρελθόντος, τὰς ἀνομολογήτους τουρκικὰς βλέψεις αἱ ὁποῖοι ἀντιτίθενται πρὸς τὰς καταστατικὰς ἀρχὰς τοῦ Ο.Η.Ε.

Τὸ τηλεγράφημα διαμαρτυρίας, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ Κοινοβούλια καὶ τοὺς Διεθνεῖς Ὀργανισμούς, νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ψηφοφορίας δι' ὀνοματικῆς κλήσεως. ὥστε ἕκαστος ἐξ ἡμῶν νὰ ἔχῃ ἀναλάβῃ τὰς εὐθύνας του καὶ νὰ ἔχῃ τὴν τιμήν, ὅτι ἔπραξε τὸ πᾶν διὰ τὴν διάσωσιν τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως. (Χειροκροτήματα).

Σ. Σ α ρ ά φ η ς. Τὸ τηλεγράφημα τοῦ Μητροπολίτου Κιτίου, μᾶς δείχνει μία τραγικὴ πτυχὴ τοῦ ὅλου Κυπριακοῦ δράματος. Ὁ Ἄγγλος Πρωθυπουργὸς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ Μεγάλη Βρεττανία, προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ πετρέλαια τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλα τὰ μέσα ποὺ διαθέτει, διὰ νὰ κρατήσῃ ὑπόδουλον τὴν Κύπρον. Ἐκτελέσεις. ἀπαγχονισμοί, μαστιγώσεις, ξερίζωμα δένδρων, ὁμαδικὰ πρόστιμα. ὑποκίνησις τοῦ Τουρκικοῦ πληθυσμοῦ καὶ στρατολόγησις ἀτάκτων στοιχείων ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἀκόμα προσπάθειαν διαιρέσεως τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν, τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Καθῆκον καὶ τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν καὶ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, εἶναι νὰ ἑνωθοῦν καὶ νὰ ἀποτελέσουν ἕνα μέτωπο. τὸ ὁποῖον θὰ λάβῃ τὰ μέτρα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀποτινάξουν τὴν ὑποταγὴν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ συμβούλιον τῶν ἀρχηγῶν ὅλων τῶν κομμάτων. εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἐξετασθῇ τὸ ὅλον θέμα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ γνώμη. ὅτι μονόπλευρος προσανατολισμὸς ἐξασφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Χώρας μας. ὅταν δύο ὑδρογονοβόμβες εἶναι ἀρκετὲς νὰ τὴν ἐξαφανίσουν ἐκ τῆς ὑδρογείου. (Χειροκροτήματα).

Κ. Κ α λ χ ά ν η ς. Τὸ συζητούμενον θέμα, δὲν εἶναι θέμα τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα. τὴν Ἀγγλίαν καὶ Τουρκίαν. ἀλλὰ θέμα γενικώτερον. εἶναι θέμα παγκόσμιον. ἔχον πτυχάς, αἱ ὁποῖαι ἐνδιαφέρουν ὁλόκληρον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.

Τὸ θέμα εἶναι ἐὰν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν αἰῶνα ποὺ ζῶμεν νὰ ὑπάρχουν δοῦλοι λαοὶ καὶ μάλιστα λαοὶ ἔχοντες πολιτισμὸν καὶ ἱστορίαν τρισχιλιετῆ, οἱ ὁποῖοι μετελαμπάδευσαν τὰ φῶτα εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Τὸ θέμα εἶναι ἐὰν ἡ ἐλευθερία ἀποτελῇ ὠδιατίμητον ἀγαθόν, ἢ εἶναι ἐμπόρευμα. Ἰσχυρίζεται ἡ Ἀγγλία ὅτι ἠγόρασε τὴν Κύπρον δηλαδὴ 450.000 Ἕλληνας ἀντὶ ὀλίγων λιρῶν καὶ ἡ Τουρκία ὅτι τὸν ἐπώλησεν ἀντὶ αὐτῶν τῶν ὀλίγων λιρῶν, καὶ ἀγνοοῦν ὅτι ὅταν πρὸ 3.000 ἐτῶν ὁ λαὸς αὐτὸς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εὑρίσκετο εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης του, καὶ μεταλαμπάδευεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὰ φῶτα. τὰ γράμματα καὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτοὶ διαιτῶντο εἰς τρώγλας. Θὰ ὠφείλαν τοὐλάχιστον εἰς ἔνδειξιν ἐλαχίστης εὐγνωμοσύνης οἱ ὁποῖοι τοὺς μετέδωσαν τὰ φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ νὰ μὴ θεωροῦν τὸν λαὸν αὐτὸν ὡς ἐμπόρευμα ἀποτιμώμενον εἰς λίρας. Ἀλλὰ πρόκειται περὶ Ἀγγλικῆς μεθόδου διότι καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν ἡ Πάργα καὶ ἡ περιφέρεια τῆς Βορείου Ἠπείρου ἐπωλήθησαν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν ἀντὶ ὀλίγων λιρῶν, εἰς τὴν Τουρκίαν.

Ὡς προκύπτει κ. βουλευταί, ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῶν γεγονότων. δὲν ἄρεσαν οἱ Ἄγγλοι τίποτε τὸ ὁποῖον νὰ μὴ θέσουν εἰς ἐφαρμογήν. διὰ νὰ κρατοῦν ὑποδούλους ἑκατομμύρια λαῶν καὶ οὕτω νὰ θεωρῆται μεγάλη δύναμις. Ὅμως οἱ Κύπριοι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνουν ἐπιλήσμονες τῆς ἱστορίας των. ἀλλ' ἔχοντες βαθύτατα ὡς Ἕλληνες εἰς τὰς ψυχάς των τὸν στίχον τοῦ Ρήγα Φεραίου «καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωή», ἐζήτησαν τὴν ἐλευθερίαν των. Καὶ ἔρχεται ὁ Ἄγγλος Πρωθυπουργὸς καὶ δὲν κακίζω ἐν τῷ συνόλῳ του τὸν Ἀγγλικὸν λαόν, διότι ἄλλη εἶναι ἡ στάσις καὶ τοῦ Ἐργατικοῦ καὶ τοῦ Φιλελευθέρου Κόμματος, καὶ λέγει ὅτι ἐννοῶ νὰ κρατήσω δούλους 450.000 Κυπρίους προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσω τὰ πετρέλαια τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ δήλωσις αὐτὴ ἀποτελεῖ στίγμα ἀνεξίτηλον διὰ τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα τῆς Ἀγγλίας καὶ θὰ ἀποτελῇ πασάδειγμα ἰταμότητος καὶ ἀναξιοπρεπείας, ἐγείρον τὴν ἀγανάκτησιν παντὸς πεπολιτισμένου ἀνθρώπου.

Ὡς πολίτης Ἕλλην. ὡς πολιτικός, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἔθνους καὶ ὡς ἐπιστήμων στιγματίζω μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου. τὰ ἀνήθικα. τὰ ποταπὰ καὶ τὰ ἀνάξια μέσα τὰ ὁποῖα μετέρχεται ἡ Μεγάλη Βρεταννία, ἡ ὁποία, ὅπως τὴν ἐμφανίζει ὁ κ. Ἤντεν. μᾶλλον θὰ ἔπρεπε νὰ λέγεται ἠθικῶς μικρὰ Βρεττανία. Πρέπει ἀκόμη αὐτὴ καὶ εἰς ἀπαγχονισμοὺς νεαρῶν ἡρωϊκῶν παιδιῶν καὶ θὰ ἤθελα νὰ ἤξερα ἐὰν θὰ εἶχε παιδὶ ὁ κ. Ἤντεν ἢ οἱ ἐκεῖ ἀνώτατοι ἄρχοντες καὶ τὸ κρεμοῦσαν τί θὰ ἔλεγε;

Δὲ εἴμεθα οὔτε Κάρροι οὔτε Ζολοῦ οὔτε ὀτεντότοι καὶ ὀφείλει νὰ τὸ γνωρίζῃ αὐτὸ ἡ Ἀγγλία, τοὐλάχιστον διὰ νὰ τηρῇ τὰ προσχήματα. Τὸ Συντηρητικὸν Κόμμα καὶ οἱ διοικοῦντες αὐτὸ ἔχουν περιπέσει εἰς μεγάλην κατάπτωσιν καὶ ἀσφαλῶς θὰ δοκιμάσουν βαρεῖαν εὐθύνην συνειδήσεως καὶ θὰ τεθῇ δι' αὐτοὺς ἡ τραγικὶς ὅλου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου περὶ τῆς ἀναξιότητος καὶ κατωτερότητός των.

Ἀλλ' ἐρωτᾶται, κ. βουλευταί, τί ἔπραξεν ἡ Κυβέρνησις κατὰ τὸ δεκάμηνον διάστημα ποὺ διοικεῖ τὴν χώραν; Καθ' ἡμᾶς θὰ ἔπρεπεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀντιδράσῃ εἰς κάθε περίστασιν καὶ διὰ παντὸς μέτρου εἰς τὰς πράξεις

τῶν Ἄγγλων. Καὶ τῆς ἐδόθησαν, κ. βουλευταί, πολλαὶ καὶ ποικίλαι εὐκαιρίαι νὰ πράξῃ τοῦτο. Θὰ ἔπρεπεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἐκδώσῃ μαύρην βίβλον, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ περιγράψῃ μὲ τὰ μελανότερα χρώματα τὰ ἀποτρόπαια ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν ὑποκινούμενοι Τοῦρκοι καθημερινῶς διαπράττουν εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Οἱ βανδαλισμοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔδιδαν μίαν ἀρίστην εὐκαιρίαν διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς βίβλου ταύτης. Ἐκτὸς αὐτῶν ἔχομεν καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Τοῦρκοι, πρὸς ἐξεύρεσιν ἀφορμῆς καὶ μόνον, ἀπεπειράθησαν ν' ἀνατινάξουν οἱ ἴδιοι τὸ Προξενεῖον τῆς Θεσσαλονίκης. Τοῦτο τὸ ἐβεβαίωσεν ἡ ἀδέκαστος Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη. Ἡ Ἑλληνικὴ ὅμως Κυβέρνησις, ἀντὶ νὰ διακηρύξῃ εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου τὴν ὕπουλον ταύτην ἐνέργειαν τῶν Τούρκων, ἀπεσιώπησε τὸ πρᾶγμα καὶ δὲν ἔδωσεν εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ σχετικὸν βούλευμα. Ἐν συνεχείᾳ ἔχομεν τὰ γεγονότα τῆς Σμύρνης, ὅπου καὶ ἐκεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκάησαν ἐκκλησίαι, κατεστράφησαν σχολεῖα, ἐλεηλατήθησαν ὅλα γενικῶς τὰ ἑλληνικὰ καταστήματα καὶ ἐγένοντο βιασμοὶ Ἑλληνίδων. Ἡ Κυβέρνησις ὅμως καὶ διὰ τοὺς βανδαλισμοὺς αὐτοὺς οὐδὲν ἔπραξεν. Ἐπηκολούθησε σειρὰ ἐγκλημάτων εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἡ Κυβέρνησις τίποτε δὲν ἔπραξε. Ἦλθε μετὰ ταῦτα ἡ ἐξορία τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, διότι δὲν ἐδέχθη τὰς προτάσεις, τὰς ὁποίας καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Μὰκ Μίλαν τοῦ διεβίβασε τότε ἡ Κυβέρνησις καὶ πάλιν ἐσίγησεν.

Ἐπηκολούθησαν μετὰ ταῦτα τὰ ἀποτρόπαια ἐγκλήματα τῶν ἀπαρχονισμῶν τῶν δύο ἡρώων Κυπρίων πατριωτῶν, ὅπερ ἔγκλημα θὰ ἀποτελῇ ἀείποτε στίγμα ἀνεξίτηλον διὰ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ κ. Ἤντεν, καὶ πάλιν ὅμως ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν ἔπραξε. Τὸ μόνον ποὺ ἔκαμεν ἡ Κυβέρνησις ἦτο ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ὅμως μιᾶς χώρας δὲν τὴν χαράσσει μόνος ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὴν χαράσσει καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ κυρίως ὁλόκληρον τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον εὐθύνεται διὰ τὴν πολιτικὴν αὐτήν, διότι Κυβέρνησις εἶναι τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Ἡ στάσις τῆς Κυβερνήσεως ἔναντι τῶν συνεχῶν τούτων ἐγκλημάτων τῆς Ἀγγλίας ὑπῆρξε τόσον χλιαρά, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸ νὰ καταφέρῃ ὁλοὲν καὶ βαρύτερα πλήγματα κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου.

Φρίττει καὶ ῥηγεῖ, κ. βουλευταί, ὁποιος ἀναγιγνώσκει τὸ τηλεγράφημα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀνθίμου. Τὰ ἐγκλήματα ἐκεῖνα μόνον μία διεστραμμένη φύσις εἶναι δυνατὸν νὰ συλλάβῃ. Νομίζει ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ὅτι εἶναι δυνατὸν μεσοῦντος τοῦ 20ου αἰῶνος νὰ διατηρήσῃ ὡς βούλους λαοὺς ἀνεπτυγμένους, λαοὺς οἱ ὁποῖοι μετέδωσαν τὸν πολιτισμόν; Ἐπέτυχον τὴν ἐλευθερίαν των αἱ Ἰνδίαι, ἡ Αἴγυπτος, τὸ Σουδὰν καὶ οἱ Ἄγγλοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐπιδείξουν τὴν βάναυσον συμπεριφορὰν καὶ ἀγριότητα, δὲν διέπραξαν τὰ θηριώδη ἐγκλήματα τὰ ὁποῖα διαπράττουν τώρα εἰς βάρος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Καὶ τοῦτο, κ. βουλευταί, διότι ἡ Ἀγγλία ἔχει ἐξασφαλίσει τὴν ἀνοχὴν τῆς παρούσης Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀνοχὴν ὀφειλομένην εἰς τὴν ἀνεπάρκειάν της καὶ εἰς τὴν ἀπειρίαν της, εἰς τὸ γεγονός, ὅτι οὐδέποτε μέχρι σήμερον οὐδεὶς ἐκ τῶν Ὑπουργῶν της ἔχει χειοισθῇ ἔστω καὶ ἀκροθιγῶς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας. Καθ' ἣν στιγμὴν αὐτὴ αὕτη ἡ Κυβέρνησις διακηρύσσει, ὅτι αἱ περιστάσεις τὰς ὁποίας διερχόμεθα εἶναι κατ' ἐξοχὴν κρίσιμοι, τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τὴν χειρίζονται πρόσωπα ἄπειρα, πρόσωπα τὰ ὁποῖα μὲ διατυπώσεις καὶ φόρμουλες πιστεύουν, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ τακτοποιήσουν τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Δι' αὐτό, κ. βουλευταί, κατηγοροῦμεν τὴν Κυβέρνησιν. Ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ ἐλεύθερος κόσμος ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει οὐσιαστικῶς Κυβέρνησις, θὰ δικαιώσῃ τὸν Κυπριακὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα, διότι εἶναι ἀγὼν ἱερός, δίκαιος, τίμιος, ἠθικὸς καὶ θὰ ἀποδειχθῇ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτὶ ἡ κατάπτυστος περίοδος τῆς δουλείας, καὶ ὅτι ἡ ζείδωρος αὔρα τῆς ἐλευθερίας πνεέει πανταχοῦ. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Ι. Διαμαντόπουλος. Ἀπὸ ὀδύνην κατεχόμεθα πάντες, κ. βουλευταί, διὰ τὰ γεγονότα τῆς Κύπρου. Δι' αὐτὸ μεγάλην κατάπληξιν ἠσθάνθη ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὅταν ἔμαθεν, ὅτι ἐκπρόσωποι τοῦ πολιτικοῦ κόσμου μετέβησαν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Πρεσβείαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῶν γενεθλίων τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἱστορία μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι ὅταν εἴμεθα ἡνωμένοι, δυνάμεθα νὰ ἀντιπαραβληθῶμεν μὲ ὁσονδήποτε μεγάλην δύναμιν. Διὰ τὴν ἕνωσιν ὅμως ἐπιβάλλεται νὰ πραγματοποιηθοῦν ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς ὑποχωρήσεις. Ὑπάρχει, κ. βουλευταί, εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην Ἀρχηγὸς Κόμματος, ὁ ὁποῖος διὰ νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐδίστασεν νὰ θυσιάσῃ τὰ κομματικά του σύμφεροντα καὶ νὰ δώσῃ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν μειοψηφίαν. Ὅταν ὡμίλει ὁ κ. Χούτας, ἠκούσθη συνάδελφος, λέγων, ὅτι ὁ κ. Χούτας, εἶπεν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶπεν διὰ νὰ εἰσέλθῃ τὸ κόμμα του εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Αὐτὸ κ. βουλευταί, δὲν εἶναι ἀληθές. Ὁ κ. Χούτας δὲν ἐνδιαφέρεται, ἐὰν τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων θὰ εἶναι Κυβέρνησις ἢ ὄχι. Ἐνδιαφέρεται καὶ ἐκεῖνος, ὅπως καὶ ἐγώ, νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὸν τόπον μία ἰσχυρὰ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία νὰ συνηθῇ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς ἐξόχως κρισίμους περιστάσεις, τὰς ὁποίας διερχόμεθα. Πεισθῶμεν ἔκκλητον πρὸς τοὺς βουλευτὰς τῆς συμπολιτεύσεως νὰ θελήσουν ν' ἀντιληφθοῦν τὰς δυσκόλους περιστάσεις, τὰς ὁποίας διερχόμεθα. Πρέπει πάντες, λαός, στρατός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον νὰ λείψῃ ὁ Ι.Δ.Ε.Α. καὶ εἰς τὸν ὁποῖον νὰ εἰσέλθουν οἱ ἐκτὸς τοῦ στρατεύματος ἱκανοὶ καὶ ἀπαραίτητοι σήμερον καὶ ὁ πολιτικὸς κόσμος νὰ ἑνωθῶμεν διὰ νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς Ἄγγλους νὰ καταλάβουν, ὅτι δὲν εἴμεθα ἄνευ σημασίας δύναμις, τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ μὴ ὑπολογίζουν.

Α. Μπρίλλάκης. Ὀφείλομε κατ' ἀρχὴν νὰ σημειώσωμε : πρῶτον, ὅτι τὰ ἀγωνιώδη μηνύματα τοῦ Μητροπολίτου Ἀνθίμου δὲν ἔχουν ἔλθει στὸ σύνολό τους ἀκόμη στὴ δημοσιότητα καὶ δεύτερον, ὅτι τὸ ἕνα ἀπ' αὐτά, τὸ ὁποῖον καὶ ἔδωσε τὴν ἀφορμὴν τῆς σημερινῆς συζητήσεως, ἀνεκοινώθη καθυστερημένα, ἔγινε προσπάθεια νὰ περάσῃ ἀπαρατήρητο καὶ μόνο ὕστερα ἀπὸ πίεση τῆς ἀντιπολιτεύσεως προετάχθη εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, ὡς ἐπουσιώδης ἀναφορὰ πρὸς τὴν Βουλήν.

Κάθε Ἕλλην, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Κύπρο, θὰ ἀνέμενε ἀπὸ μιὰ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση εὑρισκομένη στὸ ὕψος τῶν σημερινῶν κρισίμων στιγμῶν, νὰ σπεύσῃ νὰ ἐνημερώσῃ τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν καὶ τὸν λαόν, γιὰ τὶς ἀγωνιώδεις ἐκκλήσεις τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν. Νὰ ἐπιδιώξῃ, αὐτὴ πρώτη, τὴ συζήτησιν στὴ Βουλὴ γιὰ νὰ ὑπάρξῃ εὐκαιρία νὰ διαβηλωθῇ ἡ ἀμέριστη συμπαράστασις ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους πρὸς τοὺς δοκιμαζομένους Κυπρίους καὶ νὰ καθορισθοῦν τὰ ἀποτελεσματικὰ μέτρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς κρισίμου καταστάσεως. Τὴν στιγμὴ ποὺ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον φλέγεται ἀπὸ τὸ πάθος νὰ ἐπιτελέσῃ εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ καθῆκον του, ἡ στάσις τῆς Κυβερνήσεως προδίδει μία ἐθνικῶς ἀπαράδεκτη νοοτροπία.

Μετὰ τὶς παρατηρήσεις αὐτὲς θεωροῦμεν χρέος νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν κρισιμότητα τῆς καταστάσεως, τῆς ὁποίας ἐκδήλωσιν ἀποτελεῖ τὸ μήνυμα τοῦ Μητροπολίτου Ἀνθίμου. Εἰς τί συνίσταται ἡ κρισιμότης τῆς καταστάσεως αὐτῆς ; Πρῶτον : Εἰς τὸ ὅτι ἔχομεν πλέον ἕνα ἀδίστακτο κατακτητὴ στὴ Κύπρο ποὺ μὲ κάθε μέσο προσπαθεῖ νὰ καταπνίξῃ τὸν ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, καὶ, ὅτι στὴ προσπάθειά του αὐτὴ ἔχει συνεργὸ μιὰ Κυβέρνηση γειτονικῆς χώρας, τὴν Κυβέρνηση τοῦ Μεντερές. Εἶναι ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅτι τὶς δολοφονικὲς καὶ ληστρικὲς ἐπιθέσεις τῶν ὀλιγαρίθμων, εὐτυχῶς, Τούρκων ἐγκληματιῶν τῆς Κύπρου, ὄχι μόνον ἀνέχονται, ἀλλὰ ὀργανώνουν καὶ καθοδηγοῦν τόσον οἱ Βρεττανικὲς Ἀρχὲς τῆς Κύπρου, ὅσον καὶ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν στάσιν τῶν Ἀγγλικῶν Ἀρχῶν καὶ ἀπὸ τὶς δηλώσεις τοῦ ἰδίου τοῦ ἡγέτου τῶν Τούρκων ἐγκληματιῶν

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ προδιαγράφει κινδύνους ἀληθινῆς γενοκτονίας τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κύπρου. Δεύτερον : Εἰς τὸ ὅτι τὸ γεγονὸς αὐτὸ συνδυάζεται μὲ τὶς ἀπειλὲς τοῦ Κιουτσοὺκ περὶ ἀποστολῆς Τουρκικῶν στρατιωτικῶν ἐνισχύσεων εἰς τὴν Κύπρον καὶ τὴν προκλητικὴν στάσιν τῶν Τούρκων εἰς τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, δημιουργεῖ εὐλόγους φόβους γενικωτέρων κινδύνων κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Καὶ τρίτον, τὸ ὅτι αὐτοὺς τοὺς φόβους ἐρχονται νὰ ἐνισχύσουν οἱ ἀναίσχυντες καὶ κυνικὲς δηλώσεις τοῦ κ. Ἤντεν. Τί ἰσχυρίσθη ὁ κ. Ἤντεν ; Ἰσχυρίσθη, ὅτι ἡ Μεγάλη Βρεταννία δὲν θὰ ἀναγνωρίση τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως στὸν Κυπριακὸ λαό, ἐφ' ὅσον θίγονται ἔτσι τὰ οἰκονομικὰ—στρατηγικὰ συμφέροντά της, ὁ ἔλεγχος ἐπὶ τῶν πετρελαίων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Τί σημαίνουν αὐτὲς οἱ δηλώσεις ; Ὅτι θὰ χρησιμοποιήση ἡ Μεγάλη Βρεταννία κάθε μέσο γιὰ νὰ κρατήση τὴν Κύπρο, ὡς στρατηγικὴ βάση, καὶ νὰ μπορῆ ἔτσι νὰ ἐλέγχῃ τοὺς λαοὺς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, νὰ πνίγῃ τὸ ἀπελευθερωτικό τους κίνημα καὶ νὰ ἐκμεταλλεύεται τὰ πετρέλαια ποὺ βρίσκονται στὶς χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Ὀφείλουμε νὰ ὑπογραμίσουμε στὸ σημεῖο αὐτό, ἐν παρενθέσει, ὅτι ὁ κ. Ἤντεν μίλησε μὲ τὴν ὠμή, τὴ σκληρή, ἀλλὰ εἰλικρινῆ γλῶσσα τῶν Ἰμπεριαλιστῶν. Καὶ ξεκαθάρισε τὶ σημαίνουν ἄμυνα καὶ στρατηγικὰ συμφέροντα τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, ὑπεράσπιση τῶν ἰδεωδῶν τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ξεκαθάρισε ἐπίσης, ὅτι σήμερα ποὺ ἐξέλιπεν ὁ κίνδυνος τοῦ γενικωτέρου πολέμου καὶ ἄρχισε νὰ τρίζῃ τὸ ἀποικιακὸ οἰκοδόμημα ἐγκαταλείπονται τὰ προσχήματα. ἀνοίγονται οἱ πρὸς τὰ μέσα ἰμπεριαλιστικὲς ὀρέξεις γιὰ νὰ περισωθῆ ἢ νὰ κερδισθῆ, ὅτι εἶναι δυνατόν, εἰς βάρος αὐτῶν ποὺ τὸ ἐπιτρέπουν. Μέσα σ' αὐτὰ τὰ πλαίσια ἡ χώρα μας ἀκολουθώντας μονόπλευρη ἐξωτερικὴ πολιτική, δημόσιοντας διαρκῶς καὶ μὲ τὰ συνεχῆ ραπίσματα, τυφλὴ ὑπακοὴ στοὺς μεγάλους «συμμάχους», ἀπομονωμένοι διεθνῶς καὶ ἀποκομένοι ἀπὸ κάθε ἄλλη συμμαχία, εἶναι ὁ ὑπ' ἀριθ. 1 στόχος αὐτῶν τῶν ἰμπεριαλιστικῶν ὀρέξεων. Τῶν Ἀγγλοτουρκικῶν συγκεκριμμένα ὀρέξεων ποὺ καλλιεργοῦνται μὲ τὶς εὐλογίες τῶν Ἀμερικανῶν καὶ συνδέονται μὲ κινδύνους καὶ διὰ τὴν Κύπρον καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ μόνον πολιτικὴ τύφλωσης μπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἐπισημαίνονται ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση.

Πῶς ἀντιμετωπίζει σήμερα ἡ Κυβέρνησις τὴν κατάσταση αὐτήν; Ὅσον ἀφορᾷ τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς Κύπρου, ἀντὶ νὰ συνεγείρουν κάθε λαό, κάθε ἄνθρωπο στὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης διὰ τὴν ἐγκληματικὴν τακτικὴν τῶν Ἀγγλοτούρκων, τὸ μόνο ποὺ ἔκαμεν εἶναι αἱ δηλώσεις τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως. Μὲ τὶς δηλώσεις αὐτὲς ἰσχυρίζεται ὅτι ἔπραξε πᾶν τὸ δυνατόν, ἀλλὰ δὲν τὰς ἀνεκοίνωσε, γιατὶ αὐτὸ θὰ εἶναι «εἰς βλάβην τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων». Ὁμολογοῦμεν, ὅτι, μὲ κάθε ἐπιείκεια κρινόμενες αἱ δηλώσεις αὐτές, μόνον ὡς ἐξοργιστικὲς μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθοῦν.

Γιὰ τὸ θέμα Ἤντεν, ἐξ ἄλλου, ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἔκαμε δηλώσεις. Κι' ὀφείλουμε νὰ ποῦμε ὅτι ἦταν προτιμότερη ἡ σιωπή. Γιατὶ μὲ τὶς δηλώσεις αὐτὲς ἀνατινάσσει κάθε δυνατότητα συμπαραστάσεως ἐκείνων ἀκριβῶς τῶν δυνάμεων, τῶν Ἀραβικῶν καὶ ἀντιαποικιακῶν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐξαρτᾶται, σ' ἕνα μεγάλο βαθμό, ἡ ἐπιτυχὴς λύσις τοῦ Κυπριακοῦ.

Ποιὰ ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ στὸν κ. Ἤντεν, τὴ στιγμὴ μάλιστα ποὺ φθάνουν οἱ δραματικὲς ἐκκλήσεις ἀπὸ τὴν Κύπρο; Ὅτι ἡ Ἑλλὰς προσφέρθη καὶ πάντα ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρεται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ στρατηγικὰ καὶ οἰκονομικὰ συμφέροντα τῆς Μ. Βρεταννίας. Καὶ ὅτι παραμένει μὲ τὸ παράπονο ὅτι ἡ προσφορά της αὐτὴ δὲν ἐξετιμήθη ἀπὸ τὸν Βρεταννὸν Πρωθυπουργόν. Αὐτὲς οἱ θέσεις ἀποτελοῦν συναμίτιδα κάτω ἀπὸ μιὰ βασικὴ δυνατότητα ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ μὲ τὴν διεθνῆ συμπαράστασιν. Γιατὶ ποιὸς λαός, Ἀραβικὸς ἢ ἀντιαποικιακός, μπορεῖ νὰ ἐνδιαφερθῆ γιὰ τὸ Κυπριακό, ὅταν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Κύπρου δὲν θὰ σημάνῃ καὶ δι' αὐτὸν τὴν ἀπομάκρυνσιν μιᾶς ἀπειλῆς κατὰ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῶν συμφερόντων του, ἀλλὰ ἀντίθετα θὰ σημάνῃ τὴν διατήρησιν καὶ τὴν ἐδραίωσιν δυνατοτήτων ὑποδουλώσεώς του;

Ἂν μέχρι σήμερα ἡ προσφορὰ στοὺς Ἄγγλους βάσεων στὴν Κύπρο ἦταν σφάλμα, μετὰ τὰς δηλώσεις Ἤντεν ἡ προσφορὰ ἀποτελεῖ ἔγκλημα.

Κ. Τ σ ά τ σ ο ς (Ὑπ. Πρ. Κυβερ. προσωρ. Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Ἐὰν αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ ἔννοια τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, αὐτὸ ποὺ κάμνετε σεῖς αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ, ὑπηρετεῖ τὸ Ἔθνος ἢ τὸ βλάπτει;

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς. Κύριε Ὑπουργέ, σεῖς εἶσθε Κυβέρνησις καὶ σεῖς ὀφείλετε νὰ διευκρινίσητε τὰς δηλώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Ὁ γνωρίζων ἀναγνωσιν καὶ γραφὴν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι προσφέρομεν καὶ ἐξακολουθοῦμεν νὰ προσφέρωμεν στρατηγικὰς βάσεις εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Κ. Τ σ ά τ σ ο ς (Ὑπ. Πρ. Κυβερ. προσωρ. Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Θὰ τὸ ἀκούσετε ἀμέσως.

Δ. Ἰ ω ά ν ν ο υ. Θὰ παρακαλέσω τὸν κ. συνάδελφον, ὅταν ὁμιλῇ νὰ μὴ κτυπᾷ τὴν γείρα του ἐπὶ τῆς ἕδρας.

Α. Μ π ρ ι λ λ ά κ η ς. Κύριοι βουλευταί, αὐτὴ ἦτα ἡ στάσις τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀπέναντι εἰς τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς Κύπρου καὶ εἰς τὰς ἐπαισχύντους δηλώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Γενικώτερον ἡ Κυβέρνησις, ἐνώπιον μιᾶς κρισίμου καταστάσεως, δὲν φαίνεται νὰ σκέπτεται τίποτε τὸ θετικόν.

Κύριοι βουλευταί, τὸ συμπέρασμα ἀπὸ ὅσα ἀναπτύξαμε, εἶναι ὅτι γιὰ τὸ Κυπριακὸ ἔχουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε ἕνα ἀντίπαλο ἀδίστακτο καὶ ἀδυσώπητο. Ὅτι ὁ ἀντίπαλός μας αὐτὸς ἔχει συμπαραστάτη μία σωβινιστικὴ γειτονικὴ Κυβέρνηση μὲ βλέψεις ἐναντίον τῆς χώρας μας. Καὶ ὅτι τὰ γεγονότα τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ πυρκαϊὲς τῆς Λευκωσίας καὶ τῆς Ἀμμοχώστου ἡ προκλητικότητα τῶν Τούρκων, στὸ Αἰγαῖον καὶ στὴν Κύπρο, προβάλλουν, ὑπὸ τὸ πρῖσμα σοβαρωτάτων κινδύνων γιὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Τί περιμένει τὴν Κύπρο καὶ τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἄγνωστον καὶ θὰ ἐξαρτηθῆ βασικά, τὸ ἂν θὰ βγοῦμε νικηταὶ ἢ νικημένοι στὴν μάχη ποὺ δίδεται, ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ποὺ θὰ ἀκολουθήσωμε.

Κύριοι βουλευταί, ἐν ὄψει αὐτῶν τῶν δεδομένων ἔχουμε καθῆκον, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε διαφορά, νὰ κάνωμε τὴν ἀποψινὴ συζήτησι ἀφετηρία μιᾶς νέας ἐθνικῆς πορείας. Ὀφείλουμε πρῶτα-πρῶτα νὰ ἐκφράσουμε ἀπόψε θαρραλέα καὶ ἐπίσημα τὴν ἀμέριστη συμπαράστασί μας πρὸς τοὺς δοκιμαζομένους ἀδελφούς μας. Ὀφείλουμε ἀκόμη νὰ καταγγείλωμεν ἐπίσημα καὶ πρὸς κάθε κατεύθυνσιν, στὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης, τὴν ἐγκληματικὴ τακτική, τὰ ἐγκληματικὰ σχέδια τῶν Ἄγλων ἀποικιστῶν καὶ τῶν Τούρκων Σωβινιστῶν ποὺ ἀποτελοῦν κίνδυνον γιὰ τὴν Κύπρο καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν Εἰρήνη καὶ τὴν ἀσφάλεια τῆς περιοχῆς τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Ὀφείλουμε ἀκόμη νὰ ἀποφασίσουμε ἄμεση προσφυγὴ στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας, ἡ ὁποία, πέρα ἀπὸ κάθε ἀπαισιόδοξη πρόβλεψι γιὰ τὴν τύχη της, θ' ἀποτελέσῃ ἕνα φραγμὸ στὰ ἐγκληματικὰ σχέδια τῶν Ἀγγλοτούρκων. Ὀφείλουμε ἐπίσης νὰ διαπιστώσουμε ὅτι τὸ Κυπριακὸ δὲν μπορεῖ νὰ λυθῆ μόνον μὲ τὸν ἄνισο καὶ χωρὶς ἐπίσημη καὶ πολύπλευρη συμπαράστασιν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων. Ὅτι χρειάζεται νὰ τὸ τοποθετήσουμε σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο, νὰ ἀπαιτήσουμε τὴν ἄμεση καὶ χωρὶς ὅρους αὐτοδιάθεσι τῆς Κύπρου, νὰ διακηρύξουμε ὅτι δὲν θὰ ἀφήσουμε νὰ χρησιμοποιηθῆ ὡς βάσις γιὰ νὰ δολοφονοῦνται Καραολῆδες στὶς χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Καὶ νὰ ζητήσουμε τὴν συμπαράστασι ὅλων τῶν δημοκρατικῶν—ἀντιαποικιακῶν χωρῶν. Ὀφείλουμε παράλληλα νὰ ἀνατρέψουμε τὰ σχέδια τῶν Ἄγγλων γιὰ Ἑλληνοτουρκικὴ σύρραξι διαχωρίζοντας τὸν τουρκικὸν λαὸ καὶ τὴν Τουρκικὴ μειονότητα στὴν Κύπρο ἀπὸ τὴν Κυβέρνησι τῶν Μεντερέδων καὶ τοὺς τυχοδιώκτες Κιουστούκ κλπ., κάνοντας σύμμαχο τὴν Τουρκικὴ μειοψηφία τῆς Κύπρου καὶ ἀφαιρῶντας ἀπὸ τὴν Βρεταννοτουρκικὴ προπαγάνδα κάθε ἐπιχείρημα μὲ τὴν δήλωσι ὅτι μιὰ παροπλισμένη Κύπρος δὲν θ' ἀποτελῇ κίνδυνον γιὰ τὴν Τουρκία.

Τέλος ὀφείλουμε νὰ ἀποκαταστήσουμε καὶ νὰ διαφυλάξουμε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα στὴν Κύπρο καὶ

στὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὅλοι μαζὺ νὰ χαράξουμε μιὰ θαρραλέα στάσι ἀπέναντι τῶν Ἀγγλοτούρκων καὶ μία πραγματικὰ ἐθνικὴ πολιτικὴ ποὺ θὰ ἐξασφαλίζῃ συμμαχίας ἀντιαποικιακῶν—δημοκρατικῶν χωρῶν.

Κύριοι βουλευτοί, ἐμεῖς σὲ μιὰ τέτοια προσπάθεια θὰ βοηθήσουμε μὲ ὅλες μας τὶς δυνάμεις, προσπαθώντας πάντα νὰ δημιουργοῦμε σημεῖα ἐπαφῆς καὶ συνεννοήσεως μὲ ὅλους. Γιατὶ πιστεύουμε τὼς μόνον ἔτσι ἐξυπηρετοῦνται τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς χώρας. (Χειροκροτήματα).

Θ. Χαδίνης. Ἡ συζήτησις, κύριοι βουλευταί, γίνεται ὑπὸ τύπον ἀναφορᾶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ Ἐπισκόπου Κιτίου κ. Ἀνθίμου. Ὁμιλῶν συνεπῶς θὰ περιορισθῶ εἰς τὰ θέματα εἰς τὰ ὁποῖα ἀφορᾷ τὸ τηλεγράφημα τοῦτο. Τὸ θέμα τῆς εὐθύνης τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν ἔχει ἐξαντληθῆ κατὰ τὰς προηγουμένας συζητήσεις καὶ δὲν νομίζω, ὅτι μοῦ παρέχεται τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεκταθῶ καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Δὲν εἶναι ἐξ ἄλλου τοῦ χαρακτῆρος μου νὰ ἐξέρχωμαι τῶν ὁρίων τὰ ὁποῖα διαγράφονται εἰς τὸν κανονισμόν.

Εἶναι ἀληθές, κύριοι βουλευταί, ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὑρέθη εἰς τόσον δυσχερεστάτην θέσιν ὅσον ἡ σημερινή. Ἡ Ἑλλάς, ἐνῷ εἶναι ἠναγκασμένη νὰ παραμένῃ εἰς τὸ Ν.Α.Τ.Ο., ὑπάρχουν εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦτον δύο δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐνεργοῦν ἐχθρικῶς ἐναντίον της. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μέχρι σήμερον ἐπεδείξατο μεγάλην σύνεσιν, ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον θάρρος. Ἔχομεν καὶ ἓν ἄλλο μειονέκτημα, ὅτι εἴμεθα μόνοι εἰς τὸν κόσμον. Ἐὰν ὑπῆρχον καὶ ἓν ἢ δύο ἔτι ἕτερα κράτη, ἡ συμπεριφορὰ τῆς Ἀγγλίας ἔναντι ἡμῶν θὰ ἦτο ἀλλοία. Ἡ Ἰορδανία κατέφερεν ἓν δυνατὸν ράπισμα κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἡ Ἀγγλία δὲν διεμαρτυρήθη κἂν, διότι ὄπισθεν τοῦ μικροῦ κράτους τῆς Ἰορδανίας εὑρίσκονται τὰ Ἀραβικὰ κράτη. Κύριοι βουλευταί, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ὑποδείξω εἰς τὴν Κυβέρνησιν ποῖα μέτρα θὰ πρέπει νὰ λάβῃ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν κρισίμων περιστάσεων τὰς ὁποίας διερχόμεθα. Θέλω μονον νὰ κάμω μίαν σύστασιν. Θέλω νὰ συστήσω εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπιδεικνύῃ μεγαλύτερον θάρρος, διότι οἱ βάρβαροι ὅταν διαπιστώσουν ὅτι ἔχουν δειλὸν ἀντίπαλον, γίνονται περισσότερον βάρβαροι. Ἡ Ἀγγλία προσπαθεῖ νὰ ἀποφύγῃ τὴν συζήτησιν τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως εἰς τὸν Ο.Η.Ε., διότι γνωρίζει ὅτι θὰ ἠττηθῇ. Πρό τινος χρόνου, κύριοι βουλευταί, τὸ Κυπριακὸν ζήτημα ἦτο ἄγνωστον εἰς τὸν περισσότερον κόσμον. Σήμερον ὅμως ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει, ὅτι ὑπάρχει Κυπριακὸν ζήτημα, ὅτι γίνεται σκληρὸς ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Κύπρου.

Ὅταν τὸ 1954 συνεζητήθη ἡ προσφυγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ἤμουν καὶ ἐγὼ μέλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας ὡς ἐκπρόσωπος τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Διήλθομεν τότε στιγμὰς μεγάλης συγκινήσεως καὶ μεγάλης ἀγωνίας. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἐπεκράτει ἐκεῖ μέγα ἀντιαποικιακὸν πνεῦμα.

Ἐπετύχομεν τότε εἰς τὴν Γενικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ἐγγραφὴν τοῦ Κυπριακοῦ εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν μὲ πλειοψηφίαν 9 ὑπὲρ τῆς ἐγγραφῆς καὶ 3 ψήφων κατὰ τῆς ἐγγραφῆς καὶ 3 ἠρνήθησαν ψῆφον.

Εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν ἐπιτύχομεν πάλιν μεγάλην πλειοψηφίαν ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀλλὰ δὲν συνεκεντρώσαμεν τὰ 2)3 ἤτοι 40 ψήφους ὡς ἀπήτει ὁ Κανονισμὸς τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Κύριοι βουλευταί, ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ τονίσω ὅτι πάσῃ θυσίᾳ πρέπει νὰ συζητηθῇ εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ συνέλθῃ Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἡ προσφυγὴ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο διὰ μεγάλης πλειοψηφίας. Πλανᾶται ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἂν νομίζῃ ὅτι μὲ τὰ βάρβαρα μέτρα ποὺ λαμβάνει εἰς Κύπρον μὲ τὸν φόνον τῶν ἀγωνιζομένων πατριωτῶν, μὲ τοὺς ραδιοσμοὺς τῶν νέων καὶ μὲ τὰ μέτρα καταστροφῆς τῆς περιουσίας τῶν Κυπρίων ὅτι θὰ ἐνταφιάσῃ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα.

Ὅλα αὐτὰ τὰ βάρβαρα μέτρα συντελοῦν εἰς τὸ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀγανάκτησιν ὅλου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ συνεπῶς καὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ.

Διὰ τῆς βαρβάρου αὐτῆς πολιτικῆς τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως προάγεται τὸ Κυπριακὸν ζήτημα πρὸς τὴν ταχυτέραν λύσιν του.

Διὰ ταῦτα τονίζω ὅτι πρέπει νὰ συζητηθῇ τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ νὰ εἰσθε βέβαιοι ὅτι θὰ νικήσωμεν μεγάλην νίκην.

Σ. Βενιζέλος. Κύριοι βουλευταί, αἴσθημα ἀνησυχίας μὲ συνέχει κατόπιν τῶν τελευταίων ἐξελίξεων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνουν χώραν εἰς τὴν Κύπρον. Ὁ ἀγὼν ὁ ὁποῖος κατὰ τρόπον σατανικὸν ὠργανώθη καὶ οἱ ὁποῖος ἀποβλέπει νὰ φέρῃ τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον καὶ τὸ Μουσουλμανικὸν εἰς ἀντίθεσιν, πρέπει νὰ σταματήσῃ, διότι πολὺ φοβοῦμαι ὅτι ἐὰν ὁ ἀγὼν αὐτὸς συνεχισθῇ, θὰ ἔχωμεν νὰ θρηνήσωμεν ἀνυπολογίστους συμφοράς, τῶν ὁποίων τὴν ἔκτασιν ἴσως εἶναι δύσκολον αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ προβλέψωμεν.

Κύριοι βουλευταί, γίνεται συζήτησις ἐὰν τὸ θέμα πρέπει νὰ ἔλθῃ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. Νομίζω ὅτι πρόκειται περὶ κλασσικῆς μορφῆς θέματος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀπασχολήσῃ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀσφαλείας. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνελάμβανε τὴν εὐθύνην τῆς προσφυγῆς. Ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ὑπευθύνως μέχρι σήμερον καὶ μονομερῶς ἐχειρίσθη τὸ ζήτημα, εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ ἐὰν ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας πρέπει νὰ γίνῃ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, διαφωνῶ πρὸς ὡρισμένους ῥήτορας, οἱ ὁποῖοι παρῆλασαν ἀπὸ τὸ βῆμα καὶ οἱ ὁποῖοι ἔθεσαν καὶ ζήτημα ἀποχωρήσεως ἀπὸ τὸ Ν.Α.Τ.Ο. Ἀπεναντίας πιστεύω ὅτι ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε ἡ θέσις μας ἐντὸς τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. ἀποτελεῖ ἐγγύησιν, διότι οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον ἐὰν εὑρεθῶμεν ἀπομεμονωμένοι. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Συμπολιτεύσεως).

Θὰ εἴμεθα κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔρμαιον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπιβουλεύονται ἴσως καὶ τὴν ὕπαρξίν μας.

Κύριοι βουλευταί, δὲν θέλω αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ μακρηγορήσω, ἀλλὰ ἐπισημαίνω ἀκόμη μίαν φορὰν τοὺς μεγάλους κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχομεν ἀπὸ τὰς τελευταίας ἐξελίξεις. Ἔχω τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει συνείδησιν τῆς σημερινῆς πραγματικότητος καὶ ὅτι θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ ζήτημα μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα. Διότι καὶ ἐγὼ συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Χαδίνην, ὅτι ἡ πολλὴ σύνεσις ἕως τώρα δὲν ἔφερε τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα.

Μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ ἀρθῇ εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων πρὸς ἀντιμετώπισιν ἑνὸς τόσον ζωτικοῦ ζητήματος διὰ τὴν χώραν, δὲν ἔχω παρὰ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐχὴν ὅπως ἐπιδείξῃ τὰς ἱκανότητάς της, διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸ αἴσθημα ἀσφαλείας εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Παπανδρέου. Κύριοι βουλευταί, ἀνεπτύξαμεν τὰς ἀπόψεις μας ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τοῦ Κυπριακοῦ θέματος πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν καὶ δὲν πρόκειται σήμερον νὰ ἐπανέλθωμεν. Ἐθεωρήσαμεν σήμερον ἀπαραίτητον νὰ διεξαχθῇ συζήτησις ἐπὶ τῆς ἐκκλήσεως τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνε πρὸς τὸ Σῶμα ὁ Ἐθναρχεύων τῆς Κύπρου. Ἀναγράφεται εἰς τὰ ὄργανα τοῦ Κυβερνητικοῦ τύπου, ὅτι ἡ Ἀντιπολίτευσις ἐπιδιώκει συνεχῶς νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ Κυπριακὸν εἰς τὴν Βουλήν, διὰ νὰ καταπονῇ καὶ ἀπασχολῇ τὴν Κυβέρνησιν. Διαμαρτυρόμεθα ἐναντίον αὐτῆς τῆς κατηγορίας. Θὰ ἀπετέλει βαρύτατον καὶ ἀσύγγνωστον πταῖσμα διὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ἐὰν ἐνώπιον τῆς δραματικῆς ἐκκλήσεως τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ λαοῦ παρέμενεν ἀδιάφορος καὶ παρῆρχετο ἐν σιγῇ τὴν ἔκκλησιν. (Χειροκροτήματα).

Ἐπιτελοῦμεν σήμερον στοιχειώδες καθῆκον. Καὶ εἰς τὸ μέλλον ἐπίσης, ὅταν κρίνωμεν, ὅτι τὸ ἐθνικὸν καθῆκον ὑπαγορεύει συζήτησιν θὰ ἐπαναφέρωμεν τὸ θέμα. Οὐδέποτε ἐκρί-

ναμεν, ὅτι εἶναι θέμα ἀντιπολιτεύσεως τὸ ἱερὸν Κυπριακὸν θέμα. Εἶναι θέμα Ἐθνικόν. Καὶ ὅταν διατυπώνωμεν ἐπικρίσεις κατὰ τῆς Κυβερνήσεως δὲν τὰς διατυπώνομεν ὡς Ἀντιπολίτευσις, τὰς διατυπώνομεν διότι πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἐθνικήν μας συνείδησιν καὶ διότι κρίνομεν, ὅτι ἐφαρμοζόμεναι θὰ ὑπηρέτουν πληρέστερον τὸν Ἐθνικόν μας ἀγῶνα. (Χειροκροτήματα).

Μὲ τὴν σημερινὴν εὐκαιρίαν διαμαρτυρόμεθα ἐπίσης καὶ διὰ μίαν ἄλλην ἐπίμονον παραμόρφωσιν τῆς πολιτικῆς μας, ἡ ὁποία ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τὸν κυβερνητικὸν τύπον. Καθημερινῶς ἀναγράφει, ὅτι τάχα εἰς τὴν Βουλὴν διεπιστώθη, ὅτι ἡ Ἀντιπολίτευσις ἀπεδέχθη τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Καταγγέλλομεν αὐτὴν τὴν παραμόρφωσιν. Ἡ ἀντιπολίτευσις ὄχι μόνον διεφώνησεν, ἀλλὰ καὶ ἐξέφρασε δυσπιστίαν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ἡ συγκεκριμένη διαφορὰ τῶν ἀπόψεων εἶναι ἀπολύτως σαφής. Κατελογίσαμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἡττοπάθειαν καὶ διεκηρύξαμεν τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀγῶνος. Ἐκεῖ εὑρίσκεται ἡ διαφορά μας. (Χειροκροτήματα).

Ἀνήλθομεν σήμερον εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ ἀποκριθῶμεν εἰς τὴν ἔκκλησιν τοῦ Ἐθναρχεύοντος Κύπρου. Τραγικὴ εἶναι ἡ κατάστασις, ἡ ὁποία διαμορφοῦται καὶ ἐπικινδυνότερον ἀπειλεῖται τὸ μέλλον. Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐπροτίμησε νὰ γίνῃ ἀποκάλυπτος καὶ ὠμός. Τὸν εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς ὠμότητος τῶν δηλώσεων εἰς τὰς ὁποίας προέβη.

Γνωρίζει πλέον, ὄχι μόνον ἡ Ἑλλάς, γνωρίζει ὁλόκληρος ὁ ἐλεύθερος κόσμος, ποῖα εἶναι τὰ ἐλατήρια, τὰ ὁποῖα κινοῦν τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν εἰς τὴν ἐπιμονὴν τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἐνώπιον τῆς συνειδήσεως τοῦ ἐλευθέρου κόσμου σήμερον τίθενται δύο αἰτήματα: Τὰ πετρέλαια τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ ἡ ἐλευθερία ἑνὸς πολιτισμένου λαοῦ. Καὶ καλεῖται ὁ ἐλεύθερος κόσμος νὰ κρίνῃ. (Χειροκροτήματα). Δίδει ἐξετάσεις σήμερον ἡ συνείδησις τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Θὰ κριθῇ, ἐὰν εὑρισκώμεθα σήμερον εἰς περίοδον πολιτισμοῦ ἢ ἐὰν ὑπεχωρήσαμεν εἰς μίαν περίοδον βαρβαρότητος. (Χειροκροτήματα). Καὶ διὰ τοῦτο λυποῦμαι διὰ τὴν ἀπαντησιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Ἥντεν.

Βεβαίως, θὰ μείνωμεν εἰς τὸ ΝΑΤΟ, ὅπως καὶ πρὸ ἡμερῶν διεκηρύξαμεν. Βεβαίως, εἴμεθα πρόθυμοι νὰ παραχωρήσωμεν καὶ εἰς τὴν Κύπρον βάσεις, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Ὑπάρχομεν εἰς τὸ ΝΑΤΟ, ὑπάρχομεν μὲ ὅλην μας τὴν δύναμιν καὶ μὲ ὅλον τὸν γεωγραφικόν μας χῶρον, ἀλλὰ ὄχι διὰ νὰ ὑπηρετοῦμεν ἰδιοτελῆ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ ὑποδούλωσιν ἄλλων λαῶν. (Χειροκροτήματα). Καὶ ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικὸς καὶ ὁ χῶρος ὁ Ἑλληνικὸς προσφέρεται ὁλόκληρος, ἀλλὰ μόνον δι' αὐτὴν τὴν μεγάλην, τὴν ἱερὰν ἀποστολὴν διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου.

Καὶ θὰ ἠχάμεθα αὐτὴ ἡ διακήρυξις νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα). Ἐρχόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα τῆς σημερινῆς συζητήσεως. Ὀφείλομεν, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν συγκινητικὴν ἔκκλησιν τοῦ Ἐθναρχεύοντος Κύπρου «...διὰ τὴν ἄμεσον διπλωματικὴν ἐπέμβασιν καὶ ἀνάληψιν ταχείας καὶ ἀποφασιστικῆς πρωτοβουλίας πρὸς προστασίαν τῆς κινδυνευούσης ζωῆς καὶ περιουσίας τῶν Ἑλλήνων τῆς νήσου».

Τὸ Σῶμα ὀφείλει νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς ὅλα τὰ Κοινοβούλια, νὰ καταγγείλῃ ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν Κύπρον, τοὺς βανδαλισμοὺς τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Τούρκων. Νὰ καταγγείλῃ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἐπιχειρεῖ ἀντισυμμαχικὰς πράξεις παρωθοῦσα τοὺς Τούρκους εἰς ῥῆξιν πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Καὶ ὀφείλομεν νὰ καταγγείλωμεν εἰς ὅλα τὰ Κοινοβούλια τὴν Βρεταννικὴν Κυβέρνησιν καὶ ὄχι τὸν Βρεταννικὸν λαόν. Διότι, ὅταν ἔχωμεν τὴν συμπαράστασιν τοῦ Ἐργατικοῦ καὶ τοῦ Φιλελευθέρου Κόμματος, θὰ ἀπετέλει βαρύτατον πολιτικὸν σφάλμα καὶ ταὐτοχρόνως θὰ ἦτο ἄδικος πρᾶξις, ἐὰν ἐστρεφόμεθα ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Χθὲς ἀκόμη δημοψήφισμα εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν ἐπεβεβαίωσεν, ὅτι ἡ πλειοψηφία τοῦ Βρεταννικοῦ λαοῦ εὑρίσκεται εἰς τὸ πλευρόν μας. Ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ πρὸς τὴν πλειοψηφίαν αὐτὴν ἀνευθύνομεν χαιρετισμὸν ἐλευθερίας καὶ εὐγνωμοσύνης. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι αἱ παλαιαὶ παραδόσεις, αἱ φιλίαι, αἱ συμμαχίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βρεταννῶν, ἐπιβεβαιώνονται ἀκόμη καὶ σήμερον. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι τὸ σημερινὸν 51 ο)ο θὰ γίνῃ συντόμως μεγάλη πλειοψηφία, εἰς τρόπον ὥστε ἀπὸ κοινοῦ μίαν ἡμέραν νὰ συνεορτάσωμεν τὴν Ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία θὰ εἶναι χαρὰ διὰ τὴν Κύπρον καὶ τιμὴ διὰ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα).

Τὸ χρέος τοῦ Σώματος ἑπομένως εἶναι νὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς ὅλα τὰ Κοινοβούλια, καταγγέλλοντες τὴν Βρεταννικὴν Κυβέρνησιν, καταγγέλλοντες τὴν ἀνελευθέραν καὶ ταὐτοχρόνως ἀντισυμμαχικὴν ἐνέργειαν τῆς Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως καὶ ζητοῦντες παγκόσμιον συμπαράστασιν.

Αὐτὸ εἶναι τὸ χρέος τοῦ Σώματος. Καὶ καθῆκον τῆς Κυβερνήσεως εἶναι νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, χωρὶς διαταγμοὺς καὶ ἐκεῖ, ἐνώπιον τοῦ Διεθνοῦς Ἀρείου Πάγου, νὰ καταγγείλῃ τὰς ὠμότητας, τοὺς βανδαλισμούς. Διότι, ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, μία εἶναι ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν διαθέτομεν: Ἡ δύναμις τοῦ δικαίου μας. Καὶ δὲν πρέπει νὰ παραλείπωμεν καμμίαν εὐκαιρίαν, ὅπως διακηρύττωμεν ἐνώπιον τῆς ἀνθρωπότητος τὸ δίκαιον. Καὶ μὲ τὴν ἐπίμονον αὐτὴν διακήρυξιν ἠμποροῦμεν νὰ εἴμεθα βέβαιοι καὶ ἀντλοῦμεν ἀπὸ τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν μας τὴν πεποίθησιν, ὅτι εἰς τὸ τέλος θὰ ἐπικρατήσῃ τὸ δίκαιον. Πληροφοροῦμεν τὸν κ. Ἥντεν, ὅτι οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους πρὸ 15 ἐτῶν ἐκήρυττεν, ὅτι τὸ δίκαιον εἶναι ἰσχυρότερον ἀπὸ τὴν βίαν, θὰ ἐπαληθεύσουν καὶ σήμερον. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλης τῆς αἰθούσης).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ἔχει τὸν λόγον

Γ. Καρτάλης. Κύριοι βουλευταί, ὁμολογῶ, ὅτι κατόπιν τῆς ἐξαντλητικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ θέματος ἐκ μέρους τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Κομμάτων καὶ τόσων ἐπιλέκτων συναδέλφων, ὁ ρόλος μου εἶναι πολὺ περιωρισμένος. Καί, ἀναμφισθητήτως, δὲν θὰ λάβωμεν ἀφορμήν, ἀπὸ τὴν σημερινὴν συζήτησιν τῆς Βουλῆς, διὰ νὰ προβῶμεν εἰς νέαν κριτικὴν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως, δεδομένου, ὅτι μόλις πρὸ 10 ἡμερῶν, εἴχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκθέσωμεν εἰς τὸ Σῶμα τὰς ἀντιλήψεις μας ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ Κυπριακοῦ. Θὰ ἤθελον, μόνον ὡς εἰσαγωγὴν νὰ διαπιστώσῃ τὸ Σῶμα τὰς ἐξῆς μεταβολάς, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς παραιτήσεως τοῦ κ. Θεοτόκη, ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Πρῶτον, ὑπάρχει μία σαφὴς στροφὴ τῆς Ἐθναρχίας, στροφή, ἡ ὁποία εἶναι ἔκδηλος. Ἔχομεν τὰ μηνύματα τοῦ κ. Ἀνθίμου, διότι πρέπει νὰ ὁμολογήσω εἰς τὸ Σῶμα, ὅτι ὑποπτεύομαι καὶ ὕπαρξιν καὶ μὴ ὁμολογημένου μηνύματος ἀπὸ τὸν κ. Ἄνθιμον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

Δεύτερον, ἔχομεν μίαν σαφεστάτην στάσιν τῶν Ἐθναρχικῶν Συμβούλων ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως. Ἐνῷ μέχρις στιγμῆς ἡ στάσις τῆς Ἐθναρχίας δὲν ἦτο ἔκδηλος εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἔχομεν τὰς δηλώσεις τῶν δύο Ἐθναρχικῶν Συμβούλων τῶν κ. κ. Ρωσσίδη καὶ Ἰωαννίδη, οἱ ὁποῖοι λέγουν τὰ ἑξῆς: Ἡ διατύπωσις τῆς εὐλόγου καὶ ταχθείσης προθεσμίας ὑπῆρξε μία ὑπαναχώρησις ἀπὸ τὴν βασικὴν γραμμὴν τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως. Ὑπαναχώρησις ἀναγκαία διὰ τὰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Μεγ. Βρεταννίας. Ἐφ' ὅσον αἱ διαπραγματεύσεις αὐταὶ ἐσταμάτησαν, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν. Δηλαδὴ ἡ Ἐθναρχία τῆς Κύπρου εἶναι εὐθυγραμμισμένη μὲ τὸ αἴτημα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τὴν τελευταίαν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ὡς πρὸς τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν.

Τούναντίον, ἔχομεν ἐκδηλώσεις κυβερνητικὰς τὰς ἑξῆς: Δηλώσεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τὸ Σάββατον πρὸς τὴν ΚΟΡΡΙΕΡΕ ΝΤΕ ΛΑ ΣΕΡΡΑ αἱ ὁποῖαι θέτουν τὸ θέμα ὡς ἑξῆς: Δὲν ὁμιλεῖ περὶ ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὁμιλεῖ περὶ προσωρινῆς λύσεως, παραδεκτῆς, ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι ἡ ὁριστικὴ λύσις δὲν θὰ ἀναβληθῇ ἐπ' ἀόριστον. Καὶ ἐν ἡ περιπτώσει μέχρι τῆς Συνόδου τοῦ Ο.Η.Ε. ἡ πρόσωρινὴ λύσις δὲν δοθῇ, τότε—προσέξατε τὸ κείμενον—θὰ καταγγελθοῦν αἱ συμφωνίαι διὰ τὴν στάσιν αὐτὴν τῆς Μ. Βρεταννίας.

Δὲν θέλω νὰ ἐκλάβω τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὡς ἀπάντησιν εἰς τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Ἤντεν, διότι νομίζω ὅτι αἱ δύο δηλώσεις διαστρεβλώθησαν. Ἀλλὰ ἀναμφισβητήτως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐξακολουθεῖ καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ κ. Θεοτόκη τὴν πολιτικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ, ἀγνοοῦσα εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὴν ὁμόθυμον ἐπιθυμίαν τῆς Ἐθναρχίας καὶ τὴν θέλησιν ὁλοκλήρου τῆς Ἀντιπολιτεύσεως.

Αὐτὸ σημαίνει τῷ ὄντι—καὶ φανταζόμεθα ὅτι θὰ μᾶς δώσῃ ἐξηγήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν—ὅτι μεταξὺ Ἐθναρχίας καὶ Κυβερνήσεως ὑπάρχει μία διχογνωμία συδαρωτάτη.

Τρίτον, ἔχομεν τὰς δηλώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἤντεν. Εἶναι γνωσταὶ αἱ δηλώσεις. Σᾶς ἀνέλυσαν οἱ προηγούμενοι ῥήτορες τὴν σημασίαν τῶν δηλώσεων αὐτῶν. Ἀλλὰ θὰ ἤθελον προτοῦ εἰσέλθω εἰς τὴν κριτικὴν τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Ἤντεν καὶ εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως νὰ σᾶς δώσω μίαν ἐπεξήγησιν, ἡ ὁποία θὰ σᾶς εἶναι διαφωτιστικὴ καὶ ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν τελευταίαν ἀθρογραφίαν τοῦ Ἀγγλικοῦ Τύπου, ἰδίως τῆς ἐγκύρου Ἐφημερίδος «Ἐκόνομιστ».

Ὁ κ. Ἤντεν, λέγει, ὅτι ἡ Κύπρος εἶναι ἀναγκαία διὰ την προάσπισιν τῶν πετρελαίων. Ἡ προάσπισις τῶν πετρελαίων ἠμπορεῖ νὰ εἶναι διττή. Ἡ γεωγραφική, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀγωγός, ὁ ὁποῖος διέρχεται κοντὰ ἀπὸ τὴν Νῆσον, πρᾶγμα ἀνύπαρκτον σήμερον, ἢ μόνον στρατηγική.

Αἱ ἐξηγήσεις ὁλοκλήρου τοῦ Ἀγγλικοῦ Τύπου λέγουν τὰ ἑξῆς: Ἡ Κύπρος δὲν εἶναι ἀναγκαία ὡς βάσις τοῦ N.A.T.O., διότι οὐδεμία ἐπιχείρησις στρεφομένη ἐνδεχομένως ἐναντίον τοῦ Ἀνατολικοῦ Μπλὸκ ἠμπορεῖ νὰ διεξαχθῇ ἀπὸ τὴν Κύπρον.

Ὡς ἐκ τούτου καὶ μία εἶναι ἡ βασικὴ ἐπιχειρηματολογία, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ποτὲ νὰ διεξαχθῇ ἀπὸ μίαν Ἀγγλίαν ὅταν μία βάσις τοῦ NATO ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους θὰ ἦτο ἐπάρκὴς ἐγγύησις τῶν συμφερόντων μας. Δηλαδὴ ὁ Τύπος, ἰδίως ὁ «Ἐκόνομιστ» καὶ ἔγκυροι ἐφημερίδες ἀποκλείουν τὴν χρησιμοποίησιν τῆς Κύπρου ὡς βάσεως τοῦ NATO.

Ἄρα παραμένει πλέον κατὰ δήλωσιν τοῦ κ. Ἤντεν ὡς βάσις οὐχὶ τῆς συμμαχίας, ἀλλὰ μιᾶς ἐξασφαλίσεως τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἰδιαίτατα στρατηγικῶν συμφερόντων τῆς Μεγ. Βρεταννίας. Αὐτὸ σημαίνει, περαιτέρω, ὅτι ἡ Κύπρος στρέφεται, ὡς βάσις εἰς χεῖρας τῶν Ἄγγλων, ἐναντίον τῶν Κρατῶν ἐκείνων τῶν κατέχων τὰ πετρελαῖα καὶ ὡς ἐκ τούτου διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως της σήμερον ἡ Μεγ. Βρεταννία τίθεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ Ἀραβικὰ Κράτη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχουν πετρέλαια καὶ τὰ ὁποῖα ἐν ἀνάγκῃ δὲν θὰ ἐξακολουθήσουν τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῆς Μεγ. Βρεταννίας.

Ἀλλὰ καί, δεύτερον, ἐναντίον τῶν Ἀμερικανικῶν συμφερόντων, διότι σᾶς εἶναι γνωστή, κ. βουλευταί, ἡ ἀντίθεσις, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς ὡς πρὸς τὴν διανομὴν καὶ διοχέτευσιν τῶν πετρελαίων τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Ἐναντι λοιπὸν αὐτῆς τῆς σαφῶς καθοριζομένης στάσεως τοῦ κ. Ἤντεν, ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ;

Ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὅπως πολὺ ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, δὲν ἠρκέσθη νὰ εἴπῃ, ὅτι εὐχαρίστως, ἐὰν πρόκειται περὶ βάσεως ἐντὸς τῶν συμμαχικῶν μας ὑποχρεώσεων ἐντὸς τοῦ N.A.T.O., θὰ ἤμουν πρόθυμος νὰ σᾶς δώσω οἱανδήποτε βάσιν καὶ ὁλόκληρον τὴν Χώραν ἐφ' ὅσον μετέχω τῆς Συμμαχίας. Ἀλλὰ εἶπεν, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει, καὶ καὶ ἀθέμιτα συμφέροντα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν πέραν τῶν συμμαχικῶν ἰδιοτελῶν συμφερόντων τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ ἐὰν ὑπάρχουν, θὰ εἶμαι διατεθειμένος νὰ σᾶς δώσω μίαν βάσιν.

Καὶ ὡς ἐκ τούτου, ἀναμφισβητήτως, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ἀτυχὴς εἰς τὰς δηλώσεις του, ἀτυχής, διότι νομίζω ὅτι κατὰ τὰς τελευταίας συζητήσεις —καὶ δὲν ἤκουσα ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ὅταν ἐζήτησεν ἡ Ἀντιπολίτευσις μίαν συμπλήρωσιν τῆς πολιτικῆς τῶν Συμμαχιῶν μας, μίαν συμπλήρωσιν πρὸς τὰ Ἀραβικὰ κράτη, πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἄξονος Βελιγραδίου — Ἑλλάδος, πρὸς τὰ Ἀραβικὰ κράτη καὶ τὰ κράτη τοῦ Μπαντούγκ— δὲν ἤκουσα οὐδεμίαν διαμαρτυρίαν ἐκ μέρους τῆς πτέρυγος ἐκείνης, οὔτε ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως.

Τούναντίον ὑπεγραμμίσθη ὅτι ἐντὸς τῆς Κυβερνήσεως, πρὸ τῆς παραιτήσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὑπῆρξε μία σοβοῦσα ἀντίθεσις ἐντὸς τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη εἰς ἀνταλλαγὴν ἀρκετὰ σοβαρῶν τηλεγραφημάτων, μεταξὺ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ ἄνευ Χαρτοφυλακείου Ὑπουργοῦ, κ. Κασιμάτη. Ἄρα, μὲ τὴν στάσιν αὐτήν, ὁ κ. Πρωθυπουργὸς μᾶς θέτει ἐκτὸς βοηθείας, μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὰ Ἀραβικὰ κράτη καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐξασθενίζει τὰ μέγιστα τὴν θέσιν μας εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Διότι, κ. βουλευταί, ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις νὰ καταλάβῃ —καὶ ἐδῶ εἶναι ἡ βασικὴ διαφορά μας μεταξὺ πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως— ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις νὰ καταλάβῃ ὅτι μόνον μιὰ ζωηρὰ συνειδητὴ πολιτικὴ Ἡνωμένων Ἐθνῶν δύναται νὰ κερδίσῃ τὸ Κυπριακόν. Ἡ στάσις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος θέτει ὡς ἐπικουρικὴν τὴν λύσιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐὰν δὲν εὑρεθῇ προσωρινὴ λύσις, ἐν τῷ μεταξὺ εἶναι ἀκριβῶς ἡ στάσις ἐκείνη, ἡ ὁποία κλονίζει τὴν ἐμπιστοσύνην ὅλων τῶν λαῶν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν εἰς τὴν σοβαρότητα τοῦ αἰτήματός μας τῆς Κύπρου. Ἄρα ἐντὸς τῆς πολιτικῆς αὐτῆς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἡ ἀστοχία τοῦ Πρωθυπουργοῦ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ μίαν μεγάλην ὁμάδα κρατῶν, τὰ ὁποῖα ἦσαν πιστοὶ καὶ καλοὶ Σύμμαχοί μας.

Καὶ ἐπανέρχομαι τώρα εἰς τὸ θέμα τοῦ πρακτέου. Ὑπάρχει μία ἔκθεσις τοῦ κ. Ἀνθίμου. Καταγγέλλει ὠμότητα καὶ ζητεῖ τὴν βοήθειάν μας. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἢ μᾶλλον ὁ κ. ἀναπληρωτὴς τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν μᾶς ἐβεβαίωσεν —ἀλλὰ τηρεῖ μυστικότητα, δὲν γνωρίζω διὰ ποῖον λόγον— ὅτι ἐλήφθησαν ὅλα τὰ ἀναγκαιοῦντα μέτρα. Δὲν μᾶς εἶπε ποῖα μέτρα. Ἐλπίζω νὰ ἀπαντήσῃ ἀπόψε.

Ἀναμφισβητήτως, ὅμως, ἕνα θέμα ἔμεινεν ἐκτὸς τῆς συζητήσεως, θέμα τὸ ὁποῖον ἔθιξε τόσον ὁ ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε. ὅσον καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων. Ἡ προσφυγὴ πρὸς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Γνωρίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ ἀπαντήσῃ ἀρνητικῶς εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ θὰ ἀπαντήσῃ ἀρνητικῶς, διότι ἡ Κυβέρνησις εὑρίσκεται αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τοσαύτην διπλωματικὴν ἀπομόνωσιν, ὥστε φοβεῖται ὅτι κατὰ τὴν συζήτησιν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, κατὰ τὸ πραδικαστικὸν στάβιον δὲν θὰ ἔχῃ παρὰ τὸ πλευρόν της οὔτε μίαν δύναμιν. Δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ ἀναμφισβητήτως ἡ ἐνδόμυχος σκέψις τῆς Κυβερνήσεως, στρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν γύμνια της αὐτὴν τὴν διπλωματικήν, διότι ἄλλος λόγος νὰ μὴ προσφύγῃ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας δὲν ὑπάρχει. Πρῶτον, διότι ἡ προσφυγὴ θὰ θέσῃ ἐκ νέου τὸ Κυπριακὸν ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, δεύτερον, θὰ ἀναγκάσῃ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας πρὸ τῶν ἐκλογῶν καὶ οὐχὶ μετὰ τὰς ἐκλογάς, ὅπως θὰ εἶναι ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη νὰ λάβῃ καὶ αὐτὴ θέσιν εἰς τὸ Κυπριακόν. Τρίτον, ἀκριβῶς, διότι εἴμεθα μέλη τοῦ NATO ἡ προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, θὰ ἀναγκάσῃ τὰ μέλη τοῦ NATO νὰ λάβουν μίαν θέσιν διὰ νὰ τερματισθῇ αὐτὴ ἡ διαφορά, ἡ ὁποία ἐμφανίζει τὴν συμμαχίαν αὐτὴν καθημερι-

νῶς κλονιζομένην, διότι δὲν ἠξεύρω ἐὰν ἔχετε παρακολουθήσει κατὰ τὰς τελευταίας συνεδριάσεις τοῦ ΝΑΤΟ, ἡ κρίσις ἐντὸς τοῦ ΝΑΤΟ ὡς πρὸς τὴν μορφὴν καὶ τὴν πορείαν τοῦ ΝΑΤΟ, ὑπῆρξεν τοιαύτη, ὥστε εἰθικαὶ ἔρευναι, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν τελευταίως ἀποδεικνύουν ὅτι μία κρίσις ὡς ἡ Κυπριακή, θὰ σπάσῃ τελείως τὴν συμμαχίαν, ἀλλὰ διότι εἴμεθα μέλη τοῦ ΝΑΤΟ καὶ παραμέναμεν εἰς τὸ ΝΑΤΟ, ὀφείλομεν νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας διὰ νὰ ἐξαναγκάσωμεν τὰ ὑπόλοιπα μέλη—Κράτη τοῦ ΝΑΤΟ νὰ λάβουν θέσιν. Τέταρτον, θὰ ἐνισχύσωμεν τὸ ἠθικὸν τῶν Κυπρίων, διότι εἶναι μία προσφυγὴ ἐνώπιον ἑνὸς παγκοσμίου ὀργανισμοῦ, ἡ ὁποία θὰ δώσῃ εἰς τὸν λαόν, μίαν ἠθικὴν ἔνεσιν ἄνευ προηγουμένου. Καὶ πέμπτον, θὰ καταβάλῃ τὸ γόητρον τῆς Μ. Βρεταννίας ἡ ὁποία εἰς κάθε προσφυγὴν ἐχώπιον Διεθνοῦς Ὀργανισμοῦ, ὅπως εἶναι τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας ἢ ὅπως τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, δέχεται μίαν μείωσιν μεγάλην τοῦ γοήτρου. Ὁ πρώην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν γνωρίζω τί λέγει ὁ σημερινός, εἶχε κάποιον φόβον ὅτι μία προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας θὰ ἐδημιούργει μίαν ἐμπλοκὴν εἰς τὸν περαιτέρω χειρισμὸν τοῦ ζητήματος ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἐμπλοκὴν ὀφειλομένην εἰς μίαν τελείως ἀνόητον παρερμηνείαν τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ Καταστατικοῦ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιληφθῇ διὰ συστάσεως ἡ Γενικὴ Συνέλευσις, ἑνὸς θέματος, τοῦ ὁποίου ἐπιλαμβάνεται ἢ ἐπελήφθη ἤδη τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ εἴπω, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ νῦν Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν θὰ συμφωνήσῃ ἀπολύτως μαζί μου καὶ θὰ τὸν παραπέμψω ἐὰν θέλῃ εἰς πρώην συναδέλφους του τῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου, οἱ ὁποῖοι ἑρμηνεύοντες τὸ ἄρθρον αὐτό, ἔδοσαν ἀπολύτως δίκαιον εἰς τὴν ἄποψιν αὐτήν, ὅτι τὸ Συμβούλιον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξετάσῃ ἕνα μεμονωμένον ζήτημα, ἀλλὰ ἕνα γενικώτερον ζήτημα τὸ ὁποῖον τίθεται ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ ἐμπλοκὴν εἰς τρόπον ὥστε νὰ σταματήσῃ ἡ συζήτησις ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Τὸ τρίτον ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, θὰ παρατάξῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι ὅτι θὰ ξαναμπῇ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας ὁ Τουρκικὸς παράγων. Γνωρίζετε, κύριοι συνάδελφοι, ἐκ τῶν προηγουμένων συζητήσεων τὰς ὁποίας εἴχομεν, ὅτι ἀπεδείξαμεν νομίζω, ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρχε τόσον ἰσχυρὸς ὁ Τουρκικὸς παράγων, εἰς τὴν σκέψιν τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν, ἀπὸ ὅ,τι ὑπάρχει σήμερον. Ἄρα νομίζω, ὅτι οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει διὰ νὰ μὴ προσφύγῃ ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Μόνον ὁ λόγος ὅτι δὲν θὰ ἔχῃ ὑποστηρικτὴν διὰ νὰ ἀκουσθῇ ἡ ἄποψίς της. Ὁμολογῶ, ὅτι δὲν θὰ περιμένωμεν τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἐὰν μᾶς τὴν δώσῃ θὰ εἶναι αὐτὸ ὁμολογία τῆς χρεωκοπίας τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως.

Κύριοι βουλευταί, τελειώνων, νομίζω, ὅτι ἡ Βουλὴ θὰ κάμῃ τὸ καθῆκον της, θὰ ἐκφράσῃ τὴν συμπαράστασιν τὴν ἀπόλυτον πρὸς τὸν κ. Ἄνθιμον καὶ τοὺς ἀγωνιζομένους Κυπρίους, δεύτερον, θὰ δηλώσῃ, ἐλπίζω, ἡ Κυβέρνησις εἰς τὰς λοιπὰς Κυβερνήσεις τοῦ κόσμου, ὅτι δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν τοῦ λοιποῦ ἐὰν δὲν σταματήσουν αἱ βιαιότητες εἰς τὴν Κύπρον, νὰ σταματήσωμεν καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν παροτρύνσεών μας τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς Κύπρου, διότι σᾶς εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κύρωσις ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Τούρκων, σημαίνει ἐξαφάνισιν τῆς Τουρκικῆς μειονότητος ἐντὸς 2—4 μηνῶν καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν θὰ καθοδηγήσῃ τὰς προξενικὰς ἀρχάς, διὰ μίαν μετριοφροσύνην εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἀλλὰ θὰ ἀφήσῃ τὸν πληθυσμὸν νὰ πράξῃ κατὰ τὸ δοκοῦν.

Κύριοι βουλευταί, εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ θὰ εἶναι διαφωτιστική. Δὲν θέλω νὰ προβῶ εἰς κριτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, διότι κριτικὴν ἐκάμαμεν πρὸ 10 ἡμερῶν.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ μόνος δρόμος, εἶναι ὁ δρόμος τῆς προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. (Χειροκροτήματα)

Ε. Μπακλατζῆς. Κύριοι βουλευταί, τὰ διαδραματιζόμενα εἰς τὴν Κύπρον, ὅπως πράγματι εἶναι καὶ ὅπως τὰ ἀνέφερεν ὁ Ἐθναρχεύων τῆς Κύπρου, συγκινοῦν βαθύτατα τὴν Ἐθνικὴν ψυχήν.

Ὁ ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων τῆς Κύπρου, ὑπὲρ τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεώς των, ἐπισύρει καὶ θὰ ἐπισύρῃ τὸν θαυμασμόν, ὅλων τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπισύρει τὴν συμπαράστασιν τοῦ Ἔθνους. Συμπαριστάμεθα καὶ συμπονοῦμεν τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων, ὡς πολῖται μιᾶς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἠλευθερώθη μὲ τὰς θυσίας τοῦ Σουλίου, τοὺς ἀγῶνας τοῦ Μεσολογγίου καὶ τὰς θυσίας τῶν τέκνων της καὶ συμπαριστάμεθα ὡς πολῖται τοῦ ἐλευθέρου κόσμου, ἐκείνου, ὁ ὁποῖος συνέλαβε, συνέθεσε καὶ ὑπέγραψε τὸν χάρτην τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὁ ὁποῖος καθιερώνει καὶ ὁμιλεῖ ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν.

Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τοῦ Ἤντεν, ἀρνουμένη τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὸν Κυπριακὸν λαόν, παραβιάζει τὰς συνθήκας, τὰς ὁποίας ὑπέγραψεν ὁ ἐλεύθερος κόσμος καὶ ἔρχεται ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν πλειονότητα τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε δημιουργήσει τὰς ὡραίας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των Ἐθνῶν ἀρχάς, ἔρχεται ἀντιμέτωπος πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ. Ἐὰν αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐρωτηθῇ ὁ Ἀγγλικὸς λαός, ποῖα εἶναι ἡ γνώμη του ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ δικαίου τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἀποφανθῇ ὑπὲρ τῆς δικαιώσεως τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος Ἀλλά, ἐκτὸς τῆς τακτικῆς αὐτῆς τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, κύριοι βουλευταί, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις θέτει εἰς ἐφαρμογὴν τὰ παλαιά της ἀναχρονιστικὰ συστήματα, τὸ διαίρει καὶ βασίλευε. Δὲν εἶναι εἰς θέσιν μόνη της νὰ καθυποτάξῃ τὴν ἐπαναστατημένην ἑλληνικὴν ψυχὴν τῶν Κυπρίων, οὔτε νὰ θέσῃ ἐκ ποδὸς τοὺς ἡρωϊκοὺς πολεμιστὰς τῆς Ε.Ο.Κ.Α. καὶ θέτει εἰς ἐνέργειαν τὴν ἀρχὴν τοῦ διαίρει καὶ βασίλευε καὶ ἐμφυσᾷ εἰς τὴν τουρκικὴν μειονότητα τὸν ἐμφύλιον σπαραγμόν, τὸν σπαραγμὸν μὲ τοὺς συμπατριώτας των, τοὺς Ἕλληνας τῆς Κύπρου. Αὐταὶ εἶναι αἱ ἐνέργειαί της καὶ ἔρχεται νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν γραμμὴν αὐτήν, πρὸ τῆς ὁποίας σύμπας ὁ ἐλεύθερος κόσμος πρέπει νὰ στρέψῃ τὴν προσοχήν του, διότι ἀποτελεῖ ἀρχὴν σοβαρῶν γεγονότων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι ὑποχρεωμένος ὁ ἐλεύθερος κόσμος νὰ ἀσχοληθῇ.

Κύριοι βουλευταί, ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου εἶναι ἐθνικὴ καὶ ὡς τοιαύτη πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν νὰ ἀφίνῃ νὰ πιστευθῇ ὅτι ἡ πολιτική της ἔναντι τοῦ χειρισμοῦ τῆς ὑποθέσεως ἐκ μέσους τῆς Κυβερνήσεως, ἀποτελεῖ ἀντιπολιτευτικὴν ἐκδήλωσιν ἢ δημαγωγίαν. Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε καὶ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἔχῃ τὸ μονοπώλιον τοῦ χειρισμοῦ καὶ νὰ πιστεύῃ ὅτι αὐτὴ ἔχει πολιτικὴν ἀλάνθαστον. Χάριν τοῦ Ἔθνους, χάριν τοῦ ἀγῶνος τῆς αἱμασσούσης καὶ πυρπολουμένης Κύπρου, ἐπιβάλλεται κοινὴ γραμμή, ἀδιαίρετος ἀγὼν καὶ κοινὴ προσπάθεια. Κατηραμένοι νὰ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ θελήσουν καθ' οἱονδήποτε τρόπον, εἴτε ἀπὸ ἐκμετάλλευσιν εἴτε ἀπὸ μονοπώλησιν τοῦ πατριωτισμοῦ νὰ κάμουν τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, ἰδικήν των. Αἱ εὐθῦναι ἡμῶν ἢ αἱ νίκαι αἱ ὁποῖαι θὰ δημιουργηθοῦν, θὰ ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας.

Κύριοι βουλευταί, ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἀρνούμεθα πατριωτισμόν, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἔχῃ λάβει ἤδη τὰ μέτρα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ λάβῃ διὰ νὰ δείξῃ ἀφ' ἑνὸς κατανόησιν πρὸς τὸ μήνυμα τοῦ Ἐθναρχεύοντος τῆς Κύπρου καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ συγκινήσῃ τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην, διὰ μηνυμάτων τὰ ὁποῖα θὰ στείλῃ ἐκεῖ ὅπου πρέπει. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἔχει ὑποχρέωσιν ἡ Βουλή, κατόπιν τοῦ μηνύματος τοῦ Ἐθναρχεύοντος, νὰ λάβῃ ἀπόφασιν νὰ στιγματίσωμεν τὰ ὄργια τὰ ὁποῖα διαπράτει εἰς βάρος τῆς ζωῆς, τῆς περιουσίας καὶ τῆς τιμῆς ὁ τουρκικὸς ὄχλος ἔναντι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐξ ἄλλου νὰ στείλῃ μήνυμα, ψήφισμα πρὸς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς ὅτι τὸ δίκαιον τὸ ὁποῖον στραγγαλίζει ἡ Ἀγγλία εἰς βάρος τῆς Κύπρου, καὶ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ, εἶναι ἀπαράδεκτα καὶ ὡς τοιαῦτα κατα-δικάζονται. Πρέπει, κ. βουλευταί, ὅλοι μας νὰ σκεφθῶμεν τὴν Ἑλλάδα, νὰ σκεφθῶμεν τὴν ἀγωνιζομένην Κύπρον, καὶ

μακρὰν κομματικῶν βλέψεων, μακρὰν διαμαχῶν καὶ μακρὰν οἱουδήποτε μονοπωλήσεως, νὰ σταθῶμεν συμπαραστάται τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. (Χειροκροτήματα).

Κ. Τσαλβάρης. Κύριε Πρόεδρε, θὰ προσθέσω ὀλίγα τινα εἰς τὴν γενομένην συζήτησιν, ἡ ὁποία ἔχει ἕνα μέγα σκοπόν, καὶ προεκλήθη ἐκ τῶν τηλεγραφημάτων τοῦ Ἐθναρχεύοντος εἰς Κύπρον Ἐπισκόπου Κιτίου κ. Ἀνθίμου. Ἐπὶ τῆς γενικωτέρας πολιτικῆς τῆς ἀσκηθείσης ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς παρούσης Κυβερνήσεως νομίζω ὅτι ἐλέχθησαν ἀρκετά, ἔχει δὲ ἡ Κυβέρνησις ὑπὲρ αὐτῆς μίαν πίστωσιν χρόνου — μετὰ τὴν τελευταίαν ψῆφον ἐμπιστοσύνης, τῆς ὁποίας ἔτυχεν,—ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν τὰς ἐνεργείας της αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν ἐπὶ τέλους νὰ εἶναι πληρέστεραι καὶ βραστηριότεραι ἐκείνων, μὲ τὰς ὁποίας μᾶς ἐσυνήθισεν ἕως τώρα ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἐθνικοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Δι' αὐτὸ δὲν θέλω ἐκτεινόμενος νὰ προσθέσω εἰς ὅσα οἱ κ. συνάδελφοι ἐξέθεσαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ τονίσω ὅτι μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τοῦ ἀναπληροῦντος τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἐφ' ὅσον συζητουμένου ἑνὸς τόσον μεγάλου ἐθνικοῦ θέματος δὲν τιμᾷ τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς ὁ κ. Πρωθυπουργὸς θὰ πρέπει τοὐλάχιστον ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν Κυπριακὴν Ἔκκλησιν νὰ προέλθῃ ἀπὸ ὅλας τὰς πτέρυγας τῆς Βουλῆς καὶ νὰ εἶναι τοιαύτη καὶ ἐνιαία ὥστε νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ ἐμψυχώσῃ τὸν ἀγῶνα τῶν μαχομένων Κυπρίων πατριωτῶν, καὶ ὅλου τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος μάχεται ἐκεῖ, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πεποίθησιν εἰς ὅλους, ὅτι δὲν ἔχουν ἐγκαταλειφθῇ παρὰ τῆς μητρὸς πατρίδος. (Χειροκροτήματα).

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. προσωρινὸς καὶ Ἐξωτερικῶν). Ἴσως δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ὑπενθυμίσω εἰς τὴν Βουλὴν κάτι τὸ ὁποῖον καὶ ἐγὼ προσωπικῶς ἐλησμόνησα καὶ τὸ ἐνεθυμήθην μόνον τώρα ποὺ ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ βήματος. Ὅτι συζητοῦμεν μίαν ἀναφοράν. Αὐτὸ τὸ ἐνεθυμήθη μόνον ὁ ἀξιότιμος καὶ ἀγαπητὸς ἐκ Πρεβέζης βουλευτής. Ὅλοι οἱ ἄλλοι νομίζω, ὅτι ἐξέφυγαν ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ κανονισμοῦ, ἡ δὲ Κυβέρνησις, σεβομένη τὴν οὐσίαν καὶ τὴν σημασίαν τοῦ θέματος, οὔτε διεμαρτυρήθη, οὔτε διέκοψε τοὺς ἀγορητάς, ἀλλὰ τοὺς ἤκουσε ὅλους ἀσκούντας τὴν κριτικήν των ἐπὶ τῆς γενικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, κριτικὴν ἣν εἶχεν ἀσκήσει πρὸ 10 ἡμερῶν καὶ πάλιν ἡ Ἀντιπολίτευσις. Ὁ πρόλογος ἐπὶ ἑκάστου ρήτορος, ἀπετέλει πάντοτε ὑπόσχεσιν περὶ μὴ ἀσκήσεως κριτικῆς, καὶ περὶ μὴ ἐπαναλήψεως τῶν ἤδη λεχθέντων εἰς προηγουμένας συζητήσεις. Ὁ ἐπίλογος ὅμως καὶ ἡ οὐσία ἦσαν κριτικὴ τῆς γενικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν πιστεύω, ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ ἀσέβειαν πρὸς τὸ Σῶμα ἐὰν ὁ ἁρμόδιος Ὑπουργὸς συμμορφούμενος πρὸς τὸν κανονισμὸν τῆς Βουλῆς προσπαθήσῃ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ κανονισμοῦ νὰ δώσῃ πᾶσαν δυνατὴν ἀπάντησιν εἰς τὰ ἐρωτήματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐπιτρέπεται ἐκ τοῦ κανονισμοῦ.

Τὰ γεγονότα, κύριοι, ποὺ ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν σημερινὴν συζήτησιν εἶναι πράγματι τραγικά. Εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον τραγικά, καθ' ὅσον ἐνῷ τὰ δύο στοιχεῖα τὸ Μουσουλμανικὸν καὶ Ἑλληνικὸν ἀπὸ πολλῶν αἰώνων μάχονται καὶ ἀγωνίζονται εἰς ὅλας τὰς γωνίας τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ εἰς ὅλας τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου ἐπὶ 7 αἰῶνας, εἰς ἕνα μέρος μόνον τῆς γῆς ἔζησαν πάντοτε ἐν ἀγαστῇ συμπνοίᾳ καὶ αὐτὸ τὸ μέρος εἶναι ἡ Κύπρος. Καὶ αἰφνιδίως, ὄχι κατὰ τὸ ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον ἔγινε τὸ δημοψήφισμα καὶ ὅπου θὰ ἀνεμένετο κάποια ἀντίδρασις τοῦ Τουρκικοῦ στοιχείου, ὄχι τὸ ἑπόμενον ἔτος, ἀλλὰ μόνον πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐδημιουργήθη αὐτὴ ἡ κατάστασις ἡ ὁποία δικαίως ἀνησυχεῖ τοὺς Ἐθναρχεύοντας ἐν Κύπρῳ καὶ δικαίως ἀνησυχεῖ καὶ τὴν Βουλὴν ἐν Ἑλλάδι. Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ σᾶς ἀναφέρω ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἐπὶ τῶν κατ' ἰδίαν περιστατικῶν, διότι τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν τὰ γνωρίζετε ἀπὸ τὸν ἡμερήσιον τύπον. Ἤθελον μόνον νὰ τονίσω μερικὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα δὲν ἐθίξαν οἱ μέχρι τοῦδε ὁμιλήσαντες. Εἶναι τὰ ἑξῆς: Παρὰ τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἑλλήνων ἐν Κύπρῳ, εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐνετάθη ἡ σύγκρουσις τῶν δύο στοιχείων, τὰ θύματα εἶναι κατὰ κανόνα περισσότερα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Δεύτερον ἐνῷ ἔχομεν καταστροφὰς τὰς ὁποίας διαπράττουν μουσουλμάνοι, βλέπομεν, ὅτι δὲν συλλαμβάνονται τόσον εὐκόλως οἱ ἔνοχοι, ἀντιθέτως κατόπιν αὐτῶν συμβαίνει νὰ συλλαμβάνωνται Ἕλληνες.

Παρατηροῦμεν βραδύτητα εἰς τὴν ἐπιβολὴν κυρώσεων ὁσάκις αἱ κυρώσεις αὐταὶ δὲν ἀφοροῦν Ἕλληνας. Αὐτὸ δὲ συμβαίνει, κύριοι, ποῦ; Εἰς μίαν χώραν ὅπου ὑπῆρχε πάντοτε σύμπνοια μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων. Ὀφείλω δὲ νὰ σᾶς δηλώσω ἐπισήμως, ὅτι καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ πρόθεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἦτο καὶ εἶναι νὰ ζήσῃ ἐν ἀγαστῇ συμπνοίᾳ μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ στοιχείου.

Ἡ πρόθεσις τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξεν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, νὰ διατηρηθῇ ἡ φιλικωτάτη σχέσις μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων, οἵα ὑπῆρξεν, ὡς σᾶς εἶπον, ἀπὸ αἰώνων. Αὐτὰ εἶναι τὰ γεγονότα, Παρὰ ταῦτα ἐδημιουργήθησαν ἐσχάτως ὅλαι αὐταὶ αἱ συγκρούσεις, αἱ ὁποῖαι εὐλόγως ἀνησύχησαν τὴν Ἐθναρχίαν, εὐλόγως ἀνησύχησαν ὑμᾶς καὶ ἀνησύχησαν ἐγκαίρως, ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν, τὴν Κυβέρνησιν, ἡ ὁποία, ἔλαβε πάντα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα πρὸς ἀναχαίτησιν καὶ ἀποτροπήν των. Ἔλαβε καὶ τὰ διπλωματικὰ πλησίον τῶν Κυβερνήσεων τῶν συμμάχων Κρατῶν καὶ ὅσα δύνανται νὰ ληφθῶσιν εἰς τοὺς Διεθνεῖς Ὀργανισμούς. Θὰ παρεστηθῇ ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ὅτι δὲν θὰ τοῦ ἐκθέσω ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ ληφθέντα μέτρα.

Γ. Καρτάλης. Συνήθισα.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. Ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἀλλά, θέλω νὰ τὸν βεβαιώσω, ὅτι ὅταν ἔχωμεν διπλωματικὰ διαβήματα, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται ἐν ἐξελίξει —ἀπὸ ἄλλου περιμένομεν ἀπάντησιν, ἀπὸ ἄλλου περιμένομεν περαιτέρω ἐνεργείας— εἶναι ἀπολύτως ἀπαράδεκτον νὰ γίνεται δημοσία, περὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν, συζήτησις. Ἐπομένως λυπεῖται ἡ Κυβέρνησις, λυπεῖται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀλλὰ δὲν θὰ δώσω ἐξηγήσεις ἐπὶ γενομένων μέχρι τῶδε ἐνεργειῶν καὶ διαβημάτων, ἀσχέτως τοῦ ἂν ἀργότερον ὑπάρξῃ καιρὸς καὶ χρόνος καὶ τὰ μέτρα αὐτὰ νὰ ἀνακοινωθοῦν καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα θὰ γίνουν ἐν τῷ προσεχῇ μέλλοντι. Μεταξὺ τῶν ἀντιδράσεων τὰς ὁποίας παρουσίασεν ἡ Κυβερνητικὴ δραστηριότης, κατὰ τὰς τελευταίας αὐτὰς ἡμέρας, εἶναι καὶ αἱ δηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως αἱ ἀπαντητικαὶ εἰς τὰς γνωστὰς δηλώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ θέλω νὰ κάμω μίαν δήλωσιν. Εἰς τὰς δηλώσεις αὐτὰς δὲν ὑπάρχει οὐδεμία αἰχμὴ ἐναντίον οἱασδήποτε φιλικῆς Χώρας. Καὶ νομίζω, ὅτι προσφέρουν κακίστην ὑπηρεσίαν εἰς τὸν τόπον ὅσοι θέλουν νὰ ἑρμηνεύσουν τὰς δηλώσεις αὐτὰς ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ὑπάρξεως ἐν αὐταῖς αἰχμῶν κατὰ οἱασδήποτε Χώρας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἢ καὶ ἄλλης τινὸς Χώρας. Αἱ δηλώσεις αὐταί, τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ἀποτελοῦν ἄλλωστε ἀνακοίνωσιν νέου γεγονότος, ἀλλὰ ὑπόμνησιν παλαιοτέρων, πολὺ παλαιοτέρων δηλώσεων. ὄχι τῆς παρούσης Κυβερνήσεως.

Οἱ ἀξιότιμοι κύριοι Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. νομίζω ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὑπεστήριξαν τὴν ἀνάγκην τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Γ. Παπανδρέου. Βεβαίως.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. — ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἤδη μετὰ τὰ νέα γεγονότα.

Ἡ Κυβέρνησις, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐμμένει εἰς τὴν σκέψιν τῆς μὴ προσφυγῆς εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, διὰ τοὺς ἰδίους λόγους, τοὺς ὁποίους ὑπεστήριξε καὶ εἰς προηγουμένην συζήτησιν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, κρίνασα ὅτι δὲν εἶναι πρόσφορος ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Ὑπουργέ, οὐδέποτε ἐξετέθησαν αὐτοὶ οἱ λόγοι εἰς τὴν Βουλήν. Ἂν ἔχετε λόγους, νὰ τοὺς ἐκθέσετε, ἀλλὰ οὐδέποτε ἐξετέθησαν.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. — ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.).

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἐξετέθησαν, κ. Ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὑπέμνησεν, ἀπαντῶν εἰς ὑμᾶς νομίζω, ὁ πρώην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι δὲν ὑπάρχουν τόσον λόγοι οὐσίας, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐμποδίζουν νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἀλλὰ δικονομικοί. Διότι ὡς ὀρθώτατα εἶπεν ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως κ. Βενιζέλος, εἶναι κλασσικὴ ἡ περίπτωσις προσφυγῆς ἀπὸ ἀπόψεως οὐσίας εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ὀρθώτατα τὸ εἶπε καὶ δὲν εἶναι ἐκεῖ τὸ ζήτημα. Τὸ ζήτημα εἶναι ἂν εἶναι πρόσφορος ὁ χρόνος καὶ ἂν διαδικαστικῶς συμφέρῃ εἰς ἡμᾶς νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας.

Γ. Καρτάλης. Δηλαδή, κ. Ὑπουργέ, ὁμολογεῖτε, ὅτι δὲν ἔχετε μίαν δύναμιν νὰ σᾶς ὑποστηρίξῃ.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. — ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.): Δὲν ὁμολογῶ τοῦτο. Ὁμολογῶ τὴν διαδικασίαν τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, τὴν ὁποίαν ὁμολογεῖτε καὶ σεῖς.

Γ. Καρτάλης. Ποίαν;

Σ. Χούτας. Νὰ τὴν ἐξηγήσετε νὰ πεισθῇ τὸ Σῶμα, ἂν ἔχετε δίκαιον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ οὐσιώδους θέματος.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. — ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.). Διὰ νὰ σᾶς πείσω θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναπτύξω λεπτομερείας, τὰς ὁποίας λυποῦμαι, ἀλλὰ δὲν δύνᾶμαι νὰ ἀναπτύξω δημοσίᾳ.

Σ. Χούτας. Βεβαίως, νὰ τὰς ἀναπτύξετε.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. Ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.). Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δύναμαι νὰ ἀναφέρω ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα προβάλλονται ἐναντίον τῆς προσφυγῆς, εἶναι τὸ διαδικαστικόν, ἀξιότιμε κ. συνάδελφε ἐκ Βάλτου. Δηλαδὴ θεωρῶ, ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος μέγιστος ἐμπλοκῆς. Εἰς τοῦτο δὲ συμφωνοῦν καὶ ὅλοι οἱ γνωματεύσαντες ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰδικοί. Διότι κατὰ περίεργον σύμπτωσιν, ὅλοι οἱ καθηγηταὶ τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, οἱ παρ' ἡμῖν, ἀπεφάνθησαν ἐπὶ τούτου ὁμοφώνως...

Σ. Χούτας. Κάμνετε λάθος, κ. Ὑπουργέ, ὄχι ὁμοφώνως.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. Ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.) Δὲν κάμνω λάθος. Ὁμοφώνως ἀπεφάνθησαν ὅλοι οἱ καθηγηταί, ὁμοφώνως τὸ Συμβούλιον τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν πλὴν ἑνὸς ἀνωτάτου ὑπαλλήλου διαφωνήσαντος, ὅτι λόγοι δικαστικοὶ ἐπιβάλλουν τὴν μὴ προσφυγήν. Ἂν πέραν αὐτῶν, ὑπάρχουν ἄλλοι λόγοι, αὐτοὺς τοὺς λόγους ὡς εἶπον, δὲν εἶναι σκόπιμον νὰ ἀνακοινώσω.

Γ. Καρτάλης. Τὸ ἄρθρον 12, κύριε Ὑπουργέ:

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. Ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.). Τοῦ ἄρθρου 12 καὶ ἄλλων ἄρθρων.

Γ. Καρτάλης. Δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἄρθρον.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. Ἀναπλ. Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἐν συναρτήσει μὲ τὰ ἄρθρα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀπαιτουμένην πλειοψηφίαν, τὰ ἄρθρα τὰ καθορίζοντα τὸ ΝΕΠΟ.

Γ. Καρτάλης. Δὲν εἶναι ἀντιδικία αὐτό, κ. Ὑπουργέ, ἀλλὰ νομίζω ὅτιι τὸ Σῶμα ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ τί ἐννοοῦμεν καὶ σεῖς καὶ ἡμεῖς, ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ διαδικαστικῶν δυσκολιῶν.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. προσ. καὶ Ἐξωτερικῶν). Ἐννοοῦμεν, κ. ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, κατὰ πρῶτον λόγον, ὅτι ὑπαρχούσης ἐκκρεμότητος ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, ἐκκρεμότητος, τὴν ὁποίαν δύναται ἡ πλειοψηφία τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας νὰ παρατείνῃ ὅσον θέλει, ὑπάρχει ἔνστασις ἐκκρεμοδικίας πρὸς συζήτησιν τοῦ ζητήματος ἐνώπιον τῆς Γεν. Συνελεύσεως.

Γ. Καρτάλης. Τότε θὰ μοῦ ἐπιτέψητε νὰ σᾶς ἀναφέρω τὴν σελ. 216 τῶν Χάμπρο, οἱ ὁποῖοι σᾶς ἀπαντοῦν ἄνευ οὐδεμιᾶς συζητήσεως. Φαντάζομαι ὅτι τὸ κῦρος τῶν ἀξιοτίμων καθηγητῶν τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου ἐν Ἑλλάδι εἶναι μέγιστον, ἀλλὰ νομίζω ὅτι πέραν τῶν συνόρων τῶν κρατῶν των εἶναι γνωστοὶ αὐτοὶ οἱ δύο κλασσικοὶ ἐσημηνευταί. Ἆρα ἀναμφισβητήτως ἔχετε ἄδικον σεῖς, ἐὰν ἀσπάζεσθε τὴν γνώμην ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἐμπλοκὴ ἐκ τοῦ ἄρθρου 12, διότι εἶναι τόσον σαφὴς ἡ διάταξις, ὥστε ἐπιτρέπει ὄχι μόνον σύστασιν, ἀλλὰ συζήτησιν. Ὑπάρχει, ἄλλωστε, καὶ προηγούμενον, κ. Ὑπουργέ, τὸ προηγούμενον τῆς Παλαιστίνης, ὅπου συνεζητοῦντο ταὐτοχρόνως πρόσφυγὴ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας καὶ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Σ. Χούτας. Καὶ τοῦ Μαρόκου.

Γ. Καρτάλης. Διὰ τὸ Μαρόκον εἶχε τελειώσει. Ἀλλ' ἀναμφισβητήτως, κ. Ὑπουργέ, δὲν ὑπάρχει ἐκ τοῦ ἄρθρου 12 οὐδεμία δυνατότης ἐμπλοκῆς.

Καί, δεύτερον, αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ ἐξηγήσετε εἰς τὸ Σῶμα: ποῦ εἶναι ἡ διαδικαστικὴ δυσκολία, τὴν ὁποίαν ἀντιμετωπίζετε; Δὲν εἶναι τοῦ ἄρθρου 12, διότι τὸ ἄρθρον 12 εἶναι μία ὑπεκφυγή. Εἶναι οἱ κανόνες διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου. Τί φοβεῖσθε τῶν κανόνων διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας;

Κ. Τσάτσος (Ὑπουργ. Προεδρ. Κυβερνήσεως, Ἀναπλ. Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους ὄχι μόνον ἡμεῖς, ἀλλ' ὁλόκληρος ἡ Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ἐν ὁμοφωνίᾳ μὲ τοὺς ἐδῶ τουλάχιστον νομομαθεῖς ἀπὸ ἀπόψεως διεθνοῦς δικαίου, ἤχθημεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσφύγωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας εἶναι κατὰ κύριον λόγον αὐτοὶ τοὺς ὁποίους ἀνέφερα.

Σ. Βενιζέλος. Ἐὰν ἐπιδεινωθῇ ἡ κατάστασις κ. Ὑπουργέ;

Κ. Τσάτσος (Ὑπουργ. Προεδρ. Κυβερνήσεως, Ἀναπλ. Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Κύριε Πρόεδρε, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν νὰ εἴπῃ εἰς κανένα — καὶ καταλαβαίνετε πολὺ καλὰ τί ἐννοῶ διὰ αὐτῆς τῆς δηλώσεως— ἂν θὰ κάμῃ αὔριον ἢ μεθαύριον προσφυγήν. Δικαιολογεῖται διατί δὲν τὴν ἔκαμεν ἕως σήμερον. Ἂν θὰ κάμῃ αὔριον προσφυγήν, αὐτὸ θὰ τὸ ἀφήσωμεν ἀνοικτόν.

Κ. Τσαλδάρης. Δηλαδή, διὰ καθαρῶς διαδικαστικοὺς λόγους, οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἔχουν ἀντίθετον γνώμην διὰ τὴν προσφυγήν; Νομίζω, ὅτι οἱ κύριοι καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἠμποροῦν νὰ ἔχουν τὴν ἔγκυρον γνώμην των ἀπὸ πλευρᾶς ἐπιστημονικῆς. Ἀλλὰ ἡ ἐκτίμησις τῶν διαδικαστικῶν λόγων εἶναι καθαρῶς ζήτημα τῆς Κυβερνήσεως— ποῖος δηλ. εἶναι ὁ κατάλληλος χρόνος ὑποβολῆς, ἡ ὥρα τῶν ἐνστάσεων, καὶ προπαντὸς ἂν καὶ πῶς θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ συμπαράστασις ἐκείνων ποὺ θὰ μᾶς ὑποστηρίξουν.

Σ. Χούτας. Κύριε Ὑπουργέ, μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς εἴπω τοῦτο, διότι εἶμαι ὁ πρῶτος ἐρωτῶν.

Πρόεδρος. Κύριε Χούτα, δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ κάμνετε διακοπάς.

Σ. Χούτας. Δύο λέξεις θὰ εἴπω. Κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑποστηρίξατε εἶναι, ὅτι τὰ θέματα εἶναι διάφορα. Τὸ θέμα, διὰ τὸ ὁποῖον θὰ προσφύγωμεν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας, εἶναι τὸ θέμα τῶν σημερινῶν τουρκικῶν βανδαλισμῶν, ἐνῷ τὸ θέμα, διὰ τὸ ὁποῖον προσφεύγομεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, εἶναι τὸ ὅλον Κυπριακὸν θέμα, τὸ θέμα δηλαδὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἑπομένως, ἕτερον ἑκάτερον καὶ συνεπῶς δὲν δύναται τὸ ἕνα νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἐγγραφὴν ἢ τοὐλάχιστον τὴν διαδικασίαν τῆς συζητήσεως τοῦ ἑτέρου. Αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα.

Κ. Τσάτσος (Ὑπουργὸς Προεδρίας Κυβερνήσεως προσωρινὸς καὶ Ἐξωτερικῶν). Ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ διακινδυνεύσῃ εἰς ἀμφιβόλου ἐκβάσεως ναμικὰς συζητήσεις καὶ διαδικασίας τὴν προσφυγήν της ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀρθότατα, ὅπως εἶπεν καὶ ὁ ἀξιότιμος ἐκ Πρεβέζης βουλευτής, ἀναμένεται ἡ εὐτυχὴς ἔκβασις τῆς ὑποθέσεως. Δὲν πρόκειται νὰ ἐμπλακῶμεν ἡμεῖς μὲ ἀφιμσθητούμενα ἐπιχειρήματα, εἴτε τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, εἴτε τῶν συγγραφέων, τοὺς ὁποίους ἐπικαλεῖται, εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας διὰ νὰ διακινδυνεύσωμεν ἔστω καὶ κατὰ 10 0)ο μίαν ὑπόθεσιν, τῆς ὁποίας ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν ἐπίκειται ἡ εὐνοϊκωτέρα κατὰ πολὺ προβολὴ ἐνώπιον τοῦ ἁρμοδίου ὀργάνου καὶ ἀνωτάτου διεθνοῦς ὀργάνου ὑπὸ πολὺ καλυτέρους οἰωνούς.

Χ. Παπαστεργίου. Καὶ νὰ ἀφήσωμεν τοὺς Τούρκους νὰ σφάζουν καὶ νὰ καίνε εἰς τὴν Κύπρον;

Κ. Καλκάνης. Δέκα μῆνες ἐπέρασαν, χωρὶς νὰ κάμετε τίποτε.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. προσ. καὶ Ἐξωτερικῶν). Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ δώσῃ τὴν λύσιν καὶ τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἀπάντησιν τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν τῆς Μ. Βρεταννίας, εἶναι ἡ πλήρης ὀργάνωσις ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τῆς μάχης εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα χρέος μας. Ἐκεῖ δέ, ὡς ὀρθότατα καὶ οἱ ἐθναρχικοὶ σύμβουλοι καὶ νομίζω καὶ ἀξιότιμοι ρήτορες τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ἐτόνισαν, ἕνα εἶναι τὸ αἴτημα, ἡ ἄμεσος αὐτοδιάθεσις, διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἐκεῖ κανένα ἄλλο αἴτημα. Εἶναι ἀστεῖον νὰ συζητῶμεν περὶ ἄλλου αἰτήματος διὰ τὴν προσφυγήν μας, ὅταν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη μόνον αὐτὸ ἠμπορεῖ νὰ συζητῶμεν δι' αὐτῆς.

Κ. Καλκάνης. Κύριε Ὑπουργέ, ἐπέρασαν δέκα μῆνες, τί ἐκάματε;

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. προσ. καὶ Ἐξωτερικῶν). Κύριε Πρόεδρε, θὰ τελειώσω ἐντὸς πέντε λεπτῶν καὶ σᾶς παρακαλῶ ἄνευ διακοπῶν. Διὰ τῶν ὀργάνων τοῦ ἄξονος εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη θὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια κατὰ τοὺς προσεχεῖς μῆνας. Ἤδη δύναμαι νὰ ἀνακοινώσω εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι ἐξετυπώθη ἡ Λευκὴ Βίβλος. Ἡ Λευκὴ Βίβλος θὰ γίνῃ δημόσιον κείμενον ἐντὸς ἐλαχίστων ἴσως ὡρῶν, ἀλλοῦ ἡμερῶν, μόλις δηλαδὴ λάβωμεν τηλεγράφημα τοῦ ἐκεῖ ἀντιπροσώπου μας ὅτι διενεμήθη ἡ Βίβλος εἰς τὰς Ὑπηρεσίας τῆς Γραμματείας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Μαζὶ μὲ τὴν Λευκὴν Βίβλον ὑπάρχουν τὰ ἐπεξηγηματικὰ σημειώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὰς προτάσεις —θέλομεν νὰ κάμωμεν ἕνα παραλληλισμόν— τὰς προτάσεις τὰς ὁποίας κατεθέτει τὸ Κράτος εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Εἰς αὐτὰς ἀναπτύσσονται τὰ ἐπιχειρήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζει τὸ ..... κράτος τὴν προσφυγήν του. Αὐτὴ ἡ διαδικασία, ἀρτίως ὠργανωμένη, μὲ τὴν συμπαράστασιν ὅλων τῶν φίλων μας, μὲ τὴν συμπαράστασιν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, νομίζω, ὅτι θὰ δώσῃ τὰ ἐπιδιωκόμενα ἀποτελέσματα. Ἠσθάνθην ὁμολογουμένως μίαν βαθεῖαν ἱκανοποίησιν ὅταν ὁ ἀξιότιμος ἐκ Πρεβέζης βουλευτής, ἐκ τῶν ὀλίγων οἱ ὁποῖοι ἔζησαν προσωπικῶς τὸ κλίμα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, εἶπε μερικὰς λέξεις αἰτιοδοξίας διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος, αἰτιοδοξίαν, τὴν ὁποίαν συμμεριζόμεθα καὶ ἡμεῖς, διότι πιστεύομεν πράγματι, ὅτι εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν προσεχῆ σύνοδον, ὡς εἶναι αὕτη διαμορφωμένη καὶ μὲ τὴν προπαρασκευήν, τὴν ὁποίαν κάμνομεν καὶ ἡμεῖς καί, ἂς εἴπωμεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας, ὁ ὁποῖος κάμνει τὸ κατὰ δύναμιν διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ τὸν τελευταῖον καιρόν, ὅτι εἶναι δυνατόν, λέγω, νὰ καταλήξωμεν εἰς μίαν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Σ. Βενιζέλος. Πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι θὰ ἔχετε νέας ἀπογοητεύσεις, κύριε Ὑπουργέ.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. προσωρινὸς καὶ Ἐξωτερικῶν). Κύριε Πρόεδρε, ἡμεῖς θὰ κάμωμεν ὅ,τι πρέπει διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα αὐτό. Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦμεν καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ χρέος μας. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς πτέρυγος).

Α. Μπριλλάκης. Κύριε Πρόεδρε, θέλω μίαν διευκρίνησιν ἀπὸ τὸν κ. Ὑπουργόν.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. προσωρινὸς καὶ Ἐξωτερικῶν). Κύριε Πρόεδρε, νομίζω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐσεβάσθη τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως νὰ διαδηλώσῃ, ὅπως ὅλη ἡ Βουλή, τὰ αἰσθήματα τῆς ὀργῆς καὶ τῆς πικρίας διὰ τὰ τεκταινόμενα ἐν Κύπρῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ Κανονισμὸς εἶναι Κανονισμός.

Πρόεδρος. Καὶ τηρεῖται ἤδη αὐτός.

Α. Μπριλλάκης. Ὁ κ. Ὑπουργὸς μὲ ἐκατηγόρησεν, ὅτι «παρηρμήνευσα» τὰς δηλώσεις τοῦ κ. Πωθυπουγοῦ εἰς ἀπάντησιν τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Ἤντεν. Θὰ ἤμουν διατεθειμένος νὰ ἀνακαλέσω τὰ ὅσα εἶπα, ἐὰν ὁ κ. Ὑπουργὸς «ἡρμήνευε» ἐκείνες τὶς δηλώσεις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ. Ἐπιδὴ ὅμως, δὲν τὶς ἡρμήνευσε, ἐρωτᾶται τώρα: Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, διεκδικοῦντας τὸ αἴτημα τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, προσφέρει στοὺς Βρεταννοὺς ὡς στρατηγικὴν βάσιν τὴν Κύπρον; Ναὶ ἢ οὔ; Καὶ ἐὰν προσφέρῃ, μπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑποστήριξιν τῆς προσφυγῆς μας στὸν Ο.Η.Ε. ἀπὸ τὰ Ἀραβικὰ — ἀντιαποικιακὰ κράτη;

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, τὸ συμπέρασμα τῆς ἰδικῆς μου ὁμιλίας ἦτο διπλοῦν. Πρῶτον, ἡ Κυβέρνησις νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔδωσε τὴν ἀπάντησιν τῆς Κυβερνήσεως. Δεύτερον, τὸ Σῶμα, τὸ Κοινοβούλιον νὰ καταγγείλῃ εἰς ὅλα τὰ κοινοβούλια τὰς ὠμότητας, αἱ ὁποῖαι διαπράττονται εἰς τὴν Κύπρον καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συμπαράστασιν τῶν ἐλευθέρων λαῶν, διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Κύπρον. Ἡ διατύπωσίς μου ὑπῆρξεν ἡ ἑξῆς: νὰ ἀπευθυνθῶμεν εἰς ὅλα τὰ κοινοβούλια νὰ καταγγείλωμεν ὅσα συμβαίνουν εἰς τὴν Κύπρον καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν παγκόσμιον συμπαράστασιν διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εἰρήνην τῆς μεγαλονήσου.

Πρόεδρος. Ἐπελείωσε τὸ ζήτημα.

Κ. Τσαλδάρης. Κύριε Πρόεδρε, τὸ ζήτημα δὲν ἐτελείωσε. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ μὲ τὰ λεχθέντα ὡς λῆξαν. Εἶναι ὑποχρέωσις νὰ συνταχθῇ ψήφισμα διαμαρτυρίας πρὸς ὅλας τὰς Βουλὰς τοῦ κόσμου, ἐπισημαῖνον τοὺς κινδύνους τῆς Εἰρήνης ἐκ τῶν συμβαινόντων αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς Κύπρον. Δὲν πρέπει νὰ τελειώσῃ ἡ σημερινὴ συζήτησις ἄνευ λήψεως μέτρων, ἐκτὸς τῆς Κυβερνήσεως, καὶ παρ' αὐτῆς τῆς Βουλῆς. Πρέπει νὰ ληφθῇ ἀπόφασις ἐπὶ τῆς προτάσεως ἀποστολῆς διαμαρτυρίας καὶ ἐκκλήσεως διὰ τοὺς κινδύνους τῆς Εἰρήνης, καθὼς καὶ διὰ τὸ ποῦ θὰ ἀπευθυνθῇ καὶ κατὰ ποῖον τρόπον.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβ. προσ. καὶ Ἐξωτερικῶν). Νὰ ἐρωτηθῇ τὸ Σῶμα, κ. Πρόεδρε.

Πρόεδρος. Συμφωνεῖ ἡ Βουλὴ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοιαύτης διαμαρτυρίας;

Πλεῖστοι βουλευταί. Μάλιστα, μάλιστα. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Συνεπῶς ἐξουσιοδοτεῖται τὸ Προεδρεῖον, ὅπως συντάξῃ καὶ ἀποστείλῃ τὴν σχετικὴν διαμαρτυρίαν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΚΣ΄
6 ΙΟΥΝΙΟΥ 1956

Πρόεδρος. Εἰς ὅλους ἀπαντῶμεν, κύριε συνάδελφε.

Ἀνακοινῶ ὡσαύτως τὸ κείμενον τοῦ τηλεγραφήματος τὸ ὁποῖον ἀπεστάλη πρὸς ὅλα τὰ Κοινοβούλια τῶν Ἐλευθέρων Λαῶν συφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σώματος ἡ ὁποία ἐλήφθη κατὰ τὴν χθεσινὴν συνεδρίασιν, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:

«ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Μέλη τῆς ἐλαχίστης Τουρκικῆς ἐν Κύπρῳ μειονότητος, ἀνοχῇ Ἀγγλικῆς Διοικήσεως, φονεύομεν καὶ τραυματίζουν Ἕλληνας Κυπρίους, ἀποτελοῦντας ὡς γνωστὸν πλειοψηφίαν πέντε ἕκτων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου, λεηλατοῦν, πυρπολοῦν καὶ καταστρέφουν περιουσίας αὐτῶν ἐν Λευκωσίᾳ, Λάρναχι, Ἀμμοχώστῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Κύπρου.

Ἀγγλικὴ Διοίκησις οὐδὲν μέτρον λαμβάνει πρὸς τιμωρίαν ἐνόχων καὶ πρόληψιν συνεχίσεως ἐν τῷ μέλλοντι παρομοίων

ἐγκλημάτων ἀποσκοπούντων πλήρη ἐξόντωσιν Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ νήσου.

Τριάντη συμπεριφορὰ Ἀγγλικῶν Ἀρχῶν ἀποθρασύνει Τουρκικὸν ὄχλον εἰς διάπραξιν νέων ἐγκλημάτων καὶ ἐγκυμονεῖ ἀμέσους κινδύνους διὰ τὴν Εἰρήνην.

Βρυλὴ Ἑλλήνων διὰ Ψηφίσματός της ἐκφράζει τὸν ἀποτροπιασμὸν καὶ τὴν βαθυτάτην ἀγανάκτησίν της διὰ τοιαύτας βαρβαρότητας καὶ ἔνοχον ἀνοχὴν Ἀγγλικῆς Διοικήσεως καὶ ὑψώνουσα ἐντονωτάτην φωνὴν διαμαρτυρίας, καταγγέλλει τὰ γιγνόμενα εἰς βάρος τοῦ ἀγωνιζομένου διὰ τὴν ἐλευθερίαν του Λαοῦ τῆς Κύπρου καὶ ἐπικαλεῖται τὴν συμπαράστασιν τῶν Βουλῶν τῶν Ἐλευθέρων Ἐθνῶν διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ εἰρήνην τῆς Μεγαλονήσου.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ»

Α. Ζ ά κ κ α ς. Κύριε Πρόεδρε, τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ νὰ σταλῇ εἰς ὅλα τὰ Κράτη.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Θὰ σταλῇ, κύριε συνάδελφε, εἰς ὅλα τὰ Κράτη τὰ ὁποῖα ἔχουν Κοινοβούλιον. Νομίζω ὅτι εἶναι 72.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΕ΄
8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1956

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἔχετε τὸν λόγον.

Ε. Μ α λ α μ ί δ α ς. Κύριε Πρόεδρε, σύμπαν τὸ Πανελλήνιον σείεται ἐκ βαθείας συγκινήσεως καὶ ὀργῆς, λόγῳ τῆς κυκλοφορησάσης εἰδήσεως κατὰ τὴν ὁποίαν αὔριον πρόκειται νὰ ἐκτελεσθοῦν ἕτεροι τρεῖς Κύπριοι πατριῶται. Ἐπιθυμῶ νὰ ἐρωτήσω τὴν Κυβέρνησιν ποῖα μέτρα ἔλαβε καὶ ἀκόμη τί σκέπτεται μέχρι τῆς αὔριον νὰ πράξῃ διὰ νὰ ἀποσοβηθῇ ἡ βέλουρὰ αὐτὴ πρᾶξις τῶν Ἀποικιακῶν Ἀρχῶν τῆς Κύπρου. Ἐπιβάλλεται νὰ δοθῇ ἀπάντησις ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ κοπάσῃ, κάπως ἡ ζωηρὰ ὀργὴ ἡ ὁποία κατέχει τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε συνάδελφε, τὸ Προεδρεῖον καὶ ἡ Κυβέρνησις συμμερίζονται ἀπολύτως τὰς ἀπόψεις τὰς ὁποίας διεπώσατε. Ἀλλ' ὅπως γνωρίζετε ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ Συντάγματος, εἶναι περιωρισμένη καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συζητηθοῦν θέματα ἐκτὸς τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Πάντως θὰ διαβιβάσῃ τὸ Προεδρεῖον πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τὰς γενομένας ὑφ' ὑμῶν παρατηρήσεις.

Χ. Θ η β α ί ο ς (Ὑπουργ. Οἰκονομικῶν). Ἡ Κυβέρνησις παρακολουθεῖ μετὰ μεγάλης συγκινήσεως τὸ ἔγκλημα τὸ ὁποῖον συντελεῖται εἰς βάρος τῶν Κυπρίων πατριωτῶν καὶ δὲν παρέλειψε καμμίαν ἐνέργειαν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀποτροπὴν τούτου. Δὲν εἶμαι ὁ ἁρμόδιος Ὑπουργὸς διὰ νὰ πληροφορήσω τὴν Ἐπιτροπὴν περὶ τῶν συγκεκριμένων μέτρων τὰ ὁποῖα ἔλαβε, ἀλλά, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἔγινε πᾶν τὸ δυνατόν, διὰ νὰ ἀποσοβηθῇ τὸ ἔγκλημα αὐτὸ τὸ ὁποῖον στιγματίζει τὸν πολιτισμὸν τοῦ αἰῶνος μας.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΛΕ΄
19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1956

Ὁ κ. Η. Ἡ λ ι ο ύ, λαβὼν τὸν λόγον πρὸ τῆς Ἡμερησίας Διατάξεως, εἶπε τὰ ἑξῆς :

Κύριε Πρόεδρε, τρεῖς ἀγχόνες στήνονται ἀπόψε διὰ ἰσαρίθμους ἀγωνιστὰς τῆς Κυπριακῆς Ἐλευθερίας, μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς αἰτήσεως χάριτος.

Ζωντανοὶ ὀργανισμοί, εἴτε ἄτομα εἶναι, εἴτε Κράτη, δὲν εἶναι δυνατόν, πρὸ τόσων συγκλονιστικῶν γεγονότων, νὰ ἐπιδεικνύουν ἀναλγησίαν καὶ ἀπάθειαν, αἱ ὁποῖαι εἶναι χαρακτηριστικαὶ μόνον τῶν Ὀργανισμῶν ποὺ εὑρίσκονται εἰς τὰ προχεγωρημένα στάδια ἀπονεκρώσεως.

Δι' αὐτὸ φρονῶ, ὅτι ἀνεξαρτήτως τυπικῆς ἁρμοδιότητος ἡ Ἐπιτροπὴ πρέπει νὰ διερμηνεύσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν ὁμόφωνον ἀξίωσιν τοῦ Ἔθνους ὅπως λάβῃ τὰ μέτρα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὰ διὰ τὴν ἀποτροπὴν τῆς τριπλῆς αὐτῆς δικαστικῆς δολοφονίας. Δοθέντος ὅτι, αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν τυπικαὶ διαμαρτυρίαι δὲν ὑπῆρξαν ἀποτελεσματικαί, τὰ προτεινόμενα μέτρα, θέον, φρονοῦμεν νὰ διακηρύσσουν σαφῶς, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ διατηρῇ δεσμοὺς συμμαχίας μὲ Χώραν, ἡ ὁποία δολοφονεῖ τοὺς ἀγωνιστὰς ὑπὲρ τοῦ ἰδανικοῦ τῆς Ἐλευθερίας, τὸ ὁποῖον δολερῶς διακηρύσσει, ὅτι ἀποτελεῖ καὶ ἰδικόν της ἰδανικόν.

Θ. Τ σ ά τ σ ο ς. Πράγματι, θὰ ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὴν ψυχικὴν διάθεσιν ὁλοκλήρου τοῦ Σώματος, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις προέβαινεν εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἢ πρόκειται νὰ λάβῃ πρὸς ἀποτροπὴν τῶν νέων ἐγκλημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ Βρεττανικὴ Διοίκησις προτίθεται νὰ διαπράξῃ καὶ τηρήσει περὶ τούτων ἐνήμερον τὸ Σῶμα.

Κ. Χ ρ ι σ τ ό π ο υ λ ο ς. Ἀνεξαρτήτως τῶν ὅσων ὀρθῶς ἀνέφεραν οἱ προλαλήσαντες συνάδελφοι, προσθέτομεν καὶ ἡμεῖς ἐκ μέρους τῆς ΦΔΕ. τὴν κατάπληξίν μας καὶ τὴν διαμαρτυρίαν μας, διὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἐνῷ εἶναι βέβαιον, ὅτι αὔριον πρόκειται νὰ δολοφονηθοῦν τρεῖς ἀδελφοὶ Κύπριοι, ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν ἀνεκοίνωσε περὶ τῶν μέτρων, εἰς τὰ ὁποῖα προέβη πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἐπικειμένου ἐγκλήματος. Ἀποτελεῖ ἠθικὴν ὑποχρέωσιν τῆς Κυβερνήσεως, νὰ φέρῃ εἰς γνῶσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὰς ἐνεργείας, εἰς τὰς ὁποίας προέβη πρὸς ματαίωσιν τῶν δολοφονιῶν, ἃς ἡ Ἀγγλία προτίθεται αὔριον νὸ πραγματοποιήσῃ.

Γ. Τ α ρ μ α τ ά ζ η ς. Ἐνώνομεν καὶ τὴν ἰδικήν μας φωνὴν καὶ καλοῦμεν τὴν Κυβέρνησιν, ὅπως προβῇ εἰς ἐντονώτατα διαβήματα πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ μελετωμένου ἐγκλήματος, διότι ἡ ἀνοχή μας ἔχει ὑπερβῇ κάθε ὅριον.

Κ. Π ε τ ρ ό π ο υ λ ο ς. Συγκινεῖ βαθέως ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος ἡ ἐπικειμένη ἐκτέλεσις τῶν τριῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν. Ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ δείξῃ ἀποφασιστικότητα καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ νέου ἐγκλήματος τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ ἀγανάκτησιν εἰς τὴν ψυχὴν ὁλοκλήρου τῆς Ἐθνικῆς Ἀνιπροσωπείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Καλοῦμεν τὴν Κυβέρνησιν νὰ προβῇ εἰς ἐντονώτατα διαβήματα καὶ νὰ ἀνακοινώσῃ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ λάβῃ διὰ νὰ σταματήσῃ ὁ σφαγιασμὸς εἰς βάρος Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι μάχονται διὰ τὴν ἐλευθερίαν των.

Β. Π α ν ο ύ σ η ς. Ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος ἐνώνω καὶ ἐγὼ φωνὴν διαμαρτυρίας ἐναντίον τῶν Ἀγγλικῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς τῆς Κύπρου, αἱ ὁποῖαι προβαίνουν εἰς δικαστικὰς δολοφονίας νέων, οἱ ὁποῖοι δὲν πράττουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ μάχωνται διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἐλευθερίαν των.

Νομίζω, ὅτι αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀπόψεις ἀπηχοῦν τὴν ὁμόφωνον θέλησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ἑπομένως ὅτι αἱ ἴδιαι ἀντιλήψεις ἐπικρατοῦν καὶ εἰς τοὺς συναδέλφους τῆς πτέρυγος τῆς Κυβερνητικῆς. Ἡ διαφωνία μας ἔγκειται ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι τὰ ἕως σήμερον ληφθέντα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μέτρα δὲν ἀπεδείχθησαν ἱκανὰ νὰ ἀναχαιτίσουν τοὺς σφαγισμοὺς καὶ τὰς δολοφονίας καὶ ἐπιβάλλεται ὅλοι μαζὶ νὰ ἑνώσωμεν τὴν φωνήν μας καὶ νὰ καλέσωμεν τὴν Κυβέρνησιν νὰ μεταβάλῃ συστήματα ἐνεργείας εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποσοβηθῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ διάπραξις τῶν φρικαλέων αὐτῶν ἐγκλημάτων.

Α. Σ χ ι ν ᾶ ς. Ποῖα εἶναι τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ὑποδεικνύετε, κ. συνάδελφε; (Θόρυβος—Κωδωνοκρουσίαι).

Κ. Χ ρ η σ τ ό π ο υ λ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἤθελα νὰ

ἐρωτήσω ἐὰν αἱ διαμαρτυρίαι τῶν κυρίων συναδέλφων σημαίνουν ὅτι διαφωνοῦν μὲ τὰς ἀπόψεις μας.

Π ο λ λ ο ὶ β ο υ λ ε υ τ α ί. (Ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Συμπολιτεύσεως). Ὄχι, ὄχι.

Π. Λ ε β α ν τ ῆ ς (Ὑπ. Παιδείας). Διαμαρτύρομαι ἐντόνως ἐναντίον τῆς αἰχμῆς, ἡ ὁποία ἐγένετο ὑπὸ συναδέλφου τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, ἐξ ἀφορμῆς τῆς διακοπῆς συναδέλφου τῆς Συμπολιτεύσεως, ἐρωτήσαντος περὶ τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα προτείνονται, διὰ νὰ σταματήσῃ τὸ κακόν, ὅτι τάχα ἡ Κυβερνητικὴ πτέρυξ ἀδιαφορεῖ δι' ὅσα συμβαίνουν εἰς τὴν Κύπρον. Διαμαρτύρομαι ἐντόνως.

Ὅλοι ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εἴμεθα σύμφωνοι καὶ ὅλοι συγκινούμεθα ἐξ ἴσου, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται, εἴτε ἠθελημένως εἴτε ἀθελήτως, νὰ γίνεται ἐκμετάλλευσις ἐπὶ θεμάτων ἱερῶν καὶ ὁσίων.

Εἰς κάθε περίπτωσιν, ποὺ ἡ Κυβέρνησις ἀντιμετώπισε παρόμοια θέματα, ἔλαβε θέσιν σαφῆ, διαμαρτυρηθεῖσα πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις. Εἶναι νωπαὶ ἀκόμη αἱ δηλώσεις τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο, εἰς ἀπάντησιν τῶν ὅσων εἶπεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων. Καὶ ἐκ τῶν δηλώσεων αὐτῶν ἀντιλαμβάνεσθε τὴν θέσιν, ποὺ λαμβάνει ἡ Κυβέρνησις. Ἡ θέσις τῆς Κυβερνήσεως εἶναι σαφής. Καὶ πράττει ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ καθῆκον της, μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῶν δυνατοτήτων, ποὺ ἔχομεν. Αἱ ἀπειλαὶ δὲν ἔχουν θέσιν καὶ θὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὰ ὅρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ κινούμεθα. Πάντως, ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνήσεως, δηλῶ, ὅτι πράττομεν πᾶν τὸ δυνατὸν διὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ ἐπαπειλουμένου νέου κακοῦ.

Ἡ Κυβέρνησις, φορεὺς τῆς λαϊκῆς βουλήσεως, ἵσταται παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἀγωνιζομένου τὸν τραχὺν καὶ ἱερὸν ἀγῶνα τῆς Αὐτοδιαθέσεως. (Χειροκροτήματα).

Γ. Τ ρ ο υ λ λ ι ν ό ς. Κύριε Πρόεδρε, τὸν λόγον.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Κύριε συνάδελφε, **δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ λάβετε τὸν λόγον, οὔτε καὶ ὑπάρχει ἀνάγκη διότι ὡμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος εἷς βουλευτὴς ἐξ ἑκάστου Κόμματος.**

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΛΖ΄
21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1956

Ὁ κ. Λ. Σπαῆς ἐζήτησε τὸν λόγον πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

Λ. Σ π α ῆ ς. Κύριε Πρόεδρε, ὁλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος πενθεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τριῶν ἀκόμη Κυπρίων πατριωτῶν.

Αἰσθήματα λύπης καὶ ἀγανακτήσεως κατέχουν ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν διὰ τὰ ἐγκλήματα τὰ ὁποῖα διαπράττονται ὑπὸ τῶν κατακτητῶν τῆς Κύπρου ἐναντίον τῶν Κυπρίων πατριωτῶν.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχίζεται αὐτὴ ἡ κατάστασις καὶ νὰ ἐκτελοῦνται μὲ τόσην εὐκολίαν ἀγνὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα ἀγωνίζονται διὰ τὴν Ἐλευθερίαν καὶ μάλιστα ἀπὸ συμμάχους. ἀπὸ Λαὸν ὁ ὁποῖος μαζὶ μὲ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τόσον αἷμα ἔχυσε κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν τελευταίων πολέμων οἱ ὁποῖοι ὡς σκοπὸν εἶχον τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Ὑποβάλλω τὴν πρότασιν ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ τηρήσῃ ἑνὸς λεπτοῦ σιγὴν εἰς μνήμην τῶν ἐκτελεσθέντων, ὅπως ἀποστείλῃ συλλυπητήρια εἰς τὰς οἰκογενείας τούτων καὶ ὅπως διαμαρτυρηθῇ ἐντόνως εἰς τὰ Κοινοβούλια τῶν πεπολιτισμένων Ἐθνῶν.

Γ. Σ π η λ ι ό π ο υ λ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, συμμετέχομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰς ἐκδηλώσεις συγκινήσεως καὶ τὸν ἀποτροπιασμὸν διὰ τὰ συνεχιζόμενα ἐγκλήματα ὑπὸ τῶν ἰμπεριαλιστῶν δυναστῶν τῆς Κύπρου.

Ἤθελα νὰ κάμω τὴν πρότασιν πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν νὰ εἰσηγηθῇ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχίζωνται διπλωματικαὶ σχέσεις καὶ «συμμαχικαὶ» μετὰ χώρας, ἡ ὁποία δὲν διστάζει νὰ πράξῃ ὅ,τι θήποτε εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα κατόπιν τῆς ἰταμῆς ὕβρεως κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τῶν συνεχιζομένων δολοφονιῶν ἐναντίον τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἐλευθερίας.

Διερωτᾶται τις ἐὰν ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἡ μόνη εἰς τὴν ὕβριν ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Εἶναι πρωτοφανὴς ὁ τρόπος αὐτὸς τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Χωρῶν. Εἶναι ἀπαράδεκτον νὰ συνεχίζωνται αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις ἐνῷ ταὐτοχρόνως συνεχίζονται αἱ δολοφονικαὶ ἐκτελέσεις ἐναντίον τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν τῆς Ἐλευθερίας.

Νομίζω ὅτι ἐπ' αὐτοῦ πρέπει νὰ λάβῃ ἀπόφασιν ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ νὰ εἰσηγηθῇ σχετικῶς εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Γ. Λ ύ χ ν ο ς. Κύριε Πρόεδρε, ὑποκλινόμεθα βαθύτατα πρὸ τοῦ μαρτυρίου τῶν νέων θυμάτων τῆς Κύπρου.

Ἤθελα νὰ παρατηρήσω εἰς τὸν κ. συνάδελφον, ὁ ὁποῖος ἔθιξε τὸ θέμα τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Χωρῶν ὅτι, ἡ Ἐπιτροπὴ ἔχει περιωρισμένην ἁρμοδιότητα καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συζητοῦνται πολιτικὰ θέματα εἰς αὐτήν. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὸ θέμα τῶν ἐκτελεσθέντων. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταφέρωμεν θέματα εἰς τὴν Ἐπιτροπήν, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι παρόντες οἱ ἁρμόδιοι Ὑπουργοὶ διὰ νὰ δώσουν ἀπάντησιν.

Σ. Χ ο ύ τ α ς. Κύριε Πρόεδρε, δικαία εἶναι ἡ ἀγανάκτησις ἡ ὁποία συνέχει τὰς ψυχὰς ὅλων ἡμῶν, ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀλλὰ καὶ ὅλων, ὡς πιστεύω, τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων, διὰ τὸ νέον ἀποτρόπαιον ἔγκλημα, εἰς βάρος τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἐλευθερίας ἐκ μέρους τοῦ δυνάστου τῆς Κύπρου.

Ὅλοι οἱ σήμερον ἐλεύθεροι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι τοσαύτας προσέφεραν θυσίας κατὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον, εἶχον πιστεύσει εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Χάρτου τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Εἶχον πιστεύσει εἰς ἕναν ἐντελῶς διάφορον τοῦ σημερινοῦ, μεταπολεμικὸν κόσμον.

Οὐδεὶς πεπολιτισμένος ἄνθρωπος εἰς οἱονδήποτε Κράτος τοῦ κόσμου καὶ εἰς οἱανδήποτε φυλὴν καὶ ἐὰν ἀνήκῃ, ἦτο δυνατὸν νὰ πιστεύσῃ ὅτι μετὰ ἀπὸ ἕναν πόλεμον, ὁ ὁποῖος, ὡς τότε διεκηρύσσετο, διεξήγετο χάριν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν, οὐδεὶς λέγω, ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποπτευθῇ κἂν τότε ὅτι ἐκ τοῦ πολέμου ἐκείνου θὰ ἀνέκυπτεν ἕνας κόσμος οἷος σήμερον ἐμφανίζεται μὲ τὴν τακτικὴν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, ἡ ὁποία εἰς πεῖσμα αὐτῶν τούτων τῶν ἀρχῶν τοῦ πολέμου ἐκείνου τὰς ὁποίας αὐτὴ διεκήρυττεν, ἐννοεῖ νὰ κρατᾷ ἀκόμη ἐν ὑποδουλώσει ἕνα πεπολιτισμένον τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Τοῦ Ἔθνους αὐτοῦ τὸ ὁποῖον προσέφερε τὰς μεγαλυτέρας ὑπηρεσίας, ἀλλὰ καὶ τὰς μεγαλυτέρας θυσίας ὑπὲρ τοῦ ἰδεώδους τῆς ἐλευθερίας τοῦ κόσμου καὶ νὰ διαπράττῃ εἰς βάρος του τὰ ἀπαισιώτερα τῶν ἐγκλημάτων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἀριστερᾶς, ἔχω τοῦτο νὰ εἰπω : Ὅτι εἰς στιγμὰς ὡς ἡ σημερινὴ πρέπει νὰ τίθενται κατὰ μέρος ὅλαι αἱ κομματικαὶ ἢ καὶ ἰδεολογικαὶ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀντιθέσεις. Διότι ὑπεράνω τῶν ἀντιθέσεων αὐτῶν μᾶς ἑνώνει αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ πρέπει νὰ μᾶς ἑνώνῃ ἡ κινδυνεύουσα Ἑλλάς.

Ε. Π έ τ σ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, συμμεριζόμεθα καὶ ἡμεῖς τὴν βαθεῖαν ὀδύνην καὶ τὴν δεδικαιολογημένην ἀγανάκτησιν τῶν ἁπανταχοῦ Ἑλλήνων διὰ τὸ φρικαλέον ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον διεπράχθη εἰς βάρος τῶν τριῶν ἡρώων Κυπρίων οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν των. Δε-

δικαιολογημένη είναι επίσης ή αγανάκτησις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὰς συνεχιζομένας ἐκ μέρους τοῦ μισητοῦ δυνάστου τῆς Κύπρου βαρβαρότητας καὶ ὡς ἐκ τούτου νομίζομεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ λάβῃ τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα διὰ νὰ μὴ ἐπαναληφθοῦν τοὐλάχιστον εἰς τὸ μέλλον τὰ τραμερὰ αὐτὰ ἐγκλήματα εἰς βάρος τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, χάριν τῶν ὁποίων ποταμοὺς αἱμάτων ἔχυσαν οἱ λαοὶ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Δι' αὐτό, κ. Πρόεδρε, ἀποδεχόμεθα καὶ ἡμεῖς τὴν πρότασιν τοῦ συναδέλφου περὶ τηρήσεως ἑνὸς λεπτοῦ σιγῆς εἰς μνήμην τῶν δολοφονηθέντων ἡρώων.

Γ. Ταρμπάζης. Κύριε Πρόεδρε, ἐκφράζομεν καὶ ἡμεῖς τὴν ὀδύνην μας διὰ τὸ τραμερὸν ἔγκλημα τῶν δυναστῶν τῆς Κύπρου εἰς βάρος τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας. Δι' αὐτὸ φρονοῦμεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἐξετάσῃ τὴν συνύπαρξιν τοῦ συμμάχου μὲ τὴν ἐν ψυχρῷ διάπραξιν ἐγκλημάτων εἰς βάρος τῆς ἐλευθερίας. Συμμεριζόμενοι τὴν θλῖψιν καὶ τὴν ὀδύνην συμφωνοῦμεν μὲ τὴν πρότασιν τῆς τηρήσεως ἑνὸς λεπτοῦ σιγῆς καὶ προτείνομεν ὅπως ἀποσταλοῦν συλλυπητήριαι ἐπιστολαὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς τῶν δολοφονηθέντων.

Θ. Λυμπερίδης. Ἀγέρωχοι, κ. Πρόεδρε, καὶ ψάλλοντες τὸν ἐθνικόν μας ὕμνον ὡδηγήθησαν εἰς τὸ ἐκρίωμα ἄλλοι τρεῖς ἀγωνισταὶ τῆς Ἐλευθερίας. Συμμερίζομαι τὸν πόνον τῶν προλαλησάντων κ. συναδέλφων, ὡς καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ὅλων ἡμῶν καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ συντάσσομαι μὲ τὴν πρότασιν περὶ τηρήσεως ἑνὸς λεπτοῦ σιγῆς. Περαιτέρω θὰ ἤθελα, κ. Πρόεδρε, ὅπως ἐκφρασθῇ ἡ διαμαρτυρία τοῦ Σώματος πρὸς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τὰς βαρβαρότητας τῶν Ἄγγλων τῆς Κύπρου.

Β. Πανούσης. Ἡ ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων, κ. Πρόεδρε, ἵσταται μὲ πικρίαν καὶ λύπην ἐμπρὸς ἀπὸ τὰς τρεῖς ἀγχόνας τῶν τριῶν ἀγωνιστῶν τῆς Κύπρου. Ἡ Ἑλλὰς σύσσωμος καὶ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον ἵσταται ἐνώπιον τῶν τριῶν ἡρώων τῆς Ἐλευθερίας ποὺ ἡ Μεγάλη Βρεττανία διὰ τῆς δολοφονίας των προσέβαλε τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον ἐχύθη ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον. Ὁμιλοῦμεν, κ. συνάδελφοι, περὶ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, περὶ Ἐλευθερίας, περὶ Συμμαχιῶν ἐναντίον τῶν κινδύνων τῆς Ἐλευθερίας, ἐνῷ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμεθα οἱ δολοφόνοι τῆς Ἐλευθερίας. Κατὰ τὴν προχθεσινὴν ὁμιλίαν μου δὲν μοῦ ἐπετράπη νὰ προχωρήσω καὶ νὰ ὑποδείξω ποῖα μέτρα νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ληφθοῦν κατὰ τῶν δολοφόνων τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Αὐτὴν ὅμως τὴν ἱερὰν στιγμὴν δὲν εἶναι ὥρα συζητήσεως ἐπὶ πολιτικῶν θεμάτων. Εἶναι ὅμως καιρὸς ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἡνωμένοι ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν τοποθετήσεων καὶ ἰδεολογικῶν κατευθύνσεων νὰ εἴπωμεν εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἀνέχονται ὅτι πρέπει νὰ κατεβάσουν τὰ χέρια. Αἱ σημεριναὶ ἀγχόναι δὲν εἶναι αἱ πρῶται, οὔτε δυστυχῶς καὶ αἱ τελευταῖαι. Πρέπει ἀκόμη τὸ χέρι ποὺ διαπράττει τὰς δολοφονίας αὐτός. Πρέπει ἀπὸ τὴν ἕνωσιν αὐτὴν τῶν Ἑλλήνων νὰ προκύψῃ κάτι καινούργιο, τὸ ὁποῖον θὰ κόψῃ, ἐπαναλαμβάνω, τὰ χέρια τῶν Ἄγγλων δολοφόνων. Δὲν νομίζω, ὅτι ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν διαφωνία καὶ διαφορά τις ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου θέματος, ἀλλὰ θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ διαφωνήσω ὡς πρὸς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιμετωπίζονται οἱ Ἄγγλοι δολοφόνοι. Ἐκφράζω καὶ ἐγὼ τὴν λύπην μου ἐξ ὀνόματος τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος διὰ τὰ δολοφονημένα παιδιὰ ποὺ ὡδηγήθησαν εἰς τὴν ἀγχόνην χάριν τῆς Ἐλευθερίας.

Ε. Σκορδίλης. Ἐκφράζω καὶ ἐγώ, κ. Πρόεδρε, τὴν ὀδύνην μου διὰ τὸ βάρβαρον ἔγκλημα τῶν Ἄγγλων κατακτητῶν. Διὰ τοῦ νέου τούτου ἐγκλήματος, ἀποδεικνύεται διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι παραβιάζονται αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅτι ὠχριοῦν τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ πράξεις τῶν ὀρδῶν τοῦ Χίτλερ. Συμμερίζομαι τὴν πρότασιν περὶ τηρήσεως ἑνὸς λεπτοῦ σιγῆς καὶ ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Ἄγγλους «ἔστεται ἦμαρ».

Δ. Μανέντης (Ὑφυπ. Γεωργίας). Ἡ Κυβέρνησις, κ. βουλευταί, συμμερίζεται ἀπολύτως τὴν θλῖψιν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν διὰ τοὺς ἀπαγχονισμοὺς τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία ὅτι κάθε εὐγενὴς καὶ πολιτισμένη ψυχὴ ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης θὰ συμπαρίσταται εἰς τὴν θλῖψιν αὐτὴν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Κυβέρνησις συμμερίζεται, ἐπαναλαμβάνω, τὰ ὅσα ἐλέχθησαν ὑπὸ τῶν κ. συναδέλφων καὶ τὰ ἐπιχρεωστεῖ. Εἶμαι ὅμως ὑποχρεωμένος νὰ διαμαρτυρηθῶ διὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ κ. συναδέλφου τῆς πλευρᾶς ἐκείνης ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἀντιμετώπισεν ὡς ἔπρεπε τὰς ὕβρεις τῶν Βρεττανῶν.

Γ. Σπηλιόπουλος. Ἀπεναντίας, κ. Ὑπουργέ, δὲν εἶπον τέτοιο πρᾶγμα.

Δ. Μανέντης (Ὑφυπ. Γεωργίας). Πάντως, κ. συνάδελφοι, ἀνθροπρεπὴς καὶ ραπιστικὴ καὶ ὡς ἤρμοζεν εἰς Ἕλληνα Πρωθυπουργόν, ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν ὑβριστὴν Ἄγγλον ὑπουργόν. Συμμερίζομαι τὰ λεχθέντα καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ μίαν ἡμέραν, παρ' ὅλας τὰς ἐκτελέσεις νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κύπρου.

Καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς εἶναι εἰς ὅλους γνωστὸν ὅτι τὰ ἴδια ἐγένοντο. Καὶ ὅμως παρὰ τὸν τρίμοιρον, παρὰ τὰς ἐκτελέσεις καὶ τὰ βασανιστήρια ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας. Τὸ Κυπριακόν, κύριοι συνάδελφοι, θὰ περάσῃ ἀπὸ πολλὰ στάδια καὶ μίαν ἡμέραν ἡ Κύπρος θὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἐλευθερίαν. Ἡ Κυβέρνησις προέβη εἰς οἷα ἐνόμιζε κατάλληλα διαβήματα διὰ νὰ ἀποφευχθοῦν τὰ ἐγκλήματα. Ἀδιάφορον ἐὰν ταῦτα δὲν εὗρον ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν. Ἡ Κυβέρνησις, κύριε Πρόεδρε, ἀποδέχεται τὴν πρότασιν περὶ τηρήσεως ἑνὸς λεπτοῦ σιγῆς.

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐγείρονται ἅπαντες οἱ κ. κ. βουλευταὶ καὶ τηρεῖται σιγὴ ἑνὸς λεπτοῦ εἰς μνήμην τῶν τριῶν ἀπαγχονισθέντων ἀγωνιστῶν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κύπρου).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Α΄
15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1956

Πρόεδρος. Συνεπῶς τακτικὸς Πρόεδρος τοῦ Σώματος διὰ τὴν Β΄ Σύνοδον τῆς Δ΄ Περιόδου ἐξελέγη ὁ Βουλευτὴς Λαρίσης—Μαγνησίας κ. Κ. Γ. Ροδόπουλος, ὅστις καὶ παρακαλεῖται ὅπως καταλάβῃ τὴν Προεδρικὴν Ἕδραν. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς Πτέρυγος).

Ὁ ἐκλεγεὶς Πρόεδρος κ. Κ. Γ. Ροδόπουλος, ἀνελθὼν κατελαμβάνει τὴν Προεδρικὴν ἕδραν ὑπὸ τὰ ζωηρὰ χειροκροτήματα τῶν Κυβερνητικῶν Βουλευτῶν καὶ ἐκφωνεῖ τὸν ἑξῆς λόγον.

Κύριοι βουλευταί, βαθεῖα ἡ συγκίνησις καὶ ἀπέραντος ἡ εὐγνωμοσύνη μου διὰ τὴν τόσον τιμητικὴν ἐκλογήν μου—διὰ πέμπτην κατὰ συνέχειαν φοράν—εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς.

Ἀντιλαμβάνομαι τούτην, οχι μόνον ὡς μίαν ἔκφρασιν τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν προσπαθειῶν μου νὰ ἀνταποκριθῶ εἰς τὰς ὑψηλὰς ἀπαιτήσεις τοῦ λειτουργήματος, ἀλλὰ καὶ προπαντός, ὡς μίαν νέαν ἐντολὴν συνεχίσεως τῆς ἐκπροσωπήσεως τῆς Βουλῆς καὶ τῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν της, μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ καὶ πιστῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὰ δημοκρατικὰ ἡμῶν ἰδανικὰ καὶ εἰς τὸ Κοινοβουλευτικὸν Πολίτευμα.

Τὴν ψυχὴν τοῦ Ἔθνους συνέχει τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ σκέψις τοῦ ἡρωϊκοῦ ἀγῶνος τῶν Κυπρίων διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας των. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα ἐξ ὅλων τῶν πτερύγων καὶ τῶν θεωρείων). Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι παρ' ὅλας τὰς δυσχερείας καὶ ἀντιδράσεις αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν, τὸ δίκαιον τελικῶς θὰ ἐπικρατήσῃ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ζ΄
23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1956

Ἡ Ὀργανωθεῖσα τῶν Ἑλληνοαμερικανικῶν Τοπικῶν Σωματείων τῆς Μείζονος Νέας Ὑόρκης, οἱ Δήμαρχοι, Πρόεδροι Κοινοτήτων καὶ Πάρεδροι Δημοτικῶν Συμβουλίων περιφερείας τέως Δήμου Ἀθηναίων καὶ τὸ Ἐργατοϋπαλληλικὸν Κέντρον Λιγίου, καταγγέλλουν πρὸς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον τὰς παρὰ τῶν Ἄγγλων μετερχομένας ἐν Κύπρῳ βαρβάρους καὶ τρομοκρατικὰς μεθόδους πρὸς κατάπνιξιν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, διαπηλοῦν τὴν ὁλόψυχον συμπαράστασιν τῶν ἀποδήμων Ἑλλήνων καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων καὶ ζητοῦν ἄμεσον κατάπαυσιν τῶν στυγνῶν καὶ τρομοκρατικῶν μέτρων καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Τὸ Ἐργατοϋπαλληλικὸν Κέντρον Χίου καὶ ἡ Πανελλήνιος Ἕνωσις Ἐργατῶν Θαλάσσης ἐκφράζουν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸν ἀποτροπιασμόν των διὰ τὰς ἐγκληματικὰς πράξεις ὠμῆς βίας τῶν ἰσχυρῶν κατὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀνισχύρων λαῶν τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ ζητοῦν τὴν παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καταγγελίαν τῶν ἀνωτέρω πράξεων βίας ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε., πρὸς ἄμεσον κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ τῆς ἐνόπλου ἐπεμβάσεως. Διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Εἰρήνης, τῆς Ἐλευθερίας καὶ Ἀνεξαρτησίας ὅλων τῶν Λαῶν.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ
28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1956

Πρόεδρος. Ὁ κ. Μπρεζήμας ἔχει τὸν λόγον ἐπὶ ἐρωτήσεώς του, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ, ποῖα μέτρα πρόκειται νὰ ληφθῶσιν ἐναντίον τοῦ βουλευτοῦ κ. Ὀσμὰν Νουρῆ δι' ἀνθελληνικὸν ἄρθρον του, δημοσιευθὲν εἰς Τουρκικὴν ἐφημερίδα.

Η. Μπρεζήμας. Κύριε Πρόεδρε, εἰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας ἐδημοσιεύθησαν πρὸ καιροῦ μεταδοθεῖσαι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ταὐτόσημοι σχεδὸν τηλεγραφικαὶ πληροφορίαι συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας κατεγωρήθη εἰς περίοπτον θέσιν τῆς Τουρκικῆς ἐφημερίδος Τζουμχουριὲτ δημοσίευμα ἐμπνευσθὲν ὑπὸ τοῦ Τούρκου Βουλευτοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν κ. Ὀσμὰν Νουρῆ, μὲ τὸ ὁποῖον οὗτος ὕβριζεν κυνικώτατα τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Λαόν μας ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Κυπριακοῦ. Ἦτο εὔλογον ὡς ἐκ τούτου νὰ προκληθῇ σοβαρὰ δυσφορία εἰς τὴν ἑλληνικὴν δημοσίαν γνώμην, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ μουσουλμανικὴ μειονότης ἐν Ἑλλάδι ἀπολαμβάνει τῆς προστατευτικῆς μερίμνης τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ τυγχάνει ἴσης μεταχειρίσεως μὲ τοὺς Ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Θράκης καὶ τῆς Ρόδου ὅπου ὡς γνωστὸν βαθμοῦν εἰρηνικώτατα Τοῦρκοι. Θὰ ὤφειλε συνεπῶς ὁ Τοῦρκος βουλευτὴς προτοῦ ἀποδυθῇ εἰς τὴν ἀνθελληνικήν του ἐκστρατείαν νὰ εἶχε τοὐλάχιστον ἐπισκῶς κατιμήσει τὰς λαμπρὰς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ πλευρᾶς συνθήκας διαβιώσεως τῆς Τουρκικῆς μειονότητος ἐν Ἑλλάδι καὶ νὰ εἶχεν ὑποβληθῇ εἰς τὸν κόπον νὰ συγκρίνῃ τὰς συνθήκας αὐτὰς μὲ τὴν ὑπουλον συμπεριφορὰν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἀγκύρας καὶ τῶν Ἀρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σμύρνης, εἴτινες ὡς ἀποδείχθη καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων εἶχον ὑποκινήσει καὶ ὑποβάλψει τοὺς γνωστοὺς βανδαλισμοὺς καὶ τὰς ἀπαισίας θηριωδίας εἰς βάρος τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων τῶν Ἑλλήνων. Ἐὰν ὡς θὰ ὤφειλεν ἔπραττε τοῦτο μετ' εὐσυνειδησίαν ὁ ἐν λόγῳ Τοῦρκος βουλευτής, ἀσφαλῶς δὲν θὰ παρεσύρετο εἰς τὸν ἀδικαιολόγητον ἀνθελληνισμόν του καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ κατέληγεν εἰς ἐντελῶς διαφορετικὰ συμπεράσματα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὸ ἀνθελληνικὸν του δημοσίευμα. Συμμεριζόμενος καὶ ἐγὼ κ. Πρόεδρε, τὴν δυσφορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ διὰ τὸ ἐν λόγῳ ἀνθελληνικὸν κείμενον ἔσπευσα νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ νὰ ζητήσω τὴν κατάθεσιν τοῦ αὐθεντικοῦ κειμένου τοῦ δημοσιεύματος διὰ νὰ βεβαιωθῇ καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἔκτασιν τῆς καταπονηθείσης τοῦ ὑβριστοῦ τῆς Ἑλλάδος Τούρκου βουλευτοῦ.

Ἀτυχῶς ὅμως τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν δὲν ἠθέλησε νὰ ἀνταποκριθῇ μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς τοὐλάχιστον εἰς τὴν εὔλογον αἴτησίν μου. Φαίνεται ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν θὰ εἶνε ποτὲ τῆς ἀναγωρήσεώς του εἰς ἀπάντησιν ἀπησχολημένος τότε μὲ τὰς συχνὰς ἐπικοινωνίας καὶ συναντήσεις του μὲ τὸν ἐνταῦθα διπλωματικὸν ἀντιπρόσωπον τῶν Ἄγγλων καὶ ἀπορροφημένος εἰς τὰς πολυβαθεῖς σκέψεις του διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ τελειοποιήσῃ τὸν «μηχανισμὸν» τῆς κυοφορουμένης ἐκτοτε συμβιβαστικῆς λύσεως ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐθνικῆς μας ὑποθέσεως. (Θόρυβος, διαμαρτυρίαι. Κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Περιορισθῆτε, κ. συνάδελφε, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐρωτήσεώς σας.

Η. Μπρεζήμας. Ἑπομένως ἐὰν ὁ κ. Ὑπουργὸς δὲν ἤθελε νὰ δημιουργήσῃ ζήτημα εἰς βάρος Τούρκου βουλευτοῦ εἰς περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν κατέβαλεν ἀπεγνωσμένην προσπάθειαν ἀποκαταστάσεως τῆς ἐγκαρδιότητος τῶν σχέσεων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς Τουρκίας κ. Ἰκξέλ, ἄλλου ἐπίσης ὑβριστοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος τότε εἶχεν ἐπαναλάβει εἰς Ἀθήνας ἔπειτα ἀπὸ τὴν μακρὰν του ἀπουσίαν εἰς Ἄγκυραν.

Πρόεδρος. Κύριε Μπρεζήμα, ὁμιλεῖτε ἐκτὸς τοῦ θέματος τῆς ἐρωτήσεώς σας καὶ παρακαλῶ ὅπως ἐπανέλθητε εἰς τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ ἡ ἐρώτησίς σας. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Η. Μπρεζήμας. Εἶμαι ἐντὸς τοῦ θέματος τῆς ἐρωτήσεώς μου. Καὶ ἀπορῶ πῶς ἐπεμβαίνετε, παρὰ τὸν κανονισμόν, διὰ νὰ καλύψητε τὰς εὐθύνας τῆς Κυβερνήσεως.

Πρόεδρος. Κύριε Μπρεζήμα, ἐπαναλαμβάνω συντομεύετε, διότι εἶσθε ἐκτὸς τῆς ἐρωτήσεώς σας.

Η. Μπρεζήμας. Ὅλα τὰ ἀνωτέρω περιστατικά, ἐν συσχετισμῷ μὲ τὴν φυγάδευσιν τοῦ Τούρκου φοιτητοῦ καὶ τὴν ἀναληφθεῖσαν προσφάτως πρωτοβουλίαν ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Τίτο, πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ τριμεροῦς Βαλκανικοῦ συμφώνου διὰ τῆς ἀμέσου ἀποκαταστάσεως τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων εἰς βάρος βεβαίως τοῦ πανεθνικοῦ μας αἰτήματος, τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας, ὅλα λέγω αὐτὰ τὰ περιστατικά, ἐνισχύουν τὴν ἐντύπωσιν τῆς δημοσίας γνώμης ὅτι αἱ χεῖρες τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι ἐλεύθεραι, ὅταν ἀξιοῦται, καὶ δικαίως, ὁ αὐστηρὸς κολασμὸς πράξεων προσβολῆς τῆς ἐθνικῆς μας ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς φιλοτιμίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. (Θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Κύριε Μπρεζήμα, ἔχετε παραβιάσει τὸν Κανονισμόν, διότι ἐξέρχεσθε τοῦ θέματος τῆς ἐρωτήσεώς σας.

Η. Μπρεζήμας. Ἐρωτῶ, τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως, ἂν εἶμαι ἐλεύθερος καὶ ἀνεμπόδιστος νὰ ἀναπτύξω καὶ περαιτέρω τὴν ἐρώτησίν μου. Εἶμαι περίεργος, κ. Πρόεδρε, νὰ πληροφορηθῶ τὴν στάσιν τῶν ἁρμοδίων Ὑπουργῶν ἐναντίον τοῦ ἀνθελληνικοῦ δημοσιεύματος καὶ κυρίως τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἐναντι τοῦ Τούρκου βουλευτοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ μετὰ τὰς καταγγελίας μας, ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἀνενόχλητος εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ε.Ρ.Ε. Τὸ γεγονὸς τοῦτο δημιουργεῖ εὐλόγως τὴν ὑπόνοιαν

ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξοβελίσῃ ἐκ τῶν τάξεών της τὸν ὑβριστὴν Τοῦρκον βουλευτήν, ἵνα μὴ στερηθῇ τῆς ψήφου ἐμπιστοσύνης του πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Αὐτὸ εἶναι αὐθαίρετον συμπέρασμά σας. Σᾶς ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν δύνασθε νὰ ἐπεκτείνετε τὴν ἐρώτησίν σας. Δὲν δύνασθε μίαν ἐρώτησιν νὰ τὴν μετατρέπετε εἰς ἐπερώτησιν.

Η. Μ π ρ ε ζ ή μ α ς. Ἐπίσης ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν θὰ θελήσῃ ἴσως νὰ φανῇ ἀχάριστος καὶ πρὸς τοὺς διαβιοῦντας ἐν Ἑλλάδι Τούρκους, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ψῆφον των ἠλλοίωσαν τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα τῆς 19ης Φεβρουαρίου καὶ κατεβολιεύθησαν τὸ φρόνημα τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ Δημοκρατικοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Κ. Γ ι α ν ν ο ύ σ η ς. Κατὰ τὸ Σύνταγμα, κ. Πρόεδρε, ἕκαστος βουλευτὴς δικαιοῦται νὰ ἔχῃ τὰς οἱασδήποτε ἀπόψεις του, ὁ μόνος δὲ ἔναντι τοῦ ὁποίου ὀφείλει νὰ λογοδοτήσῃ, εἶναι ὁ κυρίαρχος Ἑλληνικὸς Λαός. Ἑπομένως καὶ ἂν ἀκόμη ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ κ. συνάδελφος ἐκ Θράκης ὑπεστήριξε — πρᾶγμα ἀδόκιμον— ὅσα τοῦ ἀποδίδει ὁ κ. ἐξ Ἀθηνῶν συνάδελφος, πάλιν οὐδεμίαν ἁρμοδιότητα θὰ εἶχεν ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ κατ' αὐτοῦ οἱονδήποτε μέτρον, κατὰ τὸν ἴδιον ἀκριβῶς λόγον, κατὰ τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ λάβῃ μέτρα ἐναντίον συναδέλφου, ὅστις ἐνδεχομένως θὰ ὑπεστήριζε τὰς ἀπόψεις τῆς Ρωσίας.

Σ. Τ σ ά τ σ ο ς (Ὑπ. Πρ. Κυβερν.). Κύριε Πρόεδρε, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἡ ἐρώτησις τοῦ κ. συναδέλφου ἔχει τὸ ἑξῆς περιεχόμενον. (Διότι μᾶς εἶπε τόσα πολλά, ὥστε ἐλησμονήσαμε τὴν ἐρώτησιν). Τὸ περιεχόμενον εἶναι τὸ ἑξῆς: Ἐὰν ὁ βουλευτής, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ἡ ἐφημερὶς «Τζουχμουριέτ», ὅσα θὰ σᾶς διαβάσω, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἐπικυρώσῃ ὁ κ. συνάδελφος, ἔτυχεν ὡρισμένων κυρώσεων καὶ τί ἐγένετο μετὰ τὴν δημοσίευσιν αὐτήν. Θὰ ἀπαντήσω εἰς αὐτό. Ἡ ἐφημερὶς Τζουχμουριέτ ἔγραψεν: «Ὁ ἀγών, τὸν ὁποῖον διεξάγομεν... (Ἀναγινώσκει).

Αὐτὴ εἶναι ἡ φράσις τῆς Τζουχμουριέτ. Ὅταν ἐπληροφορήθη ὁ ἐν λόγῳ βουλευτὴς τὸ κείμενον αὐτό, 5-6 ἡμέρας μετὰ τὴν δημοσίευσίν του, ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν τοπικὴν ἐφημερίδαν του, ἐνυπογράφως, τὸ ἑξῆς ἄρθρον, τὸ ὁποῖον, σᾶς ἀναγινώσκω. Τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἔχει ἐπικεφαλίδα μίαν φράσιν τοῦ Διογένους τὴν ὁποίαν οὗτος εἶπεν εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ὅταν ἐπῆγε μπροστὰ εἰς τὸ βαρέλι του: «Μὴ μοῦ κάνῃς σκιάν. Ἄλλη χάρι δὲν ζητῶ». Καὶ λέγει : Εἰς τὴν στήλην. (Ἀναγνωσκώκει).

Καὶ ἀναφέρει τὴν φράσιν, τὴν ὁποίαν σᾶς ἀνέγνωσα προτγουμένως ἀπὸ τὴν Τζουχμουριέτ. Ἀπαντᾶ ἤδη εἰς αὐτὰ ὁ βουλευτής: «Ἡ τακτοποιημένη θέσις τῶν Τούρκων τῆς Δυτικῆς Θράκης. (Ἀναγινώσκει)..... ἐναντίον μας».

Διότι ἡ Τζουχμουριέτ ἐπὶ πολλὰ χρόνια κατηγόρει τὸν ἐν λόγῳ βουλευτήν, ὡς μὴ Νεότουρκον, ὡς ὑποστηρίζοντα τὴν παλαιοτουρκικὴν κοσμοθεωρίαν τῶν Τούρκων.

«Καὶ ὅπως ἐτονίσαμεν εἰς ἄρθρον μας... (Ἀναγινώσκει). Μὴ κάνῃς σκιάν. Ἄλλη χάριν δὲν σοῦ ζητῶ». (Χειροκροτήματα).

Ὀφείλω, κύριοι, νὰ τονίσω ὅτι αὐτὸ τὸ ἄρθρον τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσεν ὁ μουσουλμᾶνος βουλευτής, ἀποτελεῖ μίαν προσεπικύρωσιν, πρῶτον τοῦ γεγονότος τῆς ἀγαστῆς συμπνοίας ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ Μουσουλμανικοῦ στοιχείου τῆς Θράκης καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, τῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν ἐν Θράκῃ Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων μὲ τοὺς ὁποίους συνεργαζόμεθα ἐν πλήρῃ ἀγαστῇ συμπνοίᾳ καὶ τοὺς ὁποίους θεωροῦμεν ἰσοτίμους Ἕλληνας πολίτας. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρεσπικυροῦται τὸ κείμενον τοῦ κ. Νουρῆ. Λέγει ὁ Μουσουλμάνος βουλευτής : Βεβαίως κάμνω ἕνα ἀγῶνα, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀγὼν γίνεται ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν ἑλληνικῶν νόμων, δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἀγὼν ἐσωτερικὸς ἂς μὲ ἀφήσει ἥσυχον, ἡ Τζουχμουριέτ. Ἐὰν θέλῃ νὰ μὲ ἀνακατέψῃ αὐτὴ ἐγὼ τῆς λέγω νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν δρόμο μου.

Ὅταν ἔλαβα γνῶσιν αὐτῆς τῆς ἀπαντήσεως, ἔκρινα ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ κάμω τίποτε ἀπολύτως ἐναντίον τοῦ ἀξιοτίμου κ. συναδέλφου, ὁ ὁποῖος, δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, προσεπεκύρωσεν ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ζητοῦμεν ἀπὸ τὸ Μουσουλμανικὸν στοιχεῖον. Ἀποτελεῖ ἀστόχημα τὸ νὰ λέγωνται ὅσα ἐλέχθησαν ἐντὸς τῆς αἰθούσης ταύτης μὲ μίαν τάσιν γενικεύσεως τὴν ὁποίαν τὴν τελευταίαν στιγμὴν προσπάθησε νὰ ἀνακαλέσῃ ὁ ἐρωτῶν συνάδελφος.

Οἱ ἐν Θράκῃ Μουσουλμᾶνοι ζῶντες εὐτυχεῖς ἐντὸς τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος μας, εὐτυχοῦν καὶ θέλουν νὰ ζήσουν μαζύ μας καὶ ἐμεῖς θέλομεν νὰ ζήσωμεν μαζύ τους. Ἄλλοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δημιουργοῦν δεσμοὺς μὲ ξένας χώρας καὶ μὲ ξένα συμφέροντα καὶ οἱ ὁποῖοι στηρίζονται εἰς ξένους ψήφους, διὰ νὰ ἐκλεγοῦν βουλευταί. (Χειροκροτήματα).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ι΄
29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1956

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Ε. Ἀ β έ ρ ω φ (Ὑπ. Ἐξωτ.). Κύριοι συνάδελφοι, ἀπόψε καὶ πάλιν τὸ Σῶμα, πρόκειται νὰ ἀσχοληθῇ ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, ἡ ὁποία συνέχει τὰς καρδίας ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Συνέχει τὰς καρδίας μας εἰς κάθε γωνίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁπουδήποτε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ζοῦν Ἕλληνες. Θὰ ἤθελον νὰ κάμω μίαν διαπίστωσιν, τὴν διαπίστωσιν, ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓν ἐθνικὸν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μᾶς γεμίζῃ ὑπερηφάνειαν, νὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἀντλῶμεν ἀπὸ αὐτὸ νέαν δύναμιν. Οἱ ἀδελφοί μας τῆς Κύπρου ἀπέδειξαν, ὅτι ἔχουν τὸ αὐτὸ αἴσθημα αὐτοθυσίας, τὸν αὐτὸν ἡρωϊσμόν, τὴν αὐτὴν ἐπιμονήν, μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὅταν πρόκειται διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἑλλάδος, ἔπειτα ἀπὸ τόσας περιπετείας ποὺ ἐπέρασαν εἰς αὐτὸ τὸ σταυροδρόμι τῶν Ἠπείρων, ἔπειτα ἀπὸ μίαν 10ετίαν τάφων καὶ ἐρειπίων, ἐρρίφθησαν ὡς εἷς ἄνθρωπος εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτόν, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀδελφῶν τῆς Κύπρου, γνωρίζοντες, ὅτι πολιτικῶς καὶ νομικῶς ἦσαν ἀδέσμευτοι διὰ νὰ ἐπιδιώξουν τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν.

Νομίζω ὅτι ὅταν κριθῇ ἱστορικῶς ἀπὸ αὐτῆς τῆς βαθυτέρας πλευρᾶς τὸ Κυπριακόν, θὰ λεχθῇ ὅτι τὸ Κυπριακὸν ἀπέδειξεν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς εἶναι πάντα νέος καὶ πάντα πιστὸς εἰς τὰ ὡραιότερα ἰδεώδη τῆς ἱστορίας του. Ἡ ἀνάτασις ὅμως αὐτὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μᾶς ἐπιβάλλει καὶ ἰδίως ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς τοὺς ὑπευθύνους ἐκπροσώπους τοῦ ἔθνους, νὰ εἴμεθα ψύχραιμοι καὶ ἀντικειμενικοὶ εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ ἱεροῦ τούτου θέματος. Τόσον μᾶλλον καθόσον πρόκειται περὶ ἑνὸς θέματος πολυπλόκου, περὶ ἑνὸς θέματος, τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν μᾶς ἔφερεν ἀντιμετώπους συμμάχων καὶ δὴ ἰσχυρῶν συμμάχων, περὶ ἑνὸς θέματος εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἀντίθετα φρονοῦντες προσπαθοῦν νὰ ἀντλήσουν ἐπιχειρήματα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀπροσέκτως ἢ φανατικῶς τυχὸν θὰ λεχθοῦν εἰς τὴν συζήτησίν μας. Περὶ θέματος τέλος, τὸ ὁποῖον μοιραίως ἔχει σημεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ παραμένουν ἀπόρρητα.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς ἀντικειμενικότητος καὶ τῆς μεγάλης προσοχῆς θὰ κάμω μίαν ἔκθεσιν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Θὰ ἤθελα ἐν προκειμένῳ νὰ εἴπω ὅτι βασικὴ σκέψις τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ διατήρησις σχέσεων ἀγάπης καὶ ἐμπιστοσύνης μὲ τοὺς ἀδελφούς μας τῆς Κύπρου. Θὰ ἔλεγα, διὰ νὰ ἀκριβολογήσω, ἡ ἀπόδοσις αὐτῆς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποίαν ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς τρέφει πρὸς αὐτούς. Εἶμαι εὐτυχής, βλέπων, ὅτι ἡ σχέσις αὐτὴ ὑπάρχει ἀκλόνητος καὶ πλήρης. Δὲν τὸ λέγω πρὸς ἰδιαιτέραν τιμὴν τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ. Πιστεύω ὅτι κάθε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἠγωνίζετο τὸν τίμιον καὶ ἱερὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου καὶ δι' αὐτὸ θὰ εἶχε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν Κυπρίων. Εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμω αὐτὴν τὴν διαπίστωσιν, διότι χειριζόμενοι τὸ θέμα κυρίως ἐν ὀνόματι καὶ διὰ λογαριασμὸν τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν μας, εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἡ δια-

πίστωσις ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν καὶ πλήρως ἀνταποδίδει πρὸς αὐτούς.

Ἀνακοινωθέντα τῆς Κυπριακῆς Ἐθναρχίας, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν πρὸ τῶν συλλήψεων τοῦ ἐφετεινοῦ θέρους καὶ ἄλλα προσωπικὰ μηνύματα προσφάτων ἑβδομάδων, τὰ ὁποῖα κάποτε θὰ ἔλθουν εἰς τὴν δημοσιότητα, θὰ ἀποδείξουν τὴν ἀγαστὴν συνεργασίαν, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν συνεργασίαν αὐτήν. Εἶναι μέγιστον ἀτύχημα ὅτι ἐστερήθημεν τῆς παρουσίας καὶ τῆς συνεργασίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ὁ ἄξιος αὐτὸς συνεχιστὴς τῶν μεγάλων παραδόσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εἶχεν ἐπὶ πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ὅτι ἐκλεγεὶς διὰ τῆς λαϊκῆς ψήφου ὡς Ἐθνάρχης τῆς Μεγαλονήσου, προσθέτει εἰς τὸ προσωπικόν του κῦρος, τὸ κῦρος τῆς ἐκλογῆς, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ δύναμιν μεγίστην εἰς τὰς διαπραγματεύσεις καὶ τὴν ἐκπροσώπησιν γενικώτερον τῆς Μεγαλονήσου.

Ἡ Κυβέρνησις ἀποδίδουσα μεγίστην σημασίαν εἰς τὸ νὰ ἐκπροσωπῆται καὶ νὰ ἐκπροσωπῆται νομίμως ὁ λαὸς τῆς Μεγαλονήσου, κατέβαλε πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Δὲν παρέλειψεν εὐκαιρίαν, δὲν παρέλειψεν οὐδὲν μέσον διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀπελευθέρωσίς του. Αὐτὸς οὗτος ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὰς ἐπιστημοτέρας τῶν συνεργασιῶν του πάντοτε, ἔθετεν ἐπιμόνως τὸ ζήτημα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προβῶ εἰς προδιλέψεις δι' αὐτό, ἀλλὰ νομίζω ὅμως, ὅτι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων στοιχείων, δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι ἔχομεν ἐλπίδας ὅτι συντόμως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος δὲν θὰ εὑρίσκεται εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν. Ὅταν ἡ ἐλπὶς αὐτή, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, πραγματοποιηθῇ, θὰ ἔχῃ γίνῃ ἕνα μεγάλο βῆμα διὰ τὸν καλλίτερον χειρισμὸν τῆς ὑποθέσως. Ἤδη, ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ θέματος, ἀφ' ἧς μετὰ τὸν γνωστὸν πλέον τρόπον, διεκόπησαν αἱ διαπραγματεύσεις Μακαρίου — Χάρτιγκ, ἡ Κυβέρνησις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πολιτικῆς τοῦ Ο.Η.Ε., ἐπανῆλθεν εἰς αὐτὴν ὄχι διότι αὐτὴ ἦτο ἡ ὁδὸς ἀσφαλοῦς ὀδηγήσεως καὶ ἱκανοποιητικῆς λύσεως, ἀλλὰ διότι ἦτο ἡ μόνη ὁδὸς διὰ τῆς ὁποίας τὸ θέμα ἠδύνατο νὰ προβληθῇ παγκοσμίως καὶ ἠδύνατο νὰ προωθηθῇ.»

Ἐπανελθοῦσα ὅμως εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην ἡ Κυβέρνησις προσεπάθησε νὰ ἀποφύγῃ τὰ βαρύτατα σφάλματα τὰ ὁποῖα ἔκαμεν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ οἱ παλαιότερον χειρισθέντες τὸ θέμα. Δὲν πρόκειται νὰ σᾶς ἀποκαλύψω λεπτομερείας κριτικῆς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ μὴ ἀναφέρω ὅτι εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἐδόθη κατὰ τὸ 1954 μὲ μεγάλη ἔμφασις εἰς τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ οὐχὶ εἰς τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου. Τοῦτο προεκάλεσε τὴν κατηγορίαν τὴν ὁποίαν συνηντήσαμεν καὶ ἐφέτος εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν καταστατικῶν ἀρχῶν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀλλὰ εἰς τὴν διὰ τεχνασμάτων προσάρτησιν ἐδαφῶν.

Δὲν εἶναι δυνατὸν ἐπίσης νὰ μὴ ἀναφέρω τὴν ἔλλειψιν στοιχειώδους διπλωματικῆς προβολῆς εἰς τὴν προσφυγήν μας, τὴν ἔλλειψιν διαφωτίσεως τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, δὲν εἶναι τέλος δυνατὸν νὰ μὴ ἀναφέρω ὅτι εἰς τὸν χειρισμὸν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ὑποθέσεως εἰσέρετο σημασία εἰς τὰ τηλεγραφήματα καὶ προεκαλεῖτο ἀτέρμων συζήτησις διὰ τὸ πότε ἔφυγαν καὶ πότε ἔφθασαν.

Η. Μπρεδήμας. Εἰς ποίαν ἐποχὴν συνέβησαν ταῦτα;

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ὁμιλῶ ἐπὶ τοῦ χειρισμοῦ ὑπὸ ὡρισμένων προσώπων. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν σφαλμάτων, καὶ σφαλμάτων σοβαρῶν, εἶναι γνωστόν: Τὸ 1954 ἡ Ἑλλὰς ἠναγκάσθη νὰ ψηφίσῃ ἡ ἰδία τὴν οἱονεὶ ἀπόσυρσιν τοῦ θέματος, τὸ δὲ 1955 δὲν ἠδυνήθη οὔτε νὰ συζητήσῃ τὸ θέμα.

Ἡ σύγκρισις μὲ τὸν χειρισμὸν τῆς ἐφετεινῆς περιόδου εἶναι προφανῶς εὐχερὴς τουλάχιστον μέχρι τοῦδε. Κατηγορήθημεν συνεχῶς ὅτι δὲν ἀποβλέπομεν εἰς τὴν προσφυγήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξασθενεῖ διεθνῶς τὴν προσφυγήν μας. Ἀκριβῶς δὲ δι' αὐτὸ ἐπεδόθημεν εἰς μίαν ἐξαιρετικὴν διπλωματικὴν δρᾶσιν καὶ διαφώτισιν τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης. Μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Βουλῆς, πρεσβευταὶ ἐπὶ ἐκτάκτῳ ἀποστολῇ ἐπεσκέφθησαν τοὺς ἡγέτας 30 χωρῶν καὶ ἐξέθεσαν τὴν Ἑλληνικὴν ἄποψιν λεπτομερῶς καὶ πειστικῶς.

Σημαίνοντες δημοσιογράφοι, 59 τὸν ἀριθμόν, ἀπὸ πολλὰς χώρας, ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα προσκεκλημένοι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ διεφωτίσθησαν. Ἐκυκλοφόρησαν φυλλάδια καὶ ἔντυπα εἰς 19 γλώσσας καὶ ἀπεστάλησαν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἰδίως πρὸς ἡγέτας, βουλευτάς, καθηγητάς, δημοσιογράφους καὶ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ἀσκοῦν κάποιαν ἐπιρροήν. Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος θέρους σημαντικοὶ διεθνεῖς Ὀργανισμοὶ ὅπως ἡ ὀργάνωσις τῶν Ἐργατικῶν Συμβουλίων τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἔλαβον ἐπίσημον θέσιν ὑπὲρ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως. Σημαντικοὶ διεθνεῖς ὀργανισμοὶ ὅπως τὸ Συμβούλιον τοῦ NATO, τὸ Συμβούλιον Εὐρώπης εἰς Στρασβοῦργον, ἡ συνέλευσις τῆς Οὐνέσκο καὶ ἄλλα διεθνῆ συνέδρια ἠσχολήθησαν μὲ τὸ θέμα τῆς Κύπρου ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ προκατόχου μου καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν ἰδικῶν μου. Τέλος ἡ στάσις μας ἔναντι τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λονδίνου διὰ τὸ Σουέζ, ἡ στάσις μας εἰς ἄλλα θέματα παγκοσμίου σημασίας, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφερθοῦν δημοσίᾳ ἐνίσχυσαν καὶ ἐπρόβαλε τὸ Κυπριακὸν κατὰ τρόπον ζωηρὸν καὶ ἔντονον.

Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ἐπετεύχθησαν τὰ ἀκόλουθα: Πρῶτον, νὰ διαβληθῇ ἡ ἀκλόντητος ἀπόφασις τῆς Ἑλλάδος, ὅπως, παρὰ πᾶσαν ἀντιξοότητα, μὴ ὑποστείλῃ ποτὲ τὴν σημαίαν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου. Δεύτερον, νὰ προωθῆται γενικῶς τὸ Κυπριακὸν εἰς τρόπον ὥστε, χωρὶς αἱ ὁποῖαι πρὸ μηνῶν ἀκόμη, οὔτε ἐδέχοντο νὰ ἀναφέρουν τὴν λέξιν Κύπρος, ἀπὸ καιροῦ νὰ ἀπασχολοῦνται καὶ νὰ διαβιβάζουν τὴν ἐπιθυμίαν των ὅπως ἐξευρεθῇ μία λύσις διὰ τὸ μέλλον. Τρίτον καὶ ἰδικώτερον, νὰ ἐξασφαλίζηται σὺν τῷ χρόνῳ ἡ θριαμβευτικὴ ψηφοφορία διὰ τὴν ἐγγραφὴν τῆς προσφυγῆς μας.

Τοιαῦται ὑπῆρξαν αἱ προετοιμασίαι τῆς Κυβερνήσεως, ὥστε ἀφοῦ οἱ τὰ ἀντίθετα φρονοῦντες, ἤρχισαν εἰς μάτην καὶ ἀργὰ νὰ ἐξαποστέλλουν πολυμελεῖς ἀντιπροσωπείας διαφωτίσεως εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, νὰ ἀναγκασθοῦν εἰς τὸ τέλος νὰ καταλήξουν εἰς τὴν τακτικὴν τῆς ἀγγλικῆς ἀντιπροσφυγῆς. Τὰ συμβάντα εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη πρὸ ὀλίγων ἑβδομάδων ἀπέδειξαν πλέον, ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἀγγλικῆς ἀντιπροσφυγῆς ἦτο νὰ δύναται ὁ βρεττανὸς ἀντιπρόσωπος νὰ εἴπῃ, ὅτι μέχρι τοῦδε ἀντετάχθημεν, ἀλλὰ τώρα, ἀφοῦ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς προσφυγήν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιταχθῶμεν. Ἦτο τακτικὴ ἀποφυγῆς μιᾶς συντριπτικῆς πλειοψηφίας, τὴν ὁποίαν εἴχομεν ἐξασφαλίσει.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, ἀνέκυψεν ἄλλος ἀπρόβλεπτος κίνδυνος. Τὰ δραματικὰ γεγονότα τῆς Πολωνίας καὶ εἰδικώτερον τῆς Οὐγγαρίας, ἡ εἰσβολὴ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἡ ἀπολυθήσασα εἰσβολὴ τῶν Ἀγγλογάλλων ἐθημιούργησαν μίαν τοιαύτην ἔντασιν, ὥστε ἐκινδυνεύομεν τὸ Κυπριακὸν νὰ ἐμφανίζεται, ὅπως μᾶς ἐπληροφόρουν ὅτι ἐνεφανίζετο, διὰ ἄλλους μὲν ὡς ἀσήμαντον ζήτημα, διὰ ἄλλους δὲ ὡς μικρὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐνοχλητικὸν νὰ ἐγείρεται εἰς τὴν παροῦσαν ἀτμόσφαιραν τῆς παγκοσμίου ἐντάσεως.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ κινδύνου τούτου, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡγούμενος τῆς ἀντιπροσωπείας. Εἶμαι εὐτυχὴς διὰ τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν. Εἰς συνέδριον τοιαύτης σημασίας, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχον 45 Ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων μεγάλων χωρῶν, ὁ Ἕλλην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προβάλῃ τὸ ζήτημα καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὰς ἀντιδράσεις, τὰς ὁποίας ἦτο δυνατὸν νὰ δημιουργήσῃ ἡ παρουσία τοῦ ἰδίου τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Δὲν θέλω, διὰ νὰ μὴ σᾶς κουράσω, νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας διὰ νὰ εἴπω τὰς ἐνεργείας, εἰς τὰς ὁποίας προέβη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ ὀφείλω νὰ εἴπω, ὅτι τὸ προσωπικόν του κῦρος καὶ ἡ ἰδιότης του συνέβαλον τὰ μέγιστα, ὥστε νὰ δημιουργηθῇ μία ἀτμόσφαιρα, ὅτι τὸ θέμα εἶναι θέμα φλέγον καὶ μέγα καὶ ὄχι θέμα μικρόν, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ παραμερισθῇ. Οὕτω καὶ μὲ τὴν λαμπρὰν ἐργασίαν ὁλοκλήρου τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας πολιτικῶν καὶ διπλωματικῶν προσώπων, ἐπετεύχθη ἡ ἐγγραφή, καὶ θὰ ἔλεγα οὕτω μόνον ἐπετεύχθη.

Γ. Καρτάλης. Ὄχι «μόνον».

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπ. Ἐξωτ.). Φίλος τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὀξὺς ὅσον καὶ ἀγαπητός, μοῦ ἔλεγε, πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ὅτι ἡ ἐγγραφὴ ἔγινεν αὐτομάτως ἀφοῦ ἐνεγράφη καὶ τὸ Ἀλγερινόν, ἄνευ συζητήσεως.

Γ. Καρτάλης. Μᾶλλον.

Ε. Ἀ ε έ ρ ω φ (Ὑπ. Ἐξωτ.). Τὸν πληροφορῶ, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀντιπροσωπειῶν δύο τοὐλάχιστον ἀραβικῶν κρατῶν, ἡ αὐτόματος ἐγγραφὴ τοῦ Ἀλγερινοῦ, ἔγινε διότι εἶχεν ἐξασφαλισθῆ ἡ διὰ συντριπτικῆς πλειοψηφίας ἐγγραφὴ τοῦ Κυπριακοῦ.

Οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι, κύριοι βουλευταί, ἠμποροῦν νὰ διέρχωνται δυσχερεῖς στιγμὰς διεθνῶς. Ἡ στάσις ὅμως, τὴν ὁποίαν τηροῦν εἰς θέματα πολὺ σημαντικώτερα καὶ πολὺ δυσχερέστατα, δεικνύει ὅτι, τοὐλάχιστον ἡ Μ. Βρεττανία, δὲν θὰ εἶχεν ὑποχωρήσει εἰς τὸ θέμα τῆς ἐγγραφῆς τοῦ Κυπριακοῦ, ἐὰν δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ἡττημένη εἰς τὴν ψηφοφορίαν καὶ ἡττημένη μάλιστα, κατὰ τρόπον συντριπτικόν.

Ἀπὸ τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀγγλία ἦτο ὑποχρεωμένη εἰς πλήρη ὑποχώρησιν διὰ νὰ ἐγγραφῇ τὸ Κυπριακόν, δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ Γαλλία νὰ φέρῃ ἀντιρρήσεις διὰ τὴν ἐγγραφὴν ἀναλόγου θέματος, ὅπως ἦτο τὸ Ἀλγερινόν. Ἰδοὺ ἀγαπητοί κ. συνάδελφοι, πῶς τὸ Κυπριακὸν ἀνέγραψε τὸ Ἀλγερινὸν καὶ δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ἐγγραφὴ τοῦ Ἀλγερινοῦ ἔκαμεν εὔκολον τὴν ἐγγραφὴν τοῦ Κυπριακοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν ἐγγραφὴν τῆς προσφυγῆς μας, κύριοι, εἶναι ἀνάγκη νὰ παράσχω πρὸς τὸ Σῶμα μερικὰς διευκρινήσεις. Αἱ δύο προσφυγαί, ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Ἀγγλική, ὅπως εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὰς ἐσημερίδας, δὲν ἐνεγράφησαν εἰς δύο χωριστὰ θέματα. Ἐνεγράφη πρῶτον θέμα, τὸ θέμα τῆς Κύπρου καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τῆς ἐγγραφῆς, παρεδέχθη ὁ Ο.Η.Ε. ὅτι ὑπάρχει διεθνὲς θέμα Κύπρου, ἀπόψεις τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκεῖναι τὰ ὁποῖα διαλαμβάνονται εἰς τὰ ἰδικά μας καὶ τὰ ἀγγλικὰ κείμενα.

Δεύτερον ἐζητήσαμεν καὶ κατόπιν συζητήσεως ἤλλαξεν ὁ τίτλος τῆς Ἀγγλικῆς προσφυγῆς. Δὲν εἶναι καὶ αὐτὸ ἄνευ σημασίας, διότι ἡ ἀγγλικὴ προσφυγὴ εἶχεν ὡς τίτλον «βοήθεια τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν τρομοκρατίαν ἐν Κύπρῳ». Ὑπεστήριξα ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοῦ τίτλου αὐτοῦ θὰ ἐσήμαινεν ἀποδοχὴν κατὰ κάποιον τρόπον τῆς οὐσίας. Τὸ θέμα δὲν ἦτο εὐχαρὲς διότι ἀλλοίμονον εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἐὰν ἠσχολοῦντο μὲ τὴν τροποποίησιν τῶν τίτλων τῶν ἑκατοντάδων θεμάτων τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξίν των. Ἐπετύχομεν καὶ αὐτὴν τὴν ἀλλαγήν. Σχετικῶς μὲ τὴν ἐγγραφὴν τῆς ἀγγλικῆς προσφυγῆς ἐδηλώσαμεν ὅτι κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν στάσιν τῆς ἀγγλικῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ 1954 καὶ 1955, ἡ ὁποία ἠρνήθη τὴν ἐγγραφὴν τῆς ἑλληνικῆς προσφυγῆς, ἡμεῖς θὰ ἐψηφίζαμεν ὑπὲρ τῆς ἐγγραφῆς τῆς ἀγγλικῆς προσφυγῆς. Τὸ ἐδηλώσαμεν ὄχι μόνον διότι, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν λόγον του πρὸς τὴν Γεν. Συνέλευσιν, ἡ Ἑλλὰς φρονεῖ ὅτι πᾶν διεθνὲς θέμα πρέπει νὰ ἐγγράφεται εἰς τὴν ἡμερησίαν Διάταξιν, τὸ ἐδηλώσαμεν καὶ διότι ὡς Κυβέρνησις σεβομένη ἑαυτήν, δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἀρνούμεθα τὴν ἐξέτασιν κατηγοριῶν ὅτι ἐνισχύομεν ἐπανάστασιν ἐνόπλων, εἰς ἔδαφος κατεχόμενον ἀπὸ ἄλλην χώραν μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς συνδέουν πάντοτε ὡρισμένοι συμμαχικοὶ δεσμοί. Ἐξέχθημεν αὐτὸ καὶ δηλῶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ὅτι θὰ ἀποδείξωμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὅτι αὐτὸ δὲν συμβαίνει. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀναμιγνύεται εἰς τὸν μαχητικὸν ἀγῶνα τῆς Κύπρου. Τιμῶμεν καὶ θαυμάζομεν τοὺς μαχητὰς τῆς Κύπρου καὶ ἰδιαιτέρως τὸν θρυλικόν της ἀρχηγὸν Δηγενήν. (Χειροκροτήματα).

Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ μέχρι τοῦ σημείου νὰ τοὺς ἐνισχύωμεν ἢ νὰ εὑρισκώμεθα εἰς ἐπαφὴν μαζί των ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις, τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ καλύψῃ. Ἡ Κυβέρνησις υἱοθέτησεν πολιτικῶς καὶ διπλωματικῶς τὸ θέμα. Τὸ θέμα τῆς ἐπαναστάσεως εἶναι θέμα τῶν κυρίων ἀγωνιστῶν πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ Κυβέρνησις ἐννοεῖ νὰ παραμείνῃ καὶ θὰ παραμείνῃ ξένη. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ σᾶς λέγω ὅτι ὅταν θὰ ἔλθῃ τὸ θέμα πρὸς συζήτησιν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, δὲν νομίζω ὅτι θὰ εὑρεθῇ εἰς πολὺ εὐχάριστον θέσιν ἡ ἀγγλικὴ ἀντιπροσωπεία ὅταν θὰ ἐκθέσω τὰ στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς ἀπόψεως.

Τέλος ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς προδικαστικῆς ταύτης φάσεως ὀφείλω νὰ εἴπω ὅτι ἡ ἐν γένει ἐμφάνισις τῆς ἀντιπροσωπείας, αἱ ἐπαφαί τὰς ὁποίας εἶχεν, αἱ συνομιλίαι τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κατέστησαν διεθνῶς συμπαθέστερον τὸ θέμα. Ἡ σοβαρωτέρα βεβαίως ἐπαφὴ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἦτο ἐκείνη μὲ τὸν Πρόεδρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τὸν Στρατηγὸν Ἄιζενχάουερ. Ὁμιλῶν τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν Γεν. Συέλευσιν, δὲν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρίστημαι κατὰ τὴν συνομιλίαν ἡ ὁποία ἔγινε. Γνωρίζω ὅμως καλῶς τὰ διαμειφθέντα. Γνωρίζω ὅτι ἡ συνομιλία ἔγινε ἀφοῦ προηγουμένως, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Προέδρου Ἄιζενχάουερ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶχεν ἐπανειλημμένας συνεργασίας μὲ ὅλους τοὺς ἁρμοδίους διὰ τὰ θέματά μας Ὑπουργοὺς καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἀρχηγοὺς μεγάλων ὑπηρεσιῶν. Μετὰ τὰς συνεργασίας αὐτὰς ἠκολούθησαν αἱ συνομιλίαι μὲ τὸν Πρόεδρον Ἄιζενχάουερ αἱ ὁποῖαι διεξήχθησαν εἰς ἀτμόσφαιραν λίαν φιλικὴν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ὁποίων ἐλπίζω θὰ καταφανοῦν ἐντὸς τῶν προσεχῶν μηνῶν. Αἱ συνομιλίαι αὐταὶ ἀφεώρων, ἐκτὸς τοῦ Κυπριακοῦ, θέματα ἀσφαλείας τῆς Χώρας καὶ θέματα οἰκονομικά.

Καὶ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι εἶμαι αἰσιόδοξος ὡς πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν αὐτῶν. Ἕτερον σημεῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἤθελον νὰ δώσω ὡρισμένας πληροφορίας πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, πρὶν ἔλθω εἰς θέματα συγχρόνου χειρισμοῦ, εἶναι τὸ ὅτι ἐνεγράφη καὶ δευτέρα προσφυγή μας, ζητοῦσα τὴν ἄμεσον λῆψιν μέτρων, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐγγραφὴ τῆς δευτέρας αὐτῆς προσφυγῆς μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἔχωμεν ἕνα δεύτερον μέτωπον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ πάλιν νὰ προβάλωμεν τὸ ζήτημα καὶ ἐπίσης μᾶς ἐνεφάνισεν, ὅπως νομίζω ἀξίζει, εἰς ἐκπροσώπους πολλῶν μικρῶν χωρῶν, ὡς σημαιοφόρους τῶν μεγάλων ἰδεωδῶν τῆς ἀνθρωπότητος.

Γ. Κ α ρ τ ά λ η ς. Ἐξεδόθη ἀπόφασις ἐπὶ τῆς προσφυγῆς;

Ε. Ἀ ε έ ρ ω φ - Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ὁμιλῶ περὶ τῆς προσφυγῆς εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη διὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, καὶ μοῦ τὸ ὑπενθυμίζει ὁ ἀγαπητὸς Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ὀφείλω νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι καὶ ἡ προσφυγὴ εἰς ἕτερον ὀργανισμόν, ἀφορῶσα τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ Στρασβοῦργον, βαίνει καλῶς.

Ἐκερδίσαμεν ὅλα τὰ προδικαστικὰ στάδια καὶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἡ ἁρμοδία Ἐπιτροπὴ ὑπέβαλε, θὰ ἔλεγον, δυσάρεστον ἐρωτηματολόγιον εἰς τὴν πολυμελῆ Ἀγγλικὴν ἀντιπροσωπείαν ἐπὶ τῶν παραβάσεων τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὴν Κύπρον. Θὰ ἐπακολουθήσῃ ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος ἡ ἀπάντησις καὶ νομίζω, ὅτι ἡ ἀπόφασις, ἡ ὁποία θὰ ἐκδοθῇ περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου, θὰ εἶναι ἀπόφασις εὐχάριστος δι' ἡμᾶς καὶ θὰ καταλήγῃ εἰς τὴν ἀποστολὴν Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν Κύπρον διὰ νὰ διαπιστώσῃ τὰ ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα γίνονται κατὰ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν ἠμπορῶ νὰ εἴπω περισσότερα περὶ τῆς ἐκβάσεως αὐτῆς τῆς διαδικασίας, ἀλλὰ ὅλα τὰ προδικαστικὰ στάδια, μέχρι τῆς στιγμῆς τὰ ἐκερδίσαμεν.

Αὐταί, κύριοι, εἶναι, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, αἱ μέχρι τοῦδε ἐνέργειαί μας.

Ἀλλὰ θὰ τεθῇ τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον ἐτέθη συχνά: Καὶ τώρα τί κάμνομεν; Τώρα, ἀπαντῶ, συνεχίζομεν τὴν εὐρεῖαν διπλωματικὴν προσπάθειαν, τὴν πολύπλευρον, τὴν ὁποίαν διεξάγομεν καὶ συνεχίζομεν, πολιτικὴν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ζητοῦμεν ἐκεῖ τὴν ἄμεσον ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ δηλοῦμεν.....

Η. Μ π ρ ε β έ μ α ς. Ἐντὸς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας;

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Δὲν διακόπτονται αἱ δηλώσεις Ὑπουργοῦ.

Ε. Ἀ ε έ ρ ω φ - Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Ἐξωτ.). Δὲν ζητοῦμεν οὔτε ἐντὸς εὐλόγου, οὔτε ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας, ζητοῦμεν τὴν ἄμεσον ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως, ὅπως τὸ ὁρίζει ὁ Χάρτης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. (Χειροκροτήματα).

Αὐτὸ εἶναι, ἄλλως τε, τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. Προβαίνω εἰς τὴν διευκρίνησιν, τὴν ὁποίαν ἡ διακοπὴ τοῦ συναδέλφου, δὲν μὲ ἄφησε νὰ ὁλοκληρώσω. Δὲν ζητοῦμεν διὰ τῆς προσφυγῆς αὐτῆς τὴν ἕνωσιν τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα, ζητοῦμεν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς τὴν Κύπρον καὶ δηλοῦμεν καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου τούτου βήματος, ὅτι οἱασδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀπόφασις τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων, θὰ τὴν σεβασθῶμεν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος, ἔναντι τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Θὰ ἐρωτηθῇ: Ἀποτελεῖ τοῦτο λύσιν; Ὁδηγεῖ ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη εἰς λύσιν;

Ἐπεσθὲ δὲ βλέπω τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων νὰ κρατῇ σημείωσιν ἐπὶ τῆς διευκρινήσεως.....

Γ. Παπανδρέου. Δὲν σᾶς διακόπτω, μὲ διακόπτετε.

Ε. Ἀβέρωφ - Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτ.). Δὲν σᾶς διακόπτω, διότι δὲν ὁμιλεῖτε.

Γ. Παπανδρέου. Διακόπτετε τὴν γραφήν.

Ε. Ἀβέρωφ - Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτ.). Προβαίνω εἰς τὴν ἑξῆς διευκρίνησιν: Ὅταν, λέγω, δὲν ζητοῦμεν τὴν ἕνωσιν, ἀλλὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως, ἐννοῶ, ἐὰν οἱ Κύπριοι ἀποφασίσουν τὴν ἕνωσιν, τόσον τὸ καλύτερον, ἐὰν ὅμως ἀποφασίσουν ὁτιδήποτε ἄλλο, ἡμεῖς πιστοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτήν, θὰ σεβασθῶμεν τὴν ἀπόφασίν των.

Γ. Παπανδρέου. Ἔρχεσθε εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἑαυτόν σας, τὴν ὁποίαν θὰ διαπιστώσω ὅταν θὰ ὁμιλήσω.

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Θὰ ἐρωτηθῇ: Καὶ ἀποτελεῖ τοῦτο λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ δράματος; Διότι ἡ ὑπόθεσις ἐξειλίχθη πλέον εἰς δρᾶμα διὰ τοὺς Κυπρίους. Ὄχι, δὲν ἀποτελεῖ λύσιν.

Γνωρίζομεν καὶ γνωρίζουν ὅλοι, ὅσοι ἔχουν ἀσχοληθῇ μὲ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ παραχωρήσουν λύσιν, τὴν ὁποίαν νὰ ἐφαρμόσωμεν. Ἀποτελεῖ μέσον παγκοσμίου προβολῆς καὶ ἀποτελεῖ μέσον ἰσχυρᾶς διπλωματικῆς πιέσεως διὰ διαπραγματεύσεως. Θὰ ἔλεγον καὶ διὰ μονομερῆ παραχώρησιν ἱκανοποιητικῆς λύσεως, ἀλλὰ τὸ θεωρῶ τόσον ἀπίθανον, ὥστε ἀφήνω τὸ πρῶτον καὶ λέγω ὅτι ἀποτελεῖ ἁπλῆν πίεσιν διὰ διαπραγματεύσεις, διὰ διαπραγματεύσεις, κύριοι, αἱ ὁποῖαι πολλὰς φορὰς ἐλέχθη ὅτι ἀποτελοῦν ἄλλοστε προδοσίαν καὶ ἄλλοτε ὕποπτον κίνησιν. Εἶναι δὲ ἀνάγκη καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν νὰ διευκρινισθῇ ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις θὰ ἀποτελέσουν τὸ μόνον μέσον λύσεως τοῦ δράματος. Ἄλλο τὸ θέμα, ποὺ θὰ ὁδηγήσουν αἱ διαπραγματεύσεις.

Ἀλλὰ αἱ διαπραγματεύσεις δὲν ἀποτελοῦν τίποτε τὸ ὕποπτον, ἀποτελοῦν τὸ μόνον μέσον. Ἀπὸ κείμενα, τὰ ὁποῖα ἔχω ὑπ' ὄψιν μου καὶ τὰ ὁποῖα ἔχω καὶ ἐδῶ, διαπραγματεύσεις ἐζήτησαν ὅλοι οἱ πολιτικοὶ Ἀρχηγοὶ πρὸ τοῦ 1953, διαπραγματεύσεις, τὰς ὁποίας ἠρνήθη ἡ Μ. Βρεταννία.

Διαπραγματεύσεις ἐζήτησεν ὁ ἀείμνηστος Στρατάρχης Παπάγος ἐπανειλημμένως καὶ τὸ εἶπε καὶ εἰς τὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Διαπραγματεύσεις ἐζήτησαν οἱ ἴδιοι οἱ Κύπριοι διὰ τοῦ ἐκπροσώπου των, τοῦ Μακαρίου. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ξεκαθαρίσωμεν εἰς τὴν σκέψιν μας ὅτι ὅταν λέγωμεν «διαπραγματεύσεις», δὲν ἐννοοῦμεν κάτι τὸ ὕποπτον, κάτι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ φυλαγώμεθα, ἐννοοῦμεν κάτι τὸ ὁποῖον ἐπιβιώκομεν, ἀλλὰ τὸ ἐπιβιώκομεν μὲ ἀξιοπρέπειαν καὶ σταθερότητα, διὰ νὰ μπορέσωμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ποθητὴν λύσιν. Θὰ ἤθελον, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ διευκρινισθῇ αὐτὸ τὸ σημεῖον, τὸ ὁποῖον τόσας παρανοήσεις ἐδημιούργησε, νὰ σᾶς διαβάσω τὴν περικοπὴν μιᾶς ἐκθέσεως διπλωματικοῦ ὑπαλλήλου, ὁ ὁποῖος συμβαίνει καὶ Κύπριος νὰ εἶναι καὶ πολλὰς φορὰς νὰ ἔχῃ χειρισθῇ τὸ ζήτημα, τοῦ Ἀλέξη Κύρου. Εἶναι ἔκθεσις τῆς 5 Ἰανουαρίου 1953. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι πολλαί, ἀλλὰ διαλέγω μίαν χαρακτηριστικήν. (Ἀναγινώσκει).

Γ. Παπανδρέου. Μετεβλήθησαν αἱ συνθῆκαι. Ὑπάρχει σήμερον ἀγὼν Δι γενῆ, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπῆρχε τότε καὶ ὁ ὁποῖος μετέβαλε τὴν κατάστασιν.

Δὲν ἀναγινώσκεται διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ ἀπορῶ διὰ τὴν ἐπανάληψιν. Ἠμπορεῖτε νὰ στραφῆτε ἐναντίον ἑνὸς ἀνωτάτου ὑπαλλήλου, τὸν ὁποῖον σεῖς ὁ ἴδιος ἔχετε Πρεσβευτὴν καὶ τὸν θεωρῆτε τόσον ὑπεύθυνον; Διατί τὸν διατηρῆτε τότε;

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Διετύπωσα καμμίαν κατηγορίαν;

Γ. Παπανδρέου. Βεβαίως.

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπ. Ἐξωτερ.). Καθόλου! Ἀντιθέτως! Εἶπον, ὅτι ὅλοι καὶ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ καὶ διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι, εἶχον τὴν ἔμμονον σκέψιν, τὴν ὀρθήν, ὅτι μόνον διὰ διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας θὰ καταλήξῃ κάπου ἡ ὑπόθεσις, διότι ἡ κατέχουσα δύναμις πρέπει νὰ δεχθῇ νὰ παραδώσῃ τὴν νῆσον. Διὰ νὰ δοθῇ λύσις.

Γ. Παπανδρέου. Δὲν εἶναι γενναῖον αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐπράξατε.

Ε. Ἀβέρωφ — Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερ.). Ἀναλόγως τῆς ἑρμηνείας ποὺ δίδετε. Πάντως ἡ οὐσία εἶναι, κύριοι συνάδελφοι, ὅτι τὴν στιγμὴν αὐτὴν, δὲν διεξάγονται διαπραγματεύσεις, ὅπως καὶ δὲν διεξήχθησαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς διακοπῆς τῶν διαπραγματεύσεων Μακαρίου —Χάρτινγκ. Δὲν λαμβάνομεν ἡμεῖς καμμίαν πρωτοβουλίαν διὰ τὴν διεξαγωγὴν διαπραγματεύσεων, διότι ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τὴν ὁδὸν τῆς πίεσεως διὰ τοῦ Ο.Η.Ε. Ἀλλὰ εἶναι ἐκτὸς ἀμφιβολίας, ὅτι παρὰ τὰς ἀδίκους παρανοήσεις αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦνται ἐὰν μᾶς ἔλθουν προτάσεις διὰ διαπραγματεύσεις, θὰ τὰς ἀποδεχθῶμεν νὰ τὰς συζητήσωμεν.

Ν. Μπακόπουλος. «Νιάου, νιάου».

Ε. Ἀβέρωφ — Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερ.). Ἀλλὰ εἰς τὰ «νιάου, νιάου» τοῦ ἀγαπητοῦ μου κυρίου συναδέλφου ἀπαντῶ ὅτι δὲν διεξήχθησαν διαπραγματεύσεις, μέχρι τοῦδε καὶ δὲν διεξάγονται. Ἡ διαφώτισις εἰς τὴν ὁποίαν προβαίνομεν πρὸς ξένας Κυβερνήσεις, ἡ ἀπάντησις εἰς βουλιδοσκοπήσεις αἱ ὁποῖαι μᾶς γίνονται ἀπὸ φιλικὰς Κυβερνήσεις δὲν ἀποτελοῦν διαπραγματεύσεις.

Ἀλλείμονον ἐὰν δὲν διεφωτίζαμεν τὰς ξένας Κυβερνήσεις, ἀλλοίμονον ἐὰν, ὅταν γίνονται βουλιδοσκοπήσεις ἀπαντῶμεν ἀρνητικῶς, φοβούμενοι μήπως ληφθοῦν ὡς διαπραγματεύσεις.

Ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τὴν διπλωματικὴν ὁδὸν τοῦ Ο.Η.Ε. διὰ νὰ καταλήξωμεν εἰς διαπραγματεύσεις.

Ἐπ' αὐτοῦ θὰ παρακαλέσω τὸ Σῶμα νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι πολλὰς φορὰς δίδονται πληροφορίαι αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν ἀτμόσφαιραν καὶ ὑποψίας περιέργους. Διότι τί συνέβη μὲ τὰ μεταδοθέντα ὑπὸ Ἰταλοῦ δημοσιογράφου, ὅταν ὁ κύριος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας ἐδήλωσεν ὅτι μεσολαβεῖ καὶ διεξάγει αὐτὸς διαπραγματεύσεις μεταξὺ Ἀγγλικῆς καὶ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως;

Τὴν ἑπομένην ἡ Ἰταλικὴ Πρεσβεία ἔστειλεν ἐπιστολήν, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐδήλωσε, ὅτι οὐδέποτε ὁ κύριος Μαρτίνο εἶπεν αὐτὰ καὶ μάλιστα οὐδέ τι τὸ παραπλήσιον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶπον αὐτὰ διότι ἤθελον νὰ ἐκκαθαρίσω τὴν ἔννοιαν τοῦ τί ἐστὶ διαπραγμάτευσις καὶ ποῦ μᾶς ὁδηγεῖ.

Τί θὰ εἴπωμεν κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις; Αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα. Ἀλλὰ αὐτὸ θέμα θὰ τὸ ἴδωμεν, ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ἐρώτασις διὰ διαπραγματεύσεις. Διότι σήμερον ἡ στάσις μας εἶναι ἡ διεκδίκησις τῆς ἀμέσου ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως διὰ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ θὰ ἦτο ἀπρονοησία νὰ ἀποκαλύψωμεν, ἀπὸ τοῦδε, ποία θὰ εἶναι ἐν λεπτομερείᾳ ἡ στάσις μας. Ἐν δύναται νὰ λεχθῇ. Ὅτι ἡ στάσις μας θὰ ἐξαρτηθῇ, ἀπολύτως, ἀπὸ τὴν θέλησιν τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων. Ἐλπίζομεν ὅτι οὗτοι θὰ ἔχουν, τότε, καὶ τὸν ἄξιον ἀντιπρόσωπόν των, ὥστε νὰ συνηθοῦν νὰ διατυπώσουν τὴν θέλησίν των, κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος θὰ ἀποβῇ πραγματικὰ ταύτην.

Δύο διευκρινήσεις χρειάζονται νὰ κάμω, ὡς πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις αὐτάς, τὰς μελλοντικάς, τὰς ἐνδεχομένας. Ἡ μία ἔγινεν ἤδη: ὅτι δὲν διεξάγονται διαπραγματεύσεις. Ἡ ἄλλη ἀφορᾷ τὴν Τουρκίαν. Ἐλέχθη καὶ συζητεῖται ὑπὸ πολλῶν, ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πρόκειται νὰ ἔλθῃ λύσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Τουρκία θὰ εἶχε κύριον λόγον. Θὰ ἤλεγχε ἐὰν θὰ ἐδέχετο, ὅτι ἡ Τουρκία θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐγείρῃ «βέτο» εἰς τὴν λύσιν, τὴν ὁποίαν θὰ διαπραγματευθῇ.

Αὐτὸ εἶναι ἓν ἐρώτημα βασικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀνάγκη ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία νὰ ἔχῃ μίαν ἀπάντησιν. Τὴν ἀπάντησιν θὰ ἀρχίσω δίδων, ἀναφέρων μίαν στιχομυθίαν, ἡ ὁποία ἔγινεν εἰς τὴν Γενικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Ο.Η.Ε.

Ὅταν, πρὸς τὸ τέλος τῆς συζητήσεως, ἤρχισε νὰ καταφαίνεται ὅτι ὑπερισχύει ἡ ἑλληνικὴ ἄποψις, ὅτι τὸ θέμα δὲν εἶναι ἐσωτερικὸν βρεταννικὸν θέμα, ἀλλὰ ὅτι εἶναι διεθνὲς θέμα, ὁ Τοῦρκος ἀντιπρόσωπος, διαπεραιμένος διπλωμάτης, ὀνομαζόμενος Σέπερ, ἐζήτησε τὸν λόγον καὶ εἶπεν: «Ἐὰν ἡ Ἐπιτροπή σας καταλήξῃ εἰς τὴν ἄποψιν, ὅτι εἶναι διεθνὲς θέμα, ἐπιθυμῶ νὰ διευκρινήσω, ὅτι εἶναι διεθνὲς θέμα, ὄχι διότι ἐνδιαφέρονται δύο κράτη».

Ζήτησα ἀμέσως τὸν λόγον καὶ εἶπον: «Τὸ θέμα εἶναι, κατ' ἐξοχήν, θέμα Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Καθίσταται διεθνές, διότι ἔχει ὡρισμένας πλευράς, αἱ ὁποῖαι ἐνδιαφέρουν καὶ ἄλλα κράτη. Ἀλλὰ εἰς τὰ ἄλλα κράτη, τὰ ἐνδιαφερόμενα, δὲν θὰ μετρήσωμεν δύο ἢ τρία. Θὰ μετρήσωμεν ὅλα τὰ κράτη τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Διότι ὅλαι αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου θὰ εἶχον τότε τὸ αὐτὸ δικαίωμα».

Ἐρχόμεθα, λοιπόν, εἰς τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἐλέχθησαν ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων τῶν 79 χωρῶν καὶ λέγω, ὅτι, ἀπὸ πλευρᾶς Τουρκικῆς, ἐπὶ τῶν κρίνομεν τὰ πράγματα λεπτομερέστερον.

Δὲν ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἡ Τουρκία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἔχῃ βάσιν διὰ τὴν τύχην τῆς νήσου, μελλοντικῶς. Δὲν ἀναγνωρίζομεν δηλαδή, ὅτι ἔχει βασικὰ καὶ γενικὰ συμφέροντα, ὡς πρὸς τὴν τύχην τῆς νήσου.

Ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἔχει εἰδικὰ συμφέροντα, ὅτι αὐτὰ τὰ εἰδικὰ συμφέροντα πρέπει νὰ καλυφθοῦν. Διότι, πράγματι, καλοπίστως κρίνομεν τὰ εἰδικὰ συμφέροντά της. Αὐτὴ εἶναι ἡ τοποθέτησις, τὴν ὁποίαν ἀναγνωρίζομεν διὰ τὴν Τουρκίαν.

Ὀφείλω δὲ νὰ ἐξομολογηθῶ, ὅτι λυποῦμαι, ὅτι ἡ τοποθέτησις αὐτὴ δὲν ἔγινε καὶ πρότερον. Ἀλλά, ἀντιθέτως, ἐλέχθη, ὅτι ἡ Τουρκία οὐδένα ἀπολύτως λόγον ἔχει ἐπὶ οἱουδήποτε θέματος. Ἡ τοποθέτησις εἶναι, ὅτι ἡ Τουρκία δὲν ἔχει γενικοὺς λόγους, ἔχει εἰδικὰ συμφέροντα, τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν νὰ καλύψωμεν.

Κατὰ τὰ ἄλλα, δὲν νομίζω, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ προβῶ εἰς διευκρίνησιν τῶν διαφεύσεων εἰδήσεων, ἰδίᾳ τῶν ἐκ Λονδίνου εἰδήσεων. Αἱ ἐκβηλώσεις ἐκ Λονδίνου ἔχουν ἐκκαθαρισμένους σκοπούς. Πολλαὶ ἐξ αὐτῶν εἶνε πρωτίστως, ὡς τὸ διὰ διαφόρων τρόπων, νὰ κλονίσουν τὸ ἠθικὸν τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων, οἱ ὁποῖοι ὑποφέρουν. Ἔχουν ὡς δεύτερον σκοπὸν νὰ δημιουργοῦν ἐσωτερικὰς ἀναταραχὰς εἰς τὴν χώραν αὐτήν, τὴν χώραν μας, ἡ ὁποία εἶναι ὁ ἐπίσημος διεθνὴς προστάτης τοῦ θέματος. Ἔχουν τέλος, ὡς σκοπόν, νὰ ὑπονομεύουν διεθνῶς τὰ νερὰ καὶ νὰ ἐμφανίζεται ἡ Ἀγγλία διαλλακτική, ἡ Ἀγγλία ὡς ἐπιθυμοῦσα νὰ δώσῃ ἱκανοποιητικὴν λύσιν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει συλλήβδην, λέγω, ὅτι αἱ εἰδήσεις αὐταὶ δὲν πρόκειται νὰ τυγχάνουν συνεχῶν διαψεύσεων, διότι, ἂν μή τι ἄλλο, δὲν θὰ ἐπροφθάναμεν νὰ κάμωμεν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ διαψεύζωμεν καὶ νὰ διαψεύδωμεν. Ἡ θέσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἶναι σαφής. Προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Ἐπίσης καλόπιστος συμβολὴ εἰς τὴν ἐπίτευξιν λύσεως, ἐὰν ἔλθουν προτάσεις.

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ὡς πρὸς τὴν γενικήν μας πολιτικήν, ὅτι ἐφερε μίαν σύγχυσιν ἡ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν λέξεων ἀδιαλλαξία καὶ διαλλακτικότης. Μὲ τὰς ὁποίας γίνονται πολλαὶ ταχυδακτυλουργίαι, θὰ ἐπιμείνω νὰ κάμω μίαν διευκρίνησιν ἐπὶ τῆς ἀδιαλλαξίας καὶ τῆς διαλλακτικότητος τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτικῆς. Εἴμεθα ἀδιάλλακτοι ὡς πρὸς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ θέματος. Δὲν ὑπάρχουν ἀντιδοτικαί, δὲν ὑπάρχουν πιέσεις, δὲν ὑπάρχει περίπτωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ὑποστηλώμεν τὴν σημαίαν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα). Ἐπ' αὐτοῦ εἴμεθα ἀπολύτως καὶ ἀκλονήτως ἀδιάλλακτοι.

Λέγομεν ἐνίοτε ὅτι εἴμεθα διαλλακτικοὶ ὡς πρὸς τὴν λύσιν. Τὸ λέγομεν διότι εἰς τὴν τετραμένην αὐτὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ὁ κόσμος, εἰς τὴν ἐκρηκτικὴν αὐτὴν κατάστασιν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀφήσωμεν τὸ πνεῦμα τῆς γενικῆς ἀδιαλλαξίας εἰς τὰς γενικὰς γραμμὰς καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας εἰς ἄλλους οἱ ὁποῖοι νὰ πληρώνουν διὰ τὴν ἀδιαλλαξίαν αὐτήν. Τὸ λέγομεν, διότι τὸ λέγομεν προσεκτικά, πάντοτε κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος νὰ μὴ μᾶς δεσμεύῃ, νὰ μὴ μᾶς δεσμεύῃ εἴτε πρὸς τὴν μίαν εἴτε πρὸς τὴν ἄλλην λύσιν. Τὸ λέγομεν τέλος, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διατηρήσωμεν ὅτι ἔχομεν αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν γραμμὴν καὶ δὲν θὰ ἀποστῶμεν αὐτῆς, ὅταν εἶναι αὐτονόητον ὅτι θὰ δεχθῶμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον, εἰς τὴν κρίσιμον ὥραν θὰ θελήσουν οἱ ἀδελφοί μας Κύπριοι. Δὲν εἶναι δυνατόν, ὅταν ἐνεργῶμεν ἐξ ὀνόματός των, ὅταν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ζοῦν τὸ δράμα τῆ ὁποίων ζωῶν, ὅταν συνεχῶς λαμβάνωνται σκληρότερα μέτρα, ὅταν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν καθιερώθη ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου καὶ μόνον διὰ τὴν κατοχὴν μιᾶς σφαίρας ἢ ἑνὸς περιστρόφου, ὅταν βλέπομεν ὅτι ὑπάρχει τὸ δράμα αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐὰν ἔλθουν 420.000 ἀδελφοὶ Κύπριοι καὶ μᾶς εἶπον «αὐτὴν τὴν λύσιν θέλομεν ἡμεῖς», νὰ ἀπαντήσωμεν, ὅτι διαμεύθημεν διὰ μιᾶς ἄλλης.

Ὡς πρὸς τὸ ἠθικὸν τῶν Κυπρίων, τοὐλάχιστον τὴν στιγμὴν αὐτὴν καὶ πρὸ τὰ ληφθέντα μέτρα, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ παράσχω εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ἐπισήμους πληροφορίας. Τὸ ἠθικόν των εἶναι ἄριστον καὶ ἀκμαιότατον. Οὐδεμία κάμψις ἐσημειώθη καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ἔχουν ὑπ' ὄψιν οἱ ξένοι δυνάστη. Διότι ἡμπορεῖ ἡμεῖς νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τί θὰ συμβῇ μετὰ 2—3—5 χρόνια ἀγῶνος, ἀλλὰ ἡ ἀντίστασις τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὅτι τὸ ἠθικὸν θὰ εἶναι τοιοῦτον ὥστε ἡ λύσις θὰ εὑρίσκεται ἐκεῖ ὅπου θέλομεν ὅλοι νὰ εὑρίσκεται, δηλαδὴ εἰς ταχεῖαν διεξαγωγὴν τοῦ ἐπιμοιρασμοῦ.

Ἡ περίεδος, κύριοι συνάδελφοι, τὴν ὁποίαν διερχόμεθα, εἶναι μία περίεδος λίαν τεταμένη, μία περίοδος ἀληθῶς ἐκρηκτική. Εἶναι ἐκρηκτικὴ καὶ ἡ ἑστία τῆς ἐκρήξεως εὑρίσκεται εἰς ἐπαλὺ γειτονικὴν μας περιοχήν. Κατὰ τὴν περίεδον αὐτὴν τῆς σπανίας ἐντάσεως ἡ ὁποία ζωηρῶς ἀντέχει πολὺ μεγαλυτέρους ἀπὸ ἡμᾶς καὶ εὑρισκομένους πολὺ μακρύτερον ἀπὸ ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἑστίαν τῆς ἐντάσεως, ἡμεῖς ἔχομεν ἐπὶ πλέον νὰ χειρισθῶμεν τὸ δυσχερὲς αὐτὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον, ἐπαναλαμβάνω, διὰ πρώτην φορὰν μᾶς ἔφερεν εἰς ἀντίθεσιν μὲ συμμάχους. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, παρὰ τὰς δυσχερείας, παρὰ τὴν ἀντίθεσιν μὲ τοὺς συμμάχους οὐδέποτε ἐκάμφθη εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς ὑποθέσεως. Ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ ἔχει τὴν συναίσθησιν ὅτι, παρὰ τὰς δυσχερείας, πρέωθεῖ τὸ θέμα καὶ τὸ προωθεῖ, χωρὶς νὰ κάμπτεται ποσῶς. Ἔχει τὴν συναίσθησιν ὅτι χειρίζεται τὴν ὅλην ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας μὲ ἀπόλυτον σταθερότητα καὶ μὲ ἐαθὺ αἴσθημα ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας. (Ζωηρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Σ. Βενιζέλος. Κύριοι βουλευταί, παρηκολούθησα μὲ μεγάλην προσοχὴν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν σχέσει μὲ τὰς ἐνεργείας αἱ ὁποῖαι κατεβλήθησαν, τόσον ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ὅσον καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐπὶ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως. Λυποῦμαι ὅτι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἴπω ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα μᾶς ἐξέθεσεν ὑπῆρξαν ὄντως πενιχρά. Διότι πλὴν τῆς ἐγγραφῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπαίρεται ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, οὐδὲν ἄλλο σημεῖον μᾶς ἔκαμε νὰ πιστεύωμεν τοὐλάχιστον ὅτι ἡ Κυπριακὴ ὑπόθεσις προωθήθη. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐγγραφῆς ἀκόμη, κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶναι βέβαιον ὅτι πέρυσιν ἀπερρίφθη ἡ ἐγγραφή. Ἀλλ' ἐὰν ἐφέτος ἡ ἐγγραφὴ ἐγένετο μὲ αὐτὴν τὴν εὐκολίαν εἶναι ἴσως διότι οἱ Ἄγγλοι ἀντελήφθησαν πραγματικῶς ὅτι ὑπῆρξε μεταστροφὴ ἀπόψεων ὡρισμένων ἀντιπροσωπειῶν. Ἀλλὰ κυρίως ὀφείλεται τοῦτο εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον διεξάγει ἡ Ε.Ο.Κ.Α. καὶ ὁ Διγενής. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα). Καὶ ὁ ἀγὼν αὐτὸς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀφήσῃ ἀσυγκίνητα τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸ θέμα τῆς ἐγγραφῆς, κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, θὰ ἀπεκτήσατε ἀσφαλῶς πεῖραν ἀπὸ τὸ τελευταῖόν σας ταξείδιον, ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν εἶναι δικαστήριον εἰς τὸ ὁποῖον προσφεύγουν τὰ κράτη διὰ νὰ εὕρουν τὸ δίκαιόν τους. Πρόκειται περὶ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον συγκρούονται τὰ συμφέροντα τῶν μεγάλων. Συνεπῶς ἐὰν ρθάσωμεν εἰς τὴν συζήτησιν φοβοῦμαι ὅτι θὰ ἔχετε πάλιν ἀποχώρησιν. Δὲν τὸ λέγω αὐτὸ ἀπὸ πνεῦμα ἀντιπολιτευτικόν. (Θόρυβος). Μάλιστα, κύριοι, πρέπει νὰ τὸ ἔχετε ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὰ συγκρουόμενα συμφέροντα τῶν μεγάλων οἱ μικροὶ εἶναι πάντοτε τὰ θύματα. (Ψίθυροι, θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Κύριοι, σᾶς παρακαλῶ πολὺ ὅταν ὁμιλοῦν οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων μὴ διακόπτετε.

Γ. Μπουρδάρας. Διαμαρτύρομαι, εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ σεβασθοῦν τὸν Ἀρχηγόν μου.

Πρόεδρος. Εὐχαριστῶ, διότι μὲ βοηθεῖτε εἰς τὸ ἔργον μας.

Σ. Βενιζέλος. Οὔτε νομίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι εἶναι αἱ πολυέξαπανοι ἀποστολαὶ πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς, ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἔφερον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐγγραφῆς. Διότι εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σᾶς βεβαιώσω ἀπὸ προσωπικὴν συνομιλίαν τὴν ὁποίαν εἶχον μὲ διακεκριμένην προσωπικότητα διεθνοῦς κύρους ἡ ὁποία μοῦ εἶπε : Τί μᾶς στέλλετε ἀποστολὰς νὰ μᾶς κατατοπίσουν, μήπως δὲν γνωρίζομεν τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου ; Ἀλλὰ εἶναι βυνατὸν νὰ περιμένετε ἀπὸ ἐμένα, ὁ ὁποῖος ἀνήκω εἰς ἀποικιακὴν χώραν νὰ ψηφίσω ὑπὲρ τῆς Κύπρου ; Δὲν εἶναι δέ μόνον αὐτό. Οἱ πλείστοι Ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι μετέχουν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, διὰ νὰ μὴν εἰπῶ τὸ σύνολον, γνωρίζουν ποῦ εἶναι τὸ βίκαιον. Ἀλλὰ τὸ βίκαιον βυστυχῶς δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὸ εὕρωμεν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἕτερον σημεῖον τὸ ὁποῖον ὁ κ. Ὑπουργὸς ἀνέφερε μάλιστα βίς, διὰ τὰς βιμερεῖς συνομιλίας, Μακαρίου—Χάρτιγκ, ἔχω νὰ βιατυπώσω πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, μίαν ἐὰν θέλετε, μομφὴν διότι ἡ ἐγγραφὴ τοῦ 1954 καὶ ἡ ἀπόφασις ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε τὴν ἐγγραφὴν περιελάμβανεν ὅτι βάσει τοῦ ἄρθρου 31 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, προτοῦ γίνει προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη πρέπει νὰ γίνουν βιμερεῖς συνομιλίαι, μεταξὺ τῶν Χωρῶν αἱ ὁποῖαι ἔχουν βιαφοράς.

Ἐβέχθη τότε ἡ Ἀμερικὴ νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὰς βιμερεῖς αὐτὰς συνομιλίας καὶ νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις διέπραξε τὸ σφάλμα διότι δὲν συνεμορφώθη πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ἀντὶ αὐτοῦ, θηλαδὴ ἀντὶ νὰ βιεξαγάγῃ προσωπικὰς βιμερεῖς συνομιλίας, μετέθεσεν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ Μακαρίου τὴν εὐθύνην, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς τὴν ἐξορίαν του. Ἡ μομφὴ αὐτὴ δὲν ἀφορᾷ ἀσφαλῶς τὸν νῦν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ὁ ὁποῖος ἦτο τελείως ξένος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Συναγερμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Π. Κανελλόπουλος. Πρὸς τὴν Ε.Ρ.Ε...

Σ. Βενιζέλος. Πρὸς τὸν Συναγερμόν.

Κύριοι βουλευταί, αὐτὰ τὰ ὀλίγα εἶχον νὰ εἴπω εἰς ἀπάντησιν τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, διὰ νὰ ἐπανέλθω ἀργότερον εἰς τὸ γενικώτερον θέμα. Τώρα, θὰ ἤθελον νὰ ἐνημερώσω τὴν Βουλὴν ἐπὶ ὡρισμένων ἀπόψεων διότι ἀφ' ἧς τὴν τελευταίαν φορὰν συνεζητεῖτο τὸ Κυπριακόν, ἐμεσολάβησαν ἀρκετοὶ μῆνες καὶ λυποῦμαι ὅτι κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ συνέβησαν παραλείψεις καὶ ἐσημειώθησαν σφάλματα τὰ ὁποῖα οὐδόλως ὑπεβοήθησαν τὴν προώθησιν τοῦ ζητήματος.

Ἀναφέρω εἰδικώτερον ὅτι τὴν 24ην Ὀκτωβρίου, εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων εἰς ἐρώτησιν τοῦ βουλευτοῦ Ρόμπερσον, ἀπευθυνομένην πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν, ἐὰν ὁ Ὑπουργὸς ἀνέγνωσε τὰς θηλώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ὁ κ. Λ. Μπῶντ, Ὑπουργὸς τῶν Ἀποικιῶν ἀπήντησεν «μάλιστα καὶ αἱ θηλώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος μὲ κάνουν νὰ πιστεύω ὅτι ἡ ἐφαρμοσθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως πολιτικὴ δὲν εἶναι κακή».

Δὲν ξεύρω εἰς ποίας θηλώσεις ἀναφέρεται καὶ θὰ παρακάλουν νὰ ἔχω μίαν ἀπάντησιν ἐπ' αὐτοῦ.

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Κύριε Πρόεδρε, ὅπως γνωρίζετε, αὐτὴ ἡ στιχομυθία τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς, ἔγινε βάσει θηλώσεων αἱ ὁποῖαι ἐβημοσιεύθησαν εἰς τὴν «Νιοὺς Κρόνικλ», μόνον κατὰ τρόπον μὴ ἀποδίδοντα τὴν ἀλήθειαν. Αἱ θηλώσεις ἐβημοσιεύθησαν ἐπακριβῶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τοὺς «Τάϊμς», τοῦ Λονδίνου εἰς τοὺς «Τάϊμς» τῆς Νέας Γόρκης καὶ εἰς τὴν «Χέραλτ Τρίμπιουν», καὶ ὡς ἐβημοσιεύθησαν δὲν θὰ ἐπέτρεπον εἰς τὸν κ. Λένοξ Μπόϋντ νὰ βώσῃ αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν. Τὸ τηλεγράφημα τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς «Νιοὺς Κρόνικλ» ὁμιλεῖ μόνον περὶ αὐτοκυβερνήσεως καὶ οὐχὶ περὶ αὐτοβιαθέσεως. Ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι δὲν ἦτο βυνατὸν νὰ μὴ ὁμιλήσῃ κανεὶς καθόλου περὶ αὐτοβιαθέσεως.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Ὑπουργέ, ἔχετε λάθος. Τὸ τηλεγράφημα τῶν «Τάϊμς» εἶναι ἐδῶ. Θὰ ἠβύνατο ὁ Ὑπουργὸς κ. Μπόϋντ νὰ σᾶς βώσῃ τὴν ἀπάντησιν βάσει τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ ἀνταποκριτοῦ των. Δὲν εἶναι λοιπὸν αἱ θηλώσεις τοῦ κ. Λένοξ Μπόϋντ ἀποτέλεσμα κακῆς ἑρμηνείας τῶν θηλώσεων αἱ ὁποῖαι ἀνεπτύχθησαν ἐνώπιον 35 βημοσιογράφων, ἀλλὰ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς οὐσίας τῶν ὅσων εἴπατε, καὶ ἀκριβῶς, ὡς εἶπεν ὁ κ. Βενιζέλος, ἡ πολιτικὴ σας δὲν ὑπῆρξε καὶ τόσον ἐσφαλμένη, ὅσον εἶναι ἡ ἐνδοτικὴ στάσις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ἐνώπιον 35 βημοσιογράφων.

Σ. Βενιζέλος. Κύριοι βουλευταί, ἐν συνεχείᾳ, τὴν 24ην Νοεμβρίου ὁ ἐργατικὸς βουλευτὴς κ. Νόελ Μπαίκερ προέβη εἰς θηλώσεις εἰς τὸν Ἀγγλικὸν τύπον εἰς τὰς ὁποίας ἔλεγεν ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον ταξείδιόν του εἰς τὴν Ἑλλάδα διεπίστωσεν ὅτι οἱ ἐπίσημοι Ἑλληνικοὶ κύκλοι εἰς μὲν τὰς θηλώσεις των ἐμφανίζονται ἀβιάλλακτοι εἰς δὲ τὰς κατ' ἰβίαν συνομιλίας ἐμφανίζονται βιαλλακτικοί. Ἐπειδὴ τυγχάνω προσωπικὸς φίλος τοῦ κ. Μπαίκερ μὲ τὸν ὁποῖον δὲν ἤλθον εἰς καμμίαν ἐπικοινωνίαν κατὰ τὸ τελευταῖον του ταξείδιον εἰς Ἑλλάδα, νομίζω ὅτι ἀσφαλῶς αἱ θηλώσεις αὐταὶ τοῦ κ. Ν. Μπαίκερ θὰ ἀφορῶν τοὺς κύκλους τῆς Κυβερνήσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Διατί, κ. Πρόεδρε, νὰ ἀφορῶν τοὺς κύκλους τῆς Κυβερνήσεως; Ὄχι. Δύναμαι νὰ σᾶς εἰπω ὅτι ἀφορῶν τοὺς κύκλους τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Θηλαδὴ ἀπὸ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς μέχρι τῆς ἄκρας βεξιᾶς. Περιλαμβάνονται πρόσωπα πάσης παρατάξεως.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, καθ' ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ, θηλῶ, ὅτι δὲν εἶχον συναντηθῆ μὲ τὸν κ. Μπαίκερ.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβ.). Ἐπιθυμῶ νὰ θηλώσω καὶ πάλιν, ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπον, δὲν ἀφορᾷ ὑμᾶς. Εκαμον τὴν διευκρίνησιν. ὅτι ὁ κ. Μπαίκερ ἔκαμε θηλώσεις, αἱ ὁποῖαι καταλήγουν εἰς τὴν διαπίστωσιν, ὅτι τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἀναφέρει, ἀνήκουν εἰς τοὺς κύκλους ἀπὸ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς μέχρι τῆς ἄκρας βεξιᾶς. Δὲν εἶναι βυνατόν, ἀπὸ θηλώσεις, ὁσονδήποτε καλοπίστων καὶ σοβαρῶν ἀνθρώπων νὰ ἀγώμεθα εἰς συμπεράσματα περὶ τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως.

Σ. Βενιζέλος. Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἐγὼ δὲν εἶχον οὐδεμίαν ἐπαφὴν μὲ τὸν κ. Μπαίκερ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὑπάρχει ἀκόμη θηλώσις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὁρισθείσης εἰς Ἀμερικήν, ὅτι ἡ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ θὰ ἐπιβιωχθῇ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τοὺς Ἀγγλους καὶ Τούρκους. Ἐπειδὴ ἐγένετο μία διάψευσις ἐκ μέρους τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ξεκαθάριζε τὸ θέμα, θὰ ἤθελον πραγματικῶς νὰ γνωρίζω, ἐὰν ὑπάρχῃ τοιοῦτον τι καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἀπεδόθη ἀκριβῶς. Ποῖαι ἦσαν αἱ θηλώσεις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως αἱ ὁποῖαι θὲν ἀπεδόθησαν ἀκριβῶς. διότι νομίζω, ὅτι θὰ ἦτο βαρεῖα πρᾶξις, ἐὰν πραγματικῶς τοιοῦτόν τι ἐλέχθη.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερν.). Κύριε Πρόεδρε, γνωρίζετε. ὅτι ὁ Τύπος τοῦ Ἐξωτερικοῦ, εἶναι περίπου ὅπως ὁ τύπος τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὅταν γράφωνται ὡρισμένα πράγματα ἀνευθύνως. Θὰ παρακαλέσω — καὶ εἶμαι τρόθυμος νὰ βώσω οἱανδήποτε ἐξήγησιν, ὅταν θελήσητε—νὰ μὴν ἐξάγωμεν συμπεράσματα ἀπὸ βημοσιεύσεις ἢ θηλώσεις ἀνευθύνων προσώπων ἢ ὑπευθύνων προσώπων, αἱ ὁποῖαι ὅμως θηλώσεις, εἶναι παραποιημέναι. ὅταν ἔρχεται ὁ ὑπεύθυνος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ λέγει, ὅτι κακῶς καὶ ἀνακριβῶς ἀπεδόθησαν αὐταί. Ἠμπορῶ νὰ εἰπω, ὅτι αὐτὴ ἡ συνομιλία. ἐγένετο ἀπὸ τηλεφώνου, τὴν ἡμέραν ποὺ ἔφυγα. ἀλλὰ δὲν ἀπεδόθη ἀκριβῶς. Θὰ ἔχω τὴν τιμὴν μετὰ τοὺς κυρίους Ἀρχηγοὺς τῶν Κομμάτων, ἐνδεχομένως. ἐὰν ὑπάρξῃ ἀπορία ἢ ἐρωτηθῶ. νὰ βώσω συμπληρωματικὰς πληροφορίας καὶ συμπληρωματικὰς ἐπεξηγήσεις. ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπεθύμουν ὅλη ἡ κριτικὴ διὰ τὴν Κυβέρνησιν νὰ στηριχθῇ εἰς βάσεις, ὡρισμένων ἐφημερίδων, διότι οὐχὶ σπανίως αὐταὶ δὲν ἀποδίδουν τὴν ἀλήθειαν.

Σ. Βενιζέλος. Καὶ τώρα θὰ παρακαλέσω νὰ προχωρήσωμεν, ἄνευ διακοπῶν, διότι δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ ταλαιπωρήσω τὴν Βουλήν.

Μία ἄλλη σοβαρωτέρα ἀμέλεια τῆς Κυβερνήσεως, ἀμέλεια ἡ ὁποία πρέπει ἴσως νὰ ἐπισύρῃ καὶ κυρώσεις, εἶναι, ὅτι ἐγένετο ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προσφυγὴ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως καὶ ἀντὶ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς τῆς προσφυγῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, νὰ μεταβοῦν οἱ καλλίτεροι διεθνολόγοι. ἀντιπροσωπεύοντα ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὴν συζήτησιν ἀπὸ ἕναν ξένον, Βέλγον βικηγόρον καὶ ἀπὸ τὸν τέως ἀξιωματικὸν κ. Μερκούρην, ὁ δὲ κ. Πρωθυπουργὸς ἀνεχώ-

βει τὴν στιγμὴν ἐκείνην μὲ τρεῖς καθηγητὰς τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, ἐνῷ ἦτο γνωστὸν ὅτι ἡ συζήτησις οὐσίας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, δὲν ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ χώραν αὐτὴν τὴν στιγμήν. ἀλλὰ ἐπρόκειτο περὶ ἁπλῆς ἐγγραφῆς. Καὶ ναὶ μὲν τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἐπειγόντως ἐστάλη εἰς ἐκ τῶν καθηγητῶν εἰς τὸ Στρασβοῦργον, ἀλλὰ ἡ συζήτησις εἶχεν ἤδη ἀρχίσει καὶ δυστυχῶς, μέχρι σήμερον τοὐλάχιστον, δὲν φαίνεται ὅτι ἐλήφθησαν ἀποφάσεις διότι ἐζητήθη ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν νὰ προσκομισθοῦν πλήρεις ἀποδείξεις.

Εἰς διάφορα ζητήματα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ἡμῶν ὡς Ἑλλήνων. διὰ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται οἱ ἐνάσται τῆς Κύπρου, ὅπως εἶναι οἱ ἀπαγχονισμοί. αἱ ὠμότητες καὶ τὰ συλλογικὰ πρόστιμα ὡς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πιεστικὰ μέτρα, νομίζω λέγω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔδωσε τὴν δέουσα προσοχήν. διότι ἦτο ἐνδεχόμενον ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἐξεπροσωπεῖτο ἐπαρκῶς, νὰ ληφθῇ ἀπόφασις, ἡ ὁποία θὰ κατεδίκαζε τὰς βαρβαρότητας τὰς ὁποίας διαπράττουν οἱ Ἄγγλοι ἐν Κύπρῳ.

Κύριοι βουλευταί, δὲν νομίζω, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, παρ' ὅλην τὴν ἀπιστοδοξίαν τὴν ὁποίαν θέλει νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἡμᾶς, εὑρίσκεται καὶ πάλιν ἐν δικαίῳ. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ δηλώσεις εἰς τὰς ὁποίας προέβη ὁ ἐνάστης τῆς Κύπρου Στρατάρχης Χάρτιγκ μετὰ τὴν ἄφιξίν του εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Εἶπεν, ἐρωτηθεὶς ἀπὸ δημοσιογράφους, ἐὰν πρόκειται νὰ δημοσιευθῇ τὸ Σύνταγμα καὶ ἐὰν πρόκειται νὰ συζητηθῇ, εἶπεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ συζητήσεως, ἀλλὰ περὶ δημοσιεύσεως. Εἶναι δὲ τὸ Σύνταγμα τοῦτο, χειρότερον ἀπὸ τὸ Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον ἠρνήθη ὁ Κυπριακὸς λαὸς τὸ 1931. Δὲν ἔχω οὐδεμίαν ἀντίρρησιν νὰ συμφωνήσω μὲ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι κατὰ πρῶτον λόγον, εἰς τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, ἔχουν λόγον οἱ Κύπριοι, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν τὸ καθῆκον μας ἀπέναντι τῶν ἡρωϊκῶς ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν μας.

Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσετε διὰ τὴν Ἀμερικήν, εἴχον προβῆ εἰς δήλωσιν καὶ ἔλεγον τότε, ὅτι μὲ τὴν πυρκαϊὰν ἡ ὁποία ἤναψε εἰς τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια σύνορά μας, δὲν εἶναι εὔθετος στιγμὴ διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἀπὸ τὴν Χώραν.

Σεῖς μετέβητε καὶ εὔχομαι ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ μᾶς πεισετε ὅτι ἡ μετάβασίς σας, ἦτο πραγματικῶς χρήσιμος διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος.

Ἐπωφελοῦμαι αὐτὴν τὴν στιγμήν, διὰ νὰ ἐκφράσω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, τὸν ἀποτροπιασμόν μου διὰ τὰ συνταρακτικὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν— (χειροκροτήματα ἀπὸ ὅλας τὰς πτέρυγας)—ὅπου κατεπνίγει εἰς τὸ αἷμα κατὰ τὸν πλέον ἀπάνθρωπον τρόπον τὸ αἴσθημα ἑνὸς λαοῦ, ὑπερηφάνου, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε νὰ ζήσῃ ὡς ἐλεύθερος. (Χειροκροτήματα). Νὰ ἐκφράσω ἐπίσης τὴν ἀγανάκτησίν μου. διότι αἱ μεγάλαι δῆθεν δυνάμεις, αἱ ἰσχυρίζόμεναι ὅτι εἶναι μεγάλαι, ἐπετέθησαν ἀπροκλήτως ἐναντίον ἑνὸς φίλου ἔθνους καὶ ἐθημιούργησαν τόσα θύματα. (Χειροκροτήματα ἀπὸ ὅλας τὰς πτέρυγας). Ἡμεῖς αἱ μικραὶ χῶραι, πρέπει νὰ διαμαρτυρηθῶμεν καὶ νὰ ἀπορρίψωμεν μετὰ ἀγανακτήσεως τὴν βίαν ὁθενδήποτε προερχομένην. (Χειροκροτήματα).

Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως. καὶ σήμερον ἀκόμη εὑρίσκεσθε εἰς τὰς παραμονὰς ἀναχωρήσεως. Δὲν ξέρω ἐὰν ἡ ἐπίσκεψίς σας εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, θὰ εἶναι ἁπλῶς φιλική, ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ ἐκθῶ, ὅτι δὲν θὰ γίνουν καὶ πολιτικαὶ συζητήσεις. διότι συμφώνως πρὸς τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας ἔχομεν. ὁ Στρατάρχης Τίτο φέρεται ἐνδιαφερόμενος εἰς τὸ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐν ἰσχύϊ τὸ Βαλκανικὸν Σύμφωνον. Δὲν εἶναι ἀπίθανον ἀκόμη, νὰ σᾶς ζητηθῇ, κύριε Πρόεδρε, νὰ κάμετε ὑποχωρήσεις ἀπέναντι τοῦ Κυπριακοῦ, διὰ νὰ ἐξομαλυνθοῦν αἱ σχέσεις μας μὲ τὴν Τουρκίαν. Ἐγὼ ἐκ μέρους τοῦ Κόμματος τοῦ ὁποίου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἡγοῦμαι. δὲν ζητῶ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, παρὰ νὰ μᾶς δηλώσῃ αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ τὸ Βελιγράδιον. ὅτι ἡ συμφωνία μεταξὺ τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ἡ ὁποία συνήφθη τὸν Αὔγουστον τοῦ 1954, ὅτι δηλαδὴ θὰ ἐξασφαλίσωμεν ἐντὸς τακτῆς καὶ λογικῆς προθεσμίας τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων, ἰσχύει καὶ ἐὰν μᾶς τὸ βεβαιώσῃ αὐτὸ θὰ κατέλθω ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸ βῆμα. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Κύριοι βουλευταί, ἀπετέλει χρέος τοῦ Σώματος νὰ ἀσχοληθῇ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς συγκλήσεώς του, μὲ τὸ μέγα Ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου. τὸ ὁποῖον συγκινεῖ βαθύτατα τὰς καρδίας ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Κυβέρνησις εἰς ἐπανειλημμένας προσκλήσεις τῆς ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν δὲν ἔδωκεν ἀνταπόκρισιν. Ἐζητήσαμεν νὰ λάβωμεν γνῶσιν τῶν φακέλλων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ δὲν εἰσηκούσθημεν. Ἐζητήσαμεν τὴν σύγκλησιν τοῦ Συμβουλίου τοῦ Στέμματος, καὶ τὸ αἴτημα τοῦτο δὲν ἔγινε δεκτόν. Καὶ ἐζητήσαμεν ἐπίσης πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἔκτακτον σύγκλησιν τῆς Βουλῆς. Καὶ οὔτε τὸ αἴτημα τοῦτο ἔγινε δεκτόν. Ἀπετέλει, τοὐλάχιστον, στοιχειῶδες χρέος κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἡ παροῦσα Βουλὴ νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ ἐθνικὸν θέμα. Καὶ χαίρω διότι ἡ εὐκαιρία παρέχεται σήμερον.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὁμιλῶν εἰς τὴν Σπάρτην εἶπεν : «Γύρω ἀπὸ τὸ Κυπριακὸν διεξάγεται μία πατριδοκαπηλεία ἀπὸ πολλοὺς ἠθελημένως καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀθελήτως». Δὲν γνωρίζω ποίους ὑπηνίσσετο. Ὁ κυβερνητικὸτύπος δὲν ὑπαινίσσεται ἁπλῶς ἀλλὰ ὀνομάζει τὰ κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἀπαντῶ : Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων δὲν ὑπάρχει ἴχνος κομματικῆς προθέσεως εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ θέματος. (Χειροκροτήματα). Δὲν ἀποβλέπομεν οὔτε εἰς κομματικὴν ὠφέλειαν οὔτε εἰς κομματικὴν φθοράν τῆς κυβερνήσεως. Ἀποβλέπομεν μόνον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὑψηλὴν σκοπιὰν ἐξετάζομεν ἡμεῖς τὸ θέμα καὶ αὐτὸ θὰ ἐξακολουθήσωμεν πράττοντες καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Κύριοι βουλευταί, ἐπιθυμῶ, προτοῦ χωρήσω εἰς συγκεκριμένην ἀπάντησιν πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ ἀποσαφηνίσω ὡρισμένα θέματα διὰ νὰ μὴ ἐπέρχεται σύγχυσις κατὰ τὴν συζήτησιν.

Πρῶτον, ἐπιθυμῶ νὰ προσδιορίσω τὸ περιεχόμενον τῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Δεύτερον, τὸν φορέα τῆς πολιτικῆς. Καὶ θὰ ἔλθω κατόπιν εἰς τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ καὶ τὴν ὁποίαν ἐξήγγειλεν ἡ Κυβέρνησις. Δύο εἶναι αἱ ἐνδεχόμεναι πολιτικαὶ γραμμαὶ κατευθύνσεως καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακὸν θέμα. Ἡ Αὐτοδιάθεσις καὶ ἡ Αὐτοκυβέρνησις. Κατὰ τὴν ἰδικήν μου γνώμην, Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, ἀπετέλεσεν, ἀνέκαθεν, μέγα σφάλμα, ὅτι ἔγινε συσχετισμὸς τῶν δύο αἰτημάτων, αὐτοδιαθέσεως καὶ αὐτοκυβερνήσεως. Ἡ αὐτοκυβέρνησις εἶναι αἴτημα πολιτικὸν καὶ ἠμπορεῖ νὰ ἐπιδιωχθῇ μὲ πολιτικὰ μέσα Ἡ αὐτοδιάθεσις εἶναι αἴτημα ἐλευθερίας καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς, τοὐλάχιστον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἤχησε τὸ ὅπλον τῆς ἐλευθερίας εἰς τὸν Κύπρον, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ὑπάρχῃ ἄλλη ἐμφάνισις αἰτήματος : Μόνον, ἀποκλειστικόν, μέγα, τὸ αἴτημα τῆς Ἐλευθερίας, τὸ αἴτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως. Ἡ συσχέτισις αὐτοδιαθέσεως καὶ αὐτοκυβερνήσεως ἀπὸ ἐκείνης τῆς ὥρας ἀπετέλεσε βαρύτατον σφάλμα διότι ἐδημιούργησεν σύγχυσιν εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἀλλά, ὅ,τι ἐσφαλμένως συνέβη εἰς τὸ παρελθόν, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνεχισθῇ εἰς τὸν μέλλον. Κυπριακὸν αἴτημα εἶναι μόνον ἕν : Ἡ Αὐτοδιάθεσις.

Ἐρχόμεθα εἰς τὸ δεύτερον ἐρώτημα. Ποῖος εἶναι ὁ «φορεὺς» τῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ὑπῆρχε μέχρι τοῦδε ἀντίφασις μεταξὺ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀπόψε ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπανεχώρησεν εἰς τὴν γνώμην τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὁμιλῶν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὴν 25ην Ἀπριλίου εἶχεν εἰπεῖ : «Ἡμεῖς ἐδηλώσαμεν ὅτι δὲν πρόκειται νὰ δεχθῶμεν οὔτε ὀλιγώτερα, οὔτε περισσότερα ἀπὸ ὅσα θὰ δεχθῇ ὁ Μακάριος. Παρέχομεν ἀπεριόριστον συνδρομήν. Δύναται ὁ Μακάριος νὰ καταλήξῃ εἰς συμφωνίαν τῆς ἰδικῆς του προτιμήσεως καὶ ἡμεῖς θὰ τὴν ἐγκρίνωμεν. Δύναται ὁ Μακάριος νὰ διαρρήξῃ τὰς συνομιλίας του καὶ ἡμεῖς θὰ εἴμεθα σύμφωνοι».

Διεμαρτυρήθημεν ἡμεῖς τότε καὶ εἴπομεν : Τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος, μέγα περιεχόμενον τῆς ὁποίας εἶναι τὸ Κυπριακὸν θέμα, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὁρίζῃ οὐδὲν τμῆμα τῆς Ἑλλάδος, εἴτε τῆς ἐλευθέρας εἴτε τῆς ὑποδούλου. Ἕκαστον τμῆμα τῆς Χώρας δικαιοῦται νὰ ἔχῃ γνώμην ἀλλὰ τὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος συνθέτει, ἱεραρχεῖ, μόνον ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκείνη εἶναι εἰς θέσιν νὰ συσχετίσῃ τὰ αἰτήματα, νὰ τὰ ἱεραρχήσῃ καὶ καθιερώσῃ τὴν προτεραιότητα. Καὶ ὅταν κρίνῃ ὅτι γενικώτερα θέματα ἀσφαλείας τῆς χώρας τὰ ὑπαγορεύουν, νὰ ὑποστείλῃ τὴν ση-

μαίαν τῶν εἰδικῶν αἰτημάτων. Καὶ ὅταν ἐξ ἄλλου κρίνῃ, ὅτι τὰ θέματα τῆς γενικῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας τὸ ἐπιτρέπουν, νὰ προβάλῃ ὡς ἀποκλειστικὸν αἴτημα, ἓν συγκεκριμένον αἴτημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ἦλθε κατόπιν ὁ σημερινὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν διεκήρυξεν, ὅτι ἀποδέχεται τὴν ἰδικήν μας γνώμην. Εἶχε δηλώσει : «Ἐπιθυμῶ νὰ διαβεβαιώσω ὅτι τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας χειρίζεται μόνον ἡ Κυβέρνησις καὶ εἶμαι ἐγὼ ἀποκλειστικὸς φορεὺς αὐτῆς».

Καὶ ἐπηκολούθησεν ἰσχάτως ἡ ἀντιδικία του μὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος εἰς τὴν Κρήτην, τὸν Διγενῆ.

Π ο λ λ ο ὶ Β ο υ λ ε υ τ α ί. Ὄχι εἰς τὴν Κρήτην. Εἰς τὴν Κύπρον. Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Ἐκεῖθεν πορεύεται ἡ Ἐλευθερία πρὸς τὴν Κύπρον. (Χειροκροτήματα).

Καὶ εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν : «Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπικρατῇ εἰς τοὺς Κυπρίους ἀγωνιστὰς ἡ ἀντίληψις ὅτι ἐκεῖθεν θὰ καθορίζεται ἡ ἐν γένει ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας τὴν ἀποκλειστικὴν εὐθύνην φέρει ἡ Κυβέρνησις». Καὶ διὰ τοῦτο ἤκουσα μετ' ἐκπλήξεως σήμερον τὴν ὑπαναχώρησιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπανέλθω.

Εἶπεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προορίζεται νὰ γίνῃ ἀκροατής, νὰ γίνῃ ἐκτελεστὴς τῶν θελήσεων τῶν ἀποφάσεων, «οἱαισδήποτε καὶ νὰ εἶναι» τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδικὴ του ἀντίφασις. Καὶ αὐτὴ εἶναι μία νέα βαρεῖα εὐθύνη τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία γνωρίζομεν ποῖον μέλλον προμηνύει. (Χειροκροτήματα).

Ἀλλὰ ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ διαπιστώσωμεν, ποία εἶναι ἡ γνώμη τοῦ μαχομένου τμήματος τοῦ Ἔθνους, ὀφείλομεν νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς ὅλας τὰς ὑπευθύνους Κυπριακὰς ἐκδηλώσεις. Ἡ πρώτη ἐπίσημος ἐκδήλωσις τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ λαοῦ, ὑπῆρξεν ἡ ἀπόφασις τῆς Παγκυπρίου Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς 26-8-55, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπεφασίσθησαν τὰ ἀκόλουθα. «Ὁ Κυπριακὸς λοὰς οὐδεμίαν ἄλλην λύσιν θὰ ἀποδεχθῇ πλὴν τῆς ἀμέσου ἐφαρμογῆς τῆς Αὐτοδιαθέσεως, ἀποκρούων πᾶσαν συνταγματικὴν προσφορὰν ἢ ἄλλην νόθον λύσιν τοῦ Ἐθνικοῦ ζητήματος» .....

Ὀλίγον προηγουμένως ὁ Μακάριος εἶχε καταγγείλει διὰ διαγγέλματος τὴν αὐτοκυβέρνησιν ὡς «Τάφον» τῆς Ἑνώσεως. Καὶ εἶχεν ὀνομάσει τοὺς συνταγματοφίλους, «ἐπαισχύντους προδότας οἱ ὁποῖοι ἀπέβλεπον νὰ συνεχισθῇ τὸ ὄνειδος τῆς δουλείας». Βραδύτερον, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι Φεβρουαρίου, ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος προέβη εἰς διαπραγματεύσεις, μὲ βάσιν τὸν συμβιβασμόν. Ἀλλὰ ὑπάρχει μία ἐξήγησις δι' αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν. Δὲν ἦτο αὐθόρμητος. Ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα πιέσεως τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ. Μ π ρ ε δ ή μ α ς. Εἶναι ἡ ἀποστολὴ Λιάτη.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα .....

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Προεδρ. Κυβερνήσεως). Μία διακοπὴν παρακαλῶ.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Ἀκόμη δὲν προσδιώρισα ποία εἶναι ἡ πίεσις.

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Προεδρ. Κυβερνήσεως). Εἴπατε ὅτι ὑπῆρξε πίεσις τῶν Ἀθηνῶν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Θὰ τὴν ἐπιβεβαιώσω. Εἶναι δυνατὸν νὰ προβῷ εἰς τοιαύτην βεβαίωσιν, χωρὶς τὰ στοιχεῖα της ; (χειροκροτήματα). Ὑπάρχει τὸ τηλεγράφημα τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς Η.Π.Α. τῆς 19 Νοεμβρίου 1955 εἰς τὸ ὁποῖον ἀναγράφει : «Ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοῦ προσέθεσεν ὅτι πρέπει νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἀσκοῦντες πίεσιν, ἐκεῖνοι μὲν ἐπὶ τῶν Ἄγγλων καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸν Μακαριώτατον ἄνευ διακοπῆς. Παρετήρησα, ὅτι ἀπὸ μέρους μας τοῦτο ἔχει γίνει ἤδη ἀποτελεσματικῶς, διότι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶχεν ἀποσύρει τὸ κεντρικὸν αἴτημα τῶν Κυπρίων προσδιορισμοῦ τακτῆς προθεσμίας αὐτοδιαθέσεως, ἐνῷ Ἄγγλοι ἐπέμενον προτάσεις Λονδίνου».

Ἀφορᾷ τοῦτο, διὰ νὰ εἶμαι δίκαιος ἀπέναντι τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τὰς προτάσεις τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου τῆς 4ης Ὀκτωβρίου, ἤτοι δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως.

Διαπιστοῦται ἑπομένως κατὰ τρόπον ἐπίσημον, ὅτι, ἐναρξις τῶν διαπραγματεύσεων τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου πρὸς συμβιβασμὸν ἐγένετο κατόπιν πιέσεως ἐξ Ἀθηνῶν, ὁμολογουμένης καὶ ἀνακοινουμένης εἰς τοὺς Συμμάχους. Καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ ἀποστολὴ Λιάτη, προορισμὸς τῆς ὁποίας ἦτο ἡ ἄσκησις ἐπιρροῆς πρὸς συνέχισιν τῶν διαπραγματεύσεων, αἱ ὁποῖαι εἶχον διακοπῆ.

Διαπιστοῦται, ἑπομένως, κύριοι βουλευταί, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ διάμεσον διάστημα τῶν διαπραγματεύσεων Μακαρίου, κατὰ τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ὑποστολὴ τοῦ αἰτήματος τῆς αὐτοδιαθέσεως, δὲν ἦτο αὐθόρμητον, ἀλλὰ ἀποτέλεσμα πιέσεων τῶν Ἀθηνῶν. Ἔληξεν ὅμως αὐτὴ ἡ περίοδος μὲ τὸ θλιβερὸν τέλος τῆς ἐξορίας τοῦ Μακαρίου, ἡ ὁποία ἦτο ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος, ὅτι, αἰχμάλωτος τῆς Βίας διεπραγματεύετο μὲ τὸν Δυνάστην.

Καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν νέαν περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχομεν δύο ἐπισήμους καὶ πάλιν ἐπιβεβαιώσεις τοῦ φρονήματος τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Ἔχομεν δύο μηνύματα τῆς Ε.Ο.Κ.Α. Τὴν 15ην Σεπτεμβρίου τὸ διάγγελμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ε.Ο.Κ.Α. ἀναγράφει : «Δίδω μίαν ὑπόσχεσιν. Δὲν θὰ ὑποστείλω τὴν σημαίαν καὶ δὲν θὰ ἔλθω εἰς οὐδένα συμβιβασμόν, πρὶν ἢ δικαιωθοῦν πλήρως οἱ πόθοι τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ». Καὶ ὑπάρχει ἐπίσης καὶ τὸ διάγγελμα τῆς 18ης Ὀκτωβρίου, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δίαμάχην μὲ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀναγράφει εἰς αὐτὸ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ ἀγῶνος : «Δὲν πρόκειται νὰ καταθέσωμεν τὰ ὅπλα ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει, πρὶν ἢ παρασχεθῇ πρὸς ἡμᾶς τὸ δικαίωμα τῆς Αὐτοδιαθέσεως καὶ μᾶς δοθῇ ὁριστικῶς ἡ δυνατότης νὰ τὸ ἀσκήσωμεν».

Καὶ αὐταὶ εἶναι αἱ τελευταῖαι γνωσταὶ δηλώσεις τῶν ἡγετῶν τοῦ ἀγῶνος τῆς Κύπρου. Τονίζω τοῦτο, διότι θὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τοῦ σχετικοῦ σημείου τοῦ λόγου τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, διὰ νὰ συναγάγω συμπεράσματα δυσάρεστα διὰ τὸν ἴδιον.

Καὶ τώρα κύριοι βουλευταί, ἔπειτα ἀπὸ τὸν προσδιορισμὸν τῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ἔπειτα ἀπὸ τὸν προσδιοπισμὸν τοῦ φορέως τῆς Κυπριακῆς πολιτικῆς, ἠμποροῦμεν νὰ ἐξετάσωμεν ποία εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ θέμα ἐπιβάλλεται ἀπολύτως μία σαφὴς διάκρισις : Ποία εἶναι ἡ πολιτικὴ ἐντὸς τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ποία εἶναι ἡ πολιτικὴ ἐκτὸς τοῦ ΟΗΕ. Καὶ ἡ διάκρισις εἶναι θεμελιώδης. Ἐντὸς τοῦ ΟΗΕ δὲν δύναται διὰ λόγους δικονομικούς, νὰ ὑπάρξῃ ἄλλο αἴτημα, ἀπὸ τὸ αἴτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως.

Διότι ἁρμοδιότητα ὁ ΟΗΕ ἔχει μόνον διὰ τὸ αἴτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως. Καὶ ἐτόνισεν καὶ ἐχειροκροτήθη ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπὸ τὴν Συμπολίτευσιν, ὅτι ἐπιδιώκει ἀνεπιφύλακτον καὶ ἀπεριόριστον αὐτοδιάθεσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας ἐντὸς τοῦ ΟΗΕ. Ἀλλὰ ἐντὸς τοῦ ΟΗΕ δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ προσθήκη τοιούτων ὅρων. Διὰ τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ μόνον εἶναι ἁρμόδιον τὸ Σῶμα τοῦ ΟΗΕ. Ἰδοὺ διατί ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ ΟΗΕ αὐτονόητον δικονομικῶς εἶναι ὅτι, πρόκειται μόνον περὶ αἰτήματος αὐτοδιαθέσεως.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐγγραφῆς δυσκολευόμεθα νὰ συμμερισθῶμεν τὴν αὐτάρεσκον ὑπερηφάνειαν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐνεγράφη ἡ προσφυγή μας ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς προσφυγῆς κατόπιν Τουρκικῆς προτάσεως. Δυνάμεθα διὰ τοῦτο νὰ ἑορτάσωμεν ; Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον διαφωνῶ μὲ τὴν Κυβέρνησιν. Οὐδέποτε ἐπετρέπετο νὰ δεχθῶμεν ἀδιαμαρτυρήτως τὴν ἐγγραφὴν τῆς Βρεττανικῆς προσφυγῆς. Ποίαν ἔξιαν ἔχει ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι ἡμεῖς θέλομεν νὰ ἐξετασθῇ ὁλόκληρος ἡ ἀλήθεια ; Ἀφοῦ ἐπὶ τέλους ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κατέχεται τόσον ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀληθείας, ἡ εὐκαιρία τοῦ προσεφέρετο μὲ τὴν ἰδικήν μας προσφυγήν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐστρέφετο ἡ Βρεταννικὴ ἐκπροσώπησις. Δὲν θὰ ἀπεφεύγετο ἡ συζήτησις. Ἀλλὰ ὀφείλομεν νὰ διακηρύξωμεν ὅτι διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ ἀποδοχὴ τῆς προσφυγῆς, ὀνομασίᾳ τῆς ὁποίας εἶναι «βοήθεια τῆς Ἑλλάδος πρὸς τοὺς τρομοκράτας τῆς Κύπρου».

Διότι ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους σήμερον ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ὀνομάζει τρομοκράτας εἶναι οἱ πατριῶται διὰ τοὺς ὁποίους ὁ ἡγέτης τοῦ Βρεττανικοῦ Λαοῦ, ὁ Οὐίνστων Τσῶρτσιλ, εἶχε γράψει ἐσχάτως εἰς τὴν ἱστορίαν του τῶν Ἀγγλοφώνων Λαῶν». Ἀπευθεῖ, γράφει ὁ Οὐίνστων Τσῶρτσιλ, καὶ οἱονεὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν Κυπρίων ἀγωνιστῶν, ἀποτελεῖ τὸ πρώτιστον δικαίωμα τῶν ἀνθρώπων

νὰ φονεύουν καὶ νὰ ἀποθνήσκουν χάριν τῆς Πατρίδος των καὶ νὰ τιμωροῦν ἀμειλίκτως ὅλους ἐκείνους τοὺς ὁμοεθνεῖς των οἱ ὁποῖοι συνειργάσθησαν μὲ τὸν Κατακτητήν». Καὶ αὐτὸ πράττουν οἱ Κύπριοι Ἕλληνες (χειροκροτήματα).

Ἐφ' ὅσον τὸ θέμα ἐκκρεμεῖ ἐντὸς τοῦ ΟΗΕ καὶ μέχρις ὅτου φθάσῃ πρὸς συζήτησιν εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ Κυβέρνησις καὶ αὐτὴν τὴν διαδικασίαν θὰ ὑπεστήριζεν τὸ αἴσθημα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Ἀλλὰ τὸ κύριον θέμα τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως δὲν εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς προσφυγῆς ἐντὸς τοῦ ΟΗΕ. Τὸ κύριον θέμα εἶναι ἡ πολιτικὴ της ἐντὸς τοῦ ΟΗΕ. Καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν συζητοῦμεν καὶ ἐπικρίνομεν. Ποία ἀπόδειξις ὑπάρχει διὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς τῆς πολιτικῆς ἐντὸς τοῦ ΟΗΕ; Στερούμεθα τῆς δυνατότητος νὰ ἀναγνώσωμεν τοὺς φακέλλους. Εὑρισκόμεθα εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν ἄλλα στοιχεῖα, πέραν ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἔχουν περιέλθῃ εἰς τὴν δημοσιότητα καὶ ὅλων ἐκείνων τὰ ὁποῖα τόσον σπατάλως προσέφερεν ἀπόψε μὲ τὴν ὁμιλίαν του ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν (χειροκροτήματα).

Τὸ πρῶτον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ἐπιβεβαιώνει ὅτι δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως, ἡ πολιτικὴ τῆς Αὐτοδιαθέσεως καὶ ἐκτὸς τοῦ ΟΗΕ, εἶναι ἡ ἀντιδικία τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπεχείρησεν ἐναντίον τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς ΕΟΚΑ, ἡ δημοσία ἀντιδικία. Διεκήρυξε μὲ τὸ διάγγελμά του ὁ κ. ἀρχηγὸς τῆς ΕΟΚΑ τὸ ἀνένδοτον αἴτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως. Καὶ ἠνωχλήθη καὶ ἠγανάκτησε καὶ ἠπείλησεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Εἶναι ἐπίσης αἱ δηλώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν πρὸς τοὺς ξένους δημοσιογράφους. Προέβη ὡς εἶπεν, εἰς μίαν διάψευσιν. Θὰ ἐπικαλεσθῶ ἐν τούτοις τὸ κείμενον τῆς ἰδικῆς του διαψεύσεως διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσω καὶ πάλιν ὅτι δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν γραμμὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀκέντος εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας».

Ἰδοὺ τὸ κείμενον τῆς ἰδικῆς του διαψεύσεως. Ἐδήλωσεν ὁ κ. Ἀβέρωφ ὅτι εἶπεν ἐπακριβῶς, εἰς τοὺς ξένους δημοσιογράφους: «Ἡ Ἑλλὰς λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὰς διεθνεῖς συνθήκας, δὲν ζητεῖ τὴν ἄμεσον διεξαγωγὴν δημοψηφίσματος. Δέχεται τὴν ὑπὸ Φιλελευθέραν αὐτοκυβέρνησιν παραμονὴν τῆς Κύπρου ὑπὸ Βρεττανικὴν κυριαρχίαν, ἀλλὰ σκέψις περὶ αὐτοδιαθέσεως δὲν δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ ὡς ἁπλῆ ἀναγνώρισις τῆς ἀρχῆς. Εἶναι ἀνάγκη ἡ ἀρχὴ αὐτὴ νὰ συμπληρωθῇ διὰ τοῦ μηχανισμοῦ, βάσει τοῦ ὁποίου θὰ ὁρισθῇ ὁ χρόνος τῆς διεξαγωγῆς τοῦ δημοψηφίσματος». Τὴν ἀείμνηστον «φόρμουλαν» τοῦ πρώην Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν διεδέχθη «ὁ μηχανισμὸς» τοῦ σημερινοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν..... Ἀλλ' ὁ πολιτικὸς κόσμος ὁμοφώνως εἶχεν ἐγκρίνει ὡς κοινὴν ἐθνικὴν πολιτικήν, τὴν αὐτοδιάθεσιν «ἐντὸς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας». Οὐδαμοῦ εἰς τὴν ἐπίσημον διάψευσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, οὐδαμοῦ ἀναγράφεται τὸ αἴτημα τῆς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας. Ἐφευρίσκεται ὁ «μηχανισμός», ἡ ὑπεκφυγή.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπικαλεσθῶ καὶ τὴν συνέντευξιν τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν Διεθνῆ Ὑπηρεσίαν πληροφοριῶν καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ὅτι εἶπεν. «ὅτι εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ δεχθῶμεν ἀκόμη καὶ ἐπέμβασιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν εἰς τὴν Κύπρον, μολονότι πιστεύομεν ὅτι τὸ φλέγον αὐτὸ ζήτημα δύναται νὰ λυθῇ ἱκανοποιητικῶς μὲ ἀμέσους διαπραγματεύσεις μεταξὺ Κύπρου — Ἑλλάδος — Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Τουρκίας».

Δὲν ἐπιμένω εἰς τὴν ἀκρίβειαν, ἐφόσον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τὴν διαψεύδει. Ἀλλὰ ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἐὰν ἤθελε νὰ προβῇ εἰς διάψευσιν θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν κάμῃ διὰ τοῦ ἰδίου Πρακτορείου Εἰδήσεων καὶ ταὐτοχρόνως νὰ προσθέσῃ, τί ἀκριβῶς εἶχεν εἰπεῖ.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Θὰ ἦτο δυνατὸν ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ γνωρίζω ποίαν κριτικὴν θὰ ἠσκῆτε ἐπὶ μιᾶς τοιαύτης ἐνδεχομένης δηλώσεως, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ κάμω; Ἐφόσον σᾶς λέγω ὅτι εἶναι ἀναληθές, πιστεύσατέ το.

Γ. Παπανδρέου. Ἐδέχθην τὴν διάψευσίν σας, ἀλλὰ προέβην εἰς παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀφεώρων καὶ ἐμέ, ἐὰν εὑρισκόμην εἰς ὑπεύθυνον θέσιν. Θὰ ἔπρεπεν, ἐφόσον τὸ κείμενον αὐτὸ ἐδημοσιεύθη εἰς ὅλας τὰς Χώρας πρὸς γενικὴν διαφώτισιν, θὰ ἔπρεπε διὰ τοῦ αὐτοῦ πρακτορείου νὰ δοθῇ καὶ ἡ διάψευσις, διὰ νὰ μὴ δημιουργοῦνται διεθνῶς ἐσφαλμέναι ἐντυπώσεις.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερν.) Ἐφόσον σᾶς λέγω ὅτι εἶναι ἀνακριβῆ.

Γ. Παπανδρέου. Ἀπεδέχθην τὴν διάψευσίν σας.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερν.) Δὲν εἶχον λόγον νὰ τὸ εἴπω καὶ νὰ τὸ διαψεύσω κατόπιν.

Γ. Παπανδρέου. Σᾶς ἐξήγησα τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ὑπηγόρευε τὴν ἀνάγκην τῆς διαψεύσεως διὰ τοῦ αὐτοῦ πρακτορείου καὶ ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωσιν ὅτι περίπου τὸν συμμερίζεσθε.

Καὶ ἔχομεν ἀκόμη τὰς πληροφορίας τῶν χθεσινῶν «Τάϊμς», τῆς σαβαρωτέρας Βρεττανικῆς ἐφημερίδος. Δὲν γνωρίζω ἐὰν τὸ κείμενον εἶναι ἀκριβές. Δὲν ἔχω τὸ κείμενον ἀλλὰ τὸ κείμενον τοῦ τηλεγραφήματος, ὅπως ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Τύπον.

Σ. Βενιζέλος. Εἶναι μετάφρασις αὐτὸ ποὺ ἐδημοσιεύθη.

Γ. Παπανδρέου. Ἀκριβὴς μετάφρασις. Οἱ Τάϊμς τοῦ Λονδίνου, λοιπόν, εἰς ἀνταπόκρισίν των ἐξ Ἀθηνῶν ἀποκαλύπτουν τὰ ἑξῆς:

Κύριοι βουλευταί, τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα δύναται νὰ προσκομίζῃ ἡ Ἀντιπολίτευσις, μὴ ἔχουσα γνῶσιν τῶν φακέλλων καὶ μὴ διαθέτουσα μυστικὰς ὑπηρεσίας, εἶναι τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα περιέρχονται εἰς τὴν διεθνῆ δημοσιότητα. Καὶ ἀποτελεῖ χρέος καὶ θεμιτὸν δικαίωμα ἡ χρησιμοποίησίς των.

Τὸ σχετικὸν κείμενον τῶν «Τάϊμς» ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἡ ὑπὸ τὸν κ. Καραμανλῆν ἀντιπροσωπεία εἰς Ν. Ὑόρκην παρέσχε διαβεβαιώσεις πρὸς τὰς ἀντιπροσωπείας τῶν ἐνδιαφερομένων διὰ τὸ Κυπριακὸν Κράτων διὰ τὰ ἑξῆς τρία σημεῖα: Πρῶτον, δὲν ζητεῖ τὴν ἄμεσον διεξαγωγὴν δημοψηφίσματος εἰς τὴν νῆσον, λόγῳ δὲ τῆς σημερινῆς διεθνοῦς καταστάσεως δέχεται τὴν διατήρησιν τῆς βρεταννικῆς κυριαρχίας. Δεύτερον, ἀναγνωρίζει ὅτι αἱ στρατηγικαὶ ἀνάγκαι τῆς Μεγ. Βρεταννίας ἐμποδίζουν καθορισμὸν ἡμερομηνίας διὰ τὴν παραχώρησιν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τρίτον, ἐπιζητεῖ τὸν καθορισμὸν ἑνὸς μηχανισμοῦ—ἡ λέξις βλέπετε, ἐπαναλαμβάνεται—διὰ τὴν μελλοντικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος καὶ προτείνει διαιτησίαν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. μετὰ τριετῆ ἀνάπαυλαν. Ἡ ἐπέμβασις τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. θὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸ νὰ καθορισθῇ ἐὰν ἡ κατάστασις ἐπιτρέπῃ τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως».

Ἰδοὺ μία εὐρυτέρα ἑρμηνεία τῶν προγενεστέρων δηλώσεων τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν: Ἡ ἀναζήτησις μηχανισμοῦ καθορισμοῦ χρόνου, αὐτοδιαθέσεως. Δὲν εὑρισκόμεθα, ἑπομένως πέραν ἀκόμη καὶ τῆς κυριολεξίας τῶν ἀρχικῶν δηλώσεων τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Καὶ ἐρχόμεθα τώρα κύριοι βουλευταί, εἰς τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Μᾶς εἶπε, πρῶτον, ὅτι ἀπετέλεσε μεγάλην ἐπιτυχίαν ἡ ἐγγραφὴ τῆς προσφυγῆς. Ἐδώσαμεν τὴν ἀπάντησιν. Ἀλλ' ὅταν ἤλθεν εἰς τὴν ὥραν νὰ προσδιορίσῃ τὴν γραμμὴν τοῦ μέλλοντος ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπεχείρησεν ὑπεκφυγήν. Δὲν προσδιώρισε γραμμὴν πολιτικὴν τοῦ μέλλοντος. Ὑπεστήριξεν ὅτι «ἐντὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν οὐδέποτε θὰ ὑποστηλῇ ἡ σημαία τῆς αὐτοδιαθέσεως». Ἀλλὰ εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ ὑποστολὴ τῆς σημαίας ἐκεῖ θὰ ἐσήμαινεν ἔξοδον ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν ἡ Βουλὴ ἦτο νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ἡ Κυβέρνησις ἐὰν παραμένῃ συνεπὴς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν γραμμήν, ἡ ὁποία ἔχει χαραχθῇ μέχρι τοῦδε κατὰ τρόπον ἐπίσημον, ὅπως ἀνεκοινώθη καὶ ἀπὸ τὴν μαχομένην Κύπρον καὶ ἐπίσης ἀπὸ ὁλόκληρον τὸν Πολιτικὸν κόσμον τῆς χώρας. «Αὐτοδιάθεσις ἐντὸς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας». «Περὶ τούτου ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν οὐδὲν εἶπε. Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος. Ἀντὶ τούτου τί ἀνεκοίνωσεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν: Εἶπεν: Γίνομαι καὶ πάλιν τρίτος ἀπέναντι τῆς Κύπρου. Ἐκεῖνοι θὰ ἀποφασίσουν καὶ ἐγὼ θὰ ἐκτελέσω. Παραιτεῖται τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὸ δικαίωμα καὶ τὴν εὐθύνην τοῦ ἡγέτου τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὀφείλει νὰ συνθέτῃ τὸ σύνολον τῶν θεμάτων καὶ νὰ ὑπαγορεύῃ τὴν γραμμὴν πρὸς τὸ γενικὸν συμφέρον τοῦ Ἔθνους. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως). Ἀλλὰ προέβη καὶ εἰς μίαν ἄλλην σημαντικὴν δήλωσιν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Εἶπεν ὅτι «βαρύτατα εἶναι αἱ θυσίαι τοῦ Κυπριακοῦ

λαοῦ, ὅτι ζῇ ὑπὸ τὸ Κράτος τραγωδίας» καὶ περίπου μᾶς ἔδωσε τὸ μήνυμα μιᾶς ἠττοπαθείας, τὰς πολιτικὰς συνεπείας τῆς ὁποίας θὰ συναγάγῃ ἡ Κυβέρνησις. Μὲ ποῖον δικαίωμα, κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔρχεσθε ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ καὶ θρηνεῖτε παθήματα, τραγωδίας τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν ὑπερήφανος ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ΕΟΚΑ, καὶ ἀπτόητοι οἱ ὀπαδοί του διακηρύττουν ὅτι ἐμμένουν μέχρις ἐσχάτων εἰς τὸ αἴτημα τῆς Αὐτοδαθέσεως: (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Μὲ ποῖον δικαίωμα δημιουργεῖτε τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἠττοπαθείας διακηρίσσοντες ὅτι δοκιμάζεται ὁ Κυπριακὸς λαὸς καὶ ἀφήνοντες νὰ συναχθῇ ὅτι εἶναι εὔλογον νὰ καμφθῇ; Ὑπῆρξε ποτέ, ἀρχηγὸς Κράτους, ὑπῆρξε ποτὲ ἀρχηγὸς Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνῷ διαρκῇ ἡ μάχη, νὰ δηλώσῃ ὅτι μάχονται τὰ στρατεύματα, ἀλλὰ ἐὰν καμφθοῦν, ἐὰν ὑποκύψουν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, τότε θὰ ἀναγκασθῇ νὰ σκεφθῇ τὴν συνθηκολόγησιν; Καθ' ἣν στιγμὴν μάχεται ἡ Κύπρος δὲν ἐπιτρέπεται ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ νὰ τονίζωνται τὰ δεινὰ τοῦ ἀγῶνος, καθ' ὃν τρόπον ἐτονίσθησαν. Τὰ γνωρίζομεν τὰ δεινὰ τοῦ ἀγῶνος. Καὶ τὰ γνωρίζουν περισσότερον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὰ ὑφίστανται, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὰ ὑφίστανται δὲν ἔρχεται μήνυμα κάμψεως ἀλλὰ ἔρχεται μήνυμα ἀνενδότου ἀγῶνος, κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑπονομεύσῃ τὸ ἠθικὸν των.

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπ. Ἐξωτ.). Κύριε Πρόεδρε, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ ἐκφράσω τὴν ἔκπληξίν μου διὰ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον παρουσιάσατε τὰ ὅσα εἶπον. Ἐκόμισα εἰς τὴν Βουλὴν τὸ ἐπίσημα μήνυμα ἀπὸ ἐπισήμου πληροφορίας ὅτι οὐδεμία κάμψις παρετηρήθη εἰς τὸ ἠθικὸν διότι τὰ λαμβανόμενα μέτρα ηὔξησαν τὴν ἀκαμψίαν τῶν Κυπρίων. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς κυβερνητικῆς πτέρυγος).

Ἂν δὲ ἐπεκαλέσθην τὰ δεινὰ τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ἀνέφερον τὰς τελευταίας τρομερὰς ποινάς, εἶναι ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐξάρω ὅτι παρὰ ταῦτα οὐδεμία κάμψις παρετηρήθη. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς πτέρυγος).

Γ. Παπανδρέου. Χαίρω διότι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐκ τῶν ὑστέρων κατώρθωσε νὰ ἀντιληφθῇ.... (θόρυβος ἐκ τῆς δεξιᾶς ὄχι, ὄχι...) Ὁσονδήποτε καὶ ἂν προσπαθῆτε μὲ τὰς διαμαρτυρίας καὶ μὲ τὸν θόρυβον νὰ συγκαλύψετε τὸ σφάλμα, ματαιοπονεῖτε. Θὰ ἐπαναλάβω μὲ ἀκρίβειαν τὴν δήλωσιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν. Εἶπεν, ὅτι «τὸ ἠθικὸν τῶν Κυπρίων εἶναι ἄκαμπτον». Εἶπεν ὅμως προσθέτως, «θὰ ἀναμείνωνεν τὴν γνώμην τῶν Κυπρίων οἱ ὁποῖοι δοκιμάζονται, οἱ ὁποῖοι ὑφίστανται τὴν τραγωδίαν». Καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν δὲν ἐνέπνευσεν ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ τὴν αὐτοπεποίθησιν, τὴν αἰσιοδοξίαν, ἀλλὰ ἐνέπνευσεν ἠττοπάθειαν καὶ αὐτὴν τὴν εὐθύνην τοῦ καταλογίζομεν.

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπ. Ἐξωτ.). Κύριε, Πρόεδρε, προσφέρετε μίαν κακίστην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν (χειροκροτήματα ἐκ τῆς δεξιᾶς) δηλοῦντες εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν, ὅτι δῆθεν ἡ Κυβέρνησις ἔχει κλονισθῇ ἀπὸ τὸν κυπλ ακὸν ἀγῶνα. Ἐδηλώσαμεν εὐτυχῶς τὸ ἀντίθετον. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς δεξιᾶς).

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Ὑπουργέ, τῶν Ἐξωτερικῶν προσέφερα μίαν μεγάλην Ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Κυπριακὸν ἀγῶνα διότι σᾶς ὤθησα εἰς ἀνασκευὴν τῶν σφαλμάτων σας. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Καὶ ἐρχόμεθα τώρα κύριοι βουλευταί, εἰς τὸ συμπέρασμα.

Κύριοι βουλευταί, τὸ Κυπριακὸν θέμα εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον διεθνῶν ἀναταραχῶν, αἱ ὁποῖοι μάλιστα συμβάλλουν ἐγγύτερον πρὸς τὴν χώραν μας. Συνέβησαν τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς Οὐγγαρίας, ὅπου ἐσφάγησαν διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας των χιλιάδες ἄνθρωποι. Συνέβη ἡ βάρβαρος Ἀγγλογαλλικὴ εἰσβολὴ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἡ ὁποία ἀπέβλεψε εἰς τὴν ὑποδούλωσιν λαοῦ, ἀγωνιζομένου διὰ τὴν Ἀνεξαρτησίαν του. Ἀλλὰ ὅσον τραγικὰ εἶναι αὐτὰ τὰ γεγονότα, καὶ πληροῦν τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ θλῖψιν καὶ ἀπογοήτευσιν, ταυτοχρόνως χαρμόσυνος εἶναι ἡ διαπίστωσις, ὅτι εἰς τοὺς Λαοὺς τῆς Γῆς ἐπροκάλεσαν τόσην ἀντίδρασιν, ὥστε σήμερον τὸ αἴτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως, τὸ αἴτημα τῆς Ἐλευθερίας νὰ εὑρίσκῃ γενικωτάτην ἀπήχησιν. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀπήχησιν ὑπολογίζει μὲ αἰσιοδοξίαν ὁ Κυπριακὸς ἀγών. Ἔχομεν ταυτοχρόνως ἕνα πρόσθετον ἐπιχείρημα σήμερον, ὅτι ἡ Κύπρος ὑπῆρξεν ὁρμητήριον ἐπιθέσεως. Ὅτι ἡ Κύπρος ὡς χώρα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ὑπηρετεῖ μόνον σκοποὺς ἐπιθέσεως, σκοποὺς πολέμου (χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως). Καὶ ἀποτελεῖ ἐπομένως ἡ Αὐτοδιάθεσις ὄχι μόνον αἴτημα Ἐλευθερίας, ἀποτελεῖ ἐπίσης καὶ αἴτημα ἐγγυήσεως τῆς παγκοσμίου Εἰρήνης ἡ Ἐλευθερία τῆς Κύπρου. (χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολίτευσεως).

Εἷς Βουλευτής..... δὲν ἠκούσθη.....

Γ. Παπανδρέου. Ἐὰν εἴχατε προσοχὴ θὰ εἴχατε ἀκούσει καὶ δὲν θὰ μὲ διακόπτατε.

Ὁ Αὐτὸς Βουλευτής. Μὲ συγχωρεῖτε κ. Πρόεδρε, ἡ διακοπή μου ἀφεώρα ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἐχειροκρότησαν ὅταν ὡμιλήσατε διὰ τὰ γεγονότα τῆς Οὐγγαρίας.

Γ. Παπανδρέου. Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς Διεθνοῦς καταστάσεως κύριοι συνάδελφοι, καθῆκον τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ, εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, νὰ εἶναι σημαιοφόρος, νὰ εἶναι πρωτοπόρος τῆς ἰδέας τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δικαιοσύνης, καὶ τῆς Εἰρήνης. Καὶ εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν τῆς Κύπρου, τὸ καθῆκον ὁλοκλήρου τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ τὸ καθῆκον πάσης Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι νὰ ὑποστηρίζῃ ὄχι μόνον διὰ τοὺς δικονομικοὺς λόγους ἐντὸς τοῦ Ο.Η.Ε., ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τοῦ Ο.Η.Ε. τὸ αἴτημα τῆς Αὐτοδιαθέσεως μὲ τὸν συμβιβασμὸν μόνον τῆς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας.

Μᾶς εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀρνεῖσθε τὰς διαπραγματεύσεις; Ἀλλὰ κατὰ ποῖον τρόπον θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν νίκην χωρὶς διαπραγματεύσεις; Ἀκόμη καὶ ἂν ὁ Ο.Η.Ε. ἀπεφαίνετο ὑπὲρ ἡμῶν θὰ πρέπει καὶ πάλιν νὰ ἐπακολουθήσουν διαπραγματεύσεις διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀπελευθέρωσις.»

Κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν εἶναι αἱ διαπραγματεύσεις, καθ' ἑαυτάς, αἱ ὁποῖαι ἐμπνέουν ἀνησυχίας, εἶναι τὸ περιεχόμενον τῶν διαπραγματεύσεων. Ἀναγγείλατε εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅτι περιεχόμενον τῶν διαπραγματεύσεων εἶναι ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀρχῆς τῆς Αὐτοδιαθέσεως καὶ ἡ προστασία τῶν μειονοτήνων καὶ τότε θὰ χαιρετίσωμεν καὶ θὰ σημαιοστολήσωμεν τὰς διαπραγματεύσεις σας. Ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ἐξ ὅλων τῶν πληροφοριῶν συνάγεται ὅτι περιεχόμενον τῶν διαπραγματεύσεων δὲν εἶναι ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς ἀπελευθερώσεως, ἀλλὰ εἶναι ἡ συνθηκολόγησις, βεβαίως αἱ διαπραγματεύσεις ἐμπνέουν ἀνησυχίαν. Καὶ διότι ὑπῆρξεν ἐντελῶς ἀσαφὴς ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος ἐξήρτησε τὴν πολιτικὴν τοῦ μέλλοντος ἀπὸ ἐνδεχομένας Κυπριακὰς ἀπόψεις, θεωρῶ καθῆκον εἰς τὸ στάδιον αὐτὸ τοῦ ἀγῶνος, εἰς τὸ ὁποῖον σήμερον εὑρισκόμεθα, καὶ δεδομένου ὅτι ἐκ μέρους τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ὑπάρχει μόνον τὸ αἴτημα τοῦ ἀνενδότου Ἀγῶνος, θεωρῶ καθῆκον νὰ ὑπάρξῃ ἀποσαφήνισις. Θὰ ἀποτελέσῃ ἐνίσχυσιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἰδιαιτέραν ἐνίσχυσιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, μεταβαίνοντος εἰς τὴν γείτονον χώραν πρὸς συζήτησιν τοῦ βαλκανικοῦ συμφώνου, τῶν σχέσεων μὲ τὴν Τουρκίαν καὶ ἐπομένως καὶ τοῦ Θέματος τῆς Κύπρου, θὰ ἀποτελέσῃ οὐσιώδη ἐνίσχυσιν, ἐὰν ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐγκρίνῃ ὁμοφώνως ψήφισμα, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία διακηρύττει, ὅτι ἔκβασις τοῦ ἀγῶνος τῆς Κύπρου δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν Αὐτοδιάθεσιν ἐντὸς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας (χειροκροτήματα). Καὶ διὰ τοῦτο θέτω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας τὸ ἀκόλουθον Ψήφισμα:

«Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων διακηρύττει ὁμοφώνως ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἔκβασις τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος εἶναι ἀποδεκτή, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς εὐλόγου καὶ τακτῆς προθεσμίας».

Ἰδοὺ τὸ σημεῖον τῆς συναντήσεως. Ἰδοὺ κείμενον, τὸ ὁποῖον ἠμποροῦμεν νὰ χειροκροτήσωμεν χωρὶς καμμίαν διά-

κρισιν κομματικῆς παρατάξεως. Θὰ ἀποδειχθῇ τοιουτοτρόπως ἀξιότιμοι συνάδελφοι τῆς Συμπολιτεύσεως, θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἐὰν τὰ Κόμματα μᾶς διαιροῦν, ἡ Κύπρος ἡ Ἑλλὰς μᾶς ἑνώνει (χειροκροτήματα ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).....

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις ἐπὶ 5 λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις.

Τὸν λόγον ἔχει ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος κ. Γ. Καρτάλης.

Γ. Κ α ρ τ ά λ η ς. Κύριοι βουλευταί, κατὰ τὴν ἀγόρευσίν μου, τὴν τελευταίαν, ἐνώπιον τοῦ Σώματος, εἶχον ἀποδείξει, ὅτι ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ, ὑπουργοῦντος τοῦ ἀξιοτίμου ἐκ Κερκύρας συναδέλφου, δὲν εἶχε μίαν πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ἀλλὰ εἶχε τρεῖς πολιτικὰς ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Μίαν πολιτικὴν διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Μίαν πολιτικὴν διὰ τὴν κατανάλωσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Καὶ μίαν πολιτικὴν ἔναντι τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ σημερινὴ συζήτησις ἢ μᾶλλον ἡ μέχρι τοῦδε συζήτησις ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις Καραμανλῆ ἐγκατέλειψε τὴν αὐτοδιάθεσιν ἐντὸς εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας καὶ ἀκολουθεῖ τὴν ἑξῆς τακτικήν. Ἀφ' ἑνὸς μὲν προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἂν καὶ ἐδῶ ὑπάρχει ἡ ὁμολογία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι σήμερον ἔχομεν περισσότερον ἠθικὸν βάθρον διὰ νὰ διεκδικήσωμεν ἕνα «μηχανισμόν», ὅπως εἶπε, καὶ ὀρθότατα, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ μηχανισμὸς αὐτὸς εἶναι ἀντικατάστασις τῆς λέξεως «ΦΟΡΜΟΥΛΑ», ποὺ μετεχειρίζετο ὁ προκάτοχός του. ἔχομεν, λοιπόν, μίαν προσφυγήν, ποὺ ζητοῦμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν. Ἡ προσφυγὴ αὐτὴ ἔχει ὡς μόνον σκοπὸν τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεώς μας καὶ τὰς διαπραγματεύσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ γίνουν καὶ νομίζω, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοῦ ἔκαμε τὴν τιμήν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐγγραφῆς τοῦ Ἀλγερινοῦ ζητήματος, νὰ ἀναφερθῇ εἰς μίαν συνομιλίαν, τὴν ὁποίαν εἴχομεν εἰς τὸ Παρίσι — βεβαίως δὲν θὰ εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ κάμω χρῆσιν τῆς συνομιλίας αὐτῆς — θὰ ἤθελον ὁ κ. Ὑπουργὸς μόνος του νὰ ὁλοκληρώσῃ τὴν ὅλην συζήτησιν, τὴν ὁποίαν ἐκάμομεν εἰς τὸ Παρίσι καὶ πῶς παρεμπιπτόντος συνεζητήθη τότε ἡ ἐγγραφὴ τοῦ Ἀλγερινοῦ προβλήματος. Εἶμαι βέβαιος, κ. συνάδελφοι, ὅτι τότε ὅλαι αἱ ἀγορεύσεις αἱ σημεριναὶ θὰ ἐθεωροῦντο περιττοί. Διότι τί ἐζητήσαμεν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν; Ἐζητήσαμεν νὰ μᾶς ἐνημερώσῃ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ ποικίλλα ζητήματα μορφῆς, δυσπιστίας, ἢ καὶ ἀπιστοσύνης εἶναι ζητήματα, τὰ ὁποῖα θὰ προεκαλοῦντο μετὰ τὰς κυβερνητικὰς ἀνακοινώσεις. Ἀντ' αὐτοῦ, ἔγινε μία ἔκθεσις, τολμῶ νὰ εἴπω, ἔκθεσις ἰδεῶν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἡ ὁποία ὡς ἀποτέλεσμα εἶχε τὸ ἑξῆς: Πρῶτον, ἐνεγράψαμεν τὴν προσφυγήν. Δεύτερον, δὲν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ φορεῖς τῆς πολιτικῆς, εἴμεθα οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς πολιτικῆς, διότι φορεῖς τῆς πολιτικῆς εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ Κύπριοι.

Καὶ τρίτον, δεχόμεθα διαπραγματεύσεις. Τὸ γεγονὸς τῶν διαπραγματεύσεων, δὲν εἶναι σφάλμα. Εἶναι ἀναγκαῖαι αἱ διαπραγματεύσεις καὶ ὡς ἐκ τούτου, οὐδεὶς δύναται νὰ μᾶς κατηγορήσῃ ὅτι προβαίνομεν εἰς διαπραγματεύσεις. Ἐνῶ ποία ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ἀπάντησις τῆς Κυβερνήσεως; Ποία εἶναι ἡ βασικὴ γραμμὴ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, τῆς Κυβερνήσεως Καραμανλῆ; Δηλαδή, πλὴν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ὑπάρχει εἰς τὴν πολιτικήν, τὴν βασικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως, ἢ οὔ: Διότι, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ταλαιπωρήσω τὸ Σῶμα μὲ ἱστορικὴν ἀναδρομήν, τὸ αἴτημα ὑπῆρξεν αἴτημα αὐτοδιαθέσεως, ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως. Ἡ εὔλογος καὶ ταχτὴ προθεσμία προσετέθη, συμφωνίᾳ ὅλων τῶν κομμάτων, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ ἡ ἀντιπροσωπεία μας διὰ τὰς διαπραγματεύσεις τοῦ Λονδίνου ἐν ἔτει 1955. Τὸ βασικὸν αἴτημα τῶν Ἑλλήνων, τόσον τῶν Κυπρίων, ὅσον καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Κομμάτων, ὑπῆρξεν αἴτημα αὐτοδιαθέσεως, ἡ δὲ εὔλογος καὶ ταχτὴ προθεσμία προσετέθη ὡς ἀπὸ διαπραγματεύσεων, κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις τοῦ Λονδίνου. Τὸ ἐρώτημα, κ. συνάδελφοι, εἶναι, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ Κυβέρνησις ἐμμένει εἰς τὴν αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἐγὼ δὲ βαστίους λόγους νὰ πιστεύω, καὶ θὰ παρεκάλουν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸν τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ μὲ βοηθήσῃ. Ἐγὼ βασίμους λόγους νὰ πιστεύω ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐγκατέλειψε τὴν ἄμεσον, ἢ ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας, αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Καὶ ἂν μὲν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν μὲ διαψεύσῃ αὐτὴν τὴν στιγμήν, θὰ συνεχίσω, ἐὰν δὲ μὲ διαψεύσῃ θὰ κατέλθω τοῦ Βήματος. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι συνάδελφοι, ἐγὼ μὲν δὲν ἤσκησα ποτὲ τὴν δικηγορικήν, ὄχι διότι δὲν ἀπέκτησα, ὅπως πολλοὶ πιστεύουν, δίπλωμα νομικῆς, ἀλλὰ διότι δὲν ἔτυχε νὰ ἀσκήσω τὴν δικηγορικὴν καὶ ὡς ἐκ τούτου, θὰ ἀναγκασθῶ νὰ κάμω τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ ἐγκλήματος, ἄνευ τῆς ὁμολογίας τοῦ δράστου. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐπῆρε τὴν ἑξῆς γραμμήν: Ὅτι ἡμεῖς εἰσάγαμεν μίαν μάχην εἰς δύο τομεῖς, μίαν μάχην ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ μίαν μάχην εἰς τὸ διεθνὲς διπλωματικὸν πλαίσιο, διαφωτίζοντας, ζητῶντας καὶ ἐρωτῶντας διαφόρους φίλους ἢ ὄχι τῆς Κυβερνήσεως, διὰ νὰ ἴδωμεν ποῦ θὰ βρῇ ἡ ὑπόθεσις ἡ Κυπριακή. Ὀφείλω νὰ δηλώσω εἰς τὸ Σῶμα τὸ ἑξῆς:

Ἡ βασικὴ γραμμὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ὑπαγορεύεται ἐκ τῶν δηλώσεων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὄχι ἀπὸ τὰς δηλώσεις αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ «Νιους Χρόνικλ», ἀλλὰ ἀπὸ τὰς δηλώσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνεφέρθη ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, τῶν «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου, τὰς ὁποίας νομίζω ὅτι ἀνέγνωσεν ἐν μεταφράσει ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων λέγει τὸ ἑξῆς. Πρῶτον, ζητοῦμεν τὴν θεωρητικὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Δεύτερον, ἀναγνωρίζομεν τὸ κρίσιμον τῶν περιστάσεων καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ πιέσωμεν διὰ τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν. Τρίτον, ἀναγνωρίζομεν εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν εἰδικὰ στρατηγικὰ συμφέροντα εἰς τὴν νῆσον. Καὶ ὡς ἐκ τούτου, Τέταρτον, ζητοῦμεν ἕνα μηχανισμόν, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν μετουσίωσιν αὐτῆς τῆς θεωρητικῆς ἀναγνωρίσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς πραγματικότητα, ὅταν ἐπέλθῃ ὁ χρόνος. Αὐτὴ εἶναι ἡ θέσις τῆς Κυβερνήσεως. Πρέπει νὰ πληροφορήσω τὸ Σῶμα καὶ ἐκεῖ πάλιν εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ μὲ διαψεύσῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ὁ μηχανισμὸς τὸν ὁποῖον προτείνει ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶναι ὁ ἑξῆς: Ἀποδοχὴ ἑνὸς φιλελευθέρου Συντάγματος, τὸ φιλελεύθερον ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, δηλαδὴ Συντάγματος πολὺ ὀλιγώτερον φιλελευθέρου τοῦ αἰτηθέντος παρὰ τοῦ Μακαρίου. Δεύτερον, χρόνος ἀόριστος. Τρίτον, θεωρητικὴ ἀναγνώρισις. Καὶ Τέταρτον, ἕνας Ὀργανισμός, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ εἶναι ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἡ Μεγάλη Βρεταννία. Δηλαδὴ θὰ ἐδέχετο ὁ κ. Ὑπουργὸς καὶ νομίζω ὅτι αὐτὸ ὑπῆρξε καὶ ἀντικείμενον τῶν συνομιλιῶν του μὲ τὸν Καγκελάριον Ἀντενάουερ, τῶν συνομιλιῶν του μὲ τὸν Ἰταλὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν κ. Σπάακ, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶναι ἕτοιμος νὰ δεχθῇ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἕναν μηχανισμόν, δηλαδὴ μίαν διεθνῆ διαιτησίαν ἡ ὁποία θὰ μετουσιώσῃ τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς μίαν πραγματικότητα, ὅταν ἐπέλθῃ ὁ χρόνος. Ἄρα, εὑρισκόμεθα ἐνώπιον μιᾶς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἔχει τὰ χαρακτηριστικά: Πολιτικὴ ἀντίθετος πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ μαχομένου Κυπριακοῦ Λαοῦ. Καὶ προσέξατε. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν κάμνω ἔκκλησιν εἰς τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα τῆς Βουλῆς. Θέλω ἀπολύτως, μὲ τὴν νηστροπίαν χειρουργοῦ, νὰ διαπιστώσω τί γίνεται. Ἐδῶ ὑπάρχει ἕνας μαχόμενος Κυπριακὸς Λαὸς ὁ ὁποῖος θυσιάζεται καὶ μία Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία θέλει:

Δὲν θέλει αὐτοδιάθεσιν, θέλει σύνταγμα, θέλει θεωρητικὴν ἀναγνώρισιν τῆς αὐτοδιαθέσεως μὲ διαιτητήν —διὰ νὰ ξεφύγῃ τὰς εὐθύνας της πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τὸν ὁποῖον φοβεῖται, διότι ἡ Κυβέρνησις δὲν φοβεῖται τοὺς ἀντιπάλους μας, δὲν φοβεῖται τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην, φοβεῖται τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὸν Κυπριακὸν λαόν. (Χειροκροτήματα).

Καὶ διὰ νὰ καθησυχάσῃ τοὺς ἐνδιαφερομένους, ἀνεζήτησε τὴν ἔκθεσιν Κύρου. Ἡ ἀνάγνωσις δὲν εἶναι συμπτωματική, ἀλλὰ ἡ ἔκθεσις αὐτὴ ἔγραφε ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἐπανάστασις, τὸ αἱματοκύλισμα, τὸ αἷμα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ —καὶ

κατὰ τοῦτο συμφωνῶ μὲ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ κ. ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἐκθέσεως αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑπῆρξεν ἀνεύθυνος. Ἀλλὰ συμφωνεῖ ὁ κ. λαός, ἀλλὰ καὶ ἰδίως εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἀπὸ τὴν γνώμην τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶμαι, νὰ δώσω ἕνα κόκκαλον νὰ γλύψῃ καὶ αὐτός. Εἶναι ὁ μηχανισμός. Νομίζω ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ μηχανισμοῦ δύναμαι νὰ δώσω μερικὰς ἐξηγήσεις εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, συμπληρώνων κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν λόγον τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, διότι ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἀποψινῆς διαδικασίας, δὲν εἶναι ἡ Κυβέρνησις ἡ ὁποία θὰ δώσῃ ἐξηγήσεις εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τὴν ἐξωτερικήν της πολιτικήν, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ἀντιπολίτευσις, ἡ ὁποία ἐπεζήτησε καὶ ἐρμηνεύει τὴν κυβερνητικὴν πολιτικήν.

Λέγει, λοιπόν, ὁ κ. Ὑπουργός, αὐτὸ θὰ εἶναι ἀντικείμενον διαπραγματεύσεων, μετὰ μίαν περίοδον αὐτοκυβερνήσεως νὰ κληθῇ ὁ Ὀργανισμὸς τοῦ NATO, διότι τὸ NATO εἶναι μία συμμαχία Δυτική, τὰ συμφέροντα τῆς ὁποίας ἐπεκτείνονται καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον, δεχόμενοι αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸ NATO νὰ εἶναι ὁ διαιτητὴς τῆς πραγματοποιήσεως καὶ τῆς μετουσιώσεως τῆς θεωρητικῆς ἀναγνωρίσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως εἰς μίαν πραγματικότητα, τὴν ὁποίαν θὰ ἐξετάσῃ ὅταν θὰ ἐπέλθῃ ὁ χρόνος καὶ ὁ συζητούμενος χρόνος θὰ εἶναι τρία ἕως τέσσαρα ἔτη. Ὁ κ. Ὑπουργὸς δέχεται ἕνα σύνταγμα καὶ μίαν ἀναγνώρισιν ὑπὸ μορφὴν διπλῆς ἀρνήσεως —ὅπως εἶπεν ὁ Λόϋδ Μπόϋντ— καὶ ἀφίσατε τὸν Ὀργανισμὸν τοῦ NATO νὰ καθορίσῃ τὸν χρόνον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς αὐτοδιαθέσεως. Αὐτὴ εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν θέλω νὰ εἰσέλθω ἐπὶ τῆς οὐσίας τῆς πολιτικῆς, θὰ ἤθελα μόνον καὶ νομίζω ὅτι ὁλόκληρον τὸ Σῶμα θὰ εἶχε τὴν ἀπαίτησιν, ἐφ' ὅσον ἔχει χαραχθῇ μία πολιτική, πρέπει αὕτη νὰ εἶναι ἀντικείμενον ἐξετάσεως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, διότι εἶναι δυνατὸν θεωρητικῶς νὰ ἐγκαταλειφθῇ καὶ ἡ ἰδία ἡ πολιτικὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Ὅταν ἐπῆρα τὸν ἀξιότιμον ἐκ Κερκύρας συνάδελφον, εἶπον, διατί δὲν ὁμολογεῖτε τὴν πολιτικήν σας. Εἶναι μία πολιτική, δικαιολογήσατέ την, θὰ ἀπαντήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι παραδεκτόν, εἶναι νὰ ὁμιλῇ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπὶ 40 λεπτὰ ἐνώπιον τοῦ σώματος, χωρὶς κἂν νὰ ὑπάρξῃ νύξις περὶ τῆς βασικῆς ἀλλαγῆς τῆς Ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐπῆλθε ἀπὸ τῆς ὑπουργίας τοῦ σημερινοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Πρέπει νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἄλλου σημείου. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐξέφρασε εἰς μίαν στιγμὴν τοῦ λόγου του, τὴν ἐλπίδα «εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ Κυπριακὸς λαός, θὰ ἔχῃ τὸν ἄξιον ἀντιπρόσωπόν του, ἐντὸς ὀλίγου». Ἐξέφρασε μίαν ἐλπίδα, μίαν εὐχὴν καὶ κάποιον OPORTUNISMON ὡς πρὸς τὸ γεγονὸς αὐτό.

Κύριοι βουλευταί, εἶμαι βέβαιος, ὅτι εἰς ὅλας τὰς παρατάξεις ὑπάρχουν συνάδελφοι, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον μέρος εἰς τὸν ἔνοπλον ἀγῶνα, ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ, κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ ὡς ἐκ τούτου, νὰ ἔχουν ἐννοήσει τὴν ψυχολογίαν τῆς ἀνταρσίας. Εἶναι παρὰ πολὺ δύσκολον, ὅταν ἕνας βγῇ ἀπὸ τὴν ἀνταρσίαν, ἀπὸ ἕνα ἀντάρτικο, εἴτε διότι ἔφυγε διὰ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλην ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, εἴτε διότι ἐξωρίσθη, ὅπως εἶναι ἡ περίπτωσις Μακαρίου, νὰ ἐκφράσῃ ἔγκυρον γνώμην περὶ τῆς ψυχολογίας καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ μαχομένου λαοῦ. Καὶ ἐξηγοῦμαι : Ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, ὑπῆρξε τὸ σύμβολον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, διὰ νὰ ξαναγίνῃ ὁ γνήσιος ἐκφραστὴς τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος διὰ τὸ ὁποῖον σκοτώνονται ἑκατοντάδες ἀνθρώπων εἰς τὴν Κύπρον, πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Κύπρον, νὰ ἀναβαπτισθῇ εἰς τὴν ψυχολογίαν τοῦ ἀγῶνος, ἕως ὅτου γίνῃ αὐτὸ ἐκπρόσωπος τοῦ μαχομένου ἔθνους. Δὲν εἶναι δυστυχῶς ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος, ἀλλὰ ἡ μαχομένη ὀργάνωσις ΕΟΚΑ καὶ ὁ ἀρχηγός της ὁ Διγενὴς καὶ ὡς ἐκ τούτου αἱ διαπραγματεύσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ γίνουν — μὲ συμπαράστασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως — δὲν πρέπει νὰ γίνουν ἀποκλειστικὰ ἐκ μέρους τοῦ Μακαρίου — μὴ εὑρισκομένου πλέον εἰς τὴν Κύπρον—ἀλλὰ πρέπει νὰ γίνουν ἀποκλειστικὰ ἐκ μέρους τοῦ σημερινοῦ μαχομένου ὀργανισμοῦ ΕΟΚΑ τοῦ Διγενῆ.

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπ. Ἐξωτ.). Θέλω νὰ σᾶς δώσω μίαν λέξιν, ὅτι ἀναγνωρίζουν ὡς ἀρχηγὸν τὸν Μακάριον.

Γ. Καρτάλης. Δὲν γνωρίζω ποία ὑπῆρξεν ἡ κατοχική σας ἐρᾶσις ὅταν ὑπάρχῃ μία διαφώνωσις ὀργανώσεως ἀναμφισβητήτως δὲν ἀντικαθίσταται οὐδέποτε ὁ ἀρχηγός. Δὲν εἶναι θέμα τυπικὸν ἀρχηγοῦ εἶναι θέμα οὐσιαστικῆς διαθέσεως καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ ἐπαναλάβω τὴν ἐπικρισιν ἡ ὁποία σᾶς ἐγένετο ἀπὸ προηγουμένων ῥητόρα ὅταν εἰς τὴν τελευταίαν προκήρυξιν τοῦ Διγενῆ ζητεῖ οὗτος ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν ὁ ὁποῖος ζητεῖ ἐθνικὴν Κυβέρνησιν ἵνα ὅπως λέγει ἡ πολιτικὴ ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ μὴν ἐμφανίζεται μονόπλευρος μιᾶς οἱασδήποτε Κυβερνήσεως ἀλλὰ πολιτικὴ ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους ἡ ὁποία προκήρυξις παραιτέρω σᾶς δίδει τὴν ἐντολὴν νὰ μὴν ἀναγνωρίσητε καὶ νὰ μὴ συνεργασθῆτε μὲ οἱονδήποτε ὀργανισμὸν ὁ ὁποῖος ὑποκειται εἰς ἐκβιασμοὺς καὶ παραγοντισμοὺς καὶ ὁ ὁποῖος δὲν θὰ δώσῃ τὸ δίκαιόν τους εἰς τοὺς Κυπρίους. Εἶναι προκήρυξις βασικὴ καὶ δὲν γνωρίζω τοὐλάχιστον ἐγώ, ἐὰν ὑπάρχῃ νεωτέρα προκήρυξις αὐτοῦ τοῦ περιεχομένου, ἡ ὁποία νὰ τὴν ἀναιρῇ καὶ ἡ ὁποία νομίζω πρέπει νὰ εἶναι ἡ βασικὴ προκήρυξις ἐπὶ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ στηρίξετε τὴν γνώμην σας ὡς πρὸς τὴν θέλησιν καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Καὶ δι' αὐτὸ, προσέξατε κ. Ὑπουργέ, παίζετε ἐπιγνίδι ἐπικίνδυνον καὶ δὲν εἶναι παιγνίδι ἰδικόν σας. Μὴ προσπαθῆτε νὰ διαιρέσητε αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὰς δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἀγωνίζονται εἰς τὴν Κύπρον.

Ε. Ἀβέρωφ — Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Κυπροῦμαι, κ. ἀρχηγὲ τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ ἔχει τὰς ἀπορρήτους πλευράς της, διότι ἐὰν δὲν τὰς εἶχε θὰ ἐγνωρίζατε ὅτι εὑρίσκομαι εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Κυπρίων ὁλοψύχως καὶ μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς καρδίας μου. (Χειροκροτήματα).

Γ. Καρτάλης. Εἶμαι βέβαιος κ. Ὑπουργέ, καὶ χαίρων δι' αὐτὸ ἀπορῶ διατί δὲν ἐχειροκρότησεν ὁλόκληρος ἡ Βουλή. Ἀλλὰ σᾶς λέγω ὅτι δὲν παίζετε παιγνίδι ἰδικόν σας. Παίζετε παιγνίδι ἀλλότριον ὅταν θὰ διχάσητε τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Κύπρον.

Κύριοι βουλευταί, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν εἶπεν πολλὰ περὶ ἐγγραφῆς περὶ θριάμβου τῆς ἐγγραφῆς, περὶ ἐγγραφῆς μὲ ἢ χωρὶς τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν. Αὐταὶ εἶναι λεπτομέρειαι. Τὸ ζήτημα τὸ γενικὸν σήμερον—καὶ δι' αὐτὸ εἶμαι τελείως σύμφωνος καὶ ἐλπίζω καὶ ἡ Κυβέρνησις θὰ συμφωνήσῃ καὶ ἡ πλευρὰ ἡ Κυβερνητική, ὅτι πρέπει ἡ Βουλὴ σήμερον, ποὺ φεύγει ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ Προέδρου τῆς Γιουκοσλαβικῆς Δημοκρατίας, νὰ διακηρύξῃ τὴν ἀπόλυτον ἐμμονήν εἰς τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Διότι καὶ αἱ δηλώσεις σας περὶ μηχανισμοῦ καὶ αἱ ὁμιλίαι σας καὶ αἱ ἐπαφαί σας ἔχουν δημιουργήσει κ. Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν, τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ αὐτοδιάθεσις ἐγκαταλείφθη καὶ ἀντ' αὐτῆς ἀναζητεῖται ὁ μηχανισμός. Καὶ δὲν δύνασθε μὲ μίαν τοιαύτην νοοτροπίαν νὰ ζητῆτε τὴν αὐτοδιάθεσιν βάσει τοῦ ἄρθρου 1 εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Διότι θὰ σᾶς ἀπαντήσουν ὅτι ὁ ἴδιος παραδέχεσθε αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὅτι λόγοι διεθνεῖς, λόγοι στρατηγικοί, λόγοι πολιτικῆς γενικωτέρας δὲν ἐπιτρέπουν σήμερον τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Καὶ θὰ ἴδητε καὶ ἐλπίζω νὰ μὴ γίνω μάντις κακῶν ὅτι εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη θὰ σᾶς ἀντιπροβάλουν τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἡ ἰδία ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησε διὰ σχλώσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ὅπως τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν ἀντικαταστήσῃ μηχανισμὸς πρὸς συζητήσεις μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερόντων μερῶν. Δὲν δύνασθε μὲ τὴν νοοτροπίαν τοῦ μηχανισμοῦ νὰ ἔχετε τὰς ἐκπομπὰς τὰς ὁποίας ἔχετε εἰς τὸν ραδιοφωνικὸν σταθμὸν Ἀθηνῶν ἀπευθυνόμενοι πρὸς τοὺς Κυπρίους. Διότι μόνον μὲ τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν, τὴν ἄνευ ὅρων, ἄνευ συζητήσεων αὐτοδιάθεσιν δύνασθε νὰ ζητήσητε ἀπὸ τὸν Κυπριακὸν λαὸν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν οἱανδήποτε θυσίαν. Καὶ θὰ σᾶς ἀκολουθήσουν ὅλοι, συμπολίτευσις καὶ ἀντιπολίτευσις. Δὲν δύνασθε ὅμως μὲ τὴν νοοτροπίαν τοῦ μηχανισμοῦ νὰ ζητήσητε τὴν ἐκτέλεσιν οἱουδήποτε Κυπρίου. Καὶ δι' αὐτὸ κατηγορῶ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχει δύο πολιτικάς. Μίαν στρεφομένην πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ πρὸς τὸν Κυπριακὸν λαόν, ἡ ὁποία προσποιεῖται τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν καὶ μίαν πολιτικὴν ἐστραμένην

προς τὴν διεθνῆ διπλωματίαν καὶ προς τας συμμαχικὰς δυνάμεις τοῦ ΝΑΤΟ ἡ ὁποία ζητεῖ ὄχι τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτοδιάθεσιν ὑπὸ τὴν αἴρεσιν τοῦ ΝΑΤΟ. Πόσον δὲ ἡ αὐτοδιάθεσις αὐτὴ ὑπὸ τὴν αἴρεσιν τοῦ ΝΑΤΟ εἶναι ἀμφίβολος προκύπτει, κύριε Ὑπουργέ, καὶ εἶσθε πολὺ καλλίτερον ἐμοῦ πληροφορημένος, ἐκ τῆς τελευταίας προτάσεως τοῦ κ. Σπάακ, προτάσεως ἡ ὁποία — καὶ τοῦτο εἶναι πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως — εἶχε σκοπὸν νὰ διασώσῃ τὴν ἑκκένωσιν τῶν Ἄγγλων καὶ Γάλλων ἐκ Σουέζ, προτάσεως τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξαν ὅλα τὰ μέλη τοῦ ΝΑΤΟ πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, πρὸς τιμήν της. Ἐὰν λοιπὸν θεωρήσητε ὡς ὀργανισμὸν διαιτησίας διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ δυστυχοῦς Κυπριακοῦ λαοῦ τὸ ΝΑΤΟ, θὰ εὑρεθῆτε πρὸ πολὺ δυσαρέστων ἐκπλήξεων, ὅταν ἐπέλθῃ ὁ χρόνος.

Αὐτὰ μὲν ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ἀλλὰ νομίζω, κύριοι βουλευταί, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν μᾶς ὡμίλησεν ἐπὶ τοῦ βασικοῦ θέματος τὸ ὁποῖον ἐπίσης ἐνδιαφέρει τὴν Ἑλληνικὴν Βουλήν. Ὑπάρχει, κύριοι βουλευταί, καὶ νομίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν γνώμην, ὑπάρχει μέγας κίνδυνος διὰ τὴν Ἑλληνικὴν μειονότητα Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ θὰ ἤθελα νὰ πληροφορηθῶ — ἴσως τὸ παρέλειψεν ὁ κ. Ὑπουργός, νομίζων ὅτι ἡ συζήτησις θὰ ἐντοπισθῇ μόνον ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ — θὰ ἤθελα εἰς τὴν δευτερολογίαν του ὁ κ. Ὑπουργὸς νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖα συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνει, ἔλαβε καὶ θὰ λάβῃ διὰ τὴν προστασίαν τῆς μειονότητος αὐτῆς, καὶ τοῦ Πατριαρχείου ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τρίτον θέμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἔγινε καμμία διαφώτισις: τί σκέπτεται ὁ κ. Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὅταν θὰ μεταβῇ εἰς τὸ Βελιγράδι νὰ εἴπῃ περὶ τῆς ἀναβιώσεως τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου. Πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἡ Κυβέρνησις καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸ γνωρίζει καὶ ἡ Βουλή, ὅτι ἡ θέσις τῶν δύο γειτόνων μας αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἶναι πολὺ χειροτέρα τῆς ἡμετέρας. Καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶμαι βέβαιος ὅτι αἱ συζητήσεις τὰς ὁποίας ὁ κ. Πρωθυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν θὰ κάμουν εἰς τὸ Βελιγράδι, δὲν θὰ εἶναι συζητήσεις διὰ τὴν ἄνευ ὅρων διάσωσιν τῶν δύο γειτόνων μας. Ἀλλὰ θὰ εἶναι συζητήσεις ἐκθέσεως σχετικῶν δυνάμεων αἱ ὁποῖαι θὰ σώσουν καὶ θὰ δημιουργήσουν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀνταλλάγματα καρποφόρα, τὰ ὁποῖα δύναται αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ πάρῃ. (Χειροκροτήματα).

Κύριοι βουλευταί, θὰ ἐτελείωνα ἐὰν δὲν ὑπῆρχον πράγματι δύο θέματα πρὸς συζήτησιν ἀκόμη. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀνεφέρθη εἰς μίαν προσφυγήν, στηριζομένην εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη.

Φοβοῦμαι, ὅτι ἡ προσφυγὴ αὐτή, ἡ ὁποία ἔγινεν εἰς τὰ Ἡν. Ἔθνη, δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἐπαρκοῦς νομικῆς βάσεως, διότι ἡ ἀνάλογος συμφωνία δὲν ἔχει ἀκόμη ἐπικυρωθῇ. Ἀλλὰ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ πληροφορήσω τὸ Σῶμα διὰ τὴν τύχην τῆς ἄλλης προσφυγῆς, τὴν ὁποίαν ὁ κύριος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔκαμεν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης.

Ὅπως γνωρίζετε, τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης ἐπελήφθη τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, βάσει τῆς συμβάσεως τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία προβλέπει τὴν προστασίαν ὡρισμένων βασικῶν δικαιωμάτων. Ὡς ἐκ τούτου, ἀντικείμενον τῆς προσφυγῆς ἦτο ἡ παραβίασις τῶν βασικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων εἰς τὴν Κύπρον. Δύο παραβιάσεις δύνανται νὰ ὑπάρξουν, αἱ παραβιάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποδεικνύονται βάσει νομικοῦ κειμένου, δηλαδὴ ἡ δημοσίευσις οἱουδήποτε νόμου, ἡ ἐπιβολὴ οἱουδήποτε προστίμου ἢ οἱασδήποτε διοικητικῆς πράξεως δημοσιευομένης εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ αἱ παραβιάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς πραγματικὰ γεγονότα, βαρμὸς τοῦ α, ἐκτέλεσις τοῦ β ἢ ὅτι δήποτε ἄλλο. Ἐνῷ, λοιπόν, ἡ προσφυγὴ ἐστηρίζετο κατ' οὐσίαν ἐπὶ τῶν κειμένων τῆς ἀγγλικῆς διοικήσεως καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ σταλῇ ἐπιτροπὴ πρὸς διαπίστωσιν τῶν γεγονότων, ἐπιτροπὴ ἡ ὁποία θὰ εἶχεν ὡς σκοπὸν καὶ ὡς ἀποτέλεσμα νὰ παρελκύσῃ τὴν ὅλην συζήτησιν, ὁ κ. Ὑπουργὸς εὐτυχήθη, καὶ ἀπορῶ διατί, ὅτι, ἀπετέλεσε νίκην τῆς Κυβερνήσεως ἡ ἀπόφασις περὶ ἀποστολῆς τῆς Ἐπιτροπῆς ἢ μᾶλλον τοῦ ἐρωτηματολογίου, τὸ ὁποῖον ἀπηυθύνθη πρὸς τοὺς Ἄγγλους. Εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν ὑπεδείχθη καὶ ὁ ἴδιος ἀπεδέχθη καὶ γνωρίζει εἰς ποῖαν συνεδρίασιν, ὅτι ὁ δρόμος τῶν πραγματικῶν γεγονότων, δὲν ἦτο ὀρθός, ἐνῷ ὀρθὸς δρόμος ἦτο ὁ δρόμος τῶν κειμένων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναμφισβήτητα καὶ βάσει τῶν ὁποίων θὰ κατεδικάζετο ἀναντιρρήτως ἡ Ἀγγλία, νὰ ὑποχωρήσῃ ἔναντι ἡμῶν.

Καὶ ἔκαμε καὶ δεύτερον κακὸν ὁ κύριος Ὑπουργός, ὅτι ἐνῷ αὐτὴν μόνον τὴν στιγμήν, μὲ τὴν ὑποβολὴν τῆς προσφυγῆς μας, ἐσταμάτησαν αἱ ἀντεκδικήσεις εἰς τὴν Κύπρον, λόγῳ τῆς χρονοτριβῆς καὶ τῆς μὴ ἐπαρκοῦς ὑποστηρίξεως τῆς προσφυγῆς μας εἰς τὸ Στρασβοῦργον, ἐπανῆλθον οἱ Ἄγγλοι τὸν Ὀκτώβριον μῆνα δριμύτεροι. Καὶ ἐὰν θέλετε καὶ κάτι ἄλλο, κύριε Ὑπουργέ. Ἡ δήλωσίς σας τῆς 22 Ὀκτωβρίου ἐνώπιον τῶν 35 ξένων δημοσιογράφων, εἶχεν δύο ἀποτελέσματα, νὰ ἀπαντήσῃ ὁ κ. Λένοξ Μπόϋντ ὅτι, βλέπετε κύριοι, δὲν εἶναι καὶ τόσον κακὴ ἡ πολιτικὴ μου εἰς τὴν Κύπρον, ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀναγκάζεται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως μὲ τὸ αἴτημα τοῦ μηχανισμοῦ καὶ νὰ ἐπαναρχίσουν οἱ ἀγγλικοὶ διωγμοὶ δριμύτεροι.

Ε. Ἀ ε ί ρ ω φ (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Εὑρίσκεσθε εἰς μεγάλην πλάνην διὰ ἀμφοτέρας τὰς προσφυγάς.

Γ. Κ α ρ τ ά λ η ς. Ἐγώ, εἶμαι ἕνας μικρὸς ἄνθρωπος, παρεμβάλλων ὡρισμένα ἐρωτήματα. Θὰ βώσετε ἐξηγήσεις εἰς τὸ Σῶμα, αἱ ὁποῖαι, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἱκανοποιήσουν ὅλας τὰς πτέρυγας. Αἱ κατηγορίαι δὲν εἶναι ἀσήμαντοι καὶ νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ ἔχετε τὸ θάρρος νὰ ὁμολογήσητε. Ἡ Κυβέρνησίς σας, ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Καραμανλῆ καὶ ἡ ὑμετέρα πολιτική, ἐγκατέλειψαν τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ζητοῦν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἕνα συμβιβασμὸν καὶ ὁ συμβιβασμὸς λέγεται ἐξεύρεσις ἑνὸς μηχανισμοῦ. Νὰ μᾶς ἀπαντήσητε, ναὶ ἢ οὔ. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον ἐρώτημα τῆς ἀντιπολιτεύσεως. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Πασαλίδης, ὁ ὁποῖος ἔχει σειρὰν νὰ ὁμιλήσῃ, εὐτρεστήθη νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς τὸν τέως Πρωθυπουργὸν κ. Κανελλόπουλον.

Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἔχει τὸν λόγον.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι συνάδελφοι, ἦτο πράγματι καιρὸς νὰ ἀσχοληθῇ καὶ ἡ Βουλή, ὅπως ἀσχολεῖται διαρκῶς ὁ τύπος καὶ ὅπως ἀσχολεῖται διαρκῶς ἡ σκέψις ὅλων τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὰ μεγάλα θέματα. Σημαντικὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνα τὰ θέματα τὰ ὁποῖα μᾶς ἀπασχολοῦν συνήθως καὶ κατὰ τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ ἐλέγχου. Ἀλλὰ ἔπρεπε — καὶ τὸ ἐτόνισα κατὰ τὴν προχθεσινὴν συνεδρίασιν — νὰ ἔλθουν πρὸς συζήτησιν καὶ τὰ μεγάλα θέματα τὰ ὁποῖα συνδέονται ἀφ' ἑνὸς μὲ τὸ Κυπριακὸν ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τὴν γενικὴν παγκόσμιον ἐξέλιξιν τῶν τελευταίων μηνῶν.

Κύριοι συνάδελφοι, νομίζω, ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἡ τακτικὴ ἡ ὁποία ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀπό τινων ἐτῶν ἔχει σχεδὸν ἀποκρυσταλλωθῇ ὡς θεσμός, ἡ τακτικὴ κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς περιόδους κρισίμους πρέπει ἡ Βουλὴ νὰ ἀπουσιάζῃ ἢ καὶ ἐὰν εἶναι παροῦσα νὰ μὴ συζητῇ τὰ μεγάλα θέματα. Καὶ κατὰ τὸ διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον ἦτο εἰς τὴν τὴν ἐξουσίαν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Συναγερμοῦ, τῆς ὁποίας μετεῖχον, ἠκολουθήθη καὶ μάλιστα τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Κυβερνήσεως ἡ ἐσφαλμένη αὐτὴ κατ' ἐμὲ τακτική. Τὸ ὅτι μεταβαίνει φερ' εἰπεῖν ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία εἰς τὰ Ἡν. Ἔθνη διὰ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ μεγάλου αἰτήματος αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει ἡ Βουλὴ κατὰ τὸ διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ ἀντιπροσωπεία εὑρίσκεται ἐκεῖ ἀγωνιζομένη νὰ σιωπᾷ. Εἶπατε καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν Μ. Βρεττανίαν διότι εἶναι ἀξιομίμητος εἰς πολλά, ὅτι κατὰ τὰς κρισίμους ὥρας, κατὰ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγίνετο ἡ ἀπόβασις εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ συνεζητεῖτο εἰς τὴν ἔκτακτον γενικὴν Συνέλευσιν θέμα στρεφόμενον κατ' οὐσίαν ἐναντίον της, ἡ Μ. Βρεττανία κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν ἐσταμάτησε τας συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς των Κοινοτήτων, ἀπεναντίας μάλιστα, ἐγένοντο αἱ σημαντικώτεραι συζητήσεις κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας. Νομίζω ὅτι, πρὸς στερέωσιν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ μας πολιτεύματος εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πλαισιὰν παράδοσιν ἡ ὁποία ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἔχει ἐγκαταλειφθῇ.

Κύριοι συνάδελφοι, δὲν συμμερίζομαι τὰς ἀνησυχίας της ἀντιπολιτεύσεως ὡς πρὸς τὰς προθέσεις τῆς Κυβερνήσεως ἐν σχέσει μὲ τὸ Κυπριακόν.

Θεμιτὴ εἶναι βεβαίως πᾶσα ἀνησυχία ὅταν περὶ τοιούτου θέματος πρόκειται. Θεμιτὴ εἶναι πᾶσα ἀνησυχία ἰδίᾳ εἰς τὴν συνείδησιν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἐμπιστοσύνην εἰς μίαν Κυβέρνησιν καὶ καταψηφίζουν αὐτήν. Ἑπομένως δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα, ἄλλωστε καὶ ἐκεῖ καθήμενος εἶμαι ἀνεξάρτητος, νὰ κακίσω τὴν ἀντιπολίτευσιν διότι κατέχεται ἀπὸ ἀνησυχίαν. Λέγω ὅμως ὅτι δὲν τὴν συμμερίζομαι. Ἔχω τὴν βεβαιότητα καὶ εἶχον τὴν βεβαιότητα αὐτὴν καὶ πρὸ τῆς ἀποψινῆς ἀγορεύσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἄλλωστε, δὲν μοῦ ἔδωσε νέον στήριγμα βεβαιότητος, ἔχω τὴν βεβαιότητα ὅτι δὲν θὰ ἐπιχειρήσῃ ἡ Κυβέρνησις οὐδὲν βῆμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνατρέψῃ τὰς βασικὰς προσδοκίας τοῦ Ἔθνους ὡς πρὸς τὸ Κυπριακὸν ἢ νὰ τὰς ἀλλοιώσῃ οὐσιωδῶς χωρὶς προηγουμένην συνεννόησιν μεθ' ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Ἡ βεβαιότης αὐτὴ ἡ ὁποία μὲ κατέχει ἀπολύτως, διότι ἔχω βαθεῖαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ἦθος ἐκείνων οἱ ὁποῖοι κυβερνοῦν καὶ εἰς τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν φρόνημα, ἡ βεβαιότης αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία μοῦ ἐπιτρέπει καὶ μάλιστα μοῦ ἐπιβάλλει νὰ μὴ συμφωνήσω, ὅσον καὶ ἂν σᾶς φανῇ παράδοξον, μὲ τὴν πρότασιν εἰς τὴν ὁποίαν κατέληξε, κατὰ τὴν ἀποψινὴν ἀγόρευσίν του ὁ ἀξιότιμος καὶ ἀγαπητός μου ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων. Ὁ κ. Παπανδρέου διετύπωσε μίαν φράσιν. Ἡ φράσις αὐτὴ ἐλέχθη πολλάκις. Εἶμαι βέβαιος ὅτι γνωρίζει, διότι καὶ πολὺ πεπειραμένος εἶναι, καὶ ὀξυδέρκειαν διαθέτει καὶ γνῶσιν τῆς ἱστορίας βαθεῖαν ἔχει, εἶμαι βέβαιος, ὅτι γνωρίζει ὅτι μία φράσις ἔστω καὶ ψηφισμένη ἀπὸ τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ οὐχὶ ἁπλῶς λεγομένη ὑπὸ ὡρισμένων Ἀρχηγῶν ἀπὸ τοῦ Βήματος τούτου, δὲν ἀνοίγει δρόμους τῆς ἱστορίας. Οἱ δρόμοι τῆς ἱστορίας δὲν ἀνοίγουν μόνον μὲ μίαν φράσιν. Τὸ νὰ εἴπωμεν καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν ὅτι ὁπωσδήποτε θέλομεν τοῦτο, κάτι ὡρισμένον, τὴν τακτὴν καὶ εὔλογον προθεσμίαν, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι θὰ τὴν ἀποκτήσωμεν. Ἑπομένως πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν καὶ τὴν ἄμεσον αὐτοδιάθεσιν. Ἐὰν δὲν εἶναι δυνατὴ αὕτη, πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν καὶ τὴν ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας καὶ ἐντὸς εὐλόγου χρόνου χορήγησιν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἐνασκήσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Ἀλλά, ἐὰν καὶ τοῦτο δὲν κατορθώσωμεν, διότι δὲν γνωρίζομεν, ἐὰν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ κατορθώσωμεν ἐντὸς τοιμήνου ἢ ἑξαμήνου, πρέπει νὰ ἀποκλείσωμεν οἱανδήποτε πιθανότητα, πρέπει νὰ σταθῶμεν εἰς δύο λέξεις καὶ νὰ ἀποκλείσωμεν οἱανδήποτε ἄλλην ἐξέλιξιν, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως εἶναι δυνατὸν νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων, πολὺ πρὶν ἐκπνεύσῃ μία οἱαδήποτε τακτὴ καὶ εὔλογος προθεσμία; (Χειροκροτήματα).

Θ. Χαρίτης. Δὲν τὸ εἶπε κανεὶς αὐτό.

Π. Κανελλόπουλος. Κύριοι συνάδελφοι, βεβαίως δὲν τὸ εἶπε κανεὶς καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἀποδίδω μεγάλην σημασίαν εἰς τὰς δύο αὐτὰς λέξεις. Καὶ τὸ εἶπον αὐτὸ ἄλλωστε ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀποδίδω μεγάλην σημασίαν εἰς τὰς δύο αὐτὰς λέξεις καὶ ἀποδίδω πολὺ μεγαλυτέραν ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸν διεξαγόμενον ἀγῶνα, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν χειρισμόν, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ κάμῃ ἡ Ἑλλάς, πρέπει νὰ κάμῃ ἡ ὑπεύθυνος Ἑλλὰς καὶ συμφωνῶ, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶναι ὁ κύριος φορεύς, ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν πιστεύω, ὅτι αἱ λέξεις ἔχουν μαγικὴν ἀξίαν καὶ ὅτι ἀνοίγουν δρόμους τῆς ἱστορίας, διὰ αὐτὸ νομίζω, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ προβῶμεν εἰς τὴν υἱοθέτησιν ἑνὸς ψηφίσματος, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἔχῃ παρὰ μόνον πλατωνικήν, εἰς τὴν κακὴν σημασίαν τῆς λέξεως, διότι θίγεται ὁ Πλάτων, ὅταν χρησιμοποιοῦμεν τὴν λέξιν ὑπὸ αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, ἡ ὁποία, λέγω, θὰ ἔχῃ μόνον πλατωνικὴν σημασίαν. Ἄλλωστε ἡ ἱστορία δὲν προσξοφλεῖται καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπάρχῃ ἐκ τῶν προτέρων δέσμευσις τῶν βημάτων μιᾶς χώρας, εἴτε τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, εἴτε μιᾶς οἱασδήποτε ἄλλης, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ τὴν ὑπεύθυνον διαχείρισιν τῶν προβλημάτων τῆς χώρας. REBUS SIC STANNIBUS. Οὐδεὶς γνωρίζει ποία θὰ εἶναι ἡ παγκόσμιος κατάστασις μετὰ τρίμηνον. Ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ εὐνοϊκωτέρα διὰ τὴν Κύπρον ἀπ' ὅτι εἶναι σήμερον. Ἠμπορεῖ νὰ εἶναι χειροτέρα. Οὐδεὶς γνωρίζει ποία, ἀσχέτως πρὸς τὸ Κυπριακόν, θὰ εἶναι ἡ παγκόσμιος κατάστασις κατὰ τοὺς προσεχεῖς μῆνας ἢ κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη. Δὲν νομίζω, ὅτι πρέπει διὰ φρασεολογικῶν διακηρύξεων νὰ δεσμεύωνται αἱ Κυβερνήσεις καὶ αἱ Βουλαὶ νὰ δεσμεύωνται καὶ ἐπομένως νὰ δεσμεύωνται τὰ Ἔθνη καὶ νὰ δεσμεύωνται οἱ Λαοί.

Διὰ αὐτὸ νομίζω, ὅτι ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρκεσθῇ, αὐτὴ εἶναι τοὐλάχιστον ἡ στάσις, τὴν ὁποίαν ἐγὼ λαμβάνω ἀπέναντι τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὴν βεβαίωσιν, τὴν ὁποίαν ἐλπίζω, ὅτι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ κάμῃ, ὅτι οἱαδήποτε εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου διαπραγμάτευσις παρεκκλίνουσα ἀπὸ τὴν βασικὴν γραμμὴν τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως, ἡ ὁποία βεβαίως εἶναι ἡ γραμμή, ἡ τεθεῖσα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, διότι ὄχι μόνον ἡ δικονομία τὸ ἀπαιτεῖ, ἀλλά, διότι ἡ συνείδησις ὅλων μας τὸ ἀπαιτεῖ, οἱαδήποτε παρέκκλισις θὰ συζητηθῇ μὲ τὸν πολιτικὸν κόσμον. Αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρξῃ κοινὴ συμφωνία, διότι κοινὴ συμφωνία, κ. συνάδελφοι, δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ μὲ τρόπον βέβαιον νὰ εἴπω, ὅτι θὰ ὑπάρξῃ, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ προσυεννόησις, ὁ κατατοπισμὸς ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς τοὐλάχιστον ἐγγυήσεις. Καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ γίνῃ ὁ κατατοπισμός, ἐν περιπτώσει οἱασδήποτε παρεκκλίσεως, τότε οἱονδήποτε ἐκ τῶν κομμάτων, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ συμφωνήσῃ μὲ τὴν γραμμήν, θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα καὶ βιαίως νὰ ἀντικρούσῃ τὴν χαραχθησομένην γραμμήν. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐγὼ δὲν ἔχω οὔτε τὰς ἀνησυχίας τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὡς πρὸς τὴν πρόθεσιν τῆς Κυβερνήσεως, οὔτε ἐξ ἄλλου θὰ ἤμην διατεθειμένος, ἐὰν ἤμην ἐγὼ Κυβέρνησις, νὰ δεσμευθῶ ἢ νὰ δεσμεύσω τὰς ἑπομένας Κυβερνήσεις ἐπὶ ἑνὸς τόσον μεγάλου θέματος. Διότι αὐτό, τὸ ὁποῖον προτείνει ὁ κ. Παπανδρέου, δὲν δεσμεύει, ἐὰν τὸ ἀπεδέχετο ἡ Κυβέρνησις, μόνον τὸν κ. Καραμανλῆν καὶ τοὺς ἀπαρτίζοντας τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸ κόμμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται, ἀλλὰ δεσμεύει οἱανδήποτε μελλοντικὴν Κυβέρνησιν. Δεδομένου δέ, ὅτι ἡ Ἀντιπολίτευσις ἔχει τόσην ἐπιθυμίαν, ὅπως εἶναι φυσικόν, νὰ διαδεχθῇ τὸ ταχύτερον τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν, θὰ ἐδεσμεύετο κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος, εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἂν ἐπραγματοποιῆτο ἡ ἐλπὶς καὶ διεδέχετο ταχέως τὴν Κυβέρνησιν, κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος, ἐὰν πράγματι συμβῇ τοῦτο, θὰ τὴν ἔβλεπε τότε πολύ.

Χρειάζεται ἐλευθερία ἐνεργείας, ὅταν ἡ ἱστορία εἶναι τόσον κρίσιμος, ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου καὶ ὅταν τὸ πρόβλημα εἶναι τόσον μέγα. Πάντως, τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν τὴν χορηγῶ, εὐχαρίστως, εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὡς μονάς, διότι μονάδα ἀποτελῶ εἰς τὴν Βουλήν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι θὰ ἔχλωσῃ ἡ Κυβέρνησις, ὅτι πᾶσα παρέκκλισις, θὰ τεθῇ ὑπ' ὄψιν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦν ὁλόκληρον τὸ ἔθνος.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἐπιμονή μου, ἑπομένως, τὴν ὁποίαν ἐξεδήλωσα, πρὸ διημέρου, ὅπως διεξαχθῇ ὁπωσδήποτε συζήτησις, ὠφείλετο εἰς ἄλλου εἴδους ἀνησυχίαν καὶ οὐχὶ εἰς ἐκείνην, ἥτις ἐξεδηλώθη ἀπόψε καὶ τῆς ὁποίας διερμηνεῖς ἐγένοντο οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, οἱ μέχρι τοῦδε ὁμιλήσαντες.

Τὸ Κυπριακόν, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, εἶναι, ἀναμφισβητήτως, ὁ ἄμεσος, ὁ μέγας ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Θὰ ἦτο σφάλμα ὅμως, ἐὰν εἴπωμεν—καὶ δυστυχῶς αὐτὸ ἔχει γραφῇ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ ἴσως ἔχει λεχθῇ καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου—ὅτι ἀποτελεῖ τὸν ἄξονα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς. Τὸν ἄξονα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς δὲν ἀποτελεῖ ἡ Κύπρος, ἀλλὰ ἡ Ἑλλάς. Δηλαδὴ τὸν ἄξονα τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς ἀποτελεῖ ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ ἐλευθερία, ἡ διεθνὴς καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ ποίας σκοπιᾶς, ζητοῦμεν καὶ διακηρύσσομεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν ἀδελφῶν μας Κυπρίων, ἢ μᾶλλον ὁλοκλήρου τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, περιλαμβανομένης καὶ τῆς μειονότητος τῆς τουρκικῆς, ἡ ὁποία δὲν ἔχει, παρὰ νὰ ἴδῃ πόσον ἀσφαλῆς ζῇ καὶ πόσον ἀνθεῖ ἡ μειονότης ἐν Θράκῃ, διὰ νὰ διαπιστώσῃ τὸν ὑψηλὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ ποίας σκοπιᾶς, λέγω, ζητοῦμεν καὶ διακηρύσσομεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων; Τὴν ζητοῦμεν καὶ τὴν διακηρύσσομεν ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς μιᾶς Ἑλλάδος, ἀνηκούσης, ποῦ; Εἰς τὸν ἐλεύθερον κόσμον. Ἀνήκούσης εἰς τὸν ἐλεύθερον κόσμον καὶ ἐξασφαλιζομένης, ἀπὸ

πάσης πλευρᾶς, ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικῆς της ἀνεξαρτησίας καὶ ἐσωτερικοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος.

Δὲν θὰ εἶχε καμμίαν σημασίαν, ἐὰν ἀπηλευθεροῦτο ἡ Κύπρος καὶ προσηρτᾶτο εἰς χώραν, ἡ ὁποία θὰ εἶχε πάψει νὰ εἶναι ἐλευθέρα καὶ ὅπου δὲν θὰ ὑπῆρχε τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, οὔτε κἂν τὴν αὐτοκυβερνήσεως. Μόνον λοιπὸν ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς αὐτῆς, ζητοῦμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν.

Ὑπάρχει, ἄρα γε, ἡ περίπτωσις αὐτοδιαθέσεως, ἐν Οὐγγαρίᾳ; Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἀρκεῖ, διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ, τὴν ὅλην δραματικὴν σημασίαν, τοῦ συσχετισμοῦ τοῦ Κυπριακοῦ μὲ τὸ παγκόσμιον πρόβλημα.

Εἶδον εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, χθὲς καὶ προχθές, ὅτι δὲν πρέπει, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, νὰ σημειωθῇ ὁ συσχετισμὸς αὐτός.

Καὶ ἐγένετο μάλιστα ἀπόδειξις ἀπειλητική, πρὸς τὸν ἀπερχόμενον, μετά τινας ἡμέρας, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, συνεχίσῃ τὸ κυπριακὸν μὲ οἱονδήποτε ἄλλο θέμα. Ὅσοι γράφουν τὰ τοιαῦτα ἢ ὅσοι τὰ σκέπτονται καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ—δὲν ἠλέχθη, εὐτυχῶς, ἀπὸ τοῦ βήματος—πλανῶνται βαρύτατα. Ἐὰν δὲν συνεχίσωμεν τὰ δύο αὐτά, τότε, δὲν ὑπάρχει πρίπτωσις ἐλευθερίας τῆς Κύπρου.

Ἐὰν δὲν ἐξακολουθήσῃ ἡ Ἑλληνικὴ ἐξωτερικὴ πολιτική, νὰ εἶναι προσανατολισμένη πρὸς τὸν ἐλεύθερον κόσμον, τότε παύει νὰ ὑπάρχῃ καὶ τὸ θεμιτὸν δικαίωμα ἐναντι τῶν Κυπρίων, ὅπως ἑνωθοῦν, ἀποφαινόμενοι μόνοι περὶ τούτου, μὲ μίαν ἀριανὴν μὴ ἐλευθέραν πλέον Ἑλλάδα.

Ἑπομένως, ἄξιον τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας καὶ ἄμεσος ἀντικειμενικὸς σκοπός, ἡ αὐτοδιάθεσις τῶν Κυπρίων.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὑπάρχει αὐτὸς ὁ συσχετισμός, περὶ τοῦ ὁποίου, δυστυχῶς, δὲν ὡμίλησαν οἱ μέχρι τοῦδε ἀγορεύσαντες Ἀρχηγοὶ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ δὲν ὡμίλησεν οὔτε κἂν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, κ. Ἀβέρωφ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ὁ συσχετισμὸς αὐτός, εἶναι ἀνάγκη, δι' ἐλαχίστων παρατηρήσεων, νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε, νὰ ἐξετάσω τὴν παγκοσμίαν κατάστασιν, ὅπως ἔχει σήμερον, μετὰ τὰ δύο σοβαρώτατα καὶ συγκλονιστικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐσημειώθησαν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν καὶ εἰς τὴν Μ. Ἀνατολήν.

Αὐταὶ αἱ δύο εἶναι αἱ φάσεις αἱ κρίσιμοι τοῦ παγκοσμίου προβλήματος, ἡ Οὐγγαρία καὶ τὸ Σουέζ. Ἡ Μ. Εὐρώπη καὶ ἡ Μ. Ἀνατολή. Αἱ δύο αὐταὶ φάσεις, δὲν εἶναι ἄσχετοι πρὸς ἀλλήλας καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον —θεωρῶ ὑποχεωμένον τὸ ἑαυτόν μου—νὰ τονίσω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου. Αἱ δύο αὐταὶ φάσεις ἔχουν συνάφειαν μεταξύ των. Ἡ μία ἀποτελεῖ συνάρτησιν τῆς ἄλλης καὶ ὑπάρχει, ὡς πρὸς τὴν σύλληψιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι, σύγχυσις μεγάλη, λόγῳ τῆς πικρίας, ἡ ὁποία μᾶς κατέχει διὰ τὴν συμπεριφορὰν τῶν μεγάλων μας φίλων, ἐπὶ τοῦ κυπριακοῦ. Ἀγόμεθα πρὸς σύγχυσιν μεγάλην, ἡ ὁποία ὅμως, νομίζω ὅτι ἔστω καὶ μὲ ἀπώλειαν κάποιας δημοτικότητος, ἐὰν διαθέτῃ κάποιαν, πρέπει ὑπό τινων, τουλάχιστον, ἂν ὄχι ὑπὸ ἄλλων ὑπ' ἐμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι μόνος, νὰ ἐπιχειρηθῇ.

Κύριοι συνάδελφοι, εὐτυχῶς καὶ ὁ κ. Βενιζέλος καὶ ὁ κ. Παπανδρέου ἐμνημόνευσαν μὲ μίαν φράσιν, τὴν τραγωδίαν τῆς Οὐγγαρίας. Εὐτυχῶς καὶ τοὺς τιμᾷ τὸ γεγονός, ὅτι προέβησαν εἰς ἐπιγραμματικὸν χαρακτηρισμὸν τῆς τραγωδίας αὐτῆς— ἐμένα θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἐπεκταθῶ ὀλίγον ἐπὶ τοῦ θέματος.

Τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐσημειώθη καὶ σημειοῦται εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, εἶναι μέγα, εἶναι παμμέγιστον καὶ εἶναι παμμέγιστον ὑπὸ δύο ἐννοίας. Ἡ πρώτη ἔννοια, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι μέγα τὸ γεγονός, εἶναι ἡ ἀκόλουθος: Ἡ ἐξέγερσις τοῦ Οὐγγρικοῦ λαοῦ ἀποτελεῖ τὴν πρώτην —πρᾶγμα, κοσμοϊστορικῶς, κρίσιμον καὶ σημαντικὸν— λαϊκὴν ἐπανάστασιν ἐναντίον τῆς Σ. Ἑνώσεως, ἐναντίον αὐτοῦ τούτου τοῦ κομμουνισμοῦ. Θὰ ἦτο ἀδύνατον οἱ μαρξισταὶ τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, νὰ φαντασθοῦν ὡς δυνατὸν τοιοῦτόν τι. Τὸ ἐφαντάζόμεθα ἡμεῖς, τοὺς ὁποίους κατεπολεμοῦσαν μὲ διαιτότητας οἱ μαρξισταί, ὅταν τὰ τοιαῦτα ἐδιδάσκοντο ἀπὸ τῆς ἕδρας τοῦ Πανεπιστημίου. Ἀλλὰ ὅτα ἐδίδασκον, τότε, κατὰ τὸ 1928, τὸ 1930, τὸ 1935 καὶ ἐδέχθην τὰς ὑβριστικὰς καὶ διαίσιας ἐπιθέσεις τοῦ «Ριζοσπάστου» καὶ πολλῶν ἐξεχόντων κομμουνιστῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀειμνήστου Γληνοῦ, αὐτά, τὰ ὁποῖα διεκήρυσσα, τότε, αὐτά, σήμερον ἐμφανίζονται εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν.

Ὁ κομμουνισμὸς προκαλεῖ τὴν ἐξέγερσιν τῶν ἐργατῶν, τῶν στρατιωτῶν, τῶν ἀγροτῶν, τῆς νεολαίας καὶ τῶν διανοουμένων. (Χειροκροτήματα).

Καὶ τὴν προκαλεῖ, ὄχι ἐν ὀνόματι οἱουδήποτε φασιστοῦ, διότι εἶχε παραγίνει καὶ ἡ χρησιμοποίησις αὐτῆς τῆς λέξεως, διότι δὲν εἶχε πιὰ ἀπομείνει κανεὶς φασιστὴς εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἀλλὰ τὴν ἐπανάστασιν τὴν ἔκαμον, μὲ ἐλάχιστα μέσα, εὑρισκόμενοι ἐνώπιον τῆς μεγαλυτέρας καὶ ἰσχυροτέρας δυνάμεως τοῦ κόσμου καὶ ἐνώπιον τῶν σοβιετικῶν τάνκς. ἀκόμη καὶ τὰ κορίτσια καὶ αἱ ἐργάτριαι καὶ οἱ πάντες.

Αὐτό, ἀξιότιμοι καὶ ἀγαπητοὶ κ. συνάδελφοι, εἶναι ἕνα μεγάλο γεγονός, τὸ ὁποῖον, λόγῳ τῆς πικρίας μας διὰ τὸ Κυπριακόν, δὲν εἶχεν εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν ἡ ὁποία τόσα ὑπέστη ἀπὸ τὸν κομμουνισμὸν τὴν ἀπήχησιν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἐκ λόγων συγχύσεως, τὴν ὁποίαν καλούμεθα οἱ ἡγέται οἱ πολιτικοὶ καὶ πνευματικοὶ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν.

Τὰ προβρομικὰ γεγονότα ἦσαν βεβαίως ἀρκετά. Μέγας τίτλος, βεβαίως, ἀνήκει ἐν ὀνόματι τοῦ Ἐθνικοῦ Κομμουνισμοῦ τῆς Γιουγκοσλαβίας εἰς τὸν Στρατάρχην Τίτο. Αὐτὸς ἀπετέλεσε τὸ πρῶτον προβρομικὸν γεγονός. Ἐπηκολούθησαν γεγονότα εἰς τὸ Ἀνατολικὸν Βερολῖνον, ὅπου καὶ ἐκεῖ οἱ ἐργάται ἀντιμετώπισαν Ρωσσικὰ τάνκς. ἐπηκολούθησαν τὰ γεγονότα εἰς τὸ Πότσδαμ, ἐξηγέρθη αὐτὸ τὸ Κ. Κ. Πολωνίας ἐναντίον τῆς Μόσχας, ἀλλ' ἐπετεύχθη κάποιος συμβιβασμὸς καὶ ἀπετράπη ἡ σύγκρουσίς των. Τοιουτοτρόπως ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανείς, ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς μίαν καμπὴν τῆς ἱστορίας, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ ἐξαπατῶνται οἱ νέοι μὲ τὰς ψευδεῖς ἐκείνας ὑποσχέσεις περὶ ἅρσεως. οἱωνδήποτε ἀντιθέσεων καὶ ἀποτροπῆς οἱουδήποτε ἀγῶνος καὶ πολέμου, ἀφ' ἧς ἐπεκράτησεν εἰς ὡρισμένας περιοχὰς ὁ κομμουνισμός. Σκληρότερος, φοβερώτερος ἀγών, ἀπὸ τὸν ἀγῶνα, ὄχι τὸν ἐμφύλιον, ἀλλὰ τὸν καθαρῶς ἐθνικόν, μεταξὺ Οὐγγαρίας καὶ Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, δὲν ἐγνώρισεν. ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἡ παγκόσμιος ἱστορία κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια. Διότι τὸ μέγεθος τῶν θυσιῶν, ἐντὸς 2—3 ἑβδομάδων, εἶναι μέγεθος, τὸ ὁποῖον κανεὶς πόλεμος ἐντὸς 2-3 ἑβδομάδων δὲν εἶχε σημειώσει ἢ ἐὰν εἶχε σημειώσει εἰς τὸ Βερντέν, εἰς ὡρισμένας ἐπιθέσεις ἢ εἰς ὡρισμένας ἄλλας περιπτώσεις τοῦ τελευταίου πολέμου τὸ εἶχε σημειώσει ὑπὸ τελείως διαφορετικὰς προϋποθέσεις, λόγῳ συγκρούσεως δυνάμεων ὡργανωμένων, ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν.

Κύριοι συνάδελφοι, συνάγεται ἓν μέγα δίδαγμα, τὸ ὁποῖον ἔχομεν χρέος ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ διὰ αὐτὸ ἐπιμείναμεν προχθὲς νὰ γίνῃ, ἐπὶ τέλους, ἡ συζήτησις αὐτὴ νὰ τονίσωμεν. Τὸ δίδαγμα, διαψεύδει ὁλόκληρον τὴν Μαρξιστικὴν θεωρίαν καὶ εἰδικώτερον τὴν σαγηνευτικὴν διὰ τὴν νεολαίαν καὶ διὰ τὰς γυναίκας Ρόζα Λουξεμπουργ. Ἡ Ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία, ἡ Ἐθνικὴ ἰδέα, ἡ ἐθνικὴ πραγματικότης συνδεδεμένη μὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀποδεικνύεται ἀνωτέρα τῆς ἐκ τῆς πείρας βασιζομένης κομμουνιστικῆς ἀλληλεγγύης. Ἡ Οὐγγαρία καθίσταται τοιουτοτρόπως μία μεγάλη ἐποποιία τοῦ αἰῶνος μας καὶ λυποῦμαι διότι ἡ ἐξέγερσις τῶν πνευμάτων ἐν Ἑλλάδι, λόγῳ περιστατικῶν, τὰ ὁποῖα κατανοῶ καὶ τὰ ὁποῖα σέβομαι δὲν ὑπῆρξεν οἵα ἔπρεπε νὰ εἶναι, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ βλάψῃ ἐμμέσως, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἀσφαλῶς θὰ τὸ διεπιστώσατε εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ αὐτὴν τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, διότι θὰ γίνῃ ἐκμετάλλευσις εἰς τὰς Η.Π.Α. ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν συγκινεῖται πλέον ὅσον συνεκινεῖτο ἄλλοτε ἀπὸ τὰς ἰδέας τῆς ἐλευθερίας, ἐνῷ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθές, διότι ἀκριβῶς ἡ ἰδέα τῆς Κυπριακῆς ἐλευθερίας εἶναι ἡ δημιουργοῦσα τὸ σύμπλεγμα. Ἀλλὰ αὐταὶ αἱ ἐξηγήσεις εἶναι δύσκολον νὰ δοθοῦν. Καὶ αὐτὸ ἤδη μοὶ ἐλέχθη καὶ ἀπὸ πολλοὺς καὶ ἔλαβον καὶ σχετικὰς ἐπιστολὰς ἀπὸ Ἑλληνοαμερικανούς, ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ κερδήσωμεν, ὅπως εὐχόμεθα ὅλοι καὶ ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τόσων μηνῶν προσπαθεῖ, ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ κερδήσωμεν περισσότερον τὴν Κοινὴν Γνώμην, ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδία εἰς τὰς Η. Π. Α.

Κύριοι συνάδελφοι, εἶπον, ὅτι τὸ γεγονὸς τῆς Οὐγγαρίας, εἶναι μέγα ὑπὸ δύο ἐννοίας. Τὴν μίαν δι' ὀλίγων τὴν ἐξήγησα. Ἡ δευτέρα, εἶναι ἡ φοβερὰ ἔννοια, ἡ συνδεομένη μὲ τὴν ἀπάνθρωπον καταστολήν. Διατί εἶναι καὶ ὑπὸ τὴν

ἔννοιαν αὐτὴν μέγα τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐσημειώθη ἐκεῖ ; Διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, διότι διαψεύδεται κάτι, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς, καὶ πολλοὶ μὴ ἔχοντες συμπάθειαν πρὸς τὸν κομμουνισμόν, ἐπίστευον καὶ διεκήρυσσον, ὅτι εἶχε σημειωθῆ μετὰ τὸν Στάλιν οὐσιώδης μεταβολὴ εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν. Ὄχι, ἀξιότιμοι, κύριοι συνάδελφοι. Δὲν εἶχε σημειωθῆ αὐτό. Τὸ 1955 ἐκπροσωπῶν τὴν Ἑλλάδα μαζὶ μὲ τὸν τότε Ὑπουργὸν, κ. Στεφανόπουλον, εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ ΝΑΤΟ, εἶπον μεταξὺ ἄλλων, ὑπὸ τὴν ἄμπνευσιν τῆς στιγμῆς. τὴν ἑξῆς φράσιν : «Ἀφ' ἧς οἱ Πρέσβεις τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ἦρχισαν νὰ μειδοῦν, ὁ κίνδυνος εἶναι μεγαλύτερος». Φοβηθῆτε. κύριοι, τοὺς μειδιῶντας Πρεσβευτάς. Καὶ ἡ φράσις αὐτὴ ἐχρησιμοποιήθη μετὰ ταῦτα εἰς διάφορα διανεμηθέντα ὑπὸ τοῦ Στρατηγείου τοῦ ΝΑΤΟ κείμενα.

Ἀξιότιμοι, κ. συνάδελφοι, παρὰ τὰς οἱασδήποτε μυστηριώδεις — διότι ὅπου δὲν ὑπάρχει Δημοκρατία, ὑπάρχει Κράτος τοῦ Ἰβὰν τοῦ τρομεροῦ — παρὰ τὰς οἱασδήποτε μυστηριώδεις ἀντιθέσεις, τῶν κυρίων, οἱ ὁποῖοι κυβερνοῦν σήμερον εἰς τὴν Μόσχαν καὶ παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις τὰς ὁποίας θὰ μᾶς κάμῃ ὁ ἐπανελθὼν, ἀγαπητὸς Δήμαρχος Ἀθηναίων, κ. Κατσώτας καὶ παρ' ὅλα τὰ ἄλλα φαινόμενα, ὁ Στάλιν ἐπιζῇ. Καὶ ἤτο, ἠθικῶς, ἄλλωστε βαρύτατον καὶ πρωτοφανὲς εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν, ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ὑπηρέτησαν πλησίον του, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐσώθησαν ἐκτελέσαντες ἄλλους ἐν ὀνόματί του, νὰ καταγγείλουν καὶ νὰ ὑβρίσουν. ἀφοῦ εἶχον ἀποθάνει τὸν Στάλιν. ὅπως τὸν ὕβρισαν τινὲς τοὐλάχιστον ἐκ τῶν σημερινῶν ἡγετῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἀλλὰ παρὰ τὰς ὕβρεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν πράγματι ἓν πρωτοφανὲς ἠθικῶς. βαρύτατον φαινόμενον εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν, φαινόμενον δειλίας. διότι δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν. ὅταν ἔζει, φαινόμενον θρασύτητος. διότι τὸν ὕβριζαν ὅταν εἶχεν ἀποθάνει, παρὰ τὸ φαινόμενον αὐτό. ὁ Στάλιν ἐπιζῇ. αἱ μέθοδοί του ἐπιζοῦν. Ἀπόδειξις. ὁ τρόπος. κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπενέβησαν καὶ κατέστειλαν τὴν ὑπέρογον ἐξέγερσιν τοῦ Οὐγγρικοῦ λαοῦ.

Θ. Χ α δ ί ν η ς. Σήμερον. κ. Πρόεδρε, εἰς τὴν Ρωσίαν ὑπάρχει συλλογικὴ Διοίκησις. Δὲν εἶναι δικτάτωρ εἷς. Καὶ ὅταν ὑπάρχῃ συλλογικὴ Διοίκησις, εἶναι φυσικὸν νὰ ὑπάρχουν καὶ διάφοροι ἀντιλήψεις. Ἐγὼ ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πρὸς στιγμὴν εἶχον ἐπικρατήσει οἱ δημοκρατικώτεροι ἐξ αὐτῶν. Καὶ πράγματι προέβαινον πρὸς μίαν μεταρρύθμισιν δημοκρατικωτέραν τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος. Ἀλλὰ ἡ ἐπίθεσις ἡ ἄδικος καὶ αὐθαίρετος τῶν Ἀγγλογάλλων κατὰ τῆς Αἰγύπτου ἔκαμεν ὥστε νὰ ἐπικρατήσουν ἐν τῷ συμβουλίῳ τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος οἱ ἀδιάλλακτοι. Πολὺς κόσμος τὸ πιστεύει καὶ ἐγὼ τὸ πιστεύω. ὅτι ἐὰν δὲν ἐγένετο ἡ ἐπίθεσις κατὰ τῆς Αἰγύπτου, εἶναι ζήτημα ἐὰν θὰ πανήρχοντο εἰς τὰ γεγονότα τῆς Οὐγγαρίας.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι συνάδελφοι, ἡ ἀναπτυχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου ἐκ Πρεσβέζης συναδέλφου ἄποψις καὶ ἐκδοχή. δὲν μὲ εὑρίσκει διόλου σύμφωνον. Ἡ μεγάλη ἀκριβῶς εὐθύνη. ἱστορικῶς μεγαλυτέρα καὶ ἀπὸ τὴν εὐθύνην διὰ τὴν τραγωδίαν. ἡ ὁποία προεκλήθη εἰς βάρος τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ εἰς τὸ Πόρτ - Σάϊδ, εἶναι ὅτι ἔθωσε τὴν δυνατότητα καὶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ λεχθῇ αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγεται ἀπόψε σεῖς. Καὶ εἶναι φυσικὸν νὰ δημιουργηθῇ αὐτὴ ἡ ἐντύπωσις. Ἀλλὰ ἡμεῖς, οἱ ἔχοντες τὴν πεῖραν τοῦ κτηνομουνισμοῦ καὶ ὑποστάντες ὅσα ὑπέστημεν καὶ γνωρίσαντες τὰ ὅσα ἐγνωρίσαμεν. πρέπει νὰ εἴμεθα βέβαιοι. καὶ ἐγὼ ἐπὶ τῇ βάσει καὶ τῶν δεδομένων τῶν δημοσιογραφικῶν τὰ ὁποῖα παρηκολούθησα. εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος ὅτι ἡ Σοβ. Ἕνωσις προητοίμασεν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐξεγέρσεως τὴν ἰδικήν καταστολήν. Ὅταν διεπίστωσεν ὅτι ἡ ἰδικὴ καταστολὴ δὲν ἦτο δυνατὴ μὲ τὰς ὁλίγας μονάδας, τὰς ὁποίας διέθετεν, ὅταν διεπίστωσεν. ὅπως ἐδιάβασα. ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ σοβιετικαὶ μονάδες εἶχον ἀρχίσει νὰ ἀπειθαρχοῦν, διότι δὲν εἶχον φαντασθῆ ποτὲ ὅτι ἐν ὀνόματι τοῦ κομμουνισμοῦ ἔπρεπε νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῶν ἐργατῶν, ἐναντίον τῶν νέων, τῶν γυναικῶν καὶ ἐναντίον τῶν στρατιωτῶν τῆς Οὐγγαρίας. ὅταν διεπίστωσαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ καταστολὴ δι' αὐτῶν τῶν ὁλίγων μονάδων, τότε ἔκαμαν διαπραγματεύσεις καὶ ἐδῶ εἰσερχόμεθα εἰς μίαν δευτέραν φάσιν τῆς φοβερᾶς ἀπάτης. Αἱ δὲ διαπραγματεύσεις συνεχίσθησαν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. κατὰ τὸ ὁποῖον ἐξύθη ἡ ἐντολὴ τῆς ἐπιθέσεως. Ἕνα πρᾶγμα πρωτοφανὲς εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν.

Τοιούτου εἴδους μεθόδους δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἀφήσωμεν νὰ ἰσχύσουν ὄχι εἰς τὸν κόσμον — βεβαίως καὶ ἡμεῖς θὰ συμβάλωμεν νὰ μὴ ἰσχύσουν — ἀλλὰ οὔτε εἰς τὴν σκέψιν τῶν Ἑλληνοπαίδων καὶ τῶν Ἑλλήνων. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ζητῶ καὶ τὴν ἀντίδρασιν τὴν κάπως ἐντονωτέραν καὶ τῶν Πανεπιστημίων καὶ τῶν Σχολείων καὶ τοῦ τύπου καὶ μίαν διαφώτισιν ἐπὶ τῶν φοβερῶν αὐτῶν καὶ ἠθικῶς ἀσελγεστάτων γεγονότων καὶ φαινομένων. Διότι ἡ διαπραγμάτευσις ἐγένετο μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν εἶχον συγκεντρωθῆ ἡ Γ' μεραρχία τῶν τάνκς. ἀλλὰ δὲν μετεκινοῦντο. Καὶ οὔτε μετεκινήθησαν ἐντὸς τοῦ τριημέρου. διότι τρεῖς ἡμέραι παρεκαλήφθησαν μεταξὺ τῆς ἐπιθέσεως εἰς τὸ Πόρτ - Σάϊδ καὶ τῆς καταστολτικῆς ἐνεργείας. Αὕτη προϋπέθετε πολλὰς ἡμέρας κινητοποίησιν. Ἐγένοντο κινητοποιήσεις καὶ παράλληλα ἐγένοντο διαπραγματεύσεις καὶ ὅταν εἶχον συγκεντρωθῆ ὅλαι αἱ δυνάμεις. τότε ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Οὐγγρικοῦ λαοῦ καὶ ἔπνιξαν ἡ ἐπιχειροῦν νὰ πνίξουν τὴν ψυχὴν τοῦ Οὐγγρικοῦ Ἔθνους.

— Κύριοι συνάδελφοι. ἡ μεγάλη εὐθύνη. ἡ μεγαλυτέρα ὅλων, τῶν Ἀγγλων καὶ τῶν Γάλλων, εἶναι ἀκριβῶς αὐτή. ὅτι ἐδημιούργησαν αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν. Ἐμείωσαν τὴν σημασίαν τοῦ μεγάλου —ἀφ' ἑνὸς καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψυχὴν τοῦ Οὐγγρικοῦ λαοῦ. καὶ τοῦ φοβεροῦ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν σοβιετικὴν καταστολήν— γεγονότος. τὸ ὁποῖον ἐσημειώθη καὶ ἐξακολουθεῖ σημειούμενον ἐν Οὐγγαρίᾳ.

Κύριοι συνάδελφοι. εἶπον πρὶν ὁμιλήσω περὶ τῆς Οὐγγαρίας ὅτι τὰ γεγονότα. τὰ ὁποῖα ἐκεῖ ἐσημειώθησαν. δὲν εἶναι ἄσχετα μὲ τὰ γεγονότα. τὰ ὁποῖα ἐσημειώθησαν καὶ σημειοῦνται εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν καὶ τὴν ἀνατολικὴν Μεσόγειον. Καὶ δὲν ἐννόουν ὅτι εἶναι ἄσχετα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ κ. Χαδίνης ἐννόει. ἀλλὰ κάτι τελείως διάφορον. Ἡ ἀναστάτωσις τῆς Μ. Ἀνατολῆς ὀφείλεται εἰς μεγάλον λόγον. εἰς τὴν ἔλλειψιν κατανοήσεως τῶν προβλημάτων τῆς Μ. Ἀνατολῆς ἐκ μέρους τῶν μεγάλων ἐλευθέρων λαῶν. Καὶ δεύτερον ἡ ἐπεταστικὴ καὶ συστηματικὴ προσπάθεια αὐτῆς ταύτης τῆς δυνάμεως. ἡ ὁποία κατέστειλε τὴν ἐπανάστασιν τῆς Οὐγγαρίας. δηλαδὴ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως.

Γ. Τ ρ ο υ λ λ ι ν ό ς. Θὰ γνωρίζετε ἴσως ὅτι ὁ κ. Ἥντεν εἶπεν εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι..... (ὁμιλῶν ἀπὸ τῆς θέσεώς του, δὲν ἠκούσθη).

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Πρῶτον δὲν εἶπεν αὐτὴν τὴν φράσιν καὶ δεύτερον δὲν πρόκειται νὰ γίνω ἀπολογητὴς τοῦ κ. Ἥντεν.

Ἡ ἀναστάτωσις τῆς Μ. Ἀνατολῆς χρονολογεῖται πρὸ πολλοῦ. Ὑπάρχουν πλεῖστα προβλήματα, τὰ ὁποῖα δὲν πρόκειται νὰ σᾶς ἀναπτύξω. ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐπεκτατικὴ πολιτικὴ τῶν Σοβιέτ. εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐκμεταλλευομένη τὰς ἰδεολογίας τὰς ἐθνικὰς καὶ τοὺς περὶ ἀνεξαρτησίας πόθους τῶν Ἀράβων προεκάλεσε τὴν μεγάλην ἀναστάτωσιν. Κύριοι συνάδελφοι. ὁ πρωθυπουργὸς καὶ ἡγέτης τοῦ Αἰγυπτιακοῦ λαοῦ δὲν εὗρε κατανόησιν. καθ' ὅσον γνωρίζω ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐφημερίδων ἀπὸ τοὺς συμμάχους τους Δυτικούς. δὲν εὗρεν κατανόησιν ἐπαρκῆ. οὔτε ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Μὴ εὑρὼν κατανόησιν καὶ ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὸ εὐγενὲς ἰδεῶδες τῆς ἐθνικῆς αὐτοτελείας καὶ ἀξιοπρεπείας τοῦ λαοῦ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἀραβικοῦ κόσμου ἔπεσε — πρέπει νὰ κάμω τὴν διαπίστωσιν διὰ νὰ γνωρίζωμεν πῶς ἔχουν τὰ πράγματα — ἐν μέρει τοὐλάχιστον εἰς τὴν παγίδα τῆς Μόσχας. διότι προωθήθη. ἐνισχύθη εἰς τὸ θεμιτὸν ἔστω ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως πραξικόπημα τῆς ἐθνικοποιήσεως τοῦ Σουέζ.

Ἐὰν δὲν εἶχε τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Μόσχας καὶ ἂν εἶχεν ἀντιθέτως τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συλλάβουν τὸ πρόβλημα καὶ νὰ θώσουν βαθμιαίως τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἐξασφαλιζομένης καὶ τῆς διεθνοῦς ναυσιπλοΐας καὶ νὰ τὴν θώσουν ἐγκαίρως κι' αὐτὸ εἶναι τὸ κακὸν διότι συνήθως ἀργεῖ. ἐὰν εἶχε συμβῆ αὐτὸ δὲν θὰ ἐχρειάζετο τὴν ἐνίσχυσιν τὴν σοβιετικήν. Δὲν πρόκειται νὰ τὸν κρίνω καὶ νὰ εἴπω ἐὰν καλῶς ἢ κακῶς ἔπραξε. νἀπεσε εἰς τὴν παγίδα αὐτὴν νομίζων ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν βλάπτει τὴν ἀνθρωπότητα. οὔτε τὸν λαόν του. Ἀλλά. ἐν πάσῃ περιπτώσει. δὲν θὰ προέβαινεν εἰς τὴν ἐνέρ-

γειαν αὐτήν, ἐὰν δὲν εἶχε τὴν ἐνίσχυσιν, ἡ ὁποία καὶ συμβολικῶς ἐδόθη διὰ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως εἰς τὸ Κάϊρον. Κύριοι συνάδελφοι, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία κυρίως, ὡς χαρτοπαίκται, οἱ ὁποῖοι ἔχουν χάσει πολλὰ καὶ ἔχουν ἐκτεθῆ εἰς τὸν πειρασμὸν διὰ τῆς διεθνοῦς μπλόφας, ἐξενευρίσθησαν μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε ἔβλαψαν αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐλευθερίας.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, Ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ κάμω μίαν παρένθεσιν σχετικῶς μὲ τὴν Γαλλίαν. Θὰ παρεκάλουν τὸν Ἑλληνικὸν τύπον νὰ μὴ θίγῃ καθ' ὃν τρόπον θίγει τὴν Γαλλίαν. Ἔχει πολλὰ ἐλαφρυντικὰ ἡ Γαλλία. Ἡ Γαλλία εἶναι ἐμπεπλεγμένη ἀπὸ μακροῦ χρόνου σ' ἕνα ἀγῶνα μὲ τοὺς Ἄραβας, μὲ τοὺς Ἄραβας διεκδικοῦντας, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰδεώδους τῆς ἐλευθερίας τὴν χειραφέτησίν των. Ἀλλὰ εἶναι ἕνας ἀγὼν εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἐμπλακεῖ δι' ἱστορικοὺς λόγους συνδεομένους καὶ μὲ τὴν μεγάλην ἐποποιΐαν τῆς δημιουργίας τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Κύριοι συνάδελφοι, ἐὰν διαβάσετε τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας ποὺ συνδέονται μὲ τὴν συγκρότησιν καὶ τὴν δημιουργίαν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας, θὰ ἴδητε ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς μεγαλειώδους ἐνεργείας. Ἐμπεπλεγμένοι εἰς ὅλα αὐτά, παγιδευμένοι, αὐτοπαγιδευμένοι, διότι ἔχουν τὴν μεγάλην ἀνάμνησιν, μὴ δυνάμενοι νὰ παραιτηθοῦν αἰσθηματικῶς καὶ ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἄλλην —δὲν εἶδα νὰ τὸ κάμῃ καὶ κανεὶς ἄλλος λαός— ὅλων τῶν δικαιωμάτων των εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τοὺς ὑπέμειναν, διότι ἦδη ἔχουν χάσει πολλά, ἦτο εὐκολώτερον ψυχολογικῶς νὰ παρασυρθοῦν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ἢ νὰ παρασύρουν τὴν Ἀγγλίαν, διότι, ἐνδεχομένως, ἔμενε καὶ αὐτὸ ἐναντίον τῆς Αἰγύπτου. Ἀναγνωρίζω εἰς τοὺς Γάλλους οὐσιωδῶς ἐλαφρυντικά. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἀνεγνώριζον, Ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, θὰ συνίστων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τύπον νὰ ἀποφεύγῃ τὰς ὕβρεις, τὰς ἀπολύτως ἀδικαιολογήτους κατὰ τῆς Γαλλίας, δεδομένου ὅτι σχεδὸν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ὁ τύπος ὁ Γαλλικὸς εἶναι ὑπὲρ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου καὶ διαστρεβλίζει τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Μεγάλοι δὲ διανοούμενοι Γάλλοι ἔγραψαν, ὅπως καταδεικνύεται καὶ ἀπὸ ἕνα τεῦχος τὸ ὁποῖον ἐξέδωσε τὸ Ὑπουργεῖον Τύπου —καὶ συγχαίρω πράγματι τὸ Ὑπουργεῖον Τύπου διὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν προσπάθειαν καὶ διὰ τὰς ἐκδόσεις αὐτάς— ὅπως καταδεικνύεται ἐκ τοῦ τεύχους αὐτοῦ, σημαντικαὶ προσωπικότητες τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ δημοσιογράφοι σημαντικοί, ἔγραψαν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπόψεως εἰς τὸ θέμα τῆς Κύπρου. Κύριοι συνάδελφοι, δὲν ἐπιτρέπεται ἑπομένως, νὰ ἐπεκτείνωμεν, μέχρι τοῦ σημείου εἰς τὸ ὁποῖον ἐπεκτείνονται, τὰς ἐπιθέσεις.

Θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ κριτικὴ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Γαλλικῆς καὶ φθάνω μάλιστα μέχρι τοῦ σημείου καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν αὐτὴν ταύτην τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ γενίκευσις τῆς ἐπικρίσεως καὶ τῆς ἐπιθέσεως. Δὲν ἐπιτρέπονται Ἀξιότιμοι κ. συνάδελφοι, ἄρθρα τὰ ὁποῖα νὰ φέρουν τὸν τίτλον «Ἡ Πόρνη τῶν Θαλασσῶν», διότι τί βιβάσκομεν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει; Ὅτι τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὸν Καναδᾶ καὶ τὴν Νότιον Ἀφρικήν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν θαλασσῶν εἰς τὴν Μεσόγειον τὴν ἐξησφάλισεν ἡ Τουρκία; Ἀσφαλῶς ὄχι. Κάποιοι ἄλλοι τὴν ἐξησφάλισαν. Καὶ αὐταὶ αἱ γενικεύσεις εἶναι ἐσφαλμέναι καὶ ἀπὸ ἀπόψεως τακτικῆς, διότι ὑπάρχουν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν Ἄγγλοι οἱ ὁποῖοι εἶναι ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς μας ἀπόψεως καὶ ἀντὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἄγγλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι εἶναι ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς μας ἀπόψεως, δημοσιεύομεν ἄρθρα τὰ ὁποῖα ἀναδημοσιευόμενα ἐκεῖ προκαλοῦν βεβαίως ὄχι μόνον τὸ πάγωμα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν οἱ ὁποῖοι τυχὸν εἶναι διατεθειμένοι νὰ σχηματίσουν καὶ Συλλόγους καὶ Σύλλογον γυναικῶν ἀκόμη ὑπὲρ τῆς Κυπριακῆς αὐτοδιαθέσεως, ἀλλ' ἐνδεχομένως ἀναγκάζουν τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς ἀπὸ ἀντίδρασιν πλέον νὰ καταλήξουν εἰς τὴν ἀντίθετον ἄποψιν, νὰ ἔχουν δηλαδὴ ἀνθελληνικὰς διαθέσεις εἰς τὸ Κυπριακὸν θέμα.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐνῶ ὅταν γίνεται κριτικὴ παρὰ τὴν ἀνυπαρξίαν Δημοκρατίας, κατὰ τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἐπεκτείνεται ἀπὸ οὐδένα ἐξ ὑμῶν ἡ κριτικὴ κατὰ τοῦ Ρωσσικοῦ Λαοῦ τοῦ πράγματι μεγάλου, τοῦ ὑρισταμένου μὲ αὐτὴν τὴν ὑπέροχον παθητικότητα αὐτὸ τὸ φοβερὸν πείραμα τοῦ κομμουνισμοῦ ἐπὶ 40 ἔτη. (Διεροκρότήματα). Ἐνῶ δὲν γίνεται ποτὲ ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς Ρωσσικῆς Κυβερνήσεως, ἐνῶ δὲν γίνεται ποτὲ ἐπίθεσις ἐναντίον νὰ εἴπωμεν, τοῦ ἤθους τῶν Ρώσσων, καὶ ἀσφαλῶς καὶ μεταξὺ τῶν κομμουνιστῶν τῶν Ρώσσων θὰ εἶναι πολλοὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄξιοι, διότι ἔζησαν ἐγεννήθησαν μέσα εἰς τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα, θὰ εἶναι ἄξιοι τιμῆς, θὰ εἶναι ἔντιμοι, θὰ εἶναι ἠθικοί, ἐνῶ δὲν γίνεται ποτὲ τοιαύτη γενίκευσις ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὄχι εἰς τὰς Ἐφημερίδας τῆς ἄκρας Ἀριστερᾶς ἀλλὰ εἰς τὰς Ἐφημερίδας τῆς ἄκρας δεξιᾶς ἀκόμη γίνεται μία ἐπίθεσις καὶ ὑβριστικὴ καὶ χλευαστικὴ ἐναντίον ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Γαλλικοῦ Ἔθνους.

Κύριοι, ὅλα αὐτὰ σημαίνουν ἔλλειψιν ὡριμότητος, καὶ ἐνῶ διακηρύσσομεν ὅτι εἴμεθα ὁ πολιτικὸς ὡριμώτερος λαός, ἀποδεικνύομεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὅτι στερούμεθα ἐπαρκοῦς ὡριμότητος, ὅτι τὰ τόσα παθήματα τοῦ 19 καὶ τοῦ 20οῦ αἰῶνος μέχρι σήμερον δὲν ἤνοιξαν τὰ μάτια μας καὶ δὲν μᾶς ἔδωσαν ἐκείνην τὴν ἐσωτερικὴν σαφήνειαν σκέψεως, ἡ ὁποία εἶναι ἐπιβεβλημένη. Καὶ δὲν ζητῶ τὴν σαφήνειαν αὐτὴν τῆς σκέψεως ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὁ ὁποῖος δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὴν πολιτικήν, τὴν ζητῶ ὅμως ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς ἄνδρας καὶ τὴν ζητῶ ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τὴν ζητῶ ἀπὸ τὸν τύπον, τὴν ζητῶ ἀπὸ τοὺς ἀρθρογράφους τῶν Ἐφημερίδων. Διαστροφαὶ σοβαραὶ ἐσημειώθησαν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων μηνῶν καὶ τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ τῶν διαστροφῶν αὐτῶν ὑπεύθυνοι εἴμεθα ὀλίγον ἢ πολὺ ὅλοι, ἄλλοι ὁμιλήσαντες καθ' ὃν τρόπον ὡμίλουν, καὶ ἄλλοι σιωπῶντες καθ' ὃν τρόπον σιωποῦν. Καὶ δι' αὐτὸ ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ ὁμιλήσω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Μόνος εἶμαι, δὲν δεσμεύω οὐδένα βουλευτὴν δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε κἂν νὰ μὲ ἐγκαταλείψῃ κανεὶς καὶ νὰ διαφωνήσῃ, διότι δὲν ὑπάρχει κανείς, καὶ ἑπομένως ἔχω τὴν δυνατότητα καὶ ἔχω τὸ δικαίωμα· θὰ εἶχον ὁποσδήποτε καὶ θὰ τὸ ἔπαιρνον, ἔστω καὶ ἐπὶ κινδύνῳ ἀπωλείας τῶν ὀπαδῶν μου — ἔχω τὴν δυνατότητα νὰ εἴπω ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σκέπτομαι χωρὶς συμβιβασμούς. Ἄλλωστε ἀγαπητοὶ κύριοι συνάδελφοι, ἡ κοινὴ γνώμη τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀνοικτὴν σκέψιν τὴν ἐκτιμᾷ καὶ ἐν πολλοῖς τὴν ἔχει υἱοθετήσει προτοῦ τὴν ἀκούσει. Καὶ ἔχω ἀκούσει εἰς χωρία ἐνῶ δὲν ἤκουσα εἰς τὰ Καφφεδάνω τὸ τί συζητεῖται ἐκεῖ— αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἰς τὰ χωρία σοφοὶ χωρικοί, σοφοὶ γεωργοί μοῦ ἔχουν εἰπεῖ. Ἔχουν εἰπῆ περίπου ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐγὼ ὑπὸ ἄλλην μορφὴν καὶ ἄλλην ἔκφρασιν διετύπωσα ἐνώπιον ὑμῶν.

Ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ἐπαναλαμβάνω χρειάζεται προσοχὴ κυρίως ἀπέναντι τῆς Γαλλίας, διότι ἦτο ἐμπεπλεγμένη καὶ εὐεώρησε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ ὅτι ἡ ἐπίθεσις κατὰ τῆς Αἰγύπτου θὰ δυσκόλυνε τὴν λύσιν ὁλοκλήρου τοῦ θέματος. Τὴν εὐσυχέρανεν. Ἀλλὰ ὑπάρχει ὅμως αὐτὸ τὸ ἐλαφρυντικόν, ἐνῶ βεβαίως, διὰ τὴν Ἀγγλίαν δὲν ὑπάρχει οὐδέν.

Ἀλλὰ ὡς πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ἔκαμον τὰς παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὴν μερίδα ἐκείνην τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ κατακτήσωμεν καὶ ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐνθυμηθεῖτε τὴν περίπτωσιν τοῦ Γκάντι. Τὸν κατεδίωκε ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου καὶ εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον ἐσχημάτιζοντο Σύλλογοι οἱ ὁποῖοι διεκήρυσσον τὴν ἀγιότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Γκάντι, τὸν ὁποῖον ἐχαρακτήριζε ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἀγγλίας ἐγθρόν. Καὶ ἡ ψυχολογία αὐτὴ ἤσκησε μεγάλην ἐπίδρασιν. Καὶ ὅταν μετέβαινε ὁ Γκάντι ὁ φυλακιζόμενος καὶ καταδιωκόμενος εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐγένοντο διαδηλώσεις. Ὑπῆρχον ὀπαδοὶ τοῦ Γκάντι ἐν Ἀγγλίᾳ. Διατί νὰ μὴν ὑπάρχουν καὶ ὀπαδοὶ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου ἐν Ἀγγλίᾳ; Χρειάζεται, λοιπόν, προσοχὴ νὰ ἐπεισδύσωμεν.

Μέχρι τοῦδε παρὰ τὴν ἱκανότητα τὴν ὁποίαν ἔχουν πολλοὶ ἐκ τῶν δημοσιογράφων μας καὶ ἀρθρογράφων μας, δὲν ἐπέδειξαν αἱ ἐφημερίδες μας, ἢ ἐπέδειξαν τινὲς μόνον ἐξ αὐτῶν, δὲν θὰ ὀνομάσω ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἐπέδειξαν τὴν σωφροσύνην διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὰς ἄλλας, διότι σέβομαι τὸν τύπον καὶ νομίζω ὅτι τὰ λάθη αὐτὰ εἶναι λάθη ὀφειλόμενα εἰς τὴν σύγχισιν καὶ διαφόρους διαστροφὰς καὶ οὐχὶ εἰς λόγους κυκλοφοριακοῦ συμφέροντος. Κύριοι συνάδελφοι, τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα τῆς Οὐγγαρίας καὶ τοῦ Σουέζ, ἔχουν τεναφειαν καὶ ἡ συναφεια αὐτὴ εἶναι μεγάλη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, δηλαδὴ εἶναι καὶ τὰ δύο συμπτώματα μιᾶς ἀνανεωθεί-

της ἐντόνου ἐπεκτατικῆς πολιτικῆς τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐν τῇ ἐλλείψει πάσης ἱστορικῆς κατανοήσεως ἡ ὁποία τὴν διέπει, ἀντὶ νὰ κάμῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ κάμῃ ἀπέναντι αὐτῶν τῶν γεγονότων, ἔκαμε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνεφάνισε τοὺς Ρώσσους δικαιουμένους νὰ καταστείλουν τὴν ὑπέροχον ἐπανάστασιν τῆς Οὐγγαρίας.

Κύριοι συνάδελφοι, πρέπει ὅμως νὰ σᾶς εἰπω καὶ τὸ ἑξῆς: Τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔχουν μεταξύ των τὴν συνάφειαν, δὲν ἔχουν καμμίαν ἀναλογίαν. Ἐνῶ κακῶς τὰ συνδυάζουν καὶ οἱ δύο ἀξιότιμοι Ἀρχηγοὶ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων καὶ τῆς Φιλελευθέρας Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως καὶ ὁ τύπος καὶ τὰ Πανεπιστήμια καὶ ἡ Γ.Ε.Σ.Ε. καὶ ἡ Κυβέρνησις. Κακῶς τὰ συνδυάζουν, ἐνῶ δὲν ἔχουν καμμίαν ἀναλογίαν μεταξὺ των ἀπὸ ἀπόψεως Ρωσσικῆς ἐνεργείας ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ Ἀγγλογαλλικῆς ἐνεργείας ἐν Αἰγύπτῳ.

Διατί δὲν ἔχουν; Διὰ τρεῖς ἀπλουστάτους λόγους οἱ ὁποῖοι πρέπει κάποτε νὰ λεχθοῦν, ἀφοῦ δὲν τοὺς γράφει ὁ τύπος, ἀφοῦ δὲν τοὺς λέγει κακοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τοὺς εἰπω ἐγώ, ἔστω καὶ μὲ τὸν κίνδυνον παρεξηγήσεως.

Ἡ Ρωσσικὴ ἐνέργεια ἀπέβλεπε καὶ ἦτο ἐπραγματοποιήθη αὐτὸ εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπε, εἰς ὁλοκληρωτικὴν ὑποδούλωσιν καὶ εἶναι ὑπὸ τὴν αἵρεσιν μεγάλων παγκοσμίων ἀνατροπῶν τελεσίδικον γεγονὸς εἰς βάρος ὁλοκλήρου ἔθνους. Μία οὐσιώδης διαφορά. Καὶ ἐὰν ἀκόμη ἐπετύγχανε, διότι δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐπιτύχῃ διὰ τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους θὰ εἰπω ἀμέσως ἐξετάζων τὰς ἄλλας διαφορὰς μεταξὺ τῶν δύο φαινομένων καὶ ἐὰν ἠμποροῦσε νὰ ἐπιτύχῃ ἡ Ἀγγλικὴ ἐνέργεια ἐν Αἰγύπτῳ καὶ πάλιν θὰ ἦτο φοβερὰ ἀπὸ ἀπόψεως ἀνθρωπιστικῆς, διότι θὰ ἐφονεύοντο πολὺ περισσότεροι ἀπὸ ὅσους ἐφονεύθησαν, θὰ ὑφίστατο μίαν ταλαιπωρίαν φοβερὰν ἡ περιοχὴ ἐκείνη εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐξετυλίσσετο. ἀλλὰ θὰ ἦτο προσωρινὴ ἡ περιπέτεια. Δηλαδὴ ἱστορικῶς δὲν θὰ εἶχε τὴν αὐτὴν σημασίαν. Βεβαίως ψυχολογικὴν θὰ εἶχε, δι' ὅσους θὰ ἔχουν πάθη. Δι' ὅσους θὰ ἔχουν ὑποστῆ τὰς συνεπείας ψυχολογικὰς καὶ βιολογικῶς δὲν θὰ εἶχε τὴν αὐτὴν σημασίαν. Δευτέρα διαφορά, συνδέεται αὐτὴ ἄλλωστε ἡ διαφορὰ μὲ τὴν πρώτην. Ἐνῶ ἐν Ρωσσίᾳ ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως ἐσωτερικῆς, ἀπὸ ἀπόψεως τοὐλάχιστον κοινῆς γνώμης, δὲν ὁμιλῶ περὶ τῶν παρασκηνίων τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, εἶναι ἐσωτερικῶς ἀνεξέλεγκτος, ἡ Ἀγγλία καὶ Γαλλία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀσκήσῃ ἀπολύτως ἀνεξέλεγκτον πολιτικὴν ὡς Δημοκρατία. Ἡ μᾶλλον μία Δημοκρατία γενικῶς ἡ οἱαδήποτε καὶ ἐὰν ἀκόμη βιοπραγήσῃ, ἔρχεται καὶ περιορίζεται ὑπὸ αὐτῆς ταύτης τῆς κοινῆς γνώμης τῆς Δημοκρατίας τῆς ἰδίας, τῆς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις βιοπράγησε.

Θὰ ἐδιαβάσατε ὅμως, τὸ τί ἔγινε εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τράφαλγαρ. Δὲν ἔγινε τὸ αὐτὸ εἰς τὴν πλατεῖαν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, τοῦ Λένιν ἢ μᾶλλον τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Μόσχᾳ. Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τράφαλγαρ ἔγινε μία τεραστία διαδήλωσις. Οἱ πολῖται, χωρὶς νὰ καταδικασθοῦν ἔπειτα εἰς θάνατον, μετέβησαν μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ πρωθυπουργοῦ εἰς τὸ Ντάουνινγκ Στρὴτ 10, καὶ ἐχρειάσθη νὰ ἐπέμβῃ ἡ ἀστυνομία, διότι ἐκινδύνευε ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας, καὶ βεβαίως, δὲν ἐτυφλίσθησαν, πιθανὸν νὰ συνελήφθησαν διὰ λόγους προληπτικοὺς διὰ 2—3 ἡμέρας, νὰ ἐπελήφθησαν μερικὰ πρόστιμα ὀλίγων λιρῶν, δὲν ἐστάλησαν ὅμως εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Αὐτό, κύριοι συνάδελφοι, ἔχει μίαν σημασίαν. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν κινδυνεύει ὁ κόσμος ὁριστικῶς ἀπὸ τοιαύτας ἐνεργείας. Εἶναι δυνατὸν διὰ μίαν στιγμήν, νὰ συμβῇ ἕνα δραμάτιον καὶ φοβερὸν γεγονός, ἀλλὰ ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου τελικῶς δὲν κινδυνεύει ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τὴν φοβεράν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ προέβῃ ἐναντίον ἑνὸς ἄλλου λαοῦ. διότι αὐτὸς αὐτὸς ὁ λαός της. Θὰ κρίνῃ τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι εἰς ἣν περίπτωσιν δὲν ἐπελαμβάνετο ὁ Ο.Η.Ε., δὲν ἠπείλῃ ἡ Ρωσία καὶ δὲν ἐπενέβαινεν ὁ Ἄιζενχάουερ, αὐτὴ αὕτη ἡ κοινὴ γνώμη τῆς Ἀγγλίας, ἐντὸς ἐλαχίστων ἑβδομάδων ἢ μηνῶν, θὰ ἐπέβαλε τὴν ἀλλαγὴν τῆς πολιτικῆς. Αὐτὸ ἀποτελεῖ μίαν ἐγγύησιν. Λυπεῖται κανεὶς καὶ θλίβεται διὰ τὸ γεγονός, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχει ἱστορικὴν βαθεῖαν ἀντηχίαν καὶ ἰδίως, ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διανοηθῇ τις, ὅτι ὅτι πρέπει ἐκ τοιούτου γεγονότος, νὰ ἔχῃ βαθεῖαν ἀντηχίαν. Θλίψιν θὰ αἰσθανθῶμεν, ἀλληλεγγύην ψυχικὴν πρὸς τοὺς πληγέντας, πρὸς τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὑπέστη τὴν ἐπίθεσιν, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει λόγος βαθείας ἱστορικῆς ἀντηχίας. Δευτέρα διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο φαινομένων, εἶναι ἡ ἀκόλουθος. Αἱ σοβιετικαὶ ἐνέργειαι, πρέπει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, κύριοι συνάδελφοι, νὰ τὸ πάρωμεν ἀπόφασιν ὄχι μόνον ἡμεῖς, ἀλλὰ ὅλοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὑπεύθυνοι καὶ χειρίζονται τὰς τύχας τῶν ἐλευθέρων λαῶν, αἱ σοβιετικαὶ ἐνέργειαι δὲν ἀποκόπτονται ὁπωσδήποτε καὶ ἂν προέλθῃ ἡ ἔξωθεν ἀντίδρασις, ἂν προέλθῃ ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, δὲν ἀνακόπτονται ἄνευ παγκοσμίου πολέμου. Ἐνῶ αἱ ἐνέργειαι αἱ καὶ τῶν ἐλευθέρων μεγάλων δυνάμεων καὶ αὐτῆς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἀνακόπτονται, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ οὐσιώδη καὶ οὐσιαστικὴν διαφοράν. Ἀνεκόπη, ὄχι τόσον ὅπως λέγεται διὰ τῆς ἀπειλῆς τῆς Μόσχας, διότι δὲν θὰ τὴν ἐπραγματοποίῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν ἀπειλήν, φουσκωμένη καὶ ἡ ἰδία τὸν παγκόσμιον πόλεμον, τὸν ὁποῖον δὲν ἐπεθύμη, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο δι' ἄλλων μέσων νὰ ἐπιτύχῃ τοὺς σκοπούς της. Κυρίως, ἡ στάσις τοῦ Προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἀνέκοψε τὴν ἐνέργειαν. Ἄρα, ὁ κίνδυνος ὁ προερχόμενος ἐκ τοιούτων ἐνεργειῶν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ποτὲ μέγας, ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικῶν συνεπειῶν.

Εἶναι στιγμαῖαι αἱ συνέπειαι, ὑπερνικῶνται. Καὶ πρέπει ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ νὰ ἐξάρω τὴν μεγάλην πρωτοβουλίαν τὴν ὁποίαν ὅλης ἡμέρας πρὸ τῆς ἐπανεκλογῆς του — καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ἠθικῶς σημαντικὸν — ἀνέλαβεν ὁ πρόεδρος τῶν Η. Πολιτειῶν, πρωτοβουλίαν, τὴν ὁποίαν ἐὰν τὴν συνεχίσῃ, — διότι πολλὰς ἔχω περὶ τούτου ἀμφιβολίας — καὶ ἐὰν ἐξακολουθήσῃ νὰ ἐκπληρώνῃ τὴν αὐτὴν ὑπεύθυνον πρωτοβουλίαν εἰς τὰ παγκόσμια θέματα ἐναντίον συμμάχων του καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν, τότε ὁ κόσμος πράγματι θὰ σωθῇ. Τὸ εὔχομαι— δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τὸ πράξῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις — εὔχομαι νὰ τὸ πράξῃ, ὁπότε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Κυπριακοῦ, εἶναι δυνατὸν ἐὰν ὁ πρόεδρος τῶν Η.Π.Α. τηρήσῃ τὴν γραμμήν, τὴν ὁποίαν ἐτήρησε καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς Ἀγγλογγαλικῆς ἐπιθέσεως ἐν Αἰγύπτῳ, εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδωμεν ἐπερχόμενα τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, πολὺ ἐνωρίτερον ἀπὸ ὅ,τι φανταζόμεθα.

Πάντως ἀγαπητοὶ κ. συνάδελφοι, πρέπει —διὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινὴς— καὶ νὰ εἰπω ἐκεῖνα ποὺ σκέπτομαι νὰ σᾶς εἰπω ὅτι δὲν τυχεράνθη τὸ Κυπριακὸν διὰ τῶν γεγονότων τοῦ Σουέζ —ἴσως κατὰ τι ἐδυσχεράνθη — ὁ λόγος εἶναι ἁπλοῦς. Αἱ Η. Πολιτεῖαι ἀντιμετωπίζουν τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν πολιτικῶς εἰς ἕνα θέμα κατὰ τρόπον βίαιον καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ τὴν ἀντιμετωπίζουν. Θὰ ἔχουν τὴν ἀντοχὴν νὰ τὸ πράξουν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην φορὰν ἐφόσον πιστεύουν — καὶ δὲν τὰ κακίζω ὅτι τὸ πιστεύουν — ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ ἑνότης τοῦ ἐλευθέρου κόσμου. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον θέτω χωρὶς νὰ βάσω ἀπάντησιν. Πάντως εἶναι ἐρώτημα κρίσιμον.

Κύριοι συνάδελφοι, τὸ Κυπριακὸν— καὶ ἡ πικρία μας ἐξ αὐτοῦ — προκαλεῖ ὅπως εἶπον σύγχυσιν καὶ τοιουτοτρόπως ἐτοποθετήθησαν παρ, ἡμῖν, εἰς τὴν συνείδησιν σχεδὸν ὅλων τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὴν αὐτὴν μοῖραν, ἡ περίπτωσις τῶν γεγονότων τῆς Οὐγγαρίας μὲ τὴν περίπτωσιν τῶν γεγονότων εἰς τὸ Σουέζ. Πράγματι, ὑπάρχει συνάφεια καὶ σχέσις, ἀλλὰ οὐχὶ ἐκείνη τὴν ὁποίαν ὑποθέτουν οἱ περισσότεροι. Ἡ σχέσις μεταξὺ τῶν δύο ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι κατὰ βάθος καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν Μέσην Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, πρωταγωνίστρια εἶναι ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις. Ἐν Οὐγγαρίᾳ εἰς τὸ προσκήνιον, ἐν Μ. Ἀνατολῇ, εἰς τὰ παρασκήνια. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς δεξιᾶς).

(Ἐξ τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προεδρικὴν ἕδραν καταλαμβάνει ὁ Β' Ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Β. Βύζας).

Πρόεδρος. Ὁ κ. Πασαλίδης ἔχει τὸν λόγον.

Ι. Πασαλίδης. Κύριοι βουλευταί, πρέπει τὸ θέμα νὰ τεθῇ σὲ βάσῃ σοβαρὰ καὶ τίμια. Δὲν θὰ ἀκολουθήσω τὴν ὁδὸν ποὺ ἀκολούθησεν ὁ ἀξιότιμος κ. Κανελλόπουλος. Κατὰ παράκλησιν τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς τοῦ ἔδωσα τὴν σειρά μου, διότι [illegible] καὶ θέλει νὰ πάῃ εἰς τὰς Πάτρας. Καὶ εἶπα: Μάλιστα. Ἀλλὰ δὲν ἐνόμιζα ὅτι ὁ κ. Κανελλόπουλος θὰ εὐημόνα τὴν ἕδραν τὴν Πανεπιστημιακήν. Καλλίτερα ὅμως θὰ ἦταν καὶ διὰ τὸν ἴδιον καὶ διὰ τὴν Βουλὴν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Αὐτὸ εὔχονται ὅλοι.

Ἐδῶ τὸ θέμα εἶναι σοβαρὸν καὶ δὲν μποροῦμε νὰ ἀρχίζωμε νὰ μιλοῦμε γιὰ τὸ ποία θεωρία θὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν ἱστορίαν. Εἰς τὴν ἱστορίαν θὰ ἐπικρατήσουν μόνον οἱ ζωντανὲς προοδευτικὲς δυνάμεις...

Εἷς βουλευτής. Ὅπως καὶ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

Ι. Παπαλιάς. Θὰ τὰ ποῦμε καὶ διὰ τὴν Οὐγγαρίαν. Οἱ προοδευτικὲς δυνάμεις δημιουργοῦν τὴν ἱστορίαν. Ἔτσι θὰ κρύνωμε τὰ γεγονότα καὶ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τοῦ Σουέζ. Ὑπάρχει συσχέτιση μεταξὺ τῶν δύο γεγονότων, ἀλλὰ πρέπει νὰ καταλάβωμε διὰ ποίους λόγους οἱ Ἀγγλοαμερικάνοι, οἱ ὁποῖοι γι' αὐτὸ ἐξαστοῦσαν τὴν Κύπρο, πρὸ πολλοῦ ἑτοίμαζαν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἠξεύραν πολὺ καλὰ οἱ Ἄγγλοι, οἱ Ἀμερικάνοι, οἱ Γάλλοι, ὅλοι οἱ ἀποικισταί, ὅτι εἰς τὴν Οὐγγαρίαν γίνεται μία μεταβατικὴ κατάστασις, ἀπὸ μίαν μάλιστα δικτατορικὴν κυβέρνησιν οἱ ἡγέται τῆς ὁποίας πραγματικῶς ἦσαν ἀνίκανοι.

Εἷς βουλευτής (τῆς συμπολιτεύσεως). Κύριε συνάδελφε...

Ι. Παπαλιάς. Θὰ παρακαλέσω νὰ μὴ διακόπεστε, ὅπως δὲν διέκοψα καὶ ἐγὼ τὸν κ. Κανελλόπουλον, ἐνῶ μποροῦσα νὰ τοῦ κάμω μαθήματα πολὺ καλλίτερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ μᾶς ἔκαμεν αὐτός.

Ἐγνώριζαν λοιπόν, ὅτι ὑπῆρχε μία μεταβατικὴ καμπὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Οὐγγρικοῦ Ἔθνους καὶ ἐπενέδησαν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ποὺ οἱ ἀγρότες, οἱ ἐργάτες, ἡ νεολαία, ξεσηκώθηκαν ἐναντίον τῆς παλαιᾶς κυβερνήσεως μιᾶς μερίδος τοῦ Κομμ. Κόμματος διὰ νὰ φέρουν τὴν ἄλλη μερίδα τοῦ Κομμουν. Κόμματος, ἡ ὁποία θὰ ἔκαμνε τὶς νέες μεταρρυθμίσεις. Ἐκείνην τὴν στιγμὴ ἔκαμαν τὴν ἐπίθεση οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι εἰς τὸ Σουέζ καὶ συνάμα ἑτοιμάζονται νὰ κτυπήσουν, ἀνοικτὰ καὶ ξάστερα, τὴν Σοβιετικὴ Ἕνωση ἀπὸ τὰ πλευρά, διὰ μέσου τῆς Οὐγγαρίας καὶ Πολωνίας. Ἔτσι ἔχουν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ Σοβ. Ἕνωσις... (Θόρυβος ἐκ τῆς συμπολιτεύσεως).

Κύριοι συνάδελφοι, θὰ μὲ ἀκούσετε, ὅπως ἐκάθησα καὶ ἐγὼ καὶ ἄκουσα τὸν καθηγητήν, τὸν θεωρητικὸν τῆς Δεξιᾶς. Πρέπει δὲ νὰ εἴμασθε ἐξηγημένοι: Ἐὰν δὲν ἐγένετο ἐκεῖνο ποὺ ἔγινε ἐκεῖ, ἀσφαλῶς εἰς τὴν Πολωνίαν θὰ ἐγκαθίστατο ἕνα καθεστὼς χειρότερο ἀπὸ τὸ καθεστὼς τοῦ Χίτλερ. Αἱ ἐπεμβάσεις πάντοτε ὑπάρχουν εἰς τὴν ἱστορίαν, ἀλλωστε καὶ σᾶς ἡ ξενικὴ ἐπέμβασις σᾶς ἔφερε ἐδῶ.

Ἐγὼ σᾶς λέγω νὰ τὰ ἀφήσετε αὐτά.

Εἷς βουλευτής. Ποίους ἔφερε ἡ ξένη ἐπέμβασις;

Ι. Παπαλιάς. Μὴ θέλετε νὰ καλύψετε τὰ ἰδικά σας σφάλματα ὅτι δὲν ἀγωνίζεσθε ὅπως πρέπει ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας διὰ τὴν Κύπρον. Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἤθελησε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν καὶ σεῖς νὰ σιωπᾶτε, καὶ ἂς γίνεται τὸ αἷμα εἰς τὴν Κύπρον. Αὐτοὶ λέγουν ἂς ἀφήσωμεν ὅταν οἱ ἄλλοι θὰ θελήσουν ὅπως ἔδωσαν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν εἰς τὸν Γκάνδυ νὰ δώσουν καὶ εἰς τὴν Κύπρον. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἠττοπαθής, ἐγὼ πιστεύω, ἀσχέτως τοῦ ἐὰν ὅταν ἀνέβηκεν εἰς τὸ βῆμα ὁ κ. Κανελλόπουλος, εἶπεν, ὅτι οἱ Κύπριοι δὲν θὰ καμφθοῦν. Θέλουν νὰ καμφθῇ ὁ ἡρωϊκὸς Κυπριακὸς λαός, διότι αὐτὸ συμφέρει ἐκείνους τοὺς ὁποίους σεῖς ὑποστηρίζετε, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀμερικήν. Δι' αὐτὸ ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα ὁ κ. Κανελλόπουλος. Μήπως ἦτο καὶ αὐτὸ μία παγίδα εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελε νὰ μᾶς ἐμπλέξῃ ὁ κ. Κανελλόπουλος, ὁ ὁποῖος ὑπετίθετο ὅτι θὰ ἐκπρέαζε τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἐσηκώνετο ὅλη ἡ Ἑλλὰς αὔριον νὰ λέγῃ ζήτω ἡ Ἀγγλία, νὰ μείνῃ ἡ Ἀγγλία εἰς τὴν Κύπρον διότι τὰ Ρωσικὰ στρατεύματα ἔβιωξαν τοὺς φασίστας ἀπὸ τὴν Οὐγγαρίαν. Βεβαίως καὶ δὲν θὰ ἐπέτρεπαν τὰ Ρωσικὰ στρατεύματα νὰ ἐπανήρχετο τὸ παλαιὸν καθεστὼς εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Θὰ ἐπικρατήσῃ πάλιν μία ἐλευθερία αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ἡ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία. Μάλιστα αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα καὶ ἂν βαστοῦν τὰ κότσια σας σηκωθῆτε. Ἦτο μία συνωμοσία ἐναντίον τῆς σοβαρότητος τῆς καταστάσεως. Ἦλθε εἰς τὸ βῆμα ὁ κ. Καθηγητὴς καὶ ἤρχισε νὰ κάμῃ μαθήματα παλαιᾶς σχολῆς διὰ τὸν μαρξισμὸν κλπ. Ἔτσι ἐλέγχομεν ἡμεῖς τὸ ζήτημα τὸ Κυπριακὸν καὶ πολὺ ὀρθὰ ἔδειξεν ὁ κ. ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἕνα σημεῖον ποὺ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον ἂν δὲν τὸ ἀντιληφθῶμεν ἡμεῖς καὶ ἀκολουθήσωμεν τὴν τακτικὴν τοῦ κ. Κανελλοπούλου.

Εἶπεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅτι ἡ Κύπρος εἰς τὰ χέρια τῆς Μεγάλης Βρεττανίας εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος. Εἶναι ἑστία διὰ νὰ ἀνάψῃ ἔπειτα εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Αὐτὴ ἡ Κύπρος ἔγινε ὁρμητήριον ἐναντίον τοῦ Σουέζ καὶ θὰ εἶναι ἐναντίον τῶν Ἀραβικῶν χωρῶν ὁρμητήριον. Μάλιστα θὰ εἶναι ἐπικίνδυνος ἐναντίον τῶν Ἀραβικῶν χωρῶν. Καθόλου δὲν θὰ εἶναι ἐπικίνδυνος ἐὰν μείνῃ εἰς τὰ χέρια τῆς Ἀγγλίας διὰ τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν, διὰ τὴν Κίναν καὶ διὰ τὶς ἄλλες χῶρες τοῦ Σοσιαλισμοῦ διότι αὐτὲς εἶναι δυνατὲς καὶ ἠμποροῦν νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν. Ἀλλὰ σᾶς λέγω ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμον ἱστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν θέσιν, καὶ πολὺ σᾶς συμβουλεύω νὰ προσέχετε τὰς λέξεις σας καὶ νὰ προσέχετε τὰς ἐπιθέσεις ποὺ κάμετε ἐναντίον μιᾶς μεγάλης δυνάμεως. (Θόρυβος —κωδωνοκρουσίαι κλπ.). Σεῖς εἴσθε ἀνεύθυνοι, ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις ἔπρεπε νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς δὲν ἐπιβάλλει τὴν τάξιν. Ἡ Κυβέρνησις δὲν εὐθύνεται γιὰ σᾶς. Ἐγὼ σᾶς συμβουλεύω..... (Θόρυβος —ἀντεγκλήσεις—κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Σᾶς παρακαλῶ, κ. βουλευταί, θὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν τάξιν οἱονδήποτε διακόψῃ τὸν ῥήτορα.

Ι. Παπαλιάς. Τελειώνοντας θέλω νὰ εἴπω πολὺ ὀλίγα διὰ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ἐγὼ ἐὰν ἤξερα ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ ἔλυε ἔτσι νὰ μᾶς διαφωτίσῃ, δὲν θὰ κούραζα σᾶς βεβαιῶ εἰλικρινὰ καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἄλλην φορὰν νὰ ἔλυε νὰ μᾶς εἴπῃ τί ἔκαμεν αὐτὸς δι' αὐτὸν τὸν ἀγωνιζόμενον λαὸν ὁ ὁποῖος ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἐλευθερίαν του. Ἐγὼ σᾶς βεβαιῶ ὅτι τὸ μόνον τὸ ὁποῖον κατάλαβα ἀπὸ ὅλην ἐκείνην τὴν φιλολογίαν ἀπὸ ὅλην ἐκείνην τὴν ὁριαμβευτικὴν ἐκστρατείαν ποὺ ἔγινεν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, εἶναι τὸ ὅτι κατετέθη ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Καὶ ἕνα ἄλλο ἀκόμη, ὅτι καὶ ἡ Ἀγγλία κατέθεσε καὶ ἐκείνη προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ κατηγορεῖ τὴν Ἑλλάδα, κατηγορεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅτι βοηθεῖ τοὺς Κυπρίους. Καὶ αὐτοὶ εἶπον δὲν βοηθοῦμεν ἡμεῖς τοὺς Κυπρίους. Αὐτὸ εἶναι ἴσα-ἴσα ἐκείνη ἡ ἀπαισιοδοξία, ἐκείνη ἡ ἠττοπάθεια.

Καὶ ἡ σημερινὴ διάλεξις τοῦ καθηγητοῦ, αὐτὴν τὴν ἑρμηνείαν ἔχει, διὰ νὰ κηρύξῃ τὴν ἠττοπάθειαν παντοῦ. Μὴ πᾶτε ἐναντίον τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καὶ ἐλεύθερος κόσμος εἶναι ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ποὺ ἔχουν κατακτήσεις παντοῦ. Ἂν αὐτὴν τὴν τακτικὴν ἀκολουθήσῃ καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἐγὼ σᾶς λέγω, ὅτι καὶ ἡ Ἑλλὰς θὰ χάσῃ καὶ ἐκείνην τὴν μικρὰν ἀνεξαρτησίαν ποὺ ἔχει. Ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸ ζήτημα τὸ Κυπριακὸν βεβαίως δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀλλοιῶς, μὲ τὴν νοοτροπίαν τὴν ὁποίαν ἔχει. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότης. Ἐδῶ ἔχομεν τὸ Κυπριακὸν καὶ σεῖς σηκωθήκατε καὶ φωνάζετε ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ὡσὰν ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις νὰ κατεῖχε τὴν Κύπρον. Ἡ Ἀγγλία κατέχει τὴν Κύπρον. Ἡ Ἀγγλία τὴν ἔχει ὁρμητήριον ἐναντίον τῶν Ἀραβικῶν χωρῶν. Αὐτὴν τὴν πολιτικὴν ἔχετε σεῖς, δυστυχῶς. Κάπως σᾶς λυποῦμαι, διότι δὲν θέλω νὰ μείνετε τόσον ἀγράμματοι ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικῆς. Διότι σᾶς βεβαιῶ εἰλικρινῶς. Ἂν διαβάζατε ὀλίγην ἱστορίαν, ποῖαι δυνάμεις νικοῦν, δὲν θὰ βλέπατε βρὲ δι' ὄνομα Θεοῦ, ὅτι πρὶν 15 χρόνια, μόνον ἡ Ρωσία ἦτο; Τώρα ὁλόκληρος ἡ Κίνα, 600 ἑκατομμύρια ἐνεφανίσθη. Πάρετε τοὺς Ἕνδους παράδειγμα, πάρετε ὅλους τοὺς λεγομένους ἀγραμμάτους καὶ ἀπολιτίστους λαούς, διὰ νὰ ἴδητε. Καὶ ἡμεῖς, οἱ πολιτισμένοι ποὺ ἔχομεν τόσων χιλιάδων ἐτῶν ἱστορίαν, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ καταλάβωμεν ὅτι αὐτοὶ θὰ νικήσουν τελευταῖα; Καὶ ἂν τὸ πάρωμεν καὶ ἀπὸ ἀπόψεως δυναμικότητος, ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις καὶ ἡ Κίνα, θέλετε μὴ θέλετε θὰ νικήσουν. Καὶ ἂν σηκωθῆτε νὰ εἴπετε, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσετε.

Δ. Ἰωάννου. Εἶναι αἶσχος νὰ λέγωνται αὐτὰ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς. (Θόρυβος—κωδωνοκρουσίαι κλπ.).

Κ. Παπαδόπουλος. Ὅπως ὁ Οὐγγρικὸς λαὸς ἀντιμετώπισε τὰ Σοβιετικὰ τάγκς. (Θόρυβος—κωδωνοκρουσίαι).

Δ. Ἰ ω ά ν ν ο υ. Κύριε Πρόεδρε, νὰ τὸν ἀναπαλέσητε εἰς τὴν τάξιν τὸν ῥήτορα. Ἐγὼ ἀπέρχομαι τῆς αἰθούσης καὶ διαμαρτύρομαι. (Κωδωνοκρουσίαι, θόρυβος).

Ι. Π α π α λ ί ᾱ ς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδική μας ἀντίληψις. Οὐδετέρα στάσις ἀπέναντι τῶν δύο μεγάλων συγκροτημάτων. Διότι ἀλλοιώτικα θὰ εὑρεθοῦμε καὶ ἐμεῖς μεταξὺ καὶ θὰ συντριβοῦμε, μαζὶ δὲ μὲ σᾶς θὰ συντριβοῦμε καὶ ἐμεῖς, γιατὶ εὑρισκόμεθα κάτω ἀπὸ μιὰ κοινὴ στέγη. Αὐτὸ φοβοῦμαι. Ἐὰν εἴπαστε μόνοι σας, ἐπὶ τέλους θὰ ἔλεγα, ὅτι εἴσαστε μόνοι, ἀλλὰ καὶ ἐμεῖς δὲν θὰ γλυτώσουμε ὕστερα ἀπ' αὐτὴ τὴν συγκροῦσι τῶν δύο μεγάλων συνάμεων.

Κ. Π α π α β ό π ο υ λ ο ς. Ἡμεῖς εἴμεθα ἀνεξάρτητοι.

Ι. Π α π α λ ί ᾱ ς. Καλά, ἀνεξάρτητοι, τὸ ξέρουμε. Παρακαλῶ τὴν Κυβέρνησι νὰ μὴ κάθεται στὰ ἐδώλια ἔτσι ἀτάραχη καὶ νὰ νομίζῃ, ὅτι ἐνίκησε ἐπειδὴ φωνάζουν ἐκεῖνοι, ἐνῶ ἐγώ, θὰ μιλήσω καὶ ἂς φωνάζουν. Καὶ παρακαλῶ νὰ ἐπιβλῇ ἡ Κυβέρνησις τάξιν εἰς τοὺς ὀπαδούς της, γιατὶ πρέπει νὰ ἀκούσῃ τὴν τελευταία λέξι, τὴν ὁποίαν εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ πῶ καὶ ἐγὼ στὴν Κυβέρνησι.

Κ. Π α π α β ό π ο υ λ ο ς. Νὰ σᾶς εἰπωμεν καὶ ἡμεῖς μίαν λέξιν.

Ι. Π α π α λ ί ᾱ ς. Ἐγὼ δὲν διέκοψα τὸν κ. Κανελλόπουλον. Σᾶς παρακαλῶ καθῆστε ἥσυχα. Αὔριον ἔχετε τὸν καιρὸν νὰ μιλήσετε καὶ σεῖς. Ἐγὼ ἤθελα νὰ εἶπω εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὅτι τὸ ζήτημα τὸ Κυπριακὸ μὲ τὴν νοοτροπίαν, ὅτι θὰ παρακαλέσουμε τὴν Ἀγγλία, ὅτι θὰ παρακαλέσουμε τὴν Γαλλία.

Κ. Ε ἱ ς β ο υ λ ε υ τ ὴ ς (συμπολιτεύσεως). Κανεὶς δὲν τὸ εἶπεν αὐτό.

Ι. Π α π α λ ί ᾱ ς. Ὁ κ. Κανελλόπουλος τὸ εἶπε καὶ δὲν διεμαρτυρήθηκατε. Ἐγὼ θὰ παρακαλέσω τὴν Κυβέρνησι, διότι ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δὲν πιστεύουν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει τὴν ἕνωσι. Τότε θὰ ἤμουνα κουτός, ἐὰν ἐνόμιζα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Ἐγὼ πιστεύω, ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις θέλει τὴν ἕνωσι. Δὲν ὑπάρχει Ἕλληνας στὴν Ἑλλάδα νὰ μὴ θέλῃ τὴν ἕνωσι, ἀλλὰ πῶς θὰ γίνῃ ἡ ἕνωσι.

Κ. Π α π α β ό π ο υ λ ο ς. Ἐσὺ δὲν τὴν θέλεις τὴν ἕνωσι.

Ι. Π α π α λ ί ᾱ ς. Ἐγὼ σᾶς περιφρονῶ. Νομίζετε, ὅτι δὲν καταλαβαίνω. Πολὺ καλὰ καταλαβαίνω, ὅτι καὶ σεῖς θέλετε τὴν ἕνωσι, ἀλλὰ εἴσαστε αἰχμάλωτοι τῆς νοοτροπίας σας. Εἴσαστε αἰχμάλωτοι μιᾶς καταστάσεως, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθηκε στὴν Ἑλλάδα, αἰχμάλωτοι τοῦ NATO. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα. Βρίσκεται ἡ Κυβέρνησις στὴν τανάλια τοῦ NATO καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ ἀγῶνες σκληρούς, δυνατούς. Ἐναντίον τίνος θὰ κάνῃ; Ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ της; Γιατὶ στὸ NATO δὲν θέλει νὰ πάρῃ μιὰ θέσι διαφορετική; Ἀλλὰ πῶς θὰ πάρῃ θέσι ἀφοῦ καὶ ὁ μεμέτης ὁ Τοῦρκος εἶναι καὶ αὐτὸς Χριστιανός; ὅπως εἶπεν καὶ ὁ κ. Κανελλόπουλος. Ὥστε ἐμεῖς θὰ ὑποστηρίξουμε τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸ πολιτισμὸ διὰ μέσου τῶν μεμέτηδων; Καὶ ἔτσι ἡ Κυβέρνησι πιέζεται ἀπὸ τὴν Ἀγγλία καὶ τὴν φίλη της τὴν Ἀμερική. Ἂς συμβιβαστοῦμε ἀνοικτά. Εἶμαι πεπισμένος, κ. Ὑπουργέ τῶν Ἐξωτερικῶν, παρ' ὅλο ὅτι σεῖς ὡς διπλωμάτης γελᾶτε καὶ ὁ κ. Κανελλόπουλος εἶπεν, ὅτι ὅταν οἱ διπλωμάται χαμογελοῦν, μὴ τοὺς πιστεύετε. Ἔτσι, κύριε Ὑπουργέ, δὲν ἠμπορεῖτε σεῖς μὲ τὴν νοοτροπίαν, τὴν ὁποίαν ἔχετε, καίτοι αἱ συνθῆκαι ποὺ ἐδημιουργήθησαν στὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ NATO καὶ μὲ τὴν Ἀγγλία εἶναι δύσκολες, δὲν θὰ μπορέσετε νὰ λύσετε τὸ Κυπριακὸ πρόβλημα καὶ ὁ Κυπριακὸς λαὸς δὲν γελᾷ τώρα. Τὴν στιγμὴν ποὺ ἐμεῖς ἐδῶ φιλολογοῦμε ἐκεῖ χύνεται τὸ αἷμα. Δὲν σκεφθήκατε, ὅτι πρέπει ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτὸ νὰ ποῦμε στὸν Κυπριακὸ λαό, ὅτι ἐμεῖς εἴμεθα παρὰ τὸ πλευρόν σου καὶ θὰ ἀγωνιστοῦμε μαζί σου. Ἡ Κυβέρνησι δὲν εἶπε θὰ ἀγωνισθῶ, ἀλλὰ εἶπε θὰ διαπραγματευθῶ διπλωματικά. Ἀλλὰ σεῖς ὡς βουλευταὶ ἔπρεπε νὶ πῆτε, μαζί σου εἴμαστε.

Κ. Π α π α β ό π ο υ λ ο ς. Ὁ Τίτο νὰ εἶναι καλά.

Ι. Π α π α λ ί ᾱ ς. Θὰ πάῃ νὰ παρῃ ὁ Πρωθυπουργὸς ἀπὸ τὸν Τίτο μάθημα; Πρέπει νὰ ρωτήσουμε τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ ταξιδίου στὸ Βελιγράδι. Καὶ ἐρωτοῦμε τὸν κ. Ὑπουργόν, τὸ ταξίδι πρὸς τὴν Ἀμερικὴ τὸ ξέρουμε. Ἐφωτογραφήθησαν ἐκεῖ, ἐκεῖνοι τοὺς εἶπαν στὸ αὐτί κάτι, οἱ Ἀμερικάνοι τοὺς εἶπαν, τὸ ὁποῖον δὲν θέλουν νὰ μᾶς τὸ ποῦν. Εἶναι μυστικὰ ἐθνικῆς ὑψίστης σημασίας, ποὺ πρέπει νὰ τὰ ξέρουν πολὺ λίγοι. Ἀλλὰ τώρα, ποὺ οἱ τσέτονες Γιουγκοσλάβοι εἶναι ἐδῶ κοντὰ καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ Τίτο εἶναι καὶ αὐτὸς κομμουνιστής, ἄλλου εἴδους κομμουνιστής, θέλω νὰ ρωτήσω τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Βέβαια δὲν θὰ μοῦ ἀπαντήσῃ, ἀλλὰ ἐγὼ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ρωτήσω: Θὰ πᾶνε στὸ Βελιγράδι, δὲν πιστεύω νὰ πᾶνε ἐκεῖ διὰ κρουαζιέρα. Ἀλλὰ γενικῶς ἡ κατάστασις εἶναι κρίσιμος σήμερα, ὅπως εἶπεν ὁ καθηγητὴς καὶ ὁ καθηγητὴς φοβᾶται γιατὶ γνωρίζει τὶ δυνάμεις θὰ ἐπικρατήσουν. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα. Ἐγὼ θεωρῶ, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν θὰ ἀκούσῃ αὐτὲς τὶς φωνές, ποὺ ἔχετε σεῖς ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, οὔτε καὶ αὐτὲς τὶς φωνὲς λαμβάνουμε ἐμεῖς ὑπ' ὄψιν μας, οὔτε καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις θὰ ἀσχοληθῇ μὲ σᾶς ποὺ τὴν ὑβρίζετε, ὑβρίζετε ἕνα μεγάλο κράτος, ποὺ ἐπὶ τέλους δὲν σᾶς ἔκανε καὶ κακό, ἀλλὰ θέλει νὰ σᾶς κάνῃ καὶ καλό. Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς πηγαίνει στὸ Βελιγράδι. Πραγματικὰ εἶναι δικαίωμά του νὰ πάῃ ὅπου θέλει, ἀλλὰ πρέπει καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία νὰ ξέρῃ γιὰ ποίους λόγους πηγαίνει ἐκεῖ.

Κ. Π α π α β ό π ο υ λ ο ς. Γιατὶ ἐπῆγε ὁ Κροῦτσεφ καὶ ὁ Μπουλγκάνιν;

Ι. Π α π α λ ί ᾱ ς. Αὐτοὶ ἐπῆγαν, ἐφιλήθησαν μὲ τοὺς παλαιοὺς κομμουνιστάς. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα. Ὑστερώτερα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Τίτο ἐπῆγε στὴν Κριμαία καὶ πάλι ἐφιλήθησαν. Δὲν ἔπρεπε νὰ πᾶνε; Βέβαια ἡ Κυβέρνησι ποὺ πηγαίνει στὸ Βελιγράδι, ἐγὼ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θέλει νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τῶν μεμέτηδων. Δηλαδὴ ἡ Κυβέρνησι θέλει, γιατὶ τῆς τὸ ἐπιβάλλουν ξένα κράτη, νὰ συνεννοηθῇ μὲ τοὺς φίλους μας, ποὺ ἀνήκουν στὸν Ἑλληνοχριστιανικὸ πολιτισμό, μὲ τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι τόσα μᾶς ἔκαναν. Καὶ τοὺς βάζουν οἱ φίλοι σας οἱ Ἄγγλοι τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς πιέζουν νὰ διεκδικοῦν καὶ ἐδάφη Ἑλληνικά. Καὶ αὔριον, ἐὰν θὰ ἐπιτύχῃ καὶ θὰ τὰ διεκδικήσῃ ἡ Τουρκία καὶ θὰ σᾶς εἶπουν εἶσαστε μέσα εἰς τὸ NATO, γιατὶ ἀπὸ πάνω ἔρχονται Ρωσικὰ στρατεύματα, ἂς βάλουμε στὸν μεμέτη καὶ τὴν Μυτιλήνη καὶ τὴν Κύπρο. Αὐτὴ ἡ ἱστορία ἡ ἀντισοβιετικὴ ἔχει τὸν σκοπόν της. Νὰ μὴ πέφτετε στὴν παγίδα.

Δὲν πιστεύω ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑιοθετήσῃ τὸν θόρυβον, ὁ ὁποῖος σκοπίμως ἐδημιουργήθη καὶ τὰς ὕβρεις, αἱ ὁποῖαι ἐξετοξεύθησαν ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Δὲν θὰ ὑιοθετήσῃ τὰς φήμας ἐκείνας τῶν ἀνθρώπων ποὺ θέλουν τὴν ἐπέκτασιν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ δὲν ξέρω ποῦ ἀλλοῦ ἀκόμη. Αὐτὴ εἶναι, κύριοι, ἡ πραγματικότητα. Μὴ πίπτετε εἰς αὐτὴν τὴν παγίδα.

Τὸ ψήφισμα, τὸ ὁποῖον ἐπρότεινεν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων δὲν θίγει κανένα κόμμα. Δὲν πρέπει ὁ Κυπριακὸς Λαὸς νὰ ἔχῃ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἐνῶ ἐκεῖνος ἀγωνίζεται σεῖς ἐδῶ γελᾶτε καὶ ὑιοθετεῖτε πληροφορίες, οἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ ὑπονομεύσουν τὸ ἠθικὸν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Διὰ νὰ ἀποφύγωμεν αὐτὸ θὰ ψηφίσωμεν τὸ Ψήφισμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, καὶ πιστεύω ὅτι δὲν θὰ εὑρεθῇ Ἕλλην Βουλευτὴς ἐδῶ μέσα, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ τὸ ὑπογράψῃ. Ὁ κ. Κανελλόπουλος κατάλαβε ὅτι ὅταν ὑπογραφῇ τὸ Ψήφισμα αὐτό, τοῦτο θὰ σημαίνῃ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλλάδος, διότι ὅπως εἶπεν εἶναι δυνατὸν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῆς Κύπρου νὰ τὴν ἐπιτύχωμεν ἴσως ἐνωτέρα μὲ ἄλλον δρόμον. Ἀλλά, κύριοι βουλευταί, αὔριο δὲν θὰ μπορεῖτε νὰ τὴν πάρετε τὴν Κύπρο, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Κανελλόπουλος. Ἂν τὴν πάρετε θὰ τὴν πάρῃ ὁ ἀγωνιζόμενος Κυπριακὸς λαός, ὁ ὁποῖος θέλει καὶ βοήθεια. Μιὰ τέτοια βοήθεια εἶναι καὶ τὸ Ψήφισμα, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπῃ νὰ στείλῃ ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία ὁμόθυμος.

Τελειώνων λέγω, ὅτι, βέβαια, ἡ Κυβέρνησις θὰ κάνῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τῆς εἶπαν εἰς τὸ οὖς. Αὐτὸ τὸ «οὖ» εἶναι πραγματικὰ περίφημο εἰς τὴν καθομιλουμένην. Τὸ μεταχειρίζεται ἡ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ». Ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι κάποιος μπορεῖ νὰ κρεμασθῇ ἀπὸ τὸ οὖ, διότι τὸ ζήτημα τῆς ἀναβιώσεως τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου καὶ τῆς συνεργασίας μὲ τοὺς «Μεμέτηδες», εἶναι ἐναντίον τοῦ αἰσθήματος ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Δὲν δύνασθε, κύριε συνάδελφε, νὰ μεταχειρίζεσθε τοιαύτας ἐκφράσεις.

Ι. Π α π α λ ί ᾱ ς. Ὅταν ὁ κ. Κανελλόπουλος ὕβριζεν ἀπὸ ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς ἀγορεύσεώς του δὲν διεμαρτυρήθητε, κ. Πρόεδρε, καὶ διαμαρτύρεσθε τώρα ποῦ εἶπα «Μεμέτηδες», ἡ ὁποία ἄλλωστε δὲν εἶναι ὑβριστικὴ λέξις.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ΕΠΕΚ κ. Παπαπολίτης ἔχει τὸν λόγον.

Σ. Π α π α π ο λ ί τ η ς. Κύριοι βουλευταί, μολονότι πολλὰ καὶ ἐπείγοντα εἶναι τὰ ἐσωτερικὰ θέματα, τὰ ὁποῖα πιέζουν ἀσφυκτικῶς τὴν Νῶραν, ἐν τούτοις τὸ θέμα τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων, κατέχει τὸ κέντρον τοῦ Ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὁ σκληρὸς ἀγών, συνεχίζεται καὶ αἱ θυσίαι τῶν Κυπρίων προκαλοῦν τὴν συγκίνησιν τοῦ Πανελληνίου. Ἐκεῖ εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ βουνὰ τῆς μαρτυρικῆς μεγαλονήσου, μὲ τὸ αἷμα τῶν ἡρωϊκῶν τέκνων της, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος. Πίστις μου, κύριοι βουλευταί, εἶναι ὅτι τὰ ἐθνικὰ θέματα δὲν εἶναι, δυνατὸν νὰ ἀποτελέσουν θέματα ἐσωτερικῆς διαμάχης καὶ πρέπει ἀπομονούμενα ἀπὸ τὰ θέματα ταῦτα νὰ συζητοῦνται εἰς μίαν ἀτμοσφαῖραν ἀνατάσεως ἐθνικῆς καὶ μὲ ἀπόλυτον ἀντικειμενικότητα μὲ μοναδικὸν γνώμονα τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους. Πιστεύομεν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτὴν τὴν ὁποίαν πάντοτε ἐτηρήσαμεν. Καὶ βάσει αὐτῆς θὰ εἴπω δι' ὀλίγων τὰς ἀπόψεις μου ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν χειρισμόν του, τόσον ἀπὸ τὴν προηγουμένην Κυβέρνησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν. Δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ ὅτι τὰ σφάλματα, τὰ ὁποῖα διεπράχθησαν καὶ ἀπὸ τὴν μίαν Κυβέρνησιν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην, κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου θέματος, δὲν εἶναι οὔτε ὀλίγα οὔτε ἀσήμαντα. Δὲν ὑπάρχει, οὐδεὶς λόγος, κύριοι βουλευταί, νὰ ἀναφερθῶ εἰς ἕν πρὸς ἕν εἰς τὰ σφάλματα καὶ τοὺς κακοὺς χειρισμούς, οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἄλλωστε δυνατὸν νὰ συγκεντρωθοῦν καὶ νὰ ἀναχθοῦν εἰς δύο οὐσιώδεις καὶ ἀποφασιστικὰς ἀδυναμίας τῆς πολιτικῆς τῶν Κυβερνήσεων καὶ τοῦ Συναγερμοῦ καὶ τῆς σημερινῆς. Εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀφ' ἑνὸς σαφοῦς θέσεως σκοπῶν καὶ τακτικῆς καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀφ' ἑτέρου προπαρασκευῆς καὶ ἱκανοῦ ὁπλισμοῦ διὰ τὴν διαφώτισιν τῆς διεθνοῦς Κοινῆς Γνώμης, τόσον ἐπὶ τοῦ δικαίου τοῦ ἀγῶνος τῶν Κυπρίων, ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐνδιαφέροντος. Αἱ ἐλλείψεις αὐταί, κύριοι βουλευταί, παρὰ τὰς σημειωθείσας, εἰς τινας περιπτώσεις προόδους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῇ ὅτι ἐξέλιπον. Διὰ νὰ εἴμεθα ἀντικειμενικοὶ καὶ ἂν θέλωμεν νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς συμπεράσματα ἀσφαλῆ Κυβέρνησις καὶ ἀντιπολίτευσις πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠδυνήθη νὰ πείσῃ, οὔτε τὴν Ἑλληνικὴν Κοινὴν Γνώμην οὔτε τοὺς Κυπρίους, ὅτι παραμένει ἀμετάθετος καὶ ἀπαρασάλευτος εἰς τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας. Ἡ ταλάντευσις καὶ ἡ ἀσάφεια τῆς πολιτικῆς της δὲν νομίζω ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι δὲν ἔβλαψε τὴν ὅλην ὑπόθεσιν εἰς τὸ παρελθόν. Ἡ ἀδυναμία τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἐδημιούργει εἰς τὴν Κυβέρνησιν μίαν μεγάλην δυσχέρειαν ἀπὸ τοῦ νὰ εὕρῃ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος.

Καὶ ἐνῷ ἀπὸ μακροῦ εἶχε καταστῇ φανερόν, ὅτι τὸ θέμα τῶν Κυπρίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρῃ τὴν δικαίωσίν του καὶ ἑπομένως τὴν ἱκανοποίησίν του παρὰ εἰς τὴν ἀνοικτὴν πάλην, εἰς τὸ ἐλεύθερον πεδίον τοῦ ἀγῶνος τῆς συνελεύσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἡ Κυβέρνησις διστακτικὴ καὶ ἀμήχανος εἰς τὴν πάλην αὐτὴν ἄφηνε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὑπάρχει ἐνδεχομένως καὶ ἄλλος τρόπος ἀντιμετωπίσεως τοῦ θέματος ὁ δρόμος τῶν διμερῶν, ἢ τριμερῶν διαπραγματεύσεων, ὁ δρόμος τῆς μυστικῆς διπλωματίας. Καὶ ἔπρεπε, κύριοι βουλευταὶ νὰ ὑποστῇ ἡ ἰδία τὰς ἀπογοητεύσεις καὶ τὰς ἀποτυχίας τὰς ὁποίας ὑπέστη καὶ αἱ ὁποῖαι ἀπετέλεσαν ἰσάριθμα πλήγματα τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν, δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ μάχεται κατὰ τοῦ δυνάστου καὶ ταὐτοχρόνως νὰ διαπραγματεύεται μετ' αὐτοῦ. Μολονότι δὲ ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων ἔπρεπε νὰ ἔχῃ πείσῃ τοὺς πάντας περὶ τῶν διαθέσεων τῶν Ἄγγλων ἰμπεριαλιστῶν καὶ περὶ τοῦ ἐπικινδύνου τῆς διεξαγωγῆς διαπραγματεύσεων μετὰ τούτων, ἐν τούτοις αἱ ἀμφιβολίαι δὲν ἐξέλιπον ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπείσθη, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν τὸ θέμα νὰ λυθῇ διὰ τῶν διμερῶν ἢ τριμερῶν διαπραγματεύσεων, ἀλλὰ εἰς τὸ πεδίον τοῦ ἐλευθέρου ἀγῶνος τὸν ὁποῖον διεξάγουν οἱ δυναστευόμενοι λαοὶ διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν των.

Ὡμίλησεν ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν περὶ διαπραγματεύσεων καὶ ἠθέλησε νὰ κάμῃ κάποιαν διαστολὴν καὶ νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις αἱ ὁποῖαι νὰ καθησυχάσουν τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν.

Κύριοι βουλευταί, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθοῦν οἱαδήποτε διαπραγματεύσεις ἐκτὸς τοῦ πλαισίου τῶν ὑποχρεώσεων καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ο.Η.Ε. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διεξάγωνται συνεννοήσεις ἀπὸ θέσεως ἰσχύος τῆς Μ. Βρεττανίας. Εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ο.Η.Ε. δὲν δύναται κανὲν Ἔθνος μικρὸν ἢ μέγα νὰ ὁμιλῇ ἀπὸ θέσεως ἰσχύος παρὰ μόνον ἀπὸ τῆς θέσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ σεβασμοῦ καὶ ἀποδοχῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ Ο.Η.Ε. τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς, αὐτοδιαθέσεως τῶν λαῶν (χειροκροτήματα). Ἐὰν αἱ ἀπόψεις αὐταὶ ἐὰν αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ δὲν ἀποτελέσουν συνείδησιν διὰ τὴν Κυβέρνησιν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ διαμόρφωσις μιᾶς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἐμπεποτισμένης μὲ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὰ ἰδεώδη τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Εἶναι ἀληθές, κύριοι βουλευταί, ὅτι τὸν τελευταῖον καιρὸν ἐκαλλιεργήθη διεθνῶς πολὺ ἡ ἄποψις ὅτι τὰ μικρὰ Κράτη δὲν ἠμποροῦν νὰ μείνουν ἀνεξάρτητα. Ἀπὸ τὴν φλοροποιὸν ἀντίληψιν πρέπει νὰ μὴ κυριαρχῆται τὸ Ὑπουργεῖον μᾶς τῶν Ἐξωτερικῶν, διότι ἄλλως τε ὅλαι γύρω μᾶς ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἄποψις αὐτὴ μετ' ἀγανακτήσεως ἀπεδοκιμάσθη ἀπὸ ὅσους τοὺς μικροὺς λαοὺς τῶν ὁποίων ἡ πολιτικὴ ἐμπνέεται ἀπὸ ἕνα πνεῦμα ἐθνικῆς ὑπερηφανείας καὶ ἀνεξαρτησίας. Καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν μὲ συγκίνησιν καὶ θαυμασμὸν ἀναμιμνήσκομαι τόσον τοῦ Οὐγγρικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπέστη τὴν ἐπίθεσιν τῶν Ρωσσικῶν στρατευμάτων, ὅσον καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπέστη τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Ἀγγλογάλλων ἀποικιοκρατῶν.

Καὶ εἰσερχόμεθα, κύριοι βουλευταί, ἤδη εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τοῦ Κυπριακοῦ. Εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῇ, ἀνεξαρτήτως τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐνεγράφη, ὅτι ἀποτελεῖ βεβαίως ἕνα βῆμα. Εἴτε ὀφείλεται εἰς τὴν δραστηριότητα τῆς Κυβερνήσεως, εἴτε εἰς τὰ σφάλματα τῶν Ἀγγλογάλλων ἀποικιοκρατῶν, ἀποτελεῖ μίαν πρόοδον. Εὑρισκόμεθα σήμερον ἴσως πλησιέστερον εἰς τοὺς σκοπούς μας. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν τοῦτο νὰ μᾶς καθησυχάσῃ, διότι εὑρισκόμεθα ἀκόμη πολὺ μακρὰν ἀπὸ ἕνα εὐτυχὲς καὶ ἱκανοποιητικὸν τέρμα. Πρέπει νὰ γίνουν παρὰ πολλὰ ἀκόμη διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰσήλθομεν εἰς μίαν ἀσφαλῆ ὁδὸν ἀντιμετωπίσεως τοῦ θέματος τούτου. Καὶ εἶναι δυνατόν, κύριοι βουλευταί, ἐὰν λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὶς τὰς τελευταίας ἐξελίξεις, νὰ πιστεύσωμεν ὅτι δύνανται νὰ γίνουν παρὰ πολλά, ἀρκεῖ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπιδιώξῃ τοῦτο. Ἡ διεθνὴς κοινὴ γνώμη τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἁπλῶν ἀνθρώπων ἔσωσαν ἴσως τὴν εἰρήνην, εἴτε μὲ τὴν ἐνεργητικὴν εἴτε μὲ τὴν παθητικήν των ἀντίστασιν καὶ ἀπέδειξαν ὅτι τὰ ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας καὶ αὐτοδιαθέσεως τῶν δυναστευομένων λαῶν, εἶναι ἰσχυρότερα ἀπὸ τὰ ἰδιοτελῆ συμφέροντα τῶν δυναστῶν. Ὅλοι σας, κύριοι βουλευταί, παρακολουθεῖτε ὅτι πλαίσια παλαιὰ καὶ συνασπισμοὶ θραύονται καὶ διαλύονται. Αἱ διαφοροποιήσεις εἰς τὸν συσχετισμὸν τῶν δυνάμεων ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου διαγράφονται σαφῶς. Εἶναι φανερόν, ὅτι μέσα εἰς τὴν διαγραφομένην αὐτὴν πορείαν πολλοὶ καὶ ποικίλοι παράγοντες εὐνοϊκοὶ τῆς Κυπριακῆς ὑποθέσεως εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθοῦν. Περιττὸν εἶναι νὰ εἴπω πόσον χρήσιμον καὶ πόσον ἀπαραίτητον διὰ τὴν χώραν εἶναι νὰ ἀντιληφθῶμεν τοὺς παράγοντας αὐτοὺς καὶ νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν τὴν σημασίαν των. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς παραμονάς, ἀπὸ ἀπόψεως διεθνῶν ἐξελίξεων, πολιτικῶν ἀνακατατάξεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποτελέσουν τὴν ἀρχὴν ἀνακατατάξεων νὰ μεταβάλλουν τὴν σημερινὴν κρίσιν εἰς μίαν ἀφετηρίαν μιᾶς νέας καταστάσεως κυριαρχουμένης ἀπὸ τὰ ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας τῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ ὁριστικοῦ ἐξωστρακισμοῦ τῆς βίας.

Ἀλλὰ κύριοι βουλευταί, εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ πορεία τῶν γεγονότων αὐτῶν δὲν πρόκειται νὰ εἶναι ὁμαλή. Αἱ φάσεις τῆς κρίσεως θὰ εἶναι πολλαὶ καὶ ποικίλαι. Πρέπει ἑπομένως ὡς Ἔθνος νὰ ἀντιληφθῶμεν ἐγκαίρως, νὰ παρακολουθήσωμεν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἐπαρκῶς ὅλας τὰς κρισίμους φάσεις, διότι αἱ περιστάσεις εἶναι τόσον κρίσιμοι, καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων τόσον ραγδαία ὥστε μέγας εἶναι ὁ κίνδυνος νὰ ἀποβοῦν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν μοιραῖαι

διὰ τὰ ἐθνικά μας θέματα. Διὰ νὰ δυνηθῶμεν ὅμως νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν ὅλους αὐτοὺς τοὺς παράγοντας, διὰ νὰ δυνηθῇ ἡ Κυβέρνησις νὰ ὁδηγήσῃ τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, εἰς τὸν δρόμον τὸν ἀσφαλῆ, καὶ νὰ εὕρῃ τὴν δικαίωσίν του ὁ ἀγών, πρέπει νὰ θραύσῃ θὰ φθοροποιὰ πλαίσια τῆς νοοτροπίας καὶ τῆς ψυχώσεως τοῦ παρελθόντος. Ὁμολογῶ ὅτι ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐὰν δὲν ὑπέκρυπτε διὰ τῶν λόγων τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως ὡς διηυκρίνησε εἰς ἀπάντησίν του πρὸς τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων ὑπῆρξεν ἀτυχής.

Κύριοι βουλευταί, δὲν εἶναι δυνατὸν ἐπαναλαμβάνω νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἡ ἀρχὴ αὐτὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ ἀγὼν τῶν Κυπρίων νὰ εὕρῃ δικαίωσιν ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τοῦ ΟΗΕ τὴν μόνην ὁδὸν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἀπασχολήσω περισσότερον. Ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἐξαρτᾶται νὰ πείσῃ τὴν ἑλληνικὴν γνώμην καὶ τοὺς ἀγωνιζομένους Κυπρίους ὅτι ἐμμένει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας, Αἱ ἀσάφειαι οὔτε τὴν Κυβέρνησιν ἐξυπηρετοῦν οὔτε τὴν κοινὴν γνώμην καθησυχάζουν ἀλλὰ οὔτε τὸ ἐθνικὸν συμφέρον προάγουν. (χειροκροτήματα).

Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί! Τὰ γεγονότα ἐξελίσσονται ραγδαίως καὶ ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ εἶναι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἕτοιμη, παροῦσα καὶ ἄγρυπνος.

Κ. Τ σ α λ δ ά ρ η ς. Ὡς συνήθως ἀνέρχομαι ἐπὶ τοῦ Βήματος εἰς στιγμὴν καθ' ἣν τὸ θέμα εἶναι ἐξηντλημένον. Δὲν πταίει οὐδεὶς τὴν φορὰν αὐτήν. Πταίει ὁ κ. Πρόεδρος ποὺ παρενέβαλε τὸν κ. Κανελλόπουλον.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Σᾶς ζητῶ συγγνώμην, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σᾶς δώσω ἐξηγήσεις. Ὁ κ. Κανελλόπουλος εἶπεν ὅτι ἐξησφάλισεν...

Ι. Π α σ σ α λ ί δ η ς. Ὁ κ. Κανελλόπουλος σπεύδει νὰ πάῃ εἰς τὰς Πάτρας διότι αὔριον εἶναι ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ μὲ παρέσυρεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς καὶ μετὰ μὲ ἐγκατέλειψε καὶ ἔφυγε καὶ δὲν κάθησε νὰ μὲ ἀπούσῃ.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Κανελλόπουλος μὲ παρεκάλεσεν ἀφοῦ προηγουμένως ἐξησφάλισεν ἀπὸ τὸν ἀξιότιμον ἀρχηγὸν τῆς ΕΠΕΚ ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβῶ νὰ μεταβληθῇ ἡ σειρά του.

Σ. Π α π α π ο λ ί τ η ς. Ὁ κ. Κανελλόπουλος μοῦ εἶπεν ὅτι ἐξησφάλισε τὴν συγκατάθεσιν τοῦ κ. Πασσαλίδη.

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ἐγὼ δὲν ξέρω τί ἔγινεν. Ἔστειλα τὸν γραμματέα μου διὰ νὰ ἐρωτήσω τὸ θέμα τῆς προτεραιότητος.....

Κ. Τ σ α λ δ ά ρ η ς. Ἡ διεξαγομένη συζήτησις, κύριοι βουλευταί, διεξάγεται κατόπιν τῆς χθεσινῆς ἀποφάσεως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ταξειδίου τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς Βελιγράδι. Νομίζω ὅτι ὅσα χθὲς ὑπεστήριξα, αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα αὐρίως πρέπει νὰ ἀπασχολήσουν καὶ ἀκόμη τὴν Βουλήν. Ὑπεστήριξα δηλαδὴ χθὲς ὅτι πρὸ τοῦ ταξειδίου, διὰ λόγους σκοπιμότητος, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκουσθῇ ἡ Βουλή. Καὶ ἐπιμένω ἐπὶ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς διότι ἐὰν κατὰ τὸ ταξειδι αὐτὸ δὲν ἔχει ἡ Κυβέρνησις ἐκ τῶν προτέρων ἀποσαφηνίσει τὰς ἀπόψεις της τί πρόκειται νὰ ἀναμείνῃ ἐκ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ ὁμόρου κράτους ὑπάρχει κίνδυνος ἡ ἐξέλιξις τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ὡς τοῦτο ἐξετέθη καὶ ἀπὸ τοὺς προλαλήσαντας συναδέλφους ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἔχωμεν μίαν ἀπομόνωσιν μείζονα ἐκ τῆς ὁποίας δὲν γνωρίζομεν πῶς θὰ ἐξέλθωμεν. Ἡ Κυβέρνησις ἀπέναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔχει ἀναλάβει μίαν ὑποχρέωσιν κατὰ τὰς τελευταίας τουλάχιστον ἐκλογὰς νὰ διαχειρισθῇ τὸ ζήτημα ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἐφ' ὅσον ἡ μέχρι σήμερον πολιτεία της καθ' ἑκάστην ἀρίσταται τῆς θέσεως ταύτης, ἀρίσταται καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς ὁποίας ἔτυχεν ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ δημιουργεῖται τὸ περίεργον φαινόμενον εἰς τὰς στιγμὰς τὰς κρισίμους τοῦ Ἔθνους, τὸ Ἔθνος νὰ διοικῆται ἀπὸ Κυβέρνησιν ἡ ὁποία ἴσως καὶ ἐξ ἀνάγκης νὰ εὑρίσκεται μακρὰν τῆς ἐντολῆς τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἢ τὴν ὑποσχεθεῖσαν θέσιν ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Νομίζω ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἔχει ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τοῦ Σώματος καὶ τοῦ λαοῦ νὰ τηρήσῃ τὰς ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας ἔδωσε καὶ ὡς εἶπε καὶ ὁ κ. Κανελλόπουλος καὶ συμφωνῶ μὲ τὴν γνώμην του, ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων ποὺ μᾶς εἶπε περὶ Οὐγγαρίας καὶ Αἰγύπτου, συμφωνῶ μὲ τὴν γνώμην του ὅτι ἡ Κυβέρνησις τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ θελήσῃ νὰ ἀλλάξῃ πολιτικὴν θὰ ὀφείλῃ νὰ καλέσῃ τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς χώρας ἵνα καὶ μετ' αὐτοῦ συνεννοηθῇ ἐπὶ τῆς ἀκολουθητέας πολιτικῆς. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὑπάρχουν θεσμοὶ οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλουν τοῦτο καὶ οἱ ὁποῖοι πάντοτε ἐτηρήθησαν. Εἶναι ὁ θεσμὸς τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ τῆς προσκλήσεως τῶν τέως Πρωθυπουργῶν καὶ Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν ἡ ὁποία συνέρχεται ὅταν πρόκειται νὰ χαραχθῇ μία ἐξωτερικὴ πολιτική.

Δὲν νομίζω ὅτι ἀποτελεῖ μείωσιν τοῦ κυβερνητικοῦ γοήτρου ἂν ἀποβλέψητε καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ. Δὲν ἔχω νὰ τονίσω τοὺς κινδύνους οἱ ὁποῖοι ἐπικρέμονται ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος διότι τοὺς γνωρίζετε καλλίτερα ἀπὸ ἐμέ. Δεκατετράμηνος διακυβέρνησις τῆς χώρας εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς δὲν ἠνάγκασε τὸν Κυπριακὸν λαὸν νὰ ὑποχωρήσῃ. Καὶ ἂν δὲν ὑπεχώρησε τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν πατριωτισμόν του. Ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν πρὸ 14 μηνῶν ἡ ἀσκουμένη πολιτικὴ ἔχει ἄμεσον σκοπὸν νὰ πείσῃ τὸν Κυπριακὸν λαὸν νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ ὁ Κυπριακὸς λαὸς ὄχι μόνον δὲν ὑπεχώρησεν ἀλλὰ διεξαγάγει σκληρὸν ἀγῶνα διὰ τοῦ Μακαρίου καὶ διὰ τοῦ Διγενῆ. Θὰ κάμω μίαν ἔκκλησιν πρὸς ὑμᾶς. Ἐν ἡ περιπτώσει πράγματι ἀντιμετωπίζετε τὴν ἀνάγκην νὰ τροποποιήσητε τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἀνελάβατε ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ καλέσητε τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν καὶ νὰ εἰσηγηθῆτε μίαν γραμμὴν ἡ ὁποία τυχὸν ἐγκριθησομένη νὰ πραγματοποιηθῇ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ μόνον αὐτῶν. (Χειροκροτήματα).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Μπαλτατζῆς εἶναι ἀπών. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως θὰ ὁμιλήσῃ αὔριον.

Μεθ' ὃ, συνεπαίσει τῆς Βουλῆς καὶ περὶ ὥραν 00.15' πρωϊνήν, λύεται ἡ συνεδρίασις διὰ σήμερον καὶ ὥραν 6 μ.μ.

Ὁ Πρόεδρος Οἱ Γραμματεῖς

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΑ΄
30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1956

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Κων. Καραμανλῆς, ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς. (Πρόεδρ. Κυβερν.). Κύριοι βουλευταί, αἱ συζητήσεις ἐπὶ θεμάτων ἐξωτερικῆς πολιτικῆς πρέπει νὰ διεξάγωνται μὲ ἐξαιρετικὴν περίσκεψιν, ὄχι μόνον διότι τὰ θέματα αὐτὰ εἶναι σοβαρὰ καὶ ἐπηρεάζουν βασικὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ διότι οἱ ὁμιλοῦντες πρέπει νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψει των ὅτι δὲν ἀπευθύνονται μόνον εἰς τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἀλλὰ ἀπευθύνονται καὶ εἰς τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἶναι δυνατὸν πάντα τὰ λεγόμενα νὰ ἔχουν σοβαρὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Ἔθνους. Ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὰς σκέψεις αὐτὰς θὰ φροντίσω κατὰ τρόπον ὅσον ἐνεστι σαφῆ νὰ προσδιορίσω τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεώς μας ἐπὶ ὅλων τῶν Ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς χώρας καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀναπτύξω τὴν πολιτικήν μας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος.

Γνωρίζω κ. βουλευταί, ὅτι ἡ Κυβέρνησις, οἱαδήποτε Κυβέρνησις, δὲν δικαιοῦται νὰ ζητῇ ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευσιν νὰ χειροκροτῇ τὴν πολιτικήν της. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι δικαιοῦται νὰ διαμαρτύρεται ὅταν ἡ ἀντιπολίτευσις ἀναμφισβητήτους ἐπιτυχίας της, προσπαθῇ νὰ τὰς ἐμφανίζῃ ὡς συμφορᾶς. Τὰ ἀφορῶντα τὴν ἀποστολήν μας εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὰς ἐνεργείας τῆς ἀντιπροσωπείας μας διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ ἐξέθεσεν ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐπὶ

πῶν Ἐξωτερικῶν καὶ νομίζω ὅτι ἐξέθεσε ταῖς κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἔχῃ πεισθῇ ἡ ἀντιπροσωπεία ὅτι, λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους ἐπεδιώκαμεν, ἡ ἀποστολή μας ὑπῆρξεν ἀπολύτως ἐπιτυχής. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν ἡ ἐγγραφὴ ἐπετεύχθη μὲ προσπάθειαν τῆς Κυβερνήσεως ἢ ἐὰν συνέτρεξαν συμπτώσεις διεθνοῦς ἐξελίξεως, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ προσφυγή μας ἐνεγράφη, θέλω νὰ νομίζω ὅτι ἀποτελεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀποτελῇ μίαν ἱκανοποίησιν διὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν καὶ διὰ τὴν χώραν. Ἡ Ἀντιπροσωπεία μας ἐνεφανίσθη κατὰ τρόπον ὥστε νὰ καταστήσῃ αἰσθητὴν τὴν παρουσίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἕνα διεθνὲς Συνέδριον. Ἐπέτυχεν ἡ ἀντιπροσωπεία νὰ ἀνασύρῃ ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν τὸ Κυπριακόν, διότι λόγῳ τῆς παρεμβολῆς μεγάλων διεθνῶν γεγονότων, τὸ Κυπριακὸν εἶχεν ἀπωθηθῇ ἀπὸ τὸ προσκήνιον εἰς τρόπον ὥστε νὰ παρίσταται ἀνάγκη διὰ νὰ ἀπασχολήσωμεν τὴν διεθνῆ κοινὴν γνώμην μὲ αὐτό, νὰ προβῶμεν εἰς ὡρισμένας μεθοδικὰς καὶ ὠργανωμένας προσπαθείας.

Ἐκτὸς λοιπὸν τῆς προσπαθείας τὴν ὁποίαν κατεβάλομεν διὰ νὰ ἐμφανίσωμεν κατὰ τρόπον ἀξιοπρεπῆ τὴν χώραν μας εἰς ἕνα διεθνὲς Συνέδριον καὶ τῆς ἐπιτυχίας μας νὰ ἐγγράψωμεν τὴν προσφυγὴν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν δεχθεὶς πρόσκλησιν τοῦ Προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας νὰ συζητήσω μετ' αὐτοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεώς του, ἐκτὸς τοῦ θέματος τῆς Διεθνοῦς καταστάσεως μέσα εἰς τὴν ὁποίαν συμβαίνει καὶ ἡ χώρα μας νὰ ἔχῃ τὰ συμφέροντά της, νὰ συζητήσω, λέγω μετ' αὐτοῦ καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἰδιαίτερα θέματα τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν χώραν μας. Δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω τὴν ἀντιπροσωπείαν ὅτι κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, ὅπως τοῦ θέματος τῆς ἀσφαλείας, τοῦ οἰκονομικοῦ θέματος καὶ τοῦ θέματος τῆς Κύπρου, εὗρον ἀπόλυτον κατανόησιν ἀπὸ μέρους τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα). Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας μου ἀνεγράφησαν ὡρισμέναι ἀνακριβεῖς εἰδήσεις εἰς τὸν ἐγχώριον Τύπον. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ κάμω τὴν διευκρίνησιν, νὰ κάμω τὴν σαφῆ δήλωσιν ὅτι οὐδεμία δέσμευσις ἀνελήφθη, οὐδέν μοῦ ἐζητήθη, ἀλλὰ μοῦ προσεφέρθη μία ἀναμφισβήτητος κατανόησις δι' ὅλα τὰ θέματα τὰ ὁποῖα εἶχον τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ συζητήσω μετ' αὐτοῦ. Θὰ ἐπεδίωκον μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν νὰ ἐξάρω ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας τὴν συμπάθειαν καὶ τὸ ἰδιαίτερον προσωπικὸν ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἐπέδειξεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας Στρατηγὸς Ἀϊζενχάουερ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Δὲν θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ εἰς περισσοτέρας λεπτομερείας ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐν Ἀμερικῇ ἀποστολήν μας, διότι ὅπως εἶπον καὶ προηγουμένως ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διὰ μακρῶν ἀνέπτυξε τὰς προσπαθείας μας καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν.

Δεδομένου ὅμως ὅτι ἡ παροῦσα συζήτησις προεκλήθη ὄχι μόνον διὰ νὰ συζητηθῇ τὸ Κυπριακὸν θέμα, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ γίνῃ μία ἀνασκόπησις γενικῶς τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας εἰς μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα πρὸ μιᾶς πρωτοφανοῦς διεθνοῦς ἐντάσεως, θὰ ἤθελα δι' ὀλίγων ν' ἀναφερθῶ εἰς τὴν διεθνῆ κατάστασιν καὶ εἰς τὴν τοποθέτησιν τῆς Ἑλλάδος ἐν μέσῳ αὐτῆς.

Τὸν τελευταῖον καιρὸν παρατηρεῖται εἰς τὸν διεθνῆ ὁρίζοντα, ὅτι ἐδημιουργήθη εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις μία ἔνταση, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τὸ προηγούμενόν της ἀπὸ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου.

Πολλὰ εἶναι τὰ αἴτια τὰ ὁποῖα ὡδήγησαν εἰς τὴν ἔντασιν καὶ κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ βασικωτέρα αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἐξελίχθησαν, ὅπως ἐξελίχθησαν τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ τελευταῖος παγκόσμιος πόλεμος ἔληξεν κατὰ τρόπον ἀτυχῆ. Καὶ τοῦτο διότι δὲν κατεβλήθη προσπάθειαι νὰ ἀρθοῦν τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα ὡδήγησαν εἰς τὸν πόλεμον. Τὰ αἴτια τὰ ὁποῖα ὡδήγησαν εἰς τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἦσαν, τὸ ἔντονον αἴτημα διαφόρων λαῶν διὰ τὴν ἐλευθερίαν των καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν των, ἐπίσης δὲ ἡ ὕπαρξις τῆς κοινωνικῆς κακοδαιμονίας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ πόλεμος, ὁ ὁποῖος προεκλήθη ἀπὸ τὰς δικτατορίας, δικτατορίας, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἀντιδράσεις κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ, ἐκμεταλλευομένου τὴν κοινωνικὴν δυστυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ αἴτια αὐτὰ δὲν εἶχον τὴν φρόνησιν καὶ δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ τὰ θεραπεύσουν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχομεν μεταπολεμικῶς ἀχθῇ εἰς μίαν κατάστασιν, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ χειροτέρα τῆς προπολεμικῆς.

Τὴν κατάστασιν αὐτὴν τὴν ἐπεδείνωσαν προσφάτως ὡρισμένα πραξικοπήματα, τὰ ὁποῖα ἔφερον τὴν ἀνθρωπότητα ἐγγὺς τοῦ πολέμου, ὅπως τὸ πραξικόπημα τῶν Ρώσων εἰς βάρος τοῦ Οὐγγρικοῦ Λαοῦ καὶ τὸ πραξικόπημα τῶν Ἀγγλογάλλων εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι αἱ Δυνάμεις αὐταί, αἱ ὁποῖαι θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὴν πρωτοβουλίαν, εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς κατοχυρώσεως τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, ἐνήργησαν εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν κατὰ τρόπον ὥστε νὰ διασαλεύσουν τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ κόσμου διὰ μίαν σταθερὰν καὶ παγίαν εἰρήνην εἰς τὸ μέλλον. Ἐμπνεόμεναι ἀπὸ σκέψεις καὶ συμφέροντα καθαρῶς ἐγωϊστικά, ἐνήργησαν κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ ἀδιαφοροῦν διὰ τὰς συνεπείας τῶν ἐνεργειῶν των, συνεπείας αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τρομακτικαὶ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔλαβε σαφῆ θέσιν ἀποδοκιμάσασα ἀμφότερα τὰ πραξικοπήματα. Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀποκρούσῃ πᾶσαν αὐθαιρεσίαν καὶ πᾶσαν ἐκδήλωσιν βίας ὅθεν δήποτε προερχομένην. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προσδιορίζουσα τὴν πολιτικήν της διὰ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἔλαβε κατὰ τὴν συζήτησιν εἰς τὸν Ο.Η.Ε., ἀπεδοκίμασε τόσον τὸ πραξικόπημα τῶν Ἀγγλογάλλων εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ὅσον καὶ τὰς βιαίας ἐνεργείας τῶν Ρώσων εἰς βάρος τῶν Οὐγγρων. (Χειροκροτήματα).

Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἐν μέσῳ αὐτῆς τῆς διεθνοῦς κρίσεως προσδιορίζεται κατ' ἀρχὴν καὶ κατὰ βάσιν ἀπὸ τὰς ὑφισταμένας συμμαχίας της. Ἡ Ἑλλὰς ἀνήκει καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ NATO, δηλαδὴ πιστεύει ὅτι διὰ τῆς ἀμυντικῆς αὐτῆς συμμαχίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθεν μετ' ἐπίμονον προσπάθειαν, κατὰ ἕνα τρόπον, προστατεύει τὴν ἀσφάλειάν της.

Λυποῦμαι διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ εἴπω ὅτι τὸ NATO, συνεπείᾳ ὡρισμένων περιστατικῶν, τὰ ὁποῖα μετ' ὀλίγον θὰ μνημονεύσω, ὑπέστη ἕνα ἰσχυρὸν κλονισμόν, ὥστε νὰ δημιουργῆται ἀμφιβολία, ἐὰν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν ἐκείνην, διὰ τὴν ὁποίαν συνεστήθη.

Ὁ κλονισμὸς τῆς Ἀτλαντικῆς συμμαχίας ὀφείλεται εἰς δύο βασικὰ αἴτια: Κατ' ἀρχὴν ὀφείλεται εἰς τὸ Κυπριακὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον προεκάλεσε μίαν ἔντονον διένεξιν μεταξὺ Ἑλλάδος, Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας, καὶ ἤδη ὀφείλεται εὐρύτερον καὶ γενικώτερον εἰς τὸ πραξικόπημα τῶν Ἀγγλογάλλων εἰς βάρος τῆς Αἰγύπτου, τὸ ὁποῖον ἔφερεν εἰς ἀντίθεσιν τόσον τὴν Ἀμερικὴν μὲ τοὺς Ἄγγλους καὶ Γάλλους, ὅσον καὶ ἄλλας χώρας, αἱ ὁποῖαι ἐπροτίμησαν νὰ παραμείνουν εἰς τὴν διένεξιν αὐτὴν οὐδέτεραι.

Αὐτὰ τὰ δύο περιστατικὰ ἐκλόνισαν κατὰ τρόπον ἐπικίνδυνον τὴν Ἀτλαντικὴν συμμαχίαν. Πιστεύεται καὶ ἐλπίζεται ἀπὸ πολλοὺς καὶ ἐπιθυμῶ νὰ εἴπω ὅτι τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα ταύτην τρέφει καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὅτι θὰ ὑπάρξῃ τρόπος ἀποκαταστάσεως τῆς συμμαχίας αὐτῆς, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνω ἔχει συναφθῇ μὲ σκοποὺς ἀμυντικούς, ἔχουσα ὡς κύριον σκοπὸν τῆς προστασίας τῆς ἀσφαλείας τῶν ἐλευθέρων λαῶν.

Ἡ γνώμη μου, γνώμη τὴν ὁποίαν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπτύξω εἰς τὴν Ἀμερικήν, εἶναι ὅτι, διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ γόητρον τοῦ N.A.T.O., θὰ πρέπει τὸ N.A.T.O. νὰ διευρύνῃ τὰς ἁρμοδιότητάς του, εἰς τρόπον ὥστε, ἐκτὸς τῶν καθαρῶς στρατιωτικῶν, νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἁρμοδιότητας οἰκονομικὰς καὶ πολιτικὰς καὶ θὰ πρέπῃ τὸ N.A.T.O., νὰ εὕρῃ τὸ θάρρος νὰ καθιερώσῃ ἕνα σύστημα, τὸ ὁποῖον θὰ τοῦ ἐπιτρέπῃ, ὅταν ἀναφύωνται διαφοραὶ μετα-

ξὺ τῶν μελῶν του, νὰ ἔχῃ τὴν δυνατότητα νὰ τὰς ἐπιλύσῃ. Εἶναι ὁ μόνος τρόπος, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἠδύνατο ἡ συμμαχία αὐτή, ἐπὶ τῆς ὁποίας τόσαι ἐστηρίχθησαν ἐλπίδες, νὰ ἀποκατασταθῇ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν Χωρῶν—Μελῶν του..

Ἡ Ἑλλὰς ἐπίσης μετέχει τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου. Τὸ Βαλκανικὸν Σύμφωνον, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, συνήφθη μὲ πρωτοβουλίαν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ τρία μέλη τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου, ἀντιλαμβανόμενα ὅτι διὰ νὰ προστατευθῇ ἡ εἰρήνη τῆς Βαλκανικῆς, παρίστατο ἀνάγκη μιᾶς στενῆς συνεργασίας μεταξύ των, προῆλθον ἀπὸ τὸ 1953 εἰς τὴν σκέψιν τῆς συνάψεως αὐτοῦ. Καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὸ Βαλκανικὸν Σύμφωνον, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀσφάλειαν τῶν χωρῶν αἱ ὁποῖαι μετέχουν αὐτοῦ, ἐξυπηρετεῖ, κατὰ ἕνα τρόπον καὶ τὴν εἰρήνην τῆς Βαλκανικῆς καὶ γενικώτερον τὴν εἰρήνην τὴν παγκόσμιον.

Δυστυχῶς, ὅπως εἶναι γνωστόν, τὸ Βαλκανικὸν Σύμφωνον, συνεπείᾳ τῆς στάσεως, τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ἡ Τουρκία ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ἔχει περιέλθει εἰς ἀδράνειαν καὶ εὑρίσκεται αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς νεκρὸν σημεῖον.

Εἶμαι ὑποχρεωμένος, διότι ἐπίκειται τὸ ταξίδιόν μου εἰς Γιουγκοσλαυίαν καὶ διότι ἀπὸ πολλοὺς συναδέλφους ὑπεστηρίχθη ἡ ἄποψις ὅτι θὰ πρέπει, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, νὰ διεξαχθῇ συζήτησις εἰς τὴν Βουλήν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἔχῃ προσδιορισθῇ ἡ πολιτική, τὴν ὁποίαν θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλὰς ἔναντι τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου καὶ τῶν μετεχόντων εἰς αὐτὸ χωρῶν, εἶμαι ὑποχρωμένος καὶ θεώρω χρήσιμον νὰ προσδιορίσω ἀπὸ τοῦδε τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος ἐν προκειμένῳ.

Διεκηρύξαμεν κατ' ἐπανάληψιν ὅτι πιστεύομεν εἰς τὴν χρησιμότητα τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου, διότι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐνισχύει τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἑλλάδος, προστατεύει, τὴν εἰρήνην τῆς Βαλκανικῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ κρατήσωμεν τὸ Σύμφωνον τοῦτο εἰς νεκρὸν σημεῖον, ἐφ' ὅσον ἡ γείτων Τουρκία θὰ ἐξακολουθῇ νὰ τηρῇ τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν καθώρισεν ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. (Χειροκροτήματα).

Αὐτὸ δὲν ὀφείλεται εἰς λόγους ἀδιαλλαξίας, διότι εἰς τὴν διεθνῆ πολιτικήν, ὅταν πρόκειται νὰ κριθῇ θέμα ἔχον ἄμεσον σχέσιν μὲ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Χώρας, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ παραμερίζωμεν τὰ αἰσθήματα, νὰ κατευνάζωμεν τὴν ἀδιαλλαξίαν καὶ νὰ πράττωμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπαγορεύει τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ὀφείλεται εἰς μίαν προνοητικότητα, εἰς μίαν σωφροσύνην. Θὰ ἦτο ματαία ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου, ἐφ' ὅσον θὰ παρέμενεν ἐκκρεμὲς τὸ Κυπριακόν. Διότι τώρα, τοὐλάχιστον, διατηροῦμεν τὸ Βαλκανικὸν Σύμφωνον εἰς νεκρὸν σημεῖον, ἀλλὰ ἔχομεν τὴν ἐλπίδα ὅτι, προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ ἀναθεωρούσης τῆς Τουρκίας τὴν πολιτικήν της, θὰ καταστῇ δυνατὸν εἰς τὸ μέλλον νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἰσχύς του. Ἀλλά, ἐάν, χωρὶς νὰ τερματισθῇ ἡ ἐκκρεμότης τοῦ Κυπριακοῦ, προχωρήσωμεν εἰς ἀποκατάστασιν τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου, εἶναι δυνατὸν εἰς τὸ μέλλον νὰ ἀνατραπῇ τοῦτο, κατὰ τρόπον ἀθεράπευτον. Ἐπαναλαμβάνω, λοιπόν, ὅτι, δὲν εἶναι λόγοι ἀδιαλλαξίας ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μᾶς ὠθοῦν εἰς τὸ νὰ ἐπιθεικνύωμεν ἀπροθυμίαν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Βαλκανικοῦ Συμφώνου, ἀλλὰ λόγοι προνοητικότητος. Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ γείτων Τουρκία θὰ ἀντιληφθῇ τὴν μεγάλην σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει τοῦτο, τόσον διὰ τὴν ἰδίαν της ἀσφάλειαν, ὅσον, καὶ γενικώτερον, διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου καὶ θὰ θελήσῃ νὰ ἐπιθείξῃ κατανόησιν, αἰρομένων τῶν αἰτίων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκλόνισαν τὸ Βαλκανικὸν Σύμφωνον.

Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τοῦ Ἀραβικοῦ κόσμου ὑπῆρξε πολιτικὴ πλήρους κατανοήσεως, ὑπῆρξε πολιτικὴ σαφῶς φιλική. Δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω τὴν Ἀντιπροσωπείαν ὅτι οὐδεμία χώρα τῆς Εὐρώπης ἐμπνέει εἰς τοὺς Ἄραβας τόσην συμπάθειαν καὶ τόσην ἐμπιστοσύνην, ὅσην ἡ Ἑλλάς. Θέλω νὰ νομίζω ὅτι εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ στάσις, τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ἡ Χώρα μας κατὰ τὴν διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου διὰ τὸ Σουέζ. Ἡ Αἴγυπτος κατ' ἐπανάληψιν εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσῃ πρὸς τὴν Κυβέρνησίν μου τὰς εὐχαριστίας της, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκτίμησίν της διὰ τὴν στάσιν ἐκείνην, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀπέτρεψεν ὡρισμένας περιπετείας, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ ἡ Χώρα μας, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐξελίξεων, τὰς ὁποίας ἐσημείωσεν ἐν τῷ μεταξὺ τὸ πρόβλημα τοῦ Σουέζ. Ἔχω τὴν βεβαιότητα ὅτι αἱ σχέσεις μας μετὰ τῶν Ἀράβων θὰ ἀναπτυχθοῦν ἔτι περισσότερον, κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ δύνηται ἡ Ἑλλὰς νὰ ἀποτελῇ τὸν ἀσφαλῆ σύνδεσμον μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀσιατικοῦ κόσμου. Διότι ἡ Ἑλλὰς ὄχι μόνον εἶναι συμπαθὴς εἰς τοὺς Ἄραβας ἀλλὰ συμβαίνει νὰ ἐμπνέῃ εἰς τούτους καὶ ἐμπιστοσύνην, διότι, ὡς χώρα μικρὰ καὶ γείτων, δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος. Δηλαδὴ εἶναι διττὸς ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς συνδέεται καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ συνδεθῇ στενώτερον μετὰ τῶν Ἀράβων : Πρῶτον διότι εἶναι συμπαθής, λόγῳ τῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησε καὶ δεύτερον διότι συμβαίνει, ὡς Εὐρωπαϊκὴ χώρα καὶ μικρά, ὅπως εἶπον, εἶναι δι' αὐτοὺς ἀκίνδυνος.

Τὸν τελευταῖον καιρὸν κατεβλήθη προσπάθεια ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἀποκαταστάσεως σχέσεων μὲ τὰς χώρας ἐκείνας αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ παρελθὸν λόγῳ τῆς πολιτικῆς των εἶχον προκαλέσει μίαν κατάστασιν ἐχθρότητος μεταξὺ ἐκείνων καὶ τῆς χώρας ἡμῶν καὶ ἐννοῶ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ὅπως γνωρίζετε τὸν τελευταῖον καιρὸν κατεβλήθη προσπάθεια καὶ ἐπετεύχθη ἡ ἀποκατάστασις Διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τῆς Οὐγγαρίας. Μὲ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, πλὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ Ἀλβανίας, ἔχομεν Διπλωματικὰς σχέσεις καὶ οἰκονομικάς. Μὲ τὴν Σοβιετικὴν Ρωσσίαν διαλυομένων τῶν παρεξηγήσεων αἱ ὁποῖαι προῆλθον, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὸ εἴπω ἀπὸ συγκεκριμένας ἐνεργείας εἰς τὰς ὁποίας προέβη κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ Σοβιετικὴ Ρωσσία εἰς βάρος τῆς χώρας μας, κατέστη ἤδη δυνατόν, διαλυομένης τῆς ἀτμοσφαίρας αὐτῆς, νὰ δημιουργηθοῦν σχέσεις φιλικαί. Αὐτὸ βέβαια δὲν ὑποχρεώνει τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐὰν καὶ ὅταν ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις ἐνεργῇ κατὰ τρόπον ἄδικον, κατὰ τρόπον ἀπειλοῦντα τὴν παγκόσμιον Εἰρήνην διὰ τὴν διαφύλαξιν τῆς ὁποίας ἔχει πᾶν συμφέρον ἡ Ἑλλάς, δὲν ἐμποδίζει, λέγω, τὴν χώραν μας νὰ ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μετ' αὐτῆς καὶ νὰ ἀποδοκιμάζῃ τὰς ἐνεργείας της. Ἐν μέσῳ τῆς παρούσης Διεθνοῦς κρίσεως αὐτὴ εἶναι ἡ Ἐξωτερικὴ τοποθέτησις τῆς Ἑλλάδος.

Θὰ ἤθελα νὰ τονίσω μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν τοὺς δεσμοὺς οἱ ὁποῖοι συνδέουν τὴν χώραν μας μετὰ τῆς Μεγάλης Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας. Οἱ δεσμοὶ αὐτοὶ τὸν τελευταῖον καιρὸν καθίστανται στενώτεροι, διότι συνέπεσαν αἱ δύο χῶραι νὰ ἀκολουθήσουν τὴν αὐτὴν πολιτικὴν ἐνώπιον τῶν Η. Ε προκειμένου νὰ ἀποδοκιμάσουν τὰς ἐνεργείας ἄλλων συναμέων αἵτινες ἀπειλοῦν τὴν Εἰρήνην τοῦ κόσμου. Ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις τοὺς τελευταίους μῆνας ἠκολούθησε μίαν πολιτικὴν ἐνισχύσεως τῶν Η. Ε. καὶ ἀποδοκιμασίας πάσης ἐνεργείας ἀπειλούσης τὴν παγκόσμιον Εἰρήνην. Αὐτὸ συνιστᾷ μίαν πολιτικὴν ἡ ὁποία εἶναι συμφέρουσα εἰς τοὺς μικροὺς Λαούς. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ὁ λόγος, ἐπαναλαμβάνω, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι μικροὶ λαοί, ἔχοντες συμφέροντα νὰ διαφυλαχθῇ ἡ παγκόσμιος Εἰρήνη, εὑρέθησαν εἰς παράλληλον γραμμὴν μὲ τὴν Ἀμερικανικὴν Δημοκρατίαν κατ' αὐτὴν τὴν παγκόσμιον καὶ Διεθνῆ κρίσιν.

Αὐτά, κ. συνάδελφοι, εἶχον νὰ εἴπω ὅσον ἀφορᾷ τὴν Διεθνῆ κατάστασιν καὶ τὴν τοποθέτησιν τῆς Ἑλλάδος ἐντὸς τῆς παρούσης διεθνοῦς κρίσεως.

Ἀλλὰ μέσα εἰς αὐτὴν τὴν διεθνῆ κατάστασιν καὶ εἰς τὸ πλαίσιον αὐτὸ τῆς διεθνοῦς κρίσεως, ἡ Ἑλλὰς ἀντιμετωπίζει καὶ ἀγωνίζεται νὰ ἐπιλύσῃ ἓν μέγα ἐθνικὸν της θέμα, τὸ θέμα τῆς Κύπρου. Πρέπει, κύριοι συνάδελφοι, νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ εἴπω καὶ πρέπει νὰ ἀντιληφθῆτε ὅτι ἡ θέσις τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ Κυπριακοῦ θέματος εἶναι μειονεκτική. Καὶ εἶναι μειονεκτικὴ διὰ δύο λόγους: 1) Διότι ἡ Κυβέρνησις δὲν δύναται ἀζημίως διὰ τὸ θέμα νὰ ἀποκαλύψῃ ὅλας τὰς ἐνεργείας της καὶ 2) διότι ὡρισμένα λογικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ λεχθοῦν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς πολλάκις ἀσκουμένης ἐπὶ τοῦ θέμα-

τος αὐτοῦ δημαγωγίας, θὰ ἦτο δυνατόν ἀρνητικῶς, νὰ ἐνισχύσουν τὴν θέσιν τῶν ἐχθρῶν. Προτιμῶ ὅμως νὰ ὑφίσταμαι ἀδίκους ἐπικρίσεις καὶ προτιμῶ νὰ ἀφήνω νὰ δημιουργοῦνται ψευδεῖς ἐντυπώσεις εἰς βάρος τῆς πολιτικῆς μου, παρὰ νὰ εἴπω πράγματα τὰ ὁποῖα θὰ ἀνεκούφιζον μὲν τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ θὰ ἔβλαπτον τὸ μέγα Ἐθνικὸν θέμα. (παρατεταμένα χειροκροτήματα). Ἐλπίζω ὅμως ὅτι θὰ ἔλθῃ συντόμως ἡ στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ δύναμαι νὰ ὁμιλήσω ἐλευθέρως, ἀλλὰ καὶ ἀκινδύνως διὰ τὴν ὑπόθεσιν. Διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι διεξάγω σκληρὸν ἀγῶνα ἐν μέσῳ μυρίων δυσχερειῶν προκειμένου νὰ προωθήσω τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν καὶ συγχρόνως νὰ προστατεύσω τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ Ἔθνους. (χειροκροτήματα).

Ἐτόνισα, κύριοι συνάδελφοι, κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὸ ἐπαναλάβω καὶ τὴν ἐσπέραν ταύτην ὅτι τὸ Κυπριακὸν θέμα, εἶναι τὸ δυσκολώτερον πρόβλημα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τὸ ὁποῖον ἀντιμετώπισε ποτὲ ἡ Χώρα μας. Ἡ δυσκολία αὕτη ἔγκειται κυρίως α) εἰς τὸ ὅτι ἔχομεν ἰσχυροὺς καὶ δολίους ἀντιπάλους καὶ β) εἰς τὸ ὅτι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι, διὰ λόγους γενικωτέρου Ἐθνικοῦ συμφέροντος νὰ διεξάγωμεν τὸν ἀγῶνα ἐντὸς τῶν συμμαχιῶν μας καὶ γ) εἰς τὸ ὅτι ἡ προσφυγὴ ἐνώπιον τοῦ Ο.Η.Ε. ἔρχεται εἰς ἔντονον, εἰς ἀπόλυτον ἀντίθεσιν μὲ τὰς συμμαχίας μας. Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους παρίσταται ἀνάγκη νὰ γίνωνται λεπτοὶ καὶ προσεκτικοὶ χειρισμοί, ὥστε διὰ μέσου ὅλων αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν νὰ προάγεται τὸ Κυπριακὸν Θέμα, χωρὶς νὰ βλάπτεται τὸ γενικώτερον συμφέρον τοῦ Ἔθνους.

Κύριοι συνάδελφοι, ἡ πολιτική μας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ εἶναι σαφὴς καὶ σταθερά, ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ σαφὴς μία πολιτικὴ ἀφορῶσα ἐξωτερικὸν θέμα. Καὶ κάμνω τὴν προσθήκην αὐτὴν διότι ὅπως γνωρίζετε τὰ ἐξωτερικὰ θέματα δὲν ὑπόκεινται εἰς τὸν ἀπόλυτον ἔλεγχον τῆς Κυβερνήσεως. Ὅπως εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀναπτύξω καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν Βουλήν, τὰ ἐξωτερικὰ θέματα ἐπηρεαζόμενα ἀπὸ πολλοὺς παράγοντας καὶ πρὸ παντὸς ἐπηρεαζόμενα ἀπὸ τὰς διεθνεῖς ἐξελίξεις τὰς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορίσῃ ἡ πολιτικὴ μιᾶς χώρας διέρχονται ἀπὸ πολλὰς φάσεις, ἀπὸ πολλὰ στάδια καὶ πολλάκις ἀπαιτεῖ ἡ ἐπίλυσίς των μακρὸν χρόνον.

Ἡ πολιτική μας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, ἐπαναλαμβάνω, ὑπῆρξεν σαφής. Ἐφ' ὅσον διεξήγοντο διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Μακαρίου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρεῖχε σταθερὰν καὶ ἀνεπιφύλακτον συμπαράστασιν εἰς τὸν Μακάριον, εἰς τρόπον ὥστε διὰ λ)σμὸν καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐλευθερίαν του.

Ἀπαντῶν εἰς τὸν ἀξιότιμον Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, καὶ συγκεκριμένως ἐπὶ μιᾶς παρατηρήσεώς του, ὅτι ὁ Μακάριος διεξήγαγεν, ὅπως διεξήγαγε, τὰς διαπραγματεύσεις, διότι ὑφίστατο πίεσιν ἐξ Ἀθηνῶν, θὰ ἐπεθύμουν νὰ κάμω ὡρισμένας διευκρινίσεις πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων συμπληρῶν τὰ ὅσα εἶπεν ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀσκηθεῖσαν ἐξ Ἀθηνῶν πίεσιν, ἔκαμε τὴν διευκρίνισιν ὅτι ἡ πίεσις δὲν ἀφορᾷ κατὰ πρῶτον στάδιον τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν. Διότι γνωρίζει ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὅπως γνωρίζει καὶ ὁλόκληρος ἡ Βουλή, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἦρχισε τὰς διαπραγματεύσεις του μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως τὴν 4ην Ὀκτωβρίου, δηλαδὴ δύο ἡμέρας πρὶν σχηματισθῇ ἡ πρώτη ὑπ' ἐμὲ Κυβέρνησις. Συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῇ κανεὶς ὅτι ἡ Κυβέρνησίς μου, μὴ ὑπάρχουσα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦτο δυνατὸν νὰ ἀσκήσῃ πίεσιν ἐπὶ τοῦ Μακαρίου νὰ ἀναλάβῃ διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως.

Γ. Παπανδρέου. Αὐτὸ ἐλέχθη. Τὸ εἶπον.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Ἐπροχωρήσατε καὶ παραπέρω καὶ ἀνεφέρθητε εἰς τὴν ἀποστολὴν Λιάτη.

Γ. Παπανδρέου. Ἔχει καλῶς. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον τὸ εἶπον.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερνήσεως). Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ἀνεγνώρισεν ὅτι τὸ πρῶτον μέρος τῆς πιέσεως, ἐὰν ὑπῆρξε τοιαύτη πίεσις, δὲν ἀφορᾷ τὴν ἰδικήν μου Κυβέρνησιν. Ἀνεφέρθη ὅμως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀποστολῆς Λιάτη. Δὲν ἦτο δυνατὸν ὁ κ. Λιάτης, διακεκριμένος Διπλωμάτης καὶ ἔντιμος Ἕλλην πολίτης, φανατικὸς καὶ ἀδιάλλακτος εἰς τὸ θέμα τὸ Κυπριακόν, νὰ ἐστάλη ἀπὸ τὴν Κυβέρνησίν μου διὰ νὰ πιέσῃ τὸν Μακάριον νὰ συνεχίσῃ τὰς διαπραγματεύσεις.

Πίεσις ἄλλωστε ἐπὶ τοῦ Μακαρίου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀσκηθῇ διὰ δύο λόγους. Πρῶτον, διότι ὁ Μακάριος εἶναι ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δὲν δέχεται πιέσεις καὶ δεύτερον, διότι ἡ Κυβέρνησις ἐκείνη ἡ ὁποία θὰ ἀπεφάσιζε νὰ ἀσκήσῃ πίεσιν ἐπὶ τοῦ Μακαρίου, ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνατιναχθῇ ἀπὸ τὸν ἴδιον εἰς τὸν ἀέρα.

Ὁ Μακάριος ἤρξατο τῶν διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, διότι, ὡς γνωρίζετε, ἀπορριφθείσης τῆς προσφυγῆς μας ἐνώπιον τῶν Ἡν. Ἐθνῶν, διετυπώθη ἀπὸ μέρους τῶν Ἡν. Ἐθνῶν ἁπλῶς ἡ εὐχὴ ὅπως διὰ διαπραγματεύσεων ἐπιδιωχθῇ ἡ διευθέτησις τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Ἔπρεπε, λοιπόν, διὰ λόγους τυπικούς, ὅσον καὶ οὐσιαστικούς, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ ἀναλάβῃ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τὴν διεξαγωγὴν διαπραγματεύσεων. Συνεπῶς οὔτε ἠσκήθη, οὔτε παρίστατο ἀνάγκη νὰ ἀσκηθῇ πίεσις διότι, ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, συμμορφούμενος μὲ σύστασιν τῶν Ἡν. Ἐθνῶν καὶ ἐκπληρῶν ἐπιθυμίαν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ ὁ Ἐθνάρχης ἀνέλαβε μὲ ἰδικήν του πρωτοβουλίαν τὰς διαπραγματεύσεις.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀποστολὴν Λιάτη, ὁ κ. Λιάτης ἀπεστάλη πρῶτον, διότι ἔπρεπε νὰ ἐνημερωθῇ ἡ Κυβέρνησις ἐπὶ τοῦ σημείου εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκονται αἱ διαπραγματεύσεις καὶ δεύτερον, διότι ἔπρεπε νὰ ἐνημερώσῃ τὸν Μακάριον ἐπὶ τοῦ τί δύναται νὰ πράξῃ ἡ Κυβέρνησις περαιτέρω, διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ.

Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀποστολὴ τοῦ κ. Λιάτη καὶ δὲν ὑπῆρξεν ὡς τὴν ἀντιλαμβάνεται ἢ τὴν ὑποβάλλει ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀσγυρὸς τῶν Φιλελευθέρων. Ἐὰν συνέβη νὰ ἀναγραφοῦν εἰς τὸν Τύπον ὡρισμέναι εἰδήσεις, ὅπως συνήθως ἀναγράφονται καὶ αἵτινες ἐνεφάνισαν διάφορον τὴν ἀποστολὴν Λιάτη, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι αἱ εἰδήσεις αὗται ἀπέδιδον τὴν πραγματικότητα.

Ἀνεφέρθην εἰς τὰ περιστατικὰ αὐτά, διότι ἤμην ὑποχρεωμένος νὰ δώσω μίαν ἀπάντησιν εἰς τὸν κ. Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων καὶ νὰ ἀποδείξω ὅτι ὅταν ὁ Μακάριος μὲ ἰδικήν του πρωτοβουλίαν ἀνέλαβε νὰ διαπραγματευθῇ μὲ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὄχι μόνον δὲν ἤσκησεν ἐπ' αὐτοῦ πίεσίν τινα, ἀλλὰ παρέσχε πρὸς αὐτὸν ἀνεπιφύλακτον τὴν συμπαράστασίν της καὶ θὰ ἠδυνάμην νὰ εἴπω, μέχρι σημείου, ὥστε θὰ ἦτο δυνατὸν αὕτη νὰ ἐκτεθῇ.

Σ. Βενιζέλος. Κύριε Πρόεδρε, ἡ ἀρχὴ τῶν διαπραγματεύσεων ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς τότε Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως;

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Κύριες Πρόεδρε, δὲν γνωρίζω.

Σ. Βενιζέλος. Νομίζω ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ μᾶς τὸ εἴπῃ.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Εἶπον τὰ ἑξῆς. Ὁμιλῶν περὶ τῆς πολιτικῆς μας ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, εὑρέθην εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν διαπραγματεύσεων καὶ μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν νὰ ἀποκρούσω ἐπίκρισιν, ὅτι ἡμεῖς παρενέβημεν διὰ πιέσεων ἐπὶ τοῦ Μακαρίου. Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις ἤρχισαν δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ὑπ' ἐμὲ Κυβερνήσεως. Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἡ προηγουμένη Κυβέρνησις ὑπέβαλεν εἰς τὸν Μακάριον νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεξαγωγὴν διαπραγματεύσεων. Τονίζω λοιπόν, καὶ πάλιν τὴν διεξαγωγὴν διαπραγματεύσεων γεγονὸς ὅτι ὁ Μακάριος συμμορφούμενος μὲ σύστασιν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ἀπέρριψαν τὴν προσφυγήν μας, ὅπως ἐπιδιωχθῇ ἡ διευθέτησις τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, διὰ διαπραγματεύσεων καὶ προφανῶς ἐρμηνεύων τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἀνέλαβε τὴν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων.

Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ πολιτική μας, κατὰ τὸ στάδιον τῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ Μακαρίου καὶ Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως.

Μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Μακαρίου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατέθεσεν ἀμέσως προσφυγὴν ἐνώπιον τῶν Ἡν. Ἐθνῶν, τόσον διότι ἔπρεπε νὰ ἐνθαρρυνθῇ ὁ Κυπριακὸς Λαός, πιστεύων ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν ἐξετοπίσθη ὁ Μακάριος θὰ ἐξηκολούθη νὰ παρέχῃ τὴν συνδρομήν της, ὅσον καὶ διότι διὰ τῆς καταθέσεως τῆς προσφυγῆς ἠλπίζετο ὅτι θὰ ἀσκηθῇ μία πίεσις ἐπὶ τῆς Ἀγγλίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐπιδείξῃ αὕτη μεγαλυτέραν κατανόησιν ἀπέναντι τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ.

Ἀφ' ἧς συνελήφθη ὁ Μακάριος καὶ κατετέθη ἡ προσφυγή μας, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀκολουθεῖ παρὰ τὴν πολιτικὴν τοῦ Ο.Η.Ε. Οὐδεμία διεξήχθη διαπραγμάτευσις διότι ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις κατεχαμένη ἀπὸ μόνιμον ἀδιαλλαξίαν, οὐδεμίαν μᾶς ἔκαμε πρότασιν. Ὅλα ὅσα γράφονται ἢ λέγονται ἀναφέρονται εἰς καλοπροαιρέτους πρωτοβουλίας, φιλικῶν Κυβερνήσεων, πρωτοβουλίας αἵτινες ἔχουν κατατοπιστικὸν χαρακτῆρα.

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἐπιμένω, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεώς μου, ἀπὸ τῆς συλλήψεως τοῦ Μακαρίου, εἶναι πολιτικὴ Ο.Η.Ε. Χωρὶς νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὁ Ο.Η.Ε. εἶναι δυνατὸν νὰ δώσῃ ὁριστικὴν πλήρη καὶ ἱκανοποιητικὴν λύσιν εἰς τὸ θέμα τὸ Κυπριακόν, ἀπηυθύναμεν πρὸς αὐτὸν τὴν προσφυγήν μας καὶ θὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὴν συζήτησιν αὐτῆς. Θὰ ἐπιμείνωμεν δὲ εἰς τὴν συζήτησίν της διότι δὲν ὑπάρχει διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἄλλος τρόπος ἐπιδιώξεως ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ. Πιστεύω, ὅτι ἀνεξαρτήτως τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν διαθέτει ὁ ΟΗΕ νὰ λάβῃ ἀποφάσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντὸς νὰ ἐπιβάλῃ τὰς ἀποφάσεις του εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι μία ἀπόφασις τοῦ ΟΗΕ ἔχει τέτοιαν ἠθικὴν δύναμιν, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν τὰς διαπραγματεύσεις αὐτάς, τὰς ὁποίας ὑπὸ διαφορετικὰς συνθήκας διεξαγάγομεν, εὑρισκόμενοι εἰς θέσιν μειονεκτικὴν θὰ συνηθῶμεν νὰ τὰς διεξαγάγωμεν λέγω, κατὰ τρόπον περισσότερον πλεονεκτικόν.

Τὸν τελευταῖον καιρὸν ἡ ἀποτελεσματικότης τοῦ Ὀργανισμοῦ κατέστη περισσότερον ἀμφίβολος διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀποφάσεις τοῦ Ὀργανισμοῦ ληφθεῖσαι σχεδὸν κατὰ παμψηφίαν ἀγνοοῦνται ἀπὸ τὰς δυναμεις ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἀφοροῦν. Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἐλήφθησαν ἀπὸ τὸν ΟΗΕ ἀλλεπαλλήλοι ἀποφάσεις, εἰς βάρος τῆς Ρωσίας, εἰς βάρος τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Γάλλων, καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτὰς τὰς ἠγνόησαν αἱ χῶραι αὐταί, μολονότι ἐλήφθησαν μὲ πλειοψηφίαν κατὰ 90 ο)ο καὶ μολονότι ὑπεστηρίζοντο ἀπὸ Μεγάλας Δυνάμεις ὅπως ἡ Ἀμερικὴ καὶ αἱ Ἰνδίαι. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν, ἐπαναλαμβάνω, νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς προσπαθείας μας καὶ τὸν ἀγῶνα μας ὅπως γίνῃ δεκτὴ ἡ προσφυγή μας, διότι ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν θὰ ὑπάρξῃ πρακτικὸς τρόπος ἐπιβολῆς τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὀργανισμοῦ, ἡ Ἑλλὰς θὰ ἔχῃ δικαιωθῇ ἠθικῶς καὶ ἐπὶ τῆς Ἀγγλίας θὰ ἀσκηθῇ μία ἠθικὴ πίεσις, εἰς τρόπον ὥστε κάποτε νὰ δώσῃ ἱκανοποίησιν εἰς τὸν Κυπριακὸν Λαόν, ἀγωνιζόμενον διὰ τὴν ἐλευθερίαν του.

Ὅπως ἀνέφερον καὶ προηγουμένως, τὸ Κυπριακὸν Θέμα, μὴ ἐλεγχόμενον ἀπολύτως ἀπὸ τὴν Κυβέρνησίν μου καὶ ἐπηρεαζόμενον ἀπὸ πολλοὺς παράγοντας καὶ πρὸ παντὸς ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῆς διεθνοῦς καταστάσεως εἶναι ἓν θέμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι δυνατὸν, ἐκ τῶν προτέρων νὰ γνωρίζῃ κανείς, ποίας ἐπιδράσεις θὰ ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐξέλιξις τῆς διεθνοῦς καταστάσεως. Εἶναι δυνατὸν ἡ ἐξέλιξις τῆς διεθνοῦς καταστάσεως νὰ ἐπηρεάσῃ εὐεργετικῶς τὸ Κυπριακὸν Θέμα, ἀλλὰ εἶναι δυνατὸν ἐπίσης νὰ τὸ ἐπηρεάσῃ καὶ δυσμενῶς. Ἡ προσπάθεια τῆς Ἑλλάδος θὰ πρέπει νὰ συνίσταται, εἰς τὸ νὰ ἐπιδιώξῃ ὅπως, ἐν μέσῳ αὐτῆς τῆς διεθνοῦς ἐξελίξεως ἐπιλέξῃ τὴν κατάλληλον στιγμὴν τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀντιπάλου, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν λύσιν ἐκείνην ἡ ὁποία θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν Κυπριακὸν Λαόν. Ἐπαναλαμβάνω ὅμως, ὅτι ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν πρέπει νὰ εἶναι αὐτὴ ἡ προσπάθειά μας, δὲν δύναται κανεὶς ἐκ τῶν προτέρων νὰ προσδιορίσῃ τὰ ἀποτελέσματά της.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ μὴ ἀποδεχθῶ τὴν πρότασιν τοῦ ἀξιοτίμου Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων περὶ ψηφίσματος τῆς Βουλῆς. Ἡ πρότασις αὕτη, τόσον πολιτικῶς, ὅσον καὶ οὐσιαστικῶς, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀτυχής. Πολιτικῶς μὲν διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δεσμεύσῃ ἡ Βουλὴ Α PRIORI οἱαδήποτε Κυβέρνησιν, ἐπὶ τῆς πολιτικῆς, τὴν ὁποίαν θὰ ἀκολουθήσῃ ἐπὶ ἑνὸς θέματος ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν, δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν ἀπόλυτον ἔλεγχον αὐτῆς. Οὐσιαστικῶς δὲ διότι τὸ ψήφισμα τοῦτο θὰ καθίστα δύσκαμπτον τὴν πολιτικὴν οἱασδήποτε Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ καὶ θὰ παρημπόδιζε οἱασδήποτε πρωτοβουλίας πρὸς διαπραγμάτευσιν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας ὅτι εἶναι δυνατὸν τὸ Κυπριακὸν νὰ παραμείνῃ ἄλυτον ἐπὶ μακρὸν χρόνον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον νὰ δημιουργηθῇ ἀπὸ τοῦδε δέσμευσις εἰς τὴν διαχείρισιν αὐτοῦ. Ἐὰν ἡ πρότασις τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων ἔχῃ τὴν ἔννοιαν τῆς δεσμεύσεως διὰ τὴν ἀποφυγὴν τετελεσμένου γεγονότος, παρέχω ὑπευθύνως εἰς τὴν Βουλήν, τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἐὰν ὑπάρξῃ πρότασις ἐπιλύσεως τοῦ Κυπριακοῦ, ἀλλὰ πρότασις σοβαρὰ καὶ ἔντιμος, πρότασις παρέχουσα βάσιν πρὸς συζήτησιν, πρὶν ἢ ἀναλάβωμεν οἱανδήποτε δέσμευσιν θὰ τὴν θέσῃ ὑπ' ὄψιν τόσον ὅλων τῶν ἁρμοδίων πολιτικῶν παραγόντων τῆς χώρας, ὅσον καὶ τῆς Βουλῆς (χειροκροτήματα) καὶ πρὸ παντὸς θὰ ἐπιζητήσῃ νὰ ἔχῃ τὴν σύμφωνον γνώμην τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ὁποίου ἐπιμόνως ἀγωνίζεται (χειροκροτήματα). Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι μὲ τὰς προϋποθέσεις αὐτάς, δὲν συντρέχει λόγος νὰ δημιουργηθοῦν δεσμεύσεις, αἵτινες καθυστεροῦν ἅπαμπτον τὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ θέματος, οὐχὶ μόνον δὲν θὰ ἐξυπηρετήσουν τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ θὰ δημιουργήσουν προσθέτους δυσχερείας.

Κύριοι βουλευταί, νομίζω, ὅτι οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ κατηγορήσῃ τὴν Κυβέρνησιν διότι δὲν ἐπέτυχεν ἀκόμη τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ. Εἶναι περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω καὶ πάλιν τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας παρουσιάζει τὸ Θέμα, τοὺς σοβαροὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους συνεπάγεται ἡ διαχείρισίς του, τοὺς ἀπείρους παράγοντας οἱ ὁποῖοι τὸ ἐπηρεάζουν, τὰ πολλὰ καὶ μακρὰ στάδια ἀπὸ τὰ ὁποῖα διέρχεται, ὅπως ἄλλωστε συμβαίνει μὲ τόσα ἄλλα διεθνῆ προβλήματα, τὸ θέμα τῆς Τεργέστης, τὸ θέμα τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Γερμανίας, τὸ θέμα τῆς διενέξεως τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῶν Ἀράβων καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ὁποῖα χρονίζουν καὶ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιλύωνται καθ' ὃν τρόπον ἐπιθυμεῖ καὶ ἐπιδιώκει μία οἱασδήποτε Κυβέρνησις.

Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν ὅλων αὐτῶν τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας παρουσιάζει τὸ θέμα, νομίζω ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νὰ αἰσθάνεται ἱκανοποίησιν, διότι τὸ Κυπριακὸν εἰς τόσον βραχὺ χρονικὸν διάστημα, ἐσημείωσε σημαντικὴν πρόοδον. Μέχρι πρὸ ἔτους οἱ ἀντίπαλοί μας ἠρνοῦντο καὶ τὴν ὕπαρξιν κἂν τοῦ Κυπριακοῦ Θέματος καὶ τὸ θέμα αὐτὸ δὲν τὸ συνεζήτουν παρὰ μόνον οἱ Ἕλληνες. Ἤδη οἱ ἀντίπαλοί μας, ἔκαμαν ἀλλεπαλλήλους ὑποχωρήσεις καὶ ἤδη τὸ Κυπριακὸν συζητεῖται καὶ ἐξετάζεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον, ἀνεξαρτήτως τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἀντιμετωπίσωμεν εἰς τὸ μέλλον καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου τὸν ὁποῖον θὰ ἀπαιτήσῃ ἡ ἐπίλυσις ἡ ὁριστικὴ τοῦ θέματος, νομίζω ὅτι ὀφείλομεν, ὡς Ἔθνος, ὡς Χώρα, νὰ αἰσθανόμεθα ἱκανοποίησιν.

Κύριοι συνάδελφοι, ἐπιθυμῶ νὰ βεβαιώσω τὴν Βουλὴν ὅτι ἡ Κυβέρνησις διαχειρίζεται τὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν μὲ ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν, μὲ θάρρος καὶ μὲ σωφροσύνην καὶ ὅτι βῆμα πρὸς βῆμα, ἡμέραν πρὸς ἡμέραν, δημιουργεῖ τὰς προϋποθέσεις τῆς εὐτυχοῦς του ἐπιλύσεως. (Πρατεταμένα χειροκροτήματα).

Σ. Βενιζέλος. Κύριοι βουλευταί, ἤκουσα μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκαμεν ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν ἀμφισβητῶ, οὔτε τὰς προσπαθείας, οὔτε τοὺς κόπους τοὺς ὁποίους κατέ-

βαλλε διὰ τὴν προώθησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Νομίζω, ὅμως, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι δὲν ἐδώσατε ἱκανοποίησιν εἰς τὸ αἴτημα, τὸ ὁποῖον διετύπωσα χθὲς κατὰ τὴν χθεσινήν μου ἀγόρευσιν.

Ἐζήτησα ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι παραμένει εἰς τὴν γραμμήν, ἡ ὁποία ἐχαράχθη κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1954, κοινῇ συμφωνίᾳ ὅλων τῶν κομμάτων, ὅτι θὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ἐντὸς τακτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ. Βεβαίως, ὁ ἀξιότιμος κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας του, διεβεβαίωσεν τὴν Βουλὴν ὅτι οἱανδήποτε νέαν πρότασιν, εἴτε ἀλλαγὴν τῆς πολιτικῆς, θὰ τὴν ἔθετε ἐνώπιον τῶν ἁρμοδίων ὀργάνων τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς Χώρας. Θὰ παρακαλέσω, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἡ διαβεβαίωσις τὴν ὁποίαν ἐζήτησα καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις ἔχει προτάσεις, νὰ τὰς θέσῃ ὑπ' ὄψει τῶν ἁρμοδίων παραγόντων. Τοῦτο δὲ διὰ νὰ ἐχῇ σήμερον μίαν ὁμόφωνος ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας ἀπόφασις, ὅτι ἡ γραμμὴ παραμένει τοὐλάχιστον, τὸ γε νῦν, ἀμετακίνητος.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβ)σεως). Κύριε Πρόεδρε, σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν εὐκαιρίαν, τὴν ὁποίαν μοῦ δίδετε νὰ κάμω αὐτὴν τὴν διευκρίνησιν, διότι ὁμολογῶ ὅτι ὑπῆρξεν ἐκ μέρους μου ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου παράλειψις. Ἡ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει τὴν κατὰ τὸ συντομώτερον χρονικὸν διάστημα αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων. Τὸ τί δύναται νὰ ἐπιτύχῃ, εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θὰ προσδιορίσουν αἱ περιστάσεις, διότι εἰς τὴν πολιτικήν, κυρίως τὴν ἐξωτερικήν, δὲν πράττεται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλετε, ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύνασθε. Πάντως ἐδήλωσα εἰς τὴν Βουλήν, ὅτι ἐὰν ὑπάρξῃ πρότασις, διάφορος ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκομεν, θὰ τεθῇ αὐτή, ἡ πρότασις, ὑπ' ὄψει τῶν πολιτικῶν παραγόντων τῆς Χώρας καὶ τοῦ Σώματος, εἰς τρόπον ὥστε, ἐκτιμωμένων τῶν περιστάσεων τῆς στιγμῆς ἐκείνης, νὰ κρίνῃ τὸ Ἔθνος ἐὰν ἡ λύσις εἶναι συμφέρουσα ἢ ὄχι, (χειροκροτήματα) καὶ ἐὰν εἶναι συμφέρουσα θὰ τὴν ἀποδεχθῶμεν, ἐὰν δὲν εἶναι θὰ τὴν ἀποκρούσωμεν.

Θὰ ἐπεθύμουν, ὅμως, μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτήν, νὰ διαλύσω μίαν παρεξήγησιν, διότι εἶναι πολὺ ἐπιβλαβές, τὸ νὰ δημιουργοῦνται πλάναι γύρω ἀπὸ τὸ Κυπριακὸν θέμα. Κατ' ἐπανάληψιν ἐλέχθη εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην ὅτι ὑπόρχει συμφωνία ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου περὶ ἐπιδιώξεως αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας. Αὐτὸ εἶναι ἀναληθές. Ἀπὸ τὰ 4 Κόμματα, τὰ ὁποῖα ἐκλήθησαν νὰ διατυπώσουν, ἐν προκειμένῳ τὰς ὑπόψεις των, μόνον ὁ κ. Παπανδρέου καὶ ὁ κ. Μαρκεζίνης, διετύπωσαν τὸ αἴτημα τῆς ταχτῆς προθεσμίας, ὁ κ. Βενιζέλος καὶ ὁ κ. Παπαπολίτης ἐδήλωσαν ὅτι αὐτὸ εἶναι θέμα τὸ ὁποῖον θὰ συζητηθῇ. Ἔχω τὰ κείμενα ἐδῶ. Δὲν τὸ ἀνέφερον κατὰ τὸ παρελθὸν διότι δὲν ἤθελον νὰ δημιουργηθῇ ἐντύπωσις ὅτι δὲν εἴμεθα ὅλοι σύμφωνοι νὰ ἐπιδιώξωμεν μίαν ἱκανοποιητικὴν καὶ πλήρη λύσιν τοῦ θέματος. Ἀλλὰ ἐπειδὴ κατ' ἐπανάληψιν ἐγένετο ἐπίκλησις τῆς συμφωνίας αὐτῆς εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην καὶ ἐδημιουργήθη οὕτω γύρω ἀπὸ τὸ θέμα μία πλάνη, ὅτι δηλαδὴ ὑπάρχει δέσμευσις πρὸς ἐπιδίωξιν ταχτῆς προθεσμίας, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ κάμω σήμερον τὴν διευκρίνισιν αὐτὴν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας. (Χειροκροτήματα).

Μόνον ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐπιδεικνύει πραγματικὴν συνέπειαν, ἔχτοτε ἐτόνισε καὶ τονίζει, ὅτι πρέπει τὸ αἴτημά μας νὰ εἶναι ἡ ταχτὴ προθεσμία. Οἱ ἄλλοι, εἶπον ὅτι αὐτὸ θὰ ἐπιδιωχθῇ εἰς τὸ μέλλον.

Σ. Βενιζέλος. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, δὲν νομίζω, ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ οὐσιώδης εἰς αὐτὸ τὸ θέμα. Ἂν ἀναγνωσθῇ τὸ κείμενον, θὰ ἴδητε μάλιστα ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεμία διαφορά. Δὲν ὁμιλεῖ περὶ ταχτῆς προθεσμίας, ἀλλὰ περὶ ἐξασφαλίσεως τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρ. Κυβερνήσεως). Ὡμίλησαν περὶ ταχτῆς προθεσμίας, ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ ὁ κ. Μαρκεζίνης. Οἱ ἄλλοι, δὲν τὸ ἀπήτησαν. Ἔκαμα τὴν διευκρίνισιν αὐτήν, διὰ νὰ διαλυθῇ ἡ πλάνη, βάσει τῆς ὁποίας ἐτονίζετο διαρκῶς ὅτι ὑπάρχει συμφωνία, ἡ ὁποία δεσμεύει εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν Κυβέρνησιν.

Σ. Παπαπολίτης. Εὐχαριστῶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔδωσε τὴν ἀφορμὴν νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον, πράγματι, ὑπάρχει ἐγγράφως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὑπῆρξαμεν προνοητικοὶ καὶ διετυπώσαμεν ἐγγράφως τὰς ἀπόψεις μας. Θὰ παρακάλουν, εἰ δυνατόν, νὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀναγνώσω τὸ ἔγγραφον — σημείωμα, τὸ ὁποῖον τότε κατεθέσαμε καὶ τὸ ὁποῖον, νομίζω, πῶς θὰ λύσῃ πᾶσαν ἀπορίαν καὶ θὰ δώσῃ τὴν δέουσαν ἀπάντησιν καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὸ Σῶμα.

Ἀπόψεις τῆς ΕΠΕΚ ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς προτάσεως.

Τὰ ἀνακύπτοντα ἀπὸ τὴν πρότασιν θέματα εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ πρὸ πάσης ἀποδοχῆς τῆς προτάσεως δήλωσις τῆς Ἀγγλίας ὅτι ἀποδέχεται τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐπὶ τῆς Κύπρου. 2) ἡ πρόσκλησις τῶν Κυπρίων. 3) ἡ κατάθεσις ὁπωσδήποτε τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἐντὸς τῆς ταχτικῆς προθεσμίας καὶ 4) ἡ νομιμοποίησις τῆς συμμετοχῆς τῆς Τουρκίας.

Α) Τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ θέμα συζητήσεως καὶ τοῦτο διότι ἡ ἀρχὴ αὐτὴ ἐφαρμοσθεῖσα τὸ πρῶτον πρὸς ὄφελος τῆς Ἑλλάδος τὸ 1930 ἀπετέλεσεν ἔκτοτε ἀρχὴν διεθνοῦς πολιτικῆς, ἡ ὁποία μάλιστα ἀνεγνωρίσθη συμβατικῶς ὡς κανὼν τοῦ διεθνοῦς δικαίου οὐχὶ μὲν γενικῶς, ἀλλ' εἰδικῶς ὁσάκις προεβλέπετο ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἑκάστοτε ἰσχουσῶν διατάξεων.

Ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν ἀναδιωργάνωσε τὴν Εὐρώπην βάσει τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἐφαρμόσασα μάλιστα τὸ δημοψήφισμα ὡς μέσον ἐκδηλώσεως τῆς θελήσεως τῶν λαῶν.

Ἤδη διὰ τοῦ χάρτου τοῦ Ο.Η.Ε., ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἀνεγνωρίσθη πλέον ὡς γενικὸς παραδεδεγμένος κανὼν τοῦ δικαίου καὶ ἐπὶ πλέον δι' ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως προβλέπεται ὁ **τρόπος καὶ ἡ διαδικασία** τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ πρὸς ὄφελος τῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπέκτησαν ἀκόμη τὴν ἐλευθερίαν των. Τὰ ἄρθρα 1 καὶ 55 τοῦ χάρτου, ἀναγνωρίζουν ἀπολύτως τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἐπίσης ἀποφάσεις τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ 1952—1953 καλοῦν τὰ κράτη νὰ προβοῦν εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας διὰ νὰ ἀποζώσουν τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των ἀκόμη λαοὺς καὶ προτείνουν πρὸς τοῦτο τὸ δημοψήφισμα ἢ οἱονδήποτε ἄλλο δημοκρατικὸν μέσον.

Συμπέρασμα: Ὁ κανὼν αὐτὸς ὄχι μόνον γενικῶς ἀνεγνωρίσθη, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ διεκανονίσθη βάσει εἰδικῶν **διατάξεων.**

Τοιοῦτος κανὼν δὲν δύναται πλέον, ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συζητήσεως ἐπὶ πλέον δέ, ἀφοῦ ἡ παγκόσμιος συνείδησις ἐκύρωσε τοῦτο, ἡ διεθνὴς πρακτικὴ τὸ ἐφήρμοσε. Ὁ δὲ χάρτης Ο.Η.Ε., ρητῶς ἀναφέρει ὅτι οὐδεμία πλέον διάταξις ἰσχύει γενικὴ ἢ μερικὴ μεταγενεστέρα ἢ προγενεστέρα τῶν διατάξεων τοῦ χάρτου, ἐφ' ὅσον ἀντιτίθεται πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Αὐτὸ τὸ ὁποῖον δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συζητήσεως εἶναι ὁ τρόπος καὶ ἡ διαδικασία τῆς ἐφαρμογῆς ταύτης ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἐνδεχομένως δὲ καὶ ὁ λόγος τῆς ἐφαρμογῆς.

Οὐδεμία Κυβέρνησις οὔτε ἡ Ἑλληνικὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συζητήσῃ τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Συνεπῶς ὀρθῶς πρέπει νὰ προκληθῇ ἡ πρὸ τῆς Διασκέψεως ἢ τοὐλάχιστον κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν καὶ πρὸ πάσης ἄλλης συζητήσεως κοινὴ δήλωσις περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ.

Ἡ δήλωσις αὕτη νομιμοποιεῖ τὰ κράτη νὰ συζητήσουν περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς διαδικασίας ἐφαρμογῆς.

Β) Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν ἡ

πρόσκλησις τῶν Κυπρίων εἶναι ἀπαραίτητος διότι οὐδεμία ἀπόφασις νομιμοποιεῖται ἄνευ τῆς γνώμης τῶν ἐνδιαφερομένων.

Συνεπῶς πρόσκλησις πρέπει ἀπὸ τοῦδε νὰ σταλῇ εἰς τὸν Μακάριον διὰ νὰ εὑρίσκεται παρὸν κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν καὶ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς συζητήσεις καὶ ἀποσάσεις περὶ ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Τὸ μέλλον τῆς Κύπρου εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ τοῦ καὶ μόνου ἁρμοδίου.

Γ) Ἐπειδὴ αἱ συζητήσεις ὑπάρχει φόβος νὰ διακοποῦν, νὰ ναυαγήσουν ἢ καὶ νὰ παραταθοῦν πέραν τοῦ δέοντος, ἡ προσφυγὴ πρέπει νὰ κατατεθῇ ἐγκαίρως καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ χαθῇ ἡ προθεσμία μὲ τὴν ρητὴν δήλωσιν ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀποσύρῃ ταύτην ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον αἱ ἀρξάμεναι διαπραγματεύσεις καταλήξουν.

Τοῦτο δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὔτε πρᾶξις φιλική, οὔτε πρᾶξις προδικάζουσα τὴν διάσκεψιν, ἀλλ' ἁπλῶς μία ἐνέργεια στοιχειώδους προνοίας ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται πλὴν τῶν ἄλλων καὶ ἐκ τῆς δημιουργηθείσης ἐκρύθμου καταστάσεως εἰς τὴν Κύπρον.

Δ) Ἡ παρουσία τῆς Τουρκίας δὲν δύναται νὰ νομιμοποιηθῇ παρ' ἀφ' ἧς ἀναγνωρίσῃ καὶ αὐτὴ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ δικαιώματος τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου. Ἐφ' ὅσον, ὡς ἀνωτέρω οὐδεὶς δύναται νὰ συζητήσῃ τὸν κανόνα πολὺ περισσότερον ἡ Τουρκία ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, στερεῖται τοῦ δικαιώματος τούτου.

Ἡ παρουσία τῆς Τουρκίας νομιμοποιεῖται μετὰ τὴν δήλωσιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ τοῦτο διότι κέκτηται ἁρμοδιότητα νὰ συζητήσῃ περὶ τῆς γνησιότητος τῆς ἐκδηλώσεως τῆς βουλήσεως καὶ μετὰ ταῦτα περὶ τῶν εἰδικῶν δικαιωμάτων, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ἀναγνωρισθοῦν εἰς τὴν Τουρκικὴν μειονότητα τῆς Κύπρου. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι δυνατὴ ἡ νομιμοποίησις τῆς Τουρκίας κατὰ τὰς συζητήσεις περὶ τρόπου καὶ τῆς διαδικασίας τῆς ἐφαρμογῆς.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Θὰ ἤθελα νὰ δώσω μίαν ἐξήγησιν καὶ ἐπιφυλάσσομαι νὰ προσκομίσω τὰ σχετικὰ ἔγγραφα. Ὅταν ἐκλήθην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, διὰ νὰ δώσω τὴν γνώμην μου, ἐὰν ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν τριμερῆ διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου, ἤμην ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπίστευον, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν πρόσκλησιν. Ἐφ' ὅσον ἕως τότε ἐφέραμε τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, διότι ἡ Ἀγγλία ἠρνεῖτο νὰ ἔλθῃ εἰς συζητήσεις μαζύ μας καὶ ἦτο ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἡ Ἀγγλία ἔκαμεν αὐτὴν τὴν ὑποχώρησιν, δὲν ἦτο δυνατόν, ἀπέναντι τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης, νὰ τὸ ἀρνηθῶμεν. Ἐνθυμοῦμαι ὅμως καλῶς, ὅτι εἰς τὸν τότε Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, κ. Στεφανόπουλον, εἴπον ὅτι: προτοῦ μπῆτε εἰς οἱανδήποτε συζήτησιν. Θὰ ζητήσητε καὶ ἀπὸ τοὺς δύο συνομιλητάς, καὶ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Τουρκίαν, νὰ δηλώσουν ἂν δέχωνται τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ ἂν τὸ ἀρνηθοῦν, ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ μὴ μπῆτε εἰς καμμίαν συζήτησιν καὶ νὰ φύγετε. Αὐτὴ εἶναι ἡ τοποθέτησις τὴν ὁποίαν ἔκαμον. Συνεπῶς ἡ τακτὴ προθεσμία εἶναι ἴσως κάτι ὀλιγώτερον ἔναντι ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐγὼ τότε ἐζήτησα. Διὰ αὐτὸ θὰ παρεκάλουν καὶ πάλιν τὴν Κυβέρνησιν νὰ συμφωνήσῃ διὰ τὴν τακτὴν εὔλογον προθεσμίαν, καὶ ἐφ' ὅσον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως λάβει νέας προτάσεις, νὰ τὰς θέσῃ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡμῶν. Θὰ παρεκάλουν τοῦτο, ἵνα φαίνεται ὅτι εἶναι ὁμόφωνος ἡ γνώμη τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Π. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Κύριοι βουλευταί, ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀναφερόμενος εἰς τὴν χθεσινὴν ὁμιλίαν μου, ἔθεσεν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν ἰδικήν μου διαπίστωσιν, ὅτι ἠκούσθη ἐξ Ἀθηνῶν πίεσις ἐπὶ τοῦ Μακαρίου κατὰ τὸ στάδιον τῶν διαπραγματεύσεών του. Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ἐπὶ Ἐθνικῶν ζητημάτων ἐπιβάλλεται πλήρης συνείδησις εὐθύνης καὶ ἀκρίβεια κειμένων. Τὴν ἀπόδειξιν ἔδωσα χθὲς καὶ θὰ δώσω καὶ σήμερον πάλιν προσκομίζων τὰς ἀποδείξεις τῆς ἰδικῆς μου βεβαιώσεως.

Ἐπεκαλέσθην χθὲς τηλεγράφημα τοῦ Ἕλληνος Πρεσβευτοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τῆς 19 Νοεμβρίου 1955, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκθέτει τὴν συνομιλίαν του μὲ τὸν Ἀμερικανὸν Ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἐκ τοῦ κειμένου διαπιστοῦται ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἤσκησε πίεσιν ἐπὶ τοῦ Μακαρίου.

Ἀκούσατε τὸ κείμενον: «Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μοῦ προσέθεσεν, ὅτι πρέπει νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἀσκοῦντες πίεσιν, ἐκεῖνοι μὲν ἐπὶ τῶν Ἄγγλων καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸν Μακαριώτατον ἄνευ διακοπῆς.

Παρετήρησα ὅτι ἀπὸ μέρους μας τοῦτο ἔχει γίνει ἤδη ἀποτελεσματικῶς διότι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶχεν ἀποσύρει τὸ κεντρικὸν αἴτημα τῶν Κυπρίων προσδιορισμοῦ τακτῆς προθεσμίας αὐτοδιαθέσεως, ἐνῶ οἱ Ἄγγλοι ἐπιμένουν προτάσεις Λονδίνου».

Κύριοι βουλευταί, δικαιοῦμαι ἀπαντῶν εἰς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ὑποστηρίξω ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀνεκοίνωσα, ἐπιβεβαιοῦται ἀπολύτως ἐκ τοῦ κειμένου τὸ ὁποῖον καὶ πάλιν ἀνέγνωσα.

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς. (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Δὲν εἶπον ὅτι εἶναι ἀνακριβὲς αὐτό.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, διεμαρτυρήθητε ἀπόψε καὶ κατελογίσατε εἰς ἐμὲ εὐθύνην ὅτι ἀπέδωσα εἰς πίεσιν ἐξ Ἀθηνῶν τὰς διαπραγματεύσεις Μακαρίου. Καὶ χθὲς εἶχον ἐπικαλεσθῇ τὸ κείμενον καὶ παρ' ὅτι τὸ εἶχον ἐπικαλεσθῇ καὶ ἦτο γνωστὸν εἰς τὸ Σῶμα ἰσχυρίσθητε μόλα ταῦτα ἀπόψε ὅτι δὲν ἦτο ἀκριβές.

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς. (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Δὲν λέγω αὐτό, λέγω ὅτι δὲν θὰ ἠδυνάμην ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἔχω σαφῆ καὶ ὑπεύθυνον γνώμην, διότι, ἐπαναλαμβάνω, δὲν εἶναι ἐνέργεια ἡ ὁποία ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μου Κυβερνήσεως. Ἔτσι ἔχει τὸ θέμα.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Καὶ χθὲς προέβην εἰς αὐτὴν τὴν διευκρίνησιν. Ἐδήλωσα χθὲς ὅτι ἡ πρότασις Μακαρίου ἔγινε τὴν 4ην Ὀκτωβρίου, ἑπομένως δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. Καὶ διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἠσκήθη πίεσις ἐξ Ἀθηνῶν, δὲν εἶπον πίεσις ἐκ μέρους τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι καθόσον ἀφορᾷ τοῦτο τὸ θέμα, ἡ ἀκρίβεια εἶναι πλήρης.

Ὑπεστήριξα ἐπίσης ὅτι ἡ ἀποστολὴ Λιάτη ἡ ὁποία ἔγινεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἰδικῆς σας Κυβερνήσεως, κατὰ τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1955, ἀπέβλεπεν εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις Μακαρίου — Χάρτιγκ.

Καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτὸ ἔχω συναγάγει ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐκθέσεως Λιάτη, τὴν ὁποίαν τότε ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν— μας ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Καὶ δὲν δέχομαι νὰ τεθῇ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν, ἐὰν τεθῇ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν, ζητῶ ἡ ἔκθεσις νὰ κατατεθῇ ἀμέσως ἐνώπιον τοῦ Σώματος.

Ἰδοὺ κύριοι συνάδελφοι, ὅτι ὅσον ὑπεστήριξα χθὲς ἀποδεικνύονται ἀπολύτως ἀκριβῆ.

Καὶ σεῖς, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὀφείλετε τώρα νὰ ὁμολογήσητε ὅτι ὡμίλησα μὲ πλήρη ἀκρίβειαν καὶ μὲ συνέπειαν, ὅπως πάντοτε καὶ ὄχι μόνον εἰς μίαν περίπτωσιν.

Ἔρχομαι τώρα εἰς τὸ θέμα τῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως.

Κύριοι βουλευταί, προέβην χθὲς εἰς διάκρισιν μεταξὺ τῆς πολιτικῆς ἐντὸς τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τῆς πολιτικῆς ἐκτὸς τοῦ Ο.Η.Ε. Καὶ ὑπεστήριξα ὅτι ἀκόμη καὶ διὰ λόγους διεκνομικοὺς ἐντὸς τοῦ Ο.Η.Ε. εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἄλλη πολιτικὴ ἐκτὸς τῆς Αὐτοδιαθέσεως. Τὸ θέμα ἑπομένως τὸ ἐπίμαχον εἶναι ἡ πολιτική, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖται ἐκτὸς τοῦ Ο.Η.Ε. Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Διεξάγονται διαπραγματεύσεις ἐκτὸς τοῦ Ο.Η.Ε.;

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶπε: «Δὲν ὑπάρχει προσφορὰ διαπραγματεύσεων». Πράγματι δὲν διεξάγονται διαπραγματεύσεις, διότι δὲν ὑπάρχει ἀπὸ μέρους τῆς Μεγ. Βρεταννίας προθυμία διαπραγματεύσεων.

Καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει συνομιλητής, φυσικὰ δὲν ὑπάρχουν καὶ διαπραγματεύσεις. Ἐὰν ὅμως δὲν ὑπάρχουν διαπρα-

γματεύσεις, ὑπάρχουν ὅμως ἐπανειλημμέναι δηλώσεις μελῶν τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ αὐτὰς ἐπεκαλέσθην χθὲς ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ ἀπέδειξα ὅτι οὐδαμοῦ εἰς αὐτὰς ἀναγράφεται τὸ αἴτημα τῆς εὐλόγου ταχτῆς προθεσμίας. Ὅπως ἐπίσης ἀπόψε οὐδέποτε τὸ ἀνέφερεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Πρ. Κυβερνήσεως). Πρέπει νὰ κάμω μίαν διευκρίνησιν: Ἤδη ἔδωκα ἐπ' αὐτοῦ μίαν ἀπάντησιν προκληθεὶς ἀπὸ τὸν κ. Βενιζέλον.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Ποίαν ἀπάντησιν;

Κ. Κ α ρ α μ α ν λ ῆ ς (Πρ. Κυβερνήσεως). Ἐδήλωσα ὅτι αὐτὸ ὑπῆρξε μία παράλειψίς μου καὶ ἀπαντῶν εἰς μίαν ἐρώτησιν τοῦ κ. Βενιζέλου εἶπον ὅτι καὶ ἐκτὸς τοῦ Ο.Η.Ε. ἐπεδιώκομεν τὴν εἰς τὸ συντομώτερον χρονικὸν διάστημα αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων. Ἀλλὰ προσέθεσα: Τὸ τί θὰ ἐπιτύχωμεν, εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα ἐκ τῶν προτέρων νὰ γνωρίζωμεν.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Θὰ ἔλθω καὶ εἰς αὐτό.

Καὶ ὑπέμνησα χθές, ὅτι ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀντὶ νὰ κάμῃ λόγον περὶ εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας, ἐφεύρε τὸν ὅρον τοῦ «μηχανισμοῦ» διὰ τοῦ ὁποίου θὰ καθωρίζετο ὁ χρόνος τῆς αὐτοδιαθέσεως...

Καὶ ἔρχομαι εἰς τὸ ζήτημα τῆς εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας. Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅτι ἡ εὔλογος καὶ ταχτὴ προθεσμία δὲν εἶχε τότε ἐγκριθῆ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα κόμματα. Καὶ ἐὰν ὅμως τότε δὲν εἶχε κατ' αὐτὸν τὸν ὁραστικὸν τρόπον διατυπωθῆ, ἔκτοτε ὅλα τὰ κόμματα εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις των ἐπεβεβαίωσαν αὐτὴν τὴν κοινὴν γραμμὴν τῆς εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας. Καὶ κατέστη ἔκτοτε κοινὸν αἴτημα, κατέστη κοινὴ πολιτικὴ ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς Χώρας. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Κ. Μ η τ σ ο τ ά κ η ς. Καὶ τὸ ἐπιβεβαιώνουν καὶ σήμερον.

Γ. Π α π α ν δ ρ έ ο υ. Καὶ ἔρχομαι τώρα, κύριοι βουλευταί, εἰς τὸ θέμα τοῦ ἰδικοῦ μου ψηφίσματος.

Ἐπιθυμῶ νὰ ὑπενθυμίσω εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν ψηφίσματα τίθενται ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ ἐγκρίνονται. Ἐπανειλημμένως τὸ Σῶμα ἐξεδηλώθη ὑπὲρ τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος καὶ ἐξέδωκε Ψηφίσματα ὑπὲρ τῆς Αὐτοδιαθέσεως. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν Ψήφισμα Αὐτοδιαθέσεως ἀποκρούεται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Χώρας! (Χειροκροτήματα). Ποῖον εἶναι τὸ ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον ἐπικαλεῖται ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως; Λέγει: «Εὑρισκόμεθα εἰς μίαν συγκεχυμένην πολιτικὴν περίοδον. Ἐπιδιώκομεν τὸ μέγιστον. Δὲν γνωρίζομεν τί θὰ ἐπιτύχωμεν καὶ διὰ τοῦτο ἀποφεύγομεν τὴν δέσμευσιν».

Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι ὁ σκοπός της εἶναι ἀμετανόητος: Ἡ αὐτοδιάθεσις. Θέλει ὅμως νὰ ἔχῃ ἐλευθερίαν μέσων. Ἀλλὰ τὸ Ψήφισμα δὲν προσδιορίζει μέσα. Προσδιορίζει σκοπούς. Καὶ ὅμως συναντᾷ τὴν ἄρνησιν τῆς Κυβερνήσεως. (Χειροκροτήματα).

Εἶπεν ἀκόμη ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ δεσμεύσεις. Ἀλλὰ ὑπάρχουν ἤδη δεσμεύσεις, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως: Εἶναι ἡ δέσμευσις τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπεσχέθητε τὴν Αὐτοδιάθεσιν. (Χειροκροτήματα). Εἶναι ἡ δέσμευσις τοῦ μαχομένου τμήματος τοῦ Ἔθνους. Ἀπέναντι τῆς ἱστορικῆς συνειδήσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ὅσον καὶ ἂν ἀποφεύγετε τὴν δέσμευσιν τοῦ Ψηφίσματος, αὐτὴν τὴν δέσμευσιν τὴν πολιτικήν, τὴν ἐθνικήν, τὴν ἱστορικὴν δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τὴν ἀποφύγετε!..... (Χειροκροτήματα). Καὶ προκαλεῖ καὶ ἔκπληξιν καὶ λύπην ὅτι εἶναι δυνατὸν Ψήφισμα μὲ τὴν Αὐτοδιάθεσιν, μὲ αὐτὸ καὶ μόνον τὸ περιεχόμενον, νὰ ἀποκρούεται ἀπὸ τὸν ἡγέτην τῆς πλειοψηφίας!...

Εἶπεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως: «Ἐὰν αἱ περιστάσεις ὑπαγορεύσουν μεταβολὴν τῆς πολιτικῆς, θὰ ἔλθω ἐνώπιον τοῦ Σώματος». Ἀλλὰ τότε, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἀφοῦ πρόκειται εἰς περίπτωσιν μεταβολῆς νὰ ἐλθετε ἐνώπιον τοῦ Σώματος, διατί σήμερον δὲν παντηγορίζετε τὴν ὁμόφωνον ἔγκρισιν αὐτοῦ τοῦ Ψηφίσματος;

Καὶ ἂν αἱ περιστάσεις καθ' ὁδὸν δημιουργήσουν νέαν πραγματικὴν κατάστασιν, ἐδῶ ὑπάρχει τὸ Κοινοβούλιον, ἐδῶ ὑπάρχει ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεία, ἡ ὁποία θὰ κρίνῃ τὴν νέαν πραγματικὴν κατάστασιν πρὸς τὴν ὁποίαν θὰ προσαρμοσθῇ. (Χειροκροτήματα).

Ὅταν αἱ ἐπιφυλάξεις, κύριοι βουλευταί, ἐκδηλοῦνται ἐκ τῶν προτέρων, καὶ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ ἀγών, ὀνομάζονται ἡττοπάθεια. Καὶ ἡ ἡττοπάθεια εἶναι βαρεῖα εὐθύνη. Ὅταν ἡ συναγωγὴ τῶν ἐπιφυλάξεων, τῶν συνθηκολογήσεων, συμβαίνῃ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐνώπιον νέας πραγματικῆς καταστάσεως, ὀνομάζονται ἀνάγκη, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ Θεοὶ πείθονται. Αὐτὴ εἶναι ἡ θεμελιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἐπιφυλάξεων ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων. Ἐκ τῶν προτέρων ὀφείλει νὰ ὑπάρχῃ μόνον αἰτιοδοξία. (Χειροκροτήματα). Ὀφείλει νὰ ὑπάρχῃ μόνον ἀνεπιφύλακτος διακήρυξις τοῦ αἰτήματος τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ διότι ἡ Κυβέρνησις ἐκδηλώνει αὐτὸν τὸν δισταγμόν, αὐτὴν τὴν δυσπιστίαν πρὸς τὸ αἴτημα, αὐτὴν τὴν ἄρνησιν, ἐκφράζω τὴν ἐλαφρίαν μου λύπην. Οὐδέποτε ὑπελόγιζα, ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκρουσθῇ ψήφισμα διακηρύξεως τῆς ἑνότητος τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος πληροφορούμενος ὅτι τοιοῦτο ψήφισμα δὲν εὗρεν ὁμόφωνον ἔγκρισιν, εὐλόγως θὰ αἰσθανθῇ ἐλαφρίαν ἀνησυχίαν.

Ἰδού, διατί, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, σᾶς ἀπευθύνω καὶ πάλιν τὴν πρόσκλησιν, ἐν ὀνόματι τοῦ γενικωτέρου ἐθνικοῦ συμφέροντος, νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ὁμόφωνον ἔγκρισιν. Ἐὰν δὲν ἀποδεχθῆτε τὴν ὁμόφωνον ἔγκρισιν, δὲν πρόκειται νὰ ζητήσωμεν ἡμεῖς ὀνομαστικὴν ψηφοφορίαν. Ἐκ τοῦ κειμένου συνάγεται ὅτι μόνον ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ὁμόφωνος ἡ ἔγκρισις ἡμεῖς τὸ δεχόμεθα. Διότι μόνον τότε ἐπιτελεῖ τὴν ἀποστολήν του τὸ ψήφισμα. Ἀναγράφει τὸ ψήφισμα: «Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων διακηρύσσει ὁμοφώνως .....». Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ὑπάρξῃ ψηφοφορία, δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία. Καὶ τότε ὄχι δὲν ὠφελεῖ ἐλάπτει τὸ ψήφισμα. Μίαν ὠφέλειαν ἔχει: Ἐὰν προέλθῃ ἀπὸ τὴν ὁμόφωνον ἔγκρισιν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Καὶ αὐτὴν τὴν ὁμόφωνον ἔγκρισιν ἐν ὀνόματι τοῦ Ἔθνους, ἐν ὀνόματι τοῦ μαχομένου τμήματος τοῦ Ἔθνους, τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ζητῶ ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν. (Ζωηρὰ χειροκροτήματα ἐκ τῆς Ἀντιπολιτεύσεως).

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, ἔχει τὸν λόγον.

Γ. Κ ω ρ τ ά λ η ς. Κύριοι βουλευταί, νομίζω ὅτι ἡ ἀγόρευσις τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ἐπιφράγισις τῶν ὅσων ὑπέθεσα χθές. Ποία ἦτο ἡ γραμμὴ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὁλοκλήρου χθές; **Ὅτι ἐγκατελείφθη τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας.** Τί ἀπήντησεν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως σήμερον; Πρῶτον ἀναθεωρεῖ τὴν ἀποτέλεσμα πολιτικὴν διὰ λόγους ταχτικῆς καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀνατρέψῃ τὸ γεγονὸς ὅτι κατ' Αὔγουστον τοῦ 1955 ὑπῆρξεν ὁμοφωνία τῶν κομμάτων διὰ τὴν γραμμὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας. Ἀλλὰ ὅπως πολὺ ὀρθῶς ἐλέχθη καὶ ἂν κατ' Αὔγουστον τοῦ 1955 δὲν ὑπῆρξεν ὁμοφωνία ἢ δὲν ὑπῆρξεν, ὅπως λέγει ὁ κ. Πρόεδρος, πλήρης ὁμοφωνία, ἀναμφισβητήτως ἔκτοτε ἡ σαφὴς ἀντίληψις καὶ ἐκδήλωσις ὁλοκλήρου τοῦ Σώματος εἶναι ὅτι ἡ αὐτοδιάθεσις πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας. Λυποῦμαι πολὺ διότι ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐξηυθένησε τὴν θέσιν του καὶ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἀκόμη, διότι ὅταν ἀπορρίπτῃ τὴν πρόταξιν περὶ σαφοῦς καθορισμοῦ τῆς ἐντὸς εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας αὐτοδιαθέσεως ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 προσφυγή του εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν θὰ ἔχῃ τὸ κῦρος τὸ ὁποῖον εἶχεν ἕως τώρα.

Ε. Α ἐ ρ ω φ (Ὑπ. Ἐξ.). Ζητοῦμεν τὸ περισσότερον, ζητοῦμεν τὸ ἄμεσον.

Σ. Βενιζέλος. Είναι άνευ περιεχομένου.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Υπουργέ, σας περιέγραψα καὶ σᾶς εἶπον ὅτι ζητεῖτε εἰς μὲν τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη τὸ ἄμεσον, ζητεῖτε δὲ τὴν ἐπ' ἀόριστον ἀναβολὴν τοῦ ζητήματος διὰ τῶν σημερινῶν δηλώσεων τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱοσδήποτε θέλει νὰ σᾶς πολεμήσῃ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη θὰ ἀναφερθῇ εἰς τὴν σημερινὴν συζήτησιν ὅπου θὰ ἐμφανισθῇ ἡ Κυβέρνησις λέγουσα ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ταχτὴν καὶ εὔλογον προθεσμίαν λόγῳ τῶν περιπλόκων διεθνῶν περιστάσεων καὶ ὡς ἐκ τούτου θέλει μίαν ἐλευθερίαν διαπραγματεύσεων, προφανῶς διὰ νὰ ζητήσῃ ὀλιγώτερα ἀπὸ τὴν ταχτὴν καὶ εὔλογον προθεσμίαν. Ἄρα καθ' οἱανδήποτε λογικήν, φανταζόμεθα δὲ καὶ τὴν λογικὴν τῆς Κυβερνήσεως, θὰ σᾶς ἀπαντήσουν :

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Θὰ ἀναφερθῇ εἰς τὴν σημερινὴν συζήτησιν καὶ θὰ καταδείξῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πόσον ἐπιζήμιαι ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ὡρισμέναι συζητήσεις εἰς τὴν Βουλήν, ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. (Θόρυβος).

Κ. Μητσοτάκης. Διότι συνθηκολογεῖτε.

Η. Μπερδέμας. Εἶσθε Κυβέρνησις τῆς 6ης Ὀκτωβρίου. (Θόρυβος. κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Κύριε Μπερδέμα, ἀνακαλεῖσθε εἰς τὴν τάξιν.

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν). .... ἀλλὰ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὐτυχῶς, θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ διακηρύξῃ ὅτι ἐδημιουργήθησαν ἀνακριβεῖς ἐντυπώσεις καὶ ὅτι οὐδέποτε, μὰ οὐδέποτε, ὡμίλησε περὶ ἀορίστου χρόνου αὐτοδιαθέσεως· ὅτι πάντοτε ἐχρησιμοποίησε φράσεις αἱ ὁποῖαι ὁδηγοῦν εἰς τὴν ταχτὴν προθεσμίαν, ὅτι πάντοτε ἐδήλωσεν, ὅπως τὸ ἔκαμα καὶ ἐγὼ χθὲς ἐδῶ, ὅτι οὐδεμία ἀντιξοότης, οὐδεμία πίεσις, οὐδεμία συμφορὰ θὰ μᾶς κάμῃ νὰ ὑποστείλωμεν τὴν σημαίαν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κύπρου. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς δεξιᾶς).

Σ. Βενιζέλος. Θὰ ἤθελα νὰ δοθῇ μία ἐξήγησις, ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, διότι τὸ αἴτημα, τὸ ὁποῖον διετυπώσατε ἐνώπιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, περὶ ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως, εἶναι ἄνευ περιεχομένου. Δὲν εἶναι δυνατὸν τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη νὰ λάβουν τοιαύτην ἀπόφασιν, διότι ὅπως γνωρίζετε, τὸ ἄρθρον 1 εἰς τὴν παράγραφον 2 ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως. Συνεπῶς τὸ αἴτημα τῆς ἀμέσου αὐτοδιαθέσεως εἶναι ἄνευ περιεχομένου.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Ὑπουργέ, **εἶμαι εὐτυχὴς διότι ἀνεγνωρίσατε τὸ δίκαιον τοῦ ἐπιχειρήματός μου. Λέγετε ὅτι θὰ ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν πρακτικῶν καὶ ἐκ τῆς κρίσεως ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ διατυπωθῇ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, πόσον ἐπιζήμιος ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἡ συζήτησις αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἐνώπιον τοῦ Σώματος.**

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν). Ἀπήντησα ἤδη : Εὐτυχῶς θὰ δυνάμεθα νὰ διορθώσωμεν τὴν ζημίαν.

Γ. Καρτάλης. Τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Κυβέρνησις αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐγκατέλειψε τὸ αἴτημα, τῆς ἐντὸς ταχτῆς προθεσμίας αὐτοδιαθέσεως, ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν Κυβέρνησιν ἐκ στόματος τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν. Διότι ἄλλως, δὲν θὰ ἦτο ἐπιζήμιος ἡ ἐνώπιον τοῦ Σώματος συζήτησις.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἐπιμένετε ἐπὶ μιᾶς ἀνακριβείας. Ὁ κ. Βενιζέλος μὲ διέκοψε καὶ μοῦ εἶπεν : Κύριε Πρόεδρε, θὰ διευκολύνατε τὴν κατάστασιν ἐὰν ἐλέγατε πῶς ἀντιλαμβάνεσθε τὸ θέμα τῆς αὐτοδιαθέσεως. Καὶ ηὐχαρίστησα τὸν κ. Βενιζέλον, διότι μοῦ ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ πληρώσω μίαν παράλειψίν μου, καὶ εἶπον : Ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Ο.Η.Ε. διεκδικοῦμεν τὴν ἐντὸς συντομωτάτου χρονικοῦ διαστήματος αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων. Αὐτὸ ἐλέχθη.

Κ. Μητσοτάκης. Τὸ ψήφισμα διατὶ τὸ ἀρνεῖσθε ;

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Διατὶ θέλετε νὰ βυζαντιολογοῦμεν ; Ὑπάρχουν δύο τρόποι διεκδικήσεως τῆς ἐλευθερίας τῶν Κυπρίων. Εἶναι ὁ Ο.Η.Ε. καὶ αἱ διαπραγματεύσεις. Διαπραγματεύσεις δὲν κάμνομεν. Εἰς τὸν Ο.Η.Ε. διεκδικοῦμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων. Ἀλλ' ἂν ὅπως εἶπεν ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Φ.Δ.Ε., ὁ Ο.Η.Ε. ἔχει ἢ δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα τῆς λήψεως ἀποφάσεως ; Λοιπόν, ἐπαναλαμβάνω, ὑπάρχουν δύο δρόμοι διὰ τὸν ἀγῶνα· ὁ δρόμος τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ὁ δρόμος τῶν διαπραγματεύσεων. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν κάμνομεν πολιτικὴν Ο.Η.Ε., διότι δὲν δυνάμεθα νὰ κάμνωμεν διαπραγματεύσεις. Ἂν γίνουν διαπραγματεύσεις μὲ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ἀγλίας καὶ λάβω γνῶσιν τῶν προτάσεων, τότε θὰ συζητήσω.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἔρχεσθε καὶ λέγετε τὸ ἑξῆς : Ἠγόρευσα ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ εἶμαι εὐτυχὴς καὶ εἶμαι εὐγνώμων πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Φ.Δ.Ε. ὁ ὁποῖος μοῦ ἐπέτρεψε, κατόπιν μιᾶς ὥρας ἀγορεύσεως ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ, νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι ἡ πολιτικὴ μου εἶναι ἡ αὐτοδιάθεσις ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας. Φαντάζομαι ὅτι εἰς τὰ πρακτικὰ οἱασδήποτε Βουλῆς θὰ ἦτο τοῦτο ἀνήκουστον.

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Ἔχετε μεγάλην ἐπιδεξιότητα νὰ διαστρέφετε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπικαλῆσθε, κατὰ κανόνα, ἀνακριβείας ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζετε ἐπιχειρήματα διὰ νὰ κάμετε ἐπικρίσεις. Λοιπόν, λέγω τοῦτο : ἐδήλωσα εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει δυνατότης διαπραγματεύσεων, κάμνομεν μίαν πολιτικήν, πολιτικὴν τοῦ Ο.Η.Ε.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Φ.Δ.Ε. μὲ ἠρώτησε τί θὰ κάμω εἰς τὴν περίπτωσιν διαπραγματεύσεων διὰ νὰ ἔχῃ μίαν δήλωσίν μας. Ἐπ' αὐτοῦ, ἀπήντησα, ὅτι καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ΟΗΕ διεκδικοῦμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν Κυπρίων εἰς τὸν συντομώτερον δυνατὸν χρόνον.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ τελευταία σας δήλωσις εἶναι ἐπαρκὴς διὰ νὰ ἀποδείξῃ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ..... (Κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, ἠρεμία.

Γ. Καρτάλης. ..... διότι ἡ θέσις σας καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ διορθώσετε—ὑπῆρξεν ἡ ἑξῆς : Ἐδῶ ὑπάρχει μία πρότασις τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, ἡ ὁποία λέγει, «τὸ βασικὸν αἴτημα ὁμοφώνως δέχεται ἡ Βουλή, ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἔκβασις τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος εἶναι ἀποδεκτὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας». Αὐτὸ τὸ σχέδιον ψηφίσματος ὑπέβαλε πρὸς τὸ Σῶμα ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ περιμένει, ἢ μᾶλλον ἐπερίμενε, τὴν στάσιν τὴν κυβερνητικήν. Ποία ἡ ἀπάντησις ; Ὅτι δὲν δυνάμεθα κύριοι νὰ ἀποδεχθῶμεν αὐτό. Ἄρα δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδεχθῶμεν τὸ βασικὸν αἴτημα τῆς ἐντὸς εὐλόγου καὶ ταχτῆς προθεσμίας αὐτοδιαθέσεως. Διότι πρῶτον, αἱ περιπτώσεις καὶ αἱ περιστάσεις αἱ διεθνεῖς εἶναι περίπλοκοι. Ἀπόδειξις Ἰσραήλ, Τεργέστη, Ἀνατολικὴ Γερμανία καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ καθορισμὸς τοῦ σκοποῦ μου δὲν εἶναι δυνατός. Ἐρωτῶ, τί λογικὴ εἶναι αὐτή; Ὁ κ. Ἀντενάουερ, φερ' εἰπεῖν, ὅταν συζητῇ εἴτε μὲ τὴν Ρωσσίαν, εἴτε μὲ τὴν Γαλλίαν τὸ θέμα τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας, λέγει, ὅτι σκοπός μου εἶναι ἡ ἕνωσις τῶν δύο Γερμανιῶν. Δὲν λέγει ὅτι θὰ ἀναθεωρήσω καὶ αὐτὸν τὸν βασικὸν σκοπόν.

Τὸ ἐρώτημα εἶναι, ὅτι σᾶς ζητεῖτε ἀπὸ τὴν Ἀντιπολίτευσιν —καὶ φαντάζομαι καὶ ἀπὸ μέλη τινὰ τῆς Ε.Ρ.Ε.— νὰ καθωρίσετε τὴν βασικήν σας γραμμήν. Καὶ ἀπαντᾶτε, ὅτι δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ καθορίσω γραμμὴν ἐγὼ διότι αἱ διεθνεῖς περιστάσεις εἶναι περίπλοκοι καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀφήσατε νὰ σκεφθῶ καὶ νὰ ἐλιχθῶ ἐν καιρῷ.

Καὶ ἀντὶ τῆς ἀποδοχῆς αὐτῆς τῆς βασικῆς γραμμῆς ἡ ὁποία θὰ ἐπετύγχανε τὴν ἑνότητα ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τί ἀπαντᾶτε ; Ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ ἐπιδιώξῃ ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας, ἀλλὰ εἰς τὸν συντομώτερον χρόνον, ὁ δὲ χρόνος συντομώτερος ἢ μὴ θὰ ἀφεθῇ προφανῶς εἰς τὴν κρίσιν σας καὶ εἰς τὴν κρίσιν

τῶν συνομιλητῶν σας. Δεύτερον, λέγετε, ὅτι ἀντὶ νὰ δεσμευθῶ ἀπὸ τοῦδε, σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι θὰ φέρω τὸ θέμα ἐνώπιον τῶν ἁρμοδίων, ἐπὶ λέξει, πολιτικῶν παραγόντων. Καὶ φαντάζομαι, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι δὲν εἶσθε τόσον ἄπειρος τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζετε ὅτι, ὅταν μία διαπραγμάτευσις ἔχει φθάσει εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐγκρίσεως ἢ μή, ἡ Κυβέρνησις ἡ ὁποία τὴν διεπραγματεύθη, ἔχει ἤδη ἐκτεθῆ διὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ περιεχομένου της καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἔγκρισις ἐκ μέρους τῶν Βουλῶν, δηλαδὴ τῶν ἁρμοδίων πολιτικῶν παραγόντων, εἶναι σχεδὸν μόνον τυπική.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Ἐὰν ὑπάρξῃ πρότασις, εἰπα...

Γ. Καρτάλης. Ἡ πολιτική σας εἰς τὰ ἐξωτερικὰ θέματα, ἔναντι τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὑπῆρξε μᾶλλον ἀπογοητευτική. Διότι κατ' ἐπανάληψιν, σᾶς ἐζητήσαμεν, α) Συμβούλιον τοῦ Στέμματος, β) Συμβούλιον Πολιτικῶν Ἀρχηγῶν, γ) ἁπλῆν ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῶν βασικῶν στοιχείων καὶ τῶν φακέλλων καὶ κάθε φορὰν ἠρνήθητε καὶ τὸ Συμβούλιον τοῦ Στέμματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁπλῆν ἐνημέρωσιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἐπιτρέψατέ μας λοιπόν, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως νὰ μὴ ἔχωμεν μεγάλην ἐμπιστοσύνην ὡς πρὸς τὸ ἐπιβαλλόμενον τάκτ ἔναντι τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Κύριε συνάδελφε, δὲν θὰ λυπηθῶ διὰ τὴν στέρησιν τῆς ἐμπιστοσύνης σας, διότι δὲν κάμνετε τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ μοῦ ἀνταποδίδετε ἔλλειψιν ἰδικῆς μου ἐμπιστοσύνης πρὸς ὑμᾶς. Ἐὰν δὲν σᾶς ἐνημέρωσα, αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι χειρίζεσθε τὸ Κυπριακόν, μόνον δι' ἀντιπολιτευτικοὺς σκοπούς. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς συμπολιτεύσεως. Φωναί, διαμαρτυρίαι, θόρυβος ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως).

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος, κύριοι βουλευταί, ἐδήλωσεν, ὅτι ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας συνθήκας, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ εἰς ἐμέ, καμμίαν ἐμπιστοσύνην. Διατί, κύριοι συνάδελφοι τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐξανίστασθε, ὅταν διατυπώνω καὶ ἐγὼ, ὅτι ἔχω πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀξιοτίμου Ἀρχηγοῦ τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος, τὴν αὐτὴν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης; Διατί, ὅταν προκαλῆτε, δὲν δέχεσθε τὴν ἀπάντησιν;

Μ. Γαλανός. Σεῖς διαχειρίζεσθε τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα. Σεῖς δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ ἀρνῆσθε.....

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Εἶχα τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν διετύπωσεν ὁ ὁμιλῶν αὐτὴν τὴν σκέψιν δι' ἐμὲ καὶ τὴν Κυβέρνησίν μου, εἶχα τὸ δικαίωμα ἀμυνόμενος νὰ τοῦ ἀπαντήσω. (Χειροκροτήματα ἐκ τῆς συμπολιτεύσεως).

Γ. Καρτάλης. Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἐὰν ἡ φράσις σας περὶ ἐλλείψεως ἐμπιστοσύνης ἀφορᾷ τὸ πρόσωπόν μου, θὰ ἀναγκασθῶ νὰ κατέλθω τοῦ βήματος αὐτοῦ, διότι ἐγὼ οὐδέποτε εἶπα ὅτι δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸ πρόσωπόν σας. Εἶπα, δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν Κυβέρνησίν σας.

Τινὲς βουλευταὶ (τῆς ἀντιπολιτεύσεως). Πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως τὸ εἴπατε. (Φωναί, θόρυβος, κωδωνοκρουσίαι).

Πρόεδρος. Κύριοι βουλευταί, παρακαλῶ μὴ διακόπτετε.

Γ. Γρηγορίου. Κύριε Πρόεδρε....

Πρόεδρος. Κύριε Γρηγορίου, ὁ κ. Καρτάλης ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ διεξαγάγῃ τὴν συζήτησιν μόνος του. Δὲν ἔχει ἀνάγκη βοηθείας.

Γ. Καρτάλης. Κύριοι βουλευταί, εἶπα ὅτι δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνην, διότι ἡ ἀντιπολίτευσις, κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, ἐζήτησε Συμβούλιον τοῦ Στέμματος, Συμβούλιον τῶν Ἀρχηγῶν καὶ ἐνημέρωσιν καὶ ἠρνήθητε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν φράσιν μου νὰ ἀπαντήσητε καθ' ὃν τρόπον ἀπαντήσατε. Καὶ ἐρωτῶ, εἶναι δυνατὸν νὰ συνεχισθῇ ἡ συζήτησις, ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας;

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Ἐὰν ἡ δήλωσίς σας ἀφορᾷ τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ ἰδική μου ἀπάντησις ἀφορᾷ τὸ κόμμα σας μὲ τὸ ὁποῖον μᾶς χωρίζουν βασικαὶ πολιτικαὶ διαφοραί.

Γ. Καρτάλης. Δικαίωμά σας. Ἀλλὰ λέγω τότε, κύριοι συνάδελφοι. Ἐφ' ὅσον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως — καὶ ἐξακολουθῶ τὸν συλλογισμόν μου — ἐφ' ὅσον ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πολιτικήν μας, τότε, ἐρωτῶ, ποίαν ἀξίαν ἔχει ὅτι θὰ δώσῃ τὴν συμφωνίαν ἢ τὸ σχέδιον συμφωνίας ἐνώπιον τῶν ἁρμοδίων πολιτικῶν παραγόντων;

Κ. Καραμανλῆς (Πρ. Κυβερν.). Ὁ κ. Τσαλδάρης καὶ ὁ κ. Βενιζέλος κατ' ἐπανάληψιν ἔκαμον τὴν πρότασιν ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λειτουργήσῃ τὸ Συμβούλιον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ νὰ ἐξετάσῃ τὰ διάφορα θέματα τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις τῆς χώρας. Δὲν λέγω ἀπὸ τοῦδε ὅτι θὰ κληθῇ τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἢ οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων, διότι ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλη διαδικασία. Δὲν δύνασθε νὰ λέγετε, ἐπειδὴ εἶπα ὅτι θὰ κληθοῦν οἱ πολιτικοὶ ἐκεῖνοι παράγοντες τῶν ὁποίων θὰ κριθῇ χρήσιμος ἡ γνώμη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅτι προκαταβολικῶς ἀποκλείονται ὡρισμένα πρόσωπα. Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἐξάγετε αὐθαίρετα συμπεράσματα, ὅταν λέγω ὅτι θὰ ἐνημερώσω τοὺς ἁρμοδίους πολιτικοὺς παράγοντας καὶ τὴν Βουλήν, νὰ λέγετε δηλαδὴ ὅτι γνωρίζετε ποίους θὰ καλέσω. Δὲν εἶναι τὸ συμπέρασμα συνεπὲς πρὸς τὴν ἰδικήν σας σκέψιν.

Γ. Καρτάλης. Τὸ νὰ λέγετε, ὅτι θὰ ἐνημερώσετε τοὺς ἁρμοδίους πολιτικοὺς παράγοντας καὶ ταὐτοχρόνως ἐκφράζετε τὴν δυσπιστίαν πρὸς ἕνα κόμμα, πρὸς τὴν πολιτικὴν ἑνὸς κόμματος, εἶναι φαντάζομαι συνεπὲς νὰ εἴπητε, ὅτι τοὐλάχιστον αὐτὴ ἡ μερὶς δὲν θὰ ἐνημερωθῇ. Δὲν φαντάζομαι νὰ εἶσθε δύσπιστος ὡς πρὸς μίαν πολιτικὴν καὶ εὔπιστος ὡς πρὸς μίαν διαπραγμάτευσιν.

Κύριοι βουλευταί, τὰ συμπεράσματα εἶναι νομίζω σαφῆ. Καὶ ὁ μὲν κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐπιβεβαιώνων τὸ κατ' αὐτὸν ἐπιβλαβὲς τῆς συζητήσεως, παρεδέχθη, ὅτι τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὸ αἴτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας ἐγκατελείφθη, ὁ δὲ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, δηλώνων, ὅτι τὰ ἐπιδιώξῃ κατὰ τὸν συντομώτερον δυνατὸν χρόνον τὴν αὐτοδιάθεσιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, παρητήθη τῆς βασικῆς γραμμῆς τῆς μέχρι τοῦδε ἑλληνικῆς πολιτικῆς. Καὶ λέγω, μήπως ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐπ' αὐτοῦ θὰ ἤθελα μίαν ἀπάντησιν, ἔχει ἀναλάβει διὰ τὴν μὴ τήρησιν τῆς παλαιᾶς αὐτῆς γραμμῆς οἱανδήποτε δέσμευσιν κατὰ τὴν ἐν Οὐάσιγκτῶνι διαμονήν του; Ἤθελα νὰ μάθω, κ. Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, μήπως αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται, ἡ ἐγκατάλειψις τῆς μέχρι τοῦδε γραμμῆς τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐντὸς τακτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας διὰ νὰ ἀκολουθηθῇ, ἡ πολὺ ἐλαστικωτέρα τακτικὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως διὰ καταλλήλου μηχανισμοῦ ἢ εἰς τὸν συντομώτερον δυνατὸν χρόνον, ὅπως εἴπατε σήμερον, ὀφείλεται εἰς συνομιλίας, δεσμεύσεις ἢ πιέσεις, τὰς ὁποίας εἴχατε κατὰ τὴν ἐν Οὐάσιγκτῶνι παραμονήν σας;

Κ. Καραμανλῆς (Πρόεδρος Κυβερνήσεως). Κύριε συνάδελφε, φαίνεται, ὅτι δὲν παρακολουθήσατε τὴν ὁμιλίαν μου, διότι ἀκριβῶς ἐπ' αὐτοῦ ἐδήλωσα, ὅτι ἐπειδὴ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας μου ἀνεγράφησαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν τύπον ὡρισμένα ἀνακριβῆ πράγματα, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ διευκρινήσω, ὅτι οὐδέν μοῦ ὑπεδείχθη καὶ οὐδέν μοῦ ἐζητήθη. Ἁπλῶς μὲ ἤκουσαν καὶ μὲ ἤκουσαν μὲ κατανόησιν καὶ συμπάθειαν. Αὐτὸ τὸ δηλώνω ὑπευθύνως.

Γ. Καρτάλης. Εἶμαι πάρα πολὺ εὐτυχής, ὅτι δὲν ἔχετε ἀναλάβει δεσμεύσεις, ἀλλὰ φοβοῦμαι, ὅτι ἐπροχωρήσατε ἤδη πολὺ εἰς μίαν ἄλλην ὁδὸν τῶν διαπραγματεύσεων, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ ἀλλαγὴ αὐτή. Ἀλλά, κ. βουλευταί, δὲν νομίζω, ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔχει σκοπιμότητα ἡ περαιτέρω συζήτησις ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Κυπριακοῦ. Νομίζω διεπιστώθη, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἤλλαξε γραμμήν. Θὰ ἤθελα νὰ γνωρίζω ποῖοι λόγοι τὴν ἔκαμαν νὰ ἀλλάξῃ γραμμὴν καὶ τοῦ-

λάχιστον θὰ εἶχα τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐμφανισθῇ ὑποστηρίζουσα τὴν γραμμὴν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ Σώματος καὶ ὄχι ἐξακολουθοῦσα τὴν τακτικὴν τοῦ προηγουμένου κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος, ὡς εἴχομεν ἀποδείξει τότε καὶ ἐπανέλαβε σήμερον ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, εἶχε δύο πολιτικάς, ἂν ὄχι τρεῖς. Μίαν πολιτικὴν ἀπέναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μίαν πολιτικὴν διὰ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ πρὸς τοὺς Κυπρίους καὶ μίαν ἄλλην πολιτικὴν εἰς τὰς ἐν γένει διεθνεῖς σχέσεις.

Κύριοι συνάδελφοι, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ σημερινὴ συνεδρίασις θὰ μείνῃ ἱστορικὴ εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Ἑλλάδος διότι φοβοῦμαι ὅτι ἐγκατελείφθη αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἕνας λαὸς ὁ ὁποῖος ἔδειξεν ὅτι ἔχει ὅλας τὰς ἀρετὰς τῆς μαχητικότητος, τοῦ πάθους τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸν ἀνάλογον δυναμισμόν. Καὶ νομίζω ὅτι ὑπαίτιος αὐτῆς τῆς ἐγκαταλείψεως εἶναι αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ Κυβέρνησις. (Χειροκροτήματα).

Κ. Τσαλδάρης. Ἤθελον, κύριοι βουλευταί, νὰ τονίσω ὅτι ἡ θεωρία τῆς ἐντὸς ταχτῆς καὶ εὐλόγου προθεσμίας λύσεως τοῦ ζητήματος τῆς Κύπρου, δὲν ἐτέθη μόνον εἰς τὰς συσκέψεις τοῦ 1955. Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ἀπὸ τοῦ 1951—καὶ δύναται νὰ βεβαιώσῃ τοῦτο ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν—εἶχον κληθῇ τότε οἱ Ἀρχηγοὶ καὶ εἶχον θέσει αὐτὴν τὴν ἀρχήν. Ὑπάρχει μάλιστα καὶ γνώμη ἰδική μου ἔγγραφος ἡ ὁποία περιγράφει κατ' ἄλλον τρόπον τὴν περίπτωσιν τοῦ πότε πρέπει νὰ συζητηθῇ τὸ Κυπριακόν. Θὰ εἶναι σκόπιμον διὰ τὴν Κυβέρνησιν διαχειριζομένην τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὰ πρακτικὰ ἐκεῖνα διὰ νὰ εὕρῃ τοῦτο.

Πρόεδρος. Ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Ε. Ἀβέρωφ (Ὑπουργ. Ἐξωτερ.). Κύριοι βουλευταί κατόπιν τῶν τελευταίων λέξεων τὰς ὁποίας εἶπεν ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος' εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ λάβω τὸν λόγον καὶ νὰ προβῶ εἰς μίαν κατηγορηματικὴν δήλωσιν ἡ ὁποία δὲν ἀπευθύνεται τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χώρας, ἀλλ' ἀπευθύνεται πρωτίστως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς μαρτυρικῆς Μεγαλονήσου. Ὅπως ἐδήλωσα καὶ χθὲς δὲν ὑπάρχει πίεσις, δὲν ὑπάρχει ἀντιξοότης, δὲν ὑπάρχει ἐθνικὴ δυσχέρεια δὲν ὑπάρχει συμφορὰ ἡ ὁποία θὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἰδέαν τῆς αὐτοδιαθέσεως τῆς Κύπρου. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα). Τονίζω ὅτι ἡ δήλωσις αὐτὴ ἀπευθύνεται ἰδίᾳ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Κύπρου, διότι δὲν θὰ ἤθελα νὰ νομισθῇ ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως ἐγκατελείφθη. Ὄχι μόνον δὲν ἐγκατελείφθη ἀλλὰ προωθεῖται συνεχῶς. Τὸ ζήτημα τοῦ κατὰ ποῖον τρόπον θὰ ἐπιτύχωμεν τὴν αὐτοδιάθεσιν ἐν μέσῳ τόσων ἀντιξοοτήτων, τὸ ζήτημα ἂν διὰ νὰ τὴν ἐπιτύχωμεν πρέπει νὰ πολιτευθῶμεν ἐντὸς πλαισίων ἢ χωρὶς πλαίσια, εἶναι ἄλλο θέμα. Ἡ Κυβέρνησις φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ ἐλευθερίαν χειρισμοῦ καὶ ὅτι ἡ ὀρθὴ δέσμευσις εἶναι ἡ δέσμευσις τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως νὰ μὴ προβῇ εἰς ἀναλήψεις ὑποχρεώσεων, ἐὰν δὲν συνεννοηθῇ μὲ τοὺς ἁρμοδίους πολιτικοὺς παράγοντας τῆς Χώρας. Πέραν αὐτῶν ἡ πολιτικὴ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν Κύπρον παραμένει μία. Αὐτοδιάθεσις καὶ μόνον αὐτοδιάθεσις. (Χειροκροτήματα).

Πρόεδρος. Διακόπτεται ἡ συνεδρίασις διὰ 10' λεπτά.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΚΟΠΗΝ

Πρόεδρος. Ἐπαναλαμβάνεται ἡ διακοπεῖσα συνεδρίασις. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Ε. Ἀβέρωφ - Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Κύριοι συνάδελφοι, ἡ Κυβέρνησις θεωρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς δευτερολογίας, ἡ ὁποία ἔγινε ἀπὸ τοὺς κ. Ἀρχηγοὺς τῶν Κομμάτων καὶ τῶν συζητήσεων, αἱ ὁποῖαι διεξήχθησαν, ἔλαβε ἡ συμφωνηθεῖσα συζήτησις. Ἐπειδὴ ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι νὰ θέλουν νὰ ἐνθέσουν τὰς ἀπόψεις των, νομίζομεν, ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποβληθῇ μία ἐπερώτησις ἡ ὁποία νὰ συζητηθῇ, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐκ Βελιγραδίου. Ἡ τακτικὴ αὐτή, ὄχι μόνον εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰ συμφωνηθέντα χθές, ἀλλὰ μᾶς εἶναι καὶ ἀπαραίτητος, διότι ἔχομε νὰ προετοιμάσωμεν τὸ ταξεῖδιον εἰς Βελιγράδιον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἤδη ἀπόψε. Θὰ παρακαλοῦν λοιπὸν νὰ μείνωμεν εἰς τὴν συμφωνίαν ἡ ὁποία ἐγένετο χθές.

Σ. Βενιζέλος. Οὐδεμία ἀντίρρησις ὑπάρχει ἐκ μέρους ἐμοῦ, δεθέντος, ὅτι ἡ πρότασις τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς ἰδικῆς μου προτάσεως. Ἐγὼ προέτεινον νὰ συνεχισθῇ ἡ συζήτησις, μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐκ τοῦ ταξειδίου του.

Θ. Χατζίνης. Συμφωνοῦμεν καὶ ἡμεῖς.

Ι. Παπαηλιάκης. Πρὸς διευκόλυνσιν τῆς Κυβερνήσεως.

Πρόεδρος. Ἐλέχθη ἤδη αὐτό, ὅτι ἐπερωτήσεως προτεινομένης. Ἐπομένως δέχεται ἡ Βουλὴ νὰ λύσωμε τὴν συνεδρίασιν. διὰ τὴν προσεχῆ Τρίτην ;

Πολλοὶ βουλευταί. Μάλιστα.

Μεθ' ὃ. συναινέσει τῆς Βουλῆς καὶ περὶ ὥραν 9,05' μ.μ., λύεται ἡ συνεδρίασις διὰ τὴν προσεχῆ Τρίτην καὶ ὥραν 6 μ. μ. μὲ ἀντικείμενον ἡμερησίας διατάξεως, ἀναφορὰς, ἐρωτήσεις, καὶ ἐπερωτήσεις.

Ὁ Πρόεδρος — Οἱ Γραμματεῖς

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΕ΄
11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1956

Γ. Παπανδρέου. Κύριοι βουλευταί, πρὸ ἓξ μηνῶν εἶχεν ἀναγραφῇ εἰς τὸν τύπον, ὅτι ὁ Ἕλλην Πρεσβευτὴς εἰς τὴν Ρώμην ἐπεκοινώνησε μὲ τὸν ἀναχωροῦντα τότε, ἐκ Ρώμης, Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας καὶ ἐπανέλαβε πρὸς αὐτὸν τὴν παράκλησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως μεσολαβήσῃ ὁ Ἰταλὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, πρὸς διευθέτησιν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ θέματος τῆς Κύπρου. Ἐπὶ τῆς εἰδήσεως ταύτης, ἐβόθη, τότε, κατηγορηματικὴ διάψευσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ εἴδησις ἐπανελήφθη βραδύτερον καὶ μετὰ τὴν ἐπανάληψιν αὐτῆς τῆς εἰδήσεως καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως προέβησαν καὶ πάλιν εἰς κατηγορηματικὴν διάψευσιν. Ἐπὶ πλέον, ὁ ἀξιότιμος Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐβεβαίωσεν ἀπὸ τοῦ βήματος, ὅτι, κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον, οὐδεμία διαπραγμάτευσις γίνεται, ἐν σχέσει πρὸς τὸ Κυπριακόν, οὔτε ἄμεσος, οὔτε ἔμμεσος. Καὶ ἡ ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεία τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν αὐτῶν τῶν κατηγορηματικῶν καὶ ἐπισήμων διαβεβαιώσεων.

Ἀνεγνώσαμεν, ὅμως, σήμερον ἀνταπόκρισιν εἰς πρωϊνὴν ἐφημερίδα ἀπὸ τὴν Μπόν, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Γερμανικοῦ Κράτους, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγράφονται τὰ ἀκόλουθα.

«Ὁ Ἰταλὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, κ. Μαρτίνο μοῦ ἐδήλωσεν ὅτι ἀπὸ τριμήνου, τῇ παρακλήσει τοῦ Ἕλληνος συναδέλφου του καὶ προσωπικοῦ του φίλου, κ. Ἀβέρωφ, ἀπεδέχθη νὰ ἀναλάβῃ ἐπισήμως μεσολαβητικὴν προσπάθειαν πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ Κυπριακοῦ. Τὸ λεπτότατον τοῦτο θέμα παρουσίασεν ἐξαιρετικὰς δυσχερείας καὶ ἀπήτει ἀνάλογον χειρισμὸν ἀπὸ τὰς εἰκείας Κυβερνήσεις τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Ἀγκύρας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐν τούτοις προσέθεσεν ὁ κ. Μαρτίνο, ἀπέδειξε κατὰ τὴν πορείαν τῶν διαπραγματεύσεων ἀπόλυτον κατανόησιν καὶ προκειμένου νὰ ἐπιτευχθῇ συμφωνία μὲ τὴν Ἀγγλίαν εἶναι ἀποφασισμένη νὰ προβῇ εἰς σοβαρὰς θυσίας».

Κύριοι βουλευταί, τὸ νὰ ἔχῃ ἡ Κυβέρνησις τῆς χώρας μίαν πολιτικήν, εἶναι θέμα πολιτικόν. Τὸ νὰ βώσῃ ἢ ὄχι πληροφορίας, ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως ἐθνικῶν θεμάτων, εἶναι ἐπίσης θέ-

μα πολιτικόν, διότι βύναται ή Κυβέρνησις νὰ εἴπῃ εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, ὅτι εἰς ὡρισμένον στάδιον διαχειρίσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ θέματος, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ παράσχῃ πληροφορίας καὶ ἀναβάλλει τὸν χρόνον τῆς παροχῆς πληροφοριῶν διὰ βραβύτερον. Ἀποτελεῖ καὶ τοῦτο θέμα πολιτικὸν καὶ ἀπόκειται εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν νὰ κρίνῃ, κατὰ τὴν ἰδικήν της ἀρέσκειαν, τὴν ἀπάντησιν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ παροχή, ὅμως, ἐνδεχομένως, ψευδῶν πληροφοριῶν δὲν εἶναι θέμα πολιτικόν. Εἶναι θέμα ἠθικόν. Θὰ ἀπετέλει, ἐὰν συνέβαινε, βαρυτάτην ἀσέβειαν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν καὶ θὰ ἐκλόνιζεν, ἀνεπανορθώτως, τὴν ἀξιοπιστίαν τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ εὐθύνη, ἐπομένως, εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, θὰ ἦτο βαρυτάτη. Ζητοῦμεν διὰ τοῦτο, ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, μίαν ἀπάντησιν ἐπὶ τοῦ καιρίου αὐτοῦ, ὄχι μόνον πολιτικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἠθικοῦ θέματος. Καί, ταὐτοχρόνως, φρονοῦμεν, ὅτι δι' αὐτήν, τοὐλάχιστον, τὴν περίπτωσιν, ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἠρνήθη νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὁλόκληρον τὸν φάκελλον τοῦ ἐθνικοῦ θέματος, τοὐλάχιστον τὰ κείμενα, τὰ ἔγγραφα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ ἰδικὸν αὐτὸ θέμα καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸ τηλεγράφημα τοῦ Πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τῆς συναντήσεώς του μὲ τὸν Ἰταλὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, αὐτὰ τοὐλάχιστον, τὰ ἔγγραφα, ἡ Κυβέρνησις θὰ θέσῃ ὑπ' ὄψιν τῆς Ἡγεσίας τῆς Ἀντιπολιτεύσεως.

Ἀναμένομεν ἀπάντησιν.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχει τὸν λόγον.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβερν.). Κύριοι συνάδελφοι, ἡ δήλωσις, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσεν ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς μίαν πρωϊνὴν ἐφημερίδα τῆς σήμερον, λέγει, ὅτι πρὸ τριμήνου, τῇ παρακλήσει τοῦ Ἕλληνος Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀνέλαβεν ὁ κ. Ντὲ Μαρτίνο, ἐπισήμως νὰ μεσολαβήσῃ διὰ τὸ Κυπριακόν. Πρὸ τριμήνου — δηλαδὴ κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου. — Τὴν 27ην Ὀκτωβρίου, δηλαδὴ ἑνάμισυ μῆνα μετὰ ἀπὸ τὴν ἡμερομηνίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγένοντο αὐταὶ αἱ δῆθεν μεσολαβήσεις ἢ ἤρχαντο αὐταὶ αἱ μεσολαβήσεις μεταξὺ τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ Ἕλληνος καὶ οἱουδήποτε ἄλλου—διότι δὲν γνωρίζομεν μεταξὺ τίνων ἐγένετο ἡ μεσολάβησις — ὁ Ἰταλὸς πρεσβευτὴς ἐρωτηθεὶς κατόπιν τοῦ γεννηθέντος ζητήματος, περὶ τοῦ ἂν εἶναι ἀκριβές, ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας ἐδήλωσε ποτέ, ὅτι εἶχεν ἀναλάβει τοιαύτην μεσολάβησιν, ἀπέστειλε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν εἰς τὸν συνάδελφόν μου, κ. Ἀλέρωφ:

«Ἡ εἴδησις, καθ' ἣν ἡ Α. Ε. ὁ κ. Ντὲ Μαρτίνο, ἀπαντῶν εἰς δημοσιογράφον τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα δὲν καθορίζεται, εἶχε δηλώσει, ὅτι ἡ Ἰταλία ἀνέλαβε, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως, νὰ μεσολαβήσῃ ἐπὶ τοῦ σκοποῦ νὰ ἀναζητηθῇ μία λύσις συμβιβαστικὴ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος καὶ ὅτι ὁ κ. Ντὲ Μαρτίνο ἔθεσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τελῇ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς, ἐλπίζων νὰ ἐπιτύχῃ μίαν λύσιν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Γεν. Συνελεύσεως τοῦ Ο.Η.Ε., (ἡ εἴδησις αὕτη) στερεῖται πάσης θεμελιώσεως.

Ὁ κ. Ντὲ Μαρτίνο οὐδέποτε προέβη εἰς δηλώσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς συνομιλίας μὲ δημοσιογράφους ἐν Γενεύῃ, ἐπὶ γενικῶν θεμάτων, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐρωτήσεων ποὺ τοῦ ἐτέθησαν, εἷς τῶν δημοσιογράφων, τὸν ἠρώτησεν ἐὰν θὰ ἐδέχετο τὸν ρόλον τοῦ μεσολαβητοῦ.

«Ἐν ὄψει μιᾶς φιλικῆς λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ» εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ὁ κ. Ντέ Μαρτίνο ἀπήντησε μὲ ἕνα τόνον, ὁ ὁποῖος συχνὰ εἶναι ὁ πλέον ἁρμόζων εἰς αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰς ἐρωτήσεις: Εἶμαι ἕνα πρόσωπον πολὺ μικρὸν δι' ἓν τόσον μεγάλο ζήτημα». Καὶ παραίνων τὴν ἀπάντησίν του βεβαιοῖ, ὅτι «ἡ Ἰταλία δὲν θὰ ἐμποροῦσε, παρὰ νὰ εἶναι εὐτυχής, ἂν πραγματοποιηθῇ, εἰ δυνατόν, μία φιλικὴ λύσις τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος».

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν ἔστειλεν ὁ κ. Καροῦζο, ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας, εἰς τὸν κ. Ἀλέρωφ τὴν 27ην Ὀκτωβρίου, ἕνα μῆνα καὶ ἥμισυ ἀπὸ τὴν ἡμερομηνίαν, τὴν ὁποίαν καθορίζει ὡς ἡμερομηνίαν ἐνάρξεως αὐτῆς τῆς μεσολαβήσεως ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς Βόννης. Ἐπειδή, ὅμως, ὑπῆρξεν αὐτὸ τὸ κείμενον τῆς σημερινῆς ἀνταποκρίσεως καὶ πιθανὸν ἡ ἡμερομηνία τοῦ τριμήνου θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ἐσφαλμένη, ἐπεκοινώνησα σήμερον τὴν πρωΐαν μετὰ τοῦ κ. Ἀλέρωφ, ὁ ὁποῖος συνήντησεν, ἐντὸς τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ν. Α.Τ.Ο., τὸν κ. Μαρτίνο, ὁ δὲ κ. Μαρτίνο τοῦ εἶπεν, ὅτι οὐδέποτε ἔκαμε τοιαύτην δήλωσιν, οὐδέποτε συνεφώνησεν, ὅτι εἶπεν τι εἰς τὸν δημοσιογράφον αὐτὸν καὶ ὅτι δίδει ἐντολὴν εἰς τὸν ἐδῶ Πρεσβευτὴν νὰ προβῇ εἰς ἐπίσημον διάψευσιν αὐτῆς τῆς ἀνταποκρίσεως. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν περιμένω νὰ μοῦ σταλῇ τὸ κείμενον τῆς διαψεύσεως ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴν Πρεσβείαν. Μόλις τὸ λάβω, κύριε Πρόεδρε, θὰ τὸ θέσω εἰς τὴν διάθεσίν σας.

Γ. Παπανδρέου. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τοῦ νὰ λάβῃ γνῶσιν ἡ ἡγεσία τῆς Ἀντιπολιτεύσεως τοῦ μέρους αὐτοῦ τῶν φακέλλων, ποία εἶναι ἡ ἀπάντησίς σας;

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Πρ. Κυβερν.). Ἡ ἀπάντησις, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, εἶναι ρητή. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐμμείνῃ εἰς τὴν ἀρχήν, νὰ μὴ δίδῃ φακέλλους εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν. (Χειροκροτήματα).

Γ. Παπανδρέου. Ἐννοοῦμεν τὸν λόγον.

Κ. Μητσοτάκης. Διότι ψεύδεται ἡ Κυβέρνησις καὶ ψεύδεται τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ψεύδους.

Γ. Καρτάλης. Ἀναμφισβητήτως, τὸ κείμενον τῆς διαψεύσεως, τὸ ὁποῖον θὰ παρουσιάσῃ ὁ κ. Ὑπουργός, ἐντὸς ὡρῶν ὑποθέτω, θὰ ἔχῃ τὴν ἀξίαν τοῦ κειμένου ἢ μᾶλλον τὴν ἀξίαν τῆς διαψεύστεως, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ρητή. Διότι ἐκ τῆς δηλώσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ, προκύπτει τοῦτο: Ὁ μὲν Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν δήλωσιν τὴν ὁποίαν ἔκαμεν, ἰσχυρίζεται ὅτι ἀνέλαβε μεσολαβητικὴν προσπάθειαν....(θόρυβος)....

Πρόεδρος. Σᾶς παρακαλῶ ἡσυχία, κ. συνάδελφοι.

Κ. Τσάτσος (Ὑπ. Προεδ. Κυβερνήσεως). Ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ πάρετε τὸ κείμενον καὶ νὰ μοῦ εἴπητε μὲ ποίαν φράσιν....

Γ. Καρτάλης. Δὲν ἀντιλαμβάνομαι, διατί καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐξάπτεται ὅταν ὁμιλῶ. Δηλοῖ ὁ πρεσβευτὴς εἰς τὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν σᾶς ἔστειλεν ὅτι οὐδέποτε ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας, ὁ κ. Μαρτῖνο, προέβη εἰς τοιαύτην δήλωσιν ἐνώπιον δημοσιογράφων. Δὲν διέψευσε ὅτι ἀνέλαβε μεσολαβητικὴν προσπάθειαν. (Γέλωτες ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς Συμπολιτεύσεως). Αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορά. Εἶναι φυσικόν, ἄλλωστε, Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ μὲ ἕνα δημοσιογράφον, ἐφ' ὅσον τὸ κείμενον αὐτὸ δὲν μονογραφεῖται, νὰ διαψεύσῃ τὰς δηλώσεις του. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον συνέβη ὅμως κατὰ τὴν συνεδρίασιν ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, εἶναι τοῦτο τὸ περίεργον, ὅτι προεκλήθη ἀπὸ ἐμὲ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ εἶπον ὅτι: Κύριε Ὑπουργέ, ἐκάματε ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῆς συμβιβαστικῆς λύσεως συνομιλίαν μὲ τρεῖς ἀνθρώπους, μὲ τὸν Καγκελάριον Ἀντενάουερ, μὲ τὸν κ. Σπάακ καὶ μὲ τὸν κ. Μαρτῖνο. Καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μὴ μὲ διαψεύσῃ ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ὁμολογῶ ὅτι συνεμορφώθη ὁ κ. Ὑπουργὸς πρὸς τὴν φιλικωτάτην αὐτὴν ὑπόδειξιν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔκαμα. Καὶ νομίζω ὅτι τὸ θέμα, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχω διάψευσιν τῶν ἐνεργειῶν ἀπὸ μέρους τῆς Πρεσβείας, θὰ παραμείνῃ οἷον ἦτο κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΙΘ΄
17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1956

Π ρ ό ε δ ρ ο ς. Ὁ κ. Ἀρχηγὸς τῆς Φ.ΔΕ. τὴν μεσημβρίαν μοῦ ζήτησεν, ὅπως λάβῃ τὸν λόγον πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Συνενοήθην σχετικῶς μετὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία εἶναι παροῦσα, καὶ δίδεται εἰς τοῦτον ὁ λόγος.

Σ. Β ε ν ι ζ έ λ ο ς. Κύριε Πρόεδρε, θὰ ἤθελον νὰ ἐρωτήσω τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἰδιαιτέρως τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐὰν εἶναι εἰς θέσιν νὰ πληροφορήσῃ τὴν Βουλὴν ἐπὶ τοῦ κειμένου τῶν ἐπιφυλάξεων, τὰς ὁποίας διετύπωσεν εἰς τὴν τελευταίαν συνέλευσιν τοῦ NATO. Διότι εἰς πρότασιν γενομένην, ὅπως διαφοραί, μεταξὺ τῶν μελῶν Κρατῶν τοῦ NATO. ἐπιλύονται εἰς πρῶτον στάδιον, ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ὀργανισμὸν αὐτὸν καὶ ἐπειδὴ εὑρίσκεται ἐκκρεμὴς ἡ προσφυγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν διετύπωσεν ἐπιφυλάξεις διὰ τὴν ἐφετεινὴν προσφυγήν. Θὰ ἠθέλαμε νὰ ἠξεύρωμεν, ἐὰν καὶ ποίας ἐπιφυλάξεις διετυπώθησαν διὰ τὸ μέλλον.

Ε. Ἀ φ έ ρ ω φ - Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Ἐξωτ.). Κύριοι συνάδελφοι, εὐχαριστῶ τὸν κ. Ἀρχηγὸν τῆς ΦΔΕ, διότι δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ διευκρανθῇ ἕνα θέμα, τὸ ὁποῖον, ὅπως εἶδα, μετὰ τὴν ἀφιξίν μου, προεκάλεσε καὶ εἰς τὸν τύπον ὡρισμένον θόρυβον. Θὰ σᾶς ἀνακοινώσω, εὐχαρίστως, διότι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀνησυχία ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος, ποία ἦτο ἡ ἐπιφύλαξις, τὴν ὁποίαν διετυπώσαμεν. Ἀλλὰ πρὶν κάμω τοῦτο, χρήσιμον, θὰ ἦτο νὰ εἴπω ὅτι οὐδεμία ἀνησυχία, θὰ εἶχεν ἐγερθῇ, ἐὰν ἦτο γνωστόν, τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως, ἡ ὁποία ἐλήφθη, δηλ. τῆς ἀποφάσεως τῶν τριῶν σοφῶν, ἥτις ἐγένε δεκτὴ ἀπὸ τὸ Συμβούλιον τοῦ NATO. Θὰ ἔλθω εἰς τὴν ἐπιφύλαξιν, ἀλλὰ θὰ ἰδῆτε καὶ ἐκ τοῦ κειμένου ὅτι ἡ ἐπιφύλαξις ἀποτελεῖ μίαν «ὑπερβολὴν προσοχῆς», διότι τὰ κείμενα δὲν θὰ μᾶς ὑπεχρέωναν, κανονικῶς νὰ κάμωμεν ἐπιφύλαξιν.

Ἡ πρότασις τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ὀνομασθείσης «τῶν τριῶν Σοφῶν» ἡ ὁποία ἔγινεν ἀποδεκτή, καὶ θὰ παρέμενε μυστική, διότι, ὅπως γνωρίζετε, ὅλα τὰ κείμενα τοῦ NATO. θεωροῦνται ἄκρως ἀπόρρητα καὶ ὑπάρχει δέσμευσις νὰ μὴ ἀνακοινοῦνται, ἀπεφασίσθη νὰ δημοσιευθῇ μάλιστα εἰς τὴν Παρισινὴν ἐφημερίδα «MONDE» καὶ ἐδημοσιεύθη καὶ περικοπὴ ἀφορῶσα τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιφύλαξιν, τὴν ὁποίαν βεβαίως δὲν ἐδώσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ εἶχεν ἡ ἐφημερὶς ἐξ ἰδικῶν της πληροφοριῶν. Ἡ πρότασις λοιπὸν ἡ ὁποία ἔγινε ἀποδεκτὴ ἔχει τέσσαρα σημεῖα ἐκ τῶν ὁποίων τὸ τέταρτον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς δεσμεύσῃ ἐνδεχομένως. Ἀλλὰ προσέξατε τὴν διατύπωσιν ὅλων αὐτῶν τῶν τεσσάρων σημείων: Τὸ πρῶτον λέγει: «ἐπιβεβαιώνει τὴν ὑποχρέωσιν δι' ὅλα του τὰ μέλη, κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ συμφώνου, νὰ ρυθμίζουν δι' εἰρηνικῶν μέσων πᾶσαν διαφοράν, ἡ ὁποία τυχὸν θὰ προέκυπτε μεταξύ των. Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, δὲν μᾶς ἀφορᾷ, διότι οὐδεμίαν ἔχομεν πρόθεσιν νὰ λύωμεν τὰς διαφοράς μας διὰ μὴ εἰρηνικῶν μέσων. Τοὐναντίον, δὲ ἀποκλείωμεν τὴν χρησιμοποίησιν πολεμικῶν μέσων, ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τυχὸν θὰ ἤθελον νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν πιθανὸν δὲ τοῦτο τὸ ὁποῖον θὰ ἔδῃ νὰ θεωρῆται αὐτονόητον, νὰ μὴν περιελήφθη κατὰ τύχην. Πάντως δὲν μᾶς ἀφορᾷ καὶ εἶναι ἴσως χρήσιμον.

Τὸ δεύτερον λέγει: «Ἀπορασίζει ὅτι πᾶσα διαφορὰ ἡ ὁποία δὲν θὰ ἔχῃ κανονισθῇ ἀπ' εὐθείας μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων. θὰ ὑποβληθῇ εἰς μίαν διαδικασίαν «καλῶν ὑπηρεσιῶν» ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ N.A.T.O., πρὶν ἢ αἱ κυβερνήσεις τῶν χωρῶν - μελῶν προσφύγουν εἰς οἱονδήποτε ἄλλον διεθνῆ ὀργανισμόν».

Καὶ ἐξαιροῦνται ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κανονικῶς πρέπει νὰ ρυθμισθοῦν εἴτε ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον τῆς Χάγης, εἴτε ἀπὸ ἄλλα Δικαστήρια διεθνῆ ἢ διεθνεῖς οἰκονομικοὺς ὀργανισμούς.

Αὐτὸ τὸ ἄρθρον λέγει ὅτι, πρὶν καταφύγῃς εἰς ἄλλον διεθνῆ ὀργανισμόν, ἐὰν δὲν κατορθώσῃς νὰ λύσῃς μίαν διαφορὰν μὲ τὸ ἕτερον τῶν κρατῶν - μελῶν, ὑποχρεοῦσαι νὰ διέλθῃς ἀπὸ μίαν διαδικασίαν «καλῶν ὑπηρεσιῶν». Εἶναι καὶ αὐτὸ ἀνώδυνον πρᾶγμα, διότι οἱονδήποτε ἔτος θέλεις νὰ καταφύγῃς εἰς ἄλλον Ὀργανισμόν, δὲν ἔχεις παρὰ νὰ ζητήσῃς τὴν διαδικασίαν τῶν «καλῶν ὑπηρεσιῶν».

Κ. Τ σ α λ δ ά ρ η ς. Ὑποχρεοῦσαι δηλαδὴ εἰς «ἀναγκαστικὴν διαιτησίαν».

Ε. Ἀ φ έ ρ ω φ - Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ὄχι «ἀναγκαστικὴν διαιτησίαν», κ. Πρόεδρε. Σεῖς διετελέσατε καὶ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν καὶ γνωρίζετε ὅτι ἡ διαιτησία εἶναι ἐντελῶς ἄλλο πρᾶγμα καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄρθρον 4: ὅτι ἡ διαιτησία «τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν» εἶναι εἰς τὴν διπλωματικὴν τακτικήν, τὴν ὁποίαν σεῖς γνωρίζετε καλλίτερα ἀπὸ ἐμέ, ἕνα ἀσφὲς πρῶτον στάδιον τῆς ἐπαφῆς διὰ τὴν προσπάθειαν ἐπιλύσεως τῆς διαφορᾶς. Δηλαδή, ἔρχεται μία χώρα καὶ λέγει εἰς τὴν ἄλλην: προσφέρω «τὰς καλάς μου ὑπηρεσίας» καὶ ἡ μία διαβιβάζει εἰς τὴν ἄλλην τὰς ἀπόψεις της. Δὲν θεωρεῖται κἂν ἀρχὴ διαπραγματεύσεων.

Τώρα τὸ τρίτον σημεῖον: «Παρατηροῦται τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον ὅπως αἱ κυβερνήσεις τῶν χωρῶν - μελῶν καὶ ὁ Γεν. Γραμματεὺς φέρουν εἰς τὴν προσοχὴν τοῦ Συμβουλίου, τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα θὰ θεωρηθοῦν ὑπ' αὐτῶν ὡς περιλαμβάνοντα ἀπειλὴν διὰ τὴν ἑνότητα ἢ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς συμμαχίας». Αὐτὸ προέκυψε, κυρίως, ἀπὸ θέμα ἐνεργείας, ὅπως ἡ τελευταία ἐνέργεια Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ἡ ὁποία ἔγινε χωρὶς κἂν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν προσοχὴν τοῦ Συμβουλίου. Καὶ ἐδῶ ὑπάρχει ἡ ὑποχρέωσις νὰ προβῇς εἰς ἀνακοίνωσιν. Ἠμπορῶ νὰ εἴπω ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα, κύριοι, καὶ ἐνημερώνω τὸ Συμβούλιον.

Ἐρχόμεθα εἰς τὸ τέταρτον σημεῖον, τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ καὶ περὶ διαιτησίας ἀκόμη. Ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ἐπιφορτίζει (ἢ ἐξουσιοδοτεῖ) τὸν Γεν. Γραμματέα νὰ προσφέρῃ ἀνεπισήμως ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν «τὰς καλὰς του ὑπηρεσίας» εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν χωρῶν μελῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἐχώριζε μία διαφορὰ καὶ ἐὰν αὐταὶ θὰ ἐδέχοντο τὴν πρωτοβουλίαν ἵνα διευκολύνουν μίαν ἔρευναν, μίαν μεσολάβησιν, ἕνα συμβιβασμὸν ἢ μίαν διαιτησίαν».

Ἐδῶ λοιπόν, ἐφ' ὅσον θὰ ἐδεχόμεθα αὐτὸ τὸ ἄρθρον, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ καταλήξωμεν καὶ εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀκόμη διαιτησίαν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῆς διαφορᾶς. Ἀλλὰ ἐδῶ, κατὰ τὴν προπαρασκευαστικὴν ἐπιτροπείαν τῶν τριῶν σοφῶν, ἐλήφθη μέριμνα ἀπὸ ὡρισμένας ἀντιπροσωπείας νὰ λεχθῇ ὅτι αὐτὴ πλέον εἶναι μία ὑπερκυβέρνησις, ἡ ὁποία ἐνδέχεται νὰ εἶναι χρήσιμος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο θὰ πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνοι οἱ δύο ἐνδιαφερόμενοι. Δηλαδὴ οὐδεμία ἐξ αὐτῶν τῶν διαδικασιῶν, οὔτε διεξαγωγὴ ἐρεύνης, οὔτε συμβιβασμοί, οὔτε μεσολάβησις, οὔτε διαιτησία εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἡ συμφωνία τῶν δύο ἐνδιαφερομένων. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν θὰ ἦτο δυνατὸν ἄριστα νὰ μὴ κάμωμεν καμμίαν ἐπιφύλαξιν καὶ πιστὰ ταῦτα νὰ μὴ ἔχωμεν ἀναλάβῃ δέσμευσιν ἀπολύτως. Διότι, ὡς εἴδατε, ἡ πρέπει κατὰ τὸ ἓν σημεῖον ἁπλῶς νὰ ἔχῃ προτηχθῇ μία προσφορὰ τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν ἢ εἰς τὴν περίπτωσιν τὴν σημαντικωτέραν, νὰ συμφωνοῦν τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη διὰ νὰ ὑπάρχῃ ἡ διαιτησία.

Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, κανεὶς φόβος οὔτε διὰ τὴν ἐφετεινὴν προσφυγὴν οὔτε δι' ἐνδεχομένας προσφυγὰς εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἢ καὶ ἄλλου, νὰ ἔχωμεν καμμίαν δέσμευσιν, κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ αὐτὸ τὸ σημεῖον. Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὴν διεξαγωγὴν ὡρισμένων συζητήσεων ἐδημιουργήθησαν ὡρισμέναι ὀξύτητες καὶ μολονότι ἐπιφύλαξις δὲν χρειάζεται —καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ γνώμη τῶν τεχνικῶν τοὺς ὁποίους ἔχομεν— ἐκάμαμε τὴν ἐπιφύλαξιν. Ἡ ἐπιφύλαξις αὐτὴ θὰ ἠμποροῦσα νὰ εἴπω ὅτι ἦτο περιττὴ καὶ ἀπὸ ἕνα ἄλλον λόγον. Ἀπὸ τὸ ὅτι καθ' ὅλην τὴν διεξαχθεῖσαν συζήτησιν, καθ' ὅλας τὰς διεξαχθείσας διαλογικὰς συζητήσεις πάντοτε ἐτονίσθη ἀπὸ ἐμὲ ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι δυνατόν, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἐξήγησα, νὰ μὴ συνεχίζῃ νὰ χρησιμοποιῇ τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Αὐτὸ ἐγαίνει ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν ἐμπιστευτικῶν πρακτικῶν τοῦ N.A.T.O. καὶ δι' ὅλας τὰς διεξαχθείσας συζητήσεις. Ἀλλὰ πέραν αὐτοῦ, τὴν ὥραν κατὰ

τὴν ὁποίαν ἐγένετο ἀποδεκτὴ αὐτὴ ἡ ἀπόφασις, διετύπωσα ρητὴν ἐπιφύλαξιν, καταχωρισθεῖσαν εἰς τὰ πρακτικά, τὴν ὁποίαν καὶ τὸ «Μόντ» ἀποδίδει διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων: Προτιμῶ νὰ χρησιμοποιήσω τὰς λέξεις τοῦ «Μόντ». δὲν ἠμπορῶ νὰ χρησιμοποιήσω αὐτὸ τοῦτο τὸ κείμενον, διότι ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἔφερα εἰς τὴν δημοσιότητα κείμενα αὐστηρῶς μυστικά. Ἄλλωστε, ὅταν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Χώρας σᾶς βεβαιοῖ ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπιφύλαξις, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία.

Κ. Τσαλδάρης. Ἐγὼ ἀντιμετωπίζω τί θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν ὑπάρχουν ἄλλοι ὑπουργοὶ καὶ ἄλλαι ἀποφάσεις καὶ ὄχι τί θὰ γίνῃ σήμερον ποὺ εἶσθε σεῖς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ε. Ἀβέρωφ — Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Κύριε Πρόεδρε, ἐξ ὅλου τοῦ κειμένου τὸ ὁποῖον σᾶς ἀνέλυσα καὶ τὸ ὁποῖον εἶμαι ἕτοιμος νὰ σᾶς στείλω νὰ τὸ ἰδῆτε αὐτὸ ἐξάγεται. Θὰ σᾶς διαβάσω ἤδη τί λέγει ὁ «Μόντ» διὰ τὴν ἐπιφύλαξιν μας, εἰς μόνην παρατήρησιν κάτω ἀπὸ τὸ κείμενον·

«Ἂς ὑπενθυμίσωμεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς κατέστησε γνωστὸν ὅτι ἐφήρμοσε τὸ κείμενον τοῦτο ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν ὅτι αὐτὴ ἡ διαδικασία δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ὡς πρὸς τὰ θέματα τῶν ὁποίων τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἔχουν ἤδη ἐπιληφθῆ».

Ποία ἡ ἔννοια, εἶναι σαφές. Ποία ἡ δικονομία βάσει αὐτῆς τῆς ἐπιφυλάξεως; Τὸ N.A.T.O. δὲν εἶναι ἕνας δικαστικὸς ὀργανισμός, ὁ ὁποῖος νὰ ἔχῃ δικονομίαν καὶ νομολογίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν νὰ ἠμπορῇ νὰ βγάλῃ κανεὶς ἑρμηνεία δικονομικάς. Τὸ N.A.T.O. ἔχει ὡρισμένας βασικὰς ἀρχὰς καὶ μία βασικὴ ἀρχὴ εἶναι ὅτι ὅλαι αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται παμψηφεί.

Τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ Ἑλλάς, ψηφίσασα αὐτὰς τὰς ἀποφάσεις, εἶπε τὰς ψηφίζω, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι δὲν ὑπάγονται ἐνεῖνα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἤδη ἐπῆγαν εἰς τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, σημαίνει ὅτι ἡ ἀπόφασις αὐτὴ δὲν δύναται, λέγω τοῦ νόμου τῆς παμψηφίας, νὰ ἔχῃ ἰσχύν, παρὰ ἀφοῦ ἐξαιρεθοῦν αὐτὰ τὰ θέματα.

Κ. Τσαλδάρης. Τὰ ὁποῖα ἤδη παρεπέμφθησαν.

Ε. Ἀβέρωφ — Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερ.). Τὰ ὁποῖα ἤδη ἔχουν παραπεμφθῆ. Νομίζω, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀπὸ ἀπόψεως δικονομικῆς, εἶναι πλέον ἢ σαφές. Ἀλλὰ σᾶς λέγω, πέραν αὐτοῦ εἶναι σαφὲς καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιφυλάξεως, ὅτι οὐδεμία δέσμευσις ὑπάρχει. Ἀντιθέτως δὲ ἔχομεν τὸ πλεονέκτημα ὅτι, διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς ἐδημιουργήθησαν δυνατότητες, ἐὰν τὸ θέμα τὸ Κυπριακὸ μὲ τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἔχει καὶ τὰς ὁποίας καθ' ἡμέραν ἀντιλαμβάνεται καὶ ὁ Λαός μας περισσότερον, δὲν εὕρῃ τυχὸν λύσιν, ἀνοίγωμεν ἕνα νέον μέτωπον καὶ μέτωπον διὰ τὸ ὁποῖον σᾶς πληροφορῶ, δὲν ἔχομεν ἀντιπαθὲς περιβάλλον ὡς ἐνομίζετο. Ἕνα νέον μέτωπον, εἰς τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ σέρωμεν καὶ ἐκεῖ τὸ θέμα διὰ νὰ ἐπιδιώξωμεν λύσιν ἢ προώθησίν του. Αὐτὸ εἶναι τὸ πλεονέκτημα τῆς RESOLUTION αὐτῆς, ἡ ὁποία ἐψηφίσθη χωρὶς νὰ ἔχῃ καμμίαν ἀπολύτως δέσμευσιν. Εἶμαι ἕτοιμος νὰ ἀπαντήσω καὶ εἰς ἄλλα ἐρωτήματα. Ἐν τῷ μεταξὺ σᾶς δίδω, ἐὰν θέλετε, νὰ ἴδητε τὸν «Μόντ».

Κ. Τσαλδάρης. Ὡμιλήσατε περὶ διαπραγματεύσεων ἐν βαθμῷ πρωτοεβδομίῳ. Ἐπονίσατε, ὅτι λέγω τῶν ὑπαρχουσῶν δεσμεύσεων εἴτε εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ εἴτε εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς διαιτησίας, κρίνετε σκόπιμον νὰ κάμετε ἐπιφυλάξεις. Καὶ αὐτὰ μὲν τὰ ὁποῖα εἴπατε, εἶναι ἀναμφισβητήτως ὀρθά. Δι' αὐτὸ ὅλως ἀκριβῶς εὑρισκόμεθα πρὸ οὐσιαστικῆς τροποποιήσεως τῆς συνθήκης τοῦ N.A.T.O.

Ε. Ἀβέρωφ — Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερ.). Ὄχι.

Κ. Τσαλδάρης. Εἶναι μία ἐπέκτασις σκοπῶν, μία τροποποίησις καὶ μία δέσμευσις. Διατί λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ εἰσαχθοῦν καὶ αὐταὶ αἱ συνθῆκαι πρὸς κύρωσιν, ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι συνθῆκαι, εἰς τὴν Βουλήν; Νομίζετε μήπως αὐλλοντικῶς θὰ δεσμευθοῦν οἱαιδήποτε ἄλλαι κυβερνήσεις ἀπὸ αὐτά, τὰ ὁποῖα σήμερον διαβεβαιοῦτε; Ἀλλὰ ἀντιθέτως θέλετε καὶ τὰς ἄλλας αὐτὰς κυβερνήσεις νὰ ἀσήσετε ἐλευθέρας; Εἰς τὸν τύπον ἀνεγνώσαμεν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Ἀμερικὴ ἔκαμεν ὡρισμένας ἐπὶ μέρους ἐπιφυλάξεις. Σεῖς γνωρίζετε ἀσφαλῶς, περισσότερον τὴν ὑπόθεσιν, ἐνῶ ἡμεῖς τὰ ἐδιαβάσαμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας. Νομίζω, λοιπόν, ὅτι ἐφ' ὅσον, ὡς εἴπατε, ὑπάρχει βεβαιότερα διὰ τὴν περίπτωσιν τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν καὶ βαρυτέρα διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς διαιτησίας, δημιουργοῦνται ὁπωσδήποτε δεσμεύσεις τινές. Αὐταὶ αἱ δεσμεύσεις ἐκρίθησαν σοβαραὶ καὶ διὰ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς ἐκάματε τὰς ἐπιφυλάξεις καὶ ἐπειδὴ διετέλεσα καὶ ἐγὼ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐνόμισα ὅτι ἔπρεπε νὰ τονίσω τὰς ἐπιφυλάξεις αὐτάς. Νομίζετε ὅτι λύεται τὸ ζήτημα μὲ τὰς ἐπιφυλάξεις, ἢ πρέπει αἱ ἀποφατισθεῖσαι τροποποιήσεις νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς κύρωσιν; Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐρώτημά μας.

Ε. Ἀβέρωφ — Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερ.). Κύριε Πρόεδρε, ἀνεπιφυλάκτως λέγω, ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς κύρωσιν, δεδομένου ὅτι δὲν δημιουργοῦνται καμμίαν ἐπιπλοκὴν δέσμευσιν διὰ τὴν Χώραν. Τὸ N.A.T.O. εἶναι ἕνας ἀμυντικὸς ὀργανισμὸς νεώτατος, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει πολιτικὰ πλαίσια καὶ διὰ πρώτην φορὰν ποσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ πολὺ ἀσαφῆ πολιτικὰ πλαίσια, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα θὰ καταβάλλεται μία προσπάθεια ἐπιλύσεως διαφορῶν. Τίποτε πέραν τούτου. Αὐτὸ δὲν ἐπέρασεν ἄνευ συζητήσεως. Ἦσαν ἐκεῖ οἱ Ὑπουργοὶ 15 χωρῶν καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν συζήτησιν προέκυψαν ὡρισμέναι προτροποποιήσεις, αἱ ὁποῖαι ἠμέλλοναν ἔτι περισσότερον τὰς δεσμεύσεις. Δύναμαι νὰ τὸ εἰπω, διότι λέγει καὶ τὸ «Μόντ», ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ προτροποποιημένον καὶ ὁριστικὸν κείμενον. Σᾶς πληροφορῶ, ὅτι οὐδεμία ἀντιπροσωπεία ἔθεσε τὸ ζήτημα, ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπικυρωθῇ ἀπὸ τὰς Βουλάς. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς Ἡν. Πολιτείας, νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ εἰπω, χωρὶς νὰ παραβῶ τὴν μυστικότητα τῶν συζητήσεων τοῦ N.A.T.O., διότι ἐλέχθησαν αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς ὡρισμένους μεγάλους δημοσιογράφους, διὰ νὰ μὴ δημιουργηθοῦν παρεξηγήσεις, δύναμαι, λέγω, νὰ εἰπω, ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶχον ἀντίρρησιν. Αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι ἠθέλησαν νὰ προβοῦν εἰς ὡρισμένας διευκολύνσεις. Ἐδῶ ἐτέθη ὁ κανών, ὅτι δὲν δύνανται τὰ Κράτη μέλη νὰ κάνουν ἐνεργείας σημαντικάς, χωρὶς νὰ ἐνημερώνουν κἂν τὸ Συμβούλιον. Αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι εἶπον, κύριοι, ἡμεῖς θὰ τὸ κάμωμεν ἐφ' ὅσον εἶναι θέμα, τὸ ὁποῖον σᾶς ἐνδιαφέρει ἀμέσως, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τὰς χώρας N.A.T.O. Διότι ὅμως ἐγὼ παραλλήλως καὶ μίαν παγκόσμιον πολιτικήν, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ καλῶ τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ N.A.T.O. καὶ νὰ τοὺς λέγω τί κάνω μὲ τὴν Χολὴν ἢ εἰς ἄλλα μακρυνὰ μέρη τοῦ Κόσμου. Ἦτο λοιπὸν σαφὲς δι' ὅλους μας, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἀντίθεσις ἀπόψεων καὶ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ εἰπω, ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἐπέδειξαν καὶ ἐδῶ τὸ θαυμαστὸν συμμαχικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐπιδεικνύουν πάντοτε.

Σ. Βενιζέλος. Δηλαδὴ ἐπεφυλάχθησαν διὰ τὴν ἔξω τῆς περιοχῆς τοῦ N.A.T.O.

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἔξω τῆς περιοχῆς τοῦ N.A.T.O., ἀκριβῶς.

Γ. Λύχνος. Οἱ «Τάϊμς», ἐκεῖ ποὺ ἐκθέτουν τὰς ἀποφάσεις τοῦ N.A.T.O., δημοσιεύουν τὴν πληροφορίαν ὅτι αἱ Ἀντιπροσωπεῖαι δὲν ἔχουν δεσμεύσει τὰς Κυβερνήσεις των ἀποδεχόμεναι τὰς ἀποφάσεις τῶν τριῶν σοφῶν καὶ ὅτι ἀναμένεται ἡ ἔγκρισις τῶν Κυβερνήσεων, ἡ ὁποία πρέπει νὰ πάῃ εἰς τὸ N.A.T.O. Ἐὰν αὐτὸ ἐξυπονοῇ ὅτι αἱ Κυβερνήσεις καὶ ὄχι αἱ Βουλαὶ ἢ αἱ Κυβερνήσεις μαζὶ καὶ αἱ Βουλαὶ πρέπει νὰ ἀποφασίζουν ὡς πρὸς τὴν τελικὴν ἔγκρισιν, δὲν γνωρίζω.

Κ. Τσαλδάρης. Καὶ αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἴπατε, περὶ τῆς γενομένης ἐξαιρέσεως ἢ διευκρινίσεως, ἀποδεικνύει A-GON TRARIO ὅτι ὅπως ἐτόνισεν ὁ κ. Βενιζέλος, διὰ τῆς ἐντὸς τοῦ N.A.T.O. σχέσεις ὑπάρχει δέσμευσις καὶ διὰ τὰς ἐκτός.

Αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγει ὁ κ. Λύχνος, ἁπλούστατα, ἐνίσχυσαν αὐτὸ ποὺ λέγω ἐγώ.

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Ἡ πληροφορία, τὴν ὁποίαν δίδει ὁ κ. ἐκ Κερκύρας συνάδελφος, τὴν ὁποίαν δὲν ἐδιάβασα, δύναμαι νὰ εἰπω ὅτι δὲν μετα-

ζεται θέμα, με τὸ ὁποῖον ἠσχολήθη τὸ Συμβούλιον τοῦ ΝΑΤΟ.

Γ. Παπανδρέου. Νομίζω, ὅτι γίνεται σύγχυσις τῆς ἐννοίας «δέσμευσις». Δὲν ὑπάρχει δέσμευσις ἐκ λήψεως ἀποφάσεων, ὑπάρχει δέσμευσις εἰς χρησιμοποίησιν αὐτοῦ τοῦ διαδικαστικοῦ βαθμοῦ ἢ δέσμευσις νὰ ἀναφερθῇ κανεὶς πρῶτον εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἐπομένως ὅτι δημιουργοῦνται νέαι δεσμεύσεις διαδικασίας τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. ὑπάρχει πράγματι τροποποίησις τοῦ ἀρχικοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Ν.Α.Τ.Ο.

Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Πολὺ ὀρθὴ ἡ παρατήρησις τοῦ κ. Παπανδρέου, μὲ τὴν διαφορά, ὅτι αἱ δεσμεύσεις αὐταὶ δὲν καταλήγουν εἰς ἄλλας οὐσιαστικωτέρας δεσμεύσεις.

Γ. Παπανδρέου. Σᾶς τὸ προσδιώρισα, κύριε Ὑπουργέ. Εἶναι προφανὲς ὅτι εἰς τὴν συζήτησιν αὐτὴν καταβάλλεται ἐκατέρωθεν, προσπάθεια καλῆς πίστεως διότι δὲν ἀποτελεῖ θέμα ἀντιδικίας. Ὁμιλοῦμεν καὶ ἐρμηνεύομεν καλοπίστως τοὺς ἰδικούς σας λόγους. Διότι, μόνον σεῖς, ἐγκύρως δύνασθε νὰ πληροφορήσητε τὴν Βουλὴν ἐπὶ τοῦ θέματος.

Καθ' ὃν τρόπον σεῖς τὸ διεπιστώσατε, ὑπάρχει δέσμευσις πᾶσα Κυβερνήσεως νὰ ἀναφερθῇ, νὰ ἐπικαλεσθῇ πρῶτον, τὰς καλὰς θελήσεις καὶ κατόπιν νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰς ἐνεργείας τὰς ὁποίας κρίνει. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ὑπάρχει πράγματι μία προσθήκη διαδικασίας εἰς τὸ ἀρχικὸν Καταστατικὸν τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. τὸ ὁποῖον, ἐνῷ μέχρι τοῦδε ἦτο ἀμυντικόν, κάνει τώρα μίαν προσπάθειαν ἐπεκτάσεως εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρμοδιότητα. Ὁσονδήποτε ὅμως καὶ ἐὰν εἶναι «ἀπορρὴ» μιᾶς δεσμεύσεως, πάντως εἶναι δέσμευσις. Καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι δεσμευσις, εὔλογον εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀναγράφεται εἰς τοὺς «Τάπας», ὅτι ἀναμένονται αἱ ἐγκρίσεις τῶν Κυβερνήσεων. Καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἔγκρισις τῶν Κυβερνήσεων, ὑπάρχει ἔγκρισις τῶν Βουλῶν τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ὁποίων τυγχάνουν αἱ Κυβερνήσεις καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀντλοῦν τὰ δικαιώματά των.

Κ. Τσαλδάρης. Ἐν συνεχείᾳ, πρὸς τὸν κ. Παπανδρέου, ἔχω νὰ ὑπομνήσω, ὅτι εἰς τὰς διεθνεῖς αὐτὰς σχέσεις γενικῶς αἱ διαδικαστικαὶ πράξεις κρίνουν τὰ 2/3 τῆς ὑποθέσεως καὶ μένει τὸ 1/3 διὰ τὴν οὐσίαν καὶ αἱ ὑποχρεώσεις αὐταὶ δημιουργοῦν ἕνα προσδιωρισμένον οἱασδήποτε μορφῆς. Ὡς διετυπώσατε, ἴσως τὰ πράγματα νὰ εἶναι ἐν τάξει.

Κατ' ἐμὲ ὅμως ἡ διατύπωσις ἔπρεπε νὰ βασίζεται εἰς τὴν Βουλήν. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα τοῦτο διὰ εὐρυτέρας συζητήσεως.

Γ. Παπανδρέου. Θὰ ἤθελον νὰ προσθέσω καὶ τοῦτο ὅτι ἡ δέσμευσις ἡ ὁποία εἰσάγεται εἶναι δικονομική, εἶναι διαδικαστική. Αὐτὴ ὅμως θὰ ἦτο μία πολὺ στενὴ ἑρμηνεία αὐτῆς τῆς δεσμεύσεως, διότι ἀφ' ἧς εἰσάγεται ἡ ὑποχρέωσις νὰ γίνῃ ἐπίκλησις πρὸς τὰς «καλὰς θελήσεις», τὶ πρόκειται νὰ συμβῇ; Θὰ ὑπάρξῃ τὸ μέγα ἠθικὸν βάρος ἐνδεχομένης ἀποφάσεως ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θὰ συζητήσουν, διὰ νὰ προσφέρουν τὰς «καλὰς των ὑπηρεσίας».

Καὶ δὲν ὑπάρχει, βεβαίως, εἰς ὑποχρέωσιν ἐκ λήψεως ἀποφάσεως, ὑπάρχει ὅμως εἰς μίαν ἠθικῶς βαρύνουσαν ἀπόφασιν ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ σημαντικὴ διὰ τὴν περαιτέρω διαχείρισιν οἱουδήποτε ἐθνικοῦ θέματος. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν θὰ ἦτο ἐντελῶς ἀνακριβὲς ἐὰν ἐβλέπαμεν μόνον τὴν δικονομικήν, τὴν διαδικαστικήν.

Εἶναι βαρυτάτη ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ σημασία ἐκείνη, ἡ ὁποία θὰ προκύψῃ ἀπὸ τὴν ἐνδεχομένην γνώμην τοῦ Συμβουλίου, προσφέροντος τὰς καλάς του θελήσεις.

Γ. Καρτάλης. Κύριε Ὑπουργέ, εἰς τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως, ὅπως τὴν διαβάζω, τώρα, ὑπάρχει μία ἀσάφεια, διότι ὁμιλεῖ ἡ πρώτη παράγραφος ἐπὶ τῆς ἀνάγκης, πρὸ πάσης προσφυγῆς εἰς διεθνὲς ὄργανον, νὰ προβαίνουν τὰ ἐνδιαφερόμενα Κράτη εἰς μίαν διαδικασίαν καλῶν ὑπηρεσιῶν. Τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον τίθεται εἶναι τὸ ἑξῆς: Ἡ διαδικασία αὐτή, τὴν ὁποίαν προβλέπει ἡ παράγραφος πρώτη, ἔχει καθορισθῇ ἢ θὰ καθορισθῇ;

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Δὲν ἔχει καθορισθῇ.

Γ. Καρτάλης. Ἐβέχθητε μίαν διαδικασίαν, ἡ ὁποία δὲν γνωρίζετε, ποία θὰ εἶναι καὶ ὡς ἐκ τούτου, ἡ κατάστασις, ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κυπριακὸν ἐμφανίζεται τοῦ λοιποῦ ὡς ἑξῆς: Ἐὰν δι' οἱονδήποτε λόγον, α ἢ β, ἡ προσφυγή μας δὲν ἐπιτύχῃ, τὸν Ἰανουάριον Φεβρουάριον, ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἔχοντες ἀπορριφθῇ τὴν θήλωσιν αὐτὴν τῶν σοφῶν, ἡ Ἑλλὰς θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἑξῆς θέσιν: Δὲν θὰ συνηθῇ νὰ προσφύγῃ εἰς ἕνα διεθνὲς ὀργανισμόν, δηλαδὴ δὲν θὰ συνηθῇ, νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἐὰν δὲν ἀκολουθηθῇ ἡ διαδικασία τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν.

Εἶναι δεσμευμένη ἡ Ἑλλάς, νὰ ζητήσῃ τὴν διαδικασίαν τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν; Ὑπάρχει δέσμευσις τοῦ λοιποῦ εἰς τὸ μέλλον, νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλὰς τὴν διαδικασίαν τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὑπεφασίσαμεν καὶ ἐδεσμεύθημεν εἰς τὴν διαδικασίαν αὐτήν, χωρὶς κἂν, ὅπως λέγει ὁ κ. Ὑπουργός, νὰ γνωρίζωμεν, ποία θὰ εἶναι ἡ διαδικασία καὶ ποίας ἐκτάσεως θὰ εἶναι;

Γ. Παπανδρέου. Ἐξηλώθη, ὅτι ἔχει ἐξαιρεθῇ.

Ε. Ἀβέρωφ-Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτ.). Ἡ ἀπάντησις εἶναι εὐχαριστάτη. Πρῶτον, τὸ Κυπριακὸν ἔχει ἐξαιρεθῇ, μονίμως.

Γ. Καρτάλης. Πῶς εἶναι δυνατόν;

Ε. Ἀβέρωφ - Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτ.). Σᾶς βεβαιώνω, ὅτι ἐκ τῆς διατυπώσεως τῆς ἐπιφυλάξεως καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν συζητήσεων, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν, ἐξαιρεῖται τὸ Κυπριακόν. Δεύτερον, λέγετε, ὅτι δεσμευόμεθα, βάσει μιᾶς διαδικασίας, τὴν ὁποίαν καὶ δὲν γνωρίζομεν. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ διαδικασία αὐτή, ἐὰν κριθῇ, ὅτι πρέπει νὰ ὁρισθῇ,— διότι εἶναι τόσον φλοῦ τὸ θέμα τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν, ὥστε νὰ ἠμπορῇ νὰ μὴν ὁρισθῇ κἂν διαδικασία,— ἐὰν λέγω κριθῇ, ὅτι πρέπει νὰ ὁρισθῇ, θὰ ὁρισθῇ πάλιν, βάσει τοῦ κανόνος τῆς παμψηφίας. Θὰ ἐρωτηθῶμεν συνεπῶς διὰ νὰ ὁρίσωμεν τὴν διαδικασίαν. Δὲν πᾶμε μὲ μίαν διαδικασίαν, τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζομεν, ἀλλὰ μὲ μίαν διαδικασίαν, τὴν ὁποίαν καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μας, χέσι, νὰ ὁρίσωμεν.

Κ. Τσαλδάρης. Κύριε Ὑπουργέ, εἴπατε, ὅτι καὶ πάλιν θὰ κριθῇ, βάσει τῶν κανόνων τῆς παμψηφίας. Ἐξάγεται ἀπὸ καμμίαν διάταξιν τῆς συνθήκης αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Αἱ ἀποφάσεις, αἱ ἐπεκτείνουσαι τὸ ἔργον τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. εἰς τὰ βιοτικητικά, οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ προβλήματα, θὰ ὑπαχθοῦν καὶ αὐταὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς κανόνας; Τὸ λέγει καμμία διάταξις αὐτό;

Ε. Ἀβέρωφ — Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Λέγει ὁ ἀγαπητὸς Ἀρχηγὸς τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος: «Ἐβέχθητε μίαν διαδικασίαν τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζετε». Καὶ ἀπαντῶ: Ἐὰν ὁρισθῇ ἡ διαδικασία, χρειάζεται ἡ παμψηφία.

Θ. Χαβίνης. Διὰ πᾶν θέμα τοῦ ΝΑΤΟ χρειάζεται παμψηφία.

Κ. Τσαλδάρης. Ἐρωτᾶται, ἐὰν ἡ παμψηφία ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ νέα καθήκοντα.

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Εἰς ὅλα, ἀπολύτως. Ἡ μεγαλυτέρα μεταρρύθμισις θὰ ἦτο, νὰ μὴν ἰσχύσῃ ὁ κανὼν τῆς παμψηφίας καὶ τοιαύτη μεταρρύθμισις, δι' οὐδὲν θέμα ἀντιμετωπίσθη.

Γ. Καρτάλης. Δὲν θέλετε, νὰ ἀναγράψετε τὸ κείμενον — καὶ πολὺ ὀρθῶς — τὸ ὁποῖον, ἐβώσατε, λόγῳ τῆς μυστικότητος τῶν Συνεδριάσεων.

Ἐδῶ τὸ ἐπίμαχον θέμα, διὰ τὸ ὁποῖον θέλει ἐξήγησιν ἡ Βουλή, εἶναι τὸ ἑξῆς: Ὅσον ἀφορᾷ τὴν παροῦσαν προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀναμφισβητήτως, καὶ ἀπὸ τὴν διατύπωσιν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐβώσατε, ἐξαιρεῖται οἱαδήποτε διαδικασία, ἡ ὁποία ἔχει ἀποφασισθῇ. Τὰ ἐρωτήματα λοιπόν, εἶναι δύο:

Εἰς τὸ μέλλον, ἔχετε δεσμευθῇ εἰς τὸ ΝΑΤΟ, πρὶν προσφύγετε, ἐνδεχομένως, διὰ τὸ Κυπριακὸν ἢ δι' ἄλλο ζήτημα. Εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη; Ἔχετε δεσμευθῇ, νὰ ἀκολουθήσετε μίαν διαδικασίαν καλῶν ὑπηρεσιῶν; Τὸ «Μόντ», τὸ ὁποῖον μᾶς ἐβώσατε, δὲν λέγει, ὅτι ἡ ἐπιφύλαξίς σας ὑπῆρξε γενική. Σεῖς, ἀπαντῶν, πρίν, εἰς τὸν κ. Τσαλδά-

ρην. — νομίζω——— εἴπατε, ὅτι : Διὰ τὸ Κυπριακόν, ἡ ἐπιφύλαξίς μου καλύπτει ὄχι μόνον τὸ παρόν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον. Μᾶς παραπέμψατε, ὅμως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀγορεύσεώς σας, εἰς ἓν κείμενον, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει μόνον, τὴν ὑπάρχουσαν προσφυγὴν καὶ ὄχι οἱανδήποτε, ἐνδεχομένην, μέλλουσαν. Ὡς ἐκ τούτου, τὸ πρῶτον ἐρώτημα εἶναι, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον αἱ δεσμεύσεις — θὰ ἴδωμεν, ποῖον εἶναι τὸ κείμενον αὐτῶν — ἐὰν ἰσχύουν δι' οἱανδήποτε μέλλουσαν προσφυγὴν εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Θὰ ἤθελον, ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀπάντησίν σας.

Ε. Ἀ θ έ ρ ω φ — Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ἡ διατύπωσις τῆς ἐπιφυλάξεως εἶναι γενικὴ καὶ ἐννοεῖ εἰς τὴν οὐσίαν, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ὑπαχθοῦν, εἰς τὴν διαδικασίαν αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως, τὰ θέματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἴτε, ἤδη, ἤχθησαν ἄνευ ἀποτελέσματος εἰς τὸ NATO, εἴτε μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται, ἤδη, ἄλλος ὀργανισμός.

Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἡ διατύπωσις ἀφορᾷ τὰ θέματα καὶ ὄχι τὴν προσφυγήν.

Γ. Κ α ρ τ ά λ η ς. Δηλαδή, ἐὰν, σήμερον, ἀπερρίφθη, φερ' εἰπεῖν, ἡ προσφυγή μας καὶ ὡς ἐκ τούτου, δὲν ἐκκρεμεῖ, πλέον, ἐνώπιον τοῦ NATO, διότι, ἐφ' ὅσον ἀπερρίφθη, πρέπει νὰ γίνῃ νέα προσφυγή, ἐν καιρῷ, διὰ νὰ πάῃ ἐκ νέου ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, εἶσθε εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δεσμευμένος ;

Ε. Ἀ θ έ ρ ω φ — Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Ὄχι !

Γ. Κ α ρ τ ά λ η ς. Δηλαδὴ δύνασθε, νὰ προσφύγετε, ἄνευ καλῶν ὑπηρεσιῶν ;

Ε. Ἀ θ έ ρ ω φ — Τ ο σ ί τ σ α ς (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Σᾶς εἶπον, ὅτι τὰ θέματα αὐτὰ ἐξαιροῦνται.

Π. Κ α ν ε λ λ ό π ο υ λ ο ς. Κύριοι βουλευταί, ἡ ἑρμηνεία, τὴν ὁποίαν ἔδωσεν ὁ ἀξιότιμος κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, νομίζω — ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων, τὰ ὁποῖα ἔχω ἐκ τῶν δημοσιευμάτων καὶ κυρίως τοῦ δημοσιεύματος τοῦ «Μόντ»— ὅτι εἶναι ὀρθή. Ἀλλὰ καὶ ἐάν, ἀκόμη, ὑποθέσωμεν, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθή, καὶ ὅτι οἱ φόβοι, τοὺς ὁποίους διατυπώνουν ὡρισμένοι ἐκ τῶν κυρίων Ἀρχηγῶν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ συγκεκριμένως ὁ κ. Τσαλδάρης καὶ ὁ κ. Καρτάλης, εἶναι δικαιολογημένοι καὶ ὅτι ἑπομένως ἐν περιπτώσει ἀπορρίψεως τῆς προσφυγῆς μας, πρέπει νὰ περάσωμεν ἀπὸ τὴν διαδικασίαν τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ NATO, καὶ πάλιν οὐδεμίαν θὰ ἐκυρίευεν, ἐμὲ τοὐλάχιστον, ἀντιρρησία. Μεταξὺ τῶν συνελεύσεων τοῦ ΟΗΕ παρεμβάλλονται μεγάλα χρονικὰ διαστήματα. Παρεμβάλλεται, τοὐλάχιστον, 10μηνον, ἔστω καὶ 8μηνον. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, αἱ συνεδριάσεις θὰ φθάσουν μέχρι τέλους Φεβρουαρίου, ἐὰν τυχὸν ἀπορριφθῇ ἡ προσφυγή μας εἰς τὸν ΟΗΕ καὶ τυχὸν χρειάζεται νὰ περάσωμεν ἀπὸ τὴν διαδικασίαν τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ NATO μέχρις ὅτου διατυπώσωμεν νέαν προσφυγήν, τὸν Αὔγουστον, διατί, τάχα, πρέπει νὰ θεωρηθῇ τοῦτο ὡς φοβερόν; Ἀπεναντίας, καὶ ἐὰν ἀκόμη, δὲν ὑπάρχῃ ὑποχρέωσις — καὶ ἐγὼ πιστεύω ὅτι δὲν ὑπάρχει βάσει τῆς ἑρμηνείας τὴν ὁποίαν ἔδωσεν ὁ κ. Ἀβέρωφ — ἐγὼ θὰ ἀπεφάσιζα νὰ κάμω χρῆσιν αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος, ἔστω καὶ ἐὰν δὲν πρόκειται περὶ ὑποχρεώσεως.

Διατί; Διότι πρέπει, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ὁπουδήποτε, νὰ φέρωμεν τὸ Κυπριακόν. Πρέπει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ διαφωτίζωμεν τὰ διάφορα Κράτη, τὰς Κυβερνήσεις των, καὶ νὰ σημειοῦται καὶ ἡ ἀντιπαράστασις μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ θέματος.

Κύριοι συνάδελφοι, ἔχει δημιουργηθῇ κάποια ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν προεκάλεσαν ὡρισμέναι ἐφημερίδες, ὅτι εἶναι κακὸν καὶ ἀνίερον, νὰ φέρωμεν τὸ κυπριακὸν ζήτημα, ἐνώπιον τοῦ NATO. Ἐγὼ δὲν συμμερίζομαι τὴν ἄποψιν αὐτήν, ἀντιθέτως πιστεύω, ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ φέρωμεν. Ἰδιαιτέρως, ἐπρόσεξα ἓν ἄρθρον τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς πρωϊνὴν ἐφημερίδα, ὑπὸ τοῦ λίαν πεπειραμένου εἰς τὰ διπλωματικὰ καὶ πολιτικὰ προβλήματα, κ. Ἐξηντάρη, τὸ ὁποῖον ἄρθρον, πρὸ 10ημέρου δημοσιευθέν, θεμελιώνει τὴν ἄποψιν αὐτήν, τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζω, κατὰ τρόπον θετικὸν καὶ ἀκλόνητον. Κέρδος μόνον ἔχομεν. Κέρδος μόνον ἔχομεν νὰ ἀποκομίσωμεν ἀπὸ τὴν συζήτησιν εἰς τὸ NATO καὶ πιστεύω, βάσει τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ἔχω, ὅτι ἡ γενομένη συζήτησις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, τῆς ὁποίας κύριος παράγων ὑπῆρξατε σεῖς, κύριε Ὑπουργέ τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν ἔβλαψε, πιθανὸν μάλιστα νὰ ὠφέλησεν. Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ διαπιστώσω τὸ μέγεθος τῆς ὠφελείας πάντως ὅμως δὲν ἔβλαψε καθόλου. Πιστεύω, λοιπόν, ἀξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, ὅτι, καὶ ἐὰν ἀκόμη ὑπετίθετο ὅτι δημιουργῆται δέσμευσις μετὰ τὴν τυχὸν ἀπόρριψιν τῆς προσφυγῆς μας ἐνώπιον τοῦ ΟΗΕ, δέσμευσις χρησιμοποιήσεως τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ NATO καὶ ἡ ὑποχρέωσις αὕτη εἶναι πρὸς ὄφελός μας. Καὶ ἐὰν δὲν ὑπάρχει ὑποχρέωσις, ἐγὼ συνιστῶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ δικαιώματος.

Ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, συνεχίζων τὰς παρατηρήσεις τὰς ὁποίας ἔκαμεν ὁ ἀξιότιμος Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, ὡμίλησε περὶ τῆς δεσμεύσεως, ἡ ὁποία ἀσχέτως πρὸς τὸ Κυπριακὸν ἐσημειώθη διὰ τῆς τελευταίας ἀποφάσεως τοῦ συμβουλίου τοῦ NATO. Πράγματι, ὑπάρχῃ μία ἠθικὴ δέσμευσις, δέσμευσις ὡς εἶπεν ὁ κ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐξαιρέτως ἀπαλή. Διαδικασία οὐδεμία ὡρίσθη. Τί ὡρίσθη; Ὅτι οἱ σύμμαχοι, ὅταν ἔχουν ὡρισμένην διένεξιν θὰ πρέπει νὰ προσφεύγουν προηγουμένως εἰς τὸ κοινὸν συμμαχικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Γενικὴ Γραμματεία τῆς Συμμαχίας.

Ὄχι, βεβαίως, νὰ προσφεύγουν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν προσφυγῆς ἐγούσης νομικὰς συνεπείας, ἀλλὰ νὰ λέγουν εἰς τὴν Γενικὴν Γραμματείαν νὰ τοὺς βοηθήσῃ εἰς τὴ ρύθμισιν καὶ ἐπίλυσιν τῆς διενέξεώς των. Αἱ καλαὶ ὑπηρεσίαι εἰς τὴν διπλωματικὴν γλῶσσαν, μόνον αὐτὸ σημαίνουν. Δὲν σημαίνουν ἐκδήλωσιν βουλήσεως, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ μεσολαβητικὴ ὑπηρεσίας. Μέχρι τῆς στιγμῆς τοὐλάχιστον, δεδομένου ὡρίσθη διόλου ἡ διαδικασία τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν, ἡ ὑπηρεσία ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἡ Γενικὴ Γραμματεία μίαν προσπάθειαν προσεγγίσεως τῶν δύο Κρατῶν, εἰς εὑρίσκονται εἰς διένεξιν.

μεσολαβητικὴ προσπάθεια, ἀπὸ ἀπόψεως ὄχι μόνον νομικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἠθικῆς πλευρᾶς, δὲν ἔχει δεσμευτικὰς ίας, διότι τὸ ἀποτέλεσμα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κυρίαρχον σιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τότε αἱ καλαὶ ὑπηρεσίαι ἐντὸς στων ἑβδομάδων ἢ ἡμερῶν ἢ καὶ ὡρῶν, αὐτὸ ἐξαρτᾶται μᾶς νὰ τὸ ὡρίσωμεν, ἐξατμίζονται.

ἰ τώρα ἔρχομαι εἰς τὰς παρατηρήσεις περὶ τῆς διαδικ : Ἐὰν ὁρισθοῦν ὡρισμέναι διαδικασίαι συνδεόμεναι μὲ σμίας, τότε δεσμευόμεθα, ὄχι βεβαίως, ὡς πρὸς τὸ ἀπομα, ὅπως πολὺ ὀρθῶς ἐτόνισεν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματῶν Φιλελευθέρων, ἀλλὰ δεσμευόμεθα ὡς πρὸς ὡρισμέδιαδικασίαν. Δεσμευτικὴ ἀπόφασις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ᾖ παρὰ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν ποὺ θὰ δεχθῶμεν διαιν. Εἰς οἱανδήποτε ἄλλην περίπτωσιν δὲν ὑπάρχει θέμα άσεως καὶ δεσμεύσεως. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν καλῶν εσιῶν δὲν ὑπάρχει κἂν θέμα ἐκδηλώσεως οἱασδήποτε βουως ἐκ μέρους τοῦ N.A.T.O.

ὑπάρχει ἁπλῶς ἡ ἐκδήλωσις μιᾶς μεσολαβητικῆς προσπαας, τῆς ὁποίας ἡ ἔκτασις θὰ ὁρισθῇ ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ποῖοι θὰ παρακαλέσωμεν τὴν Γενικὴν Γραμματείαν νὰ ᾖ εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς προσπαθείας αὐτῆς.

αὶ ἔρχομαι τώρα εἰς τὸ νομικὸν θέμα, τὸ ὁποῖον εἶναι κοίν. Ἐὰν αὔριον εἰς νέαν σύνοδον τῶν Ὑπουργῶν τοῦ N.A. ., ἢ καὶ εἰς τὰς τακτικὰς συνεδριάσεις τῶν μονίμων ἀντιπροσώπων τοῦ N.A.T.O. καταρτισθῇ σχέδιον διαδικασίας, τότε τὸ σχέδιον αὐτὸ θὰ πρέπῃ νὰ ἔλθῃ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ἔστω καὶ ἂν εἶναι δεσμευτικὸν μόνον ἀπὸ ἀπόψεως προθεσμιῶν. Τότε θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθηθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προβλεπομένη διὰ τὰς οἱασδήποτε ἰδιεθνεῖς δεσμεύσεις διαδικασία. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, νομίζω, ὅτι δὲν χρειάζεται. Ἡ ἀπόφασις ἡ ληφθεῖσα ἀποτελεῖ, νομίζω, κάτι τὸ

ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς εὐχήν, τὴν ὁποίαν εὐχὴν θεωρῶ ἐγὼ ἀπολύτως ἐπιβεβλημένην. Ἡ εὐχὴ αὕτη δὲν ἔχει καμμίαν, ἂς εἴπωμεν, νομικὴν συνέπειαν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πρόχειρος νομικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ ἐπιχειρήσω.

Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς τοὺς Τάϊμς, καὶ τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσεν ὁ ἐκ Κερκύρας ἀξιότιμος συνάδελφος, κ. Λύγνος, ἔχει ἄλλην σημασίαν. Οὐδεμία, κύριοι συνάδελφοι—καὶ ἔγω ἀρκετὴν πεῖραν τοῦ N.A.T.O.—ἀπόφασις, οἱασδήποτε, ἔστω καὶ θεωρητικῆς μορφῆς, εἶναι δυνατὴ νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα, ἐὰν αἱ Κυβερνήσεις δὲν τὴν ἐγκρίνουν. Αὐτὸ εἶναι ἄσχετον μὲ τὰ ἰσχύοντα εἰς ἑκάστην χώραν Συντάγματα, καὶ εἶναι σχετικὸν μὲ τὰ ἰσχύοντα εἰς τὸ N.A.T.O. Μὲ ἄλλας λέξεις, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εὑρισκόμενοι ἐκεῖ, θεωροῦνται ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος, δὲν εἶναι Κυβερνήσεις καθ' ἣν ὥραν συσκέπτονται ἐκεῖ, εἶναι ἀντιπρόσωποι Κυβερνήσεων, καὶ ὡς ἀντιπρόσωποι Κυβερνήσεων, ἔγουν γενικὴν ἐξουσιοδότησιν νὰ συζητήσουν καὶ οὐχὶ ν' ἀποφασίσουν. Οἱαδήποτε ἀπόφασις, χρειάζεται τὴν ἔγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαδικασίαν τὴν Συνταγματικὴν τῆς κυρώσεως μιᾶς ἀποφάσεως, αὐτὸ εἶναι ἕτερον θέμα, τὸ ὁποῖον ὁρίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου, δηλαδὴ τοῦ Συντάγματος.

Τὸ ἕτερον τοῦτο θέμα, νομίζω, ὡς πρὸς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ὅτι πρέπει νὰ τύχῃ τῆς λύσεως τὴν ὁποίαν εἶπον. Δὲν χρειάζεται ἡ ληφθεῖσα ἐν Παρισίοις ἀπόφασις μιᾶς νομικῆς κυρώσεως βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος διατεταγμένων. Θὰ χρειασθῇ ὅμως ἡ Συνταγματικῶς προβλεπομένη νομικὴ κύρωσις εἰς ἣν περίπτωσιν καταρτισθῇ διαδικασία, προβλέπουσα προθεσμίας κλπ.

Κύριοι, μετὰ τὴν πρόνειρον αὐτὴν ἀνάπτυξιν, εἰς ἣν προέβην, καταλήγω καὶ πάλιν εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ N.A.T.O. ἐπελήφθη τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Πιστεύω καὶ χαίρω ἐξαιρετικῶς, διότι ὁ κύριος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τὸ ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν εἶναι τὸ πεδίον τοῦ N.A.T.O., ὅπως τὸ παρουσιάζομεν ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πιστεύω, ὅτι εἶναι χρήσιμον νὰ γίνῃ συζήτησις εἰς τὸ N.A.T.O. Καὶ θὰ εἶναι χρήσιμον, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν, ὃ μὴ γένοιτο, ἀποτυχθῇ ἡ προσφυγή μας, πρὸ τῆς νέας προσφυγῆς καὶ χωρὶς νὰ ἔνωμεν ὑποχρέωσιν νὰ ζητήσωμεν τὰς καλὰς ὑπηρεσίας τοῦ N.A.T.O.

Τὰ πνεύματα τῶν περισσοτέρων Κρατῶν τοῦ N.A.T.O. εἶναι μαζί μας κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ λόγοι συνδεόμενοι μὲ οὐσιώδη συμφέροντά των, τὰ ὁποῖα καὶ ἡμεῖς ἐὰν εἴχομεν, δυσκόλως θὰ τὰ εἴχομεν ἀπεμπολήσει, συμφέροντα μεγάλα εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὴν εἰς τὸν O.H.E. ἐκδήλωσιν τῆς γνησίας σκέψεώς των, ἀλλὰ εἰς τὸ πλαίσιον τῶν μυστικῶν συνεδριάσεων τοῦ N.A.T.O., ἐκεῖ ἔχω σοβαρὰν ἐλπίδα, ὅτι πολλὰ κράτη, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν O.H.E. θὰ ἦσαν ὑποχρεωμένα, λόγω τῶν συμφερόντων των καὶ καθ' ὑπέρβασιν τῶν πεποιθήσεών των νὰ ψηφίσουν ἐναντίον μας ἢ νὰ μείνουν οὐδέτερα, εἰς τὸ N.A.T.O., θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκδηλωθοῦν κατὰ τὴν συζήτησιν ὑπὲρ ἡμῶν.

Γ. Παπανδρέου. Κύριε Πρόεδρε, ἐπὶ τριῶν θεμάτων ἐπιθυμῶ νὰ προσδιορίσω τὰς ἀπόψεις. Πρῶτον, ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ θέματος. Ἀπεκομίσαμεν τὴν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ἡ ἐπιφύλαξις, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς Κύπρου καὶ ὄχι τὸ σημερινὸν ἔνδικον μέσον τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν O.H.E. Ἀποτελεῖ ἐπομένως παγίαν ἐπιφύλαξιν καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον.

Ἔρχομαι εἰς τὸ δεύτερον θέμα.

Ε. Λ ε β έ ρ ω ς Τ σ ι τ σ ά κ ο ς (Ὑπ. Ἐξωτερικῶν). Αὐτὸ σημαίνει, μήπως, ὅτι θέλετε καὶ νὰ δεσμευθῶμεν περὶ τοῦ ὅτι δὲν θὰ φέρωμεν μόνοι μας τὸ θέμα εἰς τὸ NATO;

Γ. Παπανδρέου. Ἔρχομαι τώρα εἰς αὐτὸ τὸ θέμα, ἀπαντῶν εἰς τὸν ἀξιότιμον Πρόεδρον κ. Κανελλόπουλον. Εἶπεν ὁ κ. Κανελλόπουλος, ὅτι καὶ δεσμευσιν, ἐὰν ἐλαμβάναμεν, θὰ τὸ ἔστεργε, διότι εἶναι χρήσιμον εἰς πᾶσαν περίπτωσιν καὶ εἰς πάντα ὀργανισμὸν νὰ ὑποβάλωμεν τὸ αἴτημα. Δὲν τὸ συμμερίζομαι. Ἀποτελεῖ πολιτικὴν ἑκάστης Κυβερνήσεως νὰ ἐκτιμᾷ τόπον, τρόπον καὶ χρόνον ἐμφανίσεως τοῦ ἐθνικοῦ θέματος. Ἄλλως δὲν θὰ ἦτο Κυβέρνησις. Ὀφείλει νὰ ἐκτιμᾷ τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας θὰ ἐμφανίζῃ ἑκάστοτε τὸ θέμα. Δὲν ἀποτελεῖ Ἀκαδημίαν, εἰς τὴν ὁποίαν διαρκῶς διατυποῦται ἕνα ἐπιστημονικὸν ἢ ἠθικὸν αἴτημα. Ἀποτελεῖ πολιτικήν, ἡ ὁποία ἐκτιμᾷ συνθήκας, ἐντὸς τῶν ὁποίων προάγει ἢ ζημιώνει τὸ θέμα. Διότι, ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι πράγματι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ NATO εἶναι δυσμενὴς καὶ ὀφείλομεν νὰ τὸ θέσωμεν καὶ προκύψῃ μία μεγάλη δυσμενὴς πλειοψηφία, θὰ ἀποτελέσῃ αὐτὴ βαρὺ πλῆγμα διὰ τὸ θέμα. Ἰδού, διατί δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπάρχῃ δέσμευσις. Δικαίωμα, βεβαίως, πρέπει νὰ ἔχωμεν, ἀλλὰ ὄχι δέσμευσιν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς ἔννοια μιᾶς ἐθνικῆς πολιτικῆς.

Καὶ τώρα εἰσέρχομαι εἰς τὸ τρίτον θέμα. Ἐὰν πρόκειται νὰ ὑπάρχῃ ἔγκρισις τῆς Βουλῆς θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ σήμερον διότι σήμερον μεταβάλλεται ὁ χαρακτὴρ τοῦ NATO, αὔριον θὰ προσδιορισθῇ ὁ δικονομικὸς ὁ τρόπος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου προορισμοῦ. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συμβαίνει σήμερον εἶναι, ὅτι τὸ NATO, μεταβαίνει ἀπὸ τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τῆς ἀμύνης εἰς ἕνα νέον πολιτικὸν σκοπόν, ὁ ὁποῖος ἀκόμη δὲν ἔχει δικονομικῶς διαγραφῇ.

Ἑπομένως ἡ ποιοτική, ἡ οὐσιαστικὴ μετάπτωσις τοῦ NATO, συμβαίνει σήμερον διὰ τῆς νέας ἀποφάσεως. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι τρόπος ἐφαρμογῆς. Σήμερον συντελεῖται ἡ ἀλλαγὴ σκοποῦ, ἡ διεύρυνσις τοῦ σκοποῦ.

Ἑπομένως, ἐφ' ὅσον εἶναι δεδομένον ὅτι αἱ Βουλαὶ ἐγκρίνουν τὰς οὐσιαστικὰς μεταβολάς, ἡ οὐσιαστικὴ μεταβολὴ συντελεῖται σήμερον καὶ ὄχι ὅταν προσδιορισθοῦν οἱ συγκεκριμένοι δικονομικοὶ τρόποι ἐφαρμογῆς.

Ι. Π α σ σ α λ ί δ η ς. Κύριε Πρόεδρε, ὅταν διὰ πρώτην φορὰ ἐτέθη ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, κατὰ τὸ 1952, τὸ ζήτημα νὰ προσχωρήσῃ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸ N.A.T.O. ἡμεῖς εἴπαμε πῶς δεσμεύεται κατὰ τέτοιον τρόπον ὥστε ἡ ἐξωτερική της πολιτικὴ νὰ μὴ εἶναι ἀνεξάρτητος. Σήμερον λέ, ὅπως βλέπετε, ἔχομεν μίαν νέαν δέσμευσιν καὶ πρέπει αὐτὴ ἡ δέσμευσις νὰ ἔλθῃ πάλιν ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Ἐγώ, ὅπως γνωρίζετε πολὺ καλά, δὲν αἰσθάνομαι καὶ τόση συμπάθεια εἰς αὐτὴν τὴν διπλωματικὴν γλῶσσαν. Ὁμιλοῦν διὰ «καλὰς ὑπηρεσίας». Καλὲς εἶναι αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ N.A.T.O.; Ποῦ ἦταν αὐταὶ αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ N.A.T.O ὅταν ἔγιναν οἱ βανδαλισμοὶ ἑνὸς «συμμάχου» Κράτους, μέλους τοῦ N.A.T.O., τῆς Τουρκίας;

Σᾶς ἐρωτῶ τώρα, ὄχι μὲ διπλωματικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ μὲ γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Ποῖαι θὰ εἶναι αἱ καλαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ N.A.T.O. εἰς τὸ Κυπριακόν; Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀντίδικοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐναντίον μας, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ἐχθροί μας. Θὰ μᾶς προσφέρουν «καλὰς ὑπηρεσίας»; Αὐτοὶ ὅλοι εἶναι ἀποικισταί. Ἄγγλοι, Γάλλοι, Βέλγοι, Ὁλλανδοί.

Σᾶς ἐρωτῶ τώρα, εἶναι δυνατὸν αἱ Κυβερνήσεις αὐτῶν τῶν Κρατῶν νὰ εἶναι φιλικῶς διατεθειμέναι πρὸς ἡμᾶς οἱ ὁποῖοι δὲν εἴμεθα ἀποικισταί;

Τώρα ἐλέχθη ὅτι τὸ Κυπριακὸν ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὰς «καλὰς ὑπηρεσίας» τοῦ N.A.T.O. Ἐλέχθη ὅμως ὅτι μποροῦμε νὰ ἀποταθοῦμε καὶ στὸ N.A.T.O. Ἀλλά, τὰ Κράτη τοῦ N.A.T.O., ἐπανειλημμένως κατεψήφισαν τὴν προσφυγήν μας εἰς τὸν O.H.E. Μποροῦμε, λοιπόν, τώρα, νὰ περιμένωμε ἀπὸ αὐτούς, οἱ ὁποῖοι μᾶς κατεψήφισαν στὸν O.H.E., νὰ μᾶς ὑποστηρίξουν στὸ N.A.T.O.; Ὄχι. Δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρῃ καλὰς ὑπηρεσίας τὸ N.A.T.O. στὸ Κυπριακόν. Μόνον ζημίας μπορεῖ νὰ μᾶς φέρῃ. Μόνον στὴ συνθηκολόγησιν μπορεῖ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ.

Ἐγὼ νομίζω, ὅτι ὁ δρόμος εἶναι ἐπικίνδυνος, ἐὰν θὰ δεχθοῦμε νέας δεσμεύσεις στὸ N.A.T.O. Ἐγὼ δὲν κουτάζω ἐκείνην τὴν φιλολογίαν, ποὺ θέλουν νὰ εἴπουν ὅτι τὸ N.A.T.O. κάλο θὰ μᾶς κάμῃ. Τί καλὸ μᾶς προσέφερε ὅταν ἔγιναν οἱ

ενδιαλυτικοί των Τούρκων ; Τί καλόν μάς προσέφερε ώς τωρα είς το Κυπριακόν ;

Θά πρέπει νά ξεχωρίσωμεν τήν θέσιν μας άπό αύτήν τήν νέαν δέσμευσιν. Έμεῖς τονίζομεν ὅτι, μέ τέτοια τακτική, ὁδηγεῖτε τήν Χώραν εἰς τό νά μή ἔχῃ καμμίαν ἐξωτερικήν Ἐθνικήν πολιτικήν. Καί, ἀπό τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, ἐγώ πιστεύω ὅτι πολλοί, θά σκεφθοῦν διά νά ἐγκρίνουν ἐκεῖνα τά ὁποῖα εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἄς ἀφήσωμεν αὐτές τίς καλές ὑπηρεσίες καί τήν διπλωματικήν γλῶσσαν. Ἐδῶ ἡ πραγματικότης εἶναι ὅτι βλέπουν περισσότερα δικαιώματα εἰς τό N.A.T.O. διά νά πνίξουν τά Κράτη, ὅπως εἶναι ἡ Ἑλλάδα, ἡ ὁποία δέν ἔχει ἀποικίες. Αὐτοί θά σκεφθοῦν διά τά δικά τους συμφέροντα.

Διατί δέν ἀνεμίχθη τό N.A.T.O., ὅταν οἱ Ἄγγλοι καί οἱ Γάλλοι ἐπετέθησαν ἐναντίον τῆς Αἰγύπτου ; Ποῦ ἦσαν οἱ καλές ὑπηρεσίες του ; Καί δέν ξέρουμε εἰς τό μέλλον τί θά κάμουν. Ὑπάρχει κίνδυνος νά παρασύρουν τήν Ἑλλάδα σέ πολεμικές περιπέτειες, σέ Ἐθνικήν καταστροφήν. Σᾶς ἐπιλογίζομαι ρητῶς ἀπό τό Βῆμα τοῦτο, σκεφθῆτε, διότι ὅλα ὅσα ἔκαμε καί κάνει τό N.A.T.O., τά ἔκαμε καί τά κάμει πρός τά συμφέροντα τῶν ἀποικιακῶν δυνάμεων πού τό κυβερνοῦν. Αὐτῶν τῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν συμφέροντα οἰκονομικά καί στρατηγικά εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν.

Ἡμεῖς, δέν θά πᾶμε νά θυσιάσωμεν τά Ἐθνικά μας συμφέροντα διά τά πετρέλαια τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ὅπως τά ἐθυσιάσαμεν διά τά πετρέλαια τῆς Μοσούλης τό 1922. Πάλιν κρούομεν τόν κώδωνα τοῦ κινδύνου καί ἡ ἀντιπολίτευσις πρέπει νά σκεφθῇ ἐάν θά ἐγκρίνῃ αὐτά τά ὁποῖα εἶπεν ὁ κ. Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν. Αἱ νέαι δεσμεύσεις, ὅλαι αἱ δεσμεύσεις, πρέπει νά εἶναι θέμα τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας. Αὐτή μόνον μπορεῖ νά ἀποφασίζῃ ὑπευθύνως.

Πρόεδρος. Ὁ κ. Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Κύριε Πρόεδρε, ἤκουσα μετά προσοχῆς ὅλας τάς ἀγορεύσεις, ὡς καί τήν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ε.Δ.Α. Εὐτυχῶς διά τήν χώραν, αἱ δηλώσεις του διά τήν στάσιν τοῦ Κόμματός του, συνοδεύονται ἀπό τό γεγονός, ὅτι δέν ἐκπροσωπεῖ, παρά ἐλαχίστην μειοψηφίαν τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὡς πρός τά θέματα, τά ὁποῖα συνεζητήθησαν, νομίζω, ὅτι δέν εἶναι ἀνάγκη νά ἐπανέλθω ἐπ' αὐτῶν. Ἐν θά ἤθελα νά εἶπω : Ὅτι θά ἴδωμεν πῶς θά ἐξελιχθῇ ἡ ὑπόθεσις, τήν ὁποίαν χειριζόμεθα, καί θά ἴδωμεν ποίας πιθανότητας θά ἔχωμεν εἰς τό NATO. Εἶναι δυνατόν νά προσφύγωμεν μόνοι μας ἐκεῖ. Δέν θά ἀφήσωμεν οὐδέν μέσον, χωρίς νά τό χρησιμοποιήσωμεν.

Τά αἵματα δέν προφθάνουν νά ξεραθοῦν εἰς τό ἡρωϊκόν νησί καί δέν εἶναι δυνατόν, ὅταν αὐτό γνωρίζωμεν καί ὅταν γνωρίζωμεν καί τάς ἄλλας ταλαιπωρίας τοῦ πληθυσμοῦ αὐτοῦ, νά μή ἐπιθυμῶμεν νά προωθήσωμεν τό θέμα παντοῦ. Τά θέματα αὐτά τῆς διαδικασίας εἶναι θέματα δευτερεύοντα, εἶναι θέματα, τά ὁποῖα, ὅπως ὀρθῶς εἶπεν ὁ κ. Κανελλόπουλος, μᾶλλον διετυπώθησαν ὑπό τήν μορφήν τῶν εὐχῶν, εἶναι μία ἀτολμοτάτη προσπάθεια ἐπεκτάσεως τοῦ NATO, πρός τάς πολιτικάς ἁρμοδιότητας. Ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἔχει σημασίαν διά τήν Βουλήν μας, εἶναι νά εἴμεθα ὅλοι ἡνωμένοι καί ὅλοι νά ἔχωμεν τόν νοῦν μας εἰς τό ὅτι ὅπως εἶπον δέν προφθάνουν κομμίαν ἡμέραν νά ξεραθοῦν τά αἵματα εἰς τήν Κύπρον, ὅτι ἔχομεν νά κάμωμε μέ ἀνθρώπους ἀδιαλλάκτους καί ὅτι πρέπει ἡνωμένοι νά προσπαθήσωμεν νά κτυπήσωμεν πᾶσαν θύραν διά νά προωθήσωμεν τό θέμα.

Κ. Τσαλδάρης. Ἤθελα νά προσθέσω δύο λέξεις εἰς τά ὅσα εἰπήλωσεν ὁ κ. Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τήν Βουλήν. Θέλω δηλαδή νά ἐπαναλάβω ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἐν ἀρχῇ εἶπον. Τό ὅτι αὐτό τοῦτο τό Σῶμα ἔβωσε πλείστας ἑρμηνείας ἐπί τῶν ἐνεργειῶν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τό NATO, ἀποδεικνύει ἀκριβῶς ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἶπα : δηλ. ὅτι τό ζήτημα θέν εἶναι δυνατόν νά θεωρηθῇ ὡς λῆξαν, καί ὅτι αἱ μελλοντικαί Ἑλληνικαί Κυβερνήσεις δέν δύνανται νά θεωρηθοῦν δεσμευόμεναι. Τό Καταστατικόν τοῦ NATO, κ. Ὑπουργέ, ἔχει δημοσιευθῇ, τυπωθῇ καί ἐγκριθῇ. Ἤδη δέ προτοποιεῖται μία διαταξις αὐτοῦ. Διατί αὐτή ἡ διαταξις ἡ ἑρμηνευτική, ἤ αἱ νέαι διατάξεις νά μή διατυπωθοῦν, νά διανεμηθοῦν, καί νά τάς ἐγκρίνωμεν; Ἀντί νά εἰσερχώμεθα εἰς ὅλην αὐτήν τήν συζήτησιν, ὅπου τόσαι ἐπιδιώκονται ἑκάστοτε ἑρμηνευτικαί ἐξελίξεις, νομίζω, ὅτι θά ἦτο πολύ σκοπιμώτερον, ἐάν αἱ Κυβερνήσεις ὅλων τῶν Κρατῶν μελῶν καί συνεπῶς καί ἡ Ἑλληνική, ἀπεφάσιζον νά θέσουν ἐνώπιον τῶν Βουλῶν των τάς ἐπενεχθείσας τροποποιήσεις ὥστε νά ἀκουσθοῦν ὅλαι αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπόψεις.

Ε. Ἀβέρωφ—Τοσίτσας (Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν). Ἐξ ὅσων γνωρίζω, ἐκ τῶν 15 Κυβερνήσεων, οὐδεμία, μέχρι τῆς στιγμῆς, τοὐλάχιστον, πρόκειται νά φέρῃ αὐτήν τήν διατυπωθεῖσαν, τρόπον τινά, εὐχήν εἰς τάς Βουλάς. Δέν νομίζω ὅτι θά εἶναι σκόπιμον μόνον ἡμεῖς νά φανῶμεν ὅτι χρειαζόμεθα ἐπικυρώσεις τῶν οἱονεί εὐχῶν, τῶν ἔστω τόσον ὀλιγαρίθμων δεσμεύσεων. Τοὐλάχιστον θά πρέπει νά πληροφορηθῶμεν ἄν θά τό πράξουν τοὐλάχιστον τινές τῶν ἄλλων.

Ἐάν ὅμως ἡ Ἑλληνική Βουλή νομίσῃ, ὅτι μόνη αὐτή πρέπει νά ἐπιληφθῇ αὐτοῦ τοῦ θέματος, καί ἐάν ἐπιμείνῃ, εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δέν θά ἔχῃ ἀντίρρησιν νά τό φέρῃ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς.

Κ. Τσαλδάρης. Ἑπομένως, ἡ εὐθύνη ἀπό τήν Κυβέρνησιν μετατίθεται εἰς τήν Βουλήν. Καί διά τόν λόγον αὐτόν ἐπιβάλλεται νά ἔλθῃ εἰς τήν Βουλήν ἵνα ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἀναλάβει καί τάς εὐθύνας του.

ΤΟΜΟΣ Α΄

1. ΑΒΕΡΩΦ Ε. 40, 179, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 287, 288, 290, 291, 3, 308, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317
2. ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ Χ. 190
3. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ (Επίσκοπος) 187
4. ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ 187
5. ΑΗΔΟΝΑΣ 171
6. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ 223, 225
7. ΑΪΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΝΤ. 66, 79, 281, 296, 301
8. ΑΚΡΙΤΑΣ Λ. 36, 37, 38, 39, 40, 226
9. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ 210
10. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (ΜΕΓΑΣ) 9, 279
11. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ 44
12. ΑΛΗ ΠΑΣΑΣ 240
13. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ Χ. 12, 13
14. ΑΛΛΑΜΑΝΗΣ Σ. 72, 74, 755, 91, 94, 190, 202
15. ΑΛΛΕΝ 122, 145
16. ΑΛΩΝΑΡΗΣ Ε. 42
17. ΑΛΩΝΕΥΤΗΣ Δ. 42
18. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Α. 35
19. ΑΝΑΣΤΑΣΑΤΟΣ Β. 240
20. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ Θ. 190
21. ΑΝΘΙΑΣ ΙΩΣΗΦΑΚΗΣ
22. ΑΝΘΙΜΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΙΤΙΟΥ 41, 162, 261, 262, 263, 264, 266, 268, 269, 270, 271, 272
23. ΑΝΘΟΥΛΗΣ Ε. 42
24. ΑΝΤΕΝΑΟΥΕΡ Κ. 254, 258, 289, 311
25. ΑΝΤΩΝΙΟΥ Α. 48
26. ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν. 42
27. ΑΝΩΓΕΙΑΝΝΑΚΙΣ Α. 137, 190
28. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ Ε. 97, 99, 128, 144, 218, 219, 235
29. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Π. 45, 84, 85, 91
30. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ 9, 84
31. ΑΤΛΥ Κ. 79, 209, 254
32. ΑΥΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ. 156
33. ΒΑΜΒΕΤΣΟΣ Α. 9, 12, 13, 35
34. ΒΑΡΒΟΥΤΗΣ Γ. 33, 114, 124, 131
35. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ Γ. 15
36. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄ 230
37. ΒΑΧΛΙΩΤΗΣ Α. 190
38. ΒΕΗΣ Ν. 27
39. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΕΛ. 1, 2, 4, 6, 15, 16, 31, 32, 36, 60, 61, 64, 65, 68, 83, 87, 97, 98, 99, 138, 167, 169, 236, 238, 23
40. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ Σ. 29, 37, 90, 91, 92, 104, 112, 117, 118, 126, 138, 143, 14152, 161, 162, 165, 168, 181, 188, 210, 6, 228, 229, 246, 263, 268, 273, 274, 283, 287, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310,312, 313
41. ΒΗΧΟΣ 186
42. ΒΛΑΜΟΠΟΥΛΟΣ Θ. 36
43. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ Δ. 200
44. ΒΡΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Δ. 238, 239
45. ΒΡΑΧΝΟΣ Β. 38, 90
46. ΒΥΖΑΣ Β. 296
47. ΒΥΡΩΝ 47, 84
48. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ Κ. 33
49. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ Λ. 42
50. ΓΑΛΑΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡ. 42
51. ΓΑΛΗΝΟΣ Μ. 124, 136, 190, 236, 309
52. ΓΕΡΑΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Α. 24
53. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Γ. 20, 43
54. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. 42
55. ΓΙΑΝΝΟΥΡΙΔΗΣ 43
56. ΓΙΑΝΝΟΥΣΗΣ Κ. 121, 230, 279
57. ΓΙΟΓΚ 226
58. ΓΙΩΓΚΕΡ 29
59. ΓΚΑΝΤΙ 295
60. ΓΚΛΑΔΟΥΙΝ ΤΖΕΜΠ 179
61. ΓΚΟΡΝΤΟΝ Σ.
62. ΓΚΟΥΝΤΡΙΧ 179
63. ΓΚΡΕΥ 2
64. ΓΚΡΙΦΦΙΤΣ 194, 195
65. ΓΛΑΔΣΤΩΝ 18, 20; 21, 47, 81
66. ΓΛΑΝΙΔΗΣ 269
67. ΓΟΝΑΤΑΣ ΣΤ. 82, 210
68. ΓΟΝΑΤΑΣ Λ. 165, 184
69. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ Ν. 18, 28
70. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Γ. 42, 126, 157, 162, 190, 220, 309
71. ΓΡΙΒΑΣ ΔΙΓΕΝΗΣ Γ. 110, 137, 149, 203, 281, 282, 283, 286, 290, 300
72. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ 257
73. ΔΑΝΙΗΛΙΔΗΣ Κ. 237
74. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ Ε. 27
75. ΔΕΡΒΗΣ Θ. 42, 166, 174
76. ΔΕΡΔΕΜΕΖΗΣ Α. 30, 33, 34
77. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α. 185, 252, 256, 261
78. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. 199, 201, 203, 206, 227, 239, 241, 243, 244
79. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. 42
80. ΔΙΑΚΟΥΜΟΠΟΥΛΟΣ Θ. 35
81. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Ι. 136, 137, 189, 219, 223, 236, 241, 262, 266
82. ΔΙΓΕΝΗΣ 279
83. ΔΙΟΜΗΔΗΣ 68
84. ΄ΕΜΕΡΥ, ΛΟΡΔΟΣ 36
85. ΕΞΗΝΤΑΡΗΣ
86. ΕΡΓΑΖΑΚΙΣ Γ. 190
87. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ 47
88. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ Κ. 202
89. ΕΥΦΡΑΙΜΙΔΗΣ Β. 36, 40, 259, 260, 261
90. ΖΑΒΙΤΣΑΝΟΣ Κ. 7

90. ΖΑΒΙΤΣΑΝΟΣ Κ. 7
91. ΖΑΚΚΑΣ Α. 190, 236, 260, 264, 275
92. ΖΑΜΠΑΡΤΑΣ Γ. 42
93. ΖΑΝΝΗΣ Ε. 31, 37, 43, 44, 46, 49, 58
94. ΖΕΡΒΑΣ Ν. 8, 17, 22, 210, 254
95. ΖΙΓΔΗΣ Ι. 91, 91, 257
96. ΖΟΡΜΠΑΣ ΧΡ. 42
97. ΗΛΙΟΥ ΗΛ. 137, 275
98. ΗΝΤΕΝ Α. 16, 38, 51, 53, 60, 64, 71, 120, 121, 147, 172, 173, 210, 226, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 274, 294
99. ΘΑΝΑΣΕΚΟΥ 136, 137
100. ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΥ Μ. 237
101. ΘΕΜΕΛΗΣ Γ. 35
102. ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ Δ. 42
103. ΘΕΟΤΟΚΗΣ Σ. 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 122, 123, 136, 139, 142, 143, 144, 145, 146, 151, 156, 157, 158, 159, 161, 167, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 191, 198, 199, 202, 203, 212, 214, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 229, 241, 242, 243, 247, 250, 252, 255, 256, 269, 270
104. ΘΕΟΧΑΡΙΔΗΣ Δ. 8, 35, 93
105. ΘΗΒΑΙΟΣ Χ. 275
106. ΙΑΣΩΝΙΔΗΣ Λ.
107. ΙΚΞΕΛ 278
108. ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. 42
109. ΙΩΑΣΗΦΑΚΗΣ Α. 260, 267, 297, 298
110. ΚΑΒΑΛΙΕΡΑΤΟΣ 65
111. ΚΑΙΖΕΡ Γ. 42
112. ΚΑΚΑΡΑΣ Α. 246
113. ΚΑΛΑΝΤΖΗΣ Ε. 137, 148, 149, 225
114. ΚΑΛΚΑΝΗΣ Κ. 136, 190, 191, 239, 240, 262, 265, 274
115. ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ 173, 199
116. ΚΑΛΛΙΑΣ Κ. 35, 93
117. ΚΑΛΟΚΑΣΙΔΗΣ Θ. 9
118. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ Π. 8, 15, 17, 18, 24, 29, 30, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 60, 61, 65, 68, 78, 87, 88, 89, 90, 104, 105, 113, 126, 130, 181, 207, 208, 210, 211, 213, 214, 216, 224, 226, 229, 231, 246, 253, 254, 257, 284, 291, 292, 294, 296, 297, 298, 300, 315, 316, 317
119. ΚΑΝΙΓΚ 81, 84
120. ΚΑΝΝΟΝ 55, 64, 65, 177, 226
121. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ Κ. 35, 91, 94, 98, 102, 107, 112, 114, 115, 116, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 136, 140, 150, 151, 152, 153, 162, 165, 166, 168, 169, 170, 177, 179, 180, 182, 183, 184, 189, 190, 191, 193, 196, 196, 199, 209, 210, 212, 213, 215, 220, 221, 222, 228, 229, 258, 279, 283, 284, 286, 287, 289, 291, 292, 300, 303, 305, 306, 307, 308, 309
122. ΚΑΡΑΜΑΟΥΝΑΣ Λ. 40
123. ΚΑΡΑΜΠΕΛΑΣ Ν. 35
124. ΚΑΡΑΟΛΗΣ Μ. 150, 151, 184, 185, 199, 201, 202, 203, 206, 223, 227, 239, 241, 243, 244, 252, 256, 261
125. ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. 1
126. ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ Δ. 42
127. ΚΑΡΤΑΛΗΣ Γ. 101, 108, 112, 113, 114, 116, 124, 126, 145, 150, 169, 171, 175, 176, 182, 183, 184, 217, 221, 224, 229, 242, 243, 247, 251, 255, 256, 262, 263, 269, 272, 273, 280, 281, 284, 289, 290, 291, 307, 308, 309, 311, 314, 315
128. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ Γ. 134, 244, 270
129. ΚΑΤΑΜΗ Μ. 42
130. ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ Π. 36
131. ΚΑΤΣΑΝΩΤΟΣ Ι. 9
132. ΚΑΤΣΑΠΑΣ Ι.
133. ΚΑΤΣΑΦΑΔΟΣ Ι. 261
134. ΚΑΤΣΟΥΡΑΔΑΣ Γ.
135. ΚΑΤΣΩΤΑΣ Π. 294
136. ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Ε. 188
137. ΚΙΝΙΑΣ Ι. 35
138. ΚΙΟΥΠΡΟΥΛΟΥ 199
139. ΚΙΟΥΡΙ Ζ. 237, 238
140. ΚΙΟΥΤΣΟΥΚ 267
141. ΚΙΤΣΙΚΗΣ Ν. 237, 260
142. ΚΛΥΤΙΔΗΣ ΣΤ. 42
143. ΚΟΔΡΙΓΚΤΩΝ 43, 84
144. ΚΟΘΡΗΣ Ε. 135, 190
145. ΚΟΚΚΕΒΗΣ Α. 190
146. ΚΟΛΟΚΥΘΑΣ Τ. 190
147. ΚΟΡΥΖΗΣ ΑΛ. 20
148. ΚΟΥΛΟΥΜΒΑΚΗΣ Ε. 13, 14
149. ΚΟΥΜΕΝΗΣ Π. 13
150. ΚΟΥΣΑΗΣ Ε. 13
151. ΚΟΧΡΑΝ 84
152. ΚΟΤΣΑΠΑΣ Ι. 42
153. ΚΡΑΜΒΗΣ ΚΛ. 42
154. ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ 174
155. ΚΡΟΥΤΣΩΦ 243, 258, 298
156. ΚΥΘΡΑΙΩΤΗΣ Λ. 42
157. ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ (ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ) 41, 43, 191
158. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ Μ. 42
159. ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ 5
160. ΚΥΡΚΟΣ Μ. 40
161. ΚΥΡΟΥ Α. 50, 55, 56, 58, 62, 64, 65, 67, 69, 70, 81, 282
162. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Ι. 192
163. ΚΩΣΤΗΣ Δ. 190
164. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Σ. 190, 261
165. ΚΩΤΤΑΣ Ν. 13
166. ΛΑΜΠΡΟΥ Δ. 42, 73
167. ΛΑΝΙΤΗΣ Ν. 9
168. ΛΕΒΑΝΤΗΣ Π. 276
169. ΛΕΝΙΝ 296
170. ΛΕΩΝΙΔΑΣ 66, 71
171. ΛΙΑΡΟΥΤΣΟΣ Π. 17, 18, 133
172. ΛΙΑΣΙΔΗΣ Ε. 42
173. ΛΙΑΤΗΣ 122, 131, 140, 146, 154, 173, 286, 303, 306
174. ΛΙΒΑΔΑΣ Σ. 43, 71, 82, 83, 126
175. ΛΟΪΖΙΔΗΣ Ξ. 126, 127, 128, 129, 130, 131, 139, 142, 147, 148, 158, 174, 175, 182, 183, 184, 206, 211, 261
176. ΛΟΙΖΟΥ Λ. 42
177. ΛΟΝΤΟΣ Δ. 83
178. ΛΟΤΖ 106, 249
179. ΛΟΫΔ ΤΖΩΡΤΖ 2, 47, 76, 121
180. ΛΟΥΚΑΚΑΚΗΣ Ε. 48

181. ΛΟϋΝΤ Σ 242
182. ΛΥΜΠΕΡΗΣ Λ. 128, 144, 213
183. ΛΥΜΠΕΡΙΔΗΣ Θ. 277
184. ΛΥΣΣΑΡΙΔΗΣ Β. 9
185. ΛΥΤΛΕΣΤΟΝ 52
186. ΛΥΧΝΟΣ Γ. 234, 235, 236, 240, 276, 313, 316
187. ΜΑΚ ΜΙΛΛΑΝ 140, 146, 170, 171, 172, 198, 199, 240, 245
188. ΜΑΚΑΡΙΟΣ Γ. 10, 11, 30, 41, 44, 50, 56, 79, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 110, 111, 112, 115, 121, 124, 125, 130, 131, 133, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 153, 154, 155, 157, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 179, 181, 182, 183, 184, 185, 191, 192, 194, 196, 198, 199, 203, 206, 207, 209, 211, 212, 215, 216, 217, 221, 222, 227, 228, 234, 235, 240, 242, 243, 244, 245, 260, 261, 264, 266, 280, 282, 284, 285, 286, 289, 290, 300, 303, 304, 306
189. ΜΑΚΚΑΣ Λ. 9, 35, 134
190. ΜΑΚΡΗΣ Δ. 200, 201
191. ΜΑΛΑΜΙΔΑΣ Ε. 275
192. ΜΑΛΛΙΑΚΑΣ Ν. 190
193. ΜΑΝΕΝΤΗΣ Δ. 35, 277
194. ΜΑΝΙΑΔΑΚΗΣ Κ. 20, 27
195. ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ Φ. 9
196. ΜΑΝΤΑΚΑΣ Ε. 36
197. ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΣ Δ. 35
198. ΜΑΞΙΜΟΣ Δ. 10, 26, 35, 210
199. ΜΑΡΚΕΖΙΝΗΣ ΣΠ. 62, 65, 67, 69, 70, 74, 88, 89, 90, 91, 92, 104, 172, 253, 305
200. ΜΑΡΚΙΔΗΣ Β. 42
201. ΜΑΡΚΙΔΗΣ Γ. 42
202. ΜΑΡΤΙΝΟ 282, 310, 311
203. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ Π. 42
204. ΜΑΥΡΟΣ Γ. 9, 37, 179, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 209, 210, 218, 226, 230, 232, 256
205. ΜΕΓΑΣ Λ. 146, 164, 172, 257
206. ΜΕΓΙΕΡ Ρ. 238
207. ΜΕΛΑΣ Ι. 35
208. ΜΕΛΑΣ Λ. 55, 66, 70, 81, 82, 146, 164, 172, 199, 224, 226, 257
209. ΜΕΝΤΕΡΕΣ Α. 66, 266
210. ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ 284
211. ΜΕΤΑΞΑΣ Ι. 43, 223
212. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ Κ. 119, 121, 124, 125, 143, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 218, 220, 222, 223, 229, 230, 231, 245, 250, 252, 254, 307, 308, 311
213. ΜΙΝΣΤΕΡ 51
214. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΣΤ. 42
215. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Τ. 198, 199
216. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΧΡ. 42
217. ΜΙΧΑΛΟΣ Λ. 42
218. ΜΟΝΡΑ 73
219. ΜΟΣΤΡΑΣ 51
220. ΜΟΥΝΤΑΚΗΣ 187
221. ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΔΗΣ Π. 19, 26
222. ΜΠΑΙΚΕΡ Ν. 284
223. ΜΠΑΚΑΤΣΕΛΟΣ Γ. 190
224. ΜΠΑΚΛΑΤΖΗΣ Ε. 30, 46, 48, 71, 72, 91, 185, 187, 188, 189, 220, 271
225. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Ν. 25, 35, 119, 126, 127, 186, 188, 190, 210, 213, 217, 226, 254, 282
226. ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ Α. 131, 180, 258, 300
227. ΜΠΑΜΠΑΚΟΣ 257
228. ΜΠΑΞΤΕΡ 65
229. ΜΠΑΡΔΑΣ Γ. 13
230. ΜΠΑΡΟΤΣΗΣ Α. 190
231. ΜΠΕΒΑΝ ΑΝ. 39, 104, 137, 257
232. ΜΠΕΝΕΣ 237
233. ΜΠΕΡΝΙΤΣΑΣ Ι. 13
234. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ Α. 27
235. ΜΠΟΥΛΓΚΑΝΙΝ 243, 258, 298
236. ΜΠΟΥΝΤ Λ. 112, 195, 203, 235, 242, 284, 290, 291
237. ΜΠΟΥΡΔΑΡΑΣ Γ. 154, 190, 198, 283
238. ΜΠΡΕΔΗΜΟΣ Η. 95, 135, 137, 156, 162, 187, 219, 262, 278, 279, 280, 281, 286, 308
239.. ΜΠΡΙΛΑΚΗΣ Α. 36, 186, 187, 218, 219, 266, 267, 274
240. ΜΥΡΙΑΝΘΗΣ Χ. 9, 29, 35
241. ΜΥΡΙΔΑΚΗΣ Μ. 223
242. ΜΩΣΑΝΤΕΚ 245
243. ΝΙΚΗΤΑΡΑΣ 43
244. ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ Α. 42, 137, 149, 165, 190
245. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Μ. 42
246. ΝΙΚΟΛΙΤΣΑΣ Ι. 48
247. ΝΟΥΡΗ ΟΣΜΑΝ 278, 279
249. ΝΤΑΓΓΑΣ Δ. 30
250. ΝΤΑΛΛΕΣ Φ. 54, 55, 57, 61, 64, 65, 66, 67, 70, 79, 190, 261
251. ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ Π. 190
252. ΝΤΟΙΒΙΝΤ ΚΛ. 195
253. ΄ΟΘΩΝ ΒΑΣΙΛΙΑΣ 45
254. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ Α. 42
255. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ Π. 72
256. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΑΝΤ. 42
257. ΟΜΗΡΟΣ 64
258. ΟΥΕΙΒΕΛ 84
259. ΠΑΓΚΑΛΟΣ Θ. 137
260. ΠΑΛΑΜΑΣ 55, 56, 63, 172
261. ΠΑΝΟΥΣΗΣ Β. 84
262. ΠΑΝΟΥΣΗΣ Β. 275, 277
263. ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ Α. 29
264. ΠΑΝΤΑΖΗΣ Χ. 9, 29, 35
265. ΠΑΠΑΓΑΣ Α. 45, 46, 50, 51, 52, 53, 54, 58, 61, 65, 66, 70, 81, 89, 91, 94, 97, 99, 101, 104, 105, 106, 126, 127, 130, 179, 182, 211, 212, 224, 230, 239, 282
266. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. 198
267. ΠΑΠΑΔΟΠΕΤΡΟΣ Γ. 185
268. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Κ. 165, 199, 297, 298
269. ΠΑΠΑΗΛΙΑΚΗΣ Ι. 190, 310
270. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Κ. 35
271. ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ Π. 35, 198, 220, 230, 231, 255
272. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Α. 5. 6. 255
273. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Γ. 46, 48, 49, 58, 71, 72, 75, 77, 81, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 92, 95, 99, 101, 104, 105, 106, 112, 113, 114, 115, 116, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 129, 130, 139, 140, 143, 145, 149, 150, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 166, 173, 174, 184, 187, 188, 191, 196, 199, 203, 207, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 217, 220, 228, 235, 236, 246, 255, 263, 268, 272, 274, 282, 284, 285, 286, 287, 288, 292, 303, 305, 306, 307, 310, 311, 314, 316

274. ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ 151
275. ΠΑΠΑΠΟΛΙΤΗΣ Σ. 46, 92, 93, 104, 108, 109, 149, 177, 213, 232, 299, 300, 305
276. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ Β. 47
277. ΠΑΠΠΑΣ 170, 171
278. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ Δ. 190, 224, 225, 239, 254
279. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ Χ. 137, 165, 175, 184, 262, 273
280. ΠΑΠΑΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Γ. 42
281. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΙΔΗΣ Φ. 42
282. ΠΑΣΣΑΛΙΔΗΣ Ι. 102, 108, 119, 148, 149, 176, 213, 229, 230, 291, 296, 297, 298, 300, 316
283. ΠΑΣΑΣ Φ. 200
284. ΠΑΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ 36, 136
285. ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ Α. 190
286. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ. 275
287. ΠΕΤΣΟΣ Ε. 276
288. ΠΗΚ ΤΣΑΡΛΙ 50, 89, 170, 171, 177
289. ΠΙΠΙΝΕΛΗΣ Π. 68
290. ΠΙΣΣΑΣ ΜΙΧ. 42
291. ΠΛΑΣΤΗΡΑΣ Ν. 20, 25, 37, 46
292. ΠΛΑΤΗΣ Γ. 127, 147, 197
293. ΠΛΑΤΩΝ 84, 292
294. ΠΟΛΙΤΗΣ Ι. 35, 36, 62, 72
295. ΠΟΛΥΔΩΡΙΔΗΣ Ι. 9
296. ΠΟΥΛΗΣ Δ. 42
297. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Α. 186, 187, 188, 189
298. ΠΥΡΓΟΣ ΧΡ. 42
299. ΡΑΛΛΗΣ Δ. 1, 2
300. ΡΕΝΤΗΣ Κ. 25, 26, 31, 34
301. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ Ε. 150
302. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ Κ. 91, 97, 108, 134, 148, 151, 169, 177, 185, 200, 214, 249, 263, 275, 277
303. ΡΟΜΠΕΡΣΟΝ 284
304. ΡΟΥΖΒΕΛΤ 15, 79, 84
305. ΡΟΥΜΑΝΗΣ Γ. 33, 261
306. ΡΟΥΦΟΣ 172
307. ΡΩΣΣΙΔΗΣ Ζ. 42, 269
308. ΡΩΣΣΟΣ Γ. 42
309. ΣΑΙΞΠΗΡ ΟΥΙΛΛΙΑΜ 131
310. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Α. 13
311. ΣΑΡΑΦΗΣ Σ. 265
312. ΣΒΩΛΟΣ ΑΛ. 23, 27
313. ΣΕΠΕΡ 282
314. ΣΕΡΠΑΝΟΣ Γ. 27
315. ΣΕΦΕΡ ΓΚ. 237
316. ΣΕΦΕΡΙΑΔΗΣ 223
317. ΣΙΜΟΝ ΤΖΟΝ 6
318. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ Α. 42
319. ΣΙΜΟΣ Γ. 36
320. ΣΚΟΡΔΙΛΗΣ Ε. 162, 277
321. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Ι. 16
322. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ Α. 42
323. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ Θ. 42
324. ΣΟΦΟΥΛΗΣ Θ. 13, 68
325. ΣΠΑΑΚ 289, 291, 311
326. ΣΠΑΗΣ Λ. 276
327. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Γ. 36, 276, 277
328. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Ι. 119, 219
329. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ Κ. 42
330. ΣΤΑΛΙΝ 84, 294
331. ΣΤΑΜΑΤΗΣ Γ. 190
332. ΣΤΑΜΠΟΛΙΤΗΣ Ν. 241
333. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ Μ. 31
334. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤ. 43, 44, 46, 52, 58, 64, 67, 68, 69, 72, 74, 75, 77, 78, 79, 81, 84, 85, 89, 94, 104, 105, 107, 126, 212, 253, 306
335. ΣΤΡΑΤΟΣ Α. 20
336. ΣΤΡΑΤΟΣ Ν. 3, 24
337. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Δ. 42
338. ΣΦΑΕΛΟΣ Δ. 8, 13, 35
339. ΣΧΙΝΑΣ Α. 275
340. ΣΩΚΡΑΤΗΣ 84
341. ΣΩΣΙΔΗΣ 63
342. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ Π. 35
343. ΤΑΛΛΙΑΔΟΥΡΗΣ Κ. 199
344. ΤΑΡΜΠΑΖΗΣ Γ. 275, 277
345. ΤΑΣΟΥΝΙΔΗΣ Μ. 190
346. ΤΖΑΝΝΕΤΑΚΗΣ Π. 190
348. ΤΖΑΤΖΑΝΗΣ Γ. 43
349. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ 44
350. ΤΙΤΟ 135, 278, 285, 298
351. ΤΟΡΝΑΡΙΤΗΣ Σ. 42
352. ΤΟΥΜΑΖΗΣ Π. 42
353. ΤΟΥΜΠΑΣ Ι. 190
354. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ Θ. 15, 17, 20, 21, 25
355. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑΚΟΣ Κ. 56
356. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑΚΟΣ Τ. 33, 41
357. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ Α. 202
358. ΤΡΙΤΟΦΤΙΔΗΣ Μ. 42
359. ΤΡΟΥΛΛΙΝΟΣ Γ. 190, 276, 294
360. ΤΡΟΥΜΑ Χ. 79, 82
361. ΤΣΑΓΚΑΡΙΔΗΣ Θ. 9
362. ΤΣΑΛΔΑΡΗ Λ. 56
363. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ Κ. 8, 13, 14, 17, 21, 25, 26, 32, 35, 39, 56, 68, 102, 116, 117, 129, 147, 178, 179, 180, 212, 213, 245, 246, 257, 262, 272, 273, 274, 300, 310, 312, 313, 314, 317
364. ΤΣΑΤΣΟΣ Θ. 190, 196, 198, 209, 211, 218, 219, 220, 279
365. ΤΣΑΤΣΟΣ Κ. 35, 193, 263, 266, 272, 273, 274, 275, 311
366. ΤΣΙΚΙΝΗΣ Ν. 42
367. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ Η. 18, 27
368. ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ Ε. 26, 27, 60, 120
369. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ ΑΓΓ. 190, 201, 220, 240
370. ΤΣΩΡΤΣΙΛ ΟΥΙΝΣΤΟΝ 8, 15, 16, 38, 63, 71, 79, 84, 121, 286
371. ΦΑΙΔΩΝΟΣ Ι. 42
372. ΦΕΡΡΑΙΟΣ ΡΗΓΑΣ 265
373. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ Γ. 35
374. ΦΛΩΡΟΣ Α. 223, 241
375. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ Γ. 5
376. ΦΡΟΤ 238
377. ΦΩΤΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΦΟΥ 41
378. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Ι. 13
379. ΧΑΒΙΝΗΣ Θ. 53, 59, 74, 123, 166, 198, 201, 220, 230, 254, 257, 262, 268, 292, 294, 310, 314
380. ΧΑΛΙΦΑΞ 227
381. ΧΑΜΠΡΟ 179, 273
382. ΧΑΡΙΣΣΟΝ 51, 146
383. ΧΑΡΤΙΓΚ 102, 110, 121, 127, 139, 145, 146, 153, 154, 163, 170, 171, 172, 173, 198, 199, 207, 212, 215, 216, 223, 234, 238, 241, 242, 243, 245, 252, 259, 264, 280, 282, 284, 285, 306

384. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΗΣ Π. 151
385. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ Δ. 35
386. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. 42
387. ΧΑΤΖΗΜΠΕΗΣ Σ. 24
388. ΧΑΤΖΗΧΑΡΟΣ Χ. 42
389. ΧΕΙΜΩΝΑΣ Τ. 42
390. ΧΙΟΥΖ 65
391. ΧΙΤΛΕΡ 195, 237, 264, 277
392. ΧΟΠΚΙΝΣΟΝ 52
393. ΧΟΤΖΑ ΕΜ. 34
394. ΧΟΥΤΑΣ ΣΤ. 126, 140, 158, 160, 166, 187, 188, 190, 198, 199, 220, 262, 263, 264, 266, 273, 276
395. ΧΡΙΣΤΑΚΟΣ Δ. 19, 27
396. ΧΡΙΣΤΗΣ Σ. 42
397. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Κ. 162, 190, 275
398. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ Κ. 42
399. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ 44
400. ΨΑΘΑΣ Λ. 42
401. ΨΑΡΡΟΣ Χ. 259

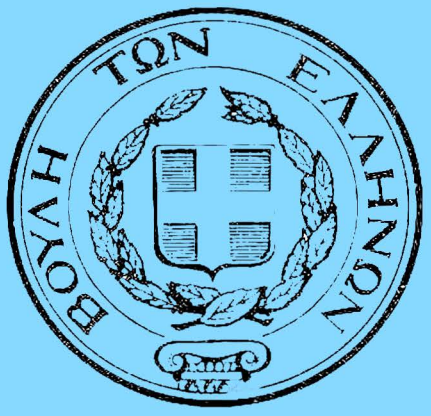
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ